ADM. R. P.
F. LAVRENTII
DE PEYRINIS
GENVENSIS
OPERA OMNIA

In duo distributa Volumina;

Quorum prius Subditum, Prælatum, ac Formularium, posterius verò Regularium Priuilegia complectitur.

ADM. R. P.
F. LAVRENTII
DE PEYRINIS
GENVENSIS
Ordinis Minimorum
S. FRANCISCI DE PAVLA.
in Prouincia Genuensi olim Vice Generalis:

Necnon Sanctissimæ Inquisitionis contra hæreticam prauitatem Vicarij,

Subditus, Prælatus, ac Formularium.

In quorum primo ea, quæ ad bonum, ac Religiosum Subditum, in secundo, quæ ad optimum Prælatum formandum spectant doctissimè pertractantur; in tertio verò omnes ferè formæ, ad officium Prælati legitimè exercendum necessariæ, continentur.

Opus studiosis omnibus, at Religiosis, & Prælatis apprimè necessarium.

EDITIO TERTIA RECOGNITA, ET EXPVRGATA.

VENETIIS, *Apud Iuntas, & Baba,* M.DC.XLVIII.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Reuerendiſs.mo Patri Domino

FRANCISCO MARINO
CLERICO REGVLARI,
EXIMIO CONCIONATORI,
ac Viſitatori meritiſsimo.

NON diù, nec ancipiti Conſilij lance mea mens deli-brata tuam caligauit ad lucem, Reuerendiſs. Pater; quonam ſcilicet è ſydere huic operi lumen hauriret intempeſtiua indagine anhelans. Solis quippe radijs ſublunaria hæc corpora, vel inuita clareſcunt, tuæq; virtutis fulgorem meus genius ingenito in te obſequio, velit nolit, adorat. Hinc ad lucem huic operi abs te mercandam, tuarum virtutum pondus me volentem inclinat; abs te inquam cui ſoli Fama dum tuo nomini continenter inuolitat ſuas alas impendit. Cuius purpuratæ eloquentiæ, vel ipſa cedens Inuidia faſces ſubmiſit. Rediuiuum enim in te priſcæ eloquentiæ robur demiratur Italia, ac ſapientiæ nectare tua verba rorantia, dum aures deguſtant audientium, æternam vitam ſuſpirantia ſeſe inſinuant in corda. Philoſophico lapide ſordidi æris formam flaueſcere in auream Chimicorum commentum ingenti plauſu vulgus excepit, at tuo ex ore pendentes animos, ferugineo turpiter tinctos puluere, diuinum ſtatim enitere in aurum, vel ipſa Templa tuas laudes reſonantia teſtantur. Scientiarum fluuios quibus doctiorum ingenia vernantur irrigua, te vnum ſtrinxiſſe, ipſum Marini agnomen declarat. Perenni quippe flumina in Mare defluunt tributo, tuo autem in pectore quicquid ſcientiarum è diuinitatis fonte manauit in homines ſapienter inundat. Hoc igitur è Mari, emergentem tuæ virtutis Solem veneratur hic Liber, quem ſuo etiam argumento tuum in ſinum aduolantem, vt fauenti ipſe excipias vultu, benignitas tua facilè poterit exorari. Regularium enim munera, ſiue emineant dignitate, ſiue aliorum imperio, grato nexu ſtringantur, hunc librum implent. Te igitur adit Regularium decus, & ornamentum, qui eadem iura in quæ danda te natura formauit, ad aliorum nutus deſcendens mellea facilitate capeſcis, nunquam ad parendum difficilis, ni cùm ipſum parere ſuprema tuæ Religionis munia parit. Tuam quoque hoc in libro videbis imaginem, cùm hîc eæ cenſeantur virtutes, quibus tu aliorum regimini toties impoſitus in tui amorem omnia Corda traxiſti. Accipe igitur, Reuerendiſs. Pater, hoc mei animi tibi deuoti quod ſeculis trado monumentum, Æuo duraturum ſi tu vel leui fauore, Æternitatis ei aditum aperueris. Vale.

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. D.D.

RAPHAELI PIZZVRNO

TOTIVS MINIMORVM ORD. S. FRANCISCI DE PAVLA OLIM CORRECTORI GENERALI, NVNC VERO GVARDIENSI EPISCOPO VIGILANTISS.

S A L V T E M.

SIBI EIVSDEM PATROCINIVM PRECATVR.

F. Angelus Vigus Minimus.

SEVERIOR, *& non aqua librata trutina mihi videtur illa Seneca sententia.*
Ingratus est qui beneficium reddit sine vsura. *Expedies beneficia detrecta-*
re, ne per illa in ingrati animi crimen incurramus: etsi verum est ex Arist. 2.
Philos. Mor, Magistris, Dijs, & Parentibus non posse reddi æquiualens. *ne-*
mo erit non ingratus, cùm nemo non fateatur se debere Deo, Magistris, & Pa-
rentibus. Mitior Aristot. 8. eiusdem Philos. Mor. & animo beneficijs deuincto
magis indulget dicens. Retributio possibilis esse debet, non condigna. *In-*
genuè fateor Illustriss. ac Reuerendiss. D. Ingratus esse nunquam desinerem, si tuis in me collatis
reddere deberem condigna beneficijs: quid postea si cum vsura? Aequiualens non inuenio redden-
dum Magistro meo, Parenti meo, quinimmo (si fas est dicere) Deo meo, & liceat mihi addere, Ra-
phaeli meo: Magistro, à quo artes hausi philosophicas: Parenti, cui Religionis olim mea tenenti
gubernaculum magis debebam, quam genitori: Deo, Pralato scilicet, cum Sacerdotibus omnibus,
prasertim Pralatis dicat Veritas ex Io: 10. Ego dixi Dij estis; *Raphaelis tandem, qui medicina*
interpretatus ignorantia cacitatem ab oculo mentis mea, & suaueolenti conuersatione auertit, &
doctrina fugauit splendore. Neque inconsulto natura, vt opinor, mihi Angeli, tibi Raphaelis
nomen imposuit. Superior calestium spirituum Hierarchia, in qua non vltimus est Raphael, in-
feriores, vt aiunt Theologi, ordines illuminat: Tu Raphael in Doctorum catu sublimis, me An-
gelum scientia vix prima sequentem signa illuminasti. Quid pro tantis redderem, versabar ani-
mo: extremum ingenuè timebam supplicium, timebam ingrati notam, ni profiterer, vnde vine-
rem: Verebar à tua beneuolentia mensa impransus abire de more Gymnosophistarum, apud quos
impransus abibat, qui nullum diurni laboris fructum parentibus afferret: culpa erat non afferre:
De meo quod afferrem non habebam; vt afferrem, furari satius fuit alienum; affero igitur, & of-
fero Dominationi tua Illustriss. ac Reuerendiss. adm. R.P.F. Laurentij de Peyrinis Informatoris, &
Praceptoris tui, tuique amantissimi opera, & ad Subditos, & ad Pralatos attinentia, qua olim ab
eodem in lucem edita, & per orbem diffusa tantam, tamque variam praetulerunt doctrinam, vt
plures plurimum ex ea fateantur se profecisse. Vnde iure potest de se ipsa dicere, OMNIBVS PRO-
SVM, eodem enim modo, quo aqua vnico in vase floribus varijs vigorem conseruat, doctrina hoc
in libro contenta diuersis hominum, pracipuè Regularium, vtilis est rebus, & genijs. Legant, ite-
rumque legant Regulares omnes, legite Subditi, & discetis esse subditi, legite Pralati, & scietis quo-
modo praesse debeatis: cumque omnes instar apum succos decerpitis meliores, cognoscite, quod IAM
VOBIS MELLIFICATIS, dum Regulares regularia perlegentes iura fouetis Regularium. Igno-
sce Illustriss. ac Reuerendiss. Domine, si tantisper eram digressus; ad librum redeo, qui excussus de-
nuò non tantum meo studio, quàm tuo patrocinio dicit, SEMPER VIVO, sibi vindicans proprieta-
tes herba illius, qua in tectis nascens oculi equini refert imaginem, semper virens; vnde semper vi-
ui nomen habuit à nostris Medicis, Zoophtalmos à Gracis. Viri docti tecta sunt, oculi sunt, semper
uirentes sunt, qui cateris altiores humanis rebus inuigilant in aduersis eumdem retinent semper
animum. Hoc tibi dabit hic liber, & iam dedisse probant Prudentia, & Vigilantia, quibus Reli-
gionem nostram inuictè moderatus es, & Ecclesiam tuam moderaris. Suscipe libenti animo, eoque il-
lud amore velim amplecteris, quo auctorem, dum degeret in viuis prosequutus es, & quoties librum
à te perlegi contigerit, sodalis olim tui, deinde discipuli, postea subditi, nunc Angeli tui memine-
ris, & Rege felix.

AD LE-

AD LECTOREM.

QVÆ Adm. R. P. F. LAVRENTIVS DE PEYRINIS Prælatus olim meus ad Subditos, & Prælatos attinentia in tuum commodum, Lector Beneuole, tribus in libris olim emiserat; nunc ab eodem aucta, & in vnum congesta tibi profero. Eam perdisces doctrinam, quam meliores desiderant, etsi secundum Aristot. sententiam 8. top. *Vna scientia est melior altera, vel quia est certior, vel quia de meliori*: considera ipse qualis erit scientia in hoc libro contenta, quam maximorum Doctorum defendunt argumenta, legum firmat auctoritas, & quod præcipuum, optimæ stabiliunt rationes: De meliori est, cùm tractet in Religiosorum hominum vtilitatem, & Religiosa, & in vltimum finem tendentia, quo melius, vel perfectius nequit excogitari. Equidem fateor desiderium solum, quod apud omnes vbique comperi de tanti viri doctrina fuisse in causa, vt studerem, qua poteram cura, ipsius Auctoris opera omnia in duo volumina colligere, in quorum primo, *Subditum, Prælatum, & Formularium Prælatorum*; in secundo verò, *Priuilegia*; omnia mandare calcographiæ: Quantum ad primum iam voti compos factus, illum tuæ vtilitati exhibeo: secundum, Deo adiuuante, paulo post exhibeo. Audi Religiose Lector, *Est insita* (Inquit Cic. de Fin.) *in omnibus vel potius innata cupiditas scientiæ, natiq; sumus ad congregationem, & societatem, ad communitatem generis humani* si hoc datum est omnibus à natura, quid expediet hominibus Religiosis, hominibus Regularibus, qui præcipuè communitatem diligunt, societatem profitentur, constituunt Congregationem? Hunc librum perlege, sępiusq; oculis, & animo peruolue, si quomodo te gerere debeas in communitate, si quomodo regere valeas congregationem cupis perdiscere. *Duplum* aiebat Euripides, *quàm alij vident, qui literas didicerunt*: duplum possemus nos dicere, quàm alij vident Regulares illi, qui se, suosq; subditos iuxta sua iura, & iuxta Canones regere didicerunt. Mihi sane certum est, nec operam, nec oleum insumpsisse; vix enim huiusmodi editionem tentare inceperam, & iam cruciabar, tum à nostris, tum ab exteris, vt quam cito poteram, perficerem: perfeci tandem, & lucem videt. Luceat animo tuo liber, mihi tua luceat beneuolentia: & eiusdem Auctoris iam vita functi expecta quamprimùm commentaria super regulam Minimorum, quibus tota Ascetarum doctrina continetur. Vale.

FACVLTAS
Reuerendiss. P. Generalis.

F. IOANNES Baptista Roncha à Placentia totius Ordinis Minimorum S.Francisci de Paula Corrector Generalis. P. F. Angelo Vigo Genuensi nostri Ordinis Theologo. Salutem in Domino.

PResentium virtute tibi supradicto, vt opera omnia Reu. Patris Laurentij de Peyrinis Genuensis adhucusque impressa, & ab ipsomet Auctore plurimis additionibus aucta (modò ha prius à duobus nostri Ordinis Theologis, nempe Reu. Patre Fr. Francisco Maria de Agrifolijs Prouinciali Genuæ: & P.Fr. Ioanne Thoma à Vezzano studiorum Regente examinentur, & approbentur) accedente facultate eorum, ad quos spectat, typis iterum mandare valeas, facultatem concedimus, & ad meritum etiam Obedientiæ, vt id primum faciendum cures præcipimus. Datum Bononiæ in nostro D. Benedicti Cœnobio hac die 28. Augusti 1639.

Fr. Io. Baptista Roncha Minimus Corrector Generalis.

APPROBATIO.

REVERENDI ADM. P. CORRECTORIS Prouincialis Prouinciæ Genuensis eiusdem Ordinis.

EGo infrascriptus à Reuerendiss. P. F. Io. Baptista Roncha Ordinis Minimorum Correctore Generali specialiter delectus, Reu. Adm. & Colendiss. glor. mem. Magistri mei P.F. Laurentij de Peyrinis iterum in lucem edenda opera, pluribusque notis, seu additionibus olim ab Auctore concinnata, Religiosum *nempe* Subditum, *ac* Prælatum, Regularium q; Prælatorum Formularium *perlegi, atque examinaui, nihilque in ijs, quod Catholicæ fidei, bonisque moribus, vel Auctoris doctrinæ, ac menti dissonum sit, spondeo me reperisse. Eaque proinde approbo, & vt eiusdem Auctoris de Religione, ac Genuensi Prouincia optimè meriti non ingratus Discipulus, typis ad omnium, & Regularium præsertim, vtilitatem committi posse, quin & committenda fore omnino censeo. In quorum fidem &c. Dat. Genuæ in nostro IESV MARIAE Collegio, die 20. Septembris 1639.*

Fr. Franciscus Maria de Agrifolijs Corrector Prouincialis, & S. Officij Genuæ Vicarius.

APPROBATIO.

EX commissione Reuerendiss. Patris F. Io. Baptistæ Ronca nostri Ordinis Minimorum Correctoris Generalis Apostolici, Additiones, quibus A. R. P. Laurentius de Peyrinis, adhuc viuens opera sua iam typis impressa non mediocriter illustrarat, ego infrascriptus vidi, & sedulò examinatas publica typorum luce dignissimas iudicaui. In quorum fidem &c. Datum Genuæ, in nostro Collegio IESV MARIAE die 29 Iulij 1639.

Fr. Io. Thomas à Vezzano Sacræ Theologiæ Lector, & in prædicto Collegio studiorum Regens.

APPROBATIO.

EX commissione Reu. Patris Generalis, & Episcopi Lauellensis, vidi ego infrascriptus librum, qui dicitur Religiosus Subditus, & Prælatus *Fratris Laurentij de Peyrinis, & attestor, me in ipso non reperisse quidquam contra Catholicam fidem, nec contra bonos mores, immo sanam, & optimam doctrinam. Quare censeo, posse dicto patri concedi, vt eum typis mandet. In quorum fidē, &c.*

Frater Benedictus a Catana publicus Lector primarius Sacræ Theologiæ Studiorum Siciliæ in Academia Catanensi.

APPROBATIO.

EX commissione Reu P.F Francisci de Mayda Episcopi Lauellensis, & Generalis Ordinis Minimorum vidi ego infrascriptus librum, qui dicitur Religiosus Subditus, & Prælatus *Fratris Laurentij de Peyrinis Genuensis, Ordinis Minimorum, & attestor, in eo me non reperisse quidquam contra fidem Catholicam, nec contra bonos mores, immo sanam, & optimam doctrinam, cum variarum rerum curiosarum cognitione coniunctam. Quare censeo, dictum librum futurum religiosis omnibus vtilem, si concedatur eius auctori, vt typis eum mandare possit. In quorum fidem has manu propria subscripsi. Romæ die 25. Maij, Anno Domini 1623.*

Frater Petrus Amoraga Prouincialis Castellæ.

APPROBATIO.

EGo Fr. Deodatus Lomellinus Theologus, & totius Ordinis Minimorum Zelosus, ex commissione Reuerendissimi Patris Generalis vidi librum inscriptum, Religiosus subditus, & Prælatus *Fratris Laurentij de Peyrinis, & attestor, in eo ne quidquam contineri contra Catholicam fidem, nec contra bonos mores, sed sanam, & optimam doctrinam, religiosis omnibus futuram vtilem, si concedatur eius auctori, vt concedi debere existimo, vt eum typis mandare possit. In quorum fidem manu propria subscripsi.*

Fr. Deodatus Lomellinus Zelosus.

LICENTIA PERILLVSTRIS, ac Reuerendiss. D. Episcopi Lauellensis, & totius Ordinis Minimorum Generalis.

HAbita relatione à patribus, quibus negotium commisimus, librum, qui dicitur Religiosus Subditus, & Prælatus *Fratris Laurentij de Peyrinis nostri Ordinis Professoris, nihil continere contra fidem Catholicam, nec contra bonos mores, licentiam concedimus, imò in virtute Sanctæ obedientiæ præcipimus dicto Patri, vt studeat quamprimum eum typis mandare. In quorum fidem, &c. Datum Romæ in Conuentu Sanctissimæ Trinitatis nostri Ordinis die 25. Maij, anno Domini 1623.*

Fr. Franciscus Episcopus Lauellensis, & Minimus Generalis.

F. ÆGIDIVS CAMART ORD. Minim. Generalis nouiter electus.

VIsis approbationibus eiusdem libri, qui dicitur Religiosus Subditus, & Prælatus *F. Laurentij de Peyrinis Ord. Minim. & licentia eum imprimendi data ab admodum Illust. & Reuerendiss. D. Episcopo Lauellensi prædecessore nostro, dictis vestigijs inhærendo, licentiam, & facultatem concedimus dicto Patri, vt eum typis mandare possit, immo per obedientiam iubemus. In quorum fidem, &c. Datum Romæ die 11. Ianuarij 1623.*

Fr. Ægidius Camart Generalis indignus.

Imprimatur.

Fr. Elisæus Mansinius Inquisitor Genuæ.

Denuò Imprimatur.

Inquisitor Placentiæ.
Lepidus Librianus Vic. Gen.
Rosa Vidit.

EPIGRAMMA.

Incerti Auctoris in laudem operis.

QVIVIS Peyrinæ mellistua scripta reuoluens,
Laudibus eximijs semper in astra ferat.
En liber egregius Lectoris pectora mulcens,
In quo cardo piæ Religionis inest.
Perdocet hic valeat quo pacto subdere mentem
Subditus, & vanas spernere possit opes.
Hic etiam impuræ Veneris quo castra domare,
Et minimus lautas respuat vnde dapes.
Exculti tandem libri si iussa sequetur
Christicola, ad Cælum quamcitò pandet iter.

R.P.F. FRANCISCI

A Mineo in laudem Operis.

ANAGRAMMA.

LAVRENTIVS DE PEYRINIS

EN LENIIT PRÆSIDIS AVRA.

LVCIFERI insidijs Protoplastum æquore culpæ *Genes.3.*
Demersum, in portum transtulit AVRA Dei.
Arcana vt Daniel recludat somnia Regum, *Dan.3.*
Edocet igniuomi fornicis AVRA leuis.
Vt Zelans vngat Reges, sacretq; Prophetas, *3. Reg.19.*
Per tenuem sonitum leniter AVRA monet.
Rectam, qua terram Psaltes pertingere possit, *Psal. 143.*
Expetitur precibus Spiritus AVRA boni.
Eximiam nauem recturis, stante sub AVRA *Act.2.*
Ipsemet admonitis Spiritus almus adest.
Numen adest AVRAE, sed linguis insimul ardet. *Ibid.*
Rustica consumens, & noua corda creans. *Ezech.36.*
Terret vt ignipotens præcordia Discipulorum,
Iucundum rorem leniter AVRA mouet.
Illustrat mentes radiantis luminis instar,
Nec minùs affectum purgat, amore replens.
Vtrumq; Auctoris celeberrima scripta imitantur,
Inde docendo mouent, hincq; mouendo docent.
Solue igitur Præsul solertis carbasa mentis;
Spirans EN LENIIT PRAESIDIS AVRA leuis.

P.F.FRAN-

P. F. FRANCISCI MARIÆ De Agrifolijs, Genuensis, Ord. Minim. Philosophiæ Lectoris in hoc IESV MARIÆ Collegio, in laudem Auctoris.

ANAGRAMMA.

LAVRENTIVS DE PEYRINIS
INDIT EN VIRES PRÆSVLI.

AVREIS malis aditurus hortos
Consitos, donec remearet, ingens
Pondus Alcidæ fabricæ patentis.
Tradidit Atlas.

Ætheris summi nitidos iturus
Christus in campos, redeat quousq;
Præsulem mundi regimen minoris
Iussit obire.

Durior quisnam labor extet, anceps
Haud quidem. Magni subijsse corpus
Orbis est maius, tolerare quàm vas
Vertice paruum.

Grandior verùm, grauiorq; moles
Vrget hunc; primi leuior, minorq;
Gestat hic viuax, animo sed ille
Torsit inane.

Illius velox, variusq; motus
Auxit Oetæi scapulis laborem;
Sed magis raptim, variè magisq;
Se ciet ista.

Heu quot implexis Veneris, lucriuè;
Quotq; vel fastus tumidis, vel iræ
Motibus præceps, alijsuè gyrat
Innumerosis?

Hinc eam primus tulit irreflexo
Sarcinam collo, proprios sed ista
Comprimit nixus; miser atq; Præses
Inde labascit.

At modò ò felix nimiùm. Quis vllo
Vel metu lapsus trepidet, Cleantis
Plurima ad doctum vigilata lychnum
Dum, Pater, edis?

Artium summam calamo venusto
Dumq; concinnas, animiq; gazas
Pandis insignes, paueat quis istud
Flectere pondus?

Non tot Antæus procer è parente:
Ipsauè optato sitiens, nec imbre:
Quot quit Antistes celebri hoc referre
Codice vires.

Vasta neuè Og, Dan superata mirum
Saxa, te robur tribuente, possit
Cum geri moles, metuenda dorsis
Et Superorum.

Haud parit baccas Sicyon tot; Hybla
Nec fauos præstat; rutili nec ignes
Tot micant cœlo, tua quot pyropis
Scripta coruscant.

Nempè contextam graphicè corollam
Præsidis sacro capiti coaptas,
Qua gregem possit vigilans tueri,
Ceu foret Argus.

Ecce iam pressis humeris leuamen:
INDIT EN VIRES onus ad ferendum
PRÆSVLI Præsul Minimus, regendi
Maximus arte.

Eia Rectores alacres? Vt instar
Herculis tandem liceat perennes,
Quos sua soter nece traxit Atla,
Carpere fructus.

INDEX QVÆSTIONVM, ET CAPITVM
DE RELIGIOSO SVBDITO.

Quæstio prima. De voto obedientiæ.

Quæstio II. De voto Religiosæ Paupertatis.

Quæstio III. De voto Religiosæ Castitatis.

Quæstio IV. De voto vitæ Quadragesimalis.

INDEX QVÆSTIONVM, ET CAPITVM
DE RELIGIOSO PRÆLATO

Quæstio I. De regimine in communi.

Quæstio II. De his, quę pertinent ad constituendum Prælatum in esse veri, & legitimi Prælati.

Quæstio III. De auctoritate Prælatorum regularium.

Quæstio IIII. De modo agendi Prælati cum subditis.

TOMVS

TOMVS PRIMVS.

DE IIS QVÆ AD BONVM SVBDITVM FORMANDVM SPECTANT.

QVÆSTIO PRIMA.

DE VOTO OBEDIENTIÆ.

CAPVT PRIMVM.

Quid sit Obedientia.

PRO hac quæstione videri potest D.Thom. 2.2. q.104. art.2. ad 3. Beatus Laurentius Iustinianus in ligno vitæ tractat. de Obed. cap. primo. Hostiẽsis in Sum. lib. primo de maior. & obed. num. 3. §. quid sit obedientia Antoninus 4. par. tit. 5. cap. 11. § prim. Syluester, Angelus, Tabiena, & alij Summistæ verbo obedientia in principio, Climacus gradu 4. Gulielmus Peraldus in Sum. virt. & vit. tom. 1. part. 10. cap. 1. Rodriquez tom. 3. q. regul. q. 19. art. 1. Lessius lib. 2. de iust. cap. 46. dub. 4. nu. 22. Reginaldus lib. 17. num. 130. Aluarez de vita Spirituali tom. 2. lib. 5. part. 3. cap. 1. Nauarrus in Sum. cap. 23. num. 35. Toletus lib. 8. cap. 14. num. 1. Busæus in Viridario verbo obedientia cap. 1. Angelicam Doctrinam vtpotè clariorem, lucidiorem, & faciliorem in omnibus sequi profitentes: ab ipso Aquinate Doctore, quid Obedientia sit, primo loco discamus. *Est Obedientia,* vt ipse ait 2.2. q. 104. art. 2. ad 3. *quæ promptam reddit hominis voluntatem, ad implendam voluntatem alterius, scilicet præcipientis.*

Albertus Magnus in paradiso animæ cap. 3. *Obedientia est, cum subditus, quod sibi maximè contrarium est, fideliter & libenter exequitur, numquam manifestante signo, vel facto, quod sibi contrarium sit præceptum.*

Ioannes Climacus gradu 4. *Obedientia est, animæ propriæ perfecta abnegatio, per corpus certius ostensa.*

Aut *est mortificatio membrorum in viuente animo.*

Seù *Obedientia est inexaminatus, atque indiscussus motus, spontanea mors, vita curiositate carens, securum periculum, immediata ad Deum excusatio, metus mortis contemptio, tuta nauigatio, confectum dormiendo iter.*

Vel *est Obedientia sepulchrum voluntatis, & excitatio humilitatis: nihil resistit, nihilque discernit mortuus in bonis, aut ijs, quæ videntur* (non sunt tamen) *mala.*

Obedientia est discretionis depositio inter diuitias discretionis; quia nimirum verus Obediens discretionem, & iudicium suum apud Superiorem depouit, & illi se subijcit, qui discretione, & iudicio abundat.

Obedientia est, numquam sibi, ne in his quidem, quæ videntur optima vsque ad finem vitæ credere.

Obedientia est simulationis, proprijque desiderij omnimoda renunciatio. hucusque Climacus.

Beatus Laurentius Iustinianus in ligno vitæ, tract. de Obedientia cap. primo. *Obedientia est voluntas faciendi mandatum Superioris.*

Obedientia est boni operatio secundum regulas sacræ scripturæ; vel statutorum regulæ alicuius particularis, maioribus quibuscumque debita.

Obedientia est spontaneum, & rationale propriæ voluntatis sacrificium. Et propius accedit ad Obediẽtiam Religiosorum, triplex enim offertur Deo sacrificium, vt habet D.Tho. opusc. 18. cap. 11. primo de exterioribus rebus, & fit per votum paupertatis, secundò offertur Deo sacrificium de proprio corpore, & fit per votum castitatis 3. offertur Deo acceptissimum sacrificium, quando aliquis spiritum, seu voluntatem suam Deo offert, & fit per votum Obedientiæ.

Antoninus 4. par. tit. 5. cap. 11. §. 1. sic eam describit. *Obedientia est spontanea, & rationalis propriæ voluntatis abnegatio.* Vbi notandum, quòd cum *omnes homines natura libertati studeant, & conditionem seruitutis oderint,* vt ait Cæsar in suis Commentarijs de bello Gallico lib. 3. paulò post principium, immò Paulus prima Corinthiorum 7. *Seruus vocatus es, non sit tibi cura, sed & si potes fieri liber, magis vtere,* nihil est homini amabilius libertate propriæ voluntatis, vt D.Tho. ait opusc. 18. cap. 10. per hanc enim homo est aliorum Dominus, per hãc alijs vti, vel frui potest, per hanc etiam actibus suis dominatur, Nihil est enim, quod homo naturali affectu, magis refugiat, quam seruitutem: vnde nihil posset homo pro alio amplius impendere quàm quòd se seruituti eius subiugaret, Quare iunior Thobias Thobiæ 9. Angelo referre gratias maximè exoptans, dixit. *Si me ipsum tradã tibi seruum, non ero condignus prouidentiæ tuæ,* & maximum fuit sanctitatis, & charitatis in proximum argumentum, illud Paulini Episcopi Nolensis, qui ad liberandum viduæ filium à Barbaris detentum, mancipium spõtè se illis consignauit, vt scribitur in eius vita. cui libertati totaliter abrenunciat, qui propter Deum alijs se subijcit per Obedientiæ votum, ad ipsiusmet Christi imitationem, *qui humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem,* ad Philippenses 2. quę Christi obedientia in abnegatione propriæ voluntatis consistere, vel ex eo patet, quod dicitur Ioannis 6. *Descendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me:* In quo nobis dedit exemplum, vt sicut ipse suam voluntatem humanam abnegabat, supponendo eam diuinæ, ita & nos nostram voluntatem Deo totaliter supponamus, & hominibus, qui nobis præponuntur tanquàm Dei ministri, vnde dicitur ad Hebræos vltimo. *Obedite præpositis vestris, & subiacete eis.*

CAP. II.

Quotuplex sit Obedientia.

VIdeatur pro hac quæstione D.Thom. 2.2. q. 104. art. 5. ad 3. & in 2. d. 44. q. 2. art. 3. corpore, & quodlib. primo art. 15. corpore. Bonauentura in 2. d. 44. art. 3. q. 2. B. Laurentius Iustinianus lib. de Obedientia cap. 9. Syluester, Angelus, Tabiena, & alij Summistæ verbo Obediẽtia, Gulielmus Peraldus, summa virtutum, & vitiorum, tom. 1. part. 10. de Obedientia cap. 5. Rodriquez tom. 3. quæst. regul. quæst. 19. artic. 1. Valentia tomo 3. disput. 7. quæst. 3. punct. 1. Lessius lib. 2. cap. 46. dub. 4. num. 22. Re-

ginaldus lib. 17. num. 230. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 2. num. 3. Graffius part. 2. decis. lib. 3. cap. 24. num. 31. Toletus lib. 8. cap. 14. num. 1. Busæus in viridario verb. obedientia cap. 1.

Omissis varijs distinctionibus, quæ videri possūt apud præfatos Doctores; Quantum ad rem nostram fat est, Duplex est Obedientia, vt D. Bern. de disp. & præcep. col. 5. Alia perfectionis, & alia necessitatis, quam sufficiens appellat D. Th. quodlib. 1. art. 15. Perfectionis est illa, quę obedit in omnibus, quæ contra Deum non sunt; de qua Bernard. de dispens. & præcepto in principio, *Perfecta obedientia legem nescit, terminis non arctatur, neque contenta angustijs professionis, largiori voluntate fertur in latitudinem Charitatis; & ad omne quod iniungitur, spontanea, vigore liberalis, alacrisque animi modum non considerans, in infinitam libertatem extenditur.*

Obedientia verò necessitatis est illa, quæ terminis regulæ, & votorum coarctatur, de qua idem Bernardus eodem loco, *Is, qui profitetur, spondet quidem Obedientiam, non tamen omnimodam, sed determinatè secundum regulam, nec aliam quam Sancti Benedicti; vt oporteat eum, qui præest, non frena sua laxare voluntati super Subditos, sed præfixam ex Regula sibi scire mensuram; & sic demum sua imperia moderari, circa id solum, quod rectum esse constiterit, nec quodlibet rectum, sed id tantum, quod prædictus Pater instituit, aut certè, quod sit secundum quod instituit.*

Secundò. Diuiditur etiam Obediētia in materialem, & formalem, de qua D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 2. ad primum; Materialis, nihil aliud est, quam executio cuiuscūque actus virtutis sub præcepto cadentis, etiamsi non ea intentione expressè fiat, vt præceptum impleatur, & hęc Obedientia, non est specialis virtus, sed generalis, omnes virtutes complectens; quiuis enim actus virtutis obligatorius, est obedientia huiusmodi; Formalis Obedientia est virtus inchoans Subditum ad exequendum superioris præceptum, vt Præceptum est, hac præcisa, & formali intentione; quia præceptum est, & hoc pacto est virtus specialis.

CAP. III.

De Necessitate Obedientiæ.

PRO hoc capite videatur D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 1. & q. 186. ar. 5. & opusc. 18. cap. 10. Caietanus ad loca D. Thomæ 2. 2. Valentia tom. 3. disp. 7. q. 3. punct. 2. & disput. 10. q. 4. punct. 2. Ledesma part. 2. summæ, cap. 4. de Statu Religiosorum in communi, concl. 6. pagina mihi 133. Miranda to. 1. Manualis Prælatorum, q. 26. art. 1. Aluarez tom. 2. de vita spirituali lib. 5. par. 3. c. 3. Alphonsus Rodriq. par. 3. exercitij perfectionis, tract. 5. cap. 2. Sotus lib. 7. de iustitia, q. 5. art. 4. Ioannes Busæus in viridario verbo Obedientia cap. 3.

Natura, sic illius auctore disponente, ita comparatum est, vt in quolibet genere rerum, quid cæteris supereminens, & antecellēs inueniatur, cui reliqua subordinētur, & pareant. Inducenti patebit; in Angelis enim (vt à supetis ortum ducamus) quandam esse naturalem subordinationem prælationis, & subiectionis docet D. Thomas prima parte q. 108. art. 4. & illo prius Dionysius de cælesti Hyerarchia c. 7. Cæli primi mobilis ditioni subiacent: inter planetas alijs præfertur Saturnus: Inter elementa, Ignis quasi Princeps, & caput super omnia collocatur: Hominem cunctis animantibus terræ, piscibusq; maris præesse, sacra testatur Genesis cap. 1. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & præsit piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestijs vniuersæ terræ, omniq. reptili, quod mouetur in terra*; In cinus dominij manifestissimum signum, nullum est reperire animal vtcumq; ferox, quod hominis industria, non mansuescat, & cicuriatur, eique humiliter non subiaceat: Inter volatilia Aquilam primas tenere, testatur Pierius Valerianus lib. 19. c. 1. quod prius cecinerat Pyndarus in Olympijs: Leonem animalium terrestrium regem, ac ducem appellat scriptura Prouerb. trigesimo: Inter aquatica cæteris magnitudine corporis, & potentia virium præstat Balæna, de qua dicitur Genesis 1. *Creauit Deus cete grandia.*

In singulis etiam animalium speciebus suos esse Reges, & Dominos, docent secretorum naturæ Indagatores; Elephantes congregatim semper incedant, is, qui maximus est natu, gregem ducit, vt scribit Pierius lib. 2. cap. 2. De apibus mira Virg. 4. Georgicorum,

...... Ipsæ regem, paruosque quirites
Sufficiunt, aulasque, & cerea regna refigunt.

Sed huiusmodi relictis, inferni etiam claustra penetremus securi: Nonnè Dæmones Dæmonibus præsunt? Equidem? Colligitur enim manifestè ex illo Matthæi 9. *in Principe Dæmoniorum eijcit Dæmonia; quamuis enim* falsissimū sit, quòd Christus Dominus (vt ipse inibi probat) In Principe Dæmoniorum eijceret Dæmonia: tamē verum est, quòd illi subintelligitur, quòd scilicet in Dæmonijs sit aliquis eorum Princeps; Hoc enim non tantùm Christus non negauit: sed & se affirmare insinuauit dum Sathanæ regnum in Dæmonibus reperiri contra Phariseos ibi arguendo, supposuit; Docet etiam D. Th. prima parte q. 109. art. 2. & Apocalyp. 12. *Draco pugnabat & Angeli eius*, & alia plura huius generis habentur in scriptura; Quare Glossa prima Corinth. 15. ait. *Quandiu durat Mundus, Angeli angelis; Homines hominibus, & Dæmones Dæmonibus præsunt.*

Ad quæ omnia conualidanda, irrefragabile habeo Hieronym. testimonium in regula Monachorum, quam ex suis scriptis collegit Lupus de Oruieto cap. de Obedientia, vbi ait, *neque ipse te doceas, nulla ars absque magistro discitur, Etiam muta animalia, & ferarum greges ductores sequuntur suos. In apibus principes sunt: grues quoque vnam sequuntur ordine literato* (idest per aerem formato agmine in modum literæ Y, discurrunt) *Imperator vnus; Iudex vnius Prouinciæ; Roma vt condita est, duos fratres simul reges habere non potuit, & parricidio dedicatur; In Rebecca vtero Iacob, & Esau bella gesserunt; singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur; In naui vnus Gubernator; In domo vnus Dominus; in quouis grandi Exercitu, vnius signum expectatur, & ne plura replicando, legenti fastidium faciam; per hæc omnia ad illud tendit erratio, vt doceam te, non tuo arbitrio relinquendum, sed viuere debere in Monasterio sub vnius disciplina patris, hucusq. Hieronym.*

Quæ omnia attentè perpendens, Sanctus ille eximius silentij cultor, & Carthusiensium Patriarca Brunus lib. de ornatu Ecclesiæ cap. 10. vt refert Cartagena tom. 3. lib. 11. Hom. 10. in hæc prorupit, *quid igitur dicent Monachi inobedientes, & suas voluntates facientes, ac per hoc Deo non placentes, cum tota Monachorum religio ab obedientia sit, cum viderint non solum rationales creaturas, sicut Angelos, & homines, verum etiam, quæ sensu, & ratione carent, Domini obedire voluntati; Cæli enarrant gloriam Dei; venti, & mare obediunt ei; omne lignum dat fructum in tempore suo.*

Ex quibus omnibus colligit D. Tho. 2. 2. q. 104. artic. 1. Obedientiæ necessitatem, & hominum hominibus subiectionem, sicut enim ait actiones rerum naturalium procedunt ex potentijs naturalibus, & in istis oportuit inferiora moueri, & regi à Superioribus, per excellentiam naturalis virtutis, illis diuinitus collatæ; Ita operationes humanæ procedunt, ex humana voluntate, & in istis etiam oportet, quod superiores moueant, & regant inferiores per suam voluntatem, idest per præceptum, ex vi auctoritatis diuinitus ordinatæ: Quam rationem optimè explicat Valentia tom. 3. disp. 7. q. 3. punct. 2.

Hæc cum ita sint, nulli inest, vt puto dubium, quin in Religionibus necessaria sit huiusmodi subiectio inferiorum ad superiores, quin maximè in illis requiratur Obedientia Subditorum erga Prælatos; id enim etiam, atque etiam postulat ordinatus ille ordo, (à quo ordines dicuntur) quo viuunt, se, suaq; moderantes; *Ordo enim* vt Nazianzenus ait, oratione de modest. in disp. habenda, *in Ecclesijs, constitutit, vt alij oues sint, alij pastores, alij præsint,*

præsint, alij subsint, atque imperia accipiant, alius caput sit, alius pedes, alius manus, alius oculi, alius aliud quodam corporis membrum ad totius Ecclesiæ concinnitatem, & ornatum, vtilitatemq. vel Subditorum, vel præfectorum, & cetera, quæ ibi Nazianzenus elegantissimè habet, similitudine humani corporis, in quo omnia membra suum particulare habēt officiū, quæ breuitatis causa relinquo.

D. Thomas 2.2.q.186.art.5. Obedientiæ necessitatem in religionibus probat, ex fine, quò Religiosi ad Religionem contendunt, qui quidem alius non est, nisi tendentia ad perfectionem: qui autem instruitur, vel exercitatur, vt perueniat ad aliquem finem, oportet quòd directionem alicuius sequatur, secundum cuius arbitriū instruatur, vel exerceatur, vt ad intentum finem perueniat, quasi discipulus sub magistro, & ideò oportet, vt Religiosi in his, quæ pertinent ad Religiosam vitam alicuius instructioni, & imperio subdantur, quæ subiectio fit per Obedientiam.

Vnde Cassianus lib.4.instit.c 9.de antiquis illis Cœnobitis ait, *quod cum primum aliqui ad Religionem contendebant, informandi alicui seniori tradebantur, a quo instituebantur, nullas penitus cogitationes prurientes in corde perniciosa confusione calare, sed confestim, vt fuerant exortæ, eas suo seniori patefacere: nec super earum iudicio quidquam suæ discretioni committere, sed illud credere, malum esse, vel bonum, quod discusserit, aut pronunciauerit senioris examen*.

Sicut enim in artibus quibuscumque discentem credere oportet. Quis enim artis præcepta vnquam discat, si doctori, & magistro suo firmiter non adhæreat? Ita in hac arte, quę vitę spiritualis doctrinam docet, nemo vnquam perfectus fiet, qui præceptorem aliquem non habeat, cui irrefragabiliter obediat. Vnde Bonauentura de triplici statu Religiosorum cap.3. seu de interiori homine tom.2. opusculorum sic habet, *& quia non confidis tibi ipsi, vt præsumas te scire, quid velit Deus: ideò commisisti te superiori tuo, vt ipse te regat, & dedisti ei manus in professione, vt ipse te in viam Dei inducat, vnde non licet tibi viuere de cætero, pro velle tuo, sed quò ductor tuus ire iubet, & quod ipse prohibet cauere debes, quia qui artem aliquam addiscere cupit, sui Doctoris Regulas debet tenere, & proprias adinuentiones relinquere: Et infirmus, qui adhuc accessiones vitiorum patitur, debet seruare diætam quam ei Medicus indicit, si cito, & plene vult curari; ita & tu nihil facias, vel dicas, quod magistrum tuum nolle præsumas*.

Denique ratio necessitatis obedientiæ peti potest ex mala inclinatione nostræ voluntatis, quæ cùm prona sit ad malum ab adolescentia sua, quasi phrenetica præcipitem se daret, nisi detineretur: vnde sicut phrenetico custodia, & lex est imponenda: ita & nostræ voluntati, quod fit per superiorum præcepta, & Obedientiam; quā rationem ad id adducit B. Laurent. Iustinianus in ligno vitæ, tractatu de Obedientia cap.1.

Necessaria itaque est Obedientia in Religionibus, & ita, vt sine ea consistere non possit Religio: consistet suo modo Religio, si ablegetur paupertas, quilibetque suo statui sua accommodet commoda; stabit quoque Religio, deficiente castitate, modo viuendi ratio in reliquis non omittatur; At si Obedientiam auferas, si membra capiti non subijciantur, totum concidere Religionis corpus necesse est, vt colligitur ex D. Thoma 2.2.q.186. art.8. corpore, & habet Aluarez de vita spirituali, tom.2. lib.5.par.3.c.3. Valent.to.2.disp.10 q.4 punct.2. assert.4.

CAP. IV.

De obiecto Obedientiæ.

PRO hoc capite potest videri D.Tho. 2.2.q. 104.art.2. corpore, & ad secundum, & tertium, vbi Caiet. Sanchez tom.3. in Decalogum lib.6.cap.1.num.2. Valent.to.3. disp.7. q.3.punct.1. Lessius lib.2.c.46. dub.4.nu.23. Antoninus 4.par.tit.5.c.11. Syluester, Tabiena, Rosella, Pisanella verbo Obedientia, & alij. Nauarr. in sum. c.23. n.35. Miranda tom.1. Manualis Prælatorum q 26.art.4.

Dico primo, Obiectum obediētiæ, quatenus hæc specialis virtus est, est præceptum tacitum, vel expressum superioris; ita vt simplex verbum Prælati, eius indicans voluntatem quomodocunque innotescat, sit obedientiæ obiectum, ita D. Thomas, & alij omnes citati.

Probatur, quia Religiosus Subditus tenetur suam cōformare voluntatem cum voluntate sui prælati; ergo hæc quomodocumque notificetur, obligabit Religiosum ad obsequium sui.

Dico secundò, Præceptum, quod est Obedientiæ obiectum semper obligat subditum ad aliquam culpam, siue mortalem, siue venialem; ita D.Tho. Sanchez, Valentia, Nauarrus, & Caietanus locis citatis: qui Caietanus id subtilissima de more ratione probat.

Probatur, Nam non facere ad superioris præceptum, id quod ad nullam culpam obligat, licet dicat perfectionem, contrà obedientiam non est, vt si verbi gratia, pręcipiat dilectionem inimicorum speciali affectu, vel cum ostensione signorum dilectionis, vel quodcumque aliud opus ad Consilium pertinens, si non exequar, cum ad id de necessitate non tenear, inobediens non ero.

Obijcies ex hoc sequitur, quod obseruantes constitutiones, quæ ad nullam culpam obligant, non sint verè obedientes: nec dici possint eas non obseruantes, cùm aliàs ex regula teneantur, inobedientes.

Respondeo obseruantes huiusmodi constitutiones, non esse propriè obedientes, prout Obedientia specialis virtus est; sed esse plusquàm obedientes, nimirùm perfectos Obedientes; ita Valentia tom.3. disp.7.q.3. punct.1. versu respōdeo columna secunda, & disp.10. q.4. punct. 3. in fine; & eas non obseruantes esse inobedientes; quia contraueniunt illi obligationi, qua se obstrinxerunt tēpore professionis ad eas obseruandas.

Dico tertiò. De ratione Obedientiæ necessariæ est, vt Prælatus, suam voluntatem manifestet subdito expressè, vel interpretatiuè, nec sufficit, quòd subditus cognoscat voluntatem superioris esse vt faciat, vel non faciat talem rem ad hoc vt obligetur ad illam faciendam, vel omittendam, ita D.Tho.q 23. de veritate art.8. ad tertium, Syluester verbo obedientia q 12. Tol. lib.8. sum.c.15.n.3. Sanchez lib.6. in Decalog.c.2.n.5. Vasquez 1.2.disp.155.c.2.ad finem, Reginaldus lib.17 n.238. Miranda tom.2. Manualis Prælatorum q.26.art.4.

Probatur primò. Nam Subditus non subditur imperio, vel voluntati prælati, nisi exterius humano more, illa voluntas, & imperium manifestentur; *De occultis enim nemo diuinare tenetur*: vt dicitur capite vt nostrum, vt Ecclesiastica benef. §. porrò, quod est verū, etiamsi alioquin voluntatem Prælati nouerim: imò nec ero inobediens faciens aliquam rem, vel omittens, quam scio meū Prælatum ægrè laturum, si hanc suam voluntatem non manifestauerit, vno ex duobus dictis modis, vt habet Rodriq.to.3. quæstionum reg q.29.art.11. quia, vt dixi, ad mentem illius, non exterius manifestatam per præcepta, operari non teneor.

Pro quo nota, quòd manifestare suam voluntatem expressè, est disertis verbis præcipiendo eam explicare: interpretatiuè autem est proferre aliquod verbum, licet simplex, quod tamen voluntatem proferētis manifestet, vt docet D.Th.2.2.q.104.art.2.corpore; quam voluntatem potest etiam prælatus indicare, signo aliquo externo, vt oculis, vel manibus, in quo casu subditus videns suum Prælatum illi per talia signa manifestare suam voluntatem, obedire tenetur, vt v.g. est aliquis Pręlatus, qui associat aliquem Principem, seu alium virum nobilem, & videt à longe subditum facientem aliquid inordinatū, nutu vel alio signo monet, vt abstineat, cùm verbis id facere non deceat, tunc subditus manifestè cognoscens ex signis voluntatem Prælati esse, vt abstineat, abstinere tenetur sub pœna inobedientiæ mortalis, vel venialis, iuxta subiectam materiam; similiter, dic, si iisdem signis indicet esse aliquid faciendum; quia tunc humano modo, pro necessitate, in qua est, explicat satis suam voluntatem.

Secundò probatur conclusio, nam neque Deo, etiamsi sciam eum aliquid velle, vel nolle, nisi illud iniungat, vel prohibeat, me teneor conformare, vt benè probat Reginaldus lib. 13. n. 63. ex illo Paul. ad Philippens. 1. *Cupio dissolui, & esse cum Christo*, & tamen sciebat aliam esse Dei voluntatem, vt insinuat paulò post dicens: *Scio, quia manebo, & permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum, & gaudium fidei*, ergo multò minus me teneor conformare voluntati mei Prælati, etiam mihi notæ, nisi eam tacitè, vel expressè manifestauerit.

Ex quibus sequitur primò Quòd Prælatus rogans subditum, vt faciat, vel non faciat aliquid, quòd alioquin facere non tenetur; non obtemperando, non erit inobediens, vt dicitur cap. denique distinct. 40. & ratio est, quia preces non obligant precatum, ad obsequendum ex debito iustitiæ, sed ex humanitate.

Si dicas, quòd preces superiorum sunt præcepta, vt communiter dicitur, & habet glossa in clementina prima de testibus verbo exhortamur, & Archidiac. in cap. Rogo 11. q. 3. vnde Versus.

Est rogare Ducum species violenta iubendi:
Et illud, rogando cogit, qui rogat potentior.

Respondeo, Non sunt præcepta necessariò exequenda, ita vt non exequens possit inobediens dici, & tanquā talis puniri, sed dicuntur præcepta largo modo, & ex humanitate, & Reuerētia, & de perfectione obligantia; indiscretus enim esset, & inurbanus subditus, qui ad sui superioris preces non faceret, quicquid, ipsum cupere, intelligeret. Hæc intellige, nisi verbum (*rogo*) pro subiecta materia, exponendum esset pro præcipio, vt explicatur 11. q. 3. capite rogo, iuncta glossa, & in cap. Beatus 7. q. 1. & habet Panormitan. in cap. Nam concupiscentiam de constitutionibus nu. 3. & Tiraquel. de pœnis temp. causa 35. num. 4. & seq. si scilicet de intentione superioris constaret; quia tunc sub pœna peccati obediendum esset; nam à proprio significato verborum recedendum est, si de mente contraria disponentis constet: vt Panormit. ibidem, & habetur cap. Marcion prima q. 1.

Secundò. Colligitur idem esse dicendum, si Prælatus consulat non enim tenetur Subditus facere, quod consulitur: vt habetur cap. quisquis 14. q. 1. Ratio est, quia consulens non imperat, nec vult obligare ad obseruationem consulti: alioquin nihil differret à præcipiente, ita etiam habet Reginaldus lib. 13. num. 61.

CAP. V.

An Religiosus teneatur, omnia quæ sunt in Regula sub aliqua culpa seruare.

PRO hoc capite videatur D. Thomas 2. 2. q. 186. art. 8. & quodlib. 1. art. 20. Caiet. ad D. Tho. 2. 2. loco citato Panormit. in cap. nam concupiscentiam de constit. num. 4. & in cap. relatum, ne Clerici, vel Monachi nu. 6. Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 50. art. 1. Valent. tom. 3. disp. 10. q. 4. par. 5. Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 12 par. 2. conclus. pag. mihi 161. Doctissimus noster Passarellus in notabilibus priuileg. notabili 25. Graffius par. 1. decis. lib. 3. cap. 5. nu. 91. Armilla verbo Religio. num. 11. Turrecremata in regula S. Benedicti tract. 5. & 6. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 1. § 7. Angelus verbo religiosus num. 16. Sylvest. verbo religio primo, q. 8. Tabiena verbo Religio. n. 22. Rosella religio. 1. n. 1. Pisanella religio. 1. q. 3. Sanchez lib. 6. in decalogum c. 4. Vasquez 1. 2. disp. 158. cap. 3.

Noto primò ex D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. quem sequitur omnes citati, quòd ille, qui profitetur aliquam regulam, non voueт seruare omnia, quæ sunt in regula, sed vouet regularem vitam, quæ essentialiter consistit in votis, obedientiæ, paupertatis, & castitatis, & in nostra Minimorum vitę quadragesimalis. patet quia si omnia voueret sub peccato, quæ sunt in regula, status religionis esset Religiosis in laqueum peccati mortalis: quod vix, aut numquam possent declinare, vt habet D. Tho. quodlib. 1. art. 20. & esset valdè periculosus, cum multa minutiora iubeantur, quæ transgredi, facillimum esset. Vnde Sancti Patres, nolentes laqueum suis Religiosis damnationis inijcere, ordinauerunt talem professionis formā, in qua tale periculum non esset. Sicut in nostra Religione Minimorum cautissima est forma profitendi, dicitur, enim voueo, & promitto stare, & perdurare toto tempore vitæ meæ sub vita, & regula Fratrum Ordinis Minimorum: perseueranter viuendo sub votis paupertatis, castitatis, ac obedientiæ, & quadragesimalis vitæ. vbi vt clarè patet non vouemus seruare regulam, & omnia in ea contenta, sed tantùm vouemus stare, & perdurare toto vitæ tempore sub regula, viuendo, idest obseruando sub voto paupertatem, &c.

Noto secundò, ex eodem D. Tho. locis cit. & Caiet. ibi Sanchez locis cit n. 4. Passarellus, & alijs, quod quatuor rerum genera continentur in regula: Primum earum, quæ sunt tamquam fines regulæ, vel essentialiter ad illū facientia, & ad salutem necessaria, vt diligere Deum, & proximum, mandata Dei, & ecclesiastica seruare. Secundum earum, quæ sunt substantia, & essentia Religionis, vt vota, Tertium earum, quæ sunt supererogationis, & consilij, vt inimicos diligere. Quartum earum, quæ alias, lege Diuina, vel humana prohibita non sunt, neque mandata, sed solùm pro ornatu, & decentia Religionis, statuta, & ordinata, vt silentium seruare, lineas camisias non portare, pecunias non tangere.

Noto tertiò, circa primum genus earum rerum, quæ continentur in regula, posse in regula contineri aliquid, quod sit ad salutē necessarium dupliciter. Primò, vt per ipsam regulam peculiariter præcipiatur, & tunc, non solùm ratione sui esset peccatum mortale illius transgressio, sed grauius ratione præcepti Regulæ: non esset tamē duplex peccatum, nam vt rectè Caietanus 2. 2. q. 186. ar. 9. Diuersitas præcepti, auget quidem malitiam peccati, sed non parit diuersitatem specificam, vt quæ sumitur, non ex præcepto, quod violatur, sed ex obiecto: quod cùm sit vnum in vtroque præcipiente, vnicam parit malitiam. Secundò potest aliquid contineri in regula tamquàm finis illius, non ita vt peculiariter præcipiatur, sed ita vt proponatur simpliciter id, quod alioquin est præceptum, & tunc transgressio huiusmodi præcepti, propterea quod sit contra regulam, neque speciale, neque grauius peccatum inducit, cùm regula per se non obliget, sed solùm proponat.

Noto 4. circa secundum illarum rerum, quæ continētur in regula, vt substantia, & essentia Religionis, quod illarum transgressio est mortalis, ratione voti professionis, vt loquitur D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. Ratio est, quia transgressio voti in materia graui mortalis est, vt dicitur in materia de voto. Per votum autem professionis, non intelligit D. Tho. aliquod votum particulare distinctū à tribus, vel quatuor, sed ista collectiuè sumpta: ita enim placet Doctoribus, illa vnico verbo, votum professionis appellare: quod quidem votum dicens D. Tho. quod respicit principaliter prædicta vota innuit aliquid etiam minus principaliter respicere, nimirum vitam regularē, quia scilicet tenetur Religiosus, non solùm obseruare vota, sed etiam illa obseruare in Religione in vita regulari. vnde Apostata à religione non solùm est reus voti castitatis, qua parte incontinens est, inobediens, &c. sed etiam quatenus deserit vitam regularem, vt benè notat Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 5. ex quo Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 12. dub. primo, pag mihi 159. Quid autem sit vita regularis, & in quo consistat, explicat Valentia loco citato, & Ledesma, consistere nimirum in hoc, quod Religiosus sit subiectus regulæ, quod est quoddam priùs, quàm obseruare regulam.

Si autem quæras, in quo consistat ista subiectio, respōdent Valentia, & Ledesma cōsistere in hoc. Primò quòd regulæ, & constitutiones sint subditis præscriptæ à Prælatis cum auctoritate, & potestate: Secundò, quòd subditorum est, ita eas obseruare, vt si transgrediantur, merito superiores possint ab illis pœnas exigere.

Dixi

Dixi in hoc notabili, quod transgressio istarum rerũ est mortalis: intellige ex genere suo, nam alioquin defectu plenæ deliberationis, vel paruitatis materiæ poterit esse venialis, & sic non obedire Prælato in rebus minimis absque contemptu, mortale non erit; retinere aliquod paruum contrà voluntatem Prelati, vel illud expẽdere, neq; erit mortale: & defectu deliberationis, poterit etiam mala cogitatio cõtra castitatem, vel alia vota esse venialis: similiter in voto quadragesimali, puto quòd etiam paruitas materiæ excusaret, vt v.g. comedere aliqua bellaria, quæ sine cõmixtione ouorum fieri nequeunt; paruum iusculi deglutire, ad degustanda fercula, vt solet fieri ab infirmarijs nostræ Religionis, quorum aliquos nimium conscientiæ deditos, seu scrupulosos cognoui, qui nec ius degustare audebant. fauent Ledesma de statu Religiosorum in communi c.4.concl.11.pag mihi 157.& Sanchez lib 6.in decalogum c.4.nu.8.& docet hoc vltimũ de prægustatoribus. Grasfius de casib.reseru.lib.2.c.10.n.30.habet expresśè Abulensis in c.6.Matthæi q 171.colum.2.

Noto quintò, circa tertium illarum rerum, quæ cõtinentur in Regula, Religiosum transgredientem, & non obseruantem euangelica consilia, non peccare; ita D.Tho.2.2.q 186. art.2.& 9 vbi Caietanus, Valẽtia to. 3.disp.10.q.4.punct.4.Ledesma de statu Religiosorum in commun.c.4.conclus.10.dubit.1.pag.mihi 154. Sãchez lib.6.in decalogum c.4.n.10. & c.5.n.1. qui multos alios citat, ratio est, quia Religiosus, non tenetur esse perfectus; vnde percutienti eum in vna maxilla, non tenetur ei alteram præbere, sed tenetur conari tẽdere ad perfectionem, vt dicunt omnes, & habet Tostatus tom.5.in Matthęum c.19.q.144.& id, non iuxta omnia consilia euangelica, sed iuxta præscriptum suæ regulæ, vt Doctores citati; posset tamen per contemptum Religiosus peccare mortaliter, consilia transgrediens, parui nimirum æstimando ipsum diuinum consilium, prout à Deo proficiscitur: vel parui æstimãdo opera ipsorum consiliorum, illa secundùm se vilipendens: vel 3. ægrè ferens per superbiam se ita Deo subiectum, vt ab illo consilia accipiat, vt optimè Valentia, & Ledesma dub.2.

An autem hoc præceptum tendendi ad perfectionem, sit peculiare aliquod præceptum distinctum à præcepto seruandi vota substantialia, an potius sit generale quoddam imbibitum in illis; sicut præceptum seruandi mandata, & non peccandi, explicat optimè Sanchez lib.6.in decalogum c.5. à n.3. & resoluit, non esse distinctum à præcepto seruandi vota, propter multa, quæ ibi habet; & præsertim, quia non sunt multiplicanda præcepta absque maxima necessitate, & vrgentibus rationibus, quæ hic non interueniunt.

Explicat etiam ibi Sanchez, an peccet Religiosus contra hoc præceptum, firmiter proponens exequi, solùm id quod vouit, & omnia pręcepta regulæ, & superiorum obligantia sub mortali, & reliqua consilia, quæ sic non obligant omittere; & resoluit, venialiter tantùm peccare contrà hoc præceptum tendendi ad perfectionem; nam cùm per obseruantiam suæ Regulæ, & votorum, possit perfectus fieri; vnde statim professis dicitur, *si hæc obseruaueris, vitam æternam promitto*; nec teneatur, nisi per hanc obseruantiam ad perfectionem currere, nõ est, cur mortaliter peccet? Venialiter autem, quia omittit intentionem, & executionem profectus spiritualis, & operum bonorum; quæ posset facere, vt optimè Caietanus 2.2.q.186.art.2. Dixi contra hoc præceptum; nam aliundè propter periculum transgressionis votorum, & defectus perseuerantiæ, potest mortaliter peccare.

Noto 6. circa quartum earum rerum, quæ continẽtur in Regula, quòd ista nullo modo obligant ad culpam quando Regulæ Institutor, mentem suam explicuit esse, vt ad nullam culpam obligent, vt in Religione Prædicatorum, & in Religione nostra Minimorũ, in qua habetur cap.10.Correctorij num.116. Prætereà non intelligatur, quod aliquid in huius ordinis Minimorum Regula, & præsenti Correctorio insertum, aliquem ex se obliget ad culpam, sed solùm ad pęnam in eodem præsenti Correctorio suis in locis pro quolibet delicto, respectiuè taxatam, & limitatam. Quod etiam declarauit Iulius II. anno 1506. in Bulla, quæ incipit dudum §.nos per reliqua, & est inserta in nostris priuilegijs, fol.38.Ita D.Tho.2.2.q.186 art.9. ad 1. ibi Caietanus, Sanchez multos citans, lib.6. in Decalogum c.4. n 11.Vasquez prima secundæ disp.158.c.3.n.17.& ratio est, Nam hęc non obligant ratione sui, quia ex se, & per se, quatenus talia, mala non sunt, nec aliàs lege Diuina, aut humana prohibita, vel mandata reperiuntur: Nec ratione Regulæ, quia hæc nullam habet rationem obligandi, nisi ex voluntate legislatoris, qui cũ declarauerit, suam intentionem esse, vt ad nullam culpam obligarent, ad nullam quippè obligabunt; addita præsertim declaratione, & auctoritate Pontificis.

At inquies, obligant ad pęnam, & pœna non infligitur sine culpa.

Respondeo, ei qui voluntariè se obligauit ad aliquã pœnam, potest talis pœna infligi sine culpa; licet non sine causa, ita D.Tho.2.1 q 108.ar.4. & habetur Regula 23. sine culpa de regulis iuris in 6. additis glossis.

Noto 7. ad hanc pęnam in statutis taxatam subeundam per semetipsum Religiosum non teneri, ita vt si non subeat, reus sit alicuius culpæ, saltem venialis. Ita Caiet.2.2.q.186. art.9. ad 3. dub. Armilla verbo Religio nu.13. Valentia to.3.disp.10.q.4.punct.5. Sanchez lib 6.in Decalogum c.4. n.13. Probat Caiet. quia cum generaliter tradat institutor Regulæ, se ad nullam culpam per illas regulas, velle obligare, sibi cõtradiceret, si deinde vellet obligare ad subeundam taxatam pęnã sub culpa? in nostro ordine Minimorũ, nulla circa hoc est difficultas, quia Legislator super hoc etiam puncto, se declarat dicens; in correctorio n.116. Ad quam etiã peragendam (idest pęnitentiam) nullus obligetur, nisi cum ipsa sibi, per aliquem suorum superiorum, vel aliquod Capitulorum, aliquando imponetur.

Per quæ etiam resoluitur illud dubium, an si præfata pęna taxata in Regula, à superiore imponatur, teneatur transgressor sub aliqua culpa eam subire; verbi gratia silentij fractori imponitur pęnitẽtia panis, & aquæ, declarat Prælatus talem fuisse silentij fractorem, & cõsequenter damnat ad taxatam pęnam, an iste teneatur sub culpa talem pęnam subire.

Caietanus, Armilla, & alij citati hoc notabili respõdent neque etiam teneri ad eam pęnam, nisi superior peculiariter præcipiat; Fregisti silentium, & per regulam subire debes talem pęnam, vt eam subeas præcipio: Et tunc, non ratione regulæ, quæ vniuersaliter omnem culpam excludit, sed ratione Obedientiæ, ad quam per professionis votum obligatur, peccabit venialiter, vel mortaliter, iuxtà modum pręcipiendi Prælati.

In nostro tamen ordine Minimorum videtur, quod etiamsi superior expresśè non præcipiat, modo pęnitentiam imponat, teneatur subditus eam subire; Ait enim Legislator vbi supra ad pęnam nõ obligetur, nisi cum fuerit à superiore imposita, ergo cũ est imposita, obligat sub culpa: nã dictio, *nisi*, est exceptiua, & refertur ad omnia præcedentia, vt dicitur, lege postquã de pactis, & confirmari potest ex eodẽ correctorio n.28.

Possemus quidem explicare illud *(obligetur)* quando scilicet per pręceptum speciale Prælati, fuerit pęna imposita, vt explicant Valentia, Caiet. & Sanchez loc.cit. sed cùm Legislator punctualiter se declaret talem explicationem ingenuè, non admittit; vnde puto, licet si subditus ad pęnam per se subeundã, non teneatur; cùm tamen fuerit à Prælato imposita, in Ordine nostro Minimorum, etiãsi non specialiter præcepta, teneri eum ad eam subeundam sub culpa, saltem veniali; quod ad omnes scrupulos tollendos, declaratum est in Capitulo Generali quarto Genuensi num.22. In alijs autem Religionibus, nisi sit aliqua specialis declaratio, tutissimam puto sententiam Caietani, Armillæ, & aliorum,

licet contrarium sentiat Antoninus 3.par.tit.16.§.13. Azor tom 1.instit.moral.lib.5.cap.2.in fine.

At inquies in Religionibus, fit quotidie, vel saltem ter in hebdomada, vt in nostra Minimorum Capitulum culparum, in quo Religiosi omnes coràm superiore genuflexi, se accusant de transgressionibus commissis contrà Regulã,& constitutiones;ergo si est culparum,signum est, quòd illæ trãsgressiones sint culpæ.

Respondeo dicitur Capitulum culparum,sed culpa ibi, sumitur pro negligentia,vel desidia, vt communiter sumitur apud Legistas leg.72.ff pro Socio,& leg.5. Cod.de pericul. quas desidias, & negligentias, declarant Institutores.nullum esse peccatum: ad Pœnitentias autem impositas à Prælatis, vel alijs superioribus in talibus Capitulis in Ordine nostro Minimorum consequenter ad dicta puto teneri sub culpa saltem veniali, etiamsi superior disertis verbis eas non præcipiat,vt patet etiam ex correctorio num.28.

Si vrgeas in quibusdam solemnitatibus anni, fiunt absolutiones generales,in quibus Prælati absoluunt ab omni transgressione Regulæ; ergo si Regula nõ obligat ad Culpam frustratoriæ sunt illæ absolutiones.

Respondeo cum Ledesma de statu Religiosorum in communi c.4.pag.mihi 163.quòd istæ absolutiones, non sunt vanæ,sed vtiles.Primò,quia absoluunt ab excommunicationibus,& dispensant super irregularitatibus quas ignoranter incurrerunt subditi; & Prælati, concedunt suam auctoritatem confessarijs, vt possint absolnere à casibus ipsis reseruatis.Secũdò prosunt istę absolutiones,quia absoluunt à venialibus,ibi enim dicitur generalis cõfessio, & Prælatus dicit absolutionẽ: Tertiò,quia ibi tollitur facultas Prælato castigãdi subditũ pro illis defectibus,de quibus præcessit absolutio: Quartò,maximè sunt vtiles,quia ibi reconciliantur fratres inter se,relinquũtur odia, & maleuolentiæ,parcũt sibi inuicem, & publicæ, inuicẽ etiam veniam petunt, quę venia est maximè meritoria, & causat optimos effectus: Quintò Prælati etiam veniam petunt de negligentia in sui officij administratione, vnde sibi conciliant animos subditorum, amaros dulcorant, iratos sedant, malignos frænant.

Nota 8.Quod licet transgrediens statuta 4. generis, quæ ex se ad nullam culpam obligant, ex hoc nõ peccet, potest tamen contrà ea peccari quadrupliciter nimirum ex contemptu, libidine, negligentia, & inobedientia;Ita D.Th.2.2.q.186.art.9.ad 1. Caietanus ibid. Sanchez lib.6.in Decalogum,cap.4.num.24.& omnes alij citati in principio huius capitis,quæ omnia per sequentes paragraphos, melius enucleabimus.

§. Primus. Quomodo peccetur contra statuta Quarti generis ex contemptu.

DE materia huius paragraphi agunt Doctores citati in principio huius capitis, summistæ in verbo contemptus, Antoninus 3.par.tit.16.c.1 §.9. Lessius lib.2. de iustitia c.7.dub.1.n.2.& c.41.dub 9.n.76.Vasquez prima secundæ disp.158.c 4 n.37. Sanchez lib.1. in Decal.c.5.à n 8.Salas 1.2.q.96.tr.14. disp.10. sect.8.

Dico primò tunc peccat quis ex cõtemptu, quando voluntas eius renuit subijci ordinationi,vel Regulæ,& ex hoc procedit ad faciendum contra legem, vel Regulam.Ita D.Thomas 2.2.q.186.art.9. ad tertium,quẽ sequuntur omnes citati Doctores hoc paragrapho, & alij,quos citat Sanchez in dicto §.citatus.

Et aduertit Caietanus dicto art.9 ad tertium, quòd peccare ex contemptu importat duo, actũ scilicet peccati, & causam peccati, v.g. nolle ire ad chorum, vel frangere silentium, ex cõtemptu dicit duo,primo actũ ipsum frangendi silentium,seu ipsam omissionẽ eundi ad chorũ,& hoc vocatur actus peccati:Secundò ipsam causam peccati scilicet ex cõtemptu, & hoc significat actum voluntatis refutantis subijci legi,vel regulæ; Ita quòd ad peccare ex cõtemptu nõ sufficit, etiamsi esset perpetua,& millies reuoluta,& deliberata consuetudo peccandi in tali commissione,vel omissione,sed exigitur quòd peccet quis ex tali causa,scilicet ex hoc,quòd non vult subijci legi,seu regulæ,vel Prælato, nam Prælatus lex est animata. vnde quandiu quis in ea est voluntate,vt velit semper subditus esse legi, vel Regulæ, licet ex minus bona, vel indeuota voluntate intendat transgredi eandem legem, vel regulam, nunquã peccat ex contemptu.Periculum est tamen, ne frequentia peccandi ipsum disponat ad contemptum, iuxta illud Prou.18.*Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit*.Ita D.Thomas, & Caietanus quæ Doctrina melius declaratur per sequentes conclusiones.

Dico secundò.Peccare ex cõtẽptu modo prædicto contra statuta, quarti generis, seu contra præceptũ superioris, qui est quædam lex animata in quacunque re leui,mortale peccatũ est.Ita D.Tho.loc.cit.quẽ sequũtur omnes; hæc conclusio limitanda per subsequentia.

Probatur primò ex Bernardo de dispensatione, & præcepto;vbi ait,*porrò cõtemptus in omni specie mãdatorum pari pondere grauis, & cõmuniter damnabilis est.*

Secundò, quia peccare ex contemptu est facere cõtrà votum professionis,quo Religiosus vitam Regularem promisit,vt dixi,nam vita Regularis promissa cõsistit in subiectione erga Regulam: & licet materia præcepta leuis sit, nolle tamen simpliciter, & absolutè illi subijci,leue non est;& ideò mortale.

Dico tertiò, Aliud est contemptus præcepti, aut legis simpliciter, & absolutè, & aliud contemptus non quidem illorũ, sed duntaxat executionis illorum hic, & nunc,vt bene aduertit Valentia tom.3. disp.10. q.4. punct.5.verbo cæterum, licet enim quis auersetur animo executionem Regulæ hic & nunc duntaxat; tamẽ non proptereà contemnit regulam,ita vt illi nolit subijci,& ideò ex contemptu non peccat.

Ex quo sequitur primò, quòd si quis nollet Regulas seruare,præter sua vota,nõ eo ipso faceret contra votũ professionis,seu vitę regularis,dummodò nihilominus vellet esse subiectus regulis: licet aliundè esset in peccato mortali, propter periculum cui se exponeret cõtemnendi regulas; quare consuetudo transgrediendi regulas, & ex proposito nulla seruandi, mortale esset, vt bene aduertit Valentia loco citato; si tamen vellet aliquas seruare, etiamsi nollet seruare alias, non esset in malo statu,vt notat Valentia, loco citato vers. atq; ita: quoniam per illas, quas vellet seruare,posset contendere ad perfectionem,licet non currere.

Sequitur secundò, Eum non peccare mortaliter ex contemptu,qui in consuetudinem duceret Regulas ad culpam non obligantes transgredi;habens tamen animum eas seruandi; quia nullus ex his actibus mortalis est, tenetur tamen iste sub mortali, diligentiam apponere, vt eam consuetudinem corrigat, quando videt per eam sibi offerri periculum transgressionis votorum.Ita Sanchez lib.6.in Decalogum cap.4. num.21.

Tertiò sequitur,non peccare mortaliter ex contemptu, qui haberet intentionem non seruandi aliqua statuta quarti generis, quæ per longissimam consuetudinem à superiore toleratam, non sunt inobseruantia apud omnes Religiosos illius Monasterij, licet forsan apud alios obseruantiores obseruentur; & hoc,etiamsi animum habeat ea nunquam seruandi, faciunt quæ habet Panormitanus in cap. Deus qui. de vita, & honestate clericorum, & cap.Relatum, Ne Clerici, vel Monachi,in malo tamen statu esset, si eam in hoc firmitudinem haberet, vt neque etiam ea statuta seruare vellet, etiamsi alij seruarent, quia tunc longa consuetudo eum non excusaret:Secundò,quia tenetur alijs se conformare:Tertiò,quia cæteris esset petra scandali, & posset suo malo exemplo alios allicere,& illam sanctam morum reformationem destruere.

Dico quartò, Aliud est contemnere præceptum simpliciter, & aliud contemnere secundum quid: Priori modo contemnit,nollens simpliciter præcepto subijci, & obedire. Posteriori autem, qui vult simpliciter, &

abso-

absolutè subijci,at renuit hic, & nunc, ne in hac re leui subijciatur;Prius est mortale,Posterius veniale;v.g. Præcipit mihi Prælatus claudere Ostiū, ego nolo claudere, non quia nollim illi simpliciter subdi, & obedire, sed quia in hac re minima,nolo illi subdi, & obedire. Hic contemptus mortale non est,quia non contemptus simpliciter, sed est veniale in materia leui, & contemptus secundum quid. Ita Caiet. in summ. verbo contemptus vers. Aduerte hic. Armilla eodem nu. 3. Valent.to. 3. disp. 7.q.3.punct.3.versu cæterum,sicut accidit,Sanchez multos alios citans,lib.1.in Decalog cap.5.num.11.

Aduertit autem Valentia,leuem materiam in proposito esse præceptum quodpiam non valdè strictum: siue quia sit de re leui, siue quia obliget ad peccatum veniale tantùm: siue quia non magna cum intensione voluntatis superior illud ferat.

Dico quinto, Aliud est contemnere præcipientem,& aliud contemnere præceptum: Contemnere præcipientem,vt præcipiens est,v.g. Prælatum, vt à Deo habet auctoritatem, semper est mortale, siue præcipiat, siue moneat, siue hortetur. Ita Syluester verb contemptus q 3. Angelus ibi n.1.Lessius lib 2. de Iust c.46. dub.6. nu 45. Sanchez lib.1.in Decalogum c 9.nu.13. Castro lib.1. de lege Pęnali c.5. conclus 1. qui addit id ita esse: siue contemnatur Prælatus appretiando illum minus,quā oporteat:siue illi indignando,aut conuicia inferendo. Si autem contemnatur Prælatus alia ratione, puta ob defectum eruditionis, prudentiæ, nobilitatis, &c & ex hoc contemptu, recusetur ei in re leui obedire, non semper mortale erit; vt aduertunt Castro,Lessius,Sanchez,& notat etiam Aluarez to.2. de vita spirituali lib 5. par.3. c.6. Contemnere autem præceptum rei grauis, semper est mortale, si leuis potest esse veniale, si non contemnatur simpliciter,sed secundum quid,vt dixi. Hæc intelligenda sunt de præceptis humanis:nam de diuinis alia est ratio; Contemnere enim præcepta diuina, etiam leuia sub ratione formali contemptus, est mortalis blasphemia, sicut contemnere Deum sub quacumque ratione.

Dico sextò, Aliud est nolle obedire ex indignatione, & aliud ex contemptu.Primum dicit nolle obedire,non eo quòd renuat subijci, sed quia illi indignatus non vult in illa re eum affici solatio; at ex contemptu nolle obedire,est quia ei non vult subijci:Caietan.in summ. verbo contemptus,versu Aduerte hic. Armilla ibid.n.2. Lessius loc.cit.& Sanchez loco etiam cit.n.12.Quare nolle obedire ex indignatione, non addit nouam malitiam præcepto obliganti sub mortali, si illa indignatio mortalis non sit,sicut addit contemptus; secus autem si indignatio,sit mortalis;vt benè Sanchez loco citato.

Dico vltimo, Religiosus non obediens ea ratione, quia sibi imponitur præceptum,duplicem incurrit malitiam specie diuersam,necessariò in confessione aperiendam. Primam, quia rem præceptam transgreditur: Secundam, quia ex formali inobedientia transgreditur, quæ semper coniuncta est cum contemptu; ita Lessius lib.2. de iustitia cap.41.dub.9.num.76. Sanchez lib.6. in Decalogum cap.1.num.7.

§. *Secundus. Quomodo peccetur contra statuta quarti generis ex libidine, & negligentia.*

DIco primò contra statuta quarti generis,quę ex genere suo ad culpam non obligant,potest peccare transgressor ex libidine, id est, ex cupiditate nimia erga aliquid; propter quod quis transgreditur regulam;verbi gratia. Si quis ieiunia ordinis ad culpam non obligantia, ex gula,vel delectatione frangat.Si extra consueta tempora comedat, &c. Ita D.Thomas 2. 2. q.186 art.9. ad 1. Caietan.ibidem ad 4.dub. Valentia tom. 3. disp.10. q.4. punct.5.assert.2. Sanchez lib.6. in Decalogum cap.4.nu. 15.Ledesma de statu Religios.in communi cap.4.concl. 11.pag.mihi 162. Huiusmodi autem transgressio, vt minimum veniale est;quia vt benè Caiet. Si facere ex libidine quidpiam aliud non prohibitum regula est veniale,à fortiori tale erit, si sit per regulam prohibitum.

Dico secundò, Potest peccari contra statuta quarti generis ex negligentia, v.g.tangitur ad chorum,vel Refectorium,nulla subest causa legitima subdito;quare nō proficiscatur, sed ex quadam negligentia, & animi torpore, non vadit, peccat contra statutum eundi ad chorum, vel ad Refectorium; quod ex suo genere nullum dicebat peccatum, ex negligentia aliquod dicit saltem veniale;quia eo ipso, quod ei nulla subest causa nō eundi,cum recta ratione pugnat illud non ire, & illa negligere;& ideò peccatum est saltem veniale; similiter assisto alicui functioni communi,vel particulari,sed non ea, qua possem diligentia, reus sum illius negligentiæ, quæ ibi intercedit; Doctrina est hæc D.Thomæ loco citato, & omnium aliorum citatorum prima conclusione huius paragraphi eisdem locis.

Ex quibus colligitur, quòd nomine negligentiæ non intelligitur simplex aliqua volūtas, qua quis velit transgredi regulam, sed trāsgressio Regulæ ex nulla alia causa,quàm ex torpore quodam animi, & negligentia crassa. Negligentia enim,non est aliud,quàm animi torpor, quo quis minus diligens est in exequendo, quod exequi debet.

Dico tertiò, Religiosus transgrediens Regulam ex se non obligantem sub peccato, aliquo fine,vel causa, quæ tunc videtur illi honesta, quamuis id quod facit sit minus bonum, quam seruare regulam, non peccat; verbi gratia in nostra Regula est præceptum de non comedendo sine Superioris licentia, in promptu non habeo superiorem,& sentio me valde debilem;ita vt putem iustam habere causam comedendi, comedendo non pecco,etiamsi melius facerem, si quærerem superiorem, & ab illo licentiam peterem: vel inexpectatus veniens deuotus Ordinis, me ad secum comedendum inuitat, in promptu non habeo superiorem, à quo licentiam petā, licet si melius facerem,si licentiam peterem, comedendo tamen non pecco, ne indignetur ille deuotus Ordinis,& me illum fugere suspicetur;& sic de alijs. Ita Valentia tom 3.disp.10.q 4. punct. 5. ad finem, Vasquez 1. 2. disp.158.c.3.n.16.Sanchez lib.6. in Decalogum c.4.n. 14.& ratio est, quia non tenemur semper facere, quod melius est, sed sufficit aliquando, si faciamus quod bonum est,vel quod malum non est;vt patet exemplis Matrimonij,& ludi;licet enim melius sit castè viuere,quàm nubere;& non ludere,quàm ludere;tamen non tenemur cælibatum seruare;nec semper à ludo abstinere.

§. *Tertius. Quomodo peccetur contra statuta quarti generis ex inobedientia.*

NOtandum, quòd sicut suprà diximus, duplicem esse obedientiam, Materialem, & formalem, ita duplex est inobedientia, vt habet Caietan.in summa verbo inobedientia. Et Miranda tom.1. Manualis Prælatorum q.26. art.4.& Rodriq. tom.3. quæst.Regul. q.19. art.3. formalis,& materialis: Formalis inobedientia est,quando subditus non vult obedire,ne obediat; idest eo principaliter, quia iubetur; & hæc semper includit contemptum;vt dicit D.Tho. 2.2.q.104.art.2. ad 1. & de hac iudicandum sicut de contemptu. Materialis est quando subditus non eo,non vult obedire,ne obediat,sed vel ex negligentia,vel ira,molestia, ignorantia, tristitia: & de hac iudicandum est,iuxtà materiam præceptam;si enim id quod præcipitur est quid graue, & grauiter præcipitur,mortalis erit illius transgressio,si leue,& leuiter præcipitur,erit veniale.Si autem id quod præcipitur est quidem graue, & alias ad mortale obligans, licet si verbis planis,& non rigorosis præcipiatur, ad mortale obligat illius transgressio; secus autem, si alias ad mortale non obliget; si denique id quod præcipitur est quidem de se leue,& ad nullum obligans ex se peccatum, Prælatus tamen ex aliquo iusto fine,& rationabili causa,id præcipit verbis rigorosis,& solitis ad mortale obligare,illius trāsgressio obligabit ad mortale:modò res ista leuis sit con-

formis

formis Regulæ, & propter aliquem iustum finem præcepta, alioquin sub quacunque forma verborum præcipiat, leuis materia excusat à peccato.

Dico primò. Transgrediens statuta quatti generis ad nullam culpam obligantia contra obedientiam Prælati, mortaliter peccat; etiamsi non eo principaliter transgrediatur, quia præcepta sunt, sed vel ira, molestia, pigritia, &c. v. g. est statutum in Regula de nō introeundo in alienas cellas præcipit mihi Prælatus sub merito sanctæ Obedientiæ, ne alienas ingrediar cellas, ingredior ex curiositate, vel alia causa, pecco mortaliter, ita communiter Doctores. Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4 punct. 5. circa tertiam circumstantiam D. Thomas 2. 2. q. 186. art. 9. corpore, Caietanus ibi circa expositionem literæ, Sanchez lib. 6. in Decalogum, cap. 2 num. 8. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. num 76. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 12 cap. 13. quæst. 2. Panormit. in cap. Relatum ne Clerici, vel Monachi num. 6 patet, quia tunc illud prætermittere, est violare votum obedientiæ, ex quo tenetur Religiosus adimplere quidquid à superiore præcipitur, quod est Regulæ conforme. Quæ voti violatio diximus supra conclus. 4 quòd est mortalis.

Dico secundò, licet si superior non possit in vniuersum obligare sub mortale, quando Regula ex sua primæua institutione ad nullam culpam obligat, sed ad pęnam; Potest tamen priuatum, & particularem aliquem sic obligare, quando ad exemplum aliorum, & correctionem illius, qui minus parere consueuit, id expedire iudicaret. At verò propter vnius, vel duorum culpam nō posset sic totum Conuentum obligare. Ita Vasquez 2. 2. disp. 154. cap. 4. num. 21. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap 2 num 46. Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 8. dub. 2. pag. mihi 137. Salas de legibus disp. 8. sect. 12. num. 57. Bonacina in Decalogum disp. 1. q. 1. punct. 3. num. 17.

Prima pars patet, quia hoc esset manifestè supra Regulam, si vellet obligare ad peccatum, ad quod ipsa non obligat. Quod tamen dicemus superiorem facere non posse.

Secunda pars probatur, quia cùm Prælatus custos sit obseruantiæ regularis, ad eam conseruandam potest relaxatum subditum præceptis, & excommunicationibus cogere, vt vnius pęna, aliorum transeat in exemplum.

Tertia pars, scilicet quòd propter vnius, vel duorum culpam non possit obligare totum collegium, patet, quia vita aliorum relaxata, alijs obseruantibus non debet inijcere conscientiæ laqueos; & istis obseruantibus hoc esset manifestè supra Regulam, & ideo obedire nō tenerentur.

Dico tertiò, si totum Collegium esset relaxatum, v. g. præcipit Regula, ne tangantur pecuniæ, ne lineis vtamur subuculis: vt vestiti dormiamus: fratres vnius communitatis, sunt ita relaxati, vt ista non curent magis, quàm si in regula non continerentur, & publicè tangant pecunias, lineas deferant, nudi dormiant, potest hoc casu Prælatus totam illam communitatem compellere sub peccato mortali ad obseruāda ea, quæ alioquin sub nullo peccato tenebatur. Ita Doctores citati in secunda cōclusione tenētur concedere, & tenet expresse Ledesma. Ratio est, quia ad Prælatum pertinet curare totis viribus, & posse obseruantiam Regulæ, & pęnam negligentiæ luet in inferno, si prius pęnitentiam non egerit. Non debet quidem esse facilis Prælatus in his resolutionibus, quia sunt maximæ consequentiæ, & hoc est quodammodo augere votum, nisi quo ad substantiam, saltem quo ad modum; & prius debet experire, an alijs vijs possit id obtinere, cùm autem censet casum desperatum, sua vtatur auctoritate, & debito fungatur officio.

Dico quartò, non solùm potest Prælatus sub mortali præcipere ea, quæ sub nullo præcipiuntur expresse, & directè in Regula, sed etiam ea, quę implicitè, & indirectè, vt mutua obsequia, &c. de quibus distinctius infrà, vbi de indifferentibus, verbi gratia, præcipit Regula fratres binos extra conuentum incedere; non solùm potest Prælatus præcipere sub mortali, ne fratres soli extra Conuentum exeant, sed etiam quod foras egressi, ab inuicem non separentur. Ita Ledesma loco citato digo lo secundo Ratio est eadem, quæ supra, quia hoc pertinet ad obseruantiam illius constitutionis; non debet tamen passim hoc facere Prælatus, nec sine necessitate, & vrgenti, & rationabili causa; ne vota subditorum augere ipsis inuitis videatur.

§. *Quartus. Quibus verbis manifestent Prælati suam intentionem esse obligare sub mortali.*

Dico primò. Prælatus simpliciter mandans fieri aliquid etiam per verba imperatiui modi, non obligat, nisi eo modo, quo obligant statuta in regula; vnde si statuta non obligant nisi ad pęnam, ad pęnam solùm obligabunt pręcepta Prælati, qui est quædam Lex animata. Ratio est, quia tunc non videtur velle Prælatus obligare nisi eo modo, quo obligant alia statuta; cùm enim strictius vult obligare strictioribus, & formalioribus vtitur verbis. Ita Ledesma de statu Religiosorum in communi c. 4. concl. 12. par. 2. concl. pag. mihi 162.

Dico secundò. Hic esse attendendum morem, & consuetudinem Religionis, ita vt tunc censendum sit Prælatus ad mortale obligare velle, quando in pręceptis ponendis vtitur illis verbis, quibus solent vti illius Religionis Pręlati, cùm ad mortale intendunt obligare, & tunc ad veniale cùm vtitur illis, quibus solent ad veniale. Ita Caiet. 2. 2. q. 186. ar. 9. Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 5. circa tertiam circumstantiam. Ledesma de statu Religiosorum in communi conclus. 8. dub. 7. pag. mihi 150. Syluest. verb. præceptum q. 2. fine. Armilla ibidem num. 7. Sanchez lib. 6. in Decalogum, cap 4. n. 28. Vasquez 1. 2. disp. 158. c. 3. nu. 24. Ratio est, quia his verbis Manifestat Subdito, suam intentionem esse, vt impleat id, ad quod tenetur ex voto obedientiæ.

Dico tertio, Communiter esse quasi receptum, vt tūc Prælati censeantur velle obligare sub mortali, quando præcipiunt sub merito Sanctæ obedientiæ, vel virtute Spiritus sancti, vel sub pęna excommunicationis maioris, etiamsi non addant latæ sententiæ; Nam si addant, incurritur etiam excommunicatio. Ita Caietanus, Valentia, Ledesma locis citatis, Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 4. num. 43. qui innumeros alios citat, Nauarrus in summa cap. 23. num. 53. Sayrus in Claui regia lib. 3. cap. 7. num. 24. & in nostra Religione Minimorum habetur statutum in Capitulo 4. Genuensi num. 22. quo declaratur, illa statuta, & præcepta superiorum, quæ nō habent annexum præceptum formaliter factum, puta in virtute Spiritus sancti, vel sanctæ Obedientiæ, aut sub pœna excommunicationis, vel per verbum mandamus, seu præcipimus, non obligare ad culpam, sed tantùm ad pęnam taxatam; In quo includitur ex vsu Communi Modus præcipiendi sub Mortali, & sub veniali; Quando enim Prælati intendunt obligare sub Mortali, præcipiunt in virtute Obedientiæ, &c. Quando verò sub veniali, præcipiunt simpliciter. Præcipio tibi hoc, vel illud: verbum enim præcipio simpliciter culpam mortalem non inducit, vt multis probat Rodriq. tom. 1. quæst. Regul. q. 26 art. 4. In responsione ad argumenta col. 6. Lessius lib. 2. de Iust. cap. 41. dub 9. num 76. versu 3. tenetur.

Dico 4. si materia est leuis, sub quacumque forma verborum præcipiat Prælatus, vel virtute sanctæ Obediētiæ, vel Spiritus sancti, &c. non tenetur subditus obedire sub culpa mortali. Ita Communiter Doctores, Ledesma loco citato Sanchez etiam loc. cit. num. 46. Salas prima 2. quæst. 96. tract. 14. disp. 10. sect. 6. num. 30. multos citans. Ratio est, quia Materia leuis etiam in mandatis diuinis excusat à mortali: ergo multò magis in humanis. Et hoc etiamsi Prælatus dicat, se intendere obligare ad mortale. Quia Prælatus non potest facere, vt illud, quod non est capax de se læthalis culpæ, capax fiat per suum præceptum: immò tunc præceptum indiscretum, & absurdum censetur.

Materiam autem leuem in ordine nostro Minimorum

rum declaratum est in capitulo 4 Genuensi num. 21. esse puta, si aliquis ingressus fuerit hortum, & excerpserit aliquẽ fructum ex arbore: vel ingressus fuerit Coquinam; vel Refectorium, vel minimam rem sustulerit. Vnde si præcipiat Prælatus, ne ingrediar hortum, sub quacumque forma verborum id faciat, vel sub pęna excommunicationis ipso facto, subditus transgrediens mortaliter non peccabit, propter leuitatem materiæ.

Hæc tamen intelligenda sunt stando in ipsa materia leui, nam si aliquis ingrederetur Hortum propter aliquem malum finem, verbi gratia, vt commodius alloqueretur mulierem; iam tum materia, non staret in sua leuitate, sed ex illo fine esset grauis, & sic posset Prælatus sub mortali talem ingressum vetare: similiter si omnes ingrederentur hortum, & vnusquisque vnum fructum excerperet, quacumque vice, ita vt damnum notabile inde sequeretur Communitati, tunc materia non staret in sua leuitate, sed ratione damni, quod pa[illegible]eretur Communitas, ex singulis illis excerptionibus, posset Prælatus talem ingressum sub mortali vetare; Ita Salas prima 2. q. 96. tract. 14. disp. 10. sect. 6. n. 32. Valentia tom. 2. disp. 7. q. 5. punct. 6. quæsito 3. Sayrus in Claui regia lib. 3. c. 7. n. 14. & 17. qui hæc ad nostrum propositum habet. Præcipere potest Prælatus sub mortali, ne aliquis Religiosus accedat ad hortum Communem Conuentus, aut ad talem Sæcularis domum, aut ne transeat per talem vicum. Etiamsi cum licentia sua exierit extra Conuentum, aut ne cum tali, aut tali persona loquatur; Hæc enim, & similia, licet in se considerata, videantur parui momenti, cõparata tamen ad honestatem, & bonum nomen Religiosorum, aut ratione scandali, periculi, vel alterius circumstantiæ, efficiuntur res magni momenti; Ideò obligant ad mortale. Hæc Sayrus, quod etiam sentit Suarez to. 5. in tertiam partem, disp. 4. sect. & nu. 9. & sequentib.

Dico 5. si subditus dubitat, an materia sit leuis nec ne, & Prælatus præcipiat sub verbis, quæ solent ad mortale obligare, obedire tenetur sub mortali; Ita Corduba in Regula S. Francisci cap. 10. q. 4. puncto primo in primo modo cognoscendi, quomodo præcepta obligent, Arag. 2. 2. q. 62. art. 3. col. 6. §. & si quis quærat, Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 4. n. 46. Ratio est, quia dum de materiæ leuitate non constat, tenetur subditus iudicio superioris stare, vt dicam infrà.

CAP. VI.

Vtrum Subditus teneatur obedire Prælato in omnibus, quæ ab ipso illi iubentur.

PRO hoc capite videri potest D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. Caietanus ibi Panormitanus in capite ad aures n. 1. de temporibus ordinat. Valentia tom. 3. disput. 7. q. 3. punct. 2. versu quarto sequitur, Rodriquez to. 3. q. Regul. q. 19. art. 1. & 2. Reginaldus lib. 17. praxis, num. 233. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 2. Miranda to. 1. Manualis Prælatorum, q. 26. art. 2. Nauarrus in sum. cap. 23. nu. 38. Antoninus 3. parte tit. 16. cap. 1. § 9. Syluester verbo obedientia q. 1. Rosella ibi § 2. Tabiena §. 3. Angelus §. 1. Pisanella §. 2. Toletus in summa lib. 8. cap. 15. Graffius prima parte decis. lib. 3. cap. 5. num. 23. Armilla verbo Obedientia num. 3. & 4. Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 8. pag. mihi 135. possunt etiam videri Vasquez prima 2. disp. 160. Suarez lib. 4. de legibus, cap. 12. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 5. cap. 10. & tractantes de potestate Ecclesiæ in actus mere internos.

Dico primò subditus non tenetur obedire superiori præcipienti aliquid contrà præceptum alterius superioris, illum in dignitate, & potestate excedentis, puta Dei, Ecclesiæ, & altioris dignitatis Prælati, est certissima apud omnes locis citatis.

Probatur primò ex illo Genesis 2. *Pro eo, quod obedisti voci vxoris tuæ plus quàm meæ, maledicta terra in opere tuo:* & Actorum 5. Dicitur. *Obedire oportet magis Deo, quam hominibus:* & Glosa explicans illud ad Romanos 13. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit, ait, *si quid iusserit Curator numquid est illi parendum, si contra Proconsulem iubeat? Rursum, si quid Proconsul Iubeat, & aliud Imperator numquid dubitatur, illo contempto, isti esse omnino parendum? Ergo similiter, si aliud Imperator, aliud Deus Iubeat, illo spreto, huic est obediendum*, & habetur cap. Qui resistit 11. q. 3.

Secundò probatur ex patribus: Augustino, & habetur 11. q. 3. cap. non semper. Vbi dicitur, *Non semper malum est non obedire præcepto, cum Dominus iubet ea, quæ sunt contraria Deo, tunc ei obediendum non est*, & Bernard. epist. 7. ad Adam Monachum, *Valdè peruersum est, profiteri te obedientem, in quo noueris superiorem propter inferiorem, idest Diuinam propter humanam soluere obedientiam? Quid enim? Quod iubet homo prohibet Deus: ego audiam hominem, surdus Deo? Hinc Dominus in Euangelio Pharisæos increpans, ait: Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditiones vestras.*

Tertiò. Quia pugnat id cum recta ratione, lumine naturali nota: conuinceretur enim alioquin, quòd superior superior non esset, si illi obediendum non esset, quando illius inferior contrà eius præceptum iubet.

Quartò. Habetur cap. si is qui præest 11. q. 3. vbi dicitur, *si qui præest si præter voluntatem Dei, vel præter quod in Sanctis scripturis euidenter præcipitur: vel dicat aliquid, vel imperet tamquam falsus testis Dei, aut sacrilegus habeatur: & adducitur* illud ad Galathas primo, *etiamsi nos, aut Angelus de cælo euangelizauerit vobis, præterquam quod vobis Euangelizauimus, anathema sit.*

Ex quibus sequitur 1. Quòd subditus obedire non tenetur superiori præcipienti contrà mandata Dei: vt reuelare crimen occultum fratris, non seruato ordine correctionis fraternæ: vel si præcipiat dicere, aliquod mendacium, etiam officiosum: vel verbum otiosum, habetur cap. si Dominus 2. q. 3.

Secundò sequitur, quòd neque etiam tenetur subditus obedire si Pręlatus præcipiat contrà ordinationes Ecclesiæ, vt quòd non ieiunet die statuta ab illa; vel celebret pro hæreticis. habetur cap. si quis Episcopus 2. q. 3. Antoninus 3. part. tit. 16. c. 1. §. 9.

Tertiò, si præcipiat contra ordinationes, vel constitutiones sui ordinis, vt in ordine Minimorum, si præcipiat vti lineis: vel pecunias tangere: vel quod non loquatur superiori suo; vel faciat contrà ordinationes sui maioris Prælati. Tabiena verbo Obedientia n. 5. Armilla eodem n. 4. Antoninus 3. par. tit. 16. c. 1. §. 9.

Dico 2. subditus non tenetur obedire superiori in his, quæ pertinent ad naturam corporis v.g. in his, quæ pertinent ad corporis sustẽtationem, & prolis generationẽ, vnde nõ potest superior præcipere, vt castitatem seruet; non comedat, &c. intellige, nisi ad id voluntariè per votum se adstrinxerit, vt notat optimè Caietanus 2. 2. q. 104. ar. 5. ad 2. dub. vt Religiosi; qui cùm se adstrinxerint ad castitatem, possunt per Prælatum cogi eam seruare: Et Religiosi minimi qui per votum se adstrinxerunt ad vitam quadragesimalem, possunt ad eam seruandam à Prælato adigi. Ita D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 5. & omnes alij citati, præsertim summistæ.

Probatur ex D. Thoma; quia in natura omnes homines pares sunt, neque vnus alij subijcitur; cùm par in parem non habeat imperium, vt dicitur cap. inferior d. 21. & cap. Innotuit §. quamuis de elect.

Ex quibus sequitur primò subditum non esse obligatũ obedire Prælato præcipienti, vt se nudet coram alijs. Ita Armilla verbo obedientia n. 4. Tabiena eodem n. 5. Ledesma in statu Religiosorum in Communi c. 4. concl. 8. pag. mihi 136. Antoninus 3. par. tit. 16 c. 1. §. 9. Et patet, quia hoc est contra honestatem honestorum virorum; & vnusquisque naturaliter, & rationabiliter viuens secretas corporis partes tegere semper curat, & verecundatur, si aliqua ex his, quæ videri non consueuerunt, casualiter appareat.

Secundò sequitur, neque subditum teneri parere superiori pręcipienti aliquam particularem, & insolitam abstinentiam, v.g. abstinentiam carnium, vel ouorum tem-

tempore quo ei per suam regulam licet comedere, nisi id faceret, vel in pœnam, vel in remedium recidiui. Armilla, Tabiena, Antoninus, locis citatis.

Tertiò, neque subditum teneri obedire Prælato præcipienti ne gestet intus, & foris vestimenta illi per suam regulam concessa, verbi gratia Tunicas, & Tunicellas in ordine Minimorum; & vnam tunicam cum caputio, & alteram sine caputio in ordine minorum. Ita Glossa in extrauaganti Quorumdam Ioann. 22. de verb. significatione §. in primis verbo voluerint; hæc enim pertinent ad humanæ naturæ sustentationem. Armilla loco citato. Caietanus 2.2.q 104 art. 5. ad secundum dub.

Dico 3. subditus non tenetur obedire superiori præcipienti aliquid circa actus merè internos. Ita D. Tho. 2.2. q. 104. art. 5. & prima 2. q 91. art. 4. corpore, & q. 100. art. 9 corpore Suarez, Vasquez, Azor. Valentia locis cit. Sanchez lib. 6. in Decalogum c. 2. n. 5. & alij ferè omnes, quos citant Vasquez, & Suarez.

Probatur ratione D. Thomæ p. 2... q. 91. quia de his potest homo legem facere, de quibus potest iudicare, sed de actionibus merè internis non potest iudicare; ergo neque de illis legem facere, vel illos præcipere; maior sumitur ex Aristotele 10. ethicorum c. 5. vbi ait, *Potestatem legislatiuam debere esse coniunctam cum potestate coactiua, quia alioquin esset inutilis, & inefficax.* Vnde fit, hominem solum posse ea præcipere, quæ potest punire, si aliter fiant, quàm ipse præceperit, punitio autem nō fit sine causæ cognitione, & iudicio; Minor probatur, quia cognoscere actus interiores ad solum Deum pertinet, vt dixit Ieremias c. 17. *Prauum est cor omnium, & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes.* In Hebræo est. *Prauum est cor præ omnibus.* Quo significatur, eos esse sinus, atque recessus, inflexus, & anfractus in hominum animis, vt nihil sit in natura rerum exploratu difficilius. Pro illo inscrutabile legit Hieronymus *desperabile*: quia ita tectum est, & obscurum, vt de illius cognitione desperare possit quiuis Et cap. tua nos de Simonia dicit Papa. *Nobis datum est de manifestis tantummodo iudicare*, & cap. sicut tuis eodem tit. Dicitur, quod Ecclesia de occultis non iudicat.

Confirmat D. Thomas 2.2. q. 104. art. 5. auctoritate Senecæ lib. 3. de benef. cap. 20. vbi ait, *errat, si quis existimat, seruitutem in totum hominem descendere, pars melior eius* (idest mens) *excepta est: corpora obnoxia sunt, & adscripta Dominis, mens quidem sui iuris.*

Dixi non teneri obedire circa actus merè internos, nā de ijs quatenus sunt rationes quædam, seu conditiones actuum exteriorum, id est vt ad actus exteriores pertinere possunt, & sunt necessarij, ad hoc vt actus externi, in quibus quis superiori subditur, rectè exerceantur, quod obedire teneantur, non est dubium; cùm Ecclesia de ijs possit optimè præcipere, & de facto præcipit attentionē, & deuotionem in horis diuinis celebrandis, vt in c. dolentes de celebratione Missarum; & excōmunicat inquisitores, qui odio, vel amore inquirunt, vel inquirere prætermittunt in hæreticos, vt in Clementina multorum de Hæreticis. Ita docet Caiet. 2.2. q. 104. art. 5. Sotus lib. 10. de Iust. q. 5. art. 5. concl. 5. Valent to. 3. disp. 6. q. 2. punct. 10. vers Quomodo sit recitandum diuinum officium, & disp. 7 q. 4. punct. 2. versu, sed hoc assertum. Suar. lib. 4. de legib. c 13. n. 6. Miranda to. 1. Manualis præl. q. 26. art. 3. concl. 1. Probatur, quia cū actus internus, est necessarius ad rectè exercendum actum externum, licet nō simpliciter, & materialiter ad exercendum, necessaria fuit in Ecclesia ea potestas, quæ ad hos actus rectè, & moraliter exercēdos posset cōpellere, alioquin impunè posset illud

Ex quo deducitur, quod subditus iussus à suo Prælato facere sacrum pro aliquo, tenetur habere intentionē applicādi illi sacrificium; quia aliter non posset sacrū fieri pro illo, & hoc non est disponere de actu interiori subditi, qui est applicatio medij valoris missæ, sed disponere de illo actu, vt coniunctus cum actu exteriori celebrationis eiusdem, qui idem actus exterior perfici rectè nō potest sine applicatione actus interioris: & ideò per necessariam connexionem optimè potest à Prælato præcipi, & subditus non obediens mortaliter peccabit contra obedientiæ votū in re graui. Ita Rosella verbo obedientia n. 2. fine. Ibi Angelus n 1. Toletus in sum. lib. 8. c 15. n. 1. Rodriq to. 3. q regul q 19. ar. 2. Mirāda Manuali prǽl. to. 1. q. 26. art. 3. Sanchez lib. 6 in Decalog. c. 2. n. 6. cui autem proficiat sacrum, si aliter quam iussit Prælatus applicetur à subdito, dicam paragrapho seq.

Dico 4 si subditus vouisset talem regulam, quæ consuleret, vel præciperet actus mentales, orationem verbi gratia mentalem, vel significaret, Prælatos posse illos actus iniungere, tunc si iniungat, tenetur subditus obedire. Ita Suarez lib. 4 de legib. c. 12. nn. 15. & 16. Azor to. 1. instit. moral. c. 10. Fauet etiam D. Thom. 2.2. q. 104. art. 2. ad 3. quatenus definit *Religiosorum Obedientiam, esse virtutem moralem promptam reddens voluntatem subditi ad faciendam voluntatem superioris*: vbi innuit etiam, posse Religiosum, ratione voti subdi superiori, quo ad actus internos si nimirum voueat, vt dixi. Probatur ex D. Paulo ad Rom. 13 *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*: quem locum declarans Chrysost. hom. 23. ait, *non dicit simpliciter obediat, sed subdita sit, idest non solum debet facere, quod præcipitur, sed voluntatem, & iudicium suum cum voluntate, & iudicio superioris conformare*: sed hæc potius videntur probare subditum de perfectione obedientiæ debere ita facere, quàm de necessitate. Ideò

Probatur aliter conclusio à Suarez; quia potest homo immediatè, & absolutè vouere Deo actum merè internum, verbi gratia, orationem mentalem, vt omnes fatentur, & patet, quia erit de meliori bono, ergo potest etiam id vouere sub conditione, si Prælatus præceperit; quia hoc, nec difficilius est, nec minus honestum, quàm primum. Hoc autem virtualiter fit vouendo obedientiam in illis ordinibus, in quibus tales actus hortantur, vel præcipiuntur; Vt in ordine nostro Minimorum, in quo c. 8. reg. n. 35. hortantur singuli ad orationis sanctæ studium; Vnde si Prælatus mentalem orationem præcipiat per virtutem obedientiæ, subditus obedire tenetur sub mortali; Prælatus tamen non debet hos actus sub tanto rigore præcipere, ob vitandum periculum, vt benè, & sanctè aduertit Suar. loc. cit.

Dico quintò, subditos debere obedire suis superioribus in reliquis omnibus, quæ per corpus exercentur, dūmodo non excedant limites auctoritatis superioris. Ita D. Thom. 2.2. q. 104. art 5. Valent. to. 3. disp. 7. q. 3. punct. 2. versu 6. sequitur. Miranda to. 1. Manualis, q. 26. art. 3. concl. 2. Reginaldus in praxi lib. 17. n. 233.

Probatur ex Scriptura Matth. 23. *Omnia quæcumque dixerint vobis, seruate, & facite.* Et ad Hebr. vlt. dicitur. *Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis.*

Dico sextò, Religiosum subditum non teneri obedire suis Prælatis, nisi ratione voti Obedientiæ. Ideò dixi in conclusione præcedenti, Modo limites auctoritatis non excedant. Non enim tenetur obedire, nisi in ijs, quę sub Obedientiæ voto cōtinentur, quod nō est æquale in omnibus Religionibus, vt ait S. Tho. 2.2. q. 186. art. 9. Et S. Bonau. super caput primum Regulæ B. Francisci. Conclusio est D. Thom. in 2. d. 44. q. 2. art. 3. in vltimo argumento sed contra, ibi Bonauent. art. 3. q. 2. corpore, Syluest. verbo Religio 6. q. 6. Ratio est, quia Religiosi nihil vltra obedientię votum habent super omnes alios fideles. Ita etiam Sanchez lib. 6. in Decalogum c. 2. n. 2.

§. Vnicus vtri proderit sacrificium si subditus non iuxtà mentem Prælati præcipientis offerat, sed iuxta suam.

PRo complemento tertiæ conclusionis apponimus hoc dubium. Præcipit Prælatus, vt celebrem missam pro Francisco, ego autem celebro pro Ioanne, proderit ne Francisco, an Ioanni? Hoc dubium tractāt Scotus quodlib. 20. Gabriel lect. 26. in Canonem. Cord. in suo q. theol. lib. 1. q. 3. ante opinionem primā uersu dico

reu-

regulariter, pag. mihi 44. Suarez tom. 3. in 3. par. disp. 79. sect. 9. quæsit. 1. Rodriq. 1. par. sum. c. 244. conclus. 10. Petrus Ledesma 1. part. sum. de sacr. Eucharist. c. 18. concl. 18. pag. mihi 177. Berarducius 4. part. summæ, tract. de sacrif. Missæ, pag. mihi 104. Fthuccius tract. 5. de Euchar. cap. 3. num. 76.

Respondeo cum Suario, & Ledesma, sacrificium operari iuxtà intentionem meam, non iuxtà intentionem superioris præcipientis, Henriq. lib. 9. c. 2. §. 6. vbi in com. lit. H. multos citat.

Probatur primò, quia sicut in administratione sacramentorum Sacerdos operatur, vt Ministri Christi; Ita & in oblatione huius sacrificij. ergo sicut in administratione sacramenti, intentio debet esse propria, & personalis, sic & in oblatione, & applicatione huius sacrificij, in qua Sacerdos ita se gerit, vt habens immediatè à Deo potestatem, & vices eius, propter quod, intentio Sacerdotis, & Christi vna esse censetur; ergo quoad hoc, intentio Sacerdotis, non subditur intentioni Ecclesiæ, vel alterius superioris, vt per illam irritari possit, quod exẽplo sacramentorum potest declarari; si enim superior præcipiat, vt non baptizem, vel baptizem hunc, & non illum, vel vt non absoluam (modo iurisdictionem non auferar) nihilominus si faciam factum tenet, ita in hoc casu.

Secundò probatur, quia Sacerdos habet potestatem offerendi corpus, & sanguinem Domini in sacrificium patri immediatè à Deo per ordinationem Episcopi.

Peccabit tamen Religiosus contra obedientiæ votũ, & mortaliter in re graui, superiori, cui incumbit onus satisfaciendi pro Eleemosynis Missarum receptis, non obtemperans, & tenebitur altera die (si sine obligatione celebrabit) superioris voluntatem explere, nisi constaret, occasionem talis præcepti omninò cessasse. Potest itaque superior præcipere subdito, & iste obedire tenetur, vt sacrum faciat, & pro tali faciat, at illius intentionem nequaquam potest irritare, nec facere, vt si iste velit alteri applicare, non applicet, & cui applicauerit, non prosit; quia hic operatur, vt minister Christi, & hoc sacrificium operatur ex opere operato.

Si quæras, an idem dicendum sit de alijs Precibus, verbi gratia, Officio Defunctorum, B. Mariæ, septem Psalmis, &c. præceptis à Prælato pro satisfactione alicuius signatæ personæ. & pro alia applicatis.

Respondeo nõ esse parem casum; nam ideò diximus, tunc valorem missæ proficere, iuxtà intentionem celebrantis, quia hic operatur, vt minister Christi, & sacrificium illud ex meritis Christi operatur, vnde quoad istũ valorem ex opere operato, parum refert, sit ne minister in gratia, vel non; hoc tamen casu totus valor operis pẽdet ex operante, qui cùm, vt supponimus, sit inobediens, propter superioris præceptum non obseruatum, & per consequens non sit in gratia, opus illud nullum habebit valorem (nisi fortè opera essent ex illis à Christo, vel Ecclesia institutis, vt Pater noster, horæ canonicæ, &c. quia tunc secundum aliquoa operantur etiam aliquid ex opere operato, ob virtutem eis inhærentem ex institutione Dei, vel ipsius Ecclesię vniuersalis, vt habet Nauar. de horis canonicis c. 19. n. 59. & 62. & cap. 20. nu. 39. vel etiam possumus dicere, quod hæc opera valeant tanquam facta ab Ecclesiæ ministro, vt Nau. loc. cit.

Et ideò cùm nullum habeat valorem, & sit penitus demortuum, nõ poterit proficere quo ad satisfactionem, nec personæ operãti, vel cui ipse dabit; nec personæ, cui applicuit superior. Ita Suarez to. 4 in 3. part. disp. 55. sect. 5. num. 10. videri potest Nauarrus tom. 4. Miscell. 11. de orat. n. 9. Miranda to. 2. Manualis præl. q. 50. art. 3. & alij, quos citat.

Sed quid, inquies, si subditus priuatim operans, indigeat operibus ipsis, poterit ne Prælatus ea applicare in satisfactionem aliorum, ipso subdito operante, contradicente, renuente? Videatur Scotus quodlib. 20. Suarez loc. cit. nu 8. Sotus in 4. dist. 21. q. 1. art. 4. fine. Nauarr. & Miranda loc. cit. Cordub. in suo quæst. theol. lib. 5. de indulg. q 42. art. 5. punct. 3. à dicto 1. Vide Henriq. lib. 7. cap. 31 §. 6. in com. lit. Z. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 20. p. 3. col. 8. versu, *ac notat etiam*. Sorbus in comp. ver. *Indulg. quoad Seculares* 4. versu secundo dicitur pag. mihi 305.

Respondeo, probabilius videtur, & rationi consormius, quod, me indigente, nullo casu possit Prælatus cõtra meam voluntatem opera mea, pro alijs in satisfactionem offerre. Ita Scotus quodlib. 20. & Nugnus in addit. ad 3. partem, quæst. 16 art. 1. conclus. 6.

Probatur primò, quia opus satisfactorium est necessarium mihi ad ingrediendum vitam æternam, ergo si indigeam, nec debeo, nec possum tanto bono priuari.

Secundò, quia Charitas incipit è se ipso; & crudelitas est, vt dicitur leg 2. Cod. de seru. & aqua, vt aqua nata in uno agro, sitiente illo, rigetur alius.

Tertiò. Quis dicet? si debeam uni centum, eaque soluenda in promptu habeam, posse me obligari ad ea soluenda pro amico? & si carcere detentus sim, & possim egredi data satisfactione, quis me obligare poterit ad ibi manendum, vt exeat amicus mediante mea satisfactione?

Quartò. Quia pęna debita peccatis est necessariò soluenda, vel hic, vel in Purgatorio, & quis est? qui possit me obligare ad pęnas illas terribiles subeundas? cùm possim istis leuioribus soluere?

Neque vrgent rationes in contrarium Nauarri, & Soti, id posse Prælatum in aliquo casu particulari concedentium, non Nauarri, in quantum dicit, quod Religiosi non habent proprium; nam fallit in multis, vt ex ipsomet dicam infra; & patet, quia, vt diximus, in his debitis, quæ pertinent ad naturam, vt comedere, dormire, &c. Obedire non teneor: quoad prohibitionem simpliciter, licet tenear, quoad modum, & quantitatem, ergo similiter in his, quæ pertinent ad animam obedire non tenebor, cùm simpliciter indiguero: sicut enim præcipiente Prælato ne dormiam, verbi gratia, si somno simpliciter indigeo pro sustentatione corporis, non teneor obedire: ita præcipiente, vt satisfaciam pro alio: cùm simpliciter indigeo, satisfactorijs illis operibus, obedire non tenebor.

Neque etiam vrget ratio Soti. Subditus potest se his satisfactionibus voluntariè priuare, eas alij ex charitate tribuendo; ergo, & illo inuito, potest Prælatus eas alij applicare. Quia cùm valor moralis istorum operum satisfactoriorum, pendeat intrinsecè ex intentione operantis potest operans pro suo libito se illo valore priuare, & donare cuicumque placuerit: etiamsi certus sit, se soluturum consimilem satisfactionem in Purgatorio: cùm dominus sit huiusmodi valoris: at illo priuari inuitus nequaquam potest.

Ad illud etiam, quod dicitur, posse Prælatum præcipere subdito eleemosynam. Respondeo, posse quidem de superfluis, sed non de omninò necessarijs: si enim mihi fame laboranti, & habenti vnde expellam, præcipiat Prælatus, illud dare pauperi, similiter indigenti, puto quòd nullus me obligabit ad obediendum. Propter quę facta est mihi probabilissima hęc sententia, licet contraria, tum propter auctoritatem doctorum, tum propter rationes, probabilis sit etiam censenda.

Ad extremum noto, hęc intelligi de bonis subditorum, quoad vim satisfactoriam, nam quantum attinet ad vim meritoriam de congruo, omnia bona cuiuscumque subditi, & congregationis, tàm in particulari, quàm in communi facta, possunt Pręlati, quibus voluerint applicare: quia in hoc nullum fit pręiudicium subditis: Immò ex hoc fit melior conditio operantis ex multitudine participantium. Videatur Cord. loc. cit. dicto 8. versu quoad vim, Sorbo in comp.

Faciles tamen debent esse subditi in talibus satisfactionibus ad pręceptum Pręlati concedendis, & applicandis: cùm necessitas, pręsertim alterius confratris, vel deuoti alicuius particularis ordinis, id postulare cognouerint: quia tunc acquirunt meritum charitatis, & eleemosynę.

CAP.

CAP. VII.

Vtrum Subditus teneatur obedire Prælato, dubitans esse contrà Deum, vel Ecclesiam, vel Regulam, vel alterius superioris, Præceptum id quod præcipitur.

RODriquez tom.3.q Regul.q.19.art.6. & Miranda Manuali præl tom.1.q.26.art.5. citāt pro hoc capite D.Tho.in 4 dist.19.q.4. sed perperam Diuus enim Thomas nec ibi, nec alibi, quod viderim de hoc puncto tractat. Citatur etiam à Syluestro, nullo loco particulari assignato, verbo obedientia q 2. Facit tamen D.Tho.2.2.q.88. art.12. ad secundum, & de illo agunt expresſè Rodriq. Miranda, & Syluester locis citatis, & prætereà Syluester verbo bellum quæst.9 concl.3. Raymundus in sum. lib. 3.de sent.præcepti de fin.& excomm.§ 2.Innocentius in capite sicut el 3 de Iureiur. num.1. Panorm.ibi num.16. Tost. in primum Paralip. cap.21. quæst.9. Hostiensis in sum. de Maioritate, & Obed.lib.1. num.6. Bonau. in 2. distinct.39.art.1.q.3. ad vltimum, Antonin.3.par. tit.16. cap.1.§ 9. versu secundo modo, Rosella verbo bellum num.4. Angelus verbo Religiosus nu.29. & verbo Obedientia num.6. Tabiena verbo Bellum quæst.11.nu.14. Armilla verbo Obedientia num.4 Pisanella verbo obedientia primo §. Quid si dubitat, Caiet. 2.2. quæst.169. art.2. circa solutionem ad quartum in dub.2. Nauarrus in sum.cap 23.num.37.Valent.tom.3. disput.5.quæst.16. pūcto 2.col.5.versu 6.Certum est, Ledesma 2.parte summæ tract.5 cap.13.conclus.19. Cartaria q.4.art.4. de regulis iuris. Vasquez prima 2.disp.66.cap.9. Salas de legibus tract.14.disp.1.sect.9. num.58. Sayrus in Claui regia lib.1.cap.13.num.37. Toletus in sum.lib.8.cap.15. Sa in Aphorismis verbo Obedientia, Graffius prima parte decis.lib.2.c.68.n.16.Sanchez lib.6.in Decalog.c.3.n.3. qui multos alios citat.

Noto primò, quòd dubium potest oriri ex triplici capite, primò ex parte solius præcepti, quando nimirum certum est de auctoritate præcipientis, & de honestate rei præceptæ, sed dubitatur, an præcepta sit nec ne. Secūdum dubium potest oriri ex parte rei præceptæ, quando nimirum constat de auctoritate præcipientis, sed dubitatur, an res præcepta sit contrà Deum, Ecclesiam, sit cōtrà, præter, vel suprà Regulam. Tertiò post oriri dubium ex parte Prælationis, quia scilicet dubitatur de legitima illius superioris potestate, verbi gratia, an fuerit ritè electus, vel confirmatus: an sit superior huius, cui aliquid præcipitur, de quibus omnibus tractandum hoc capite.

Noto secundò, dupliciter potest subditus de re aliqua dubitare, speculatiuè, & practicè; speculatiuè cum de re præcepta in communi dubitatur, an sit illicita, nec ne; practicè, cum dubitatur, an hic, & nunc in re hac, de qua dubitat, an sit illicita, nec ne, licitum sit parere, seu an in tali suo dubio, vel tali dubio permanente licitum sit parere. Ita dubium practicum, & speculatiuum declarant Valent.tom.3.disp 3.q.16.punct.2. versu ita docent omnes, Sanchez lib.6.in decalogum c.3.n.12. Floronus part.1.de casibus reseru.c.5.à num.20.

Dico primò in dubio, an sit positum aliquod præceptum obligans ad mortale, ad faciendam, vel non faciēdam aliquam rem, & facta sufficienti diligentia, res adhuc dubia manet, subditus tenetur ad obseruationem præcepti, Rosella verbo Dubia num.vnico, Armilla verbo Dubitatio n.2.3. Tabiena verbo Dubium n.3 q.2. Angelus verbo Dubium n.1. & 2. Syluest. verbo dubium q.2.n.4. Vasq.1.2.disp.65.tot.cap.3. & disp.66.c.1.initio, Salas 1.2.q.21.tract.8.disp.vnic.sect.25. nu.258. & alij quos citat, Sanchez lib.1. in Decal. cap.10. num.10. licet non eos seq.num.32.

Probatur, quia in dubijs tutior pars est eligenda, vt dicitur in cap.ad audientiā, & cap.significavit 2.verbo quod si discerni, & c.penult.de homicid.& c.iuuenis de spōsal. & matrim. Quibus capitibus decernitur, quod in dubijs semper tenendum est illud, quod est securiùs, & certiùs.

Secundò probatur, ex August. Homil.41. & refertur cap. Si quis autem in fine de Pęnitentia d.7. vbi ait *tene certum, & dimitte incertum*.

Tertiò, quia tunc subditus faciendo contra illud, de quo dubitat, an positum sit aliquod pręceptum ad mortale obligans, exponit se periculo peccandi mortaliter, & per consequens mortaliter peccat; *qui enim amat periculum, in illo peribit*.

Dico secundò in dubijs, an res præcepta licita sit, nec ne, subditus tenetur superiori parere; modo res præcepta non sit ex ijs, in quibus ignorantia non excusat; vt articuli fidei: præcepta decalogi: vota solemnia, &c. Ita omnes ferè doctores citati in principio huius capitis, quos, & alios multos refert, & sequitur Sanchez lib.6. in decalogum cap.3.num.3.

Probatur primò, ex c.quid ergo; 11.q.3. & c.quid culpatur 23.q.1. quibus determinatur, quod *in dubijs superiori parendum*; & ad id adducuntur à Doctoribus, præsertim Panorm.cap.sicut el 3.de iureiurando num.16.

Secundò probatur, ex scriptura Deuth.17.vbi dicitur, *si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, venies ad Sacerdotes, & facies quacumque dixerint, qui præsunt*.

Tertiò probatur, ex patribus August.lib.22.cōtra Faustum c.75.vbi ait, *vir iustus, si forte sub rege homine, etiam sacrilego militet, rectè potest, illo iubente bellare, ciuica pacis ordinem seruans; cum quod iubetur, vel non esse contrà Dei præceptum certum est, vel vtrū sit, certum nō est* (nempè etiam, cum de hoc dubitatur) *ita vt fortasse reū regem faciat iniquitas imperandi, innocentem autem militē ostendat ordo seruiendi*. Ber.lib.de dispens.& præcepto in principio, *quamobrem, aut quicquid vice Dei præcipit homo; quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus omnino accipiendum est, quam si præcipiat Deus*, & infra, *ipsum, proinde quem pro Deo habemus, tanquam Deum, in his, quæ apertè non sunt contra Deum, audire debemus*: vbi nota illud apertè: si enim non sunt apertè contra Deum, sed sit aliqua dubietas, obedire tenemur, *neque dicas* sequitur Bernar. *Quod homines possunt falli: quid hoc tua refert, qui conscius non es, præsertim cum teneas de scripturis quia labia Sacerdotis custodiunt scientiam & legem ex ore eius requirunt; quia Angelus Domini exercituum est*.

Quartò, quia hæc pars tutior est, quæ pars tutior sequenda est, vt diximus in præcedenti. Tutiorem enim reddit Christus. Lucę 10. *Qui vos audit, me audit*, & Math.23. *Omnia quæcunque dixerint vobis, seruate & facite*. Et ad Coloss.3.ait Paulus, *Filij obedite parentibus per omnia*. Et ad Hæbr.13. *Filij obedite præpositis vestris, & subiacete eis*.

Intelligenda tamen hæc conclusio de dubio speculatiuo; nam cum dubio practico, parere nefas est; quia agitur contra conscientiæ practicæ dictamen, quod nullo casu licitum est; quia contemnitur Deus, & quantū est ex parte operantis offenditur; Quod tamen dubium practicum, accedente superioris præcepto, deponēdum est, tanquam à conscientia erronea procedens; quia adest iusta deponendi causa; & operandum, vt id dubium trāseat in solùm speculatiuum, an res sit licita, nec ne, credendo ob præceptum superioris, non tantùm licere in eo euentu obedire, sed etiam teneri. Ita Bonauent. in 2. d.39.art.1.q.3. Sayrus in Claui regia lib.1.c.13.n.39. Sanchez lib.6.in decalogum, c.3.n.12.

Vnde colligitur; quòd quando valetudinarius, aut alio impedimento laborans dubius est, an teneatur ieiunare; abstinere à carnibus; officium diuinum persoluere, &c. tenetur obedire Prælato præcipienti ne ieiunet: aut ne officium persoluat; aut carnibus vescatur. Sic Salas prima 2.quæst.21.tract.8. disp.11.sect.17.n.155. Sanchez lib.6.in Decalogum cap.3.nu.10. Azor. to.1.instit. moral.cap.19.q.9.

Dico tertiò. Quando subditus scit, aut valdè dubitat esse peccatum id quod pręcipitur, & certus est, se nō peccare nō parendo, quia res præcepta excedit limites illius potestatis, siue dubitet speculatiuè, an res sit illicita, siue practicè, an obediendo peccet, tenetur non obedire; exem-

re; exemplificat Rodriquez, si in Religione minorum Prælatus subdito præcipiat accipere pecuniam in casu, quo rationabiliter subditus putat se peccare mortaliter, sic accipiendo; quia Prælatus ille in eo dispensare non potest; tunc dico, quod ille subditus accipiendo mortaliter peccat. Ita Rodriq.tom.3.quæst.regul.q.19. art. 5. Sanchez lib.6. in decalogum cap.3.n.14.Salas de legibus tract.8.disp. vnica sect.17.num.156.

Probatur, quia nullum superioris præceptum eximit hominem ab obseruatione iuris diuini, vel naturalis: sed agere contra conscientiam valdè dubiam peccati mortalis, est & lege diuina prohibitum. Ecclesiast. 3. *Qui amat periculum peribit in illo*, & lege naturali; quæ dictat, *Quod quandocunque duo aliqua fuerint valdè sibimetipsis similia, & non poterimus præeminentiam aliquam conspicere alterius ad alterum, videndum ex his, quæ sequuntur. nam cum consequens est maius bonum, hoc eligibilius, si autem sint consequentia mala; consequens minus malum hoc eligibilius.* Ita Aristoteles 3. topic. cap.2. ex quo probatur, quòd semper maius bonum, vel minus malum est eligendum, at in casu posito maius bonum est facere illud, quòd certò scitur esse bonum, quàm illud de quo valdè dubitatur, quòd sit malum, ergo. Nam si certo sciatur, quod sit malum, & bonum sit illius contrarium, supponit tanquam lumine naturæ notum Aristoteles loc. cit. cap. primo; quòd bonum sit eligendum, & fugiendum malum.

Secundo probatur, quia tunc subditus absque rationabili causa, exponeret se periculo peccandi, nec subest ei aliqua causa rationabilis dubietatem deponendi.

Dico quarto. Quando constat, rem præceptam esse licitam; & tamen dubitatur, an excedat regulam, & limites potestatis superioris, tunc subditus obedire tenetur. Ita tenentur fateri omnes Doctores citati in principio, & expressè habet Sanchez lib.6. in decalogum cap.3. numer. 4. Miranda Manuali prælat. tom. 1. quæst. 26. articul.6. Rodriquez tom.3. quæst. regul. quæst. 19. art. 4.

Probatur, quia in dubijs, vt dixi, parendum; nec de qualibet re præcepta ratio inuestiganda, quia sic durissima esset Prælatorum conditio; & pessimus subditorum status; vt qui non superiori, sed rationi ad suum accommodatæ iudicium parerent: & abnegatio propriæ voluntatis, in qua Religionis perfectio consistit, iuxta illud Lucæ 9. *Qui vult venire post me, abneget semetipsum*; & ad Coloss. 3. *Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo*, penitùs tueret. Itaque non est necessarium adhoc vt subditus teneatur obedire, vt videat, & intelligat esse bonum, & contentum intrà limites auctoritatis superioris; sed satis est, vt ipse non sciat euidenter esse malum, & extra eos limites. Ita August. Relatus cap. Quid culpatur 23. quæst. 1. Caietanus in summa verbo Bellum, ibi Armilla num.4. Sylu. verbo Conscientia quæst. vlt. ibi Rosella num. penultimo, Angelus nu. 2. Tabiena q.1. num.4. Valentia tom.3. disp.7. quæst.3. punct. 2. col. 2. Corolar. primo. Sanchez lib.6. in decalogum cap. 3. num.5.

Obediendum igitur in dubio de potestate Prælati: nisi vergat in detrimentum tertij, aut honoris, vel famæ propriæ; vt limitant Rodriquez, & Miranda locis proximè citatis, Sayrus lib.1. Clau. reg. cap.13. num. 40. & Sanchez lib.6. in decalog. cap. 3. n.24. Ledesma de statu Religiosorum in communi, cap.4. conclus.8. dub. 4. pag. mihi 144. vnde in dubio, an reus, aut testis interrogetur iuridicè, non est obediendum Iudici. Ita Caiet. 2.2.q.69. art.1. Rodriquez loc. cit. & Sanchez plurimos alios citans; quia nemo tenetur patere cum graui suo, vel alterius incommodo; nisi constet, superiorem legitimè præcipere, & habere auctoritatē tunc præcipiendi.

Ad euitandum tamen scandalum, quando constat de bonitate rei præceptæ; dubitatur tamen de potestate Prælati, tenetur subditus obedire etiam cum suo corporali incommodo. Ità D.Tho. prima 2. q.96. art.4. Panor. in cap. Canonum de constit. n.9. Salas prima 2 quæst.90. tract.14. disp. 1. sect.9. num. 59. iuxta illud ait D. Thom. Math.5. *Qui angariauerit te mille passus, vade cum eo, & alia duo, & qui abstulerit tibi tunicam, da ei & pallium*; & habetur expressè in extrau. Ioann.22. quorundam de verborum significatione, §.1. vbi Glossa verbo Scandalum, quia ob vitandum Scandalum, tenetur quilibet subditus iuri suo cedere, iuxtà illud primæ ad Corinth. 8. *Si esca scandalizat fratrem meum: non manducabo carnes in æternum*.

Sicut è contra licet subditis obedientiam omittere ad vitandum scandalum, non solum quando superior præcipit aliquid iniquum, sed etiam cum præcipit aliquid iustum. Ita Abbas cap.1. de elect. num.7. Grassius par. 1. decis. lib. 2. cap. 68. num.14. Reginaldus lib.17. praxis num.237. Angelus verbo obedientia num.1. Primo probatur ex cap. Cum teneamur de præbendis, vbi solam rationem scandali censet sufficere Pontifex, ad hoc vt eius literis non obtemperetur.

Secundo. Quia lex de vitando scandalo Præponderat legi de obediendo Prælato. Vnde non licet Prælato præcipere his verbis; Præcipio tibi hoc, non obstante quocunque scandalo, vt benè Grassius loc. cit. n.15. & Rosella verbo adulterium, §.1. Hoc enim est contra caritatem, quæ debet esse finis præcepti, vt dicitur 1. ad Timoth.1.

Multi autem sunt casus, quibus potest Prælatus licitum iniustè præcipere Primò quando re vera non est superior, sed intrusus; quod est certum apud omnes. Secundo quando, licet sit superior respectu aliarum personarum, vel aliorum casuum, non est tamen superior respectu mei; quippe qui superioris auctoritate ab illius sum potestate exemptus. Neque respectu huius casus, puta actus interni, vt dixi. Tertio, quando sine causa vellet rebus ad meum vsum concessis ab ipsomet, & ab alijs superioribus, ex odio, aut auaritia, me spoliare, vt ea sibi attribueret, vel alio distraheret; vt Rosella verbo adulterium, §. primo, Angelus verbo Obedientia num. 9. & ibidem num. 2. Tabiena eodem num.6. Panor. in cap. Inquisitioni de sententia excommunicat. num.5. & alij communiter similiter etiamsi id faciat animo me reformandi: quia Prælatus non potest præcipere vni monacho, vt reformetur, nisi reformentur alij, vt habet Zerola in praxi part.2. verbo Reform. Quarto quando in distributione onerum non seruat iustitiam distributiuam: sed partialiter me vtitur ad quotidie baiulandum, alijs in suis cellis consedentibus (cæteris tamen paribus) Quinto. Quando præcipit rem moraliter impossibilem, vt puta, mihi hodie pro die crastina concionem indicit extraordinariam, quam in promptu non habeo. Sexto, quia præcipit id, quod est inutile ad bonum commune, vt bene Salas loc. cit.

Et an Papæ eodem modo iubenti teneamur obedire decidit Panormit. loc. cit. sed quid faciendum hoc casu. Si Prælatus licitum iniustè præcipiat sub pœna excommunicationis, & de facto me excommunicet cum sententia excommunicationis siue iusta, siue iniusta timenda sit, cap. 1. 11. q.3. cap *per tuas*, cap. *Sacro*, de senten. excommun. Respondet Panorm. loc. cit. Tunc accedendum ad superiorem, qui superior faciet, prout deciditur dicto cap. *Sacro*. Sed quid de Consulente hoc casu non obedire, sed accedere ad superiorem, incurret ne excommunicationem, cap. *Nuper* de sentent. excommun. quia nimirum participauerit cum excommunicato in crimine criminoso, an Panorm. quod non incurret, quia non participat in crimine cum illud non sit crimen, & sic limitat dictum cap. *Nuper*.

Nec item subditus dubius de potestate Prælati teneretur statim obedire; si illi præciperetur res valde difficilis, aut nimis molesta, vt longa abstinentia: longum iter, vel aliud opus valdè austerum; sed posset rem maturius discutere, & quousque tibi non constaret de honestate rei præceptæ, & quod intra limites auctoritatis superioris contineretur, executionem differre. Ità Rodriquez tom.3. quæst. regul. q.19. art. .. Enriquez Lopez prima parte instruct. cap. 56. ver. sic etiam. Sanchez lib.6. in decalog. cap.3. num. 25. Sayrus lib. 1. Clau. reg.

cap.13.num.40. Reginaldus lib.17.praxis num. 233. Sed quid iubet Prælatus rem iniustam coram Communitate, murmurat subditus, dicens tale mandatum esse iniustum, Præcipit Prælatus in virtute Obedientiæ, vt taceat, tenetur ne subditus tacere. Puto, quod tacere teneatur sub mortali: nam ad disciplinam, & obseruantiam Regularem pertinet, vt res communitatis sine strepitu, & rumore, imo cum pace, & quiete in publico tractentur, quo eodem modo teneretur tacere ille, qui ad iuuandum illum, cui fuisset aliquid iniustum impositum in Communitate, insurgeret dicens, tale quid non posse præcipi à Prælato. Secus autem esset, si id iniquum præciperet Prælatus in secreto; nam tunc posset iustius suam vexationem humiliter redimendo replicare. Et id similiter posset Amicus, qui cum adiuuare vellet; quilibet enim tenetur amicum oppressum defendere, cap. *Dilecto*, de sent. excomm. in 6. Itá Rodriquez tom. 2. sum. cap. 9. numer. 1. Fernand. 4. part. sui exam. cap. 16. §.4. num. 8.

Dico quinto. Si subditus dubitat de auctoritate superioris, an scilicet sit legitimè electus, vel confirmatus, si superior sit in pacifica possessione sui officij, & licita, & non excedentia limites suæ auctoritatis præcipit, obedire tenetur. Quia cum vni Prælato obedire teneatur, nec alius sit in possessione Prælaturæ, præter istum, non est, cur ei non teneatur obedire; & discutere, an sit legitimè electus, vel confirmatus, non ad subditum, sed ad alium maiorem superiorem pertinet. Præterea semper melior est conditio possidentis. Si verò ille, de quo dubitat, an sit suus legitimus superior, non esset in possessione non ei teneretur obedire; quia cum non est in possessione, nullam habet iurisdictionem. Ita ferè Sanchez lib.6. in decal. cap.3.n.29. & 30.

§. *Vnicus, cui nam ex duobus Prælatis diuersa præcipientibus teneatur Subditus Obedire.*

Dico primo. Si Prælati sint diuersæ auctoritatis, maiori semper est obediendum, quando scilicet minor à maiori dependet: v.g. Generali omisso Prouinciali, & huic omisso Correctore. Itá Hostiensis in summ. de maioritate, & obedientia num.6 Raymundus lib.3. summæ de sen. præcep. def. nu. 4. Syluest. verbo Obedientia nu. 10. Toletus lib.8. cap.5. num.9. Reginaldus lib.18. praxis numer. 394. & lib.17. num.236. Probatur ex cap. qui resistit 11. quæst.3. vbi determinatur, maiori semper esse parendum, vide Nauar. com. 3. de regul num. 12. ad 6.

Dico secundo. Si Prælati sunt pares in auctoritate (quod tamen raró potest accidere in Religione) tunc parendum vel ei, qui præcipit in ordine ad nobiliorem finem: vel ei, qui primò præcipit; vel si cætera sint paria, ei cui voluerit gratificari. Ita Doctores citati.

Dico tertiò. Si subditi sint diuisi, & superiores duo; tunc subditus, qui de vtroque dubitaret, vel nollet, vel non posset pro sua intelligentia discutere, qui nam esset legitimus, nulli, vt puto, teneretur obedire, quousque inter se conuenirent; posset tamen ei obedire, quem legitimè iudicaret electum, vel quem meliores, & doctiores pro suo Prælato tenerent.

Dico quarto. Si Iudices sint delegati, & subditus nescit, inter eos aliquam esse controuersiam, exequatur mandatum primo mandantis; etsi antè executionem innotescat ei de disceptatione, petat copiam litterarum patentium, & obediat ei, qui vltimas habet, quòd si hoc discutere non potest, nemini parere cogitur. quousque per arbitros electos ad hoc controuersia sopiatur. Itá Syluester locis citatis.

CAP. VIII.

Vtrum Subditus teneatur obedire Prælato precipienti aliquid Contrà, Suprà, Præter, aut infrà regulam.

PRO hoc capite videri potest D.Thomas 2.2. q.104. art.5 ad tertium, & quodlib. 10. art.10. & in 2. dist. 44. q. 1. art.3. Armilla verbo obedientia n. 4. Raymundus in sum. lib. 1. tit. de transgressione voti §. 17. Tabiena eodem num. 5. Angelus verbo Religiosus num.29. Rosella verbo Obedientia nu. 10. Antoninus 3. part. tit.6. cap.1. § 9. versu 2. modo. Nauarrus in summ. c.23. n.39. Syluest. verbo Religio 6. q.6. Rodriquez tom.3. q. regul. q.19. artic.5. Valentia tom. 3. disp. 10. quæst.5. puncto 2. fine, & quæst.4. par.3. col.3. versu Neque verò, Azor. tom.1. institut. moral. lib.13. cap.11. q.19. Reginaldus in praxi lib. 18. num.395. Miranda tom.1. manual. prael. quæst.16. art.8. 9. & 10. Sanchez lib.6. in decalog. cap. 2. per totum, Lessius lib.2. de iust. cap.41. dub.9. nu.76. & 77. Toletus in summ. lib.8. cap. 16. Salas de legibus tract. 14. disp.8. sect.12.

Notandum, quòd potest Prælatus quinque modis aliquid suis subditis præcipere. Primo secundum regulam. Secundò suprà regulam. Tertiò contra regulam. Quartò præter regulam. Quintò infrà regulam. Primò modo præcipit Prelatus secundum regulam, quando aliquid præcipit contentum in regula; In qua aliquid contineri dicitur dupliciter, vt ait D. Thom. quodlib. 10. art.10. & in 2. dist.44. quest. 2. art.3. Caiet. 2.2. quæst.88. art.8. dub. vlt. versu ad primum dicitur, Sanchez, & alij quos citat lib.6. in decalog. cap.2. n.9.

Primò expresse, & directè; & sunt ea, quę in regulæ statutis continentur, secundo indirectè, & implicitè; & sunt ea, quæ licet in regula non exprimantur explicitè: exprimuntur tamen implicitè tamquam necessaria ad regulam seruandam; vt sunt mutua obsequia, charitatis officia, ordinis negotia, & cætera, quæ pertinent ad pęnę inflictionem propter regulę transgressionem, exempla sunt facilia. In regula Minimorum, v.g. explicitè contineta observatio silentij; illud omne, quod erit necessarium ad obseruationem silentij, dicetur in illa implicitè contineri.

Secundò modo, potest Prelatus aliquid precipere subditis, quod sit suprà ipsorum regulas; quia nimirum limites excedit regulę, vt v.g. ire ad infideles, vbi manifestum est periculum mortis, vel seruitutis: ieiunare longo tempore: abstinere à carnibus ad vnum mensem; quando Regula non prescribit, &c. nisi hęc imponantur inuitam pœnam alicuius criminis: vel putentur necessaria cum aliquo ad seruanda vota, quia tunc non sunt suprà Regulam; sed secundùm illam; licet non explicitè, sed implicitè, vt benè Corduba in regula S. Francisci cap. 10. quest. 2. Syluester Religio 6. quest. 6. Lessius lib.2. cap. 41. dub.9. num. 77. versu illic tamen duo, Antoninus 3. par. tit.16. cap.1. §.9. verbo secundo modo.

Tertiò modò, potest Prælatus aliquid præcipere subditis, quod sit contrà ipsorum regulas, verbi gratia, quòd loquatur tempore silentij: quòd comedat tempore ieiunij.

Quarto modo, potest Prelatus aliqua precipere subditis, que sint preter ipsorum regulas, quæ alio nomine vocant Doctores indifferentia, quę indifferentia secundum D.Thom. quodlib. 10. art. 10. sunt in duplici differentia, primo dicuntur indifferentia, seù preter regulam, quę nullo modo pertinent ad regulam, vt leuare festucam, tollere palleas de terra, aspicere aues volantes. Secundò, quę pertinent ad regulę conseruationem; vt quę pertinent ad obsequium fraternę societatis, vel punitionem culparum, &c.

Quinto modo, potest aliquid Prelatus precipere subdito, quod sit infrà ipsius Regulam; idest laxius quàm

quàm regula præscribat, quod potest etiam contingere dupliciter: aut enim nulla ratione nititur, quòd iubetur: aut subest aliqua ratio iubendi, v. g. Præscribit regula vnam horam singulis diebus orationis mentalis; coarctat Prælatus ad horam mediam, dico quod ista coarctatio potest dupliciter contingere: primo quia aliqua subsit ratio puta debilitas subditi, longius iter factum, vel faciendum inusitatior labor: secundo sine ratione, & pro suo libito.

Dico primo, Præcipienti Prælato aliquid secundum regulam siuè explicitè, siue implicitè, subditus tenetur simpliciter obedire; est communis omnium Doctorum opinio cum D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 5. ad 3. & quodlib. 10. art. 10. corpore, & in 2. distinct. 44. quæst. 2. art. 3. vbi Bonauent. art. 3. quæst. 2. Probatur, quia ad id se adstrinxit per obedientiæ votum.

Dico secundo, superiori præcipienti aliquid supra regulam subditus non tenetur obedire; nisi forsan imponatur in pœnam alicuius delicti, vel sit necessarium ad seruanda vota. Ità D. Thomas locis proximè citatis, Antoninus 3. parte, titul. 16. §. 9. Rosella verbo obedientia num. 10. Angelus verbo Religiosus num. 29. Syluest. verbo Religio 6. quæstion. 6. Tabiena verbo Obedientia quæst. 5. numer. 6. Ibi Armilla numer. 4. Caietanus 2. 2. quæst. 88. art. 8. dub. vlt. versu ad primum Dicitur, Sotus lib. 7. de iustit. quæst. 3. art. 1. dub. 2. versu in secundo ordine, Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. nu. 15. Nauarr. com. 4. de regul. n. 21. & alij, quos citaui in principiò huius capitis.

Probatur primo, quia subiugatio propriæ voluntatis in voluntate superioris est omninò libera, & voluntaria, sub certis tamen limitibus, & finibus, regulæ nimirum professæ, ad quàm profitendam; antequàm profiteretur, nullo iure, vel lege cogi poterat subditus; vt habet D. Thomas quodlib. 3. art. 14. ergo neque cogi potest, postquam est professus ad obseruandum aliquid, quamuis optimum, quod excedat priorem illam, & spontaneam suam obligationem, quia sic exigeretur ab illo plùs quàm soluere promisisset; quòd est contrà Iustitiam.

Secundo probatur, quia superior est custos regulæ; non Dominus, Minister, non auctor. & potestas, quam habet in subditos limitata est, iuxtà terminos, & mensuram regulæ; ergo illi non licet terminos illos excedere, nec tenetur excedenti subditus obedire.

Tertio probatur, ex Bernard. de dispensat. & præcepto; vbi ait *Prælati iussio, vel prohibitio, non prætereat terminos professionis, nec vltrà extendi potest, nec contrahi citrà. Nihil me Prælatus prohibeat horum, quæ promisi, nec plus exigat, quàm promisi. Vota mea nec augeat sine voluntate mea, nec minuat sine certa necessitate. Et infra; mouentes eos, non cogentes ad celsiora, condescendentes eis, cum necesse fuerit ad remissoria.*

Quarto probatur, ex c. gesta distinct. 74. vbi habetur. *Iustum non est, vt aliquis crescere compellatur inuitus.* Ex quo deducitur, Religiosum iussum à Prelato ieiunare die, qua regula non obligat, aut aliam corporis afflictionem subire, vltra contentas in regula, si id faciat ad exercitium virtutis, non teneri obedire; secus si in pœnam alicuius transgressionis, vel in cautelam ad præcauendum recidiuum in aliquod peccatum, vel periculum imminens; vt qua videt illum luxuriosum. Angles in floribus 2. part. quæst. vnic. de voto artic. 2. difficult. 15. pag. 75. Vasquez prima 2. quæst. 95. art. 2. disput. 154. cap. 4. n. 20. Sanchez lib. 6. in decalogum cap. 2. n. 45.

At inquies in Regula Minimorum cap. 5. num. 19. vbi de Obedientia agitur, sic loquitur S. Pater noster Franciscus de Paula, *voluntatem propriam se abnegasse non ignorantes huius ordinis fratres, incunctis, quæ suæ animæ, & huic sacræ regulæ non aduersantur, suis superioribus humiliter obediant.* Consimilia habent fratres minores cap. 10. suæ regulæ; vbi dicitur; *Fratres vero, qui sunt subditi, recordentur, quod propter Deum abnegauerunt proprias voluntates*, & subdit Sanctus Institutor, *vnde firmiter præcipio eis, vt obediant suis ministris in omnibus, quæ promiserunt Domino obseruare, & non sunt contraria animæ, & regulæ nostræ.* Et in constitut. Soc. Iesu part. 3. cap. 1. §. 23. & part. 6. cap. 1. toto §. 1. Dicitur esse obediendum in omnibus, in quibus manifestum peccatum non cernitur. Ex quibus regulis colligitur quòd minimis, minoribus, & Iesuitis, nihil potest præcipi, quod sit supra regulam, quantumuis austerum, & rigidum, modo licitum, & iustum sit, & præceptis regulæ non contrarium; ergo ad ea, quæ suprà regulam esse dixi, possunt à suis Prælatis obligari; quia non erunt suprà regulam, sed secundum illam.

Propter ista Bonauentura supra regulam fratrum minorum cap. primo super verbo; viuendo in Obedientia, & Bernardinus de Busto in suo Sermonario secunda parte serm. 27. Miranda tom. 1. manual. prel. quæst. 26. art. 12. contendunt, quòd fratres minores ex vi voti obedientiæ tenentur obedire suis Prælatis, strictius, quàm alij religiosi; quod idem censet Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 9. n. 77. existimans, ea omnia, quæ dixi, esse supra regulam, in istis religionibus nimirum Minorum, & Iesuitarum, non esse supra, sed secundùm regulam; si iusta ad sit causa precipiendi. Qui auctores coguntur idem dicere de religione nostra Minimorum, vt patet per textum Regulæ citatũ.

Respondeo tamen primo cum Cordub. in expositione reg. Minorum cap. 10. quæst. 2. par. 1. vt refert Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 1. num. 16. ea verba intelligi quo ad rigorem Obedientiæ, quando non excedunt regulæ limites; Itaque dico Religiosum Minimum, minorem, & Iesuitam, non teneri obedire suis Prælatis, nisi in ijs, quæ intrà limites suæ regulæ continentur. Primò, quia sequeretur, si verba deberent intelligi, vt sonant; quòd Prælatus Minorum, vel Iesuitarum, posset suis subditis præcipere, vt continuam, & duram abstinentiam obseruarent: vt ad redimendos captiuos pergerent: hæc enim nec sunt contrà eorum regulas, nec animæ illorum contrariantur; similiter Prælatus minimorum, posset suis subditis præcipere, vt irent ad prædicandum infidelibus cum vitæ periculo, vt longas abstinentias, & duras obseruarent; quia hæc nec eorum regulæ, nec animæ contrariantur, quod tamen nemo dicet. Secundo sequeretur, quamlibet istarum trium Religionum comprehendere omnes fines, & media omnium Religionum; quòd tamen est impossibile, vt ait Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 15. quia quælibet debet habere determinatum finem: alioquin illa religio esset omnes religiones.

Secundo igitur dico, loqui legislatores istarum religionum de obedientia perfectissima, quam diximus nullis terminis coarctari; quod innuit D. Thom. quodlib. 1. art. 15. corpore.

Tertio, cum viderent sancti illi institutores præter illa, quæ expressè continebantur in regulis, multa etiam ad illorum obseruantiam requiri (& sunt illa; quæ diximus ad regulam pertinere implicitè) ad tollendos scrupulos; & insinuandum teneri etiam in his subditos obedire; addiderunt illa verba. Quod teneantur obedire in omnibus, quę contra animam, & regulam non sunt, sed potius iuuant: immo sunt necessaria ad regulæ obseruationem, & prosunt animæ ad salutem. Fauet Bonauentura in regula fratrum Minorum cap. 1. quatenus habet, *quod illi solum attingunt gradum perfectæ abnegationis, qui in omnibus, etiam in differentibus subsunt beneplacitis alienis*, in differentia, intellige, quæ ad regulam quoquo modo spectant, vt diximus.

Quarto addo, per hoc me non intelligere, obedientiam in omnibus religionibus esse equalem, asserere; sed in aliquibus latiùs patere; quam in alijs, liberè confiteor. (Quod solum putat voluisse Bonauenturam citatum, Sanchez loco cit.) quia plura præcepta reperiuntur in vna Religione, quam in alia.

Dico, tertio subditus non tenetur obedire superiori precipienti aliquid contrà regulam; nisi forsan posset Prelatus super illo puncto Regulę dispensare, est communis sententia D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 5. & quodlib. 10. art. 10. Sylu. verbo Religio. 6. q. 6. Arm. verbo Obedientia n. 3. Angelus verbo Religiosus n. 29. Antonin. 3. par. tit. 16. c. 1. §. 9.

versu 2. Dico, Rosella verbo obedientia, num. 10. Tabiena eodem num. 5. Toletus in summa lib. 8. cap. 16. n. 2. Caietanus 2. 2. quæst. 104. art. 5. circa solutionem ad tertium, Nauarrus in summa cap. 23. num. 38. Lessius lib. 2. de iustitia cap. 41. dub 9. num. 76. versu 4. Valentia tom. 3. disp. 7. quæst. 3. puncto 2. fine, Miranda tom. 1. Manualis præl. quæst. 16. art. 8. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 3. num 8.

Probatur ex D. Bernardo de dispensatione & præcepto Initio. *Si modus est obeditionis tenor professionis: nec se valeat extendere potestas imperantis, nisi quatenus attigerit votum profitentis; profectò, citrà, & vltrà, nec non etiam contra, quid aliud, quàm obedientiæ limites quosdam censuerim, & his suis terminis virtutem eamdem circumcludi? Quamobrem quisque professus, in quouis genere salutiferæ vitæ, nec vltra obedientiæ legem cogendus, nec citra est inhibendus, quàm sua ipsius videtur complecti professio, quanto minus contrà?* & ratio est, quia Prælatus super regulam nullum habet imperium, nisi quatenus ei ab ipsa conceditur. Si autem potest super illam dispensare, tunc tenetur subditus obedire, si rationabiliter dispensat; quia tunc non contra regulam, sed secundùm illam præcipit; in dubijs autem, an subsit iusta causa; & an possit dispensare, obedire tenetur, vt dixi, sed de dispensatione latius, §. 5. huius capitis.

Dico quarto, subditus tenetur obedire Prælato præcipienti præter regulam, modò ad illam quoquo modo reducantur; nam si sint ex illis, quæ sunt omnino præter illam, vt aspicere aues volantes, &c. non tenetur obedire, D. Thomas in 2. dist. 44. quæst. 2. art. 3. corpore, & quodlib. 10. art. 10. Rosella verbo Obedientia nu. 10. Angelus verbo Religiosus num. 29. Armilla verbo Obedientia num. 4. Syluest. verbo Religio 6. quæst. 6. Antoninus 3. par. tit. 16. c. 1. §. 9. versu secundo Dico, Tabiena verbo Obedientia num. 5. Corduba in regula fratrum Minorum cap. 10. quest. 2. in 4. & 5. puncto, Miranda Manuali Præl. tom. 1. quæst. 16. art. 9.

Probatur, quia si possunt reduci ad regulam, ad illam quoquo modo iuuant, & pertinent, & per consequens ea seruare tenetur subditus; si verò ad regulam nullo modo pertinent, etiamsi leuiora sint, quamuis de perfectione Obedientiæ posset obedire, pro quo facit caput admonere 33. quæst. 2. de necessitate tamen non tenetur, quia ad hæc non habuit animum se obligandi: cum sint contrà præsumptionem communem, vt notat Innocentius in cap. Veniens de iureiurando num. 1.

Dico quinto, si Prælatus præcipiat ea, quæ sunt infrà regulam, subditus non tenetur obedire; nisi fortè subsit aliqua causa rationabilis taliter præcipiendi; sic enim intelligendi sunt Doctores, Angelus, Rosella, Syluest. loc. cit. superiori conclusione, & alij, cum dicunt Religiosum teneri obedire Prælato præcipienti infra regulam. Ità Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 41. dub. 9. num. 76. versu quinto si præcipiat, Nauarrus comm. 4 de regul. num. 21. Miranda tom. 1. Manual præl. quæst. 26. art. 9.

Probatur ex D. Bernardo de dispens. & præcepto, vbi ait, *Prælati iussio, vel prohibitio, non prætereat terminos professionis, nec vltrà extendi potest, nec contrahi citrà.* Quod autem teneatur obedire si subsit iusta causa, probatur ex Gregorio 35. moral. cap. 10. n. 13. & habetur cap. Quid ergo 11. quæst. 3. vbi dicitur. *Sciendum, quòd nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando autem debet per obedientiam bonum* (quod scilicet non sit ad salutem necessarium, vt explicat Antoninus 4. part. titul. 5. cap. 14.) *quod agitur intermitti.*

§. Primus. *Vtrum Summus Pontifex possit præcipere aliquid Religiosis supra Regulam, quam vouerunt.*

Dicendum est, non posse summum Pontificem præcipere Religiosis aliquid, quod sit simpliciter supra ipsorum Regulas; & si præcipiat, non teneri Religiosos iam professos ad illius obseruantiam. Ità Sylu. verbo Religio 6. quæst. 6. fine, Corduba in expositione regulæ Diui Francisci cap. 10. quæstion. 2. p. 6. Lessius lib. 1. de iustit. cap. 41. dub. 9. numer. 77. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. numer. 12.

Probatur primo rationibus, quibus probauimus, non posse Prælatum aliquid præcipere supra regulam.

Secundo, quia debitum speciale, quod habent Religiosi obediendi Pontifici vltra alios Christianos, est solum ratione voti, ergo non potest eos obligare, plusquã ratione voti se voluerint obligare, nec potest plus ab eis exigere, quam soluere promiserunt, sed soluere solummodò promiserunt, quæ in regula continebantur, ergo.

Tertio, quia alioquin posset cogere Religiosos ad profitendum arctiorem religionem: & per consequens cogere ad vouendum; quod tamen est contra naturam voti.

An autem professuri teneantur ad statuta illa arctiora, & supra regulam à Papa ordinata putat Sanchez loc. cit. quòd sic, quia nullum fit illis grauamen, sicut ijs, qui sub his statutis non sunt professi. Quod tamen limitandum puto, si professi receperunt illa statuta, sed cum protestatione, quòd ipsi, cum essent suprà regulam professam, nolebant ea obseruare, & sic militat ratio Sanchez: secus autem si nullo modo receperunt, quia de ratione legis est, vt recipiatur, vt habet Nauarrus lib. 1. consil. de constit. consil. 1. q. 5. nu. 23. & Valentia tom. 2. disp. 7. quæst. 5. num. 23. & Valentia tom. 2. disp. 7. quæst. 5. punct. 5. versu sequitur quarta Quæstio; & potest addi ex ipsomet Nauarro; quod si professi non obseruant, nec obseruare cœperunt, habent iustam causam ipsi professuri non obseruandi, quia cum lex sit in vtilitatem communem, non est verisimile, Legislatorem velle hos ligare ad seruandum; cum alij confratres non obseruant: nisi specialiter se explicaret.

§. Secundus. *Vtrum Capitulum Generale cum Prælato possit noua aliqua statuta arctiora, & simpliciter supra regulam imponere.*

Dicendum, non posse Generalem cum toto Capitulo generali noua aliqua statuta arctiora, & quæ simpliciter sint supra regulam imponere Angelus verdo Religiosus nu. 29. Syluest. verbo religio 6. quæst. 6. Armilla eodem num. 10. Corduba in expositione regulæ Diui Francisci cap. 10. quæst. 2. d. 6. Vasquez prima 2. disp. 154. cap 4. num. 25. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. nu. 18. Miranda manual. præl. tom. 1. quæst. 26. art. 10.

Probatur primo rationibus, quibus probauimus, non posse prælatum alicui subdito præcipere aliquid suprà regulam, quæ etiam huc militant; nam Pontifex qui concessit auctoritatem capitulo Generali condendi statuta; qui fuit pro nostra Religione minimorum Iulius secundus in Bulla, quæ incipit Dudum, & habetur in nostris priuilegijs pag. 40. non concessit illi facultatem ad nouã austeritatem inducendam, sed solum pro obseruantia regulæ institutæ.

Secundo probatur, quia austeritas de nouo imposita tangit omnes de Religione, non vt vniuersos, sed vt singulos; & per consequens ad hoc vt obliget, debet ab omnibus, & vt singulis de Religione approbari, per regulam

gulam iuris 29. de regulis iuris in 6. *quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari*. Facit etiam Abbas in cap. Cùm omnes de constitutionibus; vbi habet, *quòd in re communi pluribus, vt singulis, non valet quicquid facit maior pars; sed oportet, quod omnes consentiant, quibus sit præiudicium.*

§. Tertius. *Vtrum possit Regula iam Collapsa per Prælatum & Generale Capitulum reformari.*

Dicendum est primò. Potest Prælatus cum maiori parte Capituli Generalis, vel Prouincialis regulã iam ferè collapsam, & relaxatam ad pristinum statum restituere; ita vt cæteri iam professi teneantur regulam sic reformatam obseruare. Ità Innocentius in cap. super eo de Regularibus Panor. ibi num.6. Rosella verbo Lex num. 5. Syluest. verbo Religio 6.q.6. Tabiena eodem nu.21. Corduba in expositione Regulæ Diui Francisci cap.10. q.2. punct.6. Vasquez prima 2. disp.154. cap.4. num.15.16.27. Azor. tom.1. inst. moral. lib.13. cap.11. quæst.17. Miranda tom.1. manualis præl. quæst.26. art.10. conclus.2. Reginaldus in praxi lib.18. num.396. Sanchez lib.6. in decalog. cap.2. nu.35. qui alios multos citat.

Probatur, quia quando Quis profitetur aliquam regulam, profitetur illam, non vt relaxatam, sed vt institutam à tali institutore; & à tali Pontifice confirmatam, ergo illi omninò per accidens est, quòd relaxata sit; & per consequens cum reformatur, ad reformationem tenetur.

Secundò, quia Quilibet tenetur procurare conseruationem, & augmentum sui status; ergo & conseruationem, & augmentum obseruantiæ suæ Regulæ.

Dico secundò. Non solùm Prælatus cum Capitulo; sed per se ipse, siue Generalis, siue Prouincialis sit (modò potestatem habeat condendi statuta) potest Regulam iam collapsam reformare. Ita Abbas in cap. Super eo de Regularibus num. 6. & Sanchez lib. 6. in decalog. cap.2. num.35.

Probatur, quia cum ipsi incumbat procurare totis viribus, & posse, vt sibi subiectos per viam, quàm cœperunt, currant ad desideratam metam, ipsi etiam incumbit errantes reuocare, dispersas colligere deuias reducere, & virga directionis dirigere, sanguinem enim earum de ipsius manibus requiret Dominus ergo ipsius etiam partes sunt, collapsam, & relaxatam semitam, seu Regulam reformare, & restaurare, pet quam, sine periculo labendi, securè contendant.

Quòd autem Prælati Religionum, Generalis, & Prouincialis habeant auctoritatem condendi statuta, docet Sanchez loco citat. num.37. & Salas de legibus disput.8. section. 12. & in Ordine nostro Minimorum habetur expressè in declaratione quorundam punctorum Regulæ, facta à Cardinali Senogallensi, clausula 7.

Qua ratione possunt intelligi Doctores, dicentes posse Generalem cum Capitulo Generali, vel maiori parte efficere noua statuta: immò etiam posse summum Pontificem, & solùm Prælatum, vt nimirum velint, quod possunt nouas austeritates imponere, idest, quæ de nouo in pristinum candorem reducant regulam iam collapsam: vel ad illius pleniorem conducant obseruantiam: quos citat Sanchez loco citat. num. 14. & alibi.

Limitant tamen aliqui hanc sententiam. Primo nisi professus esset ità delicatus, vt non valeret illas austeritates, quas secum tulit reformatio, tolerare; tunc enim posset cum illo dispensari, vt ad laxiorem religionem, seu æqualem illi, quam professus est transiret. Ità Innocentius cap. super eo de regularibus, Nauarrus lib. 3. consil. de regular. consil.43. num. 2. Sanchez lib.6. in decalog. cap.2. num.38. Quæ dispensatio posset dari à Prælato illius Religiosi delicati, cum legitima causa adsit; vt habet Nauarrus lib. 3. consil. de regul. consil.56. num.1. & dicam infrà in capite de transeuntibus; licet si secundum meum consilium deberet iste delicatus sustinere, quantum posset, istam reformationem; & superiores illius compati eius infirmitatibus, nam transitus de vno in aliam Religionem landabilis non est, vt habet D. Thomas 2.2. quæst. 189. art. 8.

Secundo limitant, nisi regulam tempore professionis vouisset, vt tunc obseruabatur in Religione, vt audio profiteri aliquos: vel non habuisset animum se obligandi, nisi ad regulam, prout tunc temporis obseruabatur. Ità Tabiena verbo Religio quæst.21. Nauarrus lib. 3. consil. de regul. consil.43. num.2. Azor. tom.1. institut. moral. lib.13. cap.11. quæst.17. Sanchez lib.6. in decalog. cap.2. num.39.

Tertio limitant, nisi à tempore immemorabili regula sic collapsa sit, tunc enim non tenentur professi eam reformationem admittere; cum præsumatur iusta causa talis relaxationis, vnde reformatio est potius quædam noua austeritas. Nauarrus lib. 3. consil. de regul. consil. 43. num.1. Sanchez lib. 6. in decalog. cap.2. num.41. qui addit, non esse necessarium tempus immemorabile, sed sufficere tale, quod sit satis ad leges ecclesiasticas abolendas; nimirùm spatium quadraginta annorum, vt habetur capite finali de consuetudine, vbi Panorm. num. 11. & Nauarrus lib.1. consil. de consuetudine consil.2. num.1. quam limitationem admittit etiam Salas de legibus disput.8. sect. 12. nu.62. Bonacina in decalog. disp. 1. quæst. 1. p.3. num.18.

§. Quartus. *Vtrum professi in aliqua Religione relaxata teneantur obseruare Regulam illius Religionis, pro vt stat in suo primo rigore, etiam antequam per aliquem superiorem reformetur.*

Dico primo contra essentialia Religionis, nulla potest consuetudo introduci. Nauarrus in sum. cap.12. num.50. Rodriquez tom. 1. quæst. regular. quæst.69. artic.2. Azor tom. primo institut. moral. lib.13. cap.11. quæst. 15. Reginaldus in praxi lib.18. num.396. Sanchez lib.6. in decalog. cap.2. n.26.

Probatur, quia essentialia sunt vota, contra quæ nulla valet consuetudo; vtpote, quæ iure diuino naturali obligant, vt Sanchez, Azor, & alij cum communi.

Ex quo colligitur; quòd quantumuis quis profitendo intendat vota non obseruare; tenetur tamen talem intentionem mutare, & vota obseruare, alioquin est in malo statu; vt aduertunt Nauarr. & Reginaldus citati.

Dico secundo, si aliqua constitutio sit legitima consuetudine abrogata, etiamsi ad mortale obliget, non tenentur ad illam obseruandam in ea Religione professi. Ità Doctores citati in prima conclusione.

Probatur, quia cum illæ constitutiones sint accidentaria Regulæ, & possint ad esse, & abesse præter destructionem, in tantùm solùm obligat, in quantum habent vim constitutionis, & legis: hanc autem vim amittunt, stante consuetudine sufficienti ad abrogandas leges ecclesiasticas; cum non maiorem vim, quàm huiusmodi leges habere dicendæ sint.

Quæ autem sit consuetudo legitima, explicant Glossa in capite. Cum tanto de consuetudine, Panormit. & reliqui Canonistæ eo Capite, sed satis confusè, & Panorm. recitatis multorum opinionibus num.5. tandem concludit, hoc esse relinquendum arbitrio boni viri. Dico ergo, quòd mio videri illa est in religionibus consuetudo legitima. Primò, quæ neque peccatum, neque scandalum inducit. Secundò, neque est contra decorem, & honestatem Religiosorum. Tertiò, quæ est tolerata à superioribus spatio 40. annorum absque vlla interruptione, nam si 20. annis fuit tolerata, & deinde ab aliquo superiori non fuit tolerata per aliquod tempus, vnum verbi

B 3 gra-

gratia, vel duos annos, non potest dici legitima, vel in aliquo Capitulo fuit statutum contra illam. Quarto, quòd talis consuetudo obseruetur ab omnibus Religiosis illius Religionis, vel saltem Prouinciæ; nam si aliqui obseruent, & alij non, non potest dici legitima.

Dico tertio, Professus in religione relaxata non tenetur obseruare Regulam in suo primo rigore, sed potest obseruare tuta conscientia illam relaxatam, modò relaxatio sit legitima consuetudine induta, secus autem, si nō legitima, & præsertim quando aliqua præcepta Regulæ in primæua institutione obligabant ad mortale. Ità Doctores citati, & in specie Azor. tom. 1. institut. moral. lib. 13. cap. 11. q. 16. qui citat. Panorm. in capite super eo, de regul. nu. 6. Salas de legibus tract. 14. disp. 8. section. 11. num. 62.

Probatur ex capite cum tanto de cōsuetudine, vbi consuetudo legitima excusat à legis, obseruatione.

Videant ergo Religiosi, quid faciant circa obseruantiam præceptorum suæ regulæ: si ad mortale præsertim obligent: & attendant, quid sibi licitum sit per contrariam consuetudinem, & quid non; & vlteriùs perspiciant, ne sibi persuadeant aliquid contrarium suæ regulæ, esse consuetudine approbatum, quod non sit: & per hoc considerent quatuor illas conditiones. In nostra Religione nihil est desuetudine, quod sciam, abrogatum, præter illud de pedum nuditate, super quam tamen habent per regulam superiores potestatem dispensandi, & à quadraginta annis, omnes vnanimiter, considerata humana fragilitate, attenta austeritate vitæ quadragesimalis, discretè dispensarunt.

§. *Quintus. Quid possint, vel non possint Prælati circa dispensationem in præceptis Regulæ.*

DIco primò, Prælatus non potest dispensare super regulam, nisi quantum illi à Regula permittitur, vel priuilegio, vel à iure. Innocentius in cap. 2. de eo, qui fur. ord. recepit, & in capite finali de postul. Prælat. fine. Abbas in cap. At si Clerici, §. de adulterijs nu. 13. de iudicijs, & cap. Officij de elect. num. 4. Angelus verbo Dispensatio num. 7. Syluester eodem quæst. 14. num. 26. & quæst. 4. nu. 8. D. Thomas prima 2. quæst. 97. artic. 4. ad 3. Rosella verbo dispensatio num. vltimo.

Probatur, quia dispensatio est iuris relaxatio, vt dicunt Syluester, Angelus, & alij summistæ verbo Dispensatio num. 1. at Prælatus non potest Regulam relaxare vltrà terminos sibi præfixos, vt diximus.

Addidi, vel priuilegio, quia in tribus casibus etiam à regula non declaratis priuilegio dignitatis (quia scilicet eo ipso, quòd quis dignitatem acquirit, censetur illi commissa auctoritas in ijs dispensandi) possunt Prælati etiam inferiores cum suis subditis dispensare, vt benè Caietan. 1. 2. quæst. 97. art. 4 Sotus lib. 1. de iustit. quæst. 7. art. 3. dubitat. 1. Rodriquez tom. 1. quæst. regular. quæst. 27. art. 6. Valentia tom. 2. disput. 7. quæst. 5. p. 9. verbo Porrò, vt dispensatio.

Primo. In rebus leuibus, secundo in frequentibus, tertio in proprijs; Res leues dicuntur, quæ non præcepto propriè dicto ad culpam mortalem obligante, sed simplici statuto posita sunt, qua ratione religionum Prælati, etiam Inferiores, vt Correctores, Priores, &c. dispensare possunt in multis statutis suæ regulæ. Frequentia dicuntur, quæ quotidie accidunt, nam frequentia casuum dat superiori auctoritatem dispensandi; qualia sunt multa præcepta, ad mortale etiam obligantia, quæ in aliquibus Religionibus reperiuntur, nam in his graue nimis esset, si oporteret in omnibus particularibus casibus ad superiorem recurrere. Propria dicuntur, quæ sunt propria alicuius conuentus particularis; verbi gratia, si esset positum aliquod statutum à Prælato in aliquo particulari conuentu, posset Corrector illius, pro meliori bono assequendo, vel malo aliquo vitando, si per illo dispensare, vt D. Thom. prima 2. quæst. 97. art. 4.

Dico secundo, ad dispensandum requiruntur duo; Auctoritas nimirum, & causa iusta; Ita D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 12. ad secundum Caiet. & reliqui expositores ibi, Syluester verbo Dispensatio quæst. 2. nu. 4. Angeles eodem num. 1. Armilla num. 13. Tabiena nu. 10. Turrecremata in expositione Regulæ Sancti Benedicti tract. 139. dub. 5. Lopez prima parte Instructorij c. 4. in principio, Nauarrus in summa præludio 9 num. 15. Valentia tom. 2. disput. 7. quæst. 5. p. 9. verbo Porrò Dispensatio, Sotus lib. 1. de Iust. quæst. 7. art. 4. conclus. 1. & 2. Salas de legibus disput. 20. sect. 4. Vasquez prima 2. disput. 177. cap. 3. Miranda tom. 2. Manualis quæst. 30. art. 4. & alij communiter.

Probatur primo; Quia deficiente auctoritate, infectū redditur quicquid fuerit actum; vt patet, & constat ex Regulā; Ea quæ fiunt à Iudice, Regula 26. de regulis iuris in 6.

Secundo. Quia cum lex humana non potuerit prouidere omnibus casibus; sed tantum ijs, qui vt plurimum accidunt, reliquit potestatem rectoribus particularibus iudicandi in casibus occurrentibus; quod fit per dispensationem; quia alioquin non fuisset sufficienter prouisum à legislatoribus bono communi. Ita D. Thom. prima 2. q. 97. art. 4. corpore.

Tertio, quod requiratur iusta causa, Probatur, quia cum potestas spiritualis Prælati, qui non est Dominus, sed dispensator, in ædificationem sit data, non in destructionem, vt patet ex 2. Corinth. 10. Non potest ea vti Prælatus ad libitum; sed debet prudenter, & rationabiliter cum causa saltem apparenti, Ità D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12. ad secundum.

Quarto. Idem probatur ex illo Lucæ 12. *Quis putas est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam*, si autem absque ratione, pro sola voluntate dispenset, non erit fidelis dispensator, & prudens, sed infidelis, & imprudens; hoc quidem, si rationem dispensandi ignorat; illud verò, si intentionem non habeat ad bonum commune.

Quinto. Ex Bernardo de dispensat. & præcepto; qui ait *Patet ergo, quòd magna ex parte regularis traditio subest ei, qui præest; & si non voluntati, certe discretioni.*

Sexto, specialiter ex Regula nostra Minimorum, in qua quando committitur alicui superiori dispensatio in aliquo casu, non simpliciter committitur, sed cum addito, discretè, vel rationabiliter: vt patet numer. 6. & 31.

Ex quibus Colligitur primo, quod si in dispensationibus desit auctoritas, non valet dispensatio, vt patet ex ipsis terminis. Si autem desit causa iusta, vel princeps est supremus superiorem non agnoscens, & valet dispensatio; quia illius est destruere, cuius est condere, & princeps non est subiectus legibus; peccat tamen vterque tàm dispensans, quàm dispensatus; nam turpis est pars, quæ non est conformis toti, siue sit Caput, vt Princeps, siuè aliud membrum, vt quisquis subditus, & hoc intellige, siuè Princeps dispenset in lege propria, siuè in illa sui antecessoris; quia eadem est ratio; habet enim in ea eandem potestatem, vt Sanchez ait 8. de matrim. disp. 17. q. 3. nu. 28. Nauarrus prælud. 9. num. 5. Suarez tom. 4. in tertiam partem, disput. 56. sect. 2. num. 11. Salas de legibus disp. 20. sect. 4. num. 41. fine. Vel princeps non est supremus, sed inferior superiorem agnoscens; & tunc si dispensat in lege superioris: sine iusta causa, dispensatio non valet; quia excedit limites potestatis sibi commissæ: quæ non est illi data in destructionem, sed in ædificationem. Ità Caietan. prima 2. q. 98. art. 5. Nauarrus prælud. 9. num. 14. & 15. Valentia tom. 2. disput. 7. quæst. 5. p. 9. versu, Quòd si alterutra, Syluester verbo Dispensatio quæst. 2. numer. 4. & 5. Miranda tom. 2. Manualis quæst. 30. art. 4. conclus. 4. Videatur Salas de legibus disput. 20. sect. 4. num. 31. & sequentibus.

Colligitur secundo, quòd si quis Generalis, vel Prouin-

uincialis dispenset cum aliquo subdito in lege ab ipsis, seù à prædecessoribus lata, verbi gratia in aliquo statuto, cui est annexum præceptum Obedientiæ, vel excommunicationis sine causa, valebit quidem dispensatio, quo ad non incurrendam illam excommunicationem, vel pœnam inobedientiæ; vt ait Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 17. q. 3. nu. 27. quamplures alios citans. Salas de legibus disp. 20. sect. 4. num. 41. At tàm dispensans, quàm illa vtens peccabit venialiter, vt Nauarrus loco citato; & Salas de legibus disp. 20. sect. 5. nu. 55. & sect. 6. num. 58. Valentia tom. 1. disp. 7. q. 5. p. 9. versu ac propter. Si autem Prouincialis dispenset in statuto Generalis, vel Corrector in statuto Prouincialis sine causa legitima, nihil proficiet dispensatio illa dispensatio, quo ad pœnam, & culpam incurrendam, quia illam omninò incurret, vt Nauarrus, Caietan. Salas locis citatis, & preterea Vasquez prima 2. disp. 178. cap. 3. nu. 17. Si autem Prælatus bona fide dispensaret, putans causam esse legitimam, credo, quòd dispensatio valeret, saltem illa bona fide durante, quod etiam tenet Azor. tom. 1. instit. moralium lib. 7. cap. 29. q. 6. verbi gratia, Dispensat Prælatus cum subdito super ieiunium die, quo subditus sub mortali ieiunare tenetur; putat Prælatus habere se iustam dispensandi causam, pariterque subditus; dico quòd iste non ieiunans non peccat, neque Prælatus dispensans; si autem antequam comedisset, vel ieiunium fregisset, factus esset in mala fide: nimirum causam non fuisse legitimam cognouisset, tunc si Prælatus factus est malæ fidei, debet dispensationem reuocare, & subditum de causa non legitima admonere, si subditus, debet omninò ieiunium seruare: Lopez prima parte instruct. c. 4. verbo Præterea secundo Nauarrus prælud. 9. nu. 13.

Dico tertio, superiores, qui possunt dispensare in statutis Regulæ sunt non solùm Generalis, & Prouincialis, sed Corrector, & etiam Vicarius ordinarius alicuius conuentus, cui Correctoriatus non sit; in absentia tamen Generalis, & Prouincialis. Ità D. Thom. prima 2. q. 97. artic. 4. Quatenus habet, quòd Rectores multitudinis possunt in legibus dispensare, & in 4. distinct. 15. q. 3. artic. 2. quæstiuncula 4. ad tertium. Quatenus habet, quòd potest quis ieiunium soluere per dispensationē proprij sacerdotis. Caiet. 2. 2. q. 147. art. 4. ad primum dubium, qui id colligit ex mente D. Thomæ, eodem articulo ad tertium. In terminis Sotus lib. 1. de iustitia q. 7. ar. 3 dub. primo, Rodriquez tom. 2. q. regul. q. 46. art. 9. & tom. 1. q. 17. art. 5. Nauarrus in summa cap. 21. nu. 21.

Probatur primo, quia Correctores, & Vicarij rectores sunt multitudinis; ergo pro ipsis militat etiam ratio, quam adduximus ex D. Thom. conclusione antecedenti, probatione 2.

Secundo, Specialiter ex nostra Regula Minimorum; vbi quando datur facultas dispensandi super aliquo puncto, non datur Prælatis, sed superioribus, vt patet num. 6. & nu. 31. ad insinuandum, illam potestatem dari, non solum Generalibus, & Prouincialibus, qui solummodò apud nos sunt, & vocantur Prælati: sed etiam Correctoribus, & Vicarijs, qui superiores sunt; quando namque loquitur de Generali, & Prouinciali, eos Prælatos vocat, vt patet ex Correctorio num. 11.

Dico quarto, Causæ iustæ quarum vna, vel pluribus concurrentibus, potest Prælatus dispensare, sunt septem, quas ponit Syluest. verbo dispensatio quæst. 1. n. 3. Angelus nu. 2. Armilla nu. 14 Miranda tom. 2. Manualis q. 30. art. 5. Rosella num. 4. Salas de legibus, disp. 20. sect. 8. Pisanella verbo Dispensatio in principio.

Prima est tempus, quando nimirum ratio temporum postulat, vt rigor iuris, vel Regulæ temperetur.

Secunda est vtilitas; sic prudenter potest dispensari cum aliquo, qui inciderit in aliquod delictum, propter quod subire debet aliquam pœnam, cum ex illius absolutione maior vtilitas publica, vel etiam priuata speratur, quàm ex eiusdem punitione.

Tertia. Qualitas personæ, & meriti, & scientiæ; sic potest dispensari cum aliquo patre de Religione benemerito super aliquo rigore regulæ. Idem potest dici de litterato, cum quo potest dispensari; vt studiorum causa officio Chori non sit, vt alij non sic impediti, ità frequens, vt concessit posse fieri felicis recordationis Clemens Octauus in decretis missis ad Capitulum Generale ordinis Minimorum, quod fuit celebratum in Conuentu Ianuensi anno 1596.

Quarta. Necessitas. sic præcipit Regula Minimorum nu. 31. vt corpore non sani supportentur in cunctis oneribus Ordinis, vt enim dicitur Capite dispensationes prima q. 7. *Sicut ij, qui mare nauigant, tempestate vrgenti, nauique periclitante anxiati, quædam exonerant, vt cætera salua permaneant*; ita periclitante salute alicuius, debet per superiorem exonerari aliquibus grauaminibus, vt leuior factus in Dei seruitio diutius perseueret.

Quinta. Pietas sic dispensatur cum infirmo, qui propter delictum grauem aliquam subire debebat pœnam, vt leuiorem subeat; sic etiam necessitas, & pietas suaderent superiori, vt dispensaret in ordine Minimorum cum aliquo, qui casu fortuito in infirmitatem incidit in dormitorio, & in sua cella, ex qua non potest amoueri, & deduci ad infirmariam sine periculo salutis, vt posset ibi carnes, & alia ad salutem corporis recuperandam comedere: licet Regula expressè prohibeat in Correctorio nu 53. quod mihi probat Glossa in Clem. 2. verbo regularem de censibus, quatenus probat, quod sicut tempore prohibito ex causa necessitatis licitum est comedere carnes, vt in c. 2. de obseruat. Ieiunij, ita etiam licet eodem tempore in loco prohibito.

Sexta, Euentus rei, quod dupliciter intelligo, Primo ius, quod euenit, seù experientia compertum est non esse vtile, tribuit legitimam causam Prælato super illo dispensandi; sic in ordine Minimorum dispensatum est super Trinitate zelosorum, & vigilum. Secundo post factum, facilius obtinetur dispensatio, vt dicitur capite Quicumque d. 50. & Glossa verbo Inuenitur; & euentus rei, idest factum secutum tribuit Iudici (qui potiùs misericordiam, quam rigorem sequi debet, vt dicit bona Glossa in Cap. exigunt prima q. 7. verbo causæ, & habetur cap. ex tuarum de sortilegijs) legitimam causam dispensandi, vt habetur cap. exigunt prima q. 7.

Vltima causa est scandalum multitudinis, sic prudenter parcit Prælatus communitati, quæ peccauit, ne scandalum oriatur in Ciuitate, si omnes castigentur, & puniantur, vel si timet rebellionem excommunicatis castigatione, vel scysma. Multæ aliæ possunt esse causæ legitimæ dispensandi, nec potest dari de singulis certa regula; sed relinquendum arbitrio prudentis Prælati, facti conditiones considerantis. Generalis autem Regula potest dari, nimirùm necessitas, & vtilitas publica, vel priuata, vt dicitur cap. Et si illa prima quæst. 7. cum Glossa, ibi verbo, vel rerum, & habet Salas loco cit. & quoad publicam, Rodriquez tom. 1. q. regul. q. 12. art. 5. Et Sotus lib. 1. de iust. q. 7. art. 3.

Dico quinto, quando adest iusta, & rationabilis causa, debet Prælatus dispensare, alioquin peccat. Panorm. in cap. pastoralis de appellat. num. 17. Pisanella verbo dispensatio §. dispensationum, Syluest. verbo dispensatio q. 1. nu. 3. fine, Armilla num. 14. Rosella nu. 4. Antoninus prima parte tit. 17 cap. vn. §. 10. Turrecremata in Regula Sancti Benedicti tract. 148. dub. 5. Sà in Aphorismis verbo dispensatio nu. 2 Miranda tom. 2. manualis prælat. q. 30. art. 6. concl. 2. habet solemnis Glossa, & communiter recepta in cap. Vt constitueretur. d. 50. verbo Detrahendum, quia ait, quilibet tenetur esse misericors, & notatur in cap. Domino sancto d. 50. §. 1. vbi Glossa verbo necesse.

Probatur, quia potestas dispensandi in Prælatis est in bonum subditorum, quibus Prælatus prospicere tenetur. Aduertere tamen debent Prælati, ne sint nimis faciles in dispensando super præceptis regulæ, & super statutis; quia ex facilitate Prælatorum, facillime Religionum ruinæ, & relaxationes oriuntur; & considerent, quòd leges sunt datæ in bonum publicum, & sic in illius præiudicium non dispensent. Audiatur quid dicat circa hoc Rodriq. tom. 2. quæst. regul. quæst. 46. artic. 4.

licet

licet aliquis casus particularis, postulet dispensationem adeò, vt videatur irrationabile in eo non dispensare, oportet in eo dispensationem minimè concedere propter bonum commune, quod præferendum est: ne relaxationi cancellus aliquis aperiatur, quo aperto, Religionis obseruantia in dies patitur detrimentum.

Cognoscant causam illis à subditis propositam, eamque examinent diligenter, an vera sit, ad id enim tenentur, vt notat Syluest. verbo dispensatio q.2. nu.4. Angelus num.2. Rosella nu.6. Azor. tom.1. instit. moral. lib.5. cap.15. q.9. Salas de legibus disp.20. sect.9. qui de hac quæstione diffuse. Alioquin potius esset dissipatio, quàm dispensatio. Vnde minus sapiunt Prælati, vt verbis Caietani vtar. 2.2.q.147. art.4. ad primum dubium, qui petentibus subditis in causa dubia dispensationem cœnandi in ieiunijs Ecclesiæ, aut aliter ieiunium soluendi, præueniendo horam ieiunij, remittunt eos in conscientia sua. Notat etiam Rodriq. tom.1. quæst. regul. q.26. art.5. & Grassius parte prima decis. lib.2. nu.57. debent enim, & cognita de ieiunandi impotentia compati subditorum infirmitatibus, & benignè dispensando, à scrupulis liberare, vel ieiunium in septem psalmos, vel alia opera commutare.

Sed inquies, quid faciet subditus, qui habet iustam, & necessariam causam dispensationis, non adest tamen, Prælatus, qui dispenset.

Mouet hoc dubium Rodriquez tom 1. q. regul. q.26. art.5. & respondet, quòd tunc potest subditus recurrere ad Epicheyam. Quæ non eximit subditum per licentiam casu, quo teneretur, sed explicat, quòd illo casu non tenetur. Quare Epicheya, non solùm Prælatis, verum etiam subditis competit; in quo differt à dispensatione, quæ solum competit Prælatis, vnde subditi in necessitate aliqua positi possunt vti Epicheya, sua propria auctoritate, existimantes, & sentientes in tali casu, rigorem legis cum ipsis esse mitigandum. Sed videant, ne sibi iniquitas mentiatur, fingentes necessitatem in præceptis. Hæc Rodriquez, quod etiam sentit Antoninus prima parte tit.17. capitulo vnico, § 20.

Quid sit Epicheya, & quomodo ea vtendum docent, idem Rodriq. to.2. quæst. regul. q.46. art.3. Sotus lib.1. de iustitia q.7. art.3. Salas de legibus disp.5. sect.10. & disput.21. sect.10. Miranda tom.2. manualis prælat. qu.29. art.12.

Sed quid, si adsit quidem Prælatus, sed ex odio, & malignitate non dispensat? Respondeo si adsit ibi manifesta necessitas, vel vtilitas, & Prælatus iniustè denegat, cum tamen teneatur dispensare, videtur in isto casu ipso iure cum illo dispensari. Dispensatio enim iure petita, & iniustè negata, videtur ipso iure concessa per ea, quæ habet Henriquez lib.6. de pœnitentia c.13. n.4. facit caput placuit de pœnitentia d.6. citat Henriquez in comment. litera F. multos Doctores, præsertim Magistrum in 4. d.21. vbi D. Thomas in expositione literæ, & alij, qui apud ipsum possunt videri.

Dico sextò, Prælatus Religionis potest secum ipse dispensare, quæ potest dispensare cum alijs, quo ad dispensationem in præceptis Regulæ. Ita Rodriquez to.1. quæst. regul. q.26. art.6. D. Thomas 2.2. q.185. art.8. in fine corporis, Salas de legibus disp.20. sect.12. num.105. Miranda tom.2. manualis præl. quæst.31. art.5. Corduba in priuilegijs mendicantium verbo accedere ad Monasteria Monialium, §. quo ad illa duo, Sanch. 8. de matrim. disput.3. num.1.2.3. Caiet. 1.2. q.96. art.5. ad hoc dubium præmittenda, Ludouicus Beia 4. par. respons. Casu 5. in princ. Naldus in summ. verbo Dispensatio num.15.

Probatur, quia aliter deterioris esset conditionis, quàm subditi, qui semper præ manibus habent suum Prælatum; hic autem non semper alium superiorem Prælatum præsentem habeat; & facit caput finale de pœnitentijs, & remissionibus; quòd licet loquatur de confess. potest etiam intelligi de dispensationibus; vt dicunt Rodriquez, & Sanchez locis citatis.

Dixi super præceptis Regulæ; nam si idem possit in votis, in irregularitatibus, præceptis ecclesiæ, &c. de qua quæstione tractat diffusè Sanchez loc. cit. nu.4. dicam tom.2. cum de Prælatis dispensantibus in votis subditorum agam. Hic solùm dico Prælatum, siuè Correctorem Minimorum posse sibi eligere confessarium, qui eum absoluat ab omnibus casibus reseruatis, & cum illo dispenset in omnibus, in quibus potest ipsemet Prælatus dispensare cum alijs, vt habetur in Correctorio nu.84. ex quo probatur Prælatum Minimorum non posse per se ipsum secum dispensare, sed debere id committere suo confessario.

Dico septimo, si Prælatus præcipiat aliquid contra regulam, in quo tamen potest dispensare, idque faciat sine causæ discussione, sed solùm pro suo libito, non tenetur ei subditus obedire, sed debet sequi statutum suæ Religionis. Si autem id faciat cum causa aliqua legitima, tunc tenetur ei subditus obedire. Ita Caietan. 2.2. quæst.104. art.5. in responsione ad tertium, Rodriquez tom.2. quæstionum regul. q.46. art.10. Miranda tom.2. manuali quæst.31. art 8. Valentia tom.3. disput.7. qu.5. p.2. ad finem. Nauarrus in manual. cap.23. n.59. Sanchez lib.6. in decalog. cap.3. nu.8. qui multos alios cit.

Prima pars probatur, quia dispensatio sine causa potiùs dissipatio est, quàm dispensatio, vt dicit D. Bernard. de dispensatione, & præcepto.

Secunda pars probatur; quia cum subest legitima causa, tollitur ab illo præcepto deformitas, & fit licitum. Vnde aiebat Bernard. loc. cit. *votum meum non mutat Prælatus sine necessitate*; Innuens cum ea posse.

Dico octauò, si subditus dubitat, an Prælatus possit dispensare, vel an habeat iustam causam dispensandi, tenetur obedire, Rosella verbo Obed. num.19 Angelus verbo Religiosus num.29. Syluest. verbo Religio 6. q.6. & verbo dispensatio q.14. num.2. Tabiena verbo Obed. quæst.11. Sanchez lib.6. in decalog. c.3 nu.8. D. Thom. 2.1. q.88. art.12. ad secundum fine. Probatur, quia in dubijs subditus obedire tenetur.

Ad hoc autem, vt dispensanti Prælato non teneatur subditus obedire, requiritur, quòd triplex sit in isto certitudo, vt docent Rosella. Angel. Syluest. Sanch. cit. Prima qua sit certus eum præcepiam esse contra regulam, vel altioris superioris præceptum. Secunda superiorem non posse in illo, quod præcipit, dispensare. Tertia, quòd si potest, non ducatur tamen ex iusta causa, vna autem harum conditionum deficiente, res remanet dubia, & sic subditus tenetur obedire; vt bene aduertit Sanch. loc. cit.

Dico nonò, Prælatus non potest dispensare in votis essentialibus Religionis, Sylu. verbo Dispensatio q.14. num.20. casu nono, Angel. ibid num.8. Turrecremata in Regula B. Benedicti tract.148. dub.3. Rodriq tom.1. quæst. regul. q.26. art.1. Miranda manual. præl. q.9. at.6.

Probatur primo, ex cap. Cum ad Monasterium de statu Monachorum, vbi dicitur, *quod super essentialibus Religionis nullam habet Abbas dispensandi auctoritatem.*

Secundo, ex Concilio Trid. sess.25. de regul. cap.1. vbi dicitur in fine, *cum compertum sit, ab eis* (prælatis) *non posse ea, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent relaxari.*

At inquies Prælati Minimorum dispensant super voto vitę quadragesimalis; quod tu promittis probaturum essentiale.

Respondeo negando, quod Prælati Minimorum dispensent super voto vitæ quadragesimalis; nam quandocunque lex est limitata in aliquo casu, eo succedente, omnino ex se ipsa cessat, cum limitationibus in ea positis; vt est in Religione nostra, in qua vouetur vita quadragesimalis limitate; ita vt in tempore infirmitatis approbatæ à medico, præcipiatur Prælato, vt tali infirmo, de cibis paschalibus ad sanitatem recuperandam aptis subueniat, ex quo apparet, quòd, cum Prælatus nihil relaxet, neque etiam materialiter circa Regulam, non potest dici, quod dispenset. Quandò autem dicitur, quòd comedens carnes, est super illis dispensatus, intelligitur dispensatus non à Prælato, sed ab ipso legislatore,

latore, qui noluit suam legem illo casu obligare, seu dicitur impropriè dispensatus, idest licentiatus à Medico, vt possit iuxta Regulæ præscriptum carnes comedere. Facit pro hac doctrina Sanchez lib. 8. de matr disput. 3. num. 1. & Suias de legibus disp. 10. sect. 12. num. 105. Facit etiam Glossa in regula Indultum 17. de regulis iuris in 6. versu indultum fine; quæ dicit *ea quæ fiunt, permittente lege, per hominem fieri non videntur.*

Dico decimò, super reliquis præceptis regulæ, vt regulæ pura præcepta sunt; vt pecunias non tangere, ieiunare certis diebus, &c. etiamsi ad mortale obligent, potest Prælatus in aliquo particulari casu, siuè cum aliqua persona particulari discretè dispensare; modo non sit ei dispensandi interdicta facultas. Est omnium citatorum conclusione antecedenti.

Probatur, quia à iure illis conceditur, posse in aliquibus super regulam dispensare; vt habet Glossa cap. Monachum 20. quæst. 4. & cap. Carnem de consec. dist. 5. & cap. cum ad monast. §. in refect. de statu monach.

Secundò, rationibus, & auctoritatibus, quibus probauimus antecedentem, quæ hanc manifestè probant; nam si vetatur Prælatis, vt in essentialibus possint dispensare; conceditur manifestè in non essentialibus dispensatio; nam exceptio firmat Regulam in contrarium, vt docet optimè Couarr. secund. variar. resol. cap. 5. n. 6. & Rodriq. tom. 1. quæst. regul. q. 26. art. 1.

Tertio, ex D. Bernard. de dispens. & præcepto; vbi ait, *quæ tidem charitati militant statuta regulæ, immobiliter fixa sunt, mutarique omnino ne ab ipsis quidem præpositis sine offensa possunt. At si è contrario contraria forte aliquando charitati visa fuerint; his dumtaxat quibus hoc posse videre datum est, & prouidere creditum est, non ne iustissimum esse liquet, vt quæ pro charitate inuenta fuerunt, pro charitate quoque, vbi expedire videtur, vel omittantur, vel intermittantur, vel in aliud forte commodius demutentur?*

Quartò, ratione probatur, quia cum sint, vt dicitur, plures casus, quàm leges, necessario debuit legum tutoribus, qui sunt Prælati, concedi, vt casibus occurrentibus, possent legem, & Regulam relaxare, secundùm quod eis conscientia, & prudentia dictaret.

At inquies hæc conclusio pugnat cum prima, in qua dicitur, quod non potest Prælatus dispensare, nisi in ijs, in quibus à Regula habet potestatem, hæc autem ait, quod in omnibus, quæ essentialia non sunt. Respondeo ideo ibi dictum esse à Regula, vel iure, propter conclusionem hanc, in qua probamus, quod à iure habent hanc Prælati dispensandi auctoritatem.

Si vrgeas, Ad quid ergo datur potestas superioribus in aliquibus punctis regulæ dispensandi, si possunt in omnibus indistinctè? Respondeo primo, vt in specificatis sint faciliores, duriores in non specificatis. Secundò, vt de similibus, idem ferant iudicium.

Quod Prælati non possint dispensare in communi super aliquo puncto regulæ, patet, quia relaxare regulam in vniuersali, pertinet vel ad Institutorem illius, vel ad Approbatorem, qui est Summus Pontifex; vt Syluest. verbo Casus, q. 1. casu 4. Miranda to. 2. manual. q. 9. art. 6. concl. 2. Prælatus autem cùm non sit suprà regulam, hoc non potest. Addidi, nisi sit prohibita dispensatio; quia si prohibetur, iàm cessat dispensandi auctoritas.

Hæc pauca dicta sint de dispensatione circa regulam. De dispensatione super irregularitatibus, vel votis, vel pœnis, tomo secundo, cum de potestate prælatorum.

§. Sextus, Vtrum Prælatus possit libertates, & immunitates in Regula concessas subditis coarctare.

MOuet hoc dubium Corduba in regula Diui Francisci cap. 10. q. 2. puncto 6. à quo Sanchez lib. 6. in decalogum c. 3. num. 9. qui sic bene respondent distinguendo: si illæ concedantur in regula Religiosis, & non interdicatur Prælatis potestas coarctandi in parte, vel in toto, in casu occurrenti ex iusta causa; tunc poterit coarctare, & tenebitur subditus obedire, quia licet non possint Prælati in vniuersum, eas immunitates immutare; possunt tamen ex iusta causa in aliquo particulari casu id facere, vt suprà diximus de ijs, quæ ad peccatum non obligant, quòd iusta interueniente causa, possunt à Prælatis sub peccato præcipi. Et eo ipso, quod Regula non prohibet coarctationem Prælatis, videtur tacito consensu in aliquo particulari casu concedere. Si verò ita concedantur eæ immunitates subditis, vt denegetur omninò Prælatis facultas coarctandi, non erit eis integrum coarctare, nec coarctantibus tenebuntur subditi parere; quia hoc præceptum excedit limites regulæ. Idem etiam dicendum est, quando Prælatus inferior, vellet limitare, & coarctare licentiam, & immunitatem à Prelato superiori alicui concessam, facit ad hec regula indultum 17. de regulis iuris in 6. in qua dicitur *indultum à iure beneficium, nõ est alicui auferendum*, quam intellige sine causa.

CAP. IX.

Vtrum Subditus possit Conuentum exire, extraque illum degere absque Superioris licentia, ad subueniendum parentibus inopia laborantibus.

VIdeatur pro hoc capite D. Thom. quodlib. 3. art. 16. quodlib. 10. artic. 9. & 2. 2. quæst. 101. art. 4. ad quartum, & q. 189. art. 6. Caietan d. q. 101. Tostatus to. 3. in Matthæum cap. 8. quæst. 69. Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 57. art. 3. 4. & to. 2. sum. cap. 6. conclus. 4. Lopez prim. part. instruct. c. 54. colum. 2. verbo Peccatque filius, & sequenti, Rosella verbo Religio 2. nu. 7. Syluest. Religio 6. q. 9. Angelus verbo Religiosus num. 31. Tabiena verbo Pietas nu. 2. Pisanella verbo Religio primo §. vtrum occasione, Nauarrus com. 3. de regul. num. 48. & in sum. cap. 14. n. 14. Valentia tom. 3. disp. 7. quæst. 1. punct. 2. verbo sexto potest esse quæstio, Grassius par. 2. decis. lib. 3. c. 24. n. 18. Miranda tom. 1. in manual. prælat. q. 26. art. 11. Sanchez tom. 1. in decalog. lib. 4. cap. 20. à nu. 14. Petrus Ledésm. de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 8. dub. 6. pag. mihi 146. Saytus in Claui regia lib. 7. cap. 6. à num. 13. Lessius lib. 2. de iustitia cap. 41. dub. 3. nu. 34. Reginaldus lib. 20. praxis à num. 11. Azor. 2. part. instit. moralium lib. 2. cap. 3. quæst. 5. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 2. §. primo, Toletus lib. 5. summæ cap. 1. num. 5. Angles in floribus part. 2. quæst. vnica de voto, art. 2. difficult. 13. pag. mihi 92. Bartholomæus Medina in summ. lib. 1. cap. 14 §. 14. Armilla verbo Pietas num. vnico, Passatellus in notandis priuilegiorum Minimorum cap. 42. Corduba in regula Diui Francisci c. 2. q. 6. & in summ. q. 141.

Dico primo. Non licet filijs, absque reatu culpæ mortalis relinquere parentes in extrema, vel graui necessitate, & ingredi Religionem. Est expressa sententia D. Thomæ quodlib. 3. art. 16. & quodlib. 10. art. 9. & quæst 101. art. 4. ad quartum, vbi Caietanus ad finem, Angelus verbo Religiosus num. 11. Syluest. verbo Religio 2. q. 7. Tabiena verbo Pietas ad finem, vbi Armilla, Passarellus in notandis priuileg. Minimor. cap. 41. Toletus lib. 5. sum. cap. 1. nu. 5. Azor lib. 12. instit. moral. Angles, Valentia locis cit. & alij communiter, quos citat, & sequitur Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 20. n. 3. Per extremam autem necessitatem intelligo eam, qua pater fame periret sine filij auxilio, vt si esset v. g. in carcere, vel infirmus, &c. per grauem autem intelligo eam, qua fame quidem non periret sine auxilio filij, sed cogeretur, vel mendicare, vel viliora alia exercitia facere, contra primordia suæ natiuitatis, & familiæ propriæ dedecus.

Probatur nam ingredi Religionem consilium est; succurrere parentibus, ità indigentibus, præceptum diuinum, & naturale est; Honora parentes. Qui honor consistit

sistit in tribus; vt omnes communiter dicunt, exponentes locum Exodi 20 nu 12. & Deut. 5. nu. 16. præsertim Cornelius à lapide hoc Deut loco, & Antonin. 4. part. tit. 5. cap. 9. §. 1. Et Ambrosius in Lucam lib. 8. cap. 17. & Hieronymus in Matthæum lib. 2. cap. 15. Primo exhibendo illi reuerentiam. Secundo obedientiam præstando. Tertio in necessitatibus succurrendo; at relinquere præcepta propter consilia, nefas est, vt dicitur Matthæi 15. & habetur capite si qui filij distin. 30. quod intellige, etiamsi quis vouisset Religionem ingredi, vt benè Sanchez, Angelus, Syluest. Tabiena locis cit. siue vouisset antè eam indigentiam, siuè post, vt idem Sanchez cum alijs, quos citat num. 8.

Limitat tamen D. Thom. & alij, si absque periculo peccati mortalis non possit in sæculo permanere, quia ordo charitatis postulat salutem propriam spiritualem, præferri temporali bono parentum, quod est intelligendum de periculo proximo, seù proxima occasione peccandi, quam filius, moraliter loquendo, stando in sæculo vitare non potest, vt benè Sanch. num. 11. Ex quo sequitur, quod talem recipientes ad habitum, etiam mortaliter peccant, quia rei huc, & nunc malæ in casu graui cooperantur; malum est enim relictis præceptis iustitiæ, consilia perfectionis perficere.

Dico secundo, Filius iam professus, tenetur Religione egredi ad subueniendum parentibus extrema necessitate laborantibus, petita licentia, licet non obtenta, imò contradicente, præcipiente, & reclamante Prælato: modo certus sit de tali parentum necessitate; & quòd nullo alio modo possit illis prouideri. Ità Caietan. 2. 2. q. 101. art 4. circa solutionem ad quartum, Passarell. in priuileg. Minimor. cap. 42. Nauar. comm. 3. de regul. nu. 48. & in sum. cap. 14. nu. 14. Valent. to. 3. disp. 7. q. 1. p. 2. Miranda to. 1. manual. præl. q. 26. art. 11. Angl. Lop. Rodriq. in summ. loc. cit. adhoc etiam explicat Caiet. loc. cit. D. Thom. Sanch. lib. 4. in decal. cap. 20. nu. 14. Ledes. loc. cit. digo lo tercero.

Probatur ex Caiet. quia præceptum iuris naturæ, & diuini in extrema necessitate, præeminet omni voto, & vinculo; quia vota non debent esse impeditiua operum iustitiæ. Nec solum pro patre, sed pro quocunque homine in necessitate, tenetur quilibet; vnde sicut licet furari propter extremam alterius necessitatem: ità licet actualem obedientiam Prælato subtrahere: & furari bona Ecclesiæ, si aliter non potest patri subueniri.

Et hanc Conclusionem intellige, siuè Pater incurrerit hanc necessitatem ante, vel post professionem; vt benè Azor par. 1. instit. moral. lib. 2. cap. 3. q. 5. Ledesma loco cit. digo lo vltimo, qui optimè confutat distinctionem Syluest. Angel & Nauarr. de necessitate incursa antè, vel post professionem; & ratio est, quia licet si Religiosus sit Mortuus Mundo; potest tamen multas obligationes naturales incurrere etiam post professionem, verbi gratia, si filium genuisset, nonne posset illi consulere eo modo, quo Religiosum deceret? sic pari passu in casu præsenti, licet mortuus sit Mundo, si illi superueniat necessitas naturalis parentum, potest, & debet illi consulere. at non potest, nisi Religione egrediendo, vt suppono.

Dico tertio, si Religiosus graui parentum necessitati non potest succurrere stando in religione; quia non dat illi Prælatus commoditatem, & licentiam id faciendi, salua regulari obseruantia, ipso Prælato contradicente, Religionem exire debet, vt tali graui necessitati subueniat: modò nulla alia via possit subuenire ei necessitati. Ità Valent. tom. 3. disput. 7. q. 1. p. 2. quæstiuncula 6. conclus. 2. Maior in 4. d. 38. qu. 16. Corduba in Regula Diui Francisci cap. 2. q. 6. art. . opinione quinta p. 3. & alij, quos citat Sanchez, licet non sequatur lib. 4 in decalog. cap. 20. nu. 14. Miranda tom. 1. manualis q. 26. art. 11. concl. 2. verb. Aduerto tamen.

Probatur, quia quando concurrunt simul duo præcepta, quæ simul, & semel nequeunt obseruari, illud obseruandum, quod maius, antiquius est, & quod strictius ligat. Hic concurrunt duo præcepta, diuinum, quod præcipit obseruantiam voti obedientiæ, & diuinum naturale, quod præcipit subuentionem parentum; Vtrumque simul, vt suppono, non potest obseruari; ergo videndum, quod strictius ligat, & quod est maius, & antiquius. Hoc sine dubio est præceptum subueniendi parentibus; tùm quia est etiam diuinum, & naturale, tùm quia strictius ligat ob plurima à parentibus recepta: Tum quia Deus, qui nostris oblationibus non indiget facile etiam cedit iuri suo circa obseruationem voti; quando sine iniuria, & graui detrimento proximi, & adeò coniuncti, vt sunt parentes, non potest obseruari.

Dicere autem, quòd per professonem Religiosus est mortuus mundo, & per consequens liberatus ab illa obligatione subueniendi parentibus, esset illum liberare etiam in casu extremæ necessitatis; & tamen omnes ferè fatentur, licere Religioso, neglecto superioris præcepto, domum ab incendio, vel hominem à mortis liberare periculo. Licet itaque dicatur fictione iuris mortuus mundo, quo ad aliqua, remanet tamen homo, & est viuus quo ad alia, vt diximus de eo, qui filium genuisset, & insuper reddenda est ratio, quare Religiosus mortuus mundo non teneatur ex naturali præcepto succurrere parenti in sæculo, eo modo, quo si Religiosus non fuisset, naturali præcepto; id facere teneretur.

Si etiam dicatur, vt dicunt Caietanus, Abulensis, & alij, quòd præceptum honorandi parentes est affirmatiuum, & quòd non obligat nisi eo modo, quo pro statu, & conditione personæ potest; & exemplificetur in vxorato, qui non tenetur relinquere vxorem, vt patris necessitati succurrat.

Respondet Valentia loc. cit. versu in casu autem secundi. Hoc argumentum procedere ex suppositione falsi; supponit enim votum eo casu obligare, quod tamen est falsum; nam tunc non est de meliori bono; sed est impeditiuum maioris boni, & magis necessarij. Posset etiam dici, quòd licet illud præceptum affirmatiuum non obliget semper, idest continuè, vt præcepta negatiua, sed solum pro casu necessitatis, pro eo tamen casu semper obligat, licet eo modo, quo potest, sed hic nullo alio modo potest adimpleri, vt suppono, nisi Religionem exeundo. Exemplum vxorati facilè diluitur. Nam filius vxoratus tenetur strictissimo matrimonij præcepto statum matrimonij tueri; vnde non est mirum, quòd illi aliud præceptum honorandi parentes, etiam naturale cedat, quo ad modum.

Limitandæ tamen hæ duæ conclusiones, nisi filio, egrediendo, immineret periculum peccati mortalis; nam tunc potius suæ saluti spirituali, quam corporali patris esset consulendum.

Aduertendum etiam, quod deberent superiores, cognita veritate necessitatis, facere facultatem suis religiosis, vt salua disciplina regulari, possent huiusmodi parentum necessitatibus subuenire; quia sic melius consuleretur saluti subditorum: qui sic nō tenerentur vagari, ad quæritandum victum pro sustentatione parentum, & non relaxarentur in disciplina regulari. Si autem per paupertatem Religionis, vel aliam rationabilem causam, id non liceret, tunc debent facere facultatem subdito exeundi, habitu retento, quousque tali necessitati subuenerit, ad scrupulos Religiosis tollendos. Qui autem sint superiores, qui possint talem facultatem facere, Docent Nauarr. comm. 3. de regul. nu. 49. & Rodriq. tom. 2. sum. cap. 6. nu. 4. Sanchez in decalog. lib. 4. cap. 20. nu. 22. Nimirum Generalis, & Prouincialis.

Dico quarto, ad succurrendum necessitati graui Fratrum, & Sororum, etiam pudicitia periclitantium, non potest, nec debet Religiosus professus religionem exire.

Probatur, quia eos alere non tenetur, esset tamen iusta causa petendi licentiam à Pontifice exeundi: maxime si Sorores in graui pudicitiæ periculo versarentur; vt ait Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 20. n. 33. & Corduba in sum. q. 141. art. 2. fine refert, se vidisse dispensationes à Pontifice concessas professis ad exeundum, pro subleuandis sororum necessitatibus: esset etiam hæc

iusta

iuſta cauſa ingreſſum differendi: ſiue votum adſit, ſiuè non; ſiuè tempus ſit præfixum, ſiuè non, vt benè Sanch. loc. cit. quia Charitas ſuadet, vt Frater Sororum pudicitiam tueatur; vt Azor tom. 1. inſtit. moral. cap. 1. qu. 8.

In extrema tamen neceſsitate deberet exire, ſicut pro alio quocumque proximo, vt dixi; etiam contra Prælati præceptum; quæ tamen neceſſitas breuiſſimè durat, nec cogit Religioſum ad diù foras permanendum. In graui autem, puto quòd poſſet cum licentia ſui Prælati, qui eam dare debet, ſorori ſuccurere eo modo, quo poſſet, ſalua regulari diſciplina.

At inquies, quomodo poteſt Religioſus, ſtando in Religione, aliquid acquirere, quo parentibus, & ſororibus ſubueniat.

Reſpondeo multa poſſe acquirere honeſtis artibus, laborando, ſcribendo, pingendo, concionando, confeſſiones audiendo, libros imprimendo, vel eleemoſynas quærendo pro tali affectu; & licet quicquid acquirit Monachus, acquirat Monaſterio, verum etiam eſt, quòd Prælatus de eleemoſynis venientibus ad Conuentum poteſt eleemoſynas facere, vt Suar. de fide, ſpe, & charitate tract. 3. diſp. 7. ſect. 2. num. 3. quod idem poteſt facere ſubditus ex licentia Prælati expreſſa, vel probabiliter præſumpta, vt D. Thom. 2. 2. qu. 32. art. 8. ad 1. & cenſet, Suarez cum Sylu. verbo eleemoſyna, & aliis, quòd quando neceſſitas eſt grauis, & non poteſt facilè Superioris conſenſus poſtulari, debet præſumi. His modis poteſt ſalua regulari diſciplina, filius ſuccurrere neceſſitati parentum: & frater neceſsitati Sororum, & Fratrum; Sed diuerſimodè, quia patri tenetur omnino hoc modo, etiam ſine Prælati licentia, vel ſi hanc non poteſt obtinere, tenetur exire; Sororibus autem, debet licentiam à Prælato obtinere. Et ratio differentiæ eſt; quia patrem tenetur iure naturali, & gentium alere: Fratres & Sorores nequaquam.

§. *Primus, Cur tantum debeant filij parentibus.*

VT quàm rationabiliter, quæ hoc capite diximus, dicta ſint intelligatur, placuit hunc paragraphum ex abundanti annectere, & colligi poſſe puto, quod quærimus, ex duobus capitibus; nimirùm ex magnitudine beneficiorum, & ex amoris abundantia.

Primò beneficia parentum in filios meridiana luce clariora ſunt; ab illis enim recipiunt eſſe, educari, & diſciplinari, vt habet D. Thom. 2. 2. quæſt. 102. art. prim. corpore, & q. 106. art. pri. corp. & in 4. diſt. 26. q. 1. art. 1. corp. & diſtinct. 33. q. 1. art. 3. quæſtiuncula 1. corpore, & alibi ſæpius. Ariſtoteles 8. Ethycorum cap. 11. & lib. 5. cap. 6. ait, quòd *iniuſtitia patris ad filium nulla poteſt eſſe; quia nullus erga ſe ipſum iniuſtus eſt; & filius nihil eſt aliud, quàm eſſe quoddam patris*; & 8. Ethyc. cit. c. 12. comparat amicitiam, quàm debemus patribus amicitiæ; quam debemus Deo: propter maxima, & ingentia beneficia ab illis recepta, & lib. 1. magnorum moralium cap. 31. ait, *at filio erga patrem, ius vllum non eſſe videbitur, quia membrum patris eſt filius*; & Cicero pro Cluente. *Parentes*, ait, *Chariſſimos habere debemus, quòd ab ijs, vita, patrimonium, Libertas, Ciuitas tradita ſit.*

S. Ambroſius in Lucam lib. 2. cap. 3. *Diſce*, ait, *quid parentibus tuis debeas: Tu matri debes pudoris iniuriam, virginitatis diſpendium, partus periculum: matri longa faſtidia; matri longa diſcrimina, cui miſera in ipſis votorum fructibus maius periculum eſt; & cum ediderit, quod optauit, partu abſoluitur, non timore. Quid anxios patres loquar pro filiorum profectu multiplicatos alienis vſibus cenſus, iactaque ſemina poſterorum ætatibus profutura?* Et lib. 8. c. 17. *Paſce matrem tuam, & ſi paueris matrem, adhuc non reddidiſti dolores, non reddidiſti cruciatus, quos pro te paſſa eſt, non reddidiſti obſequia, quibus illa te geſtauit, non reddidiſti alimenta, quæ tribuit tenero pietatis affectu, immulgens labris tuis vbera, non reddidiſti famem, quam illa pro te tolerauit, nequid, quod tibi noxium eſſet, ederet, ne quid, quod lacti noceret, hauriret. Tibi illa ieiunauit, tibi manducauit, tibi illa, quem voluit cibum, non accepit, tibi quem noluit cibum ſumpſit, tibi vigilauit, tibi fleuit, & tu illam egere patieris.*

Secundò colligitur, quantùm debeant filij parentibus, ex magnitudine amoris, quo iſti eos proſequuntur, amor parentum in filios maximus eſt, & maior, quàm poſſit declarari verbis, nec illius magnitudinem, & intenſionem, facilè puto capi poſſe à non expertis. Ex ſcriptura autem ſacra, vt conijcio, poteſt aliquatenùs inſinuari. Et nos hoc primo loco doceat Sanctus Iob, c. 1. ſui libri, cui relatum eſt quodam die, illius armentarios, ac armenta in campis paſcentia Sabæos fuiſſe graſſatos; at nec frontem caperauit ad nuncium Homo Dei. vix hoc illi fuerat narratum, cum ecce delator alius dicens. *Ignis Dei cecidit è Cælo, & tactas oues, pueroſque conſumpſit*, & ità, vt nec vllum remanſerit veſtigium; at nec hoc illum quidquam mouit; adhuc iſto loquente, ecce alius, qui dixit; *Caldæi fecerunt tres turmas, & inuaſerunt Camellos, & tullerunt eos nec non, & pueros percuſſerunt gladio*: nec hoc validiſſimo licet ictum expugnata fortiſsima illa patientiæ turris, ſed nec hic loqui deſierat, cum ecce hiaſcens, anhelans, ſudore reſperſus comparet alius, qui in ea prorupit verba: *Filijs tuis & filiabus veſcentibus, & bibentibus vinum in domo fratris ſui primogeniti, repente ventus vehemens irruit à regione deſerti, & concuſſit quatuor angulos domus, quæ corruens oppreſſit liberos tuos, & mortui ſunt*: Hic vir Dei victus, hic expugnata illa munitiſſima turris, in manus doloris, & afflictionis ſe tradens, *Scidit veſtimenta ſua, & tonſo capite corruens in terram adorauit*. Qui amiſſione omnium bonorum, & facultatum ſuarum nec ſignum doloris oſtenderat, vide quantum in amiſſione filiorum.

Addamus ſecundum, amoris parentum in filios, ſcripturæ locum ex Gen. 37. veſtem pueri Ioſeph reſperſam ſanguine tulerunt illius fratres ſancto ſeni Patriarchæ Iacob; qui puerum denatum putans, *ſciſſis veſtibus, indutus eſt cilicio, lugens filium ſuum multo tempore*; ni fallor, nuſquam legitur, ploraſſe Sanctum ſenem, hoc loco excepto: licet multis ærumnis, & aduerſitatibus tortum; his cognitis, reliqui filij, inito conſilio, vna omnes ad patrem conſolandum accedunt; *Sed noluit conſolationem accipere: & dixit, Deſcendam ad filium meum lugens in infernum*. Quid plura? Tanta filiorum copia vnius iacturam non mitigat, neque ſolatur? *Ex morte filij dolorem, ægritudinemque animi concipere, res eſt talis*, (vt Plutarchus ait de conſolat. ad Appollonium) *quæ à naturali profecta principio, non ſit in noſtra voluntatis ſita libertate*: At quòd nolit conſolationem accipere: & quòd lugens velit ad mortem peruenire, mira res eſt? hic amoris filiorum effectus.

At non omittendus Sanctus Dauid in hoc argumento, qui libenter vitam pro Abſalone filio dabat, vita ſancta, vita neceſſaria, tàm chara Deo; & hominibus dulcis, pro vita ſceleſta, infami, & proprij patris proditrice; Legite 2. Regum 18. *Fili mi Abſalom, Abſalom fili mi, quis mihi tribuat, vt ego moriar pro te, Abſalom fili mi, fili mi Abſalom*: verba tantæ teneritudinis, & tantæ oſtentationis amoris parentum in filios, vt vix quidquam poſſit addi, niſi fortè illud velimus de Agrippina, quæ non vitam pro vita crudelis Neronis filij offerebat, ſed vitam pro eiuſdem honore, *Imperet*, aiens, Ad Apollinis Oraculum referentes, *& occidat*. An filij parentibus poſſint condignam retributionem dare, Io. de Lignano in tract. de Amicitia, §. de retributione filij erga Patrem tom. 12. tract. pag. 234.

§. *Secundus. Quæ debeant filij parentibus.*

LAtè proſequitur hoc argumentum Ioannes Butæus in ſuo viridario, verbo Pietas in parentes cap. 2. Hæc ſolum ad tria capita reduco.

Primum eſt amor. In confeſſo enim eſt apud omnes, filialem amorem paterno debere correſpondere. Si enim amor non niſi

amore

amore soluitur, vt habetur Cantic. 8. *Si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam*, & notum est vetus prouerbium, *magnes amoris amor*; & Seneca epistola 9. *Si vis amari ama*. Quomodò filius tantum amorem expentum feret patri, nisi per reciprocationem dilectionis?

Ad illum amorem pertinet alere patrem, illius necessitatibus subuenire, & illius curam gerere. In cuius Symbolum Ægyptij pingebant Ciconiam, vt est apud Claudium Minoe ad emblema trigesimum Alciati. Quod hæc auis soleat genitoribus suis senio confectis eodem modo gratiam rependere quo ipsa fuerit educata; ijs nidum parat; pennas vellicat inutiles, & pabulum suppeditat; vnde Alciatus ista inter alia cecinit.

Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, præstat & ore cibos.

Quo exemplo ad hoc etiam hortatur liberos Sanctus Ambrosius lib. 5. in exameron cap. 16.

Pertinet hic etiam illud Theophrasti. *Oportet ante omnia Dijs, non tam multa, quam frequenter, ac piè sacrificare deinde parentum alere senectutem*. Sic enim alimentorum vices parentibus referent, vt habet Chrysost. serm. aduersus vituper. vitæ Monasticæ; & Quintil. declamat. 5. *Parentibus liberi non præstant alimenta, sed reddunt*. Vnde Ecclesiastici 18. *Quàm mala fama est, qui derelinquit patrem, & est maledictus à Deo, qui exasperat matrem*.

Secundum. Quod à filijs exigitur est obedientia, dicente Apostolo ad Ephes. 6. *Filij obedite parentibus vestris in Domino*, vbi per illud verbum in Domino, intellige in rebus, quæ diuinæ voluntati non aduersantur, vt explicant Theophylactus eo loco, & Hieronymus ibid. qui ait *Parentibus, de quibus secundùm carnem nati sumus obtemperemus in Domino, implentes ea, quæ non sunt Domini contraria voluntati*, & Chrysost. hom. 9. in Epistolas Pauli; *Filij, ait, sint in parentes pij subditi, & dicto obtemperantes*. Vnde Ecclesiastici 3. *Qui timet Dominum, honorat parentes: & quasi dominis seruiet his, qui se genuerunt*.

Tertium, inter ea, quæ à filijs exiguntur, est reuerentia in parentes iuxta illud decalogi præceptum, honora parentes vnde Ambrosius lib. 1. de officijs cap. 1. *Est autem bonorum adolescentium timorem Dei habere: deferre parentibus honorem: habere senioribus reuerentiam*, & Demetrius Phalereus apud Laertium lib. 5. cap. 5. *Admonebat adolescentes, vt in solitudine se ipsos: in via obuios, & domi parentes diligenter reuerentur*. Xenocrates, vt refert à Lapide cap. 9. in Gen. versu 21. *Tria tantùm præcepta in templo Eleusinæ mansisse dixit, Primum venerandos esse Deos. Secundum honorandos esse parentes. Tertium abstinendum esse à carnibus*.

Quem honorem tanti facere ostendit Deus, vt nouem bona filijs exequentibus promiserit Ecclesiastici 3, vt notat Cornelius à lapide cap. 9. in Genesim versu 26. Primum opes tum spirituales, tum temporales: *Sicut*, inquit, *Qui thesaurizat: ità qui honorificat matrem suam*. Secundum, quod talis filius felix erit in suis pariter filijs; *Qui honorat matrem, iucundabitur in filijs*. Tertium, quod preces eius exaudiet Deus, *In die orationis suæ exaudietur*. Quartum, quod longæuus erit; *Qui honorat patrem, vita viuet longiore*. Quintum, quod stabilem habebit familiam, & posteritatem; *Benedictio patris firmat domos filiorum*. Sextum, quod erit gloriosus. *Ex honore patris gloria filij*. Septimum, quod in tempore tribulationis ab ea liberabitur à Deo. *Eleemosyna patris non erit in obliuione; & in die tribulationis memor erit tui*. Octauum, quod peccata ei remittentur. *Sicut in sereno glacies, ita soluentur peccata tua*. Nonum, quod à Deo benedicetur, idest omnium bonorum copia cumulabitur. *Honora*, inquit, *parentem tuum, vt superueniat tibi benedictio à Deo, & benedictio illius in nouissimo maneat*.

Hæc omnia bona consequitur, qui parentes honorat; contra verò, qui facit multa mala; Deut. enim 21. *Lapidibus obruetur*, dicitur, *filius contumax*, & Prou. 20. *Qui maledicit patri suo, vel matri: extinguetur lucerna eius in medijs tenebris*; vbi per lucernam extinctam, mortem intelligit, qui enim moritur, quodammodò mundi huius lumen, ac lucernam perdit; dum autem dicitur, Deum lucernam in medijs tenebris illi esse extincturum; significat tum vitam illi ereptum iri, cum maximè ei erat necessaria. Quod si per tenebras, peccata velimus intelligere: grauissima omnium pœnarum pœna esse mulctandum, significat: nimirum, vt in peccatis moriatur, esse Deum permissurum.

At sciant etiam hic parentes, eos filijs suis maledicere non debere, quia, vt habetur Ecclesiastici 3. *Sicut benedictio patris firmat domum, ita maledictio matris eradicat fundamenta*. & Plato lib. 2. de legibus ait; *Nihil imprecatione parentum filijs posse accidere perniciosius*. Et permittit sæpè Deus in vindictam parentum, illorum maledictiones sortiri effectum; cuius rei habet mirabile exemplum August. lib. 27. de ciuitate Dei c. 8.

Timendæ igitur similes parentum maledictiones à filijs, præsertim cum maledicendi illis præbent causam; Quod si maledicant sine causa, & ratione, vt multi: vel quia filij nolunt suis prauis voluptatibus adhærere: vel quia vellent facultates, filiorum studio, & industria partas ad libitum dilapidare; hoc tantum, quia patres sunt: vel ita sint indiscreti, vt, sui immemores status, velint à filijs lautiùs, & nobilius tractari, quàm fas sit, & conueniat: vel quia nolunt eis obedire in his, quæ contra Deum, & bonos mores, tùm non valde timendæ sunt, quia Deus iniustæ actioni non cooperatur; & habetur expresse vndecima q. 3. cap. qui iustus est. Ipsi tamen filij pro talibus parentibus Dominum rogent, vt eis lumen intellectus aperiat, viam veritatis ostendat, ipsis patientiam tribuat; & caueant hi filij, quibus Deus tales parentes dedit, & contrà ordinem naturæ ex malis arboribus bonos fecit nasci fructus, ne ita quandoque pereant, suos parentes contemnant, & vilipendant, vt ira Dei super ipsos non cadat; sed potius patientes sint, & gratias Deo quàm maximas agant, qui eos suorum parentum meliores effecit, quod singulare beneficium est; *non enim ex squillis solet nasci rosa*, vnde vetus Prouerbium, *Mali corui, malum ouum*, quod optimè celebrat Euripides.

Heu, heu vt illud dicitur rectè; probum
Patre ab improbo, non posse nasci filium.

CAP. X.

Vtrum præcipiente Prælato, teneatur Subditus acceptare dignitates intrà, vel extrà ordinem.

Videatur pro hoc capite D. Thom. quodlib. 5. art. 22. & 2. 2. quæst. 185. artic. 2. Sotus lib. 10. de iust. q. 2. art. 1. Nauarr. comm. 4. de regul. num. 23. Antonin. 3. parte, tit. 16. cap. 1. §. 9. verbo Insuper nota, Syluest. verbo Electio 1. quæst. 19. num. 22. Tabiena eodem nu. 28. Angelus n. 30. Armilla nu. 37. Lopez prima parte instruct. cap. 56. col. 3. versu Iam istinc, Rodriquez tom. 2. q. regul. q. 55. Valent. to. 3. disp. 10. quæst. 4. part. 3. assertion. 6. Ledesma de statu Episcoporum cap. 3. conclus. 8. pag. mihi 26. Miranda tom. 2. manual. prælat. q. 23. art. 31. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 41. dub. 9. nu. 76. versu hinc sequitur, & c. 46. dub. 5. num. 33. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 3. n. 11. & cap. 2. à num. 49. & alij.

Notandum, quod humilitas religiosa postulat, vt oblatas dignitates declinemus; Tanta enim puritas requiritur in eo, qui Prælationis officio est functurus, vt superbire sit, eam in se existimare, onusque tam graue est homines regere, vt elati animi sit credere, illud ferre posse; Hoc tamen non est pertinaciter faciendum, cum ad id suscipiendum, superna agnoscitur voluntas, vt ait D. Thomas quodlib. 5. art. 22. Quare Ecclesia sanctè, pieque instituit, vt quando susciperentur aliqui in Episcopos, quilibet respondeat priùs, bis nolo, & tertia vice respondeat, volo; quasi in primis ipse intentionem suam ostendat, in tertia autem obediens, voluntati æternis

terius subiaceat; Ad quod facit illud Antistenis, qui rogatus quomodo ad reipublicæ munera accedendum esset, respondit, *Sicut ad ignem; neque nimis propè, ne comburaris, neque nimis longè, ne frigescas*; vt autem sciatur, quando quis debeat acceptare, vel possit recusare.

Dico primò, potest Prælatus Religionis præcipere subdito, vt acceptet dignitatem intra ordinem, & iste tenetur obedire sub pœna peccati mortalis. Ita D. Tho. 2.2. q. 104. art. 5. ad 3. Sanch. lib. 6. in decalog. c. 2. num. 52. Syluest. Angelus, Antoninus, Nauar. locis citat. Rodriq. art. 1. Miranda concl. 1. & alij communiter.

Probatur primò, quia Prælatus potest suis subditis præcipere ea omnia, quæ ad Regulam pertinent: at habere aliquam dignitatem in Religione; siue cum cura animarum coniunctam, vt Prioratum, &c. siuè non, vt collegatum, & definitoriatum, vel aliquod ex officijs minoribus, vt procuratoris, sacristæ, &c. ad regulam obseruandam maximè pertinet; vt per se patet; quia hæc in regula præcipiuntur; ergo.

Secundo, quia alioquin malè esset prouisum disciplinæ regulari, si omnes possent refugere Religionis onera, quæ dignitates appellamus.

Tertio. Quod subditus mortaliter peccat; probatur, tùm quia facit contrà obedientiam Prælato debitam, tùm quia facit contrà charitatem proximo debitam, & in re graui.

Dico secundò, Subditus tenetur acceptare dignitates intrà ordinem, etiam non accedente superioris præcepto. Ita vt mortaliter peccet, non acceptando, quando secundum iudicium suæ conscientiæ, videtur sibi verisimiliter, quod non est, qui velit, & possit salutem animarum procurare, quam ipse potest: & per hoc videt Religioni, nisi assentiat, graue periculum, seù dispendium imminere. Ità Syluest. Angelus, Rodriq. Miranda loc. citatis, concordat D. Thom. quodlib. 5. art. 22.

Probatur primò, quia bonum priuatum, vt quies, studium, oratio, & alia, quæ solent viros probos inducere ad dignitates recusandas, post ponendum est communi bono.

Secundò probatur, ex Greg. lib. 6. regesti, epistola 5. & refertur c. in Scripturis 8. q. 1. §. & sicut scriptum est, vbi ait; *Si is, qui valet omnipotentis Dei oues, renuit pascere, ostendit se pastorem summum minimè amare. Si enim vnigenitus Patris, pro explenda vtilitate omnium, de secreto patris egressus est ad publicum nostrum; nos quid dicturi sumus, si secretum nostrum præponimus vtilitati proximi.*

Dico tertiò, Subditus iussus à Prælato dignitatem admittere, acceptare tenetur, etiamsi eo munere non omninò se dignum iudicet. Ita Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 1. § 9. verbo Insuper nota, ex doctrina Paludani in 4. d. 19. q. 1. art. 1. num. 7. Sanch. lib. 6. in decalog. cap. 3. num. 11.

Probatur, quia in dubijs obediendum est, vt probauimus. Is autem, qui non tam dignum se reputat, suppono, quod neque etiam omninò se æstimet indignum, & de facto talis sit. Nam tunc non potest dignitatem acceptare, absque eo, quod mortaliter peccet; quia dignitas est ità de intrinseca natura Prælaturæ, vt super eam neque possit Summus Pontifex dispensare; ita vt indignum promoueat, vt infrà dicemus; cum sit de iure diuino naturali. Quod est intelligendum, etiamsi sua indignitate manifestata Prælato, hic nollet acquiescere, præsertim si videat, nolle ipsum acquiescere, ductum aliqua passione amoris, vel vtilitatis.

Quod etiam dicendum est de eo, qui admittitur ad confessiones audiendas per obedientiam; si enim est dubius, an sit sufficiens, obedire tenetur; si est omnino certus de sua insufficientia, tenetur non obedire, & si obedit, mortaliter peccat, vt Syluest. verbo Confessor. 3. nu. 3. Nau. in summ. c. 4. n. 9. Suarez tom. 4. in tertiam partem, disp. 28. sect. 2. nu. 7.

Dico quarto, is, qui propter circumstantias opinatur, moraliter loquendo, futurum, vt sępè peccet, Prælaturam admittendo; si est ità necessarius pro bono communi, vt nullus alius reperiatur, qui illi possit, & velit consulere, debet dignitatem, & Prælaturam admittere. Ita Valent. tom. 3. disput. 10. q. 5. p. 3. assert 6. dub. 2. Petrus de Ledesma de statu Episcoporum cap. 3. conclus. 9. difficultate vnica, pagina mihi 29. qui multis eam probant contra Sotum lib. 10. de iust. q. 2. art. 2. fine.

Probatur primo, quia bonum commune particulari est præferendum, etiam iuxtà ordinem Charitatis; præsertim cum hic non se exponat periculo certo, & infallibili peccandi, sed solum periculo facillimè peccandi, à quo periculo facilè etiam cù gratia Dei poterit liberari, si pro tali liberatione eum assiduè rogauerit; Aliud enim est periculum peccati, & aliud peccatum ipsum. Hoc secundum propter bonum commune nequit quidē fieri; vtique autem primum, vt habet etiam Soto lib. 5. de iust. quæst. 1. art. 6. ante tertiam conclus. qui videtur sibi contradicere lib. 10. loc. cit. nisi forte hic lib. 10. veniat explicandus, quòd loquatur de periculo certo, & infallibili: seu de periculo proximo, vt mox dicam.

Secundo probatur, ex verbis D. Petri (vt refert Val. loc. cit.) apud Clementem epistola prima, qui ait, *Si periculum peccati timens, ecclesiæ gubernacula suscipere refugis, certus esto, quòd grauius peccas, quàm si Populum Dei in mari fluctuantem, cum iuuare possis, subterfugis, tui tantummodò considerationem habens.* Debet ergo iste timens hunc deponere timorem, & confidere in Domino, qui pro sua misericordia eum à peccatis liberabit; cum Prælatura non sit necessaria causa peccati; Si autem non potest deponere, adhuc acceptare tenetur, propter circunstantiam boni Communis.

Si objicias illud Ecclesiastici 3. *Qui amat periculum peribit in illo*, & dicas, quòd in moralibus idem est committere, & exponere se periculo committendi.

Respondeo cum Ledesma loco cit. ad argumentum Soti, quòd periculum spirituale, de quo loquimur, potest considerari dupliciter. Primò quando est proximum, vt cum quis addit domum mulieris, cum qua sępius peccauit, & exponit se eidem peccandi periculo; hoc casu verum est; Qui amat periculum peribit in illo; quia iste; moraliter loquendo, est certus, quod omninò peccabit. Secundò, quando periculum non est ita proximum, sed valdè remotum, vt cum viri spirituales tendunt ad conuertendos infideles, vel mulieres profanas cum periculo spiritualis salutis. Et hoc modo, qui amat periculum propter commune bonum in illo non peribit; quia licet possit timere aliquod se commissurum peccatum, non est tamen certus de illo moraliter. Quòd idem est dicendum in præsenti casu, in quo periculum non est proximum, sed valdè remotum, cum nunquam se in tali conflictu viderit. Quo modo hunc locum etiam explicat Suarez de fide spe, & charitate tract. 3. disp. 9 sect. 2. num. 8. aiens, *Hoc dictum Ecclesiastici maximè verum esse, quando periculum est in determinata materia, in qua aliquis fragilem se expertus est.*

Ex quo colligo, quod, si quis in Prælaturis, ad tempus durantibus, pluribus vicibus sit expertus se peccatum aliquod committere, quod sine illis non committit, non debet etiam iussus pro communi bono Prælaturam acceptare. Quia in hoc casu verum est, quod Charitas incipit post Deum a se ipso, vt habet D. Thomas 2. 2. quæst. 16. art. 4. & 13. & periculum non est amplius remotum sicut in illo, qui nondum Prælatus fuit, sed maximè proximum.

Dico quinto, non potest Prælatus Religionis præcipere subdito, vt accipiat dignitatem extra ordinem Episcopatum, verbi gratia, Abbatiam, &c. Valentia tom. 3. disp. 10. quæst. 5. p. 5. assert. 6. verbo Quærent autem hic; Ledesma loc. cit. cap. 3. conclus. 8. ad primum argumentum pag. mihi 28. Nauarrus comm. 4. de regul. num. 23. Lopez prima parte instructorij cap. 56. comm. 3. versu iam itinc, estque communis sententia eorum, qui dicunt Prælatum non posse præcipere aliquid supra regulam, Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. nu. 76. versu Hinc sequitur, Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 49.

Probatur primo, ex illo axiomate D. Bernardi de dispensatione, & præcepto. *Votum meum non adaugeat Prælatus sine mea voluntate, nec minuat sine certa necessitate.* Sed hoc esset valde votum augere, vt per se patet; ad multo enim plura tenetur Episcopus, quàm regularis.

Secundo, quia Prælatus solum potest præcipere subditis, quæ pertinent ad regulam; at Episcopatus, potius subducit subditum à Regula. Vnde stultum est credere, vt bene Valentia, posse Prælatum præcipere id subdito, per quod iste eximitur ab obedientia regulari erga Prælatum.

At obijcies D. Thomam 2.2. q.185. art.2. ad 3. qui ait, teneri quemque de necessitate salutis ad accipiendum Episcopatum, mediante Prælati superioris præcepto; & esse illicitum votum de Episcopatu non accipiendo, & accedente Superioris mandato: ex quo patet, quod secundùm D. Thom. potest superior Prælatus subdito præcipere Episcopatum acceptare.

Respondeo primo, per superiorem, ibi intelligi Pontificem Summum, qui est Supremus Ecclesiæ Prælatus, ad quem solum, vt dicam, pertinet cogere Regularem ad acceptandum Episcopatum, cui incumbit cura vniuersalis boni communis. Sic intelligit D. Thom. Sanch. loc. cit. & Sotus lib. 10. de iust. q.1. art.2. ad 2. & fauet huic explicationi Glossa in cap. si Religiosus, verbo obtenta de elect. in 6. Quæ in pari casu per superiorem intelligit Summum Pontificem.

Secundo respondeo, posse quidem Prælatum Religionis declarare obligationem iuris diuini naturalis, qua Religiosus astringeretur in casu necessitatis Ecclesiæ; in quo casu illicitum est votum de Episcopatu non accipiendo, quia est contra Charitatem proximo iure diuino, & naturali debitam; & hoc pacto intelligendus est D. Thom. at extra talem casum, sua auctoritate Prælatus non potest ad id subditum cogere.

Dico sexto Summus Pontifex potest cogere Regularem benè meritum ad acceptandum Episcopatum, & iste tenebitur sub mortali obedire. Est communis sententia Rodriq to.2. q. regul q.58. art.1. Lopez prima par. instruct. c.56. col.3. versu Iam istinc, Ledesma de statu Episcop. cap 3. concl.8. digo lo 2. Valent. to.3. disp.10. q.3. p.3. assert.6. Lessius lib.2. de iust. cap.41. dub.9. versu Hinc sequitur. Sanchez loc. cit.

Probatur primò, quia ipsi incumbit cura vniuersalis Ecclesiæ, cui ex Pastoris officio tenetur prospicere.

Secundò probatur, ex August. epist.204. ad Donatum Presbyterum, & refertur capite displicet 23. q.4. in principio, vbi ait. *Multi, vt Episcopatum suscipiant, tenentur inuiti, producuntur, includuntur, patiuntur quæ nolunt, donec eis adsit voluntas, suscipiendi boni operis*, & epist.148. ad Valerium, & refertur cap. Ante omnia d.40. ait, *Quòd vim passus est in Episcopatu capessendo.*

At inquies, hoc esse subditi votum augere; quod tamen suprà negauimus, posse etiam Summum Pontificem facere.

Respondeo, non posse quidem hoc ex vi voti; at cum acceperit à Domino omnem potestatem necessariam in oues sibi subditas, ex vi huius supremæ potestatis, potest Regularem cogere ad Episcopatum Capessendum, cum id iudicat necessarium pro communi bono Ecclesiæ.

§. Vnicus. Ad quid teneatur Regularis factus Episcopus.

HAnc quæstionem iustissimè tractat Sanchez lib.6. in Decalog. cap.6.

Dico primò, Regularis factus Episcopus tenetur vota essentialia seruare, mutatis mutandis: nimirum ad Castitatem simpliciter: ad obedientiam erga Pontificem, qui est omnium ordinum Generalissimus: ad paupertatem etiam tenetur, quidquid dicat Sotus lib.7. de iust. q.4. art.2. ad vltimum, & lib.10. quæst. vlt. art. vlt. colum.4. & si assumatur ex ordine Minimorum, tenetur etiam ad vitam Quadragesimalem; vt latius probabo in quæstione de voto vitæ Quadragesimalis; Quidquid dicat Sanchez loc. cit. num.15. tenetur etiam deferre habitum suæ Religionis: & obseruare eas omnes obseruantias, quæ non impediunt Episcopalem statum. Ita D. Th. 2.2. q.185. art.8. vbi Caietan. ad 2. dub. & to.1. opusc. tract.25. q.2. D. Bonauent. in 4. d.38. artic.2. q.3. ad vltim. Tostatus cap 30. numerorum q.109. Antoninus 3. part. tit.20. cap.2. §.7. Angelus verbo Monachus num.7. Rosella verbo Religio p. num.4. Syluest. verbo Religio 6. q.10. Armilla verbo Episcopus nu.8. Nauarrus de redditibus Ecclesiasticis monitu 9. & alibi, Valentia tom.3. disput.10. q.3. p.8. Lessius lib.2. de iustit. cap.40. dub.14. num.113. Vasquez p.2. disp.165. cap.8. nu.93. ad finem, & in opusc. de redditibus cap.3. dub.2. Rodriq. tom.2. quæst. regul. q.58. art. 5. Ledesm. cap.3. de statu Episc. conclus.23. pag. mihi 73. & alij, quos citat Sanchez loco cit. Vega 2. parte sum. c.52. casu 8. Tabiena verbo Episcopus §.6.

Probatur primo, ratione D. Thomæ, quia adueniente perfectione præstantioris formæ, non excluditur dispositio illam conseruans, nisi forte quantum ad id, quod perfectioni non congruit; sed status Episcopalis, habet se ad statum Religiosum, sicut forma perfectior ad dispositionem quandam; est enim Episcopus velut perfectionis magister; cum Regularis sit velut discipulus. Ergo obseruantia regularis quæ præstari potest cum statu Episcopali, & custodire illius perfectionem, adhuc obligabit Religiosum creatum Episcopum.

Secundo, quia manet verus Religiosus, vt fatentur omnes, at hæc vota sunt essentia status Religiosi, vt dicitur cap. Cum ad Monasterium in fine de statu Monachorum.

Aduertendum tamen, quòd ad vota tenetur sub mortali, quia illa formaliter, & expressè fecit; non remanet tamen subiectus pœnis taxatis in regula transgressoribus. Tenetur etiam sub mortali deferre habitum suæ Religionis, quo ad colorem, vt Sanch loc. cit. nu.22. fine, vbi ait id concessisse Episcopis regularibus Clemens VIII. vt Ledesma loc. cit. verbo es la difficultad pag. mihi 76. Sanch. loc. cit. nu.22. cum alijs multis, quos citat, & patet ex cap. Clerici, §. Pontifices de vita, & honestate Clericorum, vbi dicitur, quod Episcopi, qui fuerunt Monachi, tenentur portare habitum Monachalem. Ad alia autem, etiamsi in Religione obligent sub mortali, non tenetur nisi ea debito quodam morali, vt habet Soto lib.10. de iust. q.5. art.7. Et Caietan. tom.1. opusc. tract.25. q.2. Sanchez loc. cit. nu.19. qui nec venialiter peccare asserit.

An autem, dimittendo temere habitum Religionis, incurrat excommunicationem latam c 2. Ne Clerici, vel Monachi in 6. contrà Monachos dimittentes habitum, & fiat apostata. Tenet Sylu. verbo Religio 7 qu.12. Henriq lib.10 de sacramento Ordinis c.33. n.4. Contrarium tenent Couarruuias c.1. nu.18. de testamentis, Sanchez lib.6. in decalog. c.6. nu.23. Rodriq. tom.2. q. regul. q.58. art. 3. & Ledesma loc. cit.

Dico secundò, omnia, quæ habet Religiosus anteqùam ad Episcopatum transeat, sunt Monasterij, eiq; ea tenetur consignare; est communis opinio, Rodriq. tom.2. q. regul. q.58 art.6. Addunt Henriq. lib.10. de Sacramento ordinis cap.33. num.4. Syluest. verbo suspensio qu.6. d.38. quod ex ordine Prædicatorum assumptus, si prius recipiat munus consecrationis, quàm resignauerit Ordini, Libros, & alia, quæ habet tempore suæ promotionis, eo ipso est suspensus ab executione Pontificalis ministerij, per priuilegium dicto ordini concessum à Clemente IV. & Alexandro IV. quod Priuilegium habetur in nostris priuilegijs pag.35. in eoque præcipit Pontifex in virtute Sanctæ Obedientiæ Fratribus Prædicatoribus promotis, vel promouendis ad dignitates Episcopales, vel alias, vt libros, & alia, quæ ipsos promotionis suæ tempore habuisse, vel habere constiterit submota qualibet dilatione, resignent Generali, vel Prouincialibus Ministris. Nisi fortitan prædicti Ordinis Prælati,

ti, vsum huiusmodi rerum illis ad tempus concesserint de gratia speciali; quo Priuilegio gaudent omnes communicationem habentes; vt optimè Passarellus in Compend. priuileg. Minimorum pag. 35. Sed quid si in aliqua Religione sit statutum, quod nullus audeat consentire electioni, vel prouisioni de se factæ, nisi prius facta restitutione ordini omnium, quæ habebat tempore quo consensit, scilicet librorum, pecuniarum, vel aliarum rerum, si quas habebat, & si non præmissa restitutione consenserit, sit ipso facto excommunicatus. hoc supposito. Papa in Consistorio pronunciauit quendam fratrem ex illa Religione in Episcopum, qui cum illi id esset renunciatum non præmissa dicta restitutione consensit, quæritur numquid sit excommunicatus. Dic quod sic, per ea, quæ notat Innocent. in cap. *Præterea*, de appellat. Ita Bernard. de Bisgneto de const. tit. 1. quem habes alligatum post Summam Goffredi.

CAP. XI.

Vtrum Subditus teneatur obedire Prælato cum periculo vitæ.

PRO hoc capite potest videri D. Thom. 2. 2. quæst. 26. art. 5. ad 3. & q. 104. art. 5. Caietanus ibi. & tom. 3. opusc. tract. 9. qu. vnica. Nauarrus in summ. cap. 24. num. 10. in fine, & cap. 25. nu. 133. Armilla verbo Obedientia nu. 5. Tabiena verbo Episcopus nu. 5. Rodriquez tom. 3. quæst. regul. q. 31. artic. 3. & 4. & ibi quæst. 19. art. 7. & tom. 2. sum. cap. 9. nu. 5. Vega parte 2. summ. cap. 52. casu 6. Bannes 2. 2. quæst. 33. art. 3. dub. 4. Lopez 1. par. instruct. c. 56. colum. 1. quæst. 1. verbo at an Prælati, & cap. 67. col. 3. Sotus lib. 2. de iustit. quæst. 2. art. 4. in corpore versus finem, Ledesma cap. 4. de statu Religiosorum in communi conclus. 8. ante primam difficultatem, Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. n. 47. & n. 54. & sequentibus.

Notandum. Quatuor modis potest contingere, Prælatum præcipere aliquid subdito cum vitæ illius periculo. Primò, si tempore pestis, aut morbi alterius contagiosi præcipiat, vt morbo infectis ministret. Secundò, tempore nascentis alicuius hæresis, vt, prædicando, disputando, libros scribendo, cum vitæ periculo se opponat. Tertiò, vt ad Indos, vel alios infideles ad seminandum euangelium contendat. Quartò, si mittat ad inhabitanda loca aeris intemperie laborantia; de quibus omnibus hic in particulari aliqua dicenda sunt.

Dico primò, Regulariter non potest Prælatus iubere subdito, vt mortis periculo se exponat. Ità D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 5. Tabiena verbo Episcopus, conclus. 6. §. 5. Armilla verbo Obedientia nu. 5. Rodriq. tom. 2. sum. cap. 9. conclus. 1. num. 2.

Probatur ratione D. Thomæ; quia in pertinentibus ad corporis sustentationem, omnes homines natura sunt pares.

Dico secundò, Superior Conuentus tempore pestis non potest fugere, deserto conuentu, Rodriq. tomo 2. summ. cap. 9. & tom. 3. quæst. regul. q. 31. art. 3. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 55. Nauar. in summ. c. 24. num. 10. fine, Fernandez 4. par. sui exam. cap. 16. §. 4. num. 9.

Probatur, quia Superior Conuentus se habet tanquam Parochus respectu suorum parochianorum, sed hic non potest fugere, vt est communis sententia, & dicunt Præfati Rodriq. & Sanchez, & præterea Lopez 1. p. instruct. c. 67. col. 3. versu At vero.

Quod tamen limitandum est, nisi fortè superior Conuentus benè prouidisset necessitati spirituali suorum subditorum per aliquem alium confratrem, qui ardenti Charitate incensus, vellet sua sponte tali necessitati succurrere; tunc enim cessaret ratio, quæ illum ad manendum cogebat, nec tum posset per superiorem Prælatum ad remanendum compelli, vt in simili dicit Sanchez loco modo citando num. 62.

Dico tertiò, Religiosus iussus à Prælato inseruire suis religiosis peste infectis, tum in spiritualibus, tum in temporalibus, tenetur obedire. Ita Caietan. to. 3. opusc. tract. 9. q. vnic. paulo ante versum Ad secundum verò Rationem. Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 31. art. 3. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. nu. 56.

Probatur primò. Ratione Caietan. Quia superior potest præcipere omnes illos actus exteriores necessarios ad commune illud bonum, cuius curam gerit, & ad quod subditos habet, & subditi tenentur obedire, etiam cum periculo vitæ; sicut Rex potest præcipere suis subditis præliationem pro defensione Ciuitatis, quæ semper est cum periculo vitæ.

Secundò. Quia alioquin malè prouisum esset in Religionibus fraternæ Charitati, si tempore contagiosæ infirmitatis fugere possent sani, infirmis desertis, absque seruitute, & remedijs.

Excipit Rodriquez loco cit. art. vltimo, & Sanchez eodem nu. 57. Ab hac Regula illum Religiosum, qui esset admodum infirma valetudine: & eum, cuius vita esset valdè vtilis communi bono Religionis; Quia sicut hos imprudenter exponeret Prælatus tanto periculo: præsertim si alij adessent, ità hi illius imprudentiæ parere non tenerentur.

Dico quartò, Non tenetur Religiosus obedire Prælato præcipienti, vt exteris peste infectis, tàm in spiritualibus, quàm in temporalibus ministret, sed potest licitè, fugere à loco peste infecto, vt vitam saluet; Ità Caietan. 2. 2. q. 26. art. 5. Bannes ibi q. 33. art. 3. dub. 4. Vega p. 2. sum. c. 52. casu 6. Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 31. art. 3. Nau. in sum. c. 24. nu. 11. Tabiena verbo Episcopus §. 5. conclus. 6. Armilla verbo Obedientia nu. 5. Lopez prima parte instruct. c. 67. col. 4. verbo, & similiter.

Probatur primò. Quoad administrationem spiritualium, quia hæc ex Iustitia tenentur administrare Parochi, ergo si adsint, qui sufficienter id possint, & velint facere, non est cur Prælatus meam vitam in discrimen ponat; quod si faciat imprudenter facit, & ego obedire non teneor.

Secundò, quo ad administrationem corporalium, probatur à D. Thom. 2. 2. quæst. 26. art. 5. ad 3. vbi ait, *quod Cuilibet imminet Cura proprij Corporis, non autem imminet cuique cura de salute proximi, nisi in casu necessitatis; & ideò non est de necessitate Charitatis, quod homo proprium corpus exponat pro salute proximi, nisi in casu, quo teneretur eius saluti prouidere.*

Ex quo infertur, quòd in casu necessitatis, idest, quando non essent in Ciuitate, qui spiritualia infectis ministrarent, teneretur tunc Prælatus præcipere suis subditis, vt ea ministrarent; & isti tenerentur obedire, etiam cum periculo vitæ; & hoc præsertim Mendicantes, qui sunt Episcoporum, & Parochorum Coadiutores, quique ideò aluntur eleemosynis à populo, vt in similibus necessitatibus eos adiuuent, vt tradit D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 4. ad 5. Ita tenet Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 30. art. 4. & Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 60.

Dico quintò, Religiosi qui speciali voto se obligant, ad seruiendum infirmis tempore pestis, vt sunt fratres congregationis ministrorum Infirmorum: Fratres hospitalarij: & Fratres Sancti Spiritus de Saxia in vrbe, non solum possunt fugere tempore pestis, sed tenentur ex debito iustitiæ legalis talibus infirmis ministrare, Rodriquez loc. cit. Suarez tom. 2. de Religione lib. 4. cap. 20. nu. 4.

Probatur, quia multa, quæ solum sunt de consilio, & perfectione Charitatis, si sub voto cadant exequi debent ex debito legis, seu regulæ sic professæ.

Dico sextò, posse Prælatum præcipere subdito, & iste tenetur obedire, vt in casu, quo infidelis, vel hæreticus seducere curaret aliquem, se illi opponat concionando, docendo, libros scribendo, etiam cum periculo vitæ. Ità D. Thom. opuscul. 18. cap. 14. col. 3. Paulo antè medium, Bannes 2. 2. quæst. 33. artic. 3. dub. 3. conclus. 3.

Probatur, quia magis debemus diligere vitam spi-

ritualem proximi, quàm proprium corpus. Et est valdè rationabile, vt supremum bonum temporale, quòd est vita, exponatur periculo pro vltimo bono spirituali, quod est vita æterna.

Dico septimò, subditus non tenetur obedire Prælato præcipienti, vt ad infideles conuertendos petat cum periculo vitæ. Lopez prima parte instruct. c. 56. col. 1. versu At an Prælato, Rodriq. tom. 2. sum. c. 9. conclus. 5. & q. regul. tom. 3. q. 19. art. 7. Ledesma cap. 4. de statu Relig. in communi conclus. 8. in fine pag. mihi 136. Sanch. lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 47. Lessius lib. 3. de iustit. cap. 41. dub. 9. num. 77.

Probatur, quia id præscriptum regulæ excedit. Excipiuntur autem ab hac regula Patres Societatis Iesu, qui speciali voto ad id se obligant, vt benè Rodriquez, Lopez, Sanchez.

Summus autem Pontifex posset Religiosos, & alios quoscunque Clericos ad id cogere, si ità necessitas boni communis postularet; vt Sanchez, Rodriquez, & Ledesma loco cit.

§. Vnicus, Vtrum Subditus teneatur obedire Prælato eum mittenti ad habitandum loca aeris intemperie laborantia.

Hic disputantem non vidi. Noto igitur primò, vel mittitur subditus ad talia loca ex odio, & malignitate superioris, vel ex necessitate ad subueniendum, & conseruandum conuentus in talibus locis situatos.

Noto secundò, vel subditus scit per experientiam in se ipso alias probatam talem aerem sibi, suæque complexioni esse noxium, vel solum hoc scit per experientiam probatam, seù visam in alijs.

Dico primò; si subditus mittatur ad talia loca ex odio superioris, & aliàs est expertus in se ipso per longam infirmitatem, simulque periculosam talem aeris intemperiem, non tenetur obedire.

Probatur primò, quia, vt ex D. Thoma sæpius diximus 2. 2. q. 104. art. 5. in his, quæ pertinent ad naturam corporis, omnes sumus pares.

Secundò, quia odium superioris non debet mihi obesse in re tam graui.

Tertiò, quia indiscretus, & immisericors ostenditur ille superior, qui sciens, suum subditum periclitaturum salute, si illi hoc iubeat; iubet nihilominus, & videtur tendere ad illius destructionem, vnde non tenebitur obedire.

At inquies, quomodo sciam, Prælatum hoc mihi ex odio iniungere.

Respondeo, scies, quando per experientiam in te ipso probatam, & superiori manifestatam, iste nihilominus, & vt te non mittat rogatus, vult mittere: licet alij adsint: qui possint ire, nec aeris intemperiem vnquam probauerint. Quia cum superior pater sit subditorum, illos vt filios, non vt seruos debet tractare. Pater autem cum scit filio suo graue imminere periculum vitæ, vel sanitatis, si mittat illum ad faciendum aliquod negotiũ in aliquo loco insalubri, tantum abest, vt mittat, quin potiùs retrahit euntem, nec ire permittit. Vnde cum te non tractet superior vt filium, sed potiùs vt mutilem seruũ, & vile mancipium, nihil habens pensi tuam sanitatem, & vitam; quòd ex odio procedat, manifestè apparet; Quare tu, qui de iure naturæ teneris conseruare vitam, ad illi obediendum puto, quòd non sis obligatus: fauet huic opinioni Rodriquez tom. 3. quæst. regul. q. 51. art. 9. Quatenus probat, iustam causam, propter quam Prælatus Religionis potest subdito facere facultatem transeundi ad laxiorem religionem, esse malam aeris intemperiem, si in illa Religione, non sit aliud Monasterium, quod tali intemperie non laboret; quia tunc ad illud mittendus esset religiosus, aeris intemperiem patiens, & citat alios.

Dico secundò, si subditus mittatur ad loca aeris intemperie laborantia ad conseruanda Monasteria in illis posita, vel succurrendum Religiosis, ibi commorantib. tenetur obedire; præsertim si aeris intemperiem nunquam probauerit experientia.

Probatur primò, quia ex debito iustitiæ tenetur subditus obedire superiori iusta præcipienti, vt dictum est.

Secundò, quia vt membrum, & filius Religionis, quæ illum alit, & nutrit sanum, & infirmum, tenetur matrem suam conseruare, & defensare omni eo modo, quo potest, etiam cum maximo incommodo suæ personæ.

Tertiò, quia non omnes homines sunt eiusdem complexionis, & aer, qui vni insalubris est, alteri, etsi non totaliter salubris, saltem minus insalubris esse poterit, & frugaliter viuendo crebrius aeris intemperies vitantur.

Quartò, quia in dubijs, vt est in casu præsenti, superiori parendum est. Fauet huic opinioni Ledesma c. 4. de statu Religiosorum in communi, conclus. 8. in fine, pag. mihi 136. Quatenus habet, posse Prælatos Religionis mittere subditos adeundos pro conseruatione Religionis.

CAP. XII.

Vtrum Generalis possit aliquem Religiosum eijcere ex prouincia, in qua natus est, & sumpsit habitum absque rationabili causa.

Potest videri pro hoc Capite Nauarrus com. 4. de regularibus num. 22. & lib. 1. consil. de constitut. consil. 9. num. 11. & lib. 2. de appellationibus consil. 5. Rodriquez tom. 1. quæst. regul. quæst. 23. artic. 3. & in summa de ordine iudiciali capit. 12. conclus. 7. Vega parte 2. summ. capit. 86. casu 42.

Noto primo, pro intelligentia quæstionis, quòd solent quandoque superiores Prouinciales, ad se ipsos potius, quàm ad commune bonum respicientes, si habeant aliquem Religiosum sibi subditum, quem non rectis aspiciunt oculis, & gestant in naribus, vel quia non adhæret eorum non vndequaque rectis voluntatibus: vel quia liberè, vt Zelator boni communis, prauas eorum detestatur actiones: vel quia vitæ, & morum integritate incorruptus, illorum est minimè iacticulosus: vel quia, scit, & potest repercutere, percussus; scribere ad patrem Generalem, talem Religiosum esse seditiosum, factionarium, inquietum, zizaniosum, & pacis perturbatorem, eum de nullis vitijs specialibus cum possint arguere, & tantum facere, & refacere, scribere, & rescribere, quòd pater Generalis bonum illum Religiosum transmittit in alienam prouinciam, inauditum, inscium, inconsultum; Hoc loco quæritur, an pater Generalis possit hoc facere, & dato quod faceret, an ille obedire teneatur: vel potius habeat iustam causam reclamandi: & an debeat ab eo, apud quem reclamauit, audiri.

Noto secundò, quòd licet Religiosi per votum obedientiæ propriam abnegauerint voluntatem, & totos se resignauerint in voluntatem suorum Prælatorum, & Deo totaliter dicati, penitus mundum deseruerint; non eo tamen modo hoc intelligendum est, vt ideò possint, tanquàm serui, & mancipia prætio, vel bello acquisita, ad libitum Prælatorum pessundari, & supercalcari: vilissimus enim, & stultissimus computandus esset, qui statum hunc appeteret, & indueret; cum libertatem, quæ toto auro nobilior est, & qua melior in homine nihil est, à se penitus abdicaret: sed intelligendum est, quod voluntatem propriam, propter Deum in Prælatorum voluntatem resignant, à quibus rationabiliter, discretè, & charitatiuè tractentur.

Noto tertiò, quòd nullum maius bonum, quò ad extrinseca, potest in homine reperiri honore, & fama, vt benè

benè D. Thom.2.2. q.103. art.1. ad 2. quod latè prosequitur Simon Maiol.tom.4. Canicularium colloquio 4. pag.319. vnde honor vt diuinus, & sacrosanctus in sacris literis commendatur, 4.Reg.14. *Contentus esto gloria, & sede in domo tua* Prou. 22. *Melius est bonum nomen, quam diuitiæ multæ*, & Ecclesiast.4. *Curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi quàm mille thesauri pretiosi, & magni*; nullumq; aliud Deus ipse recto, ac iusto viro præclarius præmium pollicetur, vt David cecinit Ps.111.quàm quòd, *In memoria æterna erit iustus,& ab auditione mala non timebit*. Nulla igitur maior cura hominum habenda, quàm animæ,& honoris;nam alia humana bona aut natura, aut casu à nobis abeunt, semper superstite anima, & honore vinente, ità vt sublato corpore, terræque submisso, anima, & honores vigeant: vnde Aug. de bono viduitatis relatus capite Non sunt audiendi 11.q.3.& capite nolo 12.q.1. ait. *Non sunt audiendi siue viri sancti, siuè fæminæ,qui quando reprehenduntur ex suspicione,sufficere sibi coram Deo tutam conscientiam respondent; Contemnentes hominum æstimationem crudeliter, cum occidant animas aliorum, quia nobis necessaria est vita nostra, alijs fama nostra, conscientia nobis fama proximo*: & Anselmus in epist. ad Phylippenses, *Crudelis est, qui negligit famam suam*; quòd idem etiam habet Panormitanus in capite Magnæ, de voto nu.13. & Aristot.3. *Ethic.cap.6.* ait, *quod timere infamiam honestum est, non timere turpe est, qui enim eam timet modestus, & verecundus, qui non timet impudens est*. & Plautus in Mustellaria, *Et si bonam famam mihi seruauero sat diues ero*, & Philelphus in Satyris, *Omnia si perdas, famam seruare memento*.

Qua semel amissa, postea nullus eris.

Vnde Baldus in leg.1. colum.5. Cod. de confessis ait. Bonam famam esse thesaurum inestimabilem, & sicut lilium dans suauitatem odoris.

Noto quartò, quòd honor est cuiuslibet virtutis præmium, vt docet D.Thom.2.2. q.129. art.4. corpore; & est testimonium excellentiæ, quæ est in homine, sed maximè secundum virtutem; vt idem D. Th. ibi q.103. artic.1. corpore; Honoratus enim homo dicitur ille, qui in se aliquam virtutem, laude, & honore dignam habet: vel etiam, qui nullum vnquam crimen commisit, infamia,& vituperatione dignum:qui honos,vt diximus,est maximum inter externa bona. Huic autem honori, non renunciant Religiosi per votum professionis, vt benè D.Thom.2.2. q.186. art.7. ad 4. vbi Caiet. Nauar. capite Inter verba conclus.5. num.64. fine, & comm.2. de regularibus n.2. versu Tertio dico, & Miscellaneo 11.de oratione nu.9. in fine, Valent. tom.3. disput.3. q.10. p.5.col.24.versu. Ex his igitur, Sayrus in Claui regia lib.11. c.4.num.15. versu. Quæ ratio, Suarez.tom.3. de relig. lib.8. cap.4. num.3. Vnde etiam illi suum honorem, seù bonam de se ipsis existimationem defensare tenentur, ne crudeles contrà se ipsos sint, vt dicebamus, ex August.& Anselm. Et vituperabile, omnino est non facere ea, quæ honore sunt digna, vt ait D.Thom.2.2. q.129. art.1. ad 3. honorem autem proprium defensare, honorabile est; ergo contemnere vituperabile. Vnde Christus dicebat in Euangelio ego dæmonium non habeo, & alibi si male locutus sum testimonium perhibe de malo.

Dico primò, potest Prouincialis transferre suum subditum de vno ad alium Conuentum; & Generalis de voa ad aliam prouinciam. Ità Nauar.comm.4.de regularibus nu.22. & lib.1. conf.de constit.consil.9.num.11. habent fratres Prædicatores in lib. de instruct. officialium Ordinis c.1. de officio Magistri ordinis, vt refert Nauarr. comm.4.citato, his verbis *suum* (scilicet Generalis) *est transferre fratres de prouincia ad prouinciam, pro vtilitate, vel ordinis, vel fratrum transferendorum, vel ad quam translatio huiusmodi fuerit facienda*; quem morem sequuntur alij mendicantes, vt dicit ibi Nauarrus.

Probatur primò, quia omnes Conuentus vnius prouinciæ faciunt vnum corpus, respectu sui Prouincialis, qui est caput: & omnes Conuentus Religionis faciunt vnum corpus respectu Generalis, qui est caput; sed capitis est prospicere vtilitati corporis per membra, sicut prospiciendum iudicauerit, ergo.

Secundo, specialiter in nostro Ordine Minimorum, in quo tenemur obedire Prælatis in omnibus, exceptis, quæ sunt contra animam, & contra Deum.

Dico secundo, non potest Generalis transferre fratres de vna in aliam prouinciam contra voluntatem transferendorum, & eis inauditis absq; rationabili causa. Ità Nauar.loc.cit.Rodriq.to.1.q. reg.q.23.ar.3. Vega p.2. c.86.casu 42. qui hoc dicunt de extraneo in aliqua Prouincia incorporato;vnde multo magis debent dicere de naturali;& habent fratres Prædicatores loc.citat. his verbis, *licet autem Magister habeat plenam, & Generalem potestatem in Ordine,tamen nunquam est ei vtendam huiusmodi plenitudine potestatis, vbi causa rationabilis non occurrerit*.

Probatur primò, quia Iudex superiorem agnoscens non potest in damnum tertij quidquam facere, vel ordinare absque rationabili causa,vt docet Panor in c.Cum omnes de const. nu.2. & Nau.lib.2.conf.de appell.conf. 5.n.4. & patet per caput.Erit autem lex dist.4. vbi dicitur, quod lex debet esse rationabilis, & honesta.

Secundo, quia omnis sententia lata contra inauditum,& incitatum legitimè, est ip so iure nulla,vt habetur Capite Nos in quem quam 2. q.1. vbi dicitur Nos in quemquam sententiam ferre non possumus, nisi aut conuictum,aut sponte confessum;& in Capite primo de causa possessionis, vbi dicit Papa se contrà inauditam partem nihil posse definire.

Neque credendum est Generali dicenti, se talem fratrem transferre ex iusta, & rationabili causa;nam vt benè ait Nauar. de spolijs Cleric. §.2. nu.7. & 8. & lib.3. consil.de reg.consil.56.n.2. superiori etiam non recognoscenti alium superiorem, dicenti se facere aliquid ex iusta causa,non creditur,nisi constet de illa,si id non potest facere sine causa. Ergo multo magis illi non est credendum, qui superiorem agnoscit, nec quidquam sine rationabili causa potest facere.

Tertiò probatur, specialiter conclusio in nostra Religione Minimorum, vbi superioribus assignantur tres socij, vt illorum prouido suffulti consilio, commissa sibi religionis negotia, discretè, ac sapienter possint discernere, atque desinire. Sed non definit discretè,& sapienter, qui absque causa rationabili, & inaudita parte procedit; ergo.

Dico tertiò, si Generalis absque rationabili causa subditum transferat de sua naturali in extraneam prouinciam, habet hic iustam appellandi causam: seù de grauamine conquerendi apud Illustrissimum Protectorem, qui eum audire tenetur, & à grauamine subleuare. Ità Nau.lib.2. conf.de appellationibus,conf.5. n.6. & lib.1. de const. conf.9. num.11. in particulari casu de nostra Religione, Rodriq. & Vega locis cit.

Probatur primò, quia quilibet iure naturali, cui Religiosus, vt diximus, non renunciauit per professionem, tenetur periclitantem honorem defensare, at periclitatur hic honor illius Religiosi transferendi; non solum apud Religiosos, sed etiam apud sæculares; putabunt enim omnes, illum commisisse aliquod delictum, propter quod fuerit merito expulsus: & illius vita durante, semper liberum erit malignis ei talem expulsionem exprobrare; quare licitè potest se per appellationem, seù recursum à tali molestia liberare. Immò puto,quod quãdo esset fama necessaria pro virtute conseruanda, vt regulariter contingit, & intimatur illo loco Ecclesiast.41. quod non posset Religiosus cedere iuri suo appellandi cum hoc medio recuperet famam sibi iniustè ablatam, sicut licet homo sit Dominus diuitiarum; quando tamen his opus habet pro alenda familia non potest illas pro libito prodigere, sic non potest famæ renunciare, quando est necessaria ad virtutem conseruandam.

Secundo, quia non est malitijs hominum indulgendum, iuxtà legem in fundo, ff. de rei vendicatione, &

habet Nauar. com. 4. de regularib. nu. 23. versu 4. potest agere, & comm. 2. nu. 65. versu addo 8. vbi definit, quòd licet si Prælatus possit spoliare subditum officio aliquo manuali absque causa, & solum pro suo libito; si id tamen faciat malo animo, habet subditus iustam causam agendi contrà Prælatum; ergo, & in hoc casu, si absque iusta causa amoueat, statim malum suum animum ostēdit, & malitiam suam manifestat; vnde illi non est indulgendum. Et vere istæ amotiones non fiunt sine malo animo, odio, & stomacho; nam quid ad Generalem, an aliquis subditus moretur hic, vel illic? ergo quòd velit eum amouere, est vt cruciet, molestet, torqueat.

Tertiò, in specie pro nostra Religione Minimorum, in qua anno 1620. Cum vellet Reuerendiss. Generalis amouere aliquos fratres Gallos à Conuentu Sanctissimæ Trinitatis de vrbe, & transmittere in Prouinciam Genuensem, in qua tunc temporis ego officio Prouincialis fungebar, habuerunt recursum ad Sacram Congregationem Cardinalium, deputatam super negotijs regularium, quæ sanctè, pieque ordinauit, vt fratres illi permanerent localiter in dicto Conuentu Sanctissimæ Trinitatis, quousque Pater Generalis talis expulsionis assignaret causam; & tamē Galli non sunt naturales in vrbe.

Quarto. Quòd Illustriss. Protector teneatur taliter grauatum audire, & constito, quòd verè grauatus fuerit, à grauamine liberare, patet, quia ad hoc datur ad ipsum recursus, vt grauatos subleuet, iniustè punitos absoluat, iustitiā tueatur, nihil, quod iniquitatem sapiat, admittat.

Ex quo patet, vt benè Nauarrus com. 4. de regularib. num. 22. versu. Ex quibus facilè. Quòd magna deberet esse causa, ob quam Generalis Hispanum volentem, nolentem transferret in Gallias, vel Germaniam: aut contra, Gallum, & Germanum in Hispaniam.

Dico quartò, Saluo meliori iudicio, quòd subditus non tenetur obedire Generali, eum amouenti ex sua naturali Prouincia absque legitima causa.

Probatur primò, quia Prælato superiorem recognoscenti, & iniustum aliquid mandanti; etiamsi tale iniustum peccatum non contineat, non teneor obedire; vt docet Panor. in cap. Inquisitioni de sent. excommunic. nu. 5. & Tab. verbo Obed. num. 6. & dictum est suprà; & exemplificant; si Prælatus mandaret mihi, vt illi datem meos libros, non teneor obedire, sed *deteriores sunt, qui famæ nostræ detrahunt, quàm qui substantiam nostram diripiunt*, vt dicitur Capite Deteriores 6. q. 1. & habet Panorm. in c. magnæ nu. 13. de voto; ergo si non teneor obedire, dando illi meos libros, multò minus dando illi meam existimationem, & famam.

Secundo, quia in omni obedientia sunt intelligendæ aliquæ conditiones, idest si potero, vel si rationabile præceperit; vt docent Tab. verbo Obed. num. 17. Angelus num. 3. Syluest. nu. 3. Armilla nu. 12. Rosella n. 12. ergo si præcipiat aliquid sine ratione, non teneor obedire.

Dico vltimo, æquum & iustum mihi videtur, quòd fratres non amoueantur ex sua Prouincia: nisi vel vtilitate ipsorum, puta ad studendum: vel Prouinciæ à qua amouentur, ad agenda aliqua negotia pro ea: vel Prouinciæ, ad quam diriguntur, ad illam subleuandam, conseruandam; & honorandam: vel Religionis in communi, ad eam dilatandam, & ampliandam; quòd si quandoq; alij seductores, & pacis perturbatores vel scandalosi sunt amouendi, amoueantur tempore visitationis: vel si extrà illud necessitas ad id cogat; non amoueat Generalis; nisi priùs habita informatione authentica à Patre Prouinciali Prouinciæ amouendi, subscripta à Collegis ipsius, cum dictis aliquorum saltem fratrum Prouinciæ, quo pacto, nec Generalis in hoc arguetur à conscientia, nec subditus conqueri poterit; quia si est malus, sibi imputet; & hoc videtur rationi, & æquitati consonum.

Quandò autem transmittendi sunt necessario propter proprias culpas, vel de vno in alium Conuentum, vel de vna in aliam Prouinciam; debent adhuc superiores Prælati, tùm Generales, tùm Prouinciales esse valdè circumspecti, vt extra tempora non fiant tales mutationes; nam crebriùs oritur ex tali subita, & incogitata mutatione in populo infamia contrà illos fratres translatos, populus enim qui, cum sit sibi cæcus, totus lynceus est in notandis Religiosorum actionibus, videns illos Religiosos transferri, putat propter scandala ibi commissa: quod benè aduertunt Rodriquez tom. 2. quæst. regul. quæst. 5. art. 9. & Spatharius de modo corrigendi regulares tract. 2. cap. 4. num. 1. vndè potius esset dissimulandum inter fratres vsque ad tempus mutationum, nisi casus vrgeret, vt dictum est.

In his denique omnibus Charitate, & prudentia vtendum. Vnde diuinum est illud Oraculum Ecclesiastes re. *Beata terra, cuius Rex nobilis est* (idest sapiens, & prudens) *& cuius principes vescuntur in tempore suo, ad reficiendum, & non ad luxuriandum.* Hæc dicta intellige, quando verè ex tali amotione oritur in populo, vel in religione infamia contra religiosum amotum, quia nimirum est persona grauis, & multum cognita in ciuitate, & præsertim in illis religionibus, in quibus sunt filiationes Conuentuum. Intelligitur etiam quando nulla apparet causa talis amotionis, quod tamen raro accidit, agendo de fratribus grauibus, de quibus intelliguntur hic dicta. Hæc dicta sunt ad liberandum innocentes subditos è manibus superiorum Tyranni, non fouendos iniquos subditos, vt sanctos Prælatos tyrannizarent, & se in suis iniquitatibus manutenerent, & hoc pacto omnia supradicta intelligenda sunt, nam absque dubio puto, quod ab obedientia Generalis appellari non possit per priuilegium Sixti IV. quod refert Casarub. in comp. verb. Generalis nu. 14. & Iulij II. vt refert idem Casarub. verb. *appellare* nu. 3. præsertim in Ordine nostro, vbi tenemur obedire Prælatis in omnibus, quæ non sunt contra Deum, aut regulam.

CAP. XIII.

Vtrum subditus teneatur Obedire Prælato præcipienti, vt in Carcerem pergat, non assignata causa talis carcerationis.

HIc præteritum non vidi, ipse mihi aliquibus notabilibus sterno viam. Primo igitur noto pro quæstionis intelligentia, quòd sunt quandoque aliqui Prælati Religiosorum tàm indiscreti, & exorbitantes, vt potius carnificis, & Tyranni sibi vendicent nomen, quàm Pastoris, & patris: & ità suis se domandos dedunt passionibus, vt errantem subditum (subditum inquam, quem in naribus gestant) in quacunque re leui, detrudi iubeant in tetrum carcerem, quòd si talis detrusionis quærat subditus causam, vel quia leuissima sit, vel quia nulla in rēi veritate existat, recusant dicere, his suam malitiam tegentes verbis; carcerem petito, causam inde scies. Quæritur modò, an subditus in hoc teneatur obedire.

Noto secundò, quod carcer apud Religiosos est maximum dedecus, & irreparabilis iactura, vt docet Rodriq. to. 2. q. regul. q. 22. art. 2. & ideò tarde adhibendus à Prælatis; quia si sola suspicione, aut præsumptione: aut semiplena informatione subditos in carcerem detrudant, & eos deinde innocentes reperiant, licet si absolutoria sententia deinde eos liberent, à iactura, inquam per carceris detentionem inciderunt, nunquàm totaliter liberabunt, vt notat Io. Andreas c. Si Clericus de sent. excom. in 6. obijcietur enim semper talibus Religiosis à malignis, quod tali tempore, à tali superiore fuerunt incarcerati, & cum homines naturaliter sint procliuiores ad male suspicandum de punitis, quàm de punitoribus, non ità de facili talis macula abstergitur.

Noto tertiò, ex Nau. in Rubr. de iud. nu. 83. quòd *Iudices etiam supremos debere esse multum circumspectis in inquirendo, vel mandando inquiri, ne faciant, quo propter propria peccata castigentur, dum aliena castigare nimis anhelāt. Quandoquidē nō lege humana tātum, sed naturali, & diuina cōtēta in octauo præcepto decalogi, vetatur, ne quis proximum*

mon infamet: vel sit causa propinqua infamandi; qua eadem ratione debent abstinere à conijciendo in carcerem; præsertim viros honoratos, & de fuga non suspectos; donec iustam informationem de crimine habeant. Hæc Nauar. qui eodem comm. de iudicijs num. 51. ait, *Peccare mortaliter iudices quacumque de causa etiam leuissima, vel suspiciosa in carcerem subditos conijcientes. tenerique etiam ad restitutionem famæ;* quod etiam tenuit Syluester verbo Carcer quæst. 2. & Spath. rius de modo corrigendi Regulares tract. 9. cap. 14. num. 4.

Noto quartò, quòd Religiosus iniustè, & per vim incarceratus cum sui honoris, & famæ iactura, potest fugere absq; apostasiæ nota: etiam vim inferendo custodibus: etiam rumpendo vincula, & carceres: etiam arma ad hæc assumendo; dummodò rectà properet ad superiorem illius, qui eum iniustè in carcerem coniecerat. Et si iniustitia notoria sit, possunt alij confratres eum adiuuare ad fugiendum, præbendo instrumenta, quibus carcerem frangat, compedes limet, disrumpat vincula, &c. non obstante quocunque superioris præcepto in contrarium, sub quacunque forma verborum facto; etiam sub merito sanctæ Obedientiæ: etiam sub pœna excommunicationis ipso facto; quia iniusto præcepto nemo tenetur obedire. Hæc omnia colliguntur ex Caiet. 2. 2. quæst. 69. art. 3. habet expresse Baldus in Capite Ad nostram de appellationibus Cardinalis in Clement. 1. §. præfatæ de statu Monachorum, Grassius par. 1. decis. lib. 3. cap. 5. n. 126. Spatarius de modo corrigendi regulares tractat. 9. cap. 17. num. 3. 4. 5. Addo quod fratres adiuuantes superiorem in iniusta confratris incarceratione, vim illi inferentes, recusantem in carcere portantes, peccant omninò mortaliter, si de iniustitia constet; quia iniustè actioni, iniusti superioris cooperantur. non enim in eo casu illi tenentur obedire, etiam si sub pœna excommunicationis præcipiat, quia hoc gladio non vtitur ecclesia ad feriendum innocentem, sed tantum contumacem, & reum; nec est adinuentus ad fouendos iniustos Prælatos, seu potius infernales furias; sed ad coercendos insolentes subditos, & rebelles, & habetur in cap. Imperatores 11. qu. 3. cap. *Quando*, cap. *Non inuenitur* 23. q. 4.

Noto quintò, quòd religiosus non debet nisi ex delictis grauibus incarcerari, vt notat Abbas in cap. vt famæ de sentent. excommunic. num. 2. & Grassius par. 1. decis. lib. 3. cap. 5. n. 128. & colligitur ex cap. *Nouimus* de verb. signif. & cap. *Sicut in vno*, §. fin. de hæret. quod si quis potestati Prælatorum resistere non valens, de facili pro culpa talem pœnam non merente incarceretur, non per hoc fit infamis, vt dicit Grassius loco cit. Quia nemini imputatur ad pœnam, quod per vim coactus est sufferre: & de carcere, & catenis, quandoque quis egreditur ad regnum, vt patet de sancto Ioseph, & sancto Petro. Et quando dicitur, quòd per carcerem irrogatur infamia, intelligitur de carcere ad pœnam dato, vt notat Baiard. ad quæst. 72. pract. crim. Iulij Clari lib. 5. nu. 1. Victorinus Mansus in sua pract. cap. 20. num. 4. licet macula, etiam iniustè tolerata, non de facili abstergatur, vt dixi.

Dico primò, subditus non tenetur obedire Prælato præcipienti, vt carceratum se præbeat, non assignata causa talis carcerationis.

Probatur primo ex dictis, quibus constat, quòd carcer irrogat maximam infamiam Religioso, qui honorem suum de iure naturali, cui, vt diximus capite superiori, non renunciauit, tenetur, seu saltem potest defensare; & ideo non tenetur sic captis oculis carceratum se præbere.

Secundò Probo, ex locis scripturæ, in quibus, cum Deus suum populum punit, vel et aliquod graue minatur flagellum, semper assignat causam talis flagellationis. Actorum 12. *Confestim percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo;* & Esaiæ 10. *Ad gentem fallacem mittam eum: & contra populum furoris mei mandabo illi; vt auferat spolia, & diripiat prædam,* quia nimirum fallax gens est, ideò mittam, &c. & Ezechielis 29. *Fili hominis, Nabucdonosor Rex Babylonis seruire fecit exercitum suum seruitute magna aduersus Tyrum, & merces non est reddita ei, &c. propterea hæc dicit Dominus; Ecce ego dabo Nabucdonosor regem in terra Aegypti, & accipiet multitudinem eius, &c.* & primo Regum 6. *Percussit autem de viris Bethsamitibus, & percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta millia plebis; eo quod vidissent arcam Domini,* & Matth. 25. *Esuriui, & non dedistis mihi manducare, sitiui, & non dedistis mihi bibere, &c. Ite in ignem æternum,* & Genesis 3. *Serpenti dixit, quia fecisti hoc maledictus es inter omnia animantia:* Adæ verò dixit, *quia audisti vocem vxoris tuæ, & comedisti de ligno, &c. Maledicta terra in opere tuo;* ergo si Deus, de quo Iob. vndecimo dicitur, *si subuerterit omnia vel in vnum coarctauerit, quis contradicet ei?* semper puniendo, causam punitionis adducit, Homo vermiculus terræ atrocem infamationis pœnam, absque causæ assignatione, dabit illis subditis, qui liberè, & voluntariè pro Dei amore se illi subiugauerunt?

Tertiò probo, ex Capite 2. distinct. 36. §. ecce versu Hinc, & Petrus; vbi dicitur, quòd Prælatus debet esse paratus reddere rationem omni poscenti, & Capite Corepiscopi distinct. 68. dicitur, *quod ratione caret, extirpari necesse est;* quæ etiam habentur Capite Omnia talia distinct. 12. & capite peruenit de censibus.

Quartò probo, quia tunc indiscretè, & iniustè procedit Prælatus; vnde subditus non tenetur ei obedire; vt dicitur Capite sollicitudinem, §. si verò de appellationibus.

Dico secundò, etiamsi Prælatus assignet causam, quæ tamen sufficiens non sit ad talem pœnam, non tenetur subditus obedire. Quam conclusionem sic probo, & declaro ex pract. Diaz cap. 126. Vict. Manzi cap. 20. num. 3. & Spath. tract. 9. de modo corrigendi Regulares cap. 14. Triplex est carceris genus; Primum est in penam criminis, & id nunquam adhibetur, nisi per diffinitiuam sententiam, præuijs probationibus, & defensionibus. Secundum Genus est ad custodiam, ad quod licet non requiratur plena informatio delicti; nunquam tamen adhiberi potest, nisi fuerit reus de culpa valdè suspectus, vt potè alias fugere solitus, vnde Trid. sess. 25. c. 6. de reform. precipit iudicibus Ecclesiasticis, vt in omnibus criminibus semper ea ratio habeatur, vt iuxta qualitatem delicti, & personarum, delinquentes, loco decenti custodiantur. Tertium genus est ad afflictionem; & est quædam torturæ species, & adhiberi non debet, nisi pro graui crimine, nec sine causæ sufficienti cognitione, cum magnum præiudicium inferatur taliter incarceratis.

Noto tamen, quod si persona esset admodum vilis, & de delicti veritate apud Prælatum satis constaret: vel per manifestissima indicia: vel per testem omni exceptione maiorem, tunc posset Prælatus talem iustè in carcerem ad afflictionem conijcere.

CAP. XIV.

An subditus possit proponere Prælato causas, quare obedire non possit, & an Prælato illas acceptare nolenti teneatur nihilominus obedire.

PRO hoc capite videatur D. Bonauent. in speculo disciplinæ par. 1. principali particula prima cap. 4. Turrecremata in regula S. Benedicti cap. 68. tract. 143. Aluarez to. 2. de vita spirituali lib. 5. par. 3. cap. 13. Alphonsus Rodriq. par. 3. exercitij perfectionis tract. 5. cap. 15.

Dico primò. Non est contrà obedientiæ votum causas humiliter proponere, quare mandato superioris obedire non possimus, est omnium citatorum.

Probatur primo, ex scriptura Ezech. 4. Præcipit illi Dominus ad calamitatem Iudæorum portendendam, vt panem, quo vesci debebat, igne humani fimi desiccatum conqueret, à qua re valdè abhorrens diuinus vates, Deum obsecrat, ne illi hoc præcipiat dicens A. A. A. *Domine Deus ecce anima mea non est polluta, & morticinum, & lacera-*

ceratum à bestijs non comedi ab infantia mea vsq; nunc, & non est ingressa in os meum omnis caro immunda; non exacerbatus est Dominus Prophetæ verbis, sed mitigauit mandatum, & vatem consolatus est; *ne putemus* inquit Hieronymus ad hunc locum, *Prophetam contradicere imperio Domini; sed causas reddere, immò deprecans, cur hoc facere non possit*. Simile quid contigit Petro Actorum 10. & Genesis 18. Minantem Deum Abrahæ fœdatum illarum Ciuitatum destructionem, & ruinam, non ne obedientissimus vir, honorem præfans semel bis, atque iterum deprecatus est?

Secundo probatur, ex Regula S. Benedicti cap. 68. & habet Bonauent. in speculo disciplinæ cap. 4. vbi dicitur. *Si cui fratrum, aliqua fortè grauia, aut impossibilia iniunguntur, suscipiat quidem imperium cum omni mansuetudine, & obedientia, quòd si omninò virium suarum mensuram viderit pondus oneris excedere, impossibilitatis sua causas, ei, qui sibi præest patienter, & opportunè suggerat, non superbiendo, aut resistendo, vel contradicendo*.

Tertio probatur, ex Capite, si quando de rescriptis, vbi dicitur; *Si quando aliqua fraternitati tuæ dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes; qualitatem negotij, pro quo tibi scribitur diligenter considerans, aut mandatum nostrum reuerenter adimpleas, aut per tuas literas, quare adimplere non possis, rationabilem causam prætendas, quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod praua nobis fuerit insinuatione suggestum*. Eadem ferè habentur Capite cum teneamur de præbendis, & dignitatibus, Cassiod. 6. variar. formula 5. quæst. vnic. *pro Equitate, ait, seruanda etiam nobis patimur contradici, cui oportet etiam obediri*.

Dico secundo, si propositis causis adhuc superior persistat in sua voluntate, subditus obedire tenetur, est omnium eitatorum.

Probatur primo ex dictis, Nam si Deus in sententia illa perstitisset, quod vates Ezechiel panem humano stercore coctum comedisset, licet si abominabile hoc fuisset, obediendum tamen illi erat; & Petro ter recalcitrandi, immunda; ducenti, quæ illi obijciebantur, dictum est, *Quæ Deus, sanctificauit, tu ne immunda dixeris*.

Secundo, ex regula S. Benedicti loco citato, vbi post dicta subiungit, *Quòd si post suggestionem*, idest insinuationem suam, *in sua sententia Prioris imperium perdurauerit, sciat Iunior, ita sibi expedire, & ex charitate confidens de adiutorio Dei obediat*.

Tertio, ex Bonauent. loc. cit. Vbi postquam dixit non esse contrà Obedientiæ votum causas proponere, quare obedire non possimus, subiungit: *Si adhuc superior in sua manserit sententia, ita sibi nouerint expedire, & ex charitate de adiutorio Dei confisi obediant. Christus, factus est pro nobis obediens vsq; ad mortem, mortem autem Crucis, qui licet ad Patrem pro Calicis translatione clamauerit, continuò tamē adiunxit, verum tamen non mea voluntas, sed tua fiat*.

Quarto probatur, ex precitato Capite cum teneamur, vbi id expressè habetur. Et Capite contra morem d. 100. & cap. ante triennium d. 31. & cap. In memoriam d. 19. quibus Capitibus probatur expressè nostra conclusio.

Quæ tamen limitanda est, si quod præcipitur non est omninò impossibile, nam ad impossibile nemo tenetur: & si quod præcipitur, non contineat aliquod peccatum mortale, vel veniale; nam tunc magis est obediendum Deo, quàm hominibus: vel est intelligenda de superiore superiorem non recognoscēte, qualis est Papa, cui etiam in iniustis, quæ peccatum non continent, si replicar, est obediendum, quod probant Capita hic allata, & habet Tabiena verbo Obed. num. 6. vel si loquamur de Prælato Ordinis, conclusio est intelligenda, quando quæ præcipit sunt indifferentia, vel dubia, nec sunt in præiudicium animæ, vitæ, honoris, & famæ subditi, neque alterius iuxta dicta superioribus capitibus.

CAP. XV.

Vtrum Subditus teneatur obedire Prælato præcipienti reuelare secretum fidei suæ commissum.

PRO hoc capite, & ratione tegendi secretum potest videri D. Thom. quodlib. 4. art. 12. & quodlib. 1. art. 15. & 2. 2. q. 68. art. 1. ad 3. & q. 70. art. 1. ad 2. vbi Caiet. Sotus de ratione tegendi secretum, Antonin. 2. par. tit. 1. cap. 22. §. 5. & ibi cap. 19. §. 7. Vega par. 2. cap 96. Rodriq. in sum. par. 2. cap. 54. Salzed. ad pract. Diaz cap. 106. Nauar. in sum. cap. 18. num. 51. & seqq. & cap. inter verba conclus. 6. Imperfecta num. 18. & ibid. eadem concl. 6. perfecta n. 401. & de penit. dist. 6. cap. penult. à n. 1. Azor. tom. 3. instit. moral. lib. 13. cap. 31. Sylu. & alij Summist. verb. Secret. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 13. p. 1. & q. 14. p. 2. Lessius lib. 2. de iust. cap. 11. dub. 8. num. 51. vsque ad 85. Reginaldus in praxi lib. 24. n. 106. Scotus in 4. dist. 21. q. 2.

Notandum est ex Caiet. 2. 2. quæst. 70. art. 1. in calce respons. ad 2. quòd in triplici sunt differentia res, quæ fidei nostræ committuntur; Quædam, quæ & si non sint fidei nostræ commissa, tenemur seruare secreta, vt occulta adulteria, & facta, quæ reuelata essent seminia discordiæ: vel animæ, & corpori, honori, vel famæ, vel fortunis alicuius nocerent. Quædam, quæ etsi simpliciter possent referri, quantum in nostra notitia est occultas tamen habent rationes in eo, qui fidei nostræ commisit, quia voluit secretum seruari. Quædam verò sunt, quorum occultatio nulli prodest & reuelatio nulli nocet, quæ leuiter committuntur; & leuiter acceptantur secreta.

Dico primò, si secretum commissum vergit in damnū corporale, vel spirituale communitatis: vel in graue damnum alicuius personæ, præsertim qua quis speciali iure tutari tenetur: puta in damnum vitæ, vel honoris mei Prælati per secretam, eamque iniustam coniurationem, tunc non est expectandum superioris præceptum, sed statim reuelandum: etiam si de non reuelando iuramentum præstitum. Ità D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. & quodlib. 1. art. 15. corpore, Antonin. 2. part. tit. 1. cap. 19. §. 7. in fin. & cap. 22. §. 5. verbo 3. modo Nauar. in sum. cap. 17. num. 54. verbo Dixi in iniustam, & cap. inter verba conclus. 6. perfecta à nu. 402. & de penit. dis. 6. cap. Sacerdos n. 37. Reginaldus in praxi lib. 24. nu. 112. Azorius tom. 3. institut. moral par. 3. lib. 13. cap. 31. dub. 4. Angelus verbo testis num. 33. Syluest. eodem q. 8. d. 2.

Probatur primò, quia licet lex naturalis dictet, seruandum esse secretum, alia tamen lex etiam naturalis fortior ista dictat, bonum commune bono particulari esse præferendum: & malum commune, quòd sequeretur ex celatione secreti, esse anteponendū malo particulari, quòd sequitur ex reuelatione, vt si v. g. reuelet mihi aliquis; multos esse combusturos totum, vel partem conuentus; etiamsi id faciat ex amicitia, quam mecum præstendit, vt me indemnem conseruare possit; vel etiam aliquid esse facturos, ex quo graue aliquod damnum totum religionis corpus est passurum. Quis dubitat? quòd præceptum Prælati expectare non debeo: sed statim teneor reuelare, etiamsi sub secreto non reuelandi acceperim; nam hoc casu valet illud, *In malis promissis fidem non expedit obseruare*; vt dicitur regula 69. de regulis in 6. Etiāsi sub iuramento acceperim non reuelandi; per regulam non est obligatorium, quæ est 58. de regul. iuris in 6. vbi dicitur, *Non est obligatorium contra bonos mores præstitum iuramentum*.

Secundò probatur, de superiore in specie; quia huic teneor ex debito iustitiæ naturalis fidem seruare. Vnde in iuramento fidelitatis, quod serui exhibent Dominis suis, hoc continetur, quòd huiusmodi secreta debeant Dominis reuelare. Ergo contra hanc fidem, per commissum, & acceptatum quodcunque secretum, iuxta regulas iuris allatas in præcedenti argumento, non possum obligari.

Tertiò de religiosis particularibus probatur conclusio;

ſio; nam Prouerb. 24. dicitur, *Erue eum, qui ducitur ad mortem*; & refertur Capite non in Inferenda 23. quæſt. 3. Quod intelligo per occultas machinationes, iniuſtaſque technas, & ad Rom. 1. *Digni ſunt morte, non ſolum qui faciunt, ſed etiam qui Conſentiunt facientibus.*

Quartò, in vniuerſali de omnibus ad noſtrum propoſitum; quia quilibet Religioſus tenetur, ratione voti profeſſionis, ſuæ Religionis indemnitatem, puritatem, & honorem defenſare; ſit enim ibi vltrò ad hoc, citroque obligatio, ſicut enim Religio tenetur ſuum ſubditum alere, & defendere. Ratione iuſtitiæ, vt docet Leſſius lib. 2. de iuſt. cap. 35. dub. 12. nu. 68. verſu *ſed contra*, ita & Religioſus illam, vt dicitur cap. nulli dubium 3. q. 1. Similiter tenetur ſubditus ſui Prælati defenſioné ſuſcipere; ad Capitis enim defenſionem accurrunt naturaliter inuocata membra. Et item ad defenſionem Religioſi particularis, ratione ligaminis fraternitatis, quam inter ſe, & ad inuicem habent ſinguli Religioſi; Membro enim membri membit cura, & vnicuique mandauit Deus de proximo ſuo.

Hæc tamen intelligenda ſunt; modo non habeantur ſub ſecreto confeſſionis; nam quæ hoc modo ſciuntur, non ſciuntur ab homine ſimpliciter, vt homo eſt, ſed vt Miniſter Dei eſt, vt habet D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. & tunc maius eſt vinculum ſacramenti, quam quodlibet aliud præceptum. Ità D. Thom. loco cit. & quodlib. 1. art. 15. & Antonin. 2. parte tit. 1. cap. 19. §. 7. fine, Armilla verbo Accuſatio n. 7.

Et nota, quòd non dicitur haberi ſub ſigillo confeſſionis id quod habetur hoc pacto (licet multi hallucinentur in hoc.) Dico tibi hoc in confeſſione: vel etiã dicitur Confiteor Deo, &c. etiam genibus flexis: etiam ſignato fronte ſigno crucis; abſq; animo tamen confitendi peccata, & abſolutionem recipiendi; ſed tantummodo aliquid reuelandi, vt habet Caiet. 2. 2. q. 70. art. 1. cit. Et Nauar. in ſum. cap. 18. n. 55. & cap. Sacerdos de pœnitentia d. 6. num. 59. Vega 2. par. ſum. cap. 96. caſu 3. & alij communiter, ſed hic modus manifeſtandi ſecreta nullam habet maiorem vim, quam ſi extra confeſſionem manifeſtata eſſent.

Dico ſecundo, ſi ſecretum non vergit in damnum alicuius tertię perſonę, ſed ſolum in damnum vergeret manifeſtantis, ſi propalaretur, tunc etiam nõ ſub ſecreto acceptum, ad ſuperioris præceptum ſub quacunq; forma verborum factum, non tenetur ſubditus manifeſtare: neq; etiam tenetur ſi non appareat quidem, quare manifeſtare non poſſit, occultas tamen habet rationes in eo, qui illius fidei commiſit, propter quas voluit ſecretũ ſeruari. Ità D. Thom. quodlib. 1. art. 5. corp. & 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. vbi Caiet. Nauar. cap. inter verba concluſ. 6. perfecta num. 43. verſu 4. & in ſum. cap. 18. n. 60. Sylu. verbo teſtis q. 8. d. 2. Azor. tom. 3. inſt. moral. lib. 3. cap. 31. dub. 5. Reginald. lib. 24. num 110. Scotus in 4. diſ. 21. q. 2. Antonin. 2. part. tit. 1. cap. 19. §. 7. fine.

Probatur primò, quia de iure naturæ debemus proximo, quæ nobis ab eo fieri volumus, vt dicitur Matth. 7. *Omnia quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, hæc facite illis.* At omnis deſiderat, ſecretum, quod alijs committit, non publicari.

Secundò, quia ſeruare fidem eſt de iure naturali, contra quod homini nihil poteſt præcipi, vt D. Tho. ait 2. 2. q. 70. art. 1. ad 3.

Tertiò, quia damnificans proximum grauiter in honore, & fama mortaliter peccat ſecundum omnium opinionem contrà iuſtitiam, & ad reſtitutionem tenetur, vt habet in ſpecie Regin. lib. 24. n. 107.

Dico tertiò, ſi occultatio ſecreti nulli prodeſſet, & reuelatio nulli noceret, tunc reuelare non eſſe pluſquam veniale: etiamſi ſub ſecreto tegendo acceptum eſſet, vt Caiet. habet loco cit. & Nauar. in ſum. cap. 18. num. 52. verſu verum eſt tamen, Azor. tom. 3. lib. 13. c. 31. dub. 1.

Probatur, quia hic non læditur notabiliter proximus, vnde peccatum non poteſt eſſe mortale. Fit autem contra fidelitatem proximo debitam: etiam ratione promiſſi, & per cõſequens eſt peccatum veniale. Quod peccatũ veniale non tenetur ſubditus committere ad præceptum prælati, vt reuelet tale ſecretum per ea, quæ dicta ſunt ſupra.

CAP. XVI.

Vtrum Subditus teneatur obedire Prælato præcipienti reuelare Crimen occultum fratris.

CAput hoc nos admonet, vt inſtruamus ſubditum noſtrum de modo, quo ſe debet gerere in viſitationibus, tùm Generalibus factis à Generali: tùm Prouincialibus factis à Prouinciali, ex cuius ignoratione multi ſubditi ſimpliciores præſertim iuuenculi; attenta etiam Prælatorum non admonentium deſidia, in varios errores cum diſpendio famæ, & honoris proximi dilabuntur.

Pro hoc capite igitur (quantum pro nunc ad ſubditum neceſſarium putamus) poteſt videri D. Thom. 2. 2. q. 68. 69. 70. & quodlib. 1. art. 16. quodlib. 4. art. 12. & quodlib. 12. art. 13. Innocentius cap. Nouit ille de iudicijs, & toto tit. de accuſ. Inquiſit. & denunciat. vbi Abbas Hoſtienſis, & Canoniſtæ communiter, Raymundus in ſumm. lib. 3. tit. de inquiſ. §. 1. vbi Friburgus, Nauarrus cap. Inter verba concluſ. 6. perfecta præſertim à num. 221. & in ſumm. cap. 18. num. 56. & alibi, Diaz in ſua practica cap. 6. vbi Salzedo Angles in floribus parte 2. q. de correctione fraterna art. 1. difficult. 7. & art. 2. & 3. Per multa, pag. mihi 67. Sotus lib. 5. de iuſt. quæſt. 5. art. 1. & 2. Sylueſt. verbo Accuſatio, Denunciatio, Inquiſitio, teſtis, Correctio, vbi Angelus, Tabiena, Armilla, Piſanella, Roſella, & reliqui ſummiſtæ, Sà in aphoriſmis verbo Denunciare, Toletus in ſum. lib. 5. cap. 58. Naldus verbo Accuſare, & reuelare, Ledeſma parte 2. ſumm. tract. 4. cap. 4. concluſ. 22. & tract. 8. cap. 23. Spatharius de modo corrigiendi regulares, præſertim tract. 5. per multa, Rodriquez tom. 2. quæſt. regul. q. 6. & 7. & in ſumm. tract. de ordine iudiciali, Zerola verbo Accuſatio, Leſſius lib. 2. de iuſt cap. 29. à dub. 12. Vega prima parte ſumm. cap. 82. Bonacina in decalog. diſ. 10. quæſt. 3. Graffiis prima parte deciſ. c. 69. Azorius parte 3. lib. 13. cap. 19. 20. 21. Reginaldus in praxi lib. 24. à num. 40. Salon. 2. 2. q. 68. per multa, Val. tom. 3. diſput. 5. q. 12. Sayrus in Claui regia lib. 12. cap. 10. & lib. 11. cap. 4. à num. 8.

Noto primo, tribus modis poteſt ſubditus ſuum Prælatum de aliquo delicto admonere. Primò Paternè; & eſt quãdo ſubditus admonet Prælatum inter ſe, & ipſum ſolum de aliquo delicto: quo pacto ſolam confratris correctionem intendit, quam ipſe per ſe obtinere non potuit: vel obtinere non poſſe ſperauit; Secundo Iuridice: denunciando crimen ad ſuperiorem, tanquam ad iudicem competentem: & ſic intendit correctionem quidẽ fratris præcipue, ſed & pęnam delicto debitam in publicum bonum, & exemplum aliorum, & hoc modo denuncians non ſe obligat ad probandũ; ſed ſufficit ſi proponat crimen, teſtes, & indicia illud probantia, quæ ſi defecerint ad ipſum nihil. Tertio etiam iuridicè; ſed accuſando: & ſic vindictam intendit, & tenetur probare ad pœnam talionis, ità vt ſi non probet, luat pœnam accuſato debitam. Ità communiter Doctores locis cit. in ſpecie Clauis regia lib. 12. cap. 14. num. 11. Bonacina in decalog. diſp. 10. q. 3. p. 1. propoſit. 3. Rodriq. tom. 2. quæſt. regul. q. 6. art. 1. Angles par. 2. quæſt. de correct. fraterna art. 1. concluſ. 1.

Noto ſecundò, quòd tripliciter poteſt dici, aliquod peccatum eſſe occultum, vt ait D. Thomas quodlib. 4. art. 12. & 2. 2. quęſt. 33. art. 7. corpore. Primo ſimpliciter, quando ſcilicet nullo modo ad multorum notitiam peruenit, & tale peccatum occultum nocet ſoli facienti; & qui tale peccatum ſcit, ſolum correctionem fratris peccantis debet intendere, ad quam à Chriſto inſtitutus eſt modus Matthæi 18. & ſi Prælatus præcipiat, vt peccatũ fratris hoc modo occultum ei dicatur, obediendum non eſt. Secundo modo poteſt dici peccatũ occultum, quando

do non scitur quidem factum ipsum malum, sed per aliquas suspiciones in notitiam multitudinis venit, vnde multorum scandalum oritur, & iam peccatum, non solum nocet committenti, sed multis; & quia bonum multitudinis præferendum est bono vnius; ideò Prælatus debet disquirere veritatem facti, vt scandalum multitudinis cesset: vel per pœnam peccantis: vel per eius excusationem, & ideo in tali casu potest precipere scienti crimen fratris, vt illud manifestet, & subditus obedire tenetur: Tertio modo sunt quædam peccata occulta, quæ sunt in nocumentum proximorum, vel temporale, vel spirituale; vt si quis occulte tractet, quomodo Ciuitas tradatur hostibus: vel si hæreticus priuatim homines auertat à fide; & qui hoc modo peccat, statim est denunciandus; quia in multos peccat. Nisi fortè quis firmiter æstimaret, se per secretam admonitionem huiusmodi mala impediturum. Quo casu est aduertendum, non semper esse necesse denunciare personas, & delicta, sed solum, quando aliter bono communi prouideri non potest; Nam si sufficiat generalis admonitio, quòd aliqua mala parantur, non esset facienda declaratio specialis; & si sufficeret sola specialis delictorum, non esset facienda personarum; quia semper seruanda est fama proximo, quoties id fieri potest sine detrimento boni communis, & sine detrimento animæ illius; vt habet Nauar. in sum. cap. 18. num. 56. Grassius parte prima decis. lib. 2. cap. 69. n. 17. Reginald. in praxi lib. 24. nu. 55. & 58. & colligitur ex D. Thoma quodlib. 12. art. 13.

Noto tertiò, circa illa verba, quibus Prælati in principio suarum visitationum communiter omnibus præcipiunt, vel specifice vni particulari sub pœnis, & censuris, vt eis dicatur, si quid corrigendum sit; Quod hoc preceptum sano modo est intelligendum; saluo semper ordine fraternæ Correctionis, si enim Contra hunc ordinem à Domino præscriptum, præciperet, & præcipiendo peccaret, & non esset ei obediendum iuxtà illud Actorum 5. Obedire oportet magis Deo, quàm hominibus; vnde non habet potestatem præcipiendi super occultis, nisi inquantum per aliqua indicia manifestantur puta per infamiam, vel per aliquas suspiciones. Ita D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. ad 5.

Noto quartò, quia in sequentibus sæpius fiet mētio de eo, siue teste, siue reo, qui iuridice fuerit interrogatus, quod tenetur veritatem fateri. Quod ille dicitur iuridice interrogatus, semper, & solum quando tria concurrunt. Primum, quòd Iudex interrogans sit competens. Secundum, quod delictum sit probatum plenè, vel saltem semiplenè; hoc est saltem per vnum testem omni exceptione maiorem: vel indicia illi æquipollentia: vel per infamiā plenè probatam. Tertium, quod sit notificata illi huiusmodi probatio, vt sciat in quo statu est. Ità D. Thomas 2. 2. q. 69. art. 1. & 2. corpore; Caiet. ibi, Nauar. in summ. cap. 18. numer. 57. Salzedo ad practicam Diaz cap. 129. versu octauo, & nono, Reginaldus lib. 24. num. 40. versu Porro, Valent. tom. 3. disp. 5. quæst. 13. p. 2. versu, sed circa primam.

Dico primò, omnes iure diuino naturali tenemur ad correctionem fraternam sub peccato mortali. Ità D. Th. 2. 2. q. 33. art. 2. Caietan. ibi Nauar. in sum. cap. 24. n. 12. Rodriqu. tom. 1. quæstionum regul. q. 8. art. 1. Syluester verbo Correctio q. 1. num. 1. Grassius prima parte decis. lib. 2. cap. 69. n. 2.

Probatur primò, ex illo Matth. 18. *Si peccauerit in te frater tuus, Corrige eum inter te, & ipsum solum*; vbi etiam præscribitur modus id exequendi.

Secundò, quia ius naturale præcipit, vt saluti proximorum ratione præditi subueniamus. Vnius enim speciei homines nos inuicem adiuuare debemus.

Quatuor tamen debent concurrere, ad hoc vt quis ad eam sub mortali teneatur. Quæ colligunt Nauarrus, & Grassius locis cit. ex D. Thom. Primum, quod peccatum mortale sit, vel veniale ad mortale inducens. Secundum, quod speretur emendatio: vel certe non timeatur deterioratio. Tertium, opportunitas non solum personæ, quæ vel prudentior sit, vel magis obligata: vel magis protectura, considerata peccantis conditione, amicitia, parentella, &c. sed etiam temporis, & loci: Quartum, vt commode fieri possit; idest, absque damno notabili, salutis, honoris, & famæ corrigentis.

Notat etiam Caiet. 2. 2. q. 33. art. 2. in Responsione ad tertium; quod quando quis correctionem omittit: vel propter defectum spei, quia scilicet non sperat, illum se emendaturum. vel propter respectum humanum; quia timet, ne illum offendat: vel quia timet, ne reputetur præsumptuosus: vel propter ignorantiam, quia non credit, se in tali casu obligari: vel ex quacunque alia causa, hoc semper saluo, quod si crederet probabiliter se à mortali peccato proximum retracturum omnia postponeret Charitati fraternæ, non peccat mortaliter.

Dico secundo, denunciare paterne omnes tenemur sub mortali, quando nulla spes emendæ fratris habetur, per correctionem fraternam factam, seù faciendam, secundum præscriptum Christi Matth. 18. quæ emēda speratur per paternam prælati grauiorem, & seueriorem admonitionem. Ità D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 8. ad quartum, Syluest. verbo Correctio, q. 3. num. 4. Grassius parte prima decis. lib. 2. cap. 69. n. 15. Sayrus in Claui regia lib. 12. cap. 10. n. 7. versu Primo quidem, Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 6. art. 5. Spatharius de modo corrigendi Regulares tract. 5. cap. 1. n. 9.

Probatur; quia salutem proximi spiritualem ex præcepto diuino omnes procurare tenemur, omni meliori via, & modo, quo possumus, salua proximi fama, & honore; sed hic modus optimus est ad saluandum proximum: admonere pium; & Charitatiuum Prælatum de illius defectibus, vt corrigatur.

Vbi notandum, quòd delictis secretis, quæ sunt contra peccantem solum, vt Luxuria, Gula, Auaritia; quando nulla speratur peccantis Correctio, etiam ex huiusmodi admonitione facta Prælato, vt Patri; sed potius timetur deterioratio, & in peccatis durior obstinatio, non tenetur sciens, talem denunciationem facere, quia esset contra finem fraternæ correctionis, qui est Charitas. Ità D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 6. & Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 6. art. 5. qui addit, *Tunc rogandum esse Deum, vt talem peccantem a via perditionis auertat, & ad viam veritatis reducat*. Quod intellige si sint omninò occulta, & per denunciationem iudicialem probari nō possint. Sin autem delicta sint in damnum tertij, vel Communitatis, tunc reuelanda sunt Prælato; etiamsi nulli possint adduci testes, vt Prælatus secundum suam prudentiam, remediū adhibeat, vt ait Angles 2. parte quæstione de Correctione fraterna art. 1. difficult. 6. pag. mihi 67. & Salon 2. 2. q. 68. art. 1. conclus. 2. parte 2. conclusionis, cum cautelis tamen adhibitis notabili 2. ex D. Thoma, Nauarr. & Grassio, vt solum ea, quæ ad vitandum malum necessaria videntur, denuncientur: salua, quantum plus potest, fama proximi.

Notandum est etiam, quòd quando Prælatus est secreto monitus tanquam Pater; non potest reum punire, neque iuridice interrogare; sed debet tantum monere, & minis terrere, vt cautius viuat. Ratio est, quia Prælatus non potest iuridice procedere, quando non habet cōtra reum legitimam probationem, infamiam, aut indicium; & reus tunc etiam sub sententia excommunicationis iussus confiteri non tenetur. Ità Angles in floribus parte 2. q. de Correctione fraterna, art. 1. difficult. 7. concl. 1. pag. mihi 67.

Dico tertiò supposito, quòd quis fraterna Correctione, vel paterna denunciatione, nihil profecerit; si per testes idoneos potest delictum probare, denunciare tenetur peccantem iuridice. Ità Nauarr. cap. Inter verba conclu. 6. perfecta nu. 380. & in Manuali cap. 17. n. 134. Angelus verbo Denunciatio num. 13. & verbo Excommunicatio 3. num. 20. Grassius prima parte decis. lib. 2. cap. 69. nu. 15. Rodriquez tom. 2. quæst. regul. q. 6. art. 2. Reginaldus in praxi lib. 24. n. 50. Armilla verbo Inquisitio numer. 8. Sayrus in Claui regia lib. 12. cap. 10. n. 7.

Probatur, quia emendationem fratris, quam intendit denunciatio etiā iuridica, tenemur omnes procurare.

Dixi

Dixi si per testes idoneos, saltem vnum omni exceptione maiorem, potest probare, quia si probare non potest, denunciare non tenetur, vt dicunt omnes Doctores citati, etiamsi Prælatus denunciari præcipiat sub merito sanctæ Obedientiæ, sub pœna excommunicationis, ad quod facit caput plerumque 2. quæst. 7. vbi dicitur; *quod plerumque boni viri sufferunt aliorum peccata, & tacent, quia sæpe deseruntur publicis documentis, quibus ea, quæ ipsi sciunt, iudicibus probare non possunt.*

Et addunt Angelus dicto verbo Excommunicatio 3. & Nauarrus dict. Capite Inter verba, id esse verum, etiamsi Prælatus præcipiat denunciari, licet si probari non possit id, quod denunciatur, sub quacunque forma verborum id faciat; quia hoc præceptum continet intolerabilem errorem.

Nota tamen, quod si superior præcipiat, vt qui nouerit auctores talis criminis, debeat sibi tanquam patri secreto reuelare, ad eorum emendationem, vel læsi satisfactionem, tenetur subditus obedire, si primo constet de mente superioris, quod velit omninò procedere tanquã Pater, & solum emendationem, & satisfactionem intendat. Secundò antequam admoneatur superior, debet admoneri delinquens per secretam correctionem inter te, & ipsum solum; ac etiam inducendi sunt testes, si illa non sufficiat, & hæc per testes profutura iudicetur, iuxta præceptum Christi Matthæi 18. quod si hac admonitione sit spes emendationis, non tenemur, neque debemus denunciare Prælato; secus verò, si nulla sit spes, Reginaldus in praxi lib. 24. num. 61.

Nota vlterius, quòd si delictum sit emendatum, vel spes probabilis sit emendationis, non tenetur subditus illud denunciare, etiam ad superioris præceptum, Rodriquez to. 1. quæst. regul. q. 6. art. 2. Angles in floribus parte 2. q. de correctione fraterna, artic. 2. diffic. 6. proposi. prima pag. mihi 71. Vega parte prima c. 82. casu primo, verso lo primero, Nauarrus in sum. cap. 25. n. 46. Spatharius tract. 5. cap. 6. num. 3. Probatur, quia cum denunciatio solam correctionem intendat, si iam obtinuit intentum, nihil est amplius faciendum, vnde Christus aiebat, *Non est opus valentibus Medicus.*

Si autem delicta sint in damnum communitatis, etiamsi emendata sint, ea tamen denunciare tenentur illi, quibus ex officio incumbit, vt sunt Correctores locales: Vicarij Conuentus, commoditatem, vel potestatem non habentes, huiusmodi peccantes castigandi. Innocentius in cap. Nouit de Iudicijs num. 2. Rodriquez loco cit. Spatharius tract. 5. cap. 7. n. 1. 2. 3. Probatur, nam ad istos pertinet cura communitatis, cuius maximè interest, ne delicta etiam correcta impunita maneant: vt vnius Correctio, in aliorum transeat exemplum.

Exciperem tamen, quãdo peccatum commissum fuisset à persona, alioquin graui, & non solita talia perpetrare; quia tunc censetur Commissum ex vrgentissima passione; si correctum tamen sit, & emendatum: signaq; maxime contritionis in peccatore appareant: & absit scandalum.

Aduerte etiam, quòd, si aliquid mali, ex denunciatione sibi obuenturum indicat quis probabiliter, denunciare non tenetur, vt ait Rodriquez tom. 2. quæst. reg. q. 6. art. 3. Spatharius tract. 5. cap. 6. num. 2. quia cum hæc denunciatio sit actus Charitatis, obesse non debet illa vtenti; intellige tamen, nisi delicta essent in damnum graue Communitatis, quia tunc bonum publicũ, bono priuato est præferendum.

Demum nota, si testes leues sint, idonei non censentur; & ideo, qui hos tantum habet, non tenetur denunciare. Neque etiam tenetur, si ipse denuncians non sit fide dignus, etiamsi Prælatus præcipiat sub quacunq; forma verborum id faciat, Reginaldus lib. 24. n. 50.

Dico quartò, nemo tenetur denunciare, quæ ab alio audiuit; Ità Rodriquez tom. 2. quæst. regul. q. 6. artic. 7. Spatharius tract. 5. cap. 11. num. 1. 2. 3. Nauar. in summ. cap. 25. n. 46.

Probatur, nam vel ille, à quo audiuit est persona grauis, & ad ipsum pertinet denunciare, & non manifestare Confratris delictum, imò manifestando præsumitur de illius leuitate, & homini leui non est credendum: vel persona à qua audiuit est vilis, & nullius auctoritatis: & illi credendum non est; tunc enim verum est illud. *Qui cito credit, leuis est corde.*

Sed quid, si superior præcipiat sub pœna excommunicationis, vt dicas; non solum, quæ scis de visu; sed etiã quæ de auditu.

Respondet Spatharius loco cit. n. 4. quod in aliquibus casibus, vel propter grauitatẽ delicti: vel propter alium respectum tenetur obedire.

Rodriquez autem ait loco cit. Quòd si audiuit à persona auctoritatis tenetur obedire; si autem è contra, non tenetur.

Sed Respondeo distinguendo primo. Vel putat verum id, quod audiuit, vel non. Secundo, vel superior interrogat bona mente, vel mala. Tertiò, vel superior videtur dicto illi de auditu adhibiturus omnimodam fidem, vel aliqualem. Si putat verum id quod audiuit, & superior interrogat bona mente, correctionem solummodo intendens, vel etiam punitionem in bonum commune, & non est adhibiturus illi dicto nisi eam fidẽ, quam ipsum meretur, puto, quòd teneatur obedire. Sin autem non putat verum id quod audiuit, non est cur falsitatem, seu rem falsam existimatam denunciet: & si putet superiorem malo animo id quærere, vt inde indicium sumat ad inquirendum contra personam, de qua dicitur dictum illud de auditu, vt illam puniat, & castiget in odium, vel vindictã passionis alicuius particularis, non tenetur obedire: sicut nec etiam tenetur, si putat Prælatum illi dicto adhibiturum fidem, supra id quod meretur.

Dico quintò, nemo tenetur alterũ accusare pro iniurijs, sibi illatis: potest quidem, si vult, sed si delictum sit contra communitatem, & bonum publicum, & possit per testes sufficientes commode probari, accusare tenetur: Nisi possit alia via bono communi consulere. Ità D. Thom. 2. 2. quæst. 68. art. 1. Caiet. ibi, Rodriquez tom. 2. quæst. regul. q. 7. art. 4. Angles in floribus quæst. de correctione fraterna art. 2. in principio, pagina mihi 68. Tabiena verbo Accusatio n. 2. Nauar. cap. inter verba concl. 6. perfecta n. 140. Syluest. verbo Accusatio quæst. 2. n. 3. Armilla eodem n. 6. Rosella eodem n. 1. vbi Pisanella, Azor. 3. parte lib. 13 cap. 19. dub. 4. Sotus lib. 5. de iust. quæst. 5. art. 1. conclus. 1.

Nota, quòd per accusationem non intelligitur hoc loco Accusatio stricto iure pro vt de ea loquuntur iuristæ, sed intelligitur pro vt est idem, vel parum differt à denunciatione iudiciali, vt benè explicant Sotus, Angles, & Azor. locis cit. & Ledesma 2. parte sum. tract. 8. cap. 23. conclus. 5. & D. Thomas ipse videtur pro eodem accipere Iudicialem denunciationem, & accusationem in 4. dis. 19. q. 2. art. 3. arg. 3. pro contraria sententia.

Prima ergo pars conclusionis probatur, quia licitum est vnicuique non solum iniurias illatas remittere, sed etiam illarum restitutionem, vt habet D. Tho. 2. 2. q. 64. art. 5. & quæst. 73. art. 4.

Secunda pars etiam probatur, quia potest quis velle sibi satisfieri pro illatis iniurijs. Et quòd iustitiæ (id quod suum est) tribuatur.

Tertia pars probatur ratione D. Thõ. 2. 2. q. 68. art. 1. quia omnis tenetur procurare quietem perturbatæ Reip. per punitionem peccantium.

Quarta pars probatur, quia nullus tenetur ad id, quod debito modo perficere non potest.

Quinta pars patet, quia cum bono communi sit prouisum, cuius hoc est solum intentum parum interest, vtrũ per vnum, vel per alium modum curetur ægrotus.

At inquies ergo nullo pacto differt accusatio à denunciatione iudiciali.

Respondeo, hoc solum differunt in materia de qua agimus apud Religiosos Denunciatio. & Accusatio, quod Denunciatio, præter Correctionem fratris, & iustam satisfactionem partis, nihil aliud prætendit: Accusatio verò prætendit etiam vindictam, & pœnam.

§. Pri-

§. Primus, Vtrum Reus teneatur se ipsum manifestare.

Dico primo Reus iuridice interrogatus, tenetur sub mortali sua delicta, quantumuis grauia confiteri. Ità D.Thom. 2. 2. q. *69.* art. 1. 2. corpore Nauarrus de penitentia dist. 1. §. Non dico tibi, n. 19. & in sum. cap. 18. n. 57. Azor. par. 3. lib. 13. cap. 25. dub. 3. Syluester verbo Accusatio q. 13. Sotus lib. 5. de iust. q. 6. art. 1. conclus. 1. Regin. in praxi lib. 24. n. 35. Salzedo ad pract. Diaz cap. 129. Pagella 3. verbo Primo quidẽ.

Probatur, quia subditus tenetur obedire superiori in his, ad quæ ius Prælationis se extendit; vt patet ex illo ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*, sed ius Prælationis se extendit ad omne iustum, præceptum imponendum, vt est hoc, vt pote institutum ad vitandum damnum, quod communitas alioquin pateretur, dum malefactores subinde multiplicarentur per confidentiam impunitatis.

Limitant tamen hanc conclusionem: quòd solum intelligatur in ciuilibus: vel etiam in criminalibus, in quibus non timetur pena sanguinis, Rodriq. to. 2. q. reg. q. 19. art. 4. Petrus Nauar. lib. 2. de restit. c. 4. à nu. 142. Lessius lib. 2. de iust. c. 31. dub. 5. n. 16. nec ab ea abhorret Regin. lib. 24. nu. 37. Salzedo ad pract. Diaz cap. 129. pagella 6. versu decimo, Illud perpetuæ memoriæ commẽdandum censeo. Quod est valde rationi naturali consonum.

Ex quo deduco; quod non tenetur Religiosus etiam iuridice interrogatus, veritatem fateri, cum ex tali confessione certò sibi infligendam putat penam triremium. Ratio est, quia pena triremium non solet regulariter imponi Religiosis, nisi pro iis delictis, quibus correspondet in sæculo pena mortis, & est vltimum Religiosorum supplicium; morte ipsa à viris honoratis estimatum ignominiosius: macula nunquam abstergenda. Videtur etiam insinuare Rodriq. loco cit. expressè Fagund. in 2. præcept. Ecclesiæ lib. 8. c. 7. n. 4. Malder 2. 2. tract. 6. de iust. cap. 2. fol. 527. Portel. in dub. regul. verbo Reus n. 43. & in addit. eadem verbo n. 5. Rodet. resol. 43. n. 7.

Dico secundo non tenetur Reus sub quacunq; forma verborum iussus secretum delictum manifestare. Ità D. Tho. 2. 2 q. *69* art. 1. vbi Caiet. & q. 33. art. 7. ad quintum, Nauar. dist. 1. de penit. §. non dico tibi per multa, præsertim n. 25. Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 5. art. 4 Salzedo ad pract. Diaz cap. 129. pagella 7. versu secundo autem distinctionis membro; Reginaldus lib. 24. n. 41.

Probatur primò, ex multis testibus in iure cap. si quis aliquando, §. non dico tibi de penit. d. 1. vbi dicitur; *Non dico tibi, vt te prodas*, & cap. Erubescant dist. 32. vbi dicitur, *De manifestis quidem loquimur; secretorum autem, & cognitor Deus, & Iudex est*; & c. si omnia: c. si oues, c. ex merito 6. q. 1. vbi deciditur, quòd *occultorũ iudicator est Deus.*

Secundò probatur, quia tunc solũ reus tenetur respondere in iudicio, cum legitimè interrogatur: sed diximus, quòd ad hoc vt aliquis sit legitimè interrogatus, debet præcedere infamia, vel semiplena probatio; vt est omnium Theologorum, & Canonistarum sententia.

Et aduerte, quod potest quis aduitanda grauia tormẽta sibi talium Crimen imponere etiam absq; peccato veniali, licet ob illius confessionem esset morte plectendus, nam vita non est digna tanto dolore, & mendacium excusatur æquiuocatione in mente retenta, scilicet crimen commisi non re, sed solum vt fatear Iudici ad vitanda tormenta, quod est verum, etiam si hanc impositionem falsi criminis iniret propter eandem rationem. Ità Io. Sancius in select. disp. 46 n. 16. & Diana tom. 3. tract. 5. resol. 7. licet alij tunc venialiter peccare asserant, vt Lessius lib. 2. cap. 11. dub. 7. n. 4.

Dico tertio, Si delictum est notorium, author verò occultus, verbi gratia sublatum est aliquid notabile in conuentu, apponitur à Prælato excommunicationis pena, vt quicunq; sciuerit, furem, debeat manifestare. Dico, quòd author talis furti non tenetur se manifestare, nec per hoc incurrit penam excõmmunicationis, Caiet. 2. 2. q *69*. art. 1. & alij omnes citati concl. antecedenti; & probatur rationibus eiusdem, quibus addo caput Inquisitionis, §. tertiæ Dubitationis; vbi dicitur, *Nullum esse de crimine, super quo non laborat infamia, puniendum.*

Sed quid, inquis, si Prælatus tali pacto ferat excommunicationem; Excommunico, qui tale furtum commisit, nisi se manifestauerit.

Dico, quòd tunc duplex potest esse sensus illius excommunicationis. Primus, ità vt excommunicatio cadat super furtum; Et sensus sit excommunico, qui tale furtum commisit, ex gratia autem, & ex liberalitate, si se manifestauerit, non excommunico: Secundus ità vt excommunicatio cadat absolutè super reuelationẽ, & sensus sit. Excommunico, qui non reuelauerit, se tale furtum commisisse. Primo modo tenet excommunicatio, quia sicut potest excommunicari, qui tale furtum commiserit: ità potest, qui commisit: Secundo modo, non tenet excommunicatio; quia excedit vires humani iudicij. Ità Caietanus loco cit. qui sic explicat casum illum positum cap. Quidam quinta quæst. 1. vbi excommunicatur, si se non prodat, qui famoso libello Castorij famam læsit; quo eodem pacto caput hoc explicat Nauar. dist. 1. de penit. §. non Dico tibi num. 28.

Sed quid si vnus tantum sciuit, talem commisisse furtum: de quo tamen nulla laborat infamia; cum sit vir alias probatæ vitæ, tenetur ne, qui nouit authorem talis furti eũ prodere? ad euitãdã penam excõmmunicationis.

Respondeo, si author furti est omninò occultus, nec vlla laborat infamia, non tenetur, qui nouit eum manifestare. Ità Petrus Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 4. num. 167. & 168. Rosella verbo Correctio num. 4. Syluest. verbo testis quæst. 8. d. 1. Reginaldus lib. 24. nu. 47. quia talis est exemptus ab inquirentis iurisdictione propter defectum scientiæ; Debet tamen admonere auctorem furti, vt satisfaciat, vt ait Rosella; sed si furtum est in perniciẽ Communitatis propter graue scandalum inde oriundũ: vel in notabile alicuius damnum tenetur, qui solus scit, furem prodere; bonum enim commune, particulari semper est anteponendum, vt ait Reginald. loco cit.

Adde, quòd si quis reum furti, vel peccati in perniciem communitatis non vergentis, acceperit sub sigillo secreti naturalis ad consilium, vel remedium adhibendũ ei in anima, vel corpore, non potest, quantũcunque præcesserit infamatio, vel semiplena probatio sine mortali, & obligatione ad restitutionem detegere: nisi fortè idipsum adhuc alia via resciuerit. Ità Petrus Nauar. loco cit. num. 222. & 223. Syluest. verbo testis, quæst. 8. d. 2. Reginaldus loc. citat. Quia ius naturale postulat, vt fides præstita non frangatur, & habetur expressè cap. Antigonus de pactis. Quod intellige, etiamsi superior reuelari præcipiat sub merito sanctæ obedientiæ, & pena excommunicationis; quia ius naturale iuri positiuo præponderat.

Sed quid, inquis, ad furtum alicuius rei præcipit Prælatus sub pena excommunicationis ipso facto; vt qui furatus est, debeat eam restituere, vel qui sciuerit furem, teneatur eum manifestare. Ante prolationem huius præcepti, fur factus est impotens ad rem sublatam restituendam; vel quia eam ludo perdidit: vel quia scorto, vel alijs donauit; & qui auctorem furti nouit, Nouit etiam talem impotentiam restituendi, incurrent ne isti in dictam excommunicationem? non reuelando furtum, seu auctorẽ?

Respondeo meo videri, non incurrent Primo, quia cum excommunicatio sit lata in non restituentem, impotens restituere non potest, ergo neque excommunicationem incurret. Secundò, quia excommunicatio semper fertur in contumacem, at hic contumax non est. Tertiò, quia si feratur excommunicatio contrà aliquem, nisi soluat quamdam summam pecuniarum, quam soluere non potest, nulla est in omnium opinione, vt potè errorẽ continẽs intolerabilẽ: & cogens hominem suprà id, quod potest. Quarto, quia ad impossibile nemo tenetur iuxta regulam. Nemo potest, quæ est sexta de regul. iur. in 6. vbi dicitur, quòd *Nemo potest ad impossibile obligari.* Atq; ita docet Innoc. in c. Cum. D. & G. de offic. deleg. n. 2. Quod idem dic de sciẽte impotentiam, cum suo dicto quicquã profecturus non sit, Aliter forsan esset dicendum de eo,

qui

qui ex malitia affectata se impotentem reddidisset; quia ex delicto non debet reportari commodum cap. Tuæ de Clericis non residentibus, vt sentire videtur Innoc. loc. cit. Sed idem puto dicendum propter dicta. Non autem esset idem dicendum, si non esset verè, & totaliter impotens; sed posset aliquo labore, & industria rem sublatam, & donatam recuperare.

§. Secundus. *Vtrum aliquo casu correctio fraterna, vel paterna denunciatio possit omitti.*

Dico primo. Quando peccatum est publicum, statim nulla secreta fraterna correctione, & paterna denunciatione præcedente, est denunciandum: aut accusandum coram Iudice competente, vt delinquens puniatur: posthabita delinquentis turbatione, & bono tantum publico perspecto. Ità D.Thom. 2.2. quæst. 33. art.7. corpore, Syluest. verbo Correctio quæst. 3. nu 4. Rosella verbo inquisitio statim in principio, Pisanella verbo Correctio §. Quo ordine procedendum, Armilla eodem n.4. Ledesma 2.par. summæ tract. 4. cap.4. conclus. 21. pag. mihi 203. Vega par. 1. summæ cap.71. casu 35. Rodriquez tom. 2. quæstionum regularium q. 6. art. 4. Reginaldus in praxi lib. 24. nu. 53.

Probatur primo, quia de his non intelligitur illud Matth. 18. *Si peccauerit in te*, idest coram te, & non publicè, vt benè aduertit D.Thom. loc. cit. tunc enim non solum coram corripiente peccatur; sed coram alijs, illos turbando, & scandalizando.

Secundo, quia non solum est adhibendum remedium ei, qui peccauit; sed etiam illis, coram quibus fuit peccatum, vt scandalizati non remaneant, si non viderint subsequentem pœnam; quæ pœna non infligitur, nisi à Iudice, per denunciationem, seù accusationẽ delinquentis.

Quod est maxime notandum Religiosis, de quorum substantia, & essentia est, esse integræ vitæ, & exemplaris; Quod cum peccatum aliquod publicum commiserit Religiosus, excusant pij, & prudentes in sæculo viri: Homo est, fragilis est, terra, & caro est: At quòd istud dissimuletur per ipsorum Superiores: quòd occasio non amoueatur: quòd non puniatur, & castigetur, scandalũ graue est, & illud tolerare non possunt, & meritò; Religiosi enim qui publicis, & priuatis concionibus, publica peccata, & scandala punienda deprædicant, ipsi tolerabunt? vnde Bonauent. tom. 2. opusc. de sex alis seraphym cap. 3. aiebat, *non ideo laudabilis Religio, quia in ea nullus peccans reperiatur, sed quia nullus impune peccare sinatur.*

Quare peccant omnino læthaliter Religiosi illi, qui scientes peccatum aliquod publicum, & scandalosum sui confratris, non statim denunciant, vel accusant apud suũ Prælatum; etiamsi peccatorem maximè pœniteat perpetrasse, & signa pœnitentiæ ostendat, quia, vt dixi, satisfaciendum est scandalo. Et aduertant Religiosi, quòd in publicis delictis ad omnes, & singulos ex officio, & interesse incumbit, Superiorem admonere: & apud eum delinquentes publicè accusare, seù denunciare; vt publica peccata, publica pœnitentia deleantur prout: Dicitur cap. manifesta de pœnitentijs, & remissionibus: cum gentium sæcularium notum sit; qui vno Religioso cognito peccante, tales omnes iudicant; quod implorabat August. epist. 137. ad Plebem Hipponensem, *Cum de aliquibus, qui sanctum nomen profitentur, aliquid criminis, vel falsi sonuerit, vel veri patuerit, instant, satagunt, ambiunt, vt de omnibus hoc credatur.*

Neque in hoc Charitas, & pietas est delictum occultare; vt aiebat Diuus Hieronym. Relatus in cap. sed illud dist. 45. *Quæ est ista misericordia? quæ est ista benignitas? vni parcere, & omnes in discrimen adducere, polluitur enim ex vno peccatore* (publico) *populus, sicut ex vna oue morbida, vniuersus grex inficitur.* Itaq; non pietas est hæc, sed odiũ, odium inquam, tum Religionis, quæ tale pati relinquitur detrimentum; tùm fratris ipsius peccantis, qui, si corrigatur, & puniatur publicè, saltem per amonitionem ab illo loco, in quo deliquit, metu pœnæ, si non virtutis amore, cauebit in futurum similia perpetrare.

Notandum est nihilominus, quod si æquè bene posset satisfieri scandalo per publicam correctionem confratris, vel alio modo, tunc non esset denunciandus, vt bene aduertunt Armilla, Ledesma, & alij.

Notandum est etiam, quòd publicum peccatum dicitur illud, de quo quis est conuictus in iudicio: vel quod est commissum in aliquo publico loco, vbi semper sunt gentes; vel est publicum in aliqua via, vel in Religione, seù conuentu, licet non sciatur extra illum in Ciuitate: vel est per publicam famam diuulgatum. Ità communiter, Vega par. 1. c. 71. casu 37. Pisanella verbo Accusare, §. Notorium.

Dicò secundo, si peccatum est occultum, sed est in damnum particularis personæ, vel communitatis, statim est denunciandum absque correctione fraterna. Ità D.Thom. 2.2. q. 33. art. 7. Vega par. 1. cap. 71. casu 35. & alij citati conclusione præcedenti: Iuxta modum huiusmodi denũciandi dictum Notabili. Secundo peccata in damnum communitatis sunt traditiones: subornationes electionum: ea, ex quibus potest oriri aliquod scandalum in Ciuitate: & denique ea, quibus perturbatur Communitas; In damnũ tertij sunt homicidiũ, furtum, adulteriũ. Ità Vega loc. cit. notab. primo, vbi similiter est aduertendũ, quod si potest æquè bene prouideri damno publico, vel priuato per secretam admonitionem, non est recurrendum ad denunciationem; si autem dubitatur, an per secretam, seu paternam admonitionem sit remediũ adhibendum; tunc denunciandum est; quia in dubijs magis prouidendum est bono communi, quàm particulari. Ita Vega loco cit. Naldus in summ. verbo Accusare n. 1.

Dico tertiò, ante accusationem non esse necesse, quòd præcedat fraterna correctio, vel paterna denunciatio. Ità D.Tho. in 4. d. 19. quæst. 2. art. 3. quæstiunc. 1. ad 4. Nauar. cap. Inter verba, conclus. 6. perfecta num. 244. Angles in floribus par. 2. quæst. de correct. frater. art. 2. dif. 1. pag. 69. Ledesma 2. par. summ. tract. 8. cap. 23. conclus. 2. dub. 1. Azor. 3. par. lib. 13. c. 19. dub. 3. Lessius lib. 2. c. 30. dubit. 3. Angelus verbo Accusatio n. 1. Bonacina in decalogum dis. 10. quæst. 3. p. 5. propos. 4. Nota quòd D. Thomas citatur etiam pro contraria opinione à Syluest. verbo Accusatio quæst. 3. n. 3. & verè illo loco nihil determinatè dicit; ambas enim recitat opiniones, nec magis in vnam, quàm in aliàm videtur inclinare. Hanc tamen videtur tenere quodlib. 1. art. 16. quatenus habet, *Quòd admonitionem debet præcedere correctio, inquisitionem infamatio, accusationem inscriptio.*

Probatur primo, quia accusatio non est ad correctionem fratris, sed ad punitionem delicti.

Secundo probatur, ex capite qualiter, & quando el segundo, de accusationibus, §. ad corrigendos, vbi dicitur, quòd *Sicut ante denunciationem præcedit charitatiua monitio: & ante inquisitionem præcedit clamorosa insinuatio*: ità *ante accusationem legitima debet præcedere inscriptio.*

Tertiò, quia accusatio fit etiam de delictis iam transactis, & correctis; vnde non est necesse præcedere correctionem fraternam; quæ nihil posset prodesse; cum solùm intendat emendationem criminis, quod iam est emendatum.

Quarto, quia si delictum est in damnum accusatoris, æquum non videtur iniuria affectum adhuc debito fraternæ correctionis supergrauari.

Si quæras, an in casu hæresis, vel in casu, quo quis fœminã in actu cõfessionis sollicitasset, ante accusationem, vel denunciationẽ debeat præcedere fraterna correctio.

Respondeo, si hæreticus sit formaliter in hæresi radicatus, statim est inquisitoribus denunciandus absque fraterna correctione; quia nihil illi profutura videtur; si vero non sit hæreticus formaliter, sed solum protulerit aliquam hæresim, forsan ex ignorantia; teneor sub mortali, priusquam illud ad inquisitores denunciam, admonere; cum possim præsumere, illum fore mea admonitione corrigendum, & vniuersaliter, quando per secretam admonitionem speratur correctio, hæc debet præcedere, vt docet D.Tho. 2.2 quæst. 33. art. 7. corpore, Nauar. in sum. c. 18. n. 56. Grassius par. 1. decis. lib. 2. cap. 69.

num. 18. Ledesma par. 2. summ. tract. 4. cap. 4. conclus. 24. dub. 1. pag. mihi 207. Vega par. 1. capit. 71. casu 42. Toletus in summ. lib. 4. cap. 5. num. 1. Naldus verbo Accusare nu. 1. Ratio est, quia cum possum consulere communitati absque detrimento honoris proximi, debeo facere.

Quod idem est dicendum de eo, qui sollicitauit mulierem in confessione; si enim speratur per correctionem fraternam emendatio, debemus illam adhibere, vt habet in specie Ledesma dub. 2. Verum quidem est, quòd in istis delictis vergentibus in damnum Communitatis, vt in proditione, hæresi, & isto sollicitationis mulierum, raró potest sperari emendatio per fraternam correctionem, ideò raró hæc erit adhibenda, vt aduertunt Nauarrus, Graffius, Ledesma locis cit.

§. *Tertius. Quæ teneatur, vel non teneatur subditus reuelare vocatus, vt testis.*

Dico primo Testis iuridice interrogatus sub mortali tenetur veritatem fateri. Ità D. Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 1. Corpore, Nauarr. cap. inter verba concl. 6. perfecta à numer. 300. Syluest. verbo Testis quæst. 8. d. 1. Rodriquez tom. 2. quæst. reg. q. 13. art. 7. Azor. par. 3. lib. 13. cap. 27. dub. 1. Lessius lib. 2. de iust. cap. 30. dub. 6. nu. 43. Sotus lib. 5. de iust. quæst. 7. art. 1. conclus. 1.

Probatur primo, quia cum subditus astringitur iusto Prælati præcepto tenetur obedire; sed si iuridice interrogat, præcipit iustè.

Secundo, quia veritatem occultans, iustitiæ impedit executionem; quod minimè licitum est.

Dico secundò, Testis etiam non legitimè, interrogatus tenetur veritatem fateri, quando delictum est in publicam perniciem: vel in damnum particulare priuatæ personæ; quod absque illius testimonio vitari non potest. Ità D. Tho. loco cit. Nauarr. in sum. cap. 15. nu. 17. & cap. 25. n. 47. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 14. p. 1. assert. 3. Azor. 3. par. lib. 13. cap. 27. dub. 4. Vega 2. parte sum. cap. 115. casu 8. Spatharius tract. 7. cap. 7. n. 3. & 4.

Probatur, quia sicut denunciator tenetur statim denunciare huiusmodi delicta propter vitandum publicũ, vel priuatum damnum. Ita ad id tenetur testis, præsertim propter liberandum innocentem, iuxtà illud Psalmi 81. *Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate.*

Et addit D. Thom. quem sequitur Nauarrus cap. inter verba, conclus. 6. perfecta num. 314. 315. quod etiamsi testimonium minimè requiratur, tenetur facere, quod in se est, vt veritatem alicui denunciet, qui ad hoc possit prodesse.

Dico tertiò, Testis non tenetur; nec etiam iure potest, etiamsi velit ferre testimonium de eo, quod nouit per sacramentalem confessionem: siue id sciat, quoniam peccator ipsi fuit confessus: siuè quia confessarius id ei aperuit: seù ipse audiuit, aut sciuit licitè, vel illicitè quocunque casu, etiam pro salute totius Reip. Nauar. cap. inter verba conclus. 6. perfecta n. 309. Sotus de ratione tegendi secretum membro 3. quæst. vltima conclus. 4. Lessius lib. 2. de iust. cap. 30. dub. 6. n. 45.

Probatur, quia hoc est proprium illius sacramenti, quod est maius vinculum, quam quodlibet hominis præceptum.

Dico quartò, si delictum sub sigillo secreti alicui detectum fuit, vel consilij, vel auxilij petendi gratia, testificari non potest, etiamsi contra delinquentem esset infamia: vel semiplena probatio, Nauar. in sum. cap. 25. n. 46. Lessius loco cit. Spatharius tract. 7. cap. 8. num. 2. Azor. par. 3. lib. 13. cap. 28. sub dub. 2. Valent. to. 3. disp. 5. q. 14. p. 1. col. 7. versu postremo notandum, Reginaldus lib. 24. praxis num. 47.

Probatur, quia seruare secretum est de iure naturali; cui cedit ius Prelati in cogendo subditum ad testificandum.

Hoc tamen intellige, modo id, quod acceptum est sub secreto, non sit in damnum corporale, vel spirituale multitudinis, vel graue alicuius personæ particularis, vt benè aduertunt Valentia, & Lessius citati.

Dico quintò, Testis non tenetur testificari, si delinquẽs non laborat infamia, vel delictum non sit semiplenè probatum. Syluest. verbo Testis quæst. 8. d. 1. Lessius cit. nu. 47. Valent. cit. assert. 2. Spatharius cit. n. 7.

Probatur quia tunc solum tenetur testificari, quando legitimè interrogatur, sed si non præcedat infamia, vel semiplena probatio, non legitimè interrogatur, ergo.

Dico sextò, si peccatum est occultum, & peccator iam emendatus: vel sola fraterna correctione probabiliter emendabilis, tunc non potest testificari antè fraternam correctionem. Nauarrus in sum. cap. 25. nu. 46.

Probatur, quia tunc præceptum correctionis fraternæ obligat.

Dico septimò, non tenetur quis testificari cum suo notabili damno spirituali, vel temporali personæ, honoris, aut bonorum, Nauar. in summ. cap. 25. n. 50. Lessius loco cit. n. 50. versu 6. Spatharius loco cit. n. 9. Reginald. lib. 24. num. 48. Qui addit, quòd nec etiam tenetur si ex eius testificatione sit oriundum scandalum.

Probatur, quia hæc officia præstare non debemus cũ damno nostro, nisi essent in commodum communitatis; loquendo enim de priuatis, ordo charitatis postulat, vt prius nobis, quàm alijs consulamus.

Dico octauo, non tenetur testis testificari ea, quæ tantum ex auditu cognouit, iuxtà ea, quæ dixi, agendo de denunciatione ex auditu. Hanc tenet indistinctè Spatharius loco cit. n. 10. & citat Nauar. in sum. cap. 25. num. 46. Nec Testis de auditu siue proprio, siue alieno quid quàm probat Rom. 345. sed an faciat iudicium, seu præsumptionem. Idem Rom. cẽset, quod sic, sequens Archidiacon. in cap. *hoc videtur*, 2. 2. q. 5. contrarium tenet cum multis Gabriel Saray. ad dict. sing. Rom. testis autem de auditu probat, si deponat de auditu ante litem motam Rom. sing. 753. nota etiam, quod statutum factum à communitate, quod credatur testibus de auditu non valet Rom. sing. 363.

Dico nono, si testis rationabiliter dubitat, an sit legitimè interrogatus, præsertim a Prælato aliqualiter suspecto, non tenetur testificari. Sotus lib. 5. de iust. q. 7. art. 1. Spatharius tract. 7. cap. 9. n. 1. Azor. par. 3. lib. 13. cap. 27. dub. 1. Salzedo ad practicam Diaz c. 129. pagella 9. versu Illud verò, Reginaldus lib. 24. n. 46.

Probatur quia in dubijs, id quod est tutius, minus periculosum, & minorem potest afferre iacturam semper est eligendum.

Intellige tamen, si reo ex tali testificatione immineat aliquod graue damnum: non autem si leue, vel nullum.

Intellige item, modò ex tacita veritate, non immineat damnum bono communi; & vniuersaliter in dubijs, vtrum quis legitimè interrogetur, sequendum est illud, in quo est minus periculi.

Dico decimò, in casibus, in quibus licitum est celare veritatem in iudicio, non obstante quocunque iuramento, vel præcepto, vel excõicatione, potest testis apertè dicere, se illam nescire, intelligendo ad iure, seù in iudicio dicendam. Ità D. Tho. 2. 2. q. 69. art. 1. Corpore, Caiet. opusc. septemdecim responsionum respons. 5. Nauar. in Manuali cap. 18. num. 61. & cap. 12. num. 9. Azor. p. 3. lib. 13. cap. 25. dub. 9. Salzedo ad practicam Diaz cap. 129. pagella 9. versu Idemque pari ratione, Valentia tom. 3. disp. 5 q. 13 puncto 2. col. 6. versu Nihilominus, Lessius lib. 2. de iust. cap. 30. dub. 6 n. 51. Reginaldus lib. 24. nu. 48.

Probatur, quia quando quis inique interrogatur idem est, ac si a nullo interrogaretur; Nam hæc iniqua interrogatio ad nihil, prorsus obligat hunc hominem. Sed quando à nullo interrogatur, potest verba intelligere eo modo quo vult, vt patet. Ergo.

Et nota quòd post dicere, se nihil scire, vel non fecisse tale delictum, si Reus sit: vel si testis se non vidisse, vel non interfuisse tali delicto, quod scilicet ad hoc iudicium pertineat, vt in specie explicant Val. & Azor.

§. IV.

§. *IV. Quousque liceat delictum Confratris Religiosi denunciare iudicialiter, vel accusare.*

DICO primo, Si aliquis Religiosus fuerit de aliquo crimine conuictus, quòd commiserat ab hinc quindecim annis: & dicatur, quod non fuerit punitus, potest nihilominus propter tale delictum puniri. Ità Rodriquez tom. 2. quæst.regul. quæst.5.art.11. Spatharius tract.5.cap.15.n.1.qui citant Innocentium capite ad nostram de appellationibus nu. vnico in fine Nauar. cap.consideret num.127.de pænit. distinct.5. Sylu.verbo Præscriptio 2. q.2.& 3. Azor. 3. p. lib.1.cap.20.q.5.Diaz in sua practica c.150.vbi Salzedo.

Probatur, quia iure Canonico delicta non præscribuntur, vt probant præfati Doctores, & habet Glossa in c. admonere 33.q.2.verbo pœnitentia.

Limitant tamen hanc conclusionem Rodriquez, & Spatharius, quòd procedat, quando delicta sunt in damnum Reipub.vel Communitatis verbi gratia.

Si quis bona Communitatis antè multos annos furatus fuerit: vel alienauerit: vel aliquod aliud malum in ipsius præiudicium commiserit, potest à Prælato ex iudicis officio procedente; non ad partis alicuius instantiam puniri; Si nunquàm fuerit per iudicis sententiam punitus quantumuis coram Deo sit correctus, & emendatus: & quantumuis fecerit pœnitentiam; nec contr. hoc potest fieri aliquod statutum; quia statuta in damnum communitatis non valent. Ad communitatem autem interest multùm, vt peccata contrà ipsam perpetrata, impunita non maneant, vt alij terreantur. Ità dicit Innocentius loco cit.& Rodriquez.

Cauendum tamen Prælatis, vt notat Spatharius loco cit. num. 5. ne odio, vel passione exsuscitent, & ex mortuis resurgere faciant contrà prædictam limitationem, iam mortua, & consopita fratrum delicta in ipsorũ animas, & honoris fratrum detrimentum; impium est enim hoc, & execrabile, & vt tale à Propheta Hieremia damnatur cap.8.maximam enim calamitatem populo prænuncians, ait; *In illo tempore eiicient ossa Regis Iuda, & ossa principum eius, & ossa Sacerdotum, Prophetarum, & ossa eorum, qui habitauerunt Ierusalem, & expandent ea ad Solem, & Lunam, & ad omnem militiam Cœli.* Ettalia facientes crudeliores serpentibus dicuntur: Tales sunt Prælati, quia iam demortua, & consopita delicta suorũ subditorum, ad ea punienda, & subditos infamandos, ex sepulchris excauant, & ea reuiuiscere faciunt. Infandum, & calamitosum facinus!

Dico secundo, potest Prælatus subditorum delicta, quantumcumque antiqua, & à memoria hominũ elapsa, quando delinquens in eodem genere delicti aliàs delinquere solitus fuerit, præsertim si correctus sæpiùs non se emendauerit, in ijsque fuerit quodammodò inueteratus, Inquirere, non ad ea punienda, sed ad vitam illius cognoscendam, & ad præsentis prætensi delicti probabilitatem, & seueriorẽ punitionẽ. Ita Spatharius loc.cit.n.6.

Probatur primò, quia ad Iudicis officium spectat omnibus vijs, & modis licitis delicta contrà prætensum reu elucidare; Ad hoc enim ponuntur Iudices, vt leges obseruare faciant, & transgressores puniant. At est maximum indicium præsentis delicti, de eodem iam fuisse punitum; iuxta illam regulam. *Semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali.* Quæ est octaua de regulis iuris in 6.

Secundò probatur, quia peccata eò fœdiora, quòd iteratiora, & ideo grauioris pœnæ digniora. Vnde Panot. in cap. Graue nimis de præbendis, & dignitatibus nu.5. & Nauar. cap.consideret de pœnit.d.5.nu.120. Dicunt, quòd peccatum iteratum grauiùs punitur. Quare prudenter faciunt Prælati suorum subditorum animas zelantes, qui inueterata crimina penitus extirpare conantur: etiam antiquis delictis ad hoc excitatis.

Dico tertio, potest in aliqua Religione fieri statutum, vt, certo tempore elapso, delicta amplius accusari, seu iuridice denunciari non possint. Ita Rodriquez, & alij citati in 1. concl.Quatenus probat, quòd iure ciuili præscribitur terminus viginti, vt ait Rodriquez: vel decem, vt Azor, vel quinque, vt idem Azor, annorum ad accusandum; In iure autem canonico, non potest præfigi terminus, ad hoc vt Iudex, eo elapso, per viam Inquisitionis procedere non possit. Potest tamen præscribi ad hoc, vt non possit procedere per viam accusationis. Cũ expressum non reperiatur in iure Canonico contrarium. Ità Abbas in c.Accepimus nu.1. de purgatione Canonica, Diaz.in sua pactica c.150. Bart.leg.*Eum qui* § in popularibus ff.de iur.iur.nu.4 Io: Franciscus Balbi de prescript. p.4. princ.de act personal.q.2.to.17. tract. Et est illud, quod nos diximus in 1. conclus. Delicta nunquam præscribi quo ad hoc, vt non possit semper Prælatus ex officio Iudicis, per viam scilicet Inquisitionis procedens delicta punire; ne de crimine infamatus, in administratione diuinorum cum aliorum scandalo, & contra bonum commune toleretur, non posse tamen Prælatum per viam accusationis ad instantiam partis delicta punire.Itaque cum in iure ciuili præscribantur delicta post quinquennium, hoc quinquennio elapso, in iure canonico per dictum Abbatis nulli accusare licebit, quod vbi ius Canonicum non disponit, iuri Cesareo standum, est vt colligitur ex cap.1. de noui op.nunc. Quod tamen in ijs Religionibus, in quibus visitationes Generales non fiunt nisi de sexennio in sexennium, vt in nostra Minimorum, non potest procedere.

Probatur ergo nostra conclusio, quia tale statutum est conforme iuri ciuili, nec est contrarium iuri Canonico, sed Religiosorum capitula habent potestatem faciendi statuta, quæ non sint contraria iuri canonico; ergo hoc statutum facere possunt. Vbi aduerte primo quod.

In nostra Religione Minimorum diuersis temporibfacta sunt circa hoc punctum varia statuta in capitulo Genuesi 6. nu.22. statutum est, *vt Generales non possent inquirere in suis visitationibus, nisi de ijs delictis, qua fuissent, perpetrata ab vltima visitatione sui prædecessoris vsque ad eam, quam ipsi facere prætendunt.* Quod statutum limitandum, & intelligendum est iuxtà dicta, nimirum, quòd non possit Generalis ad instantiam partis procedere, & inquirere, nisi de delictis intra illud tempus perpetratis: vt patet ex ipsis verbis statuti: Non autem quòd non possit inquirere de delictis, etiam antiquioribus, & extrà illud tempus, quæ essent in damnum communitatis.

In Capitulo Romano 4.nu.7. factum est statutum sequentis tenoris. *Quoniam compertum est, vt quidam fratres propriæ salutis immemores à suis Superioribus tempore visitationum sub sancta obed entiæ merito, alijsque ecclesiasticis grauioribus censuris adiurati, delinquentium fratrũ crimina tunc corrigenda dolose reticuerint, & successoribus visitatorib.ad nutum detegenda, liuore nescitur quo, & odio reseruauerint. Hanc super hoc legem patres inuiolabiliter seruandam statuerunt, videlicet, vt crimina inquisita à patre Generali, Prouincialibus, alijsque visitatoribus, tam in communi, quàm in particulari tempore suarũ visitationũ scita, & non publicata, quantumuis non punita, à successoribus superioribus non puniantur, sed potius puniantur eorum accusatores, Tum quia odio fratrem accusare dignoscuntur, tum etiam, quia adiurati tacuerunt, & negl gentes obedire superiorum mandato in excommunicationis sententiam lapsi sunt.*

Vbi aduerte secundò, quòd meritò; qui tempore visitationis tacuerunt, veniunt ab accusatione, denunciatione, & testimonio repellendi; quia præsumuntur rationabiliter suspecti: ex quo intra tempus constitutum non proposuerunt ius suum. Habetur expressè cap. cum in tua de his, qui matrimonium accusare possunt. Vbi Glossa verbo repellendus; & Innocentius eodem verbo. Verum tamen est, quòd si quis tempore visitationis non erat præsens, sed in itinere, vel ad concionandum in remota partes, & non sciuit, quod Prouincia, seu Conuentus visitaretur, vel erat ita morbo grauatus, vt apud se non esset: tunc cum non ex malitia tacuerit, castigari non solum non debet: sed admitti, vel ad accusandum, vel ad denunciandum, vel ad testificandũ.Habetur

d.cap. Cum in tua iuncta Glossa. Quod tamen limitat Innocentius, quando delictum à nullo accusatore fuerit accusatum, nam si accusatum fuerit, etiamsi legitimè absens ignorans superuenerit, non audiretur; quia iam prouisum est publico, vel priuato incommodo per delicti punitionem, vt suppono.

Tertiò, circa processus in ordine nostro Minimorum, statutum est in Capitulo Genuensi 5. num. 6. quod debeant iudicari à Generali, vel Prouinciali, durante tempore suorum officiorum; quod si ab ijs iudicati non fuerint, prohibentur à successoribus iudicari, & puniri, & expressè mandatur, vt de illis nulla mentio habeatur. Quod tamen limito iuxtà d. supià, nimirum, vt ij processus à successore non puniantur, qui puniti non fuerint ab eo, qui fabricauit; modo delicta in ijs contenta non sint in damnum communitatis: & ex passione superioris, ne puniretur delinquens, iudicati non fuerint, statutum autem intelligitur, vt ex ipso textu colligitur, quòd non iudicentur ad instantiam partis.

Quartò. Circa omnes processus determinatum est in Capitulo Valentiæ 4. n. 62. quod in Capitulo Generali, Pater Generalis deferat processus ab ipso fabricatos, & si nullus fratrum reclamauerit, se malè punitum fuisse, omnes coram Capitulo comburantur: si quis reclamauerit, suus processus non comburatur, sed examinandus, & iudicandus relinquatur successori; similiter de processibus factis à Prouinciali statuitur; quòd comburantur in Capitulo Prouinciali, vel tradantur comburendi Patri Generali illam prouinciam visitanti.

Circa quod est notandum 5. vt bene Notat Passatellus in Scholijs ex Genuensi nu. 6. quòd licet iure communi processus debeant seruari, vt si super his fuerit oborta contentio contra Iudicem, possit veritas declarari; quia alioquin si processus non apparet, semper contra illum præsumitur. Et propter multa alia bona, præsertim delinquentis terrorem, quæ adducit Grassius tom. 2. consil. lib. 2. de Iudicijs, consil. 1. difficul. 1. num. 1. & seq. Apud Religiosos tamen aliter esset faciendum; nam huiusmodi reseruatio est fomentum, & incentiuum odij, ad quod respiciens. Benedictus 11. relatus ab Antonino 3. p. tit. 9. cap. 7. §. 7. super statutis minorum præcipit; quòd intra biennium teneatur Prælatus terminare processus, aliàs elapso biennio, non possint amplius obesse.

Sed quia, crescentes in dies hominum malitia, concrematis processibus, ostendebantur aliquando sententiæ ad criminosos iam emendatos, & correctos infamandos, & terrendos; & quandoq; etiam sententiæ falsæ, & numquam à Superioribus emanatæ In capitulo Rom 6. n. 14. dub. 4. Mandante Illustr. ac Reuerendiss. Patre Fratre Augustino Calamino ordinis Prædicatorũ, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali pręsidente in d. capitulo; tãquàm vice Protectore Religionis, factum est sanctissimum, & iustissimum statutum, quo omnibus malis obuiãitur. Et est, quòd Processus conseruentur, sed nõ apud fratres particulares, nec apud Generales, vel Prouinciales: sed processus facti à Generali asseruẽtur, post finitũ illius Generalatum, in Archiuio communi pro tota Religione; quòd mandauit fieri in Conuentu Sanctissimæ Trinitatis de Vrbe, cum quatuor clauibus in d. cap. distributis: Processus verò facti à Prouinciali, finito illius officio, asseruentur in Archiuio Prouinciæ, quod fieri mãdauit in principali conuentu cuiuslibet Prouinciæ, similiter cum quatuor clauibus. Et quia ex hoc statuto vnũ videbatur oriri malũ, nimirum quòd crimina fratrũ semper essent in hominum memoriam duratura; cautũ est, vt processati processus, statim eo defuncto cõburãtur; Quo statuto.

Primo, adhibitum est remedium Iudici, qui, quotiescunque fuerit contrà eum suborta contentio, poterit se defendere, & veritatem declarare, & manifestare.

Secundo, prouisum est viris probis, quibus non leue quandoque incutiebatur fastidium, dùm contrà ipsos ostendebantur aliquæ sententiæ, quæ probatæ dicebantur in tali processu, tempore talis visitationis, à tali Generali, subscriptæ ab hominibus malignis, vel incognitis. Quod tamen ipsi nunquam somniauerant.

Tertio, satisfactum etiam est fini illi, propter quem seruati debent de iure communi processus, nimirum ad terrendos reos, & discolos, cum semper viuant processus, ipsis viuentibus; ex quibus argumenta, & indicia pro futuris temporibus sumi possunt.

Quarto, Præclusa est via malignitatibus eorum, qui apud se seruabant processus fabricatos contrà aliquos: & ostendebant ad eos infamandos, & de gradu suo dijciendos, quandò ipsis libebat: Huiusmodi enim processibus, reseruati si qui fuerint apud priuatos fratres, nulla est adhibenda fides: Immò quiuis prohibetur in dicto statuto sub pena excommunicationis, tenere apud se huiusmodi processus; vel etiam copias: seù etiam memorialia contrà aliquos fratres particulares, seù Prælatos.

CAP. XVII.

An præcipiente Prælato non reuelari secreta ordinis, subditus obedire teneatur.

DE hac quæstione tractat Rodriquez to. 2. quæst. regul q. 36. art. 3. vide Menochium de arbitrijs lib. 2. casu 537.

Notandum, quod per secreta ordinis intelligo ea, quæ foras publicata, maculã, infamiam vel damnũ aliquod Religioni, vel Conuentui, seù Prælatis, vel particularibus Religiosis parturiunt. Sic statutum est in capitulo Generali nostri Ordinis Minimorum Valentiæ 4. num. 13. & determinarunt etiam fratres Prædicatores in Capitulo generali Vlysipponæ celebrato anno 1618. Huiusmodi sunt dissensiones inter Fratres, & Prælatos: Prælatorum defectus, illorum priuationes, suspensiones: Fratrum carcerationes: pęnitentiæ graues, quæ grauia arguunt delicta: Fratrum particularium inimicitiæ, odia, dissensiones, defectus: quòd sit lusor, verbi gratia, concubinarius, comedon, ebrius: Defectus etiam naturales, & secreti, & apud solos cohabitantes noti, verbi gratia, quòd sit Spurius, ex maculato genere natus, &c. & denique. Quidquid minus nitoris communitati, vel priuato alicui Religioso afferre potest.

Dico primò, potest immò debet Prælatus præcipere subdito nõ reuelare secreta ordinis: & iste obedire maximè tenetur. Hãc sententiã omnes, vt puto, debẽt probare.

Probatur primo, quia potest Prælatus præcipere subdito omne iustum, & licitum secundum regulam, & iste tenetur obedire; sed quid iustius, & regulæ conformius quàm præcipere non reuelari secreta, per quæ ipsa Regula, & Religio maculatur, & polluitur.

Secundo, quod debeat, patet, quia tenetur Prælatus omnibus viribus, & posse procurare, vt fama sibi cõmissi gregis conseruetur, & amplietur; sic omnes Religiones benè ordinatæ imponunt pęnas graues reuelantibus ordinis secreta: Fratres Prædicatores sub excõmunicationis pena, vt patet ex eorum constitutionib. dis. 2. cap. 8. n. 9. Habent etiam fratres Minores, vt refert Spathanis tract. 10. de modò corrigendi Regul. par. 3. cap. 15. n. 5. & in ordine nostro Minimorum capitulo Valent. 4. nu. 63. apponitur pęna duorum mensium carceris, & cap. Rom. 2. n. 33. iubentur huiusmodi reuelatores de conuentibus, in quibus degunt, & in quibus reuelarũt, transferri. Quod idem habetur in capit. Tholosano num. 71. vbi additur, quòd grauiter debent puniri in conuentibus, ad quos transmissi fuerint.

Dico secundo, reuelare secreta ordinis est grauissimũ peccatum, in se multa complectens peccata, specie distincta, maximeque detestabilia.

Probatur, qui facit contrà plures virtutes distinctas specie, tot committit peccata distincta specie, quot sunt virtutes, contrà quas facit; vt est communis sententia, & habet in specie Azor tom. 1. inst. moral. lib. 4. cap. 2. quæst. 5. & patet in adulterio coniugati, cum coniugata, in quo interueniunt tria peccata specie distincta; quia fit contra tres virtutes specie distinctas. Primum est simplicis fornicationis contra castitatem: Secundum infidelitatis,

tis, contrà fidelitatem proprio coniugi promissam: Tertium iniustitiæ, contra iustitiam coniugi alterius illatam: quæ dicuntur adulteria ex vtraq; parte, vnde nec sufficit in confessione dicere, Ego peccaui cum coniugata, sed debet dici, Ego coniugatus peccaui cu coniugata. Colligitur hæc doctr. ex D. Tho. par. 2. q. 73. ar. 5. ad 1. vbi ait, *quod adulterium non solùm pertinet ad peccatum luxuriæ, sed etiam pertinet ad peccatum iniustitiæ*: Sed qui reuelat secreta Religionis, facit primò contra obedientiam debitam Prælato cui tenetur obedire in rebus licitis (supposito, quòd ad id, eum Prælatus astrinxerit.)

Secundò facit contra iustitiam, damnificat enim proximum, & confratrem suum, illum infamando in re graui, Ex qua damnificatione vlterius resultat damnum in totam communitatem. Hoc est enim sæcularium genio, vt vno Religioso infirmo, & peccatore cognito, statim acclament omnes peccatores, & infirmos, vt dicebamus ex August. & habet D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. corpore, & Bonauentura quæst. 16. super regulam S. Francisci *Ex hoc*, inquit, *arguitur stoliditas sæcularium quorumdam, qui dum vident aliquem Religiosum in aliquo offendere, omnes Religiosos, despiciunt quasi omnes tales sint; Cum ipsis videretur iniustum, si quis eos propter aliena vitia, deteriores haberet*; Ratio autem huius est, quæ redditur Ecclesiastes 10. *Sed, & in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat*.

Adde, quòd si huiusmodi secreta reuelet ex odio, & intentione detrahendi, peccat speciali peccato odij, & detractionis, contra charitatem proximo debitam, vt habet Azor. loco cit.

Tertio, peccat speciali peccato scandali, licet scandalizandi expressam intentionem non habeat; quia præbet occasionem illis, quibus reuelat, murmurandi, & malè sentiendi, de Religiosis, & Religione: præsertim si ex pusillorum hominum genere sint. Quod enim non sit necesse habere expressam intentionem, scandalizandi, ad hoc, vt quis peccet speciali peccato scandali; tenet Syluest. verbo scandalum q. 2. fine, Nauarr. in summ. cap. 6. num. 19. & dist. 5. de pœnit. capit. consideret, §. animaduertere num. 9. & alij, quos refert, & sequitur Valent. to. 3. disp. 3. quæst. 18. p. 4. col. 4. versu Hæc posterior sententia, qui id per multa probat, & benè, ad quod simul cum Syluestro, citat etiam D. Thom.

Verum quidem est, quòd si persona, cui reuelarentur secreta, esset prudens, & cordata, quæ non inde occasionem murmurandi assumeret, sed potius ipsum reuelantem redargueret: vel illius infirmitatibus compateretur, hoc casu ab hoc speciali peccato scandali excusaretur reuelans.

Grauissimum itaq; crimen ex multis compactum criminibus, reuelare secreta, omni æuo, & ætate damnatum, grauissimaque pœna mulctatum. Sic apud Ethnicos ferunt Sisyphum illum, quia Deorum arcana hominibus patefecit, eam apud Inferos sustinere pœnam; vt delatum ingens saxum ad verticem montis, inde ad calcem deiectum, iterumque ad eundem verticem reportet, sicque perpetuo labores lassetur, Auctor est Seruius ad v. 6. Aeneidos. Sic Tarquinius Romanorum Rex, Marcum Tullium duum virum, quòd librum secreta ciuilium sacrorum continentem, custodiæ suæ commissum, corruptus largitione, Petronio Sabino describendum dedisset, culeo insutum in mare abijci iussit, refert ex Valerio Salzedo ad pract. Diaz cap. 106. & addit, quod apud Aegyptios reuelanti secreta lingua abscindebatur.

In scriptura maxime detestatur hoc vitium, Prou. 11. *Fraudulenter ambulat, qui suis reuelat arcana*, & cap. 20. *Cum eo, qui reuelat mysteria, ne commisceaeris*, & cap. 25. *secretum extraneo ne reueles: ne fortè insultet tibi cum audierit, & exprobare non cesset*; & Ecclesiast. 27. *Denudare amici mysteria, desperatio est animæ infelicis*. De istis rectè potest explicari illud Genes. 9. *Cum vidisset Cham, verenda patris sui esse nudata, nunciauit duobus fratribus suis foras*: nota illud *foras*. Meritò itaque isti nomine Religioso indigni, qui matris suæ pudenda patefaciunt, sicut Cham, maledictionem Dei merentur quam sine dubio incurrent; vt habetur c. sententia 2. q. 7. vbi dicitur, *Sententia Cham si ij Noe damnantur, qui suorum Doctorum, vel præpositorum culpam produnt*; idest extrà claustra peruulgant.

Talis est huiusmodi reuelatio regularis vitæ Religionis destructio, Conuentuum dissipatio, morum relaxatio, boni nominis amissio, existimationis exananitio, ipsorum quoque reuelantium infamatio, omnium criminum atrocissima culpa, meritò rigorosissima pena luenda, vt luitur in omnibus benè rectis Religionibus Quod late prosequitur Iulius Nigronus in com. regularum communium Societatis Iesu regul. 38. num. 6.

§. *Vnicus quorum Religiosorum sit proprium hoc vitium.*

TRium generum hominum est proprium hoc vitium curiosorum, loquacium, & vinosorum. Curiosorum hominum commune vitium, de quibus Plutarchus lib. de curiositate multa dicit, præsertim, quod *tranquillitatem, & silentium ferre non possunt*, vt habet columna 4. in medio; *& morbus est*, inquit, *improbitate abundans*, & addit, *Curiositatem non posse non subsequi maledicentiam*, & Aug. lib. 10. confessionum; *Curiosos*, ait, *esse promptos ad cognoscendam vitam alienam, desidiosos ad corrigendam suam*. & Ecclesiast. 3. dicitur, *insuper vacuis rebus noli scrutari sensum tuum multipliciter: non est tibi necessarium ea, quæ sunt abscondita videre oculis tuis; de ea re, quæ te non molestat, ne certaueris: & in pluribus operibus tuis non eris curiosus*. Intolerabilis gens, quæ aliquem nacta infinitis molit quæstionibus ad sudorem vsque, id sibi contigisse narrat Oratius Satyra nona.

Misere discedere quærens,
Ire modò ocyus, interdum consistere, in aurem
Discere nescio quid puero: cum sudor ad imos
Manaret talos.

Scitè Aristoteles vexatus à quodam, & importunis quæstionibus, absurdisque narrationibus exagitatus, dicenti subinde: *Nonne hoc mirum est Aristoteles? non perfectò*, inquit, *hoc est mirum, sed si quis pedibus præditus te sustinet*; Ita refert Martinus de Roa singularium locorum lib. 6. cap. 11. in fine.

Loquacium hominum est etiam hoc vitium; omnis enim curiosus loquax, hac enim mente, vt publicet peruestigat; vnde Oratius ad Lollium.

Percunctatorem fugito, nam garrulus idem est.
Nec retinent patula commissa fideliter aures.

Et Plutarchus in lib. de garrulitate col. 6. in medio, ait, *Multa audire volunt loquaces, vt multa habeant, quæ dicant: ac maximè abscondita, & arcana scrutantur, atque inuestigant*. Tamque est proprium hoc vitium garrulorum, vt disrumpi videantur, quamdiu retectum tenet, quod perbelle dicitur Ecclesiast. 19. *Audisti verbum aduersus proximum tuum, commoriatur in te, fidens quoniam non te disrumpet*; fidem dat illis publicam sapiens, tutosque reddit, quod celantes non disrumpentur, contrarium namque ipsi existimant.

Vinosorum etiam familiare vitium; vnde benè Plato lib. 1. de legib. *Nullum, ait, esse tormentum minus sumptuosum, minusq; noxium ac periculosum, quam vinum, ad explorandos hominum effectus ac mores*; & Plin. lib. 15. c. 22. scribit vinum viq; adeo mentis arcana prodere, vt mortifera etiam inter pocula loquantur homines, & ne per iugulum quidem redituras voces contineantur, & celebratur Persæ cuiusdam apophtegma, qui negauit tormentis opus esse ac exquirendum verum, vino enim rectius elici, & est apud Græcos prouerbium, quod in corde sobrij, id in lingua Ebrij, & Euripides apud Atheneum.

Aurum alit argentum fabri dignoscitur igni
Vinum hominis prodens arguit ingenium.

Plura id genus videri possunt apud Manutium in adagijs præcertim pag. 415.

& Oratius ad Lollium.

Arcanum neque tu scrutaberis illius vnquam,
Commissumque teges, & vino tortus, & ira,

Et lib. 2. epist. 5.

Quid non ebrietas designat? operta recludit.

Infame vitium ebrietas, & homine Religioso maximè indignum. Contra quod tam scriptura sacra, quam patres multa dicunt Esaiæ 5. *Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum vsque ad vesperam, vt vino æstuetis,* & Prouerb. 23. *Cui væ? cuius patri væ? cui rixæ? cui souea? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? non ne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? Ne intuearis vinum quando flauescit, cum splenduerit in vitro color eius: ingreditur blande, sed in nouissimo mordebit, vt coluber, & sicut regulus venena diffundet,* & Ecclesiastici 19. *Operarius ebriosus non locupletabitur,* & Sanctus Basil. homil. 14. de ebriet. *Ebrietas dæmon est voluntarius ex voluptate animis nostris inditus; ebrietas malitiæ mater, virtutis inimica, forte virum reddit ignauum, ex temperante facit lasciuum, iustitiam ignorat prudentiam extinguit; sicut enim aqua igni est aduersa, sic vinum immodicum rationi, &c. quid, quæso, sunt ebrij aliud, quam gentium idola? oculos habent, & non vident.* S. Ambrosius in libro de Elia, & ieiunio. *Ebrietas fomentum libidinis, ebrietas incentiuum insaniæ, ebrietas venenum insipientiæ. Hæc sensus hominum mutat, & formas: per hanc fiunt ex hominibus equi adhinnientes, &c. vocem amittunt, colore variantur, oculis ignescunt, ore anhelant, fremunt naribus, in furore ardescunt, sensu excedunt.* Et infra, *quid autem obtestationes potantium loquar? quid memorem sacramenta, quæ violare nefas arbitrantur? bibamus, inquiunt, pro salute Imperatorum, & qui non biberit sit reus in deuotione, videtur enim non amare Imperatorem, qui pro eius salute non biberit, ô piæ deuotionis obsequium, &c. ô stultissima hominum, qui ebrietatem sacrificium putant, qui æstimant, illos ebrietate placare, qui ieiunio passiones sustinere didicerunt.* & Chrys. hom. ad populum. *Ebrius dæmon est voluntarius, mortuus animatus, morbus veniam non habens, ruina excusatione carens, commune generis nostri opprobrium.* & hom. 58. in Matth. *quanto melior asinus ebrioso est, quanto canis præstantior?* Aug. ser. 251. de tempore, *cum ebrietatis malum sit graue vitium, & Deo odibile, ita per vniuersum mundum à pluribus in consuetudinem missum est, vt iam nec putetur esse peccatum.* Et ser. 232. *qui credit ebrietatem paruum esse peccatum, si se nō emendauerit, & pro ipsa ebrietate pœnitentiam non egerit, cum adulteris, & homicidis æterna sine remedio illum pœna cruciabit.* Et Isidorus lib. 2. de sum. bono cap. 13. *Plerisque laus est multum bibere, & non inebriari. Audiant hi aduersum se dicentem prophetam* (Esaiam c. 5.) *væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem,* id est væ heluones, qui ad omnia inualidi infirmi, inepti, & insulsi estis, & solum valetis, & sapitis in vino; & fortes estis, & strenui non contra hostes, sed ad exhauriendos calices: gigantes estis non ad bellandum, sed ad porandum.

Audiamus poetas. Virgilius de vino, & Venere.

Nec Veneris, nec tu vini capiaris amore.
Vno namque modo vina venusque nocent.
Vt Venus eneruat vires, sic copia vini,
Et tentat gressus, debilitatque pedes.

Ouidius lib. 1. amorum elegia 6.

Nox, & amor, vinumque nihil moderabile suadent,
Illa pudore vacat, liber, amorque metu.

Plautus in Pseudulo.

Magnum hoc vitium est vino.
Pedes captat primum, luctator dolosus est,

Quo circa Bacchus ipse tres crateres conuiuio præfiniuit, vt est apud Ebulum, & refert à lapide capit. 5. in Esaiam vers. 11. his versibus.

Tres tantum ego sanis crateres misceo:
Vnum valetudinis, secundum amoris, saporis tertium:
Quo, qui sapere solent, eunt hausto domum.
Nam quartus haud est amplius crater meus,
Sed contumeliæ. Velut hunc proximus.
Clamoris, hunc sequitur commissandi furor.
Ita septimus habet vulnera; octauus forum,
Nonusque stomachum. At decimus est insania.

Vnde Sacerdos ebrietati deseruiens, nisi desistat, est deponendus, cap. Episcopus d. 35. & in ebrietate comprehensus, triginta diebus a communione præcipitur abstinere; Et clericus, seù non Sacerdos verberibus subijci cap. Antè omnia dist. eadem, in qua multa de ebrietate dicuntur. Quod deberent multum aduertere Superiores, & tali nota mactatos corrigere; quod si sæpius correcti non se emendauerint, eijciant à Religione, vt eam desinant vilipendere, & infamare.

Isti sunt, qui arcana reuelant Religionis, in eiusdem dedecus, & opprobrium; vnde quando constat de huiusmodi reuelationibus, & non constat de reuelante: curiositas; garrulitas, & vinositas sunt proditoris huiusmodi manifesta indicia; & Prælati non deberent cessare, verbis, & verberibus tales signatas pecudes coercere.

CAP. XVIII.

Vtrum subditus possit impetrare Visitatorem contra Prælatum.

NOto primò, quòd non intendo hic, quæ ad visitationis materiam pertinent, tractare; multa enim dixi alibi, & multò plura dicam tom. 2. cum de Prælatis, ad quos interest hæc materies visitationis; Hic solum pro nunc ditis intendo inuestigare, præcipuè cum regulam nostram nitimerum, & regularia statuta; An possit subditus contrà Prælatum malè viuentem, vel malè gubernantem, & regentem Prouinciam (de Prouinciali enim loquor) impetrare Visitatorem extrà ordinarium tempus visitationis.

Noto secundo, multi sunt casus, in quibus Prælatus regularis potest deponi, & officio, quo fungitur, priuari. Primò, si est dilapidator bonorum Monasterij. Secundò, si incontinenter viuit. Tertio, si regulam destruit, eamque relaxat in se ipso, & in alijs, qui ad illius exemplum effrænatè viuunt; & alij similes, de quibus Panorm. in cap. Monachi de statu Monachorum n. 5. & 6. & in cap. vt si Clerici, & cap. cum non ab homine de iudicijs. Habetur dicto capite *Monachi*, fin.

Noto tertiò, ad hoc vt possint subditi tuta conscientia petere Visitatorem à Generali, vel Illustriss. Protectore contrà Prælatum, debent prius illum corrigere, bis, ter, aut quater, vel etiam quinquies, seruato ordine correctionis fraternæ, eo modo, de quo infrà; nam secus ex odio procedere conuincerentur: debentque Prælati excessus esse ità notorij, & irreparabiles, vt nocumentum graue sint allaturi, tùm communitati, tùm particularibus, nisi illis prouideatur; vt zelo boni communis ducti, Visitatorem petentes appareant.

Dico primò, licitum est subditis, qui habent Prælatum incontinenter, & relaxatè viuentem, seù scandalosè, vel dilapidantem bona Monasterij: regulamque non obseruantem, sed potiùs destruentem, & ad interitum suo exemplo alios trahentem conuenire, & eum accusare apud Patrem, Generalem, seù Protectorem (ipso Generali negligente, seù renuente, vel parum pendente) ab ipsoque Generali, vel Protectore; visitatorem contrà talem Prælatum impetrare, vt puniatur, & deponatur, ita Rodriquez tom. 2. quæst. regul. q. 35. art. 2.

Probatur primò, ex multis capitibus, quæ affert Gratianus 2. quæst. 7. cap. Præsumunt, cap. quapropter, cap. si quid, cap. Metrapolitanum, & cap. sicut inquit, vbi dicitur, *Sicut, inquit, laudabile, discretumque est reuerentiam, & honorem debitum exhibere Prælatis, ità rectitudinis, & Dei timoris est, Si qua inter eos correctione indigent, nulla dissimulatione postponere, ne totum quòd absit, corpus incipiat morbus inuadere, Si languor non fuerit curatus in capite;* Ex quibus patet, quòd non solum licitum est subditos Prælatum accusare, contraq; ipsum Visitatorem impetrare, sed etiam quandoque debent pro salute totius communitatis, id facere.

Secun-

Secundò probatur, ex Trid. seff. 25. cap. 1. de Regularibus, vbi dicitur, quod à Prælatis Regularibus, quæ ad substantiam vitæ regularis pertinent, relaxari non possunt? & reddit rationem, *Si enim illa*, inquit, *quæ bases sunt, & fundamentum totius regularis disciplinæ, exactè non fuerint cõseruata, totũ corruat ad ficiũ necesse est*. Ergo Prælatus hæc relaxans in se ipso, exemploque suo ad idem cæteros trahens, est omnium deponendus; ergo subditi, quæ ad talem depositionem necessaria sunt, possunt omnia procurare.

Tertio, ad omnia membra particularia pertinet conseruatio totius; sed si dissimuletur iste Prælatus, periclitatur totum Religionis, vel Prouinciæ, alicuius particularis corpus? ergo possunt, & debent membra pro totius conseruatione, etiam cum periculo proprio clamare, scribere, accusare, Visitatorem petere.

Aductto tamen in accusatione Prælatorum, non debere admitti quoscumque testes indifferenter, sed eos, qui sint tantùm omni exceptione maiores, & omninò irreprehensibiles, vt habetur cap. criminationes 2. quæst. 7. & prorsus excludendos puto in ordine nostro Minimorum ab accusatione, seù iudiciali denunciationes, vel etiam testificatione eos conuersos, quos oblatos vocamus; quod nihil prosuadeo propter id, quod habet Damasus Papa cap. Sacerdotes 2. quæst. 7.

Dico secundò, circa modum impetrandi talem Visitatorem, in nostra statutis, cap. Valentino 4. num. 40. Ità determinandum est. *Statuerunt deindè ad tollendas rebelliones, & conspirationes, vt nullus ad Superiorem recurrat contrà Prouincialem impetrando Visitatorem, nisi habeat cõmissionem à maiori parte correctorum illius Prouinciæ*, & apponitur pœna contrarium facientibus. *Nec per hoc prohibetur, quia fratres possint scribere ad Patrem Generalem de suo Prouinciali*. Quod statutum habent etiam fratres Prædicatores, vt patet ex eorum Constitutionibus d. 1. cap. 19. & in capitulo Messiliensi 1. nu. 60. statuitur, quòd Visitatores non mittantur, nisi præcedat petitio maioris partis Prouinciæ; & quòd non mittantur tales Visitatores extraordinarij, nisi post festum S. Michaelis Archangeli, vel post Pascha Resurrectionis: Ità vt dicti Visitatores non possint visitare, nisi post dictum festum S. Michaelis, vsque ad finem mensis Iunij, vt declaratur in dubijs missis ab Illustrissimo Cardinali de Nazaret nostræ Religionis Protectore ad dictum capitulum Massiliense resoluendis, dub. 8. Atque ita, id quod dicitur in nostris Constitutionibus d. cap. Valent. 4. num. 28. quòd tempore capituli non sunt faciendæ priuationes, per tempus capituli posset forte intelligi spatiũ trium mensium Iulij, Augusti, Septembris, quo ad capitula prouincialia, & intermedia, quo verò ad capitula localia, spatium, quòd est à medietate Iunij, vsq; ad medietatem Septembris. Quòd etiam innuitur in decretis Clementis Octaui missis ad capitulum Genuense; quatenus decernitur, quod dicto tempore non possint amoueri fratres de suis localitatibus, nisi obstarent verba dicti capituli, Valent. num. 28.

Sed quæres potest ne Pater Generalis contra talem formam mittere Visitatorem?

Respondeo non posse, quia non potest contrauenire statutis factis à Capitulo Generali, quod supra ipsum est, inferior enim in superiorem imperium non habet; vt dicitur cap. Inferior d. 21. & Clementina Ne Romani de elect. §. 1. & hoc maximè, cum inferior à superiore recipit potestatem, vt notat Glossa in dict. Clementina verb. Inferiorem, vt est in casu nostro in quo Generalis à Capitulo Generali recipit potestatem.

At inquies potest in hoc statuto Generalis dispensare. Respondeo, de hoc dicam latiùs lib. 2. hic solum, quòd ad dispensandum requiritur semper iusta causa, alioquin nõ valet, vt diximus, quia nescio, an hic intercedat secundo, quod in præiudicium tertij, & præsertim communitatis, etiam aliqua causa subsistente, non est dispensandum, absque consensu interesse patientis, vel communitatis, seù maioris partis illius, ad quod adduco textum in cap. presentium 1. q. 5. & videtur dicere Syluest. verbo dispensat. q. 4. num. 7.

Ex quo sequitur, quòd si his non obstantibus, mittat nihilominus Pater Generalis Visitatorem ad prouinciã visitandam, non tenentur fratres illius prouinciæ talem Visitatorem recipere, tum quia contra statuta venit, tum quia illi Prouinciæ fit iniustitia, & iniusto præcepto nemo tenetur obedire: etiamsi præceptum recipiendi sub mortali obliget: etiamsi sub pena excommunicationis; vt habetur cap. sollicitudinem, §. si verò de appellationibus. Denique non potest pater Generalis mittere talem Visitatorem contra hanc formam; quia videretur fouere rebelliones, & conspirationes, quas præcisè intendit dictum statutum cauere.

Dico tertiò, quòd quandò mittitur Visitator, debitis modis, vt dictum est, impetratus, debent illi assignari duo socij, aliter ad explendum munus visitationis à Prouinciali illius respectiuè Prouinciæ non admittatur. Ità habetur in dicto Capitulo Valent. 4. n. 39. quod est valdè conforme regulæ nostræ, quæ omnibus superioribus, Generalibus, Prouincialibus, Correctoribus tres socios assignat: quorum prouido suffulti consilio, commissa sibi negotia, discrete, ac sapienter discernant, vt dicitur in Regula num. 51. & congruit cap. *quoniam contra*, de probat. Qui socij debent semper assistere Patri Generali, & Patri Prouinciali tempore visitationis, vt determinatum est per fœlicis recordationis Clementem VIII. in ordinationibus missis ad Capitulum Generale, celebratum Genuæ anno 1596. de quibus alibi facta est mentio, & fiet.

Vbi aduerte, quod si Visitatori, etiam legitime impetrato, non fuerint assignati prædicti duo socij, non tenebitur Prouincialis Prouinciæ visitandæ eum, quo ad effectum visitationis, recipere; tunc enim valet illa regula, *Quæ contra ius fiunt, debent vtique pro infectis haberi*, quæ est 64. de regul. iur. in 6. cum præsertim statutum habeat annexam perpetuam prohibitionis causam, annulletque factum in contrarium, tribuatque Prouinciali facultatem Visitatorem non admittendi, si plenè non fuerit obseruatum.

§. Primus, Vtrum possit Pater Generalis semel visitata aliqua Prouincia, ad libitum suum eam iterum per se, vel per Visitatorem à se missum visitare.

POstquam visitauit Pater Generalis Minimorum aliquam Prouinciam, durante termino sui Generalatus, vult etiam iterum visitare, nullo reclamante, non instantibus ijs, quibus incumbit; sed solum propter suos determinatos fines, vt nodum in scirpo quærat, quæritur, an id possit tuta conscientia facere, & an Prouincia talem visitationem teneatur admittere.

Dicendum, est non posse Patrem Generalem vnam Prouinciam iam visitatam pro suo libito absque instantia eorum, quibus incumbit, iterum visitare.

Probatur primò, quia ex antiqua consuetudine Religionis, quæ pro lege seruanda est, vt dicitur Cap. Videtur de his, qui matrimonium accusare possunt, & alijs testibus, quos adducit Glossa dict. Cap. verbo antiqua consuetudine, Vnus Generalis semel tantum visitat totam Religionem: nec vnquam visum est, quod aliquis Generalis voluerit in suo Generalatu vnam Prouinciam bis visitare, absque legitima causa. Quæ causa legitima, diximus, quòd est, quando maior pars Correctorum Prouinciæ instat, vt iterum visitetur: vel etiam hoc facit maior pars fratrum.

Secundo, per decreta Clementis VIII. publicata in Capitulo Genuensi 6. anno 1596. Mandatur Generali, vt personaliter visitet totam Religionem, & deindè Romam se conferat (si per tempus ante Capitulum Generale celebrandum ei licebit) ad reddendam rationem bonæ administrationis. Ex quibus colligitur, quòd de mente Pontificis sufficit, quod Generalis, durante suo

Gene-

Generalatum, semel tantum totam Religionem visitet.

Tertio. Hoc colligitur expressè ex motu proprio Pauli V. super extensione officij Generalatus ad sexennium, Dato Romæ sub annulo piscatoris anno 1605. die prima Octobris. Quod incipit. *Cum sicut accepimus*, vbi principalis ratio, quare Pontifex extenderit Generalatum ad sexennium, hæc assignatur. *Quia cum propagarentur in dies domus familiæ Minimorum, non poterat Generalis, sicut tenebatur omnes Conuentus visitare. Immò, & quos visitabat, ita festinanter visitabat, vt ex tali visitatione parum, vel nullum emolumentum in Religionem resultaret.* Ergo ex mente Pontificis debet Generalis totum tẽpus sui Generalatus expendere in diligenti visitatione Religionis, illudque sibi prudenter diuidere; ergo non potest vnam Prouinciam bis visitare, absque legitima causa: alijs Prouincijs præsertim nondum visitatis.

Quarto probatur ex altera ratione, quam affert dictus Paulus V in prædicta extensione, nimirum *ad vitandos sumptus, & expensas*, Sed in visitationibus huiusmodi multæ, & intolerabiles fiunt expensæ, non solum pro cibo, & potu, sed pro equitibus, & ratis: quæ quandoque tam sunt extremæ, vt Prouincias pauperiores, non de facili extinguendo grauent ære alieno, ad quas omnes, & singulas eum, tales videtur Pontifex extensionem fecisse. Licet enim solum loquatur de expensis faciendis pro eundo ad Capitulum Generale; cum tamen militet eadem omnino ratio, potest ad hunc etiam casum extẽdere; vt habetur Cap. translato de Constitutionibus, & habet Panorm. in cap. Coram de electione num. 4. ergo contra mentem Pontificis est, absque legitima causa Prouinciam bis visitare, tales expensas causando.

Quinto probatur, ex Trid. sess. 24. cap. 3. de Refor. vbi scopus, & finis visitationum dicitur esse, *Sanam doctrinam inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, & subiectas oues cohortationibus, & admonitionibus ad Religionem, & pacem accendere*. Ergo vbi talis necessitas non fuerit coercendi, & ad pacem accendendi, quia omnia benè se habent, quietè omnes, & pacificè vitam ducunt, mediante bono regimine Patris Prouincialis talem Prouinciam moderantis, non poterit Pater Generalis semel visitatam, eam iterum extrà tempus visitare. Neque dicas, quòd visitabit ad bonos mores tuendos, & sanam doctrinam inducendam; quia cum hoc fecerit per suam primam visitationem, debet ei sufficere, & onus relinquere suo successori; lætarique, quod ab ipso instituta in tali Prouincia obseruentur, & durent; quod in eius non paruam resultat Gloriam.

Sexto, quia idem Tridentinum sess. 25. de regular. c. 1. præcipit Prælatis, vt suis temporibus visitationes facere non prætermittant. Ergo vetat extra tempus visitare, saltem absque legitima causa.

Septimo, quia absque legitima causa extra tempus volens visitare Generalis, conuincitur procedere ex aliquo suo particulari interesse, seù ex odio, & malignitate, sed non est malitijs hominum indulgẽdum, iuxtà legem in fundo ff de rei vendicatione, vt habet Nauar. comm. 4. de Regular. num. 23. versu 4. potest agere.

Arcebijcies primo, ex Regula Minimorum nu. 46. & constit Greg. XIII. pro ipsis Minimis, quæ incipit. *Ex pastoralis officij*, data Romæ 27. Martij 1576. & habetur in nostra Regula post ceremonias pag. 22. possunt Generales quoscunque Visitatores in quamcunq; Prouinciam, vbi, & quandò sibi expedire videbitur, transmittere, nec possunt Correctores locales, aut Prouinciales, seù quicũque alij fratres dictis Visitatoribus, à Generali pro Prouincijs visitandis missis, resistere, vel se opponere, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ipsi Pontifici reseruatæ; & sub pœna priuationis officiorum.

Respondeo primò. Magis esse attendendum ad mentem statuentis, quam ad verba statuti, vt habetur expressè c. Humanæ 22. q. 5. & iuxta mentem statutum est obseruandum: etiamsi verba videantur contraria; vt habet Syluest. verbo Dispensatio q. 4. n. 7. Mens autem statuẽtis ex ipso proemio statuti colligitur, vt Panorm. in cap. aduersus n. 2. de immunit. Ecclesiæ. Relatum est Pontifici, quòd cum quidam Vicarij Generales in diuersis partibus Religionis Minimorum contrà eiusdem ordinis statuta multa presumpsissent, dubitassetq; Generalis tunc temporis officio fungens, ne, si mitteret aliquos Visitatores, vt debebat, ad eos visitandos, ipsi Vicarij, vt qui de suis actionibus melius sibi ipsis optimè erant conscij, eos non reciperent, Comitiaque contra ipsos erigerent, eisque se pro posse opponerent, supplicauit Sanctissimo pro remedio, qui tale adhibuit, vt supra in obiectione. At nos sumus in differenti casu, hic enim agitur de Prouincia benè visitata, quietè, & pacificè se habente cum Prouinciali, contrà quem non reclamatur, vt reclamabatur contrà illos Vicarios.

Secundo respondeo, quod quando dicitur, quòd Pater Generalis potest mittere ad libitum Visitatores: additur ferè semper, si expediens fuerit, vt necessario debet semper intelligi, quoties fuerit necessarium, & vtile, quod etiá debet intelligi in Bulla illa Gregorij. Neque enim credendum est, voluisse Pontificem, vt sine causa posset Generalis mittere istos Visitatores, ad grauandas Prouincias, & fratres illius, non solum in expensis: sed & multò magis in existimatione; quando enim mittuntur tales Visitatores extra tempus in aliquam Prouinciam, mali quid, homines semper scientes suspicantur.

Obijcies secundò. in dubijs resoluendis missis ab Illustrissimo de Nazaret ad Capitulum Generale Massiliense dubio octauo, dicitur, quòd Generalis debeat per se, vel per Visitatores singulis triennijs prouincias visitare.

Respondeo. Illa dubia in dicto Capitulo Massiliensi non fuisse inserta, & ideò parum, vel nihil firmitatis obtinere. Secundo posse intelligi de visitatione cum causa legitima, vel tertio nunquam fuisse acceptatas determinationes illorum dubiorum, & præsertim huius: immò vsu contrario fuisse antiquatas. Quare in facti contingenti rationabiliter fuit repulsus à secunda visitatione Prouinciæ Neapolis, quam intendebat P. Pr. Didacus Arias Generalis, qui fuit electus in dicto Capitulo Massiliensi cum consensu, vt audio Illustriss. Domini Cardinalis Lancelloti, tunc temporis Religionis Viceprotectoris.

§. Secundus, Vtrum quando necessariò debet mitti Visitator à Generali, vel Protectore, debeat esse de corpore eiusdem Religionis.

DIco primo Papa potest subijcere Regulares quoscunque visitandos Religiosis alterius professionis, etiam Clericis sæcularibus. Ità Abbas in Cap. Officij de elect. num. 4. Rodriq. tom. 2. quæst. reg. quæst. 52. art. 7. & communiter.

Probatur primò, quia hi Doctores dicunt, quòd Religiosus alterius Professionis, seù etiam Clericus sæcularis, potest per Papam promoueri ad dignitatem in ordine, in quo non est professus; ergo multo magis debent id dicere de Visitatore.

Secundò, quia hoc est de iure positiuo, super quo Papa habet plenariam potestatem.

Dico secundo, certissimum est non posse Generalem subijcere visitandam aliquam Prouinciam Religiosis alterius professionis, vel Clericis etiam sæcularibus.

Probatur, quia Generalis non potest se extendere, nisi quantum illi per Regulam, & Regularia statuta conceditur: Certum est autem, quòd hoc illi non concedunt sua regularia statuta.

Dico tertio, nec Protector potest mittere ad visitãdam aliquam Prouinciam Religiosum alterius professionis; etiamsi Clericus sæcularis sit, Ita Rodriq. tom. 3. quæst. Regul. q. 77. art. 9. & tom. 2. q. 4. art. 2. & q. 52. artic. 7. Pro qua conclusione cito etiam omnes illos, qui tenent, non posse in Prælatum Religiosi nisi eligi Religiosum, alterius ordinis, vel habitus, vt Abbas in cap. officij de elect. num. 4. Antoninus 2. par. tit. 19. cap. 2. § 6. Syluest. verbo electio 1. q. 14. num 15. Tabien. verbo electio §. 16. Ange-

lus

lus eodem §. 13. Rosella eodem 1. num. 35. Pisanella ibidem §. Quis non potest eligi, & alij communiter; nam munus visitationis Prælaturam, & Præfectuтam dicit. Et rationes, quæ adducuntur, militant tàm pro Prælatis, quàm pro Visitatoribus, vt dicam conclus. 5.

Probatur primò, quia Visitator alterius professionis non potest esse instructus in regula illorum Religiosorum, quorum Prouinciam visitare intendit, ergo benè eam visitare non potest, vt dicitur cap. officij de elect. & in Concil. Trident. sess. 25. cap. 21. de reform. Quomodo enim præibit, qui nunquam iuit per illud iter.

Secundò, quia sic arateтur in boue, & asino contrà id, quod habetur Deut. 22. quod expendit Glossa in cap. officij verbo Incontinenti; ad hoc etiam facit Clementina prim. de elect. vbi expressè prohibetur, eleuari ad Prælaturam Religiosorum, qui non est in ea Religione professus; *Cum hoc*, inquit Papa, *rationi consonum non sit.*

Tertiò, quia, & si esset instructus in ea Religione, quam sumit visitandam Religiosus alterius professionis, non est tamen in ea expertus, vt ait dicta Glossa in cap. officij, *& graue est inexpertos diuinis obsequijs applicare*, vt habetur cap. Monasterijs 19. q. 3. & habet Panormit. in d. cap. officij num. 4.

Quarto probatur, specialiter ex priuilegijs Innocent. VIII. concessis Cistersiensibus, quæ refert Rodriquez tom. 3. quæst. reg. q. 77. art. 9. quibus statuit, quòd Monasteria dicti ordinis non possint visitari ab alijs, quàm à Monachis eiusdem ordinis: & hoc in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub Ecclesiasticis censuris præcipit quibuscunque Visitatoribus, quacunque præfulgeant dignitate: declarans irritum, ac inane quicquid contrà hoc priuilegium factum fuerit, quo priuilegio gaudent omnes communicationem habentes.

Quintò, quia ad id non se extendunt literæ Protectoriarum à Pontificibus concessæ Protectoribus, vt patet ex Bulla Gregor. XI. quam refert Cherubinus tom. 1. sui Bullarij in Gregorio XI. pag. 221. Approbata, & confirmata à Sixto IV. qui eam vtilem fuisse expertum se, asserit, cum esset in minoribus, pro vt refert idem Cherubinus ibi in Sixto IV. fol. 334. quam etiam confirmauit Iulius II. Gregorius XIII. & Paulus V. vt refert idem Cherubinus tom. 3. Bullarij in Paulo V. fol. 243. quas bullas in fine huius paragraphi ad maiorem facilitatem, & commoditatem legentium per extensum apponam. De ijs faciunt mentionem Hier. à Sorbo in compend. priuil. verbo Protector. Vbi Corduba, & Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 42. artic. 1. Festus sum. const. prædic. part. 3. cap. 27.

Dico quartò, etiamsi Domini Protectores ad id obtinuerint à Summo Pontifice potestatem, non conuenit tamen suis Illustriss. Dominationibus ea potestate vti; A nomine enim Protectoris, quid sibi facere oporteat, edocentur, nimirum protegere, & defendere. Protegant itaque, & defendant iustitiam, ita tamen, vt misericordiam non dispergant ab ea: & ità misericordiam faciant, vt iustitiam ab ea non diuidant, vt dicitur cap. disciplinam dist. 45. Hoc tamen semper salua regulari ordinis sibi commissi disciplina.

Attendant itaque Domini Protectores, & diligenter perspiciant; ne dum iusti multum, & zelatores videri appetunt, rigidi, & truces appareant, & sciant quid dicit sapiens Ecclesiast. 7. *Noli esse iustus multum: nam qui vehementer emungit, elicit sanguinem*; vt dicitur Prou. 30. *& in ista Iustitia perit iustus*, vt dicitur eodem Eccles. 7. ad quod faciunt versus Tertulliani, quos refert Delrius lib. 2. adagiorum in 314. & Lorinus cap. 7. Ecclesiast. versu 17.

Indulge dictis, sapientia non placet alta.
Omne quod est nimium contradicit, vimins operantur.
Et calor, & frigus, sic hoc, sic illud adurit:
Sic tenebræ visum, sic sol contrarius aufert,
Et pariter lædunt feruens, gelidumque lauacrum,
Esca alitur corpus, corpus corrumpitur esca,
Vimque suam minuit, si quid prætenditur vltra:
Denique si sedeas, requies est magna laboris.
Si multum sedeas labor est, Maro namq; Poeta
Pro pœna posuit; sedet, æternumque sedebit
Infelix Theseus, semper nocet vtile longum,
Prandia longa nocent, somnia longa fatigant,
Sic nimium sapere stultum facit improba secta.
Me Deus sic docuit moderamen amabile dixit.

Et alibi legi.

Qui nimis emungit, solet extorquere cruorem,
Et violenta facit, correctio deteriorem.
Sed moderata satis correctio gignit Amorem.

Et alibi.

Quisquis plus iusto non sapit, ille sapit.

Virtus itaque in meditullio consistit, verè ille Iustus est, qui oleum cum manna nouit miscere, & nimium zelatores rem perditum mittunt; vt vidimus, & manus nostræ contrectauerunt in quadam Prouincia Ordinis Minimorum, quæ propter Protectoris nimium zelum, qui eam visitandam dederat cuidam presbytero magnæ cuiusdam ciuitatis Generali Vicario, funditus penè est euersa: religiosi opprobrium, & peripsema sæcularibus facti: publicè vincti, in carcerem ducti: palam de rebus, quas nec forsan somniauerant, arguti: obstructo ore audire coacti mille improperia: errores, & defectus, intrà Religionem sepulti, in propatulo positi: honorati fratres hinc inde translati, Religionis fæces exaltatæ, auditæ ipsæ solum aurem talis Visitatoris habentes. cum tanquàm paleam aura susurrationum ad nutum eleuantes: quæstus ne, vel odij, & passionis causa: vel quia de facto, vt puto, irreligiosus, & irregularis homo, oculorum mentis, & corporis lumine abcæcatus, hæc fecerit, non discutiu; Hoc vnum scio, misericordem illũ Deum, à quo solo his casibus remedium est expectandum, quãdò omninò hæc Prouincia ruitura videbatur, eam subleuasse, & respirare concessisse, morte talis Protectoris zelatoris, & creatione alterius verè iusti, verè pij, verè zelatoris, & Protectoris nomine bene meriti, qui Religionem verbis, & factis protexit, auxit, & ampliauit. Nec meritas aufugit pęnas Visitator prædictus; fortè enim fortuna (nisi velimus diuina prouidentia factum, vt alijs esset in exemplum, & ij se haberet quid semper lueret) accidit, vt cum aliquando veheretur curru, strepitantibus equis, curru inuerso, crus ei fractum sit.

Dicò quintò, Legatus Papæ non potest Clericum sæcularem instituere in Visitatorem alicuius regularis religionis.

Probatur primò, ex cap. officij de electione, vbi Papa cassat electionem Abbatis, quæ priùs fuerat confirmata ab eius Legato, nulla alia assignata ratione, nisi quia antequam esset discipulus voluit esse Magister.

Secundò probatur, ex Panorm. in dicto cap. officij n. 5. nam regulariter inferior non potest in aliquo immutare, vel vulnerare constitutionem Superioris, vt habetur in Clementina ne Rom. de elect. Ergo non potest tolere statuta, quæ prohibent, non expertum, nec professum promoueri ad Prælaturam regularem.

At inquies, Visitatores non sunt Prælati.

Respondeo, verum quidem est, Visitatores non esse Prælatos, si nomen Prælati sumatur stricto modo, pro vt solum is dicitur Prælatus, qui habet ordinariam iurisdictionem, vt dicit Abbas cap. decernimus de iudicijs nu. 16. & cap. tua nos de Clerico ægrotante num. 2. Verum si nomen Prælati sumatur largo modo, pro vt omnis habens curam animarum dicitur Prælatus, & habet Glossa in cap. Tua nos citat. & Panorm. loc. cit. Sic Visitator potest dici Prælatus, quia habet curam animarum Iuncta etiam iurisdictione, licet non ordinaria. Sed esto, quòd Visitator non sit Prælatus; rationes tamen adductæ, quare Clericus alterius professionis non possit eligi ad Prælaturam regularem, militant etiam hoc casu, vt patet.

Dico sextò, Legatus à latere potest alterius professionis Religiosum regularem in Visitatorem instituere. Ita Rodriq. tom. 1. quæst. regul. q. 51. art. 9.

Primo propter ampliorem facultatem, quę illi tribuitur à Summis Pontificibus.

Secun-

Secundò, qui a hic Religiosus quoad essentialia Religionis est iam instructus.

Dico septimò, Episcopo accedenti ad visitandum aliquod monasterium exemptum, asserenti se id facere ex speciali delegatione Summi Pontificis credendum non est, nisi literas authenticas talis delegationis ostendat: Ità Graff. to.2.consil. lib.1. de offic. deleg. consil.3.à n.9. Panorm.cap.cum in iure de offic.& potest.Iudicis delegati num.3.

Probatur ex textu claro in cap.cum in iure cit. vbi alicui hæsitanti, an teneretur obedire alteri mandanti, quòd aliquem excommunicaret, & asserenti se ad id habere apostolicam auctoritatem. Respondet *Papa super hoc huiusmodi tibi damus responsum, quod nisi de mandato Sedis Apostolicæ certus extiteris, exequi non cogaris, quod mãdatur.* Super quòd caput dicit Baldus pondera istud verbum (Certus) quia pluribus modis potest, quis certificari, de quibus in lege Certum, §. si certum petat. Illa tamen est plenior certificatio, quæ fit per ostensionem litterarum originalium. Vnde si Episcopus visitet tanquã delegatus etiãsi verè delegatus sit, tamẽ si literas delegationis non ostendat, non potest excõicare visitando, & si excõmunicet, non valebit, vt Innocen.Panorm.Rosella verbo Delegatus §.8. & alij d.c.cum in iure, & Graffius loco cit. qui id multis probat: vt potè lata in non subditum à iudice incompetente; & Ratio est, quia non valet, quod faciunt delegati, nisi probata delegatione. Iuxta quæ determinatum est in vltimo capitulo generali Romæ 7. sess.11. celebrato, vt Visitatores missi à generali, statim ac accesserint ad aliquem conuentum suæ visitationi subiectum, debeant ostendere literas testimoniales suæ delegationis.

Addit Graffius, quòd Prælatus Monasterij potest Episcopo nolenti suæ delegationis litteras ostendere, resistere non solum verbo protestando, sed etiam facto. Si ex tali resistentia scandalum non esset secuturum.

§. Tertius. *Afferuntur Bullæ Summorum Pontificum Gregorij, Sixti, & Pauli De auctoritate Protectoris.*

Bulla Gregorij XI. inseritur de verbo ad verbum in Bulla Sixti IV. vnde sat erit hanc referre.

SIXSTVS Episcopus, &c. Sancta Minorum Religio, quæ agrum militantis Ecclesiæ Sanctis operibus, & exemplis copiosissime fecundat, & sapientiæ splendore Catholicam illustrat Ecclesiam, tanto vberioribus, fructibus fertilior esse perspicitur, quanto in suo statu quietior permanet, & consistit, & maior, promptiorque à subditis eiusdem fratribus Ordinis suis Prælatis obseruantia exhibetur, nullisque extrinseci impedimentis perturbationis agitatur, & molestatur, quin in ea caput vnicum sit, & esse censeatur, à quo omnia dictæ Religionis negotia, & causæ administrentur, & cui omnes, & singuli dicti Ordinis pareant, & illius subiaceant disciplinæ.

Dudum siquidem fœlicis recordationis Gregorius Papa XI. prædecessor noster, cognito, quod nonnulli d. Ordinis Protectores, dum maiorem, quàm eis ex eiusdem Ordinis Regula conceditur, auctoritatem vendicare, ac vsurpare sibi ipsis voluerunt, vera subditorum præfati Ordinis ad suos Prælatos obedientia submouebatur; vnde perturbationes inconuenientia multa, inutiles fratrum discursus, & grauia scandala fuerant exorta, in magnam ipsius Ordinis iacturam, præiudicium, & detrimentum, literas sequentis *tenoris edidit.*

Gregorius Episcopus, &c. Cunctos Christi fideles, super quibus curam ex debito officij Summi Pontificis gerere obligamur, per præsidentes eisdem sic charitatiuè, sicque prouidè, ac vtilè, cupimus gubernari, quod illi in viam mandatorum Domini dirigantur, & hi ex merito præsidialis sollicitudinis vberius superna remunerationis præmium nanciscantur.

Sed nos nimirum in illis desideramus ardentius, & affectuosiori studio procuramus, quorum alij à mundanis abstracti, & grauibus pænitentijs dediti, cælestibus, inhiant, & ad illa per contemplationis pennas, suauius, & altius eleuantur, vt aquila, & cum Maria parte optima perfruuntur; Alij verò sanctam solicitudinem Marthæ sectantes, celebrationi diuinorum vacant solertius. Alij discunt, & docent Dei scientiam, & alij plebem instruunt in eadem, aliique feruentioris spiritus ardore succensi, non timentes, sed amantes barbaras nationes ad illarum conuersionem, pergunt intrepidi, vt valent ad Dominicam aream multos afferre manipulos, & de talentis eis creditis bonam Domino reddere rationem.

Hi profectò sunt fratres Minorum Ordinis, in Dei Ecclesia multiplicibus splendoribus radiantes, quorum sonus prædicationis, & sanctitatis opera præ cæteris Religionum professoribus vsque ad extremum terræ noscitur exiuisse. Hi sunt, quos Deus numero multiplicauit, & meritis, quibusque sicut, & alijs benè currentibus in stadio militantis Ecclesiæ æternum brauium, quod certatim apprehendere satagunt, elargitur. Et propterea nos de ipsis digne curam vigilem gerimus, vt eos in his sanctis operibus nil impediat, nil perturbet, sed ipsi opportuna quietis dulcedine potiantur.

Sane cum in B.Francisci Regula, cuius ijdem fratres existunt, hæc verba contineantur expressè, videlicet. Per obedientiam ad hæc iniungo ministris, vt petant à Domino Papa vnum de Sancta Romana Ecclesiæ Cardinalibus, qui sit Gubernator, Protector, & Corrector istius fraternitatis, vt semper subditi, & subiecti pedibus eiusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, stabiles in fide Catholica, paupertatem, & humilitatem, & Sanctum Euangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus obseruemus; Iidem fratres existentes pro tempore huiusmodi Protectores dictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales successiuis temporibus petierunt à Sede Apostolica, & etiam habuerunt.

Sed aliqui eorumdem Protectorum, putantes fortè bene, & licitè à certis temporibus citra, suam potestatem nimium extendisse, dicuntur in pluribus, ex quibus in ipso ordine grauia perturbationes, & scandala sunt exorta.

Nos igitur, vt idem Ordo in sua primæua quiete remaneat, de virtute in virtutem eat assiduè, & quibuslibet amotis præpedijs, eradicatisque spinis, & tribulis fructum non solum cõsuetum, sed etiam vberiorẽ afferat, ad radicalem submotionem turbationum, & scandalorum huiusmodi iam exortorũ, & ne oriantur in posterum, prouidere, ac eiusdem Ordinis Protectoribus, qui erunt pro tempore (cum nullus sit ad præsens Ordinis præfati Protector) transgressionis suæ potestatis occasionem tollere efficaci remedio Cupientes, auctoritate Apostolica, eisdem Protectoribus districtius inhibemus, ne præsumant quæcumque ordinata, statuta, siuè disposita, aut ordinanda, statuenda, seu disponenda, per Generalia, vel Prouincialia, aut custodialia Capitula infringere, reprobare, corrigere, suspendere, dispensare super ipsis, seu contra ea, vel eorum aliquid quomodolibet immutare, nisi contrà præmissos articulos in præfata regula, vt præfertur, vel aliquem ipsorum existeret manifestè.

Aut quemcumque Prælatum, seu officialem dicti Ordinis, seu alicuius loci eiusdem quocumque nomine nuncupetur, ponere, seu instituere, aut deponere, destituere, seu priuare, aut à suo officio suspendere, seu impedire super eius libero exercitio quouis modo.

Aut aliquem fratrem ordinis antedicti ad lectoratum, aut quamcumque lecturam, seu studium, vel gradum promouere, aut promotos ab eis remouere, seu etiam reuocare.

Aut de loco ad locum mittere, aut mutare, siue alicui fratrum eorumdem eundi ad quodcumque Monasterium, vel locum alium, aut Dominum, vel aliquam personam licentiam impertiri.

Et ne insuper in quemuis singularem fratrem memorati Ordinis de quocumq; crimine, vel delicto punire, vel à pœna, seu pœnitentia liberare, aut eam minuere, augere, vel immutare.

Aut etiam de loco alicui fratri locum, cameram, cellam, libros, vel alias res dicti Ordinis concedere, vel eius vsui deputare.

Aut

Aut quacumque per Prælatos eiusdem Ordinis, aut alios deputata quomodolibet amouere.

Nec etiam de rebus, aut Correctione fratrum dicti Ordinis (nisi in casibus præmissis contentis in præfata regula, seu eorum aliquo) se aliquatenus intromittere quouis modo, ità quòd dictus Ordo, seu fratres eiusdem Ordinis in nullo subsint futuris Protectoribus, nisi duntaxat in casu, quo ipsorum fratrum Communitas, vel Generale Capitulum, quod absit, à prædictis articulis, vel eorum aliquo deuiarent. Alioquin si secus fecerint, id decernimus irritum, & inane.

Et nihilominus fratres, qui contrà huiusmodi inhibitionem nostram quicquam impetrabunt, seu post inhibitionem huiusmodi, vtentur etiam per alios impetratis, puniantur illis pœnis, quibus essent pro grauibus culpis secundum statuta dicti Ordinis puniendi. Et sint nihilominus actibus priuati legitimis, & à suis, si qua habent, suspensi officijs ipso facto.

Cæterum nos eosdem futuros Protectores hortamur attentius, quod per facti efficaciam, sic nominis sui officij procurent effectum, quod ordo ipse per eos non lædatur in aliquo; sed potius ac aduersis (si quando forsitan imminebunt) suo opportuno defensionis clypeo protegatur, & à noxis præseruetur, sic acturi proinde, & æquitatis, ac modestiæ limites seruaturi, vt non trahatur ad noxam, quod prouisum extitit ad salutem; sed ex charitatiuis gestis eorum Ordo præfatus quietem, & consolationem percipiat, & Protectores magnum apud Deum præmium sortiantur, & super contrario non oporteat dictæ sedis prouidentiam aliud remedium adhibere. Nulli ergo, &c.

Dat. apud Pontem Sorgiæ Auinionen. Diœcesi sexto kalendas Iunij Pontificatus nostri Anno III.

Nos autem, cum in minoribus constituti ipsius Ordinis Generalis cura, & administratio incumberet, saluberrimum, opportunum, & necessarium dicto Ordini esse conspeximus, vt Protectores vltra præfixam, ac eiusdem Ordinis Regulæ auctoritatem non extenderent. Nam experti sumus, & vidimus, quanta pax, quies, vtilitas, quantaque commoda præfato Ordini, & fratribus eiusdem ex firma, & inconcussa dictarum literarum obseruantia prouenerint, quæ, & quanta perturbationes, iactura, incommoda, damna, & grauia scandala in dicto Ordine suscitata sunt quoties dicti Ordinis Protectores suæ auctoritatis limites excedere attentantes in particularibus dicti Ordinis, & fratrum eiusdem causis, & negotijs se intromittere, & vsurpata sibi auctoritate ea videre, cognoscere, iudicare, & discernere voluerunt. Cupientis, vt Religio, & Ordo præfatus, quem affectuosissima charitate complectimur, vtpote, quod in eo à teneris annis enutriti, & doctrina, ac regularibus disciplinis, & moribus instituti fuimus, ac vti firma fide tenemus, certissimisque in nobis experimentis dicimus ad officia, & dignitates, ad quas in Minoribus promoti sumus, & ad hunc Summi Pontificatus apicem meritis, & precibus Seraphici illius Patriarchæ Francisci eiusdem Ordinis Patris, & Fundatoris prouecti sumus, quieto consistens statu, virtutibus, & meritis augeatur, & multiplicetur vt fidei Catholicæ, & Christianæ Reip. augumentum, & multiplex, ac solidum fundamentum ex eiusdem Ordinis fratrum operibus, & exemplis, sapientiæ splendore, & fructuosis studijs, & prædicationibus proueniant, promptissimo, & liberali animo, vt dignum censemus, & debitum, ea, quæ pro ipsius Ordinis quiete, pace tranquillitate, & prosperitate à Pontificibus prædecessoribus nostris prouide statuta, & ordinata sunt, vt illibata perdurent, nostræ approbationis munimine solidamus, interpretamur, & declaramus, pro vt ipsius Ordinis trãquillitati cõspicimus salubriter expedire.

Vt igitur de cætero ipsius Ordinis professoribus omnis euagandi extra Religionem occasio tollatur, & vera suis Prælatis obedientia, in qua ipsius Religionis verius, & solidum firmamentum, & robur consistit, exhibeatur, præfatique Ordinis, & fratrum eiusdem negotia, & causæ non alibi, neque per alios, quàm in ipso Ordine, & ipsius Prælatos tractentur, agitentur, iudicentur, & determinentur, dilecti filij Zaneti de Veino Generalis dicti Ordinis Ministri, & totius Generalis Capituli in hac parte supplicationibus inclinati, inhibitionem, & litteras prædictas prædecessoris præfati, auctoritate Apostolica præsentium tenore approbamus, & robur perpetuæ firmitatis retinere decernimus.

Et per eas Protectori præfato, qui in tempore erit, nisi in illis casibus, & articulis in Regula dictorum fratrum expressis, & præfati prædecessoris literis declaratis, neque in illis, dum non vniuersalis, sed aliqui ipsius Ordinis professores in quouis numero à fidei vnitate, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ obedientia deuiarent, vel regulam præfatam non obseruarent: sed de eorundem deuiantium, & non obseruantium regulam, correctione, aut reductione, ac alijs quibuslibet causis, & negotijs dicti Ordinis se impediat, inhibitum fore, dicta auctoritate decernimus, & declaramus.

Hortamurque illum, qui ad officium protectionis huiusmodi (quod in præsentiarum per obitum bonæ memoriæ Bessarionis Episcopi Sabinensis dicti Ordinis olim protectoris nuper vita functi vacat) assumi, & deputari contigerit, & ipsius successores dicti Ordinis Protectoris, ac eius in virtute Sãctæ obedientiæ, districtè præcipiendo, inhibemus, ne extra prædictos articulos, & casus in Regula prædicta contentos, & expressos, nec etiam in illis (cum non vniuersus ordo, sed aliqua ipsius, & specialis persona erraret) ipsorum fratrum querelas audire, seu de ipsorum causis, & negotijs contra literas, & declarationes huiusmodi intromittere se quoque modo præsumant, sed curent (vti est eorum proprium officium, & præfati Sancti Francisci, & Apostolicæ Sedis intentio extitit) ipsum ordinem in quieto, tranquillo, & pacifico statu conseruare, & augere, & ab impugnantibus, molestantibus, & perturbantibus defendere, & tueri, ne secus agendo, Ordinem præfatum, non solum non protegam, conseruent, & exaltent, vt tenentur, sed in animarum suarum perniciem, & dicti Ordinis detrimentum, & scandalum, confundant, & destruant. Nulli ergo &c.

Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo, quadringentesimo septuagesimo secundo, quinto Calend. Februarij, Pontificatus nostri Anno secundo.

Quas Bullas confirmauit etiam Iulius II. die 15. Octobris, Pontificatus sui anno quarto, quam vti simpliciter confirmatoriam, ait, se consulto omisisse, Cherubinus tom. 1. Bullarij in Sixto 4. pag. 334. refert tamen eam, simul etiam cum confirmatoria eiusdem Gregorij XIII. Rodriquez in suo Bullario in Gregorio XIII. const. eius 4. cui congruit alia Bulla Pauli V. pro Protectoribus, quam refert idem Cherubinus tom. 3. sui Bullarij in Paulo V. constit. 53. pag. 243. tenoris sequentis.

Paulus Papa V. &c. Cum ordo fratrum Minorum Conuentualium Sancti Francisci Protectore ad præsens destitutus reperiatur. Nos eidem Ordini de Idoneo Protectore prouidere volentes, ac de Tua industria, singulari prudentia, doctrina, & integritate, ac Religionis zelo plurimam in Domino fiduciam habentes, motu proprio, non ad ipsius Ordinis, aut eius superiorum, vel alterius pro eis nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, & deliberatione nostra, te, ex cuius protectione ob tuas eximias virtutes, ordinem prædictum commodi plurimum suscepturum esse confidimus, prædicti ordinis, ac illius Domorum, Conuentuum, & fratrum quorumcumque apud nos, & sedem Apostolicam protectorem cum omnibus facultatibus, iurisdictionibus, honoribus, & oneribus solitis, & consuetis, ac quibus alij huiusmodi Ordinis Protectores vsi sunt, ac vtè quomodolibet potuerunt, seu etiam debuerunt, ad tui vitam fac imus, constituimus, & deputamus.

Volumus autem, ac tibi in virtute Sanctæ obedientiæ per præsentes easdem iniungimus, & mandamus, vt superiorum dicti Ordinis auctoritatem, quantum fieri poterit, conseruare cures. Et propterea cum ipsi superiores eorum officij debito satisfecerint, ac guberno subditorum sufficienter incubuerint, tunc negotijs eorum fratrum te non immisceas. Quando autem ab ipsis fueris requisitus, vt in eisdem negotijs auctoritatem interponas, vel necesse fore cognoueris, vt eandem auctoritatem tuam in eisdem negotijs exerceas, tunc id libere facere possis, sed quoad potueris per te ipsum hoc facere cures, adhibito ad scribendum, quando opus fuerit in eisdem negotijs seu causis loco Notarij aliquo ex fratribus dicti Ordinis.

Mandantes propterea prædictis superioribus, nec non vniuersis fratribus, & personis quibuscumque Ordinis huiusmodi in virtute Sanctæ Obedientiæ, vt te in eundem protectorem iuxtà præsentium tenorem recipiant, & ea, qua decet reue-

rentia

rentia prosequantur. *Contrarijs non obstantibus quibuscumque*.

Ceterum te in Domino hortamur, vt huiusmodi Protectionis munus ita obedire studeas, vt apud Deum bonorum operum retributorem, æternum præmium, & à nobis condignam laudem valeas promereri.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum sub annulo Piscatoris die VII. Octobris M. DC. VIII. Pontificatus nostri Anno Quarto.

CAP. XIX.

Vtrum subditus possit suum Prælatum tempore visitationis tamquam suspectum recusare.

PRO hoc Capite videatur Hostiensis in sum. lib. 1. de recus. Iudicis deleg pag. 307. & lib. 2. Rubrica de recusationibus pag. 837. Innoc. cap. cum speciali de appellationibus, Abbas d. capit. & cap. Si quis contra Clericum de foro competenti, & cap. accedens el 1. & 2. vt lite non contestata, Sylu. Armilla, Tab. Angelica verbo recusatio, Iulius Clarus in sua practica criminali lib. 5. §. finali quæst. 43. vbi Baiardus, Nauarrus in cap. Cum contingat de rescriptis decima causa nullitatis à nu. 1. Graff tom. 2. consil. de officio delegati lib. 1. consil. 2. diff. 1. à num. 3. & parte 2. decis. lib. 3. cap. 4. nu. 6. Sanch. lib 6. in decalog. cap. 8. num. 11 1.

Dico primo Iudex ordinarius quantacumque præfulgeat dignitate; siue sit Generalis, siue Prouincialis, potest vt suspectus recusari: & hoc tàm in visitatione Generali, quàm in particulari. Hostiensis in sum. lib. 2. de recus. nu. 1. §. Vtrum ordinarius, Abbas in c. Si quis contra Clericum de foro competenti num. 6. & c. cum speciali de appellationibus nu. 2. Innoc. cap. cum speciali nu. 3. Graff. 2. par. decis. lib. 3. c. 4. n. 6. Baiardus ad practicam Iulij Clari lib. 5. §. finali q. 43. nu. 2. Sanch. lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 111.

Probatur primo ex cap. Si quis contra Clericum de foro competenti: & cap. Secundo requiris, §. Tertio postulas, & cap. cum speciali de appellationibus, in quibus capitibus habetur expressè nostra conclusio: & præcipuè caput cum speciali de Ordinario loquitur, vt Glossa d. c. verbo de recusatoris; & patet ex illis verbis, *At ipsi probata legitimè de recusatoris assensu, personæ idoneæ committat negotium recusatus*, vnde apparet, quòd si debet alium deputare, debet esse ordinarius; nam delegatus id facere non potest.

Secundo. Probatur, quòd hæc recusatio possit fieri tàm in visitatione generali, quàm in particulari; tùm quia quò ad reum parum est, an visitetur in visitatione Generali, vel particulari; Tum quia non debet reus hoc defensionis genere, quod illi de iure naturæ debetur, priuari; eo quia visitetur Generaliter, vel particulariter, seù à Iudice delegato, vel ab ordinario, modo causam suspicionis assignet, & probet.

At obijcies constitutionem illam capitis, cum speciali ad regulares non extendi, vt in ea expressè dicitur in fine. *Ceterum has duas constitutiones præmissas nolumus ad regulares extendi contra suas speciales obseruantias*, ergo non possunt Regulares suos Prælatos recusare.

Respondeo, istam constitutionem non extendi ad regulares, quatenus eius extensio impedit eorum correctionem iuxta regularia statuta, vt dicam etiam sequenti cap. de appellatione. Nam quando regularis punitur secundùm regulam à superiore, non potest appellare, neque potest Prælatum secundùm regulam procedentem recusare. At si modum excedat, vel sit suspectus, quòd excedet, optimè recusari potest, vt dicunt Abbas d. cap. Cum speciali §. Porro num. 3. Sanch. lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 111. qui multos alios citat, & notatur expressè, quando dicitur, *contra suas speciales obseruantias*; innuitur enim, quòd si secundum eas procedat Prælatus, non potest vt suspectus recusari.

Dico secundo. Iudex delegatus potest vt suspectus recusari, Hostiensis in summ. lib. 1. de recus. Iud. deleg. nu. 2. §. Quis recusetur, pag. mihi 308. Panorm. in cap. Accedens el primo, vt lite non contestata nu. 6. Syluest. Armilla, Tab. Angelica verbo Recusatio.

Probatur 1. ex cap. 2. Requiris §. 3. Postulas de appellationibus, vbi Glossa verbo coram eodem allegare, ait hoc caput loqui de Iudice deleg.

Secundo. Probatur à maiori ad minus, nam si potest Ordinarius, multo magis delegatus. Quod argumentum valere in iure, Probatur ex cap. Paulus 32. quæst. 5. & habet Glossa in cap. didicimus 24. q. 1. verbo nihil habere.

Dico 3. Inter recusationem Iudicis deleg. & ordinarij, hæc est differentia: quòd Delegatus, probata causa suspicionis, à causæ cognitione omnino debet supersedere, vt habetur cap. secundo Requiris §. tertio Postulas, Ordinarius vero probata causa suspicionis, potest causam de recusatoris assensu, & alterius partis, si adsit, alij personæ idoneæ committere: vel ad superiorem transmittere, vt habetur cap. Cum speciali cit.

Dico 4. Iudex, quem Papa ex certa scientia delegauit, etiam recusari potest ex iusta causa, Panorm. in cap. Accedens el 1. vt lite non contestata nu. 6. Innoc. in cap. Ex transmissa de foro competenti, Graff. tom. 2. consil. lib. 1. cons. 2. diff. 1. num. 4.

Probatur 1. ex cap. Accedens el primo citat. ex quo cap. id probat Panorm. nam, inquit, manifestum erat, istos duos Episcopos esse suffraganeos istius Archiepiscopi, vt ipse Papa dicit, & tamen delegando scienter, non abstulit potestatem recusandi: Delegauit autem, quia parti liberum erat recusare, vel non. Probatur etiam conclusio ex c. ex parte tua; & c. super eo, el 2. de officio, & potestate Iudicis deleg.

Secundo, quia ratio dictat, quòd suspecti, & inimici Iudices esse non possunt; vt dicitur c. quòd suspecti 3. quæst. 5. & cap. secundo requiris, §. tertio Postulas de appellat.

Sed quid, inquies, si exprimatur in litteris, quòd nullæ debeant exceptiones admitti; seù remota omni appellatione, vel recusatione, vt expressit Paulus V. in litteris transmissis ad Episcopum Portugalensem Anno Domini 1610. die 29. Octobris, quòd tempore visitationis recusari non possit, quas litteras refert Barbosa remiss. in Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 10. nu. 5.

Respondeo, Adhuc esse locum recusationi, & appellationi, iusta causa existente, tum quia, si solùm generaliter dicatur in litteris, *omni exceptione remota* intelligitur, excepta recusatione, & appellatione; tùm quia si exprimantur exceptiones, puta appellatio, intelligitur, remota appellatione friuola; cui non est deferendum: vel in notorijs, in quibus non admittitur appellatio, vt. in cap. cum speciali §. Porro; si vero exprimatur recusatio, intelligitur de recusatione frustratoria, quæ à Iudice sperni debet, vt Panorm. in cap. Cum speciali circ. num. 15. vel quæ est euidenter maliciosa ad fugiendum Iudicium, quomodo debent intelligi illæ litteræ Pauli V. vt idem Panorm. in cap. super eo ad appellat. num. 15. Seù intelligitur illa clausula, *recusatione remota*, in delictis notorijs: & in quibus pœna pro illis delictis, est à iure determinata; nam tunc recusationi locus non est vt in cap. Proposuit de appellat. vbi Panorm. nu. 2. & Glossa verbo Manifesto, additionator Panorm. in cap. Accedens el 2. sub littera B. Ratio autem huius responsionis est; quia appellatio, & recusatio, sunt defensiones, quæ cum sint iuris naturalis, non possunt à Principe tolli, vt dicitur Clementina Pastoralis in fine de sententia, & re iudicata, & habet Innoc. c. Quæ in Ecclesiarum de const. nu. 3. Et in vniuersum, quod adhuc sit locus appellationi, & recusationi, posita illa clausula, *Omni appellatione, & recusatione remota*, docent Panorm. in c. 2. requiris n. 9. Sylu. verbo Appellatio num. 7. d. 4. Armilla eodem nu. 12. Graff. tom. 2. cons. lib. 1. de officio Iud. deleg. consil. 2. diff. 1. à num. 4. qui id multis probat.

§. Primus,

§. Primus, Quomodo se habeat recusans, & recusatus, tempore recusationis, & quid vterque facere debeat.

NOTO primo, quod de iure Canonico non potest Iudex sine iusta causa assignata, & probata recusari; oportet enim, vt causa suspicionis assignetur coram Iudice recusato, & deinde probetur intra constitutum tempus coram arbitris eligendis à partibus: vel si fortè nullum aduersarium habeat pars, cum Iudice arbitros communiter eligat, quòd si concordare non potuerunt, vterq; suum arbitrum eligat, qui de suspicione cognoscat; quod si isti arbitri concordare nequiuerint, aduocent tertium, vt quod duo ex ipsis decreuerint, robur obtineat firmitatis; Causa vero suspicionis legitimè infra competentem terminum non probata, Iudex debet sua iurisdictione vti; si verò causa fuerit legitimè probata, de recusatoris assensu, debet recusatus, si sit ordinarius, negotium alteri personæ idoneæ committere: vel ad superiorem trasmittere; si vero sit delegatus, omninò debet abstinere à causæ cognitione, vt dixi conclus. 4. Ita habetur in terminis, in c. Cum speciali, & c. secundo requiris §. Tertio Postulas de appellationibus, & cap. Si quis contra Clericum de foro competenti.

Noto secundo, quòd recusationis causa vnica tantùm est, nimirum suspicio Iudicis, causæ vero suspicionis multæ, de quibus §. sequenti Habetur c. Quòd suspecti 3. q. 5. & cap. Iudex de officio Iudicis delegati in 6. Glossa in cap. Si contra vnum, verbo Causa legitima eodem titulo in 6.

Noto 3. quòd causa suspicionis debet assignari in scriptis coram Iudice recusato, non debet tamen coram eo probari; sed coram arbitris. Nec tenetur recusans petere, vt arbitri eligantur: sed hoc pertinet ad Iudicis officium. Ità Panorm. in cap. Cum speciali cit. num. 15.

Noto 4. quòd arbitri electi ad causam recusationis, habent assignare partib. terminum ad probandam causam suspicionis. Ad ipsosque pertinet testes examinare, punire, & cætera facere, quæ ad hunc articulum pertinent. Ita expressè habetur in Cap. Suspicionis de officio, & potestate Iudicis delegati. Iudex verò recusatus compellit arbitros ad causam finiendam, intrà terminum ab ipso illis præfixum. Ità habetur c. Legitima de appellationibus in 6. & dicit Panor. cap. Suspicionis cit. n. 10. Quòd si arbitri intrà ipsum terminum illis assignatum à Iudice recusato causam non finierint, recusatus poterit suam iurisdictionem reassumere, causam prosequi, &c. Habetur eodem c. Legitima; & dicit Hostiensis in sum. lib. 1. tit. de recusatione Iudicis delegati num. 5. §. Qualiter recusatio.

Noto 5. quòd si causa est euidenter frustratoria, & solum ad fugiendum iudicium inducta, non tenetur Iudex eam acceptare; sed potest eam spernere. Immò si sit in præiudicium alterius partis debet omninò respuere. Sicut è conuerso, Non est necesse arbitros eligere, quando causa rationabilis est in iure, & in facto Notoria, v.g. si notum est Iudicem esse cognatum, seù affinem aduersarij mei. Ità Panorm. in c. cum speciali cit. nu. 15. Baiardus ad practicam Clari lib. 5. §. finali q. 43. num. 17.

Noto 6. Quod si isti arbitri electi nollent recipere arbitrium, possunt ad recipiendum cogi à Iudice recusato. Ità Hostiensis loc. cit. & Gloss. c. Suspicionis de officio, & potest. Iudicis delegati, verb. ad quos omnia, & cap. cum speciali, verb. Districto præcepto. Quòd si non possunt concordare, debent aduocare tertium, ad quod possunt cogi à Iudice recusato, vt Hostiensis ibi, sed si non possunt concordare de tertio: debet illis recusatus assignare terminum, in quo concordent, vel tertium aduocent, quòd si intra terminum assignatum non concordauerint, recusatus vtitur sua iurisdictione, vt dixi not. 4. Ità etiam Hostiensis loco citat.

Noto 7. Quòd allegans Iudicem suspectum, & suspicionem non probans, debet arbitrio arbitrorum puniri; Glossa cap. Suspicionis cit. verbo Ad quos omnia, Baiardus loco cit. num. 4.

Noto 8. quòd tres casus ponuntur in iure, c. Nimirum si contra vnum de officio, & potestate Iudicis delegati in 6. in quibus suspicionis causa coram arbitris nôn tractatur. Primus cum recusatur vnus ex delegatis, datis cum clausula, *quod si ambo interesse non possunt, alter eorum in causa procedat*; tunc enim suspicionis causa coram altero condelegato probari debet; si autem essent simpliciter delegati tunc assumendi sunt arbitri, vt diximus; ex quo enim sunt simpliciter dati, vnus sine altero procedere non potest; vt Gloss. in dict. cap. si contra vnum verbo Clausula. Si enim non potest condelegatus cognoscere in principali, nec poterit in accessorio, vt ead. Gloss. verbo, & hoc verum. Secundus casus est, cum recusatur delegatus Episcopi. Tertius cum recusatur illius officialis. His enim casibus coram Episcopo probanda est causa suspicionis: si sit præsens: vel possit de facile adiri, & sine multis expensis: secus autem si sit multum absens, & ad eum adeundum requirantur multæ expensæ: vel negotium multum vrgeat; tunc enim arbitri eligendi, vt Glossa dicto cap. Si contra vnum verbo Episcop. in fine.

Ex quibus colligo, quid iuris in nostra Religione Minimorum, in qua mittuntur visitatores, & vicarij Generales, assignatis illis duobus ad minus socijs; si quis enim vellet recnsare aliquem ex dictis Vicarijs, seù socijs, deberet causam suspicionis proponere coram omnibus, videndæ deinde litteræ delegationis: si enim in illis sit illa clausula. *Quòd si omnes interesse non possint, tunc alter eorum in causa procedat*: proposita coram omnibus suspicionis causa, coram reliquis probabitur. Sin autem sint delegati simpliciter, tum eligendi arbitri. Si vero dicatur in litteris. Quod vicarius non possit procedere, nisi de consilio collegarum; si dictus vicarius recusetur, eligendi omninò arbitri; quia socij tum non sunt conuiudices, sed consiliarij simpliciter. Si autem recusetur alter collegarum, tùm Vicarius cum altero collega poterit causam suspicionis cognoscere, quia est Iudex absolutus; licet enim teneatur consilium petere; sequi tamen non obligatur. Si addatur in litteris parentibus, de consilio, & assensu collegarum, cum consensum debeat non solum requirere, sed expectare, videntur omnes comparticipies officij, & côiudices, & cum vnus nô possit procedere sine alijs, arbitri puto, quòd sint eligendi.

Colligo 2. quòd si quis vellet recusare aliquem collegam Patris Generalis, deberet causam suspicionis coram Generali, & alijs collegis probare. Quia Pater Generalis sine vno collegarum procedere potest. Sin autem ipsum Generalem vellet quis recusare, eligendi essent omnino arbitri. Quia Collegæ Generalis non possunt sine ipso procedere.

Noto 9. quòd si dubitatur de vno delegatorum an habeat potestatem; potest alter (quando dati sunt cum clausula, *quòd si ambo interesse non possunt*) in causa procedere, protestando, quod intendit solus procedere in quantum solus habet potestatem, sed ad maiorem cautelam vult procedere cum alio collega; & tunc tenet sententia ex parte ipsius: licet postea reperiatur, alium collegam, fuisse incompetentem; Panorm. in c. cum super de officio, & potestate Iudicis delegati nu. 10.

Noto 10. quod Iudex recusatus potest cogi ad iurandum, an causa suspicionis proposita sit vera; speculator tit. de recus. Iudicum in fine, Ancharan. in c. ab arbitris de officio deleg in 6.

Noto 11. Quod merus executor recusari non potest. Panor. in c. Si quis contra Clericum de foro competenti num. 11. Vnde colligit, posse Iudicem vindicare propriam iniuriam, sibi Notorie illatam, cum in hoc casu sit potius excecutor quam Iudex, quia exequitur pœnam à Iure impositam. Dixi Merus Executor: quia si quid relinquitur eius arbitrio, recusari potest; vt ait Nauar. cap. Cum contingat de rescriptis causa nullitatis 10. num. 9.

Noto 12. quod à sententia arbitrorum, potest tàm recusatus, quâ recusans appellare: ille, si causa suspicionis,

E non

non fuit legitime probata: iste; si non fuit illi assignatum competens tempus ad eam probandam. Ità expresse habetur cap. ab arbitris, de officio, & potestate Iudic. Deleg. in 6. & dicit Glossa in cap. Suspicionis, verbo ad quos omnia, Baiardus ad practicam Clari lib. 5. §. finali q. 43. num. 13. qui citat Abbatem consil. 92. quo tamen loco eum inuenire non potui; sed de hoc agit Abbas cap. Secundo requiris de appellationibus num. 17. remissiuè ad dictum cap. ab Arbitris.

Noto 13. Quòd processus factus à Iudice recusato nō valet, si recusans, facta recusatione iuridica, non amplius comparuit coram recusato: etiamsi fuerit ab illo principaliter citatus. Est opinio Panormitan. in cap. Cum speciali num. 12. qui varijs opinionibus circa hoc recitatis, hanc tandem tenet, & probat; tùm quia per recusationem inficitur adeò iudicis iurisdictio, vt causam committere non possit sine consensu recusatoris, nec possit procedere in principali, nisi prius discutiatur, articulus recusationis, vt dicitur cap. Cum speciali, cap. Secundo requiris de appellationibus, & alijs capitibus supra citatis: tùm quia iste processus est formatus contra ordinem iuris, cum prius debuisset sententiari super recusatione, ergo non valet, vt in lege Prolatam codice de sententia: tùm quia licet si non debeat Iudex recusatus se reputare offensum à recusatore; quia hic vtitur iure suo; & qui vtitur iure suo nemini faciat iniuriam, vt dicitur c. Cum Ecclesia Vulterana de elect. Tamen negari non potest; quin multùm videatur diffidere de recusati iustitia, qui recusat; & quòd hæc diffidentia in animo Iudicis recusati, nescio quid odij, & maleuolentiæ generet, quo odio, & maleuolentia stante, periculosissimus esset recusatori processus, à recusato formatus.

§. Secundus. *De causis, propter quas Iudex potest tamquàm suspectus recusari.*

NOTO primo, quòd causæ, propter quas Iudex potest tamquam suspectus recusari, non sunt omnes in iure expresse, quia non possunt de facili omnes exprimi; sed arbitrer, seù Iudex causam suspicionis cognoscens, arbitrabitur eam iustam, vel iniustam secundum eas, quæ in iure exprimūtur nam de similibus ad similia procedendum est, vt dicitur in lege, non possunt ff. de legibus, & in cap. Cum dilecta de confirm. vtili, vel inutili §. nos igitur attendentes, Glossa in cap. Cum speciali de appellat. verbo Iustæ suspicionis vbi Panorm. num. 7. Hostiensis in sum. lib. 2. rit. de recus. n. 2. §. & quibus causis, & habetur in cap. Suspicionis de officio, & potestate Iudicis delegati.

Noto secundo, quòd non omnis causa, quæ esset sufficiens ad remouendum Iudicem delegatum, debet censeri sufficiens ad remouendum Iudicem ordinarium perpetuum, vt habet Hostiensis loco cit. qui has solum causas assignat, propter quas est remouendus Iudex Ordinarius perpetuus: nimirum si sit Pater, vel Patronus, vel corruptus, vel odiosus, vel nimis fauens, vel si fuit aduocatus, vel Procurator eiusdem causæ, vel Iudex: sed quia apud Regulares tari ad modum sunt Prælati ordinarij perpetui; ideo propter omnes causas assignandas puto, quòd poterit remoueri Prælatus Regularis; non nego tamen aliquam esse faciendam differentiam inter Prælatum ordinarium, & delegatum, cum ille Pater sit naturalis, hic vitricus: sed hoc prudentum, & iustorum arbitrorum erit iudicium, considerata causa suspicionis, persona recusante, & recusata, cum alijs debitis circumstantijs. His prænotatis.

Prima causa suspicionis est inimicitia Capitalis, vel grauis quando scilicet inter iudicem, & Iudicandū Intercedit odium capitale habetur c. Accedens el 2. vt lite nō cōtestata. Oritur autē inimicitia capitalis 1. ex spoliatione, seù retentione rei particularis, Glossa in c. Cum non oporteat de accus. 2. quando inimicus minatus fuit mihi mortē: seù accusauit me de crimine capitali, Glossa in lege licet ff. de arbit. 3. si odit me ad mortem, vt Glossa in Auth. de rest. §. Si verò dicatur 4. oritur talis inimicitia ex verbis iniuriosis, vt Bald. in c. Veniēs in fine de iur. iur. 5. si vulnerauit in facie, vt notat Sebastianus Sap. ad Panorm. in c. Accedens el 2. vt lite non contestata, littera E 6. Presumitur inimicus, qui alium non salutat, & sicut inimicus potest recusari. Panor. in c. cū cessante de appell. n. 8. 7. si minatus fuit de lædendo, siuè in illa causa, siuè in alia, etiamsi mortem minatus non fuerit Panorm. in d. c. cum cessante, & c. Super de off & potestate Iudic. deleg. n. 4. 8. oritur inimicitia capitalis ex eo, quod quis mouit quæstionem super dignitatem assecutam. Rodriq. to. 2. q. regul. q. 16. art. 3. 9. oritur inimicitia ex eo, quod quis, quando in Ecclesia datur pax, non vult me admittere ad osculum pacis c. cum super de off. & potestate Iudic. deleg. vbi Panot. n. 4. sed de his, & alijs causis, ex quibus oritur inimicitia sufficiens ad iudicem repellendum vide Rodriq. loc. cit. & Franciscum à Coriolano parte secunda de casibus reseru. casu 5. de iudicio regul. de defensione rei §. 4. num. 17. quem pro hoc §. vide toto illo §. 4. vbi agit de exceptionibus contra iudicem.

Ex quibus colligi facile potest, quæ dicenda sit apud Regulares inimicitia sufficiēs ad Iudicem recusandum: nimirum, si minatus est *un giorno me la pagherai*, & sit persona, quæ iniuriatum meminisse est solita; si me percussit aliquando pugno, vel alapa; si me accusauit, & dedit capita contra me: si me ità odit, vt quotiescumque mei memoria incidit, semper de me male loquitur, & me defendentes, iniurijs afficit; si me verbis iniuriosis est multo toties insecutus. Si cum esset superior me nunquam quiescere permisit, sed semper huc, illuc coegit Vagari; si apud omnes communi sensu meus inimicus censeatur; si mihi super assecutam dignitatem mouit quæstionem: si semper assequendæ toto posse, & viribus se opposuit; si dum in Ecclesia omnes alios ad osculum pacis admittebat, me admittere noluit; si est amicus inimici mei: si cum inimicō meo familiariter cōuersatur: si descendit, vel dependet ab inimico meo.

Ex quibus vlterius noto, quod si Prælatus sit meus Capitalis inimicus, propter vnam, vel plures ex dictis causis, possum recusare non subesse illi, argumento cap. Accedens el 2. vt lite non contestata, & cap. de cætero de sentent. excommunic.

Et hæc inimicitia est talis naturæ, vt coram inimicō numquam respondere tenearis. Abbas in cap. Accedens el 2. vt lite non contest. num. 1. & 3.

Secunda causa suspicionis est: si Iudex est consanguineus inimici mei Capitalis; licet hic inimicus meus mecum non litiget. Habetur in cap. Accedens el 2. vt lite non contestata.

Tertia, si est continuus commensalis inimici mei, dicto cap. Accedens el 2.

Quarta, quando est oriundus de terra aduersarij mei: in qua meus aduersarius habet iurisdictionem, dicto c. Accedens.

Quinta, si est de destrictu aduersarij mei: & subditus inimici mei. Panor. d. cap. Accedens num 2.

Sexta, potest quis Iudicem recusare, si fuerit citatus ad locum suspectum, tam propter inimicitias particulares; quàm propter inimicitias suæ patriæ, vt notāt Panot. in c. Cum R. de off. & potest. Iudic. deleg. n. 1.

Septima, quando Iudex videtur nimia fauere alteri parti, d. cap. Accedens. Vbi notat Panor. quod quando Iudex dicendus sit nimis fauere alteri parti, relinquitur Iudicio prudentis viri. Et vlterius notat n. 8. quòd non sufficit dicere, quòd nimis faueat: nisi fauor exprimatur; nec sufficit fauere, ad hoc vt possit Iudex recusari: sed debet nimis fauere, vt notat etiā Glossa d. cap. Accedens, verbo Nimis fauens. Quæ ait, quòd sicut non omnis inimicitia repellit Iudicem, sed maxima: ità nō omnis amicitia, sed maxima repellit eundem. Quæ autem maxima cēsenda sit amicitia, prudentis iudicio relinquitur; vt Nauar. c. Cum contingat de rescriptis, causa nullitatis 10. num. 3. Glossa autē Marginalis d. c. Accedens ex Hostiensi notat; quòd maxima amicitia sufficiens ad repellendū Iudicē esset; si duo cōciues reperirētur in remotis partibus, & se

teneneent

tenerent tamquam fratres; quòd etiam notat Panor.d.c. Accedens n.7. Adde, quòd maxima est censenda amicitia illa, quæ ab antiquo cōtractu, absq; interruptione saltē graui continuata, mutuis hinc inde fauoribus esset confirmata. Quod crebrius solet in Religionibus cōtingere.

Octaua, si sit nimis familiaris aduersarij mei; Vnde Canonicus non potest esse Iudex Concanonici sui aduersus extraneum, vt habetur cap.Cum R.& cap.Insinuante de off. & potest.Iud.del. propter nimiam familiaritatem, quæ veritatem aliquando impedire solet, vt dicitur c.Accusatores 3.q.5. aduersus tamen aliū Canonicum, vt si duo Canonici inter se litigent, potest alter Canonicus esse Iudex, quia par affectionis causa omnem suspicionē remouet, vt Glossa d.cap. Cum R. verbo Cum sint eius socij in fine, & Panorm.à simili cap.Accedens el 1.vt lite non contest.n.21.

Ex quo Colligo, quòd in Ordine nostro Minimorū vnus collegarū Generalis, vel Prouincialis non potest esse Iudex alterius collegæ contra tertium, propter dictam rationem; quia scilicet habent materiam sæpius conueniēdi in vnum. Potest tamen, si duo collegæ inter se litigent.

Nona, si aduocatus extitit in ead.causa, Glossa in cap. Causam de off.& potest. Iud.del.

Decima. Reddit se Iudex suspectum, & tamquàm talis potest recusari, si nolit audire aduocatos meos; etiam quando causa est clara, Additionator Panor. ad cap.Accedens el 2. sub littera b.

Vndecima, si munera accepit ab aduersario meo. Hostiensis lib.2.sum. Rubr.de recus. n.2. §. ex quibus causis in principio: vel facta illi promissione per aduersarium meum sperat accipere, quia iam cēsetur corruptus iuxtà versus.

Quatuor ista, timor, amor, & odia, census,
Sæpè solent hominum rectos peruertere sensus.

Duodecima, si pars sibillat in aurem Iudicis, quia loquitur secum secretè; aut Iudex clara voce dicat alteri Parti, Audi, Panor. in cap. Accedens el 2.n.8. ex speculatore, quem citat. Sed si reuelet parti, quod sibi ab altera parte fuit in aure dictum non potest recusari, Gabriel Sarayna addit.ad singul.Rom.sing.261.

Decimotertiò, Socius in domo non potest esse Iudex consocij, durante societate, sine metu recusationis, Panor. loco cit. ex eodem speculatore.

Decimoquartò, Quando quis comitatur aliquem per longum iter, expensis comitati; eique inseruit tamquam Capellanus. Nauar. in cap. cum contingat de rescriptis causa nullitatis, 10.n.2.

Decimoquinto, Qui appellauit à Iudice in vna causa, potest illum in alia causa recusare cap. Ad hæc el pri. & cap.Proposuit de appellat. Nauar.loco cit. n.7.

Decimosexto, Potest recusari Iudex, qui extrà iudicialiter grauauit. Si posteà Iudicialiter procedere voluerit cap.conquærente de restit. Spoliat. Nauar.loco cit.

Decimoseptimo, Cōsanguineus aduersarij mei potest recusari, habetur in cap.Postremo de appell.

Decimooctauo. Potest etiam recusari affinis c.Absens tertia q.9. & cap.similiter eadem causa q.5.

Decimonono. Potes recusari Iudex suffragraneus aduersarij cap. Accedens el 1. vt lite non contestara.

Vigesimo Propter Dominum tota familia potest recusari, Glossa dicto cap. Accedens el 1. verbo subesse.

Vigesimo primo, Potest recusari Iudex, qui est Dominus aduersarij mei, cap.Causam, quæ inter, F. & R. de off. & potest. Iud. deleg.

Vigesimo secundo. Si Iudex sit publicè excommunicatus, vel infamis, potest optimè recusari; quia excommunicatus non potest esse Iudex, nec ordinarius, nec delegatus. Iulius Clarus in sua pract.crim.lib.5.§.finali, q.44. n.4.vbi Baiard.n.20.& est opinio communis. Non tamē potest opponi contrà Iudicem, quòd sit criminosus: quia si hæc exceptio admittatur, pauci possent iudicare; cum nemo sine crimine viuat, vt Clarus loco cit. nu.3. & Panorm. in cap.cum R.de off. & potest.Iud.del.n.5.& cap. Qualiter & quandò el 2. de accus.n.16.

Vigesimotertio. Scholares habitantes in eadem domo possunt dici socij: nec vnus potest esse Iudex in causa alterius. Panorm.d.cap.cum R.n.3.

Vigesimoquarto. Doctor, seù Magister non potest esse Iudex sui Scholarijs absq; periculo recusationis Panorm. ibi de quibus omnibus, & alijs causis potest videri Panor. & Hostiensis locis cit.

Forma autem recusationis, ex Abbate in sua practica cap.51. tom.octauo, potest esse talis ad regularium vsum accomodata.

Coram Reuerendiss. P.V. (vel alio Tit. iuxtà Iudicis dignitatem) *Proponit, F. Laurentius, & dicit contrà personam Reuerendiss. P.V. quòd cum F. Franciscus aduersarius suus sit vester consanguineus, vel domesticus, vel familiaris, &c. ex huiusmodi causa est vehementer suspecta, & quia periculosum est coram Iudice suspecto causam dicere; Ratio dictat, vt P.V. & vestrum Iudicium recuset: & causam huiusmodi suspicionis probaturum se offert coram arbitris, quos communiter eligere vna cum aduersario est paratus; quòd si in tali electione conuenire non potuerunt, ipse nominat F. Franciscus Mariā, & eligit pro parte sua; Qua forma procedit, quādo Iudex est ordinarius: vel delegatus vnus, & pars habet aduersariū.*

Si verò est delegatus habens collegam, & dati sunt cū clausula (*quod si ambo interesse non possunt*) tunc coram collega probanda sit exceptio recusationis: dicat excipiens; *Et causam suspicionis huiusmodi coram collega vestro legitimè probaturum se offert.*

Si autem non habeat reus partem. *Dicat coram &c. Frater Laurentius, & dicit, quòd cum vestra Paternitas sit illius inimicus: vel in alia causa ab ipsa appellauerit, &c. vt probaturum se offert coram arbitris, &c.* Sic de alijs.

CAP. XX.

Vtrum subditus possit appellare à sui Prælati sententia.

VIderi potest pro hoc c. D.Thom.2.2.q.69. artic.3. Innoc.Abbas, & alij Canonistæ, Toto tit.de appell. Hostiensis lib. 2. sum. rubr. pag.mihi 790. Sylu. Armilla, Angelus, Rosella, Pisanella, Tab. Naldus, & alij summistæ verbo appellatio, Antoninus tertia parte tit.9.cap.14. Quaranta in sum. Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas n. 18. & 19. Casarub. in priuil.mendic.verbo appellare, vbi à Sorbo, Sotus lib.5. de iust.q.6. art.3. Nauar.com.3.de regul. n.51. & tom. 1. consil.toto tit. de appell. Rodriq. tom.1.q.regul. q.29. & de ord.iudiciali cap.13.Valent.to.3.disp.5.q.13.p.3.Sayr. in Claui regia lib.12. cap.17.n.37. Azor. tom.1. inst. moral.lib. 12. cap.11.q.7.& 8.Spatharius de modo corrigendi regulares tract.10.p.4. cap.1.2. & 3. Sanchez lib.6. in decalog. cap.8.n.101.

Dico primo, non esse Religiosos hoc priuilegio naturali, a grauaminibus verè sibi a suis superioribus illatis appellandi, priuatos. Innoc. in cap.ad nostram de appell. vbi Glossa verbo Minus, Abbas ibi n.1.& in cap.de priorin.3. Nauar.comm.3.de regul.n.51. & comm.2. nu.61. Rodriquez tom.1.q.regul.q.29. art.2. Pasarellus in scholijs ex Auenionensis num.16.Sayrus in Claui regia lib.12. cap.17.n.38. Azor.tom.1.instit.moral.lib.12 cap.11. q.8. Vega p.1. cap.19. casu.1.not.3.Spatharius de modo corrigendi regulares tract.3. parte 4.cap.2.n.4. Sanchez lib. 6.in decalog cap.8.n.102. qui multos alios citat.

Probatur primo, ex constitut. Bonifacij IX. vt refert Confettius in compend. priuil.mēdic. in Bonifacio constitut. prima, fol. 21. versu finem. Leonis X. vt refert idem Confettius in Leone, constitut. 10. fol.120. in principio, quæ constitutio habetur etiam in compend.priuil. nostri ord. fol.156. Gregorij XIII. vt refert idem Confettius in Gregorio constitut. 1. fol. 194. & habetur etiam in constitut. nostri ord. post Regulam, & correctorium, fol.23. Clementis VIII. vt refert Cherubinus tom.3. Bullari in appendicè ad Clementem constitut. 1. Quoniam nostro, fol.33. Sixti V. in declaratione constitutionis suæ 71. quæ incipit. Ad Romanum spectat Pontificem

§ 21.& refert Cherub.tom.2. Bullarij in Sixto V. sub cõstit.71.fol.603. qui omnes Pontifices concedunt appellationem, seu recursum regularibus à grauaminibus sibi illatis. Gradatim tamen procedendum statuunt, à Priori ad Prouincialem, ad hoc ad Generalem, à Generali ad Protectorem, ab hoc ad sacram Congregationem, & ab ista ad Romanum Pontificem, vt specialiter in ipsis terminis habet constitutio cit. Clementis VIII. Quod idẽ statutum est à sacra Congregatione Regularium anno 1587. vt refert Confettius in cõpen. priuil. mendic. tit.7. de appell.& à Sorbo in addit ad Casarubium, verbo appellare. Et eadem appellatio gradatim permittitur in constit.nostri ord.capitulo Valentino 5.num.15.

Secundo. Probatur ex cap. de Priore de appell. vbi grauiter Iubetur castigari Prior, qui appellationem non admisit.

Tertiò. Probatur ratione, quia non est cur hoc remedio, iure naturali debito, debeat Religiosus priuari, vnde ait Nauarr. com.3.de regul.n.51.ad quartum, *inquè, & irreligiosè valdè facere Prælatos, qui iustas appellationes a se oppressorum non admittunt, & debere acriter castigari: & iniquitatẽ iniquitati opponere eos, qui non admittunt, nec dãt licentiam prosequẽdi, & adeundi Superiores, & pessima malis accumulare, qui nõ solum negãt prædicta, sed etiã conijciũt in carceres duros, inedia torquẽdos, donec appellationi renũcient.*

Aduertendũ tamen, quòd sicut ista appellatio debet fieri gradatim, ità nõ potest antè definitiuam sententiã; & in nostra minimorum religione expressè habetur, capitulo Valentino 5.n.15.his verbis. *Volentes tot, tantasque religiosorum tollere vagationes, ordinauerunt, vt recursus appellationum gradatim habeatur: & appellationes non nisi post latam sententiã admittantur; Quòd si reus post latam sententiam appellauerit, iudex à quo teneatur mittere processum ad iudicem appellationis. Si autem (dicta sententia non expectata) ipsos Superiores adierit, ad suum Superiorem, à quo discessit, remittatur, ad iudiciũ expectandum, & pœnã Apostasiæ luet.* Consimile statutum habent Fratres Minores, vt patet ex eorũ statutis Vallisoletanis fol.154.& refert Spatharius tract.10. p.4. cap.1.n.2. Et in vniuersum id fuit statutũ à Pio IV. vt refert Cherubinus tom.2.Bullarij in Pio IV.§. 6. Incipit de salute gregis Dominici fol.20. & habetur etiam in Trid.sess.13.cap.1.de reform.his verbis. *In causis visitationis, & correctionis, siuè habilitatis, & inhabilitatis, nec non in criminalibus ab Episcopo, seu illius in spiritualibus Vicario Generali, antè definitiuam sententiam ab interlocutoria, vel alio quocumque grauamine non appelletur: nec Episcopus, seu vicarius appellationi huiusmodi tamquam friuolæ deferre teneatur;* & Paulo infra, *nisi grauamen huiusmodi per definitiuam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiua appellari non possit.*

Circa quæ, duo occurrunt dubia. Primum an quoties Religiosus non expectata sententia superiorem appellauerit, ipsumque adierit, sit dicendus in pœnam incidisse apostasiæ.

Secundum, quid sibi velint illa verba concilij: *Nisi grauamen huiusmodi per sententiam definitiuam reparari: vel ab ipsa definitiua appellari non possit.*

Ad primum respondeo; si non expectata sententia fugit ad Superiorem, Apostasiæ pœnam luet, in Ordine nostro Minimorum, & in ordine Minorum propter citata statuta ipsorum ordinum, quia temerè, leuiterque fugisse iudicabitur, & iure ad superiorem procedentem remittetur: quia aliter vagandi non tollerentur occasiones. Si verò post sententiam sentiens se quis grauatum, deque grauamine protestans, & appellans, nolit Prælatus appellationi deferre, nec licentiam superiorem adeũdi impertire, immò in carcerem trudat, & valdè torqueat, censet Nauarrus comm.2.de regul.n.61.& comm. 3.n.51.ad quartũ, licitè posse fugere, nec propterea Apostasiæ pœnæ reum futurũ, quia hic cũ iustè sit grauatus, iustè potest de grauamine conqueri, & superiorẽ, qui eũ ab iniustò grauamine releuare potest, adire Quod etiam sentit Rodriq.de ord. iudiciali, c.13.n.4. Vega prima parte summ. c.20. casu primo, Sayr. in Claui regia lib.12.c. 17.n.40. Azor tom.1.institut.moral.lib.12.cap.11.q.7.

Neque obstat Concilium Trid.sess.25.cap.4.de regul. vbi dicitur, *Nec liceat regularibus à suis conuentibus recedere, etiam prætextu superiores suos adeundi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint*; nam Concilium intelligendum est de illo, qui non grauatus absque vlla appellatione adit superiorem, eo solum, quòd prætendat, licere sibi adire illum absque Prælati immediati licentia, petita saltem iusta de causa; quod est falsum. Ita Nauarrus loco cit. & Rodriquez tom.1.q.regul. q.30.art.3. & tom.2. q. regul.q.53.art.10.& tom.1. summ.cap.43.conclus.& nu. 1. & de ord. iudic.cap.13. conclus.3. num.4. Sayrus, & Azor locis cit. Passarellus in Scholijs ex Auinionensi num.6.

Si autem superior petitam licentiam denegauerit; tunc subditus grauatus coram testibus fide dignis, licentiam petat; licet etiam certò sciat superiorem denegaturum; & procuratis litteris testimonialibus ab illis, qui audierunt, dictam licentiam ab eo fuisse petitam, superiorem adeat, iuxtà Bullam Sixti V. quæ incipit. Ad Romanum spectat, §.20. quam habet Cherubinus in Sixto V. sub constit.71. tom.2. Bull.fol.603. Quas litteras illi facere tenentur; cum de iniustitia grauaminis omninò constat. Quia iniuste grauato, debitum fraternitatis postulat, vt omnes succurramus. Vide Suarez tom.4. de Relig.tract.1.lib.3.cap 1.n.7.

Addunt Nauarrus cõmento illo 3. de regul. num.51. ad 4.fine, & Sayrus loco cit. Quod si subditus petendo licentiam superiorem adeundi, timet de aliquo maiori grauamine, non tenetur eam petere, sed potest etiam, illa non petita, superiorem adire; quia nemo tenetur sibi maius grauamen procurare. Quæ omnia omninò vera sunt existimanda, nec iudicanda nimium subditis fauorabilia, cum aliquando sint ità indiscreti, & parum charitatiui aliqui superiores, se ipsos potiùs, quàm alios pascentes, vt miseris subditis misera sit agenda vita, nisi his iurium fulcris sustententur. Et aduerte ad vnum bonum punctum quod notant Portel.in addit.ad dub.reg. verbo *habitus* num.3. & Diana tom.3. tract.2. resol.115. quod religiosus, qui grauatus recurrit ad suum Prælatum, si timet sibi impediri iter, & plus grauari inde potest absque vllo scrupulo habitum dimittere, & sic incognitus directe iter suum prosequi, nam portare habitum est præceptum humanum; quod non obligat cum tanto periculo Carceris, infamiæ grauaminis iniusti.

Ad secundum dubium respondeo, quòd in vna causa sunt multi articuli: vt quòd testes examinentur: & quòd tales, vel non tales &c. si fiat alicui Religioso grauamen, quod per definitiuam possit reparari, non potest ab illo appellare, verbi gratia Produco testem ad mei defensionem, quem iudex non vult examinare: etiamsi nulla excludendi possit afferri causa, me sentio de hoc valdè grauatum; quia tamen hoc grauamen per appellationem à definitiua possum reparare, ab eo appellare non possum.

Grauamina autem, quæ per appellationem, à definitiua sententia reparari non possunt sunt illa, quæ eo ipso quòd sunt illata, suum sortiuntur effectum; verbi gratia Carcer, excommunicatio, suspensio, interdictum, tortura, per ea, quæ habet Nauarrus in Rub. de iudicijs, n.83. & Naldus in sum. verbo appellare, num.2.

Si autem à definitiua non potest appellari, puta quia reus est conuictus, & confessus de delicto: vel quia delictum est notorium, vt habetur in cap. Cum speciali, §. Porrò, de appell. Tunc potest appellari ab alijs grauaminibus, quæ aliàs possent per definitiuam reparari. Quæ appellatio vocatur ab interlocutoria.

Dico secundò, Regularis non potest appellare à correctionibus, & punitionibus sibi iustè inflictis, idest secũdum regulam, & statuta sui Ordinis, quæ sunt in vsu: nisi fortè modus in corrigendo excedatur. Abbas in c. Cum speciali, n.2.& c.ad nostram, n.1.& c. Reprehensibilis fine, & c. de Priore, n.2. de appell. Angel. verbo appellatio, n.10. Tab. eodẽn 11. Sylu.q.7.n.9. Armilla n.16. Rodriq. to.1.q.reg.q.29.art.2. Glos in c. Reprehẽsibilis de appell. verbo. Nec subiecti, Sanchez lib.6.in decalog.c.8. n.102.

Proba-

Probatur primo, ex constit. Bonifacij Octaui, vt refert Consettus in Compend. priuil. mendic. pag. 18. quæ incipit, Ad augumentum continuum: quam etiam refert Cherubinus tom. 1. Bullarij, fol. 14c. Iulij II. vt refert Passarellus in Compend. priuileg. Minim. fol. 102. & Consettius loco citat. fol. 101. quæ incipit, Exposuisti nobis Sixti Quarti, & refert Casarubius in Compend. priuileg. mendic. verbo Generalis, nu. 11. & 12. referunt etiam Rodriquez tom. 1. quæst. regular. quæst. 29. art. 2. & Spatharius de modo corrigendi regulares tractat. 10. part. 4. cap. 2. num. 2. qui Pontifices omninò prohibent regularibus appellationem à correctionibus suorum prælatorum: quādo nimirum secundū regulā puniuntur.

Secundo, Probatur ex cap. Ad nostram, & c. Reprehensibilis, & cap. Cum speciali de appellationibus; quæ capita, & alia similia appellationem vetantia regularibus, semper debent intelligi, quando non exceditur modus, vt explicant præfati Doctores, præsertim Abbas, Sylu. & Sanchez.

Tertio. Probatur ratione; nam appellatio adinuenta est ad tollendum illatum grauamen; sed grauamen non sentit religiosus, cum secundum regulam, quam professus est, corrigitur, & punitur, quia ad id sponte se obligauit, ergo, sentit autem; si modus in corrigendo excedatur; ergo tunc licitum erit illi remedio appellationis vti.

Dices, si alicui statuto fuerit annexa aliqua pœna, verbi gratia excommunicatio, & Iudex declarauit, aliquem incidisse in illud statutum, & per consequens in excommunicationem, erit locus appellationi?

Respondeo à pœna legis appellari non potest, vt habetur in cap. Quia nos de appellationibus, & ibi Glossa verbo in communi capitulo, potest tamen appellari à sententia Iudicis declarantis, illum incidisse in pœnam legis; quia illa declaratio est sententia hominis, & non iuris. Vnde si illi pœnæ sit annexa excommunicatio; quæ per appellationem non suspenditur, c. Pastoralis §. Verum de appel. vbi Panor. Declaratio tamen, qua aliquis declaratur incidisse in excommunicationem, suspenditur per appellationem: si saltem dubium sit, cum non incidisse, iuxta Glossam communiter receptam in cap. Cupientes, §. Quòd si per viginti, verbo Priuatos, de elect. in 6. vnde durante lite appellationis, neque vitari debet, neque vitare taliter appellans. Ità Panormit. in cap. Peruenit el primo de appel 6. Nau. lib. 5. consf. de sententia excommunicat. consil. 6. nu. 2. Syluest. verbo Appellatio nu. 7. d. 3. Armilla eodem n. 10. Tab. nu. 8.

Dico tertio Religiosi non possunt appellare ad tribunalia Ecclesiastica, quibus, non subduntur, & hoc sub pœna excommunicationis maioris latæ sententiæ, tam appellantibus, quàm Iudicibus appellatis: quicumque illi sint: etiam conseruatores, qui appellantium querelas contra aliquem religiosum recipiunt; deque ijs cognoscunt, hoc videtur Sotus lib. 5. de iust. q. 6. art. 3. Val. tom 3. disp. 5. q. 13. p. 3. in fine, Sayrus in Claui regia, lib. 12. cap. 17. nu. 41. Rodriq. in sum. de ord. iudic. cap. 13. num. 5. concl. 4. Salon 2. 2. q. 69. art. 3. dub. 2. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 8 num. 108.

Probatur primo. Ex constitutione Bonifacij IX. quam refert Consettius in compend. priuil. mendic. in Bonifacio, fol. 21. incipit Sacræ Religionis, & Leon. X. quam refert idem Consettius in Leone, fol. 12c. incipit Romani Pontificis.

Secundo Probatur ratione; quia, vt benè Sotus, vbi primum Religionum causæ claustrorum metas exierint, actum de illis est; ex qua ratione constat, quòd quamuis possint regulares appellare ad Protectorem, vel ad Congregationem, hoc tamen non debent facere, nisi quando sunt ità necessitate abstricti, vt aliter facere non possint; Et pro negotijs grauibus, & maximi ponderis, quia hi recursus maxima toti Religioni afferunt nocumenta; vnde Satiùs esset, tolerare quandoque aliquid etiam iniustè, quàm cum tanta Religionis iactura iniurias à se abdicare, vt optime aduertunt Rodriq. tom. 1. q. reg. q. 29. art. 3. & Sayrus in Claui regia lib. 12. c. 17. n. 41.

Dico quarto, prohibitum est Religiosis sub pœna excommunic. latæ sententiæ, Pontifici reseruatæ, appellare ad tribunalia sæcularia; vel coram illis aliquem suorum confratrum, vel Superiorum conuenire; vel ad illa quouis colore confugere.

Probatur ex const. Bonifacij IX. & Leonis X. cit. & præterea ex constitutione Gregorij XIII. quam refert Consettius in compen. priuil. mendic. fol. 194. in Gregorio constit. 1. incipit. Quoniam nostro, & ex const. Clementis Octaui, quam refert Cherubinus tom. 3. Bullarij in append. ad Clementem, const. 1. fol. 43. incipit quoniam nostro. Qui duo Pontifices vltra excommunicationem ipsis reseruatam, vt diximus addunt priuationem vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrendam absque alia declaratione.

Ex quibus pœnis colligitur, quam malè faciant Religiosi illi, qui appellant, seu trahunt confratres suos, vel superiores ad tribunalia sæcularia, vel ecclesiastica, quibus non subduntur, vitia, & defectus intra Religionem sepultos referantes, in propatuloque ponentes, quos ego his elegantibus elogijs condecorare decreui. Latrones sunt, & fures, bonum nomen, & famam suorum confratrum harpagantes Fratricidæ, fratrum suorum honorem maculantes, ferientes, & quandoq; omnino tollentes. Matricidæ, Religionem pijssimam, & munificentissimam illorum matrem, quæ tot, tantisque gradibus eos cumulauit, dignosque reddidit honorari ab omnibus, necare quantum in ipsis est, non verentes. Ingrati homines, ingratæ bestiæ, immò ingratiores, & bestialiores bestijs: nam *cognouit Bos possessorem suum, & Asinus præsepe Domini sui*, vt ait Esaias c. 1. Isti autem benefactricem suam non cognoscunt.

Ad quos rectè loquitur Bernardus sermone de ingratitudine. *Magna est*, inquit, *super nos magna valdè misericordia Dei nostri; quos tamen ineffabili spiritus sui virtute, tàm inestimabili dono gratiæ suæ eripuit à vana nostra conuersione huius sæculi, in quo eramus aliquando sine Deo, aut certè, quod execrabilius est, contra Deum: non ignorantiam habentes, sed contemptum: Huius vitæ, aut potius mortis (anima enim, quæ peccauerat, ipsa moriebatur) vtinam frequenter in oculis nostris terra versaretur imago, quanta videlicet cæcitas, quanta peruersitas illa fuerit, vt sedula meditatione pensantes, misericordiæ pondus, etsi non tam perfectè, sicuti est, aliquatenus tamen æstimare possemus liberatricis misericordiæ quantitatem. Iam verò, si quis ex nobis diligenter consideraret non negligat, non modo vnde erutus, sed vbi constitutus: non solum quid euaserit, sed, & quid acceperit: non tantum vnde reuocatus sit, sed etiam quo vocatus, inueniet sine dubio cumulum huius misericordiæ, omninò mensura prioris excedere Quantitatem.* Hæc Bernardus; quæ considerent ingrati isti, qui Religionis, ad quam eos traxit Dominus ab ipsa alendos, & nutriendos, existimationem, sepulta secreta reliniendo apud sæcularia tribunalia, ità vt ipsa Religio per omnium ora traducatur, offendunt. Considerent inquam, & pudefiant; scientes, quod *ingrato homine terra peius nihil creat*: & quod *diceris maledicta cuncta, cum ingratum diceris*, & quod cum patiens, patientissimus, & multum misericors sit Deus, ingratum tamen ferre non potest.

At videbis, fortè alicui satis contra hos dictum, sed nihil adhuc. *Maculæ sunt conuiuantes*, sine timore se ipsos, & suas sathanicas passiones pascentes: *nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur*: ventis, inquam, ambitionis, & superbiæ, qui turbinibus, & procellis religionem quatiunt, totamq; voluunt à fedibus imis: *arbores autumnales infructuosæ*, suam inaicescentiam præferentes, dum zelo zelati iustitiæ apparere exoptant: *bis mortuæ* Deo, & proximo, eradicandæ, euellendæ, & extirpandæ ex Dei pomario, & Ecclesiæ: *Fluctus feri maris despumantes confusiones suas*, dum factionibus, clamoribus, & seditionibus omnia agitare, & euertere prætendunt, nihil tamen aliud, quàm sordes suas, leuitatem, superbiam, arrogantiam, & infamiam despumantes, & ostentantes, Dicente etiam Esaia 57. *Impij autem quasi mare feruens, quod quiescere non potest: Et redundant fluctus eius in concul-*

culcationem eorum, & luctum: Syderra errantia, nouum, & nouum occasum semper, & ortum quæritantes, numquam consistentes, in deuia semper abeuntes, in circuitu, vt impij ambulantes; Pauonum instar alijs sepulchriores, & doctiores existimantes, sibique cōplacentes, pedes verò, affectusque suos spurcos, & inconstantes nō respicientes: *His procella tenebrarum seruata est in æternum*, nisi resipiscant, *& in contradictione Core* miserè deperibunt. Eia, eia sodes, hæc contemplentur tali morbo affecti, vel tentati, ex epistola Iudæ collecta, quæ de ipsis indubiè loquitur, & videant, quòd intentant illis omnia mortem, & infamiam.

At inquient, rectè omnes cum valemus, optima consilia damus ægrotis; & saturi ad sacra deprædicanda Nephalia sunt maximè propensi. Sed vera sunt hæc, si inuerso ordine dominam capessere iussa, ancillam imperitare, permiserimus, quod intolerabile dicitur à Sapiēte prou. 3c. Quod eques equum vehet, quis sustinebit? equus sensus est, ratio eques, clarum est, quòd si equus insedat equiti, sensus rationi, nihil, quod commodum vtilitatem, & gustum non afferat, tolerabit. At si eques, si ratio, vt decet, si dominatrix suorum affectuum, quis non videt, quòd ad manus vitandum malum, permittitur minus, & quòd ad saluandum caput, se mortis periculo exponunt voluntariè, & naturaliter membra; quia ab eo vita, & salus pendet totius corporis: Sic etiam ratio dictat naturalis, vt se feriri (quando nulla recta, & honesta ratione id aliter potest vitari) grauaminum ictibus permittat subditus, vt caput, quod est Religio, illæsum permaneat.

Attendant etiam Prælati, qui debent esse omnia in omnibus, & considerent suorum subditorum conditiones, & qualitates, iisque, quantum fieri potest, salua æquitate, occasiones recurrendi, & appellandi præscindant; & sciant Patris se tenere locum: & sint potius addicti misericordiæ, quæ iustitiam non excludit, quàm iustitiæ sine misericordia; *qua mensura mensi fuerint, remetietur eis.* Lucæ 6. Et sciant quod *iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam*, vt dicitur epistola Iacobi c. 2. de quo argumento latiùs tom. 2.

Dices, si appellatio est priuilegium naturale, quomodo possunt religiosi eo priuari, quo ad tribunalia sæcularia, & Ecclesiastica, quibus non subduntur? nam quandoque melius subleuabuntur ab his tribunalibus vetitis, quàm à concessis: & grauatus debet posse quacumque via à se grauamen abdicare.

Respondeo cum Valentia tom. 3. disput. 5. q. 13. p. 3. col. 2. versu Respondeo. Expedire sæpè bono communi, vt aliquæ personæ non exequantur ea omnia, quorum alioquin ius naturale facit facultatem; sicut expedit non concedere carnes 6. feria; quod tamen alias licet per ius naturæ. Solum enim ius positiuum impedire non potest, quod ius naturæ ità concedit, vt etiam præcipiat, verbi gratia, quod in necessitate omnia sint cōmunia; si enim ius positiuum contrarium præciperet, malè præciperet, nec valeret præceptum contra ius naturale: Et similiter, si præciperet, ne quis, se defenderet cum moderamine inculpatæ tutelæ; hæc enim ita concedit ius naturæ, vt etiam præcipiat; quòd autem ius naturæ solum permittit, vt hoc ius appellandi, benè potest ius positiuum impedire. Vide Suarez lib. 7. de Legibus cap. 6. n. 8. fine.

§. Vnicus, vtrum Appellatio executionem retardet, aut suspendat.

DICO primo Regulariter omnis appellatio executionem sententiæ suspendit. Panorm. in cap. Pastoralis, §. Verum, n. 13. & in cap. Ad hæc el 5. num. 2. de appell. & cap. *Per tuas* de sent. excom. n. 2. Nauar. lib. 2. consil. de appell. consil. 6. n. 1. Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 29. art. 5. Antonius Francus in cap. Venientes de iure iurando.

Probatur ex dicto capite Venientes, vbi dicitur, *vos sententias appellatione suspensas executioni mandantes*; & cap. Pastoralis, §. Præterea, de offic. Iud. deleg.

Dico secundo, Ab hac generali regula excipiuntur ecclesiasticæ censuræ, excommunicatio nimirum, suspensio, & interdictum, à quibus, etiamsi appelletur, appellatio tamen effectum illarum non impedit. Panor. in cap. Pastoralis, §. Verum de appell. à num. 6. qui multas huius rei affert rationes, Nauarr. lib. 5. consil. de sentent. excommunic. consil. 6. num. 2. Tab. verbo Appellatio n. 4. Angelus eodem num. 2. Rosella statim in principio, Toletus in sum. lib. 1. cap. 11. num. 7. Naldus verbo Appellare, num. 5. & 6.

Probatur ex cap. Is, cui, §. finali de sentent. excommunic. in 6. & cap. Pastoralis, §. Verum de appell. quia istæ censuræ secum trahunt executionem, vt dicitur dicto c. Pastoralis in fine cum enim sint sententiæ spirituales, nō possunt remanere in suspenso: Sed melius videtur posse dici id esse; quia bona, quibus participant fideles, Ecclesiæ bona sunt, vnde si dicti fideles sint dictæ Ecclesiæ inobedientes, & ab illa per excommunicationem separati, non vult vllum admittere diffugium, vt sic sollicitiores sint fideles ad illi se reconciliandos: ista ratio quietat aliquo modo intellectum, sed melius est disponenda, c. Pia, de excep. in 6.

Si verò post legitimam appellationem interpositam, quis fuerit excommunicatus, tunc excommunicatio est nulla, verbi gratia. Præcipit mihi Prælatus sub pœna excommunicationis aliquid, in quo ei obedire non teneor, ego statim appello ab illo præcepto, eiusque pœnis, si nihilominus, appellatione hac non obstante, ferat Prælatus excommunicationem, excommunicatio nulla est, & taliter excommunicatus non est vitandus. Ità Angelus verbo Appellatio, num. 4. Tab. eodem num. 5. Rosella n. 3. & verbo Excommunicatio 7. nu. 19. fine, Sylu. verb. Appellatio, num. 4. fine Sayrus lib. 1. de censuris cap. 16. n. 18. Naldus in sum. verb. Appellare num. 5. Ratio est, quia per appellationem suspensa est Iudicis iurisdictio, quæ in ferente excommunicationem libera debet esse.

Quòd est verum etiamsi denuncietur excommunicatus post elapsum terminum sibi assignatum, ad prosequendam appellationem, vt Sayrus loco cit. num. 23. Rosella verbo Appellatio, num. 5. & Naldus loco etiam cit. verbo Sciendum, & habetur c. licet de sentent. excommunic. in 6. quòd enim ab initio non valet, tractu temporis non conualescit, vt dicitur in regula; Non firmatur de regul. iur. in 6. regula 18. vide Naldum, qui optimè respondet ad obiectionem, quæ potest fieri ex dicto c. Licet.

Dixi post legitimam appellationem: nam si appellatio non sit legitima, excommunicatio tenet, vt Panor. in cap. Pastoralis, §. Verum, num. 13. & 14. de appell. Sayrus lib. 1. de censuris, cap. 16. num. 27. & Naldus in sum. verbo Suspensio, num. 17.

Appellatio tunc dicitur legitima, quando est talis causa, quæ probata reputaretur sufficiens cap. vt debitus honor de appell. vt Sayrus loco cit. num. 22. Dicitur autem legitima per contrapositionem ad friuolam, cui nō est deferendum, per Concil. Trid. sess. 13 cap. 1. fine. Friuola autem appellatio dicitur, quæ sine legitima causa interponitur, vt quandò quis appellat, vbi non est grauatus iniustè, & sic idem est dicere friuolam appellationem, quòd vanam, & inanem, & sine iusta causa interpositam. Ità Rodriquez tom. 2. q. regul. q. 53. art. 10. Nota hic etiam, quod dicens excommunicationem esse nullam debet audiri à Superiore prouocato, licet absolutionem purè, vel ad cautelam non petat. Dicens autem, quod excommunicatio est iniusta non debet audiri, Volens eius iniustitiam probare, nisi ante omnia petat absolutione ita habetur in cap. Per tuas de sent. Excom. vbi Panorm. num. 3. Excommunicatio autem notoriè iniusta non ligat; secus autem, si non notorie; Abbas in cap. Ab excommunicato, de rescriptis nu. 10. l. autē excō. iniusta secūdo modo teneat quoad homines, non tenet tamen quoad Deum, quia sine peccato non potest quis priuari gratia Dei; si quis autem contemneret

excom-

excommunicationem iniustã, tunc ligaretur etiam quo ad Deum ita Abbas loc. cit. num. 11. & habetur in capit. Per tuas de sent. excom.

Dico tertiò, in correctionibus quo ad mores, appellatio executionē non retardat. Est expressa sententia Trid. sess. 22. de reform. cap. 1. & sess. 24. cap. 10.

Quandò autem dicitur, quod à censuris, & in caussis correctionis non appellatur; intellige quo ad effectum suspensiuum, quia scilicet appellatio executionem nō suspendit, non autem quo ad effectum deuolutiuum, quia talis appellatio transfert causam ad superiorem. Ita vt, ea pendente, nihil in illius præiudicium attentetur. Ità Syluest. verbo Excommunicatio 2. n. 2. Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 29. art. 1. Spatharius de modo corrigendi regulares, tract. 10. par. 4. cap. vlt. n. 3.

Dices si appellatio à suspensione, executionem non retardat, Appellatio à suspensione vocis actiuæ, & passiuæ neque etiam executionem suspendet.

Respondeo cum Nauarro lib. 2. consil. de appell. consil. 6. Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 29. art. 5. Spathario par. 4. tract. 10. cap. vltimo, quod appellatio à suspensione vocis actiuæ, & passiuæ suspendit sententiam, & eius effectum. Nam illa regula, quod appellatio à suspensione non retardat effectum, intelligitur solum de suspensione a diuinis officijs: vel ingressu ecclesiæ, vt habet Panor. in cap. Ad hæc el 5. de appell. n. 1. vnde, vt aduertunt Rodriquez, & Spatharius. Si quis in capitulis Generalibus, Prouincialibus, vel etiam localibus suspendatur à voce actiua, & passiua, si post appellationem eligatur, & eligat, valida erit electio. In nostra tamen Religione cautum est capitulo Val. 4. n. 28 quòd priuationes in capitulis non fiant; & sanctè, nam tales suspensiones non fiebant ad suspensionem, sed ad exclusionem suspensorum à capitulis, ne intentam electionem perturbarent; quòd erat valde nociuum libertati electionis.

Demū nota, quod appellationes sunt faciendæ intra decem dies, à recitatione sententiæ numerandos. Hostiensis in sum. lib. 2. de appell. n. 9. Syluester verbo Appellatio, n. 5. Intrà quod tempus, nisi fuerit appellatum, sententia executioni mandatur, nec potest Iudex hoc tēpus decem dierum minuere, vt Sylu. ait loco cit.

Appellanti autem conceditur à iure annus integer, ad prosequendam appellationem, qui annus, iusta causa interueniente, prorogatur vsq; ad biennium, quod tempus non currit, data impossibilitate prosequendi. Verum quidem est, quòd potest Iudex, à quo appellatur, & quandoque Iudex ad quem, præfatum tempus moderari, iuxta negotiorum, & temporum qualitates, & conditiones. Videatur Hostiensis loco cit. n. 10. & Sylu. verbo Appellatio, quæst. 16. n. 17. qui benè distinguit in quo Iudex terminum, ad prosequendam appellationem statutum, limitare possit.

Circa formam appellationis videatur Hostiensis loc. cit. num. 6. per multa, vbi varias appellationum formas ponit, & Abbas in sua practica cap. 111. & 112. Ad nostrum propositum, si appelletur statim à Sententia, dicat Appellans *Ego talis à tali sententia, tamquam iniqua, & iniusta, ad talem superiorem appello.*

Quod si ex interuallo in scriptis appelletur, dicat Appellans. *Coram Reuerend. P. V.* (vel iuxta titulum illi conuenientem) *Ego Fr. Laurentius principalis propono, & dico animo appellandi, quod decem diebus nondum elapsis, in causa tali, quæ vertebatur in mei, & coram vobis sententiam contrà me tulistis definitiuam, si sententia iure dici meretur, meque per eandem vestram prætensam sententiam condemnandum censuistis. Idcirco ab eadem prætensa sententia, tamquam iniqua, & iniusta, ipsius nullitate semper salua, ad talem Superiorem appello: vel ad Sanctam sedem Apostolicam, & sanctissimum in Christo Patrem, & Dominum D. Papam talem prouoco, & appello, & Apostolos 1. 2. & 3. cum debita instātia mihi dari posco. Et specialiter protestor, quod appellationē huiusmodi possim corrigere, emēdare, & innouare, & eā intimare verbo, & prosequi, pro vt mihi videbitur expedire.*

Ad vltimum noto, quod licet in iudicio Regularium dicatur, quod non tenentur eorum Prælati omnes apices iuris seruare; id tamen intelligo in causis ciuilibus, & minus grauibus: at in causis grauibus, vt quando agitur de reo habitu spoliando: ad triremes damnando: carceribus perpetuò detinendo: Prælato deponendo: puto, quod sint omnes iuris solemnitates seruādæ, quæ reo possunt quidquam proficere, vnde illi sunt aperienda non solum dicta, sed etiam nomina testium, vt benè Panor. in cap. Olim, num. 8. de accus. Rodriquez tom. 2. quæst. regul. q. 16. art. 1. Ghisilerius in sua practica, cap. 11 num. 14. & dicitur in cap. Qualiter, & quando, el 2. de accus. §. Debet sic. Possunt etiam posci Apostoli, qui sunt litteræ breues instruentes iudicem appellatum, & omnes circumstantias appellationis comprehēdentes: & debent continere, quis appellat, a quo contrà quem, super quo, ex qua causa: & an Iudex, à quo appellatur, deferat appellationi, de quibus Panorm. in sua pract. cap. 114. & sequentibus.

CAP. XXI.

Vtrum subditus absque Prælati licentia possit sæcularium confessiones audire, etiam ab Ordinario approbatus.

PRO hac quæstione videri potest Antoninus 3. par. tit. 17. cap. 7. Angelus verbo Confessio 3 n. 4. Sylu. verbo Confessio 1. num. 5. Medina Codice de Confessione q. 34. §. Si quæras. Rodriquez tom. 1. q. regul. q. 60. art. 1. 2. & 3. Henriquez lib. 6. de Sacram. pœnit. cap. 6. num. 6. Ledesma 1. par. summ. de sacram. pœnit. cap. 13. Dub. 12. pag. mihi 431. & de statu Religios. in communi, cap 4. conclus. 13. difficul. 1. pag. mihi 167. Lopez 1. par. instruct. cap. 26. Alfonsus Viualdus in Candelabro aureo q. de absolut. à nu. 22. Graff. tom. 1. consil. lib. 5. de pœnit. & remiss. consil. 4. nu. 17. & part. 1. decis. lib. 1. cap. 13. num. 87. 88. Nauar. in sum. cap. 4. & num. 6. Casarub. in Compend. priuil. verbo Confessiones. & Confessores, num. 6. à Sorbo ibid. & verbo Absolutio per multa, Reginaldus in praxi lib. 1. nu. 196. Suarez tom. 4. in tertiam partem, disp. 26. sect. 1. n. 11. Angles in floribus, q. de confess. art. 8. de ministro confess. difficult. 4. dub. 1. conclus. 5. & 6. Vega parte prima sum. c. 62. per multos casus, Confettius in Compēd. priuil. mendic. tit. 17. cap. 1. & sequentibus, Miranda tom. 1. Manualis, q. 45. art. 11. & sequentibus.

Dico 1. Simplex Sacerdos Regularis absque sui Prælati licentia non potest, neque regularium, neque sæcularium confessiones audire, excepto articulo mortis, in quo habet potestatem, saltem tacitam à Papa. Ita Antoninus 3. par. tit. 17. cap. 7. Angelus verbo Confessio 3. num. 4. Nauarrus in sum. cap. 4. n. 6. Grassius prima parte decis. lib. 1. capit. 13. num. 87. Miranda tom. 1. Manualis, quæst. 45. art. 11.

Probatur quia, Religiosi per votum obedientiæ ità facti sunt alterius iuris, vt neque velle, neque nolle aliquod habeant; vt dicitur cap. si Religiosus de elect. in 6.

Quod ita verum est, vt neque à venialibus, neque à mortalibus, aliàs ritè confessis, licitè, idest sine peccato possit Religiosus absoluere absque sui Prælati licentia. Neque etiam absq; dicta licentia potest absoluere eum, qui haberet ad sibi eligendum Confessarium Apostolicū diploma; modo tamē a Pontifice expressè nō nominaretur; quia tunc certum est, quòd posset non solùm absq; licentia, sed etiam ipso contradicente. Ità Antonin. Angelus, Nauarr. Graff. Miranda locis cit. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 4. Sylu. verbo Confess. 1. q. 5. n. 5. in principio. Ratio eadem est, quia non est in potestate Religiosi, quo se opere occupet, cum sui non sit arbitrij: attēta præsertim prohibitione, quæ viget in omnibus benè rectis Religionibus, de confessionibus nō audiendis absque Prælati licentia. Quod in nostra Minimorum est expressum in Correctorio num. 79. quo ad sæculares: quo ad Religiosos verò n. 85.

Ita-

Itaque peccaret Regularis audiens cõfessiones etiam venialium: etiam mortalium aliàs ritè confessorum: etiam illius, qui ad id haberet Apostolicum diploma, & posset à suo Prælato puniri; valeret tamen in dictis casibus confessio, vt dicunt omnes Doctores cit. quia cum venialia, & mortalia alias rite confessa, non sint materia necessaria confessionis, vt in confesso est apud omnes. Quilibet Sacerdos potest ab eis absoluere, vt habet D. Thomas in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 3. quæstiuncula prima ad tertium. Per habitualem illam iurisdictionem, quam quis accipit in receptione characteris Sacerdotalis, absoluendi, atque ligandi omnes illos, qui ei se legitimè subiecerint, quæ in actualem reducitur per legitimam confitentis subiectionem, in cuius potestate est, se subijcere cui voluerit; ita Nauarr. dist. 6. de pœnit. cap. Placuit, n. 20. 21. 22. Caiet. in sum. verbo Absolutio. Illius autem, qui haberet facultatem à Papa, valeret confessio, quia per electionem pœnitentis, Confessor accipit iurisdictionem a Pontifice.

Dico 2. Cõfessiones factæ Regulari approbato ab Ordinario absque proprij Prælati licentia sunt validæ, licet ille peccet, & grauiter debeat puniri: nec potest gratijs, & priuilegijs suo Ordini concessis vti. Rodriquez tom. 1. q. regul. q. 60. ar. 3. Miranda tom. 1. Manualis præl. q. 45. art. 12. conclus. 2. Graff. prima parte decis. lib. 1. cap. 13. n. 88. Angles in floribus quæst. de confess. art. de Ministro, versic. Regularijs pag. mihi 281. Vide Campanil. in diuers. iur. rubr. 12. cap. 13. n. 59. & 60.

Probatur primo, quia hic reperitur totum id, quod requiritur ad validè sacramentum pœnitentiæ ministrãdũ: nimirùm potestas Ordinis, & potestas Iurisdictionis.

Secundo, quod peccet, probatur; quia facit contrà voluntatem sui superioris: vel statutum suæ regulæ: vel saltem consuetudinem suæ Religionis. Quo autem peccato, dicam modo.

Tertio. Quòd non possit vti priuilegijs suo Ordini concessis, patet, priuilegia enim à Pontifice non conceduntur Religiosis particularibus, nisi medio Prælato, vt dicam.

Quæres, quodnam peccatum erit confessiones audire venialium, vel mortalium, alias ritè confessorum: seù illius, qui ad id haberet potestatem à Pontifice, absq; Prælati licentia, vel audire cum approbatione Episcopi, & sine licentia superioris?

Respondeo. Si prohibitio sit sub mortali, mortale erit; si sub veniali, veniale: si sub nullo, nullum peccatum. Ita Ioannes Medina Cod. de confess. quæst. 34. §. Si quæras, Nauarrus in sum. cap. 5. num. Reginaldus in praxi lib. 1. n. 196. Sin autem nulla sit quidem prohibitio, sed tantùmodo consuetudo; tunc videndum erit, an sit communiter recepta, & legitimè præscripta, & contra illã agere, erit crimen eiusdem generis cum illo, quod committitur, agendo contra statuta illius Religionis.

In duobus autem casibus inualida erit absolutio. Primo si in illa Religione sit aliquod statutum irritans licentias ab ordinarijs obtentas, annulansque confessiones factas Sacerdotibus, licentiam Prælati non habentibus, à Sede Apostolica approbatum, vt est in Religione Dominicanorum per priuilegium Iulij III. quod refert Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 60. art. 1. & Miranda to. 1. Manualis q. 45. art. 12. Quod priuilegio gaudent omnes Religiones communicationem habentes, & possunt tale statutum condere; vbi autem nondum statutum est, procedit nostra conclusio. Ita Rodriquez, & Miranda locis cit.

Secundus casus est, si sit prohibitus confessiones audire sub mortali: pœnitens sciens talem prohibitionẽ, adit nihilominus illum Religiosum; confessio est inualida, quia pœnitens inducit eum ad peccatum mortale: & per consequens cum ponat obicem gratiæ Sacramenti, absolutio erit nulla. Ità Medina; & Reginaldus locis cit.

Sed dices, quid dicendum circa audientiam confessionum absque licentia Prælati in Religione nostra Minimorum, in qua audiens sæcularium confessiones absque dicta licẽtia iubetur per biennium ad talem audientiam non assumi: quæ non assumptio nihil aliud videtur esse, quàm suspensio, & quando est apposita statuto pena suspensionis, tum qui audit, non solum illicitè audit, sed etiam inualidè: ità vt tales confessiones, & absolutiones sint omninò nullæ, vt dicitur in cap. Si celebret de clerico excommunicato, vel deposito ministrante, §. Peccat; & habet Medina Cod. de confessione, loco cit. Inualidæne dicendæ erunt confessiones factæ à sæcularibus Religioso minimo, approbato ab Ordinario absque licentia proprij Prælati?

Respondeo primo. Verum quidem est, quòd quandocumque quis est prohibitus sub pena suspẽsionis ipso facto confessiones audire, si audiat inualidè audit, & nullę sunt absolutiones; quia suspensi carent iurisdictione actuali vt Graff. prima parte decis. lib. 1. cap. 13. num. 88. Angles in floribus q. de confess. art. de ministro, versic. Regularis pag. mihi 281. Sayrus de censuris lib. 5. cap. 20. num. 4. Si vero suspentio sit solum comminatoria, vt est ista in ordine nostro (si suspensio merito dici potest) cum iurisdictione non priuet, vt dicitur cap. Ad probandum de sentẽtia, & re iudicata, non poterit reddere confessionem inualidam. Dari autem suspensionem ipso facto, & comminatoriam, est clarum, & habet Toletus libro primo sum. cap. 45. n. 5.

Secundo, respondeo, quod duplex est suspensio. Vna quæ est pura pena, altera, quæ est ecclesiastica censura, vt benè Suarez to. 5. in tertiam partem, disput. 25. sect. 1. à num. 2. Quæ est Ecclesiastica censura, semper supponit peccatum mortale, quando est à iure, vt idem habet disp. 28. sect. 4. n. 7. Si verò sit ab homine poterit ferri propter veniale, vt idem ibi; Cum autem nostra Regula ad nullam culpam obliget, vt diximus, sequitur, quòd illa suspẽsio si suspensio est, sit pura pena, & per consequens, cum nulla iurisdictione priuet, qui contra illud statutum absq; alia superioris prohibitione, & suspensione, confessiones audiret cum approbatione Episcopi, audiret non solum validè, sed etiam licitè, cum statutum purum ad nullam culpam obliget, licet posset puniri ad pœnam illius.

Tertio, respondeo, & Germanius, illam non assumptionem, non esse suspensionem; nam loquitur ibi legislator de ijs, qui nondum confessiones audierunt, & per nullum superiorem fuerunt vnquam approbati, qui tamen se ingerunt absque licentia Prælati ad confessiones audiendas; & dicit, quòd in pęnam talis temerarietatis, per duos annos non assumitur ad tale ministerium. Consimilemque pęnam imposuerat eodem Correctorio nu. 78. ijs, qui promoueri petebant ad Ordines, & iusserat eos retardari per annum à susceptione illorum. Vnde cũ non possit suspendi, qui nondum fuit promotus, sequitur, quòd illam non assumptio, suspensio non sit; & per consequens manet, quòd frater Minimus confessiones audiens absque Prælati licentia, licet possit puniri ad formam citati statuti: vel etiam grauiùs, vt in eo dicitur, iuxta Prælatorum iudicium, & prudentiam, facit tamen confessiones validas; & cum statutum ad nullam culpam obliget, nullam taliter audiens incurret. Secus tamen esset, si fieret aliquando statutum, tales confessiones irritans; quòd diximus supra, fieri posse: vel si quis esset per sententiam suspensus à Prælato.

Dico 3. Regularis approbatus ab Episcopo ad audiendas sæcularium confessiones de licẽtia sui superioris, potest ab hoc rationabili de causa reprobari, & suspendi; Graffius tom. 1. consil. lib. 5. de penit. & remiss. consil. 4. nu. 18. Sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 3. Confetrius compend. priuil. mendic. tit. 17. cap. 5 illatione 7. Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 60. artic. 2. Henriquez in sum. lib. 6. cap. 6. nu. 6. Qui addit, quod potest etiam eiusdem iurisdictionem limitare, circa certas personas; & casus, & citat ad hoc in comm. littera X. declarationem viuæ vocis oraculo Gregorij XIII. quod etiam notauit Graffius loco citat. sentit etiam Miranda tom. 1. Manualis, quæst. 45. art. 13. conclus. 1.

Probatur quia iurisdictio, quo ad confessiones secularium audiendas, datur Religioso à Papa immediatè per appro-

approbationem Ordinarij, mediante Prælati persona. Ne quid debitæ subiectioni erga proprios Prælatos derogetur, ergo censetur illi data ad nutum, & voluntatem Prælati vtenda, vel retinenda.

Quòd iurisdictio detur Regulari immediatè à Papa est communis opinio. Vega prima parte sum. cap. 62. casu 7. Armilla verbo Absolutio, n. 23. Sayr. de censuris, lib. 4. cap. 2. num. 10.

Henriquez loco cit. num. 5. lib. 7. de Indulg. cap. 28. num. 2.

Quòd autem hæc non detur, nisi mediante voluntate Prælati, patet ex Clementina Dudum de sepulturis, §. Statuimus, & habet Henriquez lib. 6. de pœnit. citat. & Graff. lib. 5. consil. cit.

Dico 4. Confessiones factæ illi Regulari, etiam approbato ab Ordinario cum licentia sui Prælati, qui per sententiam latam, & publicatam suspensus fuit à confessionibus audiendis ab eodem Prælato, vel ab alio auctoritatem habente, sunt omninò nullæ, & iterandæ. Confettius in compend. priuil. mendic. tit. 17. cap. 5. illat. 7. Graff. prima parte decis. lib. 1. cap. 13. n. 88. Rodriquez tom. 1. q. regul. q. 60. art. 2. versu Secundò dico, Miranda tom. 1. Manual. q. 45. art. 13. conclus. 3. Nauar. in summ. cap. 9. num. 8.

Probatur, quia huiusmodi notorie suspensus non habet potestatem sufficientem ad sententiam validè proferendam secundum iura, vt c. Ad probandum de sent. & re iudic.

Dico 5. Si huiusmodi Regularis non fuerit iuridicè, & notoriè suspensus à suo Prælato, sed tantùm priuatim prohibitus, ne confessiones audiat, propter causam occultam, Prælato notam, peccabit quidem, & mortaliter non obediens; at confessiones illi factæ, validæ erunt. Rodriquez loco citat. & in sum. tom. 1. cap. 60. num. & conclus. 3. Syluest. verbo Confessor primo, q. 19. num. 15. versic. Tertio vero casu, Lopez prima part. instruct. c. 26. col. 4. versu Tertio dicimus, Miranda, & alij cit. in 4. conclus.

Probatur primo, quia cum acceperit iurisdictionem à Papa, mediante Prælati licentia, & Episcopi approbatione, non potest illa iurisdictione priuari, nisi sit legitimè conuictus.

Secundo. Quia actus facti ab occultè suspenso, ratione publici officij validi sunt, vt Nauarr. Syluest. Rodriquez, Lopez, & alij cit. 4. & 5. conclus. & habetur cap. Ad Probandum de sentent. & re iudic. addita Glos. verbo Innodatus. Si autem non sit notoriè suspensus; tamen notorius est apud pœnitentem; tunc eo Capite erit inualida confessio, quia pœnitens inducendo confessarium ad audiendam suam confessionem absque necessitate, eum inducit ad peccatum mortale, & per consequens ponit obicem gratiæ sacramentali, vt supra dixi.

Dico 6. Religiosus habens licentiam à suo Prælato eligendi sibi confessarium extra Ordinem, confiteri potest Religioso alterius Religionis: etiam non approbato ab Ordinario; modo sit à suo superiore in Confessorem suorum confratrum electus. Vega prima parte, c. 62. casu 2. §. nota, Angles in floribus q. de confess. art. de ministro, versu Hinc potuerunt Monachi, Graff. prima parte decis. lib. 3. cap. 5. nu. 107. & lib. 1. de Arbitratijs confessariorum, cap. 14. num. 6. Rodriq. tom. 1. summ. cap. 60. num. & conclus. 6.

Probatur, quia per licentiam sui superioris datur iurisdictio illi, cui se subiecerit in confessionis foro, qua iurisdictione accepta, potest confessor eum absoluere, vt habet D. Thom. in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. quæstiuncula 5. corpore.

Obijcies, Concilium Trid. sess. 23. cap. 15. de reform. prohibet Regularibus confessiones etiam Sacerdotum audire absque approbatione Episcopi.

Respondeo, Concilium loqui de Sacerdotibus subditis Episcopo, quales non sunt Religiosi; vt benè explicant Graff. Angles, & alij cit. Præterea Suarez to. 4. in tertiam partem, disp. 28. sect. 4. num. 4.

Dixi modò sit in Confessorem suorum confratrum à suo superiore electus; quia licet concilium non tollat illam consuetudinem antiquam, quam habebant Regulares confitendi Sacerdotibus, non approbatis ab Ordinario, tamen non concessit illis licentiam, vt possint confiteri illis Sacerdotibus, qui non sunt admissi à suis superioribus ad confessiones fratrum. Et Ratio est, quia numquam Papa in suis constitutionibus intendit derogare consuetudinibus laudabilibus, & statutis particularium locorum, & personarum, si expresè non deroget; quia cum sint de facto, & in facto consistant, à Papa possunt ignorari vt dicitur cap. 1. de constit. in 6. & aduertit Passarellus in not. priuil. minim. notab. 9. & Glossa eodem cap. 1. & cap. si Postquam de electión. in 6. & sic concedens Pontifex, vt Religiosi non teneantur confiteri Sacerdotibus approbatis ab ordinario, non concedit, vt possint simplicibus Sacerdotibus suæ, vel alterius Religionis confiteri; quia hoc esset derogare laudabili consuetudini Religionum, per quam prohibentur simplices Sacerdotes, audire confessiones fratrum.

Dico septimo, possunt Regulares confiteri Sacerdotibus extra ordinem, siuè sæcularibus, siuè regularibus, etiam per nullum Episcopum approbatis, cum iter egerint, aut extra Conuentum degerint de suorum superiorum licentia, ab ijsque, eligendi quemcunque confessorem facultatem habuerint Nauar. in sum. cap. 4. num. 7. Rodriq. tom. 1. q. regul. q. 62. art. 5. Vega 1. part. summ. cap. 62. casu 2. Viualdus in Candelabro aureo tract. de absolut. num. 22. Reginald. lib. 1. prax. num. 175. & lib. 8. nu. 36. Suarez tom. 4. in tertiam partem, disp. 28. sect. 4. num. 5.

Probatur ex Priuilegio Sixti Quarti; quod refert Confettius in Sixto Quarto, const. 5. in suo compend. priuil. mendic. & Rodriq. loco cit. & habetur in priuilegijs nostris Minim. pag. 27. Quod priuilegium non esse derogatum per Concilium Trid. probant Nauar. & Suarez loc. cit.

Dico octauo, duo Sacerdotes transmisi per obedientiam de vno ad alium Conuentum, iter aliquot dierum facturi, quorum nemo est in confessorem electus, nec ab Episcopo, nec à suo superiore, possunt nihilominus sibi inuicem confiteri, ita Vega loc. cit. casu 3. Rodriq. etiam citatus in fine art. Graff. tom. 2. consil. lib. 5. de pœnit. & remiss. cons 2. diff. 2. à num. 1.

Probatur quia Prælatus dans licentiam, seu potius transmittens illos duos fratres ad alium Conuentum, censetur etiam illi dare ea omnia, quæ ad tale iter peragendum necessaria sunt, vt habetur c. Præterea de off. & potest. Iud. deleg. & dicunt præfati Graff. Vega, & præterea Nauarrus lib. 1. consil. de elect. cons. 12. nu. 3.

Nota tamen, quod non possunt se inuicem absoluere à casibus reseruatis, vt dicunt Graff. Vega, Rodriq. cit. Ratio est quia in Generali etiam expressa concessione, non veniunt ea, quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus, vt est textus clarus in c. Si Episcopus de pœnit. remiss. in 6.

Nisi fortè id facerent per ratihabitionem de præsenti, quam sufficere ad licitè, & validè absoluendum, aiunt Syluest. verbo Confessor primo q. 6. decis. 8. Rodriquez loco cit. Graff. de casibus reser. lib. 2. c. 34. num. 10. Henriq. lib. 6. de Sacramento pœnit. cap. 13. nu. 13. Ratihabitio autem de præsenti est hæc. Scio, quòd meus Prælatus est contentus, vt ego nunc absoluam hunc mihi subiectum à reseruatis: & hoc, vel propter amicitiam, & familiaritatem, quæ est inter nos, vel propter ea, quæ ex ipsius mente aliàs cognoui; Ratihabitio verò de futuro est hæc. Scio, quod meus Prælatus erit contentus de hac absolutione, & hæc non est sufficiens ad validitatem Sacramenti. Quòd hoc à futuro non pendeat.

Dico nono, proprius Sacerdos, seu confessarius Religiosorum est Generalis in tota Religione, & Prouincialis in sua Prouincia, ita vt non possit quilibet Religiosorum confiteri, nisi Generali, vel Prouinciali, vel

ab

ab eis deputatis. Angles in floribus q. de confess. art. de ministro, versic. Vniuersi, pag. mihi 277. Rodriq. tom. 1. quæst. regul. quæst. 62. art. 4. Henriquez lib. 6. de sacram. pœnit. cap. 6. num. 4.

Probatur ex Marimagno Minimorum in compend. priuil. pag. 76. vbi dicitur. *Iubibemus insuper vniuersis fratribus vestri ordinis, ne aliquis eorum (nisi necessitatis vrgente articulo) alijs, quàm Prælatis suis peccata sua confiteri præsumat, vel alij: eiusdem Ordinis Sacerdotibus secundum regulam, & ipsius Ordinis statuta.* Regula autem solum admittit Generalem, vigiles (qui non sunt in vsu) & Prouinciales, vt patet ex correct. n. 85. vel ab istis deputatos, ex quo patet, quòd Correctores in nostra Religione, nisi admittantur à supradictis, vt communiter admitti solent, non possunt confessiones, neque fratrum neque sæcularium audire.

Nota tamen, quòd huic iuri communi, nunc est derogatum per decretum Clem. VIII. de casuum reseruatione, quod refert Quaranta, verbo Casus reser. & à Sorbo verbo Absolutio ordinaria, quo ad fratres versus finem. In quo dicitur, *Non liceat Superioribus Regularium subditorum confessiones audire, nisi quandò peccatum aliquod reseruatum admiserint, aut ipsimet subditi sponte, aut proprio motu, id ab eis petierint.*

Dico decimo, Religiosus admissus à Prælato ad confessiones fratrum audiendas in vna Prouincia, verbi gratia. In Genuensi, non potest eas audire in Prouincia Mediolanensi; Si ad illam per obedientiam transmittatur absque licentia Prouincialis Mediolanensis.

Probatur, quia Prouincialis Genuensis nullam habet iurisdictionem in Prouincia Mediolanensi; secus verò si sit admissus à Generali, quia hic habet iurisdictionem in vniuersa Religione.

Dico Vndecimo, Petentibus Religiosorum confessarijs à Superiore facultatem absoluendi ab aliquo casu reseruato, si negauerit dictus Superior talem facultatem concedere; possunt nihilominus dicti confessarij pro illâ vice tantùm, pœnitentes, etiam dicta facultate à Superiore non obtenta, absoluere. Ita concessit Paulus V. in decretis pro Regularium reformatione Cuius decreti meminit. Naldus verbo Religiosus, num. 44. fine & verbo casus, num. 22. Franc. à Coriolano in suo tract. de casib. reser. part. 1. sect. 1. art. 17. in fine articuli prima impressione.

§. Primus, *Quid possint Confessores Regulares circa casus reseruatos, & votorum dispensationem, vel etiam commutationem per sua priuilegia.*

CIRCA potestatem, si quam habent confessarij regulares à casibus reseruatis absoluendi, videatur Henriquez, lib. 7. de Indulg. cap. 28. Miranda tom. 1. manual. præl. q. 46. Rodriquez tom. 1. q. regul. q. 61. Confettius in compend. priuil. mendic. tit. 17. cap. 6. Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 30. sect. 2. n. 16.

Et nota, quod per edictum sacræ Congregationis Episcoporum, & regularium, de mandato S. D. Clementis VIII. quod refert Confettius tit. 17. cap. 6. Miranda loco cit. art. 2. Quaranta in sum. Bull. verbo Casus reseruati, Fuit omnino Regularibus sublat potestas absoluendi à casibus, tùm Pontifici, tùm Episcopis à iure, vel ab homine reseruatis, prout in dicto decreto, seù in eius declaratione: vel etiam illius innouatione facta de mandato Sanctiss. Domini Papæ Pauli V. ab eadem Congregatione, quam refert Naldus in sua summ. verbo Casus, num. 14. in fine, expressius continetur. Et nota vlteriùs, quòd nomine casus reseruati, à quibus prohibiti sunt regulares absoluere, intelliguntur etiam censuræ, eisdem Pontifici, & Episcopis reseruatæ, vt dicitur in d. constitutione facta de mandato Pauli V. Circa quæ decreta videri potest Miranda loco cit. art. 2. à Sorbo in compend. priuil. mendic. verbo Absolutio quo ad fratres, & sæculares fine, pag. mihi 67. Floronus 1. part. de casibus reser. cap. 1. §. 2. num. 6. fine & c. 4. §. 7. num. 18.

Tandem verum est, post tale decretum nullos regulares posse absoluere à casibus reseruatis Pontifici, seù Episcopis à iure, vel ab homine: neque etiam ab vlla excommunicatione eisdem reseruata.

Vltimo tamen Suarez tom. 4. de relig. tract. 3. cap. 2. num. 15. fine inueni dicentem, dictum Decretum Congreg. non obtinuisse, nec in Lusitania, nec extra dominium temporale Papa. vide tom. 1. priuil. in coustit. 2. Iulij II. §. 25. nu. 62. & 63.

Circa autem commutationem, vel dispensationem votorum, quo ad sæculares, in prædicta constitutione Congregationis, nihil est innouatum. Vnde cum nomine casus non comprehendantur vota, vt communis est sententia, & in specie habent Rodriq. tom. 1. quæst. 1. regul. q. 51. art. 6. Armilla verbo Casus, num. 1. Graff. de quinque Casibus reseruatis, lib. 2. c. 43. nu. 13. Nauar. in summ. c. 12. nu. 79. illi potestati, quam habebant regulares ante prædictam constitutionem, circa commutationem, & dispensationem votorum, nullo modo per prædictam constitutionem est derogatum, eaque nunc, vt antea, possunt vti. Quod sentire videntur omnes illi Doctores, qui post prædictum decretum scripserunt, & tamen hanc potestatem regularibus non ademerunt, licet dicti decreti expresè non meminerint, vtpotè tamquam certum supponentes, illud non loqui de votis; Nam dicere, quòd illud ignorauerint, absurdum est, cum sit lippis, & tonsoribus notum; Huiusmodi sunt à Sorbo in compend. priuil. verbo Absolutio quo ad fratres & sæculares, pag. mihi 56. à conclus. 6. & pag. 67. Sanch. tom. 1. in decalog. lib. 4. c. 43. cap. 54. Quo argumento in casu simili vtitur ipse Sanch. 6. in decalog. c. 8. num. 30. expresè cum sentiunt Miranda tom. 1. Manualis, q. 47. art. 1. & Zanardus 1. p. suæ summæ in materia de voto, cap. 52.

Dico igitur primo. Habent regulares mendicantes priuilegia à Summis Romanis Pontificibus concessa, per quæ possunt dispensare super omnibus votis ordinario iure Episcopo reseruatis, ita à Sorbo in comp. priuil. mendic. verbo Absolutio quo ad fratres, & sæculares, concl. 7. pag. mihi 56. Mirand. tom. 1. Manual. q. 47. art. 3. Sanch. lib. 4. in decal. c. 43. nu. 4. Rodriq. to. 1. q. reg. q. 63. art. 3. Henriq. lib. 7. de indulg. c. 28. n. 6. & alij, quos citat in com. litt. P. Sayr. in Claui Regia lib. 6. c. 11. dub. 17. n. 95. Lopez 1. par. instruct. cap. 5. col. 3. vers. Ex priuil.

Probatur ex priuilegijs Summorum Pontificum Innocentij VIII. & Martini V. & aliorum, quæ latè referunt præfati Doctores, præsertim Sayrus, & apud ipsos possunt videri.

Et aduerte; quòd licet per priuilegium Innoc. VIII. non possent Regulares dispensare super votis peregrinationis vltra duas dietas (idest milliaria sexaginta, vt notat Sanch. loco citat.) Per priuilegia tamen alia, præsertim Martini V. possunt dispensare super omnibus, super quibus possunt dispensare Episcopi.

Vota autem quorum dispensatio pertinet ad Episcopum, sunt ferè hæc. Primo Votum non nubendi, quod differt à voto castitatis, quia vouens matrimonium non contrahere, fornicando, non facit contra votum.

Secundo. Votum continentiæ ad tempus, puta ad mensem, vel ad annum, vel continentiæ coniugalis: vel suscipiendi ordinem sacrum, etiam presbyteratum.

Tertio. Votum peregrinationis, ieiuniorum, eleemosinæ erogandæ.

Quarto. Votum pœnale Religionis, castitatis, siuè de adeundo Romam, Compostellam, Hierosolymam, quæ sunt quinque vota, reseruata Papæ in extrauaganti. Etsi Dominici, la secunda de pœnit. & remiss. etiam adimpleta conditione, vt tenent Rodriq. tom. 1. q. reg. q. 63. art. 7. & in summ. tom. 2. c. 97. conclus. & num. 2. Miranda tom. 1. Manualis, q. 47. art. 6. Corduba in sum. q. 152. Suar. tom. 2. de Religione, lib. 6. cap. 23. num. 6. Henriq. lib. 7. de indulg. cap. 30. num. 6. qui innumeros

pro

pro hac sententia citat in com. littera A. Quia, aiunt isti Doctores, hæc vota solum esse reseruata Papæ, quando ex Deuotione emittuntur, & sunt simpliciter voluntaria. Et addit Mirand. ita censuisse Doctores Salmaticenses; licet alij contrarium censeant, quos refert ibid. Mir. loc. cit. & sequitur Graff. 1. par. dec. cap. 28. lib. 2. num. 3. Limitat tamen Suarez n. 13. Rodriq. & alij, modo taliter vouens, id non faciat in gratiatum actione, peccatorum medicinam, cultumque Dei; & religionis. Quia tunc non sunt purè pęnalia, sed conditionalia, vnde, conditione adimpleta, remanent vota simplicia, & absoluta.

Quinto. Possunt etiam Episcopi dispensare in voto numquàm dispensationem petendi, vel petita, & obtenta non vtendi. Hæc ex Graff. de casibus reseruatis lib. 2. cap. 43. n. 31. Sanchez in 4. decalog. cap. 40. à nu. 41. vsque ad finem, vnde super istis etiam votis possunt confessores regulares approbati à suis Prælatis dispensare.

Sexto. Possunt Regulares approbati à suis Prælatis dispensare cum sæcularibus ad petendum debitum, si post emissum votum castitatis, de facto contraxerint. Per priuilegium Pij Quinti, vt refertur in compend. priuil. Societatis IESV, verbo Dispensatio §. 9. ita Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 2. n. 9. Rodriquez tom. 1. quæst. 1. regul. q. 63. art. 2. Viualdus in Candelabro aureo de Sacram. Matrim. n. 141. Miranda to. 1. Manualis, quæst. 47. art. 2. Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 16. nu. 3. & 4. in decalog. cap. 43. n. 10. vbi addit, posse Regulares cum istis dispensare, etiam antè consumatum matrimonium, & citat Sayrum in Claui regia lib. 6. cap. 11. n. 104. licet contrariũ teneat Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 11. cap. 19. quæst. 20. versu, sed dubiæ quæstionis est. Notandum tamen, quòd si votum fiat post matrimonium, virtute huius priuilegij non possunt super illud Regulares dispensare, vt aduertũt Rodriquez, Miranda locis cit. & Vega 2. p. sum. c. 129. casu 77. Possunt tamen virtute alterius priuilegij, quod habent in omnibus votis dispensandi quando non sunt Pontifici reseruata. Si autem antè matrimoniũ, vel post, nondum tamen consumatum vouerit coniux Religionẽ, nequeunt cum illo Regulares dispensare, vt petat, aut reddat debitum; quia nec id possunt Episcopi, vt idem Sanchez loco cit. n. 13.

Septimo. Possunt dispensare inter coniugatos, quorum alter cùm alterius consanguinea adulterium perpetrauit, ad petendum debitum, ex priuilegio Martini V. quod refer Sayrus in Claui regia lib. 6. cap. 11. n. 98.

Dico secundo. Possunt Cõfessores Regulares commutare omnia, & quæcumque vota, exceptis illis quinque reseruatis Pontifici. Ita à Sorbo in compend. priuil. verbo Absolutio quo ad fratres, & sæculares, concl. 6. pag. mihi 56. Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 54. n. 3. Miranda tom. 1. Manualis quæst. 47. art. 4. Rodriquez to. 1. quæst. regul. q. 63. art. 4. Sayrus in Claui regia lib. 6. cap. 12. dub. 2. num. 15. & alij, quos citaui pro prima conclusione. Nam qui habet auctoritatem dispensandi, habet etiam commutandi saltem in melius, vt ait Sayrus loco cit. & patet ex regula cui licet, quæ est 53. de regulis iuris in 6. vbi dicitur, cui licet quod est plus, licebit vtique quod est minus.

Probatur ex priuilegijs Summorum Pontificum Eugenij IV. Pauli III. & Gregorij XIII. qui Gregorius extendit etiam ad vota iurata, quæ non sunt in præiudicium tertij, vt referunt Rodriquez, Miranda, Sanchez locis citat.

Et notant Rodriquez, & Miranda, quòd non erit in præiudicium tertij, si quis voueat, aut iuret dare Deo Calicem huic Monasterio: si nomine Monasterij tale votum non est acceptatum; Potest enim excommunicatione Episcopi, vel Confessarij regularis alteri Monasterio, aut pio operi applicare, vt cum communi tenet Nauarr. in sum. cap. 12. n. 78.

Item possunt Confessarij regulares commutare votum alicuius ingrediendi in arctiorem Religionem, vt ingrediatur in suam: dummodò si antè professionem recesserit, commutatio, siuè dispensatio sit nullius momenti per priuilegium Eugenij IV. vt refert Casatub. in Compend verbo Dispensatio n. 28. & habet Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 43. nu. 19. Qui addit nu. 21. posse etiam cum isto Confessores regulares dispensare absolutè, vt ingrediatur suam, vel alienam Religionem, sine eo onere, vt egressus ex legitima causa, antè professionem teneatur ad prius votum; quia hoc non est dispensare in voto, sed in voti circumstantia. Quod posse Episcopum, & per consequẽs confessorem regularem, probat ipse Sanchez loco citat. cap. 40. num. 74.

Dico tertio possunt Confessarij regulares dispensare, & commutare omnia vota Pontifici reseruata, quoties in eis materia promissa deficit à natura materiæ reseruatæ. Ita Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 43. n. 7. & cap. 54. num. 18. Suarez tom. 2. de relig. tract. de voto lib. 6. cap. 26. num. 17.

Probatur, quia in ijs, illo casu possunt dispensare, eaque commutare Episcopi, ergo & Religiosi mendicantes, habentes priuilegium dispensandi in omnibus votis, quibus Episcopi. Et ratio est; quia cum deficiunt à materia voti, tunc non sunt Pontifici reseruata.

Vnde colligitur, posse confessarium regularem dispensare in voto disiunctiuo, cuius solum altera pars est reseruata, vt si quis voueat castitatem, aut ieiunium, quando vouens nondum elegit partem, quam velit seruare, Sanchez, lib. 4. in decalog. cap. 40. n. 41.

Secundo colligitur, posse regularem dispensare in votis reseruatis, quando expressus vouentis animus fuit ijs, ad solam culpam venialem se obligare, vel ad solam pœnam; quia tunc à voti perfectione deficiunt, & leuissima reputantur. Sanchez loco cit. n. 47.

Tertio posse dispensare in voto castitatis coniugalis seruandę: quia non est totius castitatis votum sed partis, cum integrum sit huic matrimonium inire. Intellige, nisi hoc votum sit alicui statuti religioso auctoritate Pontificis annexum. Sanchez loco cit. n. 50.

Quarto posse dispensare in voto Religionis non approbatæ; quia Religio non approbata non est verè Religio, Sanchez, n. 71.

Quinto posse dispensare cum eo, qui non tantùm promisit Religionem intrare, sed in ea perseuerare: nimirùm circa perseuerantiam, ita vt possit hic tempore nouitiatus exire, si expertus Religionis austeritates, iusta causa ad non perseuerandum ducatur, Sanchez n. 75.

Sexto posse dispensare in triplici peregrinationis reseruatæ voto, quando expressus vouentis finis fuit non ad inuisenda ea loca, sed ad alium finem; vt si quis promittat ire Romam ad inuisendam immaginem B. M. V. ad osculandos Pontificis pedes, eumque recognoscendum: vel ab eo impetrandum peccati absolutionem, si autem ea vota fiant absolutè, nullo fine considerato, tunc sunt reseruata. Sanchez n. 77.

Septimo: andem colligitur, posse confessarium regularem dispensare in circumstantia, his peregrinationibus adiuncta, vt si quis promisit, se iturum pedibus, aut mendicando, potest confessarius Regularis dispensare, vt equo vectus eat, & portet necessarias itineris expensas; quia tunc non dispensatur in voto, sed in circumstantiã per accidens adiuncta Sanchez nu. 78.

Dico quarto stante perfecta votorum reseruatorum Papæ materia, licet possit Episcopus ratione alicuius circumstantiæ: necessitatis, verbi gratia, vel dubietatis super ijs dispensare; non possunt tamen confessarij regulares. Ità Sanchez lib. 4. in decalog. c. 40. nu. 26. Suarez loco cit. Rodriq. tom. 1. quæst. regul. q. 63. art. 6. Miranda to. 1. Manualis, quæst. 47. art. 4.

Probatur, quia in hoc casu illa vota sunt verè reseruata, & dispensatio verè cadit super materiam reseruatã; & ideò casus illi non sunt ordinario iuri Episcoporum subiecti; sed ex quadam benigna voluntatis reseruantis interpretatione. Quando autem hoc pacto possit Episcopus super his dispensare, latè docet Sanchez loco cit.

Dico quinto Potestas dispensandi, & commutandi vota religiosis concessa nõ restringitur ad subditos illius Diœcesis, in qua sunt Religiosi, sed extenditur ad quoscumque

cumque

cumque vndecumque venientes, ita Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 43. nu. 15. & cap. 54. nu. 59. à Sorbo in compend. verbo Absolutio quo ad fratres, & sæculares, conclus. 10. pag. mihi 57.

Probatur ex priuilegio Pauli III. concesso Soc. IESV, quod refert Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 54. num. 3. quo tribuitur Confessarijs Societatis, & per participationem reliquis mendicantibus, facultas commutandi quæcumque vota quorumcunque, vndecumque venientium. Et ratio esse potest, quia cum Religiosi habeant auctoritatem dispensandi, & commutandi vota à Summo Pontifice, qui toti orbi præest, non est cur ea restringenda sit ad subditos illius Diœcesis, in qua Religiosi inueniuntur.

At inquies, ergo etiam Episcopi, qui habent auctoritatem à Papa, poterunt vndecumque venientium vota dispensare, & commutare quòd tamen est falsum, vt habet communis sententia, Sylu. verbo Domicilium in fine, & supponit Sanch. lib. 4. in decalog. c. 43. n. 14. & c. 54. n. 59.

Respondeo, falsum assumi, quòd Episcopi habent talem auctoritatem à Papa; habent enim à iure ordinario, per quod, seclusa reseruatione, possunt in suis Diœcesibus in omnibus votis, sicut Summus Pontifex in toto orbe, dispensare. At ratione reseruationis nequeunt in quinque, ita Sanchez 4. in decalog. cap. 40. n. 24. innumeros citans. Vnde non est mirum, si ordinaria illorum auctoritas ad forenses non extẽdatur, ad quos extenditur delegata Regularium per citatum priuilegium Pauli III. quod si videre potuisset Sylu. loco. cit. aliter locutus fuisset.

Quæres primo. An requiratur in confessarijs regularibus licentia specialis suorum Prælatorum, ad hoc vt possint vti dicta facultate, circa dispensationes, vel commutationes votorum, an vero sufficiat licẽtia illa generalis, qua admissi sunt ad confessiones audiendas.

Quæres secundo, si possunt confessarij regulares prædicta facultate circa vota vti; vnde est quod aliqui Episcopi commutationem votorum, & dispensationem sibi reseruant? vt Archiepiscopus Genuensis, Neapolitanus, Episcopus Regij in Lombardia, & Nolæ in Regno Neapolis. Ex quo sequitur, quòd stante decreto Sacræ Congregationis citato, quo prohibetur regularibus absolutio à casibus Episcopis reseruatis, non possunt, in prædictis saltem locis, regulares prædicta facultate vti.

Ad primum respondeo, sufficere generalem illam licentiam suorum Prælatorum, qua approbati sunt ad sæcularium confessiones audiendas, absq; noua, & speciali licentia; nisi fortè in aliquo peculiari casu ea requiratur quia sic expressè declarat Pontifex priuilegiũ concedẽs; vt in dispensando ad petendum debitum, cũ eo qui facto voto castitatis, de facto contraxit, vt dicit in specie Sanch. 4. in decalog. c. 43. n. 10. vel si quis alius sit casus in hac materia votorum quẽ non viderim; in reliquis sufficit illa generalis licentia. Et ratio est, quia eo ipso, quod sunt approbati à suo Prælato, & ab Episcopo, recipiunt auctoritatem, & iurisdictionem à Pontifice, vt dixi supra hoc c. concl. 3. Ita videtur sentire à Sorbo in compend. priuil. verbo Absolutio quo ad fratres, & sæcul. versus finem, pag. mihi 64. tit. resolutio quo ad absolutionem sæcul. & Rodriquez tom. 1. quæst. Regul. q. 61. art. 5.

Ad secundum respondeo, non ideo sibi illos Episcopos vota reseruare, quia casus sint, sed vt intelligatur, quòd dispensare super illis, eaque commutare, pertinet ad ipsorum iurisdictionem. Vnde non sibi talem iurisdictionẽ reseruant pro Regularibus priuilegiatis, sed pro illis, qui tale priuilegium non habent. Sicut antequam prohibiti essent Regulares absoluere à reseruatis; adhuc tamen Episcopi sibi casus reseruabant; & tamen pro illis, qui habebant priuilegium absoluendi, non intelligebatur casus illi esse reseruati.

§. Secundus, de alijs quibusdam priuilegijs Regularibus circa Confessiones sæcularium audiendas.

Dico primo, possunt Regulares mendicantes approbati legitimè ad confessiones audiendas etiam non graduati aliquo magisterio, vel doctoratu, litteras, seu Breuia sacræ pœnitentiariæ, quæ committuntur Doctori, aut magistro in Theologia aperire, & auditis confessionibus ad ipsos recurrentium, imposita illi pœnitentia in litteris expressa, vel de iure imponenda, eos absoluere, ac in foro conscientiæ quascumque sibi verbo, vel scripto commissas absolutiones, dispensationes, & pœnitentiarum iniunctiones excipere, & exequi, si fuerint ad id specialiter à Generali admissi, & approbati, ita Henriquez lib. 7. de indulg. cap. 28. n. 6. à Sorbo in comp. verbo Confessores fine, Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 63. art. 8. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 34. n. 11. Molfesius tom. 1. sum. tract. 4. cap. 12. n. 64.

Probatur ex priuil. Gregorij XIII. concesso Sacerdotibus Soc. IESV, quo fruuntur omnes participantes, & referunt citati Doctores.

Et per extensum Cherub. tom. 2. Bull. in Greg. XIII. const. eius 75. quo pag. mihi 457. incipit, Exponi nobis, & pro explicatione huius priuilegij, vide Portel. in addit. ad dub. reg. verbo Confessor à n. 15.

An autem possint Regulares nullo gradu insigniti extrà sacramentum pœnitentiæ, tales litteras aperire, & expedire, tutat Sanchez loco cit. num. 30. quod sic. Sed obstare videntur verba illa priuilegij *(& auditis confessionibus)* Ad quæ licet respondeat; cautiùs tamen est confessiones eorum audire. Quia sic etiam melius adimplentur conditiones quæ solent apponi in talibus litteris, verbi gratia, *si ita esse per diligentem Oratoris examinationem inueneris.*

Dico secundo Regularis approbatus ab aliquo Ordinario de licentia suorum superiorum, quando terra, aut mari iter agit, potest (non repugnante Parrocho, illius Ecclesiæ) vbique, predicare, & omnium confessiones audire. Ita tamen, vt si eo loco ordinarius adsit, illius licentiam priùs obtineat. Henriq. lib. 7. de indulg. cap. 28. n. 2. Rodriq. tom. 1. q. regul. q. 59. art. 5. A sorbo in compend. verbo Absolutio quò ad fratres, & sæculares, conclus. 11. pag. 57. Mir. tom. 1. manualis præl. q. 54. art. 8. Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 28. sess. 7. n. 13.

Probatur ex priuilegio Gregorij XIII. Concesso sacerdotibus Soc. Iesu, quod referunt citati Doctores. Sed, vt audio, hoc priuilegium fuit viuæ vocis oraculo reuocatum. Caute igitur procedendum, & re meliùs inspecta.

Dico tertio. Possunt Regulares approbati in vna Diœcesi, subditos illius Diœcesis, vbicumque repertos, etiã extrà territorium, & Diœcesim, à peccatis absoluere. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 3. versu Aliud verò dubium, Ledesma 1. par. sum. de sacram. pœnit. cap. 12. dub. vlt. pag. mihi 420. Angles in floribus, q. de confess. art. de ministro, versu poterit etiam confessiones. pag. mihi 281. Henriquez lib. 6. de sacram. pœnit. cap. 7. n. 1. qui dicit esse communem recentiorum, Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 60. art. 5. Miranda tom. 1. manualis, quæst. 45. art. 14. conclus. 3. fine.

Probatur ex priuil. Sixti IV. Id disertis verbis concedentis, quod refert Casarub. in compend. verbo Absolutio, quò ad sæculares 1. n. 11. Rodriquez, Mir. Henriq. locis cit.

Secundo. Probatur, quia possunt Curati suos subditos vbicumque repertos, etiam extrà Diœcesim, absoluere, vt est communis opinio, Sylu. verbo Confessor 1. q. & num. 14. Armil. verbo Confessio, num. 24. Henriq. Rodriq. Ledes. & alij cit. ergo & id possunt Regulares; consequentia probatur, tum auctoritate citatorum scriptorum; tùm ex Clementina Dudum de sepulturis, vbi Clemens V. auctor illius Clementinæ, pares facit regulares confessarios, quò ad potestatem audiendi confessiones, Curatis.

Si obijcias ex eadem Clementina, §. Statuimus in fine, quòd extra Diœcesim, in qua fuerint regulares deputati, non possint Confessiones audire.

Respondent Sotus, Ledesm. Henriq. in comm. litt. D. Sensum illius Clementinæ esse, quòd nullo pacto possint Confessarij regulares iurisdictionem exercere in subditos illorum Episcopatuum, in quorum Diœcesibus non sunt

sunt approbati: Non autem, quòd non possint eadem exercere in subditos illorum Episcopatuum, in quorum Diœcesibus sunt approbati, vbicumque repertos. Vnde videtur, quòd dicta Clementina derogare voluerit falsæ illi opinioni, quā habuerunt aliquādo Regulares, quòd approbatus in vna Diœcesi, esset approbatus in omnib.

Limitanda tamen est conclusio; modo subditus extra territorium repertus, in ea non sumpserit domicilium; nam tùnc est subditus Episcopo domicilij; in quo, Si non est confessor approbatus, iurisdictionem exercere non potest.

Et quis dicatur sumpsisse Domicilium, vide Sanctarel. tom. 1. variar. resol. q. 77. à nu. 2. & Sanch. lib. 3. de Matrim. disp. 23. num. 1. vbi determinat quod quis dicitur constituere in aliquo loco domicilium, quando ibi habitat animo ibidem perpetuo habitandi, & quod si talem animum non habeat, etiāsi per multum temporis sibi habitet, nunquam dicetur ibi constituere domicilium, vnde colligit nu. 4. quod Gubernator alicuius Arcis, vel Ciuitatis non dicitur constituere Domicilium in loco, in quo est Gubernator, etiamsi ibi per multum temporis, & multos Annos habitet, cum ibi habitet animo recedendi. Quare isti tales Gubernatores poterunt confiteri Sacerdoti approbato ab Episcopo in quo habent suum Domicilium, etiam si non sint approbatus ab Episcopo, in cuius Diœcesi habitant.

Circa autem approbationem Regularium ad confessiones sæcularium audiendas, ab Episcopo faciendam, affirmant multi Doctores, & Classici; Clementinam Dudùm de sepulturis, in qua §. Statuimus præscribitur modus, quo Regulares debent præsentari a suis Prælatis, vel personaliter, vel per scriptum coram Episcopo: nimirum humiliter petendo ab eo, vt præsentatos dignetur approbare: quos perperam, & sine causa reiectos, approbat Papa de plenitudine potestatis. Affirmant, inquam, multi Classici Doctores, hanc Clementinam per decretum Concilij Trid. sess. 23. c. 15. de reformat. Non fuisse reuocatam, quin immò per dictum Concilium esse approbatam, & confirmatam. Ita Nau. in summ. cap. 27. à nu. 264. Henriq. lib. 6. de pœnit. c. 6. num. 4. Miranda tom. 1. manual. quæst. 45. art. 6. Vega 1. p. sum. c. 62. casu 4. Rodriq. tom. 1. q. regul. q. 59. art. 2.

Si autem quæras, an possit Episcopus Regulares idoneos repertos admittere cum limitatione temporis, certorumue locorum, vel generis personarum.

Respondeo, quòd non, si generaliter idonei reperti sunt, vt definiuit sacra regularium congregatio, Anno Domini 1587. die 2. Iunij, & refert Confetius in compendio priuil. mendic. tit. 17. cap. 4. fine; si autem non ita idonei reperti fuerint, possunt eos limitatè, & restrictè admittere.

Sed inquies, quomodo cognoscetur, an Regularis propria culpa, & defectu, non fuerit idoneus repertus, & ita limitatè admissus; an verò fuerit limitatè admissus, non quia idoneus non repertus fuerit, sed ex odio, seù alia passione Episcopi.

Respondeo, ad hoc cognoscendum, duo à Doctoribus assignantur manifesta indicia. Primum, Quando omnes doctos & minus doctos, Theologos, & simplices, indifferenter admittit cum restrictione personarum, locorum, & temporum, vel ad suum beneplacitum. Ita Vega 1. p. cap. 62. casu 7. & 8. Ledes. p. 1. sum. de sacram. pœnit. c. 13. dub. 9. pag. mihi 447. Rodriq. in explic. Bullæ Cruciatæ p. 1. §. 9. nu. 33. Ratio est, quia impossibile est credere, ex omnib. regularibus, qui quidem studijs, plusquam cæteri, vt Ecclesiæ inseruiant, incumbunt, nullum idoneum reperiri, qui simpliciter approbetur. Sed cùm sciant Domini Episcopi, quòd Regularis per Pontificia priuilegia semel idoneus repertus, debet simpliciter admitti, nec potest ab eodem Episcopo ampliùs examinari, istas technas adinuenerunt, ad hæc priuilegia deludenda; quæ illis fuerunt concessa, tùm ad eos liberandos à talibus vexationibus, tùm in fauorem populorum, tùm ob beneficia in vniuersalem Ecclesiam ab ipsis collata, vt Leo X. testatur in Conc. Lateranensi, Anno Domini 1565. die 29. Septembris, in Bulla, quæ incipit, Dùm intra mentis, & refertur in comp. priuil. Minimorum, pag. 164. §. 1. vbi religiosos pares omninò facit in conferendis in Ecclesiam beneficijs Sanctissimis Episcopis, dicens *Nouimus, episcopos ipsos in partem sollicitudinis nostræ assumptos fuisse, quorum honor & sublimitas (testante Ambrosio) nullis potest comparationibus adæquari: Religiosos etiam in agro Dominico pro Christiane Religionis defensione, & ampliatione complura fecisse, ac vberes fructus protulisse & in dies singulos proferre; ità vt eorumdem Episcoporum, ac religiosorum bonis operibus, orthodoxam fidem incrementa sumpsisse, & per orbem terrarum vndique dilatatam fuisse, fidelium nullus ignoret; & sicut ipsi sæpe numero vigilantissima, & Solerti cura schismata in Dei Ecclesia extinguere, & Ecclesiæ vnitatem reddere, & vt eiusdem Ecclesiæ pacis tranquillitas daretur, innumeros labores sub ire non dubitarunt.* Hæc dictus Leo, Sciant ergo Domini Episcopi, quòd dictus Leo pares illis facit religiosos in subeundis laboribus pro pace, & tranquillitate Ecclesiæ: & quòd illorum sunt charitatiui coadiutores, & vt tales deberent ab ipsis tractari. Alioquin sciant, quòd in fraudem legislatoris nihil est faciendum, & factum non prodest, c. Constitutus de concessionib. præbendarum. Nam non in folijs, sed in radice rationis consistit lex, vt dicitur cap. Marcion 1. quæst. 1.

Secundo Censetur Episcopus ex odio Regulares limitatè admittere, quandò non eodem modo se gerit cum ipsis, ac cum alijs presbyteris sæcularibus eiusdem conditionis, & qualitatis. Nam sicut non possunt Episcopi in odium Regularium plures illis casus reseruare, quàm reseruant Parrochis, quo casu probabilissimum est, quòd non tenerentur illis obedire, circa talem restrictionem, atq; limitationem, vt benè Syl. verb. Confessor 2. nu. 5. Sotus in 4. dist. 18. q. 2. art. 5. Rodriq. to. 1. q. regul. q. 59. art. 8. Suar. to. 4. in 3. p. disp. 30. sect. 2. n. 16. Reginaldus in praxi, lib. 8. n. 74. Molfes. to. 1. sum. tract. 7. cap. 17. nu. 30. Vnde quando ab aliquibus Episcopis conceditur per decretum publicum ordinaria facultas suis Curatis absoluendi in aliquibus anni festiuitatibus a casib. quos sibi reseruarunt, dicta facultas censetur etiam concessa regularibus ab ipsis approbatis. Vt patet ex Clem. Dudum, §. Per huiusmodi de sepulturis; quæ pares omninò facit confessores regulares Parrochis. Nec obstat, quod non nominet, nam censetur supponere ex vulgaribus iuribus, pro quo facit c. illud superfluum dist. 95. Ità probabile est, quòd nec tenet restrictio iurisdictionis facta in fraudem illius decreti congregationis absque iusta, & legitima causa. Ità videntur sentire Mir. tom. 1. manual. præl. q. 54. art. 10. concl. 2. Ledesm. 1. p. sum. de sacr. pœnit. c. 13. dub. 9. pag. mihi 447. Henriq. lib. 3. de sacrament. pœnit. c. 6. nu. 5. Expressè Rodriq. in explic. bullæ Cruciatæ p. 1. §. 9. nu. 34. Cum præsertim ab Episcopis, vt diximus nullam Regulares iurisdictionem, sed simplicem tantummodò approbationem recipiant.

Sed nota, quòd nobis Minimis illæ restrictiones, quæ solent ab àliquibus Episcopis apponi, locorum, in Ecclesijs V. G. tui ordinis, nihil obsunt; quia per nostrum Correctorium, nu. 83. Confirmatum à Iulio II. in Bulla Incipiente, Pastoralis officij, quæ habetur ante dictum Correctorium, pag. 27. Facultatem habemus confessiones audiendi extrà nostras Ecclesias, non solùm in Ecclesijs, & oratorijs, de licentia intellige Rectorum dictarum Ecclesiarū, sed etiam in cūctis domibus, & locis cōgruis; quod priuilegium à Papa inferiore infirmari non potest vt dicitur in Clement. ne Romani de elect. in principio.

Tandè quæres primo, an liceat confessarijs iniungere penitentib. vt faciant celebrare tot missas pro penitentia.

Respondeo, licitum esse confessario iniungere missas pro pœnitentia, sicut orationes, & alia opera pietatis. Hoc tamen non est indifferenter cum omnibus faciendum, sed considerata persona pœnitentis, & peccatorum qualitate, & circumstantijs. Quo tamen casu debet prudens confessarius mittere pœnitentem ad aliam Ecclesiam pro celebratione dictarum missarum vt nullo modo possit inijci scrupulus pœnitenti, id illi ex auaritia

ex c. Excommunicamus §. Quia verò,de hæreticis, vbi id prohibetur sub pœna excommunicationis; & adducitur illud Apostoli ad Rom. 10. *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur*. Quòd efficacius probatur ex Bulla Leonis X. in concilio Lateranensi, quam refert Quaranta in summ. Bull. verbo Prædicator, in qua Pontifex excom. excommunicatione Papali ipso facto, prædicantes sine licentia suorum Prælatorum,cuius absolutionem sibi reseruat Clausula enim illa. *Si qui autem contra præmissorum aliquod, committere quidquam ausi fuerint,&c.* in fine constitutionis posita, concernit omnia præcedentia; præsertim quandò non habent suas determinatas clausulas,& ad eandem rem pertineant, vt in præfata constitutione,per ea,quæ habet Abbas in c. Cum dilecti de donationibus, nu.7. & in c. Secundò requisitis de appell. num.10.11.Dictamque excommunicationem incurrere prædicantes absque superiorum licentia, expresse habet Zerola in praxi, verbo Prædicatio, num.2.p.1. Reginald. in praxi, lib.18.num.119.

Peccant etiam omninò mortaliter Prælati,qui Subditos non examinatos, nec de vita, moribus, nec de doctrina, immò scientes, non esse idoneos, approbant ad prædicandum verbum Dei, etiamsi dicant, se illos approbare, honorandi gratia: vel illorum importunis precibus satisfaciendi; tùm propter auctoritatem Trident. quod tale examen necessariò præcedere approbationem requirit; tùm quia in præfata constitutione Leonis X. onerat Pontifex conscientias Prælatorum, qui Subditos ad munus prædicandi destinatos, diligenter non examinant. Tùm propter scandala,quæ inde possunt,& Solent euenire. Cum enim rhasones isti, & ambitiosi circulatores vident, se litteris patentibus concionatoris condecoratos cristam erigunt, famosissimos se deprædicant, & dilatando phylacteria sua, magnificando fimbrias, subsanando alios,pulpitum audent impudentissimè conscendere;Vnde dato,quòd nec Hæreses, nec errores,nec falsas doctrinas disseminarent, sed optimas (scioliores enim psitaci more omnia memoriter discere consueuerunt, & iuxtà cartularum) vnde rectè illis potest dici illud, si *Carta cadit, tota scientia vadit* (doctrinam docti sunt) populum ad risum, & cachinnum, quandoque etiam inuitum prouocant, cum vel obliuiscuntur: vel inordinatè recitant: vel verba parùm congruentia proferunt: vel saltus mirabiles edunt: vel ab extremo ad extremum currunt sine medio:vel omnia ab imis ad supera inuoluunt: vel Solæcysmos ridiculosissimos euomunt, vel scripturas falsificant, historias peruertunt, nomina mutant; & similia etiam peiora præstant; Quòd malum,Prælato perperam licentiam concedenti, tribuitur.A mortali ergo non est talis Prælatus absoluendus,vt nec absoluere videntur Nau.in sum.c.25.nu.143. & Reginald. lib.18.nu.31. quatenus habent, quòd contrafaciens statutis Concil. Trid. cit. peccat mortaliter.

In ordine nostro Minimorum circa Prædicatores aliqua Sanctè statuuntur, primo, quòd *nemo audeat prædicare sine licentia superiorum*. In correctorio,nu.79.vbi aduertendum, quod licet ratione huius statuti non peccet mortaliter Frater Minimus, prædicando sine licentia; omninò tamen peccat mortaliter per ea, quæ modo dicta sunt.

Secundò Præcipitur, *ne prædicationis tempore, Prædicatores secularium conuiuia frequentent* d. Correct. nu.80. Quid enim absurdius prædicare abstinentiam,& deinde epulis,& conuiuijs delectari? posset enim illis dici, isti Prædicatores dicunt, & non faciunt; & pleno ventre ieiunium prædicant.

Tertiò Præcipitur,ne *Prædicatores prædicationis tempore, multum se in audiendis confessionibus occupent*, dicto Correct. nu.82. Priuatur namque libertate corrigendi, qui assiduè in confessionibus audiendis versatur.

Circa secundum aduerto, quòd ad hoc vt regulares possint in Ecclesijs sui ordinis prædicare, sufficit,vt examinati à suis superioribus, & ab eis approbati,cum ipsorum licentia coram Episcopis se præsentent,& ab eis, antequam incipiant prædicare benedictionem petant. Nec requiritur licentia ipsorum Episcoporum, vt probatur ex contextu Concilij, & ex differentia, quæ ponitur, quando debent prædicare in Ecclesijs sui Ordinis, & quando in Ecclesijs, quæ sui Ordinis non sunt. Vnde hanc benedictionem non potest eis Episcopus denegare. vt notat Farinacius sess.5.in Concilium Trident. cap. 2. §. Prædicare; quod si neget, possunt nihilominus in Ecclesijs sui Ordinis prædicare, vt notat Rodriq. tom.3. q. regul. q.32. art.1. & probatur ex ipso contextu Concilij: ait enim: *Quòd teneantur petere benedictionem*, non dicit & illam obtinere; ergo sufficit, vt petunt, licet non obtineant. Et probatur, quia benedictio iure petita, si iniustè negetur, videtur ipso iure concessa: vt benè docet Henriq. lib.6. de pœnit. cap.13. num.4.qui in com. littera F. multos alios citat. Et tandem dicitur,hoc censuisse Sacram Congregationem, Anno Domini 1597. die prima Ianuarij.

Circa tertium aduerto,quòd ad prædicandum in Ecclesijs, quæ suorum Ordinum non sunt, requiritur, vltra licentiam sui Prælati, licentia etiam Episcopi Ordinarij illarum Ecclesiarum, in quibus prædicare intendunt; Quam licentiam possunt Episcopi velle date Regularibus, mediante examine. Nam si ad prædicandum in Ecclesijs sui Ordinis, supponitur, quòd sint examinati à suis superioribus; ergo & ad prædicandum in ijs, quæ sui Ordinis non sunt, in quibus præterea requirirur licentia Episcopi, supponitur, quòd per Episcopum examinari possint; & habet Zerola in praxi, verbo Prædicatio, num 9. Vnde si minus idonei reperiantur, possunt ab Episcopis reprobari.

Aduerto vlterius, quòd Parrochus potest concedere licentiam viro docto, vt in sua Ecclesia duobus, aut tribus vicibus concionetur, quod habet Henriq. lib.7. de indulg. cap.28. nu.8. Rodriq. loco cit.Nauarin sum. cap.25. nu.141. Riccius par.1. praxis decis.755. qui ait id fuisse declaratum à Sacra Congregatione indefinitè Campanil. in diuers.iur. rubr. in cap.13. num. 11.

Insuper nota, quòd Regulares mendicantes, in Prædicatores semel ab Episcopis assumpti, ex priuilegio Gregorij XIII. de quo superiori cap. iter mari, vel terra faciunt,possunt vbique locorum prædicare, non contradicentibus Parrochis; nec in locis, vbi sunt præsentes Episcopi absque eorum licentia,vt refert etiam Rodriq. tom.3. q.regul. q.32. art.6.

Aduerte etiam, quòd si quis regularium, in Ecclesijs, quæ suorum Ordinum non sunt, prædicauerit sine Episcopi licentia (in casibus, quibus non prodest priuilegium Gregorij citati) non potest tamen ab Episcopo puniri, sed puniri debet à suis superioribus, vt censuisse Sacram congregationem, refert Quaranta in sum. Bull. verbo Priuilegio regularium.

Nota etiam, quòd regularis semel ab Episcopo licentiatus, & approbatus ad prædicandum, non potest ab eodem sine rationabili causa à prædicatione suspendi; vt dicit Sà in aphorismis, num.6.verbo Prædicare,de mente Congregationis Concilij.

Aduerto denique,quòd Prædicatores regulares semel ab Episcopo approbati, non possunt ab eodem iterum Compelli,vt præsententur, ad hoc vt denuò examinentur, & approbentur; Mir.rom.1.manual.præl.q.50.art.9. Sà in aphorismis, verbo Prædicare,nu.7. Et habetur expressè in Bulla Pij V. quæ incipit. Etsi mendicantium, quæ quo ad hoc, per illius reductionem ad terminos iuris communis, & Concilij Trid. factam à Gregor. XIII. & per annullationem omnium priuilegiorum decretis Concilij contrariorum facta à Pio IV.non est reuocata. Non enim hoc est contra Concilium Trid.vt ait Sà loc. cit. & A Sorbo in compend. priuil. mendic. verbo Prædicator, versu 4. notandum.

Circa quartum, & quintum aduerto quòd Sacra congregatio Concilij censuit per confirmationem priuilegiorum regularium ab Apostolica sede obtentam, non esse derogatum huic decreto Concilij, nisi in ipsis priuilegijs appareat expressa dispositio, quæ contrariæ sit dispositioni Concilij. Refertur in declarationibus

bus Concil. sess. 5. cap. 2. versu Procedat.

Circa sextum aduerte, quòd licet si Religiosi mendicantes sint quæstuarij; Victitant enim præcario, præsertim qui nihil proprij in communi habent; non comprehenduntur tamen hoc decreto prohibente, quæstuarios, nec per se, nec per alios posse prædicare, vt habet Nauarrus lib. 5. consil. de pœnitentijs, & remiss. consil. 33. Rodriq. tom. 1. quæst. regul. q 57. art. 7. sed solùm procedit in quæstoribus, qui quærunt eleemosynas, prædicando, vel publicando indulgentias concessas ijs, qui pijs locis, quorum ipsi sunt quæstores, manus adiutrices porrexerint.

Circa Septimum aduerte, quòd in Clem. Dudum de sepulturis; §. Statuimus (quæ per hoc Concilij decretum nullatenus censetur reuocata) habetur hoc statutum. *Apostolica auctoritate statuimus, & ordinamus, vt dictorum Ordinum fratres in Ecclesijs, & locis eorum, ac in plateis communibus, liberè valeant Clero, & Populo prædicare, ac proponere verbum Dei, illa hora dumtaxat excepta, in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solemniter prædicari, in qua Prædicare cessabunt.* Decretum igitur Concilij de non prædicando, contradicente Episcopo, intelligendum est de illo tempore, & hora, qua Episcopus prædicare voluerit, vel coram se facere solemniter prædicari: non autem alias; Ita Rodriq. tom. 3. quæst. regul. q 32. art. 1. Miranda tom. 1. manual. q. 50. art. 3. qui addit consultos super hoc doctores Salamaticenses, ita respondisse; & necessario sic debet intelligi, ne cogamur dicere, Concilium sibi ipsi esse contrarium; si enim possunt Regulares in Ecclesijs sui Ordinis, petita ab Episcopis tantùm benedictione, licet non obtenta, vt diximus, absque alia ipsorum Episcoporum speciali licentia prædicare? quomodo non poterunt contradicente Episcopo?

Vltimo aduerte, quòd Prædicatores regulares à suis Prælatis examinati, & approbati, ab ijsdemmet, rationabili existente causa, reprobari possunt, & ab eodem munere suspendi. Probatur ex his, quæ diximus de confessarijs.

Verùm quidem est, quòd si Regularis suspensus ab officio prædicandi, nihilominus prædicauerit, licet mortaliter peccet: non fit tamen irregularis. Ita Henriq. lib. 13. de excommunic. & suspens. cap. 32. nu. 5. Rodriq. in summ. tom. 2. cap. 24. conc. 7. & ibi c. 69. conc. 8. Arm. verbo Suspensio, §. 15. Ratio est, quam affert Henriq. Quia actus prædicandi, solemniter, etiam cum benedictione petita, potest competere laico ex dispensatione Episcopi, vt habet expressè Glossa in cap. Adijcimus 16. q. 1. & probat Reginald. lib. 18. praxis, nu. 121. licet si ex lege humana; aut consuetudine actus prædicandi deputetur Ordini Diaconatus.

Ad vltimum noto duo. Primum. Quòd Diaconi de licentia suorum prælatorum possunt prædicare, ita Syluester verbo Prædicatio q. 1. Armilla verbo Prædicare, num. 7. Tabiena eodem, statim in principio, Angelus ibidem, Reginaldus in praxi, lib. 18. num. 120.

Nec solùm Diaconi regulares possunt prædicare, sed etiam Clerici in minoribus ordinati, vt habet Reginald. loc. cit. & refert Rodriq. in suo Bullario in Gregor. constitutione eius 28. priuilegium adhoc concessum à Gregorio XIII. Societati IESV, Anno Domini 1584. die 20. Nouembris, Pontificatus eius Anno XIII. Quod incipit vigore priuilegij, quod sic habet.

Præsentium tenore declaramus, vt vnicuique vestrum, etiam ad sacros ordines non promoto, primaque tonsura tantùm insignito, à præposito tamen approbato, prædicationis munus ad populum exercere posse liceat, districtius inhibentes vniuersis locorum ordinarij, ac alijs quacumque dignitate fulgentibus ne, ne vos in huiusmodi impedire, aut molestare audeant.

Noto secundo, quod postquam hæc scripsi, exijt constitutio Gregorij XV. quæ incipit inscrutabili Dei prouidentia, data apud S. Petrum anno 1622. Nonis Februarij Pontificatus eius anno II. Super quam factæ sunt aliquæ declarationes, de mente eiusdemmet Pontificis, à Sacra Congregatione Concilij. Iuxta quam constitutionem in ijs (in quibus viget) moderanda sunt dicta hoc capite.

CAP. XXIII.

Vtrùm Regularis de licentia Prælati possit extrà Conuentum degere.

VIDERI potest pro hoc Capite Nau. comm. 3. de regul. nu. 40. & lib. 3. consil. de regul. à consil. 68. vsque ad 74. Rodriquez tom. 3. q. regul. q. 53. art. 5. Miranda tom. 1. manual. præl. q 32. art. 3. Panorm. in cap. Clerici de vita, & honestate Clericorum, num. 11. Sà in aphorismis, verbo Religio, num. 53. Molina disp. 140. pag. mihi 480. versu Idem dicendum, Vega part. 2. summ. cap. 86 casu 14. Henriq. lib. 7. de indulg. cap. 26. nu. 1. qui alios citat in comm. littera D.

Dico primo, non licet Religioso extrà Conuentum ire absque licentia superioris, Nauar. com. 4. de regular. nu. 34. Graff par. 1. decis. lib. 3. c. 5. nu. 96. Miranda tom. 1. manual. præl. q. 32. art. 2.

Probatur ex cap. Statuimus 19. q. 3. & c. Placuit el 2. & c. Monachi el 1. 16. q. 1. Quale autem peccatum sit. Respondet Nauar. loco cit. nu. 35. quòd ratione regulæ quorum statuta ad nullam culpam obligant, non esset peccatum; sed quia est contra ius commune, regulariter est veniale, vt habet etiam Graff. p. 1. decis. lib. 3. cap. 5. nu. 96. Potest autem esse mortale ex contemptu: vel si sit contra præceptum speciale superioris; vel sit etiam contra laudabilem, & toto rigore obseruatam consuetudinem, vt est in nostra Religione Minimorum, in qua graue quid existimatur, egredi Conuentu absque licentia, & benedictione superioris, nec est, qui audeat, quantumuis priuilegiatus, hoc perpetrare; Vnde si quis in nostra Religione absque licentia egrederetur, talis egressus esset iudicatus ab omnibus maximè præsumptuosus, & non sine temerario contemptu, & per consequens omnino esset peccatum mortale. Quod forsan in alijs Religionibus non ita strictè obseruatur. Consentit Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. num. 1. Addit etiam Nauar. quòd esset mortale, quoties fieret cum notabili scandalo, vel damno Monasterij.

An autem hæc licentia debeat esse expressa, vel sufficiat tacita. Dico cum eodem Nauarro loco cit. nu. 34. Miranda loco cit. conclus. 1. quòd sufficit regulariter, quòd sit tacita: Nam eadem est vis taciti; & expressi, vt habetur cap. ex Parte de rescriptis. Nec etiam requiritur specialis, sed sufficit generalis: præsertim cum Procuratoribus conuentus, & alijs fratribus, qui quotidie ad necessitates Conuentus exeunt. In nostro autem Ordine, adhuc vsu non est recepta talis licentia tacita, nec generalis, sed requiritur necessariò expressa, & specialis. Et videtur rationi consonum, vt sciat superior, vbi sint Religiosi suæ curæ demandati: sicut Pastor scire debet, vbi pascant oues sibi creditæ.

Hanc autem licentiam exeundi, si dent Prælati absque necessitate, vel vtilitate, semper peccant, saltem venialiter; & Subditi eam importunis precibus extorquentes, non minori culpa grauantur; vt notant prædicti Nauar. & Miranda.

Dico secundo Regulares extra Conuentum, numquam debent esse soli, sed semper debent habere Socium Panor. in Clem. ne in agro de statu Monachorum, nu. 28. Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 8. §. 2.

Probatur ex dicta Clem. Ne in agro, §. Ad hæc, vbi id habetur expressè. Et in regula nostra Minimorum, num. 19. Hæc, & antecedens conclusio expressè habentur.

Et in num. 20. Mandat circa hoc, vnum particulare B. Pater noster Franciscus dicens. *Insuper quamdiu foris extiterint, illorum alter Correctoris vice fungatur.* Quòd est omninò diuinum: tùm propter eum, qui Correctoris

vices

vices gerit Memor enim, quòd superior debet ita se in incessu gerere, vt talis appareat; tùm propter eum, qui illi debet subesse; Quis enim nisi impudentissimus, ad sui superioris præsentiam, non omnia, quæ recta sunt, semper operabitur.

Dico tertio, iusta existente causa potest Regularis de licentia Prælati extra Conuentum degere Vega 2.p. sum. c.86. casu 14. Nauar. com. 2. de regul. nu. 40. Panor. in cap. Clerici de vita,& honestate Cleric. n. 11. Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 53. art. 5. Miranda tom. 1. manual. præl. q. 32. art. 3. Sà verbo Religio, num. 53.

Probatur ex cap. Cum Pastoralis 2. quæst. 7. & cap. Placuit 1. & 2. & cap. Monachi 1. & 2. 16. quæst. 1.

Dixi iusta existente causa; quia sine illa, nec etiam Papa potest talem facultatem facere: Cum Regularis voto adstringatur ad stabilitatem perpetuam in monasterio seruandam: Et certum est, nullum superiorem, etiam Papam, posse in voto absq; iusta causa dispensare, vt Nau. Rodriq. & Miranda loc. cit. & habetur c. Non est voti, de voto, iuncta Glossa verb. Adimplere.

Iusta autem causa est vtilitas Monasterij, etiam indirecta, vt sit v.g. Procurator Patroni Ecclesiæ: vel alicuius Episcopi: vel amici, qui monasterio profuit, prodest, aut quòd sit profuturus speratur, ita Nau. dicto num. 40. versu 2. Quòd iusta causa.

Secundo Causa iusta est ad studendum: vel etiam docendum facultates regularibus licitas. Nauar. loc. citat.

Tertio est ad subueniendum parentibus inopia laborantibus, per ea, quæ diximus supra cap. 9. & habent Rodriquez, & Mir. locis cit.

Quarto Ait Rodriquez loc. cit. posse Generalem facere facultatem fratri alicui inquieto, & insolenti, qui propter sua delicta condemnatus fuit ad triremes, ab his postea restitutus, vt possit heremiticam regulariter vitam ducere: vel in aliquo Hospitali, vel Ecclesia, præstita per eum obedientia Ordinario loci, seù Generali ipsi, ita etiam consuluit Nau. lib. 3. consil. de regul. consil. 74. Et Ratio est, quia cum iste talis sit naturaliter inquietus, & insolens, si aliqui fratrum ei improperauerint sua delicta, non de facili eos sustinebit, & erit nouissimus error peior priore.

Quinto potest subditus de licentia superioris extra conuentum degere ad sanitatem procurandam, cum consilio Medici dicentis, illum extra Conuentum sanaturum: vel quia Conuentus aeris laborat intemperie: vel quia ita distat à Ciuitate, vt facile Medici non possit haberi assistentia: vel quia pauperrimus est, & omnia necessaria tali infirmo suppeditare non potest. Ita Rodriquez loco cit. & Nau. lib. 3. consil. de regul. consil. 70.

Hic esset agendum, An Frater Minimus ratione infirmitatis, cum licentia Prælati possit extra conuentum degere, stante particulari decreto fœlicis record. Clem. VIII. Sed quia longiorem requirit disputationem, pro nostra Minimorum Religione, illud transfero in quæstionem de voto vitæ quadragesimalis.

Aduerto tamen, quòd quando dico, quòd potest Regularis in casibus supradictis extra Conuentum degere, debet intelligi, habitu retento; nam concedere talem licentiam, habitu dimisso solius Papæ est; vt ait Nau. com. 3. de regul. n. 49. & lib. 3. consil. de regul. conf. 72. num. 2. Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 53. art. 6. Mir. tom. t. manual. q. 32. art. 8.

Aduertendum vltimò supradicta esse vera de iure communi; sed pro nostra Religione Minimorum, exijt edictum à Sanctissimo D. N. Papa Paulo V. Anno Domini 1617. die 23. Decembris, intimatum P. Fr. Io. Pinæ de Celijs nostri ordinis tùm temporis Zeloso à R.D. Vulpiano Archiepiscopo, & congreg. Regul. Secretario tenoris sequentis.

Admodum Reuerendo in Christo Patri Procuratori Generali Ordinis Minim. Sanctissimus ordinauit mihi, vt notum facerem P. vestræ, quod prouideat, ne imposterum sub quocumque prætextu detur licentia suis Religiosis, extrà Mon. vel domus, Conuentus, vel Collegia suæ Religionis permanendi; & si fortè fortuna nunc aliquis extra reperiatur absque licentia huiusmodi Sanctæ Sedis, ad claustra reuocetur. Insuper vt renouentur Ordines, quòd appellens aliquis suorum Religiosorum locum, vbi sint Monasteria, Domus, Conuentus, seù Collegia suæ Religionis, teneatur illuc recta ire & se illius Domus superiori consignare. Quod decretum intimatum est à dicto Patre Zeloso vniuerso ordini, die 4. Febr. Anno Domini 1618.

Per quod decretum videtur sublata potestas superioribus, facultates extra Conuentum degendi, ob prædictas causas, concedendi, in perpetuum, vel ad longum tempus, non autem ad breue.

Sed quæres, An post tale decretum, si Prælatus faceret alicui facultatem foras degendi, posset hic tuta conscientia remanere.

Respondeo. Peccaret quidem Prælatus, & esset arbitrio sui superioris Puniendus (vbi enim lex non apponit pœnam, contrafacientibus, videtur Iudici arbitraria vt dicitur in c. Nihil de elect.) quia contrafecit statuto Papæ sed subditus potest tuta conscientia permanere, tum quia hic valet illa regula, Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent: nam decretum non annullat licentias contrà ipsum datas. Vnde videtur, solùm velle superioribus Timorem incutere, ne sint nimis faciles, in talibus licentijs concedendis; tùm quia Lex de nouo statuta à Principe, non derogat priuilegijs positis, & insertis in corpore Iuris communis; etiam positis quibuscumque circumstantijs, & clausulis generalibus, nisi faciat de illis specialem mentionem, vt ait Bartolus citatus à Miranda to. 1. manual. præl. q. 45. art. 6. Et Gloss. in leg. 2. §. Legati ff. de re vendicata, & probat Bonacina multos allegans de Censur. disp. 2. q. 6. puncto 2. num. 15. Sed posse Prælatos concedere tales licentias, priuilegium est insertum in corpore iuris communis, vt patet ex capitibus cit. in probatione nostræ 3. conclusionis; Nec in hoc edicto sunt aliquæ non obstantiæ; ergo.

CAP. XXIV.

Vtrum liceat Subdito de vna Religione transire ad aliam.

De hac quæstione agunt D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. quæstiuncula 1. ad 3. & dist. 38. q. 1. artic. 4. q. 3. ad 2. Panorm. in c. Ex Transmissa de renunc. nu. 9. & 10. & c. Sanè de reg. per totum, & c. Licet à num. 1. Syluest. verb. Religio 4. Pisanella Religio 5. Nau. com. 4. de reg. à nu. 10. & lib. 3. consil. de regul. à consil. 52. vsque ad 70. Armilla verbo Religio, num. 14. Angelus num. 34. Antonin. 3. part. tit. 16. cap. 4. Reginald. in praxi lib. 18. à num. 112. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. c. 14. & 15. Rodriq. tom. 3. quæst. regul. q. 52. Mir. tom. 1. manual. quæst. 31. Graff. 1. par. decis. lib. 3. cap. 5. à num. 98. Sà in aphoris. verbo Religio, num. 35. Quaranta in sum. Bull. verbo Monasteria Regularium, pag. mihi 434. versu Reuocatio indultorum, Casarub. in compend. priuil. mendic. verbo Apostatæ, præsertim num. 6. & 14. & verbo Recipere, vbi à Sorbo, Stephanus Durantus in quæst. iuris, q. 9. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 13. num. 100. Passarellus in not. priuil. Minim. notab. 39. Sanch. lib. 6. in decalog. cap. 7.

Dico primo Transitus ad arctiorem Religionem Zelo maioris perfectionis, iure communi est licitus, petita à Prælato licentia, licet non obtenta. Dicunt omnes doctores cit.

Probatur ex cap. Sanè, & cap. Licet de regul. & cap. Statuimus, & cap. Mandamus 19. q. 3. & supponit Trid. 14. de refor. cap. 11. & sess. 25. cap. 19.

Dico secundo Superior, qui potest facultatem facere transeundi ad arctiorem Religionem, & à quo debet talis licentia peti, est Generalis in toto ordine, vel Prouincialis in sua Prouincia. Ita Angel. verb. Religio n. 45.

Rodriq. tom. 3. quæst.regul. quæst. 52. art. 3.

Probatur, quia ad ipsos ordinariè spectat recipere fratres ad Religionem; sed per easdem causas dissoluitur contractus, per quas fit; ergo.

In ijs autem Religionibus, in quibus Priores conuentuales habent facultatem fratres ad ordinem recipiendi, poterunt prædicti priores talem licentiam concedere. Quo pacto intelligendi sunt Doctores dicentes, posse priores Conuentuales, hanc facultatem concedere, vt Nau.com.4.de regul.n.10.Syl.verb.Religio 4.q.3.& alij.

Vnde colligitur, quòd transiens ad strictiorem Religionem, non est admittendus absque litteris Superioris Religionis, à qua transit, vt constat ex c. Statuimus 19. q. 3. Quare cum subditus absque his litteris adit superiorem strictioris religionis, debet talis superior consulere superiorem Laxioris; interrogareque, an dederit licentiam, vel cur denegauerit; & tunc si nullam, aut manifestè iniustam denegationis causam assignet, poterit securè ipsum ad strictiorem admittere; si verò iustam assignet, & Religiosus velit eam incontinenti probare falsam, non est huius Superioris causam discutere, sed ille non est admittendus, donec causa coram superiore prioris Prælati decisa fit, & transitus ab eo approbatus, ita Innoc. in cap. Licet de reg.nu.5. Sanch.6. in decal. cap.7. nu.39.

Neque in his obstat extrauagans Pij Quinti edita Anno 1569.quæ incipit Quæcumque Sacrarum, quã refert Cherub. in suo Bull.tom.2. in Pio V.constit.eius 89. pag. mihi 290.In qua præcipit, non posse recipi,neque retineri ab vlla Religione Fratres alterius ordinis, sed statim debere ad proprios ordines remitti. Non enim agit de transeuntib. Secundum iuris communis dispositionem; sed tantùm de fugitiuis, & Apostatis, qui sine licentia à suis superioribus petita, se ad alias Religiones transferre volunt ob iurgia, contentiones, leuitates, & male facta. Itaque hæc extrauagans non tangit eos,qui laudabiliter de vna Religione transire volunt ad aliam vel Zelo perfectioris Religionis; vel propter declinationem suæ Religionis à debita perfectione; vel propter infirmitatem, aut debilitatem. Quæ tria singillatim iustificant (iuxta D. Thomam ab omnibus receptum 2.2.q. 189. art. 8.) Causã cuiuscunque transeuntis. Sic intelligunt hanc extrauagantem Nauar.lib.3.consil. de reg.cons.88. in casu, quo quidam Carmelita transierat ad nostram Religionem Minimorum. Probat enim non obstante prædicta extrauaganti, posse in Religione Minimorum permanere; quia in ea non est receptus vigore alicuius priuilegij particularis, concessi à sede Apostolica fratribus Minimis contra Ius commune, vt possent recipere Apostatas (licet etiam hoc priuilegium haberemus concessum à Iulio II. anno 1506. Quinto Kal. Augusti, in Bulla, quæ incipit Dudum, & habetur in nostris priuilegijs, pag.61. Cui tamen per dictam extrauagantem Pij V. est sufficienter derogatum) sed est receptus in ea virtute iuris communis, quo licet omnibus de Religione laxiori ad arctiorem transire. Sic etiam intelligunt eamdem extrauagantem Rodriq. to.3. q.reg.q.52.art.8. Mir. tom.1.manual. q.31.art. concl.1.Sanch.6.in decal. cap.7.num.1.

Dico tertio, ad solum Papam pertinet concedere licentiam transeundi ad Religionem æquè strictam, quãdo nulla talis transitus adest legitima causa. Ita Anton. 3.par. tit.16. cap.4. ad finem principij, Rosella verbo Abbas,nu.3. Angelus verb. Religiosus,nu.34. Sylu.verbo Religio 4.q.2. Tab.q.23. Azor.tom.1. inst.moral.lib.12. cap.14. q.9. Sanch.6. in decalog. c.7.nu.64. Mir.tom.1. manual. q.31. art.5. concl.2. fine. Quæ licentia Pontificis sine causa obtenta excusat etiam quò ad Deum, vt Angelus, Sylu. Miranda loc.cit.

Probatur, quia per supremam potestatem, quam habet summus Pontifex, videtur hoc illi esse concessum etiam nulla existente legitima causa, cum præsertim Dei parum referat, vtrum hoe vel illo loco ei debita soluantur. Et hoc non vergat in præiudicium tertij.

Dico quarto, Legitima causa existente, potest per se solus Prælatus Religionis, quem diximus conclus.2. facere facultatem transeundi ad æqualem Religionem, ita Panorm. in cap. non est, de regul.nu.6.Rodriq.to.3. q. regul. q.52.art.9. Sanch.6. in decalog. cap.7. num.65. Mir. & alij cit. conclus.præced.

Probatur ex Gloss.in c. Cum singula de præbendis, & dignitatibus, verbo Canonicè, quæ ad hoc affert caput statuimus 19. q.3.

Dico quinto, concedere facultatem transeundi ad laxiorem Religionem sine causa, est solius Pontificis quo ad forum externum tantum; ne molestia inferatur transeunti; nam quo ad forum internum, prædicta licentia non valebit, & erit ipso facto nulla; & peccabit tàm concedens, & ea vtens, quàm qui eam scienter procurauit, ita Abbas in c.Non est, de regul.nu.6. Angelus verbo Religiosus, num.34. in principio, Sylu.verbo Religio 4. q.2. Rosella verb. Abbas, nu.3. Tab.verb. Religio, q.23. Rodriq. to.3. q.regul.q.52. art.10.Nau.com.4.de regul. nu.10. versu secundò addo, Sanch.lib.6. in decalog. c.7. nu.67.& alij, quos ipse citat num.51.

Probatur, quia dispensatio circa legem dependentem à iure diuino, vt in casu nostro, non potest à Pontifice fieri sine iusta, & legitima causa, vt habet in specie Rodriq. loc. cit. sed hic interuenit dispensatio, ergo.

Dico sexto, concedere facultatem transeundi ad laxiorem cum legitima causa, est probabile, posse etiam Prælatum Religionis, ita Abbas, Sylu. Angelus, Tab. locis cit. Nauar. lib.3. consil.de regul. consil. 56.num.1. Rodriq. cit. art.9. vbi multas causas legitimas, & sufficientes, affert, Sanch.loc.cit.nu.68. Mir. tom.1. manual. q.31. art. 5. concl.3. Et hoc, etiam si ad Pontificem sit facilis aditus, vt Ang.Syl.Tab.Sanch. debet semper tamen intercedere consensus conuentus, à quo transit vt Rosella verbo Abbas, n.4.Syl.Tab.Ang. loc.cit. Sanch.nu.70. Lessius lib.2. de iustitia, c.41.dub.13.nu.103.Qui etiam affert causas legitimas talis transitus, num.102. quas & refert, Sanch. nu.71. & Diana tom.3. tract.2. resol.43. vbi quatuor huiusmodi causas assignat.

Dixi, hoc esse probabile propter tot Doctorum sententiam. Cæterùm mihi probabilius videtur, hanc licentiam transeundi ad laxiorem Religionem, solùm Summum Pontificem posse concedere. Quia continet quamdam dispensationem in solemni voto, & est opinio securior in conscientia, immò in practica ita seruatur. Hanc tenent multi Doctores, quos refert Sanch.loc.cit. nu.52. præsertim Corduba in regula Diui Francisci, c.2. q.17. p.1.& est conformior Conc. Trid. sess.25.c.19.quatenus dicit. quòd *nemo Regularis cuiuscumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem Religionem*. Licet id explicent de transitu sine causa, Nauar.lib.3. consil de regul.consil.56.num.3. & consil.53.nu.1.Graff.1.p ar-decis. lib.3. cap.5. num.99. Sayrus decis.55. de regul. Lessius, & Sanchez locis cit.

Cæterum cum omnes ferè Religiones habeant sua particularia priuilegia prohibentia huiusmodi transitum, etiam ad arctiorem, vt est videre apud Casarub. in compend. priuil. verbo Apostatæ, & verbo Religio; & apud Armillam verbo Religio, num.14. Ad euitandas censuras in eiusmodi priuilegijs positas, tàm contra receptos, quam contra recipientes, consultum est; vt volentes Zelo perfectioris vitæ transire, obtineant licentiam à Pontifice: vel à Sacra Congregatione Regularium. Vt deciditur in cap. licet statim in princip. de reg. & dicit Sanch. lib.6. in decalog. cap.7.n.10. Quod nunc videtur omnino necessarium post Bullam Sixti V. quæ incipit, Immensa æterni Dei, emanata anno 1588. die 23. Martij, quam refert Quaranta in sum.Bull.verb. Congregationes Illustrissimorum Cardinalium, in qua instituens diuersas Congregationes; in institutione Congregationis pro consultationibus regul. versu; Nec Sanè minùs, tribuens dictæ Congregationi varias potestates, & facultates circà illos, inter cætera ait. *Concedimus etiam, vt dictis regularibus non ad laxiorem, nec ad parem, sed ad arctiorem Religionem transeundi, ijs, quos feruore Spiritus incensos, ad perfectioris vitæ statũ transire velle*

con-

constiterit, non obstantibus quibusuis atque prædecessorum nostrorum decretis licentiam dare possit. Vndè videtur sequi, quòd facultatem abstulerit Prælatis Regularium hanc licentiam concedendi; Ad quid enim eam concedere Cardinalibus, si possint Prælati Regulares? Nisi dicamus, eamdem facultatem Prælatis Regularium iure communi concessam, voluisse dictæ Congregationi participare, vt regularibus licitum esset, tùm à proprijs Prælatis, tum, à dicta Congregatione licentiam petere.

Dico septimò, illa Religio simpliciter strictior dicitur, quæ seruat duriora, & arctiora statuta. Ita Ioannes Andreas cap. Sanè nu. 8. ad finem de regul. vbi Abbas nu. 5. Rosella verbo Religio 4. nu. 8. fin e, Angelus verbo Religiosus, nu. 34. Passarellus in priuilegijs Minim. notab. 39. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 41. dub. 13. num. 100. versu dico arctiorem, Azor tom. 1. institut. moral. lib. 12. c. 14. quæst. 2. Rodriquez tom. 3. q. regul. q. 52. art. 4. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 7. num. 21. Reginaldus in praxi lib. 18. num. 414.

Probatur primò, ex cap. Licet de regul. & cap. Virgines 20. quæst. 4. in quibus cap. expressè habetur, quòd hic transitus tantummodò sit licitus intuitu Strictioris, & durioris Religionis.

Secundò Probatur, quia extrauagans viam ambitiosæ de regul. concedit omnibus mendicantibus, Vt possint transire ad Carthusiam; & in omnibus Religionum priuilegijs denegantibus transitum ab illis ad aliam Religionem, semper excipitur Carthusia; Cum tamen hæc non sit perfectior cæteris, quò ad finem, vt potè, quæ nullatenus est instituta ad vacandum saluti Spirituali proximorum, sed soli orationi, & silentio, cum arctissima clausura; ergò iura solum respiciunt maiorem asperitatē.

Nota tamen, quòd ad iudicandum, quæ Religio sit arctior, & asperior, non est spectanda regula in sua primæua institutione, sed in præsenti obseruantia; Nam potest accidere, quòd regula in sua primæua constitut. sit lata, & deinde per adiunctas constitutiones reddita sit arctior, & durior & è contrà, vt benè Aduertunt Abbas, Rosella locis cit. & Sanchez etiam cit. n. 23. 24.

Ex quibus colligitur, quod de iure communi licitum erit ex omni alia Religione ad Religionem Minimorum transire; cum hæc propter perpetuam quadragesimalem vitam sit arctissima omnium Religionum, vt declarauerunt summi Pontifices Iul. II. & Leo X. in priuilegijs, quę afferam §. seq.

Fallit tamen hæc Regula in Minoribus de obseruātia, per priuilegium Iulij I I. datum die 9. Iulij; Anno 1510. quod incipit, exponi vobis, & habetur in priuilegijs Minimorum, pag. 103. Refert etiam Cæsarubius in priuilegijs Mendicantium, verbo Recipere, num. 10. vbi prohibentur fratres Minimi sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, aliquem fratrem Minorem de obseruantia recipere, vel retinere.

Fallit etiam hæc Regula in Capuccinis, per priuilegium Pij V. datum die 6. Octobris Anno 1567. quod incipit Sedis Apostolicæ Solertia, & habetur in priuilegijs Minimorum, pag. 231. & refert Capuccinus ad finē priuilegiorum Mendicantium, pag. 546. vbi prohibetur trāsitus Capuccinorum ad Minimos, & è contrà.

§. Primus Vtrùm Religio Minimorum sit arctior Religione Carthusianorum.

Dicendum est simpliciter, & absolutè, Religionem Minimorum esse strictiorem Religione Carthusianorum, & per consequens strictissimam omnium, quæ hucùsque sint in Ecclesia Dei. Ità Passarellus in priuil. Minim. notab. 39. Riccíullus de iure personarum, lib. 8. capit. 7. vbi id ex professo probat; addens n. 5. in fine, hanc conclusionem propter declarationes summorum Pontificum, quas afferam, nō esse vlterius sub disput. reuoluendam Barbosa in cap. licet de Regul. n. 21.

Probatur primò ex Bulla Iulij II. emanata die 27. Martij 1508. quæ incipit Sacer ordo, & habetur in compendio nostrorum priuilegiorum, pag. 86. in qua hæc inter alia habentur. *Et cum vita Ordinis Minimorum huiusmodi sit cæteris aliorum Religiosorum arctior, & Strictior sub excommunicationis latæ sententiæ pœna mandamus, quam tam recipientes, quam recepti, & concedentes ipso facto incurrere debeant, quod fratres ipsi ad nullum alium, quamuis libet etiam priuilegiatum ordinem, prætextu quorumcumque priuilegiorum cuicumq; alteri ordini, etiam sub quacumque verborum forma quomodolibet concessorum, absque nostra, & Generalis Correctoris licentia speciali transire possint.*

Secundò, probatur ex alia Bulla Leonis X. quæ incipit, quamuis alias. Emanata Anno 1516. die 18. Augusti, & habetur in dicto compendio pag. 118. in qua, Commemorans Papa dictam Bullam Iulij II. ait, *Quamuis aliàs Iulius II. prædecessor noster, prouidè considerans, quòd vita, & obseruantia Ordinis Minimorum, cum sit continua vita quadragesimalis, tàm in Conuentibus, & domibus huiusmodi, quàm extrà, Cæterorum quatuor mendicantium Ordinum, & aliorum Religiosorum sit arctior, & strictior.* Per quæ verba (*Et aliorum Religiosorum sit arctior, & strictior*) sine dubio voluit etiam Summus Pōtifex excludere Carthusiam, quæ non est ex Religionibus mendicantibus, quam etiam exclusit Iulius Secundus per illa verba (*Ad nullum alium quamlibet etiam priuilegiatum Ordinem*) sicut erat ordo Carthusiensium per extrauagātem viam Ambitiosæ, de regularibus. Quorum verborum vniuersalium, & indefinitorum hæc est vis, vt includant etiam illas Religiones, de quibus erat facienda expressa mentio, vt per multos textus probat Ricciulus loco cit. nu. 9.

Tertio probatur ex communi omnium sensu, statim enim ac quis audit, fratres Minimos obseruare quadragesimalem vitam, caperat frontem, stringit dentes, eleuat humeros, & compatiendo dicit, hæc quidem Religio est omnium strictissima; & quidem meritò: nam vt ait D. Paulus ad Ephesios 5. *Nemo vmquàm carnem suam odio habuit, sed nutrit, & fouet eam*, natura sic dictante, & inclinante, sed appetitus naturales domare est maximè arduum, & durum; ergo Religio nostra, quæ appetitum hunc naturalem fouendi, & nutriendi propriam carnem coercet, & domat, erit omnium strictissima. Cum nulla alia Religio reperiatur, quæ hoc specialiter, & principaliter intendat.

Quarto, quia ad vitam quadragesimalem se obligant Minimi per votum solemne, quod nulla alia Religio facit neque Carthusiana: quod vinculum nulla potest, quātumuis arcta constitutione compensari.

Obijcies primò, extrauagantem viam Ambitiosæ inter communes primam de regularibus, in qua Pontifex, prohibitio transitu omnibus mēdicantibus ad monachales Religiones, illum eis liberum concedit ad Carthusianos, vt potè strictiores omnibus.

Respondeo primò, siuè illa extrauagans (*Viam*) sit Martini Quinti, vt multi eam citant, siuè Martini IV. vt alij, & in titulo ipsius extrauagantis dicitur Martinus Quartus, emanata est antequàm Religio Fratrum Minimorum instituta esset; nam Martinus V. rexit sedem ab Anno 1417. vt Platina in eius vita, & Bellarminus in sua Cronologia illo anno, & vixit in Pontificatu annos 13. & mensem decem. Martinus verò Quartus rexit sedem ab anno 1281. vt idem Bellarminus, & Tursellinus in sua epitoma illo anno; B. verò Pater Franciscus natus est anno 1417. & ordinem Minimorum instituit anno 1435. Vndè non est mirum, si Pontifex Martinus concesserit transitum ad Carthusianos, qui tunc temporis erant strictiores omnibus.

Secundo Respondeo, illam extrauagantē, quò ad nos Minimos satis fuisse antiquatam per Bullas Iulij, & Leonis in quantum ad transitum.

Sed contra primam responsionem obstabis, nam lex, quæ perpetua est, non solùm obligat eos, qui nati erant, eo tempore, quo ipsa lata est, sed etiam eos, qui nascentur toto tempore, quo ipsa durabit; Hæc autem lex est perpetua, ergò.

Respondeo, quandò lex etiam perpetua est facta propter

pter aliquem finem, ipso cessante, debet etiam ipsa cessare, vt dicitur l. Quod dictum ff. de pactis, & habetur cap. cum cessante, de Appell. sed hoc priuilegium fuit concessum Carthusianis intuitu solùm vitæ strictioris, vt habet Sanchez lib.6. in decal.cap.7.n.21. Quia nimirùm tunc temporis nulla Religio strictior Carthusia reperiebatur; ergo cum alia strictior ipsa superuenerit, debet omninò illud priuilegium cessare. Sicut si nunc oriretur in Ecclesia Religio strictior nostra, iam nostra non posset dici strictissima omnium non obstantibus declarationibus Iulij II. & Leonis X.

Obijcies secundò, Nauarrus tom.1. consil.lib.3. de regul. consil. 51. probat, Religione Carthusianorum esse strictiorem Religionem Minimorum, *Quia*, inquit, *Carthusiani non comedunt carnes, neque ægritudinis tempore; quod tamen faciunt Minimi.*

Respondeo primo, Carthusiani omni tempore vescũtur ouis, & lacticinijs; minimis autem de his nullo tempore licitum est gustare. Quod si diligenter trutinetur, apparebit; quòd numquam comedere Carnes, nec lacticinia, nisi tempore infirmitatis erit sine comparatione multò grauius quàm Comedere omni tempore oua, & lacticinia, & numquam Comedere carnes; tùm quia si corpus numquàm infirmetur, numquam comedentur carnes; tùm quia cibi quadragesimales extenuant vires, debilitant corpus, sanitatem frangunt, si non, dicant, qui experiuntur; At verò abstinentia perpetua a carnibus de se graues infirmitates non inducit, vt dicit Io: Medina cod. de ieiunio, q.13. §. Est tamen dubium ad 4. Quia caro non est simpliciter necessaria ad tuenda, & conseruandam vitam; vt optimè probanit Arnoldus à Villanoua Doctissimus medicus ad instãtiam Carthusianorum; sicut refert Io: Antonius Guercius Monachus Carthusianus lib.1. de elect. vitæ perfectæ, colloq.11. pag. mihi 116. Antoninus 3.par. tit.16. cap.6.§. 5. Quòd priùs Arnoldo probauerat Plutarchus opusc.de sanitate tuenda.

Itaque nos Minimi comedimus carnes, quandò eas comedere non possumus, gustu deprauato: & eas comedimus, quandò est necesse pro tuenda vita, & restauranda sanitate, quam sanitatis restaurationem, & vitæ tuitionẽ iure naturali diuino tenemur procurare: ergo erat necessarium pro tempore infirmitatis, strictissimum vitę quadragesimalis votum relaxari, alioquin indiscretum; & contra naturam fuisset. Carthusiani autem præterquã quod numquàm comedere carnes, non habent sub voto; & aliqui etiam dicunt, quod comedendo mortaliter non peccant; Quod tamen non credo, saltem ratione consuetudinis introductæ, nullam talem necessitatem patiuntur: tùm quia oua, & lacticinia non ita debilitant vires, nec frangunt sanitatem: tùm quia si in aliquam infirmitatem inciderint, possunt optimè ab ea reparari ouis, & lacticinijs, suppositis alijs mendicaminibus, iuxtà artem medicam, vt dixi. Quod si non possent vitam his medijs conseruare, tenerentur etiam ipsi carnes comedere, vt benè docet Medina loco cit. saltem secluso scandalo.

Secundò; Ad argumentum respondeo, quòd nos Minimi comedamus carnes tempore infirmitatis, non facit quòd Religio nostra non sit strictior Carthusianorum. Nam laxitas, vel austeritas Religionis non est mensuranda ex eo, quod obseruatur in casu aliquo particulari, sed ex eo quod obseruatur in vniuersali; vt colligitur ex optima Doctrina D.Thomæ quodlib. 3. art.11. & 14. Generaliter autem in tota nostra Religione fit solemne votũ vitæ quadragesimalis, & cum toto rigore obseruatur, ita vt reperiantur aliqui sexaginarij in Religione, qui numquam illud fregerunt. Quòd autem tali casu, nimirum infirmitatis non obseruetur, non minuit de austeritate voti, nisi id, quod est necessarium ad hoc vt indiscretum, & contra naturam non sit.

Concessit itaque Sanctus Pater hanc indulgentiam infirmis, quia cum Religionem suam fundasset in charitate, eamque illi in insignia dedisset, sciebat, quòd tempore infirmitatis, iura tùm diuina, tùm naturalia, tùm humana ægrotis laxant habenas, quò ad corporis sanitatem restaurandam; ideoque illi visum est hoc fini suæ Religionis esse omninò necessarium. Ac si dixisset Filij agite pœnitentiam, quando per vires potestis; quando autem infirmi estis, vires recuperate, vt eas iterum ad gloriam Dei, & animarum vestrarum salutem impleceris. Legerat enim illud Cassiani collat. 2. cap. 2. vbi ait, *Innumeros sępè accerrimè ieiunijs, & vigilijs incumbantes arreptum opus non potuisse congruo exitu terminare, summũque feruorem, & conuersationem laudabilem detestabili fine conclusisse.*

Ex his igitur patet, quòd Religio Carthusianorum ex hoc non est strictior Religione Minimorum, sed laxior. Quod etiam video sentire Lessium lib.2.de iustit. cap.41. dub.13.n.100. versu, dico arctiorem, & Reginaldum in praxi, lib.18.n.414.

Obijcit tertio, Nauar. eodem loco, sibi incertum esse, an Minimi obseruent vitam quadragesimalem sub voto, & dato quòd obseruent, parùm referre, an talis abstinentia obseruetur sub voto speciali, & expresso, an generali, & tacito quo vouetur Regula id continens.

Respondeo ad illud de incertitudine, esse mirabile Doctissimum Nauarrum, qui interrogatus manè, respõdebat vesperi, & qui tantam familiaritatem habebat cũ fratribus Minimis, vt ex consilijs pro ipsis datis apparet, tam desidem fuisse in hac incertitudine, ex qua præiudicium vni Religioni resultabat, ablegandа. Vndè meritò Anno 1618. ad instantiam Admodum Reuerendi Patris Io: Pinæ de Celijs nostri Ordini Zelosi, Sanctissimus in Christo Pater Papa Paulus V. ordinauit, hoc loco Nauarrum esse corrigendum. Ad illud, quod dicit, *parùm referre, &c.* Respondeo, multum referre ad religionis arctitudinem, an aliquid obseruetur sub voto solemni, an verò sub simplici constitutione. Nam vota obligant strictiori vinculo, quàm constitutiones, & obligant etiam eiectos, quos tamen non obligant constitutiones, vt Sot. lib.10.de iustitia, q.vltima, art.vlt. & Nauar.ipse com.3. de regul.n.46. & communiter alij.

Obijcit quarto, Nauar.eodem loco Carthusianos obseruare maxima Silentia, & strictissimam Clausuram, officiaque longiora Canere.

Respondeo primo, Abstinentiam à carnibus esse præcipuam constitutionẽ, propter quam obtinuerunt à Pontificibus priuilegium illud, recipiendi omnes ex quocũq; ordine ad ipsos Conuolantes, vt habet Vasquez 1.2.disp. 162.cap.4.n.23. Vnde, destructo principaliori fundamẽto, facilè ruit id, quod est minus.

Respondeo tamen secundo Ipsos, vt audio, non obseruare amplius illa Silentia perpetua, quæ in sua primęua institutione dicuntur obseruasse; nam comedunt, & colloquuntur simul singulis diebus Iouis, & festiuis, tam celebratis ab vniuersali Ecclesia, quàm ipsis in particulari hoc tamen cum prudenti dispensatione Pontificum: quibus diebus etiam ad honestas, & Religiosas pergunt recreationes. Quò ad officia verò in Choro, vt audio, non recitant, nisi matutinas, & vespertinas horas, quæ omnia sunt rigida quidem, & austera; sed si nostris hæc sunt aliquando arctiora statuta, ea compensamus cum molesta, & fastidiosa mendicitate, & paupertate, quæ est tàm extrema, vt credi vix possit: Labore prædicationum, & confessionum; Addo, quod nos etiam silentia seruamus à completorio, vsque ad primam. Quinquies infra dies, & noctem chorum contendimus. Bis in hebdomada, vltra ieiunia vniuersalis Ecclesiæ, ieiunamus; & vlteriùs à 2. die Nouembris, vsque ad diem Natali Domini. Sed quando hæc non sufficerent, ad illam clausuram, & silentia compensanda; nihil est quod possit adęquare vitam quadragesimalem, eamq; Paupertimã, & miserrimam.

Obijcit quinto Nauarrus, Iulium Pontificem, quando dicit, nostram Religionem esse cæteris arctiorem, loqui de mendicantibus; & addit, statuta Minimorum, quæ non tangunt tria vota essentialia, ad nullam culpam obligare.

Respondeo, ad hæc iam patere ex dictis prima, & secunda probatione nostræ conclusionis, quæ si vidisset

Na-

Nauarrus, aliter locutus fuisset, quod etiam fecisset Azor, qui cum Nauarro, licet satis irresolutè sentit, tomo primo instit. moral. lib. 12. cap. 14. q. 14. & Miranda tom. 1. manualis, q. 21. art. 10. Adeat curiosus Lector nostrum Correctorium, n. 18. & n. 86. & videbit, an votū solemne vitæ quadragesimalis obliget ad culpam, nec ne.

Obijcies sexto Capuccini, & Minores de obseruantiā sunt strictiores Minimis, quia viuunt in extrema paupertate, tàm in communi, quàm in particulari: Induunt vestes illas rudas, & asperas, absque subuculis, & fuè calceis, & caligis omni tempore per glacies, per niues, per frigus incedunt, quod horrorem, & compassionem maximam generat.

Respondeo, hæc esse quidem ardua statuta, at per hoc non faciunt Religionem Capuccinorum, & Minorum strictiorem nostra Minimorū. Ad illud enim de paupertate dico, quòd viuere in paupertate particulari, & in cōmuni, ita vt nihil possit retineri, nec etiam in communi, nihil facit ad austeritatem Religionis; nam censentur ab omnibus Carthusiani esse strictissimi, & tamen magnis abundant diuitijs, necessarijs tamen, ita vt nihil penitùs quæstuent. Et D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 7. ait, quòd habere aliquid in communi non minuit, de perfectione Religionis, nec ex eo, quòd paupertas maior in vna, quàm in alia, facit Religionem simpliciter perfectiorem. Addo, nos, qui proprium in communi possumus habere, habemus hoc proprium, ita tenue, *vt cogamur admodum perfricta fronte esse ob ventris esurientis necessitatem*, vt loquitur Chrysost. homil. 68. ad populum Antiochenum. Vnde puto, quod diuitiæ in communi sufficientes pro numero Religiosorum, maximè conducant ad obseruantiam regularem; tolluntur enim hoc pacto vagationes fratrum, commercia cum sæcularibus, perualde Religiosis noxia, & multi alij abusus, qui quotidie visuntur in Religionibus, quæ præcario victant Quare meo videri vnicum remedium reformandi Religiones illud esset, dare illis facultates sufficientes pro sustentatione fratrum, qui in singulis Conuentibus degunt: vel illis prohibere, quòd non possent recipere ad habitum, nisi eos fratres, quos commodè possent sustentare, quo pacto desinerent, fieri in Religionibus tàm tabidæ quæstuationes pro illarum sustentatione. Vide Rodriquez tom. 3. quæst. Regul. q. 29. art. 14. col. 5. & 6. Nec per hoc absolute damno quæstuationes, nam ipsis datur crebrius deuotis amicis, & fidelibus occasio, eleemosynas faciendi, & consequenter merendi: & quæstuantes fratres etiam ipsi multùm merentur, & obedientiam faciendo, & quòd maximum duco, eleemosynas petendo; *Nam non leui mercede emit, qui precatur*, vt ait Apuleius: & Seneca lib. 2. de benefic. cap. 1. *Nulla res carius emitur, quàm quæ precibus empta est*.

Ad illud de rudio vestitu, & pedum nuditare, respondet D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 6. ad tertium, quòd *ad continentiam*, propter quam hæc fiunt, *efficacius ordinatur maceratio carnis per abstinentiam, cibi & potus, quæ pertinet ad famem, & sitim, quàm per subtractionem vestium, quæ pertinent ad frigus, & nuditatem*, & Caiet. ibi ait, *Attende quòd non exempli tantùm, sed veritatis doctrinam cōtinet; nam pauperes multos vacare generationi videmus, & similiter laborantes continuè laboribus maximis, vacare etiam generationi perspicimus; famelicos autem, & sitibundos nequaquam, iuxta illud sine Cerere, & Baccho friget Venus. Conuenientius ergo medium ad Continentiam seruandam est abstinere à cibo, & potu, quàm carere caligis, aut calceis*. Ad quod facit etiam illud Gregorij lib. 5. in primum regum, cap. 14. *Abstinentia ciborum contra hoc vitium fortissima est; si enim ignis libido est, subtrahis igni materiam, cum cibos subtrahis*.

Tandem noto pro ijs, quæ possent, hic replicari, quòd tres sunt inimici nostri, Dæmon, Mundus, Caro, Ad quos debellandos ingrediuntur Religiosi Religionis vallum, Dæmonem vincere nos docet Apostolus Petrus sua 1. Epistola, cap. 4. *Christo igitur in carne passo, vos eadem cogitatione armamini*. Mundus fugiendo vincitur, vnde Bernardus serm. 40. in Cantica. *Sede*, ait, *solitarius vt turtur, nihil tibi, & turbis, nihil cum multitudine cæterorum: etiam ipsum obliuiscere populum, & domum patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum*. At caro, molestissimus hostis semper nobiscum, & venit, & dormit difficillimè superatur. Est velut effrænis æquus, qui vix domatur inedia, & propriissimi cibi ad illum domandum sunt quadragesimales, vt vniuersalis censet census Ecclesiæ. Et addo illud Psalmi 108. *Caro mea immutata est propter oleum*, idest ex calidissima, eaque libidinosissima complexione factus sum complexionis frigidissimæ, & continentissimæ, comedens Quadragesimales cibos, qui oleo solo condiuntur, vel comedens multum olei; Scio Glossam, & alios huic locum aliter applicare; nimirum *propter oleum ideft propter defectum olei*, at volui sequi vulgatam; & hoc pacto explicare, suffultus auctoritate Doctissimi Galeni, qui lib. 2. de simplicium medicament. facult. cap. 22. ait, *Vnde meritò* (loquitur de oleo) *velut materia quadam cæterorum fuerit medicaminum, nam si frigida illi commisceas, frigidum efficietur illud, quod mixtum erit, sin calida, calidum*; At omnia quadragesimalia; quibus nos præsertim iuxta nostram paupertatem vimur, humidissima, & frigidissima sunt, pisciculi, caoles, berbæ, &c. Quæ condita oleo, non est mirum, si robustissimam complexionem commutent in maximè infirmam, & per consequens continentem.

Ex quibus omnibus constat, non solùm posse ex omnibus Religionibus (*seclusis priuilegijs Minorum, & Capuccinorum, de quibus diximus*) sed etiam ex Carthusiensibus, quoscumque zelo maioris perfectionis, ad nostram Religionem transire. Nos autem Minimos ad nullam, neq; etiam ad Carthusiensem posse Religionem transire. Quod etiam collegit Ricciulus loco cit. n. 11.

§. Secundus, An Laudabile sit de vna Religione transire ad Alia.

DIcendum est, transire de vna Religione ad aliam, nisi propter euidentem vtilitatem, vel necessitatem, non esse laudabile, ita D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 8.

Primo, quia dicit Apostolus 1. Corinth. 7. *Vt vnusquisque permaneat in vocatione, qua vocatus est*.

Secundo, quia ex hoc transitu, vt plurimùm scandalizantur illi, qui relinquuntur.

Tertio, quia facilius quis proficit in Religione, quàm consueuit, quam in illa, quam non consueuit, ait enim Cassianus coll. 14. cap. 5. *Vnicuique vtile est secundum propositum, quod elegit, vt summo studio, ac diligentia ad operis arrepti perfectionem peruenire festinet, & nequaquam à sua, quam elegit semel, professione discedat*.

Quarto, quia ait Bernard. de præcepto, & dispens. propè finem. *Forte vult aliquis de Cluniacensibus institutis ad Cistercensium se se stringere paupertatem, eligens præ illis, nimirum consuetudinibus, magis regulæ puritatem Si me consulit, non consulo, si non sanè id Abbatis sui vsurparit assensu. Primo propter scandalum ipsorum, quos deserit. Deinde, quia certa pro dubijs relinquere, tutum non est. Tertiò suspectam habeo leuitatem, qua id sepè, quod facilè volumus, antequam probemus, experti iam nolumus, vno proprè momento id ipsum, & cupientes, & respuentes, tàm leuiter, quàm, & irrationabiliter. Quales vtique non paucos frequenter experimur, qui vna vix hora in vna voluntate durantes, aura leuitatis impulsi, vagi, & instabiles huc & illac velut ebrij nutant, mutantque pro experimento iudicium; immò sine iudicio fluctuantes, & tumultuantes, tot de se consilia præsumūt, quot loca reuisunt, semper quod non habent cupientes, & quod habent fastidientes*.

Et verè maximum est leuitatis, & instabilitatis, ne dicam ingratitudinis indicium, priorem matrem, cuius vbera sucta sunt, deserere, cum præsertim nulla sit tàm relaxata Religio, quæ viros, & multos exemplari vita, Religiosis moribus, & sanctitate refertos non nutriat, vt experientia constat, non nego tamen, quòd vna plures, quàm alia non alat, sed hoc nihil facit; nam decet Religiosum exempla perfectionis non a multis, sed ab vno, vel paucis expetere, vt optimè Cassianus lib. 4. de institutis,

tis, cap. 40. *Ad quod*, ait, *vt valeat faciliùs peruenire, exempla tibi sunt imitationis, ac vitæ perfectæ, in congregatione commoranti, à paucis, immo ab vno, vel duobus, non à pluribus expetenda. Nam præter id quod examinata vita, Et ad purum excocta reperitur in paucis, etiam istud ex hoc vtilitatis accedit, quod ad perfectionem propositi huius, idest cœnobialis vitæ, diligentius quis vnius imbuitur, ac formatur exemplo.* Cum ergò nullus sit Conuentus, qui vnum saltem Religiosum non nutriat vitæ exemplaris, plus proficiet, si voluerit, quis huius exemplo in sua Religione, quã si transierit ad aliam, in qua multi tales reperiantur.

Quæres primo an oblati, & conuersi possint zelo perfectioris Religionis, etiam ipsi ad strictiorem transire, nõ posse, tenent Glossa in cap. vt lex continentiæ verbo professi in fine 27. q. 1. Abbas in cap. non est num. 2. de regul. Angel. Armil. Tab. verbo Monachus, num. 1. Sed posse, tenent Rodriquez tom. 3. q. regul. q. 52. art. 7. Sanchez 6. in decalog. cap. 7. n. 9. qui alios citat; quam sententiam puto veram, præsertim in nostra Religione, in qua conuersi, & oblati sunt verè Religiosi, & vouent quatuor vota, sicut nos; vndè hoc priuilegio zelo arctioris vitæ non deberent priuari, si austeritas Religionis, vt diximus, non obstaret. Prima opinio intelligitur de oblatis, qui se, suaque obtulerunt Religioni, & habitu sæculari retento, vel parùm immutato, facti sunt quasi serui illius Monasterij, cui se dedicauerunt.

Quæres secundo, ad quosnam pertineat recipere transeuntes.

Respondeo, de iure communi pertinere ad eos superiores, ad quos pertinet recipere ad habitũ alios nouitios, in nostra autem Religione pertinet ad solum Generalẽ, vt habetur in Capitulo Paulæ, n. 33. & in Capitulo Genuæ 6. nu. 25. & receptio talium interdicitur Prouincialibus sub pœna priuationis officiorum.

§. Tertius, Vtrum Religiosus Choro destinatus possit ad ordinem Conuersorum transferri.

Dicendum est, posse Clericum choro deputatum, proindè vt ad Sacerdotium promoueatur, iussu & auctoritate superioris transire ad ordinem Conuersorũ, ita vt in posterum sit futurus Religiosus Laicus, seù Conuersus, non solùm voluntariè; sed etiam contra voluntatem suam, in pœnam scilicet alicuius delicti, qui sic translatus in posterum nõ erit obligatus ad recitationem officij diuini, ita Sotus lib. 10. de iustit. q. 9. art. 3. col. penul. versu ad Aliud verò, Aragon. 2. 2. q. 83. art. 12. dub. 4. in argum. 4. & ibi ver. Aduertendo 2. in fine, Azor to. 1. inst. moral. lib. 10. cap. 6. quæst. 7. Ledesma 2. p. summ. tract. 9. cap. 4. conclus. 13. dub. 1. pag. mihi 740. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 17. num. 7. Ex professo Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 7. num. 80.

Probatur primo, quia non variatur substantialis Religionis status, sed illæsus manet; nec hic transit ad aliam Religionem, sed cum eiusdem manet Religionis votis in ea in laicali ordine manet.

Secundò, quia sicut potest Prælatus suis subditis alias grauiores pœnas infligere, vt eiectionis à Religione, perpetui carceris, triremium, &c. iuxtà caput in singulis, & cap. Ea quæ de statu Monachorum, & probabo latiùs in sequentia in pœnam alicuius delicti potest destinatum choro ab illo amouere, & ad statum Laicalem transferre. Tertiò, quod hic sic translatus sit exemptus à recitatione officij diuini, patet; quia ablato fundamento, quoad illud tenebatur nimirùm destinatione ad chorum, aufertur etiam obligatio.

Obijcies primò statum laicorum est laxior aliorũ choro destinatorum ergò ex hoc sequitur, quòd poterit Prælatus dare licentiam transeundi ad statum laxiorem.

Respondeo, negando esse laxiorem, tenentur enim Laici ad vota, & ad alias constitutiones pœnales, sicut alij: & prætereà duriorem, & asperiorem degunt vitam, omnes ferè labores Conuentus supportantes.

Ob: secundò Prelatus Religionis non potest eximere suum Religiosum professum ab onere diuini officij persoluendi, annexo professioni choro destinatorum.

Respondeo, non posse quidem Prælatum directè, & per se eximere subditum ab ea obligatione, at posse per accidens, remouẽdo eum ab illo statu deputatorũ choro.

Ob: tertiò. Ergò hic ex suo delicto reportabit commodum.

Respondeo, hoc non est absurdum, quòd per accidens qui ex delicto reportet commodum, sicut si beneficiatus priuetur beneficio, priuatur etiam oneribus beneficio annexis; & quando: quis eijcitur a Religione, eximitur ab illa stricta obedientia, & alijs obseruantijs; ad quas tenebatur. Deinde dico, quòd hic nullum commodum reportat; nam licet non teneatur amplius recitare officiũ diuinum, vt qui choro sunt destinati: tenetur tamen recitare illud, quod est præscriptum laicis.

At inquis, ad hoc non tenetur sub mortali, sicut tenebatur ad illud, vt dicunt Soto lib. 10. de iustit. quæst. 5. art. 3. col. vltima, paulò ante ad primum, Ledesma 2. p. sum. tract. 9. cap 4. conclus. 8. pag. mihi 731. Sylu. verbo Hora, q. 2. nu. 3. d. 7. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 17. num. 2. fine.

Respondeo, Verum quidem est, quod dicunt isti Doctores, non teneri scilicet Laicos ad persoluendum officium sibi præscriptum sub mortali, sed tantummodo eo vinculo, quo tenentur obseruare alias constitutiones; vndè in nostra Religione Minimorum, in qua statuta ad nullam culpam obligant per istorum sententiam nullo peccato ad illud tenerentur, at Antonin. 3. par. tit. 13. cap. 4. §. 1. in fine videtur dicere (saltem sic eum intelligit Sotus loco cit.) quòd tenentur sub mortali, & citat Augustinus de Ancona, & Petrum de Palude, & affer rationem, quia eo ipso, quòd sunt applicati totaliter ad cultũ Dei, habent beneficiũ interpretatiue, scilicet viuendi ex eleemosynis: vel de redditibus Monasterij: vel de quæstibus, qui eis conceduntur ab Ecclesia, ratione applicationis ad cultum diuinũ. Ex qua sententia sequitur, quòd in nullo relaxẽtur huiusmodi translati quòd si sequemur opinionem Soti, dicendum erit, hoc esse per accidens, & non esse absurdum.

Dices ergo, Religiosus electus à Religione, & in maioribus non ordinatus, non tenebitur ad officium diuinum, cum iam sit liberatus ab vsu chori.

Respondeo cum Suarez loco cit. n. 8. disparitatem esse inter hunc, & illum; quia licet hic sit separatus ab actuali vsu chori; semper tamen manet in statu Religiosi professi ad chorum, & ideo tenetur officium recitare ille; autem non est ampliùs in illo statu & ideò est liber ab annexis illi statui; quia obligatio dicendi officium non cõsistit in vsu, sed in statu. Quo fundamento dicemus infra electos: & ad triremes damnatos teneri ad officium diuinum; quod ait etiam Suarez loco cit. n. 9.

Sed quæret hic merito aliquis, Cuiusnam superioris auctoritate poterit destinatus ad Chorum, transferri ad statum laichorum.

Sanchez loco cit. n. 81. existimat pertinere ad Generalem, vel Prouincialem cum consensu Conuentus. Quia res grauis est iuxta ea, quæ dixerat de ijs, ad quos pertinebat concedere licentiam transeundi ad æque arctum, vel laxiorem Ordinem, sed non puto esse necessariũ consensum Conuentus: presertim in nostra Religione, in qua Prælati cum suis collegis habent auctoritatem definiendi omnes causas graues.

Si quæras vlteriùs propter quas causas destinatus ad chorum potest transferri ad ordinem Laicorum.

Respondet Sanchez loco cit. nu. 81. & assignat tres nimiùm, vel punitionem delicti: vel ingentem vitæ humilioris in illo Religioso ardorem; vel ineptitudinem ad literas addiscendas, & Sacerdotum ministeria.

Ad vltimum nota duo, primum, hæc intelligi de Clerico ad Chorum destinato, qui nondùm Sacris est initiatus, vt aduertit Soto loco cit. nam si est in Sacris, non potest ad gradum inferiorem deijci. Secundum, quod hæc procedunt in ijs Religionibus, in quibus regu-

la, &

la, & regularia statuto contrarium non præscribunt, vt Regula nostra, num. 3. Qua non obstante, vnum aliquo casu hæc procedant, dicam, Deo dante, in explicatione Regulæ, illo loco num. 3.

C A P. XXV.

Vtrum Subditus propter aliqua delicta possit per Prælatum à Religione expelli.

PRO hoc Capite videri potest D. Thoma, quolib. vltimo art. vltimo Bonauent. tom. 1. opusc. in quæstionibus super regulam S. Francisci, qu. 14. Panorm. in ca. Cum dilecta de rescriptis, & cap. Finali de regul. Angelus verbo Abbas, nu. 17. Sylu. verbo Religio 6. qu. 17. Anton. 3. p. tit. 16. cap. 5. Nauarrus comm. 2. de regul. à nu. 33. & lib. 3. consil. de regul. à consil. 77. Armilla verbo Religio, nu. 15. Soto lib. 7. de iust. qu. 2. art. 1. ad 3. dub. vltimo Zerola 2. parte praxis verbo Eiecti, Passarellus in not. priuil. Minim. notab. 16. Sà in aphorismis verbo Religio, num. 40. Vega 2. parte sum cap. 86. casu 12. 13. 16. 37. 42. Sayrus in Clau. reg. lib. 6. cap. 9. dub. 14. num. 25. Angles in Floribus 2. parte quæst. de voto, art. 2. diff. 8. pag. mihi 89. Molina tom. 1. de iust. disp. 14. dubio. De eiectis à Religione, Rodriq. tom. 1. quæst. regul. qu. 30. ab art. 14. & quæst. 23. art. 5. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 12 ca. 16. à dub. 2. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 14. Mir. tom. 1. Man. quæst. 52. Casarub. in Compend. verbo Eijcere, vbi a Sorbo, Aragon. 2. 2. quæst. 88. art. 3. circa solut. ad 2. pag. mihi 710. versu. Hucusque: Spatharius de modo corrigendi regul. tract. 10. par. 4. cap. 19. 20. Graff. tom. 1. consil. lib. 3. de regul. consil. 5 Reginaldus in praxi, lib. 18. à num. 417. Diaz in sua Pract. cap. 142. vbi Salzedo, Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 9.

Dico primo, potest Religiosus propter sua demerita à Religione expelli, & habitu spoliari. Ita D. Thom. quolib. vlt. art. vlt. D. Bonau. in quæst. super regulam S. Francisci, quæst. 14. Antoninus 3. parte, titulo 16. cap. 4. fine Passarellus in priuileg. Minim. notab. 16. Nauarr. Comment. 2. de regul. nu. 33. Turrecremata in regula D. Benedicti, tract. 87. Sylu. verbo Religio 6. qu. vltim. Sanch. lib. 6. in decalog. cap. 9. num. 3. Festus 4. parte sui summ. cap. 25.

Probatur primò, ex priuileg. Alexandri VI. Innocentij IV. Sixti IV. Pij V. Sixti V. & aliorum Summorum Pontificum, quæ referunt Casarub. in Compend. verbo Eijcere, & habetur in mari magno Minim. pagina 74. & concessit etiam Ioannes 22. vt refert Festus loc. cit.

Secundò, probatur ex Cap. Finali de regul. in quo id supponitur: & cap. finali de statu Monachorum, §. Porrò, iubentur visitatores expellere rebelles, ne ouis morbida, sanas inficiat: & cap. cum in Ecclesijs de maioritate, & obedientia in fine.

Tertiò probatur; *quia sicut caro morbis emortua, si abscissa non fuerit, salutem reliquæ carnis putredinis suæ contagione corrumpit: ita isti, qui emendari despiciunt, & in suo morbo persistunt, debent abscindi; si enim moribus deprauatis in Sanctorum societate permanserint, eos exemplo suæ perditionis inficient*; vt loquitur D. Prosper lib. 2. de vita contempl. c. 7. & refertur cap. Ecce autem 24. q. 3. Quod idem habetur cap. Resecandæ, & ca. Corripiatur eadem causa, & q.

Quartò, probatur ex Regula S. Benedicti c. 28. vbi præcipitur abscindi ferro, qui medicaminibus correctionũ curari respuit; & S. Augustini regula 3. cap. 20. vbi incorrigibilis de fratrum societate iubetur proijci.

D. tamen Bonauentura loco cit. tria requirit, ad hoc vt quis iustè possit è Religione eijci, & habitu spoliari. Primum, quòd eius delicta sint publica, tàm fratribus, quàm sæcularibus; nam si sint solummodò nota fratribus, putat, talem tolerandum, & in carcerem detrudendum. Tùm ne eiectus, cùm eius culpæ non pateant iniustè eiectus videatur. Tùm ne eius peccata propalentur. Secundum, quòd eius excessus tàm graues sint, vt possint alios fratres inficere, & sæcularibus propter scandalum esse causa ruinæ. Tùm propter auferendum scandalum. Tùm propter corruptionem ordinis præcauendam. Ternum, quòd sæpiùs correctus non se emendauerit; nam si vult corrigi, non est eijciendus, vt habet D. Thoma quodlib. vlt. art. vlt. sed est sequestrandus in carcere, vel alio modo puniendus. Quia eiectio in Religione est velut excommunicatio in Ecclesia; quæ tamen non excommunicat, nisi contumaces; Quod tamen limitat Sylu. verbo Abbas, num. 6. nisi incorrigibilitas præsumatur de facto, vt modo declarabo. Absque his conditionibus tutum non putat Bonau. saltem in foro animæ, expellere Religiosum à Religione: licet in foro fori per Pontificia priuilegia, etiamsi aliqua ex his desit, tutum esse possit.

Dico secundo, Eijcere fratres à Religione, ad Generales per se solos pertinet, in ijs religionibus, in quibus Generales per se soli procedunt absque consensu aliorum, licet non absque consilio. In nostra autem Religione, in qua non procedunt in casibus grauibus, nisi de consilio, & assensu suorum Collegarum, ad Generales cum Collegarum assensu, & ad Prouinciales cum consensu maioris partis Capituli Prouincialis pertinet. Ita concessit Alexander VI. Generali, & Prouincialibus, ordinis Minorum, & referunt Casarub. in Compend. verbo Eijcere. num. 4. Rodriquez tomo primo. qu. regul. qu. 30. artic. 16. & 17. Miran. tomo primo. Manualis, q. 52. art. 1. conclus. 2.

Circa quod noto, quòd consensus maioris partis Capituli Prouincialis, non est necesse, quòd obtineatur ab ipso Capitulo in vnum congregato; nam huiusmodi Capitula non Congregantur, nisi statutis temporibus semel in anno (suppono enim quòd capitula intermedia, seù definitoria, eamdem vim habeant, quàm Prouincialia, vt declarauit Pius V. Anno Domini 1568. die 27. Maij in Bulla, quæ incipit super familiam, & habetur in nostris statutis post regulam, pag. 13. & potest dari casus, in quo propter commune bonum conueniat eijcere aliquem à Religione; & tunc puto, quòd poterit Prouincialis cum consensu definitorum, qui totum cõstituunt Capitulum Definitorium, talem eijcere.

Sed amplius priuilegium, & sine talibus limitationibus concessum est nobis Minimis, vt videre est in nostro Mari magno in Compend. priuil. Ord. pag. 74. vbi conceditur Generali, & Prouincialibus potestas eijciendi, propter emeritas culpas fratres à Religione: & ita obseruatur in praxi, quòd soli Prouinciales cum consensu suorum Collegarum, quos tali pœna dignos agnoscunt, expellunt, id quod expressè etiam docet Nauarr. libro 3. consil. de regul. cons. 77. num. 1.

Dico tertio, prima & principalis causa, propter quam quis est eijciendus à Religione, est incorrigibilitas. Ita omnes Doctores citati.

Hic solùm quæri potest, quisnam dicendus sit incorrigibilis. Multa dicunt Doctores, Sayrus libro 5. de censuris, cap. 21. num. 37. Graff. 1. parte decis. lib. 2. ca. 14. num. 19. Sanchez alios citans 6. in decalog. cap. 9. num. 4. Abbas in cap. Cum non ab homine de iudicijs, sed breuiter, in iure incorrigibilis dicitur, qui tertio monitus, non resipuerit cap. Contingit el 2. de sententia excommunicationis, & cap. Constitutionem eodem titulo in 6. Hostien. in cap. cum in Eccles. de maior. & obed. & Io: Anton. de Trigona dicunt, quod Monachi non tenentur amplius recipere Monachum, qui alias bis de monasterio fugit. D. Thomas 2. 2. qu. 186. artic. 10. ad 3. eos vocat incorrigibiles, qui ad hoc perueniunt, vt non ex fragilitate, vel ignorantia, sed ex contemptu peccent. nã hi sunt, qui difficulter surgunt iuxta illud Hier. *Confregisti iugum meum dirumpisti vincula mea, dixisti non seruiam.*

In ordine Prædicatorum definitur, quòd incorrigibilitas fratris, quare ab ordine est eijciendus, est *quando culpas non timet committere: & pœnas recusat ferre: vel ex earum, sæpius repetita inflict one iudicio discretorum cogno-*

gnoscitur non proficere. Ita habetur in constit. dicti ordini vt refert Festus 4. par. cap. 25.

In ordine Minorum ille dicitur incorrigibilis, *qui ter fuit iuridicè punitus, & conuictus de eodem, vel distincto crimine graui, & numquam fuit emendatus.* Ita habetur in illorum constit. Tolet. & Vallisolet, pag. 147. vt refert Spatharius tract. 10. p. 3. cap. 19. n. 7.

In nostro ordine Minimorum, *qui tres arripuit fugas, non debet amplius recipi.* Ita statutum est in cap. 1. Valentia num. 13.

In hoc mihi quam maximè placet Doctrina Syluestvèrbo Incorrigibilis, & verbo Abbas n. 6. q. 3. qui distinguit duplicem incorrigibilitatem, vnam de facto, alteram de iure. De iure propterea, quia regula, vel constitutiones mandant, talia tot vicibus perpetrantem appellari, & esse incorrigibilem. De facto, quando quis, licet de iure incorrigibilis non sit, quia ter conuictus, & punitus non fuit, est tamen de facto propter eius conditiones naturales notas; quia scilicet vitijs assueuerit, & ad haec habet naturalem inclinationem. Quas ambas incorrigibilitates esse sufficientes ad alicuius expulsionem à Religione, & habitus priuationem, docent Rodriq. to. 1. q. regul. q. 30. art. 15. Miranda to. 1. Manualis, q. 52. art. 2. conclus. 2. Festus loco citato.

Itaque secundùm istos Doctores, incorrigibilis non solùm est, qui ter Correctus, & punitus non se emendauit, sed etiam, cui bis, aut ter crimina remissa, cōdonata, dissimulata, emendationis spe fuere, & tamen non se correxit; & citat ad hoc Rodriq. quamdam declarationem Parlamēti Parisiensis, in qua fuit declaratum, quòd in criminibus grauibus, in quibus non imponitur poena mortis, reputatur Clericus incorrigibilis ad effectum, vt degradatus possit tradi brachio saeculari, si bis ipsi venia data fuit. Quàm doctrinam probant Iul. Clarus in sua practica crimin. q. 36. num. 34. & Salzedo ad practicam Diaz cap. 142. verbo incorrigibilis; quibus omnibus adde Cassaneū cit. à Claro, & Salzedo super consuet. Burg. fol. 51. post nomerum 66. Qui ait, quòd in curia Parisiensi seruatur, quòd post binam remissionem de delictis pro quibus ingeritur poena mortis, Clericus habetur pro incorrigibili.

Ex quibus elicio cum Rodriquez, & Miranda locis citatis quòd Religiosus, qui propter latrocinia, & alia scelera, & crimina fuerat in quadam Religione ad triremes damnatus; cum autem aufugisset è carcerib. diù apostatauit: in qua Apostasia, crebrius celebrauit, sacramenta poenitentiae, & Eucharistiae ministrauit: ad aliam deinde Religionem transiens, in eaque ludum alearum prohibitum grauibus censuris, & poenis saepiùs exercuit cū maximo istius Religionis detrimento, & scandalo saecularium, & fratrum, quos ad ludendum prouocabat, docēdo eos alearum ludos prohibitos: quinque cibis vetitis sub mortali in tali Religione notoriè, & publicè vesci nō erubuit. Quinque eleemosynarum vsurpator, & dissipator extitit continuus: quinque ventri, & Veneri fibulam laxauit: quinque inter fratres discordias, rixas, zizanias disseminauit, inimicitias sparsit quamplurimas, easque graues, quinque mendacijs, & dolis, non solùm fratres apud fratres, sed fratres apud saeculares infamauit: quinque totam Religionem in cōmuni depompauit pro posse: fratres, quos potuit temerauit, manuaci priùs, deindè ludere docuit: Intestabilis, & detestabilis homo seù potiùs bellua, sine spe alicuius correctionis, & emendationis, etiamsi non fuerit bis, neque ter conuictus, nec punitus, sed semper toleratus spe emendae, seù fortè etiam timore dolosae, & maledictae ipsius linguae (licet hoc damnetur cap. Sed illud, decis. 45.) potest iure optimo ab ista Religione, tamquam membrum putridum infectū, & per eius Conditiones incorrigibile expelli.

Probat id multis Rodriquez, & praecipuè ex illo ad Rom 2. *An ignoras, quòd patientia Dei ad poenitentiam te adducit? An diuitias bonitatis eius, patientiae, & longanimitatis Contemnis? secundum autem duritiam tuam, & impoenitens cor tuum, thesaurizas tibi iram.* vbi apparet, quod Paulus notat habere impoenitens cor, idest incorrigibile, illum, qui contemnit clementiam; & bonitatem Iudicis delicta condonantis; quem locum declarans Bernardus primo de consid. ad Eug. *Quid est,* inquit, *cor durum, ipsum est, quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec mouetur precibus, minis non cedit, flagellis induratur, ingratum ad beneficia est, ad Consilia infidum, ad iudicia saeuum, inuerecundum ad turpia, impauidum ad periculum, inhumanum ad humana, temerarium ad diuina, praeteritorum obliuiscens, praesentium negligens, futura non prouidens.* Haec Ber. Nec potest melius describi cor incorrigibile.

Quare cum istius vitia cum illo creuerint ab adolescētia sua, & propter longam consuetudinem, assuefactionem, & in illis inueterationem, facta sint illi quodammodo naturalia; Tanquam putridum membrū, ne alios inficiat est ejiciendū: nec expectanda bina, aut trina per sententiam punitio, quae potius nocitura, quàm profutura videtur; Accesias enim medicatur istis qui tempore magis indurescunt, patientia marcescunt, & quorum vitia antiquitate non antiquantur, sed magis adolescunt, & reuiuiscunt; Quapropter quam maxime mihi probatur Patrum Iesuitarum numquam satis laudata Religio, qui abscindunt cancrum antequam serpat. Vtinam facerent caeterae Religiones; & poena triremium à Religionibus penitus ablegaretur. Peruersi namque cum peruersis peruertuntur, vt dicam infra.

Dico quarto propter delicta, quibus in saeculo respondet poena mortis, potest regularis à Religione expelli: puta homicidium voluntarium: cultura (vt sic loquar) habitualis, & formalis fundi sterilis, &c. nisi poena sit illis apposita, non tantùm ratione delicti, quantùm rationae iurisdictionis: vt puta extrahere de manibus iustitiae condemnatum ad mortem; nam tunc non deberent Religiosi à Religione expelli, cum actum exercuerint, charitatem, & pietatem olentem, ita Rodriquez loco cit. art. 18. 19. Graff. to. 1. consil. lib. 3. de regul. consil. 5. n. 16. Mir. etiam cit. conclus. 3. & 4.

Probatur ex concessionibus Pij V. quas refert Capuccinus in compend. priuil. verbo Eijcere in principio, Rodriquez tom. 1. quaest. regul. q. 30. art. 15. & 16. & Miranda tom. 1. Manual. q. 52. art. 2. conclus. 2. Quibus Ordini S. Hieronymi in Hispania concessit, & indulsit, quòd Generalis, vel eius ministri dictae Religionis, de consilio fratrum, possint fratres delinquentes, in casibus, quibus quis de iure communi esset ad mortem damnandus, habitu Religionis spoliare, ab eaque expellere. Quo priuilegio gaudent omnes communicationem habentes; debent tamen Praelati eo prudenter vti, consideratis conditionibus, passionibus, consuetudinibus, vita ante acta, qualitate Religiosi puniēdi, & caeteris, vna enim circumstantiola addita, vel adempta facto, frequenter variat ius, quod oritur ex eo, vt ait Nauar. lib. 5. consil. de apostatis, consil. 1. n. 2. Attento etiam, quòd vix vlla Regula absque aliqua exceptione inuenitur, etiamsi verbis vniuersalibus affirmatiuis, vel negatiuis concipiatur, vt idem Nauarrus habet ibidem.

Circa quam concessionem notat duo Rodriquez art. 16. primum, quòd Generales virtute huius priuilegij Pij V. possunt demeritos à Religione expellere per se solos, adhibito consilio seniorum, quod tamen non tenentur sequi; qui enim tenetur petere consilium, ad illud sequi non obligatur; vt habet Panor. in cap. Cum in veteri de elect. & Rodriquez loco cit. art. 17.

Secundum, quòd Prouinciales per hoc priuilegium nō possunt a Religione expellere, nisi de commissione Generalis. Quia auctoritas datur Generali, vt per se, vel per suos ministros procedat.

Dico quinto eiecti, si emendati, & correcti humiliter petierint in Religionem iterum recipi, admitti debent. Antoninus 3. parte tit. 16. capit. 5. statim in principio, Syluester verbo Apostasia, quaest. 5. num. 10. Turrecremata in regula S. Benedicti tract. 88. Molina tom. 1. de iust. disput. 140. col. penul. §. Quòd ad votum, Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 15. num. 112. verùm verius tamen puto, Nauarrus lib. 3. consil. de regul. consil. 78. n. 3.

Cor-

Corduba in Regula D. Francisci cap. 2. q. 21. p. 2. versu Notandum.

Probatur primo, ex cap. finali de regularibus, vbi id expresſè habetur.

Secundo. Quia Religio non habet ius à vinculo Religionis aliquem absoluendi, & ab ea eijciendi, nisi quatenus id permittunt illius delicta; ergo cessante ista causa, & eiecto ad meliorem frugem reducto, & penitus emendato, debet cessare effectus; & debet eū humiliter, & de corde puro petentem iterū recipere.

Limitat tamen Corduba, nisi aliud obstet: vtpotè si sit probabile, scandalum ex tali admissione secuturum: vel si redeant morbo aliquo contagioso infecti, vel alias inhabiles ad ordinis officia: vel tandem si ad aliorum terrorem valdè conducat, hos iterum non admittere; Limitat etiam Lessius, nisi Religio iustas non admittendi causas haberet dictas scilicet, vel alias.

Vnde in nostra Religione Minimorum, tales eiecti, si spem emendationis præbuerint, ac litteras probatas eorum mores testificantes attulerint, possunt à Patre Generali, vel eius Vicarijs admitti iterum ad Religionem, ita statutum est in Capitulo Barchinonensi, nu. 17. quod intelligo de eiectis à Patre Generali, nam eiecti à Prouinciali, ab eodem recipi poterunt, nam eiusdem est soluere, cuius est ligare, c. inferior, decis. 21.

Dico sexto Religio potest cogere tales eiectos ad redeundum D. Bonauentura in Regula S. Francisci, q. 14. fine, Sylu. verb. Apostasia, q. 6. n. 10. & verb. Religio 6. q. 12. num. 12. Passarell. in nor. priuil. notab. 16. Vasquez t. 2. disp. 165. c. 8. n. 87. Lessius lib. 2. de iust. c. 41. dub. 15. n. 111. Molin. to. 1. de iust. disp. 140. col. penult. paulo ante §. Quo ad votum, Sanch. lib. 6. in decalog. cap. 9. num. 50. Reginald. in praxi, lib. 18. nu. 417. & alij apud Sanch.

Probatur primo, ex c. finali de regul. vbi statuitur, hos eiectos debere censuris Ecclesiasticis cogi redire ad Religionem. Dubijs autem, quæ possunt fieri circa hāc decretalē, respōdet benè Sāch. loc. cit. n. 17. 18. & 30.

Secundo, quia isti eiecti non liberantur à votorum obligatione: & remanent veri eiusdem Ordinis Religiosi, & Prælatis Ordinis subditi, vt declarauit Ioan. 22. vt refert Festus in summario constit. prædicatorum 4. p. cap. 25. de grauissima culpa his verbis. *Ille autem, qui propter culpam suam expellitur ab ordine, adhuc Prælato subditus est: sicut morbida ouis quamuis à grege expulsa, tamen pastoris est.*

Tertiò, quia ab eorum delicta, non debent commodum libertatis perpetuæ consequi, & fieri potioris conditionis, quàm alij Religiosi.

Dico septimo, hos eiectos, tamquam incorrigibiles, obligatos esse ad corrigendum mores, habilesque se reddendos, vt iterum in Religionem admittantur; & ita Correctos, se Religioni offerre, quod quoadusque fecerint, sunt in malo statu, ita Sotus lib. 7. de iust. q. 2. art. 5. in solut. ad 3. sub fine, Graff. 1. p. decis. lib. 3. c. 5. nu. 147. Angles in floribus 2. p. q. de voto art. 2. diffic. 8. Aragon. 2. 2. q. 88. art. 3. circa respons. ad secundum, pag. mihi 710. §. dico 2. Sayrus in Claui Regia lib. 6. c. 9. num. 25. & 27. Sanch. lib. 6. in decalogum, cap. 9. nu. 25. Naldus in sum. verbo Religiosus, nu. 16.

Probatur, quia quamdiu in malitia, & culpa sua manent, ipsi sunt causa suæ expulsionis, & per consequens ne votum Religionis, quod emiserunt, possint adimplere; ergo non sunt tuti in cōscientia; quia malitia, & culpa nulli debent patrocinari.

Verum quidem est, quòd si postquam eiectus se emēdatus obtulerit Religioni, non fuerit receptus, potest tutè manere in seculo, vt dicunt præfati Doctores, Sayrus, Aragon Sotus, & alij, quia adimpletio voti iam illi est facta impossibilis sine sua culpa: nisi forsan per suos Prælatos illi fuerint iniunctum, ad aliam Religionem transiret; nam tunc teneretur obedire. Posse autem Prælatum primæ Religionis id illi precipere, docent D. Bonauent. in quæst. super Regulam fratrum Minorum quæst. 14. Pisanella verbo Religio primo, §. 6. à Sorbo in Compend. priuileg. verbo Eijcere, vers. Nec potest; Passarellus in priuilegijs Minim. notab. 16. Et ratio est, quia cum vouit istum Ordinem, ita se alligauit Religioni; quòd secundùm ius canonicum nullatenus potest redire ad sæculum, vel ad laxiorem vitam transire; ergo tenetur obedire Prælato præcipienti, vt regularem in aliqua approbata Religione vitam ducat, quia licet non se obligauerit ad profitendum in alia Religione, præterquam in ea, quam professus est, tamen se obligauit ad viuendum sub disciplina regulari: & obseruantia votorum essentialium. Per quæ est satis responsum rationi Sanchez, contrariam opinionem tenentis 6. in decalog. cap. 9. n. 42.

Si autem ordo, ad quem ingredi fuerit iussus eiectus eum recipere noluerit, nec inuenerit, qui eum recipiat, & primus ipsius ordo neque etiam velit eum recipere propter aliquas causas sufficientes, potest tuta conscientia in sæculo remanere, sicut etiam potest tuta conscientia remanere, si fuerit eiectus absolutè, & postquàm se correxerit, iterum ingredi attentauerit, quibus non obstantibus semper fuerit passus repulsam, absque aliqua conditione de intrando in aliam Religionem.

Obijcies contra dicta quandam declarationem sacræ Congregationis Concilij, quam refert Zerola 2. parte suæ praxis, verbo Monachi nu. 7. & Farinacius decisionibus in Concilium, sess. 25. de regularibus, cap. 14. quæ sic habet; *In posterum Nemo regularium eijciatur è Monasterio, etiamsi sit incorrigibilis, sed peccantes à superioribus ignominia carceris castigentur, & acrius etiam si opus fuerit, pro modo delictorum puniantur.*

Hoc dubium postulat, vt aliquid dicamus de huiusmodi declarationibus sacræ congregationis, de quibus dubitant doctores an sint auctoritatiuæ, an verò tantùm doctrinales, seù an habeant vim legis, & obligent in vtroque foro, an solùm contineant interpretationem doctrinalem, & sint responsa prudentum. De his declarationibus tractat ex professo Rodriquez tom. 1. quæst. regul. quæst. 11. art. 1. & 2. Salas de legibus, tract. 14. disp. 2. sect. 9. & disp. 21. sect. 12. Molfesius tom. 1. sum. tract. 7. cap. 18. num. 24. & tract. 9. cap. 13. num. 43. & 44. Zerola prima parte praxis, verbo Auctoritas, & 2. parte, verbo Absolutio in principio, vt resoluam.

Noto, quòd Sixtus V. anno 1588. edidit bullam, qua constituit quindecim congregationes Cardinalium, quæ incipit immensa æterni Dei, & eam refert Quaranta in summa bullarij, verbo Congregationes Cardinalium; in institutionem autem Congregationis Concilij tribuēs eidem auctoritatem, hæc habet. *Cum ad singularem Papæ auctoritatem tantummodo spectet generalia concilia indicere, confirmare, interpretari, & vt vbique locorum seruentur, curare, ac præcipere: eorum quidem decretorum, quæ ad fidei dogmata pertinent interpretationem nobis ipsis reseruamus: Cardinalibus verò præfectis interpretationi, & executioni Concilij Tridentini, si quando in his, quæ de morum reformatione, disciplina, ac moderatione, & Ecclesiasticis iudicijs, alijsque huiusmodi statuta sunt, dubietas aut difficultas emerserit, interpretandi facultatem (nobis tamen consultis) impartimur.* De valore huiusmodi declarationem vide Io: Val. in dist. vtriusq; fori, verbo absolutio, n. 2.

Dico primo, declarationes factæ à sacra congregatione, Consulto sanctissimo, & in forma authentica præsentatæ obligant in vtroq; foro, & secundùm illas iudicādum est: patet, quia sunt factæ cum auctoritate Papæ, & idem est in moralibus facere per alium, ac facere per se. Præsentantur autem in forma authentica: vel per breue Papæ: vel per monitorium auditoris Cameræ: vel per epistolam alicuius ex Cardinalibus dictæ congregationis, & ipsius nomine: vel partibus citatis per transumptū, ex registris ipsius congregationis desumptum, sigillo secretarij eiusdemmet congregationis munitum, ita Salas dicta disp. 21. corollario 6.

Dico secundo declarationes, quæ non sunt factæ à sacra congregatione, consulto sanctissimo (vt ferè communiter testes Salas loco cit. ante corollariū primū his verbis. *Illud verò ex declarationibus impressis, & manuscriptis patet, quod congregatio nō semper sed in raro casu, & in grauioribus,*

& difficilioribus dubijs, summum Pontificem consulere solet) non habent vim legis, nec obligant ad eas sequendas in vtroque foro, ita Suarez relatus à Salas dicta disp. 2. num. 53. his verbis. *An declaratio Cardinalium circa Tridentinum sit authentica, seù auctoritatiua vim habens legis, an vero doctrinalis, seù quasi doctorum, huius dubij decisionem summo Pontifici remitto: & dum aliud non definitur, nondum censeo habere vim legis, donec certius de illis constet, & sufficienter proposita, ac promulgata sint.*

Et probatur primò, quia cum Cardinales non habeant à iure communi auctoritatem condendi leges, vt colligitur ex Suarez lib. 4. de legibus, cap. 5. nu. 4. solum eam habent per auctoritatem illis à Pontifice delegatam, Pontifex autem, vt patet ex verbis citatis Sixti, concedit, fieri tales declarationes (nisi aliud per sequentes Pontifices, quod non scio, sit determinatum) ipso Pontifice prius consulto.

Secundò, sensus ipsiusmet congregationis videtur esse, quòd nolit, suas communiter declarationes haberi pro legibus. Nam cum certum sit, de essentia legis, vt obliget esse promulgationem, vt dicitur, cap. 1. de postul. Prælatorum, §. Verum, & docet D. Thomas 1. 2. q. 90. artic. 4. Nauarrus tom. 1. Concil. de Constit. consil. 1. num 2. versu, Quinto dico; tantum abest, vt dictas declarationes promulget sacra congregatio, vt eas nolit, neque manuscriptis, neque impressis libris publicari, & libros eas diuulgantes prohibet, vt constat ex decreto dictæ Congregationis, anno 1621. die 19. Aprilis, & alio simili congregationis Indicis sub die 6. Iunij eiusdem anni.

Et licet dicatur, quòd declarationes legum iam receptarum, non est necesse, quòd publicentur, cum in ipsis legibus insint, vt habet Rodriquez loco cit. art. 2. id tamen intelligo in manifestis, non autem in dubijs, quia tales declarationes sunt veluti nouæ leges. Vnde quando sacra congregatio vult eas haberi pro legibus (quando scilicet factæ sunt consulto sanctissimo) eas promulgat, ita Salas loc. cit. coroll 5.

Ad dubium ergo propositum respondeo, prædictam declarationem nihil obstare dictis, tùm quia authentica non est; tùm quia sufficienter promulgata non est, & promulgatio erat omninò necessaria cum sit dicta declaratio (si declaratio congregationis est contra ius commune, & contra tot priuilegia summorum Pontificum, & tot regulas à tot summis Pontificibus confirmatas. Vnde omninò noua lex esset, de cuius essentia, diximus, esse promulgationem, tùm quia non constat, quòd sit facta de mente Pontificis.

§. Primus, Ad quid teneatur à Religione eiectus.

DICO primo, eiectus tenetur ad castitatem seruandam; est communis omnium opinio: etiam si non sit in sacris. Soto lib. 7. de iustit. quæst. 2. articul. 1. ad tertium fine.

Dico secundo, tenetur ad obedientiam Episcopo: eo tamen modo, quo reliqui Presbyteri, neque alio specialiori, Molina disp. 140. col. ante penultima, Rodriquez tom. 1. q. regul. q. 30. art. 20.

Dico tertio, tenetur etiam ad paupertatem, eo modo, quo status, in quo reperitur compatitur, nulliusque rei dominium verum, & absolutum sibi potest comparare, ita Mol. & Rodriq. citat. Sanchez 6. in decalog. cap. 9. num. 45.

Dico quarto, si eijciatur ex ordine Minimorum, tenetur etiam ad votum vitæ quadragesimalis, ita expressè Ledesma, cap. 3. de statu Episcop. concl. 25. diffic 1. Paulo ante, digo lo tercero, pag. mihi 75. loquens de Minimis translatis ad Episcopatum: quod à fortiori valet in eiectis; & ratio, quam reddit, est quia ad id se obligauit per solemne votum; & ego latius dicam in quæst. de vita quadragesimali, cap. 2. vbi probabo, quòd Minimus ad Episcopatum translatus tenetur ad vitam quadragesimalem, quidquid dormiens dixerit Vega 2. par. sum. cap. 86. casu 16. quem sequitur Sanchez lib. 6. in decalogo, cap. 9. num. 56. ad cuius rationes etiam respondebo. Fauet etiam nostræ conclusioni Rodriquez, tom. 1. quæst. regul. q. 30. art. 20. fine. Quatenùs dicit, quòd non excusaret ab obseruatione ieiunorum eiectos ab ordine Minorum; quia ad hæc tenebantur sub mortali.

In vniuersum autem, quòd eiecti teneantur ad vota essentialia, & solemnia, docent Nauarr. comm. 2. de regul. num. 34. 35. 36. & comm. 3. num. 46. Ledesma de statu Religiosorum in communi, cap. 8. conclus. 7. versu Aduiertase que en el tal caso, pag. 277. Corduba in regula D. Francisci, cap. 2. q. 21. par. 3. Azor tom. 1. institut. moral. lib. 12. cap. 16. quæst. 4. Vasquez, par. 2. disp. 165. num. 87. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 41. dub. 5. n. 112. Mol. tom. 1. de iust. disput. 40. col. ante penul. versu Quandò verò, Rodriquez tom. 1. quæst. regul. quæst. 30. art. 20. Miranda tom. 1. Manual. q. 52. art. 5. Reginaldus lib. 18. num. 418. 420. Sanchez, lib. 6. in decalog. cap. 9. num. 27. Et ratio est; tùm quia Prælatus non potest suos subditos liberare, à iugo votorum solemnium, & monasticæ professionis, quia sunt de essentia Monachatus, vt dicitur, capite. Cum ad monasterium de statu Monachorum; tùm quia omnes fatentur, huiusmodi eiectos teneri ad votum castitatis; & eandem est ratio de alijs; cum sint æque solemnia, ac Religioni essentialia; tùm quia Religiosus factus Episcopus ab his non liberatur.

Dico quinto tenetur etiam ad officium diuinum, etiãsi non sit in sacris; Nauar. de horis canonicis, cap. 7. n. 20. Rodriquez loco cit. art. 20. Ledesma 2. p. sum. tract. 9. c. 4. conclus. 13. dub. 2. pag. mihi 741. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 17. n. 9.

Probatur, tùm quia ex delicto non debet reportare commodum, cap. Tuæ de clericis non residentibus; tùm quia non liberatur à statu clericali, cui est annexa obligatio recitandi officium diuinum.

Dico sexto, ad alias obseruantia Regulares, ieiunia, silentia, &c. non tenetur. Sotus lib. 7. de iust. q. 2. art. 1. in solut. ad 3. sub fine, Nauarrus comm. 3. de regul. nu. 46. Aragon. 2. 2. q. 88. art. 3. circa solut. ad 2. pag. mihi 710. §. Hucusque diximus, Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 15. n. 115. Sà in aphorismis, verbo Religio, n. 40.

Probatur, tùm quia hæc non vouit expresse; tùm, quia hæc comitantur vitam Monasticam; & ratione solius Religionis tenebatur ad illa.

Dico septimo, quòd isti eiecti, quamdiù in sæculo steterint, si sunt Sacerdotes, non possunt confessiones audire, nec prædicare, nec docere. Ita Rodriquez, tom. 1. quæst. regul. q. 30. art. 21. Mir. tom. 1. Manual. q. 52. art. 5. Spatharius de modo corrigendi Regulares, tract. 10. p. 5. cap. 20. num. 9.

Probatur ex priuileg. Innoc. IV. & Clem. IV. & Iulij II. qui quidem Iulius id nobis Minimis concessit vt videre est in bulla quæ incipit, virtute conspicuos, quam refert Cherub. tom. 1. Bullar. in Iulio II. sub constitut. eius 10. §. 14. pag. 418. qui Pontifices id expressè concedunt; quæ priuilegia refert Casarub. verbo Eijcere, nu. 1. & 3. & præterea id etiam habetur expressè in nostro mari magno, fol. 74. vers. Inhibemus. Contrarium autem attentantes, præuia monitione, possunt Generales, & Prouinciales auctoritate Pontificali excommunicare.

Ex quo colligit Rodriquez loco cit. quòd huiusmodi eiecti sunt infames, ad quod citat Lapum super consil. 38. Federici; idque etiam sentit Miranda loco cit. art. 7. Quòd intelligo de infamia facti: & quamdiù in sæculo incorrecti vixerint.

Et meritò tales eiecti dicuntur infames; nam *si fama est* (vt post Glossam in cap. Vestra verbo Notorium de cohabitatione Clericorum, & mulierum definiunt vt plurimum summistæ in verbo Fama) *illæsa dignitatis status, vita, & moribus comprobatus, & in nullo diminutus.* Infamis meritò dicitur eiectus, quia dignitatem Monachismi læsit, ab honorato suo statu decesit, eum pessima vita, & deprauatis moribus expurgando.

Vel ſi famam definiamus cum Theologis, vt Soto 4. de iuſt. q.6.art.3. ad 4. & lib.5. q.9.art.1.Salon.2.2.q.62. art.2. poſt controuerſiam 12. Quòd ſit, *Communis, & clara opinio, & æſtimatio bona, & inculpata vita voce manifeſtata, quam de aliquo habent homines.* Infamiſſimus merito dicitur eiectus; Communis enim omnium ſenſus, nemine diſcrepante, eiectos improbos, & ſceleratos iudicat, & ita, vt ſi quis videat aliquem, quem primo aſpectu iudicet integrum, probum, & ſanctum ſi de eo deinde audiat, quòd fuerit à Religione eiectus, ſtatim ait, nõ poteſt eſſe bonus, iniquũ, doloſum, fallacem putat.

Vel ſi definiamus infamiam cum iuriſtis, vt Bart. in lege 1. Cod. Ex quibus cauſis infamia irrogatur, quòd *ſit laſa dignitatis ſtatus*. Quis non videat eiectum maximè ſtatum ſuum læſiſſe.

Præterea eiectos eſſe infames, ex eo ſpecialiter probo, quòd ſint prohibiti prædicare, docere, &c. nam ſicut qui prohibitus eſt à teſtimonio ferendo: vel à teſtamento condendo, dicitur inteſtabilis, ideſt infamis, vt demonſtrat Gellius lib.6. c.7. & lib.15. cap.13. quia nimirum priuatur propter ſua demerita iure teſtamenti condendi, deque rebus proprijs diſponendi: & priuatur iure teſtimonij ferendi, quibus non poteſt quis priuari, niſi propter ſcelera (niſi aliud iuridicum adſit impedimentum.) Cum ſint hæc hominum propria, ita quod ſacerdos priuetur iure confeſſiones audiendi, & Prædicator prædicandi, & Doctor docendi, quæ ſunt illius propria, ſupponit aliquod flagitium perpetratum, propter quod fuerit digne talibus priuatus; vnde inteſtabilis, & execrabilis meritò dicitur.

Quare tamquam talibus nulla eſt adhibenda fides, ſi quid in Religionem effutiant, nec multum curandum de eorum maledictis; *dementia* enim *eſt maxima*, vt ait Seneca epiſt.92. *vereri ne infameris ab infamibus*; Genius namque illorum notus, quia quod ipſi agunt, aut agere cogitant, id per ſummam impudentiam ordini affingunt, vt eiectionem ſuam, & flagitia excuſent, ac velent. Ad quod facit illud Cypriani epiſt.25. qui cũ de S. Cornelio Pontifice à deſertorib. fidei ſparſum eſſet, eum paſſim communicare ſacrificatis, reſpondit, *Hoc de apoſtatarum fictis rumoribus naſcitur, neq; enim poſſunt laudare nos, qui recedunt: aut expectare debemus, vt placeamus illis, qui nobis diſplicentes, & contrà Eccleſiam rebelles ſollicitandis de Eccleſia fratribus, violenter inſiſtunt.* Hæc Cyprianus, quæ iure optimo iſtis eiectis accommodari poſſunt.

Et tantum abeſt, vt eorum maledictis Religioni, & fratribus maculam inurant, vt his potius eam laudare videantur, ait enim Gregorius in Ezechielem, *Peruerſorum derogatio vita noſtra approbatio eſt; quia iam oſtenditur, aliquid iuſtitia nos habere, ſi illis diſplicere incipimus*, qui *non placent Deo*.

Nec nouum eſt in Mundo, malos maledictis inſequi bonos; incontinens enim, & impura Domina, ſed ſuarum paſſionum ſerua, puri, & Sancti Ioſeph, eum incontinentiæ notauit, Gen.39. ſuperbi, & elati Hebræi, humilem Moyſem ſuperbiæ redarguerunt, nu.16. Sceleſtus Rapſaces, ſceleribus nutritus ſcelerum accuſabat ſincerum Ezechiam, ſic Alexander ærarius multa mala oſtendit Paulo II. ad Timoth.4. ſic Semei maledixit Dauid 2. Regum 16. quod & dicitur cap. nulli dubium 3. quæſt.3.

Sed notandum, quòd Deus quandoque permittit, vt nos dicti Apoſtatæ, & eiecti lingua, & manibus inſequantur, vt noſtram patientiam exerceat, vanagloriam compeſcat, noſque ad virtutes ardentius proſequendas inflammet, à leuitatib. refrænet, ad mundum deſpiciendum incitet, & ad patriam cœleſtem amandam inuitet iuxta cap. ſunt plurimi 6. q.1. Audiamus, quid ad hoc propoſitum dicat Gregorius lib.9. epiſtolarum ep.39. ad Theoſiſtam. *Neque enim ait, electis ſuis in hac vita promiſit gaudia delectationis, ſed amaritudinem tribulationis, vt medicinæ more, per amarum poculum ad dulcedinẽ æternæ ſalutis redeant. Quid namque dicit? Mundus gaudebit, vos lugebitis. Sed qua ſpe, qua promiſſione? Paulo poſt additur. Iterum videbo vos, & gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis. Hinc iterum diſcipulis dicit. In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Penſate, quaſo, vbi erit patientia, ſi deeſt quod toleretur. Ego Abel eſſe non ſuſpicor, qui Cain non habuerit. Boni cumſi ſine malis fuerint, perfecti eſſe boni non poſſunt, quia minimè purgantur. Ipſa autem malorum ſocietas, purgatio bonorum eſt. Tres in arca filij Noe fuerunt, vnus irriſor patris extitit, qui etſi in ſe benedictus ſuit, maledictionis tamen ſententiam in filio ſuſcepit. Duos Abraham, priuſquam vxorem Cethuram acciperet, filios habuit, ſed tamen Carnalis eius filius eſt repromiſſionis filium perſecutus. Quod magnus Doctor exponit, dicens ſicut autem is, qui ſecundum carnem eſt, perſequebatur eum, qui ſecundum ſpiritum, ità & nunc. Duos Iſaac filios habuit, ſed vnus, qui ſpiritalis extitit, antè minas carnalis fratris fugit. Duodecim Iacob filios habuit, ſed vnum, qui rectius viuebat, decem in Aegypto vendiderunt. In Dauid Propheta, quia fuit quod purgari debuiſſet, actum eſt, vt perſecutorem filium pateretur. Beatus Iob de ſocietate reproborum dicit. Frater fui draconum, & ſocius ſtruthionum. Ad Ezechielem Dominus ait, Filij hominis, increduli, & ſubuerſores ſunt ſecum, & cum ſcorpionibus habitas. In duodecim Apoſtolis vnus reprobus mixtus eſt, vt eſſet cuius perſecutione vndecim tentarentur. Apoſtolorum Princeps diſcipulis loquitur, dicens Iuſtum Loth oppreſſum à nefandorum iniuria, & conuerſatione eripuit. Aſpectu enim, & auditu iuſtus erat, habitans apud eos, qui de die in diem animam iuſti iniquis operibus cruciabant. Paulus quoque Apoſtolus diſcipulis ſcribit dicens. In medio nationis praua, & peruerſa, inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo, verbum vita continentes.*

Quia ergo, ſcriptura teſte, cognoſcimus, bonos ſine malis eſſe non poſſe, de ſtultorum vocibus excellentia veſtra turbari nullatenus debet. Et paucis interpoſitis. *Si ergo fuerunt, qui malam famam Paulo imponerent, qui hunc ſeductorem vocarent; Quis, rogo, Chriſtianus debet indignum ducere, pro Chriſto iniurias audire? Quanta autem virtutis pracurſor noſtri Redemptoris fuit, nouimus, qui per ſacrum eloquium, non ſolùm pluſquam propheta, ſed etiam Angelus vocatur; & tamen, ſicut mortis eius hiſtoria teſtatur, poſt mortem à perſecutoribus eius corpus incenſum eſt. Sed quid iſta de ſanctis hominibus dicimus? De ipſo Sancto Sanctorum (ideſt de Deo) qui pro nobis homo factus eſt, loquamur, qui antè mortem iniuriam, quòd Dæmonium haberet, audiuit. Poſt mortem verò à ſuis perſecutoribus ſeductor appellatus eſt, cum dicerent: Scimus, quia ſeductor ille dixit, Poſt tres dies reſurgam. Quanta ergò nos peccatores à lingua, vel manibus iniquorum hominum portare neceſſe eſt, qui in aduentu æterni Iudicis iudicandi ſumus, ſi & ipſe, tanta tàm ante, quàm poſt mortem pertulit, qui, & Iudex venit?*

At inquies, aliqui ex calumnijs, & conuicijs talem voluptatem hauriunt, vt facilè etiam præbeant aſſenſum; Vnde intereſt, hos ſycophantas communi omnium ludibrio, & irriſui exponere, vt malefacta cognoſcant ſua; & qui his conuicijs delectantur, ſe conuiciatoribus delectati intelligant, quod & monuit Yſocrates. *Caue calumnias, licet falſa ſint, nam multi veritatem ignorant, famaque, & opinione ducuntur.*

Reſpondeo, verum quidem eſſe, quod *non eſt quidquam mortalibus, tam ſuaue, & iucundum, quam de rebus alienis garrire*, vt ait Sanctus Gregorius Nazianzenus apologia 1. Et quod aliqui ita ſunt curioſi audiendi aliena facta; Religioſorum præſertim, etiamſi falſa ſint, & nullam veri ſpeciem præſeferant, vt ea totis pedibus excauare nitantur, iiſque ſycophantis ita delectantur, vt alij ſuauiſſimis, & dulciſſimis cautionibus, parum aduertentes dictum Comici, *Qui calumnijs aſſenſum præbet, is aut moribus improbus eſt, aut puerilem animum gerit.* Et licet dicant, ſe non præbere aſſenſum, ſed delectari tantummodo audire talia. Ergo dicemus eſtis, vt Scarabæi, qui delectantur, & nutriuntur in ſtercore, & eſtis portæ illæ ſterquilinij, de quibus Plutarchus apud Roa ſingularium locorum lib.6. c.15. per quas purgamenta eijciuntur ciuitatũ. Quod ita verũ eſt, vt negari nequaquã poſſit. Nã ſi detrahentium guttur nihil eſt aliud, q̃ à ſe-

G 2 pul-

pulchtum, iuxta illud Psalmi, *Sepulchrum patens est guttur eorum*, Ex sepulchris non oriuntur nisi fætores, qui dum excipiuntur, & tam hilariter a vobis, portæ meritò sterquilinij nuncupamini.

Hæc, inquam, vera sunt, sicut & verum est dictum illud. *Calumnia negligenda non est, licèt valdè falsa sit, sunt qui eam nolint amplificare, & magnis incrementis adaugere. Propter quos rationi consentaneum est, vt hæc talia vitentur, & caueantur*, & illud Apulei apolog. 2. *Pudentis, & verecundi animi est, etiam falsa vituperatione grauari*. Tamen verum etiam est dictum illud Demosthenis. *Calumniam, occasione oblata, firmam quidem suspicionem auditoribus inijcere: temporis autem progressu languescere, & euanescere*. Et dictum Senecæ 2. de Ira cap. 30. *Ille magnus, & nobilis est. Qui more magnæ feræ latratus canum securus exaudit*. Et ibidem, *Contumeliarum patientia ingens instrumentum est ad tutelam regni*. Verum etiam est illud Iob. 16. *Ecce enim in cœlo testis meus, & conscius meus in excelsis*. Quem locum explicans Gregorius in principio epistolæ citat. ad Theositam, ait; *Qui enim vitæ suæ in cœlo testem habet, iudicia hominum in terra pertimescere non debet*.

Quid igitur faciendum? Tolerandæ ne omninò calumniæ, an resistendum? Ad hoc respondeo, resistendum pro posse, lingua, & manibus, verbis, & operibus; Quia, vt ait Gregorius loco cit. *Cum sedari stultorum hominum murmur tranquilla ratione potest, peccatum esse credo, si ne bonum, quod valet fieri, negligitur, vt fiat. Nam cum placare insanas mentes, atque ad salutem reducere possimus, scandalizare eos minime debemus. Sunt enim quædam scandala, quæ omninò despicienda sunt: quædam verò cum vitari sine culpa possunt, despicienda non sunt, ne cum culpa seruentur*. Et paucis interpositis, docet, illa scandala, quæ nos ad peccata implicant, contemnenda, & ea, quæ placare sine peccato possumus, modis omnibus mitiganda. Si verò omnibus diligentijs peractis, nihil proficiamus, tunc dicamus cum Christo Matt. 15. *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum*. Et consolemur illo Matth. 5. *Beati estis cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes, propter me. Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis: sic enim persecuti sunt Prophetas, qui fuerunt ante vos*. Et illo Matth. 10. *Si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quantò magis domesticos eius*. Consolemur denique exemplis eorum, qui similibus calumnijs petiti sunt. Quorum multos hic supra attuli, adentes, quòd, *Reddet illis Dominus secundùm opera eorum*, vt dicitur ad rem hanc 2. ad Timoth. 4. Et quod disrumpantur licet calumniatores, & eorum auditores, Religio semper erit Religio, & quò acriùs fuerit impugnata conuicijs, eò (protegente Domino, primo Religionum omnium fundatore) florebit feliciùs. Et canet illud Pindari.

Preme Preme immersabilis Sum sicut suber super maris septum. His tandem vnam mentem propono si sapiunt quidquam, voluendam, Augustini sententiam serm. 53. ad fratres in Eremum, vbi ait. *Nemo laceret seruos Dei, quia non expedit lacerantibus, seruis Dei quidem merces falsis detractionibus crescit, sed crescit etiam pœna detrahentibus. Nam non sine causa dictum est, Gaudete, & exultate, quando detrahunt de vobis, quia merces vestra magna est in cœlis?*

§. Secundus, Quare à Religione eiecti, & Apostatæ sint tàm peruersi flagitiosi, & scandalosi.

EST res miserabilis, & contrà naturam, quòd assueti regulari disciplinæ, si semel excutiant iugum, tam effrænatè, & libidinosè viuunt, vt vix flagitiorum genus sit reperire, quod ipsi attentare non audeant; & tamen videretur, quod contrarium foret futurum; quia, vt dicitur Prouerb. 22. *Adolescens iuxtà viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea*, & S. Maximus in serm. de S. Io. Bapt. *Quod in iuuentute addiscitur, in matura ætate seruatur*; & Salust. in Iugurtha, *Benefacere ex consuetudine, in naturam vertitur*, & tandem, *Suaue est homini, quod consueuit tota vita sua*. Hic huius rei rationem quærimus.

Dicendum est cum Philosopho, quod corruptio optimi pessima est, & si bonus bonitatem Relinquat, non fiet malus, sed pessimus, sicut enim flumen assuetum fluere, si per aliquod tempus retineatur, aperta deinde aliqua via; maiori impetu ruit; Vnde Poeta Aeneidos primo de ventis carcere ab Aeolo detentis. Cum conuersa cuspide impulit in Latus cauum montem. *At venti velut agmine facto. Qua data porta ruunt, & terras turbine perflant*. Sic isti aquatici homines, Veneris fratres, & vento ambitionis agitati sub iugo suaui Religionis assueti, si semel illud excutiant, vt sui iuris compotes facti, omnia sibi licere existimant, & sic nullum reperitur facinus, quod attentare non audeant. Quod etiam omniscius D. Thom. docuit 2. 2. quæst. 186. art. vltim. ad 3. vbi ait. Quod *isti non fiunt mali, sed pessimi*, & ad id adducit illud Ieremiæ 2 *Confregisti iugum dirupisti vincula, dixisti non seruiam, in omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso, tu prosternaberis meretrix*. Ratio autem formalis est, quia procliuius tendit in malum, quam in bonum natura, quæ ad malum est prona ab adolescentia sua, & oneri habet regularem disciplinam in quæstu autem relaxatè viuere.

Ad quod facit illud Doctissimi Baronij tom. 12. annal. anno 1125. pagina 102. *Nihil in suis membris infestius Ecclesia patitur, quàm Religiosos à paternis institutis desciscentes, & amore secularium ad gloriam, & lucra turpiter inhiantes*. Sed meliùs Augustinus epist. 137. *Qui testis est super animam meam, ex quo Deo seruire cœpi, quomodò difficilè sum expertus meliores, quàm qui in Monasterijs profecerunt, ità non sum expertus peiores, quàm qui in Monasterijs ceciderunt. Ità vt hinc arbitror scriptum in Apocalypsi. Iustus iustior fiat, & sordidus sordescat adhuc*, & refertur in cap. *Quantumlibet* distinct. 47.

§. Tertius Vtrùm possit eijci à Religione, qui interrogatus in Professione, an haberet aliquam infirmitatem incurabilem, vel aliud impedimentum, negauit, si posteà repertus fuerit habere.

IN Religione nostra Minimorum Nouitij facturi professionem interrogantur, an habeant aliquam infirmitatem incurabilem, vel contagiosam, qui si negauerint, admittuntur ad professionem, cum protestatione, quod si deinde reperti fuerint aliquam huiusmodi habere, professio erit nulla, ita habetur in nostris cæremonijs de modo recipiendi fratres ad professionem, & in Capitulo Paulæ auctoritate Apostolica confirmato, num. 33.

Secundò, in eodem Capitulo Paulę num. 34. *Definierunt Patres, quod similis interrogatio fieri debeat de illis, qui ex Confessorum genere originem traxerunt, cum simili protestatione de habenda nulla, & irrita eorum professione*; de cuius statuti validitate disputat Nauarr. lib. 3. consil. de regul. consil. 26. Passarellus in Scholijs ex Genuensi, num. 31. Rodriquez tom. 3. quæst. regul. quæst. 11. artic. 1. & 2. Beia 4. parte casuum, casu 35. Mirand. tom. 1. Manual. q. 19. art. 7.

Tertiò, interrogantur, an grauati sint ære alieno, & cum non esset soluendo, ad Religionem conuolauerint: vel an commiserint aliqua delicta, propter quæ non possint in sæculo tuti manere.

Quæritur igitur in hoc §. An qui negauit habere aliquod ex prædictis impedimentis (cętera enim interrogationes non multam patiuntur difficultatem) præfata protestatione adhibita, si posteà repertum fuerit habere aliquod, sit nulliter professus, & per consequens possit à Religione expelli.

Circa primam interrogationem dico, quod in nostra Religione per prędictum statutum à Papa confirmatum,

tum, Professio habentis incurabilem, vel contagiosam infirmitatem est nulla, ita Rodriq.to.3. q.regul.q.17.ar.9. Mir.tom.1.Manual.q.19.art.2.Vega 2.par.cap.50.casu 4. notab.3.à Sorbo in compend.priuil.mendic.verbo Nouitius post 7. notab.§.5. principaliter, pag. mihi 435. Sanchez lib.5.in decalog.cap.4.n.57. Quod etiam sensit, & defendit præclarissimus Iurisconsultus Zacharias Gualdus Bonon.anno 1610. in casu, quo quidam filius Excell. D.Antonij Cucchi Medici præclarissimi, in d. Ciuitate propter comitialem morbum fuerat à nostra Religione expulsus, in qua solemniter professionem emiserat; cui expulsioni adstipulata est deinde, vt audiui, Romana Rota.

Circà secundam interrogationem dicò,quòd illud statutum Paulæ est contrà ius commune, cap. Eam te de rescriptis, vbi Felinus num. 12. ponit hanc Regulam. *Infidelitas etiam propria non nocet Conuerso*. Et latè id probat Passarellus in Scholijs ex Genuensi, num. 31. §. Quæstio super receptionem istorum. & ideò cum acta prædicti Capituli sint confirmata,quatenùs iuri cõmuni contraria non sunt, statutum illud nihil valet. Præterea fuit cum multis non obstantijs antiquatum in specie à Gregorio XIII. anno Domini 1583. die prima Augusti per suam constitutionem, que incipit. Muneris nostris, & habetur in nostris constitutionibus post regulam, pag. 23. in qua cessat prædictum statutum, *quia*, ait, *Græci, & Iudæi, distinctio esse non debet*, admittitque præfatos ad dignitates, & officia ordinis.

Confirmat autem dictum statutum *quò ad illos,qui ex Iudæis, ex eo quod post baptismũ ab eis susceptum, iterum à fide Catholica recesserint, per sententiam in foro Ecclesiastico latam damnatis, Mahumetanis item, & Hereticis similiter damnatis, viuis, vel defunctis, vel quorum ossa, vel statua combusta sunt, originem ducunt per lineam paternam, vel maternam vsque ad quartam generationem inclusiuè*, vide Zanardum tom. 2. suæ summę cap. 17. quod conformat cum cap. Si qui Presbyteri prima quæstion. 7.

Itaque predictum statutum Paulæ indistinctè nullius est momenti; tùm propter dictam constitutionem Gregorij; tùm quia contrà ius commune est. Cap. Eam te, contrà quod nullus inferior Papæ habet auctoritatem statuendi, vt docent Nauarrus lib. 3. consil. de regular. consil.26. num.4. Passarellus loco cit. Rodriquez tom. 3. q.regul.q.11. art.1. Miranda tom.1. Manualis, q.19. art. 7. versu Præmitto 2. d.20. & habetur expresè in c. Quod super his de maioritate, & obedientia.

Valet autem quò ad eos, qui originem ducunt ex relapsis Iudæis,Mahumethanis, & Hæreticis damnatis per sententiam in foro Ecclesiastico, & hoc siue ducant originem per paternam, vel maternam lineam. Vnde duæ conditiones requiruntur, ad hoc vt quis iam professus in nostra Religione, vigore prædicti statuti possit expelli vsque ad quartam generationem inclusiuè. Primò,quòd ducat originem ex Iudæis, &c. qui post susceptum baptisma ad Iudaismum, &c. redierint. Secundò, quòd de hoc conuicti, & damnati fuerint in Tribunali Ecclesiastico.

Dicunt verò Nauarr. loco cit. num. 1. & 11. Rodriquez loco cit. Ludouicus Beia 4. par. casuum, casu 35. versu, Probatur hæc veritas, col. 2. & versu, Ex his apertè, col. 6. Sanchez. lib.7. matrim.disp.37. quæst.4. num. 30. & lib.5. in decalog. cap.4. num.73. Quod licet præfati descendentes ex maculato genere (non loquor de relapsis) non possint eijci ex Religione vigore præfati statuti, quod nullum est; possunt tamen eijci, quia non fuit datus consensus legitimus ex parte recipientium, receperunt enim eos cum ista conditione, si non descendissent ex infidelibus, & dispositio conditionalis,non existente conditione; nihil operatur, vt cap. Si pro te de rescriptis in 6. & cap.Præterea el secondo de appell. quibus tamen, (Hoc saltem casu) obstat præfata Constitutio Gregorij, quæ vult, quòd conditio originis, Iudæis, & Mahumetanis, nec quò ad ingressum, nec quò ad dignitates,quidquàm nocere possit, aut debeat etiam facta d.protestatione ex parte Religionis, vt patet ex dict. constit.Gregor.§.1.

Ad tertiam interrogationem. Dico quòd in Ordine nostro nullum est statutum irritans professionem istorum: & quandò fiunt protestationes, non fiunt, nisi de infirmitate incurabili, vel contagiosa: præsertim in his partibus Italiæ, in quibus rarò inueniuntur, qui ex genere Iudeorum, vel Mahumetanorum descendant.

Primò autem circa grauatos ære alieno: & reddendis rationibus obnoxios, propter administrationem rei alienæ, vel publicæ, vel particularis: vel criminosos, extant duæ constitutiones Sixti Papæ V. vna, quæ incipit cum de omnibus, & altera huius modificatiua, quæ incipit ad Romanum spectat, Pontificem,quas refer Quarãta, verbo Monasteria Regularium,pag.mihi 406.& Naldus in sum.verbo Religiosus, nu. 40. in quibus prohiber, tales ad Religionem recipi, & receptos, & iam professos eijci iubet, & priuat voce actiua, & passiua, & officijs, quæ habent ipso facto quoscumque Religiosos, & eorum superiores, inhabilesque reddit in perpetuum ad alia obtinenda, qui dictos ære alieno grauatos, & criminosos ad Religionem receperint. Quas extrauagantes, simul cum illarum modificatoria Gregorij XIV. quam referunt ijdem Qnaranta, & Naldus, reduxit ad terminos iuris Communis Clemens Papa VIII. anno Domini 1602. die 2. Aprilis per suam constitutionem, quæ incipit in suprema Ecclesia, quam refert Naldus. in sum.verbo Professio Regularium, nu. vlt. & Cherub. tom.3. Bull. in Clemente VIII. constit. eius 83. pag. mihi 129. & Meminit de ea Sanchez 7. de matrim.disp.37. q.4. num.34. & Beia 4. parte casu 18. fine, Miranda to. 1. Manual. qu.19.art.3. relictis tamen in suo robore pęnis, ibi contentis contrà superiores, qui ea forma non seruata, aut illis impedimentis affectos ad Religionem admittunt.

De iure autem communi certum est, professionem pressi ære alieno, esse validam, etsi profitendo, reddatus impotens ad soluendum; cum tamen in sæculo esset soluendo, & patet, quia ad hoc vt professio sit valida,sãtis est, si persona sit libera, & à iure profiteri non prohibeatur, persona autem debitoris non est creditorum serua nec eis debita, quamuis ad illis satisfaciendum obligata, nec vllo iure Ecclesiastico illa professio irritatur antè constitutionem Sixti Quinti, ita Angles in floribus, secunda parte, quæst. Quis à restit. fit liber, art, 2. difficul.9. pag. 172. versu valebit tamen, Medina Cod. de rebus restitut. quæst. 3. casu 8. ad quintum, Sanchez lib.4. in decalogum, cap.19. num.2. Verùm quidem est, quòd tàm receptus,quàm recipientes peccabunt mortaliter, vt Angles.

Circà verò reddendis rationibus obnoxium, si reddere debeat reipublicæ, & communitati, cui sit perpetuò obligatus, ingredi non potest, vt habetur cap. Legem, d.53. Si verò sit obligatus ad ratiocinia priuatorum, potest ingredi, vt habent Angelus, verbo Religiosus, n.10. Sylu.verbo religio 2.q.6. Sanchez multos citans 4. in decalogum, cap.19.n.19.

Secundò noto, quòd debita, quę prohibent, his onustum ingredi Religionem, debent esse suprà ipsius facultatem; & debent esse certa, quorum Dominus, facta diligenti inquisitione, possit sciri, vt dicitur in præfata constit. & per debita intelliguntur, non solùm realia, verùm, & personalia, si scilicet aliquis esset condemnatus ad soluendum aliquid in pœnã alicuius transgressionis. Verùm quidem est, quòd posset quis ingredi Religionem de consensu suorum creditorum,vel etiam ipsis inuitis, priùs cedendo bonis suis; vt notant Rodriquez tom.3.q.regul.q 10. art.9. Miranda tom.1. Manual.q.17. art.7. Naldus in sum.verbo Religiosus.n.2.

Tertiò, Circa obnoxios reddendis rationibus noto, quòd si patrimonium illius, qui vult profiteri, longè superat æstimationem administrationis præstitæ, nec rationes eius ita sunt inuolutæ, vt possit ei molestia aliqua inferri, hoc non esset impedimenti ad Religionem

G 3 pro-

profitendum, vt ex mente huius constit. colligit Diaz in sua practica cap. 2. num. 6. Naldus loco cit.

Nec similiter impediretur quis a Religionis ingressu, & à facienda professione, si ante ingressum sufficientem cautionem præstitisset, qua fideiussores se ad reddendas rationes obligarent, sicut principales debitores; vt notat idem Diaz. Qui autem sint ij, qui sunt obnoxij ad reddendas rationes, docet Rodriqu. loco cit. artic. 11. numerùm Tutores, Curatores, Actores, Procuratores, & Executores: de quibus omnibus intelligitur prædicta extrauagans Sixti V. videri potest circa hoc ipsum Rodriqu. tom. 3. q. regul. quæst. 54. art. 2. & per totam quæstionem, vbi ex professo agit de istis Bullis Sixti, & Sanc. loc. cit.

Quartò, Circa criminosos noto, quod si postquam quis commisit homicidium, latrocinium, &c. & antequam de his cognoscat Iudex sæcularis, ingrediatur Religionem, non potest de his delictis ampliùs Iudex sæcularis cognoscere, nec hæc crimina impediunt Religionis ingressum, sed solùm impedirent, quando ante susceptionem habitus deducta essent in iudicium per accusationem, seù inquisitionem contra delinquentes, ita declarauit suam primam constit. prædictus Sixtus, & aduertunt Rodriq. loc. cit. art. 7. & Mir. tom. 1. Manual. qu. 20. art. 8.

Aduertendum tamen circa hos criminosos, quod Leo X. Anno 1516. die 15. Martij per suam constitutionem, quę incipit, cum sicut nobis, & habetur in nostris priuileg. Minim. pag. 151. *Concessis Generalibus, & Prouincialibus Ordinis fratrum Minorum, vt fratres eiusdem Ordinis etiam professos, qui grauissimis, & scandalosis delictis notati, & diffamati fuerint, qua fraudulenter; ac dolosè in eorum receptione, ac professionis emissione (monitione super his per prædictos Prælatos præmissa) tacuerunt, non obstante, quod iam recepti sint, & professionem emiserint, ne morbida, & infecta pecus ouile Domini corrumpat, & vt alijs cedat in exemplum, à domibus, & Conuentibus dicti ordinis expellere, & remouere, liberè, & licitè possint, & valeant, prout conscientijs prædictorum superiorum (quas super hoc oneras) visum fuerit iustum, & honestum.*

Circa quam constitutionem aduertit Rodriqu. tom. 3. q. regul. q. 17. art. 9. quod ad hoc vt præfati criminosi possint expelli à Religione, non est necesse, quod eorum delicta sint deducta per accusationem, denunciationem, vel inquisitionem in iudicium, vt volebat constitutio Sixti V. sed satis est, quod de ijs delictis fuerint diffamati, & notati: etiamsi non fuerint accurati.

Aduerto etiam, quod hoc priuilegio gaudent omnes communicationem habentes, & quod non est reuocatum, Noto etiam, quod non conceditur per hoc priuilegium, vt professio ab istis facta possit nulla declarari, sed tantùm, vt possint expelli.

Ex his igitur colligitur primò, quod nullus professus potest à Religione expelli, eo quod descendat ex genere Iudæorum, Mahumetanorum, & aliorum infidelium, quantumuis interrogatus hoc tacuerit in professione, neque potest à Religione expelli professus ære alieno grauatus. Nec reddendis rationibus obnoxius iuxta dicta: Verum quidem est, quod superiores recipientes huiusmodi debitis, & ratiocinijs obligatos incurrent pœnas positas in Bullis Sixti, atque ita tenet Sanch. lib. 4. in decalogum cap. 19. num. 21.

Secundò, Colligitur, posse tamen à Religione Minim. expelli laborantem incurabili, seù contagiosa infirmitate, & descendentem ex hæreticis, Iudæis, vel Mahumetanis relapsis; Posse etiam expelli criminosos, quamuis eorum delicta non fuerint in iudicium deducta, modo de ijs fuerint diffamati, per priuil. Leonis citatum.

§. Quartus. A quonam debeat expelli Professus inualidè propter infirmitatem, vel crimina, de quibus est in sæculo diffamatus.

DICENDVM est, quod debet expelli à Generalibus, vel Prouincialibus Ordinis, cum eorum Collegijs, absque aliquo interuentu ordinarij, ita Rodriqu. tom. 3. q. regul. q. 17. art. 9. & qu. 11. art. 2. Nauar. lib. 3. consil. de regul. consil. 26 num. 13. & consil. 87. a num. 3. Mir. tom. primo Manual. q. 52. art. 2. conclus. 5. Zacharias Giraldus cit. §. præced. in facti contingentia, num. 76.

Probatur ex priuil. Leonis X. cit. quod expresè concedit hanc facultatem superioribus ordinis, vt vidimus.

At obijcies, Concil. Trident. sess. 25. de regul. capit. 19. vbi dicitur, *quòd quicumque Regularis prætendat se per vim, aut metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat antè ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, &c. Non audiatur, &c. nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram superiore suo, & ordinario.* Ex quo colligitur, quod ad declarandam professionem nullam, requiritur auctoritas, non solùm superioris Religionis, sed etiam ordinarij locorum.

Respondeo circa hoc caput, multa, & doctè docent Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 37. & prędictus Zacharias in consil. pro hac re, à nu. 48. vsque ad 97. Ait ergo Sanc. qu. 4. nu. 32. quem sequitur d. Zacharias, Concilium non procedere in professione nulla, & irrita ex statutis Religionis à Pontifice confirmatis, sed procedere in caussis irritantibus professionem de iure, vt exempla, quæ afferuntur, innuunt; Professio enim facta ante tempus debitum nulla est ipso iure, si fiat ante pubertatem, item professio metu, vi, dolo nulla est, vt Sylu. verbo Religio 4. nu. 11. sed hæc professio nulla est per statutum speciale.

Ex quibus colligitur, posse Religionem, nulliter per ipsius statuta professum in casibus propositis semper eijcere, etiam transacto quinquennio, quia aloquin maximum detrimentum pateretur; cogeretur enim effectos inhabiles per sua statuta à Papa confirmata retinere, eo quod quinquennium transactum sit à professione irrita, doloque facta, atque ita decretum fauore Religionis editum in ipsius detrimentum redundaret, contra Regulam. Quod ob gratiam quæ est 61. de regulis iur. in 6. vbi dicitur; *Quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum,* & illi inhabiles, commodum ex suo delicto reportarent, contra caput tuæ de Clericis non residentibus, ita Sanch. loco cit. num. 32.

Secundò. Colligitur, hos inhabiles, quocumque tempore transacto reclamantes esse audiendos; quia Trid. claudens aditum ad reclamandum post quinquennium, non loquitur de his inhabilibus; clausula enim. Ex quacumque causa, ad personas habiles restringenda est, ita Sanch. loco cit. num. 33.

Tertiò, Colligitur, ipsos debere reclamare apud solos Prælatos regulares, ad quos pertinet, declarare nullitatem professionis, nec posse cogi Prælatos regulares ad simul cum ordinario causam decidendam, quia, Concilium non loquitur in his casibus, vt diximus, & fuit in facti contingentia, ita iudicatum in casu illo Bononiensi citato, in quo per solum Vicarium Generalem nostri Ordinis fuit prædictus Cucchius propter comitialem morbum à Religione expulsus: quam sententiam, vt audio, confirmauit Rota Romana.

Quartò, Colligitur, quod professio facta per metum cadentem in constantem virum est nulla, etiam si metum incutiens non incutiat in ordine ad dictam professionem; nam professio debet esse libera, sed ex quocumque fine sit metus concussus libera non est, cum est, per metum, ergo neque Concilium requirit, quod metus sit incussus in ordine ad professionem, sed absolutè, quod qui per vim, aut metum prætenderit &c. Vnde qui timore, ne

re, ne occideretur in sæculo, Religionem est ingressus, videtur posse prætendere se per metum fuisse ingressum. Sic iuuenis, qui sæuitiam Patris, vt aufugeret, Religionem est ingressus, videtur, posse prætendere fuisse per vim ingressum, nam tunc professio libera non est, supposito quod nesciat, quo alio loco commodius possit diuertere. Fauet Trid. dicta sess. 25. cap. 17. & cap. 16. ibi, *ne hac occasione discedere nequeat*, in quo supponit Trident. quod bona Monasterio donata libertatem professionis impediant; quod si bona temporalia dictam impediunt libertatem, multò magis illam impediet metus mortis, quæ verò impediunt ne liberè fiat professio, factam professionem cassant in casibus designatis à Concilio, scilicet vi, metu, &c.

§. *Quintus. Vtrùm Conuentus possit consentire, vt habens incurabilem, seù contagiosam infirmitatem, validè profiteatur.*

SCIVNT fratres vnius Conuentus, aliquem Nouitium Comitiali morbo, seù alio incurabili laborare; tamen admittunt eum ad professionem cum cõsensu Prælati. Queritur, an iste sit validè professus, ita vt ab alijs superioribus non possit amplius expelli.

Dicendum est, non posse fratres consentire, vt talis validè profiteatur.

Probatur; tùm quia est contra Regulam, & regularia statuta; tùm quia, licet reuera consentiant, deest tamen potestas validè consentiendi, & validus nouitij consensus, vtpotè qui iure incapax est.

Neque valet quod vnicuique licet iuri suo renunciare, nam dico quod hoc intelligitur de iuribus singularibus, & personalibus, non autem de ijs, quæ sunt in communem vtilitatem Religionis: his etiam fratres vnius Conuentus renunciare non possunt: immò neque fratres Capituli Prouincialis: neque etiam fratres Capituli Generalis; quia hæc Capitula non possunt quidquam, quod sit contra Regulam, & commune bonum, vt patet ex cap. si diligenti de foro competenti, & habet Glossa in capite ad Apostolicam de regul. verbo Monasterij, adde quod quando dicitur, quod vnicuique licet iuri suo renunciare; intelligitur modo non sit in præiudicium tertij, vt esset hoc casu; nimirum communitatis.

CAP. XXVI.

De Religiosis Apostatis, vagabundis, & fugitiuis.

PRO hoc capite videatur Caietan. 2. 2. quæst. 12. art. 1. §. antepenult. Innocent. Panormit. & alij Canonistæ toto titulo de Apostatis Hostiensis in summ. lib. 5. tit. de Apostasia, pagina 1547. Angelus, Tab. Rosella, Pisanella, Sylu. Caietan. & & reliqui summistæ verbo Apostasia Nauar. lib. 5. consil. de Apostatis, & lib. 3. consil. de regul. consilio 75. & comm. 2. de regul. numero 33. Quaranta in summ. Bullarij, verbo Apostata, & eius Additionator, verbo casus reseruati circa secundum casum, Graff. libro tertio de casibus reseruat. cap. 2. & prima parte decis. lib. 3. capite quinto à num. 78. Confettus in Compend. priuil. mendic. tit. 13. cap. 14. & 16. Casarubius, & a Sorbo in compend. verbo Apostatæ Zerola part. 2. praxis verbo Monachus, Diaz, & Salzedo in practica, cap. 114. Sà in aphorismis, verbo Religio, à numero 71. Vega prima parte summ. cap. 20. Antoninus 3. parte, tit. 16. capite 5. Valent. tom. 3. disputat. 1. quest. 12 p. 1. Iulius Clarus in sua practica crimin. lib. 5. qu. 77. num. 16. Rodriqu. tom. 1. qu. regul. qu. 30. Azor tomo primo instit. moral. lib. 12. cap. 16. Lessius lib. 2. de instit. cap. 41. dub. 15. Suar. tom. 5. in 3. part. disput. 23. sect. 4. excommun. 14. Reginaldus lib. 18. praxis, nu. 416. Nav. tom. 1. Manual. qu. 51. Ioannes à Cappeauile 2. p. de casibus reseru. cap. 2. q. 1. Sayrus lib. 3. de censuris, cap. 34. à num. 7. Thomas Triuizanus in sua pract. crim. cap. 18. num. 28. Spatharius de modo corrigendi regul. tract. 10. p. 3. cap. 18. Ledesma de statu Religiosorum in communi, c. 4. conclus. 18. diffic. 1. pag. mihi 176. & cap. 8. per totum, pag. 273. Sanchez 6. in decalog. cap. 8.

Missis varijs distinctionibus Apostasiæ, à Fide, ab Obedientia, à Religione, vel ab Ordine, & alijs subdiuisionib. horum membrorum, quæ videri possunt apud cit. Doctores. Hic solùm nobis agendum est de Apostasia à Religione, quam quis per solemne votum professus est. Quæ Apostasia nihil est aliud, quàm recessio à Religione, quam quis professus est, habitu dimisso, vel retento, absque animo ad eam amplius redeundi.

Noto primo, ex Caietan. 2. 2. quæst. 12. art. 1. §. antepenult. dupliciter posse contingere, Religiosum sine licentia extra Claustra manere. Primò eo animo, & intentione, vt non sit ampliùs Religiosus, & hic est verus Apostata: nec excusatur ab Apostasia, & censuris annexis, ex hoc quòd habitum deferat, sed tenetur ad omnia, ad quæ tenentur alij Apostatæ sine habitu; Secundò nõ eo animo retrocedendi à Religione, sed propter Prælatorum fortè rigorem, aut propter libidinem vagandi, aut aliquid huiusmodi, & talis non est Apostata, sed fugitiuus, & vagus; Quod probat Caiet. ex eo quia Apostasia consistit in retrocessione à Religione: ac per hoc, qui retrocessioni à Religione nunquam consentit, numquam Apostasiam incurrit, quamuis incurrat peccatum inobedientiæ; & rebellionis, contra præceptum Prælati exeundo. Sicut etiam stans in Claustro, & nolens pertinaciter obedire Prælato aliquid iustè præcipienti, rebellis est, non Apostata.

Noto secundo, Nauarrum lib. 5. consil. tit. de Apostatis, cons. 11. nu. 8. ex prædicta doctrina Caietani, optimè colligere differentiam inter Apostatam, & fugitiuum, seù vagum. Fugitiuus enim, est qui exit Monasterium sine superioris licentia, & vagatur, siuè omisso, siue retento habitu, & se celat, ne inueniatur, non animo Religionem deferendi, sed ad eam reuertendi. Apostata vero est ille Religiosus, expressè, vel tacitè professus, qui deserit Religionem, quam professus est, sine transitu ad aliam, absque animo ad eam reuertendi, siue dimisso, siuè retento habitu. Et dixi, tacitè, vel expressè professus, ad insinuandos duos modos, quibus quis per professionem Religionem ingreditur, de quibus in sequentibus §. aliqua dicam. Dixi, sine transitu ad aliam, quia si quis deserat Religionem laxiorem, & ingrediatur strictiorem, etiam non obtenta licentia sui Prælati, licet petita, Apostata non est, vt dixi supra cap. 24. conclus. 1. Si autem ingrediatur laxiorem cum licentia Pontificis, non est dicendus Apostata; quia ad id Summus Pontifex habet auctoritatem, vt dixi cap. 24. conclus. 5. Si autem sua propria auctoritate, absque licentia Pontificis, vel sui Prælati data cum causa legitima, vt dixi d. cap. 24. conclus. 6. non est dicendus Apostata, nisi impropriè. Ita Rodriquez tom. 1. q. regul. q 30. artic. 1. & Graff. lib. 3. de casibus reser. cap. 2. nu. 34. Ledesma de statu Religiosorum in communi, cap. 8. conclus. 4. Sanch. 6. in decalog. cap. 8. num. 8. quamplurimos citans, quia iste non retrocedit à substantia Religionis, sed retro abit. Esset tamen, si à nostra Minimorum ad aliam, absque legitima causa, & auctoritate transiret, quia tunc retrocederet à substantia Religionis, de qua est quartum votum vitæ Quadragesimalis, vt dicam suo loco. Neque est censendus Apostata, qui exit Monasterium ad succurrendum parentibus, extreme, vel grauiter indigentibus, petita, licet non obtenta licentia, vt dictum est supra c. 9 & denique nullus fit Apostata, nisi per culpam mortalem, & non per omnem mortalem, sed per eam, qua retroceditur a Religione, animo ad eam amplius non reuertendi, vt dicunt omnes.

Ex quibus vlterius colligitur, non esse Apostatam eũ, qui retrocessit ea retrocessione, quæ non est mortifera; vt si per aliquos passus sine licentia Prælati egrediatur

Mona-

Monasterio, statim reuersurus. Nauar. lib. 5. consil. tit. de Apostatis consil. 11. num. 8. Rodriq. loco cit. Graff. loc. etiam cit. nu. 46. cum exiguitas in omni materia excuset à mortali, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 59. artic. 4. ad secundum.

Neque esse Apostatam eum Religiosum, qui lasciuiendi liberius gratia, de nocte Monasterium exit, habitu dimisso, cum animo eadem nocte reuertendi, licèt si incurrat excommunicationem capitis, vt periculosa, de qua infra, Ita Graffius par. 1. decis. lib. 3. c. 5. num. 79. Ledesma de statu Religiosorum in communi, cap. 4. conclus. 18. difficul. 1. vers. digolo 2. pag. mihi 177.

Neque esse Apostatam illum, qui ad longum tempus, etiam sine habitu vagatur, si semper habet redeundi animum Graff. lib. 3. de casibus reseru. c. 2. nu. 45. Sanch. 6. in decal. cap. 8. num. 4. fine Bannes, & Aragon. 2. 2. q. 12. art. 1. contrarium sentit Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. num. 21.

Neque esse Apostatam, vel fugitiuum, nec mortaliter peccare illum Religiosum, qui valde grauatus à suo superiore Prælatum adit, vt à tali grauamine subleuetur vt dixi supra cap. 20. conclus. 1. dub. 1. ex Nau. comm. 2. de regul. nu. 61. Rodriq. tom. 1. q. regul. q. 40. art. 3. quibus addo Sanchez 6. in decalog. c. 8. nu. 17. Franciscum à Coriolano de casibus reseru. 2. p. casu 3. à n. 9. Ricciullum de iure personarum, lib. 8. c. 2. à nu. 24. qui id multis probat, & exponit Concilium Trid. sess. 25. de reg. c. 4. vide Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. nu. 5.

E contrà autem ex dictis etiam colligitur: esse Apostatam illum Religiosum, qui animo ad Religionem non reuertendi vagatur etiam cum habitu, patet ex Caier. licèt si in foro exteriori non erit iudicandus Apostata. Secundum aliquos quo ad incurrendam excommunicationem capitis, vt periculosa, quam aiunt solum ferri in habitum dimittentes, non in hos Apostatas, qui licet tales verè, & realiter sint, tamen cum id in intétione solú cósistat eos excómunicatos nó iudicat sine habitus dimissione, quia solum de his, quę videt, iudicat Ecclesia.

Etiam esse fugitiuum, Religiosum fugientem è carcere, in quo iussu sui superioris iustè detinebatur. Ita Caiet. 2. 2. q. 69. art. 4. dub. 2. fine, Armilla verb. Accusatio, n. 19. Nau. comm. 4. de reg. n. 64. Corolar. 5. Aragon. 2. 2. q. 69. art. 4. circa secundum argumentum D. Thomæ, dubio 1. fine, Sanch. quam plurimos citans 6. in decalog. c. 8. nu. 12. Ratio est, quia Religiosi per vota se sua libertate exeundi à claustro, & vagandi priuauerunt. Temperat tamen Sanchez, nisi pœna Capitis, vel membri alicuius abscindendi illi imponenda esset: vel licèt iustè detentus, iniustè tamen ibi per nequitiam custodis, vel mandatum superioris affligeretur; puta, denegando illi cibum potum, vestem, aut ignem, ad vitæ sustentationem necessaria: quia tunc naturale conseruandæ vitæ desiderium, ius illi præberet fugiendi.

Etiam esse fugitiuum fugientem è carcere, in quo erat perpetuo damnatus. Nauar. loco cit. Corolar. 4. Salzedo ad practicam Diaz, cap. 140. versu. Sed vtrùm Clericus, pag. mihi 574. Sayrus in Claui Regia, lib. 12. cap. 18. nu. 9. Rodriq. de ord. iudic. cap. vlt. num. 4. fine, & tom. 1. summ. cap. 40. num. 1. versus finem, Sanchez loco citat. num. 11. propter dictam rationem; Quod etiam temperandum est; nisi iustè detentus, iniustè affligeretur.

Dico primò, Apostata est ipso iure, & ipso facto excommunicatus, siuè habitu retento, siuè dimisso vagetur. Ita Rosella verbo Excommunicatio primo, casu 16. nu. 1. Armilla verbo Apostasia, nu. 12. Tabien. verbo Excomm. 5. casu 23. num. 1. Henriq. lib. 12. de excommunic. cap. 39. num. 1. fine, & cap. 40. nu. 1. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. c. 17. quæst. 6. Mirand. to. 1. Manual. q. 51. art. 1. concl. 2. Glossa in c. Vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi in 6. verbo ipso facto, Citatur etiam pro hac sententia Caiet. 2. 2. q. 12. art. 1. § antepenult. vbi ait; Apostatam non excusari ab Apostasia & censuris annexis, ex eo quòd defert habitum, in summ. autem, verbo Apostasia dicit, quòd Apostata est excommunicatus propter dimissionem habitus.

Probatur primò ex d. c. Vt periculosa, in quo ideò fertur excommunicatio in eos, qui temerè suæ Religionis habitum dimittunt, vt periculosa Religiosis euagandi subtrahatur occasio. Ergo siue habitu indutus, siuè eo exutus Religiosus à Religione defecerit, vt liberè euagetur, in excommunicationem incurret, vt benè Azor; Nam tam perniciosa est vagatio cum habitu, quàm sine illo. Immò dico, quod est magis perniciosa, & magis scandalosa; quia cum habitu nocet sibi, & Religioni, eam suis malis artibus, & actibus infamando: sine illo autem non nocet, nisi sibi ipsi, cum non cognoscatur ab omnibus.

Secundò. Probatur ex priuil. Innoc. VIII. & Sixti IV. quæ refert Cæsarub. in comp. priuil. verbo Apostatæ ab Ordine, nu. 21. in quibus excommunicantur ipso facto Apostatæ, Constat etiam ex multis alijs decretis summorum Pontificum, de quibus meminit Mir. loco cit. & ex alijs, quæ refert Sanch. 6. in decal. c. 8. n. 11. Franciscus à Coriolano p. 2. de casibus reseru. casu 2. de Apostasia, nu. 14. & Naldus verbo Religiosus, nu. 32.

Circa hanc conclusionem noto, quod multi Doctores, quos refert, & sequitur Sanch. loc. cit. nu. 20. præter quos Passarell. in formulario Ordinis Minim. de modo recipiendi Apostatas, nu. 3. Ledesm. de statu Religiosorum in communi, c. 8. concl. 1. dubit. 1. Graff. lib. 3. de casibus reseruat. c. 2. n. 8. Coriol. & Naldus loc. cit. tenent, quòd contra Apostatas non inest in iure lata excommunicatio ipso facto, & quòd non incurrunt excommunicationem capitis. Vt periculosa, nisi dimittant habitum; tamen verior mihi videtur nostra sententia propter dicta.

Et addo, quod licet Apostata non dimittat habitum, materialiter; dimittit tamen formaliter; quia Religionem relinquit. Præterea illa excommunicatio capitis vt periculosa, videtur principaliter lata contra vagantes, vt patet ex ipso procemio, ex quo colligitur mens dispo- nentis, vt ait Panorm. in c. Aduersus, nu. 2. de immunitate Ecclesiæ, ait enim ibi Papa, *Vt periculosa vagandi tollatur occasio*, vbi particula (Vt) dicit causam finalem, propter quam fertur illa excommunicatio; Proœmia enim continent causam finalem, vt habet Rodriquez tom. 1. q. regul. q. 11. art. 6. reg. 1. ergo cum causa finalis, propter quam est lata, sit vt tollatur occasio vagandi, siuè quis vagetur cum habitu, siuè sine illo, parum refert ad eam incurrendam.

Dico secundò, Apostatæ antequam sint reconciliati, sunt ipso iure infames, & repelluntur ab accusatione, & testificatione, ita Ledesma de statu Religiosorum in communi, cap. 8. conclus. 1. dub. 1. pag. mihi 274. Chappeauille de casibus reseru. p. 2. c. 2. de Apostasia, versu Apostasia ab ordine, Graff. lib. 3. de casibus reseru. c. 2. num. 26. Hostiens. in sum. lib. 5. tit. de Apostatis. num. 2. §. Qualiter puniantur, pag. mihi 1547. Diaz in sua pract. cap. 114. nu. 2. Franciscus à Coriolan. p. 2. de casibus reseruat. casu 2. à num. 14. versu sed in illa.

Probatur primò ex cap. Alieni 2. q. 7. & cap. Beatus 3. quæst. 4. & cap. Infames 6. q. 1.

Secundò, quia relinquentes Religionis statum, in quo acquiruntur, & vigent virtutes, eas abominari videntur; vnde digni non sunt, vt eis vlla adhibeatur fides.

Vnde etiam collige, quod ad Religionem recepti, & ab excommunicatione absoluti, etiamsi neq; in Apostasia receperint, neque in receptis ministrauerint, non possunt neque in susceptis ministrare, neque ordines recipere, antequam sit cum illis per præfatos Regulares super dicta infamia dispensatum; neque decet statim dispensare, ne qui hodie in circo saltat, manè in altari ministret, vt dicitur in cap.

Dico tertiò, Qui suscepit ordines sacros in Apostasia est irregularis, Sylu. verbo Ordo 5. quæst. 5. num. 6. fine Henriq. lib. 13. de excom. cap. 39. 40. num. 1. Antoninus 3. par. tit. 27. cap. 4. versu Apostatæ paulo ante medium, Graff. lib. 3. de casibus reseru. cap. 2. n. 19. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 17. q. 5.

Pro-

Probatur primò, ex cap. Consulationi de Apostatis, vbi id expresse dicitur. Quod caput specialiter declarat Suarez tom.4.de Relig.tract.1.lib.3.cap.1. à nu.28.

Secundò. Quia cum probauerimus, Apostatam esse ipso facto excommunicatum; tum per excommunicationem cap. Vt periculosa; tùm per excommunicationem priuil. Ord. necesse est, quòd dicamus, recipientem Ordines esse irregularem; cum excommunicatus ordines recipiens fiat irregularis cap. Cum illorum de sentent. excomm. §. Si autem hos.

Nec solùm Apostata est suspensus, & irregularis Ordines sacros suscipiens in Apostasia, sed etiam suscipiens Minores, vt Abbas cap. Consultationi, num.2. Angelus verbo Apostasia, num.6 Armilla eodem num. 12. Azor, Henriquez, Anton. Sylu. locis cit. & alij, quos citat. Sanchez lib.6. in decalogum, cap.8.n.25.

Sed quæres, Quis poterit dispensare cum isto qui suscepit Ordines in Apostasia.

Respondeo in capit. Consultationi cit. dicitur, quòd recipiens ordinem sacrum in Apostasia sit suspensus, & irregularis: nec cum eo etiam ad pœnitentiam redacto possit quispiam dispensare, nisi Romanus Pontifex, sed hoc cap. Nihil dicitur de recipientibus ordines Minores, in cap. verò Cum illorum cit. dicitur, quòd ordinati in excommunicatione sint ipso facto irregulares, & suspensi: & quod cum istis non possit dispensare: nisi Romanus Pontifex, si scienter in contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ id fecerint: si autem non in contemptum, sed facti memoriam, vel iurisperitiam non habentes, & factum non fuit graue, & notabile, potest dispensare proprius Prælatus. Variant hic multùm Doctores, vt videre est apud Sanchez loco cit. Resolutoriè dico, quòd cum omnibus ordinatis in Apostasia seruanda est de iure communi dispositio capitis cum illorum, vt Angelus verbo Apostasia, num.6. Syluest. eodem, q.8. n.11. in fine, Tab. n.12. Panor. cap. Consultationi de Apostatis, n.2.

Dixi, de iure communi, nàm de iure particulari per priuilegia possunt omnes Prælati Religiosorum dispensare cum suis subditis super omni irregularitate, quomodocumque contracta, excepta irregularitate homicidij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis membrorum, ita Antoninus 3. par. tit. 28. cap.6. §. vlt. fine; Passarellus in formulario ordinis Minim. de forma recip. Apostatas, num.5. latè Mir. tom.2. Manual. quæst. 8. art. vlt. conclus. vlt. vbi refert diuersa priuilegia circa hoc Romanorum Pontificum, possunt etiam videri Casarub. in compend. verbo Dispensatio, præsertim n.21. vbi à Sorbo in fine, Confess. in suo compend. pag. mihi 21. Rodriquez tom.1. quæst. regul. q.24. præsertim art.8. & in Marimagno Minim. expresè habetur pag.79.

Et nota, quòd non solùm possunt Prælati Religionum dispensare cum ordinatis in Apostasia, vt ministrent in ordinibus susceptis, sed etiam vt possint ad alios promoueri, vt dicitur in præfato Marimagno loco cit. & habet Sanchez 6. in decalog. cap.8.n.23.

Ex quibus sequitur, quòd celebrans in Apostasia fit irregularis, quia est excommunicatus, cap. Cum illorum de sent. excomm.

Dico quartò. Apostata, durante Apostasia, non potest ad dignitates eligi, Sylu. verbo Apostasia, quæst. 8. n.11. in medio, Diaz in sua practica, cap.114.

Probatur ex cap. Legi 16.q.1.

Immò nec potest ad dignitates eligi, & electus debet priuari, postquam ad meliorem vitæ frugem, & ad pristinam Religionem se receperit. Ita Sylu. verbo Excommunicatio 9. casu 24. num.52. Antoninus 3. parte, tit. 24. cap.53. vers. Dic quòd illud loquitur, Passarellus in formulario cit. num.2. Grassius lib. 3. de casibus reseru. cap. 2. num. 25. qui id probat ex dicto cap. Legi, & alijs capitibus: sentiunt etiam alij quos citat Sanchez 6. in decalog. cap.8. num.31. licèt ipse ab hac opinione recedat num. 32. sed nostra sententia est multum conformis constitutioni Pauli IV. quam refert Cherub. tom. 1. Bull. in Paulo IV. constitut. eius 14. pag. mihi 732. quam ad terminos iuris communis reduxit Pius IV. vt refert idem Cherubinus tom. 2. Bullarij in Pio IV. constitut. eius 3. pag. 3. De quibus agunt Nauarrus lib. 5. consil. de Apostatis, à num.9. Rodriquez tom.1. quęst. regul. quæst. 30. art. 4. qui addit, quòd Apostatæ possunt compelli per ordinarios redire ad pristinam Religionem per dictam constitut. Pij IV. & per decretum Concilij Trid. sess.25. de regularibus, cap.4. Est, inquam, nostra conclusio multum conformis isti constitutioni Pauli IV. etiam redacta ad terminos iuris communis, quia non est contra ius commune, hos Apostatas etiam ad Religionem reductos, ad Prælaturas non posse pręfici: immò illi multùm conforme, vt docent Antoninus, Sylu. Grassius qui ex multis iuris capitibus id probant.

Quibus omnibus addo declarationem dictæ Bullæ Pauli IV. factam ad instantiam fratris Mathurini Auberth. nostri Ordinis zelosi de mente ipsiusmet Pontificis à Pio V. cum esset Cardinalis Alexandrinus, Anno 1559. die x. Aprilis, & habetur in nostris constitutionibus post regulam, pag.19. in qua declaratione inter alia hæc habentur.

Ideò de eiusdem Sanctissimi Domini mente, & voluntate esse, tenore præsentium declaramus, Huiusmodi Apostatas per vos receptos, & Religioni iterum insertos, actiua, & passiua vocibus, iureque suæ primogenituræ, nec non publica ad populum prædicatione, & confessionis secularium audientia, priuatos esse, per nullos superiores, nec etiam per Generale, seu Prouinciale capitula rehabilitandos, donec ad minus quadriennium benè, & laudabiliter, sub correctionis, & disciplinæ ferula patienter, & humiliter vixerint. Quo quidem quadriennio sic expleto, poterunt ex huiusmodi Generalis, vel Prouincialis capitulorum, duarum ex tribus partium vocalium accedente consensu, rehabilitari, & ad omnes, & singulos Religionis legitimos actus restitui eiusdem Sanctissimi Domini Nostri Pauli IV. auctoritate, & gratia permittimus, & indulgemus; dummodò tempus, quo manserunt extrà Religionem inter suæ Professionis annos nō computetur.

Et nota, quòd hæc declaratio fuit missa ad capitulum Generale ordinis Minimorum Genuę 3. celebratum, & à patribus dicti Capituli fuit libenter acceptata, vt videri potest in dicto capitulo num.4. & de ea fit etiam mentio in capitulo Valentino 4. num. 52. vbi additur, quòd *Apostatę redeuntes, etiamsi elapso quadriennio fuerint rehabilitati, non possunt præfici nisi elapso decennio*. Quòd habent etiam fratres Prædicatores in eorum constitut. d.2. cap.13.

Dico quintò, Recipientes Apostatas, siuè Religiosi sint, siuè sæculares, sunt ipso facto excommunicati. Ita Rodriquez tom.1. quæst. regul. q.30. art.9. Miranda to.1. Manualis, q.51. art.2.

Probatur ex multis priuilegijs, quæ refert Rodriquez, & Mir locis cit. & Casarub. in Compend. priuileg. Mendic. verbo Apostatæ ab Ordine, præsertim num.4. & 7. versu Attende insuper, num. 21. & retinentes possunt Prælati Ordinis excommunicare, etiamsi Magnates sint, & Duces, dictus Casarub. num.7. & 17. & Rodriquez loc. cit. Constat etiam ex constitut. 2. Iulij II. §. 13. in nostro Comp. Et per Bullam Pij V. quę incipit. Quæcumque sacrarum, emanatam Anno Domini 1569. quā refert Cherub. tom. 2. Bullarij, in Pio V. constit. eius 89. pag. mihi 290. de qua etiam nos supra cap. 24. conclus. 2. reuocata sunt omnia priuilegia recipiendi tales Apostatas, præter dispositionem iuris communis.

Notat autem Rodriquez, & Miranda circa Apostatas retinentes. Non per hoc incurrere excommunicationem, qui Apostatas, & fugitiuos reciperet non vt tales, sed vt consanguineos, affines, amicos, & familiares, benignitate quadā naturali, ipsi benefaciendo, quòd probat à simili de recipientibus hæreticos; comprehendit enim hæc excommunicatio contra recipientes hæreticos, tantummodò recipientes, vt tales, vt notat Nauar. in sum. cap. 27. n. 55. versu. Quarta quod fautores, quia potest quis, licèt non teneatur, hæreticis etiam non extremè indigentibus subuenire, quatenus homines sunt,

argu-

argumento capitis duo ista nomina 23. quæst.4. vbi dicitur. *Quia peccator est corripe: Quia homo est miserere: & ibidem, Nulli homini claudenda est misericordia, sicut nulli peccatori impunitas relaxanda.*

Dico sexto, Apostatæ, vel fugitiui possunt vbiquè, & extra territorium à suis superioribus absque alicuius licentia apprehendi, ligari, & in Monasterium reduci, ita Nauar. comm.3. de regul. nu.50. Rodriquez tom. 1. q.regul. q.30.art.6. Mir.tom.1.Manualis,q.51.art.3. Sanchez lib.6. in decalogum, cap.8.n.33.

Probatur primò, ex multis priuilegijs, quæ referunt Rodriquez, & Miranda, & ex rationibus, quas ad id adducit Nauar.loco cit.

Secundò, ex Priuilegio Innoc. IV. quod refert Casarub.in Compend.priuileg. Mendic.num.4. vbi Pontifex concedit, quòd *Generalis, & Prouincialis Ministri, & Custodes, & cæteri fratres Ordinis Minorum, possint Apostatas, & Insolentes dicti Ordinis excommunicare, ligare, capere, & carceri mancipare, si videbitur expedire.*

Tertio. Probatur ex Priuilegio nobis Minimis concesso à Iulio II. anno Domini 1506. & habetur in Bulla inserta in nostris priuilegijs, pag.38. quæ incipit Dudùm, in fine eiusdem bullæ, vbi Pontifex hæc ad propositum habet. *Nec non eiusdem Ordinis Minimorũ Apostatas, & gyrouagos quoscumq; vbilibet repertos, & quibuscũq; litteris, ac prouisionibus Apostolicis, etiam quascumq; derogatoriarum: derogatorias clausulas in se continentibus munitos, quas eis nullatenus suffragari posse decernimus, inuocato etiam ad id (quatenùs opus fuerit) auxilio brachij sæcularis, capere, incarcerare, ac punire, seu capi, incarcerari, ac puniri facere, liberè, ac licitè valeant.* Id etiam habet Leo X.in constit. eius 13. tom. 1.nost.priuil.

Et nota, quòd possunt Prælati Apostatas capere vbique, etiam in Romana Curia, vt aduertunt Rodriquez, & Sanchez locis cit. per priuilegium concessum Carmelitis, vt ijdem dicunt.

Ex quibus colligitur, quòd hæc potestas Compellendi Apostatas ad redeundum in Religionem, est concessa Generali, Prouincialibus, & superioribus immediatis, Correctoribus, Prioribus & habetur etiam expressè in bulla cit.superius Pauli IV. contra Apostatas vbi id conceditur omnibus superioribus indifferenter, & habetur cap.nè Religiosi de regularibus.

Vbi aduerte, quòd in nostro Ordine Minimorum vbi Correctores locales compulerint Apostatas, & fugitiuos ad redeundum in Religionem, eosque in carcerem detruserint, causam finire, eosquè denuò in Religionem incorporare, ad solos Generales, & Prouinciales spectat, vt paret ex declaratione citata Cardinalis Alexandrini, & ex Capitulo Rom.3. numer. 24. Quod idem etiam est dicendum de Apostatis spontè venientibus, quos recipere iuxta formam traditam à Patre Passatello, ad solos Generales, & Prouinciales spectat, vel quibus ipsi commiserint, quæ forma omnino seruanda est: & addendum, quòd semper debent absolui ab excómunicatione, etiamsi habitum non dimiserint, iuxta tradita supra conclusione prima.

Dico septimò, Prælati Regulares tenentur summo studio requirere fratres Apostatas, & fugitiuos, obnixèque procurare, vt à tali statu exeant, & ad propria Monasteria, siuè Religiones reuertantur. Ita Syluest.verbo Apostasia, quest.6. num.10. Antoninus 3.par.tit.16.cap.5. statim in principio. Angelus verbo Abbas, nu.17.Rosella eodem n.2.Tab.verbo Apostasia,n.9. Abbas c.finali de regul.n.3. Azor to.1.inst.moral.lib.12. c.17.q.1. Rodr. to.1.q.reg.q.30.art.5.Fráciscus à Coriolano par.2. de casib. reseru.casu 3.n.13.Mir.to.1.Manualis præl.q.51.ar.4.

Probatur primò, ex cap.finali de regularibus, vbi dicitur, *Ne Religiosi viri vagandi occasionem habentes, salutis propriæ detrimentum incurrant, & sanguis eorum de manibus Prælatorum requiratur, statuimus, vt præsidentes capitulis celebrandis, &c. fugitiuos suos, & eiectos de ordine suo requirant, & sollicitè annuatim, & innobedientes excommunicent, & excommunicatos denunciari ab Ecclesiarũ Prælatis procurent.*

Secundò, probatur ex Bulla Pauli IV. cit.contra Apostatas, vbi præcipitur, vt superiores perquirant Apostatas, & ad Religionem redire cogant, & si redire distulerint, vel recusauerint, per Ecclesiasticas Censuras compellant, & auctoritate Pontificis excommunicatos declarent; Quæ constitutio quò ad hoc reuocata non est, eo quia fuerit per Pium IV. reducta ad terminos iuris communis, conformat enim cum cap.illo ne Religiosi de regul.

Quæres, an hoc eodem pacto debeant Prælati Regulares, & Priores Conuentuales perquirere eiectos, & ad Religionem compellere, cum caput illud ne Religiosi de eiectis etiam loquatur.

Respondeo, caput illud ne Religiosi, quod est finale de regul.quò ad eiectos, varias admittit explicationes, de quibus potest videri Sanchez 6.in decalogum, cap.9. num.17.18. Azor tom.1.instit.moral. cap.17.q.1. Nauar. comm.2.de regul num.36. Franciscus à Coriolano par.2. de casibus reseru.casu 3. num.13. Dico itaque breuiter, caput illud ne Religiosi, quò ad eiectos tantùm, cum sit iuris humani, esse consuetudine abrogatum, neque enim Religionum Prælati, Religiosos eiectos quotannis perquirunt, neque reducunt, neque repetunt; Quò verò ad Apostatas adhuc est in obseruantia, quia Prælati Religionum eos perquirunt, & redire compellunt. Licèt altiori iure, nimirùm diuino naturali, dicat eos ad id teneri Sanchez loco cit.non iure humano insertò in illo capite, ne Religiosi, quod totum totaliter abrogatum putat consuetudine.

Sed est aduertendum, quod non tenentur Prælati Religionum omnes, & quoscumque Apostatas sine discrimine perquirere, & recipere; sed eos tantùm, de quibus emendationis vitæ propositum concipere, & sperare probabiliter possunt: & etiam, qui Religioni possunt esse bono vsui, vt declarauit Cardinalis Alexandrinus, posteà Pius V.in declaratione Bullæ Pauli IV.citata supra conclus.4.

Dico octauò, Quicquid sit de iure antiquo, bona acquisita à fratribus Apostatis, eiectis, & fugitiuis, si extra Religionem decesserint pertinent ad Cameram Apostolicam, ita Nauar.lib.3.consil.de statu Monach.consil.17. num.11. Rodriquez tom.1.q. regul.q.30.art.12. Mir. to.1. Manualis, q.51.art.7. Sanch.lib.7.in decalogum, cap.34. num.9.21.& 31.

Probatur ex motu proprio Gregorij XIII. incipiente Officij nostri, emanato anno 1577. die 21. Ianuar. quem refert Cherub.tom.2.sui Bull.in Greg. XIII. constit. eius 43.pag.mihi 411.& Quaranta in sum.Bullarij, verb.Spolia Clericorum, pag.614. vbi expressè habetur nostra conclusio.

Dixi, si extrà Religionem decesserint; nam si ad Religionem reuertantur, & deferant omnia, extrà eam acquisita, hæc in Religione manent, etiamsi deinde dicti Apostatæ per aliqua de nouo patrata delicta, tamquam incorrigibiles à Religione de nouo expellerentur: vel denuò Apostatare contingeret, & extra Religionem decederent; Quod aduertit in specie Rodriq.loc.cit.quia dicta bona per ingressum dictorum Apostatarum, &c.ad Religionem, iam non sunt ampliùs ipsorum, sed sunt facta propria Religionis, in eaque incorporata, ita etiam Suar.tom.4.relig.tract.1.lib.3. cap.2. dub.4. numero 29. Sed cui acquiret eiectus, seù Apostata in Diœcesi exempta à Spolio, vt est hæc nostra Genuensis, hic non resoluo.

§. Primus. *De Pœnis fugitiuorum, & dimittentium Habitum Regularem.*

IN cap.vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi in 6. excommunicatur Monachus temerè habitum suæ Religionis dimittens, vt liberiùs euagetur, de qua excommunicatione latè Passat.in notabilibus priuileg. Minim.notab.34. Lezana de statu Religiosorum in communi, c.4.concl.18.pag.176. Suarez tom.3.

tom. 5. in tertiam partem, disp. 23. sect. 4. num. 26. Sayrus lib. 1. de censuris, cap. 34. à num. 7. latissimè Sanch. lib. 6. in decalog. cap. 8. à num. 37.

Itaque ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur temeraria, idest absque iusta vel saltem apparenti causa, habitus propriæ Religionis dimissio, quæ sit apta ad periculosè vagandum.

Ex quibus colligitur, quod qui dimittit habitum causa mutationis; mundationis, aut reparationis, seù etiam balneationis, natationis, vel modestæ, & recreatiuæ piscationis, seù causa euidentis infirmitatis, vel metu mortis, vel periculi, vt si transeat per loca Turcharum, Saracenorum, vel Hæreticorum, aut etiam hostium nominis Religiosorum, non incurrit hanc excommunicationem; quia tunc nō est temeraria habitus dimissio, adest enim iusta, vel apparens dimittendi causa, vt dicunt omnes Doctores citati, præsertim Passarellus loco cit. versu primo modo, & Sanch. num. 41.

Neque etiam incurrit, qui habitum dimittit ludendi gratia, aut aliqua alia leuitate, puta si tempore recreationum quis habitum dimittat, vt induat ad modicū tempus in Conuentu habitum Histrionum, licet ista dimissio non sit sine peccato veniali, ita Sylu. verbo Excommunicatio 9. nu. 53. Suarez tom. 5. in tertiam partem disp. 23. sect. 4. nu. 29. Antoninus 3. parte, tit. 24. cap. 53. Ratio est, quia ista non est temeraria dimissio.

Neque incurrit hanc excommunicationem Religiosus, qui dimittit habitum, seù potiùs habitu se spoliat in sua cella vt quietiùs dormiat, pulices quærat, lignum aliquod scindat, seù etiam vt terram fodiat, vel propter calorem æstiuum, ita communiter D. Antoninus loc. cit. Sanch. 6. in decal. cap. 8. nu. 59. Quia hæc non est propriè habitus dimissio, sed spoliatio: quæ duo valdè differunt, vt bene notat Suar. loco cit. num. 27. Tabiena verbo Excommunicatio 5. casu 23. num. 1.

Neque etiam incurrit hanc censuram; qui habitum dimittit, vt cum fœmina rem turpem habeat, seù vt aliquid liberiùs surripiat, ita Sylu. verbo Excommunicat. 9. casu 24. nu. 42. notab. 3. Nau. in sum. c. 27. num. 131. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. c. 17. qu. 9. Passarellus in notab. priuileg. Minim. notab. 34. versu. Si verò dimittit, Sanch. loco cit. nu. 56. Ratio est, quia tunc non dimittit vt periculosè vagetur, sed vt Commodiùs fornicetur, vel liberiùs furetur, licèt Antoninus cum alijs, quos citat Sanch. num. 56 putent incurrere.

Incurrit autem hanc censuram, qui dimittit habitum causa diuagandi, aut eundi ad lupanar, ne tamquam Religiosus cognoscatur, Sylu loco cit. Tab. loco etiam cit. versùs finem, Nauarrus loco cit. Passarell. versu, item temerè fit. Ratio est, quia isti dimissio est ad periculosè vagandum.

Item incurrit hanc censuram, qui habitum quidem defert, sed ita Coopertum, vt cognosci non possit. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 6. paulò post principium, Sylu. loc. cit. quæst. 4. Caiet. in sum. verbo Excommunicatio, c. 61. ibi Armilla casu 53. nu. 11. Passarellus loco cit. versu Sed tu distingue, Iulius Clarus in pract. crim. lib. 5. quæst. 77. num. 16. Ricciullus de iure person. lib. 8. cap. 12. & alij multi, quos citat, & sequitur Sanch. loco cit. numero 65. Habet etiam Glossa in Clementina quoniam de vita, & honestate Cleric. verbo extrinseci. Ratio est; quia licèt non dimittat materialiter, dimittit tamen formaliter: & idem est habitum non gestare, ac illum gestare alio habitum coopertum; quia bene potest liberè vagari; ac si illum non haberet, & patet ex Trident. sess. 25. de regul. cap. 19.

Item incurrit hanc excommunicationem, qui habitum temerè dimittit etiam in Monasterio, & sic habitu dimisso, se sæcularibus præsentat, Rosella verbo Excommunicatio primo, casu 16. num. 5. Sylu. eod. 9. casu 24. nu. 54 q. 5. fine, Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 17. q. 15. Sanch. 6. in decal. cap 8. num. 61. & alij, quos citat. Ratio est, quia talis habitus dimissio est apta ad periculosè vagandum.

Sed quid, si aspectibus sæcularium se non præsentat, putant incurrere, Azor loc. cit. qu. 13. & Sanch.: propter dictam rationem; quod probabile puto, nisi in aliquo Conuentu esset consuetudo, vt omnes Religiosi illius aliquo saltem anni tempore; puta in æstate, per Conuentum absque habitu incederent: vel nisi ita absque habitu incederent, vt tamen à vestitu sub habitu gestari solito, possent tamquàm Religiosi illius Monasterij ab omnibus cognosci.

Quæres, Fugitiuus, qui habitum non dimittit, incurretne hanc excommunicationem?

Respondet Nau. comm. 2. de regul. num. 61. versus finem, quem sequitur Sanch. loco cit. nu. 46. non incurrere, quia eo capite, vt periculosa, non excommunicantur fugitiui, sed habitum dimittentes, ita etiam Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. num. 9. & 10.

Rebuffus tamen apud Nauar. & Sanch. loc. cit. in praxi benefic. tit. de dispens. cum regul. nu. 17. putat incurrere, fortè propter rationem, qua supra hoc cap. conclus. 1. probaui, Apostatam etiam cum habitu incurrere hanc censuram, quæ videtur etiam hoc casu militare; præsertim si fugitiuus sit ad longum tempus; quid enim tunc interest, in foro saltem exteriori, inter fugitiuum, & Apostatam habitum non dimittentem, cum sola intentione differant, quo pacto omnes Doctores cit. in dicta prima nostra conclus. d. Rebuff. suffragarentur.

Rodriq tom. 1. q. regul. q. 30. art. 8. refert duo priuilegia Eugen. IV. & Cælestini V. per quæ huiusmodi fugitiui ipso facto excommunicantur. Itaque censeo, fugitiuos esse excommunicatos, siue per illam capitis vt periculosa, vt Rebuffus: siue per hanc Eugenij, & Cælestini Fugitiuos, inquam, non grauatos recurrentes ad suos superiores, quos fugitiuos non appello, cum nec mortaliter peccent fugiendo: & fugitiuos vagantes per multum temporis.

§. Secundus. Quid requiratur ad Professionem expressam.

DIXIMVS suprà, quod Apostata est Religiosus, expresse, vel tacitè professus, qui Monasterium exit animo non reuertendi, cuius occasione nunc quærimus, quæ requirantur ad inducendam professionem expressam.

Prima, conditio requisita ad inducendam professionem expressam, est vt fiat in manibus illius qui recipiendi habet legitimam potestatem, vel cui ipse commiserit, ita Nauar. comm. 4. de regularibus, num. 74. Sylu. verbo Religio 3. q. 18. §. secundo requiritur, Angelus verbo Professio, num. 1. Rosella verbo Nouitius, num. 19. Pisanella verbo Religio 4. § quæ est professio expressa, Sanchez lib. 5. in decal. cap. 4. num. 62. & alij communiter; & habetur cap. Porrectum de regul. & cap. ad Apostolicam eodem titulo.

Sed difficultas maxima est, quisnam sit iste, qui habet auctoritatem recipiendi Nouitios ad Professionem: an Prælatus ipse per se solus, absque consilio, & consensu Conuentus: an Prælatus cum consilio Conuentus: an Prælatus cum consensu Conuentus, an verò Conuentus per se ipse absque consilio; & consensu Prælati: Dicam priùs, quid de iure communi, deinde quid de iure Regulæ nostræ, & nostrorum statutorum.

Dico primò, in recipiendis Nouitijs ad Professionem, spectandum in primis esse, an aliquid circa hoc consuetudo legitimè præscripta, Religionis Priuilegia, aut constitutiones habeant, quibus standum est Panorm. in cap. ad Apostolicam de regular. Felin. cap. Quoniam de Simonia, num. 2 Sylu. verbo Religio 3. quæst. 13. Azor tom. 1. institut. moral. lib. 12. cap. 5. q. 3. Sanchez lib. 5. in decal. cap. 4. num. 64.

Probatur ex cap. si ac solum de regul. in 6. vbi ad creationem Monachi supponitur, standum esse legitimæ consuetudini.

Dico secundò, Abbas per se solus, seù alius immediatus Conuentus superior non potest Nouitium ad professionem recipere Panorm. in cap. ad Apostolicam de regul.

regul.num.12.Sylu.verbo Religio 3. q.13. Rosella verbo Nouitius,nu.20.Nauar.comm.3.de regul.num.5. & alij communiter.

Probatur ex cap.Nouit.& ex cap.Quanto de his, quæ fiunt à Prælatis; vbi dicitur, quòd in præcipuis negotijs Ecclesiæ,seu Conuentus,debet Prælatus procedere cum consilio totius, vel maioris partis Conuentus, & Regula omnium Religiosorum id præscribit.

Dico tertiò, Conuentus absque suo superiore non potest Nouitium ad professionem recipere,est sine controuersia, quia sine capite, non potest Collegium legitimè esse Congregatum,& habetur cap.Porrectum,& cap.ad Apostolicam de regul.

Dico quartò, de iure communi recipere Nouitios ad Professionem, pertinet ad Abbatem, seù Priorem, seù Correctorem,& quocumque nomine vocetur, ad superiorem immediatum illius Conuentus, in quo Nouitius annum probationis expleuit,cum consilio dicti Conuentus,non autem requiritur consensus, ita Panorm.in cap. ad Apostolicam de regularibus, num.11.fine, Felinus in cap.Quoniam de Simonia,num.3.Sylu. verbo Religio 3. quæst.13.& qu.18.d.4.Angelus verbo Professio, num.1. Rosella verbo Nouitius, num.20. vbi Tab.nu.8. Nauar. com.3.de regul. num.5. Azor lib.12.instit.moral.cap.5. quæst.3.Passarellus in Scholijs ex Barchinonensi, nu.12. Vega 2.part.sum. cap.50. casu 4.notab.1. Citatur etiam pro hac conclus.Rodriq.tom.2.sum.cap.8. num. 8. conclus.7.sed perperam,dicit enim ibi expresè contrarium, requiri nimirum, vt maior pars Conuentus consentiat, & addit, suam conclusionem esse contra Panorm.

Probatur ex cap.Nullam 18.qu.2. vbi dicitur quòd ad Abbatem tota potestas pertinet Conuentus, & ex cap. Porrectum,& cap.ad Apostolicam de regul.vbi dicitur, quòd professio Nouitiorum recipitur ab Abbate per se, vel per alium.

Ex quibus primò, Colligitur, quòd superior Conuentus non tenetur expectare consensum singulorum fratrum,seù maioris partis ipsorum,sed petito consilio, ipsis volentibus, nolentibus, potest Nouitium ad professionem recipere; quia qui tenetur petere consilium, non tenetur sequi,vt dicunt omnes cit.Doctores, & nos diximus etiam supra cap.25.conclus.4.versu circa quam, & latè probat Sanchez lib. 1. de matrimon. disputatio,34. num.24.

Colligitur secundò,quòd si non petito consilio,Prælatus recipiat Nouitium ad professionem, professio est ipso iure nulla, vt dicunt omnes cit.quando enim requiritur à iure consilium,si id non adhibeatur, nullius est momenti quod fit,vt habetur in cap.Nouit.& cap. Quarto, de his,quæ fiunt à Prælatis. Contra hoc corrolarium tenet Suar.tom.3.de relig.lib.5.cap.10.nu.7.

Verùm quidem est,quòd licet de iure communi, hæc vera sint, consuetudine tamen præscripta introductum est in Religionibus ferè omnibus, vt Nouitij non recipiantur ad professionem à Prælatis, nisi de consensu Capituli. Ita Rodriquez tom.3.qu.regul.q.17.art.7.Nauar. lib.1.consil.de constit.consil.9.numer.12. qui hoc pacto potest conciliari cum se ipso in comm.3.de regul.num. 5.sicut etiam possunt conciliari alij Doctores, quos refert,& sequitur Sanchez, de hac etiam consuetudine testificans lib. 5.in decalog.cap.4.num.65.nimirum, quod dicentes requiri ad professionem Nouitij, non solùm consensum Prælati,sed etiam Conuentus, debeant intelligi,non de iure communi, sed de consuetudine, & verè nullo iure cauetur, teneri superiorem ad expectandum consensum Conuentus.

Dico quintò, potest Generalis, aut Prouincialis ex iusta causa præcipere immediato Conuentus superiori, ne quemquam, ipso inconsulto, ad professionem admittat, adiecto decreto reddente irritam professionem aliter factam,ita Sanch. loc.cit.num.70.

Probatur primò,quia tota potestas immediati Prælati est eminèter in Prouinciali, tamquam in legitimo ipsius superiore, & tota vtriusq; potestas est eminenter in Generali,tamquam in totius Religionis capite: ergo potest in casu speciali iusta causa dictus reseruare sibi consensum illum vna cum conuentu præstandum, ei admittenti ad professionem;& subinde efficere,vt professio aliter facta sit irrita,defectu legitimi consensus admittentis.

Secundò,quia potest Prælatus ex iusta causa superiorem immediatum amouere:ergo & partem eius facultatis in casu speciali,ex iusta causa suspendere.

Tertiò. Quia Prælato iusta præcipienti subditus tenetur obedire,vt supra latè probatum est; sed immediatus superior est subditus Prouincialis,& hic Generalis; ergo tùm superior immediatus Prouinciali, tùm hic Generali tenentur obedire, quando iusta causa aliquid præcipitur illis. Quod in nostra regula est indubitatum: posse enim Prælatos id præcipere habetur cap. Val.2 num.15.

Dixi,Ex iusta causa, nam sine ea neuter obedire teneretur,& valeret professio; etiam cum decreto adiecto irritante, quæ iusta causa debet esse nota inferiori superiori. Nec sufficit superiorem Prælatum dicere, se id facere ex iusta causa,sed illam deberet assignare, vt supra diximus ex Nauar.lib.3. consil. de regul.consil.56.nu.2.& de spolijs Clericorum,§ 2.nu 7.& 8.

In nostro ordine Minim. circa receptionem Nouitiorum ad professionem, tenet Passarellus in Scholijs ex Barchinonensi,nu.12. quod non potest Prælatus sine cōsensu Capituli, nec Capitulum sine consensu Prælati recipere Nouitios ad professionem.

Quod Capitulum non possit sine consensu Prælati, Prouincialis scilicet,aut Generalis præsentis (qui duo solùm apud nos vocantur Prælati, nam Correctores locales Prælati non sunt, vt probabo latiùs alibi, & patet ex Correctorio, num.11.) Patet tùm ex iure communi, de quo diximus conclusione 2. vbi enim maior est auctoritas,cessare debet minor; tùm ex multis textibus nostrorum statutorum, vt Correctorio, num.64.105.Capitulo Tholosano,nu. 35. Val.2.num.10.Primo Bononiensi, num. 14.in quibus locis determinatur quod *Correctores locales suum exerceant officium,quatenus eis per Correctores Prouinciales permissum fuerit; & quòd nihil concludatur per Correctorem, & Capitulum locale, & quòd conclusum executioni non mandetur, nisi ex scientia,& assensu superioris Prælati.*

Dixi,Prouincialis, aut Generalis præsentis; nam si sit absens, potest Capitulum locale cum Correctore Nouitios ad professionem recipere, vt declaratur in capitulo Val.2.nu.15.

Sed pone casum, quod Corrector cum suo Capitulo locali acceptet Nouitium ad professionem, & de facto illum faciat solemniter professum, professio erit ne valida?Si Prælatus Prouincialis præsens ignoret,& non consentiat,nec ipsius nomine ad professionem talis Nouitius recipiatur.

Respondeo, Talem non esse professum, & posse à Religione expelli, quia eius professio non fuit acceptata ab habente auctoritatem recipiendi, ita Sylu. verbo Religio 3. quæst.18.d.2.Reginald.in praxi, lib.18.numero 385. Azor tomo primo instit.moral.lib.12. cap.5. qu. 7,Passarellus in Scholijs ex Barchinonensi, numero 12. Certum est autem, in nostra præsertim Religione,quod sicut ad Prælatos Prouinciales pertinet recipere Nouitios ad Religionem, ita ad eosdem pertinet eos recipere ad professionem; nec potest quidquam Corrector cum suo Capitulo locali notabile concludere, nec conclusum executioni mandare absque scientia, & consensu Prælati Prouincialis præsentis, vt dictum est.

Sed quæres, poterit ne Prælatus talem professionem factam absque illius nomine,& auctoritate, cum sciuerit, ratificare?

Respondeo, quòd non; *nam ratum habere non possum, quod meo nomine non est gestum*,vt dicitur in Regula, *Ratum* quæ est 9. de regul.iur.in 6.secus autem,si initio Prælato illius nomine professio sit facta; nam tunc eam poterit ratificare,vt dicunt Sylu.verbo Religio 3.q.16. Rosella verbo Nouitius,num.15.Sanch.5.in decalog. cap.4. num.8. Antequam autem ratificet, vota facta non censentur solemnia, sed simplicia; vnde à Prælato possunt

irri-

irritari, & nulla declarari, vt ait Sylu. loc. cit. Quod tamen absque rationabili causa non debet Prælatus facere; immò legitima causa cessante, tenetur professionem ratam habere, vt probat Passarellus loco cit. & colligitur ex nostro Correctorio, num. 16.

Sed pone casum, quòd ex odio, & malitia nolit superior Prælatus consentire, vt talis Nouitius, omnia habens requisita, ad professionem recipiatur, poterit ne tunc à solo Capitulo recipi?

Respondeo, si Congregato Capitulo de consensu Prouincialis, ipsoque præsente pro acceptando tali Nouitio ad Religionem, inter ferenda suffragia (si ferantur vocaliter) nolit illi Prouincialis suum suffragium impertire: immò verbis, & nutibus nitatur, vt neque alij illi suffragentur, quibus non obstantibus, reliqui omnes de Capitulo Nouitium ad professionem recipiant, cum *malitijs hominum non sit indulgendum*, iuxtà legem in fundo ff. de rei vendicatione, videtur, quòd deinde suo tempore poterit talis Nouitius à Correctore locali, vel de eius iussione ad professionem admitti, etiam Prouinciali renuente, sed tutius puto hoc casu, quòd poterit Nouitius agere apud Generalem, vel alterum superiorem, vt ad professionem recipiatur, vt docet Abbas in cap. cum causam de electione, num. 8. quia eo ipso, quòd ad Religionem à Capitulo legitimè congregato fuit admissus, Religio non poterit illum amplius expellere absque iusta causa, nam ex parte sua consensum tribuit, & omnis ratio dictat, vt promissa seruemus, vt dicitur cap. Antigonus de pactis.

Si verò suffragia ferantur secretò, vt fit in nostra Religione, tunc non potest esse dubium, quin talis suo tempore debeat ad professionem admitti, quia cum iam fuerit per maiorem partem suffragiorum acceptatus, nisi quid de nouo emerserit, propter quod mereatur à Religione expelli, non potest Prælatus contrà talem acceptationem ire, quia *quod semel placuit, amplius displicere non potest*, vt dicitur in Regula, *Quod semel*, quæ est 21. de regul. iuris in 6.

Quòd verò Prælatus in nostra Religione non possit absque consensu Capituli recipere Nouitios ad professionem, ita habet consuetudo; & fuit statutum in Capitulo Barchinonensi 1. nu. 12. his verbis. *Mota fuit quæstio, ad quos spectaret recipere Nouitios ad professionem; et si absque consensu Capituli localis possint Prouinciales ipsos Nouitios recipere, & fuit determinatum, quòd ipse Prouincialis, contra voluntatem Capituli localis, non possit Nouitios recipere ad professionem, quod si contrarium fecerit, à suo officio per sex menses suspendatur.*

Sed quid, si Prouincialis contra voluntatem Capituli localis Nouitium ad professionem recipiat, professio erit ne valida?

Respondeo de iure communi professio non est nulla, si Prælatus à Capitulo de tali recipiendo ad Religionem consilium postulauerit; quia, qui tenetur petere consilium, non tenetur illud sequi, vt supra dictum est: erit autem nulla, si consilium non postulauerit, vt dictum est. De consuetudine verò, quæ necessario requirit Capituli consensum est nulla; quia quando requiritur consensus ad actus validitatem, si hic non habeatur, actus redditur nullus, vt habet Glossa in c. Si pro te de rescriptis in 6. verb. Assensus, & eadem Glossa in c. Si ad Episcopum, ne sede vacante in 6. verbo cum consilio, & ita habent Sanchez lib. 5. in decalog. cap. 4. nu. 66. Mir. tom. 1. Manualis præl. q. 15. art. 2. fine. licet Rodriq. to. 3. q. regul. q. 17. art. 7. dicat, talem professionem non esse ipso iure nullam, sed talem declarandam.

In nostra autem Religione habeo aliquam difficultatem. Nam statutum illud Barchinonense, licèt prohibeat, recipi ad professionem Nouitios absque consensu Capituli, tactum tamen non irritat; vnde videtur, quod hic valere possit illa regula; *Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem* vt dicitur cap. ad Apostolicam de regul. vbi Glossa ait; quod ista Regula habet locum in his, quæ non habent perpetuam prohibitionem: quia scilicet non cauetur in prohibitione, quod si factum fuerit non valebit; quod etiam notat Innoc. in c. cum in tua de his, qui matrim. accus. possunt, & Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 17. art. 20.

Denique statutum illud Barchinonense cit. in quo determinantur personæ, ad quas pertinet recipere Nouitios ad professionem, innuit, quòd post factum tenet professio; apponit enim pœnam suspensionis ab officio per sex menses Prouincialibus, qui contra Capituli localis voluntatem Nouitium ad professionem admiserint; & quando lex apponit pœnam transgressoribus, actum gestum contra illam non est irritum, vt dicunt communiter scribentes in lege non dubium, cod. de legibus, vt notat Sanch. lib. 5. in decalog. c. 4. nu. 6. & Felinus cap. Dilecte, de exceptionibus, nu. 4. fine, & habet Azor in sum. lib. 1. cap. 17. n. 10. facit etiam quod dicunt communiter Iuristæ, & Canonistæ, quòd lex pœnalis non est extendenda vltrà verborum proprietatem. Itaq; puto, quòd in nostra Religione, si Prouincialis contrà voluntatem capituli, sumpto tamen illius consilio, aliquem Nouitium ad professionem admiserit, valida erit professio propter dicta.

At obijcies, voluntas dicit consensum, vt dicitur lege quarta, cod. de fideiussoribus, sed quando ad aliquem actum requiritur consensus alicuius, si hic non adsit, actus redditur irritus, vt diximus, ergò cum statutum Barchinonense requirat, vt Nouitij ad professionem non admittantur contra voluntatem capituli localis, vbi hec non intercesserit, videtur, quòd professio erit nulla.

Respondeo, *Illud contra voluntatem*, posse dupliciter sumi, positiuè, & negatiuè, si capitulum locale non solùm consensum non præbeat recipiendo; sed contradicat formaliter, & protestetur de nullitate, tùm si fiat professus cum sola voluntate Prælati, fortè professio erit nulla. Si autem capitulum totum, vel maior ipsius pars neget solummodò præstare consensum, sed se positiuè non opponat, puto si fiat cum voluntate Prælati, quòd erit valida professio, quia quando ad aliquem actum requiritur voluntas alicuius, non sic accipitur voluntas, vt consentire teneatur, qui voluntatem præstare debet, sed vt ne contradicat, vt dicitur lege secunda §. Voluntatem ff. solut. matrim. & lege 37. ff. eodem. Immò addo, quòd cum Capitulum, non contradicat videtur consentire, *qui enim tacet, consentire videtur*, per regulam. *Qui tacet*, quæ est 43. de reg. iur. in 6. & subsequenter approbare quòd prius reprobauerat; vel non approbauerat: Quod satis est ad conualidandum actum, in quo voluntas alicuius requiritur, vt dicitur lege 10. ff. de aqua & aqua pluuia. Itaq; quando dicitur, quòd non fiat quis professus contra voluntatem Capituli, intelligo, con tradicente capitulo, reclamante, protestante, positiuè non autem negatiuè se habente.

Sed quid si Prælatus faciat quidem Nouitium professum de voluntate Capituli, sed coacta, puta incuriendo timorem contradicentibus, vel non consentientibus incurret ne saltem pœnam illam suspensionis, in dicto capitulo Barchinonensi taxatam: si probauerint deinde, fratres iusto timore perculsos consensisse.

Respondeo, non incurret, quia voluntas coacta, voluntas est, vt dicitur cap. Meritò 15. q. 1. nam regulariter metus non excludit consensum, nec annullat actum ipso iure, nisi in ijs, quæ requiruntur liberum consensum, vt in matrimonio, electione, professione, & alijs spiritualibus rebus, confessione, eleemosyna, pœnitentia. De quibus vide Tabienam verbo Coactio, n. 6. ita Panorm. in c. cum locum de sponsalibus, & matr. n. 2. neq; in nostro casu tantus potest esse timor, qui volitate excludat.

An autem ex precibus superioris, quæ dicuntur esse mandata iuxtà Gloss. in Clem. 1. verbo Exhortamur de testibus, causetur metus cadens in costantem virum, & voluntatem excludens. Dico, quòd non, nisi sit solius tyrannicè tractare non obtemperantes suis precibus. Tab. verbò Coactio, nu. 2. Panor. cap. cum inter R. D. electione, n. 8. quod tamen vix contingere posset in Religionibus.

Sed quid de Superiore legitimè excómmunicato, & de-

H uen-

nunciato, aut notorio Clerici percussore, qui professionem admittit, aut alteri admittere committit, erit ne talis admissio irrita?

Respondeo cum Sanchez lib. 5. in decal. cap. 4. nu. 78. quòd erit valida, siuè acceptet per se, siuè committat alteri; quia recipere ad professionem, non est actus iurisdictionis, quo priuat excommunicatio, si enim esset actus iurisdictionis spiritualis, minimè esset capax illius fœmina, sed superioritatis, vt sentit Rosella verbo Nouitius, n. 21. fine quo non priuat excommunicatio.

Quid deniquè, si Prælatus esset suspensus denunciatus, valeret ne professio ab illo acceptata? Respondet Sanch. loco cit. nu. 75. quòd erit valida, quia soli actus iurisdictionis exerciti à Suspenso denunciato sunt irriti, non autem actus superioritatis, qualis est, vt dixi, recipere ad professionem.

Vel dic, si placet, in istis duobus casibus, quòd si sit excommunicatus, de breui reconciliandus, vel ad breue tempus suspensus, si commodè fieri potest, debet expectari eius absolutio; quantumuis instet Nouitius professurus; Si autem Suspensio sit ad longum tempus, perinde est, ac si esset absens, facit cap. Si ad Episcopum ne sede vacante in 6. iuncta Glossa.

§. Tertius. *De Reliquis Conditionibos Professionis expressæ, & de Professione tacita.*

SEcundum, quod requiritur ad professionem expressam, quæ est illa, quæ verbo, vel scripto publicè emittitur, iuxtà formam in vnaquaquè Religione obseruatam est, vt, qui professionem facit, expleuerit ætatis suæ annum 16. Desumitur ex Trid. sess. 25. cap. 15. de regul. vbi nota; quòd non satis est, vltimam diem decimi sexti anni esse inceptam: sed debere, eam ætatem esse cõpletam de momẽto ad momentum; & quandò annus est bissextilis, reputari duplicem diem pro vna: & ità si illa ætas compleatur anno bissextili, die 24. Februarij verbi gratia, complenda erit in die sequenti die 25. Februarij in puncto horæ respondenti diei Natiuitatis, ita Sanchez lib. 5. in decal. 4. cap. 4. num. 4. Vndè in nostra Religione, in qua ad profitendum requiruntur anni 18. quia hoc statutum nõ irritat factam professionem antè, satis erit, si compleuerint, qui professionem sunt facturi, annum 16. argum. Capitis ad Apostolicam de regularibus, & probat benè Nauar. lib. 3. consil. de regul. consil. 24. nu. 2. & Sanchez loco cit. n. 6. Rodriquez tom. 3 q. regul. q. 17. art. 20.

Tertium, quod requiritur ad professionem expressam, est, vt qui facit professionem, absoluerit annum integrũ probationis, Habetur in Trid. loc. cit. vbi noto, quòd huic anno non est addenda vna dies, nisi in anno bissextili, qui cum excedat alios annos in vna die, de illius integritate est vna dies, & debet esse completus de momento ad momentum; & etiam requiritur vt sit continuus, vt Nauar. loco cit. consil 17. n. 2. Sanchez lib. 5. in decal. cap. 3. n. 31. & cap. 4. n. 9. Henriquez in sum. lib. 13. cap. 40. num. 2.

Circa professionem tacitam, multis, modis poterat fieri antè Concilium Trid. de quibus potest videri Azor lib. 12. instit. moral. c. 4. q. 3. Reginald. lib. 18. praxis, n. 386. Sanchez 5. in decalog. cap. 3. n. 13. Nunc autem post Cõcilium, Si quis per annum integrum gestet habitum professorum, & Nouitiorum communẽ, susceptum auctoritate superioris, cuius est ad professionem; & Religionẽ admittere, & expleuerit annũ 16. sciens & volẽs animo in Religione perpetuò permanendi & vota seruandi, censendus est tacitè professus, ita Reginaldus loco cit. versu potest vero, & Sanchez, etiam cit. à n. 14.

Quando autem habitus Nouitiorum, & professorũ est distinctus, vt in nostra Religione, in qua distinguitur in forma Caputij, cinguli, & tonsuræ, quamuis quis talẽ habitum portet, etiam ad viginti annos, nũquàm inducitur professio tacita, vt benè probat Glossa in Clem. Eos, qui de regul. quæ varios modos habitum gestandi, cõmunẽ, vel distinctũ, latenter, vel patenter distinguit. Notat etiã Passarellus in Ceremonijs Minim. ad propositũ professionis, n. 5. pag. mihi 61. secùs autem esset, si elapso anno, non portaret ampliùs Caputiũ, cingulum, & Tõsuram Nouitiorum, sed professorum, quia tunc efficeretur tacitè professus, si cæteras haberet conditiones dictas & talẽ habitum professorum portaret, saltem per tres dies, vt notat Passarellus loc. cit. vndè taliter professus potest compelli manere in Religione, eumquè Religio, quam sic professus est, retinere tenetur, vt Reginaldus loco cit.

Dixi, sciens, & volens, quia qui post professionem etiã expressam, inualidè, siuè nulliter factam, illius nullitatem ignorans in Monasterio perseuerat, non censetur satis illã ratificare, eò quia se actibus solis professis conuenientibus immisceat. ita Caiet. 2. 2. q. 189. art. 5. §. 1. Nauar. lib. 3. cõsil. de regul. consil. 17. n. 3. & consil. 24. à n. 3. Azor. lib. 12. instit. moral. capite quarto, quæst. 7.

CAP. XXVII.

Vtrum Subditus Regularis, ita suis exigentibus delictis possit per Prælatos ad Triremes damnari.

VIderi potest pro hic dicendis Diaz in sua practica Crim. cap. 146. vbi Salzedo, Nauar. com. m. 3. de regul. num. 52. & lib. 5. consil. de hæreticis, consil. 1. Graff. lib. 3. consil. regul. consil. 4. difficul. 2. num. 6. & consil. 6. n. 8. tom. 2. & prima parte, decis. lib. 3, cap. 5. n. 82. Zerola in praxi, par. 2. verbo Excommunicatio, n. 19. & ibi verbo Triremes, Iul. Clar. in sua practic. crim. lib. 5. § finali, n. 7. quæst. 67. vbi Baiardus n. 15. Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 25. art. 1. & 2. & in sum. de ord. iudiciali, cap. 12. conclus. & n. 13. circa finem, & cap. vlt. conclus. 4. Miranda tom. 1. Manualis præl. q. 52. art. 8. Victorinus Mansus de modo proced. in causis regul. cap. 19. n. 4. Franciscus Pegna in 3. par. directorij inquisit. com. 46. pag. mihi 518. Viualdus in suo Candelabro, tract. de depos. & degradu, n. 38. pag. mihi 83. Azor. tom. 1. instit. moral, lib. 12. cap. 16. q. 12. Sanchez 6. in decalogum, c. 8. num. 16. & cap. 9. num. 58. Spatharius de modo corrigendi regul. tract. 10. parte 3. cap. 17. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 10. à nu. 3. Riccius 4. par. praxis decis. 169.

Dico primò, licèt pœna triremium sit noua, quò ad hoc vt ea plectantur Domino Deo dicati Regulares; & à iure communi exorbitans. Per consuetudinem tamen, & priuilegia particularia, possunt Prælati Regulares ad tempus, vel in perpetuum suos subditos ad eas condemnare. Si delicta eorum eò deuenerint, vt aliter castigari non possint. Hæc conclusio habet quatuor partes, & per omnes probanda est.

Prima pars, quòd scilicet sit pœna noua, patet quia ea nunquàm vsi sunt antiqui patres, nec Religionum institutores, Benedictus, Basilius, Augustinus, vterq; Franciscus in suis regulis de illa meminerunt, eo dumtaxat contenti, vt scelesti, & incorrigibiles ab eorum societate explodetentur: vel carceribus manciparentur, ita Nauar. comm. 3. de regul. n. 52.

Secunda pars, quòd scilicet hæc pœna sit exorbitans à iure communi. Probatur ex cap. Vniuersitatis de sent. excommunic. vbi excommunicantur Prælati mandantes verberari Clericos, seù Religiosos per sæculares, in quam excõmunicationem incurrunt etiam sæculares verberantes. Sed qui damnant regulares ad triremes, eos subijciunt quotidianis, ne dicam momentaneis, verberibus.

Tertia pars, quòd scilicet possint per consuetudinem, & priuilegia, probatur primò, quia consuetudo, ita obtinuit, & quotidie videmus, Religiosos damnari à suis Prelatis ad triremes, de qua consuetudine testantur citati Doctores.

Secundò. Probatur ex priuil. Pij V. concesso Priori Generali Ordinis Sancti Hieronymi in Hyspania, vt refert Rodriquez tom. 2. quæst. regul. quæst. 25. art. 1. quo

datur

datur facultas dicti Priori vt possit fratres de consilio deputatorum delinquentes ad triremes damnare perpetuo, vel ad tempus: eoquè gaudent omnes Religiones communicationem habentes, vt ait idem Rodriquez tom.1.quæst. regul. quæst.30. art.16. atque ita Generales aliorum ordinum possunt de consilio illorum, quibuscûque decernunt grauiora Religionis negotia, suos fratres ad triremes damnare, quod tamen per hoc priuilegium non possunt Prouinciales, nisi de commissione Generalis, quia priuilegium hanc facultatem priori solùm Generali concedit, vel cui ipse commiserit.

Tertiò. Contrà Clericos ter blasphemantes Christum, & B. Virginem à dicto Pio V. constituta est pœna triremium, Anno Domini 1566. die prima Aprilis per eius constitut. quæ incipit cùm primum, §. 10. quam refert Cherub. in suo bull. tom.2. in Pio V. constit. eius 5. pag. mihi 179.

Quartò. Probatur ex alio priuilegio concesso nobis Minim. (de quo neminem vidi mentionem facientem) à Clemente VII. Anno Domini 1529. die 19. Augusti, ad instantiam Patris fratris Desiderij de Mota tunc temporis nostri ordinis Generalis, & est insertum in nostris constitutionibus post regul. pag.18. tenoris sequentis.

Exponi nobis, & infrà. *Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, tibi, & pro tempore existenti Generali, ac zeloso, nec non alijs, superioribus dicti ordinis, omnes, & singulos dicti Ordinis fratres, quos in quibusuis Ciuitatibus, & locis, tam sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quàm quorumuis Regum, Ducum, & aliorum Principum ditioni subiectis, inhonestè, & preter regularium institutorum, eorundem obseruantiam viuentes, & scandalum generantes, & incorrigibiles repereritis, ac vobis de eorum prauato viuendi modo, per vos, vel testes fide dignos constiterit, corporaliter capiendi, seù capi, eosquè iuxta criminum, & delictorum per eos perpetratorum qualitates, ad triremes perpetuò, vel ad tempus, absquè aliqua Iudicum Ecclesiasticorum, vel sæcularium super eisdem criminibus, & delictis, cognitione, vel sententia prolatione, detrudendi, & condemnandi, seù detrudi, & condemnari faciendi, sinè conscientiæ scrupulo, omni tamen malitia, & specie vindictæ ex parte vestra, & vobis in hoc assistentiū cessantibus, plenam, & liberam auctoritate Apostolica, tenore præsentium licentiam, & facultatem concedimus. Mandantes triremium earūdem Capitaneis in virtute sanctæ obedientiæ, vt eosdem fratres, quos iuxtà conscientiam vestram, & de vobis assistentium consensu, huiusmodi pœna dignos iudicaueritis, eis pro tempore consignatos vsque delictorum suorum pœnitentiam facturos, recipiant, & retineant.*

Circà quam constitutionem noto primò quòd hoc priuilegio gaudent ceteræ Religiones communicationem habentes; atque ità, tùm Generales, tùm Prouinciales de consensu sibi assistentium possunt fratres delinquentes ad triremes damnare; Non puto tamen, quòd hanc auctoritatem habeat Pater Zelosus, licet dicatur in Bulla, Tibi, & Patri Zeloso; nàm Pater Zelosus in nostra Religione est tantummodò procurator Generalis, nullam habens auctoritatem iudiciariam, nec iurisdictionem, licèt aliquam preeminentiam, vt patet ex Capitulo Paulæ, n.24. Ideò quandò illi concedit Pontifex auctoritatem damnandi ad triremes, debet intelligi, quandò zelosatui est annexa auctoritas Vicarij Generalis, prout ordinariè est in absentia Reuerendissimi ab vrbe; Non enim censendus est Pontifex voluisse illi tantam facultatem tribuere contra Regulam, & Regularia statuta. Et ratio est, quia in suis constitutionibus non intendit Papa derogare statutis particularium locorum, nisi expressè deroget, vt supra dixi, cap. 21. conclus. 6. versu dixi modo, neque per illa verba. *Alijs superioribus dicti Ordinis*, possunt intelligi Correctores locales, qui in nostro Ordine ad summum habent auctoritatem formandi processus in rebus grauibus, non autem decidendi, nequè sententiandi absquè auctoritate Prælati, vt dicam alibi. Remanet ergo solùm præfata potestas penes Generalem, & eius Vicarios, & penes Prouinciales; & sic fuit declaratum in cap. Val. 4. numero 61. & quo ad Prouinciales cū limitatione, vt priùs Generalē cōsulant.

Noto secundò, quod hoc possunt facere dicti Prælati absquè *conscientiæ scrupulo, & iuxtà conscientiam suam*, cuius verbi repetitio in Canone, vel lege grande mysterium continet, vt optimè tradunt Glossa in Clem. prima, verbo Diæcesanis de iur. patron. & Sanchez 6. in decalog. cap.8. num.10. Mysterium ergo est ad innuendum, quàm maturè debeant Prælati procedere in tali condemnatione.

Noto tertiò, quod debent hoc facere Prælati absquè passione iræ, vel vindictæ, sed solo zelo iustitiæ, & boni communis, quod si aliter, videtur annuere Pontifex, quod incurrent excommunicationem capitis Vniuersitatis de sent. excommun. quia vapulandum præbent Religiosum sæcularibus, quod vetatur illo cap.

Noto quartò, quod debent hoc facere Prælati, non de consilio tantùm collegarum, sed de consensu. An autem assistentes, si specie vindictæ damnant aliquem ad triremes, dictam excommunicationem incurrant, puto quod sic; quia quando collegæ debent præstare assensum in aliquo negotio, ita vt negotium illud, nisi talem assensum præstent, expediri non possit, concurrunt tamquàm participes officij, & ideo videtur, quod debeant participare in illa excommunicatione cap. Vniuersitatis, quia & ipsi pro parte sua Religiosum sæcularibus, præbent verberandum. Addo, quod Consilium, & fauorem dantes, incurrunt in excommunicationem capitis. Si quis suadente, vt dicunt omnes, Saytus lib.3. de censuris, cap.26. Suar. tom.5. in 3. partem, disp. 22. sect. 1. num. 55.

Noto quintò, quod Capitanei triremium, non recipientes dictos Religiosos ad suas triremes damnatos, legitima causa cessante, & receptos inscijs Superioribus ipsorum Religiosorum damnatorum, vel contradicentibus, dimittentes, peccant omninò mortaliter.

Quarta Pars conclusionis, quod scilicet hæc pœna non debeat irrogari, nisi quando aliter Regularis castigari non potest; probatur, quia hæc pœna est omnium terribilissima. Vndè eam meritò deplorat Diaz in sua pract. cap.146. nu.3. Qui nec approbat dari Sacerdotibus Dei, quibus maior dignitas collata est, quàm Angelis, quantumcumque facinorosis, quia ibi est maxima omnium sceleratorum hominum copia, maximus squalor, maximus omnium ærumnarum, ac immunditiarum aceruus: & putat tolerabilius quouis mortis genere (momentaneo tamen) vitam finire, quàm longo vitæ interuallo cum tot facinorosis hominibus, ac etiam infidelibus, sæpius tali quotidiana pena torqueri.

Quod non minoribus, & efficacioribus verbis & sententijs deplorat Viualdus tract. de depos. & degrad. sub nu.38. pag.84. vbi ad longum deplorata miseria talium damnatorum, in hæc concludit. *Vellem equidem, vt si aliquis mihi notus, vel coniunctus ad triremes esset condemnandus, vt morte potiùs puniretur quacunque subita naturali quā illa ciuili: In morte enim naturali per ministros iustitia data, multa reperiuntur commoda, videlicèt confessio, sacratissima communio, indulgentiarum acquisitio, piorum hominum confortatio, fidelium orationes, ac deniquè in ictu oculi de hoc mundo in cœlum, vt piè creditur, euolatio. In triremibus è contra miserrimus quisque reus quotidie moritur, & numquā finitur; Infinita ferè addit peccata, quæ posteà vix deserit. Quotidie flagellatur, & sæpe sinè culpa: Habitat cum Turcis, & Infidelibus, latronibus alijsque pessimis hominibus: Non satiatur pane, & aqua; semper pluuijs, ventis, insanisque expositus procellis: ac, vt alia taceam, deniquè catena ligatus, pedibusque suspensus, fracta, submersaque triremi, inter vndas absquè sacramentis, aliaque consolatione desperatus perit, atquè tamquàm lapis in infernum descendit.*

Quibus omnibus, miseriam loci illius deplorantes, symbolum nostrum adijciamus, & nos; Schola sunt triremes omnium peccatorum, scelerum, vitiorum, facinorum, criminum, quantumuis nefandorum, & enormium, vbi prima Cathedratica Venus, cui adstant sodomitarum turbæ, ganeonum Conuentus, scortorum, & pathicorum multitudines, ociosorum phalanges, latronum cohortes, ludentium Myriades, ebriorum, & comedonum,

exercitus. Secundus Cathedraticus (in præiudicio in assignatione locorum alijs) Zoroaster, cuius sunt auditores venefici, incantatores, strigones, iudiciarij, negromantes: Tertius Cathedraticus est Pater mendacij Diabolus, cuius auditores sunt blasphemi, mendaces, murmuratores, calumniatores, falsi testes, periurij, maledici, zizaniarum seminatores, animarum negotiatores. Et verè *edaces scelerum triremes.* Vnde iure merito possunt appellari. *Terra tenebrosa, & operta mortis caligine, terra miseria, & tenebrarum, vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Vt loquendo de Inferno ait Iob c. 10. Quarè, & locum illum appello infernum temporalem; nàm si *in Inferno*, vt ait Greg. in diuersis locis suorum operum, præsertim, 9. moralium, c. 38. 39. & 4. dialog. c. 36. *Erit immortalis vermis, fœtor intolerabilis, horrido visio Dæmonum, confusio peccatorum, desperatio omnium bonorum, Mors sinè morte, defectus sinè defectu.* Hic adest semper vermis immortalis propriæ conscientiæ, qui dicitur synderis, semper accusans, & improperans vinctum illum: quæ est grauissima pena. Vndè Ambr. lib. 3. officiorum, c. 4. *Quæ autem, ait, pœna grauior, quàm interioris vulnus cõscientiæ? quod seuerius iudicium, quàm domesticum, quo vnusquisque sibi reus est?* & alibi idem Ambr. *Nihil agit sapiens, nisi quod honestum sit, nisi quòd cum sinceritate sinè fraude sit. Neque quidquam facit in quo se crimine quoque obliget etiamsi latere possit, sibi enim est reus priusquam cæteris. nec tàm pudenda apud eum publicatio flagitij, quàm conscientia est.* & Socrates ad Dæmonia cum ait, *si quid vnquã turpe admiseris, ne speraris fore clàm, nàm vt alios id celes, at sibi ipse eris conscius*, & tandem ad id facit Iuuenalis carmen Satyra 13.

Nocte, diequè tuum gestas in pectore testem.

Fœtor intolerabilis, & talis, qualis, nisi ab illi Cloacæ assuetis sustineri potest, si non, dicat rerum magistra experientia; Horrida visio hominum indæmoniatorum, omnibus vitijs affluentium, & dæmonibus etiam peiorum: Confusio peccatorum, nihil proprius, chaos omnium confusionum: Desperatio omnium bonorum: quid ampliùs? Mors sinè morte, quæ semper incipit, & numquàm deficit: Moriuntur quotidie, & semper viuunt, feriuntur flagellis, & verberibus absque pietate, & discretione præ manibus Turcarum, & infidelium, inde aceto, & sale medicantur, semper deficiunt, & numquàm deficiunt. Teterrima itaquè pena, incautè, & pro quocumque delicto non infligenda, sed pro eo solum, & non vno, sed pluribus, propter quæ fit quis morte turpissima dignus.

Sed quoniam, vt ait Iulius Clarus in sua practica Crimin. libro 5. quæst. 67. §. finali, num. 7. ita creuit plurimorum regularium libido, & impudentia, vt non possint ordinarijs carcerem penis coerceri, quia vel aufugiunt, vel non timent, necessaria fuit Cloaca ista ad Religiones expurgandas, & purificandas. Nequè sat est aliquandò à Religione electio, Homicidæ enim, Latrones, & Drauci, si à Religione eijciantur, meritas absquè dubio non luent penas. Fateor tamen, quòd meliùs esset, tùm pro Religionibus, tùm pro istis scelestis, qui propter facinora perpetrata fiunt digni, vt ad triremes eijciantur, eos ad perpetuos, & duros carceres compedibus, disciplinis, & medià torquendos, condemnare; sic enim de illorum salute, & correctione posset sperari, quod etiam notat Rodriquez de ord. iudic. cap. vlt. conclus. & num. 4.

Dico secundo, si quandoquè esset Religiosus ad triremes damnandus, deberet cõdemnari, vel in perpetuum, vel si tantam non mereretur pœnam, vt finito tempore, habitu remaneret spoliatus, ita vt ad Religionem ampliùs non rediret, est opinio Rodriquez tom. 2. quæst. regul. quæst. 25. art. 2.

Probatur primò, nam ad mala pronus, cum peruersis degens, pessimus efficitur. Nec enim incorruptus manere potest, qui corruptis sociatur, cap. Quisquis 23. qu. 4. Vndè Ecclesiastici 13. dicitur; *Qui communicat superbo induet superbiam.* Et vicinitas consideratione arguat vitiorum distinct. 44. §. 1. & tantùm abest, vt possit sperari emenda de istis, quin potiùs rationabiliter credi possit, ipsos euasuros peiores; vndè infecta illa ouis, quæ scelerum magistra erit facta, ad inficiendas in Religione alias oues sanas, admitti non debet.

Secundò. Probatur ex eo, quod dicit Apuleius apologia 2. *Peccatum semel, vt bonus quisquè, posteà follu[?] caret, ità qui ingenio malo est* (vt sunt isti) *confidentiùs integrat, ac iam de cætero, quò sæpiùs delinquit; Pudor enim veluti vestis quantò obsoletior est, tantò incuriosiùs habetur.*

Tertiò. Quia indecentissimum est, Galeotas istos tàm infami punitionis genere punitos, iterum Religiosorum sancto, & honesto habitu reindui, & denique.

Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt, vt cecinit Oratius lib. 1. epist.

Dico tertiò. Ad triremes damnandus esset priùs actualiter degradandus. Franciscus Pegna in 3. parte direct. inquis. comm. 46. versu de eo verò, pag. 518. Salzedo ad practicam Diaz, cap. 146. versu. Sed vtrùm.

Probatur, quia perpetuis carceribus immurandus per definitionem Vrbani IV. quam refert Pegna loco citato versu. Et consequenter. Salzedo ad Pract. Diaz, cap. 116. versu debet, est degradandus, ergò ad triremes perpetuò damnandus; quia cum par sit vbiquè, & penitus similis ratio, idem erit statuendum, lege illud, ff. ad legem Aquiliam. Aduertunt tamen Pegna, & Salzedo loc. citat. In conclusione, quòd quia cum istis solet aliquandò dispensari. Ideò non solet Clericus, seù Regularis ad istas pœnas damnatus, actualiter, sed verbaliter tantùm degradari. Quæ autem sit degradatio actualis, quæ verbalis, vide apud Sylu. verbo Degradatio, num. 1. Sebastianum Medicem in sum. peccatorum, cap. 22. Suarez tom. 5. in 3. partem de censuris, disp. 30. sect. 2. à num. 6. Ambrosinum de immun. Ecclesiæ cap. 17. num. 35. 36. & caput degradatio de pœnis in 6.

Dico quartò, Ministri triremium verberantes Religiosos ad eas damnatos, non incurrunt in excommunicationem, Nauarr. comm. 3. de regul. num. 52. Mir. tomo 1. Manualis, qu. 52. art. 8. Freita addit ad Cuncha qu. 24. num. 45. Molina tom. 4. de Iust. tract. 3. disp. 51. nu. 5. col. 2. & tom. 6. tract. 5. disput. 7. num. 4. Aldrete de Religiosa disciplina lib. 2 cap. 27. num. 16. ex Freita loco cit. qui id etiam putat à Summi Pontificis commissione in consequentiam necessariam pendere.

Probatur, nàm si sit actualiter degradatus, iam perdidit priuilegium Clericale, per cap. degradatio in fine, de penis in 6. & probat cum alijs multis Viualdus tract. de depos. & degrad. qu. 38. pag. 84. Si autem sit tantùm verbaliter degradatus, licèt si priuilegium non perdat, vt Glossa d. cap. Degradatio, & Sylu. verbo degradatio, nu. 8. qu. 6. cum communi; tamen per consuetudinem in contrarium videntur excusari à culpa, & à pena, si modum non excedant: vel non verberent ex odio, & malignitate. Quia cum lex de non verberando Clerico, non sit naturalis, nec diuina, sed humana, tolli potest per consuetudinem, vt habet Nauar. loc. cit. & Suarez tom. 5. in 3. partem, disput. 22. sect. 1. num. 44. Panorm. in cap. vt famæ de senten. excommun. num. 8. licet dicat hanc consuetudinem esse malam. Videatur quid dicat Zerola circa hoc, secunda parte suæ praxis, verbo Excommunicatio, §. 19.

Sed quid? si quis absolutum à pena triremium, eò quia tempus suæ condemnationis compleuit, sed nondùm illis egressum, nec habitu regulari nondùm indutum percutiat?

Respondeo, erit excommunicatus, quia, peracta penitentia, ille non est ampliùs triremium legibus subditus, sed est Religiosus sub obedientia sui Prælati.

Dico quintò, damnatus ad triremes tenetur ad officiũ diuinum, si erat choro destinatus: etiamsi in sacris non sit, modò tamen commodè possit id facere, ita Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 17. num. 9. Alphonsus Viuald. loco cit. num. 40. qui addit, quod si commodè non potest officium recitare, tenetur ad aliquas preces, verbi gratia, Pater noster, Aue Maria loco officij.

Probatur, quia non absolutus per damnationem ad

tri-

triremes a statu regulari; ergò tenetur ad omnia ea, iuxta possibilitatem suam, quæ de statu illo sunt, vel essentialia, vel de præscripta consuetudine.

Dico sextò, Religiosus damnatus ad triremes perpetuò, vel ad tempus non potest ab eis tuta conscientia fugere, Sanchez lib.6. in decalog. cap.8. nu.16. & alij multi, quos citat. licèt Bannes etiam ab ipso citatus 2.2. qu. 69. artic.4. post 5. conclus. contrarium teneat; quod est valdè probabile propter illius pœnæ duritiam, & ignominiam, modò rectè superiorem adeat.

Probatur nihilominùs conclusio, quia per votum obedientiæ se ita libertate priuauit, vt non sit ei licitum ad beneplacitum vagari: sed tenetur permanere, & stare, vbi iussi illi præceperit Prælatus.

Dico septimò, Si Religiosus ad triremes damnatus aliquid quærit, ait Graff. 1. part. dec. lib.3 cap.5. numer. 82. quod quærit Episcopo, cui sunt subiectæ triremes, sed puto distinguendum, nàm vel est damnatus perpetuò, vel ad tempus: si perpetuò, cum sit seruus, & mancipium exauctoratus, & degradatus, quærit illi, cui quærunt serui, & mancipia: si verò ad tempus, & eo transacto ad suam, vel alienam Religionem non reuertitur, sed remanet in habitu Clericali, vel Laicali, tùm etiam distinguo, vel est ità damnatus ad triremes, vt finito tempore, sit habitu spoliatus; & tùm quærit illi, cui quærunt electi: vel non est habitu priuatus, & tùm ad Religionem tenetur redire, & secum omnia acquisita deferre; si negligat redire, & remanet in sæculo, quærit illi, cui quærunt Apostatæ.

Dico octauò, ad triremes damnatus ad tempus, si eo finito ad Religionem reuertatur, non amittit Genituram Sylu. verbo Religio 3. qu.19. versu secundo inducitur. Panorm. in cap. ex rescripto de iure iur. num.5. Nau. com. 4. de regul. num.74. versu aduertendum 3. aduerte, quod ad triremes damnatus, si confugiat ad Ecclesiam gaudet immunitate, Giurba in consil. crim. consil.30. nu.21. Diana tract.1. de Immun. Ecclesiæ resolut. 40. qui ait id esse etiam verum de Bonauolijs, & sic in praxi fuisse sæpius declaratum. Ità Passarellus in Scholijs ex Genuensi, nu. 21. & probatur, quia in Monasterio dicitur esse Monachus, qui manet in quocumque loco de superioris mandato.

Dico vltimò, damnatus ad triremes, per Iudicis legitimam sententiam est infamis infamia iuris: quæ à summistis, verbo infamia dicitur, quandò quis legitimè conuictus de aliquo enormi crimine, fuit legitimè condemnatus, & per consequens est irregularis, vt notat Glossa in Regula infamibus, quæ est 87. de regul. iur. in 6. & Rodriquez tom.1. quæst. regul. qu. 24. art.6. & Tolet. in sum. lib.1. cap.62. num.1. fine, vndè sequitur, quòd si sit Sacerdos, seù ordinatus in aliquo ordine sacro, non possit exercere ordinem, quem habet, nec promoueri ad quem non habet absquè dispensatione, vt Toletus loco citat. & alij communiter; Repellitur etiam ab accusatione, & testificatione, & omnibus alijs actibus prohibitis infamibus, Savrus lib.7. de centuris, cap.11. num.6.

Sed quæres, quis poterit cum isto dispensare, vt celebret in ordine suscepto, & ad altiores promoueatur.

Respondent omnes Doctores communiter, quòd super irregularitate prouenientе ex infamia iuris, solus Papa potest dispensare. Nauar. in summ. cap.27. num.204. versu decimoseptimo, Sayrus lib.7. de centuris, capit.11. num.15. Toletus in summ. lib.1. cap.62. num.5. In specie autem, quòd Prælati Religionum non possint dispensare super irregularitate prouenientе ex infamia iuris, docent Rodriq. tom.1. q. regul. q.24. art.6. & Mir. tom.2. Manualis, qu.8. art.5.

Si obijcias id, quod diximus supra, Prælatos Regulares posse per sua priuilegia dispensare cum suis subditis in omnibus irregularitatibus, excepta Bigamia, mutilatione membrorum, & homicidio voluntario.

Respondent prædicti Rodriq. & Miranda, quod licèt ità sit, tamen sicut adhuc censentur reseruatæ Pòtifici irregularitates prouenientes ex aliquo corporis vitio, & defectu, propter scandalum, quod fidelibus, inde prouenire potest, ita cum istis infamibus solus Papa potest dispensare propter scandalum, quòd exindè generari potest, videndo ipsos celebrare.

Quòd licèt habeat aliquam probabilitatem, tamen non puto omninò verum; non enim solido innititur fundamento. Nàm si dicatur, quòd non possunt Prælati Regulares dispensare cum istis, qui ad triremes fuerunt damnati propter scandalum, quod potest generari in populo, videntes eos celebrare, quia hoc dicit quandam deformitatem, idem poterit etiam dici de Papa; nàm idem scandalum generabitur, postquam fuerit cum illis dispensatum per Papam, quia eamdem deformitatem habebit: quòd tamen nullus dicet. Addo, hoc esse ita in his temporibus ordinarium, vt Ecclesiastici ad triremes damnentur, & quòd deinde egressi celebrent, vt nullam, aut saltem paruam hoc in populo generet admirationem, putant enim, cum illis fuisse dispensatum ab habente auctoritatem. Itaque, nisi aliud obsit, puto, quòd Prælati Religionum per sua priuilegia, quæ latè sunt interpretanda, iuxtà Regulam *Odia restringi*, quæ est 15. regul. iur. in 6. possint dispensare cum infamia iuris notatis, & per consequens cum ijs, qui propter delicta fuerunt ad triremes damnati, & ita obseruatur in praxi, vt audio, quod etiam dicit Naldus in sum. verbo Infamia, num.1. versu hic autem addendum.

CAP. XXVIII.

Quomodo subditi teneantur suos Prælatos honorare.

PRO hic dicendis videri potest D. Tho. 2.2. q.63. art.3. & q.103. art.2. & quodlib.8. art.7. & in 3. dist.9. quæst.2. art.3. Aristoteles primo Ethycorum, cap.12. & lib.4. cap.3. Plato lib.34. de legibus, dialogo 11. Val. tom.3. disp.5. q.7. par.3. Tab. Angelus, Sylu. Armilla verbo Honor. Peraldus in summ. vir. & vit. tom.1. tract.5. de iust. par.6. c.1. & 2. Thomas Kempis de fideli dispensatore, §.24. & cap.4. de discipl. claustral. Iacobus Aluarez de vita religiose instituenda, lib.6. cap.9. & de vita spirit. tom.2. lib.3. p.5. sect.6. à cap.9. Antoninus 4. p. tit.5. c.10. §.1. Nau. cap. inter verba, conclus. 4. à nu.4. & concl.5. à nu.63. & de finibus humanorum actuum, à nu.47. & in summ. cap.18. à num.17. & cap.23. nu.9. Sayrus in claui regia, lib.11. cap.8. Aragon. 2.2. quæst.63. art.3.

Noto primò, quòd quinque sunt honoraria bona, Reuerentia, Laus, Honor, Fama, & gloria humana, *Reuerentia*, vt eam definit Thomas Valdensis in lib. de sacramentalibus, cap.118. art.6. *Est animi reputatio, qua quis bonitatem alterius magni facit*, & vt dicit Sanctus Thomas 2.2. q.103. art.1. ad primum. *Est primum motiuum ad honorandum, in quantum scilicet aliquis ex Reuerentia, quam habet ad aliquem, eum honorat; est etiam honoris finis, in quantum scilicet aliquis ad hoc honoratur, vt in reuerentia habetur ab alijs.*

Laus est oratio magnitudinem virtutis ostendens, vt eam definit Arist. 1. Rethoric. cap.9. versu finem, & 3. Rethoric. cap. 16. in principio, & versatur circa vniuersalia, ad differentiam Encomij, quod versatur circa singularia, & Prædicationis, quæ circa finem, vt idem Arist. 2. moral. Eudemiorum, cap.1. fine. Differt autem ab honore dupliciter, primò, quia laus consistit in solis signis verborum; Honor autem in quibuscumque exterioribus signis. Secundò, quia per exhibitionem honoris testimonium reddimus de excellentia bonitatis alicuius absolutè, sed per laudem testificamur de bonitate alicuius in ordine ad finem, vt quandò laudamus aliquem operantem benè propter finem, vt D. Thom. 2.2. qu.103. art.1. ad tertium Antoninus 4. part. tit.5. §.1.

Honor est exhibitio Reuerentiæ in testimonium alicuius excellentiæ, quæ in honorato reperitur. Ita D. Thom. p.2. q.2. art.2. corpore, & 2.2. q.25. art.1. ad secundum, vbi assignat differentiam inter amorem, & honorē, quòd ille respiciat bonū in cōmuni, hic proprium boni honorati.

Fama, vt iam diximus cap. 25. §. 1. conclus. 7. *Est illesæ dignitatis status, vita & moribus comprobatus, & in nullo diminutus*. Et est non solùm de ijs, quæ virtutem respiciunt, sed etiam de ijs, quæ ingenium, fortunam, &c. sicut etiam de ijsdem est laus, vt dicit Nau. cap. inter verba, conclus. 4. num. 4. & de finibus humanorum actuum, nu. 48. quia moribus vitiosus, si habeat aliquam ingenij excellentiam, & est laude dignus, & fama.

Gloria denique est clara cum laude notitia, vt ex Ambrosio in cap. 1. ad Romanos eam definit D. Thom. 1. 2. q. 2. art. 2. & 2. 2. q. 103. art. 1. ad tertium, vbi nota, quòd verbum illud (Laude) non ita strictè sumitur, vt suprà dictum est; fieri enim potest, vt alicui contingat gloria absque laude verborum per honorem facti, vt Mardocheo Ester. 6. Quod benè notat Nauarrus de finibus humanorum actuum, num. 49. Notandum est etiam, quòd gloria non est honor, sed honoris effectus, & laudis, vt D. Thom. 2. 2. q. 103. art. 1. ad tertium, & q. 132. art. 2. corpore; Ex hoc enim quòd aliquis honoratur, redditur clarus in oculis aliorum, vt idem D. Tho. 2. 2. q. 145. art. 2. ad secundum, & q. 103. art. 1. ad tertium.

Adde ex Valdensi loco citat. quòd hęc quatuor. Revereri, Honorare, Laudare, & Glorificare, ita se habent, vt posteriùs priori semper aliquid adijciat; *Revereri, enim, est animo magnificare, Honorare Id aliquo signo exteriori significare: Laudare, id verbis facere, Glorificare autem, Longè, latèque id expandere*. Tandem hic aduerte, *quòd honor magis est in honorante, quàm in honorato*, vt refertur ex Arist. 1. ethyc. & Chrysost. hom. 25. Epistola ad Hebræos, ait, *Honorans alios se ipsum honorat*.

Noto secundò ex Aristot. 4. ethyc. c. 3. Antè medium, & D. Thom. 1. 2. q. 2. art. 2. ad primum, & 2. 2. q. 103. art. 1. ad secundum, *quod virtuti in hac vita non potest sufficiens præmium assignari*. Cum autem nihil in rebus humanis, & corporalibus maius honore possit inueniri, in quantùm scilicet ipsæ corporales res sunt signa demonstratiua excellentis virtutis; Ideo dicitur honor esse præmium cuiuscumque virtutis.

Noto tertio, quòd *honor propriè soli virtuti debetur*, vt Aristot. 4. ethyc. cit. & D. Thom. 2. 2. qu. 63. art. 3. corpore, & q. 144. art. 2. ad secundum. Potest tamen aliquando aliquis honorari, non solùm propter virtutem propriam, sed etiam propter virtutem alteriùs; sicut Principes, & Prælati honorantur, etiam si sint mali, in quantum gerunt personam Dei, & communitatis; Senes honorandi sunt propter signum virtutis, quod est senectus, licet hoc signum quandoque deficiat, vnde dicitur Sap. 4. *Senectus venerabilis non diuturna, neque annorum numero computata, cani autem sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata*. Parentes etiam, & Domini sunt honorandi propter participationem diuinæ bonitatis, qui est omnium Pater, & Dominus. Diuites etiam honorandi, quia maiorem locum in communitatibus obtinent, ita D. Thom. 2. 2. q. 63. art. 3.

Dico primò Prælatis Religiosorum debetur honor, & Reuerentia, ita D. Thom. 2. 2. q. 102. art 2. ad tertium & q. 103. art. 2. corpore, & in 3. d. 9. q. 2. art. 3. Nauar. cap. inter verba, conclus. 5. nu. 63. Antoninus 4. p. tit. 5. c. 10. §. 2. Aluarez de vita religiosè instit. lib. 6. cap. 9. Tab. verbo Honor, num. 1.

Probatur primò, ex Apostolo ad Rom. 13. *Cui honorem, honorem*; habita Relatione ad potestatem, de qua initio dixerat, *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*. 1. ad Timoth. 5. *Qui benè præsunt Presbyteri, duplici honore sunt digni*. Quòd declarans Glossa ait, *Non solum sublimi honore, sed terreno*. Et ad Rom. 12. *Honore inuicem præuenientes*, Quod exponens ad Philip. 2. ait, *Superiores inuicem arbitrantes*: quasi dicat, Vos honore inuicem preuenire propriè potestis, quia singuli singulos inuicem Superiores arbitrari debetis, & 1. Petri 2. *Regem*, inquit, *honorificate*.

Secundò. Probatur ex cap. Quamquam omnes, d. 23. vbi statuitur, vt *vnusquisque dependat debitum per omnia honorem, atque obsequij reuerentiam præeminenti sibi*, & cap. debent extra de officio iud. ord. dicitur, *Debent superioribus suis reuerentiam subditi*.

Tertiò. Probatur ex Patribus. Ignatius epistola ad Smirnenses. *Honora*, inquit, *fili Deum, & Regem Honora Deum vt auctorem vniuersorum, & Dominum: Episcopum autem vt Sacerdotum Principem, & imaginem Dei ferentem*. Thomas Kempis cap. 1. de fideli dispensat §. 24. *semper*, inquit, *senioribus reuerentia deferatur, & honor siuè dignitate Prælationis, siuè auctoritate officij, siuè ætate temporis, & conuersatione venerabiles fuerint, humili corde exigeris reddere debitam subiectionem; & Beatus, si impleas eam, & deuotè venereris Prælati tui præsentiam*, & de disciplin. claust. cap. 4. fine, ait, *Vbi obedientia non curatur, & Prelatus parum reueretur, ibi bonum regimen annullatur*. August. in quæst. ex vet. test. q. 35. *Qui in officijs sunt, tamdiu honorandi, quamdiu præsunt*.

Quartò. Probatur ex Arist. 5. ethyc. cap. 6. & 4. ethyc. cap. 3. vbi dicitur, quòd *honor debetur optimis*, idest superioribus, qui omnium subditorum optimi debent esse, vt exponit D. Thom. 2. 2. art. 2. in argumento, Sed contrà, & Plato lib. 34. de legibus, dialog. 11. *maiores*, inquit, *alijs præstant, vt seniores communiter iunioribus: Parentes natis: Vir. mulieribus, atque pueris: Principes subditis, quos revereri par est, cùm in omni principatu, tùm vel maximè in ciuili* Seneca ep. 64. *Si Consulem videro, aut Prætorem, omnia quibus honor haberi solet faciam, equo desiliam, caput adaperiam, semita cedam*.

Quintò. Probatur ratione D. Thom. 2. 2. q. 102. art. 2. corpore, *Quia omne mouens habet quandam excellentiam supra id, quod mouetur, Prælatus autem cum habeat gubernare subditos habet illos mouere, in debitum finem; ergo ratione huius sublimioris gradus illi debetur honor*, licèt fortè, vt dicit idem D. Thom. 2. 2. q. 103. art. 2. quo ad alios gradus ipso honorante esset multùm inferior. Nequè enim requiritur, vt qui honoratur, sit in omnibus excellentior ipso honorante, sed sufficit, quod sit excellentior quibusdam alijs; vel etiam ipso honorante quo ad aliquid, non simpliciter. Deindè honorandi sunt Prelati, quia gerunt personam Dei, & Communitatis.

Dico secundò, Vicarij missi à Superioribus ordinarijs, etiam honorandi sunt, non tamen tantùm, quantùm ipsimet superiores. Prima pars est Antonini 4. par. tit. 5. §. 2. versu 6. & probatur ex Epist. ad Philipp. 2. *Eum cum omni honore habetote*, & loquitur de Epaphrodito ad eos ab Apostolo misso.

Secunda pars est Nauarri in cap. Humanæ aures, n. 6. Rodriquez tom. 2. q. regul. q. 34. art. 2. osculamur enim pedes ipsi Pontifici causa honoris, non tamen id facimus eius legato, etiàm à latere, & minùs delegato; etiã dùm eum tanquàm Legatum, & Pontificis Vicarium honoramus: Deum Optimum Maximum adoramus latria, Papam eius Vicarium, etiam quandò tamquàm Vicarium adoramus, dulia, vel hiperdulia; vndè Io: Andreas super Glossam, cap. Si Canonici, verbo Deuotionis, de off. ord. lib. 6. ait, *Latria fit Domino, debetur dulia, seruo*. Et ipsa Ratio dictat, magis honorandum prototypum, quã exemplar, etiam ad viuum ab ipso desumptum.

Dico tertiò, Honor, & Reuerentia debetur Prælatis à suis subditis ex debito legali, alijs autèm Prælatis ex debito morali, ita D. Thom. 2. 2. q. 102. art. 2. ad secundum, Caiet. ibi, qui benè aduertit, quòd omissio honoris debiti præsidentibus proprijs, non solùm est peccatum, sed est punibilis per humanam legem. Omissio autem honoris extraneorum præsidentium, punibilis quidem non est, quia ad legale debitum non spectat; peccatum tamen quandoque est, quia præter morem est, & propterea à morali debito declinat.

Dico quarto, malis Prelatis debetur honor, in quantum gerunt vices Dei, vel Communitatis, ita D. Thom. 2. 2. q. 63. art. 3. & q. 103. art. 2. ad secundum, & in 3. dist. 9. q. 1. art. 3. & quodlib. 8. art. 7. Antonin 4. p. tit. 5. c. 10. §. 2. Aragon. 2. 2. q. 63. art. 3. § 1. Circa finem, Tab. verbo Honor in princip. Sylu. verbo Honor num. 2. q. 1.

Probatur primò, & declaratur ex Doctrina D. Th. in quodlib. cit. nã in Prelato duo possumus considerare, primo personã propriã, secundo dignitatẽ secundũ quã est

quæ-

quædā persona publica; ergò Prælatus sit malus, ratione personæ propriæ non est honorandus, quia honor est reuerentia exhibita alicui in testimonium virtutis, vndè talium testimonium proferret, si quis propriæ personæ intuitu eum honoraret. Sed in quantùm est persona publica, cum gerat locum, non sui ipsius sed alterius, idest, Christi in Ecclesia, vel Reipub. vt Dominus in sæcularibus dignitatibus ideò est honore dignus, quātūuis malus.

Secundò, probatur ex Ber. serm. 3. de aduentu, vbi ait, *Redde cuique quod debes, Redde Reuerentiam Prælato, & obedientiam, quarum altera cordis, altera corporis est: neq; enim sufficit exteriùs obtemperare maioribus nostris, nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sentiamus de eis. Quod si tam manifestè innotuerit indigna Prælati alicuius vita, vt nihil omnino dissimulationis, nihil excusationis admittat; propter eum tamen, à quo est omnis potestas, ipsum, quem modò talem nouimus, excelsum reputare debemus; Non præsentibus personæ meritis, sed ordinationi, diuinæ, & dignitati ipsius officij deferentes.*

Tertiò, probatur ex Cypriano lib. 3. epist. 9. & refertur cap. Dominus noster, dist. 93. qui ait *Dominus noster ipse Iesus Christus Rex, & Iudex, & Deus noster vsque ad Passionis diem seruauit honorem Pontificibus, & Sacerdotibus, quamuis illi nec timorem Dei, nec agnitionem Christi seruassent.*

Quartò, probatur ex Greg. 3. par. pastor. adm. 5. *Admonendi sunt Subditi, nè cum culpas Præpositorū considerant, contra eos audaciores fiant; sed sic, si qua valdè sunt eorum praua, apud semetipsos diiudicent; vt tamen diuino timore constricti, ferre sub eis iugum Reuerentię non recusent.*

Dico quintò, multis modis præstatur iste honor Prælatis à Subditis, quos enumerat Antoninus loco cit. Primo. Diligenter præstando auditum loquentibus. Secundò. Reuerenter alloquendo. Tertiò, venientibus assurgendo. Quartò sedentibus decenter stando. Quintò Incedentes Comitando, Sextò Transeuntibus, vel alibi inclinando. Septimò propriam operam in seruitijs exhibendo: Octauò Honorabiliora, vt fercula, vestes, &c. conferendo: Nonò propriam Magnificentiam ad illorum præsentiam deponendo, vt Caputium, pileū, &c. Decimò Ipsos præferendo in omnibus vt in eundo, descendendo, loquendo, sedendo, de quibus modis videatur etiam Aluarez de vita Relig. inst. lib. 6. cap. 9. versu exteriùs verò.

Dico sextò, qui hoc debitum Superioribus etiam malis soluere prætermittit: ex Superbia, vel contemptu, peccat omninò mortaliter; si autem ex inaduertentia, vel negligentia: seù in re minima, non peccat plùs quàm venialiter, est D. Thomæ 2. 2. quæst. 102. art. 2. ad secundùm, vbi Caiet. licèt non determinent, quodnam peccatum sit; quia tamen dicunt, quòd subditi tenentur ad talem honorem exhibendum ex debito legali: quod debitum propriè ad iustitiam pertinet, vt idem D. Thom. 2. 2. quæst. 80. art. 11. corpore; & lædere notabiliter iustitiam læthale sit; sequitur, quod hoc debitum Superioribus denegare sit omninò læthale. Expressa est sententia. D. Bonauenturæ in speculo animæ, cap. 1. in principio; tom. 2. opusc. Nauar. in sum. cap. 14. n. 22.

Probatur primò, ex prima ad Timoth. 6. *Quicumquè sunt sub iugo serui, Dominos suos honore dignos arbitrentur.* Ad quod faciunt multa cap. in iure, cap. Solitæ de maior. & ob cap. Omnis anima de censibus. Concilium Gangrense, cap. 1. vbi Anathematizatur, qui docet alienum seruum contemnere Dominum suum, vt refert Iustinianus in caput sextum epist. primæ ad Timotheum, facit etiam Trid. sess. 25. de reform. cap. 17.

Secundo. Probatur ex multis, quibus sunt mulctati à Deo hoc debitum suis Prælatis persoluere negligentes. *Cham nuditatem Patris irrisit, & semen suum in seruitutem perpetuam damnauit. Absalon quoq; Dauid de regno expulit, & concubinas eius incestauit, sed morte condignas pœnas luit: Helisæi Caluitiū pueri Betheli triserunt, & duo vrsi de saltu ex eis quadraginta duos lacerauerunt. Quia pueriliis stultitia Iudeorum in Caluariæ loco Christū Crucifixū irrisit: quadragesimo secūdo anno post Ascensionē eius duo vrsi Vespasianus, & Titus de saltu gentium egressi; illusores sæuissimè Laniauerunt.* Ita Glossa in capite tertio Ecclesiastici super illud Honora Patrem tuum, vt superueniat tibi benè.

Tertiò, quia, vt diximus, ad id tenentur subditi ex legali debito, quod ad iustitiam pertinet quam sicut lædere in re graui læthale est, ita in re parua, seù ex inaduertentia veniale.

Quartò. Probatur omnibus argumentis quibus probauimus primam conclusionem, quæ hanc etiam euidenter probant.

Aduerte autem, quod etiam Prælati debent suos subditos honorare, vt dicitur cap. Esto subiectus dist. 95.

Sed pone, quòd Prælatus nolit subditum honorare ipsum salutando, tenebitur ne subditus eum salutare? videtur enim quod non, nam fides non est seruanda non seruanti, cap. Peruenit, el secondo de iureiurando, & frustra petit debitum, qui, quod debet, non impendit, argumento capitis esto subiectus citat. Vbi adducitur illud Oratoris Domitij, *Cur ego te habeam vt Principem, cum tu me non habeas vt Senatorem.*

Respondeo, tamen, quod nihilominus salutare debet subditus Prælatum non resalutantem. Quia Prælatus se habet respectu subditi sicut pater respectu filij, Patri autem expedit aliquando filium non salutare, imò nec aspicere, nec interroganti respondere, vt sibi iratum patrem credens, se corrigat, & emendet: sic Prælato licet aliquando ita se erga suum subditum gerere. Sed quid si non hoc bono fine, sed ex superbia, & inflatione resalutare nolit, & hoc in consuetudinem ducat. Hic multa possent dici quæ prætereo; nam subditi non eodem modo indifferenter tractandi, melius tamen est salutare etiam non resalutantem, nàm & Iudex est; & vim coactiuam habet; & honor in honorante est. Videatur Glossa in capite. Est subiectus cit. verbo Deferatur.

§. Primus. Quàm grauiter peccet Subditus inhonorans suum Prælatum, de illo murmurando.

DE hac materia murmurationis (vitium, in quo maximè peccant Claustrales) Agit D. Thomas 2. 2. q. 72. vsque ad 77. nos hic aliqua ad nostrum propositum. Vbi notandum, quod non distinguo inter conuicium, improperium, contumeliam detractionem, &c. vt distinguunt Summistæ, & alij præsertim Sayrus In Claui Regia lib. 11. cap. 8. nu. 2. Sed nomine murmurationis intelligo omne id, quo directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè læditur Superioris fama, honor, & reputatio. *Est autem murmuratio*, vt ait Bonauentura tom. 2. opusc. in speculo animæ, cap. 1. *Iniusta querela contrà Superiores, latenter multorum auribus inculcata, & habet rationem mortalis, secundùm quòd ad alterius diffamationem anhelat.*

Dico primò, quam displiceat Deo hoc peccatum murmurationis erga P latos, & per consequens quàm graue sit, patet ex mu is auctoritatibus Scripturæ, & Patrum, & primò ex S iptura. Num. 12. vbi Aaron, & Maria soror eius, quia contra Moysen murmurauerant, grauiter a Deo repræhensi sunt; & Maria, quæ procaciùs id fecerat, lepra percussa est, & à castris septem diebus segregata. Vis scire quare lepra? & quare a castris segregata? & quare septem diebus? id fuit ad denotandum murmurationis naturam, quæ vt lepra est contagiosus morbus; inficit enim sua dulcedine (attenta conditione humanæ fragilitatis) quoscumque tangit: & sicut lepra est morbus insanabilis; ita murmuratio est infirmitas prorsus incurabilis, quæ cum semel radices iecerit, per totum corpus serpit, & grassatur: & sicut lepra est morbus stomachabilis, ita murmuratio est penitùs stomachabilis, semper enim putrida instar muscarū mordet, & rodit, ex cuius corrosione exeunt tales aures, quę de tabetis messibus nihil spirātes, nares, & patulas aures obturandi

pro-

probis viris occasionem præbent. Lepra est morbus fastidiosus, qui nescit ociositatem, licèt fortè ex ea oriatur, ità murmuratio morbus est fastidiosus nesciēs desidiam, semper enim deficientibus nouis inculcat vetera mala, & ita molestus, vt penè intolerabilis sit ijs, qui eo non delectantur, licèt ex desidia oriatur, vt dicam Leprosos fugiunt omnes, & multò magis deberent detractores, ne illis fierent similes, dicente Bernardo 2. de consid. in fin. *Porrò detrahere, aut detrahentem audire, quod horum damnabilius sit non facilè dixerim.*

Sed cur eijcitur è castris. Primò ne alios inficiat, infecta enim pecus inficit omne pecus. Deinde vt iustam arrogantiæ pęnam luat; erexerat enim se superbè Maria contrà fratrem suum Moysem Ducem Castrorum, Prelatorū Principem; eumquè despexerat, ideò iustè humiliatur, vt quasi infamis, & indigna, non tantùm fratris conspectu, sed & totius populi à castris separetur. Tali sunt mulcta mulctandi similes Prælatorum murmuratores; vndè Basil. in regulis breuioribus, qu. 26. 27. 39 Colligit modū corrigendi *Religiosum murmurantem contrà Prælatum; iubet enim separari ab alijs, non solùm quò ad consortiū, sed etiam quo ad victum, & vestitum, & tamquàm omninè præcisum, lepra, & peste infectum fugi, vt de suo errore erubescens, resipiscat ità, ne iterùm deinde similis pœna timore percitus cadat.*

Septem autem diebus à castris abigitur Maria; idest perpetuò; ponitur enim hic numerus terminatus pro interminato, quod est frequens in scriptura, præsertim dùm est sermo de numero septennario, vt Zachariæ 3. *Super lapidem vnum septem oculi sunt*; & exponunt expositores septē oculi, idest infiniti oculi, oculi sine numero; & perpetuò ablegabitur à castris Paradisi murmurans de suo Prælato, nisi Moysis præcibus, nisi meritis Christi per cōdignam pœnitentiam fuerit reuocatus.

Audiamus sanctum Ephrem ad hoc propositū factū hoc exponentem, dùm agit de morbo linguæ. *Ex teterrima*, inquit, *Mariæ prophetissæ lepra docemur, quàm graue, ac detestabile vitium sit obtrectatio, corpus quod lepra infectū cernebatur, velut speculū quoddam fuit animæ, quæ non perspiciebatur, cuius indicabat maculam; & ex illa carnis corruptione patefactum est, quomodo hominis detractoris corrumpatur animus, nā sicut illa defecerat à fratre suo, ita & ab ipsa propriū corpus defecit, vt ex semetipsa charitatē addisceret.*

Sed multò peiùs habiti sunt Chore, Dathan, & Abiron. n. 16. Cum omnibus adhærentibus suis, eò quia contra Moysen murmurauerant, & iniurij illi fuerant; *Dirupta est enim terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis, & vniuersa substantia eorum, descenderuntque viui in Infernum operti humo.*

Et nihilo seciùs pexi sunt murmuratores contra Moysen Nu. 21. *Misit enim Dominus in eos ignitos serpentes, à quibus partim sunt vulnerati, partim occisi.* Quem locum contra murmuratores affert D. Paulus 1. Corinth. 10. dicens, *Neque murmurraueritis, sicus quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.*

Sed cur, inquis, Deus tàm seuerè punit contra superiores murmurantes?

Respondeo, quia superiores tenent locum Dei, & ab eo gradum illum receperunt; & ideò eos offendentes, Deum offendunt, vnde reputat suam illis factam iniuriā & tāquam talem vlciscitur. Sicut iniuriæ factæ Legato Principis, ipsi factæ censentur, & ad eas vlciscēdas tenetur Princeps, gerit enim illius personam. Sic Dauid iniurias factas suis Legatis ab Ammonitis in rasura dimidię partis barbæ, & præcisione vestium vsque ad Nates 2. Regum 10. vltus est vastatione terræ eorumdē Ammonitarū, c. 11. cum ergo superior gerat vicem Legati Dei, ad iniurias illi factas tenetur Deus. Quod clariùs probatur ex c. 16. Exodi, *Murmurauit omnis Synagoga filiorum Israel aduersus Moysem, & Aaron, & dixerunt Moyses, & Aaron ad omnes filios Israel, Nos quid sumus quia mussitastis contra nos, nec cōtra nos est murmur vestrū, sed cōtra Dominum*, cuius scilicet personā gerimus. Et primo Regum 8. Quando filij Israel eiecerunt Prophetā Samuelē, & ei obedire ampliùs, recusauerunt; quid dixerit Deus, audite? *Non te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos.* Vndè Gregor. in moralibus apud Bonauenturam, lib. 3. pharetræ, cap. 3. de murmur. tom. 1. opusc. ait, *Qui contrà suprapositam sibi potestate murmurat, liquet quod illum redarguit, qui eamdem homini potestatem dedit.*

Secundò. Grauitas huius peccati murmurationis colligitur ex dictus Patrum. Basilius enim cap. 34. in regul. Monach. ad interrogationem, qua pœna puniendus sit, qui detraxerit illi, qui præest, respondit, *In hoc manifestum est iudicium iracundiæ Dei super Mariam, quæ detraxit Moysi, & peccatum eius, ne ipso quidem Moyse orante, inultum Deus esse permisit.*

Et Bernardus de consideration apud Bonau. lib. 3. pharetræ, cap. 3. de murmur. *Si molestè caperis sustinere, si iudicare Prælatum, si murmurare in corde, etiam si exterius impleat, quod iubetur, non est virtus patientiæ, sed velamen malitiæ*, & in sententijs dicit. *Antè omnia sinè murmuratione sint fratres, fortè aliquis leue peccatum æstimant murmurare, sed non ille, qui antè omnia monet esse cauendum.*

Et alludit ad illud D. Pauli, qui ad Philippenses 2. ait, *Omnia facite sinè murmurationibus; puto autem ne illum quidem leue reputasse, qui murmurantibus aiebat, non contra nos est murmur vestrum, sed contrà Dominum*, & alludit ad illud Exod. 16 de quo diximus.

Gregorius 3. parte pastoral. admonit. 5. Moraliter interpretans factum illud Dauid abscindentis in spelunca oram Chlamydis Saul, inquit, *Saulem, tamen Dauid ferire metuit; quia piæ subditorum mentes ab omni se peste obtrectationis abstinentes, præpositorum vitam nullo linguæ gladio percutiunt, etiam cum de imperfectione reprehendunt, qui, etsi quando pro infirmitate se se abstinere vix possunt vt extrema quædam, atque exteriora mala præpositorum, sed tamen humiliter loquantur, quasi oram Chlamydis silenter incidunt. Quia videlicet, dum Prælatæ dignitati saltem inoxiè, & latenter derogant; quasi regis superpositi vestem secant, sed tamen ad semetipsos redeunt, seque vehementissime, vel de tenuissima verbi laceratione reprehendunt. Vnde benè illic scriptum est, Post hæc Dauid percussit cor suum, eo quod absciaisset oram Chlamydis Saul. Facta quippè præpositorum oris gladio ferienda non sunt, etiam cum rectè reprahendenda iudicantur.* Chrysost. hom 8. in epist. ad Philipp. cap. 2. in verba illa *omnia facite sinè murmurationibus, vides*, inquit, *quòd eos erudiat, ne murmurent; est enim seruorum improborum, & insensatorum murmurare*, & paucis interpositis, *sæpè malumus ministerio priuari, quàm murmurantem sustinere. Grauis enim. Grauis, inquam est murmurator, & vicinus blasphemiæ, alioquis cuius gratia illis tantum supplicij dederunt? Ingratitudo est res ista; qui murmurat ingratus est Deo, qui autem Deo ingratus est, blasphemus quoque est.*

Tertiò. Grauitas huius criminis colligitur ex Iure Canonico, cap. Deteriores, vbi Detractores, & murmurantes contrà suos Prælatos, eos infamando, dicuntur esse infames & repelluntur ab accusatione, & testificatione, ca. Detractores 3. q. 4.

Quartò. Grauitas huius delicti noscitur ex damno, quod infertur ei, apud quem calumniatur Prælatus: non potest enim in posterum tantùm doctrina Prælati proficere, quantùm profecisset, si talem murmurationem de suo Prælato non audisset: Impossibile est enim illud, quòd multum efficaciter affirmatur, non gignere aliquam ambiguitatem etiam in ijs, qui aliter credere dispositi sunt.

Dico secundò, quatuor modis potest, quis murmurare de suo Prælato, vt habent D. Thom. 2. 2. qu. 73. artic. 1. ad tertium, & q. 62 art. 2. ad secundum, Scotus in 4. dist. 15. quæst. 4. Perbalius in mo quarto sui Rosarij, verbo Restitutio, §. 12. Toletus lib. 5. sum. cap. 70. vbi multos citat Victorelius.

Primo modo imponendo falsum, & sic semper peccat mortaliter, si res sit grauis, quæ Prælatum dehonestet: & tenetur famam restituere eo modo, quo abstulit, etiam cum amissione famæ propriæ, vt habet Scotus loco cit. in primo membro, & fit similis Diabolo, qui primus fuit impostuararum inuentor Gen. 3. *Cur præcepit vobis Deus,*

vt

vt non comederetis ex omni ligno Paradisi. Manifesta impostura; nam non præceperat illis Deus, ne comedere possent ex omni ligno, sed solùm ex arbore vitæ.

Secundo modo potest Subditus murmurare de suo superiore alterando verum, & illud augendo, vel minuendo ex cuius augmento, vel diminutione, si auferatur superiori fama, erit mortale, & restitutioni obnoxium, vt dicunt omnes. Huius rei habemus exemplum Matth. 26. vbi refert Euãgelista fabricationem illam iniquam processus contra Christum; & ait *Nouissimè accesserunt duo falsi testes, & dixerunt, Hic dixit, Possum destruere templum Dei, & post triduum reædificare illud*, sed quomodo Matthæus vocat istos falsos testes, cum Ioannes ca. 2. dicat, Christum verè dixisse, *Soluite templum hoc, & post triduum reædificabo illud?* Christus hoc dixit de templo sui corporis, illi de templo materiali; ideò falsi testes dicuntur, quia verum alterauerunt.

Tertio. Murmuratur de Prælato Reuelando secretum. Quando sit peccatum reuelare secretum, & quando non diximus supra, cap. 15. de huiusmodi secretorum reuelatoribus loquitur sapiens Eccl. 19. *Audisti verbum aduersus proximum tuum? commoriatur in te, fidens, quoniam non te disrumpet: à facie verbi parturit fatuus tamquàm gemitus partus infantis: sagitta infixa femori carnis, sic verbum in corde stulti*. Stultus itaque omnino est, qui vnum verbum occultare non potest.

Quarto, murmuratur de Prælato Calumniando bonum, & est pessimum omnium, pessimumque malignitatis indicium. Vnde Sapiens Ecclesiastes 10. *Cor Sapiẽtis in dextera eius*, quia omnia in bonam partem accipit, & non valens excusare opus, quia manifestè malum, intentionem excusat: *Cor fatui in sinistra illius*, quia omnia in sinistram partem accipit; & non valens calumniari opus, calumniatur intentionem. Exempla harum veritatum habentur in scriptura Gen. 42. Sanctus Ioseph non poterat excusare peccatum fratrum, Attendite quomodo intentionem excuset, *Nolite timere, voluntas Dei hæc fuit*. Et Christus in Cruce non valens excusare opus Crucifixionis, excusat intentionem dicens, *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. E contra verò lib. Iudicum 15. Ad conuisendos parentes secedit Sanson; & putauit socer, quod secessisset, eo quia vxorem odisset; & loquentibus varijs linguis Apostolis post receptionem, Spiritus Sancti; Musto madere deputabant Hebræi; quia *cor fatui in sinistra illius*.

Et meritò fatuus dicitur murmurator, quia suis murmurationibus nihil proficit; quantumlibet enim fremat, & tu obmurmuret superiorum clementiam, si ea vti decreuerint, peruertere non poterit, nec si iustè exarserint ira contra aliquem, persuadebit, vt quidquam de illa diminuant; vnde rectè Sapiens Sap. 1. *Custodite vos à murmuratione, quæ nihil prodest*.

Secundò, fatuus dicitur murmurator, quia murmurando nihil lucratur, & multùm perdit, *Prodit* enim, vt inquit Bernard. serm. 24. in Cantica, *primùm se ipsum vacuum charitate, deinde quid aliud detrahendo intendit, nisi vt is, cui detrahit, veniat in odium, vel contemptum ipsis, apud quos detrahit, ferit ergò charitatem in omnibus, qui se audiunt, lingua maledica, & quantum in se est necat funditus, & extinguit. Non solùm autem, sed & in absentibus vniuersis, ad quos volans verbum, fortè per eos, qui præsentes sunt peruenire contigerit*: Hæc Bernardus.

Fatuus ergo detractor, & eius auditor, & ab vtriusque calumniatus vltionem repetet; *In Calumnia* enim, vt ait Herodotus lib. 7. apud Stobeum, *quæ est res grauissima, duo semper sunt, qui iniuriam faciunt. Is nimirùm, qui calumniatur, & qui calumnianti fidem habet, antequam verè rem cognoscat. Alter autem iniuriam patitur, tum à calumniatore tum ab illo qui ipsum aures calumnianti præbeas, malum reputat*.

Quare istis optimè quadrare videtur dictum Augusti relatum à Suetonio Tranquillo in eius vita, *Minima commoda maximo sectantes discrimine, similes sunt aureo hamo piscantibus, cuius abrupti damnum, nulla captura pensari potest*.

§. Secundus. Carpuntur Murmuratores in Communi.

HIC solùm pauca congeram dicta Scripturę, Patrum, & Phylosophorum, vt quàm detestabile sit hoc vitium, cognoscatur.

Dauid Psalmo 110. *Detrahentem secretè proximo suo, hunc persequebar*. Paulus ad Rom. 1. *Detractores Deo odibiles*, vbi aliqui vertunt *Dei osores*, & Cyprianus ep. 68. vertit *Deo abhorrentes*. Leuit. 19. *Non erit Susurro, nec Criminator in populo*; quasi dicat Exterminandus est. Prouerb. 4. *Labia detrahentia procul sint à te*. Ecclesiastici 10. *Si mordeat serpens in occulto, nihil minus eo habet, qui detrahit*: & huic vitio accomodat Gregorius in 2. p. Pastor. cap. 1. admon. 36. illud Leuitic. 19. *Non maledices surdo: Quippe maledicere surdo*, ait Gregorius, *est absenti, & non audienti derogare*.

Chrysostomus homil. in Psalm. 100. *Graue malum est detractio, turbulentus Dæmon, nec vmquam peccatum hominem reddens. Ex ea odia pullulant, iurgia confluantur, dissidia ortum trahunt, suspiciones malæ procreantur, sine vlla causa hostem reddit, qui paulo antè amicus erat, vniuersas domos subuertit, & paccatas vrbes ad bellum excitat pulchra pacis vincula dissoluit, magna charitatis nodum infringit; Qui detractioni studet, Diabolo seruit, vtpote, qui calumniæ opera esse quatuor, quare detractor tamquàm mendax, & fur est propellendus*, & homil. 79. ad populum. *Homo es, ne venenum euomas aspidum, Homo es, fera ne fias: propterea tibi factum est os, non vt mordeas, sed vt medearis*.

Hieronymus ad Rusticum. *Nulli*, ait, *vmquàm omnino detrahas, nec aliorum vituperatione laudabilem te videri velis, magisque vitam tuam ordinare disce, quàm alienam carpere*.

Agustinus, vt refert Possidonius in illius vita cap. 22. contra hanc pestilentiã hos versus suæ mẽsæ adscripsit.

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam vetitam nouerit esse sibi.

Vnde, & Coepiscopos, quosdam sibi familiarissimos illius scripturæ oblitos, & contrà eam loquentes, tàm asprè aliquando reprehendit, vt diceret: aut delendos illos versus de mensa: aut se de media refectione ad suum cubiculum surrecturum; Quod ego & alij, qui mensæ illi interfuerunt, experti sumus, ita Possidonius.

Anselmus apud Bonau. lib. 3. pharetræ, cap. 3. de detractione, *Tria*, ait, *sunt genera homicidij, quæ pari plectuntur pœna; interfectio hominum, detractio proximi, & odium fraternum*.

Isidorus apud eumdem Bonauenturam. *Detractio grauæ crimen est, Detractio grauis damnatio est*.

Ioannes Climacus gradu 10. *Detractio est proles odij, tenuis languor, pinguis, & occulta, ac latens sanguisuga, quæ charitatis omnem demolitur, ac consumit sanguinem, dilectionis simulatio, cordis sordes, ac duritiam parans, castitatisq; exterminatio*.

Thomas Kempis de disciplina Claustralium, cap. 4. *Non est credendum ei, nec consentiendum, qui superiori suo detrahit, & ad resistendum illi rationes quærit*.

Audiamus nunc Gentiles, Cicero de offic. *Detrahere alteri, & hominis incommodo suum commodum augere, magis est contra Naturam, quàm mors, quàm dolor, quàm cætera, quæ possunt Corpori accidere, aut rebus externis; nàm tollunt conuictum hominum, & societatem*.

Demosthenes in Oratione prima contra Aristogonũ. *Neminem*, ait, *vmquàm vestrum fortasse vipera momordit, neque phalangium, & absit, vt mordeat vmquàm; sed tamen omnia huiusmodi animalia vbi conspexeritis, mox interficitis; itidem, Et cum delatorem, & crudelem, & hominem videritis viperinam habere naturam, ne expectate donec aliquem vestrum mordeat, sed cum primùm occurerit, puniatur*, vbi aduertè, quod murmuratores assimilat viperæ, & scorpioni, qui mordent eos, in quos incurrunt; non quia irritentur, sed quia natura feruntur ad morsus, & venena fundenda.

Lucia

Lucianus in fragmento de hac re. *Sæpe numero quorum se reum calumniator fecit inetius, secum insimulat, vt cum anteuerterit accusando, suspicione culpæ, aut crimine elabatur.*

Plutarchus de his citatus à Martino de Roa lib. 6. Singularium locorum, c. 15. ait. *Velut Vrbes portas quasdam habent nefastas, & sinistri ominis, per quas educunt supplicio capitis destinatos: purgamenta, & sordes eijciunt: nihil autem purum, aut sacrum per eas, vel ingreditur, vel egreditur: ita per horum aures: nihil purum, aut laudabile transit, sed sermones de cædibus adituum inueniunt, atque ibi versantur, impuras, & falsas de aliorum vita, & moribus fabulas componentes.* Porta hæc mihi videtur illa, de qua dicitur 2. Esdr. 3. *Melchias filius Rechab ædificauit portam sterquilinij.* Melchias interpretatur chorus, & significat detractores, qui semper chorum faciunt detrahendo; soli namque numquam reperiuntur; quia soli suam hanc artem exercere non possunt. Rechab, cuius est filius detractor, interpretatur pater mollis; tùm quia ex leuitate, & mollitie nascuntur detractores, homines enim sunt leuiores vento, tùm quia ex remissione, simulatione, & bonitate Prælatorum ortum habent isti murmuratores. Si enim hos murmurantes aduersus fratres suos Prælati redarguerent, & punirent seuerè, cauti essent in posterum; si eos in chorum reductos otiosos, vbi laudes Diabolo celebres, & gratas concinunt, dispergerent, & ad orandum, vel studendum mitterent, detrahendi illis occasiones auferrent; quia si deesit qui audiat, deest, & qui detrahat, & malæ aures faciunt malas linguas; Detractor autem os suum portam sterquilinij ædificat, dùm eo tum immunditias, quibus detrahit, in ore versat.

Salustius ad Cæsarem de ordinanda Republica. *Plerique mortales ad maledicendum satis ingenij habent, aut simulant verumtamen ad reprehendendu aliena facta, aut dicta ardet omnibus animus.*

Ex quibus colligitur grauitas huius peccati, & etiam ex eo quod hæc culpa detractionis semper in hac vita, si non integrè, saltem in parte punitur; vnde Salomon Prouerb. 13. dicit. *Qui detrahit alicui rei, ipse se obligat in futurum*, scilicet tempore vitæ suæ; quia qui mordet, mordebitur, & qui notat, notabitur, & à quo minùs sperat, parabitur ei opprobrium, vnde Abacuch 2. *Consurgent, qui mordeant te, & suscitabuntur, qui lacerent te, & quia expoliasti, expoliaberis*: & Sap. 11. *Per quæ peccat quis per hæc, & torquetur*, & Ecclesiastici 7. *Non semines mala sulcis iniustitiæ, & non metes ea in septuplum*, & Dauid Psalm. 26. *Insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi*: idest Fefellit eos ipsorummet iniquitas, quia & illis damnum intulit; & Psalm. 119. *Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam*; quasi dicat Lingua maledica castigabitur iuxta naturam peccati. *Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatorijs*, idest cum Sagittis aliarum linguarum; & igne morsuum aliorum maledicentium. Efficacissimum, & iustissimum remedium pro linguis istis infernalibus comprimendis.

Thomas Cantipratanus lib. 2. apum, cap. 37. num. 3. narrat de quodam, non re, sed tantum nomine Sacerdote, qui in tantùm huic vitio detractionis erat deditus, vt potius de se pessima mentiretur, quàm non socios, vel cohabitantes sibi Criminibus infamaret. Hic ante mortem raptus in furiam, tanta in se debacchatus est cæde, vt proprijs dentibus linguam maliloquam laniaret, & palam cunctis ostenderet, quod quia lingua sua dolosè egerat, & venenum aspidum sub labijs eius, quasi sepulchrum patens guttur illius fætorem teterrimum exhalaret, vt per quæ peccauerat, per eadem in hac vita torqueretur.

Sed & in Inferno vltra communes aliorum damnatorum pœnas, particulari, eaque atrocissima plectuntur: de qua Ioannes in Apocalypsi 16. *Commanducauerunt linguas suas præ dolore*; illa lingua, qua hic proximi famam, & honorem corrosserunt, illa in Inferno ab ijs dem commanducabitur, & corrodetur. Audi Iudam in sua Canonica. *Quib. procella tenebrarum seruata est in æternũ, hi sunt murmuratores.* Tandem de his loquitur Sapiens Prouerb. 13. *Qui detrahit fratri suo eradicabitur.*

Multa alia de istis flagitiosis matulis, tùm ex scripturis, tùm ex patribus, tùm ex alijs Scriptoribus, Catholicis, & prophanis possent afferri, sed hæc pro nostro instituto satis.

Hoc tantùm addo, rem esse mirabilem, quod cum omnes auctores linguas suas contra istos acuant; ita pauci tamen reperiantur, qui hoc vitium penitùs deuitent; vnde Hieronymus Epist. ad Celantiam, *Pauci*, ait, *admodum sunt, qui huic vitio renuncient, rarò que inuenies, qui ita vitam suam irreprehensibilem exhibere velint, vt non libenter reprehendant aliena, tantaque huius mali libido mentes hominum inuasit, vt etiam qui procul ab alijs vitijs recesserunt, in istud tamen, quasi in extremum Diaboli laqueum incidant*: ad quod facit etiam Glossa super illud Prouerb. 24. *Cum detractoribus ne commiscearis*, quæ ait, *Hoc specialiter vitio penè periclitatur totum genus humanum*, & D. Thomas 2. 2. quæst. 73. art. 2. ad secundum ait, *Pauci, vel nulli sunt, qui non aliquando ex animi leuitate aliquid dicant, vnde in aliquo, vel leuiter alterius fama minoretur.* Quare Diuinum est illud epistolæ Iacobi 3. *Si quis in verbo non offendit, hic est perfectus vir.*

§. Tertius. De Præcipuis murmurationibus Claustralium.

De Claustralium murmuribus agit in specie Peraldus tom. 2. summ. tractat. 9. de peccato linguæ, cap. 2. § de murmure Claustralium, Tres sunt præcipuè murmurationes Claustralium, in quantum possumus pro nostra imbecillitate cognoscere.

Prima est, quod murmurant, taxando omnes actiones Prælati, malas augendo exaggeratione & amplatione: bonas in malas retorquendo, vel diminuendo, vel tacendo, vel internos sensus numquam imaginatos eliciendo: dubias in sinistrum interpretando,

Secundò murmurant, si aliqui fratres exaltentur, ipsis postpositis, non tam benemeritos fuisse ipsos eos æstimando: ductos aliqua passione, seu interesse Superiores illos eleuantes, iudicando: zelo Religionis se vestiendo dicunt; communitati malè esse prouisum in persona talia, vel talis exaltati.

Tertiò, murmurant, si eis magna, & pinguis, & pretiosa pictantia non detur, omnia sibi comedere Superiores blaterando: cibos omnes nauseando, omnia stomachando, & fastidiendo.

Circa primum aduerte, quod peccatum est, & aliquando mortale, manifestas Prælatorum culpas damnare, illas augendo, manifestando, notificando. Tùm quia contra charitatem proximi est illius defectus manifestare: tùm quia ex odio id prouenire solet; tùm quia resultat in infamia illius, cuius culpæ reuelantur. Vnde Sanctè Sanctus Ioannes eleemosynarius Patriarcha Alexandrinus, etiam publicè peccantes taxari vetabat; *Nam fieri*; inquiebat, *potest, vt peccatum pænitendo deleatur; iniquum est autem id ab homine petulanter exprobari, quod à Deo clementer est condonatum*: & Christus Matth. 7. id expressè prohibuit, *Nolite iudicare, vt non iudicemini; in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini*; Et Paulus ad Rom. 14. *Tu quis es, qui iudicas alienũ seruum, Domino suo stat, aut cadit.*

Qui autem bonas actiones in malas retorquet, sine dubio peccat mortaliter, & Diabolo similis efficitur, Gen. 3. Ad ostendendum submissionem hominum erga Deum, præcepit illis Dominus, vt non comederent de fructu arboris boni, & mali; iustissimum, æquissimumque præceptum; cum enim Deus eos donasset toto hoc vniuerso, voluit ipsos remanere obligatos ad soluendum sibi censum, seu terraticum in recognitionem Domini directi; sed vide Dæmonis malitiam. *Cur præcepit vobis Deus, ne comederitis de omni ligno, quod est in Paradiso*; conatur suadere, talem prohibitionem prætenire ex malignitate, & odio Dei erga ipsos. Colligitur hæc mens Diaboli ex textu

textu Hebræo, vbi illi dictioni, *Cur*, respondent duæ istæ dictiones, *Af. Chi.* quæ iuncta significant Latinè, quanto magis; separatæ *Af.* significat iram, *Chi.* quare; nec est credendum; Dæmonem loqui cæpisse cum Eua ex his verbis, quanto magis, sed ex alijs: nimirùm, magna sine dubio debet esse ira Dei super vos: cum enim alijs nobiliora sitis animalia, non pulchros vos creauit, vt pauones, non fortes, vt Leones, non veloces, vt ceruos, *Af. Chi.* quanto magis, cum vobis vetuerit comestionem fructum tàm dulcium, quod alijs non fecit animantibus: ecce opus bonum a Diabolo in malum retortum.

Quò vero ad actiones dubias, peccat etiam subditus, & mortaliter pro earum qualitate, & malitia eas in sinistram partem interpretando, tùm quia *cum sit ars artiū, scientia scientiarum hominem regere, cum sit moribus varius, virtute diuersus*, vt ex Nazianzeno refertur. Sensus superioris facilè non intelligitur; præstat enim aliquando cum discolo remissè se habere, ne eum omnino perdat; & cum disciplinato austerè, vt eum retineat. Audiat bonus subditus, quid Cassianus dicat lib. 5. instit. capit. 30. *Ob hoc enim iudicare de alijs periculosum est, quod ignorantes, vel necessitatem, vel rationem, qua illi hæc, in quibus offendimur, aut rectè coram Deo, aut venialiter agunt, inuenimur eos temere iudicasse. Et per hoc admittimus non leue peccatum*, & Sanctus Gregorius tertia parte pastoralis, admonit. 5. *Admonendi*, inquit, *sunt subditi, ne præpositorum suorum vitam temerè iudicent, si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident, ne vndè mala rectè redarguunt, indè per elationis impulsum in profundiora mergantur*. Quare optimum semper mihi visum est Apulei consilium apologia prima. *Ego numquam studui malefacta cuiusquam cognoscere, sed semper potius duxi mea peccata tegere, quàm aliena indagare*.

Denique circa hoc primum murmurationis genus aduerte, quod isti, qui omnes Prælatorum actiones taxant sunt illi, qui ex aliorum dedecore sibi venari volunt gloriam, quod intolerabile, ait Plutarchus de ijs, qui se citra inuidiam laudare possunt, *Molestissimus*, inquit, *planè, importunissimusque est, qui ex aliorum culpa laudem sibi videtur velle quærere*; & sunt illi, qui videntes festucam in oculo fratris sui, trabem autem, quæ in oculo suo est non considerant; & pleni defectibus, eos iudicare non desinunt, etiam in ijs, in quibus ipsi ordinariè delinquunt; Quibus loquitur Hieronymus lib. 3. contra Ruffinum. *Caueas in alterum dicere quidquid in te statim retorqueri potest*, & tandem Cicero hæc omnia concludit contra Salustium. *Carere omni vitio debet, qui in alterum paratus est dicere*.

Quò ad secundum murmurationis genus. Multi sunt, qui eam de se ipsis habent opinionem, vt putent, neminem vnquàm reperiri posse aptiorem regimini, quàm ipsos. Natos se æstimant ad imperandum: Maximam sibi irrogari iudicant iniuriam, si quandoque sine officijs relinquantur; nec tùm benè Religioni esse prouisum, tempusque terrere censent, quo non fuerint in aliqua occupati dignitate; quos audies, in cœtu præsertim Iuniorum, se, suaque magnificare, laudare, & extollere, si quid vnquam, dum aliquo munere fungerentur, gloriæ, & honoris dignum exantlarint, omnia se in eo munere obeundo maxima prudentia & sagacitate peregisse: indè desumere occasionem omnes Prælatorum actiones taxandi: ad aliquod munus assumptos calumniandi: interque audies quandoque suspiria ex intimis cordis partibus attracta, inde se nolle aliorum actiones taxare, cum ipsi sint (dicunt) alijs omnibus peiores, sibique quam maximè displicere, eos non posse laudare, quod toto corde facerent: excusare incipiunt quandoque, sed ita, vt talem excusationem non admittere, quod excusare prætendunt, manifestent: Denique tacent, & suspirant, & tunè libera me Domine. *Malus enim, vbi bonum se simulat, pessimus est*. Vt ait Publius apud Lipsium in dialogistam. Quibus rebus accensos iuniores, vulpes istas non agnoscentes, audies murmurare, blaterare contra Prælatos, ipsorumque regimen; obseruantiam diminui, relaxari, penitùs deperdi, Religionem quamprimùm ruituram, eo solùm quod illius Zelatores ad illam regendam, & gubernandam non admittuntur.

Vides quanta mala causant ambitiosi isti, quos velim recordari Christi Domini, qui Ioann. 6. *Cum cognouisset, quia venturi essent, vt raperent eum, & facerent eum regem, fugit iterum in montem ipse solus*; Et legere Gregor. 1. parte pastoral. cap. 3. vbi ait. *Idcircò Christus in carne apparuit, vt non solùm nos per passionem redimeret, verùm etiam per conuersationem doceret, exemplum se sequentibus præbens; Rex fieri noluit, ad crucis verò patibulum spontè peruenit; oblatam gloriam culminis fugit, pœnam probrosæ mortis appetijt, vt membra eius videlicet discerent, Mundi fauores fugere, terrores minimè timere, pro veritate aduersa diligere, prospera formidando declinare. Quia & ista sæpè per tumorem cor inquinant, & illa per dolorem purgant, &c.* Quæ ibi Gregorius elegantissimè, & doctissimè docet.

Considerentque isti, qui honores, quasi præmia suarum actionum, exquirunt, quod qui eos hic recipiunt, æterna præmia perdunt: & ibi illis dicetur, *Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua*. Luc. 6. Relinquant mundanos istos, & onere verè plenos honores, vt illos æternos mereantur accipere; & quidquid à Superioribus factum fuerit, desursùm prouenire existiment, idque æqui bonique consulant, & vt quietiùs in Religione viuant, scenæ pareant, foroque vtantur. Quod ipsorum tùm animæ, tùm corporis saluti profuerint, & iudicent dignum, quem dignus Prælatus elegerit, vel eligendum proposuerit.

Sed quod longè detestabilius est, eos videbis his murmurationibus immersos, qui omni titulo ab honoribus sunt exclusi. Duplici titulo, vt puto, debentur in Religione Religiosis dignitates, vel bonitate vitæ, vel scientiæ Laurea, & expressè habetur cap. Vilissimus 1 qu. 1. Quæ duo si in vno sint vnita, nihil meliùs desiderari potest; sin minùs, vnum saltem eorum sufficere videtur, sed videbis appetere honores, & dignitates, easque mendicare externis, & internis fauoribus, per bonas, & malas artes, fas, & nefas, ignorantissimos, eosque vitiosissimos homines. Quos, si non obtinuerint, audies clamare, stridere, & murmurare vsque ad sydera, & in sydera, benemeritos obtrectare, superiores calumniari, mordere, rodere, acriter carpere. Quos velim, vt se ipsos noscerent, vt Chilonis sapientia vtar; Et per speculum considerationis propriam conditionem recognoscerent.

Adiumenta sunt specula, vt ait Seneca 1. quæst. natural. cap. 17. *Vt homo se ipse nosceret, multaque ex hoc consecuta: Primò sui notitia, deindè, & ad quadam consilium: formosus, vt vitaret infamiam, deformis vt sciret redimendum esse virtutibus quidquid corpori deesset; Iuuenis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus esse discendi, & fortia audiendi; senex vt indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. Ad hoc rerum natura facultatem nobis dedit nosmetipsos videndi*: Vtantur hoc speculo isti ambitiosi, & si materiale speculum non sufficiet ad penetrandam sui cognitionem, adhibeant speculum spirituale, idest reflexionem considerationis supra considerationem propriæ conditionis, & qualitatis; & desinent sine dubio, tùm contra Prælatos, tùm contra eos, quos isti sublenauerunt, mussirare, & *prius suę domus*, idest, proprię conscientiæ præesse discant, *quàm Ecclesiæ Dei curam attentent, & qui de vineis suis non colligere, nisi spinas & tribulos consueuerunt, vereantur vineis Dominicis audacter; & impudenter se ingerere*, vt Bern. ait serm. 30. in Cantica vnde Basilius in regula Monach. cap. 41. *Requirere gloriam, vel honorem, indicium est infidelitatis & qui inquirunt, alienos esse à pietate Dei*.

Contra istos optimè Bonauentura apud Gretserium lib. 2. de modo agendi Iesuitarum, cap. 4. pag. mihi 265. *Qui se, inquit, ad hæc officia impudenter ingerunt, indignantes, si ad ea tardius promouentur; quàm sint imprudentes, perpendere nolunt, aut nesciunt, & eo ipso se ad hoc ostendunt, & reddunt indignos. Nam si digni fuerint, & idonei, non debent se ad hoc ingerere, sed modestè expectare, quousque per inspirationem Dei à Prælatis suis & fratribus, ad hoc suo tempore assumantur. Si autem indigni, vel nondum idonei, tunc si se in-*

ingerunt. Primò quidem *temerarij sunt; quòd antequàm vocentur, ad tantum officium currere præsumunt. Vndè Ieremias, ipsi currebant, cum ego non mitterem eos, & Paulus, Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? idem alibi; Nec quisquam sumit sibi honorem sed qui vocatur à Deo, tamquam Aaron. Et Christus dicit in Ioanne. Neq; enim à me ipso veni, sed ille me misit, fœlicèr pater.* Secundò superbi, *qui se ipsos reputant dignos, & idoneos, ad quod fortè nec Deus, nec Fratres vel Prælati sui iudicant eos idoneos, sicut Chore, qui voluit sibi Sacerdotium vendicare. Tertiò stulti, quia cum talia officia sint occasio tentationis, per inanem gloriam, auaritiam, luxuriam, noxiam libertatem, & interna deuotionis extinctionem, & alia plura pericula, quod ipsemet se talibus incaute ingerunt, nimis stultè se tantis periculis sine necessitate exponunt; cum fugere magis deberent à periculo, quam illud appetere, nescientes, quo exitu bellum, quod sibi concitant, finiatur.* Quartò non carent rancore Inuidia, *vel contra eos, qui ad hæc officia eos promouere possunt, & non faciunt; vel qui fortè impediuerunt, imputantes illorum malevolentia, magis quàm suæ insufficientiæ, quòd non promouentur, cum ipsi sibi videantur ad hæc digniores, quàm illi, quos vident iam promotos esse, quibus in scientia, & alijs se reputant aptiores.* Hæc præclarè Sanctus Bonauentura, ex quo in Apologia pauperum, 1. respon. 3. particul. art. 3. fine, ad dicta addo. *Apparet igitur, quòd status Prælationis, simul est excelsus, & periculosus, & ideò ipsum appetere, simul est periculosum, præsumptuosum, & stultum.* Et August. 19. de Ciuit. Dei. *Locus Superior, sine quo populus Regi non potest, & si ita administretur, vt decet; tamen indecenter appetitur.*

Circa tertium murmurationis genus. Ventri, & abdomini facti, qui *tamquàm boues*, vt aiunt *ad præsepe* Nephalia sacra Baccho peragere nesciunt, quousque ventrem ad saturitatem impleuerint, os habent semper quærimonijs, & lamentationibus onustum: Isti sunt, de quibus Apostolus ad Philipp. 3. *Quorum Deus venter est*, De quibus luculenter Bernard. serm. 30. in Cantic. *Legumina inquiunt*, ait, Bernardus, *Ventosa sunt: Caseus stomachum grauat: Lac capiti nocet: Potum aquæ non sustinet pectus, caules nutriunt melancholiam, coleram porri accendunt, pisces de stagno, aut de lutosa aqua meæ penitus complexioni non congruunt quale est hoc, quod in totis fluuijs, agris, Hortis, cellarijsque reperiri vix possit, quod comedas? Puta te quæso, Monachum esse, non medicum. Parce obsecro primùm quieti tuæ, parce deindè labori ministrantium, parce grauamini domus, parce conscientiæ: conscientiæ dico, non tuæ, sed alterius, illius videlicet, qui propè sedens, & edens quod sibi apponitur, de tuo singulari ieiunio murmurat, scandalo quippè est ei, aut tua odiosa superstitio, aut duritia, quam fortè putat illius qui tibi habet prouidere, scandalizatur, inquam, in tua singularitate frater iudicans te superstitiosum, tamquam superflua quæritantem: aut certè me durum accusans, qui non perquiram victui tuo necessaria.*

Sed in triplici differentia sunt (vt videas quantùm sibi negotij assumit, qui officium Superioris sibi, vel inuitè, vel voluntariè assumit) qui de cibarijs murmurant. Alij enim murmurant, nisi pretiosa cibaria illis tribuantur, & isti planè sunt suæ professionis immemores: non enim recordantur, se paupertatem fuisse professos; si enim recordarentur, recordarentur etiam, quod qui; pauca habet, pauca debet expendere, & quod *vbi pauper diuites imitare cæperit, perijt*, vt ait Seneca apud Turrecrematam in regula S. Benedicti, tractat. 101. Recordarentur etiam isti pauperum Christi, qui quandoque, pane carent; & viderent, quod magna peruersitas est, pretiosos quærere cibos, dum scitur, Dominum suum in paupertate egere.

Cogitent etiam, quod non videtur esse membrum illius corporis, cuius caput est Christus, qui Indigentiæ membrorum non compatitur, vt dicitur 1. Corinth. 12. Nec qui eamdem hominibus cum animantibus assignauit escam communem voluisse videtur, vt pretiosa cibaria, sudore, & pecunia quæramus. Cum his loquitur Hieronymus ad Nepotianum dicens. *Natus in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix milio, & pane cribrato rugientem satiare ventrem poteram, nunc similam, & mel fastidio.*

Alij non quærunt quidem pretiosos cibos, sed vilibus, & communibus contenti, eos vellent studiosè, & accuratè præparari. De quibus Hugo lib. 3. de Claust. animæ, vt refertur, *Alij superstitiosi nimis in præparandis cibis studium adhibent, infinita decoctionum, & frixurarum, condimentorum genera excogitantes modò mollia, modò dura, modò frigida, modò calida, modò cocta aqua, modò assa, modò pipero, modò alio, modò comino, modò sale condita secundum consuetudinem prægnantium desiderantes.* Hæc autem ad quid, nisi vt soli fastidio, & satietati consulatur, contra quos Seneca epist. 119. *Inter reliqua hoc nobis natura præstitit præcipuum, quòd necessitati fastidium excussit, recipiunt superuacua delectum, &* ibidem, *Nihil contemnit esuriens.*

Alij quantitatem ciborum deposcunt; non curantes, an pretiosi sint, vel optimè præparati, necne. Sed isti non aduertunt, quod excessus ciborum nocet tùm corpori, tùm animæ, tùm famæ, & reputationi; Corpori, quia somnum aufert. *Sanitas duitis non sinit eum dormire.* Ecclesiastici 31. Infirmitates generat. *In multis escis erit infirmitas* Ecclesiastici 37. Dolores excitat. *Cum satiatus fuerit arctabitur, æstuabit, & omnis dolor irruet super eum.* Iob 20. Animæ verò nocet saturitas, quia aciem cordis obtundit, vndè Hieronymus apud Turrecrematam in Regul. S. Bened. tract. 103. *Nihil adeò obstruit intelligentiam, sicut comessatio, & ebrietas.* Obfuscentiam causat, *Saturati sunt, & obliti sunt mei.* Oseæ 13. Carnalem concupiscentiam concitat. *Saturaui eos, & mœchati sunt, & in domo meretricis luxuriabantur*, Ierem. 5. Famæ, & Reputationi nocet, quia Crapulones, & Manducones ab omnibus dicuntur, qui numquam comedendi finem faciùt, De quibus Esaiæ 56. *Canes impudentissimi nescierunt saturitatem.* Et ego cognoui aliquos aliàs Sanctos, quia tamen hac macula erant tincti, ab omnibus vilipendebantur, & irridebantur.

Ad hoc propositum legitur in vitis Patrum, lib. 6. num. 17. *Quòd cum quidam senex comederet aliquandò cum pluribus monachis, ex illis quosdam comedere vidit mel, alios autem panem, alios vero stercus, & admiratus tantæ rei nouitatem, deprecatus est Dominum, vt illi mysterium reuelaret, optimus autem ille Deus, qui petentibus desiderata concedit, emisit de cœlo vocem dicens. Qui manducant mel, hi sunt, qui cum timore, & tremore, & gratiarum actione edunt ad mensam, & incessanter erant, & oratio eorum sicut incensum ascendit ante Deum, ideoquè, & mel comedunt. Qui autem panem manducant, hi sunt, qui gratias agentes percipiunt ea, quæ à Deo donata sunt. Illi verò qui stercus manducant, hi sunt, qui murmurant, & dicunt, hoc bonum est, illud malum.* O quanti Religiosi manducant stercus, pretiositatem, præparationem, vel abundantiam ciborum quæritantes.

Quibus tandem vnam sententiam Hugonis lib. 1. cap. 8. de claustr. animæ propono. *Abundans est pauperi Religio, mediocri sufficiens, tolerabilis diuiti, infirmis lenis, delicatis compatiens, fortioribus moderata, Pœnitentibus misericors, Peruersis seuera, Bonis optima*, Ex quibus colligitur, quod Religio dat omnibus suas necessitates secundum mediocritatem, & quod dat, est sufficiens ad vitæ sustentationem. Vndè superflua est tanta sollicitudo inquærendis cibis, vel delicatis, vel optimè præparatis, vel in maiori abundantia.

§. Quartus. Vndè Ortum ducat Murmuratio.

EX multis fontibus ortum ducit hoc flumen murmurationis, per totum fluens vniuersum, suisque aquis singulos penè homines proluens.

Primò oritur ex malignitate, vt notat Augustin. libro 50. hom. homil. 2. Cum ponderat ea verba Psalm. 49. *Sedens aduersus fratrem tuũ loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum*, quod ipse exponit, ponebas detractionem. *Quod dixit*, ait Augustin. *Sedens, ostendere voluit, quod non transitoriè detra-*

detraxerit, nec ei surreptum sit passione quadam subita, vt malum de proximo loqueretur, sed sedens, idest ex odio, & malignitate, quasi ad hoc vacans, vt derogaret proximo suo.

Secundo oritur ex otio, Probatur ex eodem loco psal. *Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris detrahendo*, vt explicat Anterus Papa relatus 6.q.1.cap.ex merito. Quare loquebaris, quia sedens, quia otiosus eras. Quod manifestius probatur ex alio loco Psal.72.*In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur*, i.non patiuntur eos labores, quos solent de ordinario pati homines, sed otiosi, & in delicijs viuunt. Vndè, sequitur, *Quod posuerunt in Cœlum os suum, & lingua eorum transiuit in terram.* Alcibiades, prout Plutarchus refert in Apoptegm Atheniensium Dux canem possidebat perpulchrum emptum magno pretio, eique cum caudam quadam die amputasset, huius rei interrogatus, eo id se fecisse dixit, vt haberent otiosi Athenienses, quod de ipso loquerentur, neque in alias inquirerent res eius.

Detestabilissimum vitiū otiū, & Deo maximè exosum, propter quod Sathan deiectus est de Paradiso. vt dicitur Esaiæ 14. *Sedebo in monte testamenti*; Dedit illi Deus gratiam, vt illa operando, & negotiando, sibi Paradisum acquireret: ipse autem eo frui volebat, tamquàm si relictum sibi fuisset in testamento, absque aliquo sui labore, & industria. Propter hoc vitium Adam fuit expulsus è Paradiso, in quo positus erat à Domino, *Vt operaretur, & custodiret illum*, Gen. 2.& quia Eua otiosa aures serpenti præbuit, & Adam similiter otiosus auscultauit Euā, ideò facillimum fuit, illis transgressionem præcepti Dei persuadere, quo transgresso, è Paradiso eiecti sunt, & semen suum in æternum remerauerunt. Quod videtur sentire Hyeronimus, in epistola ad Rusticum Monachum, seu potius illi antiqui cœnobitæ, inter quos erat communiter receptum hoc axioma, *Aliquid operis facito, vt te Diabolus semper inueniat occupatum*; Non enim facile capitur à Diabolo, qui bono vacat exercitio. Ità etiam otium deijcit Monachum de Monasterio, illum vagabundum reddit, omnia fastidire facit, semper noua quærere, & vetera abhorrere suadet, sed de otio dicam latiùs quæstione de castitate. Nunc satis sit, quod ex otio oritus murmuratio.

Tertiò, oritur murmuratio ex vtilitate, & demissione animi, quid enim viliùs murmuratore? Quid infimiùs, & demissiùs? Ideò infames, & deteriores latronibus dicuntur, cap. ex merito, cap. Deteriores, & cap. Infames sexta, q.1. Fingebant antiqui; Mimum esse Deum Murmurationis, & ipsum ex vilissimis ortum duxisse parentibus, nimirùm ex somno tamquàm patre, & nocte tamquàm matre: & tamen de Dijs alijs omnibus, nullo excluso, murmurabat; Sic vilissimos, & nullo honore dignos videbis, de viris honoratis murmurare, ijs detrahere, eosq; deprimere, cum enim talibus viris, similes esse non possint, procurans totis viribus, & posse, ipsos fieri similes sibi.

Quartò, Oritur ex in consideratione propriorū defectuum, Vndè Christus Matth.7.*Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabē in oculo tuo nō vides*. Indè versus.

Tollere festucam si vis de fratris ocello,
Quæ tua conturbat lumina tolle trabem.

Et August.in Psalm.49.*Tolle te à tergo tuo, vbi te videre non vis, & constitue te coram te.* Et ad Galatas 6. *Vnusquisque onus suum*, non alienum, *portabit.*

Sed quæres, quomodò resistendum sit detractoribus. Respondeo quò ad audientes, resistunt isti detractoribus per tristitiam faciei; iuxtà illud Prouerb. 25. *Ventus Aquilo dissipat nubes, & facies tristis linguam detrahentem.* Et Hieronymus epist. ad Rusticum. *Sicut sagitta, si mittatur in duram materiam, nonnumquam in mittentem reuertitur, & vlnerat vulnerantem, illudq; completur, facti sunt mihi in arcum prauum,* (Psalm.77.) *Ità detractor cum tristē faciem viderit audientis, immò nec audientis quidem, sed obturantis aures suas, illicò conticessit, pallet vultus, hærent labia, saliua siccatur.*

Quò ad detractos verò, vberius docebo modū detrahentibus resistendi tomo 2.cū de Prælato, contrà quem linguarū sagittæ propriè diriguntur, nunc pro subditis satis sit remediū adhibitum à Dauid Psal.38. *Posui ori meo custodiam, cum consisteret Peccator.* Idest detractor, seu murmurator *Aduersùm me.* Super quem locum ait Ambrosius. *Vectem adhibuit foribus oris sui, seruat thesaurum cordis sui argentum eloquij sui*, Vide Roman.sing.678.

§. Quintus. *Quòd Subditi tenentur tolerare defectus Prælati.*

AD tolerandos defectus Prælati, multa possunt adduci motiua, quæ si bonus Subditus considerabit, nullo negotio Pręlatorum defectus sustinebit.

Primò, cum sint homines Prælati, & non Angeli, in terra, non in Cœlo vitam ducentes, licèt boni sint, non tamen sunt semper perfecti: quis enim est hic, qui carne indutus humana, in occasionibus, si non proximis, saltem remotis peccandi versans, tot, tantisque stipatus hostibus, qui illius ruinam non optant solùm, sed ambiunt, sed anhelant, & non cadit? Quis, inquam, est hic, & laudabimus eum. Baptistā scimus, in ventre matris sanctificatum, *antra petijsse deserti sub teneris annis, ne leui saltem maculare vitam famine posset.* Quid de non sanctificato? Quid de non Ioanne Baptista? Et iusto dicitur Prouerb.14. *Septiès cadet iustus, & resurget*; & Ecclesiastes 7. *Non est homo iustus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.* Quod etiam intelligit de mortalibus Athanas. de incarnat. verbi contra Paulum Samoseatanum; ita vt nemo suis viribus ea vitare possit, & iustus esse. Ad quod insinuandum Christus Ioann.8. volens absoluere mulierē deprehensam in adulterio. *Digito scribebat in terra*, Quasi assignans causam absolutionis, fragilitatem scilicet terrenam, & figmentum nostrum, quod non est aliud quàm puluis, & cinis. Vndè Sanctus Leo serm. 11. de quadrag. *Quis non infirmatur in carne? Quis non sordescit in puluere?* Et ibidem, *Quis tantæ puritatis est, vt ijs non polluatur, sine quibus vita non ducitur.*

Vndè non est mirum, si Pręlatus, quamuis bonus, in aliquem quandoque cadat errorem, errorem, inquam, qui forsan alij non imputaretur, sed quia Prælati est, error maximus est. Et Ratio est, quia cum Prælatus sit cādelabrum supra montem positū, omniū oculi in ipsum intendūtur, quod eruditè notauit D. Bernardus serm.31. Paruorum, ad id adducens locum illum ex 1.Corinth.4.*Spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus, & malis, & bonis pariter* addit indeque colligit, quantum debeant Pręlati in suis actionibus esse circumspecti, dicens, *Si ità omnium oculi in nos, nostri quo abierunt, aut quare soli ipsi recesserunt à nobis, à dextris scilicet, & sinistris tanto studio circumspecti, soli dissimulamus inspicere vitam nostrā: Solis nosmetipsos negligimus intueri?* Quod etiam perbellè dixit Plutarchus lib.politic. ad Traianum: *Quisque sibi vitam, & mores excolere debet quò prorsus omni nota vituperationeque careat, quando præsertim eorum, qui præsunt, non modò singula verba, nec res tantum publicitus gesta animaduerti notatione solent, sed virtus quoque, ioci, simul, & seria quoquè*, Et cecinit Iuuenalis.

Omne animi vitium tantò conspectius in se
Crimen habet, quantò qui peccat maior habetur.

Secundò, debent Subditi considerare, quòd boni filij, & boni Subditi est, agnitos parentum & Prælatorum defectus tegere. In ipso enim parentis, & Prælatis defectu suū agnoscit filius, & Subditus dedecus. Vndè Ecclesiastici 2. dicitur, *Ne glorieris in cōtumelia patris tui, non enim est tibi gloria eius confusio: Gloria enim hominis ex honore patris sui, & dedecus filij Pater sinè honore.* Quare bonus subditus defectus sui Prælati proprium dedecus reputat, & omni eo modo, quo suos defectus, abscōdit, protegit, defendit, & excusat quantum potest. Quod si tam manifesti sint, vt nulla possint tergiuersatione celari, neque excusari, compatitur humanæ fragilitati, & eiusdem Prælati virtutibus cooperit, has illis longè præponderare demonstrās; & merito, quia gloria illi ex honore Prælati sui; Quæ enim maior gloriatio Subditi quàm à bono regi Prælato & quod maius dedecus, quàm à malo; Mundani homines

non ne gloriantur bonum se habere Regem? Et contra illi maledicentes non ne merito irascuntur: Sic bonus tenetur facere Subditus, non tàm propter gloriam Prælati, quam propter suam.

Tertio, ad hoc multum iuuat propriorum defectuum consideratio. Vnde Gregorius 5. moral. cap. 30. *Cum alienos excessus aspicimus, nostra, quib. in alijs excessimus, delicta cogitemus; considerata quippe infirmitas propria, mala nobis excusat aliena; patienter namque illatam iniuriam tolerat, qui piè meminit, quod fortasse adhuc habeat, in quo debeat ipse tolerari: & quasi aqua ignis extinguitur, cum surgente furore animi, sua quaque ad mentem culpa reuocatur; quia erubescit sibi peccata non parcere, qui vel Deo, vel proximo sæpè se recolit parcenda peccasse.*

Quarto, Tolerabit bonus Subditus sui Prælati defectus, si eum amauerit; amor namq; bona amati videt, & laudat: mala verò, vel prætérit, vel alleuiat. Vndè Apostolus ad Rom. 13. *Dilectio proximi malum non operatur.* Ad quem amorem tenetur, quia Prelatus Pater est Subditorum, quod optimè docuit Chrysostomus hom. 2. in 2. ad Timoth. his verbis. *Oportet enim naturales patres affecta, ac dilectione transcendere, sed & spirituales filios non segniùs affici, quàm illi sibi necesse est. Obedite enim* (inquit Apostolus ad Hebræos 13.) *Præpositis vestris, & Subditi estote illis, scientes quoniam ipsi vigilant pro animabus vestris, quasi rationem reddituri.* Et paucis interpositis. *Iam vero considera quantum periculi sit per singulos Subditorum discuti, rationemq; pro omnibus reddere, quantumuis illi honoris impendas, quantumlibet obsequij deferas, nihil his periculis referre par poteris. Nam etsi animam ponas, ipse hoc pro te iugiter facit: etsi id minus hac in vita facit, quod persecutionis non adsit tempus; eam tamen periculo æternę mortis exponit.*

Denique consideret bonus Subditus, quæ docet piè pariter, & erudite Thom. Kempis de discipl. claustr. 4. n. 1. *Caueat omnis bonus Subditus ne Prælatum suum temere iudicet, nec vias eius curiose scrutetur, sed potius eius dicta, & facta in melius interpretetur. Etsi quędam minus vtilia apparent, & aliqua defectuosa in eo reperiuntur, non despiciat, nec arguat eum, sed excuset, & piò toleret, & charitatiuè (si ita conuenit) admoneat: aut paterne obsecret per se, vel per alium magis idoneum; quia magnum onus super se habet, sępius etiam pro eo secretè oret, vt Deus eum custodiat, & confortet, cum nullus sis in toto domo, qui tantam quotidie sollicitudinem pro omnibus gerat. Raro namque inuenitur Prælatus, qui possit cuilibet satisfacere, vel placare pro voto.*

§. Sextus Quomodo se habeat Subditus in vitijs Prælatorum Corrigendis.

AD honorem Prælatis debitum pertinet eorum errata, debita cum Reuerentia, si quandoque id facere fuerit necesse, corrigere.

Dico primo, non solùm possunt subditi, sed etiam debent, quando necesse fuerit, suorum Prelatorum defectus corrigere. Ita D. Th. 2. 2. q. 33. art. 4. & in 4. d. 19. q. 2. art. 2. quæstiunc. 3. Caiet. ad D. Th. 2. 2. cit. Val. to. 3. disput. 3. q. 10. p. 4. Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 8. art. 2. Tab. verbo Correctio, num. 9. Angel. eodem fraterna, nu. 3. Rosella nu. 2. Sylu. num. & q. 3. Pisanella nu. 2. Angles in floribus, p. 2. q. de correct. frater. difficult. 3. versu Grauius peccat, pag. mihi 63. Suarez de Fide, Spe, & Charitate, tract. 3. disp. 8. sect. 5.

Probatur primo, quia correctio fraterna est in præcepto, vt habet D. Th. 2. 2. q. 33. art. 2. & alij communiter, & habetur Matth. 18. & Luc. 17. *Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum*, ad quod præceptum tenentur omnes tam subditi, quam Prælati, vt habet D. Th. loc. cit. art. 3.

Secundo. Probatur ex scriptura 1. Regum. 19. vbi Ionathas dicitur laudabiliter corripuisse Saulem patrem suum, & Regem de iniqua persecutione contra Dauid, & 2. Regum 12. dicitur de Nathan Propheta, quòd corripuit Regem Dauid de adulterio, & ad Coloss. 4. ait Paulus dicite *Archippo* (Prælato) *vide ministerium, quod accepisti in Domino.*

Tertio. Probatur ex cap. Plerumque, & cap. Paulus dicit 2. q. 7.

Quarto, ex Patribus August. ep. 19. ad Hieronymum agens de facto Pauli, qui Petro in faciem restitit ad Galat. 2. *Ipse Petrus, inquit, quod à Paulo fiebat vtiliter libertate charitatis, sancta, ac benigna pietate humilitatis accepit: atq; ita rarius, ac sanctius exemplum posteris præbuit (qui non dedignarentur sicubi fortè recti tramitem reliquissent, etiam à posterioribus corrigi) quàm Paulus, quo confidenter auderent etiam minores maioribus, pro defendenda Euangelica veritate, salua fraterna charitate, resistere.* Greg. lib. 10. regist. epist. 35. Relatus c. Sicut inquit 2. q. 7. ait, *Sicut laudabile, discretumque est Reuerentiam, & honorem debitum exhibere prioribus: ita rectitudinis, & Dei timoris est, si qua inter eos correctione indigent, nulla dissimulatione postponere. Ne totum corpus, quod absit, incipiat morbus inuadere, si languor non fuerit curatus in capite.* Et 3. par. pastoral. admonit. 18. relatus c. Admonendi 2. q. 7. ait, *Admonendi sunt subditi, nè plus quam expedit sint subiecti, ne cum student plusquam necesse est hominibus subijci, compellantur vitia eorum venerari.*

Quando autem sit necessarium, dixi supra, c. 16. conclus. 1. versu quatuor. Et quando illa, quæ ibi assignaui, concurrunt tunc grauius peccat omittens corrigere Prælatum, quàm alium proximum, vt Angles loc. citat. Tum quia ordine charitatis, & eleemosynæ spiritualis, plus tenemur Prælatum, quam alios diligere, vt habet Angles loc. cit. & Origines hom. 3. in Cantica. *Si quis, inquit, laboret in verbo Dei, atque animas nostras instruat: & illuminet, viam salutis doceat, viuendique ordinem tradat, non tibi videtur multo amplius alio proximo diligendus, qui horũ nihil egerit;* tũ quia peccatũ Prelati magis nocet.

Dico secundo. Prælatus, si quando est corrigendus propter aliquos defectus, debet corrigi è personis grauibus, & auctoritatis (si adsint, & velint) qui putentur aliquid profecturi; & hoc debet fieri leniter, humiliter, & reuerenter, ita D. Th. 2. 2. q. 33. art. 4. ait. Val. to. 3. disp. 3. q. 10. p. 4. versu tertio certum est, Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 8. art. 2. versu circa secundam conditionem.

Probat primo D. Thom. ex illo primæ ad Timoth. 5. *Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem*; vult enim Paulus, vt Prælati moneantur, sed ea reuerentia, & lenitate, vt potius eos obsecrare, quàm admonere videatur admonens, idem potest probari ex illo Sapientis loco, Prou. 25. *Inauris aurea, & margaritum fulgens, qui arguit sapientem & aurem obedientem;* Diuina quippe comparatio, & ad rem maxime faciens. Duo debent habere, ad hoc vt pretiosæ censeantur inaures, primum, quod sint ex materia magni pretij, auro, lapidibus pretiosis, &c. Secundum, quod sint parui ponderis; alioquin enim aggrauarent aures. Talis debet esse correctio facta Prælato de re graui, primo, lenibus, & appositis verbis secundo.

Secundo. Probatur ex Greg. 3. moral. cap. 10. id confirmans exemplo Pauli, qui etiam subditos humiliter corripiebat, inquiens ad Ephes. 4. *Obsecro vos fratres ego vinctus in Domino, vt digne ambuletis*, &c. *Hinc*, ait Gregorius *colligat discipulus, si quando aliquid rectè sentit, quanta humilitate debeat magistro loqui, si ipse Magister gentium in ijs, quæ cum auctoritate prædicat, tam subnixe discipulos rogat*, & tertia par. pastoral. adm. 5. *Aliter admonendi sunt iuuenes, atque aliter senes: quia illos plerumque seueritas admonitionis ad profectum dirigit, istos vero ad meliora opera deprecatio blanda componit.*

Dixi, hanc correctionem debere fieri à personis grauibus, & auctoritatis, quia hæ vt prudentius corripiunt, ità attentius audiuntur, & frequentius proficiunt; & Prælati minus ægrescunt à qualificatis personis corrigi, quam ab ordinarijs. Certum est autem, peccatum secretum Prælati secreto esse corripiendum; Si autem publicum sit, potest publicè corrigi, c. 1. de pœnit. & remiss. præsertim si sit in fide, aut morib. perniciosum vt ait Caiet. 2. 2. q. 33. art. 4. in responsi ad secundum, & Pisanell. verb. Correct. fraterna, nu. 2. & habetur expressè cap. Paulus dicit 2. quæst. 7. vbi dicitur, *Paulus dicit,*

fcato-

seniorem ne increpaueris; sed hæc eius regula in conseruanda est, cum culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda iuniorum; vbi autem senior iuuenibus exemplum ad interitum præbet, ibi districta increpatione feriendus est; Nam scriptum est Esaiæ 42. Laqueus iuuenum omnes vos, & cap 65. Maledictus puer centum annorum.

Nec hoc debet agrè ferre Prælati, quasi in eo de illius auctoritate aliquid minuatur, & minores subditis fiant. Nam primò *vilissimus computandus est, nisi præcellat scientia, & sanctitate, qui est honore præstantior*, vt habetur capit. Vilissimus prima, quæst. 1. & primo Regum 2. dicitur. *Quicumque honorificauerit me, glorificabo eum, qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Vndè apparet, quod Prælati propter culpas fiunt viliores subditis.

Secundò, quia prudentes viri, quando corriguntur, gratias agunt, iuxtà illud Prouerb. 9. *Argue sapientem, & diliget te: & plus proficit apud prudentem correctio, quàm centum plagæ apud stultum, Prouerb. 17.*

Tertio. Quia, vt optimè Dionysius de diuinis nominibus *Puniri non est malum, sed fieri pœna dignum, malum est.*

Quartò. Quia, vt ait Plinius, lib. 7. *Nulli patientius reprehenduntur, quàm qui maximè laudari merentur.*

§. Septimus. Quàm grauiter peccet Subditus suum Prælatum percutiens.

HOC etiam pertinet ad honorem Prælatis debitum; & vt melius atrocitas huius delicti videatur, adducam quædam dicta Doctorum.

Abbas in cap. Cum illorum de sentent. excomm. n. 5. & Felinus ibi, n. 2. dicunt, quod excessus commissus in Episcopum, vel Abbatẽ, seù Priorem Conuentus, vel Prouincialem, vel Generalẽ propriũ, semper dicitur enormis, etiamsi non sit effusus sanguis. Vndè à Prælato Regulari absolui non potest, sed est absoluendus a Papa, vt dicitur d. cap. Cum illorum, §. Qui sic Claustrales in fine, & cap. Si quis suadente Diabolo, 17. q. 4. & tradunt communiter Doctores, Nauar. in sum. c. 27. n. 91 Sayrus de censuris, lib. 3. c. 28. à n. 2. Suarez to. 5. in tertiam partem, disp. 22. sect. 1. n. 90. docẽtes, percussionem proprij Prælati semper esse enormen, *(nisi tot, tantæq; concurrant circumstantiæ, vt conditio personæ offendentis, quantitas, modus offensionis, occasio actioni, locus, tempus, & similia, quæ actum ita minuant, vt simpliciter enormis dici non possit*, vt notauit Suarez loco cit. n. 91.) & pro enormi percussione semper esse recurrendum, ad Papam de iure communni.

Rodriquez to. 2. q. regul. q. 34. art. 2. probat, enormitatẽ huius delicti ex penis, quæ infliguntur, percussoribus sæcularium magistratũ & citat Aristotelem 5. ethic. cap. 5. in principio, qui ait, *Si magistratum quis gerens percusserit, repercutiendus non est: si autem magistratum gerentem quis percusserit, non solum est percutiendus, sed supplicio insuper afficiendus*, quem locum declarans Sanctus Thomas 5. ethic. lect. 8. reddit. rationem, quare percutiens principẽ, sit tàm grauiter puniendus: quia ait, *qui percutit principẽ, non solum personam ipsius, sed totam rempublicam lædit.* Et lege, omne, §. 1. ff. de milit. ita habetur. Qui manus intulit Præposito capite puniendus est, augetur, autem petulantiæ crimen dignitate Præpositi. Vide Corietum in addit. iudicem Panormi. in verbo, Iudex pag. 70.

Addit Rodriquez, percutientem enormiter (ea scilicet normitate, quæ talis dicitur ratione actionis, non ratione personæ) Prælatum suum, siuè sit Generalis, siuè Prouincialis, siuè Corrector, esse à Religione eijciendum; quam tamen penam non consentit incurrere percutientem Vicarium Conuentus; quia Vicario non tantus debetur honor, sicut superiori ordinario, vt diximus supra hoc capite, conclus. secunda quod est intelligendum de Vicarijs ad modum prouisionis, & ad breue tempus, non de Vicarijs ordinarijs, qui præsunt alicui Conuentui, Correctorem propter penuriã alimentorũ nequeunti sustinere.

Neque est intelligendum de Vicarijs, seu visitatoribus missis ad visitandum aliquod Regnum, vel Prouinciam, quia sunt veri Iudices, & habent dignitatem, & amplissimam iurisdictionem.

Spatharius de modo corrigendi regul. tract. 10. parte 3. c. 17. ait, quòd per sui ordinis Minorum statuta, quicũq; Prælatum localem interfecerit, ad triremes perpetuo est damnandus: & si gladio vulnerauit, non secuta morte, damnandus est ad triremes arbitrio superioris: & similiter arbitrio Generalis est damnandus ad triremes, qui Prouincialem quouis modo, etiam leuiter percusserit; si autem gladio, siuè mors secuta fuerit, siuè nõ, ad triremes omninò perpetuò est damnandus: & similiter qui Generalem ipsum etiam leuissimè percusserit.

In ordine nostro Minimorum circa percussores superiorem, nihil adhùc est determinatum, quod viderim; fortè quia per misericordiam Dei, quod sciam, nondùm datus est casus; & vtinam numquàm detur, quòd si forsan daretur (quod Deus auertũcet) posset Prælatus, cui incũberet onus delinquentes puniendi, consideratis considerandis proportionaliter ad dicta in causa procedere.

§. Octauus. Vtrùm Subditus malo Prælato teneatur obedire.

HOC etiam pertinere visum est ad honorem Prælatis debitum, & absque controuersia est inter Catholicos, subditos vitioso Prælato obedire teneri. Quod probo auctoritate Scripturæ, & Patrum.

Primò ex scriptura ad Hebræos 13. ait Paulus *Obedite præpositis vestris, & subiacete eis*: etiamsi discoli, & scelerati sint, inquit Theophylactus eo loco; Quod ad omnem ambiguitatem tollendam expressit disertis verbis Petrus prima Petri 2. *Serui subditi estote omni timore Dominis, nõ tantum bonis, & modestis, sed etiam discolis. Hæc est enim gratia in Christo Iesu Domino nostro. Hæc est gratia*, ait, B. Laurentius Iustinianus lib. de obed. c. 12. *vt non inspiciamus personam operantis, sed in præcipiente Dominum, cui famulari expedit, & a quo obedientiæ nostræ debemus sperare mercedem*, & ad Ephes. 6: *Serui obedite Dominis carnalibus cum timore, & tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo.* Si ergò præcipit Apostolus Christianis, vt obediant Dominis carnalibus, qui tunc sinè fide omni erant iniquitate referti: quantò magis debemus obedire pastoribus, & Prælatis nostris: etiamsi in moribus sint scelesti. Et Christus Matth. 23. hoc expressit dicens, *Super Cathedram Moysis sederunt Scribæ, & Pharisæi quæcumque dixerint vobis seruate, & facite, secundum opera eorum nolite facere*, vbi Glossa, *Doctrinam tenete, non vitam.* Et Chrysost. *Sicut aurum de terra eligitur, & terra relinquitur, sic etiã auditores doctrinã accipiant, & mores relinquant; frequẽter enim de homine malo bona doctrina procedit*, & ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*, & loquitur de magistratibus secularibus, quibus soluuntur tributa, & vectigalia, de quibus loquitur eodem c. vers. 7. Ita exponit hunc locum Basilius de constit. monasticis, c. 23.

Secundò. Probatur eadem veritas ex Patribus Clemens Petri discipulus in quadam epistola citatus à Ludouico Blosio qui hac de re disertè disserit lib. 1. Collyrij hæreticorum, cap. 7 ait, *Episcoporum præceptis in omnibus obedite, etiamsi ipsi aliter (quod absit) agant, memores scilicet illius Dominici præcepti, quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite, obedientia enim, & humiliatio, quæ magistris impenditur, domino exhibetur.* Quod ijsdẽ ferè verbis præcipit D. Benedictus in sua regula, cap. 4. instrumento 60.

Chrysostomus homil. 34. in cap. 13. epistolæ ad Hæbr. *Quid ergò, dicit aliquis, dum præpositus malignus extiterit, num obaudiemus? Quomodo malũ dicis? Si quidem est in causa fidei fuge illũ, & euita, non solùm si homo fuerit sed etiamsi Angelus de cœlo descenderit. Si vero in vita moribus malignum dicis, noli curiosus esse*: & citato ad hoc loco Matthæi 23. *Super Cathedram, &c. Habent*, inquit, *dignitatem, licet vitæ: veruntamen non ad vitam eorum sed ad sermones intendite.*

Bonauentura tom. 2. opusc. in stimulo amoris, cap. 11.

fine. *Si cor rationale, & nobilem haberes, non certè renueres Deo, tã in se, quã etiã in quocũq; Prælato vilissimo obedire.*

Beatus Laurentius Iustinianus lib. de obed. cap. 12. *Cæterum si forte cuiquam eorum, qui in hac pastorali resident Cathedra, vita non suppetat sanctitas, minimè tamen est illis subtrahenda subiectio: quippe cum non personæ, sed dignitati sit principaliter deferendum, Christo si quidem in Præsidente, & Præsidenti propter Christum omninò obtemperandum est; quia non à Petro Petra, sed Petrus à Petra sumpsit initium, cognomen, auctoritatem, & gloriam, ipse namq; Dominus Iesus per se ipsum, ipse in pastoribus ouium suarum principatum gerit: propterea nemo, dedignetur subesse, & homini malo, cui imperandi est prærogata potestas.*

Thomas Kempis opusc. exercit. spirit. cap. 12. *Si vita alicuius Prælati non est ita perfecta, & laudabilis, sicut status, & ordo requirit, tu tamen benefacis obediendo in bono; quia non ab homine, sed à Deo præmium accipies.*

Hæc omnia intellige, quando Prælati mali non præcipiunt contraria fidei, nam tum *etiamsi Angelus de cælo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit*, ait Apostolus ad Galat. 1. Vel non præcipiãt contraria mandatis Dei: vel bonis moribus; quia tùm *obtemperare oportet magis Deo quam hominibus*, Actorũ 5.

Quæres primò. An Prælato existenti in peccato mortali notorio, sit obediendum.

Respondet Tostatus lib. 1. Paralipom. cap. 21. quest. 9. *Quod obediendum est Prælato, licet sit in peccato mortali: etiamsi sit notorium, quousq; per sententiam priuetur iurisdictione, aut suspendatur ab vsu eius, vel sit tale peccatum, in quod incidens ipso iure sit priuatus executione iurisdictionis*, & Panorm. in c. cum non liceat de præscriptionibus, n. 3. ait, *quòd obediendum est Prælato, etiam notoriè criminoso ante sententiam, præterquàm in quatuor casibus. Primò in crimine hæresis; Secundo in schismate, Tertio in crimine notoriæ fornicationis; Quarto in simonia in ordine commissa.* Si possunt probari; quod etiam habet Gloss. d. cap. cum non liceat, verbo Recedere, quia ista crimina suspendunt ipso iure à iurisdictione, vt habetur, c. præter, §. verum, d. 32. Quibus adde, si sit notoriè excommunicatus c. Pastoralis de appell. & c. Excommunicatos 11. q. 3.

Circa notoriè fornicarium, aduerte, quòd notat Panorm. in c. Vestra de cohabit. Cleric. & mulier. num. 7. & habetur c. quæsitum eodem tit. Si ex euidentia operis est indubitatum, talem esse fornicarium, est ipso iure suspensus; vbi autem non est talis operis euidentia, non est ipso facto suspensus, & ideò ei obedire tenemur. An autem notoriè fornicarius celebrans fiat irregularis, tenet quòd non Franciscus Samarinus in Sacerdotali, parte prima, tract. de irregul. regula 41. alios citans. Alij contrarium tenent, vt Nauarr. in sum. c. 25. nu. 76.

Quæres secũdò, An Prelato accusato de aliquo delicto, quo probato erit deponẽdus, sit obediẽdũ, lite pendente.

Respondeo, esse obediendum, licèt non quò ad desistendum ab accusatione, Abbas in c. ex parte de accus. nu. 4. Felinus ibidem paulo post principium, Sanch. lib. 6. in decalogum, c. 2. nu. 64. & habetur expressè in c. non ne directa 8. q. 4.

CAP. XXIX.

An liceat Regularis alios ad suam Religionem inducere.

PRO hoc capite videri potest D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 9. & quodlib. 3. art. 11. & 13. & opusc. 19. c. 13. Nau. in sum. in c. 12. à nu. 44. Reginald. in praxi, lib. 18. n. 373. Sayr. in Claui regia, lib. 6. c. 9. n. 1. 2. 3. 4. Lessius lib. 2. de iust. c. 41. dub. 4. & de vitæ statu deligendo, q. 8. Ledes. de statu Religiosorum in communi, c. 5. conclus. 8. pag. mihi 213. Sylu. verbo Religio 2. q. 2. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 1. q. 2.

Dico primò, non solùm est licitum inducere aliquem ad Religionem, sed etiam maximè meritorium, ita D. Thomas, & alij locis citatis.

Probatur primò ex scriptura, Iacob. in sua epist. c. vltimo. *Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operiet multitudinem peccatorum*, & Danielis 12. dicitur. *Qui ad iustitiam erudiunt plurimos, erunt quasi stellæ in perpetuas æternitates*, & Ierem. 15. *Si separaueris pretiosum à vili, quasi os meum eris.*

Secundo. Probatur ex patribus, qui ad mundum relinquendum, & ad Religionem ingrediendum, se ipsos, & alios hortabantur, & primus sit Sanctus Fulgentius, qui vt refert Surius to. 1. in ipsius vita aiebat, *Cur obsecro, sinè spe futurorum bonorum laboramus in hoc sæculo? quid nobis deniq; præstare poterit mundus? si gaudere desideramus; licèt melius sit bene flere, quàm male gaudere, quantò melius tamen gaudent, quorum in Deo tranquilla est conscientia, qui nihil timent, nisi peccatum, nihil agunt, nisi ex Dei præscripto: non fatigantur publicis negotijs, non damna rei familiaris, aut miserabiliter flere, aut turpiter timere coguntur: nec cum sua ipsi relinquerint, alijs insidiantur, viuunt inter se pacifici, sobrij, mites, humiles, atq; concordes: nulla ibi cogitatio libidinis, immo magna sollicitudo, & iugis custodia castitatis. Imitemur tam laudabiles viros, & arripiamus hanc benè viuendi constantiam. Sit nobis vtile, quod gratia reuelante meruimus meliora cognoscere; abijciamus pristinos mores, & mutemus labores, nitebantur primi inter amicos nobiles, nobiliores apparere: nitamur modo inter seruos Dei pauperes, effici pauperiores.*

Basilius hom. 52. *Ad vitam te vocamus ò homo, quid fugis vocationem? bonorum partic pationem? quid negligis donum? Regnum Celorum apertum est, qui vocat non mendax est: via facilis est, non tempore, non sumptu, non negotio opus est: quid cunctaris, quid tergiuersaris? quid iugum times, velut iuuenca nondum iugum experta? Bonum est, leue est, ceruicem non atterit, sed Glorificat? subde indomitam ceruicem, fias Christi iumentum, ne dimisso iugo, & vitam degens liberam, feris te lacerandum exponas: Gustate, & videte, quoniam suauis est Dominus. Dulcedinem mellis, quomodo eam ignorantibus declarare possim? gustate, & videte.*

Chrysostomus hom. 14. in epist. 1. ad Timoth. *Sanctos viros*, ait, *inquire, qui re verà sancti sunt, qui in solitudine sedent*, & paucis interpositis ait. *Verè Domus luctus, Monasteria sunt, vbi cinis, atq; cilicium, vbi solitudo, vbi risus nullus, nullus negotiorum sæcularium strepitus, vbi ieiunia, vbi terrenorum duritia lectulorum, ibi munda sunt omnia, nullus ibi nidoribus locus, absunt procul sanguinis riui, perturbationes, curæ, tumultus; Tranquillo in portu nauigant, ac velut luminaria sunt, sublimi de loco nauigantib. fulgore suo iter aperientes; in littore placido sedent, omnes ad quietem suam inuitantes, ac pertrahentes; neq; naufragium pati sinentes eos, qui se intuentur, non permittunt in tenebris degere eos, qui suas aspiciunt sedes: Perge itaq; ad illos, quære, hospitio suscipe, accede, tange sacros pedes longè enim honorabilius est, illorum pedes, quam aliorum caput tangere.*

Gregorius lib. 6. regist. ep. 190. Andream virũ nobilissimum, ab Imperatoris obsequio, ad quod aspirabat, ad Christi obsequiũ retrahere conatur. *Cur*, inquiens, *Magnificè fili non consideras, quia Mundus in fine est*, & infrà. *Vnde magis suadeo, vt magnitudo vestra in suo proposito quondam in pauco tempore delectabili receptaculo peregrinationis viuere studeat, & quietam, ac tranquillam vitam ducere, sacris lectionibus vacare, cælestia verba meditari, in æternitatis amore se accendere.*

Beatus Laurentius Iustinianus de discipl. & perfect. monast. conuers. c. 2. *O Præuaricatores redite ad cor, resipiscite à vijs vestris, ne post paululum in æternum pereatis: Cohibite corda vestra, ne post suas abeant concupiscentias: Ne quando vos mors rapiat, & non sit qui eripiat. Vendite quæ possidetis, vt hoc felici commercio cælestem gloriã adipiscamini. Donate Christo quod sæculo relicturi estis; præmittite ante vos facultates vestras, quatenus necessitatis tempore multiplicata restituantur vobis: voluntariè ab renunciate Mundo, ne cum mærore de eodem exire cogamini; De necessitate virtutẽ facite, & post hanc vitã regnũ accipietis æternũ. Finẽ illorũ diligenti examinatione cognoscite, qui præcesserunt vos, atq; viuere voluerunt tanquam vos; nempe in sæculo floruerunt, diuitijs abundauerunt, & omni se voluptati dederunt; in canticis, in Choris, in Conuiuijs, in commessationibusque lætati*

fuat

sunt, duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt. Exiguo exultauerunt tempore, & aeterno damnati sunt exitio. Non sic autem contingit iis, qui Deo militant, qui pro Christo animas suas tradi deriui, & sub Praeceptoris Imperio absque vlla requie proprias crucifixerunt voluntates, &c. Quae ibi pulchra valdè scribit Iustinianus.

Dico secundò, inducens ad Religionem aliquem minis, metu, atque terroribus, committit peccatum ex suo genere mortale, ita Ledesma de statu Religiof. in communi, cap.5.conclus.8.pag.mihi 213. Reginaldus in praxi, lib.18.n.373. & innuit D.Thom.2.2. quaest.189.art.9. corpore, Sayrus in Claui regia lib.6.cap.9.0.2.

Probatur primo ex cap.Praesens 20.q.3. vbi id expressè praecipit Nicolaus Papa.

Secundo, Quia sicut metu potest ad baptismum cogi, qui tamen est de necessitate salutis, ità multò minùs ad Religionem, quae solùm est de perfectione. Multis alijs rationibus nostram conclusionem probat Lessius lib. 2. de iustitia, cap.41. dub.4. n.38. quae apud ipsum possunt videri.

Quare sacrosancta Tridentina Synodus Sess. 25. c.18. de regul. *Excommunicat omnes, & singulas personas cuiuscumque qualitatis, & conditionis fuerint, tam Clericos, quam Laicos, seculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem inuitam, praeterquam in casibus à iure expressis, ad ingrediendum Monasterium; vel ad suscipiendum habitum cuiuscumque Religionis: vel ad emittendam professionem; quique Consilium, auxilium, vel fauorem dederint: quiq; scientes, eam non sponte ingredi Monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem, emittere; quo quomodocumque eidem actui, vel praesentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint.* Pro cuius capitis declaratione videatur Suarez, tom.5. in tertiam partem, disp.23. sect.7. à n.8. Sanchez tom. 1. in decalog. lib.4.cap.4. per totum. Rodriquez, to.3. quaest. regul.q.17.art.19. Ex quibus.

Noto primò, sub hac excommunicatione non comprehendi, qui cogunt ad Religionis ingressum, vel ab eo impediunt viros, ita Suarez loco cit. & Sanchez num.3. Ledesma de statu Relig.in communi, c.5.conclus. 8.pag. mihi 214. Et ratio est; tùm quia idem Tridentinū Sess.24. c.9. de matr. volens cōprehendere eos, qui cogunt siuè viros, siuè mulieres ad matrimoniū, id expressit; Tùm quia cum frequentissimum sit, mulieres inuitas ad Monasterium trahi, rarum admodum est, si cogantur viri; & legis est frequenter contingentibus prospicere, vt dicitur lege nam ad ea, ff. de legibus.

Noto secundò, vtrùm cogentes mulieres metu leui, vel non cadente in virum constantem, vel precibus importunis, incurrant hanc excommunicationem; negat Sanchez loco cit. n.4. Certum tamen puto, Parentes, Tutores, & alios, sub quorum cura est aliqua puella, qui eo fine, vt Religionem ingrediatur, dant illi parum cibi, vestibus laceris, & fuo, statim minùs conuenientibus eam vestiunt, deferreq; cogunt, in aliqua includunt cella, & verbis, & operibus eam pessimè tractant ad hunc finem, vt his fastidita puella, talem vitam nauseans, Religionē appetat, & ingrediatur, incurrere hanc excommunicationem, ità Ledesma loco cit.

Noto tertiò, casus in iure expressi, quos hic excipit Tridentinum, quibus potest quis cogi ingredi Religionē, sunt tres. Primus, quandò quis sponte Religionem vouit, tunc enim potest compelli vt impleat, cap. Licet de voto. Secundus. Quando coniux conscius de dispositione iuris, cap. Quidam, & cap. Placet de conuers. coniug. quibus capitibus definitur, quod coniux non potest altero coniuge inuito Religionem ingredi, & ingressus tenetur ad instantiam alterius coniugis egredi; conscius, inquam, coniux de hac dispositione consentit, vt alter in Religionem ingrediatur, in eaq; professionem emittat, si de coniuge remanēte in saeculo habeatur suspicio, quòd non seruabit votum continentiae, cui se adstrinxit, ad hoc vt alter posset Religionem ingredi, potest ad intrandum compelli, iuxtà caput significauit de cōuers. coniug. à contrario sensu. Tertius casus est, quandò quis commisit crimen, propter quod est in Monasterium detrudendus iuxta cap. de lapsis 16. quaest.6.

His tamen duobus casibus nō potest quis cogi ad profitendum, sed solùm ad ingrediendum, vel ad continentiam seruandam, vel ad debitam delicto penam luendā. Videatur Lessius lib.2. de iust. cap.41. dubit.4. nu.4. Reginaldus in praxi; lib.18.n.373.

Ex quibus colligitur primò, quòd mulier inuenta in adulterio à marito, qui illam volebat occidere, si nō promitteret ingredi Religionem, ingredi tenetur, nec maritus excommunicationem incurrit. Sicut neq; etiam incurrunt dantes ad id consilium, auxilium, & fauorē; quia talis metus, licèt sit mortis, iniuriosus tamen non est, de iustus. Ità Ledesma de statu Religiof. in communi, cap. 5. conclus.8. pag. mihi 215.

Colligitur secundò, quòd potest cogi mulier ad ingrediendum Monasterium absque periculo incurrendi hanc excommunicationem ad cautionem, puta, si maritus iter longum sit arrepturus, & de vanitate, & caliditate vxoris dubitans, illam ad Monasterium ingrediendum vsque ad illius aduentum, cogat. Idem dico de filia; quia ista coactio non est iniuriosa, sed rationabilis. Suarez tom. 5. in tertiam partem, disp.23. sect.7. n.9. Ledesma loco cit.

Noto quartò, quòd inducens virum ad Religionis ingressum importunis, & terribilibus persuasionibus, mortale peccatum ex genere suo committit, Sayrus in Claui regia lib.6. cap.9. n.2. qui pro hoc citat Ricardum in 4. dist.38. art.6. q.3. & Gabrielem ibidem q.1. art.4. littera T. Tunc autem est nimis importuna persuasio, quando fit cum rerum temporalium promissione, & cum nimia sollicitudine; solent namque promissiones huiusmodi, & persuasiones importunae in iuuenibus surreptionem causare, & de libera voluntate eorum, quae ad Religionis ingressū omninò requiritur, sēper aliquid detrahere.

Dico tertiò. Mortale peccatum ex genere suo cōmittit inducens ad Religionem aliquē muneribus per simoniam datis, & acceptis. Ità D.Tho.2.2. q.189. art.9. Ledesma de statu Religiof. in communi, c.5. conclus.8. pag. mihi 216. Reginaldus in praxi, lib.18.n.374. Azor.tom.1. instit.moral. lib.12.cap.1.q.2. Sayrus in Claui Regia loco cit. n.3. Syluester verbo Religio, 2. quaest.2.

Probatur ex cap. Quàm pio 1.q.2. vbi dicitur *Nusquā legimus, Dominus discipulos, vel eorum ministerio conuersos quempiam ad Dei cultum muneris interuentu prouocasse.* Quod fit, quando intercedente pacto, quis alium ad Religionē trahit muneribus; si dabis mihi hoc vel dabo tibi hoc, si me ad Religionem duxeris; non verò quando hoc sinè pacto fit, sed ex charitate, intendendo proximi salutem, & bonum, vt si quis scholasticum alat: vel eum sibi aliquibus muneribus beneuolum reddat ad hunc finem, vt ad Religionem pertrahat. Ità D.Thom. loco cit. & q.100. art.3. ad 4. Azor loco citat. Lessius lib.2. de iust. cap.35. dub.12. num.66.

Licet tamen pro Religionis ingressū aliquid accipere, exigere & pacisci, quandò Monasterium est ita tenue, vt non sufficiat ad tot personas nutriendas gratis tamen ingressum Monasterij exhibendo. Ità D.Thom. 2.2. q.100. art.3. ad 4. & in 4. dist.25. q.3. art.2. quaestiuncula 2. ad 7. vbi ait, *cum possessiones alicuius loci Religiosi non sufficiunt ad sustentandum plures, tum potest exigi ab eo, qui in illo loco Deo vult seruire, non quasi pretium Religionis, sed vt habeat Monasterium vnde ei possit prouidere.* Ità etiam Sylu. verbo Simonia, q.15. dist.2. Angelus nu.4. Tab. num.61. Sayrus loco cit. Lessius lib.2. de iust. cap.35. dub.12. n.71. Admittit etiam Suarez, tom.5. in tertiam parte, disp.22. sect.5. n.12. Hic non censetur quidquam spirituale vendi; sed illa pecunia exigitur tamquàm conditio necessaria, vt alij Religiosi non grauentur; non enim par est, vt antiqui Religiosi maiorem inopiam patiatur propter eos, qui admitti petunt. Nisi forsan admittendus, esset persona, insignis in litteris, quae maximam suis virtutibus posse toti Religioni vtilitatem afferre; nam tùm propter bonum commune deberent particulares Religiosi molestiam aliquam, & inopiam sufferre.

Licet etiam propter largas eleemosynas, quas aliquis in Monasterium contulit, faciliùs ab ipso commendatum ad Religionem admittere; vt ait D.Thom. 2.2.qu. 100.artic.3.ad 4.Sayrus loco cit. sicut etiam potest quis blanditijs, & munusculis animos sibi Religiosorum allicere, vt faciliùs in Religionem admittatur, vt Ledesma de statu Relig.in communi, ca.5. concl.8.pag.mihi 116.

Circa autem donationes factas Monasterijs à Nouitijs,vel eius parentibus; adest decretum Conc.Trident. sess.25.de regul.cap.16.huiusmodi. *Sed neque ante professionem,excepto victu, & vestitu Nouitij, vel Nouitiæ illius temporis,quo in probatione est,quocumque prætextu à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus eius Monasterio aliquid ex bonis eiusdem tribuatur,ne hac occasione discedere nequeat, quòd totam, vel maiorem partem substantiæ suæ Monasterium possideat;nec facilè si discesserit id recuperare possit: quin potiùs præcipit sancta Synodus sub anathematis pœna dantibus,& recipientibus; ne hoc vllo modo fiat, & vt abeuntibus antè professionem omnia restituantur, quæ sua erant.* Circa quòd decretum.

Noto primò, quòd ista excommunicatio non incurritur ipso facto.vt probatur ex illis verbis, *Sub anathematis*, Quæ non sententiam latam, sed deferendam denotant; peccaret tamen mortaliter, qui contra tale decretum acciperet, vel daret aliquid; Quia materia est grauis,Ita Ledesma loc.cit.diffic. 1.digo lo primiero.

Noto secundò,quòd pro victu, & vestitu Nouitij potest aliquid accipi: & hoc erit iuxta locorum, & Religionum diuersitatem, prudentum iudicio pensandum; certa enim regula de hoc dari nequaquam potest.

Noto tertiò, quòd non peccarent parentes, vel propinqui Nouitij,nec contra hoc decretum facerent, si in fauorem ipsius Nouitij darent ex bonis proprijs aliquid Monasterio. Quia Concilium solùm prohibet aliquid dari ex bonis ipsius Nouitij, non aliorum. Et ita tenent Ledesma loco cit.digo lo secundo Sanch.70.in decalog. cap.5.num.23.

Noto quartò, quòd quæcumque donatio facta de bonis ipsius Nouitij Monasterio, quæ difficiliter posset recuperari,si Nouitius ad sæculum vellet redire, est prohibita per hoc decretum Concilij vide Sanch. loco citato num.24.Vnde colligit Ledesma,loco cit.digo lo tercero; quod quantitates pecuniæ datæ Monasterio in ingressu Nouitij sub titulo mutui, ex bonis ipsius Nouitij sunt prohibitæ hoc decreto; quando scilicet sunt veræ donationes sub titulo mutui, ad deludendam legem Adinuentæ.Et Ratio est,quia difficiliter possunt deinde recuperari. Si autem pro mutuo dato ante professionem accipiatur pignus,vel fideiussio sufficiens, putat Rodriqu. tom.2.quæst.regul. qu.48. art.5. videri potest Sanch.lib. 7.in decalog.cap.5. num.24. Quòd non fiet contra hoc decretum; quia pignore, vel fideiussione acceptis, facilè potest mutuum, vel commodatum recuperari; & ideo ex hoc non potest detineri Nouitius, si ad sæculum redire vellet.

Noto quintò,quòd si Nouitius, vel Nouitia antè professionem voluerint abire, debent eis restitui omnia, si quæ dederant in ingressu Monasterij, simul cum fructibus,si qui sint,deducto tamen victu,& vestitu. Zerola in praxi,p.1.verbo Monialis, num.3. & p.2.eodem verbo dub.11.vbi addit, quòd non solùm sunt restituenda omnia, si redire voluerint ad sæculum,sed eadem restitutio debet fieri parentibus,ijs mortuis; nisi de ijs bonis, cum essent sui iuris, disposuissent. Ita etiam Naldus verbo Nouitius, num.6.

Noto sextò, quòd si Nouitius sit sui iuris, & non habeat parentes, non potest in ingressu Religionis præter victum, & vestitum aliquid donare Monasterio amore Dei. Intellige aliquid magni momenti quod illum retardaret ab egressu,vt Sanchez loc.cit.num.22. Quia id expressè prohibetur hoc decreto, *Ne quocumque prætextu aliquid Monasterio tribuatur*. Similiter neque potest Nouitius in ipso ingressu donare se ipsum, & omnia bona suo Monasterio, vt fiebat olim; Et ita dicitur declaratum fuisse a Sacra Congregatione.

Dico quartò, non est aliquis mendacijs ad Religionem inducendus. Ita D.Thom.2.2.qu.189. art.9. Sayrus in Claui regia,lib.6.cap.9.nu.4. Ledesma de statu Relig. in communi,cap.5.concl.8.pag.mihi 217.versu. La tercera caueza,& alij citati præcedenti conclusione.

Probatur ex D.Thom.quia huic imminet periculum, ne se cum deceptum inuenerit,retrocedat. Vndè.

Noto primò, quòd inducens alium ad Religionem, debet illi omnia declarare, & manifestare, tàm bona, quam etiam mala.(Si in illa Religione reperiantur:) abstinentias scilicet regulares, Duritles lecti, vestimentorum asperitates silentium; prolixitatem officij, ieiunia, totalem abrenunciationem, abnegationem propriæ voluntatis,grauem delinquentium punitionem, & similia; quæ D.Benedictus in sua Regula prædicari iussit recipiendis cap.58.*Prædicentur*, inquiens, *eis dura, & aspera*, Si autem tepidè in illa Religione viuunt maiores, & inter minores multa est relaxatio,id etiam est ei explicandum,ne inductus deinde scandalum patiatur, vt Caiet. ait 2.2.qu.189.art.9.& Sayrus loco cit.qui docent,etiam illicitum esse inducere aliquem ad Religionem, in qua tam relaxatè viuitur, vt promissa secundùm regulam: etiam quò ad essentialia non obseruentur: & vnusquisque quod illi magis arridet, hoc exequatur, cum paruo timore Dei, & minore superiorum (si talis inueniatur Religio.) Quod etiam aduertit Nauarrus in Manuali, cap.12.num.45.& num.51.

Noto secundò, quòd decipiens aliquem ad hunc finem,vt eum pertrahat ad Religionem, quò ad essentialia illi Religioni:puta,quod non tenebitur obseruare castitatem:vel in ordine nostro Minimorum, quod poterit comedere carnes, etiam post peractam professionem, peccat non solùm mortaliter, sed professio taliter facta est nullius vigoris, vnde poterit qui sic professus est ad sæculum redire, vxorem ducere, & cætera facere, quæ poterat ante ingressum,est communis opinio, Sayrus in Claui regia loco cit.Ledesma etiam cit.pag.218.vers.digo lo tercero.Ratio est,quia cum deceptio sit circa substantialia regulæ, quæ sunt vota, tollit omninò voluntarium,requisitum ad votum, vt Sotus ait lib.7.de iustit.q. 1.art.2.circa medium,Rodriqu.in summa, parte secunda,cap.92.conclus.4. Sayrus loco cit.

Noto tertiò, quòd si deceptio fiat, non circa substantialia, sed circa aliquod statutum particulare illius Religionis, quod est apud illam maximi ponderis, & momenti, & in maxima obseruantia, & rigore, vt verbi gratia, quod apud Monachos, & Dominicanos comeduntur carnes. Deceptio ista non annullat quidem professionem,sed dat professo iustam causam petendi transitum ad aliam Religionem,Primum probatur,quia circa substantialia non est deceptus, vnde ad illa tenetur. Secundum probatur, quia cum sit deceptus in re graui, & multum contra suam voluntatem grauatus,nec possit istud grauamen illi altera via compensari,habet iustum titulum petendi dispensationem, vt ad aliam Religionem transire possit. Ita Ledesma loco citato pagin. 219. versu, digo lo 4.

Dico quintò. Retrahens aliquem paratum ingredi Religionem, in qua disciplina regularis obseruatur, & qui frugi futurus est illi Religioni, peccat quidem mortaliter, si odio, vel alio malo fine, id facit, ad restitutionem tamen nullam tenetur; Immo si bona intentione id fecit: vel affectu aliquo sanguinis ductus, poterit etiã aliquando à mortali excusari,Sotus libro 4.de iust.quæst. 6.artic.3.in responsione ad secundum argum. conclus.1. Val.tom.3.disput.5.q.6.puncto 5.colum.9.assert.4. circa bona animæ.Nauarrus in Manuali, cap.12.num.44. Reginaldus in praxi,lib.18.num.375.Arragon.2.2. q 62.art. 2.col.10.d.3.pag.mihi 129.Sayrus in Claui Regia,lib.11. cap.1.num.27.28.29.

Prima pars probatur,quia ex odio impedire aliquem, ne aliquod bonum consequatur, peccatum mortale est, contra proximo debitam dilectionem, & charitatem.

Secunda pars probatur, quia non tenetur aliquid restituere ratione iustitiæ ipsi retracto, cum per regulam

iuris

Iuris 27. de regulis iuris in 6. *Volenti, & consentienti nulla fit iniuria*: Neque Religioni; Quia hæc nullum ius acquisiuit super ingressurum. Tenebitur quidem ratione Charitatis illum, corrigendo se ipsum, admonere, vt suum sequatur propositum, vt aduertit Sotus loco citat.

Tertia Pars etiam probatur, quia si bona intentione id facit, putans, talem non futurum vtilem tali Religioni, vel illum iudicans inconstantem: vel quia illius egent ope parentes: vel quia sibi in spiritualibus frugi fore sperat: vel quia in illa Religione non ita desciplinatè viuitur; Non videtur, quòd bono fine fecit, non facturus, si aliter credidisset, illius conscientiæ debere obesse, vt Nauar. loco cit.

Et nota, quòd si quis sinè causa, vel dolo, vi, aut fraude retrahit puellam, vel aliquam aliam mulierem à proposito vel accipiendi, vel voti emittendi, incidit in excommunicationem latam c. 18. sess. 25. de regul. Concil. Trid. Quam tamen non incurrit, si cum causa id suadet, vt Sayrus loc. cit. pro qua excommunicatione videri potest Sanchez, lib. 4. in decalog. cap. 5. nu. 10. 11. 14. & Suarez, tom. 5. in tertiam partem, disp. 23. sect. 7. nu. 10.

Dico sextò, retrahens Nouitium à iam suscepto habitu, & ad sæculum redire suadens, mortaliter peccat, si odio, vel alio malo fine id faciat, ad nullam tamen restitutionem tenetur; Ita Sayrus loc. citat. num. 29. Val. loco cit.

Probatur, quia non tenetur retracto, quia volenti, & consentienti nulla fit iniuria contra iustitiam; neq; Religioni; quia sicut Nouitius potest absque irrogatione iniuriæ Religioni eam deserere; Ità potest quis absque tali iniuria id illi persuadere. Quòd autem mortaliter peccet, patet ex probatione primæ partis quintæ conclusionis.

Dico septimò, qui vi, fraude, & dolo aliquem antè, vel post susceptionem habitus, ante tamen professionem à Religione retrahit, peccat non solùm mortaliter, sed tenetur iniuriam per restitutionem compensare. Ità Valentia loc. cit. versu Secus si, Sotus loc. cit. conclus. 3. Aragon. loc. cit. dist. 2. Sayrus cit. nu. 33.

Probatur, quia peccat contra iustitiam, faciens, quod retractus inuitus, per vim, fraudem, & dolum patiatur, quæ ipsi, & suo statui forent conuenientia; Et ideò restituere tenetur, remouendo vim, fraudem, & dolum, & exhortando ad ingressum, vel perseuerantiam in Religione. Quomodo etiam fieret religioni ea restitutio quæ posset, & sufficeret, Si tamen hæc restitutio non sufficeret, ad hoc vt Nouitius, vel regrederetur, vel remaneret, nullum aliud, ait Sotus ligamen remanet, retrahenti.

Dico octauò, Abstrahens aliquem Religiosum professum à Religione vi, fraude, vel dolo, tenetur resarcire damna, quæ Religio passa est ex amissione talis viri: verbi gratia, si legendo, cancionando aliqua stipendia lucrabatur. Ita Valent. loc. cit. assert. 5. Aragon loc. cit. dist. 1. Sotus etiam cit. concl. 5. Sayrus cit. nu. 34.

Probatur, quia nocens alteri cum iniuria, scilicet dolo, vi, fraude, tenetur resarcire damnum illatum.

Dico nonò, qui malo animo, sine vi tamen, & dolo Monacho iam professo exire persuasit, licèt mortaliter peccet, non tenetur tamen quidquam Religioni restituere. Ità Sotus loco cit. circa finem secundæ conclusionis ibi, quin vero neque ille, Sayrus loc. cit. n. 30. qui alios citat, & multis id probat.

Probatur, quia non tenetur restituere professo; quia sponte exijt: Neque Religioni, quia si Monachus sua sponte exiret, non teneretur quidquam restituere Religioni; quamuis teneretur redire ratione obedientiæ, & voti, quo erat obligatus. Ergo nec qui ad exitum persuasit, tenebitur.

Dico vltimo, siuè quis paratũ ingredi, siuè iam ingressum, sed nondum professum, siue etiam professum à Religione extraxerit, vel id faciat odio, vel fraude, vt, aut dolo ad illam ingrediendam, pro tali damno resarciendo, nullo modo tenetur. Ità Sotus loco cit. concl. 4. Nauarr. in sum. cap. 12. num. 44. Sayrus loco cit. num. 35. Valent. loco cit. assert. 4. versu secus si. Arragon. loco cit. dicto vlt. colligitur ex D. Thoma quodlib. 3. artic. 14. vbi ait, *Pro nullo peccato posse homini imponi pro penitentia, vt Religionem introeat, in commutationem satisfactionis quantumcumque grauis.*

Probatur, quia cogeretur, quis inuitus essentialia Religionis vouere, & obseruare contra naturam, & essentiam voti, quod omninò requirit libertatem; coacta enim respuit Deus, negari tamen non potest, quin retrahens opus maximæ perfectionis faceret, si Religionem ingrederetur, vt refert Paludanus (qui partem contrariã tuetur) in 4. dist. quæst. 2. art. 2. fecisse Raymundum, qui propterea Religionem Dominicanorum ingressus est, quod cuidam Nouitio id vitæ institutum dissuaserat; sed id non fecit ex obligatione. Pro his, qui retrahunt aliquẽ à Religione potest videri Ludouicus Beia, secunda parte casuum, casu 3. in congregatione habita die 15. Decembris, anno Domini 1582.

CAP. XXX.

Vtrùm Subditus teneatur obedire Prælato præcipienti, quòd studeat, & litteris incumbat.

PRO hac quæstione videatur D. Thom. 2. 2. qu. 188. art. 5. & qu. 167. art. 1. & opuscul. 19. cap. 11. Abbas 1. p. consil. consil. 88. num. 6. Rodriquez, tom. 3. q. regul. qu. 64. art. 4. Armilla, Sylu. verbo Scientia. Angelus eodem, & verbo Magister, Tabiena verbo Obedientia, num. 10. ibi Pisanella, num. 4. Antoninus tertia parte, tit. 16. cap. 6. §. 1. Graffius in append. ad suas decis. lib. 4. cap. 4. a num. 15. Valent. tom. 3. disp. 10. qu. 6. puncto primo, versu item rectè.

Dico primò, studium sacrarum litterarum regularibus choro destinatis maximè conuenit, & est necessarium: siue Religio sit instituta ad opera vitæ actiuæ: siue ad opera vitæ contemplatiuæ siue ad opera vitæ mixtæ, est expressa sententia D. Thom. 2. 2. quæst. 188. art. 5. & omnium aliorum cit.

Probatur primò ex scriptura Oseæ 4. *Tu scientiam repulisti, repellam te, & ego, ne Sacerdotio fungaris mihi*; Vbi Deus minatur, quod priuabit eos Sacerdotes (hos enim non populum alloquitur) dignitate Sacerdotali, qui eius legem per sacrarum litterarum studia nosse negligunt. Et Malachiæ 3. *Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent de ore eius*: Et Danielis 12. *Quod docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stella in perpetuas æternitates.*

Secundò, Probatur ex Patribus. Hieronymus ad Rusticum, & refertur cap. Sic viue 16. qu. 1. *Longo tempore disce, quæ postmodum doceat*, Et ibidem, vt refertur eadem causa, & quæst. cap. si Clericatus, ait. *Si Clericatus titillat desiderium, discat, quòd possis docere.* Et super Aggæum. *Considera, Sacerdotis esse officium de lege interrogatum respondere, si Sacerdos est, sciat legem Domini, si ignorat legem Domini, ipse se arguit non esse Sacerdotem Domini.* Et Chrysost. lib. 2. de dignit. Sacerd. ait, *Sapientissimum esse oportet Sacerdotem, & perspicacem in omnibus, & mille, vt dicitur, ex omni parte oculos habentem, quippe qui non solum sibi, sed etiam populo viuit*; Et Bernard. serm. 66. in cantica. *Non ignoro quantum Ecclesia profuerint, & prosint litterati sui, siue ad refellendos eos, qui ex aduerso sunt, siue ad simplices instruendos.*

Tertiò, Probatur ex multis textibus in iure Canonico, cap. finali, dist. 38. *Qui discere negligit, magis Diaboli, quàm Christi membrum esse ostenditur*, & ead. d. cap. Ignorantia dicitur, *Quòd ignorantia mater cunctorum errorum Sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt.* Et Clem. ne in agro, §. penult. de statu Monach. ait, Clemens V. *Rursus vt ipsis Monachis proficiendi in scientia, via opportuna non desit, in singulis ipsorum Monasterijs, quibus ad hoc suppetunt facultates, idoneus teneatur*

Ma-

Magister: qui eos in primitiuis scientijs instruat diligenter. Et cap. quia nonnulla de magistris habetur, *Quòd in Ecclesia Metropolitana constitui debet Magister Theologiæ, qui Sacerdotes in sacris litteris doceat*. Et cap. super specula eodem tit. habetur, quòd *Prælati, & Capitula ad studia Theologiæ scholares dociles transmittant*; Et alibi sæpius, quæ etiam faciunt pro regularibus, qui Sacerdotes, & Ecclesiæ ministri sunt.

Quartò, Probatur ex doctrina D. Thom. 2. 2. qu. 188, art. 5. Nam studium litterarum ad vitam contemplatiuam iuuat dupliciter. Primò directè, coadiuuando ad contemplandum per illuminationem intellectus; nulli enim dubium est, quin litteratus magis, & meliùs rationem diuinorum arcanorum sit contemplaturus, quàm illiteratus, tùm quia magis habet proportionatam potentiam intellectiuam; tùm quia aptiora media faciliùs potest inuenire. Secundò indirectè; Remouendo errores, qui frequenter instigatione Dæmonis in contemplatione diuinorum accidunt ijs, qui litteras, & scripturas ignorant.

Deinde studium litterarum etiam prodest Religiosis institutis ad vitam actiuam; puta ad prædicandum, docendum, confessiones audiendum. Et ita prodest, vt sit, naturaliter loquendo, omninò necessarium; quis enim hæc potest absque litteris exercere: & hæ non acquiruntur sine maximo labore, & studio.

Tertiò studium litterarum Religiosis conuenit quantum ad id, quod est Religiosis omnibus commune, Primò enim valeat ad vitandam carnis lasciuiam. Tum propter laborem adiunctum, iuxtà illud Ecclesiastici 31. *Vigiliæ honestatis tabefacient carnem*, Tum etiam, quia abstrahit cogitationem ab impuris rebus. Vnde Hieronymus ad Rusticum de viuendi forma circa medium, & refertur de consecr. cap. Numquam dist. 5. *Ama scripturarum studia, & carnis vitia non amabis*: Iuuat etiam ad seruandam paupertatem, quatenus parit contemptum rerum temporalium. Vnde dicitur Sap. 7. *Diuitias nihil esse duxi in comparatione illius*. Et 1. Machab. 12. *Nos autem nullo horum indigemus*. (Scilicet exteriorum subsidiorum.) *Habentes solatio sanctos libros, qui in manibus nostris sunt*. Valet etiam ad seruandam obedientiam; Vnde August. lib. de operibus Monach. cap. 17. circa finem, *quæ*, inquit, *est ista peruersitas, lectioni nolle obtemperare, dum vult ei vacare*. Addo, quod etiam iuuat ad seruandam ciborum astinentiam, verbi gratia quadragesimalem vitam in nostro ordine, quatenus fugat otium, de quo Cassianus, lib. 10. instit. cap. 6. *Mens otiosi nihil aliud cogitare nouit, nisi de escis, & ventre*.

Dico secundo, licet Religiosis scientias liberales, & Philosophicas addiscere, non per se ipsas simpliciter, sed in quantum ordinantur ad sacram doctrinam. Ita, D. Thom. 2. 2. qu. 188. artic. 5. ad 3. vbi Caiet. Rodriquez tom. 3. quæst. regul. quæst. 64 artic. 5. Angelus, Tab. Sylu. verbo Scientia, num. 1. Antoninus tertia parte, tit. 16. cap. 6 §. 1.

Prima pars probatur primò, quia hæ scientiæ multum conferunt ad intelligentiam sacrarum litterarum; vt habetur cap. Relatum, §. cum enim, dist. 37.

Secundò, quia iuuant ad errores Gentilium confutandos; vt habetur cap. si quid veri, d. 37.

Tertiò probatur ex cap. Legimus enim, d. 37. vbi triplex redditur ratio, quare scientijs istis sæcularibus debeamus incumbere. *Legimus enim*, vt ibi dicitur, *aliqua ne negligantur; Legimus ne ignorentur; Legimus non vt teneamus, sed vt repudiemus*.

Quartò probatur ex cap. Turbat. & cap. qui de mensa, & alijs cap. eadem dist. 37. vbi multa ad hoc probandum adducit Gratianus, præsertim dicto cap. Legimus, potest etiam probari ex Clem. ne in agro de statu Monach. cit. vbi per illud, primitiuis scientijs, intelligit Paulus Iurisconsultus super dicta Clement. Grammaticam, & Logicam.

Secunda pars probatur ex Caietan. loco cit. vbi ait. *Nota diligentissimè conclusionem, & rationem illius, scilicet quòd Religiosis non conuenit studium Philosophiæ, & huiusmodi; quia tota eorum vita mancipata est diuinis obsequijs. Vnde sicut negotia sæcularia sunt absolutè prohibita Religiosis omnibus; Ita studia scientiarum sæcularium, scilicet Philosophia, Mathematica, & artium liberalium. Verùm sicut pietatis gratia de Superiorum licentia; moderatè possunt Religiosi sæcularia tractare negotia; Ita Diuinæ scientiæ gratia licitum est Religiosis, cum Superiorum suorum beneplacito, vacare Logica, Philosophiæ naturali, & huiusmodi; vt scilicet possint errores confutare, & diuinitatis mysteria intelligere, & hæc benè aduertant Religiosi qui totum vitæ suæ tempus in scientijs sæcularibus consumunt*. Facit etiam ad hoc caput non ne vobis, dist. 37.

Dico tertiò, studijs librorum Gentilium, Poetarum, & Oratorum. *Se non tradere sed cõmodare* (vt loquitur Gersonius in Epistola, cui titulus est. Quid, & qualiter studere debeat, &c. parte prima, operum Gersonij, pag. mihi 560) *Et ea velut peregrinando percurrere*. Est Religiosis maximè vtile. Ita dictus Gerson. loco citat. & multis id probat Roa, lib. 5. singul. locorum, a cap. 4.

Probatur primò, ex D. Basilio homil. de legendis libris Gentilium, vbi postquam docuisset, Poetis, Oratoribus, & alijs quibusque vtendum. *Velut plantis*, inquit, *Quibus propria virtus est fructu pulcherrimo scatere, folia nihilominus ramis coniuncta quemdam ferunt ornatum; Sic & anima, cui præcellens quidem veritas fructus est, non ab re tali tamen exteriore sapientia circumdatur sicut folijs quibusdam, vmbram fructui, ac aspectum non intempestiuum præbentibus. Dicitur enim. Et Moyses ille, cuius est in sapientia nomen apud omnes maximum, Ægyptiorum disciplinis mentem exercuatus, ita ad eum, qui est, contemplationẽ processisse: Similiter autem, & in sequentibus temporibus, Danielem Babylone Chaldæorum sapientiam dicunt didicisse, tunc denique diuinas attigisse doctrinas*.

Probatur secundò, ex Gregorio Naz. in oratione facta in funere diui Basilij. *Illud*, inquit, *Inter omnes sanæ mentis homines constare arbitror, eruditionem inter humana bona primarium locum tenere. Non de hac nostrate solùm, ac nobiliore loquor, quæ contempto omnis sermonis lepore, atque ornamento, salutem vnam eamque rerum, quæ ratione, atque animo intelliguntur, pulchritudinem arctissimè complectitur, sed etiam de externa, quam plerique Christiani graui quodam iudicio, vt insidiosam, ac periculosam, & procul à Deo auertentem repudiant*. Et paulò post. *Quamobrem non idcircò contemnenda est eruditio, quod ità quibusdam videatur, quin potiùs insulsi, & præposteri habendi sunt, qui hoc existimant, omnesque sui similes esse optarent, vt priuata eorum ignorantia communis ignorationis tenebris obtegatur, nec quisquam ipsorum inscitiam prodat, & coarguat*.

Tertiò idem probat Roa ex Patribus, Ambrosio lib. 3. de fide, Hieronymo ad Galatas 3. Chrysostomo homil. tertia in epist. ad Titum, Augustino secundo de doctrina Christiana, cap. 28. vbi ait, *Historia plurimum nos adiuuat ad sanctos libros intelligendos, etiamsi præter Ecclesiã pueruli eruditione discatur*.

Dico quartò, Religiosi scholares ad studendum deputati, qui sunt in studendo notabiliter negligentes, peccant omnino mortaliter. Ita Antoninus tertia parte, tit. 5. cap. 2. §. 11. Nauarrus in sum. cap. 25. nu. 59. versu tertio peccat. Sebastianus Medices in summ. peccatorum, cap. 39. num. 75. Nec negaret Tabiena, verbo interrogatio, num. 29. Reginaldus in praxi lib. 20. nu. 55. Lambert. de Iure patron. lib. 2. p. 1. q. 9. art. 24. num. 6.

Probatur tum quia occupant locum aliorum, qui diligentes in studijs essent; tum quia abutuntur commoditate illis data à Religione, quæ in alijs exercitijs eos occuparet. Tum quia videntur contemnere scientias, quas edocentur, & sic sunt velut membrum Diaboli, vt dicitur cap. nullus Episcopus, distinct. 38. Tum quia iniuria afficiunt magistrum, cui est gloria ex doctrina *Discipuli*, Et labore pro illis in docendo passo abutuntur, qui illud Ouidij cogit. canere, *Verba miser frustra non proficientia perdo*.

Dico quintò, seniores, vel à paruo, vel à longo tempore professi, non debent erubescere discere è Iunioribus. Habetur expresè in cap. Nullus, Episcopus, dist. 38. vbi dici-

dicitur. Ita Tiraquel. de iure primogen. in præfat. nu. 103. *Nullus Episcopus propter opprobrium senectutis, vel nobilitatem generis, à paruulis, vel Minimus eruditis, si quid fortè est vtilitatis, aut salutis, inquirere negligat.* Et Augustinus ad Auxilium Episcopum, epist. 75. relatus cap. Si habes 24. qu. 3. *En*, ait, *Adsum senex à Iuuene, nec dum anniculo paratus sum discere.* Et cap. de Constantinopolitanæ, dist. 22. dicitur; *Stultus est, qui bona, quæ videt, discere contemnit. Et nulla ætas sera est ad discendum vsque ad annum* 78. ff. de fideicommiss. lege, apud Iulianum, vbi refert Pomponius Iurisconsultus dictum cuiusdam Sapientis; videlicet, *Si vnum pedem haberem in tumulo, alterum extrà ad hunc non pigeret aliquid addiscere.* Et Glossa Marginalis refert dictum Solonis gloriantis. *Senescere se, quotidie aliquid addiscendo.*

Dico sextò, appetitus, seù studium cognoscendæ veritatis potest sex modis fieri vitiosus, licèt in se virtuosissimus sit. Primò si quis studeat, vt exinde superbiat, vt faciunt aliqui, qui disputantes de Cœlo, in Cœlo sibi habitare videntur, vel disputantes de Angelis, Angelos se esse existimant. Secundò si quis studeat ad peccandum, iuxtà illud Hierem. 9. *Docuerunt linguam suam loqui mendacium, vt iniquè agerent laborauerunt*, vt faciunt Hæretici. Tertiò si per studium minus vtile, quis retrahatur à studio, quod ei de neces. incumbit. Vnde Hieronymus ad Damasum de filio prodigo dicit. *Sacerdotes dimissis Euãgelijs, & Prophetis, videmus comœdias legere, & amatoria bucolicorum versuum verba cantare.* Quartò, si quis studeat discere ab eo, à quo non licet, vt si à Dæmonibus aliqua futura perquirat. Quintò, si appetat cognoscere veritates circa Creaturas, non referendo ad debitum finem, scilicet ad cognitionem Dei. Vnde Augustinus de vera Religione, cap. 29. dicit, *Quòd in consideratione Creaturarum non est vana, & peritura curiositas exercenda, sed gradus ad immortalia, & semper manentia faciendus.* Sextò, si quis studeat cognoscere veritatem supra proprij ingenij facultatem. Vnde dicitur Ecclesiastici 3. *Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.* Et posteà sequitur. *Multos enim supplantauit suspicio eorum, & in vanitate detinuit sensus eorum.* Quod etiam faciunt Hæretici. Hæc D. Th. 2. 2. q. 167. art. 1. Vbi aduerte, quod sicut dictis modis fit appetitus cognoscendæ veritatis, seu studium, vitiosus, ita per oppositum sex modis fit virtuosus.

Dico septimò, Prælati debent suis Religiosis studentibus aliquas exemptiones concedere à communibus exercitijs, & ab aliquibus horis Canonicis, exceptis diebus festis, & omnem studendi commoditatem tribuere. Ita Graffius in append. ad suas decisiones lib. 4. cap. 4. num. 18.

Probatur primò, ex cap. quia nonnullis, & cap. Super specula de magistris, quibus Capitibus conceditur studentibus, vt possint esse exempti à residentia, & percipere fructus beneficij, & hoc vt commodiùs studijs possint incumbere.

Secundò. Probatur ex Decretis Clementis Octaui publicatis, & receptis in Capitulo Generali Genuensi 6. Ordinis Minimorum, anno 1596. De quibus supra facta est pluries mentio, vbi habetur, quod *Superiores cum studentibus, & studiorum causa occupatis possint dispensare, vt ab officio chori sint immunes.*

Quare debent etiam superiores studentibus aliquas licitas recreationes concedere, *vt suis interdum interponant gaudia curis*: immò recusantes ad eas cogere; verbi gratia, vt quandoque extra Ciuitatem cum magistro proficiscantur: Quod certis diebus ludis aliquibus Religiosis, & honestis vacent. Hinc enim mens occupata, in studijs, quæ melanchoniam passim gignunt, subleuatur, animus relaxatur, melanchonia depellitur, lumen intellectus acuitur, & reiectis offuscationibus; quibus ex continuis occupationibus obumbrabatur, illustratur; Defatigatis enim quies maximi solet esse solatij. Corpus etiam exercitatur; vnde mali humores desiccantur, & inde ardentiùs studijs incumbitur.

Vnde Seneca lib. de tranquillitate animi cap. 15. ait, *Danda est remissio animis, meliores, acrioresque requieti surgent, Vt fertilibus agris non est imperandum, citò enim exhauriet illos numquam intermissa fœcunditas, ita animorum impetus assiduus labor franget. Vires recipient paulum resoluti, & remissi: Nascitur ex assiduitate laborum, animorum hebetatio quædam, & languor: nec ad hoc tanta hominum cupiditas tenderet, nisi naturalem quamdam voluptatem haberet lusus, iocusque; quorum tamen frequens vsus omne animis pondus, omnemque vim eripiet. Legum conditores festos instituerunt dies, vt ad hilaritatem homines publicè cogerentur; tamquàm necessarium laboribus interponentes temperamentum, Et magni viri quidam sibi menstruas certis diebus ferias dabant, quidam nullum non diem inter otium, & curam diuidebant; qualem Pollionem Asinium Oratorem magnum meminimus, quem nulla res vltra decimam detinuit, ne epistolas quidem post eam horam legebat, ne quid noua cura nasceretur: sed totius diei lassitudinem duabus illis horis ponebat. Quidam medio die interiunxerunt, & post meridianas horas aliquid leuioris operæ distulerunt.* Et supra ait. *Cum pueris Socrates ludere non erubescebat: Cato vino laxabat animum, curis publicis fatigatum. Et Scipio triumphale illud, & militare corpus mouit ad numeros*, & infrà. *Indulgendum est animo, dandumque. Subinde otium, quod alimenti, ac virium loco sit: Et in ambulationibus apertis vagandum, vt cælo libero, & multo spiritu augeat, attollatque se animus.* Et paucis interpositis, *Aliquando animus in exultationem, libertatemque extrahendus, tristisque sobrietas remouenda paulisper: Nam siue Græco Poetæ* (Anacreonti) *credimus, aliquando, & insanire iucundum est: siue Platoni, Frustra poeticas fores compos sui pepulit: siue Aristoteli, Nullum magnum ingenium sine mixtura dementiæ fuit.* Et Dio relatus à Lipsio ad cap. 15. Senecæ de tranquill. num. 318. *Remissiones*, aiebat, *præparamenta ad labores sunt, & arcus, & lyra, & homo vegetantur quiete.*

Dico octauò, studere diebus festiuis in honorem Dei, Sanctorum, si principaliter non fiat propter lucrum, sed ad illuminationem proprij ingenij, & aliorum, dummodo debitis horis, assistatur diuinis, peccatum non est, licet accessoriè veniat lucrum. Ita Panorm. in ca. Omnes dies de ferijs, num. 4.

Probatur, quia studere opus seruile non est, quod solum prohibetur ca. Licet tam de ferijs. Doctores tamen legentes principaliter propter salarium à peccato non excusantur, vt Panormit. ait loco cit. Addens, licere tamen Doctori expedire forenses, qui consilium expectant, ne stent in hospitio cum magna impensa. Contzen tamen lib. 4. polit. cap. 15. §. 2. in principio, dicit quod quamuis studeat quis lucri gratia dictis diebus non peccat, quia studium seruile opus non est, & lucri cupido honestum finem potest sortiri: nec Ecclesiastica lege lucrum, sed opus seruile vetatur.

Dico nonò, Lectioni sacrarum scripturarum, seù auditioni earum debent vacare omnino Religiosi omnes, tàm docti, quam indocti, ab hoc enim exercitio nemo potest excusari. Qui intelligit, legat, & studeat, qui non, Legentem, & declarantem audiat, & hoc propter vtilitates, quæ ex tali lectione, vel auscultatione legenti, vel auscultanti prouenium; quas duodecim numerat Turrecremata in Regula S. Benedicti, tract. 41. *Prima est productio bonorum fructuum, 2. Inflammatio cælestis desiderij, 3. Animatio, & Confirmatio debilium, & infirmorum contrà Dæmonum tentationes, virorum fortium exemplis, 4. Quia lectione, vel auditione cauentur Dæmonum insidiæ, 5. Valet ad cognitionem sui ipsius, 6. Valet ad commorandum cum Deo, 7. Ad animæ refectionem, 8. Ad salutaria remedia applicanda infirmitatibus, 9. Ad consolationem tribulatorum, 10. Ad vires animi replendas, accendendas, 11. Ad necessaria in vita præsentis peregrinationis cognoscenda, & prudenter prosequenda, 12. Valet, vt diximus, ad carnalia desideria refrænanda.*

Vnde optimè Athanasius sermone quodam ad Monachos. *Sine legendi studio, neminem ad Deum intentum videas.* Et Hieronymus ad Eustochium. *Tenenti codicem somnus obrepat, & cadentem faciem pagina sancta suscipiat.*

piat. Ambros.lib.1.offic.cap.20. *Cur non illa tempora, quibus ab Ecclesia vacas, lectioni impendas? Cur non Christum reuisas? Christum alloqueris? Christum audias? illum alloquimur, cum oramus, illum audimus cum diuina legimus oracula.* August.epist.143. ad Demetr.virg. *Ita scripturas sanctas lege, vt semper memineris, Dei illa verba esse, qui legem suam non solum sciri, sed etiam impleri iubet*, & ibi *Optimè vteris lectione diuina, si eam tibi adhibeat speculi vice, vt ibi velut ad imaginem suam anima respiciat, & vel fœda quæque corrigat, vel pulchra plus ornet.*

Ex dictis colligitur, quod subditus iussus à Prælato studere, & litteris incumbere, tenetur obedire. Cum studium bonum per se sit, & Religiosis omnibus apprimè vtile, & necessarium.

At inquit quandoque subditi. Doleo Capite; Angor distillationibus, laboro stomacho, capacitatem non habeo, ideo studere non possum. Sed hæ sunt puerorum nugæ, friuolæ excusationes, quæ nec dici, nec acceptari merentur. Cælium namque Aurelianum legimus, in curando Capitis dolore, lectionem adhibuisse. Senecam verò ad refrænandas, quas patiebatur Capitis distillationes, eamdem in vsu habuisse, vt ipsemet scribit epist. 78. *Studia mihi nostra saluti fuerunt, philosophiæ acceptum fero, quòd surrexi, quòd conualui. Illi vitam debeo.* Et seniorem Plinium, iuniore testante, epistolarum lib.9. in penultima. *Voce, & stomacho laborantem claram lectionem in remedium adhibuisse scimus.* Vnde Seneca epistola 81. ait. *Studia etiam saluti corporis prosunt, in remedium enim cedunt honesta solatia, & quidquid animum erexerit, etiam corpori prodest.* Quoad capacitatem verò, nullum tam hebetem puto, qui aliqualis studij, & lectionis capax non sit, maximè si Choro destinatus existit. Sed tegit se incapacitate quandoque desidia: *Punge*, Aiebat Origenes super Exodum, *& dabit lachrymas: Stringe mentem, & dabit intellectum; Tria sunt*, ait Hugo de S. Victore, lib.3. didasc.cap.7. *Necessaria studentibus. Natura, exercitium, disciplina. In Natura consideratur, vt facilè audita percipiat, & percepta firmiter teneat. In Exercitio, vt labore, & sedulitate naturalem sensum excolat. In Disciplina, vt laudabiliter viuens, mores cum scientia componat.*

Circa disciplinam in discendo refert dictus Hugo loco cit.cap.13. dictum cuiusdam sapientis, qui interrogatus de modo, & forma discendi, Respondit; *Mens humilis, studium quærendi* (idest desiderium sciendi, ex quo procedit inuestigatio occultorum.) *Vita quieta* (interius, & exteriùs.) *Scrutinium tacitum.* (Diligens perceptorum meditatio.) *Paupertas.* (Frugalitas in viuendo.) *Terra aliena*, (vbi quis in patria à studendo impediretur, vel studendi commoditatem non haberet. *Hæc reserare solent nonnullis obscura legenti.*

Tria sunt, ait dictus Hugo, lib.5. didasc. cap.5. *Quæ præcipuè studijs obesse solent: Negligentia. Imprudentia, Fortuna. Negligentia est, quando ea, quæ discenda sunt, vel prorsus prætermittimus, vel minus studiosè discimus. Imprudentia est, Quando congruum ordinem, & modum in his, quæ discimus, non seruamus. Fortuna est in euentu, casu sine naturaliter contingente, Quando vel paupertate, vel infirmitate, vel naturali tarditate, siue etiam Doctorum raritate, quia aut non inueniuntur qui doceant, aut qui benè doceant, à proposito retrahimur.*

Et notent discipuli, quòd ad hoc vt addiscant facilius, & breuius, debent magistris subijci. Quoniam vt ait Boetius cap.1. de scholarium disciplina. *Qui se non nouit subijci, non noscat se magistrari. Miserum est enim, eum fore magistrum, qui nunquàm se nouit esse discipulum: Debet autem discipuli subiectio in tribus consistere, scilicet in attentione, beneuolentia, & docilitate: Attentus, inquam, exercitio, docilis ingenio, beneuolus animo. Attentus, inquam, ad audiendum, docilis ad intelligendum, beneuolus ad retinendum.*

Vbi notandum, quod tria hæc, Attentio, Beneuolentia, atque docilitas discipulum maximè magistro, atque doctrinæ submittunt, maius tamen horum est amor addiscendi, quo corda erudiendorum ad doctrinam cognoscendam fortius alliciuntur. Et hic amor ex tribus constare dicitur. Primò ex magistri cordiali dilectione; Dilectione enim intima erudientis, audita credibiliora redduntur in recipiente. Et hæc dilectio sita est in timore, & reuerentia erga magistrum. Vnde D. Paulus ad Hebreos, 12. ait, *Patres carnis nostræ eruditores habuimus, & reuerebamur eos*, idest reuerenter timebamus. Et Basilius in Psalm.33. ait, *Discipulus filius spiritualis est præceptoris; Qui enim ab aliquo informationem pietatis accipit, is velut efformatur ab ipso, & ad substantiam venit, quemadmodum à prægnantes infantes.* Idque probat tum ex verbis psalmographi: *Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos.* Tum ex illis Apostoli ad Galatas 4. *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Atque ita sicut carnales Patres eos timere reuerenter debemus. Vnde Cato aiebat, *Magistrum metue.* Secundò. Hic amor confirmatur ex adeptione fructus, quem quotidie recipere sentit se discipulus, ex quo ad disciplinam allicitur. Fructus autem Sapientiæ est donum Dei, vt Augustinus ait 12. de Ciuit. Dei, cui nihil occurrit præferendum, & nulli pretio potest comparari. De qua Tullius lib.2. offic. *Quid enim post Deos optabilius? Quid præstantius? Quid melius? Quid omnino dignius sapientia?* Tertiò iste amor stabilitur ex naturali appetitu scientias addiscendi; De quo dicit Aristoteles 1. Metaphysic. *Quod omnis homo natura scire desiderat:* Tunc itaq; proficit discipulus; cum attentè aduertit, audita dociliter intelligit, atque intellecta beneuole scrutinio cordis recommendat. Et capit.4 Paulo post principium, ait idem Boetius, *Felicisque discipuli discretio magistratui gaudeat subijci, eumque metuendo diligat, diuesque existat. Nec ei sub picturata dilectionis obtuitu Albinus existat detrahendo. Væ magistratus detractori*, Idest gaudeat fœlix, & discretus discipulus magistro suo subijci, & diligat eum metuendo, sitque ei fidelis, tàm verbo, quàm opere, neque detrahat ei sub aspectu fictæ dilectionis; neque, *Et existat Albinus*, Idest Albini mores non sequatur, qui nefando scelere magistro suo manus violentas iniecit, eo quia *Ad primam aeris impressionem, nequiuit totam constitutionem comprehendere*, Vt ipsemet Boetius dixit cap.2. idest quia non potuit comprehendere totam lectionem ad primam Magistri sui Grilli pronunciationem. Signum maximæ ingratitudinis est magistro detrahere, eique non per omnia debitum honorem deferre; *Nam Dijs, Parentibus, Magistris nunquam possumus reddere æquale;* vt ex Aristotele 9. Ethic. refertur.

Quatuor autem conditiones debet habere Magister, vt à discipulis ametur, & reuerenter timeatur. Primò debet esse scientia illustratus, vnde Ecclesiastici 18. dicitur, *Antequàm loquaris disce*, Idest antequam loquaris docendo, disce prius audiendo. Secundò debet esse humilis, benignus facilis, affabilis. Vnde Gregorius relatus d.46.cap. *Hoc habet*, dicit. *Hoc habet proprium doctrina arrogantium, vt humiliter nesciant inferre, quod docent, & recta, quæ sapiunt, rectè ministrare non possunt.* Tertiò debet esse probus, ac rectus, vnde Seneca epist.6. *Homines amplius oculis, quàm auribus credunt. Et longum iter est per præcepta breue, & efficax per exempla,*

Vnde versus.

> *Non satis est Domini præcepta euoluere lingua.*
> *Is meminit legis, qui memor est operis.*

Et Lactantius lib. de falsa sapientia. *Turpe est*, ait, *Ad Philosophiam pergere: & Philosophiæ opera non agere*, Quarto debet magister esse practicus, & expertus, vt sciat modum, & methodum facilè tradendi doctrinam, quàm docet, captui scholarium se accommodare, vnde Palladius relatus ab Expositore Boetij de discipl. schol. cap.6. lib.1. de agricultura aiebat. *Pars prima prudentia est, vt consideres personam eius, cui præcepturus es, nam stultum est rusticos peritissimorum virorum alloqui stylo.* Vt ergo quis benè doceat, expedit, vt modum audienti vtilem exquirat, eiusque capacitatem, ætatem, & sensum concernat, nec exstruere incipiat artes, sed prius mutuet partes. Hincque sumptum est vulgare illud.

Artes

Artes post partes veteres didicere magistri.

Debet denique magister esse talis, qualis describitur à Boetio loco cit. cap. 6. *Sit in sermone verax, in iudicio iustus, in consilio prouidus, & in commisso fidelis, constans in vultu pius in affatu, virtutibus insignitus, bonitateque laudabilis existat, conuersatione etiam sit bonus. Nulla siquidem res est magis perniciosa discipulo vita magistri contumeliosa. Infusa enim vidimus sæpissimè confundi ex fœtido vase, quia fœtidum vas aquas infusas corrumpit;* Et paucis interpositis ait, *Tenetur quoque Doctor eruditus esse, mansuetus, rigidus, antiquus non annis, non negligens, nec arrogans.* Quæ declarans ait, *Sit, inquam, eruditus, prius enim oportet, vt discat, quam doceat. Mansuetus, quoniam quandoque discipulorum elationem pati opportunum est, Rigidus, in scholarium enim amplexu rigore frui (vti) commodissimum est, vt sic erratibus vindictam imponat. Sophistarum lites dissoluat, oblatrantes atque remordeat, obloquentesque reprimat, proteruientes castigat, Sit antiquus verò, non annis; sed perpetua scientia; Si verò vtrumque adfuerit, sanior conditio erit. Non negligens, quoniam sicut in vnoquoque opere diligentia mater inuenitur constantia, ita vniuersæ doctrinæ, & disciplinæ nouerca est negligentia, Non sit arrogans, quoniam vnica pauperum scintillula* (amor sciendi) *extinguitur magistratu* (magistri) *arrogantia, voluntas discendi à diuitibus sequestratur* (separatus) *quoniam arrogantis magistri sedulitas nunquàm fideliter hominem instruxit.*

Studeant ergo Religiosi omnes pro suo captu quisque. Et studeant, dum sunt iuuenes; nam cum corpore canescit ingenium, & habescit, nisi exerceatur memoria, vnde Tibullus.

At tu, dum primi floret tibi temporis ætas,
Vtere, non tardo labitur illa pede.

Et senes apud Ouidium 4. de Ponto canunt.

Da veniam fasso, studijs quoque frana remisi;
Ducitur, & digitis littera rara meis.
Impetus ille sacer, qui vatum pectora nutrit,
Qui prius in nobis esse solebat, abest.

§. Vnicus. Quibusnam libris studere debeat studiosus Subditus.

HVNC paragraphum non nisi coactè valdè aggessi. Difficillissimum est enim, præsertim mihi homunculo ineptissimo, non dicam de aliorum doctrinis iudicium ferre, sed de fructibus etiam ex eijsdemmet doctrinis colligendis; *Nam cum trahat sua quemque voluptas,* iuxta affectionem, quam ad libros habemus, eos fructuosos, vel minus, seù inutiles iudicamus. At postulaotibus subditis nostris id negare non potui.

Dico igitur primò, in ea esse me opinione, vt credam, nullum librum esse tam infimæ notæ, ex quo bene affectus, & studiosus lector fructum aliquem, si non centuplum, saltem decuplum, vel etiam vnicum capere non possit; Quod etiam censuit Plinius senior, Iuniore testante in dedicatoria ad Marcum suum his verbis. Dicere etiam solebat, nullum esse librum tam malum, vt non aliqua ex parte prodesset. Puto enim, immò firmiter credo, Doctores scribentes, & typis sua scripta mandantes, omnem diligentiam adhibere, vt eorum libri doctrina, de qua tractant, vberiori sint referti, mundatam namque farinam ex sua molestrina omnes progredi exoptant, & vt talis exeat, omnem adhibent diligentiam, iuxtà talentum sibi ab vniuersali Domino concreditum. Quod autem aliqui magis accepti sint, quam alij, fortunæ quandoque potius, quam arti tribuendum est. Vnde ego semper admonui Religiosos, vt studerent, & legerent libros quoscumque iuxta propriam affectionem (modo à Religiosis institutis libri penitus non aberrarent.) Legat itaque Subditus noster libros illos, ex quibus sibi plus, vel deuotionis, vel scientiæ, siue etiam honestæ recreationis oueri t prouenire.

Et ad hoc propositum bene dicit Gerson. 1. parte suorum operum in opusc. qui libri legendi sunt religioso pagina mihi 170. liber omnis, inquit, sit historicus, sit moralis, sit allegoricus, sit anagogicus, in quo plus reperiet ad deuotionem se moueri, legatur.

Dico secundò, studendum est in primis libris antiquioribus, & à multis sæculis probatis, à Sanctissimis, & expertissimis, seu consummatissimis viris compositis; Tum quia fontes ipsi sunt, vnde riuuli recentiorum librorum promanarunt; Tum quia illorum auctoritas magni fit ab omnibus; Tum quia sic nos docuerunt doctissimi viri, inter quos Puridanus (apud Gersonem, prima parte suorum operum, in epistola, cui titulus est. Quid, & qualiter studere debeat nouus Theologiæ auditor, pag. mihi 557.) in proœmio egregij illius operis, quod scripsit super Ethica. Vbi fatetur, *Se nouis rationibus nequaquam adhæsurum, quantumcumque apparentibus, quia ab illis pluries deceptus est, Ex antiquorum autem dictis nunquam, præsertim in moralibus.* Propter quod etiam dicit Aristoteles 8. Ethic. cap. 11. *Quare peritorum hominum, & seniorum, seu prudentum pronunciationibus, & opinionibus absque demonstratione, non minus, quàm demonstrationibus attendendum est. Quia namque ex ipsa experientia visum habent principia intuentur.*

Dico tertiò, scholares, seu Iuniores, vel minus docti, vnius doctoris eruditione contentos esse debere, nec ipsis legendi sunt alij libri, præterscripta sibi à magistris dictata, seu legendi sunt libri de magistri scientia, & consilio. Inexperti enim in scientijs nesciunt discernere, quid bonum, quidue malum. Et cum *discentem credere oporteat:* Si repererint in libris aliquid, quod ipsis fuerat à magistro dictatum, vel contra quod fuit dictatum, ex hoc eam fidem in posterum sui Doctoris dictis non habent, quam tenentur. Et sic nescientes fiunt, dum maximè scientes aeri præsumunt, Vnde doctissimus Pythagoras suos discipulos docuit per septennium, quærentibus suorum dictorum rationem, nihil aliud respondere, quàm, *Magister dixit.* Et de Diuo Thom. refert Gerson. 1. p. suorum operum, epistola, in qua laudat D. Bonauenturæ doctrinam, pag. mihi 554. Quod dum inquireretur ab eo, quis esset optimus modus studendi Theologiam. Respondit. *Exercere se in vno doctore.* Et notum est illud. *Liberet me Deus à doctore vnius libri.* Audiamus, quid ad hoc propositum dicat Seneca epist. 45. *Non refert quam multos, sed quam bonos habeas libros: Lectio certa prodest, varia delectat. Qui quò destinauit peruenire vult, vnam sequatur viam, non per multas vagetur; Non ire istud, sed errare est.* Et lib. de Tranquillitate, cap. 9. *Onerat discentem turba, non instruit, multoque satius est paucis te auctoribus tradere, quàm errare per multos.* Sed vberius, & ex professo hoc, quod intendimus docet ipse Seneca Epist. 2. *Certis, ait, ingenijs immorari, & innutriri oportet. Si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat, Nusquam est, qui vbique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa hospitia habeant, nullas amicitias. Idem accidat necesse est ijs, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim, & properantes transmittunt. Non prodest cibus, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. Nihil æquè sanitatem impedit, quam remediorum crebra mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebrò medicamenta tentantur. Non conualescit planta, quæ sæpè transfertur. Nihil tam vtile est, quod in transitu prosit. Distrahit animum multitudo librorum. Fastidientis stomachi est multa degustare, quæ vbi varia sunt, & diuersa, inquinant, non alunt.* Tandem notent hic scholares vnam Hugonis sententiam libro 2. discal. ca. 3. vbi postquam retulit factum illud Pythagoræ discipulorum, subiungit. *Hinc profectò accidit, eo tempore tot fuisse sapientes, vt plura ipsi scriberent, quam nos legere possimus. Scholastici autem nostri aut nesciunt, aut nolunt modum congruum in discendo seruare: & idcircò multos studentes paucos sapientes inuenimus.*

Dico quartò prouectiores, & qui docendi alios habent curam, seu scriptores multos habere libros necesse est; Tum ad suas opiniones corroborandas, Tum ad alienas confutandas. In triplici autem differentia sunt

libri,

libri, quos isti debent habere, vt Gersonius ait epistola, cui titulus est. Quid, & qualiter sibi dere debeat, &c. pag. mihi 557. vbi ait, *Quosdam in transitu raptim videamus, quasi eos non penitus ignorasse satis sit, vt eis sua vale perpetuum. Alij verò per vices vtamur, pro vt se necessitas dederit, vel delectationis congruitas. At verò quosdam familiares nobis aduocemus, & tamquam domesticos fidelissimos, intra mentis nostra cubicula, inter secreta, quotidianaque colloquia iugiter collocemur.*

Dico quintò; Disputatio, quæ mentis aciem acuit, veritatem patefacit, intellectum illuminat, mentis tenebras pellit, vires adauget, animositatem tribuit, audacé reddit, non debet esse proterua, non ceruicosa, non amara, non mordax, non superba, non clamotosa, non pertinaci animositate tumultuans, sed modesta, sed dulcis, sed lenis, sed affabilis, qualem esse decet veritatis inquisitionem; quæ acuet, & excitet ingenium, quæ ad studium inflammet, quæ stabiliat quoque veritatis positionem, falsitatis oppositione patefacta. Canes latrantes communiter non mordent. Qui multum amplexat, parum stringit. Argumentum verbosum, minus neruosum. Rationis defectus lingua supplet; Et vitium intolerabile est, quod nequit vi argumentationis obtinere, id contendere stridoribus. Et denique *verba virtutem non addunt*, vt aiebat Salustius in Catilinam.

Sed quibus libris studendum? Quando cogor, Audacter dicam. Philosophis Aristotelem propono cum commento D. Thomæ, cuius philosophia licèt aliquibus difficilis videatur, est tamen D. Thomæ, qui clarus, & facilis est in omnibus, si attentè legatur. Theologis Scholasticis vnum D. Thomam, cuius doctrina verè Angelica, quique mihi semper visus est sibi sufficere; Licèt aliqui dum declarare conantur, eum magis obscurent; Et meliorem doctrinam quærentes Angelica, panem quærunt meliorem triticeo. Prædicatoribus, & Scripturalibus propono versus Sixti Senensi in libro de arte interpretandi scripturas in fine.

Historiam Hebræis, & Græcis fontibus haustam,
Hieronymo disces duce.
Allegorias, Anagogenque recludent
Origenes, Ambrosius.
Exponent sensus formandis moribus aptos
Chrysostomus, Gregorius.
Indubijs, altaque locis caligine mersis.
Aurelius lucem feret.
At breuis, & facilis non est spernenda Tyroni
Lyrensis expositio.

Confessarijs Syluestrum, Nauarrum, & Alphonsum de Vega. Talis est mea sententia, quæ spernenda ijs, qui alijs Doctoribus se magis proficere sentiunt; in hoc enim multum refert affectio, & naturalis inclinatio.

CAP. XXXI.

Quomodò se gerat Subditus in Prælatorum electionibus.

PRO hoc cap. videatur D. Thom. 2. 2. qu. 63. art. 2. ad tertium, & qu. 185. art. 3. & quodlib. 5. art. 22. & quodlib. 6. artic. 9. & quodlib. 8. artic. 9. Panorm. Innoc. & alij Canonistę toto tit. de elect. Hostiens. lib. 1. summ. toto tit. de elect. Sylu. Armilla, Tabiena, Angelica, Rosella, Pisanella, & alij summistæ, verbo Electio Caiet. ad locum citatum ex sum. D. Tho. Miranda, Manual. Præl. tom. 2. qu. 23. Reginaldus in praxi, lib. 30. tract. 3. à num. 191. Azor tom. 2. institut. moral. lib. 6. cap. 24. & 25. Rodriq. tom. . qu. regul. q. 51. 52. & in sum. p. 1. à cap. 101. vsque ad 108. Vasqu. in opusc. opusc. de benefic. cap. 2. §. 3. à dub. 1. vsque ad 10. Salon 2. 2. qu. 63. art. 2. contron. 3. Val. tom. 3. disp. 5. qu. 7. p. 2. dub. 2. & 3. Vega 1. p. sum cap. 97. Sotus lib. 4. de iust. qu 6. artic. 2. Nauar. lib. 1. consil. de elect. per multa, Ledesma 2. p. sum. tract. 7. conclus. 4 per multa. Casarub. in compend. verbo electio, vbi à Sorbo, Antoninus 3. part. tit. 19. capit. 2. Graff in append. ad suas decis. lib. 4. ca. 2. & tom. 2. cons. lib. 1. de elect. per multa, Zerola in praxi, verbo electio, Marcus Antonius Cucchus instit. iur. Canon. lib. 1. tit. 7. Sà in aphorismis, verbo electio. Angles in floribus, p. 1. q. de Clericis restitutioni obnoxijs, difficult. 4. pagina mihi 191. Passarellus in scholijs ex Aucnion. num. 2 per multa Aragon. 2. 2. q. 63. art. 2. Molfesius tom. 1. sum. tract. 6. ca. 6. 7 & præsertim, cap. 16.

Noto primò, quod electio est alicuius personæ ad dignitatem vocatio; & est triplex, scrutinij compromissi, & communis inspirationis. Forma electionis faciendæ per scrutinium (nam de alijs cum non sint apud Regulares, præsertim apud nos Minimos ferè in vsu, non ago) habetur in iure cap. quia propter de elect. (in quo etiam habentur aliæ aliarum electionum) his verbis, *Statuimus, vt cum electio fuerit celebranda præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt. Commodè interesse, assumantur tres de Collegio fide dignis, qui secretè, & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in scriptis redacta mox publicent in communi, nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto, vt is collatione habita, eligatur, in quem omnes, vel maior, & sanior, pars Capituli consentit.* Quæ forma habet locum in omnibus electionibus, tam Episcoporum, quam Generalium, Prouincialium, &c. vt dicit Sylu. verbo Electio 2. qu. 1. & Mir tom. 2. manualis, qu. 23. art. 3.

Noto secundò, ex Panorm. in d. cap. Quia propter, à num. 12 Sylu. electio 3. q. 10. num. 12. Tab. eodem primo, num. 19. Angelo num. 26. Rosella num. 23. Quod multa sunt de substantia Canonicæ electionis, quorum vel omnium, vel aliquorum, vel singulorum omissio electionem omninò irritat, & colliguntur ex præcitato c. Quia propter. Primum, quòd omnes, qui debent, possunt, & volunt interesse, congregentur simul in locum vnum ad hoc destinatum: Non enim sufficit consensus eligentium simpliciter præstitus: vt si quilibet consentiret in sua camera; sed oportet, quod collegialiter consentiant. Secundum, quòd ab his sic congregatis assumantur tres scrutatores, qui omnium vota habeant perscrutari: quique debent esse de collegio; si verò in Collegio essent pauci electores, tunc sufficerent duo. Tertium, quòd isti tres scrutatores exquirant vota Singulorum in secretò, vt quisque possit liberiùs votum suum dicere. Quartum, quòd ista inquisitio fiat singillatim; non enim bini, vel trini sunt vocandi. Quintum, quòd vota omnium exquirantur; quia si vnus, qui Collegio adesset, propter contemptum omitteretur, ita vt suum votum non proferret, electio non valeret; secus autem si esset absens; nam, vt dicam, vocatio absentium non est de substantia electionis, sed de iustitia, & ideò electionem ipso facto non irritat; Potest tamen irritam reddere, si non vocatus suam prosequatur iniuriam. Sextum, quòd scribant, vel per se ipsos, vel per tabellionem vota omnium. Septimum, quòd mox postquam fuerint omnium vota in scriptis redacta, publicentur in communi, scilicet capitulo (*mox*) idest in continenti, nullo actu contraria interiecto. Octauum, quòd facta publicatione votorum, fiat collatiò numeri ad numerum, meriti ad meritum, zeli ad zelum; quæ tamen collatio omittitur, quando omnes vnum eligunt, vt notat Sylu. secus autem si non omnes vnum, sed plures. Nonum, quòd facta collatione fiat communis electio per vnum de Collegio ab ipso ad id destinatum, nomine Capituli, & per verba singularis numeri, hoc pacto. *Ego Frater N. nomine meo; vel vice mea, & omnium electorum præsentium, qui mecum consenserunt, eligo in Generalis P. F. N. In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Si verò ille, qui format communem electionem, in ea non consensit, dicat. *Nomine omnium vestrum, qui in illum consensisti.* Quam communem electionem esse omninò de substantia electionis, probat optimis rationibus Panorm. cap. in Genesi, nu. 4. 10. quòd electio fiat de eo, in quem maior, & sanior pars Capituli consentit. Sanior autem communiter dicitur, quæ maior, vt notat Tab. 11. quod d. electio solenniter, & publicè

denun

denuncietur, ideſt in Capitulo 12. quod ſeruetur omniũ prædictorum ordo ſucceſſiuè, ſicut numerata ſunt, aliter ſi præpoſteretur, nihil valet.

Noto tertiò, quod præter dicta, ad ſubſtantiam electionis pertinet etiam libertas, qua ſublata, tollitur omnino electio; vt habetur c. Periculũ, §. Cæterùm, de elect. in 6. vbi dicitur, quod *ceſſat electio, vbi adimitur libertas eligendi*, eſtquè tanti ponderis libertas in electionibus, vt nulla conſuetudine introduci poſſit cõtrarium, vt habet Sylu. verbo Electio 1. nu. 26. quæſt. 23. Ratio eſt, quia eligere eſt vnum ex pluribus voluntariè capere, atque ita ſentiunt communiter omnes Panorm. in ca. Licet deuitanda, de elect. num. 13. Tab. verbo Electio 1. nu. 23. Hoc tamen intellige, quando electores compellerentur eligere certam perſonam; ſecùs ſi compellerentur eligere aliquem de certo genere perſonarum, vt Panorm. & Tab. loco cit. quia hoc pacto non adimitur libertas, ſed reſtringitur. Vndè non eſſet contra libertatem electionis, ſi Generalis v. gr. mandaret, vt mortuo aliquo Prælato, priuſquam electores ad electionem venirent, ipſum certiorem facerent, quo dictos electores ad virum probum eligendum poſſet hortari. Colligitur ex Panorm. in cap. Cum Monaſterium, de elec. num. 3.

Noto quartò, quod præter ea, quæ diximus eſſe de ſubſtantia electionis, ſunt etiam aliqua de ſolemnitate illius. Primum, Tractatus de elec. Panor. in c. cum in veteri, de elec. num. 11. Secundum, Præfixio diei non eſt de ſubſtantia, ſed de iuſtitia, Panorm. in cap. Quia propter, de elec. nu. 16. Tertium, quod ſcrutatores ſint fide digni, Panorm. ibi, quartum locus non eſt de ſubſtantia, ſed de honeſtate, & iuſtitia: niſi aliter habeat conſuetudo Pan. ibi, & cap. cum Monaſterium, eodem tit. num. 4. Si fieret tamen in Camera, & per occulta conuenticula, cenſeretur Clandeſtina, & ideò eſſet caſſanda. Sylu. elec. primo, q. 8. num. 9. Angelus n. 11. Azor tom. 2. inſtit. moral. lib. 6. cap. 14. qu. 17. Quintum, quod in caſu mortis Prelati non fiat electio antè ſepulturam defuncti, Panormit. in cap. quia propter cit. Sextum, quod vocentur abſentes, Gloſſa in cap. nulli, de elec. in 6. Tabiena verbo Electio, num. 19. Septimum, decretum, ſeù ſcriptum in quo contineatur, quid ſit actum in Electione à principio vſq; ad finẽ, non eſt de ſubſtantia; fit enim ſolùm ad faciendam fidẽ, formam ſeruandam, fuiſſe ſeruatam: & vt electores negare non poſſint. Panorm. in cap. Innotuit, de elec. num. 16. Antonin. 3. par. tit. 19. cap. 2. §. 10. Sylu. verbo Electio 1. q. 18. num. 21. Vnde quando ſuperior, ad quem pertinet confirmare, eſt preſens, ſufficit quod verbo per vnum eligentium recitentur ei geſta in electione. Octauum, Inuocatio Spiritus Sancti, & Miſſa de Spiritu Sancto nõ de ſubſtantia, vt eidem Panormit. in cap. Tranſmiſſam, eod. tit. num. 3. Aduerte itaque differentiam inter ea, quæ ſunt de ſubſtantia electionis, & ea, quæ ſunt de ſolemnitate, quod illa irritant ipſo facto, & nullam reddunt electionem, vt ait Sylu. verbo Elec. 2. q. 10. num. 13. Hæc autem non annullant ipſo facto, ſed reddunt annullãdam, ſi fiat oppoſitio: vt notat Paſſarellus in Scholijs ex Auenionenſi, num. 2.

Noto quintò, ex dictis patere difficultatem huius electionis per ſcrutinium, vt notat Pan. in ca. quia propter, & Sylu. loco cit. & etiam Periculum, quod imminet Religioſis illis, qui ſimul viuunt: quando enim ſcrutatores vident, aliquem non dare votum, vt ipſi prætendebant, concipiunt erga eum malam voluntatem, & ſæpiſſimè odia, ex quibus rumores, rixæ, contentiones, & vt plurimum eligentes his ductis reſpectibus, non eligunt ſecundùm iudicium conſcientiæ ſuæ. Quod aduertentes Patres Capitulares Ord. Min. In Capitulo Val. 4. nu. 25. *Conſulentes electionum libertati, & aliquorum puſillanimitati: attendentes etiam ad cap. 6. Concilij Trid. Seſſ. 25. de regul. Quod omninò requirit Secretum ad electionem, ſtatuerunt vt ſinguli electores accipiant tres, vel ad minus duas ſchedulas de manu ſcribæ, cum inſcriptione nominum trium, vel duorum diuerſorum Patrum, quos eligens voluerit tantùm abſque nomine eligentis. Hoc pacto videlicet. Frater N. eligatur ad tale officium; vnamque ex ſchedulis illis inſcriptam nomine illius, quem eligens voluerit eligere, inuolutam, ſeu clauſam reponat cum aliorum eligentium votis in vrnã, aut Capſulam, quæ coram omnibus ſtabit, alijs ſchedulis palã fractis, nihil aliud, tàm ipſe Scriba, quàm quiuis reſpicientes, niſi quod vna tantum ab vno dimittatur. Quibus omnibus à ſingulis electoribus ſigillatim dimiſſis, ſcriba cũ duobus ſcrutatoribus, ad id deſignatis à Capitulo, palam accepta vrna, ſeu Capſula, ſingulas ſchedulas à ſingulis electoribus inuolutas ibidem dimiſſas, in commune effundat: & antequàm ipſas aperiat, numeret, & ad numerum vocaliũ conferat, & ſi æquales numero non ſint, ſtatim eas comburat, ſeu palam totaliter laceret, & iterum alias ſchedulas modo prædicto ſinguli faciant; verùm cum eas cum vocalium numero conuenire inuenerit, aperiat, & nomina publicet eorum, qui fuerunt electi, exprimens numerum votorum, quẽ vnuſquiſq; habuit, vbi ſi quis aliquem, vel aliquos coelectos vnica ſuper eminenti voce ſupra medietatem omnium Capitulantium ibi exiſtentium ſuperauerit, eius electio rata, & legitima habeatur.* Quæ forma in ordine noſtro eſt omninò ſeruanda, irritantur enim ibi omnes electiones præter ipſam factæ.

Noto ſextò, quod prædicta forma, quæ obſeruatur inuiolabiliter in noſtro ordine, eſt valdè conformis formæ ſcrutinij poſitæ ca. quia propter; Nam primò electio fit ab omnib. in vnum collectis. ſecũdò eliguntur tres ſcrutatores de corpore capituli, quorũ vnus fungitur officio ſcribæ. Circa tertium verum quidẽ eſt, quod dicti ſcrutatores non ſcrutantur vota ſingulorum, ſed id fecerunt Patres. Tum ad conſulendum aliquorum puſillanimitati: Tũ ad ſeruandum illud ſecretum, quod omninò requirit Trid. per quod videtur ſublata illa exquiſitio per tres ſcrutatores, vt notat Mir. tom. 2. man. q. 23. art. 29. verſ. 7. Addo, quod Gloſſa d. cap. quia propter, verbo Sanior. ait, Hunc numerum ſcrutatorum non eſſe de ſubſtantia: dũmodò tales ſint Inquiſitores, quod fraus fieri non poſſit; & Patres noſtri ordinis in capitulo Pariſienſi n. 5. confiſi de fidelitate ſcribe, qui ſtatim electus, eam capitulo promittit, deliberauerunt, ipſum ſolum ad audiendum eligentium vota ſufficere. Quartò iſta inquiſitio fit ſigillatim; vnuſque. n. ſolus accedit ad ſcribam, & facit ſibi ſcribere duo, vel tria nomina, quorum vnum proijcit in vrnam, alterum dilaniat. Vbi eſt aduertendũ, quod quando aliqui ex electoribus vnam ſchedulam tantùm recipiunt, ſeù plures vnico nomine ſcriptas, vnam quarũ, reponunt in capſulam; ità vt nomen electi ſit notum ſcribæ, electio illa eſt omninò nulla; tùm quia eſt contra formã Conc. Trid. cum non ſit ſecreta; tùm quia in ordine noſtro eſt contra formam, quæ debet omninò ſeruari. Vnde puto, ſcribam peccare omninò mortaliter; tũ contra fidelitatem promiſſam capitulo; tùm contra decretum Conc. in re graui; & ſic electum non eſſe in conſcientia ſecurum (ſi illi de huiuſmodi nullitate conſtet) ſed debere, vel renũciare, vel confirmationẽ petere à ſanctiſſimo. Puto etiam, quod mortaliter peccent ſic eligentes; quia contra faciunt decretis Concilij, & ſui ordinis in re tam graui. Quod idem etiam dicendum eſt, quãdo electores accipiunt duas ſchedulas quidem, ſed eo modo vnã ſcindunt, & alteram reponunt in capſulam; vt tamen, data opera, ſcribæ innoteſcat, quãnam repoſuerint ad eligendum, & quamnam lacerauerint ad reprobandum. Quod diligenter deberẽt aduertere tùm ſcribæ, tùm electores. Quod etiam dicitur fuiſſe determinatum à cõgregatione concilij, 5. omnes, qui interſunt capitulo dant ſuũ votum. Sextò, Omnium vota ſcribuntur per ſcribam communiter electum. Septimò, Scrutinio facto, publicantur vota in capitulo; intellige in electione Prouincialium, & Generalium; nam in electione correctoris localis vota numquàm publicantur, ſed inuoluta, & clauſa mittuntur ad Captiulum Definitorium, in quo deinde aperiuntur. Octauò fit collatio numeri ad numerum tantummodò propter quietem electionis. Quod etiam habent Fratres Prædicatores, vt notat Tab. verbo Electio 1. n. 19. per priuilegium cuiuſdam Põtificis, quem non nominat; eo tamen certum eſt gaudere omnes participantes. Vbi aduerte, quod ſi omnes in vnũ conueniant, adhuc eſt faciẽda collatio, non de numero, ſed de electoribus. Vtrum

scilicet quis sit contemptus, vel aliquis adfuerit, cuius votum non sit computatum, quod benè notat Pisanella verbo Electio primo, §. Collatio. Quę collatio in ordine nostro numquam omittitur, vt videri potest in forma præfata. Itaq; duplex potest constitui collatio, vna quò ad electos, alia quò ad eligentes. Prima, si Electores in vnum conueniant, non est necessaria. Secunda semper. Nonò facta collatione fit per scribam communis electio, quod obseruatum vidi in capitulis Generalibus, & deberet omninò seruari etiam in Prouincialibus, tùm propter obseruantiam Canonis, quia propter; tùm quia singulares consensus ad electionem non valet; etiamsi vnanimes sint, vt dicitur cap. in Genesi de elect. vbi assignatur etiam Ratio. *Quia*, inquit Papa, *Ex propositionibus singularibus licet veris, non apparet propositio vniuersalis, nisi exprimatur per signum vniuersale*. Hostiensis lib. 1. sum. tit. de elect. n. 4. pag. mihi 99. reddit aliam rationem dicens. *Quod cum Spiritus Sanctus descenderit super congregatos in vnum, & Communitas pariat vnitatem, singularitas verò diuisionem, debet esse electio potius communis, quã singularis, cum debeat fieri inuocata Spiritus Sancti gratia*. Si autem ipse scriba, ad quem de consuetudine in ordine nostro pertinet facere communẽ istam electionem, eligeretur in Prælatum, tunc alteri de capitulo, id esset committendum, quod obseruant Fratres Prædicatores, vt docet Festus in sum const. pat. 3. cap. 24 versus finem. Nam nemo se ipsum potest eligere, vt dicitur c. per nostras, de iur patron. & habent Rosella verbo elect. 1. nu. 31. & Miranda tom. 1. man q. 23. art. 39. Decimò, electio fit de eo, in quem maior, & sanior pars consentit: semper autem dicitur sanior, quando est maior. Vndecimò, his omnibus peractis, electio publicatur, & denunciatur, & tandèm omnium istorum ordo, sicut numerata sunt, seruatur. Vndè apparet, quod optima est ista nostra forma, vtpotè in omnibus, & per omnia conformis sacris Canonibus.

Noto septimò ex Tab. verbo electio, 1. num. 16. Pisanella ibi, §. quis non potest, Sylu. num. 16. qu. 14. Angelo num. 23. Antonin. 3. pat. tit. 19. cap. 2. §. 6. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 14. q. 9. Mir. tom. 2. Manual. q. 23. art. 11. conclus 5. Quod multa sunt impedimenta Canonica, quibus ligatus incapax est electionis, seù vt eligatur, & ad octo capita reducuntur. Primum, si sit notoriè malus, & malæ vitæ. Vndè D. Thom. quodlib. 8. art. 6. ait, quod per quodlibet peccatum mortale, aliquis redditur indignus ad quodlibet spirituale exequendum. Hoc tamen caput non irritat ipso facto electionem, sed facit irritandam vt habet Sylu loco cit. Immò si sit paratus Corrigi, potest confirmari, vt Tab. loco citato num 17. Secundum si sit excommunicatus excommunicatione maiori, habetur expresè cap. constitutis, el primo de appell. Tertium si sit excommunicatus excommunicatione minori, habetur in cap. Si celebret, de Clerico excommunicato ministrante; hoc tamen casu electio non est ipso iure nulla, sed annullandam, vt ibi dicitur. Quartum, si sit suspensus, vel interdictus, aut violator interdicti, aut irregularis cap. 1. de postul præl. cap. Cum dilectus, de consuet. Quintum, si non est Legitimè natus, ætatis debite, Sufficientis litteraturæ, vel simile habet impedimẽtum circa Ordinationem, cap. Innotuit; cap. Cum in cunctis, de elect. Sextum, si semel propter vitium personæ fuit reprobatus; secus autem si non fuit reprobatus propter vitium persone, sed propter defectum electionis, ca. Super eo, de elect. Septimum si est Episcopus, qui non potest eligi ad aliam dignitatem, sed debet postulari cap. finali, de postul. præl. Octauum, in Prælatum Religiosorum non potest eligi, qui non est expresè professus, cap. nullus Religiosus, de elect in 6. & debet esse professus in eadem Religione, in qua eligitur; professus. n. alterius Religionis eligi non potest. Ita habetur in Clementina prima, de elect.

Noto octauò ex Antonino 3. parte, tit. 19. ca. 2. in principio, Tab. electio 1. nu. 5. Rosella nu. 2. Pisanella §. quis non potest eligere, Angelus num. 8. Azor tom. 2. lib. 6. ca. 14. quæst. 8. Quod multi sunt in iure priuati potestate eligendi. Primò, excommunicati excommunicatione maiori, cap. Constitutis, el primo de appell. secus si minori, cap. Si celebrat; de Clerico excommunicato ministrante: Secundo suspensi, cap. cum dilectus, de consuetud. §. quia nobis. Tertiò interdictus, cap. cum inter R. semotem in fine, de elect. Quartò cui est interdictum eligere sine superioris licentia, ca. finali, de elect. Quintò, qui celebrauit scienter in loco interdicto, cap. is qui de sententia excommunic. in 6. nisi super hoc fuerit Priuilegiatus: Sextò, qui in ea vacatione elegit scienter indignum, pro ea vice est priuatus potestate eligendi, cap. cum in cunctis, de elect. in fine. Item qui postulauit indignum, cap. scriptum, de elect. fine: modò secuta sit electio, vel postulatio; nam si non sit secuta, non sunt priuati; cap Perpetuò, de elect. in 6. Septimò, qui peccauit in forma electionis, debet priuari potestate eligendi, cap. quia propter, de electione Octauò, Pupillus masculus ante 14. Fæmina ante 12. annum. Nec malitia supplet ętatem, cap. ex eo, de elect. in 6. Nonò Laicus, siue Conuersus nõ debet admitti ad eligendum simul cum Clericis in Monasterijs Regularium; nec qui non est tacitè, vel expresè professus, d. cap. ex eo; nisi antiqua consuetudo quò ad Laicos id haberet. Innoc. cap. in Ecclesia, de instit. nu. 2. Roman. sing. 659. Decimò illi, qui per Laicalem abusum elegerunt, cap quisquis, de elect. idest, qui elegerunt mediante potestate Laicali, nempè de consilio, & voluntate Laicorum. Vndecimò non eligentes in tempore debito, cap. ne pro defectu, de elect quia electio tunc deuoluitur ad superiorem, vt dicant. Duodecimò qui per eorum constitutiones prohibentur, Tab. verbo Electio primo, nu. 5. XIII. Qui non sunt Subdiaconi in Cathedralibus, vel Regularibus Ecclesijs, non habent vocẽ in Capitulo: etiamsi ab alijs liberè sibi concedatur, Clem. vt ij, de ætate, & qualitate ordinandorum. Quod in ordine nostro Minim. est in obseruantia, & fuit determinatum in Capitulo Genuensi 6. nu. 19. Plura possunt videri apud Hostiensem lib. 1. sum. nu 27. § & qualiter, vbi multos casus ponit redactos in versis, in quibus electio est ipso iure nulla; qui omnes reducuntur ad tria capita; vel. n. est ex parte forme, vel ex parte electi, vel ex parte eligẽtis, & de his omnibus satis dictum est, vt puto.

Noto nonò ex Hostien. lib. 1. sum. de elec. §. quo tempore, nu. 19. Tab. electio 1. num. 7. Rosella num. 6. Angelo num. 9 Pisanella, §. infrà quod tempus, Sylu. qu. 6. num. 7. Antonino 3. parte, tit. 19. ca. 2. §. 1. quod electiones Ecclesiæ Cathedralis, vel Regularis debent fieri intra tres mẽses, computandos à die vacationis, aliter deuoluuntur ad superiorem proximum: qui si intrà prętatum terminum non elegerit, deuoluuntur ad alium, & sic vsq; ad Papã, Habetur in cap. ne pro defectu, de elec. Vndè mortuo Prælato habent electores tempus trium mensium ad nouum eligendum. Electione autem facta, tenentur electores eam præsentare electo, & petere consensum eius intra octo dies, computandos à die electionis, postquàm commodè poterunt: alioquin sunt suspensi per tres annos ab omnibus beneficijs ipsius Ecclesiæ, cap. Cupientes, §. Cæterùm, de elect. in 6. in alijs verò Ecclesijs debet prouideri intrà sex menses, vt in cap. nulla, de concess præb. Vndè patet, quod minus tempus conceditur ad prouidendum Cathedrali, quàm Parochiali; & sic etiam minus conceditur ad prouidendum de Prælato Religioni vniuersæ, seù alicui Prouincię, quàm vni Conuentui; Largius enim tempus conceditur, vbi minus periculum in vacatione versatur, vt notat Cucchus lib. 1. instit. iur. Canon. tit. 7. de elec. pag. mihi 15. Electus verò tenetur consentire intra mensem computandum à die Præsentationis, aliter est priuatus iure electionis: nisi fortè talis sit, qui consentire non possit absq; licentia sui superioris; Quo casu tenentur electus, vel electores petere licẽtiam cum ea celeritate, quam superioris absentia, vel præsentia patitur, & si non habeatur, ex tunc ad electionem aliam procedant, cap. quam sit, & cap. si Religiosus de election. in 6. Denique post consensum præstitum intrà tres menses à die præstiti consensus, tenetur electus petere confirmationem, aliter irrita est electio, d. c. Quàm sit.

sit. nisi confirmatio sit petenda à Papa, quia tunc tenetur intra mensem post consensum, electioni præstitum: vel si non fuerit ei electio præsentata intra mensem à notitia, arripere iter versus curiam, & confirmationem petere, c. Cupientes, de elect. in 6. in Ordine nostro Min. omnes electiones, siue Generalis, siue Prouincialis, siue Correctoris, siue causa mortis, vel priuationis, vel renũciationis, vel assumptionis ad altiorem gradum, debent fieri intrà tres menses a die vacationis, alioquin electio deuoluitur ad superiorem. Ita statutum est in Capitulo Generali Romę 6. nu. 14. dub. 2. in quo statuto condendo videntur Patres attendisse ad id, quod dicitur cap. inter vniuersas, de elect. & ca. Quam sit, & c. Cupientes, eodẽ tit. in 6. vbi habetur, quod Mora longior est in electionibus valdè suspecta: immò sæpè damnosa, & periculosa. Nam alioquin non arctantur Regulares his regulis iuris, nec tempus in electionibus à iure præfixum illis currit, per priuilegium Clem. IV. relatum à Miranda tom. 2. Manual. q. 33. art. 10. & habetur in nostro Marimagno in principio. Cui priuilegio an, seù qua ratione potuerit dictum capitulum generale renunciare, dicam alibi.

§. Primus. Quisnam sit in Prælatum Religiosorum Eligendus.

DIcendum est, eligendum ad aliquam dignitatem, seu Prælaturam Ecclesiasticam, debere esse alijs sanctiorem, & doctiorem. Ita communiter omnes doctores. D. Th. 2. 2. q. 185. art. 3. corpore Hostiensis, lib. 1. summ. §. Quis eligendus, nu. 10. Rosella electio 1. nu. 34. Tab. nu. 13. Sylu. q. 16. n. 18. Pisanella §. quis potest eligi, Angelus num. 20. Antoninus 3. parte, tit. 19. cap. 2. §. 5. Graff. in append. ad suas decisiones, lib. 4. cap. 2. nu. 19.

Probatur primò, ex cap. Vilissimus 1. qu. 1. & cap. licèt ergo, 8. q. 1. & Glossa cap. finali de ætate, & qualitate præficiend. vbi expressè habetur nostra conclusio, & ex ca. Vnum distinct. 25. vbi dicitur. *Quòd eligendus ad Ecclesiasticam dignitatem, talis debet esse, vt illius comparatione cæteri grex dicantur.*

Secundò. Probatur ratione. Quia cum à capite pendeant omnes resolutiones, & deliberationes, is debet necessario caput constitui, qui possit resoluere, & deliberare iuridicè, & rationabiliter.

Tertiò. Quia id etiam dictat natura ipsa; Apes enim, Grues, & cætera animalia, quæ sibi constituendi regem, seù Coriphæum habent instinctum, semper eligunt, qui cæteris præstat magnitudine corporis, pulchritudine formæ, & vitium fortitudine.

Ad sciendum autem, quisnam sit iudicãdus Doctior, & Sanctior, noto tria. Primo, quod omnia, quę requirit Paulus prima ad Timoth. 3. in episcopo, dicens. *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, ornatum, prudentem, pudicum, hospitalem, Doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed suæ Domui bene præpositum*, requiruntur etiam in quolibet eligendo ad Ecclesiastica beneficia. Ita Io: Andreas ca. cum in cunctis, de elect. nu. 7. Nauarrus Miscellaneo 33. de oratione, Gratianus c. vnum, d. 25. §. Nunc autem, vbi d. loco Pauli, probat qualem oporteat esse eligendum ad Ecclesiasticam dignitatem, & patet ex cap. cum in cunctis, de elect. vbi dicitur. *In cunctis sacris ordinibus, & Ecclesiasticis ministerijs sunt ætatis maturitas, grauitas morum, & litterarum scientia inquirenda.* Idque habetur etiam in Trident. Sess. 24. de reform. cap. 1. Vnde elector illum iudicabit dignum, qui habebit ætatem legitimam, qui vir erit æstimatus probus, qui nullo vitio ex ijs, quæ numerat Paulus, erit notatus, qui omnibus virtutibus, quas in Episcopo requirit, erit præditus, qui scientia fulgebit. Illum autem iudicabit digniorem, qui omnes scientia, & sanctitate præcellet. Prudenter tamen semper est procedendum. Nam licet eligendus in Correctorem, seù Priorem alicuius Conuentus, verbi gratia non habeat sanctitatem, & scientiam, quam babet Prouincialis, & Prouincialis non habeat eam, quam habeat Generalis in eo eminenti gradu, sed in inferiori; intra tamen eandem speciem, non per hoc erit iudicãdus indignus, cum in minoribus officijs; minor sanctitas, & litteratura requiratur, quam in maioribus; vt colligitur ex Nauarro loco cit. & dicam, §. seq. quæsito 6.

Noto secundò, quod ad hoc vt elector iudicare debeat, aliquem esse dignum, & eligibilem ad dignitatem Ecclesiasticam, satis est, quod habeat certitudinem moralem, & humanam, qua iudicet, talem esse virum probum. Ita Caiet. 2. 2. q. 63. art. 2. vbi Aragon. col. 4. pag. 222. Ledesma parte secunda summ. tract. 7. cap. 2. conclus. 4. dub. 3. pag. mihi 233. Et Ratio est, quia maiorem certitudinem habere non potest. Vnde sequitur, quod elector, dum non cognoscit aliquem indignum, debet eum, adhibitis debitis diligentijs, dignum reputare, vt dicitur cap. Ex parte tua, de scrutinio.

Noto tertiò ex D. Tho. 2. 2. q. 63. art. 2. & qu. 185. art. 3. vbi Caiet. & quodlib. 8. art. 6. & quodlib. 6. art. 9. Vasqu. opusc. de benef. cap. 2. §. 3. dub. 1. num. 49. Ledesma parte secunda summ. tract. 7. cap. 2. conclus. 8. dub. 9. pag. mihi 260. Reginaldo lib. 30. tract. 3. num. 199. Rodriqu. in sum. tom. 1. cap. 106. num. 2. Azor tom 2. lib. 6. cap. 15. quęst. 1. versu verùm quis dignior, & qu. 3. & 4. Mir. tom. 2. Manual. qu. 23. art. 13. conclus. 3. Soto lib. 3. de iustit. quæst. 6. art. 2. conclus. 9. Limitat. 2. Quod ille, qui debet aliquem eligere, non tenetur assumere, vt loquitur D. Thom. meliorem simpliciter, quod est secundùm charitatem; sed meliorem quò ad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit Ecclesiam, & instruere, & defendere, & pa[illegible]icè gubernare. Itaque sanctior, & doctior est. Ille, qui est aptior ad talem regimen, licèt comparatione alterius non tam apti, sit minus sanctus, & minus doctus. Vnde ait Sotus, *quòd licèt occurrat vir litteris clarissimus, & prudentia conspicuus; vecors tamen, vel alijs implicitus negotijs, de quo non est tanta spes, quòd prædicabit, aut gubernabit secundum suas dotes; vel fortè non publicis negotijs aptus, huiusmodi est ille præferendus, qui licèt huiusmodi dotibus non sit tam potens; speratur tamen cum sollicitius habiturum, diligentiam qui adhibiturum ad suum exequendum munus.*

Sed heù heù, tanta est dominandi cupiditas, & tanta fames, vt ait Suetonius his versibus.

O stultas hominum mentes, ò pectora vana,
Regni infausta fames, quæ non mortalium cogis pectora!

Quod non sanctiores, neque doctiores, neque aptiores eliguntur. Sed ea est horum temporum ratio, vt qui plus opibus valent, plus excellãt gratia, & quod virtute effici debet, id solet tentari pecunia, fauore, & alijs illicitis vijs, contra quem deprauatum morem optimè Hieronymus super illud epistolæ ad Titum, cap. 1. *Et constituas per Ciuitates presbyteros*, ait. *Quidam non quærunt eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse, sed quos plus ipsi amant, vel quorum sunt obsequijs deliniti, vel dediti, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit. Et, vt deteriora taceam, qui vt Clerici fierent, muneribus impetrauerunt.* Hæc Hieronymus, Ad quæ pauca hæc addo. Non ad merita, non ad virtutes, non ad ea, quæ deberent electores respiciunt, sed ad suas passiones, vnusquisque trahitur à concupiscentia sua, & ad illud, quod sibi, non Ecclesiæ fore optimum, & vtile putat, respicit; Ad amicitiam, ad consanguinitatem. Idque præcipuè intendunt huius temporis electores, vt eligendus ab ipsis eligatur, ex illorum manibus egrediatur, ipsis electionem debeat: parum attendentes, sit ne aptior, vel etiam idoneus, necne; vt subditi, & superiores sint, vt omnia suo nutu regantur, & gubernentur, vt electus nomen, ipsi facta Prælationis habeant: vt ad illorum votum sublimentur alij, alij deprimantur: vt ipsi tamquàm Domini semper habeantur. Quibus tamen, sic permittente Deo, solet sæpè accidere, quod Israelitis, Exodi 32. Qui maxima diligentia, & sumptu fabricatum aureum vitulum tamquã Ducem sibi præfecerunt, & tamquam Deum adorauerunt, quem deinde, sic ductore exercitus Moyse imperitante, in pulueres redactum potauerunt; sed cũ maxima fabricatorũ iactura; pulueres. n. illorum labijs adhæserũt,

& omnes aurata labia habentes occisi sunt. Sic contingit quandoque plurimis, qui maxima diligentia, & cura curant eligi aliquem in Prælatum, spe, quod illis multum fauebit, quod benè tractabit, quod erunt Domini, & Prelati ipsi; Contingit, inquam, quod iste sic electus suos electores acrè persequitur, & vexat, nec dimittit, donec in puluerem eos redegerit, annichilauerit, funditus destruxerit: Quod in Religionibus sępè videmus, permittente Deo, in peccatorum nostrorũ vindictam, vt ab illis torqueamur, quos immeritò promoueri sategimus, quod etiam dixit Sapiens Prou. 26. *Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurij: Ità qui dat insipienti honorem*, vbi legũt 70. *Sicut qui mittit lapidem in fundam*, mittit incautus pusio lapidem in fundam, eamq; in gyrum ter, aut quater ductam in altum deijcit, dumque magni aliquid se fecisse autumat, dilabitur lapis super caput eius, illudq; rumpit, ac frangit; Sic euenit istis. Nec habent quod conquerantur; Id tantùm possunt dicere, quod Ouidius.

Heu patior telis vulnera facta meis.

Vnde optimum est consilium Pytagoræ *A fabis abstineto*, idest, ad meum propositum. Caue nè tuo suffragio (quod fabis ferri solitum apud Athenienses testatur Lucianus apud Claudium Minoæ ad emblemata Alciati de Simbolis) aliquis, qui non est dignus exaltetur, & ad aliquam dignitatem assumatur; nam planges ea, quæ tibi flores fabarum plangenda, prænunciant; Aiunt enim Characteres illos, qui in floribus fabarum apparent, plãctus, & doloris esse significatiuos.

§. Secundus. An possit aliquando eligi Indignus.

DICENDVM est, semper peccare mortaliter qui eligit indignum D. Th. quodlib. 6. art. 9. Sotus lib. 3. de iust. qu. 6. art. 2. conclus. 7. Salon. 2. 2. q. 63. art. 2. controu. 2. Ledesma secunda part. summ. tract. 7. cap. 2 conclus. 5. pag. mihi 236. Rodriq. in sum. tom. 1. cap. 106. conclus. 10. nu. 12. Reginaldus in praxi, lib. 30. tract. 3. nu. 195.

Probatur primò, Tum quia elector peccat contra iustitiam distributiuam, qua tenetur benemeritis distribuere gradus, & honores; Tũ quia peccat contra Commutatiuam, cum non prouideat bono communi, sicut tenetur ex officio.

Secundò probatur ex cap. Graue nimis. de præbendis, vbi dicitur. *Graue nimis est, & absurdum, quòd quidam Ecclesiarum Prælati, cum possint viros idoneos ad Ecclesiastica beneficia promouere, assumere non verentur indignos, quibus nec morum honestas, nec litterarum scientia suffragatur, carnalitatis sequentes affectum, non iudiciũ rationis; Vnde quanta Ecclesijs damna proueniant, nemo sanæ mentis ignorat.*

Tertiò, Probatur ex Trid. sess. 24. de form. c. 1. *Vbi monet sancta Synodus, & hortatur omnes, quibus ius eligendi quocumque modo competit, vt in primis meminerint, nihil se ad Dei Gloriam, & populorum Salutem vtilius posse facere, quàm si bonos Pastores, & Ecclesię gubernandæ idoneos promouere studeant; eosque alienis peccatis communicantes, mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curauerint.*

Ex quo loco colligitur, vt benè aduertit à Sorbo in compend. priuileg. verbo Electio, versu, Sed debent, & Rodriq. tom. 2. quæst. regul. qu. 52. art. 5. versu aduertant etiam electores. Quod licèt qui indignum eligit, ex quo multæ malæ gubernationes oriuntur, & multa peccata, vnum tantùm committat mortale peccatum, eligendo, vt aduertit in specie Nauarr. in sum. cap. 11. numero 4. fine, Naldus in sum. verbo eligere, num. 14. Graff. in append. ad suas decis. lib. 4. cap. 2. num. 21. Participaturum tamen se sciat pœnam peccatorum, ab eo sic indigno electo in prælatura, & dignitate illa commissorum, à qua participatione, liberet me Dominus, clamat Rodriq. loc. cit.

Quæres Primò, An possit quis iustè suum suffragium negare alicui, quem per solam sacramentalem confessionem nouit indignum, cui aliàs deberet suffragari.

Respondeo, quod sic: Ità Nauarrus in ca. Humanæ aures, quæst. 1. num. 5. & dist. 6. de pœnit. cap. penult. Sacerdos, num. 147. Reginaldus in praxi, lib. 3. de sigillo sacramenti pœnitentiæ, nu. 33. Sanchez lib. 3. de matrim disp. 16. nu. 6. qui multos alios citat. Suarez tom. 4. in tertiam partem, disp. 33. sect. 7. num. 12. qui ait, id non procedere, quando electio fuerit publica, & persona talis, quæ cõmuniter existimatur digna, cui elector suum suffragium deferre debeat; quia tum potest generari suspicio alicuius criminis cogniti per confessionem, quod propter reuerentiam Sacramenti planè vitandum est. Ratio est quia, saluo secreto sacramentali, potest indemnitati animæ fratris velle consulere.

Quæres secundò, An teneatur tale suffragium indigno per solam confessionem Sacramentalem cognito denegare. Respondeo, non teneri. Ità D. Tho. in 4. dist. 21. q. 3. art. 1. quæstiuncula 1. ad 3. Sanch. lib. 3. de matrimonio, disp. 16. nu. 6. qui alios citat. Rodriqu. tom. 2 qu. regul. qu. 53. art. 4. Suar. loco cit. Ratio est, quia non tenetur quis mederi saluti, & animæ proximi (vt habet D. Tho. loco cit.) Nisi eo modo, quo scit, eam periclitari; ergo qui scit in foro conscientiæ, aliquem esse dignum, in eodem foro tantummodo debet remedium illi adhibere, admonendo, vt à tali electione abstinear: ergo non tenetur ad illi denegandum suffragium extrà illud forum, in quo sciuit eum esse indignum. Multis id probat Rodriquez, & Sanchez, loc cit.

Quæres tertiò, An sic indignum eligens, quem talẽ per solam confessionẽ nouit, vel publicè, vel secretò eligat, incurrat pœnas statutas, c. cum in cunctis, §. fin. de elect.

Respondeo cum Suar. Reginal. Sanch. loc. cit. non incurrere, quicquid dicat Nauarr. dist. 6. de pœnit. cap. Sacerdos, nu. 148. Quia leges, quę similes pœnas imponunt, semper intelliguntur secundum scientiam communẽ, & cognitionem humanam. Deinde cum nullam committat culpam, vt dixi, quia propter Reuerentiã sacramenti potest nolle vti illa sciẽtia, & ita se gerere, ac si nihil nouisset, non est cur eum subiectum alicui pœna dicamus.

Quæres quartò, Decem sunt in vno Capitulo, nouem concurrunt de facto ad eligendum indignum, possum ne ego, qui sum vltimus, & certè scio, nihil posse proficere per denegationem suffragij, me cum alijs conformare?

Respondeo, nullo modo posse, Sotus lib. 3. de iust. q. 6. art. 2. sub conclus. 9. dub. altero, Vasqu. opusc. de benefic. cap. 2. §. 3. dub. 3. Vega prima parte summ. cap. 97. casu decimo, Bannes 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 3. §. Sed contra, ad primum. Ratio est; tum quia ille ab alijs est iniquè intrusus, cui iniquitati nullo colore fauendum est. Tum quia eligere indignum est intrinsecè malum, quod nulla ratione fieri potest licitum.

Sed contrà hanc responsionem multa possunt obijci. Primò. Quia ego certè scio, si non concurro cum cæteris ad talem eligendum, quod ipse deinde electus me persequetur, & malè tractabit; ergo à tali me malo redimendo, potero ad illius electionem concurrere: cum præsertim meo voto nihil sim profecturus.

Confirmatur, quia simonia est intrinsecè mala; tamen dicit D. Thom. 2. 2. quæst. 100. artic. 2. ad quintum, *quòd antequàm alicui acquiratur ius in Episcopatu, vel quacumque alia dignitate, simoniacum esset aduersarij obstacula pecunia redimere, sic enim per pecuniam pararet sibi viam ad rem spiritualem obtinendam, sed postquam alicui ius acquisitum est, licet per pecuniam iniusta impedimenta remouere*; ergo similiter licet non liceat concurrere ad electionem indigni, antequàm ipse ius ad electionem acquisierit, postquam tamen illi ius tale acquisitum est, licebit concurrere, & meo suffragio iniustam persecutionem redimere.

Secundò. Video multos timoratos Dei concurrere cum illo, quem ego existimo omnino indignum; quare non possum meam existimationem deponere, & illorum votis me Conformare?

Tertiò,

Tertiò, multi iudicantur mali, qui tamen in Prælaturis deinde ſe bene gerunt; Cum honores (vt dicitur) mutent mores, & quos putamus eſſe deſperatos, ac perditos, inuenimus aliquando meliores ijs, quos iudicabamus inculpatos & innocentes, *Vi dominationis impulſos*, Vt aiebat Tacitus; & vno verbo, *Non ſemper de primis ferunt vltima iudicium*; Ergo poſſum electioni indigni, iam ab alijs electi me conformare.

Ad primum Reſpondeo, multos puſillanimes his, & ſimilibus friuolis rationibus allucinari, hiſque, ſe blandimentis demulcere, ſibi perſuadentes licere concurrere ad electionem indigni propter timorem alicuius iniuſtæ perſecutionis; certum malum perpetrantes pro incerto labore. Trepidantes à timore, vbi timor non eſt. Et quis quæſo, timor poteſt eſſe in electionibus, quæ fiunt in Religionibus, vbi ad hunc timorem expellendum, tot remedia adinuenta ſunt; Secretudo enim illa, quam requirit Concilium, ad nihil aliud fuit inducta, niſi ad puſillanimitatem fouendam. Deinde quis timor poteſt eſſe in Religionibus, vbi tot ſuperiores reperiuntur, quorũ ſi vnus aggrauat, alter ſubleuat, ſi vnus percutit, ſanat alter: vbi tot recurſus; vbi Superiores aliorum ſuperiorum viſitationi ſubiacent, & cenſuræ, æſtimant quidam Religioſi quampluribus commoditatibus aſſueti, illarum vna priuari, maximam perſecutionem; & ideò cuicumque propoſito ad Prælaturam ſuffragantur, ne talibus commoditatibus priuentur, parum, ſeù potius nihil conſiderantes, ſit ne dignus, nec ne; ſit aiunt, vt vt ſit, ſit amicus meus, mea non curet, me meis ſinat commoditatibus perfrui, & currant res quomodo currunt; ſe ipſos decipientes, ſuam Religionem defraudantes; & bonum commune, ad quod omninò reſpicere tenentur, euertentes, & deſtruẽtes. Deinde dico, quod quamuis aliquid iniuſtè paſſuri eſſent; non deberent tamẽ indigno ſuffragari; nam bonum particulare communi eſt poſtponendum. Neque valet, quod bono communi proſpicere non poſſunt, vt ſupponimus in caſu propoſito. Nam tenentur proſpicere quantum in ipſis eſt, vnuſquiſq; pro parte ſua. Et ſi alij non proſpiciant, ipſi viderint. Dicant mihi quæſo, iſti, ſi deſtruant aliqui Religionem, vel Monaſterium de facto, abſque eo quod ego poſſim id reparare, licebitne mihi illos ad deſtruendum adiuuare? vel ſi aliqui occidant alium, à qua occaſione ego illum defendere non poſſum, licebit ne mihi, ex hoc eum pugione ferire? Nequaquam certè, prout ex his, quæ docet Nauar. in ſumm. cap. 17. nu. 20. clarè conſtat. Dicamus ergo, *Quòd malè ſe res habent; cum in Republica non eſt, qui pro bono communi mortem ſubire paratus ſit*. Vt dicit Pius II. in quadam epiſtola.

Ad confirmationem reſpondeo, diſparem eſſe caſum, nam donatio illa pecuniæ in eo caſu mala non eſt; non. n. eſt ad acquirendum aliquid ſpirituale, ſed ad redimendam, ſeù propulſandam aliquam iniuriam iniuſtè paſſam, quod eſt omninò extrinſecum ad dignitatem: ſed in caſu noſtro ſuffragari indigno eſt concurrere ad actionẽ intrinſecè malam; ſuffragium enim huius, ſicut cætera concurrit ad indignum eligendum, & eſt ad propulſandam iniuriam, quæ timetur, non quam de facto patiatur; neque quidquam valet, quod ſuo ſuffragio nihil ſe profecturum ſciat; nam quæ ſunt intrinſecè mala, nullo caſu fieri permittuntur.

Ad ſecundum reſpondeo. Si elector eſt dubius de indignitate perſonæ eligendæ, poteſt ſecum timoratis Dei conformare, at ſi eſt omninò certus de indignitate, nequaquàm, debet enim iudicare, illos non habere eam certitudinem de indignitate eligendi, quam ipſe, ſed potiùs in contrarium.

Ad tertium, Reſpondeo, hoc eſſe valdè peregrinum: *Nam qui non eſt hodie, cras minus aptus erit, Et Rumor de veteri facit ventura timeri; Cras poterunt fieri turpia ſicut heri*: Vnde Hier. ad Ruſticum Monachum, *Non eſt facilè de prouecta ætate ſuſpicandum; quin & vita præterita defendit, & honorat vocabulum dignitatis*, ergo quorũ vita præterita fuit flagitioſa, nihil boni poteſt ſperari: præſertim aſſecuta dignitate, cum dignitates reddant homines cõmuniter audaces, & inſolentes. Ad quod faciunt caput Scribam, c. cum in iuuentute, & c. Mandata, de præſumptionibus: vbi dicitur. *Quòd ex tranſacta vita diſcitur, quid de ſubſequenti conuerſatione ſit præſumendum*. Facit hic etiã illud Taciti. *Nemo vnquam Imperium flagitio* (vt quærũt ordinariè indigni) *quæſitum bonis artibus exercuit*. Addo, quòd etiamſi ſperaretur, quod indignus futurus eſſet frugi, ſi ad dignitatem aſſumeretur, adhunc mortaliter peccaret, qui illi ſuffragaretur, vt habet Couarru. in regula Peccatum, parte ſecunda de reſtit. §. 7. & Graff lib. 4. append. cap. 2. num. 21. quia bona communitatis exponeret maximo periculo, & faceret contrà legem naturalem, diuinam, & humanam.

Itaq; tenetur quis facere quantum poteſt in publico, & in ſecreto, ne indignus eligatur, quod expreſsè mãdauit S. Benedictus in ſua Regula, c. 64. & Refertur, cap. in Ordinatione, diſt. 61. His verbis. *Quòd ſi etiam omnis congregatio vitijs ſuis (quod abſit) conſentientem perſonam, pari conſilio elegerit, & vitia ipſa aliquatenus in notitiã Epiſcopi, ad cuius Diœceſin pertinet ipſe locus, vel Abbatibus, aut vicinis Chriſtianis claruerint. Prohibeant prauorũ præualere conſenſum, & domui Dei dignum conſtituant diſpenſatorẽ: Scientes per hoc ſe recepturos mercedem bonam, ſi illud caſtè, & zelo Dei faciant; ſicut è conuerſo peccatum ſi negligant; & taceant*, licèt non conſentiant, vt notat Panor. c. 1. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli. *Error enim, cui non reſiſtitur, approbatur*, vt dicitur cap. Error, diſt. 83. *Et conſentire videtur erranti, qui ad reſecanda, quæ corrigi debent, non occurrit*, vt dicitur cap. Conſentire, diſt. eadem.

Sed quid ſi nouem electores ſunt determinati eligere dignum, digniori relicto, poſſum ne ego pro bono pacis tum ijs me conformare? Caiet. in ſum. verbo Electio ſi. ne? Vega 1. par. ſum. c. 97. caſu 1. Ban. 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 3. concluſ. 3. affirmant. Negat autem Ledeſma ſecunda part. ſum. tract. 7. c. 2. dub. 2. pag. mihi 243. quia ſemper ratione diſtributiuæ Iuſtitiæ, tenemur eligere meliorẽ. Sed verè tanti faciendũ eſt bonũ pacis, & tranquillitatis præſertim ijs, qui cõmuniter viuunt, vt pro illo aſſequẽdo, & fruendo poſſit minus dignus, dignus tamen eligi.

Quæres quintò. An ſi indignus promoueatur ad regimen animarum, peccet mortaliter, ſi ſciẽs ſe indignum, dignitatem acceptet.

Reſpondeo mortaliter peccat. Ità Graffius lib. 4 append. ca. 1. num. 24. & habet iuſtam cauſam renunciandi, cap. Niſi cumpridem, §. Pro defectu, de renunc. Immò & renunciare tenetur. Ledeſma parte ſecunda, trac. 7. cap. 2. concluſ. 5. dub. 2. digo lo 2. pag. mihi 238. Quia non poteſt perficere ea, ad quæ ex iuſtitia tenetur: vel debet ſibi prouidere de idoneo coadiutore. Quod ſi non renũciat, nec prouidet ſibi de idoneo coadiutore, poteſt inuitus amoueri. Habetur cap. fin. de ætate, & qualitate præficiendorum. Hæc intellige de indignitate ratione ſcientię; nam de alijs indignitatibus, vel natiuitatis, vel ætatis, vel morum, poteſt, vel diſpenſationem petere, qua obtenta, poterit ſecurè in officio permanere, vel mores corrigere, vt Felin. in cap. dilecte, de except. n. 4. verſ. 6. induco, quod ſi corrigere non poteſt propter inueteratam conſuetudinem, vel non vult propter malitiam, renunciare tenetur: ne petra ſit ſcandali ſibi ſubdito gregi.

Quæres ſextò. Quęnam illiteratura ſit ſufficiens ad reddendum quempiam indignum Pręlatura.

Reſpondeo. Ille eſt indignus vt aſſumatur ad dignitatem Eccleſiaſticam, qui non habet litteraturam ſufficientem illi dignitati, ad quam eſt aſſumendus, pro locorum, temporum, & perſonarum, quibus debet preeſſe, varietate. Quę litteratura debet eſſe maior, vel minor, pro vt dignitas, ad quam petit promoueri, eſt maior, vel minor. Vnde Generalis debet habere maiorem litteraturam, quàm Prouincialis, hic quàm Corrector, ſeù Prior. Quia Generalis cum ſit totius Religionis Caput, debet, poſſe alios docere, inſtruere, dubia reſoluere, &cet. Prouincialis debet etiam poſſe docere ſuos ſubditos, inſtruere, & ſcire debet ea, quæ ad illius ſpectant officium. Corrector, cum vnius animus ſolùm curam gerat, non eſt neceſſe, vt ſit tàm lite-

teratus, prudens sit, sit discretus, sit charitatiuus, sit hospitalis, & aliqualem litterarum cognitionem calleat, & sufficit. Quare Generalis debet esse Theologus in eminenti gradu. Prouincialis in inferiori; intrà tamen eamdem speciem. Corrector sufficit, quod Grammaticam, & casuum conscientiæ aliqualem doctrinam calleat. Ita colligitur ex Innoc. cap. Cum in cunctis, de elect. nu. 2. Abbate ibi, num. 4. qui expressè declarat, quæ scientia requiratur in quolibet officio, Nauarro miscellaneo 40. de orat. num. 8. Bannes 2. 2. qu. 63. art. 2. dub. 1. conditione secunda, versu aduerte tamen. Si quis autem iam sit assumptus in Generalem, vel Prouincialem, qui grammaticam saltem nesciat, est deponendus, per caput finale, de ætate, & qualitate præficiendorum. Si autē Corrector sit planè illiteratus, ita vt legere nesciat, est etiam deponendus, per caput Illiteratus, dist. 36.

Itaque concludendo dico, quod ille est indignus vt ad dignitatem Ecclesiasticam assumatur, qui non habet cōditiones requisitas, cap. Cum in cunctis, de elec. quę sunt ætatis maturitas, grauitas morum, litterarum scientia, & natiuitas legitima. Et electio facta in persona alicuius patientis aliquem istorum defectuum, est ipso iure nulla, vt dicitur eodem cap. cum in cunctis, §. finali, & declarant Panorm. & Nauar. loc. cit.

Circa defectum scientiæ nota, quod licèt litterarum defectus reddat collationem iniustam; non reddit tamen ipso iure nullã, nisi sit planè illiteratus. Ita vt si sit Generalis, vel Prouincialis, grammaticam nesciat; & si Corrector nesciat legere. Per defectum grauitatis morum, quisnam reddatur inhabilis, & quis deponendus, dicam, §. sequenti. Circa ætatem, & legitimam natiuitatem, hic nihil occurrit, dicam tom. 2. vbi latè de istis, & alijs conditionibus Prælatorum. Hic sufficit scire Subdito, per quænam quis reddatur indignus, ad hoc, vt eligi non possit.

Quæres septimò. An peccet, qui bona fide eligit indignum, vel minus dignum, digniorem putans.

Respondeo. Si adhibitis debitis diligentijs bona fide elegit, non peccat, quia *qui fecit quantum potuit, legem adimpleuit*. Peccat autem, & mortaliter, si eligit, non adhibitis debitis diligentijs, vt Panor. in cap. Bonæ memoriæ, el 2. de postul. præl. num. 15. Si autem eligit dignum, putans eum esse indignum, peccat mortaliter, quia quãtum in ipso est indignum eligit. Ita Tabiena verbo Electio 1. numero 17.

§. Tertius. *Quisnam dicendus sit indignus Ecclesiastica dignitate propter defectum morum.*

DICO primò, Eligens peccatorem occultum, alias ceteris digniorem in Prælatum Religiosorum, de quo non est certum, quod sit perseueraturus in peccato, sed potiùs creditur, quod sit quamprimum surrecturus, mortaliter non peccat, secùs autem si sciat, eum habere animum in peccato perseuerandi. Nec etiam peccat, qui in tali peccato existens suæ electioni consentit. Hanc conclusionem tenent expressè. Azor tom. 2. instit. moral. lib. 6. cap. 14. q. 10 & Bannes 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 1. versu, Sed quæres. Et videntur tenere Nauarr. miscellaneo 34. de orat. nu. 4. versu. Quartò contingit, Arragon. 2. 2. qu. 63. artic. 2. colum. 3. vers. Sed vt quid. Ledesma secunda parte summ. tract. 7. cap. 2. conclus. 2. dub. 4. pagina mihi 234.

Probatur. Tum quia si credit, ipsum non esse permansurum in peccato, potest etiam credere, ipsum iam esse contritum, & in eo ampliùs non permanere. Vnde non debet omittere eum eligere, qui alias est frugi futurus illi Ecclesiæ, ad cuius gubernationem admittitur. Tùm quia nemo dicit requiri tantam puritatem ad acceptandam electionem de se factam, quanta requiritur ad recipiendam Eucharistiam, ad quam requiritur omnimoda puritas; ergo minor omnimoda requiretur secundum communem sensum, ad recipiendam dignitatem.

Si autem sit in peccato perseueraturus mortaliter omninò peccat, qui illum scienter eligit. *Quia qui sibi nequam est, quomodo alijs bonus erit?* Et quam curam habebit Ecclesiæ Dei perditus homo?

Quod autem peccet mortaliter peccator, qui non habet animum dimittendi peccata, suæ electioni consentiens, probatur, quia exponit se periculo peccandi millies mortaliter per administrationem Sacramentorum, quæ omnimodam puritatem requirunt.

Idem dicendum est de eo, qui eligit scienter illum, qui manifesta malitia, & inueterata consuetudine peccator est; quia cum probabiliter iudicetur diù in tali peccato perseueraturus, quid frugi poterit alijs esse?

Dico secundò qui eligit peccatorem publicum, & famosum, peccat omninò mortaliter, & qui tali electioni consentit. Ità Nauarrus loco cit. versu. Tertiò contingit. Azor etiam cit. & est communis omnium eorum, qui simpliciter tenent, esse peccatum mortale eligere in mortali existentem, quos vide apud Nauarrum loco cit. num. primo.

Probatur, quia alijs præbet offensionis causam: cum videant, hunc eligi, alio prætermisso, qui bonus, & idoneus ab alijs censetur.

Vndè quando D. Thomas quodlib. 8. art. 6. & alibi ait, *Quòd oportet eligere ad prælationem, vel Ecclesiasticum officium illum, qui est bonus simpliciter; quia per quodlibet peccatum mortale, aliquis redditur indignus ad quodlibet spirituale exequendum*. Potest intelligi primò de existente in peccato mortali notorio, & publico. Vndè idem D. Thom. lect. 2. in ep. ad Titum explicans illud, *Oportet Episcopum sinè crimine esse*, ait, *Non vult dicere Apostolus, quod qui mortaliter peccat post baptismum non possit eligi, sed quòd non sit infamis*. Idest, quod non possit eligi, qui est in peccato, si peccatum est notorium, & famosum, accusationeque dignum. Sic explicat hunc locum D. Thomæ Cornelius à Lapide in ep. ad Titum, versu 6. Vel secundo potest intelligi D. Thom. vt loquatur de eo, qui est in peccato graui, & enormi. Vel de eo, qui in peccato est Diù perseueraturus. Sic explicat D. Thom. Bannes loco cit. Quo pacto etiam potest intelligi Caiet. 2. 2. q. 63. art. 2. & q. 185. art. 3.

Dico tertiò supposito quòd in aliquo loco non reperiatur qui possit, & sit idoneus ad Sacramenta ministranda, nisi peccator notorius, possunt electores illum eligere. Ità Rodriquez in summ. cap. 166. conclus. prima, num. 3. Ledesma secunda parte summ. tract. 7. cap. 2. conclus. 4. dub. 2. dicto 2. pag. mihi 233. Aragon. 2. 2. quæstion. 63. art. 2. col. 4. versu, Et ad primum argumentum, pag. 222.

Probatur, quia hoc casu non esset eligere indignum, sed bono communi consulere. Ad quod electores tenentur, cui nec aliter, nec alio modo, vt suppono, consulere possunt, quam istum peccatorem eligendo. Neque dicendi sunt electores mortaliter peccasse, eo quia iste sic electus sacramenta ministrabit in mortali, & sic mortaliter peccabit; Tùm quia ipsi eum elegerunt, tamquam minùs malum permittentes ad maius præcauendum; Tù quia ipsi dederūt ei administrationem, quam ipse potest benè, & cum merito facere: sin autem aliter facit, sibi debet imputare, non alijs qui necessitate coacti id fecerunt; sicut qui petit mutuum ab vsurario: vel ministrari sacramenta à proprio Parocho; quem scit esse in mortali.

Sed quæres quid faciendum in aliquo Capitulo vel locali, vel definitorio, vbi agitur de aliquo eligendo in Prælatum, quem ego scio fore perniciosum communitati, quia malæ vitæ, malæ conscientiæ est; occultum est tamen, illum esse tam malum.

Respondeo si eligendus est futurus perniciosus communitati, nec possum alia via eius electionem impedire, & bono communitatis consulere, teneor eius delicta reuelare, nam bono communitatis cōsulere teneor strictiori iure naturali, quàm secretum seruare: Sin verò non est futurus perniciosus communitati, sed vni, vel aliquibus particularibus, tùm secretum seruare teneor; quia illius obseruatio est de iure naturali, quod propter bonum ali-

aliquod particulare non est omittendum. Hoc tamen casu, qui difficilis admodum est, vt cautè procedatur, debent deponi passiones, & solo bono communi prospecto. Ità sentit Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 53. art. 3. Colligitur ex Nauarr. in Manual. in cap. 18. nu. 56. Expressè Molina tract. 4. de iust. tom. 5. disp. 24. nu. 6. & 7. Castelinus cap. 5. de elect. nu. 84.

Dico quartò, si crimen irregularitatem inducit, vel aliam specialem inhabilitatem, siuè occultum sit, siuè publicum, mortaliter peccat, tàm qui eligit, quàm qui electioni consentit, & electio est ipso iure nulla. Ità Panorm. in cap. Innotuit, de elect. n. 6. Tab. verbo Electio 1. nu. 17. Nauar. miscellaneo 34. de orat. nu. 4. Felinus cap. dilecte, de except. nu. 5. Capata p. 2. de iust. cap. 4. num. 2. qui non est contrarius doctrinæ hic traditæ, vt patet ex nu. 21. & 25.

Probatur ex cap. cum in cunctis, de elect. & c. Si celebrat, de Clerico excommunicato ministrante.

§. Quartus. *Vtrùm liceat eligere dignum dimisso digniori.*

DIcendum est, peccare omninò mortaliter qui omisso digniori eligit dignum ad Ecclesiasticas dignitates. Ità D. Th. 2. 2. q. 63. art. 2. corpore, & ad tertium, & quodlib. 6. art. 9. & quod lib. 8. art. 6. Sotus lib. 4. de iust. q. 6. art. 2. concl. 9. Vasquez opusc. de benef. c. 2. §. 3. dub. 1. Aragon. 2. 2. q. 63. art. 2. col. 6. versu his constitutis, vbi Salon. controu. 2. conclus. 1. Couarruuias in regula peccatum, parte secunda de restit. §. 7. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 7. puncto secundo, versu secundo quæritur. Ledesma parte secunda sum. tract. 7. cap. 2. conclus. 7. pag. mihi 240. Vega parte secunda sum. cap. 97. casu 2. Nauar. miscell. 38. de orat. Bannes 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 3. Azor to. 2. lib. 6. c. 15. q. 1. Rodriquez tom. 1. sum. c. 106. conclus. 3. nu. 5. & alij communiter, contra quosdam, quos referunt Couarruuias, Bannes, Azor, Salon, & alij. Capata 2. p. de iust. cap. 6.

Probatur primò, Quia qui eligit dignum, relicto digniori, facit contra vtramque iustitiam, commutatiuam quidem, quia elector ex officio tenetur consulere illi Collegio, vel Communitati, à qua ius eligendi accepit; quando enim talis potestas datur, in hunc finem datur, vt conseruationi, & augumento communitatis consulatur: & vt bonum illius omnibus licitis vijs quæratur, & vt elector sit velut illius tutor; qui tamen tutor nulli dubium est, quin teneatur bonum pupillorum quærere; sed qui, digniori omisso, dignum tantùm eligit, non facit quod debet, non quærit bonum Communitatis, ergo mortaliter peccat. Secundò facit contra iustitiam distributiuam, quæ præcipit, vt gradus, & honores tribuantur, attenta ratione meritorum.

Secundò. Probatur ex Trid. sess. 24. de reform. cap. 1. & 18. Quibus capitibus præcipitur, quòd dignioribus, & magis idoneis dignitates conferantur sub pœna peccati mortalis.

Tertiò. Probatur ex Concilio Basiliensi, sess. 12. decreto de electione Episcoporum, & Prælatorum, vbi ab electoribus, de eligendo meliori, iuramentum exigi debere mandatur. Quod nobis Minimis expressè fuit iussum in illis constit. quas Sanctissimus Pastor Clemens Papa VIII. misit publicandas, & acceptandas in Capitulo Genuensi 6. de quibus supra sæpè. In quarum fine dicitur, *Iurent electores secundum veritatem conscientia propriæ meliores, ac magis idoneos eligere.* Alijs multis, tùm rationibus, tùm auctoritatibus scripturæ, & Patrum hanc conclusionem probant Bannes, Salon, Aragon.

Limitatur tamen primo prædicta conclusio, quòd intelligatur in foro conscientiæ; nàm in foro exteriori sufficit, quòd sit facta in persona digni, vt impugnari non possit. Ità D. Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. ad 3. quem sequuntur omnes. Nam aliter vnaquæque electio calumniam pateretur.

Secundò. Quòd licet peccatum sit mortale non eligere meliorem, tamen ex leuitate materiæ potest fieri veniale. Ità Salon 2. 2. q. 63. art. 2. controuersia 3. versu his positis. Sotus loco cit. limit. prima, vt verbi gratia, si sit exiguus excessus inter personas eligendas; vel inter dignitates, ad quas sunt eligendi: vel quando munus, ad quod quis est eligendus est parui momenti. Et Ratio est, quia peccatum iniustitiæ mortale, ex leuitate materiæ fit veniale in omnium sententia. Et hoc etiamsi electores iurassent de eligendo meliori simpliciter, vt Ledesma loco cit. dub. 1. quia etiam iuramentum promissorium in materia leui non obligat sub mortali, vt tenent multi Doctores, quos refert, & sequitur Ledesm. secunda parte summ. tract. 11. cap. 3. conclus. 5. dub. 1. pag. mihi 875.

Tertiò. Limitatur conclusio; quòd quando dicitur quòd in foro conscientiæ oportet eligere meliorem, intelligitur de possibilibus haberi, & qui in promptu sunt; non enim tenetur elector requirere per orbem digniores; His enim, de quibus constat, quòd haberi non possunt, extrà latitudinem eligibilium computandi sunt. Ità Caiet. 2. 2. q. 63. art. 2. versu Nota 4.

Quartò, quòd si necessitas id exigat, vt eligatur dignus, dimisso digniori, non modò id licet, sed ita debet fieri; vt quando beneficium tenuius datur digniori; quia necessitas illius Ecclesiæ id exposcit; & pinguius digno; quia ibi tanta necessitas non est. Ità Sotus loc. cit. arg. 2. contra nonam conclusionem. Aragon. loco cit. concl. 2. corol. 2.

Quinto limitatur. Quòd quando sunt plures electores in vno Capitulo, & plures etiam, qui eligi prætendunt, quorum vnus est dignissimus, alter dignior, tertius vero dignus, cùm eò res deuenta est, vt si eo suffragabor dignissimo, vt teneor, certè scio alios suffragaturos digno solummodo; tunc possum, relicto dignissimo, immò teneor suffragari digniori, ne is qui minùs dignus est eligatur, quia iste dignior hoc casu est dignissimus, qui possit haberi, & hoc etiamsi iurassem de eligendo digniori, quia iuramentum intelligitur inter possibiles haberi. Ità Sotus loco cit. dub. altero. Aragon. loc. cit. corol. 3. Ledesm. secunda part. sum. tract. 7. cap. 2. conclus. 7. dub. 2. pag. mihi 242. Rodriq. prima part. summ. c. 106. conclus. 5. nu. 7.

Quæres primo. An etiam in electione ad dignitates curam animarum non habentes suffragari debeamus digniori, an vero sufficiat suffragari digno.

Respondeo etiam hic digniorem esse eligendum. Ità Bannes 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 5. Nauar. miscell. 38. de orat. num. 4. licet alij apud Nauarrum, sufficere eligere dignum contendant, quos ipse optimè redarguit. Ratio est, quia ratione iustitiæ distributiuæ tenentur electores semper eligere digniores: & gradus, & dignitates conferre illis, qui magis merentur. Confirmatur ex Trident. sess. 24. de reform. c. 18. vbi loquens de patronis Ecclesiasticis, respectu quorumcumque beneficiorum, dicit, illos teneri eligere digniorem.

Ex quo sequitur, quod collegatus, & definitoriatus, & si qui sint alij gradus honorarij in Religionibus debentur semper dignioribus.

Quæres secundo, an etiam Summus Pontifex teneatur ad dignitates Ecclesiasticas digniores eligere.

Respondeo teneri. Ità D. Thom. 2. 2. q. 63. artic. 2. ad primum, vbi Caiet. versu Nota 3. Ledesma loco citat. dub. 12. pag. mihi 250. Nauarr. miscell. 35. de orat. n. 1. Sotus lib. 3. de iust. q. 6. art. 2. ad quintum argumentum principale. Reginaldus lib. 30. tract. 3 n. 195. Salon. 2. 2. q. 63. art. 2. controu. 3. § An liceat in aliquo casu eligere dignum ad quatrum. Probatur, quia Papa non est Dominus, sed dispensator beneficiorum Ecclesiasticorum, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 4. *Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* Verum quidem est, quod si indignum eligat, electio erit valida in foro exteriori; non quia Dominus, sed quia sic expedit, & est necessarium pro bono communi, vt ait Ledesma loc. cit. & Salon. loc. cit. in fine. Ergo magis

erit

erit valida electio, si in indignitas prouenat ex illis Capitibus, super quibus habet auctoritatem Pontifex dispēsandi: vt ex defectu natalium, irregularitatis, &c. licèt dispensando sine necessitate peccaret, vt Nauar. loco cit. in fine.

Quæres tertiò. An peccet minùs dignus concurrendo cum manifestè digniori, prosequendo concursum vsque ad examinationis, vel suffragationis finem.

Respondeo, mortaliter peccat: etiamsi id faciat, non vt ei præponatur, sed vt ex concursu cum eo reportet aliquem honorem, vel vtile: Nauar. miscell. 40. de orat. à n. 10. quia petit id, quod sibi de iustitia non debetur, & offendit notabiliter digniorem. Si autem non est manifestè dignior: vel non prosequitur concursum, nō peccat concurrendo, vt Nauarrus ibi, & Caiet. in sum. verbo Benef. §. 2. Reginaldus lib. 30. tract. 3. n. 198.

§. *Quintus. Vtrùm possit eligi minùs dignus naturalis, Relicto digniori extraneo.*

DIcendum est, conuenientissimum esse naturæ, & rationi maximè consonum, vt naturales assumantur ad regimen suarum Ecclesiarum, licereq; electoribus postposito digniori extraneo, in digenam dignum eligere, est sententia D. Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. ad quartum, vbi Salon controu. 3. in respons. ad decimum, §. Sit ne optimum quod præcipitur, & Bannes dub. 3. conclus. 3. ad quartum argumentum principale, versu Nihilominus sententia opposita. Sotus lib. 3. de iust. qu. 6. art. 2. paulò ante decimam conclusionem, & in respons. ad quartum. Val. tom. 3. disput. 5. q. 7. p. 2. §. Tertiò quæritur. Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 52. art. 6. & in sum. tom. 1. cap. 106. conclus. 6. n. 8. Reginaldus in praxi, lib. 30. tract. 3. n. 200. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 15. qu. 1. versu. Item ex indigenis, Nauarrus miscell. 38. de orat. n. 3.

Probatur primo, ex ijs Scripturæ locis, quibus Deus volens aliquod singulare beneficium facere populo, promittit illi Pastorem, & Prælatum ex eadem gente. Sic habetur Oseæ 2. *Et dabo ei vinitore eius ex eodem loco* Ierem. 30. *Conteram iugum eius de collo tuo, & vincula eius disrumpam, & non dominabuntur ei amplius alieni, sed seruient Domino Deo suo, & Dauid regi suo* (idest de gente sua, de carne sua) *quem suscitabo eis*, vbi notanda sunt illa verba, *Conteram iugum, & vincula disrumpam*; quia plus, quàm iugum ferreum portare, & strictissimis vinculis ligari, est gubernari, & Regi ab alienigenis, & Deuteron. 17. *Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non sit frater tuus.*

Secundò Probatur ex eiusdem scripturæ locis, quibus Deus quasi sæuissimum suppliciū populo minatur, quòd eum gubernandum tradet alienigenis; Sic Deutheron. 28. ait, Moyses. *Aduena qui tecum versatur in terra, erit super te, eritque sublimior, tu autem descendes, & eris inferior; Ipse erit in caput, & tu eris in caudam.* Et Esaiæ 1. *Regionem vestram alieni coram vobis deuorant.* Et Gen. 42. obseruat scriptura, quòd *Ioseph ad fratres suos, quasi ad alienos durius loquebatur.*

Tertiò Probatur ex sacris Canonibus, cap. enim nullus inuitis, dist. 61. ait Celestinus Papa. *Tunc autem alter de altera eligatur Ecclesia, si de ciuitatis ipsius Clero, cui est Episcopus ordinandus, nullus dignus (quod euenire non credimus) poterit reperiri: Primum enim illi reprobandi sunt, vt aliqui de alienis Ecclesijs merito præferantur. Habeat vnusquisque fructum suæ militiæ in Ecclesia in qua suam per omnia officia transegit ætatem.* Quod idem habetur cap. Obitum victoris, d. ead. & cap. Metropolitano, dist. 63. & cap. cum inter, cl 3. de elect. & argumento, cap. Neminem, dist. 70. & cap. Hortamur, dist. 71. Ex quibus colligitur, vnumquemque teneri suffragari indigenæ potiùs, quàm extraneo. Idem habetur lege. In Ecclesijs, cod. de Episcopis, & Clericis.

Quartò probatur ratione D. Thom. loco cit. ad 4. quia vnusquisque, vt plurimum propensiorem habet animum ad suam propriam Ciuitatem, & Ecclesiam, in qua nutritus est, quam ad quamlibet aliam; & hac ratione poterit esse vtilior.

Quintò, quia naturalis cum in sua patria habeat viuere, & mori, vtilior necessariò debet esse quàm extraneus, qui functo suæ Prælationis officio, alio diuertit: & nihil aliud quærit in illa Prælatione, quam non oues sibi creditas, sed se ipsum pascere. Cui loquitur Ezech. 34. *Veh pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos, non greges*, pascere, inquam, se ipsum, & benè ingurgitare, vt deindè in patriam profectus, in qua vnusquisque appetit videri magnus, diues appareat.

Sextò, quia extranei dominari solent, non gubernare: Dominos se exhibent, non ministros, obliti sententiæ sapientis Ecclesiastici 32. *Rectorem te posuerunt, noli extolli, esto in illis quasi vnus ex ipsis.*

Itaq; sanctissimæ sunt illæ leges, quibus cauetur, quòd non nisi naturales assumantur ad officia suæ patriæ; & vt ait Sotus loco cit. Paulò antè 10. conclus. *Vtinam eas vbiq; sanciret Ecclesia, quemadmodum, & in Trid. Concilio, me præsente* inquit, *consultabatur.*

Ex quibus colligitur, quàm malè faciant illi Generales, qui cogunt fratres alicuius Prouinciæ ad eligendum extraneum; Quod tamen in ordine Minorum facere non possunt per quamdam constitutionem, quam affert Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 52. art. 6. vbi dicitur, quòd *Ministri Prouinciales in posterum non eligantur ex alienis Prouincijs, nisi magna, in vrgente necessitate, & ex consensu totius Definitorij.* Quæ constitutio deberet fieri in omnibus ordinibus propter dictas rationes.

Limitatur tamen conclusio, quandò reperiuntur naturales idonei; Nàm si non reperiantur (quod tamen non creditur, vt dicitur dicto cap. Nullus inuitis, d. 61.) ad extraneos est recurrendum Peccatum tamen maxime malignitatis est, impossibilitate naturales per subtractionē studiorum, & aliarum commoditatum adiudendum requisitarum, ne habiles fiant ad prælaturas. Et hoc modo se in possessione Prælaturæ conseruare. Et nihilosecius malum, est nolle ad habitum naturales recipere, & si quosdam non nisi amusios, ne eos iure dominij, cum in numerum, & auctoritatem creuerint, priuare attentent; Nec scio quomodò Generales has res supportantes possint excusari à mala administratione sui officij, & grauissima culpa. Nec eos potest ignorantia excusare: nam ad eorum officium pertinet hęc indagare, vt benè Panor. in cap. Innotuit, de elect. n. 21.

Ad vltimum noto duo. Primum, quòd ille dicitur naturalis, qui in regno natus est: vel saltem in eo domiciliū contraxit, & insuper per decennium in eo vixit, & habitauit continuè, vt ait Rodriq. loco cit. art. 8. Ex quadam, lege, quam citat. Et ad nostrum propositum ille dicitur naturalis alicuius Prouinciæ, qui in ea sumpsit habitum: seù qui per decennium continuum moratus est.

Secundò noto, quòd illa Prouincia, in quam mitteret Pater Generalis aliquem Prælatum ordinarium extraneum, haberet iustam causam appellandi, reclamandi, & contradicendi. Habetur cap. Nullus inuitis, dist. 61. Si verò per negligentiam, vel discordiam, illa Prouincia neminem elegisset, tunc illi posset dari Prælatus extraneus, vt Glossa d. cap. Nullus inuitis, in principio, quæ ad hoc probandum adducit, cap. Volumus, dist. 89.

§. *Sextus. Soluuntur quædam difficultates in Materia electionis.*

DICO primò, valet electio facta non vocatis ijs, qui sunt priuati, vel inhabiles ad eligendum, licèt primo difficultum non sit, an sint priuati; tutus enim est, quòd posteà possint contraríj. Ita Abbas c. 2. de postul. prælat. n. 15. Angelus verbo Electio, n. . . . . . electio 1. n. 4. quia in veritate, si non habebant potestatem eligendi, non erat opus eos vocare. Secùs autem erit, si essent priuandi; quia priuandus antequàm priuetur, iustè possidet: & habet etiam Syluest. electio 1.

ctio 1. q. 2. n. 3. Armilla n. 10. Vega prima p. sum. c. 97. casu 4.

Dico secundò, Si in capitulo essent aliqui excommunicati, vel suspensi, & alij non. Si illi ignorabant, eos esse excommunicatos: vel dubitatiuè scientes, ipsos esse excommunicatos vel suspensos, nec potentes sine scandalo eos à Capitulo eijcere, admiserunt cum protestatione, quòd eos non admittebant ad eligendum, tamquàm ius habentes ad electionem: sed quia dubium erat de illorum excommunicatione, vel suspensione, valet electio facta. Ità Innocent. in cap. Illa quotidiana, de elect. nu. 2. Abbas in cap. Cumana, eod. tit. nu. vltimo, & cap. cum Vintoniensi, nu. 14. Rosella verbo Electio 1. num. 37. Sylu. eodem, q. 15. num. 17. Mirand. tom. 2. Manual. q. 23. art. 11. fine. Dixi, si ignorabant, nam delectus vnius, vel aliquorum non debet nocere capitulo id ignoranti. Et habet Nauar. lib. 1. consil. de Elect. consil. 9. nu. 1. & Abbas cap. cum Vintoniensis, eodem tit. num. 2. Dixi, vel dubitatiuè scientes; Nam si certo sciebant, eos esse notoriè excommunicatos, & denunciatos, à qua denunciatione non appellauerant, electio est nulla. Abbas in cap. Illa quotidiana, de elect. num. 7. Nauarr. loco cit. consil. 1. & habetur cap. finali de procurat. Dixi nec potentes sine scandalo, Nam si possunt eijcere sine scandalo, eijcere debent etiam violenter. Abbas in cap. cum Vintoniensis, de elect. n. 14. Et nota, quod hoc casu valet electio; etiamsi omnes essent excommunicati, & vnus solùm habilis, si faceret suas protestationes, vt dictum est, vt habet Innoc. loco cit. quia tum totum ius capituli in illo solo residet vt dicit Innoc. Et quòd ius capituli in vno solo possit residere, docent Glossa in cap. 2. de postul. vbi Panorm. num. 9. Hostiensis lib. 1. sum. de elect. §. Qualiter facienda, n. 11. pag. mihi 113. Petrus de Baysio in direct. elect. p. 1. c. 2. num. 6.

Vnde colligitur, quòd si omnes iam congregati in Capitulo, verbi gratia decem, aliqui egrediantur, verbi gratia quatuor, vel sex, possunt de iure, qui remanent electionem facere: etiamsi vnus solus remaneat, & electio erit canonica. Quia qui exierunt non computantur ampliùs in numero electorum, vt habetur cap. cum nobis, de elect. vbi Glossa verbo reuocare Rodriq. to. 2. q. regul. q. 53. art. 11. Nauarr. lib. 1. conf. de elect. conf. 7. Panorm. in cap. cum nobis n. 10. Glossa etiam in Clem. Quòd circa, de elect. verbo. Quæ in facto Petrus de Baisio cit. nu. 8. qui addit nu. 9. quod ille solus tamen se ipsum eligere non potest, quamuis meritissimus, cap. per nostras de iure patr. cap. Cumana de electione. Quod intellige, quando tempus electionis est determinatum, & est in vltimo termino, quo transacto, deuoluitur ius eligendi ad Superiorem; nam si tempus non est vltimo termino, debent expectari vsque ad illum.

Dico Tertiò, si aliquis sit in Ciuitate, vel Monasterio infirmus, scrutatores debent ire ad eum, & inquirere votum eius. Ità Angelus verbo Electio, n. 17. Pisanella eod. 1. §. Omnes electores, in fine, Tab. n. 6. Sylu. q. 5. n. 6. dicto 1. Armilla nu. 23. Miranda to. 2. q. 23. art. 6. concl. 1. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 14. q. 7. versu verum, Mandagotus de elect. cap. 25. part. 1. Quia isti censentur præsentes, vt dicunt præfati doctores, vnde contemni non debent.

In ordine autem nostro, si quis sit infirmus in Camera, qui non possit ire ad Capitulum, debet ad eum accedere scriba cum scrutatoribus, & afferre capsulam, in qua ponatur suffragium infirmi, quæ debent ab vno scrutatorum ita deferri, vt ab alijs videri possit, ne fraus possit intercedere. Si autem infirmus esset in Ciuitate, & non posset ad Capitulum venire, consultius esset vt renunciaret; Potest enim quilibet renunciare iuri suo, vt dicitur leg. Si quis in conscribendo, Cod. de pactis. Quòd si nollet, debent scrutatores cum scriba ad illum accedere, & factis duabus, vel tribus schedulis à scriba cum duobus, vel tribus nominibus diuersis, vt dictum est, ipse infirmus debet vnam ex his schedulis, conuenientem nomen illius, cui suffragari intendit, includere in littera suo Chirographo subscripta, & sigillata, quæ testetur, illud esse votum suum; quam schedulam sic sigillatam afferent scrutatores cum scriba in capitulum, & reponent in capsulam cum alijs schedulis, aperiendam deinde in collatione votorum. Hoc tamen vsu non est, quo ad eos, qui sunt in Ciuitate. Et consuetudo, quòd non vocentur absentes valet, vt Panorm. in cap. Cumana de elect. nu. 1. Rosella electio 1. nu. 10. Sylu. eodem, q. 3. nu. 4. d. 3.

Sed quid faciendum, si moriatur vnus Collega Generalis, vel Generalis ipse, & alter collegatum, sit absens, debet ne expectari, & vocari?

Respondeo, si commodè potest vocari, debet vocari, & expectari per spatium trium mensium, vt dictum est, cap. Quia propter, de elect. §. Illud autem; & cap. Quod sicut, eodem titulo; nisi fortè iuri suo renunciare vellet; vel vices suas alteri committere, dicto cap. Quia propter. Sed quid si non vocaretur? Electio esset ne ipso iure nulla? Non esset; Si ipse vellet habere ratam, vt Glossa in cap. Quia propter, verbo Sanior; esset tamen annullanda, si ipse nollet eam ratam habere. Vt probat Passarellus in scholijs ex Azmionensi, num. 2. ad tertium, & Vega loco cit. casu 7. Armilla verbo electio, num. 20. Sylu. electio 1. q. 2. dist. 5. & habetur expressè cap. Bonæ memoriæ, el 2. §. Electionem, & cap. Quòd sicut, de elect. vbi Panor. num. 3. Quis autem dicatur posse commode vocari, docet Hostiensis in sum. lib. 1. de elect. §. Qualiter facienda, nu. 11. pag. mihi 111. dicens, Id relinqui arbitrio Iudicis considerantis pericula imminentia, discrimina viarum, periculum schismatis abusum laicæ potestatis, vel imminentia bella, &c. Quod ipsum notat Rosella electio 1. nu. 9. Si autem nullum horum interuenit, est citandus quantumuis absens. Quia iudicabitur, tùm commode posse citari; quando nullum adest impedimentum. Quis autem sit iste Iudex, qui hoc potest arbitrari. Dic quod ex Iudex, qui habet electionem confirmare, argumento c. fin. de electio p. 3. cap. 8. nu. 3.

Si quæras, an possit statui terminus minor trium mensium, si duæ partes sint præsentes, & possit assignari alteri parti terminus, intrà quem si non venerit, non erit amplius expectanda. Dico, quod sic, modo assignetur aliqua vrgens causa; quare debeat electio fieri intra illud tempus minus trium mensium. Ità Hostiensis loco cit. Tab. electio 1. nu. 10. Sylu. eod. q. 7. nu. 8. secus autem si duæ partes non sint præsentes: vel nulla sufficiens assigneur causa coarctationis; nam tum debet expectari vsque circa finem trium mensium.

Si quæras vlterius an assignato termino ad eligendum, verbi gratia Die Pentecostes, si aliqui non compareant, possint reliqui ad electionem procedere. Dico, quod sic. Armilla electio 1. num. 19. Vega loc. citat. casu 6. Panorm. c. cum inter vniuersas, de elect. nu. 10. & cap. cum nobis, eod. tit. nu. 9. Mir. tom. 2. manual. q. 23. art. 6. concl. 3. Etiamsi vnus solus reperiretur in Capitulo, vt notat Panorm. d. c. cum nobis, nu. 9. Quia iste non tenetur dimittere ius suum propter absentiam aliorum. Et Ratio est, quia ex quo terminus est præfixus à iure, omnes videntur esse moniti in termino, vt dicitur, c. potuit, de loc. & conduc. Et nota, quod debent venire ea hora diei qua soler fieri elect. Panor. in c. cum nobis, de elect. num. 11.

Dico quarto in electionibus vota incerta, & conditionata, seu alternatiua non valent. Ità Rosella electio 1. nu. 17. Pisanella eod. §. In electionib. Tab. n. 24. Armilla num. 29. Antoninus tertia part. tit. 19. cap. 2. §. 3. versu Item nota.

Probatur ex cap. In electionibus, de elect. in 6. Vota autem incerta dicuntur. Eligo illum, quem Petrus voluerit, vel eligo eligendum. Conditionata. Eligo Petrum, si electus fuerit à maiori parte Capituli. Alternatiua. Eligo Petrum, vel Paulum; vnde si reperiatur in capsula, seu in scrutinio aliquod ex dictis votis, non computatur in numero, sed electio fit ex alijs votis, vt habetur d. cap. in electionibus. Idem est dicendum,

si

si in scrutinio reperiatur aliqua schedula alba; Quia censetur, qui eam posuit, iuri suo renunciasse. Vt Nauarr. lib. 1. consil. de elect. consil. 7. Vega 1 p. sum. cap. 97. casu 5. Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 51. art. 13.

Dico quintò, si electio tenet de iure naturali; puta quia ad fuit consensus eligentium, tamen est nulla propter solemnitates iuris non seruatas, non tenetur electus in foro conscientiæ renunciare. Rosella electio primo, n. 29. Sylu. eod. q. 10. n. 11. & verbo Alienatio, q. 13. nu. 13. Nauar. lib. 1. consil. de elect. consil. 8. num. 2. qui desumpserunt ex Innoc. cap. Quòd sicut, de elect. n. 7.

Dico sextò, cassanda est electio illius, qui requisitus antequam esset electus, cōsensit electioni de se faciendæ, quia præsumitur ambitiosus. Rosella electio primo n. 31. Pisanella eod. §. Quando potestas Tab. nu. 26. Antoninus tertia parte, tit. 19. cap. 2. §. 4. Vega loco cit. casu 4. qui notat, quòd ad annullandam electionem, non sufficit petere, an velit, sed debet consentire, & velle eligi. Habet etiam Panor. cap. cum post, de elect. nu. 1. & Glossa dicto cap. cum post verbo requisitum, nostra cōclusio habetur dicto cap. cum post, & cap. Officij, de elect. similiter sollicitans electores pro sua electione, reddit se indignum ad illam dignitatem, quia præsumitur ambitiosus. Habetur in cap. per inquisitionem, de elect. vbi Panor. nu. 5. & habet Glossa in cap. tuam, verbo nullum prorsus, de ætate, & qualit. ord.

Sed quomodò, inquis, se debet habere electus vt electioni de se factæ consentiat; si consensus requiratur ante electionem.

Respondeo, quòd nullo modo debet consensum præstare, quia cassabitur electio, vt dixi propter ambitionē, & debet respondere nolo, quòd me eligatis, & ita rogo. Potest etiam respondere. Non intendo Dei vocationi resistere. Et sic potest indirectè declarare voluntatē suam. Si autem requiratur consensus post electionem factam, potest electus respondere, nolens volo, & nolo volens. & est honestum non statim consentire, sed aliquantulùm resistere, ne notetur ambitione; Non tamen damnatur, si incontinenti consentiat: presertim si dubitat, ne aliquis perniciosus se ingerat. Vndè tunc potest dicere, Charitas cogit me ad consentiendum. Ità Panor. in cap. cum post, de elect. n. 5.

Dico septimò, electio facta de nocte non valet; si est per scrutinium, quia cum per Tridentinum debeat fieri secretò, forma illa cap. quia propter. de nocte sine lumine seruari non potest. Ità Armilla verbo Electio, n. 15. Vega loco cit. casu 5 Rodriquez tom. 2. q. regul. q. 61. art. 15. qui limitat finè necessitate; nam quādò electores per totum diem electionem facere non potuerunt, putat, quòd possint eam facere de nocte, idest, vsq; ad mediam noctē, Adhibitis tribus luminaribus, quod etiam sentit Mir. to. 2. Manual. qu. 23. art. 12. quod est intelligendum, quandò statuta est electionis dies, qua transacta, electio deuoluitur ad Superiorem. De nocte autē intelligitur non statim post occasum solis, nec post pulsatā AVE MARIA; quia tunc etiam homines se se cernunt; sed intelligitur quādo iam tenebræ sunt super terram, vt docent Nauarr. lib. 1. consil. de elect. consil. 8. qui addit, quòd electio facta post tenebras valet, quò ad forum conscientiæ, si seruata sunt omnia, quæ de iure seruari debent, quò ad formam, & quò ad substantiam.

Dico octauò, Instante termino electionis, si dubitatur de aliquo, an habeat vocem, nec id potest cōmodè probari, debet admitti cum protestatione, quòd illius votū non valeat, nisi in quantùm postmodùm apparuerit, eum debuisse interesse, & sic non nocet. Panor. in c. Cumana de elect. n. 2. Armilla verbo electio, nu. 8. Vega loco cit. casu 3. Graff. lib. 1. consil. de elect. consil. 1. difficul. 6. In ordine nostro statutum est capitulo Val. 3. n. 8. quòd quādo constat de alicuius priuatione, & non constat de habilitatione, non possit hic habere vocem in electionibus, quousque suam rehabilitationem non probet. Quod est valdè conforme cap. constitutus, de elect. & habet Glossa in cap. cumana, verbo presentes, eod. tit. colligitur ex Panorm. cap. cum inter Canonicos, de elect. n. 7.

Dico nonò, In electione Correctorum nostri Ordinis Minimorum, vocem habeat omnes Sacerdotes professi, qui saltem per triennium laudabiliter vixerit in Religione, occurrit, quod moritur corrector; interim, antequam fiat noui correctoris electio, ordinatur quis in Sacerdotē qui dictas habet conditiones, vltra quas est etiam admissus à Prouinciali ad vtramque vocem, ad quem Prouincialem pertinet declarare, an vixerit laudabiliter, nec ne: Dico, quòd iste poterit votare in electione correctoris Defuncti licèt tēpore mortis nō esset Sacerdos. Ità Graffius expressè lib. 1. consil. de elect. consil. 1. difficul. 3. to. 2. Glossa Clem. 2. verbo Constitutus, de ætate, & qualitate præfic. Rodriq. to. 2. q. regul. q. 51. art. 5. versu & aduertēdum. Suarez tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 4. n. 6. Probatur ex cap. cum inter R. de elect. in fine; & cap. Apostolicę, de except. Quod idem dicendum est de eo, qui non erat habilis tempore mortis, vel non erat Sacerdos tēpore statuto pro electione, quod tamen tēpus aliqua occasione fuit translatum, quo deinde factus est habilis, seù Sacerdos; verbi gratia, electio Correctoris fit singulis annis die 15. Septembris, occurrit casus, quo transfertur vsq; ad diem 25. interim quis ordinatur Sacerdos, seù ab habente potestatem rehabilitatur, dico, quòd iste poterit votare in electione correctoris. Et in vniuersum ad hoc vt quis habeat vocem in quacumque electione, satis est, quòd sit habilis tempore, quo fit ipsa electio; etiamsi tempore vacationis seù pro illa determinato nō erat habilis. Quod ex professo probat dicta Glossa, & Graffius.

Dico decimò, electio antè publicationem mutari potest, post publicationem nequaquàm, Hostiensis in sum. lib. 1. de elect. §. vtrum mutari possit, nu. 22. Glossa in cap. quanto Apostolica, d. 63. Sylu. electio 2. q. 7. n. 9. & habetur capite publicato, de elect. à contrario sensu.

Sed quid si appelletur, & opponatur, ne fiat publicatio. Respondeo, si pars appellans sit minor, & nihil rationabile opponat, tùm non obstante tali appellatione, debet fieri publicatio iuxta caput quia propter, de elect. si autem omnes, vel maior pars opponant, & petant variari tum antè publicationem variari debet, Hostiensis loco cit.

Sed quid si vnus electorum tantùm velit votum mutare iam datum; quia de nouo audiuit vitium vel defectum latentem, quem adhuc non audierat, Hostiensis arbitrio boni Iudicis relinquendum putat, considerata qualitate personæ, & causæ, attenta etiam cōditione personæ electæ, & personæ, à qua eligens intellexit vitium latens; potest enim esse, vt fraudolenter imputauerit eligendo vitium de nouo auditum sit verum, putat quòd potest variare.

Dico tamen absolutè, quòd postquàm conuenerunt omnes electores in capitulum, & quis dedit suum suffragium, ponens schedulam in vrnam, non potest ampliùs eam reassumere, & votū mutare. Ducor 1. Quia sic posset quilibet ex malitia in longum electionem pertrahere, & inquietare, quod est damnosum cap. cū inter vniuersas, de elect. 2. quia nemo potest mutare consilium in alterius præiudicium lege nemo, ff. de re iudicata. Tertiò quia quod semel placuit, amplius displicere non potest, per regulam. Quod semel 21. de regul. iur. in 6. Quartò quia multum negligens est, qui ante ingressum capituli non format conscientiam suam, & non cogitat de eligēdo, & illius conditiones non considerat; Diximus enim supra, quòd qui non adhibuit omnem diligentiam, ad cognoscendas conditiones personæ eligendæ, non saluat conscientiam suam. Vnde si vitium latens audit, postquā suffragium dedit, potest imaginari, illud non esse verum: quod si non possit, quia verum est; Doleat, non de peccato, quod non commisit, cum fecerit quantùm potuit; sed de malo, quod communitati imminet, & dissuadeat quātum potest, qui adhuc non votarunt. Quintò quia proiecta schedula in vrnam, Ità miscetur cum alijs, vt impossibile sit eam cognoscere; Vndè posset quis in fraudem electionis, seu in odium electi fingere, velle sumere, suam schedulam ad mutandum votum, & sumere aliam. Tandem si hoc admitteretur, nunquàm cessarent lites, &

campus

campus apertus aperiretur malignis & litigiosis contra id, quod dicitur cap. dixit 32. q. 1. Fauet dictis hic Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 51. art. 7. Mir. tom. 2. q. 23. art. 24. conclus. 1.

Dico vndecimò, electo per electorem ad eam dignitatem ius acquiritur Praelaturae, sed non exercitium antè confirmationem. Ità Hostiensis in sum. lib. 1. de elect. §. Quid operatur, nu. 26. Abbas in cap. postulationem, de postul. prael. nu. 4. & c. cum dilectus, de consuetud. n. 2. Nau. com. 2. de regul. nu. 65. Graff. lib. 1. conf. de elect. conf. 2. num. 1. tom. 1.

Probatur ex c. legimus, dist. 93. vbi dicitur, quòd electio facit Imperatorem, & cap. cum inter Canonicos, de elect. in fine, & cap. cum dilecta, de rescriptis. Gloss. in cap. Quanto Apostolica. dist. 63. verbò Relatio, Vnde sequitur, quod electus petendo confirmationem, nullam perit gratiam, cum pleno iure innitatur. Et sic si confidit de idoneitate personae suae, potest accedere ad Iudicem cum caputio, vel bireto non eleuato, & comminari, quòd nisi ipse confirmet, habebit recursum ad superiorem, si confirmans superiorem recognoscit. Ità Panorm. loc. cit.

§. Septimus. *Vtrum per electionem in Regula Minimorum ius correctori Electo acquiratur, ità vt possit illam repetere in Iudicio.*

Notandum est, quòd electio nostrorum correctorum fit singulari modo per determinationem nostrae regulae in Corect. num. 103. fiunt electiones in singulis Conuentibus die 15. Septembris, pro vt determinatum fuit in Capitulo Romano 6. num. 14. & factae electiones secreto conseruantur, vt habetur Capitulo Valentino 4. nu. 26. mittendae pro confirmatione ad Capitulum definitorium, cum littera testimoniali, illam esse electionem illius Conuentus, scriba tantummodo notificante Capitulo electionem adesse. In Capitulo definitorio deinde aperiuntur dictae litterae continentes electiones; quae quidem electiones etiam aperiuntur, & facta collatione numeri schedularum ad numerum fratrum subscriptorum, examinantur à definitoribus, quae si inuentae fuerint Canonicae, confirmantur, sin alter, prouidetur Conuentibus de alijs Correctoribus per definitorium.

Modò quaeritur, an Definitores habeant plenariam potestatem super huiusmodi electionibus, Ità vt eas absque vlla ratione cassare, & annullare possint, & absque eo quòd possit electus agere pro sua electione, & in iudicio eam repetere. Certum est, vt dixi, de iure, communi, quod per electionem ius acquiritur electo. Quod ius si illi à confirmatore, vel alio tollatur, potest agere pro eo conseruando, & illud in iudicio repetere.

Tota itaque dubitatio est de iure particulari nostrarum constitutionum, & de Correctoribus nàm de Generali, vel Prouincialibus non est dubium, quin per electionem eis ius acquiratur. In qua dubitatione Reuerendus P. F. Gaspar Passarellus, nostri Ordinis decus, & Doctissimus Canonista, & in nostris constitutionibus expertissimus, in scholijs ex Auinionensi, num. 15. dicit quod Corrector hoc pacto electus nullum ius acquirit per electionem antè confirmationem; Vndè si non confirmetur, non potest pro illa electione agere in Iudicio.

Probat primò tribus Rationibus, quas in hoc casu pro se habent fratres Praedicatores; Qua quantumcumque ab omnibus eligatur, nullam tamen habet administrationem, sicut habent superiores Praelati.

Secundo, quia Religiosus non habet velle, neque nolle.

Tertio, quia Religiosus electioni de se factae, extra suum Monasterium sine licentia sui Superioris, non potest consentire.

Quartò specialiter. Quia quantumcumque ab omnibus eligatur; tamen in potestate Prouincialis, & Definitorum est confirmare, vel reprobare. Quia Correctorium, nu. 103. dicit, quod in Capitulis Prouincialibus fiat definitio Correctorum, in Conuentibus prius electorum. Definitio autem in definiente praesupponit liberam potestatem.

Quintò. Quia secreto fiunt huiusmodi electiones, & secretè seruantur, quousque in praedictis Capitulis mature definiantur.

Sextò. Quia fuit conclusum in Capitulo Val. 3. nu. 8. quòd super iure electionis non confirmatae, non posset agere electus in Correctorem, si per aliquam missam obedientiam remoueretur. Secus super confirmatae, quia non posset amoueri sine causa, secundum determinationem dicti capituli Valentiae.

His tamen non obstantibus puto, quòd electi in Correctores ius habeant ad electionem, & quòd illam possint in iudicio repetere.

Probo primo ex Capitulo Tholosano, nu. 48. dicitur, quòd *in Capitulo Prouinciali, si Prouincialis, & Definitores reperirent alicuius Conuentus Correctoris electionem iniustam, poterunt super huiusmodi prouidere*; ergò à contrario sensu, si iustam inuenerint, prouidere non poterunt, sed confirmare tenebuntur. Quod argumentum à contrario sensu in iure fortissimum est, vt habet Hostiensis in sum. lib. 1. de elect. §. Vtrùm mutari possit, num. 22 & Panorm. in cap. Publicato, de elect. nu. 6.

Secundò. Probo ex capitulo Val. 1 nu. 21. vbi dicitur. *Et quia est abusus in aliqua parte, praeceptum Correctorij de Correctorum electione non obseruari, Sed ad Prouincialis voluntatem nouos non electos in quolibet Conuentu, electos autem non confirmare. Ideò decreuerunt, quod deinceps Correctorij praeceptum obseruetur: Ità quod qui fuerint per localia Capitula electi, si fuerint idonei, & sufficientes postmodum per Prouinciale Capitulum assignentur.* Non potest dici clarius meo videri.

Tertio. In capitulo 2. Val. num. 16. dubitatum est à quibusdam, an teneatur Prouinciale Capitulum assignare Correctorem alterum illorum, qui fuerunt in vocibus pares, & ambo idonei. Cui dubio responsum est, *liberum esse Capitulum Prouinciale, ad quod talis electio deuoluta est, alterum, vel neutrum eligere, cum nullius sit electio*; Quae determinatio est conformis iuri Canonico cap. Quoniam, de iur. patron. Et cap. si fortè, dist. 63. iuncta Glossa, verbo Tantum vi nullos; ergo si quis est à maiori parte electus, & est idoneus, non est in potestate Capituli eam mutare. Ergo electo ius ad Praelaturam; & confirmationem acquiritur.

Quartò. Probo ex Capitulo Romano 4. n. 13. in fine, vbi dicitur quod *possint Correctores per oblatos, aut alios fideliter electiones suas in Capitulum Prouinciale mittere, confirmandas ibi per Prouincialem, & Definitores*; ergo si Definitorium solum habet confirmare, electus ad eam ius habet; Nam confirmatio est iuris prius habiti Corroboratio, vt ait Hostiensis in summa, lib. 2. tit. de confirm. vtil. vel inutil. §. Quid sit. Et nota, quod dicit *confirmandas*, non assignandas, neque mutandas.

Quinto. Probo ex Capitulo Paulae, nu. 13. quod fuit confirmatum à Pontifice, vt dixi, vbi sic habetur. *Tandem exacte ponderantes electionem fratris Ioannis Saracini in Correctorem localem Conuentus Ambasiae, & eiusdem confirmationem à Capitulo Prouinciali datam. Definierunt, quod non obstantibus quibuscumque Praefata electio Canonice facta, & confirmatio suum sortiantur effectum. Et Fr. Franciscus Gaudion cedat alteri tamquàm suo benemerito Correctori.* In qua determinatione attendendum est, quòd, vt ex ea colligitur, apparet, quòd dicti Fratres Ioannes, & Franciscus fuerunt ambo electi in Correctores Conuentus Ambasiae. Et quòd frater Ioannes fuit confirmatus à Capitulo Prouinciali, quàm confirmationem aegre ferens Fr. Franciscus, appellauit ad Capitulum Generale, quod tamen approbauit electionem, & confirmationem praefati Fratris Ioannis, & determinauit, ipsum Fratrem Franciscum debere cedere dicto Fratri Ioanni. Verùm autem cedere significat renunciare iuri acquisito, seù illud in alium transferre,

vt

vt colligitur ex Clem. Vnica, de renunc. & cap. Quàm periculosum, 7. quæst. 1. Ergo si Capitulum determinauit, vt cederet, supposuit, ipsum iam acquisiuisse aliquod ius, cui pro litigijs vitandis iussus fuit cedere, hoc non poterat esse aliud, quàm ius ad electionem Correctoris, ergò.

Dices ex isto decreto solùm colligitur, quòd Frater Franciscus se opposuerit electioni dicti Fratris Ioannis, & quòd pro ea infirmanda recurrerit ad Capitulum Generale.

Respondeo, hæc non benè sonant cum verbis dicti decreti. Tum quia per hoc non fuisset necessariò recurrendum ad Capitulum Generale; has enim lites Definitorium dirimit. Tùm quia non damnaretur, vt cederet, sed iuberetur desistere, & tamquàm litigiosus, & contra Capitulum Prouinciale pugnans puniretur. Dicendum ergò est, quòd prætendebat ius suum per electionem acquisitum. Et quòd posset illud prætendere, insinuat Capitulum in illis verbis, *Exactè ponderantes*. Nàm si certū esset in nostra Religione Minimorum, quòd Correctores electi nullum ius acquirerent, non opus erat tàm exacta ponderatione, sed sufficiebat, competitorem à Capitulo Prouinciali confirmationem obtinuisse.

Sextò, si liberum esset definitoribus Correctorem electum assignare, vel reprobare; ad quid illa constitutio, quæ tanti fit in nostra Religione Clemētis Octaui. *Quòd Superiores non possint amouere Fratres è Conuentu, in quo sunt locales, per tres menses antè electionem, quæ habebit fieri in tali Conuentu. Nec in dicta electione vocem habeant illi Fratres, qui per tres menses antè electionem non fuerint locales in illo Conuentu.* Ad quid, inquam, tantæ diligentiæ, si per electionem, quæ fit in singulis Conuentibus, nullū ius acquiritur electo; si non suam potest prosequi iniuriam, si non confirmetur. Ergò dicendum est de mente Pontificis esse electum à fratribus Conuentualibus in Correctorem, ius ad tale officium habere; & Definitorij solùm esse examinare, an electio fuerit Canonica, & sic eam confirmare, vel reprobare, si secùs.

Septimò, quia hoc esset priuare Fratres, saltèm indirectè iure eligendi, quod est contrà Regulam; Quid enim prodest illa electio, si liberū est Definitoribus illam mutare, vel annullare. Itaque censeo, non posse Capitulum Definitorium electiones Correctorum annulare, neque etiam Correctores electos mutare de vno ad alium locum. Nàm in hoc irrogatur iniuria, non solùm electo, qui per electionem non acquisiuit tantùm ius ad Correctoriatum in communi sed ad talem in particulari. Fit etiam iniuria electoribus, & quia priuantur sua auctoritate, & quia electus est illis magis gratus, quàm quilibet alius, & magis amatus. Poterunt tamen aliquandò tales circumstantiæ concurrere, vt expediat pro bono cōmuni mutare; Annullare autem absque aliquo defectu Canonico, vel in eligentibus, vel in electo, vel in electione, numquàm licebit.

Ad primum in contrarium Respōdeo. Si Fratres Predicatores habent illud statutum, quòd electi in Priores nullum ius acquirant, vt ipse Passarellus testatur, & habet etiam Ledesma p. 2, sum. tract. 7. c. 2. conclus. 7. dub. 10 pag. 248. Est quid speciale, & erit confirmatū à Papa, vt sunt ferè omnia statuta dicti ordinis. In nostra Religione adhùc non est inductum. Prima autem illa ratio nequidquam valet; nam de iure electionis est, vt electus nondùm confirmatus nullū habeat exercitium, immò se in administratione ingerens, priuatur iure electionis, vt habetur expressè cap. Auaritiæ, de elect. in 6. & dicam infra; & tamen ius habet ad electionem, vt dixi, secundū opinionem communē, quàm ipsemet probat Passarellus hoc loco; Quòd autem Prælati Generales, & Prouinciales statim ac electi habeant administrationem, est Priuilegium quò ad Generales; quod habetur in marimagno in principio. Quò ad Prouinciales verò, habemus expressum statutum in Capitulo Val. 3. n. 9.

Ad secundum, respondeo primò. Illud etiam posse dici de Prouincialibus, qui Religiosi etiā ipsi sunt & tamē negatur ab ipso Passarello. Secundò Respondeo, illud quod dicitur cap. Religiosus, de elect. in 6. Religiosus non habere nec velle neque nolle, non intelligitur, quod non possint liberè velle, ac nolle; sicut alij non Religiosi, sed quod non debēt, nec sine peccato possunt velle, vel nolle quidquam contrarium Regulæ, quam sunt professi: vel voluntati Superioris iubentis eis secundum eamdem regulam. Ità Glossa in extrauaganti, Quorumdam, de verbo signific. Ioann. 22. §. In primis, verbo, Voluerint Nauar. com. 2. de regul. nu. 59. qui addit ex D. Thoma 2. 2. q. 104. art. 5. *Posse etiam Religiosum multa licitè velle, & nolle præter voluntatem Superioris: immò, & contra illam, si iuberet contraria vel extraria regulæ.* Vt etiam patet ex supradictis. Hoc autem quod Corrector electus non acquirat ius ad electionem, est contra præceptum Correctorij, explicatum in Capitulo Val. nu. 21. Quod adduxi in secunda probatione. Addo etiam, quòd in ijs quæ sunt iuris naturalis, comedere sobriè, bibere parcè, vestire pauperrimè, habent Religiosi liberum velle, & nolle, vt habet Glossa in dicta extrauaganti quorumdam. Immò ipsamet extrauagans.

Ad tertium Respondeo, concedendo, quòd si Religiosus eligatur ad aliquam Prælaturam extrà ordinem, non potest illi consentire sine licentia sui superioris, vt dicitur in cap. Si Religiosus, de elect. in 6. Non autem si eligatur ad Prælaturam in suo ordine; quia eo ipso quod eligitur à Capitulo, eligitur à suo superiore. Vnde in acceptatione nullus Prælati consensus exigitur, vt notat Panorm. in cap. Cum dilectus, de consuetud. n. 2. Nec potest dici electus ab extraneis, qui eligitur à Conuentu eiusdem Prouinciæ, licèt electus in eo non resideat, quia per nostras constitutiones Correctores possunt eligi de corpore totius Prouinciæ, nec possunt dici extranei, qui sunt greges eiusdem Pastoris.

Ad quartum Nego, quòd in potestate Prouincialis, & Definitorum sit confirmare; Nàm cum hoc sibi assumpsissent Prouinciales, & Definitores, sublatus est hic abusus in Capitulo Val. 1. nu. 21. Ad illud de correctorio, dico, id esse declaratum in Capitulo Tholosano, nu. 48. & Genuensi 5. nu. 19. In quibus liberum relinquitur Prouinciali cum Definitoribus, quando aliquis electus fuerit in correctorem à pluribus Conuentibus, vnum eorum assignare; seù illum assignare propter aliquam rationabilem causam assignandam, & ventilandam in Correctorem alicuius Conuentus, in quo electus non fuerit: seu prouidere, & assignare Correctores illis Conuentibus, in quibus non fuit facta electio, vt dicitur in Capitulo Genuensi 5. citato. Et hæc est libertas, quam habent Prouincialis, & Definitores. Addo, quod definire non supponit liberam voluntatem, saltem hoc casu, sed significat negotium finire, seu determinare.

Ad quintum Respondeo, quod ideo huiusmodi electiones conseruantur, vt de illis in Capitulo Definitorio definiatur: an iustæ fuerint, nec ne: an defectus aliquis intercesserit in forma electionis, in personis electorum, in persona electi; Hoc tamen non arguit, quod electo ius ad eam electionem non acquiratur.

At inquis, si nescit, an sit electus, quomodo potest ius acquirere.

Respondeo, semper plus, minusuè scitur, quisnam sit electus, quia licet non sciatur in communi, sciunt tamen electores omnes in particulari, cui suffragati sint: & quis vetat post electionem eos sibi inuicem reuelare? Deinde illi electo ius iam est acquisitum, etiam si nihil sciret, vt puta si eligeretur absens; Tertio scitur post publicationem electionis in definitorio; Quartò ius non acquiritur per scientiam: sed per liberam voluntatem suffragantium.

Ad textum Respondeo primo quod tum debet obedire electus, quia cum iam fuisset amotus per Patrem Generalem, & translatus in alienam Prouinciam, iam in ea, in qua fuit electus, eligi amplius non poterat; Quia Correctores eliguntur de corpore Prouinciæ: Secundo Respondeo, posse Patrem Generalem propter bonum commune totius Religionis: electum in Correctorem

amo-

amouere, & alio, vbi magis talis electus est necessarius, transmittere. Tandem nota quod huc dictis non obstat statutum in c. Rom. 7. sess. 8. requiritur enim ibi iusta, & rationabilis causa designanda in actibus ipsius diffinitorij: nota vlterius quæ dico supra c. 12. versu probatur 1. & versu, neque credendum est ad hoc, et mutari possint electiones; Quòd intelligo juxta d. probatione 7. Nostra autem conclus. est maximè conformis c. Monachi de statu Monach. §. Priores.

§. Octauus, Soluuntur alia difficultates circa eamdem materiam de electione.

Dico primo, si quis ante tempus ordines sacros suscepisset, Presbyteratum verbi gratia, adhuc tamen posset, si aliud non obstaret, electioni interesse, & suffragium ferre. Ità Rodriquez, to. 2. q. regul. q. 51. art. 5. vide pro hac q. Suarez tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 4. nu. 7. Ratio est, quia ad eligendum requirunt Canones sacros ordines, non ætatem, & Concilium Trid. sess. 22. de reform. c. 4. non decernit, quòd qui 21. annum attigerit, vocem habeat in electionibus, sed statuit, quòd sit sacris ordinibus ordinatus. Dixi, nisi aliud obstaret, Tùm quia in ordine nostro non solum requiritur, vt qui debet in electionibus vutum habere sit presbyteratus ordine insignitus, sed etiam, vt vigesimum quintum annum ad minus attingat, vt patet ex capite nono regulæ, nu. 39. Nisi fortè velimus dicere, quod regula non loquatur de his, qui debent eligere, sed solùm de his, qui debent eligi, nimirum vt nullus eligatur in Correctorem, qui 25. annum ad minus non attigerit. Quo pacto locum illum regulæ videtur intellexisse Passarell qui ad marginem citauit. Clem. Ne in agro, de statu Monachorum §. Cæterum, quæ loquitur non de electoribus, sed de electis. Tùm quia, qui ante ætatem legitimam ordines suscipit, remanet suspensus: & si in ordine suscepto ministrat, fit irregularis, per extrauag. Pij II. quæ incipit Cum ex sacrorum, quam refert Cherub. in suo bull. tom. 1. in Pio II. constit. eius 7. pag. mihi 379. & per extrauag. Sixti V. quæ incipit Sanctum, & salutare, quam refert idem Cherub. tom. 2 Bulla in Sixto V. constitut. eius 91. pag. 651. Quam tamen constitutionem Sixti ad terminos iuris communis, & præfatæ bullæ Pij II. reduxit Clemens Octauus per bullam quæ incipit, Romanum Pontificem, quam refert idem Cherubinus, tom. 3. bull. in Clement. constit. eius 40. pag. mihi 54. De quibus constitutionibus mentionem facit Rodriquez to. 3. q. regul. q 23. art. 8. Suspensus autem est priuatus iure eligendi, vt dixi supra notab. 8. Sublata autem suspensione, non est cur ab electione repellatur.

Subnecto hic, aliud non spernendum dubium. Quidam Regularis antè legitimam ætatem ordinem Presbyteratus suscepit, quo suscepto, pœnitentia ductus accesserit ad suum Prælatum pro remedio (alij enim confratres, & eius parentes sæculares illum stimulant, & sollicitant, vt missã nouam cantet) illi Prælatus non credit, sed putat, ipsum velle frui priuilegijs Sacerdotum, sed nolle illorum onera ferre, & hortatur, vt breui missam cantet; recurrit iste ad Summum Pœnitentiarum Romanum, qui rescribit, quòd expectet tempus legitimũ, sternit se iterũ iste ad pedes Prælati pro remedio, qui tamen nullũ affert. Quid faciet iste, poterit ne celebrare.

Respondeo, quòd poterit iste tuta conscientia celebrare. Ratio est, quia Lex, quæ prohibet ordinem Presbyteratus suscipi ante 25. annum, saltem inceptum, lex humana est, sicut illa, quod recipiens suspensus remaneat; cui legi præponderat lex diuina naturalis de scandalo cauendo, & famæ propriæ consulendo. Habere tamen debet animum impetrandi dispẽsationem omnibus vijs possibilibus. Colligitur ex Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 37. q. 5. n. 38. & 43. Baldus in sum. verb. irregularis nu. 23. Henriq. de Pœnit. lib. 3. c. 15. in fine, Lopez to. 2. c. 93. quæst. 5. Gutierrez lib. 1. Canonic. quæst. cap. 13, à num. 21. & multos ad id citat num. 22. & sequent.

Dico 2. Si electio Prouincialis, aut Generalis, vel etiam correctoris coarctetur ad tres, vel quatuor personas particulares, non est valida, neq; Canonica, imò ipso iure nulla. Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 52. art. 11. & sum. tom. 1. cap. 103. n. 1. Mir. to. 2. Manual. q. 23. art. 22.

Probatur, nam per istam coarctationẽ tollitur libertas, quæ est ita de substantia electionis, vt consuetudine introduci non possit, quo minus libera sit, vt dicit Abb. c. Cum terra. de elect. nu. 4. & habetur eod. cap. Cum terra. Papa tamen potest talem coarctationem facere quia est supra sacros Canones. Secus autem est dicendũ de coarctatione ad certum genus hominum, puta Magistrorum: vel certum collegium, puta de Prouincia, vt Rodriq. Miranda, Abb. locis cit. & Couarru. de sponsal. 2. par. c. 3. §. 6. nu. 8. & 9. Sylu. verbo Electio 1. q. 23. n. 26.

Ex quibus colligitur, quòd si Generalis proponeret in Prouincialem alicuius Prouinciæ tres, vel quatuor, mandans expresè, vt vnum ex illis electores eligerent, adiecto etiam decreto irritante electionem aliter factam, si electores, aliquem ex illis propositis motu metu Generalis, eligerent, electio esset nulla.

Et nota, quod non obstante tali præcepto, & decreto, possunt electores alium eligere, & Generalis tenetur illum confirmare, si habeat requisita. Si autem Generalis proponeret quatuor: addens vel alium quemcumq; idoneum; tùm non diceretur electio coarctata, cum in potestate electorum sit eligere, quem voluerint.

In ordine Minorum Generalis, seù Præsidens Capituli coarctans electores ad eligendum vnum ex tribus, vel quatuor propositis, statim ac fuerit conuictus, est priuatus officio, quod possidet, per bullam Pij V. quæ incipit. Pastoralis officij, & refert Cherub. to. 2. bull. in Pio V. constit. eius 128. pag. mihi 340. Mir. loc. cit. art. 21.

Dico tertio, si vnus electorum publicè manifestat suum votum, permittente Capitulo, electionem irritat. Rodriq. in summ. cap. 102. nu. 4. Mir. loco cit. art. 19.

Probatur, quia non potest dici electio secreta. Quod tamen requirit omninò Tridentinum, vt dixi. Si autem manifestat secretè alicui, non irritat electionem. Quia, sic in potestate cuiuslibet esset electionem infirmare, est tamen arbitrio iudicis puniendus.

Dico quarto, Accusatus de aliquo delicto non est incapax electionis. Nauarr. lib. 5. consil. de accus. cons. 6. Rodriq. in sum. cap. 105. nu. 2.

Probatur, quia in potestate vnius maleuoli, inuidi, & inimici esset meritissimos viros à promotione ad dignitates, maximè, quæ per concursum dantur, ablegare. Id tamen debet intelligi, modo accusatus non sit grauatus apud bonos viros de tali peccato, nàm hoc casu propter malã famam inelligibilis esset, vt habetur c. Omnipotẽs Deus, de accusatio, & docet Naldus in sum. verbo Infamia, nu. 1. & Molfesius tom. 1. summæ, tract. 6. nu. 29. 30.

Dico quinto, Quando electus non vult consentire electioni de se factæ; vel postquam consensit, renunciat iuri suo; vel moritur: aut propter eius occultum vitium electio irritatur, electio deuoluitur ad electores. Ita Syluest. verb. Electio, 1. q. 12. Azor, tom. 2. lib 6. cap. 14. q. 12. Mir. tom 2. manual. q. 23. art. 33. Habetur expresè c. Si electio, de elect. in 6. Intellige tamen, si electoribus non currit tempus eligendi; nam si tempus est in vlt. termino, eo elapso, electio deuoluitur ad Superiorem, vt dixi, & habetur expresè in Clem. Exiui de paradiso, de verborum signific. §. Cæterum si Capitulum.

Dico sexto, Quando duo fuerunt electi in eadem dignitate in discordia, & vtraque electio ex aliquo defectu cassatur, non debet in ea dignitate tunc temporis aliquis illorum assumi, propter discordiam euitandam. Panorm. in c. Considerauimus, de electione, nu. 3 & habetur expresè d. c. Consid. Addit tamen Panorm. quod si omnes, qui fuerunt diuisi, in vnum duorum illorum concordarent, valeret electio, quia iam cessaret causa prohibitionis, quæ est discordia.

Dico septimò, semel reprobatus propter vitium personæ ab aliqua dignitate, non potest iterum eligi ad il-

L iam,

lam, vel aliam; secus autem si non vitio personæ, sed vitio, vel defectu electionis. Est casus expressus in c. Super eo, de elect. vbi notat Panorm.n.3. & 4. quod vel vitium, propter quod cassata fuit prima electio, fuit probatum: & sic cassabitur 2. electio per regulam, *Semel malus*, quæ est 8 de regul. iur. in 6. Nisi probetur emendatus, vt idem Abbas cap. Cum inter Canonicos, de elect. num.7. Vel vitium fuit solùm præsumptū, & sic non impeditur 2. electio, si potest se purgare de illo crimine præsumpto. Quia contrà crimen præsumptum admittitur purgatio, vt in cap. Officij, propem finem, de elect. Vel fuit cassata prima electio propter infirmitatem, & non impeditur 2. electio, si potest probare, quòd ab illa infirmitate conualuerit, vt Abbas cap. Cum inter Canonicos, de elect. n.7. Immò opponenti contrà aliquem, quòd laboret aliqua infirmitate, propter quam redditur inhabilis ad illud officium, incumbit probare, quòd tali adhùc infirmitate laboret. Quia semel infirmus, non semper præsumitur infirmus nisi sit incurabilis, vt podragosus cōmmus.

Dico octauò, Electio metu facta est ipso iure nulla. Glossa in cap. Bonæ Memoriæ el primo, de elect. verbo Metuebant, vbi Panor. num. 11. Passarellus in scholis ex Barchinonensi num. 14. Neque valet hic Regula, quòd *voluntas coacta voluntas est*. De qua in cap. Meritò, 15. q. 1. Quia in electione non solùm requiritur consensus, sed etiam liber consensus; Metus autem licèt non tollat consensum; tollit tamen libertatem consensus; quia vbi intercedit Metus, ibi consensus non est liber. Facit caput Quisquis, de elect. vbi Panor. n.5.

Dico nonò, Omnes vnanimiter de Capitulo, nemine discrepante, possint admittere extraneum ad eligendum vna cum eis. Panor. in cap. Scriptum, de electione, num. 3. Et in cap. cum Vintoniensis, eodem numero, & titulo. Nauarrus lib. 5. consil. de Simonia consil. 9. Passarellus in scholijs ex Auenionensi, de elect. dub. 6. vbi adducit multa capitula generalia nostri ordinis, in quibus id fuit vsu receptum, habetur in dicto cap. Scriptum. §. Et si partes, Et ratio est, quia si possunt totam potestatem eligendi in compromissarios transferre. Vt in cap. Causam, multo fortiùs debent posse communicare aliquibus, vt cum eis coeligant. Vno autem discrepante, non possunt reliqui extraneum admittere dicti Panorm. & Passarellus argumento cap. in re Communi. De regul. iur. in 6. reg. 56. vbi dicitur, in re Communi potior est condictio prohibentis, & ratio est; quia ius eligendi spectat ad singulos de collegio pro parte sua; Vndè singulorum interest, ne admittantur extranei. Quia pluribus admissis, minus valet votum cuiuslibet. Idem dic de priuatis à iure potestate eligendi. Vt Panorm. in cap. Cum Vintoniensis, de elect. n. 3. & Passarell. loc. cit. & habetur dicto cap. Cum Vinton. vbi Glossa verbo Admittendos. Sed nunc in nostra religione limitata est hæc conclusio, quod solum intelligatur in casibus dubijs ità fuit determinatum in cap. Romano 6. n. 14. dub. 1.

Dico decimò. Reputatus dignus ad minorem dignitatem, non reputatur dignus ad maiorem. Glossa in cap. Scriptum, de elect. verb. Præsumptione, & Panor. ibi n. 45. Ratio est, quia vbi maior imminet cura, ibi maior requiritur idoneitas, argum. c. Cū in cunctis, de elect. in princ.

Dico X I. Notarius, seù tabellio, seù scriba de iure communi non est necesse, quòd sit de corpore Capituli, sed potest esse extraneus, & etiam laicus. Panor. in cap. Quia propter, de elect. num. 10. Quia solùm habet nudum ministerium. De iure autem Regulæ nostræ debet esse de corpore Capituli. Habetur Capitulo Val. 4. n. 26. Qui non potest esse Corrector in Capitulo locali; neque Prouincialis in Prouinciali, nec Generalis in Generali, vt habetur cap. Auinionensi 2. n. 10.

Dico XII. De Iure communi, Si priuetur aliquis Prouincialis, electio Vicarij pertinet ad illum, qui eum priuauit. Habetur cap. Inferior, d. 21. vbi late Glossa verbo Inferior. Quia illius est ligare, cuius est soluere Cui iuri conformat nostrum Correctorium num. 9. Conformant etiam statuta Capituli Tholosani, num. 13. & fori Iulij, num. 19. Habetur expresse in Capitulo Genuensi 4. n. 11.

Ab ijs enim, à quibus fit Prælati depositio, fit Vicarij substitutio vsque ab proximius futurum Capitulum, vel Prouinciale, vel Generale, Quòd etiam conformat cum capite Ea quæ, de statu Monac. §. Quòd si Abbas.

§. IX. De Simonia, quæ contingit in electionibus faciendis.

DIco primò Religiosus simoniam committit, si dat temporale aliquod munus, vel à manu, vel a lingua, vel ab obsequio (pro quorum terminorum declaratione vide D. Tho. 2. 2. quæst. 100. art. 5. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 55. dub. 20. Petrum Sotum de sacram. ord. lect. 7. versu. Quæ verò dari, pro consequendis rebus Ecclesiasticis, verbi gratia licentia confessiones audiendi, prædicandi, ordines recipiendi: vel à Prælato, seù Episcopo à casibus reseruatis absoluendi, Pro consequenda Abbatia, Prioratu, Prouincialatu, Generalatu, Vicariatu, Collegatu, Definitoriatu. Ità Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 54. num. 3. & habetur in capite non satis, & in cap. Mandato, de Simonia. & in cap. 1. §. Prioratus, de statu Monachorū; & in c. Quam pro. prima, q. 1.

Item Simoniacus est, si det aliquid ex prædictis muneribus pro consequendo officio Sacristæ, vel Procuratoris Ordinis. Ità Suarez ibi. Et habetur expressè in cap. Saluator, prima, q. 3.

Dico secundò, Simoniaca est illa electio, in qua electores conueniunt, vt alter suffragetur vni in vna electione, & alter suffragabitur in alia; siuè si dederis mihi tuū votum in hac electione, ego dabo tibi meum in illa. Ità Nauarrus in sum. cap. 23. num. 100. versu Secundò quòd duplex. Angelus verbo Simonia, 3. nu. 3. Syluester verbo Simonia, q. 13. n. 15. d. 4. Rodriquez tom. 3. quæst. regul. q. 63. art. 4. Reginaldus in praxi, lib. 23. num. 244. versu Quintum est. Sylu. verbo Simonia, q. 13. d. 4.

Probatur primò ex cap. Quam pio, prima, q. 2. & cap. Cum pridem, & cap. Pactiones, de pactis, & cap. Præterea, el primo, de transactionibus, & cap. Tua nos, de Simonia. Expressè in cap. *de hoc autem*, de Simonia.

Secundò Probatur, quia in istis conuentionibus datur ius spirituale, cum onere vt fiat aliquid, quasi pro pretio rei spiritualis, vel causa mediata eam habendi.

Tertiò Probatur ex cap. Quæsitum, de rerum permutatione, vbi definitur, quòd *Semper continet Simoniā labem datio rei spiritualis pro alia spirituali, interueniente pacto*, Verbi gratia Beneficium, votum pro voto. Atque ità etiam tenet Vega secūda parte sum. c. 101. casu 12. Vndè colligitur, quòd scientes, se fuisse tali pacto electos, tenētur statim renunciare, vt benè colligit Rodriq. loc. cit.

Dico tertiò, Simonia est dare pecuniam, vt aliquis mihi suffragetur, seù pro obtinenda voce alicuius. Ità Panor. in cap. Mattheus, nu. 3. Et patet, quia pecunia acquiritur quid spirituale.

Dico quartò si pro suffragio ferendo beneficium aliquod promittatur, verbi gratia si promittatur Prioratus vel collegatus, electio secuta est simoniaca. Ità Azor to. 3. inst. moral. lib. 12. cap. 7. q. 1. versu Est itidem. Et habetur expressè in cap. De hoc, de Simonia.

Dico quintò Licitum est offerre pecuniam, non solùm vt non eligatur idignus, sed etiam vt eligatur dignus in communi, In casu, quo Electores essent determinati eligere indignum, prætermisso digno. Ità Sotus lib. 9. de iustitia, q. 6. art. 1. ad 2. Valent. tom. 3. disp. 6. qu. 16. puncto 3. col. 13. versu Quartò sequitur. Lessius lib. 2. de iustitia, c. 35. dub. 19. n. 113. Suarez to. 1. de Religione, lib. 4. c. 50. n. 36. Aragon. 2. 2. q. 100. art. 3. circà secundum, dub. vlt.

Probatur, quia procurare bonum Ecclesiæ licitum est, etiamsi alter propter hoc sit peccaturus; Immò concedūt Suar. & Lessius, quòd si aliqui electores iniustè electionē impedirent, posset illis pecunia offerri pro redimēda vexatione Ecclesiæ, cuius plurimū interest pastorē habere.

Dico sextò si aliquis sit excommunicatus, seù suspensus, vel priuatus iure eligendi, & vult quidam eum accusare, ne electioni intersit, si ille tamen dat ei pecuniā, ne accuset,

accuset, Simoniacus est. Ita Panor. in c. Nemo, de Simonia, nu. 1. Graff. prima part. decis. lib. 2. c. 96. num. 52. Naldus in sum. verb. Simonia, nu. 6. Et habetur in c. Nemo, de Simonia, vbi Gloss. verbo Celet. patet, quia Simonia committitur, non solum impendendo aliquid spirituale pro temporali, sed etiam omittendo spirituale, quod tenebatur impendere per aliquid temporale, vt Panor. loc. cit. Secus autem esset, si iniustè fuisset excommunicatus, vel priuatus.

Dico septimò, si quis det peccuniam alteri, ne consentiat, in tali electione, seù ne suffragetur, alicui digno, Simoniam committit. Ità Gloss. in c. Nemo, de Simonia, verbo Celet. Et patet, nàm Simonia committitur quandocumque spirituale committitur; vel omittitur pro commodo temporali, vt dixi ex Panorm.

Dico octauò, si postquam aliquis est electus plurium electorum suffragio, pecunia daretur alicui, qui electioni contradiceret, ne repugnando electum vexaret, vel electionem impediret, electio esset simoniaca. Ità Panorm. in c. Matthæus, de Simonia, n. 3. Azor. to. 3. instit. moral. lib. 12. c. 7. q. 1. versu Quæres quid dicendum, & habetur in c. Matthæus, de Simonia. Et ratio est, quia alijs electoribus liberum ius est contradicendi, excipiendi, & opponendi aliquid contra electionem: vel quia fortè sunt neglecti, c. Quod sicut, de electione: vel quia forte electus fuerit corruptè, scilicet quia, eo sciente, & non contradicente, pecunia data sit, vt Gloss. dicto c. Matthæus, verbo Paucis.

Vnde colligitur, quòd si duo essent electi in Prouinciales, vel Correctores verbi gratia, non posset eorum alter dare pecuniam, vt alter desisteret: seù ad hunc finem aliquod officium ei promittere, absque eo quod ambo Simoniæ labe inquinarentur: Quia tunc acquiritur mediante temporali aliquid spirituale. Atque ita docet Reginald. in praxi, lib. 23. nu. 124.

Dico nonò, Si contradicentibus electoribus, non iure, sed facto, det electus pecuniam ne contradicant, Simoniam committit. Ità Panorm. de mente Innocentij, in c. Matthæus, de Simonia, nu. 4. Azor tom. 3. inst. moral. lib. 12. c. 7. q. 1. versu Sed quid si contradicant cæteri: Ratio est, quia pro iure spirituali quærendo licitum non est dare pecuniam, iste autem licet electus sit, nondum tamen habet ius plenum ante confirmationem; secus autem esset, si quis non elector electum vexaret, vt notat Azor loco cit.

Dico X. Si quis fuit electus ad aliquam dignitatem, & confirmatus, potest dare pecuniam iniustè vexantib. pro se in suo officio conseruando. Ità Panorm. in cap. Matthæus, nu. 4. Lessius lib. 2. de iustitia, c. 35. dub. 18. nu. 110. Suar. tom. 1. de Religione, lib. 4. c. 50. num. 2. qui multos citat. Colligitur satis clare ex cap. Dilectus, el 1. de Simonia. Et patet, quia iste non dat pecuniam pro aliquo iure acquirendo, sed solum pro se in iure acquisito conseruando.

Dico XI. Qui fuit iniustè priuatus, seù suspensus, potest dare pecuniam, vt suum sibi restituatur officium, vel à suspensione liberetur. Ità Gloss. in c. Dilectus, el 1. de Simonia, verbo Restituere. Quia non dat pecuniam, vt vllum ius acquirat, sed vt acquisitum retineat. Secus vero si iustè sit suspensus, vel priuatus, vt eadem Gloss. ibi, & Reginald. in praxi, lib. 23. nu. 125. & habetur in c. Nemo, de Simonia, Patet, quia tunc pecunia quid spirituale acquiritur, gratia nimirum reconciliationis, & ad officium reintegrationis, quæ spiritualia sunt.

Dico XII. Non est Simonia redimere vexationem, ab illo, qui iniustè vexat, & impedit, etiam ante ius acquisitum si talis conferre non potest dignitatem, seù suffragium non habet in tali electione, vt verbi grat Si quis iniustè me infamaret, vel in carcerem truderet, ne ad Capitulum accederem, vel detineret aliquem electorū, ne mihi suffragaretur. Ità Sotus lib. 9. de iustit. q. 6. art. 1. ad quintum. Lessius lib. 2. de iustit. c. 35. dub. 18. nu. 108. Suar. tom. 1. de Religione, lib. 4. c. 50. nu. 23. qui addit, esse communem Theologorum. Ledesm. secunda part. sum. tract. 12. concl. 29. pag. mihi 953. Aragon. 2. 2. q. 100. artic. 3. in solut. ad quintum, dicto secundo.

Probatur, quia redimere se hoc pacto à tali vexatione intrinsecè mali non est; licitum enim vnicuiq; est suum ius, & famã defensare, & iniustas vexationes à se procul propulsare. Et hoc est valdè remotum ab acquisitione rei spiritualis, cū solū pertineat ad habilitatē personæ.

Dico XIII. Licitum est pecunia redimere vexationē, quam quis non elector, precibus, vel muneribus electores conatur corrumpere, seù licitum est redimere vexationem à subornatoribus electorum. Ità Suar. loco cit. nu. 25. Lessius loco cit. num. 109. Aragon. loc. cit. d. 3.

Probatur, quia hic nulla res spirtualis emitur, si solum intendatur propulsatio illius iniuriæ. Secùs autem si non solum daretur pecunia, vt subornator desisteret à tali subornatione, sed vt faceret officium in contrarium, inclinando nimirum electorem in fauorem dantis pecuniam, vt notat Suarez loco cit. num. 26.

Ad discernendum autem, quomodo, & quando, & cui possit dari pecunia pro vexatione redimenda, noto duo. Primum, quòd multum interest considerare, an persona, cui datur pecunia, possit obesse tantum electioni, & non prodesse, an verò possit non solum obesse, sed etiam prodesse; seù clarius, An persona, cui datur pecunia, non habeat votum in electione, vel habeat. Quæ distinctio sumitur ex Caiet. 2. 2. q. 100. ar. 2. §. Ad hoc dicit. Et communiter approbatur ab omnibus, Less. lib. 2. de Iustit. c. 35. dub. 18. nu. 108. 109. Suar. tom. 1. de Religione, lib. 4. c. 50. nu. 22. Ab illis enim licitum est vexationem redimere, ab istis verò nequaquam, quamuis sit iniusta. Ità Aragon. loc. cit. dicto primo. Et ratio est, quia obtinere ab eo, qui potest prodesse electioni, vt desistat ab iniuria inferenda, est ex consequenti ab ipso pretio obtinere beneficium. At vero obtinere ab eo, qui tantum potest obesse, vt desistat, non est obtinere ab eo quidquam Spirituale, sed solum vexationem redimere.

Noto secundò, quòd multum etiam interest ad discernendum, quando licitum sit dare pecuniam pro vexatione redimenda, an vexatus habeat ius in re; idest An sit electus, & confirmatus, an vero solùm habeat ius ad rem; idest solùm sit electus, nondum verò confirmatus. Qui enim habet ius in re, potest suam vexationem redimere à quocumque vexante, etiam ab eo, cuius esset possessionem dare, vt Lessius loc. cit. n. 110. multos alios citans. Qui verò solum habet ius ad rem, licèt pro sibi conseruando illo iure ad rem, possit manifestè iniustam vexationem à quocumque redimere, vt Suar. loco cit. nu. 8. non potest tamen vexationem redimere à vexantibus etiam iniustè in prosecutione illius electionis, idest à vexantibus, ne confirmationem obtineat; Et ratio vtriusq; est, quia in prima redemptione nullum de nouo ius acquirit, sed solum acquisitum tuetur, in secunda, autem nouum ius acquirit spirituale, nimirum confirmationem.

Dico XIV. si alius dedit pecuniam, sciente illo, cui electio procurabatur, & non contradicente, electio est ipso facto nulla, & sic electus renunciare tenetur. Ità Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 57. nu. 28. Gloss. in cap. Sicut tuis, verbo præbere, de Simonia.

Probatur, quia sciens Simoniacam intentionem resistere debebat, vnde non resistendo tacitè consensit.

Dico XV. Si electus non sciuit simoniam, quæ committebatur, sed quia suspicatus est ne committeretur, contradixit, repugnauit, & numquam consensit, electio est firma, & valida. Ità Suarez loc. cit. nu. 30. & habetur expresse in c. Sicut tuis, de simonia, & hoc siuè mediator ille, qui dedit pecuniam, sit amicus, vel inimicus. Nam motiuum aliorum inordinati amoris, vel odij, non debet innocenti, & contradicenti nocere.

Sed quid, si adepta dignitate, electus consensit pecuniam soluendo. Abb. in dict. c. Sicut tuis n. 8. & Gloss. dicto capite, verbo Consenserit, dicunt, quod iste soluens pecuniam, propriè non committit Simoniam. Quia ille soluens pecuniam, non emit beneficiū, sed cōsentit vēditioni iā factæ, quæ sunt valde diuersa. Nec per cōsequēs renunciare tenetur, poterit quidem per Iudicis senten-

tiam priuari, quia factum approbauit. Quomodo dicunt intelligi verba illa *Nisi posteà consenserit* posita in d. c. Sicùt tuis. Sed meliùs, & ad mentem D. Thom. 2. 2. qu. 100. art. 6. ad tertiũ, distinguunt Suarez loc. cit. n. 31. & Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 25. n. 144. quos sequitur Reginaldus in praxi, lib. 23. n. 179. nam, vel soluit pecuniam factum approbando, & sic inuoluitur Simoniæ vitio, & tenetur dignitatem renunciare, si fuerit per sententiam Iudicis ad hoc ad strictus, vt notat Suarez n. 32. vel soluit pecuniam factum nõ approbando interiùs, neq; exterius, sed solùm ne amicus damnum patiatur, & non est Simoniacus, nec potest beneficio priuari; Et ad vtrumq; adducit dictus Suarez caput cum quis, de sent. excom. in 6.

Dico XVI. Si committatur Simonia prorsùs ignorante illo, qui dignitatem consequitur, & non contradicente, quia nullam occasionem, vel suspicionem habuit ad contradicendum, si pecunia non sit data in odiũ illius ab inimico, sed in illius fauorẽ, & beneficentiam ab amico, tunc electio est ipso iure nulla, & tenetur sic electus, statim ac fuerit de Simonia, cõscius, beneficiũ relinquere, & fructus receptos restituere, his exceptis, quos bona fide perceperit. Itá D. Tho. loc. cit. Suarez etiam citatus, n. 35. Reginaldus in praxi, lib. 13. num. 177. Probatur ex cap. Nobis, & cap. Sicùt tuis, de Simonia, vbi dicitur; *Quatenus secundùm sacrorum Canonum instituta etiam paruuli, qui cupiditate parentum Ecclesias sunt adepti, eas dimittere teneantur.* Et etiam habetur in cap. Ex insinuatione, eodem tit. vbi Glossa, verbo Resignasti, notat, quòd in odium Simoniæ punitur aliquandò quis sinè culpa. Quia, nisi ius taliter puniret, nimis frequentatum esset hoc crimen. Quod etiam notauit Felinus eod. capite, n. 4. Excipitur autẽ casus, quo pecunia data esset in odiũ eligendi *Nàm odium inimici parantis insidias nemini debet obesse*, vt dicitur d. c. nobis, & Sicut tuis, vbi dictus casus excipitur.

Dico XVII. si electio sit Simoniaca, ignorante electore, & electo, puta quia data sit pecunia alicui consiliario, & intimo amico eligẽtis ab amico electi, est nihilominùs ipso facto nulla. Ita Suarez loc. cit. nu. 40. Armilla verbo Simonia nu. 7. & habetur in cap. De Regularibus, de Simonia. Intellige, dummodò electus suspicans de Simonia non contradixerit, vel in odium ipsius non sit data pecunia. Et ratio est, quia irritatio directè fertur in omnẽ electionem, quæ contingit per simoniã fieri.

Et aduerte, quòd est Simonia illa electio, & consequẽter nulla, in qua concurrit vnus electorum, cui facta fuit aliqua promissio temporalium, etiamsi iste existeret extra numerum maioris partis: ita vt maior pars sine isto nihilominus erat electura, imò etiamsi istè nihilominus erat electurus personam electam, (nisi promissio facta sit in fraudem electionis) imò etiamsi promissio facta non valeret. Atque ita probat Marta in suis decision. voto 10. à num. 1. & num. 4. addit, quòd ad probandum talem promissionem fuisse factam, sufficit litteras huius promissionis transmissas, fuisse repertas in Cella prædicti electoris, nam tunc videtur illas acceptasse ex regula legis, si filius familias patre absente ff. ad Macedonian. & num. 5. ait, quod hæc præsumptio debet esse validum argumentum superiori, ne dictam electionem cõfirmet; immo & ipso electo, & fortè ignoranti debet esse consilium ne dictam electionem acceptet, iuxtà c. Mattheus de simonia.

Dico XVIII. Circa pœnas Simoniacorum, quòd omnis electio, prouisio, nominatio, & confirmatio Simoniacè facta est ipso iure nulla antè omnem Iudicis sententiam, etiam declaratoriam, nullumque ius, vel effectum confert, & qui sic electus est, tenetur in conscientia Prælaturam renunciare, nec potest absolui, priusquã renunciet. Itá D. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 6. ad tertium, quem sequuntur omnes, Suarez to. 1. de Religione, lib. 4. cap. 57. num. 10. & n. 25. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 25. num. 137.

Probatur ex Extrauag. cum detestabile, quę est secunda de Simonia, vbi dicitur, *Per electiones verò, postulationes, confirmationes, prouisiones, seù quasuis alias dispositiones, quas Simoniaca contingerit labe fieri, & quæ viribus omninò careant in Ecclesijs, Monasterijs, dignitatibus personatibus, officijs Ecclesiasticis, & quibusuis beneficijs, aut aliquo eorum cuiquam, ius nullatenùs acquiratur, nec etiàm faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium, quæ percepit, restitutionem, sub anima suæ periculo sit adstrictus.* Et hoc etiamsi Simonia sit occulta, vt probat Suarez loco citat. num. 27. & habetur expresse in cap. Matthæus, de Simonia, quod de secreta loquitur, & expressiùs in dicta extrauaganti ibi, *Et eorum quemlibet tàm manifestum, quàm occultum.* Et hoc siuè Simonia sit commissa ab eodem, qui dignitatem obtinuit, siuè ab alijs, ipso etiam nesciente, iuxtà dicta.

Dico XIX. Qui recipit Simoniacè Ecclesiasticam dignitatem, non est priuatus ipso facto alijs dignitatibus, priùs ritè acquisitis, sed debet expectari Iudicis sententia condemnatoria. Itá Nauarrus lib. 5. consil. de Simonia, consil. 92. Azor tom. 3. institut. moral. lib. 12. capit. 21. dub. 12. Suarez loco cit. cap. 58. à num. 3. Reginaldus in praxi, lib. 23. nu. 188. Molfesius prima parte sum. tract. 6. cap. 15. n. 97.

Probatur, quia nullo iure cauetur, vt benè Suarez discurrens per omnia. Et pœna, qua quis priuatur à iure re sua iustè possessa, non est sic accipienda, vt ille teneatur eam exequi in se ipso.

Excipit tamen ibi Suarez, nu. 3. duos casus, in quibus dicit, quòd Simoniacus priuatur ipso facto dignitatibus priùs ritè acquisitis, nec potest absolui, nisi dignitatibus dimissis, & est inhabilis ad futura quæcumque. Primus est, quando Simonia est confidentialis per Extrauag. Pij V. quæ incipit intolerabilis, quam refert Nauarrus in sum. cap. 23. num. 110. Secundus est, quando examinatores ad beneficia in examine committũt Simoniam, pro vt habetur in Trid. sess. 24. cap. 18. de reformatione. Vsu tamen videtur receptum, quòd neque etiam in his casibus quis teneatur beneficia dimittere antè sententiã, vt notat Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 26. n. 148. & cap. 34. dub. 16. n. 79. versu tertiò nihil, perquem vsum videntur limitata prædicta iura.

Ex conclusione ergò colligitur, quòd siquis fuerit ritè electus in Prouincialem verbi gratia si deinde simoniacè confirmationem obtineat, non per hoc electio erit ipso iure nulla, licèt poterit per sententiam Iudicis in penam simoniæ commissæ in confirmatione annullari. Ita Lessius lib. 2. de iustit. cap. 35. dub. 25. num. 138. & Suarez loco cit. num. 7. qui ad id adducunt caput si confirmationem, de electionem in 6. Et Ratio est, nam si posterior actus irritus est, non per hoc prior irritus censeri debet, Quia priùs à posteriori non pẽdet. Secùs verò est, si prior actus idest electio, irritus fuit, tunc enim confirmatio nulla erit, etiamsi absque simonia fiat. Quia de est fundamentum, sinè quò non potest esse validus subsequens actus.

Dico XX. Qui simoniacè dignitatem obtinuit, inhabilis est ipso iure ad quascumque alias dignitates obtinendas antè sententiam Iudicis condemnatoriam. Itá Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 58. n. 10. Azor to. 3. instit. moral. lib. 12. cap. 21. dub. vlt.

Probatur ex Bulla Pij V. quæ incipit cum primum, quã refert Cherubinus tom. 2. Bullarij in Pio V. constitutione eius 5. Vbi §. 8. sic habetur. *Qui dignitates Ecclesiasticas simoniacè acquisierit, illis sit ipso iure priuatus, & futurum inhabilis ad eas, & quascumque alias obtinendas.*

Sed dubitat ibi Suarez, an hæc pœna incurratur etiam antè sententiam Iudicis declaratoriam. Et licet de rigore iuris ita esse dicat. Tandem tamen cum Nauarro lib. 5. consil. de Simonia, consil. 92. concludit, quò ad hoc illam pœnam non esse vsu receptam, & sic debere expectari Iudicis sententiam declaratoriam.

Dico XXI. Per simoniam in beneficio incurritur excommunicatio maior ipso facto, cuius absolutio est Põtifex reseruata. Itá Suarez loco cit. cap. 56. n. 6. & cõmuniter alij.

Probatur ex Bulla Pauli II. quæ est secũda de simonia inter extrau. Cõmunes, in qua ita habetur. *Statuẽtes preterea, quòd vniuersi, & singuli etiã præmissis dignitatib. præditi,*

qui

qui quomodolibet dando, vel recipiendo simoniam commiserint, aut quod illa fiat mediatores extiterint, seu procurauerint, sententiam excommunicationis incurrant, à qua nisi à Romano Pontifice pro tempore existente non possint absolui, præterquam in mortis articulo constituti, & fuit confirmata per bullam Pij V. citatam, quæ incipit cum primum. Quam tamen excommunicationem non incurrit, qui acquirit beneficium per Simoniam verè realem, ignoranter tamen, vt notat Aragon. 2.2.q.100. art.6.concl.4. Quia iste nullum peccatum commisit, licèt teneatur resignare, statim ac sciuerit factum, vt dixi.

Solum hic posset quæri, quid nomine beneficij intelligendum sit, Caiet. in sum. verb. Excommunicatio c.72. Rodriq.to.1.q.regul.q.20.art.13. Suar. loc.cit. c.57.n.47. Armilla verbo Excommunicatio, c.59. Reginaldus in praxi, lib.23.nu.182. censent, quod nomine beneficij intelliguntur officia apud Mendicantes, verbi gratia Prioratus, Guardianatus, Correctoriatus, Prouincialatus, Generalatus. Quia, inquiunt, licèt non sint beneficia, sunt tamen officia Ecclesiastica, quæ beneficijs æquiparari videntur.

Nauarrus autem in Manuali, c.23.nu.111. ad 14.versu 7. & lib.5.conf.de Simonia, conf.98. Angelus verb. Simonia 6.nu.9. Rosella eodem, n.13. ad finem. Tabiena eodem, nu.72. ad finem, Sylu. eodem, quæst.19. §. Tertia excommunicatio, fine. Salzedo ad practicam. Diaz, cap.94. versu Tertiò quòd nullus. Azor to.3. institut. moral. lib.12. cap.21. q.6. versu Quæres. Lessius lib.2. de iustitia, c.35. dub.25.nu.147. censent, quod ista excommunicatio tantum incurratur propter Simoniam realem commissam in ordine, & beneficio; & quod non habet locum in officijs Ecclesiasticis, quæ non sunt beneficia; Atque ita quod ista officia non veniunt nomine beneficij, Et vere multum interest inter ista, officia regularia, & beneficia. Tùm quia ille ferè omnia temporalia sunt; Tùm quia nullam habent præbendam annexam, ex qua tale officium habenti aliquid emolumenti, & commodi proueniat, sed vere mere onera sunt (si, vt decet, exerceantur) vnde cum constitutio pœnalis sit strictè interpretanda, illa constitutio in istis officijs locum non est dicenda habere. Innuit etiam non obscurè summa corona confessorum, parte tertia, c.10. tract. de Simonia, nu.28. versu 4. quei, che commettono Simonia.

Si quæras, an per Simoniam, quæ committitur in ingressu Religionis, incurratur aliqua excommunicatio.

Respondeo, quòd secundum istos Doctores per solā Simoniam in ordine, & beneficio, incurritur excommunicatio, atque ita per Simoniam in ingressu Religionis secundùm eos nulla excommunicatio incurritur.

Si dicas, quod in extrauag. 1. de Simonia, *præcipitur sub pœna excommunicationis ipso facto ne dentur vel exigantur in Religionis ingressu pactus, prandia, pecuniæ, iocalia, aut aliæ res etiam ad pium vsum deputanda*.

Respondeo, dictos Doctores insinuare, hanc extrauagantem non esse receptam, vt censet, & credit Les. lib.2. de iustitia, c.35.dub.23.nu.131.

Dico XXII. Contra obtinentes dignitates per Simoniam est in iure posita pœna infamiæ. Ità Suar. loc. citat. nu.25. Azor tom.3. institut. moral. lib.12.c.21.q.7.

Probatur ex c. Sanè 15.q.3. & c. Si quis præbendas, 1. q.3. vbi dicitur, *Emptor, atq; venditor, & interuentor nota infamiæ percellantur*. Sed hæc pœna non incurritur ipso facto, sed per solam Iudicis condemnationem.

Dico XXIII. Ad has pœnas incurrendas non sufficit, quòd pecunia sit promissa, seù quòd sit accepta, & solùm promissa dignitas, sed debet esse realiter pecunia data, & dignitas realiter recepta. Ità Nauarrus in summa, cap.23.num.104. Azor tom.3. instit. moral. lib.12.cap.21. quæst.10. Suarez to.1. de Religione, lib.4. c.56. nu.33. Lessius lib.2. de iust. c.35.dub.27.n.149. Reginald. in praxi, lib.23.nu.171. Armilla verbo Simonia, nu.4. Graffius prima part. decis. lib.2.cap.96.n.20. Petrus Nau. lib.2. de restitut. c.2.nu.428. Couarruuias in regula Peccatum, parte secunda, §. 8.nu.7. in principio, Vega secunda part. summæ, c.101. casu 13. versu Emper nota, vbi alios citat. Ratio, quam afferunt isti Doctores est, quòd ita seruat stylus Romanæ curiæ. Et confirmant ex extrauag.2. de Simonia, vbi hæ pœnæ non statuuntur, nisi in eos, *qui conuentione facta quomodolibet, dando, vel accipiendo Simoniam commiserunt*.

Quando autem ex parte promittentis temporale esset traditum conferenti spirituale instrumentum debiti, seù schedula cambiorum, qua fateretur beneficium desiderans, se debere collatori, vel alteri centum: seù qua posset collator tali tempore recipere in tali bācho mercatorio illa centum. Tunc ambo incurrerent censuras. Ità Graffius loc.cit.nu.22. Quod idem est dicendum, Si mihi collator debeat centum ex alia causa, & feci ei chirographum, quo fateor ea recepisse hac ex causa, vt beneficium accipiam. Ità idem Graffius. Quod intellige, modo beneficiū, vel aliud aliquid spirituale acquiratur.

Dico XXIV. Mediatores Simoniacæ electionis realis, & completæ in beneficijs, & in ordine incurrunt in excommunicationem ipso facto. Azor tom.3. inst. moral. lib.12. c.24.q.1. Nau. lib.5. conf. de Simonia, conf.98. qui docet, quòd ad hoc, *Vt quis dicatur mediator Simoniæ non est necesse, quod ipse ob eam aliquid recipiat, sed satis est, vt mediator fuerit, vt illa fiat*, Habetur expressè conclusio in extrauag.1. de Simonia.

Ex quo colligitur, quod qui fuit mediator ad consequendam aliquam dignitatem in Religionibus mendicantibus, non incurrit dictam excommunicationem: Nec qui fuit mediator in Simonia cōuentionali incompleta. Ita Nau. loc.cit. Quia nec ipsi principales incidūt.

Dico XXV. Possunt Prælati regulares absoluere suos subditos ab omni excommunicatione per Simoniam incursa, præterquam ab incursa per receptionem simoniacam ordinum. Ita Rodriq. tom.1. q. regul. q.20.art.13. Suarez tom.1. de Religione, lib.4. cap. vltimo, nu.4. Scortia in select. bull. theor.380. Graff. de quinq; cat. lib.1. cap.9. nu.7. & à n.28. Sigismund. de elect. dub.98. num.10. quòd autem possint eos absoluere docet Vecchius de nouit. disp.9. dub.13.nu.3.

Probatur ex priuilegijs Eugenij IV. Celestini V. Clementis IV. quæ refert Rodriq. loc. cit. Ab incursa autem per susceptionem Simoniacam ordinum non possunt absoluere, post constitutionem Sixti V. confirmatam à Clemente VIII. quas refert dictus Rodriq. & docet dictus Suarez loc.cit.nu.6.

Dico XXVI. Dispensare cum eo, qui scienter Ecclesiasticam dignitatem Simoniacè obtinuit, vt eam de nouo possit obtinere, ad solum Papā pertinet. Ita Suarez loc.cit n.10. Reginald. in praxi, lib.23.n.186. Graff. 1.p. decis. c.98.n.6. Colligitur ex c. Si alicuius, de electione, ex c. Si quis de Simonia, & alijs capitibus apud Reginaldum.

Cum eo vero, quo ignorante Simonia commissa est in acquisitione sui beneficij, post huius liberam resignationem dispensat Episcopus, nisi ipse sit, cum quo commissa est Simonia, si beneficium sit simplex, habetur in c. Si alicuius, de electione. Si Beneficium sit curatum, tunc distinguendum est. Vel is, qui beneficium recepit, statim ac sciuit simoniam fuisse commissam, illud renunciat, & tunc potest dispensare Episcopus, iuxta caput finale, prima q.5. Si vero beneficium non resignat, statim ac cognouit Simoniam, sed expectat Iudicis sententiam, tunc solus Papa dispensat. Ità Reginald. loc. cit. Et habetur in c. Si alicuius, de electione. Cuius prima pars intelligitur, quòd non possit cum eo Episcopus dispensare pro illa vice, quando scilicet non statim ac fuit de simonia conscius resignauit, sed expectauit Iudicis sententiam, vt Glossa ibi, verbo illa vice.

Ex quib. colligitur, quid sit dicendum de recipientib. per simoniam officia in ordinibus mendicantium. Qui enim scienter Prælaturam aliquam, verbi gratia Prouincialatum simoniacè recipit, illud retinere non potest absque dispensatione Papæ; Si autem, ipso ignorante, simonia cōmissa sit, tunc si statim ac cognoscit Simoniā, renunciat Prouincialatum in manibus Generalis, potest ipse Generalis cum eo dispensare (nisi ipse sit, cum quo

commissa est simonia) si verò expectat Iudicis sententiã, tunc solus Papa dispensat. Quò vero ad alias inhabilitates vide Suarez loco cit. n. 11.

Dico XXVII. Qui fictam, & deceptoriam simoniam committit, dictis pœnis obnoxius non est, verbi gratia. Si quis fictè promittat temporale pro spirituali obtinendo, sinè animo adimplendi promissum. Ita Sotus lib. 9. de Iustitia, q. 8. art. 1. Aragon. 2. 2. q. 100. art. 6. dub. 1. conclus. 3. Graffius prima parte decis. lib. 2. cap. 97. n. 81. Reginaldus loco cit. n. 188. Probatur. Quia iste verè non emit spirituale, sed fingit emere. Vndè nec est excommunicatus, nec renunciare tenetur.

Dico 28. contrà simoniacos in ordine nostro sunt positæ multæ pęnę, & præsertim quod cōtra eos procedatur, tamquam contra proditores reipublicæ: admittendo nimirum testes singulares, &c. & pœnę extenduntur etiam ad scientes, & non reuelantes. Ita statutum est in Capitulo Barchinonensi 5. n. 14.

§. X. de Præsidente Capituli.

DICO primò. Præsidens Capituli cum ampla potestate etiam à Papa missus, non potest priuare Religiosos Capitulari voce, actiua, vel passiua, sinè eo quòd priùs citentur, ipsisque detur copia eorum, quę contrà ipsos sunt fulminata. vt se possint defendere. Ità Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 51. art. 11. ad primum dub. Mir. tom. 2. Manual. quæst. 23. art. 22. conclus. 3. versu Hæc inquam.

Probatur, Quia nemo potest condemnari inauditus; defensiones enim sunt de iure naturali. Quod adeò verũ est, vt etiamsi dicatur in commissione, vt possit priuare dictos Religiosos voce actiua, & passiua. Id debet explicari, & intelligi iuris ordine seruato in eo, quod ad substantiam ipsius iuris spectat. Ad quam præcipuè spectat vt nemo inauditus condemnetur.

Dico secundò, Patres Capitulares præfato Præsidenti, mandanti; iuris ordine non seruato, obedire non tenentur; etiamsi præcipiat sub pena excommunicationis ipso facto. Ità Rodriq. loco cit ad secundum.

Probatur, quia si mandata iniusta sunt, & nulla, vt suppono, nec etiam in foro exteriori ligabunt, quia sententia nulla, sententia non est, vt dicitur cap. 1. de re iudic. Immò sententia excommunicationis nulla, in foro exteriori minimo obligat, vt ait Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 3. circà conclus. 2. Corduba lib. 1. quæstionarij, quæst. 45. puncto 1. Quod intelligitur dummodò euidenter de nullitate constet. Constat autem euidenter quinque modis de quibus Sotus, & Corduba: vel quia scilicèt Iudex potestatem non habeat: vel quia fuit legitimè recusatus; & ab eo appellatum est; vel quia sententia fuit lata contra tenorem priuilegij notorij, & iam ipsi Iudici notificati: vel quia continet errorem intolerabilẽ: vel quia est declarata nulla ipso iure, & ipso facto. Intelligitur etiam, vt sinè scandalo possit præfatæ sententiæ non obediri. Si enim ex inobedientia scandalum aliquod sit oriturum, obediendum est, saltem in foro exteriori, vt dicunt præfati Doctores. Vndè cessante scandalo, si Præfatus Præsidens iniusta manifestè præcipiat sub excommunicationis pena, possunt fratres Capitulares; non solùm in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori illi non obedire.

Dico tertiò, si priuentur aliqui vocales à dicto Præsidente, non seruato iuris ordine, electio à Iudice debet irritari, si ab exclusis petatur. Ita Rodriquez loco cit. ad tertium.

Probatur, quia non sunt admissi, qui erant admittendi. Vndè isti si suam velint prosequi iniuriam, debet Iudex electionem nullam declarare. Per ea, quæ dixi suprà, §. 6. conclus. 3. versu. Sed quid faciendum.

Dico quarto, dato, quòd maior pars Capituli nolit præfato Præsidenti obedire propter eius iniustitiam in procedendo, potest dicta maior pars ad electionem procedere sine ipso, & etiam sine maiori parte: Modò hæc minor pars non contemnatur, sed vocetur debitis vijs, & modis, & electio ab ista maiori parte facta valida erit. Ità Rodriquez loco cit. ad quartum, & habetur, cap. Quòd sicùt, de elect. Et Patet, quia cum illi iniustè procedenti obedire non teneantur, possunt suam electionem absque illo prosequi.

Dico quintò, In ordine nostro non potest Capituli Pręsidens dictos Capitulares voce priuare protèr delicta contrà ipsos ab eo, vel alijs reperta in visitationibus, nec per quascumque quærelas à quibusuis ad Capitulum contra ipsos missas, nisi in casibus, in quibus quis fuisset electus, non seruata forma Canonica: seù haberet aliquod ex impedimentis Canonicis, de quibus suprà hoc cap. Notab. 7. Ità statutum est in Capitulo Valent. 4. numer. 28. contrà quod statutum facta omninò sunt cassa, nulla, & irrita. Quod statutum habent etiam Fratres Prædicatores, vt refert Festus in suo summ. parte 3. capite 6. versu Nullus autem, pagina mihi 262.

§. XI. De Confirmatore.

DICO primo, Electio confirmanda est à proximo superiore Hostiens. in sum. lib. 1. de elect. num. 27. §. à quo confirmanda, pag. 534. Antoninus 3. par. tit. 19. cap. 4. Habetur expressè cap. nihil, §. Cæterùm, de elect.

Dico secundò, Ad Confirmatorem pertinet examinare personas, tàm eligentium, quam electi, & formam electionis, etiamsi nihil electo objiciatur, Nauar. lib. 1. consil. de elect. consil. 1. num. 2. Cucchus lib. 1. inst. Can. tit. 9. de elect. num. 1. Hostiensis loco cit. Glossa cap. nihil, de elect. verbo Examinet, habetur cap. cum nobis, & cap. Venerabilem, de elect. & dicto cap. nihil, in quo capite punitur, qui confirmauit indignum. Et Confirmator si confirmauit per negligentiam indignum, vt potè quia non examinauit diligenter vitam eius, &c. amittit potestatem confirmandi successorem istius indigni, & suspenditur ab officio, quousque fuerit restitutus; Si verò per malitiam confirmauit, grauiùs puniendus est, ad arbitrium scilicèt Superioris. Nam quando lex non apponit pœnam, apponenda est ad arbitrium Iudicis, vt habetur in capit. Nihil de elect. verbo Grauiori; Et meritò, nam vt dicitur eod. cap. Nihil; *Nihil sic nocet Ecclesiæ, quàm promotio eorum, qui indigni sunt, & minus habiles ad regimen animarum*. Et nota, quòd confirmatio facta sinè causæ cognitione est ipso iure nulla, vt habet Panor. d. cap. nihil n. 1. & expresse habetur cap. finali de elect. in 6.

Rodriquez tamen tom. 2. quæst. regular. quæst. 52. art. 5. versu, sed cum videamus, putat, quòd praxis, quæ seruatur à Generalibus in confirmatione electionis Prouincialium, factæ in concordia, in qua prætereunt titur dictum examen, sit tuta propter multa, quæ affert. In Ordine nostro non confirmant Generales, nisi habitis litteris testimonialibus, subscriptis à toto Capitulo fidem faciente, electionem omninò esse Canonicam. Vbi nota, quòd illæ litteræ testimoniales debent ab omnibus subscribi, etiam ab ijs, qui in electum non consenserunt suumque ei suffragium denegauerunt. Quod probat Mir. tom. 2. Manual. quæst. 17. art. 6. & est statutum in nostris constitutionibus cap. Valent. 4. num. 41. Quandò autem in electione aliqui sunt oppositores, vocandi sunt, antequàm electus confirmetur. Habetur cap. finali, de election. in 6.

Quæres, an liceat aliquo casu confirmare indignum. Respondeo cum Ledesma p. 2. summ. tract. 7. cap. 2. conclus. 7. dub. 10. quòd non. Tum quia cum idoneus non sit tali beneficio, confirmatio redundare in graue damnum Ecclesiæ; Tùm quia confirmatio est inuenta, vt Superior examinet, & videat si seruata sint, quæ sunt seruanda circa electionem; Quorum primum est, vt fiat in persona digna; Tum quia si Superior cōfirmaret electionem indigni, videretur concurrere, & confirmare peccatum electorum.

Dico

Dico tertiò, si electores elegerunt dignum, digniori prætermisso, electum tenetur confirmator confirmare. Ità Ledesma loco cit. Salon. 2.2.qu.63. artic. 2. controu. 3. versu. Obseruemus tertiò, vbi Bannes dub. 3. ad septimũ. Caiet. in summ. verbo Electio, & verbo Beneficium. Couarruuias in regula Peccatum, p.2.§.7.num.4. Rodriqu. in summ. tom.1. cap.106. conclus.11. num.13. Colligitur ex Trid. sess.24. de reform. cap.18. & cap. Past. de iur. patro.

Probatur primò. Quia confirmatio est actus exterior; sed electio digni in foro exteriori est valida; ergò ad illã confirmandam tenetur, alioquin electus ius habet appellandi ad Superiorem.

Secundò, quia eo ipso quod est electus, est gratus electoribus: & sic diiudicandus dignior, & fructuosior tali Ecclesiæ.

Dico quartò. Si confirmatori proponantur duo, vel tres, tenetur digniorem confirmare. Ità Ledesma, Salon, Rodriquez locis citat. Armilla verbo Electio, nu. 2. Aragon. 2.2. qu.63. art. 2. col. 13. conclus. 5. pag. mihi 226. Et hoc sub mortali; quia tunc electoris, & confirmatoris vicem gerit.

Dico quintò. Electus ad aliquam dignitatem, siue in temporalibus, siue in spiritualibus, si ante confirmationem administret, seu aliquem actum exerceat ad talem dignitatem spectantem, est ipso facto priuatus iure acquisito per illam electionem. Ità Tab. verbo Electio, 1. nu.17. Armilla nu.32. Cucchus de instit. iur. Canon. tit. 9. de elec. Graff. tom. 2. consil. lib. 1. de elec. consil. 2. num. 3. Habetur expresse in cap. Auaritiæ, de elec. in 6. & cap. qualiter, eod. tit. fallit tamen in multis, de quibus Graff. loco cit. & Sylu. verbo Confirmatio humana, qu. 1. Mir. tom. 2. Manual. q. 23. art. 32.

Fallit etiam in ordine nostro quò ad Prælatos, qui statim electi consequuntur ius Prælaturæ, & simul administrationis. Generalis quidem per Maremagnum, vt videre est in priuilegijs nostris, pagina 68. Et cap. Paulæ num. 23. in quo idem etiam determinatur de Generali, sicut de Prouinciali. Idem conceditur in Marimagno, §.4. Prouinciales vero per Capitulum Generalem Valent. 3. numero 9.

Dico sextò. Confirmatio facta post appellationem ad Sedem Apostolicam ex legitima causa interpositam, nisi priùs fuerit ab appellatione Canonicè recessum, est nullius roboris, & momenti. Ita Cucchus loco cit. & habetur cap. Si postquam, de elec. in 6.

Dico septimò. Confirmatio declarata irrita: vel propter non seruatam debitam iuris solemnitatem: vel propter inhabilitatem Iudicis confirmantis, quia scilicet cõfirmandi potestatem non habebat, non propterea irritat, aut annullat præcedentem electionem, alioquin Canonicam. Ita Cucchus loc. cit. & habetur cap. Si confirmationem, de elec. in 6.

Dico octauò. Si electio est ipso iure nulla, talis etiam erit illius confirmatio. Graff. loc. cit. num. 1. Probatur primò. Quia confirmatio est iuris priùs habiti corroboratio, vt habet Hostiensis li. 2. sum. tit. de confirm. vtil. vel inutil. §. Quid sit. Qui enim confirmat, nihil de nouo dat sed datum, vel aliter acquisitum corroborat.

Secundò. Quia vbi electio non tenuit, ipso iure confirmari non potuit. Nam si non valet principale, nec accessorium valebit, vt dicitur cap. Inter dilectos, de fide instrum. §. Cum igitur.

Dico nonò, Confirmator sciens per scientiam habitam in confessione, aliquem esse indignum, si nihil aliud obstet, debet illum confirmare. Hostiens. in sum. lib. 1. de elect. §. à quo, & qualiter confirmanda, num. 27.

Probatur, quia cum Confirmatio, vt dixi, sit actus exterior, & Iudex procedere debeat secundum allegata, & approbata, non est cur eum confirmare nolit.

Dico X. Repertus dignus ad vnam dignitatem, si postea eligatur ad aliam, debet dignus reputari, & per consequens ab habente auctoritatem confirmari. Sylu. elec. primo, qu. 3. Mir. tom. 2. Manual. qu. 23. art. 11. Probant ex cap. Gesta, dist. 74.

Intelligenda tamen est conclusio de dignitate pari. Nam qui est dignus officio minori, non est dignus maiori, vt supra dixi.

Intelligenda est secundò, modo in prima dignitate bene se gesserit, & eam bene administrauerit. Nam si secus, indignum se reddidit quacumque alia etiam simili, etiam pari. Ad quæ debet attendere confirmator, ne laqueum sibi iniiciat peccati.

Dico XI. Electus debet necessario, & ex debito officij confirmari ab habente auctoritatem, si nihil obstet. Vnde benè notat Panorm. In cap. Postquam, de elec. num. 1. quod confirmatio est necessitatis, licèt electio à principio fuerit voluntatis. Quod si recuset, potest electus super electione litigare, & electionem suam prosequi, vt Panorm. in cap. Cum inter R. de elec. nu. 1. Vide quæ dixi supra §.6. conclus. 11.

Dico XII. Non solùm electus potest prosequi electionem suam in Iudicio, sed etiam electores coram confirmatore eam defendere. Ita Panorm. In cap. Dudum, de elec. num. 4. & habetur cap. Bonæ Memoriæ, el 2. de elec. vbi Panor. num. 4.

Dico XIII. non potest electus confirmatorem iniustè confirmare renuentem, pecunia emollire. Ita Sotus lib. 9. de iustit. qu. 6. artic. 1. Azor tom. 3. instit. moral. lib. 12. ca. 7. versu. Si roges. Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 50. num. 29. licet dubitare videatur. Maior. in 4. d. 25. qu. 5. ad secundum, dicens, *fortè non esse improbabile, quod in foro animæ pecunia dari possit prouexatione tollenda circa confirmationem*. Quod stando in iure naturali posse procedere, affirmat ipse Suarez, licet simpliciter, stante iure Canonico, nullo modo admittendum esse dicat. Ratio conclusionis est, quia Confirmatio est, quid spirituale, quod nullo modo emere licitum est.

§. XI. *De eo, qui vult electioni se opponere.*

Dico primò. Eligentes aliquem ad aliquam dignitatem vnanimi consensu, non possunt deinde se illi electioni opponere; nisi ex causis posteà emergentibus: vel nisi eis improbitas morum electi de nouo sit manifestata, quæ tempore, quo elegerunt erat illis secreta. Cucchus lib. 1. institut. iur. Canon. titulo 7. de elec. pagina mihi 16. & habetur expresse in cap. Nulli, de elec. in 6.

Dico secundò, opponens, seu appellans contra aliquẽ electum, vel eligendum: seu contra formam electionis: vel etiam contra electores; Debet in litteris appellationem, seu oppositionem continentibus (quæ litteræ debent esse manu propria appellantis, & eius sigillo subscriptæ) exprimere singula, quæ intendit obijcere, contra vel formam electionis, vel personas electi, seu eligendi, vel electorum, & iurare per sacra Dei Euangelia, quod credit esse vera, quæ opponit. Quod iuramentum debet esse appositum in litteris oppositionem continentibus: & etiam quod credit, se ea, quæ opponit posse probare. Habentur. Hæc omnia expresse in cap. Vt circa, de elec. in 6. Quas omnes clausulas apposuit Pontifex ad præcludendas vias malitijs.

Noto tamen, quod dicta intelliguntur, quando appellatio, seu oppositio fit contra personam certam nominatim expressam: secus autem quando fit oppositio contra personam incertam; vt quod non eligatur excommunicatus: vel quod non fiat electio, nisi Canonica: vel ne fiat contra tenorem priuilegiorum: nam tum non tenetur opponens exprimere vitia, nec seruare formam dictam Capitis. Vt circa; sed sufficit, quod secuta electione, ea exprimat, & probet ad electionem inualidandam, & infirmandam. Habentur hæc in cap. Qui contra, de elec. in 6. iuncta Glossa.

Dico tertiò. Appellare ne fiat electio, non valet; benè autem, ne fiat nisi Canonica. Habetur cap. Cum nobis, de elec. & notat Glossa in cap. Considerauimus, verbo, Post appellationem, eodem tit. Quæ addit, quod licet electio

electio cassetur propter modum electionis, nihil obstat quin electus possit iterum eligi, & habetur d. cap. Considerauimus. Hi, qui voluerint se electioni opponere, videant Clem. Constitutionem de elec. cap. Constitutio, & cap. Statuimus, eod. tit. in 6.

CAP. XXXII.

Quàm deceat Religiosum esse Obedientiæ amatorem.

EXpeditis ijs, quæ boni subditi possunt de iustitia facere, vel non facere, in quibus obedire, vel non obedire tenentur, Reliquum est, vt eos ad obedientiam perfectiorem instruamus, & accendamus, quod eos obedire doceamus etiam in ijs, ad quæ alioquin ex iustitia non tenerentur, quod hoc capite præstabimus: & cum hoc fieri melius non possit, quàm in medium proferre loca patrum, & exempla Sanctorum, hæc afferemus. Pauca tamen, nam omnia, quæ possent adduci afferre, non est nostri intenti: & tot, tantaque sunt, vt sua propria volumina, eaque per magna requirant. Qui plura desiderabit, adeat Gregorium libro 35. moral. cap. 12. Bernard. serm. de hac re, & ad milites templi, cap. 13. Anselmum cap. 12. Epist. ad Hebr. Greg. Naz. orat. ad ciues timore perculsos. Hieronym. ad Demetr. Epist. 8. cap. 10. & ad Rustic. mon Epist. 4. cap. 6. B. Laurent. Iustin. in ligno vitæ, de obed. & toto li. de obed. Cassianum lib. 4. institut. cap. 10. & cap. 23. & seq. Climacum gradu 4. de obed. Thom. à kempis opusc. de exerc. Spirit. cap. 12. & de discipl. Claustr. cap. 4. S. Dorotheum serm. 2. Platum de bono statu religiosi, lib. 2. cap. 5. Bernardinum Rosignolium de discipl. Christianæ perfec. li. 4. cap. 24. & de actionibus virtutum, lib. 2. cap. 9. Aluarez de vita spiritual. tom. 2. lib. 5. par. 3. diffusè, Franciscum Labatam in suo appar. concionat. tom. 1. & 2. vtrobique verbo Obedientia. Alphonsum Rodriqu. par. 3. exercit. perfec. religios. trac. 5. per totum. Busæum in suo virid. verbo Obedientia, & in Panario, verbo Inobedientia, Gulielmum Peraldum tom. 1. summ. par. 10. de obed. per multa. Thomam Cantipratanum lib. 1. apum, cap. 22. Lud. Blosium lib. 1. Enchiridij paruul. docum. 5. & cap. 2. spec. spirit. Antonium de Gueuara in orat. relig. à cap. 42. per multa. Ioannem Carthagenam tom. 3. lib. 5. homil. 7, 8. 9. & 10. Laurentium de Portel exhortat. 5.

Hic tria tantum videbimus. Primum motiua, seu incitamenta ad obediendum: secundum obedientię effectus: tertium perfecti obedientis signa.

Quam placens sit Deo obedientiæ virtus, ostendit Paulus ad Philipp. 2. dicens. *Christus factus est pro nobis obediens vsq; ad mortem, mortem autem Crucis.* Ad quem locum alludens Bern. ad milites templi, cap. 13. *Ne obedientiam,* inquit, *perderet, perdidit vitam*, & Prouerb. 21. de vero obediente dicitur. *Vir obediens loquetur victoriã*: quia inquit, Greg 15. moral, cap. 10. *Dum alienæ voci humiliter subdimur, nosmetipsos in corde superamus.*

Et idem Greg. lib. 6. in primum Regum, cap. 2. *Longè,* ait, *altioris est apud Deum meriti, propriam voluntatem alienæ semper voluntati subijcere, quàm magnis ieiunijs corpus atterere; aut per compunctionem se in secretiori sacrificio mactare.* Et lib. 35. moral. cap. 12. *Obedientia sola virtus est, quæ virtutes cæteras menti inserit, insertasque custodit.* Et lib. 2. in primum Regum, cap. 3. *Nec magna lucra ieiunij, nec asperæ vitæ studia deuotis Christi militibus in maiorum præcepto valdè pensanda sunt. Maioris enim est meriti Charitatis iniuncta refectio, ieiunio propria deliberatione suscepto.*

Hieronymus in regula monach. cap. 6. *In obedientia,* ait, *summa virtutum clausa est. Nam simplici gressu hominem ducit ad Christum.*

Basilius in regulis fusius disputatis, qu 41. *Et prompta,* ait, *vbique in omnibus rebus obedientia laudi semper tribuitur.*

Augustinus ad fratres in Eremo, serm. 54. *In montem,* ait, *obedientia ascendamus, & quod Deo promisimus, attendamus. Nihil enim est maius obedientia, & nihil peius inobedientia.*

D. Thomas 2. 2. qu. 186. art. 5. ad 5. *Nihil maius potest homo Deo dare, quam quòd propriam voluntatem propter ipsum voluntati alterius subijciat.*

Bonauentura in speculo discipl. par. 1. partic. 1. cap. 4. *Nemo,* ait, *ad perfectionis semitam currendam est magis expeditus, quàm verus obediens.*

Cassianus lib. 4. Instit. cap. 10. ait, *Quòd tanta obseruantia illi antiqui cœnobitæ obedientiæ Regulam custodiebant, vt iuniores absque præpositi scientia, vel permissu, non solum, non auderent cellam progredi, sed ne ipsi quidem Communi, ac naturali necessitati satisfacere, sua auctoritate præsumerent.*

Thomas Kempis de disciplin. claustral. ca. 4. *Qui vult,* ait; *summæ perfectioni citò propinquare, studeat ante omnia obedientiam seruare.* Et intrà. *Hæc sancta, & simplex obedientia plus prodest, quam alta doctrina, vtilior est, quam potentia, & securior quam dignitas, aut Prælatura.*

Ludouicus Blosius in speculo spirituali, cap. secundo. *Minimum opus ex vera obedientia factum magis Deo placet, quàm grande opus ex propria voluntate peractum.*

De effectibus obedientiæ optimè B. Laurentius Iustinianus in ligno vitæ, de obed. cap. 3.

Primò. Facit hominem fratrem Christi; vt colligitur ex illo Marci 3. *Ecce mater mea, & fratres mei, quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est. Ipse meus frater, soror, & mater est.*

Secundò. Reddit hominem Deo gratum, & ei acceptissimum præstat obsequium. Vnde dicitur Ecclesiastici 4. *Multo melior est obedientia, quam stultorum victima.*

Tertiò. Deum glorificat, hominemque excellentem reddit, Vnde dicitur Esaiæ 58. *Et Glorificaueris Dominum Deum tuum, dum non facis vias tuas, & non inuenitur voluntas tua, vt loquaris sermonem: tunc delectaberis super Domino, & sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hæreditate Iacob patris tui.*

Quartò. Impetrat, quicquid vult à Deo. Vnde 2. Ioannis 2. dicitur. *Si cor nostrum non reprehendit nos, fiduciam habemus apud Deum, quòd quicquid petimus accipiemus, quia mandata eius custodimus.*

Quintò. Hominem reddit exoneratum, tùm cogitationibus, tùm operibus. Obediens enim cum se regat ad alterius arbitrium, meritò dicitur exoneratus, & liber curis, & oneribus. *Hæc itaque,* ait Iustinianus, *Hominem ditat, lætificat Ecclesiam, pacem tribuit, mentem ornat, animam castificat, cœlum aperit, vitam felicem homini tribuit.*

Indicia veri obedientis hæc sunt. Primum Promptitudo exterior, de qua Sanctus Bernardus serm. de virtut. obedient. *Verus obediens nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem, præripit præcipientem, parat oculos visui, aures auditui, linguam voci, manus operi, itineri pedes, totum se colligit, vt imperantis colligat voluntatem.*

Secundum indicium est, simpliciter obedire. Vnde Gregor. libro secundo in primum Regum cap. 2. *Nescit,* inquit, *iudicare, quisquis perfectè didicerit obedire.*

Tertium. Est in omnibus rebus se tamquàm exanimem ostendere, & sicut talem permittere moueri. Vnde de B. Francisco ait D. Bonau. in illius vita, cap. 6. *Tolle corpus exanime, & vbi placuerit pone, videbis non repugnare motum, non murmurare situm, non reclamare dimissum. Quòd si statuatur in cathedra, non alta sed ima respiciet, si collocetur in purpura, pallescet. Verus obediens est, qui cur moueatur, non diiudicat, vbi locetur non curat, vbi transmittatur non instat, erectus ad officium solitam tenet humilitatem, plus honoratus, plus reputat se indignum.*

Quartum indicium est, Patienter ferre superiorem,

vel

vel imprudenter iubentem: vel experimentum sumentem. Vndè Climacus gradu 4. de obed. vltra medium, de quodam Achatio discipulo cuiusdam imprudentis senioris ad hoc propositum multa dicit; præsertim, quòd non solùm iniurijs, contumelijs, & ignominijs eum quotidie afficiebat senior, sed etiam quotidianis verberibus, ijsque grauibus; quæ omnia patientissimus, & obedientissimus Achatius mira patientia tolerabat. De quo, ait idem Climacus, quòd cum mortuus esset, fuit ab alio Seniori interrogatus hoc pacto. *Achati putas ne mortuus es? Qui respondit* (etiam obedientiam post mortem ostendens) *de sepulchro, Et fieri quomodo potest Pater, vt moriatur homo obedientiæ deditus?* Et de Abbate Nesterone legitur in Vitis Patrum, quod Religionem ingrediens, apud se sic statuit. *Ego & asinus vnum sumus. Asinus autem quicquid ei imponatur, hoc portat, & sine mora.*

Tandem hoc Alphabetum ex patribus, & viris deuotis desumptum, in Obedientiæ laudem accipiat, & custodiat verus Obediens.

Alia est obedientia, qua in cœlum volamus. Climac. grad. 4.

Bonus cibus. Ber. ser. De obed. & patient.

Cœlum, in quo obedientis anima requiescit. Climac. loc. cit.

Ditat hominem. Iustin. in ligno vitæ, de obed. cap. 2. fine.

Ecclesiæ vnitatem tribuit. Alua. tom. 2. de vit. spir. lib. 5. par. 3. cap. 1.

Felix, & abundans gratia. Hieronym. in regul. mon. capite 6.

Genus nobilissimum martyrij. Bonau. in dietis salutis, tit. 4. dieta 4. cap. 1.

Humilitatis filia primogenita. Blosius in Speculo spirit. cap. 2.

Iugum suaue, & onus leue. Alu. loc. cit. cap. 15.

Libertatem æternam parit. Alu. loc. cit. cap. 4.

Mater, & custos omnium virtutum. August. lib. 14. De ciuit. Dei, cap. 12.

Nescit moras, & fugit crastinum Bern. loc. cit.

Origo Sapientiæ, Bern. serm. de Epiph.

Pacem tribuit. Iustin. loc. cit.

Quies mentis. Dorotheus serm. 1. in fine.

Regina virtutum. Alua. loco cit. cap. 1.

Securissima via ad cœlum. Kempis opusc. exercit. spirit. cap. 12.

Tranquillitas animi. Dorotheus loco cit.

Vita numquam deficiens. Climacus loco cit.

Christo simillimum facit. Aluarez loco cit. cap. 4.

QVÆSTIO II.

DE VOTO RELIGIOSÆ PAVPERTATIS.

Aggredimur secundam quæstionem de voto paupertatis, quam breuiter expediemus, succinctè traditis ijs, quæ ad instruendum bonum subditum necessaria iudicabimus.

CAP. I.

Quid sit Religiosa Paupertas.

PRO hoc capite videri potest Climacus gradu 16. Aluarez tom. 2. de vit. spirit. lib. 5. par. 1. cap. 1. Bonauent. in dict. sal. tit. 4. dieta 4. cap. 3. B. Laur. Iustin. in ligno vitæ de paupert. cap. 4. Gulielmus Peraldus tomo 1. sum. tract. de beatitud. parte 5. Bartholom. à S. Fausto in spec. confess. tract. de vit. q. 1.

Nuditas, idest paupertas, (vt Climacus ait) *rerum omnium, curarum est depositio, securitas vitæ, viator omnibus impedimentis liber, mœroris alienatio, mandatorum fides* (idest fidelis obseruatio eorum, quę mandantur.)

Paupertas Religiosa est (vt ait Aluarez) *abdicatio omnium rerum temporalium opere, & voluntate ob amorem Dei, & desiderium perfectionis.*

Paupertas est, (vt Bonauentura,) *Cæleste pretium, cum quo pauperes Christi mercantur cæleste prandium, ad quod pauperes inuitantur; & cæleste solium, in quo pauperes locantur.*

Eleganter Iustinianus, *Hæc*, inquit, *virtus cuidam puellæ pulcherrimæ comparatur; etenim oculus eius est purus, & præclarus, nihil habens turbulentum sed mansuetus, tranquillus, delectabilis, ad omnes respiciens, nullum odio habens, mitis, & humilis. Os illi, & lingua sana est, plena gratiarum actione, & vtilibus, amabilibusque verbis abundans, longanimis est, & longè quam abundantia excelsior. Vis videre animæ huius pulchritudinem? Vis inopiæ diuitias addiscere? Non subiacet Dæmonibus, non assistit regibus, quia militat Deo, & cum Angelis ipsi cælorum Regi famulatur. Non habet horrea, vbi grana reponat, sed talem abundantiam, vt habere mundum vniuersum nihil existimet, Non habet quod thesaurizet in terra, quia cuncta, quæ possidet, recondit in cælo.*

Hæc itaque paupertas est Religioni necessaria, vt probat D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 3. & habetur in iure, ca. Cum ad Monasterium, de statu Monach.

CAP. II.

Quid liceat, vel non liceat Religioso circa votum paupertatis.

PRo hoc ca. videatur D. Th. 2. 2. q. 186. art. 3. & 6. vbi Caie. Val. tom. 3. disp. 10. qu. 4. p. 3. Pan. ca. Monachi, & c. cum ad Monasterium, de statu Monac. vbi Io: Andr. Innocent. & alij Canonistæ, Nau. com. 2. de regul. per multa, & com. 1. Anton. 3. par. tit. 16. lib. ca. 1. §. 11. Sylu. verbo Religio 6. Rodriq. tom. 3. qu. regul. q. 29. Mir. tom. 1. man. q. 28. Lessius lib. 2. de iust. ca. 4. dub. 5. & ca. 41. dub. 9. Vasqu. opusc. de redditibus eccles. ca. 3. dub. 2. Vega p. 2. sum. ca. 86. à casu 3. vsque ad 36. Molina tom. 1. de iust. disp. 140. & to. 2. disp. 276. & tom. 3. disp. 687. Ludou. Beia 4. p. casuum, casu 17. Azor tom. 1. instit. mor. lib. 12. cap. 9. & 12. Reginaldus in

praxi,

pta: i,lib.18.à nu.397.Graff.1.p.decif.lib.3. ca.5. à nu.40. vsque ad 65.& lib.3.de casib.reseru.c.4. & to.1.consi.lib. 3.de reg.consi.8.Cord.in sum.q.54. Ledesma de statu relig.in communi,ca.4.concl.3.Lop.1.par.instruct.ca.4.5. 6.Bartholomæus à S.Fausto in speculo confess.tract.de vitio proprietatis, Sayrus in Clau.reg.lib.9. cap.16. n.20. Sanchez lib.7.in decal.per multa, præsertim c.12.Cenedus in suo lib.,de paupert.

Noto 1.quòd cùm Religiosa paupertas sit diametraliter opposita dominio, de essentia illius erunt, quæ sunt opposita essentiæ Dominij. De essentia autem Dominij duo sunt. Primum, quod Domini habeant liberã facultatem vsurpandi rem arbitratu suo, absq; alterius iniuria, quę sit contra iustitiam commutatiuam:& per hanc facultatem propriè,& formaliter cõstituitur aliquis Dominus,quasi in actu primo.Secundum est,quod re,cuius aliquis est Dominus,liberè is vtitur independenter à voluntate alterius, quo ipso est rei Dominus, velut in actu secundò. Itaque de essentia paupertatis Religiosæ erit nullam habere facultatem arbitratur suo disponendi de re aliqua neque aliquam rem vsurpandi independenter à voluntate Prælati.Ita Val.tom.3.disp.10.qu.4.p.3. versu. Hæc cum ità sint.

Noto secundò,quod peculium nihil aliud est, quã habere aliquam rem in particulari, deputatam, & sequestratam ab alijs,ad vtendum ea:vel iure dominij,& proprietatis possidendo,& defendendo eam,vt suam:vel iure solius administrationis,ad eam administrandam, vel distribuendam secundùm conditiones, & leges ad hoc præstitutas; non tamen ad eam alienandam, neque distrahendum de ea vltrà concessa: vel iure solius vsusfructus, qui est facultas vtendi re,& fructibus eius, in vtilitatem propriam,commodumque etiam aliorum; salua tamen substantia rei fructuariæ: vel iure solius vsus, qui est facultas vtendi re ad solos proprios vsus, sine alia facultate alienandi,neque administrandi, neq; etiam possidendi.Ita Lopez secunda parte instruct.cap.4.in principio. Ex quibus colligitur differentia inter dominium, vsumfructum; & vsum, possessionem, & administrationem. Quod Dominus disponit de re ipsa; quia potest eá destruere quò ad substantiam,alienare per donationem, vel venditionem; vsusfructuarius disponit de solis fructibus prout vult; non solùm in suam, sed etiam in aliorum commoditatem,salua tamen rei substantia. Vsurarius verò disponit de solis fructibus in propriam tantum vtilitatem,nullo autem modo in vtilitatem alterius.Possessio est ius insistendi rei corporali, à qua possidenda non prohibemur. Administratio est ius gubernandi, & distribuendi iuxta conditiones certas, & limitatas, non tamen alienandi, nec in quoslibet vsus expendendi.

Noto tertiò, quod nomine peculij intelliguntur tam bona mobilia,quam immobilia, vt Azor lib.12.cap.9.q.1.versu. Aduert.fine; De peculio quatenus includit bona mobilia; verbi gratia certa quamdam pecuniæ quantitatem moderatam iuxta qualitatem personæ, & dignitatem;seu etiam includit suppellectilia,libros, &c.Nulli dubium, est, quin possit regularis de licentia sui Prælati tale peculium habere, vt dicit Sanchez 7.in decalog.ca.22. num.1. & Cenedus de paup.dubio 9.num.10. Et habetur expressè in Bulla Clementis VIII. de largitione munerum,§.Id autem, his verbis; *Eique vt ad libitum de eis disponat, per superiores concessæ fuerint*. Vetat enim ne possint regulares quidquam donare de eleemosynis, ipsis à Prælatis concessis, ad suum libitum expendendis. Vnde supponit,posse Superiores tales pecunias,quas peculium dicimus, suis Subditis concedere; Immo, & id concedit Trid.sess.25.de regul.cap.2. De peculio autem quatenus immobilia includit, est maior difficultas, dicam in sequentibus.

Noto quartò,ex Corduba in sum.q.54.notab.2.Lopez 2.parte instruct c.4.versu Triplex inueniri potest. Quod triplex potest esse Religiosorum peculium.Primò quando est designatum à Superiori ad aliqua certa, & determinata comparanda, vt libros, vestes, &c. Ita tamen, quod hoc peculium reuocabile est per superiorem. Secundò quando peculium est irreuocabile à superiore. Tertiò quando peculium est quidem reuocabile à Superiore, & eo animo habetur, sed non decernitur per Superiorem, ad quæ comparanda sit illud peculium destinatum. Peculium primò modo, aiunt, quod potest Religiosus habere: Secundò nequaquam, quia dominium dicit: Tertiò negant posse Religiosum habere Corduba, & Rodriquez tom.2. sum.cap.32. conclus.2. versu,Lo tercero digo: sed parùm refert,an sit determinatum ad certos aliquos particulares vsus, an verò indeterminatè ad vsus: semper enim intelligitur, quod sit concessum ad vsus licitos, vt benè Sanchez loco cit.nu.12.Lessius lib.2.de iust.cap.4. dub.5.nu.33.

Noto quintò,quod sine controuersia est apud Doctores,non posse Religiosos regulares, sub voto paupertatis viuentes, habere aliquid proprium, prout proprium dicit dominium rei absolutum,ab alijs independens,Quia tali dominio per votum paupertatis renunciauerunt. Habetur expressè in cap.Monachi, de statu Monach.& cap.Cum ad Monasterium,eod.tit.vbi dicitur, *Prohibemus quoque districtè in virtute obedientiæ sub obtestatione diuini iudicij, ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat*. Quod ita verum est,vt eodem cap.dicatur,*Nec posse Summum Pontificem in Monacho* (remanente Monacho) *super votum paupertatis dispensare*. Hoc idem fuit definitum in Trid.sess.25.de Regul.ca.2.vbi dicitur, *Nemini regularium tam virorum, quam mulierum liceat bona mobilia,vel immobilia,cuiuscumque qualitatis fuerint,etiam quouis modo ab eis acquisita,tamquam propria, aut etiam nomine conuentus possidere, vel tenere, sed ea statim Superiori tradantur,Conuentuique incorporentur*. Videatur Nauarr. comm.2.de regul.nu.14 15.

Noto sextò,quòd dominium, possessio,administratio, vsus,& vsusfructus, sumuntur dupliciter. Primò quatenus talia sunt iuris; quia scilicet qui dominium alicuius rei, seu vsumfructum habet, eam pro suo arbitratu administrat. Iuxta modum eas habendi,& regulas eas administrandi traditas notab. 2. Secundò quatenus talia sunt facti,quia scilicet realiter,& de facto habentur, sed non possunt ad suum libitum administrari sed ad voluntatem alterius, ad cuius etiam voluntatem amouibilia sunt. Proprium, seu dominium primi generis competit personis liberis: secundi generis potest competere Religiosis.Ita Nauarr.comm.1.de regul.num.15. & Bartholomæus à S.Fausto tract.de vitio proprietatis, quæst.3. num.5.& 6.

§.Primus, Vtrùm liceat Regulari de licentia sui Superioris retinere sibi aliquos annuos census in suos vsus expendendos.

DICENDVM est, posse Religiosum professum de licentia sui Prælati, ex iusta causa concessa, habere aliquod peculium, seu aliquos annuos redditus per se ipsum administrandos, quò ad vsus licitos, & honestos, etiam indeterminatos necessarios tamen,ad nutum tamen superioris amouibiles:& hoc non solum de iure antiquo,sed etiam post Concil.Trident. In hanc conclusionem conueniunt ex professo Nauar.com.2.de regul.nu.15.& 18.& comm.2. num.15.& lib.3.consil.de statu monach.consil.14. num.6.Sà in aphorismis, verbo Religio, nu.48.Latè Sanchez lib.7.in decalog.cap.22.num.11. Ledesma de statu relig. in communi cap.4.conclus.3. dub.13.pag.112. vbi citat Ioannem Gallum; quem, ait, fuisse præsentem Concilio Trid.nec tamen vnquam intellexisse,per hoc decretum, tales annuos redditus fuisse prohibitos, & laudat Ledesma Prælatos, concedentes tales redditus suis subditis; quia,ait,cum Religiones vt plurimum non dent suis Religiosis necessaria,isti si non habent redditus ad sibi subueniendum, aliundè quærunt, & forsan non tam honestè;hanc eamdem sententiam defendit,& probat multis Ludouicus Beia 4.parte casuum,casu 17.in principio,&

Miran.

Miran.tom.1.Manual.qu. 8.art.8. Citatur etiam Ioannes della Cruz,de statu relig.lib.1.cap 3. dub 2. possunt etiam adduci Rodriq.& Vega supra, quatenus dicunt, Concil.Trident. nihil innouasse, sed explicasse ius antiquum.

Ex scriptoribus ante Concil.hanc etiam sententiam defendunt, Io: Andreas in regulam, Non est obligatorium, quæ est 58.de regul.iur.in 6.à num.7. Abbas in ca. Cum ad Monasterium, num.8.de statu monach.Innoc. in cap.Insinuante qui Clerici,vel vouentes, num.2.Sylu. verbo Abbas,qu.3.nu.6.d.7. & alij, quos citat Sanchez loco cit.num.5.

Hanc eandem sententiam tenent alij,sed cum limitatione, Quando Monasterium est ita Pauper,vt ex communibus redditibus nequeat Religiosis satis prouidere. Ita Val.tom.3.disp.10.q.4.p.3.col.2.corol.4.

Tenent alij,quando illud Peculium, seu annui census concederentur Religiosis ad vsus determinatos, puta, Concedo tibi hæc decem scuta annua, vt ex illis emas tot libros & non aliud. Ita Corduba in sum.q.54. versu, Lo tercero digo. Lopez secunda parte instruct.ca.5.col. 3.versu. Tertiò addimus.

Tertiò tenent alij, quando administratio prædictorũ annorum censuum non permittitur ipsis Religiosis particularibus,sed officialibus Conuentus, ad id specialiter deputatis. Ita Bartholomæus à S. Fausto tract.de vitio proprietatis, qu.12.Cenedus, tract.de Paupert.dub.10. num.6.

Probatur primò nostra Conclusio, quia id habet vsus communis, etiam apud reformatos Religiosos, & Religiosas,vt testatur Beia loco cit.versu.Confirmat hoc ipsum, & Ledesma similiter loc.cit. propter quem vsum suspicatur Vasq.opusc.de redd.ca.3. dub.2. nu. 15. quod decretum Conc.sess.25.cap.2.de regul.non fuerit receptum;sicut non fuit receptum,quoad illud; quod Religiosis omnia necessaria ministrarentur.

Secundò. Probatur, quia hos redditus habere amouibiles ad voluntatem Prælati,& non expendẽdos in quoscumque vsus,sed tantum licitos, & necessarios, non est contra votum paupertatis, vt probatur ex notab.1.

Tertiò. Quia Papa solet concedere aliquos annuos redditus aliquibus Religiosis de Ecclesia benemeritis, vt dicit Ledesma loco cit & Beia, quod non faceret, si esset contra votum paupertatis. Multis alijs rationibus hanc conclusionem probant Nauarrus, Ledesma, Beia, Sanchez, Cenedus,loc.cit.

At obijcies primò, Concil.Trid.sess.25.cap.2. de reg. vbi ait, *Nec deinceps liceat Superioribus bona stabilia alicui regulari concedere,etiam ad vsumfructum, vel vsum administrationem,aut commendam.*

Respondeo cum Nauarro loco cit.ad quintum, Beia etiam cit.loc.4.versit. Respondemus Sanchez loco cit. num.13.Ledesma cit.pag. 113. versu Ala razon de dudar.Mirand.citat.Paulo ante ad primam confirmationem, Concilium non inducere ius aliquod nouum, sed tantummodo renouare, & ad memoriam reuocare ius illud antiquum positum, cap.Non dicatis, 12.qu.1.cap. Monachi, & cap.Cum ad Monasterium, de statu Monach.Quibus cap.Cauetur, ne possit Religiosus habere peculium tamquam proprium, & independenter ab Abbatis voluntate,vt innuunt illa verba. *Tamquam propria*,citata supra notab.5.in fine.Et quamuis addat.*Neque etiam nomine commenus*, intelligendum est sine licentia Prælati. Quando autem dicit Concilium. *Non licere Prelatis concedere bona stabilia,etiam ad vsum, & administrationem*, intelligitur sine causa iusta, vt explicat Nau. loco cit.ad quartum, & Beia, seù etiam potest intelligi ad vsum,& vsumfructum,iuris,non facti.

Obijcies 2.multas declarationes congregationis Concilij,quas refert Quaranta verbo casus,Quibus cauetur, Nullo modo licere Religiosis tales redditus possidere, nec posse Prælatos facere talem facultatem possidendi suis subditis.

Respondeo, Has declarationes non maiorem obligationem inducere,quam ipsum Cõcilium, & eodem modo esse interpretandas. Et nota, quod possunt Religiosi non solum retinere dictos annuos census, relictos sibi in renunciatione,quam fecerunt ante professionẽ, seu quos aliqui parentes,amici,vel consanguinei eis reliquerint; sed etiam quos ipsi professi instituerunt ex nummis eorum industria, prædicando, docendo, libros scribendo, quæsitis. Quia potest Conuentus religiosis benemeritis in præmium suorum laborum eis licentiam concedere talibus annuis centibus fruendi. Ita Cenedus in tract.de paupert.dub.10.num.9.

Ex dictis colligitur primò,non posse Prælatum concedere Religiosis hos annuos redditus, nisi in vsus licitos, & necessarios.Et Religiosum in illicitos distrahens, verbi gratia,in turpia,in vestes sericas,vel etiam laneas,sed maximi pretij, & contra Religiosam paupertatem: vel in sumptuosa conuiuia,vanas picturas,canes venaticos, &c.mortaliter peccare contra votum paupertatis, & qui pecunias à Religioso sic accipit, teneri restituere. Ita Molina disp.95.& disp.140. Nauarr.comm.1.de reg. nu.23.Rodriquez in sum.p.2.cap.32.conclus.3.versu Lo quarto digo.Miranda tom.1.Manualis,q.28.art.9. Vega secunda parte sum. cap.86. casu 33. Sylu.verbo Religio 6.q.7.d.2.Sanchez 7.in decal.ca.22. num.19. Lessius lib. 2.de iust.cap.41.dub.9.num.79. versu Nono non potest. Ratio est, quia cum Prælatus non sit Dominus rerum Monasterij,cuius verè,& propriè sunt,quæ possidet Monachus,sed dispensator,non potest facultatem facere res illas expendendi, nisi in vtilitatem, vel decorem Monasterij, Alioquin non dispensator fidelis, sed perfrictæ frontis dissipator merito venerit appellandus; Cumque Monachus non possit à Prelato licitè obtinere facultatem, redditus illos in illicitos vsus expendendi, sequitur, quod expendens vtatur re illa tamquam Dominus, & per consequens contra votum paupertatis mortaliter peccabit. Recipiens autem pecuniam, vel aliam rem quantam à non habente potestatem dandi, clarum est, quod tenetur restituere vero Domino, quod est Monasterium,vt bene Sanchez lib.7.in decal.cap.19.nu.30.Licet contrarium contendat de ludo dub.21.nu.4. multos citans.Pro nostra autem sententia adest Sanctarel.trac. de Apost.cap.6.dub.2.num.12.Adde,quòd putant aliqui apud Dianam tom.3.tract.2.resol.98. quod potest, qui habet pecuniam iniustè restituere illi,à quo habuit. Sed tu non recedas à dictis. Immò etiamsi haberet à Prælato expressam licentiam,quia Prælatus eam dare non potest, vt idem Sanchez loco cit.num.31. Immò neque etiamsi ab ipso Prælato acciperet, vt idem Sanchez nu. 32.Hinc patet,quod qui lucratur aliquod à Religioso,tenetur restituere Conuentui: similiter meretrices, quæ à religiosis ob turpem actum aliquid recipiunt, restituere tenentur. Et nota vlterius, quod si Prælatus non potest concedere subdito,vt redditus illos expendat in vsus illicitos neq; etiam potest id concedere sibi ipsi,vt Sanch.7. in decal.cap.19.n.22. Vnde Religiosi tribuentes aliquid meretricibus ob turpia: seù etiam ludentes,vltrà peccatum, quod ex natura sua importat actus illicitus, peccant etiam contra votum paupertatis. Si autem daretur alicui Religioso subdito, vel Prælato aliquod donum hoc pacto. Do tibi hoc,vt des tuæ concubinæ, non peccaret illud dando concubinæ contra proprietatis votum,quia non dat vt Dominus,sed vt Minister. Ita Vasquez de redd.cap.3.dub.2.nu.16.tunc enim non censeretur datum Monacho,sed concubinæ.

Colligitur secundò,Quid dicendum sit in illa quæstione,An peccet Religiosus dicens hoc est meum. Si enim dicat, Hoc est meum, intendens, quò ad dominium, & dispositionem ad libitum, & formaliter volens id esse suum, mortaliter peccat; Si autem dicit hoc est meum, intendens quò ad vsum,& administrationem, vel simplicem detentionem,nullum peccatum committit: Si autẽ nihil cogitans de proprietate, vel vsu, instatus respondeat. Hoc est meum,peccat venialiter,quia mẽdacium est surreptitium,& omne mendacium quantumcumque leue semper est peccatum veniale, vt docet D.Tho.2.2. q.110.art.3.Ita Nauarrus comm.2.de regul.num.1. Bartholo-

tholomeus à S. Fausto de vitio propr. qu. 11. Graffius de casibus reseruatis, lib. 5. ca. 4. nu. 10. Caue re tamen debet verus Religiosus, hæc verba *Meum, & Tuum*; Nam sonant proprietatem, vt in cap. Dilectissimis, 12. q. 1. Vnde Cassian. lib. 4. instit. cap. 13. de illis antiquis cænobitis ait. *Ne verbo quidem audet quis dicere aliquid suum; Magnumque sit crimen, ex ore Monachi processisse, codicem meum, tabulas meas, graphium meum, tunicam meam, caligas meas. Proque hoc digna pœnitentia satisfacturus sit, si casu aliquo per subreptionem, vel ignorantiam huiusmodi verbum ex ore eius effluxerit.*

Colligitur tertiò, posse Prælatum concedere hos redditus suo Religioso, expendendos in vsus indeterminatos, licitos tamen, Posse etiam cõcedere, vt ipse Religiosus, cui concessum est peculium, redditus per se ipsũ administret. Ita Sanch loc. cit. nu. 12. Aduerto tamen Prælatos, vt inuigilent super sibi commissum gregẽ, & quotannis tempore visitationum curent sibi rationem reddi de redditibus, & expensis, & videant, an rectè sint expensi, quod si non, castigent delinquentes iuxta delicti grauitatem. Nam ex negligentia Prælatorum oritur Religionum dissipatio, & Religiosorum perditio.

Colligitur quartò, esse contra votum paupertatis, si Religiosus Superiori volenti concessum sibi peculiũ reuocare resistat: aut paratus non sit à se ad eius nutũ abdicare. Ita Graff. lib. 5. de casib. reseru. ca. 4. num. 51. fine, Bartholomæus à S. Fausto loco cit. q. 10. nu. 24. Rodriqu. tom. 3. q. regul. q. 29. art. 12. Lessius lib. 2. de iust. ca. 4. dub. 5. num. 31. & 32. Sanchez loc. cit. num. 15. Limitat tamen Lessius, modo loc. aliundè satis illi Religioso prouideatur; Nec enim Superiore iubente tenetur dimittere, nisi constaret alia ratione ex communi penu illi prospectum fore, Nec superiori volenti certam rationem victus cõmunis instituere, potest subditus non obtemperare. Vt Lessius, & Sanch. loc. cit. qui addit, subditum teneri obedire Superiori, quando Superior aufert superflua: nõ autem si necessaria. Tandem nota, quod non tenetur obedire, si auferat; vt sibi retineat, vel auferat mihi particulari, & non omnibus, vt dictum est supra.

Colligitur quintò Resolutio illius quæstionis, An Religiosus, cui externus quidam dedit centum aureos, ad suum libitum expendendos, possit ex Superioris licentia alicui sæculari eos tradere, vt censum sibi quotannis soluat, dum vixerit. Et eo Religioso defuncto, centum illos aureos sibi retineat. Sic distinguendum enim est. Si ita concessi sunt illi centum aurei, vt concedens noluerit, illorum dominium transferri in Monasterium, sed omninò cedere in Religiosi vsum, & eadem fuit mens Religiosi acceptantis, est licitum ex Superioris licentia, eos tradere predicto modo. Sin autem ita dati sint, vt illorũ Dominium in Monasterium transierit. Tunc neque Generalis, aut Prouincialis absque consensu Conuentus, nec Conuentus absque consensu Generalis, aut Prouincialis potest Religioso præd. facultatem concedere, prædictum contractum celebrandi. Ita Corduba in summ. qu. 54 dub. vlt. Lopez secunda parte instruct. cap. 5. col. penult. versu, Secundò adijcimus, Vega tom. 2. sum. cap. 32. casu 19. Rodriq. tom. 1. summ. cap. 90. num. 8. & 9. conclus. 3. & 4. & tom. 2. q. regul. q. 47. art. 15. Sanchez loc. cit. num. 16. Tunc autem dicetur, Dominium in Conuentum non fuisse translatum, quando sæcularis rem censu constituendam ipsi Religioso dedisset, vt ipse eam relinqueret cui vellet, & Religiosus sic eam acceptauisset. Ratio autem secundi dicti est, quia cum iam hæc summa sit in Conuentus proprietatem translata, non potest sine ipsius beneplacito alienari, si enim alienaretur, in graue ipsius detrimentum redundaret. Quæ ratio cessat in primo dicto, vbi Conuentus nihil acquisiuit. Ego tamẽ habeo difficultatem in eo, quod dicunt, istos aureos iam Religioni incorporatos, posse cum licentia Prælati, & Conuentus concedi præd. sæculari, præfato modo. Nam Prelatus, & Capitulum non habent potestati disponendi de rebus Conuentus, nisi in eius directam, vel indirectam vtilitatem, & necessitatem, vt probat Nauarrus comm. 2. de regul. num. 23. & comm. 3. numero 5. versu. Tertiò quæritur. Addita præsertim constitutione Clementis VIII. de largitione munerum, de qua infra. At hic nulla vtilitas directa, neque indirecta, nec vlla adest necessitas; ergo videtur, quod Capitulum non possit hoc facere. Addo, quod licet pecunia non sit de rebus, quæ seruando seruari possunt, vt Sylu. cum communi verbo Alienatio q. 8. num. 7. Si tamen implicetur in census, vel bona stabilia, fructificat; Vnde ista, quæ potest fructificare in perpetuum in vtile Monasterij, non potest dari ad vitam istius particularis, absq; eo quod bono communi preiudicetur.

Colligitur 6. quid dicendum in illa quæstione, An Nouitius professionem facturus, & omnia sua Religioni relicturus, possit Religionem obligare, ad sibi soluendum quotannis quadraginta scuta: supposito, quòd facultates relictæ multum excedant dictam pensionem. Et an Conuentus deindè teneatur soluere dicto professio dictam pecuniam. Respondetur enim, quod potest, cum n. sit Dominus rerum suarum, potest eas relinquere cuicumque vult absolutè, vel limitatè, nec hoc est contra votum paupertatis, nec contra Concilium; quia semper supponimus, quod hunc redditum retineat, & expendat cum voluntate Superioris. Conuentus autem tenetur dictam pensionem soluere ex debito iustitiæ; quia cum Nouitius fecit suum testamentum, seu renunciationem, erat in sua libertate, & sic instituit suum hæredem vniuersalem Conuentum, cum ista obligatione soluendi sibi ipsi iam professo talem pensionem; & Conuentus acceptauit hæreditatem, sic grauatam; ergo tenetur ex iustitia soluere illam pensionem. Sicut si dictus Nouitius mandasset Conuentui, ab ipso instituto hæredi, dictam pensionem alicui alij personæ extra Religionem soluere, & Conuentus acceptasset, non ne teneretur ex debito iustitiæ soluere? sic tenetur soluere ipsi Nouitio iam professo. Ita Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 14. pag. mihi 116.

Colligitur septimò, Quid dicendum in eo casu, quo Nouitius ingrediens Religionem esset vsufructuarius aliquorum reddituum, durante eius vita; quia verbi gratia, Quando natus est, eius Pater instituit censum ad eius vitam: vel est alicuius familiæ, quæ habet multa bona in communi, quæ quotannis dispensantur in descendentes illius, An scilicet iste talis possit retinere sibi istũ vsumfructum cum licentia Superioris. Dico, quod sic: Quia cum iste retineat hos redditus, de licentia Prælati deque eius licentia expendat, non potest dici proprietarius. Nec obstat, quod habeat illud ius exigendi illam annuam pensionem: vel petendi sibi dispensari de eleemosynis suæ familiæ, quod ius est ita illi proprium, vt non possit in alterum transferre. quia licet ius illud cohæreat personæ, vtilitas tamen ex illo iure prouenïens est apud Monasterium: seu apud Monachum ipsum de licentia Prelati, quod etiam in vtilitatem Monasterij resultat; Si enim Monachus ille pensionem illam expendit in vsus licitos, & necessarios, id resultat in Monasterij vtilitatẽ, quod excusatur à prouidendo, vt tenebatur dicto Religioso de necessarijs.

Ponit hunc casum expresè Bart. in authent. ingressi de Sacrosanctis Ecclesijs nu. 20. & nu. 21. dicit, quod talis vsusfructus transit ad Monasterium ad vitam Monachi, quod quidem Monasterium, seu illius Prælatus concedit Monacho, vt illo vtatur.

Colligitur hæc doctrina ex Graffio lib. 3. de casibus reseru. ca. 4. nu. 51. Et Nau. comm. 2. regul. nu. 38.

Colligitur octauò, quod si relinquatur legatum Religioso professo eo pacto, & conditione, quod Prælatus illius consentiat, talem Religiosum eo frui, quod si non consenserit, cadat allegato, interpretandum est, quod vsus solummodo pertineat ad Religiosum, Dominium verò ad Conuentum. Vnde potest Prælatus tali Religioso talem vsum cõcedere: quod si noluerit, nullum erit legatum, & penè grauatum remanebit. Ita Abbas in ca. Monachi, de statu Monachi, num. 8. Sylu. verbo Religio 6. q. 7. d. 3. Molina disp. 140. Miranda tom. 1. Manualis, q. 28 art. 6. Sanch. lib. 7. in decal. cap. 17.

Colli-

Colligitur nonò, Peculium concessum Religioso debere esse moderatum, ità vt religiosam paupertatem sapiat. Quia Trid. interdicit regularibus mobilia superflua concedi, Sess. 25. cap. 2. de Regul. ergò etiam peculiũ rei stabilis superfluum. Superfluũ autem dicitur in præsenti, quod non est necessarium ad statum habentis peculium. Verùm quidem est, quod in hoc debet attendi ratio qualitatis personæ, conditionis, loci, varietatis temporum, & nonnullarum aliarum circumstantiarum, ad decentiam status conseruandam necessariarum. Vndè quòd vni est superfluum, alij potest esse necessarium, si consideretur Religio strictior, vel laxior, vel etiam Gradus, vt si est Magister, Prouincialis aut simplex subditus, ætas, vt si iuuenis, senex, infirmus, sanus. Ratio loci etiam in eadem Religione. Quia in vna Prouincia aliquid est necessarium, quod in alia erit superfluum, attenta qualitate regionis, & personarum sæcularium. Ità Sanchez loco cit. n. 17. Vndè dicitur, definitum à sacra Congregatione, & refert Naldus verbo Religiosus, num. 3. & Quaranta verbo casus. *Regulares Superiorum arbitrio, & præfinitioni stare debere, quò ad mobilium superfluitatem, vel conuenientiam: Nisi de excessu arbitrij constiterit*, habita videlicet ratione personæ, officij, & regularis status, paupertatisque quam professi sunt, & cæterarum itidem qualitatum. Quòd idem habetur expresè cap. exiji. §. Insuper de verborum signific. in sextò.

Colligitur decimò, Qualiter Religiosi habentes amplissimos redditus, possint hac superfluitatis culpa liberari. Primò enim posunt liberari, quòd ratione dignitatis personę pluribus egeant iuxta dicta. Vel secundò, quãdo regula posset dici relaxata, & paupertas eo modo intellecta, præualuisset que iam consuetudo. Vel tertio, quia pars illorum redditũum expendunt in bonũ Conuentus, vel in pias operas, vel tandem quia Religiosus ille multa sua industria comparauit, vndè æquum est, vt illi plura concedantur. Ità Sanchez loco cit. n. 18.

Colligitur vndecimò. Quòd Religiosus expendens aliquid notabilis quãtitatis, ex ijs, quæ sibi sunt concessa ad vnum vsum, in alium deteriorem, vel suo statui minùs conuenientem, intrà, vel extra Monasteriũ, peccat mortaliter, & agit contrà votum paupertatis. Ità Rodriq. to. 3. q. regul. q. 29. art. 10. conclus. 4. Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 3. pag. 88. Sanchez lib. 7. in decal. cap. 19. n. 68. Barthol. à S. Fausto tract. de vitio prop. q. 10. n. 19. Quia tunc videtur re illa vti tamquã propria. Aduertit tamẽ Ledesma, quòd si Religiosus habens licentiam à suo Prælato expendẽdi viginti ducatos, V. G. in Imagines, illos expenderet in libros, non peccaret contra votum paupertatis; quia præsumitur adesse licentia Prælati in vsus æquales, vel meliores. Esset autem peccatũ proprietatis, si omninò constaret de mente Prelati, quòd nollet dare licentiam, nisi in illos vsus precisè. Notat autem idem Ledesma, quòd illos viginti ducatos non potest Religiosus erogare in eleemosynam, licèt sit melior vsus, quàm emere libros. Quia illa regula, quòd potest expendere in vsus æquales, vel meliores intelligitur in ordine ad voluntatem Prælati, bono communi respicientis, quæ voluntas hic non præsumitur, cum bonũ commune non respiciat.

§. II. Quæ sit iusta causa peculij concedendi.

DIcendum est primò, iustam causam peculij concedendi, esse necessitatem, aut vtilitatem grauem, priuatam, aut publicam. Priuata est, vt pro victũ, vel vestitu Religiosi, quandò Monasterium necessaria illi non suppeditat, vel ad emendos libros spirituales: vel quibus discat aut animus recreetur honestè. Publicam autem, vt cum conceditur alicui officiali peculium ad expendendum in vsum communem, seù ad libros emendos, ad docendum, vel concionandum, &c. Ità Nauarrus comm. 2. de regul. nu. 24. Antoninus tertia parte. tit. 16. cap. 1. §. 11. notab. 5. Passarelkis in comp. priuil. Minim. post c. 45. tit. de propr. abdic. versu de causa dispens. nota, versus finem. Sanchez 7. in decalog. cap. 22. num. 20. & tandem benè concludit Nauarrus loco cit. num. 25. quæ sit iusta causa, relinqui arbitrio prudentis viri considerantis personam, locum, finem in quem conceditur, tempus, & quantitatem rei concessæ, & alia similia: Quod etiam docet Beia quarta parte casuum, casu 32. versu dico ergo. Addit Sanchez, iustam causam concedendi peculij esse, quandò Religiosus bona Monasterij administrat, vt constat ex cap. Monachi, de statu Monach. §. qui verò. Vndè colligitur, licere Religiosis, munera Religionis obeuntibus, aliquid per modum strenæ, non per modum salarij, præsertim in Religionibus, quæ adhùc viuunt in strictiori paupertate, vt per misericordiã Dei est nostra Minimorum, assignare, vt diligentiùs, & fideliùs ea exequantur. Esset etiam causa iusta magna vtilitas Monasterij, vt si occurant vir, aut femina ditissimi in aliquo Monasterio egenti, profiteri volentes nõ aliter, quã reseruato sibi peculio. Id quippè licebit vt suis diuitijs Monasterio subueniant quòd habetur in c. Insinuãte, ne Clerici, vel volẽtes.

Quæres, an ad retinendum peculium sit semper à Superioribus successoribus petenda licentia. Optime distinguit Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 125. art. 5. fine, quem sequitur Sanchez loco cit. num. 25. Si legatum sit vnum, etiamsi in distinctis annis, debeat illo legatarius frui, verbi gratia si legetur vinea, aut annuus redditus, sufficit vnius Prouincialis licentia ad ipso legato fruendum toto tempore vitæ suæ. Cum enim sit data nomine officij, semper valet quousque reuocetur Quòd si fuerit reuocata, alia de nouo debet impetrari. At si legatum sit diuisum, seù sint plura legata, velut si singulis annis alicui Religioso legarentur centum ducati, tùm à successoribus Superioribus petenda esset confirmatio prioris licentiæ. Sufficit tamen, si in principio anni, quo incipit legatũ, obtineatur licentia ab eo, qui tunc est superior, licèt deindè desiderit esse superior, vt aduertit Sanch. loc. cit.

Dico secundò, Prælatum Religionis, non ministrantem necessaria subditis, cum commodè possit, & sic præbentem causam peculijs, peccare mortaliter. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 1. §. 11. ad finem, Sylu. verbo Religio 6. q. 7. fine, Sanchez loco cit. n. 26. Similiter peccant mortaliter subditi dantes peculijs causam, resistendo vitæ cõmuni, cùm illi necessaria ministrentur. Ità Antoninus, & Sylu. loco cit. Peccant etiam mortaliter grauiter murmurando, & magnas querelas fundendo, ne dicta vita communis introducatur, vt Sanchez loco cit. & est peccatum contra paupertatis votum.

In particulari autem quinque possunt assignari obstacula, quæ sanctæ paupertati & obstant, & aditum aperiunt peculijs; quorum quatuor assignaunt Aluarez to. 2. de vita spirit. lib. 5. par. 1. cap. 14. col. 7. Primum est Religiosorum multitudo, ad quorum sustentationem nec consuetæ eleemosynæ, nec redditus cænobij sufficiunt. Vndè Hugo lib. 2. de Claustro animæ, cap. 2. ait, *Tenenda est primum circumspectio in numero fratrum, vt tot simul habitent, qui ordinate viuere possint, ne vel excusante paupertate irregulariter viuant, vel pro multitudine cohabitantium necessitati eorum illicita quærant. Qui enim multos congregant, necesse est, vt eorum victui multa quærant. Sed dum quærunt plura, crescit exteriorum cura, &c.* Huic malo vissum est Concil Trid. sess. 25. cap. 3. de regul. Remedium adhibere his verbis, *In Monasterijs, & domibus tam virorum, quàm mulierum, bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, & in posterum conseruetur, qui vel ex redditibus proprijs Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari.* Quod etiam innouauerunt Summi Pontifices, Clemens VIII. & Paulus V. in decretis pro reform. regul. quæ decreta obligant sinè dubio ad mortale, quia præceptum est in graui materia, & ad conseruationem Religionum valdè necessarium, vt ait Sanchez 7. in decalog. cap. 25. nu. 3. Qui tamen n. 6. ait, posse excusari Prælatos Religionum plures contrà prædictum decretum admittentes, si iusta causa ducti eos admittant. Iusta autem causa est, ne Monasteria numero Religiosorum sufficienti destituta cor-

tuant: vel ministerij ex suo instituto debitis non possint satisfacere.

Secundum obstaculum est domos ædificandi desiderium, & ampliandi, Prælatos sollicitans, cui vt satisfaciant, subditis necessaria denegant. Dolus Diaboli enitentis, vt minora maioribus præponantur, & leuia incommoda grauissimis malis curentur; Leue enim incommodum est, si domus non sit plenè ædificata; magnum verò malum, si paupertas non vigeat, & Charitas ac paterna prouidentia ædificiorum causa deficiat. Primò loco fratres sustententur. Et Secundo Domus extruantur. Extruantur autem domus pauperum, non palatia Imperatorum; Religiosè enim Hugo de claustr. lib. 2. c. 4. *Ædificia fratrum non superflua sint, sed humilia, non voluptuosa, sed honesta. Vtilis est lapis in structura, sed quid prodest in lapide celatura? &c.* Religiosorum ædificia sint fortia, sint capacia, sint officinis necessarijs, & cellis instructa; Curiositates vero in ædificijs, & superfluos sumptus, non fundatores Religionum præceperunt; Immò abominati sunt; sed astus Diaboli, & vanitas, & sæcularitas importarunt.

Tertium obstaculum est nimia cura, quam aliqui Prælati collocant in sacris templi vasis, & ornamentis, ac alijs paramentis emendis; Non aduertentes, congruam sustentationem subditorum esse præceptam; Hæc autem pretiosissima ornamenta esse sub consilio relicta, nec licere pro operibus supererogationis præcepta relinquere; fulgeant quippe sacra templa auro, & diuitijs, at ita fulgeant, vt pauperes Christi non algeant, vt serui Dei non esuriant, & sitiant. Cathedrales Ecclesiæ fulgeant, & splendeant, vt matres aliarum Ecclesiarum in quaq; Prouincia. At Religiosorum Ecclesiæ fulgeant, & splendeant vt filiæ; Non enim Deus, qui summè à nobis colendus est, eumdem ornatum in omnibus locis exigit; Templa itaque Christi, viua scilicet Religiosorum corpora, prius reficiantur, & vestiantur, & postea templa, seruatis modestiæ limitibus, exornentur. Vnde Clem. V. in Clement. exiui, de verborum signific. §. rursus, versiculo quamuis, ait, *Quamuis etiam paramenta, & vasa Ecclesiastica ad honorem diuini nominis ordinentur: propter quem fecit omnia ipse Deus, tamen qua absconditorum est cognitor, & ad animum sibi ministrantium respicit principaliter, non ad manum, nec per illa sibi vult seruiri, quæ suorum seruitorum conditioni, & statui dissonarent. Propter quod sufficere debent eis vasa, & paramenta Ecclesiastica decentia in numero, & in magnitudine sufficientia competenter, superfluitas autem, aut nimia pretiositas, vel quæcunque curiositas in his, seu alijs quibuscumque non potest ipsorum professioni, vel statui conuenire*, & Ludouicus Granatensis tr. de oratione, secunda parte, agens de octauo impedimento deuotionis, §. 8. de vitio curiositatis sic ait, translatus ex Thoma à IESV parte quarta, cap. 7. *Ideoque quia perspicit Dæmon, quam graue sit illud impedimentum, summopere conatur (vt auctor quidam inquit) quoscumq; cuiusuis conditionis hoc vitio inuoluere, extimulando eos ad exquirenda pretiosa, & laborata ornamenta, quibus templa, & monasteria sua condecorent, idq; sub prætextu pietatis, ac deuotionis, persuadendo eis, seruis Dei nihil non deberi. Quodq; expediat ipsorum visui superba construi ædificia, & cubilia, quo ea lubenter. inhabitent.* Et Hierony in regula Monachorum, c. de paupertate ait, *Neq; aliquis mihi opponat diues in Iudæa templum, mensam, lucernam, thuribula, scyphos, & alia ex auro fabricata, tunc hæc probabantur à Domino, quando Sacerdotes hostias immolabant, & sanguis pecorum erat redemptio peccatorum. Quamquam hæc omnia præcesserunt in figura. Nunc vero cum paupertatem domus suæ pauper Dominus dedicauerit, cogitemus crucem, & delitias lutum putabimus.*

Quartum obstaculum est quorumdam Prælatorum ingenium durum, & immisericors, qui cum ipsi robusti sint omnes sua duritie metiuntur, nesciunt infirmis compati, nec delicatorum misereri. His nihil aliud est dicendum, nisi quod Prælati esse desinant: & se patres aliorum cognoscant, & diuina Iudicia formident; Nam solet Deus duris duros Prælatos mittere, qui eos tempore senectutis, & necessitatis immisericorditer tractent, & in suis ægritudinibus tribulent: Audiant Bonauenturam de sex alijs seraph. c. 4. *Bonus Prælatus agnoscit se fratrum suorum patrem, non Dominum exhibet se eis Medicum, non Tyrannum, nec reputat eos vt iumenta sua, vel seruos emptitios, sed vt filios hereditatis supernæ consortes. Facit eis sicut vellet sibi fieri, si similiter indigeret, sed fortes, & sani non sentiunt, quæ sentit æger, ideo nesciunt eis compati, sciunt autem postea, cum dolebunt.* Hæc Bonauentura.

Quintum obstaculum addimus, quod in multis Religionibus est frequentissimum, ardentissimum scilicet desiderium, & auidissima cupiditas noua Monasteria ædificandi. Acutissimus astus Diaboli. Aiunt enim Prælati, se hoc facere ad Religionem ampliandam, ad quod ex officio tenentur. Et vt transeuntib. fratribus hospitium sit in qualibet Ciuitate, & pago. Sed latet anguis in herba. Cum enim in quam plurimis pagulis, in quibus isti conuentus sumuntur, vigeat in octauo gradu paupertas, & ita, vt vix sibi ipsis coloni die, noctuq, laborantes sufficiant, nequaquam possunt commodè Religiosos ibi commorantes sustentare. Vnde coguntur ij ibi in tam paruo numero habitare, vt moraliter loquendo, sit impossibile, vt vitam, & disciplinam regularem obseruent: vel coguntur ita ostiatim mendicare, vt potius continui cursores, & eleemosynarum questores sint nuncupandi, quam Religiosi: & potius videantur ibi stare ad victum sibi quæritandum, quam ad Deo seruiendum: Inde Religiosorum vilipendium. Vnde Bonauent. to. 1. opusc. epist. ad Prouinciales sui ord. pag. 487. *Frequentia discursus, ait, & importunitas questus, viles nos efficiunt, & graues*, Et in expositione regulæ S. Francisci, q. 6. ait, *Quando nimis vrgemus homines ad dandum, peraunt deuotionem prius ad nos habitam, quod nec de prædicatione, neq; exemplis, nec alijs, quæ facimus ædificantur; Vnde cum vident nos accedere, terrentur, & timent, quod aliquid velimus ab eis expetere, quod graue sit eis dare, & erubescunt negare, & si dederint non libenter, minus merentur, & sic rebus, & deuotionib. priuantur.* Indè sibi quisq; quærit peculium, vt possit suis necessitatibus subuenire, si quando contigerit, cum ad talia loca inhabitanda mitti. Ad illud autem, quod dicunt, se hos Conuentus sumere pro hospitijs. Dico, quòd incidit in Syllam cupiens vitare Charybdim. Et quod ex duobus malis, id quod est minus, semper est eligendum, & ego puto minus malum per vnam noctem pernoctare in caupona; seu etiam in alia deuotorum domo, quàm permittere, vt duo, vel tres, aut quatuor fratres habitent in istis tugurijs, absq; disciplina, absq; timore, absq; obedientia. Vbi enim sunt tantum duo, vel tres, vnusquisq; facit, quæ sibi placita sunt. Indè scandala, relaxationes paupertatis, & aliorum votorum; & taliter assueti si deinde reducantur ad Conuentus, in quibus vigeat regularis disciplina, iam fracto iugo, ruptis vinculis, eis subijci amplius non possunt: Quod malum si considerarent, & ponderarent Prælati, equidem tot tuguria, vel relinquerent, vel non susciperent. Inquiunt etiam, isti Conuentus erunt aliquando boni licet nunc non ita. Erunt boni quando Religio erit mala, & relaxata. Replicant, summus vt proximos adiuuemus. At nescio, quæ charitas, proximum adiuuare cum propriæ salutis dispendio. *Redde*, inquiet Dominus in die, illa *Rationem villicationis vestræ, vestræ*, inquam, non proximi vestri. Adiuuare proximum tenemur post nos ipsos. Non antè nos. Quare sanctissimum fuit illud decretum sanctiss. Domini Papæ Clement. VIII. Pauli V. & Gregor. XV. quod non reciperentur Conuentus; in quibus commodè duodecim fratres sustentari non possent, Et vtinam fuisset additum, vt illa Monasteria iam recepta, in quibus dictus numerus non potest sustentari, vel non est saltem probabilissima spes, quod de breui poterit, dimitterentur.

Tandem hic noto, quod prius notauit Gulielmus in sum. vir. & vit. tom. 2. §. ante penultimum nimietatem præceptorum, c. 38. Tria sunt, quæ solent Religionem destruere. *Preceptorum nimietas. Particularium singularitas. Amor temporalium.* Ecce singularitas, & amor temporalium, quæ ex peculijs; peculia autem ex his dictis.

§. III.

§. III. Quæ licentia Prælati requiratur, Ad hoc vt Religiosus possit aliquid quomodo distrahere,

NOTO primò, Quia Religiosus habens de licentia Prælati peculium, non potest sine Prælati licentia accipere aliquid donare, aut commutare, vel distrahere, vt probat D. Thom. 2. 2. q. 32. ar. 8. ad primum, Nauar. comm. 2. de regul. n. 8. versu ad cuius notabilis, & alij communiter. Ideò videndum est, quæ licentia requiratur, & sit sufficiens, ad hoc vt Religiosus accipiat aliquid, donet, vel quoquo modo distrahat. Licentia autem est duplex. Expressa, & tacita. Expressa est illa, quæ expresè, verbo, seù voce, vel scripto conceditur, Tacita, quæ & præsumpta dicitur à D. Thom. 2. 2. q. 32. art. 8. ad primum, seù interpretatiua ab alijs, est illa, quæ non habetur quidem expresè, præsumitur tamen, quòd si peteretur, concederetur. Quæ licentia adhuc est duplex primo Generalis, quæ tribuitur in Generali omnibus; secundò specialis, quæ conceditur alicui in particulari.

Noto secundò, quòd ad hoc vt Religiosus possit præsumere, se habere Prælati licentiam tacitam, non est necesse, vt intelligat, quòd Prælatus non ægreferet, quod facit, sed satis est, vt intelligat, quòd si petijsset licentiam, expresè illam sibi concessisset. Et ratio est, quia displicentia Prælati potest prouenire aliquandò, non tantùm ex re accepta, expensa, vel retenta, quantùm ex modo illam accipiendi, expendendi, aut retinendi clandestinè, & sic non accipit, expendit, aut retinet inuito Prælato, sed eo non vidente, & potiùs præ verecundia, vel alio respectu id facit, quàm contrà Prælati voluntatem, formalem. Est doctrina Caiet. in sum. verbo furtum, & 2. 2. q 66. art. 3. quam sequitur, & confirmat Nauar. com. 2. de regul. n. 20. Graffius 1. par. decis. lib. 3. cap. 5. n. 54. Rodriquez to. 3. qu. regul. q. 29. art. 11. Mir. tom. 1. Manualis, qu. 28. art. 16. Quòd autem hæc licentia tacita sit satis ad excusandum Religiosum, cum ea operantem, à mortali, docent Præfati Doctores cum D. Tho. loc. cit. nota 6. praeed. quibus adde Beiam quarta parte casuum, casu 32. versu quòd si adhuc inquiras. Et probant, quia eadem est vis taciti, & expressi, vt dicitur cap. 2. de rescriptis. Diffuse id probat etiam Sanchez lib. 7. in decalog. cap. 19. n. 4. Nota etiam; quòd sufficit licentia Generalis, vt à Sorbo in compend. verbo dare, & Barthol. à S. Fausto de vitio propr. qu. 32. & Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. n. 8c.

Noto tertiò, An sufficiat ad hanc licentiam præsumptam Superioris taciturnitas, vidētis Religiosum aliquid suscipere, vel expendere, & non contradicentis. Aliqui negant apud Sanchez loco cit. num. 10. Alij tamen affirmant apud eumdem, n. 21. qui conciliantur ab ipso n. 12. Nam si taciturnitas est solùm permissiua, non excusat Religiosum, & sic vera est prima sententia; Nam multa fieri permittuntur, quæ tamen peccata sunt. Si autē permissio sit approbatiua, excusat Religiosum à culpa, & sic vera est secunda sententia. Quòd priùs dixerat Nauarr. comm. 2. de regul. num. 22. & Rodriquez loco cit. qu. 29. ar. 11. & Beia quarta parte casuum, casu 32. versu quòd si adhuc. Tunc autem est taciturnitas permissiua tantùm, quandò Superior videt Religiosum rem accipere, vel distrahere, & tacet verecundia, aut timore, seù alio respectu; quia vir pacificus est, & subditus rixosus, & colericus. Secùs autem, quando Superior videt, & tacet motus ex nullo dictorum impedimētorum, immò solitus in his similibus occasionibus clamare, & redarguere, & non reclamat, nec redarguit, tunc censetur taciturnitas approbatiua. Ità ferè Sanchez loco cit. n. 12.

Noto quartò, Licentia ad aliquid expendendum, donandum, seù accipiendum debet esse voluntarie, nō precibus importunis à Superiore legitimo concessa ad hoc vt subditum excuset, nec vi, dolo, aut metu extorta; Nam tunc subditum non excusat a violatione voti paupertatis, vt pluribus probat Sanchez loco cit. num. 16. 17. 18. Debet autem esse concessa ex iusta causa, alioquin non excusat, vt Sanchez loco cit. n. 19. Quis autem sit legitimus Superior, qui hanc facultatem potest concedere, cēset Sanchez, cum alijs, quos citat loco cit. n. 39. Quod potest etiam concedere Superior immediatus Conuentus, intellige modo Prælatus Prouincialis, vel Generalis non adsit, in nostro ordine præsertim. Nam tunc ab eo talis licentia esset obtinenda. Quod intelligitur etiam quo ad fratres hospites, saltem in ijs Religionibus, in quibus fratres hospites subduntur illis Superioribus, in quorum Cōuentibus sunt hospites, vt in nostro ordine Minimorum per decretum Capituli Valent. quarti n. 47.

§. IV. Quomodò Religiosus possit aliquid accipere.

DICO primò, Religiosus aliquid notabilis quantitatis à quouis accipiens, absque Superioris licentia tacita, vel expressa, animo illud occultandi Prælato, facit contrà votum paupertatis, Rodriquez tom. 3. qu. regul. quæst. 29. art. 10. conclus. 6. Miranda tom. 1. Manual. quæst. 28. art. 16. Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 1. pag. mihi 84. Sanchez 7. in decalog. cap. 19. n. 45.

Probatur, quia se gerit hoc casu tamquàm Dominus, & habetur expresè in cap. Cum ad Monasterium, de statu Monach, vbi dicitur, *Si cuiquam aliquid fuerit specialiter destinatum, non præsumas illud accipere, sed Abbati, vel Priori illud assignetur.* Dixi notabilis quantitatis, quia si recipiatur aliquid paruum, mortale non erit. Dixi animo illud occultandi Prælato, quia si habet animum illud in manus Prælati præsentandi statim, peccatum nō erit; nisi forsan per peculiarem aliquam constitutionem in illa Religione cautum esset per obedientiæ præceptū, ne quidquam reciperetur absque Prælati licentia speciali, & expressa.

Possunt tamen Religiosi absque aliqua Prælati licentia aliqua comestibilia, seù medicinas, aut vestes accipere, vt suæ necessitati consulant, dato quòd Superior huic necessitati propositæ prospicere renuerit. Ità Rodr. tom. 3. q. regul. q. 29. art. 10. col. ante penult. versu aduertere, & in summ. par. 2. cap. 32. versu Lo vndecimo digo. Saytus in claui reg. lib. 9. cap. 16. nu. 20. Val. tom. 3. disp. 10. quæst. 4. p. 3. col. 2. corol. 4. Barthol. à S. Fausto tract. de vitio propr. quæst. 10. num 31. Sanchez loco cit nu. 54. Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 5. pag. 94. versu Toda via queda. Ratio est, quia Superior dare tenetur huiusmodi necessaria quò ad victum, & vestitum suis subditis. Quòd si denegauerit, iniustè denegat; Vnde Subditus potest sibi aliundè prouidere. Et nota, quòd subditus potest accipere hæc comestibilia, &c. Aut pecunias, quibus hæc emantur ad suis necessitatibus subueniendum, non solùm ab extraneis; sed etiam ex proprijs Conuentus redditibus; quandò ad id ij se extenderent, malitiosè tamen denegaret Superior, vt sibi latiùs, & abundantiùs prouideret. Si autem bona Conuentus ad talibus necessitatibus subueniendum non se extenderent, non liceret tunc Religioso, ex communi penu sibi prouidere absque proprietatis vitio; quia tunc non militat dicta ratio, & Superior iustè denegat. Et cōmunis penuria ab omnibus toleranda.

Neque facit contrà votum paupertatis Religiosus, cui volens amicus donare aliquid, rogat eum, vt det tali consanguineo; non intendens tamen illud, quod donatur, acceptare, quia si acceptat, deindè rogat, vt det, cùm per tale acceptationem iam Monasterij ius ad illud acquisierit, non est ampliùs in potestate Religiosi illud alienare, quod si alienat, peccat peccato proprietatis, vt ait Sanchez loco cit. n. 74. Nec obstat lex 1. ff. de calumniatoribus, vbi dicitur. *Idem est sinè tu ipse accipias, sinè per alium dari iubeas.* Quia loquitur de ijs, quæ iam acceptata sunt. Verùm quidem est, quòd peccabit forsan talis Religiosus venialiter contra charitatem, suam Religionem priuans dicto emolumēto. Si non amore puro proximi indigentis, sed amore sanguinis tantummodo id suaserit, vt Sanchez num. 75.

Dico secundo, peccat Religiosus contra paupertatis votum, quando rem cum Superioris licentia acceptam occultat, ne Superior idem, vel alius in visitatione cellarum auferat. Antonin. 3. part. tit. 16. cap. 1. §. 11. notab. 1. Sylu. verbo Religio, 6. q. 7. dicto p. Armilla verbo Religio, n. 27. Passarellus in notab. priuil. Minim. notab. 43. tit. de propr. abdic. in principio, versu Verum quando. Rodriq. secunda part. sum. c. 32. nu. 3. versu Lo quinto digo. Ledesma loco cit. concl. 3. dub. 1. pag. 85. versu digo lo primiero. Sanch. loc. citat. n. 60. Qui quamplures citat. Probatur, quia sic occultans, vult contra Superioris licentiam rem illam ablaturi, si conscius esset, possidere. Quod directè est contra proprietatem: *Proprium enim est quicquid celatur Abbati, vel tenetur contra voluntatem Prælati*, vt Antoninus ait loco cit.

Intelligitur tamen conclusio, quando Religiosus occultat timens, ne ea expolietur à Prælato; Nam si non timet ea spoliari, sed occultat præ verecundia, vel ne reprehendatur à Prælato, quod ex sola licentia tacita eam receperit; paratus tamen eam Prælato tradere, & minimè retinere quando intelliget, eum minimè concessurum, non peccat mortaliter, vt Rodriq. to. 3. q. reg. q. 29. art. 10. concl. 5. & Sanch. loc. cit. nu. 61. Qui addit, neque etiam peccare mortaliter; quando occultat, ad occultandum peccatum proprietatis, quod commisit in receptione talis rei, cum proposito tamen illam dimittendi, vel ad retinendam licentiam obtinendi, cum primum ei data fuerit opportunitas.

Ex quibus colligitur, quod Religiosus non paratus ad dimittendam rem ex licentia Superioris concessam, volente superiore auferre est reus voti paupertatis. Ità Passarellus loc. cit. & Sanch. num. 62. Qui addit, idem esse dicendum, si sit quidem paratus dimittere, sed fundendo querelas, & murmurando, ita vt Superior non audeat; quia tunc ea licentia est metu extorta.

§. V. Vtrùm Religiosus possit commodarre, mutuare, emere, expendere, & commutare.

Dico primo, si Religiosus, mutuo, vel commodato quidquam, etiam ex iis, quæ sibi sunt concessa dat absque licentia tacita vel expressa Prælati, peccat contra votum paupertatis, ità Lessius lib. 2. de iust. c. 41. dub. 9. n. 79. versic. 5. Sanch. 7. in decalog. cap. 19. nu. 65. Quia vsuarius non potest alteri vsum rei sibi permissæ concedere, vt habetur instit. de vsu, & habit. §. 1. & 2. In rebus tamen paruis, & crebrius occurrentibus censetur esse licentia tacita: sicut etiam censetur esse licentia tacita: quando res, quæ mutuo, vel commodato datur, datur personæ, de qua certum est, quòd eam restituet, vt notat Ledesm. de statu Religios. in communi, c. 4. concl. 3. dub. 6. pag. 97. & Sanch. loc. cit. Et hoc siuè sint res, quæ vsu non consumuntur, vt libri, imagines, & id genus alia; quia tunc non transfertur dominium. In pecunia autem videtur maior difficultas, sed idem Ledes. loc. cit. digo lo 2. putat hoc etiam licere, quando mutuans est certus de restitutione; quia licèt transferatur dominium, recipiens tamen remanet restitutioni obnoxius. Quæ sunt vera, siuè commodentur, vel mutuentur res intra vel extra Monasterium. Dixi, si est certus de restitutione nam si non est certus, peccat contra votum paupertatis. Hic vnum aduerto, multùm debere esse cautos Religiosos in mutuáda pecunia, præsertim sæcularibus. Nam frequenter, qui mutuat, perdit & pecunia, & amicum; sunt enim homines tàm affecti pecuniæ, vt ea semel sibi incorporatam, vix adduci possint, vt restituant. Vndè sanctum consiliũ esset nunquam sæcularibus, saltem pecuniam mutuate, quòd maximè sapit Religiosam paupertatem.

Dico secundo, Religiosus non potest emere, neque vendere, nec commutare quidquam absq; Superioris tacita, vel expressa licentia. Ita Barth. à S. Fausto tract. de vitio propr. q. 42. n. 4. Nau. com. 1. de regul. n. 12. Rodriq. in sum. par. 2. c. 32. concl. 3. d. 7. Lopez secunda pat. instruct. c. 6. q. 1. Sanch. loc. cit. n. 67. Probatur, quia exercet actum dominij. Limitatur tamen conclusio 1. Si quis emat, non eo animo vt sibi applicet, & acquirat empta, sed vt appropriet, & acquirat Monasterio. Sibi autem simplicem, & purum vsum; Et non continuum, sed quousq; Superiori placebit; Nam tunc non erit reus voti paupertatis, vt Nau. loc. cit. Limitatur 2. quo ad commutationem, nàm quando commutatur aliquid, V.G. libri pro libris, etiam cum sæcularibus, & commutatio cedit in vtilitatem Conuentus, commutans non est reus voti paupertatis, Rodriq. & Lopez loc. cit. Nam tunc non censetur Superior notabiliter inuitus, & ea commutatio non habet propriam rationem distractionis, aut consumptionis. Si autem Superior intelligeretur notabiliter inuitus, vt verbi gratiâ, si Religiosus commutaret librum maximæ æstimationis, vel propter doctrinam, vel propter raritatem, etiamsi commutaret in alios libros, multò plus valentes; peccaret peccato proprietatis.

§. VI. Vtrum Religiosus possit aliquid donare absque Prælati licentia.

Dicendum est, Religiosum non posse aliquid notabilis quantitatis donare, etiam ex iis, quæ sibi sunt ad vsum concessa, tam intra, quam extra Monasterium absq; Prælati licentia tacita, vel expressa, & contra faciens mortaliter peccat contra votum paupertatis. Ità D. Antonin. 3. part. tit. 16. c. 1. §. 11. notab. 2. & 4. Sylu. verb. Religio, 6. q. 7. d. 2. Passarell. in comp. priuil. Minim. post c. 43. tit. de propr. abdic. versu si vero Religiosus. Rodriq. to. 3. q. regul. q. 29. art. 10. concl. 3. Lessius lib. 2. de iust. c. 41. dub. 9. n. 79. versu quinto, Sanch. 7. in decal. c. 19. nu. 64. Barth. à S. Fausto de vitio propr. q. 42. Beia 4. part. casuum, casu 32. versu quod autem spectat.

Probatur, quia vsurpat rem tamquam propriam, quando eam vsurpat independenter à voluntate Prælati, & sic se gerit tamquam Dominus. Adde, quod vsuarius potest frui re ad vsum sibi cõcessa, nõ tamẽ alteri dare, vt dictũ est supra, & Religiosus est simplex vsuarius facti.

Notat autem Ledesm. de statu Religios. in communi, cap. 4. concl. 3. dub. 6. pag 95. versu En esta difficultad. Quod trium bonorum genera potest subditus de Prælati licentia possidere. primum est pecunia: secundum res ad ornatum cellæ, & propriæ personæ: tertium rerum aliquarum comestibilium, vt sunt Bellaria, conseruæ, & alia id genus. Pecuniam nec intra, nec extra Religionẽ potest distrahere in notabili quantitate absq; Prælati licentia. Notabilem autem quantitatem quo ad seculares, & Religiosos alterius Religionis, dicit esse eam, quæ sublata inuito Domino esset peccatum mortale in materia furti. Quò ad Religiosos verò eiusdem Religionis, ait non esse materiam notabilẽ duodecim regalia, quia hic non transfertur dominium, sed solum vsus, & superior potest optimè disponere de his in manu recipiẽtis, sicut poterat in manu dantis. Circa secundum genus rerũ, ait similiter, esse mortale contra paupertatem donare aliquid seculari, vel Religioso alterius Religionis, quod ablatum inuito domino esset mortale in materia furti. Religioso autem eiusdem Religionis potest liberiori manu donare, verbi gr. tunicam, vel librum valentem duodecim regalia. Quò ad tertium vero genus bonorum habitum de licentia Prælati, potest liberiori manu cum sæculari, & regulari alterius Religionis dispensare, & largissimè cum Religiosis sui ordinis, etiamsi res illæ comestibiles sint magni pretij, quia in istis semper præsumitur licentia Prælati. Hæc in sum. habet Ledesm. loc. cit. toto illo dub. 6. quæ mihi videntur satis rationi conformia.

Quam doctrinam probat Llamas 3. p. method. c. 9. §. 12. putans posse sibi inuicem donare, & recipere religiosos eiusdẽ Cõuẽtus, & Prouinciæ libros, & res cuiuscunque pretij, quia quicquid acquiritur semper religioni acquiritur, & nulli fit iniuria, nisi Prælato, qui nisi per obedien-

dientiam prohibuerit, vel nisi non fuerit contemptus erit solum venialis. Ità etiam Fagundez in 2. præcep. Eccles. lib. 8. cap. 6. n. 5.

Dico secundò, Religiosus habēs peculium de licentia Prælati, ex illo, vel alijs quæ sua industria acquirit, potest dare aliquid suis consanguineis pauperibus, vsq; ad summam decem ducatorum, vel etiam plurium iuxtà eorum necessitatem, arbitrio prudentis pensandam, vna, & pluribus vicibus in anno. Ità Beia 4. p. casuum, casu 32. col. 3. Vega 2. p. sum, cap. 86. casu 30. Rodriquez tom. 2. sum. cap. 32. conclus. 3. dub. 6. Sanchez loco cit. n. 42.

Probatur, quia habens peculium iustè concessum, potest expendere illud in omnes eos vsus, qui rectè rationi non aduersantur; sed hic nihil rectè rationi aduersatur; ergò. Pluribus id probat Beia.

At huic conclusioni videtur obstare cōstitutio Clemētis VIII. edita anno 1594. die 2. Iulij quæ incipit Religiosæ Congregationes, quam refert Quaranta in summ. bull. verbo munerum largitio: quam constitutionem ex professo explicant à Sorbo in cōpend. priuil. mendic. verbo dare, Io: Valerius in diff. iur. verbo Munera, Paulinus Lucensis to. 4. q. regul. in fine. Meminit etiam de eo Rodr. tom. 2. q. regul. q. 47. art. 3. Azor tom. 1. inst. moral. lib. 12. cap. 12. q. 4. Bartholomæus à S. Fausto loco cit. q. 23. n. 11. Sosa tract. 1. suor. oper. Io: Cruz lib. 1. de statu relig. cap. 3. dub. 5. sub conclus. 3. De hac constitutione dicit Sanchez loco cit. num. 42. & n. 100. & 105. Quòd in partibus Hispaniarum supplicatum est Pontifici, & non est recepta sed statur iuri communi. In Italiam etiam eam video in desuetudinem abire. Sed quomodocumq; sit, non aduersatur nostræ conclusioni, vt tenet expresè Beia, Valerius à Sorbo; & videtur etiam innui in dicta const. §. 10. ibi *nisi pro veris Christi pauperum indigentijs, habita necessitatis ratione, & seruato ordine charitatis.* Ordo autem charitatis postulat, vt primo nostris, deindè alijs subueniamus. Et sic hanc bullam explicat à Sorbo loco cit. in 5. casu versu, & sic Religiosi pag. mihi 196. Et verè intentio Pontificis fuit solùm obuiare abusibus, qui inter religiosos vigebant. At subuenire parentibus pauperibus, non est abusus, sed opus maximè charitatis.

Rodriquez, & à S. Fausto locis cit. & latè Cenedus de pauper. dub. 27. dicunt per istam constitutionem nō prohiberi donationes remuneratorias, quæ sunt de iure naturali. Vndè post eam possunt etiam Religiosi aliquid donare extra ordinem, in remunerationem beneficiorū acceptorum de licentia Prælati, quas donationes admittit etiam Paulinus loco cit. qu. vltima, casu 7. & à Sorbo. Qui addit, quòd istis donationibus non obstat dicta bulla, cum dicit, *Vt nec ad beneficiorum receptorum memoriā, gratique animi testificationem quidquam donetur*, quia hoc fieri prohibetur solummodò suis Superioribus. Generalibus, Prouincialibus, Protectoribus, eo fine, quia procurauerunt, vel procurent officia in ordine. Quæ autem sit donatio remuneratoria, & quas conditiones requirat, docet Cenedus loco cit. à n. 6.

Neque prohibentur per istam constitutionem donationes ad redimendam propriam vexationem, vt ait à S. Fausto loco cit. fine, vt cum quis dat aliquid aduocato, ad hoc vt lites habeant bonum finem. Quia id naturalis ratio dictat. Multos alios casus, in quibus licitum est donare, non obstante dicta bulla, possunt videri apud præfatos doctores, eam ex professo explicantes.

§. VII. Vtrùm Religiosus possit exponere aliquid tacturæ ludendo.

DICO primò. Certum est apud omnes, Religiosum ludentem absque Prælati tacita, vel expressa licentia peccare contrà votum paupertatis. Ità Sanchez 7. in decalog cap. 19. n. 76.

Probatur, quia ludo pecuniam exponere est actus dominij.

Dico secundò, ex tacita, aut expressa Superioris licētia, potest religiosus aliquid modicæ quantitatis ludere, gratia honestæ recreationis. Ità Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. concl. 3. dub. 9. versu Siguese lo 2. pag. 107. Nauarrus in sum. cap. 20. num. 12. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 6. p. 5. dub. 8. de acquisit. per ludum, versu Tertiò obseruandum, Sanchez loco cit. n. 78.

Probatur, quia hic nullus interuenit actus dominij, & sicut filius familias habet auctoritatem ludendi in modica quantitate iuxtà facultates patris. Ità Religiosum iuxtà suam qualitatem, & paupertatē. Vndè sequitur, quòd quando Religiosus vadit parentes inuisum in suam patriā, potest recreationis causa aliquid ludere; & similiter quandò degit extrà Monasterium ex Prælati licentia, & ibi alitur ex bonis monasterij: quia ad hæc habet Prælati præsumptam licentiam: atque ita docent omnes citati.

Dico tertiò, Religiosum habentem generalem licentiam à Prælato expendendi in quoscumq; vsus peculium sibi commissum, non potest immoderatam quantitatem pecuniæ ludere absq; peccato mortali. Ità Sayrus in claui reg. lib. 11. cap. 12. n. 16. Rodriq. in sum. cap. 189. tom. 1. conclus. 4. & to. 2. quæst. regul. q. 37. art. 3. Lopez secunda parte instruct. cap. 33. q. 5. fine, Angles in floribus 2. parte, q. de ludo, dub. 1. propos. 4. pag. 268. Sanch. loc. cit. n. 81.

Probatur, quia *In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus*, vt dicitur in regula *In Generali*, quæ est 81. de regul. iur. in 6. Nō est autem verisimile, Prælatum in generali, illa concessione, voluisse dare subdito licentiam in ludos immoderatam pecuniæ quantitatem expendendi.

Dico quartò, Prælatum non posse facultatem concedere suo Religioso, vt immoderatam pecuniæ quantitatem ludat, ità Ledesma secunda parte sum. tract. 31. cap. 2. conclus. 10. versu, Lo que tocca, pag. 1058. & de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 9. versu Siguelo 2. pag. 106. Sanchez loco cit. n. 80.

Probatur, quia Prælatus non potest dare licentiam expendendi pecuniā, nisi in vsus vtiles, honestos, & necessarios; cum non sit Dominus, sed tantum administrator.

Ex quo sequitur primò, quòd lucrans immoderatam quantitatem à Religioso, etiam habente ad id licentiam à suo Prælato, tenetur eam restituere Monasterio. Docent doctores cit. 3. & 4. conclus. Quia qui lucratur aliquid à non habente dominium rei lucratæ, tenetur restituere vero Domino, vt docet Rodriquez cum communi sententia, tom. 2. quæst. regul. q. 38. art. 3.

Secundò sequitur, non posse Religiosum lucrari à collusore immoderatam pecuniæ quantitatē, quòd si lucretur, eam tenetur restituere illi, à quo lucratus est. Ità docent Sayrus, & Angles locis cit. conclus. 3. Quia ludus est colludentium contractus, qui debet esse omnibus æqualis. Vndè si vnus non potest perdere, neque etiam debet posse lucrari. Videatur tamen circa hoc Sanchez loco cit. à num. 83.

Sequitur tertiò, posse etiam Prælatum modicam aliquam quantitatem honestę recreationis causa ludo exponere. Ità Sanchez loco cit. num. 78. Quia si hoc potest concedere alijs, debet & posse concedere sibi ipsi.

Quæres primo, quæ sit modica quantitas, quam Religiosus potest distrahere in ludos honestos recreationis causa. Nauarrus, & alij cit. in secunda conclus. docent esse quatuor, aut quinque ducatos quotannis. Sed melius relinquitur arbitrio prudentis, considerantis Religionem ludentis, quantitatem peculij concessi, personam, & dignitatem.

Quæres secundò, qui sint ludi prohibiti. Respondeo, quod sunt ludus alearum, & taxillorum, vt patet ex cap. Episcopus, d. 35. & alibi. Per ludum aleарū intelliguntur omnes ludi fortuiti idest in quibus res permittitur casui, & fortunæ vt habet Nauarr. in sum. cap. 20. n. 6. Val. to. 3. disp. 5. q. 6. par. 5. dub. 8. versu, Ratione autem prohibitionis. Vbi notandum, quòd huiusmodi ludi non intelliguntur prohibiti, si instituantur principaliter propter recreationem, vt notat Valent. loco cit. versu vbi duo. Vndè possunt etiam Religiosi chartis lusorijs sinè vlla culpa etiam veniali ob honestam causam ludere: puta ad excitandum, vel recreandum socium, vel se ipsos, modò non

adsit scandalum, nec præceptum Religionis in contrarium. Itá Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 28. art. 1. fine.

§. VIII. *Vtrum Religiosus possit ex peculio sibi concesso aliquid in eleemosynam erogare.*

Dico primò, Prælati Religionum possunt, & debent facere eleemosynas de superfluis Conuentus bonis: immò etiam si superflua non sint, possunt arbitrio prudentis competentes, & moderatas. Itá Vasquez opusc. de eleemosynis, c. 4. num. 1. Molina tom. 2. de iustitia, disp. 276. statim in principio. Rodriq. secunda par. sum. c. 32. concl. 2. d. 8. Graff. 1. part. decis. lib. 3. c. 5. num. 63. Sanch. lib. 7. in decal. c. 19. nu. 9. Probatur, quia cum habeant legitimam administrationem bonorum Conuentus, possunt ea in eos vsus licitos distrahere, quos legitima eorum administratio postulat. Diuersimodè tamen, vt notat Vasquez, nam si habeant generalem administrationem, liberè possunt eleemosynas facere. Si verò non habeant generalem administrationem, sed sint inferiores, tum debent eleemosynas eas facere, quæ sibi à supremo Superiore fuerint permissæ. Vnde colligitur, quòd Prouincialis potest liberius eleemosynas facere, quam Corrector Conuentus.

Dico secundo, Procuratores Conuentus non possunt facere nisi eas eleemosynas, & eas donationes, quæ sibi fuerint à Superioribus commissæ. Itá D. Thom. 2. 2. q. 32. art. 8. ad primum, Tabien. verbo eleemosyna, num. 9. Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 57. art. 2. Sanch. loc. cit. n. 92. Miranda tom. 1. Manual. q. 28. art. 12. concl. 2. Probatur, quia (vt ait D. Thom.) *Monachus nihil habet proprium, & nemo potest dare quod non habet.* Vnde sequitur, eos peccare mortaliter contra paupertatis votum, si in alios vsus, præter deputatos à Superiore quamuis liciti sint, & communitati deseruiant, bona Conuentus expendant, absque expressa, vel præsumpta Superioris voluntate; quia exercent actum dominij, excedunto; metas sibi commissæ administrationis. Itá Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 19. art. 10. conclus. 1. Non putarem autem, Procuratorem peccare mortaliter, qui aliquid necessarium, verbi gr. parcaligarum, aut femoralium largitetur alicui Religioso, iis indigenti, cui Prælatus Conuentus, necessitate audita, iniustè denegauit. Quia eo casu suppleret Prælati defectum, & censeretur sibi à supremo Prælato dari talis rationabilis licentia: possunt tamen Procuratores eas eleemosynas, & donationes facere, quas facere, consueuerunt alij eiusdem ordinis Procuratores; quia Superior committens officium, censetur eo ipso committere consueta exerceri per procuratores, vt aduertit Sanch. loco cit. nu. 94.

Dico tertio, Religiosus subditus nullam potest eleemosynam facere, nisi de licentia, tacita vel expressa Superioris. Itá D. Thom. loc. cit. Antonin. 3. parte, tit. 16. c. 1. notab. 4. Graff. Vasquez loc. cit. & alij communiter. Probatur, quia nec dominium, nec vllam bonorum administrationem habet. Quod si faciat, reus est voti paupertatis, & mortaliter peccat, quia se gerit tamquam dominus.

Multi tamen casus excipiuntur à Doctoribus, quibus licitum est religiosis eleemosynam facere absq; expressa licentia Prælati, quia præsupponitur tacita. Primus est, cum pauper extrema necessitate laborat; etiamsi superior licentiam deneget. Quia in necessitate omnia sunt communia. Itá D. Tho. 2. 2. q. 32. art. 8. ad primum, Nauarr. in sum. c. 17. nu. 105. Rodriq. to. 2. q. regul. q. 57. ar. 2. Tab. verbo eleemosyna, nu. 8.

Secundus casus est, quando necessitas est magna, & ad Superiorem non potest haberi recursus. Itá Rodriq. Nauarr. Tab. locis citat. Sylu. verbo eleemosyna, q. 5. nu. 7. d. primo, Sanch. loc. cit. nu. 97. quia tunc adest tacitus Superioris consensus.

Tertius. Quando Religiosus ex legitima Superioris licentia extrà Monasterium versatur, causa vacandi litteris, aut peregrinationis vel alterius negotij peragendi. Itá Armilla verbo eleemosyna num. 5. Angelus num. 9. Syluest. loco citat. Sanchez nu. 98. infinitos alios citans; quia tunc censetur tacitus Superioris consensus, vt ex his, quæ sibi ad victum dantur à Monasterio, vel aliunde eleemosynas aliquas moderatas elargiatur. Moderatæ autem eleemosynæ censentur, quas alij scholares, aut peregrini honesti eiusdem conditionis solent erogare, vt Sylu. verbo Donatio 1. q. 1. nu. 3. d. 5. Tabiena verbo Donatio 1. nu. 7. Angelus eodem, nu. 9.

Quartus. Quando res, quæ in eleemosynam erogantur, sunt parui momenti, & quæ communiter solent dari pauperibus ostiatim mendicantibus. Rodriquez tom. 2. summ. cap. 32. concl. 2. d. 8. Graff. prima parte decis. lib. 3. cap. 5. nu. 62. quia præsumitur, tacitus Superioris consensus: secus autem si non præsumatur, quia Ianitor talem curam habet accedentibus eleemosynam faciendi: Vnde non licet fratribus in particulari dare pauperibus frustum panis; & quia non præsumitur consensus Prælati, cum hæc cura Ianitori sit demandata, & quia hoc in damnum graue communitatis redundaret, si singuli fratres darent frustum panis, vel quotidie, vel bis, aut ter in hebdomada.

Quintus Casus est, quando Religiosus habet peculium de licentia sui Prælati, potest ex eo aliquas moderatas, & suo statui conuenientes eleemosynas facere. Itá Molina tom. 2. de iust. disp. 276. col. antepenul. versu Religiosus in Conuentu.

§. IX. *Soluuntur aliæ Difficultates in eadem materia.*

Quæres primo. Ad quid teneatur qui accepit à Religioso aliquid absque legitima superioris licentia explicita, aut tacita.

Respondeo si mala fide accepit, tenetur restituere id, quod accepit, Monasterio illius, à quo accepit. Si autem bona fide, & res extat, eam tenetur restituere; si vero non extat, tenetur restituere, id in quo factus est ditior. Itá Corduba in summ. q. 109. Rodriq. tom. 2. sum. cap. 32. concl. 2. d. 13. Sayrus in Claui reg. lib. 9. cap. 16. nu. 21. Ledesma de statu religios. in communi, cap. 4. concl. 3. dub. 9. pag. 103. Vega parte secunda summ. cap. 86. casu 35. notab. 3. à S. Fausto de vitio propr. q. 42. Sãch. 7. in decal. c. 19. n. 108.

Sed quid facere debet Religiosus, quando, qui rem donò ab ipso accepit, nollet eam restituere.

Respondeo, si ea donatio fuit facta ex bonis Monasterij, tenetur Religiosus ille inducere eum, cui dedit, vt restituat ipsi Monasterio, quòd si nolit, & habeat Religiosus ille redditus aliques ex debita licentia, tenebitur ex his Monasterio restituere, subtrahendo sibi de iis, quę in honestos vsus impedire poterat, & ea restituendo. Itá Nauarr. de redditibus Eccl. q. 2. monitu 20. & q. 3. monitu 34. Rodriq. Sayrus, Vega, & à S. Fausto loc. citat. Sanch. etiam citatus, nu. 112. qui addit, quòd quando dicitur, teneri Religiosum inducere eum, cui dedit, vt restituat Monasterio, debere intelligi, si est spes proficiendi, atque id potest Religiosus absque suæ famæ nota, seù alio graui detrimento. Quod vltimum adnotarunt etiam Corduba, & Ledesma. Si autem id, quod donauit Religiosus est ex peculio sibi legitimè concesso, & est in magna quantitate, dico quod adhuc peccauit contra votum paupertatis, vtendo illo peculio in vsus non sibi concessos tamquam Dominus, & tenentur, tam qui accepit, quam qui dedit restituere modo prædicto. Et Ratio est, quia licèt illud peculium esset ei concessum, habebat tamen semper Prælatus ius licentiã reuocandi, & vsum illius in vtilitatem Monasterij conuertendi, & si fuisset mortuus ille Religiosus habebat ius Religio ad omnia bona ab eo relicta, quibus iuribus priuata est per illam donationem; ergo, cum notabiliter sit læsa iustitia, debet per restitutionem resarciri; atq; ita tenet Ledes. loc. cit. pag. 104. verso Digo lo tercero.

Quæres secundò, An Religiosus recipiens, retinens, aut

aut expendens aliquam non notabilem, seù paruam quantitatem mortaliter peccet.

Respondeo, quod non. Ità Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 19. art. 10. conclus. 8. Vega secunda part. summ. c. 86. casu 35. notab. 6. Graff. 1. p. decis. lib. 3. c. 5. n. 45. Nauarr. lib. 3. consil. de statu Monach. consil. 3. nu. 14. Molina disp. 687. Miranda tom. 1. Manual. q. 28. art. 17. concl. 2. Rebellus de oblig. iust. p. 1. lib. 3. q. 15. sect. 3. nu. 22. Ledesm. de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 8. pag. 100. Sanch. 7. in decal. c. 20. nu. 2. à S. Fausto de vitio propr. q. 43. Probatur, quia lex religiosorum non debet esse fortior, quam lex Dei, sed huius transgressionem mortalem excusat exiguitas materiæ, vt D. Thom. art. 2. 2. q. 59. art. 4. ad secundum, & qu. 66. art. 6. ad 3.

Si quæras, quæ sit illa quantitas, quæ sublata, recepta, aut retenta absque licentia Prælati facit Religiosum mortaliter peccare.

Respondeo, eam esse, quæ est necessaria, & sufficit ad constituendam materiam mortalem furti in hominibus sæcularibus. Quia hoc peccatum se habet instar furti; Sicut enim in furto res vsurpatur inuito Domino. Ita & hic. Ità docent omnes doctores citati. Nauarrus nu. 18. Sanch. nu. 3.

Quæ autem sit quantitas, quæ sublata constituit furtum mortale, disputant inter se Doctores in materia furti. Hic non discutio. Videatur Quaranta in sum. bull. verbo casus, circa votum paupertatis, nu. 9. Vega loc. cit. Molina disp. 685. Sanch. loc. cit. nu. 3. In Religionibus tria, aut quatuor regalia recipere, aut retinere, nec esse paratum reddere Superiori poscenti, putarem, non esse culpam mortalem. Atq; ita docent Ledes. Sanch. Vega.

Quæres 3. An peccatum proprietatis in Religioso habeat duplicem malitiam, alteram furti, alteram sacrilegij contra votum.

Respondeo, habere duplicem. Ità Ledesm. loco cit. versu Digo lo primiero, Sanch. loco cit. nu. 7. Corduba in sum. q. 109. Sayrus in claui reg. lib. 9. cap. 16. num. 21. Vasquez p. 2. disp. 99. c. 4. nu. 20. Furti quidem, quia contra Domini voluntatem, qui est Monasterium, rem vsurpat; Proprietatis vero, quia operatur vt verus Dominus independenter à quocumque.

Addit vero Vasquez loc. cit. & disp. 98. c. 3. nu. 7. secutus Caiet. 2. 2. q. 88. art. 5. §. sciendum 2. Idem esse dicendum de peccato contra votum obedientiæ, ait enim eum, qui vouit obedientiam in Religione, dupliciter peccare; Cum transgreditur mandatum Superioris, tum ratione præcepti, tùm ratione voti. Sed meritò impugnatur à Soto lib. 7. de iust. q. 2. art. 3. in solut. ad primum fine, & Ledesm. parte secunda sum. tract. 10. c. 5. quia nullo alio modo debeo obedientiam Prælato, nisi ratione voti. Non enim voueo obedientiam Prælato sed voueo Deo, quod ero obediens Prælato.

Quæres 4. An peccet mortaliter Religiosus consanguineorum, vel aliorum sæcularium diuitias dispensans, resq; eorum negotians, & tractans absq; Prælati licẽtia.

Respondeo, meo videri peccare mortaliter, & Probatur tum ex D. Paulo 2. ad Timoth. 2. vbi ait, *Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus, vt ei placeat, cui se probauit* seù. *Qui ipsum elegit*, vt legitur ex Syriaco. Tum quia pluribus intentus, minor est ad singula sensus. Tùm quia hoc faciens assimilatur Vlyssi, qui cum difficillimè è manibus illius Gigantis fuisset egressus, retro tamen redijt ad pileum in spelunca relictum reassumendum. Tum quia indecens omninò est, quod Religiosus res diuinas, & cælestes quotidie tractans, hisce se caducis, & terrenis inmisceat. Tùm quia exponit se multis periculis, præsertim applicandi animum diuitijs, cum pecunias tractet, & tangat contra votum paupertatis. *Qui enim tetigerit picem, inquinabitur ab ea*. Tum quia hæc tractatio non est nisi in contemptum, & particulans Religiosi, & Religionis ipsius. Suspiciunt enim, & venerantur sæculares Religiosos tamquam res supra humanas, & quasi diuinas: & meritò, nam & tamquam tales respexit Apostolos Religiosorum capita, & Religionum primos institutores Christus Dominus, cũ post illam interrogationem Matth. 16. *Quem dicunt homines esse filium hominis?* Subiunxit, *Vos autem*, qui supra humani, & quasi cælestiales estis, *Quem me esse dicitis?* At cum vident, illos hisce se immiscere rebus mundanis, hi, inquiunt, similes nobis facti sunt. Hinc Religiosorum contemptus, hinc vilipendia, hinc parui æstimationes, hinc murmurationes de illis, hinc scandala, hinc Religionum relaxationes, hinc illarum euersiones. Tum quia id prohibetur expressè in iure, c. Multa, cap. Sacerdotibus ne Clerici, vel Monachi, & c. Credo, & c. Cyprianus 21. q. 3. Tùm deniq; quia omnes ferè institutores in suis regulis id suis Religiosis vetuerunt. Strictissimè noster S. Pater Franciscus in Correctorio, nu. 46. etiam pro negotijs ad Conuentum ipsum pertinentibus, quanto magis pro extraneorum. Hæc contemplentur suarum Religionum amatores, & recordentur se illius esse deditos famulatui, qui socium in amore, & famulatu respuit; quique maximè zelotipia laborat, quiq; de hoc protestatur, dicens. *Non potestis Deo seruire, & mammonæ*, & alibi, *Coangustatum est stratum, & pallium breue vtrumq; operire non potest*. Et verecundentur veri, & æterni Dei, post habitis, negotijs temporanei Domini negotia peragere. Proh pudor, seruiens Regi non erubescet, eo relicto, Sutori illius inseruire? Eia fratres, eia *Sinite mortuos sepelire mortuos suos*. Hæc dixisse volui pro aliquibus Religiosis, qui *Obsequium se arbitrantur præstare Deo*, Sed præstant Diabolo, cum alicui personæ nobili, seu in dignitate constitutæ obsequuntur. Non aduertentes miselli in hoc se ostendere, & animi, & corporis sui vilitatem. Non nego tamen, quin possint Religiosi consilijs amicos, & parentes iuuare, & etiam aliquando apud amicos, & deuotos, fauoribus. Neque quòd si illis à deuotis Conuentus dentur dispensandæ aliquæ eleemosynæ, illas dispensare non possint absque culpa mortali, (nisi speciale obstet Religionis præceptum) etiam sine licentia Prælati, sed damno officium institoris, & Procuratoris facere pro hominibus, sæcularibus, & Ire quotidie per Ciuitates, per domos, collectum pecunias pauperibus erogandas. Gignuntur enim suspiciones, fiunt iudicia. Faciant hoc genus charitatis Parrochi, & alij, ad quos incumbit. Vacent Religiosi Choro, & cellæ, & soli Deo cui se dedicauerunt, inseruiant. Videatur pro hoc quæsito Ledesma de statu religios. in communi, c. 4. concl. 3. dub. 12. qui licet non determinet, Religiosum his se immiscentem peccare mortaliter contra paupertatem, non videtur tamen omnino negare, peccare mortaliter contra alias virtutes, vt videri potest pag. 111. versu Digo lo quarto.

Quæres 5. An Religiosus habens multa, de quibus constat, quod sint superflua, de Superioris licentia; paratus tamen omnia in manus Superioris resignare, cum fuerit requisitus, nec de illis disponere absq; Prælati licẽtia, sit in statu peccati mortalis contra votũ paupertatis.

Respondeo. Conuenit inter omnes, quod tam Superior concedens, quam subditus retinens, peccat mortaliter; Prælatus quidem, quia potestate abutitur, peccat peccato infidelitatis, quia obligatur ad curandum pro posse, vt seruetur in Religione æqualitas; subditus autem peccat peccato auaritiæ plura retinens, quam sibi, & vsui suo necessaria sint. Ità Antoninus tertia parte, tit. 16. c. 1. §. 11. notab. 7. Sylu. verbo Religio 6. q. 7. ad 4. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. nu. 79. versu Vndecimo. Graff. 1. p. decis. lib. 3. cap. 5. nu. 61. Ledesm. loc. cit. dub. 11. pag. 109. Miranda cit. art. 15. Et vtrumque peccare mortaliter declarauit sacra congregatio Cardinalium, vt refert Quaranta in sum. bull. verbo Casus declar. 2. pag. mihi 195. Quod autem hoc peccatum non sit proprietatis, probatur, quia proprium solum est, vt sæpius diximus, quod celatur Abbati, & quod retinetur contra voluntatem illius.

Vnde sequitur primo, quod Religiosus, qui retinet in suo cubiculo arma, scopletas, lanceas, enses, monilia, inaures aureas, vestes sericas, &c. quæ nec necessaria sunt, nec statui Religioso cõueniẽtia, peccat mortaliter;

etiamsi retineat de licentia Superioris, quia nec hic talem licentiam dare potest: immò & ipse mortaliter peccat. Ità Barthol. à S. Fausto loco cit. quæst. 19. num. 2. Licet affirmet, hoc peccatum esse contra votum paupertatis. Non putarem tamen, eum Religiosum peccare mortaliter, qui talia retineret in depositum ad bonum finem per aliquod breue tempus de licentia Prælati, ad instantiam alicuius deuoti ordinis. Nec similiter putarem, peccare mortaliter Religiosum, qui haberet multa superflua, nõ quò ad statum Religiosum, sed quò ad personam propriam de licentia Prælati; paratum ad illius nutum omnia relinquere, verbi gratia, si haberet tres habitus, cum duo sint satis; Decem camisias, cum quatuor, aut quinque essent illi sufficientes, & similia. Præsertim si, consumptis necessarijs, non haberet vndè de alijs sibi prouideret. Quod tamen etiam est limitandum, nisi alij, aut aliquis aliorum Religiosorum necessariò aliqua istarum rerum indigeret; nam tunc teneretur confratri suo de his, quæ sibi superflua sunt, prouidere. Attendenda tamen in his semper est qualitas personæ, & Religionis vsus, vt dixi supra §. primo, coroll. 9.

Sequitur secundo. Quòd Religiosus de licentia Prælati vtens rebus Monasterij ità abundanter, vt alij ea de causa egeant grauiter peccat, quia fit alijs iniuria, cum bona communitatis pro indigentibus communia sint, & tantus potest esse excessus, & luxus, vt culpa sit mortalis, tam in dispensato, quàm in dispensante; Congruũ enim non est, *vt alius esuriat, alius ebrius sit*, vt ait Apostolus, sed tenetur Prælatus fideliter, & rationabiliter dispensare, vt ait D. Thom. 2. 2. qu. 88. art. 12. ad secundum, ex D. Paulo 2. ad Corint. 10. Alioquin non dispensator fidelis sed dispensator crudelis efficietur. Ità Rodriquez tom. 2. sum. cap. 32. conclusione secunda, dist. 10.

Quæres 6. Quam curam, & diligentiam debeat adhibere Religiosus in cõseruandis rebus sibi ad vsũ cõcessis.

Respondeo, debere adhibere eam curam, quã tenetur adhibere vsuarius, qui precario vtitur, vndè tenetur vitare culpam latam; hanc enim tenetur vitare omnis, qui aliquid precario accepit. Quare sicut si rem dolo destrueret, aut deteriorẽ redderet peccaret contra votũ. Ità si res eius culpa perit, aut fit deterior, reus est voti paupertatis. Adde, quòd si res sit in eius commodum, tenetur etiã ex culpa leui, sicut in commodato, quod in vtilitatem cõmodantis, & commodatarij præbetur. Licet hoc non ità seuere in Religionibus sit interpretandum. Ità Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. num. 79. versu Decimo quem sequuntur Sanchez 7. in decal. cap. 19. n. vlt, à S. Fausto de vitio propr. q. 10. n. 28.

Quæres 7. Quæ pœna puniantur proprietarij.

Respondeo, quòd habens proprium stricto modo, prout dicit verum dominium, & proprietatem, vltrà peccatum mortale, nisi illud antè mortem renunciet, non debet sepeliri in sacro, sed in sterquilinio, simul cum pecunia illi inuenta. Ità habetur cap. Monachi, de statu Monach. Et si iam fuerit sepultus in sacro, exhumari debet (si sine mangno scandalo id fieri potest) & sepeliri in sterquilinio. Habetur cap. super quodam, eodẽ tit. vbi noto duo, primùm quòd satis est, vt aliqua pars pecuniæ sepeliatur cum illo, vt notat Io: Andreas cap. Cum ad Monasterium, de statu Monach. nu. 4. vt quid enim perditio hæc.

Secundum quòd debet esse certum, eum mortuum fuisse proprietarium, eo scilicet modo, quo sciri debet: nimirum quòd interrogatus à Superiore tẽpore mortis, an haberet aliquod peculium, responderit, non habere, vt notatur in cap Super quodam; Nã si decederet aliquis ex subitanea, & improuisa morte, qui relinqueret aliquod peculium, quod non potuisset reuelare, non per hoc iudicandus esset proprietarius, etiamsi nullus ex Superioribus illius temporis haberet notitiam de tali peculio. Quia iudicari poterit eum habuisse licentiam retinẽdi tale peculium à Generali, vel ab aliquo alio Superiori temporibus præteritis; Nàm diximus suprà, Quando legatum est vnum, etiamsi soluendum sit in differentibus temporibus, sufficere primam licentiam Superioris; Vnde quandò relinquitur aditus coniiciendi de mortuo, quòd non decesserit in proprietate, non est illi talis rigorosa, & terribilis pœna infligenda. Quòd innuit Glossa in cap. Monachi, verbo Sepulturam, dicens, id esse intelligendum, quandò cõstat decessisse in peccato mortali; sed cum dubitatur non constat, & dubitatur cum non est ità clarum, eum decessisse. Attenta semper vita antè acta defuncti; Nam qui benè viuit, communiter benè moritur, & è contra qui malè viuit, malè moritur. Vndè meritò irridetur à scriptura scelestus Balaam, qui cum scelestam vitam duxisset, petebat mori morte iustorum.

Secunda pœna est priuatio vocis actiuæ & passiuæ per biennium. Ità habetur in Trid. sess. 25. cap. 2. fine, de regul. Quę pœna non incurritur ipso facto, sed expectatur Iudicis sententia, vt probatur ex ijs verbis Concilij, *Deprehensus, aut conuictus fuerit*. Et nota, quod istas pœnas non incurrent dantes aliquid sinè, aut contra Superioris licentiam. Quamuis hi peccẽt in votum paupertatis Quia solùm sunt inflictæ contra retinentes. Vt bene aduertit Sanchez 7. in decal. cap. 20. n. 11. & 13.

§. X. Vtrùm scribere, vel recipere litteras absque Superioris licentia sit contrà paupertatis votum.

DIco primò. Dare, aut recipere litteras absque Superioris licentia est peccatum contra votum paupertatis. Ità Nauarr. comm. 2. de regul. nu. 13. & lib. 3. consil. de statu Monach. consil. 3. à nu. 45. Graffius 1. par. decis. lib. 3. cap. 5. nu 64. Bartholom. à S. Fausto de vitio propr. qu. 35. Sentit etiam Ioannes Andreas cap. Cum ad Monasterium, de statu Monach. n. 4.

Probatur primò ex cap. Non dicatis, 12. q. 1. vbi dicitur, *Quicumque in tantum progressus fuerit malum, vt occultè litteras ab aliquo: vel quodlibet munus accipiat*: Vbi vt patet, æquiparatur litterarum receptio Munerũ receptioni,

Secundo Probatur, Quia scribens litteras vtitur illa papyro tamquam propria, & si characteres sint aurati, vel miniati, ità vt littera sit valoris sufficientis ad constituendum mortale in materia furti, erit mortale; Sin autem parui sit valoris, erit veniale. Quia parua furans, licet excusetur à mortali, non excusatur tamen à veniali, vt D. Thom. 2. 2. quęst. 66. art. 6. ad tertium, vbi Caietanus Similiter dic de recipiente. Si enim litteræ receptæ sint auratæ, miniatæ, & valoris constituentis mortale in materia furti, erit mortale, eas recipere absque Prælati, tacita vel expressa licentia; quia sibi appropriat aliquid magni valoris si parui valoris, erit veniale. Si autem litteræ tàm receptę, quam datæ sint nullius æstimationis, nullum erit peccatum proprietatis cũ non sit dispensatio, vel appropriatio rei pecunia æstimabilis, vt Nauarrus consil. 3. cit. de statu Monach. nu. 45. à S. Fausto, nu. 2. loco cit. Videri potest circà hanc conclusionem Sanchez lib. 7. in decal. cap. 19. n. 47.

Intelligenda est tamen conclus. vt ait Nauar. com. 2. cit. versu Aduertendum item. Graffius & à S. Fausto loco cit. de litteris, quæ dantur, vel accipiuntur contra vtilitatem, vel honestatem Monasterij, vel contrà salutẽ spiritualem, vel corporalem singulorum regularium, & de alijs litteris quæ continent inutilia, & impertinentia prædictis. Non autem de litteris necessarijs, vel vtilibus, quas iustè secundùm iura possunt ipsi dare, vel accipere, vt notauit etiam Archidiaconus cap. Non dicatis, 12. q. 1. n. 3. Litterę autem, quas secundùm iura possunt scribere, sunt illæ, quibus Regularis constituit Procuratorem contra Prælatum: vel denunciat eius delicta: vel si acciperet litteras impetratas a Papa, vel ab alio Superiore super huiusmodi rebus. Quo etiam pacto intelligendum nostrum Correctorium nu. 100. & statutum capituli Val. 5. num. 21. versu Sextum. Vbi cauetur. *Ne quis det, vel accipiat litteras, quin prius, correctori locali ostendantur.*

Vndè colligitur. Quod sub quacumque forma verborum præcipiat Prouincialis, ne sui Religiosi ad aliquem dent litteras, neque recipiant. Possunt tamen scribere ad Patrem Generalem, illiusque litteras recipere.

Inse-

Inferior enim suprà Superiorem nullam habet auctoritatem, vt dicitur ca. Inferior, d. 21. Clem. Ne Romani, de elect. Et ca. Cum inferior, de maioritate, & obedientia.

Dico secundò, si Prælatus præcipiat, ne quis scribat, aut recipiat litteras sub præcepto obligante ad mortale, qui illi contrafacit, peccat omninò mortaliter contra obedientiam. Est certa apud omnes, & habet Nauarr. lib. 3. consil. de statu Monach. consil. 3. nu. 45. Probatur quia subditus tenetur obedire suo Prælato iusta præcipienti, vt suprà diximus: atque ita vno actio scribendi poterit esse contra duo vota, Paupertatem, quatenus vtitur papyro tamquam propria, & contra Obedientiam propter Superioris præceptum.

Dico tertiò, Si Prælatus præcipiat sub marito Sanctæ Obedientiæ, & pœna excommunicationis ipso facto, ne quis scribat ad moniales verbi gratia, Si aliquis scribat, sed litteræ non perueniant ad dictas Moniales, non incurret dictam excommunicationem. Ita in terminis Nau. lib. 5. consil. de sent. excomm. consil. 19. nu. 2. Rodriq. tom. 2. q. reg. q. 56. art. 2. versu. Circa prædictas. Coninch de cens. disp. 13. dub. 8. nu. 76.

Probat Nauarr. quia verba sunt intelligenda cum effectu etiam extrinseco, quem intẽdit legislator, vel alius disponens, de cuius mente expressè, vel tacite constat, constat autem, saltem tacitè, seu potius præsumitur, Prælatum, propter fines à se intentos, noluisse finaliter, & principaliter prohibere, scribere litteras ad Moniales, sed voluisse prohibere cũ peruentione formali, & actuali. Quia missio litterarum, nisi perueniant, nihil potest nocere: & ad præcauendum nocumentum intendisse censendus est principaliter Prælatus.

Quod idem dicendum est de eo Religioso, qui litteras fauorabiles Principum ad obtinendas dignitates in ordine, impetrasset, (Si contra tales impetrantes lata esset excommunicatio, vt in ordine Prædicatorum, Minorum, & aliorum, vt referunt Nauarr. loco cit. consil. 20. & Rodriq.) Deinde pœnitentia ductus, vel alio motiuo, nollet eas reddendas mittere: vel si mitteret, essent interceptæ vel perderentur propter eamdem rationem. Ad quod facit etiam cap. Hæc autem verba, de pœnit. d. 1. Neque obstat, quod ipse fecit quantum potuit. (Si litteras præsertim misit.) Nam licet intentio efficax non excuset apud Deum, vt certè non excusat his duobus casibus, quin impetrantes, vel scribentes peccauerint; apud Ecclesiam tamen voluntas sine effectu non punitur, vt habet Marginalis, eod. cap. Hæc autem verba. Et patet etiam in attentante percutere Clericũ, & faciente quantum in se est, vt percutiat; Si enim non sequatur effectus non incurrit excommunicationem cap. Si quis suadente. Quando autem sola attentatio delicti puniatur, docet Glossa in cap. Si quis tam fœminam, de pœnit. d. 1.

§. XI. *An in Religione Minimorum vetitum sit fratribus litteras fauorabiles ad obtinendas dignitates in Ordine, Procurare, & Impetrare.*

MVLTIS Capitulis Generalibus cautum erat, ne fratres fauores extrà ordinem impetrarent, qui perfectæ obedientiæ, quam sunt professi, repugnare viderentur; Nouissimè sanctissimus in Christo Pater Paulus V. per suum motum proprium emanatum anno 1619. die 6. Septembr. huic iam grassanti ambitionis morbo reparauit hoc pacto.

Admonemur pastoralis officij nostri debito diligentius prospicere, ne Religiosi, qui regularem vitam professi, sæculo renunciarunt, ad dignitates, & officia per emendicata suffragia ambitiosus pateat accessus. Quocirca motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine dilectis filijs Correctori Generali, ac Prouincialibus, & reliquis ordinis Fratrum Sancti Francisci de Paula Minimorum nuncupatorum Prælatis nunc, & pro tempore existentibus, In virtute Sanctæ Obedientiæ, ac sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda præcipimus, & mandamus, ne ad instantiam, & requisitionem quarumcumque personarum, tam laicarum, quam Ecclesiasticarum extra dictum ordinẽ constitutarum, etiam Cardinalatus honore, & quacumque seculari dignitate, & excellentia, etiam Ducali, Regali, & Imperiali fulgentium, cuiuis dicti ordinis Religioso vllam gratiam concedere, vel pœnas aliquas remittere, seu gradus, honores, dignitates, officia, administrationes, functiones, & Prælaturas eiusdem Ordinis concedere audeant: quinimmò dicti Ordinis Fratres, ac Religiosos, qui contra decretũ, hac via, & hic medijs per conquisitos fauores, & suffragia aliquid sibi procurauerint ad talia, & similia, ac etiam maiora in eodem ordine consequenda perpetuò inhabiles declaramus. Insuper dictis Religiosis, & fratribus eiusdem ordinis quibuscumque sub eisdem pœnis præcipimus, & expressè interdicimus, vt non solum in premissis omnibus, fauores huiusmodi minimè procurare, sed nec etiam sponte oblatos, aut ab eis minimè procuratos recipere. Et similiter ne ad hunc effectum, munera aliqua prædictis personis exhibere audeant, seu præsumant. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, dictique ordinis statutis, & consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, cæterisque contrarijs quibuscumque, aut si ordini, & fratribus prædictis, communiter, aut diuisim ab Apostolica sit sede indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem, quòd præsentium litterarum transumptis etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, ex sigillo alicuius personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides vbique adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo piscatoris, die 6. Septembris, Anno 1619. Pontificatus nostri Anno XV. S. Cardinalis Sanctæ Susannæ.

Circa hunc motum proprium. Noto primò, quod Pontifex fecit hoc decretum motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, ad denotandam perpetuitatem huius constitutionis, & ne quid vnquam posset contra eam reclamari. Tria autem hæc vocabula idem valent, vt ait Abbas cap. Ad hæc sumus, de rescriptis, num 8. & cap. Ea, quæ, de sentent. & re iudic. num. 2 3.7. & Graff. tom. 2. consil. lib. 1. de offic. deleg. cons. 2. num. 1. & nihil aliud sibi volunt illę clausulę, nisi quod tunc Papa operatur, non secundùm potestatem ordinariam, sed secundùm absolutam, & tamquàm absolutus Dominus, dispositioni legum communium non se subijciens, vt habetur cap. Si motu proprio, & cap Si pluribus, de pręb. & dignit. in 6. Tres autem operatur effectus motus proprius supra communem, & ordinarium modum concedendi, vel statuendi aliquid. Primò facit rem factam, vel confirmatam maioris auctoritatis. Secundò. Si res est minus valida reddit eam validam. Tertiò. Nullus inferior potest de validitate illius rei amplius cognoscere, vt habet Gloss. in cap. Quia diuersitatem, de concess. pręb. & Abbas in cap. Ea, quę, de sentent. & re iudic.

Noto secundò circa illa verba, *Vllam gratiam concedere*, Quod illa particula, *Vlla*, non est ita vniuersalis, vt excludat omnem, & quamcumque gratiam; Ita vt Religiosorum Prelati nullam omninò gratiam possint suis Religiosis concedere ad instantiam deuotorum ordinis, sed quod nullam possunt concedere pertinentem, vel ad remissionem alicuius pœnę, vel ad gradus, & dignitates obtinendas; cęteras autem gratias, verbi gratia transferre fratres de vno in alium Conuentum; prębere eos in socios alicuius deuoti ordinis ad aliquam peregrinationem, &c. Possunt vtique Religiosorum Prelati ad prefatorum instantiam, & requisitionem concedere. Vniuersalis enim illa per particulares subsequentes coarctatur. Nam *generi per speciem derogatur*, vt dicitur cap. Pastoralis, de rescriptis, & habetur in regula generi, quæ est 24. de regul. iur. in 6. Quod etiam notauit in simili Rodriquez tom. 1. q. regul. q. 26. art. 4. ad primum argumentum contrar. in fine. Et Panorm. in cap. Venerabilis de iudic.

num.

num.6. & habetur in leg.cum Patri § Dulcissimis ff. de legat.2.

Noto tertiò, quod appellatione dignitatum veniunt Generalatus, Prouincialatus, Correctoriatus, Vicariatus ordinarius alicuius Conuentus, qui Correctorem sustinere non potest, Visitator alicuius Prouinciae seu Regni, & aliae, si quae id genus dignitates sint, quae cum honore, & superioritate sint coniunctae. Ita declarauit Sixtus V. in sua constit. declaratoria Bull. contra illegitimos, §. Quoniam verò, quae incipit. Ad Romanum, quam refert Quaranta in sum. Bull. verbo Monasteria, & Continentus Regularium. Nomine honorum, veniunt Definitores, Collegae Prouincialis, & Generalis, Discreti ad Capitulum Prouinciale, Commissi ad Capitulum Generale (quos tamen Commissos, ait Rodriquez tom. 1. qu. regul. q. 13. art. 19. comprehendi sub nomine dignitatis in ordine Minorum, quia habent aliqualem iurisdictionem, cum debeant esse Patres Prouinciae. Quod tamen fallit in ordine nostro,) & si qui sint alij honores personarum dicentes, absque actuali, & ordinaria iurisdictione. Ita colligitur ex Rodriq. loco cit. art. 18. 19. Et ex lege 14. ff. de mun. & honest. Nomine gradus veniunt Lectores, Confessores, Praedicatores, Regentes studiorum. Ita idē Sixtus V. in eadem constit. §. Ab officijs autem. Nomine officij veniunt Sacrista, Procurator Cōuentus, Sub prior in ijs Religionibus, in quibus est in vsu, Vicarius Conuentus in absentia Patris Correctoris. Ita Paulinus to. 4. q. reg. in explicatione Bullae de largit. mun. par. 4 qu. 1.

Noto quartò, Circa illa verba, *Extra ordinem existentium*, quod Praelati concedentes aliquas gratias etiam pertinentes ad remissionem alicuius poenae, vel ad obtinendas aliquas dignitates ad instantiam aliquorum patrum dicti ordinis, non incurrunt poenas positas in hac extrauaganti; Nec fratres procurantes aliquas litteras fauorabiles à Patribus dicti ordinis apud Generalē, vel Prouincialem dictas easdem poenas incurrunt; Quia solùm loquitur extrauagans de impetrantibus fauorem à personis extra dictum ordinem.

An autem eiusdem ordinis fratres Procurātes officia pro alijs fratribus, incurrant poenas positas in constitut. Clem. VIII. confirmatas à Paulo V. in decretis generalibus num. 35. publicatas, & acceptatas in Capitulo Generali Genuae 6. sequentis tenoris.

Vt omnis officiorum ambitus occasio precidatur, caueant omnes à directa, seu indirecta vocum, seu suffragiorum procuratione, tam pro se ipsis, quàm pro alijs, tum in Capitulis locorum, tum in caeteris, praesertim Generalibus Capitulis, aut Congregationibus, seu alibi. Quicumq; secùs fecerint, preter alias poenas, & censuras hactenus contra huiusmodi ambientes, & practicantes inflictas (quas in suo robore permanere volumus) in poenam priuationis officiorum, quae obtinent, eo ipso incidant, & ad futura quaecumque pariter inhabiles habeantur, super quo dispensari à nomine valeant, nisi à nobis, vel successoribus nostris; & pro qualitate etiam culparū grauius plecti possint. Porrè supradictas omnes poenas, & ad complices, ac simpliciter scientes, & non reuelantes extendimus. Has poenas vide apud Rodriq. & Nau. loc. hic infrà citandis.

Dico primò, quod incurrunt procurantes cum effectu, & electione secuta. Per ea, quae habentur in iure ca. Perpetuo, de elect. in 6. vbi Glossa verbo Perpetuo, Ioannes Andreas nu. 2. ponit hanc regulam. *Poenam, quae ipso iure delinquenti infligitur, non incurrit is, qui cogitauit, & aliquid egit, sed non perfectè, etiamsi per ipsum non steterit.* Quod etiam declarauit dictus Io: Andreas in reg. In poenis, de regulis iuris in 6. Habet etiam Nau. lib. 5. consil. de sentent. excomm. cons. 20. nu. 3.

Dico secundò, quod procurare, vt dentur alicui dignitates, qui eas meretur in bonum finem, & per bonas artes, vt bono communi consulatur, & indigni excludantur, non est prohibitum hac constitutione, vt satis per se patet; sed est prohibitum procurare, vt dentur dignitates indignis, seù ad malum finem, vel per malas artes, per ea que habent Nau. loco cit. num. 6. & Rodriq. tom. 3. qu. regul. qu. 56. art. 1.

Dico tertiò, quod priuatio vocis actiuè, & passiuè non obligat in conscientia, nec incurritur, nisi post sententiam Iudicis declaratoriam, etiamsi dicatur in statuto, quod incurratur eo ipso, vel ipso facto: Nam illud, ipso facto, seù eo ipso, vt in nostro statuto, intelligitur eo ipso, quod Iudex sententiam protulerit. Ita tenet Sotus lib. 1. de iust. quaest. 6. art. 6. in responsione ad quartum fine, Rodriq. loc. cit. fine. *Et idem est, etiamsi dicatur eo ipso, ac sine alia declaratione.* Nam isti termini, eo ipso, ac sine alia declaratione sunt idem, vt ait Corduba in qu. Theolog. quaest. 36. ad sextum argumentum contra 3. opin. pag. mihi 292. versu Respondeo ad sextum. Nam declaratio non cadit super poenam, quae incurritur ipso facto, & absque alia declaratione, sed super delictum: debet enim probari coram Iudice, tale delictum à tali fuisse commissum, quo probato statim eo ipso incurrit penam priuationis. Atque ita videmus in praxi obseruari, & practicari; non enim qui incidunt in tales poenas priuationis vocis actiuae, & passiuae, & officiorum, statim renunciant officia, & abstinent se à dandis suffragijs. Et *Consuetudo est optima legum interpres*, vt habetur ca. Cum dilectus, de consuetud. Quae si est legitimè praescripta, derogat legem humanam, & valet pro lege, vt doctores d. cap. & cap. Cum consuetudinis, & cap. Finali, eodem tit. Adde, quod si quis relinqueret officia, vel desisteret à dandis suffragijs, se ipsum infamaret manifestando, se aliquod delictum commisisse, propter quod existat talibus priuatus. Et praeceptum de tuenda fama est naturale. Vide à Sorbo in compend. verbo. Ingredi monasteria, pagella 7. fol. mihi 365. & Sanch. lib. 2. in decal. ca. 22. num. 19. 20. & cap. 39. num. vlt. & lib. 6. cap. 15. num. 65. & cap. 17. num. 39.

§. XII. *De Scribentibus litteras in occulto contra aliquem ad suum Superiorem.*

DICO primò scribere litteras ad Praelatum sine nomine, continentes delicta occulta contra, vel Superiorem, vel particularem fratrem, est ex suo genere mortale peccatum; quia reuelare crimen occultum fratris mortale est. Nisi forsan hoc quisquiam faceret ex charitate, non ex odio, aut maleuolentia, vltionem, & punitionem non quaerens, sed solummodo correctionem, & emendationem, quam per fraternam correctionem obtenturum nō sperat: nec nomen explicans, quia si fortè perueniat ad aures illius, contra quem scripsit, redderet illum sibi perpetuum inimicum. Facilè enim omnes in errores labimur, sed difficilè patimur, non solùm castigationes, correctiones, & reprehensiones, sed neque etiam pati possumus cognosci nostros errores. Hoc inquam, modo non peccabit scribens, etiam sine nomine, quia solum correctionem intendit; Si autem ex odio scribat, & imputet falsa, clarum est, quod mortaliter peccabit.

Dico secundò, non possunt Praelati ex huiusmodi litteris ad inquisitionem delictorum, quae continent, procedere. Cum non sit illi Scripturae adhibenda fides. Ita Rodriquez tom. 2. qu. regul. qu. 6. art. 10. Panorm. in cap. Inquisitionis, de accus. §. *tertia dubitationis.* Vide Bonac. disp. 2. de testit. quaest. 4. puncto nono propos. 1. num. 5. num. 4. Probatur ex d. cap. Inquisitionis, vbi dicitur, *Nec ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto, procedendum est ad inquisitionem super contentis ibidem criminibus faciendam.* Et Ratio est, quia huiusmodi litterae minimè afferunt infamiam, vt ait Panorm. loc. cit. & Rodriquez. Quod probant ex cap. finali, de accusat. Immò addit Glossa dicto cap. Inquisitionis; §. 3. verbo in occulto, tales scribentes esse à Praelato castigandos, post diligentem inquisitionem repertos, vt habet etiam Rodriq. loco cit.

Dico tertiò, scribens litteras ad suum Praelatum subscriptas, & sigillatas, continentes delicta alicuius confratris, seù etiam Praelati inferioris. Si non faciat animo iniuriandi, & infamandi, sed solùm animo informandi Praelatum de vita illius, contra quem scribit, & ad hoc

vt

vt pastor cognoscat oues suas, & emendet, corrigat, & castiget, si facta illi confratri, vel etiam Prælato fraterna correctione, non profint, vel non profuturum sperant, non peccat mortaliter. Quia ille procedit, ordine charitatis seruato. Si autem animo iniuriandi, & infamandi. Iam patet, quod mortaliter peccat odio proximi. Vnde colligitur; quod ij, qui conueniunt in vnum scribere ad suum Prælatum contra aliquem inferiorem Prælatum, vel aliquos alios fratres, mixtim falsa, & vera crimina congerentes, vel vera notabiliter augentes animo directo nocendi, etiam factis suis subscriptionibus, mortaliter peccant, & famam restituere tenentur, quò ad falsa crimina imputata: & etiam quò ad vera, si erant fortè secreta, eo modo, quo dicunt summistæ, famam, esse restituendam.

Et nota, quod per litteras huiusmodi secreto subscriptas non possunt Superiores quidquam iudicare, nec de veritate huiusmodi litterarum debent inquirere à conspiratoribus maximè subscriptis: etiam quod verum dixissent, vt habet Glossa cap. exhibita, de iudicijs, verbo conspirationem, quia quasi inimici, & ex odio hoc fecisse præsumuntur; Vnde sunt repellendi à testificando. Nec sufficit, quod sit facta reconciliatio, si sit recens, quia *Inimico de recenti reconciliato non est credendum*, vt habetur cap. accusatores 3. quæst. 5. & dicit Panormit. cap. cum oporteat, de accus. num. 5. Notat etiam Passarellus in Scholijs ex Barclunonensi, num. 20. de scribentibus litteras falsas.

§. XIII. *De aperientibus Litteras alienas.*

DICO primò aperiens litteras obseratas, vel alienas scripturas animo nocendi, vel cum graui detrimento aliorum, quæ in secreto asseruabantur, peccat mortaliter. Ita Rodriqu. tom. 2. qu. regul. q. 36. art. 2. Grafhus 1. par. decis. lib. 2. ca. 135. num. 31. Azor tom. 3. institut. moral. lib. 13. cap. 31. dub. vlt. Nauarrus in Manuali, cap. 18. num. 53. Sylu. verbo Falsarius, quæst. 1. Vega, part. 2. sum. cap. 96. casu 3. Reginaldus in praxi, libro 24. num. 119. Probatur, quia animus nocendi proximo in re graui mortale est. Vide Menoch. lib. 2. de arbitrar. cas. 538.

Dico secundò, qui aperit litteras alienas, vt eas ostendat aduersario mittentis, incidit in pœnam falsi, & peccat mortaliter. Ita Sylu. Rodriquez, Diaz in sua pract. cap. 106. Abbas in cap. Cum olim, el 2. de off. & pot. Iud. deleg. num. 5. ex Bartolo, quem citant.

Ex quo sequitur, quod Procuratores, & Aduocati, qui iura partis ostendunt aduersario, possunt puniri pœna falsi, vt benè Panorm. loco cit. Et à simili dico, quod eadem pœna falsi possunt puniri secretarij, vel scriptores, vel collegæ Prælatorum, qui in visitationibus generalibus, & Prouincialibus ostendunt depositiones fratrum illis, contra quos sunt factæ, & deponentium nomina notificant, quod est valdè notandum. Pœna autem falsi in Clerico est Iudicis arbitraria, pensata delicti grauitate, vt habet Diaz loco cit.

Incidit item in pœnam falsi, secundùm eumdem Bartholum relatum à Rodriquez loco cit. Qui non restituit litteras ei, cui reddere mandatum suscepit, sed alteri pandit, licèt non aduersario mittentis, & mortaliter peccat contra fidem promissam.

Item qui litteras alicuius aperiret, & diuulgaret ad alterius iniuriam, mortaliter peccaret, & teneretur ratione iniuriarum, vt tenuit Gonsaluus de Villadiego relatus à Rodriq. loco cit. subdens, quod non dicitur litteras aperire, qui clausuram earum detrahit, si aliter eas non aperiat, nec legat, quod etiam docet additionator Panorm. loco cit. littera B.

Item qui litteras alteri destinatas lacerat, & comburit, quasi crimine falsi potest puniri. Abbas relatus à Rodriqu. loco cit. Additionator Abbatis loco cit.

Dico tertiò, non peccat mortaliter, qui aperit litteras, ex quibus sibi, vel alteri timet periculum alicuius damni notabilis in vita temporali, vel spirituali. Ita Nauarr. in sum. ca. 18. nu. 53. versu adde his illud. Azor tom. 3. li. ca. dub. vltimo. Rodriq. tom. 2. q. reg. q. 36. art. 4. Reginald. in praxi, lib. 24. num. 120. versu. Priuatus etiam.

Probatur, quia concurrentibus duobus præceptis naturalibus in aliquo casu contraria dictantibus, standum est illi, quod fortius est; fortius autem est illud de eruēdo se, vel alio à spirituali, vel temporali morte, quam præceptum de seruando secreto, vt constat. Quia sicut bona famæ, bonis fortunæ præstant; ita bona famæ à corporis excelluntur bonis, Ita Nau. de pœnit. d. 6. ca. pen. §. Sac. n. 25. & expressè habetur ca. duo mala, d. 13. vbi dicitur, *quòd de duobus malis, minus semper est eligendum, quando vtraque præteriri non possunt, sed necessitas compellit ex his vnum perpetrare.*

Dico tertiò, qui aperit litteras inaduertentes, putans esse suas, vel ob solam curiositatem sine vlla intentione nocendi notabiliter, sed tantùm sciendi noua, vel quo rideat phrasim barbaram, vel eleganti delectetur cōpositura, venialiter tantùm peccat, nullatenus aperturus, si præuideret, inde damnum aliquod notabile alicui obuēturum. Ita Nau. loco proximè citato num. 20. Reginald. loco cit. num. 119. Grafhus 1. p. decis. lib. 2. cap. 136. num. 33. Azor loco cit. Probatur, quia hic non fit grauis iniuria, nec graue damnum proximum.

Dico quartò, Neque etiam venialiter peccare, qui aperit litteras ex consensu tacito, vel expresso mittentis, vel eius, cui mittuntur. Nec qui litteras amicorum aperit, ne negotia patiantur iacturam, neque etiam peccant Prælatus, Pater, aut maritus aperientes litteras subditorum, vxoris, vel filiorum sub illius potestate degentium. Ita Nauarrus loco cit. num. 16. 17. 19. Grassius num. 34. Reginaldus num. 120. & Azor etiam cit.

Probatur, quia in his casibus adest consensus rationabiliter præsumptus Domini litterarum.

CAP. III.

Quàm Deceat Religiosum esse Paupertatis Amatorem.

VISIS, quæ, salua paupertate, licent, vel non licent Religiosis, restant videnda ea, quæ ad perfectioris paupertatis amorem subditum nostrum possunt accendere, & inflammare, quorum pauca de more solùm afferam: qui enim plura desiderabit, poterit ardire Cyprianum serm. 6. de orat. dominica, Basil. serm. 2 in psalm. 14. Chrysost. hom. in ps. 40. exponens illa verba, *Beatus, qui intelligit super egenum, & pauperem*, & orat. de diuitijs, & paup. & orat. de auar. Ambros. in exameron, lib. 6. ca. 8. August. de verbis Apostoli, ser. 19. & ser. 7 de tempore, Leonem ser. 4. de quadr. Climacum gradu 16. Cassianum lib. 7. de spir. phylargiriæ, à ca. 6. Iustinianum in Ligno vitæ, de virtut. paupert. per multa cap. Alphonsum Tostatum in epist. D. Hiero. ad Paulinum, cap. 8. quæ habetur tom. 1. oper. Tostati, & ca. 5. in Matt. super illa verba. *Beati pauperes spiritu*; Franciscum Labatam tom. 1. & 2. appar. concion. & in locis communibus semper, verbo Paupertas. Aluarez tom. 2. de vit. spirit. lib. 5. par. 1. Alphonsum Rodriq. par. 3. tract. 3. Thomam Kempis opusc. de tribus tabernaculis, ca. 1. Platum de bono status Religiosi, lib. 2. ca. 3. Bonau. to. 1. opusc. trac. de paupert. Christi. Ioannem Carthagenam tom. 1. lib. 3. homil. 11. Blosium in Speculo Monach. pag. 851. & 855. Antonium de Gueuara in orat. relig. cap. 47. Guglielmum Peraldum tom. 1. summ. vit. & vir. tract. de beatitud. par. 5. de paupert. Thomam Cantipratanum li. 2. apum, c. 10. n. 12. Bernardinum Rosignolium de discipl. Christianæ perfect. lib. 5. cap. 2. Busæum in panario. verbo Impatientia in paupertate. Laurentium de Portel exhortat. 7. Ioannem Maubumum in suo Roseto subdiuisione tituli secundi, cap. 2. per multa membra.

Hic

Hic tantùm tria videbimus, Motiua, seù incitamenta ad paupertatem amplectendam, effectus, & signa.

Motiua. Vrgentissimum incitamentum ad paupertatem sectãdam est Dominus noster IESVS Christus, qui nihil visus est, in terris degens, magis diligere, quàm paupertatem; Atq; ita dilexit, vt ab incunabulis, & cũ lacte materno illam suxisse videatur. Illum enim nascentẽ non purpureis ornamentis, sed pannis inuoluit Mater MARIA; *Et pannis eum inuoluit*, dicitur Lucæ 2. Cuius cunabula fuerunt Præsepium, *Et posuit eum in Præsepio*, vbi frigore dolens, & nuditate, ac præsepij duritie afflictus in fœno recumbere dignatus est, vt cãtat Ecclesiæ hymnus. *Fœno iacere pertulit, præsepe non abhorruit, & qui diues erat, factus est pro nobis egenus*, 2. Corinth 8. & ita egenus, *vt nõ haberet vbi reclinaret caput*, Matth. 8. quam paupertatem docuit suos Apostolos dicens Lucæ 9. *Nolite possidere aurum, neq; argentum, neq; duas tunicas*: eamque ita obseruauerunt, vt vnus illorum dicat 2. Corinth. 4. *Vsq; in hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus*, & ca. 11. *In fame, & siti, in frigore, & nuditate*, & Petrus Act. 3. *Aurũ, & argentum non est mihi*. O sancta paupertas, quæ tã chara meo Christo fuisti, vt non statim natus solùm te fuerit toto corde amplexus, sed nec ad horam toto vitæ suæ spatio de principali sui pectoris te passus sit auelli; Immò, & in ipso mortis tempore charissima illi fuisti, nam moriens Sindonem, qua tegeretur, non habuit, nisi quam vir quidam nobilis misericordia motus obtulit ad ipsum sepeliendum.

Audiamus Patres. Chrysostomus homil. de auar. *Paupertas*, ait, *est tutum Asylum, portus tranquillus, perpetua securitas, deliciæ periculorum expertes, voluptas sincera, vita turbationum nescia, vita fluctuum ignara, copia inexpugnabilis, philosophiæ parens, frænum intemperanti, supplicij sublatio, radix modestiæ*. Et hom. vlt. in Matt. Paupertas, ait, *regia est, non subiecta furibus, sed benè munita, portus tranquillus, palestra, & gymnasium sapientiæ*, Et serm. 18. Epist. ad Hebræos. *Nihil opulentius eo, qui paupertatem spontè diligit, & eam alacriter suscipit*.

Ambros. in Exameron, lib. 6. ca. 8. *Beata est*, ait, *Si bona sua nouerit cum veritate paupertas, & omnibus præferenda thesauris, quia melius est exiguum cum Dei timore, quàm thesauri magni sine timore eius*. Et explicans illud 1. ad Timot. 6. *Radix omnium malorum est cupiditas*, ait, *vt rerum facultates instrumenta sunt omnium vitiorum, sic harum ablegatio generatrix est, nutrixque omnium virtutum*.

Augustin. serm. 29. de verbis Apostoli relatus à Busæo loco cit *Felicitas*, inquit, *Magna Christianorum, quib. datum est, vt paupertate faciant pretium regni Cœlorum. Non tibi displiceat paupertas tua, nihil ea potest ditius inueniri. Vis nosse, quàm locuples sit Cœlum emis*.

Sanctus Leo serm. 4. de quadrag. *Semper diues est Christiana paupertas, quia plus est, quod habet, quàm quod non habet. Nec pauet in isto mundo indigentia laborare, cui donatum est, in omnium rerum Domino omnia possidere*.

Naz. in Apologia. *Sed paupertatem*, inquit, *& inopiam exprobabunt. At istæ sunt diuitiæ meæ, hæc me non solùm gloriantem, sed & arrogantem facit*.

Bonau tom. 2. opusc. in diet. salut. tit. 4. diet. 4 c. 3. *Paupertas*, ait, *est summè Christo copulata, bonis summè cumulata, & Cœlis summè coæquata*.

Bernardus serm. 14. de aduentu. *Paupertas*, inquit, *est penna magna, qua in cælum volatur*.

Climacus gradu 16. *Nudus Monachus, mundi totius est Dominus*, alludit ad illud 2. Corinth. 5. *Nihil habentes, & omnia possidentes*.

Kempis de tribus tabernaculis, cap. 1. nu. 5. *Beatissima paupertas, quæ specialem apud Deum obtines sanctitatis locũ*, & num. 14. *O sancta, & laudabilis paupertas, quibus te laudibus efferam? Quomodo te appellabo? Quibus modis te amicis meis recommendabo?*

Sed, & Gentilem Senecam auscultemus, Ep. 18. *Nemo*, ait, *alius est Deo dignus, quam qui opes contempsit, &* Epist. 2. *Cui cum paupertate benè conuenit diues est*, & Epist. 20. *Magnus est ille, qui in diuitijs pauper est, sed securior, qui caret diuitijs, &* Epist. 17. *Si vis vacare animo, vt pauper sis oportet, aut pauperi similis*. Et lib. 2. controuersi. controu. 1. *O paupertatis quam ignotum bonum*.

Effectus describuntur à B. Laurentio Iustiniano in ligno vitæ, tract. de paupertate, cap. 2. quos latè prosequitur. Aluarez per multa capita.

Primò, Hominem reddit expeditum; quod proprium peregrinorum est, sicut nos sumus in hac vita; Vnde qui citò cap. in hac vita ad perfectionem pertingere, & post hanc ad gloriam diuitiarum onera deponat.

Secundò, facit sectatorem, Iudicem duodecim tribuũ Israel. In prœmium enim bonæ erga eum voluntatis, hac prærogatiua donauit suos pauperes IESVS. Matt. 19.

Tertiò, trahit sectatorem ad Deum per diuinæ maiestatis laudes, iuxta illud psalmi 73. *Pauper, & inops laudabunt nomen suum*.

Quartò, animum quietum reddit, magna quippè tranquillitas cordis est habere nihil cõcupiscẽtiæ tẽporalis.

Quintò, Adulantes expellit à se; Nam adulatorũ mos est, aures adulati mulcere, & quousque facultates suppetunt, applaudere.

Sextò, verum demonstrat amicum, qui in necessitate cognoscitur; discedunt enim ea, qui non te, sed tua sequebantur, iuxta illud Prou. 19. *Fratres hominis pauperis oderunt eum. Insuper, & amici procul recesserunt ab eo*.

Septimò, Cupiditatis edomat, & vincit, non enim potest, nisi voluntaria paupertate restringi cupiditas.

Octauò, donis spiritualibus amplectentem se diuitem facit. Qui enim dimisit terrena propter Deum, spiritualia recipit.

Nonò, facit sequentem Imitatorem Christi, qui eam docuit verbo, & exemplo.

Decimò, Tribuit sectatori regnum Cœlorum, Matt. 5. *Beati pauperes, quoniam vestrum est regnum Cœlorum*. Aliæ beatitudines acquirendum proponunt; consolabũtur, Filij Dei vocabuntur; misericordiã consequentur: possidebunt terram, sed paupertas statim acquirit Cœlorũ regnũ. Ac si diceret Saluator, Letamini pauperes mei; quia iam regnum Dei possidetis. Iam illius per voluntariam paupertatem Domini facti estis. O Gloriosa paupertas, ò paupertas diues, ò paupertas omni auro pretiosior, & quænam gemma tibi potest comparari? Quis valor? Quæ pecunia? Tu sola potes regnum Dei inæstimabile emere; Quod pretium non habet, te sola comparatur? Quis te non amabit? Te non desiderabit? Te non amplectetur? Te non stringet? Nec dimittet, donec Dominus per æternam gloriam benedixerit ei.

Miseri Religiosi illi, qui tantum bonum spernũt propter nihil? ad quid lætantur in nihili. Pauper est, qui nihil habet, nec desiderat. Qui desiderat diues est, *Paupertas quippe in inopia mentis est, non in quantitate possessionis*, vt ait Greg. lib. 2. in Ezechielem, homil. 18. & Cassianus lib. 7. instit. cap. 21. fine. *Non solum pecuniarum est cauenda possessio, verùm etiam voluntas ipsa ab animo penitus extruẽda. Non enim tam effectus phylargiriæ vitandus est, quàm affectus ipsius radicitus amputandus. Nihil enim proderit pecunias non habere, si voluntas in nobis fuerit possidendi*.

Indicia veræ paupertatis hęc ferè sunt. Primò necessarijs tantummodo esse contentum. Quæ autem sint necessaria, docet D. Paulus 1. ad Tim. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus*. Vnde Aug. ser. 205. de tempore, huius loci occasione pauperes solatur hoc pacto. *Communẽ*, inquiens, *habetis cum diuitibus mundum, non communẽ habetis cum diuitibus domum, sed commune habetis Cęlum, cõmunem lucem. Quid sufficit quærite, plus nolite, cætera grauant, non subleuant, onerant, non honorant, habẽtes igitur alimenta, &c.* Egregie etiam Bern. Ep. 2. ad Fulconẽ circa finem. *Conceditur tibi vt si benè deseruis, de altario viuas, non vt de altario viuas, non vt de altario luxurieris, & de altario superbias, vt indè compares tibi fræna aurea, sellas depictas, calcaria deargentata, varia, griseaq; pellitia à collo, & manibus ornatu purpureo diuersificata. Denique quicquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est*.

Sed quæ alimenta, inquies, & quæ vestimenta necessaria sunt, & sufficientia? Habetur id Eccles. 29 *Initium*

vitæ

vita hominis aqua, & panis, & vestimentum, & domus protegens turpitudinem. Itaque quatuor hic indicantur esse necessaria naturæ. Panis, & aqua quò ad victum, vestitum vnum scilicet, non plura, & domus vna, vna. s. cella.

Quò ad victum, Panem, & aquam esse necessaria, & sufficientia naturæ, docuit etiam Seneca ep. 78. *Aqua, & panis naturæ satisfaciunt.* Et S. Patriarcha Iacob. Gen. 28. *Si dederit*, aiebat, *Mihi Dominus panem ad vescendum*; Sed ad hoc non te adstringo, nam iam humana imbecillitas ordinariè non sustinet, vt solo pane, & aqua viuas; sed bene, vt communibus vtaris ferculis.

At opus est mihi, inquit aliquis, lautioribus, & abundantioribus ferculis vesci; quia nobilis; quia infirmus sũ; & ea volo comedere, quia viros multos spirituales, & perfectos ea comedisse lego.

Lepida excusatio, qua se tegit gula, & laxitas in viuẽdo defendit. Nobilis es, fateor, sed familiam nobilem, & diuitias seculi contempsisti, non vt more nobilium, sed vt more Religiosorum viueres, & non pœnas peccatorum, sed prẹmia sanctorum comparares; Quare ergo resumis, quæ propter Deum deseruisti? Eadẽ profecto ratione, qua nobilis es posses ex serico habitũ Religiosum gestare, & te, vt anteà, auro, & gemmis ornare; purpurea, & bisso operire. Quod si hæc à statu Religioso discrepãt, quare illi cibi delicati conuenient.

Infirmus es, in cõmuni loco infirmorum mane, in lecto decũbe: At non est, inquis, tam grauis infirmitas, quæ me ab aliorũ conuictu repellat. Quare igitur tuas imaginationes non reijcis; aut si imaginationes nõ sunt, quare modicã inualetudinem nõ dissimulas? Quare Religiosam obseruantiam tuẹ commoditati nõ præfers? Sed ais, imbecillitas crescet, & ex parua magna fiet, si non ei ciborũ lautitia mederis. Sensus oblectamenta hæc sunt. Astus Diaboli, blandimenta carnis. Communitatis fercula ordinaria his leuioribus, & momentaneis morbiculis non nocent, vt quotidiana probat experientia.

Viros perfectos comedisse scio. Sed occultas infirmitates ignoras, quod intrinsecus latet, te fugit: *Nolite*, inquit scriptura, *secundum faciem iudicare*, & quare credis? quia facies non est infallibile signum sanitatis, vel infirmitatis: Nam alios videbis semper squallidos, & macilẽtos, quales requirebat Abbas Elias, vt dicitur in vitis patrum, quando dicebat. *Pallor, & macies cum humilitate ornamentum Monachi.* Sanos tamen, & robustos, alios è contra rubicundos, & russos, debiles, tamen, infirmos, diuersitatis causam à medicis quære. Si aliqua angaris occulta infirmitate, de medici consilio, & Superioris iussione comede, & tibi proficiat, omnia, quẹ tali infirmitati contraria non sunt: quẹque ad eam abigendam faciunt. Videatur pro his Alu. to. 2. de vita spir. lib. 1. par. 2. ca. 3.

Quò ad vestimentum, vestimentum inquit sapiens in singulari, non vestimenta. Plura superflua. Et nota, quod D. Paulus dicit. *Et quibus tegamur*, ad innuendum, quod vestimenta Religiosorum potiùs tegumenta debẽt esse, quàm vestimenta; simplicia. s. Religiosa, sanctitatem, & Religionem spirantia. Ad tegendum corpus, nõ ad illud ornandum, ad humilitatem, nõ ad venustatem, ad deuotionem, non ad superbiam, ad commoditatem, nõ ad curiositatem, ad reparandum frigus, & nuditatem, non ad captandum ambitionis ventum. Ad quod facit id, quod deuotissimus Blosius habet in speculo Monach. pag. 851. Quem locum non grauabor hic adducere, nã dignus est, vt ab omnibus legatur, & relegatur. *In vestitu*, ait, *& in victu sobrius esto; Quicquid Monasticæ simplicitati contrariũ est, id prorsus reijce, conspue, & detestare: Neque vanissimos quosdam, infelicissimosq; fratres imitatus fueris, quos sui status pudet, & suæ iniquitatis non pudet. Si quando egredi, vel ad conspectum secularium venire debuerint, videas eos ad inepta, curiosaq; prouere, tales, & tales vestes, sic & sic aptatas tunicas induere velle. Amictum cum Regulari mandato, & patrum ordinationibus conuenientem gestare erubescunt. Dumq; non vt humiles Monachi, sed vt delicati, venustiq; aulici prodeunt prodigioso spectaculo, prudentes quidem homines ad mœrorem, & indignationem, Diabolum verò ad risum, & cachinnos prouocant; euidenter hac absurditate declarantes quales intus sint, nempè superbi, molles, & vanegloria pleni. O Monachos, à vera Religione nimis alienos. O Monachos non Monachos, à Monachos Demoniacos. Hoccine est, quod Deo promiserunt, quando per sacratissimum paupertatis votum, mundo, omnibusque eius pompis, & vanitatibus solemniter renunciauerunt? Hoccine est, quod Rex Regum verbo docuit? Hoccine est, quod exemplo monstrauit, quando panniculis vilibus præsepe habuit pro cunabulis? Quãdo item veste alba, & clamyde purpurea in opprobrium vestitus fuit? Hoccine est sequi IESVM? Hoccine est inhærere vestigijs IESV? O confusionem intolerabilem, ò insaniam extremam.* Hæc diuine Blosius.

Quibus hæc pauca addo. Videbis quandoq; Religiosos, ad Minimos loquor, gestantes habitus nitidos, tinctos, sub prælo plicatos, ex panno magni pretij, se ipsos aspicientes à planta pedis ad verticem capitis, oculos semper gyrantes, & regyrantes, gaudentes ab alijs videri, passu graui incedentes, inde se graues, & magnũ quid esse existimantes. O vanitas vanitatum, ò vanitas intolerabilis, ò Religionis dedecus, ò Religiosorum improperiũ, ò detestabilis insania. Hoccine est minimè, quod te docuit Sanctus Pater Franciscus? Hoccine est, quod tibi mandatur in regula, vt *Ex panno vili, & abiecto absq; tinctura contexto*, vestiaris? Hẹc fides, quam dedisti in professione, te regulam seruaturum? O infidelis homo, hoc pacto seruas promissa? An nescis, fidem esse dictorum, factorumque constantiam, & veritatem? Sed scito, quod frangenti fidem, fides non seruabitur O Prælati, ò Pastores, quid facitis, & cur tam oscitanter Religionis curam geritis? Quare conniuetis? Quare non aspicitis has Religionum destructiones, fratrum ruinas? Forsan paruas istas res existimatis, & ideò non curatis? O quam allucinamini, ò quam fallimini. A paruis, ab istis incipiunt Religionum relaxationes. An nescitis, quod qui minima spernit, paulatim defluit? An nescitis animas istorũ Religiosorum de manu vestra esse requirendas. Verè verum est illud, *Non est malum in Religione, quod non faciat Prælatus*; Nam, vt dicitur Ecclesiastici 10. *Secundum Iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector est Ciuitatis, tales & habitantes in ea.* Heù, heù, minimè considera nomen tuum, vide fundatorem tuum, aspice habitum tuum, & cognosces, omnia tibi humilitatem protestari. Quid minus minimo? Et tu in minimo videri vis maximus? Quid humilius humillimo fundatore tuo? Et tu per viam superbiæ eum vis insequi? Quid terra, ex cuius colore habitum gestas, infimius? Et tu sublimior omnibus vis apparere? Similis mihi videris quibusdam dementibus, quos quandoque vidi in dementium Xenodochijs. Nudos ibi aspiciebã aliquos frigore, & fame penè mortuos, catẽnis vt bestias vinctos. Ex alia autem parte audiebam aliquos eorum reges se profiteri, parantes exercitus, viceregẽs instituentes, memorialia signantes, Marchionatus, Ducatusque dispensantes. Alios se Papas, Bullas expedientes, supplicationes signantes, Cardinalatus, & Episcopatus conferentes. Et alios alijs huiusmodi insanijs esse continuè implicatos. O Deus bone, vis appellari minimus, minimum profiteris, minimum te esse gloriaris; quadragesimalem vitam, & hanc arduam obseruas, sub iugo continuæ obedientiæ viuis, & his nugatorijs vanitatibus vinci te permittis? Certè Alexander Magnus ille Macedo, si te vt Abdolominum contemplaretur, illa eadem, quæ ipsi, negatione sublata, tibi loqueretur; *Corporis habitus famæ generis repugnat*, vt est apud Curtium lib. 4. in principio. Heù heù frater mi considera statum tuum, vide Religionem tuam, aspice institutorem tuum. Sciasque, *Non esse ornamentum virile concinnitatem*, vt aiebat Seneca Epist. 115. Et nota illud Ecclesiast. 19. *Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo.* Et Bonauentura in speculo disciplinẹ, 1. parte principali, particula 3. cap. 8. *Mollia*, ait, *vestimenta, animi mollitionem indicant, Nam molles mollia quærunt.* Denique considera vnam Clementis Alex. sententiam lib. 2. pedagogi, ca. 10. circa finem. *Reijciendæ sunt vestimenti tincturæ, ipsa enim ab vsu, & à veritate longè sunt remota, præter id, quod ex eis morum reperitur reprehensio.*

hensio. Neque enim est earum usus utilis, nam nec ad frigus propulsandum est aptus, nec ad tegumentum habet aliquid amplius, quàm alias vestis, nisi solum vituperium, Coloris autem delectans suauitas, male habet auidos, eos ad stultam impellens lippitudinem.

Quò ad cellam. Vnam, non duas, non tres, dicit esse necessariam sapiens, saltem fratribus subditis, nam fortè Prælatis duæ erunt necessariæ, vna ad orandum, & dormiendum, altera ad negotia Religionis tractanda. Vna itaque cella sit, eaq; simplicitatem oleat religiosam. Qui plures cellas habet, pluribus eget ad eas ornandas, imaginibus, capsis, sedilibus, scrinijs, &cet. quæ potius ornamenta sunt domorum principum, & potentatuum mundanorum, quàm pauperum Religiosorũ, & Deo seruientium. Tepidorum hæc sunt, immò frigidorum Religiosorum, Deum suum non amantium, neque colentium; Nam conuincitur Deum non amare, qui amat ea, quæ ipsum scit velle odisse. Linque, linque frater mi hæc idola tua, linque superflua esto necessarijs contentus, necessarijs, inquam, quibus deuoti, & obseruantes Religiosi sui ordinis vtuntur, non simpliciter.

Secundum Indicium verè paupertatis est de denegatis necessarijs non conqueri, immò propter illorum denegationem gaudere, exemplo Saluatoris nostri Dei, de quo dicitur Matth. 8. *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Certè non potest vlteriùs indigentia progredi. Cuinam in terra constituto, licet pauperrimo, licet ab omnibus derelicto defuit aliquando lapis, in quo Caput ad quietem apponeret? Hanc veri pauperes Christi necessariorum etiam indigentiam cum suo Christo lætanter, & alacriter amplectuntur, & semper suo Christo sibi ditiores videntur, cum reclinandi caput locus illis nequaquam desit. Sed proh pudor, multi de solo paupertatis nomine gloriantur. De quibus ait Bern. serm. 4. de Adu. *Multi pauperes esse volunt, eo tamen pacto, vt nihil eis desit; & sic diligunt paupertatem, vt nullam inopiam patiantur.* Practicè itaque, non tantùm speculatiuè paupertatem amemus, qui paupertatis votum præstitimus, & dum pauperes volumus hominib. videri, tales Deo apparere studeamus.

Tandem hoc accipe in laudem paupertatis alphabetum.

Angelis, & hominibus venerabilis. Kempis de tribus taber, cap. 1. num. 14.

Basis Euangelicæ perfectionis, Matth. 19.

Castitatis fomentum. Aluarez tom. 2. de vit. spir. lib. 5. in prooemio.

Decor vestimentorum. Bonauentura in dietis salutis, tit. 4. dieta 4. cap. 5.

Ædificij spiritualis primarium fundamentum. Bonau. in reg. Nou. cap. 14.

Foramen acus, per quod gibbosus Camelus non transit. Matth. 19.

Gymnasium Sapientiæ Chrysost. hom. vlt. in Matth.

Humilitatis Custodia. Gregorius relatus à Kempis de tribus tabern. cap. 1. num. 14.

Iudiciariæ potestatis magnificum præmium. Matthæi 19.

Lilium redolens. Iustin. in ligno vit. cap. 4.

Margarita nitens. Iustinianus ibidem.

Nutrix virtutum. Ambrosius explicans illud ad Rom. 6. *Radix omnium malorum est cupiditas.*

Orationis incitamentum.

Portus tranquillus, Chrysost. hom. vlt. in Matth.

Quies mentis. Bonau. in diet. sal. tit. 4. diet. 4. ca. 3.

Religionis Murus. Sic eam vocabat Sanctissimus ille Pater Ignatius Soc. IESV Illustriss. fundator, vt refert. Alphonsus Rodriq. p. 3. tract. 3. c. 1.

Seminarium omnium virtutum. Theophylactus ad illud Lucæ 18. *Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.*

Tutum Asylum. Chrysost. hom. de auaritia.

Via ad perfectionem. D. Th. opusc. 18. ca. 7.

Christi imitatrix. Lucæ 2.

QVÆSTIO III.

DE VOTO RELIGIOSÆ CASTITATIS.

DE voto Religiosæ castitatis sciendum est, quod non solum contrà ipsum peccat Religiosus per obscænos congressus, sed per tactus, conspectus, affectus, & desideria, de quibus omnibus videnda sunt ea, quæ dicuntur in materia luxuriæ. In specie de his, quæ circa hoc votum disputantur, hic nihil ago. Videri possunt Antonin. 3. parte tit. 16. cap. 1. §. 10. Ledesma de statu Religios. in communi cap. 4. conclus. 4. & 5. per multa, Miranda tomo primo Manual. quæst. 27. Val. tom. 3. disput. 10. qu. 4. p. 4. versu Quòd autem attinet, Azor lib. 12. institut. moral. cap. 12. quæst. 9.

CAP. I.

Quid sit Religiosa Castitas.

PRO hoc capite videri potest D. Thom. 2. 2. quest. 151. art. 1. ad 1. Climacus gradu 15. B. Laurent. Iustinian. in ligno vitæ, tract. de continent. cap. 1. Aluar. tom. 2. de vit. spir. lib. 5. par. 2. cap. 1.

Castitas, vt ait Climacus loco citato, *Est incorporea naturæ familiaritas, Castitas est Christi iucundum diuersorium, terrestrisque Clypeus cordis; Castitas est excessiua naturæ abnegatio, mortalisque, atque corruptibilis re vera ad incorpoream, spiritualemque substantiam contentio. Castus ille est, qui amorem amore exclusit, ignemque igne corpus extinxit.*

Castitas est virtus, vt D. Thom. loco cit. *Qua homo secundum iudicium rationis, & electionem voluntatis moderatè vtitur corporis membris.*

Castitas, vt B. Laur. loc. cit. *Est amor Deo se se integrum, Incorruptumque seruans, seu est per edomitas vitiorum furias munda, & honesta corporis habitudo.*

Sanctus Ephrem Syrus, vt refert Aluarez loc. citat. loquens de castitate, ait. *O castitas, cui abominationis sunt deli-*

delitiæ, venustas corporis, & ornatus vestium. O castitas dapibus, atque epulis ebrietatique inimica. O castitas oculorum frænum, quæ è tenebris ad lucem totum corpus transfers. O castitas, quæ carnem castigas, & in seruitutem redigis, ac cælestia velocissimè penetras. O castitas mater dilectionis, & Angelicæ vitæ ratio. O castitas, quæ Mundo es corde, ac dulci gutture hilarique aspectu. O castitas, quæ homines Angelis similes reddis. O castitas, quæ Dei amicum ita exaltasti in patria externa, vt eos, qui emerant ipsum redimeret. O castitas donum Dei benignitatis, disciplinæ, cognitionis, atque scientiæ plena. O castitas portus tranquillus in summa pace ac securitate constitutus. O castitas celestis prudentia, & sancta prædicatio. O castitas, quæ cor possidentis te letificas, & animas ad Celestes alias adiungis, &c. quæ ibi refert Aluar.

Quod hęc castitas sit necessaria ad statum Religionis, docet D. Tho. 2. 2. qu. 186. art. 4. quem sequuntur omnes. Et habetur cap. Cum ad monasterium, de statu monach. Quod verò debeat cadere sub voto, docet idem D. Th. loco cit. art. 6.

CAP. II.

De medijs ad acquirendam, & conseruandam Castitatem.

PRO hoc capite vide B. Laur. Iustin. in ligno vitæ, tract. de continentia, c. 5. Aluarez de vita spir. tom. 2. lib. 5. par. 2. ca. 14. Busæum in panario, verbo Luxuria. Rosignolium de discip. Christ. perfect. lib. 2. ca. 15. Peraldum in summa virtutum, & vit. tom. 2. tract. de Luxur. par. 4. cap. 1. Viuald. de monte regali, de veritate contrit. tract. de Luxur. fol. 83. Thom. Kempis ser. 5. ad fratres, Antonium de Gueuara in orat. Religios. cap. 51. Blosium in Canone vitæ spirit. cap. 30. Cassianum lib. 6. instit. per multa, præsertim ca. 13. & 24. Climacum gradu 15. in medio. Alfonsum Rodriq. par. 3. tr. 4. à c. 6. Cauassium li. 3. c. 4. de perfecta prudentia.

Tanta est huius morbi sanandi difficultas, vt efficacissimis antidotis etiam adhibitis, vix possit obtineri victoria. Vnde Hieron. Epist. ad Eustochium de custodia virgin. de se ipso loquens, ait. *O quoties ego ipse in Eremo constitutus, & in illa vasta solitudine, quæ exusta solis ardoribus horridum Monachis præstat habitaculum. Putabam me Romanis interesse delicijs, sedebam solus, quia amaritudine repletus eram. Horrebant sacco membra deformia, & squallida cutis situm Aethiopicæ carnis obduxerat, quotidie lachrimæ, quotidie gemitus; & si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebã. Ille igitur ego, qui ob gehennæ metum tali me carcere ipse damnaueram, scorpionũ tantùm socius, & ferarum, sæpissimè choris intereram puellarum. Pallebant ora ieiunijs, & mens desiderijs æstuabat. In frigido corpore, & ante hominem suũ iam carne præmortua, sola libidinum incendia bulliebant;* Et Sanctus August. in lib. de honestate mulierum, ca. 2. *Inter omnia certamina Christianorum, sola dura sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna, & rara victoria. Grauem namque fortita est castitas inimicum, cui quotidie resistitur, & semper timetur.* Et Salomon 3. Regum 7. Duas statuit in porticu templi columnas, super quibus duo constituit lilia. Quo loco dubitat Origenes, dicens, Quare pro tam leui pondere tam graue sustentaculũ? Et respondet, quod lilium significat puritatem, ad quam conseruandam, sustentaculum columnæ requiritur. Et istarum columnarũ nomina sunt Iachin, & Booz. Quæ duo verba, ait Origenes, significant fortiter macerans; ad innuendum, quod ad acquirendam, & conseruandam castitatem requiritur fortis carnis maceratio.

Aliqua itaque hic afferemus remedia, quibus possit tã Pancraticus hostis nisi planè vinci, saltem grauiter retũdi. Climacus loco cit. de istis remedijs tractans, ait. *Quo in tempore summum nobis præstabit adiutorium cilicium, & cinis, totisque noctibus statio immobilis, panis desiderium, ardens lingua, modicèque irrorata: sepulchrorum habitatio; atq; ante omnia humilitas cordis: & si fieri potest, pater spiritualis, aut frater sollicitus, cautusque sensu ad auxilium adhibeatur.* Vbi si bene aduerto, Quinque proponit media ad castitatem conseruandam.

Primum. Remedium est afflictio corporis, quæ fit per gestationem cilicij, aspersionem cineris, immobilem stationem, & panis subtractionem. Vnde Apostolus 1. Corinth. 9. aiebat, *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar.* Et Ambr. lib. 1. de pœn. cap. 14. *Libido grauis ignis est, & ideò non demus illi alimenta luxuriæ. Pascitur libido conuiuijs, nutritur delicijs, vino accenditur, ebrietate flammatur.* Et Hieron. ad Furiam ep. 10. de viduit. seru. *Ardentes Diaboli sagittæ ieiuniorum, & vigiliarum rigore restinguendæ sunt.* Et lib. 1. contra Iouinianum. *Esus carnium, ventrisque saturitas seminarium libidinis est.* Et Bern. serm. 66. in Cant. de se ipso ait. *Abstinebo à vino quia in vino Luxuria est, aut si infirmus sum, modico vtar: Abstinebo à carnibus, ne dũ nimis nutrio carnem, simul & carnis nutriam vitia: Panem ipsum cum mensura studebo sumere, ne, onerato ventre, stare ad orandum tædeat; Sed ne simplici quidem aqua ingurgitare me assuescam, ne distentio ventris vsque ad titilationem pertingat libidinis.* Et Kempis loco cit. nu. 4. *Valet maximè ad castimoniæ decus promerendum sobrietatis virtus, quæ delicatiores respuit cibos, & potum effluentem resecat. Vigilijs sacris, atq; ieiunijs comprimere carnis laxiniam suadet.*

Potissimum autem à vino abstinendum; Nam *Luxuriosa res vinum*, dicitur Prou. 20. & Apostolus ad Eph. 5. *Nolite inebriari vino in quo est Luxuria* Et Hieronymus ad Furiam. *Non Aethnei ignes, non vulcana tellus, non Vesuuius, aut Olympus tantis ardoribus æstuant, vt iuueniles medulla vino plena, & dapibus inflammata,* & Paulò infra. *Aiunt medici, qui humanorum corporum scripsere naturas, præcipuèque Galenus, Puerorum, & Iuuenum, ac perfectæ ætatis virorum, mulierumq; corpora insito calore feruere; & noxios esse his ætatibus cibos, qui calorem augeant. Sanitatique conducere frigida queque in esu, & potu sumere.* & Ambros. lib. 1. de viduitate. *Esto casta primum à vino, vt possis esse casta ab adulterio.* Hoc remedio vsi sunt Patres. Benedictus se nudum in vrticas, & vepres abijcies, teste Greg. lib. 2. dialog. cap. 2. Bernardus desiliens in lacum præ frigida hyeme, teste Surio in eius vita lib. 1. ca. 3. & 4. Franciscus in foueam glacie plenam se plerumque mergens, teste Bonauentura in eius vita, c. 5. Et Franciscus à Paula concupiscentiæ fomitem sola comestione panis, & aquæ vsque ad extremum vitæ terminum domuit. Et in vitis Patrum lib. 5. libello de fornic. nu. 31. dixit quidam senior. *Nunquam sollicitatus sum à fornicatione; quia ex quo factus sum Monachus non sum satiatus pane, neq; aqua, neq; somno. Et appetitus horum, quibus pascimur, crucians me, non permittebat sentire fornicationis stimulos.*

Secundum remedium, Ex Climaco est. *Ardens lingua, modicèque irrorata.* Per quod intelligo ardens, & constans desiderium, seù voluntatem non consentiendi tentationi; seù desiderium castitatem adipiscendi. Quod enim per linguam intelligatur affectus, seu voluntas, habet Riccardus in 4. d. vlt. circa textum, & sic explicat illud Lucæ 16. *Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam.* Diues enim ille non affligebatur in lingua corporali, qua carebat, sed in anima. De quo desiderio loquitur Augustinus lib. 10. confes. cap. 30. *Numquid*, inquiens, *Non potens est manus tua Deus omnipotens sanare omnes languores animæ meæ? Atque abundantiore gratia tua lasciuos motus etiam mei corporis extingueret? Augebis Domine magis, magisque munera tua in me, vt anima mea sequatur me ad te, concupiscentiæ visco expedita, vt non sit rebellis sibi.*

Quod desiderium operatur, vt titillare incipientibus cogitationibus libidinis, illicò resistamus. De qua subita resistentia ait Cyprianus in serm. de ieiunio. *Diabolo primis tentationibus obuiandum, nec coluber foueri debet, donec in serpentem formetur,* Et Hieronymus in cap. 9. Ecclesiastes. *Diabolus*, ait, *Serpens lubricus est, cuius capiti, hoc est primæ suggestioni, si non resistatur, non est dubitandum, quin in penetrale cordis furtim illabatur.* Et in epist. ad Eusto-

chium.

chium. *Nolo, fines cogitationem libidinis crescere, nihil in te Babylonium, nihil confusionis adolescat. Dum paruus est hostis, interfice: Nequitia, ne zizania serpat, elidatur in semine.*

Operatur etiam hoc desiderium, vt non solum prauis cogitationibus statim resistamus, sed etiam vt in bonis, & sanctis cogitationibus occupemus. Nam cum humana mens semper habeat aliquid cogitare, nec queat quiescere vnquam; Cum desiderio exstitit imbuta castitatem seruandi, semper in cœlestibus meditandis commoratur; Fitque ex hoc, vt locum occupatum reperientes lasciuæ cogitationes, vel non accedant, vel accedentes, illico, opere infecto, recedant. Quod notauit Cassian. collat. 12. cap. 5. dicens. *Nullatenus valet viuacitas mentis, absque alicuius desiderij, vel timoris, gaudij, vel mœroris affectione subsistere, nisi hæc eadem in bonam partem fuerint immutata, & idcirco si carnales concupiscentias de cordibus nostris desideramus extrudere, spiritales in earum locis plantemus protinus voluntates, vt his noster animus semper innexus, & habeat quibus iugiter immoretur, & illecebras præsentium, ac temporalium respuat gaudiorum.* Et Gregor. lib. 5. in 1. Regum, cap. 14. *Vitare*, inquit, *Turpes cogitationes non præualet, qui honestas in se non habet; Quia enim semper cogitamus exquirenda sunt nobis bona, ne mala cogitemus.*

Tertium Remedium ex Climaco est. *Sepulchrorum habitatio.* Per quod intelligo frequentem mortis, & aliorum Nouissimorum considerationem. Vnde Gregor. 16. moral. cap. 31. *Nihil*, ait, *Sic ad edomandum desideriorum carnalium appetitum iuuat, quam vt vnusquisque hoc, quod viuum diligit, quale sit mortuum penset.* Quod etiam reperi Iustinianus in ligno vitæ, de continentia, cap. 2. & Isidorus de summo bono. *Quando*, inquit, *Impulsu Dæmonum mens ad delectationem fornicationis impellitur, diuini Iudicij metus, & æterni tormenta incendij ante oculos proponantur. Quia numirum omnis pœna grauioris supplicij formidine superatur, Sicut enim clauus clauum expellit: Ita sæpe recordatio ardoris gehennæ, ardorem excludit luxuriæ.*

Quæ fuit expressa sententia Sancti Regis Iosiæ, de quo dicitur 4. Regum 23. *Quod contriuit statuas, & succidit lucos; repleuitque loca eorum ossibus mortuorum.* Ac si diceret Sanctus Rex. Qui idolum lasciuiæ ex suo corde vult succidere, repleat illud omninò frequenti mortis consideratione. Et in Deuteronomio, cap. vltim. dicitur, *Quod mortuus est Moyses seruus Domini in terra Moab, iubente Domino, & sepeliuit eum in Valle Moab contra Phogor sed quare Deus*, ait Procopius illo loco, *Tanta diligentia circumscripsit locum vbi sepultus est seruus suus Moyses; vt in posterum idola frenaret, atque cohiberet*, Respondet; Quia ibi adorabatur Idolum lasciuiæ, & Ecclesiast. 7. dicitur. *Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.*

Descendant itaque in Infernum viuentes, ibique infinitos his vitijs immersos, intensissimo illo igne adustos contemplentur, & sine dubio æstuatio luxuriæ procul recedet à memoria eorum. Considerent talibus afflicti tentationibus quantum sint amissuri boni, patriam nimirum cœlestem, & quantum mali, æternam nimirum ignis infernalis pœnam incursuri, si assentiantur; & sine dubio suggerentem Diabolum in fugam conuertent. Considerent fœtorem, & putredinem, quæ ex corporibus tam in extremum amatis, expirata anima, scatuiet, & sine dubio se ipsos, talia meditantes, abominabuntur. Narrat Thomas Cantipratanus lib. 2. apum, cap. 30. nu. 31. *Vidisse se virum Magistrum Guidonem presbyterum beguinarum in Niuella; De quo certissimè ferebatur, quia cum in Sonegio oppido Hannoniæ scholas regeret adolescens, incautè semel fœminam contemplatus, per annos tres, etiam ipsa mortua, in tantum tentatus est, vt, excepto eo, quod vigilans sustinebat, omni nocte in somnis crederet eam esse præsentem. Sentiens ergo circa se diabolum non cessare, de nocte clam tumulum mulieris mortuæ aperuit, nares; & faciem cano putrefacti corporis tamdiu tenuit, vt pene fœtore nimio suffocatus, quasi mortuus caderet resupinus. Qua res in tantum valuit sancto viro, vt nullum postea stimulum in carne sentiret.*

Quartum Remedium est *humilitas cordis*, Qua à Deo omnium bonorum largitore petatur auxilium, & gratia ad resistendum motibus carnis, & in accepta castitatis gratia perseuerandi. Vnde Cassianus, lib. 6. instit. cap. 1. *Nec solum sufficit*, ait, *Corporale ieiunium ad conquirendam, vel possidendam perfectæ castimoniæ puritatem, nisi precesserit contritio Spiritus, & oratio contra hunc immundissimum spiritum perseuerans: Deinde continuata meditatio scripturarum, huicque fuerit scientia spiritualis adiuncta; labor etiam, opusque manuum instabile: cordis peruagationes coercens ac reuocans; & ante omnia fundata fuerit humilitas vera, sine qua nullius penitus vitij poterit triumphus acquiri*, Et Gregorius lib. 5. in 1. Regum, cap. 14. *Si mens*, inquit, *Deo subdi humiliter despicit, carnis suæ desideria dominando, ac præminendo non premit.* Et Thom. Kempis serm. 5. ad fratres, num. 5. *Hic*, ait, *Non pugnatur armis, aut ferro, sed patientia, oratione, & humilitate; Nam ita subiugatur facilius omnis motus libidinis, donum enim Dei est, & misericordia in electis illius, posse corruptibilis carnis concupiscentiam compescere: Ignem quoque in sinu proprio ferre, nec tamen præualere aduersus mentem.*

Quintum Remedium, ex Climaco est *cautus, & sollicitus Pater spiritualis*, Qui solet multum prodesse; tum ad astus Dæmonis, aperiendos; tùm ad remedia adhibendaque, tùm ad animum alio transferendum; Fiunt enim cogitationes tamdiù aliquando insistunt quo vincant, & frangant, & frangunt ordinario, si medio spirituali non aperiantur. Quod docuit Cassianus coll. 2. cap. 10. *Non solum, quæ agenda sunt, sed etiam quæ cogitantur, seniorum reseruentur examini, vt nihil quis suo iudicio credens, illorum per omnia definitionibus acquiescat, & quid bonum, vel malum debeat iudicare, eorum traditione cognoscat; Quæ institutio non solum per veram discretionis viam Iuuenem recto tramite docebit incedere, verum etiam à cunctis fraudibus, & insidijs inimici seruabit illæsum. Nullatenus enim decipi poterit quisque, si non suo iudicio, sed maiorum viuat exemplo; Nec valebit ignorationi eius callidus hostis illudere, qui vniuersas cogitationes in corde nascentes, pernicosa verecundia nescit obtegere, sed eas maturo examine seniorum, vel reprobat, vel admittit. Illicò namque, vt patefacta fuerit cogitatio maligna marcescit. Et antequam discretionis iudicium proferatur, serpens teterrimus, velut è tenebroso, ac subterraneo specu confessionis virtute protractus ad lucem, & traductus quodammodo ac dehonestatus abscedit.*

Sextum, Remedium, est custodia sensuum, maximè visus, tactus, & auditus.

Quo ad visum. Isidorus lib. 2. de summo bono, cap. 39. ait, Quod, *Oculus est principium fornicationis.* Et recte quidem. Ex scriptura. Namque patet euidenter. Genesis 6. *Videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchræ, &c.* Et cap. 34. *Cum vidisset Sichem Dinam filiam Liæ adamauit eam, & rapuit, & dormiuit cum illa.* Et cap. 38. *Cum vidisset Iudas Thamar, suspicatus est, quod esset meretrix, ingressusque ad eam, ait, Dimitte me, vt coram tecum.* Et cap. 39. *Iniecit vxor Putiphar oculos in Ioseph, & ait dormi mecum.* 2 Regum. 11. *Vidit Dauid mulierem se lauantem, & dormiuit cum ea.* Et Judith. 10. *Captus est in oculis Iudith Holofernes.* Et Danielis 13. *Videbant Susannam senes quotidie ingredientem, & deambulantem, & exarserunt in concupiscentiam eius.* Quare sapiens Prouerb. 23. *Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur peruersa.* Et Ecclesiastici 9. *Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt: Et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.* Et cap. 25. *Ne respicias mulieris speciem, & non concupiscas mulierem in specie.* Et Oseæ 2. *Auferat fornicationes suas à facie sua.* Et Christus Matth. 5. *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mæchatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & proijce ab te.* Et 2. Petri 2. dicitur de quibusdam, *Quod habebant oculos plenos adulterij.* Vnde Augustinus in libello de honestate mulierum, ait, *Quemadmodum si aliquis carbones apprehenderit, si citò eos proiecerit, nihil ei nocebunt; Si verò diutius eos tenere voluerit, sine adustione abire non poterit. Ita ille, qui ad concupiscendum oculorum defixerit* intui-

intuitum, & libidinis malum in corde suscipiens; & moras in corde suo habere, moras in corde suo libere permiserit, excutere à se sine animæ plaga non poterit. Ideo igitur clamemus ad Dominum cum Propheta. Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos. Et Hieronymus ad rusticum Monachum. *Matrem tuam*, inquit, *ita, vide ne per illam alias videre cogaris, quarum vultus cordi tuo hæreant, & tacitum viuat sub pectore vulnus, Ancillas, quæ tibi in obsequio sunt, scias esse in insidijs: Quia quãtum vilior earum conditio est, tanto facilior ruina est.* Et in lege. Si quis in seruitutem, ad adulter. determinatur à Saluio, *Vt adultero eruatur oculus*, tamquàm adulterij fons, & origo.

Quò ad tactum, Ait Christus Matth. 5. *Si manus tua scandalizat te, abscinde eam.* Et Climacus gradu 15. *Fit* inquit, *Nonnumquam vt ex solo tactu corpus inquinetur; Nihil quippè sensu isto grauius, nihil periculosius. Admoneat te, is qui matris manus pallium circumdedit, ab ijsq; quæ vel naturalia, vel præter naturam sunt à proprio, atque alieno corpore comprime manum.* Et D. Tho. 2. 2. qu. 154. art. 4. docet, *Quòd tactus est actui venereo cognatus, & finitimus, & quod modico interuallo separantur ab inuicem.* Et Thomas Cantipratanus lib. 2. apum, cap. 30. n. 54. *Testor*, ait, *Deũ, spem communem omnium bonorum, quamplures me in confessionibus audiuisse, quæ magis contrectationum occasione contrà pudicitiam peccauerunt, quàm si decem pueros de proprijs fratribus genuissent.*

Quo ad auditum. Hic sensus maximè custodiendus est, non solum ab auditione rerum turpium, & obscœnarum, sed etiam ab earumdem lectione, Nam cum hic sensus ianua sit intellectus, vt Tostatus ait in epist. diui Hieronymi ad Paulinum, cap. 2. Quæ habetur to. 1. operũ Tostati; quandò res turpes per auditum transeunt, indè ad intellectum transmittuntur, qui species conseruans, & meditans, easque voluntati præsentans, hęc continuo labore lassata, & victa quandoq; succidit. Vndè Kempis serm. 5. ad fratres, num. 2. ait. *Grandis quædam custodia ad conseruationem, perseuerantiamque castitatis est vtique instituenda deuotis, ne videlicet loqui, audire, legere, aut talia intueri velit affectio carnis; Vndè posteà generari queat aliqua occasio tentationis.* Et Paulò infrà. *Foris per sensus hauritur, Vndè mens casta deturpari, & delectationum sorbidarum veneno ad mortem nonnumquam solet infici.* Et D. Paulus 1. Corinth. 15. ad id adducit versum illum Menandri. *Corrupunt bonos mores colloquia praua.* Et Tertullianus lib. 2. ad vxorem, cap. 3. *Bonos corrumpunt mores confabulationes pessimæ.* Et Hieronymus ad Eustochium. *Eas autem*, inquit, *virgines, & viduas, quæ ociosæ, & curiosæ domos circumeunt matronarum, quæ, rubore frontis abstricto, parasitos vincunt mimorum, quasi quasdam pestes abijce. Corrumpunt enim bonos mores confabulationes pessimæ* Isidorus relatus à Vinaldo de monte regali loco cit. remed. 2. *Vanus sermo citò polluit mentem, & facilè agitur, quod libenter auditur.* Vndè de iusto Loth dicitur 2. Petri 2. *Et iustus Loth oppressum à nefandorum iniuria, ac luxuriosa conseruatione eripuit: aspectu enim, & auditu, iustus erat*; Quia nimirum nec audire, nec videre poterat res turpes, & Eccles. 28. dicitur, *Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire*; Quis autem inter linguas nequam non reponat impudicas? Ab huiusmodi itaque turpibus confabulationibus cohibendus auditus, ne mentem deindè inquietet, & inquinet.

Cohibenda etiam lingua à verbis turpibus, & immundis iuxtà eamdem apostoli sententiam, *Corrumpunt bonos mores*, &c. Quæ licet adducatur ab Apostolo illo loco ad hortandos Corinthios, ne stultorum verbis, & blandiloquentia à recto tramite abduci patiantur; Intelligitur tamen etiam de colloquentibus inter se. Atque ità tangit non solùm audientes turpia, sed etiam loquentes. Et verè inter audire, & loqui quò ad culpam nullam facio differentiam. Nam, vt dixi suprà, Malæ aures faciunt malas linguas; Vndè Bernar. de ord. vitæ. *Quem delectat audire: alterum loqui prouocat.* In quo decipiuntur multi putantes, cum solùm auditores sint, & non locutores, innocentes se esse. Cohibenda itaque lingua ab impuris; Vnde & ipse Apostolus ad Ephes. 5. *Fornicatio, & omnis immunditia non nominetur in vobis, sicut decet sanctos, aut turpiloquium.* Et Hugo relatus a Monte regali loco cit. ait in lib. de anima. *Vanus sermo vanæ conscientiæ est Index mores hominis lingua pandit; Qualis sermo ostenditur, talis animus approbatur; Quoniam ex abundantia cordis os loquitur*; vt dicitur Matth. 12. & D. Hieronymus ad filiam Mauritij ait. *Lapis emissus sermo prolatus. Quapropter diù antequam proferatur, cogitandus est. Cum enim verbum sit nuncius cordis: sicut bonus homo de bono thesauro cordis sui profert ea, quæ bona sunt: Ità malus de malo thesauro cordis profert mala.* Et Augustin. sermon. 215. de tempore. *Videte fratres si iustum est, vt ex ore Christianorum, vbi corpus Christi ingreditur, luxuriosum canticum, quasi venenum Diaboli proferatur.* Et D. Th. 2. 2. q. 153. art. 5. ad 4. ait. *Quia ex abundantia cordis os loquitur Luxuriosi, quorum cor est turpibus concupiscentijs plenum, de facili ad turpia verba prorumpunt. Et quia luxuria inconsiderationem, & precipitationem causat, consequens est, quod faciat prorumpere in verba leuiter, & inconsideratè dicta, quæ dicuntur scurrilia. Et quia luxuriosus delectationem quærit, verba sua ad delectationem ordinat, & sic prorumpit in verba ludrica. Et quia luxuria cæcitatem mentis causat, ideo luxuriosus prorumpit in stultiloquia, præferendo suis verbis delectationes, quas appetit, quibuscumque alijs rebus*, Hæc D. Thom. & Aristoteles 7. polit. cap. vlt. *Omnis*, inquit, *Obscœnitas verborum exterminanda est de ciuitate, ex turpiter enim loquendi licentia sequitur, & turpiter facere.* Ad quem locum ait D. Thom. *Sæpè enim dicẽdo aliquid turpe agibile: sæpius meditatur de eodem, & frequẽti meditatione de ipso sequitur inclinatio maior ad ipsum faciẽdũ.* Et est notũ dictũ Solonis. *Qualis oratio, talis vita.*

Custodiendi itaque sensus. De qua custodia in generali ait Augustin. lib. 50. homiliarum, homil. 35. *Si virginitatem animæ integram seruare desideras, quantum potes obserua blandimenta draconis, ne fortè si incautus fueris, quinque sensus, qui in te sunt, quasi quinque virgines permittas à serpente corrumpi. Quicquid enim pulchrescit, visu, quicquid dulcescit gustu, quicquid blanditur auditu, quicquid lenocinatur odoratu, quicquid mollescit attactu, In his omnibus si incauti fuerimus, subrepentibus concupiscentijs malis, animæ virginitatem corrumpi permittimus. Et impletur illud, quod per Prophetam dictum est Ierem. 9. Intrauit mors per fenestras vestras.* Et Ambrosius lib. 2. de Abraham, cap. 11. *Visus, & auditus, & odoratus, & gustus, & tactus, & vocis ipsius quæritur quædam castimonia: Quia & visus procacior habet crimen, & Ideo scriptum est, Noli intendere fallaci mulieri Prou. 5. Neque capiaris oculis eius, neque arripiaris palpebris. Et in ipso auditu crimen est: Si seducat meretrix, & multo blandimento sermonis, & laqueis labiorum suorum te alliges. Et in ipso tactu crimen est; Ideoque tibi dicitur. Ne multus fueris ad alienam, neque contineris amplexibus non tuam. Et in voce culpa est; Laqueus enim fortissimus est homini sua labia, & abducitur à labijs oris sui. Et metipsum noli multum edere, ne vomas. Oportet ergò, vt omnium sensuum acuta sit moderatio, ne aut impetus in vitium trahat, aut nimietas lædat, aut mora offensionis sit.* Hæc Ambrosius. Et Hieronymus lib. 2. contrà Iouinianum, cap. 7. *Per quinque sensus; quasi per quasdam fenestras vitiorum ad animam introitus est, non potest antè metropolis, & arx mentis capi, nisi per portas eius irruerit hostilis exercitus.* Et Seneca relatus à Tho. Cantipratano, lib. 2. apum, cap. 30. nu. 34. *Si continens es, & animi, & corporis tui per singulos motus obserua, ne indecori sint. Nec ideò contemnas, quia latent, nam nihil differt, si nemo videat, cum illos ipse videas. Si oculus concupiscit, auerte: si aures hæserint, fuge: si arserit lingua, restringe: si tactum manus allexerit, retrahe: si curiosus odor irrepserit, nares contorque.*

Septimum Remedium est fuga. Quamuis omne Peccatum sit fugiendum, iuxtà illud Ecclesiastici 10. *Quasi à facie colubri fuge peccatum.* Nihilominus, ait D. Th. 2. 2. q. 35. art. 1. ad quartũ, Quod impugnatio peccati quandoq; est vincenda fugiendo, quandoque resistendo. Si enim cogitatio perseuerans tollit incentiuum peccati,

tunc debemus vincere peccatum resistendo, sicut accidit in omnibus ferè peccatis præter luxuriam. Si autem continua cogitatio auget incentiuum peccati, tunc debemus illud vincere fugiendo, sicut est de peccato luxuriæ: Et ideo Paulus 1. ad Corinth.6. signanter dicit. *Fugite fornicationem*. Super quem locum ait D. Th. 1. Corinth.6. lect.3. *Notandum, quod cætera vitia vincuntur resistendo; quia quanto magis homo particularia considerat, & tractat, tanto minus in eis inuenit vnde delectetur, sed magis anxietur, sed vitium fornicationis non vincitur resistendo: quia quanto magis ibi homo cogitat particulare, magis incenditur, sed vincitur fugiendo, idest totaliter vitando cogitationes immundas, & quaslibet occasiones.* Et August. lib. de honest.mulier. c.2. *Quod libidinem fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitijs prædicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit Resistite, sed fugite fornicationem:* Et paucis interpositis, ait. *Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere*. Et Ambros. lib.1. de pœnit.c.14. *Transeamus*, ait, *Nos ignem libidinis, quem timent Paulus, sed nobis timent, qui castigando corpus suum fecerat, vt iam non timeret sibi, sed dicit nobis. Fugite fornicationem. Fugiamus ergo tanquam sequentem, quæ non post nos, sed in nobis sequitur. Nos met ipsos ergo videamus diligenter, ne dum illam fugimus nobiscum eam portemus; volumus enim plerumque fugere, sed si non penitus excutimus animo, tollimus eam magis, quam relinquimus*. Et Chrysost. isto loc. Pauli, *Fugite*, inquit, *Fornicationem, non dixit*, ait Chrysostomus. *Abstinete à fornicatione, sed fugite, hoc est studium ponite, vt à malo liberemini.* Et Theodoretus, non dixit Apostolus. *Odio habete, & auersamini, sed fugite; sciens, quam sit acre, & vehemens hoc peccatum: ei enim fugiendo repugnandum est.* Et Theophylactus. *Fugite fornicationem*, ait, *Haud secus quam insectatricem aliquam, quæ semper nos vrgeat, fugiendam hortatur libidinem, suadetque vti ab ea enixè abstineamus. Nihil enim nos adeò insectatur, quam carnis concupiscentia*. Dionysius Carthus. *Fugite fornicationem, idest omnem illicitum concubitum. Quædam peccata in se quandam pœnam, & amaritudinem habent, vt Ira, Inuidia, & ista melius superantur luctando, & resistendo; Nàm quanto diligentius, & particularius considerantur, tantò plus displicent, sicque facilius repelluntur. Alia autem peccata quamdam delectationem includunt, vt Gula, Luxuria, quæ melius vincuntur fugiendo, quam colluctando. Quo enim particularius, diligentiusque pensantur, & reuoluuntur, eò appetitus magis prouocatur. Vitanda ergo sunt fomenta, occasiones, & causæ luxuriæ.* Caietanus *Significanter*, ait, *dixit Fugite fornicationem, tamquam insequentem, & serpentem, in non fugientes. Cum reliquis enim vitijs congressus haberi potest rationibus pugnando; cum vitijs autem carnalibus non est pugnandum, quoniam serpunt in cogitantes etiam contra illa, sed victoria per fugam habetur: fugiendo scilicet etiam cogitationes omnes talis generis.* Thomas Kempis ser.5. ad fratres nu.6. *Vt certior sit* inquit, *Hæc victoria, fuga est assumenda.* Fugiendo itaque vincitur libidinis tentatio, fugiendo scilicet fœminas, obiecta, occasiones libidinis, otia, crapulas, diuertendo oculos, & mentem, vt alia videat, & cogitet.

Octauum Remedium est fuga conuersationis mulierum. Quid sit mulier egregie Sanctus Ephræm, vt refert Aluarez, to.2. de vit. Spirituali, lib.5. par. secunda, c.14. nu.6. *Quid*, inquit, *Est mulier? Laqueus comptus, & homines in voluptates illiciens, quæ splendida quidem facie, & excelso collo, oculis annuit, & genis arrides: Lingua vero dulciter canens, voce alios decipit, & sermone pellicit, vestes trahens, & pedibus ludens; forma placens, & corpore fornicationem exercens factisque occidens. Multos enim vulneratos, ait Paramiastes, deiecit, & innumerabiles occidit. Quo circa, & propter speciem, inquit, mulieris multi perierunt; & ex hoc concupiscentia, quasi ignis exardescit. Quid est mulier? Naufragium super terram, fons nequitiæ, thesaurus immunditiæ, & malitiæ, mortifera conuersatio, atque confabulatio, oculorum pernicies, animarum exitium, cordis spiculum, iuuenum perditio, sceptrum inferni, concupiscentia præceps. Quid est mulier? Causa Diaboli, requies serpentis, Diaboli consolatio, dolor inconsolabilis, caminus succensus; eorum, qui saluantur offensio, malitia incurabilis, diurna confabulatio, hospicium lasciuorum, & officina Dæmonum. Quid est mulier? Amor flagitiosus; bestia impudens, incontinentissimus impetus, effrænatum os rerum arcanarum, triumphus tenebrarum, Dux delictorum, oblectamentorum magistra, insatiabilis concupiscentia nequitia, & æterni supplicij conciliatrix. Quid est mulier? Prudentia terrena, viri socordia, concubens incontinentia, excitata cura, vipera vestita, pugna voluntaria, quotidiana calamitas, procella domus, viri naufragium, immanis bellua, adulterorum diuersorium, arma diaboli, expetita rabies, exornata mors; vt non immerito dictum sit à sapiente, Breuis omnis malitia super malitiam mulieris; Quod si tu ab huiusmodi cupis affectione, beluaque refugere, audi quid Præmiastes dicat. Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos, & non concupiscat pulchritudinem mulieris cor tuum, ne capiaris nutibus illius: mulier enim viri preciosam animam capit:* Hæc Sanctus Ephræm. Paulo aliter depingit mulieris propria S. Anastasius Nicenus, vt refert Cornelius à lapide in ep.1. ad Timoth. cap.3. nu.112.

D. Hieronymus in ep. ad Oceanum de vita cleric. vt refert Vitaldus à monteregali loco citato, remed.7. *Mulier*, ait, *Ianua Diaboli, via iniquitatis, scorpionis percussio, nociuumque genus est fœmina. Cum proxima stipula, incendit ignem, flammigero igne percutit conscientiam fœmina pariter habitans, exuritque fundamenta montium. Ego id dico, si cum viris fœmina habitent, viscata non deerunt Diabolo, ex eis aucupatum est ab initio peccatum. Ferreas mentes libido domat, si alligauerit quis ignem in sinu suo, nonnè vestimenta eius comburentur? Aut si quis ambulauerit super carbones ignis, nonnè combures pedes suos? Mihi crede non potest toto corde cum Domino habitare, qui fœminarum accessibus copulatur.*

D. Antoninus 3. part. tit.1. cap.25. Per integrum alphabetum fœminarum vitia describit, & declarat. alphabetum est huiusmodi. *Est mulier Auidum animal. Bestiale barathrum. Concupiscentia carnis. Damnosum duellum. Aestuans æstus. Falsa fides. Garrulum guttur. Herinis armata. Inuidiosus ignis. Kalumniarum chaos. Lepida lues. Monstruosum mendacium. Naufragij nutrix. Opifex odij. Prima peccatrix. Quietis quassatio. Ruina Regnorum. Silua Superbiæ. Truculenta Tyrannis. Vanitas vanitatum. Xantia Xersis. Ymago idolorum. Zelus zelotipus.* Declarationem Vide apud ipsum.

Petrus Chrysologus serm.47. de resurrect. postquam multa dixerit de Mulieribus, ait, *Quod mulier est origo lamenti.* Et Nazianzanus orat. in vita Athanasij. *Mulier est*, inquit *Calamitatis cumulus*. Et Prouerb.5. Introducitur Iuuenis mulieribus deditus qui clamitates suas deplorans ait. *Penè fui in omni malo*. Vnde rectè Menander, *Vbi est mulier, ibi necessariò sunt omnia mala.* In prato spirituali, c.217. dixit quidam senior. *Filioli sal ex aqua est, & si appropinquauerit aquæ, continuo soluitur, & deficit. Et Monachus similiter ex muliere est. Itaque si appropinquat mulieri, soluitur & ipse, atque in id desinit, vt iam Monachus non sit.* Et in vitis patrum legitur de Abbate Arsenio; quòd rogatus à quadam muliere, vt eius memoriam faceret in suis orationibus Respondit ei. *Quinimmo Deum rogo, vt tuam memoriam auferat à corde meo.*

Cyprianus in lib. de singularitate, siuè de solitaria, & à fœminis semota vita. *Lubrica*, inquit *Spes est, quæ inter fomenta peccati saluari se sperat: Incerta victoria est, inter hostilia arma pugnare: Impossibilis liberatio est, flammis circumdari, nec ardere.* Et infrà. *Ipsi nos fallimus, quoties credimus, inter masculos, & fœminas castitatem immobilem custodiri. Difficilè quis venenum bibet, & viuet: verendum est dormienti in ripa, ne cadat; cum dicat Apostolus 1. Corinth.10. Qui se putat stare, videat ne cadat.* Et infrà. *De carbonibus scintillæ dissiliunt, de ferro rubigo nutritur, morbos aspides sibilant, & mulier fundit concupiscentiæ pestilentiam. Quam Salomon sic comparat dicens. De vestimentis procedit tinea, & a muliere iniquitas viri.*

Augu-

Augustinus in libello de honestate mulierum ait. *Sine vlla dubitatione qui familiaritatem mulierum non vult fugere, citò dabitur in ruinam.* Et iterum in eodem libello. *Qui cum mulierib. habitantes putant se castitatis obtinere triumphum, ignorant se apud Deum dupliciter reos existere: Dum se ipsos in periculum mittunt, & alijs exemplum peruersæ familiaritatis ostendunt.* Cuius dicti fuit tam executor eximius testes Possidonio in eius vita, c.26. vt fœminarum nullam domum suam ingredi passus sit, ne germanam quidem sororem, nec patrui, aut fratris filiam. Quia dicebat, Licet de sorore, & neptibus secum commorantib. nulla posset nasci mala suspicio; tamen quoniam illæ personæ sinè alijs necessarijs, secumq; manentibus fæminis esse non possent, & quòd ad eas etiam aliæ à foris intrarent, de is posse offendiculum, aut scandalum infirmioribus nasci. *Ob hoc ergo dicebat*, ait Possidonius, *Numquam debere fœminas cum seruis Dei etiam castissimis in vna manere domo*: Et si fortè ab aliquibus fœminis vt videretur, & salutaretur, rogabatur numquam sine clericis testibus ad eas intrabat, vel solus cum solis vmquam est locutus, nisi secretorum aliquid interesset. Et de Sancto Patre nostro Francisco de Paula dicitur in eius vita, quod si quando colloquendum ei esset cum aliqua muliere, numquam oculos è terra eleuabat, vt illam aspiceret.

Ex his puto satis patere, quam periculosum sit castitatis amatori mulierum colloquia, & consortia sectari, quamtumuis sanctæ mulieres sint, quantumuis deuotæ, quantumuis virginitatis amatrices. Vnde D. Bonauent. de interiori homine, p.1.c.39. *Si meum*, inquit, *Consilium non spernis, consulo, quod numquam cum aliqua muliere contrahas singularem familiaritatem, etiamsi Religiosa sit, & sancta. Quia, excepto periculo carnalis tentationis, quæ ex tali familiaritate semper incurritur, dum non timetur malum, quod sub specie boni latet: excepta etiam macula infamiæ, & suspicionis, quam alij ob hoc sæpè concipiunt, magnam generat inquietem cordi talis priuata affectio; dum semper illi cupis estendere dilectionem, quam habes ad eam; & hoc sibi notum fieri desideras, & cum aliquando non sit dolus, & times quod indignetur illa, & quod affectus eius tepescat, & quod minus oret pro te.* Immò addo quòd quo magis mulieres continentes, & deuotæ sunt, eo magis est vitanda eorum conuersatio: Quia cum acrius tententur à Dœmone, faciliùs consentiunt obiecto præsenti. At quandoq; inquis non possumus colloquia mulierum vitare, vel consolationis gratia, vel deuotionis, &c. Sed tunc remedium dedit Augustinus. Id ne facias sine testibus, sine arbitris videntib. saltem, si non audientib. Quod noster Sanctus Pater expresè iussit in Correctorio, n.83. Tandem pro hoc rimedio videatur Carthagena lib.15. homil.3. tom.4. vbi per 23. paragraphos explicat luculenter malam fœminarum naturam: Et quam sit periculosa, & nociua earum conuersatio, §. 22.

Nonum Remedium est fuga ocij. Ocium enim, desidia, torpor, & quies nimia occasiones sunt malarum cogitationum, tentationum, ac omnium peccatorum. Vndè Hieronymus ad Eustochium ait. *Omnium vitiorum mater est ociositas.* Et Ecclesiastici 33. dicitur. *Ociositas multam docuit malitiam.* Quare Christus sedere (quod ociositatem dicit) cupientes Apostolos Iacobum, & Ioannem, illis verbis Matth. 20. grauiter reprehendit, *Nescitis quid petatis.* Et Matth. 25. *Qui talentum receptum ad negotiandum foderat in terra, seruus malus, & piger vocatus est.* Sanctus Benedictus in sua regula, c.48. *Ociositatem*, ait, *Esse animæ inimicam.* Quod caput explicans Turrecremata, decem mala numerat, quæ nascuntur ex ocio. Apud Rabisium legitur epist. verbo Ocium. Solitos Athenienses ociosos absq; alia informatione morte mulctare. Cum rogaretur Cleomenes apud Plutarchum, cur Lacedemonij cum Argiuos sæpè vincerent, eos non delerent? Respondit. *Nolumus, vt habemus, qui iuuenes nostros exerceant, sunt enim ipsi eorum cos, qui ipsorum virtutem acuant, ne ocio enerruentur, & in vitia, ac mollitiem diffluant.*

Quo circa Ezechiel.16. exponens causas peccati Sodomorum ait. *Hæc fuit iniquitas Sodomę sororis tuę superbia, saturitas panis, & abundantia, & ocium ipsius.* Et Prouerb.1. dicitur, *Prosperitas Impiorum perdet eos*, Vbi alij vertunt, *Pax, siue quies insanorum perdet eos.*
Et Ouidius.

Ocia si tollas, periere Cupidinis arcus.
Contemptaque iacent, & sinè luce faces.

Et Rursum.

Quæritur, Aegysius quare sit factus adulter.
In promptu causa est, desidiosus erat.

Et Sanctus Gregorius lib.6. in primum Reg. c.1. *Inter opera, & Labores spirituales contra stimulos carnis fortes sumus; sed si quasi fessi à solita conuersationis vigore torpescimus, vel remittimus, dum paulatim negligimus, aculei carnis insurgunt, qui quasi depositis Moysi manibus, Israelem vincunt.* Augustin. lib. 22. de Ciuit. Dei, c.36. *Per desidiam*, inquit, *Accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad superbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriam, per hanc tentamur delicate pasci, per hanc suffocamur praciose vestiri, per hanc ad superfluam dormitionem trahimur, per hanc ad verba secularia ducimur. Numquam quis Ciuis Cœlorum erit, si ociositatem amauerit.* Et Cassian. lib.10. inst. c.23. *Hæc*, inquit, *Apud Aegyptum ab antiquis patrib. sancita est sententia, operantem Monachum dæmone vno pulsari: ociosum vero innumeris spiritibus deuastari*, Et Bernard. lib.2. de consid. ad Eugenium fine. *Si rectè sapiens hortatur, sapientiam scribi in ocio, cauendum & in ocio ocium est; Fugienda proinde ociositas mater nugarum, nouerca virtutum. Inter seculares nugæ, nugæ sunt: in ore Sacerdotis blasphemiæ; Interdum tamen si incidant, ferenda fortassis, referenda numquam.*

Tandem de claustralium ocio quamplura Cassianus loc. cit. c.2. Inter quæ hæc ait. *Cum ocium miserabilem obsederit claustralium mentem, horrorem loci, fastidium cellæ, fratrum quoque, qui cum eo, vel eminus commorantur, tamquam negligentium, ac minus spiritualium aspernationem gignit, atque contemptum. Ad omne quoque opus, quod intra septa sui cubilis est, facit desidem, & inertem. Non eum in cella residere, nec operam sinit impendere lectioni, nihilque se proficere, tanto tempore in eadem commorantem crebrius ingemiscit.* Et Iustinianus de discipl. Monasticæ conuers. c.14. *O ingrate piger*, ait. *An ignoras, quod agrorum cultores, artifices, machanici terræ negociatores populorum Iudices, Prouinciarum duces, gentium reges, omneque genus humanum vtriusque sexus, & cuiuscumq; conditionis, si prudenter attendis, ad tuum sunt quoquomodo deputati obsequium, quare hæc considerare negligis? Cur illis laborantibus, & tibi ministrantibus, tu dies tuos inutiliter transis? vt quid manum sub axilla tenens, maximam tuę vitæ partem ociosè consumis. Proh pudor quotidie sedes per monasterij claustra, per angulos domus vaniloquia tractando, scurrilia sectando, & inutilia, atque perniciosa cogitando. Discurris huc, illuc nunc clamitando, nunc ridendo, nunc curiosa, nunc ociosa peragendo: Non aduertis ò miser, quod inertia tua, & infructuosa conuersatio, scandalum generat fratribus tuis pro te laborantibus, &c.* Quæ ibi habet Iustinianus. Et de B.P. Nostro Francisco canit Ecclesia. *Numquam à laborib. cessabat, nisi cum orationi, diuinisq; rebus intendebat.*

Decimum Remedium est custodia cellæ, non ad quietem, sed ad laborem, non ad ocium, sed ad occupationem, non ad somnum, sed ad vigilias, ad legendum, scribendum, iam scripta corrigendum, orandum, psallendum, meditandum cœlestia contemplandum, peccata propria, & populi plangendum. O quam benè fugit occasiones libidinis, qui moratur in cella, quàm est securus à Diaboli astibus, qui in cella semper aliquid operatur, quam bene custodit sensus cunctos cællæ custos. Vnde Bernardus, in epist. ad fratres de monte Dei. *Monachus moriens, aut vix, aut numquam à cella in Infernum descendit, quia vix vmquam aliquis, nisi cœlo prædestinatus, in ea vsque ad mortem perstitit.* Et serm.40. in Cantic. *Sede solitarius vt turtur, nihil tibi, & turbis, nihil cum multitudine cæterorum, etiam ipsum obliuiscere populum, & domum patris tui, & concupiscet rex decorem tuum.*

Mira de cella Basilius de laudibus eremi. *O cella spirituale prorsus habitaculum. Namque de superbis facis humiles, de golosis sobrios, de crudelibus pios, de iracundis mites, de odiosis reddis in diuina Charitate ferventes. Tu odiosæ linguæ frenum, tu luxuriosis renibus castitatis adhibes cingulum: Tu facis vt leues quique ad grauitatem redeant, vt iocosi scurrilitatibus parcant, vt vaniloqui, & procaces se sub districta silentij censura castigent. Tu ieiuniorum, ac vigiliarum nutrix: Tu patientiæ, & pacis perfectissima custos: Tu purissima simplicitatis magistra, ac omninò fraudolenta duplicitatis ignara. Tu facis vt vagos quosque Christi catena coerceat; vt indisciplinati moribus à sua se prauitate compescant. Tu nostri homines ad perfectionis culmen euehere, atq; ad consummatæ sanctitatis fastigium sublimare. Tu facis vt homo sit integer, atque rotundus, ac nulla à semetipso morum inæqualitate diuersus. Tu etiam facis lapidem quadrum construendæ videlicèt cœlestis Hierusalem mœnibus aptum, qui nimirum, non ex morum leuitate se versatilem præbeat, sed fixus semper in sancta Religionis grauitate cōsistat. Tu homines à semetipsis extraneos reddis, & prius vasa vitiorum reflorere virtutibus facis. Tu nigra sed formosa sicut tabernaculum Cedar, sicut pelles Salomonis. Tu lauacrum tonsuram. Tu Piscina in Hesebon. Oculi tui sicut columbæ super riuos aquarum, quæ lacte sunt lotę, & resident iuxta fluenta plenissima. Tu namque es speculum animarum, cuius contemplatione se mens humana perspicaciter intuens, quod minus est, impleat; quod superfluū, reprimat, quod obliquum est, dirigat, quod deforme, componat. Tu nuptialis es thalamus, in quo Sancti Spiritus annulus tribuitur, & cęlesti sponso felix anima fœderatur. Rectè diligunt te: Et qui fugiunt te, veritatis luce priuati, quo gressus ponere debeant, non agnoscunt.* Hucusque Basilius. Tomas Kempis opusc. 10. exercit. spirit. cap. 4. *Custodi diligenter cellam tuam, & custodiet te. Tutior locus non est seruo Dei in hoc Mundo quam latere in secreto, vbi patrem oret libera mēte, ostio cubiculi clauso. Periculosius semper extra cellam, mansio eius quies deuotissimę vitæ. Qui assuescit cellam suam incolere, citò pacem cordis hauriet, & tutabitur à periculis maximis, & multis. Solitudo deuotionis est mater, turba verè conturbat.* Et Paulò infrà. *Ad cauendum ergò laqueos apertos, vel occultos, libentius sis intus, quàm foris. Rediens atque ad cellam, velut ad tranquillitatis portum, fige in ea stabilitatis anchoram, per orationem feruentem, & lectionem deuotam. Non patitur cella, tepidum, & ociosum in se diù morari. Flecte statim genua, vel caput inclina antè crucifixum, & saluta præcipuè IESV Matrē MARIAM Dominam nostram Deuotè, attentè, & replica sępè hunc versum: Hæc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Domine bonum est nos hic esse, super omnia desiderabilia terræ, locus enim iste Sanctus est. Quamdiù ergo spiritus tuos rexerit artus, sit cella requietionis tua domus, ac tumultus, donec tibi aperiatur Paradisus cælestis. Est enim via breuis de cella ad cælum, si in ea cęlicam duxeris vitam.*

Beatus Laurentius Iustinianus de vita solit. cap. 12. tit. Quid sit spiritualis solitudo. *Nemo,* ait, *ad plenum narrare sufficit cellæ præconia, quanta veniant bona, quantaque per illam amoueantur incommoda. Est namque cella sponsi reclinatorium, virtutum custos, tranquillitatis portus, additamentum pacis, medela vitiorum, contemplationis locus, tabernaculum fęderis, nuptialis thalamus, portus irriguus, Paradisus deliciarum, cęli ianua, schola scientiæ, conscientiæ cathedra, magistra silentij, spiritualis scala vsque ad polorum alta pertingens. In ea si quis absque corpore persistit, fugit lites, nescit odia, detractioni non vacat, temeraria iudicia minimè facit, abhorret otium, nec veretur mortem.*

Eia, nunc sequitur Iustinianus, *Christi milites, qui vosmet Deo vouistis, & pro amore cælestium eremi vastam solitudinem, atque deserti antra (* vel certè secreta cœnobiorum, aut domorum Religiosorum *) incolitis, vt solitariæ vitæ perfectionem apprehendere valeatis. Cellulæ habitationem diligite; illam tenete, illam amplectimini, de ea, nisi vrgente necessitate rationabili, seu corporis impellente infirmitate, vel fraterna suadente charitate, exire nolite. In ea sint vestræ spirituales deliciæ, atque interna solatia. Ad ipsam, si contingat vos egredi, reuertimini quam citius, ne detrimentum aliquod patiamini, moram protelando ad publicum.*

Hæc, & alia multa B. Laurentius in laudem cellæ.

Sanctus Dorotheus serm. 16. ad quosdam Monachos celliotas, seu cellam frequentantes, in quo docet, quid tacere debeat Monachus in cella, & ad quid debeat illa egredi. Inter alia habet. *Cella attollit, ac sursum eleuat.* Quod autem detrimentum incurrat discedens ex cella, docet Cassianus collat. 6. cap. 15. *perdit scilicèt omnia bona, quæ acquirit in cella morando.*

Et Seneca hanc recollectionem à sęcularium negotiorum strepitu multum etiam comendat. *Bonam spem de te concipio, quòd non discurras.* Epist. 2. *Vt animum possis continere, corporis tibi fugam siste.* Epist. 71. *Nihil æque prodest, quàm quiescere, & minimè cum alijs loqui, secum plurimum.* Epist. 107. Tandem deuotus cellæ cultor hos versiculos in cella sua reponat, assiduèq; contempletur, & impleat.

Cella tibi quasi cęlum sit, qua cælica cernas.
Hic legis, hic oras, meditaris, hic crimina plangis.
Pax est in cella, foris autem plurima bella.

XI. Remedium. Si aditum fortè turpibus cogitationibus incuria dederis, & periculum sit consensus, clama magno affectu ad Dominum: more eorum, qui orta tēpestate, in discrimine sūt naufragij, ac breuia, efficaciaq; sacræ scripturæ eloquia vsurpa. *Vt Deus in adiutorium meū intende: Domine ad adiuuandum me festina IESV fili Dauid miserere mei. Per signum crucis de inimicis nostris libera nos Deus noster. Eripe me Domine à spiritu malo: à stimulo iniquo eripe me. Domine saluum fac seruum tuum: Deus meus sperantem in te. Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus & immortalis miserere mei: Domine salua me: quia perire periclitor. Fiat Domine cor meum, & corpus meum immaculatū corā se.* Quo remedio vsus est D. Hieronymus ad Eustochiū. *Non soluatur,* inquiens, *fascia pectoralis, sed statim vt libido titillauerit sensum: aut blandum voluptatis incendium dulci nos calore perfuderit, erumpamus in vocē. Dominus auxiliator meus: non timebo quid faciat mihi caro. Cum paululū interior homo inter vitia, atque virtutes cæperit fluctuare, dicito. Quare tristis es anima mea, quare conturbas me? Spera in Domino, quia confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus.* Sic clamabat August. 10. confess. cap. 29. *O amor, qui semper ardes, & numquam extingueris, charitas Deus meus accende me; Continentiā iubes, da quod iubes, & iube quod vis.*

XII. Remedium. Tandem recurre ad passionem Domini Nostri IESV CHRISTI. Ingredere in foramina illa Petræ in cauernam maceriæ, in illam aperturam lateris. Strictè amplectere Christum tuum, & dicito ei. Tenebo, tenebo te Domine, nec dimittam, nisi benedixeris mihi, & fornicationis spiritum à me repuleris. Et securus sinè dubio eris ab omnibus carnis tentationibus. Quo remedio vtebatur Augustinus in Manuali, cap. 22. *Cum me,* ait, *pulsat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi. Cum me premit caro mea, recordatione vulnerum Domini mei resurgo. Cum Diabolus mihi parat insidias, fugio ad viscera misericordiæ Domini mei, & recedit à me. Si ardor libidinis moueat membra mea, recordatione vulnerū Domini nostri filij Dei extinguitur. In omnibus aduersitatibus non inueni tàm efficax remedium, quàm vulnera Christi, in illis dormio securus, & requiesco intrepidus.* Et Origenes, vt refertur, in Epist. ad Rom. *Certum, & exploratum est,* ait, *Quòd cum anima continuò Passionem Christi meditatur, in ea peccatum conregnare. Non potest; est enim tanta vis crucis, & Passionis Christi, vt si antè oculos ponatur, & in mente fideliter retineatur, ità vt in ipsam mortem Christi intentis oculis mentis respiciatur, nulla concupiscentia, nulla libido, nullus furor, nulla superare nos possit inuidia, sed cōtinuo ad eius pręsentiam totus ille, quem supra enumerauimus, peccati, & carnis fugatur exercitus.* Et Ber. in formula honest. vit. *Deus meus,* inquit, *Pendes in patibulo: Et ego voluptati operam dabo?* Immo hoc remedium nobis relinquit Petrus in sua 1. Epist. cap. 4. dicens. *Christo igitur in carne passo, vos eadem cogitatione armamini.*

Maximo etiā nobis erit adiutorio recurrere ad B. Virginem in illis necessitatibus, & dicere. *Post partum virgo inuiolata permansisti, Dei genitrix intercede pro nobis. Virgo singularis, inter omnes mitis, nos culpis solutos, mites fac, & castos.* Et ad Sanctos, quos particularis deuotione vene-

veneramur. Nos Minimi ad Sanctum Patrem nostrum Franciscum de Paula illis verbis. *O bone Pastor Franci-sce, Virginitatis alumne. Tu puritatis amator, castitatis et prædicator. Tu consolamen es miserorum, recordare pupillorum, nec oblitus sis tuorum salutis deuotorum.*

CAP. III.

Quàm decet Religiosum esse Castitatis amatorem.

HIC tria tantum videbimus. Motiua, seù incitamenta ad castitatem, effectus, & signa. Et breuiter. Qui plura desiderabit, poterit adire D. Prosperum lib. 1. c. 9. de vocat. gent. Ambrof. lib. 2. de virginit. Cassianum lib. 6. inst. & coll. 12. Cyprianum de bono pudic. Tertull. lib. de pudic. Sanctum Ephræm serm. de cast. Nazianzenum de pauperum amore. Lactantium Firmianum lib. 6. c. 23. de vero cultu, Agens de castitate virginali. Bernardum epist. 42. Chrysostomum de virginit. cap. 79. Basilium in lib. de virginit. Gregorium, lib. 6. in 1. Regum, cap. 1. Kempis serm. 4. ad fratres. Climacum gradu 15. Pratum de bono status Religiosi, lib. 1. cap. 4. Busæum in viridario, verbo Castitas, Rosignolium de discipl. Christianæ perfect. lib. 2. c. 14. 15. & lib. 4. c. 35. B. Laurentium Iustinianum in ligno vitæ, tract. de virt. continent. Bonauenturam tom. 2. opusc. in dietis salutis tit. 4. diera 4. c. 4. Aluarez de vit. spirit. tom. 2. lib. 5. part. 2. per totum. Labatam in appar. concion. tom. 1. & 2. & in locis communibus, semper verbo Castitatis, & verbo Virginitas; Alphonsum Rodriq. part. 3. tract. 4. Peraldum in sum. virt. & vit. tom. 1. tract. de temperantia, præsertim. c. 15. Antonium de Gueuara in orat. in relig. c. 50. 51. Cantipratanum lib. 2. apum, cap. 30. Carthagenam, lib. 15. homil. 2. §. 7. tom. 4. Librum 5. de vitis patrum, libello de fornicatione. Laurentium de Portel extortat. 8.

Incitamenta. Ecclesiastici 26. *Omnis ponderatio non est digna continentis animæ.* Sapientiæ 4. *O quam pulchra est casta generatio cum claritate, immortalis est enim gloria illius.* Et de casta Iudith dicitur suo lib. cap. 15. *Quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaueris, & post virum tuum alterum nescieris, ideo manus Domini confortauit te, & ideo eris benedicta in æternum.* Et 1. Petri 1. *Succincti lumbos mentis vestræ, sobrij, & perfecti, sperate in eam, quæ vobis offertur gratiam in reuelatione IESV CHRISTI.* Ambrosius lib. 2. de virginit. *Quis*, inquit, *Humano eam posset ingenio comprehendere, quam nec natura suis inclusit legibus? Aut quis naturali voce complecti, quod supra vsum naturæ sit? è Cœlo accersiuit, quod imitaretur in terris, nec immerito viuendi sibi vsum quæsiuit è Cœlo, quæ sponsum sibi inuenit in Cœlo: Hæc nubes, aerea, Angelos, sideraque transgrediens, verbum Dei in ipso sinu patris inuenit, & toto hausit pectore.*

Cyprianus de hab. vir. *Virgines alloquens*, ait. *Quod futuri sumus, vos iam esse cœpistis, vos resurrectionis gloriam in hoc seculo iam tenetis, per sæculum sine sæculi cogitatione transitis: cum castæ perseueratis, at virgines Angelis Dei estis æquales.* Et de bono pudic. *Pudicitia*, ait, *Est honor corporum, ornamentum morum, sanctitas sexuum, vinculum pudoris, fons Castitatis, pax domus, concordiæ caput. Pudicitia sollicita non est, cui placeat, nisi sibi. Pudicitia semper verecunda, dum innocentiæ mater est. Pudicitia semper ornatur solo pudore, bene sibi tunc conscia de pulchritudine, si improbis displicet. Pudicitia nihil ornamentorum quærit, decus suum ipsa est. Hæc nos commendat Domino, connectit Christo, beata ipsa, & beatos efficiens, apud quoscumque habitare dignatur.*

Nazianzenus de amore pauperum. *Præclara est castimonia, & virginitas, fidem arrogat Paulo de his leges instituenti* (1. Corinth. 7.) *Ac matrimonij, & virginitatis causam iustè, incorruptèque disceptanti. Ipsique etiam IESV ex virgine nascenti, vt & procreationem honore afficiat, & virginitatem honore præferat.*

Basilius de Virginit. inquit, *Hi profecto, qui continentiam seruant, Angeli sunt, qui viuentes in carne corruptibili, mortalium vitam illustrando tuentur.* Et ibi, *Magnum* ait, *Quiadam re vera, ac præclarum est virginitas, quæ vt omnia vno verbo complectar, hominem incorruptibili Deo simillimum facit.*

Lactantius Firmianus lib. 6. c. 23. de vero cultu, agens de castitate virginali, ait *Quod continentiæ genus, quasi fastigium est, omniumque consummatio virtutum.*

Augustinus lib. 2. de Ciuit. Dei c. 26. *Tanta vis est probitatis, & castitatis, vt omnis, vel penè omnis eius laude moueatur humana natura.*

Bernardus epist. 42. *Quid Castitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum semine: de hoste domesticum, Angelum denique de homine facit. Differunt quidem inter se homo pudicus, & Angelus, sed felicitate, non virtute; sed etsi illius castitas felicior, huius tamen fortior esse cognoscitur. Sola est Castitas, quæ in hoc mortalitatis, & loco, & tempore, statum quemdam immortalis gloriæ repræsentat.*

Cassianus lib. 6. inst. c. 6. *Quodammodo exire de carne est, in corpore commorantem, & vltrà naturam est, fragili carne circumdatum, carnis aculeos non sentire; & ideo impossibile est, hominem suis (vt ita dixerim) pennis ad tam præcelsum, cælesteque præmium subuolare, nisi cum gratia Domini, de terra cæno munere castitatis eduxerit: nulla etenim virtute tam propriè carnales homines spiritualibus Angelis imitatione conuersationis æquantur, quam merito, & gratia Castitatis, per quam adhuc in terra degentes, habent secundum Apostolum* (ad Philipp. 2.) *Municipatum in Cælis: quod deposita corruptela carnali habituros promittitur in futurum* (Matth. 22.) *Hic iam in carne fragili possidentes.*

Climacus gradu 15. *Castitas hominem Deo maximè familiarem, & quantum possibile est homini similem facit. Mater quidem dulcedinis terra perfusa rore, castitatis autem mater est quies obedientiæ coniuncta.*

B. Laurentius Iustinianus in ligno vitæ, tract. de continentia, c. 2. fine. *Continentia est ornamentum nobilium, exaltatio humilium, nobilitas ignobilium, pulchritudo vilium solamen mærentium, augmentum omnis pulchritudinis, decus omnis regionis, Minoratio criminum, multiplicatio meritorum. Creatoris omnium Dei amica. Soror Angelorum, victoria libidinum, schola virtutum, & possessio omnium bonorum; quam quis possidebit, habebit pacem in conscientia, lumen in mente, hilaritatem in facie, gaudium in anima, securitatem in morte, & partem in æternitate.*

Kempis serm. 4. ad fratres *Quam splendida, & speciosa facta es ò beata Castitas, vt digna videaris ad agni intromitti nuptias; Hæc est formosa columba, ac singularis amica Creatoris omnium, quæ contemnit consortia mortalium, detestatur omnem carnis famem; & ad cœlestem propera amatorem.* Et paucis interpositis. *Nihil sic hominem super propriam fragilitatem eleuat, sicut virtus Castitatis, quæ Cœlis etiam vim infert. Dùm enim quis seruat per gratiam in terris, quod per naturam Angelici spiritus in Cœlis, non ne vim infert Cœlestibus?*

Effectus Castitatis. Primo reddit hominem similem Angelis, vt diximus, & docuit Christus Matth. 22. cum dixit. *In resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei*, Innuens, quod qui castè viuunt, Angelis assimilantur.

Secundo, Homini suum honorem custodit; Honor enim hominis est libertas voluntatis, quæ libertas non reperitur in brutis, neq; in ijs, qui secundum desideria carnis viuunt. Vnde Dauid Psal 48. *Homo cum in honore esset*, Idest quando in sua erat potestate, & sui iuris, vt suis dominaretur passionibus, *Non intellexit* Idest nesciuit se in eo statu conseruare, sed factus est præda passionibus, & ab ijs in seruitutem redactus, per quod factus est similis alijs irrationabilibus brutis, libertate carentibus. Vndè meritò, qui hac pollet castitatis virtute, ingenitum dicitur sibi conseruare honorem.

Tertiò reddit hominem Deo familiarem, Continens enim, & castus nihil præter Deum amat, nec cor suum diuidit sicut impurus, & incontinens, Neq; enim possibile est seruire Deo, & Mammonæ. Et cor in duas partes di-

N 3 uisum,

uisum, nullum respicit perfectè; *Coangustiatum enim est stratum, & pallium breue vtrumq; operire non potest* Esaiæ 28. Verè enim ait Augustinus, *Minus te amat, qui tecum aliquid amat, quòd non propter te amat.*

Quartò, ad contemplationem Dei præparat; Carnalis namque homo, quæ carnis sunt semper considerat; A carne autem abstractus, quæ Dei sunt contemplatur, ijs carnalibus reiectis, quæ incontinentiæ, & impuritatis sunt maximum fomentum.

Quintò, à deceptione hostis familiaris custodit, scilicet carnis nostræ de peccato natæ, in peccato nutritæ, nimis ipsa origine corruptæ, sed amplius ipsa consuetudine vitiatæ, de qua tunc triumphamus, cùm per continentiam eã sub abstinẽtiæ disciplina coarctamus. Hęc ferè ex B. Laurentio Iust. in ligno vitæ, tract. de continentia, c. 2.

Indicia castitatis sunt. Primum, Cum huomo gratia Dei, & abnegationis virtute eò peruenit, vt si experitur carnis stimulos, eos sinè sua culpa patiatur.

Secundum est præuentio prauæ cogitationis, aut subita, & facilis eiusdem victoria, cum se ingerit in animo.

Tertium, diminutio concupiscentiæ. Quamuis enim hæc non omninò tollatur, virtute tamen, & frequenti abnegationis vsu frangitur. Plura videri possunt circà indicia apud Cassianum coll. 12. cap. 7. & lib. 6. instit. cap. 10. 20. 21. 22. Cautè tamen legendus. Nam videtur docere, concupiscentiam posse omnino consumi, & motus carnis omninò tolli, contrà Doctrinam Sanctorum Patrum, Gregorij lib. 5. in 1. Regum, cap. 11. vbi ait. *Non quidem potest tolli carni, quòd lex carnis membra non moueat; sed tamen potest tolli carnis violentia motionis, vt relinquatur ei motus; sed eidem motui omnis delectationis obscœnitas auferatur, & simplex ille motus sit, in quo aliqua libidinis turpitudo non sit.* August. lib. contra Iulian. cap. 5. & 8. lib. 2. circa fin. *Concupiscentiam*, ait, *Quis ambigat posse minui, non posse consumi?* Ad quòd facit etiam quod ait Apostolus ad Rom. 7. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mẽtis meæ, & captiuantẽ me in lege peccati, quæ est in mẽbris meis:* Captiuantem me, non voluntatis consensione, vt aliqui volunt, sed commotione, vt Augustinus 8. confess. cap. 11. idest vt captiuus reddat, & subijciat legi peccati, idest concupiscentiæ, quę lex peccati dicitur; quia est fomes ad peccatum sollicitans Ità vt etiam inuitus, & reluctans vitiosas eius inclinationes, dictamina, & impulsus sentire cogar, & eius laqueos, & motus euadere non possim. De quo Pauli loco Hyeronimus ad Eustochium de custod. virginit. hoc pacto scribit. *Si Apostolus vas electionis, & separatus in Euãgelium Christi carnis aculeos, & incentiua vitiorum reprimit, & castigat corpus suum, & seruituti subijcit, ne alijs prædicans, ipse reprobus inueniatur; & tamen videt aliam legem in membris suis, repugnantẽ legi mentis suæ, & captiuum se in legem duci peccati: Si post nuditatem, ieiunia, fames, carcerem flagella, supplicia in semetipsum reuersus exclamat. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Tu te putas securam esse deberet*

Tandem accipiat verus castitatis amator in eius laudem hoc Alphabetum.

Angelis est simillima Matth. 22.

Beatificatio hominum. Climacus gradu 15. Paulò post principium.

Columba formosa. Kempis serm. 4. ad fratres, num. 4.

Dei similitudinem præferens. Climacus ibidem.

Epulis, & ebrietatibus inimica. S. Ephræm Syrus apud Aluarez, loco citando, cap. 1.

Filia cœlestis Hierusalem. Kempis ibidem.

Gloria sequacium. Aluarez de vit. spirit. tom. 2. lib. 5. par. 2. cap. 3. excell. 4.

Habitaculum Spiritus Sancti, S. Ephræm ibidem.

Iustorum illuminatrix. S. Ephræm ibidem.

Longæuitas vitæ. Chris. ho. 19. in primum ad Corinth.

Monile pretiosissimum de cęlo delatum. Platus lib. 2. de bono statu religios. cap. 5.

Noe securissimum refugium. Colligitur ex Gen. cap. 7.

Odor nimium fragrans. Kempis cit.

Palma victoriosa. Kempis ibidem num. 1.

Quies, & trãquillitas mentis. Hugo lib. de nupt. car. c. 1.

Rosa suauissima. S. Ephræm cit.

Stupor Naturæ. Kempis cit. num. 6.

Tribulationum expers. Aluarez cit. excell. 6.

Virtus pulcherima. Aluarez excell. 7.

Christo dilecta. Sic canit Ecclesia de Ioanne.

Diligebat enim eum IESVS, quoniam speciali prerogatiua castitatis fulgebat.

QVÆSTIO IV.

DE VOTO VITÆ QVADRAGESIMALIS.

VItam Quadragesimalem, quam vouemus nos Minimi esse omninò vitam Apostolicam, eamque Christum, & Apostolos ità seruasse, vt neque ipse, neque Apostoli ad tale munus assumpti, carnes, neque lacticinia vnquàm comederint, docet doctè pariter, & luculenter P. Frater Vincentius à Cosentia nostri Ordinis Minimorum doctissimus Theologus, in libro, quem scripsit de abstinentia carnium. Nos hic solùm aliquas quæstiones enucleare studebimus circà ipsum votum, pro vt à nobis emittitur. De quo neminem hucusque tractantem vidi: Vndè veniam merebor; Si quid fortè minùs congruum, minusque rectè dictum irrepserit.

CAP. I.

Vtrùm votum vitæ Quadragesimalis sit essentiale Religioni Minimorum.

NOto Primò, quòd in ordine nostro Minimorum fit solemne votum vitæ Quadragesimalis tempore professionis, vt patet ex ipsa professionis forma, de qua supra q. 1. c. 5. notab. 1. Quod quidem votũ emittunt omnes, & obligat ad abstinendum ab omnibus ijs, à quibus abstinetur communiter in Quadragesima; Nimirum carnibus, & lacticinijs, ouis, caseo, butyro, ex ijsque congestis. Et obligat tũ intra tùm extrà Conuentum, tũ in Refectorio, tùm extrà illud; Tùm in itinere, Tùm extrà illud. tandem est velut præceptum negatiuum, quod obligat semper, & ad semper, casu tantummodò infirmitatis excluso. Et habet omnes conditiones requisitas ad votum solemne. Quia scilicet publicè emitti-

emittitur coram testibus, sub certa forma præscripta in ipsa regula approbata, & est perpetuum tam ex parte vouentis, quam ex parte admittentis. Quæ docet Vasq. requiri ad voti solemnitatem 1.2.disp.165.c.8.n.87. Et specialiter nostrum quartum votum esse solemne docet Azor tom.1. instit.moralium lib.12.c.6.q.9. Et citat Palatium in 4. d.38. disp.2.

Notandum Secundo, in aliquibus alijs Religionibus emitti etiam quartum solemne votum ipsis peculiare, vt in Religione B. MARIÆ de Mercede emittitur quartū votum vacandi redemptioni captiuorum. Et in societate IESV fit expresse votum Summo Pontifici proficiendi sine excusatione, non petito viatico, quocumq; gentium eius sanctitas dixerit, inter fideles, & infideles, ad res, quæ ad diuinum cultum, & Religionis Christianæ bonum spectant. De quo voto, & quomodo in eo includatur specialis obligatio præ cæteris fidelibus, & Religiosis erga summum Pontificem, latè differit Sanch.lib. 6.in decal.cap. 18. à nu.1. vsque ad 7.

Notandum tertiò, Quod inter hæc vota solemnia specialia aliarum Religionum, & nostrum est maxima differentia, vt doctè docet Doctus P.F Lucas de Montoya nostri Ordinis Minimorum, lib.1.Chron.c.13.§.8.versu Los Padres de la Compagnia. Nam licet ista vota redimendi captiuos, & infideles conuertendi, si considerentur respectu sui sint maximè pietatis, & perfectionis, si tamen considerentur respectu Religionis, cuius finis, est perfectionem consequi, vel saltem ad eam velociori, & securiori passu currere, nemo non videt, quam melius conducat nostrum votum ad talem perfectionem, quam illa. Primo namq; essentia Religionis in communi consistit in trib. votis, paupertatis, castitatis, & obedientiæ, per quæ contendunt omnes Religiosi ad perfectionem, ergo illud quartum votum, quod magis conducet ad obseruantiam istorum trium, erit in ordine ad perfectionē Religionis magis excellens, quàm alia, quæ licet dicant maximum supererogationis opus, nihil tamen, vel parum conducunt ad obseruandum votorum essentialium pro vt docet D.Th. 2.2.q.188.art.6.ad 3. Et Val.to.3.disput.vlt.q.vlt.p.vlt.versu Ex parte vero. Cum ergo votū Quadragesimalis vitæ sit medium magis proportionatum ad obseruanda prædicta tria vota, vt per se patet, & habet D.Tho. loc. cit. & patebit ex dicendis hac qu. Clarum est, quòd ex hac parte erit medium magis proportionatum ad perfectionem Religionis consequendam. Secundo, quia quartum votum aliarum Religionum est conditionatum, non enim obligat, nisi ad habendam illam animi præparationem, executioni mandandam, semper, & quando aderit Superioris præceptum; Vnde quamplurimi decedunt è viuis, qui numquam quartum votum impleuere. At votum vitæ Quadragesimalis est votum absolutum; Quia statim perfectè obligat ad obseruantiam sui, per ea quæ tradit Sanchez lib.5. in decal. cap.1.nu.30.

Notandum quarto. Quod dupliciter potest dici, aliquid esse essentiale Religioni. Primo Religioni in communi, vt sunt tria vota, quæ dicuntur esse essentialia omnib Religionibus, & sine quibus Religio consistere non potest. Secundo dicitur aliquid essentiale alicui Religioni in particulari, vt v. gr. votum vitæ Quadragesimalis Religioni Minimorum, clausura perpetua Monialibus Sanctæ Claræ, &c. De quo duplici essentiali loquitur Trid. sess. 25.c.1. de regul. hoc pacto. *Præcipit Sancta Synodus, vt omnes Regulares, tam viri, quàm mulieres, ad regulæ, quam professi sunt, præscriptum vitam instituant, & componant, atque in primis, quæ ad suæ professionis perfectionem, vt obedientiæ, paupertatis, & castitatis, ac si quæ alia sunt alicuius Regulæ peculiaria vota, & præcepta ad eorum respectiuè essentiam, nec non ad communem vitam, victum, & vestitum conseruanda pertinentia, fideliter obseruent.* De quo duplici essentiali videri potest Rodriq. tom.1. q.regul q.16.art 1.versu sed pro maiori. Miranda tom.1. Manualis, q.6.art.6. versu prima dicitur essentialis.

Dicendum est, votum vitæ Quadragesimalis esse essentiale Religioni Minimorum, ità vt, eo sublato, Religio Minimorum desineret esse Minimorum Religio, pro vt instituta est à Beatissimo Patre nostro Francisco de Paula. Est sententia Pasiarelli in notab. priu. notab. 25. versu in secundo genere, Montoya in chronicis Minimorum, lib.1.c.11.§.7.pag.271. Viglegæ in vita S Francisci de Paula, Bonac.tom.1.de claui. q.2.p.11.§.3.nu.4. Suar tom.4. de relig.tract.1.lib.3.c.17.n.8. Quam etiam tenetur defendere Rodriq. quatenus ait to.1. q. regul. q.16. art.4. Paulo ante respons. ad argum.contr. *Quod si Romanus Pontifex moniali Sanctæ Claræ clausuram remitteret, quam Monialis huius instituti solemniter profitentur, esset procul dubio Monialis, non tamen instituti Sanctæ Claræ, quia esset sublatum aliquid illi Religioni essentiale.*

Probatur primò, Quia illud est essentiale Religioni, sine quo Religio consistere non potest, sed sine voto vitæ Quadragesimalis non consistit Minimorum Religio, instituta à Sancto Francisco de Paula: ergo votum vitæ Quadragesimalis est Ordini nostro in particulari essentiale; sicut alia vota omnibus Religionibus in communi. Maior est certa; Minor patet, quia S.P. Franciscus suam Religionem instituit sub hoc voto, vt habetur in lectionibus, quæ leguntur in Breuiario reformato in Festo huius Sancti, lect.2.fine, his verbis. *Quam consuetudinem, vt Fratres sui toto anni tempore retinerent quarto eos voto adstrinxit.* Et Leo X. in bulla eius canonizationis dicit. *Quod mandauit, vt sub obedientiæ, castitatis, & paupertatis, quadragesimalisque vitæ sacris votis perseueranter viuere profiterentur.* Et patet ex ipsa regula. Ergo, eo remoto, necessario etiam remoueretur ipsa Religio, ab ipso instituta. Et eam docet Rodriq. loc.cit. à simili de Religione S Claræ, & Montoya de Religione nostra in chronicis, lib.1.c.13. §.7. in fine.

Secundò probatur, quia decipiens aliquem ad finem eum pertrahendi ad Religionem circa Religioni non essentialia, licet proxime illis accedentia, peccat quidem, sed deceptio ista nō reddit votum professionis nullum, vt docet Ledes. de statu Religiosorum in communi, c.5.concl.8.versu digo lo quarto, pag.219.& dixi supr. q.1. c.19. concl.4.notab.3. Secus autem si deceptio esset circa essentialia, vt docent Sayr.in claui reg.lib.6.c.9.n.4. Et Ledesm.loc.cit.& dixi etiam supra loc.cit. Sed neminem dicturum puto, deceptum circa vitam Quadragesimalem, ita vt credat, in Ordine Minimorum eam non obseruari, teneri ad illud votum obseruandum: Et Ratio est, quia deceptio ista causat inuoluntarium, quòd omnino requiritur ad votum, vt docet Sotus lib 6. de iustit. q.1. art.2. circa medium. Ergo signum est, votum vitæ Quadragesimalis esse Religioni nostræ essentiale; quia deceptio circa ipsum reddit professionē omninò nullā.

Tertiò Probatur, quia illud est essentiale Religioni, quod ad obseruantiam trium votorum valde conducit, & moraliter dicitur ad illorum obseruationem necessarium, vt habet Reginald. in praxi, lib. 8.nu.196. Sed ad obseruantiam illorum trium votorum maximè conducit, immò moraliter loquendo, est necessaria carnis maceratio, quæ maximè fit per ciborum subtractionem, vt ait D. Thom. 2.2. q.188. art.6. ad tertium, & opusc.18. c.9. Et patet, quia caro macerata huiusmodi abstinentia facilius domatur per obedientiam, non insolescit per libidinem, & nihil ducit sæculi diuitias per paupertatem. Et talis est sensus communis Ecclesiæ in obseruantia Quadragesimali. Ad quod respicientes sancti Patres Religionum institutores, Omnes prohibuerunt in suis Regulis licet non sub voto (hanc lauream reseruantes Patri nostro Francisco) carnis comestionem, vt probant Pater Vincentius in cit. libello de abstinentia carnium, & Montoya lib.1. suorum Chronicorum, c.23. §.3.& 4. discurrendo per omnes Religiones in sua primæua institutione.

Quartò probatur ex Trid. sess.25. de regul. c.1. vbi, vt diximus, ait, quòd præter essentialia Religioni in communi, potest etiam esse aliud essentiale Religioni in particulari, quod in Religione nostra est votum vitæ Quadragesimalis.

Quintò Probatur. Nam est, quæ non sunt aliàs Religioni essentialia, possunt consuetudine abrogari, vt probant Nauarrus in sum. cap. 12. num. 5c. Lopez 1. par. instruct. cap. 45. col. 2. versu non excusatur, Rodriq. tom. 2. summ. cap. 95. num. vlt. Sanchez lib 6. in decalog. cap. 2. num. 26. Azor tom. 1. instit. moral lib. 13. cap. 11. quæst. 15. Sed contrà vota nulla potest consuetudo introduci, vt docent præfati Doctores, præsertim Azor; ergò signum est, quòd votum vitæ Quadragesimalis est nostræ Religioni essentiale, quia contrà illud non valet consuetudo introduci.

Sextò probatur specialiter ex regula nostra, in qua semper votum vitæ Quadragesimalis æquiparatur alijs tribus votis, tùm quò ad culpam, tùm quò ad pœnam, tùm quò ad meritum, vt videre est in regula, num. 1. correct. nu. 18. & nu. 86. & n. 107. & num. 111.

Tandem hoc quartum Religionis nostræ votum est quartus clauus, quo cruci affixus est Christus Dominus, vt ait Montoya loco cit. §. 4. Pro quo nota, quòd licet aliqui tradant, tres tantum fuisse clauos, quibus Christus Dominus in crucem affixus est; Communior tamen opinio est, fuisse quatuor, quam tenet Bellarminus præfat. in opusc. de septem verbis Domini, pro qua citat etiam Iustinum, Irenæum, & Gregorium Turonensem. In hanc partem inclinat Gretserius tom. 1. de cruce, lib. 1. cap 20. Qui rem ex professo tractat, & multos pro hac opinione adducit. Videtur etiam inclinare Lipsius, licet non discutiat lib. 2. de cruce, cap. 9.

Religio itaque crux est, in qua se crucifigunt Religiosi. Quatuor claui sunt quatuor vota. Primus clauus est abnegatio propriæ voluntatis, per obedientiam. Secundus abiectio rerum temporalium, per paupertatem. Tertius priuatio dulcedinum carnalium, per castitatem. Quartus mortificatio omnium membrorum, & appetituum, per Quadragesimalem abstinentiam. Dicuntur autem claui, quia carnem crucifigunt, quæ in malum inclinata, nisi hoc pacto esset crucifixa, in vitia omnia proflueret. Quare Paulus ad Galatas 5. *Qui sunt*, inquit, *Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs*, Idest non tantum vitia, & concupiscentias, sed & ipsam carnem corruptam, quasi fomitem concupiscentiarum castigant, & crucifigunt per ieiunia, cilicia, mortificationes propriæ voluntatis, abiectiones terrenarum rerum, &c. Vndè Kempis parte 3. serm. ad nouit sermon. 1. n. 1. *Horret*, inquit, *Humana fragilitas pati paupertatem, abiectionem, vilitatem, esuriem, laborem, dolorem, angustiam; derisionem, quæ sæpè contingunt, & hominem grauant, & conturbant, Sed hæc omnia simul iuncta, à Deo nobis dispensatiuè transmissa salutarem fabricant crucem, per multiplicem pœnam, & veris cruciferis, crucem suam tollentibus, aperiunt cælestis regni portam, certantibus præparant vitæ palmam, & vincentibus dant æterna gloria corronam.* Et num. 8. *O Religiose Monache, & sectator arctioris vitæ noli ab assumpta cruce in ordine recedere. Sed sustine, & porta crucem vsque ad mortem, & inuenies æternam requiem, cælestem gloriam, & honorem.*

CAP. II.

Vtrùm ex Religione Minimorum ad Episcopatum assumptum teneatur ad obseruantiam vitæ Quadragesimalis.

PRO hoc capite videri potest Montoya in chronicis Minim. ca. 13. §. 9. versu Otra duda se offresce, Ledes. part. 2. sum. cap. 3. de statu Episcop. conclus. 15. d. 2. fine, pag. mihi 75. Vasquez 1. 2. disp. 165. cap. 8. n. 89. fine. Sanchez lib. 6. in decal. cap. 6. nu. 15. Qui dicit, se neminem de hoc disputantem inuenisse, præter Vasquez loco cit.

Dicendum est, ex Religione Minimorum assumptum ad Episcopatum, teneri ad obseruantiam vitæ Quadragesimalis. Ità omnes doctores citati, præter Sanchez; Et eum sequutus Fagundez in 4. præcept. eccles. lib. 1. cap. 6. num. 6. versu Dubium. Et præterea Caiet. 2. 2. q. 185. art. 8. dub. 2. & tom. 1. opusc. tract. 25. de oblig. & obser. præcept. quæst. 2. Sotus lib. vlt. de iust. qu. vlt. art. vlt. col. 7. versu Sed contra. Vasquez in opusc. de redditibus, cap. 3. dub. 1. num. 2. & 3. Valent. tom. 3. disp. 10. qu. 3. p. 8. fine, quatenus dicunt, Episcopum non teneri ad regulares obseruantias ex præcepto, & vi coactiua; secùs autem esse de votis; Quia hæc expressè vouit. Hanc sententiam, dicit Montoya, tenuisse doctissimum Ludouicum Montesinum Cathedraticum primæ in vniuersitate Complutensi.

Probatur primo, Quia tenetur obseruare Religionis essentialia, vt docet D. Thom. 2. 2. qu. 88. art. 11. ad 4. & q. 185. art. 8. & dixi supra q. 1. cap. 10. §. vn. Sed probatum est, quòd votum vitæ Quadragesimalis est essentiale Ordini nostro. Ergò ad illud obseruandum tenetur Minimus factus Episcopus.

Secundo Probatur, Quia tenetur obseruare omnes illas obseruantias suæ regulæ, quæ statum Episcopalem non impediunt, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 8. Non enim oportet, Episcopos ad eam dignitatem euectos, delicatiorem vitam degere, quàm in Religione, nisi quatenus opus fuerit ad onera muneris sui subeunda. Sed obseruatio vitæ Quadragesimalis statum Episcopalem non impedit. Primo quidem, quia experientia comprobatum est, multos ex nostris Episcopis munus Episcopale diligenter, & assiduè exercuisse cum obseruantia vitæ Quadragesimalis. De qua experientia testatur Montoya loco citat. Et Generalis ordinis, qui est in continuo motu Religionem visitando, vitam Quadragesimalem obseruat. Secundo, quia possunt Episcopi commodius obseruare vitam Quadragesimalem; Cum enim habeant redditus ad sufficientiam, & quandoquè ad superabundantiam sui status, possunt abundantius, & lautius cibis Quadragesimalibus vesci. Tertio non video quare non debeant hoc votum Episcopi obseruare, Cum nullo modo statum Episcopalem valeat impedire. Si enim contigerit aliquando infirmari, poterunt cum consilio medici cibis paschalibus vesci, supplendo per se ipsos auctoritatem Superioris.

Tertio Probatur, quia Status Episcopalis est maioris perfectionis, quam sit status Religionis; Ergò maiorem requirit custodiam, vt docet D. Thom. loco cit. Ergò si in Religione obseruabat vitam Quadragesimalem ad custodiam aliarum virtutum; multò magis debet eam obseruare, cum est in statu perfectionis, nam ab eo, qui plus accepit plus erit exigendum.

Quarto si Episcopum dum erat in Religione vouisset recitare quotidie verbi gratia rosarium B. Mariæ Virginis, factus Episcopus ad illud recitandum tenetur; quia id nihil obstat statui Episcopali; Ergò multò magis tenetur ad obseruandum votum solemne vitæ Quadragesimalis, quod maiorem quamdam obligationem inducit: etiam quò ad Deum ratione perpetuitatis, & maioris solemnitatis, quam votum simplex, vt colligitur ex Tostato cap. 30. Num. q. 59. & patet in voto simplici, & solemni castitatis.

Si dicatur; quòd qui ab Inferiori ad superiorem gradum ascendit, non videtur teneri ad ea, quæ sunt inferioris gradus; sicut Religiosus non tenetur ad obseruantiam eorum votorum, quæ in sæculo fecit; vt docet D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 12. ad primum, sed Religiosus, qui assumitur ad Episcopatum, ascendit ad aliquid maius; Ergò videtur, quòd non teneatur factus Episcopus obseruare ea, quæ fecit, dum erat Religiosus.

Respondeo, Hoc argumentum proponitur à D. Tho. 2. 2. qu. 185. art. 8. Cui & ipse respondet ad secundum. Quòd vota sæcularis se habent ad vota Religionis, sicut particulare ad vniuersale, quia illa sunt quorumdã particularium operum, & homo per votum Religionis totum se Deo deputat, vt ipse D. Thom. dixerat qu. 88. art. 12. ad primum. Vndè cum particulare in vniuersali includatur, non est mirum, quòd per votum Religionis cessent omnia alia vota in sæculò facta. At vota Religionis, seù in Religione facta, se habent ad Pontificalem dignitatem

tatem

tatem sicut dispositio ad perfectionem. Vnde nō cessant, Pontificali adueniente; dignitate. Quia dispositio adhuc est necessaria, perfectione obtenta.

Quintò. Probatur, quia est votum solemne, de cuius ratione diximus esse perpetuitatem.

Sextò, Quia frater Minimus factus Episcopus non desinit esse frater Minimus; Vnde non debet desinere obseruare ea, quæ sunt de essentia talis status.

Septimò. Probatur, ex cap. Camem, de consec. d. 5. vbi Glossa verbo Violauerit, ait Monachum factum Episcopum teneri ad abstinentiam carnium, quod multò magis diceret de fratre Minimo.

Sed contra hanc nostram doctrinam obijcit Sanch. 1. Huiusmodi votum vitę Quadragesimalis cessare in Episcopis, & suspendi: quia emittitur vt annexum, & accessorium professioni Monasticæ, à qua liber manet Episcopus per caput Statutum. 18. q. 1.

Secundò, Ordinatur hoc votum ad faciliorem communitatis Religiosæ perfectionem, & ordinem; Ergo tamdiu censetur obligare, quamdiu professus est de eius corpore.

Tertiò, quia votum tunc desinit obligare, quando est facta ita notabilis mutatio materiæ, vt reddatur notabiliter difficilior, & quæ à principio præuisa retraheret à voti emissione. Propter quas rationes eximit etiam electum ab ordine ab hoc onere vitam Quadragesimalem seruandi.

Ad primum respondeo, Monachum factum Episcopum dici exemptum à Regula professionis Monasticæ, idest ab obedientia Abbatis. A ieiunijs, vigilijs, silentio, modo cantandi, &c. vt habet Glossa dicto ca. Statutum, verbo Absoluit; Non tamen absoluitur à voto professionis Monasticæ; Vnde cautè puto dictum in illo ca. Statutum (Regula, non voto. Nam si dixisset, Voto, intelligendum esset, Monachum factum Episcopum esse etiā absolutum ab obseruatione votorum, quod tamen nemo dicit. Nec est omnino absolutus à regula professionis Monasticæ, Nam tenetur deferre habitum suæ Religionis, vt est communis opinio: Nec potest carnes comedere, si erat Monachus secundùm aliquos, inter quos Archidiaconus dicto ca. Statutum, nu. 2. Qui multò magis dicerent, si esset Minimus. Deinde dico, quod votum vitæ Quadragesimalis non est accessorium nostræ regulæ, sed est principaliter intentum, & essentiale, vt dictum est. Tertiò dico, dato quod esset accessorium, est tamen accessorium ad conseruandum, & custodiendum principale. Sicut dos est quid accessorium matrimonio, pro illius oneribus sufferendis; Vnde tunc valet illa regula, quæ est 42. de reg. iur. in 6. *Accessorium sequitur naturam principalis.* Et sic cum remaneat obligatus ad principale nimirum tria vota, remanebit etiam obligatus ad accessorium, nimirum quartum vitæ Quadragesimalis.

Ad secundum dico, quod hoc votum ordinatur ad conseruationem, & custodiam aliorum votorum; Vnde cum ad alia obligatus remaneat, remanebit etiam obligatus ad hoc.

Ad tertium respondeo, Quo ad Episcopum, materiam non esse redditam, neque impossibilem, vt constat, neq; difficilem: Immò faciliorem, cum possit lautius, & abundantius cibis quadragesimalibus vesci. Quo ad electum, Licet videatur aliquantulum immutata, non tamen ita, vt votum irritum reddat, Cum commodè etiam in sæculo, Licet minus commodè, quam in Religione, possit hoc votum seruari, quam incommoditatem debet patienter ferre eiectus propter peccata sua, considerando, quod in pœnam, non in præmium est à Religione eiectus. Et Præterea non debet eiectus ex sua culpa reportare commodum, quod maximum esset, Si illum absolueremus ab obseruantia voti Quadragesimalis vitæ. Et in specie de eiecto id tenet Bonac. tom. 1. clauf. qu. 2. p. 12. §. 3. numero quarto pagina 640.

C A P. III.

Vtrùm Frater Minimus ad infirmitates præcauendas, possit aliquo anni tempore se purgare, & durante purgatione cibis paschalibus vesci.

VIDETVR, quod non possint fratres Minimi tali purgatione vti.

Primò quia per illorum regulam ca. 6. num. 26. tenentur abstinere à carnibus, &c. Toto tempore vitæ suæ excepto tempore infirmitatis; Ergo pro hoc solum statu illis conceditur comestio carnium, Non autem pro illo statu infirmitatis præcauendo.

Secundò, quia in nostris statutis capitulo Barchinonensi 1. nu. 19. habetur statutum sequentis tenoris; *Ad conseruationem vitæ nostræ Quadragesimalis, per quam à cæteris Religionibus distinguimur, declarant patres, non licere fratribus nostri Ordinis ad præcauendam futuram infirmitatem se purgare, cum iure nostro caueatur, non nisi tempore infirmitatis cibis paschalibus vesci.*

Tertiò, quia per istas purgationes de consilio medicorum factas videntur magis confidere Medicis, quàm Deo; Quod tamen in Aza Rege Iuda reprehenditur 2. Paralip. 16.

Quartò, Quia Medicus, & medicamenta non adhibentur nisi tempore infirmitatis, vt colligitur ex cap. 38. Ecclesiastici, vbi dicitur, Quod *Medicus honorandus est propter necessitates*, Quia scilicet. *Mitigabit dolores*, &c. Ergo ante hoc tempus, præsertim à fratribus Minimis adhibendus non est. Ad hoc vt votum vitæ Quadragesimalis, regulæ ipsorum splendorem frangant. His tamen non obstantibus.

Dicendum est, posse fratres Minimos ad infirmitates præcauendas se purgare. Quod vt probem, Noto primo ex Galeno lib. de arte parua. Quod corpus humanū potest tripliciter considerari, vel vt simpliciter sanum, vel vt simpliciter ægrum, vel vt neutrum. Simpliciter sanum illud dicitur ab eodem Galeno in lib. Methodi medendi, quod proprias, ac naturales operationes rectas agit. Simpliciter ægrum, quod eas imperfectas, contrariorum enim eadem debet esse disciplinam. Neutrum dicitur, quod participat naturam vtriusque extremi: Nimirum quod neque omninò perfectas neque omninò imperfectas agit operationes.

Noto secundò, Nos hic non loqui de corpore simpliciter sano, quia clarum est, quod non potest paschalibus vesci per regulam nostram Minimorum. Neque de simpliciter ægro, quia etiam patet, quod vesci ijs potest per eandemmet regulam. Tota ergo difficultas remanet de corpore neutro.

Et dico, quod hoc corpus neutrum debet appellari potius infirmum, quam sanum; Immò addo, esse omninò infirmum. Et probo primò, Quia à statu salutis recedit, & facili negotio potest in simpliciter ægrum labi, ad quod præcauendum coguntur Medici aliquando medicamenta adhibere. Secundò, *cum bonum sit ex integra causa*, vt dicunt Theologi; hoc corpus non potest dici sanum, cum non sit omninò tale; *Et malum sit ex singulis defectibus*, vt dicunt ijdem: Cum hoc corpus defectum aliquem patiatur, necessario dicendum est, illud esse potiùs infirmum, quam sanum; Immò infirmum, licet non simpliciter tale. Tertiò, quia, vt dicitur etiam apud Philosophos, *Quod parum abest, adesse videtur*, Sed hoc corpus parum abest à corpore simpliciter ægro, quia facilè potest in illud transire; Ergo debet dici ægrum potius, quam sanum. Quartò, quia licet si luscus, & strabo non sint de facto orbi, vel cæci; tamen nemo dicet, eos potiùs esse dicendos videntes, quam orbos, vel cæcos, sed potius è contrà quia faciliùs in orbitatem, vel cæcitatem lapsuri sunt, quam claram visionem recuperaturi. His positis.

Probatur primò conclusio. Corpus hoc neutrum infirmum est, vt probaui: Sed infirmi in regula Minimorū sunt

sunt consilio Medici curandi, & cibis paschalibus alendi: Ergo corpora hæc purgari possunt, & paschalibus nutriri.

Secundò Prudentis est obstare principijs, ne indeterius eatur; Ergo principijs infirmitatis obstandum, per præcepta medicâ, ne morbus insolescat, & serpat. Sed hoc non fit ordinariè, nisi per medicamina purgantia; Ergo hæc necesse est aliquando applicare. Ex quo vlterius sequitur, quod cum per hæc vires maximè labefactentur, vt communiter tradit medicorum schola; debent hæc per eam victus rationem reparari, quæ ad hoc valeat, & conducat. Sed hæc est, quæ concedit carnibus, & lacticinijs vesci; Ergo hæc adhibenda est.

Tertiò probatur ex illo Ecclesiast. 18. *Ante languorem adhibe medicinam*, Idest præcaue quantum potes infirmitatem. Et verè quis neget, posse faciliùs curari, & reparari, quod marcescere incipit, quam quod iam marcidum est? Quis prudens potens præcauere ruinam, non præcaueat?

Si quæras, vtrùm Medicus absque eo medicamina adhibeat, possit cum Fratre Minimo dispensare, vt carnes comedat.

Respondeo, Optimè posse. Ratio est, quia aliquando infirmi curantur faciliùs rectâ victus ratione, quàm præsidijs ex herbarum succis petitis, vel alijs simplicibus, seu mixtis. Vnde est tritum apud medicos illud Hippocratis. *Aliquando nihil agere in infirmis, est optima medela.* Et per illud (nihil agere) intelligunt communiter medici (vt mihi retulerunt) nullum exhibere præsidium. Adde, quod nobis carnes conceduntur pro medicina, ad vires fractas restaurandas, & malos humores pellendos. Quod potest confirmari ex nostra regula in correct. num. 56. vbi præcipitur. Quod. *Qui sunt diutino languore vexati permittantur per aliquot menses carnes, & lacticinia comedere*. Ex quo etiam potest confirmari nostra conclusio. Nam si per regulam nostram languidi ex Medici consilio debent permitti per aliquot menses carnes comedere, Ergo multo magis permitti debet purgatio, eaque durante carnium comestio illis, qui indigent ad infirmitates præcauendas.

Ad primum ergo in contrarium patet ex dictis. Qui enim egent purgatione ad infirmitatem præcauendam, infirmi sunt, & ideò licitè possunt per regulam carnes comedere.

Ad secundum Respondeo primò, meo videri illud statutum esse contra benignitatem regulæ, quæ neminem ad peccatum obligat pro quacumque transgressione, exceptis transgressionibus votorum, vt dicitur in fine correct. nu. 116. contra benignitatem regulę, quæ. *Præcipit charitatiuè, & benignè in cunctis oneribus ordinis supportare continuo languore coelitus visitatos.* Regula nu. 32. contra benignitatem regulę. *Quæ mitis, & sancta dicitur.* Regula nu. vlt. & vt talis fuit à sanctis Pontificibus approbata; contra benignitatem regulę, quæ *infirmis per obedientiam præcipit salubriter, & diligenter subueniri*. Regula num. 26. Quæ n. esset hæc sanctitas, & mansuetudo si ad infirmitatem præcauendam, quam per consilium medici, & per experimentum alias non semel probatam, certo incurram, purgationem adhibere non potero?

Si vrgeas, esse quidem languidos in cunctis oneribus ordinis supportandos, & illis esse subueniendum, sed de cibis Quadragesimalibus in infirmaria claustrali, non autem de cibis paschalibus.

Respondeo, Infirmos in principio infirmitatis esse deducendos ad infirmariam claustralem, & abundantius, quam cæteros de cibis Quadragesimalibus resocillandos; Non enim pro quolibet dolore capitis, vel ventris, pedum, aut stomachi, est quis statim dispensandus super Quadragesimali vita. *Sed si talis infirmitas sic examinata*, vt dicitur in regula num. 26. (idest si resocillatus ægrotus per aliquot dies cibis Quadragesimalibus (*Imma uero*,) idest meliùs non se habuerit, sed ibit in deterius) tunc. *Debet ad infirmariam exteriorem deduci*, Et ibi paschalibus vesci. Quæ omnia vera sunt secundùm regulam. At hic sumus in dispari casu. Qui enim eget ita purgatione, vt alioquin secundùm artem medicam sit aliquam grauem infirmitatem incursurus, iam est infirmus vt diximus; Et moraliter certus, quod nisi purgationem adhibeat, periclitabitur salute. Regula autem loquitur de ijs ægritudinibus, in quas quis ex improuiso incurrit, & ex sano fit repentè ægrotus per aliquam febris, &c. Quæ febris cum possit esse ephimera, & accidentalis, sicut etiã alij dolores capitis, ventris, &c. Expectate, ait Bonus Pastor, & videte, an ista febris, & dolores continuent. Quod si continuauerint, ad infirmariam exteriorem deducatur infirmus; Si cessauerint, iam infirmus sanatus est, & paschalibus non indiget. Quæ omnia diuinitus dictata sunt; Non enim est frangendum votum pro quolibet dolore. Et sic obseruatur in praxi à Dominis medicis nostræ Religionis, vt prius infirmitatem examinent, an sit grauis, an longa, an periculosa: an verò leuis, accidentalis, & sine periculo, & iuxta artem suam se gerant, prout meliùs iudicant expedire.

Secundò Respondeo ad argumentum principale. Illud statutum numquam fuisse à Religione acceptatum; Et si aliquando fuit, iam non est ampliùs in vsu; Vnde per consuetudinem in contrarium censetur abrogatum: Quæ consuetudo excusat non solùm ab obligatione statutorum, sed etiam ab obligatione ipsius regulæ (intellige quò ad accidentalia) vt probat Rodriquez tom. 1. qu. regul. q. 69. art. 2.

Tertiò Respondeo, Patres illius capituli zelantes votum vitæ Quadragesimalis, ad abusus tollendos, illud statutum fecisse. Potest enim esse, quod haberent notitiã aliquorum, qui gula potiùs carnium, quam necessitate sanitatis subornarent medicos, vel grauedines fingerent, ad hoc vt purgarentur, vt hac occasione possent paschalibus vesci, Ad quos abusus tollendos, & saluti animarum gulosorum consulendum, tale decretum fecerunt. Et hoc pacto est Sanctissimum, & in maxima obseruantia.

Ad tertium Respondeo cum Tostato 2. Paralip. cap. 16. qu. 37. Quod ægritudines duobus modus infliguntur, vel à Deo, vel à causis naturalibus; Si infligantur à Deo, tunc non est fidendum arti Medicorum; Si prouenianr ex causis naturalibus, & sunt ijs, quæ per artem medicã curari possunt, tunc fidendum est arti Medicorum; non ita quidem infallibiliter, quin à Deo possit impediri effectus rerum naturalium. Asa reprehenditur, quia cum illius infirmitas esset à Deo in pœnam carcerationis illius Prophetæ, de quo ibi, Non quæsiuit Dominum, sed confisus est operi medicorum. In casu nostro, qui purgationem accipit, non fidit infallibiliter Medico; ita vt putet, Deum non posse impedire effectum illarum rerum naturalium, quas medicus exhibet ad purgationem. Sed obseruat præceptum Domini, Eccles. 38. *Honora medicum propter necessitatem, Etenim illum creauit Dominus, Et scit à Deo esse omnem medelam. Sed quid Altissimus creauit de terra medicamenta, quæ vir prudens abhorrere non debet*, Ideò illis vtitur ad conseruandam propriam vitam. Dico igitur breuiter, quod purgationem recipiens, confidit primario sanitatem obtinere à Deo, Secundario à virtute rerum naturalium per Medicum, tanquam sanitatis ministrum, & artificem applicatarum; iuxtà illud Hippocratis in aphorismis. *Natura omnium operatrix, Medicus verò minister.*

Ad 4. Respondeo honorandum esse medicum tempore sanitatis, vt cum superuenerit ægritudo, promptus sit ad eam depellendam; Medicina enim est scientia, qua cognoscimus habitudines corporum humanorum, ægrotorum, & sanorum, & neutrorum, & virtutes rerum naturalium ad eas applicandas, vel remouendas. Sed in casu posito cognoscit Medicus, corpus illud neutrum esse purgandum, Ergo tunc illius est maxima necessitas.

CAP.

C A P. IV.

An abstinentia Quadragesimalis abbreuiet vitam.

DICENDVM est absolutè, & simpliciter loquendo, cibaria Quadragesimalia vitam non abbreuiare.

Probatur primò ratione Medicorum. Ideò ingeruntur cibaria, vt calore naturali concocta in aliti naturam conuertantur; Corpora enim continua euaporatione resoluuntur, Vnde indigent cibarijs pro restauratione deperditi. Sed hoc deperditum optimè potest restaurari per cibos Quadragesimales, vt corpora sint debilia, vel robusta. Nam calor naturalis restauratur per vinum temperatè sumptum. Et humidum radicale per ista cibaria Quadragesimalia, quod ita in facto esse probat experientia.

Quod dicunt Medici, debilibus corporibus per comestionem cibariorum Quadragesimalium vitam abbreuiari, quia ista cibaria difficulter concoquuntur, & parū nutriunt. Robustis verò, & validis per istorum cibariorū comestionem non abbreuiari. Non placet. Primò, quia non omnia cibaria Quadragesimalia difficulter concoquuntur: Non enim semper vescimur leguminibus, sed crebrius herbis, & oleribus, piscibus, & alijs, quę sunt facillimæ digestionis, & concoctionis; Vnde debilioribus sunt aptiora. Nam debilis eorum calor naturalis faciliùs ea concoquit, & quasi intra sphęram suę actiuitatis in ea agit. Secundò, Quod cibaria Quadragesimalia parū nutriant, maximè congruit illis, qui debilioris sunt complexionis; minoris.n. nutrimenti indigent, quá robustiores; Nec possunt tam parum nutrire, quin illorū naturæ plenè satisfaciant, cū præsertim natura sit paruo cōtēta.

Secundò. Probatur experientia, quę est rerum magistra, & contra quam non valent Medicorum speculationes, & subtilitates. Qua experientia constat, millia millium hominum Religiosorum, qui in vita Quadragesimali vixerunt, ad vltimam vsque senectam protraxisse vitam. Quod probo dupliciter. Primò in communi deinde in particulari.

In communi. Constat tum ex illis antiquis Eremi cultoribus, qui ad summā senectutem perueniebant in abstinentia plus quam Quadragesimali. Pane.n. & aqua alij; alij paruis adiectis herbis vitam ducebant. Testis sit Cassianus collat. 2. c. 19. *Super hac re*, inquit (idest comestione.) *Inter maiores nostros frequenter nouimus, habitum fuisse tractatum; Nam discutientes continentias diuersorum, qui vel solis leguminibus, vel oleribus tantum, vel pomis vitam iugiter exigebant. Præposuere cunctis illis refectionem solius sicci panis. Cuius æquissimum modum in duobus paxamacijs statuerunt. Quos paruulos panes vix vnius libræ pondus habere certissimum est.* Tum ex nostra Religione Minimorum, in qua in austera, eaque miserrima Quadragesimali obseruantia quamplurimi ad vltimam perueniunt ætatem: Nā octo agenarios, & nonagenarios multos scimus, septuagenarios quamplurimos. Tum etiā ex Religione Carthusiensium, in qua licet ouis vescantur, caseo, & lacte; nullo vmquam tamen tempore carnibus vesci licitum est, & tamen multos vsque ad extremam senectam videmus peruenire. Tū ex Religionibus Monachorum, & alijs, in quibus licet tam strictè non obseruetur Quadragesimalis asperitas, obseruatur tamen abstinentia carnium, & nihilominus eas videmus quasi infinitos alere seniores: Et tot quot non reperiuntur sæculares in vna populata vrbe, Hoc tribuunt Medici abstinentiæ Veneris: Quod, & ego confirmo. Et propterea dico non egere Religiosos cibis tam substantialibus. Constare etiam hoc potest ex eo quod videmus in familijs virorum illustrium paucissimos esse, qui ad senectutem perueniant, & patrimonia adiri à filijs iam inde à pueritia plerumque, ne dicā ab infantia; Quia parentes in ipso ætatis flore excedunt è vita, etiamsi incredibilem rationem habeant valetudinis, & conquisitis epulis vescantur, & corporis delicias persequantur. Constare etiam potest ex eo, quod multos rusticos videmus, quibus vix vmquam rugientem contingit pane, & aqua satiare vētrem, robustè, & iucundè dies suos ad vltimam vsque senectam protelare.

In particulari. Id etiam patet. Nam primus eremi cultor Paulus cum quindecim esset annorum, relicta locupleti, & pingui hæreditate, desertum petijt: Cuius deliciæ fuerunt ab initio palmæ fructus, & sine panis, & aqua. Et tamen vixit centum, & tredecim annos. Ita testatur Hieron. in eius vita.

Diuus Antonius natus annorum decem, & octo, desertum petijt, vbi vixit centum, & viginti annos, & ieiunium ita coluit, vt salem tantummodò ad panem adhiberet, & sitim extingueret aqua. Testis est Athanasius in eius vita.

Diuus Hilarion natus annorum quindecim, desertum petijt, vbi vixit vsque ad annum octoagesimum, nihil aliud comedens, quam paucas ficus, & succos herbarum. Testatur Hieron. in eius vita.

Simeon Stylites octoaginta annos perpetuò, noctu, diuque sub Dio stetit in columna, vix cibum, vix somnū capiens. Testis est Theodoretus in illius vita.

Onophrius annos Septuaginta in deserto vixit, solo pane, dactilis, & aqua pastus, vt est in eius vita, lib. 1. vit. patrum.

Hieronymus, qui tanta abstinētia floruit, vt de se ipso dicat Ep. 22. ad Eustochium. *De cibis verò, & potu taceo, cum etiam languentes Monachi aqua frigida vtantur, & coctum aliquid accepisse luxuria sit*, Ad summam tamen peruenit senectutem, vt dicitur in illius vita.

Pachomius, qui puer seniori Palęmoni instruendum se præbuit, vitam in pane, & sale ad magistri exemplum ductam protraxit ad vltimam vsque senectutem. Quāplurimi alij, qui vitam asperrimam ad vltimam senectam produxerunt, possunt videri in vitis patrum: & in prato spirituali; Quod tamquam floridissimum pratum actionibus illorum antiquorum seniorum est refertum; quorum plurimos refert Lessius opusc. de vera ratione valetud. conseru. num. 35.

Ex mea Religione adduco etiam aliquos: Et primus sit S. P. Franciscus, qui à pueritia in vita Quadragesimali, & continuo ieiunio, vt plurimum solo pane, & aqua sustentatus vixit annos 91.

P. F. Bernard. à Cropulato Confessor prędicti S. Francisci per easdem semitas gradiens, vixit annos 90.

P. F. Paulus à Paterno socius prædicti nostri Patris in transeundo pharo Messanensi, per easdem semitas eum sequens, ad vltimam vsque peruenit senectutem.

P. F. Antonius Risoleus vixit septuaginta annos in Religione, absque ijs quos ad Religionem portauit, nihil aliud vmquam comedens, quam panem, & aquam, herbas, & herbarum radices.

P. F. Hieronymus de Maluito quotidie ieiunans, vixit annos 70. in Religione, absque ijs, quos ad Religionem portauit.

P. F. Hernandus Morenus vixit in Religione sub austeritate vitæ Quadragesimalis annos septuaginta sex, vltra eos, quos ad Religionem tulit.

P. F. Ioannes de Sancta MARIA in continua pœnitentia, & austerissima vita Quadragesimali, ad summā peruenit senectutem.

P. F. Ioseph Thaler in austerissima vita Quadragesimali, vitam vsque ad ætatem decrepitam produxit.

Et in hoc nostro Genuensi Conuentu P. F. Antonius Stagnarius octoagesimum peregit annū in Religione, & vsque ad centesimum nonum suæ ætatis vitam produxit. Et ita austerus vitæ Quadragesimalis obseruator, vt in vltimo suæ vitę termino, quando ex obediētia carnes iubebatur comedere, iunioribus clericis, illi cōtinuo aditantibus suaderet, eosque obnixè rogaret, vt sibi furtim pisciculos aliquos comedendos deportarent. Nam carnes, vt aiebat, nauseabat. Tantum potest assuefactio. Hęc pauca ad nostram experientiam comprobandam satis esse mihi visum est. Qui plura desiderabit adeat

Mon-

Montoyam in Chronicis Minim. lib. 4. & nostros Conuentus, & videbit quantos nutriat seniores Quadragesimalis abstinentia.

Gentiles quoq; similem abstinentiam, exitu tamen diuerso, sectantes audiamus. Tradit Xenophon, antiquos Persas ad panem nihil nisi Nasturtium adhibere solitos; Chæremon Stoicus tradit, priscos Ægypti Sacerdotes, carne, vino, ouis, & lacte semper abstinuisse, Ita refert à Lapide c. 9. in Gen versu 21. & ca. 1. in Daniel. versu 17. Vbi addit, apud Persas tria fuisse magorum genera, quorum primū qui maximè sapiētes, & eloquētes existimabātur, præter farinā, & olera nihil esitabat. Et Gymnosophistas Indorū solis arborū pomis oriza, & farina viuere.

D. Hieron, lib. 8. contra Iouin. ait. *Mirandum est, quod Epicurus voluptatis assertor, omnes libros suos repleuit olerib. & pomis: & vilibus cibis dicit esse viuendū. Quia carnes, & exquisitę epulæ ingenti cura, & miseria præparantur, maiorēque pœnam habeant in inquirendo, quam voluptatem in abutende, corpora autem nostra cibo tantum, & potu indigere.*

Et Seneca epist. 108. Scribit, *Se animalibus, & esu carniū abstinere ob rationes, & exemplum Sextij.* Cuius rationes erant, prima. Quod *Satis alimentorum sit citra sanguinē, & crudelitatis consuetudo fiat, vbi in voluptatē adducitur laceratio. Secūda, quod contrahenda sit materia luxuriæ. Tertia, quod valetudini contraria sint alimenta varia, & nostris aliena corporibus. Quarta, quod carnes sint alimenta leonū, & vulturum* Hæc & similia de illis antiquis gentilibus.

Neminem tamen puto arbitraturum, eos credidisse sibi tali abstinentia vitam abbreuiatum iri; nemineinq; inficiaturum existimo, multos eorum ad vltimam vsque senectam deuenisse. Saltem Seneca se ipsum loc. cit. Senem nominat, qui tamen violenta morte interijt,

Tandem noto pro conclusione. Ex scriptura Eccl. 37. *Qui abstinens est, adijciet vitā.* Et Dan. 1. *Apparuerunt vultus eorum meliores, & corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio;* Et tamen leguminibus solis vescebantur, & aqua. Ad quem locum ita scribit Cornelius à Lapide in suis comm. super Danielem. *Hæc sanitas, pinguedo, & decor, non tam naturalis, quam supernaturalis fuit: tum quia legumina, & aqua saniores quidem facere poterant, sed non pinguiores: Tum quia hoc fuit præmium abstinentiæ, cuius vti, & castitatis merito, diuinitus sapientiam tantam sunt adepti, vti eiusdem merito Iudith. ca. 10. Formositatem, Et Sanson fortitudinem est adeptus, Iudic. 13. Naturaliter tamen hæc quoque iuuis abstinentia. Vnde nota, sanitatem, & longæuitatem, non tam ciborum copia, quam temperantia procurari. Hæc enim fouet, & nutrit humidum radicale, atque ac calorem naturalem, quem intemperantia obruit, & suffocat.* Hæc à Lapide. Quid dicent nunc deliciarum amatores, carnium deuoratores, exquisitorum ciborum sectatores? Putabunt fortè ideo se & largius, & sanius victuros? Ex dictis patet eorum insipientia. Non timeat ergo deuota iuuentus Vallum Religionis ingredi, armata clypeo vitæ Quadragesimalis, quo resistet fortiter, & alacriter tribus illis communibus humani generis hostibus, Mundo, Dæmoni, & Carni parabitque sibi rectam, & facilem ad Paradisum viam.

CAP. V.

Vtrùm Frater Minimus possit aliquando absque licentia Superioris, & Medici, carnes, & lacticinia comedere.

ALIQVI sunt casus, in quibus potest Frater minimus carnes comedere absque peccato, & Superioris, vel Medici licentia.

Et primus est positus in Capitulo Genuensi 1. num. 33. vbi dicitur, quòd *In Conuentibus à Ciuitatibus, & Vrbibus remotis, cum facilis ad Medicum non possit haberi accessus, oneratà Correctoris, & Seniorum conscientia, infirmitatis qualitate considerata, de prædictorum omnium consensu, & tonsoris ordinarij Consilio, poterunt omnes prædicti, quò ad esum ciborum Paschalium, Medici absentiam supplere.*

Secundus casus est, quando quis esset in itinere, & infirmaretur, vbi non esset Conuentus Religionis nostræ. Tunc enim, si haberet Socium, de eius licentia, & Consilio Medici posset comedere; Et si Medicus non adesset, deberet adire Chirurgum loci. Quod si reperiretur in loco, vbi non esset neque Medicus, neque Chirurgus, neq; haberet Socium, tunc petat Consilium, & licentiam à conscientia propria.

Tertius casus est, quando quis esset in itinere, & non inueniret quidquam Quadragesimale, quod posset comedere, posset carnes, & quodcumque aliud Paschale comedere absque vllo scrupulo peccati, vt Zanardus ait 1. par. sum. cap. 51. pag. 353. versu 3. causa. Pro hoc, & secundo casu faciunt. Primò id, quod dicitur cap. Consilium, de obseruat. ieiunij; Et in regula, quod non est licitum, de regul. iur. vbi dicitur. *Quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum.*

Secundò pia legislatoris, & legis mens, quæ non præsumitur in talibus casibus obligare voluisse; nimis enim dura, & acerba esset, neque plena charitatis, neq; mitis, & sancta, vt de ea legislator dicit num. vlt. regulæ.

Tertiò facit cap. Carnem, de consecrat. dist. 5. Quod licet à Gratiano non ponatur integrum, & sit omissum illud, ad quod illud adduco, per extensum tamen ponitur à Turrecremata in regula Sancti Benedicti tr. 104. dub. 3. Quod sic habet. *Carnem cuiquam Monacho nec gustandi, nec sumendi est concessa licentia, non quod Creaturam Dei iudicemus indignā, sed quod carnis abstinentia vtilis, & apta Monachis astimetur; Seruato tamen moderamine pietatis erga ægrorum necessitudines: aut longè proficiscentium, vt ex volatilibus sustententur: Et longinquo itineri destinatis,* Et non habentes intellige, quò aliter sustententur, vt videtur intelligere dictus Turrecremata. Et licet inter Monachos S. Benedicti, & nos Minimos sit maxima differentia, quia ipsi non obligantur ad hanc abstinentiam per votum, neque mortaliter peccent comedendo, vt docet D. Thom. quodlib. 1. art. 20. tamen quando agitur de necessitate, quę nulli legi subijcitur, vt dicitur c. Consilium, de obseru. ieiunij, sumus omnes pares.

Quartò facit præcitatum statutum Genuense, in similibus enim pari modo est procedendum. Si enim per nostras constitutiones in Conuentibus valdè distantibus à Ciuitatibus, datur licentia Correctori, & Senioribus dispensandi cum Consilio tonsoris super vita Quadragesimali, multò magis etiam daretur in istis casibus, vbi neque Medicus haberi potest, neque Superior: Et vbi alij cibi, quam Paschales non inueniuntur.

Quintò facit quod habet Sosomenus lib. 1. historiar. cap. 11. de Magno illo Spiridione Trimitutensi in Cipro Episcopo, qui instante Quadragesima, diebus, quibus ipse cum suis ieiunia peragerer, ad aduentum hospitis, cum nec panem, nec aliud, quam carnes suillas domi haberet, eas coqui iussit, hospitique apponi, ac de his ipse primò comedere cæpit.

Ex quibus colligitur, quod si tempore famis, vel belli non reperirent Fratres Minimi quod comederent, preter carnes, & alios cibos Paschales, quod possent eas licitè, & sine scrupulo comedere; Immò ad tuendam vitam deberent, si nihil aliud penitus haberent. Faciunt vltra dicta Panorm. in cap. Consilium, num. 2. Et Graffius lib. de casibus reseru. cap. 10. num. 33. Quo tamen casu aduerterem, non debere eos Religiosos dictos cibos Paschales comedere in Refectorio, sed in Infirmaria. Dixi non debere; Nam si comederent absque contemptu, nō peccarent quidem mortaliter, sed incurrerent pœnam in Correctorio num. 53. taxatam.

Quartus casus est, quando quis Frater Minimus detineretur à grassatoribus, vel ab alijs perditissimis hominibus, à quibus vesci Paschalibus iuberetur sub comminatione mortis, de facto secuturæ, si renueret comedere; Quo casu dico, quod non solum posset carnes comedere, sed etiam deberet ad saluandam vitam: modo talis carnium esus illi non iuberetur in contemptum Catho-

tho-

tholicæ fidei. Ita Panorm. in cap. Quod non est, de reg. iur. num. 2. Angles in floribus parte 2. qu. de excommun. art. 3. difficult. 7. pag. 41. Antoninus par. 2. tit. 10. ca. 6. versu Secundus casus; Ioannes Medina C. de ieiunio, q. 13. ad tertium, Graffius lib. 2. de casibus reseru. cap. 10. num. 40. Suar. to. 2. de Relig. lib. 4. cap. 20. à nu. 1.

Probatur prima pars ex cap. consl. de obseru. ieiunij, & Glossa in Regula, quod non est licitum, verbo Ægrotus. Et simpliciter verum est, non frangere votum, qui illud propter necessitatem non seruat, vt habet Panorm.

Secunda pars etiam probatur, quia alioquin esset quis sui ipsius homicida contra præceptum diuinum naturale, nec voti obseruatio esset tunc Deo accepta, qui vult vitam conseruari.

Tertia pars etiam probatur, quia in contemptum fidei potius est moriendum, quam aliquid attrectandum, & communis habet sensus Ecclesiæ: & dicunt præfati Doctores, presertim Angles: pro hoc casu faciunt etiam, illi Doctores, qui dicunt, Carthusianum nequeuntē vitam saluare absque eo quod carnes comedat, comedere debere, etiamsi voto ad id esset abstrictus, vt Ioan. Medina Cod. de ieiunio, qu. 13. ad quartum, & alij, quos citat Vasqu. disp. 162. cap. 1. nu. 1. 2.

CAP. VI.

Soluuntur aliquæ difficultates in materia vitæ Quadragesimalis.

QVÆRES primò. An cum senibus, eo solum quod senes sint, possit dispensari super Quadragesimali vita, ita vt liberè, & sine scrupulo, cum ad ætatem senilem peruenerint, quæ iuxta Psalmographum Ps. 89. est, cum peruentum est ad annos 70. *Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta Anni*. Vel ad summum in complexionibus potentioribus, seu validioribus, seu robustioribus ad annos octoaginta, vt dicitur eodem Psalmo. *Si autem in Potentatibus octoaginta anni, amplius eorum labor, & dolor*, Videtur quod sic; Nam tota vita senum est tantùm miserabilis non solùm exterius, sed etiam interius, vt digna sit omni compassione, & indulgentia. Nam quantum ad corpus verum est illud Terentij. *Senectus ipsa morbus est*. Et asserunt etiam Ioannes Andreas in cap. Magnæ. de voto, nu. 6. vbi Panorm. nu. 8. & Augustinus lib. de Catechizandis rudibus ait. *Quisquis optat senectutem, quid sibi optat, nisi infirmitatem?* Et Aristoteles lib. 5. de generatione animalium, cap. 4. fine. *Senectus naturalis*, inquit, *Morbus est*. Et sect. 14. Problem. problem. 7. *Senectus*, inquit, *Quædam putredo est*.

Quantum autem ad animum, multa etiam reddunt senectutem miserabilem, de quibus Incognitus ad Psal. 89. versu. *Si autem in potentatibus*. Et quinque numerat. Primò quod *Sunt increduli*; Sunt enim in multis experti, & sic cognoscunt homines in multis mentiri, & ideò difficulter credunt. Secundò. *Sunt suspiciosi*; omnia enim, quæ vident, vt plurimum suspicantur in malum, & interpretantur in partem deteriorem; aliena enim facta è se ipsis metiuntur, vnde Cicero apud Martinum de Roa lib. 6. singul. c. 14. inquit. *Vt quisque bonus est, ita difficillimè alios esse improbos suspicatur, & econtrà*. Tertiò. *Sunt pusillanimes*, Et timidi; Sicut enim in eis deficiunt humores, & vita, sic etiam deficit cor. Quarto. *Sunt auari, & illiberales*; Quia propter eorum infirmitates semper dubitāt, ipsis aliquid de futurum, seu auaros dicamus, quia considerant, quanto labore bona illa, quæ possident, sint parta: vel quia non sperant, se aliquid vlterius acquisituros, Vnde iam acquisitum tenaciter custodiunt. Vt vt sit. Vitium commune omnium, est quod. *Nimium ad rem in senecta attenti sumus*, vt dicebat. Terent. Quintò. *Sunt malæ spei*; Nam omnia sibi deficere credunt, & non sperant nisi mala, nisi mortem: Vnde de futuris numquam loquuntur in communi cætu, sed semper de præteritis. Propter hæc, & similia, quæ possunt dici de miseria illius ætatis, videtur, quod posset cum eis dispensari in ordine nostro super Quadragesimali abstinentia.

Respondeo tamen, hanc quæstionem mouere Panormit. loco cit. sed nihil resoluere. Vnde dico, in ordine nostro ratione senectutis præcisè, non posse cum aliquo dispensari ad comedendum carnes. Et ratio est, quia votum vitæ Quadragesimalis, est solemne, vt dixi, & de ratione solemnitatis voti est perpetuitas deinde votum nō excludit, nisi casum infirmitatis. Vnde qui illud vouet, intendit se obligare omni tempore, illo casu solummodò excepto; Ergo intendit etiam se obligare ad illud obseruandum cum aliqua difficultate in senectute. Ita Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 60. num. 10.

Quando autem dicitur, quod senectus ipsa morbus est, intelligitur, quod communiter, & ordinariè est morborum plena. Vnde tunc ratione morbi potest benè Minimus dispensari. Si autem esset senex nonagenarius, & vltrà, sanus tamen, quantum illa ætas pateretur, non posset cum eo dispensari, vt Paschalibus vesceretur, quia esset contra votum.

Vnum hic addo, seniores facilius obseruare vitā Quadragesimalem, quàm iuniores propter assuefactionem. Quod experientia probamus, & tradit nobis Sanctorum patrum doctrinam. Sic Sanctum Dosithæum dilectum discipulum docuit Sanctus Dorothæus, vt dicitur in eius vita. Et Climacus gradu 14. ait. *Laxi, & molliti vtres capaciores fiunt, sin autem negligantur, minus capient. Qui ventrem ingurgitat, dilatauit intestina. Qui verò aduersus hunc pugnat, contraxit, ac restrinxit illa: His autem restrictis, nihil opus est pluribus cibis, Tuncque iam naturaliter ieiunantes efficimur*. Et de Sancto Carolo Borromæo dicitur, quod duo docebat principia ad hoc propositum. Primum, *vt à paruis incipiendo, eaque sensim augendo semper proficias, & crescas*. Secundum, *vt in eo non languescas, sed constanter retineas, quod semel obtinuisti, & in eo pergas*. Quæ ita ipse practicauit, vt primo carne, deinde ouis, postea lacte abstinens, tandem solo pane, & aqua contentus fuerit. Vnde patet, quod seniores propter assuefactionem ad Quadragesimales cibos, facilius eos concoquunt, & digerunt; Nam facti sunt quodammodo stomacho illorum naturales. Et si cupis scire, qua ætate quis dicendus sis senex, ad Menoc. li. 2. de arbitr. casu 59.

Quæres secundò, an Prælato, seu Correctore indiscretè, vel propter auaritiam, vel propter duritiam, & immisericordiam, vel aliam inordinatam passionem, nolente dispensare cum aliquo Religioso infirmo, vt carnes comedat, asserente Medico, eum talibus indigere, possit hic cum sola Medici licentia Paschalibus vesci.

Respondeo, Superiorem non posse rationabiliter talem licentiam denegare; quia regula ipsa concedit. Vnde si neget, potest subditus tuta conscieotia Paschalibus vesci. Nam *licentia iure petita, si iniustè negetur, videtur ipso iure concessa*. Vt dictum est in Superioribus. Quam regulam probat Henriq. lib. 6. de pœnit. cap. 13. nu. 4. multos citans in commento littera F. Quare neque etiam possunt Correctores, neq; Prælati infirmos ab Infirmaria expellere, vt habetur in Capitulo Genuensi 4. nu. 14. vbi talis huius rei redditur ratio: *Sicut de Medici consilio, ac illius onerata conscientia dispensatur infirmus, carnes in Infirmaria comedere: ita de eiusdem Medici consilio, & ipsius pariter onerata conscientia, iidem infirmi ab Infirmaria exire debent*. Quæ ratio optima est. Et notent Correctores, quod tenentur infirmis etiam perpetuis dare omnia, quæ solent dari sanis, & multo plura, si illis indigeant V. G. annua vestimenta, caligas, & femoralia, &c. argum. cap. Primi, de Clerico ægrotante.

Quæres tertiò, An peccet mortaliter Frater minimus comedens carnes, & pisces in eorum prandio, vel cœna, dum est dispensatus super Quadragesima.

Respondeo, peccare omninò mortaliter. Ita Nauar. lib. 5. consil. de priuil. consil. 18. Sayrus lib. 3. decis. decis. 5. de obseruat. ieiun. Graffius 1. par. decis. lib. 2. ca. 37. num. 59. & lib. 2. de casib. reseruat. cap. 10. num. 50. Ratio est, quia ea præcisa ratione dispēsatur Minimus super Quadragesima: Quia scilicet non potest vesci Quadragesi-

inalibus

malibus absque dispendio sanitatis,nec cum istorum comestione potest amissam sanitatem recuperare. Et si aliter quis dispensaretur, non valeret dispensatio, & tam dispensans,quam dispensatus mortaliter peccarent. Cuius veritatis est textus regulæ clarus num. 26.vbi dicitur. *Quòd ingrauescente infirmitate deducatur Infirmus ad Infirmariam exteriorem; & ibi iuxta ordinationem Medici, & Correctoris iussione vigilanter,& charitatiue illi succurratur de quibusuis cibarijs, pro sanitate celerius restauranda*, Et quod hæc sit præcisa ratio dispensandi, patet ex eadem regula eodem loco. Vbi dicitur, *Quod quando quis inciderit in infirmitatem;deducatur ad Infirmariam claustralem, & ibidem primitus de cibis Quadragesimalibus illius Infirmitati congruentioribus illi succurratur*. Vnde patet, quod prius debet tentari, an talis infirmus possit, cibis Quadragesimalibus vescens,sanari.Quod si non possit,immò in deterius ire dignoscatur, quia apparet, tales cibos ei nocere, debet tunc duci ad vescendum Paschalibus in Infirmaria. Manet ergo,quod præcisa ratio dispensandi super Quadragesimali abstinentia cum Fratre Minimo, est, quia non potest Quadragesimales cibos comedere absq; sanitatis dispendio. Ergo si comedat tunc dictos Quadragesimales cibos,peccat mortaliter non solùm contra ius naturale, quo prohibemur edere nobis læsura, vt docet Nau.in Man.c.15.n.13.sed etiam contra votum.

At inquis, scio Quadragesimales cibos, quos comedam mihi non læsuros; ergo comedere potero.

Respondeo, Tunc cessare rationem dispensationis; Quia si non sunt Quadragesimales cibi nocituri,non potes Paschalibus vesci, sed debes votum tuum obseruare,& Quadragesimales cibos comedere. Quod si comedas tunc (idest quando tibi non nocent Quadragesimales)Paschales,peccas contra votum,quo prohiberis non comedere,nisi quando necessitate vrgeris:Ita vt,naturaliter loquendo sanitatem recuperare non possis, nisi mediantibus illis.Si replices docebunt quidem, sed non notabiliter, tunc dico, quod paruum nocumentum à mortali excusabit. Nisi sæpius replicetur,nam tunc ex paruo fiet magnum, vel nisi in longum protrahas sanitatis recuperationem, nam tunc nô poterit amplius dici paruū.

Quæ ratio non solum militat in eodem prandio, vel cœna, vt docent præfati doctores, sed etiam in diuersis comestionibus. Atque ita credo, peccare omnino mortaliter fratrem Minimum comedentem non solū in eadem refectione carnes,& pisces,sed etiam in vna carnes & in alia pisces: seu vno die pisces, alio carnes. Et hoc specialiter propter solemne votum,quod emisit vitæ cōtinuæ Quadragesimalis, excepto infirmitatis tempore. Quod mihi persuadet dicta ratio. Contrarium tamen sentit Fagund.in 4. præcep.Eccles. lib. 1.cap.2.nu.18. & Trullench.in exposit. Bull.Cruc.lib.1.§.4. dub.2. num.3. Azor.tom.1.lib.7.cap.10.Sanch.lib.4. in decalog.ca. 11. num.57,Henriq.lib.7.cap.30.nu.3.

Excusarem tamen ab hac regula continuè languidos, sed in firmitate incurabili laborantes, qui constringuntur semper Paschalibus vesci, qui que propter obseruationis regulæ amorem vellent aliquibus diebus in hebdomada communibus Quadragesimalibus vesci,etiam si scirent, eos potius sibi aliqualiter nocituros, quam profuturos, pro quo facit Regin.in praxi, lib.4.nu.171.Azor.1,parte lib.7.cap.10.q.5.

Excusaretur etiam, qui comederet paruam quantitatem,vt docent præfati doctores; qua parua quantitas in omni materia excusat,saltem à mortali.

Quæres quartò,an frater Minimus dispensatus ad comedenda oua, possit comedere carnes, caseum, butyrum,lac,sanguinem.

Respondeo,Licentiatus ad comedenda oua, non potest comedere carnes. Tum quia a diuersis non fit illatio,carnes autem sunt specificè distinctè ab ouis, vt patet,& habet Beia,2.parte casuum, casu 3.pag.mihi 242. versu vnde illud. Tum quia cui concessum est minus, non censetur esse concessum maius. Tum quia id habetur expressè in capite Presbyter, dist.82. Tum denique quia ita seruatur in praxi.Poterit quidem dispensatus ad oua,vesci caseo, lacte, butyro. Tum quia ex lacticinijs isti solent oua aptari. Tum quia hæc omnia sunt eiusdē rationis. Ita Bartholomæus Medina in sua instruct.confess.cap.14.§.10. Azor.tom.1. instit.moral.lib.7. cap.10. q.4.Reginaldus in praxi,lib.4 nu.170. Sanchez 8.de matrim.disp.1.num.39. Poterit etiam dispensatus ad oua, comedere sanguinem, Argumento dicti cap.Presbyter, dist.82.Et habet Abulensis in cap.6.Matthæi,quæst. 171. col.2. Dispensatus autem ad carnes, poterit comedere oua, &cet. *Nam cui licet id,quod est maius, licet etiam id, quod est minus*,per regulam.*Cui licet*;quæ est 53.de regul. iuris in 6.

Quæres quintò, An Frater Minimus comedens carnes in Infirmaria teneatur ieiunare.

Respondeo. Caiet.1.2.quæst.147.art.8. versu ad hoc dicitur. Azor.loco cit.quæst.3. Bartholomæus Medina loco cit.dicunt, quod dispensatus ad comedendas carnes,non tenetur ad ieiunium. Quia abstinentia carnium est pars essentialis ieiunij.Ioannes Medina Cod.de ieiunio,quæst.5.dub.1.ad finem, Reginaldus in praxi, lib.4. num.168.dicunt,quod tenetur ieiunare, *Quia cum alicui fideli ob causam aliquam permittitur in die Ieiunij ab Ecclesiastica regula in aliquo recedere,in tantum illi id permittitur,in quantum se extendit ipsius causæ indigentia*.Pro qua regula facit textus in cap.Cum dilecti,de dolo, & contumacia. Sed distinguendum puto. Vel qui licentiatur ad comedendas carnes, licentiatur propter languorem, ex incurabili infirmitate prouenientem, seu ad aliquam infirmitatem præcauendam, cui vsus ciborum Quadragesimalium est valdè nociuus,vt sunt verbi gratia. Hernia,Podagra Laborantes;Qui alioqui sunt stomacho sano,& robusto, & sic tenentur ieiunare; Vel licentiatur propter infirmitatem grauem,vel debilitatem stomachi impotentis eum cibum recipere, & digerere vnica comestione, qui esset necessarius ad vitæ sustentationem, & sic non tenetur.Quod tenet Angles in floribus, par.2. quæstione de abstinentia à cibo art.1.dist.9. pag.488. Et vniuersaliter censeo, præceptum debere obseruari in quantum potest. Cum præsertim partes illę ieiunij integrales tantummodò sint.

Quæres sextò, An Religio Minimorum sit perpetuò ieiunantium institutum.

Respondeo,ita esse; Quia cum pars principalior ieiunij sit abstinentia ciborum,licet nos aliquando, idest per quinque, aut ad plus sex menses in anno, bis in die comedamus,tam tenuis est tamen nostra cœna, vt sit multorum ientaculo minor; non enim comedimus nisi aliquas herbas cum paruis pisciculis.Sed esto;quod ex hac parte nostrum esset minus perfectum ieiunium, Ieiuniū tamen est; quia adest ibi principalium pars ieiunij qua deficiente, secundùm aliquos nullo modo ieiunium subsistere potest. Ita colligitur ex Azor. tom. 1.instit.moral. lib.7.c.15.q.2.versu ex his omnibus colligimus.Ad quod facit caput quia dies,de consecr. dist. 5.

Quæres septimò,quot peccata committat Frater Minimus, determinans, & firmiter statuens comedere sibi vnum caponem v.gr.non tamen totum vnica comestione, sed pluribus, medium nimirum mane, & medium vesperi.

Respondeo, tot peccata distincta numero committit,quot sunt comestiones numero distinctæ.Itaque si illum comedat vnica comestione, vnum peccatum committit,si decem,decem. Et Ratio est, Tum quia licet alioqui vnus sit actus voluntatis, peccata tamen numero distinguuntur quando res voluntati obiecta numero differt; Siue vno simul volūtatis actus,siue pluribus approbetur,& placeat. Tum quia votum non comedendi carnes est negatiuum, quod obligat semper, & ad semper. Atque ita docent Antoninus secunda parte,tit.11.cap.1. §.2.Et Beia secunda parte casuum, casu 3.pag.244.versu colliges tertiò. Quod idem dic de eo, qui in principio Quadragesimæ firmiter statuisset toto illo tempore,ieiunium soluere.Tot enim peccata committeret,quot sunt Quadragesimalia ieiunia. Idem dic de eo Religioso,qui determinaret per totum annum officium diuinū omittere.

tere. Et de eo, qui dormiens cum meretrice, determinasset à principio, se fœdo illo cibo pro posse satiare, eamq; per tot, quot posset vices cognoscere. Ita in specie Azor tom. 1. instit. moral. lib. 7. cap. 20. q. 8. Ioannes Med. Cod. de Ieiunio, q. 5. dub. 2.

Quæres octauò, An Frater Minimus licentiatus ad comedendas carnes, possit eas comedere in diebus Veneris, & Sabbathi; videtur enim quod sic, quia solutus à maiori, censetur solutus à minori, Obligatio autem voti est de iure diuino, Obligatio præcepti de iure positiuo.

Respondeo, Quando eadem est vtrobique omninò ratio, verum est, quod solutus à maiori, censetur solutus à minori. In casu autem nostro non est eadem omninò vtrobiq; ratio, Nam, vt fateamur, quod secùdum doctrinam sit eadem omninò ratio, & quodammodo à priori, secundùm tamen cõmunem existimationem, & à posteriori maior causa requiritur ad dispensandum super esu carnium in diebus Veneris, & Sabbathi, quam requiratur ad dispensandũ super alijs diebus Quadragesimæ. Nã ad dispensandum super alijs dieb. sufficit Medicis qualis, qualis infirmitas, cui eius piscium sit nociuus. Ad dispensandum autem diebus Veneris, & Sabbati requiritur omninò grauis infirmitas. Vnde sæculares communiter, præsertim in istis nostris partibus, dispensati ad comedendas carnes in Quadragesima, eas non comedunt dictis diebus Veneris, & Sabbati, & admodum scandalosum esset, his diebus absq; graui euidenter infirmitate carnibus vesci. Cum diebus Veneris, & Sabbati hic licitum sit comedere oua, caseum, butyrum, & lac. Quare optimè potest obseruari præceptum Veneris, & Sabbati, non obseruato præcepto Quadragesimæ propter aliqualem infirmitatem. Et ita habet hic consuetudo, quę vim legis habet, & est omninò seruanda, vt docet Abul. in cap. 6. Matthæi, q. 171. Et habetur ca. Vtinam, dist. 76. Vnde peccaret omninò mortaliter Frater Minimus, qui absque graui euidenter infirmitate, & absq; speciali Medici licentia (quæ semper, quando est necessarium dictis diebus comedere carnes, specialiter adhibetur) carnes diebus Veneris, & Sabbati comederet. Tum propter cõsuetudinem. Tum propter scandalum. Vnde Paulus 1. Corinth. 8. *Quapropter si esca scandalizat fratrem meum nõ manducabo (carnem) in æternum.* Ad quem locum dicit Chrysost. *Hoc Magistri optimu est officium, suo exemplo docere, quæ præcipit. Et non dicit, siue iustè, siue iniustè, sed quomodocunque. Et non dico, inquit Idolothytum, quod & propter aliam causam prohibetur: Sed si quod licet, & permittitur, scandalizat etiam, illo abstineo; Neque vna, aut altera die sed toto vitæ tempore. Non enim manducabo, inquit carnes in æternum. Et nõ inquit, ne perdam fratrem, sed simpliciter vt non scandalizem. Etenim vltimæ amentia est, quę Christo pretiosissima sunt, & talia, vt eorum gratia mortem obire non recusauerit, ita nos despicacissima arbitrari, vt escis propterea non abstineamus.*

Quæres nonò, An Frater Minimus possit saltem his diebus Veneris, & Sabbati comedere cibos coctos in iure carnis, quando est licentiatus ad comedendas carnes.

Respondeo, non posse, nisi vrgenti graui infirmitate, & de Medici consilio speciali, vt dictum est de esu carnium. Quia ius carnium substantiam in se imbibit, & prohibitus comedere carnes, prohibitus est etiam comedere ipsarum ius. Vide Sanch. 4. in decal. c. 11. nu. 48.

Quæres X. An Frater Minimus licentiatus ad comedendas carnes, possit eas comedere feria sexta, in qua caderet dies Natalis Domini.

Respondeo posse. Quia licet caput vltimum de obseruatione ieiunij solum eximat ab abstinentia carnium eo die. *Qui nec voto, nec regulari obseruantia sunt astricti.* Qui tamen est dispensatus ad carnes, non est pro illo tunc vllo modo ligatus, ergo poterit comedere. Ita Sanch. lib. 4. in decalogum, cap. 11. num. 63. Armilla verbo Ieiunium, num. 13. Sà ibidem, num. 6. Beia 2. parte casuum, casu 3. pag. mihi 240. versu. Respondetur.

Quæres XI. An Frater Minimus in prædicatione verbi Dei occupatus, neque dictum munus exequi valens absque carnium comestione, debeat potius prædicationem omittere, quam votum Quadragesimalis vitæ frangere, an è contra teneatur votum vitæ Quadragesimalis frangere, & munus prædicationis continuare.

Respondeo distinguendo Primò. Vel prædicator voluntariè se ingerit, petens prædicandi licentiam, & locũ sibi ad prædicandum procurans. Vel prædicare iubetur à Prælato. Secundò, vel antequam eat ad prædicãdum, nouit se non posse tota Quadragesima prædicare absq; comestione carnium, vel non nouit. Qui voluntariè se ingerit, noscens suam impotentiam ad prædicandum absque fractione voti, peccat omninò mortaliter; Quia cum id muneris ex officio non habeat, occasionem quęrit non obseruandi voti. Et illud ad Roman. 10. *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur.* Intelligitur propriè, non de ijs, qui vadunt ad prædicandum cum licentia suorum Superiorum, Nam sine hac omninò mortale est tale munus exequi, vt dictum est; sed de ijs, qui per obedientiam tale munus exequi coguntur. Qui vero nouit talem impotentiam, & iussus à Prælato prædicare, ei eam manifestat, qua cognita, si Pręlatus in sua iussione nihilominus perduret, ductus rationabili causa, nimirum propter bonum commune, quia scilicet talis Pater est prædicator famosus, qui prædicat cum magno Spiritu, & multum solet in suis prędicationibus proficere, vel ad conuertendos hęreticos, vel ad conuertendos peccatores, fortè prædicare tenebitur. Quia videtur illo casu, posse Prælatum declarare, votum non obligare, vt potè maioris boni impeditiuum, si præsertim alij Prędicatores non reperiantur, qui possint æquè bene, & velint, saluo voto, tale munus exequi. Qui autem inter prædicãdum factus est impotens, verbi gratia media Quadragesima, ad cõtinuandum suas prędicationes, vel nouerit prius talem impotentiam, vel non nouerit, vel fuerit iussus, vel spontè se ingesserit, credo, quod licet peccauerit, si nouerit, & non fuerit iussus, tamen comedere poterit carnes cum Superioris licentia de consilio Medici; Ducor primo, Quia in isto casu iste est impotens ad exequendum munus assumptum, Vnde videtur quodammodo infirmus. Secundò, quia bonum commune id videtur suadere, presertim si prædicet in loco, vbi non sit alius Prædicator, & multum profectum in animis audientium faciat; (Nam de quibusdam prædicatoribus, qui solùm prædicant, vt Prædicatores sint, & ad id se maximè voluntariè ingerunt, non dubito, quin mortaliter peccent, si votum non obseruent.) Tertiò. Id videtur licitum ad vitandum scandalum; quia videntes populi, suum prædicatorem non infirmum, suas prædicationes non continuare, scandalizabuntur. Et ad vitandum scandalum multa permittuntur, quæ alias non permitterentur, vt dicitur Capite vt constitueretur, dist. 50. Et cap. Latores extra, de Clerico excommunicato ministrante; Et docet Abulensis in ca. 6. Matthæi, q. 149.

Tandem fateor, propter difficultates tactas in isto casu, multos ex nostris abstinuisse à prædicatione, dicentes, votum se fecisse vitæ Quadragesimalis, non prædicationis. Nec mihi, vt verum dicam, planè omninò satisfeci, & maluissem auditorem esse, quam doctorem. Consului equidem peritos, iuxta caput de quibus, dist. 20. sed verè non videtur planè satisfactum dubio, attenta voti solemnis obligatione, & vnica sola causa remissionis. Satisfacient alij peritiores, cum præsertim facilè sit inuentis addere. Cum hæc scripsissem, venit ad manus Festus 2. par. sui summarij, ca. 55. qui refert constitutionem sui Ordinis ad hoc propositum, quę me valdè confirmauit in mea opinione. Et sic habet.

Valleoleti 1605. Ordinatur, vt prædicatores, qui tempore Quadragesimæ à carnibus abstinere non valent, eo tempore ad populum conciones non habeant, ne plus tanto scandalo offendant, quam verbis ad fi. ent. Et tamen Prædicatores nõ obseruant sub voto abstinentiam à carnibus.

Quæres XII. An Religiosus Minimus, qui à multis annis solet bis in anno infirmari, & per consequens licentiari ad comedendas carnes, possit emere suo tempore aliquod obsonium Paschale, retinendum apud aliquem amicum sæcularem, & comedendum tempore, quo Pa-

scha-

schalibus licebit vesci, verbi gratia propter vtilitates, quas facit stomacho afferre caseum, ipsomet caseo restante his versibus.

Ignari Medici me dicunt esse nocivum,
Sed tamen ignorant, quæ nocumenta feram.
Expertis1 cor esse ratum, quia commoditate,
Languenti stomacho caseus addit opem.
Caseus ante cibum confert, si defluat aluus,
Si constipetur terminat illo dapes.
Ad fundum stomachi dum sumpta cibaria trudit,
Vim digestiuam non minus ille iuuat.
Si stomachus languet, vel si minus appetit, ille
Fit gratus stomacho, conciliatque cibum.

Præsertim si habeat conditiones positas sequenti disticon.

Non Argus, Cygnus, nec Magdalena, Mathusel,
Non Abacuc, Lazarus, Caseus ille bonus.

Ordinat cuidam caseario tempore Maij; vt viginti, aut triginta libras casei omni diligentia, & cura peracti, det quidam, vt suo nomine apud se retineat, vsque dum venerit tempus illum comedendi.

Respondeo, hoc non posse tuta conscientia fieri, etiãsi animum habeat non comedendi, nisi tẽpore licito. Primò, Hoc maximam gulositatem dicit, contra abstinentiam, quam profitemur. Secundò, quia hoc est ponere se in periculo proximo peccandi, licet n. caseus apud Religiosum non sit, est tamen apud amicum nomine suo. Tertiò, quia hoc videtur sibi Religiosus ille augurari infirmitatem, eamque, fodicante gula, semper expectabit. Quartò, quia hoc vix potest carere scandalo.

Quæres XIII. An liceat Frat. Minimo cum occulta licentia Medici, & Superioris carnes extra Infirmariã comedere. Verbi gr. laborat aliquis occulta infirmitate, qua astringitur continuè, vel quasi continuè Paschalibus vesci, sed & quia vult aliquando egredi domo; & quia nollet videri à Fratribus tam sępè Paschales comedere, & quia vellet etiam posse habere officia in Religione, impetrat à Medico, & Superiore licentiã occultè in sua cella, seu apud aliquem amicum suũ comedendi carnes.

Respondeo, Hoc nullo modo licere, Nam non potest Frater Minimus comedere carnes extra Infirmariam, vt patet ex c. 6. Regulæ, n. 26. 27. 28. Nec Medico, nec Superiori licet dare licentiam comedendi extra eam. Est etiã contra Decr. Clem. VIII. de non egrediendo Conuentu tempore infirmitatis. Et nulla æqua ratio suadet, id posse fieri; Nam si verè indiget, non est cur his puerilibus rationibus, & vanis detineatur. Illud autem, quod id fiat ad hoc, vt possint recipi officia, notat ambitionem, & est simul peccatum velle recipere aliquod officium, quod nequit exequi, vt debet, pro quo specialiter.

Quæres XIV. An Frater Minimus cõtinuè languidus, sit ineligibilis ad dignitates Ordinis.

Respondeo, Valetudinarios in nostro Ordine esse inhabiles ad dignitates. Ita statutum est in Capit. Barchinon. 1. nu. 19. *Valetudinarij autem ibi dicuntur, qui ex consuetudine morbi, & imbecillitate naturæ coguntur singulis ferme annis plusquam sex menses in Infirmaria agere, vescentes carnibus, nec Choro interesse valentes horis matutinis, nec cõmunitati se conformare.* Quod idem fuit statutum in Capitulo Genuensi 1. n. 33. & Bonon. 1. n. 27. Et est maximè conforme Correctorio, n. 65. Et videtur insinuari in decr. generalibus pro reform. regular. n. 36. Vbi dicitur, *Ad officia, gradus, Et Prælaturas illi præcipuè eligantur, qui possint, & consueuerint regulas Ordinis, & constitutiones obseruare, præsertim quæ pertinent ad seruitium Chori, ac vestitum, & victum communem* Congruit etiam Iuri Canonico, cap. Cum inter Canonicos, de electione, vbi Pan. num. 2. hæc habet. *Nota, quod patiens morbum impedientem morbosum administrare dignitatem, est ineligibilis. Infirmitas n. impedit promouendum, si dubitatur de conualescentia. Non tamen repellit iam promotum, sed debet sibi dari coadiutor.*

Ex quibus colligo duo. Primum, quod si quis esset infirmus graui quantũuis infirmitate, non per hoc est ineligibilis, nisi omninò dubitetur de conualescentia, vel nisi dubitetur, quod pro eo tempore non conualuerit, quo durat officium, ad quod est assumendus, v. g. si laboret aliquis febri quartana, vel tertiana, quæ per annũ, & plus quandoq; durare solent, non potest hic in die S. Michaelis eligi in Correctorem; poterit quidem eligi in Prouincialem, & collegam, quia non dubitatur, quin intra illud tempus debeat conualescere.

Colligo secundò, quod electus ad dignitatem, quantumuis infirmetur, & taliter, vt dubitetur de conualescẽtia, seu de facto videatur, quod sit insanabilis, vt potè quia attractus, seu mancus, vel tabidus factus sit non per hoc tamen potest priuari, sed debet illi dari coadiutor. Iuxta caput. De rectoribus, de Clerico ægrotante.

Quæres XV. Vtrum cibaria Quadragesimalia noceãt illis Religiosis Minimis, qui studijs incumbunt.

Respondeo, Licet possit videri alicui, hæc cibaria aliquatenus nocere studiosis, tũ ratione difficilis digestionis, vnde natura valido calore indiget ad ea concoquenda, qui calor si diuertatur à ventriculo studiorum ergo, & trahatur ad caput, vt fieri necessario debet, quia natura semper est intenta ad adiuuandas partes nobiliores, præsertim si indigeant, & inter has nobilissima sit potentia intellectiua, quæ in studendo maximè laborat, generatur imperfectus chilus, & cum secunda concoctio nequeat emendare vitia primæ concoctionis, imperfectus quoq; sanguis gignetur, qui non valebit vires reficere, & quod, continuo in mortalium corpore deperditur, reparare. Tum ratione parui nutrimenti, vnde non poterunt gignere eos spiritus, qui pro labore studiorum requiruntur; Licet si, inquam, propter hæc possit alicui videri, ita cibaria studiosis nocere. Quia tamen non omnia cibaria, quibus vescimur, sunt difficilis concoctionis, herbæ n. & pisces citò transeunt, & quia licet essent difficilis digestionis, posset hoc incommodum, lato tempore intermedio, inter studendum, & comedendum reparari. Et quia Religiosi cum corporaliter non laborent, non indigeant valido nutrimento, ideò puto, quod dicta cibaria notabiliter dictis studiosis non noceant. Addo, quod Minimi sunt talibus cibarijs assueti, vnde natura illis ita reficitur, ac si alijs substantialioribus esset refecta. Quod Medicos negaturos non credo, Nam Galenus 8. Meth. dicit, *Consuetudo similem victum postulat*. Et ibidem. *Consuetis gaudent natura.* Et Hippoc. 2. aphor. 50. *Consueta*, ait, *Ex multo tempore, etiamsi deteriora fuerint inconsuetis, minus molestare solent*, Vnde cibaria Quadragesimalia assuetis non solum non officient, sed quam maximè proderunt, & magis quam alia cibaria substantialiora, inconsueta tamen. Et quod ita sit, experientia ipsa docet; Religio enim nostra doctissimos viros omni tempore aluit.

C A P. VII.

An vita Quadragesimalis iuuet ad domandas passiones libidinis.

Videtur quòd non. Primò, quia in Quadragesima vtimur cibis salacibus, qui Venerem excitant secundùm Medicorum doctrinam. Et est tritum illud Orarij. *Salaces cibi Venerem citantes.*

Secundò Vinum, ad quod in maiori quantitate bibendum incitant salacia. Res est luxuriosa, vt dicitur Prou. 20. & ad Ephes. 5. *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria.*

Tertiò, In vita Quadragesimali vtimur leguminibus, quæ etiam rem Veneream excitant ob generationẽ flatuum, vel spirituum, vt docet Plutarc. in qu. Rom. qu. 95. Qui addit. *Propter hoc seruantes castimoniam, vsu leguminum fuisse interdictos.* Quibus tamen non obstantibus.

Dicendũ est, vitam, & abstinentiam Quadragesimalem maximè iuuare ad passiones libidinis edomandas.

Probatur primo, ex communi sensu Ecclesiæ, quæ ad hoc Quadragesimalem abstinentiam colit, vt colligitur ex illo Gregorij Epistola ad Augustinum Anglorum Episcopum, & refertur cap. Denique d. 4. *Piscium esus ita*

Chri-

Christiano relinquitur, vt hoc ei infirmitatis solatiũ, nõ luxuria pariat incendium. Ac si dicat, Ideò Ecclesia prohibet tẽpore ieiuniorũ maximè Quadragesimalium, carnem, & lacticinia; vt carnem, & carnis illecebras edomandas doceat: Esus autem Christiano viro conceditur piscium ad solatium infirmitatis humanæ. Super quod caput dicit Archidiac. *Carnes ieiunij tempore ideò prohibentur, quia propter adipem, & pinguedinem suam incendunt, vt noi, & carnes appetitum incitant, non ita pisces.* Et D. Thom. 2.2. q. 147. art. 8. corpore, ait, *Ieiunium ab Ecclesia est institutum ad reprimendas concupiscentias carnis quæ quidem sunt delectabilium secundum tactum, quæ consistunt in cibis, & Venereis, & ideò illos cibos Ecclesia ieiunantibus interdixit, qui in comedendo maximè habent delectationem, & iterum maximè hominum ad Venerea prouocant. Huiusmodi autẽ sunt carnes animalium in terra nascentium, & respirantium, & quæ ex eis procedunt, sicut lacticinia ex gressilibus, & oua ex auibus; Quia enim huiusmodi magis conformantur humano corpori, plus delectant, & magis conferunt ad humani corporis nutrimentum, & sic ex eorum comestione plus superfluit, vt vertatur in materiam seminis, cuius multiplicatio est maximum incitamentum luxuriæ, & ideò ab his cibis præcipuè ieiunantibus Ecclesia statuit esse abstinendum.* Et Abulensis in cap 6. Matthæi, q. 171. col. 1. *Ecclesia instituit ieiunium principaliter ad carnis vitia comprimenda, quia nihil est, quod magis confortet ad Veneream, quam vsus Carnium.* Et ista fuit causa quare omnibus Monachis interdicuntur carnes cap. carnem, de consecrat. dis. 5. quia scilicet debent cauere ab omni libidine, cum vouerint continentiam perpetuam.

Secundò Probatur ex Apostolo ad Rom. 13. *Sicut in die honestè ambulemus, non in comessationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudicitijs.* Ebrietates enim, & comessationes libidinis sunt certissima causa. Et 1. Cor. 9. *Sic curro,* inquit, *Non quasi in incertũ, sic pugno, non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo,* Quasi dicat. Hanc mihi domandæ carnem præscripsi viam, vt eam per abstinẽtiam castigarem, & domatis ieiunijs, & vigilijs, passionibus sensualibus, eam rationi subiectam redigo.

Tertiò Probatur ex Patribus, Gregorio 30. moral. cap. 26. *Muros Ierusalem coquorum princeps* (Nabuzardam) *Destruit, quia virtutes animæ, dum non restringitur venter, perdit. Hinc est quod Paulus cõtra Ierusalem mœnia decertanti, vires coquorum Principis* (idest ventri.) *Subtrahebat, cum diceret, castigo corpus meum, & seruituti subijcio.* Aug. lib. 30. contra Faustum, cap. 5. ait. *Christiani, non Hæretici, sed Catholici edomandi corporis causa, propter animam in orationibus amplius humiliandam; non quod ista esse immũda credant, non solum à carnibus, verum de quibusdam etiam terræ fructibus abstinent: vel semper sicut pauci* (Minimi) *Vel certis diebus, atque temporibus, sicut per Quadragesimam ferè omnes.* D. Th. 2. 2. q. 147. art. 1. *Assumitur ieiuniũ ad carnis concupiscentias reprimendas. Vnde Apostolus dicit 2. Corinth. 6. ieiunijs, in castitate, quia per ieiunia castitas conseruatur.*

Ad primum ergo Respondeo. Verum quidem esse; quod salacia Venerẽ concitant; sed nos primò non semper vtimur salacibus, sed frequentius piscibus, herbis, & oleribus, salacibus tantummodo hyemis tempore, & propter defectum piscium Secundò quando ijs vtimur, non vtimur, nisi prius bene dulcibus redditis aqua; atq; ita illa non comedimus, nisi priusquam, quantum potest fieri salem expuerint. Tertiò dico, quod dato, quod salacibus vt talibus vteremur, non per hoc incitant ad luxuriam pluquam carnes; tum quia non tantam materiam luxuriæ, idest semen producunt: Tum quia motus, quem causant, est repentinus, & furiosus, qui non habens radices, citò transit.

Ad secundum, & tertium respondeo, ex D. Th. 2. 2. qu. 147. art. 8. ad 1. *Quod ad actum generationis tria concurrunt, scilicet calor, spiritus, & humor. Ad calorem quidem maximè cooperatur vinum, & alia calefacientia corpus: ad spiritus autem videntur cooperari inflatiua, vt legumina. Sed ad humorem maximè cooperatur vsus carnium, ex quibus multum de alimento generatur, Alteratio autem caloris, & multiplicatio spirituum citò transit, & ex alijs partibus corporis exhalatur, sed substantia humoris diu manet.* Nec potest aliter, quàm per actum emissionis, vel resolutionis ad longum tempus purgari. Hæc ferè habet etiam Abulensis in c. 6. Matt. q. 171. col. 2. Itaq; vinum, & legumina accendunt quidem ignem libidinis, sed tanquam ignem paleæ; carnes autem accendunt ignem carbonum quietum; Ad secundum autem in particulari dico, quò salacia sitim quidem excitant, sed sitis extinguitur aqua, non vino.

Sed cur vinum, quod calorem accendit, non sit prohibitum tempore Quadragesimæ, carnes autem sic. Respondeo Abulensis loc. cit. columm. 3. *Quia carnes magis nocent volenti continentiam seruare, quam vinum, etiamsi vinum generet plus de calore. Quia calor genitus per vinum nihil agit ad Venerea, nisi in quantum inflammat vasa seminaria, & loca vicina, & tunc fit titillatio maxima: Et apparet differentia manifestè. Quia interdum quis calefactus vino incitatur parum ad Venerea, & interdum vehementissimè; Quod non prouenit nisi ex differentia multi, vel pauci seminis. Nam illi, qui per coitum se exinanierunt, etiamsi calefiant à vino, non incitantur vllo modo, vel valdè remissè: Qui autem se diu continuerunt, etiamsi parum calefiant à vino, ferocissimè incitantur. Et est eis grauissimum abstinere. Non ergo prouenit nisi ex seminis multitudine, quod cum fuerit calefactum pulsat ad exitum. Multo ergo peius est abũdare in semine, quam calore.*

Sed adhuc obijcies. In maxima abstinentia maximè aliquando viget luxuria, & quanto durius maceratur caro, tanto quandoque gliscit acerbius. Testis sit Hieronymus in Epist. 22. ad Eustochium. Qui de se ipso ait (vt etiam supra retulimus qu. 3. cap. 2. in principio.) *Quod in corpore frigido, & ante hominem suum iam carne præmortua sola libidinum incendia bulliebant.* Ex quo sequi videtur, quod abstinentia per se parum faciat ad libidinis ardores extinguendos.

Respondeo primò, Quandoque Deum permittere, vt in sordidis cogitationibus relinquamur, ne per superbiã extollamur, Ita solebat dicere B. Anton. relatus à Ruffino lib. 3. vit. patrum, num. 128. & refertur etiam lib. 7. cap. 15. num. 1.

Secundò Respondeo, ex Cassiano collat. 22. ca. 3. *Hoc quandoque prouenire arte Dæmonis, vt eo tempore, quo magis puritatem amamus, & per hoc magis abstinemus, eo magis sordidis nos sentiamus cogitationibus stimulari; quandoq; etiam nocturnè pollui ad nos in desperationem inducendum, & ad retrahendum à cœpto perfectionis itinere.*

Tertiò potest id etiam euenire, præsertim in principio abstinentiæ. Non ex præsenti inedia, sed ex nimietate præteritæ saturitatis: vel etiam ex mente non rectè custodita, in sola corporis exterius castigatione posita fiducia.

Obijcies etiam aliqui pisces sunt tantum delectabiles sicut carnes, & plus, vt Syluri, Gladij, Sciadei, Oratæ, Carpi, Truttæ, Lampretæ, &c. & etiam tantum nutriunt sicut carnes, ergo tam concitabunt Venerẽ, sicut carnes.

Respondeo, Quod dicti pisces sint delectabiles sicut carnes, & plus, verum est, & ideo cibi sunt magnatorum, qui carnium saturi, carnes nauseant quandoque. Quod autem sint nutritiui sicut carnes, falsum est. Nam sunt naturaliter frigidi, vnde non gignitur ex eis tanta seminis abundantia, vt habet Archidiaconus in cap. Denique dist. 4. num. 4. & Abulens. in cap. 6. Matth. qu. 166. col. 2. ad 2. q. 171. ad 3.

C A P. VIII.

An possint Fratres Minimi vescentes cibis Paschalibus in Infirmaria Conuentu Egredi.

IN nostra Religione est decretum sanctissimi in Christo Patris Papæ Clementis Octaui, editum anno 1596. cum multis alijs, quæ fuerunt missa ad Capitulum Generale, quod tunc Genuæ celebrabatur, quæ decreta coram Capi-

tulo lecta, & publicata, ab omnibus fuere acceptata, & mandatum, vt ab omnibus obseruarentur, vt patet ex num. 2. dicti Capituli. In quo decreto præcipitur omnibus Religiosis istius Ordinis sub pœnis in ipso, vt durante tempore, quo in Infirmaria cibis Paschalibus vescuntur, non possint Conuentu egredi. Decretum autem sic habet.

Et quia quartum votum vitæ Quadragesimalis splendor est instituti, & Religionis Minimorum ideò ad tollendos abusus, & fraudes Fratrum parum zelantium sanctam obseruantiam, hæc renouanda est, & in integrum restituenda, quò deinde exactius, & diligentius ordines regulæ, & Correctorij obseruentur, hoc pacto videlicet. Quod omnis Frater, qui iudicabitur à Medico debere comedere cibos Paschales, teneatur permanere in Infirmaria toto illo tempore, quo dictis cibis vescetur, absque eo quod vnquam è Conuentu egrediatur: & absque eo quod vnquam comedat extra dictam Infirmariam; & hoc sub pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ per tres annos subsequentes, à qua pœna habilitari non possit, nisi per specialem gratiam huius sanctæ sedis. Vide Sosam in explic. Bullæ de donat. fundam. 2. pag. 6.

Priusquam proferam quid circa hoc decretum sentiam, noto, quod duplex est legis, seu statuti, aut decreti interpretatio. Vna generalis necessaria, & obligans ad sui obseruantiam: Sic interpretari ius diuinum, & Canonicum pertinet ad Papam per capite Venerabilem, qui filij sint legitimi; Ad quem etiam pertinet interpretari legem ciuilem, in quantum concernit clericos, cap. 1. de iur. calumn. In quantum verò concernit laicos, pertinet ad Imperatorem lege finali, Cod. de legibus. Altera interpretatio est non necessaria, nec iuridica, aut publica, sed priuata non obligans, & hac interpretatione possunt doctores omnes leges interpretari. Etiamsi Princeps dicat. *Nemini liceat hanc nostram paginam aliter interpretari*, Nam tunc solum prohibet interpretationes friuolas, & quę sunt planè contra mētem ipsius: seu ex proprio capite, neque iuri, neque rationi innixas, vt docent Sà in aphorismis verbo Interpretatio, num. 5. Barbosa in Prologo suarum remis. in Concilium alios adducens, Salas de legibus, disp. 21. sect. 2. Reginal. lib. 20. praxis num. 53. versu, aduerte verò, Rodriqu. tom. 1. quæst. regul. qu. 11. art. 5. Panorm. in cap. Inter alia de sent. excommun. num. 2. Quo pacto licet prohibitum sit decreta Concil. Trident. interpretari; interpretantur tamen, & declarant quotidie Doctores; Vnde non erit temerarium hoc decretum Pontificis interpretari, seu declarare. Cum huic interpretationi standum non sit, nisi in quantum iuri, & rationi erit consentanea. Hoc posito.

Dico primò, quod meo videri possunt Superiores ordinis Minimorum concedere facultatem ad tempus alicui Religioso infirmo de Medici consilio, vt propter sanitatem recuperandam possit extra Conuentum degere, & inibi Paschalibus vesci, rationabili causa id suadente: scilicet, vel quia morbus est contagiosus, & timetur, ne serpat inter fratres, si cum illis commoretur ægrotus: vel quia Conuentus est multum distans à Ciuitate, & non potest ita de facili haberi assistentia Medicorum, prout requirit infirmitas: vel quia Conuentus est pauperrimus, & non potest tali infirmitati necessaria subministrare.

Probatur primò quia hoc decretum solum est factum ad tollendos abusus eorum, qui ventri, & abdomini facti, cum minimo dolore capitis grauabant infirmitatem, quousque licentiam vescendi Paschalibus extorsissent, qua extorta, per Ciuitatem continuè cursitabant, & ad Conuentum deinde reuertentes, in infirmaria Paschalibus vescebantur: & aliquando etiam cum scandalo Religionis in sæcularium domibus carnes comedebant. Quibus abusibus mederi voluit Pontifex isto statuto. Et quod hæc fuerit mens illius, patet ex illis verbis proœmij, *Ad tollendos abusus, & fraudes*; Ex verbis enim proœmij colligitur mens statuentis, vt habet Panorm. in cap. Aduertus, num. 2. de immunit. Ecclesiæ, & Rodriquez tom. 1. qu. regul. quæst. 11. art. 6. versu prima regula. Ratioque ipsa dictat, talem fuisse mentem Pontificis; Nam credendum non est, clementissimum Clementem tam contra clementiam, & charitatem voluisse in casibus supradictis, in quibus nec abusus, nec scandala reperiuntur, ligare manus Superiorum, quin possent suis Religiosis talem facultatem concedere, & præcludere Religiosis infirmis (quibus omnis clementia, & charitas debetur) viam sanitatis recuperandæ. Quod dicendum esset, si statutum deberet intelligi, vt sonat, Ergo cum de mente Pontificis constet, etiamsi verba statuti sint contraria; curandum non est, vt dicitur in Regula Finali, de Regulis iur. in 6. vbi habetur, Quod *Is committit in legem, qui verba legis complectens, contra legis nititur voluntatem.* Quod etiam habetur cap. Marcion, & Basilides, prima qu. 1. vbi dicitur. *Nec putemus in verbis scripturarum esse Euangelium, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in sermonum folijs, sed in radice rationis.*

Secundo Probatur, quia talem constitutionem fecit Pontifex, *Vt inde exactè, & ad vnguem obseruarentur ordines Regulæ, & Correctorij*, vt dicitur eodem proœmio. At in Regula, cap. 6. num. 25. hæc habentur. *Carnes igitur, & pinguedo, oua, butyrum, caseus, & quæuis lacticinia ex eisdem congesta, & producta quæcumque intus, ac extra (saluis modificationibus infrascriptis) omnibus, ac singulis fratribus ipsis, & oblatis, sint omninò, & irrefragabiliter interdicta.* Vbi notandum, quod illud *(Intus, ac extra.)* Non appellat infirmos, sed sanos, & est positum ad differentiam Monachorum, qui in Refectorio non possunt quippe carnes comedere, possunt tamen alibi, Tum in Conuentu, Tum extra illud, Quod autem dicitur in eadem regula, numero 26. *Deducatur talis infirmus ad infirmariam exteriorem intra Conuentus clausuram sitam. Et ibi, iuxta ordinationem dicti Medici, de Correctoris iussione vigilanter, & charitatiuè illi succurratur.* Ex quo videtur sequi, quod tantùm possit infirmus in Infirmaria Conuentus cibis Paschalibus vesci, vt sonat illud. *(Inibi.)* Solum significat quod, *(Inibi.)* Id est in infirmaria ipsa, non in Refectorio, non in hospitio, non in aliqua alia Conuentus officina, ne prosanetur Conuentus Paschalibus cibis; Non autem significat, quod extra Conuentum infirmi nequeant exire, & in sæcularium domibus vna ex dictis rationibus suadente, debitis obtentis licentijs, Paschalibus vesci. Neque etiam significat, quod infirmi vescentes Paschalibus in infirmaria, nequeant eo tempore Conuentum exire. *Consuetudo namque, quæ est optima legum interpres.* Vt dicitur cap. Cum dilectus, de consuetud. ita interpretata est locum istum regulæ. Ante enim hoc statutum Pontificis nullo scrupulo infirmi egrediebantur Conuentu; non vescebantur tamen extra illum Paschalibus, nisi eo modo, quo præscriptum est in capite Paulæ, de quo modo.

Quare in Regula, neque in Correctorio, an infirmi possint Conuentum exire, nihil statuitur. Quid ergo sibi vult Pontifex, quando ait in dicto decreto, sc illud facere, *Vt obseruentur ordines Regulæ, & Correctorij?* Puto, quod velit dicere, vt obseruentur ordinationes circa regulam, & Correctorium factas in Capitulis generalibus. In quibus Capitulo Genuensi primo, num. 33. & Paulitano, num. 45. *Prohibetur ægrotis in infirmaria carnes manducantibus, eo durante tempore, quo carnibus vescuntur, absque Medici consilio, & consensu, ac causa euidentissima, extra Conuentum ire, & carnes, & lacticinia ibi comedere.* Et sic dicendum est, quod nihil aliud voluit Pontifex in illa sua ordinatione nisi renouare statuta istorum Capitulorum; Vnde etiam vtitur illo verbo *(Renouetur)* Seu, vt dicitur in vulgari Idiomate, in quo sunt impressa illa statuta. *(Si rinoui).* Ne scilicet ab infirmis extra Cōuentum, absque euidentissima causa à Medico approbanda, comedantur Paschalia.

Et addo, quod non potuit aliud voluisse. Quia cum prędicta acta Paulitana fuerint confirmata à Paulo III. die 27. Martij, 1536. per Bullam, quæ habetur in nostris statutis post cæremonias, num. 11. & in ijs detur licentia ægrotis, vt cum consensu Medici, & Superioris, vt supponitur, possint extra Conuentum ire, & carnes ibi

come-

comedere, per simplicem ordinationem Pontificis subsequentis absq; vllis clausulis derogatorijs, non videtur sublata talis facultas. Et probatur, quia leges generales etiam posteriores limitantur per leges particulares etiã priores, vt habetur in Auth. Offeratur, C. de lit. contest. Si in neutra earum legum de altera fiat mentio, vt docet Nauarrus lib. 3. consil. de regul. consil. 62. num. 3. Sic in casu nostro habemus duas leges, seu duo statuta ambo prohibentia egressum infirmis, & comestionem Paschalium extra Conuentum. Vnum prius, quod est Paulitanũ confirmatum à Papa Alteum posterius, quod est Clementis; & in neutro de altero fit mentio; ergo posterius limitandum est per prius, & iuxta illud intelligendum. Aduertendo semper, quod hoc vltimum statutum factũ est ad renouationem priorum, & priora nulla sunt, nisi errata in capitulo Genuensi, & Paulitano, vt probatum est, Adde quod lex noua quantumuis generalis nõn corrigit casus speciales legis antiquæ, vt docet Glossa 5. in leg. 3. C. de silentiarijs lib. 12. Felin. in cap. sicut Romana, num. 3. & 10. de rescript. Cassador. decis. 6. num. 11. super regul. Anton. Gabr. in tit. de legib. conclus. 1. num. 1. & per totam Mandos. in reg. 11. q. 13. num. 3. Puteus decis. 195. num. 1. & seq. lib. 1. Guttier. de iur. confirm. par. 1. qu. 40. num. 2. fine. Gonzal. ad reg. 8. cancell. §. 7. proemiali num. 75.

Dico secundò, tabe laborantes, melanchonicos, oppilatos, & continuè languidos posse, absque periculo incurrendi pœnam taxatam in dicto statuto, Conuentu egredi ad honestam animi relaxationem, etiam quando in Infirmaria vescuntur Paschalibus posseq; Superiores illis talem licentiam tribuere: immò tribuere debere.

Probatur primò, quia lex humana non obligat in casu necessitatis, vel maximæ difficultatis, vt patet ex cap. Quod non est licitum, de regul. iuris, & habet Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 10. num. 1. estque communis opinio. Sed in istis omnibus casibus adductis necessarium est, illos infirmos quandoque Conuentu egredi ad animi relaxationem, & corporis exercitationem, vt patet sensu, & docet omnis Medicorum schola. Et vt deinde reuertentes ad Conuentum Paschalibus in Infirmaria vescantur. Ergo in istis casibus statutum illud non obligabit; Alioquin impium, & contra charitatem esset. Nec est credibile, voluisse Summum Pontificem cogere melanchonicos, tabidos oppilatos, & continuè languidos ad standum continuè in Conuentibus (qui quandoque domunculæ sunt angustissimæ,) durantibus illis infirmitatibus, quæ diuturnæ, immò perpetuæ de ordinario esse solent; voluisseque, his infirmitatibus afflictis aliam affuctionem adijcere, vt starent continuè domi sepulti, contra dictum illud Iuris. *Afflictus non est affligendus;* Voluisseque his infirmis negare ea remedia, quæ illis natura concessit: nimirum corporis exercitium, & mentis exhilarationem, quæ per egressum Conuentus ad honestam deambulationem acquiruntur.

Secundò Probatur, quia vota non obligant tempore necessitatis, vt probatum est supra cap. 5. presertim casu 4. Ergo nec hoc statutum potest illo tempore obligare; Ergo tales infirmi poterunt absque timore pœnæ illius statuti Conuentu egredi: Superioresque illis licentiam impartiri immò debere; quia tenentur Prælati omni via, & modo licito suorum subditorum tum corporis, tum animæ salutem procurare.

Itaq; assero, tum in casibus primæ, tum in casibus secundæ conclusionis posse Fratres Minimos Conuentu egredi, quando in Infirmaria vescitur cibis Paschalibus, & deinde reuertentes ad Cõuentum, iterum in dicta Infirmaria dictis cibis vesci, nec vmquam contrarium, nec sensisse potuisse sentire Pontificem, vt constat ex dictis. Vnum hic addo (*Conceptum nam que sermonem tenere quis poterit*) Benignam esse legem Dei, benignas leges institutorum Religionum, benignas etiam leges Summorum Pontificum, At hominum malignitas eas omnes reddit acerbas, & intolerabiles.

Dico tertiò, Correctores, Prouinciales, Generales vescentes Paschalibus in Infirmaria possunt Conuentu egredi, etiamsi nulla subsit ex prædictis causis, modo tamen aliqua alia rationabilis, & euidens adsit, absque eo quod pœnam dicto statuto appositam incurrant, cum Medici tamen licentia.

Probatur Primò, quia statutum non loquitur de Superioribus: solùm enim dicit, quòd. *Nullus Frater, quo tempore vescetur Paschalibus in Infirmaria, possit Conuentu egredi.* Nullam mentionem faciens de Superioribus. Sed in odiosis nomine Fratrum, seu Monachorum non venit Abbas, vt docet Glossa, cap. Finali, de Simonia, verbo Abbates vni Panorm. num. 2. & in Clem Religiosis, de procur. num. eodem. Felinus dicto cap. Finali, de Simonia, num. 2. Armilla verbo Abbas, num. 11. Rodriq tom. 3. q. regul. q. 51, art. 11.

Secundò Probatur, quia in cap. Vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi in 6. excommunicantur omnes Religiosi accedentes ad studia litterarum absq; licentia sui Prælati, data de Consilio sui Conuentus. In quo loco notant communiter Doctores, quod Prælati accedentes sine licentia sui Superioris, & Conuentus ad dicta studia, licet sint etiam ipsi Religiosi, & Fratres, non incurrunt tamen dictam excommunicationem: Quia constitutio pœnalis potius restringenda est, quam amplianda. Ita Nauarrus in Manuali, cap. 27. num. 133. Sayrus lib. 5. de censuris, cap. 34. num. 22. Angelus verbo Excommunicatio 7. casu 27. num. 4. Antoninus 3. parte, tit. 24. ca. 53. versu. Item numquid Suarez tom. 5. in tertiam partem, disp. 23. sect. 4. num. 38. Ergo idem etiam poterit dici in casu nostro,

Et fortè potest etiam assignari aliqua ratio, quare hæc statuti pœna potius subditos, quam Superiores afficiat; Nimirum quia cum Superioribus incumbat totũ onus prouidendi Conuentus, & Religionis, necessitatibus, potest facilius accidere casus ita vrgens, vt cum fuerint in Infirmaria Valetudinarij, debeant Conuentu egredi, quod non ita facilè accidere potest in Subdito; Nam si non potest vnus egredi, quia Infirmus, potest Superior alium mittere ad communes necessitates.

Sed contra hanc conclusionem obijcies. Quia ista constitutio non est odiosa, sed fauorabilis, est enim in fauorem Religionis, & ad obseruantiam Regulæ conseruandam,

Vt Respondeam noto primò, Difficile admodum esse discutere, quæ lex fauorabilis sit, & quæ odiosa, Nã nulla lex est, quæ simpliciter fauorabilis non sit; Quia ad hoc vt lex iusta sit, & vera lex, debet esse communi bono vtilis, & necessaria; Atque ita omnis lex fauorabilis est bono communi. E contra verò nulla lex humana est, quæ odiosa dici non possit; solum enim lex dici potest odiosa, quatenus aliquod onus imponit. Hoc autẽ modo omnis lex humana odiosa videri debet, quia addit nouum vinculum, vltra vinculum diuinæ legis. Itaque variant multum inter se Doctores ad discernendum, quænam lex fauorabilis, quæ verò odiosa dicenda sit. Vt videre est apud Rodriqu. tom. 1. qu. regul. q. 11. art. 6. reg. 7. Suar. lib. 5. de legibus, cap. 2.

Noto Secundò, quod non implicat, vnam legem secundùm plures respectus esse fauorabilem, & odiosam, vt Suar. loco cit. num. 9. Molfesius tom. 1. sum. tract. 9. ca. 9. num. 19. Nam potest esse fauorabilis secundùm vnum respectum, nimirum quatenus bonum commune respicit, & odiosa secundùm alium, nimirum quatenus aliquam pœnam inducit. Et sic secundum vnam considerationem debebit ampliari, & secundùm aliam restringi iuxta Regulam Odia, quæ est 15. de reg. iur. in 6. vbi dicitur, *Odia restringi, fauores conuenit ampliari.*

Noto tertiò, quod communiter istæ leges æstimantur odiosæ. Primò lex pœnalis. Secundo lex, quæ tributum, seu aliud onus imponit. Tertiò lex, quæ factum irritat, quod prohibet directè, vel indirectè. Quartò lex, quæ exorbitat à iure antiquo, vel communi, aut illi derogat, vel illud limitat, aut corrigit, Ita Suarez loc. cit. num. 15. Et Rodriqu. loco etiam cit.

Ad argumentum itaque. Respondeo, quod istud decretum pœnale est, & per consequens odiosum, Vnde

debet restringi; & Cum in odiosis diximus nomine Monachi nõ venire Abbatem; Ita in hoc decreto, quod solũ imponit pœnam Fratribus, dicimus, quod nomine Fratrum non veniunt Superiores. Rodriq. loco cit. affert aliud exemplum simile. Nimirum Canonem Excõmunicantem percussorem Clerici, qui licet respectu Actoris, idest Ecclesiæ fauorabilis sit, quia tamen reum punit, odiosus est. Sic istud decretum licet respectu totius Religionis in communi fauorabile sit, vtpotè inductum ad regularem obseruantiam conseruandam; Quia tamen transgressores punit, odiosum est.

Dico Quartò, Possunt Generales, & Prouinciales in aliquo casu particulari propter bonum commune tãtum declarare aliquem Religiosum vescentem carnibus in Infirmaria posse Conuentu egredi absq; eo quod incurrat dictam pœnam, Verbi gratia est aliquis Princeps de Religione benemeritus, seu fundator alicuius Conuentus, qui cum sit Infirmus, vult confiteri alicui Religioso suo Confessario ordinario, accersit illum, forte fortuna viuit hic in infirmaria, & per hoc decretum non potest egredi: seu est aliquis damnatus ad mortem, qui non vult confiteri, nisi suo Confessario; qui tamen tunc temporis viuit in Infirmaria, nec potest per hoc statutum egredi. Dico, quod in istis casibus, & alijs similibus potest Prælatus declarare, posse talem Religiosum ire ad confessiones istas audiendas, & reuerti ad vescendum Paschalibus in dicta Infirmaria, absque eo quod incurrat talem pœnam.

Probatur primò auctoritate Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 11. art. 1. & 5. Et Salas de legibus, disp. 21. sect. 2. qui hanc conclusionem non obscurè asserunt, cum statuunt, posse etiam Prælatum inferiorem in casu aliquo iuridicè declarare rescriptum Superioris; Quia si in his rebus facilibus, & minutioribus semper recurrendum esset ad Superiorem, difficile esset introducere legum obseruantiam.

Secundò, Quia his casibus nulla intercedit fraus, aut dolus, quibus solum intendit obuiare Papa.

Tertiò, Quia illis casibus videtur præceptum caritatis obligare.

Quartò, Quia communitas alioquin detrimentum patietur, si denegetur illi Principi suus Confessarius.

Dices. Poterit talis Religiosus ire, seque communitati declarare, & functus suo munere adire iterum Medicum, & de Superioris iussione iterum in Infirmaria Paschalibus vesci.

Sed hoc est aperire ianuam fraudibus, & deludere legem, contra id, quod dicitur cap. Constitutus, de concess. preb. vbi habetur, *Quod in fraudem legislatoris nihil est fatiendum*. Vnde melius, & tolerabilius est, sic leges directè declarare, quam ita deludere. Et legislatores facilius primum, quam secundum patiuntur.

Dico Quintò, Infirmos vescentes Paschalibus cibis in Infirmaria, posse egredi Conuentu sub cruce cum alijs Fratribus ad Processiones communes: vel etiam sepeliendos mortuos.

Probatur. Quia vbi sunt Fratres, ibi est Conuentus, & vbi est maior pars, ibi est Capitulum, vt docet Glossa in cap. cum inter Canonicos, de elect. verbo capituli. Vbi Panorm. nu. 6. Et cap. Ex parte, de concess. præb. nu. 3.

C A P. IX.

De Laudibus Quadragesimalis abstinentiæ.

Reliquum est, vt vitæ Quadragesimalis sectatores ad eam non solum purè, & sincerè amandam adhortemur, sed in ea ad socrietatem, & abstinẽtiam inflammemus; Licet enim cibaria nostra non sint multum confortantia, non ideò tamen oportet ea sumere ad saturitatem. Nam hoc esset in abstinentia crapulam sectari, in sobrietate luxuriam, in Quadragesima saturitatem. Quod reprehendit Hieronymus in Epist. ad Furiam, dicens. *Nonnulli vitam pudicam appetentes in medio itinere corruunt, dum solam abstinentiam carnium putant, & leguminibus onerant stomachũ; Quæ moderatè, parceque innoxia sunt: & vt, quod sentio loquar nihil sic inflammat corpora, & titillat membra genitalia, sicut indigestus cibus, ructusque conuulsus.* Et Cassianus lib. 5. institut. cap. 5. *Non qualitas sola, sed etiam quantitas escarum aciem cordis obtundit, ac mente cum carne pariter impinguata, noxium vitiorum fomitem, ignemque succendit.* Itaque in abstinentia Quadragesimali abstinentia seruanda est. Licet non diffitear, posse plus aliquanto comedi istorum ciborum, piscium scilicet, & herbarum, qui minus nutriũt, & citò transeunt, quam Paschalium, qui maioris nutrimenti, & difficilioris concoctionis sunt saltem assuetis: Leguminibus autem parcè vtendum, & quantum solùm sat est ad sustentationem; quia satis nutriunt, & difficilè concoquuntur, & immoderatè sumpta libidinem accedunt.

Ad abstinentiam ergo in Quadragesimali vita, me, & reliquos commilitones meos adhortans, tria considerabo incitamenta effectus, & indicia, eaque breuiter, Qui enim plura desiderabit, poterit adire Hieronymum li. 2. aduersus Iouinianum, Basilium homilia de ieiun. Chrysost. serm. de ieiunio, Ambrosium sermon. 34. B. Laur. Iustin. in Ligno vitæ, tract. de sobriet. Climacum gradu 14. Cassianum lib. 5. instit. Bonau. tom. 1. opusc. de gradibus virtutum, cap. 18. & tom. 2. in regul. nouit. cap. 6. Franciscum Labatam in vtroque tom. appar. & in locis communibus semper, verbo Abstinentia. Rosignolum de discipl. Christ. perfect. lib. 4. cap. 34. Ludouicum Blosium lib. 2. Collirij hæretic. ca. 17. Lessium in opusc. de vera ratione valetudinis conseruandæ, cui est annexum aliud opusc. de eadem re Ludouici Cornari, Aluar. tomo 2. de vita spir. lib. 1. parte secunda, cap. 3. Buseum in viridario, verbo Ieiunium, & in panario, verbo Gula, Cauallium de perfecta prud. lib. 3. cap. 2.

Abstinentiam definit, D. Tho. 2. 2. q. 146. art. 1. *quod est virtus, qua homo à cibis abstinet, prout oportet pro congruentia hominum, cum quibus viuit, & persona sua, & pro valetudinis suæ necessitate.*

Et D. Basil. in reg. fusius disputatis, q. 6. *Abstinentiam*, ait, *appellamus, non si quis se à cibo penitus abstineat, quando hoc violenda quadam vitæ dissolutio est, sed eam, quam tollenda contumacia corporis causa, pietatis ergo de industria sequimur. Quarum enim rerum voluptates ab ijs, qui ex libidine vitam degunt expeti solent, ab his nobis, qui ad veram pietatis culturam contendimus, est temperandum.* Quam abstinentiam ciborum Religioni esse necessariam, censuerunt omnes religionum institutores, qui eam in suis regulis imperauerunt, vt dictum est supra.

Motiua, seu incitamenta ad abstinentiam erunt loca scripturæ, & Patrum. Ecclesiastes 10. *Beata terra, cuius principes vescuntur in tempore suo, ad reficiendum, & non ad luxuriam.* 2. Cor. 6. *Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, ieiunijs*, & Lucæ 6. *Beati, qui nunc esuritis, quia saturabimini*, vbi Paradisum promittit abstinentibus in præmium suæ abstinentiæ.

Theophilus Alex. lib. 3. Paschali. *Qui ieiunant, conuersationem Angelicam imitantur in terris.* Ne mireris, quod hic adducam loca, quæ potius laudes continent ieiunij, quam abstinentiæ Quadragesimalis. Nãpotior, & substantialior pars ieiunij est abstinentia ciborum paschalium, vnde non incongruè dixit quidam, vt dictum est supra. *Religio Minimorum est perpetuum ieiunantium institutum.*

Athanas. lib. de Virg. *Ieiunium Angelorum cibus est, & qui eo vtitur, ordinis Angelici censendus est.*

Ambr. lib. de Helia, & ieiun. c. 2. *Meritò*, inquit, *Heliã dignum Cœlo diuina iudicauit sententia, vt cum ipso raperetur corpore, quoniam cælestem vitam viuebat in corpore, & supernæ conuersationis vsum exhibebat in terris.*

Bern. serm. 4. de Quadrag. *Primum quidem*, inquit, *fratres, pro eo quod ab ipsis quoque licitis abstinemus, ea nobis, quæ prius illicita commisimus, condonantur.*

Basil. hom. 2. de laud. ieiun. *Angeli*, inquit, *sunt, qui in singulis Ecclesijs recensent ieiunantes.*

Chry.

Chrysostomus serm. 1. de Ieiunio, *Ieiunium*, inquit, *diuinæ iræ furorem à nobis arcet, atq; ita reprimit, vt cogat quodammodo Deum sententiam iam innocentes latam, mutare, vt probatur exemplo Acab. 3. Regum 21.*

Cypr. de ieiunio, & tentat. Christi. *Ieiunijs*, inquit, *vitiorum sentina siccatur, petulantiam arcet, concupiscentiæ languent, fugitiuç abeunt voluptates.*

Hieron. relatus cap. Ne tales, de consecr. dist. 5. *Ne tales*, ait, *accipiamus cibos, quos aut difficulter, digerere, aut comesos, magno partos, & perditos labores doleamus, olerum, pomorum, ac leguminum, facilior apparatus est, & arte, impendijsque coquorum non indiges; & sine cura sustentas humanum corpus, moderatèque sumptus (quia nec auidè deuoratur, quod irritamenta gulæ non habet) leuiori digestione concoquitur; nemo enim vno, aut duobus cibis hisque vilibus vsque ad inflationem ventris oneratur; Quæ diuersitatem carnium, & saporis delectatione percipitur*, & Paulo infra. *Legimus*, ait, *quosdam morbo articulari, & podagra humoribus laborantes, proscriptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos, conualuisse.*

Climacus gradu 14. *Ieiunium*, ait, *est naturæ violentia, circumcisio suauitatis faucium, incentiuorum omnium abscissio, malarum cogitationum amputatio, insomniorum liberatio, orationis munditia, insigne lumen animæ, mentis custodia, obcæcationis solutio, compunctionis ianua, suspirium humile, læta contritio, loquacitatis abdicatio, quietis occasio, obedientiæ custos, somni leuigatio, sanitas corporis, tranquillitatis auctor, peccatorum remissio, paradisi porta, & deliciæ.*

B. Laur. Iustin. in ligno vitæ, tract. de sobriet. ca. 5. fine. *Præparat*, inquit, *abstinentia ad munditiam, cauet Dei offensam, vigilantiam seruat, ministerio Dei idoneum efficit, aufert Diabolo ingressum in hominem, concupiscenti carni contra spiritum victualia aufert, hominem custodit, & honorabilem reddit, atque à laqueis tentationum protegit.*

Kempis opusc. de discipl. claustr. ca. 12. *Sobrius victus, & potus sanitas est animæ, & corporis.*

Cass. lib. 2. instit. cap. 5. de illis antiquis cœnobitis ait. *Quod agebant vitam tanto abstinentiæ rigore districtam, vt etiam his, qui erant Religionis externæ, stupori esset tam ardua conuersationis eorum professio*, & lib. 4. ca. 11. ait. *Apud illos fuisse summas delicias reputatas, herbam sale conditam, aqua dilutam comedere.*

Effectus. De effectibus abstinentiæ multa citati Doctores, & Antonin. 4. par. tit. 4. cap. 4. §. 1. Nos cum Iustiniano loco cit. vt de effectibus aliarum virtutum fecimus, enumerabimus.

Primus. Valet hæc virtus abstinentiæ ad corporis incolumitatem, *nihil enim*, ait Chrys. relatus cap. Nihil, de consecr. dist. 5. *Sic iucundum est, sicut cibus benè digestus, & decoctus, nihil sic salutem, nihil sic sensuum acumen operatur, nihil sic ægritudinem fugat, sicut moderata refectio. Sufficientia quippe cum nutrimento, & sospitatem simul procreat, & voluptatem. Abundantia verò morbum facit, & molestias ingerit, & ægritudines generat*, & idem homil. de Iona Propheta. *Si diligenter*, ait, *scrutari volueris inuenies ieiunio corpora roborari validius, & si meum respuis sermonem, medicorum te doceat disciplina, qui parcitatem salutis nominant matrem. Nam pedum dolores, capitis vertiginem, subitaneas mortes, & cætera, quibus febris, atq; languores corporis, comparantur ex luxurijs, atque voluptatibus, aiunt generari; & tanquam de fonte noxios riuos ad corporis læsionē, & ad animarum perturbationem commeare testantur.*

Secundus, Præparat ad iucunditatem spiritualem, nā si à carne hoc, quod ei libet abscindimus, mox in spiritu hoc, quod delectat, inuenimus. Vnde Chrysost. hom. 1. in Gen. *Ieiunium*, inquit, *animæ nostræ est alimentum, & sicut corporalis iste cibus impinguat corpus, ita & ieiunium animam valentiorem efficit, leues ei pennas producit, vt in sublime feratur, vt summa contemplari queat, voluptatibusque omnibus, quæ in hoc mundo habentur, ipsa sit Superior.*

Tertius, Deum glorificat, si enim quod sumis ad refectionem corporis, & reparationem membrorum sumis, gratias agens ei, qui tibi de talibus prouidit, Deum glorificas.

Quartus, seruat homini rationis libertatem. Nam, vt Leo Papa ait serm. 2. de ieiun. *De abstinentia prodeunt castæ cogitationes, rationabiles voluntates, salubriaque consilia, & per voluntarias afflictiones caro concupiscentijs moritur, virtutibus spiritus renouatur, vbi autem est crapula, ratio cespitat; intellectus obtunditur, concilia deuiant, iudicia subuertuntur.*

Quintus regit & temperatos, abstinens n. adagium seruat antiquum. *Bis ad limam, quam semel ad linguam.*

Sextus, contra spirituales hostes nos vtiliter fouet. Vnde S. Leo serm. 1. de Quadrag. ait, *Quod inter aduersitates multas, & prælia constituti, (est namque vita nostra continua militia) si inimicos vincere cupimus, illecebram gulæ in nobis ipsis prius vincamus.* Et optimè quippe, Nam domita per abstinentiam carne, parum nobis nocere poterunt Dæmones; Media enim ea nos tentare solent, & Deus humiliter se, & discretè affligentibus propter ipsum libenter, fauet. Vnde abstinentes facilè Dæmonum astus superare consueuerunt. Propter quod dixit Christus Matt. 17. *Hoc genus*; Idest omne genus, *Dæmoniorum non eijcitur, nisi in oratione, & ieiunio.*

Septimus, Ab igne luxuriæ protegit, vt dictum est supra, cap. 6. Nam potus, & cibus sunt alimenta libidinis, sicut ligna, & oleum sunt pabula ignis, si igni pabulum detrahas tepescit, vel extinguitur. Sic si concupiscentiæ potum, & cibum detrahas, tepescit: *Et velle obsequio ventris spiritum fornicationis vincere, est velle oleo incendium extinguere*, Vt ait Climacus gradu 14.

Octauus, Præterita delet, & facienda præcauet delicta. Vnde Augustinus serm. 230. de tempore. *Ieiunium*, inquit, *Purgat animam, mentem subleuat, propriam carnem spiritui subijcit, cor facit contritum, & humiliatum, concupiscentiæ nebulas dispergit, libidinum ardores extinguit, castitatis verò lumen accendit.*

Nonus, cū oratione iuncta abstinentia obtinet à Deo quicquid petit. Vnde Iudith. 4. legitur. *Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in ieiunijs, & orationibus in conspectu Domini.*

Inditia, Primum est stabilis, & constans viuendi regula, quæ nunquam violetur, nisi charitas vrgeat, vel obedientia cogat. Quæ regula consistit in quatuor. Primò, quod quis horam comedendi, vel indigentiæ non præueniat. Vnde Bonau. in spec. discip. 2. par. principali, c. 2. ait. *Quæ rogo, Religio, quæ paupertas, si mox, vt esuris, mox vt sitis, voluto pares, satias appetitum, nec eum vsque ad statutam horam scias compescere.* Et Cassian. lib. 5. instit. ca. 20. *Monachus hanc in primis sibi cautionem indicat, vt non potus, quidquam, non esus vlla oblectatione deuictus ante stationem legitimam, communem quæ refectionis horam extra mensam percipere sibimet prorsus indulgeat.*

Secundum, Quod cibis communibus, & vsualibus vescatur, delicatos, & lautiue præparatos non quærens. Vnde Bern. ser. 30. in Cantica ad istos loquens ait. *Quid hic vos dicitis obseruatores ciborum, & morum neglectores? Hippocrates: & sequaces eius docent animas saluas facere in hoc Mundo Christus, & eius discipuli perdere. Quemnam vos ex duobus sequi Magistrum eligitis? At manifestum se facit qui sic disputat. Hoc oculis, hoc capiti, & illud pectori, vel stomacho nocet. Profectò vnusquisque quod à suo Magistro didicit, hoc in medium profert. Num in Euangelio legistis has differentias, aut in Prophetis, aut in litteris Apostolorum? Caro, & Sanguis pro certo reuelauit tibi hanc sapientiam, non spiritus patris. Est enim carnis hæc sapientia. Sed audi quid de ipsa nostri Medici sentiant. Sapientia, inquiunt, carnis mors est. Item sapientia carnis inimica est Deo* Ad Roman. 8. Et Cassianus lib. 5. institut. cap. 23. *Quicquid*, inquit; *Extra consuetudinem præsumitur, vsumq; communem, vt vanagloria atque ostentationis morbo pollutum antiquissima Patrum traditio notauit.*

Tertiò quod non comedat, nisi quantum exigitur ad sustentationem naturæ, & propriæ complexionis habita ratione; Vnde Chrysostomus homil. 55. ad populum ait. *Vis corpus alere, tolle superflua. Da quod satis est, & quantum concoqui potest: Ne aggraues ipsum; Vt non submergas.*

Quartò quod non comedat cum nimia voracitate, &

anxietate, ac strepitu maxillarum, & dentium more porcorum, & canum. Vnde Maximus Monachus ser. 27. ait. *In capiendo cibo omnis celeritas absit; hoc enim caninum est, bestiamque magis, quam hominem decet.*

Ad quam regulã seruandam facit id, quod refert Cassian. li. 5. instit. c. vlt. de Abbate Machario, qui solitus erat dicere. *Monachum ieiunijs ita operam dare, vt centum annis in corpore commoraturum; Et ita motu, animi refranare, & iniuriarum obliuisci, tristitiasq; respuere, dolores quoque, ac detrimenta contemnere, tamquam quotidie moriturum.* Quorum dictorum reddens Cass. ait. *In illo namq; vtilis est, prudensque discretio aquali Monachum districtione faciens semper incedere, nec permittens sub occasione debilitati corporis de arduis ad perniciosissima prarupta deuolui; In hoc verò magnanimitas salutaris, qua valeat non solũ, qua videntur prospera Mũdi prasentis despicere, verumetiam aduersis, tristibusq; non frangi, & ea velut parua, nullaque contemnere; Illic habens iugiter defixum sua mentis intuitum: quo quotidie, singulisque momentis accersendum esse se credit.*

Dixi, nisi charitas vrgeat. *Quia aduenientibus fratribus,* vt idem Cassian. ait loco cit. ca. 23. *Magis humanitatis, ac dilectionis offerri debere virtutem, quam continentiæ districtionem, & quotidiani propositi rigorem manifestari probabilius censuerunt. Nec quid voluntas, vtilitasq; nostra, seu desiderij ardor exposcat attendere, sed quod aduenientis requies, vel infirmitas exigit praponere, & gratãter implere.* Et c. 24. ait de illis antiquis Palestinæ Monachis, *Quod aduenientibus hospitibus, indifferenter soluebant quotidiana ieiunia.* Super quo interrogatus quidam seniorum, respondit. *Ieiunium semper est mecum, vos autem continuo dimissurus; mecum iugiter tenere non possum. Et ieiunium quidẽ licet vtile sit, ac iugiter necessarium, tamen voluntarij muneris est oblatio; Opus autem charitatis impleri exigit pracepti necessitas,* Matt. 10. Et adiũxit senior, Quia. *Suscipiens in vobis Christum, reficere eum debeo. Deducens autem vos, humanitatem eius intuitu prabitam districtiori ieiunio, in memetipso potero compensare. Non enim possunt filij sponsi ieiunare, donec cum illis est sponsus.* Matt. 9. *Cum autem discesseris, tunc illi ieiunabunt.* Et c. 25. Narrat idem Cassianus de quodam seniore. *Qui vno die ad aduentum Fratrum septies comederat, & adhuc esuriebat.*

Secundum Indicium est: Numquam ad mensam sine fame accedere, nisi obediẽtia cogat, nec fame planè depulsa ab ea recedere. Vnde Aug. de conflictu virt. & vit. ait. *Sicut ager ad medicinam, sic ad sumendas dapes debet quis accedere.* Certum est autem, ægrum non nisi coactũ naturæ reparandæ necessitate ad medicinam accedere; Sic abstinens non nisi vt naturæ satisfaciat debet accedere ad mensam. Quæ natura tali satisfactione non indiget, nisi quando esurit. Et Bern. in formula honest. vit. *Sicut ad crucem,* ait, *sic accedas ad cibum, idest numquam voluptate, sed necessitate pascaris, & fames non sapor prouocet appetitum.* Et Galen. Medicorum magister de se ipso solitus erat dicere, vt refert Chauas. li. 3. de perfecta prud. ca. 2. §. 2. *Numquam satur à mensa discessi, numquam sic me fudi in cibum, potumq; quin aliquod semper superfuerit edendi, bibendiq; desiderium, Ita factum, vt nullis exuberauerim superfluis humoribus, & praterea omni tempore fuerim ad animi functiones expeditissimus, nulla retardatus stomachi cruditate, nulla grauiore somnolentia,* Et vixit, vt ferunt, annos 140.

Dixi, nisi obedientia cogat. Nã si superior iubeat, etiã non esuriens, ad mensam debet accedere, quod in cœnobijs Religiosorum omni districtione seruatur. Ad sonitũ etiam campanulæ æquanimiter omnes Refectoriũ contendũt: nisi Superioris discreta dispensatio in casu particulari aliter iudicauerit esse faciendũ. Et maximè decet regularem disciplinam. Tum ad mutuam charitatẽ seruandam, tum ad particularitates Religionum ruinas, extirpandas: Tũ etiam ad sanitatem conseruãdam; Fateor namq; vnum, quod experientia didici, & ab alijs etiã senioribus audiui, *Nunquam sanitati obesse, quod in Refectorio communiter comeditur;* Nam ibi solũ necessarium tribuitur, nec cogitur quis totum, quod illi apponitur, manducare, Duplex namq; est cibus, alter necessitatis, quo. s. necessitati naturæ satisfacimus, de quo Seneca Ep. 17. *Facilè est,* inquit, *pascere ventres bene institutos, paruo fames constat.* Alter concupiscentiæ, quo. s. vtuntur comedones ad satiandã concupiscentiam, quæ vix vmquam satiari potest. De quo dicitur Ps. 77. *Adhuc esca eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super illos;* Propter cibos. n. necessitatis non erant puniendi à Deo: sed quia cibos amauerunt concupiscentiæ, ideo castigati sunt, ideoque etiam sepulchra illorum, qui castigati fuerunt, sepulchra concupiscentiæ nuncupata sunt, Num. 11. De quo vtroque cibo Aug. li. 10. confes. c. 31. *Quod saluti, & necessitati satis est, delectationi, & concupiscentia parum est.* In Refect. necessitatis, non concupiscentiæ cibi comeduntur.

Tertium Indicium. Non alia condimenta curare, magis quam famem ipsam. *Fames. n. est cibi condimentum maximum.* Vt referente Tullio lib. 5. Tusc. qu. dicebat Socrates. Et de Antiphane refert Stobæus ser. 93. quod erat solitus dicere *Famem omnia dulcia reddere, prater se ipsã.* Et Seneca Epist. 120. *Nil contemnit esuriens.* Et D. Bern. teste Bonau. in regul. nouit. c. 6. tom. 2. opusc. aiebat, *Omne condimentum sal cum pane, & fame.* Vnde Prouerbium. *Fame cruda faba saccarum sapiunt;* Quod comprobatur ex illo Iob. c. 6. *Qua prius nolebat tangere anima mea, nunc pra angustia spiritus cibi mei sunt,* Idest, vt exponit Lyranus, ea fercula, quæ tempore prosperitatis, non solum comedere, sed nec tangere volebam in mensa mea, tempore necessitatis, & famis sapidissimi, & acceptissimi cibi sunt. Et sapiens Prou. 27. *Anima saturata calcabit fauum. Et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.*

Quartum Indicium est non sollicitari cogitationibus cibi, & potus, & multo minus de ijs miscere sermonem: Nam comedonum, *Quorum Deus venter est.* Vt dicitur ad Philipp. 3. est nihil aliud cogitare, quam de escis, & ventre, & de his semper sermones cedere, cum tractent fabrilia fabri. Abstinens autem nihil minus cogitat, quã de escis. His autem tentationibus pulsatus inuocat Deũ suum, & per contemplationem diuinorum mysteriorum ijs resistere seu potius ab eis fugere conatur; Vnde Cassianus lib. 5. institut. ca. 14. *Nequaquam,* ait, *poterimus escarum prasentium spernere voluptates, nisi mens contemplationi diuina defixa, amore virtutum potius, & pulchritudine calestium delectetur.*

Tandem accipiat abstinentiæ cultor in eius laudem hoc alphabetum,

Angelorum est vita. Ambros. lib. de Helia, & ieiun. cap. 3.

Basis, & fundamentum spiritualis certaminis, Cassianus lib. 5. instit. cap. 19.

Cibus mentis. Ambrosius ibidem.

Decor seuum. Chrysost. hom. 2. in Genes.

Excidium delictorum. Ambrosius ibidem.

Frænum oris. Chrysost. serm. 1. de ieiunio.

Gratiæ diuinæ dispositio. Colligitur ex ca. 10. Actuum Apostol. de Cornelio ieiunante.

Humilitas mentis. Ambrosius de ieiunio, capite octauo.

Imago cœlestis. Ambrosius, cap. 3.

Lenitatis institutio. Ambros. ibid. cap. 8.

Magistra continentium. Chrysostom. homil. secunda in Gen.

Norma virtutis. Ambros. loco cit. cap. 8.

Orationis à la. Basilius homilia prima de laudibus ieiun.

Pudicitiæ disciplina. Ambros. loco cit.

Quies, & tranquillitas animarum. Chrysostom. loco cit.

Refectio animæ. Ambros. loco cit. cap. 3.

Salutis Remedium. Ambros. ibid.

Tuta via ad Paradisum ducens.

Voluptatum mitigatio. Chrysostom. sermon. 1. de ieiun.

Christo charissima, Matth. 4.

CAP.

CAP. X.

Quomodo noster subditos possit quiete, & tranquille viuere in Religione.

INter alia bona, quibus boni Religiosi fruuntur in Religione, non infimo loco est numeranda quies, & tranquillitas mentis. Ideò cum subditum Religiosum hucusque pro nostro posse docuerimus ea, quæ potest, vel non potest, debet, vel non debet facere circa vota Religioni essentialia, operæ pretium duximus hic aggerere Caput hoc, quo eum doceamus, quomodo possit quiete, & pacificè in Religione viuere, cum ex quiete, & tranquillitate mentis putemus omnia bona, quæ peraguntur procedere, quam materiā cum non dedignaturum confidimus.

Tanti faciendum est bonum pacis, & tranquillitatis mentis, vt non fint veriti aliqui antiquorum philosophorum in eo beatitudinem collocare; Deque hoc acquirendo scripserint libellos, Plutarchus Chæronensis, & Seneca, apud quem libro de hac re, cap. 2. etiam Democritus: immò & de eadē re scripserint etiam Panetius Stoicus, & Hipparchus Pythagoricus, vt est apud Lipsium ad librum Senecæ de tranquillitate, num. 75. Et quippè meritò, nam quiete, & tranquillitate nihil dulcius, nihil amabilius, nihil desiderabilius potest, vt reor, in hac vita inueniri. Ratioque à priori ea esse videtur, quia cum infinitæ capacitatis sit humana mens, vndè non nisi in Deo inuenit satietatem, vt dicebat Psalmista Psal. 16. *Satiabor cum apparuerit gloria tua*, quandò tranquillitate, & quiete fruitur, videtur quodammodò satiata, & per consequens beata, ac quasi finem intentum nacta, illo statu contenta, semper æqualis, & constans, nullo metu superstitionis, vel alterius affectus perturbata, sed secundo cursu iens, sibiq; propitia, & sua hilaris aspiciens, nec hoc gaudium interrumpens, sed placido statu manens, nec attollens se vmquam, nec deprimens, lætabunda graditur, & gaudens. A posteriori etiam alia ratio potest assignari, quia vbi est pax, & tranquillitas mentis, ibi omne bonū solet esse, & abundantia virtutum omnium. Hinc Psalmista Psal. 121. *Rogate, quæ ad pacem sunt Ierusalem, & abundantia diligentibus te. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis*, & D. Paulus 1. ad Timoth. 2. Ex tranquillitate vitæ colligit obseruantiam pietatis, & castitatis; *Perturbatio enim, & inquietudo, nec pietatem seruat, nec castitatem*, vt ait Ambrosius ad illum locum Pauli, & Chrysostomus. *Enim verò pietate, ac castitate perfrui, nisi pax illa quæsita fuerit, fas omninò non est.* Quod graphicè descripsit Alciatus Emblem. 178.

Ad hanc autem mentis tranquillitatem assequendam plurima tradit Seneca loco cit. Ego tria puto necessaria. Primo habere conformitatem cum Deo. Secundò cum Proximo. Tertiò nobiscum. Quandò pars superior animæ est conformis, & obediens legi, & voluntati Dei tūc dicimur habere pacem cum Deo; quandò nostram voluntatem cum voluntate proximi tenemus vnitam, & si quid ab eo nobis iniuriæ infertur, & damni, mansuetudine vincimus, atque orationibus afflictiones compensamus, tunc dicimur habere pacem cum proximo, & quādo nostram sensualitatem subditam reddimus rationi, hancque dominari volumus, tunc pacem habemus nobiscum.

Ad has autem conformitates acquirendas hoc opus hic labor est. Acquiruntur autem per arma iustitiæ, vt D. Paulus docet 2. ad Corinth. 6. Arma autem iustitiæ actus sunt virtutum, vt idem D. Paulus ibi. Per exercitium itaque virtutum acquiritur hæc tranquillitas mentis, & præcipuè per humilitatem: non quæ in sermone, & habitu ostendatur, sed quæ in corde, & mente resideat. Vndè Christus aiebat in Euangelio. *Discite à me*, qui quietem, & pacem optatis, *quia mitis sum, & humilis corde*. Sanctus Dorotheus serm. 1. *Qui veram*, ait, *cupit animæ suæ possidere quietem, humilitatem addiscat*, ideft animi lenitatem; *consideretque, omnem in ea positam esse animi lætitiam, omnē gloriam, omnemque quietem; vt in elatione, & superbia posita sunt omnia contraria.*

Iuuant etiam ad has conformitates adipiscendas mortificatio propriæ voluntatis, qua non opies res euenire, vt cupis, sed ita optes, & cupias, vt eueniunt. Vndè Dorotheus ser. 17. *Neque optare velit, vt res ad suum votum fiant, & vt ipse, vis, sed ita ipse velit, vt res fiunt, & eueniunt*, & serm. 19. refert idem Dorotheus sententiam cuiusdam Abbatis dicentis. *Qui propriam non habet voluntatem, suam ipsius semper agit voluntatem*; ex quo enim propriæ abrenunciauit voluntati, quicquid eueniet, quicquid deniq; fiet, requiescere eum facit, & procul dubio reficit, ac refocillat eum, & sic semper propriam agere voluntatem comperitur; quoniam non vult, res fieri secundum propriam voluntatem, sed rebus ipsis, vt fiunt atq; eueniunt suam ipsius accommodat voluntatem.

Prodest etiam ad has conformitates acquirendas custodia cellæ; sic enim vitantur lites, & contentiones, & multa alia, quę mentem deinde inquietant, ac stimulant.

Adiuuat etiam multum amicus vnus fidelis, & verus, qui cum omnia communicentur, quæ nobis accidunt, & cuius discamus consilijs adhærere; hoc enim pacto multum exilaratur mens, & definit perturbari. Vndè Ecclesiastici 6. dicitur. *Multi pacifici sint tibi, & consiliarius sit tibi vnus de mille*, & Paulò infrà. *Amicus fidelis medicamentum vitæ, & immortalitatis*, & Dorotheus serm. 19. ait. *Ego cum mihi res aliqua contingit, libenter quidem cum proximo consulto, maloque eam iuxtà proximi sententiam fieri, quàm iuxtà meam propriam Atque ita fratris mei sententiæ, & opinioni concordo, etiamsi contraria fuerit; viuere enim iuxtà propriam sententiam, & sibi ipsi soli concordare, idem est, quod omnibus discordare.* Et Seneca epist. 62. ait, *Nullius boni sine socio iucunda possessio est.*

Hæc quippe iuuant ad has conformitates, & mentis tranquillitatem acquirendam. At illa frui nequaquam commodè, poteris, nisi pacem cū tuo Superiore habueris. Quod videtur colligi ex illo 1. ad Timoth. 2. *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus* (in cōmuni) *pro regibus* (in speciali) *& omnibus, qui in sublimitate sunt* (ideft pro Prælatis) *vt quietam, & tranquillam vitam agamus.* Itaque orandum pro Prælatis.

At quid orandum? vt sint nobis pacifici, atque propitij, non nos inquietent, non nos turbent, atque persequatur, vt videtur exponere Claudius Guilliandus illo loco Pauli. Sed ad quid orandum? *vt quietam, & tranquillam vitam agamus*, & quomodò hæc vita agenda est? In omni pietate, & castitate? Non est quærenda pax, seu amicitia Prælati, vt nobis ad luxum, & iniuriam alijs inferendam sit occasio (quod multis plerumque accidit) sed vt in omni pietate, ideft in omni genere pietatis, & officij erga proximos, & castitate, ideft, in omni genere sanctitatis, erga nos ipsos exerceamus, vt Theophylactus.

§. Vnicus. Quomodo possit Religiosus gratiam, & amicitiam sui Prælati, ad quiete viuendum necessariam, aucupari.

DABO hic quasdam regulas generales, quæ maximè proderunt. Subdito ad acquirendam sui Prælati gratiam, qua mediante, poterit optata quiete, & tranquillitate perfrui.

I. Regula.

Honora, reuerere, cole Prælatum.

Ad hāc regulam possent esse satis quæ diximus supra, quæst. 1. cap. 28. sed illis hæc addo. Exo. 20. *Honora patrem tuum*: Patris autem appellatio extenditur ad vniuersos præsidētes, vt docent ibi expositores. Hinc etiam Senatores à Romulo creati pro consilio, & gubernatione Reipub. honoris gratia dicti sunt ab eo Patres, & filij eius patricij, vt est apud Liuium lib. 10. Bonaucnt. de interiori homine, parte 1. cap. 3. *Honora Prælatos in corde tuo*,

tuo, non spernas, ne forte Deum spernas, cuius vicem gerunt, Ordinationes eorum, & constitutiones ne fastidias, quia non sine causa faciunt licet tu nescias omnes causas. Et Hugo apud eumdem Bonauent. in speculo discipl. 2. p. principali. partic. 1. c. 3. *Superioribus*, inquit, *Obedientiam, timorem, obsequium, & venerationem exhibere debemus.*

II. Regula.

Pare illis alacriter, & hilariter, & noli ad praecepta dedignari neque irasci.

Kempis opusc. exercit. spirit. c. 12. *Cito erit in pace, qui citò se subijcit, & obedit.* Et in fine ait. *Nemo tam quietè viuit, Nemo tam securè moritur, sicut verus obediens.* Et Senec. lib. 3. de ira, c. 15. *Omnis indignatio in tormentum sui proficit, & imperia grauiora sentit, quo contumacius patitur. Sic laqueos fera, dum iactat, adstringit. Sic aues viscum, dum trepidantes excutiunt, plumis omnibus illinunt. Nullum est tam arctum iugum, quod non minus laedat ducentem, quam repugnantem.* Et Tacitus 1. Annalium *Quanto quis erit* (apud Praelatum) *Obsequio promptior, tantò honoribus extollitur.*

III. Regula.

Caue, ne illis detrahas; neq; cum quauis persona, quantumuis intima murmures; & noli illorum actionum censor fieri.

Exodi 22. *Dijs non detrahes, & principem populi tui non maledices.* Et Eccles. 10. *In cogitatione tua Regi ne detrahas, & in secreto cubiculi tui ne maledixeris diuiti: quia & aues Coeli portabunt vocem tuam, & qui habet pennas annuntiabit sententiam* Doroth. ser. 17. *Noli fieri actionum Superioris censor, & indagator, ac nimium sapiens expensor, & iudex.* Et Climacus gradu 4. *Initiatorem tuum penitus iudicare licet, etiamsi in illo modica aliqua delicta animaduerteris. Nemo enim est, & suggerente Daemoni, vt Praelatum diiudicet, aut de illo murmuret respondendum est, o malignissime seductor, non ego ducem meum iudicandum suscepi, sed ille me. Non ego illius, sed ille meus Iudex est.* Kempis de discipl. claustr. cap. 4. *Caueat omnis bonus Subditus, ne Praelatum suum temerè iudicet, nec vias eius curiosè scrutetur, sed potius eius dicta & facta in melius interpretetur.* Bonau. de interiori homine, p. 1. c. 3. *Habe, ait, Semper pacem cum Praelatis, non eis detrahas, nec libenter audias eis detrahentes, non ponderes excessus eorum, sed ignosce eis, quasi hominibus.* Et quippe sicut magnum amorem gignit in Praelato reuerentia, & obedientia subditi, ità magnum odium murmuratio, & actionum indagatio. Vnde bene Seneca apud Lipsium in notis ad lib. 3. politic. c. 11. *Ante omnia, ait, Custodiam oris ponendam, nec finendam linguam temerè euagari dentium septum, & labiorum propugnaculum, quibus à natura velut duplici vallo est circumdata.*

IV. Regula.

Ad eorum praesentiam ne loquaris absque ipsorum licentia.

Ecclesiast. 32. *Loqui in medio magnatorum non praesumas: Et vbi sunt senes, non multum loquaris. Ante grandinem praeibit coruscatio, & antè verecundiam praeibit gratia: & pro reuerentia accedet tibi bona gratia.* Bonau. in speculo discipl. p. 1. principali, partic. 1. c. 4. *Coram Superiore, sine eius assensu praehabito, non loquantur.* Iubente autem Praelato loqui, nihil dicas, Vnde multum eruditus, multumque Religiosus possis putari, nec eloquentiae studeas; sed sermo tuus sit simplex, & potius rusticanus (Rem tamen attingens,) quàm Vrbanus. Quod monet Bernardus in speculo Monach.

V. Regula.

In Capitulis semper illorum opinioni te conforma. Quòd si quid sit tibi contra illorum opinionem propter Monasterij vtilitatem dicendum, modestia, & humili dubitatione conditò.

Sanctus Benedictus in sua Regula c. 3. Hoc praecipit suis Monachis dicens. *Si autem dent Fratres consilium, cum omni humilitatis subiectione, vt non praesumant procaciter defendere, quod eis visum fuerit, sed magis in Abbatis pendeat arbitrio, vt quod salubrius iudicauerit esse, ei cuncti obediant.* Kempis, de discipl. claustr. c. 4. *Subditorum est humiliter acquiescere consilijs maiorum, & sine recalcitratione obedire Praelatis. Qui hoc facit, Deo placet, & Praelato suo charus erit, qui pro eo rationem reddet.* Ber. in formula honestae vitae, tit. Eiusdem materiae notabile documentum. *Numquam pertinaciter aliquid affirmes, & neges, sed sint tua affirmationes, & negationes dubitationis sale conditae.* Et Blosius in speculo Monach. *Fac semper adsit pudor, & pura intentio; & ità, & taliter dicas, quae tibi occurrunt, vt delectent, quae suadenda sunt.* Vt docet Seneca suasoria 1.

VI. Regula.

De quacumque re tibi ab illis facta, etiam iniustè, siue reprehensio sit, siuè castigatio, caue ne conqueraris, sed patienter ferre memento.

Seneca 2. de ira, c. 13. *Superiorum iniuria hilari vultu, non patienter tantum ferenda sunt. Facient iterum, si se fecisse crediderint,* & Tacitus in Agricola. *Proprium humani ingenij est odisse, quem laeseris.*

VII. Regula.

In casu discordiae Praelati cum alijs Fratribus, tu Praelato semper adhaere.

Nam, & frater, & Praelatus est. Bonau. in specul. discip. p. 1. principali, partic. 1. c. 6. *Cum ipso Praelato contendere nefas est, & execranda in subdito irreuerentia turpitudo.* Seneca 2. de ira, c. 34. *Cum pari contendere anceps est, cum Superiore furiosum, cum inferiore sordidum.* Nec hoc casu tibi erit vtile neutralitatem sequi, Nam illico in te Praelati odium concitabis. *Quis enim color, aut ratio cum tranquillis rebus ad clauum sederis* (Vt loquitur Lipsius lib. 6. polit. c. 6.) *Vt deseras, abijciasque eum turbatis?* Vnde Salon apud eundem Lipsium ibid. *Legem statuit, vt in casu ciuilis discordiae, qui non alterutri parti se se adiunxerit, sed solitarius, separatusque à communi malo Ciuitatis secesserit, is domo, patria, fortunisque omnibus careat, exul, & extorris sit.* Sin autem magnates aliqui inter se dissiderent, tunc vtile putarem (vbi magna beneficia recepta aliter non suaderent) neutralitatem sequi; Nam neutralis neminem offendit, & per consequens neminem habet inimicum, saltem apertum. Vnde Cicero lib. 10. Ad Atticum, ep. 7. *Nihil, ait, Viro bono, & quieto magis conuenit quàm abesse à ciuilibus controuersijs;* Quae autem mala apportet neutralitas, docet Io: Botherus in suo principe, discursu de neutral. Et Lipsius loc. cit.

VIII. Regula.

Si habet aduersum te aliquid Praelatus tuus, fac vt eito eum placatum reddas, nec sinas morbum ingrauescere, Nam eò periculosior, quo diuturnior. Antequam autem sit placatus, caue tibi in omnibus, & per omnia, quomodo, & cum quibus loquaris.

Tacitus 3. Ann. *Nec corporis quidem morbos veteres ac diù auctos, nisi per dura, & aspera coerceas, sic & animos corruptos.* Et Seneca 3. de ira, c. 7. *Vt vlcera ad leuem tactum, deinde etiam ad suspicionem tactus condolescunt: ita affectus animus Minimis offenditur, adeò vt quosdam salutatio,*

tatio, epistola, oratio, & interrogatio ad litem euocent: & Nunquàm sinè querela agri languntur.

IX. Regula.

Fuge tamquàm pestem disputationem cum Prælatis: Et abhorre velle te illis doctiorem videri.

Nàm semper sunt, & volunt esse Superiores Ecclesiastic.7. *Penes regem noli videri sapiens.* Et Dorotheus ser. 20. *Caue dogmatizare cum Prælatis.* Et præsertim in publico.

X. Regula.

Nimiam Prælatorum familiaritatem deuita.

Nàm hæc sinè discordia aliqua vix vnquam consistit. Dorotheus ser. 20. *Nimiam superiorum consuetudinem deuita: est enim laqueus quidam, qui desides, & vecordes in perditionem; & interitum adducit.* Et Kempis de fideli dispensatore, cap. 1. §. 25. *Sapienter facit, qui magnorum hominum notitiam, & Prælatorum familiaritatem deuitat.*

XI. Regula.

Hoc ad gratiam tui Prælati aucupandam tibi maximè proderit, si quandò contigerit tibi facere aliquid laude dignum: vel vltimam manum non apposueris, sed illud terminandum Prælato reliqueris; vel si non poteris non terminare, terminasse visus fueris ope, & auxilio Prælati. Atque ita totum id, quod laudem meretur, illi attribuas.

Sic fecit Ioab. 2. Regum 12. vbi dicitur. *Misitque Ioab Nuncios ad Dauid dicens; Dimicaui aduersum Rabbat, & capienda est vrbs aquarum: nunc igitur congrega reliquam partem populi, & obside Ciuitatem, & cape eam, ne cum à me vastata fuerit vrbs, nomini meo adscribatur victoria.* Et Tacitus in Agricola. *Nec ad famam tuam gestis exultet, sed ad auctorem, & ducem, vt minister fortunam referat:* Et Æmilius Probus apud Lipsium lib. 4. polit. cap. 11. *Hæc est conditio Regum (* Et omnium dominantium *) vt casus tantùm aduersos hominibus tribuant, secundos fortunæ suæ.* Itaque Subditus quasi Luna omnis gloriæ suæ lumen Soli refundat. Et tandem optimum est Consilium viuere cũ viuentibus, iuxtà adagium Hispanicum *Viuir con quien viue, que lo de mas es moris, y podrir las entrañas.* Et tene menti sequens Disticon.

Viue tibi, quantumque potes consortia vita
Quicquid agant alij sis memor ipse tui.

XII. Regula.

Caue tamen, ne contrà regulam tuam, vel contrà Deum, vt Prælato tuo morem geras, quidquam præstes.

Nàm charior tibi debet esse gratia Dei, quam Prælati. *Et obedire oportet magis Deo, quam hominibus* Actorum 5. Et Ecclesiastici 4. *Pro iustitia agonizare pro anima tua, & vsque ad mortem certa pro iustitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos.* Pro hac regula possunt videri, quæ dixi suprà, q. 1. cap. 6. conclus. 1.

Appendix ad supradicta.

Postremò noto aliqua. Primum multa me hoc opere dixisse, non quia ità sint, præsertim in Religione mea, In qua per Dei gratiam, & misericordiam nondum adhùc relicta omninò est (licet, vt verum fatear, aliquanto refrigerit) prima illa Charitas, in qua à suo fundatore, charitatis vexillifero instituta est. Sed quia ità possint longo annorum decursu, spiritu veterascente, esse.

Secundò. Noto ex Bonauentura de sex alis Seraphin. cap. 3. versus finem. Quod in hoc differunt laudabiles Religiones, & iam dilapsæ, non quod nullus peccans in laudabilibus reperiatur, sed quod nullus impune peccare sinatur, & peccandi aditus studiosè præcludantur, & incorrigibiles, & alios inficientes eliminentur, & boni adiuuentur, & diligantur, vt perseuerent, & in melius semper proficiant.

Nàm cum in Conuentu Angelorum antè confirmationem, & in ordine Apostolorum sub magisterio Christi reperta sit prauitas, Quis ordo bonorũ in terra audeat sibi arrogare hanc prærogatiuam, quòd peccatum in eo non sit? Quia etsi plurimi per Dei gratiam immunes ibi fuerint, sed non omnes. *vos mundi estis, sed non omnes*, ait Dominus (Ioan. 13.) Bonis enim quandiu sunt hic in statu merendi, expedit aliquos malos secum habere, qui eis sint maioris occasio meriti, quibus compatiantur in malis suis, contra quos zelus eorum inardescat, quos corrigere laborent, quibus similes fieri pertimescant, qui eis sint tentationis materia, aquibus etiam persecutiones sustineant, & ex quorum consideratione confusi humilientur quia tales nõ sunt, admoneantur gratiarum actionis ei, qui custodit eos, ne tales efficiantur. Hæc & alia Bonauen. loc. cit. ex quibus patet, quam ignorantes, & Margites sint, qui putant, in Religionibus omnibus nullum improbum reperiri, quem si videant, se signo crucis signant, quasi Religiosi expertes corporis, & materiæ essent, non tentationibus, non fragilitatibus subiecti. *Vnius itaque delictum, seù indiscretio non debet ad omnes, nec ad singulos retorqueri.* Vt ait Bonauẽtura in epistola ad magistrum innominatum, *Et qui aliter sapit, ipse suam insipientiam manifestat quod nihil omninò sapit*, vt Bonauentura ibidem.

Noto tertiò circa illa verba posita supra, cap. 21. §. 2. pag. 246. versu Respondet Corradus *Per modum elemosynæ datæ intuitu incommoditatis, & laboris, quem patitur confessarius dicto ministerio assistens.* Quod maxima controuersia est inter Doctores, an propter laborem necessario coniunctum cum administratione Sacramentorum possit accipi pretium. Multi enim dicunt, quòd sic. Adrianus quodlib. 9. art. 1. in resolut. littera O. Angelus verbo Simonia 2. n. 6. qui citat pro hac sententiam Panorm. Riccardum. Innocẽtium. Hostiensem. Tenet etiam alijs quos citat Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 21. num. 2. Contrarium sentiunt alij, quos citat Suarez loc. cit. nu. 5. alij distinguunt de labore antecedente Sacramenta, & de labore concomitante. Pro primo dicunt, quòd licet pretium accipere, quia est accidentarium. Pro secundo negant, quia est substantiale Sacramentis, hæc enim sinè labore ministrari non possunt. Ità Sotus lib. 9. de iust. qu. 6. art. 1.

art. 1. versu An verò in mercedem, Vega secunda parte summæ cap. 101. casu 41. Reginaldus in praxi, lib. 23, nu. 130. Vide Suarez loco cit. quæ est probabilior opinio. Quandò ergò ego dico, quòd potest Confessarius accipere à pœnitente quicquid per modum eleemosynæ, datæ intuitu incommoditatis, & laboris, quem patitur Confessarius dicto ministerio assistens, oblatum fuerit, ne suspiceris, me intendere probare primam opinionem, licet etiam ipsa probabilis sit propter tot Doctorum authoritatem. Nam illa concedit, quòd potest etiam accipi pretium laboris coniuncti intrinsecè cum administratione Sacramenti, licet non pro ipso Sacramento; Ego autem non dico, quod possit accipi pro pretio, sed tantummodo per modum eleemosynæ, & gratitudinis. Cum enim videant pœnitentes suos confessarios (præsertim Regulares, qui non tenentur ex officio hoc Sacramentum ministrare) semper esse promptos, & paratos, ad illis aures præbendas; videant, eos relinquere sua studia, orationes, & alia exercitia spiritualia, vt eis hoc Sacramentum ministrent, non possunt non gratum habere id obsequium, atque ita illis præbent quandoque aliqua xenia, seu eulogia in grati animi significationem. Quo pacto nullus potest esse scrupulus simoniæ, non enim ea xenia dantur, nec accipiuntur pro absolutione, quod esset simoniacum cap. Ad aures, de simonia, sed solùm dantur ratione eleemosynæ, & gratitudinis, quod nec simoniā olet; Atque id in specie tenent Graffius lib. 2. de casibus reseru. cap. 11. præsertim, num. 27. & 36. Et summa corona Confessorum parte tertia, cap. 10. tract. de simonia, num. 15. Quæ addit, quod potest Confessarius qui ad id non tenetur ex officio, potius velle in vno, quàm in alio loco Confessiones audire, vbi abbundantius dantur eleemosynæ. Seù potiùs audire hunc, quàm illum quia ab illo plus speret eleemosynæ. Cauendum tamen ab auaritia, quæ facillimè se ingerit. Et etiam cauendum, ne quid requirat pro absolutione aliquorum casuum grauiorum, & reseruatorum. Facit etiam Panor. in cap. Suam de Simonia, num. 4. in cap. Ad Apostolicam, eod. tit. num. 3. facit etiam idem Caput Ad Apostolicam, vbi Glossa verbo Nituntur, quatenus dicitur, *quod laudabilis consuetudo pia deuotione introducta circa Sacramentorum ministrationem seruanda est*. Quod etiam docet Aragon. 2. 2. q. 100. art. 3. in solut. ad tertium argumentum D. Thomæ, Vide Graffium, parte 1. decis. lib. 2. cap. 96. à n. 43. vsque ad 47. Habetur id etiam in cap. Cum voluntate §. Prædicatores de sent. excom. vbi qui audit alicuius confessionem licitè recipit aliquid à pœnitente, etiamsi illud subiaceat restitutioni, vt notat etiam Panorm. ibi num. 5.

Noto 4. circà §. 1. cap. 21. positum supra pag. 231. quòd Mendicantes habebant olim priuilegiū absoluendi a casibus reseruatis Papæ, exceptis contentis in bulla Cœnæ. Nobis Minimis quidem concessum à Leone X. in bulla, quæ incipit. Etsi cunctæ, data Romæ apud Sanctum Petrum, Anno 1518. Calend. Iulij. Et refertum in nostris priuilegijs pag. 124. Vbi, concessis magnis, & plenarijs Indulgētijs nostris Ecclesijs, in certis, diebus anni ait, *Et vt Christi fideles ipsi Indulgentiarum huiusmodi participes commodius esse possint, Correctori domus pro tempore existenti, Confessores Religiosos dicti Ordinis, qui eosdem Christi fideles, ad eandem Ecclesiam pro huiusmodi Indulgentijs consequendis, dictis singulis diebus Dominicis Quadragesimæ cuiuslibet anni, & à media Quadragesima vsq; ad octauam Paschæ inclusiuè, etiam cuiuslibet anni diebus singulis accedentes, in eorum confessionibus audire: eorumque confessionibus diligenter auditis, eosdem à quibuscumq; casibus, etiam Apostolicæ Sedi reseruatis (exceptis contentis in bulla Cœnæ Domini) absoluere possint, & valeant, deputandi auctoritate Apostolica tenore præsentium, de vberiori gratia licentiam & facultatem etiam concedimus, pariterque indulgemus.* Quod priuilegium fuit confirmatum specialiter à Clemente VII. in bulla, quæ incipit *Deuotionis augumentum*, data Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris, anno 1532. die 22. Septembris, & habetur in nostris Priuilegijs pag. 177. Et etiam in specie fuit confirmatum à Paulo III. in bulla, quę incipit *Suprà Gregem Dominicum*, data Romæ apud Sanctū Petrum anno 1539. Quarto Nonas Iunij, & habetur in nostris Priuilegijs pag. 187. Et successiuè deindè ab omnibus Pontificibus subsequentibus omnia nostra priuilegia confirmata sunt, vsque ad Vrbanum VIII. fœliciter regnantem, quem diù nobis Deus pro Christiani populi consolatione, & suæ Ecclesiæ vtilitate dignetur per suam pijssimam misericordiam conseruare, ex cuius benigniteate etiam priuilegiorum eorumdem confirmationem obtenturi speramus.

Paulus Tertius deindè anno Domini 1545. die tertia Iulij concessit amplius priuilegium Patribus Societatis Iesu, quo gaudemus, & nos, & alij Mendicantes, communicationem habentes, relatum à Rodriquez to. 1. quæst. regul, q. 61. art. 5. Et Miranda tom. 1. Manualis quæst. 46. artic. 5. his verbis, *Concessit cuilibet Sacerdoti societatis Iesu, qui ad onus confessionum sæcularium repertus idoneus, & per societatis præpositum pro tempore existentem deputatus fuerit, vt audire possit quorumcumque vtriusque sexus fidelium confessiones, ijsque diligenter auditis, ipsos, & eorum singulos ab omnibus, & singulis suis peccatis, criminibus, excessibus, & delictis, quantumcunq; grauibus, & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, absoluere, & à quibusuis ex eisdem casibus resultantibus sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, exceptis contentis in bulla Cœnæ Domini.*

Deindè anno Domini 1601. die 9. Ianuarij sacra congregatio Cardinalium de mente felicis recordationis, Clementis Papę Octaui omnia dicta priuilegia reuocauit. Sed cum dubia quædam circa prædictam reuocationem emersissent, eadem sacra congregatio de mente eiusdem Pontificis, declarādo primum decretum, declarauit, quòd solum habeat locum in septem casibus, & dicta priuilegia solum in his septem casibus per dictum decretum derogatorium intelligantur reuocata. Atque ita quod ab his septem vigore dictorum priuilegiorum non possint confessarij priuilegium habentes absoluere.

Primus casus est. Vt non possint absoluere à casibus contentis in bulla Cœnæ Domini. Secundus. Vbi Immunitas

ditas Ecclesiæ est violata in terminis bullæ Gregorij XIV. Tertius in violatione clausuræ Monialium ad malum finem. Quartus prouocantes, & pugnantes in duello Iuxta decretum Concilij Trident. & Constitut. Greg. X I I I. Quintus. Iniicientes manus vilentas in clericos, ad terminos cap. Si quis suadente Diabolo 17. q. 4. Sextus Simoniam realem committentes, ac Simoniam confidentialem in beneficijs. Septimus, vt nec à casibus, quos locorum ordinarij sibi reseruarunt, aut in posterum reseruabunt. De quibus casibus tractat specialiter Graffius in tract. de casibus reseruatis lib. 1.

Positis in 2. decreto dictis septem casibus, subiungit dicta sacra congregatio. *Ac praterea declarat, eos quidem Sacerdotes tam saculares, quam regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus in supradicto decreto expressis suffulti fuerint, posse iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates, vsu ante idem decretum receptas, & qua sub alijs reuocationibus non comprehenduntur, tantum, & non alias absoluere à casibus in præsenti declaratione non comprehensis.* Dicta decreta congregationis referunt Naldus in verbo Casus in fine, & alij, quos citaui supra pag. 174.

Restat modo videre an prædicta nostra priuilegia fuerint reuocata ante prædictum decretum congregationis. Videtur enim, quòd sic.

Primo, quia sacra Congregatio Cardinalium de mente Gregorij X I I I. anno Domini 1577. die 10. Septembris reuocauit omnia priuilegia, concessa Mendicantibus circa absolutionem casuum Episcopalium, de qua reuocatione meminit Chapeauille parte 1. da casibus reseruatis, cap. 4. difficult. 16. & eam ad verbum refert Confettius in suo summ. tit. 17. cap. 6. fine his verbis.

Responsio Sacra Congregationis Conc. Trid. quo ad facultatem Regularium absoluendi à casibus Episcopo reseruatis, olim Illust. Card. Borromeo tunc Archiepiscopo Mediolanen. facta.

Illustris. & Reuerendissime Domine.

CVM à Sacra Congreg. Cardinalium, qui propositi sunt decretis Trid. Conc. interpretandis Illustris. amplitudo tua quæsiuerit, an Regulares ex priuilegio à Sede Apost. impetrato, præsertim autem ex eo, quod nominant Mare magnum, possint in casibus, quos sibi Episcopus reseruauerit, absoluere confitentes. Hac de re vbi congregatio accuratè egisset, deinde ad Sanctissimum D. N. retulisset sanctitas sua, etiam de sententia Congregationis censuit, ex facultatibus per hoc Mare magnum, aliaue priuilegia Regularibus concessis, factam eis non esse potestatem absoluendi in casibus, sibi ab Episcopo reseruatis. Deus Illustrissima amplitudini tua perpetuam vita tranquillitatem, & incolumitatem largiatur. Roma die 10. Septembris 1577.

Secundo, contra nos Minimos obstat specialiter constitutio Pauli V. quæ incipit Romanus Pontifex, data Romæ Apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die 23. Maij, ann. Domini 1606. quam refert Quaranta verbo Indulgentiæ, in qua reuocat omnes Indulgentias Regularium, & nouas concedit: Ergo cum prædicta facultas nobis concessa absoluendi in prædictis diebus Indulgentiarum, nobis Minimis sit concessa occasione ipsarum Indulgentiarum, vt patet ex citatis verbis, Reuocatis Indulgentijs, censebitur etiam reuocata dicta facultas.

Ad primum Respondeo, dictam declarationem solum loqui de casibus reseruatis Episcopis, vt patet, non autem de reseruatis Apostolicæ Sedi. Vnde sicut verum est, non posse Regulares absoluere à casibus reseruatis Episcopis, quod contendebant antea Doctores, vt videre est apud Syluestrum verbo Confessor secundo, q. 5. Gabrielem 4. in dist. 17. q. 2. art. 3. ità verum est, quod possunt nunc absoluere ab omnibus casibus reseruatis Papæ, exceptis dictis septem, & exceptis etiam ijs, in quorum reseruatione reuocantur omnia priuilegia absolutionem concedentia. Quod etiam notauit Toletus, lib. 1. cap. 41. nu. 7. quando scilicet derogatio cadit supra absolutionem, nam si cadat supra rem prohibitam in constitutione, absoluere etiam poterunt. Quod est valde notandum, quia eorum priuilegia, & vsu recepta erant, & non reuocata per illam declarationem Gregorij, vt patet, neque per aliam, quod sciam ante dictum decretum Clementis.

Et Noto, quòd ad hoc vt priuilegium censeatur vsu receptum, non est necesse, quod sit in vsu apud omnes eo gaudentes. Sed satis est, quod sit in vsu apud aliquos doctiores, & peritiores. Vnde hoc priuilegium, licet ab aliquibus fratribus alicuius Conuentus, seu Prouinciæ, vel etiam Religionis non fuerit vsu receptum, quia illud ignorauerint. Non per hoc debet censeri non esse vsu receptum quo ad alios, neque etiam quo ad eosdem, quando sciuerint, & vti voluerint. Tum quia hoc priuilegium est positum formaliter in expressa, & libera voluntate priuilegiatorum, vt patet ex illis verbis, *Possint*, Tùm quia ad hoc vt priuilegium, per non vsum censeatur abrogatum, requiritur, vt non vtentes habeant scientiam illius, & voluntatem, non vtendi illo, vt Colligitur ex cap. Si de terra, de terra, de priuilegijs, & docet Beia 4. parte casuum, casu 3. pag. 165. Vide Panormitanum in cap. Cum accessissent, de constitutionibus, nu. 6. Et 1. p. consil. consil. 54. num. 3. & Portel in addit. ad dub. regul. verbo, priuilegium, nu. 4. vbi affert priuilegium Eugenij IV. quo conceditur regularibus, vt eorum priuilegia per non vsum, neque per contrarium vsum, amittantur. Et Felinum ibidem per multa, præsertim nu. 26.

Ad secundum Respondeo, illam constitutionem solum loqui de Indulgentijs concessis Religiosis, non autem de concessis eorum Ecclesijs pro sæcularibus, atque ita declaratum est ad instan-

ſtantiam P. F. Hieronymi Durandi noſtri Ordinis Zeloſi (qui & fuit Religionis noſtræ zelantiſſimus, & prudentiſſimus Generalis, omni memoria dignus, qui adhuc in ſancta ſenectute viuit, viuatque diù ſanus, & fœlix) à ſacra Congregatione Cardinalium, vt patet ex litteris dictæ Congregationis, directis ad ſingulos Vicarios Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, Patriarcharum, &c, Et ſubſcriptis ab Illuſtriſs. Cardinali Gallo, Capite tunc dictæ Congregationis quarum litterarum mandauit fieri ad mei inſtantiam Reuerendiſſimus Vicarius Genuenſis publicum, & autenticum tranſumptum tenoris ſequentis.

IN Nomine Domini Amen. Nouerint vniuerſi, & ſinguli, qualiter Reuerendiſs. D. Fœlix Tamburellus I. V. D. Prothonotarius Apoſtolicus, Canonicus Eccleſiæ Maioris Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Domini, D. Dominici de Marinis Archiepiſcopi Genuenſis Vicarius Generalis habens, & ſuis in manibus tenens litteras Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Cardinalis Galli, datas Romæ die 21. Auguſti 1615. Reuerendiſſimo D. Vicario Archiepiſcopali Genuæ Generali directas in folio papyri ſcriptas, vt moris eſt, ſanas, & integras, non vitiatas, non cancellatas, nec in aliqua earum parte ſuſpectas, ſed omni prorſus vitio, & ſuſpicione carentes, illas exhibuit, & tradidit mihi Notario, & Cancellario infraſcripto ad præſentium infraſcriptorum teſtium, quarum quidem litterarum tenor talis eſt, videlicet à tergo Al Molto Reuer. Signore, Il Vicario Generale di Genoua. *Intus verò;* Molto Reuerend. Signore, Perche i Padri di S. Franceſco di Paola dubitando, ſe per la conſtitutione della Santità di Noſtro Signore ſopra le Indulgenze conceſse nouamente alle perſone Religioſe con reuocatione delle antiche, vengono ancora reuocate le Indulgenze, conceſse alle loro Chieſe regolari, & à quelli, che le viſitano, & ancorche la conſtitutione comprenda chiaramente ſolo le perſone regolari, ſenza eſtenderſi alle Chieſe loro, tutta via la Sacra Congregatione per leuar ogni dubio, dichiara che le Indulgenze conceſse a quelli, che viſitano le Chieſe de Regolari di detti Padri, non vengono compreſe in detta conſtitutione, ma reſtano nella loro forza, è vigore. Però V. S. potrà laſsarle publicare in coteſta ſua Città, e Dioceſi, quando altro non oſti, è Dio la proſperi. Di Roma li 21. d'Agoſto 1615. Al piacer di V. S. Il Cardinale Gallo. *Qui quidem Reuerendiſſimus D. Fœlix Vicarius Archiepiſcopalis Genuæ Generalis, viſis prædictis litteris, quæ fuerunt, & ſunt ſubſcriptæ manu propria, & litteratura ſibi plenè nota prædicti Illuſtriſs. Domini D. Carnalis Galli mandanit illas tranſumi, & exemplari, & in hanc publicam traſumpti formam redigi per me Notarium, & Cancell. infraſcrip. & huiuſmodi tranſumpto dari, & adhiberi illam, & eamdem fidem, quæ & qualis adhiberetur eiſdemmet originalibus litteris, ſi in medio originaliter exhiberentur, & producerentur in Iudicio, & extra, præmiſſiſque omnibus, & ſingulis ſuam, & Curiæ Archiepiſcopalis Genuæ, qua fungitur, authoritatem interpoſuit, & interponit pariter, & decretum Laudans, &c. De quibus omnibus, &c. Per me Iacobum Cuneum Notarium, & Cancellarium. Actum Genua in Palatio Archiepiſcopali, anno à Natiuitate Domini Millesimo ſexcenteſimo decimo nono, Indictione ſecunda, ſecundum Genuæ Curſum, die Mercurij 11. Decembris in Veſperis, præſentibus D. Io. Andrea Caſtellatio Cauſidico, & Marino Matrutio quon. Franciſci familiare præfat. R. D. Vicarij teſtibus ad præmiſſa vocatis, & rogatis.*

Iacobus Cuneus Notarius, & Curiæ Archiepiſ. Genuæ Cancell.

Manet ergo, quod prædictum priuilegium abſoluendi à caſibus reſeruatis Papæ, exceptis contentis in bulla Cœnæ, & contentis in ſecundo decreto Congregationis ſub Clemente, non eſt reuocatum, & ſic poſſunt eo vti dicti Fratres Minimi, & alij communicationem habentes, ſicut poterant prius. Poterunt itaque abſoluere Religioſi ab excommunicatione incurſa propter prouocationem ad duellum, ſi effectus ſecutus non fuerit. Quia duellum in ſecunda illa declaratione Congregationis ſub Clemente eſt tantummodo reſeruatum in terminis Conc. Trid. & Gregorij XIII. in quibus decretis excommunicantur ſolummodo duellantes, ſecuto effectu, vt dicunt omnes, præſertim Sanchez lib. 2. in decalogum, c. 39. num. 28. Et hoc ſpecialiter docet Graffius lib. 1. de caſibus reſeruatis, cap. 7. nu. 19. Naldus in ſumm. verbo Duellum, nu. 6. fine: Bonacina de cenſuris; diſp. 2. q. 6. part. 2. num. 15. fine.

Item poterunt abſoluere mulieres introeuntes Monaſteria, & clauſtra Monachorum ſub prætextu cuiuſcunque priuilegij (Secluſis Monaſterijs Minimorum quo ad Reginas, & fundatrices) contra Bullam Pij V. quæ incipit, *Regularium perſonarum.* Quam refert Cherub. tom. 2. Bullarij in Pio V. conſt. eius 20. & etiam mulieres ingredientes Monaſteria Monialium contra conſt. Gregorij XIII. quæ incipit, *Vbi gratiæ*, quam refert idem Cherubinus eodem loc. in Gregorio XIII. Conſt. eius 28.

Item poterunt abſoluere eos, qui aliquid dederint, vel promiſerint, ſeu acceperint pro obtinenda aliqua gratia, vel iuſtitia in Romana curia contra Conſt. Bonifacij VIII. quam refert Cherubinus to. 1. bularij in Bonifacio, Conſt. eius 1. folio 139. quam innouauit, & cõfirmauit Gregor. XIII. vt refert idem Cherubinus tom. 2. bullarij in Gregorio XIII. Conſt. eius 14. folio 391.

Item poterunt abſoluere ab alijs cenſuris poſitis, & inſertis in corpore iuris, vel in extrauagantibus, de quibus videri poteſt Toletus lib. 1. c. 35. & c. 36. & additione ad c. 41. Sayrus lib. 3. de cenſuris, c. 29. 30. 31. Hæc ſunt Commilitones mei, quæ ad me ipſum prius voſque inſtruendos hoc primo tomo occurrerunt. Quæ facit Deus, vt ad laudem, & gloriam ſuam, B. M. ſemper Virginis, & Sanctiſs. P. N. Franciſci de Paula, honorem, & laudem, veſtramque aliquam vtilitatem cedant: quod per miſericordiam Dei, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti ſpero. Amen.

FINIS.

ADM. R. P. F.
LAVRENTII
DE PEYRINIS
GENVENSIS

Ordinis Minimorum S. FRANCISCI DE PAVLA, in Prouincia Genuensi vice Generalis,

Nec non Sanctissimæ Inquisitionis contra hæreticam prauitatem Vicarij.

RELIGIOSVS PRÆLATVS.

TOMVS SECVNDVS

DE IIS, QVÆ

AD BONVM PRÆLATVM FORMANDVM SPECTANT.

QVÆSTIO PRIMA.

DE REGIMINE IN COMMVNI.

CAPVT PRIMVM.

Vnde deriuarint Regimina; & de varijs Regiminum Formis.

PRO hoc capite videri potest Plato lib.16.de Regno versus finem, & 8. de Republica in princip. qui est 35.suor.oper. Aristot.8. Ethic. cap.10. & 3. polit. cap.5. D.Thomas opusc.20. de regim. princip. cap.1. Polyb. lib.6. histor. à princip.Plutarch.in opusc.de vitiis in Repub. domin. Ægid. de regim. Princip.lib.3.p.2. c.2. Iauel. lib.3. polit.tractatu 2.cap.2. Marquez in suo Gubern. Christ. lib.2.cap.21. Maucler. de Monarch.tom.1. lib.1. part.1. cap.2. & lib.4. cap.6. Contzen 1.polit. à cap.5. vsque ad 14.Almainus de auct. Ecclesiast. cap.1. & tract. de potestate Ecclesiast & laica quæst.3. cap.5. qui duo tractatus sunt inserti in fine primi tomi oper.Gersonis. Azor par. 2.lib.11.cap.1.quęst.1.& 2.Bellar.to.1.contr.3.de summ. Pontifi.lib.1.cap.1.Patricius de regno lib.1.tit.3. Lipsius lib.2.polit.cap.1.& 2.Archid.in cap.Ius autem naturale, dist.1.nu.5.Rangol.1.Regum,cap.8.versu 5. tit.De multiplici genere,&c.Acciaiol.8. ethic. cap.10. Vbi Segnus, Scainus,Burid.Rodriq tom.3.quæst.regul.quæst.34. art. 1.Cassan.in catal.glor.mund.par.12.consid 55.& par.5. consid.1.Antonin.3.par.tit.3.cap.2. statim in princip.& §.2.Petrus Gregor.de republ.lib.1 cap.2.& lib.5.c.1.Suarez lib.3.de leg c.4.à n.1.& cap 4. n.1. & 2.Menoch.inst. polit.lib.1.c.2.& 4.

2 Noto primò,quòd ad imaginem, & similitudinem suam creauit Deus nobilissimum animal, quod hominem vocauit;quem inter cętera pręrogatiua donauit rationis,qua vna quod sibi de alijs denegatum fuerat,optimè posset prouidere;quod enim natura animalibus cunctis cibum,tegumenta pilorum,defensionem, vt dentes, cornua,vngues, vel saltem velocitatem ad fugam communicauit; quod illis item naturaliter insitum est cognoscere,quę sibi nocitura,vel profutura sint,hoc omne homini in communi solùm per vnam rationem reparandum insitum est. Ex quo fit,quòd licet homo in com muni sit sibi sufficiens,cunctorumq; animalium pręstantissimum, in particulari & tamen, & indiuiduo non est possibile, quod vnus homo ad omnia huiusmodi per suā rationem pertingat;vndè minus sibi sufficit,quā quodlibet aliud,quamuis vilissimū animal.Oportet ergo,quòd in societate viuat,vt sibi de necessarijs prouidere possit; quare Genes.2. *Dixit Dominus Deus, Non est bonum hominem esse solum.faciamus ei adiutorium simile sibi.* Adiutorium pro necessitatibus corporalibus,& spiritualibus; & adiutorium, quo vitam traduceret iucundiùs, & feliciùs.Et Ecclesiastes 4. *Meliùs est ergo duos esse simul, quā vnum, habent enim emolumentum mutua societatis: & si vnus ceciderit,ab altero fulcietur: væ soli,quia cum ceciderit, non habet sublenantem se.* Et quoniam nec hoc eius auctori visum est sufficiens; multa enim animalia gregatim viuunt,vt grus, formica,apis, quę tamen non sibi possunt inuicem communicare, eo modo, quo homini, multò plurium indigenti,necesse est;Ideò illum locutione donauit, per quā alter alteri intima cordis sensa propalaret.Concludit ergo bene ex his Arist.1.polit. c.5. ad quem sequuntur D.Tho.loco cit. & Ægidius etiam cit. lib.2 cap.1.par.1. quòd homo natura animal sociale est. Quòd si aliqui homines societatem fugiant, eos aut bestias,aut Deos esse;bestias quidem,quia ab humano modo deficiunt; quales sunt viri scelerati, qui non possunt societatem aliorum supportare, sicut Homerus de quodam dicit, quod erat sine tribu, quia non poterat cum alijs amicabiliter conuiuere; sine iure,quia non viuebat secundum legem; sine domo, quia vt fera extra homines habitabat: Deos verò,quia sibi ipsi cum Dei adiutorio sufficiunt; quales sunt viri contemplatiui. *Si igitur* ait D.Tho.loco cit. *naturale est homini quòd in societate multorū viuat,necesse est in hominibus inesse, per quod multitudo regatur: multis enim existentibus hominibus,& vnoquoque,ad quod est sibi congruum,prouidente, multitudo in diuersa dispergeretur, nisi esset aliquis de eo, quod ad bo-*

num multitudinis pertinet, curam habens. Vnde Salomon Prou. 11. inquit, vbi nō est gubernator populus corruet. Quis enim dubitat miserabili naufragio perituram nauem, quæ industrio, ac perito moderatore, clauum pro libito vertente cunctaque suo arbitrio moderante careat? Vnde Baldus in lege Ex hoc iure ff. de iustit. & iur. nu. 3. ait, quod cum naturale sit, quòd homines inter se discordét, vt dicitur in cap. Quia diuersitatem, de conc. præb. habēt enim ex creatione mentes diuersas, ex necessitate cogēte, quia omnia indigent capite, nati sunt Reges. Et Seneca lib. 1. de clem. c. 4. *Ille* (Rex) ait, *est vinculum, per quod Respublica cohæret. ille spiritus vitalis, quem hæc tot millia trahunt, nihil ipsa per se futura, nisi onus, & præda, si mens illa imperij subtrahatur.*

3 Noto 2. quod Aristot. 5. Ethic. c. 7. distinguit ius in naturale, & legitimum, siue legale; & naturale dicit esse, *Quod vbique habet eamdem vim, & non quia vel ita videtur, vel minime.* Idest habet virtutem inducendi hominem ad bonum, & retrahendi à malo, & hoc non oritur ex humana apprehensione, vel opinione, sed ex natura ipsa, quia ratio scilicet sic dictat. *Ius autem legale est, quod à principio vtrum hoc, vel illo modo fiat, nihil refert: vbi verò fuerit institutum, refert.* Idest, quod ante positionem legis, nihil refert sic, vel aliter agere, quia per naturam non est determinatum, quòd hoc sit bonum, vel malum, sed quando est lege positum, & consuetudine firmatum, refert multum, quoniam obseruare, & obedire bonum est, præterire autem malum. Vnde potest colligi regula generalis ad cognoscendum, an aliquid ad ius naturale, vel positiuum pertineat; si enim obligatio oritur à natura rei, quæ præcipitur, aut prohibetur, quia scilicet in se est necessaria, vt fiat, vt subuenire extremè indigenti; vel quia in se est illicita, & mala, vt furari, mentiri, tunc præceptio, aut prohibitio pertinet ad ius naturale. Si verò obligatio non oritur à natura rei, quæ præcipitur, aut prohibetur, sed à præcepto, & voluntate prohibentis, esto, ex parte rei adsit aliqua congruitas, & exigentia, vt præcipiatur, aut prohibeatur, pertinet ad ius positiuum, vt ieiunium quadragesimale, confessio annua, &c. Atque ita docent etiam Theologi cum D. Tho. 2. 2. q. 57. art. 2. & 1. 2. q. 95. art. 4. corp.

4 Molina tom. 1. de iust. tr. 1. disp. 3. aduertens prædictam diuisionem solùm esse iuris quatenus est obiectum iustitiæ diuidit ius latissimè sumptum in diuinum, & humanum. Diuinum est, quod à Deo conditum est; Humanum quod à Deo accepta potestate homines tulerunt. Rursus ius diuinum subdiuidit in naturale, & positiuum. Ius diuinum naturale, est quædam vis intellectus à Deo conditore humanæ naturæ impressa, qua bonum à malo discernentes illud amplectimur, & istud refugimus. Vnde etiam *gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt.* Ad Rom. 2. Ius diuinum positiuum est, quod à Deo, aut Christo de his, quæ ad naturale ius non spectant, latum est, siue id per se immediatè condiderit, siue ministerio Angeli, siue alicuius alterius suorū seruorum, vt Mosis, vel Apostolorum, vt præceptum baptismi, confessionis, &c. Et denique ius humanum subdiuidit in ius gentium, ciuile, & canonicum. Ius canonicum est, quod per Ecclesiam, vel eius ministros conditū est. Ciuile verò, quod conditum est per seculares Potestates. Ius gentium dicit esse ius humanum, quo omnes, aut ferè omnes, gentes vtuntur. Latissimam iuris diuisionem vide apud Bellouac. in specul. doctrin. lib. 7. à c. 37. Vasquez 1. 2. disp. 157. per totam. Videri etiam potest Val. tom. 2. disp. 7. q. 5. parte 2.

5 Iuristæ diuidunt ius in naturale, ciuile, & gentium. Instit. de iure naturali, gentium, &c. § 1. & seq. leg. 1. ff. de iust. & iure, cap. Ius autem, d. 1. vbi Canonistæ, & Legistæ. Ius naturale est commune omnium nationum, eo quod vbiq; instinctu naturæ, non constitutione aliqua habetur, vt viri, & fœminæ coniunctio, liberorum successio, educatio, communis omnium possessio necessitatis tempore acquisitio eorum, quæ cælo, terra, marique capiuntur, cùm enim hæc in nullius sint posita potestate, occupanti cedunt. Item depositæ rei, vel commendatæ pecuniæ restitutio, violentiæ per vim repulsio. Ita in cap. Ius naturale, d. 1. Instit. loc. cit. §. Nam ius. Ius ciuile est, quod quique populus, vel quæque ciuitas sibi proprium, diuina, vel humana causa constituit. Ita in cap. Ius ciuile, d. 1. Inst. §. Ius autem ciuile loco citato. Ius gentium est, quo omnes ferè gentes vtuntur; vt sedium occupatio, ædificatio ad habitandum in proprio solo, munitio contra hostes, bella iusta, captiuitates, vt scilicet captiuis vitæ seruentur, seruitutes, vt scilicet qui bello iusto capiūtur, fiant serui capiētium, ita vt neque etiam fugere possint, secundùm Glossam in cap. Ius gentium, verbo Seruitutes; secus tamen, si bellum iniustum sit. Sed in dubio fugere possunt, sibi potius, quam alijs consulentes; & etiā in bello iusto captus puto quòd fugere possit, iure enim naturæ omnes homines liberi sunt, Institutione de iure natural. §. Ius autem; vnde illi præiudicare non debet ius gentium; immò, & ius gentium: hoc etiam concedere videtur, omnes enim qui possunt, fugiunt, nec capientes iure repetunt: quare non deberent eos domini verberare, si post fugam eos arripiant, (Nisi verberent ad terrendum vt censeo) cùm ius suum quærant. Sunt etiam de iure gentium postliminia, idest ius illud, quo restituitur alicui res, quam per captiuitatem amiserat; fœdera, paces, induciæ, idest treguæ, legatorum non violandorum religio. Ita habetur in cap. Ius gentium, d. 1. & instit. loco cit §. Ius autem gentium; & in lege Omnes populi, ff. de iustit. & iure dicitur, quod ius gentium est illud, *Quod naturalis ratio inter omnes homines constituit, idque apud omnes gentes peræque custoditur.*

6 In lege autem 1. §. Huius studij, ff. eod. dicitur, ius gentium à iure naturali differre, quòd hoc omnibus animalibus, illud solis hominibus inter se commune est. Quod etiam docet D. Tho. 2. 2. q. 57. art. 3. corp. & ad tertium; Turrec. in c. Ius gentium, nu 4. Ægid. de regim. lib. 3. par. 2. c. 25. Iauell. 5. ethic. tract. 2. c. 2. versu, Sed aduerte. Vtrum autem ius gentium sit ius potiùs naturale, quàm positiuum, & quomodò differat à iure naturali, & ciuili, discutiunt subtiliter scholastici, Ego pro meo intento puto dicta sufficere. Videri potest Vasq. 1. 2. disp. 157. c. 2. & 3. Bannes, & Aragon. ad locum citatum D. Thom. Malder. 2. 2. tract. 1. c. 2. dub. 3.

7 Dico 1. regimina à Deo immediatè per naturam operante deriuarunt. Ita D. Tho. de reg. princ. lib. 3. à c. 1. Victor. relect. 3. de ciuil. potest. n. 6. Sotus lib. 4. de iust. q. 4. art. 1. concl. 2. Almain. de auct. eccles. c. 1. Nauar. in cap. nouit. de iud. notab. 3. coroll. 20. n. 85. to. 4. Bellar. to. 2. lib. 3. de laicis, c. 6. Mol. to. 1. de iust. trac. 2. disp. 22. versu, Hac tamen & disp. 27. Contz. lib. 1. Polit. c. 3. n. 3. & c. 5. 6. & 7. Menoch. instit. polit. lib. 1. c. 3. P. Greg. de Repub. lib. 7. c. 1. n. 3. Probatur 1. Homo naturaliter necessitatur in societate viuere, vt dictum est notab. 1. nec potest ibi quietè viuere sine rectore, vt ibidem dixi; ergo naturale est illi in societate viuenti quòd regatur. Sed Deus auctor naturæ est, ergo à Deo, tamquam auctore naturę, & per naturam immediatè operante, prouenit, quòd homo per aliquod regimen regatur, quæ enim à natura, & in natura sunt, ad Deum referuntur, Vnde Arist. 8. phys. textu 33. & 4. de cælo, textu 25. ait grauia, & leuia à generante moueri non ob aliam causam, quam per illam naturalē inclinationem, qua habent ab illo. Si ergo Deus dedit hanc necessitatem, & inclinationem hominibus, vt in societate viuentes aliquo regente indigerent, hoc ipsum Deo auctori acceptum referre necesse est. 2. probatur ex Arist. 1. polit. c. 2. vbi ait. *Ex his igitur patet, ciuitatem esse ex his, quæ natura sunt, & quod homo natura ciuile est animal: & qui absque ciuitate est per naturam, non per fortunam, aut nequam est, aut potior, quam homo.* 3. ex August. 5. de ciuit. Dei, c. 21. vbi ait. *Non tribuamus dandi regni, atque imperij potestatem, nisi Deo vero, qui dat felicitatem in regno cælorum solis pijs, regnum vero terrenum, & pijs, & impijs sicut ei placet, cui nihil iniustè placet.* 4. ex epist. ad Rom. c. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas nisi à Deo, quæ autem sunt à Deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.* Et Ioan. 19. dicitur. *Non haberes in me potestatem,*

testatem, nisi desuper tibi datum fuisset.

8 Neque obstat, quòd in lege, ex hoc iure, ff de iust & iur. dominia dicantur de iure gentium instituta, & id probent ibi expositores, Bart. n. 5. Bald. n. 4. nam id intelligitur quantum ad distinctionem; nam quãtum ad substãtiam, seu natiuitatem sunt introducta de iure diuino, vt docet ibi Angel de Perus. n. 2. & 3. Cõcludo ergo quòd dominia vniuersim pendent à Deo, tamquam auctore naturæ, distincta sunt per ius gentium, & acquiruntur quãdoq; per ius ciuile, vsucapionem, arrogationem, sententias, testamenta, electiones, &c. vt docet Glossa in dicta lege ex hoc iure; & Angel. nu. 3. quo pacto conciliari possunt multa dicta Doctorum, & Legum. Et aduerte etiam, quod omnia regimina tam bonorum, quam malorum Principum à Deo sunt, vel iubente, vel permittente; iubente quidem, si Principes boni sint; permittẽte, si mali. Quod mihi probat euidenter cap. Audacter, 8 q. 1. vbi dicitur. *Non semper princeps populi, & Ecclesiæ iudex per Dei arbitrium datur, sed vt merita nostra deposcunt, si mali sint actus nostri, & operamur malignum in conspectu Domini, dantur nobis Principes secundum cor nostrum, iuxta illud Oseæ 8. fecerunt sibi regem, & non per me, Principem, & non per consilium meum &c.*

9 Dico 2. principatum formæ sunt tres; Monarchia, Aristocratia, Democratia. Ita Arist. 8. ethic. c. 10. & 3 polit c. 5. Plato lib. 16 de regno. D. Tho. de regim. Princ. c. 1. & 1. 2. q. 95. art. 4. corp. Bell. de eccl. monarch. c. 1. tom. 1. Ægid. de regim. p. 2. lib. 3. c. 2. noster Rangol. 1. Regum, c. 8. vers. 11. tract. de iur. Regis, c. 4. Molina to. 1. de iustit. tract. 2. disp. 23. Conrad. 1. 2. q. 95 art. 4. Contzen 1. polit. c. 14. & alij cit. n. 1. Probatur, nam vel Respublica regitur per vnum cõmune caput, & dicitur monarchia, vel per paucos, & optimates, & dicitur aristocratia; aut per multos, & populares, & vocatur politia; Verùm quando à recto deuiatur in prima specie regiminis, vocatur tyrannis; quando deuiatur in 2. oligarchia. Quando in 3. democratia; sed iam hodie hoc nomen in bonam partem sumitur. Ita Arist. 3. polit. cit. sed magis in particulari videndum est, quid nam sit quodlibet istorum regiminum. Sit ergo.

§. Primus, Quid, & quotuplex sit Monarchia, deque illius vtilitatibus, & damnis, quo modo dissoluatur, & conseruetur.

10 PRO hoc § videri potest Arist. 3. polit. c. 10. 11. Gerson. p. 1. de potest. eccl. consid. 13. Iauell. 3. polit. tract. 5. c. 1. Rangol. 1. Reg. c. 8. versu 11. tract. de iur. Regis, c. 4. & 5. Maucl. de monarch. par. 1. lib. 1. c. 2. tom. 1. Vaston. in the. vit. ciu. lib. 5. cap. 10. Contzen lib. 1. polit. c. 15. Molina to. 1. tr. 2. disp. 23. Salas 1. 2 q. 95. tract. 14. disp. 6. sect. 1. n. 16. Sarton. in ciue Reipub. reg. consid. 48. & 49. Anton. Perez. in Pent. fid. volum. 5. de Rom. Pont. dub. 1. c. 12. P. Greg. de Repub lib. 5 c. 3. à n. 1. & c. 4. per totum. Bzouius in Rom. Pont. c. 1. col. 6. versu Placet. Ioan. de S. Maria in sua politic. christ. Mambrin. Roseus in Inst. Princ. c. 1. Patrit. de Repub. lib. 1. tit. Menoc. instit. polit. lib. 1. c. 4. à n. 2. Azor. p. 2. lib. 11. c. 1. q. 2.

11 Nota 1. quod monarchia est summum penes vnũ imperium, sine superioris, aut æqualis populi, vel alterius Principis consortio. Ita Maucl. loc. cit. Hæc definitio est omnium optima meo videri; explicat enim monarchiæ essentiam, quatenus dicit, eam esse vnius Principatum; & illam facit differre ab alijs gubernationibus; ab aristocratica quidem, quatenus excludit æquales, & consortes in imperio; à democratica verò quatenus excludit populum. Quæ definitio sumitur ex Arist. 3. polit. c. 5. & 11. Aliam monarchiæ definitionem affert Lipsius lib. 2. polit. c. 3. nimirum quod sit vnius imperium, moribus, aut legibus delatum, susceptum, gestumque parentium bono. Sed hæc solùm comprehendit monarchiam legitimam, de qua hic infra.

12 Noto 2. quòd variæ sunt monarchiæ species, de quibus Arist. 3. polit. c. 10. & 11. Iauell. ibid. tract. 5. cap. 1. Cont. loc. cit. Mol. loc. cit. versu hinc est. Frachet. in suo semin. discurs. 19 fine; Frezza in discurs. polit. discurs. 2. Breuiter tamen illam diuido in diuinam, qua summa illa Maiestas, quæ est Rex Regum, & dominus dominantium, & omnia, quæ in cœlis, & quæ in terris sunt nutu solo gubernat, & regit; quæ si omnia subuerterit, & in vnum coarctauerit, non est, qui contradicat ei, nec qui possit ei dicere, Domine cur ita facis, quæq. solo suo eloquio vniuersa restaurat: & in humanam, seu ciuilem, qua vnus imperium regit. Hæc autem subdiuiditur in legitimam, & tyrannicam, seu barbaricam. Quando imperans imperium suum, suasque actiones in parentium bonum dirigit, tunc dicitur monarchia legitima: quando autem non ad bonum commune, sed ad proprium dirigit imperium, tunc dicitur tyrannis. Et sic monarchia legitima potest describi, quod sit Vnius imperium, non proprium principaliter, sed cõmune bonum in suo principatu intendentis. Tyrannica verò Imperium vnius, nullis subiacentis legibus, incorrigibilis, opprimentis bonos, ac meliores, dominantis pro sola propria voluntate, ad proprium cõmodum, & vtile respicientis. Vnde Arist. 5. polit. c. 10. ait. *Tyrannus ad nullam communem respicit vtilitatem, nisi gratia proprij commodi, & illius obiectum est id, quod placet, vt è contra Regis, quod honestum est.*

13 Dico primò Multa bona, commoda, & vtilitates affert monarchia legitima ijs, qui per illam reguntur, de quibus D. Tho. 4. cont. gen. c. 76. & lib 1. de regim. cap. 2. Ægid. de regim. p. 2. lib. 3. c. 3. Almain. de pot. eccles. q. 3. c. 5. Nauarr. in c. nouit. de iudic. notab. 3. nu. 188. tom. 4. Bong. de nu. pag mihi 59. Mol. to. 1. de iust. tr. 2. disp. 23. versu ex tribus speciebus: Rangol. in c. 4. vers. 18. 1. Reg. tra. de eccl. iurisd. p. 2. fin. vbi refert constit. quamdam Pij II. pag. mihi 687. & c. 8. versu 11. tract. de Iure Regis, c. 4. pag. mihi 979. Maucl. p. 1. de Monarch. lib. 4. à c. 2. Bellar. lib. 1. de Rom. Pont. c. 2. Veston. in theatr. vit. ciu. lib. 5. c. 11. n. 6. Azor loc. cit. à versu his positis Lorin. in cap. 17. Deut. ver. 14. Roseus, Salas, Perez, Menoch. loc. cit. P. Greg. cap. 4. cit.

14 Primum igitur commodum, quod Reipublicæ affert monarchicum regimen, est quòd in eo omnia meliùs, faciliùs, & securiùs in pace conseruantur, magis charitas, & amicitia ciuium fouetur quę est Reipublicę finis, est enim Princeps vnus vinculum amoris, quo separata coniunguntur, scissa conglutinantur, fracta consolidantur. Vnde Tacit. 1. histor. in princip. *Pacis* inquit, *interest omnem potentiam ad vnum conferri*.

15 Secundum, quia hoc regimine faciliùs defenduntur ciues ab iniurijs peruersorum: cùm enim isti vnitam virtutem iustitiæ in vno videant, punitionemq. suam ab eo solo pendere sciant, faciliùs abstinent, punitionem timentes, vnde Tacit. 1. annal. parùm à princip. ait. *Non aliud discordantis patriæ remedium fuisse, quam vt ab vno regeretur.* & Arist. 5. polit. cap. 10. *vult autem*, inquit *Rex esse custos, vt qui diuitias habent, nihil iniustum patiantur: nec etiam populus afficiatur contumelijs.*

16 Tertium, quia ipsam naturam videmus vnius gubernationi commisisse, quæ gubernio indigere cognouit. Sic in corpore animali posuit vnum cerebrum, à quo sensus ducũtur: vnum cor, à quo omnes corporis motus pendent: vnum caput, à quo cœtera membra diriguntur. Sic in mundo vnum solem, qui pręest diei, vnam lunam, quæ præest nocti: vnum primum cælum, vnum primum motorem, à quo reliqui cæli, & motus conseruantur. Apes vnum regem agnoscunt, & grues vnum ducem sequuntur, vnus est dux in gregibus, & in armentis ductor vnus. Vnde Arist. 12. met. in fine ait. *At entia naturalia nolunt malè gubernari: non est bonum pluralitas principatuum: vnus ergo Princeps*. Et Seneca lib. 1. de clem. c. 19. *natura* inquit, *commenta est Regem, quod & ex alijs animalibus licet cognoscere, & ex apibus &c.*

17 Quartum, quia hac via facilior est imperij dilatatio: vnus enim habet multos consiliarios expertos, quos cõsulit, & audit, vt deinde, quæ sibi vtiliora visa fuerint, eligat, & exequatur, quod fit expeditiùs, & secretiùs: vndè Dio-

dè Dionyſ.lib.52.in orat. Mæcen. ait. *Sic demum Reſpublica rectè geretur, cum neque omnibus conſilia de ea inita vulgentur, neque in aperto ea agitentur.*

18 Quintum, quia hic ſtatus non ita mutationibus, & ſeditionibus, ac confuſionibus eſt obnoxius natura ſua. Vnde hiſtoriæ teſtantur (vt videri poteſt apud Contz.1. pol.c.21.§ 11.Lipſ.exemp.pol. lib.2.c.1. monit.6.Bellar. de Rom.Pont.lib.1.c.2.verſu nunc illud ſupereſt) nullas Reſpub.diutiùs duraſſe, quam monarchicas. Vnde Iuſt. mar. in cohort.ad Græcos,pag mihi 17.ait. *Monarchia, ſiue vnius imperium pacatum eſſe conſueuit.*

19 Sextũ, quia Monarchia eſt antiquius regimen omnibus regiminibus, vt probat P.Greg.lib.5.de Rep.c.3.n. 4.& n.14.vbi id probat ex Gen.c.10.& 11. & dict.nu.14. & 15. & probat, principatum Moſis fuiſſe monarchicũ. Vnde Tul.3.de leg ait. *Omnes antiquas gẽtes Regibus primum paruiſſe.* Et 1 Reg. c.8. dicitur *Conſtitue nobis Regẽ, vt iudicet nos, ſicut & habent vniuerſa nationes.*

20 Septimum, quia hac forma vtitur Deus in gubernatione mundi, vt probat D.Th.1.p.q.103.art.3.& 4. cõt. gen.c.76 & gubernatio Eccleſiæ monarchica eſt, vt fusè probat Maucler.de Monar.p.1.lib.4.cap.1.tom.1.Bell.de Rom.Pont, loc.cit.c.9. Bzouius in Rom.Pont. c.1. Menoch.inſt.pol.lib.1.cap.4.num.4.

21 Octauum, quia faciliùs, & meliùs, vnus quam multi in naui clauum torquere poſſunt; & vnius gratia faciliùs acquiritur, quàm multorũ; vnus faciliùs, & efficaciùs virtutes præmiat; vni faciliùs eſt ſatisfacere, quàm pluribus; & faciliùs eſt reperire vnum bonum, quàm multos; vnus faciliùs exequitur negotia, quàm plures, vnus perpetuus Monarcha faciliùs neceſſitates Reipublicæ cognoſcit, quàm Gubernatores temporanei; cumq; ad ipſum ſolũ omnia pertinere cognoſcat, non eſt vnde in ſocium negotia reijciat, quaſi ad ipſum non pertineant, niſi id faciat committendo, & imperando. Monarchæ populus non inuidet, nec illum contemnit, cùm ſupra illum ſit; quæ facilè inter pares accidunt, dat enim ſtimulos æmula virtus. Vnde Ariſt.3.pol.c.11.ait. *Ob hoc forſan Rex ab initio repertus eſt, quòd difficilè erat viros plures excellentes virtute reperiri.* Et Dionyſius hiſt.lib.44. in princ. ait. *Monarchiæ nomen auditu difficile: penès vnũ tamen ſummam eſſe Reipublicæ, conducibile omnium maximè eſt: facilius enim vnus quiſpiam vir bonus, quã multi, reperitur; ac ſi hunc inuenire difficulter quidam exiſtimant, omninò fateri illi coguntur, impoſſibile eſſe, vt multi boni inueniantur. Quando virtuoſos eſſe multos conſentaneum non eſt.* Et Iſocrat.ad Nicoclem ait. *Tantò monarchiam faciliorem non immeritò iudicauerimus, quantò facilius eſt animum ſuum vnius viri inſtituto accommodare, quàm multis, & varijs opinionibus placere conari.*

22 Nonum, quia non eſt minor libertas in principatu regali, quàm in alijs, vt probant Victor.relect.3.de poteſtate ciuium nu.10.coroll.1. Molina to.1.de iuſt. tract.2. diſp.23.verſu ex tribus ſpeciebus. Nauarr.in c.nouit. de iud.notab.3.n.167. Tum quia eiuſdem naturæ eſt poteſtas, qua Reges regunt, & qua liberæ ciuitates ſe ſe gubernant, licèt formæ poteſtatis diuerſæ ſint. Tum quia in Monarchia ſubditi vnum tantùm habent Regem, & Dominum; in alijs tot habent Reges, & Dominos, quot ſuperiores; vnde cùm melius, & facilius ſit obedire vni, quam pluribus, ſequitur quòd non minor libertas ſit in principatu regali, quàm in alijs.

23 Decimum, quia hoc regimen approbat ſcriptura ſacra, vt multis probant Bellar. loco cit. c.2.verſu, ſed his omiſſis; Maucl.loc.cit c.4. Deut. enim 17.dicitur. *Eum conſtitues Regem, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum.* Et Ezechiel.37. *Faciam eas in gentem vnam in terra in montibus Iſrael, & Rex vnus erit omnibus imperans.*

24 Vndecimum, quia hoc regimen approbarunt S.Patres, quos referunt Bellar.loco cit.in princip.& Maucler. c.4.Chryſoſt.hom.34.in 1. ad Cor.in medio, ex eo quod Deus *Ex vno fecit omne genus hominum*, vt dicitur Act. 17.ait, *Noluit itaque eſſe democratiam, ſed regnum.* Iuſtin. mart. loco cit.approbans illud Homeri.

Non rectè imperitant multi, ſceptra vnus habeto,

ait *Atq; equidem ille* (Homerus) *non bonũ eſſe regimẽ multorum, ſed è diuerſo malum, re ipſa oſtendere conſtitutũ habens, eam ob cauſam bella illorũ propter multitudinem, & prælia, & factiones, & mutuas inſidias, paſſim cõmemorat, nam monarchia, ſiue vnius imperiũ pacatum eſſe cõſueuit.*

25 Duodecimum, quia hoc regimen approbarunt etiã Philoſophorum principes, quos refert Maucl.loc.cit.c.5. Plato lib.de regno vltra med. *Vnius* inquit *dominatio bonis inſtructa legibus, illarum omnium optima eſt. Gubernationẽ verò eam, in qua non multi imperant, mediam cenſere debemus: cæterum multorum adminiſtrationem omnibus in rebus debilẽ, atq. infirmam.* Ariſt.8.eth.c.10. poſt enumeratas ciuilium poteſtatum formas, *harum, ait, optima regnum, peſſima eſt cenſi potentia,* ideſt democratia, ſeu politia & 5.pol.c.10.fin.ait. *Regnum ab his, quæ extra ſunt minimè corrumpitur, quapropter diuturnius eſt.* Et 4.pol.c, 2. vocat gubernationem regiam diuiniſſimam, & illius tranſgreſſionem deterrimam. Plutarcus opus de vn. in Repub.dom. *Si mihi, ait, detur optio, nullam profectò Reipublicæ formam diligerem, quàm monarchia, Platonis ſidem ſecutus, ea enim ſola, & ſuſtinetur virtus, & vtilitas Reipublicæ, neque neceſſitatis, neque gratia cauſa inflectitur, cum reliqua id habeant, vt is, qui imperat, ſub imperio, & poteſtate ſit, & qui gerit eas, ipſe geritur: ferturque quod non habet vim ſolidam, & ſtabilem, qualis eſt in monarchia, ſed ſæpe cogitur Aeſchyleum illud eſclamare quo vſus eſt Demetrius Poliorcetes amiſſo imperio. Tu me creaſti, tu fers exitium mihi.* Iſocrate in Nicocle *Monarchia*, ait, *principem locum præſtantiſſimi quique deferunt.* Et Eurip. in Androm.act.2.ait.

Numquam gemina laudauero mortalium cubilia,
Neque enim in ciuitatibus gemina dominia;
Leuius, & commodius vno ferri ſolent;
Vnius potentia valet.

26 Hæc itaque, & alia plura cõmoda, quæ ſponte omiſi, videnda apud citatos DD. in ſe continet Monarchicus ſtatus. Sed cùm facillimè declinet à recto Monarchus, & tyrannus fiat. *Homine enim elato ſecundis rebus nihil eſt contumacius*, et Plutarchus ait in Vit. Lucul. *Sicut è contra nihil parentius imperio rebus aduerſis detecto.* Et lõgiora, & diuturniora imperia, qualia ſunt monarchorũ, multos, attollant, & ad res nouandas impellant, ſceleraque, principantes ſi neſciant, doceant regna, ideo multa etiam grauamina, & incommoda affert Monarchicum regimen, cum à recto declinat.

27 Dico ſecundò, multa etiam damna affert ſecum principatus monarchicus, de quibus Ariſt.5.pol.c.10. & 11.D.Th.de regim.Princ.lib.1.c.3 Dionyſ.lib.52.hiſt. in or.Agrip.Iauel.5.pol.tract.4.c.1. Ægid.p.2.de regim.lib. 3.c.7.Maucl.p.1.de Monar.lib.4.cap.7.tom.1. Azor p.2. lib.11.c.1.q.1. Contzen lib.1.pol.c.16.§.6. Rangol.in 1. Reg.c.10.verſu 25. Veſton.lib.4.cap.11.P. Greg.lib.5.de Rep.c.3.à num.1.

28 Notandum, quòd tyrannorum variæ ſunt ſpecies, vt docet Ariſt.4.pol.c.10. vbi Iauel.tra.2.c.3. Contz.loc. cit.§.2. Veſton.loc.cit.Ego duas ſpecies conſtituo. Prima eſt eorum, qui regium imperium ſeditionibus, & fraudibus obtinuerunt, ſiue id fuerit, quia ad maximum dignitatis culmen à legitimis Regibus, & Poteſtatibus euecti, iã Principibus ipſis ſimiles, & pares effecti, Luciferi imitatione, eos de ſolio eiecerint, ſibiq. occupauerint, ſiue quia à ſuis Rebuſpublicis, & Vniuerſitatibus in exercituũ Ductores, & ciuitatũ Rectores electi, leui populo decepto, eas dignitates, non tamquã miniſtri, ſed tamquã Domini adminiſtrauerint, & iugo miniſtrationis excuſſo retorto in electores gladio, eos coegerint telis proprijs facta vulnera pati. Secunda tyrãnorum ſpecies eſt eorũ, qui legitimè ſumptum imperium, legitimeq; principio adminiſtratum, germinantibus deinde, vt ſolet cõmuniter, ambitione, auaritia, libidine, abutendo poteſtate, tyrannicè regunt. Et licet tyranni omnes barbarè imperiũ exercere dicantur; aliqui tamen barbaricè ſpeciali nomine, ſeu, quod idem eſt, deſpoticè imperant, vnde tale imperium deſpoticum dicitur. Et eſt, quando Princeps

vult

vult esse absolutè dominus proprietarius, non solùm rerum, & facultatum subditorum, quò ad substantias, vsus, & vsusfructus earum, sed etiam corporum, & vitarum, eorumdem, ita vt subditi sint puri mancipia; At hoc regimen inter Christianos numquam fuit introductum, sed eo solùm reguntur Turcæ, & Moscouitæ. De isto dominio tractant Contzen 1. pol. c. 21. Veston. lib. 4. c. 9. Illudque describitur Daniel 5. vbi loquens Daniel de Nabuchodonosore Rege ait quod *Vniuersi populi, tribus, & linguæ tremebant, & metuebant eum, quos volebat interficiebat, & quos volebat percutiebat, & quos volebat exaltabat, & quos volebat humiliabat.*

29 Primum igitur damnum, quod ex monarchia iniusta prouenit, est, quod talis monarchus, seu potius tyrannus bona omnia subditorum per varias artes, vel mutuò numquam redditurus, vel per inuentas calumnias sibi rapit; etiam si opus fuerit, ad hoc indemnatos interimédo occultè, vel manifestè. Vnde sapiens Prouerb. 29. dicebat. *Rex iustus erigit terram, vir auarus destruit eam.* Quasi dicat. Rex bonus, qui, postpositis proprijs cómodis, ad bonum commune semper spectat, Rempublicam olim iacentem erigere, atque excitare solet. Tyrannus verò qui nec nomen Regis meretur, ad solam suam cómoditatem prospiciens, & omnia auarè, etiam Deo dicata, in proprium vsum conuertens, vt suam ingluuiem quoquo modo satiet, Rempublicam quamlibet etiam felicissimam, & fortunatissimam ocyus subuertit, ac destruit; nihil enim aliud meditatur, nihilque agit, quàm quòd possit in vtilitatem propriam conuerti; Ideo non parcit populo, vitæ, aut facultatibus, aut honori eius, tódet ad viuum immo verò excoriat, premit, necat gregē donec sibi satis sit, satis verò illud accedit numquam.

30 Secundum, aliorum vxoribus, & feminis pro suo libito vtitur (sparsa in populo fœda illa philosophia. princeps non facit cornua, seu infamiæ maculam non inurit; vnde etiam quamplurimæ fœmellæ, & homunculi, alioquin honesti, à tali arietari ariete, gloriari nó erubescūt) etiam, vim afferendo, & maritos, seu alios consanguineos nimium lynceos occidendo. Hinc Arist. 5. pol. c. 10. ait, quòd *plurima inuasiones factæ sunt ex eo, quia in corpus verecundiam intulissent.* Vnde & cap. 11. versùs finem Regibus consulit. *Ab omni contumelia abstinendū, præcipuè tamen a duabus, ne in corpus flagris, neuè in ætatem libidine insultum agat: maximèque id cauendum in illis hominibus, qui honorem magni faciunt.*

31 Tertium, optimos quousque persequitur, odit, & expellit, quippe qui putat, ab illis se odio haberi, & eorum excellentiam suæ iniquæ dominationi esse præiudicialem, deterrimos omnes fouet, amat, exaltat, quippe qui similes ei sunt, ab illisq; se amari autumat. Vnde D. Tho. loco cit. ait quod, *Tyrannis magis boni, quàm mali suspecti sunt, semperque his aliena virtus formidolosa est,* & Arist. 5. pol. c. 11. *qui autem* ait, *subditorum vel honestati student, vel libertatis, minuere excellentiam, & præeminētiam tyranni videntur: oderunt ergo illos tyranni tamquam euersores potestatis suæ,* & Plin in Paneg. ad Traian. ait, *vitijs potius ciuium, quam virtutibus se tuebantur.*

32 Quartum, proprium tyranni est, ait Arist. 5. polit. c. 10. *arma ciuibus suis adimere, ac multitudinem populi conculcare, ac ex vrbe pellere, & vacuam habitatoribus ciuitatem reddere, nobilitatem vexare, clam euertere, & palā, & in exilium pellere tamquam aduersarios, & machinatores contra potentiam suam. Vnde Periandri consilium Thrasibulo datum, superminentes spicas decerpere, tamquā opertunum fuerit, eminentiores ciuium de medio tollere:* & cap. 11. ait, *tria coniectat tyrannus. Vnum vt animos imminuat ciuium, neque enim parui animi contra tyrannum insurgunt. Secundum, vt ciues inter se diffidentes reddat: non euertitur enim tyrannus, nisi ciuium aliqui inter se fidem habeant. Tertium, eos depauperare satagit, atque sic impotētes reddere: nemo enim sibi impossibilia aggreditur.*

33 Quintum, cùm nulli ferè beneficus sit Rex iniquus, propè verò infinitis maleficus, semper timet, semper pauet, cùm enim timeri studeat, timere etiam debet, iuxta illud Claud. in Paneg. 4. consul. Honor.

Qui terret, plus ipse timet, sors ista tyrannis
Conuenit, Inuideant claris, fortesq; trucident.
Muniti gladijs viuant, septique venenis.
Ancipites habeant arces, trepidique minentur.

Quare infinitos propè exploratores habet, externos milites alit, quibus sui custodiam committit, vt tradit Arist. 5. pol. c. 10. in quibus multum pecuniæ insumit, quam intolerabili vectigalium onere à populo extorquet.

34 Sextum, leges non seruat diuinas, neque humanas, minùsque municipales, sed habet pro lege voluntatem, & vtilitatem propriam. Quòd si quandoq; eas obseruare videatur, vel id est, quia in proprium cedit commodum, vel simulat, machinans malum grandius. Vnde Arist. 5. pol. cap. 10. versùs finem ait, quòd corrumpitur monarchia, si Monarchi *tyrannicè gubernare pergant, volentes esse domini plurium, & contra legem.* & Plato lib. 16. de reg. cum monarchiam astrictam legibus approbasset, subdit. *Legem expers dura est, & subiectis omnium onerosissima.*

35 Septimum, quia regimen monarchicum, cùm ad iniustitiam declinat, pessimum fit omnium regiminum. Tum quia corruptio optimi pessima est. Tum quia sicut virtus vnita ad bonum, virtuosiorem producit effectum, ita vnita ad malum, vitiosiorem. Tum quia est efficacissimum ad nocendum. Ita ex Arist. 8. ethic cap. 10. & D. Thom. de regim. lib. 1. c. 3.

36 Octauum, hoc regimen monarchicum ob dictam facilitatem tyrannidis abhorrere videtur Scriptura diuina 1. Reg. 8. ver. 5. vbi Israelitæ petierūt Regem à Samuele, dicentes, *constitue nobis Regem, vt iudicet nos.* Qui sermo cum Prophetæ displicuisset, orauit Dominum, qui respondit. *Non te abiecerunt sed me, ne regnem super eos.* Vnde clarè patet, quòd displicuit valdè Deo illa petitio Regis, & quòd in ea Israelitæ peccauerunt. Ad quem locum vide Rangol. Maucl. de Monarch. 1. p. lib. 4. c. 7. n. 1. to. 1. Contzen 1 pol. c. 22 n. 3. & ad alienandum populū à petitione Regis describitur ibi ius Regis, dicendo, *hoc erit ius Regis, qui imperaturus est vobis, Filios vestros tollet, &c.* & c. 12. dicitur, *scietis, & videbitis, quia grande malum feceritis vobis in conspectu Domini, petentes super vos Regem.*

37 Nonum, Regis nomen exosum Romanis fuit, vt ait Cicero 3. de legibus & D. Tho. lib. 1. de regim. cap. 4. & Arist. Monarchias abhorruisse constat ex 3. pol. cap. 11. *Si ergo plurium gubernatio bonorum, aut virorum omnium, optimatum dicitur, vnius autem regnum, optabilius esset ciuitatibus ab optimis gubernari, quam à Rege,* & Th. Mor. vir egregius ex gente Anglica, vt refert Rangol. in 1. Reg. c. 8. vers 14. regnum abhorruisse visus est, cum in epigramma cecinit.

Regibus è multis, regnum cui sufficit vnum,
Vix Rex vnus erit; Si tamen vnus erit.
Regibus è multis regnum bene qui gerat vnum,
Vix tamen vnus erit, si tamen vnus erit.

38 Dico tertiò, monarchia varijs dissoluitur modis, de quibus Arist. 5. pol. cap. 10. Vbi Iauell. tractat. 4. cap. 2. & 4.

Primus est, propter contumeliam, quando scilicet monarchus iniurijs afficit populum, vel aliquos ex populo, vel in honore, vel in rebus, vel in vita; tunc enim non iniuriati solùm, sed amici, & consanguinei contra Monarchum, & monarchiam insurgunt, vt ipsum, & monarchiam deijciant, & destruant.

39 Secundus est, propter contemptum actiuum, vel passiuum; seu enim nullus adeo vilis sit, vt non reputet se aliquid esse, si se contemni videat, curat pro posse contemptorem destruere. Et cùm monarchus propter ignauiam non æstimatur, periculum est, vt de monarchia deijciatur.

40 Tertius, propter metum, quem quis habet, ne propter perpetrata delicta puniatur, tunc enim congregat sibi multos fauentes, vt pœnas euadat. Hæc generaliter omnium regiminum destructiua sunt, monarchiæ præsertim, & destruunt ab intrinseco. Sed ab extrinseco destrui potest monarchia, si aliter præpotens monarcha

narcha illi bellum inferat, vt ait Arist. 5. pol. cap. 7.

41 Dico quartò, regna conseruantur, si fiant contraria eorum, propter quæ diximus ea dissolui, vt dicit Arist. 5. pol. cap. 11. si nimirum Rex expertus, & sapiens sit, nec vllum contemnat, vel afficiat iniuria, atque ita se gerat, vt magis ametur, quàm timeatur, salua tamen semper legum obseruantia, & in particulari si Rex auctoritatem suam moderetur, & alijs partem eius communicet, vt Arist. ait loc. cit. & D. Thom. 1. 2. quæst. 105. artic. 1. corp. Et probatur ex Aristot. Quia tunc qui regunt, minùs superbiunt, magisque moderati sunt, & illi, qui reguntur, minùs eis inuident. In ista verò regiminis communicatione ante omnia monarchis notandum optimum Arist. præceptum, quod tradit loco cit. dicens. *Communis verò custodia omnis dominationis vnus est, neminem vnum præ cæteris magnum facere, sed plures, nam se inuicem custodient: quod si quem extollere oporteat, non tamen eum, qui sit moribus audax, nam huiusmodi homines aptissimi sunt ad inuadendum circa res omnes: si verò cuiusquam potentia minuenda est, modicè, ac non vno simul impetu omnis potestas est auferenda.*

§. Secundus. Quid, & quotuplex sit Aristocratia, & de eius vtilitatibus, & damnis, & quomodo dissoluatur, & conseruetur.

42 VIDEATVR Arist. 3. pol. c. 5. 4. pol. 5. c. 5. & 7. & 5 pol. c. 2. 3. & 7. D. Thom. 1. 2. q. 95. artic. 4. corp. & quæst. 105. artic. 1. corp. Ægid. de regim. p. 2. lib. 3. cap. 4. Azor p. 2. lib. 11. cap. 1. quæst. 2. vers. his positis. Rangol. in 1. Reg. cap. 8. vers. 9 & cap. 10. vers. 25. Iauell. 4. pol. tract. 2. cap. 2. versùs fin. & 5. pol. tract. 3. per tot. Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 23. vers. similiter in Aristocratia. Contz. 1. pol cap. 17. & 18. Veston. in thea. vit. ciu. lib. 4. cap. 1 num. 18. Marquez in gub. Christ. lib. 2. cap. 21. Ioan. à S. M. in pol. Christ. cap 1. Patritius de Repub. lib. 1. tit. 1. P. Gregor. lib. 5. de Repub. cap. 3. à num. 7.

43 Noto primò, quòd Aristocratia est optimorum simpliciter non secundum quid, regimen, secundum virtutem principantium, & vtilitatem tantummodò parentium spectantium. Ita Arist. 4. pol. cap. 7. D. Thom. loco cit. & alij omnes vno ore Philosophi morales. Dicitur, optimorum, vel ex eo quòd optimi præsunt, vel ex eo quod talis politia ordinatur ad optimum, & commune bonum omnium ciuium, vt Arist. 3. pol. cap. 5. Dicitur, simpliciter, & non secundùm quid; quia bonitas, quæ requiritur in optimatibus, Rempublicam Aristocraticam gubernantibus, debet esse realis, & vera, non ficta, non apparens, solido virtutis fundamento innixa, non aereo inanis hypocrisis fulcro inhærens, & erit signum, quod vera virtute polleant, si æquitate, clementia, comitate, æqualitate, liberalitate erga ciues vtantur; si concordibus sententijs bonum publicum spectent, proprias passiones non sequantur; & ab his non dedignatur cœterorum multitudo regi. Sed difficile, inquies, est tales optimos reperiri, Fateor, attenta ambitione, & potentia multorum prætendentium, & corruptione eligentium Sint itaque illi, qui aliorum comparatione minùs mali sunt, aut in quibus plura, quàm in plebe, virtutum argumenta, reperiuntur, quales sunt nobiles, & diuites, nobiles enim & meliores & honorabiliores censentur; vnde Arist. 3. pol. c. 8. *Nobilitas*, ait, *apud omnes in honore habetur. Insuper consentaneum est, ex melioribus ortos esse meliores: est enim generis virtus nobilitas.* Item nobiles communiter loquendo, generosiores sunt, magnificentiores, vrbaniores, discretiores, vtporè qui vltra nobiliorem ortum, diligentiùs, & splendidiùs fuerunt educati. Diuites similiter sunt animosiores ad arcendos hostes, & acriores ad defendendum patriam, vtporè qui in publico periculo plus quam cæteri perdere possunt, & cùm non indigeant, vix corrumpi possunt denarijs. Et vtrique pro patria, & personas, & bona periculo exponunt alacriùs; Patria namque oppressa, vel excisa, alibi tam honorati & diuites esse non possunt; Nobiles itaque & diuites sunt optimi, qui requiruntur ad Aristocraticam benè regendam. Sed longè absit quòd inde colligas, nobiles non diuites, vel etiam pauperes, virtuosè tamen, & nobiliter viuentes à dicto regimine excludendos: Virtus enim diuitiatum supplet abundanter defectum. Vndè melius est nobiles, virtuosos, licet pauperes, ad tale regimen admittere, quam nobiles diuites, sed vitiosos, seu minùs virtuosos. Isti enim suis vitijs, & malis exemplis Rempub. perdunt, destruunt, desolant, illi suis virtutibus, & bonis exemplis eam erigunt, ampliant, conseruant.

44 Noto secundò, quòd quattuor sunt Aristocratiæ species, primò in qua eliguntur viri optimi simpliciter, secundò in qua eliguntur viri virtuosi, sed diuites, tertiò in qua eliguntur viri virtuosi, & diuites, sed qui sint de populo, quartò in qua absque respectu ad diuitias eliguntur solùm virtuosi, qui sunt de populo. Hæ species autem rectæ sunt, si rectè administrentur, & administrantur rectè, quando optimates bonum commune respiciunt, si autem, bono communi spreto, particulare sequantur, iam aristocratia desinit essentialis, & fit oligarchia; de qua quatuor species constituit Arist. 4. pol. cap. 5. Contzen 1. pol. capit. 18. §. 3. varias Aristocratiæ species, & modos vide apud Aristotelem loco cit. cap. 7. Iauell. ibi, tractat. 1. cap. 3. Molina tom. 1. de iust. tractat. 2. disput. 23. versu Similiter. Patritius de Repub. lib. 1. tit. 4.

45 Dico primò, varia sunt commoda, quæ affert aristocraticum regimen, de quibus Arist. 3. polit. cap. 7. vbi Iauell. tract. 3. cap. 2. Azor par. 2. lib. 11. cap. 1. q. 2. versu his positis. Rangol. in 1. Reg. cap. 10. vers. 25. Contzen 1. polit. cap. 22. Patritius loco cit. tit. 1.

46 Primum igitur commodum, quod affert Reipublicæ Aristocratia, est, quia impossibile est, ciuitatem à probis, & optimis gubernari, & non rectè, non enim potest arbor bona malos fructus facere.

47 Secundum, quia Aristocratia est medium regimen inter monarchicum, & democraticum, at in medio consistit virtus, & medium tenuere beati. Cum enim sint plures vno, non possunt esse tyranni; & cum sint pauci, vitant multitudinis confusionem.

48 Tertium, quia in hoc statu distribuuntur principatus maiores, vel minores secundùm maiores, vel minores virtutes; Vnde ciuium animi ad virtutem accenduntur, cùm per eam solam videant ingressum ad honores patere.

49 Quartum, quia prudentia maior inest in optimatum gubernio; vt enim viri probi sunt, maiori pollent prudentia; plus enim vident oculi, quàm oculus, & plures manus plus possunt, quàm vna, & plures intellectus superant vnum in cognoscendo, & cuncti cuncta discernunt, vt ait Arist. 3. polit. cap. 7.

50 Quintum, quia plures difficiliùs corrumpuntur, & incorruptiùs iudicant, vt Arist. 3. pol. cit. & cap. 11. ait, quòd *plures, quam pauci, incorruptibiliores sunt*. Licèt enim vt singuli possint esse vitiosi, vt omnes tamen difficillimum est esse tales.

51 Sextum, quia optimates astringuntur legibus, vt docet D. Thom. 4. de regim. cap. 1. vnde non possunt vltra eas procedere in prosecutione iustitiæ. Similiter, si ipsi delinquant, ad pœnas legum tenentur.

52 Septimum, quia in hoc regimine fruuntur libertate, & æqualitate ciues, quibus nihil dulcius, & amabilius humanæ naturæ. Vnde illud *non bene pro toto libertas venditur auro*. Et pro ea conseruanda, & amissa recuperanda, mortem non esse fugiendam, docuit Tullius Philipp. X. dicens. *Ita præclara est libertatis recuperatio, vt ne mors quidem sit in libertate repetenda fugienda*. Et subdit, quod tanti æstimat libertatem quod fugeret immortalitatem, si hæc deberet esse cum seruitute coniuncta. *Quod si immortalitas*, inquit, *consequeretur præsentis periculi fugam, tamen eo magis ea fugienda videre-*

videretur, quo diuturnior seruitus esset. Et paulò ante dixerat. *Sed vt concedam incertos exitus esse belli, martemque communem, tamen pro libertate vitæ periculo decernendum est*. Et Aristotelis 2. politic. caput 2. *quapropter*, ait, *æqualitas, & reciproca vicissitudo seruat ciuitates, in liberis enim, & æqualibus necesse est eam esse*.

53 Octauum, quia optimates etiam si bonum proprium quærant cum tamen multi sint, bonum ab ipsis quæsitum erit quasi bonum commune, vnde sequitur, quod difficilius huiusmodi regimen à recto deflectat.

54 Nonum, quia natura dictat, supremum regimen tribuendum esse magis benemeritis, sed isti sunt vel virtuosiores, vel sapientiores, vel nobiliores, qui omnes sunt optimi ciuitatum. Ergo his natura dictat regimen esse tribuendum.

55 Decimum, quia necessarium omninò videtur hoc regimen, imperet vel Monarchus, vel populus, cum ille per se non sufficiat omnia facere. Vnde Exodi 18. dixit Ietro Mosi. *Stulto labore consumeris, & vltra vires tua est negotium, solus illud poteris sustinere*. Et Suetonius in Tiberium cap. 25. introducit crudelem illum Imperatorem deposcentem à Senatu exonerari aliquibus Reipublicæ partibus. *Quando vniuersę sufficere solus nemo posset, nisi cum altero, vel etiam cum pluribus*. Populus autem præ multitudine, quę confusionem parit, non potest, & æqualitas, quam in hoc regimine prætendunt ciues, est conseruationi contrariæ, non enim omnes sunt optimi, & apti ad regimen. Et libertas, quę semper populo grata fuit, est virtuti contraria, & in detrimentum vergit bonorum, & libertatis est destructiua, inductiuaque tyrannidis. Vnde Plato lib. 36. epist. 8. ait. *Qui verò omnibus viuendi, præferunt libertatem iugum vero seruile fugiunt tamquam malum, ij caueant moneo, ne insatiabili importuna libertatis auiditate in maiorum suorum incidant morbum, quem quidem illi propterea passi sunt, quod nulli parere volentes, libertatis amore intemperanter abusi sunt*. Quare necessario sequitur, quod Aristocraticum regimen optimum sit omnium, vt potè magis liberum à dictis incommodis.

56 Vndecimum, quia cum tria requirat Aristot. 5. polit. cap. 8. ad rectè principandum, primò qnod principantes ament pręsentem ciuitatis statum, secundò quod habeant potentiam ad ea exequenda, quæ Magistratus requirit, tertiò vt habeant virtutem, & iustitiam ad Rempublicam regendam necessaria. Hæc omnia melius reperiuntur in Aristocratia, quam in vllo alio. Quis enim non amet dominari? Et quæ potentia deesse potest optimatibus, qui vltra eam, quam habent rationem dominij, habent etiam propriam; vel si per potentiam auctoritatem intelligat, his potentia deesse non potest cum facultatem habeant leges condendi, & conditas tollendi, aut moderandi, & cum sint optimi, ijs equidem non deerit virtus, neque iustitia.

57 Duodecimum, quia hoc regimen approbauit Deus, vt constat ex libro Iudicum cap. 1. vbi consulentibus filijs Israel Dominum, & dicentibus. *Quis ascendet ante nos contra Cananeum, dixit Dominus, Iudas ascendet*. Vbi per Iudam non est intelligenda aliqua peculiaris persona hoc nomine vocata, sed est intelligenda tribus Iuda, vt ex Abulensi, Lyrano, & Augustino probat Magalian. ad dictum locum, numer. 2. Vnde constat regnum Israel datum esse à Deo regendum per tribum Iuda, tamquam per optimates. Adde, grauiter peccasse dictum populum quando contra prædictam formam voluit per regem gubernari, vt constat ex 1. Regum 8. & dixi §. præced. num. 36. quod peccatum confessus est clarè populus, c. 12. vers. 19. Cum dixit *addidimus peccatis nostris malum vt peteremus Regem*.

58 Decimumtertium, Hoc regimen etiam approbarunt Patres Augustin. de vtil. cred. cap. 12. *Non possunt*, ait, *stultis beatius viuere, quam si seruiant sapientibus*. Stulti vulgus, sapientes optimates sunt. Dionisius Carthusianus in 1. Regum cap. 8. explicans versum illum. Displicuit sermo in oculis Samuelis, eo quod dixissent: Da nobis Regem, vt iudicet nos, ait. *Displicuit sermo, non ex ambitione, sed æquitate ad bonum commune, quia sciebat populo potius expedire, quod regeretur per Iudices*. Et Ioseph liber 14. antiquit. caput quintum *aiebant*, inquit, *se nolle esse sub Regibus, quod patrium institutum habeant, vt sui Dei pareant sacerdotibus*.

59 Decimumquartum, Quia id etiam docuerunt viri doctissimi. Aristotelis quidem meo videri hoc regimen approbauit 3. pol. cap. 7. vbi inter cætera habet. *Verum bonos, & æquos dominari oportet auctoritatemque habere omnium*. Et cap. 11. ait, *optabilius esse ciuitatibus ab optimis gubernari, quàm a rege*. Talis etiam fuit Periandri opinio, vt refert Plutarchus in conuiu. &c, vt Pausania refert in articulo, pagin. mihi 51. tale etiam fuit responsum datum ab oraculo Delphico Æsymnio Magarensi, qui cum Delphos, quandoque venisset, ac oraculum consuluisset, qui fieri posset, vt patria secundis rebus vteretur; accepit responsum, benè euenturum, si plurium consilio ciuitas vsa fuisset. Et Tho. Moran. in carm. vt refert Rangol. in 1. Regum cap. 8, vers. in laudem Aristocratiæ ita cecinit.

Quæris, vter melius, Rex ne imperet anno Senatus.
Neuter (quod sæpe est) si sit vterque malus.
Si sit vterq; bonus, numero præstare senatum;
Inque bonis multis plus reor esse boni.
Difficile est numerum forsan reperire bonorum;
Sic facile est vnum sæpius esse malum.
Et fuerit medius sæpe inter vtrumque senatus.
Sed sibi vix vmquam Rex mediocris erit.
Consilioque malus regitur meliore senator;
Rex consultores sed regit ipse suos.
Alter, vt eligitur populo, sic nascitur alter.
Sors hic cæca regit, certum ibi consilium.
Illeq; se factum populo, populum sibi factum
Scilicet hic, vt sint, quos regat ipse, putat.
Rex est in primo semper blandissimus anno,
Omni anno consul Rex erit ergo nouus.
Rex cupidus longo populo corroserit æuo.
Si consul malus est, spes melioris adest.
Nec me nota mouet, quæ pastam fabula muscam.
Ferre iubet, subeat ne malè pransa locum.
Fallitur, expleri Regem qui credit auarum,
Numquam hæc non vacuam mittet hirundo tecum.
Ac Patrum consulta grauis dissensio turbat;
Regi dissentit nemo; malum hoc grauius.

60 Dico secundò, multa etiam mala affert secum Aristocraticum regimen, de quibus Aristotelis 5. polit. cap. 2. 3. & 10. Iauellus 5. polit. tractat. 2. cap. 3. & tractat. 4. cap. 1. & tractat. 1. cap. 2. Marquez lib. 2 gubern. Christ. cap. 21. P. Gregor. de Republica lib. 5. cap. 4. à num. 7. Contzen 1. pol. cap. 21. à §. 12. Ioann. de S. M. in sua pol. cap. 1.

61 Prima itaque malitia, quæ in optimatum regimine reperitur est defectus iustitiæ; optimates enim cum sint eiusdem conditionis, sibi iustitiam non ministrant, quando, & sicut oportet; lupus enim, vt aiunt, de lupo non comedit. Vnde delictis fimbrias laxant, & habenas; fiuntque dissoluti populorum contemptores, superbi admodum, & arrogantes, Regesque omnes, quorum proprium est impune peccare, se æstimant, plebi verò eam secundum totum rigorem ministrant, si delinquat, & pro hac solum leges, esse ipsos tanquam Dominos exemptos putant. Vnde diceret Aristotelis 4. polit. cap. 4. fine ibi, Rempublicam non esse, *Vbi enim lex non prævalet, non est Republica, nam lex dominari omnibus debet*.

62 Secunda, quia semper maior pars, quæ deterior est, vincit minorem, quæ est melior; cum enim maior

Q semper

semper sit numerus vitiosorum, quam virtuosorum, ille hunc facilè vincit, cum vbique maior pars prævaleat, vt ait Arist. 4. polit. cap. 4. in principio. Et in hoc regimine vix potest seruari secretum, quod est anima resolutionum.

63 Tertia, quia omnia emolumenta honoris, & vtilis, quæ ex communitate proueniunt, sibi, tanquam de iustitia debita (ad illud, post te, tuos; post hos, si quid superest, reliquos adiuua) attribuunt: dictamque communitatem in proprium commodum, & vtile cum cæterorum ciuium detrimento auidè premunt. Quod est contra preceptum Arist. 5. polit. cap. 8. vbi dicit. *In paucorum gubernatione cura est pauperum suscipienda diligenter, & officia, quibus sunt salaria constituta, istis tradenda; & si quis diuitum eos contumelia affecerit, maior pœna est constituenda, quàm si ipsi inter se idem fecissent.*

64 Quarta, plebem pessundant, & calcant eamque sibi seruire, quasi proprijs Dominis cogunt optimates; vndè eam de paupertate, & humiliter iacere satagunt; contemnunt, iniurijs afficiunt, non solùm per contumeliam, sed etiam per rerum ablationem, vt loquitur Arist. 5. polit. cap. 10. Et aduerte, quòd res etiam auferri dicitur quando non soluitur quod debetur, nec datur etiam conquerendi locus, alioqui, & verbis, & verberibus vapulat misera plebs: filios enim se cæli, filios terræ populares putant; idque præsertim faciunt optimatum filij, & nepotes, qui otio, & delitijs solummodo intendentes, vt dicit Arist. 5. polit. capit 9. hęc, & peiora sibi licere existimant. *Magnam enim*, vt ait Arist. loco cit. capit. 7. *habet nobilitas licentiam faciendi quodlibet, & cui vult gratificandi, quæ causa fuit vt Locorum ciuitas interiret.*

65 Quinta, cum plebem sibi infensam putent (quos enim læsimus odio habemus, nec vnquam parcit lęsor) eam oderunt; ex quo prouenit, quòd non rectè, non paternè eam tractent in victualibus, de quibus ferè semper caritatem habet, vel ita caro pretio venduntur, vt pauperes vix possint ea comparare.

66 Sexta, cum plebi non fidant, coguntur conductitios multos habere milites, qui eos custodiant, in quibus alendis cum multæ requirantur pecunię, plebem expilant, arma ciuibus adimunt, ac multitudinem populi conculcant, vt ait Arist. 5. polit. cap. 10.

67 Septima, quia in hoc regimine vix potest dilatari, & augeri Reipublicę status; tum propter gubernantium diuersa consilia; tum propter populum, qui, vt non particeps glorię, ita nec vult laborum: Addendum, quòd licet in hoc regimine videantur imperare multi, vnus tamen, vel aliqui potentiores id faciunt, ceteri autem, tanquam vmbrę, eum, vel eos sequuntur. Vndè Liu. lib. 30. dicebat, *sub vmbra Scipionis Vrbem terrarum dominam latere, nutus eius pro decretis patrum, pro populi iussis esse*. Quod etiam dicit Arist. 5. polit. cap. 5.

68 Octaua, quia hoc regimen abhorrere videtur Scriptura sacra, cum dicit Ierem. 12. *Pastores multi demoliti sunt vineam meam*. Quem locum ad id adducunt Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 23 vers. ex tribus Victor. relect. de pot. ciu. num. 10. coroll. 1.

69 Nona, quia de hoc regimine malè senserunt viri grauissimi Plato dialog. 8. de Repub. lib. scilicet 31. in princip. *paucorum*, ait, *potentia plurimis plena est malis. Optimatum verò gubernatio paucorum quodammodo est*, vt ait. Ar. 5. polit. cap. 7. qui ibidem ait, quòd minùs tutum est regimen aristocraticum, quàm democraticum; & paulò inferiùs ait. *Optimatum species ad paucorum potentiam declinant*; quæ est corruptum regimen, vt ait Plutarcus opusc. de vn. in Repub. dom. Et de Aristocratia cecinit post Ennium Lucanus.

Nulla fides regni socijs, omnisque potestas
Impatiens consortis erit: nec gentibus vllis
Credite, nec longè fatorum exempla petantur.
Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

70 Dico tertiò, multæ sunt causę, propter quas optimatum regimen dissoluitur; de quibus Arist. 5. polit. cap. 7. Vbi Iauell. tract. 2. cap. 1. inter quas, vltra ea, quæ diximus § preced. num. 58. generaliter omnium esse destructiua, sunt hęc præcipuæ.

71 Prima, quando aliqui non honorantur, qui nihilo sunt inferiores illis qui honores accipiunt, vt si inequaliter inter optimates ipsos distribuantur honores, sed ij plus possint in Republica qui plus habent diuitiarum non virtutum; ita vt nobiles, ac pariter virtuosi sed pauperes, ex eo solum quòd pauperes, excludantur à magistratibus. Vnde Arist. loc. cit. ait, *In optimatibus autem seditiones fiunt interdum quidem ex eo, quod pauci sunt honorum participes.*

72 Secunda, est defectus iustitiæ; sicut enim iustitia conseruat mutuam communicationem inter ciues, firmat, & saluat Rempublicam, ita oppositum eam destruit, & dissoluit. Vnde Arist. loco cit. ait, *dissoluuntur autem maximè, & Respublica, & optimatum gubernationes propter transgressionem iustitiæ in ipsis factam.*

73 Tertia. Quando aliqui ex ipsis optimatibus omnia gubernare, cæterosque ab ipsis pendere contendunt, nec vllos magistratus, nisi per ipsos alicui demandari sinunt. Vndè Arist. loco cit. ait. *Insuper si quis magnus, & potens, etiam maior fieri, ac solus dominari velit.*

74 Dico quartò. Multa sunt media, quibus aristocraticum regimen conseruatur, de quibus Arist. 5. pol. præsertim c. 8. Vbi Iauell. tract. 3. per totum. Conizen. 1. pol. cap. 17. §. 4. Sunt autem, simpliciter loquendo contraria eorum, propter quæ diximus illud dissolui, vt ait Arist. 5. pol. cap. 11. & cap. 8. ait. *Illud ergo ante omnia patet, quod si sciamus, per quæ corrumpuntur Respublicę sciamus etiam, per quæ conseruantur; contrariorum enim contrarij effectus; corruptioni autem conseruatio contraria est.* Si ergo optimates leges etiam in minimo seruent, & dentur secundum merita gradus, & honores, ac iustitia æqualiter ministretur, Respublica conseruabitur. In specie autem hæc iuuant.

75 Primum. Si optimi viri gubernent aliquamque magistratuum, & officiorum partem populo distribuant. Ait enim Arist. 5. pol. cap. 8. *Qui gubernant, tunc rectè se gerunt, cum eos, qui non sunt participes gubernationis, non afficiunt iniurijs, ac prestantiores ipsorum ad participationem Republicæ recipiunt, cupidosque honoris non deprimunt, neque multitudinem suis commodis fraudant.* Et 5. pol. cap. 7. ait. *Excludere illos penitus ab honoribus, periculosum est: cum enim multitudo inopum est in ciuitate, eademque ab honoribus exclusa, necesse est eam ciuitatem esse plenam hostium Republicæ.* Hoc etiamsi nobiles pauperes multi reperiantur; expedit enim potiùs multitudini satisfieri, quam paucis illis nobilibus pauperibus, quod non aduertentes multę Respublicę corruerunt: licet si melius esset agere, vt magistratibus lucra non prouenirent, vt monuit Arist. 5. pol. cap. 8.

76 Secundum. Si ea, quę ad victum sunt necessaria, abundent copiosè in ciuitate, & vili pretio comparentur; hoc enim est arctissimum vinculum, quo multitudo, quę suum commodum fere respicit, continetur, nullaque res magis stabilit imperium; ęstimat tunc enim plebs se paternè tractari, & sic filiorum more optimates veneratur, & amat.

77 Tertium. Cauenda, insitum nobilitatis malum, superbia; nihil enim magis exasperat inter pares, aut penè pares; cauenda in filijs etiam, & nepotulis, in quibus vt minus discretis magis viget, ne conciues contemnere assuescant.

78 Quartum, vbi Aristocratiæ plebs insidiatur, atque aliquos è suis inserere nobilitati desiderat, id agant optimates, vel propter merita vel propter pecuniam; sic enim satisfit admissis, & aluntur spe alij, contentaque remanet plebs; & si id pecunia fiat, quod non est inconueniens augetur ærarium publicum.

79 Quintum ponit Arist. 5. pol. cap. 9. dicens: *Maximum autem omnium, quę dicta sunt, ad Republicę stabilitatem, est id, quod nunc parui faciunt omnes; erudiri ad Republicę disciplinam; nihil enim*

profunt

profunt vtilissima leges, quæ à gubernatoribus decernuntur, nisi moribus instituti, & disciplina imbuti in Republica homines fuerint.

80 Sextum, duo etiam maximè proderunt ad Reipublicæ conseruationem. Primum si illi, qui notabiliter alios in diuitijs, & potentia superant, ad magistratus, & gubernationem Reipublicæ non admittantur: propter rationem Aristotelis 5. politic. cap. 7. *Qui verò, inquit, diuitijs abundant, si Respublica excellentiam eis tribuat, contumelijs cæteros afficere pergunt, nec per habentes conquiescunt.* Secundum, si interesse habentes cum extraneis principibus à dicta administratione excludantur: tam firmas enim iecit radices hoc monstrum in humanis cordibus, tamque sui amator existit homo, vt nihil pendat omnia, & bonum publicum etiam propter sui indemnitatem.

81 Sed quid faciet vir bonus plebeius, sed diues, si Republica nolit eum ad nobilitatem admittere? hic a nobilitate sine dubio contemnetur, & inuidiabitur: vnde se ipse debet contra ista dun bona patientia armare. Contemptum effugiet, si se nobilitet, modestè tamen, tractet, si se in Reipublicæ negotijs fidelem, diligentem, indefessum: si nobilibus officiosum, benignum, affabilem exibeat, si eorum familiaritatem, tamquam ignem fugiat, si conuiuijs ipsorum, festis, recreationibus non intersit, si matrimonia cum nobilibus etiam ipso panperioribus incat. Inuidiam autem difficulter effugiet; minuet autem, si modestè, & ciuiliter viuat, sine fastu, sine sumptu immoderato, si nobilibus parificari non prætendat, neque in vestibus, neque in domibus, neque in famulis, neque in curris, sed se semper illis minorem æstimet, habeatque affectet, sic fiet vt eum nobilitas amet, & secum aliquando afficeret. Sed hæc difficilia sunt, nisi virtus assistat, ijs qui sub eodem Cœlo cum pari censu, & ampliori aliquando nati, & nutriti sunt, & sola fortuna distinguntur. Inde discordiæ, inde odia, inde seditiones. Vnde Dionysius, lib. 52. inde in principio ait. *Qui enim eamdem naturam acceperunt; ex eadem gente nati sunt, ijsdem moribus educati, ijsdem legibus instituti, eundem corporum, animorumque vsum patriæ exibent, qui non iustum sit, eos cæterorum quoque omnium communitatem habere? Qui non optimum sit, neminem alteri nisi virtutis causa præferri? Qui enim eadem sunt conditione nati, æqualitatem appetunt, eaq; potitigaudent, destituti dolent, &c.*

§. Tertius. Quid, & quotuplex sit popularis politia, seu democratica deque eius vtilitatibus, & damnis, quomodo dissoluatur, & conseruetur.

82 VIDERI potest Aristoteles 3. pol. cap. 5. & cap. 7. & 5. pol. cap. 5. & 10. Diuus Thomas 1. de regimine princip. cap. 5. Iauellus 3. pol. tractat. 3. cap. 2. & 4 pol. tractat. 1. cap. 3. & 5. pol. tractat. 2. cap. 1. & tract. 3. Getson. par. 1. suorum operum, de pot. eccl. consideratio 13. versus fin. Rangol. in 1. Reg. cap. 10. versus 25. Contzen 1. pol. cap. 19. & 20. Veston. in theatro vitæ ciuil. lib. 4. cap. 1. num. 17. Molina tom. 1. de instit. tract. 2. disput. 23. versu in democratia. Azor pars 2. lib. 11. cap. 1. quæst. 2. versu his positis. Marquez in gubernatione Christ. lib. 2. cap. 22. Patritius de Republica, lib. 1. tit. 4. Petrus Greg. lib. 5. de Republica cap. 3. à num. 21. Ioan. de S. M. polit. Christ. cap. 1.

83 Noto primò, quòd politia popularis, quæ alias dicitur democratia, est imperium communitatis perfectæ sub plurimis, vtilitatem Reipublicæ per leges suas principaliter intendentibus. Ita ex Aristotele 3. pol. cap. 5. Gerson. loco citato versus fin. Contzen loco citato cap. 19. §. 1. Dixit, plurimus: vt intelligeres, non omnem multitudinem mandata exequi, nec consultare, sed plurimos à multitudine ipsa electos, & præpositos ad legum obseruationes, & mandatorum executionem. Dicitur politia popularis, quia omnes ciues, absque generis, opumuè discrimine, ad talem Rempublicam regendam valent æqualiter assumi, propter quod dicuntur omnes sub tali regimine viuentes æquales, & in libertate viuere. Æquales non quòd semper sint æquales, cum magistratus sint cœteroruin superiores, sed æquales, quia omnes possunt ad tales magistratus ascendere. Et quando audis, quòd in libertate viuunt, non credas, eos omninò viuere pro arbitrio, et potestate, viuunt enim sub legibus, magistratibus subiecti, sed in libertate; quia omnibus est par ciuilitatis ius, atque honor, et vno tempore dominantur, alio subijciuntur. Atque ita docet Aristoteles 4. pol. cap. 4. & 6. pol. cap. 2. Iauellus 6. pol. tractat. 1. cap. 1. P. Gregor. syntag. iur. lib. 18. cap. 3. num. 5.

84 Noto secundò, quòd varias politiæ species affert Aristot. 4. pol. cit. & 6. pol. cap. 2. & 4. vbi Iauellus tractatu 1. cap. 3. Contzen 1. pol. cap. 2. §. 4. Molina tract. 2. de iustitia tom. 1. dispui. 23. versu in democratia etiam. Prima est, in qua omnes de populo, tam diuites, quàm pauperes, tam virtuosi, quam non virtuosi, non secundum magis, & minus, sed æqualiter dominantur. Secunda, in qua non æqualiter, sed secundum censum patrimoniorum, & eum quidem paruum, principantur: ita vt qui tot possidet habilis sit ad honores Reipublicæ suspiciendos, qui verò non possidet, sit inhabilis. Tertia, in qua omnes ciues habiles sunt ad principandum, siue diuites, siue non, dummodò non sint criminosi tali crimine, quòd mereantur priuari ciuilitate, vt falsarij, proditores, patricidæ, & serui, & dominantes in tali Republica, dominantur secundum quod lex disponit, & non aliter. Quarta, in qua omnes omnino habiles sunt ad magistratus gerendos, modò ciues sint, & secundum leges dominentur. Quinta, in qua dominantur omnes de populo æqualiter, & indifferenter, sicut & in prima specie, sed differt ab ea in hoc, quòd isti non dominantur secundum leges, sed secundum decreta, & statuta populi, quæ volunt præualere legibus. Differt verò decretum, a lege quod hæc est de vniuersalibus, illud de particularibus operabilibus. Et omnes isti modi recti sunt, si rectè administrentur, administrantur autem rectè, si dominantes bonum commune respiciant, & leges obseruent: si verò, bono communi spreto, in proprium incumbant, iam desinunt esse recti, & politia sit democratia, quæ propriè nihil est aliud quam imperium vtilitatem pauperum, seu tenuiorum respiciens & opponitur directè oligarchiæ, quæ est paucorum diuitum potentia.

84 Dico primò, varia sunt commoda, & vtilitates, quas secum affert popularis politia, de quibus Arist. 3. pol. cap. 7. & 11. Iauellus 3. pol. tract. 3. cap. 2. Azor part. 2. lib. 11. quæst. 2. versu his positis. Rangol. in 1. Regum caput 10. versus 25. & caput 8. vers. 11. tractat. de iure Regul. caput 5.

85 Primum commodum, quod ex democratia oritur, est pax, & tranquillitas Reipublicæ, quæ est finis illius, vt dictum est supra; pax enim, & tranquillitas oritur ex æqualitate, quæ reperitur inter ciues, sicut enim humanum corpus, cum humores sunt in æquali proportione commensurati, nec vnus alteri præpondetat, vel dominatur, conseruatur in pace, & sanitate, & è contra ex humorum inæqualitate infirmitates, quæ sunt seditiones, pacem corporis conturbantes, nascuntur; ita illa Respublica in pace conseruabitur, in qua ciues æqualitet tractabuntur, quod fit in populari.

86 Secundum, quia hoc regimen libertatem parit, iucundissimum, & æstimatissimum humanæ naturæ bonum, quod nullum aliud facit regimen. In optimatum enim Republica optimi solùm libertate fruuntur, qui soli capita possunt esse, alij semper pedes, semper subiecti libertate frui dici non posse videntur.

87 Tertium, quia democratia est nobilissima omnium potestatum, cum sit fons, & origo cæterarum, vt probat Rangol. in 1. Regum caput 8. versus 11. tractat. de iur. Reg. cap. 5. Bellarminus tom. 2. lib. 3. de laico caput 6. Suarez de leg. lib. 3. cap. 4. num. 2. Salas de leg. disput. 6. sect. 2. n. 17. sin. Nauarr. in cap. nouit. de iud. not. 3. a nu.

110. Ludouicus de Sardis de natura liber. §. de legitimatione per rescrip. num. 6. & habetur in lege 2. §. nouissimè ff. de orig. iur. cum enim Deus, per naturam immediatè operando, vt dictum est supra numer. 7. communitati contulerit potestatem ad sui conseruationem, & in hac fuerit facultas dictam potestatem tribuendi vni, vel pluribus, vel etiam apud se retinendi secundùm aliquas leges, constat quòd democratia, quæ regimen est communitatis, sit fons, & origo monarchię, & aristocratiæ. An autem communitas possit hanc potestatem à se abdicare, & semel traditam vni, vel pluribus auferre, hic non discutio; Quippe Almain. de auctoritate ecclesiastica cap. 1. coroll. 2. asserit quòd communitas hanc potestatem à se abdicare non potest, immò neque ea priuari, nisi à Deo sicut nec singularis homo potest à se abdicare facultatem se defendendi. Et pro hac citat Glossam in capit. Ostendit, 23. quæst. 3. quæ ait, quòd *populus benè habet iurisdictionem, licèt dicat lex, quod transtulit ius suum in Imperatorem*, Quod etiam insinuat se iam defendisse Nauarrus loco citato. Et coroll. 3. dicit idem Almain. & etiam Bell. quod communitas habet potestatem super Principem ab ea constitutum, qua eum deponere potest, si non ædificationem, sed in destructionem politiæ regat: quia aliàs non esset in ea potestas sufficiens se conseruandi, & ponit in facto exempla communitatum quæ hac potestate vsæ sunt.

88 Quartum, quia democratia nullo iure tenetur, nisi diuino, a quo potestatem habuit, & gentium, quod tamen neque de monarchia, & aristocratia dici potest. Nam si hæ gubernationes ab illa habuerunt principium, vt dictum est, eam solùm potestatem habebunt, quæ illis à communitate data fuerit, quam potestatem nec monarchis, neque optimatibus licet præuaricare: est enim iuris alieni vsurpatio non leue crimen, præsertim in ijs, quę prætiosissimæ, ac sacratissimæ libertati officiunt. Vnde etiam in consuetudine est apud aliquas gentes, vt cum primum Reges, etiam per successionem regnantes, possessionem regnorum ingrediuntur, iurent leges regni illis seruare; quod si recusent, ipsæ & fidelitatē suam eis renuunt iurare.

89 Quintum, quia magis expedit principari, quod melius, ac virtuosius est, sed multitudo in vnum conueniens est melior, & magis virtuosa, quam pauci virtuosi; licet enim singuli de multitudine non sint virtuosi simpliciter, sed quisque habeat aliquid virtutis, & prudentiæ, cum tamen in vnum conuenerint, facient vnum aliquid magnum, & simpliciter virtuosum, in quo enim vnus deficiet, continget alterum abundare, & sic facient quasi vnum hominem virtuosum, ac perfectum, habentem multitudinem sensuum, per quos discernere possit: & multitudinem manuum, ac pedum, per quos possit moueri ad operationem, & operari, & multitudinem intellectuum, per quos virtutes intellectuales possidebit; & multitudinem appetituum, per quos habebit virtutes morales, quæ est ratio Arist. 3. pol. cap. 7.

90 Sextum, si multitudo popularis non assumatur ad principatum, & regimen ciuitatis, existimabit se inhonoratam, & non appretiatam, & cum sint multi, & pauperes, conturbabunt ciuitatem per seditiones, & querelas: hoc autem periculosum est, & timendum; ideò expedit eam principari. Quę ratio est etiam Arist. loco cit.

91 Septimum, quia ista gubernatio est minus seditionibus obnoxia, cum enim omnes ciues sint æquales, quis contra se ipsum seditiones mouebit? ac propterea tutior est, ac diuturnior, vt ait Aristot. 5. pol. c. 7. dicens. *Fertius enim est id, quod plus est, & magis acquiescunt æquum habentes*.

92 Octauum, quia hoc regimen approbare videtur Scriptura sacra. Exodi 8. *prouide de omni plebe viros potentes, ac timentes D.um*. Et Deuteronomij 1. *date ex vobis viros sapientes, & gnaros, quorum conuersatio sit probata in tribubus vestris, vt ponam eos vobis principes*, & prouer. 11. dicitur *salus vbi multa consilia*.

93 Nonum, quia hoc regimen etiam approbarunt Patres. Cassiodorus lib. 9. var. cap. 2. approbare videtur exemplo gruum, cum dicit. *Grues morales nouerunt exercere concordiam, inter quas nullus primatus quæritur: quia iniquitatis ambitus non habetur, vigilant vicissim, communi se cautela custodiunt, ipse pastus alternus est: sic honor nullis adimitur, dum omnia sub communione seruantur. His etiam volatus vicaria æqualitate disponitur, vltima fit prima, & quæ primatum tenuit, esse posterior non recusat: sic quadam communione sociata sine regibus obsequuntur, sine dominatu parent, sine terrore famulantur, voluntariè seruiendo libera sunt, & inuicem se diligendo muniuntur. Quarum morem scriptores rerum naturalium conuiuentes, politiam quamdam inter ipsas esse commemorant, quas ciuico affectu viuere cognouerunt*. Quo eodem exemplo democratiam probat Ambros. 5. in examine cap. 15. & inter alia ait. *Quid hoc pulchrius, & laborem omnibus, & honorem esse communem, nec paucis arrogari potentiam, sed quadam in omnes voluntaria sorte transcribi. Antiquæ hoc Reipublicæ munus, & instar liberæ ciuitatis est*. Et D. Thom. 1. 2. quæst. 97. artic. 1. corp. ait. *Quod si populus sit bene moderatus, & grauis, communisque vtilitatis custos, rectè lex fertur, qua tali populo liceat creare sibi magistratus, per quos Respublica administretur*.

94 Decimum, quia ita etiam censuerunt viri doctissimi. Aristot. 5. pol. cap. 1. ait, *quòd tutior est, ac minus seditioni subiacet popularis gubernatio, quàm paucorum*. Et 3. pol. cap. 7. id etiam approbare videtur. Et huius opinionis fuit etiam Solon, vt refert Plutarcus in conu. & Herod. ait lib. 3. quòd in hac gubernandi forma *nihil agitur insolenter, quia forte magistratus eliguntur, & administrationis suæ rationem reddere coguntur*. Et Isocrat. in Areopagita ait, *Nec prætereunda commoda sunt democratiæ insignia, propter quæ claris, ac magnis ciuitatibus democratiæ vtiles iudicantur*. Et hac Reipublicæ forma vsi sunt Romani, vt refert Gruchius de Rom. comit. in præfatio. qui eo regimine durante, longè maximam Reipublicæ partem obtinuerunt. Et Patritius lib. 1. de Republica tit. 1. ait. *Vnus autem, qui virtutes omnes complectatur, vel numquam vt arbitror, inuentus est, sed cum in Republica complures sint, vnusquisque partem aliquam virtutis, ac prudentiæ habet. Quocirca in vnum collati ciues, quasi vnum hominem præstant, qui multiplici ingenio, ac memoria pollet, oculis pluribus cernit, operatur manibus multis, & pedibus penè infinitis nititur*. Et Iuuenal. Satyr. 8. vers. 210. ait. *Libera si dentur populo suffragia, quis tam perditus, vt dubitet Senecam præferre Neroni*.

95 Dico secundò, multa etiam sunt mala, quæ secum affert democraticum regimen, de quibus Arist. 5. pol. cap. 10. Plato 8. de Rep. Iauellus 3. pol. tract. 3. cap. 1. & 5. pol. tract. 2. cap. 1. Contzen. 1. pol. cap. 20. à §. 5. Marquez gubernatio Christ. cap. 21. P. Greg. lib. 5. de Repub. cap. 3. à num. 21. Ioannis de S. M. in politica Christ c. 1.

96 Primum igitur malum democratiæ est, quod cum pauperes mixtim cum alijs minus pauperibus dominentur & cum paupertate iunctam habeant potentiam, rabie quadam naturali curant, etiam inferendo vim, diuitum facultates diripere, vt suæ indigentiæ suppleant; & sic diuitibus & virtuosis, quorum sunt diuitiæ, iniuriam faciunt, quæ est ratio Arist. 3. pol. cap. 7.

97 Secundum, quia cum plebs sit naturaliter inimica nobilitati, & paupertas diuitijs, vt ait Iauellus. 5. polit. tract. 2. cap. 1. nobiles, & diuites in hoc statu maximè odio habentur, quare plebs hic, vt ait Aristot. 5. pol. cap. 10. *Nobilitatem vexat, clam euertit, & palam, & in exilium pellit, tamquam aduersarios, & machinatores contra potentiam suam*.

98 Tertium, quia plebs vix rectum potest dare consilium, cum multis passionibus sit obnoxia, & pauci admodum in ea boni reperiantur, stultorum enim numerus infinitus. Tandem resoluit, & difficulter, faciliterque impeditur, quod ad bonum publicum est resolutura, vix pacifidatur irata, vixq; secreta seruat, facilè subornatur, & pro nihilo excandescit: iustitiam non ministrat, officia. & magistratus publicè vendit, & qui emit, sibi sine dubio emit. Sic Marius, vt in eo refert Plutarcus non erubuit

buit vasa pecunijs plena in publicum afferre ad comparanda plebis suffragia. Et ita impudenter fiebat Athenis, vt aiunt, quòd euntes ad summendam possessionem magistratuum Estratocles, & Demosthenes dicerent, Imus ad domum auri. Videatur Cic. pro Cluent. & oratione 5. in Verr. & lib. 4. ad Att. epist. vlt. videatur etiam cap. Osius, de elect. & cap. Docendus, dist. 62. Vnde D. Thom. 1.2. quæst. 97. art. 1. corp. ait. *Porrò si paulatim populus deprauatus habeat venale suffragium, & regimen flagitiosis, sceleratisque committat, rectè adimitur populo lis potestas dandi honores, & ad paucorum bonorum redit arbitrium.*

99 Quartum, quia facilè aperitur in hoc regimine seditionibus via. Cum enim magis regatur arbitrio, & sensu, quàm prudentia, & ratione, facilè oriuntur rixæ inter magistratus, quæ si in apertum Martem descendant, difficillimè consopiuntur; vnusquisque enim ex magistratibus suam habet factionem, & cum nullus reperiatur supremæ auctoritatis, cui honorem, & reuerentiam præstent, aut debeant, omnia commouent, perturbant, & inquietant, & suo se populari gladio necant. Vnde in Romana Republica sæpe lapidationes in foro visæ sunt, non sæpe, sed nimis sæpe gladij extensi. Quare Virgil. Aeneid. 1.

Ac veluti magno in populo cum sæpè coorta est
Seditio, sæuitq; animis ignobile vulgus;
Iamq; faces, & saxa volant, furor arma ministrat.

100 Quintum, quia Patres hoc regimen execrantur. Ambros. 5. in exam. cap. 21. de hoc regimine loquens ait, *non merita virtutis expendit; nec publicæ vtilitatis emolumenta rimatur, sed mobilitatis nutat incerto.* Et Hier. in cap. 21. Matth. *semper turba mobilis est, nec in proposita voluntate persistens, atq; in morem fluctuum, diuersorumque ventorum, huc, illucq; transfertur.*

101 Sextum, quia hoc regimen abominati sunt viri grauissimi. Plato in Axiocho, seu de morte contemnenda, in med. *Quis*, ait, *beatus esse possit vulgi viuens arbitrio, tametsi faueatur ei, plaudaturque?* & lib. 8. de Rep. ait, *An non primum quidem liberi erunt omnes, ciuitasque libertatis plena, summaque licentia, pro libidine, omnia omnes audebunt?* & infra ait, quòd in ista politia videntur. *sæpe hominis morte, vel exilio condemnatos, nihilominus vrbem incolere, ac prodire in medium, & sæpe quasi nemo id videat, aut curet, instar heroum quorumdam per vrbem incedere.* Et Arist. 8. & hic c. 10. ex tribus formis regendæ multitudinis, pessimam democratiam pronunciat. Tullius in orat. pro Cluen mari comparat populum, dicens. *Vt mare, quod sua natura tranquillum est, ventorum vi agitatur, atque turbatur sic populus Romanus sua sponte placatus, hominum seditiosorum vocibus, vt violentissimis tempestatibus, concitatur.* Et in oratione pro Ch. Plan. an, *quoad populum pertinet; semper dignitatis iniquus iudex est.* Et Anacharsis Philosophus, vt refert P. Crin. lib. 1. de honest. discipl. cap. 4. cum regimen Atheniensium conspexisset, admirabundus clamauit. *O Rempublicam breui perituram in qua viri Principes consultent, populus autem, & imperita rerum plebecula decernat; cui videlicet proprium sit, in minimis maximè formidare, & in maximis minimè prospicere.* Et Charundas Cathinensium legislator, vt refert idem Crin. inquiebat, *Qui se populo committit, fortunam, non rationem sequitur; qui fortuna fauet, periculo, & aleæ se dedit; qui in alea est, ad ruinam, & cladem inclinat.*

102 Dico tertiò, multæ sunt causæ, propter quas dissoluitur democratia, de quibus Arist. 5. pol. cap. 2. & 5. Vbi Iauellus tract. 2. cap. 1. Veston. theat. vit. ciu. lib. 4. cap. 1. num. 17.

103 Prima est luxus, & rerum copia, ex quibus fit populus iners superbus, nudus, rixosus; vnde, bono communi neglecto, partium studia præferuntur: quæ partes deinde cum se inuicem tolerare nequeant, neque vna velit alteri cedere, hinc fit; quòd sicut vnitas est vinculum, quo tale regimen manutenetur, ita diuisio est causa, quæ illud destruit; ad illud *omne regnum in se diuisum desolabitur.*

104 Secunda est inæqualitas; cum enim in populari regimine omnes ciues sint æqualiter liberi, ex æqualitate libertatis putant se absolutè æquales, & sic tenent, quòd æqualiter debent participare de bonis communibus ciuitatis, de honoribus, de lucris; quòd si id non fiat, qui minus accipiunt, inuident, contendunt, rixant, seditionem mouent, turbant, inquietant. Quas duas rationes ponit Arist. 5. pol. cap. 2.

105 Tertia, dissoluitur, etiam hoc regimen propter eos, qui ducunt popularem statum. Hi enim, vt inimici diuitum, & nobilium, irritant contra eos populum, vt in exilium illos mittat, & eorum bona proscribat, sibique assignet; nobiles verò, & diuites in exilium pulsi conueniunt, se armant, & ciuitatem inuadere satagunt; atque ita popularem statum euertunt. Et est ratio Arist. loco cit. cap. 5.

106 Quarta, dissoluunt etiam hoc regimen tres illæ communes causæ aliorum regiminum corruptiuæ, nimirum contumelia, metus, & contemptus, vt Arist. 5. pol. cap. 10. & multas causas corruptiuas huiusmodi Reipublicæ affert Solon in quadam elegia relata à Stob. in fin. 1. tom. ex qua hos paucos accipe versus.

Non vrbem superi cupiunt euertere nostram;
Et nobis, nisi sint numina læsa, fauent.
Ac nostra custos arcis Tritonia Pallas
Perpetua cura mœnia nostra tegit.
Ipsi sed patriam sceleratis mentibus vltrò
Conantur ciues dilacerare suam.
Nam pretio quidam vendunt legésq; fidemq;
Aurum qua nullo iure, modoq; petunt.
Seruitiam exercens, rapiumq; tyrannide quidam,
Induat vt iustus ciuibus arma dolor.
Pars studet, & sarcire domestica damna rapinis,
Exhausit patrias cum male luxus opes.
Diripiuntque vrbis patrimonia publica nostra;
Et sibi diuitias viq; doloq; parant, &c.

107 Dico quartò, multa etiam sunt media, quibus democratia conseruatur; de quibus Arist. 5. pol. cap. 8. & 9. Iauellus ibi tractat. 3. Conczen. 1. pol. cap. 19. §. 5.

108 Primum, si diuites, & nobiles non damnificentur, sed erga eos debitus seruetur respectus, & bonis suis sinantur pacificè frui, illisque tribuantur officia, quæ sunt extra dominationem Reipublicæ; sic enim non poterunt se esse contemptos condolere. Quæ est ratio Arist. 5. pol. cap. 8.

109 Secundum, si ad Rempublicam regendam ciues medij assumantur; hi enim non poterunt per potentiam tyrannidem affectare, nec per paupertatem diuites turbare: boni enim ciues censentur qui medij sunt. Et est ratio Arist. loco cit. & 4. pol. cap. 12.

110 Tertium affert August. de Repub. Romana 5. de Ciu. Dei, cap. 12. fin. dicens. *Hinc domi industriam, quam commemorauit, Cato, vt ærarium esset opulentum, tenues res priuata. Vnde, corruptis moribus, vitium è contrario posuit publicè egestatem, priuatim opulentiam.* Ad quod etiam facit illud Thucid. lib. 2. in oratione Pericl. ad Athenien. vbi dicebat, *præstare Rempublicam publicè esse felicem, tutam, & diuitem, quàm singulos, & priuatos; nam, illa felice, & hi quoq; seruantur his solùm beatis, illa vero misera, tandem, & ipsi euertentur.*

111 Quartum, si fiat magistratus censorius, qui a magistratibus Reipublicę administratę rationem reposcat, populoque referat, vt delinquentes puniat: ab alieno enim arbitrio dependere; neque licere omnia, quælibet, facere vtile est.

§. quartus, Quænam sit ex prædictis politijs simpliciter melior, & utilior.

112 VIDERI potest pro hoc §. Polybius lib. 6. hist. à princ. Patrit. de Rep. lib. 1. tit. 1. Maluet. in Tacit. discurs. 39. Menoch. inst. pol. lib. 1. cap. 4. P. Greg. de Rep. lib. 5. cap. 3. Salas. 1. 2. quæst. 95. tract. 14. disput. 6. sect. 1. n. 16. versu An vero; Molin. tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 23. versu ex tribus speciebus.

113 Dico primò, tam Monarchia, quam Aristocratia, & Democratia sunt rectæ gubernationes, si rectè exerceantur secundum leges earum respectiuè. Ita communiter omnes DD. cum Aristotele 3. pol. cap. 5. & 5. pol. cap. 1. & 3. pol. cap. 12. Probatur ex Aristotele 3. pol. cap. 5. vbi ait. *Quando igitur vnus, vel pauci, vel multi communem vtilitatem in gubernatione sequuntur, has esse rectas Rerum publicarum species necesse est.* Et cap. 12. ait. *Cum verò diximus tres esse rectas gubernandi species; &* Plut. in opusculo de vn. in Repub. dom. id probat exemplo musici, dicens. *Quemadmodum vir musica peritus, quouis instrumento oblato vti artificiosè, idque tractare affabre nouit, vt pro sua conditione vocem concinnam reddat, sic vir ciuilis, &c.*

114 Dico secundò, docent communiter DD. simpliciter Monarchiam esse optimum omnium supradictorum regiminum. Plato in libro de regno, qui est 16. suorum operum vltra med. Aristotelis 8. eth. cap. 10. Stobæus ser. 45. D. Tho. lib. 1. de regim. cap. 5. Bened. à Bened. in iacul. Eccl. iacul. 228. Bell. de Christo, to. 1. cap. 3. fin. & de Rom. Pont. lib. 1. cap. 4. P. Greg. Menoch. loc. cit. Probatur quia primum in vnoquoque genere est mensura reliquorum. Ergò quò priùs ad mensuram accedit vnum quodque ei etiam magis simile redditur. Sed primum inter imperia, ac prestantissimum est diuinum, quo Deus Optimus, Maximus, cuncta moderatur, Ergo, cum Monarchia nostra sit illi similior, quam cæteræ administrationes, erit etiam melior, & nobilior.

115 Cæterum Licetus in præfation. tractatu de intell. agen. & ex professo Maluet. probant, optimatum regimen esse melius simpliciter monarchia; quia ex eo magis peruenitur ad finem regiminis, qui est publica pax. Et ad dictum argumentum respondent, quod imò regimen Dei videtur esse aristocraticum; sunt enim in illo sacro tribunali tres distinctæ personæ, licet solùm vna simplex essentia, & natura. Patritius verò liber primus de Republica tit. 4. fin. democratiam omnium optimam putat, Solonis secutus sententiam; quia plures coniuncti pauciora ignorant, quàm vnus, vel aliqui. *Ego,* inquit; *in eorum numero sum, qui optimam Rempublicam esse dicam, quæ ex omni genere hominum commixta sit.*

116 At ergo Monarchiam meliorem omnibus existimarem, si daretur Monarchus, qualis describitur Deut. 17. & qualem describit Aristotel. 3. polit. cap. 12. qui scilicet ita omnes virtute præcellat, *vt vnius ipsius virtus sit maior aliorum omnium virtute*, & 1. polit. capit. 8. ait, *Ex quo fit, vt is, qui imperat, perfectam virtutem habere debeat moralem.* Quare Marcus Aurelius Imperator dicebat. *Princeps, qui omnibus dominatur, omnibus etiam virtutibus præditus esse debet.* Et Cyrus, vt refert Plutarc. in apophteg. *Magistratu dignum non esse quemquam aiebat, qui melior subditis non esset.* Et qualem dicebat debere esse Alphonsus Rex Aragoniæ, vt refert Antonius Panormitanus in eius vita, cum dicit. *Reges felices erunt, & regna, si iustè imperent, si inter linguas sublimiter honorantium, & obsequia nimis humiliter salutantium non extollantur, sed se homines esse meminerint si suam potestatem ad Dei cultum maximè dilatandum maiestatis eius famulam faciant; si Deum timeant, diligant, & colant: si plus ament illud regnum, vbi non timent habere consortem: si tardius vindicent, facilè ignoscant: si eamdem vindictam pro necessitate regenda, tuendaque Republica, non pro saturandis inimicitiarum odijs exerceant, si veniam non ad impunitatem iniquitatis, sed ad spem correctionis indulgeant: si quod asprè coguntur plerumque decernere, misericordia lenitate, & beneficiorum largitate compenset: si luxuria tantò sint castigatiores, quantò possent esse liberiores: si malint cupiditatibus, quam quibuslibet gentibus imperare: si hæc omnia faciant, non propter ardorem inanis gloriæ, sed propter amorem felicitatis æternæ: si pro suis peccatis humilitatis, & miserationis, & orationis sacrificium Deo suo vero immolari non negligant.* Vel saltem esset Rex, qualem describit Seneca epist. 90. *Illo ergo seculo, quod aureum perhibetur, penes sapientes fuit regnum. Hi continebant manus, & infirmiores à validioribus tuebantur: suadebant, dissuadebantque, & vtilia, atq; inutilia monstrabant: horum prudentia, nequid deesset suis prouidebat: videbat: fortitudo arcebat pericula, beneficia augebat, ornabatque subiectos: officium erat imperare, non regnum.* Si, inquam, reperiretur Rex aliquis supradictas habens conditiones, ego regnum illud felicissimum existimarem, & tale regimen eo casu omnium optimum dicerem. Sed quia credo, id vix posse fieri, & moraliter illud existimo impossibile, iuxta legem. Apud Iulianum. §. fin. ff. de leg. Ideò non credo, secularem, & humanam monarchiam esse simpliciter meliorem omnibus regiminibus, sed eam pati sua incommoda, & damna, ac aliæ politiæ, vixque posse inter eas assignari excellentiæ, & maioritatis præeminentiam.

117 Dico ergo tertiò stante corruptione humanæ naturæ illud regimen esse ceteris præstantius, quod est mixtum Monarchia, Aristocratia, & Democratia: huic autem proximè accedere illud, quod est mixtum aliquo, ex dictis regiminibus; quare Aristocratiam mixtam democratia, meliorem existimo simplici monarchia; & Democratiam mixtam Aristocratia, simplici Aristocratiam meliorem puto. Et in vniuersum mixtionem in regiminibus probo, reprobo simplicitatem. Ita ex parte docent Diu. Tho. 1. 2. quæst. 95. art. 4. corp. & quæst. 105. art. 1. corp. Bell. de Rom Pont. lib. 1. cap. 3. Contz. 1. pol. cap. 21, Suarez lib. 3. de lege cap. 4. num. 1, Maldet. 1. 2. quæst. 95. art. 4. fin.

118 Probatur primò, Tùm quia hoc regimen est minùs obnoxium calamitatibus simplicium regiminum, mixtura enim illa temperat à malis, & asperitates retundit: Tum quia regimen mixtum continet omnes proprietates bonas regiminis simplicis, exploditque malas; ad hoc enim misceetur, Tum quia illud regimen est magis vtile Republicæ, quod est bonis magis charum, & illud videtur ijs magis charum, quod potest ab omnibus participari: tale est mixtum. Tum quia in natura nullum simplex corpus reperitur, neque etiam ex ipsis simplicibus elementis, vt puto, sed omnia mixta nobis tradit; ergo signum est, quòd mixta meliora sunt, & vtiliora. Tum quia mixta magis prosunt corpori humano, quam simplicia, vt constat ex arte medicinæ.

119 Secundò probatur quia scriptura sacra tale regimen approbauit, vt probat D. Tho. loco citato, quæst. 105. hoc pacto. *Moses, & eius successores gubernabant populum, quasi singulariter omnibus principantes, quod est quadam species regni: eligebantur autem 72. seniores secundum virtutem, dicitur enim Deuter. 1. Tuli de vestris tribubus viros sapientes, & nobiles, & constitui eos principes; & hoc erat aristocraticum, sed democraticum erat, quod isti de omni populo eligebantur, dicitur enim Exodi 18. prouide de omni plebe viros sapientes, &c. Et etiam quod populus eos eligebat, vnde Deut. 1. date ex vobis viros sapientes.*

120 Tertiò probatur ex Aristot. 4. pol. cap. 12. vbi ait, *Quantò melior est gubernatio temperatas tantò est durabilior.* Et Pol. lib. 6. expressè ait, *eam Rempublicam censeri debere optimam, quæ ex omnibus illis, quas diximus, formis sit composita, cuius rei probationem, non ratione solùm collectam, sed vsu etiam, & experientia firmatam habemus, &c.*

CAP.

C A P. II.

Verum Regularium Reipublicæ, seu Religiones aliquo ex supradictis regiminibus regantur, & quale illud sit.

1 PRO isto cap. videndæ sunt Regulæ, & constitutiones singulorum Ordinum; Basil. in Regul. Fus. disp. reg. 45. 48. 54. & in Regul. breu. reg. 112. Aug. in cap. 11. vbi expositores. Hugo de S. Vict. & alij. Bened. in cap. 3. & cap. 65. vbi expositores, Trithem. cap. 3. Perez. num. 4. & 2. Turrecrem. tract. 15. & 140. Cresbeeck. Carmelitarum in Reg. Alberti, cap. 1. & 2. vbi Tho. a Iesu. 3. par. glos. 1. vers. secundum est. Minorum, cap. 8. vbi Bonau. Curd. Polit. Bartol. Minorum Regul. num. 39. & 51. Pacom. nu. 64. 66. 77. 122. 123. Seraph. & Machar. in princ. Hieronym. in Reg. Monach. cap. 7. Constitutiones Cler. regul. Theat. cap. 5. & cap. 7. Festus in const. Prædic. par. 3. c. 25, Nauarr. com. 3. de Reg. num. 15. Rodriq. tom. 1. quæst. reg. q. 27. art. 2. vers. Neque his obstat. Suarez tom. 4. de relig. lib. 10. cap. 1. tract. 3. Sarton. in ciu. Reipub. reg. consid. 46. Constit. Can. Reg. Later. par. 2. cap. 1.

2 Dico primò, certissimum omninò est, omnes Religiones regi vno ex supradictis regiminibus, vel simplici, vel composito. Constat, quia non potest aliud excogitari, vt docet Suarez 3. de leg. cap. 4. num. 1. & dixi supra cap. 1. num. 9.

3 Dico secundò, militantes sub Regula Sancti Benedicti, ex sua primæua institutione monarchia reguntur. Ita Perez. in Reg. S. Bened. cap. 65. num. 2. constat ex cap. 3. dictæ Regulæ, & cap. 65. sic habetur. *Ideoque nos preuidemus expedire propter pacis, charitatisque custodiam, in Abbatis pendere arbitrio ordinationem monasterij sui.* Cōstat etiam ex cap. Nullam, 18. q. 2. vbi dicitur, *vt de cætero fideliter, & studiosè vniuersa, quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem eiusdem monasterij pertinent, Abbatis sollicitudo, ad quem tota potestas pertinere conuenit, debeat adimplere.* Et licet Trithem. in dict. cap. 3. illis verbis, *quoties aliqua*, octo afferat casus, in quibus Abbas tenetur obtinere consensum conuentus, id tamen non prouenit ex primæua Regulæ institutione, sed ordinatione canonica, vel monachali.

4 Dico tertiò, militantes sub regula S. Basilij regi videntur aristocratia. Ait enim in reg. fus. disp. cap. 54. *Præpositi conuentuum de rebus difficilibus inter se communicent, & conferant.* Et cap. 48. *illud*, inquit, *in vniuersam obseruari debet in conuentu, vt nullo modo quis curiosè Antistitis consilia peruestiget, aut in eius facta anxiè inquirat, ijs dumtaxat exceptis, qui tum dignitatis gradu, tum consilij prudentia Antistiti ipsi proximi sunt.* Et cap. 45. *Præter Antistitem alius etiam esse aliquis debet, qui, illo absente, aut alioqui occupatione aliqua distento, fratrum ipse curam possit suscipere.* Et in reg. breu. cap. 112. quando aliquis admittendus est, *consensu cæteris fratribus admittatur.*

5 Dico quartò. Licèt Nauarr. com. 3. de reg. num. 15, quem sequitur Suarez 4. de Relig. tract. 3. lib. 10. cap. 1. n. 9. dicant, Augustinum significasse in regula, suos Religiosos debere regi per monarchiam, nihil tamen potest colligi ex dicta Regula, quòd potiùs monarchiam, quam aristocratiam, aut democratiam intenderit instituere. Nam ex illis verbis, c. 11. *Præposito tamquam Patri obediatur, multò magis Presbytero, qui omnium vestrum curam gerit*; Et infra. *Ad Præpositum præcipuè pertinebit, vt ad Presbyterum, cuius est apud vos maior auctoritas, referat, quod modum, & vires eius excedit*, non potest id colligi, sed solùm in illis Cœnobijs Augustini fuisse duos Superiores; vnum, qui vocabatur Præpositus, seu Prior, aut Corrector Monasterij; alterum, qui vocabatur Presbyter, & erat Episcopus Diœcesanus, cui tunc subijciebantur Monachi, vel alius quispiam Presbyter ad Monachorum curam ab Episcopo deputatus, vt Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 1. num. 4. Trull. in eluc. ord. Can. reg. lib. 4. cap. 14. num. 2. Sed meliùs Nauarr. com. 3. de Reg. num. 4. Presbyter erat Prior conuentus, & Præpositus eius Vicarius. Nec etiam id potest colligi ex eo, quod dicitur cap. 1. (aduerte hic, quòd sequor diuisionem huius Regulæ secundùm distinctionem factam ab Hugone.) *Et distribuatur vnicuique vestrum à Præposito vestro victus, & vestimentum*: hoc enim solùm arguit, bona temporalia per vnum Præpositum, tamquam per œconomum, esse distribuenda. Nec etiam id potest colligi ex eo, quod dicitur cap. 10. quòd Prælatus non postulet veniam à subditis, si quando in eis reprehendendis excesserit; id enim fit, ne apud indiscretos subditos auctoritatem perdat. Ex eo fortè posset hoc aliquatenùs colligi, quod dicitur cap. 7. *Si autem deprehenditur, & conuincitur, secundum arbitrium Presbyteri, vel Præpositi grauius emendetur.* Sed nec ex hoc; Nam si Presbyter erat Superior Præpositi, ab hoc ad illum dabatur recursus; & potest dubitari, an id possent per se soli, vel de consensu aliorum. Vnde potius ex dictis colligi videtur, cum duos Superiores constituat, fortè in aliquibus pares, quòd aristocratiam intenderit.

6 Sed quicquid sit de illo antiquo regimine. Nunc ea Religio regitur aristocratia. Priori enim generali dantur duo Assistentes, sine quorum consilio nihil decernere potest. Qui Assistentes, durante eorum officio, sunt immediatè subiecti Sedi Apostolicæ. Vnde, si delinquant, Prior generalis contra illos potest solùm formare processum informatiuum, & hoc de licentia Protectoris: decisio verò illius pertinet ad Sedem Apostolicam. Hi Assistentes in omnibus negotijs votum habent consultiuum; in grauioribus tamen casibus, vt in nominatione Vicarij generalis, aut in priuatione Prouincialium, aut in legum, vel statutorum, spectantium ad vniuersum Ordinem, promulgatione, vel in deputandis Commissarijs generalibus, vel Visitatoribus, aut in damnandis fratribus ad triremes, vel in infligendis pœnis carcerum vltra annum, & exilij vltra biennium, aut in priuatione vocis actiuæ, & passiuæ, vel in alijs similibus casibus, si Assistentes fuerint concordes, & in voto contrario Generalis, tunc eius rei cognitio ad Sedem Apostolicam deuoluitur; si verò contingat, Assistentium vota esse diuersa, tunc ea sententia præfertur, quæ à Generali magis probabitur. Ita statuitur in constitut. 5. Pauli V. quæ incipit, Prouisionis; in append. apud Cherub. tom. 3, pag. 60. Et de Canonicis regularibus Lateranen. qui sub hac Regula militant, quòd aristocratia regantur, constat ex eorum constit. p. 2. c. 1. & 2. Et aristocratia etiam principaliter reguntur Dominicani sub hac etiam Regula militantes, vt patet ex eorum constitutione par. 3. cap. 3.

7 Dico quintò. Carmelitani ex sua primæua Regula illis data ab Alberto Patriarcha Ierosolymitano, & reformata ab Hugone, regi videntur democratia; licèt in præsentiarum ad aristocratiam accedere dicat Thom. à Ies. loc. cit. in princip. seu potiùs ad monarchiam, vt audio. Patet ex cap. 2. dictæ Regulæ, vbi dicitur. *Præterea iuxtà situm loci, quem inhabitare proposueritis, singuli vestrum singulas habeant cellulas separatas, sicut per dispositionem Prioris ipsius, & de assensu aliorum fratrum, vel sanioris partis eadem cellulæ cuique fuerint assignatæ.* Si ergo in assignatione cellarum (omnes enim tunc in cellulis separatis habitabant, nec communi Refectorio vtebantur) requiritur consensus fratrum, is etiam requiretur in rebus alijs grauioribus. Et in eodem cap. 2. Regulæ reformatæ, & mitigatæ ab Hugone cum auctoritate, & mandato Innocentij IV. ita habetur. *Loca autem habere poteritis in eremis, vel vbi donata vobis fuerint, ad vestræ Religionis obseruantiam apta, & commoda, secundum quod Priori, & Fratribus videbitur expedire.* Et quòd modo Discalceati eiusdem Ordinis aristocratia regantur, constat ex constit. 25. Clem. VIII. Pastoralis, §. 8. apud Cherub. tom. 3. bull. pag. 33. vbi dicitur. *Præposito generali adiungimus sex consiliarios, siue assistentes cum voto decisiuo.*

8 Di-

8 Dico sextò. Fratres Minores democratia reguntur. Colligitur ex cap. 7. suæ Regulæ, in quo non solum Sacerdotes, sed & Laici ad Superioritates dictæ Religionis admittuntur. Et ita docet Sarton. in eiu. Reipub. Reg. consid. 46. Sed Cordub. & Polit in cap. 8. dictæ Regulæ dicunt, quòd est monarchia mixta.

9 Dico septimò. Iesuitæ monarchia reguntur. Constat ex constitut. 25. Pauli III. Regimini, apud Cherub. tom. 1. bull. fol. 653. vbi §. 4. dicitur. *Ne quis fortè Zelo vtatur, sed non secundùm scientiam, proprij cuiusque gradus iudicium, & officiorum discretio, ac distributio tota sit in manu Præpositi.* Et §. 5. subditur. *Qui quidem Præpositus de consilio consociorum constitutiones, ad constructionem huius propositi nobis finis conducentes, in consilio condendi auctoritatem habeat.* Et infra, *iubendi autem eius totum penes Præpositum erit.* Et §. 8. *Voueant singuli, se in omnibus, quæ ad Regulæ huius nostra obseruationem faciunt, obedientes fore Societatis Præposito.* Quæ omnia repetuntur, confirmantur, & ampliantur in constitut. 9. Iulij III. Exposcit debitum, §. 4. & 8. fol. 699. in dicto tom. 1. bull. Cherub. Dicit tamen Suarez tom. 4. de Relig. tract. 5. lib. 10. cap. 1. à num. 3. hanc monarchiam participare in multis cum aristocratia.

10 Dico octauò. Clerici Regulares, Theatini nuncupati, aristocratia reguntur. Constat ex cap. 5. suarum constitut. vbi sic habetur. *Licèt tota facultas regendæ Congregationis sit penes Patrem Generalem; tamen in huiusmodi rebus exequendis, & in constitutionibus pro re grauì declarandis, si quæ fortè dubitationes orientur, ac in pœnis grauioribus imponendis, Consultorum consensus adhibeatur.* Et §. seq. *De consensu Patrum Visitatorum rem totam expediat.* Et cap. 7. dicitur. *Pater Generalis neque etiam de Consultorum sententia, nouas leges, aut constitutiones edere, aut editas abrogare, siue in parte aliqua immutare poterit; interpretari tamen ex Consultorum consensu poterit.*

11 Dico nonò. Clerici, qui Ministri infirmorum dicuntur, sub aristocratia viuunt. Constat ex constitutione 17. Gregor. XIV. illius, apud Cherub. tom. 2. bull. pag. 706. in cuius §. 5. dicitur. *Totius Congregationis Superior Præfectus generalis appellabitur, cuius officium perpetuum erit, quoad viuet. Socios autem habebit quatuor, qui Consultores dicentur votum eorum, æquè ac Præfecti, decisiuum erit.* Sed hoc regimen fuit immutatum anno 1600. die 28. Decemb. per constitut. Clem. VIII. in qua Consultores Prouincialium votum solum consultiuum habent, & ex quatuor Consultoribus Generalis duo sunt fratres Laici, & duo Sacerdotes, & similiter ex duobus Consultoribus Prouincialium vnus est Laicus, alter Sacerdos. Quare multum habet nunc hoc regimen de democratia.

12 Dico decimò. Religio nostra Minimorum ex monarchia, aristocratia, & democratia regiminc mixto regitur. Constat, quia in ea adest vnus Generalis, qui est caput totius Religionis, per quem omnia, quæ occurrunt in ea grauia quantumuis negotia executioni mandantur. Qui quidem Generalis eligitur à tota Religione, saltem virtualiter; nam cum eligatur ab omnibus Prouincialibus Ordinis, & vno Commisso specialiter deputato à singulis Fratribus vniuscuiusque Prouinciæ, per specialem electionem illius, factam in singulis conuentibus, dicendum est, quòd eligitur à tota Religione, quæ virtualiter residet in Prouincialibus, & Commissis. Et dictus Generalis potest eligi ex omnibus Fratribus dictæ Religionis, absque discrimine, modo Sacerdos sit attingens annum vigesimum quintum, & modò per triennium sit in Religione professus. Huic dantur tres Socij, qui habent non solùm votum consultiuum, sed etiam decisiuum, vt dicam §. sequent. Et hic Generalis subijcitur correctioni dictorum Collegarum, & Fratrum, si in aliquo delinquat. Habet etiam ista Religio Prouinciales, qui certæ Prouinciæ certis terminis coarctatæ præsident; & hi eliguntur à singulis conuentuum Correctoribus, & singulorum conuentuum Discretis: atque ita etiam ab omnibus Fratribus totius Prouinciæ, qui virtualiter continentur in dictis Correctoribus, & Discretis; Correctores enim, & Discreti eliguntur à singulis Fratribus Sacerdotibus singulorum conuentuum. Adsunt etiam in ea Definitores, votum decisiuum habentes, qui singulis annis in die Sancti Michaelis Archangeli 29. Septembris congregantur pro definiendis negotijs Prouinciarum, pro assignandis Correctoribus in singulis conuentibus. Et hi Definitores non possunt à Generali amoueri è Prouincijs, in quibus sunt Definitores, secundùm determinationem capitul. general. Genuæ 7. numero 29. Hæc omnia constant ex Regula, numero 39. 45. 48. 49. 51. & ex Correct. numero 9. 65. 93. 100. 101. 103. Atque ita vides in hoc regimine monarchiam in vno capite omnia regente, & gubernante, nulli, dum rectè officium administrat, subiecto. Aristocratiam vides, quia hoc caput habet membra, scilicet Socios, votum decisiuum cum eo habentes. Vides etiam in singulis Prouincijs singulos Prouinciales ab ipso Generali non dependentes, sed veri suarum Prouinciarum Rectores, Generali tamen obedientes; quod aristocratiam sonare dicit Bell. lib. 1. de Roman. Pontif. cap. 3. tom. 1. Perspicitur etiam aristocratia in Definitoribus, qui tamquam optimates Prouincias regunt cum capite. In eo democratia videtur, quòd istud caput, & omnia singularum Prouinciarum capita ab omni, & ex omni multitudine eliguntur, dictæque multitudinis correctioni subiacent. Quare de hoc regimine mihi omninò videtur posse dici, quod de Republica Romana, enarratis populi; Senatus, & Consulum officijs, & facultatibus, conclusit Polyb. lib. 6. hist. *Cum igitur singula eis tatis partes & incommodare, & commodare sibi inuicem hoc modo queant, euenit, vt ad omnes casus aptè, conuenienterque sint concinnata. Ex quo fit, vt meliorem hac Republica nemo possit instituere.* Consules hic dicas Generalem, & Prouincialem Senatum Collegas, & Definitores, populum reliquam multitudinem; Hi omnes sibi inuicem obnoxij sunt. Quare quò ad formam, nullam meliorem inueniri posse, puto: optima namque ciuitatis ea forma creditur; in qua est, qui possit imperantibus imperare, vt ait Ior Quincin. de aristocrat. christ. tit. de mutat. imper. tom. 16. tractat. Aduerte tamen, quòd Religiones ferè omnes nunc regimine temperato sub diuersis formis, & modis vtuntur, vt dicunt Nauarr. com. 3. de Regul. numero 15. versu Ad 15. Rodriquez tom. 1. quæstion. regular. quæst. 27. artic. 2.

§. Vnicus Vtrum Superiorum Socij in Ordine Minimorum habeant votum decisiuum, an verò solùm consultiuum.

13 DOCTISSIMVS P. Passarell. noster in schol. ex Bareh. num. 17. putat, Socios Prælatorum absolutè esse puros consiliarios, exceptis quibusdam casibus in regula, & Correctorio insertis, & per consequens quòd licèt Prælatus teneatur consilium Sociorum requirere, non tamen teneatur illud sequi.

14 Et probatur primò ex Correct. numero 104. vbi dicitur. *Prælatorum Socij nulla speciali auctoritate, neque præeminentia fulgeant.* Et num. 113. dicitur. *Superiorum Prælatorum Socij subdantur dumtaxat Correctoris generalis, ac proprij Vigilis, & Prouincialis obedientia.* Et num. 74. *Seniores suis Correctoribus humiliter obediant, ac eis honorem, & reuerentiam exhibeant, & suis in locis Religionis ordine sedeant, absque vlla præeminentia; si quis verò ipsorum Seniorum contrarium fecerit, & aliquam sibi præeminentiam vsurpauerit, sex mensibus priuetur actiua, & passiua vocibus.* Et num. 23. cui titulus est, De pœnitentijs ex consilio imponendis, statuitur. quòd in materia votorum, & casibus grauibus Seniorum assensus non requiratur.

15 Secundò probari potest sententia Passar. ex Reg. num. 40.

num. 40. vbi dicitur. *In Seniores verò quicumque capitulariter assumpti, suis Correctoribus consilium, & auxilium in cunctis ad hanc Regulam, & vitam quomodolibet spectantibus maturè præbeant.*

16 Tertiò ex eadem Reg. num. 51. vbi dicitur. *Insuper singulis prætitulatis huius Ordinis Superioribus maturè deputentur tres timorosi socij, qui Seniores nuncupentur, quorum prouido suffulti consilio, commissa sibi Religionis negotia, discretè, ac sapienter discernant, & efficaciter tractent, atque definiant.*

17 Quartò ex Correct. num. 72. vbi dicitur, *Et cum talibus Senioribus sua negotia maturè tractabis qui libet localis Correctior, consilium ab ipsis sumendo, & cum eis conferendo super quibuscumque libris vendendis, vel emendis, & super nouis vestibus, &c.*

18 Quintò ex eodem Correct. num. 112. vbi Correctoribus non licet Conuentum exire, nisi propter causas, quas alij Fratres expedire non valeant, & tunc de capituli scientia, & Seniorum consilio.

19 Sextò in capit. Tolos. num. 35. statuitur, quòd Superior maior de suorum Sociorum consilio corrigat Superiorem minorem iniustè suis subditis necessaria distribuentem. Et num. 47. statuitur sic, *Item definierunt, quòd Superior, siue Generalis, siue Prouincialis, siue localis Correctior alicubi videns aliquem Fratrem clamorosum, & præsertim sæculares scandalizantem, seu alias rebellantem, & contumacem, absque suorum respectiuè Seniorum super huiusmodi consilio, potest tali Fratri iniungere, & præcipere, quod vadat ad suam cameram. Si autem Frater huiusmodi dicto eius Superiori super hoc inobediens fuerit, per dictum, vel alium eius respectiuè Superiorem de suorum Sociorum consilio puniatur.* Et in cap. Genuen. 1. num. 12. dicitur, quòd Laici, & Oblati habere debent Informatorem per triennium, à die professionis per P. Generalem, aut Prouincialem de consilio Collegarum assignandum.

20 Dico tamen, supradictis non obstantibus, quòd Socij Generalis Prouincialis, & Correctoris habent in rebus grauibus votum decisiuum, & sunt comparticipes officij. Res graues voco receptiones nouitiorum ad Ordinem, alienationes, conuentuum sumptiones, delinquentium incarcerationes, suspensiones, priuationes, rehabilitationes, ordinationes, Vicariorum, & Visitatorum deputationes, &c.

21 Probatur primò, ex num. 16. Correct. vbi dicitur. *Ad ipsos verò superiores Prælatos, & eorum Socios talium recipiendorum (nouitiorum) deliberatio spectabit. Vbi autem aliquis subditus per ipsos superiores Prælatos ad tale negotium deligatus fuerit, resideat ipsa deliberatio penes localem Correctorem, & eius Socios, siue Seniores,* Quem locum declarat Passarell. in schol. ex Barch. num. 12. Cum ergo receptio nouitiorum committatur copulatiuè deliberationi Superiorum, & eorum Socijs, signum est, quòd Socij in hoc votum habent, non solum consultiuum, sed etiam decisiuum. Cum enim duo in dispositione coniunguntur per dictionem, *Et*, oportet, vtrumque interuenire; vt est textus clarus in l. Si quis ita stipulatus, ff. de verbo oblig. quem ad id adducit Abb. lib. 1. cons. cons. 57. num. 1. Et prætereà deliberatio, vt benè Gutier. can. quæst. lib. 2. cap. 22. num. 5. includit non solùm diligentem consultatione, & prouidum tractatum de re deliberanda, sed etiam ipsius rei determinationem; vt colligitur ex cap. 1. de imm. Eccl. in 6 ibi, *præhabita cum fratribus, &c.* Et insinuat Penna in l. Omnes iudices, Cod. de de cur. lib. 10. fin.

22 Secundò probatur ex eodem Correct. num. 23. vbi dicitur. *Vlterius vbicumque in præsenti Correctorio agitur de quorumcumque delinquentium incarceratione, suspensione, depositione, aut priuatione, intelligatur huiusmodi præmissis; semper præuijs fraternis, ac discretis monitionibus, habitoque Seniorum consensu*, idest Sociorum, vt exponit cap. Tol. num. 47.

23 Tertiò ex eodem Correct. num. 11. Correctores suspensi debent sic remanere, quousque per aliquem superiorum Prælatorum cum suis Socijs pleniùs deliberetur. Et in fine dicitur, quòd pœnitentiam subeant, iuxtà deliberationem Prælatorum cum suis Socijs factam. Et ibid. num. 36. dicitur. *Præterea si quis castitatem sanctam violauerit, vbi quam primum super hoc legitimè conuictus fuerit, sex mensibus incarceretur, vel grauius puniatur, iuxta delicti grauitatem, & exigentiam, prout Correctori generali, aut saltè Prouinciæ Vigili, vel Prouinciali cum suis Socijs secundum Deum meliùs expedire videbitur.* Vbi nota illam dictionem, *Cum*, quia stat hic coniunctiuè principaliter; quotiescumque enim coniungit nomina collectiua, vel dignitatum, semper stat principaliter, vt Tusch. ver. Dictio concl. 358. num. 20. Abb. lib. 1. cons. cons. 57. qui explicans quamdam const. Papæ Io: in qua dicitur, quòd Episcopus, & Capitulum cum Consulibus, quoties eis expedire videbitur, &c. dicit num. 2. quòd Episcopus, Capitulum, & Consules faciunt tres voces, quæ ex forma dictæ const. habent consentire in dispositione, de qua ibi; nec Episcopus potest quidquam facere sine illis. Et idem dico in casu nostro.

24 Quartò probatur ex Correct. num. 97. vbi dicitur, *Singuli autem Prælati (prius etiam non habito suorum Collegarum consensu) quibuscumque personis scribere poterunt; vbi autem simul vnanimiter contradicerent dictorum Prælatorum Socij, quod ipsi Prælati nonnullis personis de hoc Ordine nõ existentibus scriberent; tunc per eiusdem, vel proximioris Conuentus capituli, seu maioris, ac sanioris eius partis definitionem, & determinationem charitatiuè, maturéq; mitigari valebit eorum differentia huiusmodi.* Quod statutum declaratur in cap. Val 4. num. 41. quòd vbi omnes Socij contradicerent Prælatis, tunc stetur determinationi capituli localis; vbi verò duo Socij ex vna, & alter cum Prælato ex altera, contrarij essent, stetur parti Superioris, & in eius sententiam teneantur alij subscribere. Quòd statutum confirmatur in cap. Barchin. 1. num. 17. Ex quibus claré patet nostra conclusio. Si enim, omnibus Collegis contradicentibus, non potest Prælatus scribere extra Ordinem, sed debet expectari definitio capituli localis, ergo Collegæ sunt plus quàm consiliarij: consiliarios enim qui adhibere tenetur, non necessitatur regulariter sequi consultum, vt bene Passarell. in schol. ex Barch. num. 17. cap. Cum olim, de arb. vbi Glossa verbo, Siue discordet. Multa ad id congerit Barbosa in loc. commem. verbo Consilium, num. 50. Sanchez lib. 1. de matr. disput. 34. num. 24. Menoch. de præsumpt. lib. 6. quæst. 34. num. 25. De Thomaset. in flor. reg. 81. Et confirmatur ex statutis Val. & Barch. vbi statuitur, standum esse parti Superioris cum vno Collega, alijs Collegis discordantibus; ad quid enim hæc statuta, si Collegę sunt puri consiliarij? Et aduerte circa id, quòd dicitur, standum esse parti Superioris cum vno Collega, quòd huiusmodi statutum habent etiam Fratres Prædicatores, vt patet ex eorum constitut. 3. par. cap. 30. vbi dicitur. *Quod si in partes æquales se diuiserint, illorum sententia præualebit, in quorum partem Magister Ordinis inclinauerit.* Et Augustiniani, vt constat ex dictis supra hoc cap. num. 6. Et habent etiam Clerici Reg. Theatini nuncupati; vt patet ex cap. 7. suar. const. Habent etiam Clerici, qui ministri infirmorum dicuntur, vt constat ex const. 17. Greg. XIV. Illius, §. 5. apud Cherub. tom. 2. bull. pag. 706. Et circa illam particulam quod alij teneantur subscribere id esse iuri communi conforme, multis docet Rodriq. tom. 2. quæst. reg. q. 45. art. 10.

25 Quintò ex Correct. num. 105. vbi statuitur, quòd Superiores locales in præsentia suorum Prouincialium, & Prouinciales in pręsentia Generalis carcerum pœnas, aut alias graues pœnitentias nulli subditorum imponant; sed id relinquant Superioris pręsentis, suorumque Sociorum sententię. Sed sententia est definitio iudicialis controuersię secundum omnes, vt Tusch. ver. Sententia, conclu. 106. num. 1. seu est vox iudicis ad causam facientis, vt Tusch. ibi, num. 3. Ergo socij in imponendis pęnitentijs grauibus conindices sunt cum Prælatis.

26 Neque obstat, quòd eodem loco subditur. *Habeant Prælati*

Prælati plenariam iurisdictionem super cunctis pœnitentijs, tàm hic taxatis, quàm non taxatis, tàm illas imponendi, quàm ab eis de præfatorum Sociorum suorum consilio delinquentes liberandi, ac pœnitentias ipsas augendi, & minuendi. Nam intelligitur de pœnitentijs leuibus. Nam paulò ante, loquendo de pœnitentijs grauibus, id remiserat Prælatorum, & sociorum suorum sententiæ. Vel, si non quadrat, dicas, hoc secundo loco consilium poni pro consensu; & habes coniecturam id ita esse, ex citatione marginali, quæ citat Correct. num. 23. in quo non imponuntur graues pœnitentiæ, nisi de consensu Seniorum. Immò esse familiare Regulæ ponere consilium pro consensu, constat ex dicto num. 23. cui est titulus De pœnitentijs ex consilio imponendis, & deinde statuit, quòd non imponantur, nisi habito Seniorum consensu. Et in Regul. num. 50. statuitur, quòd Correctores conuentu non egrediantur, nisi de scientia capituli, & Seniorum consensu. Et deinde in Correct. numero 112. de ijsdem Correctoribus egredientibus conuentu dicitur. *Ipsis verò localibus Correctoribus de sui localis capituli scientia, & Seniorum consilio, &c.* Quod caput declarans Card. Senogall. auctoritate Papæ, clausula 6. vt habes tom. 1. priu. nostri Ordin. in constitut. 17. Iulij II §. 6. ait. *Et ita de eorumdem Fratrum scientia, & Seniorum assensu domos exire poterunt pro causis, &c.* Et quòd assensu Seniorum requiratur in casu exitus Correctoris à conuentu, dicit Passarell. in schol. ex Barch. num. 11. versu Intellige eo non posse vti. Et idem clarissimè habes in cap. 1. Bonon. num. 13. vbi statuitur, quòd Prouincialis possit mittere Correctorem extra conuentum contra Seniorum voluntatem, idest, non expectato Seniorum consensu, vel etiam ipsis repugnantibus, iuxta ea, quæ dixi tom. 1. huius opus. cap. 26. §. 2. pag. 335. Deinde subdit, quòd Correctores in præsentia Prouincialis non possint conuentu exire sine licentia ipsius, etiam cum Seniorum consilio. Et concludit, dictam definitionem non repugnare Regulæ, consensum Seniorum ad hoc requirentis. Ad quod item facit cap. Massil. num. 47. Constat pariter esse familiare Regulæ ponere consilium pro consensu ex Correct. num. 72. vbi dicitur, quòd Corrector sumat consilium à Senioribus, super quibuscumque libris emendis, vel vendendis; & tamen Card. Senogall. loco citato clausula 8. declarauit, in his requiri assensum, vel dissensum Fratrum. Nec mireris, quòd Legislator consilium pro consensu sæpè ponat. Nam & hoc est frequens in iure, vt docet Tusch. ver. consilium, conclus. 766. num. 2. Gonzal. ad regul 8 Cancell. Gloss. 45. à num. 78. Tiraquel. de retract. lignag. glos. 9. §. 1. num. 159. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 34. num. 28. & est textus iuncta Glossa, verbo Consilio, in cap. Venerabili, de iud. deleg. Et id fecisse puto Legislatorem nostrum, quia cum Socios Prælatorum intenderit facere participes officij, parum curauit ponere consilium, vel consensum; cum certi iuris sit, quòd qui tenetur procedere cum consilio aliorum, non solùm petere illud tenetur, sed etiam sequi cum illi sint participes officij, vt docet Abb. in cap. Cum olim, de arbit. num. 5. vbi Butr. num. 15. ad med.

27 Sextò ex Correct. num. 88. vbi dicitur. *Nullus localium Correctorum, absque sui Superioris facultate, vel absque Seniorum localium consensu, Fratres in confessores deputatos ab auditione confessionum quarumcumque personarum arcere poterit*. Et aduerte, quòd nominat hic Seniores locales, ad differentiam Sociorum Prælatorum, qui etiam Seniores nuncupantur in Reg. nu. 51. & in cap. Tolos. num. 47. Et scias, quòd in Regula nostra Seniores, & socij idem sunt, vt constat clarè ex cit. locis.

28 Septimò ex cap. Val. 4. num. 38. probatur, vbi dicitur. *Definierunt, quòd Prælati non possint pœnitentias graues cuiquam imponere, nisi de consilio, & assensu suorum Sociorum*, iuxta tex. Correct. num. 23. & in cap. Genuen. 6. num. 13. electiones officialium remittuntur Generali cum suis Collegis, quod seruatur in omnibus capitulis, & in cap. Rom. 6. me præsente, statutum est, quod Generalis, quos priuauit, & deposuit de Sociorum consensu, prout per Correct. loc. cit. non possit solus rehabilitare, licet hoc statutum in dicto cap. incuria scribæ non fuerit annotatum. Et in cap. Forijul. 1. num. 18. non possunt Prælati facere ordinationes, nisi de consilio, & assensu Collegarum.

29 Octauò probatur ex nomine ipso Collegarum, quo communiter vocantur, vt patet ex loco cit. cap. Val. & Genuen. Collega enim dicitur socius in officio, vt Gell. lib. 13. cap. 14. & plura Calep. verbo Collega. Et argumentum ab etymologia validum est, vt probat Barbosa in loco com. verb. Argumentum, num. 152.

30 Nonò probatur ex resolutione quorumdam dubiorum, facta à Congregatione visitationis Apostolicæ anno 1597. die 14. Ianuarij subscripta Sorbolongus; quam ponam in addit. ad priu. Minim. sub Clem. VIII. in horum dubiorum tertiò petitur, quid faciendum, quando aliquis Collega fuerit recusatus à Fratribus in visitatione? Et respond. quòd non debet admitti qualiscumque recusatio; quia sunt quatuor Iudices, & non vnus. Ad id etiam facit resolutio ad dub. 5. & ad 9. Facit etiam constitut. 2. Clem. VIII. § 8. quam habes in tom. 2. nostr. priuil. Facit praxis, & consuetudo præscripta.

31 Ad primum ergo in contrarium resp. locum illum Correct num. 104. nihil facere pro Passarell. si rectè intelligatur. Collegæ enim nullam habent specialem auctoritatem, quia nihil per se ipsos, à Generali seiuncti, possunt facere. Nec multò minùs habent præeminentiam, cum teneant suæ genituræ locum. Sed hoc quid obstat? quomodò ex hoc concluditur, quòd non habeant votum decisiuum? cum & illud habere in quibusdam casibus, victus supradictis textibus pro nostra sententia adductis, ipse confiteatur Passar. in illo num. 17. schol. Barch. Locus ille ex num. 113. habet etiam verum, sunt enim Collegæ Prælato vti subditi obedientiæ, & suis Prælatis parere tenentur in his, quæ secundùm Regulam iubentur; & per hoc dixi, quòd nostrum regimen est monarchicum, licèt non simplex, quia vnum Superiorem, & Prælatum habemus, cui omnes obedire tenentur, & à cuius iurisdictione nullus reperitur exemptus. Sed hoc non obstat, quominùs Collegæ ipsius in rebus grauibus debeant cum ipso votum decisiuum habere, pro illo enim tunc coniudices cum illo sunt, & illi non parent. Ex quibus respond. etiam ad locum illum ex num. 74. Locus ille ex num. 23. est pro nobis expressè, vnde illum adduximus pro secunda probatione nostræ conclusionis. Verba autem illa in fine dicti num. 23. posita. *Nisi fortè super aliquo quatuor votorum, aut alio graui casu, vel scandalo rationabiliter, legitimèque conuicti fuerint ipsi delinquentes*. nolunt dicere, quod superiores Prælati in pœnis infligendis ratione transgressionis votorum, consensum non habeant suorum Collegarum, sed quòd non possint in dictis casibus imponere alias pœnas, præter taxatas in dicto Correct. Quòd etiam clarè explicuit Correct. num. 105. vbi datur Prælatis cum suis Collegis potestas super quibuscumque pœnis imponendis, vel remittendis, exceptis votorum pœnis. Et expressiùs in num. 107. *Præterea caueant singuli huius Ordinis superiores Prælati, suique Vicesgerentes, ne ipsi aliquãdo super alicuius quatuor votorũ fractione, quemquam remissò puniant, vel citiùs, quàm in hoc præsenti Correctorio decernitur, & ordinatur, aliquem de carceribus liberent.* Ex quibus liquet, quòd in materia votorum legislator nullum arbitramentum inquit Superioribus, neque Socijs, sed transgressores vult puniri iuxta pœnas ab ipso taxatas, nisi fortè capitulum generale aliter disponeret, vt dicitur in eod. Correct. nu. 58. Illa verba dicti num. 23. *Aut alio graui casu, vel scandalo*. Intelliguntur, quòd possit Superior capiens aliquem subditum in fragranti delicto, eum incarcerari, & ligari facere, etiam absque consensu, & consilio Seniorum, ne delinquens fugiendo pœnas effugiat, quod pertinet ad bonum Religionis regimen, & ad statum monarchicum constituendum; nolunt tamen dicere, quòd possit Prælatus per sententiam talia facere, absque Sociorum consensu; tunc enim non cohærerent vltima primis, quod non est dicendum, cap. Maiores, verb. Cæterùm, de bapt. & hanc explicationem desumo ex cap. Tolos. num. 47.

32 Ad secundum resp. non sine quare ibi Consilio adiutum esse. Et auxilium; auxilium verò præstatur tribus modis secundum Glossam in cap 1. de offi.iud deleg. verbo Pari pœna, quam ibi multis declarat Panorm. num. 5. & eam approbat tamquam communiter receptam Anton. Gabr. commun opin tom. 2. lib. 9. tit. 12. de malef. num. 15. nimirum consilium dando, cooperando, auctorizando, & defendendo; hæc autem includunt consensum, vt dicunt præfati DD. Atque ita idem est Seniores teneri consilium, & auxilium dare Correctoribus in omnibus, ad Regulam spectantibus, ac illis fauere, & præsto esse adiuuando, & consentiendo in omnibus, quæ ad obseruantiam dictæ Regulæ pertinent.

33 Ad tertium. Per consilium, ibi intelligo consensum, iuxta ea, quæ dico hic supra num 26. Et qui a dicunt DD. quod quando dispositione statuti iudex tenetur ferre sententiam cum consilio sapientis, consilium ibi sumitur pro consensu, vt Menoch. lib. 6. de præsumpt. præsump. 34. num. 18. Quod militat, in casu nostro, & quando consilium petendum est ab eo, qui particeps est officij, vt sunt Collegæ per dicta, sequendum est, iuxta l. Titium in princ. ff. de admin. tut. Gonzal. ad reg. 8. cancel. Gloss. 46. nu. 78. Et quia Collegæ dantur Prælatis tamquam coadiutores, vnde sine illius consensu nihil possunt facere, iuxta c. Venerabili, de offic. deleg. vbi Glossa verbo Consilium, ait, quòd ibi per consilium, intelligitur consensus, quia aliàs nō valeret multum coadiutor. Adde, quòd ex vi locutionis colligitur, ibi pro consilio debere intelligi consensum, ait enim, *quorum prouido suffulti consilio*, sed non possunt esse suffulti, idest sustentati consilio, nisi illi adhæreant. Quòd si non placet hic impropriare nomen consilij, dic, quòd intelligitur hic textus in rebus ordinarijs, & minùs grauibus, vt dare obedientias, concedere literas commendatitias ad ordines, scribere ad inferiores Prælatos, Confessarios, Prædicatores, atque Lectores instituere, &c.

34 Ad quartum iam dixi ibi per consilium declarasse Card. Senogall. claus. 8. debere intelligi consensum. Et constat ex his, quæ sequuntur dicto num. 72. *Veruntamen non omittatur capitulare consilium, vbi, &c.* Et tamen certissimum est, & vsu comprobatum, quòd capitulum non congregatur à Superioribus ad sumendum consilium, sed consensum, & contra ea, quæ determinauit capitulum, nullus Superior, neque etiā Generalis tecalcitrat; & quòd capitulum non congregetur, nisi pro obtinendo consensu, constat ex Correct. num. 6. 7. 8. 9. 10. 34. 35. 50. 78. 90.

Ad quintum constat ex num. 26. ibi per consilium, consensum intelligi.

35 Ad sextum ista inæqualis distributio est illa eadem, de qua in Correct. num. 49. & 109. cui, quia supponitur non esse exorbitanter inæqualis, certa pœnitentia non assignatur, sed relinquitur Superioris arbitrio, & Collegarum consilio. Similiter dic, quòd potest Superior Prælatus de consilio Sociorum punire Correctorem pœnis leuioribus, qui in imponendis pœnitentijs à Regula taxatis negligens fuerit. Ad illud ex num. 47. eiusdem cap. Tolos. dico, quòd facit pro nostra sententia; subditur enim statim post verba cit. in argum. *desinentes, quod maior Superior, absque suorum respectiuè Seniorum, seu Sociorum consilio, possit minori Superiori, citrà carceres, & alias pœnas graues, iuxta delicti exigentiam, pœnitentiam imponere.* Neque dicas; ergo cum solo consilio dictorum Seniorum poterit dictas pœnitentias imponere. Nam capitulum in tali statuto condendo se fundauit in Correct. num. 23. vt colligitur ex cit. marg. in quo tales pœnitentiæ graues iubentur imponi de consensu Seniorum. Ad illud ex c. 1. Genuen. dic, quòd assignare Informatorem Oblatis, non censetur res magni momenti.

36 Sed obijcies. Si Collegæ sunt comparticipes officij, ergo, si delinquant, non possunt à Superiore puniri, par enim in parem non habet imperium; cap. Inferior, cap. Denique, dist. 21. cap. Innotuit, § Quamuis, de elect. Resp. tamen, quòd potest Prælatus suos Socios punire, etiam officijs eos priuando, quia sunt merè subditi obedientiæ, iuxta Correct. numero 113. & Præses punit æqualem sibi. leg. Si quis fortè, §. si quos comitum, ff. de pœnitent. cap. Placuit, 6. quæst. 3. Nec obstat, quòd par in parem non habet imperium. Nam Collegæ non sunt pares suis Prælatis, neque in dignitate, quia nullam habent formaliter, neque etiam in iurisdictione, quia multa possunt Prælati facere sine illis, de quibus numero 31. sed solùm sunt pares in iudicijs, & sententijs de rebus grauibus ferendis, in negotijs magni momenti expediendis. Et illa regula, Par in parem, fallit, quando agitur de punitione; quæ publicam concerneret vtilitatem; vt hic, Ita De Thom. in flor. reg. 233. & deinde per delictum fiunt inferiores Prælatis, & omnem dignitatem, si quam habent, amittunt; leg. Quicumque, Cod. vbi Senatores, vel Clatis.

37 Sed quid, si omnes Collegæ delinquerent, posset ne Prælatus eos omnes punire, etiam officijs priuando, supposito, quòd delicta id mererentur? Respond. Si vnus Collega delinqueret, posset Prælatus cum reliquis eum punire; argum. statuti in cap. Genuen. 2. numero 13. Similiter si duo delinquerent, posset cum tertio Collega illos castigare, argum. statuti in cap. Genuen. 1. numero 36. Et Val. 4. numero 38. sed si omnes delinquerent, deberet eos punire cum Correctore, & 1. & 2. Seniore conuentus, in quo deliquerint, vel proximioris, argum. eorum, quæ dicuntur de priuatione Generalis in Correct. numero 9. & de electione Collegarum mortuorum in cap. Val. 5. numero 19. vers. Ad 4. Scio tamen, quòd in resolutione illorum dubiorum, de quibus numero 29. ad quæsitum 4. quid faciendum, quando aliquis depofuerit contra Collegam. Respond. quòd poterit Generalis secretò recipere depositionem illam, eamque probare, & Congregationi referre. Sed quæ dixi, videntur conformiora nostræ Regulæ, & constitutionibus.

C A P. III.

An externæ politiæ vtcumque ordinatæ noceat Religiosorum status.

1 NON disputo hic contra hæreticos cordialissimos Religiosi status inimicos, & meritò; Religiosi enim eorum impudentias propalant, nefandaque mendacia gladio necant veritatis: hoc namque oegotium Controuersiarum est. Pro quo videri possunt Vualden. tom. 1. lib. 3. doctr. fid. & tom. 3. de sacr. tit. 19. cap. 149. Alphonsū Castro aduer. hæres. lib. 10. ver. Monachatus Bellar. tom. 2. lib. 2. de Monach. Sed solùm inquiro, an Religiosorum multitudo possit vmquam nocere sæculari politiæ. Et pro hoc puncto videndus est Contzen lib. 6. polit. cap. 46. Veston. de Republ. lib. 3. cap. 15. & lib. 5. cap. 21. Maucl. de monarch Eccles. tom. 1. par. 2. lib. 5. cap. 13. Rang. noster in 1. Reg. cap. 10. vers. 8. ibi, *& ostendam tibi*, & cap. 1. vers. 1. tit. Escanæ, & montis Ephraim.

2 Dico primò, constitutissimum mihi est, Religiosorum in communi viuentium sub Pastoris regularis ferula multitudinem nullo vmquam tempore politiæ sæculari posse nocere. Considero namque Rempublicam in duobus statibus; in statu belli, & in statu pacis. Quòd in statu belli non possit vllo modo ei nocere, patet. Quomodo enim nocebit inermis Religiosorum multitudo, otio contemplationis diuinorum assueta, ab armis sæcularibus, mundanisque negotijs, populorumque tumultibus ab incunabulis abstracta? ieiunijs, abstinentijs, disciplinis, mortificationibus, humicubationibus attrita? quorum armatura, eis ab Apostolo data ad Ephes. 6. est, *vt lumbos habeant in veritate succintos*, per contemptum illecebrarum carnis mundanarumque vanitatum, per fidelitatem, & integritatem, per amorem rerum cælestium, per ornamentum virtutum, per constantiam in bono, per facilitatem deferendi malum, per doctrinam, qua

qua hostes fidei impugnantur; quò sic illi, qui Veritas est, placere per omnia possint? *Vt induant loricam iustitiæ*, quæ omnia, quæ volunt, vt sibi faciant homines, tenentur, & illis ea similiter facere, Luc.6. Cuiusque iustitiæ primum munus est, nemini nocere, & communibus sine cuiusquam detrimento vti, omniaque facere, quæ ad aliorum salutem, etiam cum proprio damno, & incommodo necessaria sunt. Secundum tribuere vnicuique quod suum est, maiori suo reuerentiam, pari concordiam, minori disciplinam, Deo cultum, & obedientiam, sibi sanctimoniam, inimico patientiam, pauperi misericordiam, omnibus fraternam in Domino charitatem? *Vt habeant calceatos pedes in præparationem Euangelij pacis*, per mortificationem, per mortis memoriam, per bona exempla, vt bonum, quod, Domino largiente, cognoscunt, & per prædicationem Euangelij, & per bona opera alijs communicent. Et sic sunt pacifici cum illis, qui & pacem oderunt, vnde inimicitias tollunt, bella compescunt, iras comprimunt, discordes sedant, inimicos conciliant, Dæmonem fugant, eiusque suggestiones retundunt. Vt habeant scutum fidei, qua operibus formata, rapiant regna cœlestia, & acquirant repromissiones? *Vt habeant galeam salutis*, idest spem salutis consequendæ per dicta bona opera? *Vt denique habeant gladium spiritus*, idest verbum Dei, quo iugulent dæmones, & omnes sequaces eius? Ecce armatura Religiosorum à capite ad talos. Galea est spes salutis; thorax est iustitia, balteus est veritas, calcei, & ocreæ sunt humilitas, & præparatio ad propagandam fidem Euangelij, cuius effectus est pax. Dextera tenent gladium, idest verbum Dei, & sinistra scutum, scilicet fidem. Quæ arma nunquam deponunt, siue dormiant, siue vigilent, siue sedeant, siue currant, siue laborent, siue conquiescant, siue comedant, siue ieiunent. Et his armati ita veterem hominem, idest sensum carnalem domant, vt illorum conuersatio iam non in mundo, sed in cœlo sit, & illorum caro iam non carnalis, sed cœlestis videatur. Ista sunt Religiosorum arma, quæ cum non carnalia, sed spiritualia sint, indubitatum est, quòd numquam seculari, & mundanæ Reipublicæ sint nocitura.

3 Si verò consideremus statum Reipublicæ in tempore pacis, multò minùs ei potest nocere Religiosorum multitudo. Nam tunc nocere non possunt, nisi seditiones commouendo populum irritando, pacem turbando. At hæc fieri nequaquam possunt. Nam vel supponimus debere fieri a tota multitudine Religiosorum, & est casus metaphysicus; qui enim fieri potest, vt tota multitudo Religiosorum conueniat ad concitandum populum contra rectè dominantium Dominium (nisi fortè dominantes curarent populum in perditionem trahere per introductionem hæresum, quo casu id licitum, & debitum esset ad communitatem saluandam.) Quòd si nihilominùs volumus supponere, Dico, quod ille casus certam illius ciuitatis destructionem præsagiet; esset enim casus depictus Esaiæ 3. vbi dicitur. *Et erunt, qui beatificant populum istum, seducentes, & qui beatificantur præcipitati: propter hoc super adolescentulis eius non lætabitur Dominus, & pupillorum eius, & viduarum non miserebitur. Succensa est quasi ignis impietas, veprem, & spinam vorabit. In ira Domini exercituum conturbata est terra, & erit populus quasi esca ignis, & vir fratri suo non parcet, & declinabit ad dexteram, & esuriet, & comedet ad sinistram, & non saturabitur. Vnusquisque carnem brachij sui vorabit. Manasses Ephraim, & Ephraim Manassem, simul ipsi contra Iudam*. Vel supponimus, seditionem commoueri à Religiosis particularibus, & tunc non valeret consequentia. Aliqui particulares Religiosi mali, & seditiosi sunt, ergo omnes Religiosi sunt perniciosi Reipublicæ; nam a particularibus ad vniuersalia non valet illatio; alioquin valeret etiam ista. Aliqui ciues sunt seditiosi, ergo omnes ciues sunt seditiosi, & ista. Aliquæ mulieres maritatæ non seruant fidem maritis, ergo nullæ mulieres maritatæ fidem maritis seruant. Quæ consequentiæ erroneæ sunt. Nec multò minùs licet argumentari à concreto ad abstractum. Aliqui Religiosi mali sunt, ergo status Religiosus malus est. Sicut non valet. Ex 12. Apostolis vnus iniquus fuit, ergo Apostolatus iniquus est, vt benè De Thom. in flor. reg. 178.

4 At inquiunt homines de mundo. Licèt fortè directè multitudo Religiosorum perniciem Reipublicæ, non sit allatura, potest tamen indirectè afferre.

Primo. Propter multa ipsorum scandala, & mala opera. Videntes enim multi simplices, eos, qui dati sunt in ædificationem, multa mala facere, & peiora quandoque, quàm ipsi vmquam imaginati sint, animantur ad similia facienda, putantes non esse tam mala, quàm ipsi imaginabantur. Si Ioui licuit, dicebat Terentianus ille nebulo, virginem aureis pluuijs constuprare, quare & mihi volentem violare non licebit?

Secundò. Quia si omnes homines fierent Religiosi, & continentiam vouerent, certè humanum genus destrueretur.

Tertiò. Licèt non omnes, si tamen quamplurimi id genus vitæ amplecterentur, non potest negari, quin in hoc remaneret damnificata Respublica, non enim posset ab ijs ea obtinere obsequia, quæ ab alijs ciuibus.

Quartò. Cum Religiosi multa in dies acquirant, vel piorum vltimis voluntatibus, vel propria industria, & labore, quæ statim sunt exempta à gabellis, datijs, & grauaminibus, quibus subiectantur aliorum ciuium bona, inde publicum ærarium minuitur, & tantum possunt crescere dicta Religiosorum bona, vt ita dictum ærarium minuatur, quòd supportandis Reipublicæ oneribus non sit idoneum, sine spe quòd vspiam augeatur. Participant enim in hoc Religiosi (qui bona possident in communi) de illo attributo Christi, qui numquam dimisit, quod semel assumpsit.

5 Ad primum. Aliquorum Religiosorum impietas eo vitæ genere, quod profitemur, indigni, facit, vt cogat fateri, multos ex illis scandalosè viuere; sed quid inde? fortè inferes, ergo omnes scandalosè viuunt? scandalosa est consequentia. Quamplurimi enim virtuosè, & exemplariter viuunt. Ex centum vnum malum vix reperias, & centum virtutes vnius malitiam non compensabunt? *Noli respicere*, ait Hieronym. epist. 34. *Iudam negantem, sed Paulum respice confitentem*; nec amurcam, & purgamenta Religionum attendas, sed oleum, & ornamenta intuere, & intelliges, paucorum scandala nihil obesse posse, si compares cum multo, quod prodest cæterorum omnium sanctum viuendi institutum. Vide id genus plura apud Platum de bono stat. Religios. lib. 3. capit. 25.

6 Ad secundum resp. cum Aug. de bono coniug. cap. 10. *Vtinam hoc omnes vellent dumtaxat in charitate, de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, multò citius Dei ciuitas compleretur, & acceleraretur terminus seculi*. Et Hieron. 1. contra Iouin. *Noli*, inquit, *metuere, ne omnes virgines fiant, difficilis res est virginitas, & ideò rara, quia difficilis*. Chrysost. de virg. cap. 15. tom. 5. *Hi*, inquit, *solliciti sunt ne commune hominum genus aliquando deficiat, & omnem animæ suæ, tamquam alienæ, curam vnusquisque negligit*. Et cap. 16. probat, quòd genus humanum per connubium nec conseruatur, nec augetur. *Neque verò*, ait, *nunc etiam genus nostrum auget connubij vis, sed Domini oratio ea, quam habuit ab initio, Crescite, & multiplicamini, & replete terram*. Et concludit cap. 15. quòd etiamsi omnes homines castitatem vouerent, & seruarent, non per hoc destrueretur humanum genus; qui enim ex nihilo illud potuit creare, alia via, quam per connubium, illud etiam potest conseruare. Vide plura huiusmodi apud Platum loco cit. cap. 26.

7 Ad tertium. Obsequia, quæ ciues tenentur suæ Reipublicæ soluere, sunt quinque principaliora primum est legationum, secundum consiliorum, tertium custodiarum ciuitatis, quartum auxiliorum pecuniæ tempore necessitatis, quintum magistratuum. Sed ista obsequia possunt optimè soluere Religiosi seculari Reipublicæ, si casus occurrat necessitatis. Et quò ad primum de legationibus,

Cum

Cum *legatus sit is, qui lectu, missusque publico publicum negotium peregrè agit, non militari manu, sed viribus ingenij*: vt ex Carolo Paschasio cap. 1. de Leg. refert Germon. lib. 2. cap. 1. num. 1. de Leg. Seu, vt illum definit Bragaccia lib. 1. de Leg. c. 6. *Est publicus minister, sufficienter bonus, doctus, & expertus, missus a Republica ad absentem, publicorum negotiorum, vel amicabilis congratulationis causa*. Quis prohibet, grauem virum, & doctum Religiosum muniis hoc explere, & rectè, cum non viribus armorum, sed ingenij illud explendum sit? Et si in Legatis requiruntur morum integritas, eruditio, politia, ac omnes animi, corporis, & fortunæ dotes, actionumque humanarum vsus, & experientia, vt docet Canonher. lib. 2. qq. in Tacit. de Leg. in princ. Quis neget in Religionibus omnibus viros esse quamplurimos his omnibus conditionibus ornatos? Possem ex omnibus Religionibus exempla quamplura, & noua, & vetera proferre; ex mea innumera, sed historias non scribo. Sit hoc vnum in signum particularis amicitiæ, qua illum prosequor, Legatio illa, quam obijt ad Regem Catholicum venerabilis P. F. Ioseph Cianus à Metlana, Prouincialis Neapolis, motu proprio Summi Pontificis Vrb. VIII. ad hoc ad munus penitus inscius, absens, & ad quiescendum in cella reclusus, nouiter assumptus. Is anno 1610. à toto Regno Siciliæ pro negotijs, de quibus dicent Historici, ad Regem Catholicum, legatione functurus, missus est. Hic omnia prætereo, qua arte Panormo exijt, cum exitus esset omnibus præclusus, qua sollicitudine, quibus periculis Madritum appulit, qua prudentia, & dexteritate legationem exposuit. Hæc talia fuere, vt a Catholico Rege, eiusque ministris desideratum suæ legationis finem breuissimo tempore felicissimè obtinuerit. Affero in gratiam patriæ etiam legationem, quàm obijt ad Ducem Vrbanitatem P. F. Gabriel Cicala noster Genuensis doctissimus Concionator, missus à fel. rec. Paulo Papa V. anno secundo sui Pontificatus. Et quòd omnis vir habens supradictas conditiones, sit aptus ad legationis munus expendum, docet Ger. lib. 1. de Leg. c. 18. n. 23. Et praxis cõmunis est, vt Principes passim ad negotia secretiora tractanda, & quæ citissima indigent expeditione, viros graues, & Religiosos destinent.

8 Quò ad illud secundum de consilijs. Si consiliarij debent esse illi, qui Exodi 18. describantur illis verbis. *Prouide de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam, & constitue ex eis, qui iudicent populum*. Ex quo loco elicit Cai. quòd 5. conditiones debent habere consiliarij, prima debent esse magnanimi, magnatum vultum non timentes, votum suum liberè exponentes. Vnde dignissima est illa Alphonsi Regis sententia. *Consiliarios Regum, aut Reges esse oportere, aut Regum animos habere*, secunda debent timere Deum, qui enim timet Deum, faciet bona. Vnde Fridericus III. Imperator rogatus, quos è suis haberet charissimos, respondit, eos, *qui non magis me, quàm Deum timent*, tertia debent esse sapientes; propterea decet senes, fideles in secretis, studiosos historiarum, non præcipitatos, sinceros, honestæ famæ, iuris Reipublicæ benè peritos, experimentatos, non adulatores. Vnde fuit digna Caroli V. Imperatoris vox, audita morte Thomæ Mori, viri sapientissimi, Angliæque Cancellarij, & martyris, *In Moro Henricus Rex VIII. totius Angliæ caput præcidit*, quarta debent habere veritatem non tantùm sapientiæ, quantùm iustitiæ, neminem fallentes. Vnde Ludouicus XI. Galliarum Rex aiebat, *se in aula omnibus rebus abundare, excepta vna*, & rogatus, quænam ea esset, dixit, *Veritas*. quàm cum inuenisset in B. P. N. Francisco, valdè gauisus est. Vnde licèt mortis timidissimus esset, eam tamen pronuncianti Francisco, certamq; eius diem signanti, non succensuit, sed ad pietatem, & ad pœnitentiam se conuertit, solusque Francisci consilijs regendum se tradidit, Caroloque filio, vt eum in suum intimum Consiliarium assumeret, mandauit, talemque Consiliarium Regni sui columen, & paludamentum Ludouicus XII. nominare consuescebat, quinta debent à muneribus abstinere, *qui enim diligunt munera, infideles, & socij furum dicuntur*. Esaia 1. Vnde Alcamanes Teleucri filius Spartanus rogatus, cur munera à Messennijs oblata non accepisset, respondit, *quia si accepissem, cum legibus pacem habere non potuissem*. Sed nullus negabit, in Religionibus reperiri viros magnanimos, quibus viuere Christus sit, & mori lucrum. Et quis potest maiori cum libertate votum dicere, quam ille; qui terrena non sapiens, eaque, & illorum desiderium respuens, ex officio habet esse veridicus, & cui gloriosum est pro veritate decertans in odium optimatum incurrere? vt dicebat Nanz. orat. 1. num. 120. Quòd etiam significarunt Romani, vt Crinit. refert lib. 10. cap. 10. Quando potuerunt nefas, vt flamines vllum modùm haberent in apice, in cinctu, aut in alia parte. Quòd Religiosi sint timentes Deum, probatione non indiget, cum in id studij diu, noctuque incumbant; vnde vel Religiosi non sunt, vel timentes Deum sunt, De sapientia non dubitatur, cum ex officio habeant docere, prædicare, libros scribere, & id notum est lippis, & tonsoribus. Et sic de reliquis.

9. Quoad tertium de custodia ciuitatis. Verum quidem est, non licere Religiosis arma capere ad hostes oppugnandos; cap. Quicumq; el 2. 23. quæst. 8. cap. Eos, qui, 20. quæst. 3. cap. Ex inuita, § de Cler. de vot. cum arma illorum sint lacrymæ, & orationes; cap. Conuentor, 23. q. 8. §. Quid ergo turbamini; Glossa in cap. Continentia, vers. Ad Subdiaconatus, de Cler. pere. Vnde Bern. epist. 221. ad Ludou. Reg. Franc. ait, *Profectò stabimus, & pugnabimus vsque ad mortem, si ita oportuerit. pro matre nostra armis, quibus licet, non scutis, & gladijs, sed precibus, fletibusque ad Deum*. Possunt nihilominus cùm consensu saltem præsumpto suorum Superiorum hortari sæculares ad fortiter pugnandum pro defensione oppressorum, & Ecclesiæ; cap. Omni timore, cap. Hortatu, 23. quæst. 8. facit cap. Fortitudo, 23. quæst. 3. Grat. in cap. Quicumque cit. vers. His ita respondetur. D. Tho. 2. 2. q. 40. art. 2. ad 2. & 3. Nau in man. c. 27. num. 215. & hoc non solùm ante conflictum, sed etiam in ipso conflictu. Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 108. vers. his non obstantibus. Becan. 2. 2. cap. 25. q. 18. num. 4.

10 Et possunt etiam in aliquibus casibus per se ipsos pugnare, mutilando, occidendo, &c. primò quando aliter propriam vitam saluare non possunt; vt si in naui ipsorum cum aliorum vita, vel dulcissimum, & inæstimabile bonum libertas periclitetur, secundo quando id est necessarium ad defensionem Reipublicæ, aut ciuitatis, ita vt, pugnantibus Religiosis; patria, aut ciuitas, vel exercitus conseruanda, illis verò non pugnantibus destruenda, vel captiuanda sit, tertiò quando id esset necessarium ad consecutionem iustæ victoriæ, à qua pax, & bonum commune Ecclesiæ pendet. Et in his casibus non solùm possunt, sed etiam iure naturali tenentur pugnare; Caietan. 2. 2. q. 40. art. 2. vers. Sunt verò aliqui: vbi Mald. Mol. loco cit. vers. Sunt verò aliqui. Conin. de act. disp. 31. n. 91. Becan. loc. cit. n. 8. Val. tom. 3. disp. 3. part. 4. col. 1. ver. Secundò. Qui aduertit, in dictis casibus licentiam non requiri; quia sicut gratia non destruit naturam, ita lex Ecclesiastica non tollit obligationem legis naturalis: Neque istis casibus in quibus licitè possunt Religiosi pugnare mutilando, & occidendo, iure naturali suadente, vllam incurrunt irregularitatem, vt benè Val. loco cit. col. 5. vers. Sed contraria sententia, Conin. loco cit. Sylu. vers Bellum. 3. q. 2. licèt aliqui, vt Nauar. & alij contrarium sentiant.

11 Tenentur etiam Regulares ad custodiam murorũ ciuitatis tẽpore necessitatis, per expressum tex. in c. Peruenit, de imm. Ecc. Et nulla est maior pietas, quã patriã defẽdere; cap. Fortitudo, 23. q. 3. Vnde hoc casu licet etiam Ecclesias fortificare, seu incastellare, ad hoc vt illuc fugiant obsessi, & saluentur. Ita Innoc. in c. Cum Ecclesia, de imm. Eccl. vbi Io. And. n. 2. Anchar. in c. Quia nonnulli, n. 5. eod. tit. in 6.

12 Et aduerte, quòd ad defendendam ciuitatem tempore necessitatis tenentur non solùm Regulares, qui sunt naturales illius, sed etiam illi, qui in ea localiter habitant. Cum enim Religiosi per votum professionis sint exempti à iurisdictione Principum temporalium etiam naturalium,

sunt ciues illorum locorum, in quibus habitant, & comedunt panem. Atque ita docent Nauarr. tom. 1. conf. de test. conf. 6. numer. 1. & comm. 2. de Reg. numer. 63. vers. Nunc quoad; Sa in aphor. vers. Ciuitas, num. 4. Laz. in comp. op. Nauarr. vet. Monachus, num. 5. Graff. tom. 2. consl. lib. 5. de pænit. consl. 2. diff. 3. num. 7. Ricc. 4. part. prax decis. 63. num. 5. Bart. in l. 1. ff. Ad municipales, n. 14. & num. 13. ait, quòd Prælatus fit ciuis illius ciuitatis, in qua habet Ecclesiam; & num. 11. ait, quòd non per hoc desinit esse ciuis patriæ, ex qua ducit originem. Et si vis scire, quot modis quis ciuis fiat, adi Pen. in l. Ciues, Cod. de incolis, lib. 10. Et aduerte hic etiam, quòd Sacerdos regularis transiens per aliquem conuentum, debet celebrare missam pro illo conuentu, in quo panem comedit, non, pro eo, in quo localiter permanet. Tum ne illi sit onerosus; tum quia in nostro Ordine præsertim hospites sunt subditi illis Correctoribus, per quorum conuentus transeunt. Et ad id potest cogi ab illo Superiore, si enim est illius subditus, ei obedire tenetur.

13 Quò ad quartum, de auxilio pecuniarum. De hoc iam dixi tom. 1. prin. in const. 2. Julij II. numer. 141. quòd tempore necessitatis tenentur Regulares Rempublicam adiuuare de suis bonis, & contribuere ad ratam, prout alij ciues. Et DD. ibi cit. adde Anchar. loc. cit. Et nota ad hoc propositum, quòd cum tempore belli inflicti huic Reipublicæ Genuensi Anno 1625. Ego essem Prouincialis huius Prouinciæ, obtuli dictæ Reipublicæ omnia vasa argentea, quæ erant in nostra sacristia Conuentus IESVS MARIÆ, cæteraq; dicti conuentus bona: & ab Illustrissimis de Palatio responsum cum gratiarum actione accepi, ea pietate dignum, qua semper est venerata res Ecclesiasticas dicta Respublica; nimirùm quòd priùs erant consumenda bona Reipublicæ, deinde sæcularium, tum demum, his consumptis, quando nullum aliud suppeteret remedium, vsi fuissent bonis Ecclesiasticorum.

14 Quò ad illud de Magistratibus. Certum est, quòd ea munera non possunt obire Regulares; Cap. Eos, qui, 20. quæst. 3. possunt tamen consilijs dictos Magistratus ita iuuare, ac si personaliter exercerent: non enim minùs gerit Magistratum, qui consilio gerit, quàm qui personaliter gerit, vt ait Glossa in cap. Ex multa, ver. Inhabiles, de voto.

15 Ad quartum, principale fateor, acquisita à Religiosis difficulter alienari, vetantibus summis Pontificibus, alienantur tamen multa diuersis occasionibus, & prætextibus. Cæterùm ideò multum, quod dubitetur, posse aliquando euenire, vt tantum crescant à Regularibus acquisita, quòd ærarium publicum oneribus obeundis non sit sufficiens. Nam (vt omittam, quæ possem hic dicere) præterita tempora quid futurum sit denunciant; cap. Scribam, de præsump. Et argumentum de præteritis ad futura validum esse, multis probat Barb. in loco comm. verb. Argumentum num. 201. Et argumentum ab experientia validissimum est, vt Bald. in leg. Non ignotat, Cod. de his, qui accus. non poss. Sed Religiones in 1630. annis tales diuitias non acquisiuerunt, fidelium charitate feruescente; ergo dicendum est, quòd neque etiam in posterum acquirent, fidelium charitate tepescente, ne frigescente dicam. Minor huius syllogismi constat experientia. Nam, prætermissis Mendicantibus, qui semper mendicantes sunt, & vix habent, vnde saturentur pane, si loquamur de Religionibus Monachorum, qui aliquas diuitias videntur habere, hos verisimilium est multas olim habuisse receptas à Summis Pontificibus statum Religionum, sed modò quas habent vix sufficiunt ad sustentationem familiæ. Quòd si qui ipsorum superabundantes habent, in pauperes dispensat, quod in vtilitatem Reipublicæ redundant. Præterea, vt dixi num. 13. tempore necessitatis omnes Religiosi tenentur sua bona exponere pro communi malo à Republica arcendo. Et quòd Ecclesiasticorum diuitiæ vtiles sint sæculari politiæ, vide apud Contz. lib. 6. pol. c. 42. & c. 43. respondet ad ea, quæ contra illas obijciunt hæretici. Constat ergo ex omnibus supradictis, quod Religiosi quantumuis crescant, neque directè, neque indirectè possunt vnquam nocere Reipublicæ sæculari.

16 Poterunt tamen nocere occasionaliter, si contemnantur, & vilipendantur à viris sæcularibus: tunc enim, cum specialis hæreditas Domini sint, creaturarum omnium Creator ad iracundiam prouocabitur, & vindictam sumet de ijs, qui ausi fuerint oculi sui pupillam tangere. Vnde Saluian. lib. 8 de gub. Dei, vt refert Rang. noster in 1. Reg. cap. 8. vers. 7. tit. Quòd prophetatum, &c. aiebat. *Sacrilegij quippè genus est, Dei odisse cultores; sicut enim si seruos nostros quispiam cædat, nos in seruorum nostrorum cedit iniuria; & si à quoquam filius verberaretur alienus in supplicio filij pietas paterna torqueretur; ita, & cum seruus Dei à quodam læditur, maiestas diuina violatur.* Et S. Anacl. ep. 2. vt refert Maucl. de monarch. Eccles. tom. 1. par. 2. lib. 5. c. 13. ait. *Iniuria Sacerdotum ad Christum pertinet, cuius vice funguntur:* ipsomet Christo testante Luc. 16. *Qui vos spernit, me spernit:* Et 1. Reg. 8. Samueli dictum est. *non te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos.* Et in facti contingentia pueri irridentes Prophetam Eliseum, dicendo *ascende calue, ascende calue,* lacerati sunt à duobus vrsis, & Reg. lib. 4. cap. 2. narrat historia. Odium enim sæcularium in Religiosos per irrisionem, per maledictionem, per sibilum, per insufflationem, per extorsionem, per denegationem eorum, quæ illis debentur, per parui pensionem comprobatur, vt bene Rang. loc. cit. Et multorum Regnorum, & Prouinciarum ruinam ex hoc pessimo fonte ortum habuisse, docent grauissimi DD. de Asis dictus Saluian. De Gallis Fulbert. Carnot. ep. 1. ad Abbonem Abbatem Floriacen. vt refert Maucl. loco cit. de Anglis Rang. loco cit. vers. fin. Et faxit Deus, quòd calamitates præsentes ex eodem non originentur; nam reddet vnicuique secundum opus suum, & iuxta ea, quæ quisque suis Religiosis fecerit, faciet illi; quia contra ipsum facta fuisse putat.

17 Dico secundò multa commoda, & vtilitates affert status Religiosorum sæculari politiæ; de quibus Contz. Velton. Maucl. Rang loco cit. sup. num. 1. Quæ ad duo capita reduci possunt. Ad opera nimirum, & ad sermones. Quoad opera; quòd hæc multum fructum afferant Reipublicæ, docet Aug. tom. 6 de vtil. cred. cap. 17. opera enim non solùm necessitatis, sed, & supererogationis faciunt Religiosi omnes, quibus admonent populos, & excitant ad bene viuendum: Nam cum Religiosorum, reliquorumque Christianorum finis sit acquisitio æternæ beatitudinis, & videant populi, Religiosos tot opera supererogationis facere, vt illam margaritam consequantur, inflammantur ad ea saltem facienda, quæ necessitatis sunt, vt, & ipsi eadem potiantur. Quare videntes, Religiosos tam strictam obedientiam seruare, vt ad nutum Prælati genuflectant, stent, sedeant, currant, comedant, abstineant, inflammantur ad obediendum impigrè maioribus suis Principibus, parentibus, &c. Et videntes, eos castitatem seruare, intra limites matrimonij se continent. Ex ipsorum paupertate colligunt, in diuitijs cor apponendum non esse, sed ex eis esse pauperibus subueniendum. Ex quartò aliquarum Religionum voto, vt vitæ quadragesimalis Minimorum, discunt frugaliter viuere, suis temporibus ieiunia seruare. Ex voto Iesuitarum eundi ad seminandum Euangelium ad simplicem voluntatem Pontificis, nullo petito viatico, in quamcumque mundi plagam, discunt, nulli esse parcendum labori pro fidei dilatatione, & animarum salute procuranda. Ex voto redemptionis captiuorum docentur promptitudinem, quam debent ostendere in operibus misericordiæ exercendis. Ex voto Clericorum ministrantium infirmis deserüendis hospitalibus, discunt erga dictos infirmos charitatem. Deindè Religiosi populis Sacramentum pœnitentiæ ministrant, & Eucharistiæ, quibus eos ex dura liberant seruitute peccati, ex manibus extrahunt diaboli, reconciliant Deo, qui sic reconciliati vitia præterita detestantur, ea recordari horrent, & in futurum abstinere, ac ad meliorem vitæ frugem redire proponunt. Quare illi Principes, qui suos populos operibus, & sermonibus hortantur ad Sacramentorum frequentiam, de seditionibus, tumultibus, & coniurationibus timere non debent. Si deindè loquamur magis in specie de

de Religiosis, qui labore manuum suarum viuunt, hi prosunt, non solùm quia nullo modo Rempublicam grauant, sed etiam quia subleuant, vilius enim, quam alij, merces suas vendunt: Hi verò, qui contemplationi vacant, corpore quidem non laborant, ait enim Arist. 8. pol. cap. 4. quòd *simul mente, & corpore laborare non oportet*. Laborant tamen mente, & sunt veluti custodes, qui custodiunt ciuitates die, ac nocte, easque ab hostibus visibilibus, & inuisibilibus defendunt: De his enim intelligo locum illum Esa. 62. *Super muros tuos Ierusalem constitui custodes, tota die, & tota nocte in perpetuum non tacebunt*. Vnde Bernar. hom. de duob. discip. eunt in Emaus, ait. *Ciuitatem custodiunt isti vigiles. Hi sunt vigiles obseruantes omni tempore custodias Domini. Hi excubant ab hostium tabernaculi. Hi sunt Oriones, & Hyades, & interiora Austri; quam delectabile est eis interesse vigilijs, consurgunt de nocte, in principio vigiliarum suarum, vt effundant cor suum coram Domino, & oratio eorum apud Altissimum*. Hi Religiosi, qui precario viuunt frequenti eleæmosynarum postulatione, sunt causa, vt deuoti sæculares eleæmosynas frequenter faciant, & opera misericordiæ exerceant, ijsq; exercendis assuescant. Qui verò ex redditibus viuunt, hospitalitatem exercent, pauperibus erogant multa, & plus quandoque vno die, quam integræ ciuitates, vt pauperum multi testantur.

18. Venio ad sermones, seu potiùs ad opera, quæ sermonibus complentur. Docent Religiosi populos in prædicationibus, in cathedris; ignorantiam, pestiferum humani generis morbum, ab hominum mente exterminare student. Infideles ad fidem conuertere satagunt; cum hæreticis verbis, scriptis, operibus quotidie dimicare non desinunt. Suis cohortationibus populos in vnione Religionis conseruant; eos in principium suorum obedientia retinent (opus omnibus politicis valdè charum.) Hi docent homines Deum timere, reuereri, colere, orare, adorare, in rebus aduersis patientiam habere; proximis benefacere, inimicos diligere. Et denique nulla est virtus, quæ à Religiosis viris in populos non refundatur. Et si vis scire beneficia singularia, quæ Religiosi particulares populo Christiano fecerunt, adi Platum de bono statu Religio. lib. 2. cap. 30. Et denique scias, quòd si nihil aliud facerent Religiosi, quàm Deum orare pro populis, multum in hoc illis prosunt. Valent enim solæ eorum preces, & tacita merita ad Deum humano generi conciliandum, vt dicebat Nazian. orat. 1. in Iulian. ferè in med. *Quorum lachryma peccati diluuium, & mundi piamentum, quorum extensæ semper precandum manus flammas extinguunt; feras consopiunt; gladiorum aciem retundunt, instructas acies in fugam vertunt*. Et Euseb. Cæsar. lib. 1. Euang. demonst. cap. 8. *qui hunc modum amplexi sunt*, ait, *quasi ab hac mortali vita seiuncti, ipsumque dumtaxat corpus in terra gerentes, cogitatione verò, atque animo in cælo degentes, quasi quidam cælites, reliquorum hominum vitam despiciunt: quippè qui pro vniuerso genere supremò omnium Deo sacrati sint*. Et paucis interpositis. *quibus rebus diuinitatem ipsam placentes, suum, & pro se ipsis, & pro alijs, qui eiusdem sint generis, administrant sacerdotium*. Et Homer. vt refert Volater. lib. 29. de suppl.

Namque preces summi famulæ Iouis esse feruntur.
At spreta innumeros luctus, ac damna precantur.

Et vt politicis, qui vt crassioris ingenij, crassa solùm,
& mundana respiciunt, in parte etiam satisfacia-
mus, versent hi parùm cogitatione, & men-
te quot nobilium familiæ, medianti-
bus Religionibus, conseruentur;
quæ sine illis, paupertate
adactæ, nobilitatem
perdidissent;
quantos
æquestres viros aiunt Religiones, qui sine
illis pedissequi fuissent? non enim
omnes ad militiam, & nau-
ticam ap-
ti,

CAP. IV.

De varijs Superioribus Regularum, eorumque duratione.

1 VIDEATVR pro hoc cap. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 13. c. 11. Rodriq. to. 1. q. reg. q. 12. art. 5. & q. 16. art. 2. Cord. in reg. Minor. c. 8. q. 1. vbi Polit. Suar. to. 4. de relig tract. 1. lib. 2 c. 2 & 7. Miranda tom. 2. man. q. 6. art. 5. Castellinus de elect. cap. 19. Tambur. de iur. Abb disp 12. quæsito 2.

2. Supponendum ex dictis sup. cap 1. num. 1. & tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 3. quòd in Religionibus necessarij sunt Prælati ad eas regendas, & conseruandas. Et his, quæ ibi ad id probandum attuli, adde Chrysost. hom. 34. in ep. ad Hæb. in princ. vbi ait. *Malum quidem est, vbi nullus est principatus, & multarum cladium hæc res existit occasio, & confusionis est, turbationumque principium. Sicut enim si ex choro ipsum coripheum auferas, nequaquam modulatus chorus, vel ordinatus existit, & phalanx militum, si ducem non habeat, nullo modo numero acies illa, vel ordine procedit, & nauis, si gubernatore priuetur, pessum eat necesse est: sic, & gregi, si pastorem abstuleris, cunctus dispergetur, & peribit. Malum igitur est, vbi nullus est principatus, subuersionis, quippè hoc est argumentum*. Vide Suarez loco cit. cap. 1. n. 1.

3. Dico 1. Superiores Religionum Mendicantium communiter sunt in triplici differentia, vt Suarez loco cit. Aliqui enim sunt supremi, qui vocantur Generales, & præsunt toti Religioni, seu Congregationi; ita vt supra se in eis nullum alium Superiorem agnoscant, dum rectè suum officium administrant, nisi capitulum generale; & habent immediatam iurisdictionem in omnes Religiosos sibi subiectos, etiam in Prælatos, medios, & infimos, secundùm magis, & minus, pro Religionum diuersitate. Alij sunt Prælati medij, qui vocantur Prouinciales, seu Ministri, & isti, præsunt certæ alicui Prouinciæ, & in sua Prouincia nullum Superiorem recognoscunt, dum rectè officium administrant; subduntur tamen immediatè Generali, & habent immediatam iurisdictionem in omnes Religiosos suæ Prouinciæ. Monachi verò istos Prælatos medios non agnoscunt, licèt habeant supremum, quem Abbatem generalem vocant, & infimum, quem Abbatem simpliciter. Alij sunt Prælati infimi, qui Priores, Guardiani, Rectores, Præpositi, Correctores vocantur, & isti præsunt vni alicui conuentui, in quo nullum alium Superiorem recognoscunt, subduntur tamen immediatè iurisdictioni Prouincialium, & Generalium, & habent immediatam iurisdictionem in solos fratres suorum conuentuum. Omnes dicti Prælati habent iurisdictionem ordinariam, tum spiritualem, tum temporalem in suos subditos, vt dixi tom. 1. priu. in const. Pyrrhi, num. 11. & docet Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 2. num. 7. quæ iurisdictio est quasi Episcopalis, vt dixi tom. 1. priu. cit. num. 46. & docent Tambur. de iur. Abb. tom. 1. disput. 1. quæstion. 4. numer. 2. & Suarez loco cit. num. 9. qui à num. 10. probat, hanc iurisdictionem habere etiam Superiores locales, qui consentit Sanch. 2. in decisione capit. 11. num. 7. Quod tamen in Ordine nostro non videtur procedere; non enim absoluunt nostri Correctores à casibus reseruatis, nisi specialiter à Prouincialibus, vel Generalibus deputentur, vt patet ex Correct. numer. 86. Nec possunt confessores Fratribus deputare, ibid. numer. 85. nec Prædicatores instituere, numer. 79. nec possunt concedere literas commendatitias ad Sacerdotium suscipiendum, numero 77. nec etiam ad alios ordines, sine licentia capituli, numero 78. Nec possunt multa alia facere, quæ ordinaria potestate faciunt Episcopi, & reliqui superiores Prælati. Sed his non obstantibus, adhuc censet Suarez numero 13. & 14. Quòd dicti Superiores locales etiam in Ordine nostro, vt ex eius doctrina colligitur, habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, cum habeant potestatem excommunicandi, præci-

piendi, absoluendi, à casibus etiam Papalibus, vt probo tom. 2. nost. priu. in const. 4. Syxti IV. num. 25. & 26. Vnde etiam potest concedi, quòd dictam iurisdictionem quasi Episcopalem habeant, sed magis limitatam, quàm Prouinciales; quòd non est mirum, cum etiam ipsi Prouinciales dictam iurisdictionem habeant magis adhuc limitatam, quàm Generales, vt dicit Suar. n. 14. & constat ex ijs, quæ dixi tom. 1. huius op. quæst. 1. c. 21 §. 1. concl. 1.

4. Dico 2. Generalis Ordinis Prædicatorum est perpetuus. Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 11. quæst. 8. patet ex const. dicti Ordinis de quibus Festus par. 3. cap. 24. Perpetuus similiter est Generalis Iesuitarum; vt Suarez tom. 4. de Relig. tract. 3. lib. 10. cap. 2. num. 2. Item Generalem perpetuum habent Carthusiani, vt dicit Nauarr. comm. 3. de Reg. num. 3. vers. Tertiò per immitationem; & Suar. tom. 4. de Relig. tract. 1 lib. 2. cap. 7. num. 4.

5. Dico 3. multæ Religiones Generalem perpetuum habebant, quem tamen processu temporis temporaneum reddiderunt. Ita de Religione Monachorum Perez in cap. 64. Reg. S. Bened. num. 9. vbi ait, quòd S. Bened. instituit Abbatias perpetuas; *quas tamen ob grauissima incommoda, diu est, quòd Religio reiecit, approbante Romana Sede, & omni Religione annuente*. Et de Congregatione Vallis vmbrosæ Tambur. de iur. Abb. tom. 1. disp. 12. quæst. 2. num. 7. Et de Ordine Carmelitarum dicit Tho. à Iesu in expos. suæ Reg. part. 3. cap. 1. super illis verbis. *Qui ex vnanimi*, quòd Prior generalis per totius vitæ spatium perdurabat; nunc autem solùm per sennexium, iuxta cōst. Clem. VIII. apud Cherub. tom. 3 bull. in const. 25. §. 11. pag. 32. Dicit tamen Castell. de elect. cap. 19. pag. mihi 406. ex cap. 10 const. Discalceatorum, de quibus loquitur dicta const. Clem. quòd illorum Generalis non durat nisi per triennium, sed hoc triennium est solùm pro Congregatione Italiæ, & illud sexennium est pro Congregatione Hispaniæ. Monachi S. Basilij, & S. Augustini licèt ex eorum Regulis Generales haberent perpetuos, vt Miranda tom 2. mand. quæst 6. art. 6. vers. Sed prætereà; Nau. lib. 3. cons. de stat. Monach cons. 7. num. 8. illi tamen nunc habent triennalem, vt constat, ex const. 58. Gregorij XIII. Benedictus, § 10. tom. 2. bull. pag. 434. Isti verò, idest Augustiniani, habent sexennalem, vt constat ex constitutione 5. Pauli V. Prouisionis, §. 2. tom. 3 bull. in append. pag. 60. ex const. 2. Syxti V. Exigit, in bull. Eremit. S. Augustini impresso Romæ Anno 1628 vbi § 2. dicitur, quòd Generales illius Ordinis ab immemorabili tempore fuerunt perpetui, & §. 3. illum reducit ad sexenniū. Fratres Minores perpetuum habebant Generalem, vt colligitur ex eorum Regula. cap. 8. & ibi id dicit Corduba quæst. 1. & Polit. num. 7. & Miranda tom. 2. man quæst. 6. art 5. Sed nunc non durat nisi per sexennium, vt dicit idem Miran. ibi art. .. concl 3. & Rodriq tom. 1. quæst. reg. quæst. 16. art 1. Sigismund. de elect. part. 3. cap. 1. dub. 10 1. cum dixisset Generalem Minorum priùs fuisse perpetuum, subdit, factum esse temporalem à summis Pontificibus, piè motis rationabilibus de causis. Cruciferi olim Generalem perpetuum habebant, nunc verò habent triennalem, vt dicit Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 11. quæst. 8. vers. Cruciferi, & constat ex const. 59. Pij V. Nihil in Ecclesia, tom. 2. bull. pag. 255. in cuius §. 5. dicitur. *Vnde cum huius frugifera disciplina cultus iam perуerti, ac labescere conspiceretur, pia mem. Innocentij Papa VIII. procurante Priori generali, & Definitoribus dicti Ordinis, benè, ac prouidenter statuit, vt ipse Generalis, ac cæteri omnes Priores, &c. deinceps non ad vitam, sed ad triennium dumtaxat assumeretur*. Fratres Trinitarij Generalem perpetuum habebant, vt Azor loco cit. vers. Hic est ordo; sed nunc Reformati eiusdem Ordinis ad sexennium reduxerunt, Castell. de elect. cap. 19. pag. 409. Mercenarij olim perpetuum Generalem habebant, nunc ad sexennium reduxerunt, Azor loco cit. vers. Ipso Anno. Seruitæ olim perpetuum habebant Generalem nunc ad triennium reduxerunt. Azor loco cit. vers. sexdecim annis: sed Castell. loco cit. pag. 407. ex constitutionibus ipsorum dicit durare ad sexennium; potest esse quòd fuerit extensus. Item perpetuum habebant Cistercienses, vt Tambur. de iur. Abb. tom. 1. disp. 12. quæst. 2. num 1. sed post reform. Gregorij XIII. triennalis factus est in Italia, & in Hispania, vt Castell. ex cap. 12. const. dicti Ordinis pag. 384. Item perpetuum Generalem habebant Clerici ministrantes infirmis, vt patet ex constit. 17. Gregorij XIV. illius, §. 5. tom. 2. bull. fol. 706. sed ad sexennium reductus est per const. Clem. VIII. datam Romæ Anno 1600. die 28. Decembris in qua illius Ordinis Regula reformatur, & approbatur cum derogatione dictæ constitutionis Gregorij XIV. Item perpetuum Generalem habebant Clerici regulares minores, vt constat ex const. 81. Syxti V. Sacræ Religionis. §. 3. tom. 2. bull pag. 629. Sed nunc habent sexennalem. Item perpetuum habebant Armeni S. Bartholomæi Genuæ, sed à tempore Syxti IV. ad triennalem reduxerunt.

6. Dico 4. Reliquæ omnes Religiones habent Generalem temporalem, & fortè ex primæua institutione Canonici reg. S. Saluatoris habent triennalem, vt constat ex const. 98. Syxti V. Ex varietate, tom. 2. bull. pag. 668. Canonici regulares Later. triennalem, ex const. 14. Pauli V. §. 5. Pastoralis, tom. 3. bull. pag. 193. Eremitæ Congregationis Petri de Pisis Ordinis S. Hier. triennalem, ex const. 13. Syxti IV. §. 7. & 12. Sedes Apostolica, tom. 1 bull. pag. 361. Fratres S. Ambrosij ad nemus, quibus vniti sunt per Syxtum V. vt constat ex const. 15. Pauli V. Pastoralis, tom. 3. bull. pag. 195. Fratres Congregationis S. Barnabæ, aliàs Societatis Fratrum Apostolorum pauperis vitæ, vt per const. 3. Alex. VI. Piæ vitæ, tom. 1. bull. pag. 393. habent Generalem triennalem, vt per const. 22. Eugenij IV. §. 4. Remigini tom 1 bull. pag. 291. Camaldulenses triennalem; Castell. de elect. cap. 19. pag. 375. Item Reformati eiusdem Ordinis, dictus Castell. pag. 382. licèt priùs solùm annualem haberent, vt ex const. 2. Leonis X. Etsi à summo, §. 88. & 90. tom. 1. bull. pag. 468. Fratres S. Hieronymi Fesulani olim Generalem annualem habebant, vt per const. 21. Eugenij IV. § 4. & 7. Super gregem, tom. 1. bull. pag. 290. Sed modò redactus est, vt audio, ad triennium. Cassinenses quinquennalem; Castell. pag. 366. Clerici, qui Theatini dicuntur, triennalem, per const. II. Clem. VII. § 2. Exponi tom 1. bull. pag. 576. & ex part. 3. Suar. const. cap. 7. Minimi Generalem habebant triennalem, ex Reg. num. 45. sed crescente Religione, cum non posset tam breui spatio totam Religionem visitare, factus est sexennalis, vt constat ex const. 4. Pauli V. Cum sicut, in tom. 2. nostr. priu. pag. 311. Clerici de Somascha triennalem, Clerici item, qui Barnabitæ dicuntur, triennalem. Clerici piarum scholarum, seu Congregationis Matris Dei, approbati, vt audio, à Gregorio XV. primum Generalem habuerunt nouennalem, alios deindè perpetuos; de illis Clericis habes duas const. in tom. 3. bull. vna est Pauli V. Inter pastorales, pag. 316. altera Clem. VIII. Ex quo diuina, in append. eiusd. bull. pag. 45.

§. Primus, an expediat Generales esse perpetuos.

7 VIDERI potest pro hoc § D. Th. lib. 4. de reg. c. 7. & 8. Chatass. de pers. prud. lib. 2 c. 5. § 4. Scrib. in pol. christ. lib. 1. c. 30. Canonh. q. in Tacit. vtrum Magistratus perpetui esse debeant pag. mihi 268. Lips. exemp. pol. lib. 2. cap. 9. monit. 3. q An curias, &c. Contz. lib. 7. pol. c. 10. Maluet. in Tacit. disc. vlt. in terminis. Nau. comm. 3. de Reg n. 3. & lib. 3. cons. de stat. Monach. cons. 7. n. 8. Cord. in Reg. Min. q. 3. introd. verb. Sicut & aliæ: Mir. tom. 2. man. q. 6. art 6. Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. c. 7. & tr. 3. lib. 10. c. 2. Castel. de elect. c. 20. n. 8. vers. Quinta propositio. Azor. tom. 1. lib. 12. c. 20. q. 21. Rodriq. tom. 1. q. reg. q. 16. ar. 1. Satton. in ciu. Reip. reg. consid. 176. Tamb. tom. 1. de iur. Abb. disp. 12. q. 3.

8 Expedire Generales, & capita Ordinum regularium omnium perpetuò durare, mordicùs defendit Nauarr. loco cit. vehementer desiderans, vt qui temporales sunt, ad perpetuitatem reducantur. Nauarr. sequuntur Rodriq.

Azor. Mit. Castell. illius tantummodò dictis inhærendo. Nau. doctrinam amplectar, & sequitur Suarez. Quæ tamen mihi subtilius trutinanda est.

9. Primò igitur probat Nauar. cum Prælati temporales à subditis pendeant, ijsque indigeant, eos timent. *Humani enim moris est illum vereri, cuius iudicio, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur*, vt dicitur in cap. Visis, 16. quæst. 2. vnde vis Prælatiæ minuitur, cum non possint in subditos liberè auctoritatem exercere, nec eos promeritis punire.

10. 2. Quia ex hac vicissitudine multa oriuntur vitia; & in primis ambitio Religionis pestis, quæ Religiosorum oculos excæcat, ne suis status obligationem agnoscant, vt dicitur in cap. Quorumdam, de elect. in 6. ex qua subsequitur eneruatio disciplinæ; electi enim electoribus promittunt impunitates, priuilegia, gratias, &c. sequuntur deindè conuentiones simoniacæ, quibus alij alijs promittunt suum fauorem futuris triennijs, vt in præsenti sibi faueant; contra cap. Quam pio, 1. quæst. 2. cap. Pactiones, & de pact. Oriuntur etiam subornationes, & collusiones, quibus alij sibi, vel alijs suffragia in futurum procurant. Insuper factiones, dissidia, susurrationes, murmurationes, detractationes, dum alij aliorum veros defectus, & vitia, tum naturæ, tum morum detegunt, & augent, alij falsos imponunt, quò factionis contrariæ personarum opinionem bonam tollant, vel minuant. Insuper electi in suos suffragatores saltem pro primo anno in gratiam suffragationis omnes gratias, & priuilegia conferunt, nec eis ingratum quidpiam iubere possunt, nec punire, si delinquant; eos verò, qui sibi aduersati sunt, crudeliter insequuntur, puniunt, corrigunt, inquietant, nec vllam occasionem eos molestandi prætermittunt.

11. 3. Quia ex ista temporalitate nascitur, negligentia gerendi, conseruandi, & augendi temporalia, quoad redditus reddendos vltra suum triennium, bienniumn, vel annum; immò, & defendendi, & recuperandi illa, quæ redditus sui triennij augere non possunt, & impensis litium diminuuntur.

12. 4. Quia Patriarchæ Regularum Institutores Generales perpetuos instituerunt: & Ecclesiæ Prælati perpetui sunt.

13. 5. Quia nouum hoc inuentum Generalatus temporanei ea solùm ratione nititur, quòd perpetui frequenter nimiùm absolutè gubernant, & redditus temporales in vanos, & extraneos vsus conuertunt; parcè, & auarè in monachos, & Ecclesiarum, & monasteriorum ornamenta impendunt. At de duobus malis minus est eligendum, & tolerandum; cap. 1. dist. 13. Ergo hæc parua temporalia sunt potiùs toleranda, quàm tot temporalia, & spiritualia, quæ ex Prælatis temporaneis consequuntur.

14. Confirmat hæc omnia Nau. 1. exemplo Tiberij Cæsaris, qui, vt est apud Suet. in eius vita tardissimè, aut numquam Rectores Prouinciarum mutabat. Vnde Tacit. 1. ann. fine ait. *Id quoque morum Tiberij fuit continuare imperia, ac plerosque ad finem vitæ in ijsdem exercitibus, aut iurisdictionibus habere*; secundò confirmat exemplo Dominicanorum, & Iesuitarum, quorum Generales perpetui sunt, & concludit d. comm. 3. quòd licèt temporanei Generales in Ordinibus Mendicantium possint vtcumque tolerari, quia illorum præfecturæ non sunt multùm concupiscibiles, tamen in Ordinibus Monachorum omninò expedit esse perpetuos, tertiò supradicta omnia confirmat de statu Monach. cit. & testatur tamquam annosus testis, & consultor, ad quem innumera peccata pro remedio occasione dictarum temporalium præfecturarum delata sunt, quod si posset absque scandalo, restituere statum antiquum Generalium perpetuorum.

15. 6. Probatur sententia Nauarr. quia maiori alacritate suscipitur munus, & diligentiori cura exercetur, in quo quis est perpetuo perseueraturus; quiescit enim in eo, & delectatur, & tamquam res propria curatur, nam non amatur, quod propter se non amatur: vnde Arist. 2. pol. cap. 3. *est*, inquit, *fanè inaenarrabile, quantum intersit ad voluptatem considerare aliquid esse proprium sui; non enim frustra quisque ad se ipsum amicitiam habet, est verò id naturale*.

16. 7. Quia longa experientia multùm confert ad magnam prouidentiam, & gubernationem: quæ experientia carent gubernia temporalia; quando enim tales gubernatores experientiam habere incipiunt, tunc officia deficiunt; nec de rebus perpetuis admodùm curant; contenti, vt sit pax in diebus suis. Vnde Socrates in Nicocle aiebat, vt refertur. *Qui magistratus per vices annorum subeunt, priùs fiunt iterum priuati, quàm Reipublicæ negotia cognoscant, eorumque sibi experientiam comparent; qui verò ijsdem semper officijs funguntur, licèt ingenij fuerint inferioris, experientia tamen, vsuque rerum longè cæteris præferendi sunt*. Et Dio lib. 2. in or. Mæcen. *Annui*, inquit, *illi magistratus, ac paucotempore circumscripti, hoc habent, vt cum quis aliquid in ijs addidicerit, priùs decedat, quam eius specimen exhibere possit*. Et vt ait ex Arist. D. Th. lib. 4. de regim. cap. 7. *Experientia facit artem, & inexperientia casum, & scientia rei militaris nutrit audaciam; nemo enim facere metuit, quòd benè se didicisse confidit*.

17. 8. Idem probatur exemplo rerum naturalium; videmus enim in terra, quòd partes eius eodem modo semper se habent, vt contingit in mineris, quia minera auri in eadem parte terræ semper generat aurum, & minera argenti argentum. Vnde Giob 28. dicitur. *habet argentum venarum suarum principia, & auro locus est, in quo conflatur*.

18. 9. Superiores temporales monasteriorum bona auidissimè deuorant tamquam lupi vespertini, scientes quia modicum tempus habent. Vnde Galbæ minister in Imperatoris senecta pecus deglubere satagebant, dicente Tacito 1. hist. *iam afferebant venalia cuncta præpotentes liberti: seruorum manus subitis auida, & tamquam apud senem festinantes*.

19. 10. Probatur ex Scriptura Sacra Exodi 18. vbi dicitur, *Constitue ex eis Tribunos, qui iudicent populum omni tempore*.

20. Dicendum tamen mihi videtur, statui Regularium magis expedire Generales temperaneos, quam perpetuos. Pro hac sententia affero D. Thom. lib. 3. de regim. Princ. cap. 4. & 8. Canonh. Scriban. & in terminis Sation. locis cit. num. 6.

21. Probatur 1. ex Scriptura Sacra 1. Machab. 8. vbi approbatur annualis electio Romanorum magistratuum. *Et committunt vni homini magistratum suum per singulos annos dominari vniuersæ terræ, & omnes obediunt vni, & non est inuidia, neque zelus inter eos*. Super quem locum dicit Glossa, quòd, durante in Republica Romana tali magistratuum electione, creuit in illud augmentum, quo populis omnibus dominata est. Et D. Thom. loco cit. dicit, quòd causa talis electionis annuæ fuit, vt electus *non insolens diu maneret, & moderatio citò succurreret*. Quòd priùs dixerat Eutrop. lib. 1. hist. *Et placuit nè imperium longius, quàm annum haberent, ne per diuturnitatem potestatis insolentiores redderentur, sed ciuiles semper essent, qui se post annum scirent futuros esse priuatos*. Ex quibus collige tres bonos effectus Prælationum temporalium. Primus est cessatio inuidiæ, & zeli; vnde etiam D. Thom. subdit, *distribuere personis idoneis magistratus, causa est maioris pacis in ciuitate, & in politia quacumque*. Secundus est augmentum Reipublicæ; aiunt cessoris enim gloria aeut successoris ingenium ad meliora patranda, illius pericula hunc cautum reddunt, & ab his, quæ illum exosum reddiderunt, hic prudenter abstinet; docet namq; qui præest sequenties iter. Tertius est modestia in regimine, quis enim, nisi stultus; insolescat imperans, cum statim parere cogatur; qui non modestè imperet, cum statim sit ea metiendus mensura; qua alios fuerit metitus? quis vti honestus ea perpetret mala, quæ statim toto tempore vitæ suæ sibi priuato sunt ab omnibus exprobanda.

22. 2. Probatur. Nam vel dignitates sunt honores, vel onera. Si primum, eis priuare viros sapientes, & prudentes iniustum est. Si secundùm æqualiter etiam distribuenda æqualibus, ne vnus tanto onere pressus succumbat.

 23. 3. Cum

23. 3. Cum virum ostendat magistrus, contingit aliquando, vt vir virtuosus eligatur, qui deinde, vi dominationis impulsus, in alterum virum mutetur vitiosum, & sceleratum, vt de Saule 1. Reg. testatur Scriptura à cap. 15. qui difficulter ad tempus sustineri poterat, & durissimum est in perpetuum. Vnde Arist. 1. pol. cap. 2. fine ait: *Perfectione suscepta, optimum cunctorum animalium est homo. Si autem alienus fiat à lege, & iudicijs, pessimum est omnium animalium: sæuissima est enim iniustitia tenens arma.*

24. 4. Quidam sunt naturaliter ad subiectionem dispositi, & ad regimen minùs valent, & è conuerso; vt dicit D. Th. de regim. lib. 4. c. 7. & Arist. 1. pol. cap. 8. Ergo qui est bonus subditus, assumptus est malè regens; &, si perpetuetur cum principatu, est causa scissuræ in ciuitate.

25. 5. Appetitus honoris inest naturaliter homini, vnde Val. Max. vt refert D. Thoma loco cit. ait. *Nulla est tanta humilitas, quæ hac dulcedine non tangatur.* Et Oleast. Gen. 2. ait, quòd Deus non est passus, aliquem suorum monarchiæ mundi oblatione tentari, præter Christum. Et reddit rationem, *quia enim nouerat, neminem, nisi Christum, victorem euasurum ex præsentata mundi monarchia, eum solum voluit illa tentari.* Et Pius II. in descrip. Europ. cap. 9. ait. *Auarissima honoris humana mens faciliùs opes, quam gloriam partitur.* Hincque sequitur, quòd homo est superioris impatiens dare ergo Prælaturam vni soli, est causa seditionis, & tumultus; cum præsertim *diuturniora imperia*, vt ait Dio. loco cit. lib. 52. *multos ad fastum, ac tentandas res nouas extollant.* Concludit ergo D. Thom quòd *laudabilis est politia, in qua secundùm merita vnicuique ciui vicissim distribuuntur honores, vt antiqui fecerunt Romani; quam etiam Philosophus magis commendat,*

26. 6. Quia cum omnia senescant tempore, regimina etiam senescere oportet, vt ait Arist. 2. pol. cap. 7. *Est enim vt corporis, sic etiam ciuitatis senectus.* Et sic regentium vitalis ætatis senium senescens regimen comitatur: quare tepidiores, remissiores, segnioresque fiunt Prælati perpetui, & assidua iustitiæ tractatione minùs eius reuerentes; quotidianum enim opus cum tædio, & fastidio vsurpatur.

27. 7. Corruptelæ in perpetuis gubernationibus facilè obrepunt. Et quibus ex diuturnitate securitas adest, facilè aures, & manus ijs laxant, munera accipiendo, omnia in vsum proprium conuertendo, ea amicis, & cognatis largiendo; & vch, & neum vchilli, qui auderet aperire contra os suum. Ex quibus incommoda grauissima, etiam spiritualia oriuntur, non solùm pro Prælatis ipsis, sed etiam pro subditis: munerum largitiones, simoniæ, subditorum odia, detractiones, murmurationes, &c. Nec facilè possunt vitari; Quæ enim non facit malus Prælatus perpetuus, vt se conseruet? Quas non tyrannides exercet? Quas non iniustitias? Quas non virtuosorum depressiones? Quas non vitiosorum, & facinorosorum hominum exaltationes? Quas non pecunias emungit? conuentus expilat, monachos expoliat, vt eos corrumpat, qui suæ perpetuitati fauere possunt: Et quos non excæcat, insurdescit, & consopit pecunia? Quid nunc ea non obtinetur in curijs.

28. 8. Plus potest destruere malus Prælatus perpetuus, & quò ad temporalia, & quò ad spiritualia, quàm centum temporales. Et probo. Quia si vnus temporalium destruit, statim alter ædificat, nec potest tantum vnus destruere, quin statim possit alter ædificare, febris enim, quantumuis grauis, si interpolet, periculo carere designat, dicunt Medici. At continuatio Prælati mali omnia eradicat genimina, cum febris cõtinua occidat. Nam ponamus, quòd Prælatus malus perpetuus viuat 20. annos in Prælatura, qui eo tempore ad Religionem recipientur, quomodò viuent? certè tales subditi, quales Prælati; à boue enim maiori discit arare minor.

Vnaque conspecta liuorem ducit ab vna,
Cum spectant ipsos oculi læduntur, & ipsi.

Ergo cum isti iniquitatem biberint in iuuentute, ex qua diligentia, & studium incipit peccandi; cum per spatium dictorum annorum ita relaxatè vixerint, nonne in criminibus gloriabuntur? quis deindè Prælatus, quantumuis bonus, hos reformabit, retinebit, disciplinatè viuere coget? quis eos subiugabit? certè indurata virga rumpitur potiùs, quam flectatur; & relaxata Religio reformari nequaquam potest: vbi bene dicunt aliqui, quòd faciliùs Religio de nouo fundatur, quàm relaxata restituatur. At inquis, non viuunt pro suo arbitratu Prælati perpetui, sed secundùm leges, quarum si præuaricatores extiterint, absoluuntur. Sed de hoc iam dixi de num. præced. Nec sunt ita stulti Prælati mali, vt vno ictu, velint Religionem relaxare, magistro eorum diabolo tecnæ, nec astus desunt, quæ illos doceat: & callidus serpens paulatim serpit.

29. 9. Vbi Prælati sunt perpetui, perpetuæ sunt persecutiones, nec eas terminat, nisi tunc fausta mors; & semper sunt pauperes, qui semel sunt pauperes. *Hoc enim habent pessimum animi magna fortuna insolentes, quos læserunt oderunt.* Nec sperandum est, quòd vnquam reconciliari omninò possint, nam dicunt, quòd amico reconciliato nulla est adhibenda fides; quod tamen esse falsum, si verè, & ex corde, ac à multo tempore facta sit reconciliatio, conuincit auctoritas Hieron. 1. contra Ruff. vbi ait. *Ego enim omnes amicitias tuendas semper putaui summa religione, & fide, tum eas maximè, quæ essent ex inimicitijs reuocatæ in gratiam.* Et habent semper in ore illud Ecclesiastici 12. *Non credas inimico tuo in æternum, & si humiliatus vadat curuus, adijce animum tuum, & custodi te ab illo.* In temporaneis autem Prælaturis hoc non contingit in Prælatis prudentibus, qui semper non se imperaturos recordantur; quod inculcabat Agatho Rex Magistratibus, vt refert Stob. serm. 43. Insipientes autem si id non recordentur, spe finis faciliùs tolerantur, nec ad desperationem adducunt.

30. 10. Perpetuitate dominij superbiunt ita homines, vt libertas Religiones suas esse proprias, & hæreditarias existiment, nihilque Religionis corpus faciant, & non tamquam partes se gerant, sed tamquam Domini contra dictum Apostoli 1. Pet. 5. *non dominantes in cleris.* Vnde Tac. lib. 2. ann. ait, *superbire homines etiam annui magistratus designatione, quid si honorem per quinquennium agitent?* Et Patrit. lib. 1 de Repub. tit. 6. *Præfinitum tempus magistratus habere debent, nam perpetuò imperare in libera ciuitate odiosum est: parere enim, vt imperare discat, optimo ciui expedit*; vt omnium compati sciat necessitatibus, & infirmitatibus subditorum, tamquam qui ea olim fuit expertus, & iterum experietur.

31. 11. Ex Arist. 2. pol. cap. 3. vbi confutans sententiam Socratis magistratus perpetuos admittentis, ait, *periculosa est insuper magistratuum constitutio, quam sic facis Socrates, vt semper sint ijdem.* Et cap. 7. ait, *senatorum quoque potestas non rectè apud illos constituta est, nam quòd sint viri boni, ac sufficienter ad virtutem eruditi, dicet forsitan aliquis ciuitati conducere, enimuerò quòd per omnem vitam magis de rebus decernendis potestatem habeant, periculosum est.* Et narrat Dio lib. 60. quòd cum Carthagine magistratus vitales essent, petente Annibale, annuales facti sunt, & refert Liu. lib. 3. quòd instante Æmilio Mamerco Dictatore, Censura, quæ per quinquennium durabat, ad Menses 18. redacta est a populo, quo facto, ipse Mamercus sequenti die Dictaturæ cessit, eam reddens rationem: *Vt sciatis, quàm mihi diuturna imperia placeant.* Et Platonem magistratus perpetuos abhorruisse, docet Iauell. tom. 2. suor. oper. Epit. in pol. Platon. tract. 7. cap. 2. col. 3. & addit, in hoc non se bene gessisse Aristotelem erga præceptorem suum.

32. 12. Probatur exemplo Caroli V. Imperatoris, de quo Scrib. 1. pol. Christ. cap. 30. ait, quòd dedit consilium Philippo filio, ne gubernationes magnas diu sub vno capite pateretur. Patet exemplo omnium Religionum, tribus, aut quatuor exceptis, vt constat ex numer. 4. 5. & 6. & ex numero quintò constat, multas Religiones, quæ Generalem perpetuum habebant, eum temporalem reddidisse, ob incommoda, quæ ex tali perpetuitate patiebantur; immò quæ ex antiquis Religionibus relaxatis perpetuum Generalem habentibus reformatæ sunt, in temporalem reformatæ

sunt,

sunt, vt constat ex dicto num. 5. non constat autem aliquam Religionem, quæ habuerit ex sua primæua institutione Generalem temporaneum, cum ad perpetuitatem reduxisse.

33. 13. Quia perpetuitate tollitur occasio talentum sibi concreditum exercendi, & acquirendi experientiam gubernandi. Alij etiam non curant ea merita acquirere, quæ ad regimen, ad quod aspirare diffidunt, sunt necessaria. Multi etiam ex hoc non ita disciplinatè viuunt, sicut si ad tale officium possent ascendere, *vitium enim aliquando vitio tollitur*, vt ait Aug. Epist. 29. col. 4. Vnde fit, vt his omnibus bonis priuetur Religio. Quod considerantes nobiles Romani, pueros suos docebant, vt apud Valer. aliquando legi, vt honores appeterent, cum enim ad honores non eleuarentur, nisi viri probi, probos hoc solo honoris stimulo eos reddebant, quod non contigisset, si honores appetere non licuisset.

34. 14. Quia vt plurimum in istis electionibus perpetuis parum remanet libertatis electoribus, ingerunt enim se in ijs principes magni. & Magnates quique, ad hoc vt aliquis sibi, vel suis charus assumatur, & hoc vel per sordes, vt plurimum, vel per sanguinem. Ad quod potest facere, quod ait Liu. lib. 4. *libertatis magna custodia est, si magna imperia diuturna esse non sinas.*

35. 15. Quia talis continuatio honorum vetatur in iure ciuili, vbi lib. 10. Cod. tit. 40. habetur tit. De muneribus, & honoribus non continuandis. Et in lege Honor. § gerendorum, ff. de mun. & hon. dicitur. Neque continuare quispiam honores potest.

36. 16. Denique Prælati perpetui ingenerant in ambitiosorum mentibus perpetua sui interitus desideria; nec solùm in ambitiosis, sed etiam in nouitatum amicis, quorum numerus est infinitus. Et quandoque desiderijs additur aliquid aliud.

37. Ad argumenta allata pro prima sententia primò concedo, quod vbique sunt angustiæ, & si Africa plorat non ridet Italia; vt est commune in rebus istis moralibus, & politicis; longè tamen minora incommoda cerno in Prelatis temporalibus, quam in perpetuis, vt considerant omnia supradicta, & infra dicenda patebit. In particulari autem ad 1. R. 1. illud argumentum etiam procedere in Superioribus perpetuis, nam, & ipsi eliguntur eo modo, & ab ijs, à quibus eliguntur temporales, & correctioni electorum subiacent, si delinquant; nullus est enim Generalis, siue Dominicanorum, siue Iesuitarum, &c. qui a Religione, quæ illum elegit, deponi non possit, si delicta id exigant 2. R. illud dictum intelligi de ijs, qui eliguntur, & deponuntur ad nutum, & simplicem voluntatem aliquorum, quales sunt Vicarij, & Capellani, qui instituuntur, & destituuntur ad nutum, & voluntatem, etiam sine aliqua causa rationabili eorum, à quibus fuerunt instituti; vt de necessariò debent eos timere: & est casus illius cap. vt patet ex illis verbis. *Et cum voluerit, aufertur.* At hic sumus in casu differenti, electi namque in Prælatos non depriuuntur ad nutum, & voluntatem eorum, qui eos elegerunt; sed requiritur maxima, & vrgentissima causa, probanda iuridicè non ab ijs, qui elegerunt, sed a deputatis; vnde non est, quod Prælatus eos timeat, qui sibi suffragati fuerunt, cum ijs nullo modo indigeat. Vel 3. R. quod illud, Vereri, intelligitur timore reuerentiali, vt explicat Glossa 10 cap. Illud quidem, verbo compellitur, 8 q. 2. humanum enim est ei reuerentiam exhibere, à quo beneficium acceperis. Quòd si, salua iustitia, & regulari disciplina, fiat, & alioquin persona electa digna est, & quę nullus incongruæ voluntati deseruire parata sit, vt dicitur dicto cap. Illud, non est inconueniens.

38. Ad 2. testor tamquam Christianus, & Religiosus, qui annos vixi 45. & ex his 30 in Religione, quique interfui quatuor capitulis generalibus, sex prouincialibus, quindecim definitorijs, 20. plus minusuè conuentualibus, quod ego non vidi tot ruinas, quot hic contingit Nau. Non potest quidem negari, quin in dictis capitulis fiant aliquando altercationes, quin multæ suffragatorum adsint diuisiones, quibus alij vnum, alij alium eligere prætendunt, singuli existimantes à se propositum cæteris meliorem. At hoc neque nouum, neque reprehensibile est, vt dicitur in cap. Nec nouum, 8. q. 1 neque quidquam id minuit de perfectione Religiosa, cap. Si fortè, d. 63. Cæterùm ambitioni obstitum est per const. 5. Pauli V. tom. 2. nostr. priu. Et subornatoribus obstitum est per const. 10. Vrbani VIII. §. 52. ibid. Quod verò dicit de murmurationibus, & detectione defectuum. Si defectus veri sint, & essentialiter faciant ad electionem, non est malum detegere, immò ad id obligantur scientes, quando ex eorum occultatione aliquid detrimenti grauis est passura Religio. Si verò falsi, eo tempore non impressionem faciunt, & calumniatores semper calumniantur. Illud de simonijs, si intelligatur, quod prætendentes donent aliquid alicui magnati extra Religionem, vt illius patrocinio dignitatem essequantur, non est verisimile; nam si pecunia corrupti debent posse apud electores, debent esse magnæ auctoritatis, & consequenter diuites, pauperum Religiosorum pecunia non indigentes, si non sunt magnæ auctoritatis apud electores, nequicquam valebunt, cum apud eos vix aliquando possint potentissimi Reges, orbisque terrarum augustissimi Principes. Si autem intelligatur de simonia commissa in corrumpendis immediatè electoribus, absolutè nego id posse fieri; nam sunt ita conscientiæ dediti, vel passionibus affecti, vt omnia contemnant in comparatione finis consequendi. Prætereà, & hic morbus potest etiam contingere, licèt non tam frequenter, in electionibus perpetuis. Illud de pactis, si fiat, non fit ita impudenter, vt supponit Nau. Nam ad plus eligendus dicit electoribus. Non ero ingratus; & tunc nulla est simonia, vt ait Sigism. de elect. dub. 54. num. 2. Nec similiter adest simonia, quando eligendus diceret electori. Datu suffragium, & de tuo honore curabitur, sicut congruum fuerit, vt Portel. in dub. reg. ver. Simonia, num 1. Nec etiam adest simonia, quando dicitur suffragato. Et non dubites, ego ero amicus tuus. Nec similiter quando dicitur, Suffragato tali, deinde cœtera officia inter vos sunt diuidenda, vel inter vos diuidite. Quia in his casibus pacta non sunt clara, & verba solùm sunt generalia, quæ non stringunt, cum solùm curialiter intelligantur. At ad hoc vt in his pactis intersit simonia, requiritur, quòd detur, vel non detur alicui votum cum onere expresso de iustitia exigibili, vt fiat aliquid quasi pro pretio rei spiritualis, vel causa principali immediata talem rem spiritualem habendi, vt Nau. in sum. cap 23. num. 100. ver. Secundo quòd duplex; Sigism. loc. cit. num. 6. Vide quæ dici tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 31. §. 9. concl. 2. Illud verò, quod saltem pro 1. anno non possint dicti electi suis suffragatoribus quidquam ingratum iubere, ridiculum est. Vidi enim sæpissimè contrarium. Et huius rei eam soleo rationem reddere. Quod scilicet pugnantes electores eo tempore omnia sibi licere, & deberi. Prælati honestatem, & iustitiam irritant in seipsos; Quod insinuauit Sen. lib. 1. de benef. cap. 1. dicens, *Multos experimur ingratos, plures facimus, quia alias graues exprobratores, exactoresque sumus, alias leues, & quos paulo post muneris sui pœniteat, alias queruli, & minima momenta calumniantes.* Ad quem locum citat Lips. dictum quoddam Columellæ scilicet. *Multi beneficia, quæ in amicos contulerunt, leuitate destruunt.* Verùm cum Iurisconsultorum aures in nostra materia sint sicut portæ illæ sterquilinij, de quibus Plutar. apud Roa sing. lib. 6. cap. 15. per quas purgamenta eijciuntur ciuitatum, potest esse, quod aliqui maleuoli, pauca vera multis falsis miscentes, ea retulerint doctori Nau qui faciliùs, quam par erat, ijs assensum præbens, hæc scripserit. Vnde bene Suar. tom. 4. de Relig. tract. 1. cap. 7. num. 6. ait, sententiam Nau. non esse ita certam, sicut ipse putauit, & incommoda, quæ attulit, non tam inferri ex duratione Prælatorum, quam ex modo eligendi.

39. Ad 3. fateor, aliquam reperiri aliquando negligentiam in aliquibus Prælatis temporaneis circa bona temporalia. Sed nulla est hæc comparatio cum dilapidatione bonorum monasterij, quæ fit, ipsomet. Nau. concedente, à Prælatis perpetuis; illa negligentia in temporaneis

reparatur

reparatur per assistentes, & quando non, per successorem. At hæc dilapidatio nequaquam potest reparari.

40. Ad 4. concesso, quòd aliqui Religionum Institutores perpetuos Generales instituerint, cum tamen id successu temporis non sit visum vtile, approbantibus summis Pontificibus, mutatum est, vt dixi num. 5. Ecclesia verum est quod habet Pastores perpetuos, quia inter ipsam, & Pastorem intercedit connubium spirituale, quod ad similitudinem connubij carnalis perpetuum est. Deinde beneficia Ecclesiastica annexam semper habent præbendam, & beneficiarij faciunt fructus suos: quorum neutrum reperitur in Prælatis Regularium. Vnde etiam dixi tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 31. §. 9. conclus. 21. quod excommunicatio lata contra simoniacos in beneficijs, non comprehendebat simoniacos in istis dignitatibus regularibus.

41. Ad 5. ea incommoda, & multa alia dicta supra coegerunt Summos Pontifices ad perpetuitatem illam tollendam. Ad 1. confirmationem. Non continuabat Tiberius magistratus, quia id iudicaret vtilius, sed propter alias rationes, quas immediatè subijcit Tacitus, dicens, *causæ variæ traduntur, alij tædio nouæ curæ semel placita pro æternis seruauisse, quidam inuidia, ne plures fruerentur. Sunt qui existiment, vt callidum eius ingenium, ita anxium iudicium, neque enim eminentes virtutes sectabatur, & rursum vitia oderat, ex optimis periculum sibi, à pessimis dedecus publicum metuebat*. Cum ergo odisset Tiberius, vt ait Malu. dist. 53. in Tac. summè virtuosos, nec vitiosos vellet assumere, non ita facilè oneri aptos, & æquales reperiens, semel mediocriter aptos assumptos, à quibus nec sibi periculum, nec Reipublicæ dedecus metueret, continuabat. Ad 2. confir. Dominicanis, Iesuitis, Carthusianis, & Trinitarijs non reformatis, opponimus cæteras omnes Religiones, de quibus num. 5. & 6. Ad tertiam confir. patet ex dictis num. 38.

42. Ad 6. Verum est, quòd maiori diligentia custodimus propria, quam aliena. Sed Prælatus, quantouis tempore duret, etiam perpetuò, numquam tamen Religionem gubernare debet tamquam Dominus, sed solùm tanquam procurator; cap. Fraternitatem, de donat. Est nihilominus verùm, quòd procurator res Ecclesiæ tenetur meliorare, & eo affectu custodire, & conseruare; ac si essent propriæ, vt est text. in dicto cap. Fraternitatem. Sed iste affectus potest æquè benè reperiri in Prælatis temporaneis, ac in perpetuis, immò meliùs in illis, quàm in istis, nam isti sæpissimè rem tanquam propriam re, & affectu administrant, & cum Religiosorum damno in proprium commodum, & vtilitatem conuertunt: quod illis facilè non accidit. Et licèt viri mundani, & interessati nihil ament, nisi in ordine ad se ipsos, viri tamen Religiosi, qui omnia respuerunt, vt Christum lucrifacerent, omnia amare debent in ordine ad Deum, & publicam vtilitatem. Quod si contrarium faciant, iam degenerant tam temporales, quàm perpetui. Vnde tunc currit regula, quòd de duobus malis, minus est permittendum. Sed nemo dubitare potest, quòd minus malum in hoc genere possint causare Prælati temporales, etiam rem suam agentes, quàm perpetui. Verùm etiam est dictum Arist. quod maxima voluptas est considerare, rem esse propriam; sed ita humanas mentes deprædantur inordinati affectus, vt etiam rebus proprijs abutantur quamplurimi, pinguissima patrimonia in damnum proprium, & familiæ dissipantes.

43. Ad 7. fateor, experimentatum Prælatum cum puritate conscientiæ iudicio rationis non carentem, vt dicitur in cap. Non solùm. de reg. in 6. optimum esse. Sed vt idem, ista experientia carere eos, qui primò ad Prælatiam assumuntur, qui tamen iam aliàs assumpti fuere, ea non carent; & hi, qui primò, cùm aliquandiu in Prælatia perseuerauerint, experti fiunt; &, si discreti, & timentes Deum fiot, à prædecessoribus discent, quæ sibi facere oporteat, ea sequendo, quæ in illis laudata fuere, & quæ vituperata fugiendo. Et vt Tacit. 1. hist. in or. Galbæ ad Pis. *Vtilissimus, idem, ac breuissimus bonarum, malarumque rerum delectus, cogitare quid aut nolueris sub alio Principe, aut volueris*. Videatur Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 7. num. 7. & D. Thoma 4. de reg. cap. 8. vbi ait, satis esse, quòd eligatur expertus, si non exercitio regiminis, saltem virtutum.

44. Ad 8. R. à D. Thoma loco citat. Illud de mineris non habere similitudinem, quia recipiunt impressionem à corpore cœlesti, quæ est ad vnum determinata, voluntas autem humana sideribus non subijcitur, quia variabilis est, & ideò variatur de bono in malum, & è conuerso; vnde perpetuatio est periculosa.

45. Ad 9. concessa etiam vi argumenti, mali nomen hoc non meretur, si comparetur cum hydropisi Prælati perpetui; quo enim plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

46. Ad 10. Illud, omni tempore, dicit perpetuitatem officij, non officialium. Seu omni tempore, idest, qui sint parati omnibus horis ministrare iustitiam petentibus, vt dicit Chauass. de perfect. prud. lib. 3. cap. 3. num. 4.

§. Secundus. *Quanto tempore expediat durare Superiores regulares.*

47 VIDERI possunt pro hoc §. Suarez tom. 4. de rel. tract. 3. lib. 10. cap. 3. num. 18. Satt. in ciue Reip. reg. consid. 177. Consilium Mæcenatis ad Cæsarem fuit, vt refert Dio lib. 52. in or. Macen. quòd magistratus *neque minus triennio (nisi quis quid deliquerit) neque plus quinquennio* duraret. Dicendum mihi tamen videtur, in magnis Ordinibus, & per orbem dilatatis expedire Generalem sexennalem, Prouinciales triennales, Superiores locales annuales. Quò ad Generales probo, tum experientia Minorum, Augustiniensium, Carmelitarum, & Minimorum: tum quia cum hæ Religiones sint, benedicente Domino, iam per totum orbem diffusæ, non potest minori spatio Generalis quidquam Religioni prodesse, & aliàs electores essent in continuo cursu pro Generali eligendo. Quare minimi, qui Generalem triennalem habebant, ad sexennalem auctoritate Papæ reduxerunt. In Religionibus verò paruis sufficient Generales triennales, nihil enim incommodi ex hoc nascitur, & possunt bene suo muneri satisfacere: Quò ad Prouinciales omninò sufficit triennium, non enim sunt magnæ Prouinciæ, quin possit illis bonus Pastor illo tempore multum prodesse.

48. Quò ad Superiores verò locales maior est difficultas, nam priùs desinunt, quàm incipiant conuentus negotia cognoscere. Vnde nec possunt conuentuum vtilitati prospicere, nec habent animum id faciendi; cum destructum iri dubitent, si perfectum non fuerit, quod ab ipsis fuerit multo labore cœptum: ipsa enim temporis breuitas bonam Superioris intentionem retundit. Sed nihilominus annuales probo, tum Romanorum exemplo, qui Consules, sub quibus ad imperium orbis terrarum creuit ea Respublica, annuales creabant: tum Carthaginensium, qui Iudices perpetuos, instante Annibale, ad annum reduxerunt, vt Dio lib. 60. tum Genuensium, qui Gubernatores, & Potestates ciuitatum, & oppidorum annuales creant: tùm quòd improborum Superiorum animi temporis breuitate compescuntur, minusque communitati possunt obesse, bonorum è contra subleuantur, & plus prodesse student; tum quòd modestiùs imperant breui parituri: tum quod in officio magis continentur cæteri aspiratores: tùm quòd plures onera, & honores experiuntur. Nec quidquam releuant contraria: nam negotia vnius conuentus non sunt tantæ molis, quin breuissimo tempore possit cognosci, & multi plures per interualla vni conuentui præficiuntur. Nec temporis breuitas retundit nisi retusos, frigidos, & malè inclinatos, nam alij ea potius animantur, pretij honoris, & boni communis stimulo, ac timentes, ne transuolet tempus, absque eo, quòd aliquid præclari in boni communis vtilitatem exantlarint: Nec charitatem habere conuincitur, qui in ijs peragendis, quę solius boni communis intuitu peragenda

da essent, ducitur studio vanæ illius gloriolæ, Cæpi, perfeci, aliàs non cepturus, qui namque communem respiciunt vilitatem, ea incipiunt, quæ ad illam conducere videntur, & alijs ea perficienda relinquunt, quando per se ipsos non possunt.

§. Tertius. An expediat Prælatorum inferiorum electiones fieri per Capitula conuentualia, an verò magis definitoria, seù absolutè per capita Ordinum.

49 VIDEATVR pro hoc §. Nau. comm. 3. de reg. num. 3. vers. Septimò confirmatur; Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 7. num. 8. & tract. 3. lib. 10. cap. 4. à num. 6. Castell. de el. cap. 7. num. 14. & cap. 10. num. 12. P. Greg. tom. 2. de el. cap. 5. à num. 1. Azor. par. 2. lib. 6. cap. 14. quæst. 1. Perez in Reg. S. Bened. cap. 64. à num. 3. Petrus de Baisio in direct. elect. par 1. cap. 1.

50. Notandum, quòd tribus modis possunt fieri electiones Prælatorum inferiorum 1. à tota communitate, V.G. Corrector vnius conuentus à Fratribus vocalibus, & habilibus illius conuentus, 2. ab aliquo Prælato cũ Definitoribus Prouinciæ, 3. à solo supremo Prælato cum consilio aliquorum. Suarez loco cit. tract 3. hunc tertium modum probat, vt suam Religionem, quæ illum sequitur, extollat, quod laudabile esset, nisi faceret cum aliarum vituperio; Ego enim illam etiam habeo inclinationem, vt meam Religionem semper extollam, & pro viribus defendam, ne, mea vituperando, sapientiam affectare videar; quod faciunt illi quibus semper aliena meliora videntur, quàm propria, de quibus Ouid. 1. de ar. aman.

Fertilior seges est alienis semper in agris,
Vicinumque pecus grandius vber habet.

At quærere laudem cum aliorum vituperio, vitium intollerabile est, morte ipsa amarulentius: *Et pessimus laudandi modus se ipsum cum aliorum iniuria prædicare*, vt ait Bonau. in spec ad nou. par. 1. cap. 31. Quod facit Suarez qui non contentus probare modum illum suum, acriter impugnat modum eligendi Prælatos inferiores, siue per communitatem, siue per definitorium, quem seruant omnes aliæ Religiones. Nauarr. autem loco cit. electiones conuentuales respuens, definitorij admittit; quod etiam facit Perez in Reg. S. Bened loc. cit.

51. Probat 1. suam sententiam Suarez. Quia modus iste eligendi ambitionem fouet, quæ est Religionis pestis, vt dicit Basil. inst. mon. cap. 10. *Inter fratres Principatum nullo modo appetere monachus debet; siquidem diabolica ista pestis est, & libidinis dominandi labes.* Assumptum probat; quia quò electio magis in democraticum regimen declinat, eò magis est huic vitio exposita; In quocumque enim statu pauciores sunt viri prudentes, & à priuatis effectionibus liberi; & ideò quando omnes de communitate eligunt, necesse est in eis esse multos iuuenes, vel minùs prudentes, vel suis affectibus non satis moderatos; vnde facilè est eos decipere, aut corrumpere, vel alijs modis subornare, & inde oritur spiritus ambitionis in his, qui sperant se posse his modis prælationem consequi.

52. 2. Quia ex huiusmodi electionibus plerumque sequi solent diuisiones, & schismata, quæ eleganter, & fusè prosequitur Chrysostom. lib. 3. de sacerd. Et Nicet. hist. de rebus Germ. vt refert Contz 1. pol. cap. 25. num 16. ait. *O quanto deterius est multorum suffragium, & electio, quam vnius. Tu inclytum Romanum Imperium, & gentibus adoranda maiestas, quos tyrannos pertulisti? quales te amatores petierunt, quibus substratæ tui copiam fecisti? quales corona, & diademate, & purpurea veste exornasti.*

53. 3. Quia Prælati electi solent esse infensi his, qui suffragia eis non dederunt; alijs verò nimis conniuere, & quæ essent punienda dissimulare, immò etiam ad officia, & dignitates licèt immeritos promouere, vt dixit Gregor. epist. 22. & refertur in cap. illud quidem, 8. quæst. 2. *Si quorundam patrocinio fueris quisquam electus, voluntatibus eorum, cum fuerit ordinatus, obedire, reuerentia exigente, compelletur, sicque fit, vt & res illius minuantur Ecclesiæ, & ordo Ecclesiasticus non seruetur.*

54. 4. Quia in Ecclesia vniuersali ablatæ sunt electiones Episcoporum, quæ olim a clero, & populo fieri solebant. Et multæ Religiones etiam huiusmodi electiones sustulerunt, & aliç auferendas esse iudicant, & exoptant.

55. Dicendum tamen est, magis expedire communitatibus Religiosorum, vt electiones Superiorum conuentualium fiant à conuentu, & electiones Prouincialium à Prouincia. Ita Castell de elect. cap. 7. num. 14.

Probatur primò, ex Scriptura sacra, vbi Act. 1. dicitur, *& dederunt sortes eis, & cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim Apostolis.* Idest, vt explicat Gagn. rogauerunt Deum, vt eorum mentes illuminaret, cuinam ex illis duobus, qui eorum videri pari dignitate contendebant, suffragarentur. Et constare id ait ex eo, quod dicitur, & *Annumeratus est*: pro quo ex græco legit, Suffragijs, & calculis omnium cooptatus est. Gagneium sequitur Lorin. addens fieri etiam potuisse, vt post visum diuinum signum electi Matthię suis etiam Apostoli communibus apertisque suffragijs electionem approbarint. Et Act. 6. dicitur, *considerate ergo fratres viros ex vobis boni testimonij septem*, &c. *& elegerunt Stephanum*, &c. Cum enim Discipuli probassent consilium Apostolorum de eligendis ex ipsis septem viros, Apostoli deinde communibus suffagijs eos septem viros elegerunt, Stephanum nimirum, &c. Et Act. 15. dicitur; *tunc placuit Apostolis, & senioribus cum omni Ecclesia eligere viros ex eis.* Ex quibus constat, quòd tempore Apostolorum electiones ministrorum Ecclesiæ fiebant eo modo, quo nunc vtuntur ferè Religiones omnes plus minusuè.

56. 2. Probatur ex sacris Can. vbi in decret. sub Greg. IX & in 6 sub Bonif. VIII. & in lib. Clem. sub Clem. 5. & in lib. extr. comm. & Ioann. 22. habentur integri tituli, De electione. Et in decreto habentur etiam plura cap. de elect. cap. Si quis Episcopus, 16. quæst. 7. qui est canon. Apostolorum. Et cap. sanè, & seq. & cap. Porrò, dist. 66. & cap. Cleri, dist. 63. & cap. Vota ciuium, dist. ead. & cap. Nullus inuitis, dist. 61. & cap. nulla ratio, dist. 62. & alibi sæpe. Concilia generalia de electione tractantia videri possunt apud Cresp. in sum. cath. fid. verb Elect. & verb. Abbas non laicus, sed ex. & in Conc. Trid. sess. 15. cap. 6. de reg. datur forma procedendi in electione quorumcunque Superiorum. Et in iure ciuili id videri potest in l. Si quamquam Codic. de Episcop. & Cleric. & in l. Obseruare Codic. de decur. lib. 10. & multis id probat P. de Bais. cit. num. 49. & in specie quòd electio Superioris conuentualis de iure communi ad conuentum pertineat, docent cap Congregatio 16. quæst. 7. cap. Abbas, 1. & 2. cap. Abbatem, 1. & 2. 18. quæst. 2. cap. Quam sit, §. Defuncto, ibid. cap. 1. cap. Cum terra, de el. cap. Cum dilectus, de consuet. cap. Monachi, §. Priores, de statu monach. Rota apud Farin. par. 1. decis. 65. num. 5. per regulam 29. de reg. iur. in 6. *Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari*, & num. 9. resoluit, quòd statuta auferentia auctoritatem particularibus monasterijs eligendi sibi suum Superiorem, & illam concedentia Prouinciali, vel Generali cum definitoribus, sunt contra iuris communis dispositionem, vnde sine auctoritate Papæ fieri nequeunt, & facta non subsistunt, cap Quod super his, de maior. & obed. Quare concludit ibi Rota num. vltimò, quòd quædam constitutio Papæ, quæ auferebat auctoritatem Abbatem eligendi Monachis, & eam dabat Generali cum Definitoribus, erat præiudicialis Religioni, de qua ibi. Et Nau. tom 1 cons. de consuet. cons 2. num. 1. ait, quòd statuta, quod prudentiores tantùm re, & ætate habeant vocem in capitulo, & in electione Superiorum, sunt contra ius commune. Si ergo tot canones, & concilia, & in specie Trid. voluerunt per electionem fieri Superiores, & a Monachis particularibus electiones Abbatum, cuicumque monasterio præficiendorum, certum est, quòd hoc dictis Monaste-

tijs

tijs debet esse magis expediens.

57. 3. Probatur auctoritate S. Benedicti in cap. 64. suæ Reg. vbi ait. *In Abbatis ordinatione illa semper consideretur ratio; vt hic constituatur, quem sibi omnis concors congregatio secundum Dei timorem, siue etiam pars, quamuis parua, congregationis saniori consilio elegerit.* Et loquitur secundùm omnes expositores de electione Abbatis singulorum monasteriorum. D. Basil. in reg. fus. disp. c. 43. loquens de Prælato monasterij, habet. *Non qui sibi ipse Prælationem assumat, sed qui à cæteris, qui auctoritate in conuentibus præstent, delectus sit, & satis magnum in superiori vita documentum dederit probitatis morum suorum*, & cap. 45. ait, quòd Vicarius conuentus propter Antistitis absentiam, vel infirmitatem, sit is, *qui cum ipsius* (Antistitis) *tum cæterorum etiam Fratrum diligenti animaduersione, circumspectioneque adhibitis, ad hoc delectus sit, vt, absente illo, curam in se conuentus recipiat.* Albert. in reg. Carm. cap. 1. ait. *Illud in primis statuimus, vt vnum ex vobis habeatis Priorem, qui ex vnanimi omnium assensu, vel maioris, & sanioris partis ad hoc officium eligatur.* Quæ verba, ait Tho. à Iesu in expl. dictæ Reg. quòd absolutè intelliguntur tam de Priore conuentuali, quàm de Priore generali. Et D. Hieron. in Reg. Monachar. cap. 3, ait, *eligantur autem iuxta Apostolorum ritum communi voto Abbatissæ, & cæterarum singulis annis, aut, si decens videbitur, & vtile confirmentur duæ, aut plures ex Sororibus.* Vbi notandum secundùm Hier. sententiam, quòd officiales etiam minores ab Apostolis communi voto fiebant. S. P. Franciscus Minimorũ Institutor omnes electiones Correctorum, Seniorum, Sacristarum, cæterorumque conuentus officialium per Correctorem, & capitulum locale fieri iussit in Reg. num. 39. 40. 43. 49. Similiter Prouincialium per capitula prouincialia fieri mãdauit eadem Reg. num. 48. Et denique ait Azor. par. 2. instit. mor. lib. 6. cap. 14. in fine, quòd apud Monachorum, & Religiosorum Ordinum cęnobia adhuc mos antiquus retinetur, vt Abbates cœnobiorum, Præpositi Ordinum generales, Prouinciales, & plerique etiam locales in conuentibus, vel generalibus, vel prouincialibus multorum suffragijs eligãtur.

58. 4. Probatur. Quia expedit, vt is, qui præficiendus est Religiosis, sit illis gratissimus, vt libentiùs illi pareant, illiusque defectus, si quos forte habeat, patientiùs tolerent, gratior autem erit semper, qui proprijs suffragijs electus fuerit, quàm qui alienis. Quæ ratio semper fuit maximoperè æstimata a Summis Pontificibus, vt constat ex cap. Vota ciuium, dist. 63. cap. Nullus inuitis, dist. 61. & cap. seq. Et Leo I. Ep. 84. cap. 5. ad Anastas. Thess. Episc. ait, *Nullus inuitis, & non petentibus, ordinetur ne ciuitas non optatum Episcopum, aut oderit, aut contemnat.*

59. Neque valet quod dicit Suarez tom. 4. de Relig. tract. 3. lib. 10. cap. 3. num. 16. hanc commoditatem esse merè humanam, & temporalem, nec esse multùm æstimandam, si comparetur cum incommodis, quæ inde sequuntur; & licèt si videatur commoda ijs, qui Superiorem elegerunt, valdè tamen esse exosam, & incommodam ijs, qui non consenserunt, cum non semper electiones vnanimi consensu fiant. Non valet, inquam, nam meo iudicio merè humana commoditas, nõ est illa, ex qua oritur quies, & tranquillitas mentis, tantùm Religiosis necessaria, cap. Quam sit, 18. quæst. 2. oritur autem hæc ex tali Prælatorũ electione, vt insinuat Paulus 1. ad Tim. 2. ex hac namque tranquillitate nascitur pax partis superioris cum inferiori, rationis cum sensu, pax cum Deo, & proximo, cum enim animus non est perturbatus odio, alijsque passionibus, his bonis omnibus fruitur. Et ideò etiam non est mirum, si quandoque pro tali quiete consequenda inter se Religiosi discordent in electionibus. Ait enim Arist. 3. mor. c. 2. *Vt sani esse volumus, eligimus ea, quibus sani esse valeamus.* Quòd verò hæc commoditas non sit multùm æstimanda, fatuum videtur, cum eam tantùm æstimarint sanctissimi Pontifices, grauissimi, & doctissimi Patres, qui conciliorum decreta statuere, sanctissimi Religionum Patriarchę, qui eo fine talem electionem mandauere; qui quidẽ omnes etiam incommoda, quæ in tali modo eligendi hominum malitia aliquando obrepunt, considerare potuerunt. Lmqun, multò minora incommoda sequi ex isto eligendi modo, quam ex illo, quem tantùm extollit Suarez, vt constabit ex sequentibus. Quòd ista commoditas non tangat omnes 1. ista discordia non censetur illaudabilis à sacris canonibus, cap. Nec nouum, 8. quęst. 1. cap. Si forte, dist. 63. deinde ista discordia non potest notabilem perturbationem in discordante generare, cum secretò fiant electiones; vnde etiamsi electus esset mali animi, cum nõ sciat, quisnam ei suffragium denegauerit, non potest eum perturbare, 3. quia etiam dato, quòd conijcturare posset electus, quisnam ei non fuerit suffragatus, nescio quid per hoc illi nocere possit, præsertim vbi Prælati temporales sunt, qui tam feroces non sunt, vt subditum sibi contrariũ velint exterminare. Ego enim noui multos, qui non sunt aliquibus Prælatis suffragati, ipsis Prælatis conijctantibus, qui tamen non fuerunt in quoquam læsi: & tota lęsio quam possunt timere à Prælatis malignis, qui illis contradixerunt est translatio de vno conuentu in alium; quæ res quàm parum sit æstimanda, nemo non videt.

60. 5. Probatur nostra conclusio. Quia cum vnus Generalis non sit per se sufficiens ad cognoscendum omnes suos subditos, cogetur stare relationi aliorũ, qui ducti suis passionibus dabunt bonam, vel malam, iuxta amorem. vel odium, quæ habebunt ad personam, de qua relationem faciunt: vnde sequetur, quod plerumque Generalis eliget in Prælatos indignos, & immeritos, cui malo moraliter prouideri non potest; homines enim sumus. Quantum autem malum sit, indignos ad dignitates Ecclesiasticas promouere, nemo sanæ mentis ignorat, vt dicitur in cap. Graue nimis, de præb. & est tale, vt nullis possit compensationibus adæquari, vt colligitur ex Tri. sess. 24. de ref. c. 1.

61. R. ad hoc à Suar. loc. cit. num. 15. hoc malum vitare non posse, neq; electores, neq; Pontifices, neq; Episcopos, neq; Reges, neq; alios quoscumq; Principes, non enim isti possunt aliter officia, & dignitates prouidere, quam accepta informatione à personis fide dignis. Sed falsissimum est, quòd electores, de quibus loquimur, non possint dicta incommoda vitare. Nam ponamus, quòd facienda sit electio Correctoris, aut Prioris cõuentualis à Fratribus vnius conuentus, vel eligendus est è corpore capituli, vel ad summum è corpore Prouinciæ, si est ex corpore capituli, electores, cum simul viuant; & habitent, se se bene norunt, & de his, quæ noui, informatione non egeo; vel est è corpore Prouinciæ, & similiter omnes Fratres vnius Prouinciæ plus, minusuè se se bene norunt, vt constat; qui enim hodie permanet Genuæ, cras Sauonæ moratur; vnde nulla est ibi necessitas informationum. Idem dic de electione Prouincialium. Quare cum per hunc modum eligendi optimè vitetur hoc incommodum, quod per modum illum, Suarez ipsomet fatente, ineuitabile est, dicendum omnino est, modum hunc, quem seruant omnes pænè Religiones, magis expedire, quam illum; quem seruat Societas, licèt forte Societati suus modus expedientior sit, vt Suarez loc. cit. n. 14. Cætera, quæ dicit Suarez illo n. 15. sunt omninò commentitia.

62. 6. Probatur eadem conclusio. Quia modus eligendi etiam inferiores Prælatos per electionem, est antiquissimus, à Collegio Apostolorum, sanctissimisque Patriarchis trahens originem, vt dictum est; à tot viris sapientibus, & sanctis, quos semper habuerunt Religiones, approbatus, & laudatus per tot sęcula: Modus verò iste, quod Generalis per se solus dictas prouisiones faciat, nouus est. Sed antiqui mores mutandi non sunt sine maxima, & euidenti necessitate, l. In rebus, ff. de const. Princ. & ridiculum est sine tali necessitate eos mutare, vt dicitur in cap. Ridiculum, d. 12. & D. Tho. 1. 2. q. 97. art. 2. determinat, legem etiam humanam, non esse mutandam propter quamlibet vtilitatem, sed propter maximam, quæ superet damnum, quod mutatio adducit.

63. Ad hoc argumentum posset responderi, hunc modũ prouidendi Superiores, quem seruat Societas, non esse nouum. Nam olim Episcopi, qui erant quasi supremi Religionum Prælati, Abbates in monasterijs constituebant,

iuxta

iuxta c. 18. q. 2. ibi, *Abbates, aliaq; officia instituere*; Sed esse falsum vnquam habuisse Episcopus auctoritatem Abbates constituendi, constat ex c. Abbas, 18. q. 2. vbi dicitur, *Abbas in monasterio non per Episcopũ, aut per aliquem extraneorum ordinetur*. Et idem habetur in tribus c. seq. quæ ad id adducit Cresp. in sum cath. fid. ver. Abbas non laicus. Verba ergo illa posita in cap. 1. 18. q. 2. exponit ibi Glossa verbo Instituere, quòd instituere sit confirmare; vel si propriè sumatur, intelligitur, quando Monachi sunt negligentes, iuxta c. Cum simus, 9. quæst. 3. aut indignum eligunt, iuxta c. Si quis Abbas, 18 q. 2 quam explicationem approbat etiam Suar. loc cit. n. 13. & ad argumentum respondet n. 14. quòd siue ille modus, quem seruat Societas, sit nouus, nec ne, siue eo vtantur aliæ religiones, siue non, modò sit Societati expediens, potest Societas eo vti; quod ego non improbo.

64. 7. Probatur. *Quia imperaturus omnibus, eligi debet ex omnibus*, vt ait Plin. in Paneg. & *plerumq; optimũ quemq; electio inueniet*, vt Tacit. in 1. hist. & *loco libertatis erit, quod eligi cœpimus*, vt Tacit. ibid. in or. Galbæ ad Pis. Et Arist. 3. pol. c. 7. *Quapropter*, inquit, *& Salon, & alij quidem eorum, qui leges condidere, huiuscemodi homines* (multitudinem) *ad suffragia, electionesq; magistratuum admittunt*. Et Philo Iud. in princ. lib. de creat. Princip. ait, *Præficies tibi ipsi Principem non alienigenam, sed vnum ex tuis fratribus; nimirũ significans, electionem debere fieri voluntariam ex suffragijs, consensuque totius populi, præcedente, vt oportet, examine*. Ex quibus collige, multitudinem electorum electionem vitiosam reddere vix posse.

65. Ad 1. ergo in contrarium ℞. concedendo, verissimum esse, quòd *pleraque eorum, quæ homines iniuste faciunt, per ambitionem; & auaritiam committuntur*, vt ait Aristot. 2. pol cap. 7 Item quòd ambitio sit Religionis pestis. Quòd autem ambitio magis foueatur per hunc modum eligendi Prælatos, quàm per assignatum à Suar. falsum est. Nam si loquamur de ambitiosis naturaliter, de quibus Aristot. 7. mor. eũdem cap. 5. cum isti naturaliter ferantur in amorem propriæ excellentiæ, eamque apud omnes in admiratione esse cupiant, tales semper optabunt apparere, perque varia media, secreta, vel aperta tentabunt dignitates adipisci, vt per potentes personas, corrumpendo consiliarios, amicos, & familiares eorum, aut etiam Prælatum ipsum (quid enim non audet ambitio?) immediate tentabunt corrumpere; quòd si apertè obtinere diffidant, occultè facient, per hypocrisim, sanctitatem fingendo, dignitates abhorrere simulando, seu etiam per alias fordes: humanũ enim vitæ plenum erroribus pelagus traijcimus: Et cum facilius sit corrumpere vnum, quàm plures, vt Arist. 3. pol. cap. 11. & Nauarr. in nostris terminis lib. 1. consil. de consuet. consil. 2. n. 2. qui ideò ait, quod securius esset, si omnes professi, & subdiaconatu insigniti haberent vocem in capitulo; non est dubium, quin dicti ambitiosi magis fouebuntur per istum modum eligendi, quam per alium vsurpatum in omnibus Religionibus, in quibus plures consũpendi sunt. Neque potest humana prudentia huic malo plenè obuiare. Vnum enim solùm Deum, excellentiam nimirum propriam, ambitiosus adorat, pro qua omnia suffert, omnia sustinet, omnia patitur, omnia contemnit, omnia calcat, omnia pessundat, iuga frangit, rumpit vincula, eique vni, & soli seruire, & placere studet, & satagit Si autem loquamur de illis, qui minùs ambitiosi sunt, & non sunt tam ardenter ad id à natura inclinati, ijs satis prouisum est per constitutiones pontificias, quibus prohibitum est, vota procurare, nec per se, nec per alios sub grauissimis pœnis, vt patet ex constit. 5. Pauli V. tom. 2. nostr. priu. & ex const. 10. Vrb. VIII §. 52. ibid. Illud verò; quod addit Suarez quòd quò magis electio in democraticum regimẽ declinat, eò magis est huic vitio exposita, est cõtra doctrinam Arist. 5. pol. cap. 1. vbi ait, *verum tamen tutior est, ac minus seditioni subiacet popularis gubernatio, quam paucorum potentia*. At seditio principaliter mouetur per cupiditatem regnandi, ergo democraticum regimen est minùs ambitioni expositum, quàm cœtera regimina.

66. Ad 2. Chrysost. loquitur de elect. Episc. quæ præsente, consentiente, & annuente plebe imperita, ignorante, indiscreta, furiosa, celeusmatica, cornicina, fiebant; iuxta ea, quæ adducit Crespet. in sum cath. fid. verb. Episcopus eligatur, & qualis: & iuxta c. Quantò Apostolica, cùm alijs seq. dist. 63. quæ electiones non poterant sine illis tumultibus, seditionibus, & schismatibus fieri; populo in diuersa semper abeunte. Quæ propterea prohibitæ sunt, cap Non est permittendum, c. Non licet populo, dist. ead. & quòd hæc fuerit mens Chrys. constat ex eius verbis, quę hic affero. *Ito hunc iam, ac publica festa spectato, ea dico, in quibus dignitatum Ecclesiasticarum electiones de more fiut, & tam multis videbis inibi criminationibus lacerari Episcopum, quanta est tota illa subditorum multitudo, quibus eligendi potestas concessa est. Hos omnes tum in multas factiones scindi, neque inter se consentire, neque cum eo, cui sorte Episcopatus delatus sit, conuenire videas, sed vnusquisque à suis vnius partibus stat, alius hunc, alius alium eligent; cuius rei hæc causa est, quod id ipsum non spectat, quod solum spectandum fuerat, neque animi virtutem*. Hæc Chrysost. Quæ non quadrãt electionibus, quæ fiunt à Regularibus; hæ enim non à tota multitudine, sed à paucis selectis fiunt: in quibus licèt aliquando diuisiones videantur, iam dixi, id non esse reprehensibile, nec quidquam minuere de perfectione Religiosa, cum omnes bono fine ducantur, existimantes à se propositum esse cęteris meliorem; quod si vna pars præualeat, vidi semper aliam pacificè concurrere, quando eligendus idoneus est; *futuro enim iam domino non prorsus gratificari, extrema dementiæ est*, aiebat Procop de bell. Goth. lib. 1.

97. Ad 3. ℞. eas omnes vanitates, sunt enim electi homines, & Christiani, & Religiosi, nec possunt pro arbitratu habenas, vel laxare, vel stringere, sed id debent secundùm leges, & viuas, & mortuas: Quos etiam recordari decet Agathonis dictum apud Stob. ser. 44. *Trium oportere Superiorem meminisse, primò quòd imperet hominibus deinde quòd secũdũ leges; tertiò quòd non semper imperet*. Et electiores rem priùs diligenter expendunt, vtpote quæ omnes tangat, & multo diligentiùs eum, qui eligendus proponitur, iuxta consilium Chrysost. 4. de sacerdot. paulò infra princ. & in primis viros vindicatiuos, malignos, vipereos, & amarulentos arcent, vt debent, ne vulnera proprijs telis facta lugere cogantur. Quod examen si non faciant, ait Anton. ser. 174 ad Stobæum, *nihil prodesse poterit, si dicant se ignorare eum, qui crearetur suffragijs, sed ob hanc ipsam causam magis accusandi sunt, quòd quem ignorabant, promouerint*. Deinde sæpissimè videmus, eos, qui dominari sperabant, duriùs, quàm alios, ad seruiendũ cogi. Gregor. loquitur de electionibus factis per abusum laicæ potestatis, & per Principes sæculares; quod omninò vetatur in cap. Nullus laicorum, cum quatuor seq. Vel dicas, id intelligi de timore reuerentiali, prout dixi hic sup n. 37.

68. Ad 4. Sancta pia mater Ecclesia volens gratificari ijs, qui in eam benefici fuerunt, & etiam pro bono pacis conseruando, concessit facultatem aliquibus Principibus nominandi benemeritas personas ad dignitates Episcopales, ius confirmationis semper sibi reseruans. Sed in Germania adhuc mos antiquus seruatur, vt ait Azor. par. 2. lib. 6 cap. 14. quæst. 1. & Castell. de el. cap. 8 num. 22. vers. Ad 2. autem. Neque etiam in omnibus beneficijs Galliæ nominatio regia habet locum, neque in omnibus electiuis electiones sublatæ sunt, vt ait P. Greg tom. 2. iur. can. tract. de elect cap. 5 num. 24 Itaque quod Ecclesia sustulerit aliquas electiones, non fuit, quia iudicaret electiones esse perniciosas, sed vt gratificaretur Principibus de ea benemeritis, & pro bono pacis, vt dixi; & ad defendendas Ecclesias ab infestationibus hæreticorum, vt ait Grat. in cap. Vota, §. Principibus, dist. 63. P. Greg. loc. cit. num. 8. Ex quo factum est, vt ait Azor loc. cit. quòd Episcopi, & alij Ecclesiastici Episcopari ambientes, aulas Regum, & Principum consectentur, illisque indecenti demissione seruiant, licèt id illis prohibeatur in Trid sess. 25. de refor. cap. 17. & Parisien. 30 vt refert Cresp. in sum. cath. fid. ver. Clerici curiam non sequantur. Contra quos inuehitur P. Dam. lib. 2. epist. 3. vbi specialiter probat, quòd qui se ipsos

tradunt

tradunt seruitijs alicuius Principis, vt dignitates Ecclesiasticas assequantur, simoniacè assequuntur. Quod verò aliquæ Religiones has electiones sustulerint, constat esse falsum ex his, quæ tradit Castell. de elect. cap. 1. vbi affert modos eligendi, qui seruantur apud omnes ferè Religiones. Ad id, quod dicit Suar. multas Religiones exoptare, vt electiones huiusmodi auferantur, id grauissimè dicitur. Immò omninò contrarium constat ex decis. 65. Rotæ Rom. apud Farin. par. 1. E contra verò constat, multos è Iesuitis exoptare, vt regimen eorum immutetur, per multas scripturas, quæ circumferuntur, & nouissimè anno 1628. die 26. Aprilis prohibitus est discursus cuiusdam Io: Marianæ, id multum desiderantis. Sed hæc omittenda. Satis mihi est, quòd modus eligendi Superiores inferiores, ab antiquis Patribus adinuentus, ab Apostolica Sede approbatus, ab omnibus Regularibus practicatus, est illis magis commodus, & magis expediens, quàm ille, quem seruat Societas: quòd si Societas eum sibi commodiorem probet, non improbo. Scio, quòd *sua cuique premunt, & quòd suus cuilibet crepitus olet*, vt dicit Nazianz. or. 1. aduersùs Iulian. Sed nemo venari debet laudem cum alieno vituperio, vt dixi. Hoc vnum addo, ea omnia incommoda, quæ ait Suarez interuenire in electionibus inferiorum Prælatorum, quæ à regularibus fiunt, interuenire etiam in electione supremi Prælati. Vnde illi etiam exoptandum esset, vt dicta electio per Summum Pontificem fieret.

§. IV. *Vtrum Superiores locales apud Regulares sint Prælati.*

69 VIDEATVR Syl. in summ. ver. Prælatus, quæst. 2. Armilla eodem num. 1. Vega eodem, casu 2. Angel. eodem, in princ. & ver. Delegatus, § 3. Rosella ver. Delegare, §. 11. Anton. 3. par. tit. 17. cap. 2. §. 2. Sotus in 4. dist. 22. q. 2. art. 1. ver. Nomine autem. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 24. num. 3. Cord. in comp. priu Mendic. ver. Guardianus. Rodriq. tom. 1. quæst. reg. quæst. 12. artic. 6. Miranda tom. 2. man. quæst. 19. art. 1. Azor. par. 2. lib. 3. cap. 20. quæst. 2. & cap. 25. quæst. 1 Nauarr. in sum. cap. 27. num. 5. Capella Tol. decis. 13. num. 3. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. c. 2. num. 2. Sigismund. de elect. dub. 121. Barbos. de pot. Episc. par. 2. alleg. 36. num. 12.

70 Nota primò, quòd Ecclesiarum Prælati sunt in duplici differentia. Alij dicuntur Prælati superiores, alij inferiores, vt constat ex clem. Dudum, § in Ecclesijs, de sepul. & dicit Sylu. verb. Confessor 1. quæst. 8. in princ. Prælati superiores sunt in triplici differentia. Alij sunt Patriarchæ, siue Primates, quod idem est, vt constat ex cap. 1. & 2. dist. 99. & ex cap. Duo simul, de off. ord. quasi Patres Patrum, qui pluribus præsunt Prouincijs, seu Archiepiscopatibus. Alij sunt Archiepiscopi, seu Metropolitani, quasi Principes Episcoporum qui pluribus præsunt Episcopatibus, seu Diœcesibus. Alij sunt Episcopi, qui soli suæ præsunt diœcesi; habent tamen plures sub se parochias. De quibus vide latiùs P. Greg. lib. 15. synt. à cap. 9. Barb. de pot. Episc. par. 1. tit. 1. cap 6. à num 6. Sbrozzius de Vic. Epis. lib. 1. quæst. 5 num. 25. Sebast Cæsar. de Eccles. hier. quæst. 2. procem. à num. 3. Alij sunt Prælati inferiores, Archidiaconi, Decani, Archipresbyteri; cap. 1. de ei. & qual. tord. omnes enim Prælati, qui post Episcopos sunt, dicuntur Prælati inferiores, vt Sylu. loc. cit. Barbos. in cap. Decernimus, de iud. num. 3. Proportionaliter ergo in Religionibus, alij sunt Prælati superiores, vt Generales, qui toti præsunt Religioni; Prouinciales, qui vni soli præsunt Prouinciæ; Custodes in ordine Minorum, quorum auctoritas quoad iurisdictionem est Episcopalis. Custodia namque, vt ait Rodriquez loc. cit. art. 5. est veluti Diœcesis, certis limitibus conclusa, in qua sunt plures conuentus cum suis Guardianis, qui omnes Custodi subduntur. In Ordine nostro instituit etiam Vigiles S. P. Franciscus, vt constat ex Reg. num. 46. qui Vigiles super certas Ordinis Correctorias deputandi erant, & in suis Vigilantijs generalis Correctoris auctoritate plenaria potiebantur, & erant supra Prouinciales, vt constat ex Correct. num. 61. & n. 105. Sed iam isti in desuetudinem abiere. Isti omnes vocantur, & sunt Prælati superiores ad modum Prælatorum superiorum iam dictorum. Nam Generalis est veluti Primas, vel Patriarcha, qui toti Religioni præest, & habet sub se plures Custodes, Vigiles, & Prouinciales; In Ordine nostro si fuerent Vigiles, habentes potestatem iurisdictionis ad modum Archiepiscoporum, subessent enim illis plures Prouinciales. Hanc dignitatem ad modum Archiepiscoporum habent Prouinciales Minorum, quia illis subsunt plures Custodes, dignitatem quasi Episcopalem habentes. Nos Minimi ad modum Episcoporum habemus Prouinciales, qui habent suam Diœcesim certis testrictam limitibus, & illis plures Correctores, velut Parochi subduntur. Atque ita Generalis, Vigiles, & Prouinciales in Ordine nostro Prelati superiores vocantur, vt constat ex Correct. num. 11. Prælati autem inferiores vocantur Correctores locales, Abbates, &c. vt Sylu. loco cit. Suarez etiam cit. num. 10.

71 Noto secundò, quod nomen, Prelatus sumitur dupliciter, vt dixi tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 18. §. 2. concl. 5. ex Panor. in cap. Decernimus, de iud. num. 16. Primò latè, quomodo dicuntur Prælati omnes habentes in Ecclesia prærogatiuam, & gradum honorificum sine iurisdictione, vt Plebani, Decani, Archipresbyteri; cap. 1. de æt. & qual. ord. Item omnis habens animarum curam dicitur Prælatus, vt colligitur ex cap. Tua, de cler. ægr. & hoc modo Parochus potest dici Prelatus; sed non propriè nam in clem. Dudum, §. in Ecclesijs, Rector, & Prælatus separatim ponuntur, & similiter in clement. fin. de procur. Ita Azor. tom. 2. lib. 3. cap. 25. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 1. num. 6. Ragutius de voc. can. in cap. quæsit. 2. n. 5. Angel. verb. Prælatus, in Princ. & alij communiter, 2. sumitur nomen Prælatus strictè, propriè, ac iuridicè, quo modo ille solus dicitur Prælatus, qui habet iurisdictionem spiritualem, & ordinariam fori contentiosi, vt sumitur ex cap. Decernimus, de iud. vbi Glossa vers. Ecclesiarum Prælati, & dicunt præfati DD.

72 Dico 1. Abbates, Priores, Guardianos, Rectores, Prepositos, Correctores, & alios quouis nomine nuncupatos Superiores locales, esse verè, propter Prelatos. Ita omnes DD. cit. num. 66. & constat ex cap. Decernimus, de iud. & cap. fin. de pœnit. & remiss. & ex Gloss. in Clem. 1. de elect. ver. Prælatum.

73 Probatur. Quia habent iurisdictionem spiritualem fori contentiosi, eamque ordinariam, quam proinde subdelegare possunt, quæ num. 71. diximus requiri, & sufficere ad hoc, vt quis sit verè, & propriè Prelatus. Quòd habeant iurisdictionem in foro pœnitentiæ, patet ex his, quæ dico tom. 1. priu. in const. 4 Sixti IV. num. 25. & quia, cum sint ordinarij Pastores, & veluti Parochi, hac iurisdictione carere non debent; & dicit Suarez loc. cit. cap. 1. num. 7. Quòd autem hanc etiam habeant in foro contentioso, patet, quia excommunicare possunt, vt dicitur in cap. cum in Ecclesijs, de maior. & obed. cap. Cum ab Ecclesiarum de off. or. vbi Glossa ver. Ecclesiastica, Innocent. num. 1. Nauarr. in sum. cap. 27. num. 5. Sotus in 4. distinct. 22. quæst. 1. art. 1. vers. Nomine autem; Henriquez lib. 13. cap. 24. num. 3. Sà verb. excom. num. 13. Toletus lib. 1. cap. 6. num. 3. Sayrus de cens. lib. 1. cap. 6. num. 13. Auila de cens. part 2. cap. 2. disp. 1. dub. 1. Fagundez in præcep. Eccles. præcept. 2. lib. 8. cap. 4. num. 5. Quòd denique talis iurisdictio sit ordinaria, probatur: quia iurisdictio, quæ conuenit alicui per electionem Collegij, vel Vniuersitatis ad aliquod officium, accedente Superioris confirmatione, est ordinaria; Innocen. loc. cit Armilla ver. Prælatus, n. 1. Suarez loc. cit. num. 8. probat Miranda tom. 2. man. q. 19. art 4. concl. 2.

74 Nec solùm sunt Prælati dicti Superiores locales, sed etiam ij Vicarij, qui paruo alicui conuentui præsunt, immediatè subiecti Prouinciali, vel Generali. Quia etiam isti ordinariam habent potestatem, & colligitur

ex

ex cap. In singulis, de statu Monach. ibi, *Priorum Abbates proprios non habentium*. Ita Syluest. ver. Prælatus, q. 2. Rodriq. tom. 1. q. reg. q. 12. art. 6. fine; Miranda tom. 2. man. q. 20. art. 1. conclus. 1. & hoc licet solùm instituantur per definitorium, vel per solum Prouincialem auctoritate definitor. j, vel per solum Generalem auctoritate capituli generalis, quia tunc virtute Collegij instituuntur, vt insinuat Sylu. loco citato. Quod est etiam verum, licet ad nutum Superiorum possint amoueri, vt in Ordine nostro. & notat Angelus ver. Prælatus, in princip. & ver. Delegatus, §. 3. Rosella ver. Delegare, §. 11. Idem dic de ijs Vicarijs, qui ponuntur in conuentibus loco Superioris defuncti, vel priuati, vel absentis per longum tempus; quia habent eamdem auctoritatem, quam illi, in quorum loco ponuntur: nam subrogatum sapit naturam illius, in cuius locum succedit, cap. Maiores, de baptism. §. Ad id autem. Ita ijdem DD. Vicarij autem dictorum Superiorum localium, seu Superiores, vel etiam Priores claustrales sub Abbate existentes Prælati non sunt, vt docent ijdem DD. & præterea Azor par. 2. lib. 3. cap. 10. quæst. 2. Anton. 3. par. tit. 17. cap. 2. §. 2. quia isti sunt sub potestate Abbatis præsentis, nec vllam habent iurisdictionem, nisi quæ illis ab Abbate tribuitur.

75 Et hic nota etiam vnum bonum punctum, quòd Vicarij paruorum conuentuum, non valentium sustinere Correctorem propter Fratrum penuriam, si instituantur à definitorio, non possunt ad nutum Prouincialis amoueri, nisi aliter definitorium declaret. Ita Rodriquez loco citato, Miranda cit. artic. 2. conclus. 2. Probatur, quia quod per superiorem instituitur, per inferiorem destitui non potest; cap. Inferior, dist. 21. at definitorium est Superior Prouincialis.

76 Dico 2. dicti Superiores locales habent iurisdictionem in suos subditos tàm spiritualem, quàm temporalem quasi Episcopalem, vt dixi hic supra num. 3. & docent præterea Glossa in clem. 1. ver. Proprij, de reb. Eccles. non alien. & Nauarr. com. 2. de Reg. num. 63. ver. Addo 2. Tambur. de iur. Abb. tom. 1. disput. 5. quæst. 2. num. 2. Zerola in praxi par. 1. verb. Excom. causa mater. ver. Secundo an subditus. Probatur ex cap. Abbates, de priuil. in 6. quod caput, cum loquatur de Abbatibus vel conuentui præsidentibus, debet etiam intelligi de omnibus Superioribus localibus quocumque nomine nuncupentur. Sed ista petestas, vt dixi, est magis in his limitata, quàm in alijs superioribus Prælatis, vt constat ex priuilegiorum tenore. V. g. priuilegium dispensandi in foro conscientiæ cum coniugibus; qui post matrimonium carnaliter peccauerunt cum consanguineis alterius, ad hoc vt possint petere debitum, est solis Prouincialibus concessum à Pio V. vt dicit Cruz lib. 2. de statu Religio. cap. 6. dub. 9. conclus. 1. & Henriq. lib. 7. de indulg. cap. 28. numero 6. qui in com. litera M, multos citat. Hoc priuilegio non poterunt per se primò, & directè vti Superiores locales, nisi fuerint specialiter à Prouincialibus, vel Generalibus electi. Nec similiter poterunt vti priuilegio dispensandi ad petendum debitum, cum eo, qui ante matrimonium fecit votum simplex castitatis, de quo ijdem DD. quia est Superioribus maioribus concessum. De quibus priuilegijs vide Portell. in addit. ad dub. regul. ver. Confessor dispensans, à numero 7. In ijs autem; in quibus eorum potestas non est limitata, eamdem habent auctoritatem in suos Fratres conuentuales, quam Prouinciales in Prouinciam, & Generales in totam Religionem, vt dicunt Casarub. in comp. priu. ver. Guardianus, sub num. 5. Mirand. tom. 2. man. q. 19. art. 4.

77 In temporalibus autem bona monasterij administrare ad Prælatum conuentualem pertinet secundùm ius commune; cap. Nullam, 18 quæst. 2. Nauarr. com. 3. de regular. numero 4. Ægid. de contract. cap. 4. num. 16. & in Regula nostra id etiam manifestè Correctoribus conceditur, vt constat ex Correct. numero 46. 47. 48. 49. 50. 109. & dixi tom. 2. priuil. in constitut. 7. Pauli V. à numero 36. & constabit etiam ex dicendis §. seq. Possunt tamen superiores Prælati Correctoribus mandare, vt debita soluant, & primò quæ priùs contracta sunt; vt fratribus necessitates præbeant, vt cadentem conuentum, vel Ecclesiam reparent; vt conuentus possessiones colant. Quia hæc ad eorum officium pertinent, in casu negligentiæ Prælatorum inferiorum.

78 Quò verò ad correctionem Fratrum etiam in criminalibus, hæc quoque secundùm ius commune ad Superiorem localem pertinere videtur; cap. Suscepimus, de homicid. vbi mandatur Abbati, non Episcopo, vt monachos homicidiarios ad arbitrium puniat, & Abbas consuluit Papam, non Episcopus, vt notat ibi Abbas num. 5. & in cap. Sicut ex literarum, eod. titul. innuitur, quòd Prior, & Fratres Carthusienses cognoscunt de homicidio per eorum Fratres commisso. Quod idem etiam significatur in cap. Significasti, el 2 eod. tit. vt quid enim consilium sumeret à Papa ille Prior, nisi priùs inquisiuisset de facto? In cap. autem Moniales, de purg. can. & in cap. Abbates 18. quæst. 2. apostasia, & proprietatis vitia per Abbatem puniri mandantur, & subditur in dicto cap. Abbates. *Et reum se ille Abbas futurum esse cognoscat, qui in huiusmodi personas non regulariter animaduertit*. Plura huiusmodi vide apud Panor. in cap. Si quis contra Clericum, de foro compet. num. 50. vbi ait inter cætera. *Et in ipsis ego distinguo inter Abbates, & alios Prælatos saculares, vt Præpositos, Plebanos, & similes; vt Abbas habeat iurisdictionem super suos Monachos vbicumque delinquant, contrahant, vel resideant, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, tàm correctionaliter, quam in figura iudicij*. Cæterùm Superiores locales Mendicantium non videntur modò habere tantam auctoritatem, vt dicunt Miran. tom. 2. man. quæst. 19 artic. 3. Sigismund. de elect. dub. 124. num. 2. Aretin. in pract. crimin. cap. 1. Rota apud Farinac. par. 1. decis. 15. num. 12. Sed videtur, quòd solùm possint corrigere suos subditos contra Regulam, & constitutiones peccantes, vt si lineas deferant, pecunias tangant, silentium frangant, non autem si delicta committant omnibus communia, vt furtum, homicidium, &c. Sed in hoc inspiciendæ sunt singulorum Ordinum constitutiones, & secundùm illas procedendum. Nam in constitut. Prædicatorum video illorum Priores multam habere auctoritatem; infligunt enim pœnam grauioris culpæ, vt constat ex 3. par. dict. constit. cap. 12. quæ pœna non solet infligi nisi per contumaciam, manifestam rebellionem, manuum iniectionem in Prælatos, per coniurationem, &c. vt constat ex 4. par. dict. constit. cap. 18. cap. 20. &c. nouitios ad habitum recipiunt, literas commendatitias ad ordines concedunt, licentiam tribuunt suis subditis audiendi confessiones tam secularium, quam Regularium; casus sibi reseruant, vt patet ex eisdem const. par. 2. cap. 67. quod tamen alijs communiter Superioribus localibus non conceditur, vt notat Fagund in 2. præcepto Eccl. lib. 8. cap. 4. num. 1. Quid nostri Correctores facere possint in hac materia, dicam diffusè, §. seq.

79 An vero facultatem concessam Superioribus localibus à summis Pontificibus, possint Generales, & Prouinciales coarctare, dubitant DD. Affirmant Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 22. num. 14. Casarub. in compend. priuil. ver. Absolutio ordinaria quò ad Fratres, §. 7. versic. Aduertendum est. Negant vero Corduba ibi vers. Item, ibidem, & vers. Accedere ad monasteria monial. versus finem. Passarell. in schol. ex Genuen. num. 4. & 18. Miranda tom. 2. man. quæst. 19. art. 5. Rodriquez tom. 1. quæst. reg. quæst. 9. art. 2. Et huic sententiæ tamquam probabiliori adhæreo. Quod enim per Superiorem conceditur, per inferiorem tolli non potest, cap. Inferior, dist. 21. Clement. Ne Romani, de elect. cap. Cum inferior, de maiorit. & obedien. Glossa in cap. fin. ver. Figura, de hæret. in 6. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. Gloss. 45. §. 1. numero 69. Immò addo, quod non possunt dicti Prælati auctoritatem Superiorum localium tollere, etiamsi hac abuterentur; Glossa in cap. Priuilegium, 11. quæstione 3. possent tamen in hoc casu dictam auctoritatem suspendere, præsumendo de voluntate Pontificis, iuxta dictum cap. Priuilegium, 11. quæst. 3. & interim Papam consulere, vt

S dicunt

dicunt. Cord. ver. Absolutio cit. Miranda, & Rodriquez, & hoc casu ad dictum priuilegium suspendendum habent superiores Prælati priuilegium a Syxto IV. quòd refert Cafarub. In comp. verb. Priuilegia Fratrum, num. 9. Quòd adhuc est limitandum, si omnes inferiores Prælati per longum præcedens tempus dicto priuilegio abusi essent, & in eo abusu vellent perseuerare, nec per superiorem Prælatum possent quo ad hoc corrigi: nam alioquin prædecessorum delictum non debet successoribus, nec officio præiudicare; Glossa in dicto cap. Priuilegium; arg. cap. Cum tempore, de arb. nisi tamen vellent suspensionem impetrare pro tali Superiore indiuidualiter, quòd non consulo, ne auferatur omninò. Immò addunt dicti DD. quòd nec capitula generalia, vel prouincialia possunt dictam auctoritatem coarctare, absque licentia Papæ generali, vel speciali: Sed quòd possint dicta capitula coarctare priuilegia inferioribus Prælatis, seu Correctoribus localibus concessa per viuæ vocis oracula, habent priuilegium Leonis X. de quo dixi tom. 1. nostr. priuil. in constitut. 2 Iulij II. num. 9. Ad coarctandum autem dicta priuilegia per alias constitutiones Pontificias, quàm per viuæ vocis oracula concessa, non habent hanc facultatem capitula siue generalia, siue prouincialia, quòd dicit Coninba loco cit. Et licet viuæ vocis oracula habeant eamdem vim, ac aliæ constitutiones, vt dicunt Innocentius in cap. Constitutus, de rescript. num. 2. & Felinus eonf. 6. num. 1. & dixi tom. 1. nostr. priuil. in constit. 17. Iulij II. num. 1. tamen quia, derogatis alijs constitutionibus, non censent derogata viuæ vocis oracula, vt ibid. dixi consi 2. num. 26. Ideo hic etiam assero, quòd concesso priuilegio ad derogandum viuæ vocis oraculis, non videtur concessum ad derogandum alijs constitutionibus, per identitatem rationis.

80 Dico 3. Superiores locales esse ex ijs Prælatis, qui possunt sibi eligere confessorem ad libitum vbicumque, & quotiescumque iuxta cap. fin. de pœnit. & remiss. Ita Antoo. 3. par. tit. 17. cap. 2. §. 2. Sylu. ver. Confessor 1. quæst. 8. Rosella verb. Confessio 3. §. 37. Henriquez in summ. lib. 6. cap. 13. num. 3. in comoi. lit. P. Armilla ver. Absolutio, §. 15. Sotus in 4. dist 18. q. 4. art. 2. versu Similiter omnes; Suarez tom. 4. in 3 par. disp. 27. sect 2. num. 9. Vasq. tom. 4. in 3. part. quæst. 93. art. 2. dub. 4. num. 5. Nugn. in 3. par. tom. 2. quæst. 8. art. 5. dub. 2. col. 4. Molfesius 1. par. summ. tract. 7. cap. 15. num. 7. & 42. Long. de cas. reser. par. 1. sect. 1. attic. 21. num. 2. Rodriquez tom. 1. quæst. reg. quæst. 20. art. 18. Reginald. in praxi lib. 1. num. 38. Constat ex dicto cap. fin. Et aduerte, quod confessor eligendus non est necesse quòd sit approbatus ad audiendas confessiones à Prælato superiore. V. G. Prouinciali, sed sufficit, quòd sit simplex sacerdos, eo enim ipso quòd simplex sacerdos non suspensus, neq; excommunicatus, neq; interdictus eligitur à Prælato discreto, idoneus confessor censetur Atq, ita docent Sotus loco cit. art. 3. versu Postremum dubium Long. loc. cit. n. 3. Et in Ordine nostro hoc est indubitabile per Correct. num 84.

81 Sed dubitabis, à quibusnam casibus poterunt absoluere confessores electi Prælatos eligentes? Dico, quòd ab omnibus, à quibus ipsimet Prælati possunt suos subditos absoluere. Ita Sylu. loco cit. quæst 9. Anton. loco cit. Angel. ver. Confessio 3. §. 7. Henriq. in summ. lib. 7. cap. 28. num. 1. multos citans in com. lit H. Reginald. loc. cit. Constat ex constit. 2. Iulij II. §. 9. & 29 tom. 1. nostr. priuil. & habetur expresse nostro Correct. loc. cit. Non poterunt itaque dicti confessores electi absoluere eligentes à casibus superiori Prælato reseruatis, ipsisque eligentibus non concessis, vt notant in specie Henriq. lib. 6. cap. 13. num. 3. Rodriq. loc. cit. q. 21. art. 8.

82 Dubitabis etiam, an si eligens fuerit maiori excommunicatione ligatus, possit electus ex beneficium absolutionis impertire? Dico, quòd sic. Quia sumit auctoritatem, non ab eligente, sed à Canone committente. Anton. Sylu. loco citato Vnde collige, quòd si Superior percutiat aliquem suum subditum, potest absolui à confessore ab ipso electo, vt notat Rodriquez, tom. 1. quæst. reg. q. 20. art. 11. Barbos. in cap. Monachi, de sent. exc. num. 4. Et si subditus, & Prælatus ad Inuicem se percusserint, & in conuentu non sit aliquis, qui eos possit absoluere, possunt ab inuicem se absoluere, vt dicunt ijdem DD. & præterea Passarell. in priuil. notab. 35. fine; Tab. ver. Absolutio 2. §. 6. Quia licèt excommunicatus non possit absoluere ab excommunicatione; capit. Audiamus, 24. quæstion. 1. in casu tamen necessitatis potest; quia necessitas non habet legem; cap. Quod non est licitum, de regul. iur.

83 Et aduerte hic, quòd Prælatus non excommunicatus potest licitè communicare in omnibus, etiam in diuinis, diuinum officium priuatim cum illis recitando, cum subditus excommunicatis non toleratis, sicut pater naturalis cum alijs; est enim Prælatus pater spiritualis suorum subditorum, Similiter magister nouitiorum potest liberè communicare cum illis excommunicatis in omnibus, quia est illorum pedagogus spiritualis? Ita Auila de cens. part. 2. cap. 6. disp. 11. dub. 7. fine; Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. attic. 4. concl. 5. ver. Secunda causa. Similiter subditi religiosi, etiam nouitij, possunt liberè communicare in omnibus cum suis Prælatis excommunicatis non toleratis. Ita Auil. loco cit. dub 6. fine; Armill. vers. Excomm. num. 46. Hi enim sunt filij spirituales suorum Prælatorum, vnde in his habet etiam locum cap. Quoniam multos, 11. quæst. 3. in quo cap licèt expresse non dicatur, quòd pater possit communicare cum filio excommunicato, sed solùm quòd filius potest communicare cum patre excommunicato, implicitè tamen id etiam intelligitur; quia filius, & pater sunt correlatiua, & dispositio in vno correlatiuorum, in alio intelligitur, vbi non cernitur specialis ratio contraria l. fin. ff. de acceptul. l. fin. Cod. de indicta viduit. tol.

84 Sed inquies. Licèt Prælatus, & subditus sint correlatiua, cernitur tamen in Prælato specialis ratio, qua, si sit excommunicatus, non possit cum illo communicare subditus; quia nimirum Prælatus excommunicatus non toleratus statim est priuatus omni iurisdictione, capit. Pia de excel. in 6. Syl. ver. Excomm. 3. num 3. Filliuc. tom. 1. tract. 12. cap. 6. per totum; vnde desinit esse Prælatus: Quod non contingit in subdito, cui per excommunicationem non desinit esse subditus. R. Verum quidem esse, quòd excommunicatus non toleratus est suspensus, seu priuatus omni iurisdictione spirituali, quò ad vsum, non est tamen priuatus officio, nisi illi excommunicationi, quam incurrit, annexa sit ipso facto priuatio officij, vt Sylu. loco cit. Antonin. 3 par. tit. 17. cap. 9. versus fin. Vnde licèt Prælatus ea communicationem incurrat per leuem percussionem, subdito, suadente diabolo, inflictam, quæ qualis sit, docent Nauarr. in summ. cap. 27 num. 91. Genuens. in praxi Neapol. cap. 90. num. 1. non tamen statim est ipso facto priuatus officio; est enim officiorum priuatio vltimum terribilium, vt dicitur, & determinatur in Ordine nostro cap. Bonon. 1. num. 15. vnde tam grauis pœna pro leui percussione infligenda non est, & docent in specie Rodriquez, tom. 1. quæst. reg. quæst. 34. art. 3. Portel. in addit. ad dub. reg. ver. Manus violentæ, num. 3. Quare, cum non sit statim priuatus officio, poterit, temporariam, & politicam dominationem domus exercendo, cum subditis priuatim communicare, Atque ita docet Auila dub. 6. citat.

85 Nota hic etiam, quòd Prælatus, qui potest confessorem eligere, semel electum potest ad libitum mutare, & alium eligere, vt notant Anton. 3. p. tit. 17. c. 2. §. 2. fine. Angel. ver. Confessio 3. §. 6. Suar. to. 4. in 3. p. disp. 27. sect. 2. n. 11. & eo ipso quòd is, qui potest eligere confessorem, confitetur alicui videtur ipsum eligere, Anton. loco cit. Angel. cit. §. 8. Quia plus est factis eligere, quam verbis, cap. legebatur, de maior. & obed.

86 Dubitabis etiam, an Prælatus potestatem habens confessorem eligendi, possit eligere sacerdotem non subditum? Dico quòd duobus modis potest id contingere, primò si succedat, aliquem simplicem sacerdotem, non appro-

approbatum à suo Superiore, transire per aliquam Prouinciam, vel conuentum, an possit eligi in confessarium à Prouinciali, vel Correctore illius Prouinciæ, vel conuentus, secundò si Prouincialis, vel Corrector transeant per alienam Prouinciam, vel conuentum, an possint eligere sibi in confessorem aliquem similiter simplicem sacerdotem à suo Superiore non approbatum. In primo casu dico, quòd potest eligi, quia secundum statuta omnium ferè Religionum transeuntes, & peregrini fiunt subditi illorum Superiorum, in quorum Prouincijs, vel conuentibus degunt. Et ita docent Suarez tom. 4. in 3. par. disput. 28. sect. 6. num. 13. Fagund. in præcept. Eccles. præcept. 2. lib. 2. cap. 2. n. 80. In secundo casu videtur, quòd non possint, propter Trid. sess. 23. cap. 15. de reform. & ita docent Suarez, & Fagundez loco cit. Azor. tom. 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 16. ver. Quæres, id negat Cardinalibus. Et quòd nequeant etiam id facere Episcopi, afferendo declarationem sacræ Congreg. docent Ric. 1. par. prax. decis. 548. num. 2. De August. add. ad Quaran. ver. Archiepisc. auctoritas, num. 12. Nal. in summ. ver. Confessarius, num. 27. Sed quòd Prælati regulares hanc facultatem habeant, docet Long. 1. par. de casibus reseruat. sect. 1. art. 21. num. 2. & videtur colligi non solùm ex prædicto cap. fin. de pœnit. & remiss. quod absoluté loquitur; sed etiam ex constitut. 2. Iulij II. §. 9. & 29. tom. 1. nostr. priuil. quod cum sit priuilegium fauorabile, & nemini nociuum, latè est interpretandum, & priuilegia absolutè loquentia, absolutè etiam intelligenda sunt. l. De pretio, ff. de publ. in rem, act. & vbi lex non distinguit, nec nos etiam distinguere debemus. Et facit dictum cap. fin. quatenus ait, quòd possint dicti Prælati *absque sui Superioris licentia*, dictum confessarium eligere; cum enim dicti Correctores, & Prouinciales per statutum Religionum sint subditi in conuentibus, & Prouincijs, per quas transeunt, possunt absque Superiorum dictarum Prouinciarum licentia simplices sacerdotes in confessarios eligere. Ad declarationem sacræ Congreg. dico, quòd loquitur solùm de Episcopis, ne sibi inuicem præiudicent in iurisdictione, qui cum non sint tam arctati Prælati regulares eiusdem Religionis, ei non præiudicant, & consequenter dicta declaratione non comprehenduntur. Vide Dianam tom. 3. tract. 2. resolut. 3.

87 Dubitabis etiam, an præsente confessario, à Generali, vel Prouinciali approbato, liberum sit dictis Superioribus localibus simplicem sacerdotem eligere. Sigismund. de elect. dub. 121. concedit quidem, quòd Superiores locales possint vigore dicti cap. fin. de pœnit. sibi confessarium, etiam à Superioribus non approbatum; eligere, negat tamen num. 4. id posse, quando adsunt confessarij approbati à Prælatis, & citat pro se Suarez tom. 4. in 3. part. disput. 27. sect. 2. num. 10. qui non loquitur in hoc casu, sed solùm quando Religio haberet speciale priuilegium, vel statutum regulæ approbatum à Papa, post illud commune ius, quòd Prælatus inferior non posset confiteri nisi confessario à Prælato maiori assignato; tunc enim non posset Prælatus inferior illo priuilegio vti, quòd est verùm; quo eodem prorsus modo loquitur Reginal. quem pro se citat Sigismund. Censeo itaque regulariter posse dictos Prælatos, etiamsi adsint confessarij à Superioribus maioribus approbati, eligere sibi in confessorem sacerdotem non approbatum. Tum quia hoc est priuilegium omninò fauorabile, & nemini nociuum, vnde est largè interpretandum, iuxta reg. Odia, quæ est 15. de regul. iur. in 6. Tum quia consuetudo id iamdiu obtinuit. Tum quia iam ferè nihil valeret hoc priuilegium, cum in quibuslibet conuentibus teneantur superiores Prælati confessarios deputare, iuxta constitut. Clement. VIII. quam habes tom. 2. nostr. priuil. in constitut. 10. Vrbani VIII. §. 72. Tum quia nullus alius classicus Doctor, quem viderim, hanc limitationem ponit. Tum quia si Pontifex voluisset hanc limitationem locum habere, eam vtique apposuisset. Neque obstat quòd idem Sigismund. asserit, hoc priuil. concedi, quando imminet animarum periculum; quod non imminet, quando adest confessarius approbatus. Nam facultas, quæ conceditur omnibus sacerdotibus absoluendi à quibuscumque casibus in articulo mortis, eo fine conceditur, *ne hac occasione aliquis pereat*: vt dicit Trident. sess. 14. cap. 7. de sacr. pœnit. Et tamen Nauarr. lib. 5. conf. de pœnitent. & remiss. conf. 23. num. 2. Reginald. in praxi lib. 1. num. 61. vers. Quinimò; Sayrus in decis. lib. 4. tit. 22. decis. 21. Sà in aphoris. ver. Absolutio, num. 3. Long de cas. reser. part. 1. sect. 2. art. 16. num. 6. ver. Nihilominus, & alij multi dicunt, quòd præsente Parocho, seu alio habente facultatem absoluendi à reseruatis, potest nihilominus in dicto articulo constitutus eligere, alium talem facultatem non habentem, immò, & simplicem omninò sacerdotem, quòd est idem, quia verba Concilij generalia admodum sunt, & non est cur restringantur, & tamen eo casu non est periculum animarum.

88 Aduerte tamen, quòd in Ordine nostro cessat omnis difficultas; concedit enim legislator in Correct. num. 84. quòd Superiores locales possint vnum ex Fratribus eiusdem Ordinis presbyterum idoneum in suum confessorem eligere, vt dixi etiam tom. 1. nostrorum priuilegiorum in constitut. 4. Sixti IV. num. 28. particula illa, idoneum, significat sacerdotem eligendum non debere esse excommunicatum, neque suspensum, neque interdictum, sed debere esse scientem ligare, & soluere, vt explicat Sot. in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 3. ver. & ratio est. Quòd si non idoneum in scientijs positiuis eligant, licet confessio valida sit, eligens tamen mortaliter peccat; tùm quòd contra mentem facit concedentis in re graui: tum quòd errandi se periculo exponit. Verum quidem est, quòd si eligens videat sacerdotem à se electum esse manifestè inhabilem, & sciat mortale peccatum esse tali confessori confiteri, confessio erit inualida: si verò existimet confessarium esse idoneum, vel non esse peccatum ei confiteri, & hoc ei contingat ex ignorantia inuincibili, confessio non solum erit valida, sed etiam sine peccato; si verò id contingat ex ignorantia vincibili, confessio erit quidem valida, sed informis. Vnde qui post confessionem nouit, confessorem non fuisse idoneum, si id ex malitia, vel affectata ignorantia factum est, tenetur confessionem iterare; si verò ex ignorantia, non tenetur iterare; sed solùm consulere circa casus difficiles, & de illa negligentia se accusare. Ita Nugn. in 3. par. tom. 2. quæst. 8. art. 5. dub. 3. princ. col. 2.

89 Aduerte etiam, quòd vigore huius priuilegij cap. fin. non possunt Prælati eligere sibi confessorem extra Ordinem, sed debent seruare iura, & statuta suæ Religionis. Ita Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 27. sect. 2. num. 10. Reginald. in praxi, lib. 1. num. 38. Nugn. loc. cit. dub. 2. col. 4. Quòd si Religio nihil statuat circa hoc, puto, quòd possint etiam eligere extra Religionem; sicut enim possunt alijs licentiam dare, vt dixi tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 21. concl. 6. ita possunt eam sibi elargiri. Ita Molf. to. 1. sum. tract. 7. cap. 15. num. 44. & sic electus non est necesse quòd sit approbatus ab Ordinario; Molf num. 45. Fagund. in 2. præcep. Eccl. lib. 7. cap. 2. num. 4. dixi in loco cit. Relig. concl. 7.

90. Ad vltimum hic quæres tria, primum, an in Superiores locales possint eligi, qui nesciunt linguam illius regionis, in qua sunt Superiores, secundum an dicti Superiores locales, possint ad suum libitum officiales manuales, sacristam, &c. amouere, tertium an dicti Superiores locales statim ac sunt electi, sint etiam confirmati.

91 Ad 1. Selua de benef. par. 3. q. 27. n. 9. & Sigismund. de elect. dub. 116. respondent negatiuè, & probant ex c. Quoniam, de off. ordin. Sed profectò si linguam latinam saltem intelligat, & loquatur, nō erit eius electio inualida, quia hęc ferè apud omnes Religiosos in Europa intelligitur, qua re potent se illis communicare: Conuersis autem eam non intelligentibus potent se cōmunicare per aliū quęcumq; & in casibus scrupulosis poterit alteri suā facultatē tribuere, vt conceditur d. c. Quoniā. Et facit c. Ad decorē, de inst. Hoc tamen non laudarē ex eo, quia extranei non solēt tātum diligi, quantum naturales, nec sic cognoscunt suorū

subditorum humores, & complexiones; vnde non possunt ea efficacia adhibere remedia.

92 Ad 2. resp. affirmatiuè. Ita Nauar. com. 2. de reg. nu. 65. ver. Addo octauò. Et de Priori claustrali Azor. par. 2. c. 2. q. 2. Tho. à Iesu de statu Monach. 4. par. c. 1. ver. Horum verò. Probatur, quia cum ista officia prouideantur ordinariè ad libitum Superiorum conuentualium, ad eorum etiam libitum remoueri possunt. Et ita habetur in Trid. sess. 25. cap. 2. de reg. & cap. Cum ad monasterium, §. Tales, de statu Monach. Gloss. in cap. Monachi, ver. Non mutetur, eodem tit. Faciunt cap. Ad nostram, & cap. Porrecta, de confir. vtil. vel inutil. Limitant tamen Nauar. nisi id malo animo fiat; nam tunc dicti officiales amoti possunt agere contra Superiorem, vt restituantur. Innoc. in c. insinuante, qui clericis, vel vou. num. 2. D. Aluin. de pot. Abb. cap. 6. num. 2. ver. Sed non obstantibus. Ex quo collige, quod Vicarius conuentus electus ad libitum Prouincialis, ad eius libitum amouendus, si malo animo amoueatur, potest contra ipsum agere, vt restituatur, qui est casus Innoc. animus autem malus ex coniecturis probatur, vt Mascard. de probat. conclus. 105 num. 10. & concl. 95. num. 2. & 6. vt si verbis, & operibus solitus fuit officialem malè tractare. Limita etiam secundò nisi aliud habeant Religionis constitutiones, vt v. g. Subprior Prædicatorum, qui à Priore instituitur cum consilio Discretorum sui conuentus, non potest amoueri à Priore, nisi cum consilio patrum, & per vota secreta. Nec etiam potest amoueri, quando imminet tractatus eorum, quæ ad capitulum mittenda sunt, vt constat ex eorum const. par. 3. c. 13. & dicit Castell. de elect. c. 18. præsertim nu. 6. In ordine Minimorum dicta officia prouidentur per Correctorē, & capitulum locale, vt constat ex Reg. num. 8. & 43. vnde non possunt sine causa rationabili auferri; per doctrinam Innoc. in cap. In singulis, de statu Monach. num. 2. Immo in conuentibus Romanis, qui sunt Camera Generalis, per declarationem Congreg. Regul. factam anno 1616. non possunt à Generali ipso, durantibus eorum officijs, vt ijs conuentibus amoueri.

93 Ad 3. Variæ sunt Religionum constitutiones, quæ omninò sunt inspiciendæ. Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 43. art. 6. dicit, quòd electiones Guardianorum factæ per Prouincialem, & Definitores in ordine Minorum statim censentur confirmatæ, per priuilegium Benedicti XIII. confirmatum, & extensum à Pio IV. & expeditum à Pio V. In ordine Prædicatorum Prior electus ante confirmationem nullam habet administrationem, nec ius ad dictū Prioratum, vnde neque potest illi renunciare, neque appellare, si non confirmetur, vt constat ex par. 3 suar. const. cap. 17. ver. Electus autem canonicè, & dicit Castell. de elect. cap. 1. num. 23. In Ordine Minimorum hæ electiones fiunt à Fratribus localibus die 15. Septemb. nec vllam per eas acquirunt electi iurisdictionem, nisi post confirmationem capituli definitorij, quæ fit die 29. eiusdem mensis. Verum quidem est, quod electiones dictorum Correctorum, quæ fiunt in conuentibus Romanis, statim sortiuntur effectum, & Correctores exercent suam iurisdictionem, tam temporalem, quam spiritualem in subditos petunt tamen confirmationem à Generali. Et in hoc iuuantur tum consuetudine, tum dicto priuilegio Benedicti, in quo statuitur, quòd in Priorem ritè electus, ante confirmationem possit liberè exercere administrationem tam in temporalibus, quàm in spiritualibus, dummodò infra tempus legitimum confirmetur.

§. V. *Quid possint, vel non possint Correctores locales in Ordine Minimorum secundùm ipsorum Regulam, constitutiones, & priuilegia.*

94 Dico primò Correctores locales non recipiunt nouitios ad Religionem, sed id pertinet ad Superiores Prælatos cum suis Socijs, vt constat ex Reg. num. 2. & Corrector. numero 16. Dicam latiùs infra q. 3. cap. 1. num. 15.

95 Dico 2. Nouitios ad professionem recipere pertinet ad Prælatos Superiores, cum consensu Correctoris, & capituli localis, licèt enim id non dicatur in Regul. num. 3. consequitur tamen ex eo, quòd dicitur, num. 2. ad ipsos nimirum superiores Prælatos receptionem nouitiorum pertinere; quia si recipiunt ad habitum, multò magis ad professionem, vt ait Passarell. in schol. ex Barchin. nu. 12. Quòd verò requiratur capituli consensus, constat ex Reg. num. 4. ibi, *si à Fratribus professis.* Vide quæ dixi tom. 1 huius operis q. 1. cap. 26. § 2. sub conclus. 4. In absentia autem Prouincialis potest capitulum locale, nouitios ad professionem recipere, absque illius expressa licentia. Nisi fortè à prædicto Prouinciali id illi fuisset specialiter prohibitum. Ita statuitur in cap. Val. 1. num. 15.

96 Dico tertiò. Correctores concedunt licentiam ad equitandum super asinum, vel mulum, iuxta Fratrum qualitatem, & regionum diuersitatem, & consuetudinem; modò tamen sellæ, & fræna sint simplicia, & religiosa; Reg. nu. 11. Correct. num. 21. cap. Turon. num. 25. Tolos. num. 55. Val. 5. num. 20 ver. Primum.

97 Dico quartò. Reparationi Ecclesiæ, & Fratrum debita subuentioni per Correctores locales, & eorum capitula piè subuenitur. Reg. num. 24. & ægrotis de Correctoris iussione in infirmitorio charitatiuè succurritur de omnibus cibarijs, pro sanitate celeriùs restauranda; Reg. num. 26. Non licèt tamen Correctoribus extrahere à comedendis cibis paschalibus in infirmaria ægrotos sine medici consilio, c. Genuen. 4. num. 14.

98 Dico 5. Correctores locales possunt dispensare super cunctis ieiunijs Regulæ; Reg. num. 31. Adque ipsos pertinet concedere licentiam Fratribus comedendi extra horam solitam refectionis ordinariæ; Inque deuotorum secularium domibus recubandi, ibique pernoctandi, cum commodè non possunt ad monasteria diuertere; Reg num. 33. Ad ipsos etiam Correctores pertinet hospites benignè, & charitatiuè colligere, ac Fratres deputare ad illis inseruiendum; Reg. num. 34.

99 Dico sextò. Correctores locales, cæterique Superiores Ordinis Minimorum tenentur in victu, & vestitu secum cæteris Fratribus iuxta posse conformare; Reg. numero 39. Correct. numero 65. quod est conforme decretis Clemen. VIII. quæ habes tom. 2. nostr. priuil. in constitut. 10. Vrban. VIII. §. 25. & 27. Et aduerte, quòd singularitas, quæ reddet difformem Correctorem, ac cæteros Superiores à reliqua communitate, debet esse notabilis, & onerosa, vt Correctorium ipsum loc. cit. declarat. Quo modo verò intelligatur illud, *iuxta posse*, dicam, benedicente Domino, in explicatione Regulæ ad illum locum. Vbi similiter explicabo illa verba dicti numeri 39. *Nisi generalis, vel prouincialis capituli consensu interueniente*; & diligenter ponderabo statutum super illis factum in cap. Genuen. 5. numero 25. & doctrinam Passarell. in schol. ex Genuen. numero 25. ver. Sed super tertium. Quòd autem hæc approbatio non sit necesse, quòd fiat in scriptis, & qui dicendi sint laudabiliter vixisse, vide in cap. Val. 5. num. 21. ver. Septimum; & vide etiam decretum in cap. Massilien. in dubijs missis à Cardin. de Nazareth, dub. 3.

100 Dico 7. instituere Prædicatores, Lectores, confessarios Fratrum, & nouitiorum, ad superiores Prælatos pertinet; Reg. num. 42. Correct. num. 79. & 85. Vbi autem dicti superiores Prælati essent absentes, & imminerer necessitas assignandi confessarium nouitijs, tunc Correctores de consilio suorum Seniorum possent dictum cōfessarium ex approbatis à superioribus Prælatis, præfatis nouitijs assignare; Correct. num. 89. cum declar. cap. 1. Bonon. num. 12. Idem dic, si dicti superiores Prælati in hoc negligentes extitissent. Neque possunt dicti locales Correctores arcere fratres legitimè in confessarios deputatos ab audientia confessionum. Quod si casus aliquis vrgeret, id posset localis Corrector, cum consensu suorum Seniorum; Correct. num. 88.

101 Dico 8. Assignare Informatorē nouitijs ad superiores Prælatos pertinet; Reg n. 42. si tamen nimium austerus esset,

esset, vt in exemplaris, aut indiscretus, poterit per Correctorem, & eius capitulum deponi; Correct. num 90. Sed nunc per decreta Clem. VIII. quæ habes tom. 2. nost. priuil. in constit 10. Vrban. VIII. §. 91. Magister nouitiorum per capitulum prouinciale eligitur ad triennium, quo triennio durante, absque legitima causa, iuridicè probanda, amoueri non potest. Verùm si indiscretus, vel scandalosus fuerit, per Correctorem localem, iuxta tex. Correct. ei puto, quod poterit saltem suspendi, quousque Prælatus superior consulatur; & interim poterit Corrector cum consilio, & assensu suorum Seniorum, & grauiorum Patrum conuentus alium substituere. Similiter in casu mortis, & longæ absentiæ, nisi in dicto cap. prouinciali ei socius fuisset deputatus, nam tunc ipse nouitiatus curam gereret, quousque per Superiorem maiorem prouideretur, iuxta formam traditam in dicta const. Vrb. VIII.

102 Dico 9. Officiales conuentus, Sacristam, Procuratorem, Dispensatorem, Prouisorem, &c. eligere, ad Correctorem cum suo capitulo locali pertinet; Reg. num. 8. & 43. Correct. num. 91. Possunt etiam fieri per superiores Prælatos tempore visitationis; Reg. num. 43. de consensu tamen capit. localis, vt const. ex const. 17. Iulij II. §. 5. quam habes tom. 1. nostrorum priuileg. Et de Senioribus in Correct. num. 70. & 74.

103 Dico 10. Correctores locales, reuoluto sui Correctoriatus anno, debent semper ad minus per annum subiecti remanere, nisi ad altiora eligantur; Reg. num. 49. Vnde si Corrector eligatur in Prouincialem, & de Prouinciali in Generalem, sufficit deinde; quòd remaneat subditus pro eo tempore, quo fuit Generalis. Ita in capit. Turon. num. 35. & Tolos. num. 62. Possunt tamen qui fuerunt Correctores, vel Prouinciales, deputari in Vicarios alicuius conuentus pro eo perficiendo, vel promouendo, cap. Genuen. 6. num. 23. Rom. 7. sess. 10. Si verò Corrector, perfecta minori, vel maiori parte sui officij, fuerit priuatus, potest iterum immediatè suo tempore eligi, si fuerit habilis, per doctrinam, quam probat, Passarel. in schol. ex Genuen. num. 28. Secus autem, si spontè renunciauerit, nā tunc eligi non poterit in proximè sequenti festo S. Michaelis, per statutum factum in cap. Val. num. 19. ad 2. Et de his, qui spontè officijs renunciant, vt ad maiora eligantur, adest decretum Eminentissimi Cardinalis Aldobrandini Protectoris, tenoris sequentis.

104 *Nos Hippolyt. tit. S. Angeli in Piscina, Card. Aldobrand. Camerarius, & Ordinis Minimorum Protect. Cum ad nos, & Correctorem generalem Ordinis Minimorum remissa fuisset solutio dubij propositi in cap. vltimo generali, sess. 11. & vlt. Romæ celebrato, cuius tenor est. Dubitatum fuit, an qui alicui officio renunciauit, possit ad aliud officium assumi, etiam altioris qualitatis. Patres responderunt, hoc esse committēdum Illustrissimo Domino Protectori, vnà cum Reuerendissimo P. Generali tantum. Ideò re maturè considerata, vtque omnis ambitiosis aditus fratribus præcludatur; dicimus, & declaramus, quòd quicumque frater dicti Ordinis ad aliquam dignitatem, vel officium fuerit assumptus, si huic renunciauerit, illum ad aliud æqualis, vel etiam superioris qualitatis officium, toto tempore, à Regula officio, cui renunciauit præfixo, assumi non posse. Ita vt nec Zelosus, nec Collega Generalis, in Prouinciales, nec Collega prouinciales in Correctores locales, sicuti nec Prouinciales in Collegas generales, nec Correctores in Collegas prouinciales, si officio renunciauerint, possint eligi, sed toto residuo officij tempore subditi remaneant. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ, in Palatio nostra solita residentia die 8. Aprilis 1626. Hippolytus Card. Aldobrand. Protector, Frater Simon Bachelier Generalis.* Quæ determinatio fuit acceptata in cap. Generali Barch. 3. sess. 5. num. 10. Sed aduerte benè, quòd intelligitur solùm de his, qui post acceptatas dignitates eis renunciant, non de his, qui renunciant, antequam acceptauerint, iuri per electionem acquisito, nam sic diuersos, & malos causaret effectus. Et ita declarauit sacra Congreg. Regul. anno 1631. mense Ianuarij.

105 Dico 11. Correctores locales non possunt conuentu exire, nisi pro iusta causa, & de capituli scientia, & Seniorum assensu; Reg. n. 50. iusta autem causa est, quando peragendum est aliquod negotium, conuentus vtilitatem directè, vel indirectè concernens, quòd per alios fratres, & oblatos decenter expediri non potest. Correct. num. 112. Illud verò, De capituli scientia, non ita intelligitur, quasi necesse sit, quòd quotiescumque Correctores volunt exire, debeant congregare capitulum, sed satis est, quòd ante, vel post diuinum officium, ante, vel post refectionem exitus sui causam fratribus proponant. Ita in constitut. 17. Iulij II. §. 6. Tom. 1. nostr. priuileg. Prælatis verò superioribus præsentibus possunt dicti Correctores cum sola ipsorum licentia, etiam contra Seniorum voluntatem, foras exire. Paulæ num. 25. Bonon. 1. num. 13. Tenentur etiam, quando exeunt, de capituli scientia, & Seniorum consilio, relinquere suo loco aliquem Fratrem idoneum ad suum libitum, etiamsi relictus fuerit anno præterito Corrector, vel Prælatus superior, vsque ad mensem, vel citra, & non vltra; Paulæ loco cit. Genuen 1. n. 6. Turon. num. 23. Similiter si infirmetur Corrector, potest Vicarium relinquere per mensem; Val. 2. num. 12. Genuen. 3 num. 9. Quòd si Correctoris infirmitas, vel absentia vltra mensem prolatetur, electio deuoluitur ad capitulum locale, & Correctorem infirmum, si est conuentu; Genuæ 3. nu. 9. Sed nunc possunt etiam relinquere per duos menses: Massil. 1. num 45. Et aduerte, quòd quando capitulum eligit Vicarium per infirmitatem, vel absentiā Correctoris, non eligit ordinariè, nisi per mensem, potest tamen eligere per totum tempus, quo infirmitas, vel absentia durauerit, & licet à principio intenderit solùm eligere per mensem, eo trāsacto, absque noua electione, poterit permittere illum perseuerare quousque voluerit, vel fuerit necesse; Passarell. in schol. ex Genuen. num. 28. Et aduerte etiam, quòd si Prælatus superior sit præsens, quando Corrector vult exire conuentu, vel infirmatur, non potest Vicarium relinquere, nisi de assensu illius. Tolos. n. 35. Bonon 1. num. 14. Qui assensus non requiritur ad eligendum Vicarium, id enim habent Correctores à iure; sed requiritur ad eligendum personam Vicarij relinquendi, vt dixi tom. 2. nostr. priu in const 7. Pauli V. num. 48. Et aduerte etiam, quòd Corrector infirmus potest relinquere Vicarium pro toto tempore infirmitatis, si penuria fratrū id exigat; Val. 2. num. 12. & tempore infirmitatis potest se intromittere de rebus conuentus, ibid. num. 13. Denique nota, quòd Correctores exeuntes conuentu absque scientia capituli, & Seniorum assensu, si ter moniti non resipuerint, debent ab officio per duos menses suspendi. Quòd si post prædictam suspensionem iterum in hunc errorem lapsi fuerint, trina etiam monitione præuia, debent officio priuari; Massil. 1. num. 47. Vnde vides arbitrariam pœnam Correct. num. 112. determinatam.

106 Dico 12. Correctores locales puniunt percussores aliorum fratrum, quando percussio fuit leuis, aut grauis, non autem quando fuit enormis; Correct. num. 6. & 7. Et hic nota pro semper, quòd in Regula nostra Corrector numquam pœnam carceris infligit sine consensu capituli; Correct. num. 6. 20. & 33. damnatos autem ad carceres ad longum tempus per superiores Prælatos, infirmitatis causa de consensu capituli, & consilio medici Corrector transfert in locum tutum, si facilè, & absque periculo Superior maior de tali infirmitate moneri non potest, Correct. num. 7.

107 Dico 13. Corrector cum capitulo locali, & Prælatorum Socijs deponit, & suspendit superiores Prælatos committentes delicta, depositione, & suspensione digna, secundum dispositionem, & determinationem dicti Cor. & prouidet de Superiore vsque ad capitulum prouinciale, vel generale; Correct. n 9. Si verò talia delicta perpetret Corrector ipse, deponitur, vel suspenditur similiter per Seniores, & capitulum locale, & per eosdem loco depositi alius substituitur, quousque per Generalem, vel Prouincialem super hoc plenius definiatur. Correct. num. 10. Dicti autem Superiores suspensi in nulla re subijciuntur eorum substitutis, sed simpliciter remanent in conuentibus suæ depositionis, quousq; per generales, vel

prouinciale capitulum, si de Generali, vel Prouinciciali loquamur, vel per Prouincialem, aut Generalē, si de Correctore locali, pleniùs deliberetur; Correct. num. 11. Circa autem modum procedendi in capitulo prouinciali, quando ad ipsum pertinet plenior definitio Prouincialis depositi, vel suspensi, vide cap. Val. 4. num. 21.

108. Dico 14. Fures quoscunque puniunt Correctores; Correct. num. 13. & videtur, quòd etiam in figura iudicij, vt colligitur ex illa clausula *legitimè conuictus fuerit*. Scito autem, quatuor esse modos conuincendi reos; de quibus Glossa in cap. Nos in quemquam 2. quæst. 1. Primus iure, scilicet instrumentis, & testibus, secundus facti euidentia, vt si fur cum furto in manibus reperiatur, tertius iuris interpretatione, vt si pluries citatus non comparuit, quartus violenta suspicione, idest quando talis est suspicio, quæ nos cogit ad iudicandum rem ita esse, vt si fractā cellam aspiciamus, & aliquem ex ea egredientem suffarcinatum, & deinde intelligamus in ea cella deesse habitum, vel pileum. Puto igitur, quòd Correctores possunt procedere contra fures in facti euidentia, & violenta suspicione, in quibus non requiritur omnimoda figura iudicij; cap. ad nostram, el 3. de iure iur. iuncta Glossa, verb. Obseruandus. In alijs autem hoc pertinere ad superiores Prælatos, & etiam in illis, si sint præsentes. Furtum autem sacrilegum punire, ad superiores Prælatos pertinet, vt colligitur ex Correct. num. 14. poterunt tamen Correctores hoc casu furem sacrilegum carceribus detinere, per ea, quæ dixi tom. 1. nostr. priu. in constit. 2. Syxti IV. num. 64. ex Trid. sess. 25. de reform. cap. 6. & colligitur etiam ex dicto Correct. num. 20. vbi apostatæ, & gyrouagantes, per Correctorem, & capitulum locale ad carceres per tres menses damnantur, eorumque arbitrio talis pœna mitigatur. Hos autem priuare actiua, & passiua vocibus, ac iure primogenituræ, ad Prouincialem, vel Generalem pertinet, sicut illos rehabilitare, ad prouinciale, vel generale capitulum spectat.

109 Dico 15. Correctores tenentur qualibet secunda, quarta, & sexta feria capitulum culparum celebrare, nisi in ijs festum aliquod duplex, vel alia vrgens necessitas occurrat, Correct. num. 28. Verum tamen est, quòd sicut per necessitatem capitulum omitti potest, ita propter aliquod vrgens negotium potest celebrari, etiam festo duplici occurrente; Colligitur ex dicto loco Correct. vbi non prohibetur in festo duplici capitulum celebrari, sed solùm permittitur non celebrari; ergo, si necessitas vrgeat, conceditur: in dictis autem capitulis debet Corrector commendare Fratribus D. Papam, & Eminentissimum Protectorē, cum toto Collegio Cardinalium, & reliquos omnes benefactores, pro quibus tenetur Religio, Prouincia, & conuentus orare; Correct. num. 28. Non debent tamen dicti Correctores in huiusmodi capitulis diu detinere Fratres, nec quæ secreta sunt permittere diuulgari; Correct. num. 32. Quare autem dicta capitula dicantur culparum, & an Religiosi teneantur sub culpa ad pœnam in ijs à Superioribus taxatam, vide tom. 1. huius op. cap. 5. vers. In nostro.

110 Dico 16. Inobedientes, & contumaces punire potest Corrector etiam pœna carceris de consensu capituli, & quandocumque parati fuerint obedire, de eiusdem consensu liberare; Correct. num. 33. Nota S. Patris charitatem pro emolliendis induratis.

111 Dico 17. Violatores castitatis sanctæ non possunt Correctores punire, sed id pertinet ad superiores Prælatos cum suis Socijs; Correct. num. 36. poterunt tamen Correctores dictos in flagranti repertos carceribus detinere, vt dictum est num. 108.

112 Dico 18. ad Correctores pertinet punire claui geros, & Seniores, qui extra conuentum ituri, non eodem die reuersuri, dictis Correctoribus non indicauerint; cuinam Fratrum clauem, vel quemnam de Conseniorum consensu loco suo reliquerint; Correct. num. 45.

113 Dico 19. Correctores tenentur singulis tribus mensibus coram locali capitulo, & in fine sui officij coram proprio Prouinciali rationē reddere de cunctis eleemosinis, eo tempore suis conuentibus obuentis: tenentur etiam eleemosynas, quæ superfuerunt (salua prouisione per annum pro infirmis, & fratrum indumentis, ac alijs necessitatibus, præsertim pro fabrica perficienda, iuxta const. 17. Iulij II. §. 9. tom. 1. nostr. priu.) in pias causas distribuere; Correct. num. 47. vbi contrafacientibus apponitur pœna perpetuæ priuationis vocis actiuæ, & passiuæ.

114 Dico 20. Qui contra paupertatem, eleemosynas fraudando, delinquunt, per superiores Prælatos puniuntur; Correct. num 43. Qui verò eleemosynas, sibi à parentibus, vel alijs datas, Correctori non præsentauerit, & de eius licentia non expenderit, per superiores Prælatos priuari debet iure primogenituræ per annum, Correct. num. 48. immò tenetur eas in capsa quatuor clauium, cum alijs eleemosynis conuentus reponere; Paulæ num. 12.

115 Dico 21. Correctores inæqualiter eleemosynas distribuentes, etiam de capituli scientia, & Seniorum consilio, per superiores Prælatos puniuntur; Correct. num. 49. & 109. Tolos. num. 35. fine. Possunt tamen dicti Correctores vni Fratri plus, quàm alij, tribuere, quia plus egeat; non enim omnes æqualiter indigent; Correct. dicto num. 109. Puniendi ergo solùm quando inæqualiter, cæteris paribus, distribuunt. Et nota, quòd assignare vestimenta Fratribus, ad superiores Prælatos pertinet, vt colligitur ex dicto loc. Correct. num. 109. & vsus comprobauit.

116 Dico 22. Superiores Prælati non possunt bona vnius conuentus in alium transferre, neque sibi applicare, sine speciali consensu Correctoris, & capituli conuentus, à quo talia bona transferenda sunt; nisi in capitulo generali, vel prouinciali aliter ordinaretur: vel nisi pro euidenti necessitate alicuius conuentus id fieri, prudens, & charitatiua Prælati discretio suadet; Correct. num. 50. Sed in omnibus rebus, etiam parui momenti, etiam quando adest euidens necessitas alterius conuentus, consulo vt semper Prælati curent obtinere consensum saltem Correctoris, & Seniorum, ad vitandas murmurationes. Res autem magni momenti transferri non possunt sine licentia Papæ, quia censentur alienationes.

117 Dico 23. Violatores vitæ quadragesimalis, & introducentes carnes in nostros conuentus, per superiores Prælatos puniuntur, Correct. num. 51. 53. Atque ita vides, quòd punire delinquentes circa vota castitatis, paupertatis, & vitæ quadragesimalis, ad Prælatos pertinet, vt dixi num. 111. 114. delinquentes verò circa obedientiam etiam per Correctores puniuntur modo dicto num. 110. Et aduerte hic vnum bonum punctum, quòd superiores Prælati in puniendis delinquentibus contra vota non egent Collegarum consensu, cū pœna sit per regulam taxata, neque ipsi habent facultatem eam minuendi, vt constat ex Correct. num. 23. ibi *Nisi fortè super aliquo*, &c. Ex num. 105. ibi *exceptis votorum pœnis*. Et clarissimè num. 107.

118 Dico 24. Correctoribus in refectorio vix loqui permittitur, ne de refectorio capitulum faciant; Corr. n. 60. punire autem silentiū frangentes ipsorum est, Corr. n. 59.

119 Dico 25. Correctores debent reuerenter recipere superiores Prælatos, cum ad eos diuerterint, illisque debitum honorem humiliter impendere, & iuxta loci facultatem benignè tractare; Reg. num. 38. Correct. num. 61.

120 Dico 26. dare benedictionem fratribus ad exeundum foràs, Correctorum est; ex Correct. num. 62. & probaui tom. 2. nostr. priu. in const. 7. Pauli V. num. 47. Et aduerte, quòd foras egressuri semper tenentur petere benedictionem à Correctore, etiamsi sit ibi præsens Prouincialis; non enim dicit legislator, quòd eo casu egressuri petant benedictionem à Prouinciali, sed solùm quòd Corrector pro reuerentia sui maioris supplicet Prouinciali, vt ijs benedicere dignetur.

121 Dico 27. Correctores locales in præsentia Prouincialis possunt suum ordinarium officium exercere, ter in hebdomada capitulum culparum celebrare, fratres corrigere, de bonis monasterij secundùm Regulam disponere, &c. Correctot. num. 64. Neque obstat illa clausula eodem num. posita. *In quantum sibi à suis prædictis superioribus Prælatis, et eorū vices gerēnbus permissū fuerit.* Nā

præter

præter ea, quæ dixi tom. 2. priu. cit. numer. 46. hic addo, clausulam illam non importare meram, & liberam voluntatem, sed arbitrium boni viri; Barbosa de claus. claus. 69. Moneta de distrib. p. 1. q. 9. num. 27. Gonzal. § 7. num. 112. ad reg. 8. cancell. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 8. à num. 1. bonus autem vir est; quem describit Horat. lib. 1. ep. ep. 16. ad Quinct.

Vir bonus est quis?
Qui consulta patrum, qui leges, iuraque seruat:
Quo multa magnaque secantur iudice lites.
Quo responsore, quo causa teste tenentur.

Et plura huiusmodi videre potes apud Menoch. de arb. lib. 1. in procem. numer. 6. & 7. & cum duplex distinguant Iuristæ arbitrium, vt Menoch. lib. 1. de arbit. q. 6. num. 1. primum, quòd plenum, & liberum appellatur 2. quòd iure, ratione, ac æquitate regulatum dicitur, & 1. sit concessio à lege, vel homine facta, qua potest is iudex, semoto iure, ratione, ac æquitate, sed proprio ductus appetitu, à dolo tamen alieno, quòd placuerit statuere 2. vero sit concessio à lege, vel homine facta, qua possit is iudex, quid sentiat iure, ratione, ac æquitate animi sui proferre sententiam, quique non in alium statuat, quòd sibi statui negare posset, vt Menoch. loc. cit. num 2. & 3. qui de vtrisque arbitrijs in sequentibus agit, & quidem de libero q. 7. examinans singulariter verba, quibus illud conferri solet; & q. 8. examinat pariter verba, per quæ regulatum arbitrium confertur: Et licet illa clausula *in quantum sibi permissum fuerit*, neque in 1. neque in 2. arbitrio numeretur à Menoch. cum tamen assimiletur illi, *Vt videbitur, Vt placuerit*, &c. quæ arbitrium regulatum important, hanc nostram idem arbitrium importare dicendum est. Et dato, quòd sit dubium, quodnam arbitrium importet, in dubio, præsertim cum agitur de præiudicio tertij, secundùm Menoch. loco cit. q. 9. num. 8. Tusch. ver. Arbitrium, concl. 470. num. 26 præsumendum est, per eam arbitrium liberum non fuisse concessum, sed iure regulatum. Non vult ergo dicere legislator, quod superiores Prælati possint Correctorum iurisdictionem ad suum beneplacitum sine iure, & ratione (quòd aliqui malè prætendunt) impedire, sed solùm, quòd quando aliqua iusta ratio in casu aliquo particulari suaserit, Correctores debere ab aliquo abstinere, V. G. à mittendis extra conuentum Fratribus, possit id illis Prouincialis, vel alius superior Prælatus impedire. Et quòd hæc sit germana interpretatio illius loci, probo ex eodem Correct. num. 64. vbi dicitur *ob hoc tamen*, &c. Cum enim num. 62. & 63. mandasset legislator, quòd vbicumque præsentes fuissent Corrector localis, & Prouincialis, ille tamquam minor huic cederet tamquam maiori, & quòd quando fratres egressuri benedictionem à Correctore peterent in præsentia Prouincialis, ipse Corrector nutu, vel verbo ipsi Prouinciali supplicaret, vt dictis fratribus benedicere dignaretur; Et similiter mandasset, quòd quando in refectorio adessent Generalis, vel Prouincialis, ab istis; non à Correctore fratres benedicerentur, dubitari poterat, an similiter in præsentia dictorum Prælatorum posset Corrector de rebus monasterij disponere, volens hanc dubitationem resoluere, subdit, *ob hoc tamen non intendatur*, &c. vbi nota, quòd dictio, Tamen, est limitatiua superiorum, vt Barbos. de dict. dict. 347. num. 1. cum ergo in illis duobus casibus n. 62. & 63. statuerit potestatem Correctoris ferè, vel omninò cessare in præsentia Prouincialis, volens prædictam regulam limitare, ait n. 64. *ob hoc tamen*, &c. Et quia etiam poterat contingere, vt expediret auctoritatem Correctorum suspendere in aliquo casu, ideò ne de hoc possent inter superiores, & inferiores Prælatos oriri controuersiæ, quæ non sunt vnquam sine subditorum scandalo, declarat, id esse superioribus Prælatis concessũ. Nec; etiã hic dictis obstat statutũ c. Bonon. 1. n. 14. quo cauetur, quòd quando adest superior Prælatus in conuentu, nihil notabile concludatur, neq; conclusũ executioni mãdetur per Correctorem, & capitulũ locale, nisi ex sciẽtia, & assensu ipsius: nam id intelligo, quod superior Prælatus declarauerit, velle se intendere super dicto negotio, vt colligitur ex cap. Tolos. num. 34. Nec est inconueniens, quod Corrector præsente superiore Prælato, suum exerceat officium; cum eorum officia sint circa diuersa.

122 Hinc collige, non posse Prouincialem auferre auctoritatem à Correctore; neque etiam Generalem posse auferre auctoritatem à Prouinciali procedendi in aliquo casu contento intra limites suæ iurisdictionis. Immò neque posse superiorem Prælatum priùs in dicto casu procedere, quàm Prælatus inferior, si ad hunc primæ causæ pertineant; neque posse dictam causam sibi immediatè reseruare, vel auocare. Cum enim hi Prælati inferiores, non à superiori Prælato, sed à lege, & Regula iurisdictionem suam ordinariam acceperint, non possunt pro libito suæ voluntatis eam illis auferre superiores Prælati. Quòd satis probat Trid. sess. 24. de refor. cap. 20. vbi ait, *quòd causa omnes in prima instantia coram ordinarijs dumtaxat cognoscantur*. Et quòd sub nomine, Ordinarij, ibi intelligantur omnes habentes iurisdictionem ordinariam docet Paris. de resign. lib. 3. q. 11. num. 19. Sanch. 3. de matrim. disp. 29. num. 5. & multi alij apud istos. Et in casu nostro Portel. in addit. ad dub. reg. ver. Prælati potestas, numer. 8. Cum aliqua tamen causa potest superior Prælatus in casu particulari inferioris potestatem coarctare; sicut enim cum illa potest in totum officio priuare, ita potest partem illius ab eo auferre, vt dixi tom. 2. priu in const. 7. Pauli V. num. 43. Sed de ista causa debet constare; vnde non sufficeret, superiorem Prælatum dicere, se ad id iustam causam habere, sed debet illam manifestare, vt dixi tom. 1. huius op. q. 1. c. 12. concl. 1. vers. Neque credendum.

123 Dico 28. Correctores notabiliter omittentes chorum, vel refectorium, per superiores Prælatos puniri debent; Correct. num. 66. quòd etiam statuit Clemens VIII, in const. 10. Vrb. VIII. §. 18. & 53. tom. 2. nostr. priu. & aduertant Correctores, quòd peccant omninò mortaliter, si absque legitima causa sunt notabiliter negligentes in frequentatione chori, vel in celebratione Missæ. Ita expressè A S. Fausto in thesau. relig. lib. 6. q. 179. num. 2. & quòd, si semel moniti non se correxerint, debent officijs priuari; per cap. fin. d. 92. vbi statuitur, quòd clericus Ecclesiæ deputatus, qui ad quotidianum psallendi officium non conuenerit, debet deponi. Et in concil. Aquisgranensi sub Stephano Papa V. & Ludouico Pio cap. 131. quòd habetur tom. 3. concil. p. 1. sect. 2. pag. mihi 250. ita habetur, *qui verò has horas frequentare, & in his, vt dignum est, caleste neglexerit officium persoluere, digna inuectione corripiatur, vt & ipse emendetur, & cæteri timorem habentes, huiuscemodi negligentiam caueant*. Colligitur id etiam ex c. 1. & cap. Dolentes, de celebr. Miss. & ex Trid. sess. 24. cap. 12. de refor. & manifestè probatur ex clem. 1. de celebr. miss. vbi §. vl. Superioribus etiam regularibus, vt notat in specie Trull. in elucid. sui Ord. lib. 2. cap. 12. n. 1. mandatur, vt sollicitam diligentiam adhibeant, vt debitis horis conuenienter officium diuinum celebretur, *si Dei, & Apostolica Sedis indignationem euitare voluerint*. Quæ verba important præceptum ad mortale obligans, vt dixi tom. 1. priu. in const. 3. Sixti IV. num. 7. Et ratio est, quia certum est tum ex iure communi, tum ex regula, & const. Pontificum teneri regulares ad officium recitandum in choro, & id tenentur Superiores sub mortali curare, vt constat ex dicta clem. ergo eodem præcepto tenentur assistere, cum & ipsi pars sint communitatis, & capita; vnde tenentur non solùm assistere quatenus partes sunt, sed etiam quatenus capita ratione exempli, & scandali vitandi. Atque ita Suarez tom. 2. de relig. de hor. can. lib. 4. c. 10. num. 8. A S. Fausto de hor. can. lib. 2. q. 18. Filliuc. tom. 2. tr. 23. cap. 4. num. 135.

An autem subditus, qui habet consuetudinem nunquam accedendi ad Chorum, etiamsi non sit studiorum causam occupatus, peccet mortaliter, putat quod non Diana tom. 3. tract. 2. resol. 18.

124 Vnde sequitur, quòd Prælati, qui sunt causa per suam incuriam, vt vno die omittatur totum officium diuinum in choro, vel aliqua hora peccant mortaliter, quo etiam peccato afficiuntur, qui tali omissioni causam præbent, vel ad illam cooperantur, etiamsi priuatim illud

officium

officium dicant. Ita Sot. lib.10. de iust. quæst.5. art.3 vers. fin. Ledesm. p.2 sum. tr.9. cap.4 concl.7. A S. Fausto loco cit. Et ratio est, quia agunt contra præceptum ecclesiasticum ad mortale obligans. Similiter peccant mortaliter Superiores, quando permittunt, quòd in choro omittatur officium B. M. V. eo tempore, quo secundùm consuetudinem dici debet; nam tunc est pars officij diuini. Ita Sorb. in comp. priu. mendic. verb. Officium diuinum 3. vers. Sed an officium, pag. mihi 449. Graff. 1. p. decis. lib. 2. cap.53. num. 23. Sot. loco cit. art 4. extra chorum verò non tenentur singulariter illud dicere obligati ad officium diuinum, per concessionem Pij V. in approbat. breu. Item mortaliter peccant Superiores permittentes quòd in choro non dicatur officium mortuorum prima die post Festum Omnium Sanctorum; & similiter peccant, qui extra chorum illud non recitant: Sot. & Graff. loc. cit. Suarez loco cit. cap. 25. num.9. Similiter mortaliter peccant permittentes, vt omittantur in choro litaniæ maiores in die S. Marci, & in tribus diebus ante Ascensionem, nisi adsint publicis processionibus, quia sunt pars officij illius temporis. Suarez loco cit. numer.8. ad quas dicendas tenentur etiam recitantes officium extra chorum. Permittere autem ne dicantur in choro psalmi graduales, pœnitentiales, & officium defunctorum, quando secundùm Breuiarij rubricas debent dici, mortale non est, Suar. loco cit. cap.13. num.13. & hoc etiamsi adesset consuetudo, tollitur enim hæc obligatio per dictam bullam Pij V. Idem dic de septem psal. qui quotidie dicuntur à Minimis; cum enim non obligentur ad hoc nisi ex Regula, quæ ad nullum peccatum obligat, eos omittere non erit peccatum, nisi fortè concurrat vna ex illis quatuor causis, de quibus dixi tom. 1. huius op. cap.5. notab. 8. Sed de hac materia vide pleniùs Nau. tom. 4. de or. cap. 10. num.4. Azor. tom.1. lib. 10. c.16. quæst.3. & 4. Filliuc. tom.2. tr.23. cap.6. à n.211. à S. Fausto de hor. can. lib.2. q.304. Gauant. tom.2. sect.9. cap.1. & cap.2. per tota.

125 Dico 29. Correctores non possunt professis imponere pœnitentias coram nouitijs exequendas, nec eos obligare ad dicendas culpas coram illis, nisi vbi professi coram nouitijs deliquissent; Correct. num.67.

126 Dico 30. Correctores de Seniorum consilio, & assensu capituli possunt liberos pro bibliotheca emere, vel, si adsint aliqui duplices, vel minùs vtiles, aut non conformes statui Religiosorum, eos vendere, prout pleniùs definitur in cap. Val. 4. num. 8. Possunt item Correctores de eorumdem consilio, & assensu emere pannos, vel stamineas pro nouis vestibus faciendi, conuentum, & Ecclesiam ædificare, vel reparare, negotiaque omnia monasterij determinare; Correct. num.71. Correctores autem, qui dictum consilium, & consensum prætermiserint, post binam monitionem, ab officio suspendi debent per Seniores, & capitulum locale, ac per superiores Prælatos ad mensuram delicti puniri; Correct. num.73.

127 Dico 31. discordiæ ortæ inter Correctores, & subditos, debent definiri per Seniores, & maturiores fratres conuentus; quòd si subditi culpabiles inuenti fuerint, debent puniri per capitulum locale; si autem inuentus fuerit culpabilis Corrector, debet puniri per aliquem superiorum Prælatorum; Correct. num.35. differentiæ autem ortæ inter Correctorem, & Seniores, per capitulum locale extingui debent; Correct. num.73. Debent tamen Seniores in omnibus suis Correctoribus obedire, & sine vlla præeminentia in suis locis sedere; correct. num.74.

128 Dico 32. Correctores non possunt punire, deponere, priuare, vel emendare Lectores, modum Religiosis conuenientem in suis lectionibus excedentes, sed id pertinet ad superiores Prælatos, Correct. num.75. si tamen ipsi Lectores delinquant quò ad mores, possunt per Correctores, in his, quæ ipsorum Correctorum facultatem non excedunt, puniri, cum Correctorum loco cit. solùm loquatur de Lectoribus excedentibus in modo legendi.

129 Dico 33. Correctores cum suo locali capitulo possunt concedere literas dimissorias suis subditis, tam quò ad ordines minores, quàm quo ad sacros; Correct. num.78. cap. Barch. 1. numer.6. Passar. in schol. ex Barch. num.11. vers. Intellige eo non posse; Vbi bene declarat, hac potestate non posse, nec debere capitulum vti in præsentia superioris Prælati sine scientia, & assensu ipsius, nec etiam in absentia in casu prohibitionis, non quidem generalis, nec perpetuæ, sed specialis, iuxta ea, quæ dico tom.2. nostr. priu. in const.7. Pauli V. num. 43. Quò verò ad præsbyteratum, id pertinet ad superiores Prælatos; Correct. num. 77. Non possunt tamen præfati Superiores ad ordines suscipiendos mittere, qui voce capitulari, seu primogenitura priuati sunt; cap. Tolos. num. 22. Genuen.7. num. 27. Et aduerte, quòd fratres laici, qui alias in capitulo locali vocem habent, in hoc negotio mittendi fratres ad ordinationem, & alijs negotijs spiritualibus vocem non habent; per definitionem Correct. num.71.

130 Dico 34. Correctores habentes per se, vel per alios cuiquam disciplinam, debent ab officio statim suspendi per Seniores, & capitulum locale, Correct. num.68.

131 Dico 35. Correctores locales possunt prohibere confessoribus fratrum, ne beneficium absolutionis in aliquo casu suis subditis impendant. Possunt item dicti Correc. excommunicare; Correc. num.87.

132 Dico 36. Nullus frater Minimus potest literas extraneorum ad extraneos deferre, vel eis scribere absque Correctoris licentia; literas tamen fratrum eiusdem Ordinis potest quilibet, cui diriguntur, deferre, dummodò priùs Correctori ostendantur; Correct. num.100. Nec possunt fratres sibi inuicem scribere, nec etiam ad extraneos, absque eo quòd literæ subscribantur à Correctore locali. Ita in cap. Val.5, num.21. Suis tamen Superioribus possunt singuli scribere, absque dicta Correctoris subscriptione; Tolos. num.46.

133 Dico 37. Locales Correctores in præsentia Generalis, vel Prouincialis non possunt etiam de consensu Seniorum, & capituli, cuiquam pœnitentias graues carceris, &c. imponere; sed, quando casus occurrerit, debent intimare Prælato superiori præsenti, & ipsius arbitrio relinquere; Correct. num.105.

134 Dico 38. Correctores in acceptatione possessionis sui officij tenentur facere inuentarium, seu registrum omnium bonorum mobilium, spectantium ad sacristia, coquinam, conuentum, infirmariam, bibliothecam, ad hoc vt possint de ijs tempore visitationis rationem reddere Prælatis superioribus visitantibus. Quòd si in hoc fuerint negligentes, debent perpetuò officijs priuari, & vlteriùs grauiter puniri ad arbitrium visitatorum; Correctores num.108.

135 Dico 39. Omnes Superiores Minimorum impetrantes ab Apostolica Sede aliquod indultum contra regulam, sunt ipso facto priuati suis officijs, & fratres ab illorum obedientia exempti; Correct. n.110. intellige, nisi Papa expressè huic statuto derogaret.

136 Dico 40. Correctores locales, & alij omnes superiores Prælati peccantes contra aliquod quatuor votorum, statim debent ab officio deponi, & capitulari voce perpetuò priuari; Correc. num.111.

147 Dico 41. Correctores videntes aliquem fratrem clamorosorū, præsertim sæculares scandalizantem, seu rebellantem, & contumacem possunt eum in cameram detrudere, absq; Seniorum consilio, & obedire recusantem, de Seniorum consilio, & assensu castigare, Tol. num.47.

238 Dico 42. Correctores destruentes studium, occupantesque studentes ita in negotijs conuentus (absque magna, & vrgenti necessitate) vt lectiones Lectores omittere necessitentur, post trinam monitionem cum debitis temporum interuallis, eis in capitulo per Seniores in absentia Prouincialis factam, debent ab officio per mensem suspendi, & similiter Prouinciales per eorum Socios; Malchę n.6.

139 Dico 43. Correctores in locis remotis à ciuitatibus, de consensu Seniorum, & consilio chirurgi possunt supplere medici absentiam, si facilè haberi non possit, quò ad cōcedēdum alicui, vt possit carnes comedere; Genuæ 1. n.33.

140 Dico 44. Correctores legitimo impedimento præpediti, possunt vnà cum capitulo locali vnum ex suis fra-

tribus

tribus ad capitulum prouinciale mittere, qui in eodem capitulo vices dictorum Correctorum gerat. Bonon. 1. nu. 10.

141 Dico 45. Correctores negligentes in cura infirmorum, trina præuia monitione per Seniores, & capitulum locale ad mensem suspendi debent, & per Seniores infirmis prouideri. Quòd si vrgens infirmitas illam trinā monitionem expectare non concedat, & Correctores non prouideant, tenentur prouidere Seniores, qui, si in hoc fuerint negligentes, puniri debent per Superiorem, Val. 1. num. 11.

142 Dico 46. Correctores tenentur assignare Sociū Collegijs prouincialibus, extra conuentū exire petentibus, ipsi verò Collegæ in absentia Prouincialis tenentur à Correctoribus benedictionem, non licentiam, petere; Val. 3. n. 8. fin.

143 Dico 47. Correctores perseuerant in officio, etiam post festum S. Michaelis cum titulo Correctorum, quousque successores personaliter compareant in conuentibus suorum Correctoriatuum, Val. 4. num. 17.

144 Dico 48. Electio Vicarij conuentualis loco Correctoris defuncti, priuati, vel suspensi, vel cassati propter electionis defectum, ad capitulum locale pertinet: poterunt tamen superiores Prælati per aliquot dies, donec capitulum electionem faciat, prouidere. Val. 4. num. 30.

145 Dico 49. Correctores dantes vestimenta, à superioribus Prælatis assignata, in pecunia, sunt ipso facto priuati suis officijs. Val. 4. num. 34.

146 Dico 50. Correctorum electiones non fiunt in illis conuentibus, qui reguntur per Vicarios, sed prouisio Vicariorum ad Prouinciales, & eius socios pertinet, & Socij eiusmet Prouincialis possunt in præfatos Vicarios eligi. Genuæ 4 num. 19.

147 Dico 51. Correctores debent quò ad officium diuinū, & celebrationē missarū curare, vt obseruentur cæremoniæ missalis, & breuiarij Romani; in refectorio verò, & in alijs cęremonię nostri Ordin Genuæ 4. n. 32 Massil. 1. n. 63.

148 Dico 52. non possunt Correctores fratres, missos à superioribus Prælatis in suos conuentus, ad ipsos superiores Prælatos remittere, sed priùs debent eos monere per literas, ad hoc vt possint prouidere. Barch. 1. nu. 27. vbi idem determinatur de Prouinciali respectu Generalis.

149 Dico 53. Correctores non possunt absoluere à transgressione votorum, sed id reseruatur solis superioribus Prælatis; Correct. num. 68. Genuæ 5. num. 18. vide Passarell. in schol. ex Genuen. num. 18. & quæ dico tom. 2. priu. in constit. 10. Vrban. VIII. num. 12.

150 Dico 54. Correctores non possunt eligi in Scribas capituli localis, quando agitur de Correctore, Discreto, Commisso, vel Vicario eligendo; Auen. 2. num. 10. potest quidem Corrector in casu paritatis vocum, & ter reperta electione, vnum ex illis duobus, qui sunt pares in vocibus, in Scribam, &c. eligere; Genuæ 6. num. 26. Si autem electi pares non fuerint in prædictis electionibus, is ad officium assumatur, qui plures voces habuerit. Barch. 3. sess. 5. vesperi. num. 1.

151 Dico 55. Parochi nostri Ordinis sunt omninò subiecti Correctoribus. Auen. 2 num. 16. Vide quæ dico tom. 1. nostr. priu. in const. 26. Leon. X. num. 4.

152 Dico 56. Correctores non possunt eligi ex aliena Prouincia, nisi priùs in illa per annum saltem permanserint, Auen. 2. num. 29. Intelligitur tamen de ijs, qui numquam in ea Prouincia fuerunt, Barch. 2. num. 23. Nec intelligitur de Correctoribus Romanis, qui possunt eligi ex qualibet Prouincia, vt probo tom. 2. nostr priu. in const. 7. Pauli V. à nu. 18. & quòd fratres illorum conuentuum possint eligere Correctorem extra capitulum, declarauit Sacra Congreg. Regulariū anno 1625. die 7. Octob. quam Congregationis declarationem cōfirmauit, & approbauit S. D. Vrb. VIII. die 11. eiusdem mensis, & anni. Quam approbationem ponā in additamentis ad priuilegia Regulariū.

153 Dico 57. Super Correctores possunt Prouinciales Vicarios pro emergentibus tantùm constituere; Correct. num. 106 Emergentia autem negotia ea dicuntur, quæ maxima egent celeritate, nec ad Superiorem commodè recurri potest. Auen. 1. num. 31.

154 Dico 58. Correctores non debent vllo modo vocari Priores, Barch. 2. num. 38. & est contra Reg. num. 44.

155 Dico 59. Correctores, qui & simul sunt Definitores, cum pergunt ad capitulum definitorium, possunt relinquere Vicarium, qui præsideat vsque ad aduentum personalem noui Correctoris; Genuen. 7. num. 39.

156 Dico 60. Correctores dum actualiter sunt in officio, non possunt eligi in Collegas Prouincialis, possunt tamen eligi in Collegas Generalis; Romæ 6. num. 14 dub. 5.

157 Dico 61. Correctores electi à capitulis localibus, non possunt ad libitum capitulorum definitoriorum, vel prouincialium mutari de conuentu, in quo fuerunt electi, in alium; sed ad hoc necesse est interueniat causa iusta, & rationabilis, probanda, & discutienda in dicto capitulo, & in illius actis describenda; Romæ 7. sess. 8. Vide quæ dico tom. 1. huius op. q. 1. cap. 31. § 7. Quando autem dico causam, ad id requiri iustam, & rationabilem, intellige, quòd causa debet esse legitima, & vera, ac iuris ordine seruato probata, iuxta dicta à Panorm. in cap. Ea, quæ, de sent. & re iud. num. 1.

158 Dico 62. Correctores functi suis officijs possunt eligi in Vicarios amouibiles ad nutum Prouincialium in aliquibus conuentibus paruulis, & postquam continuauerint per annum in dictis Vicariatibus, possunt iterum eligi in Correctores pro 3. anno, modò in 2. anno in Vicarios non eligantur per electionem, sed solùm per Prouinciales, & Collegas; iuxta cap. Rom. 7. sess. 10. ver. Quod Vicarij. Ita in eodem cap ibid. ver. Ad dubium.

159 Dico 63. in conuentibus, vbi non sunt nisi tres sacerdotes vocales, possunt Correctores nominare in Scribam vnum ex illis duobus, ad effectum electionum faciendarū Correctoris dicti conuentus, & Commissi ad capitulum generale, non autem Discreti ad capitulū prouinciale, quia hic debet esse de corpore capituli, illi autem non est necesse; Romæ 7. sess. 11. ver. Dubitatum est etiam. Et nota hic declarationem sacræ Congreg. concilij, factam die 22. Aug. 1626. his verbis. *Quæritur, vbi duo Religiosi regulares in aliquo conuentu locales reperiuntur, & debeant electionem Superioris illius conuentus peragere, & non habeant Scribam Fratrum propria Religionis, num possint assumere aliquem alium Religiosum alterius Religionis, vel Presbyterum, aut Notarium Apostolicum in Scribam, ne conuentus, & ipsi priuentur eorum iure, cum Scriba secundùm iura possit esse extraneus. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trid. interpretum, Respondit, posse assumere in Scribam personam extraneam, alias facultatem habentem acta, seu instrumenta conficiendi in rebus Ecclesiasticis. R. Card. Vbaldinus, Franciscus Paulutius S.C. Secretarius.*

160 Dico 64. Correctores possunt absoluere per priuilegia Apostolica suos subditos ab omnibus casibus etiam reseruatis Papæ, præter septem, vt probaui tom. 1. nostr. priu. in const. 4. Sixti IV. num. 25. cum præced. An autem dicti Correctores possint à censuris, seu alijs casibus absoluere, præsente superiori Prælato, quando res ad forum contentiosum deducta est, vt si v.g. duo fratres se mutuò publicè percutiant. Puto quod non, quia cum ad superiorem Prælatum iudicium illius fori pertineat, pertinet etiam eos à dicta censura absoluere, & alioquin inconueniens grande est, quòd illi excommunicati, priusquam fisco satisfaciant, sacramentaliter absoluantur, & diuinis se ingerant: atque ita tenere videtur Long. de casib. reser. par. 1. sect. 2. art. 4. pro quo facit cap. Ex parte, el 1. de ver. signif. ibi, *Si offensa est manifesta.*

161 Dico 65. Correctores ad id specialiter à Generalib. deputati, possunt dispensare cum illegitimis ad dignitates obtinendas, per ea, quæ dico to. 1. nost. priu in const. 2. Iulij II. nu. 96. & præter priuilegia ibi ad hoc adducta, adest etiā priuilegium Clem. VIII. cōcessum Clericis regularibus de Somasc ha. Decet, apud Cherub. to. 3. bull. in cōst. 22 Clem. VIII. pag mihi 29. vbi dat facultatem Generali, vt cum suis Collegis possit dispensare cum illegitimis ad recipiēdum, retinendum, & exercēdum administrationes, officia, & dignitates. Et absolutè posse Prælatos regulares cum illegitimis dispensare, sicut ante constit. Gregorij XIV. docet Sigismund. par. 2. de elect. cap. 4. dub. 76. num. 6.

162 Di-

162 Dico 66. Possunt Correctores dispensare cum homicida voluntario in rixa, vt dico tom. 1. priu. cit. num. 104. & cum iudice homicida, ibidem num. 105. Item cum homicida casuali indirectè, & occulto, ibid. num. 112. Item cum membra mutilante, num. 117. Item in bigamis, num. 120. Item absoluere possunt suum subditum, qui percussit clericum sæcularem, vel religiosum alterius Religionis, ibi num. 119.

163 Dico 67. Possunt Correctores absoluere omnes fratres suæ Religionis, vndecumque ad eos declinantes, à sententijs excommunicationis, suspensionis, aut interdicti, à iure, vel à iudice generaliter promulgatis, per const. cit. Iulij II. §. 9. Ad quem §. vide quæ dico.

164 Dico 68. Correctores in diebus indulgentiarum deputant sex, aut plures confessarios, qui absoluant ad eorum Ecclesias confluentes illis diebus, etiam à casibus Episcopalibus. Ita concessit Leo X. tom. 1. nostr. priu. in eius const. 2. §. 2. Vide quæ ibi dico num. 3. & vide etiam tom. 2. eorumdem priu. in const. 2. Pauli III. num. 5. & 6. & possunt dicti Correctores ad hoc munus deputare non solùm Sacerdotes professos, sed etiam nouitios, vt ibi dico num. 7.

165 Dico 69. Correctores tenentur singulis annis quærere suos apostatas, & eos, si bonam præbeant emendationis spem, reducere ad Religionem, iuxta decretum sacræ Congregationis quod habes tom. 2. nostror. priu. in constit. 10. Vrb. VIII. § 7.

166 Dico 70. Correctores ab Episcopis inuitati, vt eant cum suis Fratribus ad publicas processiones, obedire tenentur, vt habetur in Trid. sess. 25. de reg. cap. 13. & dixi 1. part. nostri Ritualis notab. 1. alioquin possunt puniri à dictis Episcopis pœna priuationis sui officij, vt dixi tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Syxti IV. num. 60.

167 Dico 71. Correctores possunt benedicere ornamenta Ecclesiastica, & corporalia, non solùm pro suis Ecclesijs, sed etiam pro alijs, vt latè probaui in 2. par. nostri Ritualis, à notab. 9.

168 Dico 72. Correctores cum suo conuentu possunt leuare corpora suorum Fratrum decedentium extra conuentum, absque licentia, vel scientia Parochi, vt probo 3. p. Ritual. notab. 1. & tom. 2. nostr. priu. in constit. 7. Pij V. n. 12. ad decimum.

CAP. V.

Quam iurisdictionem habeant Superiores regulares in suos subditos.

1 PRO hoc cap. videri potest Rodriq. to. 1. q. reg. q. 17. art. 1. Mir. tom. 1. man. q. 13. art. 5. Suar. tom. 3. de relig. lib. 2. c. 18. & tom. 4. tr. 1. lib. 2. c. 1. Sanch. 5. in decal. c. 1. n. 15. 20. & 21. Vasq. 1. 2. disp. 165. cap. 5. Azor tom. 1. instit. mor. lib. 12. c. 6. q. 6. Salas de leg. disp. 8. sect. 18. Thom. à Iesu in reg. Carmel. cap. 10. dub. 3. par. 3. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 1. à num. 10.

2 Suppono 1. statum Religiosorum fuisse à Christo Domino institutum, & ab Apostolis amplexatum, & seruatum. Ita D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 4 ad 3. Palud. in 4. d. 38. q. 1. diff. 5. concl. 3. Ledes. de stat. Relig. in comm. c. 4. concl. 3. pag. mihi 78. Plat. de bon. stat. relig. lib. 1. cap. 20. per tot. Vasq. loco cit. Suar. tom. 3. de relig. lib. 3. c. 2. à n. 3. Maucl. lib. 5. de monar. Eccl. cap. 13 p. 2. lib. 5. c. 13. n. 1. tom. 1. Sanc. loco cit. n. 15. & alij communiter DD. & PP. quos adducunt Suarez, Vasq. Plat. Et probatur ex illo Matth. 19. vbi Christus dixit cuidam adolescenti, *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*; ex quibus habes votum paupertatis. *Et veni, sequere me*, vbi habes votum obedientiæ per sui ipsius traditionem. De voto castitatis ibidem dicitur, *sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cælorum*, idest, qui se priuauerunt potestate carnalibus voluptatibus vtendi, amore regni cælorum adipiscendi, alioquin enim eunuchi non essent. Et quòd Christus ibi loquatur de statu Religiosorum, constat manifestè, nam cum adolescens eum interrogasset, quid faceret, vt vitam æternam possideret? respondit Christus, seruanda illi esse mandata; quæ cum se seruasse replicasset adolescens, subiunxit Christus, *si vis perfectus esse, &c.* Quasi diceret, licèt si hominibus in statu sæculari existentibus sufficiat pro salute æterna consequenda mandata seruare, ijs tamen, qui perfectiorem vitæ statum anhelant, non sufficit mandata seruare, sed debent præterea omnia, quæ mundi sunt, mundo relinquere, & se totaliter Deo tradere per propriæ voluntatis abnegationem, atque etiam se omninò per votum castitatis potestate licitè coeundi priuare. Quòd verò Apostoli hunc statum amplexi fuerint, constat ex eodem Matth. cap. 17. vbi Petrus auditis, quæ à Christo fuerant adolescenti dicta, nomine omnium Apostolorum dixit, *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. Ac si diceret. Ecce, Domine, fecimus, quod iussisti, reliquimus in primis omnes nostras facultates, & potestatem ampliùs eas, vel alias habendi, *& secuti sumus te*, dando in manus tuas voluntates nostras, quibus promisimus, nolle facere, nisi quod iusseris, & volueris; in quibus verbis includitur votum castitatis; cum enim scirent, Christum requisisse ab ijs, qui eum in statu perfectionis sequi voluerant etiã castitatem, si vouerunt facere, quòd ipse vellet, consequenter etiam vouerunt castitatem. Vnde etiam aliquæ Religiones votum solum faciunt obedientiæ in quo includuntur alia duo. An verò Apostoli fuerint Monachi, vel Clerici, dixi fuisse Monachos tom. 2 nostr. priu. in const. 5. Pij V. n. 3. Quod modo confirmo auctoritate Epiph. aduer. hæres. hær. 58. vbi explicas de Apostolis illud Matt. 19 *sunt eunuchi*, &c. ait, *Quinam igitur fuerint quam generosi Apostoli, ac monasticã vitã degẽtes*, &c Et Ber. ad frat. de mõ. Dei, loquẽs de antiquitate status monastici, ait. *Res ẽ à Deo familiarissimè celebrata, et ab eius discipulis ipso præsẽte cõcupita.*

3 Suppono 2. Ex vi votorum præcisè nõ posse quẽquã ita se alteri subijcere, vt ei in se ipsũ iurisdictionẽ tribuat: licèt enim iure naturæ personæ nulli subiectæ possint inter se conuenire, & aliquẽ sibi proponere, qui in ipsas habeat iurisdictionẽ, vt dixi hic supra, c. 1. n. 87. Quæ tamen alicui subiectæ sunt, id facere nequeunt, quocũq; voto aut iuramẽto interueniente, quia esset in præiudiciũ Superioris iã electi. Cum ergo iurisdictio spiritualis iã tota à Christo Domino collata sit Sũmo Pontifici, alijsq; Ecclesiasticis Prælatis cũ subiectione ad illum, hinc fit, quòd nulla priuata persona possit se ipsã per votum alteri spiritualiter subijcere, nec in se ipsam alteri iurisdictionẽ præbere; sed ad hoc requiritur, quòd vota ipsa acceptentur ab ipso Superiore, vel ipsius nomine; quo fit, vt Regularium Prælati vi votorum præcisè nullã habeant iurisdictionem spiritualẽ in subditos, sed formaliter virtute Pontificis, qui ipsis Prælatis facultatẽ cõcessit ipsa vota acceptandi; Atq; ita docet Vasq. 1. 2. disp. 165. c. 4. à n. 24. Sanc. 5. in dec. c. 1. n. 20. Hinc fit, quòd, cũ Pontifex Prælatis Religionũ tradiderit eã potestatem, quam ipse, vel alij Prælati, & Superiores habebant super nouitios, si dicti Prælati regulares præcipiant aliquid nouitijs cum intentione eos ad mortale obligandi, seu etiã sub pœna excõmunicationis, hi obedire tenẽtur, non vi voti, quòd nõ fecerunt, sed vi potestatis, à Pontifice per ingressum Religionis super ipsos receptæ; Quod notat Salas de leg. disp. 8. sect. 18.

4 Suppono 3. totã monasterij potestatẽ apud Prælatũ residere; c. Nullam 18. q. 2. quæ potestas dicit in Prælato triplicẽ iurisdictionẽ. 1. est œconomica circa res temporales monasterij, & Religionis. 2. est spiritualis, tã in foro interno, vt confessiones audire, quàm in foro externo, vt casus reseruare, excommunicare, &c. 3. est iudiciaria, prædictis necessariò annexa, vt docet D. Tho. quodlib. 1. art. 16. vt subditos corrigere, visitare, &c. de quibus omnibus mihi dicendũ est in hoc opere. De tertia dicam remissiuè in q. 4. De 2. quòad forum internum satis dixi in priu. Minim. quò ad forum exterius dicam q. 3 De prima nunc aliqua. Videatur pro ista potestatis diuisione Vasq. loco cit. n. 28. & 29. Regin. in praxi, lib. 1. à n. 10. Tho. à Iesu in expos. suæ reg. c. 10. p. 3. dub. 3.

5 Quò igitur ad potestatem œconomicam, cum partes

illius

lius sint principaliter duæ, homo, & possessio, vt ait Arist. 1. œconom. c. 2. scire debet Superior, vt paterfamilias, quòd duas res principaliter debet curare, quæ sunt sub se, nimirum homines idest, subditos, & res, idest facultates. Et circa facultates quomodò dispensandæ, cócedendę, conseruãdę, dixi multa to. 1. huius op. q. 2. & quomodò alienari, vel non alienari possint, dixi etiam multa to. 1. priu. in const. 9. Iulij II. quæ cum satis sint per se diffusa, hic non repeto. Solùm tangam aliqua de potestate œconomica.

6 Circa familia igitur, quæ, cum sit pars nobilior, & principalior, & propter quã datur possessio, indiget sollicitiori cura, & diligentia, aduertendũ, quòd quinq; genera subditorum habere potest sub se Prælatus, nimirum Sacerdotes seniores, Sacerdotes iuuenes, clericos, nouitios, conuersos; inter hos fiunt aliquando infirmi, quandoq; hospites; ex his etiam multi viri graues, vel honorata prælaturarum functione, vel laurea scientiarum, vel corona sanctitatis, vel Principum familiaritate; ex his etiam multi sunt officiales. Cum his omnibus quomodò se gerat prudens Superior, vt Deo, Religioni, & sibi cultus debitus tribuatur, hic insinuo.

7 Primò igitur in communi ea alijs, & eo modo studeat imperare, quæ ab alijs sibi imperari optaret, vt dicitur Tob. 4. *Quòd ab alio oderis tibi fieri, vide, ne tu aliquando alteri facias*, & Greg. 2. par. pastor. c. 10. ait, *Cuncti quippè, quousque in hac mortali carne subsistimus, corruptionis nostræ infirmitatibus subiacemus: Ex se ergo debet vnusquisque colligere, qualiter aliena hunc oporteat imbecillitati misereri, ne, contra infirmitatem proximi si ad increpationis vocem feruentius rapiatur, oblitus sui esse videatur.* Et Chrys. hom. 13. ad pop. Antioch. *Non opus est*, inquit, *multis sermonibus, neque prolixis legibus, nec varia doctrina, voluntas tua sit lex. Vis beneficia capere? confer beneficium alteri: vis misericordiam consequi? miserere proximi: vis laudari? lauda alium: vis amari? ama: vis partibus primis potiri? cede illas prius alteri.*

8 Secundò æqualiter omnibus se amicum exhibeat, ęqualiterque omnes in omnibus tractet; seque æqualiter omnibus conformet. Omnia Bonau. de sex al. Seraph. c. 6. *licèt enim meliores in affectu præferendi sint minoribus, & omnes propter spem salutis in Christo amplectendi sint; in actu tamen exterioris exhibitionis taliter se gerat ad omnes, vt nullus se ab eo contemni propter alios suspicetur, sed quilibet se ab eo diligi præsumat; & fiducialiter ei, quasi singulari amico, confidat, ne alicui indignatio, & inuidia in alijs nutriatur.* Et superius dixerat. *Communem vitam cum cæteris obseruet, in victu, vestitu, & labore, vt non vacet conuiuijs, & potationibus, cum alijs sobrio cibo, & potu vtantur; nec sit eis dissimilis habitu, cum quibus est eis professio communis; nec a labore cæterorum se subtrahat, quos illos iubet in eisdem laboribus exerceri.* Et Chris. hom. 58. ad pop. *Vna, ait, mensa, & ministerium suscipientibus, & exhibentibus, eadem fercula, eadem indumenta, habitacula eadem, eadem vita; Et quid miraris*, subdit, *quòd vna sit omnibus dieta, vestis, & mensa, quippe cum omnibus sit vna anima?* Hanc vniformitatẽ pluriès præcepit S. P. N. Reg. n. 39. Correct. 65. & dixi c. præc. §. 5. n. 99. Prouideat ergo noster œconomus suis subditis de sufficienti victu, vestitu, cubiculo, &c. iuxta conuentus facultatem; facilè enim ex hoc ad omnem regularẽ obseruantiam illos compellet, dũ ea, quę necessaria sunt, illis subministrabit. Ex auaritia namq; Prælatorum quã plurima animarũ dispendia oriuntur. Quot, Deus bone, monasteria reformarentur, si Religiosis necessaria tribuerentur de communi penu? Aduertat hic noster œconomus, quòd nõ desinit esse æqualis distributor bonorum monasterij ex eo quòd alicui plus indigẽti plus tribuat; Act. n. 4. dicitur, *Diuidebatur singulis, prout cuiq; opus erat*, & tamen erat illis omnia cõmunia. Quod aduertẽs legislator noster in Cor. n. 109. ait, *Verũtamẽ si aliquãdo causa frigiditatis, aut infirmitatis aliquis se pluribus tunicis egere asserat, illi tãquam Dei seruo credatur, & eidẽ, iuxta loci facultatẽ charitatiuè prouideatur.* Et Aug. in c. 1. suæ reg. ait, *Nõ æqualiter omnibus distribuatur, quia nõ æqualiter valetis omnes, sed potius vnicuique prout cuiq; opus fuerit.* Ad hãc vniformitatẽ etiã pertinet omnibus æqualiter se affabilẽ præbere, tã maioribus, quàm minoribus. Bon. loc. cit. *Sit etiam*, ait, *humilis affabilitate, vt subditi facilẽ accessũ ad eũ habeãt, & fiducialiter ei loqui de quibus indigent, audeant, & patienter eos audiat, & benignè eis satisfaciat, & studiosè instruat, & alacriter exhortetur, studeat magis amari, quam timeri, quia libẽtius obeditur ei, qui diligitur, quam qui timetur.* Et notet noster œconom. pro ęqualitate seruanda pulcrũ dictũ Philonis lib. de creat. Princ. ad fin. *Est æqualitas mater iustitiæ. Est lumen clarissimũ: Sol, vt ita dicã, factitius; sicut è diuerso inæqualitas tum in defectu, tum in nimietate, fons, & origo caliginis.*

9 Senes autẽ, vt ad particularia descendamus honoret, illorũ necessitatibus occurrat, etiã non petitas subministret, patienter eorum grauedines supportet, visitet sæpius consoletur, consiliũ ab ijs petat, etiã sine necessitate, vt eos non contẽnere videatur; satagat in primis, vt à iunioribus honorentur, & nõ permittat, vt quidquã seruitij illis desit, memor quòd hæc sibi fieri gaudebit, si ad senectutẽ peruenerit. De hoc honore, & qui sint illi senes, quibus talis honor debet, plenè dixi tom. 2. priu. in const. 6. Pauli V. num. 4. 9. & seq.

10 Sacerdotes verò iuuenes frænandi, nimia enim licentia ijs propter carnem, & sanguinem aliquando concessa, grauia damna solet in Religione causare. Obedire ergo eos assuefaciat, ex eo namq; quò sacerdotes sunt, non debent esse magis licẽtiosi; in nulla re, quæ regularẽ obseruãtiã tãgat, relaxet: mortificatè viuere, domiq; manere cõpellat. Quòd si foras sit aliquãdo exeundũ, omninò caueat, ne sociũ ad electionẽ concedat, nec eundẽ sæpiùs ad mentem Clem. VIII. vt constat ex cõst. 10. Vrb. VIII. to. 2. nost priu. §. 36. imò sępe nõ gratum, vt & à petẽdo exitũ abstineat, & foris, sibi à socio cum oporteat cauere, religiosè tractet. Nullo pacto permittat vti licentijs, quibus sacerdotes seniores, nec omni reuerentia, quia illos, cohonestet; nimias inter se ipsos familiaritates exterminet; ne conuenticula celebrent prohibeat. Otiositatem, vitiorum omnium matrem, tamquã pestẽ fugere adigat; otiosos, si quos aliquãdo repetiat, obiurget acriter, seuerè puniat, & magis labore cogat. Hinc. n. seditiones, conspirationes, monopolia, rixæ, discordiæ, murmurationes, Superiorum contemptus, regulæ transgressiones, & disciplinæ regularis eneruationes.

11 Clerici adhuc magis frænãdi. Eos à magistri seueriori ferula non amoueat, durè, vt nouitios tractet; quid enim iuuat illa aspera, & dura nouitiorum tractatio, si statim, facta professione, iugum excutiatur? Mitiùs ergo semper cũ nouitijs agendum existimaui, quàm cum clericis nouiter professis; illi enim, vt iugo nondum assueti, si asperrimum absque aliquo leuamine eis superimponatur, succumbent facilè; isti iam aliquanto assueti tolerabiliùs ferre possunt; nouitij propterea expulsionis timore, si non amore virtutis, timidiores, & obedientiores; clerici eo carentes, audaciores, & insolentiores esse solent, vnde durissimè tractandi, prudenter tamen, ne frangantur. Diuinis diu, noctuque interesse imperet, non interessentes publicè cum ludibrio corrigat, & castiget. Cum Sacerdotibus practicare nullo modo sinat. Nimias inter se ipsos familiaritates radicitùs euellat, verba, nutus, actiones eorum diligenter notet, præsertim quando non aduertunt; quid diu, noctuque gerant, scire curet; inclinationes eorum per se, vel per alios sibi similes cognoscere studeat, cognitis secundùm sibi traditam prudentiam adhibeat medicamina: cellas eorum, & capsulas diligenter, & sæpè scrutetur; ne quid recipiant tam a sæcularibus, quàm a fratribus, strictissimè inhibeat: inter se ne quidquam ad vsum sibi concessum commutent, prohibeat; multò minùs ne distrahant: foras egredi nullo vmquam tempore sinat; quòd si exigat necessitas, cum solo magistro: ne vnus alterius cellam ingrediatur, vetet, multò minùs, quòd in ea moretur, etiam aperta ianua: in sacerdotum, aut conuersorum cellas penitùs ingredi non permittat, foribus etiam reseratis: studijs, & orationi assiduè intendere adigat, negligentes absq; misericordia puniat; impietas enim est misereri, quando non oportet, & quorum non oportet, numquam otiosos esse permittat, ait enim Chrys. hom. 38. in Matt. quòd *otiosa iuuentus imprudenter educata, omni ferocissima bestia immanior est.*

12 Cum

12 Cum ex nouitiorum educatione tota pendeat Religionis obseruantia, vt notauit Clemen. VIII. in const. 10. Vib. VIII. cit. §. 79. & adolescentium educationem esse fundamentum totius Reipublicæ dixerit Diogenes, curet in primis noster œconomus, ne ad habitum recipiantur, qui requisitas conditiones non habeant, receptos studeat in timore Dei, & Religionis obseruantia educari; faciat leuiter probare dura, & aspera; studeat eorum inclinationes, actiones, verba, & nutus cognoscere; mortificationibus assuefaciat; acriter reprehendat, & aliquando insontes, ad experimentum virtutis, & eos exerceat in patientia, quæ est regina virtutum, & Religiosis simpliciter necessaria. Ad quæ eum inuitat Sapiens Ecclesiastici 30. *Curua ceruicem eius in iuuentute, & tunde latera eius dum infans est, ne forte induret, & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ*, & supra *Equus indomitus euadit durus, & filius remissus euadet præceps.* Et Salomon. Prou. 23. *noli subtrahere à puero disciplinam, si enim percusseris eum virga, non morietur: tu virga percuties eum, & animam eius de inferno liberabis.* Prudentia tamen in his opus est, ita vt si vna manus percutiat, ambæ sanent. Foras egredi nullo pacto permittat, quòd si quandoque necessitas postulet, cum solo magistro, vel eius socio. Parentes rarò alloqui sinat, vt eos obliuisci assuescant. Et sciat, quòd omnis, & quicumq; labor hac occasione toleratus in maximum honorem Dei, & Religionis vtilitatem redundat; sciatq; etiã, ad id se iure diuino, & naturali teneri; & quòd de negligentia est rationem redditurus illi, qui iudicaturus est viuos, & mortuos.

13 Conuersorum cura non est negligenda, immò maximè curanda; & ego in ea sum opinione, vt credam, illorum educationem diligentiori cura esse procurandam, quàm clericorum. Ducor, quòd hi soli, vt plurimum, per ciuitates ambulent, & Religiosus, qui sine teste ambulat, maximè debet esse mortificatus, ne scandalizet: hi etiam frequentiùs, immò quotidie, seculares alloquuntur, vnde deberent esse valdè instructi in perfectione, vt eos ædificarent, in eaque multùm radicati, ne picem tangendo, ab ea inquinentur; Denique ne secularium mores in Religionem inducerent. Nescio tamen quo incantamento ita eorum cura negligatur in Religionibus. Curet igitur noster œconomus eos ad Religionem recipi, qui cum pietate, & deuotione corporis vires coniunctas habeant, vt supportandis Religionis oneribus apti existant, curet, eos omnes in vno conuentu sub vnius magistri disciplina educari, & si fieri potest, nouitiatus tempore in quæstuationibus non occupet, maximè si soli eas facere debent; cum enim vt plurimum sint moribus rudes, ruditatem illam non possunt sic breui relinquere, vnde licèt optent ædificare, destruunt persepæ: studeat eos imbui bonis moribus: sermonibus de disciplina regulari abesse non permittat: inculcet sæpe illis fidelitatem promissam, vel promittendã: moneat eos mortaliter peccare, si fuerint negligentes in ministerijs, ad quæ fuerint deputati, ad hoc enim recipiũtur in Religionibus. vnde, si sint negligentes, fraudant Religionẽ. Et ita in hoc pũcto docet A S. Fausto in thes. relig. lib. 6. q. 179. n. 3. Et ante omnia vigilet, an singulis hebdomadis pœnitentiæ, & Eucharistię Sacramenta recipiant, iuxta inueteratã, & laudabilẽ consuetudinem in Religione nostra.

14 Infirmos visitet semel ad minus in die, eosq; consoletur. Curet vt infirmarius diligens sit, & charitatiuus; infirmus enim, qui sibimet subuenire nõ valet, eo ipso ampliùs tribulatur, cum ab his, à quibus deberet non consolatur, non à miseria per compassionem subleuatur, iuxta illud psal. 68. *sustinui, qui simul mecum contristaretur, & non fuit, qui consolaretur, & non inueni*; Quòd si in aliquo offendat ægrotus, in quo reprehensione sit dignus, vel excuset propter infirmitatem, vel differat, quousque melius se habeat; vel, si quid ei dicendum sit, ita dulciter moneat, vt ægrum sanet, non exasperet, infirmitati potiùs, quàm infirmior erratum tribuendo. De omnibus necessarijs pro sanitate celeriùs restauranda prouideat. Quod nostris Correctoribus precipitur in Reg. num. 26. per obedientiam ad mortale obligans, & est vnicum, & solum præceptum in Regula ad mortale obligans, vltra vota. Et notanda etiam traditio, quam ab antiquis accepimus, quòd aliquando interrogatus S. P. N. quid faciendum, quando in aliquo conuentu paupertino non esset commoditas prouidendi infirmis de necessarijs, respondit, *eo casu vendendas esse impanas, & calices, & infirmo succurrendum.* Vnde etiam in Reg. num. 32. & Correct. num. 56. ait, *præterea charitatiuè semper obseruetur, quod cuncti diutino ac naturali languore causis visitati, nedum in dictis ieiunijs, sed etiam in cunctis vigilijs, & quibuscumq; Ordinis huius oneribus benignè supportentur, & cibis quadragesimalibus abundantiùs, quam sani, refocillentur*, &c. Aduertat etiã Superior, quòd fratri dicenti se esse infirmum credere debet, etiamsi aliqui ex malitia, illusione in animarum suarum dispendium aliquando mentiti fuerint: nam alioquin euenire posset, vt verè indigentes paterentur: quòd optimè notauit. Bonau. de sex. al. Seraph. cap. 4. Et fundatur in l. Absentem, ff. de pœnis, vbi dicitur, quòd meliùs est absoluere nocentem, quàm condemnare innocentem. Et Aug. id expresse præcepit in sua reg. c. 9. dicens. *Si latens est dolor in corpore, famulo Dei dicenti, quid sibi doleat, sine dubitatione credatur.* Si infirmitas sit periculosa, curet, vt semper in infirmi cella diu, noctuq; Fratres assistant: omnia iuxta medici præceptum obseruari curet. Si sit de sanitate desperatũ, mandet expertis Fratribus, vt moribundum adiuuent: sacramẽta ministrari faciat, &c. iuxta formam nostri Ritualis.

15 Hospites quomodò recipiendi, tractandi, & honorãdi, vide tom. 2. nostr. priu. in constit. 6. Vib. VIII. num. 1.

16 Cum viris grauibus functione honorata dignitatum prudenter admodùm gerere se debet noster œconomus, & in primis naturalem eorum inclinationem inspicere; nam si ambitiosi sunt, erunt etiam necessariò inquieti, seditiosi, & conciliatione amicorum, in prælationibus acquisitorum, superbi; vnde omnino frænandi sunt, & potiùs prudenter contemnendi, quàm æstimandi, ad hoc vt humilientur. Prohibeat omnino illis nocturna conuenticula, & diurnas etiam in cella, vel alibi fratrum congregationes à communibus aliorum Fratrum obsequijs chori, missarũ, confessionum, refectorij, &c. exemptos esse non patiatur. Non eis, in publico præsertim, multum tribuat, illosq; verbis potiùs, quàm factis pascat; in eorum tamen gratiam quædam aliquando minora faciat, ne contemnere videatur. Si vero sint humiles, & sua sorte contenti, nouitatum non amici, multùm eos æstimare debet, sunt enim ad obedientiam maximè prompti, cum imperando obedire didicerint, illorum consilijs vtatur, habent enim multarum rerum experientiam; conniueat, si non tam frequentes in communitatis obsequijs aliquando fuerint. Hæc eadem seruanda sunt cum viris grauibus laurea scientiæ: cũ enim scientia ex se inflet, si inflati sint, humiliet; si humiles, exaltet, ædificant enim hi quotidie in cœlo, Ecclesiamque Dei proprijs humeris sustentant.

17 Cum viris grauibus corona sanctitatis nullum erit Superiori negotium; isti enim nutibus obediunt, regulam, & regulares constitutiones adamussim seruant, neminem lędunt, neq; verbis, neq; nutibus, neq; factis, lęsi tolerant, in obsequijs cõmunitatis assidui; si egent, humiliter petunt, si recipiũt, gratias agũt; si denegetur, patienter sustinẽt, linguã frænãt, omnia bonã partem accipiũt; confratrũ defectus nõ accusant, immò excusãt, maximè Superiorũ; si excusare nõ possunt, compatiuntur, alijs virtutibus cooperiunt, alijs omnibus se peiores æstimãt, proprios defectus semper augẽt, & publicãt, virtutes tacent; istos cęcus Superior regere potest, cũ alios neq; oculatus ante, & retro sufficiat. Solũ debet aduertere circa istos Superior, ne indiscreto feruore ducti, mortẽ, vel malam sanitatem sibi indiscretis pęnitentijs cõsciscant. Cauendum etiam maximè, an verè tales sint, quales foras videri satagunt: nam angelus satanę se aliquando in angelũ lucis transfigurat, & lupus non raro ouinam pellẽ induit: quare tunc maximè obseruandi sunt & plagę eorũ non sunt tacendæ: ait enim Naz. or. 1. n. 60. *Quidam etiã ad minima vsq; ac leuissima obseruandi sunt nimirũ qui eo quòd peccata sua obscura, & incognita esse putant (quandò-*

quidem

à

quidem id moliantur) tamquã sapientiores animis inflantur.

18 Cum ijs, qui habent familiaritatem cum aliquo Principe, vel quia sunt eius confessarij, vel consiliarij, vel theologi, arduum erit Superiori negotium; cum enim isti, communiter loquendo, aulas sequantur quotidie, aulicorum mores ita induunt, vt verè aulici fiant, vnde monita Superioris spernunt, correctiones fraternas rident, punitiones cum Superioris irrisione vitant, si illis secundetur, fiunt intolerabiles; si resistatur, indignantur ita, vt indignationem cadere super Superiorem Principis auxilio pro posse curent. Malum negotium, è Religionibus eradicandum: honorat enim leniter in cute, & lædit enormiter in carne; Hæc, & peiora didici à S. Basil. in constitut. monial. cap. 21. vbi ait. *Qui maiorem in modum secularium hominum amicitia delectatur, eaque re assiduè cum illis esse in colloquijs cupit, is ex frequenti cum illis sermone prauas eorum affectiones in animum facilè insinuauerit, & mente rursum cogitationibus mundanis completa, a praclara illa, quam erat aggressus, instantia operis discessit, & a se deinceps proscripta vita spiritualis stabilitate, quem ex animo effuderat, vita prioris vomitum resorbebit. Atque adeò saucius tandem concidet miserè confossus ab hoste.* Et S. Ephre. tom. 2. parœn. 46. in princ. ait. *Qui conuersationibus gaudet mundanis, seculum nondum se odisse ostendit: nam sicut qui ignem excitat, flammam suscitat, ita & mundana colloquia passiones, atque affectiones: prauas in corde Monachi commouent.* Quid faciet ergo Superior cum istis? Studebit ne illis placere? At non consentit ille, qui dixit, *si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem*, ad Gal. 1. Dissimulabit ne? sinet ne, eos secundùm proprium sensum viuere? Non sufficit. Ezechiel cap. 33. *si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, & populus se non custodierit, veneritque gladius, & tulerit de ijs animam, ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram.* Et S. Prosper. lib. 1. de vita contempl. cap. 20. ait, *speculatorem dedi te, hoc est dicere, si ei peccata sua non annunciaueris, si eum non argueris, vt ab impietate sua conuertatur, & viuat; & te, quia non increpasti, & ipsum, qui, te tacente, peccauit, flammis perennibus perdam.* Armet se ergo Superior zelo amoris Dei, induat loricam iustitiæ, sumat scutum inexpugnabile veritatis, & cum galea prudentiæ det vnicuique iuxta opera sua, & accipiet coronam gloriæ. Et licèt si his artibus nihil proficere videatur aliquando obstinata Principis tuitione, proficit tamen, quia sæpe Principum stomachi, vt delicatuli, non diu sustinent continuatum cibum; & quando aliquid inordinatum causa talis Religiosi acciderit, excusabitur Religio, & apud Principem ipsum, & apud aulam, & populum.

19 Officiales etiam habet sub se plurimos noster œconomus, Seniores, Bibliothecarium, Magistrum nouitiorum, Lectores, Sacristam, & eius socium, Procuratorem, Clauigeros, Dispensatorem, Coquum, Ianitorem, Refectorarium, Infirmarium maiorem, & minorem, Cellarium, seu hospitum receptorem, Emptorem, Quæstuarios.

20 Circa Seniores, curet in primis ad tale munus assumi viros graues, prudentes exercitatos, discretos, qui cum opere, & sermone iuuare possint. Eos in consilium adhibeat, & illorum requirat, & expectet consensum, vbi, & quando secundùm regulam opus fuerit. Caueat in Ordine nostro ne vllam sibi præeminentiam contra Correct. num. 74. vsurpent.

21 Circa Bibliothecarium, hoc officium in hac Genuensi Prouincia est triennale, & datur solùm viris qualificatis. Videat tamen noster œconomus, an diligens sit in officio; an libri rectè ordine collocentur, & conseruentur; an ex bibliotheca extrahantur; an aliquis deficiat; an diligens sit in ea augumentanda; an librum habeat, in quo notet libros, qui commodantur Lectoribus; an eos suo tempore studeat recuperare; an bibliotheca conseruetur munda, rectè composita; an bis in hebdomada eam verri curet; an semel in mense puluerem ex libris excuti; an libri humiditate, vel alia re lædi sinat; an tempore, & tineis corrosos libros reparari studeat.

22 Circa Magistrum nouitiorum, curet, vt eligatur habens conditiones requisitas, iuxta constit. Clem. VIII. quam habes tom. 2. nostr. priu in const. 10. Vrb. VIII. §. 92. vt scilicet sit affabiliter grauis, & grauiter affabilis prudentia, & charitate refertus, zelum Dei cum mansuetudine præferens, ab omni ira, & indignatione alienus, qui non tam metui, quam amari concupiscat; curet vt nouitios in regulari disciplina instruat; in oratione mentali exerceat; mortificationi eos assuefaciat, sit eorum pater, & magister, non nutrix, quæ corpus solùm effingere, non animum studeat; in patre relucet pietas, qua maior nulla, iuxta illud Psal. 102. *quomodò miseretur pater filiorum, miseritus est Dominus timentibus se*, & Homer. in Odys. *mitis*, inquit, *erit patris instar*; in magistro feueritas, iuxta illud Prou. 29. *virga, atque correctio tribuunt sapientiam*, & Horat. lib. 1. epist. 11.

Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Vt puerum sæuo credas dictata magistre reddere.

Videat ergo noster œconomus, quòd Magister nouitiorum sit piè sæuiens, eripiendo noxios, erigendo lapsos, seruando factos, solidando debiles, iustè consolando misericordia, & piè sæuiendo disciplina.

23 Circa Lectores, an seruent præceptum Patriarchæ nostri Reg. num. 41. *Omnes insuper Lectores ita suas forment lectiones, quòd eorum auditores ad ædificatorie prædicandum, & confessiones audiendũ idoneos, & aptos efficiant.* Attendat, an verbo, & exemplo discipulos doceant; an vana, superflua, scurrilia inter legendum misceant; an studentes circa mores quidquam peruersum doceant.

24 Circa Sacristam attendat, an obligationibus missarum punctualiter satisfieri curet, an librum habeat, in quo & missarum obligationes, & sacerdotes celebrantes notentur singulis diebus, deque hoc ab eo saltem singulis mensibus rationem exposcat, illique in hoc non quiescat; an possit horis determinatis ad officium diuinum; an fratres diligentes excitet ad matutinum, & ad primam; an temporibus debitis officia, & missas pro nostris defunctis celebrari faciat; an externos sacerdotes sine debitis literis testimonialibus ad celebrandum admittat; an eleemosynas, ad sacristiam peruenientes, statim, & fideliter Superiori notificet; an sanctissimum sacramentum decenter custodiatur; an calices, corporalia, purificatoria, mappas munda asseruentur; an Ecclesiam debitis paramentorum coloribus iuxta temporum varietatem ornet; an paramenta congruo loco asseruentur; an inuentarium sacristiæ diligenter custodiatur, an res laceras refarciri curet.

25 Circa Sacristæ socium attendat, an sit obediens Sacristæ; an modestè incedat per Ecclesiam; an modestè, oculisque demissis, quando rogatur, mulieres, aliasque personas alloquatur; an modestè respondeat interrogatus; an attentè, cum deuotione, & ædificatione sacris inseruiat; an vestimenta, quibus induuntur missaturi, sint rectè aptata; an candelas, & hostias paratas teneat; an sit diligens in vocandis missis inseruituris; an vinum eo die haustum ministret, ampullas, candelabra, lampades mundet, accensas teneat, Ecclesiam verrat, & Ecclesiæ portas horis destinatis aperiat, & claudat; an Ecclesiam apertam sine custode relinquat.

26 Circa Procuratorem; videat, an diligenter, & ædificatoriè eleemosynas quærat; an habeat catalogum deuotorum, qui eleemosynas faciunt; an eos conseruet, & augeat; an eleemosynas fideliter ad conuentum def. rat; an temporibus debitis conuentus redditus exigat. Iubeat illi ne locet, vendat, contractus ineat, in iudicio compareat, lites incipiat, transigat, &c. absque Superioris licentia; videat, an litibus inceptis ex necessitate diligenter assistat, peritos consulat, rem suam absque odio, iniurijs, & lamentationibus agat.

27 Circa Clauigeros, qui & Quinternarij esse solent; an fideliter scribant tam receptum, quam expensum, an errores in computando faciant; an claues fideliter custodiant.

28 Circa Dispensatorem; an res conuentus ad victum pertinentes, fideliter custodiat, conseruet, æqualiter di-

T spen-

spenset; an ea dissipet, dispergat, distrahat intùs, seu extra conuentum, corrumpi sinat; an vinum rationabiliter temperet; an pauperibus eleemosynas faciat; an Fratribus necessaria deneget, tribuat superflua; an dolia, cœteraque suæ curæ commissa vasa bene conseruet. Quòd si dispensator sit etiam coquus, vt in Ordine nostro communiter, an munditiam, & in se, & in sibi seruientibus seruet; an cibos rationabiliter secundùm religiosam paupertatem paret; an portiones æquales omnibus tribuat; an aliquod particulare obsonium alicui paret, vel tribuat absque Superioris licentia; an ligna, carbonem, &c. plus, quàm oportet, comburat; an quæ ex mensa superfluunt, conseruet; an habeat inuentarium omnium suppellectibilium ad coquinam pertinentium, de quibus est suo tempore rationem redditurus; an verba scandalosa, & minimè religiosa proferat; decet enim Dispensatorem, & coquum, qui cum omnibus etiam nouitijs quotidie colloquuntur, esse maximè modestos, & religiosos.

29 Circa ianitorem; an discretus sit, & modestus; an pauperibus eleemosynas petentibus benignè respondeat; an ianuam clausam semper teneat; an ianuam pulsantibus semper religiosis verbis *Deo gratias* respondeat; an vocet Fratres, quando ab aliquo vocari mandantur; an vocet eos quando sunt in choro, refectorio, vel capitulo; tunc enim dedecet eos vocare, sed debet rogare vocantes vt parùper per charitatem expectent, nisi conditio personæ vocantis, vel grauitas negotij aliud exigeret, an ianuam horis sibi à Superiore statutis claudat, vel aperiat; an cum mulieribus ad portam confluentibus diu loquatur. Et vtile admodum esset, vt Ianitor inter cœtera haberet illam conditionem, quam in illo requirit Anst. 1. de re fam. cap. 6. fine; vt scilicet esset inutilis alijs muneribus, puta si esset claudus, mancus, senex; sic.n.cū non posset multū laborare, minùs occuparetur, & sic sedulus admodū esset in suo offic.

30 Circa refectorarium; an curet, vt omnia, quæ vsui refectorij deseruiunt, sint munda, ne aqua manibus abluendis, aut mantilia extergendis desint; an mappas singulis hebdomadibus mundas reponat; an cyathos, lagenas, salina munda conseruet, an desint in refectorio, an quæ superfluunt ex mensa, Dispensatori tribuat; an aliquid ex se dispenset absque Superioris potestate.

31 Circa infirmarium maiorem; an adsit aduenienti medico; an eum aduocet, quando est necessarium; an infirmos continuè visitet; an eis faciat per minorem infirmarium ministrari quæcumque à medico præscripta fuere, & eo tempore, & modo; an quæ ægrotis danda sunt, emi opportunè studeat, & diligenter præparari; an aduertat, quo die quis cœperit ægrotare, & qua hora febris infirmum corripuerit, & deseruerit, vt monere possit medicum, & ad hoc vt cœnam, vel prandium anteuertere, vel postponere possit, præsertim si infirmus iuuenis sit, qui ad hæc non aduertat; an Superiorem admoneat, quando infirmi salute periclitantur, ad hoc vt deputet, qui de illorum animabus eo casu curam gerat; an defunctorum corpora Religionis more parata, ad Ecclesiā, & sepulturā deferri curet.

32 Circa Infirmarium minorem, an promptè in omnibus obediat maiori; an cibos ordinatos à medico religioso studio præparet, tempore ab illo signato ministret; an præter ordinata à medico aliquid infirmo largiatur in eius perniciem sanitatis, an ægrotorum cubicula mundet; an scaphia, matulas diligenter abstergat, lectos quotidie sternat, flosculis, & ramusculis ad exhilarandum ægrotorum cubiculum ornet, an ægrotos iucundis, sed religiosis verbis alloquatur; an patienter, & charitatiuè infirmos supportet.

33 Circa Cellarium; an cellas mundas retineat; an hospites hilariter recipiat, eisque cellas iuxta religiosam paupertatem ornatas tribuat; an lectos concinnè sternat, lodices, culcitras laneas, ceruicalia, puluinaria munda largiatur; an, si quid ab hospitibus in dictis cellis per obliuionem relictum fuerit, statim Superiori denunciet; an, si quid defuerit in Fratrum cellis, charitatiuè donet; an in distribuendo, quæ sub illius sunt potestate, æqualitatem seruet; an postulanti Fratri quidquam, quod ipse non habeat, mitè respondeat, seruans illud Eccl. 18. & *verbum bonum melius, quàm datum.*

34 Circa emptorem; an sit diligens, & fidelis; an res bonas emat, & honesto pretio; an ædificet quibuscum agit; an à Superiore iniuncta punctualiter obseruet; an quolibet die de expensis Superiori exposcenti rationem reddat.

35 Circa Quæstuarios; an sint diligentes in eleemosynis quærendis, fideles in afferendis, deuoti in petendis, modesti in respondendo, parci in interrogando, exemplares in ambulando, patientes in sufferendis indiscretorum secularium verbis iniuriosis, seu immodestis.

§. 1. de cura quàm debet habere Prælatus de bonis temporalibus Religionis.

36 VLtra potestatem, quam habet Prælatus in personas suorum subditorum, habet etiam potestatem in bonis temporalibus sui conuentus; quàm potestatem in Ordine nostro esse apud Correctorem, dixi c. præc. n. 121. & iure communi id esse verum constat ex c. Nullam, 18. q. 2. & c. Edocen. de rescrip. & probat Suar. tom. 4. de relig. tr. 1. lib. 2. cap. 26. n. 2. & 4. Nau. com. 3. de reg. n. 5. ver. Secundò quæritur. Panor. in dicto cap. Edocen, n. 2. Potestas autem ista secundùm Arist. 1. œconom. c. 6. & 1. de re fam. cap. 6. dicit quatuor, 1. dicit ius acquirendi, 2. ius conseruandi, 3. ius rebus acquisitis vtendi in honorem, & ornamentum conuentus, & Ecclesiæ 4. ius ijs fruendi secundum rationis iudicium.

37 Circa 1. debet Prælatus procurare bona temporalia, medijs tamen licitis; nam alioquin non posset necessitatibus Fratrum, conuentus, & Ecclesiæ prouidere. Duobus autem modis licitè acquirit. 1. eleemosynas petendo, seu spontè oblatas recipiendo, 2. terram, seu possessiones ex eleemosynis habitas colendo. Eleemosynas petere, seu oblatas recipere, ijsque viuere habent ex instituto Mendicantes, & id licitè fieri posse, probat D.Th. 2.2. q. 187. art. 4. & opusc. 18. contra impugnantes Religionem, cap. 7. Bon. tom. 5. opusc. de paupert. Christi, q. 2. VVald. tom. 1. doct. fid. lib. 4. art. 1. à c. 4. Christus enim mendicauit in publico, nam cum remansisset in Ierusalem, vacassetque tribus diebus, quibus quærebant eum parentes, Lucæ 2. istis tribus diebus victum sibi mendicando quæsiuit secundùm Aluredum, relatum à VVual. loc. cit. cap. 4. num. 3. & D. Th. loc. cit. art. 5. in arg. Sed contra. Benedictus ex eleemosynis, sibi à Romano Monacho ministratis, tribus annis in specu vixit. Alexius item. Vterque pariter Franciscus.

38 Et quod Religiosi laborare manibus non teneantur, probant ijdem DD. D. Th. opusc. c. 5. & 2. 2. cit. art. 3. Bonau. in opusc. cit. q. 3. & in reg. Minor. q. 11. VVuald. loc. cit. ar. 2. à c. 24. Mersennus c. 2. Gen. vers. 15. q. 26. Et est optima ratio D. Tho. illo c. 5. Nam vel laborare manibus est præceptum, vel consilium. Si est consilium, nullus tenetur ad laborandum manibus, nisi qui ad hoc voto se astrinxit: Ergo Religiosi, qui ex sua regula non habent, quòd debeant manibus laborare; ad laborem manuum non tenentur. Si autem est præceptum, cum ad præcepta diuina, & apostolica æqualiter teneantur Religiosi, & sæculares, non magis ad laborē manuum tenētur Religiosi, quàm seculares. Ergo si licebat alicui sine labore manuum viuere, quando erat in seculo, idem ei licebit, quando erit in Religione. Vnde summi Pontifices concesserunt, vt Religiosi eleemosynas quærere possent, & quòd à nullo possent impediri, vt dixi to. 1. priu. in const. 4. Sixti IV. n. 40.

39 Tenetur etiam Prælatus possessiones conuentus diligenter colere; Tum vt tamquam bonus paterfamilias possit filijs alimenta præbere, vt Sayr. in claui reg. lib. 7. c. 7. n. 6. Tum vt procurator, vt dicitur in cap. Fraternitatem, de donat. Tum vt minùs onerosus sit populo, & minùs importunus in eleemosynis quærendis. Tum ad vitandum scandalum: videntes enim seculares, agros Religiosorum quæstionis spe non curari, scandalizantur de eorum pigritia, & inertia, & quòd, cum possint viuere de suo cum aliquo labore, velint alienos sudores otiosè comedere, præsertim cum agri, ideò Religiosis a pijs

vuis

vitiis relicti sint, vt commodiùs, & sine tanto ciuitatum grauamine viuere possent.

40 Sed hic multæ se offerunt, difficultates. 1. Qua ratione possint Religiosi licitè ex eleemosynis viuere. Ad quam ℞. à D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 4. corp. 1. quia vnusquisque absque scrupulo potest viuere de eo, quòd suum est, sed eleemosynæ perpetuæ, vel temporales collatæ à liberalitate fidelium Religiosis, actibus religionis insistentibus, factæ sunt illorum propriæ: ergo de illis possunt licitè viuere. 2. quia quilibet viuere potest de eo, quòd sibi debitum est, sed eleemosynæ debitæ sunt Religiosis; tum propter necessitatem, quia scilicet præ infirmitate non possint sibi manibus laborando victum quærere; vel quia non possint quærere quantum sufficiat; vel quia non sint assueti laborare, vtpote qui in sæculo numquam laborauerint. Tum propter opera spiritualia; quæ fidelibus impendunt, prædicando, altari seruiendo, sacramenta ministrando, studio sacræ scripturæ mediatè, vel immediatè incumbendo, diuinis laudibus in choro interessendo; qui enim altario seruit, de altario viuere debet. 1. Cor. 9. Posset etiam ex eleemosynis in monasterio viuere, qui bona temporalia, quæ habebat in sæculo, ad monasterium detulisse.

41 2 Difficultas est, An possit contingere, quòd eleemosynarum vsus sit Religiosis illicitus. Ad quàm a D. Th. loco cit. ℞. posse 1. si Religiosi cessent à religiosis actibus, defraudant enim tunc benefactores participatione bonorum operum, quorum spe eleemosynas erogarunt, 2. si velint in Religione otiosè viuere, absque vlla vtilitate, vel necessitate ex supra dictis, & absque eo quòd aliquid ad Religionem detulerint. Quemadmodum solent facere aliqui, qui cum in sæculo panem in sudore comederent, in Religione, postea laborare erubescunt, dominari prætendunt, & Cæsarum de sanguine natos deprædicant. De quibus loquens Aug. de oper. monach. cap. 22. ait, *Plerumque ad hanc professionem seruitutis Dei, & ex conditione seruili aliqui veniunt, & ex vita rusticana, & ex opificum exercitatione, & plebeio labore, tantò vtique felicius, quantò fortiùs aducati, qui si non admittantur, graue peccatum est; multi enim ex eo numero verè magni, & imitandi extiterunt: de quibus non apparet, vtrum ex proposito seruitutis Dei venerint, an vitam inopem, & laboriosam fugientes, vacui pasci, atque vestiri voluerint, & insuper honorari ab eis, a quibus contemni, conterique consueuerant. Tales ergo, si, quominus operentur, de infirmitate corporis, se excusare non possunt, præterita quippe vita consuetudine conuincuntur.* Et paulò infra de iisdem ait. *Vtinam isti, qui vacare volunt manibus, omnibus vacarent & linguis*; inquietant enim, & stridoribus, & murmuribus mentes, & corpora illorum Religiosorum, qui volunt panem bene operando lucrari. Dicit verò Caiet. illa q. 187. art. 4. circa fin. quòd si quis Religiosus regulam seruaret, & caueret à transgressione præceptorum, sed pigritia, ac inuigilantia in ipso regnante, quasi inutilis viueret in monasterio, peccaret quidem, sed non mortaliter, viuendo ex monasterij prouentibus, & deberet huic dici. Qui non laborat, non manducat, & deberet cogi ad operandum.

42 3. Difficultas. An ijs casibus, quibus eleemosynarum vsus esset huiusmodi Religiosis illicitus peccatum esset ex eleemosynis viuere, an verò solùm esset peccatum non facere ea, propter quæ eleemosynæ donatæ sunt. Ad hanc ℞. Val. tom. 3. disp. 10. q. 5. p. 3. ver. Sed occurrunt hic, quòd formaliter est talibus Religiosis illicitus vsus eleemosynarum ita vt non possint ex illis viuere, tenentur enim eas eleemosynas vsurpare eo fine, quò à benefactoribus datæ sunt; sed datæ sunt vt Religiosi religiosè viuant insistentes diuinis obsequijs, & sic benefactores participes faciant suorum bonorum operum; cum ergo id non faciant, qui otiosè, & irreligiosè viuunt, sequitur, quòd non possint ex dictis eleemosynis viuere, & si viuant, peccent. Ad hoc velim aduertant illi, tàm Superiores, quàm subditi, qui quotidie per ciuitates otiosi noua quærentes cursitant, & quando domi remanent, circuunt continuè claustra murmurando, ridendo, cantando, audita noua referendo, quid sit manducandum, quid bibendum inquirendo, & nihil minus cogitant, quàm de missis celebrandis, diuini interessendo, obsequijs monasterij insistendo. Heu Heu quàm multi panem pauperum proditoriè comedunt; Audiant Greg. hom. 17. in Euang. *Pensate fratres, quantæ damnationis est sine labore percipere mercedem laboris, quanti criminis peccatorum pretia accipere, & nihil contra peccatum prædicando dicere?*

43 4. Difficultas. An tales Religiosi otiosi, ex eleemosynis viuendo, peccent mortaliter. ℞. Caiet. 2. 2. q. 187. ar. 4. ver. Ad euidentiam horum, quod inter Religiosos, & eos, qui illis contulerunt suas facultates, non intercedit communiter iustitia propriè dicta, sed solùm debitum gratitudinis; nam donantes amore Dei, & ratione eleemosynæ donant. Vnde Religiosi iure naturali tenentur suis religiosis actibus dictis benefactoribus gratiam retribuere, quod illis sufficit, nec aliam expectant retributionem. Et quia gratiæ contrariatur ingratitudo, idcirco tunc solùm interuenit huiusmodi omissione peccatum mortale, quando contingit ingratitudo mortalis. Et quia secundum D. Tho. 2. 2. q. 107. art. 3. corp. aliquis potest dici dupliciter ingratus. Vno modo per solam omissionem, puta quia non recognoscit, vel non laudat, vel non retribuit vices pro accepto beneficio. Alio modo, quia non solùm prætermittit implere gratitudinis debitum, sed etiam contrarium agit, puta quia reddit mala pro bonis, vel beneficium vituperat, vel reputat benefactorem maleficum V. G. sit aliquis summus benefactor nostri Ordinis, qui conuentum, & Ecclesiam fundauerit, dotauerit, & omnia fecerit pro tali conuentu ditando, si Fratres contemnerent intrinsecè, & formaliter dictum benefactorem pro suo benefactore cognoscere, vel quia ad paupertatem redactus, vel quia senex, &c. aut ei non subuenirent in magnis suis necessitatibus, cum possent, vel non laudarent eum, in quo laudandus esset, maximè si ex tali omissione laudis sequeretur ipsis Fratribus vituperium, aut infamia, hoc modo essent ipsi benefactori mortaliter ingrati ratione omissionis. Si autem ex negligentia quadam, & indispositione naturali prædicta omitterent non peccarent plusquàm venialiter. Si vero non solùm prætermitterent agere prædicta, sed ipsum benefactorem odio haberent, blasphemarent, vituperarent, iniuriarent, contumelijs afficerent, verberarent, tunc essent etiam ingrati mortaliter; sed si talia dicerent propter motum sensualitatis, non peccarent plusquàm venialiter. Atque ita Caiet. loc. cit. Anton. 2. p. tit. 3. c. 9. §. 1. Vnde constat, quòd si aliquis Religiosus sit mortaliter vno ex dictis modis ingratus suis benefactoribus, viuendo ex eleemosynis ipsorum, mortaliter peccat. Val. loc. cit. ait ad hanc difficultatem, quòd, si quis ex contemptu beneficij eleemosynarum abstineat ab actibus religiosis peccat mortaliter. Similiter si numquam ferè recordatur benefactorum, & notabiliter est negligens in obseruantijs religiosis, ita vt nullam, aut vix aliquam curet.

44 5. Difficultas est. An tales Religiosi mortaliter ingrati, viuendo ex eleemosynis, teneantur ad restitutionem. Caiet. loco cit. ait, non teneri. Quia istorum peccatum non consistit in vsurpatione rei alienæ, sed in abusu rei iam factæ suæ per donationem. Quòd solùm admitto, quando eleemosynæ datæ sunt simpliciter intuitu eleemosynæ, non verò si datæ sint cum obligationibus, missarum V. G. seu aliarum precum, partibus stipulantibus, & obseruationem iurantibus. Notario publico interueniente: tunc enim censeo, quòd Fratres, dictis obligationibus non satisfacientes, restituere teneantur; videtur enim benefactor illa conditione dedisse, alias non daturus; quare, ea non impleta, mutato domino retinentur illæ eleemosynæ; atque ita restitui debent vel hæredibus, si mortuus sit benefactor, vel ex eis faciendum est adimpleri, quòd donator in fundatione mandauit. Idem dic etiã, si quis donasset V. G. centum aureorum redditum alicui monasterio eo pacto, quòd Fratres illius tenerentur singulis diebus pro illius anima missam celebrare, vel dicere litanias, & in casu omissionis notabilis dicti centum aurei decaderent hospitali V. G. Hoc casu puto, quòd, si Fratres non implerent, restituere tenerentur dicto hospitali, etiam

caducitatem ignoranti, dictos centum aureos, vel, si fuissent per aliquod tempus notabiliter negligentes, illud, in quo fuerunt negligentes. Colligitur ex decr. de celebrat. miss. quæ habes tom. 2. nost. priu. in const. 9. Vrb. VIII. §. 2.

45. 6. Difficultas est, An Prælatus conuentus habentis multas possessiones, quibus curatis, potest commodè suam familiam sustentare, nolens per auaritiam, vel incuriam eas colere, sit in bono statu. Puto, eum esse in malo statu, per dicta huic sup. num. 39. Et quia qui potest commodè sustentari de suo, non debet alienum quærere. Aut enim eleemosynas hauriunt à pauperibus, & est iniquitas maxima sanguinem pauperum exsugere ad inertiam fouendam, cum ipsi plus indigeant: aut hauriunt à diuitibus, & auferunt à pauperibus. Vnde Hier. relatus in cap. Cleric. 1. q. 2. ait. *Clericos autem illos conuenit stipendijs Ecclesiæ sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona: Qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profectò committunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant, & bibunt.*

46 Circa 2. Debet esse Superior conseruator acquisitorum; parum enim prodest acquirere, nisi acquisitum seruetur: nam cribro haurire aquam, nihil prodest; quia cribrum haustam non seruat, & Ouid. dicebat.

Non minor est virtus, quam quærere, parta tueri.

Tres autem regulas ad hoc proponit ar. 1. œconom. c. 6. & 1. de re fam. cap. 6. quibus œconomus potest res acquisitas conseruare. Prima, quæ seruabatur apud Atticos, seu Athenienses; & erat, quod singulis annis fructus receptos ex prædijs vendebant, & quæcunque erant ad victum familiæ necessaria emebant: sic fraudes, & detrimenta, quæ in victualibus seruandis accidunt, vitabant. Secunda, quæ seruabatur apud Laconicos, vt domus instrumenta singula suo loco iacerent; sic enim parata non requiruntur. Tertia, quæ seruabatur apud Persas; & erat, quòd œconomus omnia, quæ in domo erant, diligenter inspiciebat, atque discutiebat, & per se ipsum immediatè omnia iubebat. Vnde quidam Persa interrogatus, quid equum maximè pinguem faceret? respondit, *Oculus Domini*, Cui etiam correspondet illud Lybici, qui interrogatus, quodnam sterquilinium foret agro optimum? respondit, *Domini vestigia*. Erat etiam maximè vigilans œconomus Persa, expergiscebatur enim priùs quam cæteri, & posteriùs omnium cubitum ibat. Ex his discet, quid sibi faciendum sit noster œconomus. In primis enim, cum ad regimen alicuius conuentus fuerit assumptus, inuentarium omnium rerum, etiã minimarum, quæ in eo sunt, recipiet. Omnia deinde suo loco disponet, vt cum fuerint opus, non requirantur. Diligenter omnia per se ipsum inspiciet. Penum visitabit frequenter; Quid singulis comestionibus familiæ dandum sit, prouidebit. Choro, Ecclesiæ, & Sacristiæ semper personaliter intererit. Et vbique semper præsens, quantum humana patitur fragilitas, studebit esse. Insolitis horis conuentum circumire, officinas, & cellas fratrum quærere, puto necessarium. Et ita varium se debet familiæ circa motum, & personam suam ostentare; vt nullus moralem certitudinem habere possit, quòd tali hora in talem locum ipse non sit compariturus. Studeat omnia per se ipsum iubere, & omnem eam diligentiam in conseruandis bonis conuentus adhibeat, quam adhiberet in conseruandis proprijs, immò & maiorem, eam .s. quam diligentior se in ijs adhiberet; tali enim intentione ad illud ministerium assumptus fuit, vt ait Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 26. num 7.

47 Sed hic se offerunt aliquæ difficultates. Prima. An Prelatus peccet, si aliqua res monasterij ipsius culpa pereat, aut deterioretur. Vt respondeam supponendum est quod de culpa dicit Syluest. verbo Culpa, q. 1. nu. 2. quòd culpa est triplex, lata, leuis, & leuissima. Culpa lata est ignoratio illius rei, quam quis scire tenetur; & sciunt homines eiusdem professionis. Leuis est omissio illius rei, quam homines diligentes eiusdem conditionis adhibere solent. Leuissima est omissio illius rei, quam homo diligentissimus eiusdem conditionis adhibere solet, V. G. commodatum librum dimisisti ante ostium domus; & sublatus est, ista est culpa lata; si verò librum in cella locasti, sed ostium non clausisti, leuis culpa est: si autem ostium quidem clausisti, sed claue non firmasti, leuissima culpa est, si denique de industria librum ante ostium dimisisti, vel ostium non clausisti, vel claue non firmasti, & liber sublatus est, iam non culpa, sed dolus est, qui nullo casu excusat. His suppositis. Dico, vel prælatus in prælaturæ acquisitione se ingerit, vel non se ingerit. Si se ingerit, tenetur de culpa leui, in commodum enim proprium prælaturam recipit, & posset etiam dici, quòd teneatur de leuissima, iuxta caput vnicum de commod. Sed non sum ita seuerus, cum pluribus debeant attendere prælati regulares. Si autem non se ingerit, sed passiuè se habens in prælatum eligitur, tenetur solùm de lata; tunc enim non in gratiam sui, sed conuentus prælaturam recipit. Ita Gloss, in cap. vnico de commod. ver. de leuissima; Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. num. 79. ver. Decimo. P. Nau. lib. 3. de rest. cap. 4. num. 125 Nald. in sum. verb. bona, nu. 14. Llam. 3. p. inst. cap. 13. §. 14. Sylu. ver. Prælatus, q. 4. Itaque Prælatus, cuius culpa res perit, vel deterioratur, illam restituere tenetur, vt in specie dicit Arag. 2. 2. q. 62. artic. 7, col. 14. versic. Mihi ex.

48. 2. Difficultas est. An singuli fratres teneantur bona Monasterij conseruare. Ad hoc iam dixi tom. 1. huius oper. quæst. 2 cap. 2. §. 9. quæsito 6. quod ad singulos pertinet rerum Monasterij conseruatio, quia hæ omnibus communes sunt, non quidem vt singulis, sed vt vniuersis. Vnde singuli, quod vniuersorum est, tueri tenentur: non quidem eodem modo, quo Superiores. nam isti tenentur omnino ex iustitia, non solum non dissipare, sed etiam conseruare; subditi autem, si res non sit suæ curæ mandata, non tenentur ex iustitia conseruare, & non dissipare, sed solùm ex charitate; & ne contra votum peccent paupertatis. Ita Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 26. num. 7. Videatur Perez. in regul. Sanct. Bened. cap. 32. num. 6. vbi Turrec tract. 91. Et audiant subditi, quid senserint de hoc antiqui illi eremi cultores, de quibus Cassian. lib. 4. instit. cap. 20. ait. *In septimana cuiusdam fratris, cum, præteriens œconomus tria lenticulæ grana in terra iacere vidisset, quæ hebdomadario festinanti, dum ea præparat coctioni, inter manus cum aqua, qua diluebantur, elapsa sunt, confestim super hoc Abbatem consuluit, à quo velut interuersor, neglectorq; sacri peculij iudicatus, ab oratione suspensus; cuius negligentiæ reatus non aliter ei remissus est, nisi eum publica pœnitentia diluisset. Non solum enim se ipsos non esse suos, sed etiam omnia, quæ sua sunt, credunt Domino consecrata, propter quod, si quid fuerit monasterio semel illatum, vt sacrosanctum cum omni decernunt reuerentia debere tractari.*

49. 3. Difficultas est. An Superior teneatur etiam litigando procurare bona sui Monasterij: & si scandalum sit secutum nisi dimittat, an teneatur ea dimittere. ℞. Religiosis non esse licitum litigare, nisi causa necessitatis, aut vtilitatis; cap Monachi; cap. Qui verè, 16. q. 1. Plura vide apud Abul. tom 6. in Matth. cap. 23. q. 51. Nobis Minimis est omnino interdictum in Reg num. 24. Iul. tamen II. in const. 17. §. 2. to. 1. nostr. priu. concessit, vt per procuratorem possemus eleemosynas nobis relictas in iudicio repetere. Si autem scandalum sit secuturum, dicit D. Th. 2. 2. q 43. ar. 8. quòd, cum Prælatus teneatur de necessitate salutis conseruare bona Ecclesiæ, quorum est dispensator, non dominus, non potest ea dimittere, vel negligere, etiã si inde scandalum sit secuturum. Hanc tamen doctrinam limitant doctè Cai. illo ar. & Val. to. 3. disp. 3. q. 18. p. 4. col. 2. vers. Qua tamen in re, 1. quòd conuentus ipse, qui habet dominium huiusmodi bonorum, rectè potest aliquando illa donare, aut alijs permittere propter vitandum scandalum 2. Prælatum quoque posse, & debere interdum repetitionem illorum differre, ad vitandum scandalum, & calamitatem pauperum, si huiusmodi bona, & iura Ecclesiæ non possint reddere sine magno saltem detrimento sui status, quia præsumi potest de mente

illius,

illius, qui dicta bona reliquit. 3. limitat Doctrinam Diu. Tho. Anton. par. 2. tit. 7. cap 4. §. 6. quòd non debet Prælatus dimittere, seu negligere bona temporalia sui conuentus propter scandalum illius solius, a quo repetenda sunt; vel quando ex non repetitione maius scandalum sequeretur. Denique limitari potest, quòd non debent dicta bona dimitti à Prælato propter scandalum, si ea non sint necessaria pro alenda familia, reparanda fabrica, vel etiam pauperibus subueniendo.

50 Circa 3. ius, quod habet Prælatus bonis acquisitis vtendi in honorem, & ornamentum Ecclesiæ; vel conuentus, notandum, quod ad Prælatum pertinet ex bonis conuentus conuentum fabricare, eundemque reparare, supellectilibus necessarijs tum refectorio, tum coquinæ, tum infirmitorio, tum cellis, honestis tamen, & religiosis ornare, bibliothecæ etiam de libris prouidere, & Ecclesiam secundum facultates ornare; quod etiam insinuatur in cap. Nullam 18. quæst. 2. illis verbis, *vel ad diuini cultus reuerentiam:* & docent Suarez tom. 4 de relig. tract. 1. lib. 2. c. 26. n 9. Llamas 3. par. meth. cap. 13. §. 14.

51 Notandum etiam, quòd in hoc, & sequenti iure Prælatus bona conuentus alienat. Bona autem sunt in duplici differentia, aut mobilia, aut immobilia. Mobilia aut sunt prætiosa, calices, vestes, turcæ, &c. aut non prætiosa. Non prætiosa aut habent permanentem durationem cum ipso vsu, vt vestes, libri, suppellectilia domus; aut ipso vsu consumuntur, vt esculenta, poculenta, pecunia, &c. De immobilibus, & mobilibus pretiosis, quòd ea Prælatus alienare non possit, dixi tom. 1. nostror. priu. in const. 9. Iulij II. De ijs mobilibus, quæ habent durationem permanentem cum ipso vsu, certum est etiam, quòd ea neque in genere, neque in specie alienare potest, non in genere, quia non potest Prælatus omnes libros, qui sunt in bibliotheca, vendere, neque omnia suppellectilia coquinæ, vel cellarum, hæc enim collectiuè sumpta censentur nobilia pretiosa, neque in specie, quia, cum habeant durationem cum ipso vsu, ea distrahere esset conuentum spoliare, & deteriorare, quòd prudens non facit œconomus, nec potest facere procurator, qualis est Superior; posset quidem Prælatus ea distrahere, commutando in meliora. Circa autē ea, quę ipso vsu cōsumūtur, Prælatus habet maiorē auctoritatē. Dico tamē quòd hæc duplicē habēt vsū, quo possūt cōsumi 1. per cōmutationē, vel emptionē, vt si triticū superfluens commutet in vinum, vel oleū deficiens, vel ex pecunia aliquid emat, vel ædificet. 2. per gratuitam donationem. Quò ad primum vsum in Ordine nostro in rebus alicuius momenti non potest Prælatus commutare, neque emere, neque ædificare sine consensu capituli, & consuetudo ita obtinuit, vt non possit Corrector sine consensu capituli, aut saltem Seniorum, neque vendere, quæ superfluunt ex ordinaria prouisione conuentus, neq; emere quæ deficiunt. Optimum remedium, sanctè institutum ad vitandas occasiones, & fraudum, & murmurationum; cum enim omnia pateant omnibus, subditus dolere non potest, nec Superior fraudare. Emere autem res, quæ ad quotidianum vsum fratrum pertinent, pulmenta, pictantiam, carnem pro infirmis, calceos, &c. in Ordine nostro ad conuentualem Prælatum absolutè spectat, non per se ipsum immediatè, sed per prouisorem conuentus capitulariter electum. Circa 2. vsum, quomodo, & quantum, & quando possit Prælatus donare, dixi tom. 1. huius op. quæst. 2. cap. 2. à §. 6. & dicam hic etiam infra aliqua num. 55. & 56.

52 Notandum etiam, quòd debet noster œconomus in bonis expendendis esse in primis fidelis, deindè prudens: fidelis, ne fratres penso debito fraudet, & in proprium lucrum conuertat; & prudens, vt det, & expendat secundùm exigentiam, & necessitatem. Quas duas conditiones esse œconomo necessarias, docuit Christus Matth. 24. & Lucæ 12. dicens: *Quis putas est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Quis putas est. Quasi dicat, vt exponit Caiet. Pauci sunt dispensatores, qui sint fideles, & prudentes. Ad quam sententiam alludit Paulus 1. Cor. 4. *Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur.* Vbi pro, dispensatores, in græco legitur, œconomos, vt notat. A lapide ad illum locum; Et est sensus, vt exponit Guillian. Quid autem superest, requiritur, an detur alicuius dispensator fidelis. Et aduerte, quòd non dubitatur, an detur prudens, nam multi prudentes, sunt qui non fideles, immò prudentiores sunt filij tenebræ, quàm filij lucis, & faciliùs in dispensatore reperitur prudentia, quàm fidelitas; quis enim est hic, qui post aurum non abit, & non sperat in pecuniæ thesauris, & laudabimus eum? O crudelissima humanorum cordium tyrannis pecunia? quæ non mortalium pectora cogis? quas non munitissimas animarum turres expugnas? quas non decipis? quas non perdis? stultus, qui, te cum contempsisset per Religionis ingressum, in ea te iterum incipit æstimare: Amore tui, audacter dicam, perire puto, quotquot pereunt in Religionibus, animarum myriades: Mentior, si id non dicitur Ecclesiastici 10. *Nihil est iniquius, quàm amare pecuniam, hic enim animam suam venalem habet.* Et Ierem. 6. *A minore vsque ad maiorem omnes auaritiæ student: & à propheta vsque ad Sacerdotem cuncti faciunt dolum.* Et Esa. 56. *Ipsi Pastores ignorauerunt intelligentiam: omnes in viam suam, declinauerunt; vnusquisque ad auaritiam suam, à summo vsque ad nouissimum.* Sed hæc omittamus. Si scire cupit noster œconomus, quid illi faciendum sit, vt fidelis dici mereatur, audiat Theoph. ad illum locum Pauli: *fidelis autem est, si herilia bona sibi non vendicet, & attribuat, vt non veluti Dominus res tractet, adorieturuè, sed veluti aliena, herilia dispenset, non sua esse dicens, quia sunt heri, sed è diuerso quæ sua sunt, heri esse.* Audiatur etiam Bernard. epist. 2. *Quicquid præter necessarium victum, ac simplex vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.*

53 Sed multæ hic se offerunt difficultates. Prima est. An ex eleemosynis perpetuis, vel temporaneis, priùs sit fabricandus, seu reparandus conuentus, quàm familia alenda, vel è contra. ℞. priùs esse fabricandam Ecclesiam, vel conuentum, quàm alendam familiam; vnde, si conuentus, vel Ecclesia ita indigeant reparatione, vt simul, & semel non possit familia ali, dico, quòd tunc familia minuenda est ad eum numerum, qui simul cum fabricatione conuentus possit sustentari, cum enim non reparantur conuentus, & Ecclesiæ, facilè ruunt, & omninò fiunt inhabitabiles, & deseruntur. Similiter, si aliquis deuotus relinquat aliquam pecuniæ quantitatem pro fabricando conuentu, dico, quod priùs est dictus conuentus fabricandus cum suis officinis, & similiter Ecclesia, quàm ibi assignentur fratres; locus namque procedit locatum. Non nego tamen, quòd hoc casu non possint deputari duo Religiosi, qui fabricæ curam habeant. Atque ita colligi potest ex D. Tho. 2. 2. q. 86. art. 2. corp. Val. tom. 3. disp. 6. quæst. 4. par. 4. asser. 2. in casu nostro Nauarr. comm. 3. de reg. num. 6. ver. Dixi secundò.

54 2. Difficultas. Quisnam ex bonis conuentus priùs alendus sit, Prælatus ipse, an verò fratres locales. Nauarr. comm. 3. de reg. numer. 6. ver. Dixi in primis, putat; quod priùs alendus sit Prælatus, secundùm tamen puram necessitatem personæ, nulla habita ratione qualitatum extrinsecarum. Sed meliùs Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 26. num. 10. nullum in hoc agnoscit ordinem, nisi quem necessitas exigit, quæ interdum obligabit Prælatum ad subueniendum priùs alijs, quàm sibi; interdum è contrariò. Per se autem loquendo, æquè primò tenetur ad alendum totum conuentum, in quo ipse comprehenditur; & licèt ipse possit iuri suo cedere, & posteriùs ali, quàm conuentus, non potest tamen cedere iuri aliorum, ita vt prius se, quàm conuentum alat. Sed quid, si non posset se simul, & conuentum alere? Dico, quòd iste casus est summè metaphysicus, nec potest dari, nisi in eo euentu, in quo non esset in conuentu nisi alter frater, & tunc dico, quòd, si illud alimentum non esset sufficiens pro omnibus, posset Prælatus vitam suam

vitæ subditi præferre; eo enim casu, & est pars conuentus, & caput illius; & quilibet tenetur priùs sibi prouidere, quàm alijs, iuxta illud Euangelij, *ne fortè non sufficiat nobis, & vobis*, Gratian. discept. for. tom. 3. c. 552. num. 1.

55 3. Difficultas est. An possit Prælatus ex bonis conuentus aliquid gratiosè donare. ℞. negatiuè. Tum quia, cum non sit dominus, sed dispensator, non potest ex alieno donationes facere, vt dicitur in cap. Abbati, dist. 54. Tum quia in sæpè cit. cap. Nullam, 18. quæst. 2. dicitur, quòd Abbas possit expendere bona monasterij in Dei cultum, & monasterij vtilitatem. Tum quia id expressè vetatur in constit. Clement. VIII. de larg. mun. Quòd si tales largitiones faciat, peccat contra iustitiam, sua abutendo potestate, & contra votum paupertatis, vtendo illis bonis tamquam dominus; vnde, & ipse, & qui recipiunt, restituere tenetur. Ita Suarez loco cit. num. 11. Caietanus 2. 2. quæst. 43. art. 8. in princ. Valentia tom. 3. disp. 3. quæst. 18. part. 4. col. 2. ver. Qua tamen in re. Molina tom. 2. de iust. disp. 276. num. 2. & docent prætereà omnes expositores cit. bul. de munit. larg. quos adduxi tom. 1. huius operis quæst. 2. cap. 2. §. 6. quibus adde Sosam tract. 1. suorum op. & Ioan. Cruz. lib. 1. de stat. Relig. cap. 3. dub. 5. concl. 3. Potest tamen Prælatus titulo pietatis, & eleemosynæ aliquid donare, immò debet, vt Nauar. com. 3. de reg. n. 6. ver. Dixi quintò. Llam. 3. par. met. c. 13. §. 14. & non solùm de superfluis, sed etiā de non superfluis, prudenter tamen, & discretè, iuxta conuentus facultates. Molina, & Suarez loco cit. Et ratio est, quia de superfluis etiam tenentur eleemosynas facere Domini rerum suarum, iuxta illud. *Quod superest date pauperibus*. Ergo illi, qui ex eleemosynis viuunt, potiori aliquo iure teneri videntur ad eleemosynas faciendas etiam de non superfluis; oportet enim eum misereri conserui sui, cuius dominus misertus est. Potest etiam Prælatus de assensu fratrum donationes aliquas remuneratorias facere, quia, cum hæ de iure naturali debeantur, prohibitæ non sunt, vt dixi tom. 1. huius operis loco cit. & dicunt Suar. loc. cit. n. 14. & Molina loc. cit.

56 4. Difficultas est. An Prælati possint ex bonis sui conuentus aliquid assumere, vel suis consanguineis donare. ℞. in hoc esse maximè respiciendum ad Religionis consuetudinem, & abundantiam, vel penuriam. Certum tamen est, ea bona posse sibi assumere Prælatum, & in proprium vsum conuertere, quæ potest alijs concedere. Sed, cum multi sint auarissimi cum alijs, & maximè prodigi secum, ita vt numquam saturentur, dico, quòd Prælatus potest ex bonis monasterij in suum proprium vsum conuertere, vel suis parentibus indigentibus, vel alijs ad pias causas, pro nuptijs puellarum, V. G. donare, vsque ad summam decem aureorum singulis annis; vel, si conuentus sit pinguis, id posse bis in anno, & hoc etiam sine licentia, & consensu conuentus, si aliud non habeat Religionis constitutio, vel consuetudo; modò tamen priùs obligationes monasterij impleat, fratres alat, vestiat, necessaria suppellectilia emat, conuentum reparet, &c. & modò propter hoc posteà Religiosi aliquam penuriam non patiantur. Sicut enim potest, immò debet, etiam de non superfluis, eleemosynas facere, ita potest eas sibi attribuere, vel potiori iure suis consanguineis donare. Ita Lud. Lopez 2. p. instruct. cap. 5. §. Primò quòd in alijs: Corduba in sum. q. 54. ver. Respondeo tres cosas. P. Nau. lib. 3. de rest. cap. 3. num. 183. Fagund. in 2. præcept. Eccl. lib. 8. cap. 6. num. 12. Llamas 3. par. met. capit. 13. §. 15. Cruz de stat. Relig. lib. 1. cap. 3. dub. 5. concl. 1. Dixi cum alijs tom. 1. huius op. quæst. 2. cap. 2. § 6. concl. 2. Si verò dicti Prælati proprio labore aliquas comparent pecunias, prædicando, docendo, confessiones audiendo, libros scribendo, dicit Llam. loco cit. fin. quòd ijs possunt vti in quoscumque vsus sibi placuerit, etiam eos extra Religionem donando. Quia, inquit, cum nomine monachi in odiosis non veniat Abbas, & id, quòd dicitur. Quidquid acquirit monachus, acquirit monasterio, odiosum sit, in eo non comprehenditur Abbas, seu alius quiuis Prælatus. Sed hæc doctrina mihi non probatur, nam non videtur iustum, neque æquum, quòd Religio me Prælatum alat, vestiat, omniaque necessaria abundanter ministret, & quòd ego, si aliquid mea industria acquiro, mihi acquiram. Adde, quòd non acquiro ex proprijs, cum enim omnes meæ industriæ, & labores sint vinculati in Religionis seruitium, etiam in illius seruitium debet esse vinculatum, quod illis laboribus comparo: vnde odiosum non est, sed maximè iustum, quòd omnia acquisita à monachis, monasterij sint, cum monasterij viribus sint acquisita. Puto itaque, posse ex ijs Prælatum liberiori quidem manu aliquid in pias causas etiam extra Religionem erogare; at omnia, nego. Dicunt etiam Lopez, Corduba, quòd possunt Generales, & Prouinciales ex bonis monasterij vltra summam decem, vel 20. ducatorum etiam extra Religionem donare, vel sibi applicare. Sed in mea Religione, in qua omnimoda bonorum administratio penes Correctorem, & capitulum locale residet, hoc non admitto. Nec etiam admitto illud, quod licere sibi putant aliqui Superiores, qui, durante officio, faciunt sibi bonum marsupium, dicentes. Hac pecunia emam deindè tot libros pro bibliotheca, faciam tot planetas pro sacristia, monasterium, vel Ecclesiam fabricabo; nam, præterquam quòd facilè se ingerit species ista boni, & facilius deindè dulci cedit retentioni, vana rerum futurarum dubietate, vel spe accusantem conscientiam quietare satagens, non est in potestate Superioris eos sumptus facere; & dimisso officio, debet etiam curam illius dimittere. Non potest moueri zelo, nam si iudicabat, conuentum illis rebus indigere, prouidere debebat cum ad id tenebatur. Ita Grassius de casu reser. lib. 3. cap. 7. num. 31. Mit. tom. 1. man. q. 28. art. 12. concl. 1.

57. 5 Difficultas. An possit, vel debeat Prælatus omnes superabundantes redditus in eleemosynam dare. ℞. in Ordine nostro ad id teneri Superiores sub pœna priuationis sui officij, & inhabilitatis perpetuæ. Ita expressè mandatur in Correct. numer. 47. Verùm Iul. II. in constit. eius 17. § 9. tom. 1. nostr. priu. declarauit, hoc *debere intelligi ciuiliter, videlicet, salua semper prouisione per annum pro infirmis, & fratrum indumentis, ac alijs necessitatibus, & præsertim pro fabrica proficienda*. Communiter autem, ait Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 26. numer. 13. quòd in necessitatibus communibus pauperum licèt aliquid dandum sit dare tamen omnia, quæ superfluunt, nec est præceptum, nec consilium in Prælato religioso. Vnde putat, quòd id non sit in potestate Prælati; quia melius est augere, aut perficere monasterium, vel quò ad ea quæ pertinent ad cultum diuinum, aut habitationem fratrum, vel quò ad perpetuos redditus, vt ex ijs plures Religiosi sustentari possint, quòd maius Dei obsequium est, quàm abundans eleemosyna in communibus necessitatibus. Ita Suarez secutus Nauarr. comm. 3. de reg. n. 6. ver. Dixi quintò.

58 Circa 4. Quòd requirit Arist. in œconomo, vt scilicet sciat suis diuitijs, eas impendendo in victum, & vestitum, commoditatemque propriam, & familiæ, ne in abundantia egeat. Notandum, ad œconomum nostrum pertinere prouidere suis fratribus tam sanis, quàm infirmis abundanter de cibis, & vestimentis necessarijs pro vitæ sustentatione, iuxta suæ Religionis statuta: & hoc ex iustitia; vnde peccat, si in hoc deficiat; ex quo enim omnes Religiosi per professionem Religioni nomen dedere, eique incorporati seruiunt iuxta vocationem suam, digni sunt ex iustitia mercede sua, & iure naturæ sunt participes quò ad necessaria ipsius Religionis bonorum temporalium, & spiritualium. Insuper per professionem initur quidam tacitus contractus inter Religionem, & Religiosum, quo hic tenetur omnes operas suas in Religionis fauorem impendere, & illa se obligat ad illum prouidendum de necessarijs quò ad victum, & vestitum. Atque ita docet Llamas. 3. par. met. cap. 13. §. 14. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 8. num. 67. ver. Verius tamen puto; Gratian. discept. forens. tom. 3. c. 552. num. 21. Dixi, abundanter; nam *vbi non est abundantia, non est obseruantia*, iuxta dictum D. Ber. relatum à

Perez

Perez in Reg. S. Benedicti cap. 32. num. 7. & Greg. lib. 2. regist. indict. 11. epist. 17. ait. *Necessitatis occasio, aut desides facit, aut robur conuersationis infringit*, & refertur in cap. Religiosam, 12. quæst. 2. & in psal. 104. dicitur, *dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt, vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant.* Quare à graui culpa non absoluo eos Prælatos, qui necessaria subditis denegant, vel ita parcè ministrant, vt vix sufficiant; *inhumanum enim est*, dicit Humber. in spec. relig. par. 2. lib. 5. c. 7. *vt iumento necessarium pabulum subtrahatur, cui onus imponitur, & flagellum virga adhibetur.* Et hoc etiamsi id faciant, vt cumulent pecuniam, erogandam deinde vel in monasterij fabricam, vel in redditus perpetuos. Quid enim prodest magnos redditus, ampla monasteria, & magnificas Ecclesias argento, auro, gemmisque ditissimas possidere, & fame deinde perire, nudis pedibus propter necessitatem ambulare, pediculis comedi propter Superioris duritiam, & rusticitatem? Ex hoc peculia, eleemosinarum fraudationes, murmurationes, detractiones, secretorum Religionis reuelationes, inobedientiæ; vix enim obeditur Prælato, qui necessaria subditis non ministrat, vel si necessaria, ita miserabiliter, & cum tanta mathematica mensura, vt potiùs deficiant in libris, quàm abundent in quadrante. Audiatur Hum. loc. cit. *Per hoc quòd necessaria conuentui non prouideantur, multa mala proueniunt: prouenit inde murmur: sequitur etiam euagatio conuentus; aliquando enim pro defectu, qui pro modico posset suppleri, refectorium euacuatur, & cum magnis expensis, & cum magno detrimento Religionis fratres, per cameras disperguntur, & etiam datur eis occasio, vt proprietarij esse velint.* Et Greg. 2. p past. cap. 7. *Qui* (Prælati) *necessaria vitæ præsentis non tribuunt nequaquam libenter audiuntur.* Non indendo tamen per hoc obligare Prælatos ad suppeditandum bona monasterij subditis in tanta abundantia, vt superfluant, & ipsi impinguati, & incrassati recalcitrent, vt vellent aliqui, quorum tota mens, atq; felicitas est, vt bene pascantur, & bene vestiantur, & summo studio cuticulam curent, quique Christum sequuntur, non amore Christi, sed amore panis Christi; Superior enim, qui vellet hos saturare, breui totam conuentus substantiam effunderet, & deinde cogeretur ære alieno illum grauare: Ex quo quanta oriantur incommoda, discat lector ex his, quæ graphicè descr. Carol. Scriban. in Super. relig. lib. 1. cap. 26. ex quo hæc pauca accipe. Hinc enim, ait, importunæ creditorum, molestæque sollicitationes, famæ, nominisque dispendia, conceptus animo mœror, perpetua sollicitudo, anxia mens futurorum, quæ nec pacatas concedit noctes, non dies, cuiæque curis innascuntur, cum æs alienum alteri accrescit. Quæruntur inde amici, & qua quæruntur, perduntur via, ferè enim cum mutuatitia pecunia amicitia exuitur; sed & à cogitata familiaritate resiliunt multi, veriti ne ad petendum audaciores consuetudo faciat: vnde ingens, noxiaque in primis libertas subditis conceditur; cum enim se rerum inopia primi Superior sentit, nihil priùs habet, quàm vt necessaria parandi suis facultatem largiatur, quo se hoc onere expediat, è quibus initijs neglecta iacet paupertas, æmulationum exurgunt maria, & vniuersa ferè domestica disciplina iacet, cum singuli rebus suis student, plusque illis operæ, quàm perfectioni impendunt, mutuòque se ad commoda exacuunt, & sociorum exemplo parua audent; sed & ipse Superior perpetua sollicitudine disciplinæ neglector est; quasi satis illi sit, suorum industria inopiam depelli. Quare, ne quemquam familiæ offendat, permittit omnia, è Religionis illa regula sint, an secus, pro eodem habet; satis illi habuisse; nec necessaria tantum concedit, sed quidquid animo libitum est; cum enim vereatur, ne, si quædam neget, à reliquis excidat, indulget omnia, ne careat optatis. Hinc superfluarum rerum, & cum Religione pugnantium ingens farrago exoritur, nec iam vltra Religio, sed cauponantium veriùs exurgunt cellæ. Hæc, & multa alia Scribanus. Quare prodigalitatem, nec supra redditum sumptus suadeo, sed solùm prætendo, vt dentur subditis iuxta religiosam paupertatem omnia necessaria quò ad victum, & vestitum, sub ea forma, qua alij Prælati eiusdem conuentus, discreti, prudentes, & charitatiui dare suis subditis consueuere; sic enim subditi conqueri non possunt, & obedire coguntur, & de facto, vt experientia comprobauit, libentiùs, & promptiùs obeditur, & regula exactiùs seruatur, & Deo alacriùs seruitur. Vnde videmus, quòd omnes Religiones obseruantes dicta necessaria abundanter subditis ministrant, & quæ ruerunt, ex hoc solo ruerunt. Et ideò semper existimaui ad reformandas Religiones esse hoc vnicum remedium. Excusaretur tamen Superior à necessarijs ministrandis propter monasterij inopiam, & tunc communis paupertas esset æqualiter ab omnibus toleranda, vt Gratianus loco cit. num. 25. & Patriarcha noster non semel hoc monuit in Correct. n. 109. sed tunc Superioris maioris esset familiam mutuare, ne relaxaretur.

59. Sed hic se offerunt aliquæ difficultates, 1. An subditus, cui Superior necessaria iniustè denegat, possit ea sibi clam ex communibus conuentus redditibus sumere? Ad hoc iam affirmatiuè respondi, tom. 1. huius op. quæst. 2. cap. 2. §. 4. ver. Possunt; & docent Pet. Nau. lib. 3. de rest. cap. 1. num. 196. Fagund. in 2. præcept. Eccl. lib. 8. cap. 6. num. 13. quia Prælatus tenetur ex iustitia, vt dictum est, necessaria largiri, quòd si non facit, potest subditus sibi sumere; quia tunc suum recipit, non alienum, nec actum exercet dominij: Tum quia tali pacto illud votum fecit. Tum quia vsu solo rei communis vtitur. Aduertendum tamen; ne vltra præcisam necessitatem quidquam sumatur.

60 2. Difficultas. An Prælatus teneatur alere fratrem illum, qui in iuuentute diù apostatauit, fugas arripuit, multa commisit scandala, cum per senectutem, vel infirmitatem incurabilem inutilis deuenerit. Verè hic punctus difficilis est, & à nullo; quòd viderim, tractatus. Resolutè tamen dico, ex iustitia non teneri. Nam frangenti fidem fides frangi potest; l. Conuenerit, ff. Pro socio, l. Cum proponas, Codic. de pact. Barbos. in loco comm. lit. F. num 41. Cum ergo iste fidem datam Religioni de suis operibus pro ea impendendis non seruauerit, non tenetur Religio fidem de eo alendo seruare: & valde durum est, quòd filijs Belial, qui iugum fregerunt, & Dominum projecerunt, filijs Dei necessaria tribuantur. Ex charitate autem ratione ligaminis fraternitatis, eum alere deberet. Et proportionaliter dic, quòd qui malè seruit, malè ali meretur, abundans tamen charitas omnes æqualiter tractari suadet.

61 Constat ergo ex dictis, demandatam esse Prælatis sub culpa mortali curam bonorum temporalium, & spiritualium. Et docet Gregor. 2. par. pastor. cap. 7. *Sunt nonnulli, qui gregis quidem curam suscipiunt, sed sic sibimet vacare ad spiritalia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur: qui, cum curare corporalia funditus negligunt, subditorum necessitatibus minimè concurrunt.* Et idem Greg. relatus in c. Petrus Diaconus, dist. 39. ait, *talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui, qui non solùm de salute animarum, verùm etiam de extrinseca subiectorum vtilitate sciat esse sollicitus.* Docent etiam Trithem. in cap. 2. reg. S. Benedicti ad illa verba. Non plus gerat sollicitudinem, &c. Humbertus in spec. relig. part. 2. lib. 5. cap 9. Nald. in summ. ver. Bona, num. 14. Cura autem rerum spiritualium eos magis sollicitare debet, quam temporalium, & tantum, quantum anima corpori præstat; priùs enim quærendum esse regnum Dei, quàm temporalia, docuit magister noster Christus Matth. 6. *Quid enim*, inquit Abbas Nilus in ascet. apud Magal. in Iud. cap. 5. sect. 1. annot 3. num. 59. *in virtutis studium incumbentibus vnquam defuit, quod vitæ esset necessarium, quamuis nihil omnino solliciti essent?* Sed, Deus bone, quomodo hunc ordinem peruertit humana cupiditas? quàm sunt anxij, & solliciti aliqui Prælati in curandis temporalibus, & quam dormientes in curandis spiritualibus? illud Poetæ obseruantes.

O ciues ciues, quærenda pecunia primùm;
Virtus post nummos.

Et illud Christi Matth. 16. contemnentes, *quid prodest homini,*

homini, si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Contra hos Prælatos benè inuehitur Trithem. p. 1. de relig. clauftr. tract. 1. art. 3. num. 2. *Sed Pastor*, inquit, *Monachorum inordinato auaritiæ spiritu seducitur, & mente, tamquam non sentiens, excæcatur, Domini à se timorem proijcit. Impulsus auaritiæ stimulis mandata Dei, & sanctæ matris Ecclesiæ despicit, dies festos non custodit, rebus terrenis totus immergitur, nihil aliud, quàm temporalia, meditatur, semper lucris terrenis inhiat, de profectu animarum nihil curat: sacræ lectionis codex raro, vel numquam in manibus eius conspicitur, registra censuum crebrius reuoluuntur: agrum agro copulat, aurum, & argentum semper in thecam sepeliendum comportat, & dum abundare monasterium suum rebus temporalibus nimium desiderat, prædam raptoribus præparat. Væ tibi Pastor auare claustralium, qui maiorem sollicitudinem de brutis animalibus geris, quàm de commissis tibi animabus? infirmatur equus, & mox par es remedium, perit anima, & nullum putas imminere periculum?* Et Greg. 2. par. pastor. cap. 7. *sæpè*, ait, *nonnulli velut obliti, quòd fratribus animarum causa prælati sunt, toto cordis adnisu secularibus curis inseruiunt: has, cum adsunt, se agere exultant, ad has etiam, cum desunt, diebus, ac noctibus cogitationis turbidæ æstibus anhelant.* Et P. Dam. tom. 1. lib. 6. ep. 33 *Eò ergò formidulosius*, inquit, *diuinum cogimur expectare iudicium, quò rationem debemus, non de segetibus in sceßsum mox cuniculos digerendis, sed de animabus potius, quæ sui repræsentant imaginem conditoris.*

62 Signa autem, quibus dignosci potest, an Prælatus magis curet temporalia, quàm spiritualia, hæc sunt secundùm Humb. loco cit. *Si in propria persona terrenis negotijs intendit, & in spiritualibus Vicarium ponit. Si non timet fratres suos periculo exponere, vt temporalia bona seruare valeat, & augere, vt cum magnis expensis muros erigit, & mores negligit. Si quotidianas expensas frequenter computat, animarum verò detrimenta, vel profectus ignorat. Si quando fratres veniunt ad capitula, de rerum temporalium conseruatione, vel multiplicatione est tractatus primus, de Ordinis verò reformatione vltimus, vel nullus. Item si sollicitè prouidentur, quæ necessaria sunt corporibus, de his verò non curat, quæ sunt necessaria animabus.*

63 Et in tantum est commendata Prælatis cura animarum sibi subditarum, quòd, si permittat passim violari regulas sui Ordinis, ad culpam tantùm venialem obligantes, propter pigritiam, ne scilicet quietem suam turbet; vel aliam quamcumque causam, mortaliter peccat. Quia, cum teneatur pro viribus progressum suæ Religionis procurare, & ex hac frequenti transgressione non modicum patiatur detrimentum Religio, hoc detrimentum ipsi Prælato tamquam custodi imputatur, &, cum sit graue, grauem inducit culpam. Ita Sanch. t. in decal. cap. 6. n. 19. Naldus in summ. verb. Prælatus, num. 11.

§. Secundus, An iurisdictio Prælatorum regularium sit ex iure diuino.

64 VIDEATVR Mich. Med. de indulg. disp. 6. cap. 29. Alph. à Castro de iust. hæret. pun. lib. 2. cap. 24. Vict. relect. 2. de pot. Eccl. num. 28. propos. 3. Bell. tom. 1. de Rom. Pont. lib. 4. à cap. 22. Bann. 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 5. ex comm. fusioribus. Sotus lib. 10. de iust. quæst. 1. art. 4. Llam. 3. p. met. cap. 6. §. 9. Magal. proœm. in epist Pau. sect. 12. Rodrig. tom. 1. quæst. reg. quæst. 17. art. 2. Henriq. lib. 6. cap. 5. num. 7. Miranda tom. 1. man quæst. 13. art. 4. Coriol. de cas. refer. par 1. sect. 1. art. 3. num. 2. Suarez tom. 4. in 3. par. disp 25. sect. 1. & tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 1. num. 7. Vasq. 1. 2. disp. 152. cap. 3. à num. 28.

65 Dico 1. certissimum est, iurisdictionem, quam habent Prælati regulares in suos subditos, esse illis tributam à Christo Domino immediatè immediatione virtutis. Probatur, quia omnis potestas spiritualis pendet à Christo, tamquam à primo fonte; cum enim ad beatitudinem supernaturalem sit ordinata, omnem excedit facultatem naturæ. Ergo Christus concurrit ad communicandam huiusmodi potestatem, cuicumque communicetur. Sicut enim primus orbis dicitur concurrere ad omnes motus corporum cœlestium immediatione virtutis, quia nullum potest moueri, nisi accepta virtute ab illo primo, sic etiam nulla potestas spiritualis est in Ecclesia, in quocumque Prælato existat, nisi per virtutem Christi primò concurrentis ad illam conferendam.

66 Dico 2. probabile est, quòd iurisdictio Prælatorum regularium sit à Christo immediatè immediatione suppositi. Ita Medina, Rodriquez, Miranda, Sotus, Coriol. loco cit. Probatur, quia vt hoc cap. num. 2. dictum est, Christus Religiones instituit; & quò ad essentialia ita instituit, vt per nullam vmquam humanam prudentiam melius institui possent. Vnde Apostolos, Christianæ Religionis prima exemplaria, votis Religionis obstrinxit; nec solùm instituit pro statu Apostolorum; duraturas; omnia enim, quæ fecit, ad eruditionem nostram fecit, *ad consummationem Sanctorum*, vt dicitur ad Ephesios 4. *in opus ministerij, in ædificationem corporis sui, donec occurramus omnes in vnitatem fidei*, &c. idest donec omnes infideles ad Christi fidem conuertantur, quòd erit in fine mundi, quando erit vnus pastor, & vnum ouile. Ergo Religiones instituit perpetuò duraturas, tamquam à diuina institutione manantes, super quam nulla humana potestas auctoritatem habet, & tamquam validissima paludamenta, ad Ecclesiam Romanam, catholicamque fidem sustentandam. Sed de essentia Religionum perpetuò duraturarum est, vt habeant Prælatos eiusdem Religionis. Ergo Christus reales Prælatos cum iurisdictione sufficienti instituit. Hæc consequentia probatur auctoritate Apost. loco cit. vbi ait. *Et ipse dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores.* Vbi per Pastores intelliguntur omnes Prælati ecclesiastici, vt dicit A Lapide ibi, curam animarum habentes. Si ergo hos instituit, necessariò dedit illis omnem iurisdictionem, quæ erat necessaria pro tali munere debitè obeundo, alioquin non posset dici illos gradus instituisse; instituere enim aliquem in Vicarium V. G. est dare illi omnem potestatem Vicarij; deinde qui dat formam, dat consequentia ad illam. Cum verò sciret Christus quòd non erat semper nobiscum per extrinsecam assistentiam conuersaturus, mandauit suo Vicario, vt perpetuò, quod ille fecerat cum suis Apostolis, & in communi, ipse faceret cum omnibus Prælatis ecclesiasticis, in particulari, idest daret illis iurisdictionem necessariam pro modulo regiminis. At hoc est iurisdictionem immediatè à iure diuino pendere; quòd enim mandato Principis fit, à principe fieri dicendum est. Et nemo dubitat, electionem Mosis, Iosue, Saulis, & Dauid à Deo proximè, & immediatè manasse, vt bene Azor. part. 2. Institut. moral. lib. 11. cap. 1. quæst. 1. ver. Obijcies. Et sacramenta baptismi, pœnitentiæ, &c. virtute Christi immediatè ministrantur. Quòd verò Christus id iusserit Petro, & successoribus, colligitur ex cit. loco Pauli. Si enim Christus Pastores instituit, & Pastores non sunt sine iurisdictione, ergo iurisdictionem, quam habent, à Christo habent immediatè per suum Vicarium. Quod de essentia Religionum sit habere Pastorem eiusdem professionis, constat ex clem. 1. de elect. cap. Cum causam, de elec. vbi dicitur. Cum secundùm legem diuinam, Deut. 22. non sit in boue arandum, & asino, idest homines diuersæ professionis in vno officio non sint sociandi, vt ibi exponit Glossa, & dicitur etiam cap In noua actione, 16 quæst. 7. Et in cap. Diuersis fallacijs, de cler. coniug. dicitur, quòd male conueniunt citharæ cum psalterio: diuersitas enim professionis, & habitus, dissensiones, & scandala causat, c. Quòd Deo, 33. q. 5. cap. Quidam, de apostat. Ergo secundùm legem diuinam, quam non soluere, sed adimplere venit Christus, per sacros Canones expositam, & declaratam, Prælati Religionum debent esse eiusdem professionis. Nec obstat, quòd aliquando Religionum Prælati fuerint Episcopi diuersæ professionis; nam non debemus confi-

derare, quid factum sit, sed quid faciendum erat, c. Cum causam, de elect. & fortè etiam tunc bono Regularium regimini sic congruebat, iuxta illud Apost. 1. Cor. 13. *Cum essem paruulus loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus, quando autem factus sum vir, euacuaui quæ erant paruuli.* Cum enim Religiones nondum eas vires recepissent, quæ erant necessariæ, vt absolutè per se ipsas cum sola Pontificis Romani assistentia gubernarentur, Episcopos tamquam christianæ perfectionis magistros habere conueniebat. Habuerunt tamen semper omnes Religiones suos immediatos Prælatos, vt ex antiquioribus regulis Basilij, Benedicti, Augustini constat.

CAP. VI.

Vtrum liceat appetere Prælaturas, curam animarum annexam habentes.

1 VIDEATVR D. Th. 2. 2. q. 185. art. 1. vbi Caiet. & quodlib. 2. art. 11. Ant. 2 par. tit. 3. c. 5. §. 3. ver. Sed quæritur; Sotus lib. 10. de iust. q. 2. art. 1. Sylu. ver. Episcopus, q. 3. Ang. eod. § 2. & ver. Ambitio, § 2. Tab. ver. Cathedra, nu. 1. Nauar. tom. 4. miscell. 42. de ot. num. 2. & lib. 5. consf consf 17. de sent. excom. nu. 7. Ledesma de stat. Episc cap 3 à concl. 1. Corrad. 1. p. cas q. 25 2. Val. tom. 3. disp. 10. q. 5. par. 2. Azor. tom. 2. lib. 3. cap. 28. q. 2. Fest. in const. Præd. par. 3. cap. 11. Suar. tom. 4. de relig. tract. 3. lib. 6 c. 7. Henriq. lib. 10. c. 32. nu. 3. Torres lib. 3. mot. phil. c. 3. Barbos. de pot. epis. tit. 1. tit. 1. gloss 1. nu. 8. Sarton. in ciuic Reip. reg. consid. 22. Castell. de elect. c. 9. num 36 & cap. 10. à num. 12. Gherius in theol. mot. verb. Prælatus, q. 2. Alb. Trotr. de perf. cler. lib. 2. par. 1. requis. 8. num 91. Regin in prax. lib. 30. tract. 3. à num. 186.

2 Noto 1. ex D. Tho 2. 2. cit. quòd in Prælaturis tria possunt considerari. Primum, & principale est operatio, per quam vtilitati proximorū intenditur. 2. est altitudo gradus. 3. est reuerentia, & honor, & sufficientia temporalium.

3 Noto 2 quod tria genera personarum solent Prælaturas appetere. 1. est earum, quæ omnino illis indignæ sunt propter aliquem defectum, vel naturalem, vel canonicum. 2. earum, quæ dignæ quidem sunt, sed peruersè appetunt, vt si appetant Prælaturas, non propter animarum salutem procurandam, sed propter celsitudinem gradus, honorem, aut bona temporalia, vel, si sint Regulares, vt Religionis iugum excutiant. 3. earum, quæ & dignæ Prælatura sunt, & rectò ordine appetunt, vt scilicet salutem curent animarum.

4 Dico 1. si indignus Prælaturam appetit, mortaliter peccat. Tum ratione iustitiæ, impedit enim locum digno, cui talis Prælatura ex iustitia debebatur. Tum ratione charitatis, nam talis nociturus est ouibus potiùs, quàm profuturus. Tum ratione præsumptionis, appetens id, quod sibi non debetur, & ad quod exercendum non habet vires. Ita Val. loc. cit. in princ. Ledesm. cit. concl. 5. & multo maius peccatum est eo casu Prælaturam recipere; Ledesm. Sotus loco cit.

5 Dico 2. dignus, qui appetit Prælaturam ratione bonorum temporalium, vel celsitudinis gradus, illa sibi constituendo tamquam finem primarium, & principalem, peccat omninò mortaliter. Sot. Val. Caiet. loco cit. Ledesm. conclus. 7. Antonin. mox cit. peruertit enim finem Prælaturæ, qui est principaliter proximi salutem procurare; non solùm enim dilectio Dei, & proximi est in præcepto, sed etiam ipse ordo dilectionis, vt D. Thom. 2. 2. quæst. 26. artic. 1. est autem de ordine dilectionis, vt diligamus prius salutem animarum, quàm corporum. Anton. 2. par. tit. 3. cap. 5. §. 4. vet. Quæres ergo. Qui verò mouetur ad appetendam Prælaturam ratione bonorum temporalium, vt habeat sufficientiam temporalium, & honorem, ita tamen, vt temporalia non sint finis Prælaturæ, sed appetitur, quia cum hoc intendit facere debitum suum circa curam animarum, & distributionem bonorum, nec intendit vti Episcopatu ad finem temporalium, sed quantum sibi conceditur portione sua, & debito sibi honore, &c. ad laudem Dei, hic tantùm venialiter peccat. Ita Caiet. 2. 2. q. 185. art. 1. ver. Nihilominus tamen. Qui addit, ex hoc non reddi quemquam Prælatura indignum; quod etiam notauit Ledesm. loco cit. conclus. 7. dub. 1. Nauarr. lib. 5. cons. de sent. excom. cons. 17. num. 7. ait, quòd Prælatura appetitur à digno etiam absque venialitate, modò principaliter appetatur, vt prosit, & minùs principaliter ob vtilitatem, vel honorem.

6 Dico 3. etiamsi quis sit Prælatura dignus, eamque recto ordine appetat, videlicet vt prosit, non præsit, communiter tamen mortaliter peccat sic appetendo sine necessitate. Ita D. Thom. 2. 2. cit. Anton. loco cit. §. 3. & 4. Val. tom. 3. disput. 10. quæst. 3. par. 2. col. 3. ver. Nihilominùs, & ver. seq. Tab. verb. Cathedra, num. 1. Sot. loco cit. Ledesm loc. cit. dub. 2. pag. 24. Syluest. ver. Episcopo, quæst. 3. Corrad. loc. cit. Probatur, quia temerarium est magno periculo salutis se exponere, absque vrgenti necessitate, sed qui Prælaturas appetit magno se salutis periculo exponit, ob multitudinem, & grauitatem obligationum, quas secum ferunt Prælaturæ, vt constat præcipuè ex 1. ad Timot 3. & ad Tit. 1. & manifestè apparet ex tota quæst. seq. Quare S. Thom. quodlib. 5. art. 22. laudat eos, qui Prælaturas declinauerunt, vt fecisse fertur Nazianz. qui ideò è patria discessit, ne ad Episcopatum ascendere cogeretur S. Ephræm, qui eiusdem rei gratia insaniam simulauit, Bernardum, D. Thom. & alios multos. Ambrosius, Augustinus, Cyprianus, Bonauentura susceperunt inuiti. P. N. Franciscus offerenti Syxto IV. eas maiores dignitates, quas potest catholica Ecclesia conferre, cœli se solùm dignitates ambire respondit, nec inde remoueri potuit, quantumuis rogatus. Per easdem semitas eum fuet secuti P. F. Gaspar de Fosso, qui cum Episcopalem dignitatem, mandante Paulo IV. ad instantiam Caroli V. recipisset, offerenti deinde Gregorio XIII. per Cardinalem S. Syxti nepotem, Cardinalitiam dignitatem, respondit, eam nec corpori, nec ætati, nec meritis eius conuenire, vnde Roma aufugit ferè. Per easdem semitas cucurrit P. F. Ioannes à Flumine frigido eloquentissimus concionator, & nostræ Religionis aliquando Generalis, qui oblatam cardinalitiam dignitatem per Pium V. omnium stupore intrepidè recusauit: & rogantibus Fratribus, vt saltem ad honorem Religionis reciperet, respondit, honorem Religionis non consistere in pompaticis istis dignitatibus, sed in Religiosorum sancta, & exemplari conuersatione. Quare Religio nostra licèt adhuc Cardinales non habuerit, habuit tamen, qui eam dignitatem recusarunt; quod est multò plus gloriosum, quàm multos habuisse; licèt habuisse, vel non habuisse Cardinales, nihil addat, vel minuat Religionum gloriæ, cum aliquæ sint antiquissimæ, & illustrissimæ, atque maximæ Religiones, quæ non adhuc his temporibus tali dignatæ sint honore ab Apostolica Sede. Et qui cupit scire, qui etiam Romanum Imperium recusarint, vel coacti receperint, adeat nostrum Rangol. in 1. Reg. cap. 10. ver. 22. P. Gregor. lib. 6. syntag. cap. 20. numero 7. Videat etiam Plat. de bon. stat. relig. lib. 2. cap. 26.

7 Constat etiam nostra conclusio ex his, quæ dixerunt PP. & Philosophi contra huiusmodi ambientes. August. 19. de ciu. cap. 19. *Locus, ait, superior, sine quo regi populus non potest, etsi ita teneatur, atq; administretur, vt decet, tamen indecenter appetitur,* &c. & lib. 3. de doctr. christ. cap. 15. agens de isto appetitu dominandi, quo plerumque laborat homines se ipsos amantes, ait. *talis autem dilectio melius odium vocatur.* Et Chrysost. ho. 35. op. imperf. ad illa verba, Audiētes decem indignati sunt. *Primatum,* inquit, *honoris concupiscere vanitas est. Primatus enim fugientem se desiderat, desiderātem se odit.* & ibid. *qui cumq; desiderat primatum in terra, inueniet confusionē in cœlo, vt iam inter seruos Christi non sit de primatu certamen.* Et hom. 29. in 2. ad Cor. c. 13. *Si vis gloriam habere, contemne, si enim gloriam secteris, gloria excides.* Et Greg. 24. mor. c. vlt. *Tunc solum potest at benè geri-*

geritur, cum non amando, sed timendo detinetur, qua vt ministrari rectè valeat, oportet primum, vt hanc non cupiditas, sed necessitas imponat. Et idem relat. cap. vlt. 1. q. 6. ait, *sicut is, qui inuitatus renuit, quæsitus refugit, sacris est altaribus admouendus, sic qui vltrò ambit, vel importunè se ingerit, & procludubio repellendus; nam qui sic nititur ad altiora conscendere, quid agit, nisi vt crescendo decrescat, & ascendendo descendat?* Isid lib. 3. sent. cap 48. *Qui in appetendis honoribus sæculi, aut prosperitatibus mundi instanti desudat labore, & hic, et in futuro vacuus inuenitur a requie, tantoque sarcinis peccatorum grauatur, quanto à bonis operibus exstitit alienus.* Et Leo Papa relat. in cap. Miramur, d. 61. *Principatus, quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, etiamsi moribus aut actibus non offendit, ipse tamen initij sui est perniciosus exemplo. Et difficile est, vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.* Ber. Epis. 126. & ser. 18. ex paruulis. *Quisquis dominari non appetit, is profectò fructuosè præest cæteris instituendis.* Et Ep. 24. *curritur ad Ecclesiasticas curas tamquam sine curis.* Et infra, *non cum tanta alacritate currerent ad honores, si esse sentirent, & onera, grauari profectò metuerent, nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent.* Laur. Iust. de regim. Prælat. cap. 1. *Nemo Primatum cupiat, nullusque alijs præesse desideret, cæteris quippe negotijs magis periculosum est regimen animarum, atque ad illud, prout oportet, ministrandum difficillimè quisque reperitur idoneus. Verum si quis pro se ipso rationem reddere nequaquam sufficit, quantò minus pro se, sibique commissis? Iudicium durissimum, inquit Sapiens* (Sap. 6.) *fiet ijs, qui præsunt. Nempe si hoc homines considerarent, minimè ambirent præesse, neque ecclesiasticæ dignitatis cathedram tanto cum studio quæritarent.* Plura huiusmodi vide apud Naz. or. ad ciu. graui tim. percul. Ambr. lib. 2. de sacerd. D. Tho. & alios PP. Cresp. in sum. cath. fid. ver. Episcopatus vac. non amb. Ex quibus satis constat, mortale esse Episcopatus appetere. Nec putandùm, PP. solùm loqui de indignis, vt notat Torres lib. 3. de mor. philos. cap. 3. §. 1. nam de his nulla poterat esse dubitatio,

8 Nec latuit ethnicos hæc appetendæ dignitatis pernicies. Epictet. in enchir. cap. 20. *memento, ait, oportere te velut in conuiuio versari: in quo, si fercula ad te perueniunt, extenta manu modestè carpe: si transit qui fert, ne eum detine: si nondum peruenit, ne procul appetitum extende, sed expecta dum ad te veniat. Sic erga principatus,* &c. Tull. 1. de off. *Cauenda est etiam gloriæ cupiditas, eripit enim libertatem, pro qua magnanimis viris omnis debet esse contentio. Nec verò imperia expetenda, ac potius non accipienda interdum, aut deponenda nonnumquam.* Et Plato de reg. tendens ad fin. *Quippe si bonorum virorum extaret ciuitas, in ea haud aliter non imperandi gratia pugnaretur, quàm nunc certetur imperandi cupiditate.* Et Ant. ser. 174. ab Stob. *Nemo, ait, cum liceat sine periculo sequi, ducere periculosè concupiscat.* Et huius resistentiæ, quàm dignitatibus faciunt sapientes viri, rationem elegantem dat Th. Mor. vt refert P. Greg. lib. 6. syntag. cap. 20. num. 7. *meritò abstinent sapientes a regenda Republica, habentes satis, vt quia aliena stultitiæ mederi non possunt, ipsi saltem sint in tuto. Veluti qui effusum in plateas populum cum ab imbribus ad tecta reuocare non possunt, consultè agunt, qui semet intra tecta continent.*

9 Dico 4. in casu necessitatis, vt si alicubi, vel propter labores, & pericula vitæ, Prælaturis annexa, nemo reperiretur, qui vellet eam recipere; aut propter aliquorum malitiam esset alias præficiendus indignus, liceret digno Prælaturam appetere. Ita D. Th. & omnes communiter. Quia bonum commune particulari laudabiliter præfertur. Quo pacto Greg. 1. pastor. cap. 8. & D. Th. 2. a. cit. ad 1. intelligūt illud Pauli 1. ad Tim. 3. *qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* Ea enim conditione erant, tunc temporis Episcopi, vt singulis ferè momentis mortem pro Christo expectarent. Hanc doctrinam videtur apertè docuisse Plato loc. cit. vbi ait, *neque pecunia, neque honore ducti boni homines imperare volunt: neque enim apertè pecuniam magistratus præmium accipientes, mercenarij vocari volunt, neque clanculum fures: neque rursus honoris causa; non enim ambitiosi sunt. Oportet igitur necessitatem illis imponi, & mulctam, si futurum est, vt velint magistratum accipere.*

10 Dico 5. peccatum mortale est Prælaturas procurare. Anton. 2. p. tit. 3. cap. 5. §. 2. & alij communiter. Si enim non licet appetere per actum interiorem, multo minus licebit procurare per actum exteriorem, vt ait Caiet. in sum. ver. Beneficia. Et probatur ex Ecclesiastici 7. *Noli quærere ab homine ducatum, neque à Rege cathedram honoris.* Et ad Hæbr. 5. dicitur, *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron.* Et videtur contra ius naturale, quòd aliquis velit procurare onus supra vires suas: æstimare autem vires se habere ad id necessarias, præsumptuosum est,

11 Nota, quòd 3. modis procurantur officia. Per preces, per obsequia, per munera. Et omnes isti 3. modi simoniaci sunt, & mortale peccatum inducunt, vt D. Th. 2. 2. q. 100. art. 5. corp. & ad 3. Anton. loc. cit. §. 2. & 3. vers. Dicit, num. ibi. P. Dam. lib. 2. ep. ep. 3. & notat D. Thom. loc. cit. ad 3. quòd præcari pro aliquo digno, vt ad Prælaturam assumatur, non est simonia, nisi rogatus, vel rogator non attendat ad dignitatem personæ, sed ad humanum fauorem; nam tunc simonia erit in intentione. Si verò aliquis pro se rogat, vt obtineat Prælaturam habentem curam animarum, ex ipsa præsumptione redditur indignus. Licitè tamen potest aliquis pro se petere, si sit indigens, beneficium ecclesiasticum sine cura animarum; quia cum seruiat altari, ex illo viuere debet. Potest etiam peti licitè, & procurari Prælatura in casibus necessitatis, & sine scandalo, vt dixi num. 9. Atque ita Caiet 2. 2. q. 100. art. 5. Val. to. 3. disp. 10. q. 3. p. 2. col. 4. vers. Casus autem, hoc enim est consilium charitatis, non præsumptionis, Ait etiam ibi Caiet. quòd vbi regimen Ecclesiasticum esset corruptum, petitio, & procuratio beneficij curam animarum habentis pro se alias digno, ex humano affectu procedens, licèt sapiat aliquid præsumptionis, pro quanto quis petit præesse; quia tamen appetit intendens prodesse, & periculum imminet semper malæ prouisionis, stante huiusmodi corruptela, quòd probi viri postponuntur, non plus quàm venialis videtur illa præsumptio. Sed hanc doctrinam in mea Religione non admitto; vnde nullo modo puto licitum esse dignitates procurare, per doctrinam D. Thom. illo ar. 5. ad 3. Pœnas inflictas contra procurantes officia in Religionibus, vide to. 1. huius op. q. 2. cap. 2. §. 11. & to. 2. nostr. priu. in const. 5. Pauli V. & quando quis teneatur dignitates acceptare, & quando possit recusare, dixi tom. 3. huius op. q. 1. cap. 10.

12 Ad vltimum nota, quòd Caiet. in summ. ver. Beneficia Ecclesiastica, §. Beneficium; Corr. 1. p. cap. q. 252. ver. Quarta est; dicunt, quòd appetere secundùm quid, idest si Superiori videatur expediens, cognoscendo se indignū cum tremore, committendo negotium Deo pro honore ipsius, & salute Ecclesiæ, non est perniciosum, nec damnabile, immo videtur meritorium, si ex charitate procedat, cum per hoc non intendat se ingerere, sed Deo se offerre. Hic casus potest concedi, si stetur in eo, at ambitionis blanda subtilitas, ea esse verba puta mihi scrupulum inijcit, ait enim Greg. 1. p. pastor. cap. 9. quòd *sæpe mens de se ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare, quod non amat; de mundi autem gloria non amare, quod amat,* &c. Vnde melius est istas tentationes expellere, & sequi B. Laur. Iust. consilium de regim. Præl. cap. 1. vbi ait; *Quoties immissiones præsidendi nobis fiunt per angelos malos, vel suasiones fiunt per homines bonos, aut ex concupiscentia carnis, & vita huius immoderata affectione cogitationes in nobis formantur, ad propria recurramus infirmitatis examen, ad pauendumque extremæ animaduersionis iudicium, & omninò desiderium fugabitur dominandi. In illo quippe die nequaquam erit securior, qui fuerit potentior, siue maior erit, qui fuerit honoratior, quin potius qui extiterit corde humilior,* &c.

13 Denique potest quis licitè petere à Deo secundùm beneplacitum voluntatis suæ, vt cum dignum iudicet faciendi talia opera, quibus Ecclesiæ suæ prodesse possit,

Appetere

Appetere etiam potest ea opera facere, quæ bonus Prælatus faceret in Prælatura benè administrata. Ita D.Tho. 2.2.q.185.ar.1.corp.& pro fine,& coronide istius materiæ notentur sequentes versus.

Esse, fuisse, fore, tria florida sunt sine flore.
Nam simul omne perit, quod fuit, est, & erit.
Quod fuit, est, & erit, perit articulo breuis hora.
Ergo quid prodest esse, fuisse, fore?

C A P. VII.

In quem finem constituantur Prælati in Religionibus.

1 VIDEATVR pro hoc cap. Aug. in tr.de Pastor. qui est tom.9.cap.1.& 2.D.Thom.1.de regim.princ. c.1.&li.3.c.11.&opusc.de regim. Iud.q.6.& 2.2.q.185.art.5.corp. Ar.8.mor.c.10.3.pol.c.5. 5.pol.c.10. Anton.3.p.tit.19.cap.11.§.1. Tos. in Exod.cap.20.q.19.Bened.Ægid de iust.p.1.cap.3. num.7.Rodr.to.3 q.reg q 34.art.5. Mir.to.2.man.q.5.ar. 5.Lips.lib.1.exempl.pol.c.7.Per.in reg.S.Bened.cap.2.p. 4.num.61.Top.de pot.princ.sec.§.5.à num.18.Iauel.tom. 2. fuot.op.tr.de off.princ.christ.p.3.c.2.Rang. in 1.Reg. c.8.ver.15.tit. An sic publice, &c. & cap.12.ver.3. illis verbis, Vtrum bouem; Contz 2.pol.cap.2.§.4.Regin.in prax.lib.20.num.69.Ribad.de princ.christ.lib.2.cap.9. & 10. Bell.de off.princ.christ.lib.1.cap.7. Torr.in phil.mor. lib.3.cap.13.præsertim §.3. Barb.de pot. episc.p.1.tit.2. gloss.2.num.6. Vgol.de pot.epis.cap.1.num.2. Cresp. in sum.cath.fid.ver. Pastor.

2 Dicendum est, Prælatos dari in Religionibus in commodum, & vtilitatem, non ipsorum, sed subditorum. Ita omnes DD. citat. Probatur 1.ex scriptura sacra. Ezech.3. *Speculatorem dedi te hodie domus Israel.* Et cap.33. *Quod si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, &c. sanguinem eius de manu speculatoris requiram.* Quæ loca explicans Greg. hom.11. in Ezech. ait. *Cui aliena cura committitur, speculator vocatur, vt in mētis altitudine sedeat, atque vocabulum nominis ex virtute actionis trahit: non est enim speculator, qui in imo est; speculator quippe semper in altitudine stat, vt quicquid venturum est, longè prospiciat.* Et cap.13.reprehenduntur Prælati, eo quia sibi commissum gregem non defenderint. *Non ascēdistis,* dicitur, *ex aduerso, nec opposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prælio in die Domini.* Et cap.34. *Væ Pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos: nonne greges pascuntur à Pastoribus?* Et ibid. *lac comedebatis, & lana operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, & ægrotum non sanastis, & quod confractum erat, non alligastis,* &c. Ier.13. *Vbi est grex, qui datus est tibi, pecus inclytum tuū? quid dices, cum visitauerit te?* Et Ps.77. *Elegit Dauid seruū suum, pascere Iacob seruum suum, & Israel hæreditatem suam.* Elegit, inquit, Dauid, non vt pasceret seipsum, sed vt pasceret Iacob, & Israel. Et subdit; *& pauit eos in innocentia cordis sui.* Et num.11. dicitur, *Porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantem.* At nutrix non portat infantem propter commoditatem propriam, sed infantis. Et 1.Pet.5. *Pascite, qui in vobis est, gregem Dei,* Et Io.21. summo Pastorum Petro dictum est. *Pasce agnos, pasce oues.* Et ad Hebr.5.dicitur, *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur.* Quem locum explicans ibi D.Th. ait. *Pro hominibus constituitur, idest pro ipsorum vtilitate, non enim constituitur propter gloriam, non propter cumulandas diuitias, non propter consanguineos ditandos. Si verò aliquis quærit quod suum est, non est Pastor, sed mercenarius.*

3 2. Probatur ex PP. Aug. loc.cit.cap.1.ait. *Nos enim, quos in isto loco de quo periculosa redditur ratio, Dominus secundum dignationem suam, non secundum meritum nostrum constituit, habemus duo quædam, vnum, quòd Christiani sumus; alterum, quòd præpositi sumus. Illud, quòd Christiani sumus, propter nos est; quòd autem Præpositi sumus, propter vos est. In eo quod Christiani sumus, attenditur vtilitas nostra, in eo, quòd Præpositi sumus non nisi vestra.* Et 19. de ciuit. Dei, cap.14. *Qui imperant, seruiunt eis, quibus videntur imperare,* Greg. lib.5. in 1. Reg.cap.20.in princ. *Vita quidem innocentiam pro nobis habemus, sed Prælationis culmen pro alijs, non pro nobis ascendimus. Per innocentiæ bonum ad æternam patriam tendimus, per altitudinem gradus in aliorum custodia vigilamus.* Naz.or.1.apol.n.91. *Hic spiritualis omnis imperij finis est vbique, priuata vtilitate neglecta commodis aliorū consulere.* Ber.ser.de trib.ord.eccl.in med. *puritatem quidem cordis in eo prælatus habet, vt prodesse desideres, non præesse, vt scilicet proprium commodum, vel honorem seculi, seu aliud quodpiam suum in prælatione non quæras, præter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem.* Synes.de regno, in princ. *Verum quid in vita ratione sequitur, quod subditis commodum videtur qui laborent, & molestiam perferre vult, ne quid illis molestum sit, qui pro illis periclitatur, vt in pace, & securitate degant, quique vigilare, & in maximo concursu sollicitudinum versari sustinet, vt noctu, & interdiu subditi malis omnibus vacent, hic in genere quidē ouium pastor, in hominum verò genere Rex est.* D. Tho. lib.1.de reg. cap.1. *Si verò non ad bonum commune multitudinis, sed ad bonum priuatum regentis regimen ordinetur, erit regimen iniustum, atque peruersum: bonum siquidē gregis pastores quærere debent, & Rectores quilibet bonum multitudinis sibi subiectæ.* Et lib.3.cap.11. *Regnum non est propter Regem, sed Rex propter regnum, quia ad hoc Deus prouidit de eis, vt regnum regant, & gubernent, & vnumquemque in suo iure conseruent, & hic est finis regiminis, quòd si aliud faciunt in se ipsos commodum retorquendo, nō sunt Reges, sed tyranni.* Et de reg.Iudæor. quæsito 6. *Considerare debetis, quòd Principes terrarum sunt à Deo instituti, non quidem vt propria lucra quærant, sed vt communē populi vtilitatem procurent.* Hildelb.Archiep.Turon.ser.in illud Lucæ 12. Cui multum datum est, multum quæretur ab eo; relat. in bibl.PP.tom.3.pag.271. ex impressis Paris. 1624. *Pastoris est quærere non quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, non commoda temporalium rerum, sed salutem animarum.* Tost.cap.20.Exod.q.19. *Qui autem Princeps, vel Prælatus est magis vacans vtilitati suæ, quàm distributioni iusti politici non prælatus, aut princeps, sed tyrannus est. Qualis sit dura definitio est nostris principibus, & prælatis.*

4 3. Probatur ex Trid.sess.25.cap.1.de reform. *Optandum est, vt ij, qui episcopale ministerium suscipiunt, quæ suæ sint partes, agnoscant, ac se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant.* Videatur etiam cap.1. sess.24.cap 3.eod.tit.lit.cap. Si qui Episcopi, §.Ecce eum, 1 q.1.& cap. Qui Episcopatum, & cap.In scripturis, 8.q.1, & cap.In decima 18.q.2.& c.Quorum vices, d 68.vbi Prælati vocantur Patres Ecclesiæ, patres autem filijs seruiunt, vt Bell.to.1.disp.de sum.Pont.lib 1.cap.7.ver.Respondeo, duplex esse genus, vbi ait, *Episcopi sunt serui Ecclesiæ, quemadmodum etiam Magistratus seruit Respublicæ, & Rex populo (si Rex, non tyrannus sit) & pater filijs, & Magister discipulis.*

5. 4. Probatur ex Theologia, Ægid. de reg.p.2.lib.3. cap.6. *Rex respicit bonum commune, tyrannus verò bonum proprium.* Victor. in relect.4. de pot. Papæ, & Concil. prop.17. *Potestas Principum est à Republica, quæ non dedit eis potestatem ad grauandos subditos, sed ad conseruandum.* Med. 1.2.q.90.ar.2.concl.1. *Reges, & Principes non possunt instituere leges ad priuatum commodum, & vtilitatem. Certè sicut potentiæ naturales de natura sua institutæ sunt, vt tueantur bonum totius suppositi, sic potestas publica in cōmune bonum instituta est.* Gers.to.4.de pot.Eccl.consid.13. col.5. *Dicitur autem vnus ille bonus vel Rex, vel Imperator, seu Monarcha, qui non proprium principaliter, sed cōmune bonum intendit in suo Principatu.* Almain. in tract. de pot.Eccl.q.3.cap.4.qui est insertus tom.4.cit.Gerson. *Principatus Apostolicus est ordinatus non propter bonum principantis, sed propter bonum commune subiectorum,*

Rang.

Rang. in 1. Reg. cap. 8. ver. 11. de reg. cap. 16. *Natura Magistratus, & Imperij est, vt subditorum vtilitatem, non imperantis commodum respiciat.* Plures Theologos, & Iuristas vide apud Top. loc. cit.

6 5. Probatur ex Ar. 3. pol. cap. 5. *Quando igitur vnus, vel pauci, vel multi communem vtilitatem in gubernatione sequuntur, has esse rectas rerum publicarum species necesse est: quando autē ad propriā vtilitatem, transgressiones sunt, & labes.* Et 5. pol. cap. 10. *vult autem Rex esse custos, vt qui diuitias habent, nihil iniustum patiantur, nec etiam populus afficiatur contumelijs: tyrānus autem, vt sæpe iam diximus, ad nullam communem respicit vtilitatem, nisi gratia proprij cōmodi.* Et 8. mor. c. 10. *Tyrannus suam, Rex subditorū vtilitatem spectat, non enim est Rex, nisi ex se ipse sufficiat omnibusq; bonis excellat: At qui talis est, nulla re indiget, quo circa vtilitatem non sibi, sed subditis procurabit.* Et lib. 5. c. 6. *Propterea non sinimus dominari hominem, sed rationem eo quod sibi ipsi id facit, & tyrannus euadit; est autē qui dominatur, iuris ipsius custos, at si iuris, aqui etiam. Quoniam verò esse ipsi nihil amplius videtur, siquidem est iustus, non enim amplius ex simpliciter bono sibi attribuit, nisi id ipsi proportione conueniat, idcirco alteri laborat; atq; ideò iustitiā alienā esse bonum inquiunt. Merces igitur quadā dāda est, ea autē est honor, & gloria; quibus vero hæc satis nō sunt, ij tyranni efficiuntur.* Circa quem locum, cum aureus omnino sit, & christianus.

7 Noto 1. quò ad illa verba *Non finimus.* Quod homo vt sic imperfectus est, multis oppressus passionibus; vnde, si secundū eas dominari sinatur, omnes dominij commoditates sibi sumet, labores autem refugiet, & in subditos refundet, & sic sibi soli attendens, tyrannus euadet, perficitur autem per virtutes proprio sudore partas, secundùm quas cum dominatur, dominari dicitur secundùm rationem. Atque ita bene dixit Menander.

Quàm suauis res est homo, si sit homo.

idest perfectus. Et Cic. 1. de off. *Quoniam autem, inquit, viuitur non cum perfectis hominibus, plenéque sapientibus.*

8 Noto 2. circa illa verba, *Quoniam verò esse, &c.* quòd Princeps iustus non cesset, sibi plus esse tribuendum, quā alijs, nisi fortè secundùm debitam proportionē iustitiæ distributiuæ, secundùm quam qui plus laborat, plus manducat; vnde, cum nullus sit in Republica; qui plus laboret, quàm Princeps, plus etiam ipse, habita ratione dignitatis, accipere potest ad Principis dignitatem sustentandam. Vnde fit, vt, cum alijs non sibi, laboret, & plus, quam alij laboret, quòd non plus, quàm alij, recipiat, sed ad æqualitatem secundùm distributiuam iustitiam.

9 Notò 3. circa illa verba, *Merces igitur,* quòd cum secundùm ius naturæ retribuēdum sit aliquid mercedis ei, qui pro nobis laborat, cū Princeps pro subditis laboret, ab istis illi merces danda est, nimirū honor, & gloria, quæ sūt maxima bonorum, quæ ab hominibus dari possunt. Si autē sint aliqui Principes, quibus ista non sufficiant pro mercede, sed quærant lucra, isti sunt iniusti, & tyranni. Vnde 1. ethic. c. 5. ait, quòd *honor est ciuilis vitæ finis.* Et honorem esse suauissimum pabulum Principatuum, docet ex Cicerone Cassan. in catal. glor. mund. p. 5 consid. 2. & Patrit. de regno lib. 9. tit 2. ait, quòd iste honor est rectè factorum conscientia, quorum verus fructus est fecisse.

10 Noto 4. quod ista optimè quadrant Prælatis regularibus; debent enim ij esse viri super omnes alios suæ respectiuè Religionis virtuosi, ad hoc vt possint regulas, & cōstitutiones seruare, seruari facere, nec debent sibi plus otij quàm alijs, tribuere, nec omnes Religionis labores in subditos refundere, ipsi verò delitijs, & commoditatibus vacare. Et cum viri virtuosi non solùm secundùm scientias speculatiuas, sed etiam secundùm morales, sciant, quid sibi conueniat, & quid non, nō sibi isti plus tribuēt de bonis Religionis, quam alijs, nisi fortè aliter suadeat distributiua iustitia, secūdū quā dicta bona dicuntur etiam distribui ad æqualitatē, cū datur vnicuiq; quod illi est opus, vt dictū est supra. Vnde in Reg nostra, n. 39. dicitur, *Huius Religionis, & vitæ regiminis intendentes, cæteris in victu, ac vestitu se iuxta posse conforment.* Quoniā verò Superiores sæpet vigilare debēt pro bono, & salute subditorū, ab istis illis de iustitia debetur honor, & reuerētia, quibus Superiores debent esse oblēti, expectātes in alio sæculo eā a Deo retributionē.

11 6. Probatur nostra conclusio ex Platone, & alijs Philosophis, ac Poetis. Plat. lib. 1. de Rep. vltra med. *Neq; alius vllus in aliquo Principatu, & facultate imperans, quatenus Princeps est, quod sibi conferat, cogitat, aut præcipit, sed quod subiecto conducat, & quæ dicit, quæque facit, cuncta ad illius vtilitatem, decoremq; dicit, & facit.* & ibid. vers. fin. *patet, legitimum Principem, non sui ipsius, sed eius, qui sub ipso est, commoditatem respicere.* Et lib. de regno vltra med. *Qua ratione vir sapiens, bonusq; gubernabit, semper ita ad salutem subditorum respiciens, vt ad nautarum, nauisq; salutem respicit gubernator.* Et Cic. 1. de off. *Omninò qui Reipublicæ præfuturi sunt, duo Platonis præcepta teneant, Vnum, vt vtilitatē ciuiū sic tueantur, vt quidquid agunt, ad eā referant, obliti cōmodorū suorum. Alterum, vt totum corpus Reipublicæ curent, ne, dum partem aliquam tuentur, reliquas deserant. Vt n. tutela, sic procuratio Reipublicæ, ad vtilitatem eorum, qui commissi sunt, non ad eorum, quibus commissa, gerenda est: Qui autem parti ciuium consulunt, partem negligunt, rem perniciosissimā in ciuitatem inducunt, seditionem, atq; discordiam.* Plutar. ad Princ. inerud. ait, *Principes esse Dei administros ad tuendā hominum salutem, vt quæ Dij bona hominibus largiuntur, ea partim conseruet.* Et Euseb. apud Stob. ser. 44. *Principem nō ob quæstum priuatum, sed ob salutem, cui ea diq; subditorum omnia facere oportet.* Sen. lib. 1. de clem. c. 14. Patrem patriæ Principem appellat, *vt sciret datam sibi potestatē patriā, quæ est temperatissima, liberis consulens, suaq; post illos ponens.* Et Hadrian. Imperatorem sæpè dixisse ferunt, *ita se Rempublicam gesturum, vt sciret populi rem esse, non propriam.* Ex Xenophon. memor. Socr. lib. 3. *Rex eligitur, non vt se se molliter curet, sed vt per ipsum ij, qui elegerunt, beue beatè agant,* & lib. 8. de pedia Cyri, statim ab initio. *Verum ego, ô viri, sæpè numero etiā alias cogitaui, bonum Principē nihilo differre à bono patre, nam & parentes filijs prouident, vt bona his nūquam sint defutura.* Et Tiber. apud Lips. mon. pol. c. 7. *Dixi, & nunc, & sæpè alias, Patres conscripti, bonum, & salutarem Principem, quem vos tanta, & tam libera potestate instruxistis, Senatui seruire debere, & vniuersis ciuibus, sæpè, ac plerumque etiam singulis, neq; id me dixisse pœnitet.* Et Claud. Paneg. in cons. 4. Honor.

Tu ciuem, patremq; geras, tu consule cunctis,
Nec tibi; nec tua te moueant, sed publica vota.

Et denique curam, quam debet habere Princeps in procuranda subditorum incolumitate, eleganter expressit Alciat. embl. anchoræ, cui alligatus est Delphio, quod est 144 & his versibus illustrat.

Titanij quoties conturbant æquora fratres,
Tum miseros nautas anchora iacta iuuat:
Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutius vt possit figier illa vadis.
Quàm decet hæc, memores, gestare insignia Reges,
Anchora quòd nautis, se populo esse suo.

Plura huiusmodi vide apud Stob. & Lips. loco cit. Top. de pot. Princ. §. 5. à n. 26. Contz. 2. pol. c. 2. §. 4. & 5. Claud. Minoem ad embl. 144. Alciat.

12 7. Tandem probari potest nostra conclusio. Quia officium Principis est exercere iustitiam; at iustitia est ad alterum, vt dictum est ex Arist. n. 6. ergo officium Principis ad subiectos est ordinatum, non ad se.

13 Ex dictis sequitur 1. teneri Prælatum sub mortali procurare bonum, tum spirituale, tum temporale primò Religionis, & cōmunitatis in vniuersū, deinde singularū personarū de communitate. Ita in specie Bart. in auth. de her. & falc. in princ n. 4. Rodriq. tom. 3. de reg. quæst. 34. art. 5.

14 2. Sequitur Prælatum non procurantem magis vtilitatem communem, & particularem subditorum, quàm suam propriam, mortaliter peccare. Lædit enim iustitiam integram, operando contra Prælatiæ finem. Ita Top. de pot. Princ. §. 5. num. 20.

15 3. Sequitur, Prælatum non docentem, non monentem, non corrigentem, sed conniuentem, dissimulantem subditorum peccata, vel ob pigritiam, vel ob verecundiā,

quia

quia scilicet verecundatur eos reprehendere, vel ne in eorum inimicitias incurrat, ne impediant, & noceant in rebus temporalibus, quas vel adipisci appetit, vel amittere formidat, vel quia timet, ne in eum maledicta iaciant, seu calumnientur, &c. mortaliter peccare, & esse dignum furca. Ita decernitur num. 25. *Tolle cunctos Principes populi, & suspende eos contra Solem in patibulo.* Ad quem locum dicit Oleast. *Non debent Prælati suis subditis conniuere cum viderint eos iniqua appetere, aut quæ sibi sunt nocitura.* Et Greg. hom 11. in Ezech. ad illa verba, *Si dicentem me ad impium*, ait, *Pensandum est, quantum sibi connexa sunt peccata subditorum, atque Præpositorum, quia vbi subiectus ex sua culpa moritur, ibi is, qui præest, quoniam tacuit, reus mortis tenetur.* Aug. lib de pastor. cap. 9. *Videtis quàm sit Pastoribus tacere periculosum, moritur enim, & rectè moritur in impietate sua, & in peccato suo moritur, negligentia enim tua occidit eum.* Et in c. Vt clerici, de vita, & hon. cler. statuitur, quòd Prælatus sustinens subditos in suis iniquitatibus, maximè obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, debet puniri eadem pœna, qua sustentatus. Et Aug. ser. 16. ver. Dom. *Si negligis corrigere peior eo, qui peccauit factus es.* Non nego tamen per hoc, non posse aliquando Prælatum prudenter dissimulare aliqua peccata minora, quæ scilicet scandalosa non sunt, neque a peccatore obstinato patrata, vt dicitur in cap. Ipsa pietas, § Verùm, & cap. Quod Christus, 23. q 4. & monet Trid. sess. 13. cap. 1. de refor. Posset similiter Prælatus dissimulare ad tempus peccata illius, qui efficeretur deterior, si peccatum linquere compelleretur. Nam quandoque sustinetur minus malum, vt maius euitetur, cap. Duo mala, d. 13. Ita Panor. in cap. Vt Clerici, de vit. & hon. Cler. num. 4. & D. Aug. lib. 1, de ciu. Dei, cap. 9. ait. *Nam si propterea quis, quæ obiurgandis, & corripiendis male agentibus parcit, quia opportunius tempus inquirit, vel eisdem ipsis metuit, ne deteriores ex hoc efficiantur, vel ad bonam vitam, & piam erudiendos impediant infirmos alios, non videtur esse cupiditatis occasio, sed consilium charitatis.* Et Naz. or. 1. num. 6. *In quibusdam ad nonnulla conniuere satius fuerit, ita vt videntes, non videamus, & audientes non audiamus, ne alioquin eos nimis crebris obiurgationibus tamquam fluctibus obruentes, ad desperationem incitemus, ac dissoluto tandem pudore, quod persuasionis pharmacum est, ad quoduis facinus audaciores reddamus.* Hæc etiam D. Th 2. 2. q. 33. ar. 2. ad 3.

16 4. Sequitur Prælatum sub mortali teneri vitam exponere pro spirituale salute suorum subditorum, non solùm in vniuersum, sed etiam in singulari, & hoc etiam citra extremam necessitatem. Constat; tùm quia bonum spirituale præferendum est bono temporali, sed vita corporalis est bonum temporale, ergo illi præferenda est vita spiritualis animæ; sed omnes Christiani tenentur vitam propriam corporalem periculo exponere pro vita spirituali sui proximi extremè indigenti, per doctrinam D. Th. communiter receptam 2. 2. q. 26. ar. 5. corp. & ad 3. ergo Prælati, qui non solùm vinculo charitatis, sed etiã iustitiæ tenentur suos subditos adiuuare, ad id obligabuntur etiam extremam necessitatem, videlicet in graui, vel etiam ordinaria, tùm quia Io. 10. dicitur. *Bonus Pastor dat animam suam pro ouibus suis, mercenarius autem vidit lupum venientem, & fugit.* Bonus pastor, ea scilicet bonitate, quæ ad gratiam, & amicitiam Dei necessaria est, dat animam suam, idest periculo exponit vitam suam corporalem pro vita spirituali ouium suarum. Et 1. Io. 4. *Sicut Christus animam suam pro nobis posuit, sic, & nos debemus pro fratribus animas ponere.* Et Io. Clim. de off. Past. in to. 5. bibl. vet. PP. fol. mihi 734. *Confusio est Pastoris formidare mortem.* Et Aug. de Past cap. 7. *reuocabo errantem, requiram perditam, velis nolis, id agam, etsi me inquirentem lacerent vepres syluarum, per omnia angusta me coarctabo, omnes sepes excutiam.* Vide Greg. hom. 14. in Euang. Io. Atq; Ita docent omnes DD. cum D. Th. loc. cit. vbi Arag. q. 2. concl. 4. Sot. lib. 10. de iust. q. 3. ar. 4. concl. 2 Salon 2. 2. q. 62. ar. 7 contr. 3. tit An. qui tenentur. Val. to. 3. disp. 3. q. 4. p. 3. col. 9. ver. Quò ad alterã. Benzon. in spec. ep. lib. 1. disp. 1. q. 1. ver. Quinto rationibus, & ver. seq. Mald. ad loc. cit, D. Th. asser. 2. ver. Hinc patet Hinc Prælatus in subditorum necessitatibus pro illis orare tenetur, quòd probat Arag. 2. 2. q 83. ar. 3. col. 7. ver. Tertius casus est, ex illo Pauli ad Ephes. 3. *Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra: Et huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi.* Hinc etiam dixi to. 1. huius op. q. 1. c. 11. concl. 2. quòd tempore pestis, vel alterius persecutionis non potest Prælatus fugere, relictis ouibus sine sufficienti Pastore, & præter DD. ibi adductos ad hoc, docent Arag. 2. 2. q. 26. ar. 4. q. 2. concl. 4. A. S. Fausto in thes. relig. lib. 6. q. 104. Nald. in sum. ver. Prælatus, n. 8. Lop. in sum. to. 1. c. 67. ver. At verò Fernand. 4. p sui exam. c. 16. §. 4. num. 9. Benz. loc. cit. Mald. loc. cit. qui ponit casum in Prelato negligente administrare sacramentum pœnitentiæ subdito, quem credit esse in peccato mortali peste laborante, ob metum contagij, eo prætextu, quòd non sit in extrema necessitate, & per contritionem probabiliter speretur saluandus. Vide Maldon. in cap. 10. Euang. Io. num. 12. Tert. lib. 1. de fuga in persec. Athan. in apol. pro fuga sua; Aug. ad Honor. ep. 180. Ghet. in Theol. mor. ver. Prælatus, quæst. 20. Cassan. in catal. glor. mund. part. 5. concl. 14.

17 Sed an pro vita corporali omnium suorum subditorum teneatur Prælatus vitam propriam mortis periculo exponere potest dubitari. Certum tamen est teneri lege iustitiæ, ad hoc enim cõstituitur, & ab ipsis pendet tãquam à toto; vnde tamquam pars debet pro toto seruando exponere se periculo. Ita Sot. 10. de iust. q. 3. ar. 4. Nau. in sum. cap. 24. n. 18. Benz. loc. cit. ver. Adde iu, quòd. Val. tom. 3. disp. 3. q. 4. p. 3. assert. 4. Farin. 4. p. prax de homic. q. 125, num. 322. Et colligitur ex cap. Regum, & cap. Administratores, 23. q. 5. cap. Suggestum cap. Sciscitaris, 7. q. 1. Et dicit Aug ser. 1. de parasceu. *Regis est vitam suam pro his, quibus regnat, opponere.* Et Chrysost. hom. de cru. & latr. *Imperatorum est pro omnibus mori, & Regis optimi pro communi vtilitate numquam recusare supplicium.* Vnde etiam collige, quòd tenetur Prælatus pro bono communi, etiam temporali, vitæ periculo se exponere: nam bonum commune priuato est præferendum, vt D. Th 2. 2. q. 26. ar. 4. ad 3. Suar. tr. de charit. dis. 9. sect. 3. n. 1. Ex quo colligit Val. loc. cit. ver. Porro, debere vnumquemq; exponere se periculo vitæ pro illo viro conseruando, ex quo bonũ aliquod Reipublicæ necessariũ in communitatem redundat. Sed si quis furaretur vas argenteum magni pretij nec posset Prælatus illud recuperare sine vitę periculo, teneretur ne? Puto, quòd non; nam vita est multò pretiosior re illa temporali. Et colligitur ex cap. Si tributum; iuncta gloss. ver. non nego, 11. q. 1.

18 An autem pro vita corporali vnius subditi teneatur Prælatus periculo vitæ se exponere. Negat Benz. loc. cit. ver. Adde quòd Rex; Nam, cœteris paribus, Prælatus est magis necessarius Reipublicæ, quàm alius subditus. Verùm quidem est, quòd, si subditus maximè conferret ad conseruationem Reipublicæ, & plus etiam, quàm Prælatus, vt sæpe contingit in Religionibus, eo casu, bono communi attento, teneretur Prælatus pro dicti subditi vita seruanda mortis periculo se exponere. Quòd autem singuli subditi teneantur pro Prælato vitæ periculo se exponere, est sine difficultate, & docent Suar. Farin. Nau. cit num. 17.

19. 5. Sequitur teneri Prælatum sub mortali corrigere subditos, etiam cum periculo vitæ. Tum quia Prælatus est persona publica, & custos iustitię, & exemplar subditorum; vnde ad omnia opera præceptorum, cuiuscumq; sint virtutis, arctiùs tenetur, quàm subditi; sed subditi tenentur ad præceptum correctionis fraternæ sub mortali extra periculum vitæ: ergo Prælati etiam cum illo periculo tenebuntur. Tum quia Prelati habent peculiarem necessitudinem cum subditis ratione officij, & ideo debent illorum salutis singularem curam gerere tamquam pastores, & patres. Tum quia Prælatus magis tenetur diligere filios, quàm subditi alios fratres. Tum quia ad id tenetur Prælatus ratione Iustitiæ, & charitatis, cum alij solum ratione charitatis, vt Cai. 2. 2. q. 33. ar. 2. in resp. ad 4. vbi Arag. col. penul. ver. 4.

concl. Suarez tract. de charit. disp. 8. sect. 5. num 4. Tum quia *Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis*, vt dictum est ex Ioann. cap. 10. Atque ita docent Sot. de secr. reg. memb. 2. q. 2. concl. 7. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 10. p. 2. col. 13. ver. Tertia sentent. & p. 3. col. 4. ver. Hinc 1. Arag. loc. cit. Innuit Nau. in man. cap. 24. num. 12.

20 Et nota, quòd quando Prælatus tenetur ex iustitia subditum paternè corrigere, si omittat, peccat contra iustitiam, & contra particulare præceptum charitatis, atque adeò non satisfacit in confessione, si dicat: Omisi correctionem proximi, sed tenetur dicere, omisi correctionem mei subditi, cum ex officio tenebar. Ita Suar. loc. citato num. 5. Val. loc. cit. par. 3. col. 5. ver. Sed hæc fortè.

21 Et nota etiam, quòd licet Prælatus sit in peccato mortali simili, vel etiam maiori tenetur nihilominus subditum peccantem corrigere. Quia peccatum neminem liberat ab obligatione diuinorum præceptorum; cùm nemini sua malitia prodesse, aut bonitas nocere debeat: cap. 1. de post. Prælat. Ita Valentia tom. 3. disput. 3. quæst. 10. part. 3. a ver. Quintò peculiariter. Quòd si peccatum Prælati publicum sit, & absit scandalum, tenetur adhuc subditum corrigere, non per modum corrigentis, sed per modum rogantis, & ingemiscentis, iuxta doctrinam D. Tho. in 4. d. 19. q. 2. art. 2. quætela 2. corp.

22 Et aduerte, quòd Prælatus tenetur non solùm subditum corrigere, quando scit peccatum ipsius, vt alij communiter, sed tenetur sub mortali inquirere de subditi peccato. Quia tenetur ratione officij curare quantum potest, vt subditi boni sint. Vnde sicut ille qui debet pecuniam creditori, debet eum requirere, cum tempus fuerit, vt ei debitum reddat. Ita Prælatus, qui habet specialem curam subditorum, debet eos quærere, ad hoc vt eos corrigat de peccato. Ita expressè D. Th. 2. 2. q. 33. ar. 2. ad 4. Ioseph de S. M. in tribun. relig. tract. 1. cap. 10 §. 4 Val. loc. cit. col. 4. ver. ac propter hanc, qui benè monet cum Cai. ad loc. cit. D. Tho. fin. quod in hac inquisitione opus est maxima prudentia, ne multa suspicio præcipitem, & exosum Prælatum reddat, neuè contra incuria multiplicationem pariat peccatorum occultorum.

Subditis tamen illicitum est inquirere fratrum peccata, vt fraternè corrigant, nam talis inquisitio odia parit, & dissensiones. Ita D. Tho. loc. cit. ar. 7. ad 5. & Diana 3. p. tract. 2. resol. 42. vbi quamplurimos citat.

23. 6 Sequitur, teneri prælatum regularem sub mortali diligenter curare, vt subditi scientijs, & virtutibus imbuantur. Ita Ægid. de reg. p. 2. lib. 3. cap. 8. Colligitur ex Trid. sess. 5. de refor. c. 1. Cum enim finis prælatorum sit bonum Religionis, bonum autem Religionis sit ita Religiosos educare, vt vitam hic fœlicem in ordine ad æternam, sibi, & alijs adipiscantur, hoc verò vix fieri possit sine litteris, quæ viam vitæ ignorantibus ostendunt, & in tenebris sedentes, & vmbra mortis ad lumen veritatis reuocant ideò oportet, vt prælati, qui suo muneri satisfacere volunt, studia in suis conuentibus, & prouincijs instituant. Quod in nostro ordine plures mandatum est prouincialibus suo pœnis grauissimis, vt constat ex cap. Rom. 3. nu. 16 Malach. num. 6. Paul. num. 18. Genuen. 3. num. 20. Val. 4. n. 7. & alibi. Et aduerte, quod prælati studia negligentes tyranni sunt, vt dicit Ægid. loc. cit. Et quia ad bonum in Religione intentum consequendum, non sufficit illud cognoscere, & habere intellectum illuminatum ad discutiendum circa illud, requiritur etiam, vt sint Religiosi imbuti moralibus virtutibus, quibus appentitus ita moderetur, vt efficaciter velit dictum bonum consequi. Ideo oportet vt prælati etiam in moralibus virtutibus, humilitate, patientia, &c. suos subditos exerceant. Audiatur Sen. de tranq. cap. 3. *Nec is solus Republica prodest, qui candidatos extrahit, & tuetur reos, de pace, belloq; censet, sed qui iuuentutem exortatur, qui in tanta bonorum præceptorum inopia, virtute instruit animos, qui ad pecuniam, luxuriamq; cursu ruentes prensat, ac retrahit, & si nihil aliud, certè moratur, in priuato publicum negotium agit.*

24. 7 Sequitur, teneri Prælatum sub mortali dare bonum exemplum subditis, & coram illis irreprehensibilem appareri; iuxta dictum Apost. 1. ad Tim. 3. peccatum namque prælati ruina est subditorum. Vnde Aug. l. de past. c. 4. *Prælati malè viuendo, & malum exemplum præbendo, necant oues; attendit enim ouis etiam fortis plerumq; præpositum suum male viuentem: si declinet oculos à regulis Domini, & intendat in hominem, incipit dicere in corde suo. Si præpositus meus sic viuit, ego quid sum, qui non faciã, quod ille facit?* Et Greg. l. 1. in 1. reg. c. 3. super illa verba; Non audierunt vocem, ait. *Pastorum culpæ subtilius iudicantur, et non solum peccata eis penã vltionis aggrauãt, sed etiã munera cõcessa.* Et D. Th. lect. 1. in c. 10 Io. ait, quod quatuor sunt actus boni pastoris 1 quidem, quod oues cognoscit. 2. verò quod eas educit. 3. segregat è societate impiorum. 3. quia iam eductas ab impijs, & inductas in ouile, iterum educit eas ex ouili. 4. eas præcedit exemplo bonæ conuersationis. Et Patr. l. 1. de regn. tit. 7. ex sententia Platonis, & Socratis dicit *Principes longè magis exemplo, quam culpa peccare.* Quare, si Prælatus fuerit impudicus, si violentus, si percussor, si superbus, si iracundus, si litigiosus, non nudũ peccatũ committit, puta fornicationis, violentiæ, &c. sed aggrauatum per circumstantiam personæ, repugnantem Apostoli præcepto, necessariò in confessione explicandam. Sed de hoc latiùs q. 2. cap. 2 §. 5.

25. 8 Sequitur non posse prælatum absque mortali prelaturæ renunciare, quando est valdè necessarius pro salute gregis, & hoc etiamsi habeat licentiam renunciandi a Superiore, nam illicitum no iure diuino, & naturali tenetur curam gerere eorum, quibus præest. Peccaret etiam mortaliter prælatus, qui renunciaret prælaturæ, vt sibi soli vacaret; tenetur enim bonum subditorum magis, quam proprium curare. Ita habetur in cap. Suggestum 7. q. 1. Val. tom. 3. disp. 10. q. 3 par. 4. col. 2. Ver. Secundus casus est, & ver. seq.

26. 9 Sequitur, teneri prælatum sub mortali in tribus casibus prælaturę acquisitæ renunciare, primò cum est impeditus tali crimine, vt nequeat suo muneri satisfacere, v. g. homicidio voluntario, & simonia, per quam sit in prælatiam assumptus. Et hoc etiam si dicta peccata occulta sint, impediunt enim executionem legitimam officij; vnde, cum non possit fini prælaturæ satisfacere, tenetur renunciare. Similiter si sit intrusus, idest non legitimè electus, neque secundùm naturam, neque secundum canones, secundò renunciare tenetur, si propter perpetuam infirmitatem est ita corpore impeditus, vt nullo modo, non solùm in omnibus, sed nec etiam in parte possit suo muneri satisfacere, tertiò si ita est scientia necessaria ad proprium munus obeundum destitutus, vt nulla sit spes, vt omni diligentia adhibita, sufficiens reddatur, propter eandem rationem. Ita habetur in cap. Nisi cum pridem, de renunc. Val. loc. cit à ver. de secundo.

27. 10 Sequitur, teneri prælatos animarum curam habentes, in suis prælatijs personaliter residere. Ita habetur in cap. Peruenit. cap. Suggestum, cap. Scientiaris, 7. quæst. 1. Fusè tradit Trid. sess. 6. de refor. cap. 1. & sess. 23 eod. tit. cap. 1. Cum enim teneantur salutem sibi commissi gregis curare, si fuerint absentes, id nequaquam possunt adimplere. Et licet adimplere possent per substitutum, adhuc tamen residere tenerentur, nam grex, quem sibi elegit pastorem, semper magis diligit, & veneratur, quam substitutum naturali in id inclinatione ferente, & dicit Trid. sess. 23. cit. ibi, *Obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel diœcesi residentiã.* Et in c. Extirpandæ. §. Qui verò de præb. dicitur. *Qui parochialem habet Ecclesiam non per vicarium, sed per se ipsos ibi deseruiat.* Vnde si non resideant, vltra mortale peccatum, tenentur restituere fructus perceptos, iuxta Trid. loc. cit. Val. loc cit par. 5. col 4. ver. quintò certum est: & id etiam ante condemnationem, qui enim accipit quod suum non est, tenetur in conscientia illud restituere. Val. loc. cit. col. 5. ver. pretęrea. Et prælati regulares, qui stipendium aliquod habent, illud nec recipere, nec receptum retinere possunt, si non resideant. Ex quo etiã sequitur, quod taxæ in nostro Ordine assignatæ Generali, vel prouincialibus, pro Religione, & prouincijs visitandis, si non visitent non debentur, & si extorqueant, teunetur

non pos-

non possunt nisi quod simpliciter pro suo vestiario necessarium est; nam beneficium datur propter officium, cap. fin. de rescr. in 6. quare si quis non præstet debitum officium, iniquè officij fructus recipit, & retinet.

28 Possunt tamen Prælati absque vlla culpa ad breue aliquod tempus, duorum V. G. mensium, propter aliquam iustam rationem à cura suæ Prælatiæ abesse. Ita in terminis Trid. ses. 23. de refor. c. 1. nam abesse non dicitur, qui statim est reuersurus, vt dicit Trid. loc. cit. ibi, *Quoniam autem*, & multis id probat Gonzal. ad reg. 8. cancell. gloss. 43. num. 5. vnde resoluit Bera 4. p. cas. casu 21. quòd Parochus ruralis, qui singulis hebdomadibus in vrbem venit ad vidẽdos parentes, & cum illis vno tantum die moratur, relicto tamen ad occurrentes casus cappellano, non peccat mortaliter, nec tenetur ad fructuum restitutionẽ. Et aduerte, quod abesse à proprijs Ecclesijs per duos menses possunt Prælati absque alicuius alterius licentia, & etiam Curati absq; licentia Episcopi. Ita Nau. in man. cap 25. nu. 121. ver. Quæ omnia, ferè ad finem: Azor p. 2. l. 7. cap. 4. quęst. 10. Val. to. 3. disp. 10. quæst. 3. p. 5. col. 3. ver. præcepit.

29 Ex quibus collige, quod superiores locales, qui quotidie cursitant per ciuitates, & loca suorum districtuum, relictis suis conuentibus non sunt in bono statu etiam abstrahendo a constitutionibus regularibus; tenentur enim suis curis personaliter assistere, & illa continua Superioris absentia fratres relaxat, & conuentum deperdit. Vnde de quodã Seniore nostri Ordinis, qui cum esset Superior nũquam egrediebatur è conuentu, audiui quod interrogatus: Quare numquam exiret? respondit. Per exitum Superioris è domo. *Conuentus multum perdit, & dæmon multum lucratur.*

30 Sed quid, si in Correctorem eligatur Parochus curam animarum in Ecclesia regulari exercens, qui debet quolibet momento exire ad oues curandas? ℞. hunc casũ esse valde difficilem, & ad illum parum aduertere multos. Puto itaque non posse parochum in Correctorem eligi, nisi parochiæ renuncient: sunt enim hæc officia ambo personalem residentiam requirentia, cum ambo animarum curam habeant; Vnde per Trid. sess. 24. de ref. c. 17. sunt incompatibilia, cum pluribus interius minor sit ad singula sẽsus: poterit tamẽ Parochus in Ordine Minimorũ, in quo Superiores locales sunt solùm annuales, in Correctorem eligi, si pro eo anno parochię, quę ei non est in titulum collata, sed ad beneplacitum superiorum prælatorum, renunciet in ijs verò Religionibus, in quibus priores conuentuales sunt perpetui, non possunt parochi in priores eligi, nisi per prælatos parochiæ de alio parocho prouideatur, cum non possint per substitutum parochiæ in perpetuum deseruire, vt probat Sanchez liber 3. de matrimon. disputatio 31. num. 11.

31 Noto tamen, quod possunt dicti prælati ex grauissimis causis, etiam longo tempore a suis prælatijs abesse; cum enim præceptum de residentia (siue diuinum sit, siue Ecclesiasticum, pro quo videri possunt multi tract. apud Turrecremata post tractat. de auctoritate Papæ: Valcutia loc. citat. col. 5. Sotus lib. 10. de iust. q. 3. art. 1. Caieta. 2. q. 185. art. 5. Azor loco cit. quęst. 1.) sit affirmatiuum, non obligat pro omni tempore, & in omni casu, sed pro ratione circumstantiarum, vt alia affirmatiua: Hæ autem causę sunt quatuor, quas enumerat Trid. sess. 23. cap. 1. de reform. ad quas multæ aliæ reducuntur, de quibus Azor loco citato quæst. 2. Prima est christiana pietas, qua prælatus abest ad iuuandam aliquam Ecclesiam, ad dirimẽdas lites 2. est vrgens necessitas, quando residentia vergit in præsens, ac manifestissimum discrimen vitę Pręlati, propter morbum, vel propter persecutionem aliquam. An autem propter aeris intemperiem possit Pręlatus, Corrector v. g. abesse a suo conuentu per aliquot menses, puta a conuentu nostro Albiganensi per illos tres menses æstiuos, puto quòd sic, cum licentia tamen Prouincialis, & modo conuentui sufficienter prouideatur de aliquo Superiore idoneo. Similiter dic, si Corrector infirmaretur in aliquo loco, in quo non esset medicus, neque medicinæ Azor tom. 2. lib. 7. cap. 4. quæst. 4. vers. ad 2. cap. vrget enim tunc præceptum naturale de conseruanda vita, nec obligat necessitas subditorum, vt suppono. 3. causa est debita obedientia, quando scilicet quis abest vt pareat Superiori, potenti in residentia ad aliquod saltem tempus dispẽsare, vt V. G. si Generalis vocaret ad se Prouincialem, & Prouincialis Correctorem, ijsque vterentur ad visitandam Prouinciam, vel Religionem. Tria tamen debent in hoc casu aduerti, primò quòd id vergat in Religionis vtilitatem, vt bene Valentia loco citato col. 2. ver. Debita obedientia. Secundò quod tunc prouideatur conuentui, vel Prouinciæ de Superiore idoneo, tertiò quòd ista absentia non sit vltra quadrimestre singulis annis; per duos enim menses diximus, quòd possunt abesse absque dispensatione; & super alijs duobus poterunt dicti Prælati dispensare: & audio, ita fuisse declaratum à Sacra Congreg. Concil. Si autem negotium maiorem absentiam requirat, ad Papam recurrendum est; quòd causa est euidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ vtilitas; vnde potest prouincialis dispensare cum Correctore, vt incœpta studia perficiat, quia id vergit in Religionis vtilitatem: quod tamen limita, nisi obstent regularia statuta, vt obstant in ordine nostro, per statutum cap. Auen. 2. num. 24. Concedit item Concilium loco citato, quod absque facultate Superioris possint Prælati abesse à suis prælatijs propter aliquod munus ipsis annexum, v. g. quando Prouincialis debet ire ad capitulum generale, & Corrector ad capitulum prouinciale. Et nota, quòd in illis quatuor casibus, in quibus potest dispensari super residentia, dispensatio debet fieri causa bene cognita, & in scriptis. Videatur Miranda to. 1. man. quæst. 9. artic. 5. Vasquez opusc. de benef. cap. 4. §. 2. art. 2. dub. 1. 2. 3. Sanctarel vera resolut. par. 1. quæstio 1. Maucler tom. 1. par. 2. lib. 5. cap. 9. Mols. tom. 1. summ. tract. 6. cap. 11. a num. 20. Et aduerte, quòd Canones, & DD. de residentia Prælatorum secularium tractantes trahi ad residentiam prælatorum regularium, secutus sententiam Rodrique tom. 2. cap. 39. & Homob. tom. 3. de exam. tr. 15. cap. 6. q. 12. §. Remedia vet. Et cum Superiores, vbi enim est eadem ratio, ibi & idem ius.

32. 31 Sequitur, Prælatũ non debere esse personarũ acceptatorẽ, nõ solũ in pœnis, sed nec in bonis monasterij, ita vni parti subditorũ cõsulat, & alteram negligat, vt dicitur in cap. Ex quæ §. Porrò, destat monach. ex hoc enim oriuntur seditiones, atq; discordia; vnde Gen. 37. *Videntes fratres eius* (Ioseph) *quòd a patre plus cunctis filijs amaretur, oderant enim, nec poterant ei quidquam pacificè loqui.* Et discordia ciuium nulla est in Republica res perniciosior, vt ait Plato 5. de Rep. parum a princ. his verbis. *Habemus ne vllum perniciosius ciuitati malum, quàm quod eam diuidit, & ex vna plures facit? vel melius quidquam eo, quòd ipsam vincit simul, & vnam efficit?* Et habetur in c. 1. d. 71. Vnde regnantibus maxime conuenit studere concordię, vt enim ait Cassiod. lib. 1. var. epist. 22. *Decet quippe regalis apicis curam generalitatis custodire concordiam, quoniam ad laudem regnantis trahitur, si ab omnibus pax ametur. Quid enim est, quòd nos melius prædicet; quã quietus populus, concors Senatus, totaq; Respublica morum nostrorum honestate vestita?* Et lib. 2. epist. 29. *Regnantis est gloria subiectorum otiosa tranquillitas.* Ex Phil. relat. à Magal. in c. 1. Iud. n. 168. *Est, inquit, scopus, quem sacer vates spectat in omnibus iuris capitibus, vt concordia, societas, consensusq; morũ vigeat, vnde familijs, ciuitatibus, gentibus, regionibus, vniuersisq; hominum generi summa fælicitas cõtingit.* Et rursus Cassiod. lib. 1. var. epist. 1. *Omni quippe regno desiderabilis det esse tranquillitas, in qua & populi proficiunt, & vtilitas gentiũ custoditur.* & Salust. in Iugur. *Concordia paruæ res crescũt, discordia maxima dilabuntur.* Et Virg. Aen. v. 852.

Tu regere imperio populos Romane memento,
Hæ tibi erunt artes, paciq; imponere morem.

Vide Pen. l. 1. Cod. de Irenarch. lib. 10. Cassan. in catal. p. 5. cons. 16. Magal. loc. cit. & c. 6. à n. 121. Quare Prelati possunt, & debẽt discordãtes subditos amicabiliter cõcordare, si possunt; si nõ, rigore, & imperio, vt ex text. clarus in cap. Discordantes, dist. 90. potest etiam duobus subditis discordantibus, & ad concordiã redire contemnẽtibus; sub

pœna excommunicationis præcipere, vt concordent; quòd si renuant, eos, vel eum per quem steterit, excommunicare, vt dicitur claré in cap. Placuit, d. 90. c. Prælatum, d. ead.& habetur in cap. Si quis contristatus, iuncta glossa ver. Inedijs, d. ead.

33 Sed licet teneatur Prælatus concordiam inter fratres procurare, præstat tamen aliquando discordias ponere inter eosdem, cum sunt in malum congregati. Naz. or. 12. num.36. *Nec verò hæc eo à me dici quisquam suspicetur, quòd pacem omnem amandam, & complectandam esse existimem; nam vt optimam quamdam dissensionem, ita perniciosissimam quamdam concordiam esse perspectum habeo, sed ea demum, quæ bona est, & boni causa initur, ac Deo copulat*. Et Cyrill. lib.6.in Ioan.c.16. *quamuis enim ferè semper, vt plurimum bona sit concordia, & discordia mala, quòd hæc dissipet omne bonum, atq; disturbet, illa verò promoueat, corroboret, & foueat: nihilo secius, & bona interdum inuenitur discordia, & mala concordia, cum discrepantia animorum alicuius mali perpetrandi præstat obstaculum, & vnanimitas mutuusq; complurium consensus eos constringit, & alligat, valentioresque reddit ad conceptum scelus perpetrandum. Vnde ad impediendam malam concordiam se Dominus in hunc mundum venisse contestatus est, cum ait* (Matth. 10) *Non veni mittere pacem in terram, sed gladium, idest separationem, vt sequentia eius verba ostendunt*. Debent itaque aliquando Superiores ponere discordias inter eos, qui in malum conuenerunt, qua arte vsus est etiam Paulus Act. 23. cum enim à Iudæis in Ierusalem comprehensus, & in eorum iudicio constitutus esset, sciens vnam partem eorum, qui aderant, vt eum accusarent, esse Pharisæorum, & alteram Sadducæorum, exclamauit inter eos se Pharisæum esse, atque de spe, & resurrectione mortuorum bene sentire; qua voce immisit seditionem inter Pharisæos, & Sadduceos dissoluit totam aliam multitudinem. Studeat quæso Prælatus particulares amicitias extirpare, ad quod vt animetur, legat tractatum de hac re Iul. Nigr.

C A P. VIII.

Vtrum Superiores regulares teneantur obseruare leges, quas ipsi, vel eorum antecessores tulerunt.

1 VIDEATVR D.Thom. 1.2.q.96.art. 5. vbi Caiet. Medina, Conrad. Mald. Sot. lib.1. de iust. q. 6. art.7. Vasq; 1. 2. disp.167 cap.3. Rodriq; tom. 1. q. reg. quæst.68. art. 3. Nau. lib. 5. cons. de pœnit. & remiss. cons.18. num.2. Top. de pot. princ. sec.§.1. à num. 15. Vict. relect. 3. de pot. ciu. num.21. Bald. in l. Princeps, ff. De leg.& sen. cons. Couar. in cap. Alma mater, part. 1. §. 1. nu. 4. Menoch. 250. Miranda tom. 2. man. quæst, 25. art. 22. & quæst. 29. art. 4. Tiraq. de contract. lign. §. 1. gloss. 31. num.38. 39. Rang. in 1.reg cap.8. ver. 11. tr. de regno, cap. tr. 12. Sayr. in clau. reg. lib. 3. cap. 4. num. 3. Suarez lib. 3. de leg. cap. 35. & tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. c. 8. num.18. 19. Salas de leg. disp.14. sect. 2. & 3. Valentia to. 2. disput. 7. q. 5. par.4. Regin. in prax. lib. 13. à num. 168. Azor 1. par. lib. 5. cap. 11. q. 1. Filliuc. tom. 2. tract. 21. cap. vlt. q. 10. num.426. Patrit. lib. 8. de reg. tit. 6. A. S. Fausto in thes. lib. 6 q. 120. Contz. lib. 1. pol. cap. 20

2 Suppono 1. omnes superiores regulares, Generales, Prouinciales, Correctores teneri ad obseruandas regulas, quas sunt professi. Constat, quia ad id per votum professionis se obligarunt, & dicunt omnes cit.

3 Suppono 2. Generales teneri directè ad obseruandas constitutiones capituli generalis; & Prouinciales teneri ad obseruantiam constitutionum capituli prouincialis; & Correctores capituli localis, & earum pœnas incurrere, transgrediantur, sicut cæteri fratres, licet ipsi in dictis capitulis cum alijs dictas constitutiones fecerint. Quia licet sint communitatis, seu capituli capita, sunt tamen ipsis capitulis congregatis inferiores, & subditi, & consequenter non minùs, quàm alij, tenentur dicta statuta seruare. Neque possunt dici legislatores, licet ad leges, & statuta condenda conuenerint; quia tales soli non sunt, nisi cum alijs. Ita Salas loco cit. sect. 2. num.9. Azor loco cit. ver. In hoc itaq; Mald. loco cit. col. 3 ver. Respondeo, Vict. loco cit. Miranda, q. 29. cit. Rodriq; loco cit. Medina loco cit. ver. Ad hoc dubium; loco cit. concl. 1. Vasq; loco cit. cap. 1. num. 2. Suarez 3. de leg cit. num. 1. & 4. de relig cit. num. 18.

4 Suppono 3. Superiores regulares teneri ad seruandos contractus initos cum suis subditis. V. G. commutauit Prælatus vnum habitum pro tot libris cum suo subdito, dico, quòd tenetur stare prædicto contractui, nec potest in conscientia ab eo resilire sine consensu subditi, & quòd acceptis libris, tenetur subdito dare habitum; lege enim naturali tenemur contractus, & pacta seruare; cap. 1. de pact. l. 1. ff eod. Ita Azor, Filliuc. Reg. loco cit. Bald. cit. nu. 2. Contz. cit. § 5. Menoch. cons. 1. num. 240. Mol. tract. 2. de iust. disp. 261. num.9. qui tenet, quòd Princeps etiam supremus tenetur obseruare contractus initos cum suis subditis, & quòd ad hoc remanet obligatus non tantum naturaliter sed etiam ciuiliter. Quam sententiam etiam tenet cum multis alijs Ægid. par. 2. de contr. cap.1. n. 2. Tenetur etiam Prælatus seruare contractus initos à suo prædecessore, vt Menoch. cons. 264. nu. 15. Ægid. cum multis loc. cit. num. 3. & habetur in cap. 1. de probat.

5 Suppono 4. Generalem, & Prouinciales in Ordine Minimorum posse cum consensu suorum Collegarum statuta in Religionis bonum condere, vt dixi to. 1. huius op. q. 1. c. 8. §. 4. concl. 2. ver. Quòd autem Prælati; & tom. 1. priu. in const. Pyrrhi, nu 10. & constat ex nostr. const. cap. Forosul. 1. n. 18. Val. 4. nu. 60. quæ statuta tamdiù durant, quamdiù fuerint per subsequentem Prælatum de consilio, & assensu suorum Collegarum reuocata, & ibidem dicitur. Et Vrb. VIII. anno 1. sui Pontificatus per suas litteras, *Vt susceptam*, datas Romæ, apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris die 12. Ian. 1614. concessit Reuerendissimo P. Ægidio Camart, nostri Ordinis Generali, vt posset, inhærendo Euangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ, sacrorumque canonum, & conciliorum generalium decretis, & regularibus nostri Ordinis institutis, ordinationes, & statuta, etiam sub censuris perpetuò duratura condere, & ordinare. Circa quod indultum breuiter nota 1. quòd dicta statuta non poterat dictus Generalis facere, nisi cum consilio, & assensu Collegarum, quia sic disponunt nostræ constitutiones, quibus tenebatur inhærere 2. quòd dicta statuta etiam perpetua, per subsequentem Generalem, & suos Collegas poterant reuocari, propter eandem rationem 3. quod illud fuit priuilegium personale, quod morte ipsius Generalis expirauit de his ergo statutis tàm perpetuis, quam reuocandis ad libitum successorum, ac etiam de alijs præceptis, quæ fiunt à præfatis Superioribus etiam localibus secundum occurrentes occasiones quæritur, an obligent statuentes, & præcipientes, ita vt ea in conscientia obseruare teneantur. Non loquimur autem de constitutionibus concernentibus solùm gradum aliquem Religiosorum V. G. nouitiorum, aut Laicorum, sed loquimur de constitutionibus concernentibus omnem statum, & omnes gradus Religiosorum, & de constitutionibus, quæ communes omnino sunt tàm Superioribus, quàm subditis, ita vt nulla appareat ratio, quare potiùs subditi, quàm Prælati illis comprehendantur.

6 Dico 1. Prælatus tenetur obseruare leges, & constitutiones à se latas, quò ad vim tamen directiuam solùm, idest quatenus illa lex dirigit illum in id, quod facere tenetur secundùm dictamen rationis in conscientia, ita vt peccet eodem genere peccati, quo subditi, si transgrediatur. Et D. Tho. 1. 2. quæst. 96. ar. 5. ad 3. & suorum discipulorum; Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 8. num. 19. Vasq. 1. 2. disp. 167. cap. 3. num. 17. Couart. in cap. Alma mater, par. 1. §. 1. n 7. ver. Hæc denique M. Giurba cons. 1. num. 34. vbi ferè innumeros DD. cit. & est communis omnium Theologorum, & iurisperitorum, vt dicit Vasq;

7 Probatur 1. ex Scriptura sacra Matt. 23. Christus reprehen-

prehendit Pharisæos dicens: *Dicunt, & non faciunt, alligant enim onera grauia; & importabilia, & imponunt in humeros hominũ, digito autem suo nolunt ea mouere.* Et Matt. 7. & Lucæ 6. dicitur. *Quomodo dicis fratri tuo, Sine eijciã festucam de oculo tuo, & ecce trabs est in oculo tuo. Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui.* Et ad Rom. 2. dicitur, *Qui alium doces, te ipsum non doces, qui prædicas non furandum, furaris, non mœchandum, mœcharis? Propter quod inexcusabilis es, ò homo omnis, qui iudicas, in quo enim alterũ iudicas, te ipsum condemnas, eadem enim agis, quæ iudicas: existimas autem hoc, ò homo, qui iudicas eos, qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei.*

8. 2 Probatur ex PP. Ambros. apol. Dauid poster. cap. 3. quæ est tom. 1. suor. operum. *Nec legibus Rex solutus est, sed, si peccat, leges suo exemplo soluit: an fieri potest, vt qui de alijs iudicat, suo ipse sit liber iudicio, & in se suscipiat, in quo alios astringat?* Et epistola 32. ad Valent. *Quod præscripsisti alijs, præscripsisti etiam tibi; leges enim Imperator fert, quas primus ipse custodiat.* Et in vita PP. lib. 5. cap. 10. ait Abbas Pastor. *Si quis docet aliquid, & non facit quod docet, similis est puteo, qui omnes ad se venientes satiat, & sordes delet, se ipsum purgare non potest, sed omnis spurcitia, & immunditia in eo est.* Et Lact. de diu. institut. lib. 4. cap. 23. *Quicunque præcepta dat hominibus, ac vitam, moresq; fingit aliorum, quæro, debeat ne ipse facere, quæ præcipit, an non debeat? si non fecerit, soluta præcepta sunt, si enim bona sunt, quæ præcipiuntur, si vitam hominum in optimo statu collocant, non se debet ipse præceptor à numero, cœtuq; hominum segregare, inter quos habitat; & ipsi eodem modo viuendum est, quo docet esse viuendum, ne si aliter vixerit, ipse præceptis suis fidem detrahat, leuioremq; doctrinam suã faciat, si re ipsa resoluat, quod verbis nititur astruere, &c.* Quæ toto ille cap. prosequitur Lact.

9. 3 Probatur auctoritate Philosophorum Arist. 3. pol. cap. 7. *Prima verò illa quæstio manifestum facit, nihil adeò vt leges rectè positas, debere dominari illum autem, qui Reipublicæ præest, siue vnus hic sit, siue plures, debere in his potestatem habere, in quibus leges expresè cauere non possunt, ex eo quia non facile sit generali sermone singulos casus comprehendere.* Ex quo loco collige quòd secundum mentem Arist. leges rectè positæ in Repub. debent dominari, non principes, & capita. Quod si casus accidat, de quo lex non disponat, tunc ad capita Reipublicæ recurrendum: si autem lex de illo disponat, secundùm illam, non secundùm principis voluntatem decidendus. Et Plato lib. 4. de leg. & refertur à Stob. serm. 42. *Paratum*, inquit, *illi ciuitati exitium video, in qua non lex magistratibus, sed legi magistratus præsunt: salutem verò illi, vbi lex seruientibus magistratibus dominatur.* Et Plin. in paneg. *Non est princeps supra leges, sed leges supra Principem.* Et referente Rodig. lib. 8. cap. 1. col. 3. dicebat Bias, vnus ex 7. Græciæ Philosophis. *Eum verè Principem esse, qui patrijs legibus, institutisq; subiecerit se primus.* Et Claud. in 4. consi. Honor.

In commune iube; si quid censesq; tenendum,
Primus iussa subi; tunc obseruantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cum viderit ipsum.
Auctorem parere sibi, componitur orbis
Regis ad exemplum; nec sic inflectere sensus.
Humanos edicta valent, quam vita regentis;
Mobile mutatur semper cum Principe vulgus.

10. 4 Probatur ex iure canonico, & ciuili; c. Cum omnes, de const. Vbi dicitur, *Cum igitur quod quisq; iuris in alterum statuit, ipse debeat eo vti, & sapientis* (Catonis) *dicat auctoritas. Patere legem, quam tu ipse tuleris.* Et cap. Iustum est, d. 9. dicitur, *Iustum est, Principem legibus obtẽperare suis; tunc enim iura sua ab omnibus custodienda existimet, quando ipse illis reuerentiam præbet, &c.* Ad id etiã faciunt cap. Non liceat Papæ 12. q. 2. cap. pro illorum, §. Quia verò, de præb. ibi, *Cum legẽ nobis imponere nõ debeant quam ipsi negligunt obseruare.* cap. Iustinæ, fin. 25. q. 1. l. 4. Cod. de leg. & const. vbi dicitur. *Digna vox maiestate regnantis legibus alligatum se Principem profiteri.* Idẽ habetur in l. 1. ff. Quod quisq; iuris. Ad id etiam faciunt l. vult. Cod. de appell. & lex cum hæredis, C. qui testam. fac. possunt, & instit. §. Quib. mod. testam. infirm. in fine l. ex imperfecto, Cod. de testam l. cum multa, Cod. de bon. quælib.

11. 5 Probatur ratione variè à DD. Suar. loc. citato existimat, teneri Generales, & Prouinciales suas ordinationes seruare, quia cum tali conditione implicita, vel explicita data est illis à Summo Pont. immediatè, vel mediante Religione, talis potestas ferendi leges, & ordinationes, scilicet vt ipsi ijs subderentur. Id autem deduci potest ex eo quod potestas condendi statuta datur Prælatis, non vtcũq; sed solũ ad condenda statuta in ædificationẽ, nõ in destructionem: sed si Prælatus statuta condita non seruaret, hoc cederet in destructionem, non in ædificationem; daretur enim causa murmurum, seditionum, litium, & perturbationum, & vnusquisque subditorum posset suo Prælato dicere: Medice cura te ipsum.

12. 6 Probat Vasq. loc. cit. n. 20. quia sicut ius naturæ præcipit, vt inferiores Superioribus obediant, vt dicitur in cap. Quæ contra mores dist. 1. et sic se conforment cum suo capite; ita præcipit, vt Superiores leges proprias seruent; & sic se conforment cum suis membris: Turpis est enim pars, præsertim caput, si non congruat cum alijs partibus: & quod oneris tibi imponi non vis, id neque debes imponere alijs: & cum Superior aliquid præcipit subditis, id debet seriò, & efficaciter præcipere, vt ad obediendum subditi moueantur: non mouentur autem, si facta contrarientur verbis. Vnde Matth. 7. dicitur. *Omnia ergo quæcumq; vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis; hæc est enim lex, & prophetæ*: idest, Si vultis, Superiores, vt vestri vobis pareant subditi, non ea illis imponatis onera, quæ vobis imponi reluctaremini, nam in hoc consistit sũma omnium, quæ in lege Mosis, & Prophetarum præcepta sunt.

13. 7 Probat Med. 1. 2. q. 96. ar. 5. nam leges humanæ ordinãtur ad bonũ cõmune, & vt efficiat ciues bonos, & studiosos, sed promouere bonũ cõmune, & cõparare sibi virtutem, nõ minus pertinet ad Superiorem, quã ad subditum.

14. Dico 2. Prælati regulares non tenentur seruare suas leges, neque præcepta quò ad vim coactiuam, idest quò ad pœnam, talibus legibus, & præceptis impositam. Ita omnes DD. citat. num. 1. Probatur, quia cum pœna sit coactio quædam, quæ prouenit ab extrinseco, nemo potest cogere se ipsum, nec in se ipsum iudicium condemnationis ferre, & vt ait Sot. lib. 1. de iust. q. 6. art. 7. concl. 3. non est intellectu possibile, vt vim quispiam sibi ipsi inferat, atque adeo se sua lege cogat. Ex dictis insurgunt aliquæ quæstiones breuiter hic expediendæ.

15 Quæres 1. an Generalis possit dispensare super statutis capituli generalis, & prouincialis super statutis capituli prouincialis, & Corrector super statutis capituli localis. Negant posse dictos Superiores dispensare Cordon. in Regula Min. cap. 8. quæst. 3. & Pol. ibi n. 17. quia sunt dictorum capitulorum inferiores, et inferior in superiorem auctoritatem non habet, cap. Inferior. d. 21. Sed cohærenter ad ea, quæ dixi tom. 1. huius op. q. 1. cap. 8. §. 5. concl. 3. dico, quod dicti Prælati possunt in dictis statutis dispensare immò quòd prouincialis potest dispensare non solum super statutis capituli prouincialis, sed etiam super statutis capituli generalis; modò tamen adsit iusta, & vera causa, et statutum non auferat eis expresè potestatem: causas autem iuxtas dixi ibi concl. 4. esse septem: et aduerte generaliter, quòd illa causa solùm dicitur iusta, ad effectum vt possit super statuto dispensari, quæ respicit non priuatam, sed publicam vtilitatem, vt colligitur ex Diuo Tho. 1. 2. quæst. 97. art. 4. et tradit clarè Trident. sess. 25. cap. de reformat: Si verò capitulum aufert auctoritatem dispẽsandi, clarum est, quod Superiores, qui sunt suis capitulis inferiores, in ijs dispensare non possunt. Facit caput Nuper, de sent. exc. Atque ita cum istis limitationibus posse dictos prælatos in dictis statutis dispensare, docet Glossa in clem. Ne Romani, de electione ver. dispensati. Anton. 1. par. tit. 17. cap. vn. §. 20. & colligitur ex D. Thom. loco citato quatenus ait, quòd rector multitudinis potest dispensare in legibus; Vide Sal. de leg. disp. 20. sect. 3. num. 22. qui nu. 29. ait, quòd possunt dicti prælati super

V 3 præfatis

præfatis statutis dispensare, etiamsi sint confirmata à Papa. Hinc collige, quòd, si potest Generalis dispensare in statutis capituli generalis, potest etiam dispensare eodem modo cum causa iusta in suis; quia legis obligatio ab eius ordinaria potestate dependet, vnde per eam auferri, & restringi potest. Sal. loc. cit. num. 16. Azor. p. 1. lib. 5. cap. 15. quæst. 2.

16 Quæres 2. an dicti Superiores possint prædicta statuta declarare. Respondetur, quod declaratio est vnius verbi per aliud, & vnius sententiæ per aliam interpretatio. Sylu. ver. Interpretatio, in princ. Salas de leg. disp. 21. sectio 1. num. 1. Quotuplex sit interpretatio, & ad quem pertineat leges interpretari, dixi to. 1. huius op. q. 4. cap. 8. ver. Priusquam proferam, & to. 1. priu. in const. 13. Iul. II. nu. 2. & to. 2. dict. priu. in const. 10. Vrb. VIII num. 6. Ad quæstionem ergo dico, quod, si dubium sit super validitate, & subreptione legis, vel priuilegij, aut super verbis legis, tunc, si casus est clarus, & decisibilis de facili, potest Prælatus etiam inferior iuridicè, & obligatoriè declarare dicta statuta, quia in his rebus facillimis supponendum est de mente Superioris; alioqui enim difficile modum esset introducere legum obseruantiam. Idem dic in casibus maximè dubijs; si non sit facilis ad legislatorem recursus; tunc enim possunt interpretari per rationem naturalem. Si verò dubitatur de intentione legem ferentis, & casus decidi non potest sine maximo dubio, ad legislatorem pertinet declaratio. Ita Rodrique to. 1. quæst. reg. quæst. 11. art. 1. Salas loc. cit. num. 2. sect. 2. In his autem, quæ ad serenitatem conscientiarum subditorum pertinent, & stabilitatem monasteriorum, potest etiam Generalis, hoc vltimo casu priuilegia, & statuta declarare, per const. 3. Iul. II. §. 1. to. 1. nostr. priu. & per priu. Sixti IV. de quo ibid. in const. 10. Clem. VII. num. 15. Mir. tom. 2. man. quæst. 29. ar. 9. & Rodriq; to. 1. q. reg. q. 68. art. 6. refertur ad hoc amplissimum priuilegium Martini V. & Eugenij IV.

17 Quæres 3. an Generalis posset dispensare super pœnis iustè impositis à prouinciali alicui Religioso, vel prouincialis super impositis a Correctore. Respondetur non posse contra voluntatem Prouincialis, vel Correctoris, qui eas imposuerunt. Ita decisum est in Trid. sess. 14. de refor. cap. 1. & habetur in cap. Cum ab ecclesiarum, de off. iud. ord. & docent Rodrique to. 1. q. reg. q. 22. ar. 8. Mir. to. 1. man. q. 3. art. 11. concl. 1. & rationem reddit Trid. nam tutius, & honestius est subdito, debitam Prelatis obedientiam impendendo, pœnas impositas exoluere, quam cum Prælatorum scandalo, & contemptu ab ijs liberari. Verum postquam Prælatus, qui puniuit, suo fuerit officio functus, poterit Superior iusta de causa, absque licentia successoris, subditum liberare, vt limitat Rodrique quia tunc ordinarij auctoritas non contemnitur. Limitat etiam Miranda in casu appellationis, vel quando pœna imposita esset euidenter iniusta. Atque idem etiam dic de alijs adhuc inferioribus Superioribus, vt Magistris Nouitiorum, & Clericorum, Regentibus studiorum, Lectoribus, &c. à pœnitentijs enim, quas dicti imponunt Nouitijs, & Clericis, & studentibus, non possunt Superiores eos liberare contra ipsorum voluntatem, nisi in casibus supradictis propter eamdem rationem, quæ hic potiori iure militat; nam iuuenes, vt minus discreti ex hoc fiunt, audaciores, & insolentiores, Magistros, & Lectores contemnunt in damnum bonorum morum, & literarum, quod resultat in Religionis maximum detrimentum; videntes enim Magistri, &c. (qui minus timorati Dei sunt) pœnitentias iuuenibus ab ipsis impositas, a Prælatis eis relaxari, linquunt eos in suo sensu viuere, & laxant disciplinæ habenas, dicentes. Si ita Superiores volunt, ita habeant. Vnde semper consului, vt Superiores pœnitentias à dictis Magistris, &c. impositas, numquam remitterent, sine consensu imponentium.

18 Et nota, quod dictum decretum Concilij habet etiam locum in suspensionibus, prohibitionibus, & priuationibus, tam temporaneis, quam perpetuis, & temporalem suspensionem, seu priuationem eam dici scias, vbi ex delicto occulto extraiudicialiter proceditur, vt v. g. si prouincialis ad suum beneplacitum suspendat aliquem à celebratione missarum, vel audientia confessionum, &c. vel Corrector ad suum beneplacitum prohibeat, ne quis conuentu exeat, vel ad ecclesiam accedat. Atque ita dicunt declarasse sacram Congregationem Concil. anno 1593. & quòd dicti Prælati possint in dictis casibus ob occulta delicta ita procedere, definit Trid. sess. 14. de refor. cap. 1.

19 Sed quid, si Prælatus superior, inscio inferiore, subditum à pœna liberet, liberabitne validè? Glossa in dicto cap. Cum ab Ecclesiarum, ver. Non relaxes, Innoc. ibi num. 6. Ancharan. & Ioan. And. dicunt, quod dispensatio valet, sed quòd superior iniustè facit, & peccat, & quod potest puniri. Hug. Archid. & alij apud Anchar loco cit. dicunt, quòd non valet, nam dicto cap. Cum ab Ecclesiarum id prohibetur expresse per verbum imperatiui modi. Non relaxes, nec alibi reperitur concessum. Limitat tamen Innoc. nisi aliter haberet consuetudo. Sed quidquid sit de hoc iure antiquo, certissimum est, per ius nouum Concilij dictam liberationem, seu dispensationem non valere; habet enim expressè. *Nulla restitutio contra ipsius Prælati voluntatem suffragetur.*

20 Quæres 4. an Prælatus V. G. Generalis teneatur obseruare consuetudine, & statuta laudabilia specialia alicuius prouinciæ, ad quam accedit, vel per quam transit. Suarez 3. de leg. c. 35. num. 14. Salas de leg. disp. 14. sect. 2. num. 23. dicunt, non teneri Principem obseruare consuetudines Prouinciæ particularis, nisi illa Prouincia esset propria ipsius habitatio. Et afferunt rationem, quia talia statuta lata sunt ab inferiori potestate, & ideò non habent vim obligandi eum, qui in eodem loco habet superiorem iurisdictionem, & hoc etiam si tales consuetudines, seu statuta fuerint per ipsum principem approbata: Quia cum non fuerint approbata pro tota sua iurisdictione, non est cur caput obligare possint. Ita etiam Tiraqu. de retr. lign. §. 1. glos. 13. n. 38. qui tamen limitat n. 39. nisi statutum, vel consuetudo naturali ratione nitatur. Sed de Prælatis regularibus aliter dicendum est, nimirum Generalem teneri obseruare consuetudines, & statuta particularia prouinciæ, & per quã transit, vel quam visitat; & prouincialem statuta, & consuetudines conuentus suæ prouinciæ, per quem transit, vel quem visitat. Tum quia ipsa fraternitatis ratio id exigit, tum quia Superiores tenentur dare bonum exemplum subditis, & eos in virtutibus confouere, non in ijs tepefacere, quod contingeret, si Generalis laudabiles consuetudines non seruaret. Tum quia nullum statutum, aut consuetudo potest habere vim legis perpetuæ, nisi sit ab aliquo Generali approbata; vnde si est consuetudo legitima, debet esse ab aliquo approbata, & sic non poterit dici ab inferiori lata. Tum quia hospites in ordine nostro, & fortè etiam in alijs, sunt subditi illorum superiorum, in quorum conuentibus degunt, & ideo etiam tenentur seruare mores, & consuetudines illorum; vnde etiam Generales, & Prouinciales ratione hospitalitatis tenentur dicta statuta, & consuetudines seruare. Atque ita docet Suarez tom. 4 de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 8. num. 24.

21 Et quòd hospites, etiam abstrahendo à particularibus Religionum statutis, teneantur seruare etiam in foro conscientiæ mores, & consuetudines conuentuum, per quos transeunt, docent gloss. in cap. 1. 3. q. 6. Suarez loc. cit. num. 23. Rodriq; tom. 1. q. reg. q. 68. art. 4. Mir. tom. 2. man. q. 29. art. 6. Fagund. in præcep. 4. eccl. lib. 1. cap. 7. n. 9. Mald. t. 2. q. 96. art. 5. de pereg. illat. 1. vbi alios citat. Et fundatur in cap. Quisquis rebus d. 41. Ex quo colligitur quod quilibet se debet conformare moribus, etiã in alimẽtis (si alias prohibita illi speciali iure non sint) eorum, quibuscum viuit. Fundatur etiam in cap. illa autem d. 12. vbi postquam dictum est, alia esse statuta, & consuetudines vniuersales, & alias locales, & particulares, subditur. *Nec disciplina vlla est in his melior graui, prudentique Christiano, quam vt eo modo agat, quo agere viderit ecclesiã ad quam forte deuenerit.* Fundatur quoque in cap. Quę contra mores d. 1. vbi ea ratio datur. Quia turpis est pars, quæ non congruit suo toti. Et fundari denique potest in

cap.

cap. Consilium, de obser. ieiun. iuncta glossa ver. Consuetudinem vbi statuitur, consuetudinem cuiusque regionis esse seruandam. In Ordine nostro de hoc puncto nulla est dubitatio per statutum cap. Val. 4. num. 47. Itaque iam Generales, quàm alij fratres peregrini, transeuntes per hunc conuentum Genuensem, in quo est consuetudo singulis diebus Veneris sumendi disciplinam in communi loco orationis, idest in choro superiore, tenentur dictam consuetudinem seruare, disciplinamque pariter cum alijs sumere, etiam supposito quòd in alijs conuentibus non fieret. Idem dic. de ieiunijs, & alijs abstinentijs, & obseruantijs particularibus.

22 Ex his etiam collige, quòd ratione conformitatis tenentur Religiosi obseruare ieiunia, & festa particularia ciuitatum, & oppidorum, in quibus habent monasteria, vt aduertunt in specie Fagundez, loco cit. num. 3. Azor. tom. 1. instit. mor. lib. 7. cap. 19. quæst. 2. Similiter tenentur ratione conformitatis, & ne alios offendant, obseruare ieiunia, & festa speciali statuto ab Episcopo indicta, ne qui alijs exemplo præire debent, cum pusillorum scandalo retro maneant. Ita Azor loco cit. ver. Quæres; licet neget Fagund. etiam cit. num. 4.

23 Quæres 5. An Prælatus eo ipso, quòd facit contra legem, seu præceptum, à se impositum, censeatur illi derogare. ℞. certum esse, posse legislatorem suam legem mutare, & omnino abrogare, & non solùm suam, sed sui antecessoris, illum in potestate non excedentis, vt D. Th. 1. 2. q. 97. art. 1. & 2. Vasq. 1. 2. disp. 178. cap. 1. num. 3. Sayrus in claui reg. lib. 3. cap. 4. num. 13. ver. Quantum verò. Certum est etiam, non posse legislatorem semel latam legem pro suo libito abrogare, sed ad id requiri iustam causam, nimirum quòd lex lata damnum potiùs afferat, quàm vtile, seu maius damnum potiùs afferat, quàm vtile, seu maius damnum, quam vtile: si enim lex vtilitatem afferat, non potest legislator, qui ex officio bono publico prospicere tenetur, eam sine culpa abrogare; si tamen abroget, etiamsi iniustè, validè abrogat, nec tenentur subditi eam ampliùs seruare, vt Vasq. loco cit. num. 3. & 4. Ad quæsitum dico, quòd, si Prælatus publicè non obseruat statutum, seu præceptum, a se impositum, V. G. præcepit, ne quis ciuitatem petat cum pileo, si ipse publicè cum pileo petat, & non appareat aliqua ratio, qua censeri possit, velle secum pro illa vice dispensare, dicendum est, quòd velit dictum præceptum abrogare, præsertim si statutum non sit vsquequaque vtile, Fundor in l. 1. ff. de const. Princ. in qua dicitur, *Quod Principi placuit, legis habet vigorem*. Si autem Prælatus non publicè, sed secretò, & apparet aliqua ratio, qua nolit derogare legi, sed solùm secum pro illa vice dispensare; dico, quòd per illam vnicam transgressionem non derogat: si autem actus multiplicet, derogabit sine dubio, à boue enim maiore semper discit arare minor, præsertim in Religionibus, in quibus Prælati debent esse forma gregis: & sicut, Prælato sciente, per aliquot actus contrarios lex excluditur, vt dicunt communiter DD. Gutier. can. q. lib. 1. cap. 8. num. 3. ita pari modo ipso pluries contrafaciente. Et aduerte, quòd Prælatus contrafaciens legi, seu legis transgressionem dissimulans, ad hoc vt legi derogetur, debet esse ille idem, qui legem fecit, seu in pari dignitate cum illo constitutus (si lex non fuerit adhuc per longum vsum recepta) nam quantumuis inferior Prælatus dissimulet legis transgressionem, numquam tamen illi derogat, vt Sot. lib. 1. de iust. q. 7. art. 2. paulò antè ad 1.

24 Quæres 6. An Prælatus teneatur obseruare suas leges irritantes, V. G præcepit Prælatus, ne quis distrahat aliquid per venditionem, commutationem, & etiam inter fratres, sub pœna nullitatis contractus ipso facto, & amissionis rei, de qua contrahitur: emit deinde ipse ab aliquo fratre habitum V. G. Quæritur, an contractus sit nullus, & tam Prælatus, quàm subditus perdant, ille pecuniam, iste habitum. ℞. contractum non esse nullum, nec res deperdi. Ita Sayrus in claui reg. lib. 3. cap. 4. nu. 8. ver. Eodem modo; Suarez 3. de leg. cap. 35. num. 25. Lessius lib. 2. de iust. cap. 35. dub. 5. num. 32. Salas de leg. disp. 14. sect. 3. num. 32. & num. 35. fine. Nam illa nullitas est purè pœnalis, & pœnæ suos legislatores non compræhendunt, vt dixi num. 14. & eo ipso quòd Prælatus consensit, dictum fratrem secum sic contrahere, censetur illum eximere à lege, quantum potest; Nec credi potest, quòd velit subditum punire pro re, ad quam ipse inuitauit, vel in qua consensit; sic enim se ipsum condemnaret.

25 Quæres 7. An Prælatus mandans sub pœna excommunicationis ipso facto, quòd nullus V. G. aleis ludat, si ipse ludat, incidat in dictam excommunicationem. ℞. dictum prælatum peccare mortaliter, vt constat ex dictis à num. 6. excommunicationem tamen non incurrit, vt constat ex dictis num. 14. Atque ita in specie docent Couarr. in cap. Alma mater, part. 1. §. 1. num. 5. Mald. 1. 2. quæst. 96. art. 5. col. 3. ver. Vt verò Salas loco cit. num. 32. & 33. Sayrus loco cit. n. 5. ver. Hinc etiam est. A S. Fausto in thes. lib. 6. quæst. 120. num. 2. Nec etiam incurrit dictam excommunicationem, qui cum eo ludit, eo enim ipso quòd Prælatus illum ad ludendum inuitat, vel admittit, censetur cum eo dispensare. Ita Lessius loco cit. Salas etiam cit. num. 34. licet Sayrus loco cit. num. 6. & alij apud ipsum contrarium sentiant. Item dic, quòd si Prælatus iubeat alicui suo Vicario, vt excommunicet omnes lineas camisias deferentes, si dictus Vicarius camisias deferat, non tenetur se ipsum excommunicare. Ita Sayrus loco cit. num. 8. Salas num. 35. Nam non potest idem esse agens, & patiens, vt docet Arist. 3. phys. cap. 8. & lib. 8. cap. 4. tex. 40. & habetur in l. Illum a quo, §. Tempestiuum, ff. Ad Trebell. Item non incurrit excommunicationem latam contra scientes, & non reuelantes aliquod delictum, ille met, qui delictum commisit. Ita ijdem DD. Et constat, quia nemo tenetur se ipsum prodere, c. Cum non deceat de elect. in 6. & vitæ suæ quisque debet consulere, l. Vt vim, ff. de iust. & iur. & excommunicatio est gladius spiritualis, cap. Dilecto, de sent. excom. quo vtitur Ecclesia ad maiores, quas potest, pœnas infligendas, cap. Corripiantur, 24. quæst. 3. licet ex fine sit medicinalis, cap. Cum medicinalis, de sent. exc. in 6.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

DE HIS, QVÆ PERTINENT AD CONSTITVENDVM PRÆLATVM IN ESSE VERI, ET LEGITIMI PRÆLATI.

AGGREDIOR 2. quæst. de Prçlato; in quo ex sacris Can. cap. Cum in cunctis, de elect. cap. Licet canon. de elect. in 6. requiritur in primis ætatis maturitas, grauitas morum, literarum scientia, & quòd sit de legitimo matrimonio natus; & in cap. Innotuit, eod. tit. requiritur literarum scientia, morum honestas, vitæ virtus, & fama personæ; & in cap. Vilissimus, 1. quæst. 1. requiritur scientia, & sanctitas; & in cap. Si constitutis, el 1. de appell. & in cap. Si celebret, de cler. exc. celebr. excommunicatus eligi prohibetur; & similiter suspensus, & interdictus, aut irregularis, cap. 1. de postul. præl. quæ omnia renouantur, & confirmantur in concil. Trid. sess. 7. de refor. cap. 1. sess. 24. cap. 12. & sess. 22. cap. 2. eod. tit. Ex quibus colligitur, quòd duæ conditiones requiruntur ad constituendum Prælatum in esse Prælati. 1. quòd sit dignus; 2. quòd sit habilis. Dignitas requiritur de iure naturali, quod dictat, indigno non esse conferendas Prælaturas; & indignus est, qui suo muneri satisfacere non potest. Habilitas requiritur de iure ecclesiastico, quo vetatur, vt inhabili secundum leges Ecclesiæ, etiam aliàs digno, Prælatura non conferatur. De his itaque, quæ sunt necessaria ad reddendum nostrum Prælatum dignum, & habilem, hic nobis agendum est. Et quia ætas idonea ad exercendum munus iniunctum, videtur esse primò iure naturæ requisita, ideo de illa priùs agendum est.

CAPVT PRIMVM.

Quæ ætas requiratur in eo; qui ad Prælaturas regulares assumendus est.

1 VIDEATVR Plut. opusc. An seni sit ger. Resp. Alb. Trott. de perf. cler. lib. 2. par. 1. requis. 13. num. 44. Guliel. Bened. in cap. Raynut. par. 1. §. Adiectæ impuberi, à num. 5. Penna in l. Tyrones, Cod. de Tyron. lib. 12. col. 7. Sylu. ver. Ætas, q. 1. à dicto 4. & ver. Beneficium, 3. q. 1. num. 2. Ang. eod. §. 4. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 30. Nau. in man. cap. 25. nu. 116. & miscell. 97. de or. tom. 4. Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 34. art. 2. Salon 2. 2. q. 63. art. 2. contr. 1. Rang. in 1. Reg. cap. 12. ver. 2. tit. De præpost. quor. sen. amb. Suarez to. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. c. 3. n. 7. P. Greg. sym. iur. lib. 47. c. 9. nu. 16. Garc. de benef. par. 7. c. 4. Reginald. in prax. lib. 30. tract. 3. n. 163. Sigism. de elect. dub. 62. Menoch. de arb. lib. 2. cas. 427. Azor par. 2. lib. 6. cap. 5. à q. 1. Miranda to. 2. man. q. 3. art. 1. & q. 5. art. 1. Lessius li. 2. de iust. cap. 34. dub. 20. Vasq; opusc. de benef. c. 3. §. 2. dub. 1. à n. 14. Henriq; lib. 10. cap. 19. §. 3. Campan in diuers. iur. rubr. 7. cap. 6. Castell. de elect. cap. 11. num. 8. Sarton. in ciue Reip. reg. consid. 52. Maluet. disc. 19. in Tac. Lor. ad cap. 4. Num. ver. 3.

2 Noto 1. quòd hominis ætates variè à varijs distinguuntur, pro qua distinctione videri potest Philo de mundi opif. pag. mihi 18. vbi recitat aliquos versus Solónis, varias hominum ætates describentes. A. Gell. lib. 10. cap. 28. P. Greg. in prælud. opt. magist. lib. 4. cap. 13. Bus. de stat. ætatæ hum. c. 1. Optimè Rang. in 1. Reg. cap. 3. ver. 1. tres tantum constituit secundùm sacram Scripturam hominum ætates 1. quæ pueritia vocatur, vsque ad annum 25. excurrit 2. quæ virilitas dicitur, ab anno 25. ad 50. Tertia, quæ dicitur senectus, à 50. vsq; ad finem. In 1. homo eruditur scientijs, & artibus pro toto vitæ cursu necessarijs. In 2. se in illis exercet. In 3. & in alijs erudiendis studium, & operam collocat. A primo ortu vsque ad annum 25. vel circiter, crescit hominis natura. Ab eo anno vsque ad 35. persistit, firmat radices, incrementum, neq; decrementum recipit; ab anno 35. vsq; ad 50. incipit decrescere, & deteriorare, sed ita paulatim, vt vix cerni possit vitium defectus ab anno 50. vsque ad finem sensibiliter videtur virium diminutio, & subiecti sentitur destructio.

3 Noto 2. quòd in maximo semper fuit honore senilis ætas, & maxima ei concessa fuere semper priuilegia, & quinquaginta enumerat, & illustrat Tiraqu. in præf. de iur. prim. à num. 79. ex quibus hic aliqua referre non grauabor, vt nostri iuuenes, quo suos senes honore venerari debeant, non ignorent. I. igitur; Seniores sunt prç cœteris honorandi, cap. His igitur, d. 23. c. Anteriorum, §. Illud, 2. q. 6. & Iuuen. sat. 13.

Magna fuit quondam capitis reuerentia cani,
Inque suo pretio ruga senilis erat.

II. In dubio semper prçsumitur seniores esse prudentiores, iuxta illud Iob. 12. *In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia.* Et cap. 1. de renunc. dicitur, quod plus valet vmbra senis, quàm arma iuuenis, vt ibi colligit Bald. & Innoc. Et Hier. Ad Nep. *Senectus ætate fit doctior, vsu tritior, processu temporis sapientior.* Et Tull. de sen. *Temeritas est florescentis ætatis, prudentia senectutis.* III. In consilijs quærendis, causisque dubijs decidendis antiquiores iunioribus prçferuntur, cap. De quibus, d. 20. vnde Eurip. apud Stob. ser. 114.

O fili, manus quidem iuueniles ad agendū robustæ sunt,
Seniorum autem sententiæ præstant.
Tempus enim multam, & variam doctrinam parit.

Et tria, dixit Tull. vt refert Bened. loc. cit. nu. 69 Romanam Rempublicam euerterunt, *Amor,* scilicet proprij commodi, *occultum odium, & iuuenile consilium.* Vnde magnus ille Macedo militibus suis senio quasi confectis, & vt florida iuuentute militiam renouaret exhortantibus, respondit. *Malo eligere senū grauitatē prouisam, quàm iuuenum velocitatem incautam.* IV. Maior est seniorum auctoritas, cœteris

teris paribus; cap. Anteriorum, § Illud, 2. quæst. 6. cap. Domino sancto, d. 50. fine. Ouid. 1. metam.

Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas)
Ponere duritiam cœpere.

V. Quò quis est senior, eò prior inscribi debet, cum multorum nomina inscribuntur: & similiter debet ante alios subscribere in instrumentis, concilijs, &c. Gloss. in cap. Statuimus, d. 61. & in dicendis sententijs præferuntur, Eccles. 32. *Loquere maior natu, decet enim te primum.* Et Tull. in Cat. *Multa sunt in nostro collegio præclara, sed hoc de quo agimus, in primis, quod vt quisque ætate antecellit, ita sententiæ principatum tenet.* Notat autem hic Tiraq. loc. cit. nu. 114. quòd quando in iudicio adsunt plures aduocati, debent iuniores priùs proponere, & seniores vltimò, vt horum rationes meliùs iudex recordetur; nam quæ vltimò audiuntur, meliùs memoriæ commendantur, per tex. in cap. Liquidò, de consecr. d. 2. vbi glossa. VI. Seniores primo loco sedere debent, cap. Placuit, d. 18. gloss. in cap. Statuimus, dist. 61. intellige, si primus locus sit nobilior, alioquin semper dandus senioribus nobilior locus secundùm communem existimationem, siue ille sit primus, siue vltimus, siue medius. VII. Qui antiquior est in collegio, si Præses desit, poterit conuocare collegium secundùm Innoc. & Panor. in cap. 1. de maior. & obed. Ex quo solues illam quæst. quæ potest fieri ad num. 95. nostri Correct. Quid si per malitiam Prouincialis, vel Generalis, qui sunt præsidentes capitulorum, se à capitulo absentent, nec Vicarium instituant. Dico, quòd alij capitulantes celebrabunt capitula, & in capitulo generali præsidebit antiquior Prouincialis, & in cap. prouinciali antiquior Corrector, arg. etiam cap. Volumus, d. 89. vbi gloss. ver. Clerus, Archid. & Turrec. plura Tiraq. loc. cit. nu. 119. VIII. Seniores præferendi sunt iunioribus in legationibus; sic. 2. Machab. 6. *Misit Rex senem quendam Antiochenum, qui, &c.* Et Genes. 24. Abraham seniorem seruum domus suæ mittit quærere sponsam filio suo. Et nu. 22. Balaac Rex Moab mittit seniores legatos ad Balaam. Vnde collige, quòd Commissi mittendi ex Prouincijs ad capitula generalia, debent esse ex senioribus Prouinciæ. Item vbi vnus pro multis loquitur, ille debet esse senior ex illis, vt Tiraquel. loc. cit. num. 124. Item senior fratrum debet parer clauem, & annulum custodiæ tradere; Tiraq. num. 137. Ex quo collige, quòd bene prouisum est in nostro Ordine, vt sigilli, mortuo Generali, apud seniorem Collegam remaneant. IX. Senior potest iuniorem castigare, & corrigere; similiter frater maior natu, fratrem minorem natu, si inueniat eum aliquid inordinatè facientem; per tex. in l. 1. Cod. de emend. prof. Et senior, qui iuniorem coram se peccantem non reprehendit, perinde est, ac si ipse peccasset, & iuniores, qui obiurgari molestè ferunt, magna ignominia affici debent, auctore Plutar. in Lycur. qui in apoph. ait, quòd iunior à seniore correctus, si apud patrem queratur, turpè est patri, nisi denuò iuniorem corrigat, & castiget. Plura Tiraq. numer. 141. Ex quo collige, quòd iuniores religiosi non debent molestè ferre, si corrigantur, & reprehendantur à senioribus, etiamsi dicti seniores Superiores non sint, & quòd id tenentur seniores facere in conscientia, & quòd, si dicti seniores nolint punire iuniores coram ipsis peccantes, quia fortè non sit in vsu, tenentur tamen in conscientia Superiorem monere. Item, quòd, si dicti iuniores conquerantur apud Superiorem, se asperè fuisse à senioribus reprehensos, debent dicti Superiores eos acriùs, & asperiùs corrigere, & punire. Item, quòd, quando sunt duo fratres carnales in vno conuentu, potest maior natu minorem reprehendere, castigare, & etiam verberare, cum videt eum aliquid mali facere, absque metu incurrendi in excommunicationem; punit enim ad correctionem, per ius, quod habet supra minorem, illi à natura tributum, nisi forte id esset specialiter in illa Religione prohibitum, vel non esset in vsu. Vide Tiraq. num. 143. 144. X. In eleemosynis distribuendis seniores iunioribus præferuntur; cap. Consideranda est, d. 86. Pen. in l. Tyrones, col. 1. Cod. de tyron. lib. 12. qui ad id citat cap. Non satis, d. 86. Archid in cap Domino sancto, d. 50. & in c. Tanta, d. 86. Ex quo collige, quod pictantia in refectorio priùs debet sumi a senioribus, quàm a iunioribus, & quòd, si aliquid distribuendum est vltra pictantiam, à senioribus incipiendum est (si aliter non habeat constitutio, vel consuetudo Religionis) & licèt non sufficiat pro omnibus, à senioribus tamen incipiendum est; sicut enim debent esse primi in oneribus eundi ad chorum, missas celebrandi, communitatem sequendi, ita rationabile est, vt sint primi in recipiendis eleemosynis. XI. Testes seniores iunioribus præferuntur; cap. Quoties, cap. Licèt ex quadam, de test. Pen. loc. cit. Tiraq. num. 148. Nisi iuniores sint in dignitate constituti; cap. Statuimus, de maior. & obed. Gloss in cap. vlt. ver. Antiquiores, de consuet. in 6. XII. Seniores petiti præferuntur iunioribus in dando consilio de arte sua; Tiraquel. num. 155. similiter in corrigendis libris; cap. Vt veterum, d. 9. Arch. in cap. Domino sancto, d. 50. Item in litterarum diuinarum interpretatione; cap. De quibus, d. 20. cap. Relatum, d. 37. Item, quando iubetur fieri aliquod cum aliorum consilio, & consensu, neminem exprimendo, is consensus à senioribus requirendus est; cap. Factus, 7. q. 1. XIII. Seniores mitiùs puniuntur in eodem genere delicti; cap. Tanta, d. 86. vbi Archid. & cap. Tanta, 1. q. 7. & cap. Tempore, 16. q. 7. XIV. Dicta seniorum custodienda sunt; cap Ita Dominus, d. 19. Eccles. 8. *Non te prætereat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt à patribus suis.* Et etiam seniorum mores custodiendi; cap. Ridiculum, d. 12. Glossa in c. Quarto, ver. Antiquitas, de transl. præl. Archid. in cap. Domino sancto, d. 50. & facit illud, Enn.

Moribus antiquis res stat Romana, virisque.

Et illud Periand. Corin. *Moribus quidem antiquis vtere, cibis vero recentibus.* Et illud Phauorini Philosophi, *Viue moribus præteritis, loquere verbis præsentibus.* Et senioris cuiusdam ex mea Religione dictum. *Muscati sunt mores antiqui.* XV. Seniores excusantur à longis itineribus, cæterisque necessariò obeundis; cap. Magnæ, ver. Verùm ætatis, de voto; cap. Quamuis, de sent. excom. cap. Placuit, el a. d. 18. vbi excusantur Episcopi, ne personaliter ad synodum accedant propter ætatem, vel ægritudinem, vel aliam grauiorem necessitatem. Vnde patet, quòd triplici ex causa possint excusari Prouinciales, ne accedant ad capitula generalia. 1. est senectus. 2. grauis ægritudo; non enim sufficit leuis febricula, vel vetus quartana, sed debet esse grauis infirmitas, & periculosa, vt dicitur in cap. Si quis Episcoporum, d. 18. 3. est grauis alia necessitas, vt si detineatur propter bonum publicum Reipublicæ, vel Religionis, quod non possit æquè bene compleri per alium; vt in cap. Si quis Episcopus, d. 18. Hæc, & alia multa, quæ prosequitur Tiraq. conceduntur senioribus, in quorum gratiam non pigebit referre vnam sententiam, desumptam ex Hebræorum fontibus, quam refert P. Gregor. lib. 47. synt. cap. 9. num. 22. explicans enim auctor ille illud prouerbium. Senex in domo signum bonum est, ait, *Quicumque honorat senes, perinde est, ac si honoret Deum sanctum benedictum: nisi enim senes essent, mundus non consisteret. Vnde si dixerint tibi senes, Destrue domum tuam, & fac ex ea stercorium, destrue consilio senum. Si vero iuuenes tibi dixerint, Fac vt loco stercorarij istius domus extruatur, contemne eos, nec acquiesce consilio eorum; destructio enim senum est ædificatio, & ædificatio iuuenum est destructio.* Et addit, mundum durare propter senes, & omnis prouincia, in qua non est senex, digna est, vt deuastetur. Et vbi videmus in ciuitate senes perire, est præsagium mali, quod illi est euenturum, & affert exemplum Sodomę, quæ, quamdiu Loth in ea fuit, stetit; vbi recessit, consumpta est; Gen. 19. Item suspensa est vindicta totius orbis in diluuio, donec abiret Mathusalem. Gen. 7. Et in summa omnis, qui acquiescit consilio senum, liberatur ab omni tribulatione. Et verum est prouerbium nostrum Genuense, *Va sine scene demus.* Vide Stob. ser. 116.

4 Aduerte autem, quòd dicta debent intelligi de senioribus probis, prudentibus, sapientibus, exemplaribus, vt dixi tom. 2. nostr. priu. const. 6. Pauli V. à num. 3. & habetur in

cap.

cap. Paulus dicit, 2. q. 8. Nam alioqui senes scandalosi, improbi, leues, maligni, asperi, rixosi, viperini, suspicaces, auari, quærruli, magis vtilitatem propriam, quàm communitatis spectantes, vt ait Ar. 2. Reth. cap. 13. qui quò magis senescunt, eo peiores fiunt, vt de Tiber. narrat Tac. 6. ann. dicens. *In scelera simul, ac dedecora prorupit, postquam remoto pudore & metu suo tantùm ingenio vtebatur*; Hi non solùm venerandi non sunt, sed potiùs contemnendi, reprehendendi, & castigandi à iuuenibus, vt fecit Daniel. cap. 13. & Christus seuerè recepit seniores illos, qui interrogabant, Quo potestate hæc facis? Matth. 21. Marci 11. & Lucæ 20. Nec propterea fit illis iniuria, per tex. in l. Potioris, Cod. de off. rect. Prou. Sed hæc reprehensio in canitiei honorem facienda videtur (nisi obstet senum impudentia) cum aliqua reuerentia, per tex. in cap. Neque, d. 9. ibi, *Salua honorificentia*. Quòd si volueris senes vituperare, lege Stob. serm. 115. & Ægid. de reg. lib. 1. part. 4. cap. 3. Ar. 2. reth. cap. 3. & qui dicantur verè senes, vide apud Rang. in 1. Reg. cap. 2. ver. 16. pag. mihi 338.

5 Aduerte etiam, quòd interdum iuniores vincunt seniores consilio, & ante pilos venit velox quandoque prudentia, quæ ætatem supplet; cap. De illis, el 2. c. Tuæ nobis, de spons. impub. cap. 1. & 2. eod. tit. in 6. & in §. Planè, auth. de monach. dicitur, non esse omnino honorandum tempus; Ex quo colligunt Iuristæ, quòd Doctores iuuenes doctiores debent omnino præferri senioribus. Et Plaut. in trinum. *Non ætate, verum ingenio adipiscitur sapientia*. Ad quod fortè respexit ille senior è nostris, qui dicebat, *Ætatem dormiendo acquiri, sapientiam maximè vigilando*. Et fortè etiam ille, qui dixit, *Canities, & brutis animalibus non denegatur, sapientia solis hominibus conceditur*. Et Quintil. lib. 2. in princ. *Non id est æstimandum, cuius quisque sit ætatis, sed quantum in studijs iam effecerit*. Et Hier. ad Paul. *Nolo frater charissime, annorum æstimare nos numero, nec canos sapientiam reputare, Salomone testante, Cani hominis prudentia eius*. Et Ignat. ep. 6. ad Magnes. *Adolescentia non est contemnenda, quoties Deo dedita, consecrataque fuerit: verum is est contemnendus, qui prauo est animo, tametsi malorum dierum tempore plenus sit*. Et Iob 32. dicitur, *Sperabam, quòd ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret sapientiam, sed, vt video, spiritus est in hominibus, & inspiratio omnipotentis dat intelligentiam*. Et Paul. 1. ad Tim. 4. *Nemo*, ait, *adolescentiam tuam contemnat*. Ad quem locum ait Chrysost. *Si ætatis defectum indolis magnitudine, morumque maturitate suppleueris, nullus te adolescentiæ causa contemnet, sed admirabitur magis*. Et Ouid. 1. de ar. aman.

Parcite natales timidi numerare Deorum;
Cæsaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium caleste suis velocius annis
Surgit, & ignaua fert mala damna mora.

Et Virg. 9. Æneid.

Ante annos animumque gerens, curamque virilem. Hoc casu non debent seniores dedignari sequi sententiam iuniorum, vt dicitur in cap. Si habes, 24. q. 3. & cap. vlt. d. 38. scientes, quòd non fit iniuria maiori, si à minore melius dicatur in iure; l. Potiores, Cod. de off. Rect. prou. Guliel. Bened. in cap. Raynutius, §. Adiectæ impuberi, num. 36. scientia enim est donum Dei, quod dispensatur pro voluntate, & gratia largitoris; vnde aliqui plus discunt in vno anno, quàm alij in tribus.

6 Vnde collige, quòd licèt prætendant seniores omnes sibi dignitates deberi, non est tamen verum; nam iuniores sunt quandoque illis anteponendi. Et in tantum, quòd dicit Guliel. Bened. cit. num. 18. & 20. quòd propter excellentiam, & prudentiam iunioris, posset recedi à statuto, in quo decerneretur, quòd non nisi seniores admitterentur ad dignitates. Quod facit pro Magistris nouitiorum, qui, considerata qualitate personæ, prudentia, &c. poterunt eligi, etiamsi 35. annum requisitum à Papa non habeant. Immò potest afferri ratio, quare potiùs iuuenes, quàm senes sint ad regendum apti; sunt enim isti imbecilliores, & timidiores ob defectum natiui caloris, quare sibi potiùs, quàm alijs, debent attendere: iuuenes autem sunt robustiores, & audaciores; vnde omnibus attendere, omnia gerere, vbiq; esse possunt. Quod videtur voluisse Samuel iuxta egregiam expositionem Rang. cum dixit 1. Reg. 12. *Ego autem senui, & incanui*: Quasi diceret, ait Rang. *Non sum deinceps subeundis laboribus idoneus, nec est, cur vltra spei quidquam, aut præsidij in sene tot curis, & grumnis confecto ponere debeatis. Hactenus vobis vixi, & vestris commodis totus inseruiui, nunc mihi denique, quod super est ætatis, viuendum est*. Adde, quòd seniores communiter sunt ambitiosiores, quàm iuuenes, ij præsertim qui aliquando Prælaturarum aliquam dulcedinem gustauere; quod prouenit ex assuefactione: & quia, cum se senes vident, despectum se iri putant, nisi aliqua Prælatura fungantur, vnde omnia faciunt, vt se in Prælaturis conseruent. (Licet etiam, vt verum fatear, id etiam præstet quorumdam Prælatorum iuuenum insolentia, qui eos non tractant, vt decet) Sunt etiam senes communiter auari, & multum de se præsumentes, auxilia quærunt semper, non consilia se omnibus consilia posse dare credentes; fidunt etiam multùm ætati; vnde Solon Atheniensium legislator, cum ex eo aliquando Pisistratus quærreret, qua tandem spe fretus, sibi tam audacter obsisteret; *Senectute*, respondit; auctore Tull. in lib. de senect. Iuuenes è contra non sunt tam radicati in ambitione, vtpote qui nondum gustauere, tempus superesse confidunt, non sunt tam auari, immò liberales, quòd iuuenali naturæ conuenit, consilijsque senum acquiescunt: &, vt ait Ar. 2. reth. cap. 12. sunt bonis moribus prædicti, creduli, spe bona pleni, non sunt auari, &c. Quare fateor, quòd, si sint aliquantò moderati in irascibili, & concupiscibili, & prudentia non careant, melius regunt, quàm senes præsertim vbi regimina sunt temporalia, student enim benè se gerere in primis Prælaturis, vt deinde faciliùs in dies alias assequantur. Vnde Chrysost. in cap. 4. Esa. ad illa verba, *Et dabo pueros Principes eorum*, ait, *Contingit enim iuuenes esse cordatos, & prudentes; contra videre licet, qui vna cum stoliditate, ac delitijs consenuerint. Nam, & Timotheus iuuenis erat, is tamen ecclesias innumeris, qui senio incanuerant, sapientius moderatus est. Salomon quoq; annos natus duodecim, diserte cum Deo sermocinabatur*. Et paucis interpositis, *& is iam senio confectus, multum detraxit de pristina virtute. Sed huius etiam pater beatus ille Dauid graue illud commisit peccatum, non puer quidem, & adolescentulus, verum eam supergressus ætatem peccauit: qui, cum alioqui pusio adhuc esset, admirabile illud trophæum erexit, barbaro ille in serram deiecto*, &c. Quæ eleganter prosequitur ibi Chrysost. exemplis Ieremiæ, Danielis, Iosiæ, Ioseph. Quòd verò Dauid senex esset, quando peccatum cũ Bersabea commisit, dicit Scriptura 3. Reg. 1. Et de Salom. ibid. dicitur cap. 11. *Cumq; iam esset senex, deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos*. Ad quem locum dicit Cai. *Quamuis mulieres iuncta fuerint Salomoni iuueni, non tamen diuerterunt in iuuentute ad cultum Deorum, sed in senectute paulatim emollitus est animus eius, crescente amore deficiente virtute*. Et quia vbique sunt angustiæ, communiter qui sunt ætatis mediæ, seu consistentis, idest ab anno 35. ad 50. sunt ad regimen aptiores; habent enim quidquid est laudabilitatis in senibus, & in iuuenibus, vt prosequitur Ar. 2. reth. cap. 14. & Ægid. de regim. lib. 1. p. 4. cap. 4. Cœteris expectare, & quiescere deberent.

7 Dico 1. decet Prælatum ad maiorem Prælatiam eligendum, in minori prius fuisse exercitatum. Ita Marq. lib. 1. sui guber. christ. cap. 9. Cassan. in catal. glor. mun. par. 1. conf. 9. Pen. in l. Nulli, Cod. de numer. col. 1. & in l. Tyrones, col. 8. Cod de tyron. eod. lib. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 31. num. 1. & 2. & dixi tom. 2. nostr. priu. in const. 2. Clem. VIII. num. 5.

8 Probatur 1. ratione D. Th. 2. 2. q. 1. art. 7. ad 3. desumpta à modo procedendi naturæ secundùm quam nemo repente fit magnus, sed parua gradatim crescunt. Iuuenes Quintil. lib. 10. cap. 3. ait. *Nihil rerum ipsa natura voluit magnum effici citò, præposuitque pulcherrimo cuiq; operi difficulta-*

tem; quæ nascendi quoq; hanc fecit legem, vt maiora animalia diutius visceribus parentum continerentur.

9. 2 Probatur ex iure tum canonico, tum ciuili; c. vn de cler. per salt. prom. c. Qui ecclesiasticis, d. 59. dicitur, *Qui ecclesiasticis disciplinis per ordinem non est imbutus, nec temporum approbatione diuinis stipendijs eruditur, nequaquam ad summum sacerdotium Ecclesiæ aspirare, vel præsumere debet.* Idem habetur in cap. Si officia cap. Hoc ad nos, cap. Ordinatos, dist. ead. cap. Sicut, d. 48. cap. Sacerdotale, c. in Sacerdotibus, cap. Non negamus, cap. Miramur, cap. Miserum, cap. Statuimus, cap. Quid proderit, d. 61. Idem colligitur ex Trid. sess. 23. de refor. cap. 11. Habetur in l. Nemo excepta, Cod. de aduoc. diu. iud. l. vt gradatim, ff de. munet. & honor. vbi dicitur. *Vt gradatim honores deferantur, & vt à minoribus ad maiores perueniatur, epistola D. Pij ad Titianum exprimitur.* Et in l. Honor, §. gerendorum, ff. eod. dicitur. *Gerendorum honorum non promiscua facultas, sed ordo certus huic rei adhibitus est: nam neque prius maiorem magistratum quisquam, nisi minorem susceperit, gerere potest.*

10. 3 Probatur ratione. Quia alios docere nescit, qui nondum ipse didicit. dist. 48. in princ. Arist. 3. pol. cap. 3. *Quamobrem rectè dicitur, neminem benè imperare posse, qui non prius sub imperio fuerit.* Miserum enim est, eum fieri Magistrum, qui nec dum didicit esse discipulus. Vnde omnino sequatur necesse est, quòd totius familiæ status, & ordo nutet, quando quod requiritur in corpore, non inuenitur in capite, vt dicitur cap. Miramur, d. 61. Et præmaturi honores solent homines in superbiam euehere; vide Apostol. 1. ad. Tim. 3. prohibet neophytos .i. nouellos ordinari, *ne in superbiam elati, in laqueum incidant diaboli.*

11. 4 Probatur auctoritate PP. & philosophorum Greg. lib. 7. regist. ep. 112. *Ordinatè ad ordines ascendendum est; nam casum appetit, qui ad summa loci fastidia, post positis gradibus, per abrupta quærit ascensum.* Naz. or. 20. num. 48. *Nauticã*, ait, *legẽ laudo, quæ gubernatori futuro primum remos tradit, deinde ad proram eum collocat, sicque prioribus muneribus ipsi commissis, tandem eum post diuturnam remigationẽ, ac ventorũ obseruationem. ad gubernacula cõstituit. Eadem rei militaris est ratio. Miles primum, deinde Centurio, tum Imperator. Hic optimus ordo est, vsque qui subsunt in primis conducibilis. Quam preclarè nobiscum ageretur, si idem rerũ nostrarum status esset?* Et Aug. relat. in cap. Ante omnia, d. 40. conquærens, quòd inuitus, & per saltum factus fuerit Episcopus, ait. *Merito meorũ peccatorũ factũ est, nam quid aliud existimem nescio, vt secundus locus gubernaculorum mihi traderetur, qui remum tenere nõ noueram.* Cassiod. lib. 1. var. ep. 4. *Qui non fragili variarum, prouectus fortunæ ludo, ad apicem fascium repentinis successibus euolauit, sed vt crescere virtutes soleat; ad fastigium præconij conscendit gradibus dignitatum; primus enim*, &c. Philo lib. 1. de vita Mos. col. 8. *Solus potest esse Rex vndequaque perfectus, qui benè callet artem pastoritiam, & curando minora animalia, didicit quomodo debeat præesse præstantioribus: Impossibile est enim, vt magna prius, quam parua perficiantur.* Et lib. 1. de Ioseph dicit, quòd cum Deus vellet Iosephum præficere toti Ægypto, prius voluit eum exercitari in præfectura domus Domini sui. Ar. 3. pol. c. 3. *Hanc dicimus esse ciuilem præsidentiam, quam eum, qui præest didicisse parendo oportet, ceu præfectum æquitum esse, cum ipse prius sub alio esset, & exercitum ducere, cum ipse prius in exercitu per inferiores militiæ gradus ductus sit.* Alioqui sic per saltum promoto posset obijci illud Aristophanis.

Qui nunc quidem nihil est, cras erit maximus.

Vel illud Aristidis. *Qui hodie pedes est, cras videbitur eques.* Vel illud Vlpiani l. 7. §. Præterea, ff. de intur. *Heri seruus, hodie liber.* Et Hier. ad Oceanum. *Heri cathecumenus, hodie pontifex, heri in amphiteatro, hodie in ecclesia, vespere in circo, mane in altario; andum fautor histrionum, nunc virginum consecrator.*

12 Et pari modo maximè cuperem, vt qui habuit dignitatem maiorem, non posset cogi habere inferiorem, v. g. qui fuit Generalis, non posset cogi esse Prouincialis, & qui fuit Prouincialis, non posset cogi esse Correctos. Pro quo habemus clarum text. in l. Maioribus. C. Quemadmodum ciu. mun. lib. 10. vbi dicitur, *Maioribus honoribus functos, ad minores reuocare non opertere rationis est.* Ad quam l. vide Petr. qui id etiam probat ex c. 1. translat. epis. Excipe tamen casum, quo necessitas conuentus, vel prouinciæ aliter suaderet, nam tunc puto, quod etiam stante statuto in contrarium, posset cogi, per ea, quæ habet Nouar. in praxi priu. miser. pers. priu. 6. num. 6.

13 Dico 2. Si cætera sint paria, & munera æquè benè possint obiri per seniores, & iuniores, seniores semper anteponendi sunt iunioribus. Ita Tiraqu. in præf. de iur. primig. num. 175. & nu. 186. & nu. 210. & puto esse communem omnium DD. Nec enim immaginari possum, vllum vmquam Doctorem voluisse tantùm senectuti tribuere, vt seni indigno dignus iuuenis postponeretur, cum semper teneamur eligere dignorem, vt probaui tom huius op. q. 1. cap. 31. §. 1. & 4. & dignitas non ex ætate, sed ex meritis metiatur, *Quandoquidem*, vt ait Origen. tom. 21. in Io. *canities hominibus est prudentia, & corona gloriationis, & senectus, & gloria, veris, ac diuinis senibus canities illa sunt, quæ mente cernuntur, ipsos ornantes.* Et Chrisost. lib. 2. de sacerd. in fine, loquens de ijs, qui præ cæteris debent assumi in Episcopo ait, *In eam rem non oportere prudentiam ætate metiri, neque senem canitie probare, neque iuuenem arcendum ab huiusmodi ministerio.* Non est ergo canities externa capitulorum veneranda, vt potè quæ etiã capris, & alijs brutis animalibus accidat, sed interna virtutum. Vnde Glosa in cap. 1. dist. 16. per multa iura, quæ allegat, & Glosa in cap. Episcoporum, dist. 74. & Innocent. in cap. 1. de ma. & ob. dicunt, quod melior est præferendus antiquiori, & multi Doctores, quos refert Tiraque num. 210. docent, quod eruditus scholaris imperito doctori est præferendus. Si ergo cætera sint paria, senior iuniori præferri debet; & dictat communis omnium sensus, & colligi potest ex cap. 1. dist. 85. Vnde Plutar. in opusc. An seniger. sit Resp. paulò ante med. ait. *Ad parendum iuuenilis, ad imperandum senilis ætas accomodata est: ac maximè salua est ciuitas, vbi consilia senum, & iuuenum arma obtinent.*

14 Dico 3. Si dubitetur, an æquè sint digni senex, & iuuenis, etiam pro sene præsumendum est, quod scilicet vincat iuniorem virtutibus, & moribus. Ita Tiraque. loco cit. num. 153. probatur ex cap. Nisi cum pridem, ver. Alia verò causa ibi, *Moralis verò maturitas.* de renunc. Cap. cum iuuentute de præsumpt. cap. Fraternitatis, dist. 34. c. Definimus 18 q. 2. & Hieronym. ad Rust. ait. *Non est facile malum de perfecta ætate credendum, quam præterita vita defendit, & honorat vocabulum dignitatis.*

15 Nota tamen, quòd senes, de quibus loquor, non debent esse decrepiti, nam decrepitorum nutat prudentia repuerascens, sed debent esse tales senes, quibus mens vigeat in pectore, licèt frigida extet bello dextera, de quibus extãt Hesiodi versus. *Facta iuuenũ, consulta virorũ, vota*, seu preces *senum*; senior enim ætas vigori mentis multarum rerum adiunxit experientiam. Vnde receptum est, vt *Senum prudentia.* in prouerbium abierit. Decrepiti verò, quò morti se propinquiores vident, solent esse minus obnoxij peccatis, & religiosiores, ideo vota illorum, & preces efficaciores, Atque hæc de decrepitis definiunt. cap 1. dist. 85. cap. petijsti, 7. quæst. 1. Rodriquez tom. 3. q. reg. q. 34. art. 2. Henriq; lib. 10. c. 19. num. 3. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 30. num. 14.

16 Dico 4. Superiores locales, quocunque nomine vocentur, debent saltem attingere annum 25. Est omnium citatorum n. 1. Rodriq; tom. 1. quæst. reg. q. 15. art. 2. Garcia de benef. p. 7. cap. 4. num. 41. 42. Abb. cap. Cũ in cũctis de elect. num. 6. probatur tom ex cap. cum in cunctis §. Inferiora, de elect. Clem. ne in agro, §. Cæterum de stat. mon. tum ex Trid. sess. 24. de refor. c. 12. Vbi dicitur. *Nemo igitur deinceps ad dignitates quascunq; quibus animarũ cura subest, promoueatur, nisi qui saltem 25. annum attigerit.* Tum ex l. ad Rempublicam, ff. de mun. & honor. Tũ ex Regula nostra Minim. n. 39. Tum quia eligendus in Superiorem debet esse Sacerdos, c. 1. de ætate, & qualitate ord.

te ord. & habet animarum curam: sed Sacerdotium non datur, nisi attingentibus annũ 25. per Tri. sess. 23. de ref. c. 12.

17 Sed dubitabis, an necessarium sit, quòd eligendus in Prælatum Religiosorum sit actualiter Sacerdos, an verò satis sit, vt per promotionem ipsam obligatur ad Sacerdotium suscipiendum infra tempus à iure statutum. Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 3. n. 21. ait, quod de iure communi, si quis Religionis professus, nondum ordinatus Sacerdos, in ętate tamen ad sacerdotium requisita, & prima saltem tonsura insignitus, eligeretur in Prælatum suæ Religionis, illa electio non esset irrita, neque irritanda. Et constat ex cap. 1. de ætate, & qualitate ord. cap. Cum in cunctis de elect. Trid. sess. 24. de refor. cap. 12. deberet tamen iste talis infra annum Sacerdotium suscipere, juxta cap. Licet, & cap. Cum ex eo, de elect. in 6 Et clem. Ne in agro, §. Cæterum, de stat. monach. sub pœna priuationis ipso facto per dictum cap. Cum ex eo, & dictam clem. nisi infirmitas, vel alia legitima causa illum excusaret; dicta clem & Glossa in cap. 1. de ætate, & qualitate. Quod autem debeat saltem prima tonsura esse insignitus, dicit Suarez loco citato num. 23. Garcia de benef. par. 7. cap. 1. num. 90. Sed iam puto, quòd in omnibus Religionibus requiratur actuale Sacerdotium. Et licèt in Regula Minorum, cap. 7. fratres laici possent esse non solum Guardiani, sed etiam Ministri prouinciales; id tamen iam vsu abrogatum est, vt dicunt Rodrique loco cit. Miranda tom. 2. man. quæst. 2. art. 2.

18 Nota hic etiam, quod in Correctricem de iure communi non potest eligi monialis, quæ professa vigesimum annum non excesserit; c. Indemnitatibus, de elect. in 6. Cui puto, quò ad Ordinem nostrum esse derogatum per nostram Regulam monialem, num. 28. in qua conceditur, quòd possit in matrem Correctricem eligi, quæ per biennium fuerit professa, & 25. annum attigerit; fuit enim Regula confirmata, inserto tenore, à Iulio II. cum ergo Pontifex ius commune in scrinio sui pectoris habeat, cap. 1. de const. in 6. illi per Regulæ confirmationem derogasse credendum est. Sed modò per Concil. Trid. sess. 25. de reg c. 7. decernitur, quòd *Abbatissa non eligatur minor annis 40. & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit: Quod si his qualitatibus non reperiatur in eodem monasterio, ex alio eiusdem Ordinis eligi poterit. Et si hoc etiã incommodum Superiori, qui electioni præest, videatur ex eis, qui in eodẽ monasterio annũ 30. excesserunt, et quinque saltem annis post professionem rectè vixerint, Episcopo, vel alio Superiore consentiente, eligatur.* Declarauit tamen sacra Congreg. quòd licèt *Abbatissa per quinquennium non permanserit in Religione, dummodo excedat 30. annũ, & id fiat ad requisitionem suarum monialium, & de licentia Superioris, & dummodò laudabiliter superiori anno in officio se gesserit, confirmari poterit per biennium.* Plura huiusmodi videri poterunt apud Zerol. in praxi, par. 1. ver. Abbatissa, num. 1. per dictum tamen decretum Concilij puto derogari nostræ Regulæ, ait enim Concilium in fine. *In reliquis seruentur singulorum Ordinum, vel monasteriorum constitutiones.* Ex qua clausula constat, quòd quò ad præmissa vult esse derogatũ regulis, & cõstitutionibus. Aduerte autem, quòd quando non esset in monasterio monialis, quæ posset eligi in Abbatissam iuxta determinationem Concilij, non est necessaria facultas Apostolica, vt egredi possit illa, quæ ex alio monasterio electa fuerit, cum id Concilium concedat; cautè tamen deducenda ad monasterium, cui perfecta est.

19 Dico 5. decet Superiores Prelatos, Prouinciales, & Generales esse in 30. ætatis suæ anno constitutos. Mirand. tom. 2. man. q. 3. art. 1. concl. 12. putat annum trigesimum excessum requiri de necessitate. Melius Suar. loc. cit n. 7. & Sigismund. de elect. dub. 62. n. 11. solum de congruentia, & de necessitate solum 25. Incœptum. Probatur, tum quia dicti Prelati habent auctoritatem quasi Episcopalem, & in Episcopis requiritur ętas 30. annorum completorum: cap. cum in cunctis, de elect. Trid. sess. 7. c. 1. de refor. & sess. 24. c. 1. eod. tit. Tum quia illa ætas est maturi iudicij, & iustæ auctoritatis; Vnde Leuitæ anno 30. incipiebãt seruire tabernaculo, Num. 4. & lex erat apud Hebreos, vt nemo ante annum 30. docere posset, vt dicit Hieron. proem. in Ezech. Christus, quamuis verus Deus, & perfectissimus homo, ante dictam ætatem noluit dignitatem prælationis, & officium prædicationis assumere, vt constat ex Lucæ cap. 3. Et Ioseph 30. annorum erat, quando stetit coram Pharaone, & suscepit administrationem Ægipti, Gen. 41. Dauid 30. annorum erat cum regnare cœpisset, 2. Reg. 1. Ezech. 30. annorum erat cum cœpit prophetare. Ezech. 1, primus homo ea ætate creatus est, vt tradit Lorin. in c. 20. Num. ver. 30 & in eadem ætate resurgemus, vt dicitur ad Ephes. 4. Ioan. Baptista in ventre matris sanctificatus non nisi in illa ętate officium Præcursoris exercuit, Bong. de num. 30. & Romanorum lege cautum erat, ne quisquã ante 30. ætatis annum, aut Consul efficeretur, aut triumphum duceret, idem Bongus.

20 Dico 6. Collegatus, Definitoriatus, Discretatus, Commissatus, cæteraque officia personatum dicentia, absque immediata animarum cura, non possunt conferri nisi attingentibus saltem annum 25. in Ordine nostro hoc est sine controuersia, quia tales gradus non possunt dari nisi in ea ætate constitutis, & qui Sacerdotes sint, vt constat ex Reg. n. 39. Dicunt tamen Rodriq. tom. 1. quęst. reg. q. 15. art. 2. Mir. loco cit. concl. 3. Sigis. loco cit. num. 3. quod in Definitores, Discretos, &c. possunt eligi in suo Ordine, qui sunt in ordine sacro constituti, & in ętate 22. annorum. Fundantur in Concil. Trid. sess. 24. de refor. cap. 12. Sed concilium ibi loquitur de illis dignitatibus, & personatibus *quibus animarum cura nulla subest.* Sed illis Definitoribus, & Discretis licèt non subsit cura immediata, & directa animarum, subest tamen mediata, & indirecta, ad ipsos enim pertinet non solum eligere Superiores, sed etiam decidere, & definire grauiora negotia Religionis, & Prouinciæ, abusus eradicare, bonos mores introducere. Habent votum decisiuum in sententijs, absolutionibus, &c. Vnde etiam videntur habere annexã indirectè animarum curam, & cum Concilium loquatur solum de his personatibus, quibus nulla est annexa animarum cura, quod de his non loquatur, dicendum est; atq; ita linquit antiquos canones in suo vigore, secundũ quos in huiusmodi personatibus requiritur eadẽ ætas, ac in prioratibus nimirum 25. annorum, vt constat ex cap. Dudũ, el 2. §. Licet de elect. & multos DD. ad hoc citat Garcia de benef par. 7. cap. 4. num. 54. Marol. de irreg. cap. 30. n. 11. pro nostra sententia faciunt Menoc. lib. 2. de arb. casu 425. num. 21. Lessius lib. 2. de iust. cap 34. dub. 24. num. 127. imò Trid. sess. 4. de refor. cap. 1. quatenus dicunt, quod omnia, quæ requirunt Canones in Episcopis, debent seruari in creandis Cardinalibus, cum sint Summi Pontificis intimi consiliarij.

21 Dico 7. electio facta in persona illius, qui non habet ætatem 25. annorum, saltem incœptorum, est nulla, & electus renunciare tenetur, etiam in conscientia, vel quærere remedium a Papa. Ita Nauarr. in summ. cap. 15. num. 116. & miscell. 40. de or. num. 8. Garcia loc cit. nu. 82. 83. Azor. par. 2. lib. 6. cap. 5. quęst. 12. Panor. c. 2. de ętate, & qualitate num. 4. & in cap. cum in cunctis, §. Inferiora, n. 1. Ledesma par. 2 sum. tract. 7. c. 2. dub. 8. ver. Digo lo primero, pag. mihi 250. Probatur ex cap. Licet canon. de elect. in 6. vbi dicitur, *Decernentes collationes omnibus iuribus carere,* vbi Glossa ver. carere, explicat ipso iure, & clarissimè ex cap. Si eo tempore, de rescrip. Et confirmatur ex Trid. sess. 25. cap. 5. de refor. vbi prouisiu facta de aliquo beneficio, in quo certa qualitas requiratur, ea non adimpleta, censetur subreptitia; ætas autem est qualitas necessariò requisita.

22 Quæres, an ætas 25. annorum incœptorum, requisita a sacris canonibus ad obtinendas Ecclesiasticas dignitates, debeat esse ita prefixa, vt si desit vna dies, persona censeatur inhabilis. ℞. debere esse ita prefixam. Ita Garcia loco citato num. 84. Sigismundus de elect. loco citato num. 6. Riccius 1. par. prax. decis. 655. num. 5. Molina tract. 2. de iust. disp. 373. num. 2. Nam in his, quæ sunt à iure statuta, non licet arbitrari. Bart. in l. Ambitiosa, num. 11. ff. de decr. ab ord. fac. Nec solum inhabilitat

personam

Personam defectus vnius diei, sed defectus vnius horæ; debet enim illa ætas 24. annorum esse ita completa, vt annus 25. omninò attingatur. Ita ijdem Doctores. Et habetur expressè in l. Denique, §. Minore, ff. de minor. Et aduerte, quod ætas est computanda a die natiuitatis, non conceptionis; nam tunc homo incipit esse talis, cum primò venit in mundum. Ita Garcia n. 89. Sigis. n. 7. ex dictis collige, quòd, si quis ordinem Præsbyteratus recepisset anno v. g. 22. suæ ætatis, non per hoc tamen posset habere Ecclesiasticas dignitates, curam animarum, quomodocumque habentes. Tum quia vsum, & functionem ordinis non habet. Tum quia melioris conditionis non debet esse qui deliquit, quàm qui non deliquit. Tum quia paria sunt non esse, & esse perperam, quò ad consecutionem effectus; l. Quoties, ff. qui satisdare cog. & l. Si se non obtulit, §. Condemnatum, ff. de re iud. Tum quia ad habendas dictas dignitates non requirunt canones tantùm Sacerdotium, quantùm ætatem, vt constat ex numer. 16. Atque ita Glossa in cap. Et, cui, de præb. in 6. ver. ætate: Azor par. 2. lib. 6. cap. 5. quæstio 13. An autem sic ordinatus ante tempus posset actiuè eligere, vide quæ dico tom. 1. huius operis quæst. 1. cap. 31. §. 8. concl. 1. Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 4. num. 7.

CAPVT II.

Vtrum in Prælato regulari requiratur scientia, & quæ.

1 VIDE Diu. Thom. addit ad 3. par. quæst. 36. art. 2. Plutarcus in opusc. ad Princip. inerud. P. Gregor. lib. 47. synt. cap. 10. num. 10. Tiraqu. de nob. cap. 5. num. 1. Penna in l. Tyrones, col. 10. Cod. de Tyron. lib. 12. & l. Omnes iudices, Cod. de decur. lib. 10. col. 8. Azor par. 2. lib. 6. cap. 6. Rodriquez tom. 3. quæst. reg. quæst. 34. art. 3. Menochius lib. 2. de arb. casu 425. Lessius lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 24. Sigismundus de elect. dub. 63. Reginaldus supra §. lib. 3. tractat. 3. num. 169. Miranda tom. 2. man. quæst. 4. ar. 1. & 2. Henriquez lib. 10. cap. 16. num. 2. Garcia de benef. par. 7. cap. 7. Contzen lib. 4. pol. cap. 16. Lipsius lib. 1. pol. cap. 10. & ibid. in not. Bellarminus de off. princ. lib. 1. cap. 13. Cassiodorus lib. 3. var. ep. 33. & lib. 6. epist. 5. Satton. in ciue Reip. reg. conf. 4. Stobæus serm. 79. Nauarr. misc. 40. num. 8. & misc. 97. & cap. Si quando, de rescrip. excep. 12. & 13. Ledesma par. 1. summ. cap. 7. de sacr. ord. conclus. 4. Gonzal. ad reg. 8. cancell. glossa 4. à num. 28. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 32. Lambertin. de iur. patron. l. 6. par. 1. quæst. 9. art. 24. Abbas in cap. Cum in cunctis de elect. a num. 4. Vbi Innocen. num. 2. Duaren. de benef. lib. 4. cap. 2. Salon. de iust. & iur. quæst. 63. artic. 2. cont. 1. tit. de scient. Sotus lib. 3. de iust. cap. 6. art. 2. conclus. 6. Parisius de resig. lib. 5. cap. 3. à num. 67. B. Laurent. Iustin. de institutione, & regula prælat. cap. 15. Alb. Trottus de pers. Cler. lib. 2. par. 1. requis. 18. à num. 86. Campanil. in diuers. iur. rub. 5. cap. 1. Ioan. de Capistran. in spec. consc. par. 1. num. 30. Ioan. de Selua de benefit. par. 3. quæst. 5. à num. 1.

2 Suppono 1. litterarum scientiam esse Religiosis omnibus necessariam, vt dixi to. 1. huius op. c. 30. concl. 1. & probat fusè Suar. to. 4. de Relig. tract. 3. lib. 5. cap. 1. à n. 4. & D. Th. ante omnes opusc. contra impugn. Relig. c. 11. vbi adducit locum Hir. ex epist. 4. ad Rust. *Habeto cellulam pro paradiso, varia scriptura cum poma decerpe, his vtere delicijs, harum fruere complexu.* Et infra. *Nunquã de manu, et oculis tuis recedat liber discatur psalterium ad verbum. Ex quibus*, ait D. Th. *omnibus patet, quòd studium in Religiosis est commendandum, & præcipue sanctarum scripturarum, & maxime in illis, qui ad prędicandum deputantur.* Et Ecclesia, cuius sunt principalissima pars regulares, vitis indiget litteratis; cap. cum ex eo, de electione in 6. Ad quem locum dicit Prob. quod Rex illiteratus est asinus coronatus. Sunt litterati in Ecclesia stellæ, & fulgent velut splendor firmamenti; cap. fin. de magistr. Hi sunt, qui in vinea Domini laborant; cap. Super specula, in fine de magist. ac per illos totus mundus illustratur. l. Habita, §. 1. C. ne filius pro patre, vbi etiam additur quòd per viros litteratos informatur vita subditorum ad obediendum Deo, & eius ministris. Et quòd litteræ iuuent ad seruandam obedientiam habes ex cap. Sciendum, 8. q. 1. & quod sint necessariæ ad seruandam paupertatem, dicit cap. Gloria Episcopi, 12. q. 2. Vnde collige, quòd Religiosus clericus habens actiuitatem ad studendum, & propter pigritiam id contemnens, peccat mortaliter, non enim vtitur talento sibi concredito, quo necessario vti debet ratione status. Alb. Trott. de pers. cler. lib. 2. par. 1. requis. 18. num. 97. vbi alios citat.

3 Suppono 2. Ex Mersenn. in cap. 2. Gen. ver. 20. qu. 29. art. 1. varias esse scientiarum species, quas ipse ad centum reducit, & plures notat DD. de singulis scribentes, vt qui scientiarum omnium principia delibare voluerit, id possit tuto. Et cap. 1. ver. 1. art. 1. pagina mihi 454. agit de scientiarum inuentoribus, & c. ver. 20. q. 55. art. 1. diuidit artes liberales a mechanicis, & art. 2. docet modum vtendi scientijs, & artibus liberalibus in sactis concionibus, accomodando scientias Euangelijs currentibus, & articulis fidei in symbolo Apostolorum descriptis: Opus quippe vtile, & curiosum; quod, vt ipsemet fatetur, desumpsit ex V. P. Francisco Vmblot, qui fuit fratrum Gallorum splẽdor, & ornamentum, nostræque Religionis insigne decus, deque scientijs omnibus quam maximè benemeritus, quẽ infausta mors præcocem nobis eripuit, hæreticorum, quibus semper infensissimus fuit, arte relictis, quamplurimis suarum scientiarum testimonijs, è quibus quadragesimales, & aliæ conciones lingua gallica impressæ sunt, quas tamen ego non vidi.

4 Suppono 3. peccare mortaliter eos Religiosos, qui curant promoueri per preces, vel munuscula ad gradum Magisterij Philosophiæ, vel Theologiæ, ad hoc vt inde facilius ad dignitates ascendant, vel honoratiores sint in Religione, cum dicto gradu noscant se indignos. Et simili peccato inficiuntur, qui eos admittunt, si indignos noscant, vel debitas diligẽtias omittũt. Ita Anton. 3. p. tit. 5. c. 2. § 10. Nauar. in sum. c. 25. n. 55. & misc. 97. de or. nu. 2. Sylu. ver. Doctor, quæst. 4. num. 5. Armilla eod. num. 1. Sa in aphor. ver. Docere, n. 2. Glossa in clem. 2. de magist. ver. honorem. Contz. 4. pol. cap. 16. § 10. & 13. Et ratio est, tũ quia id procedit ex radice ambitionis: Tum quia hoc pacto impediunt multos magis idoneos à consecutione dicti gradus. Tum quia indebitum sibi honorem vsurpant cum dãno etiam multorum: Tum quia communitatem fallunt, quæ solum dignis dictum gradum dare intendit, & cum hac conditione potestatem dedit doctorandi electoribus. Tum quia Trident. sess. 22. de refor. cap. 2. Magisterij gradum per merita dari decernit, & sess. 24. cap. 18. eod. tit. decernit, quòd examinatores iurent, se quacunque humana affectione postposita, fideliter munus executuros: vnde dicti electores sunt rei omnium malorum, quæ eueniunt communitati ex tali promotione indignorum, vt Contzen loco citato, §. 10. Adde, quod dicti doctorati indignè, non possunt gaudere priuilegijs, legitimis Doctoribus concessis, sed tenentur in conscientia dicto magisterio renunciare, vel saltem diligentiùs studere, vt habiles fiant. Neque valet communis illa excusatio. Noui plures ignorãtiores, quàm sim ego, nã hoc nihil dignificat personã, & multorũ peccata mea nõ dolẽt. Et Apost. dicit 1. ad Tim. 4. *Attẽde tibi*, & hoc est inuisecè malũ. Et nõ quod fit inspici debet, sed quid fieri debet, l. Nemo, Cod. de sent. & interl. om. iud. arg. cap. causã, quæ de elect. Quod si renũciare nolint, neq; studere nõ possũt a cõfessarijs absolui. Syl. ver. Doctor, q. 3. n. 4. Cõtz. loc. cit. §. 16. ver. Sed tamẽ. Et addit, quod licet doctorãdus tẽpore examinis inueniatur verè idoneus, & de facto laurea decoretur, si tamen postea per ignauiã, & pigritiã, vale dicto studijs, obliuiscatur, potest reprobari, & insignibus priuari. Quod etiam docet Syl. loc. cit. q. 5. n. 6. Videatur tamen Azor p. 2. l. 6. c. 6. q. 1. Ex his collige, quod assignatus ad studendum, si non studet, non

potest in conscientia frui priuilegijs studentium, neque similiter potest absolui, nisi emendationem promittat, Tiraq; in tract. de causa cess. num. 213.

5 Suppono quartò, in duplici esse genere litteratos Religiosos: Nam sunt aliqui tali, & tanto dotati à natura ingenio, vt facili negotio litterati fiant, & absque multo labore, alij verò, qui ingenio mediocri dotati, labore, & studio litteras sibi comparant, ingenij tarditatem eruditione compensantes: Paulò aliter Sen. epist. 52. tria ingeniorum genera distinguit: 1. eorum, qui absque præceptore discunt, qualem dicunt fuisse Epicurum: 2. eorum, qui ope aliena indigent, non ituri, si nemo præcesserit, sed bene secuturi: 3. eorum, quibus non duce tantum opus sit, sed adiutore, & coactore. Ego cum neminem sine doctore naturaliter doctum fieri posse putem, & Epicurum, id sibi gloriabundè tribuentem, fuisse mentitum arbitrer, vnde aliqui Xenocratis auditorem ipsum fuisse asserunt ad duo tantùm genera reduxi. Maxima itaque illa ingenia miranda potiùs communiter sunt, & timenda, quàm probanda, & promouenda, nam plerumq; iracundi, & furiosi sunt. Vnde Plato lib. de scien. ferè in princ. ait: *Difficile admodum est, reperire hominem docilē simul, & præcatoris mansuetū, atq; cū omnibus virilē: Equidē nec fuisse vnquā existimo, nec esse video, qui ita natura sint instituti; Cæterum acuti, sagacesq; & memoresi, & dociles, vt plurimum in iracundiam, impetusq; præcipites sunt, proruunt enim, atq; reptantur, quemadmodū sine retinaculis naues, & furiosi potiùs, quam fortes existunt;* Et Arist. teste Sen. lib. de tranquill. c. 15. ait, nullum reperiri magnum ingenium sine mixtura dementiæ, cuius rei ibi rationem reddit Seneca. Et Arist. ipse id tribuit melancholiæ sect. 30. probl. *Vt me* (inquit Cic. apud Cæl. lib. 17. cap. 5.) *non peniteat hebetiorem esse*: Et quomodo melāncholia hunc effectum causet, vide Cælium loc cit. & Ficinum lib. 1. de sanit. studiosorum tuenda, c. 5. Nec mireris, quòd ingeniosus possit esse stultus, non omninò quidem mente alienatus, sed in rebus grauissimis aberrans, nam aliud est celeriter omnia memoriæ commendare, & primo intuitu apprehendere, & aliud iudicare de rebus agendis: vnde nō est mirum si omnia in vno non reperiantur. Sunt etiam crebrò ista ingenia desolutoria, volatica, semper in motu, præsentia semper fastidientia, res nouas appetentia: Itaque maximo studio sunt a Religionum prælatis huiusmodi frænandi, & virtutibus priùs, quàm scientijs, si id simul fieri non potest, imbuendi, ita tamen vt non frangantur; sic enim in magnum Religionis lumen euadent, aliter in magnam pestem. Ego secundi generis ingenia promouenda probo hæc enim laboribus, & vigilijs crescunt exacuuntur, & maturescunt, non solum quo ad litteras, sed etiam quoad virtutes, vnde constantia, flexibilia, acuta, prompta redduntur. Huiusmodi Religiosis puto deberi de iure naturæ omnes dignitates, præeminentias, & prærogatiuas, quæ in Religione reperiuntur; cum enim ipsi Religioni docendo, concionando, scribendo maximè prosint, & benefaciant, & benefacienti benefacere de iure naturæ teneamur, l. Sed etsi lege §. Consuluit, ff. de petit. hær. l. Si non sortem, §. Libertus ff. de condit. indeb. iure dicto tenebitur Religio dictis beneficia rependere. Quod etiam colligunt aliqui ex l. Habita, §. 1. Cod. ne fil. pro pat. ibi, *Hoc nostræ pietatis beneficium indulgemus*.

6 Suppono 5. quòd tres sunt gradus scientiæ, 1. est scientiæ eminentis, per quam scilicet quis fit difficillimas quæstiones ad munus suum pertinentes, explicare, & definire, seu qui est in scientia, ad statum suum necessaria præ omnibus alijs eruditus, & eminens: 2. est scientia mediocris, per quam s. scit quis communes quæstiones enodare, quæ in suo munere occurrunt, quamuis non omnes obscurissimas, & difficillimas; seu quando in dicta scientia multos habet pares 4. est scientiæ sufficientis; quando s. quis tantum scit, quantum est necessariū, pro satisfaciendo officio quod habet, auctores legendo, doctores consulendo, ea quæ nescit, petendo. Quę sufficiētia est iudicanda arbitrio boni viri, consideratis qualitatem loci, tēporis, & personarū, quibuscum debet viuere dignitatem habens. Atq; ita docēt Innoc. in c. cum in cunctis, de elect. n. 2. Abb. ibi n. 4. Lambert. de iur. patr. lib. 2. p. 1. q. 9. art. 27. n. 3. Azor to. 1. lib. 6. cap. 6. q. 3. ver. Sciendum; A. Trott. de perf. cler. lib. 2. par. 1. requis. 8. n. 92. Ang. ver. Clericus 2. §. 4. ibi. Tab. n. 3. Campan. in diuers. iur. rub. 5. cap. 1. num. 6.

7 Dico 1. Prælatus regularis debet esse vir litteratus. Ita omnes cit. n. 1: probatur 1. ex Scrip. sacra Exod. 18. *Prouide de omni tribu viros sapientes, & constitue ex eis tribunos*, &c. Prou. 8. Sapientia ipsa, *Per me Reges regnant, per me Principes imperant*: & Sap. 6. *Ad vos Reges sunt hi sermones mei, vt discatis sapientiā, &c.* Ier. 23. *Regnabit Rex, & sapiens erit.* & Ier. 3. *Dabo vobis pastores iuxta cor meū, qui pascant vos scientia, & doctrina.* Et Ier. 14. *Onagri steterūt in rupibus, & traxerunt ventum quasi dracones.* Per onagros intelligit ibi Hieron. Prælatos ignorātes, qui trahunt ventū quasi dracones, quia vt ait Greg. 20. mor. cap. 29. *malitiosa superbia inflantur*. Cum enim isti asini syluestres, multò asiniores domesticis, se in culmine vident dignitatis, tantò inflantur superbiæ vento, vt vix locum continentem inueniant, & tamquam Dij videri affectant, iuxta illud Zacc. 11. vbi de pastore imperito loquens ait. *O pastor, & idolum derelinquens gregem*. Ad quem locum ait Hieron. *Tam sceleratus est pastor* (imperitus) *vt non idolorum cultor, sed ipse idolum nominetur, dum vult ab omnibus adorari*: Baruc 3. *Et quoniam non habuerūt sapientiā, interierūt propter suam insipientiā.* Esaiæ 32. maximum beneficium promittens Deus populo, ait, *Non vocabitur vltra is, qui insipiens est, princeps*, & cap. 56. *Ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam.* Eccl. 10. *Rex insipiens perdet populum suū.* Ezechiel 22. minitans Deus maximum supplitium populo, ait: *Effundam super te indignationem meam, in igne furoris mei sufflabo in te, daboq; in manus hominum insipientium, & fabricantium interitum*: Vt intelligas esse Dei punitionem Regi à prælato insipiente; fabricant enim hi interitum animarum, & corporum subditorum, & Religionem in spiritualibus, & corporalibus interimunt. 3. Regum 13. laudauit Deus Salomonem, quod non petiuisset ab eo diuitias, neque dies multos, neque vltionem inimicorum, sed sapientiam necessariam ad regendum populum. Ecclesl. 10. *Est & malum, quod vidi sub Sole; quasi per errorem egrediens a facie principis, positū stultū in dignitate sublimi*: ibi per principem intellige diabolum, qui princeps vocatur. Ioann. 12. Et hic licet semper nocere studeat hominibus, hoc tamen malum, sublimandi ignorantes in excelsum, non nisi per errorem facit. Exodi 28. *Pones autem in rationali iudicij doctrinam, & veritatem, quæ erunt in pectorem Aaron, quando ingredietur coram Domino:* Sed mirandum quod eodem c. ver. 3. dicitur: *Et loqueris cunctis sapientibus corde, quos repleui spiritu prudentiæ, vt faciant vestes Aaron*. Quis non miretur, requirere Deum in sutoribus, pro consuendis vestibus Aaron, prælati sapientiam, & prudentiam, & non qualemcunque, sed ex corde, idest qui verè tales sint? per Sutores intelligo amicos prælatorum, qui vestes relationum bonas, aut malas prælatis super occurrentibus negotijs faciunt, prout eis odium, vel amor suaserit. Sint ergo etiam isti sapientes, & prudentes, vt quod iustum est suggerant, & quod iniquum, non persuadeant. Et sciant prælati, tales se iudicari foras, quales iudicantur, qui cum eis familiariter conuersantur; ait enim Hieron. ad Demet. *Mores, & studia dominarum plerumq; ex ancillarū, & comitantiū moribus indicantur*: Et ad Principiam, *Ex lascinia puellarum comitantium, de dominarum moribus iudicatur*. Et Naz. in ver. contra mulier. grauiter asseruit: *Ancillas esse imagines cordis dominarum*. Sicut enim veris nuncij sunt hirundines, flos, fructus, ita & dominarum ancillæ. Et Arist. relat. à Patricio lib. 3. de regu. tit. 13. *Est*, inquit, *quædam virtutis exercitatio cum bonis viris conuersari*. Et tandem pro Prælatorum scientia considero locum illum Esther cap. 14. *Ne tradas Domine sceptrum ijs, qui non sunt*, scilicet virtute, & scientia excellentes iuxta illud Cic. lib. 3. ad Att. ep. 52. *Fac, vt me velis esse aliquem*. Et Ouid. fast. 6.

Est aliquid nupsisse Ioui, Iouis esse sororem.

Et Act. 5. *Ante hos dies extitit Theudas, dicens se esse aliquē* & Paul. ad Gal. 2. *Cōtuli Enāgel. seorsū cū his videbātur esse aliquid*;

aliquid, idest cum Apostolis, iuxta illud Ecclef. 3. *Cum sapientibus, & prudentibus tracta.* Ex quo patet, quod qui sunt, videmurque esse aliquid, re vera soli sapientes sunt, insipientes enim nihil sunt. Vnde dicitur, *Homo sine litteris est viua mortis imago.* Et tales non essent homines, nisi æquiuocè, docent Gonz. ad reg. de ann. possess. q. 47. fin. & Gonz. ad reg. 8. cancell. gloss. 4. n. 55. & nu. 56. affert dictum Aristippi, qui interrogatus, quæ differentia esset inter homines doctos, & indoctos, respondit: Quæ inter viuentes, & mortuos. Et Eccl. 2. dicitur, quod tantum differt sapientia à stultitia, quantùm lux à tenebris; vnde non immeritò dixit Gonz. loco cit. n. 59. quod stultus, & ignorans prælatus meretur decapitari.

8. 2. Probatur ex PP. Greg. 1. p. past. c. 1. *Ab imperitis magisterium pastorale suscipitur in magna temeritate, quoniam ars est artiũ regimen animarũ.* Et paulò infra: *Imperitia pastorum voce veritatis increpatur, cũ per prophetam dicitur, Ipsi pastores ignorauerunt intelligentiã, &c.* Hieron. in c. 11. Zach. ad illa verba, Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. *Pastor stultus*, ait, *& imperitus, haud dubiũ, quin Antichristus sit.* Et de isto pastore dicitur eod. cap. *Derelicta non visitabit, dispersum non quæret, contritum non sanabit, & id, quod stat, non enutriet, & carnes pinguium comedet, & vngulas eorum dissoluet.* Quæ sunt propria officia imperiti pastoris. Aug. epist. 59. ad Paul. in solu. 4. art. Ideò Apostolum ad Ephes. 4. dixisse, Alios dedit pastores, & Doctores, *vt intelligerent Pastores ad officium suum pertinere doctrinã* & 19. de ciuit. c. 6. *Ignorantia iudicis plerumque est calamitas innocentis.* Ber. ser. in cant. *Iam*, inquit, *quomodo in pascua diuinorum educet eloquiorum greges dominicos pastor idiota? Sed etsi doctus quidem fuerit, non sit autem bonus, verendum, ne non tam nutriat doctrina vberi, quàm steril i vita necent.* Et lib. de or. vit. *Post indoctos Prælatos, malosq́; in sancta Ecclesia nulla pestis ad nocendũ infirmis valentior inuenitur.* Chrys. l. 2. de sacerd. *Sapientissimũ ait, esse oportet sacerdotem, & perspicacem in omnibus.* Cassiod. l. 6. var. ep. 5. ait, quod quæstor publicus, *est armarium legum*, & quod ei *adesse debet scientia cautela sermonis.* Isidor. de summ. bono, lib. 3. cap. 35. *Sicut iniqui, & peccatores ministeriũ sacerdotale adseqũ prohibentur, ita indocti, & imperiti à tali officio retrahuntur.* B. Laut. Iust. de reg. præl c. 7. *Decet profectò doctores, & dominici gregis pastores stare in alto, et doctrinam veritatis præbere cunctis audire cupientibus nam vbi deest doctrina, hortamenta vt plurimum desinũt cœlestia, consilia sana, & diuinarum monita scripturarum.*

9. 3 Probatur ex Arist. 4. pol. cap. 9. Vbi propositæ difficultati, cui sit tribuenda administratio Reipublicæ, an militi sine virtute, an virtuoso sine militia, Respondet cum distinctione, & subdit, *Sciẽtia verò huius cõmunis est omnibus*, Ad quẽ locum dicit D. Th. *Oportet enim quod habeant scientiam principes, & in ducatu exercitus, & in regimine ciuitatis: aliter enim non possunt dirigere in finem intentum ea, quæ sunt ad finem.* Et de Socrate refert Xenophontis de dictis, aut factis eis, quod non eos vocabat Principes, aut Reges, qui sceptra ferebant, sed qui regendi scientiam haberent. Et Pla. relat. à Valerio, lib. 7. cap. 2. aiebat. *Tum beatum terrarum orbem futurum, cum aut sapientes regnare, aut Reges sapere cœpissent.* Nec aliam ob causam puto antiquos Palladem Deam super Iouis caput pinxisse, quàm ad significandum, principanti sapientiam principare debere, mens enim vna sapiens plures manus vincit, & multa, quę natura impedita sunt, consilio expediuntur. Vnde Homer. odiss. 6. Mineruam alloquens, ait,

Atque ego si mihi sic assistas Cesia Diua,
Vel tercentum contra homines concurrere pugna.
Ansim, te fretus comite, ô Dea, & adiutrice.

Et Terentius in Adelph. actu 1. scena secunda reddens rationem, quare necesse sit prælatos esse litteratos, ait.

Homine imperito nunquam quidquam iniustius,
Qui nisi quod ipse facit, nihil rectum putat,

Plutarc. ad princ. in erud. doctrinam vocat Principis custodem, & consilianum.

10. 4. Probatur ex iure ciuil. & can. l. Nemini, Cod. de aduoc. diu. iud. l. Nemo iudex, Cod. de sent. & interloc. omn. iud. & in Authent. de Tabell. §. Nos autem, dicitur, quòd ignarus litterarum facilè negat ea, quæ pro veritate statuta sunt, & quòd super eos inconuincibilis est; cap. in fin. de ætate, & qualitate, cap. Nisi cum pridem, §. pro defectu, de renunc. cap Si in laicis, dist. 38. vbi dicitur, quòd ignorantia est intollerabilis in his, qui præsunt, & cap. Ignorantia, distinct. eadem, dicitur ignorantia mater cunctorum errorum, maximè in sacerdotibus; cap. In causis, §. vlt. cap. in cunctis, cap. innotuit, §. Multa, cap. Dudum, el 1. §. Cum autem, de elect. cap. Illiteratos, dist. 36. cap. præcipimus, dist. 34. cap. Priscis, dist. 55. cap. præcipimus, dist. 34. cap. priscis, dist. 55. cap. nullus, de temp. ord. in 6. Trid. sess. 7. de reform. cap. 1. sess. 22. c. 2. sess. 24. cap. 12. & cap. 18. eod. tit.

11 Dico 2. eligendi in prælatos regulares, siue Generales sint, siue prouinciales, siue Correctores, eam saltem scientiam debent actu habere, quæ est necessaria ad rectè suum munus per seipsos obeundum. Menochius lib. 2. de arbitr. casu 425. num. 37. Parisius de resig. lib 5. quæst. 3. num. 103. Lessius lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 24. nu. 127. Gonzal. ad reg. 8. cancell. gloss. 4. num. 75. Innoc. in cap. Cum in cunctis, de elect. num. 1. Nauarr. in cap. Si quando de rescr. except. 14. num. 1. probatur ex cap. Nisi cum pridem, §. pro defectu, ibi, *Quamquam et si desideranda sit*; & ex cap. Cũ nobis olim de elect. ibi, *Illius quoq́, litteratura*; & ex cap. Venerabilis, de præb. ibi, *Viri eminentis scientiæ*, & ex Trid. sess. 24. cap. 12. de refor. *Nemo ad dignitates Ecclesiasticas promoueatur, nisi doctrina ad summunus exequendum necessaria commendetur.* D. Th. 1. 2. q. 76. ar. 2. corp. *Singuli scire tenentur ea, quæ ad eorum statum, vel officium spectant*: & addit ad 3. p. quæst. 36. ar. 2. corp. *Qui alijs praponuntur curam animarum suscipientes, sciant quæ ad executionem sui ordinis spectant.* Et constat etiam ratione naturali, nam turpe est ignorare artem, quam profitemur, l. 2. §. Seruius ff. de orig. iur. professio, C. de muner. patr. lib. 10. cap. Cum sis, de conuers. coniug.

12 Dixi, debere habere actu scientiam necessariam; tum quia sunt nonnulli, qui, dignitate impetrata, dicunt, Piscem cœpi, quisnam mercatur retia? sic expectationem omnium fallunt, se inertiæ tradunt, & in angulum reiectos libros, si non vendunt, blattis relinquunt, & tineis, breuiq; obliuiscuntur, si quæ sciebant: Tum quia Ber. lib. 1. de consid. cap. 1. *In monasteria*, inquit, *admittuntur homines spe proficiendi; at officia bonos facilius recipiunt, quã faciant; quare ad ea viros probatos oportet deligi, non probãdos.* Tum quia Canones actualem, non aptitudinalem habilitatem requirunt: cap. Si eo tempore, de rescr. in 6. Lamb. de iur. patr. lib. 2. par. 1. q. 10. ar. 1. nu. 3. Neq; valet dicere, quòd poterit Prælaturam interim per idoneum Vicarium, aut idoneos Collegas exercere; nam officia debent exerceri per officiales naturales vt ita dicã, non per substitutos, qui nunquã administrant vt propria: & verecundũ est, ex alterum manibus quærere, quod apud se inueniri debet, vt dicit Innoc. in ca. Cum in cunctis, de elect. nu. 1. glossa in cap. fin. de æt. & qual. ver. Defectum Pers. in l. Tyrones, col. 11. Cod. de Tyron. lib. 12. qui addit, eum nõ posse dici Prælatum, qui non est sibi sufficiens. Atque ita docent Azor par. 2. lib. 6. quæst. 5. ver. Quæres: Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 32. nu. 13. P. Greg. lib. 47. synt. cap. 10. nu. 9. Salz. ad Diaz cap. 21. ver. Priuari, & habetur in Trid. sess. 7. de refor. cap. 3.

13 Dico 3. qui eligit ad Prælaturam illum, qui actu nõ habet eam scientiam, quæ necessaria est, pro dicta Prælatura rectè administranda peccat omnino mortaliter, & similiter qui eam recipit. Ita Garc de benef. par. 7 cap. 7. nu. 24. Nau. in man. cap. 25. nu. 12. Mir. tom. 2. man. q. 4. art. 2. concl. 1. Regin. in praxi, lib. 30. tr. 3. n. 171. Al. Trot. de perf. cler. lib. 2. p. 1. requis. 18. n 90. Sigismund. de elect. dub. 63. n. 2. Lamb. loc. cit. q. 9. ar. 24. n. 6. Tab. ver. Clericus 2 nu. 3. Syl. eod. n. 1. Ang. eod. n. 4. Salz loc. cit. Abb. c. Cũ in cũctis, de elect. nu. 4. vbi Innoc. n. 3. qui probat ex c. Omnes, dist. 38. vbi dicitur, quod scientia est de substantia Prælaturæ, & ex c. fin. de æt. & qual. vbi eligentes ignaros, & ipsi electi

puniri inuentur. Et etiam probat ex cap. Non est putanda § Quisquis ergo 1. quæst. 1. vbi Glossa verbo Abstineat: & tam electi, quam electores tenentur resarcire damnum datum Ecclesiæ, vt dicunt in specie Garc. & Salz. loco citato Gonzal. ad reg. 8. gloss. 4. num. 51.

14 Dico 4. Electio illius, qui non habet sufficientē scientiam ad exercendam dignitatem, ad quam eligitur est ipso iure nulla, & ei renunciare tenentur. La Diaz in praxi cap. 21. n. 6 vbi Salz. ver. Nulla; Vega par. 1. summ. cap. 31. nu. 6. Innoc. in cap. Cum nostris, de concess. præb. num. 1. vbi Abb. num. 22. Nauarr. misc. 40. de or. n. 8. & cap. Si quādo de rescr. excep. 16. Gonz. cit. num. 47. Less. lib. 2. de iust. c. 34. dub. 24. n. 127. Rodriq; to. 1. sum. cap. 29. n. 3. Cōstat ex c. fin. de æt. & qual. & ex c. 2. dist. 36. ibi. *Et non solum in eo ambitio inefficax habeatur*; c. Dudū, el 1. §. cum autē c. congregato: c. cum in cunctis, §. fin. de elect. clarè ex Tri. sess. 22. cap. 4. de refor. vbi irrita decernitur omnis prouisio facta ei, qui ætatem, & cœteras habilitates integrè non habuerit. Neque obstat Trid. sess. 7. de refor. c. 3. & c. fin. de æt. & qual. in quibus videtur innui, quod licet defectus cōpetentis scientiæ reddat collationem iniustam, non reddit tamen ipso iure nullam: nam ibi, *irritetur*, significat, irrita declaretur, vt similiter irrita declaratur electio illa cap. fin. cit. Et ratio est, quia etiam in ijs casibus, in quibus inducitur priuatio ipso iure, requiritur tamen semper talis declaratio; cap. Cum secundum leges, §. Confiscationis, de hær. in 6. Gloss. in cap. Quàm sit, ver. Eo ipso de elect. in 6. Grat. discep. for. tom. 5. cap. 809. num. 13. Gonz. ad reg. 8. cancell. gloss. 52. n. 127.

15 Declarant tamen ferè omnes præfati Doctores quòd tunc electio est ipso iure nulla, cum est facta in persona penitùs illiterati, qui nesciat legere, vt videri potest apud Garc. de benef. p. 7. cap. 7. a n. 14 Ego tamen cum Diaz loc. cit. penitùs illiteratum in hac materia voco, qui non est actu aptus exercere munus, ad quod assumptus est, licet legere, scribere vulgariter, & latinè; sciat immo, etiamsi latinum intelligat, & grammaticam calleat, purus namq; grammaticus purus asinus. Et quid refert scire grammaticam, & nihil aliud? Si sufficit intelligere linguam latinam, sufficiet etiam intelligere linguam vernaculam, nam libri de Scriptura sacra loquentes, vt conciones, lingua vernacula communiter scribuntur: ex Summistis plures etiam vernacula conscripti sunt: philosophiam etiam nostra lingua eam nobis tradidit Piccolom. theologia mystica vt plurimum lingua vulgari traditur, & illa lingua eam nobis tradidit doctè quidem Bert noster: & multas scholasticas quæstiones vulgarizauit Tamaius noster in suis excellentijs Christi, & Amoraga pariter noster in suo Peccatore pœnitente, & quis impedit, totam Theologiam scolasticam vernaculè tradi. Puto itaque, quod habilitas requiratur in intellectu, & quòd scire latinè, vel non sit merè extrinsecum, cum non latinitas, sed scientia reddat hominem idoneum, & scientiæ in omni lingua possint addisci, & doceri. Per quæ declarata, quæ dixi tom. 1. huius operis q. 1. cap. 31. §. 1. quæstio 6. *Nescat itaque*, vt cum Cic. dicam 1. de off. *suum qui que ingenium, & acrem se & bonorum, & vitiorum iudicē præbeat, ne scenici plusquā nos videantur habere prudentiæ: hi enim nō optimas, sed accomodatissimas fabulas sibi eligunt.* Et Sen. de tranq. cap. 4. *Aestimanda sunt, quæ aggredimur, et vires nostræ cum rebus quas tentaturi sumus, comparanda*; ne nostra ignominia onere pressi, ea cogamur relinquere, quę tanta anxietate quæsiuimus, iuxta illud Proper. lib. 3. eleg. 9.

Turpe est, quod nequeas, capiti committere pondus.
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Sed malum mundi est, quòd nullus se nouit indignum, & insufficientem ad gubernandum. vt ait Ar. 4. pol. cap. 4. *Arrogant sibi virtutem cuncti, & multifariam se idoneos æstimant ad gubernandum.* Vnde non mirum, si videantur multi cum illo Claud. *Vae pudor facti.*

16 Dico 5. in Generali Ordinis requiritur, vt benè suo muneri satisfacere possit, eminentis scientiæ gradus, eo modo, quo hic supra n. 6 declaraui. In ista conclusione debent conuenire omnes Doctores citat. num. 11. & pro ea adduco Diuus Thomas addit ad 3. par. quæst. 36. art. 2. corpor. vbi ait. *Ad superiores Sacerdotes, scilicet Episcopos, pertinet, vt ea etiam, quæ difficultatem in lege facere possunt, sciant, & tantò magis, quantò in maiori gradu collocantur,*

17 Nota pro probatione huius conclusionis, quòd duodecim sunt officia Generalis, ad quæ in conscientia obligatur secundùm Sacros Canones; de quibus Hostiens. in summ. de elect. §. Ad quid tenetur num. 31. & P. de Bais. in direct. elect. p. 3. cap. 47. 1. est prædicatoris, cap. Sit rector, d. 43. vbi multis probat Greg. ex cuius 2. p. past. c. 4 desumptum est illud cap. quod ad prælatum pertinet prædicatoris officium; quod quippe officium exercere non potest, nisi habeat notitiam vtriusque testamenti, cap. Qui Episcopus, d. 23. & quod minimè nouit, nemo docere potest: & quod ore dicit, debet opere complere: nam quæ fiunt à prælatis, de facili trahuntur a subditis in exemplum, cap. Magnæ §. 1. de voto; cap. ex merito, 6. q. 1. & qualis est hera, tales & ancillæ, vt est in prouerb. Vnde Euripid. apud Stob. ser. 60 ait *Serui dominorum morbis inficiuntur & secundum iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis est rector ciuitatis, tales & habitantes in ea*, Eccl. 10. & Cicer. 3. de leg. *Vt cupiditatibus principum, & vitijs infici solet tota ciuitas, sic emendari, & corrigi continentia.*

18. 2 Officium Prælati est Ducis, de cuius ratione tria sunt. 1 quod debet subditos præire in omnibus, non sequi cap. Docendus, d. 62. quod si cœcus cœcum ducat, ambo sine dubio in foueam cadent; Lucæ 6. & habetur in cap. Cum sit ars artium, de æt. & qual. Sic magnus ille Cato apud Luc. lib. 9. phars. aiebat.

Ad magnum virtutis opus, summosq; labores,
dum primus arenas
Ingrediar, primosq; gradus in puluere ponam,
Me calor æthereus feriat; mihi plena veneno
Occurrat serpens, fatoq; pericula vestra
Prætentate meo, &c.

2 Quod in duce requiritur, est, vt æstimet quam maximè salutem subditorum, proque illa omnibus se periculis exponere non vereatur. In quo excelluit ille magnus Scipio, quem victa nobilitauit Africa; quem solitum ferunt fuisse dicere, magis se vnam sui militis vitam æstimare, quam plures hostes illa priuare; 3. ducis munus est, dispersum militem colligere, saucium medicare, inter illum spolia distribuere. In quo etiam maximè excelluit Iulius Cęsar, de quo scribunt, quod, cum quadam nocte post commissum bellum, maris brachium tranaret, nec suos inueniret, nauicula ad eos ascendit, & recusanti nauiculario ob flantes in contrarium ventos, dixit. Solue nauim, ne timeas, Cæsarem enim vehis, de salute suorum sollicitū.

19. 3 Officium prælati, est magistri. Magister autem 4. debet habere conditiones. Prima debet esse scientia illustratus: 2. debet esse humilis, benignus, affabilis: 3. debet esse probus, ac rectus: 4. debet esse practicus, & expertus. Sed de his dixi to. 1. huius op. cap. 50. versus finem: & plura possunt videri apud Pen. in lib. vn Cod. de profess. qui in vrb. Constant. lib. 2. col. 1.

20. 4 Prælati officium est pastoris, secundum quod triplicem panem tenetur ouibus ministrare, scilicet sacramentalem, de quo dicitur Ioann. 6. *Ego sum panis viuus, qui de Cœlo descendi*, corporalem, seu naturalem, vt humana vita sustentetur, qui ab eo charitatiuè, & æqualiter dispensandus est, cap. Quoniam quidquid, 16. quæst. 1. & spiritualem verbi Dei, de quo dicitur Thren. 4. *Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.* Propter hunc triplicem panem, ter dictum est Petro. Ioan. 21. *Pasce oues meas.*

21. 5 Prælati officium est præfecti vigilum, vnde culpa illius est, si lupus oues rapit, & ipse nesciat. cap. Quāuis, de reg. iur. vbi Glossa vers. pastor, multa cumulat. Præfectus autem vigilum per totam noctem vigilare debet, & oberrare, iuxta dicta supra quæst. 1. cap. 7. nu. 22. & adhibere curam, ne mali aliquid accidat, vt dicitur in l. 3. ff. de pręf. vig. Vnde Ezech. 3. vocatur speculator. Quia inquit Prosper. de vita contempl. caput. 2. *Speculantur*

actus

actus hominum, & qualiter quisque viuat, diligenter explorant, quos bonos probauerint, honorando confirmant, quos deprehenderint vitiosos, arguentes. Et aduerte; quòd negligentia in Prælatis est peccatum mortale; Gloss. in cap. Ea, quæ verb. Reatu, de off. archid. & ibi Io. Andrea, & Butr. Panor. in cap. 1. de treu. & pace; Immò, & quandoque dissimulatio mortale est in prælatis. Gloss. in cap. clericis, de immun. eccl. vet. dissimulatione. Panor. loc. cit. Fel. in cap. Licet Hæli, de simon. facit tex. in cap. fin. dist. 47. & Prælatus valde negligens, est deponendus, Gloss. in dicto cap. Ea, quæ ver. Negligentia, & Gloss. in cap. cum ad monasterium, ver. Negligens, de stat. monach. vbi Panor. P. de Bais. in direct. elect. 3. p. cap. 52. num. 13.

22. 6 Habet prælatus officium patris, 1. quia filios verbo doctrinę spiritualiter generare debet 1. Cor. 4. *Per Euangelium ego vos genui*, 2. eos debet lacte consolationis fouere, 1. ad Thess. 2. *Facti sumus paruuli in medio vestri, tamquam si nutrix foueat filios suos:* 3. debet filios erudire, 1. Cor. 3. *Tamquam paruuli lac* (doctrinæ) *vobis dedi potum*, 4. debet eis thesaurizare exempla multarum virtutũ. Prouerb. 21. *Thesaurus desiderabilis, & oleum in habitaculo iusti.* Idest secundum Glossam interlinearem, claritas bonorum operum, & pinguedo deuotionis sunt hæreditas, quam linquit pater spiritualis filijs suis spiritualibus, & 2. Corinth. 12. dicit eadem Glossa, quòd filij spirituales non debent parentibus spiritualibus thesaurizare, sed parentes spirituales debent thesaurizare filijs diuitias vitæ æternæ: 5. debet eis prouidere de necessarijs, 2. Cor. 12. *Ego autem libentissimè impendam, & super impendar pro animabus vestris.* Quem locum sic explicat Lir. Impendam vobis non solùm spiritualia bona, sed etiam temporalia, & superimpendar ego ipse, quasi diceret, Pro salute vestra paratus sustinere mortem. Et Hier. *Quod habe, labore nimio impendo, & plusquam possum impendam; perfecta enim dilectio non solum totum, quod habes gratis impendit, sed etiam ipsa libenter impenditur, si necesse est.*

23. 7 Prælati officium est medici: cap. Disciplina, dist. 45. de hoc aug. conscripsit integrum librum. Scrib. qui inscribitur, medicus religiosus, ad quem remitto Prælatos, & ad industrias etiam Claud. Aquauiuæ. Hic solum vnum monebo, Medici officium esse curare appositè ad sanandum, vt ait Fernel. lib. 1. cap. 1. Appositè autem curat, qui citò, tutò, & iucundè remedia confert, quæ facere non potest, nisi qui vtriusque medicinæ; actiuæ .s. & contemplatiuæ, valde peritus existit, vt nimirum rerum naturas cognoscat, quò possit earum viribus ad sanitatem vti, sciatq; elementorum, humorum, complexionum, potentiarum, membrorum naturas, cognoscat etiam causas omnium morborum, & symptomatum: sciatque etiam ex signis conijcere præterita, præsentia, futura.

24. 8 Habet etiam prælatus officium Aduocati, tũ apud Deum, quem tenetur assiduè orare pro sibi commisso grege; cap. Si quis vult, d. 36. cap. Quia sacerdotes, 10. q. 1. tum apud homines, cum quibus subditos adiuuat, & defendit, cap. monachi 16. q. 1. cap. Ex parte, de post. præl.

25. 9 Habet officium militis armati, sed arma eius sunt orationes, & lacrymæ, 23. q. 8. his defendit subditos, arcet luporum truculentam rabiem, rigat, confouet.

26. 10 Habet officium gladiatoris. Est autem excommunicatio mucro illius, cap. Visis, in fine, 16. qu. 2. cap. Si quis, de reb. eccl. non alien. Quo quomodo vtendum, docet Trid. sess. 25. de refor. cap. 3. Vide pro pœnis contra malè vsurpantes, cap. Nemo 2. q. 1.

27. 11 Habet prælatus officium agricultoris, cap. Solitæ §. Potuisses de ma. & ob. vt euellat, destruat, disperdat, dissipet vitia, non solum quò ad radicem, sed etiam quò ad machinationem malę ordinationis, vitiosorum adunationem, atque vitiorum defensionem, & hoc prędicando verbum, instando opportunè, imponunè arguendo, obsecrando, in omni patientia, & doctrina, vt dicitur 2. ad Tim. 4. Nec solum debet destruere, sed etiam ędificare tamquam bonus architectus, de quo 1. Cor. 3. *Secundùm quæ data est mihi, vt sapiens architectus fundamentum posui, quod est Christus Iesus.* Ædificet itaque, & plantet virtutes. Et notat Greg. 3. p. past. c. 35. quod agricultor prius debet amputare malas radices, quàm plantare bonas. *Quia nisi prius peruersa destrueret, ædificare vtiliter recta non posset.*

28. 12 Habet Prælatus officium Correctoris, cap. transmissam, de elect. cap. Quanto de his, quæ fin. à prælato. cap. Qualiter el 2. de accus. cap. Ea, quæ, §. Si verò, de stat. monach. & in ordine nostro hoc nomine appellantur Superiores, vt patet ex num. 44. Reg. vbi quale sit officium Correctoris, describitur. In hoc autem munere exequendo recordetur prælatus aurei illius dicti. Sen. 1. de clem. c. 22. *In alienis iniurijs vindicandis, tria sequi debet Princeps: aut vt eum, quem punit, emendet, aut vt pœna eius cęteros meliores reddat; aut vt sublatis malis, securiores cæteri viuant.*

29 Ad quæ officia tenetur prælatus in conscientia, & de negligentia rationem redditurus est illi, qui eum iudicaturus est; cap. 1. de off. archid. Ex quibus remanet probata nostra conclusio. Constat enim quòd sine eminentis scientiæ gradu non possunt dicta officia rectè, & ritè exerceri: immò, & etiam cum illa est valdè difficile, ait enim Naz. or. 1. apol. n. 31. *Sed sit sanè aliquis non modò à vitiorum cõtagione purus, verũ ad summum etiam virtutis fastigium euectus, haud equidem video, quanam scientia instructus, aut quibus viribus fretus, huiusmodi præfecturã intrepidus suscipere queas:* & n. 64. *Qui præfidenti animo præfecturã suscipit, hunc ergo solertia nomine admiror, ne dicam stultitia, &c.* Quæ ibi perbellè Naz. ad quæ remitto prælatos. Si verò Generalis dictam eminentem scientiam non haberet; modò haberet competentem, toleraretur, per c. Nisi cum pridem, §. pro defectu de renun.

30 Dico 6. in prouinciali sufficit scientia mediocris, & in Correctore sufficiens. Probatur, quia licèt prouincialis eadem habeat officia exercere in sua prouincia, quę Generalis in tota Religione; cum tamen melius suos subditos cognoscat, vt potè cum illis ordinariè enutritus, & non tam ardua negotia passim illi occurrant, sufficit, si ordinaria negotia per se resoluere possit, & pro extraordinarijs libros, vel peritos consulere. Similiter Corrector pauca habet admodum negotia, quæ & faciliter enodari possint, vnde sufficit, si in arduis sciat dubitare, & peritiores consulere.

31 Dico 7. Collegę Generalis, Prouincialis, & Correctoris, debent habere eandem, vel paulo inferiorem scientiam, quam habent sui respectiuè prælati. Quia, cum sint prælatorum consiliarij, immò, & in multis conjudices, vt probatum est supra q. 1. cap. 2. à num. 13. non rectè suo muneri satisfacient, nisi scientia eamdem saltem speciem fuerint doctrina, quam debet habere prælati insigniti. Et colligitur ex Trident. sess. 24. de refor. cap. 1. quatenus requirit in Cardinalibus, qui sunt consiliarij Pontificis, eamdem scientiam, quam in Episcopis. Et collige etiam ex hoc, quod non potest tuta conscientia eligi in Collegam, qui dicta scientia non fuerit prædictus, sub pretextu quòd alij duo Collegę sint doctissimi, & quòd ipse illorum opinioni semper adhærebit: nam licet hoc in concordi sententia fortè sustineri posset ex hoc capite, in discordi tamen, si indoctus sit, non poterit inter eorum sententias iudicare.

32 Dico 8. Qui diuturno vsu, & longa experientia ea nouit, quæ necessaria sunt ad sui muneris functionem, potest in Correctorem eligi, etiamsi grammaticam, & latinam linguam penitus ignoret. Ita Azor par. 2. lib. 6. cap. 6. quæst. 6. Parisius lib. 5. de resig. q. 3. num. 109. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 32. nu. 10. Sigism. de elect. p. 2. dub. 63. num. 3. Regin. in praxi, l. 3. tr. 3. nu. 175. Abb. in cap. vl. de æt. & qual. num. 4. Probatur quia experientia cum prudentia coniuncta, est magistra omnium scientiarum. Vnde etiam collige, quod possunt electores eligere in Correctorem virum illiteratum; qui tamen, cum alias Corrector fuerit, benè se gesserit, supposito quod Correctoriatus sint eiusdem, vel paulò superioris qualitatis, nam est aptus V. G. quis regere duodecim fratres, qui non est aptus regere quinquaginta, & est aptus quis regere

fratres ordinatios, & seniores, qui non est aptus regere graviores, & iuniores. Lamb. de iur. patr. lib. 2. p. 1. q. 9. ar. 24. n. 6. ver. Et ibi dictis adde. Quod tamen limita; nisi alij doctiores, & expertiores adsint. Maiol. loc. cit. n. 14. Azor q. 9.

33 Dico 9. Ardens charitas, vitæ, morumque probitas possunt supplere scientiæ defectum. Angel. ver. Clericus 2. nu. 4. fine. Sylu. eod. n. 1. dicto 1. Salz. ad Diaz. c. 21. ver. aliquando tamen. Abb. cap. Cum in cunctis, de elect. num. 4. Vbi Innoc. num. 3. Regin. loc. cit. nu. 172. Maiol. loc. cit. n. 4. & 5. qui id illustrat exemplis. Paris. n. 112. Azor q. 8. probatur ex cap. nisi cum pridem, §. pro defectu, in fine, vbi dicitur. *Scientia inflat, charitas autem ædificat, & ideò imperfectum scientiæ potest supplere perfectio charitatis.* Ratio est, quia charitas est bonum notabile, recta voluntas, ab omnibus terrenis, & præsentibus prorsus auersa, inseparabiliter Deo coniuncta; cap. Charitas est, de pœnit. d. 2. Debet tamen esse coniuncta cum discretione. cap. Non solùm de reg. in 6. vbi dicitur. *Puritati conscientiæ non debet deesse iudicium rationis, ne vnde spiritualis profectus quæritur, salutis dispendium subsequatur*; vbi etiam nota, quod quamuis quis sit idoneus in scientia, non ideò præcedere debet alios, quorum mores sunt magis cogniti, nam cum Trid. sess. 24. de refor. cap. 18. non se fundet tantùm in scientia, sed etiam in moribus, & prudentia vtrumque requiri dicendum est; & si ex his aliquid desit, melius est, quò desinat ex scientia, quàm ex moribus, sciẽtia .n. non ita eminens suppletur per virtutes morales coniunctas. Et ita declarasse Sacram Congreg. refert Gonz. ad reg. 8. cancell. Gloss. 4. num. 112. his verbis. *Præferendus est minus doctus, modò idoneus, quando eius mores sunt noti, & approbati, doctiori, cuius vita ignoratur.*

34 Dico 10. Vbi non reperirentur viri litterati, possent illitterati, & non sufficientis litteraturæ præfici. Maiolus loco citato num. 9. Menoch. de arb. lib. 2. casu 425. num. 44. Abb. loc. cit. probatur tùm ex cap. 24. Esaiæ, vbi dicitur. *Et erit sicut populus, sic sacerdos*; tum ex c. Priscis. d. 55. vbi Gloss. ver. sufficientibus: & ex c. 1. d. 57. ibi, *Aut hominum raritas*, vbi Gloss. tum ex communi dicterio, *Inter cæcos lusci dominantur*: & panem facimus de sartna, quam habemus. Cauendum tamen hoc casu electoribus, ne ignorantem præsumentem scire eligant; nam nocebit multò magis, quàm ignorans, suam ignorantiam cognoscens; hic enim, consulendo doctos, veritatem attinget aliquando: ille semper perdet omninò. Vnde Quintilian. lib. 1. inst. or. cap. 1. *De pædagogis hoc amplius; vt aut sint eruditi planè, quam primam esse curam velim; aut se non esse eruditos sciant; nihil enim peius est ijs, qui paulum aliquid vltra primas litteras progressi, falsam sibi scientiæ persuasionem induerunt: nam & cedere præcipiendi peritis indignantur, & velut iure quodam potestatis, quo ferè hoc hominum genus intumescit, imperiosi, atque interim sæuientes, stultitiam suam perdocent.*

35 Dico 11. vbi nulla ex dictis causis intercedit, non potest cum illiteratis dispensari, vt ad dignitates assumantur, per quamcunque potestatem, etiam papalem. Ita Gonz. ad reg. 8. gloss. 4. num. 43. Paris. de resig. lib. 5. c. 3. num. 100. Gutierr. de tutel. p. 1. cap. 18. num. 2. Maiol. loc. cit. num. 13. Diaz in praxi, c. 21. n. 5. vbi citat dictum Fel. dicentis, quòd si Papa scribat etiam ex certa scientia pro illiterato, obediendum non est; quia vitium illiteraturæ est de iure diuino. Constat ex cap. 4. Oseæ. *Tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.* Et 1. ad Tim. 3. Oportet Episcopum esse doctorem. Et cap. 4. Timotheo præcipit, vt lectioni, exhortationi, & doctrinæ attendat. Vide Azor tom. 2. lib. 6. cap. 6. q. 4. Io. de Selua de benef. p. 3. q. 5. num. 6.

36 Quæres cur permittat aliquando Deus viros ignorantes, & malos regnare? ℞. id Deum permittere in pœnam subditorum Gregor. 1. p. past. cap. 1. *Quæ pastorum sæpe imperitia meritis congruit subditorum*: Et 25. moral. cap. 14. ad illa verba, Qui regnare facit hominem hypocritam, *Nullus, qui talem Rectorem patitur, eum, quem patitur, accusat, quia nimirum sui fuit meriti, peruersi Rectoris subiacere ditioni.* Et lib. 4. in 1. Reg. cap. 1. ver. non te abiecerunt, ait: *Aut fortasse abiectum se in Regis petitione conqueritur, pro reproba voluntate male petentis populi, petitur Rex, conceditur pro vindicta, vel fortasse idcircò reprobus Rex eligitur, vt electus successor eius Rex David in eo cognosceret, quid cauere debuisset.* Aug. ps. 51. sub init. *Saul rex non ad permanendum electus est à Domino, sed secundum populi cor durum, et malum datus ad eorum correctionẽ, non ad vtilitatẽ.* Eadem habet Cypr. ep. 38. ad Rogat. Iren. l. 5. aduersus hær. c. 24. *Cuius iussu homines nascuntur, huius iussu, & Reges constituuntur, apti his, qui in illo tempore ab ipsis regantur. Quidã enim illorũ ad correctionẽ, & vtilitatẽ subiectorum dantur, & conseruationẽ iustitia. quidam autem ad timorem, & penã, et increpationem, quidam autem ad illusionem, & contumeliam, & superbiam, quemadmodum, & digni sunt.* Isid. lib. 3. sent. c. 48. *Reges quando boni sunt, muneris est Dei; quando verò mali sceleris est populi; secundum enim meritum plebium disponitur vita Rectorum*: vide D. Th. lib. 3. de reg. Princ. cap. 7. & cap. 11. in fine, ait. *Interdum dum populus non cognoscit beneficium boni regiminis, expedit exercere tyrannides; quia hæ etiam sunt instrumentum diuinæ iustitiæ.*

§. 1. *Quas scientias in particulari deceat, & necesse sit habere Prælatum regularem.*

Vide duar. de minist. Eccl. l. 4. cap. 2. Sart. in eius Reip. reg. cons. 4. & seq. Lips. in not. ad lib. 1. pol. cap. 10.

37 Noto, quod studia, quibus communiter incumbunt Religiosi, sunt grammaticæ, philosophiæ, & Theologiæ. Theologiã cuius præcipuè est Religiosorum institutum, in 5. partes diuido. In scholasticam; quæ malleus hæreticorũ dicitur; in moralem, quæ diligendis christianorum conscientijs inseruit, cui annectitur sciẽtia Canonum, in scripturalem, quæ prædicatoribus inseruit qui sunt anchora nauis Ecclesiæ, in mysticam, qua humana mens, his mundanis reiectis, tota se per charitatem in Deũ transfundit; & in asceticam, quæ est Religiosorum specialis, deq; ijs agit, quæ ad Religiosorum statum, tam perfectionis, quam necessitatis peculiariter pertinẽt. Alias theologiæ diuisiones, vide apud Sand. 1. p. theol. lib. 1. com. 3. exer. 1. vbi 14. Theologiæ diuisiones numerat.

38 Dico 1. necessarium est, Prælatum religiosum, Generalem præsertim, & Prouincialem excellere in vna ex dictis theologijs, cæteras autem sufficien attingere. Ita Duar. loc. cit. patet ex dictis n. 16. & 30. Cum enim dixerimus, in his prælatis requiri gradum scientiæ eminentis, & mediocris, nec possibile sit, omnes in summo gradu possidere, propter scientiarum difficultatem, & vitæ breuitatem, vnde quærebatur Theophrast. quòd satis concedere tenetur, cum aliquid scire cœpisset. Et medicorum coryphæus Hippocr. dicebat, illorum artem esse longam, & vitam breuẽ; vnde Sen. de breu. vit. cap. 1. *Maior*, inquit, *pars mortaliũ de naturæ malignitate conqueritur, quod in exiguum æui gignimur, quòd hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant*, dicendum est, quòd eminenter doctus est ille homo, qui in vna excellit, & alias non ignorat.

39 Dico 2. non est necesse, prælatum regularem habere scientiam iuris ciuilis: licet enim iuris canonici scientiam ignorare non debeat, ad dirimendas lites, ac controuersias, quæ in Religionibus quotidie occurrunt, & ad facienda iudicia, vitiaque punienda, vt dicitur in cap. 1. §. Cæterum de consang. & cap. Nulli d. 38. & cap. Qui Episcopus, d. 23. Et quamuis iuris ciuilis Doctores dicant sine capitulis parum valere leges, & capitula sine legibus nihil, per quod significant, nihil prodesse scientiam canonum sine iuris ciuilis prudentia: non puto tamen, necessariam esse prælatis regularibus legum scientiam, nec etiam attingere, cum omnia, quæ possunt illis in suis muneribus occurrere optimè possint resolui per scientiam canonum, & moralem theologiam: Hoc mihi satis persuadet cap. Super specula, ne cler. vel monac. vbi prohibe-

prohibetur Religiosis studere legibus, vel medicinæ, sub pœna excommunicationis ipso facto; quod non fieret, si Religiosis studium dictarum facultatum esset necessariũ. Et constat etiã experientia, qua videmus, multos Religiosos Prælatos rectè, & cum laude exercuisse Prelationes sine dictis scientijs. Valde tamen vtile erit Prælatis regularibus, si legibus priuatum quandoq; studeant, aliquasque horas in eis consumant. Eodem modo dic de studio medicinæ; poterit enim hoc vti Prælatus in ordine ad bonum spirituale, & ex illa ingenti cura, quam corporales Medicos humani corporis videbit habere, eliciet, quanta sibi erit adhibenda in sanatione spirituali animæ.

40 Dico 3. necesse est, Prælatum Regularium esse valde exercitatum in litteris humanioribus, historijs sacris, atque prophanis, Philosophis, Poetis, Oratoribus. Ita D. Tho. lect. 3. in cap. 1. 1. ad Cor. Duar. loco cit. Probatur tum ex ijs, quæ dixi tom. 1. huius op. cap. 30. concl. 2. & 3. Tum quia ex his quamplurima eliciuntur necessaria pro vita spirituali. Tum quia, cum Prælati officium præcipuum sit docere, non poterit id munus rectè exequi, nisi magnam eruditionem, quæ in dictis litteris continetur, sibi comparauerit. Tum quia SS. PP. qui in dictis litteris eminentes fuere, intelligere minimè poterit, & tamen in Patribus est fons, & origo omnis Theologiæ. Et Philosophicæ scientiæ mentem attollunt, & abducunt à vano metu, aut admiratione rerum. Et historia lux est veritatis, & magistra vitæ; in hac enim, tamquam in speculo, ornamus, & componimus vitam nostram ad alienas virtutes. Et Rhetorica, quatenus persuadendi, & dissuadendi facultatem tribuit, Platoni, de sum. bon. paulò ante fin. visa est necessaria, cum dixit, *Persuadendi facultatem artibus cunctis excellere, quippe quæ cuncta non vi, sed sponte sibi subijciat*. Vnde de famoso illo Oratore Demosthene ait Sabel. lib. 1. exemp. cap. 6. *quòd, eo loquente, pacem, & bella suscepit Grecia, suscepta deposuit, fœdera cum Regibus iunxit, iuncta dissoluit*. Poesis etiam, & quatenus syllabas mensurare, & quatenus multa ad mores accomoda, & secundum moralem Philosophiam docet, & quatenus etiam defatigatum potest recreare ingenium, vtilis admodum erit. Tũ etiam, quia cum habeat Prælatus instituere Lectores, tum Philosophiæ, tum humanitatis, non poterit id per se rectè facere, nisi dictas scientias calleat. Vnde refert Ammian. Marcel. lib. 22. & 25. impium illum Imperatorem Apostatam interdixisse Christianis scholas Grammaticorum, Rhetorum, ac Philosophorum, sperans, quòd absq; liberali eruditione suam Religionem tueri non possent, *Proprijs*, inquiens, *pennis configimur, ex nostris enim libris arma capiunt, quibus in bello aduersus nos vtuntur*. Ex quò forte desumptum est iniquum illud decretum factum ab Henrico VIII. Angliæ Rege, quo fratribus quibusdam Carthusiensibus, contemnentibus in eius venire sententiam, mandatum est, vt ab eis omnes libri auferrentur; vt tradit Tor. in phil. moral. lib. 25. c. 1. qui ad id probandum affert multa in prol. dicti op. n. 12. & lib. 19. c. 7. versùs fin. Tandem hoc probat manifestè c. Turbat, dist. 37.

41 Dico 4. vtile admodùm esset, si Prælati regulares in linguis peregrinis, græca, hebraica præsertim eruditi essẽt; hispanica, gallica, germanica Itali; & illi è contra Italica. Ita Duar. loco cit. Probatur tum ex clem. 1. de magist. vbi id expressè mandatur, & redditur ratio; quia etiam Christus suos Apostolos, eo quòd seminatores esse deberent Euangelij in omne genere linguarum eruditos esse voluit. Quod etiam præcepit sub pœna indignationis suæ Paulus V. vt dixi, constitutionem afferens, tom. 1. priu. in cost. 2. Iulij II. num. 19. & rigorosius decretum de mente Vrbani VIII. factum est à Congregatione de propaganda fide, quod affero in addit. ad priu. reg. cap. 3. n. 11. Tum quia multi sunt libri his linguis conscripti, eruditione, & scientia pleni, quorum cognitio multum prodesset ad bene gerendum suum officium. Et Generali, qui habet sub se Gallos, Hispanos, Belgas, Germanos, est ferè necessarium eorum linguas tenere. Tum ad amorem sibi dictarum nationum conciliandum; sumus enim tam rerum nostratum amantes, vt itaum ac videmus, extraneum lingua nostra loqui, eum & libentius audiamus, & teneriùs amemus, amarique ab eo existimemus. Quo medio vsus est Rhapsaces Assyriorum Dux 4. Reg. 18. vt Iudæos sibi beneuolos redderet: & Paulo valde id profuit Act. 22. & volatilia ad sibi similia conuenire, docet Eccl. cap 27. Tum ad suorum subditorum necessitatibus prouidendum; non enim omnes subditi linguam Europæis communem callent; & quando id esset, quod impossibile puto, non ita bene ea lingua omnes communiter possunt animi passiones exprimere; vnde multi vt plurimum retardantur à colloquendo cum suis Prælatis, quando vident eos non intelligere linguam suam, quod vergit in maximum Religionis detrimentum. Quare laudatur magnopere Mithridathes Rex Ponti, vt dicit Chauass. de vera prud. lib. 3. cap. 10. §. 3. quòd, cum 22. nationes diuersarum linguarum subiectas haberet, vniuscuiusque lingua liberè loquebatur. Nec contemnant ista Prælati, quasi parui sint momenti; nam, vt Hier. ait in epist. ad Lætam, de instit. fil. *Non sunt contemnenda quasi parua, sine quibus magna constare non possunt*: Quod etiam docuit Quintil. lib. 1. inst. or. cap. 1. & certissimum puto, quod Generalis, nisi linguas vulgares suorum subditorum intelligat, non possit plenè suo muneri satisfacere. Et præterea, vt ait. Veget. de re milit. in prol. lib. 1. *Neminem decet vel meliora scire, vel plura, quàm Principem, cuius doctrina omnibus potest prodesse subiectis*.

42 Dico 5. vtile etiam erit Prælato si geographicas, geometricas, astronomicas, physiognomicas scientias calleat. De Geographia patet; quia, cum hæc faciat situs terrarum, & magnitudines, atque interualla nosse, ostendatque portus, aditus; flumina, maria, montes, oppida, ciuitates, aliaque quamplurima scitu dignissima, nemo ibit inficias, hanc facultatem futuram fore maximè vtilem ijs Prælatis regularibus, qui semper ferè sunt in cursu, suas amplas Religiones visitando. Geometrica etiam erit vtilis pro situandis monasterijs, mensurandis distantijs, altitudinibus, & profunditatibus; ac etiam pro distribuendis honoribus, & oneribus Geometria est necessaria, vt ait Mersen. in Gen. cap. 1. ver. 1. contra Atheos ratione 17. Arithmeticam si non calleat, cogetur in computis conuentuum recipiendis, (negotium magni momenti ob innatam homini habendi cupiditatem) alienis dictis stare.

43 Expatiemur autem aliquantulùm in Astronomia, pro qua Noto 1. quòd cælum per virtutem, quam à Deo accepit in sui creatione, agit in hæc inferiora, vt docet Art. 1. meteor. cap. 2. vbi ait. *Virtutem omnem inferioris mundi à supernis lationibus gubernari* & 2. phys. tex. 26. *Homo*, ait, *hominem generat, & sol*; & probat D. Th. 1. p. q. 115. ar. 3. Et experientia constat, qua videmus, accessu, & recessu solis quadripartitam anni diuisionem fieri, ortu, vel occasu aliquorum astrorum, calorem, frigus, & alias qualitates augeri, vel minui; tempestates magis excitari, vel sedari: in morbis etiam curandis sapienter, & vtiliter expectati à Medicis tempus congruum, vt docet Gal. lib. 3. de dieb. crit. & Ouid. 1. de Ponto.

Temperie cæli corpusq; animusq; iuuatur.

& Ar. 7. pol. cap. 7. ex climatum diuersitate diuersitatem complexionum colligit. *Nam, quæ frigidas*, inquit, *regiones incolunt, gentes, & quæ per Europam, animo quidem abundant, ingenij verò, & artificij parum habent*, &c.

44 Noto 2. cælum per se, & directè nullam habere virtutem agendi in intellectum, & voluntatem, vt probat D. Thom. loc. cit. ar 4. & 3. contra gen. cap. 84. & constat, quia, si quid posset producere in intellectum, vel voluntatem, vel id esset per modum habitus, vel per modum operationis. Non primum, quia quicquid recipitur in intellectu, vel voluntate, debet esse spirituale, vt sit proportionatum recipienti, cælum autem, cum sit corporeum, spirituale producere nequaquam potest. Neque 2. tum quia operationes intellectus, & voluntatis vitales sunt, quæ non possunt esse nisi à principio habente vitam, vel ad summum à supernaturali agente, quale non est cælum. Tum quia si cælum per se causaret [illegible]um volitionis, sicut actio cæli est necessaria, ita etiam receptio illius actus in volun-

tate

tate esset necessaria, & sic tolleretur libertas, &c. Verum quidem est, quòd per accidens, & indirectè cælum potest aliquo modo agere in intellectum, & voluntatem; dum enim agit in organa, quæ inseruiunt ad operationes animæ, V. G. dum calefacit sanguinem circa cor, quo efferuescente excitamur ad iram, dicitur etiam cælum excitare ad iram. Et eodem modo, qui certis astris propitijs concipiuntur, magis dicuntur valere ingenio, quàm alij, quia per actionem illorum astrorum præcipua quędam organa sensuum internorum sunt magis apta, & disposita; ex quorum deinde operationibus multum pendet ipse actus intelligendi per hanc tamen indirectam actionem nulla voluntati infertur necessitas, sed semper, organis quomodocunque dispositis, & alteratis, potest voluntas non sequi motionem cæli, & oppositum actum elicere, quidquid garriat Astrologorum vanitas. Vnde Iet. 8. dicitur. *A signis celi nolite metuere, que timent gentes, quia leges populorum vana sunt*,

45 Noto 3. quòd 12. sunt signa Zodiaci, quæ his versibus continentur.

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraq; Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.

Aries regnat à die 21. Martij, vsque ad 21. Aprilis, qui eo tempore nascitur, erit calidæ, & siccæ naturæ, ac consequenter cholericus. Taurus regnat à die 21. Aprilis, ad 21. Maij, qui eo tépore nascitur, terræ naturã induit, & erit frigidus, & siccus, ac melãcholicus. Gemini à 21. Maij ad 21. Iunij, qui eo tempore nascitur, calidus, & humidus est, & sanguineus. Cancer à 22. Iunij ad 22. Iulij: qui eo tempore nascitur, solet esse frigidus, & humidus, ac phlegmaticus. Leo à 22. Iulij ad 23. Augusti qui eo tempore nascitur solet esse calidus, & siccus, ac cholericus. Virgo à 23. Augusti ad 24. Septemb. qui eo tempore nascitur, solet esse frigidus, & siccus, ac melancholicus. Libra à 24. Septemb. ad 23. Octob. qui eo tempore nascitur, soles esse calidus, & humidus, ac sanguineus. Scorpio à 23. Octob. ad 23. Nouemb. qui eo tempore nascitur, solet esse frigidus, & humidus ac phlegmaticus. Sagittarius à 23. Nou. ad 22. Decemb. qui eo tempore nascitur, solet esse calidus, siccus, ac cholericus. Caper 22. Decemb. ad 22. Ianuarij; qui eo tempore nascitur, solet esse frigidus, & siccus, ac melancholicus. Aquarius à 22. Ianu. ad 19. Februarij; qui eo tempore nascitur, solet esse calidus, & humidus, ac sanguineus. Pisces à 19. Februarii ad 21. Martii; qui eo tempore nascitur, solet esse frigidus, & humidus, ac phlegmaticus. Distribuuntur itaque ista signa quatuor elementis. Et igni tribuuntur Aries, Leo Sagittarius, quæ sunt signa ignea, & cholerica. Terræ tribuitur Taurus, Virgo, Capricornus, quæ sunt signa terrea, & melancholica. Aeri tribuitur Gemini, Libra, Aquarius, quæ sunt signa aerea, & sanguinea. Aquæ tribuitur Cancer, Scorpio, Pisces, quæ sunt signa aquea, & phlegmatica, & sic constat, quòd omnes homines, aut sunt cholerici, aut melancholici, aut sanguinei, aut phlegmatici. Cholericorum naturam hi tibi versus demonstrant.

Hirsutus, fallax, irascens, prodigus, audax,
Astutus, gracilis, siccus, croceique coloris.

Inuidus, & tristis, fallax, luteique coloris.
Melancholicorum.
Non expers fraudis, timidus, dextrque tenacis.

Largus, amans, bilaris, ridens, rubeique coloris;
Sanguineorum.
Constans, carnosus, satis audax, luxuriosus.

Hic somnolentus, piger, in sputamine multus,
Phlegmaticorum.
Nil retinens sensu, pinguis facie color albus.

46 Cum ergo cum his omnibus humoribus habeat agere Prælatus, vtile erit, si studeat quorumcumque subditorum inclinationes cognoscere, vt sciat, quanti singulos expendere possit,

Et quid quisque ferat, quid quisque recuset.

vt ait Virg. apud Macrob. 5. Satur. c. 16. iuxta illud Prou. 27. *Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera.* Ad quem locum ait Hier. seu potius Beda lib. 3. *Diligenter adhibe curam eis, quibus te præesse contigerit, agnosce animus, actusque singulorum, &, si quid in eis vitij sordidantis inueneris, citius castigare memento.* Licet enim hæ inclinationes liberam humanæ mentis naturam nequaquam cogere possint, & sciat sapiens astris dominari, & infirmitates quandoque primariam hominis complexionem mutent; qui tamen parum prudentes sunt, & complexionem non mutarunt, vt iuuenes, a suis se trahi sinunt inclinationibus. Cholerici ergo sunt superbi, impatientes, præcipitosi, iniuriosi, valde de se ipsis præsumẽtes. Hos conuenit frenare, reprimere, dum iuuenes, nec minima quidem eis condonare, humiliare pro posse; numquam, aut ferè numquam se illis gratum, & iucundũ exhibere, sed semper grauem, semper Superiorem; si enim illis dies digitum, vt aiunt, sument & brachium. Nec dubitandum, adoleuerint, ne tibi sint infensi; nam, præterquam quod id timere non debes, præmium, & retributionem tuorum laborum à Deo expectans, citò obliuiscuntur iniuriarum. Melancholici sunt auari, meticulosi, impuri, rudes, duri, obstinati, inofficiosi, inciuiles, conuersationem fugientes, irresoluti, diffidentes, suspiciosi, non multum loquentes, dissimulatores, osores, vindicatiui, & inimici illorum, quos læserunt, iuxta illud Sen. 3. de ira, cap. 33. *Quos læserunt, oderunt.* Cum istis agat valde prudenter Prelatus, & contraria vitijs adhibeat medicamenta virtutum: tardus sit ad illis concedendum aliquid ad vsum proprium, & numquam aliquid concedat in perpetuum, vel indefinitè, sed semper ad tempus præfixum; non permittat vincere, quæ obstinatè prætendunt, lentè tamen, ne frangat, tribuat aliqua officia, quæ eos officiosos, & ciuiles, & conuersabiles reddant; suspicantes, & diffidentes increpet durè; parum credat illorum dictis, nisi arbitros fingent, & priusquam iudicium ferat, arbitros audiat; semper enim addunt aliquid de sua imaginatione, & quandoque vendunt somnia, tamquam Euangelicam veritatem; isti reducendi, quantum fieri potest, vt sint timoratæ conscientiæ, alioqui solent esse valde perniciosi. Sanguinei amantes sunt recreationum, inimici mœstorum sermonum, fugientes rixarum, amantes pacis, benigni, affabiles, non iniuriosi, nisi vi tracti, iniuriatum actiuè, & passiuè immemores, officiosi, liberales, pij, iusti: Istos moderatè sui permittat recreationibus; difficulter permittat exire conuentu, attendat quibuscum conuersentur, hortetur sæpe ad studendum, & ad pœnitentiam. Phlegmatici sunt tardi in omni actione, tàm in motu, quàm in loquendo in consilijs irresoluti, timidi in executionibùs; amant, sed non ardenter; oderunt, sed non vehementer; modesti, moderati, ac obedientes: Isti calefaciendi sunt, vt scientias, & virtutes assequantur, prohibendi à conuersationibus, quæ eos ad aliquod vitium possunt trahere; nam faciles sunt ad virtutes, & vitia adipiscenda. Vide Sen. lib. 2. de ira, cap. 19. cum quo cap. 20. concludo, quòd licet *naturam mutare difficile sit, ne liceat semel mixta nascentium elementa conuertere, plurimum* tamen *potest consuetudo, plurimumque salubriter iussum*, vt dicit cap. 21. Immò tantum potest educatio, vt naturam vincat, vt ait Ambros. relatus a Scrib. in pol. christ. cap. 5. & Cic. apud eumdem: *In arte, & doctrina plus est præsidij, quàm in natura.* Et Plut. de lib. educ. col. 3. *Fons, & radix virtutis, atque honestatis vitæ est institutio proba.* Vbi, vt patet, plus institutioni, quam naturæ tribuit. Et Sen. loco cit. c. 18. *Facile est teneros adhuc animos componere.* Nulla est ergo tanta malignitas, quam non assiduæ virtutis exercitatio corrigat. Cognoscat itaque Prælatus suorum intima subditorum, vt iuxta morbos sciat adhibere medicinas: nõ fidat tamen omnino signis naturalibus, sed præsentes obseruet mores, nam ait Sen. loco cit. cap. 15. *Tibi sæpe, bonam indolem in malis quoque ostendam; sed non ideo vitia non sunt, si naturæ melioris indicia sunt.*

47 Circa Physiognomiam nota, quòd sicut anima nostra

ad

ad imaginem, & similitudinem Dei creata est, sic illam diuinam maiestatem imitari in operibus suis studet, quantum potest; vnde sicut Deus in productione creaturarum manifestauit suam gloriam, omnipotentiam, misericordiam, &c. dicente Basil. hom. 11. in exam. *Vniuersa hæc mundi moles perinde est, ac velut liber literis exaratus, palam contestans, ac depradicans gloriam.* Et ps. 18. *Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum.* Vnde dixit Architas Tarent. *quod rerum vera contemplatio facit vt cognoscatur Deus.* Sic anima nostra in corpore, quod informat, curat imprimere suam omnimodam cognitionem, vt in eo appareant diligenter inuentibus, intimiora eius sensa, & secretiora secreta. Quare omnes, quas sentit, passiones amoris, vel odij statim per corpus exprimit. Adde, quod, cum anima, & corpus vnum perfectum substantiale indiuiduum faciant, id non posset verificari, nisi partes essentiales, ex quibus componuntur, haberent inter se correspondentiam, nec hanc haberent, nisi mutuo sibi suas communicarent passiones. Et sic videmus, quod ad dolorem corporis mœret anima, & ad mœrorem illius, dolet illud. Denique natura neminem fallere intendit, vnde cum videt aliquem futurum malum, ne quis de ea conqueri possit, signat, quare in prouerbio deductum est, *A signatis caue.*

48 Quapropter multi à pulchritudine corporis, animæ pulchritudinem collegere. Et ideo Augustinus 15. de ciuit. cap. 23. ait. *Consuetudo quippe Scriptura est etiam speciosos corpore, bonos vocare.* Et Eccl. 8. dicitur, *Sapientia hominis lucet in vultu eius.* Et inter alia egregia, quæ de David enumerantur 1. Reg. 16. dicitur, quod erat pulcher aspectu, & decora facie, ad quem locum Rang. describit, quæ requirantur ad constituendum aliquem pulchrum secundùm longitudinem, latitudinem, & coloris suauitatem. Pulchritudo si cupis scire quid sit, accipe ex August. 22. de ciu. Dei, cap. 19. *Est apta figura, congruentia partium cum coloris suauitate.* Et Ouid.

Par animo quoque forma suo respondit in illo;
Et genus, & facies, ingeniumque simul.

Plura huiusmodi vide apud Menoch. lib. 2. inst. pol. cap. 30. num. 8. Campanil. in diuer. iur. rub. 11. c. 17. Vide etiam Cassiod. lib. 8. var. ep. 4.

49 E contra verò ex corporis deformitate animæ deformitatem collegerunt. Vnde *cuius facies est deformis, vix potest habere bonos mores*, dicebat Rasis lib. 2. ad Almansorem, cap. 33. & Mart. lib. 12. epigr.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus;
Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.

Et interrogatus Cassius Sophista, cur monstruosæ formæ homines insipientes essent? respondit, *Quia corporalibus consentiunt animalia, sicut animalibus corporalia.* Plura huiusmodi vide apud Stob. serm. 88. Bong. de num. 4. pag. mihi 141. qui addit, quod corporis defectus, quos casu, non natura quis patitur, nullam animi deformitatem indicant.

50 Sed ea est humanæ rationis vis, vt aliqua etiam naturali deformitate laborantes, possint, diuina adiuti gratia, & philosophiæ adminiculo, externas omnes, virtutique contrarias affectiones exuere, & rebus honestis inuigilare, qualis fuisse creditur de formis ille, quem sibi proximum accumbere iussit centurio ille Sambaulas, de quo Xenoph. lib. 2. de Cyrop. Et de Alano viro sapientissimo, dicit Maiol. canic. tom. 4. colloq. 4. pag. mihi 303. quòd erat fœdè deformis, & ea facie, qua pueri terreri possent. Et de Socrate dicit pag. 302. quod erat simis naribus, recalua fronte, repandis cruribus: vnde ille canebat.

Si mihi difficilis formam natura negauit,
Ingenio formæ damna rependo mea.

Sicut è contra pulchros aspectu, moribus deformes persæpe videmus, qualis fuit ille iuuenis, ad quem turpia fabulantem, dixit Diogenes. *Non te pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere.* Et ille, de quo Virgil.

Non equidem ex isto sperans corpore posse
Tale malum nasci: forma, vel sidere fallor.

Vnde Eccl. 11. dicitur. *Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo.* Nam dat probitas speciem, sed non species probitatem.

51 Ex his constat, quod anima nostra spargere solet in corpore proprias affectiones per aliqua exteriora signa, quæ cum obseruasset antiquitas ex longo vsu, & experientia, posteritatique tradidisset, eam facultatem Physiognomiam vocauit, quam callere nostrum Prælatum ad subditorum inclinationes cognoscendas diximus: non illi tamen fidendum, nam virtus naturales inclinationes coercet, vt de Socrate legitur, cui cum aliquando hac arte peritus dixisset, quòd inclinabat ad furtum, & præposteram Venerem, & iuisset multùm obiurgatus à discipulis, Socratis sanctitatem, & continentiam cognoscentibus; respondit Socrates. *Sinite, verum dicit: inclino etenim, sed contineo.* Sed prudens Prælatus, cognitis subditorum inclinationibus, super specula attendet opera; quæ si contraria inclinationibus perspexerit, domitam esse naturam intelligat; si conformia, sequi sciat: & sic eius erit prouidere non solùm pro statu præsenti, sed etiam pro futuro.

52 Hinc vnum Prælatos moneo, verecundiam in adolescente maximum esse virtutis indicium; ait enim Sen. ep. 11. *Verecundia bonum in adolescente signum.* Et Diogenes cernens aliquando adolescentulum erubescentem. *Confide*, ait, *talis virtutis est color*, & Homer.

Queis pudor est, plures sunt salui, quàm perierunt;

Et Cato, vt refert Plut. aiebat, adolescentium se magis amare erubescentes, quàm expallescentes, & Menand.

Quisquis erubescit, censeo hunc esse probum.

Et Bernar. ser. 6. de assumpt. *Gratissima*, inquit, *sanè gemma in diademate, micans in capite stella, rubor in facie hominis verecundi.* Et ser. 86. in Cant. *Quid amabilius verecundo adolescente, quàm pulchra hæc, & quàm splendida gemma morum in vita, & vultu adolescentis? quàm vera, & minimè dubia bona nuncia spei, indolis bonæ index*, &c. Damasc. 2. de fide, cap. 15. *Verecundia metus est ob admissum dedecus, ac ne hic quidem affectus extra spem salutis est.* Vide eius Com. ad hunc locum: & plura apud Scrib. lib. 2. pol. christ. cap. 5.

53 Dico 6. Prælatus debet habere scientiam ethicam, œconomicam, & politicam. Ita in specie Sart. in ciuc Reip. reg. consid. 4. Ethica instruit hominem in ordine ad se ipsum; de hac nos cap. sequ. œconomica instruit in ordine ad regimen vnius domus; & de hac dixi quæst. 1. c. 5. à n. 5. Politica instruit hominem in ordine ad regimen plurium domorum; & de hac dico toto hoc libro, cum doceo modum regendi Regularium multitudinem. Et aduerte, quòd Politica præsupponit Ethicam; qui enim sibi præesse nescit, non potest bene præesse alijs. *Pessimus est enim Princeps, qui sibi ipsi imperare nequit*, ait Stob. ser. 44. Prælati ergo, *qui*, vt ait Comin. hist. lib. 9. *ita se comparant, vt maximā temporis partem serijs occupationibus, reliquum autem liberalibus, & honestis oblectationibus impendant, magnam illi sanè laudem merentur, & ò felicem populum, cui talem contingit habere Pastorem.*

54 At inquies, cum breuitas humanæ vitæ vix patiatur, vt vnam bene scientiam adipiscamur, qui fiat, vt vnus Prælatus tot scientijs sit instructus? ℞. animas regere difficillimum esse, vt dicitur in cap. Cum sit ars artium, de ætat. & qual. vnde non est mirandum, si in officio tam arduo, & laborioso rectè ministrando, tanta, & tam varia scientia requiratur. Et multò minùs mirandum, si consideremus, eandem scientiarum collectionem requirere in suo Oratore Ciceronem, & in suo Architecto Vitruuium, vt dicit Duar. de minist. eccl. lib. 4. c. 2. Immò & in Coquo Athenæus, vt refert Rang. in 1. Reg. cap. 9. vers. 23. Non ergo mirum, si in Prælato tot scientias requiramus, cum præsertim non omnes in summo gradu postulemus, sed vnam in summo, cæteras non ignorare contenti, secundùm mentem Arist. 8. pol. cap. 2. *Sunt quædam ex liberalibus scientijs, quas vsque ad aliquid attingere, honestum sit, penitus verè se illis tradere, ac ad extremum vsque prosequi velle*, noxium.

§. Secun-

§. Secundus. Vtrum nobilitas suppleat defectum scientiæ.

55 IN hoc §. tria priùs nobis videnda sunt 1. an nobilitas per ingressum religionis perdatur. 2. an nobilioribus dandæ sint Prælaturæ. 3. vnde attendenda sit vera nobilitas. Ex quorum elucidatione respondebitur ad quæsitum. Videatur ergo pro his D.Tho. opusc. de erud. Princ. lib. 1. cap. 4. & 5. & Sen. epist. 44. Tiraq. de nob. cap. 4. per totum, & cap. 5. num. 9. & cap. 20. n. 1. & cap. 22. per totum, & cap. 26. per totum. Menoch. lib. 2. de arb. casu 67. Rang. in 1. Reg. cap. 2. ver. 30. verb. *Erunt ignobiles*. Stob. serm. 84. Ant. & Max. serm. 139. Contz. 8. pol. cap. 20. P. Greg. lib. 6. synt. cap. 4. num. 2. & 3. Campanil. in diuers. iur. rub. 6. cap. 3. num. 29. 30. Grat. in decis. March. decis. 40. in addit. num. 5. & 6. Petrar. de remed. vtr. fort. lib. 1. dial. 16. Cassan. in cat. par. 8. consid. 28. & 36. Grassius decis. aur. par. 1. lib. 3. num. 94. cap. 5. & in addit. ad dict. loc. à num. 1. Rom. disc. 5. de nob. Rebuff. in prax. tit. de dispens. cum reg. num. 30. pag. mihi 301. Sarr. in ciue Reip. reg. consid. 158. Maiol. dier. can. tom. 4. colloq. 4. pag. mihi 306. Sylu. ver. Clericus 2. num. 1. dict. 1. fine. Scrib. lib. 2. pol. Christ. cap. 10. & lib. 1. cap. 40. Rom. sing. 37. Plat. tract. de nob. Ioan. Trull. in eluc. can. reg. lib 4. cap. 5. consid. 2. Sigism. de elect. dub. 32. num. 4.

56 Circa 1. Dico primò nobilitas per ingressum Religionis non amittitur. Roman. loc. cit. num. 3. Tiraq. cit. cap. 26. num. 5. Grass. in addit. cit. num. 14. Grat. cit. num. 5. Addit. Panor. ad cap. dudum, el 1. de elect. ad num. 2. li. A. Bald. in cap. cum in magistrum, de elect. num. 3. G. Bened. in cap. Raynut. §. Et vxorem no. Adelasp. num. 210. Ludouic. Pont. sing. 58. Vech. de nou disp. 13. dub. 1. num. 3. affirmans, id etiam censuisse Rotam Romana. Rosel. verb. Doctor, num. 4. qui de alia Rotæ decis. testatur. Sanchez 7. in decal. cap. 12. num. 13. qui affirmat neque nobilitatem perdere, qui in seculo eam sibi comparasset. Probatur, tum quia nobilitas est quoddam ius sanguinis immutabile, l. ius agnationis. ff. de pactis, l. iura sanguinis, ff. de reg. iur. Tum quia ex bono opere nemo lapidari debet. arg leg. siue hæreditaria, ff. de neg. gest. Tum quia per ingressum Religionis non læduntur Religiosi in naturalibus; vt dixi tom. 1. huius operis, quæst. 1. cap. 9. sub concl 3. & cap. 12. notab. 4. & testimonium ferunt cap. Etsi Christus, de iur. iur. Tum quia militans ad latus Principis efficitur nobilis, l. 1. Cod. de præpos. labor. lib. 12. ergo multò magis militans Deo, arborem cum fructu ei dedicando. Tum quia Religiosus non desinit esse ciuis, vt dixi supra, quæst. 1. cap. 3. num. 12. Bart. in l. 1. ff. ad municipia, Guliel. loco cit. statum enim suum per professionem mutauit in melius. Tum quia ordo clericalis, ad quem dirigitur Religiosus choro destinatus, nobilitat, & dicitur dignitas, & honor, cap. denique dist. 4. cap. Reperiuntur, 1. quæst. 1. Genuen. in praxi, cap. 73. num. 2. vbi multos citat, & colligit ex hoc, quod Clericus pœnis plebeiorum non debet affici, sed tantùm nobilium: ergo tantum abest, quod perdatur nobilitas per ingressum Religionis, quòd immò potius acquiritur, & augetur.

57 Dico 2. Licèt nobilitas per ingressum Religionis non perdatur, ea tamen non attenditur; Tiraqu. cap. 26. n. 2. Grat. loc. cit. n. 6. Trul. loc. cit num. 8. vers. fin. Abb. in cap. dudum, el 1. de elect. num. 2. Perez reg. Sancti Bened. cap. 2. num. 35. Tum quia Religiosis videtur dictum illud Deut. 1. *Siue ciuis sit ille, siue peregrinus, nulla erit distantia personarum: ita paruum audietis, vt magnum: nec accipietis cuiusquam personam*. Tum quia Hier. ad Celan. ait. *Nulli se vmquam de generis nobilitate præponas, nec obscuriore quoque, aut humiliore loco natas inferiores putes. Nescit Religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicit singulorum*. Tum quia S. Bened. in sua reg. cap. 2. ait. *Non præponatur ingenuus ex seruitio conuertenti, nisi alia rationabilis causa exstat*. Tum quia omnes religiosi sunt æquales tam in victu, quam in vestitu, ac pœnis subeundis, cap. fin. de stat. Monach. §. Porrò, vbi Gl. ver. absq; personarũ. Nec hic locũ habet illud Ouid.

Curia pauperibus clausa est, dat census honores,
Census amicitias, pauper vbique iacet.

Verum quidem est, quod, si esset aliquis nobilis delicatus, qui cibis communibus vesci non posset, posset Prælatus cum eo indulgenter dispensare, iuxta cap. Cum ad monasterium, de stat. monach. §. In refectorio. Quod tamen intellige, postquam est professus; nam si tempore nouitiatus taliter delicatus probetur, quod non posset communibus vti expellendus esset; nisi aliter suaderet magna vel rei, vel nominis vtilitas. Pro quo facit Lamb. de iur. patr. par. 3. lib. 2. q. 5. art. 11. num. 3.

58 Dico 3. Religiosus per professionem perdit dignitates, quas habebat in seculo, Ducatus, Marchionatus, &c. Tiraq; de nob. cap. 26. num. 3. Guliel. Bened. loco cit. num. 212. Graff. part. 1. decis. lib. 3. cap. 5 num. 94. Et add. ad dictum locum, num. 10. Sanch. loc. cit. Probatur ex cap. Scripsit, iuncta Gloss. ver. Dignitate, 27. quæst. 2. & ex cap. Præsens, iuncta Gloss. ver Comite, 20. quæst. 3. Nec solum perdit dignitates seculares, sed etiam ecclesiasticas; c. Beneficium, de reg. in 6.

59 Dico 4. Religiosus, qui gloriatur de sua nobilitate, videtur, quod peccet mortaliter. Ita Tost. in cap. 19. Matth. quæst. 209. Trull. in elucid. sui Ordinis loc. cit. Probatur; tum quia D. Thom. in Boet. lib 3. de consol. prosa 6. in fine, ait. *Nota, quia gloriandum non est de nobilitate: quia dicit Seneca, si pulcher es, lauda naturam; si nobilis, lauda parentes, si virtuosus, & sapiens, lauda te ipsum, si diues, lauda fortunam; si potens, expecta parumper, & nihil eris*. Et Basil. in ascet. ser. de abdic. rerum, col. 5. *Caue ne generis nobilitate subnitare, neue ob eam causam honores consectere*. Tum quia, cum iam contempserit mundum, & omnia, quæ in eo sunt, nobilitatem iactando, videtur velle mundum repetere. Sed qui; posita manu ad aratrum; retrò respicit, regno Dei aptus non est. Caueant igitur sibi isti gloriabunduli Religiosi; qui, cum parum, aut nihil virtutis acquisierint in Religione, atauorum nobilitate prætendunt sustentari. In quos bene potest iactari dictum illud Herod. de quo Maiol. canic. tom. 4. colloq. 4. in quemdam valde de sua nobilitate tumentem. *Tu ergo in astragalis gestas nobilitatem*; est autem Astragalus latinè talus: hinc nobilitatem in astragalis habere dicitur is, qui præstantia generis tumens, nulla ipse propria nititur virtute. Non esse tamen peccatum mortale, gloriari de nobilitate, etiam falsò, asserit Pet. Nauarr. lib. 2. de rest. cap. 4. num. 339. à graui tamen veniali non excusat, maximè si mentiatur. Quod verum existimo; ventosi enim Religiosi sine virtute, cum ventrem plenum habeãt; nec possint gloriari de concionibus, nec de lecturis, de auorum nobilitate gloriantur, absq; eo quod nec retrocedere intendant, nec iniuriam aliquam Religioni irrogent.

60 Circa 2. an nobilioribus dandæ sint Prælaturæ. Dico 1. nobilitas sanguinis in dignitatibus conferendis in Religionibus non attenditur, sed virtus. Sequitur immediatè ex dictis num. 57. Et constat expressè, tum ex cap. Venerabilis, de præb. & cap. Nos, qui, dist. 40. tum ex 1. ad Cor. 1. *Videte vocationem vestram, fratres; quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles*. Tum ex Patribus. Ambrosio lib. 5. in Lucam ad illud ex cap. 6. Elegit 12. ex eis. *Aduerte ait, cæleste consilium, non sapientes aliquos, non diuites, non nobiles, sed piscatores, & publicanos, quos dirigeret, eligit, &c*. Aug. ser. 59. de verb. Do. to. 10. *Magna, inquit, artificis misericordia; sciebat enim, quod, si eligeret Senatorem, diceret Senator, Dignitas mea electa est; si eligeret diuitem, diceret diues Opulentia mea electa est: si Regem, diceret Rex, Potestas mea, &c*. Et Humb. in spec. relig. par. 2. lib. 5. cap. 6. *Qui Congregationi præest, nobilitatem animi nobilitati carnis præponere debet, cuius contrarium multum nocuit aliquibus monasterijs*. Et si dicatur, quod nobiles sunt aptiores ad defendenda bona Religionis, vt dicitur in cap. Officij, de elect. & acquirenda noua temporalia iura, vnde, etiamsi essent minus digni, quàm alij, propter nobilitatis prærogatiuam essent

sent

sent præferendi Respondet Trott. de perf. cler. lib. 2. par 1. requis. vlt. fine, quòd nulla vtilitas temporalis præponenda est spirituali,& Religiosus tantò noxior est, quanto nobilior, si est malus. Vnde Humb. loco cit. ait. *Et notandum, quod bonorum temporalium defensio videtur fuisse occasio, quod in monasterij nobiles alijs præferantur: decepti tamen in hoc fuerunt Prælati, plus enim nocent nobiles mali, & fatui, monasteriorum bona fatuè expendendo, quam prosint, ea defendendo; plus enim grauant monasteria carnales eorum amici, quam facerent inimici.* Vnde memini, risisse quemdam è nostris senioribus, interrogatum à quodam viro nobili, an Prælatus conuentus esset nobilis, an multos nobiles haberent in illo conuentu? Quod cum aduertisset nobilis ille, dixit seni, Quare rides Pater qui respondit. *Fatuitatem mundanam rideo, existimantem, horum Religionem indigere, cum tamen non indigeat, neque nobilium, neque diuitum, neque potentum, sed solum virtuosorum.*

61 Dico 2. cæteris paribus, nobiles secundùm communem vsum loquendi, etiam in Religionibus, iuxta dicenda, sunt præferendi. Ita Tiraq. de nob. cap. 20. num. 10. 11. vbi multos citat. vide etiam num. 1. & 2. & cap. 5. num. 6, Cassan. in cat. par. 8. consid. 36. Felin. in cap. Cum adeò, de rescr. num. 6. Bald. in cap. Statuimus, de man. & ob. n. 2. Lama. de iure patr. par. 3. lib. 2. quæst. 5. art. 9. num. 1. Videtur etiam esse huius sententiæ D. Thom. lect. 2. in cap. 1. epist. ad Hebr. quatenus requirit in idoneitate ad dignitates, sapientiam generis nobilitatem, virtutem, seu potestatem. Ioan. de Selua de benef. par. 3. quęst. 7. n. 20.

62 Probatur 1. ex iur. can. cap. Consideranda, dist. 86. cap. Statuimus, iuncta gloss. verb. Potiorem, de ma. & ob. cap. Grandi, de suppl negl. Præl. in 6. facit cap. De multa, §. fin. iuncta gloss. verb. Sublime, de præb. cap. Dudum el 1. de elect. & est tex. clarus in l. Honor, ff. de mun. & honor. & licet hic tex. loquatur de dignitatibus secularibus, in quibus magis attenditur nobilitas, quàm aliæ virtutes, & alij textus canonici loquantur de beneficijs, & dignitatibus ecclesiasticis dandis presbyteris secularibus, in quibus nobilitas habetur in consideratione; vnde etiam aliqui Iuristæ voluere, quòd nobilitas suppleat aliqualem defectum scientiæ, vt videri potest apud Tiraq; cit. num. 10. puto tamen, quod probent etiam in casu nostræ conclusionis, non ratione nobilitatis præcisè, sed ratione connexorum; nobilitas enim secundùm Boet. lib. 3. de consol. prosa 6. *est quadam veniens de meritis laus parentum*: vnde necessitamur quodammodò nobiles non degenerare à parentum virtute. Quare Sophocl. apud Ant. ser 64. fine ait. *Turpe viuere turpe est ijs, qui honesto loco nati sunt.* Et Plato in Alcib. paulò post med. *Consentaneum est, meliores esse naturas nobili in genere: quam ignobili, & necesse est, vt bene nati, si bene etiam educantur, ita demum ad virtutem perueniant* Et Arist. 4. pol. cap. 8. ait, quod *ex melioribus oriuntur meliores, & nobilitas virtus generis est.* Et Ber. epist. 113. ad Soph. ait. *Minimè quidem Deus est acceptor personarum; nescio tamen, quo pacto virtus in nobili plus placet; an fortè quia plus claret? siquidem ignobilis, cum caret gloria, non facilè liquet, vtrum quia nolit, an quia non possit habere. Laudo factam de necessitate virtutem, sed plus illam, quam eligit libertas, non indicit necessitas.* Et Steph. Episc. Tornac. in bibl. PP. tom. 3. epist. 150. ait: *Generis claritas, etsi sola non sufficit, cum alijs proficit ad virtutem*; Necessitas autem illa in nobilibus imitandi parentum virtutes, & claritas illa, quæ in nobilibus virtuosis magis relucet, sunt aliquid boni, vt docet Pen. in l. Mulieres, col. 4. Cod. de dignit. lib. 12. ergo etiam in Religionibus æstimanda sunt. Quare Deut. 1. dicitur, *Tuli de tribubus vestris viros sapientes, & nobiles, & constitui eos Principes, &c.* Et Eccl. 10. *Beata terra, cuius Rex nobilis est.*

63 2. Probatur; quia vbi nobiles in Religione per virtutem mortificationis, & humilitatis exuerint illud innatum superbiæ, & ambitionis vitium, de quo Aristoteles 2. rhetoric. cap. 15. solent communiter esse magnanimiores, magnificentiores, dociliores, affabiliores alijs, sic Religionem per operas magnas, & arduas, quas, intentant, condecorant; largius de bonis monasteriorum fratribus dispensant; &, cum sollicitius, & delicatius sint educati, solent esse perspicacioris ingenij, & flexibilioris, vnde facile omnibus se ingenijs accommodant; &, cum sint assueti cum nobilibus, & honoratis viris conuersari, inde est, quòd sunt in conuersationibus dulciores, & vrbaniores, & subditos semper vrbanè, & cum respectu tractant. Non nego tamen per hoc, quid non nascantur in alpestribus montibus, & ex parentibus rusticis viri, qui digni sunt mundum regere, & è contra in magnis, & opulentis ciuitatibus, ac ex nobilissimis parentibus alij, quibus nec gregis porcorum cura committi possit. Quæ si vis exemplis illustrare adi Fulgos. memor. lib. 3. cap. 4. & videbis plurimos sordido loco natos, qui ad primas mundi dignitates, regias, imperatorias, &c. conuolarunt: & multos etiam huiusmodi refert Maiol. canic. tom. 4. colloq. 4. pag. mihi 308. & P. Greg lib. 6. synt. cap. 4. num. 5. Tiraq. de nob. cap. 4. num. 6. & Scrib. lib. 2. pol. christ. cap. 10. & si curiosè scire desideras, qui ex claris parentibus sordidi fuere, & viles, adi eumdem Fulgos. loco cit. 5. Nobiles itaq; etiam in Religionibus anteponendi, cæteris paribus, & etiam quando illorum electio futura esset in vtilitatem Religionis, vel Ecclesiæ, vt tradit Sigism. de elect. dub. 32. n. 5. & habetur in cap. Officij, de elect. & tradit etiam D. Bened. in sua reg. loco supra cit. num. 57.

64 Circa 3. vnde attendenda sit nobilitas. Dicendum est, nobilitatem in Religionibus solùm esse attendendam penes virtutem, ita vt ille sit nobilior, qui est virtuosior. Tiraq. de nob. cap. 4. num. 1. P. Greg. lib. 6. synt. cap. 4. n. 7. Platina in opusc. de nob. Maiol. tom. 4. canic. colloq. 4. pag. mihi 306. Cassan. in cat. par. 8. consid. 28. Pen. in l. Mulieres, Cod. de dign. col. 4. lib. 12. Boet. lib. 3. de consol. metro 6. Menoch. de arb. lib. 2. casu 67. num. 2. Petrar. de rem. vtr. fort. lib. 1. dial. 16. Contz. 8 pol. cap. 20. § 2. & 5. Rang. in 1. Reg. cap. 2. vers. 30. Seneca epist. 44. Scriban. lib. 2. pol. christ. cap. 10. Campanil. in diuers. iur. rubr. 6. cap. 3. num. 13. Trull. in eluc. sui Ord. lib. 4. cap. 5. consid. 2.

65 Probatur 1. ex Scrip. & PP. 1. Reg. 2. *Quicumque honorificauerit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Sed contemnit Deum, qui virtutes non sequitur, ergo vitiosi ignobiles sunt, & consequenter virtuosi nobiles. Plura Scripturæ loca vide apud Bus. de stat. nob. cap. 2. in princ. Hier. ad Cel. *Summa apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus.* Crysost. hom. 16. in cap. 9. epist. ad Rom. col. 9. fine. *Declarat*, inquit, *nobilitatem eam, quam caro affert, nihil prodesse, sed anima virtutem quærendam esse* Naz. or. 11. num. 7. *Nobilitas est, quam ratio, & virtus efficiunt, nec genere, sed moribus designatur.* D. Thom. in Boet. lib. 3. de consol. prosa 6. *Melius est a patre ignobili descendere, & morigeratum esse, quam a nobili, et per vitia degenerare.* Et Anselmus de contemp. mun.

Nobilis est, animo quisquis virtute refulget.
Degener est solus, cui mala vita placet.
Nec genus, at mores veneratur curia cæli,
Et cælum iustus, non generosus habet.

Plures PP. in hoc arg. refert. Busæ loco cit. Et Cresp. in summ. ver. Nobilitas.

66 2. Probatur ex iure can. & ciu. cap. Venerabilis, de præb. cap. Nos, qui præsumus; cap. Non loca; cap. Illud autem, dist. 40. cap. Vndecumq. dist. 56. cap. Numquam, dist. eadem; cap. Vilissimus. 1. quæst. 1. ex l. ciuili plura citat. Tiraq. loco cit. cap. 4. num. 1.

67 3. Probatur ex Philosophis, & Poetis. Arist. 1. pol. cap. 4. ait, quòd *nullo alio, quam virtute, & vitio differunt seruus, & liber, nobilis, & ignobilis.* Eurip. apud Stob. serm. 84. ait.

De nobilitate parum laudis prædicare possum;
Bonus enim vir mihi nobilis videtur.
Qui uero non iustus est, licet a patre meliore,
Quam Iuppiter sit, genus deducat, ignobilis mihi censetur.

Phalar. apud eumdem, *Ego*, inquit, *præter virtutem nullam agnosco nobilitatem; reliqua uerò cuncta fortunam existimo.* Seneca loco cit. *Non facit nobile atrium plenum*

fumosis

fumosis imaginibus, nemo in nostram gloriam vixit; nec quod ante nos fuit, nostrum est; animus facit nobilem, &c. Et paulò ante refert dictum Plat. affirmantis. *Neminem Regem non ex seruis esse oriundum, neminem non seruum ex Regib.* Platina in lib. de nob. *Nobilitas est splendor quidam non aliunde veniens, quam ex ipsa virtute*. Et Petrarc. loco cit. *Claritas non nascendo quaritur, sed viuendo*. Ouid. 1. de Pon. ep. 10.

Si modò non census, nec clarum nomen auorum,
Sed probitas magnos, ingenuosq; facit.

Et Iuuen. saty. 8.

Tota licet veteres exornent vndiq; ceræ
Atria, nobilitas sola est, atq; vnica virtus.

Plura huiusmodi vide apud Stob. loc. cit. & Anton. serm. 139. Tiraq; cap. 4. n. 4. & 5. Scrib. loco cit. Buf. de stat. nob. c. 3. Platin. Cassan. Coniz. loco cit.

68 4. Probatur ex eo, quod omnes homines ab vno principio descendunt, vt dicitur Malach. 2. *Numquid non pater vnus omnium nostrum, numquid non Deus vnus creauit nos?* Et Hier. ad Cel. *Ex vno omnes generati sumus*. Thesp. apud Ant. ser. 139. *Maiorum nobilitate nequis insolentius se efferat; omnes limum habent generis auctorem*. Et Petrar. loco cit. *Omnis propemodum sanguis est concolor, sicubi fortè alter altero clarior inuentus sit, non id nobilitas, sed sanitas*, & Eurip. apud Stob. ser. 84.

Peculiare nihil habemus, sed una generis eadem origo
Nobiles, ac ignobiles produxit.

Ansel. loco cit.

Tu Reges atauos memoras, magnosque parentes,
Et uana carnis nobilitate tumes.
Nescis cunctorum quòd sit communis origo:
Nec secus emergant Dauus, herusque ferox.

Vide similia plura apud Boet. 3. de consol. metr. 6. Si ergo ex vno Adamo, & Eua ante diluuium, & post illud, ex vno Noe, & vxore, ac filijs eius omnes nati sumus, & hoc de fide credimus, vnde tantus nobilitatis tumor, vt pauperes, & ignobiles, filij terræ; diuites, ac nobiles, filij cæli vocentur? quasi ex differenti specie materia creati sint; vel, si eiusdem speciei, longe tamen nobilissima diuites, vt de cæli materia cum Ar. disputant Philosophi. Sola itaque virtus nobiles ab ignobilibus discernat, vt in Religionibus sanctè obseruatur.

69 Ex his constat, quid dicendum sit ad titulum quæstionis. Si enim nobilitas in Religionibus non attenditur, sed ille solùm dicitur nobilior, qui est virtuosior, patet, quòd nobilitas defectum scientiæ non supplet, & in specie id docent Sylu. ver. Clericus 2. n. 1. dicto 1. fine. Camp. in diuers. iur. rubr. 6. cap. 3. num. 30. Tiraq; loc. cit. cap. 5. num. 9. & cap. 20. num. 16. & in Religionibus maximè attenditur doctrina Ouid. 13. met. dicta in persona Vlyssis, contendentis cum Aiace pro armis Achillis.

Sed neque materno quod sum generosior ortu,
Nec mihi quod pater est fraterni sanguinis insons,
Proposita arma peto; meritis expendite causam.

§. 3. Vtrum Prælatus fauere teneatur viris litteratis.

VIDEATVR Gonz. ad reg. 8. cancell. Gloss. 4. à n. 8. Mandos. ad reg. 33. quæst. 14. num. 20. Tor. phil. mor. princ. libr. 6. cap. 3. Coniz. lib. 4. pol. cap. 9. & cap. 14. & 15. Patr. de reg. lib. 1. tit. 5. Pen. in l. Omnes iudices, col. 8. Cod. de decur. lib. 10.

71 Noto 1. quod homo naturaliter scire desiderat, vt docet Ar. 1. met. cap. 1. & hoc propter tria, quæ ibi affert D. Thom. 1. quia vnaquæque res appetit perfectionem sui, vt materia formam: cum autem intellectus, à quo homo est omne id, quod est, sit, secundùm se consideratus, omnia in potentia, nec reducatur ad actum, nisi per scientiam, inde fit quod vnusquisque desiderat scientiam, sicut materia formam. 2. quia quælibet res naturalem inclinationem habet ad suam propriam operationem, sicut calidum ad calefaciendum; graue, vt moueatur deorsum; propria autem operatio hominis vt sic, est intelligere; per hoc enim ab alijs omnibus differt, vnde naturaliter desiderium illius inclinatur ad intelligendum, & consequenter ad sciendum. 3. quia vnicuique rei desiderabile est, quòd suo principio coniungatur, sic motus circularis est perfectissimus, quia finem coniungit initio; substantijs autem separatis, quæ vel per creationem, vt Deus, vel per illuminationem, vt Angeli, vel per motionem obiectiuam, vt transcendentia, sunt principia intellectus humani, homo non coniungitur, nisi per intellectum, & cognitionem ideo naturaliter homo desiderat scientiam. Cum ergo sapientiam, & doctrinam stulti despiciant, Prou. 1. sequitur, quod ignorantes non sint homines, sed bestiæ; vnde illos Superiores, qui litteras non fouent, sed persequuntur, non esse homines, sed bestias, secundùm Ar. & D. Th. sententiam dicendum est.

72 Noto 2. quod ignorantia est duplex, 1. est prauæ habituationis. 2. simplicis negationis. 1. est, quæ oritur ex voluptatibus corporalibus, vel pigritia, quando scilicet aliquis naturaliter bene dispositus ad discendum, per vitia tamen, voluptates, & pigritiam illam naturalem dispositionem peruertit, & remanet insipiens, & ex illis, qui scientiam præcipuè contemnunt, cum tanto erga literas odio, vt omnes insipientes esse propter. De his dicit Naz. in vita Basil. *Multi nellent omnes esse ignorantes, ut illorum ignorantia in communi latens, minimè deprehendi, aut ab alijs taxari possit*. 2. verò ignorantia est, quæ oritur ex naturali impotentia ad discendum, vel à necessitatibus vitæ, vel status præsentis; quando scilicet aliquis ex mala organorum dispositione, vel occupatus in negotijs vel propter paupertatem non habet commoditatem studendi. Isti vt sic non solent esse tam literis infensi, nisi etiam ipsi per vitia contrahant malam illam habituationem.

73 Noto 3. quod ignorantium etiam sunt duo gradus: Vnus eorum, qui nesciunt, & se nescire sciunt: Alter eorum qui nesciunt, & putant scire; de quibus Aug. relat. in cap. Quamuis, d. 38. & Plato 9. de leg. vbi ait, *duas esse ignorantiæ species; simplicem, duplicemq. Priorem, cum quod nescimus, non scire nos scimus: alteram, cum aliquis ignorat, non ignorantia solum implicitus, sed sapientiæ opinione*. Primi ignorantes sunt tolerabiles, quia, ex quocunq. capite ignorantia proueniat, cum non se æstiment plus, quàm valeat; seq. ipsos cognoscant, non ignorantes dixerim, sed nescientes; vnde facilè edoceri possunt, facilèque acquiescunt doctorum dictis. Isti autem, qui se omnia scire existimant, verè ignorantes, & insulsi sunt: de quibus Ier. 10. *Stultus factus est omnis homo a scientia*: Et Apost. ad Ro. 1. *Dicentes enim se esse sapientes, facti sunt stulti*. Cum namque omnia scire se putent, studere, & ab alijs inquirere negligunt, & si quid congregauerunt, amittunt, & stulti fiunt, vt dicitur in cap. De Constantinop. d. 22. Et Cassiod. in præf. lib. 11. var. *Aegrescit profectò ingenium, nisi iugi lectione reparetur, citò expenduntur horrea, quæ assidua non fuerint adiectione fulcita: thesaurus ipse facilè profunditur, si nullis iterũ pecunijs compleatur. Sic humanus sensus, cum alieno non farcitur inuento, citò potest attenuari de proprio*. Et Sen. de tranq. cap. 1. *Puto multos potuisse ad sapientiam peruenire, nisi putassent se peruenisse*. Ad quem loc. refert Lips. dictum Quintil. *Magnos perfectus frequenter perdit arrogans de se persuasio*. De his Matt.

Vis dicam quid sis? Magnus es Ardelio.

Et de vtrisq; Chrysost. hom. 5. in ep. 1. ad Cor. *Qui plura sciunt, non sustinuerint, vt facilè discant; qui autem nihil sciũt, quæ dicuntur facilè admiserint: indocti, & imperiti magis persuadentur, quia non habent arrogantiam vt se putent esse sapientes*. Notentur versus apud Ar. 1. eth. cap. 4.

Optimus ille, potest qui ex se cognoscere cuncta
Ille bonus, monitis qui aliorum obtemperat; at qui
Ex se nec nouit, nec quæ bene consulit alter,
Percipit, admittitque animo, est ignauus inersq;

74 Dico 1. Prælati tenentur honorare viros litteratos. Ita omnes DD. cit. n. 70. quibus adde Germ. de sacr. imm. lib. 2. cap. 4. n. 4. Rem exemplis illustrant Patrit. & Tor. Probatur; tum quia Sap. 8. dicitur, *Habeo propter hanc*

claritat-

claritatem ad turbas, & honorem apud seniores, & facies Principum mirabuntur me. Tum quia virtuti debetur honor, vt Ar. 4. eth. c. 3. & D. Th. 2. 2. q. 63. art. 1. corp. & q. 144. art. 2 ad 2. Tum quia, vt ait Sen. apud Tor. loc. cit. n. 7. *Philosophia etiam apud pessimos honor est, numquam tantum conualescit nequitia, vt nō philosophiæ nomen venerabile, & sacrum maneat*. Sic Dionys. ille Syracusanorum tyrannus in magno pretio, & honore Philosophum Aristippum habuit, vt ait Patritius. Tum quia id non obscurè colligitur ex l. Semper, §. Quibusdam, de iur. imm. & ex l. Per hanc, §. Quidquid insuper, Cod. de aduoc. diuer. iud.

75 Sed aduerte, quòd iste honor consistit non solùm in extrinseca reuerentia, sed etiam in illis fouendo in quibusuis occasionibus, eis benefaciendo, & plus, & prius, quam alijs, de bonis temporalibus monasterij, religiosè, & modestè retribuendo; ita tamen, vt alij non indigeant; merentibus enim conueni virtutum merita tribuere; c. Noo loca. dist. 40. cap. Vulterranæ, 12. q. 2. vbi Glossa ver. Locum; & qui magnos labores sustinet, magnis præmijs afficitur, vt multis probat Pasq. lib. 5. de relig. quæst. 3. num. 222. & Gonz. ad reg. 8 cancell. gloss. 4. numer. 24. & patet manifestè ex 1. ad Thes. 5. vbi dicitur. *Rogamus vos, fratres, vt noueritis eos, qui laborant inter vos, & habeatis illos* (in summo honore) *abundantius in charitate propter opus illorum*. Sed viri literati in vinea Domini laborant; cap. Super specula in fine de magist. & benefacientibus benefacere lex naturæ docet. Vlterius literati viri, vltra beneficia honoris, &c. Quæ in Religiones conferunt, eas etiam augent in bonis temporalibus, non enim dubitari potest quin viri sæculares magis inclinent dare bona temporalia illis Religionibus in quibus viri literati degunt quàm vbi non, vt patet experientia, & exemplis probant Tor. & Patritius. Et constat ex illo Eccl. 7. *Hoc autem plus habet erudiuo, & sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo*, idest id, quo sustentatur vita. Ad quod facit Auth. de hær. & falcid. §. fin. in fine. Ex quibus credo moti fuere Patres nostri, quando statuerunt in cap. Val. 4. n 6. sub merito sanctæ obedientiæ, & pœna priuationis officiorum, quòd Prouinciales studentibus nullam inferrent molestiam, sed in omnibus eos haberent immunes; multum enim interest Religionis studiorum fauores ampliare, vt habet Gloss. in l. 1. Cod. de stud. lib. vrb. Ro. ver. Auertat. Quare, qui sapiunt, Superiores, amicitias virorum literatorum aucupantur; sic olim fecisse legimus multos Imperatores, & Reges, quos referunt Patritius, & Tor. loco cit. qui aotem eos abijciunt, statim ignorantissimos se esse protestantur, vnde certum prognosticum mali regiminis ego semper habui, cum vidi, ignorantes Prælatos sibi consimiles Socios asciscere.

76 Aduerte hic etiam, quòd viri literati, de quibus loquor, sunt illi, qui cum literis habent virtutem coniunctam; nam literæ sine virtute inflant, vt ait Apost. 1. Cor. 8. cum charitate verò coniunctæ ædificant; quem locum explicans Aug. 9. de ciu. Dei cap. 20. ait, *Quod rectè aliter non intelligitur, nisi scientiam tunc prodesse, cum charitas inest; sine hac autem inflare, idest in superbiam inanissima quasi ventositatis extollere*. Et ex hoc colligit, dæmones ita malos esse, quasi sine charitate multam habent scientiam. Quod etiam experientia constat in hæresiarchis Luthero, Caluino, &c. isti quippè literati fuere; sed quia literas sine charitate habuere, euanuerunt in cogitationibus suis; & cum multum sibi fiderent, & piorum correctiones dedignarentur admittere, tot, tantaque malorum semina in Ecclesia Dei seminauere. Quare ait Chrysost. hom. 40. *Nihil impossibilius, quàm illum corrigere, qui omnia scit, & tamen contemnes bonum, diligit malum*. E contra verò de viro literato, qui cum literis charitatem habet, ait hom. 1. ad pop. Antioch. in fine. *Sufficit vnus homo fidei Zelo succensus totum corrigere populum*. Vnde constat, quam multum allucinentur ij, qui, cum valdè studeant, multasque congregent literas, populi auram in disputando de abstrusissimis theologiæ scholasticæ quæstionibus obtineant, sibi deberi de iustitia putant omnem honorem, omnem fauorem, & omnem dignitatem, cum alioqui licentiosè, & irreligiosè viuant; tantum enim abest, vt illis hi debeantur gradus, vt existimem mortaliter peccare qui conferunt; isti enim sunt indomabiles, & incorrigibiles, vt dicebat Chrysost. vnde illis dignitates conferre, non est aliud, quam igni ligna addere, & furioso dare gladium, quo suos necet benefactores: non cognoscunt enim, quando sunt in dignitate, quem quam, omnia suis meritis attribuunt; Ego feci me ipsum, prædicant: ad quod aduertant electores; præstat enim, vt notat Lessius lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 23. num. 125. eligere Superiorem minùs literatum, sed humilem, quàm magis literatum, sed superbum, qui nollit intelligere, vt bene agat. *Vt enim non ij*, ait Laert. Ar. *qui plurimum comedunt, & exercentur, melius valent ij, qui modicè; ita non qui plurima, sed qui vtilissima legerint, docti censendi sunt, & studiosi*. & Sallust. in Iug. *Parum mihi placent eæ literæ, quæ ad virtutem doctoribus nihil proferunt*. Et Cic. 1. de off. *Quidam nimis magnum studium, atque operam in res obscuras, ac difficiles conferunt, easque non necessarias*: quæ autem, adde, necessaria sunt, vt humilitas cordis, prætermittunt. Cum istis loquitur Aug. 10. de ciu. cap. 29. *Videtis vtcumque etsi de longinquo, etsi acie caligante, patriam, in qua manendum est, sed viam, qua eundem est, non tenetis*.

77 Ex dictis colligo, non esse ab his viris, qui literas sine pietate possident, discendum; *Bonum est* enim *tibi*, vt dicitur Marci 9. *debilem introire in Regnum Dei, quam duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis*: & scias, quòd solùm is, *qui fecerit voluntatem Patris mei, cognoscet de doctrina mea*, Io. 7. Nec te demulceat suaui loquentia in dicendo, facilitas in docendo, subtilitas, & promptitudo in respondendo, claritas in explanando, si periculum sit, ne moribus peruersis, malisque exemplis inficieris; nam & in aureo quidem poculo expedit venenum bibere. Et Apost. ad Rom. 6. ait. *Perdulces sermones, & benedictiones seducunt corda innocentium*. Et Prou. illud, *Disce, sed à doctis*. Et illud.

Inter cuncta leges, & percunctabere doctos.

Intellige de doctis, & pijs. Et caueant bene Prælati, ne munus docendi tribuant, quibus cum literis non sit coniuncta pietas, vt etiam monui tom. 1. priu. in const. 2. Iul. II. num. 21. quòd si alij non adsint, præstat habere subditos pios, & literarum inscios, quàm literatos, & vitiosos, io cœlum enim admitti sine doctrina possumus, sine pietate non possumus. Vnde Religiosè multum R. P. Ægidius Camart nostri Ordinis Generalis, dicebat. *Maledictum studium, quod impedit deuotionis feruorem*. Digna tanto Patre sententia, aureis literis in quolibet studiorum conuentu describenda. At inquiunt aliqui, Rosam sumam, & cauebo spinam. Sed difficilè incautæ, & æstuanti iuuentuti periculum, si adest, vitandum, perit qui amat. In Domino, aiunt, confido. Lætor, sed noli tentare. A vitijs, etiamsi aliquo inquiner, cum gratia Dei me liberare possum, at, si hanc perdo commoditatem studendi, eam amplius habere non potero. Hæ malorum Christianorum non Religiosorum sunt excusationes. Ergo non licebit tibi malum facere, vt literas addiscas? & quis te certificauit, quòd poteris à vitij liberari? cum dicat Sapiens, *Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit non recedet ab ea*. Et quo stipulante notario; se obligauit Deus, ad tibi pro tuo libito hanc, qua libereris, gratiam concedendam.

78 Colligo etiam, posse tuta conscientia, immò debere Prælatos regulares, quos nouerint subditos corruptissimæ indolis, à studijs amouere; cum ex eis vix aliud sint reportaturi, quàm ampliorem solertiam in excogitandis, perficiendisq; nequitijs. Immò, inquies, isti sunt magis in studijs exercitandi; cum enim inclinentur ad malum, occupatione studiorum naturā emendabunt. Fateor, si pariter crescat in eis scientia, & pietas; seu saltem si quò plus scientiæ acquirunt, eò plus de malis moribus perdunt; sed si hæc non appareant omninò amouendos censeo; est enim insignè insufflare, & folle omnia vitiorum ventos premere, & æquo currenti calcaria addere, ac veluti si ebrietatē patienti generosum vinum potādum tribuas. Quod in nostro Ordine est expressè mandatum Prouincialibus c. Paulæ; num. 18.

79 Collige etiam, non esse à Prælatis ad studia admittendos, quos stolidos natura nouerint. Tum quia locum occupabunt magis vtilium. Tum quia tempus perdunt, & contra conscientiam fruuntur gratijs, & priuilegijs studentium: ait enim Salom. Prou.27. *Si contuderis stultum in pila, quasi ptisanas, feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius*, & Petrar. de remed. &c. lib.2. dial.41. *Omnes qui sunt, & qui erunt, aut fuerunt virtutibus claros non posse vnum ingenium accendere, nisi aliqua intus in animo scintillæ sint, quæ præceptoris spiritu excitatæ, & adiutæ, generosum disciplinæ fomitem arripiant, alioqui algidum in cinerem nequidquam flabis*. & Nazianz. in carm. ad Nicob.

Quid prodest asinis auri gestare talenta?
Auro namque, & nummis oneratus asellus,
Mere rudis tamen ipse suo.

Exercendi itaque hi sunt in alijs operibus manualibus, eos enim docere nihil est aliud, quàm Æthiopem lauare, asinum tondere, & in arena seminare. Nec hic valet illud Iob.14. *Lapides excauant aquæ*: nec Damasc. parall. lib.3. cap.52. *Gutta continua lapidem excauat*. nec Ouid, 4. de Ponto, eleg 10.

Gutta cauat lapidem, non vi, sed sæpe cadendo:
Gutta cauat lapidem, consumitur annulus vsu,
Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Tum quia excauari non sinit propter libertatem arbitrij. Tum quia, esto sineret, non præstat cum tanto Religionis incommodo, & aliorum studentium detrimento. Tum quia ait quidam Poeta.

Indocile ingenium si pergis velle docere,
Infelix operam perdes.
Desine, nam numquam ars naturam vincit, equus, ne
Nusquam ex degenere fiet generosus asello;
Et numquam ex stolido cordatus fiet in arte.

80 Dico 2. tenentur Prælati studentibus, Lectoribus, cæterisque literatis viris, qui pro bono publico student, & laborant, aliqua priuilegia religiosa concedere, vt faciliùs, & commodiùs id facere possint. Hæc conclusio sequitur ex præcedenti; inter fauores enim numerantur priuilegia. & dixi tom.1. huius op. q.1. c.30. concl.7. Et Contz. 4. pol, cap. 14. & 15. refert ex Rebuffo 180. priuilegia concessa à summis Pontificibus, Imperatoribus, & Regibus, viris literatis. In Religionibus varia sunt, secundùm vniuscuiusque viuendi modum. Quæ in Ordine nostro, videre poteris cap. Bonon. 1. num. 17.

81 Dico 3. tenentur Superiores studiosis aliquas honestas recreationes concedere, immò renuentes cogere. Ita D.Tho 2.2. q.168. art 2. Ant Gabr. comm. op. to.1. tit. de relig. & sumpt. nu.3. ver. Sunt etiam aliqui; & dixi to.1. huius op. loco cit. ver. Quare debent. Probatur: Tum quia cum humana mens limitatas, & finitas vires habeat, nisi quiesceret, frangeretur. Tum quia ait Apul. lib.1. de mag. quòd *continuatio literati laboris omnem gratiam à corpore detergit, habitudinem tenuat, succum exorbet, calorem obliterat, vigorem debilitat, tristitiam parit*, quæ naturam corrumpit, vt ait Arist.3. eth. c.12. Tum quia Arist. 4. ethic. c.8. ait. *Requies, & iocus in vita esse necessaria videntur*. & 10. eth. c.6. *Cum nequeant homines assiduè operari, requie indigent*. Et Aug. 2. de musica, c.12. *Volo tibi parcas, & apertum ire per auras animum permittas, nam sapientem interdum remittere mentis aciem rebus agendis decet intentam*. Hic congruit vetus illud. *Festina lentè*. Et illud, *Canis festinans cæcos parit catulos*. & Pythagoras in symb. *Cor non edito*, idest curas abijce aliquando. & Ouid.

Quod caret alterna requie, durabile non est.
Hæc reparat vires, fessaque membra leuat.

Et Cato.

Interpone tuis interdum gaudia curis.

De vtilitate, & necessitate harum recreationum fecit tractatum Nigr in ascet. quem videbis c.1. 2. & 3. & quomodò Prælatus in ijs se gerere debeat, vide apud Scrib. in Super. relig. lib.2. cap.16. & 17. Si ergo Prælatus tenetur necessaria suis subditis tradere, & hæ recreationes sunt necessariæ, has dare debet.

82 Si quæras, quænam dicendæ sint honestæ recreationes, quas concedere tenetur Superior viris studiosis. Resp. Nemes. Episc. Emissen. in bibl. PP. to.2. G. L. pag. mihi 516. quòd simpliciter illæ honestæ esse voluptates putandæ sunt. *Quæ non sunt implicatæ dolori, neque pœnitendi causã afferunt, neq; vllo alio detrimento afficiunt eos, qui perfruuntur, nec vltra modum progrediuntur; neque nos multum à grauioribus negotijs abstrahunt; aut sibi seruire cogũt*. D.Th. loc. cit. has recreationes iustificat cum tribus cõditionibus. 1. quòd delectatio, quæ in his prætenditur, non quæratur in operationibus, vel verbis turpibus, aut nociuis. 2. quòd grauitas animæ totaliter non resoluatur. 3. quòd recreatio congruat personæ, tempori, & loc. Vt autem sciatur magis in particulari, quænam sint recreationes licitæ, sit.

§. IV. *Quænam sint recreationes, quas possunt, & tenentur Prælati Regulares suis subditis, præsertim studiosis, concedere.*

83 NOTA, quod Religiosorum recreationes possumus considerare, vel in conuentibus, vel extra illos. In conuentibus sunt duo genera recreationum. 1. est recreationum ordinariarũ, quæ fiunt quolibet die, hebdomada, vel mense. 2. extraordinariarum, quæ semel, vel bis ad summum in anno. Et similiter extra conuentus habent ordinarias, & extraordinarias. Recreationes ordinariæ, & quotidianæ in conuentibus, sunt religiosa illa colloquia, quæ à Prælatis conceduntur post quamlibet comestionem; ludi, quibus, in die intra singulas hebdomadas feriato, studentes, Superiore mandante, se dedunt: Extraordinariæ in conuentibus tempore vacationum brumalium sunt religiosæ repræsentationes spirituales, aut morales: In vacationibus æstiuis fiunt hic Genuæ à singulis studentibus theologiæ sermones. Extra conuentum concedi solent singulis quibusque mẽsibus, vel quindecim diebus, deambulationes per montes, & campos, & sunt recreationes ordinariæ: Extraordinariæ autem sunt, ter, aut quater in anno ire ad aliquam villam, vel conuentum vicinũ primo mane, & non reuerti, nisi de sero; & aliquando in loco recreationis, si adest ibi conuentus, remanent duobus diebus, & has vocant nostri studentes recreationes magnas, quæ tamen raró concedi solent. Nunc de his singulis aliquid breui dicendum est. Sed priùs, monendum id, quod dicit Arist. 10. eth. c.6. *Ludere vt seriò agat quispiam, videtur rectè se habere; quippè cum ludus requiei similis sit*. Ad quem locum ait D.Tho. *Videtur rectè se habere, quod aliquis ludat ad horam ad hoc quod postea diligẽtiùs studeat. Quia in ludo est quadam relaxatio, & requies*. Itaque his recreationibus debent vti vt viatores, qui quiescunt, vt surgentes velociùs currant; & vt portitores, qui onera deponunt, non vt deponant, sed vt faciliùs ferant. Ad quod facit illud Pythagoræ. *Onus simul tollite, non simul deponite*, quo docemur, onera studiorum non deponenda per recreationes, sed releuanda.

84 Primo ergo quotidiana illa colloquia post comestionem debent esse iucunda, sed religiosa. Ait enim Arist. 8. pol. cap.5. quòd *Iocus gratia requietis est, ac requietem necesse est esse iucundam; est enim medicina molestiæ illius, quæ per labores suscipitur; & ratio degendi non solum honestatem habere debet, verum etiam voluptatem*. Et Basil. in const. monast. c.13. *Cæterũ, inquit, si vsus etiam inciderit aliquando, vt remittenda aliquãtulum tristitiæ causa, sermone ad hilaritatẽ excitemur: Enim verò danda omninò opera est, vt spirituali lepore referta sit oratio nostra, & Euangelico sale condita, vt rectè, quæ interiùs sit sapientiæ, gratum foras odorem aspiret, duplicíterque auditorẽ, & animi relaxatione, & intelligentiæ festiuitate delectet*. Absit in primis ab istis colloquijs de rebus philosophicis, aut theologicis, quæ in scholis tractãtur, disceptatio; hæc enim grauat, non subleuat animum, tristitiam, non lætitiam gignit: absit etiam pertinax cuiuscumque rei contentio quæ

clamo-

clamores sine vtilitate excitat; sed *disceptatio, si intercedat, sit sine ira*, vt ait Ambr. 1. de off. cap. 22. *suauitas sine amaritudine, monitio sine asperitate, & hortatio sine offensione.* Sint itaque ista colloquia de dictis, & factis illustrium virorum nostri Ordinis, de Religionis progressu, de Deo, de Sanctis, de rebus diuinis, de obseruatione regulæ, de virtutibus acquirendis, vitijs extirpandis, de tentationibus superandis, de remedijs adhibendis; his enim nutritur charitas, deprimitur superbia, custoditur humilitas, augetur deuotio, & bene operandi desiderium excitatur. Iucunda etiam erunt, si religiosis salibus sint condita. V. G. dicenti aliquando quòd vita quadragesimalis vitam abbreuiabat, quia sal naturam corrodit, dixi, Immò sale condiuntur carnes, vt longiùs conseruentur. Et alteri interroganti, an in isto monasterio fratres conseruarentur sani. Equidem, respondi. Et quomodò, respondit ille, cum tanta vitæ asperitate? Electuario, dixi, quòd faciebat noster Corrector. Et cum iterum interrogasset, quodnam illud esset? respondi, Dieta. Et cuidam grauibus tentationibus laboranti, & interroganti, quomodo non consentiret? Herbam me illi daturum promisi, quam dum secum ferret, consentire non posset, etiamsi vellet; anhelanti vt darem, dixi, Hæc verba timor Domini est. Et alteri interroganti, quid prandebitis, Pater, hoc mane? More Regum, respondi, mensam peto. Et replicanti, quisnam esset iste mos? dixi, Numquam sciunt, quid sint comesturi. His, & similibus salibus condienda sunt claustralium colloquia; non salibus, sodalem præsentem, vel absentem mordentibus. Contra quos Sen. de tranquil. cap 4. *Quidam vrbanitatem nesciunt continere, ne periculosis abstinent salibus*: obliti illius Publij sententiæ, *Amicum lædere ne ioco quidem licet.* Et alterius.

Quare tolle iocos, non est iocus esse malignum;
Numquam sunt grati, qui nocuere, sales.

Et Sen. ep. 15. de se ipso loquens, ait. *Auersissimus ab istis sum: si quando fatuo delectari volo, non est mihi longè quærendus, me rideo.* Lege Iustin. lib. de discipl. mon. conuer. cap. 15. vbi ait; *In omni loco, & tempore adhibeant oris custodiam, & præcipuè cum humanitatis gratia simul congregantur, tunc nihil indiscussum proferant, sed, quod ædificet, loquantur.* Possunt tamen opportunè dici aliquando quædam verba ridiculosa, vt ait idem Iust. ibid. paulò infrà. *Sunt tamen multa verba, quæ in se ridiculosa, & vana esse videntur, quæ interdum prudenter, & opportuno dicuntur tempore, vel pro propria subleuanda fragilitate, vel proximorum amouenda tristitia: Hæc nempè talia ab infirmis mentibus nequaquam redarguenda sunt, quia otiosa non sunt: plerumque huiusmodi magis fructificant, quàm spiritualia, & diuina. Non autem in consuetudinem deducenda sunt sub intentione subdictoria, sed raro suo loco, & tempore pronuncianda.* Vt si non grauiter infirmo, in lecto tamen decumbenti, eum visitando, dicas. Et ego soleo aliquando sic ægrotari, vt visiter à sodalibus, & delicatiùs nutriar à Prælato: & tacto pulsu, dicas; Confide, non morieris hac infirmitate. Et sternutanti dicas, Surge citò, iam non es infirmus.

85 2. In conuentibus studiorum solet vnaquaque hebdomada concedi studentibus dies recreationis, quem peripateticum dicunt. Illo die studentes ludis honestis, & religiosis, aptis ad animum relaxandum intendunt. De his ait Cic. 1. de off. *Ludo, & ioco vti quidem licet, vt somno, & cæteris quietibus ita, si grauibus, cæterisque rebus satisfecerimus.* Et Sen. de vi. be. c. 12. *Miscendæ sunt recreationes vitæ, tamquam ludus, & iocus inter seria.* Et nota, quòd ludus est sal, saccharum, & sol recreationum omnium. Sal, qui condit; saccharum, quod dulcorat; sol, qui illuminat: sine ludo enim insipidæ, amaræ sunt recreationes omnes. Quod accidit, tum propter naturæ inclinationem, auctam per consuetudinem ab ineunte ætate. Tum propter victoriam, quam ex ludo speramus. Tum propter quietem, quam animo affert. Qui autem ludi in particulari sint liciti, qui non, dicam §. sequenti.

86 3. In diebus vacationum brumalium dicebam posse fieri à studentibus religiosas aliquas repræsentationes de vita alicuius Anachoretæ, de pœnis inferni, de miserijs huius vitæ, seu de alia materia morali. Atque ita id docet D. Thom. 2. 2. quæst. 168. art. 3. ad 3. & quæst. 167. art. 2. ad 2. Ricard in 4. dist. 16. art 3. quæst 1. vbi Dur. q. 5. Argent. quæst. 1. art. 3. qui approbant non solùm repræsentationes de Sanctis, sed etiam indifferentes, quando sunt necessariæ pro animis pœnitentium Religiosorum relaxandis. Ang. ver. Ludus, num. 2. Conr. 3. pol. c. 13. §. 7. Raynaud. de virt. lib. 6. cap. 10. num. 204. §. Non omne theatri. Sunt enim hæ repræsentationes specula vitæ, & imagines veritatis. Præterea iuuenes hic memoriam exercent, dicere in publicum assuescunt, agilitant ad actionem membra, & sic illa dulcedine allecti, vacando, non vacant, &, non studendo student. Nec hæ prohibentur in c. Cum decorem, de vita, & hon. cler. vt Glossa ibi, ver. Monstra laruarum: & Gloss. in cap. His igitur, dist. 23. ver. Non spectaculis. Nec in cap. Non oportet, el 2. de consecr. dist. 5. nec in c. Præsbyteri, dist. 34. Nec in Trid. sess. 22. de refor. cap. 1. Nec de his loquuntur Ber. ser. de conuer. ad cler. c. 12. quando ait. *Cæterum vana spectacula, rogo, quid corpori præstant, quidnè animæ conferre videntur?* Nec Basil. serm. de leg. lib. gen. *Oportet nec oculos spectaculis, nec vanis præstigiatorum ostentaculis tradere, nec per aures corruptricem animarum melodiam audire;* Nec Chris. hom. de Dau. & Sau. to. 1. Nec Clem. Alex. 3. pædag c. 11. *Prohibeantur spectacula, & acroamata, quæ nequitia, verbisque obscœnis temerè profusis vana sunt.* Sed solum à sacris canonibus, & SS. PP. prohibentur Religiosi interesse vanis, obscœnis, & turpibus spectaculis, vt dicunt Glossæ in dictis locis, & manifestè constat ex cap. Præsbyteri, d. 34. In ijs enim solùm dicta turpia spectacula vetantur, ergo honesta, & modesta approbantur; eo enim ipso, quod negatur vnũ, cætera conceduntur, cap. Qualis, dict. 25. Potest etiam eo tempore honestè saltari, absque motione turpi corporis, & modo sæculares absint; nulla enim in ipsa videtur deformitas. Non in se; quia Dauid etiam Rex saltauit ad gloriam Dei, 2. Reg. 6. nec ab extrinseco, vt suppono. Et hoc concessum esse videtur in Concil. Senon c. 25. apud Cres. in summ. ver. Ludus, vbi dicitur, *Non se admisceant clerici choreis publicis, tripudijs tonsibus, aut saltationibus*: Et eo ipso quòd publica vetatur saltatio, conceditur secreta, vt constat ex dicto c. Qualis, & docet expresse Ang. ver. Ludus, num. 2. dicto 4. Ant. Gabr. com. op tom. 1. tit. 29. de relig. & sumpt. fun. num. 2. ver. & hinc est. Plus tamen laudandum videtur exercitium illud concionum, quod fit in vacationibus æstiuis; cum enim prædicare sit proprium Religiosorum mendicantium, vtilitati proximorum incumbentium, ibi prædicandi modum addiscunt, prædicare assuescunt, discunt etiam modum studendi Sacræ Scripturæ. Et propterea, cum plures sint studentes, vnusquisq; habet, quod reprehendat in socio, & emendet in se. Vnde vbi cursum theologicum consumauerint, tutò possunt mitti ad prædicandum populis iuxta talentum.

87 4. Singulis quibusq; 15. diebus, vel singulis quibusq; mensibus conceduntur studentibus recreationes extra conuentum, in quibus omnes cum eorum Magistro, vel alio ex senioribus conuentus procedunt statim à prandio per istos vicinos montes. Quæ quidem recreatio, & animis, & corporibus studẽtium maximè solet esse solatio; cum enim totis diebus, & noctibus occupentur, vel in seruitio chori, vel in studijs, vel alijs domesticis exercitijs ad temporis mensuram, ita defatigantur, vt, nisi his deambulationibus refocillentur, non dubitandũ sit, quin breui oneri concedere cogendi sint. Quare etiam has deambulationes laudauere Summi Pontifices Clem. VIII. Paulus V. Greg. XV. Vrban VIII. vt constat ex constit. to. Vrb. VIII. in tom. 3. nostr. priu. §. 97. & esse Religiosis necessarias dixit Bonau. in quęst. circa reg. Frat. Min. quęst. 6. *Vt infirmi refocillentur, sani conseruentur, & lassi in spiritualibus studijs recreentur.* In his deambulationibus possunt de rebus varijs loqui, honestis tamen, & religiosis, & cum ad omnimodam solitudinem secesserint, ludendo honestis ludis & canendo psalmos, vel alios canticos spirituales, seu morales, se exercere; ludi enim multum lætificant, vt iam dixi.

Quòd verò multùm etiam lætificet musica, & cantus, dicit Eccl. cap. 40. *Vinum, & musica lætificat cor.* Et Arist. 8. pol. cap. 5. *Musicam omnes fatemur esse ex iucundissimis, siue nuda sit, siue cum modulatione. Inquit profectò, & Musæus, carmen dulcissimam rem esse mortalibus; quapropter, & ad cœtus familiarium, & ad vitam in otio degendam rationabiliter illam recipiunt, vt potentem lætitiam afferre.* De Musicæ vtilitate plurima Mersen. in cap. 4. Gen. vers. 21.

88 5 Bis, aut ter in anno procedunt iuuenes in aliquem conuentum viciniorem, ibique permanent per duos, aut tres dies, seu ad aliquam villam recreationis, & discedunt summo mane, & reuertuntur sero. In istis recreationibus colloquendum, ludendum, cantandum, saltandum, iuxta dicta. Sed monendus est Magister 1. vt non permittat, vllum extraneum ibi interesse; tum quia adimitur libertas, non enim potest modesta iuuentus, spectantibus extraneis, ea facere, quæ alioqui illi licita essent. Tum quia sæculares, qui putant, Religiosos non esse homines, sed angelos, solent in multis offendi: & quo magis spirituales, atq; amiciores sunt, eò magis secludendi, spirituales enim delicatiores habent aures, & oculos, facilioresque sunt ad offensionem; amiciores verò præbent interdum Religiosis ansam maioris libertatis. Et hoc omninò prohibetur in Concilio Senon. cap. 25. apud Cresp. ver. Ludus: & docet Host. in sum. de excess. præl. §. Licet tamen. 2. monendus est Magister, vt iuniores præsertim numquam sinat sine sua, vel sui substituti, vel alterius senioris præsentia, qui vel aspectu, vel auctoritate eos contineat in officio. Ita Nigr. in tr. de an. relax. cap. 14. n. 84. 3. monendus est, vt primo mane ante omnia cum iuuenibus recitet diuinum officium vsque ad vesperas exclusiuè; deindè celebret, vel celebrari curet missam, cui omnes intersint; indè poterit ad deambulandum per villam cum illis procedere. Moneo etiam, vt semper pares in ætate cum paribus vniat, tum in deambulando, tum in ludendo, tum in canendo, tum in comedendo, &c. ætatis enim paritas pares parit mores; vnde quietiùs omnia succedunt. Moneo denique, quòd priùs monuit Clem. VIII. cit. n. 87. vt in his recreationibus notet Magister iuniorum mores, vt remedijs curare possit, nam hic magis, quàm vnquam, se latentia bonorum, atq; malorum semina produnt, & in amica sibi prono cursu, cum suæ relinquuntur naturæ, feruntur: cum enim nondum dissimulare didicerint, pecorum more in optata prouunt, vt Lyricus de ar. poet.

Reddere qui voces iam scit puer, & pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, & iram.
Colligit, ac ponit temerè, & mutatur in horas.

§. V. Qui ludi dicendi sunt honesti, & liciti, vt Religiosis concedi possunt.

89 VIDE D. Th. 2. 2. q. 168. art. 3. & 4. Nigr. loco cit. c. 14. num 86. P. Greg. synt. iur. lib. 39. cap. 3. & 4. patrit de reg. tit. 9. 10. 12. Ab. Alex. lib. 3. gen. cap. 21. Vbi Tiraq. Vanc. de discipl. cler. lib. 4. tit. de lud. Chauass. de ver. prud. lib. 4. c. 7. §. 5.

90 Dico 1. licitum est Religiosis ludere ludis honestis, modo tamen, & tempore congruo. Ita D. Tho. loco cit. art. 2. Durand. in 4. d. 16. q. 5. Vbi Ricard. art. 3. q. 1. Argen. q. 1. art. 3. Probatur, tum ex Scrip. Eccl. 3. vbi dicitur *Tempus flendi, & tempus ridendi, tempus plangendi, & tempus saltandi*, non enim Scriptura approbaret post fletum, & planctum, idest post opera laboriosa, tempus ridendi, & saltandi, idest moderatæ iucunditatis, atque recreationis, nisi in ludis huiusmodi posset esse aliqua virtus. Tum ex Arist. 4. ethic. c. 8. vbi dicto modo ludere ait pertinere ad virtutem eutrapeliæ: & 1. eth. c. 1. ait. *Nam ob quæ oportet, & sicut oportet, lætari, & dolere, ad virtutem spectat*: Et multa exempla sanctorum virorum, qui huiusmodi honestis ludis lusere, affert Iustin. in Tob. cap. 3. ver. 17. docum. 1.

91 Dixi, modo, & tempore congruo; quia si quis ludat etiam ludis licitis, pro aliquo tamen tempore prohibitis à Superiore, peccat, quia delectationem ludi proponit dilectioni diuinæ contrafaciendo præcepto Superioris. Ita D. Thom. loco cit. art. 3. corp. Quod peccatum potest esse mortale, & veniale, iuxta modum, quo à Superiore prohibitus est ludus; & iuxta ea, quæ ex tali ludo consequuntur. Si quis etiam vel plus ludat, vel maiori affectu, quàm recta ratio dictat, peccat venialiter; quia in his excedere, quæ à recta ratione diriguntur, peccatum est, vt docet D. Thom. loco cit. Similiter qui luderet tempore passionis dominicæ, vel in Ecclesia, vel in claustro, ita vt posset audiri, vel videri à sæcularibus, peccaret saltem venialiter, quia hæc contra rectam rationem sunt. De his circumstantijs vide Caiet. ad locum cit. D. Tho. ad 3. dub. qui notat art. 2. quòd peccant Prædicatores, qui inter prædicandum recreationis gratia dicunt aliquod verbum ridiculum; quod intellige, si passim id affectent, vt aliqui, qui magis histrionum, quàm Prædicatorum partes agunt.

92 Dico 2. potest Superior præcipere tempore recreationum subdito nolenti ludere, vt ludat, & nolenti stare ad videndum, vt stet. Ita D. Tho. 2. 2. q. 168. art. 4. corp. Probatur; quia non ludere modo, & tempore congruo, vitiosum est, cum sit contra rectam rationem, quòd aliquis se onerosum exhibeat, recreationem aliorum impediendo, nolendo ludere, vel videre, sed potest Prælatus omne vitiosum tollere; ergo.

93 Dico 3. non possunt Religiosi in dictis recreationibus ludere aleis, absque mortali, etiam ioco, propter scandalum, & periculum infectionis. Ita Farinac. tom. 3. prax. crim. q. 109. num. 98. Per aleas intellige eos ludos, qui magis nituntur casu, & fortuna, quàm industria, & arte, vt ludus taxillorum, foliorum, seu chartarum. Ita Val. tom. 3. disp. 5. q. 6. p. 5. col. 31. vers. Ratione autem; Nau. in sum. cap. 20. num. 6. P. Greg. loco cit. cap. 3. num. 14. Probatur; tum ex c. Episcopus, dist. 35. & c. Clerici. 2. de vit. & honest. cler. vbi prohibentur Religiosi etiam dictis ludis interesse; quòd etiam præcipitur in concil. Senon. cap. 25. apud Cresp. verb. Ludus. Et in 6. Synod. Constant. c. 50. iubētur lusores alearum excommunicari, vt refert P. Greg. loco cit. num. 11. quæ omnia confirmantur in Concil. Trid. sess. 22. de reform. c. 1. Tum ex lege Solent. ff. de alea. lus. & aleat. & auth. Alearum lusus, Cod. de relig. & sumpt. fun. Tum quia ludentes huiusmodi ludis censentur infames, vt probat Masceard. de prob. concl. 998. Barbos. de off. ep. p. 2. alleg. 43. num. 11. & c. inter dilectos, de excess. præl. n. 3. Mol. tr. 2. de iust. disp. 159. fine Menoch. de arb. lib. 2. cas. 399. n. 3. & const. ex c. Inter dilectos, de excess. Præl. & de his vagatur versus.

Infamis semper, semper egenus erit.

94 Et si vis scire, quot, & quanta mala oriantur ex huiusmodi ludis, adi Speculum statuor, turba 77. Raum inuectiua 20. & 21. Busæum in pan. vers. Ludus aleæ. A. de Gueuara lib. 4. ep. ad D. Garsiam Manriq. & Spelt. lib. 2. statut. cap. 9. & Passum disc. 7. de hominum sordibus; & Host. in sum. de excess. Præl. §. Clericus, n. 4. vbi 16. enumerat crimina, quibus inquinatur lusor. & Antonin. 2. p. tit. 1. c. 23. § 6. multa dicit contra lusores: & 1. quod non est aliud vitium, quod reddat homines ita infames, & abominabiles, sicut ludus, 2. quòd lusores christianitatem vituperant, 3. quòd lusores vituperantur ab hominibus propter multa scelera enormia, quæ reperiuntur in ludo, & ipse enumerat triginta vnum, 4. quòd lusores largiuntur ad præceptum taxilli, quod non largirentur ad præceptum Dei, 5. quòd tot sunt in taxillis scelera, vnum peius altero quot puncta, 6. concludit sic. *Non debet ergo dici Christianus, qui deditus est ludo, cum vituperet nomen Christi.* Et Perald. in sum. tom. 2. tit. de auar. c. 25. enumerat 16. crimina, quæ in huiusmodi ludis interueniunt: & subdit, quòd in ludo potest accidere transgressio totius decalogi; & deinde enumerat 12. stultitias lusorum.

95 Et hoc vitium tam malignantis, & abominandæ naturæ, vt de nullo mihi vitio constet contra quòd tam acriter acuant linguas suas scriptores, sicut contra istud. Cyp. librum scripsit contra aleatores, in quo perpulchrè eorum

delicta

delicta aperit. Inter alia; *Alea est, quam lex odit; alea est, quam sequitur crimen ignobile; alea est alueus mali, supplantatio amici; aleator, quicumque es, christianum te dicis, quod non es, nec amicus Christi potes esse, qui cum inimico Christi tenes amicitiam.* S. Ephrem de abrenunc. in bap. facta tom. 1. *Væ alearum lusoribus, quandoquidem se à corpore, & sanguine Domini nostri IESV CHRISTI alienos reddunt.* Bern. Senen. de Euang. æter. ser. 16. art. 3. cap. 2. circa med. vt refert Ant. Gab. tom 1 comm. op. lib. 3. tit. 29. de relig. & sumpt. num. 4. *Ludus nihil est aliud, nisi fames iniquitatis, & cupiditatis, domestica prædatio, vsuraria labes, mendaciorum, atque nugarum sedula mater, fons diuinæ negationis, crudelis blasphemiæ pater, corruptio populorum, scandalum proximorum, pertinax inobedientiæ filius*, &c. Et Patritius de reg. tit. 10. ait, quòd apud Aegyptios, *Aleator omnibus accusare volentibus obnoxius erat. Qua quidem lege*, subdit, *declaratur, quàm suspecti sint omnibus mortalibus aleatores, quamq; proni ad singula quæque flagitia, ac scelera.* Est enim lusor omni peccatorum genere spurcatus, deque eo quidquid mali dicitur, absque temeritate credi potest, & bene licet argumentari, Lusor est, ergo omnium vitiorum plenus. Et scriptura istorum amicitiam detestatur, Tobiæ 3. *Numquam cum ludentibus miscui me.* Et Ier. 15. *Non sedi in concilio ludentium*, Vnde viris honoratis aleatorum amicitia tamquam pestis fugienda est.

96 Et aduerte, quòd habet hoc vitium illud particulare, vt insanabile sit; crescit enim cum ætate, & accipit à tempore vires; tamque altas iacit radices, vt, nisi igne combustas, semper virescat: alia vitia vel relinquunt, vel relinquuntur, at hoc neutrum, est veluti auaritia, de qua dicit Arist. 1. eth. cap. 1. quòd *est incurabilis*: & veluti hedera semper virens, atq; frondens, ad sitas irrepens arbores, quibus ita validè circũuoluitur, & adhæret, vt ne ramis quidem fatiscentibus, aut arefactis, recedant, nisi ferro, aut igne dissipet. Vnde Cypr. loco cit. *Alea est diaboli venabulum, & delicti vulnus insanabile.* Quare concludo, quòd si qui sint istius canaliæ in Religionibus, sunt omnino ab eis absque misericordia exterminandi, tamquam de facto incorrigibiles; vituperant enim non solùm se ipsos, sed totam Religionem simul. Vnde intrat illud Plau. in Bacch. sec. 8.

Cura, & concastiga hominem probè,
Qui dedecorat te, me, amicosque alios flagitijs suis.

97 Dico 4. licitum est Religiosis ludere recreationum tempore trocho, pila minori, aut ad scapulum lapide rotato, aut globis ligneis, per annulum versatilem in terra defixum impellendis cum malleis ligneis oblongi manubrij, vel etiam sine istis, vbi quæ pars citiùs ter, quinquiesve, prout inter ipsas conuenerit, in circulum coniecerit suos globos, victrix censetur. Ludere etiam possunt pyramidulis ligneis, pila pariter lignea iaciendis. Hos ludos concessit suis Clericis S. Carolus Borromeus act. Eccl. Mediol. par. 5. princ. p. 3. cap. 3. Nigr. tract. de an. relax. cap. 14. num. 8. licèt ludum pilæ non probet vndequaque: sed pilam probant omnes, & est valetudini tuendæ valde salutaris, vt dicunt Medici Com Cels. lib. 1. c. 2. Gal. lib. de lu. par. pilæ, cap. 4. & Ab. Alex. gen. dier. lib. 3. c. 21. ait, quòd ludus pilæ apud antiquos fuit præcipuæ commẽdationis, & magni studij, & Titaq; ibi dicit, quòd ludus pilæ res antiquissima est, & omni iure permissa. Et hunc ludum valde laudant Ant. Gab. loc. cit. num. 3. Et Patrit. de reg. lib. 3. tit. 9. & laborem pilæ studium ludendi fallit, & attenuat, vt ait Hor. lib. 2 sat. 2.

Seu pila velox
Molliter austerum studio fallente laborem.

Probatur ergo nostra conclusio; quia isti ludi iucundissimi sunt, & valde animum subleuant, corpus prætereà exercent, vnde mali humores desiccantur; cum enim partim sint ab industria, & partim à fortuna, prout ab euentu pendent, non turbant, prout ab ingenio, valde ludentem lætificant, tum nobilissima ingenij actione, tum victoria præstantiore, quæ acquiritur per industriam. Pilæ autem maioris, seu solis ludum semel in anno, si locus religiosus adsit aptus, & ludo, & personis, non prohibeo: est enim maximæ recreationis, nec lassat, nec soluit nimis, si alternis vicibus ludatur, vt nostri faciunt, ita vt inspectores actores fiant, ludo finito. De hoc ludo Homer.

Ille pilam dextra missurus, ad extra reflectit
Terga retro, rursusque ad magnum prominens ictum
Consurgens, terram procumbit pronus ad imam.

98 Dico 5. Ludus tabularum cum tesseris, quem Sbaraglinum vocant Itali, qui materiam totam habet à fortuna, & formam ab ingenio, est quidem valdè vsitatus in aulis Prælatorum Ecclesiasticorum, & etiam in aliquibus Religionibus, & communiter existimatur licitus, & honestus, si circumstantiæ eum non deturpent. Non concederem tamen in Religionibus reformatis iuuenibus. Tum quia contrectare taxillos semper malè sonat apud personas spirituales. Tum quia excitat valdè choleram, & quandoque vsque ad excandescentiam, cum enim toto ingenio, & arte non semel ludum ita disposueris, vt tibi infallibilem victoriam promittas, ecce rabidus canis, ita omnia commouet, vt nulla industria reparare possis; & sic ex victore aduersario cedere cogeris. Senioribus tamen, & ægris aliquibus quandoque posse permitti, existimat Caiet. 2. 2. q. 168. art. 3. versùs finem; ludus enim in se cum vt plurimum pendeat à fortuna, licitus est, & valdè delectabilis, & cholera vitatur plurimum, si nullum deponatur victori præmium, vt in omnibus religiosis ludis conuenit, ita vt sola victoria sit victoris præmium.

99 Dico 6. ludus tabularum, quem Damam vocant, est omninò licitus, & religiosus, & eo vti video omnes, quantumuis reformatos, Religiosos; est enim ludus totus ab industria, qui non fatigat intellectum multum, nec apparet in eo quidquam inconuenientiæ.

100 De ludo scacchorum, seu latrunculorum, an sit licitus, & Religiosis permissus, dubitant DD. Caiet. 2. 1. q. 68. art. 3. ad dub. 3. dicit, quòd ludus scacchorum pessimus est in ordine ad finem ludi, sed optimus ad fugandum otium, & somnum, propter industriæ diligentiam magnã in eo requisitam. Nauarr. in man. cap. 19. num. 3. vers Neque ex eo ait, quòd ludus latrunculorum est ineptissimus ad animi relaxationem. Nigr de an. relax. c 14. n 87. vituperat, quantum potest, huiusmodi ludum; & ab eo tutius esse abstinendum docet Bus. in Pan. ver. ludus alcæ, num. 7. & affert contra hunc ludum auctoritatem Bern. ad mil. temp. cap. 41. vbi eos laudat, quòd à ludo scacchorum, & alearum abhorrent. Richard. in 4. dist. 15. art. 5. q. 8. vers. finem ait, quòd ludus schacchorum non est prohibitus, quia ibi exercetur humanum ingenium, nisi fortè cum homines agunt pœnitentiam, at Religiosi sunt in statu pœnitentiæ. Rosel. ver. Ludus, §. vlt. dicit hanc opinionem esse honestiorẽ, ne detur Religiosis materia relaxationis. Contra hunc ludum affertur auctoritas P. Dam. lib. 1. ep. 10. ad Alex. II. vbi reprehendit Episcopum Florentinum, eique grauem pœnitentiam imponit, quòd huic ludo interfuisset. Quod factum refert etiam Bellouac. in spec. hist. lib. 25. cap. 52.

101 E contra verò hunc ludum esse Religiosis permissum, docent Innocent. in cap. Lator, de homic. Archid. in cap. Episcopus, d. 35. num. 1. Panor. in cap. Clerici, el 2. de vit. & hon. Cler, n. 4. Ang. ver. Ludus, §. 2 dict. 4. Tab. eod. num. 6. Salon. 2. 2. tract. de dom. rer. quæst. 5. art. 6. tit. An per ludum, &c. concl. 1. Rebell. de obl. iust. lib. 11. quæst. 3. num 9. Sylu. verb. Ludus, quæst. 14. Anton. 2. part. tit. 1. cap. 23. §. 7. Sayr. in clau. reg. lib 11. cap. 11. num. 5. Palud. in 4. d. 15. quæst. 3. art. 5. sub conclus. 2. P. Greg. lib. 39. synt. c. 4. num. 8. Anton. Gab. comm. op. to. 1. lib. 3. tit. 29. de relig. & sumpt. num. 3. Less. lib. 4. cap. 4. dub. 13. n. 98. Farin. 3. par. prax. q. 109. n. 116. Cui opinioni subscribo, ea tamen lege, vt nullo proposito præmio ludatur, horis solùm, & temporibus congruis, & absque arbitris extraneis, & modo cultus diuinus non omittatur, cum enim non sit iure aliquo prohibitus, immò concessus, cum industria nitatur, Religiosis, qui dicto modo viuũtur, non est denegandus. Ille Episcopus reprehensus est à Dam. quòd tẽpore officij diuini recitandi, sæcularibus in

pecunia eo ludo ludentibus, & altercantibus interfuisset, vt colligitur ex illis verbis, *Ego me presbyteri cella semouis, autem in spatiosa domo cum comeantium turba resedit.* Bernar. non reprehendit illos monachos, sed laudat, sicut laudantur, qui vitam matrimonialem religioso cælibatui postponunt.

102 Dico 6. possunt etiam Religiosi causa virtutis probandæ sponsiones facere. Ita Host. in summ tit. de excess. Prael § Licèt, num. 5. V. G quòd meliùs recitabo memoriter, vel vulgariter declarabo, quam alter, hymnum, *Ales diei Nuncius.* Numquam tamen licuit Religiosis, siue viris, siue fœminis sponsiones facere hic Genuæ super extractione Senatorum, quia tales sponsiones solum fiebant ob cupiditatem lucri, quæ omnino abesse debet à pectoribus Religiosorum. Atque ita Syluest. verb. Negotium, q. 4. fine; quòd verò sæcularibus permitti possit (licèt neget Sylu. loco cit. quia nullam affert Reipublicæ vtilitatem) docet Azor 3. p. lib. 11. tit. de spons. c. 1. dub. 1. Dixi, numquam licuisse, quia post decretum nouissimum Serenis. Collegiorum sub 22. Aprilis 1627 Certissimum est, non posse, neque clericos, neque moniales, neque regulares, neque sæculares sub mortali tali ludo ludere, ob grauissima, & enormia scandala, & delicta, quæ inde proueniebant; & est casus reseruatus Illustris. Archiepiscopo; & quòd Ecclesiastici teneâtur obseruare leges ciuiles in communem vtilitatem indictas, dixi tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Iulij II. num. 151. & DD. quos ibi ad id probandum adduxi, adde Salon. tom. 2. de iust. contr. 10. q. 77. art. 1. Sa in aph. ver. Clericus, num 6. Med. 1. 2. q. 96. art. 5. dub. vlt. Sot. lib. 1. de iust. q. 6. art. 7. concl. 1. Suar. de leg. lib. 3. c. 34. num. 6. Sayr. in cla. reg. lib. 3. cap. 4. n. 17. 18. & constat ex cap. Intelleximus, de no. op. nunc. & ex c. Historia 33. q. 2. ex quo ea ratio colligitur; quia si sunt prohibita sæcularibus, multò magis Ecclesiasticis.

103 Dico 7. non rectè ludi à Religiosis pias aliquas preces pro victoria dicendas, vel pro animabus purgatorij. Ita Lop. 2. par. instr. cap. 32. fine. Vega 1. par. summ. ver. Ludus, casu 14. contra Nauarr. in summ. cap. 20. num. 7. ver. Dixi quo luditur; Rebellum de ob. iust. lib. 12. cap. 1. num. 11. Salas de contr. lud. dub. 20. Sed nostra conclusio probatur; Tum quia hoc est miscere sacra profanis, contra illud.

Publica priuatis se secernere, sacra profanis.

Tum quia est grandis irreuerentia rerum sacrarum, vt ijs vti velimus in ludis relaxationis gratia assumptis. Tum quia illæ preces communiter non dicuntur ea, quæ decet, deuotione, & reuerentia, præsertim à iunioribus. Tum quia si non licet vti rebus ad cultum diuinum dicatis, V. G. calicibus, planetis, &c ad vsus profanos, multò minùs his precibus, quas Christus ipse docuit, vt illum deprecaremur. Tum quia Greg. lib. 6. reg. epist. 7. reprehendit quosdam clericos, qui in electione cuiusdam Episcopi clamauerunt, *Hæc dies, quàm fecit Dominus.* &c. quod etiam vetuit. Trid sess. 4. de edit. sacr. lib in fine: At maior videtur irreuerentia preces ludere Potest ergo proponi aliquid temporale pro victore. V. G. quòd victus coram victore genuflexus, victum se ab eo ter fateatur; quòd victus vnico pede, alio suspenso, ad certam aliquam metam procedat; quòd victus victori portionem vini, aut pictantiæ tribuat; quòd victor ad libitum possit victo vnam ex dictis pœnis, vel simile iniungere, &c. quæ non minùs sunt religiosa, quàm iucunda. Et tandem quomodò recreandus animus, vide apud Raynaud. de virt. lib. 6. cap. 10 à num. 194.

104 Ad vltimum studiosi studentes notent hic præcepta D. Th. qui interrogatus à quodam studendi studioso, quo modo posset salubriter scientiam acquirere? Respondit opus. 68. 1. quòd esset tardiloquus, & tardè ad locutorium ascenderet, 2. quòd puritatem conscientiæ amplecteretur, orationi vacare non desineret, & cellam diligeret, 3. quod omnibus se amabilem exhiberet, nihil penitus quæreret de factis aliorum, nemini se multùm familiarem ostenderet, & de verbis, seu factis sæcularium nullatenus se intromitteret, 4 quòd discursum super omnia fugeret, sanctorum, & bonorum Religiosorum vestigia imitari non desineret, & non respiceret à quo audiret, sed quidquid boni audiret, memoriæ commendaret, 5. vt ista, quæ ageret, & audiret, studeret intelligere, & de dubijs se certificaret, & quidquid posset in armariolo mentis reponeret diligenter.

CAP. III.

Quas virtutes debeat habere eligendus in Prælatum Religiosorum.

VIDE Lips. lib. 1. pol. à c. 1. Contz. 5. pol. cap. 1. & lib. 2. c. 10. Mir. tom. 2. man. q. 5. art. 2. Gonz. ad reg. 8. cancell. gloss. 4. n. 109. 110. Less. lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 23. num. 125. Bell. lib. 1. de off. princ. christ. cap. 7. Bus. de stat. prel. c. 1. Ægid. de reg. princ. par. 2. lib. 1. cap. 31. Lop. de Rege, lib. 1. princ. Scrib. toto lib. de Super rel.

2 Dicendum est, eligendum in Prælatum debere esse ornatum omnibus virtutibus, tum theologalibus, tum cardinalibus, cum illis annexis Ita DD. cit. Probatur 1. ex Scriptura Sacra, Exo. 18. *Prouide de omni plebe viros timentes Deum, & constitue ex eis tribunos,* &c. *sed qui timet Deum faciet bona,* Eccl. 15. *& qui timet Deum, nihil negligit,* Eccl. 7. *& nihil* (virtutum) *deest timentibus eum,* Psal. 33. & Eccl. vlt. *Deum time, & mandata eius obserua; hoc est enim omnis homo.* Plura vide Eccl. 1. Ex quibus colligitur, quòd qui timet Deum, mandata illius obseruat, & iustus est; vnde de inito Iob dicitur cap. 1. sui lib. quòd erat *simplex, & rectus, ac timens Deum,* & de Cornel. Act. 10. quòd *erat religiosus, ac timēs Deum,* & de Simeone dicitur Luc. 2. quòd erat *iustus, ac timoratus.* Sed qui iustus est habet omnes virtutes, cum bonum ex integra causa constituatur, & quod timenti Deum nihil deficiat quò ad perfectionem, Cassian. coll. 11. cap. 13. *Qui Dominum metuit, perfectioni eius certum est nihil deesse.* Cum ergo Scriptura in Prælato timorem Domini requirat, certum est, omnes virtutes requirere, & præterea Domini timorem in Prælato requirunt Canones, cap. Omnis, qui, d. 45. c. Si quis Abbas, 18. q. 2. vnde benè dixit Specul. de Iud. de leg. lib. 1. § vlt. n. 17. quòd Prælatus potest tamquam iudex recusari ex hoc solùm, quòd Deum non timeat, eumque præ oculis non habeat.

3 2. Probatur ex sacris Can c. Cum in cunctis, cap. Innotuit, de elect. in quibus requiritur in Prælato grauitas morum, vitæ virtus, & fama personæ. Et in c. Vilissimus, 1. q. 1. requiritur scientia, & sanctitas; sed sanctitas omnes virtutes includit, c. Quærendum, de pœnit d 2. & nomine virtutis omnes intelligo, cum indefinita vniuersali æquipolleat; sicut etiam nomine morum omnes virtutes, etiam intellectuales, & infusas posse intelligi, docet Val. tom. 2, disp. 5. q. 5. p. 1. col. 1 ver. Iam si, & Trid. sess. 24. de reform. c. 18. requirit in Prælato prudentiam, quàm etiam requisierat Christus, Matth. 24. dicens. *Quis putas est fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam.* Sed prudentia non potest esse sine omnibus reliquis virtutibus. Tum quia ad prudentiam spectat in omni materia, & in omni casu rectè statuere, quid sit agendum, vt suppono ex D. Th. 2. 2. quæst. 47. art. 7 & 8. & illum solum communiter existimamus prudentem, qui id præstare valet. Tum quia ex communissima omnium sententia virtutes sunt ita inter se connexæ, vt vna perfecta non possit esse sine alijs; de quo D. Tho. 1. 2. q. 65. art. 1. Bellou. in spec. mor. lib. 1. d. 10 p. 3. dub. 1. Val. to. 2. disp. 5. q. 7. p. 2. Ægid. de reg. lib. 1. p. 2. cap. 31. Contz. 3. pol. cap. 1. §. 2. Eustach. in summ. phil. p. 3. tr. 3 q. 5. Quod etiam docuerunt PP. Amb. 1 de off. c. 27. *Liquet cognatas sibi esse virtutes,* & probat, vnam non posse esse sine alia, Aug. ep. 29. tom. 2. *Certè hinc persuadēt, qui vnā virtutē habuerit, habere oēs, & omnes deesse cui vna defuerit. q. prudentia nec ignaua, nec iniusta, nec intēperās potest esse,* &c. Greg 21. mor. c. 3. *Omnes quippè virtutes in cōspectu cōditoris vicaria ope se subleuāt, & quia vna virtus*

sine

sine alia, vel nulla est omninò, vel minima, vicissim sua coniunctione fulciantur. Vide etiam lib. 22. c. 1. & Hier. ad Fab. de 42. mans. mansione 38. *Hærent sibi, & inter se connexæ sunt virtutes, vt qui vna caruerit, omnibus careat.* Philo lib. 1. de vita Mos. col. 2. *De virtutibus dicitur, eum, qui vnam habet, habere omnes.* & Arist. 6. eth. c. 13. ait. *Fieri nõ posse, vt sine prudẽtia sit homo propriè bonus, & absque morum virtute prudens.* & c. 12. ait. *Quare patet, prudentem neminem esse posse, nisi sit bonus.* Cic. lib. 2. Tusc. quæst. *Virtutem si vnam amiseris, etsi amitti non potest virtus* (neque etiã per obliuionem directè, vt D. Th. 2. 2. q. 48. ar. 16. potest tamen per passiones corrumpi, vt ibid. S. D.) *sed si vnam confessus fueris te non habere, nullam te esse habiturum.* Similia habet Sen. ep. 67. & Claud in paneg. 2. Stilic.

Omnes præterea, puræ quæ crimina pellunt
Ore, Deæ iunxere choros, vnoque receptæ
Pectore, diuersos tecum cinguntur in vsus.

4 Si quæras, an virtutes morales possint esse sine charitate. Resp. cũ D. Th. 1. 2. q. 65. art. 2. & 2. 2. q. 23. ar. 7. Bellou. loc. cit. dub. 2. quòd, si considerentur in ordine ad finẽ naturalem, possunt quidem esse sine charitate, & alijs virtutibus theologalibus, quò pacto fuerunt in multis gentilibus, at sic sunt solùm virtutes secundùm quid. Si verò considerentur in ordine ad finem supernaturalẽ, non possunt esse sine charitate, quia nullus actus virtutis sine gratia potest vitam æternam mereri. Vnde ait Aug. 19. de ciu. Dei, c. 20. *Sapientia non est vera sapientia, quæ intentionem suam in his, quæ prudenter discernit, gerit fortiter, cohibet temperanter, iusteque distribuit, non in illum dirigit finem, vbi erit Deus omnia in omnibus, æternitate certa, & pace perfecta.* Greg. 20. mor. c. 9. *Virtus in manu est, magnitudo in operatione, sed virtus manuum hæreticorum sanctæ Ecclesiæ pro nihilo ducitur, quia nullius esse meriti conspicitur, vera fide perdita, quidquid operantur.* Vide Ianell. to. 2. suor. op. de phil. christ. par. 1. cap. 6. vbi probat, Philosophos antiquos nullam habuisse veram, & perfectam virtutem, nec modò vllam haberi posse, nisi actus illarum referantur in Deum, tamquam finem; & dub. 2. probat, nullũ posse dari perfectum actũ moralem, nisi vltimatè fiat propter verũ Deum. Cum ergo Prælatus debeat esse ornatus virtutibus in ordine ad finem supernaturalẽ, ad quem seipsum, & alios dirigere tenetur, sequitur quòd requirens Concilium in Prælato prudentiam, catenam omnium virtutum, tum moralium, tum theologalium requirat, nam prudentia non potest esse sine charitate, vt docet D. Thom. 1. 2. q. 65. art. 2. corp. & charitas non potest esse sine alijs virtutibus, vt probat D. Tho. ibi, art. 3. & 4. & docet Greg. 1. moral c. 11. *Ex charitate virtutes oriuntur.* De his ergo omnibus nobis morali modo agendum est.

§. 1. *De virtutum omnium diuisione.*

5 DE virtutum diuisione tractat D. Tho. 1. 2. à q. 57. Bellou. in specul. moral. lib. 1. par. 3. à dist. 3. Ægid de reg. lib. 1. par. 2. c. 2. & 3. Pen. in l. vnic. Cod. de metrop. Berito, lib. 11. Val. tom. 2. disp. 5. quæst. 3. par. 1. Lessius in princip lib. 1. de virt. Eustach. in sum phil. par. 3. tract. 3. quæst. 4. Peral. in summ. de vit. & vit. tom. 1. par. 2. & 3. Azor. tom. 1. lib. 3. c. 25. q. 1. & cap. 26. à quæst. 1. Videatur Arist. 2. ethic. cap. 7. Macrob. lib. 1. in somn. Scip. c. 8. Cic. lib. 2. de inuent. prope finem. P. Greg. lib. 4. synt. cap 7.

6 Dicendum est, 7. esse virtutes, tres theologales, fidem, spem, charitatem, & quatuor cardinales, prudentiam, iustitiam, fortitudinem, & temperantiam: ad quas reducũtur omnes aliæ virtutes, vel tamquam partes integrales, vel subiectiuæ, vel potentiales. Ita D. Thom. in prol. 2. 2. & alij communiter.

7 Noto 1. vt hæc conclusio explicetur, quòd præter dictas virtutes, dantur etiam aliquæ virtutes intellectuales, & 5. enumerat Arist. 6. ethic. cap. 3. *Sunt autem,* inquiens, *ea, quibus anima, affirmando, vel negando, verum dicit, numero quinque: Hæc verò sunt ars, scientia, prudentia, sapientia, intellectus. Scientia est habitus demonstratiuus circa res necessarias, quæ non possunt aliter se habere.* Ars, vt idem Arist. ibi cap. 4. *est habitus cum ratione vera effectiuus, versans circa ea, quæ & esse, & non esse possunt, quorumque principium est in eo, qui facit, non in eo, quod efficitur. Prudentia,* vt idem Arist. cap. 5. *est habitus cum vera actione actiuus, circa ea, quæ & bona, & mala homini sunt,* & antea dixerat. *Prudentis viri esse proprium, posse consultare rectè de ijs, quæ sibi ipsi bona sunt, atque vtilia, non ex parte, sed quæ ad bene viuendum in vniuersum.* Intellectus, vt idem c. 6. *est habitus principiorum,* idest quo assentimur primis, & per se notis principijs scientiarum. *Sapientia,* vt idem c. 7. *est quædam exactissima scientia, qua non solùm sciuntur conclusiones deductæ ex principijs, sed etiã principia ipsa probantur, ac defenduntur contra impugnantes.* De istis scientijs agit Burid. 6. eth. tract. 2. D. Tho. & Bellou. loc. cit. Val. par. 2. Sunt autem partim speculatiuæ, vt intellectus, scientia, sapientia, & de his non ago, & partim practicæ, vt ars, & prudentia; sed ars non pertinet ad scientiam moralem, quæ circa agibilia versatur, vt ait D. Tho. in prol. 2. 2. cum ars sit recta ratio factibilium. De prudentia autem, quatenus inter virtutes morales numeratur, agemus.

8 Noto 2. quòd in vnaquaque virtutum solẽt assignari 3. genera partium, vt ait D. Tho. 2. 2. q. 48. art. vn. Aliæ enim dicuntur partes integrantes, aliæ subiectiuæ, aliæ potentiales. Integrantes appellantur, non quòd virtutem ipsam constituant, seu componant, sed quod ad perfectum ipsius virtutis actum desiderentur. Subiectiuæ verò sunt hæ, quæ sub illa virtute tamquam species sub genere subijciuntur, quia scilicet virtus de illis, tamquam de subiecto, prædicatur. Potentiales denique sunt, quæ virtute, & potestate in eadem præcipua virtute continentur, & in quas ipsius præcipuè, ac totalis virtutis vis, & potentia distribuitur.

9 Noto 3. quòd hic agere non intendo de fide virtute theologica; indubitatum enim est, Prælatos regulares non solùm debere esse catholicos, & ex catholicis ortos, iuxta ea, quæ dicam hinc infra, cap. 5. §. 6. & 7. sed etiam numquam fuisse de dicta fide suspectos, ita vt qui fuerint vmquam ab Inquisitoribus pœnitentiati, non possint dictas Prælaturas obtinere, etiam post pœnitentias expletas, nisi fuerint à Rom. Pontifice habilitati, iuxta decretum Congreg. S. Officij, quod affero to. 2. nostr. priu. in const. 9. Pauli V. nu 29. Sed de fide, quatenus necessaria regnantibus sit, de qua D. Tho. de erud princ lib. 2. c. 2. & 3. Neque agere intendo de spe virtute theologica, certum namque etiã est, Prælatos regulares debere omnes eorũ actiones dirigere in æternam beatitudinem consequendam, nõ per diuitias, aut dotes corporis, vel fauores, aut humanas amicitias, sed per merita passionis Saluatoris nostri Christi, per vitã innocenter actã, per copiosam Dei misericordiam: cumque subditos suos amare tamquam filios teneantur, debere eos etiam in dictam beatitudinem dirigere, eamque illis desiderare, iuxta doctrinam D. Tho. 2. 2. q. 17. art. 3. de ista spe D. Th loc. cit. c. 6. Agam igitur solũ morali modo de reliq.

10 Noto 4. quòd charitas 6. parit effectus, 3. interiores, qui sunt gaudium, pax, misericordia, & 3. exteriores, qui sunt beneficentia, eleemosyna, & correctio fraterna. De quibus D. Th. 2. 2. à q. 28. Peccatur autem contra charitatẽ multis modis, odio scilicet, accidia, inuidia, discordia, sed præcipuè ad nostrum propositum scandalo; de quibus D. Thom. loc. cit. à q. 34. Prudentia 8. habet partes integrales, vt ait D. Thom. loc cit. quæst. 48. art. vn. quæ sunt memoria, intelligentia, docilitas, solertia, prouidentia, ratio, circumspectio, cautio. Et de his D. Thom. q. 49. Partes subiectæ prudentiæ sunt duæ: vna dicitur priuata, quæ vniuscuiusque mores moderatur; altera gubernatiua, quæ in 4. species diuiditur; nimirum in regiam, politicam, œconomicam, militarem, de his D. Tho. q. 57. Partes autem potentiales sunt 3. ebulia; Synesis, & gnomin. de his D. Tho. q. 51. Peccatur autem contra prudentiam 2 modis, per defectum, & per excessum. Per defectum 4. modis, præcipitatione, inconsideratione, inconstantia, & negligentia; de quibus D. Th. q 53. Per excessum, seu potiùs per quan-

dam

dam speciem, seu imaginem prudentiæ, 6. modis, prudentia carnis, astutia, dolo, fraude, sollicitudine temporalium, & sollicitudine futurorum; de quibus D. Thom. quæst. 55. Iustitiæ partes integrales sunt 2. declinare a malo, & facere bonum: de his D. Tho. quæst 79 Partes verò subiectiuę sunt iustitia commutatiua, & distributiua; de his D. Thom. a q. 61. Partes potentiales sunt religio, pietas, obseruantia, veritas, gratitudo, vindicatio, affabilitas, liberalitas, epicheia: & de his D. Thom. quæst. 80. Peccatur autem contra iustitiam per vitia illi, & eius partibus potentialibus opposita: de quibus omnibus exactissimè D. Thom statim post tract singularum virtutum Fortitudinis partes integrales, si referantur ad propriam fortitudinis materiam, idest ad pericula mortis, sunt fiducia seu magnanimitas, magnificentia, patientia, ad quam spectat longanimitas; & perseuerantia, ad quam spectat constantia; si verò referantur ad aliquas alias materias difficiles, sunt partes quasi potentiales; & de his agit D. Thom. à q. 129 Partes subiectiuas fortitudini assignare nō possumus, quia ipsa est species specialissima, vt D. Thom. quæst. 128. Peccatur contra fortitudinem varijs modis, prout sunt vitia opposita cuicumq; virtuti, vt constabit ex dicendis. Temperantiæ partes integrales sunt 2. verecundia, & honestas: de quibus D. Tho à q. 144. Partes subiectiuæ sunt 4. abstinentia, sobrietas, castitas, & pudicitia; de his D. Tho. à q. 146. Partes potentiales sunt 4. principales, continentia, mansuetudo, clementia, modestia; de quibus D. Th. à q. 155. Similiter contra temperantiam varijs modis peccatur, prout varia sunt vitia opposita virtutibus. Et de his omnibus nobis breuiter agendum est.

§. II. *Quòd in Prælato regulari maximè debet resplendere charitas, seu amor erga suos.*

11 VIde Bellar. de off. princ. christ. lib. 1. c. 7. Scrib in Super. Relig. cap. 1. & in pol. christ. lib. 1. cap 12. Contz. 3. pol. c. 21. Io: à S. M. in pol. christ. cap. 27. §. 2. & 3.

12. Nota 1. quod charitas, de qua hic loquor, est non solùm amor honestus, quo gratuito subditos suos prosequitur Prælatus, potēs vicissim ab eis redamari, qualis est amor patris in filios, quomodo de charitate loquitur Cic. lib. de amic. cum ait, *Charitatem, quæ est inter parentes, & liberos, dirimi nisi detestabili scelere non posse*. Sed prætereà iste amor debet esse assumptus à Prælato propter Deum, vt scilicet subditos non propter seipsos vltimatè diligat, sed propter Deum: sicut etiam ipse debet à subditis diligi, & honorari propter Deum, abstrahendo à bonis fortunæ, & naturæ. De hac charitate dicit Paul. 1. ad Tim. 1. *Finis autem præcepti est charitas*. Quasi dicat, Charitas est perfectio, & consummatio omnium præceptorum. Vnde Prælatus, cui longa, vel difficilia videntur; quæ de eius munere perfectè implendo toto hoc libro dicimus charitatem solam habeat, subditos suos diligat, & sufficit illi; est enim charitas summum fidei sacramentum, & fidei christianæ thesaurus, est summus Dei cultus, omnia continet, præcipuum est hominis bonum, & tessera Christiani nominis, fundamentum est pacis, & vnitatis vinculum, sine quo nec ipsæ virtutes placent, omnibus donis Dei præstantior, columna sanctitatis, pariter, & fastigium, mors criminum, vita virtutum. Hęc si adsit, non magna opus est arte: satis bene, & politicè regit, qui cum charitate regit; est enim hæc virtus regendis hominibus suapte natura idonea. Hęc primum docuit omnem politicam scientiā. Vnde Aug. tract. 32. in Io: versùs finem. *Charitatē habete*, inquit, *& cuncta habebis*, & in psal. 79. *Sit in te charitas, & necesse est plenitudo scientiæ consequatur. Quid. n. nescit, qui charitatē scit?* et ser. 39. de temp. *Si ergo non vacat omnes paginas sanctas perscrutari, omnia inuolucra sermonum euoluere, omnia Scripturarū secreta penetrare, tene charitatē, vbi pendēt omnia*, &c. & paucis interpositis, *Quapropter sectamini charitatem, dulce, ac salubre vinculum mentiū, sine qua diues pauper est, & cum qua pauper diues est*, &c. vide etiam serm. 42. de tempor. & Chrysost. hom. 23. in epist. ad Rom. *Charitas est virtutum principium, & finis, ipsa est radix, fundamentum, & fastigium*. Et D. Th. 2. 2. quæst. 23. art. 6 corp ait, quòd charitas excellentissima omnium virtutum; hinc Christus. Matth. 22. *Hoc est primum, & maximum mandatum*, & art. 8. ait quod est veluti forma cœterarum virtutum. Vnde ad Gal. 5. dicitur, fidem operari per charitatem. Habeat itaque noster Prælatus charitatem, & nullum aliud ei imponimus præceptum cum Ansel. enar. in cap. 14. euang. Lucæ. *Quisquis charitate flagrat, non necesse est, vt ei præcipiatur, nisi vt faciat quidquid voluerit. Charitas*, enim, vt ait Apost. 1. Cor. 13. *patiens est, benigna est, charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet*. Ac si dicat, Prælatus charitate flagrans, patienter tolerat subiectorum defectus, benignè parcit ipsum offendentibus, non æmulatur aliorum bona terrena, cum cælestia solum meditetur, inuidet tamen piè aliorum virtutibus, & eas adipisci curat. Non inflatur; quia, cum præmiū æternæ retributionis anxiè desideret, de bonis se exterioribus non exaltat Non agit perperam: quia cum solum in subditorū bonum propter Deum intendat, quidquid à rectitudine discrepat, ignorat. Non est ambitiosa: quia solùm, quæ Dei, & proximi sunt, quærit. Non quærit quę sua sunt: quia cuncta, quæ possidet, tamquam aliena retinet, & nihil sibi esse proprium putat, nisi quod secum permanet. Non irritatur; quia iniurijs lacessitus, ad nullos se vltionis motus excitat, cum pro magnis laboribus maiora post præmia expectet. Non cogitat malum; quia in amore munditiæ mentem solidans, dum omne odium radicitùs eruit, versare in animo, quod inquinet, nescit. Non gaudet super iniquitate; quia, cū sola dilectione erga omnes inhiet, nec de perditione aduersantium exultat. Congaudet autem veritati; quia cum, vt se, cœteros diligat, per hoc quod rectum in alijs conspicit, quasi de augmento proprij profectus hilarescit, Hæc fere Greg. 10. mor. cap. 8.

13 Noto 2. quod illa excellentissima virtus est omnino necessaria Prælato pacificè, & rectè gubernare volenti. De qua re Chrysost. hom. 29. in epist. ad Rom *Oportet autem, vt ante reliqua omnia charitatem habeat in se Pastor. Vnde Petro dicebat Christus, Pasce oues meas. Christū enim diligens, & gregem illius vtique diligit. Et Moysem, cum primum super populum Iudæorum posuit, quando quæ esset in illum beneuolentia, re ipsa iam declarauerat. Dauid autem simili modo inauguratus est*, seu regni gubernationē suscepit, *postquam apparuerat, quam amice esset in populum affectu. Ita quippe tenuens adhuc, populi causa doluit, ac Zelauit, vt animam suam exponeret, cum videlicet barbarum illum è medio tollebat. Et Samuel quoque benignus erat, & amator populi; vnde dicebat, Absit autem hoc à me peccatum, vt cessem pro vobis orare Dominum. Ita & Paulus, immò non ita, sed multò plus omnibus ardebat erga subditos, & Christus optimi Pastoris canonem ferens, dixit, Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus*, & Bonau. de sex al. Seraph. cap 7. *Ad benignitatis partem plus declinet, per quam reddatur subditis magis amabilis, & ob quam ei libentius obtemperent, & audacius ad eum recurrant, in quibus indigent, & alacrius eum imitentur*. Et Sen. de clem. cap. 19. *Vnum est inexpugnabile munimentum amor ciuium. Quid pulchrius est, quam viuere optantibus cunctis?* Et Synes. lib. 3. de reg. col. 13. *Et quod verò tutius imperium est, quàm illud, quod amore, & charitate munitur? Quisnam priuatus, quantumuis mediocri conditione securior, aut ab insidijs tutior, quam Rex ille, quem non metuunt, sed cui metuunt subditi?* Amet itaque Prælatus subditos, ita vt redamentur ab ipsis, iuxta illud. *Amare diligentes, vt cum amatis amemini*: Amabitur autem, cum intelligent subditi amari se a Prælato. *Nulla est*, ait August. de catech. rud. cap. 4. *maior ad amorem inuitatio, quam præuenire amando*; licèt enim, vt ait Plin. in paneg. *possit Princeps odio esse nōnullis, etiam si ipse non oderit,*

amari,

amari, nisi ipse amet, non potest: cum autem amabitur, securè dormiat, nihil dubitans. dicebat enim M. Anton. Imper. apud Herod. lib. 1 hist. quòd *Neque pecunia vis, aut stipantia satellitũ agmina tueri Principẽ possunt, nisi illis ipsi, quos regit, animũ imperanti, beneuolentiamq; accommodet.*

14 Sed quæ tandem, dices, debet esse charitas, qua Superior subditos amare tenetur. Hanc delineat ad viuum Paul. 1 ad Tim. 1. *De corde puro conscientia bona, & fide non ficta.* Quem locum sic explicat Bern. de trib. ord. Eccl. *Necessaria est, & omninò necessaria nauis ista* (charitas) *Prælatis, tribus compacta lateribus, vt sit nimirum iuxta Pauli doctrinam charitas de corde puro conscientia bona, & fide non ficta. Puritatem quidem cordis in eo Prælatus habet, vt prodesse desideret, non præesse, vt scilicet proprium commodum, vel honorem seculi, seu aliud quidpiam suum in Prælatione non quærat, præter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem. Sed cum intentione pura irreprehensibilis quoque necessaria est conuersatio, vt forma factus gregis incipiat facere, & docere, vt ea, quæ arguit in discipulis, vitet summopere in se ipso. Ob hoc qualis est in conuersatione, talis sit, necesse est etiam in occulta cogitatione, ne videlicet foris humilis, intus elatus sit, in corde suo præsumens de sapientia, seu virtute, aut sanctitate sua, quæ est sine dubio fides ficta.* Debet ergo charitas Prælati esse de corde puro, ita scilicet, vt subditos propter solum Deum amet, non propter aliquod temporale, quod in eis insit; nam tunc charitas non est, sed concupiscentia; 1. Ioan. 2. *Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo, quoniam omnia, quæ sunt in mundo, concupiscentia est*: concupiscentia autem ex cordis impuritate procedit. Debet etiam esse de conscientia bona, idest debet Prælatus habere non solùm bonum testimonium sui ipsius ad se, quòd secundùm Dei legem viuit, sed etiam suorum subditorum, qui videntes illius opera bona, de eis, bene operando, bonum testimonium perhibeant; & hæc vitæ innocentia debet esse non ficta, non simulata, vt de quibusdam dicebat Iuuen. sat. 2 vers. 3.

Qui Curios simulant, & Bacchanalia viuunt.

Sed sincera, sed vera, ex corde puro, & conscientia bona procedens.

§. III. *De effectibus charitatis.*

15 DE his agit D. Thom. 2. 2. q. 28. Bellou. in spec. mor. lib. 1. p. 3. dist. 30. Iauell. tom. 2. suor. op par. 2. phil. ciuil. tract. 3. c. 7. Val. tom. 3. disp. 3. q. 6. & alij.

16 Dico 1. gaudium in proposito est actus amoris, seu charitatis, quo Superior diligens subditos in ordine ad Deum, gaudet, videns eos ambulare in via Domini, sperat que inde futurum, vt æterna beatitudine, ad quam eos dirigit, perfruantur, quod est in Domino gaudere iuxta illud Apost. ad Philip. 4. *Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete.* Vbi nota, quod gaudere in Domino, est mandata Domini obseruare, secundũ Basil. in reg. breu. q. 193. *In his, quæ secundùm mandatum Domini fiunt, gaudere, est in Domino gaudere; quocirca quandocũque mãdata Dei exequimur, aut propter nomẽ Domini aliquid patimur, gaudere, & gratulari inter nos debemus.* Sic Prælatus in Domino gaudet, cũ videt subditos mandata Dei seruare, Deum timere, in Domino sperare, & de receptis donis gratias agere, sicut è contra tristatur, si eos contraria facere perspiciat: Gaudere autem in mundo, est gaudere de rebus mundanis, secũdùm Chrysost. ho. 54. ad pop. *Non licet secundum mundum gaudentem, pariter & secundùm Deum gaudere, qui enim secundũ mundum gaudet, gaudet in diuitijs, in delicijs, in gloria, in potentia, & elatione, qui verò secundũ Deum, in ignominiis propter eum, in paupertate, in ieiunio, & modestia.* Sic Prælatus gaudet secundum mundũ, quando videt subditos opulentos, gloriosos, potentes secundum seculum. Non nego, quod non possit, & debeat Prælatus aliquando gaudere de bonis temporalibus, vel sui monasterij in communi, vel suorum subditorum etiam in particulari; cũ scriptũ sit Eccl. 9. *Vade ergo, & comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum.* Sed hoc debet ordinari primò ad gloriam Dei, vnde sequitur, *quia placent Deo opera tua.* Quare sanctè quidam ex nostris senioribus audiens aliquid gloriosum secundùm seculum, vel de Religione in communi, vel de aliquo fratre in particulari, semper dicebat: *Ad laudem, & gloriã Dei.*

17 Dico 2. pax est vnio plurium appetituum in aliquo bono possidendo, cum proposito repugnandi contrarijs. Ita D. Thom. 2. 2 quæst. 29. art. 1. Est autem triplex, vt dixi tom. 1. huius op. q. 4. cap. vlt. 1. inter hominem, & Deum. 2. inter hominem, & proximum. 3. inter appetitum inferiorem, & superiorem eiusdem hominis: & omnes istæ paces à charitate procedunt. Pax enim, quæ est inter Deum, & hominem, in eo consistit, quòd homo velit, quæ Deus vult; at hoc procedit ex amore hominum erga Deũ; quo se vult illi omnino conformare, & omnia sua in eum referre. Pax verò, quæ est inter hominem, & hominem, procedit etiam ex charitate, ex qua proximum sicut nos diligimus: cum ergo ex hoc, quòd nos ipsos diligamus, sequatur, quòd nostras velimus implere volũtates, ex hoc etiam, quòd proximum diligimus, sequitur, quòd velimus similiter eius implere voluntates, & per consequens in idem velle conuenimus, quæ conuenientia pax est, vt dictum est. Et quòd tertia pax ex charitate procedat, sic declaratur; Homo hanc habet pacem, quando pars superior inferiori dominatur, quando autem pars superior ita dominatur, seruantur diuina mandata, quorum primum est charitas; ergo homo ex eo, quòd habet charitatem, habet pacem in seipso. Vnde sequitur, quòd beneficio pacis omnes in nobis conseruentur virtutes, diffluantque sine illa, quòd omnis aditus ad animam obstruatur diabolo, quòd denique ea certam nobis ad æternam felicitatem paremus viam.

18 De pace decies centena millia encomiorum dicunt Scripturæ Sacræ, & profanæ. Nobis pauca sufficient. Et 1. quòd pax est Christianorum finis, iuxta illud psal. 147. *Qui posuit fines tuos pacem*, & 1. ad Tim. 6. *Fuge contentiones.* Et Christianorum hæreditas, iuxta illud Io. 14. *Pacem relinquo vobis*; vnde *pacifici filij Dei vocabuntur*, Matt. 5. & Aug. ser. 2. ad fr. in ere. *Scire debetis, fratres, quòd quædam sunt bona, quæ non sunt iucunda; quædam iucunda, quæ non sunt bona, V. G. bona sunt ieiunia, vigiliæ, macerationes, & similia; hæc enim bona sunt, sed non iucunda, quia caro in his non iucundatur, sed læditur. Iucunda quippe sunt comessationes, ebrietates, sed non sunt bona: O monache vix poteris inuenire in præsenti vnum, quod sit bonum, & iucundum: Cupis tamen illud inuenire? Persequere pacem, & amplectere eam; hæc est enim sola virtus, quæ habet bonum, & iucundum: hæc est illa bonitas, quæ nos habitare facit vnius moris in domo, vt simul viuere, simulq; mori semper optemus. O pax, tu mentis serenitas, animi tranquillitas, amoris vinculum, charitatis consortium: Hæc est illa summa felicitas, quæ bella compescit, iras comprimit, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis placet, à cunctis optatur; beatus, qui te habet: maledictus, qui te odit, & frangit inter homines, quoniam antichristus est, & filius perditionis.* Vnde meritò odientes pacem dissipari optabat Dauid psal. 67. dicens. *Dissipa gentes, quæ bella volunt.* Et Greg. 3. par past. admon. 23. *Discordes namque admonẽdi sunt, vt certissimè sciant, quia quantislibet virtutibus polleant, spirituales fieri nullatenus possunt, si vniri per concordiã proximis negligunt*: & Sil. lib. 11. de 2. bell. pun. ver. 609.

Pax vna triumphis
Innumeris potior, pax custodire salutem,
Et ciues æquare potens.

Et Ant. Cat. ser. 45. sic canit de pace.

Pax hominum genitrix, pax est custodia rerum;
Pax aperit iuris, iustitiæq; forum.
Gloria pace minor, minor est victoria pace,
Atque aliquid peius pace triumphus habet.
Nulla quies hominum, nulla est sine pace voluptas.
Nullus amor, nullum Religionis opus.
Pax vrbes, pax regna ligat, pax congregat orbem.
Fiat vt ex multis vrbibus vna domus.

Secula

Secula pax renouat, pax aurea tempora portat;
Et mores priscæ simplicitatis habet.

19 Quare deploranda est miseria illorum conuentuū, Prouinciarum, seu Religionum, si quæ reperiantur, in quibus inuentæ illa dæmonum, factiones scilicet, reperiuntur, & vigent, in quibus nullum bonum potest reperiri, vt ait Greg. loco cit. *Renscemus, quam mala sint discordiæ, quæ nisi extincta funditus fuerint, bonum subsequi non permittunt:* Et verè ita est; odio enim se inuicem habent factionarij, de se inuicem continuè murmurant; alter alterius notat actiones, inuestigat, socios interrogat, speculatur, in calendario scribit, ne obliuiscatur, & socijs nunciet, vt suo tempore Superioribus propalet; interim diuulgat, curat adhibere testes, si non fuerint, nec desunt, qui se offerant, etiamsi nihil viderint; semper alter in alterum machinatur, irridet, subsannat; actiones, & quidquid a quocumque factionis contrariæ factum fuerit, culpat, maculat, & profitetur se aduersarijs non credere, nisi cum dicunt, Domine non sum dignus. Suos vnumquodque factionis caput defendit, eorum occultat vitia, protegit, ne puniantur, immo fouet secundum inclinationes, quas nouerit, ne ab eo resiliant, & ad aduersarium transeant; vnde ambitiosos spe dignitatum nutrit, superbos blandiendo inflat, incontinentes excusat, culpam in humanam fragilitatem proijciendo, exemplo aliorum cooperiendo; auaros præsenti, & futura pecunia, expungenda ex officijs, quæ promitit, subleuat; iracundis obsecundat, phlegmaticos vrget, & tolerat; malencholicos irritat; scurras gratiosos vocat, obscœna loquentes, ciuiles; iracundos strenuos, auaros, prouidos, prodigos, liberales: ijs autem, qui non sunt in aperto mali, vtitur tanquā scuto inexpugnabili, ad factionis sanctitatem defendendam, probando, quòd ea sit aggregata ex melioribus, & dignioribus, & quòd solùm sit congregata in bonum commune, ad resistendum aduersario, illud destruere conati. Hinc regularis disciplina eneruatur funditus destruitur, immò ne nominatur quidē: nouitios enim nondum habitum Religionis indutos conatur vnusquisque in suam factionē trahere, extraordinarijs diligentijs tractos fouet, nutrit, nec sinit in eos inuehi magistrum, vnde ipsi facti insolentes, ruptis vinculis timoris Dei, & Superioris, omnia attentant, omnia audent, omnia præsumunt; istisque discordijs, nutriti, cum professi fuerint, sunt intolerabiles, vitiosi, & scandalosi, ita vt nec Superiores, nec Deum, nec honorē proprium, nec Religionis timeant; Hinc etiam fit, vt minùs, his immersis discordijs, studijs, quæ quietem requirunt, incumbant, & si quid incumbant, solùm id fit, vt aduersarijs resistant, hoc enim nō desinunt inculcare factionum capita. Hinc Superiores, si quandoque occurrat, quòd ex aliqua factione non sint; nō timentur, non æstimantur, suum exercere non possunt officiū, nec malos castigare, nec bonos subleuare queunt: Si enim etiam tem subditum secundùm Deum, & regulam punire voluerint, illicò accurrit caput, & vel errorem excusat, si potest, vel, si non, excusat fragilitate, iuuentute, gratiam petit, fide iubet de futura emendatione: Quòd si Superiores resistant, profundiùs se humiliat, si casus ferat, si non, acriùs alloquitur, minatur, quandoque tuba canit ad bellum, ita vt Superiores, his importunitatibus victi, ne quid peius succedat, obsecundare cogantur: sic errans in errore permanet, & ad peiora patranda animatur, iuxta illud Pub. apud Marc. 2. Satur. c. 7.

Veterem ferendo iniuriam, inuitas nouam.

Si verò subleuare voluerint, alterum factionis accurrit caput, & loquitur subleuandi plagas, mortuas exsuscitat, ignotas aperit, falsas fingit, testes ad omnia adhibet: si Superiores resistant, proponit articulos, iustitiam petit. Infinita prætereo, quæ præ cordis angustia enarrare non valeo, lugenda relinquo cogitationi, quæ nequeo exprimere calamo. Laxet se solùm vox in ea Ber. verba epist. 116. *O stulti filij Adam, qui contemnentes pacem, & gloriam appetentes, & pacem perdunt, & gloriam.* O factionum capita, ò incarnati dæmones, ò antichristi; Væ vobis, qui peccare facitis populum Dei: Væ vobis qui iustificatis impium, & iustitiam aufertis à iusto. Væ vobis senes, scandalum iuuentutis; ò pueri centum annorum, ò senes fatui. Væ vobis, quia, vt vosmetipsos pascatis, fame perire facitis oues prætioso Christi sanguine redemptas. Væ vobis viri impij, qui dereliquistis legem Domini altissimi, quia retributio vestra dabitur vobis. Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, ambitionis, superbiæ, & inuidiæ, quibus quasi loris astricti, plaustrū peccatorū trahitis. Væ qui dicitis malo, Bonus es, & bono, Malus es, vocantes tenebras lucē, & lucē tenebras, & ponentes amarū in dulci, & dulce in amaro. Væ vobis, qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobisimetipsis prudentes. Vę vobis, etiam filijs sceleratis, gēti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequā. Væ vobis qui tales sectamini patres. Væ qui peccatū vestrū, talis esse capitis profitentes, quasi Sodoma prædicatis. Vę animabus vestris, quoniam reddita sunt eis mala. Caue frugi iuuentus, nam qui te beatā dicunt, ipsi te decipiunt, & viam benè cœptam gressuum tuorū dissipant: duces tui infideles, & socij furum. Nonne venisti, plangenda iuuentus, vt Iesu Christi esses, nō Cephæ, neq; Apollo, quare respicis retro misella? Quare nō consūmas cœptū cursū? fidem promissā serua; bonū certamen certa, vt corona iustitiæ capiti tuo reponatur. Væ vobis omnibus, quia terra vestra deserta bitur, cōuentus, & prouincias vestras ignis odiorum, & discordiarū succendet; desolabitur, quantū est ex vobis, regula, & Religio vestra, & extranei dominabuntur vobis. Heu miseri, non videris, quia sacrificia vestra nō aspicit Deus, & holocausta vestra nauseat, calēdas, & solēnitates vestras odit; nec vos respiciet, cū in extremis manus vestras extēderitis, & cū orationem multiplicaueritis, nō exaudiet. Lauamini, quęso, lauamini, cū tēpus habetis, aufere malū cogitationū vestrarū, quiescite iā agere peruersè, discite aliquādo benefacere, vt cōuertat Deus manū suā, & restituat vobis pristinā charitatē suā. Mementote, quòd non percussistis fœdus cum morte, & quòd cum inferno non fecistis pactum, vt cum flagellum inundans transierit, super vos venire non debeat.

20 Alioquin obtestor vos, Religionū capita, per sanguinem Iesu Christi Saluatoris nostri, vt capita talium factionū euellere non tardetis, eaq; in malam crucē emandetis; vestrū enim est, subditis pacē facere; quod non obscurè insinuauit Dauid ps. 123. dicens: *Ecce quam bonū, & quā iucundū habitare fratres in vnū, sicut vnguentū in capite, quod descendit in barbam, barbā Aaron.* Ad quē locū ait Basil. *Quēadmodū à capite vsq; ad barbam, & summitatē indumenti, sacrū vnguentū decurrens, sacerdotē bona fragrantia replebat, ita, & à Principe vsq; ad subditos concordiæ vtilitas descendit:* Et Philo lib. de leg. ad Cai. col. 8. *Quid autē optari posse pace melius? pacem verò prouenire ex bene administrato imperio: id verò non posse verè administrari, nisi absq; contentionibus Principū, quibus cessantibus, omnia manere in officio.* Vnde in iure, cuius custodes debēt esse Superiores, habentur tit. de pace seruanda inter subditos, lib. 2. feud. tit. 53. & tit. 27. de pace tenēda, & eius viol. & in l. 1. Cod. de seditios. mulcta grauissima, idest morte, mulctari iubentur, qui aduersùs publicam disciplinam quemquam defendere tentauerint. Nec vos moueat personarum grauitas, nec canis debita reuerentia; nam ignobilissimi, & vilissimi sunt, qui legē Dei cū proximi scādalo pessundant, vt isti, & cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis, vita immaculata, & sola virtus, & nō elementa, æstimanda. Nec frangamini potentum precibus, ad quos tāquā ad asilum, vt se in ista tyrannide conseruent, semper confugiunt ista factionum capita; nam scriptum est Eccl. 7. *Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrūpere iniquitates, ne extimescas faciem potentis, & ponas scandalum æquitate tua.* Nihil non facite, vt has in malo congregatas societates dissipetis, dispergatis, annihiletis, vt pacem veram, concordiam sanctam, charitatem perfectam vestris Religionibus restituatis.

21 Restitutis autem, quantum capio, si, capitibus amputatis, tria vitia extirpare curabitis primò est inuidia, propter quam filij Iacob Ioseph fratri suo non poterant pacificè loqui. Hoc vitiū licèt ferè insanabile sit, potest tamen aliquāto deleri humilitate, fraterna charitate, contemptu

temptu terrenarum rerũ, amore æternæ beatitudinis. Sed melius, si distribuantur honores secundùm merita, & pœnę secundùm demerita. 2. est superbia, vnde Prou. 30. *Inter superbos erunt iurgia*. Hoc vitium falce solùm humilitatis præscinditur, & vilipendio personæ. *Loquimini plagas eius*, Esa. 16. 3. est cupiditas habendi; vnde dici solet, quòd quietissimè viuerent homines, si hæc duo pronomina tollerentur, Meum, & Tuum. Hoc vitium tollitur per strictam obseruantiam voti paupertatis per æqualem distributionem bonorum monasterij. Quibus extirpatis, redeunt saturnia regna, & bonis pacis perfruuntur omnes cum gaudio, canentes datoribus pacis.

Sint faciles semper Diui, sint mitia vobis.
Numina, qui paci contribuistis opem.
Viuite concordes tranquilla per otia pacis;
Ducite felices, mellifluosque dies.

22 Pax restituta non conseruatur dissimulatione peccatorum. Ait enim Greg. 3. par. past. adm. 23. *Admonendi sunt pacati, ne, dum nimis humanam pacem desiderant, prauos hominũ mores nequaquam redarguant, & consentiendo peruersis, ab auctoris sui se pace disiungant*. Neq; sunt peccata dissimulanda, ne amici perdantur; nam ait idẽ Greg. *Malorum cum incautè amicitijs iungimur, culpis ligamur*, &c. Neq; etiam dissimulanda peccata, ne nos ipsos perturbemus; nã idem Greg. ibid. ait, *Admonendi sunt pacati, ne, si ad increpationis verba prosiliant, temporalẽ pacem sibi perturbari formident*. Sed sola iustitia, æquali ministrata lance, pax conseruatur: Quod dixit Esa. cap. 32. *Et erit opus iustitiæ pax, & requies vsque in seculum*, vt ex Hebreo legitur. Et Menand. apud Stob. ser. 42.

Non omnino concedendum est malis;
Sed resistendum: sin minus, sursum, atq; deorsum
Vita nostra inopinato tota peruertetur.

De pace tractant Bus. in vit. ver. Pax, & Lab. in appar. tom. 1. ver. eod. Stob. ser. 42. P. Greg. de Rep. lib. 3. c. 1. Pro pacis coronide hic nota dictum cuiusdam senioris ex nostris, loquentis de pace cum filijs, & fratribus suis, eosq; ad illam adhortantis, *Filij omnia vestra iura cedite, vt pacis dulcedine perfruamini*. Et quòd ad Prælatos spectet, pacem Religionis procurare, conuincunt cap. Dissidentes; cap. Studendũ, cap. Placuit, cap. Pręcipimus, dist. 90. & probat Lud. Carbon. de repacis cap. 38. tom. 12. tract. Et quòd possint Prælati dissidentes censuris, mulctis, & pœnis ad pacificationem cogere, idem Carb. cap. 39.

23 Dico 3. Misericordia est alienæ miseriæ in nostro corde compassio, qua vtique, si possimus, subuenire cõpellimur. Ita Aug. 9. de ciu. cap. 5. D. Tho. 2. 2. quæst. 30. ar. 1. Val. to. 3 disp. 3 q 7. par. 1. Ex qua definitione habes, quòd ad miserendũ requiritur malum proximi à nobis saltem existimatum tale, cui, si possumus, remedium adhibere tenemur. Sicut enim ex charitate de bono proximi gaudemus, Ita ex eadem tristamur de malo illius: Malũ autem potest proximo nostro accidere dupliciter. 1. ex propria voluntate eligente malum, vel in se vel in causa, vt si eligat sibi mortem, vel aliquid, vnde ea sequatur; & hoc malo non excitamur ad miserendum, nisi forte præcedat aliquis error in intellectu proximi. 2. si aliquid mali ei accidat præter, seu contra suam voluntatem; vt si contingat illi aliquod infortunium, de quo numquam cogitauerat, vel accidat aliquid, quod toto posse euitare curauerat, & hoc malo excitamur ad miserendum. Vtrumque bene docet Arist. 2. rhet cap. 8 dicens, *Mala illa miseranda sunt, quorum non propria voluntas, sed fortuna est causa*. Vt Regularium Prelati ad miserendum subditis inducantur, sufficere posset, quòd isti sunt illorum filij, & fratres; vnde sicut fratribus, & filijs carnalibus, natura dictante, compati tenemur, ita fratribus, & filijs spiritualibus. Colligitur ex illo Zach. 7. *Misericordiam, & miserationes facite vnusquisq; cum fratre suo*. Sed dic etiam, quòd misereri tenentur, quia & ipsi misericordia egent apud Deum, & eam certò sciant, se non consecuturos, nisi vti fuerint; quia *iudicium sine misericordia illi, qui non facit misericordiam*, Iac. 2. Præterea est misericordia opus super omnia gratissimum Deo, ad illud Mich. 6. *Iudicabo tibi, ò homo, quid bonum, & quid Dominus requirat à te, vtique facere iudiciũ, & diligere misericordiam*. Et Matt. 9. *Facere misericordiam, & iudicium, gratius est Domino, quã victima*, & Naz. or. de paup. amor. col. 4. *Neq; enim vllus omnino cultus Deo perinde gratus est, vt misericordia, quandoquidem nec aliud quidquam est, quod Deo magis conueniat*. Et ita gratum est Deo misericordię opus, vt actus illius ad vsuram accipiat. Prou. 15. *Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis*.

24 Sit itaque misericors Prælatus, sed cum illis, qui misericordia digni sunt. Qui autem isti sint, docet Eurip. apud Stob. ser. 44.

Misereri oportet iustorum hominum non improborum.
Nemo malus est, qui peccauerit inuitus.
Misericordia digni sunt nõ malefici, sed probi homines.
Malos homines castigare bonum est.
Quæ nunc à quibusdam benignitas nominatur
Vitam omnem remisit ad improbitatem.

Et Pythag. apud eumdem Stob. ibi, *Qui de malis pœnas non sumunt, bonos affici volunt iniurijs*. Et Salust. in Iug. *Ignoscendo quidem malis, necessariò perdunt bonos*. Et habetur in c. Est iniusta, 13. quæst. 4. Et qui sunt nequã propter spẽ veniæ, fiunt nequiores, cap. Vt famæ, de sent. excom. Vide plura apud Io: Redin. de maiest. prin. §. Ad clementiam pronum, a num. 14. Iustis ergo per fragilitatem peccantibus sit prælatus misericors; obstinatis autem, & scandalosis seuerus; seu, vt dicebat quidam senior è nostris, *Illis, qui habent animam, vel honorem, sit pius, sit misericors prælatus, qui verò vtraq; profuderunt, sit rigidus, sit seuerus*, Iuxta illud Eurip. apud Stob. cit.

Iustis quidem æquus, & iustus; malis verò
Omnium maximus hostis in terra.

25 Dico 4. Beneficentia, quæ est primus effectus externus charitatis, in proposito est executio actus interni charitatis, qua benefacimus proximo nostro propter Deũ amato voluntariè, decenter, & in gratiam ipsius, non nostri, absque etiam retributionis spe. Ita colligitur ex D. Tho. 2. 2. quæst. 31. art. 1. & 4. Lauell. tom. 2. par. 2. tract. 3. de Christ. char. cap. 7. Val. tom. 2. disp. 3. quæst. 8. par. vn.

26 Noto 1. quod beneficentia, de qua hic, est executio quædam actus interni, eliciti à charitate erga alterum; nam actus internus charitatis est velle alteri bonum: huius autẽ actus executio est bonum alteri facere propter Deum.

27 Noto 2. quod ista beneficentia, ad hoc vt sit effectus charitatis, non debet esse coacta, sed voluntaria, non in actu 1. voluntatis, sed in actu 2. idest in affectu, ait. n. Ambr. 1. de off. c. 30. *Non satis est bene velle, sed etiam benefacere: Nec satis est iterum benefacere, nisi id ex bono fonte, hoc ex bona voluntate, proficiscatur*. Et Sen. lib. 1. de benef. cap. 5. *Nec aurum, nec argentum, nec quidquam eorum, quæ a proximis accipiuntur, beneficium est, sed ipsa tribuentis voluntas*. Et quod non satis sit ad actum beneficentiæ, velle bonum, seu promittere, si non actualiter detur, perbellè cecinit Mart. lib. 10. epig. 16.

Si donare vocas promittere, nec dare, Cai.
Vincam te donis, muneribusq; meis.
Accipe Callaicis quidquid fodit Astur in aruis
Aurea quidquid habet diuitis vnda Tagi, &c.

28 Noto 3. quòd benefaciens animo benefaciendi benefacere debet, alioqui non est beneficium; ait enim Ambr. 1. de off. cap. 30. *Pulchrum est igitur bene velle, & eo largiri consilio, vt prosis, non vt noceas*. Et beneficium debet esse gratum illi, cui datur. Plaut. in trin. act. 3. sce. 2. *Nullum beneficium esse duco id, quod cui facias, non placet*. Faciendum item beneficium hilariter, 2. Cor. 9. *Hilarem enim datorem diligit Deus*. Et Eccl. 35. *In omni dato hilarem fac vultum tuum*. Et Naz. or. de paup. am. in fine. *Quod mœsto, vel coacto animo defertur, ingratum est, minimèq; preclarum*. Arist. 4. eth. cap. 1. *Liberalis dabit in quibus oportet, & quod oportet, tam in paruis, quàm etiam in magnis, atq; cum voluptate*. Et Sen. 2. de benef. c. 1. *Sic demus beneficium, quomodo vellemus accipere, ante omnia libenter, citò, sine vlla dubitatione*.

29 Noto 4. quòd debet etiam beneficium celeriter dari Pro. 3. *Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere, cras tibi dabo*

cum

cum statim possit dari. Naz.loc.cit. *beneficij gratia promptitudine, & celeritate conduplicatur*, & Publ. *Qui citò dat, bis dat.* & Auson Epigr. 81.

Gratia, quæ tarda est, ingrata est, gratia namque,
Cum fieri properat, gratia grata magis,

Et Sen. 1. de benef. cap. 1. *Errat, si quis sperat, responsurum sibi, quem dilatione lassauit.* Et lib. 2. cap. 1. *Ingratum est beneficium, quòd diu inter manus dantis hæsit, quòd quis ægrè dimittere visus est*, &c. 5. *Omnis benignitas properat, & proprium est libenter facientis citò dare, tardè velle nolentis est.* Et Mart. lib. 7. epist. 42.

Primum est, vt præstes, si quid te Cinna rogabo
Illud deinde sequens, vt citò Cinna neges.
Diligo præstantem, non odi Cinna negantem:
Sed tu nec præstas, nec citò Cinna negas.

30 Noto 5. quòd beneficium potest esse vel in gratiam dantis, vel in gratiam recipientis, vel in gratiam vtriusque, 1. non magis est æstimandum, quàm æstimarent boues saginationem, illis à Domino procuratam, vt cariùs vendantur: quare istud non vocatur beneficium, sed negotiatio, 2. habet veram rationem beneficij, quia procedit à charitate. Et similiter 3. si dans eo animo dat vt benefaciat, & non coactè quo ad personam, sed liberè. Omnia Sen. 6. de benef. cap. 12. *Multum interest, vtrum aliquis beneficium nobis det sua causa, an nostra, an sua, & nostra; Ille, qui totus ad se spectat, & nobis prodest, quia aliter sibi prodesse non potest, eo loco mihi est, quo qui pecori suo hybernum, & æstiuum pabulum prospicit*, Et infra. *Rursus non sum tam iniquus, vt nihil ei debeam, qui cum mihi vtilis esset, fuit, & sibi.* Ex qua doctrina collige, 1. quod illi Prælati regulares, qui conferunt aliquod beneficium suis subditis eo fine solùm, vt eos adiuuēt ad se conseruandum in dignitatibus, in quibus per se solos conseruare non possunt, non sunt vllo modo benefici, si alios non reperiant, qui eo fine velint sua beneficia recipere, quia id solùm sua causa faciunt; Si verò alios reperiant, & hos potiùs, quàm illos eligant, tunc sunt quidem aliquo modo benefici, sed illa beneficentia non procedit ex charitate, sed ex cupiditate. Vnde incautæ iuuentuti vitanda consulo huiusmodi beneficia, quæ potiùs insidiæ, quam beneficia sunt, iuxta illud Mart. lib. 4. epig. 56.

Qui potes insidias dona vocare tuas,

Et viscata beneficia ea vocat Sen. epist. 8. *Quisquis nostrum tutam agere vitam valet, quantum plurimum potest, ista viscata beneficia deuitet: In quibus hoc quoque miserrimi fallimur, habere nos putamus, & habemur.* Collige 2. quòd Prælatus, qui facit, quòd debet, non meretur nomen benefici, sed officiosi; beneficium enim venit à mera charitate, quæ non supponit vllum debitum iustitiæ; Et est dictum Sen. relatum in eius loc. comm. eth. ver. Beneficiū. *Non est beneficium, sed officium, facere quod debeas.*

31 Noto 6. quòd dans beneficium non debet cogitare de retributione, vt eam ab illo accipiat, à quo omnis bona venit retributio, ait enim Christus Luc. 14. *Cum facis prandium, aut cænam, noli vocare amicos tuos, neque cognatos neque vicinos diuites, ne fortè te, & ipsi re inuitent, & fiat tibi retributio; Sed, cum facis conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, & cæcos; & beatus eris, quia non habent retribuere tibi, retribuetur enim in resurrectione iustorum.* Et Sen. 1. de benef. cap. 1. *Donus beneficia, non feneremus; dignus est decipi, qui de recipiendo cogitauit, dum daret*, &c. 4. *Qui præstiterint, obliuiscatur; pertinax sit memoria debentium*, &c. 2. *Nūquam illa vir bonus cogitat, nisi admonitus à redaente, alioqui in formam crediti transeunt.* Et multò minùs dans beneficium post datum, debet illud habenti exprobrare; lacerat namque animum, & premit frequens beneficiorum commemoratio, vnde plerumque beneficiarius ingratus redditur. Sen. 1. de benef. c. 1. *Multos experimur ingratos, plures facimus, quia graues exprobratores, exactoresque sumus.* Vnde Mart. lib. 5. epig. 53.

Crede mihi, quamuis ingentia, Posthume, dones,
Auctoris pereunt garrulitate sui.

Et Ambr. 1. de off. cap. 30. *Nec illa perfecta est liberalitas, si iactantiæ causa magis, quàm misericordia, largiaris; perfecta autem est liberalitas, vbi silentio quis tegit opus suum! & necessitatibus singulorum occultò subuenit, quem laudat os pauperis, & non labia sua.*

32 Noto 7. quòd beneficentia multis modis exercetur, Sen 1. de benef. cap. 2. *Alium fide, alium gratia, alium consilio, alium præceptis salubribus adiuua.* Plat. ex Later. apud Lips. ad dictum cap. 2. Sen. *Beneficentia quadrifariam exercetur, opibus, corporibus, disciplinis, sermonibus. Opibus, cum egenos pecuniis, aut alia re iuuamus. Corporibus, cum iniuria affectos tuemur, aut vindicamus. Disciplinis, cum docemus, medemur, aut arte aliqua ornamus. Sermonibus, cum in iudicio defendimus, solamur, aut tale.* Hæc sibi dicta putet noster Prælatus. Et per fidem in loco Sen. intelligat spem, qua subditos adiuuet, dando illis spē de benefaciendo in tempore, cum non possit de præsenti, quod est optimum medium ad continendos subditos in officio, secundùm illud Plut. de puer. educ. *Hæc duo perinde, ac virtutis elementa sunt, spes honoris, & formido pœnæ: nam cum illa ad egregia honestatis opera promptiores efficiat, hæc ad perpetranda vilissima segniores reddit.* Et per gratiam, intelligat comitatem, & affabilitatem, quibus multum recreantur subditi; seu vrbanitatem, & reuerentiam, quibus cum videant se affici à Superioribus, maximè subleuantur.

33 Noto 8. quòd ista beneficentia non est exercenda cum omnibus indistinctè, sed solùm habita ratione circumstantiarum, personæ, temporis, necessitatis, dignitatis, & ordinis, vt ait D. Tho. 2. 2. q. 31. ar. 2. & Amb. 1. de off. c. 30. ait, *Officere illud est, non prodesse alteri, si largiaris ei, qui conspires aduersus patriam, qui congregare cupiat tuo sumptu perditos, qui impugnet Ecclesiam. Non est hæc probabilis liberalitas, si adiuues eum, qui aduersus viduam, & pupillos graui decernit iurgio, aut vi aliqua possessiones eorū eripere conatur.* Sit ergo beneficus Prælatus illis, qui beneficentia non sunt abusuri, & qui per virtutes ea digni sunt; Immeritis autem solùm quantum necessitas naturæ patitur, ne crudelis appareat. Et sciat Prælatus, quòd *Qui largiuntur indignis*, vt ait Ant. ser. 58. ad Stob. *ea, quæ dignè conferri debebant, tria committunt absurda. Nam, & ipsi iacturam faciunt, & in bonos contumeliosi sunt, & malos roborant, materia vitiorum suppeditata.* Duo moneo Prælatum nostrum in subditis benefaciendo, 1. est vt consideret locum illum. Prou. 29. *Qui delicatè à pueritia nutrit seruū suum, posteà sentiet eum contumacem*, 2. vt consideret locum illum Tac. lib. 4. hist. vt referunt, *Beneficia eò vsque læta sunt, dum videntur exolui posse; vbi multùm antecessere, pro gratia odium redditur.*

34 Noto 9. quòd beneficentia in homine est illa imago diuina, ad quam creatus est, vnde numquam magis ad imaginem Dei esse creatum monstrat, quam quando beneficentiam exercet. Maz. or. de paup. amor. col. 18. *Fac calamitosis sis Deus, Dei misericordiam imitando; nihil enim tam diuinum homo habet, quàm de aliis benemereri.* Chrysost. relat. ab Ant. ser. 58. *Benefaciendo Deum imitari te puta.* Et interrogatus Demosthenes, vt refert idem Ant. quid homo simile Deo haberet? Dixit *Benefacere, & vera dicere.*

35 Noto 10. quòd plus accipit, qui beneficium dat, quàm qui recipit. Tum quia hominem sibi deuincit, & seruum reddit, ad illud Prou. 22. *Victoriam, & honorem acquiret, qui dat munera; animam autem aufert accipientium*; quia scilicet accipiens ita obstringitur danti, vt animæ potētijs in gratiam potius dantis, quàm sui, vti cogatur. Tum quia si amore Dei dat, vsurariam ab eo potest prætendere retributionem. Audi Chrysost. hom. 27. in Gen. quem refert etiā Ant. ser. 58. *Ipsi sumus, qui beneficio fruimur, & multum lucri inde nobis conciliamus, nec putemus aliud, dum benefacimus, quam quod magnum beneficium apud Deum deponamus.* Et Thesb apud Ant. loc. cit. *Opes non absumuntur beneficentia, dādo enim accipitur, & spargēdo colligitur.*

36 Noto 11. quod beneficus magis diligit suum beneficiarium, quam diligatur ab ipso. Ita Arist. 9. eth. cap. 7. D. Th. 2. 2. q. 26. ar. 12. Burid. 9. ethic. tract. 2. c. 4. Io. de Ligu. in tr. de amic. §. An benefactor magis amare debeat bene-

ficia-

ficiatum, quàm è cõtra. Alex. Taff. lib. 6. var. c. 2; Probatur, tum quia omnis factor plus diligit opus suum quam diligatur ab ipso, etiamsi animatum sit. Tum quia benefactor beneficiatum diligit, quatenus in illo videt quoddam bonum honestum, quod est suum, scilicet opus illud liberalitatis, beneficiarius autem benefactorem diligit propter bonum vtile, quod ab illo accepit; sed bonum honestum ex se magis mouet ad diligendum. Tum quia benefactor habet se vt agens; est autem procliuius agere, quam pati. Tum quia laboriosius est benefacere, quam beneficium accipere; solent autem ea magis diligi, in quibus magis laboramus. Vide Abul. in 6. par. Matth. c. 21. q. 314.

37 Noto denique ex. quòd naturaliter homines faciliùs beneficiorum, quam iniuriarum obliuiscuntur, vt ait Sen. lib. 1. de benef. cap. 1. *Nam ita natura comparatum est, vt altius iniuria, quam merita, descendant, & illa cito defluant, illa tenax memoria custodiat.* Et Herod. in or. Pertin. *Iniuriarum, si quæ factæ sunt,* inquit, *semper est memoria, & quidquid offendit, agrè eximitur, aut obliteratur: At beneficiorum vna cum ipso fructu, vsque memoria perit.* Et Petrar. lib. 1. de remed. dial. 95. *Est autem, nescio quidem vnde, firmior offensarum, quam beneficiorum, tenaciorque memoria.* Huius rei rationem affert Tac. 4. ann. *Procliuius est iniuriæ, quam beneficij vicem exoluere; quia gratia oneri, vltio in quæstu habetur.* Et Dio Cass. lib. 46. *Non eodem modo aduersus eos, qui benè, & qui malè fecerunt, afficiuntur homines: sed ira, atque iniuriæ vel inuiti reminiscuntur, beneficij, & gratiæ vltro obliuiscuntur. Atque istud quidem, quod dedignantur videri beneficio affecti, tamquam minores. Illud autem, quòd ignauiæ suspicionem de se præbere videantur, nisi malum malefactoribus reponant.* Et Tull. in or. ad Quir. post. red. *Etenim iniuriæ vlciscendæ facilior ratio est, quam beneficij remunerandi; propterea quod superiorem esse contra improbos, minus negotij est, quam bonis exæquari.*

38 Ex his omnibus discet noster Prælatus omnibus benefacere, sciens præterea, quod ex omnibus rebus creatis, nulla est efficacior ad sibi animos subditorum conciliandos, quam beneficentia (licèt negare non possim, quin multi ita exorbitent ab ista naturali inclinatione, vt, cum eis magis benefeceris, peiores fiant, & tibi semper sint magis infensi) Vnde Philo lib. de præm. & pœn. col. 12. ait. *Hæc tria plurimum faciunt ad constabiliendum imperium. Maiestas, grauitas, & beneficientia: nam maiestas parit reuerentiam; grauitas metum; beneficentia verò amorem. Quæ res quoties in vnum pectus conueniunt, egregiè continent subditos in officio.* Et omnibus prodesse, & nemini nocere, principantium est proprium, vt multis probat Io. Redin. de maiest. princ. §. fin.

39 Dico 5. Eleemosyna est opus, quo datur aliquid indigenti, quod illum subleuare possit, siue quò ad animum, siue quò ad corpus ex compassione, seu motiuo misericordiæ propter Deum. Ita D. Tho. 2. 2. quæst. 32. art. 1. Val. tom. 3. disp. 3. quæst. 9. par. 1. Est autem duplex genus eleemosynæ, corporalis scilicet, & spiritualis. Quod vtrumq; etiam multiplex est, & memoriæ causa D. Thom. art. 2. & Nauar. in summ. c. num. 4. his versibus comprehendunt.

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.
Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora.

Et sic in vniuersum 14. sunt eleemosynæ, seu 14. opera misericordiæ; nam sub illa dictione, Consule, intellige etiam, Doce, in quibus se debet exercere Prælatus, sciens, quòd vt ait Chrys. hom. 33. ad pop. Antioch. *Melius est hanc artem dandi eleemosynam scire, quàm esse Regem, & diademate coronari.* & hom. 36. ait *Multò maius est, quam in nomine IESV mortuos suscitare, esurientẽ pascere Christũ. Nã hic quidẽ tu de Christo bene mereris: illic autẽ ipse de te.*

40 Dico 6. Correctio fraterna est actus charitatis, quo quis subuenit necessitati proximi delinquentis, cuius finis est ipsius emendatio, non per coactionem, sed per hortationem. Ita D. Th. 2. 2. q. 33. art. 1. Val. to. 2. disp. 3. q. 10. par. 1. Fraternam correctionem facere, ad Prælatos specialius, quàm ad alios, spectat; Dicit enim Paul. Tim. Prælato 2. ad Tim. 4. *Argue, obsecra, increpa, in omnia patientia, &* *doctrina*, & probat Ioseph de S. M. in tribun. S. Relig. tr. 1. cap. 10. Vide supra q. 1. c. 7. à num. 19.

§. IV. De bono exemplo, quod tenentur dare Prælati.

41 VIDE Lab. in appar. conc. tom. 1. & 2. & in loc. com. ver. Exemplum. Aluar. de vit. relig. inst. lib. 6. cap. 20. Chauass. de ver. prud. lib. 2. c. 12. § 1. Scrib. in Super. relig. lib. 2. c. 10. & in pol. christ. lib. 2. cap. 5. 6. & 25. Bus. de stat. Præl. §. 2. & in Panor. ver. exemplum; Sart. in ciuer Reip. reg. consid. 61. Trull. in eluc. lib. 4. c. 25. n. 10. Tiraq. de pœn. temp. à n. 96. Rang. in 1. Reg. cap. 8. ver. 20. tendens ad fin. Tor. phil. mor. Princ. par. 1. lib. 1. n. 1. 2. & 3. & lib. 3. cap. 14. & 15. Menoch. lib. 2. inst. pol. c. 10.

42 Dico 1. bonum exemplum Prælatorum, quod nihil est aliud secundùm D. Th. q. 8. de ver. art. 8. ad 1. quam id, ad cuius imitationem fit aliquid ex intentione agentis, multum iuuat ad introducendas virtutes in animos subditorum, sicut malum ad introducenda vitia.

43 1. Pars prob. ex 1. ad Tim. 4. *Exemplum esto fidelium.* & ad Tit. 2. *In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum.* Ad quæ loca vide Chrys. Et Matth. 5. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, & videant opera vestra bona.* & ex his, tamquam ex luce, illuminẽtur ad bene operandum & ipsi. Et Prou. 24. *Exemplo didici disciplinam*; idest, Exẽpla Prælatorum sunt magistri subditorum, eosque regularem docent disciplinam. Esa. 49. *Dedi te in lucem gentium, vt sit salus mea vsq; ad extremum terræ,* idest, Constitui te Prælatum, vt esset lux gentium tibi subditarum, & tua vita esset speculum illarum. Et Eccles. 10. *Secundum iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector est ciuitatis, tales, & habitantes in ea.* Et 1. Esdræ 9. *Cum audissem sermonem istum, scidi pallium meum, & tunicam, & euelli capillos capitis mei, & barbæ, & sedi mærens,* &c. *conuenerunt autem ad me omnes, qui timebant verbum Dei Israel.* Ad quem locum dicit Glossa. *Nota, quantum exempla doctorum iuuant, nihil scribitur Esdra locutum esse, sed tantum audisse scelera, lacrymasse, & turbam ad se fidelium, non vociferando, sed lacrymando traxisse.*

44 2. Prob. ex PP. Chrysost. hom. 10. explicans illud ex c. 3. 1. ad Tim. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, ait, *Hoc vnico verbo genus omne virtutis expressit; eum quippe, qui regendos alios suscipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt instar Solis, cæteros, veluti stellarum igniculos, in suo fulgore obscuret: debet huiusmodi vitam habere immaculatã, atq; compositã, vt omnes in illũ, & in eius vitam, veluti in exẽplar aliquod excellens, intueãtur.* Ambr. 2. de off. c. 29. *Forma esse debemus cæteris, non solum in opere, sed etiam in sermone, in castitate, in fide, Quales haberi volumus, tales simus, & qualem affectum habemus, talẽ aperiamus.* Hier. in ep. Nep. ad Heliod. *In te omnium oculi diriguntur, domus tua, & conuersatio quasi in specula constituta, magistra est publicæ disciplinæ. Quidquid feceris, id sibi homines faciendũ putant. Caue, ne committas quòd aut qui reprehendere volũt, dignè lacerasse videantur, aut qui imitari coguntur, delinquere,* Greg. 2. par. past. c. 3. *Sit rector operatione præcipuus, vt vita vitam subditis viuendo denunciet; & grex, qui pastoris vocem, moresq; sequitur, per exempla melius, quam per verba gradiatur,* &c. & 3. p. past. c. vl. *Plus actibus, quã vocibus, insonet, & bene viuẽdo vestigia sequacibus imprimat.* Chrysol. ser. 167. *Docenda faciens obedientem perficit auditorem.* Et in Trid. sess. 25. de refor. c. 1. *monet sancta Synodus Episcopos, vt factis, ac vitæ actionibus, quod est veluti perpetuum quoddam prædicãdi genus, se muneri suo conformes ostendãt: In primis verò ita mores suos omnes componãt, vt reliqui ab eis frugalitatis,* &c. *exempla petere possint.* & sess. 5. c. 1. de reform. dicitur, quòd *Integritas Præsidentium salus est subditorum.* Quod idem habetur in cap. Miramur, dist. 61.

45 3. Prob. ex Philosophis, Arist. 1. œcon. c. 6. *Nisi quis bonum exemplum de se præbuerit, imitatorem diligentiæ habiturum non existimant, neque in re familiari, neque in aliis: Quoniam impossibile sit, non diligentis domini diligentes esse vicarios.* Plat. 6. de leg. *Qui circa mores, actionesque*

Z ser-

seruorum nihil vmquam facit impiè, nihil iniquè, atque ita in his se seruat immaculatum, ad producendas virtutis fruges erit aptissimus. Cic. de or. lib. 3. *Duo illa nos maximè mouent, similitudo, & exemplum.* Sen. epist. 6. *Plus tibi, & viua vox, & conuictus, quàm oratio proderit: In rem præsentem venias oportet. Primum, quia homines amplius oculis, quàm auribus, credunt, deinde, quia longum iter est per præcepta, breue, & efficax per exempla.* Vell. lib. 2. *Rectè facere Princeps ciues suos faciendo docet.*

46 2. Pars prob. 1. Esa. 52. *Dominatores eius iniquè agunt, & iugiter tota die nomen meum blasphematur. Sicut enim,* ait D. Th. l. 4. in ep. ad Rom. *legis obseruantia in bonis operibus est occasio videntibus, vt honorent Deum, ita etiam transgressio legis per mala opera, occasio est videntibus blasphemandi.* & Leu. 4. *Si sacerdos, qui vnctus est, peccauerit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo,* &c. Quem locum explicans Pelus. lib. 2. epist. 121. vt ibi refert Lor. ait. *Tantum enim enim lex pro sacerdote peccante sacrificium offerri præcipit, quantum pro vniuersa plebe; quod si par non esset peccatum, idem vtique sacrificium minimè indixisset. Maius porrò peccatum efficitur, non ob naturam, sed ob perpetrantis dignitatem; nam qui id sibi sumpsit, vt aliorum mores componat, ac moderetur, si ipse labatur, maius ob dignitatis suæ gradum peccatum reddit.* & 1. Paral. 14. narratur de Saule, & armigero eius, *quòd cum vidisset armiger eius, videlicet mortuum esse Saul, irruit etiam ipse in gladium suum, & mortuus est:* quia mors animæ Prælati mortem causat animarum subditorum. Gregor. 1. par. past. cap. 2. *Scriptum est per Prophetam* (Oseam c. 9) *Laqueus ruinæ populi mei sacerdotes mali. Hinc rursum de sacerdotibus malis per prophetam* (Ezech. 44.) *Dominus dicit, Facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis. Nemo quippe in Ecclesia amplius nocet, quàm qui peruersè agens, nomen, vel ordinem sanctitatis habet: delinquentem namque hunc nemo redarguere præsumit; & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur.* & 1. par. past. cap. 7. *Languente capite, in cassum membra vigent; & in exploratione hostium frustra exercitus velociter sequitur, si ab ipso duce itineris erratur.* Et lib. 6. reg. epist. 7. *Mala autem præsidentis valdè nocet subditis.* Vide D. Tho. 1. 2. q. 73. art 10 Ioseph. lib. 8. antiq. cap. 10. *Cum moribus Principum corrumpitur conuersatio subiectorum; & cum viderint illorum luxurias, suæ castitatis merita respuentes, quasi virtutem, eorum imitari nituntur illecebras; non enim opera Principum approbare videntur, nisi etiam similiter hæc agantur.* Et Philo lib. 1. de vi. Mos. *Si Princeps totum se dans voluptatibus, ad vitam delicatam deflectit, vniuersa propemodum subditorum multitudo ad voluptates proclinat.* Cic. lib. 3. de leg. *Peccare Principes tantum mali non est, quamquam est hoc malum per se ipsum magnum, quantum illud, quod permulti imitatores Principum existunt.* & Iuuen. sat. 14. vers. 32.

Sic natura iubet; velociùs, & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeunt animos auctoribus.

Et huius rei rationem reddit Greg. 21. mor. cap. 1. *Quia rationales nostri spiritus, dum in Prælatorum intentione defixi sunt, singulis quibusque actionibus permiscentur, vt tales fœtus operum procreent, qualia exempla præcedentium in vocibus præceptorum vident.*

47 2. Prob. ex iure can. cap. Magnæ, de vo. *Quod agitur à Prælatis, facilè trahitur à subditis in exemplum.* Colligitur ex cap. Qualiter. & Quando, el 1. de accus. & ex c. Sicut, 2. q. 7. Habetur in cap. Ex merito, 6. q. 1. *Capite languescente, cætera corporis membra inficiuntur.* & in cap. Præcipuè, 11. quæst. 3. dicitur, *quòd tot mortibus digni sunt Prælati, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt.*

48 Dico 2. parum refert, quòd Prælatus multa dicat ad continendos subditos in officio, si quæ dicit, non facit, immò & contrarium facit. Vt ista conclusio explicetur, nota doctrinam Hug. de S. Victore de clau. an. cap. 12. vbi distinguit 3. species Prælatorum negligentium. Quidam enim sunt, qui bene viuunt, & subiectos malè viuere permittunt. Alij qui malè viuunt, & subiectos bene viuere cogunt. Tertij, qui malè viuunt, & subiectos malè viuere volunt. Primi licet exemplo præcedant, quia tamen errantes non corrigunt, delinquunt, & similes Heli sunt, 1. Reg. 2. quia, vt ait Chrysost. hom. 16. in Math. *non sibi ipsi tantum vnusquisque; vtilis esse debet, sed etiam cæteris.* Filijs autem Heli similes sunt illi tertij, siue potiùs Diabolo, qui non est contentus facere malum per se, sed etiam suggerit alijs, quantum potest. Secundi autem errantes quidem reuocant, sed fortes occidunt, reuocant verbis, occidunt exemplis, Religiosi videri student, quia Religiosos sub se habent; gloriantur de eorum patientia, non de sua: Quòd operari nolunt, imperant, operantur ipsi, quod alijs operari licitum esse non putant. Inter hos tamen negligentes Prælatos hos minùs malo censeo, quàm primos, & tertios; Nam licèt in exemplis vis magna sit ad introducendas virtutes, & vitia in animos subditorum, vt dictum est; id tamen frequentiùs accidit in subditis simplicioribus; ait enim Macrob. lib. 7. Satur. cap. 4. quòd *plebeia ingenia magis exemplis, quam ratione capiuntur:* nam in sapientioribus, & qui magis respiciunt in Prælato id, quòd deberet facere, quàm quòd facit, exempla nec attollunt multùm, nec deprimunt. Colligunt enim isti flores, & spinas cauent; &, vt dicit Chrys. hom. 43. op. imperf. *sicut aurum de terra eligitur, & terra relinquitur, sic & auditores doctrinam accipiant, & mores relinquant; frequenter enim de homine malo bona doctrina procedit.* Quod etiam dicitur Matt. 23. *Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, seruate, & facite, secundùm opera eorum nolite facere.* Vnde PP. & DD. cit. & citandi licèt dicant, plus prodesse doctrinam factis comprobatam, solam tamen aliquid etiã prodesse non negant.

49 Prob. ergo conclusio. Quia Christus cœpit facere, & deinde, docere, Act. 6. & Io. 13. *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Et Hier. ad Fab. *Multo plus intelligitur, quòd oculis videtur, quam quòd aure percipitur.* Et Greg. hom. 38. in Euang. Matth. *Nonnumquam mentes audientium plus exempla fidelium, quam docentium verba conuertunt.* Chrysost. hom. 16. in Matth. *Qui docet absque operibus, se ipsum condemnat.* S. Leo in ser. de S. Laur. *Facilis ad exhortandum sit ratio, efficax ad suadendum validiora tamen sunt exempla, quam verba, & plenius est opere docere, quam voce.* Bernard. ser. 2. de resur. *Sermo viuus, & efficax est exemplum operis; facilè persuadet, quòd intendimus, dum factibile esse probas, quod suademus.* D Th. 1. 2. q. 34. art 2. corp. *In operationibus, & passionibus humanis, in quibus experientia plurimum valet, magis mouent exempla, quàm verba.* Bonau. de 6. al. Seraph. cap. 6. *Doctrina verborum sine exemplis operum, est sicut cæmentum sine calce aridum, & inualidum.* Plutar. in opus. de puer. educ. in fine. *Ante omnia, debent parentes, nihil peccando, omniaq; pro officij rationibus agendo, euidens sese liberis exemplum præbere, vt in illorumq; vitam tãquam in speculũ intuentes, a turpibus dictis, factisq; auertantur; etenim qui peccata filiorũ increpantes, ipsi in eadem prolabuntur vitia, ij se non sentiunt sub illorum nomine semetipsos accusare.*

50 Dico 3. grauissimum est peccatum scandali; in Prælato præsertim. Ita D. Tho. 2. 2. quæst. 43. art. 2. vbi expositores, Val. tom. 3. disp. 3. q. 18. par. 2. Prob. 1. ex Scrip. Matth. 18. *Væ mundo a scandalis, væ homini illi, per quem scandalum venit; qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Vide c. 5. eiusdem Matth. & Petro suis sermonibus scandalum danti auditoribus (materialiter tamen solum propter ignorantiam) dixit Christus Matth. 16. *Vade post me Satana, scandalum es mihi:* vbi, vt apparet, Satanas vocatur scandalosus. Et Io. 8. vocatur filius Diaboli. *Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere, ille homicida erat ab initio:* homicida fuit Dæmon ab origine mundi, non armis, sed sermonibus, suadens Euæ transgressionem præcepti Dei: & homicidæ, & filij Diaboli sunt, qui dictis, aut factis præbent proximis occasioné ruinæ. Et hic nota, quòd plus peccat, qui suadet alteri malũ, quam qui malum ipsum facit; quia nõ solùm consentit malo, sed etiam est causa, vt

malum

malum fiat. Et docuit Gloss. in cap. Deteriores, ver. Deteriores 6. quæst. 1. Vnde Chrysost. hom. 25. in epist. ad Rom. ait. *Serpens magis punitus est, quàm mulier, sicut, & mulier plus quàm vir; & Iezabel maiores pœnas dedit, quã Achab vineæ raptor, ipsa quippe negotium texuerat vniuersum, & Regi lapsus dederat occasionem, Igitur & tu, si reliquis perditionis causa fueris, grauiora patieris, quàm qui per te subuersi sunt.*

51 2. Prob. ex PP. Chrys. ser. contra concub. tom. 5. *Quòd si etiam admirabile quiddam dicendum. Etiam si grauiter quis peccet, atq; clam hoc faciat, & neminem scandalizet, minorem dabit pœnam, quàm qui leuiter peccauit, idq; impudenter, & cum scandalo multorum.* Basil. in reg. breu. quæst. 64. *Sanè scandalizat aliquis, quandocumque dictis, factisuè legem violat, & exemplo suo ad leges violationem inducit, vt serpens Euam, & Eua Adam; vel quãdocumq; prohibet exequi voluntatem Dei, vt Petrus Dominũ; vel quando ædificat animum imbecilli ad aliquid eorũ, quæ vetita sunt.* Et infra. *Si in ijs, quæ in potestate nostra sũt, res adeò formidabilis est fratrem scandalizare, quid de ijs dicendum erit, qui rebus vetitis faciendis, loquendis suè scandalizant? maximè quando vel scientia maiore præditus videtur, vel in gradu aliquo censetur sacro, vt cæteris tamquam regula, exemplarue propositus esse debeat.*

52 3. Prob. ex Iur. Can vbi propter scandalum existimatus innocens punitur; c. Ex literis, el 1. de homic. cap. De rectoribus, cap. Tua nos, de cler. ægr. cap. Cum teneamur, de præb. Et multa debent prætermitti, quæ sine scandalo fieri non possunt; c. 2. de nou. op. nunc. cap. Quoniam, de iure patr. Nec permittitur aliquis eligi ad dignitatem, etiamsi bonus sit, & nullam det occasionem, propter scandalum vitandum. Fusc. lib. 2. de visit. cap. 28. num. 6. vbi multos textus, & DD. affert.

53 Ex dictis sequitur 1. quòd, cum scandalum sit dictum, aut factum, præbens alteri occasionem ruinæ, peccato scandali speciali distincto ab actu, peccat Prælatus, & quilibet alius quando facit aliquid malum, vel bonum, vel indifferens, sed secundùm speciem, & apparentiam malum, ea intentione in publico, vt alijs sit occasio peccandi. V. G. est Prælatus Minimorum licentiatus ad comedendas carnes, comedit eas in publico eo animo, vt fratres prouocet ad eas etiam comedendas; hic licet opus faciat in se bonum, cum ipse sit legitimè licentiatus; quia tamen eo animo comedit, vt prohibiti comedere, alliciantur ad comedendum, peccat speciali peccato scandali. Similiter irridet Prælatus aliquem Religiosum, vel de eo publicè murmurat, vt alij eadem faciant, hic etiam peccat speciali peccato scandali. Atq; Ita docet D. Thom. 2. 2. quæst. 43 art. 1. ad 4. Immò addo, quòd Prælatus peccat speciali peccato scandali, quando facit aliquid publicè, quòd potest inducere subditos ad peccatum, etiamsi ipse non habeat talem intentionem. Cum enim Prælatus sit exemplar, ad quod respiciunt omnes subditi, etiamsi intentionem nocendi non habeat, cum tamen auctoritate personæ actualiter noceat, culpam peccati scandali non euitat. Ita Nauarr. in man. cap. 6. num. 19. ver. Vndecimo; Viu. in cand. tract. de confess. num. 48. & alij multi, quos citat, licèt non sequatur, Fagund. in 2. præc. Eccles. lib. 4. cap. 4. num. 5. Et huius sententiæ est sine dubio D. Thom. loco cit. vbi ait, quòd, *dictum, & factum alterius potest esse dupliciter alteri causa peccandi. Vno modo per se: alio modo per accidens. Per se quidem, quando aliquis suo malo, verbo, vel facto intendit alium ad peccandum inducere: vel etiamsi ipse hoc non intendat, & ipsum factum est tale, quòd de sui ratione habet, quòd sit inductiuum ad peccandum.* Et hanc esse mentem D. Th. docent Val. to. 3. disp. 3. q. 18. p. 2. Syl. ver. Scandalum, q. 2 ver. Tertium. Mald. 2. 2. q. 43. dub. 2. art. 1. & alij, qui vniuersaliter docent ad constituendum speciale peccatum scandali, non esse necesse, peccantem habere formalem intentionem ad peccatum inducendi. Quòd conuincitur; quia qui in loco, sacro, vel cum persona sacra mœcatur, etiamsi solùm intẽdat suę libidini satisfacere; tamen sacrilegus realiter est.

54 Sequitur 2. quò Prælatus continuè, & publicè lineas deferens, vel nudus dormiens in Ordine nostro mortaliter peccat, etiamsi ista ex sui natura nullam inducant culpã. Quia suo malo exemplo alios ad idem faciendum inducit, & sic patitur graue detrimentum Regula; Ita Mont. In Chron. Minim. lib. 1. cap. 1. reg §. 7. pag. mihi 273. quia hæc sunt etiam prohibita iure cõmuni; cap. Cum ad monasterium, de sta. monach. Et potest hoc confirmari ex illo Sap. 6. *Exiguo conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur.* Quasi dicat, In criminis paritate, subditorum, & pusillorum miserebitur Deus; Prælatorum autem, & potentium non miserebitur, sed isti maximè cruciabuntur, quòd eorũ transgressiones multarum transgressionum sint causa: vnde iuxta delictorum mensuram erit plagarum modus. *Quidquid enim Prælati exemplo,* ait Abb. Bo. Spei epist. 13. *committere subditi non verentur, quidquid damnationis, præualente huiusmodi commisso, promerentur: nimirum iustus iudex districtius exigit à Prælato, qui sic illos vel ad peccandum impulit, vel saltem non repulit à peccato.* Vide sup. q. 1. cap. 5. num. 63.

55 Sequitur 3. quòd Prælatus turpia proferens verba, vel narrans publice turpia gesta, peccat mortaliter, etiamsi ipsa verba de se aliàs tantùm venialem culpã inducerent, inficit enim suo malo excplo simpliciores fratres, qui, & ipsi ad talia proferenda animatur, cũ procliuiores simus ad imitanda vitia, quàm virtutes, vt ait Naz. or. 1. num. 23. *Nihil tam facilè est, quàm malum fieri, etiamsi nemo ducem se nobis ad vitium præbeat: rara tamen, & ardua est virtutis adeptio, quamuis multa sint, quæ nos ad eã trahant, & inuiteat.* Ad quem locum ait Elias Cret. *hanc virtutis esse naturam, vt eam homines non facili negotio consequi possint, contra ad vitium contrahendum homines maximè ex parte promptos, atq; idoneos esse.* Præterea in hoc perdit Prælatus multum de odore bonæ famæ, tam illi necessariæ. Quæ enim libenter loquimur, libenter etiam facimus, & mores hominum lingua pandit, cum sit secretaria cordis; & sermo est vmbra actionis, vt aiebat Democr. apud Plutarc. de puer. educ. Idem dic, si Prælatus audiat subditum turpia loquentem, seu detrahentem proximo, & non corrigat: ait enim Arist. 4. ethic. cap. 8. *Quæ quisque audire patitur, eadem quoq; facere videtur.* Idem dic, si ipse detrahat, vel murmuret. Quare ad hæc multùm debent Prælati aduertere, ne sint petra scandali suis subditis, præsertim simplicioribus. Vide quæ dico sup. q. 1. cap. 7. num. 24.

§. V. De Prudentia Regularium Prælatis necessaria.

56 DE prudentia agit D. Thom. cum suis 2. 2. à quæst 47. Val. tom. 3. disp. 4. Iauell. to. 2. par. 2. phil. christ. tract. 4. B. Laurentius Iust. in lig. vit. tract. de prud. Raym. in sum. lib. 3. tit. de qual. ord. Eustach. 3. p. suæ eth. tr. 3. disp. 2. sect. 1. Less. lib. 2. de virt. Stob. ser. 3. Ant. & Max. ser. 26. Ant. Car. serm. 4. Chauass. de prud. volumen edidit; vide in specie lib. 2. c. 12. §. 1. Rosig. de act. virt. lib. 2. cap. 1. & de discipl. christ. perf. lib. 3. cap. 9. Bus. in virid. ver. Prudentia, & specialius in casu nostro, de statu Episc. §. 4. Bell. de off. princ. lib. 1. cap. 8. Tor. phil. mor. princ. lib. 8 Ægid. de reg. Princ. par. 1. lib. 1. à cap. 6. Contz. 2. pol. cap. 2. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 31. Trul. in elucid. lib. 4. de reg. Præl. cap. 25. consid. 5. num 8. P. Greg. lib. 10. de rep. cap. 4. Lips. 1. pol. à cap. 7. & lib. 3. à cap. 1. & in not. ad lib. 1. cap. 9. & in exemp. pol. lib. 1. cap. 8. Sart. de rep. reg. consid. 68. Ribald. de Princ. christ. lib. 2. cap. 33. Patrit. de reg. lib. 6. tit. 8.

57 Nota, quòd prudentia est regina, ac ductrix omnium virtutum, earumque norma, ad quam omnes aliæ diriguntur. Chrys. hom. in psal. 13. *Prudentia est lucerna animæ, regina cogitationum, magistra eorum, quę bona sunt, & honesta.* Et Greg. 2. mor. cap. 25. *Cætera virtutes, nisi ea quæ appetant, prudenter agant, virtutes esse nequaquã possunt.* Et Bernar. ser. 49. in cant. *Est ergo discretio non eã virtus, quã quædã moderatrix, & auriga virtutum, ordinatrixq; affectuũ, & morũ doctrix: tolle hãc, & virtus vitium*

erit; ipsaque affectio naturalis in perturbationem magis conuertetur, exterminiumque naturæ. Et in clem. Pastoralis §. Verum, de re iud. & in cap. Præsentium, 1. quæst. 5. discretio, seu prudentia, vocatur mater virtutum. Nec solùm dirigit prudentia virtutes morales, sed etiam si spiritualis sit, & finem supernaturalem respiciat, prout de ea loquitur. D. Thom. 2. 2. quæst. 47. art. 14. dirigit virtutes theologales. Quomodò enim credenda à non credendis discernas; quo incentiuo ad credendum moueatis, quid in actu credendi obserues, quando, & quomodò actum fidei elicias, quando, & quomodò fidem exteriùs profitearis, quando sperare debeas, quomodò dimices aduersùs pusillanimitatem, & desperationem; quomodò, & quo tempore sit diligendus Deus, & proximus, ad prudentiam spectat. De his latè Chauass. de ver. prud. lib. 1. a c. 5. Rosig. de act. virt. lib. 2. cap. 2.

58 Dicendum itaque est, quod prudentia, quæ secundum August. lib. 1. de lib. arb. cap. 13. nihil est aliud, *quàm scientia rerum appetendarum, & fugiendarum*, est ita regnanti Prælato necessaria, vt alimentum viuenti. Prob. 1. ex Scrip. 1. Paral. 22. *Det tibi Dominus prudentiam, & sensum, vt regere possis Israel.* 3. Reg. 3. *Dabis seruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare possis, & discernere* (quod est munus prudentiæ) *inter bonum, & malum;* quæ petitio quantùm placuerit Deo, vide in c. 4. Prou. 16. *Posside sapientiam, quia auro melior est, & acquire prudentiam, quia pretiosior est argento.* & Prou. 28. *Dux indigens prudentia multos per calumniam opprimet.* & 1. ad Tim. 3. *Oportet Episcopum esse prudentem.*

59 2. Prob. ex PP & Phil. Bern. epist. 42. ad Henric. Sen. *Quamobrem, & Petro curam ouium crediturus, prius eius studuit probare beneuolentiam, ter sciscitans, si se diligeret, probauit, & prudentiam, quando errantibus hominibus, & putantibus ipsum esse quempiam ex Prophetis, ille prudenter veritatem aduertens, Deum potius Prophetarum confessus est.* Synes. de reg. col. 7. *Nec enim ad felicitatem imperium sufficit, neque in potentia est à Deo constituta beatitudo, sed accedat prudentia, vel potiùs præcedat oportet, quamquam optimè potestatem exerceat.* B. Iust. in lig. vi. tr. de prud. c. 3. *Qui non habet prudentiam, licèt sit magnæ sanctitatis, similis est homini in altum respicienti, & vbi ponat pedem suum non videnti, qui de facili potest ruere.* Ægid. de reg. lib. 1. p. 2. cap. 7. tria ad hoc propositum dicit, & probat. 1. quòd sine prudentia Prælatus non est Prælatus secundum rei veritatem, sed nomine tantum. 2. quod sine ea facilè Prælatus vertitur in tyrannum. 3. quòd sine prudentia non potest aliquis naturaliter dominari. Arist. 3. pol. cap. 3. in med. *Prudentia propria virtus est præsidentis. Nam cætera quidem virtutes videntur communes, tàm eorum, qui præsunt, quàm eorum, qui subsunt; at prudentia non est virtus eius, qui subsit.* Plato epist. 17. ad Dionem. *Nulla ciuitas potest esse felix, nisi vbi cum prudentia sub iustitia viuitur.* Et Xenophon. de mag. equ. *Ac prudentem sanè quemuis esse conuenit, qui cum imperio sit.*

§. 6. De partibus integralibus Prudentiæ.

60 PRO hoc §. vide D. Thom. 2. 2. q. 49. Val. tom. 3. disp. 4. quæst. 3. Contz. 2. pol. c. 2. a § 4. Iauell. tom. 2. phil. christ. par. 2. c. 4. Patrit. de reg. lib 6 a tit. 9. Less. lib. 1. capit. 2. dub. 2. Ægid. de regul. lib. 1. part. 2. cap. 8.

61 Suppono, quòd 2. præcipuè modis acquiritur prudentia. 1. experientia, quæ docet de similibus, aut dissimilibus similiter, aut dissimiliter iudicare; experientia autem temporis longitudine comparatur. Ita Arist. 6. eth. capit. 8. vbi ait. *Particularium est prudentia, quæ ex experientia nobis innotescunt, experientiam autem temporis affert longitudo.* 2. eruditione, & exemplo seniorum sapientum, qui, cum experimentati sint, supplent, si audiantur, experientiæ defectum: Vnde Arist. 6. eth. cap. 11. *Quare peritorum hominum, & seniorum, seu prudentum pronunciationibus, & opinionibus absque demonstratione, non minùs quàm demonstrationibus attendendum est. quia namque ex ipsa experientia visum habent, principia intuentur.* Et Eccl. 8. dicitur. *Non te prætereat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt a patribus suis, quoniam ab ipsis disces intellectum, & in tempore necessitatis dare responsum.*

62 Dicendum est, 8. esse partes integrales prudentiæ, memoriam, intelligentiam, docilitatem, solertiam, rationem, prouidentiam, circumspectionem, cautionem. Ita D. Tho. loco cit. quæst. 48. & quæst. 49. Ægid. & alij cit. Memoria est recordatio eorum, quæ legimus, audiuimus, vidimus, aut aliter experti sumus: prudentia enim versatur circa contingentia operabilia, & in his vt plurimum futura sunt præteritis similia. Vnde Arist. 1. rhet. cap. 9. fine ait. *Ex præteritis futura coniicientes iudicamus.* Et Isoc. or. ad Nicocl. *Si præteritorum memineris, de futuris etiam rectius deliberabis.* Et Sen. ep. 83. *Consilium futuri ex præterito venit.* Et Dion. Halic. lib. 10. antiq. Rom. *Nec aliunde melius consilia petuntur, quæ in futurum prosint, quã à præteritarum rerum exemplis.* Et Polyb. lib. 3. hist. *Præterita quippe res optima gerendarum rerum documenta sunt, facilè que nobis ostendunt vniuscuiusque rationis, consilia, machinas, quid nobis gratiam, opem, beneficium parare possit, quid quemquam aduersus nos mouere, quid ad misericordiam, quid ad indignationem, quid ad iustitiam, atque æquitatem impellere: quæ omnia publicè, & priuatim plurimum, in vita mortalium momenti habent.* Et Greg. 1. par. pastor. cap 9. *Mentis oculos ad opera transacta reuocet, penset quisque, quid subiectus egerit, & repente cognoscet, si Prælatus bona agere, quæ proposuerat, possit.* Præteritorum ergo memoriam habere necesse est prudentia præditum, vt ex illis, quid in præsenti, vel futuro negotio agendum sit, iudicare possit. Et in primis studeat Prælatus regularis scire quidquid boni, vel mali egerit illius antecessor, quod gratum, vel ingratum subditis fuerit, vt illud amplecti, vel vitare possit. Notat autem Diu. Thom. loc. cit. quæst. 49. art. 1. ad 2. quòd 4. valent ad corroborandam memoriam.

63 Intelligentia significat notitiam præsentium; vt enim prudenter iudices, necesse est, præsentem statum rei, tibi probè esse perspectum. Potest etiam hoc nomine significari notitia principiorum moralium, vt scilicet sciat leges, & bonas consuetudines, quæ possunt esse principia, & regulæ agendorum, iuxta illud Eccl. 34. *Vir in multis expertus, cogitabit multa, & qui multa didicit, enarrabit intellectum.*

64 Docilitas significat effectum, & promptitudinem ad discendum, cum enim nullus sit sufficiens ad excogitandum omnia, quæ possunt esse vtilia suo regimini, oportet quòd, qui prudentiam affectat, sit docilis, aliorum consilijs acquiescendo. Vnde dicitur Prou. 8. *Ego sapientia habito in consilio, & eruditis intersum cogitationibus.* & Prou. 11. *Salus, vbi multa consilia.* Et Iob 4. *Consilium semper a sapiente exquire.* Qui verò consilia negligit, superbus, vel ignorans est. Vnde Prou. 12. dicitur. *Via stulti recta in oculis eius; qui autem sapiens est, audit consilia.* Et Liu. lib. 4. decad. 5. vt referunt, *eum, qui de sua vnius scientia omnia gerat superbum magis, quam sapientem iudicio,* Et Cat. 2. 2. quæst. 49. art. 3. ait, quòd *tam negligentia, quam contemptus audiendi viuos, vel vita functos mater est imprudentiæ.* Ratio autem, quare sint tam proficua consilia, est. Tum quia non facilè potest humana mens regentis excogitare omnia, quæ possunt prodesse, vel obesse rei determinandæ, vident enim plus oculi, quàm oculus, & plus duo sciũt, quam vnus. Tum quia affectus, & passiones non sinunt discernere verum. Quare, si Prælatus sibi soli fidat, in multos, & graues errores dilabi necesse est, quos euitabit si veridicos, & fidos consiliarios adhibeat, qui rem dilucidiùs intuentes verum à falso discernant: ait enim Naz. ep. 121. quòd *faciliùs est in alienis, quam in proprijs philosophari.* Et Cic. 1. de off. *Fit, nescio quo pacto, vt magis in alienis cernamus, si quid delinquitur, quam in nobismetipsis.* Et Q. Cur. lib. 7. de vi. Alex. *Natura mortaliũ hoc quoq; nomine praua, & sinistra dici potest, quòd in suo quisq; hebetior est, quam in alieno.* Quare ridendi sunt illi Superiores, seu

potiùs

potiùs illorum subditi lugendi, qui omnia per se posse autumant, sibi solos sufficere prædicant, auxilio egere, non consilio clamant. O animalia bruta, ò truculentas bestias? Audite Esa. c. 5. *Væ vobis, qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.* Indigni, quibus grex porcorum credatur. Verè subditis vestris dictum illud Itali Poetæ concinit; *Misera mandra, a chi sei data in guida.*

65 Solertia est habitus, ex quo repentinè, & ex improuiso medium prouenit congruum in negotio agendo, vel vitando. Quare prudens debet multa scire, & inuestigare, vt possit in arduis, & intricatis negotijs medium inuenire ex improuiso congruum, quo ea extricentur, & definiantur. Ad quod multum iuuat naturalis viuacitas intellectus, adiuta multa lectione, & auditione.

66 Ratio est quædam promptitudo ratiocinandi, & vnum ex alio colligendi; quare impossibile est, hominem non benè ratiocinantem esse prudentem. Tum quia prudentia versatur circa res particulares, & minimè per se notas; vnde oportet eas per alias notiores cognosci, quod non nisi per discursum fieri potest. Tum quia necesse est, prudentem esse bene consiliatiuum, sed consilium fit per discursum, & inquisitionem, vt docet D. Tho. 2. 2. q. 49. art. 5. corp.

67 Prouidentia est consideratio futurorum euentuum, qui possent sequi ex opere; applicatioque mediorum pro intento fine consequendo. Prouidus enim cum futura præuidet, ita præsentia disponit, vt facilè illa intelligantur, &, cum præsentia intuetur, ea, quæ ventura sunt, iudicat; vnde cum videt futurum malum, abscondit se, & cum videt periculum, fugit: cum è contra simplex, & improuidus dispendia sustineat, & damna recipiat, vt dicitur Prou. 22. *Callidus vidit malam, & abscondit se; innocens pertransiit, & afflictus est damno.* De hoc locutus videtur Chrysost. hom. 51. in Matth. cum ait, *Prudentem autem dico, non scientem, & doctum, sed sensatum, & mente acutum, qui potest rerum ponderare naturas, & secundum quod potest, rationabiliter omnia agere.*

68 Circumspectio est accurata consideratio circumstantiarum. Cum enim prudentia, vt sæpè dictum est, circa singularia versetur, non sufficit prudenti rem ipsam bonam, vel malam esse, sed debet etiam attendere, an hic, & nunc illud, quod est deliberandum, sit bonum, vel malum, cum humanarum actionum bonitas, vel malitia ex circumstantijs maximè pendeat. Vnde bonum secundùm se redditur malum ob circumstantias; vt patet in exemplo allato à D. Thom. loco cit. art. 7. ostendere enim alicui signa amoris per se est bonum ad conciliandam eius beneuolentiam: malum autem est ex circumstantijs, si ob id ille superbiat, aut suspicetur, te id facere adulandi gratia. De hac circumspectione ait August. de spir. & an. cap. 51. *Valdè si quidem est necessaria nobis circumspectio examinationis; quatenus per experientiam eorum, quæ fecimus, ad ea, quæ agenda sunt, tutiores reddamur: Sæpè namque opus, quod bona intentione inchoari credimus, tantò citiùs in deceptionis laqueum nos præcipitat, quantò de intentionis nostræ principio securi, finem actionis non obseruamus: & imprudentes quasi via plana ad foueam currimus, quia videmus, quid facimus, sed quid finem nostrum sequi debeat, non attendimus.*

69 Cautio est animaduertentia, qua scit homo eligere bonum, & reprobare malum, & ne decipiatur in eligendo malum sub specie boni, aut ne refutet bonum; quia repræsentatur ei sub specie mali. De hac Sen. lib. 4. de benef. c. 34. *Multa interuenient, per quæ, & malus pro bono subrepat & bonus pro malo displiceat: fallaces enim sunt rerum species, quibus credimus. Hæc vt quàm diligentissimè æstimem, operam dabo, ne citò illis assentiar.* Et Greg. 1. mor. cap. 25. *Nonnulla prouidens agere nititur; & sæpè dum cautus futura subtiliter præuidet, incautus damna præsentia nequaquam videt.*

§. 7. De partibus subiectiuis Prudentiæ.

70 DE his D. Thom. 2. 2. quæst. 50 Less. lib. 2. de prud cap. 2 dub. 1. Iauell. to. 1. phil. christ. par. 2 tr. 4 cap. 2. Val. tom. 3 disp. 4. quæst. 3. par. 2. Eustac. 3. par. suæ æth. tract. 3. quæst. 6.

71 Dicendum est, partes subiectiuas prudentiæ primarias esse 2. priuatam nimirum, & publicam. Hæc in quatuor species diuiditur, in regiam, politicam, œconomicam, & militarem. Priuata est, qua quis in singulis actionibus spectat, quid agere debeat, proprium intendens bonum, & hæc sola simpliciter, & absolutè vocatur prudentia, vt ait Arist. 6. eth. cap. 8. quia is solus absolutè prudens est dicendus, qui sua præ cœteris omnibus curat, se ipsum omni virtute exornans. Regia est, qua quis idoneas condit leges in commune bonum gentium, quas regit, & circa hanc dicit Philo 1. de vit. Mos. col. 2. quòd *quatuor sunt legislatori necessaria, charitas erga proximos iustitia, amor virtutum, & vitiorum odium.* Politica est, qua ministri Regis rectè communitatem administrant, Regisque leges obseruari curant debitis, & proportionatis medijs. De hac dicitur 2 paral. 19. *Cum constituisset iudices in cunctis ciuitatibus munitis, monuit eos, dicens. Videte, quid faciatis, non enim hominis exercetis iudicium; sed Domini, & quodcumque iudicaueritis in vos redundabit.* Oeconomica est qua quis rectè gubernat familiam, eius bonum solùm spectans. De hac dixi supra, quæst 1. cap. 5. à n. 5. Militaris est, qua militia ritè administratur. Et de hac dicit Val. lib. 7. c. 2. quòd *Scipio Africanus turpe esse aiebat iure militari dicere. Non putaram.* Et idem negabat, *aliter cum hoste confligi debere, quàm aut si occasio obuenisset, aut necessitas incidisset, æquè prudenter. Nam & prosperam gerendæ rei facultatem omittere, maxima dementia est, & in angustias vtique pugnandi compulsum, abstinere se prælio, pestifera ignauia offert exitium.*

72 Sed quoniam prudentia priuata est fundamentum aliarum omnium prudentiarum; nullus enim prudenter populum, aut familiam reget, qui se, & sua imprudenter pertractet: qui namque sibi nequam est, alijs non potest esse bonus: Vnde Isocr. ad Demoniacum. *Cum quid de te ipso consilium ab aliquo es capturus, aduerte prius quomodò in suo ipse se negotio gesserit; nam qui perperam suas res administrauerit, vix est, vt quidquam rectè consulet in alienis.* Quòd etiam habetur in cap. Sicut ij, ver. Necesse est, d. 47. Et inter primas partes, quas debet habere prudens, absolutè prima est cognitio sui ipsius, vt colligitur non obscurè ex illo 1. Tim. 4. *Attende tibi.* & ex illo Prou. 16. *Qui sapiens est corde, appellabitur prudens*, idest, qui se ipsum sapit prudentis nomen meretur. Vnde Eurip. relat. à Patrit. lib. 6. de reg. tit. 8. *Odio habeo sapientem, qui sibi ipsi non est sapiens.* Ideò pauca hic de sui cognitione mihi dicenda esse existimaui.

§. 8. Quod Prælatus regularis debet ante omnia sui ipsius cognitioni studere.

73 VIDE Basil. hom. 3. ad pop. ex varijs in illa ver. *Attende tibi* Ephr. tom. 2. in ead. ver. pag. mihi 308. D. Thom. de erud. princ. lib. 3. cap. 1. 2. & 6. Bernard. lib. 2. de consid. à cap. 3. Abb. bon. spei ep. 13. col. 9. ver. ne ergo; Ant. Carm. ser. 5. Bus. in vir. ver. Cognitio sui. Chauass. de ver. prud. lib. 1. cap. 3. §. 2. & lib. 2. capit. 1. §. 1. Satt. de ciue Reip. reg. consid. 63. Stobæus serm. 21.

74 Dico 1. cognitio sui ipsius est omnium cognitionum, & disciplinarum pulcherrima. Prob. ex PP. Clem. Alex. lib. 3. pæd. *Est, vt videtur disciplinarum omnium pulcherrima, & maxima, se ipsum nosse; si quis enim se ipsum norit Deum cognoscit.* Aug. 4. de Trin. cap. 1. *Scientiam cœlestium, & terrestrium rerum æstimare solet genus humanum in quo perfectò meliores sunt, qui huic scientiæ præponunt nosse*

semetipsos. Laudabilior siquidem animus est, cui nota est miseria sua, quàm qui, ea non aspecta, vias syderum, & naturas rerum scrutatur. Vide cap. 51. de sp. & an. Phil. lib. de somn versùs finem. *Est principium inuisibilis sapientiæ non obliuisci sui ipsius; & habere semper præ oculis suas origines.* Et Iuuen. sat. 11. ver. 28 ait, è cęlo descendisse, *Nosce te ipsum.* & versu 35.

Noscenda est mensura sui, spectandaq; rebus
In summis, minimisq;

Et verè è cœlo descendit; Deut. enim 4. dicitur, *Custodi temetipsum, & animam tuam sollicitè*, seu, vt ex Græco legunt, Attende tibi ipsi. Et Cant. 1. *Si ignoras te, ò pulcherrima inter mulieres.* Et Eccl. 11. *Ambula in vijs cordis tui, & intuitu oculorum tuorũ, & scito, quòd pro omnibus his adducet te Deus in iudicium.* Quam sententiam sic vertit Anton. ser. 80. ad Stob. *Ambulato in vijs cordis tui inculpatus, & nosce te ipsum, nam de omnibus istis Deus à te rationẽ postulabit.* Ex quibus locis Gentiles suffuratos fuisse celebrẽ illam sententiam, ante fores templi Appollinis Delphici aureis inscriptam literis, affirmat Orig. hom. 2. in Cant. Et Ambr. in psal. 118.

75 Dico 2. cognitio sui ipsius est omnium difficillima. Constat ex communi dicterio. *Quæcumq. pulchra, difficilia.* Et Basil. in const. mon. cap 23. fine. *Illud firmissimè tenendum, rem omniũ esse difficillimã se ipsum cognoscere, & curare, propterea quòd naturaliter se ipsum quisq. amat: & quilibet, propterea quòd in se ipsos propensi sunt, in veritatis iudicio falluntur.* & Greg. Niss. in or. de mor. col. 5. *At nõ est facile, vt is, qui verè, & ex animo cupit se ipsum cognoscere, id assequatur, &c.* Et Thales Miles. apud Anton. ser. 80. *Dificile est se nosse, sed beatum, quòd hac sit secundum naturam vita.* Et Chilo apud Stob. ser. 21. interrogatus quid esset difficillimum omnium, *Se ipsum nosse*, respondit: quia vnusquisque ex cæco sui amore sibi attribuit. Et Arist. 2. magn. mor. cap. 18. *Quoniam igitur difficillimum est se se cognoscere, & suauissimum; nam se nosse iucundum, ex nobis ipsis certò non possumus inspicere; id verò fit, aut quia bene volumus bonis, aut propter affectum.*

76 Dico 3. cognitio sui est peculiariter necessaria Prælatis propter multa bona, quæ inde prouenniunt. Constat ex PP. Gregor. Niss. loco cit. *Nos igitur ipsos, vt prouerbiũ iubet, cognoscamus, hac enim cognitione expiantur peccata, quæ ab ignorantia proficiscuntur.* Ansel. de mensur. crucis, consid. 5. *Ad profundum humilitatis cogit nos primò propria cognitio, satis enim est hominis ad humilitatem cognoscere se ipsum, maximè si recordamur iniquitatum nostrarũ antiquarum*, & in lib. de simil cap. 100. *Primus gradus in monte humilitatis est cognitio sui*, & Basil. hom. 3. ex varijs, in illa ver. Attende tibi, versùs finem. *Si attenderis tibi ipsi, incandescentem iram coercebis, linguam rursus cohibebis*, &c. Bern. ser. 36. in Cant. *Volo proinde animam primo omnium scire se ipsam, quòd id postulet ratio, & vtilitatis, & ordinis; & ordinis quidem, quoniam quòd nos sumus, primum est nobis: vtilitatis verò, quia talis scientia non inflat, sed humiliat: porrò ad humiliandum nihil anima inuenire vinacius, seu accommodatius potest, quam si se in veritate inuenerit.* Sen. ep. 83. in princ. *Obseruabo me protinus, &, quod est vtilissimum, diem meũ recognoscam. Hoc nos pessimos facit, quod nemo vitam suam respicit.* Et Socr. apud Stob. ser. 21 *Hoc quoq; manifestum est, quòd propter sui sciẽtiam, homines multorum bonorum, sicut propter ignorantiã, multorum malorum causa fiunt.* Et Plato apud eumdem. *Se ipsam verò cognoscere, prudentiam esse concedimus prorsus: si autem nec nos ipsos cognosceremus nec prudentes essemus, nec possemus nostra, seu bona, seu mala nosse.* Et Xenoph. apud Ant. serm. 80. *Qui se ipsos noscunt, necessaria sibi norunt, & discernunt, & quæ possint, & quæ non possint.* Et Philemon apud eumdem. *Cum sis homo, scito hoc, & semper eris homo* Plura huiusmodi vide apud Stob. & Ant. loc. cit.

77 Dico 4. cognoscere se ipsum, est considerare primordia suæ originis, & finem, & media suæ peregrinationis. Cõstat ex PP. Amb. ser. 2. in psal. 118. *Quid est se noscere, nisi vt sciat vnusquisq; hominem ad imaginẽ, & similitudinem Dei factum, rationis capacem, qui terram suam excellere tamquam bonus agricola debeat aratro quodam, & falce sapientiæ, vt vel duræ findantur, vel luxuriantia rescindãtur?* Cryf. hom 26. in Mat. *Ille est maximè se ipsum sciẽs, qui se esse nihil existimat.* Aug. de spir. & an. cap. 51. *Scito te ipsum, scito vnde veneris, aut quò vadis, quomodò viuis, quantum proficis, vel deficis, quam longè es à Deo, vel quã propè, non interuallis, locorum, sed similitudine, aut dissimilitudine morũ. Scito, quomodò homo es, cuius conceptio culpa, nasci miseria, viuere pœna, mori necesse. Certũ est, quia morieris, sed incertum quomodo, vel quando, vel vbi, quoniã mors vbiq; te expectat, & tu, si sapiens fueris, vbiq; eum expectabis*, &c. Ber. de consid. lib. 2. cap. 4. *Hæc tui consideratio in tria quodam diuiditur, si consideres, quid, quis, & qualis sis. Quid in natura; quis in persona; qualis in moribus*, &c. vide etiam c. 3. & c. 5. Abb. bo. Spei. ep. 13. vers. Ne ergo. *Scit autem se ipsum, qui prudenter intelligit, quid, & ad quid factus sit, in quo denique sit gradu, vel ordine constitutus, & eidem ordini quis modus uiuendi lege obedientia attributus.* Menand. apud Stob. ser. 21. *Nosces te ipsum, si negotia inspexeris tua, & quid faciendum tibi.* Et Xenoph. apud eundem. *Non ille se ipsum cognoscit, qui nomen suum solum nouit, sed qui se ipsum considerat, qualis nempe sit, quantumq; in rebus humanis, aut usu earum ualeat.* Philelph. in or. consol. ad Iac. Ant. Mart hæc grauiter dicit. *Quam me delectãt duo illa præcepta, quæ uocantur Delphica, Cognosce te ipsum, & Ne quid nimis: hæc talia sunt, ut alterum manet ab altero, & inuicem se commutent, nam & qui se nouit, nihil nimis neque cogitat, neque facit: & qui nihil nimis aut dicit, aut uult, se ipsum nouit*, &c. Prælatus noster perfectam habebit sui ipsius cognitionem, si illa quatuor cõsideret, quæ consideranda proposuit Eugenio Bernar. lib. 2. de cons. c. 3. scilicet. *Te, Quæ sub te, Quæ circa te, Quæ supra te.* Primum, *Te*, scilicet, si consideret ortum, & occasum suum. 2. *Quæ sub te.* Quòd illius subditi homines sunt, qui voluntarie pro Dei amore illi manus dedere. 3. *Quæ circa te;* Quia illum circumdant vndiq; angustiæ, labores, oculorum myriades ad illius actiones iudicandas 4. *Quæ supra se;* Quia supra se habet Deum, qui illius actiones etiam minutissimas iudicaturus est.

78 Dico 5. cognitio sui acquiritur frequenti meditatione miseriarum humanæ naturæ. Constat ex August. de sp. & an. cap. 52. *Redeamus ergo ad nos, vt possimus ascendere ad nos. Tres siquidem ascensus sunt. In 1. ascendimus ab istis exterioribus, & inferioribus ad nos. In 2. ascendimus ad cor altum, quanto namq; amplius proficimus, tantò amplius ascendimus: qui enim non ascendit, descendit, & qui non proficit, deficit, In 3. ascensu ascendimus ad Deũ. 1. ascensus fit consideratione mundi, & contemptu, considerãdo namque quã caduca, & transitoria sint ista terrena, contemnimus ea, & redimus ad nos. 2. ascensus fit cognitione, & contemptu nostri: cum enim cognoscimus, quam proni simus ad malũ, & quã inualidi ad bonũ, cõtemnimus, & ascẽdimus supra nos. 3. ascẽsus fit cognitione, & amore Dei*, &c.

79 Dico 6. ex cognitione sui oriuntur in piorum animis multi affectus, & motus, qui sunt actus humilitatis, & 1. oritur contemptus sui, per quem cognitor sui se quò ad ea, quæ ex se ipso habet, nihil æstimat. 2. reputat se omnibus viliorem, etiam absq; falsitate, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 161. art. 6. ad 1. considerando scilicet in se defectus proprios, & in alijs virtutes proprias, & dona Dei etiam occulta. 3. non cupit ab alijs æstimari, quia in se non recognoscit aliquid æstimatione dignum, sed, si quid est, totum recognoscit à Deo, & illi tribuit gloriam. 4. desiderat etiam vilis haberi, & contemptu sui gaudet, & hoc solo superbus est, vt ait Bern. serm. 16. in Cant. quòd laudes contemnit. 5. dolet, si se magni fieri, vel honorari videt. 6. subijcit se velut mancipiũ Deo, & ab eo se duci sinit quò ad sanitatem, mortem, & vitam, &c. 7. de rebus externis, & functionibus, quantum est in se, semper amplectitur, id, quod est abiectius; sed quia Prælatus, humiliter decorẽ officij seruat. Beatus, qui se exercet in ista scientia. Beatus Prælatus, qui illi studet. Beati subditi, qui tali Prælato subduntur.

§. IX. De

§. IX. De partibus potentialibus Prudentiæ.

80 PRO isto §. vide D.Thom.2.2.q.51. Eustach.3.par.eth.tract.3.q.7.disp.2.sect.1. Less.lib.1.cap.2.dub.3.Val.to.3.disput.4. quæst.3.par.3.

81 Nota ex D Th.loc.cit.q.47.artic.8. quòd triplex est munus prudentiæ. 1.est bene consultare, seu inquirere media necessaria ad hoc vt opus fiat honestè,& secundũ virtutem. 2.est rectè iudicare,seu ex inuentis medijs diligere,quænam sint aptiora. 3.est rectè imperare,idest præcipere, quòd, quæ inuenta sunt, & iudicata apta ad finem, sollicitè, & diligenter executioni mandentur. Ad consultandum,& iudicandum de medijs, magna eruditione opus est, vnde oportet,vt cõsiliarij in promptu habeant maximam copiam sententiarum virorum sapientum, & in primis, quæ in Prou. Salomonis,& Eccl. continentur; quia ad omnem prudentiam in omni vita hominẽ informant. Ad executioni verò mandandum dicta media electa, requirit D.Thom. q.47. artic 9. sollicitudinem & diligentiam. Et Arist.6 eth c.9. ait, *Citò agenda esse, quę consultaueris, tardè verò, ac diu consultandum*. Et Isocr.ad Demon. *Delibera tardè, perfice autem citò, quę visa sunt.* Et Salust. in proœm. Catil. *Priusquam incipias, consulto, vbi consulueris, maturè facto opus est*. Nocuit enim semper tardare paratis.

82 Dicendum est 3. esse partes potentiales prudentiæ, nimirum eubuliam, synesim, & gnomin. Ita D. Thom. q. 51. ad illam enim tria munera prudentiæ ritè, & rectè præstanda hos tres assignat D.Thom. habitus. Per eubuliam intelligit habitum præbentem facultatem rectè consultandi, seu media facilè inueniendi in rebus dubijs, & perplexis. Per synesim intelligit habitum rectè iudicãdi de consultatis, idque ex consideratione communium principiorum practicorum, scilicet regum naturalium, & positiuarum. Per gnomin. intelligit habitum rectè iudicandi ex principijs quibusdam altioribus contra tenorem verborũ legis, ad mentẽ tamen legislatoris. V.g. Lex dictat, reddendum esse depositum, si per synesim consultandum sit, depositum reddendum est; si autem depositum esset reddẽdum patriæ impugnatori, quo fortificaretur ad ciuitatem validiùs impugnãdam, puta si depositum essent arma, vel puluis tormentaria, tunc adhibitus ad consultandum prudens per gnomin. iudicabit, iniquum esse depositum reddere, & hoc nõ per leges communes, quæ contrarium dictant, sed per altiora principia naturalia. Seu per gnomin. intelligi potest habitos ad iudicandum de his, quæ nõ sunt lege aliqua determinata, & tamen in praxi veniunt; vnde oportet, quod tunc prudens per principia rationis ea iudicet. Quam doctrinam etiam docuit Sen. 4. de benef. c.9. *Depositum reddere per se res expetenda est, non tamen semper reddam, nec quolibet loco, nec quolibet tempore: aliquando nihil interest, vtrum inficior, an palam reddam, intuebor vtilitatem eius, cui redditurus sum, & nociturum illi depositum negabo.* Vide Burid. 6. eth. tract. 3. c.4.

§. X. Dantur quædam monita Prælatis, ex quorum obseruantia resultabit prudens subditorum regimen.

LIBER hic totus huiusmodi præceptis plenus est, hoc est enim, quod intendimus, bonum, & prudentem formare Prælatum; hic tamen affero quędam generalia monita ad prudentiam pertinentia.

83 Monitum 1. Nullum negotium aggrediendum, nisi omnibus, quæ illud circumstant, diligenter consideratis. *Qui enim festinus est, pedibus offendet.* Prou.29. & Greg. hom.37. in Euang. *Omne, quod agimus, præuenire per studium considerationis debemus.* Et Plato in Cratyl. propè finem. *Debet quisque circa rei cuiusque principium statuendum disserere multa, diligentissimèque considerare, vtrum rectè discernat, nec ne.* & Tac. 8. an. vt aiunt. *Omnes, qui magnarum rerum consilia suscipiunt, æstimare debent, an quod inchoatur, Reipublicę vtile, ipsis gloriosum, aut promptum effectu, aut certè non arduum.* Et notæ sunt illæ illustrium virorum sententiæ. *Festina lentè*; & dictum Sophocl. *Periculosa est præpropera prudentia.* Et Menand. *Multis malorum causa festinatio est.* Et Liuij, *Omnia non properanti clara, certaque sunt, festinatio improuida, & cęca.* Hoc ab experto accipe, Prælate, Locum ingredere nullum, quin apertus tibi pateat exitus, nec aliquo eas, quin videas, vnde redeas.

84 Monitum 2. Consilium aliquando mutandum, si negotium exigat. Dicitur enim Esther 16. *Nec putare debetis, si diuersa iubeamus, ex animi nostri venire leuitate, sed pro qualitate, & necessitate temporum, vt Reipublicę poscit vtilitas, ferre sententiam.* Sen.4.de benef c.34. *Non mutat sapiens consilium, omnibus his manentibus, quę erant cum sumeret: cæterum ad omnia cum exceptione veniet, si nihil inciderit, quod impediat, &c.* Quare omninò imprudens existimandum est, & procul ab officijs arcendum illud hominum genus, qui quod semel apprehendunt, numquam dimittunt. Quod si non cogniti dignitatem aliquam nacti fuerint, rogandus Deus, vt optima quæque primò apprehendant, nam si deteriora, numquam amoueas, & vitam potiùs, quam opinionẽ deponent. Hos pertinaces, ineruditos, obstinatos, & rusticos vocat Arist 7. eth. c.9. *Ac sunt quidem pertinaces, qui suę sunt sententię homines, & ineruditi, & rustici.* Facilitate autem, & flexibilitate nihil est in homine melius, rationi parere, ratione flecti, ratione duci hominis sapientis est. Vnde Sen. epist. 27. *Vis tibi omnia subijcere, subijce te rationi.* Et Gregor. lib. 8. regist. epist. 12. *Illa Prępositorum sollicitudo vtilis, in qua totum ratio agit.*

85 Monitũ 3. Ingruenti necessitati parendum. Eccl 20. *Homo sapiens tacebit vsque ad tempus.* Et Chrysol ser. 35. *In desperatis causis est sępe magistra necessitas, inuenit ipsa sibi passio medicinam.* Arist. 6. eth. c.1. *De ijs, quę non possunt aliter se habere, consultat nemo.* & Sen. ep. 95. *Optimũ est pati, quod emendare non possis.* & Q Curt. lib. 8. *Rationem belli necessitas mutat.* Et Hispani.

Soffro, y callo por lo tiempo, en que me hallo.

86 Monitum 4 Non facilè credendum. Est hic neruus, atque artus imperij. Eccl. 19. *Qui citò credit, leuis est corde,* & ibid. *Non omni verbo credas.* Bern. lib. 2. de consid. cap. vlt. *Est vitium, cuius si te immunem sentis, inter omnes, quos noui, ex his, qui cathedras ascenderunt, sedebis solitarius, &c. Facilitas credulitatis hęc est, cuius callidissimę vulpeculę magnorum neminem comperi satis cauisse versutias. Inde eis ipsis pro nihilo irę multę, inde innocentium frequens addictio, inde prętudicia in absentes.* Et Ouid. lib. 3. de ar. am.

Nec citò credideris, quantum citò credere lędat,
Exemplum vobis non leue Procris erit.

Et multò minus credendum inimicis reconciliatis de nouo, iuxta illud Eccl. 12. *Non credas inimico tuo in ęternum,* &c. quod intellige de ijs, qui ex inimicitia formali amici recenter facti sunt, non de ijs, qui ex intimis amicis inimici facti, deinde reconciliati sunt; illa enim inimicitia, seu rixa, est quasi renouatio amicitiæ, iuxta illud Teren. *Amãtium irę amoris est redintegratio* Quare caueat prudens Prælatus, ne facilè credat huiusmodi discordatis; nam, cum concordauerint, postea sibi inuicem referent, quidquid singuli ab eo audierint. Sed curabit Prælatus, vt dicti reconcilientur, sicque illis maximè gratus erit, cum nihil magis desiderent. Vide Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 31. § 4.

87 Monitum 5. Nihil sine consilio faciendũ. Eccl. 32. *Fili sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebit.* Et Prou. 1. *Audiens sapiens, sapientior erit.* Et Hor. lib. 3. ode 4. *Vis consilij expers mole ruit sua.* Vide plura hic supra, §. 6. num. 64. Vide etiam Ribad. lib. 2. de princ. christ. c.24.

88 Monitum 6. Consilia ab euentu non metienda. *Cogitationes enim mortalium timidę, & incertę prouidentię nostra,* dicitur c.9. Sap. Et Liu. dec. 3. lib. 2. *Euentus stultorũ magister est.* Et Sen. lib. 4 de benef. c.33. *Sequimur, quà ratio, non quà veritas trahit.* & Ouid. epist. 2.

Exi-

Exitus, acta probat, careat successibus opto,
Quisquis ab euentu facta notanda putat.

Et sic prudens Prælatus spernet stultorum nugas, cum aliquid prudenter institutum, malum sortitum fuerit exitum; sunt enim vulgares, & plebei homines illius opinionis, vt ea consilia bona iudicêt, etiamsi indiscreta fuerint, quæ bonum successum habuerunt, & è contra ea mala, licèt maximè discreta, quæ malum. De quo conqueritur Plin lib. 5. ep. ad Ruf. ep. vl. *Est omnino iniquum, sed vsu receptum, quò ad honesta consilia, vel turpia, prout malè, aut prosperè cedunt, ita vel procedunt, vel reprehenduntur. Inde plerumque eadem facta modò libertatis, modò furoris nomen accipiunt.* Et Cic. lib. 9. ad Att. ep. 7. *Nedum hominũ humilium, vt nos sumus, sed etiam amplissimorum virorũ consilia ex euentu, non ex voluntate à plerisq; probari solent.*

89. Monitum 7. A consiliario cauendum; Eccles 37. *A consiliario serua animam tuam, prius scito, quæ sit illius necessitas;* idest Vide, ne cui temerè, te non satis consideratã, fidas. Probanda priùs, & experienda fidelitas, tentanda sensim mens eius rebus adhuc integris. Vide quibus indigeat, an interesse ducatur, an consilio tibi dato, proprio, an tuo commodo studeat, nam tum eius verbis standum non est, iuxta illud Greg. lib. 1. regist. ind. 9. ep. 33. *Nullus tibi fidelior esse ad consilium potest, quam qui non tua, sed te diligit.* Et A 8. eth. cap. 4. *Qui sunt ob vtilitatem amici, hi simul cum vtilitate dissoluuntur, non enim hi se so mutuò, sed vtilitatem amabant.*

90 Et si cupis scire, quas conditiones debeat habere bonus consiliarius, lege Naz in car. de vit. Iamb. 18.

Nam terna cum sint, vt vetus censuit cohors,
Pollere debet optimus monitor quibus.
Rerum vsus ingens charitas, os liberum.

Seu dic, quòd in primis debet esse senex, quocum creuerit pariter virtus, & ætas. Iob 12. *In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia,* & Naz. in orat. 1. apol. *Senectus cum prudentia coniuncta, imperita iuuentuti anteponenda est, & consulta tarditas inconsulta temeritati,* 2. debet esse probus. Prou. 12. *Cogitationes iustorum iudicia. & consilia impiorum fraudulenta.* Et Plato 4. de leg. *Qui se improbis immiscet, necesse est eadem pati, & agere, quæ tales agere, et loqui inter se cõsueuerunt,* 3. debet esse expertus in ea re, de qua ab eo petitur consilium. Eccl. 38. *Vnusquisque in arte sua sapiens est,* Et Cypr. in prol. ser. de Nat. Dom. *Non facilè de artibus rectè iudicat, qui artes ignorat,* & Ari. 8. pol. cap. 6. *Impossibile est, vel certè admodum difficile, vt, qui opera ipsa non tractat; peritè valeat iudicare.*

91 Monitum 8. In quocumque negotio omnia, quæ possunt accidere, mala pensanda. Gregor. 13. mor. cap. 8. *Infirmi dum ventura mala prouidere nesciunt, tanto eis grauiora fiunt, quantò ab eis inopinato tolerantur; prouidis autem repente aduersa non veniunt.* Ambr. 1. de off. cap. 38. *Nisi explorentur aduersa, cito occupant, vt in bello improuisus hostis vix sustinetur, si & imparatos inueniat, facilè opprimit, ita animum mala inexplorata plus frangunt.* Sen. ep. 95. *Nemo non fortius ad id, cui se diu composuerat, accessit, & duris quoque, si præmeditata erant, obstitit,* Cic. philip. 11. *Magna laus, meoque iudicio omnium maxima (est enim sapientis) quidquid homini accidere potest, id præmeditari.* Et Ter. in adelph. sce. 3. act. 3.

Istuc est sapere, non quod ante pedes modo est
Videre, sed etiam illa, quæ futura sunt, prospicere.

Semper itaque id, quòd deterius est, cogitandum; absit modo præiudicium tertij, & quia minus iacula feriunt, quę præuidentur; & quia in quæstu est bonum, si quod accidat.

92 Monitum 9. Lingua cohibenda; verba enim Prælati notantur attentè, & circumferuntur velociter, & multam faciunt in animis subditorum impressionem. Vnde Laur. Iust. in lig. vitæ de prud. c. 4. *Qui moderatur labia sua, prudentissimus est. Diu igitur considerandum est, quid loquendum sit, & adhuc tacitè prouidendum, ne quid dixisse pæniteat,* &c. Nec alio cognoscitur ab imprudente prudens, quàm ab ore, vt idem Laur. ait. *Labia imprudentium stulta narrabunt, verba autem prudentium statera ponderabuntur.* Quod ita verum est, vt, si stultus tacere sciat, prudens iudicetur. Prou. 17. *Stultus quoque, si tacuerit, sapiens reputabitur, & si compresserit labia sua, intelligens.* Et Alciat. embl. 11.

Cum tacet, haud quiquam differt sapientibus amens.
Stultitia est index linguaque voxque sua.

93 Monitum 10. delatores non audiendi. Prouer. 4. *Remoue a te os prauum, & detrahentia labia sint procul à te.* Hier ad Cel. ep. 14. col. 6. *Nihil tam inquietat animum, nihil est, quòd ita mobilem, mentem, & leuem faciat, quam facile totum credere, & obtrectatorum verba temerario mentis assensu sequi; hinc enim crebra dissensiones, hinc odia iniusta nascuntur, hoc est, quòd sæpè de amicissimis etiam inimicos facit, dum concordes quidem, sed credulas animas maligna lingua dissociat.* Ber. lib. 4. de consid. c. 6. *Clandestinas, & susurratas delationes non recipias, & hanc velim generalẽ tibi constituas regulã, vt omnẽ, qui palã veretur dicere, quòd in ore locutus est, suspectũ habeas. Quòd si, te iudicante dicendũ corã, ille renuerit, delatorẽ iudices, non accusatorẽ.* Et Tac. 4. an. *Sunt delatores genus hominum publico exitio repertum, pœnis quidẽ numquã satis coercitum.* Per delatorem, intellige, qui falsis delationibus cum aliqua mixtione veritatis Superioris gratiam aucupatur, aures semper illius pulsans, de quibuscumque etiam minutissimis rebus mouens: nam eos, qui zelo charitatis ducti, de malefactis Superiorem monent, vt prouideat, esse audiendos nemo negat, quando id bono communi sit necessarium, cum omnia namque scire conueniat Superiorem, nec possit, vbique enim esse nequit, nisi moneatur, gregis infirmitates ignorans, eis remedium adhibere nequibit. His tamen, quantumuis grauibus, nolo Prælatũ plenam adhibere fidem, nec iudicium firmare, sed solùm cautum reddi. Plura pro hoc monito, vide apud Scrib. in Super. relig. lib. 1. cap. 20. Menoch. inst. pol. lib. 2 cap. 30. Patr. de reg. lib. 4. tit. 4. Roseum in princ. christ. cap. 22.

94 Monitum 11. Subditorum nimia familiaritas vitanda; parit enim ea contemptum, vt habet tex. in l. Obseruandum, ff. de off. præsid. docet Glossa in cap. Nulla, 18. q. 2. Panor. in cap. Dilectus, n. 2. de pœnis. Et Apul. de Deo Soc. *Parit conuersatio contẽptum, raritas conciliat ipsa rebus admirationẽ;* continuus enim aspectus minùs verendos homines ipsa satietate facit. Et Tac. 1. ann. *Maiestati maior ex longinquo reuerentia.* Non debet itaq; Prælatus se contemni pati, vt dicit dicta lex Obseruandum, sed debet habere curam suæ dignitatis conseruandæ: l. 1. ff. de postulat, & scire, quòd omni familiaritati est dignitas pręferenda, vt constat ex exemplis allatis à Val. Max. lib. 2. cap. 2. exempl. 4. vnde omnibus magistratibus secundùm ius potestatis suæ concessum est suam iurisdictionem defendere etiam pœnali iudicio; l. vn ff. si quis ius dic. non obtemp. gloss. cap Quod super his, verb. Obedientia, de ma. & ob. illi igitur grauitate vtendum, idest constantia, quatenus à leuitate contradistinguitur, ita vt non quacumque re leui moueatur ad ridendum, loquendum, murmurandum, currendum. Et de ista in cap. Tua, de spons. dicitur, quòd iudices magis mouentur ex grauitate personæ, quam ex dictis leuioribus; & de hac loquitur Apostolus ad Titum 2. *In omnibus prębe te exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in grauitate.* Et de hac loquitur dictus tex. in l. Obseruandum. Vide Io. Redin. de maiest. princ. §. Graue.

95 Monitum 12. Liberalitas in subditos exercenda. Hæc enim amorem conciliat, corda rapit subditorum, defectus, si quos habet Prælatus, extinguit; hæc Prælatum firmat, & securum in statu tuetur; hæc inimicos amicos reddit; inuidos quietat, & seditiosos pacificat: hæc facit, vt Prælatus ametur à subditis, & grauitas, de qua in monito 11. facit, vt timeatur. Atque ita habet hic Prælatus duas regulas, quas si seruauerit, amabitur, & timebitur à subditis. Quod parum non est. De beneficentia, vide quæ dixi hic supra §. 3. a num. 25. Plura prudentiæ monita, & præcepta vide apud A. Lap. in cap. 4. epist. Petr. vers. 7.

§. XI. Qua

§. XI. *Quæ debeat vti prudentia Prælatus in ferendis subditorum murmuribus.*

96 VIDE D.Tho.2.2.q.73.art.4.Mald.de iust. tr.7. c.1. dub.15. Val.to.3. disp.5.q.17.p.4. Salon.2.2.q.73. art.4. Mol.to.5.tract.4.de iust.disp.34.num.4.& 5 Rom.sing.678.P. Nau.lib.2.de rest.c.4 n.337. Nald.in sum. ver.Superior num.18. Less.lib.2. de iust.c.11.dub.23. Sot. lib.5.de iust.q.10.art.4.Nau.in sum.cap.18.num.37. Trull. in eluc.sui Ord. lib.2. cap.34. Ammir.in Tac.lib.4.disc.7. Sart in ciue Reip.reg.consider.129. Bus.in pan.ver.Detractio, Menoch.inst.pol. lib.2. cap.19. §.4. Scrib. in Sup.relig. lib.1.c.12. & cap.21. De subditorum murmuribus satis dixi tom.1.huius op.q.1 cap.28. à §.1. Nunc agendum, quomodò debeat ea tolerare Prælatus.

97 Dico 1.maximæ prudentiæ signũ est,si Prælatus patienter ferat subditorum murmurationes, easque studiosè ignoret,& spernat Prob.1.ex Scrip.Eccl.28. *Sepi aures tuas spinis,& linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis.* Et ps.111. dicitur de iusto,quod *Ab auditione mala non timebit.* Et Christus Matth 15.flocci fecit murmurationes Iudæorum,dicens, *Sinite illos,cæci sunt, & duces cæcorum.* Et Matth.5 *Beati estis,cum maledixerint vobis,* &c. Et Lu.c.6. *Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos.* Et 1.Cor.4. *Maledicimur,& benedicimus,blasphemamur,& obsecramus.* Et 2.Cor.6. *In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, per gloriam, & ignobilitatem, per infamiam, & bonam famam.*

98 2. ex PP. Greg. hom.9. in Ezech. *Cum linguæ derogantium corrigi nequeunt, æquanimiter sunt per omnia toleranda nec obtrectationis sermo timendus est,ne,dum vituperatio peruersorũ metuitur, via recti operis deseratur.* Ber. ser.25.in Cant. explicans illud. *Nigra sum,sed formosa,*& laudans sponsam, quod exprobrantibus suam nigredinem, non sit succensa,sed eos patienter tulerit,ait, *Omnibus quidem optanda est ista perfectio; præcipuè autem optimorum forma est Prælatorum.* Et Nicol Pap.1.ep.ad Mich.Imp. vt refert Cresp. in sum. verb.Iniuria mil. an. *Et quidem nos iniurias nobis specialiter irrogatas, maximè pro iustitia laborantibus, & a iustitiæ impugnatoribus ingestas libenter ferimus: discip. l. eum sumus illius, de quo Apostolorum Princeps ait. Qui cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur.*

99 3. Ex Gentilibus, Suet.in Tib.c.28. *Aduersus conuitia, malosque rumores, & famosa de se, ac suis carmina, firmus, ac patiens, subinde iactabat, in ciuitate libera linguam,mentemque liberas esse debere.* Sen.3.de ira,c.23. *Contumeliarum patientia ingens instrumentum est ad tutelam regni.* Quo etiam c.& præced.exemplis Antigoni,Philippi Macedonis, & Augusti, docet iniurias ferre. Et 1. de clem.c.20 *Magni animi est,iniurias in summa potẽtia pati,nec quidquam est gloriosius Principe impunè læso.* Tac.4. ann. *Conuitia,si irascare,agnita videntur,spreta exolescunt.* Et Philem. apud Stob.ser.19. *Nihil est iucundius,& docto viro dignius,quam ferre posse conuitiantem,quoniam si ille, cui conuitium fit,dissimulauerit,in ipsum auctorẽ redundat.*

100 Sed qui fiet, vt delatas mihi iniustas detractiones feram, dicet aliquis, cum his tam naturaliter succenseat animus?quomodo spernam,cum possim vindicare cũ mei maximo solatio, & in futurum securitate, quòd talibus non impetar? Punctus verè difficilis; Res ardua. Diuum negotium,parũ practicatum. Sed 4. accipe modos,quibus demulctus,conuitia feres,& spernes. 1.erit,Si recordens,te aliquando etiam alios consimilibus conuitijs affecisse,iuxta illud Eccl. 7. *Sed & cunctis sermonibus, qui dicuntur,ne accommodes cor tuum, ne forte audias seruum tuum, maledicentem tibi; scit enim conscientia tua,quia, & tu crebrò maledixisti alijs.* 2. Si cõsideres,in te reperiri maiora fortè mala,quam illa,quæ tibi per calumniam imputantur. Vnde insignis ille Stoicus Epictet. in enchir. c.44. ait. *Si quis dare deferat, ille de te maledicit, ne excusa quæ dicuntur, sed responde, Ignorat ille, & alia, quæ mihi adsunt mala, alioquin non sola hæc diceret,* 3. Si consideres, opinionem esse vulgi,putare iniuriam esse, quando aliquis tibi maledicit. Quod idem Stoicus docet ca.26. *Memento,non qui conuitiatur,iniuriam facere,sed opinionẽ de hoc veluti iniuriam facere. Cum te igitur quisque irritat, tua te opinione scito irritari,* 4.modum docuit Sen.lib.3 de ira, cap. 24. *Ignouerunt multi hostibus, ego non ignoscam pigris, negligentibus,garrulis? Puerum ætas excuset, fœminam sexus, extraneum libertas, domesticum familiaritas. Nunc primum offendit? cogitemus quandiu placuerit. Sæpe,& aliàs offendit? feramus,quod diu tulimus. Amicus est? fecit quod noluit. Inimicus est? fecit,quod debuit. Prudentiori cedamus,stultiori remittamus.* Adde etiam 5. modum; Nam vel verum est, vel falsum,quod dicitur: si verum,irasci non debes, quòd dicatur,sed quòd feceris,vnde in pœnam patienter ferendum.Occultum erat, propalauit;o stultè nondum sciebas, quòd omnis homo mendax, & ideò nemini fidendum? Lue ergo tuæ stultitiæ pœnas. Si falsum est, quòd dicitur,ride,gaudens in serenitate tuæ conscientiæ. Quod tibi persuadet ius canonicum cap.Senti;cap.in cunctis,cum 3. sequ 11.q.3. & cap.Non vos, 2.q.5. in quibus cap.concluditur, quod parum æstimandæ sunt murmurationes externæ,cum conscientia intùs non accusat.

101 Dico nihilominus 2. Prælatum audientem sibi detrahi in re graui, ex qua per malum exemplum subditi scandalizati, occasionem peccandi sumunt, non posse dictas detractiones,ex quibus deperditur illius fama, negligere,sed teneri sub mortali suam famam defendere. Ita D.Th.2.2.q.73. ar.4. ad 1 vbi ait. *Possunt tamen ad notitiam alicuius detractiones contra ipsum factæ,aliorum relationibus peruenire, & tunc sui arbitrij est, detrimentum suæ famæ pati; nisi hoc vergat in periculum aliorum.* Thrith. grad.4. homil.in cap.7.reg.S.Bened. qui huius rei duas affert rationes,1.vt audacia obloquentis reprimatur. 2. ne bonum audientis impediatur.Sotus lib.5.de iust.q.10.ar. 2. sub assert.1. Val to.3.disp.5.q.16. p.3. Mol.to.5.tr.4.de iust.disp.37.n.6. P.Nau.lib. 2.de rest. cap.4.n.123. Salon. 2.2.q.73.ar.1.contr.3. Less.lib.2.de iust.cap.11.dub.6. n.31: & habetur in quodam tract de honore à Relig. tuen. qui est annexus Spec.relig.Humber.Prob.tum ex Script.Eccl. 41. *Curam habe de bono nomine:* & *Melius est nomen bonum,quàm diuitiæ multæ,* Prou 22. Tum ex D.Greg.hom. 9.in Ezech. *Hi, quorum vita in exemplo imitationis est posita,debent,si possunt, detrahentium sibi verba compescere, ne eorum prædicationem non audiant, qui audire poterant, & ita in prauis moribus remanentes,bene viuere contẽnant.* Tum ex iure can.cap.Non sunt audiendi,11.q.3.Tum ex Plau.in Must. *Et bonam famam mihi seruabo,sat diues ero.* Et Phileph. in Saty.

Omnia si perdas, famam seruare memento,
Qua semel amissa,postea nullus eris.

Tum ratione; quia famam suam habet obstrictam regendis subditis, quibus dedecus est ex infamia Prælati. Denique Bald.in l.1.Cod.de confessis,num.9 ait, quòd *Bona fama est thesaurus hominis inestimabilis,& iucundus,& sicut lilium dat suauitatem odoris.* Vnde sequitur, quod peccaret Prælatus remittens suis detractoribus restitutionem famæ,vt aduertit Mol.loc.cit.illi tamen non amplius tenerentur restituere: quia fama verè Prælati est, licèt sit obstricta subditis. Addit etiam Mol. quòd, si Prælatus ex hac infamatione redderetur non idoneus suo muneri obeundo,teneretur Prælaturæ renunciare,vel posset a Superioribus ea priuari. Puto tamen, quòd,si detractio solùm sit inter fratres,& non sit periculum, ne subditi inde occasionem peccandi sumant, possit Prælatus detractionem spernere, iuxta 1.conclusionem: quia fratres plus,minusuè se cognoscunt,& istæ murmurationes ex otiositate, & ventris plenitudine,atque calore vindictæ ob aliquam receptam correptionem prouenniunt. Vnde multi sancti eas spreuerunt,vt dicam hic infra, cap. 5. §. 4. n. 51.

102 Dico 3.Potest Prælatus punire iniuriam sibi vt Prælato illatam,vel per detractionem, vel aliàs, si detractio sit publica,& ipse sit communiter existimatus vir probus, & prudens, & non zelo vindictæ procedat, sed ad emendationem

tionem peccantis, vel eius cohibitionem, & quietem aliorum, & ad iustitiæ conseruationem, & Dei honorem. Ista conclusio habet 3. partes. Prima pars, quòd iniuria debet esse illata Prælato, vt Prælato, est Graff. 2. p. decis. lib. 3. cap. 4. num. 6. Gloss. in cap. Si quis ab Episcopo, 2. q. 7. Aldr. de discip. relig. l. 2. c. 17. §. 2. num. 15. Abb. in cap. Dilectus, num. 3 de pœnis. Prob. ex dicto cap. Si quis; & cap. Romana, de pœnis in 6. cap. Guilisardus, 23. q. 3. Iniuria autem dicitur illata Prælato, vt Prælato, quando illi nō fuisset illata, si Prælatus non fuisset, vt declarat Graff. 1. p. decis. lib. 2. c. 49. num. 55. atq; ita iniuria inseruit officio, non personæ, vt V. G. si quis dicat, Ad despectum Prouincialis hoc faciam; Prouincialis est latro, simoniacus, &c. iniuria censetur illata Prouinciali, vt sic. Si verò dicat, iste Prouincialis est filius rustici, literis non studuit, iniuria non est illata Officio, & sic eam punire non potest.

103 2. Pars, quòd dicta detractio debet esse publica, est eorumdem DD. Abb. Aldr. Graff. 1. p. decis. cit. n. 4. Iul. Clar. in praxi crim. lib. 5. §. fin. q. 35. num. 26. Et constat ex dicto cap. Romana, vbi Glossa marg. habet, quòd secundum Host. & Arch. posset etiam Prælatus punire, si detractio esset occulta, modò posset sufficienter probari.

104 3. Pars, quòd debeat Prælatus esse communiter existimatus bonus, ita; vt nō possit esse suspicio, quod zelo vindictæ puniat, &c. est D. Th. 2. 2. q. 108. art. 1. corp. & ad 4. Arag. 2. 2. q. 72. ar. 3. vbi ait, quod contumeliæ illatæ Prælatis vergunt in iniuriam Dei, & Ecclesiæ, & ideò possunt per ipsosmet Prælatos iniuriatos puniri. Est etiam Tiraq; de pœnis temp. causa 51. num. 6. vbi quamplurimos citat. Docet etiam Graff. loc. cit. sed solùm extra iudicium. Quam tamen limitationem non admitto; si enim Prælatus est talis qualitatis, vt non possit quis suspicari, quòd zelo vindictæ sit puniturus reum, non est cur dicamus, eum non posse dictum reum iudicialiter punire; si autem non existimatur bonus, immò quòd debeat se vindicare, iam non potest punire, neque iudicialiter, neque extra; quòd si tentet, poterit vt suspectus recusari.

105 Sed quæres, an Prælatus possit punire subditum, qui non animo confitendi sua crimina, sed animo illi metum incutiendi, ad eum accedit fictæ confessionis causa; & cum ante illum est, facto signo crucis, querimonias, & iniurias in ipsum iactat, minaturque ei mortem, & percussionem dicendo. Nisi à me persequendo absistas, iuro te à me occidendum. ℞. posse Prælatum hoc casu absque periculo frangendi confessionis sigillum, hoc factum propalare, & ea notitia vti in foro externo ad dictum subditum puniendum eo ipso modo, quo illum posset punire, si extra illum actum fictæ confessionis dicta verba in eum effudisset: hęc enim confessio non est, sed sacrilega inuentio. Ita Graff. 1. p. decis. cap. 23. n. 18. ver. Quod nota; Fagund. in 2. præcept. eccl. lib. 6 c. 4. n. 22.

106 Sed quamuis dicta procedant, vt dixi, quia tamen tantus est amor sui, vt quisque, etiam sanctissimus, cæcutiat in proprijs, vt probat Tiraq; de pœn. temp. causa 51. à n. 82. consulendum est Prælatis regularibus, vt in dictis casibus causam remittant, vel Superiori suo, vel etiam ipsi committant suis Collegis, vel alijs iudicibus, etiam inferioribus, exemplo Christi, qui spontè se humano iudicio subdidit. Quod docet D. Th. 2. 2. q. 67. at. 1. ad 2. sic enim vitabunt, & nuuas murmurationes, & occasionem vindictæ; vnde Ar. 3. pol. cap. 6. ait, quod *Qui de se ipsis iudicant, vt plurimum non recti sunt iudices*; & ait ibi D. Tho. quòd id prouenit ex nimia affectione, quam homo habet ad se ipsum, quæ iudicium peruertit rationis. Vnde 2. 2. q. 64. ar. 5. ad 2. ait, quòd nemo est iudex sui ipsius, & nemo iudex esse potest in causa propria; l. Qui iurisdictioni, ff. de iurisd. omn. iud. Plura huiusmodi, vide apud Scac. de iud. c. 2. gloss. 4. q. 7. a n. 2.

107 Dico 4. Prælatus audiens aliquem detrahentem subdito suo, & non resistens, peccat mortaliter. Ita D. Th. 2. 2. q. 73. art. 4. corp. vbi Arag. Sot. lib. 5. de iust. q. 10. ar. 4. Sal. ad locum D. Tho. tit. An Prælatus audiens, concl. 1. Mol. to 5. de iust. tr. 4. disp. 34. num. 5. Val. tom. 3. disp. 5, q. 17. p. 4. vers. Secundo notandum, P. Nau. lib. 2. de rest. cap. 4. num. 337. Nald. vers. Superior, num. 18. Mald. 2. 2. tr. 7. de suff. cap. 1. dub. 15. Constat tum ex c. 1. ep. ad Rom. vbi Paulus ait, quòd *Susurrones, & detractores digni sunt morte, & non solum, qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus*. Tum ex PP. Ber. lib. 3. de consid. cap. 13. *Porro detrahere, aut detrahentem audire, quid horum damnabilius sit, non facile dixerim*, & ser. 17. de mo. bene viu. *Qui detrahit, & qui detrahentem libenter audit, vterque peccat*. Chrys. hom. 3. ad pop. de detract. col. 6. to. 5. *Non solos autem maledicentes, sed & alios detrahi audientes, admoneo aures obstruere*. Hier. ad Neop. *Caue, ne aut linguā habeas, aut aures prurientes, ne aut ipse alijs detrahas, aut alios detrahentes audias*. Et in prouerbio dicitur, quòd Malæ aures faciunt malas linguas. Tum quia non obstās damno proximi, ad quòd tenetur ex officio, vt Prætor nō resistens latroni furanti bona sui ciuis, peccat contra charitatem, & contra iustitiam, & tenetur restituere. Sed Prælatus tenetur ex officio curare bona temporalia, & spiritualia suorum subditorum, vt dictum est sup. Ergo, cum fama sit excellētissimum omnium bonorum temporaliū, maximè necessarium ad conseruationem, & augmentum bonorum spiritualium, cum fama, amissa, prorumpāt homines facillimè in quæcūq; flagitia, ex debito iustitiæ tenebitur eam suo subdito defensare; & consequenter non defensans in re graui, mortaliter peccabit, & tenebitur restituere detracto famam, in casu, quo ipse detrahens non restitueret; qui enim vult finem, consequenter vult media non tam necessaria, quàm vtilia ad illum. Si ergo Prælatus vult salutem spiritualem subditi, consequenter debet velle illius famam, sine qua vix illam consequitur, vel cum qua faciliùs consequitur. Atque ita docent omnes DD. cit. præter Sot. & Mald. cap. 2. dub 2.

108 Dico 5. Tenetur Prælatus sub mortali, instante illo, cui ab alio detractum est, compellere detrahentem, vt detracto famam restituat. Ita Mol. loc. cit. Less. loc. cit. n. 122. Cōstat, tum quia Superior tenetur ex officio iustitiam ministrare suis subditis, vt multis probant P. Gregor. lib 6. de rep. c. 6 & Pen. in l. Neminem, de suscept. & Archar. Cod. lib. 10. Vnde Cic. lib. 2. de off. *Mihi quidem non apud Medos solum, vt ait Herodotus, sed apud maiores nostros iustitiæ fruendæ causa videntur olim bene morati Reges constituti*. Tum quia tenetur procurare bonum spirituale illorū; at quamdiu detrahens non restituit, est in malo statu, ergo tenetur Prælatus illum ab eo liberare. Tum quia tenetur compellere furem, vt restituat, ergo multò magis famam, cum deteriores sint, qui famam nostram, quàm qui bona nostra tollunt; cap. Deteriores, 6. q. 1. Quòd si non faciat, tenetur ipse restituere, & dicunt Less. & Mol. loc. cit. quia tunc censetur causa moralis damni. Circa modum in Ordine nostro, vide cap. Val. 1. n. 6. Et notent Prælati documentum Sot. lib. 5. de iust. q. 10. nimirum esse maximè necessarium ad pacem, & salutem religionis, vt Prælati detractoribus, vbique obuiam eant.

109 Ex his collige differentiam, quæ est inter famam, & alia bona temporalia. Nam Prælatus potest, inuito subdito, remittere restitutionem bonorum temporaliū, ipsi sublatorum, quia dicta bona sunt subiecta illius dispositioni. At verò famam, inuito infamato, remittere non potest; quia subditus eam à se per professionem non abdicauit, sed sibi retinuit, sicut alia omnia dona. & bona naturalia, vt dixi to. 1. huius op. q. 1. cap 12. Licet contradicant P. Nau. lib. 2. de rest. c. 4. n. 392 Sayr. in clau. reg. lib. 11. c. 7. n. 15. Portel. in add. ad dub. reg. ver. Religiosus, n. 2. existimantes, Pręlatum infamiam remittere posse, etiam subdito non remittente. Sed vel audiendi non sunt, vel intelligendi, quòd possit Prælatus remittere subdito non cōtradicente, & quando id bono communi expedire Prælatus prudens iudicauerit. Nec est semper verum, quòd magis honoretur Religiosus ratione Religionis, quàm personæ; vnde licet pro ea parte, quæ Religionē tangit, possit Prælatus, cū expedire iudicauerit, remissionē facere; pro ea tamen, quæ Religiosū, nequit, ipso omnino cōtradicēte, sed consulendū est subditis, vt voluntatē suā voluntati Prælati

accom-

accommodent, præsertim si cum secularibus agendum sit. Videatur Less. 2. de iust. cap. 11. dub. 24. n. 124. 129.

110 Dico 6. Prælatus audiens subditum suum detrahentem alteri extraneo, peccat mortaliter contra charitatē, & iustitiam, & tenetur detractorem compellere ad restituendam famam detracto; Quòd si detractor non restituat, ipse restituere tenetur. Ita Sal. 2. 2. q. 73. art. 4. tit. An Prælatus audiens, concl. 2. Nald. in sum. ver. Superior, num. 18. Mol. tom. 5. de iust. tract. 4. disp. 34. num. 5. licèt in hoc agnoscat peccatum mortale contra charitatem, non tamen agnoscit peccatum contra iustitiam, nec consequenter obligationē restituendi, si detrahens non restituat. Constat tamen conclusio. Tum quia tenetur Prælatus ex officio, & iustitia obstare, ne sibi subditi alijs noceant, ergo, si non obstat, est causa moralis damni, & consequenter resarcire tenetur. Sicut Prætor videns subditum suum furari aliquid ab extraneo, si, cum impedire possit, non impedit, restituere tenetur. Tum quia iudex tenetur in territorio suo vnumquemque indemnem seruare. Tum quia omninò idem puto detrahere, & detrahentem cum gustu audire, iuxta illud S. Procli ep. 3. *Secundùm veram rationem non prohibere flagitia, agenti cognatum est.*

111 Sed quid in aliqua Religione est imposita detractoribus pœna excommunicationis ipso facto, audientes incurrentne? Negat P. Nau. lib. 2. de rest. c. 4. nu. 339. quia est pœna, quæ non extenditur. Et nota etiam, quòd licèt detractor non animo detrahendi detrahat, & ita protestetur, nihilominùs tamen si in facto detrahat in re graui, mortaliter peccat, & restituere tenetur, vt ait dictus P. Nauar. loc. cit. & constat ex c. Cui negligunt 24. q. 3. & quia restitutio attenditur ex damno dato, non ex intentione.

112 Dico 7. Illæ excusationes, quæ excusant subditos à mortali, si quandoque detrahēti non resistant, puta timor, verecundia, negligentia, dubium nō proficiendi, non habent locum in Prælato. Ita D. Thom. 2. 2. q. 73. art. 4. corp. Nald. in sum. loc. cit. quia nec timere, nec verecundari, nec negligere debet facere officium suum, nec etiam est periculum non proficiendi, cum vim coercitiuam habeat. Nec etiam poterit Prælatus excusari à mortali ex eo, quo illum excusat Mol. loc. cit. si nempe adeo esset collapsa disciplina regularis in aliquo monasterio, vt meritò dubitaret Prælatus nihil proficere, si se detractoribus opponeret, imò inde esse secutura maiora mala. Quia hic casus, meo iudicio, est metaphysicus, ibi enim non esset Religio, sed confusio. Si tamen daretur, posset excusari.

§. XII. *Quomodò peccatur contra Prudentiam.*

VIDE D. Thom. 2. 2. q. 53. 54. 55. Less. lib. 1. c. 2. Val. tom. 3. disput. 4. quæst. 5. Iauell. tom. 2. par. 2. phil. christ. tract. 4. cap. 5.

113 Dico 1. Duobus modis peccatur contra prudentiam, per defectum, & per excessum. Ita D. Thom. q. 53. Prob. quia omnis virtus consistit in medio, medium autem habet extrema, parum, & nimium, quæ semper vitiosa sunt. Vnde Ber. 3. de consid. c. 10. *In te consistito, non infra deijci, non attolli supra, non euadere in longius, non extendi in latius; tene medium, si non vis perdere modum: locus medius tutus est: medium sedes modi, & modus virtus, omnem extra modum mansionem sapiens exilium reputat.*

114 Dico 2. per defectum contra prudentiam peccatur quadrupliciter. Præcipitatione, inconsideratione, inconstantia, & negligentia, quæ comprehenduntur sub vnica ratione imprudentiæ. Ita D. Thom loco cit. quæst. 53. art. 2. Præcipitatio est impetuosus motus voluntatis, aut appetitus sensitiui, imperantis homini, quòd opus propositum aggrediatur, omisso consilio, & iudicio de medijs; est autem duplex. 1. si quis opus aggrediatur, nulla habita cōsideratione, vel discursu, & dicitur simpliciter præcipitatio. 2. quando licèt alicui proponatur medium, secundùm quod debet operari, ipse tamen spernit, & facit contrarium, & dicitur præcipitatio cum contemptu, & temeraria. Quam doctrinam monet esse aduertendam Caiet. 2. 2. q. 53. art. 3. ad sciendum, quando incurratur pœna alicuius legis, seu canonis, decreta in facientes aliquid temere: non enim eam incurrunt facientes quomodocumque præcipitanter, sed solùm facientes temerè ex contemptu; quia, scilicet, licèt habeant notitiam talis præcepti, illud tamen nolunt obseruare. Aduertit etiam Syluest. verbo Temeritas, quem sequitur Val. loco cit. par. 1. col. 1. eos etiam censeri temerè facere, & incurrere talem pœnam, qui scienter sub prætextu aliquo fraudulento exercere actum à iure prohibitum, quod constat ex cap. Per venerabilem, §. Videbatur, Qui filij sint legit.

115 Inconsideratio est defectus recti iudicij intellectus de re agenda, & modo agendi, prouenies ex eo, quòd quis negligit, aut contemnit ea obseruare, ex quibus rectum iudicium procedere potest. Ita D. Thom. q. 53. art. 4.

116 Inconstantia est recessus a priori bono proposito rectè consiliato, ac rectæ rationis iudicio determinato, incipiens à virtute appetitiua, & cōsummatus per rationis defectum repudiantis bonum, quod priùs approbauerat, & iudicauerat agendum. Ita D. Thom. art. 5.

117 Negligentia est in proposito rationis tarditas inefficaciter imperando eo, quod est iam bene consultatum, & iudicatum. D. Thom. q. 54. art. 1. & 2. quæ negligentia vitanda prudenti omninò est. Nam ait Sen. epist. 1. *Turpissima iactura est, quæ per negligentiam fit. Et, si volueris attendere, magna pars vitæ elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus.*

118 Circa hæc aduerte cum Less. loc. cit. num. 20. quòd præcipitatio, & incōsideratio non sunt peccatum mortale, nisi ratione periculi alicuius peccati mortiferi, cui se homo exponit præcipitanter, vel inconsideratè iudicando, vel agendo. Inconstantia numquam est peccatum mortale, nisi quis ex voto, vel præcepto teneatur persistere in sententia, vel ob aliquam causam extrinsecam, vt ad vitandū scandalum. Negligentia non est peccatum mortale, nisi negligas id, ad quod sub mortali teneris, vel ita sis animo remisso ad ea, quæ salutis sunt, vt euidenti periculo aliquid tale negligendi te exponas.

119 Dico 3. Per excessum peccatur contra prudentiam sex modis, scilicet prudentia carnis, astutia, dolo, fraude, sollicitudine temporalium, & sollicitudine futurorum. Ita D. Thom. 2. 2. q. 55. Prudentia carnis est machinatio rationis solers, accommodata ad consequendum aliquem finem, conformem deprauato appetitui carnali. Ita D. Thom. loco cit. art. 1. quem finem si sibi quis proponat vt simpliciter vltimum, huiusmodi prudentia erit peccatū mortale. Et de hac dicitur ad Rom. 8. *Prudentia carnis inimica est Deo.* Alias erit veniale.

120 Astutia est cogitatio mediorum, quæ ad finem aliquem, seu bonum, seu malum consequendum sint ita idonea, vt videantur quidem verè bona, sed re vera falsa sint, & simulata. Ita D. Thom. art. 3. & 4. Est autem peccatum mortale, vel veniale pro ratione falsorum, & simulatorum mediorum, quæ astutè ad finem aliquem ordinantur. Vide plura de astutia apud Coniz lib. 1. pol. cap. 4. à §. 1. Dolus est quædam executio astutiæ, siue verbis, siue factis D. Thom. art. 4. & 5. Et fraus est etiam executio astutiæ, sed determinata per facta. D Thom. artic. 5. & maximè dedecet Prælatum, iuxta illud Thucy. lib. 4. *Fraus cum omnibus fœda est, tum verò ijs, qui maiori sunt dignitate præditi, fœdior est, quàm aperta violentia.* Sunt autem fraus, & dolus peccatum mortale, vel veniale pro ratione materiæ, vt ait Caiet. in sum. verb. Fraus: Val. tom. 3. disput. 4. q. 5. par. 2. col. 2. ver. Fraus.

121 Sollicitudo temporalium est studium immoderatum circa res temporales, vel acquirendas, vel conseruandas, prouenienes ex inordinato habendi amore, vel amittendi timore. Ita D. Thom. artic. 6. Sollicitudo futurorum est nimia occupatio circa futura intempestiua, maximè vt vitæ necessaria habeantur, coniuncta cum anxietate, & parua fiducia diuinæ prouidentiæ, vt cum quis plus, quam par est, est sollicitus de victu, & vestitu, & alijs rebus necessarijs in futurum annum, mensem, vel diem. Ita D. Thom. artic. 7. Istæ autem sollicitudines sunt peccatum mortale, quando constituitur vltimus finis in rebus tempora-

pora-

poralibus,& illis plus fiditur, quàm prouidentiæ diuinæ.& etiam quando propter temporalia violatur de facto, vel in animi præparatione aliquod præceptum omissionis, vel commissionis; alias solum sunt peccatum veniale. Ita Less. loc.cit.num.31. Val.loco cit. ver. Sollicitudo.

122 Vitandæ ergo sunt Prælatis regularibus immoderatæ sollicitudines, cum ortum habeant ex auaritia, vt ait D. Tho.art.8.& auaritia, 1.ad Tim.6. est *radix omnium malorum*. Et Christus has sollicitudines acriter damnat Mat. 6. *Nolite esse solliciti, dicentes, Quid manducabimus*, &c. *scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primū regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Et nolite solliciti esse in crastinum, crastinus enim dies sollicitus erit sibi: sufficit diei malitia sua.* Vnde ergo esse in malo statu iudico eos Prælatos, qui plus ista temporalia, quam spiritualia, curant; & in pessimo, qui nihil spiritualia, & plurimum temporalia, etiamsi temporalia in vtilitatem monasteriorum conuertant. Et quid dicemus de pudenda illa cupiditate, qua præmuntur quidam Superiores, qui fratres suos extra conuentus mittunt, quo vadant, non curantes, modo extra conuentus comedant? Et qui ad aduentum hospitis tremunt, mussitant, murmurant, frontem caperant, rustico, & toruo illum recipientes aspectu, &, si possunt, ad cauponam mittunt? Quidq; omnes suos fratres ad quæstuandum ire iubent; & numquam rident, nisi cum aliquid in penu intruditur, & semper mœrent, cum ex eo aliquid extrahitur, etiam necessarium pro fratrum sustentatione, atq; ita quando accipiunt, gaudent; quando reddunt, plorant? Quique fratribus infirmis etiam necessaria denegant, vt muros monasteriorum extollant? Hi, inquam, sunt in malo statu, tum propter nimiam rerum temporalium cupiditatem. Tum quia sunt causa multarum murmurationum, & maledictionum, quas maledictiones exaudit, quandoque Dominus, iuxta illud Eccl.4. *Maledicentis tibi in amaritudine animæ exaudietur deprecatio illius.* Tum quia inde proueniunt peculia, proprietates, vagationes, non attenditur vitæ spirituali, immò hæc maximè relaxatur; ait enim Greg.lib.2.regist.ind 11.ep.17. *Necessitatis occasio, aut desides facit, aut robur Religionis infringit.* Et semper ego existimaui, duo maximè religiones destruere. Superiorum auaritiam, & subditorum ambitionem. Sed 1. fouet, auget, gignit istud secundum.

123 Aduerte tamen, quod tempestiua, & moderata cura temporalium, & futurorum non est prohibita, sed commendata, Prou.6. *Vade ad formicam, ò piger, & considera vias tuas, & disce sapientiam, quia, cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æstate cibū sibi, & congregat in messe, quod comedat.* Et Prou.10. *Qui congregat in messe, filius sapiens est; qui autem stertit æstate, filius confusionis.* Et aduerte etiam, quòd permittit aliquando Deus, aliquos Superiores impēsiùs tēporalibus rebus attēdere, vt cæteri quietiùs spiritualibus vacēt. Quòd monuit Gre.25.mor.c.16. *Quia potestas regiminis ministrari nō potest sine studio curæ temporalis, aliquando omnipotens Deus mira dispensatione pietatis, vt tenere spiritualium mentes à terrena cura disiunctæ sint, onus regiminis duris, ac laboriosis cordibus iniungit, vt tantò ille ab hoc mundo securius lateant, quantò hi in terrenis sollicitudinibus valenter elaborant.* Potest tamen Prælatus manum temporalibus stringere ad soluenda monasterij debita; & tunc æquum est, vt omnes patientia habeant; mandat enim sic iustitia.

§. XIII. De iustitia Prælatis regularibus necessaria.

124 Vide Arist. 5. eth.à c.1. Lact.lib.5.inst.c.5. D. Tho.2.2.q.67. Less.toto lib.2. de iust. Val. to.3.disp.5. Iauell.to.2. p.2.phil.christ. tr.5. Ant. Carm. ser.11. Stob ser 9. Perald. in sum.vit.to.1.p.3. princ.tract. 5. Eustach.in eth.p.3.tract.3 sect.2.disp.2. Ægid.lib.1. de reg par.2. cap.10. Patr.de reg lib.8.à tit.1.Sart. In eriue Reip. reg.à consid.30 Ribad.de Princ. christ. lib.2. cap. 5. Io. Tor.1.part. phil.mor.princ.lib.7.à cap.1.F.Tor. phil.mor.Eccl. lib.3. c. 25.26. P.Greg. lib.10.de rep. cap.2. Bell. de princ. christ. lib.1.c.9.Menoch.inst. pol.lib.2.cap.9. Scrib.in Sup. relig. lib.1.cap.15.& in pol.christ.lib.2.cap.9.Contz.lib.3. pol.c. 6. Lips.lib.2.ciu.doct. c.10.

125 Dicendùm est, iustitiam, quæ nihil est aliud, iuxta D.Tho.2.2.q.58.art.1. & l. Iustitia, ff de iust. & iur. quàm Constans, & perpetua voluntas tribuendi vnicuique, quod suum est, esse Prælatis regul. simpliciter necessariam. Ita Bell.loc cit. Aegid.loc.cit.c.11.& 12.Sart.consid. 30. & alij communiter. Constat 1.ex Scrip.Prou.16 *Iustitia firmatur solium*, & c.20. *Misericordia, & veritas*, idest iustitia, *custodiūt Regem, & roboratur iustitia* iuxta 70.) *thronus eius.* Eccl.10. *Regnum agēte in gentem transfertur propter iniustitias, & iniurias, & contumelias, & diuersos dolos* Sap. 1. *Diligite iustitiam, qui iudicatis terram.* Ps.93. *Honor Regis iudicium diligit*, idest honorabilē hoc Regē reddit, quòd iustitiam diligit, explicat Basil.& Pro. 16. *Initium via bona facere Iustitiam.*

126 2.Constat ex PP. Aug.2.de ciu.c.21.ait, *Rempublicā Regi, aut stare non posse sine iustitia.* & lib.4.c.4. *Remota itaq; iustitia, quid sunt regna, nisi magna latrocinia?* Greg. lib.7. regist. ep.122.& refertur in c.si seculi, 12.q.2. *Summum in Regibus bonum est, iustitiam colere, ac sua cuiq; iura seruare.* D.Th.lib.3.de reg princ.c.5. *Consonum videtur naturæ, vt dominium sit concessum pro pace, & iustitia conseruanda, & iurgijs, ac discordijs resecandis*, & in princ.cap. ait, ideo Romanos dominium orbis terrarum fuisse consecutos, quia iustitiā zelabant Ber.ser.ad Past.in synod.cong. *Sine iustitia non solum Respublica, sed nec parua domus subsistere potest.* Quā propositionē latè probat Ægid.loc.ci.c.11. & 12.

127 3. Constat ex Philosophis, Plat.lib.1.de Rep.versùs finem. *Seditiones iniustitia, inimicitias, contentionesque parit. Iustitia verò concordiā, & amicitiam.* Xenoph. de exped. Cyri, lib.7. *Ego verò nullam arbitror esse homini, ac præsertim qui cum imperio sit, possessionem vel pulcriorem, vel splendidiorem virtute, iustitia, generositate animi.* Cic. 2.de off. *Tanta huius* (iustitiæ) *vis est, vt nec ij quidem, qui scelere, aut maleficio pascuntur, possint sine vlla particula iustitia viuere.* Plut.ad princ.inerud. *Sicut autem in Cœlo pulcherrimum posuit sui documentum* (Deus) *in quo tamquam speculo gnaris se cernendum præbet. Ita in ciuitatibus iustitiæ splendor quandam diuinæ sapientiæ imaginem reddit.* Ad quod etiam respexit At.5.eth.c.1. *Iustitia est virtutum præstantissima, & neque hesperus, neque lucifer sit adeò admirabilis.* Vbi aduerte, quòd hesperus, & lucifer sunt vna, & eadem stella, quæ propter suam pulchritudinem Venus dicitur: hæc semper cum Sole ambulat, aliquando tamen, idest mane, cum præcedit, & dicitur lucifer, aliquādo subsequitur, idest sero, & dicitur hesperus. Puto itaque, quòd intentum Arist. fuerit dicere, quòd quia Prælatus est in Republica, velut Sol, vt dixit Christus Matth.5. *Vos estis lux mundi*, sicut Solem hunc comitatur semper splendidissimum illud sidus, Venus vocatum, ita Prælatum comitari semper debet iustitia: & sicut Venus aliquando præcedit, & exhilarat mundum, aliquando subsequitur, & contristat. Ita eadem iustitia præcedit Prælatum; quando præmiat virtutes, & virtuosos, vnde isti gaudent; subsequitur autem, quando punit vitiosos, qui lucē oderunt.

128 4 Constat ratione. Tum quia Prælati debent esse regula agendorum. Tum quia iustitia est Præclarissima virtus, quæ in se omnes continet virtutes. Tum quia iniustitia turpissima, & prudentissima res est. Quas rationes prosequitur Ægid.loco cit. Tum quia sicut sanitas in humano corpore consistit in debita humorum temperatura, ita Reipublicæ, & Religionis salus in debita Religiosorū contemperatione; ita vt in honoribus, & oneribus omnes parificētur, quòd iustitia facit. Vnde Philo de princ. creat. col.3. *Tali autem Principi legitimo, ius æquabile honoranti, incorruptè iudicanti, semper meditanti iustitiam, longæuum principatum Propheta proponit loco præmij. Non quod annosam ætatem pollicetur rectè administrantibus Rempublicā, sed vt nos doceat, legitimum Principem victurum etiam post obitum, relicta post se immortali virtutis, rerumque a se gestarum memoria.* Et Hesiod.de op.& dieb. lib.1.

Verum

Verum vbi iustitiæ sancti seruantur honores;
Iudicioq; pares & ciuis, & aduena pendent,
Vrbs viget, augetur soboles, pax læta vagatur,
Pax iuuenum nutrix. Numquam his fatalia bella
Præparat Altitonans: Nullis in rebus egestas Imminet.

§. XIV. *De partibus integralibus iustitiæ.*

De his D. Tho. 2.2.q.79.art.1. Val. tom.3. disp. 5. q. 26. p. 1. Eustach. 3. p. eth. tract. 3. disp. 2. sect. 3. quæst. 2.

119 Dicendum, partes integrales iustitiæ esse 2. Declinare a malo, & facere bonum, iuxta illud psal. 33. *Declina a malo, & fac bonum.* Ad quod potest etiam adaptari illud Esa. 1. *Quiescite agere peruersè, discite benefacere.* Et illud Tertull. lib. 1. ad vx. c. 3. *Recedit autem a malo, qui non facit, quod obest; facit bonum, qui addit insuper, quod prodest,* & Hilar. in ps. 144. *Solum malum non admittere, non habet laudem, nisi mali abstinentiam etiam gloria boni operis consequatur.* Sed cum iustitia sit ad alterum, vt ait Arist. 5. eth. cap. 1. istæ partes integrantes iustitiæ etiam in ordine ad alterum intelligendæ sunt, vt declinare à malo, idem sit, ac abstinere à faciendo malum proximo; & facere bonum, idem sit, ac facere proximo bonum debitum ex legali iustitia, ratione boni communis, seu ex iustitia commutatiua, ratione boni particularis. Vide Val. loco cit.

§. XV. *De partibus subiectiuis iustitiæ.*

130 Vide D. Thom. loco cit. qu. 61. Val. q. 5. Less. lib. 2. de iust. cap. 1. dub. 4. Eustach. q. 3. Sar. consid. 31. Bell. de princ. christ. lib. 1. cap. 10. Iauell. tom. 2. part. a. phil. christ. tract. 5. cap. 3.

Noto 1. ex Arist. 5. eth. cap. 2. D. Thom. loco cit. art. 1. quod iustitia particularis (linquo illam generalem, seu legalem, quæ vel omnes in se continet virtutes, vel bonum pluribus commune considerat, vel leges condit, vel obseruat) habet 2. partes subiectiuas, nempe distributiuam, & commutatiuam. 1. tota posita est in distribuendis præmijs, honoribus, & alijs bonis communibus ad æqualitatem, attenta ratione meritorum, & non personarum. Commutatiua est duplex. Alia, quæ in commutationibus, emptionibus, venditionibus posita est, & de hac hic nõ loquor. Alia, quæ consistit in inflictione penarum. Quæ distinctio sumitur ex D. Th. 2. 2. q. 108. art. 2. ad 1. & Bell. de regim. lib. 1. cap. 10. Alij distinguunt distributiuam iustitiam in remuneratiuam, quæ præmia distribuit, & in punitiuam, quę delicta castigat. De quo duplici munere hic aliqua dicam, eo quod illud sit maximè Prælatis commendatum. Ier. 1. *Constitui te super gentes, & regna, vt euellas, & plantes, & ædifices, & disperdas.* Euellas scilicet, & disperdas vitia, plantes, & ædifices per condignam retributionem virtutes.

131 Noto 2. quod iustitia distributiua tota posita est, vt euitetur acceptio personarum; de qua D. Thom. quæst. 63. vbi Arag. Sal. & Val. quæst. 7. & Less. lib. 2. c. 32. à dub. 1. Acceptio autem personarum est vitium, quo Prælatus in distributione bonorum communium, quæ ex iustitia debentur, non considerat veram causam meritoriam, sed loco causæ considerat aliquam qualitatem, vt cognationem, patriam, amicitiam, vel aliquid aliud huiusmodi, quod ad rem non pertinet. Ita Bell. loco cit. Est autem acceptio personarum ex genere suo peccatum mortale, quia prohibetur in Script. Deuter. 1. *Nulla erit distantia personarum, nec accipietis cuiusquam personam.* & Iacob. 2. *Nolite in personarum acceptione habere fidem.* Cum ergo in Scrip. sacra non prohibeantur de ordinario nisi sola peccata mortalia, vt ait Sal. loc. cit. art. 1. concl. 1. de fide est, acceptionem personarum esse peccatum mortale ex genere suo. Quod addo, quia ex leuitate materiæ, vt notant Arag. & Val. p. 1. col. a. ver. Ex hoc facile, potest aliquando esse veniale, vt si quis amicum digniori præferat in electione ad aliquod officium parui momenti, vel etiam aliquid plus ex bonis communibus amico conferat, quàm alijs.

132 Aduerte autem, quod iustitia distributiua non exigit vt bona communia ęqualiter omnibus dispensentur secundum portionem arithmeticam, sed solum secundum geometricam, ita vt detur magis, & minus secundum exigentiam debiti, & meriti, vt notat Eustach. 3. p. eth. tract. 3. disp. 2. sect. 2. quæst. 5. & dixi sup. pluries.

133 Aduerte etiam, non accipere personam illum Prælatum, qui amicum, conciuem, &c. magis, & libentiùs ad honores, & dignitates anteponeret, quam aliũ æq; dignũ, si amicitia, &c. sit solum causa impulsiua, non principaliter motiua; si verò nominet amicos non idoneos, tũ acceptor est personarum, & mortaliter peccat, quia non merita, sed amicitiã respicit, vt notat in specie Bell. de princ. christ. lib. 1. c. 10. Item si in nominatione pręponat probandos probatis, vt aduertit Ber. lib. 4. de consid. c. 3. *Ad officia viros probatos oportet deligi, non probandos.* Non putarem tamen, peccare mortaliter, qui conuentibus paruis non probatum iuuenem præponeret, ad faciendum de eo experimentũ, probato postposito. Tum quia nisi quis probetur, nũquam poterit dici probatus. Tum quia illæ Prælatiæ conuentuum minorum non requirunt Prælatum tam vndequaq; rotundum, cum paucos habeant sub se subditos.

134 Aduerte etiam, quod non esset acceptor personarum ille Prælatus, qui ex bonis suo vsui concessis donaret aliquid amico minus digno, & minus indigenti, quam alij, vt aduertit Val. loc. cit. ver. Porrò; quia illa bona non sunt bona communia formaliter, sed per assignationem facta sunt quodammodo particularia, nec distribuuntur ex iustitia, sed ex mera liberalitate; & ingratuitis non est acceptio personarum, vt aduertit D. Thom. 2. a. q. 63. art. 1. ad 3.

135 Aduerte etiam, quod potest Prælatus peccare peccato acceptionis personarum in exhibendis honoribus suis subditis, tam in publico, quam in priuato, V. G. si in capitulo debitum locum vnicuiq; non assignet, sed vnum alteri præferat, si titulum suum cuiq; non tribuat. Similiter in priuato, si non salutet quem debet, & eo modo, quo debet, sed in hoc respiciat, non merita, sed alias qualitates, quibus honor non debetur. Ita D. Tho. Arag. Sal. loc. cit. art. 3. quod peccatum erit mortale, vel veniale, iuxta iniuriam, quam priuatus tali loco, vel titulo, vel honore sibi debito patitur. Ita Sal. loc. cit. controu. 1. concl. 2.

136 Aduerte quoque, quod Prælatus etiam in his, quæ commissa sunt illius arbitrio, potest peccare peccato acceptionis personarum. Vt si vni remittat pœnitentiam, & nolit cum alio in pari causa. Si in iudicijs vni concedat copiam processus, alteri neget. Ita Sot. lib. 3. de iust. q. 6. art. 5. Arag. loc. cit. at. 4. Val. to. 3. disp. 5. q. 7. p. 4. col. 3. ver. Ad hac dubitationem; Sal. 2. 2. q. 63. ar. 4. controu. 1. col. 2. Nam vsus potestatis, quem habet Pręlatus, est in bonum publicum, & vtilitatem subditorum ordinatum, ergo ex iustitia distributiua tenetur illud dispensare, & applicare subditis secundum dignitatem vniuscuiusq; Et Prou. 18. dicitur, *Accipere personam in iudicio, non est bonum.* & *In iudicijs non est habenda acceptio personarum*, per reg. 12. de reg. iur. in 6.

137 Circa iustitiam punitiuam, Dico 1. tenetur Pręlatus delicta subditorum punire. Est communis cum D. Thom. 2. 2. q. 67. ar. 4. corp. Menoch. inst. pol. lib. 2. c. 12. n. 1. Bell. lib. 1. de princ. christ. c. 10. Constat tum ex Scrip. Esa. 1. *Quærite iudicium, subuenite oppresso,* &c. Deuter. 13. interfici iubetur, qui persuadet Dijs alienis seruire, *Nec parcat*, dicitur, *ei oculus tuus, vt miserearis, sed statim interficies.* Et de homicida Deut. 19. dicitur. *Morietur, & non misereberis eius.* Et ad Ro. 13. *Non enim sine causa gladium portas, Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit.* Tum quia Prælatus est custos iustitiæ, qui proinde ius suum vnicuiq; reddere debet. Tũ quia ad bonũ Religionis pertinet, quod malefactores puniatur, & leges custodiatur. Tũ ex c. Nõ est crudelis, cũ 4. seq. 23. q. 1. & c. Non innocētię, cũ 4. seq. ead. cau. & q. Fac. etiã c. Si is, qui, 23. q. 4. c. Legi Stromaitem, 23. q. 8. & c. 1. cum 2. seq. d. 86. Tum ex PP. Chrysost. lib. 3. aduers. vitup. vi. mon. loquens de Sacerdote Heli, ait. *Minas addere debuerat, & a suo eos conspectu amouere, & verberibus afficere, multoq; illis grauius, & durius instare. Sed*

cum intempestiuè illis parceret; & suam, & illorum salutem perdidit. Et Bern. ep. 178. ad Innoc. Papam, conquerens quod non reperiatur Romæ iustitia in Prælatis ecclesiasticis, ait: *Qui flagitiosi, & contentiosi de populo siue de clero, aut etiam ex monasterio eiecti currunt ad vos pulsati, redeuntes iactant, & gestiunt, se obtinere tutores, quos magis rectores sensisse debuerant. Proh pudor! quos cachinnos res ista mouet Ecclesiæ inimicis?* & P. Dam. epist. 11. ad Gotif. lib. 7. *Illud etiam mihi non mediocriter displicet, quia in plectendis flagitiis, & temerariis iniquorum hominum ausibus coercendis, remissior cerneris esse, quam debeat, & dum peccatoribus parcis, augere peccata conuinceris, eneruato quippe rigore iustitiæ, status euertitur disciplinæ: & dum vlteria seueritatis censura reprimitur, temeraria delinquendi licentia relaxatur, inordinata fouet pietas nutrit impietatem, & timida manus medici vulnus auget ægroti*: & ep. 12. eiusd. lib. probat, quòd rigor iustitiæ vtilis est bonis, & malis.

138 Nota autem, quod propter 3. debent Prælati delinquentes punire. 1. quia id merentur, sicut enim nullum bonum impræmiatum, ita nullum malum debet esse impunitum. 2. vt corrigantur; cap. Prodest, 23. q. 5. 3. propter pacem & quietem Religionum; c. Res omnes, ead. acu. & q Duas alias addit Gel. lib. 6. cap. 14. *Puniendis peccatis tres esse debere causas, existimatum est, Vna est cum pœna adhibetur castigandi, atque emendendi gratia, vt is, qui deliquit, attentior fiat, correctiorque 2. cum dignitas, auctoritasque eius, in quem peccatum est, tuenda est, ac prætermissa animaduersio contemptum eius pariat, & honorem leuet. 3. propter exemplum, vt cæteri similibus à peccatis, quæ prohiberi publicitus interest, metu cognitæ pœnæ deterreantur*. Sed hæ duæ ad 3. illam nostram reduci possunt: & de ea Prou. 9. *Pestilente flagellato, stultus sapientior erit*. Et aduerte, quod non possunt Prælati pœnas à iure delictis inflictas excedere, vel minuere, absque causa legitima, l. Si ita stipulatio, ff. de verb. obl. Red. de maiest. Princ. ver. sed etiam per legitimos tramites, à n. 26. & à n. 48. Causæ autem legitimæ sunt ætas, tempus, locus, rei conditio, criminum vniuersitas, peccatorum qualitas; Red. n. 77. Et multo minùs potest Prælatus veniam dare; l. Si apparitor, in fine, Cod. de cohartali, lib. 12. Hæc enim non datur delinquentibus nisi in casibus à iure expressis, iuxta notata in l. Si quis legatum, §. Si patronus, in gloss. ver. Impetrata, ff. de fals. Red. cit. §. Ad clementiam pronum, num. 14.

139 Ex his collige 1. quod Prælatus non condemnans reum ad soluendas pœnas à lege positas, sed illum absoluens, aut pœnas minuens, mortaliter peccat, & restituere tenetur communitati, vel parti læsæ damnum datum, præsertim in bonis temporalibus. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 67. art. 4. vbi Arag. & idem Aragon. quæst. 62. art. 7. col. 16. ex eo enim quod peccatores manent impuniti, aut non debitè puniti, audaciores, & promptiores fiunt ad noua scelera patranda. Vnde Esa. cap. 26. *Misereamur impio, & nō discet iustitiam*. Et quod Prælati restitutioni sint obnoxij sint, conuincitur ex 3. Reg. 20. *Quia dimisisti virum dignū morte, erit anima tua pro anima illius*. Et dictus Prælatus infamiæ pœnam incurrit; l. Seruos, in fine, Cod. ad legem. Iuliam, de vi publ. Rom. sing. 77. qui addit præterea, dictum Prælatum puniendum esse pœna, qua puniendus, erat reus Ita Rod. loco cit. num. 49. Limita tamen nisi locum habeat epicheia, vt Arag. loco cit. quæst. 67. art. 4. vel nisi magna perturbatio in Religione oriunda, suaderet ad tempus dilatandam esse peccatorum integram punitionem; cap. Toletandi, cap. Quid ergo; c. Quidam vero, cap. Cum quisq; 23. q. 4. & docet D. Tho. 2. 2. q. 108. art. 1. ad 5. fine.

140 Collige 2. quàm malè faciant, qui precibus importunis conantur eripere reos è manibus Prelatorum, ob pœnas debitas illis infligant, vt notat Val. tom. 3. disput. 5. quæst 11. par. 4. fine. 1. enim sunt causa, quod Prælatus eorum precibus victus, iustitiam deserat cum aliorum scandalo, & animæ suæ detrimento. 2. priuant dictos reos vilitate, quę capitur ex punitione, vt dicitur in cap. Serpens, de pœnit. dist. 1. cum enim puniuntur in hac vita, non puniuntur in futura; cap. fin. §. Sed etiam sic, de pœnit. dist 7. & docet Dam. lib. 7. ep. 12. *Vbi autem non est solutum vindicta peccatum, manet æternis ignibus extinguendum*. Et certum est, quod quo plus quis penitentiam differt, eo plus patientiam Dei prouocat ad seuerius vlciscendum; cap. Si ea, 23 quæst. 4. Grauissimum itaque flagitium fauere iniquis; cap. Qui consentit, 11. quæst. 13. vbi dicitur, *Qui defendit delinquentem, maledictus erit apud Deum, & hominet*. Nec valet, quod dicunt, misericordia se motos id facere: nam optimè Aug. relat. cap. Si res, §. Illud verò, 14. qu. 6. *Misericordius opem nostram talibus subtrahimus, quam impendamus*. & Greg. 3 par. past. admon. 17. & 16. mor. c. 19. *Cum immoderatius custoditur virtus mansuetudinis, soluuntur iura regiminis; & fiunt in subditos grauiter impij, cum circa impios sunt sine discretione pij*.

141 Dico 2. Debet Prælatus in puniendo semper rigori miscere misericordiam. Ita Red. de maiest. Princ. ver. Seuerum, num. 7. Trull. in eluc. lib. 3. cap. 15. A. Carm. ser. 14. F. Tor. phil. mor. Eccl. lib. 3. cap. 25. & 26. Menoch. inst. pol. lib. 2 cap. 12. §. 7. Bell. de princ. christ. lib. 1 cap. 10 Scrib. lib. 2. pol. christ. cap. 9. Constat 1. ex Scrip. Eccl. 7. *Noli esse iustus multum, neque plus sapias, quam necesse est*. Eccl. 4. *In iudicando esto pupillis misericors vt pater, & pro viro matri illorum, & eris tu velut filius Altissimi obediens, & miserebitur tui magis, quam mater*. Qui locus de omnibus intelligitur; nihil enim aliud est reus sub iudice, quam pupillus, patre, & protectore destitutus, & psal. 84. *Misericordia, & veritas obuiauerunt sibi, iustitia, & pax osculata sunt*. Iob. 29. *Cum sederem quasi Rex circumstante exercitu, eram tamen mærentium consolator*. Ad quem locum dicit Greg. *Disciplina enim, vel misericordia multum destruitur, si vna sine altera minuatur*.

142 2. Ex PP. Aug. lib. 5. hom. hom. 4. explicans illud ps. 118. Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me. *Hæc est, inquit, oratio eorum, qui præsunt, vt doceat illos Deus bonitatem, quę faciat disciplinam, quam exercent, amabilem; disciplinamque qua inculpabilem faciat, quam exercent, bonitatem. Quia bonitas, idest benignitas, & facultas sine disciplina, mater est vitiorum; disciplina sine bonitate, tristis quadam amaritudo viuendi. Scientia opus est, vt nouerint scienter, sapienterq; distinguere, quæ sint termini bonitatis, & quam disciplina debeat tenere mensuram, ne forte aut nimię remissionis vitio bonitas inconsulta fœdetur, aut disciplina durior ipsa seueritate crudelescat*. Greg. 20 mor. c. 8. *Hinc Dauid ait, Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virga etenim percutimur, & baculo sustentamur. Si ergo est districtio virga, qua feriat, sit & consolatio baculi, quę sustentet. Sit itaque amor, sed non emolliens; sit rigor, sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderate seuiens; sit pietas, sed non plus, quam expediat, parcens*. Basil. in procem. reg. fus. disp. *Animaduertis quanta cum discretione misericordia Dominus vtatur; siquidem neque citra iudicij discretionem clemens est: neque inclementer iudicat, misericors enim, & iustus Dominus est*.

143 3. Constat ex sacris Can. Trid. sess. 13. de reform c. 1. *Sin autem, ait, ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate seueritas adhibenda est*, &c. cap Ponderet, dist. 50. fine, cap. Omnis; & cap. Vera, dist. 45. Et Cic. pro Cluen. *Sapientis iudicis est, meminisse se hominem, cogitare sibi tantum à populo esse permissum, quantum commissum, & creditum sit, & non solum sibi potestatem datam, verum etiam fidem habitam esse*, & infra, *Sapientis iudicis est, habere in consilio legem, religionem, equitatem*. Et tandem veram existimo Aug. sententiam ser. 26. ad fr. in er. tom. 10. *Melius est, vt redarguamur de misericordia, quàm de crudelitate in die nouissimo, superexaltat enim misericordia iudicium*, Iac. cap. 2. & Boet. lib. 4. de consol. met. 4. *Vis aptam meritis vicem referre? dilige iure bonos, & miserere malis*. Et quidam è nostris, dicebat, quod, *Rigidi Prælatus rigidos facit subditos*; duriores enim sunt in exequendis mandatis, & aliquando rebelles, cum animus generosus hominis non, nisi amore trahatur.

144 Sed dices, quomodo poterit Prælatus esse misericors, cū dictū sit, quod tenetur delicta punire, nec potest pęnas relaxare, aut minuere? Ad hoc gloss. in c. Omnis, quid. 45.

Ideò

Ideo dicitur iudex seruare rigorem, & misericordiam, non quod simul exerceat eam circa aliquem; sed quia, si opus fuerit, & causa subest, debet esse misericors in dispensando: si causa non subest, debet esse rigidus in iudicando. Vel dic, quòd iudex semper habebit misericordiam, etiam occidendo hominem, etsi non per mitigationem pęnæ, saltem per compassionem, vt infra eodem cap. Vera. Item ex hoc facit misericordiam, cum facit, vt ille conteratur inter flagella, & ne fiat deterior. Vnde eo ipso quòd iudex punit aliquem, misericordiam fecit vt dicitur in cap. Tria, eadem caus. & q. vbi dicitur, quod delinquentes corrigere, eleemosyna est. Et qui facit finem peccato, misericors est; c. fin. de pœnit. dist. 7. fine. Vel deniq; dic, quod erit Prælatus iustus, & misericors, si æquitatem seruet: est enim æquitas *iustitia dulcore misericordiæ temperata*, vt ex Cypr. Panor. in cap. Magnæ, de voto, num. 3. & vir æquus secundùm Arist. 5. eth. cap. 10. fine, est, *Qui non est exactus iuris executor in peiorem partem, sed imminuit potiùs*, & 2. mag. mor. c. 1. ait, *Est nimirum æquitas, & æquus, qui descripta legibus iusta diminuit, ac moderatur: nam quæ legislator particulatim examinare, & ad vnguem definire non potest, sed in vniuersum loquitur, hic in eisdem intercedens, deligit quæ legislator particulariter quidem definire volebat, verùm ei facere non licuit. Huiusmodi certè æquus, non omnino iusta diminuens, quandoquidem quæ natura, ac verè iusta sunt, non diminuit, sed ea dumtaxat, quæ legislator deseruit, cum explere non posset.* Si ergo Prælatus in fauorem rei semper leges interpretetur in dubijs, easque quantum illarum substantia patitur, minuat, iustus, & misericors erit. Quando verò pęna est expressa in iure, & circumstantia non minuit, cum nec ipse minuere possit, ita se gerat, vt intelligat quilibet, inuitum illũ ad ista descẽdere; iuxta illud Claud.

Sit piger ad pœnam Princeps, ad pręmia velox
Et doleat quotiens cogitur esse ferox.

145 Sed quomodo, inquis, persuadebit subditis, inuitum se ad pœnas descendere? Id persuadebit primò, si intelligant subditi, æqua se lance omnibus iustitiam ministrare solitum, *Nam statera dolosa, abominatio est apud Deum, & pondus æquum voluntas eius.* Prou. 11. ad quem locum ait Beda tom. 4. *Qui aliter causam pauperis, aliter causam potentis, aliter sodalis, aliter audit ignoti, statera vtique librat iniqua.* Et Amb. 2. de off. cap. 24. *Sed nec personam alterius accipiamus in iudicio, gratia absit, causam merita decernant. Nihil sic opinionem, immò fidem, grauat, quàm si in iudicando potentiori donet causam inferioris, vel pauperem innocentem arguas, & diuitem excuses rerum culpæ.* 2. Si non iratus iudicet; Sap. 12. *Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas.* Licet enim impossibile sit, quod non irascatur Prælatus ad vitia subditorum, præsertim si in cõmune damnum vergant; vnde Dauid dicebat ps. 40. *Irascimini, & nolite peccare*, & Lact. lib. de ira, c. 17. *Ira, quæ ad correctionem vitiorum pertinet, nec homini adimi debet, nec Deo potest; quia vtilis est rebus humanis, & necessaria.* Et Arist. 4. eth. c. 6. *Qui non irascitur pro quibus oportet, & vt oportet, & in quos oportet, is procul dubio fatuus, & stupidus est.* Iratum tamen iudicare periculosum, cum furor, itaq; mentem præcipitent, iuxta illud, *Impedit ira animum, ne possit cernere verum*, & Greg. lib. 8. reg. epist. 12. ind 3. *Restringenda ergo sub ratione potestas est. Nec quidquam agendum priusquam concitata ad tranquillitatem mens redeat.* Et referunt Platonem dixisse, *Iracundos ad disciplinas discendas idoneos, ad regendam Rempublicam prorsus inutiles* 3. Curet potius peccatum, quam peccatorem tollere, secundùm monitum Sen. 1. de ira, c. 16. *Nemo prudens punit, quia peccatum est, sed ne peccetur.* 4. Si occasiones peccandi tollat, & malum succidat, quando incipit pullulare, vt ait Hier. ad Eustoc. de cust. virg. *Dum paruus est hostis, interfice, nequitia, ne zizania crescat, elidatur in semine.* & Sen. ep. 86. *Vt initia morborum quamuis leuia serpunt: ita si vitia, & affectus vel leuissimo semel admittat, crescunt, & augescunt*, & ibid. *Faciliùs est initia affectuum prohibere, quam impetum regere*, & Hor.

Principijs obsta, serò medicina paratur.
Cum mala per longas conualuere moras.

5 Si non sit nimium anxius in delictis subditorum conquerendis, nec quærit impietatem in domo iusti. Licet enim debeat esse vigilans, & curare pro posse, vt regula, & constitutiones seruentur; non tamen debet esse importunus quæstor, nec multò minùs occultus insidiator; immò præstat aliquando habere oculos, & non videre, aures, & non audire, Tac. in Agric. vt referunt, ait, quod Princeps *omnia scire debet, non omnia persequi, paruis peccatis veniam, magnis seueritatem accommodare; nec pœna semper, sed sæpius pœnitentia contentus esse.* Et Arist. 12. met. tex. 5. *Quædam melius est non videre, quam videre.* Quod obseruasse videtur Sapiens Prou. 7. *De fenestra domus meæ per cancellos prospexi, & video paruulos, considero vecordem iuuenem.* Ecce diligens Prælatus. Videt subditos aliqua minutiora committere, & tacet, seu tacitè monet; Non vt aliqui parum prudentes, immò maligni, & venenati Prælati, qui de quacumque etiam leuissima culpa processus formant, & si non formant, tàm venenatis verbis mordent, vt acerbam putent sibi subditi eam esse vitam. Isti sunt Prælati parum prudentes, minùs misericordes, multùm maligni, in summo gradu superbi, & hypocritæ peruersi, à consortio hominum arcendi. Nam, vt sanctè Greg. lib. 8. reg. epist. 16. ind. 3. *Plerumque plus virium habet discreta in correctione remissio, quam in exequenda vltione districtio: adeo vt nonnunquam hæc fideliorem, atque subiectum, illa verò obstinatum faciat, & æmulum.* Quoniam verò solent Prælati solis verbis minutiora corrigere, ideò sequ. pono §.

§. XVI. Vtrum liceat Prælatis verbis contumeliosis subditos redarguere.

146 VIDERI potest D. Tho. 2. 2. quæst. 72. ar. 2. corp. vbi Cai. & Sal. concl. 2. Sot. lib. 5. de iust. quæst. 9. art. 2. Val. tom. 3. disp. 5. quæst. 16. par. 2. col. 2. Nauar. c. Inter verba, concl. 6. perf. num. 126. & in man. cap. 18. num. 12. Turrecr. in regula S. Bened. tract. 12. c. 2. Corrad. 1. par. cas. quæst. 73. & quæst. 97. in add. Spat. de mo. cor. reg. tract. 10. cap. 23. Rodriq. tom. 2. quæst. regul. quæst. 41. Sylu. verb. Contumelia, quæst. 3. Thom. à Iesu de vis. reg. tractat. 1. cap. 20. Mol. tract. 4. de iust. disp. 38. num. 3.

147 Dico 1. licitum est Superioribus regularibus conuitijs increpare subditos errantes. Ita D. Thom. cum alijs loc. cit. Rodriq. art. 2, Spat. num. 3. Constat. Tum quia Christus discipulos suos vocauit stultos. Lucæ 14 & Paulus Galatas vocauit insensatos, ad eos c. 3. Tum quia si licet causa disciplinæ eos verberare, vel in rebus damnificare, ita etiã poterit eis conuitia dicere. Tum quia potest illos reprehẽdere. 2. ad Tim. 4. *Argue, increpa*, at reprehensio est medicamentum mordicans secundùm Basil. immò Paulum ad Tit. 1. *Increpa illos durè, vt sani sint in fide.* Tum quia Basil. in cap. 2. Esa. ver. Et arguet, ait. *Si quidem reprehensio omnis palam attingens eum, qui reprehenditur, ipsius animũ peracri dolore excruciat, ob oculos ponens turpitudinem peccati.* Et Tull. lib. 1. de off. de obiurgationibus loquens, ait, *In quibus vtendum est fortasse, & vocis contentione maiore, & verborum grauitate acriore, vt ea facere non videamur irati, sed vt ad vrẽdum, & secandum medici*, & paulo post. *Atq; etiam illud ipsum, quod acerbitatis habet obiurgatio, significandum est, ipsius causa, qui obiurgatur, susceptum esse.*

148 Notat autem Sal. quod ad hoc, vt dicta reprehensio contumeliosa fiat sine peccato, debent concurrere tria. 1. quòd contumeliæ dicantur solo animo corripiendi, non principaliter ex ira: nam si ex ira principaliter procederet contumeliosa reprehensio, ita scilicet quòd si Prælatus non esset iratus contra talem, cum non reprehẽderet, esset peccatum mortale, vt aduertunt. Nauar. in man. c. 18. num. 12. Sylu. ver. Contumelia, quæst. 3. Si vero ita non sit causa principalis, sed solum coadiuuans, tunc non erit peccatum, nisi excedat 2. debet fieri dicta reprehensio cautè, modestè, & cum magna necessitate, quæ certò speretur profectura. Quam conditionem ponit D. Thom. loco cit. ad 2. vnde omnino peccat mortaliter ille Prælatus, qui reprehendit

suum subditum cum graui contumelia coram vel secularibus, vel extraneis, vel etiam nouitijs (nisi fortè coram dictis peccasset) ex qua reprehensus multùm grauatur apud illos, præsertim si dicti non satis animum Superioris agnoscentes, eum animo perturbato loqui existimarent; nihil enim cum scandalo faciendum est, cap. Nihil, de præscrip. 3. debet ijs verbis fieri, quibus intelligat subditus, non ex ira aut passione ea dici, sed solum ex animo, & desiderio illum corripiendi. 4. quod est complementum, seu epilogus omnium, ponit Nau. loco cit. quod vt absq; peccato dicta reprehensio fiat, solum debet significari vitium, cuius correctio prætenditur, non alia vitia iam correcta, & emendata, & iam ex hominum memoria elapsa, seu etiam numquam patrata. Quod parum aduertunt aliqui Prælati, qui litaniam sibi vitiorum faciunt, quam propter quamcũq; causam subditis in faciem cantant. Quam cõditionem laudant valde Rodriq; loc. cit. ar. 2. & Spat. etiam cit. tt. 5.

149 Ex quibus collige, quod, cum tam difficile sit dicto modo sine peccato contumeliari, optima est doctrina Caiet. Soti, Spat. Corradi loco cit. vt scilicet numquam subditi cum contumelijs reprehendantur, nisi suggerente Spiritu Sancto. Quoniam, inquit Caiet. *repræsentatur subditis, quod non ex charitate, sed ex passione procedant; fiuntque deteriores, non suscipientes disciplinam, leuiusque verbera, quàm contumeliosa verba, suscipiunt.* Et Sot. lib. 5. de iust. q. 9. art. *Consultissimè cuiq; etiam Prælatis, abstinendum est à conuitijs, quæ humanos animos amarulentius, quam corporalia vulnera exulcerant.* Quam doctrinam multis confirmat Nauar. c. Inter verba, concl. 6. pers. à n. 127. Nec ab ea abhorret Ambr. lib. 6. exam c. 3. *Verbera, & verba parum differunt, immo non differunt. Verbera enim flagellant corpus, & verba animam.* Vnde Trid. sess. 13. de reform. cap. 1. *Quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccasse contigerit, illa Apostoli est ab eis seruanda præceptio, vt illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate, & patientia; cum sæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quã austeritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quam potestas.*

150 Dico 2. licet Prælati regulares in corripiendo ita concitati excedant, non tenentur tamen petere veniam ab ijs, quos læserunt. Ita Nauar. in cap. Inter verba, concl. 6. pers. n. 129. & com. 4. de reg. n. 4. Sylu. ver. Correctio, nu. 12. & ver. Contumelia, quæst. 4. Ang. ver. Correctio Prælat. §. 2. Sal. 2. 2. quæst. 72. art. 2. concl. 4. tit. Contumelia ver. Illata; Corrad. 1. par. cas. quæst. 73. Rodriq; tom. 2. quæst. reg. quæst. 41. art. 3. Constat. Tum ex cap Quando dist. 86. quod est desumptum ex cap. 12. reg. Aug. vbi id habetur expressè. Tum ex Greg. par. 2. past. cap. 10. versùs finem, vbi ait. *Dum ad increpationem se mens doctoris exasperat, difficile valde est, vt non aliquando, & ad aliquid, quod dicere non debet, erumpat. Vnde necesse est, vt exasperatus Rector, cum subditorum mentem plus se, quam debuit, percussisse considerat, apud se semper ad pœnitentiam recurrat, vt per lamenta veniam in conspectu Veritatis obtineat, ex eo etiam quod per zeli eius studium peccat.* Tum quia periculum est, ne, dum nimia seruatur humilitas, regendi frangatur auctoritas; quando autem hoc non timeretur, tunc laude dignum, magnique meriti esset, veniam etiam à subditis petere, exemplo Saulis cum Dauid 1. Reg. 24. *Iustior, tu es, quam ego. Tu enim tribuisti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala.* Notant autem Gloss. in dicto c. Quando, ver. Dura. Ang. & Sylu. loc. cit. Quod, si Prælatus ex odio, vel malignitate excederet in dicta reprehensione mortaliter peccaret, & teneretur veniam petere, ac restituere; quia tunc teneretur actione iniuriarum.

151 Dico 3. quando subditus subdito contumeliatur, tenetur Prælatus cogere contumeliantem, vt à contumeliato etiam genuflexus veniam petat, & honorem illi per cõtumelia ablatum restituat. Sal. loco cit. Sylu. ver. Contumelia, quæst. 4. Corrad. loco cit. quæst. 73. & add. ad q. 97. Val. tom. 3. disp. 5. q. 16. p. 1. col. 3. ver. Per se enim: quam veniæ petitionem in Religiosis admittit etiam Caiet. 2. 2. qu. 73. art. 3. licet in alijs neget, id esse necessarium, sed sufficere restitutionem, quomodocumque eam fieri contingat. Satisfactionis ratio fundatur in iustitia commutatiua, quæ obligat lædentem ad satisfaciendum. Contumelia autem aduersatur iustitiæ commutatiuæ, vt inspectè docet Val. loc. cit. col. 2. ver. Quarto sequitur. Quod autem hæc satisfactio debeat hoc modo fieri, scilicet per petitionem veniæ, est communis DD. sententia, quam consuetudo approbauit; quæ tamen veniæ petitio solùm inter pares intelligitur, vt aduertunt Val. Corrad. add. ad q. 97. in disparibus sufficiet restitutio honoris quomodocunque. Cum ergo Prælatus teneatur suis subditis iustitiam ministrare, & consuetudines laudabiles seruare, sequitur, quod à contumeliatis, teneatur facere, vt contumeliantes veniam petant. Si autem duo subditi inuicem sibi iniurias dicant, seu vnus calumniam calumnia explodat, nulli danda est satisfactio; nec qui per calumniam à calumnia se defendit, etiamsi irritatus aliquanto excedat, non videtur ad restitutionem teneri, quia non videtur fraudem facere, qui fraudem excludit; l. Cum pater, §. Titio fratri. in fine ff. de legat. 2. Hipp. de Mars. sing. 177. num. 1. glossa in cap. Cupientes, ver. Malignantium, de elect. in 6. Red. de maiest. princ. ver. Sed etiam per legitimos tramites, num. 143. Alij communiter dicunt, quod notatus infamia non potest per modum vindictæ vicissim infamare infamatorem. In iudicio tamen, si iniustè sit accusatus, potest occultum alterius crimen sine culpa prodere, ad se iustè tuendum, si talis criminis manifestatio ad hoc necessaria sit. Ita Bonac. de test. disp. 2. q. 4. p. vlt. num. 4. Addit. Toleti ad cap. 70. impress. Venet. 1614. Portel. in dub. reg. ver. Correctio fratrum, n. 30. Ego tamen primam sententiam puto veram, etiam in conscientia, ob rationes, quas doctè ad id adducit Ban. 2. 2. q. 70. art. 3. dub. 2. concl. 3. quem sequitur Vega 1. p sum. cap. 101. cas. 2. Quare qui calumniam calumnia explodit, non ratione vindictæ, sed iustæ defensionis, non peccabit plus quam venialiter, ratione mendacij. Nec ad restitutionem vllam tenebitur, vt sentiunt Cruz in direct. consc. p. 1. præcep. 8. q. 3. dub. 17. qui addit hanc doctrinam quo ad restitutionem esse veram, siue reus accusetur de crimine falso, siue de vero, sed occulto; Quod autem peccatum non sit plusquam veniale, docet etiam Ledes. in summa tom. 2. tract. 8. cap. 25. concl. 21. dub. 3. pag. mihi 557. qui etiam asserit id esse verum, quando, licet crimen obiectum est verum, sed iniustè obiicitur, quia occultum, & probari non potest.

152 Notet etiam Prælatus, quod non debet subdito peccanti exprobrare vitia, seu defectus naturales, aut originales V. G. cocles frangit silentium, non debet statim illi conuitiari, dicendo, Si guercius bonus sit, inter miracula scribe; Quid luna cum cancris? quam connexionem habet esse coclitem cum fractione silentij? si vocaret illum loquacem garrulum, bene quidem: at coclitem, non puto posse sine peccato. Nec minùs potest illi exprobrare principia natiuitatis, hæc enim nullam habent vim ad fratrem corrigendum (nisi eo peccato peccaret, quo publicè, & iuridicè notati fuere sui antecessores, vt si ipsi titubassent in fide, & ipse titubaret) quia semper præsumuntur procedere ex odio, & malignitate, seu lubricitate linguæ, ad vituperandum proximum semper paratissimæ. Tantò magis, quod dicit Ar. 3. eth. cap. 5. quod *Qui ex natura deformes sunt, eos reprehendit nemo, sed illos, qui per otium, & negligentiam tales euaserunt. Similis modo si turpitudo vel ex infirmitate, vel ex membri alicuius mutilatione contigerit: nullus enim est, qui vel ex natura, vel ex morbo, vel ex vulnere factus sit cæcus, cæcitatẽ exprobrabit, sed miserebitur potius. At eum obiurgant omnes, qui ex temulentia, vel alia quapiam intemperantia excæcatus fuerit. Atq; ita vitia corporis, quæ in nostra potestate sunt, vituperentur, quæ non sunt, minimè.* Ex quibus colliget Prælatus, quæ sibi liceant in similibus.

153 Nota etiam, quod sicut multi Prælati excedunt in reprehendendo, ita multi deficiunt, & vtrique male agunt, quia virtus in medio consistit. Illos iam satis, vt puto, temperauimus, istis fortè medebimur, si suam infirmitatem vsq; ad radices discooperuimus. Sciant itaq; Prælati, Prælatias non esse illis datas, ad impinguandum, sed ad deambulãdũ, spatiandum, & lætandum omnibus vijs, & modis, sed so-

lum

lùm in bonum subditorum. Vnde tam peccant, si minùs quàm oportet reprehendant, quam si plus, cum custodes sint iustitiæ. Ex multis verò capitibus oritur iste defectus non reprehendendi subditorum vitia, vt notat Turrec. tr. 12. in reg. S. Bened. 1. ex pigritia, & negligentia, quæ est multùm vituperabilis in Prælato, cum neque dormitare permittatur, cum cura exigit Prælatiæ, iuxta illud, *Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.* 2. ex verecundia, quia, cum ipsi reprehensibiliter viuant, scianteque carere omni vitio debere, qui paratus est in alium dicere, dubitant, ne sibi dicatur, Medice cura te ipsum. 3. ex superstitiosa humilitate, qua apud subditos auctoritatem amiserint, vnde sequitur reprehensionis contemptus. 4. quia toti secularibus curis intenti, nihil spiritualia curant 5. ob timorem alicuius temporalis incommodi, verentes nimirum, ne in indignationem incurrant subditorum, à quibus deinde contra se prouocatis non possint obtinere suffragia ad se in Prælatijs conseruandum. 6. quia credunt, sic futurum, vt benigni existimentur, non curantes impij esse in Deum, vt sint crudeliter pij in malefactores. 7. ex cordis pusillanimitate, sed ista foueri debet charitate, aut Prælatia relinqui. 8. ex diffidentia proficiendi, & male se res habet, si est vera, non imaginaria, vt plerumque sic se exonerare curantes, reiecta in subditos culpa. 9. ex ignorantia, quia nimirum culpas fratrum ignorant, & non curant scire, sed non excusatur pastor, si lupus oues rapit, & ipse nescit. 10. propter pacem propriam, quam nolunt turbare, immemores, quòd plus subditorum, quam sui ipsorum sunt. 11. ob defectum zeli. 12. ex insufficientia, quia scilicet, cum sint ignorantes, non audent reprehendere viros literatos, sed renunciare tenentur.

§. XVII. De partibus potentialibus iustitiæ.

154 DE his agit in communi D. Th. 2. 2. quæst. 80. & in particulari à quæst. 81. Val. tom. 3. disp. 5. quæst. 26. part. 2. Eustach. 3. p. eth. tra. 3. disp. 2. sect. 2. quæst. 6. Less. lib. 2. c. 47. Arag. 2. 2. q. 80. Iauell. to. 2. p. 2. phil christ. tr. 5. cap. 4.

155 Dicendum est, quod 9. sunt partes potentiales, seu virtutes annexæ, iustitiæ nimirum religio, pietas, obseruantia, veritas, gratitudo, vindicatio, affabilitas, liberalitas epicheia. Ita D. Th. cum alijs loc. cit.

156 Religio itaque, de qua D. Tho. q. 81. est virtus quædam moralis, quæ hominem inclinat, vt Deo debitum cultum, & honorem exhibeat; vt Val. loc. cit. disput. 6. q. 1 p. 1. Actiones huius virtutis sunt quædam interiores, deuotio, & oratio; quædam exteriores, adoratio, sacrificium, votum, iuramentum, adiuratio, laus, seu cantus. Deuotio est actus voluntatis paratæ ad præstanda ea, quæ ad Dei cultum, & gloriam spectant. Oratio est petitio decentium à Deo. Adoratio est, qua non solùm mente, sed etiam externa corporis significatione Deo reuerentiam exhibemus. Sacrificiū, est oblatio rei alicuius externæ, Deo religiosè facta, qua nos ipsius imperio subditos esse profitemur. Votum est promissio facta Deo de aliquo bono. Iuramentum est assumptio diuini nominis in alicuius rei testimonium. Adiuratio est inuocatio diuini nominis, qua quempiam deprecando, aut compellendo, ad aliquid faciendum, vel non faciendum inducimus. Laus est assumptio diuini nominis in vocali cantu. Ita Eust. & de his fusè D. Thom. cum alijs à quæst. 81. cit.

157 Sciat ergo Prælatus, ipsius esse colere non solum Deum interius in se ipso, sed etiam exterius, & curare, vt omnes sui subditi eum debito modo, cum debitis ceremonijs colant. Quare debet satagere, vt in primis orationi mentali omnes vacent: hac enim mens subleuatur ad colloquendum cum Deo, & sine hac Religio vix nomen Religionis meretur, vt Scrib. de Sup. relig. lib. 2. cap. n. Nam cum oratio id sit animæ, quod cibus corpori, facilè videas non posse diu animam stare alimento suo destitutam. Curare debet etiam Prælatus, vt diuinæ laudes in choro debitis horis cum proportionatis pausis, deuotè recitentur: vt missæ deuotè, & vniformiter celebrentur, & pro quibus stipendium receptum est, cum paramentis proportionatis, & mundis, iuxta morem Romanæ Ecclesiæ. Et denique vt omnia, quæ ad diuinum cultum pertinent, cum decore tractentur, iuxta illud 1. Cor. 14. *Omnia honestè, & secundū ordinem fiant.* Et quod hoc sit Prælatorum munus speciale, ipsisq; solis reseruatum, colligitur ex illo Exodi 18. *Esto tu populo in his, quæ ad Deum pertinent, vt referas, quæ dicuntur, ad eum, ostendasq; populo ceremonias, & ritum colendi, viamq; per quam ingredi debeant, & opus, quod facere debeant. Prouide autem de omni plebe,* &c. Vnde collige, quòd potest bene Prælatus administrationem politicam suę Prelatiæ alteri committere, spiritualem autem, & quæ ad Deum colendum pertinet, per se ipsum exercere debet; alioquin violatæ Religionis est reus.

158 Pietas, de qua D. Th. 2. 2. q. 101. *Est* Aug. lib. 83. qq. q. 31. *per quam sanguine iunctis, patriæq; beneuolis officium, & diligens tribuitur cultus.* Hæc virtus potius respicit subditos, quam Prælatos; quatenus autem respicit Prælatos, eos admonet, vt subditos tamquam filios diligant, eis alimenta, & vestimenta necessaria ministrent, iuuenes honorent; iuuenes cohibeant, exaltent humiles, superbos deprimant, disciplinam regularem promoueant, studia foueant, Religionem ament. De hac Basil. lib. 9. in exam. *Vos porro filij amate, & colite parentes: vos parentes nolite ad iracundiã filios prouocare: numquid natura ea non dicit: nihil noui D. Paulus dicit, sed naturæ vincula, lucit, insuperq; prastringit,* &c. Quod pietas regnantibus sit necessaria, quatenus misericordiam sonat, D. Th. lib. 1. de erud. princ. c. 15. & plura videri possunt apud Scrib. in Sup. relig. lib. 1. cap. 28.

159 Obseruantia, de qua D. Th. 2. 2. q. 102. *Est* Cic. lib. 2. de inuent. ante finem, *per quam homines aliqua dignitate antecedentes, cultu quodam, & honore dignamur.* Hæc similiter virtus subditos potius respicit, quàm Prælatos. Verùm quia viri literati, & probi per virtutem, & scientiam redduntur ad gubernandum apti, ideo etiam ipsi debent honorari per hanc virtutem, vt D. Th. loc. cit. ar. 1. ad 2. Quare Prælati habentes sub se huiusmodi viros, tenentur eos honorare, & curare vt honorentur.

160 Gratitudo, de qua D. Th. 2. 2. q. 106. *Est virtus, qua ijs, qui de nobis benemeriti sunt, gratias non solum habemus, & agimus, sed etiam, cum possumus, referimus.* Ita Eustach. loc. cit. n. 154. Sunt autem gratitudinis officia quinque, de quibus Less. lib. 2. c. 47. dub. 1. n. 5. 1. est beneficij æstimatio, non ex ipso in se, sed ex animo dantis. Sen. 1. de benef. cap. 9. *Beneficium non in eo, quod fit, aut datur, consistit, sed in ipso dantis, & facientis animo.* 2. benigna acceptatio, si enim repudies, vel absque indicio, quo significes gratum esse, acceptes, videris contemnere, vel parui facere. Sen. lib. 2. de benef. cap. 35. *Vis reddere beneficium: accipe benignè,* & cap. 24. *qui gratè beneficium accipit, primam eius pensionem soluit,* 3. est grattarum actio, de qua l. ad Thes. 5. *In omnibus gratias agite.* 4. est grata beneficij commemoratio, occasione oblata. Sen. lib. 3. c. 1. *Ingrat issimus omnium est, qui beneficij oblitus est,* 5. est beneficij repensio; quæ tamen statim facienda non est, se opportunum tempus expectandum. Sen. 4. de benef. in fine. *Quidam, cū aliquod illis missum est munusculum, subinde aliud intempestiue remittunt, & nihil se debere testantur. Qui festinat vtique reddere, non habet animum grati hominis, sed debitoris. Et breuiter dicam; Qui nimis citò cupit soluere, inuitus debet; qui inuitus debet, ingratus est.* Ista vero repensio non debet fieri ad æqualitatem rei receptæ, sed ad mentem benefacientis, & semper plus rependendum est, si facultas subsit, quàm sit acceptum; Cic. 1. de off. *In referenda gratia, si modò Hesiodo credimus, imitari debemus agros fertiles, qui plus multò afferunt, quam acceperint.* Gratitudo tangit omnes, & præsertim Prælatuui, qui si beneficiorum immemor, illa ingrata tegat obliuione, putans omnia sibi deberi, nullaque merita inferioris in superiorem esse, & à se animos suorum alienabit, & contemptui ipsis erit, & despectui. *Est* enim Ber. *ingratitudo* serm. 51. in Cant. *inimica animæ, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio, ventus vrens, siccans sibi fontem pietatis, rorem misericordiæ, fluenta gratiæ.* Est ingratitudo

titudo duplex, formalis quando scilicet contemnitur beneficium, vel sinistrè interpretatur, eo quòd benefactoris est: & materialis, quando quis est ingratus, non ex contemptu, sed ex aliqua alia causa. Sed vide de his latius D. Th. 2. 2. q. 107. ar. 3. Less. lib. 2. cap. 47. dub. 3. à num. 15. Val. tom. 3. disp. 7. q. 4. p. 4.

161 Vindicatio, de qua D. Th. q. 108. *Est* Aug. lib. 88. qq. q. 31. *virtus, per quam vis, aut iniuria, & omnino omne, quod futurum est, defendendo, aut vlciscendo propulsatur.* De hac satis dixi hic sup. §. 25. à num. 157. Et nota, quòd ad hoc vt vindicatio sit recta, debet fieri per publicam potestatem, & seruatis omnibus iustitiæ modis, & terminis.

162 Veritas, de qua D. Thom. 2. 2. quæst. 109. *Est virtus, qua quis verbis, & factis talem se demonstrat, qualis in se est.* Ita Eustach. loco cit. n. 154. Nota 1. ex D. Thom. 1. p. quæst. 107. ar. 1. ad 1. quod hominis interior conceptus duobus clauditur obstaculis, propter quæ ab alio videri, aut intelligi non potest. 1. quidem est ipsa voluntas, quæ conceptum intellectus potest interius retinere, & ad libitum exprimere. 2. est grossities, & corpulentia corporis; nā quamuis voluntas vellet conceptum mentis alijs fieri notū, non tamen statim cognoscitur ab ijs propter impedimentum corporis, sed oportet adiungere aliquod signum sensibile, puta verbum, seu aliquos alios nutus. Et hoc est, quod dicit Greg 2. mor. c. 4. in princ. *Alienis quippe oculis intra secretum mentis, quasi post parietem stamus, sed cum manifestare nosmetipsos cupimus, quasi per linguæ ianuam egredimur, vt quales sumus intrinsecus ostendamus.* Cum ergo homo sit animal sociabile, vt D. Tho. 2. 2. quæst. 109. ar. 3. ad 1. & dixi supra q. 1. c. 1. n. 2. naturaliter vnus homo debet alteri id debito saltem morali, & honestatis, vt D. Tho. loco cit. corp. sine quo humana societas seruari non posset. Non possunt autem homines ad inuicem conuiuere, nisi sibi inuicem credant, propter multa negotia, quæ simul gerunt, & tractant: nec possunt sibi inuicem credere, nisi sibi inuicem verum dicant, ad quod etiam instituta sunt verba, vt ait Aug. relat. in c. is autem, 22. q. 2. sequitur, quod homines naturaliter veritatem dicere debeat. Vnde Arist. 1. rhet. c. 1. post med. ait, quòd *homines satis ad veritatem nati sunt, & vt plurimum veritatem consequuntur.*

163 Sed quomodo potest esse, quòd homines natura ad veritatem inclinentur, cum veritas secundum Teren. in Adr. odium pariat? *Obsequium amicos, veritas odium parit,* Et Cic. lib. 1. de amic. vt referunt. *Molesta veritas est; siquidem ex ea nascitur odium, quod est venenum amicitiæ.* Et Hier. contra Iou. *Amara est veritas, & qui eam prædicant, replentur amaritudine.* Et ad Gal. 4. *Factus sum vobis inimicus, verum vobis dicens.* Ad hoc dicit Aug. 10. confess. c. 23. quod homines amant veritatem lucentem, & oderunt eam redarguentem. Habet itaque veritas duos effectus scilicet illuminare, & redarguere. Quantum ad 1. omnes veritatem amant. 3. Esdræ c. 4. *Omnis terra veritatem inuocat, cœlum etiam ipsam benedicit, & omnia opera mouentur, & tremunt eam.* Et Ambr. 1. de off. c. 26. *Omnibus hominibus inest secundum naturam humanam verum inuestigare, quod ad studium cognitionis, & scientiæ trahit, & inquirendi infundit cupiditatem, in quo excellere vniuersis pulchrum videtur.* Quantum autem ad 2. mali veritatem oderunt, Io. 3. *Omnis, qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem ut non arguantur opera eius; qui autem facit veritatem, venit ad lucem*, &c. Oderunt autem veritatem propter 3. rationes, quas affert D. Thom. 1. 2. q. 29. ar. 5. corp. 1 quia nollent illud esse verum quod verum est. 2. quia nollent cognoscere veritatem, vt liberius, & sine remorsu conscientiæ peccarent. 3. quia volentes iacere in peccato, oderunt, quod aliquis veritatem circa peccatum suum cognoscat.

164 Noto 2. quod quamuis veritas sit cunctis hominibus necessaria ad rectè, & pacificè conuiuendum, Prælatis tamen, & Superioribus regularibus est necessarijssima. Cum enim quotidie cum subditis agant, si aliud ore, & verbis enuncient, & aliud corde premant, fallaces deceptores suorum erunt; quò si semel subditi olfecerint, iam fides illorum euanuit, indeque contemptus, inde etiam cautiones, quibus vnusquisque sibi cauet, inde etiam discordiæ, diffidentiæ, &c. Hæc ex Scrip. & DD. constant, Prou. 17. *Non decet Principem labium mentiens*, & cap. 29. *Princeps, qui libenter audit uerba mē[n]dacij, omnes ministros habet impios.* Eccl. 41. *Erubescite à patre, & matre de fornicatione, & à præsidente, & à potente de mendacio.* D. Thom. lib. 1. de erud. princ. c. 7. *cauendum est Princip[i] mendacium, ut nemini ea quod et multum noceat, Deo multum displiceat, & cum opprobrium hominum faciat. Cauere debet Princeps mendacium, non solum in his, quæ asserit cum iuramento, sed etiam uerbo simplici*, & infra, *Princeps mendax est ueluti denarius falsus respectu boni, & sicut centum falsi non ualent unum bonū, sic Princeps mendax parui ualoris est.* Et Hier. ep. 37. ad Iul. *Antiquus sermo est, Mendaces faciunt, ut nec uera dicentibus credatur.* Basil. in procem. lib. de Spir. S. *Rerum omnium potentissima est ueritas, et extrema malitia lenea mendacium.* Et Orig. tr. 35. in Matth. Prælatos mendaces proditores vocat, & Pind. apud Stob. serm. 11. *Ingenui uiri est uera dicere*, & Hom apud eumdem.

Ille mihi tam exosus est, quam inferni portæ.

Qui aliud animo occultat, aliud ore profert.

Sit itaque Prælatus verax, & ita in aperto, vt ipsi potius iniurato, quàm iurato alteri credatur, & sciat, nullum esse vitium Prælato religioso indignius, quam mendacium, fallere socium, circumuenire, amiciciam mentiri obsequia fallaci dextera deferre: virtutem, probitatem, benignitatem, mansuetudinem, præ te ferre, qua careas, viri non est. Pater non est, qui verbis in dolum compositis; filium in fraudem inducit: Non est mater, quæ pro vberibus scorpionē, aut lapidem porrigit, venenaque pro lacte propinat. Faciat hoc Superior omnis, qui, pulso candore, animique sinceritate, aliud promittit ore, aliud mente destinat, aliud verbis loquitur, vultuq; præfert, aliud animo versat; patrem fronte simulat, inimicum pectore fouet. Quæ vbi semel eruperint (vt diu latere simulatio non potest) hostiles exurgunt animi, nulla arte, aut annis ponendi, exultat fiducia omnis, & pro religiosa, simpliciq; ac non fucata sapientia, ingens diffidentia nascitur. Vnde Scot. in 4. dist. 38. quæst. 1. ar. 2. ait, quod mendacium officiosum, & iocosum in Prælato, qui est in statu perfectionis exercendæ, est peccatum mortale, si sit continuatum, ex his enim diminuitur Prælati auctoritas, quod est communitati perniciosum Plura pro veritate à Superioribus colenda, vide apud D. Tho. loco cit. cap. 7. & cap. 13. Tor. phil. mor. princ. lib. 24. Menoch inst. pol. lib. 2. cap. 15. Scrib. in Sup. relig. lib. 1. c. 6. & 7. Ægid. lib. 1. de regim. pat. 2. cap. 29. Satt. in exerc. pol. ex loco Ezech. cap. 17. Ar. 4. eth. cap. 7. Bus. in vir. ver. Veritas; Chauall. de pers. prud. lib. 4. cap. 5. & 6. A Carm serm. 18. & 19. 20 Iauell. 4. eth. tract. 7. Rosigo. de discip. christ. pers. lib. 4. cap. 26.

166 Nota tamen 3. quod licet mentiri numquam liceat, licet tamen aliquando veritatem occultare, quando scilicet illius manifestatione indignos se reddunt auditores, vel inde occasionem sumunt deteriora faciendi, vel veritatem ipsam sunt opugnaturi, iuxta illud Matth. 7. *Nolite sanctum dare canibus, & ne proijciatis margaritas ante porcos.* Occultare etiam licet, quando ex vna parte nec ad Dei gloriam necessaria est, nec ad salutem proximi, ex altera incommodum magnum incursurus est, qui eam dixerit; ardua enim esset lex, quæ tunc obligaret; & cum veritatem fateri præceptum sit affirmatiuum, quod non obligat ad semper certum est, in dictis casibus non obligare. Atque ita docent Mald. de restr. ment. c. 10. reg. 6. & c. 12. ver De ver. rect. Less. lib. 2. de iust. c. 47. dub. 6. n. 39. Ant. Carm. serm. 18. de ver. Chauall. loc. cit. c. 5. §. 3. vnde Aug. in ps. 5. ait. *Verum autem occultaunt, & Dominus, cum discipulis nondum idoneis dixit, Multa habeo vobis dicere, sed nunc non potestis portare illa.* Similiter dic, quod in dictis casibus, siue vltrò siue interpellatus loquatur Prælatus, vel alius quicumq; potest vti vel verbis equiuocis, vel mentali restrictione. Extra vero illos casus semper tenetur loqui eo sensu, quo sonant simpliciter verba, & ad mentem audientis, alioquin peccat venialiter, vel mortaliter, iuxta leuem, vel grauē læsionē Dei, vel proximi. Dicitur enim Eccl. 37. *Qui sophisticè loquitur, odibilis est.* Sed de hac materia vide Mald. loc. cit.

167 Noto

167 Noto 4. ex Doroth. ser. 9. quod triplex est genus mendacij. *Quidam*, inquit, *animo mentiuntur, quidã verbo, alij vita ipsa mendaces sunt. Ille animo, & cogitatione mentitur, qui quascumq; suspitiones facilè admittit: is enim cum aliquos fratres inter se colloquentes cernit, suspicatur illicò, & dicit, De me isti loquuntur, &c. Sermone mentitur aliquis, cum ob ignauiam ad matutinas vigilias assurgere detrectat, cunctaturq; nec fateri vult turpedinem, & ignauiam suam, sed dicere non veretur, Febrem passus sum, & vertiginem, ideò assurgere nequiui*, &c. *Ille in suam ipsius vitam mentitur, qui cum intemperatus sit, ac continens, ac gulæ, luxuiq; deditus, continentiam tamen, & temperantiam simulat*, &c.

168 Peccatur contra veritatem 1. mendacio, quod nihil est aliud, quam contra mentem locutio, de quo D. Th. 2. 2. quæst. 110. 2. simulatione, seu hypocrisi, quæ nihil est aliud, quam mendacium in actionibus vitæ, de qua D. Th. q. 111. 3. iactantia, quæ est prædicatio propriarum rerum, maior, quàm verè sint, de qua D. Th. q. 112. 4. ironia, quæ est negatio, vel diminutio propriarum laudum, de qua D. Tho. quæst 113. Mendacium, si est contra honorem Dei, vel proximi, peccatum mortale est ex genere suo; ex imperfectione actus, & paruitate materiæ est veniale; alias iocosum, & officiosum veniale tantùm. Hypocrisis ex se veniale est; transit tamen in mortale ratione finis, vt si quis sanctitatem fingat, vt aliquem decipiat, vel legem Dei sic contemnat. Iactantia ex se veniale est; fit autem mortale, quando quis se iactat cum iniuria Dei, vt si sibi attribuat, quod est Dei proprium, vel glorietur de donis Dei, tamquã sibi debitis, vel se iactet cum contemptu proximi, vel intentione illi nocendi, aut ab eo pecunias iniustè emungẽdi, vt cum dicit se præclarum Medicum, &c. Est etiã mortale, si quis sit ita affectus iactantiæ, vt sit paratus mortaliter peccare. Similiter mortale est, cum quis narrat peccatum suum, se de illo vanagloriando, secus si solùm enunciatiuè ad ostendendam fortitudinem, dexteritatem, &c. Ironia de se veniale est; transire tamen in mortale, quando id fieret in infamiam sui, vel proximi, vt si Religiosus cum pusillis loquens, dicat. Ego sum peior quolibet infami sicario, vel semper fui malus Religiosus, & de Religioso nihil vnquam habui, nisi nomen, & vestem. Est etiam mortale, si voce loquatur quidem de se humilia, corde autem intumescat, iuxta illud Eccl. 19. *Est qui nequiter humiliat se, & interiora eius plena sunt dolo*. Sed de his vide D. Tho. loc. cit. & Less. lib. 2. de iust. cap. 47. dub. 6.

169 Affabilitas, de qua D. Th. 2. 2. q. 114. *Est virtus, qua quis in communi consuetudine mediocriter, & vti decet, se habet, studetq; quantum potest, omnibus benignè obsequi*. Habet hæc virtus vim conciliandi amicos etiam ex inimicis; Ecclesi. 6. *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua eucharis* (gratiosa) *in bono homine abundat*. Ambros 2. de off. cap 7. *Incredibile est quantum profuerit etiam in ipsis Regibus facilitas blandæ affabilitatis*. Et Tull. 2. de off. *Difficile dictu est, quantoperè conciliet animos hominum comitas, affabilitasq; sermonis*. Affabilitas regimina perpetuat, & maiora tribuit; Prou. 16. *Qui dulcis est eloquio, maiora percipiet*. Hæc plus potest ad amicos conciliandos, quam beneficentia. Eccl. 18. *Nonne ardorem refrigerabit ros? sic & verbum melius, quam datum*. Hæc sermos inimicorum animos demulcet, amicos reddit. Eccl 45. *In verbis suis monstra placauit*. Hæc sola Prælatum præclarum reddit. Claud. in consul. Manl. declinans ad finem.

Se iactent alij, studeant feritate timeri,
Adductèq; hominum cumulent æraria censu.
Lenè fluit Nilus, sed cunctis amnibus extat
Vtilior.

Et paulò infra. *peragit tranquilla potestas,*
Quod violenta nequit, mandataq; fortius vrget
Imperiosa quies.

Et Ouid. lib. 2. de ar. am.

Este procul lites, & amaræ prælia linguæ;
Dulcibus est verbis mollis alendus amor.

D. Tho. opusc. 71. de vit. & virt. *Quatuor*, ait, *sunt, quæ ritè cuiq; regnanti conueniunt; scilicet paterno regimine subditos regere, meritis amicos acquirere, placabilem, atque affabilem se præbere quibuscumq; orantibus, & cum clementia iustitiam ministrare delinquentibus*.

170 Aduerte tamẽ, quòd huiusmodi affabilitas debet esse ita temperata, vt grauitati religiosæ nõ officiat, & propterea prudentia maxima opus est in vtendo illa, vt si prælatus affabilem se exhibeat, non cum omnibus, nec in omnibus loco, vel tempore, sed solũ, vt notat Cai. 2. 2. q. 114. ar. 1. cõsiderata qualitate personarum; quibuscum loquitur, negotiorum etiam, & temporum. Vnde malis, vel superbis affabilem se præbere non debet prælatus, nisi ad eorũ emendationem, ij enim ex lenitate sumunt audaciam, & fiunt deteriores, præterquamquòd offenduntur boni, & odio habent prælatum; necessariò enim odio habetur à bonis, qui malis amicus esse intelligitur. Quare nihil minuet de affabilitate prælatus, qui in aliquo negotio, & cum aliquo in aliquo loco seuerum se, ac tristem exhibebit, vt habet Arist. 4. eth. c. 6. Vnde Aug. relat. in cap. prodest 24. q. 5. *Ministerio seueritatis, nostra quies adiuuatur*. Et Veget. de re milit. lib. 1. c. 1. ait, quòd Romani tot bella vicere, *seuerè in desides vindicando*. Vide pro hac virtute Ægid. lib. 1. de reg. p. 2. cap. 28. Contz. 3. pol. cap. 11.

171 Aduerte etiam, quòd contra affabilitatem peccatur dupliciter; excessu nimirum delectandi, & defectu, seu blãditia, & morositate; quidam enim nimium student in cõuictu esse blandi, & placidi, vnde in omnibus se omnibus accomodant, omnia laudant, omnia probant, qui si id faciant vtilitatis gratia, vocantur adulatores. Alij nimis parum curant placere, sed vbiq; sunt difficiles, vbiq; contradictores, nusquam se accomodant; Hi vocãtur morosi. Blanditia est ex suo genere veniale; transit tamen in mortale, quãdo aliqui nimium blandi esse affectantes, omnibus se moribus, bonis, vel malis, ne cuiquam displiceant, accomodant, & sic mentiuntur cum mendacibus, bibunt cum bibentibus, & peccant cum peccantibus, perperam interpretantes illud 1. Cor. 9. *Omnibus omnia factus sum*; non considerantes expositionem Aug. ep. 9. & 19. vbi ait, *non mentiendo, sed cõpatiendo, non simulantis astu, sed commiserantis affectu, omnia omnibus factus est*. Adducunt etiam isti illud ad Rom. 12. *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus*: nõ aduertẽtes locum istum intelligi de fraterna charitate, qua bonũ, & malum fratris, vt proprium sentimus. Adulatio etiam ex se veniale est, fit autem mortale tripliciter secũdum D. Th. 2. 2. q. 115. ar. 2. Primò ratione materiæ, vt si laudes alicuius peccatum, 2. ratione intentionis, vt si laudes aliquem ad hoc vt fraudulenter ei noceas spiritualiter, vel corporaliter. 3. ratione affectus, vt quum per adulationem præbetur occasio alicuius grauis peccati, etiam præter intentionẽ adulatoris. Et nota, quòd dicitur quis adulari tripliciter: 1. attribuendo alicui bonum, quod non habet: 2. nimium extollendo bonum, quod habet: 3. approbando malum, quod habet: 1. & 2. simpliciter venialia sunt; 3 est mortale. Ita gloss. in cap. Vnũ oratium, ver. Adulari, d. 25. Morositas ex se veniale est. Vide de hac materia D. Tho. loc. cit. Ar. 4. eth. c. 6. Less. 2. de iust. cap. 47. dub. 7. Chauass. de ver. prud. lib. 4. cap. 7. Bus. in vir. ver. Affabilitas; Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 14. Tor. phil. mor. princ. lib. 23.

172 Liberalitas, de qua D. Tho. 2. 2. quæst. 117. est habitus, qui in quærendis, erogandisque pecunijs, seu ijs, quæ pecunijs comparantur, decorem seruat, vt Speusippus apud Bus. in vit. ver. Liberalitas: Hæc nomine benignitatis, & beneficentiæ quandoq; appellatur à DD. Amb. lib. de off. c. 28. Cic. 1. de off. De hac dixi hic supr. §. 3. num. 25. Qui plura desiderat, adeat D. Tho. loco citato: Tor. lib. 22. Menoch. c. 16. Ar. c. 1. Aegid. de reg. lib. 1. p. 2. cap. 17. Contzen 3. pol. cap. 9.

173 Contra liberalitatem peccatur auaritia, de qua D. Th. q. 118. & prodigalitate, de qua idẽ D. Th. q. 119. Auaritia, licet inter peccata capitalia ponatur, non est tamen semper mortale, sed solum cum propter diuitias consequendas, vel retinendas quis est paratus violare præceptum obligans ad mortalem. Hæc multum dedecet principantes, vt habetur in §. 1. vers. Administratores, auth. vt iudi

sine

fine quoquo suffragio, coll. 2. qui .n. hoc morbo tanguntur omnia venalia habẽt, prælatias vendũt. De hac ait Val. lib. 9. c. 4. *Auaritia latentium indagatrix lucrorum, manifestæ prædæ auidissima vorago, nec habẽdi fructu fœlix, et cupiditate quærẽdi miserrima.* Vnde illud, *æris seruus eris, si te spes tenet æris*. Prodigalitas in prælatu regulari semper est peccatum mortale, cum .n. hoc vitium consistat in dando quibus non oportet, vt adulatoribus, histrionibus, &c. vel in faciendis magnis expensis, vbi paruæ sufficerent, vel in eroganda pecunia in rebus futilis, & prælatus regularis non sit dominus, sed administrator illatum rerum, si ita expẽdat, absq; dubio mortaliter peccabit, si materiæ paruitas non excuset. Potest etiam peccare lethaliter ex alio capite, eo quòd scilicet superflua pauperibus non eroget secundum legem euangelicam. Alios casus, in quibus prodigalitas est peccatum mortale, vide apud Less. lib. 2. c. 47. dub. 8. n. 62. Et aduerte, quod prodigus non potest in prælatum eligi. Bald. in cap. Cum in cunctis, num. 16. de elect. De Bais. in direct. elect. par. 2. cap. 32. num. 1. pro quo facit lex fin. Cod. de sententiam passis, & restit.

174 Aequitas, de qua D. Th. 2. 2. q. 120. est iustitia dulcore misericordię temperata, quæ definitio potius conuenit regulæ ipsam æquitatem dirigenti, quam æquitati ipsi, cuius munus est præcisè agere contra verba legis, quando bonum commune, vel ratio virtutis id postulat. Cum enim leges vniuersaliter proponãtur, & regulæ vniuersales multas patiantur exceptiones sæpe casus incidunt, in quibus malum esset verba legis sequi. Sed tunc prælatus non secũdum suum cerebrũ, sed secundum rationem iure fundatã, procedere debet, si æquitatem vult seruare. Ita Red. loco citato, §. Omnibus æquum, num. 9. Vide quæ de gnomi, quæ hanc virtutem dirigit, hic sup. dico §. 9. num. 82. Vide etiam Ar. 5. eth. cap. 10. vbi Burid. qu. 1. Less. dub. 9. Arag. 2. 2. q. 58. art. 5. col. antepenul.

§. XVIII. De fortitudine Prælatis Regularium necessaria.

175 VIDE D. Amb. 1. de off. à cap. 35. D. Th. 2. 2. q. 123. Ar. 3. eth. à c. 6. Stob. ser. 7. Ant. & Max. ser. 39. Aeg. de re. prin. lib. 1. p. 2. c. 13. Iauel. to. 2. p. 2. phil. christ. tr. 6. Patr. de reg. lib. 7. à tit. 1. Val. to. 3. disp. 8. q. 1. Less. lib. 3. cap. 10. dub. 1. & c. 2. per totum: Tor. phil. mor. princ. lib. 9. Contz. 3. pol. c. 17. Eustach. 3. p. eth. disp. 2. tr. 3. sect. 3. A Carm. ser. 23. Rosig. de act. vir. lib. 2. cap. 11. Ribad. lib. 2. de princ. c. 34. Bell. de off. princ. lib. 1. c. 11. Bus. in vir. ver. Fortitudo. Scrib. in Sup. relig. lib. 1. cap. 12. Cauass. de vera prud. l. 3. c. 5. Men. inst. pol. l. 2. c. 19. Sart. in ciue reip. reg. consid. 117.

176 Noto 1. quòd duæ communiter circumferuntur fortitudinis definitiones, in idem omninò recidentes. Vna D. Aug. lib. 83. qq. q. 31. quæ sic habet. *Fortitudo est considerata periculorum susceptio, & laborum perpessio*. Altera est Arist. 3. eth. cap. 6. *Fortitudo est mediocritas circa metum, & audaciam*. Quibus adde tertiam Sen. 2. de benef. c. 34. *Fortitudo est virtus, pericula iusta contemnens, aut scientia periculorũ repellendorũ, excipiendorũ prouocãdorũ.* Ex quibus constat, quòd duo sunt maximè fortitudinis muna, Sustinere molestia, & Aggredi fortia, vt insinuatur 1. Reg. 17. *Non vales resistere Philisteo isti, nec pugnare aduersus eum, quia puer es.* Ex quibus, vt ait Ar. 3. eth. cap. 9. Amb. 1. de off c. 41. D. Th. loc. cit. ar. 6. primum est principalius, quia fortitudo versatur circa difficilia, & difficilius est bene sustinere, quàm aggredi; nam aggrediẽs videt malum vt futurum, & aggreditur debiliorem se, ac subitò; Sustinens autem videt vt præsens, & sustinet à fortiori se, & diuturniùs, vt D. Tho. loc. cit. ad 1. Aegid. cap. 13. Bus. cap. 6. §. 6. & Chauass. loc. cit. §. 5.

177 Noto 2. quòd licet Ar. 3. eth. cap. 6. & D. Thom. loc. cit. ar. 4. videantur docere, fortitudinem propriè solũ versari circa rem omnium terribilissimam, quam dicunt esse mortem, id tamen non ita intelligitur, quasi fortitudo non versetur etiam circa alia terribilia; sed solum quòd versetur circa mortem primariò; quia qui mortem sustinere potest, potest etiam alia inferiora terribilia contemnere, licet non è contra. Vnde qui hæc inferiora intrepidè sustinet, non potest verè fortis dici, nisi sit ita animo paratus, vt possit contemnere mortis in rebus præclaris: Atque ita declarant Valentia loc. cit p. 2. Less. dub. 1. num. 9. Contz. § 7. Quare ad fortitudinem etiam spectabit sustinere infamias, orbitates, exulationes, inuidias, irrisiones, contemptus, odia, calumnias, infestationes dęmonum, atque etiam concupiscentiæ motus, morti comparatus ad Rom. 7. *Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius.* Hæc autẽ omnia, vt virtutem fortitudinis induant, non quomodocunq; sustinenda sunt, sed propter finem aliquẽ honestum, puta pro salute religionis, vel proximi, aut pro honore Dei, vel defensione virtutis, aut etiam pro corporali salute amici egregij. Quæ omnia docet Ar. 3. eth. c. 7. *Fortis vir erit interritus, timebit tamen etiam ipse huiusmodi mala, sed vt oportet tamen, & vt ratio præscribit, honestatis causa subsistinebit, ac feret*. Vnde collige cum Iosepho lib. 3. de bell. Iud. cap. 14. quod se ipsum occidere, timidissimi hominis est, non enim confidit posse sustinere superstantia mala. *Timidus est habendus, qui mori non vult cũ opus est, & qui vult cum non oportet, non viri est fortis semetipsum occidere, immò verò ignauissimi, nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante vix turbidis nauem spontè submergit*.

178 Noto 3. quod licet, vt dictum est, duo sint actus fortitudinis, Sustinere, & Aggredi, tertius tamen, immò primus, & principalior est, seipsũ vincere, ac passiones suas domare. Vnde Amb. 1. de off. c. 36. *Est ergo fortis, qui se in dolore aliquo consolatur*. Et *re vera iure ea fortitudo vocatur, quando vnusquisq; se ipsum vincit, iram continet, nullis illecebris emollitur, atq; inflectitur, non aduersis perturbatur, non extollitur secundis*, &c. Greg. in ps. 2. pœnit. *Quid enim fortius, quam omnes animi sui motus rationi subijcere, omnia carnalia desideria spiritus feruore frænare, proprias voluntates abijcere?* D. Prosp. lib. 3. de vit. contẽp. c. 20. *Animi fortitudo ea debet intelligi, quę non solum diuersis pulsata molestijs, inconcussa permanet, sed etiam nullis voluptatum illecebris resoluta succumbat*. Lact. lib. 1. instit. cap. 9. *Animum vincere, iracundia cohibere fortissimi viri est*; & Prou. 16. *Melior est patiens viro forti* (idest iracundo) *& qui dominatur animo suo, expugnatore vrbiũ.* ad quem locũ dicit Greg hom. 35. in Euang. *Minor est ergo victoria vrbes expugnare, quia extra sunt, quæ vincuntur. Maius autem est, quod per patientiam vincitur, quia ipse a se animus separatur, & semetipsum sibimetipsi subijcit quando cum patientia in humilitate tolerantię sternit*. Vide A. Carm. ser. 24.

Dignior est qui se, quàm qui fortissima vicis
Oppida, nec virtus altius ire potest.

Et ratio ita esse potest. Tum quia homo vincit omnia, iuxta illud Iac. 3. *Omnis anima bestiarum, & volucrum, & serpentium, & cæterorum animalium domantur, & domita sunt a natura humana.* Sed nulla est maior fortitudo, & potentia, quàm vincere illum, qui vincit omnia; tum quia fortitudo circa difficilia versatur, quò ergo est victoria difficilior, eò est fortitudo vincens gloriosior. Sed victoria sui ipsius est omnium victoriarum difficilior, vt constat ex Chrysologu serm. 41. de ieiunio, & eleemos. *Bella gentium legimus superasse quamplurimos, quos tamen carnis pugnas legimus non vicisse, & audiuimus eos dedisse delicijs pectora, qui dorsa hostibus non dederunt*. Et Senec. 5. de benef. cap. 7. *Facilius est gentes barbaras, impatientesque alieni arbitrij regere, quam animum suum continere, & tradere sibi*. Et ep. 113. fin. *Imperare sibi maximum imperiũ est.* Et Plin. in Paneg. *Nec verò laudauerim ego magnoperè duritiem corporis, ac lacertorum, sed si is ualidior toto corpore animus imperitet*.

179 Dicendum est, quod animi fortitudo est maximè, & omnium necessaria prælatis regularium: Ita Scrib. Sart. loco citato. Contz. à §. 4. Chauass. §. 3. Menoch. §. 1. Red. de maiest. princ. verb. in aduersis firmum: Constat, tum quia fortitudo est necessaria ad extirpanda vitia, quod pro-

prium

prium Prælati est. Dicitur enim Eccl. 7. *Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates.* Et 1. ad Timoth. 5. *Peccantes coram omnibus argue vt & cæteri timorem habeant.* Et Amb. 1. de off c. 39. *Fortitudo inexpugnabilis prælio aduersus omnia vilia decertat, inuicta ad labores, fortis ad pericula, rigidior aduersus voluptates, & dura aduersus illecebras,* Tum quia fortitudo omnes virtutes, quæ in prælato esse debent, defendit, & custodit; Ambr. loco cit. *Non est igitur mediocris, nec discreta a cæteris animi fortitudo, qua bellum cum virtutibus gerens, sed quæ sola defendat ornamenta virtutum omnium, & iudicia custodiat.* Et Aug. ser. 3. ad fr. in er. *O monache nihil valet cursus tui bracij, nihil tua operatio, nisi columnam fortitudinis roboretur, nihil valet ædificium boni operis, nisi columna fortitudinis amplexeris.* T ú quia ait Sen. epist. 113. quòd *fortitudo est munimentũ humanæ imbecillitatis inexpugnabile, quod qui circumdedit sibi, securus in hac vitæ obsidione perdurat.* Tum quia prælatum fortẽ timent insidiantium turbæ, leporũ exercitus, inuidentium, detrahentium, mala imprecantium, molientium (quæ tamquam famulæ dignitates sequuntur, honoribusq; ita annexæ sunt, vt illorum proprietates dicas quarto modo) myriades; *In omni enim conflictu*, ait Veget. 1. de re mil. cap. 8. *non tam prodest multitudo, quam virtus.* timent etiam fortem prælium leonum legiones; si enim fortis impingat in fortem, ambo cadent: & qui aggreditur prosternere inimicum prætendit, non prosterni; & nihil est tam durum, quod duriori cedere non cogatur; & prælatus vltra vires proprias, quas sibi suis virtutibus quæsiuit, habet etiam vires prælaturæ, vnde durior, si virtuosus sit, communitet est, quam quilibet durus subditus, imò quàm multi duri subditi. Hic vnum monitos velim nostros prælatos, vt in ferendis calumnijs, quibus singulis momentis impetuntur à subditis, non conturbentur, non plangat, non suspirent, non signa doloris monstrent, ne causam lætitiæ aduersarijs tribuant (licet hæc agere ipsos aliquando posse non negem, cum .s. agitur de damno graui communitatis vt probat Menoch. lib. 2. inst. pol. cap. 19. §. 3. ex Greg. 2. mor. cap. 16.) quod monuit Hier. ad Pammac. dicens. *Prima Monachi virtus est contemnere hominum iudicia, & semper Apostoli recordari, dicentis: Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* Et Tull. 1. de off. *Nam & ea, quæ eximia plerisq; & præclara videntur, parua ducere, eaq; ratione stabili firmaq; contemnere, fortis animi, magniq; ducendum est. Et ea, quæ videntur acerba, quæ multa, & varia in hominum vita, fortunaq; versantur, ita ferre, vt nihil a statu naturæ discedas, nihil a dignitate sapientis robusti animi, magniq; constantiæ.*

180 Quod si quæras, quomodo poterit noster prælatus hanc sibi fortitudinis virtutem comparare? R. videndos esse Bus. in vir. ver. Fortitudo, cap. 4. Menoch. inst. pol. lib. 2. c. 19. §. 6. Chauass. de vera prud. lib. 3 cap. 5. §. 4. Contz. 3. pol. cap. 17. à §. 9. In primis illam petendam esse à Domino existimo, iuxta illud Esa. 12. *Fortitudo mea, & laus mea Dominus, factus est mihi in salutem.* Ad quod faciat præcatio illa, quiusdã fenis è nostris. *Precor, Domine, infinitam bonitatem tuam, vt me regi non permittas, nisi a prælato prudenti, & discreto, quod si aliter propter peccata mea vel alias tibi notas causas mandaueris, mihi Domine precor fortitudinem ad illum tolerandum concedere non dedigneris.* Deinde cogitanda iugiter, & mente voluenda omnia aduersa, quæ euenire possũt ex ijs, quæ antecessoribus, vel similis dignitate præditis euenere, & tamquam præsentia toleranda, vt cum deinde verè præsentia fuerint, minus sentiantur, & valenius sufferantur. Quod remediũ consuluit Cassian. coll. 19. c. 16. Et illo vsus est Dauid psal. 26. *Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum;* quia iam sæpe ea præuidi in mente mea. Et Sen. epist. 107. *Contemnes, si sæpe cogitaueris, & futura præsumpseris: nemo non fortius ad id, cui se diu composuerat, accessit, & duris quoq; si præmeditata erãt, obstitit.* Cic. 1. de off. *Magni ingenij est præcipere cogitatione futura, & aliquãdo ante cõstituere q̃ accidere possit in vtrãq; partẽ, & quid agẽdũ sit.* Et Vir. Aen. 6.

Nulla mihi noua nunc facies, inopinaue surgit,
Omnia præcepi, atque animo mecum ante peregi.

Vide Amb. 1. de off. cap. 38. Iuuat etiã multũ ad virtutẽ fortitudinis adipiscendã facta fortia maiorum considerare. De quo Amb. loco cit. cap. 40. & dixit Virg. 12. Aeneid.

Sis memor, & te animo repetentem exempla tuorum;
Et pater Aeneas, & auunculus excitet Hector.

181 Peccatur contra fortitudinem 3. modis. Primo timore, de quo D. Th. q. 125. secundo intimiditate, de qua q. 126. & audacia, seu temeritate, de qua q. 127. Timiditas seu ignauia est vitium in timẽdo excedens, quando scilicet quis timet, quod non oportet, vel quando non oportet, vel plusquam oportet, vt sunt aliqui, qui laruas, vmbras, atq; ipsasmet cogitationes, & phantasiæ suę simulacra timent. Quod vitium nunquam mortale est, nisi extrahat ab eo, quod est de necessitate præcepti, vel disponat ad faciendũ aliquid, quod sit mortale. Intimiditas est vitium in timendo deficiens, quando scilicet quis non timet, quod timendum, vel quomodo timendum, vel quando timendum est. Quomodo solum aliqui stulti vẽtosi in lingua, manibusq; fugaces. Hoc vitium est mortale, vel veniale, ratione mali, vel periculi proprij, vel alieni quod quis incurrit propter ipsum. Audacia, seu temeritas, est vitium oppositum fortitudinis per excessum, quando .s. quis temere audet, & aggreditur, quod non debet, aut sicut non debet, aut quando non debet. Et potest esse peccatum mortale, vel veniale, pro ratione materiæ, magis, vel minus grauis, & periculosę, quam quis re ipsa temerè aggreditur. Audaces vt plurimum timidi sunt, vt ait Ar. 3. eth. cap. 7. *Audaces quidam præcipites sunt, voluntãq; ante ipsa pericula periclitari, in ipsis verò constituti absistunt, sed fortes in operibus ipsis acres, ac celeres antea quieti sunt.* Vide D. Tho. 2. 2. quæst. 125. art. 3. & q. 126. art. 1. & q. 127. art. 1. Val. tom. 3. disp. 8. q. 3. par. 2. Less. lib. 3. cap. 1. dub. 6.

§. XIX. De partibus fortitudinis.

182 De partibus fortitudinis in cõmuni agit D. Tho. 2. 2. q. 128. in particulari, à q. 129. Lessius lib. 3. c. 1. dub. 1. Val. to. 3. disp. 8. q. 3. p. 1. Iauel. to. 2. p. 2. phil. christ. tr. 6. c. 6. Eustach. 3. p. suæ eth. disp. 2. tr. 3. sect. 3. q. 3.

183 Dicendum est, quod partes fortitudinis integrales, seu partiales diuersimodè consideratæ, vt dictum est supra hoc cap. §. 2. n. 10. sunt magnanimitas, ad quam fiducia, vt D. Tho. q. 129. ar. 6. quia non potest quis magna aggredi generosè, nisi multum confidat se posse conficere. Magnificentia, patientia, ad quam spectat longanimitas, vt D. Tho. quæst. 136 art. 5. quia sine anxietate expectare, quæ diu differuntur, quod est proprium longanimitatis ad patientiam pertinet: & perseuerantia ad quam spectat constantia, vt D. Tho. quæst. 137. art. 3. quia, non obstantibus difficultatibus prouenientibus, in proposito stare, quod est proprium constantiæ, ad perseuerantiam spectat: Ita D. Tho. q. 128. ex Cic. lib. 2. de inuen.

184 Magnanimitas est virtus, ad opera magna, & heroica in omni virtutum genere inclinans: Ita Arist. 4. eth. cap. 3. vbi ait: *Videtur igitur magnanimitas quasi ornamentum quoddam esse virtutum; nam & maiores ipsas reddit, & sine ipsis esse non potest; ac propterea reuera esse magnanimum difficile est, cum id existere sine integritate nullo modo queat:* Hæc virtus maximè reperitur in religiosis, vt ait Less. loc. cit; dub. 2. n. 12. Magnitudo enim animi, quam dicit magnanimitas, in 2. potissimum consistit: In contemptu .s. eorum rerum, quæ maximè vulgo æstimantur, vt sunt diuitiæ, voluptates, & honores; & in conatu ad ea, quæ sunt maximè ardua, & honore cœlesti digna, vt sunt consilia Domini, quæ obseruare profitetur Religiosi: Et quia, vt ait Patr. lib. 7. de reg. tit. 8. *Magnanimitas ea est virtus, sine qua Reges, ac Principes nequaquam rectè imperare possunt:* Et Sen. lib. 1. de clem. cap. 5. *Decet magnanimitas quẽlibet mortalẽ, etiã illũ, infra quẽ nihil est, quid in. maius, aut fortius, quã malã fortunam retunderet? Hac tamẽ magnanimitas in bona fortuna latiorem locum habet, meliusq; in tribunali, quam in plano conspicitur.* Colligitur ex cap. Grandi, de suppl.

de ſuppl. negl. præl. in 6. ibi *Magnanimitate.* Ideò hic ad noſtrum prælatū inſtruendum, inſinuabimus eas conditiones, quas de magnanimo docet Ariſt. loco cit. de quibus Leſſ. loco cit. num. 14. Iauel. 4. eth. tr. 5. c. 3. Vbi But. tr. 3. Aegid. de reg. lib. 1. p. 2. c. 23. Contz. 3. pol. c. 20.

185 Primò itaque magnanimus, nec pro paruis rebus, nec frequenter adit pericula, quando autem adit, id cõſtantiſſimè facit, non parcens vitæ ſuæ, quaſi non ſit dignũ viuere, vbi ſalus Religionis, & patriæ periclitatur. 2. Libenter confert beneficia, non libenter ſuſcipit, quia illud ſuperioris, iſtud inferioris, vbi autem beneficia acceperit, largiſſimus retributor exiſtit. Data autem beneficia commemorari libenter audit, licet ipſe in ſe eorum non ampliùs recordetur. Neminem item niſi difficulter precatur, promptè tamen precantibus obſequitur. 3. Cum præclaris viris magnum ſe præbet, cum honeſto tamē decore, non adulatione, cum mediocribus mediocrem. Item magnanimus honores non venatur, nec vltro ſe offert, vt honoretur, ſed expectat, vt ſibi vltrò deferantur, & æquo animo fert, vel potius deſpicit, ſi ei non exhibeantur, animi magnitudine ductus. 4. Non mouetur pro quacunq; re leui, ſed ſolùm pro rebus maximis. Vnde dedignatur ſe in rebus parui momēti ingerere, ad eaq; vocari. 5. Manifeſtè amat, & odit, quæ amore, vel odio digna ſunt; turpe .n. putat quemquā decipere, bonus amicus, & bonus inimicus exiſtit. Vnde etiam magis æſtimat veritatem, quàm opinionem .i. magis æſtimat eſſe bonum quàm videri, & veritatem, quando dicenda eſt, apertè dicit abſq; timore, ſuamq; voluntatem intrepidè fatetur, voluntas .n. aut non eſt, aut libera dicenda eſt; ſcit tamen etiam prudenter celare, quando opus eſt, non .n. decet omnibus omnia patere. Vnde etiam ſequitur, quòd non poteſt ad alienum viuere arbitriū, niſi fortè amici, cuius ſit idē velle, & nolle, à quo etiā cū libertate dicta accipit nõ grauata, iuxta illud Naz. epiſt. 169. *Eſt hominis animi magnitudine præditi, amicorū potiùs libertatē, quā inimicorū blãditias amplecti.* 6. Non eſt admiratiuus, quia nihil exiſtimat magnum in rebus iſtis humanis, caducis, & externis; admiratur tamē magnam Dei potentiam, & bonitatem, magnique facit, & admiratur virum ſummis virtutibus præditum. 7. Non eſt memor iniuriarum, quia parui pendit iniurias ſibi nõ digno illatas. Quare viles ſunt Ariſtoteli, qui iniurias priuatas ſine fine perſequuntur; imò omnino beſtias vocat tales Muſon. apud Stob. ſerm. 19. *Sanè animo cogitare, qua via in eū, qui momordit, morſum retorqueat, & retalies iniuriam auctori, ferarum, quàm hominum, magis proprium exiſtimo.* 8. Non multū loquitur de hominibus, aut laudãdo, aut vituperando, nec etiā de ſeipſo, quia nõ curat, vt laudetur, neq; vt alij vituperentur. Contumelijs autem in ſeipſum collatis moderatè reſpondet, ſi ſine ſcãdalo id fieri poteſt. 9. Non quæritur, ſi illi neceſſaria, vel parua deſint, nec eſt facilis ad ea poſtulanda, quia hæc illi minus ſunt cordi. 10. Potius vult poſſidere res præclaras, & infructuoſas, quã viles, & fructiferas. 11. Magnanimi motus, & inceſſus eſt tardus, vox grauis, oratio ſtabilis, & ſedata, vnde non eſt feſtinus in loquendo, nec contentioſus nec vehemens.

186 Peccatur contra magnanimitatem dupliciter, vt ait Diu. Thom. 2. 2. quæſt. 130. 1. per exceſſum, 2. per defectum. Per exceſſum 3. modis. 1. præſumptione, de qua D. Th. loc. cit. 2. ambitione, de qua idē q. 131. 3. inani gloria, de qua idem q. 132. per defectum peccatur puſillanimitate, de qua D. Thom. quæſt. 133. præſumptio eſt nimia ſuarum virium confidentia, qua fit vt quis aggrediatur aliquid, vel ſit paratus aggredi, quod eſt ſupra ſuas vires. Eſt autem peccatum mortale, vel veniale, pro ratione materiæ, magis, vel minus grauis, aut etiam pro ratione nocumenti proprij, vel alterius, quod inde ſequitur. Mortale erit ſine dubio, ſi quis abſq; debita peritia ſuſcipiat officium Confeſſoris, vel Parochi, aut Lectoris, vel Superioris, tunc enim violatur ius naturæ, quod docet, neminem debere aſſumere ſibi facienda, quæ illius capacitatem ſuperant. Ambitio eſt appetitus inordinatus honoris. Tripliciter autem poteſt inordinatè appeti honor, vt ait D. Th. q. 131. art. 1. primo quando appetitur honor, qui appeti non debet, quia eſt ſupra dignitatem propriæ perſonæ. Vt ſi quis velit honorari ob gradum, quem non habet. 2. ſi appetatur honor eo modo, quo non debet, vt ſi quis ita honorem amet, vt paratus ſit propter ipſum Deum offendere. 3. ſi appetatur honor inutiliter, non referendo .ſ. illum ad vtilitatem aliquam propriam, vel alienã. In 1. caſu eſt peccatum veniale tantum, niſi fiat iniuria proximo. In 2. eſt mortale, vel veniale pro ratione mediorum, quibus vtitur; vel paratus eſt vti. In 3. eſt veniale. Si autem appetitus honoris ſit vndequaque moderatus, nullum erit peccatum, vt ait D. Tho. q. 131. art. 1. ad 3. cum honor ſit virtutis imago. Vnde Ariſt. 4. eth. cap. 3. ait. *Immò neq; honore quidē erit dignus, ſi ſit malus: quippe cum virtutis præmium ſit honor, boniſq; tribuatur.* Vanagloria eſt inordinatus appetitus gloriæ vanæ, & inutilis. Poteſt autem tripliciter iſte appetitus gloriæ vanæ eſſe inordinatus, vt D. Th. quæſt. 132. ar. 1. Primò ſi de ſimulata excellentia quæratur opinio, vel fama, vt illi, qui ſe fingunt eſſe peritos, vel eadem quæratur de re fragili, & caduca, vt iactabundi faciunt. 2. ſi quæratur apud eos, qui de rebus non poſſunt rectè iudicare, vt ſi quis diſputaret apud imperitos. 3. ſi quis ponat in ea vltimum finem, quia .ſ. paratus ſit peccare mortaliter. In 1. caſu, ſi cum detrimento aliorum vtatur, erit mortale, vel veniale, ratione detrimenti, magis, vel minus grauis. In 2. ſi non habeat aliquem effectum mortalem, eſt ſolùm veniale. In 3. eſt mortale, vel veniale, pro ratione peccatorum, quæ paratus eſt agere propter vanam gloriam aſſequendã. Puſillanimitas eſt vitium, quo quis diffidens de ſuis viribus refugit officia, ad quæ eſt idoneus, & detrectat facere bona opera aliquid difficultatis habētia, quæ alioquin facilè præſtare poſſet. Eſt autem mortale, vel veniale, pro ratione rerum, quas detrectat facere, vt ſi id, quod detrectat, tale ſit ꝙ ad id ſub mortali ſuſcipiendū teneatur, mortale erit, ſi autē teneatur ſub veniali, veniale. Videatur Val. to. 2. diſput. 8. quæſt. 3. par. 2. Leſſ. lib. 3. cap. 2. dub. 3. Contz. 3. pol. c. 20. §. 4. Iauell. 4. eth. tract. 3. cap. 4. & ante omnes Diu. Tho. loc. cit. q. 130. 131. 132. 133. ſemper art. 1.

187 Magnificentia, de qua D. Th. 2. 2. q. 134. Eſt Aug. lib. 83. qq. q. 31. *rerum magnarum, atque excelſarum cum ampla quadam, & ſplendida propoſitione cogitatio, atque adminiſtratio.* Et Ar. 4. eth. cap. 2. *Nam etiam ipſa eſſe quædam virtus videtur, quæ circa pecunias verſatur, non in omnes tamen, quæ ad pecunias ſpectant, actiones, ſicut liberalitas diffunditur, ſed in ſumptuoſas tantùm.* Officium huius virtutis primarium eſt res magnas, ad quas magno ſumptu opus eſt, efficere, quando ratio id poſtulat, vel ſuadet. Sex autem proprietates magnifici aſſignat Ar. loc. cit. 1. quòd magnificus ſcienti aſſimilatur, quia .ſ. circa materiam ſuam ſcit inuenire quid decet, & ſumptus conuenientes rebus accõmodare. 2. quòd honeſti cauſa (quod omnibus virtutibus commune eſt) magnos ſumptus faciat. 3. eos facit cum voluptate. 4. dictos ſumptus facit ſine parſimonia. 5. non curat quanti conſtet opus, modò pulcherrimum ſit, & maximè decens. 6. magnificus ſemper eſt liberalis, & ex æquali ſumptu facit opus magis præclarum, quàm liberalis.

188 Sed inquies, hanc virtutē non poſſe conuenire prælatis regularibus, qui votum paupertatis fecere, quod & inſinuauit Ariſt. loc. cit. dicens. *Propter quod inops qui[illegible] non vtique erit magnificus, non enim ſunt ei, à quibus magna cõſumat decenter, tentans autem inſipiens.* Rß. ad hoc D. Tho. quæſt. 133. art. 3. ad 4. quod licet pauper quoad actum exteriorem huius virtutis, qui non poteſt exerceri niſi per magnam pecuniarum quantitatem, tanquam per inſtrumentum neceſſarium, magnificus eſſe non poſſit, poteſt tamē eſſe magnificus quò ad actum interiorem, qui eſt principalis virtutis actus, ideſt quò ad electionem magnorum ſumptuum circa opera admiratione digna, in honorem, & ornamentum Dei, vel communitatis, vel familiæ, actu ponenda, ſi facultas adeſſet. Seu poteſt eſſe magnificus, odiendo vitia huic virtuti oppoſita. Seu poteſt etiam pauper eſſe magnificus, non in iis, quæ ſunt magna ſimpliciter, ſed ſolum in iis, quæ ſunt magna per comparationem ad aliquod opus: quod licet in ſe paruum ſit, tamen poteſt magnificè fieri ſecundum proportionem illius generis, v.g.

fabrica-

fabricatio coquinæ, seu latrinarum potest fieri magnificè in suo genere. Vnde etiam Aristotelis loco citato, ait. *Propter quod est magnifici; in quo vtique faciat genere, magnificè facere.* Vide Burridan 4. eth. tract. 2. cap. 3. quæst. 1. dub. 3. in resp. ad arg.

189 Sed hic nota, quòd puto, istam virtutem esse non minus prælatis Regularium necessariam, quàm alias. Tum propter connexionem, quam inter se virtutes habent. Tum propter splendorem, & ornamentum. Tum quod huius virtutis duo præcipuè sunt actus ad meum propositum secundùm Aristotelem loco citato. Vnus circa res diuinas, alter circa humanas. Circa res diuinas, ad magnificum spectat templa ædificare, reparare, ornamenta necessaria Ecclesijs munda, & magnifica contribuere, & omnia, quæ ad Dei cultum pertinent cum decore, & iuxta facultates, quas possidet, vel ministrat, præparare. Circa res humanas, tenetur magnificus iuxta easdem suas facultates splendidè eleemosynas pauperibus erogare, hospites lætæ recipere, & largè, ac magnificè tractare, benemeritos remunerari, suis magnifica conuiuia facere. Hæc omnia tenetur etiam prælatus regularis facere, tum quæ ad cultum Dei, tum quæ ad hospites, tum quæ ad pauperes, tum quæ ad benemeritos. Quo ad conuiuia tenetur prælatus Superiores suos aduenientes magnificè tractare. Quod videtur insinuari in nostro Correctorio num. 61. Et tenetur etiam suis fratribus bis, ter, aut quater in anno in Refectorio splendidius mensam præparare. Quod in Ordine nostro est in vsu diebus reconciliationum. Tenetur etiam totidem vicibus suis Religiosis religiosas recreationes concedere, & inibi abundantiùs refocillare. Hæc tamen intellige, saluis semper paupertate religiosa, & facultatibus monasterij. Quod etiam Aristotelis docet loco citato, cum dicit. *In omnibus autem, sicut dictum est, ad agentem quoque haberi relatio debet, quisnam, & ex quibus facultatibus agat, digni enim his esse sumptus debent, & non solum operi, verum etiam facienti decenter esse accommodati.* Et Patritius lib. 7. de reg. tit. 11. *Idcircò magnificentissimus esse poterit secundum opes, ac potentiam suam, dummodò animum ex virtute promptum ad benignitatem, beneficentiamq; habeat*, Vide Diu. Thom. Aristot. & Patritius loco citato. Buridan. 4. eth. tract. 2. Iauellus 4. ethic, tract. 2. Chauass. de ver. prud. lib. 4. cap. 3. §. 3. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 21, 22. Lessius lib. 3. cap. 2. dub. 4. Aegid. de reg. lib. 1. par. 2. cap. 19. Ribad. lib. 2. de princ. christ. cap. 20.

190 Peccatur autem contra hanc virtutem duobus modis, nimium profusione, & paruificentia, vt Diu. Thom. 2. 2. quæst. 135. art. 1. ad 2. Profusio est, cum plures sumptus fiunt, quam requirat opus. Paruificentia est, cum minore sumptus fiunt, quam opus institutum exigat. Profusio si sit in detrimentum graue alicuius, peccatum mortale est, sit minus, veniale. Paruificentia peccatum veniale est; poterit tamen esse mortale, si ex voto, vel testamento quis ad opus teneatur. Vel etiam, si operis perfectio necessariò exigat aliquos sumptus, alioquin ruitura. Vel etiam, si in opere conficiendo non reponantur omnia necessaria, ad hoc vt stabile, & durabile sit videatur. Val. tom. 3. disp. 8. quæst. 3. par. 2. Less. loc. cit. num. 35. 36. Iaueli. loc. cit. cap. 4.

191. Patientia, de qua D. Th. 2. 2. q. 136. est Aug. l. 83. qq. q. 31. *Voluntaria; ac diuturna perpessio rerum arduarum, ac difficilium, honestatis, aut vtilitatis causa.* Hæc est virtus dulcissima, quam de Cælo misit Dominus in refrigerium, imò in conseruationem generis humani. Hęc est omnibus hominibus omninò necessaria. Hæc debet esse nostris prælatis charissima: hæc ab ipsis amplexari, nec vnquã dimitti debet, quia sine ipsa impossibile est prælatos subditos regere. Hæc est index, quo prælatorum sufficientia probatur. De hac dicit Aug. in lib. de pat. cap. 1. quod est *tam magnum Dei donum, vt etiam ipsius, qui nobis eam largitur patientia prædicetur.* Et Cyp. de bon. pat. *Patientia est, quæ nos Deo, & commendat, & seruat; ipsa est, quæ iram temperat, quæ linguam frenat, quæ mentem gubernat, pacem custodit, disciplinam regit, libidinis impetum frangit, tumoris violentiam comprimit, incendium simultatis extinguit, coercet potentiam diuitum, inopiam pauperum refouet*, &c. P. Dam. lib. 6. epist. 30. ver. fin. *Inter omnia, quæ diuina nobis sunt lege mandata, nihil est Monacho propensius enitendũ, quã vt patientiã in omnibus habeat, quæ videlicet alienæ prauitatis iniuriam æquanimiter ferat. Hæc planè virtus ad perfectionis culmen monachum prouehit, & terribilẽ in Dei hostibus animũ dimicantẽ facit*, &c. Et ibid. ep. 31. in princip. vocat patientiam reginam virtutum, & illam doceri ait in tota sacra scrip. Chrys. ho. 15. in ep. ad Tim. *Est enim prælatus linguis innumeris propositus ad lacerandum. Alius culpat, alius laudat, alius detrahit, alius compositionem in ius trahit, magnaq; illi patientia, et constantia ad ista toleranda opus.* Et prou. 14. *Qui patiens est, multa gubernatur prudentia; qui autem impatiens est exaltat stultitiam suã.* Et 2. Cor. 6. *In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia.* Et ad Hebr. 10. *Patientia vobis necessaria est:* Et quidam senior è nostris. *Patientia est bonorum, et malorum solamen, illos enim probat, istos purgat:* ad illud Hier. ad Bres. *Aut sancta es, & probaris, aut peccatrix, & iniustè quæreris, minora sustinens, quam merearis.* Plura apud Cas. coll. 18. c. 16. A. Carm. ser. 25. 26. 27. Chauass. de ver. prud. lib. 3. c. 6. Trull. lib. 4. cap. 25. consid. 3. Rosig. de discipl. christ. perf. lib. 4. c. 31. & de act. virt. lib. 2. c. 12. Patr. de reg. lib. 7. tit. 14. vbi ait. *Qui varios hominum mores nequit tolerare, aut nimis delicatus est, aut à communi mortalium consortio se extrudit.* Peccatur contra patientiam insensibilitatẽ, quãdo .s. quis nõ tangitur, neq; proprijs, neq; alienis malis, & veniale est, & rarò potest esse mortale. Peccatur etiã impatientia quando .s. quis nimiùm dolet, aut ex dolore a recto discedit, & veniale est; potest tamẽ esse mortale, vel ratione scandali, vel ratione mali, quod quis ex impatientia facit. Vide Less. lib. 3. cap. 2. dub. 5. num. 41.

192 Perseuerantia, de qua D. Th. 2. 2. q. 137. *Est* Aug. lib. 83. qq. q. 31. *in ratione bene considerata stabilis, et perpetua permansio:* De hac Eccl. 27. *Homo sanctus in sapiẽtia manet, sicut sol: nã stultus autem sicut luna mutatur:* Aug. ser. 8. ad fr. in er. *O fratres mei non tædeat incipere magna, nec fastidiat tenere inchoata, scientes quod perseuerãtia informat meritũ, colorat boni propositũ, remunerat currentem, coronat pugnantem, ducit ad brauium, conducit omnes ad portũ.* Ber. ep. 129. ad Genuen. *Prorsus absq; perseuerantia neq; qui pugnat, victoriã, neq; palmam victor consequitur. Vigor virium virtutum consumatio est, nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium, soror est patientiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum sanctitatis: Tolle perseuerantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo:* Sen. epist. 22. *Turpe est cedere oneri, luctare cum officio, quod semel recepisti.* Et epist. 35. *Ante omnia hoc cura, vt constes tibi.* Et epi. 20. *Maximum hoc est, & officium sapientiæ, & indicium, vt verbis opera concordent, & vt ipse vbiq; par sibi, idemq; sit.* Et paucis interpositis; *Vnam semel, ad quam viuas, regulam prehende, & ad hanc omnem vitam tuam exequa.* Et infra. *Quid est sapientia semper idem velle, atq; idem nolle.* Sciat itaque prælatus, magnam rem esse, & magni decoris apud Deum, & homines, vnum virum agere, idest semper stabilem, atque firmũ, vt monuit Hier. in princ. lib. Iob. E contra verò muliebris, atq; puerilis animi, instabilẽ, & incõstãtẽ esse, & nihil esse regnantibus opprobriosius, quã mẽtis incõstãtiã: denotat .n. stultitiã, & stoliditatẽ, vt ait Sen. loc. cit. ep. 120. *Maximũ indiciũ malæ mẽtis, fluctuatio.* Et *turpius nihil iudicio, Impar sibi est.* Vnde maximè prælatis dicta incõstantia cauenda est, & corrigenda natura, alioquin in contemptum venient subditorum, reuerentiamq; perdent, qua maximè manutenẽtur regimina. Nõ est tamen contra perseuerantię virtutem, à cognito errore recedere. Sen. 4. de benef. c. 38. *Non est leuitas, a cognito, & damnato errore discedere, & ingenuè fatendum est, Aliud putaui, deceptus sum. Hæc verò superba stultitia perseuerãtia est, quod semel dixi, qualecũq; est, fixũ, ratũq; sit. Nõ est turpe cum re mutare consilium.* Vide Patr. de reg. lib. 7. tit. 12. Menoch. inst. pol. lib. 2. c. 20.

193 Peccatur autem contra perseuerantiam duobus modis,

dis. 1. animi mollitie, siue inconstantia, de qua D. Tho. quæst. 138. 2. pertinacia, de qua idem quæst. 109. inconstantia est, cum quis ob occurrentes difficultates, maximè ob tristitia, desistit à bono opere incœpto; & est peccatum mortale, si ad illud opus tenebaris ex voto, vel præcepto, & materia est grauis; si leuis erit tantum veniale. Si nullo modo tenearis, non erit peccatum mutare propositum, & relinquere prius exercitium. Pertinacia est, cum quis perseuerat in proposito firmo, siue sentiendi, siue agendi, vbi non oportet, vel plusquam oportet, estque veniale, vel mortale, pro grauitate materiæ, vt si prælatus nolit obstinatè mutare legem, quam vsus probauit perniciosam. Vide Less. lib. 3. cap. 2. dub. 6. num. 49. Val. tom. 3. disput. 8. quæst. 3. par. 2.

194 Monendi hic sunt prælati de duobus. 1. vt semel datam fidem constanter seruent. Nihil est enim quòd vehementiùs subditos contineat quam fides, quæ si semel violetur, seditiones parit, euersionesq. regiminum: patientius .n. sustinent subditi, sibi, quod petunt, denegari, vel sibi non dari, quod non quærunt, quàm à promissis cadere, & datam sibi fidem violari, nam in hoc contemni se maximè credũt. Vnde refertum, solitum fuisse dicere Franciscum I. Galliarũ Regem, quod si fides toto orbe terrarum exularet, in Superioribus tamẽ seruãda esset. Et Xenoph. in or. Agesil. *Magna, & perpulchra res est, cum alijs omnibus, tũ verò principi, fidem seruare, & se talẽ esse cognosci*; Et Cic. pro Q. Rosc. *perfidiosum, & nefarium est, fidem frangere, quæ continet vitam*: Et Thucyd. lib. 4. in or. Brasidæ. *Fraus cum in omnibus fœda est, tum verò in his, qui maiori dignitate sunt præditi fœdior est, quam aperta violentia*. Et Arist. 1. reth. cap. 15. *Infirmatis, violatisque pactis, tollitur inter homines commerciorum vsus*. Et Sil. Ital. lib. 4. Superiores alloquens,

Neu rumpite fœdera pacis:
Nec regnis post ferte fidem.

Et Aug. epist. ad Bonif. *Fides quando promittitur, etiam hosti seruanda est, contra quem bellum geritur, quantò magis amico, pro quo pugnatur?* Vnde Deut. 23. *Si nolueris polliceri absq; peccato eris, quod autem semel egressum est de labijs tuis obseruabis, & facies sicut promisisti*. Et omnia promissa debita esse, statuitur in l. vl. Cod. ad leg. Falcid.

Cauenda tamen hic sunt multum prælatis tres domestica mala, quæ honorato prudentiæ, seu sagacitatis nomine vestiunt aliqui barbati superiores. 1. est cum promiserunt, occasiones quærere non seruandi, reiecta causa in promissarium. 2. non habuisse voluntatem se obligandi, 3. more aulicorum promisisse. Hæc fraudolentium, & barbarorum Superiorum sunt. Hæc indigna sunt viro vtcunque non Superiore religioso. His technis magis rũpitur, quam in aperto, fides, magis contristatur frater, cui facta est promissio, frangitur enim illi non solùm fides, sed & illuditur. Quid interest inter frangere fidem, & occasionem frangẽdi quærere? Quippe nil. Nisi quod ad infidentiam perfidia additur, & fraudulentia. Vnde Liu. lib. 9. hist. *Et perfidos numquam causa deficiet cur pacto non stent, semperq; aliquã fraudi speciem iuris imponens*. Et quid interest inter fidem non seruare, & in mẽte æquiuocare? Quippe nil. Nisi quòd ad fallentiã fidei additur dolus, & irrisio: Quis .n. cogit, vt promittas? Ergo si promittis, eo teneris sensu verba proferre, quo ea percipit promissarius, qui Deus non est, vt mentẽ tuam scrutari possit. *Quis .n. hominum scit*, 1. Cor. 2. *Quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?* Et si roges, an possint prælati suadere reis, vt veritatem fateantur in iudicio, promittendo eis impunitatem, quam concedere nec volunt, nec possunt. ℞. negatiuè, quidquid aliqui iniquè dicant, vel faciant, nam graue est fidem fallere; l. 1. in fine princ. ff. de const. pecu. Ita Red. de maiest. princ. ver. Sed etiam per legitimos tramites, n. 13. Et concludit Dec. in l. Ea est natura cauillat. ff. de reg. iur. num. 7. & ante ipsum, Imol. consil. 109. quòd ex ea confessione per dolum sic à iudice extorta, reus condemnari non potest. Ita etiã Hipp. de Marf. sing. 201. n. 4. Ang. in sum. ver. Fides: & Addit. Decij plura cumulat ad dictum locum. Et licet sciam, iam multo ante exulasse ad pœnam capitis fidem à curijs, ita vt non inter vnquam regium limen, eamq; seruantes ibi in egestate viuere, è contra autem violantes ditari; impijssimum tamen est, nefandos istos mores tam Reipublicæ perniciosos velle in religiones introducere, in quibus omnia iam dicta, quàm facta, prælatorum præsertim, decet esse sacrosancta, sciantq, qui talia intentant, quod luent perfidiæ suæ pœnas, ad illum Hom. lib. 4. Iliad.

Etsi periuros violato fœdere Troas
Iuppiter è Cœlis præsens haud puniat ira.
At tandem grandes magno cum fœnore pendent
Hi cum coniugibus, & tota stirpe rependent.

Nolo tamen prælatum tam promissorum tenacem, vt si ea iniusta sint, obseruet; In malis .n. promissis fidem non expedit obseruare, reg. 69. in malis de reg. iur. in 6. & Amb. 1. de off. c. 50. *Est etiam contra officium nonnunquã soluere promissum sacramẽtũ custodire*. Vide plura huiusmodi causa 22. q. 4. & refertur dictũ Agesilai. *Si iustum est, quod petit, promisi, sit minus, non promisi*. Et Tull. 1. de off. aliquos casus refert, quibus nõ tenemur seruare promissũ. *Nec promissa igitur seruanda sunt ea, quæ sint ijs, quibus promiseris, inutilia; nec, si tibi plus ea noceant, quàm illi prosint, cui quidem promiseris: contra officium est, maius damnum anteponi minori*. Et paucis interpositis. *Iam, illis promissis non standum esse, quis non videt, quæ coactus quis metu, aut deceptus dolo promiserit?* Vide Chauass. de ver. prud. l. 4. cap. 1. §. 3. Scrib. in Sup. relig. lib. 1. cap. 9. & in pol. christ. lib. 2. cap. 15. Sen. 4. de benef. c. 34. 35. Ribad. de princ. christ. lib. 2. cap. 15. Lips. lib. 2. ciu. doctr. cap. 14.

195. 2 Quod moneo, est, vt commissa sibi secreta fide seruet prælatus custodia. Est tanti momenti monitum istud, vt qui illud seruare nesciat, nesciat regnare. In hoc consistit summa magnatum rerum: primaq; regula benè, prudẽterq; regnandi est secretorum obseruatio; Vnde Prou. 11. *Vir prudens tacebit, qui reuelat secretum, ambulat fraudulẽter; qui autẽ fidelis est, celat amici commissũ*. Et Prou. 20. *Ei qui reuelat mysteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commisceari*s Et vna ex causis, quare iustè possit amicus dimitti, est reuelatio secreti: Eccl. 22. *In reuelatione mysterij effugiet amicus*. Et Eccl. 28. *Quod si denudaueris absconsa illius, non persequeris post eum*. Vnde Sen. ep. 88. *Vre, cęde, occide, nõ prodam, sed quo magis secreta quæret dolor, hoc illa altius condam*. Et lib. 5. de benef. c. 21. *Quærar cum eo, qui arcanum sermonem non continuerit, & fidẽ datam, nec seruatam indignabor*. Tacendum ergo prælato, nam lubrica lingua facilè misteria pandit. Vide plura apud Scrib. in pol. christ. lib. 1. c. 16. & in Sup. relig. l. 1. c. 10.

§. XX. *De temperantia, Prælatis Regularium necessaria.*

196 VIDE D. Amb. lib. 1. de off. cap. 43. D. Th. 2. 2. q. 141. Ar. 3. eth. c. 10. & 1. mag. mor. c. 20. Patr. lib. 6. de reg. tit. 18. Iau. 3. eth. tr. 3. & par. 2. phil. christ. tract. 7. Val. tom. 3. disp. 9. quæst. 1. Less. lib. 4. cap. 1. Aegid. de reg. lib. 1. par. 2. à cap. 15. Petald. in sum. de virt. tom. 1. par. 3. princ. tract. 3. A. Carm. ser. 28. Io. Tor. mor. phil. princ. lib. 10. 11. 12. 13. &c. Contz. 3. pol. c. 12. Scrib. lib. 1. pol. christ. c. 11. & in Sup. relig. l. 1. cap. 16. Ribad. l. 2. de princ. christ. c. 21. 22. Bell. lib. 1. princ. christ. cap. 12. Eust. in sua eth. 3. p. disp. 2. tr. 3. sect. 4. Menoch. inst. pol. l. 2. c. 24. Rosig. de discipl. christ. perf. l. 4. c. 33. Sart. in ciu. reip. reg. consid. 135. Stob. ser. 5. Ant. & Max. ser. 64.

197 Noto 1. quod temperantia est *affectio coercens, & cohibens appetitum ab ijs rebus, quę turpiter appetuntur*. Ita Aug. l. 1. de lib. arb. c. 13. & lib. 83. qq. q. 31. *Temperantia est rationis in libidinẽ, atq; adeò nõ rectos impetus, firma, & moderata dominatio*. Ber. ho. in Dom. 10. post Pent. de vill. iniq. *Tẽperãtia est refrænatio cupiditatis aduersus ea, quæ carnaliter delectant*. Ar. l. 1. magn. mor. c. 5. & 3. eth. c. 10. *Tẽperãtia est medietas circa voluptates, gustus, et tactus*. Quã definitionẽ approbat D. Th. lo. cit. ar. 4. Et ex his collige, quòd primarium, & proprium officiũ temperantię est moderari voluptates versantes circa tactum, & gustum, & licet etiam videatur versari circa moderationem volupta-

tum in

tum in alijs sensibus occurrentium, vt visu, auditu, olfactu, id tamẽ non est per se, nisi quatenus ordinantur tamquam ad finem vltimum ad dictos sensus, gustus, & tactus, vt omnes cum D. Th. & Arist. loc. cit. Aduertit autẽ D. Th. art. 2. quòd temperãtia sumitur dupliciter. 1. pro moderatione, quam ratio actionibus, & affectionibus humanis imponit, & sic virtus generalis est; & de temperantia hoc modo loquũtur plurimi PP. & DD. 2. pro virtute, quæ restrænat appetitum in his, quæ maximè alliciunt, vt sunt gustus, & tactus, & sic est specialis virtus.

198 Noto 2. quòd temperantia est multùm celebrata, tam à Scrip. sacra, & PP. quàm à DD. prof. Eccl. 31. *Vtere quasi homo frugi his, quæ sibi apponuntur, vt non cum manducas multùm odio habearis.* & cap. 37. *Noli auidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnem escam, in multis enim escis erit infirmitas.* Ber. de ord. vit. post med. *Sed inter has temperanti a semper amplexãda est; est enim modus vitæ in omni verbo, vel opere. Hæc humilitatis regulam custodit: tranquillitatem animi seruat, continentiam, & castitatẽ diligit: fouet decus, & honestatẽ: restringit ratione appetitũ, irã contemnit, nec rependit contumeliam.* Ephr. de tim. Dei. *Temperantiã sanitas sequitur, & sobrietas, atq; vigilantia.* Sen. epist. 88. *Temperantia voluptatibus imperat, alias odit, atq; abigit, alias dispensat, & ad sanum modum redigit, nec vnquam ad illas propter ipsas venit. Scit optimum esse modum cupitorum, non quantum velis, sed quantũ debeas sumere.* Iambl. apud Stob. ser. 5. *Fundamentum virtutis est, ut Socrates aiebat, continentia, & moderatio voluptatis; ornamentum verò bonorum omnium temperantia spectatur, ut Plato asseruit; munimentum denique honestissimarum animi affectionum, ut ego dico.*

199 Dicendum est, temperantiam esse simpliciter necessariam Prælatis Regularium. Ita Scrib in Sup. relig. lib. 1. cap. 16. Menoch. lib. 2. inst. pol cap. 24. Ægid. de reg. lib. 1. par. 2. c. 16. Bell. Ribad. Sart. Pair. loco cit. Constat. 1. ex Scrip. 2. ad Tim. 1. *Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis*; vbi per sobrietatem datam Apostolis primarijs Ecclesiæ Prælatis, intelligitur temperantia, vt notant ibi A Lap. & Magal. & 1. ad Tim. 3. *Oportet Episcopum sobrium esse.* 2. ex PP. Ber. ep. 26. ad Guid. Ep. *Postremò temperantiæ opus est, ne qui alijs prædicat, ipse, quod absit, reprobus fiat.* Et Hier. relat. in cap. Ecclesiæ, d. 35. reprendens Ecclesiæ Primates, qui delicijs, & impudicitijs vacant. *An non confusio, & ignominia est, IESVM Crucifixum, magistrum pauperem, atque esurientẽ fartis prædicare corporibus, ieiuniorumq; doctrinam rubentes buccas, tumẽtiaq; ora proferre?* & c. 3. ratione Tum quia intemperantia est vitium maximè bestiale, vt ait Ar. 3. eth. c. 12. his enim solùm duobus sensibus delectantur bestiæ, ergo maximè dedecet Superiores. Tũ quia intemperantia est vitium puerile, vt ait ibidem Arist. quia intemperati vt pueri, impetu, absq; discursu feruntur in ea, quæ oblectant. *Væ autem terra, cuius Rex puer est*; Eccl. 10. Tũ quia in temperantia vitiũ maximè turpe est, vt Arist. ibid. Fit enim per eã quis mancipiũ ventris, & gulæ, ergo Prælatis maximè vitanda, ne suo malo exemplo alios ad similiter viuendum alliciant Et obserua hic vnũ, quod ego attẽtè obseruaui, quòd omnes, & quotquot Prælati Prælatijs priuati vnquã fuere, id illis propter hoc vitiũ euenit, nauseã enim generat, & maximum contemptum, intemperatum habere Prælatũ, & dedignantur subditi tali bruto animali subdi, cũ alia vitia tolerabiliùs sufferant, & patientiùs. *Curabunt* itaq; Prælati, vt bene Pair. lib. 6. de reg. tit. 18. *vt hac virtute in primis fulgeant, qua eorum vita, moresq; castigatiores omnino erunt, & eorum exemplo cunctos ciues emendatiores reddent.*

200 Peccatur contra temperantiam 2. modis; stupore, seu insensibilitate, de qua D. Tho. 2 2. q. 142. at. 1. & intẽperantia, de qua ibid ar. 2. Stupor est, cum quis ita auersatur, & fugit delectationes tactus, & gustus, vt nolit eis vti, quandò, vel vbi, vel quantũ secundũ rectam rationẽ oportet Intemperantia est excessus in concupiscendis, vel fruẽdis delectationibus gustus, vel tactus, vt cum appetuntur, vel vsurpantur, quando vel vbi non oportent, vel plus quã oportet, vel non eo modo, quo oportet, vel quas nõ oportet. Insensibilitas est peccatum mortale, vel veniale, ratione materiæ, quam repudiat; Nam si repudiet delectabiles operationes necessarias ad cõseruationem vitæ, vel in specie, vel in indiuiduo, vt D. Th. at. 5. peccatum mortale erit. Si verò repudiet delectationes necessarias tantùm sub veniali, veniale erit. Intemperantia est peccatum mortale, vel veniale, pro ratione materiæ, in qua versatur. Vide Val. tom. 3. disp. 9. quæst. 3. par. 1. Less. lib. 4. cap. 1. dub. 3. Iauel. to. 2. par. 2. phil. christ. tract. 7. cap. 3.

§. XXI. De partibus integralibus temperantiæ.

201 VIde D. Thom. 2. 2. q. 143. 144. 145. Iauel. loc. cit. cap. 4. Eustach. eth. p. 3. disp. 2. tr. 3. sect. 4. q. 2. Val. to. 3. disp. 9. q. 1. p. 2. Less. lib. 4. cap. 1. dub. 4.

202 Dicendum est, 2. esse partes integrales temperantię, verecundiam, per quam refugitur turpitudo temperantiæ contraria, & honestatem, per quã temperantiæ pulchritudo amatur. Ita D. Th q. 143 & alij. Est igitur verecundia non virtus propria, sed quædã laudabilis passio, qua turpia fugimus, & ea quæ probro digna sunt, vitamus, qualia maximè sunt peccata intẽperantię; & hac ratione iuuat virtutẽ temperantiæ, vt D. Th. ar. 1. & Ar. 2. eth. c. 7. Et est Damasc. lib. 2. de fide orth. c. 15. *Passio timoris de turpi actu.* Et Arist. 4. eth. c. 9. *Est timor dedecoris, siue verè, siue existimatè.* 2. & rhet. c. 6. *Verecundia est dolor quidam, atq; perturbatio ex malis, aut præsentibus, aut præteritis, aut futuris, quæ infamiam inferant.* Dicitur autem quandoque virtus à SS. PP. quatenus, vt D. Th. loc. cit. communiter virtus dicitur omne id, quod est bonum, & laudabile in humanis actibus, & passionibus. Est verò duplex. Vna de bono, quatenus scilicet quis erubescit bonum facere, vt cum Religiosi erubescunt prædicare euangelium, mendicare, pauperem vitam agere. Altera de malo, vt cum erubescimus de malo aliquo perpetrato. 1. mala est 2. bona. De his Greg. hom. 10. in Ezech. *Sicut verecundia laudabilis est in malo, ita reprehensibilis est in bono, erubescere enim malum sapientię est: bonum verò erubescere, fatuitatis.*

203 Nota 1. quòd verecundia, & timor sunt corporei affectus, vnde non fiunt sine corporis mutatione; contrario tamen modo; nam in verecundia fit motus à corde ad partes extrinsecas, quasi à centro ad circumferentiam; in timore verò ab externis partibus ad internas. Et id prouenit, quia natura semper transmittit spiritus, vbi sentit defectum, vt deficienti subueniat. Et quoniam in corde est fons vitæ, inde est, quòd quando timetur periculum, & maximè periculum vitæ, spiritus, & sanguis ad cor confluant, relictis partibus externis sine colore, qui ex sanguine oritur, vnde ex timore pallescunt homines. Et quoniam honor, & confusio stant in exterioribus, & non in corde, ideò quando homo confusionem, & in honorationem timet, spiritus, & sanguis ad exteriora, & præcipuè ad faciem, currunt, & sic homo rubescit in facie, quæ erubescentia verecundia dicitur. De qua cum certum sit quòd in facie sedem habeat, in qua tamen parte, dubitatur. Aug. ser. 8. de ver. Apost. eam in fronte collocat; *In fronte illam* (crucem) *figat, vbi sedes pudoris est.* Amb. de ob. Imp. Val. in genis. *Istę sunt, in quibus solet nitere verecundia*, Abul. cap. 20 in Gen. q. vlt. in fronte, & oculis, *Verecundia apparet in fronte, & in oculis ideò homines verecundiam patientes, oculos deprimunt.*

204 Nota 2. quòd verecundia magis apparet in iuuenibus, quia plus habent caloris, & pellis sunt teneriotis. In mulieribus autem magis apparet, quàm in viris, quia habent & pellem teneriorem, & sanguinem subtiliorem. Cur autem improbi non erubescant, docet D. Thom. 2. 2. qu. 144. art. 4. quia, cum sint in malis profundati, non apprehendunt turpia, vt turpia, sed potius de his gloriantur.

205 Dubitabis, an huiusmodi laudabilem passionem in Prælatis reperiri necesse sit: cum Arist. 4. ethic. cap. 9.

dicat in senioribus verecundiam non reperiri, quia nihil pudore dignum agunt: nec similiter in virtuosis; at Prælatos seniores esse decet, & virtuosos, R. quòd licet senes, & virtuosi, quamdiu operantur vt senes quorum est omnia cum maturitate agere, & vt virtuosi, quorum est nihil non honestum pattare, verecundari non habeant, quia tamen vt homines cadere possunt in aliquo, vel verbo, vel facto, vel gestu, vel nutu minus honesto ideo decet eos tunc verecundari. Quod docet D. Thom. loco cit. cum ait, quòd licet senes, & virtuosi verecundia careant, quatenus eam non sibi facilem apprehendunt, sunt tamen sic dispositi, vt si in eis esset aliquid turpe, de hoc verecundarentur. Quo pacto intelligendum esse ait Ar. loc. cit. verecundantur autem Prælati 3. de causis, 1. ex aliqua turpitudine commissa ab aliquo suo subdito, quam refundi in propriam personam existimant. 2. ex specie, vel opinione alicuius turpis; ad virtuosum enim virum spectat non solum vitare turpia, sed etiam omnem similitudinem, & apparentiam turpitudinis 1. ad Thes. 5. *Abstinete vos ab omni specie mali* 3. ex infamatione sibi falsò data, nã turpe putant, quòd de se tale quid suspicentur homines. Et alioquin quòd etiã senioribus verecundia conueniat, docet Amb. 1. de off. cap. 19. *Quæ cum sit omnibus ætatibus, personis, temporibus, & locis apta, tamen adolescentes, iuueniles q; annos maximè decet.* Et Sen. ep. 11. *Inter hæc, & ruborem esse scio, qui grauissimis quoque viris subitus offunditur; magis quidem in iuuenibus apparet, quibus plus caloris est, & tenera frons, nihilominus veteranos, & senes tangit.*

206 Nota 3. quòd verecundia debet seruari in voce, in modo loquendi, & canendi, in oculis, in oratione ipsa, in motu, in gestu, in incessu, in habitu, de quibus Amb. lib. 1. de off. cap. 18. Ber. de ord. vi. Humb. in spec. Relig. lib. 2. p. 2. Hugo de S. Vict. t. 2. de instit. nou. Meritò itaque ait Patr. lib. 6. de reg. tit. 20. quòd *verecundia est artifex, assectrixq; diligentiæ: non enim tantum ne quis peccet cauet, sed vt honestè, decerèq; agat, omni studio, omniq; diligentia nititur.* & paulò infrà. *Negligenda non est verecundia haud parua virtus, quæ emendatrix omnium actionum nostrarũ, & expultrix improbitatis, ac temeritatis esse cernitur.* Et Tull. in part. or. ait, *Verecundiam esse virtutem omnium custodem, dedecus fugientem, & laudem maximam consequẽtem.* Plura videri possunt apud Arist. 4. eth. c. 9. 2. rhet. c. 6. Amb. Patr. D. Th. loc. cit. Bus. in vir. ver. Verecundia, Iauel. 4. eth. tr. 9. & phil. christ. p. 2. tr. 7. cap. 4. tit. De verecundia. Stob. ser. 31. Torres phil. mor. princ. lib. 1. c. 11. Huic passioni contraria nõ assignat D. Th. ea tamen assignat Ar. 2. eth. c. 7. fine; nimirum pauiditatem, quando quis in omnibus verecundatur. Et impudentiam, quando quis in nihil omnino verecundatur.

207 Honestas de qua D. Th. 2. 2. q. 145. est animi electio firma, & stabilis ea omnia agendi cum decore, & venustate, quę secundum virtutem sunt. Ita Patr. lib. 6. de reg. tit. 23. Quę definitio colligitur ex Arist. lib. rhet. ad Alex. c. 1. vbi ait, *Honesta sunt; ex quibus splendor aliquis, atq; illustris honos in eos, qui aliquid gesserint, emanaturus sit.* eadem habet 7. mor. eũdem. c. 19. & D. Th. loc. cit. ar. 1. probat, quòd honestum idem est cum virtute; art. 2. quòd idẽ est cum decore. & Amb. 1. de off. c. 45. *Non mediocre est, rebus in singulis modum seruare, atq; impartiri ordinẽ, in quo verè prælucet illud, quod decorum dicitur, quod ita cum honesto iungitur, vt separari non queat.* Et est tantæ pulchritudinis honestas, *vt, si oculis cerneretur,* ait Cic. lib. 1. de off. *mirabiles amores excitaret sapientiæ.* Et Sen. 4. de benef. c. 22. *Est magna in ipso opere merces rei, & ad alliciendas mentes hominum ingens honesti potentia, cuius pulchritudo animos circumfundit, & delinitos admiratione luminis, ac fulgoris sui rapit.*

208 Dupliciter autem sumitur honestas 1. prout significat vniuscuiusq; virtutis rectitudinẽ, atq; adeo ipsum bonum honestum in materia cuiuslibet virtutis, Vnde qui in cunctis studijs suis, & verbis, & gestis, & scriptis nihil indecorè, aut irreprehensibiliter agit, honestus, dicitur; & qui in contractibus, ac negotijs se tractabilem, atq; facilem exhibet, siue emendo, siue vendendo, seu alio quocumq; modo, honestus similiter dicitur 1. Cor. 14 *Omnia honestè, & secundum ordinem fiant in vobis.* 2. sumitur specialiter pro eo, in quo elucet decor temperantiæ. Vnde qui comedit, bibit, coit, quando, quantum, vbi, & quo cum debet, honestus dicitur. Et hoc pacto honestas est pars temperantiæ. Quæ distinctio sumitur ex Amb. 1. off. cap. 46. *Est igitur decorum, quod præminet, cuius diuisio gemina est. Nam est decorum quasi generale, quod per vniuersitatem funditur honestatis, & quasi toto spectatur corpore. Est etiam speciale, quod in parte aliqua enitet.* Assignatur autem honestas pars potius integralis temperantiæ, quam aliarum virtutum, quia opera temperantiæ facilius, & communius fœdantur, & dehonestantur, quàm opera aliarum virtutum.

209 Cum itaq; Prælatus sit lucerna ardens in mente suæ Religionis, ad quam respiciunt omnes, & quotquot sunt subditorum mentes, atq; oculi, conuenit, ipsum non solùm recta agere, sed rectè, debito scilicet ordine, debito, & conuenienti modo, tempore, cum debitis, & opportunis circumstantijs; & id in omnium virtutum materia, sed præsertim in temperantia, quatenus nutritionem dicit indiuidualem; nam, quatenus dicit generis humani conseruationem, eam exercere non potest. Quod si fecerit, sciat se maximè sibi deuincturum subditorum animos; ait enim Patr. loc. cit. *Sola honestas est, cuius opus, & artifex simul probatur, & adeò ad se homines allicit, vt imitator eius, & auctor vnusquisq; esse desideret.* Vide Bus. in vir. ver. Honestum Iauel. p. 2. phil. christ. tr. 7. cap. 4. tit. De honestate; Less. lib. 4. c. 1. dub. 1. Cauass. de vera prud. lib. 1. cap. 3. § 3.

§. XXII. *De partibus subiectiuis temperantiæ.*

210 VIDE D. Th. 2. 2. q. 146. Eustach. 3. p. eth. tr. 3. sect. 4. q. 2. Less. lib. 4. c. 1. dub. 4. Val. to. 3. disp. 9. q. 1. p. 2. Dicendum est, partes subiectiuas tẽperantię esse 4. abstinentiam, sobrietatem, castitatem, & pudicitiam. D. Th. loc. cit. q. 143. ar. vn. Eustach. & alij. Abstinentia, de qua D. Th. q. 146. est virtus, qua homo à cibis abstinet prout oportet, pro congruentia hominum, cum quibus viuit, & personæ suæ, & pro valetudinis suæ necessitate. D. Th. art. 1. corp.

211 Nota 1. quòd natura paucis contenta est. Nam Eccl. 29. *Initium vitæ hominis panis, & aqua, & vestimentum, & domus protegens turpitudinem.* Et 1. ad Tim. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.* Sen. ep. 17. *Natura minimum petit.* & ep. 21. *Venter præcepta non audit, poscit, appellat; non est tamen molestus creditor, paruo dimittitur, si modò das illi quod debes, non quod potes.* & ep. 16. *Si ad naturam viues, numquam eris pauper: si ad opiniones, numquam eris diues: exiguum natura desiderat, opinio immensum.* Et Luc. lib. 4.

Discite, quàm paruo liceat producere vitam,
Et quantum natura petat.

212 Nota 2. quòd ex crapula multæ proueniunt infirmitates. Eccl. 37. *Propter crapulam multi obierunt: qui autem abstinens est, adiiciet vitam.* Et Luc. 21. *Attendite ne forte grauentur corpora vestra crapula, & ebrietate, & curis huius vitæ, & superueniat in vos repentina dies illa.* Et huius rei rationem reddit Chrysol. ser. 41. *Nam quoties ciborum cruditas vitalia deijcit, infirmat stomachũ, corrumpit sanguinem, vitiat humores, succendit choleram, extremũ febris gignit incendiũ, toties æger mentẽ perdit, amittit sensũ, fertur desiderijs, cõtrarijs vrgetur, salutaria respuit, quærit noxia, fugit curam, & tandẽ vitam perdit, & mortem inuenit.* Basil. hom. 1. de laud. ieiun. *Siquidẽ habitudo corporis extremè bona sensim mutatur, & in diuersum recidit, nimiũ succumbente natura, nec valente corpulentiæ pondus sustinere.* Philo lib. de mun. opif. *Immoderata ciborum congestio, est letifera naturaliter.* Vnde Iuuen. sat. 1.

Hinc subitæ mortes, atq; intestata senectus:
It noua, nec tristis, per cunctas fabula cœnas.

Hinc

Hinc etiam videmus, quamplurimos Prælatos, qui, cum subditi essent, sanissimi erant, grauibus torqueri infirmitatibus, & citiùs fortè decedere, quàm decessi seni, si fuissent subditi, licèt hoc multi tribuant, & non immeritò, grauibus animorum curis, quibus premuntur; sed in his habet etiã suam crapula partem: E contra verò abstinentes longissimè vitam producunt, vt de Essenis testatur Ioseph lib. 2. de bel Iud. cap. 7. *Viuunt quàm longissimè, ita vt plurimi eorum vsque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem victus, vt equidem puto, & institutionem benè in omnibus ordinatam.* Isti Esseni vitam quadragesimalem, magis tamen seuerè, quàm nos Minimi, obseruabant, vt constat ex Ioseph. loco cit. & Phil. lib. Quòd om. prob. sit lib. vnde ridiculum est, quod dicunt aliqui, abstinentiam nostram vitam abbreuiare. Cum ergo nullæ diuitiæ meliores sint sanitate corporis, vt Eccl. 30. *& summum bonum sit hominibus viuere, mors autem calamitas*, vt Ioseph. loc. cit. lib. 7. cap. 28. & frustra quæratur amissa sanitas, vt Greg. 3 p. past. adm. 13. *Salus corporis quando ad bene operandum accepta despicitur, quanti sit muneris, amissa sentitur, & infructuosè ad vltimum quæritur, quæ congruo concessa tempore vtiliter non habebatur.* Debet noster Prælatus abstinentiæ, ex qua, & sanitas tantum illi necessaria, & vitæ prorogatio prouenit, multum studere. Non erit tamen contra abstinentiæ virtutem aliquando plus comedere, temporum attenta diuersitate, modò temperantiæ regula non excedatur, Eccl. 10. *Beata terra, cuius Principes comedunt in tempore suo ad reficiendum, & non ad luxuriam;* Quod denotat illa particula, In tempore suo. Hippocr. enim aphor. 17. lib. 1. sect. 1. dicit. *Dandum aliquid est tempori, regioni, ætati, & consuetudini.* Et aphor. 15. *Ventres hyeme, & verè natura calidissimi sunt, & somni longissimi; quapropter in his temporibus alimenta plura exhibenda sunt.* Et Arist. sect. 1. probl. 40. *Hinc etiam cibus parcus, potio liberalis per æstatem admittitur.* Et infra. *Parsimonia cibi communis temporum omnium est, sed magis æstati conuenit, ne ob habitum temporis feruentem, corpus cibo immodico pressum exæstuet.* Vide Rosig. de disciplin. christ. perf. lib. 4 c. 34. Chauass. de perf. prud. lib. 3. c. 2. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 24. à §. 20. Bus. in vir. ver. Ieiun. Iauel. phil. christ. p. 2. tr. 7. c. 4. tit. De abstinentia; Tor. phil. mor. princ. lib. 11. à cap. 1.

213 Peccatur contra abstinentiam per gulam, de qua D. Tho. 2. 2. q. 148. quatenus accipitur nomen gulæ vt contradistinctum ab ebrietate. Est autem gula tunc peccatum mortale, cum quis ita immoderatè expetit, aut vsurpat cibos, vt illorum causa paratus sit violare leges obligantes ad mortale; aliàs tantùm est veniale vt D. Thom. loco cit. art. 2. nisi fortè afferat aliquod nocumentum graue, quòd gulosus potuerit, & debuerit præcauere, vt Val. to. 3. disp. 9. q. 3. p. 1. Gulæ peccatum in 5. species diuiditur, de quibus D. Th. ar. 4. & explicantur isto versiculo.

Præproperè, lautè, nimis, ardenter, studiosè.

Qui modi desumpti sunt ex Greg. 30. mor. cap. 27. Cum ergo quis ex his quinq; modis ita peccat, vt paratus sit trãsgredi leges ad mortale obligantes, speciale peccatum mortale gulæ committit. Vide Val. loco cit. Less. lib. 4. cap. 3. dub. 1.

214 Sobrietas, de qua D. Th. 2. 2. q. 149. est virtus moderatiua potus, valentis sua fumositate caput conturbare, & inebriare: Ita D. Tho. loco cit. ar. 1. & 2. Hanc virtutem specialiter requiri in Prælatis, docet D. Th. ar. 4 quia, cùm ipsorum sit vacare orationi, sacræ lectioni, subditorum eruditioni, debent habere mentem puram, serenam, ac vigilantem. Vnde 1. ad Tim. 3. & 2. ad Tim. 1. ea requiritur in Prælatis Eccl. Et Prou. 31. *Noli Regibus dare vinum.* Et verè ebrietas est vnum ex illis vitijs, quod quam maximè est in Prælatis abominabile, & quod eos maximè reddit contemptibiles. Hinc Plato lib. 3. de Rep. *Ab ebrietate itaque ipsis diximus abstinendum: Vnicuique enim magis conceditur, quàm custodi, vt ebrietate grauatus, vbi terrarũ sit nesciat: Nempe ridiculum esset, custode indigere custodẽ.* quare inter leges à Solon datas Lacedemonis, (vt Laer. in eius vit.) hæc erat. *Princeps, si deprehendatur ebrius, morte mulctetur:* Et refert Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 11. apud Indos lege cautum esse, vt concubina, vel alia quælibet mulier, Regem temulentum occidens, hoc donaretur munere, vt successori nuberet: Et lib. 4. c. 6. ait, quod Carthaginensibus, ne insolesceret magistratus, toto imperij tempore vinum interdicebatur Et lib. 3. cap. 11. de Romanis ait, quòd vino dediti à muneribus publicis arcebantur. Id autem fiebat ob damna, quæ secum affert ebrietas, de quibus latè Niss. hõ 3. in Eccl. col. 5. Et Amb de Helia, & Ieiun. c. 16. *Ebrietas fomentum libidinis; ebrietas incentiuum insaniæ, ebrietas venenum sapientiæ: Hæc sensus hominum mutat, & formas, & per hanc fiunt ex hominibus equi adhinnientes:* Chrysol. ser. 26 ait, quòd vinum est, *Dæmon blandus, inuitatus hostis, illecebra honestatis, & pudoris iniuria:* Hier. in c. 1. ep. ad Tit. in illust. Non vinolentum: *Longum est, ire per singula, & insanias, quas ebrietas suggerit, explicare: Videas aliquos pocula in tela vertentes, scyphum in faciem iacere cõuiuæ; alios, scissis vestibus, in vulnera aliena proruere; alios clamare, alios dormitare; qui plus biberit, fortior computatur.* Et infra: *Numquam ego ebrium castum putabo.* Quare bene 1. Cor. 6. *Ebriosi regnum Dei non possidebunt.*

215 Cum ergo ebrietas sit tam abominabilis, totq; tantorumq; malorum causa, certissimum est, quod sobrietas illi contraria, est nostris Prælatis omnino necessaria. Ego quippe existimo, hoc ebrietatis morbo laborantẽ nõ posse tuta conscientia Prælaturam recipere, nec retinere receptam; nec posse à confessarijs absolui, nisi firmetur proponat, vel Prælatiæ renũciare, vel abstemius omnino euadere. Pro ebrietate vide to. 1. huius op q 1. cap. 17. § vii. Iauel. phil. christ. p. 2. tr. 7. c. 4. tit. De sobriet. Contz 3. pol. cap. 14. Menoch. inst. pol. lib 2. c. 24 §. 5. Tor. phil mor. princ. lib. 11. c. 9. Ant. & Max. ser. 68. Diaz in pract. c im c. 80. Tiraq; de nob. cap 21. à num. 174. P Greg. lib. 39. synt. c. 8. Camp. in diuers. iur. rub. 4. à n. 3. Gutier. can. qq. lib. 2. cap. 4. Vide etiam totam d. 35.

216 Peccatur contra sobrietatem ebrietate, de qua Diu. Tho. 2. 2. q. 150. Ebrietas autem est immoderata vini potatio causa voluptatis, priuans potatorem rationis vsu: Qui ergo ita inebriatur, vt vsu careat rationis, peccat sine dubio mortaliter, vt D. Tho loco cit. ar. 2. & Val. tom. 3. disp. 9. q. 3. p. 2. quia priuat se vsu rationis, & exponit se mille periculis peccandi, & hoc licèt intentionem formalem nõ habeat se inebriandi: sufficit enim quòd potuerit ebrietatẽ vitare: Censetur autem quis potuisse ebrietatem vitare, quando præuidit, vel potuit præuidere imbecillitatem sui cerebri, facilitatem inebriandi, fumositatem vini faciliter inebriantis, quantitatem, quæ facillimè eum inebriare poterat: Vnde si quis iam aliquoties sit expertus inebriari se ex tali, vel simili potu quoad quantitatem, qualitatem, &c. meritò censetur potuisse præuidere ebrietatem secuturam; atq; adeò mortaliter peccasse se inebriando. Cognoscetur autem, quem in talem ebrietatem incurrisse, 1. quando postridie non meminerit, quid tũ dixerit, egerit, quomodo domum, aut cubitum ierit, à quo ductus. 2. si ea dixerit, vel fecerit, quæ non solet, vt Regin. lib. 22. n. 57. Si autem quis non ita inebrietur, vt vsum perdat rationis, licet sciat quod facit, si tamen sit aliquantò hilarior solitò, & aliquantulum perturbetur illius phantasia, ita vt videatur ei, quòd domus gyretur, & homines habeant duo capita, putat Val. loco citato col. 3. vers. Item diximus, quod non sit mortale. Melius tamen Sylu. ver Ebrietas, quæst 1. contrarium censet si scienter id egerit, & sine aliqua causa, tractus solùm dulcedine vini; quia notabiliter lædit vsum rationis sine causa, & cum periculo peccandi: Prælatos autem in hoc secundo casu nulla ratione puto posse excusari à mortali, quia positi sunt in exemplum subditorum, & huiusmodi ebrietas deturpat plurimum Prælatiam, vnde perditur respectus, & subditi licentiosiores fiunt, & minùs obedientes. Et videtur docere Turrecr. in c. fin. d. 35. n. 4. quando ait, quòd ebrietas est maius peccatum in Prælatis, quam in subditis, ob id 1. ad Timot. 3. quod Prælatus non debet esse vinolentus: Videatur Val. loc. ci. Less li. 4. c. 3. dub. 3. Comit. li. 5. q. 5. Reg. loc. cit. à n. 55. Farin. 1. par. fragm. crim. lit. C. num. 255. Abb. in cap.

A. crapula, de vit & hon. cler. num. 2. P. Greg. loc. cit. n. 2.

217 Castitas, de qua D. Thom. 2. 2. quæst. 151. est virtus moderatiua affectuum, & actuum venereorum. Et est triplex, virginalis, vidualis, & matrimonialis, vt docent Sanctorum PP. Cypr. de bono pudic. Ambr. de virg. lib. 3. & in lib. de vid. Hier. in cap. 23. Matth. in illud de fructu seminis, cuius aliud centesimum, &c. Aug. de virg. c. 45. vbi præter dictam triplicem castitatem, agnoscit alios castitatis gradus, scilicet Monachorum, & Clericorum, qui ad virginalem, & vidualem referri non possunt. Pudicitia, vel est idem cum castitate, vt D. Th. loco cit. art. 4. corp. vel est moderatiua actuum circumstantium ipsum actum venereum, vt sunt aspectus, oscula, amplexus, vt idem D. Thom. ibid. Quid sit castitas, quomodò conseruetur, de laudibus ipsius, vide tom. 1. huius op. q. 3. Quàm hæc virtus sit Prælatis necessaria, clarius est, quam vt probatione indigeat, cum eam omnes voueant. Caueant ergo sibi ab aspectibus, osculis, amplexibus, cogitationibus, &c. deturpant enim hæc non minùs, quàm actus ipsi, & plurimùm subditos scandalizant. Nec solùm caueant ab his, sed omnem etiam horum suspicionem tollant; ait enim Chry. hom. 4. in ep. ad Tim. *Non modò obscœni congressus vitium caue, verùm omnem suspicionis, vel etiam obscura, aditum claude.* Sciantq; nostri Prælati, luxuriam talis esse naturæ, vt quo semel ingreditur, nisi citò expellatur, ita serpat, vt totum occupet; & si radices figat, necet virtutum omnium semina, nec eas secum patiatur. Audiant Greg. 3. Reg. c. 11. *Salomon quippe immoderato vsu, atque assiduitate mulierum ad hoc vsque perductus est, vt templum idolis fabricaret, & qui prius templum construxerat Deo, assiduitate libidinis, & perfidiæ subtractus, idolis templa construere non timuit.* Et venerem maximè obstare studiosis, docet D. Th. 2. 2. q. 15. ar. 3. corp. quia, inquit, per luxuriam *intentio hominis maximè applicatur ad corporalia, & per consequens debilitatur operatio hominis circa intelligibilia.* Et subdit, *Et ideò ex luxuria oritur cæcitas mentis, quæ quasi totaliter spiritualium bonorum cognitionem excludit.* Et Anton. 2. p. tit. 5. c. 1. §. 1. vers. Quartò cōsumit; relato dicto Senecæ, quòd nihil est tam mortiferum ingeniis, quam luxuria, ait. *Siquidem rationem perturbat, intellectum hebetat, memoriam eneruat, obliuionem immittit, errorem infūdit, ignorantiam inducit, & hominē quasi bestiam facit* (Quod vltimum etiam docet Ar. 7. eth. cap. 11.) De hoc Probus in c. 1. de vit. & hon. cler. n. 7. quæ ex se transcripsisse testatur Tiraq. in l. 15. conub. glos. 1. p. 15. n. 66. quem vide n. 53. Et quòd voluptates venereæ multo sint impedimento prudentiæ, quæ est regimimum animæ, docet Ar. loc. cit. *Voluptates etiam prudentiæ sunt impedimento, atq; eò magis, quò quis magis oblectatur, vt in venereorum voluptate contingit, in qua constitutus nemo intelligere quidpiam potest.* Et tandem voluptatibus dediti contemptibiles fiunt (quod super omnia vitandum Prælatis, vt Chrysost. hom. 14. in ep. ad Tim. *Oportet eum, qui doctoris officium suscipit, ita se agere, vt despici, contemniq; non possit*) vt docet Arist. 5. pol. cap. 10. versùs finem. *In voluptatibus enim viuentes efficiūtur facilè contemnendi, ac multas præbent occasiones opprimendi sui.* Vnde 2. eth. cap. 9. præcipit omnibus, vt à voluptate caueant. *In omnibus autem à iucunditate, & voluptate maximè cauendum est.* Et cap. 3. ait, hominem voluptatibus deditum, malum sine iniuria prædicari posse.

218 Quod si à morbis animæ ad morbos corporis transire velimus, tot, tantorumque morborum est libido causa, vt ex ea omnes fere morbos gigni putent cum Philosophis, & Theologis accurati Medici. Boet. lib. 3. de consol. prosa 7. ait. *Quid autem de corporis voluptatibus loquar, quarum appetentia quidem plena est anxietatis, satietas verò pœnitentiæ? Quantos illæ morbos, quàm intolerabiles dolores, quasi quemdam fructum nequitiæ fruentium solent referre corporibus? quorum motus quid habeat iucunditatis ignoro.* Et Propert. lib. 3. eleg. 11.

Certa quidem tantis causa est manifesta ruinis,
Luxuriæ nimium libera facta vita.

Et in particulari nihil est, quòd magis vires corporis debilitet, quàm luxuria, vt patet experientia. Et ratio est, quàm affert Ar. sect. 4. prob. 6. & probl. 22. Quia *semen omni ex parte corporis secretum est.* Quam propositionem probat 1. de gener. an. cap. 17. & 18. & 7. de hist. an. cap. 1. ait. Quod *senescunt celerius mares salaces, & mulieres, quæ frequentius pariunt.* Et Auic. lib. 3. de an. cap. vlt. ait, *hominem ex coitu vsque adeò debilitari, ac discolorari, vt si quadragies tantum sanguinis emitteret, non tantum pallesceret, atque tabesceret*: Et Ant. loc. cit. versu Tertiò, ait, vnam ex rationibus, quare antiqui Patres tantum viuebant, & robusti, nunc autem tam paruo tempore, & pleni debilitate, hanc esse, quòd erant magis continentes. Nocet inter cœtera membra præcipuè coitus stomacho, vt docet Gal. lib. 3. epid. Hippocr. comm. 1. Nocet etiam cerebro, vt Gal. ibi. ad fin. dict. lib. Vnde etiam aliqui putarunt, semen ex cerebro per genitales vias in infima voluptate defluere, vt loquitur Aug. lib. de ve. relig. c. 40. Ex quo etiam fit, quòd spadones calui effici nequeunt; vt docet Ar. sect. 10. probl. 56. *Quia rem veneream non agunt, semen enim labi per spinam è cerebro videtur; nec non & mulieres, & pueri cur calui non sint, eadem ratio esse creditur.* Neruis quoque nocet venus, vt Gal. ad fin. lib. 3. comm. aphor. Hipp. Oculis etiam nocet luxuria, vt Arist. sect. 4. probl. 2. & 3. Vnde non exactè videre conspicitur eos, qui venerem sectantur. Nocet similiter renibus, & eorum infirmitatibus secundùm eundem Arist. loco cit. sect. 4. c. 2. vbi ait. *Sunt autem, & oculi, & renes omnium pingues, atq; obest, ergo quòd partes hæ rem veneream efficacius adiuuant, caloris participes sūt, cuius tabifica vi extenuantur multumque sui succi ad semen excerni patiuntur.* Ex libidine oritur podagra, & orta augetur, & exacerbatur; oriuntur pariter chiragra, & omnes iūcturarum ægritudines. Ita Cor. Cels. lib. 1. cap. 9. vbi ait, *Si cui vero dolere nerui solent, quod in podagra, chiragraue esse consueuit, huic venus semper inimica est.* Idem docet lib. 4. cap. 24. vbi addit, quosdam cum toto anno sibi à vino, & venere temperassent, hoc malum euasisse: Et memini, me aliquando legisse Hier. dicentem; multos proscriptione bonorum dolore pedum conualuisse Medici dicunt communiter, podagram prouenire ex otio, crapula, & coitu. Sed multa exempla Sanctorū, præsertim Greg. Magni, qui hoc morbo grauiter afflictabatur, vt de seipso multis in locis scribit, quos refert Bar. in Pan. vet. Impatientia in podagra id prohibent credere esse vniuersaliter verum, cum eos temperatissimo sciamus, simulq; vigilantissimos. Vnde bene ait Maiol. lib. 2. de irreg. c. 21. in fine, quòd hic morbus nō sēper est signū intēperantiæ, nam sæpe nos inuadit ex paterno sanguine, & ideò quodammodò hæreditarius morbus dicitur, vt docet Demetrius Pepagomenus in lib. de pod. c. 6. quo laborauit S. Iulianus Mart. Alexan. eodem quoq; laborauit S. Mauritius Cantuensium Episc. Et Greg. Naz. vt refert Maiol. Vnde Alchimistæ, qui tantū tribuunt suæ illi chimeræ, quam lapidem philosophorum vocant, vt velint eum valere ad omnes morbos depellendos, contra hæreditariā podagrā nihil valere fatentur. Causat item venus, morbū comitialē, vt Gal. lib. 6. mor. pop. Hipp. cōm. 6. Causat item epidemiā, seu morbū contagiosū Cels. lib. 1. cap. vlt. Item tabem, Cels. lib. 3. cap. 12. in fine. Item hydropem, Cels. lib. 3. cap. 21. fine Item distillationem, & grauedinem, Cels. lib. 4. c. 2. Itē apoplexiam, atq; paralysim, Cels. lib. 3. c. vlt. Item lepram. Quod probat c. Ex parte, de corp. vit. vbi Panor. Alopeciā quoq; Cæl. Aurel. li. 5. chron. c. 4. vbi rationē reddit Quoniā venus trahit secū totius corporis vexationem. Et tandem infinita morborum genera ex venere prouenire, docent passim Medici. Et ideò Arist. vt refert, Tiraq. in l. 15. conub. Glos. 1. p. 15. n. 50. in lib. arcan. ad Alex. ait, *Coitum esse destructorem virtutum, legis transgressorem, morborumque sæuissimorum generatiuum.* Vide Tor. phil. mor. princ. lib. 13. Lauel. phil. christ. p. 2. tr. 7. c. 4. tit. De castitate. Contz. 3. pol. c. 12. Perald. in sum. virt. to. 1. p. 3. tr. 3. de tēper. à c. 10. Patrit. lib. 6. d. reg. tit. 22. Ant. & Max. serm. 64. Chauass. de perfect. pruden. lib. 3. c. 4. Menoch. instit. pol. lib. 2. à cap. 25. A. Carm. serm. 29. de cælibatu sacerdotum, vide Campeg. in opus. de hac re.

219 Peccatur contra castitatem luxuria, de qua D. Th. 2. 2. quæst. 153. quæ, si deliberata sit, semper est peccatum

mortale

mortale contra 7. præcep. decal. quod est negatiuum. Nec in ea potest assignari minimum, quia actus voluntatis eo ipso, quod deliberati sunt, habent totum suum complementū. Luxuriæ species sex assignat. D. Th. lo. cit. q. 154. art. 10. Vide Val. t. 3. disp. 9. q. 3. p. 4. Less. lib. 4. c. 3. dub. 5.

§. XXIII. De partibus potentialibus temperantiæ.

220 De his in genere agit D. Tho. 2. 2. q. 143. ar. vn. In speciali à q. 155. Val. tom. 3 disp. 9. quæst. 1. p. 2. Less. lib. 4. cap. 4. Iauel. par. 2. phil. christ. tr. 7. c. 4. tit. de continentia, Eustach. in eth. par. 3. disp. a. tract. 3. sect. 4. q. 2. Dicendum, partes potentiales principales temperantiæ esse 4. continentiam, mansuetudinem, clementiam, modestiam. Ita D. Tho. & alij loco cit.

221 Continentia hic est firmum animi propositum, quo quis se continet in bono rationis contra impulsus concupiscentiæ, quibus ad voluptates tactus, & præsertim venereas, impellitur. Ita Less. loc. cit. dub. 1. de ista continentia; D. Tho. q. 155. & art. 1. docet, nomen continentiæ dupliciter sumi, 1. perfectè, pro ea virtute, qua quis se ab omni delectatione venerea cohibet, quomodo de ea loquitur Scrip. Eccl. 26. *Omnis ponderatio non est digna continentis animæ.* Et Hier. 1. contra Iou. *Omnes virtutes spiritus quasi solidissimum fundamentum, & sublime culmen continentia sustentat, & protegit,* 2. sumitur pro ea dispositione, qua quis firmiter continet voluntatem, ne à motibus sensualibus insurgentibus vincatur. Illa 1. continentia idem est cum castitate. Ista est potiùs dispositio, quàm virtus, vt Arist. 4. ethic. cap. 9. fine; *Sed neque continentia virtus est, sed quoddam aliud mixtum*: Licèt largiùs virtus etiam dici possit, quatenus est principium operum laudabilium, vt D. Thom. loco cit. De continentia hoc 2. modo agit Arist. 7. eth. à cap. 1 D. Thom. & Less. loco cit. Oppositum huius virtutis est incontinentia, quando scilicet passio vincit rationem; de qua D. Tho. q. 156. & art. 2. probat, quod sit peccatum; Tum quia turpe est, rationem vinci à passione. Tum quia voluntas trahitur ad infimas delectationes, quæ homini cum brutis sunt communes. Est autem hoc peccatum mortale, vel veniale, ratione materiæ. Vide Less. loco cit.

222 Mansuetudo, de qua D. Tho. 2. 2. q. 157. promiscuè agit cum clementia, est virtus moderatiua passionum iracundiæ, vt ait Arist. 4. eth. cap. 5. *Mansuetus est, qui perturbatione vacat, & ab affectu minimè ducitur, sed quemadmodum ratio ipsa statuerit, ita & ob id, & tamdiu succenset.* Glos. in cap. 5. Matt. in illud Beati mites, ait. *Mansuetudo est dulcedo animi, quam non vincit amaritudo.* De hac Basil. in Ps. 33. *Maxima omnium virtutum mansuetudo, eoque in beatitudinum numerum relata est.* Et Eph. de vit. & vit. *Beatus, ac felicissimus verò est vir ille, qui mansuetus est.* Chrys. hom. 33. in Gen. *Tantum est mansuetudinis robur, vt sola hac virtus sufficiat se colentem diligenter ineffabilibus laudibus dignum reddere, immo omni hominum generi praferre.* Sen ep. 95. *Magna laus est, si homo mansuetus homini est*: Vnde constat, quam sit huiusmodi virtus Prælatis necessaria, cum eam illis inesse Scriptura requirat, & leges, & canones, l. Hac nostræ mãsuetudinis; l. Sancimus, Cod. de præpos. sacri cubicul. lib. 11. l. Hi qui fisco, Cod. de conuenien. fisci, debitori, lib. 10. c. Recedit, dist. 45. Et verè beatissimus est Prælatus, qui mansuetus est, cum internis careat seditionibus, quæ sapientem quandoque vel inuitū perturbare solent. Et beatissimi sunt etiam illi, qui ei subduntur; cum certi sint, subditos se non passioni, sed rationi esse. Et nota ex Arist. loco cit. quòd non desinit quis esse mansuetus ex eo quod irascatur in his, in quibus oportet. Ait enim: *Qui igitur ob quæ oportet, & quibus oportet irascitur, adde etiam quomodo, & quando, & quousque debet, laudatur, esseque his mansuetus potest.* Immò ibi stolidum vocat, qui non irascitur, quando, & quicumq; oportet: Plura apud Iauel. p. 2. phil. christ. tr. 7. c. 4. tit. De mansuet. Io. Red. de Maiest. princ. §. Mansuetum Rosig. de disc. christ. pers. lib. 4. c. 36. & de act. vir. lib. 2. c. 13. Less. lib. 4. c. 4. dub. 3. Ægid. lib. 1. de reg. par. 2. cap. 27.

223 Peccatur contra mansuetudinem ira, & lentitudine, seu stupore: Et nota, quòd ira est per se quid indifferens, quo bene, & malè vti possumus. Et bene vtimur ad ardua facta post diligentem consultationem exequenda. Et licitè appetimus, vt secundum rationis ordinem vindicta fiat, vt D. Th. 2. 2. q. 158. ar. 2. corp. & ar. 1. ait, quòd irasci secundum rectam rationem laudabile est. Vnde Nemes. li. de nat. ho. c. 31. vt referunt, iram vocat rationis satellitium; si tamen modum a ratione præscriptum non seruat, peccatum est. Quod dupliciter contingit, vt D. Th. loco cit. ar. 3. 1. ex parte obiecti, vt si quis appetat puniri eum, qui non meretur, vel vltra quam meretur, vel non secundùm legitimum ordinem, vel non propter debitum finem, qui est conseruatio iustitiæ, & correctio culpæ, vt D. Th. ar. 2. Ita hoc pacto peccatum mortale est ex genere suo, quia contra charitatem, & iustitiam: Potest tamen fieri veniale ob imperfectionem actus, vt cum motus iræ perfectum rationis iudicium præuenit: vel cum quis modicam vindictam appetit, 2. potest esse peccatum ex parte ipsius motus, vt quum quis nimis ardenter irascitur interius, vel si nimis exterius signa iræ manifestet. Quo pacto ira secundùm se non habet de suo genere rationem peccati mortalis; potest tamen contingere quòd sit peccatum mortale, vt si quis ex vehementia iræ excidat a dilectione Dei, eum blasphemando, & proximi, eum maledicendo, vel non succurrendo in necessitate, potest etiam esse peccatum mortale talis ira ratione scandali in Prælato, vt notat Less. lib. 4. cit. num. 25. Vide Val. tom. 3. disp. 3. q. 3. p. 1.

224 Nota quòd Arist. 4. eth. c. 5. & D. Thom. loc. cit. art. 5. ponunt 3. species iracundorum: Quidam enim sunt excādescentes, siue acuti: & sunt illi, qui prædominante cholera, subitò ebulliunt; citò tamen desistunt, nec patiuntur solem occidere super iracundiam suam. Et reddit rationem huius rei Arist. quia tales iram interiùs non retinent, sed eam statim exterius manifestant. Secundi dicuntur amari, & sunt illi, qui fulua bili abundantes, quæ viscosa est, & non facilè resolubilis, difficulter iram deponunt, nisi vindicentur; post vindictam tamen quiescunt: Et hi, ait Philosoph. *sunt tum sibi ipsi molestissimi, tum ijs, qui maximè ipsis sunt amici*: Tertij dicuntur difficiles, seu infensi; & sunt illi, qui atra bili, seu melancolia abundātes, quæ est frigida, & sicca, & materia grossa, ac difficillimæ dissolutionis, numquā iram deponunt, nisi post vindictam, & sic in ea perseuerāt vsque ad mortem. Hi ab amaris differunt, quòd illi etsi difficiles sint, tempore tamen sanantur; infensi autem numquam, nisi vindicentur. Vnde de his ait Ar. quòd placari sine vlcione non possunt. Vide Iauel. loc. cit. & Bur. ad cap. 5. 4. eth. & Less. loco cit. n. 29.

225 Iram esse fugiendam Prælatis, multis probat Red. de maiest. princ. §. ad iracundiam tardum, à num. 3. vt quæ eos maximè iustitiam rectam exequi impediat; eamque vt fugiant hortor, vt quæ eos maximè dehonestet, eorumque virtutes deturpet. Compatiendum quidem iracundis subitis, est, vtpote qui naturaliter ad id impellantur: Sed negari non potest, quod multum obscurentur virtutes illius, qui tali se sinit passione trahi: Vnde etiam consulo, vt qui difficilè ita abstinēt, à Prælatis etiam abstineant, nam hæ homines requirunt maximè phlegmaticos, & patientes: Præterquam quòd Prælati sine amici viuere nequeunt, & iracundo non commisceri præcipitur, Prou. 22. *Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso.* Remedia contra iram afferunt Bus. in Pan. ver. Ira, Tor. phil. mor. princ. lib. 7. c. 11. & Less. loco cit. n. 33 Maximum, & principale est iræ dilatio: Ouid.

Vt fragilis glacies interit ira mora.

Et notent etiā consiliarij, & amici Prælati, quòd nō debent statim exequi mādata Prælati irati, sed debent expectare quousq; cesset illius ira vsq; ad 30 dies, si negotiū patiatur; pro quo est textus mirabilis in l. Si vindicari, C. de pœnis: Et notēt vlteriùs quòd mādatū Prelati quod de se est generatiuū scādali, & exequēdū nō est, sub quacūq; pęna; & verbis fiat; c. Si quādo, de rescr. vbi Pan. & Fel. Stupore autem peccat Præl. quādo defectu iræ, & animositatis prętermittit

aliquod officiū iustitię, vel charitatis, ad q̃ est obligatus: vt monere, corripere, castigare, cõtumaces retundere, malis occurrere. Non habet tamen stupor distinctam malitiam ab ea, quæ est in omissione officij debiti, cuius est causa; vt Less. loc. cit. num. 35.

216 Clementia, de qua D. Thom. 2. 2. q. 157. agit promiscuè cum mansuetudine, est secundum Sen. 2. de clem. cap. 3. *Temperantia animi in potestate vlciscendi. Vel est lenitas Superioris aduersus inferiorem in constituendis pœnis. Seu est inclinatio animi ad lenitatem in pœna exigenda. Vel clementia est moderatio aliquid ex merita, & debita pęna remittens. Et deniq; clementia est, quæ se flectit citra id, quod meritò constitui posset.* Ex quo loco collige 1. quòd hæc virtus est solùm propria Superiorum, qui solùm habent potestatem puniendi delicta. Collige 2. quòd ad clementiam pertinet mitiorem irrogare pœnam, quàm lex præscribat; intellige de lege ab ipso Superiore lata. Nam circa leges latas à regula, vel Superiorum maiorum, tunc inferior, auctoritatem non habet, nisi arbitrium inferioris admittant, nam tunc clementia vti potest, mitiùs leges interpretando. Collige 3. debere id facere Superiores ex animi lenitate, non ex aliquo interesse rerum, vel sanguinis; nam tunc non est actus clementiæ, nisi materialiter. Clementia roborat, & confortat Prælatorum officium. Vnde Prou. 20. *Misericordia, & veritas custodiunt Regem, & roboratur clementia thronus eius.* Et Salust. ad Cæs. vt refertur, *Qui benignitate, ac clementia imperium temperauere, his candida, & læta omnia fuisse; etiam hostes æquiores, quàm aliy ciues.* Et Sen. 1. de clem. cap. 5. *Est ergo clementia omnibus quidem hominibus secundum naturam, maximè tamen decora Imperatoribus. Clementia in quamcumque domum peruenerit, eam felicem, tranquillamq; præstabit; sed in regia quò rarior, eò mirabilior,* & cap. 11. *Clementia nō tantum honestiores, sed tutiores præstat, ornamentumque imperiorum est.* & cap. 19. *Excogitare nemo quidquam poterit, quod magis decorum regenti sit, quàm clementia; quocumque modis, & quocumque iure præpositus cæteris erit.* Et infra. *Non est opus instruere in altum editas arces, nec inascensum arduos colles emunire, nec latera montium abscindere, multiplicibus se muris, turribusque sepire. Saluum Regem in aperto clementia præstabit. Vnum est inexpugnabile munimentum, amor ciuium.*

Plura apud Red. loco cit. §. Ad clementiam pronum. Menoc. inst. pol. lib. 2. cap. 13 Scrib. in pol. christ. lib. 1. cap. 2. & in Sup. relig. lib. 1. cap. 4. Ant. & Max. serm. 98. Contz. 5 pol. c. 16. Lips. lib. 2 ciu. doct. cap. 12. & 13. Roseum in princ. christ. cap. 24. De medijs ad acquirendam clementiam Peral. in sum. virt. tract. de temper. c. 6. Less. lib. 4 cap 4 nu. 40. Notet hic noster Prælatus Thucyd. dictum lib. 4. *Nam omnes peccare, & labi sunt, quam priuatim, quam publicè, neq; lex est, quæ satis valide vetet, aut capiat modum.*

217 Aduertit tamen Less. loco cit. nu. 41. quòd in quibusdam casibus magis expedit vti seueritate, quæ est inflexibilis animi rigor, nihil de merita, vel statuta pœna remittens, quàm clementia. V. G. si subditi sint maligni, & refractarij, qui aliter in officio contineri non possint. Item quando crimen ex pura malitia commissum est: Item quando pluries remisse punitus est delinquens. Item si delictum sit publicum, & scandalosum, præsertim apud seculares. Denique seueritate vtendum, quando id magis iudicatur expediens vel ad emendationem delinquentis, vel ad publicam disciplinam faciendam, qui est punitionis finis, ac proinde ab eo mensura vindictæ sumenda est. Et constat ex l. Si hominem ff. deposit, l. Eleganter §. Idem Labeo ff de dolo l. Observandum ff de off. præsid. cap. 2. in fine, de maled. cap. Et nouita. 13 quæ l. 4.

218 Opponitur clementiæ per excessum crudelitas, de qua D. Thom quæst. 159. quæ secundùm Senecam. 2. de clem. cap. 4. *Nihil est aliud, quam atrocitas animi in exigendis pœnis.* Et infra. *Illos crudeles vocabo, qui puniendi causam habent, modum non habent.* Per defectum opponitur ei nimia lenitas, quæ non minùs est rebus publicis perniciosa, quàm crudelitas; nam ex ea criminosi, & perturbatores pacis conualescunt. Crudelitas peccatum mortale est, quia notabiliter lædit proximum, excedendo regulam rectæ rationis, & iustitiæ. vt Val. tom. 3. disp. 9. quæst. 5. par. 1. col. 6. grauitas nimiæ lenitatis pensanda est ex magnitudine officij, quod omittitur, & ex damnis inde communitatis secutis. Vide Less. loco cit. num. 44. Fugenda nostris Prælatis crudelitas, & mente semper tenēdum dictum Aug. ad fr. in er. ser. 16. *Melius est, vt redarguamur de misericordia, quam de crudelitate.* & dictum Cassiod. lib. 1. var. epist. 3. *Benigni quippe Principis est, non tam delicta velle punire, quàm tollere, ne aut, acriter vindicando, æstimatur nimius, aut leuiter agendo, putetur improuidus,* & sumendum consilium Ber. lib. 3. de consid. cap. 3. *Tene medium, si non vis perdere modum;* alioquin recordor illis sententiam Sallu. ad Cæs. *E quidem ego cuncta imperia crudelia, magis acerba, quàm diuturna arbitror, neque quemquam à multis metuendum esse, quin ad eum ex multis formido recidat.*

229 Modestia, de qua D. Thom. 2. 2. quæst. 160. *est quædam animi moderatio, atque compositio, a qua ad exteriora procedit in dictis siue ioco, siue serio, & actis, & corporis gestibus laudabilis decentia, atque ornatus.* Ita Iauell. phil. christ. par. 2. tract. 7. cap. 4. tit. De modestia. Ber. epist. 113. *Disciplina* (modestia) *mentem, & corpus componit, ceruicem submittit, ponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, cachinnos cohibet; moderatur linguam, gulam frænat, iram sedat, format incessum. Modestia,* inquit Basil. apud Ant. serm. 34. *est modestè sentire, alterum conuiciantem ferre, agnoscere peccatum, accusationes pati.* Cic. 1. de off. ait, quod modestia, *est scientia earum rerum, quæ aguntur, aut dicuntur, loco suo collocandarum.* Seu est virtus, externos motus, & gestus corporis ex præscripto rectæ rationis temperans. Hanc esse Prælatis regularibus in primis necessariam suadetur. Tum quia Prælatus debet esse paratus reddere rationem omni poscenti 1. Petri 3. *Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem,* &c. Sed hæc ratio debet reddi cum modestia, vt ibi subditur, *sed cum modestia.* Tum quia Sap 6. dicitur. *Si delectamini sedibus, & sceptris, ò Reges populi, diligite sapientiam, vt in perpetuum regnetis.* Sed Iac. 3. *Quæ de sursum est sapientia, pacifica est, modesta,* &c. Tum quia Prælati lux mundi, & subditorum sunt. Matth. 5. *Vos estis lux mundi: sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona.* Ergo Prælatorum opera debent esse modesta; ad Philipp. 4. *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* Tum quia Prælati debent habere apud subditos opinionem virorum proborum, ad Philipp. cit *Oportet autem illum* (Prælatum) *testimonium habere bonum;* hanc autem habere non potest, nisi exterius præbeat exempla, & signa modestiæ. vt Amb. 1. de off. cap. 18. *Habitus enim mentis in corporis statu cernitur; hinc homo cordis nostri absconditus aut leuior, aut iactantior, aut turbidior, aut contra grauior, & constantior, & purior, & maturior æstimatur.* Et Eccl. 19. *Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo.* Et Greg. 3. part. past. adm. 24. *Interior est custodia, qua ordinata seruat exterius membra. Qui ergo statum mentis perdidit, subsequenter foras inconstantia motionis fluit, atque exteriori mobilitate indicat, quòd nulla interius radice stabilitatis subsistat.* Tum quia Basil. in reg. fus. disp. quæst. 22. ait. *Qui virgo genus ab omni parte absolutum profitetur, hunc, si vel latum vnguem ab officio suo recedere visus sit, omnes confestim obseruant, ipsique probri loco illud obijciunt, & faciunt, quod in Euangelio scriptum est, Conuersi dirumpent vos.* Ergo debet Prælatus viuere non solùm honestè quò ad clementiam, sed etiam modestè, quò ad modum. Adde, quòd debet Prælatus obnixè curare, vt ei placeat, cui se probauit; at nihil est acceptius Deo modestia, vt Ter. de vir. vel. c. 16 *Disciplina quid magis Deo ratū sit, ostēdit Nihil est illi charius humilitate, nihil acceptius modestia, nihil perosius gloria, & studio hominib⁹ placēdi.* Adde quòd Ci. phil. 8 ait, *Persona Principis nō solū animis, sed etiā oculis seruire debet ciuiū.* Et Ta. 15. an. *Modestię famā neq; summis mortaliū aspernēda.* Et Patr. 6. de reg. tit. 19. *In princi-*

pit

pis quidē vultu eam modestiam laudat, quæ grauitatē præferat, non autem tristitiam, & eam hilaritatem, qua grati animi index sit, non autem leuitatis.

230 Ego modestiam omnibus Religiosis, & Superioribus præcipuè, censeo esse maximè necessariam; ita vt vitiosas putem omnes eorum actiones, quæ modestia carēt. Vnde soleo modestiam comparare sacchаro, quod dapes non vitiat; sali, qui omnia condit; & Soli, qui omnia illuminat. Quare amaras censeo eas Religiosorum actiones, quæ sacchаro modestiæ non dulcorantur; insipidas, quæ sale modestiæ non condiuntur; obscuras, quæ Sole modestiæ non illuminantur. Est virtus modestia, quæ Prælatum venerandum reddit, amabilem facit, virtuosum ostendit, humilem prædicat, charitatiuum designat. Est virtus modestia, quæ hominum animos attrahit, vincit, subiectat: est virtus apud Deum diues, apud quem nemo diues; & diues est, quia portio Dei est, vt ait Amb. 1. de off. c. 18. Est virtus modestia, quæ nulli insidias machinatur, læsa non irascitur, de nullo sinistrum suspicatur, vt ait Bern. de ord. vitæ. Studeat ergo Prælatus hanc virtutem acquirere. Acquiret autem, si æstimet, hominem se esse mortalem, hominibusque præesse. Si cogitet in hoc exerceri Deum, vt exaltet humiles, vt superbos deprimat, vt dicebat Chilon apud Laer. in eius vit. Si recordetur fortunæ instabilitatis, vnde qui hodie magnus est, cras esse potest paruus, vel nullus. Plura apud Perald. in sum. virt. tract. de temp. cap. 7. Chauass. de vera prud. lib. 3. cap. 11. Ant. & Max. ser. 34. Rosig. de discipl. christ. perf. lib. 4. cap. 37. Musch. de perfect. relig. lib. 4 à cap. 29. In casu nostro quòd sit Superioribus necessaria, vide Patr. loc. cit. Lipsius lib. 2. ciu. doctr. cap. 15. & in not. ad hunc locum Scrib. in Super. relig. lib. 1. cap. 3. Menoch inst. pol. lib. 2. cap. 29.

§.XXIV. *De speciebus modestiæ.*

231 VIDE D. Thom. 2. 2. q. 160. art. 2. Val. tom. 4. disput. 9. q. 1. par. 2. col 4. Less. lib. 4. cap. 4. dub. 6. Dicendum est, species modestiæ esse 4. humilitatem, studiositatem, modestiā motuum exteriorum, ad quam eutrapelia, & modestiam externi apparatus, quæ parcitas, seu simplicitas, & moderatio dicitur. Ita D. Thom. cum alijs loc. cit.

232 Humilitas, de qua D. Thom. q. 161. *est depositio vani sensus, qui abelatione vana de se existimationis proficiscitur;* vt Basil. in cap. 2 Esa. & in reg. breu. *Humilitas est, cum quis cæteros omnes se ipso superiores existimat.* Bernar. epist. 48. *Humilitas est contemptus propriæ excellentiæ;* & de gradu humil. *Humilitas est virtus, qua homo verissima sui agnitione sibi ipsi vilescit.* D. Thom. loc. cit. art. 1. ad 1. *Humilitas est virtus, qua quis defectum suum considerans, se in infimis secundum modum suum continet.* Ex quibus collige, quòd humilitas fundatur in cognitione sui, quæ, vt sit perfecta, postulat etiam cognitionem Dei; vnde fit vt contradictiuæ sint humilitas, & charitas; hæc enim ex cognitione Dei prouenit, illa ex cognitione sui. Vnde Aug. in lib. de vit. bea. *Nouerim te, nouerim me, vt amem te, vt contemnam me.* De hac virtute mira dicūt PP. & in primis, quòd est fundamentum omnium virtutum, Ber. lib. 5. de consid. in fi. Chrysost. hom. 30. in Act. Ap. *Nihil conferendum humilitati virtuti; ipsa enim mater est, ac radix, & alumna, & fulcimentum, & vinculum bonorum.* & hom. 3. in Gen. *Virtus non est, nisi comitantem habeat humilitatem.* Est autem humilitas duplex. Vna interna; alia externa; hæc, si illa desit, vitium est, non virtus. Vnde Hier. ad Cel. *Humilitatem sequere, non quæ ostenditur, aut simulatur gestu corporis, aut fracta voce verborum, sed qua puro cordis affectu exprimitur; aliud enim est virtutem habere, aliud virtutis similitudinem.* Quod hæc virtus sit nostris Prælatis necessaria, constat tum Matth. 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* & Matth. 23. *Qui maior est vestrum, erit minister vester.* & Eccl. 32. *Rectorem te posuerunt, noli extolli, sed esto in illis quasi vnus ex ipsis.* & Eccl. 3. *Quantò magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam.* Tum quòd humilitas est fundamentum virtutum, vt dictum est, & Prælatus eas omnes habere debet. Vnde Gregor. lib. 2. regist. epist. 54. ad Io. Ep. Rauenn. *Nihil splendidius fulget in Episcopali ceruice, quàm humilitas.* Tum quòd Chrysost. homil. 3. in Matth. ait, quòd *nihil sic est amicum Deo, quam si quis minimis se annumeret.* Minimus ergo esse debet Prælatus, qui cupit esse amicus Dei. Tum denique quia superbia, quæ est vitium oppositum humilitati, est maximè Deo odibilis, & hominibus; Ecclesiast. 10. *Odibilis coram Deo est, & hominibus superbia.* Vide circa hoc Ægid. de regimin. lib. 1. par 2. cap. 26. Et de humilitate Chauass. de vera pruden. lib. 3. cap. 9. Perald. in summ. virt. tom. 1. tit. de beatit. à cap. 1. Rosig. de act. virt. lib. 2. c. 14. & de discip. christ perf. lib. 4. c. 38. Iauell. phil. christ. p. 2. tract. 7. cap. 4. tit. de humil. Menoch. inst. pol. lib. 2. c. 29. Scrib. in pol. christ. lib. 1. cap. 9.

233 Peccatur contra humilitatem superbia, & nimia sui abiectione. De 1. D. Thom. 2. 2. quæst. 162. Est autem superbia August. lib. 14. de ciuit. Dei, cap. 3. *appetitus peruersæ celsitudinis.* Et species superbiæ secundum Gregor. 23. moral. cap. 4. & D. Thom. art. 4. 4. sunt, de quibus sic Gregor. *Quatuor quippè sunt species, quibus omnis tumor arrogantium demonstratur; cum bonum aut à semetipsis habere se æstimant: aut, si sibi datum desuper credunt, pro suis se hoc accepisse meritis putant; aut certè cum iactant se habere, quod non habent; aut, despectis cæteris, singulariter videri appetunt habere, quod habent.* Superbia ex suo genere mortale peccatum est, vt Diu. Thom. art. 5. & art. 6. dicit quòd est grauissimum peccatum; quòd intellige de superbia perfecta, quæ excludit omnem subiectionem Deo, immò Deum ipsum contemnit. Superbia autem imperfecta, quæ scilicet subiectionem erga Deum non excludit, tunc solùm est mortale, quando quis ita appetit propriam excellentiam, vt sit paratus potiùs legem diuinam, aut humanam, vel præceptum Superioris transgredi, quam à sua excellentia cadere; vel etiam est mortale, quando ita se amat, vt proximum contemnat, infamet grauiter, vel alia iniuria eum afficiat, quæ sit peccatum mortale. In alijs casibus est solū veniale. Vide Less. lib. 4. c. 4. dub. 9. num. 68. Tolet. de 7 pecc. mor. c. 4. de superb. nu. 2. Val. tom. 3. disp. 9. q. 3 par. 1. col 6. Fugienda regularium Prælatis superbia, tamquam vitium à suo statu omninò abhorrens; audiantq; Bernar. hom. 4. super Missus est. *Video post spretam seculi pompam nonnullos in schola humilitatis superbiam magis addiscere; quodque magis peruersum est, plerique in domo Dei non patiuntur haberi contemptui, qui in sua non nisi contemptibiles esse potuerunt, vt saltem ibi honorabiles videantur, vbi ab omnibus honores contemnuntur.* O quàm indecens, & ridiculum est, videre in Religionibus Prælatum superbum, & fastuosum, sibi in omnibus blandientem, & complacentem, mirantem sese, erecta incedentem ceruice, & passu obliquo, ansatumque quandoque quasi aureum funiculum de cœlo demissum, & alterius speciei indiuiduum, intraque se dicentem, Quis vt ego? non sum sicut cæteri hominum? Hic amicos non habet, nisi adulantes.

234 Alterum vitium est inordinata sui abiectio. Licèt enim humilitas ad sui abiectionem incliner, id tamen fieri debet cum debitis circumstantijs, ne scilicet abiectio redundet in iniuriam status, vel officij. Quare cauendum est Prælato, ne prætextu humilitatis suæ debitos dignitati honores recuset; potest tamen non indignari, nec exigere, si ex negligentia, vel rusticitate non offerantur; secus autem si ex fastu, vel malitia. Hoc autem peccatum erit mortale, aut veniale, vel ratione iniuriæ, quæ fit statui, vt si v. g. Prouincialis proponat sibi aliquem fratrem simplicem, aut nolit, vt occurrentes eum salutent. Vel ratione incommodi, quod sequitur ex recusatione officiorum sibi debitorum, vt si v g. nolit, quòd fratres exeuntes flexis genibus benedictionem sumant, & similiter suam culpam dicant. In his casibus, & similibus, quia Prælatus recusat id, quòd suæ dignitati debetur, & quia ex his sequitur magnum in Religione incommodum, scandali nimirum, & relaxationis disciplinæ, puto quod mortale esset.

esset. Si autem id, quod detrectat, tale sit, vt illud suscipiendum non teneatur, vel solùm sub veniali. nullum, vel veniale peccatum erit. Vide Less. loco cit. num. 64.

235 Studiositas de qua D. Tho. 2. 2. quæst. 166. est D. Tho. loc. cit. art. 2. corp. virtus temperans humanum appetitum circa rerum cognitiones, & studia. Officium huius virtutis est primò moderari appetitum sciendi, vt quis non velit plura, aut altiora scire, quàm ipsius conditioni, & capacitati conueniat: nec pluris faciat scientiam, quam oportet, illam scilicet præponendo ijs, quæ sunt necessaria ad salutem. 2. moderari ipsam acquisitionem, & vsum studij, vt scilicet quis studeat ea diligentia, qua oportet, eo fine, quo oportet, illis rebus, quibus oportet, & illis locis, & temporibus, quibus oportet. Denique huius virtutis est, animum propter laborem annexum studia refugientem, vel in ijs languidè, & remissè se habentem impellere, & calefacere. Ita Less. lib. 4. cit. dub. 11. num. 78. vide tom. 1. huius op. capit. 30 & Suar. tom 4. de relig. tr. 3. de societ. lib. 5. Circa sanitatem tuendam viris studiosis, vitamque producendam, vide Marsil. Ficin. in opusc. de hac re, lib. 1. & 2 & quæ obsint viris studiosis, vide lib. 1. cap. 7. & qua hora sit inchoandum studium, vide capit. 8.

236 Contra studiositatem peccatur curiositate, & negligentia. De 1. D. Tho. loco cit. quæst. 167. & consistit in desiderio quodam, seu studio immoderato cognoscendi plusquam expedit, aut sicut non expedit, consideratis circumstantijs rei, personæ, & officij, & per se est solùm peccatum veniale, quia non est magna inordinatio, quòd homo appetat scire quæ ad se non pertinent; potest tamen fieri mortale. 1. ratione prohibitionis, vt si quis legat libros prohibitos, vel spectet duella, vel ludos spectari vetitos in publico (non tamen si in occulto, nam spectatores communiter dicuntur, qui in publico spectant) Si Religiosus exeat monasterium ad studendum medicinæ, vel legibus; secùs tamen si priuatim in bonū finem ijs studeat, vt bene Less. loco cit. num 83. 2. ratione materiæ, vt si sit per se illicita, vt magia, vel periculosa, vt libri amatorij; vel improportionata intellectui, vt si quis velit de mysterijs fidei iudicium ferre. 3. ratione mediorum, vt si quis scire, vel videre velit aliqua Dæmonis arte. Item si velit scire arcanum, quod alter sine mortali patefacere non potest. 4. ratione praui finis, vt si scire velit intentione nocendi, vt faciunt illi, qui quærunt alienos defectus, non vt eos corrigant, ad illud Hebr. 10. *Consideremus vos inuicem in prouocationem charitatis.* Sed cum intentione despiciendi, detrahendi, vel oblectandi, contra illud Prou. 24. *Ne insidieris, & quæras impietatem in domo iusti.* Quæ sanè curiositas odiosissima est, & humanæ societati perniciosissima: nec, tam curiositas, quàm malignitas dici meretur; vnde de ea dicitur. Curiosus nemo est, quin sit maleuolus; & nemo prudens curiosus. 5. denique potest esse curiositas mortale peccatum ratione incommodi connexi, vt si quis studio minùs vtili incumbat, & prætermittat discere vel exequi, quæ ad salutem necessaria sunt; quo pacto non possunt excusari à mortali Prælati illi, qui semper student scire quid noui in mundo, vel in ciuitate fiat, ab omnibusque id diligenter inuestigant, vt alijs referre possint, & per hoc relicto choro, cui necessario deberent interesse, vel relictis studijs sacrarum literarum, cursitant per ciuitates, & domus, & id aliquando etiam cum scandalo deuotorum sæcularium qui scandalizantur videre in Religiosis tam ardens desiderium sciendi ea, quæ illorum statui sunt omninò inutilia; officium enim Religiosorum est contemplationi vacare, mysterijs diuinis insistere, proximorum saluti incumbere: Ad hoc autem impertinens est scire, quid in Belgio agatur, quid Romæ sit actum, quid in ciuitatibus singulis horis occurrat. Negligentia etiam peccatur contra studiositatem mortaliter, vel venialiter, ratione materiæ, cui studere tenetis sub morali, vel veniali. Vnde dixi tom. 1. huius op. loco cit. concl. 4. quòd religiosi scholares, ad studendum deputati, si sunt notabiliter in studendo negligentes, peccant mortaliter. Quòd etiam docent Bann. 2. 2. q. 33. art. 3. dub. 3. concl. 3. Reginald. in prax. lib. 2. num. 55. & Lambert. de iur. patr. lib. 2. par. 2. quæst. 9. artic. 24. num. 6.

237 Modestia in motibus exterioribus, de qua D. Tho. 2. 2. quæst. 168. art. 1. est virtus decorem in externis motibus, & gestibus seruans; cuius officium est ordinare externos motus, quales sunt incessus, statio, sessio, motus capitis, contractio, & explanatio vultus, membrorum iactatio, vox, risus, aspectus secundum conuenientiam personæ propriæ, & secundùm conuenientiam personarum, cum quibus, vel coram quibus agitur, & loci, & temporis, & negotiorum, de quibus agitur. Vnde Amb. 1. de off. c. 19. *Hoc est pulchritudinem viuendi tenere, conuenientia cuique sexui, & personæ reddere. Hic ordo gestorum optimus, hic ornatus ad omnem actionem accommodus.* Quæ eadem habet Betnar. lib. de ord. vitæ. Et Cic. 1. de off. *Tanta vis est temporis, & loci, vt si quis, cum causam in est acturus, in itinere, aut in ambulatione secum ipse meditetur, non reprehendatur: At, hoc idem si in conuiuio fiat, inhumanus videatur.* Quò ad modestiam in gestu, ait Bonau. in spec. discipl. ad nou. pat. 1. cap. 19. quòd *duplex in eo custodia est adhibenda, 1. ut unum membrum alterius officium non usurpet, aut eius ministerium sui admixtione confundat. Si os loquitur, caput non agitetur, manus non moueatur, &c: aut, si opera eius illi necessaria esse cognoscitur ad operandum, ordinatè moueatur, 2. ut quolibet membrum in eo, quod facit, debitum modum teneat, nec temperantiæ limitem, aut honestatis formam excedat, hoc est, ut in parietis exemplis probemus, ridere sine apertione dentium, videre sine defixione oculorum, loqui sine extensione manuum, sine contorsione labiorum, sine agitatione capitis, sine eleuatione superciliorum, incedere sine modulatione gressuum, sine ventilatione brachiorum, sine gesticulatione scapularum, iacere sine deiectione membrorum, sedere sine alterutra superiectione pedum, & sine alterutra accubatione laterum, sine diuaricatione, seu dilatatione crurum, sine extensione, vel agitatione tibiarum.* In particulari quò ad vocem ait Amb. loco cit. quod esse debet *non remissa, non fracta, nihil fœmineum sonans, qualem multi grauitatis specie simulare consueuernnt, sed formam quamdam, & regulam, ac succum virilem reseruans.* Et Plutarc. de tuen. val. *Animis commotis vociferationibus, & insignis clamoribus est temperandum; siquidem inæquales illa spiritus intensiones, & impetus rupturas, & spasmos solent inducere.* Quò ad risum Basil. in reg. fus. disp quæst. 17. *Vsque ad hilarem risum animæ lætitiam detegere, non indecorum est, vt indicetur solum id quod scriptum est, Cordis læti facies floret. Verùm cachinnans voce, & ebullire corpore, non est eius, qui animam sedatam habet; neque eius, qui sui ipsius potens est. Confirmat autem hunc sermonem Salomon, dum ait. Stultus in risu exaltat vocem suam; vir autem sapiens vix quietè ridebit.* Et Trithem. in c. 4. reg. Sancti Benedicti inst. 55. *Risus excussus leuitatem, & dissolutionem mentis indicat, nec tantum animæ, sed, & corpori nocet. In risu enim sanguis recedit à corde, & ex valdo risu homines sæpè suffocantur.* Quò ad modestiam in gressu, Ambr. 1. de off. cap. 18. & Bern. de ord. vitæ dicunt ijsdem verbis. *Est gressus probabilis, in quo sit species auctoritatis, grauitatisque pondus, tranquillitatis vestigium; ita tamen si studium desit, atque affectatio, sed motus sit purus, ac simplex nihil enim fucatum placet.* Sed de his dicam pleniùs, si Deus dabit, cum de disciplina claustralium. Interim videatur Bonau. in spec. discipl. ad nouit. par. 1. Amb. 1. de off cap 18. & 19. Bern. de ord. vitæ. Hugo tom. 2. de instit. nouit. Humb. in spec. relig. lib. 2. par. 3. à cap. 3. Contra hanc virtutem peccatur per excessum, petulantia, seu insolentia, quando scilicet motus externi, vel gressus communem modum excedunt, vel quando non assumitur modus congruens, vt si Religiosus moribus vtatur aulicorum, vel quando ficto animo modestia vtimur. Per defectum peccatur rusticitate. Petulantia ex se peccatum veniale est; potest tamen esse mortale ratione praui finis, vel scandali, aut alterius grauis nocumenti. Rusticitas ex se etiam est veniale; potest tamen esse mortale ob scandalum, vel quando quis se putaret contemni, Ita Less. lib. 4. cap. 4. dub. 12. num. 92.

238 Eutra-

238 Eutrapelia, quæ est species modestiæ, de qua D.Th. 2.2. quæst. 168. art. 2. est virtus, quæ ludis, & iocis rationis modum imponit, seu quæ in ludicris decorem seruat. Ita Less. loco cit. dub. 13. De decore in iocis, & ludis seruando, satis hic sup. cap. 2. §. 4. numer. 83. & vide Less. loco cit. Nigron. de his facit tractatum, quem vocat, De animi relaxatione, videbis præsertim à cap. 9. vide etiam Amb. 1. de off. cap. 23. vbi omnes iocos Religiosis, & Ecclesiasticis vetare videtur. At enim. *Nam licèt interdum honesta ioca, & suauia sint, tamen ab Ecclesiastica abhorrent regula*. Et infra. *Non solum profusos, sed omnes etiam iocos declinandos arbitror*. Sed loquitur Amb. de iocis, in quibus interueniunt obscœna, vel in quibus contristatur proximus. Nam alioquin subdit, *Plenum tamen suauitatis, & gratiæ sermonem esse non indecorum*. Quod nos iocos religiosos vocamus. Et quòd hæc virtus sit Prælatis necessaria, probat Ægid. lib. 1. par. 2. de regim. cap. 30. Interponenda enim sunt gaudia curis. Et per istos iocos quiescimus, vt velociùs, & ardentiùs curis insistamus.

239 Contra hanc virtutem peccatur per excessum, cum quis amplius sibi in istis indulget, quàm recta ratio permittat. Per defectum, cum minus. Per excessum dupliciter, vt D. Thom. loco cit. art. 3. 1. ex actione ipsa, vt cum quis causa ludi vtitur verbis, vel factis quæ de se sint peccata mortalia, vt si quis verba obscœna cum scandalo audientium, etiam per iocum, diceret, & turpia facta narraret animo ad libidinem prouocandi; seu fraudibus in nocumentum graue colludentium vteretur. 2. potest esse excessus etiam mortalis propter vehementiam affectus ad ludum ex circumstantijs, scilicet personæ, vt si Religiosus aleæ ludat; loci, vt si ludatur in loco sacro, cum scandalo, & impedimento diuinorum; temporis, vt si propter ludum, quis in die festo missam non audiat; finis, vt si quis ludat animo ad malum pertrahendi. Per defectum peccatur, quando quis eget animi relaxatione, & eam admittere non vult; vel quando sua rusticitate alijs molestum se exhibet; & in his casibus est peccatum de se solùm veniale; nisi grauiter offendat ex hoc sanitatem propriam, vel socios. Vide Val. tom. 3. disp. 9. quæst. 3. par. 1. Less. lib. 4. cap. 4. dub. 13. à n. 97. Caiet. 2. 2. q. 168. art. 3.

240 Et aduerte, quòd qui peccant in iocis per excessum primo modo, scurræ dicuntur. Qui per defectum, agrestes, & rustici; vt Arist. 4. eth. cap. 8. *Qui in ridiculis excedunt, scurræ esse, atque importuni videntur, qui ridicula potius affectant adeò, vt studeant potius risum mouere, quàm honestè loqui*, &c. *Qui autem neque ipsi quidquam ridiculi dicunt, neque alios dicentes æquo animo patiuntur, rustici, & duri sunt*. Hanc scurrilitatem ablegandam esse à republica regulari, & consequenter à Prælato principaliùs, docet Clem. Alex. lib. 2. pædag. cap. 5. dicens, *Si ergo qui risum moueat, sunt exterminandi à nostra republica, longè abest, vt nobis permittat risum mouere: absurdum enim esset, quorum auditores esse prohibitum est, eorum imitatores inueniri; multò autem est absurdius studere, vt ipsi sis ridiculus*. Et Basil. in const. monast. c. 13. *Vitanda omnes omninò in sermone facetiæ, & scurrilis dicacitas sunt*. Nec solùm scurrilitate prohibitum est vti, sed etiam scurriles audire. Ait enim Arist. loco cit. *Quæ quisque audire patitur, eadem quoque facere videtur*. Et Epict. in enchir. cap. 49. *Cum igitur tale quidpiam inciderit, aut se feret opportunitas, obiurgabis eum, qui sermonem illum iniecerit, aut taciturnitate saltem, & rubore, vultuque ostendens, eam orationem tibi displicuisse*. vide plura apud Nigr. loco cit. cap. 13. Videatur pro ista virtute Raynaud. de virt. lib. 6. sect. 2. c. 10.

241 *Modestia*, seu parcitas corporis in ornatu, de qua D. Thom. 2. 2. quæst. 169. *est virtus, quæ decorem in cultu corporis, & alio rerum externarum apparatu seruat*. Ita Less. lib. 4. cap. 14. dub. 14. num. 100. Officium huius virtutis est ex affectu honestatis moderari corporis ornatum, & domus, seu cellæ, habita ratione personæ, consuetudinis, temporis, loci, negotij præsentis, &c. Qualem deceat esse Religiosorum habitum docet Hugo instit. nouit. c. 11. Nimirum quòd *in habitu quinque modis disciplina custoditur. In genere, ne scilicet vestimenta nostra sint nimis pretiosa. In qualitate, ne nimis sint subtilia, vel mollia. In colore, ne nimis sint nitida, siue quolibet alio modo supra quàm propositio religiosæ conuersationis expetit, fuscata. In formatione, vt sint decenter, & religiosè composita, & humilitatis signum habentia, idest non nimis magna, aut dependentia, aut fluxa, nec nimis stricta, siue quolibet alio modo secundùm sæculi vanitatem deterta. In coaptatione; coaptatio autem ad modum portandi pertinet; nam sunt quidam stulti, qui stultis placere cupientes, quodam artificio vestimenta sua circa se componunt. Alij verò maiori scurrilitate ridiculosè transuertunt: alij autem, vt pompam de se faciant explicant ea, & quantum possunt, latius distendunt: alij temere corrugata in vnum colligunt: alij contorquentes, & complectentes inuoluunt*, &c. *Alij incedentes sinuoso syrmate, terram verrunt, & limbis dependentibus, immò retrò consequentibus caudis, in similitudinem vulpium vestigia sua obducunt*. Et contra vanos Monachos ait Ber. ser. 1. super Missus est. *Quid de ipso habitu dicam? In quo non iam calor, sed color, requiritur, magisque cultui vestium quàm virtutum, insistitur. Pudet dicere. Vincuntur in suo studio mulierculæ, quando à Monachis pretium affectatur in vestibus*. *Non splendeat itaque toga, nec sordeat*, vt ait Sen. epist. 5. Immò Hier. epist. 2. ad Nep. *Ornatus, vt sordes pari modo fugienda sunt; quia alterum delicias, alterum gloriam redolet*. Vide Bonau. in spec. disc. ad Nouit. cap. 25. & tom. 1. huius op. quæst. 2. capit. 3. versu Quò ad vestimentum. Quod hæc virtus sit Prælatis necessaria, constat. Tum quia si ipsi non sunt in hoc modesti, multò minus erunt in eo subditi, nam à boue maiori discit arare minor. Tum quia dicit Basil. apud Anton. serm. 34. quod *est hominis ciuilis officium, vt omnia faciat, & dicat, ex quibus ab alijs gloriam consequatur*. At ex vestium vanitate non gloria, sed vituperium reportatur.

242 Peccatur contra istam virtutem per excessum, & per defectum. Per excessum dupliciter. 1. quia ornatus sit contra receptam consuetudinem, & contra id, quod faciunt sibi pares religiosè viuentes; turpis enim est pars, quæ non congruit suo toti. vt D. Thom. 2. 2. quæst. 169. art. 1. corp. Vnde ex hoc puto, mortaliter peccare eos Prælatos, qui gerunt habitus ex pannis pretiosis, V. G. Segobiensibus, vel Ciuitatensibus in partibus Italiæ, & præsertim hic Genuæ, vbi panni fabricantur, ex quibus omnes alij fratres vestiuntur; adest enim tunc scandalum Religiosorum, & sæcularium. Hinc Cassian. lib. 1. instit. cap. 3. ait; *Sint vestimenta ita vilia, vt nulla coloris, vel habitus nouitate inter cæteros huius propositi viros habeantur insignia; ita à studiosis accurationibus aliena, vt nullis rursum sint affectatis per incuriam sordibus decolora*. Idem dic de ijs Prælatis, qui ornamenta cellæ habent extraordinaria, & sumptuosa. 2. peccatur contra istam virtutem per excessum, ex nimio, & inordinato affectu vtentis. Quod tripliciter contingit; vel enim ex hoc ornatu quærit quis vanam gloriam apud homines, vel quærit apud se delitias, quatenus ornatus vestium ordinatur ad fomentum carnis; ad quod pertinet, si per talem ornatum intendat pellicere ad impuros amores, vel 3. quia sollicitiùs, & diutiùs, quàm par est, quis in se ornando occupetur, etiamsi ex nullo malo fine id faciat. In istis casibus, si absit scandalum, & propter ornatum non omittatur, quæ sub mortali fieri debent, non puto peccatum mortale interuenire, nisi quando intendit pellicere ad amores impuros. Per defectum peccatur contra istam virtutem dupliciter. 1. ex negligentia, quando qui in se ornando est negligentior, quàm recta ratio dictet, aut consuetudo, vel conuersatio illorum, quibuscum viuit patitur. Et exemplificat Arist. 7. eth. cap. 7. *Si quis pallium trahit, ne si, ipsum tollat, dolorem sibi laborando creet*. Et communiter est veniale, nisi ex tali negligentia generetur scandalum, vel aliquod notabile damnum proprium, vel alienum. 2. per defectum ex malo fine, vt si quis ex ista vilitate cultus vanam gloriam quærat; & hoc pertinet ad hypocrisim. Vnde Aug. lib. 2. de serm. Dom. in mon. cap. 19. *In hoc capitulo maximè aduertendum est, non in solo rerum corporearum nitore, atque pompa, sed etiam in ipsis sordibus luctuosis esse posse iactantiam, &*

eè

ad periculosiorem, quò sub nomine seruitutis Dei decipit. Vide Iauel. phil. christ. par.2. tract.7. cap.4. tit. de parc. Valent. tom.3. disp. 9. q.3. par.1. fine Less. lib. 4. cap. 4. dub. 14. à n.192. Regin. in prax. lib.22. à num.63.

C A P. IV.

De corporali habilitate, quæ requiritur in eligendo ad Prælatias regulares.

1 VIDE D.Tho. 3.par. quæst.82. art.10. & addit. ad 3. par. q. 39. art.6. Garc. de benef. p.7. cap.12. Suarez to. 5. in 3. p.disp. 51. sect.2. Henriq. lib.14. c. 8. Sayr.lib.6. de cens.à cap.7. Lamb. de iur. patr. par.1. lib.2. quæst. 7. art. 12. Couarr. in clem. Si furiosus, 1. p. init. num. 4. Tiraq. in l.2. connub. glos. 1. par. 2. num.59. Menoch. de arb. lib.2. cas. 126. Paris. de resign. lib. 5. q. 3. à num.13. & quæst.6. à num.3. P. Greg. lib.47. synt.cap. 9. à num.3. & cap.10. à num.19. & tom.2. decr. de elect. c. 11. num. 10. Borgas. de irreg. p. 5. tit. de corp.vit. pag.108. Ant.3. par. tit.28. cap.5. Maiol. de irreg. lib.1. à c.13. Diaz in pract. crim.cap.17. Rebuff.in prax.tit.de disp.cum corp. vit. Auil. de cens. par.7. disp.3. Less. lib.2. cap.34. dub.25. Regin. in praxi lib.30. tract.2. à num.44. Mol. tract. 3. de iust. disp.70. Val. tom.4. disp.7. q.19. tit. de irreg. ex def. corp.Sal.2.2. quæst.65.art.1.contr.4. Arag.2.2. cit. Sot.lib. 5. de iust. q.2. art.1. Mandos. de sign. grat. tit. de disp.cum corp.vit. Hust. in sum. tit.de corp.vit. Nauar.in man.c.27. à num.198. & lib.1. cons. tit. de corp. vit. Campanil. de diuers. iur. rubr.11. cap. 17. Sigism. de elect.par.2. dub.88. 89. Duar. lib.4. de benef. cap.3. & 4. Barbos. de off. ep. p. 2. alleg.44.

2 Dicendum est, eam habilitatem corporalem de iur. nat. requiri in eligendo ad Prælatias regulares, quæ est necessaria ad decenter exercendum munus Prælatiæ, ad quod eligitur, ita vt, si hæc desit, electio nihilominùs secuta sit nulla. Ita cit DD. & in specie Less. loco cit. Garc. p. 7. cit. num.3. Panor. in cap.2. de cler ægrot. num.2. & dixi to.1. huius op.q.4.cap.6. quæsito 14. Constat 1. ex Scrip. Leu. 21. *Homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo. Nec accedat ad ministerium eius, si cæcus fuerit, si claudus, si paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem,* &c. 2. ex cap. Nisi cum pridem, §. Alia verò de renunc. ibi, *Per quam impotens redditur ad exequendum officium Pastoris* Et ex cap.2. de cler. ægr. & ex cap. Exposuisti de corp. vit. & ex cap. Thomas monac. eod. tit. & ex multis cap. quæ habentur in dist 55. & ex Concil. Trid. sess. 22. cap. 4. de refor. in fine vbi ait. *Nec alijs in posterũ fiat prouisio, nisi ijs, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoscantur, aliter irrita sit prouisio.* Qui autem impotens est ad decenter exercendum officium, ad quod assumitur, non habet omnes habilitates requisitas. Et Concilium ibi loquitur non solùm de dignitatibus, & beneficijs cathedralium, & collegiatarum; sed etiam de dignitatibus, & personatibus Regularium, vt Comit. lib.6.resp. mor. quæst.64. n.2. Et confirmatur ex decr. Clem. VIII. confir. à Paulo V. Greg. XV. & Vrb. VIII. pro reform. Reg. to.2. nostr. priu. in const. 10. Vrb. VIII. §.53. vbi sic. *Ad officia, gradus, & Prælaturas illi præcipuè eligantur, qui possint, & consueuerint regulas Ordinis, & constitutiones obseruare.*

3 Ex his colligitur 1. valetudinarios (qui scilicet malo corporis habitu, & affectu sæpè malè valent, atque ita frequenter ægrotant, vt declarat Menoch. lib. 2. de arb. cas. 6. num.5. & qui valetudinarij dicantur in regula Minim. dixi tom 1. huius op. loco cit. Et habetur etiam in cap. Val. 5. num.16.) non posse eligi ad Prælatias; quia muneri sibi iniuncto satisfacere non possunt; cum enim Prælati munus sit vigilare super sibi commisso grege, & isti languentes vix sibi inuigilent, sunt omninò inepti ad dignitates recipiendas; & cum in multis sint priuilegiati, vt Menoc. loco cit. num. 3. & Paris. de resig. lib. 5. quæst. 3. à num.29. & in Regula nostra Correct. num. 56. Prælati autem debeant esse forma gregis, isti nullo modo poterunt suo muneri satisfacere: Vnde erunt ineligibiles, &, si eligantur, electio erit nulla iuxta cap. fin. de resc. in 6. & electi tenentur renunciare in conscientia, nec aliter possunt absolui. Nauarr. in man. cap.25. num.133. Paris. loco cit. q.6. num. 9. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 51. sect. 2. num.17. D. Tho. 2.2. quæst.185. art.4. Quo loco vnum notat Cai. quod hic etiam ero toto hoc cap. notandum est, nimirùm, quòd illæ causæ, quæ obligant Prælatum ad renunciandum Prælatijs (de quibus ibi D. Tho. ex cap. Nisi cumpridem, de renunc.) obligant multò magis ad non suscipiendum, etiam spontè oblatas; atque etiam obligant electores ad non offerendas, cum causa notoria est. Et aduerte, quòd semel reprobatus ab aliqua dignitate propter infirmitatem, vt eam iterum possit habere, debet probare se sanum; gloss. cap. Inter canonicos, verb. Recusatus, de elect. vbi Io. And. & Panor. P. de Baisio in direct. elect. p. 2. c. 5. n. 5.

4 Notandum tamen hic est, quòd si detur aliqua dignitas, quæ compatibilis sit cum infirmitate, etiam perpetua, ad illam talis infirmus assumi poterit. Solùm enim prohibent Canones, eos infirmos assumi, qui ex infirmitate impotentes redduntur ad exequendum officium suum, vt docet Glossa in cap. Nisi cumpridem cit. ver. Impotens. Paris. lib. 5. de resign. quæst. 3. n.18. Quod etiam est verum in Ordine nostro; licet statutũ Val. 5. cit. videatur dictos inhabilitare ad omnia officia, cum tamen se referat ad statutum Barch. 1. num.19. vbi hi inhabiles solùm declarantur ad officia superioratus exercenda, dicendum est, quod etiam in Ordine nostro currit dicta reg. iur. commun. scilicet, quòd valetudinarij non possunt habere ea officia, quæ non possunt exercere. Quod etiam innuit dictum statutum Val. dum ait *Declaramus eos inhabiles ad officia quæcumque etiam Generalatus.* Puto itaque posse aliquem Patrem benemeritum, licèt infirmum, in Collegam Prouincialis assumi; hic enim consilijs iuuando Prouincialem, munus suum secundum Regulam n.40. implebit, ad tex. in l. vlt. cum ibi not. Cod. Qui morb. lib. 10. Nec obstat, quod Collegæ debeant visitare Prouincias cum Prouincialibus secundum determinationem Clem. VIII. tom.2. nostr. priuil. in eius const. 2. §. 9. Cum enim Prouinciæ in Ordine nostro communiter non sint tam amplæ, & magnæ, quid impedit, quòd qui per sex menses comedit carnes, eo tempore, quo non comedit, non possit cum Prouinciali visitare? Adde, quod secundum determinationes Capitulorum generalium, quibus fortè non derogant dicta decreta, saltem parte non instante, potest Prouincialis cum duobus solis Collegis Prouinciam visitare. Quod etiam consuetudo approbare videtur. Et quod dixi de Collegis Prouincialis, intellige de Senioribus, de Scribis Capitulorum, de Discretis ad Capitulum Prouinciale; & de Definitoribus; non tamen de Collegis Generalis, quia isti sunt in continuo motu, & debent esse valdè sani, & mente, & corpore. Atque ita videtur docere Suar. loco cit. num. 18. An autem debiles sint ineligibiles ad dignitates, distingue: Si debilitas prouenit ex mala corporis dispositione, & temperie, ineligibiles sunt; est enim idem cum infirmitate; alias non. Ita Menoch. lib. 2. de arb. cas. 6. num.14. Paris. loco cit. q. 3. num. 26. Idem dic de præpinguibus: Hi pigri, & desides communiter esse solent, somnoque atque gulæ multùm dediti; vnde inhabiles sunt ad regimen animarum, cum vix ventrem gubernare possint. Ita Camp. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 17. num. 114. Qui tamen limitat; nisi carnositas naturaliter cuiquam aduenerit, præsertim si in toto corpore æqualiter adsit, nam tunc sunt satis habiles ad dignitates sustinendas.

5 Colligitur 2. esse ineligibiles eos senes, qui sunt inhabiles ad munus, ad quod assumuntur, exequendum. Habetur in cap. Nisi cumpridem, §. Alia verò, de renunc. Docet D. Th. 2.2. q.185. art.4. Paris. lib. 5. de resign. q. 3. n. 51. Qui autẽ dicantur hi senes, licèt non possit certò determinari, cum non omnes homines vnius sint cõplexionis, & tem-

& temperamenti, nec sub eodē climate viuant; vnde prouenit, quòd aliqui in quinquagesimo, alij in sexagesimo, alij in septuagesimo, alij in octogesimo anno cōsenescant; & hoc dicunt Menoch. lib. 2. de arb. cas. 59. num. 3. & Paris. loc. cit. q. 6. num. 7. esse relinquendum prudentis arbitrio. Puto tamē quòd in Ordine nostro senes septuagenarij sint ineligibiles: quod etiam censuit Abb. in cap. Quoniam frequenter, num. 18. vt lit. non contest. Moueor, nam licèt hic Genuæ ob aeris puritatem homines diu viuant, vnde baiuli septuagenarij ex sudore viuunt vultuum suorum; in Ordine tamen nostro, ob asperam pœnitentiam ab eo tempore languescere incipiunt; quare censeo, eos esse absoluendos ab oneribus Prælaturarum. Nō nego tamen, quòd si reperiantur aliqui senes septuagenarij robusti, & fortes, vt multos cognoui, & cognosco adhuc viuentes, robustiores me, qui nec à longè quinquagesimum attingo, eligi non possint; immo alijs iunioribus sunt præferendi; quia in eis viget, & vigor ætatis, & deuotionis, iuxta cap. 1. de renunc. vbi Abb. num. 6. præsumuntur etiam prudentiores iuuenibus, vtpotè qui vsu rerum docti, prudentiam sibi comparare potuerunt; l. Si vt certo loco, §. Custodiam, ff. commod. Pen l. 1. Cod. de consul. lib. 10. vnde sunt etiam maioris auctoritatis, cap. Domino sancto, dist. 50.

6 Colligitur 3. leprosum esse ineligibilem. Constat ex Leuit. c. 13. cap. Tua nos, de cler. ægr. vbi leprosus reijcitur propter scandalum, & abominationem; Atque ita D. Tho. par. 3. q. 82. art. 10. ad 3. & in 4. dist. 9. art. 4. la 3. Sayr. lib. 6. de cens. c. 9. num. 7. Camp. loc. cit. à num. 153. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 18. num. 1. Paris. loc. cit. q. 6. num. 15. Borgas. de irreg. p. 5. tit. De cler. ægr. num. 5. Addunt autem Maiol. num. 3. & Camp. num. 163. scabiosum non esse facilè admittendum, quia est valdè suspectus de luxuria, vt Greg. 2. p. past. cap. 11. Et refertur in cap. Hinc etiam, d. 49. Non puto tamen, laborantem scabie, etiam herculea (quæ scilicèt ex atra bile, sicut lepra, ortum ducit, & illi affinis admodum est, & difficilè excutitur) si aliàs sit idoneus, & periculum sit, ne, eo neglecto, minùs dignus assumatur, esse arcendum; nam scabies nec impotentem reddit, nec multùm abominabilem. Fauet Sayr. loc. cit. num. 9.

7 Colligitur 4. laborantem morbo gallico notoriè esse ineligibilem. Sunt enim hi abominabiles valdè; & præterea conflictantur assiduè meritis doloribus. & tamquam publicè concubinarij omninò arcendi, per cap. Sacerdotes, dist. 50. Atque ita Maiol. loc. cit. cap. 19. num. 1. Borgas. loc. cit. num. 1 Sayr. cit. num. 5. Paris. de resig. cit. num. 28. Regin. in prax. lib. 30. nu. 56. Aula de cens. par. 7. disp. 3. dub. 4. concl. 1. Henriq. lib. 14. c. 8. nu. 8. & hoc licèt vlcera non appareant foras, modò notorium sit crimen. Quod notat Sayr. sunt enim isti infames ex notoria libidine. In Ordine nostro hoc non habet difficultatem, propter statutum c. Forojul. 1. n. 3. Aduerte tamen, quòd morbus gallicus quandoque prouenit solùm ex aeris corruptione; quandoque ex solo tactu, & osculis, vt aduertit Io. Almenar. in suo tract. de mor. gall. c. 2. Quare, nisi præcedant libidinis indicia, poterit quandoque excusari Religiosus eo laborans. Ita Camp. loc. cit. num. 168.

8 Colligitur 5. eum esse ineligibilem, cui ex nimia venere ceciderunt barba, & capilli; sunt enim publici peccatores, & notoriè infames; vnde omninò arcendi; per dict. cap. Sacerdotes, dist. 50. Secus autem, si ei ceciderint propter aliam causam, vt humorem salsum, & notabilem non inducant deformitatem, ita vt ridiculum hominem omninò non faciant. Ita Maiol. lib. 2. de irreg. cap. 19. num. 4. Sayr. loc. cit. num. 6. Regin. cit. num. 49.

9 Colligitur 6. phthisi laborantes, seu tabidos, esse omninò ineligibiles, extenuat enim hic morbus totū corpus, & contagiosus est Medicis, & incurabilis; licèt aliqui dicant Cardano talem non fuisse. Constat ex c. Ex parte tua, de cler. ægr. vbi morbo incurabili laborantes, præsertim si contagiosus sit, ineligibiles sunt. Ita Maiol. loc. cit. cap. 20. num. 10. Henriq. loc. cit. Sayr. cit. num. 13.

10 Colligitur 7. podagrosos continuos, vel quasi continuos esse ineligibiles. Et quia morbus incurabilis est, iuxta illud Ouid. 2. de Pon.

Tollere nodosam nescit medicina podagram.

Vnde militat tex. in cap. penul. de cler. ægr. Et quia Prælati debent omninò esse expediti ad prospiciendum. & prouidendum necessitatibus subditorum, iuxta illud Zacch. 3. *Dabo tibi ambulantes, de his, qui nunc hic assistunt.* Vbi pro Ambulantes, legit Remig. Altissiodor. Ministros. Et notat Hugo in cap. 20. Io: quòd quinquies apparuit Dominus in illo die Resurrectionis, vt necessitatibus discipulorum prouideret, ad denotandam Prælatorum diligentiam: Podagra autem reddit omnino impotentem. Ita ex D. Thom. 3. par. q. 82. art. 10. ad 3. Expressè Maiol. loc. cit. cap. 21. num. 1. Sayr. lib. 6. de censur. cap. 9. num. 4. Paris. lib. 5 de resignat. q. 6. num. 3. Reginal. in prax. lib. 30. num. 57. vers. Tertius morbus. Campan. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 17. num. 137. Si autem podagra non sit continua, sed intermediet, non impedit. Paris. quæst. 3. num. 4. Campan. cit. Facit Abb. in cap. Cum inter canonicos, de elect. num. 7. cum non præbeat impedimentum perpetuum, non est cur perpetuò à dignitatibus arceat.

11 Colligitur 8. paralysi, & apoplexia laborantes esse ineligibiles. Habetur in cap. vlt. de cler. ægr. & istæ infirmitates impediunt vsum, vel totius corporis, vel aliquorum membrorum, & abominationem faciunt; vnde generant impotentiam, & indecentiam. Ita Maiol. lib. 2. de irreg. cap. 24. num. 1. Sayr. loc. cit. num. 10. Paris. cit. quæst. 6. num. 22. 23. Campanil. num. 164. Qui autem solùm habent manus tremulas, aut caput, aut linguam, si tremor non sit ita magnus, vt decētem dictorum membrorum vsum impediat, & abominationem, & risum non moueat, non puto esse ineligibiles.

12 Colligitur 9. morbo comitiali, seu caduco, laborantes esse ineligibiles, etiamsi semel tantùm hoc modo vexati sint. Tum quòd is morbus vix sanabilis sit; & currit tex. in cap. penul. de cler. ægr. Tum quod horrorem gignit, & stomachum, timoremque videntibus incutit. Et expressè prohibentur, hos assumi ad dignitates cap. Communiter, d. 33. Ita Maiol. loc. cit. cap. 16. num. 1. & 2. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 9. num. 11. Paris. lib. 5. de resignat. quæst. 6. num. 105. Val. tom. 4. disput. 7. quæst. 19. par. 3. de 2. specie irreg. Nauar. in man. cap. 27. num. 203. Sanctarell. var. resol. par. 1. quæst. 78. num. 1. Campanil. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 17. num. 172. Idem dic de furiosis, & lunaticis, qui lucida interualla patiuntur; quia militat eadem ratio, vt Maiol. loc. cit. num. 1. cap. 14. & P. Gregor. lib. 47. in synt. cap. 9. num. 12. & 14. & Molin. tract. 3. de inst. disp. 70. num. 12. Campan. num. 179. qui num. 182. ait, electionem de istis furiosis, &c. factam, esse ipso iure nullam; quod etiam dicit Sigismun. de elect. dub. 89. num. 4. Idem dic de dæmoniacis; quod probat tex. in cap. Communiter, cum 2. sequ. dist. 33. & docent Maiol. loc. cit. cap. 15. numero 2. Sayr. numero 14. Borgas. de irreg. par. 5. tit. de corp. vit. numero 15. Paris. loc. cit. numero 94. Campanil. loc. cit. à numero 188. & de his omnibus D. Thom. 3. par. quæst. 82. art. 10. ad 3. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 5. versùs finem, Henriq. lib. 14. cap. 8. numero 8. & 9. Aduerte autem, quòd qui patiuntur lucida interualla, vel non laborant perpetua amentia, vel furia, licèt eligi non possint, possunt tamen extra tempus amentiæ eligere, iuxta cap. Quamuis, 7. q. 1. Sigismun. de elect. loc. cit. num. 6. quod idem dicit de dæmoniacis, num. 11.

13 Colligitur 10. stultos, fatuos, stolidos, seu simplices, & cæteros huiusmodi fatuæ homines esse omninò ineligibiles; hi enim omnes inepti sunt ad regimen animarum, nec illud exequi possunt, nec rectè, nec decenter; qui enim alios regit, debet esse illis eminentior, & ab illis differre tamquam Pastor ab ouibus; & non est homo, qui dominatur, sed ratio. Et probatur ex cap. Petrus, dist. 39. & dist. 36. in princip. stultus autem est secundùm D. Thom. 2. 2. q. 46. art. 1. corp. qui propter stuporem non mouetur iniuria, & differt à fatuo, quia stultus dicit hebetudinem cordis, & obtusionem sensuum: fatuus verò dicit totalem spiritualis sensus priuationem. Fatuus ergo caret sensu iudicādi; stultus autem habet sensum, sed hebetatum. Vnde Archid. in cap. De Constantinop. refert Affranij

cuius-

cuiusdam dictum. *Ego me esse stultum existimo, fatuum esse non opinor*. Vel dic secundùm eumdem, Archidiac. ibidem, quod stultus est quasi extultus, ab extolio quia se extollit: vel stultus, quasi statim vltus dicitur ab vlciscor; quia stultus statim vltionem expetit, nec deliberat. Fatuus autem secundùm eumdem in cap. Legimus, dist. 93. numero 2. dicitur à faris, vel fare, fatur, quia impetitiam suam ostendit, fando quidquid latet in animo, vel respondendo ad interrogata: Et ideò dicitur fatuus à fando, quia nec quod ipse fatur, nec quod alij dicunt, intelligit. Vel dicitur fatuus, quasi insulsus, idest sine sale, & sine condimento discretionis. Atque ita de his omnibus secundùm dictas significationes asserit Maiol. lib. 2. de irregul. cap. 13. numero 6. Henriquez lib. 14. cap. 8. numero 9. & de amentibus Azor. tom. 2. lib. 6. cap. 2. quæst. 4 De fatuis P. Gregor. tract. de elect. cap. 13. num. 9. Et si cupis scire, quot sint dementiæ species, adi P. Greg. lib. 13. syntag. cap. 5. à numero 1. ad 22. Et si etiam cupis scire signa, quibus homines insanire incipiunt, lege Maiol. loc. cit. à num. 2.

14 Colligitur 11. eos esse ineligibiles, qui sunt à communi hominum statura, & habitu, siue excedant in magnitudine, siue in paruitate, ita alieni, vt cœteris contemptibiles, & ridiculi habeantur; hi enim non possunt decenter munera exequi. Et constat ex cap. 2. & cap. 21. Leuit. & cap. 15. Deuteron. quorum verba repetuntur cap. Hinc etenim, dist. 49. Probatur etiam ex cap. 2. de cler. ægr. vbi Glosa verb. Deformitatem; & cap. fin. de corp. vitiat. vbi Glossa. Ita Innoc. in cap. Ex parte, eodem tit. Tiraquel. in l. 2. connub. gloss. 1. par. 2. num. 59. Abb. in cap. 2. de cler. ægr. num. 2. & 3. Et deformem puto, qui habet cicatricem in facie. Maiol. lib. 1. de irregul. cap. 21. num. 1. Salon. 2. 2. quæst. 65. art. 1. contr. 4. conclus. 1. Regin. in prax. lib. 30. numero 51. vers. Postremo. Campanil. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 17. num. 47. nisi propter defensionem fidei, vel alterius virtutis eam recepisset. Similiter illum ineligibilem existimo, qui faciem ita haberet abhorrentem à consuetis, vt risum moueret; vt etiam Campanil. loc. cit.

15 Colligitur 12 eum esse ineligibilem, qui careret manibus, aut digitis. Tum propter impotentiam exequendi officium. Prælatus enim multa scribere debet ad absentes subditos, signare literas patentes, &c. Tum propter deformitatem, quæ in carentibus digitis, & manibus consideratur, c. fin de corp. vit. & in c. 2. de cler. ægr. & habetur in c. Qui in aliquo, dist. 51. ibi. *Aut decisione aliquid minus, &c.* & in c. Pœnitentes, dist. 55. Ita D. Thom. 3. par. q. 81. art. 10. ad 3. Maiol. lib. 1. cit. cap. 14. num. 1. Borgas. de irreg. par. 5. tit. de corp. vit. num. 4. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 8. num. 18. Reginald in prax lib. 30. num. 53. Campanil. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 17. à num. 104.

16 Colligitur 13 claudos non esse ineligibiles, quia nec magnam abominationem generant, etiamsi valgi, & varij sint, quorum scilicet crura sint in diuersum acta, quia turpitudo illa habitus longitudine cooperitur, & sunt habiles ad munus exequendum, Ita in cap. Si quis infirmitate, dist. 55. Maiol. cit cap. 18. num. 2. Sayr. cit. num. 22. Si autem sint ita claudi, vt pedibus stare non possint, nec sine sustentaculis ambulare, vel non nisi ridiculè, sunt ineligibiles, propter impotentiam decenter exequendi, vt dicunt Maiol. & Sayr. & prætereà Anton. 3. par. tit. 28. cap. 5. vers. Nota quòd. Regin. cit. num. 54. Campanil. cit. num. 127. & Plato dialog. 7. de Rep. cnl. 14 monet, claudos Philosophiæ sacris non initiandos, nec Reipub. præficiendos; quia requisitorum laborum tolerantes non sunt.

17 Colligitur 14. eos gibbosos esse ineligibiles, qui curui omninò sunt, nec oculos in cœlum sine magna difficultate eleuare possunt. Constat ex cap. Hinc etenim, dist. 49. ver. Gibbosus. Eos verò posse eligi, quibus dorsum tumore magno creuit, corpore recto. Docet Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 19. num. 1. Anton loc cit. Campanil cit. num. 103. & vidi ex huiusmodi gibbosis multos Prælatos. Sed ego numquam illis meum darem suffragium, non enim sine quare signati sunt, supposito, quòd id illis naturaliter euenerit: Neminem enim naturam velle decipere credendum est.

18 Colligitur 15. cæcum esse ineligibilem cap. Hinc etenim, §. Cæcus, dist 49 Ita D. Thom. 3. par. quæst. 82. art. 10. ad 3. Campanil. in diuers. iur. cit. num. 51. Maiol. cit. cap. 20 num. 1. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 8. num. 5. Garc. de benef. par. 7. cap. 12. num. 21. P. Greg. lib. 47. syntag. cap. 10. num. 19. & 20. Reginald. cit. numero 40. Paris. lib. 5. de resignat. quæst. 6. numero 36. Et ratio est, quia est impossibile, vt cæcus Prælatiæ munus, quæ hominem oculatum ante, & retrò requirit, rectè exequatur. Vnde bene quidam è nostris Poetis.

Chi piglia il cieco in guida, mal consigliasi.

Cœteri autem patientes defectum in oculis, vt lusci, strabones, lippi, si in eis non sit tanta deformitas, quæ scandalum, & risum moueat, non sunt ineligibiles, vt Sayr. loc. cit. à num. 8. Moneo tamen semper electores, vt à signatis caueant.

19 Colligitur 16. Carentes naso esse ineligibiles, ob deformitatem. Ita Maiol. cit. cap. 22. lib. 1. Sayr. cit. num. 14. Mol. tr. 3. de iust. disp. 70. num. 7. Regin. cit. num. 50. Campan. num. 84. Cœteri autem, qui sunt distorto, paruo, grandi, simo, aut contuso naso, non sunt ineligibiles, nisi eius magnitudo, vel paruitas, &c. deformitatem pariat. Campan. num. 85.

20 Colligitur 17. surdum non posse esse Prælatum, siue sit surdus naturaliter, siue casualiter, durante surditate. Cum enim debet audire subditos auxilium implorantes, huic muneri non potest satisfacere. Ita P. Gregor. loco cit. cap. 9. num. 1. Maiol. lib. 1. cap. 25 num. 1. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 8. num. 17. Reginald. cit. num. 50. Paris. lib. 5. cit. quæst. 3. num. 25. Campanil. num. 39. Idem dic de ijs, quibus propter delictum abscissæ essent aures; quia carere auribus maximè propter delictum plurimam deformitatem dicit. Auila de cens. par. 7. disp. 3. dub. 1. Corol. 2. Campanil. num. 4. Surdastri autem non censentur ineligibiles. Maiol. num. 5. Sayr. loc. cit. Nauarr. lib. 1. cons. de corp. vit. cons. 7. num. 3.

21 Colligitur 18. mutos esse ineligibiles. Cum enim habeant subditos monere, corrigere, & docere, ea præstare non possunt. D. Thom. 3. p. loc. cit. P. Greg. lib. 47. synt. cap. 9. n. 10. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 26. num. 2. Sayr. loc. cit. num. 11. Balbutientes autem non censentur communiter ineligibiles. Ita ijdem DD. nisi talis esset defectus, vt vix possent verbum integrum efformare. Reg. in prax. lib. 30. tr. 1. num. 51. vers. 7. Campanil. loc. cit. num. 90.

22 Colligitur 19. quod hermaphroditus non potest eligi; quòd si in eo magis vigeat, aut pariter vigeat sexus fœmineus iure diuino ineligibilis est: si magis in eo vigeat virilis, iure canonico; cum hi hoc iure habeantur tamquã infames; cap. Si testes, 4. quæst. 4. §. Hermaphroditus. Ita Azor. par. 2. lib. 6. cap. 2. q. 3. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 51. sect. 2. num. 1. Auila de cens. par. 7. disp. 3. dub. 5. An autem dicto eius standum sit, quinam sexus in eo præualeat, affirmatiuè respondet Alb. Trot. lib. 2. de perfect. cler. par. 1. requis. 2. n. 10.

23 Ad vltimum nota, quòd licet multa cap. cit. & DD. loquantur de inhabilitate ad ordines, nos tamen ea reduximus ad inhabilitates ad Prælatias, quia qui prohibetur ordinari, & ordinatus suspenditur, prohibetur etiam eligi & electus deponitur, argum. cap. accepimus, de ætat. & qualit. ordin. Docet Lambert. de iur. patron. par. 1. lib. 2. quæst. 7. artic. 11. num. 2. & artic. 12. num. 4. Insinuat Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 51. sect. 2. num. 18. Et ratio est; quia Prælatus debet esse Sacerdos, quare si non potest Sacerdotio fungi, neque etiam Prælatia. Verum quidem est, quod si quis post acceptam Prælatiam, in vnam ex dictis infirmitatibus incideret, non per hoc esset inuitus remouendus, nec renunciare cogendus; sed ei deberet dari coadiutor, iuxta cap. penult. & vlt. de cler. ægr. & cap. scripsit mihi, & cap. quamuis triste, 7. q. 1. Docet P. Greg. lib. 47. synt. c. 9. num. 9.

24 Aduerte tandē, quòd declarare, quinam sint corpore vitiati, vt possint ordines recipere, vel nō, pertinet ad Prælatos

latos admissorias concedentes, quicquid alij d... Habent enim dicti Prælati auctoritatem quasi episcopalem. Ita Angel. ver. Corp. vit. §. 5. Suar. loc cit. num. 16. fin. P. de Bais. in direct. elect. par. 2. cap. 19. num. 2.

C A P. V.

Quòd eligendus ad Prælatias regulares nulla debet esse censura, vel pœna ecclesiastica ligatus.

1 VIDE pro hoc cap. P. Greg. tom. 2. in decr. tr. de elect. cap. 7. num. 8. & cap. 9. n. 18. Lambert. de iur. patr. par. 1. lib. 2. qu. 9. art. 1. Sayr. de cens. lib. 2. cap. 5. 6. & 22. Ricciul. de iur. pers. lib. 4. cap 6 Azor to. 2. lib. 6 cap. 7. quæst. 2. Paris. de resign. lib. 5. quæst. 6. à num. 67. & lib. 4. quæst. 1. à n. 44. Couarr. in cap. Alma mater, de sent. exc. par. 1. §. 7. num. 1 Garc. de benef. par. 7. cap. 13. Camp. in diu. iur. rubr. 11. c. 15. à n. 11. Miran. tom. 2. man. quæst. 23. art. 11. conclus. 5. Regin. in prax. lib. 32. tr. 1. à n. 4 .. & num. 143. Suarez tom. 5. in 3. par. disp 13. sect. 1. & disp. 24. sect. 2. à n. 3. Henriq. lib. 14. cap. 3. §. 3. & cap. 13. § 1. Less. lib. 2. de iust. c. 34. dub. 22. num. 116. Barb. in cap. Postulastis, de cler. exc. à n. 2. Sigismund. de elect. dub. 65. 66. Auil. de cens. par. 2. c. 6. disp. 5. dub. 2. Comm. resp. mor. lib. 6. quæst. 28. num. 4. & quæst. 64. num. 1. & 2. Nauarr. in man. c. 25. num. 134. & c. 27. n. 21. & n. 273. Sa in aph. ver. Beneficium, num. 29. & ver. Excommunicatio, num. 28. Ricc. 1. par. prax. dec. 183. & 184. à num. 161. & 2. par. resol. 314. & 3. par. resol. 219. & 4. p. decis. 343. num. 2. Borgas. de irreg. par. 6. tit. An excom. ab vno Ep. perd. & cap. n. 2. pag. 337. Tol. in sum. lib. 1. cap. 13. num. 2. & 4. Filliuc. trat. 12. c. 5. à n. 113. & tr. 13. cap. 2. à n. 28. tom. 1. Castel. de elect. cap. 11. n. 1. & c. 5. n. 23. Palud. in 4. decis. 18. q. 4. Bonac. de cens. disp. 2. q. 2. par. 4. Sot. in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. sub concl. 2. Antonin. 3. par. tit. 24. cap. 76. ver. Octauò excom. Rebuff. in prax. tit. Forma, & declar. nouæ prouis. pag. mihi 145. Vasq; to. 4. in 3. par. tract. de exc. dub. 6. Rodriq; in sum. par. 1. c. 29. à n. 5. P. de Bais. in direct. elect. par. 1. cap 9.

2 Dico 1. Excommunicatus maiori excommunicatione non potest eligi ad dignitatem ecclesiasticam; quòd si eligatur, electio est ipso iure nulla. Ita omnes cit. Ricciul. num. 23. Barbos. num. 13. Suar. disp. 13. num. 10. Garc. num. 24. Prob. 1. ex cap. Constitutus de appell. & cap. Nos in hominem. 9. quæst. 2. & cap. Postulastis, de cler. exc. & c. 1. de rescr. in 6. Secundò, quia cum beneficium detur propter officium; cap. Cum secundum, de præb. cap. vlt. de rescr. in 6. & excommunicatus sit ipso iure suspensus ab officij executione, cap. 1. §. fin. cap. Is, cui, de sent. exc. in 6. capit. 1. de sent. & re iud. eod. lib. non potest ei dari ecclesiasticum benefici m.

3 Nota 1. quòd iura omnia, quæ loquuntur de collatione, intelliguntur etiam de electione; quia vtrobique currit eadem ratio. Ric. tom. 1. prax. decis. 183. n. 164. Sigism. de elect. dub. 66. n. 2. Suar. tom. 5 in 3. par. disp. 13. sect. 1. num. 10. Filliuc. tom 1 trat. 10. c. 5. num. 120. Sayr. de cens. lib. 2. cap. 5. num. 35. Less. lib. 2. de iust. cap 34. dub. 22. n. 116. vers. Notandum 1. Azor p. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 8.

4 Nota 2. quòd dicta conclusio intelligitur, siue excom. sit à iure, siue ab homine, siue per sententiam generalem, siue specialem, siue sit publica, siue occulta, siue sciatur ab excommunicato, & electoribus, siue ignoretur ab vtrisq; siue excommunicatus, sit denunciatus, siue non. Quia iura vniuersaliter loquuntur, & vniuersaliter inhabilitant ad dictas dignitates excommunicatum; vnde vniuersaliter intelligenda sunt, absque vlla exceptione. Atque ita Suarez loco cit. num. 3. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. § 7. num. 1. 2. & 3. Ricciul. de iur. pers. lib. 4. cap. 6. a num. 9. vbi quamplures DD. cit. pro singulis punctis; Barb. in cap. Postulastis, à n. 3. Vasq; tom. 4. in 3. par. trat. de excom. dub. 6. n. 6. Auil. de cens. p. 2. c. 6. disp. 5. dub. 2. Reginald. lib. 32. tract. 1. num. 44. Sigismund. loco cit. num. 3. Putant tamen aliqui, quòd electio facta in persona excommunicati, ignorantis probabiliter talem excommunicationem, sit valida, & quod post absolutionem potest retinere. Ita Nauar. in c. Fratres, de pœnit. dist. 5. Ric. tom. 1. prax. decis. 184. n. 173. & tom. 3. resol. 110. n. 2. Sa in aphor. vers. Excommunic. n. 28. probabilem putat. Less. licèt contrarium censeat veriorem, loc. cit nu. 117. Sed verè hæc sententia sustineri non potest. Nam licèt ignorantia inuincibilis excuset à culpa, & aliquando etiam à pœna, non tamen validat actum ab Ecclesia irritatum, nec habilitat inhabilem, vt Couar. loc. cit. n. 3. ver. Decimo. Suar. loc. cit. num. 2. Sayr. cit. cap. 5. num. 7.

5 Noto 3. quòd non solùm excommunicatus est inhabilis ad recipiendas dignitates ecclesiasticas habentes curam animarum; sed etiamsi curam animarum non habeãt; Couar. loc. cit. n. 2. ver. Nonò idem in pens. Regin. cit. n. 45. Ricciul. cit. n. 29. Barb. n. 17. Filliuc n. 117. Et ratio desumitur ex c. Postulastis, de cler. excom. quia excommunicatus est extra omnem ecclesiasticam communionem; assumptio autem ad quamlibet ecclesiasticam dignitatem est magna communicatio ecclesiastica, vt Henriq; lib. 13. c. 13. n. 1. & Panor. in dicto c. Postulastis n. 1. ergo illius est incapax excommunicatus. Quæ ratio militat in omni munere ecclesiastico. Quare excommunicatus erit incapax non solum Generalatus, Prouincialatus, Correctoratus, sed etiam Collegatus, Definitoratus, Discretatus &c.

6 Noto 4. quòd non potest aliquis licitè retinere dignitatem obtentam in excommunicatione, etiam post absolutionem, sed debet ei illa dignitas de nouo dari, vel super ea cum illo legitime dispensari. Ita Suarez tom. 5. in 3. p. disp. 13. sect. 1. n. 2. Ricc. lib. 4. c. 6. n. 32. Garc. de benef. p. 7. c. 13. n. 8. Sayt. loco cit. n. 7. Regin. in prax. lib. 32. tr. 1. n. 44. ver. Quattò vt procedat; Barb. loco cit. n. 10. Et ratio est, quia cum electio ex eo sit nulla, quòd electus, quando fuit facta, erat incapax, non validatur per subsequentem absolutionem, per reg. 18. Non firmatur, de reg. iur. in 6. Quæ doctrina procedit etiam in foro conscientiæ, vt in specie Barb. loco cit. n. 5. Ricciul. n. 31. Sayr. n. 21. Panor. in c. Postulastis, de cler. excom. n. 2. Quia non acquirit titulum, neque etiam coloratum, vt Ricciul. n. 20. Vnde licèt certum sit, quòd acta ab excommunicato non valent, cum desit intrinsecum principium illorum, si tamen ille defectus publicè ignoretur, & officium publica auctoritate possideatur, propter bonum commune auctoritate Ecclesiæ talis defectus suppletur. Auila de cens. 2 par. c. 6. disp. 6. dub. 7. Sa in aphor. ver. Excomm. n. 30. Suarez loco cit. n. 31. qui dubitat, an excommunicatus occultus, si eligatur, teneatur se prodere, si non possit aliter se excusare ne acceptet. Et respondet, quòd si excommunicatio talis sit, vt eius manifestatione non oreetur scandalum, vel infamia, tenetur se prodere, si aliter excusare non potest. At verò ad se infamandum nunquam tenetur, & ideò potest tunc acceptare, & quam primùm dispensationem procurare. Quòd vltimum docuerunt etiam Regin. in praxi, lib. 32. n. 49. Garc. de benef. p. 7. cap. 13. n. 71. Vide Henriq; lib. 13. c. 14. §. 1. Azor par. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 2. vers. Si quæras.

7 Sed quæres, à quonam erit petenda dispensatio, si excommunicatus eligatur in Prouincialem V. G. vel Generalem? ℞. ab eo, qui habet potestatem conferendi talem dignitatem absque aliqua electione, quia talis dispensatio est virtualis Prælaturæ collatio; vnde, ex secuta, nulla alia requiritur electio. Hic autem, qui talem potestatem habet, videtur esse solùm Summus Pontifex, quia nullus Superior, præsertim in Ordine nostro, potest per se solus vllam ex prædictis dignitatibus conferre. Atque ita Suarez tom. 5. cit. numer. 34. Barbos. in cap. Postulastis, numer. 27. Ricciul. lib. 4. cap. 12. numer. 5. licèt alij teneant, quòd obtenta absolutione ab eo, qui potest dare, etiamsi hic sit solus Papa, possit deindè super retentione beneficij dispensari à proprio Episcopo. Ex qua doctrina inferri potest, quòd etiam in Regularibus nulliter electus propter excommunicationem, secuta absolutione, possit di-

spensari super retentione à proprio Prælato. Et probant ex illa regula, quàm tradit Innoc. in cap. Dilectus, de temp. ord. quòd scilicet omnis dispensatio, quæ non reseruatur Papæ, possit concedi ab Episcopo. Cum ergo in dicto cap. Postulastis dispensatio non sit Papæ reseruata, sequitur, quòd eam dare possit proprius Prælatus. Quam sententiam vt communem nobis tradunt Reginald. loco cit. num. 50. Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. §. 7. num. 8. Ricciul. cit. num. 5. Garc. cit. num. 74. Sayrus lib. 2. de cens. cap. 5. num. 21. Ita tamen limitant, vt videatur non posse habere locum in electionibus Regularium, nisi in casu, quo electio excommunicati nulla deuolueretur ad ipsum Prælatum regularem, per se ipsum solùm tunc facienda. Quod in Ordine nostro non puto posse euenire, nisi in electione Vicariorum, quorum electio ad ipsum solùm Prælatum spectat. Quo casu dictam doctrinam posse tueri puto, etiamsi Prælatus eligens sciret, electum esse excommunicatum, sed tunc erit potiùs noua electio, quàm dispensatio. Vide Suarez tom. 5. in 3. par. disp. 13. sect. 3. num. 36. Portel. in dub. reg. ver. Officia Ordinis, n. 7.

8 Noto 5. quòd electio ad aliquam dignitatem facta in persona illius, qui tempore electionis erat habilis, si postea dictam electionem acceptet tempore, quò est excommunicatus, validè acceptat. Ita Azor par. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 9. Vasq. tom. 4. in 3. par. de excomm. dub. 6. num. 9. Filliuc. tom. 1. tract. 12. cap. 5. num. 121. Garcia de benef. par 7. cap. 13. à num. 35. Ricciul. lib. 4. cap. 10. Suar. cit. à num. 15. Henriq. lib. 13. cap. 13. §. 8. Auila de cens. par. 2. capit. 6. disp. 5. dub. 6. Campanil. in diuer. iur. rubr. 21. cap. 15. num. 19. Et ratio est, quia id nullo iure vetitum reperimus; vnde, cum simus in pœnalibus, non est cur iura de collatione, & electione loquentia, ad acceptationem extendamus. Qua ratione ruit difficultas, quàm mouent, licèt communem opinionem sequantur, Couar. loco cit. num. 4. & lib. 3. var. cap. 16. num. 4. Suarez cit. numer. 15. Less. lib. 2. cap. 34. dub. 22. num. 118. quòd scilicet acceptatio electionis sit quoddam ius spirituale, cuius assecutione priuatur excommunicatus, nego enim negandum, dari aliquod ius prohibens excommunicatum non posse acceptare collatam sibi dignitatem. Verum quidem est, quod non potest talis excommunicatus possessionem collatæ sibi dignitatis acquirere, quin prius absoluatur, cum hæc possessio sine communicatione fieri nequeat, quæ est illi prohibita cap. Cum excommunicatio, 11. quæst. 3. nisi necessitetur, ne perdat, & per ipsum non stet quin absoluatur, vt Filliuc. tom. 1. tract. 12. cap. 5. num. 162. Si tamen tempore excommunicationis possessionem accipiat, validè accipit, quia ista possessionis receptio in facto, non iure, consistit. Ita Azor loco cit. quæst. 10. An autem dictus excommunicatus acceptans dignitatem, peccet; dic, quòd non, nisi habeat animum exercendi officium absque absolutione. Ita Henriq. lib. 13. cap. 13. §. 3. Garc. cit. num. 46. Sayr. cit. cap. 5. num. 11. fine. Suar. loco cit. n. 22. qui nec in hoc veniale peccatum agnoscit, nam non acceptat pro illo statu, in quo est excommunicatus, sed pro illo, in quo erit absolutus.

9 Noto 6. quòd electio ad aliquam dignitatem, facta in persona excommunicati, est nulla, etiamsi fiat motu proprio à Papa. Quia licèt motu proprius plurimum operetur ad tollendam subreptionem, non tamen inducit dispensationem aliquam, nec tollit impedimentum personæ. Ita Ricciul. de iur. pers. lib. 4. cap. 6. num. 6. Barbos. in cap. Postulastis, de cler. excom. numer. 6. Verum quidem est, quòd si Papa sciret, aliquem esse excommunicatum, &c. & nihilominùs ei conferret aliquam dignitatem, censeretur saltem quò ad illum effectum tacitè cum absoluere, vel dispensare. Ita Sayrus, & Henriq. loco cit. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. § 7. numer. 2. Auila de cens par. 2. cap. 6 disp. 5. dub 2. ver. Quinto nota; quamuis contrarium sentiant Paris. de resign. lib. 4. quæst. 3. n. 63. Et aduerte, quòd hodie solet Papa in quacumq; gratia, vel iustitia concedenda, vel in beneficio conferendo, ab ambiguitates tollendas, apponere clausulam, Teque absoluentes, &c. vt dicunt præfati Couar. Auil. Sayr. Ric. in praxi, par. 3. resol. 119. num. 4. Nauar. in man. cap. 27. num. 273. Garc. loco cit. à num. 59. Ad cuius imitationem in Ordine nostro ante quamcumque canonicam electionem, fit absolutio à censuris, ad effectum, &c. sub forma tradita in nostro Rituali par. 1 cap. 14 Circa quam aduerte 1. quòd dicta forma non absoluit nisi à censuris, non autem dispensat super irregularitate. Vnde, si quis aliqua irregularitate teneretur, nihil illi iuuaret dicta absolutio, sed electio de illo facta, esset ipso iure nulla, vt dicam hic infra §. 3. num. 44. Quare consultum esset, si dictæ formæ adderetur, Dispensoque vobiscum super omni irregularitate, &c. vt fit in generali absolutione tempore reconciliationum. 2. aduerte, quòd, si aliquis esset ligatus aliqua censura, cuius absolutio non esset commissa Superiori præsidenti Capitulo, ille non frueretur beneficio absolutionis; neque posset in dicta electione eligi, vt benè Garc. de benef. par. 7. cap. 13. num. 68. & 71. Nauar. tom. 4. in cap. Ita quorumdam, de iud. glos. vlt. num. 18. Ricc. de iur. pers. lib. 4. cap. 9. num. 9. Quod etiam insinuatur in forma dictæ absolutionis, quæ fit in Ordine nostro, per illam claus. *In quantum se extendunt priuilegia, & gratiæ Ordini nostro concessa*. 3. aduerte, quòd illa absolutio non prodest ei, qui absens eligeretur. Nam licèt absolutio ab excommunicatione absenti per literas dari possit, vt Nauar. in man. cap. 26. num. 14 Sylu. ver. Absolutio 3. num. 9. Henriq. lib. 13. cap. 29 §. 1. Hæc tamen solùm in præsenter fertur:

10 Noto 7. quòd valet electio facta in persona nulliter excommunicati, vel licèt validè excommunicati, possessoris tamen triennalis; vel excommunicati post interpositam validam appellationem. Ita Ricciull. lib. 4. de iur. pers. cap. 13. Barbos. loco cit. num. 19. 20. 23. Suarez tom. 5. in 3. par disp. 13. sect. 1. num. 32. 33. Sayr. de cens. lib 2. c. 5. num. 10. Regin. in praxi lib. 32. num. 47. Garc. de benef. par. 7. cap. 13. num. 13.

11 Noto 8. quòd habens aliquam dignitatem, ad quam legitimè electus fuit, si deindè aliquam excommunicationem incurrat, non per hoc est ipso facto priuatus ipsa dignitate, quia nulla talis priuatio in iure reperitur, immò in eo contrarium supponitur, vt bene probat, adductis tex. Suar. loco cit. num. 1. Garc. cit. num. 90.

12 Dico 2. electio facta ab excommunicato, est ipso iure nulla. Ita Castel. de elect cap. 5. num. 16. Sayr. loco cit. cap 6. n. 4. Sigismund. de elect. dub. 66. num. 5. Ricciull. lib. 4. cit. capit. 3. num. 9. Auila de cens. disp 5 par. 2. cap. 6. dub. 1. Filliuc. tom. 1. tract. 12. cap. 6 à numer. 150. Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. § 7. num 9. ver. Duodecimus excomm. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 14. sect. 2. num. 6. Prob. 1. ex cap. Constitutis, el 1. de appell. c. Tanta, de excess Præl cap. 1. Ne sede vac. in 6 cap. Pastoralis, §. fin. de appell. Secundò, quia excommunicatus est suspensus non solùm ab officio; capit. Clerici, cap. Latores, de cler. excomm. minis. sed etiam à beneficio; cap. Audiuimus, 24. quæst. 1. cap. 1. de off. vic. in 6. in cap. Si is, cui, de off. deleg. eod. lib. capit. 1. de suppl. negl. Præl. eodem lib. Probant Suarez loco cit. numer. 1. Sayrus cit. numer 1. Ergo nihil eorum agere valet, quæ ratione officij, aut beneficij illi conueniunt, quorum vnum est eligere.

13 Noto 1. quòd conclusio intelligitur solùm de excommunicato non tolerato, scilicet aut nominatim denunciato, aut publico clerici percussore. Mandag. de elect. part. 1. capit. 6. Ricciul. loco cit. numer. 14. Suarez cit. numer. 3. & 18. Filliuc. numer. 151. vers. Sextò prædicta. Couarr. vers. Quid autem. Sayrus numer. 4. & 6. Sigismund. & alij locis cit. Et probatur ex extrau. Ad euitanda, quam refert Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. artic. 4. Nauar. in man. capit. 27. numer. 35. de qua Antonin. 3. pat. tit. 25. cap. 3. & Sigismund. loco cit num. 1. Ex qua, vt communiter recepta est, constat quòd solum tenemur vitare excommunicatum non toleratum. Vnde sequitur, quòd, si excommunicatus toleratus eligat, electio valida est, vt Auila loco cit. disp. 6. dub. 3. vers. Ex dictis sequitur 1. Sigismund. loco cit. numer. 10. Suarez, & alij

alijs modò cit. Quia licèt dicta extrau. Ad euitanda, nullum intendat fauorem impartire excommunicatis, hoc tamen, quod est eligere, non est in fauorem eligentis, sed electi, & Ecclesiæ, ad quam eligitur. Et hoc intellige, etiamsi electus à dicto excommunicato tolerato habeat cognitionem dictæ excommunicationis, vt Sayr. lib. 2. de cens. cap. 6. num. 6. Sigism. loco cit. Couar. loco cit. ver. Quid autem; Suar. cit. num. 3. qui addit, validam esse dictam electionem, etiamsi dictus excommunicatus sit publicus, modò non sit nominatim denunciatus, vel publicus clerici percussor, & num. 4. addit, quòd, si excommunicatus huiusmodi conferat beneficium, vel dignitatem solùm ad petitionem alterius, & in illius fauorem, non peccat; quia alioquin illa concessio vel esset frustra, vel scandalum potiùs, & occasionem peccandi daret. Secus autem, si spontè se ad eligendum cum alijs intromittat, nam tunc peccat, exercendo actus, à quibus est suspensus; &, cum sinus in re graui, mortaliter: Hi autem, qui cum eo electionem, etiam voluntariè, celebrant, non peccant, quia non tenentur eum vitare. Suarez loco cit. num. 18. & tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 4. num. 9.

14 Noto 2. quod, si excommunicatus non toleratus, scienter, & voluntariè admittatur ad eligendum cum alijs, qui sunt habiles, electio secuta est ipso facto nulla, in odium excommunicationis; vt constat ex cap. Ad probandum, de sent. & re iudic. capit. vlt. de procur. Secus autem, si ignoranter, & per vim. Atque ita docet, hanc esse opinionem communem, Suar. de cens. disp. 14. sect. 2. n. 17. Auila de cens. disp. 5. dub. 1. concl. 3. par. 1. Sayr. lib. 2. de cens. c. 6. n. 5. & 6. Nauar. lib. 1. consil. de elect. consil. 1. Sigism. de elect. dub. 66. num. 5.

15 Ex quo sequitur, quod licèt in capitulo esset aliquis excommunicatus toleratus, & cæteri capitulares id scirent, & tolerarent voluntariè, non per hoc electio secuta esset inualida; tales enim non tenemur vitare; vt dictum est n. 13. Et in his terminis docent Sigism. loco cit. numer. 10. Suar. loco cit. num 18. Peccaret tamen mortaliter, qui dictum excommunicatum eligeret. Tum quia actionem moralem efficere tali modo, vt irrita, & inanis sit, illicitum est; & in materia graui, graue peccatum. Tum quia eligere personam inhabilem, & incapacem, est intrinsecè malum. Ita Suar. loco cit disp. 13. sect. 1. num. 26.

16 Si quæras, an electio in illo casu sit valida, posito quòd dicto excommunicato tolerato ab aliquo electore talis exceptio objiciatur. R. ante electionem posse quemlibet de capitulo taliter excommunicato suam excommunicationem objicere, & eum a capitulo repellere. Tum quia dicta extrau. nullum fauorem fecit excommunicatis, nec vllum ius eis contulit. Tum quia licet permittat alijs communicationem cum excommunicato, neminem tamen ad hoc obligauit; vnde quilibet de capitulo potest eum repellere, nec ipse habet ius aliquod, quo se tueatur. Si verò post electionem fiat dicta exceptio, valida nihilominus est electio, & suffragium excommunicati computatur in numero eligentium, tamquam si excommunicatus non esset, quia licet quo ad se sit priuatus iurisdictione, quamdiu tamen non repellitur, sed toleratur, Ecclesia iurisdictionem suppplet: Ita Sigism. loco cit. num. 11. Suar. de cens. disp. 14 sect. 2. num. 18.

17 Sed quid, si vnus, aut duo de capitulo tantùm se opponant, vt talis excommunicatus repellatur, cæteri autem nolint eum repellere, electio nihilominùs secuta erit ne valida? Dico, quod talis electio erit irritanda, nam in ea admissus est aliquis, qui admittendus non erat contra voluntatem vnius, qui premo cogi non potuit communicare cum excommunicato. 2. quia ius eligendi spectat ad singulos de capitulo pro parte sua; vnde singulorum interest, ne admittantur extranei. Pro quo cito Panor. in cap. Scriptum, de elect. num. 3. Passareli. in schol. ex Auen. de elect. dub. 6. Vide quæ dico tom. 1. huius op. q. 1. c. 31. §. 8. concl. 9. vide etiam Sigism. loco cit.

18 Sed quid, si aliquis electorum occultè, & solus sciat, aliquem esse excommunicatum, poterit ne illum eligere? R. si hoc sciat per sacramentalem confessionem, quid possit, & debeat facere, dixi tom. 1. huius op. cit. § 2 quæsito 1. Si autem extra Sacramentalem confessionem id sciat, distinguendum est. Si enim occultè dentur suffragia, nullo modo eum debet eligere; quia quamuis actus eligendi sit ex publica potestate, quatenus tamen occultè fit, regulatur per scientiam occultam, & personalem: vnde ad quemlibet electorum pertinet informare se de persona eligenda, vt docet Sayrus lib. 2. de cens. cap. 5. num. 34. Si verò electio fiat publicè, & nulla sit alia publica causa sufficiens ad negandum suffragium, denegare non potest: Quia vel cogetur infamare peccatorem occultum, vel scandalum præbere, denegando suffragium ei, cui publicè debetur. Ita Suarez to. 5. in 3. par. disp. 13. sect. 1. num. 31. Bonacina de cens. disp. 2. quæst. 2 § 1. num. 15.

19 Noto 3. quòd qui scienter excommunicato suffragatus fuerit, non solum mortaliter peccat, vt dixi, & docet etiam Sayr. loco cit. num 33. sed etiam tamdiu debet voce actiua priuari, donec veniam consequi mereatur à suo Superiore, vt puniatur in eo, in quo delinquere præsumpsit. Ita in cap. Postulastis, de cler. excom. In capit. verò Cum in cunctis, § fin. & in cap. Cum Vintoniensis, de elect. tales eligentes scienter excommunicatum, seu aliàs indignum, sunt ipso facto priuati pro illa vice potestate eligendi, & per triennium suspensi ab officijs, qui autem ignoranter, nullam pœnam incurrunt, vt Panor in dicto cap. Postulastis, num. 3. Suar loco cit. num. 34. & num. 27. putat, quòd pœna dicti cap. Postulastis, post extrau. Ad euitanda, incurri non possit, nisi ab eo, qui scienter eligeret excommunicatum denunciatum, vel publicum clerici percussorem. Pœna autem capit. Cum in cunctis, est in suo vigore; quia non tenetur magis in eligentem scienter excommunicatum, quam in quemcumque alium indignum.

20 Aduerte tamen; quòd ista pœna cap Cum in cunctis, non habet modo ampliùs locum in electione Superiorum regularium, per cap. Si compromissarius, § Huiusmodi, de elect. in 6. & docet Glossa in summis illius c. & Glossa in cap. Quamquam, ver. Secus, eod. tit. & lib. & Sigismund. de elect. dub. 67. num. 4. Vide Suarez loco cit. disp. 27. sect. 1. num. 35. Barb. in cap. cum in cunctis, §. Clerici, num. 35. Alter. tom. 2. disp. 13. cap. 1. vers. Dubitatur secundò.

21 Dico 3. Ligatus excom. minori non potest eligi ad dignitates. Ita Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 24. sect. 2. num. 13. Henriq; lib. 13. cap. 3. § 3 Sigismund. dub. 65. num. 1. Filliuc. tom. 1. tract. 13. cap. 2. num. 27. Couar. in cap. Alma mater, 1. par §. 8. num. 3. Less. lib. 2. de iust cap. 34. dub. 22. num. 116. Azor. instit. mor. par. 2. lib. 6. cap. 7. q. 7. Garc. de benef. par. 7. cap. 13. num. 27. Ricc. 1. par. prax. decis. 184. num. 169. Lamb. de iur. patr. lib 2 par. 1. quæst. 9. artic. 1. num. 2. Sayr. lib. 2. de cens. cap. 22. numer. 22. Reginald. in prax. lib. 32. tract. 2. num. 143. Constat ex c. Si celebrat, de cler. excom. vbi dicitur. *Si tamen scienter talis electus fuerit, eius electio est irritanda, pro eo quòd ad susceptionem eorum eligitur, a quorum perceptione à SS. PP. est priuatus.*

22 Noto 1. quòd electio excommunicati minori excommunicatione, non est ipso iure irrita, sed irritanda, vt loquitur tex. Atque ita Reginald. loco cit. Barbos. in add. ad dictum cap. Si celebrat. Auila de cens. par 2. cap. 6. disp. 12. dub. 4. concl. 2. Filliuc. loco cit. n. 31. Suar. cit. num. 21. Vasq; tom. 4. in 3. par. tr. de excom. dub. 6. num. 12. Less. loco cit. Sayr. num. 23.

23 Noto 2. quod talis electio ignoranter facta, siue ignorantia se teneat ex parte electorum, siue ex parte electi, siue ex parte vtrorumque ita valida est, vt neque etiam possit irritari. Constat clarè ex eodem tex. qui dicit, tunc electionem esse irritandam, quando est facta scienter. Vnde colligitur apertè, quòd, si sit facta ignoranter inuincibiliter, neque etiam erit irritanda. Ita Gabriel. in 4. distinct. 18. quæst. 3. artic. 1. Hostiensis in summ. lib. 5. tit. de cler. excomm. min. §. Qualiter puniantur, ad fin. vers. Quid ergo si ignoranter, & ibi. Quid si alter scit, alter ignorat. Syluest. vers.

Excommunicatio 4. num 4. Vasq; loco cit.num. 13. Auila loco cit. concl.4 Bonac.de censf.disp 2.q.3. num. 7. Sigismund. dub. 65. in fine. Pet. Sot. lect. 4. de excom. ver. Restat vt de min.Sa ver. Excommunicatio, num. 53. Tol. in sum. lib. 1. cap. 18. num. 2. Barbos. loco cit. vers. Verùm contraria. Henriq. in summ. lib. 13. cap. 3. §. 3. & in comm. lit. V.

24 Noto 3. quòd scienter eligentes excommunicatum minori excom. peccant mortaliter, & similiter ipse electus, si se eligi permittat. Ita Pet.Sot. loco cit. Auil. concl. 1. Tol. Henriq; loc.cit. Filliuc. num. 35. Suar. tom. 5. in 3. par. dist. 24. sect. 2. num. 31. Constat. Tum quia, æquè priuatur sic excommunicatus sacramentorum susceptione, atq; passiua electione, suscipiens autem illa peccat mortaliter, absq; difficultate, ergo. Tum quia contrauenire sacris Canonis in materia graui, peccatum mortale est; & hic sumus in materia graui, vt constat ex eo, quòd talis electio scienter facta, irritanda dicitur. Tum quia facere actionem moralem, quæ iudicanda sit irrita, & inanis, peccatum est, & graue.

25 Noto 4. quod excommunicatus minori, non est priuatus, iure eligendi; dicto cap. Si celebrat, vbi. *Nec eligere prohibetur, vel ea, quæ ratione iurisdictionis sibi competunt, exercere.* Et hoc est sine controuersia, vt videri potest apud DD. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 8. num. 3. Vasq, loc. cit. dub. 6. num. 11. ver. De minori. Sayr. loco cit. Reginald. num. 144. Filliuc. tom. 1. tract. 13. cap. 2. n. 33. vnde eligendo, secùdum aliquos nec peccat etiam venialiter, quia nullibi prohibetur. Ita Filliuc. num. 34. Henriq. lib. 3. cap. 3. §. 1. vbi in comm. lit. I. multos citat Nauar. in man. cap. 27. num. 24.

26 Noto 5. quòd eligentes scienter excommunicatum minori, secundum Suar. tom. 5. de censf. disp. 24. sect. 2. num. 22. Auil. de censf.par. 2.cap. 6. disp. 12. dub.4.concl. 4. Panor. in cap. Si celebrat, nu. 8, nullam incurrunt pœnam suspensionis vocis actiuæ. Sed glossa in cap. Si celebrat, n.8. nullà incurrit pœnà suspensionis vocis actiuæ. Sed glossa in c.Si celebrat, ver. Sciēter, sētit incurrere pœnā c. Cū incunctis. §. Clerici, de qua dixi n 19. Quod dictū glossæ puto verum, quia illa pœna est generalis contra omnes eligentes indignum indignitate canonica. Quod si præfati DD. velint, eam non extendi vltra casus specificatos, dico, quòd ista indignitas clarè reducitur ad illum casum. *Qui etiam vita commendabilis demonstretur*, non, enim est vita commedabilis, qui præcepta Ecclesiastica, non obseruat. Opinio tamen Panor. est communior.

§. I. An suspensus possit eligi ad Prælaturas regulares.

27 Vide Laber. de iur. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 9. art. 2. & quæ. 2. art. 3. Castell. de elect. cap. 5. nu. 15. & 55. Less. lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 22. nu. 116. Tol. in sum. lib. 1.c.45.nu.8. Rebuff. in prax. tit. For. & decl. nouæ prouis. ver. Teq; absoluentes. &c. num. 5. pag. mihi 145. Pet. de Baisio in direct. elect. par. 1. cap. 7. Maiol. de irreg. lib. 3. cap. 19. nu. 10. Comit. in resp. mor. lib. 6. quæst. 64. Auil. de censf. p. 3. disp. 2. dub. 1. concl. 5. Nauar. in man. cap. 25. n. 134. & cap. 27. n. 163. Ver. Sextò infertur. Bonac. de censf. disp. 3. quæst. 6. par. 2. n. 11. Sa in aphor. ver. Beneficium, num. 29. & ver. Suspensio, num. 10. Ricc. in prax. par. 1. decis. 183. & par. 4. decis. 343. num. 2. Ricciul. de iur. pers. lib. 4. cap. 5. num. 9. & cap. 6. num. 38. Filliuc. tom. 1. tract. 17. c. 2. nu. 16. 25. 45. 46. & tom. 3. tract. de benef. cap. 5. num. 17. Paris. de resig. lib. 4. quæst. 3. à num. 59. & lib. 5. quæst. 6. à num. 67. Campanil. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 16. nu. 11. 16. Barbos. in cap. Cum dilectus, de consuet. nu. 12. Azor. 2. par. lib. 6. cap. 7. quæst. 1. Miranda tom. 2. man. quæst. 23. art. 11. concl. 5. Sigismu. d de elect. par. 2. dub. 67. Garc. de benef. par. 7. cap. 14. Sayr. lib. 4. de censf. cap. 6. nu. 4. & 7. Pet. Greg. in decr. tom. 2. de elect. cap. 7. num. 7. & cap. 9. num. 20. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 26. sect. 3. nu. 9. & sect. 4. num. 5. & disp. 27. sect. 1. num. 34.

28 Notandum, quod suspensionis varias afferunt diuisiones DD. quarum vnaquæq; suum particularem producit effectum, vt videri potest apud Suarez. cit. disp. 25. sect. 2. à nu. 1. Sayr. lib. 4. de censf. cap. 1. num. 4. Filliuc. tom. 1. tract. 17. cap. 1. à num. 6. Auil. de censf. par. 3. disp. 1. dub. 3. Hic ad meum propositum diuido suspensionem secundùm mentem D. Tho. in 4. dist. 18. q. 2. art. 2. q. 3. in addit. ad 3. p. q. 22. art. 3. corp. quòd alia est suspensio ab ordine tantùm, & non à iurisdictione, alia à iurisdictione, & non ab ordine, alia ab vtroq; Suspensio indefinita ab ordine priuat omni vsu ordinum, tum minorum, tum sacrorū quia æquipollet vniuersali, ac si diceret, Ab omnibus ordinibus, vt Filliuc. loco cit. n. 13. Sylu. ver. Suspensio, q. 5. Suar. loc. cit. disp. 26. sect. 4. nu. 2. Henriq; lib. 13. c. 32. nu. 2. Priuat etiam ijs actibus, qui sunt necessariò connexi cū ordine, vt absoluere in foro pœnitētiali, extremam vnctionē conferre, baptismum solemniter ministrare, solemnem aliquam benedictionem, aut consecrationē efficere; Henriq; cit. n. 4. ver. Tertiò, qui in com lit. F. multos citat Prohibito enim, vno, consequenter prohibetur, & illud, quod est connexū cū illo; glossa in c. Studeat, d. 50. ver Vt tale. Non tamen priuat ijs actibus, qui sunt iurisdictionis, & non sunt connexi cū ordine, vt censuras ferre, ab ijs absoluere, beneficia conferre, iudicare, &c. Suar. loc. cit. n. 8. Nau in man. c. 27. n. 160. Suspēsio à iurisdictione indefinitè priuat vsu omnium actuum spiritualis iurisdictionis, vt excommunicare, corrigere, confirmare, beneficia cōferre, eligere, iudicare, &c. Ita Fill. loc. cit. n. 30. Suar. nu. 16. Suspensio verò ab vtroq; priuat omnibus dictis actibus quam suspensionē, ait Suar. disp. 25. sect. 2. num. 14. esse idem cum suspensione ab officio, de qua in cap. Sanè, 2. de off. deleg. & in cap. Quia pontificali, eod. tit. in 6. atq; ita suspensionem à beneficio, quæ est in iure frequentissima, vt in cap. Nihil. de elect. & in clem. 2. de vita, & hon. cler. non includi in dicta diuisione. Sed si iurisdictionem subdiuidamus in temporalem, & spiritualem, vt sic posse diuidi constat ex capit. 2. de solut. & ex extrau. Ambitiosæ, de reb. Eccl. non alien. vbi dicitur, *A regimine, & administratione sue Ecclesiæ, seu monasterij, cui præsidet, in temporalibus, & spiritualibus, sit eo ipso suspensus*, certum est, quod temporalis iurisdictionis suspensio nihil est aliud, quàm suspensio à beneficio; Nomine enim suspensionis à beneficio intelligit Suarez. loco cit. num. 11. & disp. 27. sect. 1. numer. 2. prohibitionem ad percipiendum emolumentum temporalem, seu temporales fructus ad beneficium pertinentes, vt sunt redditus ipsius beneficij, cuiuscumque conditionis sint, siue per modum decimarum, aut oblationum, siue prouentus ex fundis, &c. de quibus Filliuc. loco cit. nu. 44. Apud Regulares dicta suspensio à beneficio priuabit suspensum administratione bonorum temporalium, pertinentium ad conuentum, seu Prouinciam, vel Religionem, in qua talis erit Prælatus, siue per modum redditum perpetuorum, siue per modum eleemosynatum, siue per quemcumq; alium titulum; priuabit etiam prouisionibus, quæ debentur ipsis Prælatis à aliquo iusto titulo, vt ratis in Ordine nostro, in quo aluntur; Glossa in cap. Pastoralis, de appell. ver. Subtrahuntur; Et non solùm istis actibus priuat dicta suspensio, sed etiam omnibus alijs cum istis connexis, vt sunt dominum, & prædiorum locationes, fructuum venditiones, debitorum exactiones, rerum temporalium permutationes, contractuum formationes, &c. vt Filliuc. loco cit. num. 45. & colligitur ex cap. 1. §. vlt. de elect. in 6. & docet Suarez de cen. disp. 27. sect. 1. num. 31. & Tol. in sum. lib. 1. cap. 45. num. 9. Et ratio desumitur ex cap. Si celebrat, de cler. excom. vbi ponitur illa generalis regula. Cui aliquid vetitū est, etiam illa sunt prohibita, quæ ad illud ordinantur.

29 Dico 1. suspensus siue ab ordine solùm, siue à sola iurisdictione, tam temporali, quam spirituali, siue ab vtrisque est inhabilis ad recipiendas Ecclesiasticas dignitates; quod si per electionem cooferantur, electio est ipso iure nulla, & hoc siue suspensio sit à iure, siue ab homine. Ita Filliuc. tract. 17. cap. 2. numer. 16. & tract. 41. cap. 5. num. 15. tom. 3. Paris. de resig. lib. 4. quæst. 3. à numer. 59. & lib. 5. quæst. 6. num. 82. Pet. Greg. de elect. cap. 9. num.

num.20. Lamb.& alij cit. num.27. Constat tum ex c.Cum dilectus, de consuet. §. Quia nobis, cap. Cum inter R. §. fin. de elect. cap. Cum bonæ, de ætate. & qualitate. Tum quia suspensus non potest exercere vllam dignitatem, seu Prælaturam regularem, quia hæ, vt constat requirunt exercitium ordinum, iurisdictionis temporalis,& spiritualis: ergo ad nullam eligi potest, cum dignitates dentur propter seruitium, seu propter officium, vt dicitur in cap. Cum secundum de præb.

30 Noto 1. quod de suspensione proportionaliter loquendum est, sicut de excommunicatione, vt Parif. lib.4. de relig. quæst. 3. n.61. & Suar.to. 5. de cens. disp.26.sect. 1.num.8. vnde 1. suspensus ineligibilis est, etiamsi sit occultus,& minimè denunciatus.Ita in specie Aula de cens. par.3. disp.2. dub.1. concl.5.ver. Ex his sequitur. Henriq; lib.13.cap.32. num.3.2. saluatur electio suspensi præsentis, si ante illam fiat absolutio a censuris, Parif.cit. n.62.3.mortaliter peccat suspensus dignitatem recipiens; Borg. de irreg. par.6. tit.de sent. susp. num.8. Ric. tom.1. prax. decis. 183. num. 166. Nauar. in man. cap.27. num. 163.

31 Aduerte hic, quòd in Ordine nostro sacerdotes per ignorantiam non celebrantes, sunt suspensi, seu priuati voce passiua quo ad officia curam animarum habentia; in cæteris autem habiles sunt. Ita definitum est in c. Genuen. 5. num. 12. & declarat Passarel. in schol. ex Genuen. Et aduerte, quod per officia curam animarum habentia, intelligo etiam officium Collegatus, & Definitoratus, nam Collegæ sunt cõparticipes officij cum suis Prælatis,& habent decidere multas, & graues causas, immò omnes causas Prouinciæ, si sint Collegæ Prouincialis, & omnes causas conuentus, si sint Seniores. Vnde hæc licèt directè, & primariò non sint officia curam animarum habentia, sunt tamen indirectè,& secundariò. Et hic militat eadem ratio prohibitionis.

32 Dico 2. suspensus, siue à iure, siue ab homine, non potest eligere, &, si eligat, electio est nulla. Ita P. Greg. loco cit. cap.7. num.7. Barbos. in cap. Cum dilectus, de consuet. n.12. & in c. Quia diuersitatem, de concess. præb. num.3. & in cap. Cum inter R. de elect. num. 4. Ricciul. de iur. pers. lib.4. cap.3. num 9. Castell. de elect. cap. 5. n. 13. Lamber. de iur. patr. lib.2. par.1.quæst.2.art.3. num.2. Prob. ex cap. Cum dilectus, §. Quia nobis, de consuet. vbi glossa ver. Cassauimus, declarat, idest Cassam deonunciauimus; cap. Cum inter R. seniorem, de elect. cap. Quia diuersitatem, de concess. præb.

33 Noto 1. quod hæc conclusio intelligitur de suspenso denunciato nominatim. Filliuc. tom.1. tract.17. cap. 3. n. 45. Henriq; lib.13. cap.33. num.2. Suar. tom. 5. in 3. par. disp.26. sect.2. num.2. Bonac. de cens. disp. 3. quæst.6. p. 4. num.7. Sa in aphor. ver. Suspensio, num.14. In occultis enim suspensis, seu toleratis, & non denunciatis supplet Ecclesia pro bono communi hunc defectum, & extrau. Ad euitanda, etiam in hac censura locum habet, vt ibid. Suarez.

34 Noto 2. quòd suspensus toleratus licèt validè eligat, peccat tamen, quia ingerit se actibus, à quibus est suspensus; &, cum simus in materia graui, peccatum erit mortale. Suarez loco cit. num. 1. Henriq; cit. num.1. Bonacina cit. num. 1.

35 Noto 3. quòd conclusio intelligitur de suspenso à iurisdictione spirituali, seu, vt dicunt alij, de suspenso ab officio ratione spiritualis iurisdictionis; nam eligere communiter ad spiritualem iurisdictionem spectat, non ad ordinem; vnde etiam monialeseligunt, cap. Indemnitatibus, de elect. in 6. & tamen ordinis incapaces sunt. Vnde si sit solum suspensus ab ordine, idest ab exercitio ordinum, seu vt alij dicunt, à diuinis, benè eligere poterit, etiamsi denunciatus sit. Atque ita Filliuc. loco cit cap. 2.num.25. Pet. Greg. cit. Henriq; loco cit. cap. 32. num.4. Sayr. lib 4. de cens. c. 6. num.7. Suarez de cens. disp. 26. sect. 4. num.5. Glossa in c. Presbyterum, ver. Habere. dist. 28. Glossa in cap. Cum Vintoniensis, ver. Admiserant, de elect. & declarauit sacra Congregatio Concilij Anno 1628. die 22. Augusti instante Adm. R. P. F. Deodato Lomelino Zeloso Ord. Minim his verbis. *Quæritur à DD.VV. Illustr. & Reuer. An Religiosus regularis suspensus à diuinis per annum, possit infra illud tempus habere votum actiuum in electionibus canonicis Superiorum faciendis, cum in sua suspensione non exprimatur vlla priuatio voti. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij interpretum respondit. Regularem suspensum ad tempus à diuinis, absque expressione priuationis voti, infra illud tempus voce actiua non priuari, ideoque posse votum dare in electionibus Superiorum faciendis. A Cardinalis Vbaldinus, Franciscus Paulutius Sacr. Congreg. Secr.*

36 Noto 4. quod si aliquis sit suspensus à iurisdictione temporali, seu, vt alij dicunt, à beneficio, potest nihilominùs eligere,& interesse illis electionibus, quæ illi competunt ratione iurisdictionis spiritualis, seu officij, à qua, non est suspensus; non tamen poterit eligere, seu interesse illis electionibus, quæ illi competunt ratione dictæ iurisdictionis temporalis beneficij V.G. in ordine nostro nullus potest eligere, nisi sit sacerdos, per Reg num.39. quod est conforme Trid. sess.22. cap.4. de refor. vbi ordinem sacrum requirit in eo, cui conferendus est actus eligendi, & clem. Ne in agro, §. Cæterum, de stat. mon. Vnde constat, quòd ius eligendi nobis Minimis competit ratione ordinis sacerdotalis. Si quis ergo suspendatur ab executione ordinum, eo ipso suspensus, per Reg. à iure eligendi tam actiuè, quam passiuè. Vnde benè puto statuisse Patres cap. Barch. 1. num. 11. quando suspensos ab officio sacerdotali per ignorantiam primaueruut voce actiua, licèt deinde hæc illis fuerit restituta in cap.Genuen. 5. vt dixi hic sup. num 31. & solùm nunc sunt priuati voce passiua, quod quomodò cohæreat Regulæ, nolo hic subtiliter discutere: Nec similiter quomodo præsens declaratio Congregationis nobis Minimis possit adaptari. Solùm moneo, vt hæc saluentur, posse responderi ad tex. Reg. & Trid. quòd requirat ordinem sacerdotalem in electore, & eligendo, nõ quia dictus ordo sit principium talis actus, sed vt electio fiat à persona digniori, & sacerdotali dignitate insignita; alioquin sequeretur, quòd Summus Pontifex, vel consuetudo non possent dare ius eligendi nullum sacrum ordinem habenti; quod esse falsum, constat ex declaratione Pij V. quam refert Sigismund. de elect. dub.9 1. num.2. in qua clerici etiam non subdiaconi, & laici ad electiones admittuntur in Ordine Minorum; & Fratres Io. Dei, qui laici sunt, suas electiones faciunt, & canonicas. Corrector ergo in Ordine nostro, vt verius censeo, suspensus à diuinis, non poterit habere vocem in electione Correctoris, quæ fit die 15. Septembris, quia hoc ius illi competit ratione ordinis sacerdotalis secundum Regulam; benetamen poterit habere vocem in capitulo prouinciali, quia tale ius illi non competit ratione ordinis, sed ratione dignitatis. (Nisi etiam contendas hoc ius illi competere etiam ratione sacerdotij, saltem remotè) è contra verò si sit suspensus à iurisdictione temporali, seu ab exercitio Correctoratus habebit quidem vocem in electione dicti Correctoris, quæ illis competit ratione ordinis sacerdotalis, à quo suspensus non est, non tamen habebit vocem in capitulo prouinciali, quia hoc ius illi competit solùm ratione Correctoratus, à quo suspensus est. Atque ita docet in specie Sigismund. de elect. dub.67. num.2. Et colligitur aperte ex Suarez loco citat. disp 27. sect. 1. n 34. Sayr. lib 4 de cens. cap.6. num.7. Henriq, lib.13. cap 32. num. 4. Nauarr. in man. c.27. num.163. ver. Sextò. Tolet. in sum. cap.45. num.7 lib. 1.

§. II. *An interdictus possit eligi ad Prælaturas Regularium.*

37 VIDE Less. lib 2. de iust. capit. 24. dub. 22. num. 116. Castell. de elect cap 5. n. 55. Azor. pat. 2. lib.6. capit. 7. quæst. 2. Garc. de benef. par. 7. cap. 14. num. 5. Lambert. de iur. patr. par. 1. lib. 2. q.9. ar.4. Filliuc. tom.3. tract.41. cap.5. n.15. P. Greg. de elect. cap.7. num.9. & cap.9. n. 19. Mar. tom.2,

 man.

man. quæst.23. art.11. concl. 5. Borgas. de irreg. par. 6. tit. de recot. susp. num. 52. Sigism. de elect. dub. 68 Paris. de resign. lib. 5. q.6.n.85, Comit. in resp. mor. lib.6.q 64 Rebuff in prax. tit. Forma, & decl. nou. prou. ver. Teq; absoluentes.n 7. Nauar. in man.c.25.n 134. Henriq. lib. 13.c.46. n.4. Pisan. ver. Interdictum 1. §. In quo conueniunt.

38 Dico 1. singulariter interdictus non potest eligi ad dignitates Regularium; quòd si eligatur, electio est ipso iure nulla. Ita P G, c.9. cit.n. 19 & omnes cit. Prob. ex c. Inter R, de elect. cap. 1. de post. præl. c fin. de excess. præl.

39 Dico 2. personaliter interdictus eligere non potest. P. Greg. loco cit c.7, n.9. Nau. Azor, Less Mir. Filliuc. Lamb. Pisan loco cit. Sa in aphor. ver. Interdictum, n 18. Host. in sum tit. de elect §. Quis possit eligere, P. de Bais. in dir. elect. elect. par. 1. cap. 19. n. 1. Prob. ex dicto c. Cum inter R. & ex cap. Tanta, de excess. Præl.

40 Dico 3. neque etiam eligere, aut eligi potest, qui in loco interdicto scienter celebrauit Pet. Greg. loc. cit. Sigis. loco cit. n. 2. Syl ver. Elect. 1. n. 15. Tab eod. §. 16. Lam. loc. cit. n. 1. Castell. de elect. c. 11. n. 10. Pet. de Bais. cit. c. 20. vbi aduertit, quòd sola fama facit in hoc casu probationem sufficientem, vt interdictum Superioris seruetur. Prob. ex c. 1. de post. Præl. § Nos igitur, vbi Glossa ver. Personam, c. Is, qui, de sent. exc. in 6. & ex glossa fin. in c. Per inquisitionem, de elect.

41 Dico 4. electio facta in loco interdicto, & tempore interdicti à seruantibus interdictum, valet. Ang. ver. Electio, n. 12. Lamb. loco cit. n. 9. Sigismo. de elect. dub. 16. n. 5. de Baisio c. 19. cit. n. 2. Prob. Tum quia electio est quidam contractus, qui non prohibetur celebrari in loco interdicto, vt constat ex cap. fin. de sent. excomm. in 6. Tum quia conceditur interdictis celebrare diuina officia, quod est maius, ergo etiam illis concedetur celebrare electionem, quod est minus.

42 Nota tamen, quòd dicta de interdicto procedunt, quando interdictum est denunciatum, vt dictum est de excommunicatione, & suspensione; per sæpè dictam extrau. Ad euitanda. Sa in aphor. ver. Interdictum, num. 3.

§. III. *An irregularis possit eligi ad Prælaturas Regularium.*

43 VIDE Nauar. in cap. Si quando, de rescr. num 10. excep. 10. & lib. 2. cons. de homic. cons. 44. num. 3. & in man. c. 27. n. 251. & cap 25. num. 14. Mol. tract. 3. de iust. disp. 78. num. 2. Lambert. de iure patr. lib. 2. p 1. q 9. art. 4. n. 5. Less. lib. 2. de iust cap. 34. dub. 22. num. 120. Couarr. in cap Alma mater, par. 1. § 7. num. 1. & in reg. Peccatum, 2 par. § 8. n. 6. ver. Ad idem tendit. Paris de resign. lib. 4. quæst. 3. n. 32. Azor p 2. lib 6. cap. 7. quæst. 2. Riccius in prax. par. 1. resol 404. num. 1. & 2. & par. 1. decis. 185. Comit. in resp. mor. lib 6. quæst. 64. Sa in aphoris. ver. Beneficium, num. 29. & vers. Irregularitas, num. 4. Suarez tom. 5. in 3. par. disp. 40. sect. 2. à num. 29. & tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 3. à num. 24. Sigismund. de elect dub. 70. Garc. de benef. par. 7. cap. 11. num. 2. Petrus Greg. de elect. cap 9. n. 11. Castellinus de elect. cap. 11. num. 19 Henriq; lib. 14. c. 2. num. 5. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 2. n. 21. 22. Auila de cens. par. 7. disp. 2. dub. 6. concl. 3. Bonacina de cens. disp. 7. q. 1. p. 3. num. 6.

44 Dico . irregularis est ineligibilis ad dignitates Ecclesiasticas; quod si eligatur, electio est ipso iure nulla Suarez de cens. cit. n. 46. & tom. 4 de relig. num. 24. Sayrus n. 25. Sigismund. num. 2. Bonacina loco cit. & alij omnes. Probatur 1. ex cap. Si eo tempore, de rescr. in 6. & in cap. Is, qui de sent. excom. eod. lib. cap. 2. de cler. pugn. in duel. cap. Studeat, dist. 50. cap. Dudum, el. 1. § Cum autem, de elect. ibi, *Paterretur, vel in ordinibus*. Trid. sess. 22. de ref. cap. 4. Inter cæteras enim habilitates canonicas, quæ ibi requiruntur, comprehenditur, quòd non sit irregularis. 2. quia irregularis est suspensus ab officio, cuius causa datur beneficium; c. fin. de rescrip. in 6.

45 Noto 1. quòd dicta conclusio procedit etiam in ignorante suam irregularitatem, vt sup. dixi de excommunicato. Ita Comit. loc. cit. num. 1. Riccius 1. par. prax. decis. 185. num. 174. Auila loco cit. dub. 7 concl. 3. Bonacina de cens. disp. 7. q. 1. par. 3. num. 6. Citatur etiam Nauarr. in sum. c. 25. n. 134. sed ipse loquitur de ignorante suam irregularitatem per ignorantiam crassam, vt se declarat c. 27. n. 244. Nos autem per probabilem; huiusmodi enim ignorantia non reddit subiecta capax.

46 Noto 2. quòd dictus irregularis eligi non valet, etiamsi præcedat absolutio a censuris per clausulam *Teq; absoluentes*; quia debet fieri expressa mentio de irregularitate secundum Nauarr. in sum. cap. 27. num. 254. Paris. de resign. lib. 4. quæst. 3. à num. 40. in dicta autem clausula non fit nisi tacitè mentio de irregularitate, per illa verba *A pœnis*. Sed tu dic, quòd sufficit ad tollendam irregularitatem ad effectum electionis, quòd præcedat absolutio, siue facta sit à Papa, siue ab alio quocumque habente auctoritatem dispensandi super irregularitatibus, cum clausula, A censuris, & pœnis; Nam taciti, & expressi eadem est ratio. Et Nauar. non loquitur in isto casu; immò ait Suarez tom. 5. in 3. par. disp. 40 sect. 2. num. 34. quòd Summus Pontifex sciens aliquem esse irregularem, si ei nihilominùs dignitatem conferat, censetur ipso facto dispensare.

47 Noto 3. non esse morandum in eo, quòd Prelaturæ regulares non sint propriè beneficia Ecclesiastica, & iura, & DD. cit de dictis beneficiis loquantur. Nam, vt bene Suar. tom. 4. de relig. cit. num. 24. esto quòd Prælatio regularis non sit propriè beneficium quò ad temporalem annexum, est tamen quò ad ius spirituale circa curam animarum, & in omni rigore est dignitas, vt in c. 1. de fil presb.

48 Dico 2 irregularem non posse eligere. Lamber. loco cit. num. 6. Sylu. ver Electio 1. q. 4. fin. Io: Andr. in cap. Ne pro defectu, de elect. num. 23. Monach. in cap. Is, qui, num. 4 de sent excom. in 6. vbi glossa fin. Probant ex dicto cap. Is, qui, vbi dicitur. *Is, qui scienter in loco celebrat supposito interdicto, irregularitatem incurrit, à qua nequit per alium, quàm per Romanum Pontificem, liberari; & adeò efficitur ineligibilis, quòd nec ad eligendum cum alijs debebit admitti.* Alij autem, vt Suarez tom. 5. de cens cit. num. 27. Filliuc. tom. 1. tr. 19. cap 3. n. 75 Bonac de cens. disp. 7. quæst. 1. par. 3. num. 18. Sigism. de elect. dub. 70. num. 8. Nauarr. in man. c. 27. num. 244. dicunt, quòd irregularis non est priuatus iure eligendi. Probant quia irregularis non priuatur iurisdictione, ad quam pertinet ius eligendi. Tum quia irregularitas solum priuat ordinum receptione; c. Curandum, dist. 34. aut vsu iam receptorum; c. vlt. de temp. ord. & est communis opinio, vt Suar. loc. cit. n. 1. & 4. Filliuc. n. 59. & 62. Tum quia irregularitas non priuat ipso facto dignitate obtenta; c. Ex literis, de excess. Præl. c. Fraternitati de cler. exc. Suar. loco cit. n. 15. Filliuc. num. 68. Auila de cens. par. 7. disp. 2. dub. 6. concl. 4. Tum quia non priuat administratione dignitatis in ijs, in quibus non est annexum exercitium ordinis, nec iurisdictione fori contentiosi, ex beneficio prouenienre, vt c. In tanta, de excess. Præl. Suar. loco cit. n. 23. 24. Filliuc. n. 73. 74. ergo neque iure, quod ad ordines nullo modo spectat. Verum ista doctrina mihi placere non potest, propter tex. clarum in dicto c. Is, qui. Vnum hic aduerto, quòd ad hoc vt irregularis à capitulo excludatur, debet esse denunciatus, vt supra dixi de alijs censuris, propter dictam extrau. Ad euitanda, quam puto etiam habere locum in irregularitate per illa verba, *Suspensionis, aut prohibitionis a iure, vel ab homine.*

§. IV. *Vtrum infames possint eligi ad Prælaturas regulares.*

49 VIDE Sanch. 5. in decis. cap. 5. num. 24. Pen. in l. Infamia, Cod. de decur. lib. 10. & in l. 2. Cod. de dign. lib. 12. Syluestr. ver. Infamia, quæst. 3. Lambertin. de iur. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 9. artic. 16. Castell. de elect. capit. 11. numer. 38. Maiol.

58. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 1. num. 2. Riccius tom. 1. prax. decis. 676. num. 4. Bonac. de cens. disp. 7 q. 3. p. 1. num. 11. Azor. par. 2. lib 6. cap. 7. quæst. 3. Duar. lib. 4. de benef. cap. 1. P. Greg. de elect. c. 9. à num 13. Paris. de resign. lib. 4. quæst. 3. num 43. Garc. de benef. par. 7. cap. 8. à num. 38. Sigismund. de elect. dub. 86. Filliuc. tr. 41. cap. 5. num 14. tom. 3. Suar tom. 5. in 3. p. disp. 48. sect. 1. num. 16. & sect. 2. num. 2. Bonsal. de irreg. par. 6. tit. de infamibus, num. 1. & 3. Barb. de off. ep. par. 2. alleg 43. num. 19. Auil. de cens par. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 4. vet. Ex dictis col. lig. Tiraq; de nob. cap. 28. n. 2. Grat. discept for. tom. 2. c. 284. num. 23. Tab. verb. Infamia, num. 11. Tol. in sum. lib. 1. cap. 62. à num. 1. fine, Camp. in diu. iur. rubr. 11. c. 18.

50 Noto 1. quòd duplex est infamia. Alia iuris, alia facti. Infamia iuris incurritur per delictum, cui à iure, siue ciuili, siue canonico, imposita est infamiæ pœna, & incurritur quando delictum est declaratum per sententiam definitiuam iudicis procedentis siue per modum accusationis, siue per modum inquisitionis, aut per confessionem ipsius rei, in legitimo iudicio, non extra illud, facta in: cap. Testimonium, de test. Ita Suar. disp. 48. cit. num. 6. Filliuc. tract 19. cap. 8. num. 104. ver Tertia d' ufio. Sayr. de cens. lib. 7. cap. 11. num. 3. Barbosa loco cit. num. 19. Sigismund. loco cit. num. 2. Bonac. cit. nu n. 2. Sylu. ver. infamia, quæst. 5. num. 8. Auil. loc. cit. dub. 5. in princ. Si verò delictum est occultum, & ius apponat pœnam ipso facto incurrendam, dubitant DD. an dicta pœna incurratur ante iudicis sententiam: Couar. lib. 3. var cap. 3 num 2. verb. Scribit tamen: Henriq. lib. 14. cap. 5. num. 3. Auil. loco cit. Salz. ad Diaz. cap. 73 lit. D Nauarr. in man cap 27. num. 248 contra multos, quos refert, & sequitur Sigismund. loco cit. n. 3. dicunt, quòd non incurritur, sed quòd requiritur omninò notorietas, qua posita, statim incurritur dicta infamia absque alia declaratione iudicis, quia, aiunt, sicut fama oritur ex publica bonorum operum notitia, ita & infamia oriri debet ex publica perpetrati criminis notitia: Ego his DD. assentior, quatenus dicunt; quòd infamia non incurritur per delictum occultum; dissentio tamen, quatenus dicunt, quòd data notorietate, statim incurritur ante iudicis sententiam: Existimo enim, quòd infamia iuris numquam contrahatur, nisi post iuridicam declarationem criminis; quòd si crimen sit notorium, iam non est ampliùs infamia iuris, sed facti, vnde patet effectus infamiæ facti non iuris; Atq; ita Azor to. 1. lib. 8 c. 13. q. 8. ver Sed venuse it. Sanc. lib. 2. in dec. c. 26. n. 1. Farin. tr. de het q. 189. n. 56. Sà verf. Infamia, num. 2. Zerol. in prax par 1 ver. Priuatio, in princ. & ad 5. Arag 2. 2. quæst. 11. art. 3. col. antep. vers. secunda, & alij pene innumeri, quos cumulat Garc. de benef. par. 11. c. 10. n. 8 licèt ipse non sequatur num. 18. Infamia facti est, cum quis committit delictum ita manifestè, & notoriè, vt apud graues, & honestos viros reputetur infamis. Et aduerte, quòd si delictum ita manifestè, commissum non habet iure annexam infamiam, quantumuis publicum, & manifestum sit, illam non generat, vt Suar. loco cit num. 11. Filliuc. n. 204. Coninck disp. 18. de irreg. dub. 7. num. 57. Sigismund. loc. cit. n. 4. & late prosequitur Sayr. de cens. lib. 7 cap. n. ou n 14. Ratio desumitur ex cap. Is, qui, de sent. exc. in 6. vbi definitur, quòd nulla irregularitas incurritur, quæ non sit determinata in iure; & probat Garc. de benef. pa. 7 c. 8. n 64. ergo à simili, nec vlla infamia, quæ iure non fulciatur.

51 Si autem quæras, quænam crimina iure ciuili, vel canonico annexam habeant infamiam? adi Maiolum, de irregul. lib. 3. c. p. 1. à n. 4. Azor. tom. 1. lib. 6. cap. 7. quæst. 3. ver. Sed quinam Borg de irreg. p. 6. tit. de infamibus, n. 5. Bonac. de cens disp. 7. quæst. 3. par. 1. num. 2. Coninc. loco cit. num. 56. Adi etiam cap. Infames, 6. quæst. 1. Breuiter dic, quòd infames dicuntur periuri in iudicio, simoniaci, sodomitæ, vsurarij, sacrilegi, duellantes, hæretici, eorumque fautores, raptores mulierum, apostatæ à fide, lenones, malefici, venefici, adulteri, cui fratres calumniantur, & non probant, vel qui contra innocentes Principum animos ad iracundiam prouocant, &c. Vide Sayr. loc. cit. num. 10. & P. Greg. de elect. c. 9. n. 13.

52 Si etiam quæras, quodnam reputetur delictum sufficienter publicum ad inferendam infamiam iuridicam facti; ego à Suar. loc. cit. num. 19. & Filliuc. num. 211. tria requiri, 1. quòd personæ habentes notitiam delicti, non sint leues, fatuæ, & malæ opinionis, sed sint viri cordati, prudentes, & bonæ opinionis; non enim sufficit ad illam infamiam inducendam, quòd maleuoli, inimici, inuidi, etiamsi plures sint, vanos rumores spargant contra famam virorum honoratorum, nam tunc parum nocent. L. 1. §. Præterea. ff. de quæst. cap. Accusatoribus, 3. quæst. 5. Isti enim nec Christo Saluatori nostro pepercerunt, vocantes eum aliquando voracem Io. 9. aliquando dæmoniacum, Io. 7. Apostolos vocauerunt ebrios, insanos, Act. 2. & Paulus 2. Cor. 6. in prædicatione euangelij se per bonam, & malam famam currere asseuerabat. Vnde in capit. Sunt plurimi, 6. quæst. 1. dicitur. quòd aliquando etiam viri probi hac infamia laborarunt, quod Deus permittit ad purgandam aliquam culpam, quam hi fortè contraxerunt, audientes ex ore hominum suæ sanctitatis laudes, vel aliam quamcumque, quod contigit Paphnutio, qui fuit falsò accusatus fuit. Item, & Ephræm, & Marinæ, & Theodoræ, quæ fornicationis, & sacrilegij falsò insimulatæ sunt. Item Sancto Romualdo, qui infamis sodomitæ scelere in senectute decrepita accusatus fuit, vt refertur in tract. annexo spec. Relig. Humb. in quo agitur, vbi, & quando suum honorem tueri Religiosus debeat. Quam doctrinam sequuntur Sigismund. de elect. dub. 86. num. 6. vet. Ex hac conclus. Barbos. cum multis, de pot. episc. par. 2. alleg. 43. num. 17. P. Greg. tract. de elect. cap. 9. num. 14. Diaz in pract. cap. 151. num. 8. Sà in aphor. ver. infamia, num. 1. Et notat Diaz. loc. cit. quod quando infamia ortum habuit ab infamibus, & maleuolis, nec pro ea abolenda indicenda est purgatio canonica, nisi in casu, quo scandalum gigneret: ita num. 9. Cum verò ista purgatio canonica modò in vsu ampliùs non sit, nec ob humanam malitiam tutum sit ea ampliùs vti, vt notat Salz. ad dictum cap. Diaz in fine, isto casu putarem, quòd in Religionibus, ad consulendum communitati, & indemnitati infamati prospiciendum, Prælatus coram suis fratribus declararet, sparsum rumorem cuiusdam infamiam talis fratris fuisse, & esse falsum, & sparsum ab inuidis, & maleuolis; & hoc puto sufficere ad infirmandam infamiam facti ex hoc capite. Facit pro hoc puncto Lamberti. de iur. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 9. art. 16. num. 5. qui addit, ad id etiam teneri Prælatum, quando infamia à maleuolis orta est, vel dubitatur, cum ignoretur auctor. Secundum, quod requiritur, est, quod delictum sit publicum, vel in tota communitate, vel in maiori eius parte, ad quam spectet talis cognitio. Communitas autem, vt delictum possit dici publicum, debet cōstare ex decem saltem personis, vt Nauarr. in sum cap. 27. num 255. Angel. ver. Notorium, n 1 Sylu. eod. q. 4. Ita Suar. n. 20. Tertium, quòd necessariò requiritur ad inducendam infamiam facti, est notorietas. Ita Auil. de cens. par. 7 disp. 4. dub. 5. ante 1. concl. Et ratio est: Quia sicut bona fama fundatur in vera, & reali euidentia bonorum operum, ita & mala debet fundari in reali, & vera euidentia malorum. Pro quo nota, quòd Nauar. in sum c. 27. n. 255 ait, quòd publicū est triplex, scilicèt notorium, quòd nititur scientia totius, vel maioris partis communitatis. Manifestum, quod nititur fama maioris partis communitatis, orta à scientibus. Et famosum, quod nititur fama maioris partis, orta ex vno sciente, vel indicijs, vel præsumptionibus illi æquipollentibus: Dico itaque, quòd ad hoc vt aliquis debeat dici infamis infamia facti, & pati ea, quæ dicta infamia patit, crimen ab eo commissum debet esse notorium modo dicto, ita vt tota, vel maior pars communitatis tale delictum viderit, vel singulariter, vel vniuersaliter, iuxta dicta per Mascard. de probat. concl. 896. num. 3. & Farin. par. 1. prax. tract. de indic. & tort. q. 47. num. 304. Aut saltem debet esse manifestum: Nec enim adduci possum, vt credam, quòd dictum vnius viri, quantumuis existimati probi, possit sufficere ad infamandum aliquem infamia facti. Tum quia potest hic existimatus probus, interiùs esse malus, & inimicus infamati,

famam, iuxta illud, *Veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces*: Tum quia si esset probus, delictum occultum fratris non manifestaret, nisi seruata forma euangelij. Tum quia sicut ad aliquem puniendum non sufficit dictum vnius testis, quantumuis grauissimi, vt dixi tom. 2. priu. in const. 3. Greg XV. à num. 3. iuxta illud: *In ore duorum, vel trium stat omne verbum*; Ita non video, quare ad arcendum aliquem à Prælaturis debeat sufficere dictum vnius viri, quantumuis grauissimi, receptum à multis, ex quo resultet infamia facti. Nisi fortè dicatur, quòd ista non sit grauissima pœna viris honoratis? Quare in præsenti saltem materia non assentio opinioni illorum, qui dicunt ad inducendam infamiam facti satis esse, delictum esse famosum; præsertim in Religionibus, & specialissimè quando agitur de aliquo eligendo in Prælatum.

53 Si quæras, quomodo probetur ista infamia tam iuris, quàm facti? R. quòd ad probandam infamiam iuris, non sufficit ipsius criminis probatio, sed requiritur proprij oris delinquentis confessio, in iudicio facta, vel iudicis sententia; quia non habetur quis pro tali, nisi fuerit pronunciatum eum esse talem. Ita Farin. 1. par. prax. de delict. & pen. quæst 23. num. 33. Et dum prætenditur, aliquem incurrisse hanc infamiam, non sufficit testibus probare, latam fuisse contra eum à tali iudice, tali tempore infamiæ sententiam, sed debet de illa sententia omninò constare. Ita Campanil. in diuer. iur. rubr. 11. cap. 18. num. 8. Barb. de off. Ep. par. 1. alleg. 43. num. 16. vbi addit, non probari dictam infamiam, etiamsi probetur, aliquem ductum esse ad furcas, nisi producatur ipsa sententia. Infamia verò facti probatur per duos testes habiles, etiam singulares, qui sint contestes in specie irrogatæ infamiæ; & debent dilucidè probare factum, ex quo infamia orta est: cap. Præsentium, § Testes, de test. in 6. c. Vt circa, de elect. in 6. Nec sufficit dicere, quòd de hoc sit fama publica in tota communitate, quia de voce populi curandum non est. leg. Decurionum, Cod. de pœn cap Osius, de elect. Sed debet reddere rationem sui dicti, & nominare, auctores à quibus id audierunt: Ita Farin. par. 1. prax. tract. de ind. & tort. q. 47. à num. 302. Mascar. de prob. concl. 396 per totam. Hi autem nominati debent examinari, & interrogari, à quo tempore orta fuerit hæc fama, & qua de causa, vt notat Ghisiler. de iud reg. cap. 16. n. 93.

54 Dico 1. infamis tam infamia iuris, quàm facti, est ineligibilis ad Prælaturas regulares; quod si eligatur, electio est ipso iure nulla: Ita Auila de cens. par. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 4. ver. Ex dictis sequitur: Sylu. ver. Infamia, quæst. 10. num 15. & quæst. 3. num. 4. Angel. eodem, num. 3. & 9. Tab. eodem num. 11. P. Greg. de elect. cap. 9. num. 13. & tr. de benef. cap. 37. num. 9 Archid. in cap. Testes, num. 8. 2. quæst. 7. Abb. in cap. Querelam, de iur. num. 3. vbi Felin. num. eodem: Rom. sing. 510. Penna in l. Infamia, col. 2. Cod. de decur. lib. 10. Lambertinus de iur. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 9. art. 16. num 3. Suarez tom. 2. de religion. tract. 5. lib. 3. cap. 20. num. 17. Sigismund de elect. dub. 86. num. 5. Castel. de elect. cap. 11. num 38. Campanil. in diuer. iur. rub. 11. cap. 18. num. 2. Iac. A S. Gior. in l. Testium fides, §. in lege Iulia, num. 25 ff. de test. Henriq. lib. 14. c. 5. num. 3. Constat 1. ex reg. 86. Infamibus, de reg. iur. in 6. vbi dicitur, *Infamibus portæ non pateant dignitatum*: cap. Infames, 6. quæst. 1. cap. Cum in Cunctis, de elect. cap. Laici, dist. 33. cap. vltim. iuncta glossa, ver. infamia, de furtis; cap. Qui in aliquo. iuncta glossa, ver. infamiæ, distinct. 51. leg. 2. Cod. de dignitat. lib. 12. & l. Infamia, Cod. de decur. lib. 10. Constat 2. quia infamia facit irregularem; Garc. de benef. p. 7. cap. 8. num. 44. vnde nec possunt ordines suscipere, Campanil. loc. cit. num. 1. Barb. de potest. Episc. alleg. 43. num. 29. neque in susceptis ministrare; Campanil. num. 7. vers. Hæc autem, & num. 21. Sylu. citat. quæst. 3. num. 6. Ang. cit. §. 3. & 8. Tab. § 4. Specul lib. 1. tit. de disp. §. 4. num. 18. Sed collatio beneficij facta irregulari est nulla, vt dictum est §. 3. num. 44. 3. quia infamatus infamia iuris modo declarato num. 50. est ipso facto priuatus dignitatibus, vt Sylu. ver. Infamia, quæst. 10. num. 15. Ang. eod. num. 9. Tab. §. 4. Garc. loc. cit. num. 33. Barb. num. 19.

55 Dico 2. infames tam iuris, quàm facti, modis supradictis, non possunt eligere. Ita Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 48. sect. 3. num. 2. fine; Sigismund. loco cit. n. 7. Gloss. in c. Vt circa, ver. Eligentium, de elect. in 6. Prou. ratione dictæ gloss. quia infamibus sunt interdicti actus legitimi; l. Actus, ff. de reg. iur. cap. Sciscitatus, de rescript. cap. Infamis, 3. quæst. 7. Pen. l. 2. in fine, Cod. de dign. lib. 12. sed eligere est actus legitimus, cap. Solet, de sent. excom. in 6. fine. Contrarium tamen censet Lamber. loc. cit. Sed intellige, quando infamia non fouetur iure, vt declarat Sigism. loc. cit. num. 8.

§. V. *Vtrum aleatores, & ebrij sint eligibiles ad Prælaturas Regularium.*

56 DICO 1. publicus aleator est ineligibilis ad Prælaturas regulares; quòd si eligatur, electio est ipso iure nulla: Ita Ric. 2. par. prax. resol. 119. num. 2. Paris. de resig. lib. 4. q 3. num. 67. Panor. in cap. Inter dilectos, de excess. Præl num. 6. Tab. ver. Ludus, num. 7. Castel. de elect. cap. 4. num. 58. P. Greg. de elect. cap. 12. num. 4. & cap. 9. num. 22. & lib. 39. synt. cap. 3. num. 14. Farin. in prax. par. 1. quæst. 109. num. 96. Menoch. de arb. lib. 2. casu 399. num 3. Barb. de pot. ep. par. 2. alleg. 43. num. 11. Maiol. de irreg. lib. 3. cap. 1. num. 7. Diaz in pract. cap. 72. num. 2. Campanil. in diu. iur. rubr. 4. num. 32. Medic. in sum. pec. c. tit. 7 de gula, quæst. 13. Prob. 1. ex cap. Inter dilectos, de excess. Præl. iuncta glossa ver. Aleatorum, & ex cap. Clerici, de vit. & hon. cler. elect. 2. & ex cap. Episcopus. dist. 35. qui canones innouantur in Concil. Trid. sess. 22. de refor. cap. 1. vbi; *vt quæ alias*, & sess. 24 cap. 12. de reform. ibi, *ab illicitis*, 2. Prob. quia tales publici lusores reputantur infames, vt dixi supra hac quæst. cap. 1. §. 5. num. 93. & vt tales priuantur sacra communione, Menoch. loco cit. num. 6. Henriq. lib. 8. cap. 56. num. 4 & quòd priuati sacra communione sint infames, Duaren. lib. 4. de benef. c. 1. fine.

57 Dixi, Publicus aleator, 1. ad significandum, quòd conclusio intelligitur de eo, qui consuetus est ludere, non de eo, qui vna, aut aliquibus vicibus lusisset, vt colligitur ex illis verbis cap. Episcopus cit. *deseruiens, & desinat*, nec dicitur publicus aleator, nisi sit consuetus ludere; Abbat. in cap. Clerici, elect 2. cit. num. 11. Menoch. loco cit. num. 19. Farin. cit. num. 102. 2. quia electio secreti aleatoris non est ipso facto nulla, potest tamen irritari, si monitus non resipiscat, vt dicunt omnes DD. cit. & probat c. Episcopus, dist. 35. & docet etiam P. Damian. lib. 1. ep. 10. ad Alexan. II. *Præsertim cum canonica decernat auctoritas, vt aleatores Episcopi deponantur*: Quod dictum intellige, vel de secreto aleatore, vel de eo, qui habens beneficium, aleis etiam publicè ludit; nam non est priuatus ipso facto, sed prius monendus est, vt Abb. loc. citat. & Lambert. de iure patr. lib. 3. quæst. 2. art. 9. num. 10. par. 1. Farin. loc. cit. vbi plures. Et quòd pœnæ contra aleatores inflictæ, multò magis habeant locum in Religiosis, Farin. loco cit. num. 98.

58 Dico 2. vino deditus, & inebriare se consuetus, ineligibilis est ad Prælaturas regularium, quod si eligatur, electio est ipso iure nulla. Cened. collect. 33. ad decretum, num. 4. Aldret. de discipl. tuend. lib. 2. cap. 15. num. 40. Barb. de off. ep. par. 2. alleg 28. num. 11. & in cap. A crapula, de vi. & hon. cler. num. 1. Menoch. de arb. lib. 2. casu 404. n. 4. Saltz. ad Diaz, cap. 81. ver. Vnde consuetus. Rebuff. in praxi, tit. de cler. ad sac. ord. mal. prom. gloss. 4. n. 5. Host. in sum. lib. 1. tit. de temp. ord. num. 17. Sayr. de cens. lib. 5. c. 31. num. 12. Tab. in ver. Ebrietas, §. 4. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 3. num. 1, Specul. lib. 1. tit. de dispens. §. 4. num. 6. P. Greg. de elect. cap. 12. num. 3. & lib. 39. synt. c. 8. Sigismun. de elect. dub. 89. num. 8. Medic. in sum. pec. cap. tit. 7. de gula, q. 13. Gutier. can. q. lib. 2. c. 4. n. 65.

59 Prob. 1. ex cap. A crapula, de vi. & honest. cler. & cap. Episcopus distin. 35. Qui canones innouantur in Concil. Trid. sess. 22. de refor. cap. 1. & sess. 24. cap. 12. eod. tit. Quibus

bus

bus cap. licèt solùm dicatur, quòd clericus ebrietati deditus, nisi monitus destiterit, officio, vel beneficio priuetur; quia tamen magis est, aliquem officio priuare, quam ad illud non assumere, iuxta illam reg. Facilius abdicatur à nobis ius quærendum, quàm ius quæsitum, l. Si sponsus, §. Si maritus, ff. de donat. int. vir. & vxo. Quam regulam ad hoc probat Abb. in cap. Super eo, de elect. num. 2. Campanil. in diu. rubr. 11. cap. 17. num. 172. Lambertin. de iur. patr. par. 1. lib. 2. q. 9. art. 16. n. 3. & art. 15. num. 4. & ar. 23. num. 3. qui ad id etiam adducit illud ex cap. Quemadmodum, de iur. iur. Turpiùs eijcitur, quam non admittitur hospes. Ideò dixi, quòd non potest ebrius ad dignitates assumi. Et quia per easdem regulas facilius est assumptum ante confirmationem deijcere, quam post; ideò etiam dixi, quòd electio ex illo cap. est ipso iure nulla.

60 2. Prob. quia pari passu currunt ebrius, & aleator, vt constat ex cap. Episcopus, d. 35. vbi æquiparatur clericus ebrius clerico lusori; ergo eodem modo de vtrisque dicendum est, sed de lusoribus diximus, quòd ineligibiles sunt, & electio nulla; ergo etiam de his.

61 3. Prob. quia ebrius est irregularis. Gutier. can. quæst. lib. 2. cap. 4. num. 80. Spec. lib. 1. tit. de dispen. §. 4. num. 6. Borg. de irreg. par. 1. quæst 7. num. 38. Rebuff. in prax. tit. de cler. ad sacr. ord. male prom. glos. 4. num. 8. Barbos. loc. cit. Contz lib. 6. pol. cap. 10. §. 7. Et prob. ex cap. Episcopus iuncta glossa in sum. dist. 35. Quod cap. fuit desumptum ex canonibus Apostolorum, can. 42. 43.

62 4. Prob. ex cap. Inter dilectos, de excess. Præl. in quo dicitur, quòd personis vilibus portæ patere non debent dignitatum. At ebrij personæ viles sunt, vt constat. Tùm quia reputantur infames, vt dicit Mol. tract. 2. de iust. disp. 159. ver. Nihilominus; vnde etiam excluduntur à testimonio ferendo. Farin. lib. 2. cons. cons. 141. num. 4. Mascar. de prob. concl. 580. A Gabriel. comm. op. lib. 4. tit. 10. de test. num. 154. Gutier. loc. cit. num. 109. Tum quia ebriosi omni vitiorum genere sunt conspurcati, vt in cap. Ante omnia, dist. 35. Tradit Campanil. in diuers. iur. rubr. 4. num. 7. Et valet consequentia, Ebriosus est, Ergo luxuriosus; cap. Luxuriam, dist. 35. cap. Venter; cap. Luxuriosa, d. ead. vnde 1. Cor. 5. vetatur cum his, tamquam infamibus, vilibus, & scandalosis, cibum sumere; & habetur in cap. Ad mensam 32 quæst. 3.

63 5. Prob. ex 1. ad Tim. 3. *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, vnius vxoris virum, sobrium, pudicum, prudentem, ornatum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed suæ domui bene præpositum, non neophytum*; Quas conditiones sic conclusit Host. in sum. lib. 1. de temp. ord. §. Et cui, num. 7.

> *Primum præcipitur, quòd sit sine crimine Præsul,*
> *Monogamus, sobrius, prudens, ornatus, & hospes.*
> *Casta docens, non percussor, non litigiosus.*
> *Non cupidus, bene dispositus, non neophytusue.*
> *Talis apostolica quod præsit regula iussit.*

Quas ipse conditiones sigillatim prosequitur, & Barb. p. 1. de off. ep. tit. 2. à gloss. 3. vsq; ad finem. Contz 6. pol. c. 10. à §. 4. Maiol. de irreg. lib. 5. à cap. 2. Raym. in sum. lib. 3. de qual. ord. à §. 2.

64 6. Prob. ex l. Omne delictum. §. Per vinum, ff. de re mil. vbi miles terrestris militiæ ebriosus exauctoratur, & militia priuatur. Ergo multò magis miles cælestis militiæ ebriosus eligi non potest; & si eligatur, statim est deponendus. Hanc l. ad hoc propositum afferunt P. Greg. lib. 39. synt. c. 8. num 3. Abb. in cap. A crapula, de vi. & hon. cler. num 3. Gutier. lib. 2. can. quæst. cap. 4. num. 61. Menoch. de arb. lib. 2. casu 404. num. 5. quem adi casu 405. si cupis scire, qua pœna puniendus sit, qui ob ebrietatem sacram Eucharistiam euomit. Et vide etiam casu 406. si optas scire, qua pœna puniendus veniat, qui ante dormitionem missam celebrauit. Et denique, si scire desideras, qua pœna puniatur sacerdos celebrans non ieiunus, adi Gutier. loco cit. à num. 75.

65 Noto 1. quod dixi in conclusione, Se inebriare consuetus; Ad excludendos eos, qui semel, aut aliquibus vicibus inebriantur. Quod significat nomen Vinolentum, vt declarat Grat. in princ. dist. 35. Quare pœnæ inflictæ in Ordine nostro contra vinolentos in Correct. num. 55. non habent locum, nisi in vinolentia consuetudinaria, & affectata, vt extuit declaratum per const. 17. Iulij II. §. 10. tom. 1. nostr. priu.

66 Noto 2. quòd Prælatus habens dignitatem ante ebrietatem acquisitam, si se inebriet, non potest statim ea dignitate priuari, sed debet prius moneri bis, aut ter coram fratribus, vt se abstineat. Quòd si dictis monitionibus per actis, adhuc perseuerauerit, poterit, & debebit Prælatura priuari. Ita in cap. Sacerdos, d. 35. & in c. A crapula, de vit. & hon. cler. vbi Abb. n. 3. Host. in sum. loc. cit. num. 17. Tab. ver. Ebrietas, §. 5. P. Gregor. loco citat. num. 3. Gutier. cit. num. 65. 66. Et in nostro Ordine id expressis verbis statuitur dicto num. 55. Et aduerte, quòd debet constare de dicta monitione super vinolentia, ad hoc vt possit Prælatus deinde, non secuta correctione, iuridicè procedere contra dictum vinolentum. Et hic modus procedendi in casu vinolentiæ seruandus est tam contra Superiores, quàm contra subditos. Aduerte etiam, quòd dicta admonitio debet fieri, etiamsi Religiosus sit solitus inebriari, vt Archid. in c. Episcopus, d. 35. n. 1. & constat ex nostro Correct. loc. cit. Si dicas, quomodò potest esse, quòd electio ebrij sit ipso iure nulla, & quòd debeat bis, aut ter moneri post adeptam dignitatem? R. à Lamber. de iure patr. p. 1. lib. 2. q. 9. art. 15. num. 4. quod id est, quia faciliùs abdicatur à nobis ius quærendum, quam ius quæsitum, vt dictum est.

67 Si quæras quomodo probari possit ebrietas ad aliquē de ea condemnandum? R. quòd videndus est de hoc Gutier. loc. cit. num. 113. Rodriq. tom. 2. quæst. reg. quæst. 37. art. 2. Mascar. de prob. tom. 1. concl. 579. Pen. in l. 1. Cod. de erog. mil. ann. lib. 12. col. 3. qui omnes concludunt, quòd difficile probari potest ebrietas; & quòd testis super ebrietate deponens, etiam non interrogatus, debet reddere rationem sui dicti. Afferunt tamen aliqua signa, ex quibus cognoscitur ebrius, 1. est ex facie rubea inflammata vltra solitum, ex qua, ait Mascar. quòd Romani Imperatores ebriosos milites cognoscebant, & ex oculis scintillantibus, & lacrymantibus aliquando, 2. ex locutione, vt si plus solito, & insolita, & inordinata loquatur. Item si arcana referet; si balbutiendo, & cum difficultate loquatur, 3. si cassabundus incedat, 4. si nimium bibere solitus sit, & vltra consuetudinem biberit, 5. si stupeat, vel nimium rideat, absque causa, vel in furiam vertatur, vel mingat inuoluntariè. Videatur Barb. par. 1. de pot. Ep. tit. 2. gloss. 11. n. 6. Alia ebrietatis signa ponit Arist. sect. 3. probl. num. 9. quòd omnia ebrijs circumferri videantur; & quòd ea, quæ procul sunt, enumerare nequeant, num. 20. quòd vna res plures esse videatur, n. 10. quòd tremunt, n. 25. & solis calore gaudeant, n. 28. quòd sunt ad lacrymandum propensiores, n. 23. & alia, quæ Arist. tota illa sect. 3. Gal. lib. 2. de motu muscul. cap. 4. tom. 1. dicit, quòd ebriosi signa sunt, si supinus dormiat, hiet, stertat; & lib. 10. de simpl. med. facul. tit. Cohel. fel. tom. 5. dicit, quòd ebrijs vrina albida est.

68 Et si cupis curiosè scire, quid ab ebrietate præseruet, vide Arist. sect. 3. prob. cit. in fine, vbi ait, quod oleum sorbitum ab ebrietate præseruat, & valet ad vinolentiam arcendam. Gal. lib. 2. de comp. med. secund. loc. post. med. tit. Archigenis, de ijs tom. 5. dicit, quòd Amethista ab ebrietate præseruat; & lib. 3. de med. facilè par. c. 108. dicit, quòd si quis tutus vult esse ab ebrietate, edat folia rutæ, quorum esus etiam valet ad arcendum dolorem capitis, ex nimia vini potatione prouenientem. Et subdit, quòd ebrietate non tentatur, qui priùs aut septem, aut nouem, aut vndecim amaras amygdalas ederit. Et qui pulmonem ouis elixum ieiunus ederit, quantumuis bibat, ebrietatem non sentiet. Et Cato lib. de re rust. c. 156. ait, quòd *si voles in conuiuio multum bibere, cœnareque libenter, ante cœnam esto crudam* brassicam *quantum voles ex aceto. Et item, vbi cœnaueris, comesto aliqua folia; reddent te quasi nihil ederis, biberisque bibesque quantum voles.*

69 Si quæras etiam, an lusores, & ebrij habeant vocem

acti-

actiuam in electionibus? & cū constet per supradicta, quod dicti sint irregulares, & existimentur infames, philosophandum de ijs est, sicut de irregularibus, & infamibus. Vnde puto, quod lusores non possint habere vocem actiuam, quia talis infamia videtur esse expressa in cap. Inter dilectos, de excess. Prael. quatenus vocantur Prælaturis indigni, & personæ viles. Et videtur posse argui ab indignitate passiua ad actiuam; quid enim boni sperari potest à tam indigna, & vili creatura? Et qui sibi nequam est, quomodo curabit ea per boni Prælati electionem, quæ ad Ecclesiam Dei spectant? Quò verò spectat ad ebrios: verè isti non videntur priuati secundum ius commune à voce actiua præstanda tempore sobrietatis; per c. Quamuis, 7. quæst. 1. Quod caput licet loquatur de furiosis, & patientibus lucida interualla, intelligitur tamen etiam de ebrijs, qui furiosis æquiparantur secundùm communem DD. Et colligitur ex c. Venter, d. 35. Vnde hos posse eligere extra tempus ebrietatis, docet Sigism. de elect. dub. 89. num. 8. Sed in Ordine nostro aliter dicendum est, nam eo ipso quòd quis iuridicè damnatus est de ebrietate, est perpetuò priuatus voce capitulari, vt constat ex Correct. n. 55. Per vocem autem capitularem intelligitur vox actiua, & passiua, vt declaratum est in c. Genuen. §. n. 17. Et firmat Passar. in schol. ex dicto c. dicto n. 17. Et aduerte, quòd non possunt rehabilitari per vllum capitulum, etiam generale, nam super perpetuis priuationibus non habent capitula generalia auctoritatem.

70 Ad vltimum nota, quòd pro morientibus in ebrietate Ecclesia non orat, si etat assidua, quia existimatur culpa mortalis; cap. 1. de reliq. & ven. SS. c. Pro abeuntibus, 13. q. 2. Dicit P. Greg. lib. 39. synt. c. 8. n. 2. Et 1. Cor. 6. *Ebrij regnum Dei non possidebunt*.

§. 6. *Vtrum circa fidem maculati possint eligi ad Prælaturas regularium*.

71 VIDE Sigismund. de elect. dub. 82. & 83. Mirand. tom. 2. man. quæst. 1. Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 14. Portel. in dub. reg. ver. Electio, num. 11. & in add. ver. Nouitius à num. 19. Campanil. in diuer. iur. rub. 11. cap. 26. à n. 5. Garc. de beneficio par. 11. cap. 10. à num. 59. Lambert. de iur. patr. par. 1. lib. 2. quæst. 9. art. 6. Sanch. lib. 2. in dec. cap. 26. 27. Pasif. de resig. lib. 4. quæst. 3. à num. 14. Passar. in schol. ex Genuen. num. 31. & in not. priu. cap. 29. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 3. part. 7. à num. 1. Auil. de cens. par. 7. disp. 4. dub. 2. à concl. 2. Diaz in pract. cap. 116. vbi Salz. Maiol. de irreg. lib. 5. c. 46 Farin. de hær. quæst. 189. §. 6. à n. 70. & q. 191. §. 2. à n. 44. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 43. sect. 1. 2. & 3. Pegna in direct. in q. comm. 162. 163. 164. P. Greg. de benef. cap. 26. n. 5. Sanctar. de hær. c. 33. & c. 34. dub. 1. & 2. Ricciul. de iur. pers. lib. 5. c. 19. Barb. in c. Ad abolendam, de hær. num. 5. & 6. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8. Sayr. in clau. reg. lib. 3. cap. 9. num. 30. vers. Sic etiam; Nauarr. lib. 5. cons. cons. 22. de hær.

72 Dico 1. hæreticus ineligibilis est ad Prælaturas regularium; quòd si eligatur, electio est ipso iure nulla. Nec solum ipse hæreticus est ita ineligibilis, sed etiam eius receptatores, fautores, defensores. Sanch. cit. cap. 26. num. 4. Pegn. cit. com. 162. ver. Ad hæc, Farin. cit. q. 189. n. 71. 73. 74. P. Greg. & Sayr. loc. cit. Lambert. num. 7. Sanctar. cit. c. 33. dub. vn. num. 4. Prob. 1. ex tex. claro in cap. Quicunque §. Hæretici, de hær. in 6. & ex cap. Statutum el. 2. eod. tit. & lib. Tum quia 2. hæretici sunt excommunicati; cap. Nouerit, de sent. exc. cap. Achatius; cap. Audiuimus, 24 quæst. 1 cap. Ad abolendam, cap. Excommunicamus, 1. & 2. de hær. cuius absolutio est reseruata Papæ in bulla cœnæ. Plura Farin de hær quæst. 92. § 1. num. 1. Sanctar. de hær. cap. 3, n. 1. Tum quia sunt extra Ecclesiam, c. Excommunicamus, elect. 2. c. Vergentis, de hær. vnde non admittuntur ad acquirendas dignitates ecclesiasticas, non enim debent ali quid Ecclesiæ catholicæ possidere, qui extra illam sunt; c. Quo iure, § Leguntur, d. 8. c. 1. & 2. 23. q. 7. & de his, qui foris sunt, nihil ad nos: Tum quia sunt infames; c. Infames, 6. quæst. 1. cap. Alieni, 2. quæst. 7. Probant Sanctar. loc. cit. cap. 25. dub. 2. num. 10. Ricciul. de iur. pers. lib. 5. cap. 20. per totum: Farin. cit. quæst. 189. §. 4. à num. 40. Sanch. 2. In decal. cap. 26. num. 1. Tum quia sunt irregulares; cap. Salubertimum, cap. Conuenientibus, 1. quæst. 7. cap. Nos consuetudinem, d. 12. Probant Suar. de cens. disp. 43. sect. 1. num. 2. Auil. de cens. p. 7. disp. 4. dub. 2. concl. 2. Sanctar. cit. cap. 25. dub. 1. num. 1. & 2. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 26. num. 1. Sanch cit. cap. 25. num. 2. Bonac. de cens disp. 7. q. 3. p. 7. num. 1. Farin. cit. num. 43. ver. Et hinc; & quæst. 192. §. 5. num. 67. Garc. de benef. par. 11. cap. 10. num. 81. Tum quia sunt ipso facto priuati dignitatibus, quas possident, quocumque tempore obtentis, c. Vt cum ipsi, ver. Priuandi, de hær. in 6. Ergo multò magis obtinendis, per dicta, num. 59 Sanch. cit. cap. 26. num. 6. Ricciul. num. 8. Sanctar. cap. 33. num. 1. & 2. Farin. quæst. 189. num. 69. Camp. num. 6. Barb. in cap. Ad abolendam, de hær. num. 5. & 6.

73 Noto 1. quòd conclusio intelligitur tam de hæreticis manifestis, quàm de occultis, iuxta dicta sup. de excommunicatis; De cet Farin loco cit. num. 72. Sanch. cit. cap. 25. num. 2. & 25. Bonac. loco cit num. 3. Suar. de cens. disp. 43. sect. 1. num. 4. Azor. to. 1. lib. 8. cap. 13. quæst. 7. Sanctar. cap. 3. num. 7. & 8. Dixi, occultis, non mentalibus, hos enim non puto esse excommunicatos, nisi signum aliquod externus interioris hæresis natura sua manifestatiuum, exprimant. Vide pro hoc Farinac. de hær. quæst. 192. §. 1. à num. 4. Garc. de benef par. 11. cap. 10. a n. 91.

74 Noto 2. quòd conclusio intelligitur etiam post publicam hæretici emendam. Suat. loc. cit. num. 2. Sanch. 2. in dec. cap. 25. num. 2. Maiol. de irreg. lib. 5 cap. 6. num. 1. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 26. n. 3. Spec. lib. 1. tit. de dispen. n. 16. ver. Sexto, Garc. loc. cit. nu 81. Ricciul. lib. 5. cap. 18. num. 1. Triot. de pers. cler. lib. 2. par. 1. requis. 15. num. 79. Constat ex cap. Conuenientibus §. Ex hac auctoritate, 1. quæst. 7. c. Nos consuetudinem d. 12. Qui DD. & tex. concludunt, etiam de ordinibus, ita vt qui lapsus est formaliter in hæresim, siue occultè, siue manifestè, etiam post absolutionem remaneat irregularis, non solùm quoad recipiendas dignitates, sed etiam quoad recipiendos ordines, & etiam quo ad exercendum eos ipsos, quos habet. Vide Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 3 par. 7. a num. 6. Et nota quòd anno 1626. 1. Octobr. exijt decretum, quod refero tom. 1. priu. in conit. 9. Pauli V. num. 29. de mandato Vrb. VIII. quo cauetur, Regulares pœnitentiatos a S. Inquisitionis officio, inhabiles esse ad dignitates, etiamsi pœnitentias compleuerint, & rehabilitatio reseruatur Papæ, vel Congregationi coram eo habendæ. Quòd priùs in Ordine nostro fuit decretum in cap. Val. 4. num. 45. & confirmatum Auen. t. num 18. & innouatum Genu. 5. n. 29. Et propterea aduertunt Pegna in direct. inquis. par. 2. comm. 65. col. 3. ver. Illud, hoc loco Farin. de hær. quæst. 193. num. 69. Vecch. de nouit. disput. 3. dub. 16. n. 1. quòd pœnitentes hæretici, sine dispensatione Papę Religionem intrare non possunt. Quod probant ex Concil. Narbon. c. 18. vbi ea redditur ratio: Ne per tales religionis simplicitas corrumpatur: Quod tamen limitat Vech. Nisi ante sententiam tacti dolore cordis, Religionem petant; nam tunc dispensatione non egent. Et aduerte quod hæc procedunt in conscientia, etiamsi nihil externùs sciatur, vt ex dictis DD. colligitur, & tenet Pottel. add. ad dub. reg. ver. Nouitius, num. 2.

75 Dico 2. Filij hæreticorum, fautorum, receptatorum, & defensorum vsque ad 2. generationem per lineam paternam, & vsque ad primam, per lineam maternam, sunt ineligibiles ad Prælaturas Regularium. Quod si nihilominus eligantur, electio est ipso iure nulla. Quod est dicere, quòd quando sola mater est hæretica, soli filij, non nepotes, sunt ineligibiles, si autem pater sit hæreticus, non solum filij, sed & nepotes ineligibiles sunt, nepotes, inquā, ex filio, non ex filia, quia patris conditionem sequuntur, vt declarat Sanch. 2. in dec. cap. 27. num. 2. Ita Farin. de hær. q. 191. §. 2. à n. 48. Azor. to. 1. lib. 8. c. 13. quæst. 8. ver. Quod autem dicitur. Pegna in direct. Inquis. par. 3. comm. 163. &

163 & comm.164. in princ. Auil.de cens.par.7.disp.4.dub. 3.concl.1. Sanctar.de hæt.c.34. dub. 2. num. 12. Suar. de cens. disp.43. sect.3. num.1. Garc. de benef.par.11.cap.10. à num.72. Maiol.de irreg.lib.5.cap.46. num.5. Campanil. in diu. iur.rub.11.cap.26.num.7 & 8. Ricciul. de iur.perf. lib.5.cap.29. num.2. Bonac.de cens.disp.7.quæst.3. par. 7. num.9. Lambert.de iur.patr.par.1.lib.2.quæst.9.art.6.fine: Gomes.var.to.3.c.2.num.4.Less.lib.2 de iust.cap.34.num. 123. Nauarr. in man. cap. 27. num. 206. Constat ex capit. Quicunque, §. Hæretici; ex cap. Statutum, el 2 & ex cap. Vt cum ipsi, de hær. in 6. vbi ad literam nostra conclusio.

76 Noto 1. quòd conclusio intelligitur, tam de filijs legitimis, quàm illegitimis; vbi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Farin.loc.cit. n.54.Sanch. cit. num.1. Glossa in cap.Statutum,el 2. ver. Volemus,de hær. in 6. Pegna loco cit.com.163.col.2.ver. In hac quæst. vbi eam reddit rationem; Quia aliàs melior esset conditio illegitimorum, quam legitimorum, & maius priuilegium haberet luxuria,quam castitas. Ita etiam Couar.lib. 2. var.cap.8. n.3. Auil.loc.cit.ver.Præterea,Ricciul.cit.cap. 30. n.1.Azor. tom. 2.lib.6. c.4.q.4.vers. Si quæras. Campanil. cit.num.11.

77 Noto 2. quòd filij eorum,qui sunt reconciliati Ecclesiæ,& in tali reconciliatione recesserunt,non comprehenduntur in nostra concl. Ita in cap.Statutum,el 2.de hær.in 6. & declarauit Honor.IV. in sua 2.const. Exhibita, apud Cherub. tom.1. bull. pag. mihi 125. Atque ita Farin. loco cit.num.64. Less.num.124 Suar. cit. Sanch. cit. num. 21. Garc.cit.num.72. Auil.loco cit.ver. Nihilominus. Eos tamen reconciliatos ad hunc effectum non dicas,qui catholici licet obeant,traduntur tamen brachio seculari comburendi,eo quòd relapsi sunt; Nam hi præsumuntur decedere in eadem hæresi; & solùm fictè ad fugiendum viuæ combustionis pœnam illi abiurasse. Ita Sanch. loco cit. n. 24.Azor.loc.cit.ver.Si roges:& tom.2.lib.6.cap.4.q.3.ver. Dubiæ etiam quæst. est:Sigismund. de elect. dub. 82. n.7. Auil.loc.cit.Farin.loco cit.num. 65. Sanctar. de hær. cap. 34. dub.2.num,16. Suar. cit.sect.3. n.4. Pegna cit. comm. 164.col.2. ver. Oppositam. Glossa in c. Statutum, el 2. de hær. in 6.

78 Et si cupis scire,quis sit hæreticus relapsus, vide cap. Ad abolendam,§ illos quoque,& cap.Excommunicamus 1.§ Adijcimus,de hær.vide etiam Eymer.3.p.it. direct. n. 150.vbi Pegna comm.38.col.6. Salz.ad Diaz,cap.116.ver. De qua abiur. Et ex his conclude,quod hæreticus relapsus est, qui hæresim de vehementi abiurauit, & deinde ad eamdem,vel aliam hæresim reuersus est.Seu qui de hæresi grauiter infamatus,coactus fuit de ea se purgare tamquam vehementer suspectus, si postea deprehendatur,in eamdē hæresim,de qua se purgauit,incidisse,est verè relapsus. Si autem in aliam hæresim,de qua non se purgauit,inciderit, relapsus non est.

79 Noto 3. grauissimam esse quæst. inter DD. an filij nati ante paternam hæresim, comprehendantur in nostra conclusione; quam difficultatem fusissimè tractat Sanch. 2. in decal. cap.27. à num 6. Breuiter puto comprehendi, Tum propter illud Exodi 20: *Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, & zelotes, visitans iniquitatem* (hæresis) *patrum in filios, in tertiam, & quartam generationem eorum*: Tum quia in cap Statutum,el.2, de hær.dicitur, quòd filij hæreticorum, quorum parentes hæretici decesserunt, affciantur dictis pœnis, ergo ad eas incurrendas satis est, quòd pater hæreticus decesserit; & cum non distinguat de natis ante,vel post hæresim,nec nos distinguere debemus; l. 2. ff.de off.præsid.præsertim in fauorem fidei. Tum quia filij sunt quid patris, vnde magis cruciantur patres pœna filiorum,quàm propria,vt expressè dicitur l. Isti quidem, ff. de eo quod met. caus. Tum quia filij parentū mores imitari solent, vt probant illi versus Naz.ad Nicob.tom. 2.

Gloria namque patri natorum fama, decusque
Vt rursus natis est gloria fama parentum:
Gratia communis, labes communis vtrisque.

Et constat ex l. Quisquis, §. Filij, Cod. Ad legem iuliam maiest. Tum quia hoc videntur meritò iussiste legislatores ob atrocitatem delicti in hæreticorum odium, vt colligitur ex eadē l. Atque ita hanc sententiam defendunt Farin.loc. cit.num 52.57.Suar.de cens.disp.43. sect.3. num.2.Couar. lib.2. var.cap.8. num.5 vers. Tertiò, Gom.tom.3.var.cap. 2. num.16. vers. Sed his non. Ricciul. de iur. perf. lib. 5. cap.3. num.28. Azor. tom. 1. lib.8. cap.13.quæst.8. vers. Octaua pœna; & tom.2. lib.6 cap.4.quæst.3. vers. Dubiæ quæst.est. Pegna in direct par.3 comm.163. col 2. vers. Omissis tamen. Sigism.de elect.dub.82.num.3. Garc. de benef.par.11.c.10. à num.77. Et aduerte, quod dicti filij hæreticorum nati ante, vel post paternam hæresim, sunt ipso facto priuati dignitatibus, quas possident, vt tenent Farin. Couar. Ricciul. Garcia, Gomez loco cit.licèt negent Pegna col.3.vers.In hac quæst.Azor.ver.Si roges Suarez. Tum quia Ecclesia maximè odit talem progeniem. Tum quod iura in cap. Quicumque,§.Heretici, & in c. Statutū, el 2.de hær. in 6. eodem modo loquuntur quātum ad pœnas de hæreticis, ac de filijs eorum, sed hæreticos diximus esse ipso facto priuatos, (post tamen sententiam declaratoriam delicti, vt Farin.de hær.quæst.189. num.80. Sanch. 2.in decal.cap.26.n. 7. quos videbis pro effectibus, quos parit priuatio ipso facto, & priuatio post sententiam declaratoriam delicti; Farin. quidem num. 79. Sanch. verò num 9.) Tum quod id mihi videtur expressum in cap. Vt commissi,de hær.in 6. ibi *priuandi, vel priuatos nunciādi*; licèt huius cap.vim eneruare conetur Campanil. in diuer. iur.rubr. 11. cap. 26. num. 21. sed ex hoc loco omnes DD. communiter concludunt, hæreticos esse ipso facto priuatos dignitatibus; id enim insinuat illa particula, *vel priuatos nunciandi*: Ergo cum hoc cap. eodem modo loquatur de hæreticis, ac de ipsorum filijs, eodem planè modo intelligendum est quo ad vtrosque; Nec propter pietatem à pio iure gratis est recedendum, velle enim videri pium, cum detrimento pietatis, impium est. Pietas enim summa est, quòd sancta mater Ecclesia suorum rebellium filios solum dignitatibus priuet, ad quod facit cap. Vergentis, de hær. fine; & quæ habet Salz. ad Diaz. c. 22. n.eodem.

80 Noto 4. quòd ad hoc, vt filij hæreticorum dictis pœnis afficiantur, necesse est, quòd eorum parentes in iudicio fuerint conuicti, vel confessi, vel saltem vt res sit satis publica, & omnibus probata: Ita Suar. de cens. disp. 43. sect. 3.num.2. Azor.tom.1.lib.8.cap.13.quæst.8. ver. Deinde quæres, Farin.de hær.quæst.191.n.69. Less.lib.2.de iust. c.34. n.124.Sanch.2.in decal.cap.27. num.28. Quod satis probat illa clausula posita in cap.Statutum,el. 2.de hær.in 6. *Qui ita esse, vel tales etiam decessisse probantur*. Vnde filij hæreticorum occultorum, & qui nullo ex prædictis modis probati sunt hæretici, non incurrunt dictas pœnas, licet Azor. tom. 2. lib.6. cap. 4. quæst. 3. videatur dicere, quòd etiam filius occulti heretici,etiamsi ante mortem resipuerit,non possit dignitates obtinere. Sed nullo nititur solido fundamento. Puto tamen, incurrere filios eorum, qui condemnati sunt in contumacia, & quorum statuæ combustæ sunt. Tum quia tales iudicio Ecclesiæ habentur tamquam pertinaces. Tum quia contumax habetur pro conuicto; Gloss. in cap. Cùm contumacia, de hær. in 6. Atque ita Pegna in direct. par.3.com, 164 col.3.ver. At in casu nostro; Sanctarell. de hær.cap.34. dub.2. num. 19. Ricciul.lib.5.cap.3. num.45. Farin.de hær.quæst.191.n.55. Sanch.cit. num. 19. An autem idem dicendum sit de filijs eorum,qui obiere suspecti de hæresi affirmat Azor. loc. vltimò cit. ver. Si roges. Quod durum videtur Sanch. loco cit c. 27.num. 29. Quod non est durum, si de tali suspicione fuerint condemnati, scandalum enim, quod dant propter talem suspicionem, hanc pœnam meretur. Sed æquius transeo in opinionem Sanch. licèt enim remaneat infamia, non remanet tamen quoad effectus, ob benignitatem canonum. Atque ita sentit etiam Ricciul. loc. cit. cap. 19, n.26.Sanct.cap.33.dub.vn.num.6.

81 Noto 5. quod filij hæreticorum sunt irregulares, atq; ita non possunt ordinari absque dispensatione Papæ, quia ordines ad dignitates Ecclesiasticas sunt instituti; & habetur in cap. Quicumque de hær.in 6. §.Hæretici. Vnde in Trid. sess. 7. cap. 23. de refor. innouando cap. Quando,

d.24.

d. 24. præcipitur, vt Episcopi genus promouendorum ad ordines inquirant, idest an promouendus sit ex filijs, aut nepotibus hæreticorum, fautorum, &c vt expoount Sãch. 2. in decal. c. 28. nu. 15. Auil. de cens. p. 7. disp. 4. dub. 4. concl. 3. Henriq; l. 10. c. 17. n. 2. in comm. lit. G. Cãpanil. rub. 11. cap. 26. n. 7. Atq; ita Sanch. cit. n. 7 Auil. dub. 3. concl. 1. Suar. de cens. disp. 43. sect. 3. n 1. Salz. ad Diaz, cap. 22. n. 21. An autem filij hereticorum sint infames, negat Sanchez loco citato n. 5. Affirmat Couar. 2. var. cap. 8. n. 3. quia filij lesæ maiestatis humanæ reputantur infames, l. Quisquis, §. Filij verò, Cod. ad legem Iuliam maiestat. Ergo multò magis filij lesæ maiestatis diuinæ.

82 Dico 3. Neophyti sunt ineligibiles ad prælaturas regularium. Ita Trott. de perf. cler. lib. 2. par. 1. req. 8. nu. 32. Suarez loc. citato n. 5. Sayr. de ceos. lib. 6. cap. 13. nu. 10. Barbosa de potest. Episcop. par. 1. tit. 2. glossa 17. n. 5. Sigismund. de elect. dub. 84. n. 2. P. Greg. de elect. cap. 12. n. 2. Auil. loco cit. concl. 1. Nauarr. in man. cap. 27. o. 206. Paris. lib. 4. de resig. quæst. 4. n. 20. Azor to. 2. l. 6. cap. 2. q. 2. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 2. par. 1. num. 5. Salz. ad Diaz cap. 22. n. 2. Couar. in clem. Si furiosus, p. 1. §. 2. n. 7. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 31. nu. 1. Ricciul. de neoph. cap. 2. n. 4. Romanus sing. 679. Speculator p. 1. tit. de disp. §. Iuxtà, n. 13. Lambert. de iur. patr. l. 2. p. 1. quæst. 7. art. 14. n. 2. Henriq; lib. 14. cap. 4. §. 7. Cãpan. rub. 11. cap. 7. n. 3. Hostiens. in sum. tit. de temp. ord. n. 31. Rodriq; to. 1. q. reg. quæst. 14. art. 5. probat ex cap. Quoniam, cap. Sicut neophytus, d. 48. cuius prohibitionis rationes reddit Grat. in princ. dictæ d. dicens. *Prohibetur neophytis in Episcopos ordinari, vt qui heri erat cathecumenus, hodie non fiat Episcopus. Qui heri erat in theatro, hodie non sedeat in Ecclesia. Qui vespero erat in circo, hodie non ministret altario. Qui dudum fuerat fautor histrionũ, hodie non sit consecrator virginum. Causa autem huius prohibitionis est secundum Apostolum 1. ad Tim. 3. ne elatus in superbiam, tanquam Religio Christiana plurimum eius egeret, incidat in ruinam diaboli. Momentaneus namq; sacerdos nescit habere humilitatem, obseruare modos personarum, vel contemnere. Non ieiunauit, non fleuit, non se correxit, non pauperibus erogauit; In arrogantiam, quę est ruina diaboli incidunt, qui puncto horæ, nec dum discipuli, fiunt magistri, &c.* vbi, vt apparet, duæ assignantur rationes huius prohibitionis. 1. ne incidant in superbiam, putantes, fidem Christianam ipsorum indigere. 2. quia inexperti non poterunt obseruare ea, quę ratione personarum, locorum, temporum sunt Prælatis obseruanda.

83 Noto 1. quòd per neophytum intelligo illum, qui ex iudaica lege, aut mahumetica, vel ethnica de recenti Christianæ militiæ nomen dedit. Dico de recenti, nam qui à multo tempore V. G. decennio, vt placet Nauar. loc. cit. Suar. n. 6. Campanil. num 4. Sayr. nu. 11. Bonac. cit. vel à natiuitate, etiamsi à parentibus reprobatæ Religionis descendat, baptismum suscepit, neophytus dicendus nõ est. Et multò minùs neophytus dicendus est, qui à patre conuerso natus est; immò nec neophytus dicendus est, qui à natiuitate baptizatus est, etiamsi pater eius adhuc in infidelitate persistat. Ita DD. communiter, in specie Sanch. 2. in decal. cap. 28. n. 11. Ricciul. loco cit. cap. 1. num. 2. & 3. Couarr. cit. num. 7. ver. 1. conclusio, Salz. num. 8. vnde excludendus non est à sacris ordinibus, nec ab Ecclesiasticis dignitatibus, qui à patre infideli descendens, ab infantia, vel saltem a decennio baptizatus est. Ita Couarr. loco citato, & num. 8. ver. 6. conclusio. Suarez loco citato o 8. Salz. ad Diaz, cap. 22. num. 11. Campanil. num. 6. Cæteri autem omnes excludendi v. g. adulti à nouennio baptizati Quod tamen adhuc limitandum est, nisi essent sanctę, & approbatæ vitæ, vt de Saocto Ambrosio factum est. Ita statuitur in cap. neophytus, d. 61. & docent Lambert. loc. cit. n. 7. Ricciull. cit. cap. 2. num. 13. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 31. num. 4. Barb. de pot. Ep. p. 1. tit. 2. gloss. 17. n. 7. iudicare autem, an aliquis sit humilis, & sanctæ vitæ, ad Papam pertinet, vt colligitur ex præfatis DD. concludentibus, quod dispensare super neophyto; ad Papam spectat, Vide Campanil. rub. 11. cap. 7, num. 4.

84 Noto 2. quod valde controuersum est apud Doctores an valeant statuta, quibus infideles ad fidem conuersi, & descendentes ab eis, etiamsi ab infantia sint Christiani, repelluntur ab honoribus, & dignitatibus publicis. Pro quo vide Petr. Nauarr. lib. 2. de rest. cap. 4. num. 450. & 451. Sanchez 2. in decal. cap. 28. nu. 14. & 7. de matr. disp. 37. n. 30. Suarez to. 4. de relig. tr. 3. lib. 2. cap. 2. num. 6. & tom. 5. de cens. disp. 43. sect. 3. nu. 8. Sigismund. de elect. dub. 85. num. 4 Sorb. in com. priu. mendic. ver. Nouitius tit. de recept. nou. ad hab. fine, pag. mihi 432. Passat. in priu. not. 29. & in schol. ex Genuen. n 31. Auil. de cens p. 7. disp. 4. dub. 4. concl. 5. ver. Sed nota; Barb. de pot. ep. par. 1. tit. 2. gloss. 17. n. 20. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 13. n. 12. Rodriq; to. 1. q. reg. quæst. 14. art. 1. & quæst. 10. ar. 3. Nauarr. lib. 3. cons. de reg. cons. 26. Cord. in q. theol. lib. 1. q. 54. Salz. ad Diaz c. 22. à n. 11. Ricciul. de neoph. cap, 6. qui omnes concludunt, neminem inferiorem Papa posse talia statuta condere, præter Suarez, qui licèt to. 4. de religione coocedat num. 6. non posse talia statuta fieri quò ad dignitates consequendas sioe licentia Papæ; negat tamen num. 4. non valere etiam sine licentia Papę, quò ad receptionem ad Religionem. Et ratio est, quia nemo inferior Papa potest statuta condere contra ius commune, cap. Quod super his, de ma. & ob. Sed hoc esset contra ius commune; c. Eam te, de rescr. & latè id probant in specie pro Religiooe nostra Nauarr. & Passarell. loco cit. Quare multa statuta in Ordine nostro facta ad excludendos dictos descendentes, non habent vim, nisi quatenus fuerunt confirmata à Papa. Vnde.

85 Dico 4. in Ordine Minim. non possunt excludi ab ordine, neq; a dignitatibus in eo cõsequẽdis descendentes ex genere Iudæorum, vel Mahumetanorum, neq; filij, & descendentes hæreticorum conuersorum, & Ecclesiæ vnitati restitutorum. Prob. ex const. 3. Greg. XIII. tom. 2. nostr. priu. in cuius §. 2. habetur. *Volentes, quod ij, qui ex Iudæorum, vel Mahumetanorum genere descendunt, cum post susceptum ab eis baptisma, Græci, & Iudæi distincti esse non debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quominus in Ordinem prędictum recipiantur, & ad consequendas in dicto Ordine dignitates, gradus, & officia Religionis nocere possit, vel debeat; Quantũ verò attinet ad filios, et descendentes hæreticorum, præcipimus, vt filijs, & descendentibus taliũ conuersorum, & Ecclesiæ vnitati restitutorum pariter minimè circa præmissa quidquam obstet.* Similes etiam constitutionem Pij V. habent Fratres Minores, publicatam in capitulo generali Romæ anno 1571. vt refert Sorb. loco citato pag. mihi 431.

86 Noto, quod licèt in præfata const. Greg. nõ fiat mentio de descendentibus ex Gentilibus, non ideò hi possunt excludi ab ordine, & dignitatibus; iuxta cap. Cum sit nimis de iud. Nam ideò missi sunt, quia casus erat minus dubitabilis, & in maiori includitur minus, & cum simus in fauorabilibus, potest fieri extensio de casu magis dubitabili ad casum minus dubitabilem: Et dicti ex gentilitate cõuersi, seu illorum descendentes, non comprehenduntur in const. pro Ordine Minorum factis à Paulo IV. & confirmatis à Greg. XIII. (licet, has oon esse amplius in vsu, affirmet Auila de cens. p. 7. disp. 4. dub. 3. in fine; Sanch. 2. in decal. c. 27. n. 3.) de quibus Rodriq; to. 1. q. 14. ar. 1. Mir. to. 2. man. q. 1. ar. 1. Portel. in dub. reg. ver. Electio, n. 11. quibus cauetur, quod descendentes ex iudæis, seu hæreticis, vel Mauris vsq ad 4. generationem, ad eorum Religionem, & dignitates in ea non assumantur. Vnde bene in ea possunt recipi præfati ex geotilitate conuersi, vt dicunt Rodriq; cit. ar. 5. ver. Secundò est ad. Mir. ar. 5. cum istæ sint constitutiones pęnales, quæ vltra casus expressos nõ extendũtur. Quo casu loquitur dictum cap. Cum sit nimis. Io casu ergo nostro, cum simus in gratiosis, diceadum est, quòd dicti gentiles conuersi ex gentilitate in præfata constitut. Gregorij comprehenduntur, Adde, quòd ratio, qua mouetur Papa ad id statuendum, quæ est desumpta ex epist. ad Rom. cap. 10. *Non est distinctio Iudæi, & Græci, nam idem Dominus omnium diues in omnes, qui inuocant illum*, militat tam in Gentilibus, quam in Mauris, & hęreticis.

87 Dico

87 Dico 5. Descendentes per lineam paternam, vel maternam vsq; ad quartam generationem inclusiuè, ex Iudęis Mahumetanis, & hæreticis relapsis, & per sententiam in foro Ecclesiastico latam damnatis, viuis, vel defunctis, vel quorum ossa, vel statuæ combustæ sunt, ad Ordinem Minim. neq; in Côuersos, neq; in Clericos, nec ad vllas in eo dignitates consequendas admitti possunt. Prob. ex eadem const. Greg. XIII. vbi §. 3. dicitur. *Quò verò ad illos, qui ex Iudæis, ex eo quod post baptisma ab eis susceptum iterum à fide Catholica recesserint, per sententiam in foro Ecclesiastico latam damnatis; mahumetanis item, & hæreticis similiter damnatis, viuis, vel defunctis, vel quorum ossa, vel statuæ combustæ sunt, originem ducunt per lineam paternam, vel maternam, vsque ad 4. generationem inclusiuè, in ordinem ipsum recipi, & admitti non posse, & idem in ijs professoribus eiusdem Ordinis, qui ad sacros, etiam presbyteratus ordines admittuntur, seruari decernimus.*

88 Noto 1. quòd in istis pœnis non includuntur filij eorum, qui damnati de hęresis suspitione perierunt; nam hi non sunt verè, & formaliter hæretici; in cap. Accusatus, in princ. de hær. in 6. & quòd statutum loquens de hæreticis, non habeat locum in suspectis de hæresi, docuit Abb. in cap. Inter sollicitudines, de purg. can. num. 6. Et in particulari de statuto Ecclesiæ Hispalensis, huic nostro simili, decidit Puteus lib. 2. dec. 400. quòd non habeat locum in descendẽtibus ab ijs, qui fuerint de hæresi suspecti.

89 Noto 2. quòd nostra conclusio non habet locum in collateralibus. Vnde ille, cuius frater, seu patruus ex parte patris, vel auunculus ex parte matris fuerint condemnati in tribunali Ecclesiastico, vel eorum imagines, seu ossa combusta, poterit ad Religionem admitti, & dignitates in ea consequi, cum dicta constitutio solùm, & apertè loquatur de descendentibus per lineam paternam, & maternam, nullamque mentionem faciat de collateralibus, solùm de linea recta, non collaterali intelligenda est, secundum naturam legis pœnalis, quæ ad casum etiam similem non extenditur. Atque ita Rodriquez tom. 1. qu. reg. quæst. 14. artic. 6. Miranda tom. 1. man. quæst. 1. artic. 1. concl. 4. in fine.

90 Noto 3. quòd Papa in exclusione istorum ab ordine nostro, eos non excludit à dignitatibus casu, quo recipiantur ignoranter, vel scienter, nec annullat electiones, si de his fierent. Vnde videtur, quòd possint eas tali casu consequi, & retinere. Sed non fuit necesse, quòd excluderet; cum enim exclusisset ab Ordine, non erat necesse excludere à dignitatibus illius ordinis, ad quem admitti non poterant; vnde si in aliquo casu propter ignorantiam recipientium, quis istorum profiteretur in Ordine nostro, non posset dignitates accipere, nec retinere, quia statuta Ordinis nostri, quæ eo casu relicta sunt in suo vigore, id vetant, vt constat ex cap. Rom. 3. num. 20. Vbi si quis tales per ignorantiam, aut inaduertentiam sint in Ordine nostro recepti, sunt perpetuò priuati, voce actiua, & passiua. Quare qui sciret, se ex illa linea prohibita descendere, non posset oblatas dignitatas accipere, nec receptas in conscientia retinere. Quod tamen limitarem. Nisi ex renunciatione posset diuulgari eius inhabilitas; nam pro suis honoris defensa posset recipere, & retinere. Ita Miranda tom. 2. man. quæst. 1. artic. 5. conclus. 2. & 3. Rodriquez tom. 1. quæst. reg. quæst. 14. artic. 8. Qui tamen aduertit, quòd hoc casu dictus teneretur dispensationem petere, quàm citiùs foret possibile. Et vlteriùs notat, quòd qui non sunt in possessione dignitatum, si ad eas per electionem, vel alio modo admittantur, teneotur omnibus modis possibilibus ijs renunciare. Neque excusantur, quòd fortè ex tali renunciatione possit oriri aliqua suspicio generis maculati; nam multa mouent homines ad dictas renunciationes faciendas. Et similiter, cum Papa non apponat pœnam Superioribus tales recipientibus, relinquit nostra statuta in suo vigore, vnde debent officijs priuari, per statutum in cap. Forlju. 1. num. 14.

§. VII. An qui abiurauit in S. Inquisitionis officio, possit eligi ad dignitates Regularium.

91 NOTA quòd abiurare est recedere ab aliqua re cum iuramẽto de non redeundo ad illã. Ita Nauar. lib. 5. cons. de hær. cons. 18. n. 1. & cons. 19. n. 1. ex cap. Accepta, & cap. Audita, de rest. spol. & ex cap. Super hoc, de renunc. & ex cap. Ad abolendam, de hær. Abiuratio autem est quadruplex secundùm Peg. in direct. 3. par. com. 40. col. 2. vers. Abiurationem. 1. est de leui. 2. de vehementi. 3. de violẽta suspitione, & 4. de hæresi formali; licèt secundùm vsum supremi tribunalis S. Inquisitionis de Vrbe, vt aduertit Masin. in pract. S. Officij, abiuratio de violenta suspitione non sit in vsu, & secundùm modum procedendi dicti tribunalis, idem sit cum abiuratione de vehementi. Iudicitur autem ab illo tribunali abiuratio ob triplicem suspitionem de hæresi, quæ reperitur in iure, secundùm Eymer. 2. p. direct. inquis. quæst. 46. vbi Pegna comm. 80. col. 1. ver. Ad hanc, leuem scilicet, vehementem, & violentam. Quas suspiciones explicat egregiè Ioseph Sessa tertij Ordinis Minimorũ professus, & Conuentus de Fresneda in Prouincia Aragonensi Fundator Illustrissimus, in album Fundatorum receptus magno capitulantium applausu in cap. gener. dicti Ordinis Barch. 3. celebrato to. 4. suarum decis. decis. 450. 451. & 452. Leuis suspicio, sic dicta, quia ex leuibus oritur coniecturis, est animi applicatio, hominẽ mouens ad aliquid credendum non determinatè, & fixè, sed cum magna ambiguitate, & oritur ex signis exterioribus operũ, aut verborum, ex quibus capitur coniectura, qua concludi potest, nõ frequenter, sed rarò, seu casu, quòd talia dicens, seu faciens sit hæreticus. Vt si quis v. g. deieret frequenter, si occulta faciat conuenticula, si vita, & moribus à communi fidelium conuersatione deuiet, vel si sacerdos in confessione sollicitet; vnde ad se purgandum ei indicitur abiuratio de leui. Suspicio vehemens, sic dicta, quia ex vehementibus oritur indicijs, est probabilis coniectura ex certo signo proueniens, quæ, contrario non adducto, pro veritate habetur, & oritur ex signis exterioribus operum, aut verborum, ex quibus capitur argumentum concludens frequenter, & vt in pluribus, quòd qui talia dicit, vel facit, est hæreticus, vt si quis hæreticum occultet, fauorem ei impendat, associet, visitet, defendet, munera offerat, recipiat, si diebus prohibitis, absque necessitate, & Superioris facultate carnibus vescatur, aut dicat propositiones fidei contrarias his, quæ explicitè scire debet, vel citatus in re fidei non compareat contumaciter, vel impediat scienter, & directè officium inquisitionis, seu impeditoribus præstet auxilium, vel instruat citatum propter hæresim, ne dicat veritatem, vel exprimat falsitatem. Item si non reuelet hæreticos proprijs iudicibus, vel si in iudicio interrogatus eos scienter cælet; istis autem sic vehementer suspectis indicitur abiuratio de vehementi. Suspicio violenta, sic dicta, quia violentat, & cogit iudicem ad credendum, nec defensatione repellitur qualicumq; & oritur ex violentis conuincentibus coniecturis, est quædam legis dispositio aliquid præsumentis, & super præsumpto tanquã sibi comperto, & noto statuentis, & nascitur ex signis exterioribus operum, aut verborum, ex quibus concludi solet efficaciter, & ferè semper, quòd talia dicens, vel faciens est hæreticus; vt si quis hæreticos adoret, vel eis reuerentiam suo more exhibeat, consolationem in casu mortis, vel communionem ab eis recipiat, vel ad Iudæorum ritus transeat, vel in excommunicatione in causa fidei per annum obstinatè perduret; taliter autem suspectus condemnatur tamquam hæreticus conuictus. Ita Sessa loco citato decis. 452. num. 8. Eymer. in direct. part. 2. quæst. 46. num. 7. & num. 16. Vbi Pegna comm. 8. col. vlt. ver. violenta. Huic si violenter suspecto indicitur, si velit resipiscere, abiuratio de hæresi. Pro hic dictis vide D. Th. 2. 2. quęst. 60. artic. 3. Menochius lib. 1. de præsumpt. quæst. 7. à num. 41. & lib. 6. cons. cons. 538. à num. 19. Sanctar. de hær. cap. 41. dub. 3. n. 7. & 8. Delrũ mag. disp,

lib. 3. sect. 12. Farin. tract. de hær. q. 194. n. 1. & q. 187. n. 23. Salz. ad Diaz, cap. 116. vers. De qua abiuratione.

92 Dico 1. abiurans de leui, vel vehementi non est ineligibilis ad dignitates Regularium, ex hoc solum, quòd ita abiurauerit, abstrahendo à pœnitentijs impositis, quæ seruandæ sunt, & propter quas, si non sint salutares, inhabilitatur sm decr. Vrb. VIII. de quo §. præced. n. 74. Ita Nauarrus, lib. 5. cons. de hær. cons. 18 n. 3. & cons. 19. num. 1. Ric. tom. 1. decis. 676. num. 6. Ricciul. lib. 5. de iur. pers. cap. 19. n. 27. Sanchez 2. in decal. cap. 25. n. 12. Henriq. lib. 13. cap. 56. num. 1. Paris. lib. 4. de resig. quæst. 3. num. 17. Sanctarel. cit. cap. 33. num. 6. Sà ver. Hæresis, num. 5. Et ratio est, quia ita suspectus de hæresi non est hæreticus. Eymer in direct. par. 2. quæst. 55. n. 9 & 11. vbi Pegna com. 80. col. 2. ver. Et ob hanc; Sessa tom. 4. decis. decis. 451. num 4. & nullibi reperitur, quod possit vt hæreticus damnari, nec quod tales abiurantes sint ineligibiles, vt ait Nauarr. cons. 18. cit. num. 5.

93 Dico 2. qui abiurat hæresim, vel probatam, vel confessam, iurando se ad eam numquam rediturum, cum sit iam formaliter hæreticus, certum est, quòd ineligibilis est. Et hoc est, quòd voluit Nauarr. loco cit. num. 6. quem sequitur Sanchez loco cit. quando dixit quòd duplex est abiuratio; Altera, quam cogitur facere hæreticus pœnitens de hæresi à se admissa iam confessa, vel probata, ad hoc vt misericordiam consequatur. Altera, qua suspectus de hæresi se purgat, & monstrat innocentem, iurando, quòd illâ hæresim non incurrit, nec incurret vmquam, vnde illi nulla propter hæresim imponitur pœnitentia, sed quia propter gesta, vel dicta ab eo, maxima orta est suspicio de hæresi, ideò cogitur abiurare de vehementi, vel leui.

94 Nota hic, quòd ad impediendum, ne aliquis eligatur ad aliquam dignitatem propter hæresim, vel originem iudaicam, &c. sufficit semiplena probatio, ad deijciendum autem aliquem iam electum, & confirmatum, requiritur plena probatio. Ita Nauarrus lib. 5. conf. de hær. cons. 22. num. 6. quam doctrinam sequuntur Mirand. tom. 1. man. quæst. 1. art 6. Portell. in dub. reg. ver. Elect. num. 9. Impugnat autem eam Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 14. art. 3. fine; Quia vbi agitur de honore Religiosi, & ipsius famil[i]æ, non debet sufficere semiplena probatio. Sed magis placet opinio Nauar. quia, cum facilius deijciatur quis à nire quærendo, quam quelito, cum ad deijciendum altquem ab hoc plena requiratur probatio, ab illo sufficere debet semiplena. Deinde ad impediendum, ne aliquis eligatur, sufficit mala fama, etiam non probata, cap. Omnipotens Deus, de accus.

95 Ad impediendum autem eos, qui abiurauerunt, oportet diligenter inspicere formas absolutionas, quas solent concedere Inquisitores taliter abiurantibus, in quibus si sit appositum, quòd talis abiurauit talem, vel talem hæresim, de qua fuit conuictus, vel quam fuit confessus, etiã spontè, vt faciunt illi, qui timore ne accusentur, se Inquisitoribus præsentant, confitentes suas hæreses, quas licèt secretò, abiurare coguntur, vt notat Barbosa in cap. Ad abolendam, de hær. num. 12. (quem etiam vide num. 21. vbi ait, quòd illi dicuntur spontè comparere, qui indicijs non præuenti comparent, secùs autem, si compareant timore ne accusentur, nam tunc non dicuntur spontè comparere, sed metu) Tunc illi ineligibiles sunt, quia hæreticus etiam occultus, & post emendam irregularis est, vt dictum est §. præced. num. 74. Si verò appositum sit, quòd, hæresi, de qua fuit accusatus, vel denunciatus, non probata, propter suspitiones coactus est de leui, vel de vehementi abiurare, tunc eligibilis est.

96 Ex dictis collige, quid iuris de electione actiua istorum; hæretici enim eligere non possunt, quia excommunicati, infames, irregulares, extra Ecclesiam, similiter nec eorum filij, quia irregulares, infames. Item nec eligere possunt neophyti, quia inexperti. Item nec filij Iudæorum, Mahumetanorum, & Hæreticorum relapsorum condemnatorum, vel quorum ossa, seu statuæ combusta fuere, vsque ad quartam generationem; quia si non possunt recipi ad Religionem, multò minus possunt admitti ad eligendum; quòd si aliqui de gratia, vel per ignorantiam, seu etiam malitiam fuerint admissi, sunt priuati voce actiua, & passiua in perpetuum, per cap. Rom. 3. num. 20. An autem alij electores possint hos secum ad eligendum admittere, dic quòd non, si sint denunciati tales, alias sic, etiam si sciantur, post extrau. Ad euitanda, qui non tenemur eos vitare, iuxta dicta sup. de excommunicatis non denunciatis, & in specie de hæreticis id docent Azor tom. 1. lib. 8. cap. 13. quæst. 7. Nauarrus lib. 5. cons. de hæretic. cons. 21. num. 3.

§. VIII. Vtrum bigamus sit eligibilis ad Prælaturas Regularium.

97 VIDE Diu. Thom. addit ad. 3 part. quæst. 66. artic. 5. corp. Sanchez lib. 7. de matrimonio a disp. 83. Garcia de benef. part. 7. cap. 6. Raymund. in summ. de qual. ord. l. 3. §. 3. Trott. de pers. cleric. lib. 2. par. 1. requis. 7. à num. 28. Lambert. de iur. patr. par. 1. lib. 2. quæst. 7. art. 13. n. 7. & 18. Couarr. in clem si furiosus, par. 1. §. 2. n. 1. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 5. à num. 5. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 6. à num. 29. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 6. & 10. Pet. Greg. de elect. c. 10. n. 1. Henriq. lib. 12. cap. 6. n. 9. & 11. Paris. de resig. lib. 4. q. 4. n. 17. Suarez to. 5. in 3. par. disp. 49. sect. 6. n. 16. Diaz in pract. c. 16. n. 2. vbi Salz. Host. in summ. lib. 1. tit. de temp. ord. n. 15. & tit. de big. n. 5. Matol. de irreg. lib. 1. cap. 33. n. 1. Barb. par. 1. de potest. Episcop. tit. 2. glos. 4. Nauar. lib. 1. cons. tit. de big. cons. 3. & 4. & in man. cap. 27. num. 195. Aula de censur. par. 7. disp. 8. dub. 1. Bonacina de cens. disp. 7. quæst. 2. par. 5. num. 3.

98 Dicendum est, bigamum esse ineligibilem ad Prælaturas Regularium. Ita DD. cit. Prob. 1. ex cap. 1. & 2. d. 33. & cap. 1. 2. & 3. de big, & ex Trid. sess. 23. c. 17. de refor. Plura Concilia, & PP. nostram conclusionẽ probantes, vide apud Cresp. in tum. ver Bigamus. Prob. 2. ex 1. ad Tim. 3. vbi dicitur, quod eligendus in Prælatum, vel debeat esse cælebs, vel vnam tantùm habuisse vxorem. Rationes autem, quare bigami arceantur à dignitatibus Ecclesiasticis, & sacris ordinibus, ponit Host. in summ. de big. §. 5. Barb. & alij communiter. Duas accipe breuiter. 1. quia qui duas contraxit nuptias, non potest aptè significare vnionem Christi cum Ecclesia vnica eius sponsa. 2. quia est signum incontinentiæ; vnde non poterit efficaciter aliis persuadere castitatem; & hic quadrat illud Ennij. *Qui sibi semitam non sapiunt, alteri commostrant viam.*

99 Nota 1. quòd bigamus est, qui duas duxit vxores, vel vnam viduam. Quotuplex sit bigamia, dixi tom. 1. nostr. priu. in consl. 2. Iul. II. n. 120. vbi etiam dixi, quòd Prælati regulares possunt dispẽsare super bigamia similitudinaria, quando scilicet quis post votũ solemne castitatis emissum, vel in professione Religionis, vel in susceptione sacrorum ordinum, vxorem duxit. Et DD. ibi ad hoc adductis adde Auilam loc. cit. dub. 4. concl. 5. Bonac. nu. 15. Circa verò bigamiam veram, quando, scilicet quis duas duxit vxores, & interpretatiuã, quando duxit viduam, vel alias corruptã, aut etiam vxorem adulterã sciienter, vel ignoranter cognouit, dixi, quòd non poterant Prælati Regularium dispensare; Inuenio tamen Auilam loco citato, conclusion. 8. & Henriquez lib 12. cap. 6. num. 11. dicentes, quod etiam in his bigamijs dispensat prælatus regularis cum suo professo per multa priuilegia, quæ ibi affert Henriquez in commentario litteræ Z. cui sententiæ fauet multum doctrina D. Thom. loco citato, quem sequitur Armilla, vers. Bigam. n. 9. Fauet etiã illud priuilegium Martini V. relatũ à Suar. t. 4. de relig. tr. 1. l. 2. c. 15. n. 1. quo conceditur, posse absoluere, & dispensare ab omnibus, & super omnibus, quantùuis grauibus censuris, & pœnis, etiamsi talia forent, propter quæ sedes Apostolica esset consulenda, vel quæ Summus Pont. reseruare consueuit. Quo casu dicunt Palud. in 4. d. 27. quæst. 4. art. 5. concl. 5. Tab. ver. Bigam. §. 7. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 6. n. 14. quod possent prælati regulares cum suis subditis dispensare. Aduertunt tamen

Palud. & Saytus quòd licet possent dicti Prælati dispensare cum dictis bigamis quò ad ordines, non possent tamen dispensare quò ad dignitates suscipiendas, nisi etiam ad id priuilegium haberent; non enim sequitur, ait Palud. Dispensat quò ad maiores ordines, ergo quò ad dignitates; nam videmus, quòd illegitimus per ingressum Religionis dispensatur quo ad ordines, non tamen dispensatur quoad dignitates, vt constabit ex §. sequenti num. 133. Et ratio est, quia dispensatio est stricti iuris; cap. 1. in fine, de fil. presb. in 6. cap. Non potest, de præb. eodem lib. Vnde non extenditur vltra casum expressum; & sic vides, quòd illegitimus dispensatus ad dignitates inferiores, non intelligitur dispensatus ad superiores. Addit tamen ibi Palud. quod sic dispensatus ad ordines poterit habere officia manualia Religionis.

100 Nota 2. quòd bigami non sunt prohibiti Religionē ingredi, & profiteri. Vech. de nou. disp. 5. dub. 3. n. 2. Nauarr. lib. 3. cons. de conuers. coniug. num. 2. cons. 8. Lāb. de iur. patr. lib. 2. p. 1. quæst. 7. art. 13. n. 7. Borgas. de irreg. p. 5. n. 62. tit. de bigam. Non debent tamen admitti ad statum clericorū, quia ordinarii non possunt per cit. iura, & per Religionis ingressum non habilitantur. Ita Camp. in diu. iur. rubr. 11. cap. 6. n. 32. Suar. to. 5. in 3. p. disp. 49. sect. 6. n. 16. Azor p. 2. lib. 6. c. 4. q. 10. Couar. in clem. Si furiosus, p. 1. §. 1. n. 6. Sanch. 7. de matr. disp. 86. n. 4. licet habilitari dicant Anton. in c. fin. n. 9. de bigam. & Abb. n. 2. Henriq; & Auila per prælatos habilitari posse putent. Quā sententiam non puto tutam in praxi, saltem quò ad forum externum. Posset tamen etiam admitti ad statum clericorum bigamus nobilis, & virtuosus, & à prælato dispensari, vt posset ordines minores suscipere, & sic choro, & Ecclesiæ tanquam clericus inseruire, & alia minora officia exercere, iuxta opinionem, quam tenui tom. 1. priuil. cit. quòd scilicet possint prælati regulares dispensare cum bigamis, quoad tonsuram, & minores ordines, pro qua sententia citat Garcia de benef. p. 7. cap. 6. num. 13. quamplurimos Doctores præsertim Diu. Thom. in 4. distinct. 27. quæst. 3. art. 3. & probabilem, ac in praxi posse seruari, putat Campanil. rubr. 11. cit. num. 29. Sanchez loco citato num. 11. & videtur probari euidenter ex cap. Lector, d. 33. imò expressum videtur in cap. 2. de bigam.

101 Sed pone casum. Vxoratus post adulterium vxoris, eam nihilominus cognouit, moritur adultera, ingreditur Religionem superuiuens maritus, admittitur ad ordines. Fit sacerdos, ingreditur electiones Superiorum, fit Superior. Quæritur, an hic, & quomodo peccauerit? Respondetur quod hic erat bigamus, per cap. Si cuius vxorem, cap. Si laici, cap. Si quis viduam, d. 34 vnde peccauit mortaliter, sumens ordines sacros, & interessens electionibus, accipiensque dignitates, quarum incapax erat, poterit tamen excusari per ignorantiam inuincibilem, qua depulsa est in malo statu, nisi dispensationem petat à Pontifice secundùm communem opinionem, vel etiam à suo prælato, secundùm opinionem Auilæ, & Henriquez imò in hoc casu posse prælatum talem dispensationem largiri, concedit Turrecremata in cap. Lector, d. 34. art. 2. n. 11 conclus. 5. & Reginald. in prax. lib. 30. tract. 2. n. 29. fine. Atque ita ad hunc casum R. à Nauarr. lib. 3. cons. de conuer. coniug. cons. 8. num. 4.

102 Sed quid? In illo interim, quo iste petit dispensationem, antequam acquirat, accedit tempus electionis, ad quam ingreditur, & cum duæ in illo capitulo faciendæ essent electiones, in vna ipse fuit electus, & in altera elegit; & qui electus est, sciebat talem electorē inhabilitatē. Respondetur iste talis tenetur abstinere ab electione actiua, & passiua in illo interim, quo disponitur sua habilitatio, vnde, si se ingerat, mortaliter peccat. Maiolus de irreg. lib. 1. cap. 7. num. 2. & quò ad electionem passiuam constat, quòd ipsa est nulla, propter incapacitatē personę, vnde, si habilitationem non obtineat, quæ sit noua collatio dignitatis, tenetur ei renunciare. Pro quo facit doctrinam: Nauarrus lib. 1. cons. de fil. presb. cons. 3. num. 1. Quo verò ad electionem actiuam etiam mortaliter peccat, quia immiscet se actibus, in quibus nullum ius habet. Electus verò, qui scit inhabilitatem huiusmodi, etiamsi sciat, se ratione illius dignitatem obtinuisse, validè tamen, & licitè dignitatem retinet, quia licet ille esset inhabilis re ipsa, & quò ad se, nihilominus erat toleratus, vnde eius acta tenent, supplente pro bono communi defectum Ecclesia, iuxta reg. l. Barbarius, ff. de off. Præt. & habet hic locum extrau. Ad euitanda. Ita Suarez lib. 5. de leg. c. 9. n. 6. & 7.

§. IX. Vtrum illegitimi sint eligibiles ad Prælaturas Regularium.

103 VIDE Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 13. Suar. de cens. disp. 50. Sigism. de elect. à dub. 72. Azor p. 2. lib. 6. cap. 3. Petrus Greg. de elect. cap. 11. num. 1. & lib. 10. synt. cap. 3. & lib. 2. patr. iur. can. tit. 3. cap. 1. Paris. de resig. lib. 4. quæst. 4. à n. 8. Couar. de matr. p. 2. cap. 8. à §. 1. Guliel. Bened. in cap. Raynutius, ver. eod. à num. 22. Cassan. in cat. par. 11. consid. 15. Coninck de cens. dis. 18. dub. 12. Trott. de perf. cler. lib. 2. par. 1. req. 1. Garcia de benef. p. 7. cap. 2. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 10. Lamb. de iur. pat. par. 1. lib. 2. q. 7. art. 11. Passarell. in not. priu. c. 24. Lup. de illeg. & nat. test. Tiraq; de nob. cap. 15. à nu. 10. Sanctarel. var. resol. à quæst. 20. vsq; ad 46. Rebuff. in prax. tit. de dispen. super def. nat. Auil. de cens. par. 7. disp. 3. dub. 6. Maiol. de irreg. lib. 1. à cap. 4. Diaz in practic. cap. 14. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 2. par. 3. Barb. de pot. Ep. pat. 3. & alleg. 72. n. 83. & par. 2. alleg. 45. & cap. 1. 2. & 3. de fil. presb. Nauarr. in man cap. 25. n. 117. & lib. 1. cons. de fil. presb. cons. 6. & com. 2. de reg. num. 60. Rodriq; tom. 1. q. reg. quęst. 13. Miranda to. 2. man. quæst. 2. Less. lib. 2. de iust. c. 34. dub. 18. n. 86. Sanch. l. 5. in dec. cap. 5. à n. 9. & l. 3. de matr. à disp. 42. Vechius de nou. disp. 13. dub. 6. Reginald. in praxi lib. 30. tract. 2. à n. 67. Duar. de benef. lib. 4. c. 5. Host. in sum. lib. 1. tit. de fil. presb. Silu. & alios Summistas, ver. Illegitimus. Henr. lib. 14. cap. 8 n. 10. Filliuc. tom. 1. tract. 19. cap. 5. Anton. 3. p. tit. 28. cap. 4. Specul. l. 1. tit. de dispen. §. 5. à nu. 31. Goff. in sum. tit. de fil. presb. Mol. tract. 2. de iust. disp. 165. Cened. ad decr. coll. 68. A. Gabr. com. op. 10. 3. tit. de illeg. Menoch. de arb. lib. 2. casu 201. n. 35. Vide etiam quę dixi tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Iul. II. à n. 89. Palæot. de noth. to. 8. tract. par. 2. Ant. de Rosellis tract. de legit. præsertim lib. 1. in loco citato tract.

104 Noto 1. quod illi filij censentur, & sunt legitimi, qui nati sunt ex matrimonio vero, 1. Cor. 7. c. Quod nobis qui fil. sint legit. siue ab initio, siue ex post facto, cap. Conquæstus, cap. Tanta, eod. tit. vel putatiuo, saltem ex parte vnius coniugis in facie Ecclesiæ celebrato, esto alias nullo propter occultum crimen, cap. Ex tenore, cap. Referente qui fil. sint legit. Ita Rodriq; loc. cit. art. 1. Mirand. to. 1. man. quæst. 19. art. 4. Pet. Greg. lib. 2. part. iur. can. cap. 1. num. 1. Filliuc. tom. 1. tract. 19. cap. 5. num. 131. Suar. de cens. disp. 50. sect. 1. num. 1, 2. 6. Molin. tract. 2. de iust. disp. 165. in princ.

105 Ex qua doctrina colligitur 1. quòd quando mulier, habita notitia de morte sui coniugis, alteri bona fide nubit, proles ex hoc secundo matrimonio suscepta legitima est, prior marito verè viuente, ignorantia probabili ab illegitimitate excusante. Ita Maiolus de irreg. lib. 2. cap. 5. n. 8. Saytus de cens. lib. 6. cap. 10. num. 32. Sanctarell. var. quæst. 20. num. 3.

106 Colligitur 2. quòd filij nati ex matrimonio nullo, ob aliquod impedimentum dirimens, legitimi sunt, non solùm quando vterque coniux ignorat impedimentum, sed etiamsi solùm vnus ignoret, & alter sciat. Ita Barbosa cap. Cum inter, qui filij sint legitimi num. 9. Filliucius tract. 41. cap. 4. num. 5. fin. Molina loco citato. Maiolus loco citato, num. 1. Azor par. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 22. Suarez cit. num. 6. Sayr. n. 31. Sanctar. n. 4. Couar. par. 2. de matr. cap. 8. §. 1. n. 2. Henriqu. lib. 11. cap. 20. n. 1. Habetur in cap. Ex tenore, cap. Cum inter, cap. Peruenit, qui fil. sint legit. Et aduertit Couar. loco cit. num. 4. quòd semper præsumitur, dictos parentes

tale matrimonium ignoranter, & bona fide contraxisse, dum non probatur, eos in mala fide fuisse.

107 Colligitur 3. quòd filij nati ex parentibus, qui in facie Ecclesiæ matrimonium contraxerunt, postea verò declaratur, matrimonium fuisse nullum, eum tamen ignoretur, an bona, vel mala fide contraxerint, legitimi censendi sunt. Suarez cit. sect. 4. num. 10. Sanctarell. nu. 6. colligitur ex cap. Peruenit, qui fil. sint legit. Idem dic, si quis habens votum simplex castitatis, matrimonium contrahat cum fœmina sibi coniuncta in aliquo gradu consanguinitatis, vel affinitatis, matrimonium dirimente, quod tamen impedimentum omninò ignoret, licèt peccet contra votũ castitatis, proles tamen suscepta legitima est. Sanct. n. 7.

108 Colligitur 4. quòd legitimi sunt ij filij, qui procreãtur ex matrimonio, clandestino valido. Menoch. consil. 199. num. 57. Sanct. n. 8. constat ex cap. 2. de cland. despons. Item, si matrimonium clandestinum sit inualidum ob aliquod impedimentum, filij ex eo concepti antequam detegatur impedimentum, sunt legitimi, licet nati sint antequam tale matrimonium esset approbatum ab Ecclesia, modò postea approbetur. Sylu. ver. Filij, quæst. 8. nu. 10. Sanctar. num. 9. nam in pœnis benignior est interpretatio semper facienda, per reg. 49. in pœnis de reg. iur. in 6. Itẽ filius illegitimus per subsequens matrimonium clandestinum validum legitimatur. Sanchez lib. 3. de matr. disput. 44. num. 2. Garc. de benef. par. 7. cap. 2. n. 32. Illegitimi verò sunt filij nati ex matrimonio clãdestino bona fide inito, quando tale matrimonium ob occultum aliquod impedimentum, quodcunque illud sit, inualidum est, non enim præsumitur bona fides, vbi omittuntur ea, quæ sunt necessaria ad veritatem assequendam, cap penul. in fine cap. fin. d. 37. cap. fin. §. Si quis verò, de clandest. de spons. Secus autem esset, si tale matrimonium postea ab Ecclesia approbaretur. Sanctar. num. 10. 11. Et nomine matrimonij clãdestini intellige illud, quod quamuis celebratum sit coram Parocho, & testibus, fuerunt tamen absque causa, & auctoritate omissæ denunciationes. Auil. de cens. par. 7. disp. 3. dub. 6. in princ. Henriquez lib. 11. cap. 5. num. 1. Sanch. 3. de matr. disp. 1. num. 7. Barb. in cap. cum inter, qui fil. sint leg. num. 20.

109 Colligitur 5. quod filius natus ex matrimonio nullo censetur legitimus, quousque iudice feratur sententia de nullitate. Maiolus de irreg. lib. 1. cap. 5. num. 7. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 10. num. 33. Couar. loc. cit. n. 6. constat ex cap. cum inter, qui fil. sint legit. vbi Barb. num. 13. immò est etiam legitimus post datam sententiam de nullitate matrimonij, interposita appellatione legitima, vt dicunt ijdem DD. habetur in cap. Venientes, de iur. iur. cap. non solum, de appell. in 6. & addit Couar n. 7. quod natus pendente termino decem dierum, dato à iure ad appellandum, est legitimus, immò ait Sayrus num. 34. quod etiam proles est legitima, quando coniuges separantur quoad torum ante declarationem inualiditatis matrimonij, etiamsi prohibita sit copula sub pœna excommunicationis; quod etiam docet Maiol. loc. cit. num. 5. constat ex cap. 1. & 2. de matr. contr. contra interd. eccl.

110 Colligitur 6. quòd filij nati ex parentibus, qui de validitate matrimonij dubij erant, sunt legitimi, & censentur esse in bona fide, per reg. in cap. Si virgo, 34. quæst. 2. 2. vbi ait August. bonæ fidei possessorem dici, qui se possidere ignorat alienum; malæ verò fidei, cum sciuerit, alienam rem esse, quam possidet. Vnde constat, quòd ad malam fidem inducendam requiritur, quòd positiuè sciatur vitium possessionis, seu impedimentum existens. Ad bonam verò fidem sufficit ignorantiam vitij, seu impedimenti per negationem scientię; quæ ignorantia, & negatio reperitur in dubitante, non enim positiuè scit impedimentum, & consequenter ignorat. Atq; ita Barb. in cap. cum inter, qui fil. sint legit. n. 18. Glossa in cap. vlt. de præscr. vers. nulla temporis; Abb. dicto cap. vlt. num. 40.

111 Colligitur 7. quod filij nati ex parentibus, qui votũ simplicis castitatis ex mutuo consensu emiserunt, sunt legitimi nullo iure vetante, & odia restringi debent; cap. odia de reg. iur. in 6. Less. lib. 2. de iust. cap. 19. dub. 6. n. 57. Sanctar. var. quæst. 21. num. 1.

112 Colligitur 8. quòd filij progeniti ex parentibus legitimo matrimonio inter se coniunctis, sunt legitimi, quamuis vir ex consensu vxoris sacros ordines susceperit, & post susceptos ordines carnaliter se cognoscentes, istos filios genuerint. Suar. de cens. disp. 50. sect. 2. n. 4. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 4. n. 9. Sylu. ver. Illegitimus, q. 4. num. 6. Sanctar. loco cit. n. 2. Re enim vera nati sunt de legitimo matrimonio, & nullo iure vetante.

113 Colligitur 9. quod si quis contrahat matrimonium cum aliqua, & postea sine consensu illius ordines sacros suscipiat, si vxorem suam cognoscat, proles suscepta erit legitima. Maiol. loco cit. Host. in sum. lib. 1. tit. de fil. presb. num. 8. Suar. loc. cit. num. 3. Sayr. lib. 6. cap. 10. nu. 40. de cens. Sanctar. n. 6. Proles enim non est sacrilega ex parte vxoris, sed licita. Contrarium tamen sentit Goffredus in sum. tit. de fil. presb. Item sunt legitimi filij nati ex parentibus legitimo matrimonio vnitis, quamuis alter coniux ingrediatur Religionem, altero coniuge ignotante, vel sciente quidem, sed contradicente, & in ea etiam professionem emiserit, si post professionem Religiosus suam coniugem carnaliter cognoscat; non enim potest talis professio præiudicare vxori, cap. Quidam, cap. Placet, de conuers. coniug. Sanctarell. loco citato num. 8. quod est verum, etiamsi ambo coniuges ex mutuo consensu emiserint solemnem professionem in Religione, & post eam filios genuerint. Sanctarell. quæst. 21. num. 9. quia matrimonium validum est, & nullum ius vetat in hoc casu. Contrarium tamen tenet Rebuff. in praxi tit. de dispens. sup. def. nat. n. 40. Item, si, vno coniuge profitente Religionem, alter in seculo remaneat, si hic continere nõ possit, potest coniugem iam professum repetere quamuis professionem emiserit de consensu illius, & filius ex illis genitus erit legitimus. Sayr. lib. 6. cap. 10. n. 41. Sanctar. var. quæst. 21. num. 10. & supponitur in cap. 1. de conuers. coniug. iuncta glossa, ver. Reuocari.

114 Colligitur 10. quod filius illegitimus legitimatur per subsequens matrim. cap. Conquæstus, cap. Tanta, qui filij sint leg. l. cum quis; & l. Nuper, cod. de nat. lib. §. vltim. Suar. de cens. disp. 50. sect. 1. n. 2. Garcia de benef. part. 7. cap. 2. n. 28. modo tamen tempore conceptionis, vel natiuitatis parentes essent habiles secundum naturam, & canones ad contrahendũ, vt in dicto cap. Tanta. Et legitimatur etiamsi parens dicto tempore esset in minoribus ordinibus constitutus. Ludouicus de Sardis quæst. 4. num. 18. de nat. lib. §. De legit. per verum matrim. imò etiamsi beneficium haberet ecclesiasticum; quia cum his non est prohibitum matrimonium contrahere. Sayr. lib. 6. cap. 10. n. 17. Lup. de illeg. comm. 4. § 3. num. 1. Campanil. in diu. rubr. 11. cap. 13. num. 125. 126. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 4. num. 15. Couarr. de matr. par. 2. cap. 8. §. 2. num. 3. Item genitus ex religioso, vel religiosa intra annum probationis fit legitimus per sequens matrimonium; Maiol. loco citato: Sayr. n. 18. Couarr. loco cit. n. 5. vers. Quartò ex his. Molina tract. 2. de iust. disp. 172. Cened. ad decretales, collect. 68. num. 5. quia eo tempore parentes inter se legitimè contrahere poterant. Item legitimatur illegitimus per subsequens matrimonium, inter quod aliud matrimonium mediauit. Vt v. g. si duo se cognoscant, & prole suscepta, vel nata, vnus eorum, v. g. pater contrahat cum alia fœmina, qua mortua, contrahit secundum matrimonium cum illa, ex qua filium habuit. Ita Sayrus loc. citato num. 19. Maiol. num. 16. Hostiensis in summ. lib. 1. tit. de fil. presbyt. num. 6. Sylu. vers. Illegitimus, quæst. 3. n. 5. Cened. num. 4. Campanil. cit. num. 131. quia eo tempore parentes erant habiles ad contrahendum. Item legitimatur, etiam si parentes contrahendo conuenirent de non legitimando filio nato. Couar. loco cit. n. 12. Sayr. de cens. lib. 6. c. 10. n. 23. Mol. tract. 2. de iust. disp. 172. col. 2. ver. Vt naturales: quia huic matrimonij fauori parentes renunciare non possunt. Et aduerte, quòd ad legitimandam prolem per subsequens matrimonium, sufficit, quod matrimonium sit ratum,

tum, licèt non consummatum. Sayr. lib. 6. de censf. c. 10. n. 28. Henriq; lib. 11. cap. 20. §. 1. quia matrimonium ratum est verum matrimonium, & canones absolutè dicunt, quod proles legitimatur per subsequens matrimonium.

115 Colligitur 11. quòd filius illegitimus habitus ex incestu, vel alio impedimento irritante, legitimatur per subsequens matrimonium celebratum cum dispensatione Papæ, cum clausula, *prolem susceptam, si qua est, & suscipiendam exinde legitimam decernendo*. Ita Garcia de benef. par. 7. cap. 2. num. 40. Sanctar. var. quæst. 22. num. 21. Farin. par. 1. decis. 166. n. 5. Barb. in cap. Tanta, qui fil. sint leg. num. 38. colligunt ex dicto cap. Tanta, & cap. Per venerabilem, qui fil. sint legit. Et addit Barb. num. 39. hoc etiam habere verum, quando, obtenta dispensatione super celebratione matrimonij, & legitimatione prolis, illud per superuenientem mortem vnius coniugis, non potuit effectuari.

115 Colligitur 12. quòd filius illegitimus legitimatur per subsequens matrimonium contractum ab infirmo propè mortem, vel sene decrepito. Lud. de Sard. loco citato q. 2. Couarr. de matrimonio par. 2. cap. 8. §. 2. n. 20. Henriquez loco citato, Campanil. in diuers. iur. rub. 11. cap. 13. num. 137. Sanctarell. var. quæst. 25. num. 3. Molin. loco cit. col. 5. ver. Dubium præterea est. Cened. coll. 68. ad decret. num. 2. Sayr. de censf. lib. 6. cap. 10. n. 22. quia tale matrimonium est verum, vt probant dicti Doctores ergo debet prolem legitimare, iuxta cap. Tanta, qui fil. sint legit.

117 Colligitur 13. quod filij spurij (de quibus dicam infra num. 121.) per subsequens matrimonium non legitimantur, etiamsi spureitatis causa ab altero, vel ambobus coniugibus ignoretur. Ita Garcia de benef. par. 7. cap. 2. num. 33. Molin. de iust. tract. 2. disp. 172. vers. Per subsequens. Suarez de censf. disp. 50. sect. 1. num. 5. Sanctar. var. quæst. 22. n. 14. Henriq; lib. 11. cap. 20. § 3. Couar. par. 2. de matrimonio cap. 8. §. 2. à num. 16. P. Greg. synt. iur. lib. 10. cap. 4. n. 4. prob. ex cap. Tanta, qui fil. sint leg. Et quia danti operam rei illicitæ imputatur quidquid interuenit, etiam præter eius intentionem; cap. Continebatur; cap. Tua, de homic. nec id est contra illud, quod dictum est num. 106. nam ibi bona fides versatur circa consummationem matrimonij, hic autem solùm circa maius, vel minus, peccatum. Verùm contraria sententia, quòd scilicet filij spurij per subsequens matrimonium legitimentur, quàdo spureitatis causa ab ambobus, vel altero coniugum ignorabatur, non est improbabilis, quam tenet Glossa in cap. Tanta, ver. Aliam; Innocentius in cap. Ex tenore, qui fil. sint legit. A. Gabriel. comm. op. tom. 3. lib. 6. conclus. 2. num. 5. tit. de legitim. Glossa in cap. Non omnis, 32. quæst. 2. vers. Constituente. Cassadorus decis. vn. de sponf. Et tunc ad dictum cap. Tanta dic, quod habet locũ in casu, quando mala fides adest in vtroq; Imò Cassad. Gabriel. & glossa in cap. non omnis, & glossa in cap. Innotuit, ver. coniugata, de elect. & P. de Bais. in direct. elect. par. 2. cap. 1. num. 6. videntur docere, quòd legitimentur dicti spurij per subsequens matrimonium, etiamsi ab ambobus sciatur dicta spureitatis causa. Et dicit dicta glossa, cap. Non omnis, quod sufficit, quòd contrahentes sint habiles tempore matrimonij, etiamsi inter ipsos extiterit aliquod impedimentum irritans tempore procreationis prolis, quia sequens matrimonium omnia præcedentia purgat. Sed hoc non admitto, propter textum dicti cap. Tanta; Nisi fortè ad illum respondeas, habere solum locum in casu, de quo loquitur, & cum simus in pœnalibus, non posse ad alia impedimenta etiam cognita extendi. Vel nisi velis dicere, quod loquatur dictum cap. Tanta, quando se inuicem cognoscentes habent notitiam non solum maioris culpæ in dicto actu, stante impedimento, sed etiam cognitionem expressam dicti impedimenti, & consecutionem ipsius. Cui dicto fauet cap. Si virgo, 34. q. 2.

118 Colligitur 14. quòd ad discernendum, quando illegitimus legitimetur per subsequens matrimonium, considerandum est tempus conceptionis, vel natiuitatis, prout magis fuerit proli conueniens. Vnde si quis conceptus fuit tempore, quo inter virum, & fœminam non poterat esse matrimonium, quia vir vxoratus erat, si tempore natiuitatis vxor viri mortua sit, tunc proles nata non potest dici spuria, & consequenter, si isti contrahant deinde, absque difficultate legitimatur, tamquam naturalis, per subsequens matrimonium. Ita Sanchez 8. de matr. disp. 7. num. 19. Molina tractat. 2. de iust. disput. 172. ver. Filius naturalis. Sayr. lib. 6. de censf. cap. 10. num. 29. Sanctar. var. quæst. 23. num. 1. Ledesma par. 1. summ. de sacr. matr. cap. 34. diff. 3. ver. A esta duda se responde. Couar. de matrimon. par. 2. cap. 8. §. 2. num. 2. Sigismund. de elect. dub. 74. à num. 3. Colligitur ex §. Sufficit, inst. de ingen. & ex l. nuper, Cod. de nat. lib. Et ratio esse potest. Nam proles in ventre matris, cum adhuc lucem humanam non aspexit, non debet humanis legibus puniri, vt fieret, si tempus conceptionis, non natiuitatis, esset inspiciendum, ad iudicandum de prole spuria, vel naturali, pro consequenda legitimatione ex matrimonio subsequente.

119 Et aduerte, quòd sic legitimatus per subsequens matrimonium, intelligitur legitimatus, quò ad omnia, ac si à principio legitimus natus fuisset. Couar. loc. cit. num. 21. Molina tract. 2. de iust. disp. 172. col. 2. ver. Denique, Vnde poterit absque vlla dispensatione ordines suscipere, & ad dignitates quascunque assumi, etiam ad Episcopatũ. Couar. loc. cit. num. 24. Sayr. cit. num. 13. Henriq; lib. 11. cap. 20. §. 2. Sanctarell. var. quæst. 42. num. 19. Glossa in cap. Tanta, ver. Legitimi, qui fil. sint legit. Et Glossa in cap. Ex tenore, ver. Legitimum, eod. tit. & Glossa in cap. Innotuit, de elect. ver. coniugata: Suar. to. 5. de censf. disp. 50. sect. 2. n. 2. & 6. & sect. 5. num. 10. patet ex cap. Tanta, & cap. Conquestus, qui fil. sint legit.

120 Colligitur 15. quòd illegitimus, qui Religionem ingressus suscepit dignitates absque dispensatione, licèt mortaliter peccauerit, dispensatione tamen non eget ad eas retinendas, si eius parentes legitimè postea contrahant, quia cum proles per subsequens matrimonium legitimetur, & nullibi reperiatur, quòd hic casus non comprehendatur in dicta generali regula, comprehendi dicendum est. Sanctarell. var. quæst. 42. num. 21. Sayr. loco citato, num. 30. Bonac. de censf. disput. 7. quæst. 2. par. 3. num. 8. Filluc. tr. 41. cap. 4. num. 5. ver. Quod si aute, tom. 3. probabilem putat Sigismund. dub. 73. num. 3. Contrarium sentit Campanil. rubr. 11. cap. 13. num. 136. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 4. q. 21. ver. Secundò. Rodriq. tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 8.

121 Noto 2. quod illegitimi sunt illi omnes, qui legitimi non sunt. Et sunt in duplici differentia, quantum facit ad meum propositum. Alij enim sunt naturales, alij spurij. Naturales sunt, qui nascuntur ex ijs inter quos tempore conceptionis, vel natiuitatis poterat esse matrimonium. Spurij sunt illi, qui nascuntur ex ijs, inter quos tempore natiuitatis, vel conceptionis non poterat esse matrimoniũ, eo quod parentes erant, vel cõsanguinei, vel affines in gradibus irritantibus, vel voto solemni castitatis astricti, vel vinculo matrimonij ligati. Ita Suar. loc. cit. sect. 2. num. 1. & 2. Sanctar. var. quæst. 24. num. 2. & 3. Molin. tract. 2. de iust. disput. 165. ver. Illud verò. Lessius lib. 2. de iust. c. 19. dub. 6. num. 55. & 56. Ludouicus de Sardis de nat. l. §. De spuriorum appell. Paleot. de noth. cap. 16. colligitur ex c. Innotuit, §. cuius electionẽ, de elect. & ex c. Tanta, qui fil. sint legit. Sub hac tamẽ diuisione comprehendũtur varia illegitimorum genera, quæ cõsultò omitto, quia ad rẽ, de qua agimus, nihil faciunt. Videri possunt apud Sayr. loc. citato à num. 6. Scortia in select. bull. theor. 371. Campanil. diu. rubric. 11. c. 13. à n. 2. Paleot. loc. cit. & cap. seq.

122 Ex quo colligitur 1. quod quando post matrimonium ritè contractum ante consummationem, vterque coniux, vel alter eorum transit ad Religionem & profitetur in ea, si isti post professionem se cognoscant, filius tali copula progenitus, est spurius. Quia cum matrimonio per professionem sit dissolutum, cap. Desponsatam, 27. quæst. 2. cap. Decreta legalia, 28. q. 2. c. ex publico, de cõuers. coniug. Trid. sess. 24. de matrim. can. 6. nec possit inter eos amplius matrimoniũ iniri,

necessario sequitur, illum ex tali coitu progenitum, esse spurium. Ita Marol. de irreg. lib. 1. cap. 4. num. 4. Sayrus loc. cit. num. 40. Sanctarell. var. quæst. 24. num. 5.

123 Colligitur 2. quòd in dubio, an aliquis sit naturalis, vel spurius, ad effectum legitimationis per subsequens matrimonium, debet potiùs existimari naturalis, quam spurius. Tum quia semper debet capi præsumptio, quæ excludat delictum, l. Merito, ff. pro socio. Tum quia magis præsumendum est honestum possibile, quàm inhonestum & turpe; cap. Estote, de reg. iur. Tum quia illud est magis præsumendum, quòd filio est magis fauorabile, l. Miles, §. Defuncto, ff. de adult. Ita Bald. t. 1. cons. cons. 448. n, 4. Sanct. cit. var. q. 24. num. 20. Item dic, quòd in dubio, an filius sit legitimus, vel illegitimus potiùs existimandus est legitimus, quam illegitimus, l. Miles, §. Defuncto, cit. Menoch. cons. 18 num. 15. & 16. Sanch. lib. 3. de matrimon. disput. 44. num. 2. fin. Puteus lib. 3. decis. 2. Sanct. cit. num. 22. Palæot. de noth cap. 20. à num. 3.

124 Noto 3. quòd hominibus honestè, & secundum virtutem viuentibus parentum delicta imputari non possunt; cap. Vndecumq; cap. Sponsus, d. 56. l. Crimen, ff. de pœn. cum propria, nō aliena culpa, in infligēda pœna sit attendenda; cap. Satis peruersum, d. ead. Vnde, cum nasci de adulterio, seu alio illicito coitu, non sit culpa eius, qui nascitur, sed illius, qui generat; cap. Nascit, d. 56. non debemus de illegitimitate, seu alio quocumque parentum nostrorum vitio, vel defectu erubescere, modò, eorum vitijs improbatis, virtutem sequamur, cap. Numquam, d. ead. Neq; ea nobis vitio verti debent, cum præsertim multos sciamus ex illicito progenitos coitu, in magnos, & egregios viros euasisse, quorum plures numerantur à Tiraqu. de nob. cap. 5. à n. 31. & quamplurimi in thes. princ. par. 3. tit. Quomodo illegitimi præterea, pag. mihi 491. & 515. & in thes. v.t. hum. vol. 3. l. 11. fol. 1059. lege tamen cautè. Et multos illegitimos plures legitimè natos, moribus, & virtute antecelluisse, dicit Diaz in pract. cap. 14. num. 1. & confirmat ibi Salz. lit. B. & constat ex illo Stat.

Vidi ego, translatos in alieno robore ramos.
Altius ire suis.

Et Eurip. in Andr.

Licet nothus sit sæpenumero arida satio, fertile, & pingue vincit solum:
Multiq; spurij præstant legitimis.

Quare videtur posse approbari dictum Sophocl. apud Stobæum ser. 75.

Nothus tantundem valet, quantum legitimus.
Omne, quod bonum est, genuinam, & legitimam habet naturam.
Nothum genus nomen habet culpabile natura verò æqualis est.

125 Noto 1. quòd licèt hic modò dicta sint aliquando vera, & in aliquibus, quia tamen vna hirundo non facit ver, & quæ raro accidunt, non æstimantur, l. Iura, ff. de leg. & vitia parentum solent ad filius transfundi; cap. Si gens Anglorum, d. 56. & sæpè solet filius similis esse patri, Vnde versus.

Qui viret in folijs, venit à radicibus humor.
Et patrum in natos abeunt cum semine mores;

Ideò illegitimos abominatur Ecclesia, & communis Christianorum sensus parũpendit, & acuerunt contra eos DD. linguas suas; Iuxta Scrip. Deut. 23. *Non ingredietur manser, hoc est de scorto natus, in ecclesiam Domini vsq; ad decimam generationem*, idest perpetuo, & Sap. 3. *Filij autem adulterorum in consummatione erunt.* Quem locum sic vertit Vatab. *Liberi verò adulterorum à sacris arcebuntur.* Vnde Tiraq. de nob. c. 15. num. 10. dicit, quod de iure communi illegitimi non gaudent nobilitate parentum; & num. 12. quod non sunt de parentum familia, & n. 13. quòd non possunt ferre insignia parentum, & num. 14. quod sunt infames, etiam legitimati, n. 18. quia manet cicatrix, & litura; quod tamen limitat num. 21. nisi sint legitimati per subsequens matrimonium. Bald. in cap. Cum in ecclesiarũ de const. num. 86. vocat illegitimos inhonestos, & sordidos; & in cap. 1. de const. num. 61. ait, quòd bastardus legitimatus est similis alchimiæ, quæ facit apparere illud, quod non est, transmutare tamen vnam speciem in alteram, non potest, sicut legitimatus figuram legitimi gerit, sed non habet eandem substantiam, quia debet proficisci à rerum natura, quæ diuina, & immutabilis est. Cassan. in catalog. par. 11. consideratio 15. ait, quod legitimi plebeij præferuntur etiam nobilibus bastardis; & quòd bastardi deturpant familiam, nec succedunt, quia sordidi sunt, & quòd legitimus plebeius potest dicere bastardo nobili, Sum magis honoratus, quàm tu. G. Bened. in cap. Raynut. ver. eodem num. 27. vocat illegitimos indecoros, & ideò ait esse inhabiles ad ea, quæ in decore consistunt, & quod non possunt esse consiliarij principum, & num. 28. ait, quod non possunt esse testes, nec doctorati, & num. 30. quòd inter illustres bastardi pro nihilo reputantur. Franc. Curtius cons. 26. col. 6. ait, totum mundum abhorrere, & detestari bastardos. Et quòd pater non possit instituere in persona bastardi maioratum, dicit Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 10. in comm. litt. S. & in cap. Si gens Anglorum, d. 56. dicitur, quod ista gens degener est, neque in bello fortis, neque in fide stabilis, neque honorabilis hominibus, neque Deo amabilis. Lupus de illegitimat. comm. 1. §. 3. num. 40. & Palæot. de noth. cap. 64. num. 9. dicunt, quod nomen bastardi turpe reputatur, & sonat infamiam in tantum, quòd si contumeliæ, aut conuicij causa in aliquem proferatur, etiam quòd dicatur verum, actione iniuriarum nihilominùs proferens tenebitur, Tum quia iniuriam ex maleuolo animo magis, quam ex euentu metimur, l. Eum, qui, §. fin. de iniur. Tum quia hic quid factum sit, non attendimus, sed quo animo, cap. 1. in fine 15. quæst. 6. Tum quia errata nostra ab alijs publicè detegi, & diuulgari, valde inhumanum, & illiberale videtur, l. 2. Cod. quando, & quibus quar. pars, lib. 10. ex quo multa contra ipsos infert Lupus, & Euriph. in Phæn.

Non enim quod per se non est honestum, poterit dici honestum,
Neque liberi illegitimi honesti matribus, sed & patri Scelus, & piaculum.

Plura alia ignominiosa dicta contra bastardos, vide apud citatos doctores. Et in eorum fauorem vide 3. par. thes. princ. leic a princ. & Tiraquei. loco citato num. 30. Hoc vnum in bastardis notaui, quod à nemine notatum vidi, eos scilicet aut rudes, aut ignaros rursus esse, ac obstinatos ita, & indociles, vt animalia bruta potiùs, quam homines videantur, aut verò contra subtilissimos, optimi ingenij, & facultinos, vt nihil queat desiderari amplius. Quod accidere puto, quia, cum ex peccato nascantur mediocritatem, in qua resplendet virtus ab ortu etiam natura eorum abhorreat. In omnibus semper quamdam morum eruditionem cognoscas, quam vel ex natura ipsa fallere non assueta, vt in signatis, vel à peccati turpitudine, tamquam infecta radice, vel à negligenti educatione parentum, vel à permissione Dei in detestationem talis flagitij, prouenire dicas. Et audiui quondam, quod non scitur aliquem bastardum vmquam in catalogum Sanctorum ab Ecclesia ascriptum, sed inuenio in thesauro princ. par. 3. pagina mihi 515. Sanctum Albanum Mat. fuisse bastardum, ex incestu patris cum filia natum.

126 Dico 1. illegitimè natus est ineligibilis ad dignitates regularium. Ita D. Th. addit. ad 3. p. q. 39. art. 5. Garc. de benef. p. 7. cap. 2. num. 1. Cassan. in catal. p. 11. consid. 13. col. 4. vers. Illegitimi ergo. Duar. l. 4. de benef. c. 5. col. 3. Tiraq. de nob. cap. 15. num. 16. Lambert. de iur. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 7. art. 11. num. 3. Paris. de resig. lib. 4. quæst. 4. n. 11. P. Greg. tract. de elect. cap. 11. n. 1. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 10. Barb. in cap. 1. de fil. presb. num. 3. & part. 3. de po. ep. alleg. 72. num. 83. Menoch. de arb. lib. 2. casu 201. num. 35. Marol. de irreg. lib. 1. c. 4. num. 1. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. c. 13. num. 1. Suar. de cens. disp. 50. sect. 3. n. 1. Prob. ex cap. cum in cunctis; cap. Innotuit, de elect. c. 1. & fin. de fil. presb. c. 1. & 2. eod. tit. in 6. cap. 1. d. 56. cap. per venerabilē, qui fil. sint legit. cap. consuluit, iuncta glossa de ser. non ord. cap. nisi cum pridem, §. personæ; de renunc. Habetur in Trid.

fess. 23.

sess. 23. cap. 5. de refor. ibi, *de ipsorum ordinandorum natalibus*, & c. 7. ibi, *ordinandorum genus*.

127 Noto 1. quod Ecclesia prohibuit illegitimos ordinari, & beneficiari. Tum quia plerumque sunt pleni vitijs, relinquuntur enim à parentibus in suis sensibus & negligenter educantur, & ab eis odio vt plurimum habetur, vt qui semper parentibus propria exprobrant delicta. Tum quia sunt ignominiosi, quasi ex turpi radice nati; vnde dehonestaretur honor clericalis. Tum quia id sit in honorem matrimonij. Tum quia timetur, ne paterna scelera sequantur. Vide Campanill. loc. cit. nu. 62. Tond. de natiuit. elect. lib. 2. par. 1. seq 1. num. 1. Host. in sum. tit. de fil. presb. §. Quæ est causa, num. 6. Paleot. de noth. cap. 65. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 19. Filliuc. tr. 19. cap. 5. num. 138 tom. 1. Rebuff. in praxi, tit. de disp. sup. def. nat. a num. 3. Say. de cens. lib. 6. cap. 10. à num. 2. Grass. part. 1. decis. lib. 4. cap. 27. num. 55. Anton. 3. p. tit. 28. cap. in princ. Et aduertit Lambert. loc. cit. num. 4. quod illegitimi prohibiti sunt iure diuino beneficiari; & probat ex c. Per venerabilem, qui fil. sint leg. ibi, *testante Domino*.

128 Noto 2. quod nostra conclusio intelligitur etiam de illegitimo occulto. Ita Sanctar. var. quæst. 42. nu. 2. Salz. ad Diaz. cap. 14. vers. Prohiber sque Auil. de cens. part. 7. disp. 3. dub. 6. concl. 1. Bonac. de cens. disp 7. quæst. 2. p. 3. num. 2. Nauarr. in man. cap 27. num. 201. & cap. 25. n. 69. Say. de cens. lib. 6. cap. 10 num. 36. Henriq; lib. 4. c. 8. §. 10. Azor par. 2. lib. 6. cap. 3. quæst. 23. Sigism. de elect. dub. 72. num. 1. Portel. in dub. reg. ver. illegitimus, num. 8. Filliuc. tom. 3. tract. 41. cap. 4. num. 5. fine. Miran. tom. 2. man. quæst. 2. ar. 6. Constat ex c. Nisi cum pridem, §. Personæ, de ren. Limitat tamen Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 5. fin. quod si illegitimus occultus cogatur Prælationem acceptare, & sine sua, & suorum infamia non possit petere dispensationem, potest dictam Prælationem acceptare, & retinere.

129 Noto 3. quod filius non tenetur credere matri asseueranti, etiam cum iuramento, etiam in casu mortis, se esse illegitimum. Ita Henriq. lib. 11. cap 21. §. 2. Sanctar. var. quæst. 42. num. 12. Say. loc. cit. num. 57. ver. Quartò licet; Sot. lib. 4. de iust. quæst. 7. art. 2. ad 2. Comit lib. 7. resp. mor. quæst 16. num. 15. Regin. in prax. lib. 30. tract. 2. num. 78. Bonac. de cens. loco cit. num. 5. Salz. loco cit. Nauarr. cap. 27. cit. & cons. 1. de fil. presb. num. 5. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 7. num. 3. Filliuc. tract. 19. cap. 5. num. 144. Suar. de cens. disp 50. sect. 4. num. 5. Prob. ex l. Neque professio, Cod. de testam. l. 1. §. Mulier, ff. de prob. l. Filius, ff. Qui sunt sui, vel al. iur. Potest enim imaginari, matrem, vel ex odio, vel ex leuitate, vel etiam ex falsa imaginatione talia dicere. Vnde licet ex dicto matris credere possit, eam fuisse adulteram, non per hoc tamen tenetur credere, se ex adulterio progenitum, cum filius præsumatur natus ex marito, etiamsi eodem tempore vxor cum alio adulterium commiserit, l. Miles, §. Defuncto, ff. de adul. A. Gabr. comm. op. tom. 3. de præsumpt concl. 14 n. 1. Verum quidem est, quod si filius vel ex vehementibus coniecturis, vel ex animi leuitate, vel ex ignorantia se illegitimum credat tenebitur se gerere tamquam irregularem, & sic ordinari non poterit ante dispensationem. Henriq; loco cit. Say. loco cit. ver. Tertio qui, Suar. cit. num. 7. Sanctar. n. 11. Qui enim contra conscientiam agit ædificat ad gehennam; c. fin. de præscr. poterit tamen hoc casu dubium, & conscientiam deponere, si sola mater affirmet, Suar. loco cit. Sanctar. num. 13. Nauar. lib 1. cons. de fil. presb. cons. 1. num. 5. etiamsi pater id asserat, non enim ita facile credendum in sui præiudicium; potest enim existimare, ex aliquo interesse id parentes asserere; Et vniuersaliter censeo, non teneri illegitimum credere neque rumori, neque infamiæ publicæ, quæ dicat se illegitimum, nisi sibi constet sufficienter, tempore suæ conceptionis eius matrem non fuisse cognitam à proprio marito. Ad quod adduco tex. in c. Transmissæ, qui fil. sint legit. quod cap. ad id probandum adduxit Abb. in cap. Per tuas, de prob. num. 4. & Glossa in dicto cap. Transmissæ, ver. Indicijs, ait, quod filius, non obstante quocumq; dicto parentum, sufficienter probat suam legitimitatem, si parentes eum tenebant pro filio, & ipse tenebat eos pro parentibus. Vide Suar. loco cit. num. 6. & 7. Filliuc. num. 145. 146. Et similiter dic, non teneri filium credere parentibus dicentibus, procreationis tempore inter ipsos fuisse impedimentum dirimens, ab ipsis non ignoratum. Vide Suar. loco cit. nu. 10. Et si cupis scire, quomodo probetur, quem non esse filium, adi Lud. de Sard. in tract. de natur lib. §. de filiat. prob. q. 7. Et si vis scire, quomodo quis se filium probet, adi Paleot. de noth. cap. 22.

130 Et si petas, an qui natus est post septem, decem, vndecim, aut duodecim menses à morte patris debeat se illegitimum tenere? R. de septimestribus non est difficultas, quod eo tēpore nati superuiuere possint, cum multos sciamus huiusmodi robustos, & senes. Atque id docent Hippocr. de septim. par. Galen. clas. 1, in lib. isag. de fin. med. pag. mihi 49 lit. G. & eod. tom. in fine opusc. de septim. p. & clas. 7. in lib. spur. de hist. phil. tit. Cur. septim. infan. viu. pag. mihi 11. & ibid. de anat. vir. tit. De anatom. matr. in fine, pag. mihi 53. Cæl. lect. antiq. lib. 11. cap. 12. col. 2. Bonaciol. in enead. mulieb. c. 8. non longè à princ. Dandinus lib. 2. de an. com. 59. digress. 28. col. 5. Plin. lib. 7. cap. 5. Gell. lib. 3. cap. 16. Arist. 7. de hist. an. cap. 4. & de gen. an. c. 4. & sect. 10. probl. 40. Quia eo tempore fœtus perfectus est. Sed, an idem dicendum sit de octimestribus, est difficultas. Arist. in probl. cit. ait, quod homo septimo, octauo, & decimo mense venire potest in lucem, & 7. de hist. an. cit. ait, quod *Omnibus animalibus statutum est vnum parendi tempus; homini verò multiplex datum est; nam & septimo mense, & octauo, & nono parere potest, & quod plurimum, decimo, nonnullæ etiam vndecimum tangunt.* Et aliquibus interpositis, ait. *Qui autem mense octauo nascuntur, viuere, & adolescere in terra Aegypti possunt; & quibusdam alijs in locis, vbi mulieres fertiliores sunt.* Et 4. de gen. an. cit. ijsdem repetitis, subdit. *Qui enim mense octauo nascuntur, & si minus, tamen viuere possunt.* Plin. loc. cit. ait, *ante septimum mensem haud vmquam vitalis est, septimo non nisi pridie, posterouè plenilunij die, aut interlunio concepti nascuntur. Translatitium in Aegypto est, & octauo gigni. Iam quidem in Italia tales partus esse vitales, contra priscorum opiniones.* Quam doctrinam etiam amplectitur. Cæl. loc. cit. & sentiebant Diocles, & Empiricus apud Gal. cit. de hist. phil. Hippocrates vero, Galenus, Bonaciolus, Dand. octauo mense natum viuere non posse autumant; & rationes multas affert Dandinus, quare septimo mense nati viuant, & non octauo. Optima est illa. Fœtus septimo mense perfectus est, quo tempore, si robustus sit, exire quærit, si præualere non potest, cum ex colluctatione, & conatu facto in procurando exitu, remaneat imbecillis, si eundem exitum deinde curet octauo mense, viribus nondum satis refectis, non ferens duas afflictiones, sibi statim succedentes plane prosternitur; &, si in lucem veniat, ita fractus, & debilitatus venit, vt viuere minimè possit; si nonum; aut decimum expectet mensem renouatis viribus, robustus prodit, ac viuit. De nono mense natis non est difficultas, cum res communis sit; de decimo est etiam res communis; vnde Ouid. 3. fast.

Annus erat, decimum cum Luna receperat orbem;
Hic numerus magno tunc in honore fuit.
Seu quia tot digiti, per quos numerare solemus;
Seu quia bis quino fœmina mense parit.

Quod nasci possint, & viuere homines vndecimo mense, docet Arist. 7. de hist. an. cit. Plin. loc. cit. Hippocr. de oct. par. num. 6. Bonaciol. loc. cit. Gell. loc. cit. vbi ait. *Praterea ego de partu humano, præter quàm quæ scripta sunt in libris legi, hoc quoque venisse vsu Romæ comperi, fœminam bonis, atque honestis moribus, non ambigua pudicitia, in vndecimo mense post mariti mortem peperisse.* Et cum versum esset in dubium, an is filius legitimus posset esse; Hadrianus Imperator, requisitis Philosophorum, & Medicorum sententijs, declarauit, in vndecimo mense posse partum edi. Ita Gell. Quod etiam tenuit Vlp. apud P. Greg. lib. 10. synt. c. 4. n. 29. & lib. 9. c. 26. n. 22. 23. & habetur in Auth. de rest. ea, quæ par. in vnd. mense. §.

Vnum

Vnum siquidem. Quod verò possint nasci, & viuere homines duodecimo mense, immo & tertiodecimo, dicit Plin. loc. cit, Gell. loco cit. Vlp. & P. Greg. loc. cit. & Tim. apud Gal. cit. de hist. phil. omnes homines duodecimo mense nasci credebat; nouem tamen mensibus eos interdum existimari natos, interdum septem, quia non semper statim à conceptione monstrua supprimantur. Et Homer. odiss. 11. duodecim præscribit menses in vtero soboli Neptuni, & D. Ambr. 5. in exam. cap. 10. ex Varrone probat, fuisse puerum, qui anno integro maternis visceribus gestaretur. Censet itaque P. Greg. lib. 10. cap. 4. synt. filios natos septimo, octauo, nono, vndecimo, duodecimo, tertiodecimo mense post mortem patris, legitimos censeri posse, si de pudicitia matris non dubitetur. Ita etiam Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 7. fine; & Poza in eluc. Deip. lib. 3. tr. 2. cap. 7. ait, quod sæpe ex natura accidit, vt fœmina duodecimo, aut decimoquarto mense a conceptione exoriretur. Et huius rei ratio potest afferri ex Arist. sect. 10. probl. 64. vbi ait. *Quomodo ager sitiens haud citò suos stirpes enutrit, sic durior vulua in formando, nutricandoq; suo fœtu remoratur.* Et D. Ber. vi. S. Malach. qua in med. ait, quod venit aliquando ad S. Malachiam mulier grauida, quæ partum retinebat iam 15. mensibus, & diebus 20. quæ ad orationem serui Dei Malachiæ statim peperit.

131 Noto 4. quod qui credit se esse legitimum, & bona fide Prelaturas Religionis suscipit, excusatur à peccato; sed recedente bona fide, per certam notitiam habitam de sua illegitimitate, tenetur vel renunciare, vel dispensationem petere. Ita Auil. de cens. p. 7. disp. 3. dub. 6. ver. Sextò not. Sayr. lib. 6. de cens. c. 10. n. 37. ver. Primò si sit: Abb. in cap. Nisi cum pridem, §. Personæ, de ren. num. 16. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 7. num. 1. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 4. in princ. ver. Item dum quis. Azor p. 2. lib. 6. c. 4. quæst. 25. Colligitur ex cap. Nisi cumpridem, loc. cit.

132 Noto 5. quod electio facta in persona illegitimi est ipso iure nulla. Ita Passar. in priu. not. 24. ver. Vnde si. Nauar. lib. 1. cons. de fil. presb. cons. 4. num. 4. & in man. cap. 25. n. 117. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. c. 13 num. 63. Put. lib. 1. decis. 247. Paris. lib. 4. de resign. q. 4. n. 13. Et constat ex c. fin. de fil. presb. & cap 1. eod. tit. ibi. *Nullatenus habeant*; quæ dictio, Nullatenus, reddit actum gestum nullum, & inualidum ipso iure, l. vlt. ff. de lib. & post. l. Si fidei iussor, ff. de neg. gest. Bart. in l. penul. § Ad crimen, in fine, ff. de publ. iud. Grat. discept. for. tom. 1. c. 159. n. 18 Sanch. lib. 6. de matr. disp. 32. n. 7. & 5. in decal. cap 5. num. 17.

133 Dico 2. illegitimus quicumque per professionem factam in Religione approbata, legitimatur quo ad ordines recipiendos. Ant. 3. par. tit. 1. c. 27. §. 3. Suar. de cens. disp. 50. sect. 5. num. 12. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 10. nu. 2. Sot. in 4. d. 25. q. 1. art. 3. parum à princ. Sayr. de cens. lib. 6. c. 11. n. 3. Filliuc. tr. 19. cap. 5. num. 153. Sanctar. var. q. 39. num. 2. Auil. de cens. par. 7. disp. 3. dub. 6. concl. 2. ver. Quintò not. est. Salz. ad Diaz, cap. 14. ver. Si tamen illegitimus. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 2. par. 3. num. 14. ver. Secundò per professionem. Nauar. in man. cap. 27. num. 201. ver. Decimo dico. Sigisin. de elect. dub. 72. num. 2. Sanch. 5. in decal. cap. 5. num. 12. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 13. num. 115. Vech. de nou. disp. 13. dub. 6. nu. 2. Azor par. 2. lib. 6. cap. 3. quæst. 1. Tror. de pers. cler. lib. 2. req. 1. num. 5. part. 1. Prob. ex cap. 1. de fil. presb. & c. 1. d. 56. vbi id expressè habetur.

134 Noto 1. quod dicta professio non solum tollit irregularitatem quo ad ordines suscipiendos, sed etiam quo ad vsum ordinum susceptorum. Quare si illegitimus ante Religionis ingressum absque dispensatione ordines sacros sumat, si postea in Religione profiteatur, poterit non solum ad alios ordines promoueri, sed etiam in susceptis, absque alia dispensatione, ministrare. Ita Sanctar. var. q. 39. num. 8. Sanch. 5. in decal. cap. 5. num. 10. Vech. de nou. disp. 13. dub. 6. num. 3. Et ratio est. Quia, cum dicta iura dicant illegitimum per ingressum Religionis habilitari ad ordines, nec distinguant de suscipiendis, vel susceptis, nec nos distinguere debemus, sed in fauorem Religionis ad vtrosque extendi, declarare tenemur; iuxta doctrinam Sanchez 8. de matr. disp. 1. num. 13. & Suar. 8. de leg. cap. 27. num. 7.

135 Noto 2. quod licet illegitimus per professionem legitimetur quo ad ordines, non tamen legitimatur quò ad Prælaturas, intra Religionem, vel extra eam obtinendas. Goffr. in sum. tit. de fil. presb. Barb. eod. tit. cap. 1. num. 3. Passar. in priu. not. 24. in princ. Lamb. de iur. patr. part. 1. lib. 2. quæst. 7. ar. 11. num. 14. Mir. tom. 2. man. quæst. 2. ar. 1. Anton. loc. cit. & tit. 28. cap. 4. §. 2. Maiol. cit. num. 3. Sayr. loc. cit. Rebuff. in prax. tit. de disp. sup. def. nat num. 67. Sanctar. var. quæst. 40. num. 1. Constat manifestè ex cap. 1. de fil. presb. Possunt tamen illegitimi habere absque dispensatione officia manualia, quæ scilicet dantur absque electione canonica, & ordinaria iurisdictione, & possunt ad nutum Superioris auferri, vt dixi tom. 1. priu. in const. 2. Iul. II. §. 29. num. 91. & DD. ibi cit. adde Sayr. loc. cit. num. 3. Pet. Greg. de benef. cap. 11. num. 12. tom. 2. decr. Quare poterit bastardus esse Vicarius Correctoris è conuentu exeuntis. Poterit esse Magister nouitiorum. Quinternatius, & habere clauem capsę, vt declarauit sacra Congreg. anno Domini 1590. die 16. Ianuarij vt refert Lam. in append. suæ summ. §. 14. in fine. Poterit etiam esse confessor monialium, & etiam secularium personarum, vt Campanil. in diu. iur. rub. 11. cap. 13. num. 117. Item poterit esse Sacrista, Procurator, &c. quia hæc officia non fiunt per electionem canonicam, & sunt amouibilia ad nutum Superioris. Non poterit tamen esse Parochus Ecclesiæ regularis; cap. 1. cap. Proposuit, de fil. presb. Rebuff. in prax. loc. cit. num. 68. Campanil. loc. cit. Nauar. lib. 1. cons. de fil. presb. cons. 6. num. 6. ver. Quartò, & nu. 7. licet non fiat per electionem, & sit ad nutum amouibilis quia dicit quamdam dignitatem, & habet ordinariam potestatem. Item licet Regularis possit esse Vicarius Episcopi, vt docet Glossa in cap. Si quis, d. 8 Fusc. de visit. lib. 2. cap. 12. num. 100. Sbroz. de off. vic. lib. 1. quæst. 38. tamen illegitimus non potest esse Vicarius Episcopi, etiamsi fuerit legitimatus in Religione ad habendas dignitates. Ita Rodriq; tom. 1. quæst. reg. q. 13. art. 13. Campanil. loc. cit. num. 118. habet enim officium Vicarij præeminentiam, & ordinariam iurisdictionem, & est extra Religionem. Item illegitimi non possunt esse Discreti; Rodriq; loco cit. art. 19. Cum enim careant voce passiua, non conuenit habere actiuam. vbi omnes de capitulo vtramque habent. Adde, quod Discretatus personatum dicit, quem gradum habere non possunt illegitimi, per c. vlt. de fil presb. quod etiam docet Mir. tom. 2. man. q. 2. art. 8. concl. 1. Nec item potest esse Vicarius conuentus, pro paupertate Correctorem sustinere non valentis: Quia licet per solum Prelatum eligatur, & ad illius nutum amoueatur, habet tamen potestatem ordinariam; Portel. in dub. reg. ver. Illegitimus, num. 8. Mir. loc. cit. An autem dicti illegitimi possint esse Definitores absque dispensatione, contendit posse Sigismund. de elect. dub. 72. num. 3. contra Rodriq. loc. cit. ar. 18. cuius sententiæ adhæreo, quia Definitoriatus personatum dicit. Vide Portel. Mir. loc. cit.

136 Dico 3. expositi censendi sunt legitimi, atque ita absque vlla dispensatione, si fiant Religiosi, possunt ad omnia Religionis officia admitti. Ita Menoch. de arb. lib. 2. casu 396. num. 15. & 16. Salz. ad Diaz, cap. 14. ver. Sed huic loco; Grat. discep. for. tom. 1. cap. 155. num. 33. & tom. 2. cap. 267. num. 22. Barb. tom. 3. de po. Ep. alleg. 51. num. 150. Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 1. & quæst. 14. art. 3. Salas 1. 2. tr. 8. disp. vn. sect. 24. num. 246. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 13. num. 157. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 10. num. 39. Henriq, lib. 14. c. 8. §. 10. Suar. de cens. disp. 50. sect. 4. num. 4. vbi etiam probabilem contrariam sententiam censet. Et constat. Tum quia nemo dicendus est irregularis, nisi id sit iure expressum; c. si quis, de sen. exc. in 6. at hoc iure expressum non est. Tum quia satius est impunitum relinquere nocentem, quàm innocentem condemnare; l. Absentem, §. Sed nec, ff. de pœn. vnde parcitur nocenti matri saltem ad tempus, propter innocentem fętum, quem gestat in vtero. Sed ex expositis multi sunt legitimi, illuc propter parentum paupertatem proiecti, vt ex facto suppono. Ergo, ne isti damnentur, etiam nocentibus parcen-

parcendum est, & omnes ab hac pœna absoluendi, & refert Henriq; loc. cit. in com. lit. k. ita fuisse declaratum à Greg. XIV. anno 1591.

137 Dico 4. filius illegitimus non potest dispensari etiam à Prouinciali cum toto capitulo definitorio, vel prouinciali, cui alias id iuris competit, ad habendas Prælaturas in ea Religione, in qua eius pater Prælatus fuit. Ita Sigism. de elect. dub. 75. Mir. tom. 2. man. quæst. 2. art 10. Prob. Tum quia id habetur expressè in const. 30. Clem. VII. apud Cherub. tom. 1. bull. §. 2. & in const. 3. Greg. XIV. tom. 2. dict. bull. §. 3. fine; vbi expressè mandatur, quod filius illegitimus, viuente patre, nullo modo admittatur ad Religionem, in qua eius pater professus fuit, etiamsi habeat merita, quæ eius natiuitatis suppleant defectum (si tamen de facto admittatur, eius professionem validam esse, docet Rodriq; to. 3. quæst. reg. quæst. 10. art. 5. Cruz de sta. relig. lib. 1. cap. 8. dub. 1.) vnde, si admitti non potest, multò minus præfici, quidquid dicat Rodriq; loc. cit. quæst. 13. art. 7. Tum quia id etiam vetatur in cap. Præsentium, cap. Cum decorem; cap. Ad abolendam. de fil. presb. & in Trid. sess. 25. cap. 15. de refor. Et licet dict. cap. & Trid. loquantur solum de filijs Clericorum, non de filijs Regularium, & in pœnalibus nomine Clerici non veniat Monachus, nihilominus tamen vtrobique eædem militant rationes, malum scilicet exemplum paternæ incontinentiæ, indecorum domus Dei, detestatio paterni criminis, vt colligitur ex dictis c. immo fortius militant in Regularibus, quam in Clericis; cum enim laxius communiter viuant, non cedit id in tam graue scandalum, quam cederet in filijs Regularium; vnde optimè nomine Clericorum, in fauorem præsertim Religionis, Monachos intelligimus. Dicta verò cap. & Concilium forte erubuerunt tale quid de Religionis suspicare; Quare, cum quæ rarissimè accidunt, & ferè numquam, non sint in consideratione, eos prætereierunt.

138 Noto 1. quod dicta procedunt de filijs genitis post emissum professionis votum. Ita Rodriq; & Mir. loc. cit. nam geniti antea non pariunt tantam indecentiam. Sigism. tamen eod. num. 2. affert, id etiam procedere in filijs illegitimis natis ante dictum votum; & affert ad id declarationem sacræ Congreg. declarantis, decretum Concil. habere locum in filijs naturalibus procreatis tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti Clerici. Quæ declaratio, si est vera, multo magis habet locum in filijs Regularium, cum horum statum maior deceat puritas.

139 Noto 2. quod non solum habet locum nostra conclusio in filio illegitimo, sed etiam in nepote illegitimo respectu aui. Rebuff. in praxi, tit. de disp. sup. def. nat. num. 25. Camp. in diu. iur. rub 11. cap 13. num 75. Sigism. loc. cit. num. 4. Garc. de benef. p. 7. cap. 3. num. 27. qui refert ad id declarationem sacræ Congreg. Et ratio est, quia, cum filius personam repræsentet patris, semper refricabit memoriam delicti auiti; & filiorum nomine nepotes continentur. l. Liberorum, § Sed & Papyrius ff. de ver. sig. & insinuatur in Trid. loc. cit. ibi, *Longissime arceatur*. Et licet dictus Garc. ibi referat aliam sacræ Congreg. declarationem, cui standum esse dicit, in qua declaratur, quod in Concilij decreto non comprehenduntur dicti filij illegitimi ex patre illegitimo; id tamen, si est vera dicta declaratio, verum habet, auo mortuo; Immo dictus Garc. num. 24. ait, declarasse sacram Congreg. filium legitimum ex filio, seu filia illegitima non posse habere dignitatem, quam habuit auus, ipso auo viuente; & sentit Rebuff. loc. cit. num. 27. & 28. Licet contrarium teneat Nauar. lib 1. cons. de fil. presb. cons. 9. & 10. Sayr. de cens. cap. 10. num. 46. In Religionibus tamen probabilius puto quod dixi, propter puritatem, quam requirit ille status, & ad arcendam materiam scandali, & loquacitatis, quæ fratres otiosos valde occupat.

140 Noto 3. quod dicta nostra conclusio intelligitur nō solum in eodem conuentu, & monasterio, in quo pater habuit dignitatem, vt censent Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 7. & Sigism. dub. 75. num. 5. sed etiam in eadem prouincia, ita vt filius non possit esse Corrector V. G. non solum in eodem conuentu, in quo fuit pater, se neque etiam in alio conuentu eiusdem prouinciæ, cum enim prouinciæ non sint adeo magnæ, omnesque fratres illarum se se bene norint, tollenda est materia dicacitatis, & pruritus incontinentiæ. In aliena prouincia eiusdem Religionis non puto habere locum. In quo dissentio à Mir. tom. 2. man. quæst. 2. art. 10. fine. Poterit tamen filius illegitimus esse Sacrista, vel Procurator in illo conuentu, seu prouincia, in qua pater fuit Corrector; nullo tamen modo ipso patre fungente. Ita Sigism. loc. cit. n. 6. Garc. n. 72. qui ad id refert declarationem sacræ Congreg.

141 Noto 4. quod non prohibetur illegitimus permanere in eodem conuentu, in quo pater est, vel fuit Superior. Sigism. num. 8. Garc. num. 74. vbi refert pro hoc declarationem Congreg. Nec similiter prohibetur pater religiosus habere illam Prælaturam in eo conuentu, vel prouincia, in qua illam habuit filius. Tum quia id nullibi reperitur prohibitum. Tum quia non militant rationes, propter quas id prohibitum est filijs; nam per filium repræsentatur magis incontinentia paterna, quàm per patrem ipsum; vnde, cum sit odiosum, restringendum est. l. Cum quidam ff. de lib. & post. Atq; ita Rebuff. loc. cit. num. 29. Garc. de benef. p. 7. cap. 3. num. 28.

142 Noto 5. quod filius legitimus non prohibetur habere Prælaturam in eo conuentu, vel prouincia, in qua eius pater habuit, modo illi immediatè non succedat. Ita Rebuff. in prax. cit. num. 22. Duar. de benef. lib. 4. cap. 5. & 10. Camp. in diu. iur. rubr. 11. cap. 13. num. 74. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 6. num. 10. Less. lib. 2. cap. 34. num. 90. Sayr. loc. cit. num. 45. Constat ex cap. Ad extirpandas, cap. Ad hæc; cap. Ex transmissa, cap. Conquerente, de fil. presb.

143 Ad vltimum hic nota, quod tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Iul. II. num. 96. dixi, quod super illegitimitate poterant Superiores regulares per se solos, absque capitulis, dispensare; quod multis probat Sigism. de elect. dub. 76. à num 6 Et Clemens VIII. concessit Clericis regul. de Somas. per suam const. Decet, 22. apud Cherub. tom. 3. bull. quod Generalis cum suis Collegis posset dispensare cum illegitimis ad recipiendum, retinendum, & exercendum administrationes, officia, & dignitates. Si verò illegitimitas sit occulta, minor difficultas est secundum aliquos; nam vigore bullæ Pij V. quam refero to. 2. priu. in const. 10. Pij V. §. 3. habent Prælati regulares eamdem auctoritatem in suos subditos, quam habent Episcopi in suos. Vnde, cum in tali casu eam facultatem habeant Episcopi, vt docet Auila de cens p. 7. dub. 7. disp. 3. quia huiusmodi irregularitas, cum ex delictis parentum proueniat, ad irregularitates ex delicto reducitur. Quod etiam videtur constare ex cap. Nisi cum pridem, §. Personæ, de ren. ibi, *Si tamen & culpa latet*, & quia licet dispensatio in particulari concessa sit stricti iuris, facultas tamen dispensandi, cū sit beneficium principis, nulli nociuum, est latè interpretanda, iuxta c. Olim, de ver. sig. & docent Sylu. ver. Dispensatio, q. 5. Nau. tom. 4. de reg. num. 15. in fine, dicendum est, eamdem habere Prælatos regulares. Addit verò Rodriq; tom. 1. q. 13. art. 23. & 24. quod possunt dicti Prælati etiam extra capitulum dispensare in illegitimitate ad habendum, & retinendum beneficium simplex cum suis familiaribus, & seruitoribus, qui actualiter seruiunt.

144 Sed, siue dispensandi huiusmodi potestas resideat penes Prælatum solum, siue penes ipsum cum capitulo, difficultas est, an Prælatus, seu capitulum, eligendo illegitimum ad aliquam dignitatem, eo ipso censeatur cum illo dispensare. Rx. negatiuè; cum Nauar. in man. cap. 25. num. 74. & lib. 4. cons qui fil. sint leg. cons. 1. num. 4. & lib. 1. cons. de fil. presb. cons. 3. num. 2. Auil. de cens. p. 7. disp. 10. dub. 6. concl. 1. not. 3. Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 16. Mir. tom. 2. man. quæst. 2. art. 14. Sylu. ver. Dispensatio, quæst. 15. num. 21. Abb. in c. Cum in cunctis, § Inferiora, num. 8. & in cap. Diuersis fallacijs, de cler. coniung. num. 4. & in cap. Quisquis, de elect. n. 3. Gloss. in cap. vlt. ver. Dispensare, de æt. & qual. ord. Spec. lib. 1. tit. de dispensat. §. 9. Qualiter, num. 4. Gloss. in cap. Qui in aliquo, ver. Qui concubinas, d. 51. Rebuff. in prax.

prax. tit. de disp. sup. def. nat. num. 9. & pluries alij videri possunt apud Sanch. lib. 8. de matr. disput. 4. num. 15. qui tamen contrarium senut num. 17. cum alijs quos citat: quibus adde Suar. tom. 5. de cens. disp. 41. sect. 3. num. 5. & Sigismund. de elect. dub. 81. num. 2. Sed nostra opinio communior est. Et prob. 1. quia hoc modo dispensare ad summum Pastorem pertinet, qui absque causæ cognitione potest talem dispensationem facere. At inferiores Papæ, cum sine causæ cognitione dispensare non possint, neque etiam possunt dignitatem conferre, quin priùs discutiant, an aliqua ratio suadeat, illegitimum ad eam habilitare. 2. arg. dicti cap. Qui in aliquo, ibi, *Qui concubinas*. Cum enim ibi puniatur Episcopus promouens concubinarium, cum quo potest dispensare, si promouendo, ipso facto dispensaret, non deberet puniri, 3. arg. cap. Ex tua, de fil. presb. §. Super quo; vbi, cum Episcopus auctoritate Papæ cum aliquibus filijs presbyterorum dispensasset ad habendum beneficium, quod patres eorum immediatè habuerunt, ij admittuntur à Papa ad beneficia retinenda. Ergo à contrario, si cum ijs non dispensasset expressè, licet beneficia contulisset, non possent dicta beneficia retinere.

145 Aduertant hic etiam Prælati regulares, quod sine legitima causa non possunt cum illegitimis dispensare ad dignitates. Camp. in diu. iur. rubr. 1. cap. 13. num. 103. Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 14. Portel. in dub. reg. ver. Illegitimus, num. 9. Sigism. de elect. dub. 78. num. 1. quod si nihilominus dispensent, dispensatus non est in conscientia tutus; Sigismund. num. 3. non enim censendus est Pontifex velle concedere alijs, quod ipse sine culpa facere non potest. Licet enim dispensatio ab ipso facta sine causa valeat, ipse tamen culpa non vacat, vt D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 4. Iustæ causæ communiter sunt vtilitas, scandalum, litteratum scientia, morum honestas, vitæ virtus, famæ persona, & aliæ, quas enumerat Camp. loc. cit. num. 104. Sigism. num. 4. Rodriq; cit. art. 15. Constat ex cap. Innotuit, de elect. Aduerte etiam cum D. Thom. addit. ad 3. p. quæst. 19. art. 5. quod tanto difficiliùs concedenda est illegitimis dispensatio, quanto turpiùs fuerint procreati. Quod etiam notarunt Aula de cens. part. 7. disp. 3. dub. 5. concl. 2 not. 1. & Camp. loco cit. num 79. Notat tamen Rodriq; loc. cit. art. 17. quod in Religionibus non est necesse explicare omnes qualitates illegitimitatis in petenda dispensatione. V. G. quod sit natus ex adulterio, incestuosis, &c. sed sufficit proponere in genere illegitimatem. Quia, inquit, verisimiliter creduntur Prælati regulares velle cum suis subditis dispensare in illegitimitate, quacumque qualitate interueniente. Hanc tamen doctrinam non admittunt Mir. tom. 2. man. quæst. 2. art. 13. & Sigism. de elect. dub. 79. num. 7. & verè admittenda non est, cum sit præsertim contra doctrinam D. Thom.

146 Aduerte etiam, quod tom. 1. nostr. priu. loc. cit num. 99. dixi, quod dispensatus ad dignitatem inferiorem, non censebatur dispensatus ad superiorem, nisi de hac facta fuerit expressa mentio, & DD. ibi ad hoc adductis adde Goffr. in sum. tit. de fil. presb. vers. finem. Hostien. in sum. lib. 1. eodem tit. num. 8. Azor p. 2. lib. 6. cap. 3. quæst. 8. & 9 Barb. de po. Ep. p. 2. alleg 45. n. 5. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 2. part. 3. num. 14. vers. Aduertendum est. Rodriq; loc. cit. art. 10. vers. Ex supradictis colligitur. Si vero est dispensatus in maiori, intelligitur etiam dispensatus in minori. Quia dignitates inferiores in Regularibus continentur eminenter in superioribus. Ad quod facit illa reg. iuris. De maiori ad minus licita est extensio. l. Non debet, ff. de reg. iur. regula Cui licet, 53. de reg. iur. in 6.

147 Aduerte etiam, quod illegitimus dispensatus in seculo ad beneficium curatum, si Religionem ingrediatur, non potest in ea obtinere dignitates. Mir. loc. cit. art. 5. Sigism. de elect. dub. 80. num. 7. Portel. in dub. reg. ver. Illegitimus, num. 6. Nauar. lib. 4. cons. conf. num. 1. qui fil. sint leg. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 11. num. 4. fine. Quia dispensatio est stricti iuris, vnde dispensatus ad habenda beneficia secularia, non potest habere regularia. Quod tamen limita, nisi dispensatio facta ab habente potestatem, fuisset generalis ad habenda quæcumque beneficia Ecclesiastica cuiuscumque qualitatis, tam secularia, quàm regularia, vt Rebuff. in praxi, tit. de disp. sup. def. nat. num. 74. 75. quæ dispensatio generalis potius legitimatio dicenda est, quam dispensatio.

148 Aduerte etiam, quod Religiosus dispensatus ad obtinendas dignitates in sua Religione, si ab ea eijciatur, vel ad aliam transeat, non potest, neque in seculo, neque in Religione, ad quam transit, dignitates obtinere, absque noua dispensatione, nam Prælatorum iurisdictio non extenditur ad habilitandum nisi in sua Religione. Ita Rodriq, loc. cit. art. 10. fine. Mir. art. 4. fine. Sigism. cit. num. 6. Sanchez 5. in dec. cap. 5. n. 16. Barb. in cap. 1. de fil. presb. num. 6. Camp. in diu. iur. rubr. 11. cap. 13. num. 119.

149 Aduerte item, quod si illegitimi professio nulla declaretur legitima auctoritate, potest nihilominus in susceptis ordinibus ministrare, & ad alios ascendere. Quia hoc est priuilegium iure communi concessum, in fauorem Religionis, quod, effectu obtento, non retrotrahitur, cum nullibi cautum reperiatur. Ita Sanch. loc. cit. num. 14. Contrarium tenent Ric. 2. p. prax. resol. 311. quem sequitur Barb. in cap. 1. de fil. presb. num. 9. quia, cum per illam professionem nullam non fiat verus Religiosus, non debet priuilegijs solis verè Religiosis concessis frui. Verum tamen habet opinio Sanch. in eo, qui propter delicta expelleretur ab Ordine in perpetuum; quia non per hoc desineret esse Religiosus.

150 Sed pone casum, quod illegitimus legitimatus ad habendas dignitates Ordinis, concurrat cum aliquo nato legitimo ad aliquam dignitatem, quisnam ex illis erit præferendus etiam in conscientia? R. quod, cæteris paribus, legitimus præferendus est; arg. l. Generaliter, §. Spurios, ff. de decur. Trott. de perf. cler. lib. 2. par. 1. req. 1. num. 2. dixit, Cœteris paribus; nam si illegitimus esset doctior, & sanctior, præferendus esset: ex hoc enim quod illegitimus, si est probus, spernendus non est; cap. Nasci d. 56.

151 Sed an illegitimi, dum non sunt habilitati ad vocem passiuam, gaudeant actiua? Dic, quod non; arg. c. fin. de fil. presb. Est enim quædam prærogatiua, & personatus in Religionibus vox actiua.

152 Tandem aduerte, quod monialis illegitima non potest esse Abbatissa, neque Correctrix sine dispensatione, Ita Suar. tom. 5. de cens. disp. 50. sect. 5. num. 15. & tom. 4. de relig. tr. 1. lib. 2 cap. 6. num. 14. Nauar. com. 2. de reg. n. 6. & in sum. c. 27. num. 201. ver. Decimo dico; Sayr. lib. 6. de cens. c. 11. n. 3. Marol. de irreg. lib. 1. c. 10. n. 5. Sanctar. var. q. 41. n. 7. militant enim in ea eædem omnino rationes, quæ in viris. Quo casu probat Dec. in l. Fœminæ, ff. de reg. iur. n. 110. legem pœnalem loquentem de masculis, extendi etiam ad fœminas. Dispensare autem cum dictis monialibus ad habendas dignitates, pertinet ad Prælatum regularem, cuius Ordinis fuit, qui Prælatus per se solus potest hanc dispensationem concedere, vt dictum est n. 142. etiam stando in rigore bullæ Greg. XIV. contra illegitimos, de qua tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Iul. II. num. 94. secundum Rodriq; tom. 1. quæ. reg. quæst. 13, art. 22. qui etiam censet art. 21. quod moniales dicta dispensatione non egeant.

CAP. VI.

De fidei professione, quam tenentur facere Prælati regulares.

1 VIDE Ledes. tom. 2. sum. tract. 1. cap. 4. concl. 10. Sayr. in decis. tit. de sum. trin. à decis. 1. F. Leon. in thes. for. Eccl. par. 1. cap. 3. num. 16. & par. 2. cap. 10. à nu. 20. Fusc. de vis. lib. 1. cap. 15. num. 15. & lib. 2. cap. 3. num. 4. Sa. in aph. ver. Fides. num. 6. Rodriq; to. 2. quæst. reg. quæst. 72. & in sum. tom. 1. cap. 119. num. 7. Pasq. de resig. lib. 8. q. 9. num. 121. & lib. 10. quæst. 11. Ric. in collect. part. 3. collect. 579. & p. 1. prax. decis. 681. & 3. part. prax. à resol. 191. & 4. p. prax. decis. 83. Campanil. in diu. iur. rubr. 8. c. 3. à n. 17. Sanch.

Sanch. lib. 2. in decal. cap. 5 Azor par. 2. lib. 7. cap. 2. Scor. in selec. bull. epit. 83. theor. 206. & epit. 84. theor 207 Filliuc. tom. 3. tract. 41. cap. 6. à num. 5. & tom. 2. tract. 22. cap. 3. à n. 93. Barb de po. Ep. par. 3. alleg. 61. Sigismund. de elect. dub. 50. Garc. de benef. pat. 3. cap. 3. Portel. in dub. reg. ver. Professio fidei. Sorb. in com. eod. ver. Zer. eod. part. 2. prax. Piasec. in prax. p. 2 cap. 5. num. 17. Quar. in sum. ver. profess. Nald. eod. vgol. de po Ep. cap. 50. §. 16. Less. lib. 2. de iust. c. 34. dub. 29. n. 165. Nauar. lib. 2. cons. de iur. iur. à cons. 7.

2 Dico 1. Prælati regulares, siue perpetui, siue temporales, tenentur facere professionem fidei, iuxta formam præscriptam à Pio IV. intra duos menses computandos à die electionis, si dicti Prælati sint præsentes in suis conuentibus, & prouinciis, si autem sint absentes, dicti duo menses debent computari à die obtentæ possessionis dictarum Prælaturarum: & debet fieri talis professio coram capitulo in manibus Superioris præterito, vel alterius a capitulo, vel Prælato deputandi. Ita Nauar. loc. cit. cons. 10. Ledes. conc. 11. Sa num. 6. Rodriq. quæst. reg. cit. art. 1. & in sum. loc. cit. ver. Quinto aduertendum. Barb. num. 7. Portel. n. 1. & alii cit. Constat ex cap. 12. Conc. Trid. sess. 24. de refor. & licet Concilium de Regul. non loquatur, quia tamē ratio motiua dictæ professionis faciendæ etiam in dictis Regularibus militat, vt scilicet Ecclesiasticarum personarum fides pura, & constans in obedientia S. R. Ecclesiæ perseueret, ideo, cum sit in fauorem Religionis, posset ad dictos Regulares secundum iura communia extendi, nisi iam fuisset ad eos extensa per const. Pij IV. Iniunctum to. 2. bull. Cherub. in const. 89. illius.

3 Noto 1. quod tenentur dicti Prælati dictam professionem facere dicto tempore sub mortali, id enim denotat verbum illud, *Teneantur*, positum in Concilio, vt dicit Garc. loc. cit. num. 64. eo quod præceptum, & obligatio sit de re graui. Atque ita Sanch. 2. in dec. cap. 5. num. 1. Rodriq. in sum. loc. cit. Ledes. cit. concl. 10. Filliuc. tom. 3. cit. num. 6. & tom. 2. n. 94. Posset tamen quis excusari à mortali, si ex ignorantia inculpabili in foro animæ, vel ex inaduertentia talem professionem omisisset; Nauar. loc. cit. cons. 7. n. 3. & cons. 12. n. 1. Filliuc. to. 3. tr. 41. c. 6. n. 11. Azor. loc. cit. q. 2. Gar. n. 68. Parif. cit. lib. 10. quæst. 11. num. 10. Sanch. cit. num. 13. Rodriq. cit. art. 2. Vgol. loc. cit. num. 5. Sorb. not. 2. Ric. 3. p. prax. resol. 195. num. 6. Barb. num. 29. Et ratio est, quia iuxta D. Thom. 1. 2. quæst. 76. art. 3. & 4. ignorantia excusat à mortali. Dixi, In foro animæ, nam in foro fori non excusabitur, vt dicunt præfati DD. Parif. n. 8. Garc. num. 67. quia ignorantia iuris clari non excusat in hoc foro, per reg. 13. *Ignorantia*, de reg. iur. in 6. poterit tamen etiam in hoc foro excusare, si probetur. Filliuc. loc. cit. cap. Innotuit, §. Habito, vbi Panorm. num. 9. Sed difficile euitabit pœnas, cum Prælatis per ignorantiam delinquentibus non facilè sit indulgendum, cap. Scriptura, de consecr. d. 2. cap. vlt. d. 37.

4 Noto 2. quod per transactionem termini duorum mensium non deobligatur Prælatus à professione fidei facienda, si intra dictum terminum non fecit; Nauar. lib. 2. cons. de iur. iur. cons. 11. num. 1. Rodriq. in sum. tom. 1. c. 119. num. 7. ver. Quartò, not. Ledes. loc. cit. dub. 3. concl. 9. Garc. num. 29. Filliuc. num. 10. Azor. q. 5. Scot. cit. ep. 8. theor. 207. ver. Quæreret: Sigismund. loc. cit. num. 6. Vgol. num. 1. Parif. n. 12. q. 11. Sanch. num. 5. quia non in temporis honorem ea temporis assignatio adhibita est, sed solùm vt terminus obligationis implendæ, in quo casu, transacto termino, non cessat obligatio, l. Celsus, ff. de recept. arb. c. Cum dilecti, de dolo, & cont. §. Præterea.

5 Noto 3. quod Prælatus tenetur dictam fidei professionem facere toties quoties ad dicta, vel similem, aut aliam Prælaturam assumitur V. G. qui 2. vice in Correctorem eligitur, tenetur hac 2. vice fidei professionem facere quamuis eam 1. vice fecerit. Azor par. 2. lib. 7. cap. 2. quæst. 8. Sigism. de elect. dub. 50. num. 4. Ric. 4. par. prax. decis. 83. fine, & 3. p. prax. resol. 192. num. 3. Camp. in diu. iur. rubr. 8. cap. 3. num. 20. Filliuc. tom. 3. tract. 41. cap. 6. num. 10. Garc. loc. cit. num. 18. quia id refert declarationem Concilij; Barb. de pot. Ep. p. 3. alleg. 61. num. 8. & 9. Contrarium sentit Sanch. 2. in decal. c. 5. num. 6. Irresolutè loquitur Scot. cit. Ego à primis non discedo. Quia verba generalia generaliter intelligenda sunt; arg. cap. Si proponente, de rescrip. & arg l. 1. §. Et generaliter, ff de leg. præst. Concilium autem generaliter loquitur sess. 24. cap. 12. de refor. & duodecim sunt horæ dici.

6 Noto 4. quod Collegæ Generalis, & Collegæ Prouincialis tenentur fidei professionem facere. Quia & ipsi curam habent animarum saltem mediatè, & immediatè in rebus grauibus, quia sunt cum participes officij cum suis Prælatis, & eorum officia personatum dicunt, & æquiparātur, immò præstant Correctoribus, licet sine præeminentia, & iurisdictione sint. Fauet Garc. de benef. p. 3. cap. 3. num. 15. & 16 & declaratio Congreg. quam affert dicto n. 16. Filliuc. loc. cit. num. 7. Vgol. de po. Ep c. 50. §. 16. num. 3. Zerol. in prax. par. 1. ver. Beneficium, §. 5. dicto 4. Idem videtur dicendum de Vicarijs paruorum conuentuum; quia curam animarum habent, & includi videntur in Trid. loc. cit. Et idem dicendum videtur de Visitatoribus tam generalibus, quam prouincialibus, quia & dignitatem, & curam animarum habent. Sed de his non inuenio DD. loquentes. Facit tamen Trid. sess. 25. de reform. cap. 2. ibi, *Cæteri vero omnes Ecclesiastica beneficia*, &c. Ergo, cum dicta officia ad modum Ecclesiastici beneficij se habeant, tenebuntur ea obtinentes ad fidei professionem.

7 Noto 5. graue dubium esse apud DD. an dicta fidei professio fieri possit per procuratorem. Negant Filliuc. loc. cit. num. 9. Ric. 3. p. prax. resol. 196. Garc. à num. 72. Vgol. loc. cit. num. 1. Zerol. in prax part. 2. hoc verb. Grat. discept. for. tom. 1. cap. 166. num. 22. Sigismund. loc. cit. num. 3. Apostilla Nauar. ad cons. 11. de iur. iur. refert ita censuisse sacram Congreg. Quia, inquiunt, iuramentum vbi iure faciendum est personaliter est faciendum, ex gloss. cap. Vt circa, verb. Corporali, de elect. in 6. & innuunt verba illa in forma dictæ professionis apposita, *Sic me Deus adiuuet*, &c. Affirmant Nauar. loc. cit. num. 2. Sanch. 2. in dec. cap. 5. num. 7. Ledes. tom. 2. sum. cap. 4. ar. 1. dub. 6. Flau. Cherub. ad const. 88. Pij IV. schol. 1. Nald. in sum. hoc ver. num. 5. Azor p. 2. lib. 7. c. 1. quest. 6. Camp. in diu. iur. rubr. 8. c. 3. n. 19. & testatur se in praxi id vidisse seruari in capitulo Neapolitano, Barb. loc. cit. num. 20. Ric. 4. p. prax. decis. 84. vbi retractans, quod dixerat 3. par. hanc opinionem multis probat, & ad eam affert decis. Rotæ. Scort. in select. bull. theor. 207. vers. Quid si, in fine. Probabilem putat Filliuc. tom. 2. tract. 22. cap. 3. num. 96. Et constat; Tum quia potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum, per reg. 68, Potest, de reg. iur. in 6. l. 1. ff. de procur. præsertim quando contrarium non reperitur dispositum, vt hic. Nullum est enim verbum in Concilio, vel const. Pij IV. quod hoc prohibere videatur. Tum quia solemne iuramentum potest præstari per procuratorem, ad id specialiter deputatum, c. 1. §. Verum, de sta. reg. in 6. cap. Mementes, iuncta gloss. ver. De præsenti, 17. quæst. 4. Tum quia id videtur expressum in cap. Tibi Domino, d. 63. vbi glossa ver. Iurare, ponit formam, quæ debet procurator iurare, & in cap. Optatum, d. 100. Vtraque itaque sententia probabilis est. Vnde non erat, cur tam acriter morderet Barbosam Sigismund. loc. cit. cum præsentem declaratio Congreg. personalitatem requirentis, non habeat eam certitudinem, quæ requireretur ad hoc, vt ei contradici non posset; & decis. Rotæ etiam pro hac sententia adducantur.

8 Noto 6. quod clerici seculares obtinentes beneficia, tenentur facere dictam fidei professionem intra terminum duorum mensium sub pœna non acquirendi ius ad fructus beneficij. In qua re adsunt aliquæ difficultates, quas, quia Regulares non tangunt, omitto. Videri potest Barb. de po. Ep. alleg. 61. num. 22. Filliuc. loc. cit. à num. 12. Vgol. loc. cit. §. 16. num. 4 Garc. loc. cit. à num. 35. Sanch. cit. à num. 8. Azor cit quæst. 3. & 4. Regularibus verò dictam professionem omittentibus dicta pœna non potest applicari, cum fructus Prælaturarum regularium sint labores, & calumniæ, quæ si patienter tolerentur, maximos producunt fructus ad vitam æternam: Nec in bulla Pij IV. qua decretum Concilij ad Regulares extenditur, vlla pœna imponitur.

9 Noto,

9 Noto. 7. quod Prælati tenentur sponte dictam fidei Professionem facere, absque eo quod ab vllo ad hoc impellantur, vel moneantur, vt constat ex verbis Concilij ibi *Teneantur*, & ita fuisse declaratum a Congreg. refert Garc. loc. cit. num. 20. Ric. 4. p. prax. decis. 83. fine.

10 Noto 8. quod electus in absentia non tenetur facere professionem fidei, nisi post duos menses à die acceptæ possessionis, etiamsi per ipsum stet, quo minus possessionem accipiat. Habetur expressè in Trid. sess. 24. c. 12. de refor. & dicit Garc. loc. cit. n. 32. & Filliuc. tr. 41. cap. 6. n. 10.

11 Dico 2. omnes Regentes, ac Lectores, incipiendo à Lectoribus grammaticæ, vsque ad Lectores theologiæ inclusiuè, antequam eis talis gradus conferatur, vel saltem antequam possessionem illius accipiant, tenentur facere sub pœna peccati mortalis fidei professionem, siue legant in publicis Vniuersitatibus, siue in priuatis domibus, & in cõuẽtibus ipsorum Regularium, siue cum mercede, siue gratis. Ita Sanch. 2. in dec. c. 5. n. 4. Sorb. in comp. hoc ver. not. 4. Rodriq. to. 2. q. reg. q. 72. art. 2. Ric. loc. cit. n. 5. Filliuc. to. 2. tra. 22. c. 3. n. 95. Garc. loc. cit. n. 3. Scort. in select. bull. theor. 206. Nald. hoc ver. n. 2. Portel. eod. in dub. reg. n. 3. Constat ex const. Pij IV. 88. In sacrosancta, tom. 2. bull. Cherub. fol. mihi 128.

12 Noto 1. quod illi, ad quos spectat Regentes, aut Lectores, vel Magistros instituere, si antequam eos instituant, vel possessionem eis tribuant, non curant, vt faciant fidei professionem, incurrunt excommunicationem maiorem latæ sententiæ, quæ tamen nulli est reseruata, & in pœnam priuationis suorum officiorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda; dicti verò Lectores, Regentes, & Magistri dictam excommunicationem non incurrunt, sed incurrunt pœnam priuationis ipso facto graduum obtentorum. Ita statuit Pius IV. in const. cit. & docent Sorb. Sanch. Rodriq. Portel. Scort. loc. cit.

13 Noto 2. quod si Prædicatores exigantur ab Episcopis vt faciant professionem fidei, eam facere tenentur. Ita Sorb. loc. cit. not. 3. Portel. loc. cit. n. 2. Rodriq. cit. art. 1. ait, quod Prædicatores, antequam ad dictum munus assumantur, debent facere fidei professionem. Sed ait Portel. quod non est in vsu.

14 Noto 3. quod dicta de professione fidei habent locum in ijs Religionibus, à quibus dictæ constitutiones Pij IV. fuerunt receptæ, & in quibus sunt in vsu. In ijs autem, in quibus non fuerunt receptæ, seu in desuetudinem abiere, non obligant, & credo quod in nulla fere Religione nunc sint in vsu. In nostra vidi fieri professionem fidei a Generalibus in capitulis generalibus; in alijs capitulis hoc non vidi. Et apud Regulares dictam fidei professionem non esse in vsu, docent Sorb. in comp. hoc ver. vers. Et est primò aduertendum; qui addit, id etiam censuisse sacram Congregationem Scor. loc. cit. fine, & theor. 207. in princ. Sanc. cit. n. 3. & 4. Rodriq. cit. art. 2. fine. Ledes. to. 2. sum. tract. 1. cap. 4. concl. 11. Sigismund. de elect. dub. 50. num. 7. Nald. in sum. hoc ver. num. 3. & in specie, quod non sit in vsu quò ad Lectores, docent Garc. de benef. par. 3. c. 3. & n. 4. Ric. 4. p. prax. decis. 83. n. 5. vbi ait, quod Romæ DD. in priuatis domibus, vel moanstetijs legentes, fidei professionem non faciunt.

C A P. VII.

Quam remunerationem expectare possint à Deo boni Prælati.

1 VIDE D. Thom. de regim. princ. lib. 1. à cap. 9. Ægid. de regim. p. 1. lib. 1. c. 14. Maucler. to. 1. de monar. Eccl. p. 2. lib. 5. c. 11. Trul. in eluc. sui Ord. lib. 2. cap. 34. n. 8. Cassan. in cat. p. 5. consid. 2. & 3. Patrit. de regno, lib. 9. tit. 19.

2 Noto 1. quod importabile est Prælatiæ onus, nisi Dominus supponat manum suam. Quod considerans Gedeon Iud. 8. aiebat. *Non dominabor vestri, sed dominabitur vestri Dominus.* Et Nazianz. or. 1. num. 21. *Difficile est scire parere, sed multò difficilius scire imperare, præsertim in imperio, quod in lege diuina situm est, & ad Deum ducit.* Quæ difficultas tum ex parte oritur Prælati, cuius est non solum corpora, sed animas regere. Tum ex parte subditorum, quorum aliqui bonæ, alij malæ indolis, & inclinationis sunt, alij superbi, alij humiles, alij iracundi, alij phlegmatici, alij melancholici, alij hilares, alij studiosi, alij negligentes, alij docti, alij ignari, alij seditiosi, alij pacifici, alij murmuratores, alij quieti, alij ambitiosi, alij non curantes honores, alij auari, alij liberales, alij cellitæ, alij cursores, alij scandalosi, alij exemplares, alij puri, alij immundi, alij sobrij, alij intemperati, alij obedientes, alij petulcaces, alij obstinati, alij flexibiles, alij duri, alij faciles, alij pij, alij crudeles, alij vrbani, alij rustici, alij disciplinati, seu disciplinabiles, alij neutrum, alij rectè ambulantes alij obliquè; & denique alij boni, & alij mali. Meritò ergo ait Nazianz. num. 31. *Sed sit sanè aliquis non modo à vitiorum contagione purus, verum ad summum etiam virtutis fastigium euectus, haud equidem video, quanam scientia instructus, aut quibus viribus fretus, huiusmodi Præfecturam intrepide suscipere queat. Nam profectò ars quædam artium, & scientia scientiarum mihi esse videtur, hominem regere animal omnium maximè varium, & multiplex.* Et Basil. in mor. reg. 80. à c. 15. ait, quod Prælati debent esse pastores, gregi suo attendentes, animasq. proprias pro ipso ponentes. 2. debent esse medici, leniter morbos curantes, ne veniant præcipitantes. 3. debent esse subditorum parentes, & nutrices charitatem, & amorem paternum erga eos exercentes, illisque non solum doctrinam, sed vitam propriam communicantes. 4. debent esse Dei auditores, solis Deo dignis operibus se totos pro ipsis subditis mancipantes. 5. debent esse plantatores palmitum Dei in vite, qui est Christus nihil alienum, aut infructuosum relinquentes, fecunda autem meliora efficere omni diligentia studentes. 6. debent esse ædificatores templi Dei, animas proprias, & subditorum ita concinnantes, vt fundamento Apostolorum, & Prophetarum appositè congruant.

3 Et 1. Pet. 5. hæc Prælatorum in regendis subditis difficultas ostenditur. *Pascite, qui in vobis est, gregem Dei, prouidentes non coactè, sed spontaneè secundum Deum, neq. turpis lucri gratia, sed voluntariè, neq. vt dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo.* Ex quo loco sex colligo Prælati munia. 1. quod debet esse pastor, bonus autem pastor est, ait D. Th. lib. 3. de reg. c. 11. qui principaliter bonum subditorum intendit; qui per se sufficiens reperitur, quique in omnibus bonis superexcellit, & qui curam habet subditorum, vt bene operentur. Et Ber. in sent. non procul ab init. *Boni pastoris est vigilare super gregem propter tria necessaria, videlicet ad disciplinam, ad custodiam, ad preces. Ad disciplinam, propter morum correctionem, ne grex commissus propria molestia deficiat. Ad custodiam, propter diabolicam suggestionem, ne hostili seducatur calliditate. Ad preces, propter tentationum instantiam, ne vincatur à pusillanimitate. In disciplina rigor iustitiæ. In custodia spiritus consilij. In prece affectus compassionis.* 2. Prælati munus est, vt non coactè, sed sponte pascat; idest, non ambitione, vel auaritia, aut alterius terrenæ rei amore gregem pascat, sed solùm intuitu supernæ mercedis *Si quidem* (ait Naz. or. 1. n. 29.) *Antistites virtutis suæ præstantia multitudinem ad mediocritatem tracturus sit, ac non per vim cohibiturus, sed persuasione allecturus. Nam quod vi, ac necessitate exprimitur, præterquam quod tyrannicum est, minimeque laudandum, ne firmum quidem, ac stabile est: solet enim id, cui vis adhibita est, non secus ac planta, per vim manibus inflexa, simul vt dimissum fuerit, ad se rursum redire: quod autem à libera voluntate proficiscitur, æquissimum, ac firmissimum esse solet, vt pote beneuolentiæ vinculis astrictum, atque conseruatum.* 3. Prælati munus est, vt subditos regat secundum Deum, scilicet, alacriter procurans munus impositum secundum Dei voluntatem obire; hominum passiones auertans, soli Deo placere cupiens, illius solius gloriam quærens, ad eum solùm oues dirigens, honorem Dei, animarumque salutem verè secundùm Deum zelans, non vt aliqui, de quibus quidam.

Sæpe

Sæpe scelus celum zeli velamine texit.
Cui zelus celum est, non facit ille scelus.

4. munus est, vt hoc non fiat turpis lucri gratia. O Prælati examinate conscientias vestras, *scientes, nihil aliud esse res Ecclesiæ*, vt ait S. Prosper. lib. 2. de vita contempl. c. 9. & 10. *nisi vota fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum*. Audite Hierony. ad Nep. *Nonnulli sunt ditiores Monachi, quam fuerint seculares, & clerici, qui possideant opes sub Christo paupere, quas sub locuplete, & fallace Diabolo non habuerant, vt suspiret eos Ecclesia diuites, quos mundus tenuit antè mendicos*. 5. munus est, vt Prælatus non sit imperiosus, nec imperiosè vexet subditos, *sed morum mansuetudo*, vt ait Basil. reg. 43. ex fus. disp. *& humilitas cordis hæc præcipua Antistitis insignia sunto. Talis enim fuit Christus, vt dixit, Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*. Et Auctor oper. imp. ad illud Matth. 20. *Scitis, quia principes gentium dominantur eorum*, ait, *Principes Ecclesiæ sunt, vt seruiant minoribus suis, vt ministrent eis, quemadmodum acceperunt à Christo, & suas vtilitates negligant, & aliorum procurent, vt, si opus fuerit, neque mortem recusent pro salute inferiorum suorum*. 6. munus est, vt Prælatus sit forma, & exemplar gregi suo, ad illud 1. ad Tim. 4. *Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, & castitate*. & cap. 2. *In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in grauitate*. Et Nazianz. or. 1. num. 26. *Neque enim ab eo, qui hanc curam suscepit, hoc solum requiritur vt malus non sit (malum enim ipse plerique etiam è vulgo turpissimum censet) verum etiam vt virtute præstet, iuxta illud scripturæ præceptum, quo declinare à malo, & bonum facere iubemur*. Plura de difficultate regendi vide apud Scrib. lib. 2. pol. christ. cap. 6. Contz. 6. pol. cap. 10. à §. 4. Turrecrem. in reg. S. Bened. tr. 138. pag. mihi 167. Pen. in proœ. tit. de auro coron. Cod. lib. 10. & eod. lib. leg. vn. tit. De Irenar. Maucl. tom. 1. lib. 5. p. 2. cap. 10. num. 1.

4 Noto 2. quod multa bona affert subditis bonus Prælatus; iustitiam enim ministrando æqua lance, omnibus satisfacit; misericordia vtendo, omnes contentos reddit: pacem curando, bonis omnibus, & spiritualibus, & temporalibus eos replet, multaque impetrat pro illis à Deo, iuxta illud Iud. 2. *Cum Dominus iudices suscitasset in diebus eorum, flectebatur misericordia, & audiebat afflictorum gemitus, & liberabat eos de cæde vastantium*. Et de Othoniale dicitur eod. lib. cap. 3. quòd, eo iudicante, quieuit terra 40. annis. *Quare*, vt Philo de cherub. ait col. 5. *gratia maxima conditori, qui sciens imprudentiæ rabiem, non dedit tamquam furenti gladium, nec verborum facultatem, ne quoscumque obuios magna clade conficeret*. Quasi dicat, Maximum Dei beneficium est, non habere Prælatos insanos, & furentes, qui arrepto potestatis gladio, illo districto, absque metu numinis, aut legum præscripto, in obuios quosque irruat, nullo iuris, aut iniuriæ, nullo bonorum, aut malorum facto discrimine. Hi non pastores, sed *hostes appellandi sunt*, cum agant *hostilia*, vt idem Philo ait de creat. in princip. col. 5. Et aduertè, quod sicut nullum malum est in ciuitate, quòd non faciat Dominus iuxta illud Michææ 1. *Quod scelus Iacob? non ne Samaria? & quæ excelsa Iudæ? non ne Ierusalem?* Ita nullum bonum, quod Prælato bono non tribuatur; nam omne bonum à capite descendit directè, vel indirectè, mediatè, vel immediatè.

5 Noto ergo 3. quòd Deus, qui bonorum operum remunerator est, Prælatis pro tot laboribus toleratis intus, & foris, à fratribus, & ab extraneis, & ab illis maiora quandoque quàm ab istis, iuxta illud Iosephi lib. 4. antiq; cap. 8. vbi de Mose morti vicino loquens, ait, *Meministis enim, quòd sæpius à vobis de salute periclitatus sum, quàm ab hostibus*; Quamplurimi enim sunt, qui retribuunt mala pro bonis in familia regenda. Et pro tot bonis operibus exantlatis ad ipsius gloriam, & honorem, bona tribuit, & in hac vita, & in futura. In hac vita tribuit illis Deus tria bonorum genera, de quibus D. Tho. lib. 1. de reg. princ. c. 10. Primum, quòd illorum dominium perpetuum facit; intellige, quatenus est ex parte subditorum, Prou. enim 29. *Rex qui iudicat in iustitia pauperes, thronus eius in æternum firmabitur*. Et Synes. de reg. *Deus bonis viris perpetuò, planèque opitulator, ac propitius est*. & Phil. de creat. princ. col. 3. *Tali Principi legitimo, ut æquabile honoranti, incorruptè iudicanti, semper meditanti iustitiam, longæuum principatum Propheta proponit vice præmij*. 2. tribuit Deus communitati, cui præsunt, abundantiam bonorum temporalium, ait enim D. Tho. loc. cit. *Regibus, qui iustitiam quærunt, diuitiæ adduntur à Deo, sicut Salomoni, qui dum sapientiam quæsiuit ad faciendum iudicium, promissionem de abundantia diuitiarum accepit*. Et hic congruit illud Matth. 6. *Quærite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis*. Et colligitur ex cap. Si quælibet 22. quæst. 2. 3. tribuit Deus bonis Prælatis bonum nomen etiam post mortem; ait enim D. Tho. loc. cit. fine. *De fama verò superfluum videtur dicere; quis enim dubitat, bonos Reges non solum in vita, sed magis post mortem quodam modo laudibus hominum viuere, & in desiderio haberi? malorum verò nomen aut statim deficere, vel, si excellentes in malitia fuerint, cum detestatione eorum rememorari? vnde Salomon Prou. 10. Memoria iusti cum laudibus, nomen autem impiorum putrescet, quia vel deficit, vel remanet cum fœtore*. Et Philo loco cit. de creat. princ. col. 3. ait, *legitimum Principem victurum etiam post obitum; relicta post se immortali virtutis, rerumque à se gestarum memoria*. & lib. 3. de vi. Mos. in fine ait, quòd, mortuo Mose, *luxit eum vniuersa gens, lacrymis diffluens per mensem integrum, accedentibus ad publicum luctum priuatis affectibus, quandoquidem erat inenarrabilis eius prouidentia, beneuolentiaque erga vniuersos, ac singulos*.

6 Quò verò ad præmium alterius vitæ, 1. Pet. 5. dicitur, *Et cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam*. Sed inquis, Hanc coronam habebunt omnes beati. Quæ ergo maior retributio dabitur pastoribus pro tot laboribus toleratis; R. quod vltra coronam gloriæ essentialem, constituunt Theologi alias coronas accidentales, quas aureolas vocant. Et vna ex istis aureolis debetur Prælatis, vt docet D. Tho. de reg. lib. 1. c. 9. aiens. *Considerandum autem restat vlterius, quòd, & eminentem obtinebunt cælestis beatitudinis gradum, qui officium regium dignè, & laudabiliter exequuntur; si enim beatitudo virtutis est præmium, consequens est, vt maiori virtuti maior gradus beatitudinis debeatur*. Et de ista aureola loquitur Petrus, quando dicit, quòd pastores percipient *immarcescibilē coronā gloriæ*: non enim potest loqui de gloria essentiali, nam hæc omnibus decedentibus in gratia debetur; cum autem loquatur de Pastoribus maiora facientibus, & patientibus, quàm cæteri etiam boni Christiani, de ista aureola loqui dicendum est. Erit itaque ista aureola Pastorum magna, & eximia, tum propter ingentem charitatem, qua non solum suam, sed & plurimorum aliorum animas saluare, & perficere fatagerunt; tum propter zelum, quo regnum, & gloriam Dei propagauerunt. Cuius ergo maior fuerit charitas, zelus, & labor, eius pariter maior erit gloria, & laurea. Adde, quod addetur Pastoribus gloria, & corona ex gloria, & corona subditorum, quos ad salutem perduxerunt, iuxta illud 1. ad Thes. 2. *Quæ est enim nostra spes, & gaudium, aut corona gloriæ? nonne vos ante Dominum nostrum IESVM CHRISTVM estis in aduentu eius? vos enim estis gloria nostra, & gaudium.*

QVAESTIO TERTIA, DE AVCTORITATE PRÆLATORVM REGVLARIVM.

AGGREDIOR quæst.3, in qua ex suppositis quæst.1. cap.5. num.4. mihi agendum est de potestate iurisdictionali, & dominatiua, quàm habet Prælatus quò ad forum externum in suos subditos,

CAPVT PRIMVM,

Quomodo Prælati regulares possint nouitios ad suam Religionem recipere.

1 VIDE Nauarr. lib. 1. cons. de constit. cons. 9. numer, 12. Sotb. in com. priu. vers. Nouitius, tit. de recep. nou. Vech. de nou. disput. 7. dub. 6. Passarel. in schol. ex Batch. numer, 12. Suarez tom. 3. de relig, lib. 5. capit. 10. Miranda tom. 1. man quæst. 15. art. 1. Rodriquez tom. 3. quæst, reg. quæst. 9, artic. 1. Cordub. in reg. Min. cap. 1. quæst. 7. vbi Polit. numer. 11. & Bartol. Ledesm. de stat. relig. in com. cap. 7. conclus. 2. diff. 1. pag. mihi 269. Cruz de sta. Relig. lib 1. cap. 8.

2 Noto 1. quod materia in hoc cap. tractanda, longa, difficilis, & quotidiana est, ac per consequens necessaria; quare est diligenter discutienda; & ideò ad 5. capita eam reduco. 1. est de nouitiorum receptione. 2. de nouitiatu, 3. de professione. 4. de auctoritate Prælatorum in nouitios, tam in foro interno, quàm externo. 5. de dispositione bonorum ipsorum nouitiorum,

3 Noto 2. quod DD. præsertim antiquiores, eodem modo loquuntur de potestate recipiendi ad habitum, & de potestate recipiendi ad professionem, eo fortè, quia qui vult vnum propter aliud, vnum solùm velle videtur, & certum est, receptionem ad habitum esse propter professionem. Atque ita concludere videntur, quòd qui habet potestatem recipiendi ad habitum, habet etiam potestatem recipiendi ad professionem, & è contra. Cui rei fauere videtur tex. in cap ad Apostolicam, de reg. vbi dicitur, *Abbate per se, vel per alium professionem recipiente, monasticum, & monachalem habitum concedente*. Certum tamen est, quòd hæc duo, receptio ad habitum, & receptio ad professionem, sunt valide diuersa; nam receptio ad professionem est contractus formalis, & purus, quo incorporatur receptus in membrum Religionis ita vt deinceps neque Religio eum expellere, neque ipse Religionem deserere, rebus immutatis, possit. At verò receptio ad habitum est contractus mutabilis, & resolutiuus, & quasi conditionalis, vt ait Sanchez 6. in dec. cap. 10. num. 21. quo receptus suscipitur probandus intra annum, an manere velit, vel deceat in Religione, ita vt neque ipse teneatur in Religione permanere, neque Religio teneatur eum tenere. Vnde in 1. casu adimitur tam Religioso, quam Religioni, libertas Religionem, & Religiosum deserendi. In 2. talis libertas non adimitur; vnde meritò de his, tamquam diuersis, agendum est.

4 Noto 3. quòd Sixtus V. in sua const. Cum de omnibus 71. tom. 2. bulla Cherub. & in eiusdem declaratione, Ad Romanum, multa statuit circa receptionem nouitiorum ab habitum, quæ hic breuiter indiguanda sunt. 1. igitur statuit, vt nullus illegitimus ex sacrilegio, vel incestu intra tertium gradum consanguinitatis, vel affinitatis ad Religionem in clericum admittatur, sub pœna nullitatis professionis, & habitus spoliationis, & Superioribus admittentibus infligit pœnam excommunicationis ipso facto, Romano Pontifici reseruatam; concedit tamen, vt tales possint admitti ad gradum conuersorum. Alios verò illegitimos recipi posse concedit sub forma ab eo præscripta in dicta constit. Cum de omnibus; § 3. Illorum scilicet vita, & moribus priùs diligenter cognitis, & circumstantijs vniuersis, quæ circa idoneitatem personæ attendendæ erunt, consideratis, ac qui de Religionis zelo, pietate, integritate, & doctrina fide dignis testimonijs adeò commendati fuerint, adeoque bonam indolem, & specimen virtutis præseferant, ac denique tot merita eis suffragentur, vt defectum natalium suppleant, eorumque receptio vniuersæ Religioni commoda & profutura videatur, deque his omnibus in capitulo generali, vel prouinciali maturè deliberetur. Non vult tamen, etiamsi sint legitimati in seculo, quod in Religione possint admitti ad dignitates sine dispensatione Romani Pontificis; & annullat similiter receptiones aliter factas, & tales habitu spoliari, & à Religione eijci mandat, & receptores excommunicat. Sed quò ad illegitimorum receptiones dictæ constitutiones sunt annullatæ per Gregor. XIV. vt constat ex eius constit. 3. apud Cherub. tom. 2. bull. relictis in suo statu informationibus de ipsis suscipiendis secundum tenorem dictæ constit. Sixti, & concedit etiam, quòd dicti illegitimi possint per capitula generalia, vel prouincialia ad dignitates admitti.

5 Et licèt in hoc puncto distinguat Llam. in append. meth. §. 18. fine, & putet, quòd solùm illegitimi ex adulterio, vel fornicatione possint per dicta capitula rehabilitari ad dignitates, illegitimos verò ex incestu, vel sacrilegio nequaquam, sed id summi Pontificis; non video tamen solidum fundamentum tanti rigoris, nec inuenio talem distinctionem in bulla Greg. enunciat enim Pontifex §. 2. tenorem bullæ Sixti contra illegitimos ex incestu, & sacrilegio, deindè enunciat tenorem dictæ bullæ contra illegitimos ex alio illicito coitu, & enunciat id, quod dixit Sixtus, nempè natos illegitimos hoc 2. modo non posse habilitari ad dignitates nisi per Papam; deinde, connectendo ea, quæ supra dixerat eod. §. 2. scilicet *prædictas constitutiones in ea parte, qua cauetur, ne illegitimi ex certo, expresso, & dãnato thoro, &c. & in altera parte in qua illegitimè genito, &c.* subdit, *auctoritate Apostolica, tenore præsentiũ ad terminos iuris reducimus, & moderamur*, & liquendo

do omnia priuilegia Regularium in eo statu, quo erant ante publicationem dictarum constitutionum Sixti, concludit, *volentes, ijsdem constitutionibus non obstantibus, eos, qui quouis modo illegitimi procreati fuerint, ad habitum, & professionem regulares admitti posse, quemadmodum admitti poterant, si supradictæ constitutiones edita non fuissent.* Si autem dicti illegitimi ex incestu, & sacrilegio ad Religionem admissi, non possent ad dignitates habilitari, nec priuilegia Regularium essent in eodem statu, in quo erant ante dictas const. Sixti, nec dicti illegitimi possent ad Religionem admitti eo modo, quo admittebantur antea. Tunc enim admittebantur ad habitum, & professionem, & inde ad dignitates. Et clarissimè §. 4. concedit facultatem Superioribus dispensandi cum dictis illegitimis in capitulis prouincialibus, & intermedijs, iusta tenorem suorum priuilegiorum, quæ reualidat, & decernendo, subdit. *Dispensationes huiusmodi pro tempore ita factas, & inde secuta quæcumq; vi antea, valere, & tenere, ac si supradictæ constitutiones non emanassent.*

6 2. Statuit dictus Sixtus vbi supra, vt viri, & iuuenes maiores 16. annis non reciperentur ad Religionem, nisi priùs inquiratur, & fide digna relatione compertum sit de eorum parentibus, vita ante acta, & moribus, ita vt constet, eos non esse reos, vel suspectos homicidij, furti, latrocinij, & similium, vel grauiorum delictorum, propter quæ sint damnati, vel damnari formident, neq; ære alieno grauatos supra vires suarum facultatū, neq; obnoxios reddendis rationibus, ita vt ex huiusmodi causalis, vel molestias iam illata, vel timendum sit ne inferatur, & nisi deniq; constet, ipsos non humana aliqua ratione, sed tantùm deuotionis, & pietatis feruore vitam religiosam sponte, & ex animo elegisse. Aduerte quòd hæ informationes sunt omnino faciendæ etiam nunc, iuxta 83. const. Clem. VIII. In suprema, apud Cherub. tom. 3. bull. quas etiam fieri mandauit dictus Clem. in alia const. Sanctissimus, quam innouauit Vrb. VIII. vt constat ex tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Vrb. VIII. §. 78. & 80.

7 Aduerte circa facinorosos, & criminosos, quòd ad hoc vt criminosi sint inhabiles ad Religionis ingressum, quatuor requiruntur. 1. vt actis publicis constet accusatio, & inquisitio illorum. 2. vt in particulari sit contra eos inquisitum. 3. vt hæc sint ante habitus susceptionem. 4. quod sint coram iudice seculari. Quare, si actibus publicis non constet, recipiendum esse accusatum de atroci crimine furti, latrocinij, &c. etiamsi aliàs publicū sit, ita vt generet infamiam in delinquente, non impedit: nec item impedit, si criminosus occultus sit: nec item impedit, licèt in actis de inquisitione constet, quæ tamen inquisitio solum fiat in communi, non in particulari contra recipiendum: nec item impedit, si inquisitio fiat coram iudice Ecclesiastico: nec similiter, si dicta inquisitio incipiat fieri post habitus susceptionem. Ita Sanch. 4 in dec. cap. 16. nu. 39. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 7. à num. 16. Lezdi. de sta. relig. in com. capit. 6. concl. 3. diff. 2. pag. mihi 251. Item non includuntur in dicta const. qui post accusationem se purgauerunt, & absoluti fuere, quia delictum non fuit probatum, vt dicunt Sanch. loco cit. & Suar. nu. 19. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. quæst. 10 art. 7. Mir. tom. 1. man. q. 19. art. 8. fine. Portel. in add. ad dub. reg. ver. Nouitius, num. 5. Nec item includuntur, qui conuicti, & condemnati ad pœnam, eam expleuerunt; Suar. loc. cit. num. 19. Vech. de nou. disp. 2. dub. 12. num. 2. Aduerte tamen, quòd si aliquis criminosus, &c. in casibus exceptis non inclusus, profiteatur in Religione, professio valida est; per const. Clem. VIII. in suprema cit. num. præced. sed Superiores illum scienter recipientes, subiacent pœnis const. Sixti.

8 3. Statuit, quòd horum omnium indubitata fides facienda sit in capitulo generali, vel prouinciali, vt deindè dictis cum Definitoribus approbati, ad Religionem recipiantur. Aduertè, quòd nō est ampliùs necesse, vt prædictæ fides fiat in capit. generalibus, vel prouincialibus; nec est necesse, vt dicti nouitij ampliùs in dictis capitulis recipiantur. Sed, sumptis informationibus modo iufra dicendo §. 1. re cipi possunt quocumq; tēporè à tribus deputatis per capitulum prouinciale, vel etiam locale, vt concessit Clem. VIII. vt refero 10. 2. nostr. priu. in const. 2. Sixti V. nu. 8. vel etiam recipi possunt à prouinciali cum suis Collegis, vt idem Sixtus nobis Minimis concessit, per suā const. Etsi nos, datam Romæ anno 1586. die 28. April. quam ponam in addit. ad priu. reg. Nec etiam est ampliùs necesse, vt Superiores de nouitijs ab ipsis receptis dent informationes in capitulis, nec vt à capitulo approbationem factorum petant, vel expectent, vt requirit dicta constit. Sixti pro Minimis, cum id non requirat Clem. VIII. in suis posterioribus constit. datis, & pro Prædicatoribus, & pro Ministris infirmorum, vt constat ex ijs, quæ dico tom. 2. priu. cit. num. 7. Et Greg. XIV. in dicta sua constit. Circumspecta, concessit, vt in Religionibus monachalibus, facientibus filiationem perpetuam, nouitij, prævijs informationibus, recipiantur extra capitula prouincialia, & generalia, per Prælatum monasterij, cum consensu fratrum dicti monasterij. Et ipse Sixtus in sua constit. declaratoria §. 8. quando distantia, aut paucitas monasteriorum non pateretur, concessit, vt tres Patres deputati à capitulo generali Monachorum, vel prouinciali Mendicantium, dictos nouitios ad Religionem admittant.

9 4. Statuit, vt receptiones nouitiorum maiorum 16. annis, factæ contra prædictam formam, professionesq; inde secutæ sint omnino nullæ, ita vt sic de facto recepti habitu spoliari, & à Relig one expelli debeant, & vt iudices seculares contra eos ciuiliter, & criminaliter procedere possint. Quare etiam præcipit, vt dictorum nouitiorum 16. annum excedentium, nomina, & cognomina, quibus vtebantur in seculo, & patria, notentur in capitulis actis. Quod attinet ad nullitatem professionum contra dictam formam factarum, est omnino reuocatum per constit. Clem. VIII. In suprema, de qua num. 6. quare receptiones nouitiorum, prædictis informationibus nō præcedentibus, validæ sunt, sicut etiam sunt validæ professiones factæ à criminosis, ære alieno grauatis, & reddendis rationibus obnoxijs. Vide quæ dico tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 25 §. 3. ver. Ad 3. interrog.

10 5 Statuit, vt quicumque Religiosi, & eorum Superiores recipientes ad habitum quamcumque personam inhabilem secundum præfatas suas constit. sint ipso facto priuati voce actiua, & passiua in perpetuum, & dignitatibus, ac officijs, seu gradibus, quæ habent, & declarat eos omnino inhabiles ad illa, seu alia quæcumque, in posterum obtinenda. Hoc tenentur adhuc sub dictis pœnis ad vnguem seruare Superiores, & alij, ad quos spectat dictos nouitios cum Superiores recipere, quò ad informationes sumendas de nouitijs 16. annum excedentibus; si autem dictum annum non excedant, licèt dictas informationes omittant, non tenentur dictis pœnis Sixti; nam hic Pontifex eas solum inflixit contra recipientes dictum annum excedentes, putans ante illum non posse esse quemquam communiter tam criminosum. Immò de dictis nouitijs 16. annum non excedentibus secundùm mentem Sixti non est necesse fieri informationes, vt docent Suarez. tom. 3. de relig. libr. 5. capit. 10. numer. 11. Rodriquez tom. 3. quæst. reg. quæst. 10. artic. 13. Mir. tom. 1. man. quæst. 21. artic. 1. concl. 3. Nald. in sum. ver. Nouitius, numer. 1. Beia 4. pat. cas. casu 19. in princ. Sed de his etiam, qui dictum annum non excedunt, dictas informationes fieri præcipit Clement. VIII. in instruction. pro recep. nouit. tom. 2. nostr. priuil. in const. 10. Vrbano VIII. §. 79. vbi numer. 80. ait, *Primum quod attinet ad nouitiorum recipiendorum formam vltra diligentem perquisitionem, qua habenda erit de vniuscuiusque natalibus, corporis habitudine, moribus, & vita ante acta, ac præcipuè eorum, qui 16. ætatis suæ annum excedent, an criminosi,* &c. vbi particula illa, Præcipuè, exprimit casum minùs dubium. Barb. de dict. dict. 220. numer. 1. & dict. 168. numer. 1. Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 100. art. 2. ver. Circa quam; Menoch. de arb. lib. 2. casu 416. num. 19.

11 6. In declar. dictæ constit. declarat Sixtus, quòd in conuersis emittentibus professionem, satis est, si fiat inquisitio quò ad mores, & statutum personarum. Pro conuersis instituendis vide cit. const. Vrb. VIII. §. 100. & §. 101. vbi in specie statuitur, quòd in conuersis ad profitendum adsit ætas 21. annorum; quod tamen non video obseruari, & doleo; nam cum ad laborem manualem destinati sint, vix sunt apti ante illud tempus: Adde, quòd, cum eorum cura non sit tàm accurata, vt clericorum, propter continuam occupationem, quam habent in negotijs internis, & externis monasterij, vix potest ante illam ætatem pro suo statu ad mentem Pontificis illis consuli. Additur in illo §. 101. quòd conuersi ad clericorum statum, etiam durante tempore probationis, transire non possint, quòd est conforme nostræ Regulæ cap. 2. num. 3.

12 7. Declarat in recipiendis ijs, qui à patria remotissimi sunt, vel si illa detineatur ab hæreticis, & infidelibus, non esse necessaria omnia supradicta, sed si, facta aliqua diligentia, nihil appareat, quòd impediat, esse habiles reputandos. Qui autem dicantur remotissimi à sua patria, cum non determinetur, arbitrio Superioris relinquitur, iuxta l. 1. ff. de iure delib. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. quæst. 10. art. 13. putat eam patriam remotissimam esse ad quam per annum non potest iri, & rediri. Sed hæc limitatio non est admittenda simpliciter, nam licèt intra annum possit iri, & rediri simpliciter, si tamen non possit iri commodè, & tutè, puto quòd non erit necesse dictas informationes sumere; illud enim solùm possumus, quòd commodè possumus; l. Nepos Proculo, ff. de ver. sign. Quare melius arbitrio Superioris relinquitur. Diligentia autem adhibenda est, vt sumantur informationes ab his, qui haberi possunt. Quòd si nulli reperiantur in ciuitate, in qua recipiendus est habitu induendus, nec in proximis, tunc ipse, habita priùs cognitione de impedimentis dictarum constit. Sixti, iuret se nullum ex his habere; vel id saltem testificentur, qui cum eo conuersantur. Ita Vech. de nou. disp. 6. dub. 5. n. 3. Vide Mir. tom. 1. man. q. 21. art. 2. sub concl. 6. Suar. to. 3. de relig. lib. 5. cap. 10. num. 15.

13 8. Declarat, vt nullus Regularis ignotus recipiatur, neque etiam ad hospitium, sine obedientia suorum Superiorum. Pro quo vide quæ dico tom. 1. nostr. priu. in const. 13. Leon X. num. 3. Hæc in sum. statuit Sixtus illis duabus const. quæ omnia seruanda sunt, præter ea, quæ de illegitimis, & nullitate professionum statuit, vt copiosiùs dicam in seq.

14 Dico 1. de iure communi recipere nouitios ad Religionem, ad Prælatum immediatum conuentus, & conuentum ipsum spectat. Ita Nauarr. lib. 1. cons. de const. cons. 9. n. 12. Abb. in c. Ad Apostolicam, de reg. n. 12. Glossa in c. fin. ver. Pertineat de reg. in 6. vbi Io. And. & Io. Monach. Mir. tom. 1. man. quæst. 15. art. 1 concl. 2. Vech. loc. cit. disp. 7. dub. 4. num. 2. Const. ex cap. fin. de reg. in 6. vbi Bonif. VIII. illius cap. auctor, supposito de iure communi, tam ad Abbatem, quam ad conuentum, Monachorum creationem pertinere, consuetudini remittit, an ad Abbatem solum, vel simul etiam ad conuentum id pertineat. Sed in hoc assentior opinioni Suar. loc. cit. num. 6. putanti hoc dubium de iure communi certò definiri non posse, sed consuetudini standum esse, vt probat dictum c. fin. de reg. & Religionis statutis.

15 Dico 2. in Religione nostra recipere nouitios ad Religionem, pertinet ad Generalem Vigiles, aut Prouinciales, vel ab eis deputatos. Ita Reg. num. 2. In Correct. tamen num. 16. additur, quòd Prælati hoc per se solos non possint, sed cum suis respectiuè Socijs. Et si hoc negotium alicui subdito specialiter mandauerint dicti Prælati, talis substitutus illud peragere tenetur cum consensu Correctoris localis, & suorum Seniorum. In Ordine Minorum recipere nouitios pertinet ad Generalem, vel Prouincialem dumtaxat, vt dicunt Mir. loco cit. concl. 4. Cord. in cap. 2. reg. Min. q. 7. vbi Polit. num. 11. In Ordine Prædicatorum recipiuntur a Prouincialibus, vel etiam Prioribus cum consensu fratrum, vt dicit Fest. in eorum const. par. 3. cap. 2. & Suar. loco cit. ait, quòd in Ordinibus Mendicantium recipere nouitios ad Religionem, ad Prouinciales pertinet; & addit, quòd ita videtur habere consuetudo omni huiusmodi Religionum.

16 Quare minus benè sensit Nauar. loco cit. dicens, quòd apud omnes Religiones nouitiorum receptio pertineat ad Superiorem immediatum conuentus cum maiori parte dicti conuentus. Ex quo etiam infert, quod Correctores in Ordine Minimorum, præsertim Corrector S. Trinitatis de Vrbe, possint iure proprio nouitios ad habitum recipere. Nam præterquam quòd non est talis vsus in omnibus Religionibus, vt dixi, quando tamen is esset, non liceret ex illo inferre, Ergo etiam in Religione Minimorum id faciendum est. Tum quia Regula nostra illud vetat, & fuit pluries ab Apostolica Sede confirmata; vnde omninò seruanda est, etiamsi aliquid disponeret contra ius commune, cum Papa, qui eam de potestatis plenitudine confirmauit supra ius commune sit. Tum quia, vt dixi, non est certum, quod de iure communi receptio ad habitum pertineat ad Prælatum immediatum cum suo conuentu. Et capit. illud fin. 16. q. 7. quod Nauar. dicit esse omnium firmamentorum neruosissimum ad id probandum, non dicit, quòd non possit Abbas creare monachos sine consensu fratrum, vt refert Nauar. sed ita habet ad verbum. *Episcopus non debet Abbatem violenter retinere in loco suo; ipse autem non potest aliquem ordinare de suis propinquis, vel amicis sine voluntate fratrum*; Illud pronomen, ipse, potest commodè referri ad Episcopum, & suadet verbum, Ordinare, quod Episcoporum proprium est. Et receptio nouitiorum a sacris can. & DD. non proponitur sub nomine ordinationis, sed sub nomine creationis. Adde, quòd, etiam dato, quòd illud pronomen referretur tam ad Episcopum, quam ad Abbatem, & quòd per Ordinare, ibi quò ad Abbatem, intelligeretur Creare, vt insinuat Glossa, tamen adhuc non probaret intentum Nauar. nam intelligeretur solùm in eo casu, in quo propinquitas, vel amicitia faciunt casum specialem, ne scilicet his medijs velit se Abbas tamquam dominum, Monachis spretis, gerere; & sic ex dictis successorem deligere, seu res, & bona monasterij dictis propinquis, & amicis commendare, quod prohibitum reperitur in cap. Decenter, d. 89. Et dato, quòd dictum cap. fin. loqueretur de creatione Monachorum, non loquitur certè in casu nostro, sed loquitur de creatione per professionem, vt loquuntur omnes canones de hac materia tractantes, de qua etiam loquitur, c. Ad Apostolicam, de reg. Et tandem contra Nau. adest decretum Congr. quod ad verbum refeiam in addit. ad priu. reg. datum ad instantiam P. Cornelij de Rugiano Zelosi Ordinis nostri die 2. Ian. anno 1590. in casu nostræ Religionis. Vnde nimis audacter locutus est Nau. dicto cons. 9. num. 14. dum statutum Regulæ, à S. Patre diuino afflato Spiritu dictatum, vocat quamdam constitutionem Ordinis, & seuera correctione est castigandus, dum ibidem subdit, absurdum esse, & indecorum, vt soli Vigiles, & Prouinciales, fortè iuuenes, & non adeò prudentia probati, possint nouitios ad Religionem admittere. Nimium tibi assumis Nauarre, præsumptuosè nimis loquens, & superbè, dum audes absurdum, & indecorum vocare, quod S. Pater, dictante Spiritu Sancto, instituit, & quod tot sanctiss. doctissimique Pontifices ex certa scientia confirmauere, approbauere, & laudauere; errasque de iure, & de facto. De iure, quia Iurisconsulti non est, ad quæstionem de iure respondere de facto; dato enim quòd aliquando Vigiles, & Prouinciales sint iuuenes, non debet ex hoc vniuersalis conclusio inferri, Ergo omnes iuuenes sunt; est namque hoc maximum, & grauissimum peccatum apud Logicos. Deinde virtus supplere potest ætatis defectum. Tandem iuuenis dicendus non est, qui habet ætatem a suo legislatore requisitam. Erras etiam de facto, nam negotium hoc recipiendi nouitios, non est solis Vigilibus, nec solis Prouincialibus commissum, sed ipsis cum tribus Socijs, vt dixi num. 15. Errasque etiam, quia licèt possint dicti Prouinciales, & Vigiles cum suis Socijs ad habitum recipere, non possunt tamen ad professionem, quia in hac requiritur capituli localis consensus, vt dixi to. 1. huius op. q. 1. cap. 26.

c. 16 §. 2. concl. 4. ver. In nostro Ordine. Excusabit lector, quòd Doctorem insignem ausus sim ita cõtra morem carpere. Nam id mihi licuisse, immò fuisse necessariũ, existimaui, per doctrinam D. Tho. quodlib. 5. ar. 26. corp. qui vt docet, nos esse debere patientissimos in proprijs iniurijs tolerandis, ita etiam docet, statum nostræ Religionis impugnantibus debere pro posse resistere.

17 Dico 3. Prouinciales recipientes nouitios ad Religionem, tenentur adhibere consilium suorum Collegarũ, ipsorumq; consensum expectare. Ita Suar. tom. 3 de relig. lib. 5. cap. 10. num. 19. Rodriq; to. n. 3. q. reg. q 10. ar. 2. ver. Tertiò est not & q. 54. ar. 4. Mir. 10. 1. man. q. 21. art. 3. concl. 3. Sorb. in comp. ver. Nouitius, p. 1. ver. Et in anno, pag. mihi 429. Prob. ex const. Greg. XIV. Clem. VIII. & etiam Sixti V. de quibus dixi n. 8. in quibus quando datur facultas recipiendi nouitios extra capitula, semper conceditur Prouincialibus cum consensu trium, vel quatuor fratrum; & præcisis verbis id habetur in const. 83. Pauli V. Alias, apud Cherub. to. 3. bull. pag. mihi 317. Prob. 2. specialiter in nostra Religione, vbi in Correct. num. 16. dicitur. *Ad ipsos verò superiores Prælatos, & eorum Socios talium recipiendorum deliberatio spectabit.* Vbi, vt constat, ad vtrosq; spectat deliberatio Et statuit etiam Sixtus. V. in sua const. Etsi nos, de qua hic sup. num. 8. vbi dicitur. *Vt vnusquisq; vestrum vna cum tribus Socijs*, quæ dictiu Vnà, importat idem, quod Simul, & omnimodam vnitatem, ac æqualitatem, vt dicit Barb de dict. dict. 376. num. 1. & n. 2. ait, quòd dictio, Vnà cum, quæ est hic, idem significat, quod copula, Et, & importat repetitionem.

18 Et notent hic nostri Prælati, quod noster legislator non remittit receptionem nouitiorum determinationi, arbitriu, &c, Superiorum, sed deliberationi, ad insinuandũ, quàm diligenti consultatione, & perquisitione, quam prouida circumspectione, quam sine passione, & festinantia debent in id negotij, bonum omne Religionis concernentis, incumbere, deliberare enim a libella, qua quid perpenditur, dictum est, vt ex Sexto Pompeio refert P. Greg. lib. 46. syntag. cap. 2. num 3. quemadmodum enim per libellam, seu libram, res ad iustum, & certum pondus reducuntur, sic consultatione, & perquisitione diligenti, tẽporis maturitate interueniente, res ad rectum deducuntur. Et antiqui dicebant, referente Gel. lib. 12. cap. 11. quòd *Tempus est pater veritatis. & Veritas est mater iustitia*, vt dicit Bald. in l. Libertini, ff. de stat. hum. num. 1.

19 Sed dubitabis, an omnes dicti Socij consentire teneantur, an vero sufficiat, quòd maior pars cum Prouinciali ex omnibus coniunctis consentiat? Suar. loco cit. & Vech. de nou. disp. 7. dub. 2. numer. 9. dicunt sufficere, si maior pars illorum coniunctorum consentiat: & docet Glossa in cap Pastoralis, ver. Si plures, de rescr. & expressit Sixtus in sua const. declar. §. 10.

20 Dubitabis etiam. Quid? si omnes Collegæ consentiant, discrepet autem Prouincialis, propositus erit ne recipiendus? Negatiuè ℞. à præfatis DD. nam facultas recipiendi apud Superiorem principaliter residet, nec quisquam sine eius consensu recipi potest. Quod etiam docet Rodriq, tom. 3. q. reg. q. 10 art. 2. ver. Tertiò est not.

21 Sed quid adhuc? si ex tribus Collegis vnus solus cum Prouinciali consentiat, reliqui contradicant, erit ne tunc propositus recipiendus? Dic, quòd sic in Ordine nostro, per capit. Val. 4 numer 41. confirmatum in Barch. 1. num. 18. vbi dicitur. *Verùm vbi ex vna parte duo Socij eiusdem sententia essent, stetur illi parti, vbi vnus Sociorum cum Superiore concordauerit, in quorum sententiam alij tenantur se subscribere.* Et, cum Sixtus in sua declar. adducta num. 19. declaret, satis esse ad recipiendum nouitium in casu discordiæ recipientium, si numerus sit legitimus secundùm statuta Ordinis, dicendum est, quod etiam secundùm mentem dicti Pontificis hoc casu standum sit pro parte Superioris cum vno Collega. Immò addo, quòd etiam id procedit secundùm ius commune, c. fin. de sent. & re iud. vbi deciditur, quòd quando iudices in æquali numero discordant in sententia, si sunt ordinarij; tenet sententia pro reo, quia promptiora sunt iura ad absoluendum, quàm ad condemnandum, capit. Ex literis, de prob. c. Inter. dilectos, de fide instr. Cũ ergo in hoc casu reus possit dici ille, qui proponitur recipiendus, cui valde grauis esset sententia repulsæ, dicendum est, quòd parti Superioris cum vno Collega standum sit. Nec refert, quòd in Correct. num. 16. dicatur, receptionem nouitiorum pertinere ad Prælatum vna cum Socijs, & quod dictio, Vnà cum, importet omnimodam vnitatem. Nam iuris fictione ab omnibus factum dicitur, quod à maiori parte factum est, vt Menoch. lib. 1. cons. 69. num. 5. Maior autem pars in hoc casu est illa Superioris.

22 Sed quid etiam? si Collegæ consensum sine rationabili causa denegent, poterit ne solus Prælatus propositũ ad habitum recipere? Putat posse, & bene, Vech loc. cit. num. 11. quia quotiescunmq; consensus est in aliquo actu necessarius, si qui illum præstare debet, sine causa denegauerit, habetur pro præstito, cap. Licet §. Talis ergo, de reg Et aduerte, quòd consensus Collegarum requirendus est ab ipsis coniunctis, & vnitis, non vt singulis, & separatis, quia, cum debeant de nouitio consultare iuxta informationes habitas, oportet, quòd dicta consultatio in communi fiat. Ita vech loco cit. num. 8. Non est tamen necesse, quòd vota occultè promantur, sed possunt dici publicè, vt censuit Sacra Congr. in casu, quo examinatore iuxta Trid. sess. 24. de refor. capit. 18. debent iudicium ferre de prouidendis ad beneficia; & in Ordine Prædicatorum sic obseruari, docet Feit. 2. p. const. sui Ord. cap. 2. ver. In capit. Val. Possunt tamen etiam per suffragia secreta proferri, si ita mos habeat Religionis, & Prælatus ægrè ferat sibi contradici.

23 Quid etiam? si Prælatus absq; consensu, & absque consilio Collegarum aliquem ad habitum admittat? Dico, quòd illa admissio non valet, defectu potestatis; non enim valet, quòd ab aliquo factum est, quando id ab eo fieri non poterat sine consensu alterius. leg. Titium, in princ. ff. de admin. tut. Quare ille sic admissus poterit à quocumq; Superiore absque vlla iniuria habitu nouitiorũ spoliari, nisi vel tacitè, non contradicendo, in illum consentirent Collegæ, iuxta doctrinam Innoc. cap. In Genesi, de elect. num. 5. vel sic haberet præscriptus Religionis visus. Item pari passu dic de eo, qui esset receptus a nõ habente auctoritatem: posset enim à quocumq; spoliari. Poterit tamen Superior, ad quem pertinet, talem receptionem habere ratam, sed tunc habitus receptio debet incipere à tempore ratihabitionis, non verò à tempore receptionis habitus, vt enim annus approbationis sit legitimus, debet incipere à legitima habitus receptione. Atq; ita Rosel. ver. Nouitius, num. 25. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 17. art. 12. A S. Fau. in thes. lib. 5. q. 239. num. 1.

24 Quæres etiam, si propositus habeat omnes conditiones requisitas tam ex parte Religionis, quàm ex parte ipsius, an teneantur deputati eum admittere? Dic, quòd sic. 1. resp. Relig. quæ inde augetur. 2. respectu proximi, qui sine causa hoc magno beneficio priuari non debet. 3. Quia Io: 6. dicitur *Eum, qui venit ad me, non eijciam foras*. Quod tamen limita, si nulla interueniat rationabilis causa, nam cum ea cessat obligatio. Causa autem sufficiens esset, si conuentus non haberet commoditatem temporalem pro illo tempore illum nouum Religiosum alendi: si multi, alias æquales, ingredi petant, & non possint propter dictam, vel aliam causam, omnes simul recipi, liberum erit deputatis hos reijcere potiùs, quàm illos. Deniq; quoties res fuerit dubia, vel vtrinq; probabilis, an expediat talem personam recipere, nec ne, liberum est eam non admittere. Ita Suar. tom. 3. de rel. lib. 5. cap. 10 num. 28. qui in hoc consensu ferendo hanc affert regulam. Si quis bona fide absq; odio, vel paruo affectu procedat, & mediocrem diligentiam adhibeat, securè poterit consentire, vel dissentire; Ita Vech. loco citat. dub. 3 disput. 7.

25 Sed quid: si deputati aliquem admittant non habentem omnes conditiones requisitas tam secundùm canones, quam secundùm constit. Sixti, & Religionis: Dic, ipsos grauem culpam non effugere, cum materia grauis

sit, & insuper incurrunt priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & dignitatum, quas habent, & incapacitatis ad illas, vel alias in futurum obtinendas, si malitiosè aliquem criminosum, &c. admittant. Non tamen has pœnas incurrunt, qui bona fide, sumptis informationibus, ex quibus apparuit, recipiendum nullum pati defectum inhabilitantem receperunt, licèt posteà, sumpto habitu, seu facta professione, appareat, receptum pati aliquem ex dictis defectibus eum inhabilitantibus per dictam constitutionem Sixti: Istæ enim pœnæ ponuntur contra temerè admittentes, vnde bona fides excusat, nec infliguntur contra admittentes quoscumque inhabiles, sed solum contra admittentes inhabiles per dictam suam constitutionem. Ita Rodriquez tom. 3. quæst. reg. quæst. 10. artic. 12. & quæst. 54. art. 4. Vech. loc. cit. dub. 5. numer. 3. & 4. Portel. in dub. reg. ver. Nouitij inform. num. 6. Ledes. de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 3. diff. 1. ver. A esta difficultad, pag. mihi 248. & pag. 250. ver. A esto digo lo primero.

Aduertit etiam Portel. quod non incurreret Prælatus has pœnas, qui omitteret facere prædictas informationes de nouitio, qui à parte rei careret illis defectibus, de quibus præcipit informationem sumi Sixtus V. quod prius docuerat Rodriq; loco cit. quæst. 54. a. 4. & etiam tenet Vechius de Nouitijs disp. 7. dub. 5. num. 3. & Diana tom. 3. tract. 2. resol. 83.

26 Nec similiter puto, dictas pœnas, vel culpam incurrere præfatos deputatos, si absque dictis informationibus personam sibi maximè notam recipiant. Nam quæ clara sunt, examinatione non indigent: cap. Manifesta, 2. q. 1. & in notorijs iuris ordinem non seruare, ordo est, cap. Ad nostram, el 3. de iur. iur. cap. Quoniam, de fil. præsb. Guido Papæ sign. 228. & sicut potest Episcopus virum doctum, de cuius doctrina ei constat, ad ordines, & confessiones admittere absque examine, iuxta Trid. sess. 23. cap. 15. de refor. ita possunt dicti examinatores similiter facere in ijs, de quorum moribus sibi omninò constat. Secus tamen est, si non constaret, vel esset dubium. Atque ita quò ad forum conscientiæ docet Vech. loc. cit. disp. 6. dub. 1. num. 6. In foro fori id etiam habere locum videntur dicta iura probare; sed, cum præfatæ informationes in excedentibus annum 16. requirantur pro forma, vt docuit Rota decis. 175. num. 3. apud Farin. 1. p. decis. id negandum est. Omissio verò informationum faciendarum secundum Regulam, & Canones, si persona est nota, nullam culpam, vel pœnam parit, neque etiam in foro externo, vt Mir. to. 1. man. quæst. 18. art. 1. fine, Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de recept. nou. ver. Ac primum, pag. mihi 430. Cord. in reg. Min. c. 2. q. 4. ver. Quomodò autem, ibi Polit. n. 14.

§. I. Quomodò, & de quibus faciendæ sint informationes venientium ad Religionem.

27 VIDE Rodriq; tom. 3. quæst. reg. q. 10. art. 2. & 3. Mir. to. 1. man. q. 11. Suar. to. 4. de relig. lib. 5. c. 10. à n. 11. Vech. de nou. disp. 6. Portel. in dub. reg. ver. Nouitij inform. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de recep. nou. ad hab. Fest. in const. Præd. p. 2. à cap. 3. Cord. & Polit. loco cit. Nald. in sum. ver. Nouitius, n. 1. Beia 4. p. cas. cas. 18. Ledes. de stat relig. in com. c. 6. concl. 3. Cruz de sta. relig. lib. 1. cap 8. dub. 2. concl. 2.

28 Noto 1. quòd multa requiruntur in recipiendo ad Religionem, tum iure naturali, tum iure pontificio, tum iure particulari singularium Religionum. Iure naturæ requiritur, vt eam induendus habeat habilitatem, tum animæ, tum corporis, quæ est necessaria ad finem, ad quem est instituta Religio, quam intendit profiteri. Iure pontificio communi requiruntur aliqua, & alia iure pontificio particulari Sixti V. & aliorum Pontificum. Iure particulari Religionum requiruntur ea, quæ vnaquæq; Religio specialia habet. Circa ea, quæ iure naturæ requiruntur, oportet, vt illi, ad quos pertinet nouitios recipere, regulam prudentiæ sequantur, Deum solùm præ oculis, & bonum suæ Religionis habeant, carnis, & sanguinis interesse postponant; atque ita solùm idoneos quò ad tempus, & vires recipiant, considerata Religionis austeritate maiori, vel minori, attentis laboribus, ad quos assumitur induendus; si enim in conuersum assumatur viribus destitutus, certum est, quòd non erit habilis. Et similiter si ad Religionem Minimorum austerissimam assumatur aliquis delicatulus, & debilis, certum est, quòd non attenditur in hoc Religionis bonum. Quò ad habilitatem animæ requiritur, quòd ea polleat recipiendus litterarum sufficientia, vel habilitate ad eas addiscendas, quæ sunt necessaria ad rectè exercendum gradum, ad quem destinatur; quod decreuit Clem. VIII. & confirmauerunt sequentes Pontifices, vt constat ex to. 2. nostr. priu. in const. 10. Vrb. VIII. § 8. quid enim est ligna assumere in Clericos, & lapides quadrangulares in Conuersos, quàm Religionem homunculis inutilibus replere? Atque ita in hoc casu videntur docere Ledes. de sta. Relig. in com. cap. 6. concl. 1. & Cord. in reg. Min. cap. 2. quæst. 2. fine. Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 4. num. 19. Putat verò Ledes. peccare mortaliter Superiores admittentes eos, qui dicta capacitate naturali carent. Vide Vech de nou. disp. 5. dub. 5. Circa ea, quæ requiruntur iure Pontificio, tum communi, tum particulari dicam multa hic infra, vbi de omnibus, & singulis disseram. Circa ea, quæ specialia sunt in qualibet Religione, ego solum hic explicabo, quæ sunt specialia in Religione nostra. Qui cupierit scire, quæ sunt specialia in Religione Iesuitarum, adeat Suarez tom. 4. de Relig. tract. 3. lib. 2. cap. 1. & pro Religione Minorum, adeat Cord. in dicta reg. cap. 2. quæst. 4. Mir. tom. 2. man. quæst. 21. art. 2. Sorb. in comp. vers. Nouitius, tit. de recep. nou. vers. Itaque ex vi regulæ, pag. mihi 430. pro Religione Prædic. vide Fest. in const. dicti Ord. p. 2. à cap. 3.

29 Noto 2. quòd informatio de prædictis suscipiendorum qualitatibus fieri potest tam per iudices Ecclesiasticos, quàm seculares, modò tamen examinanda proponatur ijs, quorum interest nouitium recipere. Ita Rodriq; tom. 2. q. reg. quæst. 10. art. 2. fin. & in sum. p. 2. capit. 4. num. 4. & 5. Mir. tom. 1. man. quæst. 21. art. 3. concl. 1. Vech. disp. 6. dub. 2. n. 3. Beia 4. p. cas. cas. 18. vers. finem: Portel. in dub. reg. ver. Nouitij infor. n. 3. Cum enim non præscribatur in dictis bullis, per quos fieri debeat, arbitrio relinquitur prudentis.

30 Aduerte tamen, quòd debet talis informatio esse iuridica, nimirum facta per duos, aut tres testes iuratos, qui iurent, in tali persona à se ipsis bene cognita, non esse vllum ex impedimentis contentis in præf. const. Quòd isti testes debeant esse iurati, dicunt citat. DD. & constat, quia testes sine iuramento non faciunt fidem, Glossa in c. Cum olim, ver. Fratrum, de priu. habetur cap. Tuis, & c. Nuper, de test. quòd quidem iuramentum cum sit in fauorem Religionis, prætermitti non poterit, etiam de consensu partium, vt Mir. loco cit. concl. 4. fine Vech. num. 5. Quòd debeant iurare, personam esse à se cognitam, Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. capit. 10. numer. 14. & patet, quia alioquin nihil probarent. Et hoc pacto informatio erit accurata, & diligens, vt requirit Sixtus, vt dicit Suarez loc. citat.

31 Aduerte etiam, quòd dicta informatio potest non solùm fieri per iudices Ecclesiasticos, & seculares, sed etiam per aliquem fratrem idoneum, specialiter deputandum ab illis, qui habent auctoritatem recipiendi nouitium. Qui frater deputatus poterit coram notario seculari, vel etiam religioso, seu per semetipsum testes etiam seculares absque strepitu iudicij, sed per scrutinium secretum examinare, eisque iuramentum præbere, absque alia Ordinarij facultate, & sic dictam iuridicam informationem sumere, sumptamque ijs præsentare, qui de ea debent consultare. Ita Suarez, Beia loco citat. Vech. numer. 4. Miranda loco citat. artic. 1. conclus. 2. fine. Ledesma de stat. relig. in comm. capit. 6. concl. 3. diff. 7. vers. Digo lo segundo, pag. mihi 256. Ita concessit Clemen. VIII. in sua constit. In his quæ, data die 7. Septembris 1597. quam refert Rodriq; loco cit. artic. 1. Pro Ordine Minim. Sixtus V. statuit, dictam informationem fieri posse

posse per vnum ex socijs Prouincialis, vel per Prouincialem ipsum: Ita expresse in sua constit. Etsi nos, de qua hic supra num. 7.

32 Aduerte etiam, quòd antequam habitus Religionis alicui concedatur, debent præfatæ informationes haberi à deputatis: Quod si fieri nequirent, eo quod timetur, ne induendus precibus, vel minis parētum à sancto proposito auertatur, poterunt eo casu omitti vsque ad professionis tempus; & interim poterit nouitio habitus tradi, sumpto ab eo iuramento coram testibus, quòd nullum habet impedimentum ex contentis in dictis constit. Sixti. Ita concessit Clem. VIII. in dicta const. In his, quę, & dicūt Rodriq. & Miranda loco cit. Portel. ver. Nouitij infor. n. 2. formam autem tale iuramentum sumendi, vide apud Mirandam loco cit. q. 21. art. 1. concl. 3. Quæ tamen non est necessaria: Sufficit, quod dictus nouitius coram testibus iuret, se nullum habere impedimentum, quod ipsum inhabilitet ad sumendum habitum Religionis iuxta Pontificias const. præsertim Sixti: Debet autem tale iuramentum fieri coram ijs, ad quos spectat eum recipere, vel coram superiore immediato conuentus, vel aliquo ex Collegis; seu etiam Prouinciali in ordine nostro, qui deinde coram omnibus deputatis fidem faciat de tali iuramento ab induendo sumpto: Quæ fides, seu iuramentum à dictis deputatis in scriptis est recipiendum, tum ad hoc, vt possint se tueri, si super hoc eis aliqua moueatur lis, tum vt inseratur deinde in informationibus, quæ plenariæ sumendæ erunt ante professionem.

33 Noto 3. quod prędictæ informationes iuridicè non debent fieri de omnibus requisitis in indiuiduo, secundū naturam, ius commune, & regulas, seu constitutiones particulares cuiusque Religionis, sed solùm de his, quæ requiruntur secundum const. Sixti: Atq; ita prædictis informationibus sumendis, 1. interrogabūtur testes, an cognoscant parentes N. licèt enim hæc interrogatio solùm videatur postulata à Sixto, vt constaret recipiendum non esse illegitimum, cum ipse omnes illegitimos ad Religionē admitti prohibuisset, nisi sub certis formis; cum verò quòad hanc partem illa constitutio sublata sit per const. Greg. XIV. omnes illegitimos ex quocumq; coitu admittentis, videri posset alicui eam interrogationem modò non esse ampliùs necessariam. Sed re vera adhuc est necessaria, vt Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 10. n. 12. tum ad certiorem personæ cognitionem, mòresq; eius meliùs cognoscendos, non enim solet arbor mala bonos fructus facere: Tum quia, si constet esse illegitimū, licèt recipi possit, tamē secundū const. Greg XIV. debent specialiter testes interrogari, an sit bonæ indolis, & specimen virtutis præseferat, an habeat merita, quæ defectum natalium suppleant, an eius receptio Religioni profutura videatur; quas interrogationes de legitimis fieri non est necesse, secundùm præfatam constitutionem. Ijs tamen omissis, vel non subsistētibus, professio secunda valida est, quia eam non inualidat Pontifex, vt bene Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 10. art. 5. ver. At in; Miranda tom. 1. man. q. 19. art. 3. concl. 5.

34 2. Debent interrogari testes de vita ante acta, & moribus induendi, an scilicet sciant, N. esse virum probum, ac bonis moribus præditum, & præsertim an sciant, eum perpetrasse aliquod delictum, vt homicidium proditorium, & per insidias, furtum, latrocinium, vel quid simile, puta magnum sacrilegium, virginem rapiendo, & stuprando, sanctimonialem violando, si fuerit sodomita, bestialis, parentum percussor notorius, & notabilis percussor Episcopi, aut Cardinalis, aut Prælati, vel etiam Clerici, aut Monachi, vt aduertit Llam. in app. §. 14. fine, & Portel. in dub. reg. ver. Nouitius, num. 15. An sciant, aliquod ex prædictis delictis fuisse deductum in iudicium, aut quòd super eo facta fuerit inquisitio: An sciant, N. esse debitis supra suas facultates onustum; an ratiocinijs tam publicis, quam priuatis esse obnoxium. De hac interrogatione secundùm omnes suas partes dixi aliqua tom. 1. huius op. quæst. 2. c. 25. §. 3. à ver. Primò autem circa. Et aduerte cum Llam. loc. cit. §. 16. quòd qui in rixa aliquem percussisset, vel alapam, seu vulnus inflixisset pugno, vel ferro, vel lapide, non prohiberetur ad Religionem recipi, etiamsi de his iam cępisset fieri informatio in curia. Idem dic de paruo furto. Quod etiam notauit Portel. in dub. reg. ver. Nouitius, numer. 14.

35 3. Interrogari debent testes, an induendus Religionem ingredi pretendat sponte, & Religionis, ac pietatis feruore, an verò aliqua humana ratione ductus. Mir. tom. 1. man. q. 21. art. 3. fine, dicit hanc interrogationem posse omitti, quia non est in vsu; Suarez loc. cit. num. 16. ait de ea non esse specialiter, nec scrupulosè inquirendum. Sed eam purò necessariam quò ad duo. 1. an induendus ex propria voluntate, & libertate, an timore, vel minitate mortis ab inimico, vel aliarum minarum, illum statum eligat, 2. an talem statum eligat propter humanum aliquod interesse odij, humoris, vel amoris, aut falsarum promissionum, quæ possunt extrinsecè constare ijs, qui induendi personam intrinsecè noscunt.

§. II. *Quas conditiones debeat habere secundùm ius naturæ, & commune recipiendus ad habitum Religionis.*

36 VIDE Cord. in reg. Min. cap. 2. quæst. 4. ver. De iur. autem comm. Mir. tom. 1. man. q. 17. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de recep. nou. ad hab. ver. De iur. autem com. pag. mihi 430. Vech. de nou. disp. 2. Portel. in dub. reg. ver. Nouitij qual. num. 22 Syl. ver. Religio, 2. à quæst. 3. Angel. ver. Religiosus, à §. 4. Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 4. Ledes. de stat. relig in com. c. 6 concl. 1. & 2. à pag. 234. Tab. ver. Religio, à num. 9. Rosel. eod. 2 à §. 1. Pisanel. eodem 2. Rodriq. in sum. p. 2. cap. 6. Sanch. 5. in dec. cap. 4. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. Reg. in Prax. lib. 18. à num. 176.

37 Dico 1. vsu perpetuo rationis carens est naturaliter inhabilis ad Religionis ingressum: Ita P. De Baisio in direct. elect. p. 1. cap. 15. num. 2. Sanch. loco citat. num. 53. Abb. in cap. Sicut, el 1. de reg. num. 1. vbi Barb. n. 2. Suar. cit. num 3. Mir. art. 5. concl. 3. Sylu. ver. Relig. 5. quæst. 2. Cord. loco cit. Sorb. cit. ver. Quarta quòd non sit, pag. mihi 431. Angel. ver. Nouitius, §. 8 Vecch. loco cit. dub. 7. Azor. p. 1. lib. 12. cap. 2. quæst. 5. Prob. 1. ex cap. Sicut, el 1. de reg. vbi ea ratio redditur, quia in eo statu non potest homo consentire, vt probetur in ordine ad obligationem præstandam per votum professionis, 2. quia probatio sine vsu rationis esse non potest, cum fiat per experientiam, quę est actus rationis.

38 Noto 1. quòd si dicti vsu rationis carentes per centum annos starent in Religione, nunquam possent profiteri, &, si profiterentur, professio esset nulla; sicut enim non possunt matrimonium contrahere l. Furot. ff de spons. ita nec professionem facere, quæ est spirituale matrimonium, ad hos enim actus requiritur omnimoda libertas, qua caret amens, & furiosus.

39 Noto 2. quòd si quis amens per multum temporis in Religione staret, & postea per miraculum ad mentem rediret, non posset ratione præteriti temporis professionem facere, aut nouitius reputari, etiamsi ratam habere vellet primam receptionem; actus enim ille habitum sumendi ex intrinseca repugnantia, & incapacitate personæ est omnino nullus, vnde in eo fundari non potest nouitiatus, seu probatio Religionis: Adde, quod per reg. 18. Non firmatur, de regul. iur. in 6. actus a principio nullus, per subsequens tempus non validatur: Atque ita Abb. loco cit. num. 4. Ang. Syl. Sanch. Azor loco cit. Suar. num. 4. Verum quidem est, quòd si ante amentiam integrum nouitiatum fecisset, poterit tempore amentiæ professionem factam, ad sanitatem redactus, absque nouo nouitiatu ratificare, vel si post recuperatam sanitatem nouitiatum incipiat, & cum dicta mentis sanitate perfectè compleat, poterit suo tempore professionem facere, vt Sanchez, Syluester loco cit. Item receptus tempore furiæ, post quatuor,

vel

vel sex menses ad mentem rediens, licèt suæ receptioni consentiat, tempus tamen illud in anno probationis computari non potest; quia tunc erat inhabilis. Ita Suar. loco cit. n. 3. receptus verò in mente sana, si deinde nouitiatus anno per octo, aut quindecim dies in phrenesim incidat, non per hoc tenetur, vel nouitiatum incipere, vel tempus illud phrenesis supplere, cum omnium Religionum praxis tempus tam breue pro nihilo ducat; secus verò est, si in dicta mentis alienatione duret per mensem, nam tunc licèt non teneatur nouum nouitiatum incipere, cum non censeatur eo tempore nouitiatus interrumpi, sed dormire, nouitio in Religione sub obedientia Prælati permanente, tenetur tamen illud tempus amentiæ supplere, quia qui rationis compos non est, nec sub obedientia stare, nec disciplinam monasticam experiri potest. Atque ita Sanchez loco cit. num. 55. Barbosa in cap. Sicut, el 1. de reg. num 2. Contrarium tamen censent Suarez loco cit. num. 3. fine, & Vech. loco cit. dub. 7. num. 4. nimirum quòd quando amentia per mensem durauit, nouus nouitiatus incipiendus est.

40 Dico 2. nullus ante pubertatem perfectam, quæ perficitur in viris anno 14. completo, & in fœminis anno 12. est aptus habitum Religionis recipere, quò ad austeritates Religionis experiendas, nouitiatumque incipiendum. Ita Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 22. Azor. p. 1. lib. 12. cap. 2. quæst. 4. Syluest. ver. Religio 5. quæst. 1. & ver. Religio 2. quæst. 11. Ang. ver. Nouitius, §. 1. Rosel. eodem num. 9. Armilla num. 1. Tab. eodem §. 1. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. num. 35. Prob. 1. ex cap. Si in qualibet; & c. Puella, 20. q. 2. cap. Ad nostram, cap. Cum virum, cap. Postulasti, de reg. cap. 1. & 2. de reg. in 6. 2. quia tempus nouitiatus datur ad hoc, vt nouitius experiri possit Religionis austeritates, inter quas supremum omnium locum obtinet obseruantia castitatis, cuius difficultates impuberes experiri nequeunt.

41 Noto 1. quòd etiam ante pubertatem possunt pueri habentes vsum rationis de voluntate saltem negatiua, idest non contradictoria, parentum, vel tutorum, ad Religionem recipi. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 189. artic. 5. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 1. num. 7. Sanch. 4. in decal. cap. 18. num. 8. Mir. tom. 1. man. q. 17. art. 1. concl. 1. & 2. Habetur expressè in c. Significatum, de reg. Pro hac materia puerorum venientium ad Religionem, vide Sanchez loco cit. & 5. in dec. c. 4. n. 23. Suar. c. 2. & 3.

42 Noto 2. quòd etiam nunc post Trid. sess. 25. cap. 15. de reg. vbi cauetur, quòd nullus ad professionem admitti possit ante 16. annum expletum; possunt nihilominus pueri in quacumque ætate ad Religionem admitti, modo ad experiendam Religionem, & nouitiatum faciendum ante pubertatem completam non admittantur. Ita Suar. loc. cit. num. 6. Sanch. 5. in dec. cit. num. 22. Nauar. lib. 3. cons. de reg. cons. 20. num. 1. Rodriq. tom. 3. quæst. reg. quæst. 15. art. 2. ver. Et aduertendum, Mir. tom. 1. man. quæst. 22. art. 3. concl. 1. Et ratio est, nam concilium solùm statuit, ne professio fiat ante 16. annum completum, & cum annum nouitiatus non determinet, linquit antiquos canones in suo vigore.

43 Dico 3. Seruus non potest ad Religionem admitti absque licentia domini, admissum autem tenetur Religio domino petenti intra triennium, computandum à die, quo scinerit, ipsum fuisse Religionem ingressum, restituere, cum omnibus, quæ ad Religionem tulit; cumque promissione ex parte domini de impunitate, etiamsi professionem emisisset, falsis testibus se liberum probando. Si verò Religio eum scienter admisit, vel, cum esset incognitus, fuit negligens in inquirendo, tenetur ipsa domino pro seruo satisfacere. Ita Sylu. ver. Religio, 2. quæst. 3. Rosel. eodem §. 1. & 2. Ang. eodem §. 3. Tab. §. 10. Pisan. Religio 2. §. Vtrum seruus, & § Quid si seruus. Ledes. de stat. Relig. in comm. cap. 6. concl. 1. à ver. A cerca de la primera, pag. mihi 236. Sanch. 5. in decal. cap. 4. num. 42. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 1. quæst. 3. A S. Fau. in thes. lib. 5. quæst. 129. Trott. de perf. cler. lib. 2. p. 3. req. 3. num. 13. & 14. Suar. tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 6. num. 1. Less. loco cit. num. 31. Portel. in dub. reg. ver. Nouitij qual. num. 23. Mir. tom. 1. man. quæst. 17. art. 2. Fest. in const. Præd. p. 2. cap. 5. Prob. ex cap. Si seruus, d. 54. & cap. Si quis incognitus, 17. quæst. 2. vbi omnia supradicta habentur. Et ratio est manifesta, quia seruus, de quo loquor; est omnino domini sui; vnde in illius præiudicium se non potest cuiquam obligare; cum Deus, neque Ecclesia quidquam velit cum præiudicio tertij.

44 Noto 1. quòd post dictum triennium non potest dominus seruum ampliùs reuocare à Religione, emiserit, professionem; quia in Religionis fauorem manumissus censetur, & dum dominus intra dictum triennium, sciens Religionem ingressum, eum non repetijt, consensisse præsumitur: & colligitur expressè ex cap. Si quis incognitus cit. & docet Sanch. loco cit. num. 44. Azor. cit. ver. Quæres quo pacto.

45 Noto 2. quòd difficultant DD. an professio serui facta intra triennium valeat. Putat valere Suarez loc. cit. num. 3. inualidam dicunt Anton. 2. p. tit. 11. c. 2. §. 6. Sanch. cit. num. 49. A S. Faust. loc. citat. quæst. 131. eo modo, quo irrita est professio coniugis, altero inuito; licèt enim possit seruus castitatem vouere; non potest tamen se Religioni tradere in præiudicium domini; & licèt iure canonico id vetitum non reperiatur, est tamen vetitum iure naturæ, quatenus nemo alteri tradere potest, quod suum non est; & quærere legem, vbi adest ratio naturalis, est infirmitas intellectus, vt ex Arist. 8. phys. tex. 21. colligit Gomez tom. 2. var. cap. 10. de indiuid. num. 1. Steph. de Federic. de iur. interp. p. 1. num. 3. Quare dicendum est, quòd hic seruus reuocatus à Domino, professione peracta, si deinde manumittatur, non tenebitur ad Religionem redire, nec interim castitatem, nec alia vota essentialia seruare, vt Sanch. cit. Et colligitur claré ex cap. Quidam, de conuers. coniug. ibi: *Vnde ad monasterium ratione voti non tenetur redire*: Quod tamen limita, nisi seruus dicta vota faciendo in professione, ea seruare intendisset, etiam ab ipsa professione abstrahendo.

46 Dico 4. non potest Episcopus, Episcopatu relicto, Religionem ingredi, absque licentia obtenta Papæ. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 7. corp. Sanch. 4. in dec. cap. 25. num. 36. Suar. tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 14. num. 14. & lib. 6. cap. 8. Ang. ver. Religiosus, §. 12. Syluester ver. Religio, 2. quæst. 8. Rosel. eodem 2. §. 8. Tab. eodem §. 12. Pisan. eod. 2. §. Vtrum Episcopi, &c. Vech. de nou. disp. 2. dub. 3. n. 1. Mir. to. 1. man. q. 17. art. 3. Less. loc. cit. n. 24. Reg. in prax. lib. 18 num. 377. ver. Postremò. Prob. 1um ex cap. Licet, de reg. & ex cap. Nisi cum pridem, de ren. vbi causa ingrediendi Religionem non permittitur Episcopo Episcopatui renunciare. Tum quia sunt mariti suæ Ecclesiæ, vnde eam deserere non possunt absque illius consensu, quem consensum sibi reseruauit Papa, cui iurauerunt obedire. Tum quia status Episcoporum perfectior est statu Religiosorum, vt probat D. Thom. 2. 2. q. 184. art. 7. sed à perfectiori ad minus perfectum transiri non potest sine licentia, vt sumitur ex dicto cap. Licet, de reg.

47 Noto 1. ex Suar. lib. 6. cit. cap. 8. quòd conclusio intelligitur de Episcopo electo, confirmato, consecrato, & actualiter habente suam Ecclesiam, cuius curam gerit. Episcopus verò electus solum potest ingredi, quia hic potest liberè renunciare, antequam confirmetur, per cap. Inter corporalia, vbi glossa ver. Confirmatus, de transl. Ep. ergo, & poterit Religionem ingredi. Episcopus autem confirmatus, licèt nondum consecratus; non potest Religionem ingredi, quia iam est verè Episcopus, & sponsus talis Ecclesiæ. Suar. n. 2. Episcopus tamen consecratus, si nullius Ecclesiæ Episcopus sit, potest liberè Religionem ingredi, vt qui V. G. Episcopatui renũciauit, quia iam solutus est à vinculo spiritualis matrimonij suæ Ecclesiæ. Suar. num. 4. qui aliter iudicat de Episcopis titularibus, n. 5. quia hi solùm per accidens sunt absentes à sua Ecclesia. Professio verò Episcopi absque licentia Papæ facta esset nulla. Tum quia vinculum Episcopi cum sua Ecclesia est indissolubile iure diuino, vnde quandocumque dissoluitur, non humana, sed diuina auctoritate, idest auctoritate

Papæ,

Papæ, qui est Christi Vicarius, dissolui debet, vt dicitur dicto cap. inter corporalia. Tum quia de spirituali matrimonio eo modo, quo de carnali, philosophamur, sed in hoc non licet sine licentia coniugis Religionem ingredi; ergo neque in illo sine licentia Papæ; vide Suar. à num. 7.

48 Noto 2. quòd quicunque alij Prælati inferiores; siue curam animarum habentes, siue non, etiamsi dignitatem habeant quasi Episcopalem, sunt habiles ad Religionis ingressum, absque licentia Papæ, cum sola licentia petita, licet non obtenta, Ordinariorum, quibus subduntur, quòd si exempti sunt, etiam eximuntur à dicta licentia petenda, vel, vt dicit Suar. cit. num. 14. sufficit licentiam petere ab illo Episcopo, cui deberent esse subiecti, nisi essent exempti; Atque ita D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 7. Syl. Ang. Rosel. loco citato. Ghet. in theol. mor. ver. Relig. quæst. 50. Suar. cit. num. 13. & 14. & habetur in cap. duæ sunt, §. si quis horum, 19. q. 2. Aduerte tamen, quod beneficia talium Religionem ingredientium, infra annum probationis non sunt alicui conferenda, sed interim eis est inseruiendum per alios, assignata eisdem congrua portione, cap. Beneficium, de reg. in 6. vbi aduerte, quòd illa clausula, quæ subditur in dicto cap. *Nisi constet, quod vitam voluerit absolutè mutare*, hodie non habet locum intra annum nouitiatus, propter decretum Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. in quo statuitur, quòd, anno non expleto locum non habet professio tacita, vel expressa, licèt expressè constet, quod voluerit vitam mutare; nec est valida renunciatio facta à dicto beneficiario sui beneficij, nisi seruata forma eiusdem conc. cap. 16.

49 Dico 5. qui contraxit legitimè, & consummauit matrimonium, non potest Religionem ingredi, absque alterius coniugis expressa licentia. Ita Syl. ver. Religio, 2. quæst. 9. Angel. ver. Religiosus, §. 14. Tab. ver. Religio, num. 13. Ledesm. de stat. Relig. in com. cap. 6. concl. 1. ver. la segunda condicion, pag. mihi 237. Rodriq. in sum. p. 2. cap. 6. num. 1. & tom. 3. quæst. reg. quæst. 13. art. 1. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. num. 25. Rosel. ver. Impedimentum 11. statim in princ. Azor. tom. 1. lib. 12. à cap. 1. quæst. 6. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 4. num. 5. Vech. de nou. disp. 3. dub. 3. num. 1. Mir. tom. 1. Man. q. 17. ar. 1. conclus. 2. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 5. Barb. in cap. Quidam, de conuers. coniug. num. 1. Regin. in prax. lib. 18. num. 377. A S. Fau. in thes. Relig. lib. 5. q. 74. Cord. in reg. Minor. cap. 2. quæst. 4. ver. 2. conditio. Rebell. de obl. iust. par. 2. lib. 1. quæst. 4. sect. 2. num. 13. Coninck de Sact. tom. 2. disp. 26. dub. 3. num. 30. Probatur ex cap. Quidam; cap Veniens; cap. Accedens; cap. Placet, de conuers. coniug. cap. Si quis coniugatus; 27. quæst. 7. Tum ex 1. Cor. 7. *his, qui matrimonio iuncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, mulierem à viro non discedere*. Ex Matth. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non separet*. Tum quia vxoratus sui iuris non est, & quod alteri iam traditum est, alij elargiri non potest. Quod autem matrimonium censeatur consummatum, vide Sanch. lib. 2. de matr. disp. 21. & 22. Et accipe generalem regulam. Per nullam copulam verè matrimonium consummatur, ita vt coniuges non possint Religionem ingrediendo illud dissoluere, nisi ipsam ita habeant, vt possit ex ea sequi generatio. Ita Coninck loc. cit. dub. 4. num. 50.

50 Noto 1. quod potest coniux post consummatum matrimonium, de licentia alterius Religionem ingredi, sed requiruntur 3. conditiones. 1. quòd coniux relictus, si iuuenis sit, pariter & ipse Religionem ingrediatur, &, altero professionem emittente, eam similiter & ipse emittat. Si verò sit senex, & de quo nulla possit esse incontinentiæ suspicio, requiritur, quòd votum castitatis emittat; cap. Cum sis; cap. Vxoratus, cap. Ad Apostolicam, de conuer. coniug. fusè Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 32. à num. 2. Qui tamen disp. 33. num. 2. censet, quòd, quamuis coniux manens in seculo cum voto castitatis sit iuuenis, & suspectus de incontinentia, valida est alterius professio de ipsius licentia facta. Nam licèt tex. cit. petant, vt coniux iuuenis simul profiteatur in aliqua Religione, non irritant tamen professionem ab altero coniuge factam. Immò putat Sanch. loc. cit. num. 4. validam esse professionem, etiamsi coniux iuuenis manens in seculo, nullum votum castitatis emittat, quod probat ex cap. Ex parte, el 1. de conuer. coniug. & cap. Agathosa, 27. q. 2. Secunda conditio est, vt licentia sit spontè concessa, non metu cadente in constantem virum, vel dolo extorta alioquin professio nulla erit, & liberum erit manenti in seculo professum reuocare. Ita Sanch. loco citato disp. 35. n. 1. 3. 9. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 1 quæst. 6. Ait autem Suar. tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 7. num. 10. quòd sufficit, vt dicta licentia sit tacita; quia scienti, & consentienti non fit iniuria, per reg. 27. de reg. iur. in 6. & qui tacet, consentire videtur, per reg. 43. eod. lib. per licentiam autem tacitam intelligitur, quando alter coniux scit factum alterius, & non prohibet. Ita etiam Azor. ver. si quæras: & Regin. in praxi lib. 18. num. 377. ver. si quæras. 3. conditio est, vt id fiat cum auctoritate, & consensu Episcopi; cap. Si vir, & vxor 27. quæst. 2. quem consensum esse omnino requirendum sub pœna peccati mortalis, docet Rebell. de obl. iust. p. 2. lib. 3. quæst. 4. sect. 2. num. 18. quia consensus Episcopi in dicto cap. requiritur de præcepto. Sed puto cum Sanchez loco citato disp. 32. num. 3. dictum consensum solum requiri in eo cap. de honestate. Tum quia dictum cap. videtur loqui in casu, quo vir, & mulier vellent monasterium construere, & ad illud transire, quo casu certum est Episcopi licentiam requiri, cap. Nemo, de consecr. dist. 1. vt dicit Glossa in dicto cap. ver. Conscientia. Tum quia ait Sanch. consuetudine receptum esse, vt ea licentia non petatur. Conueniunt tamen omnes, quòd dictus consensus non habitus, nec requisitus, nullo modo professioni cum alijs conditionibus factæ officit.

51 Noto 2. quòd, si matrimonium non fuit consummatum, licèt sit ratum per verba de præsenti, potest coniux, absque licentia, immò cum repugnantia alterius, Religionem ingredi. Quia tunc neque damnum, neque iniuria alteri coniugi irrogatur; & statuitur de fide in Trid. sess. 24. can. 6 de refor. matr. & habetur in cap. Verum, cap. Ex publico, de conuer. coniug. & cap. Desponsatam, 27. q. 2. & docent Rebell. loc. cit. num. 10. Sanch. lib. 2. de matr. disp. 18. num. 3. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 8. num. 69. & alij communiter. Quo autem iure id competat professioni religiosæ, disputant Less. loco citato, Coninck. de Sact. to. 2. disp. 26. n. 31. Sanch. disp. 19. loco cit. Ego credo, quod illi competat iure naturæ, approbato à temporibus Apostolorum, quo cuique licitum est perfectiorem sibi statum quærere, quando id potest sine alterius iniuria. Et aduerte, quòd in cap. Ex publico cit. datur tempus. 2. mensium coniugibus ad deliberandum, an velint Religionem ingredi, vel matrimonium consummare, intra quod bimestre neuter coniugum tenetur alteri reddere debitum, vt Tol. lib. 7. cap. 27. num. 3. ver. Quartus casus. Sanch. lib. 2. de matrim. disp. 24. num. 25. Quod quidem bimestre non est ad profitendum, cum obstet Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. sed ad ingrediendum Religionem, & nouitiatum faciendum. Ita Coninck. loco cit. n. 48. Vech. de nou. disp. 3. dub. 2. n. 3. vnde requiritur; quod alter coniux manens in seculo, expectet, donec coniux Religionem ingressus professionem in ea emittat; Quare si Religionem ingrediens solum sit in ætate 14. annorum, tenetur qui remanet in seculo, antequam aliud matrimonium ineat, expectare 2. annos, cum professio iux. Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. non possit fieri nisi completo anno 16. ita Sanc. lib. 2. de matr. disp. 24. à n. 8. Rebell. cit. n. 21. Henriq. lib. 14. cap. 5. n. 8. verum quidem est, quòd si Religionem ingressus, in fraudem coniugis transiret de vna Religione in aliam, ad tempus professionis dilatandum, posset compelli, dato term. perempt. à iudice ad remanendum in vna Relig. in qua, cõpleto nouitiatu professionem emittat, vel ad coniug. redeat, vt Sãc loc. cit. n. 9.

52 Noto 3. quòd professio facta absque coniugis licentia post consummatum matrimonium, est omnino nulla, & potest qui in seculo manet, professum coniugem reuocare.

cate. Ita in cap. Placet, & in cap. Quidam, de conu. coniug. Et ratio est, quia, cùm coniux dominium sui corporis nō habeat, sed alter cōiux, iuxta illud 1. Cor. 2. *Vir sui corporis potestatē nō habet, sed mulier nec mulier sui corporis potestatem habet, sed vir*, non potest illud in dominium Religionis transferre. Atque ita Sanch lib. 7. de matr. disp. 34. num. 1. Suar. lib. 6. de relig. cap. 7. num. 2. Et votum illud emissum à coniuge, altero ignorante, inuito, vel contradicente, esse omninò irritum, & nullam obligationem inducere, docet Sanct. loco cit. num. 10. vnde taliter professus, & ad seculum ab altero coniuge reuocatus, mortuo coniuge reuocante, non tenetur ad Religionem redire, cap. Quidam, de conu coniug. Sanch. num. 12. Barb. dicto cap. Quidam, num. 5. Mir. tom. 1. man. q. 17. art. 1. concl. 5. fine. Neque etiam redire tenetur, si post reuocationem coniugem pœniteat reuocasse; Sanch. num 13. Immo taliter sine licentia, professus, propria potest auctoritate Religionem deserere, etiam altero coniuge non reuocante, cum votum illud professionis fuerit omninò nullum, Sanch. num. 15. An autem professio facta sine licentia coniugis; quæ est nulla, vt dixi, validetur, accedente cōiugis consensu, censet Sanch. num. 16. non validari; quia non conualescit in tempore, quod ab initio fuit nullum. Contrarium videtur tenere Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. c. 4. num. 10. An etiam coniux licentiam datam coniugi ingrediendi Religionem possit reuocare, affirmat Suarez cit. num. 7. dum coniux probatur in nouitiatu. An autem quando iam est professus, affirmat idem Suar. loco cit. lib. 6. cap. 7. num. 15. si coniux in seculo manens nullum votum religionis, vel perpetuæ castitatis emisit, quia ille consensus non fuit ab Ecclesia acceptatus, nisi sub conditione, quod manens in seculo castitatem perpetuam voueret, vt colligitur ex cap. Vxoratus, de conuer. coniug. Suario adhæret Rebell. loco cit. num. 21. *Dici* tamen posset, quòd neutro casu posset coniux semel datam licentiam reuocare; per illam enim se spoliauit iure, quod habebat super coniugem, vnde sine nouo consensu illius non potest illud acquirere. Quod enim semel placuit, ampliùs displicere non potest, per reg. 21. Quod semel de reg. iur. in 6. Nec refert, quòd Religionem ingressus possit ad seculum redire, quo casu coniux relictus tenetur eum recipere; nam, cum illa licentia sit data in fauorem ingredientis Religionem, eo fauore potest ille vti, & non vti, cum vnicuique liberum sit iuri suo renunciare; fauorem autem concedēs, illum reuocare non potest, nisi in casu abusus, quod non contingit in casu nostro. Et coniux manens in seculo cogendus esset castitatem vouere; quæ est determinatio illius cap. Vxoratus.

53 Notò 4. quòd coniux innocens propter alterius coniugis adulterium notorium, vel propter latam a legitimo iudice diuortij sententiam, potest, inuito coniuge adultero, Religionem ingredi; constat ex cap. Constitutus, cap. Veniens, de conu. cap. Agathosa, 27. quæst. 2. per adulterium enim admittit coniux ius, quod in coniuge habebat, cap. Significasti, de diuor. c. fin. de adul. cap. 1. & 2. 32. q. 1. Sanch. lib. 10. de matr. disp. 11. num. 2. & 10. Gutierr. can. quæst. cap. 25. lib. 1. numer. 3. Syl. ver. Diuortium, 13. dicto 2. num. 16. Venet. in ex. Ep. lib. 1. cap. 67. num. 9. Propter adulterium verò occultum non licet coniugi in foro externo, altero dimisso, ad Religionem transire; Azor tom. 1. lib. 12. cap. 1. q. 6. ver. Si quæras. Et posse etiam cessante scandalo, hoc casu innocentem ad Religionē transire, censet Sanch. loco cit. n. 11. & 12. Non potest tamen coniux adulter ad Religionem transire, in eaq; profiteri, innocente inuito, ignorante, aut inconsulto, etiam lata diuortij sententia; quia diuortium fit in fauorem innocentis, vt absoluatur à dominio, quod super illum habebat nocens, non vt priuetur dominio, quod super nocente ipse habet, alioquin punirctur, sine culpa, contra reg. 23. Sine culpa, de reg. iur. in 6. Atq; ita D. Thom. in 4. d. 35. q. vn. ar. 9. ad 3. Sanch. loco cit. disp. 10. num. 12. & 13. Vech. de nou. disp. 3. dub. 3. numer. 9. & 10. Sed præsumitur innocens concedere licētiam ingrediendi Religionem, si sciat, & non contradicat, Ant. 3. par. tit. 1. cap. 21. §. 6. ver. Effectus accus. Sanch. num. 14. quia qui tacet consentire videtur. Similiter si coniux innocens monitus de sibi adultero reconciliando, recuset, potest adulter Religionem ingredi, & profiteri; nec professum reuocare potent; quia reconciliationem non admittens, mutandi statum licentiam concedere videtur, & licèt ingressui ipsi refragetur, non obstat, quia est irrationabilis voluntas, cui deferendum non est; Sanch. num. 16. & aduerte, quòd innocens in seculo remanens, non tenetur votum castitatis facere, nec Religionem profiteri, etiamsi iuuenis sit, cum nullo iure id cautum reperiatur. Sanch. num. 15. Et quando liceat coniugi propter hæresim, vel apostasiam à fide alterius coniugis, ad Religionem transire, vide Sanch. loco cit. disp. 15. à num. 2 Et quando ob sæuitiam, & furorem coniugis, vide eundem disp. 18. à num. 47. Aduerte etiam, quod quando coniux, facto diuortio, potest Religionem ingredi, interrogationi, quæ habitum suscepturis, vel etiam professionem facturis fit, An scilicet vxorem duxerit, & matrimonium consummauerit, potest optimè respondere negatiue; intelligitur enim, se vxorem non habere, quæ illi impedire possit habitus susceptionem, vel professionem, & respondet ad mentem interrogantis, quæ solum interrogat ad vidēdum, an tale impedimentū habeat. Atq; ita Led. de stat. rel. in com. cap. 6. concl. 1. ver. A esta difficultad, pag. mihi 238.

54 Noto 5. quòd per ingressum Religionis bona fide factum, etiam professione non secuta, dirimuntur sponsalia, etiam iurata; si enim dirimitur matrimonium per verba de præsenti celebratum ante illius consummationem, multò magis dirimentur sponsalia, quæ solùm obligant in futurum; Ledes. loco cit. ver. la segunda condicion; Sanch. 1. de matr. disp. 42. num. 5. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 1. q. 7. Menoch. de arb. lib. 2. cas. 455. num. 10. Regin. in prax. lib. 18. num. 278. ver. Quarta propositio; Suar. tom. 3. de rel. lib. 5. c. 11. n. 10. Dixi, Bona fide, nam si solùm ingrediatur ad deludendam promissionem factam, statim egressurus, licèt in seculo relictus iam sit sponsalibus solutus, ipse tamen ad seculum reuersus, si alter primis sponsalibus stare voluerit, stare tenetur, & matrimonium contrahere, fraus enim, & dolus nemini suffragari debent, cap. Ex tenore, de rescr. & quòd per ingressum Religionis dirimantur sponsalia, etiam iurata, docent Ang. Ver. Religiosus, §. 15. Sylu. ver. Religio 2. q. 9. Sanch. cit. disp. 43. n. 3. & constat ex c. Commissum, de spons. quod non improbat factum, sed consulit, quid esset securius faciendum, & c. Peruenit, de iur. iur. vbi dicitur, quòd promissum non infringit, qui illud mutat in melius. Qui verò contraxit sponsalia, & sub ea spe virginē deflorauit, non potest ingredi Religionem, sed tenetur eam ducere; quia iniuriam sponsæ illatam; quam de iustitia resarcire tenetur, non potest aliter compensare; Sanch. loco cit. disp. 44. n. 3. Vech. de nou. disp. 3. dub. 4. n. 12. A S. Fau. in thes. lib. 5. q. 127. Less. lib. 2. de iust. c. 41. dub. 3. n. 30. & hoc, etiamsi ficte ducere promiserit, vt Less. Idem dic, quando sponsa, etiamsi deflorata non fuerit, grauem tamē passura est iacturam, propter secretam, & nimiam familiaritatem habitam cum sponso; Sanch. num. 4. & 5. A S. Fau. num. 2. Nec satisfacit his casibus, si matrimonium contrahat, & ante consummationem Religionem ingrediatur, quia sic non resarcitur iniuria virginitatis, & famæ; Sanch. num. 7. Nec potest se in his casibus à dictis sponsalibus liberare, facto voto post extortam copulam, dicta spe de ingrediendo Religionem, quia id in præiudicium fœminæ vouere non poterat, ea tamen mortua, vel sponsalibus legitimè solutis, tenebitur votum Religionis implere; Sanch. num. 8. Tenetur etiam virginem sub spe matrimonij defloratam ducere, qui priùs voto Religionis erat astrictus; quia vinculum iustitiæ fortius est vinculo charitatis; Sanchez loco cit. disput. 45. num. 3. Si verò virgo sciebat, deflorantem cum promissione matrimonij, vinculo Religionis esse astrictum, cum decepta non sit, (nisi fortè, id non obstare, suasisset promissor, quod est facilè in simplicibus virginibus) eam ducere non tenetur promittens; Sanch. num. 5. Item qui deflorauit, nulla habita matrimonij promissione, licèt postea defloratæ matrimonium promittat, potest nihilominùs Religionem ingredi, in

foro

foro tamen conscientiæ, nam in foro fori poterit cogi ad eam ducendam. Ita Sanchez lib. 8. de matr. disp 36. num. 9. & 11. quia illa promissio ex mera liberalitate processit.

55 Dico 6. professus in Religione omnium strictissima, vitu Religione Minimorũ, in nulla alia Religione recipi, nec profiteri potest. Ita Ledesm. de stat. relig. in comm. cap. 6. concl. 1. ver. La tercera condicion, pag. mihi 238. Suar. tom. 3. de relig lib. 5. cap. 4. num. 12. Cord. in regul. Min. cap. 2. q. 17. p. 1. Cruz de stat. relig. lib. 1. cap. 7. dub. 3. concl. 3. Vech. de nou. disp. 13. dub. 1. n. 15. Prob. quia traditus per professionem Religioni perfectiori, non potest tradi alij minus perfectę, quia hoc esset à perfectione recedere, contra illud: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei*. Et expresse prohibet Trid. sess. 25. de reg. cap. 19.

56 Noto 1. quòd mortaliter peccat, qui à Religione perfectiori transit ad minùs perfectam, agit enim contra solemne iam factum Religionis votum, & professio facta in Religione minùs perfecta non tenet, quia propria auctoritate non potest quis Religionem strictiorem relinquere, & assumere laxiorem. Ita Ledes. loco cit. & dixi tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 24. concl. 3. & constat arg. cap. Qui post. de reg. in 6.

57 Noto 2. quòd professus strictiorem Religionem, laxiorem ingrediens absque debita facultate, licèt per annum steterit in nouitiatu, tempus tamen illud nihil ei proficit ad validam professionem emittendam. Verum quidem est, quòd si, dum nouitiatum perficit, recipiat facultatem legitimam profitendi, tempus nouitiatus incipiet à 1. ingressu in eam Religionem, non à die acceptæ facultatis, secundum Suar. loco cit. num 13. Sed puto, quòd incipere debet à die acceptæ facultatis; non enim conualescit in tempore, quòd ab initio fuit nullum; reg. 18. Non firmatur, de reg. iur. in 6. Et aduerte; quòd Prælati recipientes ad habitum professos alterius Religionis, sunt ipso facto excommunicati per priuilegia singulis ferè Religionibus concessa, quæ refert Cruz loco cit. & dicit Ledesm. loco cit. Et in specie, quod recipientes Minimorum professos, sint ipso facto excommunicati, constat ex const. 5. Iul. II. §. 4 tom. 1. nostr. priu. & ex const. 6. Leon. X. §. 3. ibid. & quod Mendicantes transeuntes ad aliquam Religionem Monachalem, excepta Carthusia, ipsosque recipientes, sint ipso facto excommunicati, constat ex extrauag. Viam ambitiosæ, de regul. & dicit Less. loco cit. dub. 13. num 104.

58 Dico 7. inhabilis est ad Religionis ingressum, & professionem, qui diuersi sexus est ab illis, in quorum monasterium ingreditur, vt si vir in monasterio monialiũ, & mulier in monasterio fratrum recipiatur. Ita Nauarr. lib. 3. cons. de reg. cons. 47. num. 4. Sà in aph ver. Religio, num. 30. Rodr. p. 2. sum. c. 6. n. 14. Henriq. lib. 14. c. 8. n. 6. in com. lit. A. Sanch. 5. in dec. c. 4. n. 40. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap 4. num. 1. & lib. 6. cap. 12. num. 24. Vech. disput. 5. dub. 1. num. 1. Et disp. 13. num. 12. contra Syl. ver. Relig. 3. q. 9. putantem, professionem istius valere, non in indiuiduo, sed in specie, vel in genere, idest non potest iste quidem manere in illo conuentu, in quo est professus, sed debet manere in alio conuentu eiusdem Ordinis, & sexus, seu in alio conuentu, & Religione proprij sexus, sed quòd professio sit omnino nulla, probat Sanch. quia in professione semper requiritur voluntas profitentis, & illam admittentis; at hic vtraque, aut saltem altera, deficit, nam vel ille noluit profiteri nisi in eo monasterio, aut, si voluit in ea Religione quòad speciem, sed non quò ad sexum, non est admissus, nisi ad Religionem sexus, in qua professus est.

59 Vnde collige, quòd hermaphroditus est inhabilis ad Religionis ingressum, quicumque sexus in eo præualeat. ita vt licèt in eo præualeat sexus virilis, non possit ingredi, nec profiteri in Religione virorum, nec è contra. Quòd si tacens defectum, ad professionem recipiatur, professio nulla erit, & debebit, defectu cognito, à Superioribus Religionis expelli. Tum quia hermaphroditus est infamis, vt dixi sup. cap. 4. num. 22. & infames non debent ad Religionem recipi, vt dicam hic infra, num. 83. Tum quia indecens est, ista monstra ad inseruiendum Deo in Religione recipere. Tum quia id esset in scandalum, & offendiculum multorum: quæ ratio desumpta est ex cap. Definimus 18. quæst. 2. & propter quam ibi prohibetur cohabitatio virorum, & mulierum, quòd etiam valet in hermaphroditis. Et propter hanc rationem dicit Azor p. 2. lib. 6. c. 2. q. 3. quòd debeat excludi ab ordinibus, & beneficijs. Atque ita Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 1. num. 7. & lib. 1. c. 27. n. 4. Portel. in dub. reg. ver. Nouitij qual. n. 25. Vech. de nou. disp. 13. cit. n. 12. & disp. 5. dub. 1. à n. 3. Ledes. de stat. rel. in com. cap. 6. concl. 1. ver. Otra condicion, pag. mihi 244. A S. Fau. in thes. lib. 5. q. 230. nec requiritur ad eos expellendos etiam iam professos licentia Papæ, si in eis æqualiter dominetur sexus, quia tunc nec viri, nec fœminæ sunt, nec si in aliquo dominetur virilitas, & fuerit professus in monasterio monialium. Nec etiam requiritur dicta licentia, etiamsi prædominante virilitate, fuerit professus in Religione virorum, quia semper adest incentiuum peccati, fomes scandali, & vix potest sciri, quo sexu sit validior, nisi ex ipso, qui certum est, quod si tacuit defectum in professione, semper dicet, in eo præualere sexum sibi magis vtilem. A S. Fau. loco cit.

60 Mouet hic dubium Ledes. loco cit. an qui in monasterio monialium tamquam mulier professionem fecit, cum verè mulier crederetur, appareret, & esset, deinde humeros supponens oneri cuidam graui, vi ponderis, seu alio accidenti facta est vir, teneatur in dicto monasterio permanere, vel teneatur transire ad monasterium virorum eiusdem, vel alterius Religionis. Et respondet, quod non tenetur stare in monialium, nec transire ad monasterium virorum, quia professus est tamquam mulier, non tamquam vir; vnde, si in virum est mutata, non tenetur amplius ad officia muliebria, sed virilia. De isto casu multa dicit Portel. in add. ad dub. reg. ver. Professio hermaphroditi, & infra pag. 329. ver. Alia disputatio de nouo casu. Nec mireris, fœminam in virum mutari, nam id naturaliter contingere posse, docent auctores grauissimi, Aug. lib. 3. de ciu. Dei, cap. 31. vbi Coqu. multa cumulat. Hippocr. lib. 6. epid. sect. 8. Plin. lib. 7. nat. hist. c. 4. vbi eius Addit. aliqua exempla profert, Gell. lib. 9. c. 4. Fulgos. lib. 1. c. 6. pag. mihi 187. lit. de Carolo Francisco Guarnis; Maiol. lib. 1. de irreg. c. 27. n. 6. Delr. mag. disq. lib. 2. q. 22. in quibus DD. quamplurima huiusmodi exempla reperies; & Menoch. lib. 2. de arb. casu 286. n. 13. refert de quadam fœmina, quæ, cum fuisset bis nupta, post mortem virilia habere cognita est. Et Romæ anno 1619. ostensa est mihi mulier in virũ mutata, & habitu virili incedens; immò, & mares in fęminas aliquãdo mutatos fuisse, docet Aus. epig 68.

Fœmineam in speciem conuertit masculus ales.
Pauaque de pauo constitit ante oculos.
Nec satis antiquum, quod Campana in Beneuento
Vnus epheborum virgo repente fuit.

61 Dico 8. Excommunicatus maiori excommun. siue denunciatus, siue non, est inhabilis ad Religionis ingressum, ita vt tam ipse, quàm eum admittentes mortaliter peccent; Ingressus tamen, & professio valida sunt, quamuis recipiens; & receptus notitiam habeant excom. Ita Suar. to. 3. de rel. lib. 5. c. 4. n. 18. & lib. 6. cap. 11. num. 19. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 36. 37. Sayr. de cens. lib. 2. cap. 9. num. 18. & 19. Graff. tom. 1. cons. lib. 3. de reg. cons. 4. n. 5. Auil. de cens. par. 2. cap. 6. disp. 6. dub. 6. Vech. de nou. disput. 5. dub. 2. Panor. in cap. Cum illorum, numer. 4. de sent. excomm. & ibi Barb. num. 7. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 3. quæst. 9. Henriquez lib. 13. cap. 7. §. 7. & in com. lit. K. Rodriquez tom. 3. quæst. reg. quæst. 17. art. 14. Camp. in diu. rub. 11. cap. 15. num. 6. Ricciul. de iur. pers lib. 4. cap. 41. Nauar. lib. 3. cons. de reg. cons. 3. num. 1. Comit. lib. 2. resp. mor. quæst. 8. §. vlt. A S. Fau. in thes. lib. 5. quæst. 220. Pars 1. & 2. quod scilicet sit inhabilis, & peccet, constat. Tum quia qui ea fecit, propter quæ fuit excommunicatus, videtur indignus, vt ad statum omnem perfectionem requirentem admittatur, & præcisus ab Ecclesiæ gremio, non debet, saltẽ ante reconciliationem,

nem, in quo de ipsius, idest in Religione, recipi. Tum quia inhabilis est ad aliquid faciendum, qui illud sine peccato facere non potest; at talis ingressus, & professio sine mortali fieri non possunt quia tam in recipiendo Religionis habitu, quàm in profitendo interueniunt communiter multi Religiosi, ordinatas preces cantantes, & cæremonias particulares exequentes, quod maximam communicationem dicit. Cum ergo excommunicatus non possit cũ alijs in his rebus sine mortali participare, vt dicunt in casu nostro DD. cit. sequitur, quod non sit habilis ad dictum ingressum. 2. pars constat, tum ex capite cum illorũ cit. Tum quia professio religiosa est contractus inter Religionem, & profitentem, at contractus inter excommunicatos initi validi sunt, cap. Significasti, de eo, qui duxit, &c. in 6. cap. Inter dilectos, de don. Coninc. de sacr. tom. 2. disp. 14. num. 119.

62 Noto 1. quòd professio, seu receptio in Religione simoniacè facta, valida est. Nauar. com. 4. de reg. numer. 25. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 63. art. 3. Sanch. loc. cit. n. 39. Colligitur ex cap. 1. de reg. & cap. Quoniam, de sim. Sed hic aduerte, bene, quòd non est simonia, quando accipitur aliquid, non in pretium religiosi status, sed vel in eleemosinam, vel ob beneuolentiam, vel in alimentorum gratiam, quo pacto moniales accipiunt dotes à velandis, & de ijs paciscuntur, ad eas scilicet alendas. Et Religiosi certum quid etiam accipiunt ad nouitiorum sustentationẽ; & de eo possunt pacisci, illud augere, vel minuere pro temporum varietate. Ita Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 9. num. 15.

63 Noto 2. quòd Prælati regulares possunt absoluere omnes, & quoscumq; venientes ad habitum ab ijsdem censuris, à quibus possunt absoluere suos professos, ad reincidentiam tamen, nisi statim absoluti, indicijs penitus exclusis, ingrediantur. Ita concessit Iul. II. in sua const. 2. tom. 1. nostr. priu. §. 9. Vide quæ ibi noto num. 30.

64 Dico 9. impotens præ morbo, aut senectute ad seruanda non solùm Religionis essentialia, sed etiam accidentalia præcepta, inhabilis est ad Religionis ingressum, & professionem, & tam receptus, quam recipientes mortaliter peccant. Ita Ledes. de sta. relig. in com. capit. 6. concl. 1. ver. La 4. condic. pag. mihi 249. Mir. tom. 1. man. q. 19. art. 2. Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 4. num. 19. Vech. disp. 12. dub. 9. num. 2. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 12. art. 3. Colligitur ex D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 10. corp. Prob. 1. Tum quia recipientes grauiter lædunt propria statuta, & Religioni maximum afferunt detrimentum. Tum quia in professione, ad quam ordinatur nouitiatus, promittunt professuri obseruare regulam, & constitutiones, ergo, si sciant se impotentes, mentiuntur, & recipientes ignorantes decipiunt, atq; adeò peccant, cum sit materia grauis mortaliter. Cuius argumenti vis non eluditur, si dicatur, quòd promittit illa obseruare eo modo, quo regula obligat, nempe dum iusta causa non excusat, vt dicunt Rodriq; tom. 2. sum cap. 6. num. 13. Sanch. loc. cit. nu. 52. A S. Fau. loc. cit. qn. 249. quia iusta causa non debet esse præsens, sed superueniens, alioquin erit potiùs irrisio, quã promissio. Vt si quis V. G. egentissimus promittat mihi soluere mille aureos, cum sciam ipsum nec mille denarios vmquam possedisse, irrisum me existimabo, & tamen hic potest dicere. Ego seruabo eo modo, quo promissa seruari debent, si minimum possunt, &c. Prob. conclusio, quia turpis est pars, quæ non congruit suo toti, & singularitates Religiones destruunt, & frequens legum solutio aperit ad eas omnino contemnendas. Trid. sess. 25. cap. 18. de refor. Non displicet tamen limitatio Rodriq; loc. cit. vt scilicet posit ad Religionem admitti persona, quæ licèt impotens ad seruanda accidentalia Religionis, esset tamen ita alias insignis, & eminens, vt ex eius receptione intus, & extra Religionem omnes maximum deuotionis exemplum essent recepturi.

65 Noto 1. quod Ledes. loc. cit. ver. Digo lo segundo, putat professionem illius esse nullam; licèt enim iure scripto talis nullitas non reperiatur, iure tamen naturę apparet ex eo, quòd nemo ad impossibile tenetur, & infirmitas intellectus est quærere textum, vbi ratio naturalis apparet, vt dixi hic sup. num. 45. Deinde ratione professionis non solùm quis tenetur essentialia suę Religionis obseruare, sed etiam accidentalia, secundumq; regulam promissam viuere: licèt ergo posit infirmus essentialia seruare, cum tamen secundùm regulam viuere nõ posit, sequitur, quòd professio emissa, quę vtrumq; includit, nulla sit. Addito, quod constitutiones omnes regulares eò tendunt, vt essentialia Religionis seruentur, & sunt veluti muri ea custodientes. Addito etiam, quòd si quis votũ simplex Religionis faceret, laborans infirmitate contagiosa, vel incurabili, quæ illum impotentem redderet, votũ illud esset nullum ratione materiæ incomposibilis, ita eadem ratione nullum est votum solemne, quod à simplici nec ex natura rei, nec ex iure diuino, sed sola Ecclesiæ institutione differt, vt constat expressè ex cap. Rursus, qui cler. vel vou. & ex cap. Quod votum, de voto, & vot. redemp. & multis probat Azor tom. 1. lib. 12. cap. 6. q. 1. Contra hanc opinionem Ledes. tenent Sanch. Rodriqu. Mir. Vech. loc. cit. Egò amplector in casu, quo quis impotentiã in professione tacuisset, non in eo, qui cum tali impotentia cognita, propter eminentiam personæ receptus fuit.

6 Noto 2. quòd nouitius, qui toto nouitiatus anno fuit infirmus, potest ad professionem recipi. Tum quia annũ probationis legitimè expleuit, & quantum est ex se, in probatione fuit. Tum quia non tenetur nouitius omnes austeritates Religionis probare in specie, sed satis est, si probet in genere, perseuerando per annum sub obedientia Prælati. Ita Nauar. lib. 3. cons. de reg cons. 32. num. 5. Rodriquez tom. 3. quæst. reg. q. 15. art. 10. ver. Tum quia. A S. Faust. lib. 5. thes. q. 249. num. 3. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 14. num. 15. Sanch. 5. in dec. cap. 4. nu. 51. & num. 28. ait, quòd nouitius in Ordine nostro, qui fuit toto nouitiatus anno infirmus, ac proinde carnibus, & lacticinijs vtens, validè profitetur, licèt rigidissimum nostræ Religionis onus, vitam scilicet quadragesimalem, non sit expertus. Quod etiam in hoc casu sentit Vech. de nou. disp. 12. dub. 8. num. 4.

67 Noto 3. quod, abstrahendo à quocumque statuto particulari, probabile videtur, quòd professio facta ab illo, qui ita morbo gallico laborat, vt nequeat obseruantias regulares cõplere, sit nulla: atque ita quòd ille posit liberè à Religione exire, & quòd Religio similiter eum possit expellere. Tum quia cum ista infirmitate non teneretur votum simplex Religionis obseruare, vt dixi num. 65. ergo neque solemne. Tum quia si talem infirmitatem callidè tacuit, interrogatus an aliqua laboret, non liberè receptus est. Tum quia morbus iste continuè infamiam morbosi deprædicat cum scandalo, & carnalis titillatione fratrum. Tum quia stomachum gignit, & fœtorem, & communicationem prohibet: quare durum videtur, quòd Religio teneatur talem infectam ouem cum tanto suo detrimento, & horrore detinere. Atque ita Ledes. loc. cit. dub. 2. pag. 240.

68 Aduerte tamẽ in hoc casu particulari, quòd Nauar. lib. 3. cons. de reg. cons. 48. quem sequuntur Rodriquez tom. 2. sum. c. 6. n. 3. & tom. 3. q. reg. q. 17. ar. 9. Sorb in comp. ver. Nouitius, tit. de nou. prof. emiss. ver. Quintò princip. pag. mihi 435. Vega tom. 2. sum. cap. 39. cas. 4. ver. La terza. Sanch. loc. cit. n. 57. dicũt, quod morbo gallico laborans, illudque tacens in professione, ea facta potest à Religione expelli, si Religio habeat statutum confirmatum à Papa, dictam professionem annullans: si autem dictum statutum non habeat, valida est professio, eo quod nullibi irritetur. Et addunt Nau. Sorb Rodriq. in sum. & Vega, quòd possent Prælati non habentes dictum statutum, talem expellere in pęnam peccati, quod fecit, illud delictum occultando. Sed hanc non esse sufficientem rationem eum expellendi, dicit Rodriq ipse to. 3. q. reg. cit. Ledes cit. pag 442. Grass. to. 1. cons de reg. lib. 3. cons. 4. n. 9. quia Prælati regulares nõ possunt a Religione expellere, nisi ratione incorrigibilitatis. Dicit vero Sanch. n. 58 quod in sua Religione hic posset expelli. Idem dicũt de Religione Capuccinorũ Sorb. & Vech. qui de hoc diffusè tractat disp. 13. dub. 15. In

Reli-

Religione nostra non est dubium. Tum quia est punctus regulæ, vt nullus cum infirmitate incurabili admittatur, qualis est ista, vt dicit Sanch. lib. 4. in dec. c. 16. num. 37. qui propterea excusat eos, qui hoc morbo laborant, vel laborarunt, ab impletione voti de ingrediendo Religionem, quæ nudis pedibus incedat; & expresse est nobis prohibitum in cap. Paul. num. 33. cum protestatione de nullitate professionis. Tum quia isti tales non possunt obseruare votum vitæ quadragesimalis, quod est essentiale dictæ Religionis, vt dixi tom. 1. huius op. q. 4. cap. 1.

69 Dico 10. filius habens parentes in extrema, vel graui necessitate, non potest Religionem ingredi, nec profiteri absque mortali peccato, quod non vitant eum scienter admittentes, vt dixi tom. 1. huius op. q. 1. cap. 9. concl. 1. & 3. vbi etiam probaui, quod his casibus tenetur non solum filius non profiteri, sed etiam professus exire, petita, licet non obtenta licentia, & D D. ibi ad hoc adductis adde Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 5. per totum; & lib. 6. c. 9. Vech. de nou. disp. 2. dub. 8. Polit. in reg. Min. cap. 2. à n. 44. Mirand. tom. 1. man. quæst. 17. artic. 8. Portel in dub. reg. vers. Nouitij, numer. 16. Regin. in prax. lib. 18. n. 376.

70 Nota tamen, quod professio facta in tali necessitate parentum valida est, vt probant Nauar. lib. 3. cons. de reg. cons. 3. Rodriq. tom. 3. quæst. reg. q. 13. artic. 5. & 10. 4. & tom. 2. sum. cap. 6. num. 4. Miranda loc. cit. concl. 4. Sanch. 4. in dec. cap. 20. num. 10. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. num. 34. Suarez cit. lib. 6. cap. 9. num. 1. Vech. disp. 13. dub. 1. num. 9. qui omnes idem dicunt de receptione patris relinquentis filios in extrema, vel graui necessitate, quia par est obligatio. Quia, inquiunt, id nullo iure vetatur, & nulla est incapacitas ratione personæ admissæ, nec prohibitio ratione admittentium. Sed vere videtur esse incapacitas in persona admissa, quæ obligata est iure naturæ subuenire parentibus, vel filijs, & cum Deo non placeant sacrificia de alienis victimis, non videtur esse valida obligatio facta per professionem hoc casu. Adde, quod hoc casu non esset licitum simplex votum ad Religionem ingrediendo seruare, ergo nec solemne. Nec satis constat, quomodo materia illicita voti fiat licita per professionem, existimo enim, semper melius esse seruare præcepta, quam consilia, quando non possumus vtrumque simul, nam consilia seruantur, vt præcepta melius impleantur, vt ait Cordub. in reg. Min. cap. 1. quæst. 6. art. 1. Adde, quod subuenire parentibus, est præceptum diuinum naturale, obedientiam præstare Prælato, est solum diuinum post professionem, ergo hoc illi cedere debet, cum illud sit prius, & fortius, & per se, hoc autem posterius, & per accidens. Nec est simile de debitore, cuius professio secundum opinionem, quam sequor, est valida; nam in hoc potius sunt obligata bona, quam persona, vnde, si bonis cedit, liber euadit; at in nostro casu iure naturæ obligata est persona filij ad subueniendum patri, ita vt teneatur tam patri, quam sibi, cum pars sit patris, nec liberatur ab hac obligatione bonis cedendo, vt debitor. Si necessitas parentum sit extrema, non valere professionem, ait Portel loc. cit. qui tamen non bene adducit pro hoc Nau. loc. cit. Huic opinioni videtur fauere Henricus quodlib. 6. quæst. 19. Hæc mihi reddunt difficilem communem sententiam, à qua tamen non audeo recedere. Consulo nihilominus Superiores, ne tales admittant, sed differant professionem, vel nouitiatum; vsque dum parentes ex dictis miserijs subleuentur: vel, si eminentia recipiendi suaderet statim recipere, consulo, quod Religio parentibus subueniat, quod est facile, & ad id eo casu teneretur monasterium, per ea, quæ habet Grat. discept. for. tom. 1. cap. 102. num. 13.

71 Dico 11. onustus debitis non potest Religionem ingredi, quin prius ea soluat. Ita Ledesma de sta. relig. in com. capit. 6. concl. 1. ver. La 5. condic. pag. mihi 242. & concl. 3. diff. 3. vet. Digo lo segundo, pag. 253. Tab. vers. Religio, numer. 11. Ang. ver. Religio, §. 6. Portel loc. citat. nu ner. 19. Rodriquez tom. 3. quæst. reg. quæst. 10. art. 9. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 1. quæst. 5. Soto in comp. ver. Nouitius, tit. de nou. qual. ver. Tertiò princip. Mir. tom. 1. man. quæst. 17. art. 7. Vech. de nou. disp. 3. dub. 13. numer. 2. Sa ver. Religio, numer. 1. Sanchez 4. in dec. c. 19. num. 21. Suar. tom 3. de relig. lib. 5. cap. 7. n. 1. A S. Fau. in thes. lib. 5. q. 134. n. 5. Ghet in theol. mor. ver. Religio, quæst. 48. D. Tho. 2. 2. q. 189. art 6. ad 3. vbi ait; *si tamen debeat aliquam pecuniam, & non habeat vnde reddat, tenetur facere, quod potest*. Ergo, si habet vnde reddat, per D. Th. reddere tenetur, antequam Religionem ingrediatur. Prob. tum quia debita soluenda sunt de iure naturæ, ingressus Religionis est consilium, sed prius satisfaciendum est præceptis, quam consilijs. Tum quia Sixtus V. id expresse vetuit in sua constit. Cum de omnibus, §. 4. de qua sup. n. 6. quæ quo ad hoc non est reuocata per const. Clem. VIII. & dicunt in specie Sanch. & Suar.

72 Noto 1. quod circa hoc aliqua dixi tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 25. §. 3. à vet. Ad 3. interrog. Hoc solum aduerto, quod ante dictam const. Sixti V. controuertebatur inter DD. an ære alieno grauati ita supra suas facultates, vt soluere non possent, probabiliter tamen speraretur fore, vt manentes in seculo arte, & industria acquirere bona, quibus dicta debita soluerent, possent Religionem ingredi, & valide profiteri. De quo agunt Sanch. loc. cit. à num. 6. Suarez à num. 3. Polit. in reg. Min. cap. 2. à n. 22. Cord. ibi, quæst. 5. Negabant aliqui, affirmabant alij. Ego tom. 1. cit. censui cum D. Th. 2. 2. q. vlt. art. 6. ad 3. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. num. 32. Syl. ver. Religio 2. quæst. 4. Pisanel. eod. 2. §. Vtrum ille, qui: Filliuc. tom. 1. tr. 32. cap. 5. num. 154 hunc valide profiteri, si fecit quantum potuit, vt solueret, & de breui cum quantalibet industria non erit satisfacturus, & bonis cessit. Sed hæc quæstio iam cessauit per motum proprium Clem. VIII. in suprema, de quo sup. num 6. quo huiusmodi professiones validatæ sunt, licet Superiores recipientes subiaceant pœnis constit. Sixti, vt Sanchez 4. in dec. cap. 19. num. 11. Et aduerte, quod qui bonis cessit, & Religionem fuit ingressus, non tenetur plus quam alij laborare, vt debita soluat, vt tenent multi apud A S. Faust. loc. cit. quæst. 140. numer. 2. quos ipse sequitur; cum enim bonis cesserit, fecit quantum potuit; vnde, cum non sit soluendo, debitis liberatus est.

73 Noto 2. quod motus proprius Sixti V. non habet locum in monialibus; neque habet locum in recipiendis ad ordines militares, nec in ijs, qui, si habent debita, habent vnde soluant; nec in ijs, qui habent debita, sed non magni momenti; nec in ijs, qui habent magna debita, sed incerta; nec in ijs, qui sine graui sua culpa impotentes deuenere, siue sit spes, vt in seculo manentes, possent ea soluere, siue non; nec in ijs, qui bonis cesserunt, etiamsi sua culpa debita contraxerint, & nulla sit spes, vt in seculo manentes, breui sint satisfacturi; nec in ijs, quibus creditores consentiunt, vt Religionem ingrediantur: nec in ijs, quorum debita monasterium, vel alius ad soluenda se obligaret; nec in ijs, qui liberali promissione dicta debita contraxere; nec in ijs, qui ex ludis, cambijs, & alijs contractibus illicitis debitis onusti sunt; nec in ijs, qui essent à iudice criminali condemnati ad soluendam aliquam ingentem pecuniæ quantitatem; nec in ijs, qui essent obligati ad aliquam satisfactionem pecuniarum ratione alicuius iniuriæ, aut damni illati, vt quia virginem deflorauit, &c. Ita Sanchez loc. cit. à numer. 21. Vech. de nou. disp. 2. dub. 13. à numer. 15. qui tamen dissentit à Sanch. in duobus vltimis casibus.

74 Dico 12. licet ante const. Sixti, qui publicis solum ratiociniis reddendis erat obnoxius, non qui priuatis excluderetur ab ingressu, & professione Religionis, vt dixi to. 1. huius op. q. 1. c. 25. § 3. vet. Circa vero; tamen post dictam const. exclusi sunt tam obligati publicis, quam priuatis ratiocinijs, Ita Rodriq. to. 3. q. reg. q. 10. art 11 Mir to. 1. man. q. 17. art. 6. Sanch. loc. cit. num. 29. Suar. to 3. de relig. lib. 5. c. 7. n. 20. Portel in dub. reg. ver. Nouit. qual. n. 20. Ledes. de sta. relig. in com. c. 6. concl. 3. dub. 4. pag. mihi 254. Sorb. in comp. ver. Nouit. tit. de nou. prof. emis. ver. Tertiò princ. pag. mihi 435. A S. Faust in thes. lib. 5 quæst. 134. num. 2. Vech. disp. 3. dub. 15. numer. 2. Prob. ex tex. claro in dicta

const. Sixti V. §. 4. qui tex. cum indistinctè loquatur, de omnibus obligatis dictis ratiocinijs, indistinctè etiam de omnibus tam publicis, quàm priuatis intelligendus est, iuxta l. De pretio, ff. de pub. in rem. act.

75 Noto 1. quod non prohibentur indistinctè omnes obligati ratiocinijs ad Religionem recipi, sed ij solùm, qui ita sunt obligati, vt ex huiusmodi causa lis, vel molestia eis iam sit illata, vel timendum sit, ne inferatur. Vndè licèt reddenda sint ratiocinia, si tamen moraliter creditur, sine lite, aut magno grauamine, aut distractione ea reddi posse, non erit hæc conditio impediens Religionis ingressum, vt notant in specie Suar. loco cit. & Sanch cit. num. 21. Vech. num 4. Nald. in sum. ver. Religiosus, num. 2. Barb. in cap. 1. de obl. ad rat. num. 8.

76 Noto 2. quòd ratione publicæ administrationis obligantur ad ratiocinia thesaurarij, depositarij æris publici, aduocati, magistratus, iudices, &c. Ratione administrationis priuatæ obligantur tutores, procuratores, curatores, institores, &c. Ita Rodriq; loco cit. Portel. loco cit. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 2. p. 4. num. 3. Barb. loco cit. num. 1. qui addit num 9. quòd hæres obligati ad ratiocinia, non potest profiteri, nisi ijs redditis, sicut nequibat defunctus, cuius est hæres. Quod etiam notauit Campanil. in diu. rubr. 11. cap. 9. numer. 13. & 14. Non comprehenduntur tamen in dicta const. Sixti mercatores, qui, inter se mutuis initis contractibus, multa sibi debent; nec etiam, qui ex mutuo, locatione, venditione, deposito, &c. rationem reddere tenentur suis creditoribus; atq; ita possunt ad Religionem admitti. Diaz in praxi; cap. 20. num. 4. Portel, & Bonac. loco cit. qui limitat, nisi ante ingressum eis mota esset lis de dolo, & perfidia, nam tunc includerentur in ratione dictæ const.

77 Noto 3. quòd qui promisit, etiam cum iuramento, alicui particulari, vel etiam communitati, aliquid se facturum, V. G. lecturum, docturum, scripturum, administraturum, medicaturum, capellæ alicui missaturum, &c. potest absque eius executione Religionem ingredi, quia in omni promissione intelligitur conditio, Nisi transiero ad Religionem: Sanch. 4. in dec. cap. 19. num. 31. Less. lib. 2 de iust. cap. 41. dub. 3. numer. 33. Trott. de perf. cler. lib. 2. p. 1. req. 4. numer. 18. Rosel. ver. Religio 2. §. 6. Sylu. eod. quæst. 5. Angel. ver. Religiosus, §. 10. Pisan. Religio 2. §. Vtrum rector, qui iur. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 1. q. 4. Vech disp. 2. dub. 14. Regin. lib. 18. num. 378. ver. Tertia est. Verum quidem est, quòd si taliter obligatus, stipendium anticipatum acceperit, illud restituere tenetur, vel saltem parti quoquo modo satisfacere. Azor. lib. 12. c. 5. q. 4. Sanch. num. 32. quòd si ante factam professionem recedat, stare tenetur promissis; Sanch. num. 34.

78 Dico 13. inhabilis est ad Religionem, qui vi, metuq; extrinseco compulsus, ad eam ingreditur, ipsumque scienter recipientes mortaliter peccant: Ang. ver. Religiosus, §. 16. Tab. ver. Religio, §. 14. Syl. ver. Metus. q. 8. ver. Octauò. Rosel. ver. Votum 1. §. 4. & ver. Metus §. 3. fin. Ledes. de sta. relig. in com. cap. 7. concl. vl. pag. mihi 272. Mir. tom. 1. man. q. 17. art. 4 Rodriquez tom. 3. quæst. reg. quæst. 14. art. 3. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 9. num. 1. Farin. p. 1. decis. rotæ decis. 175. num. 5. Barb. in cap. 1. de reg. num. 3. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 4. q. 10. A. S. Fau. lib. 5. thes. quæst. 238. numer. 2. Constat ex cap. 1. & 4. de reg. cap. Proclitiuis, cap. Præsens, 20. q. 3. capit. Puella, 20. quæst. 2. quibus capit. deciditur, quòd Religionis ingressus debet esse liber, & spontaneus; Qui ergo cogunt, ad ingressum, maximam iniuriam irrogant ingredienti, & recipientes iniuriantem fouent, atque adeo omnes mortaliter peccant.

79 Noto 1. quòd est nulla omnino professio facta per metum cadentem in constantem virum. Est autem talis metus, quando malum, quod timetur, iudicio prudentum est graue, attenta qualitate personæ, & quando probabiliter timetur tamquam imminens, vt declarant Suar. loco cit. lib. 6. cap. 4. num. 11. & Less. loc. cit. cap. 17. dub 6. num. 35. vbi 13. huiusmodi timores numerat. Quòd talis professio sit nulla, constat. Tum quia ad profitendum requiritur voluntas omnino libera, coacta volũtas autem, licèt voluntas sit, cap. Merito 15. quæst. 1. libera tamen non est. Tum quia Deus his coactis votis non indiget, nec ea acceptat. Tum quia id prohibetur in cap. 1. De his, qui vi, &c. in Trid. sess. 25. de reg. cap. 19. Atq; ita Ledesm. loco cit. Vener. in exam. ep. lib. 6. cap. 15. nu. 29. Barb. in cap. 1. de his, qui vi, &c. num. 3. Suar. loc. cit. num. 3. & 12. Sanch. 4. in dec. cap. 3. num. 12. Nauar. com. 4. de reg. à nu. 71. Syl loc. cit, Rosel. ver. Metus, dict. 8. nu. 3. Vech. disp. 13. dub. 12. num. 7.

80 Noto 2. quòd inter timores cadentes in constantem virum, enumerat Less. loco cit. timorem reuerentialem, quo scilicet filius timet offensionem parentum, pupillus tutorum, subditus principis, vxor viri, Monachus Abbatis, Clericus Episcopi, quando videlicet offensio putatur fore magna, & diuturna, cum asperitate vultus, vel verborum, vel alia mala tractatione, præsertim si mala tractatio præcessit. Item si parens, vel alius, cui hæc reuerentia debetur, aliquid importunè, & assiduè petat. Professio ergo hoc timore reuerentiali facta, est nulla, quia censetur facta ex metu cadente in constantem virum, & in casu nostro id docet Suar. loco cit. num. 17. Vener. loco cit. n. 31. Ric. collect. 932. propè finem; Vech. num. 19. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 5. quæst. 9. Rodriq. p. 2. sum. cap. 8. num. 10. Nauar. lib. 3. cons. de reg. cons. 89. num. 2.

81 Noto 3. quòd, si conuentus recipiat aliquem ad professionem per metum cadentem in constantem virum, dicunt Suar. loco cit. num. 20. Vech. num. 13. quod non per hoc irritatur professio, quia, nullibi reperitur cautum. Sed irritari puto ex eo, quòd professio Religionis est contractus mutuus, quo se profitens obligat Religioni seruire, & Religio ad illum alendum, cap. Ad Apostolicam, de reg. & de natura contractuum est, vt par omnimoda sit vtrinq. obligatio, vnde eo ipso quòd Canones irritãt etiã professione factam metu profitentis; irritant etiam professionem factam metu recipientis; Et sicut matrimonium metu factum, est ex vtraq. parte nullũ, ita professio, hi enim actus ab omnibus iurisperitis æquiparantur, teste Suar. loco cit. num. 16. Tiraq. de retr. lign. §. 1. gloss. 8. num. 35. & talis metus immutat multum voluntatem, & plurimum minuit libertatem; vnde defectu liberi consensus recipientium talis professio irrita reddetur. Atq ita Less. loco cit. cap. 41. dub. 7. num. 61. & facit priuilegium Iul. II. tom. 1. nostr. priu. in const. 10. Iul. II. vbi pari pœna plectit eos, qui iniuria afficiunt ad Religionem tendentes, atque eos qui iniuria afficiunt recipientes.

82 Dico 14. corpore vitiati, sunt inhabiles ad Religionis ingressum, nisi corporalem defectũ suppleat vel morum integritas, vel insignis doctrina, vel magna sanguinis nobilitas. Ita Vech. disp. 5. dub. 6. Graff. p. 1. decis. lib. 3. cap. 5. num. 11. Prob. quia corpore vitiati arcentur ab altaris ministerio, vt constat ex toto tit. de corp. vit. & cap. 2. de cler. ægr. Cum ergo Religiosi choro destinati, ad hoc Religionem ingrediantur, vt altari inseruiant, qui tali muneri inhabiles sunt, in Religionem recipi non debent; & communiter sacrificia ista Cain Deo non placent. Facit ad hoc capitol. Priscis, distin. 55. capit. Si quis, dist. 77.

83 Noto, quòd professio istorum de iure communi irrita non est, cum nullo iure prohibeatur. Et de cœco, quòd validè profiteatur, constat, quia potest ore proferre professionis verba, seque obligare, vt alij omnes, & multos cœcos vidimus in Religionibus excelluisse; & cœcitas multum confert ad perfectionem. De muto etiam constat, quia potest matrimoniũ carnale cõtrahere per signa, cap. Cum apud, de spons. De surdo, & de muto, quòd profiteri possit per signa, docet Sanch. 7. in dec. cap. 12. num. 32. Sed difficultas est, an mutus, & surdus simul possit profiteri? Puto, quòd possit, si intellectum perspicacem habeat, & qualitates dictæ cõpensent hos defectus, quia licet nec poterit legere, neque audire Religionis abstinentias, poterit tamen anno probationis eas experiri. Quare dicunt DD. quòd iste potest matrimonium contrahere, per. cap. Cum apud, de spons. Ita Barb. cum multis in dicto cap. num.

num. 2. Sed quid de cœco, surdo, & muto? Idem puto, quòd scilicet possit validè profiteri. Tum quia potest expetiri anno nouitiatus Religionis austeritates. Tum quia Angelus, Tabiena, Lopez, apud Sanchez 1. de matr. disp. 8. num. 13. putant, quòd iste potest matrimonium contrahere. De alijs claudis, mancis, luscis, gueucijs, surdastris, &c. quos parentes, tanquam Caiu, Domino sacrificare solent, Caini remunerationem expectatur; de quibus Hier. ad Demet. *Solent miseri parentes, & non plena fidei Christiani, deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniunt, virginitati tradere*. quòd validè iure communi profiteantur, dubitari non potest: non debent tamen recipi, nisi merita defectus compensent, & nisi verò spiritu Deo inseruiendi veniant. In Ordine nostro quid de his dicendum sit, constabit ex num. 92. fine.

84 Dico 15. infames, vt buffones, histriones, lenones, carnifices, satellites, aliique huius farinæ viri, non debent ad Religionem recipi, nisi tot merita euidentia habeant (quod vix credibile est) quæ talem fœtorem euidenter purgent. Pro hac sententia affero Panor. in cap. Cum decorem, de vi. & hon. cler. num. 2. vbi dicit, quòd buffones, histriones, & publici lusores non possunt ad Clericatum promoueri; neque etiam post peractam pœnitentiam, quia sunt infames. Idem dicit Barb. in dicto cap. numer. 5. Trott. de pers. cler. lib. 2. pat. 1. seq. 5. n. 19. & 20. Si ergo hi, quia infames, reijciuntur à Clericatu, etiam reijci debent à Monachatu, qui sine dubio maioris est perfectionis, & dignitatis, quam clericatus; sunt enim Monachi, & Clerici propter altaris ministerium, & Monachi propter monasticam professionem; deindè licet à Clericatu ad Monachatum transire; non è contra, vt constat ex c. Duæ sunt, 19. q. 2. transitus autem ordinatus sit semper de minori ad maius. Atque ita D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 8. corp. & quodlib. 3. art. 17. & Nauarr. lib. 3. conf. de reg. conf. 1. num. 1. Vide Abb. bonæ spei in tract. de iust. cler. c. 122. & Felin. in rub. de maior. & obed. num. 5. Hi tamen si recipiantur in Religione, professio eorum erit valida; quia nullibi irritatur.

85 Dico 16. descendentes ab hæreticis, mauris, &c. quorum statuæ, vel ossa combusta sunt, in nostra Religione recipi non possunt; vt dixi sup. quæst. 2. cap. 5. §. 6. num. 87. Si autem recipiantur, professio erit nulla, non quòd eam annullet Pontifex, qui concessit ne reciperentur; sed quia, de illa non loquendo, linquit statuta Ordinis in suo vigore, quæ dictam professionem annullant, vt dixi loco cit. num. 90. Vide quæ dico tom. 1. huius op. q. 1. cap. 25. §. 3. ver. Circa 2.

86 Dico 17 bigami non possunt ad Religionem recipi in clericos, bene tamen in laicos, vt dixi sup. q. 2. c. 5. n. 100. & dicit Graff. p. 1. decis. lib. 3. cap. 5. num. 11.

87 Dico 18. homicida iure communi non excluditur ab ingressu Religionis Portel in dub. reg. ver. Nouitius, n. 12. Prob. ex cap. Admonere, 33. q. 2. vbi consulitur homicidæ, vt Religionem ingrediatur, & non dicit Papa, quòd dispenset, ergo supponit de iure licere. Idem dicit Portel num. 15. de latrone, nam multi SS. Patres latrones receperunt. Sed in his attendendum est nunc ad const. Sixti V. de qua hic sup. num. 6.

§. III. *Quas conditiones debeat habere recipiendus ad Ordinem Minimorum.*

88 NOTO 1. quòd in cæremoniali Ordinis nostri, compacto à S. Institutore nostro, agendo de modo induendi nouitium n. 32. dicitur, *Sacerdos interroget ipsum de necessarijs, vt puta si habeat firmum propositum perseuerandi. Si promiserit contrahere cum aliqua. Si habeat aliquam infirmitatem. Si sit obligatus ad aliqua debita; & alia, quæ sunt ad interrogandum necessaria*. Et infra tit. de modo recip. frat. ad prof. dicitur. *Deinde faciat interrogationes eo modo, quo dictum est supra in capitulo de modo induendi nouitium. Vbi est aduertendum, quòd non omittatur immediatè post interrogationes, facere protestationes, quòd si reperiretur habuisse aliquam infirmitatem caducam, vel contagio am, quòd nulla erit professio.* Quæ etiam protestatio fieri iubetur in c. Paulæ n. 33. vbi additur morbus quiuis incurabilis. Et n. 34. eadem protestatio fieri iubetur de his, qui ex genere confessorum originem traxerunt. Quare ex his omnibus in Rituali nostri Ordinis, sequentes interrogationes fiunt induendis. 1. an habeat firmum propositum perseuerandi in Religione. 2. an promiserit contrahere cum aliqua, vel de facto contraxerit. 3. an sit seruus, & non conditione liber. 4. an sit obligatus ad aliqua debita supra suas facultates, vel reddendis rationibus sit obnoxius. 5. an trahat originem à Iudæis, Mahumetanis, vel hæreticis relapsi, & per sententiam in foro Ecclesiastico damnatis, & hoc siue sit per paternam, siue per maternam lineam. 6. an aliquem voluntariè occiderit, & iniustè, vel per se ipsum etiam occultè, vel per aliú, adiuuando, præcipiendo, aut consulendo. 7. an commiserit crimen aliquod, de quo sit publicè infamatus, vel inquisitus, taliter quòd possit per secularem iudicem puniri. 8. an habeat aliquam contagiosam, seu caducam, aut incurabilem infirmitatem. 9. an sit professus in alia Religione, quas tamen omnes non est necesse facere omnibus, nec in omni loco.

89 Circa 1. interrogationem noto 1. quòd Religionem ingrediens absque animo perseuerandi, mortaliter peccat, quia Religionem decipit in re graui, quæ illi communicat sua secreta, & bona, & tenetur soluere expensas, & damna, quæ Religioni dedit. Ita Sanch. 7. de matr. disp. 3 1. n. 20. Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 29.

90 Noto 2. circa eandem interrog. quòd dubitant DD. præsertim Canonistæ, an qui in ingressu Religionis habuit expressam intentionem mutandi vitam, & relinquendi seculum, possit deinde liberè ad illud redire, si ei Religio, in quàm ingressus est, non placeat, vel potiùs teneatur ingredi aliam, si 1. displiceat. Innoc. in cap. Consulti, n. 2. de reg. & alij apud Syl. ver. Religio 5. q. 8. Rosel. ver. Nouitius, § 13. dicunt, quòd qui in ingressu habuit hoc propositum, non potest ad seculum redire, sed est verè Religiosus, quia illud propositum solemnizatur per habitus susceptionem. Constare autem potest, quem tale propositum habuisse, quando in ingrediendo dixit, se tale propositum habere. Quare secùdùm istam opinionem, in Ordine nostro, postquam quis dictæ primæ interrogationi responderit, se habere propositum perseuerandi in Religione, & consequenter seculo renunciandi, non poterit ampliùs ad illud redire. Fundamentum huius opinionis desumitur ex dicto cap. Consulti, & ex cap. Beneficium de reg. in 6. vbi dicitur, quòd beneficium illius, qui suscepit habitum nouitiorum potest alteri conferri, si euidenter appareat, eum voluisse vitam absolutè mutare. Sed hæc sententia meritò exploditur à Sylu. Rosel. loc. cit. Suar. tom. 3. de rel. lib. 5. cap. 11. num. 6. Barb. in d. cap. Consulti, num. 3. Sanch. 4. in dec. c. 1. num. 20. Gutier. can. q. lib. 2. cap. 22. num. 32. Nauarr. lib. 3. conf. de reg. conf. 45. n. 1. Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 15. art. 12. Less. lib. 2. de iust. c. 40. dub. 2. n. 21. quia ad votum tria requiruntur, deliberatio, propositum, & promissio, secundùm D. Th. 2. 2. q. 88. art. 1. quem sequuntur omnes. Et constat etiam ex c. Literaturam, de vo. vnde nullum propositum, quantumuis firmum, aliquam voti obligationem inducit, nisi promissione firmetur. Quo pacto intelligas dict. c. cit. pro opinione contraria, scilicet de proposito ingrediendi Religionem cum promissione in ea permanendi, atq; profitendi. Quare ista interrogatio modò nullum alium producit effectum, nisi ad inuestigandú, an recipiendus veniat animo Religionem fallendi.

91 Circa 2. interrog. nota, quòd de iure communi secundùm probabiliorem opinionem, pro ingressum Religionis dirimuntur sponsalia etiam iurata, vt dixi hic sup. num. 54. quamuis alij negent apud Sanch. lib. 1. de matr. disp. 42. numer. 1. ante secutam professionem. In Ordine nostro videtur, quòd ista 2. opinio præualeat, atque ideò quòd non possint admitti, neq; ad nouitiatum; neq; ad professioné, qui dicta sponsalia facere, neq; qui matrimonium

Ff 2 con-

contraxere, licèt non consummauerint; si enim non licèt quod est minus, neque licebit quod est maius. Verum quidem est, quòd professio facta cum isto impedimento, sustinebitur; quia nec per regulam, nec per constitutiones, nec per ius commune irritatur. Sed puto, quòd nostra interrogatio intelligatur de eo, qui promisit, & sub illa spe deflorauit, quo casu est illicita receptio, & nulla professio, vt dixi loc. cit. Vel etiam dic, quòd illa interrogatio sit, vt maturè expendatur, quid magis expediat recipiendo, vt ait Azor tom.1. lib.12. c.1. q.7. ver. Nec obstat. Quare licèt promiserit quispiam aliquam in vxorem ducere, si tamen, re maturè considerata per Superiores, ad quos pertinet, apparuerit, recipiendi animæ magis expedire, vt Religionem ingrediatur, quam vt sponsalia seruet, poterit etiam in Religione nostra recipi.

92 Circa 3. interrogationem, vide quæ dico hic sup. à n. 43. Circa 4. vide quæ dico à n.71. Circa 5. quæ n.84. Circa 6. & 7. quæ dico tom.1, huius op.q.1. c.25. §.3. ver. Quartò. Circa 8. vide quæ dico hic sup. num.64. Et circa 9. quæ dico num.55.

93 Et denique nota pro Ordine nostro statutum factum in cap. generali Genuæ 4. num.13. quòd sic habet, *Voluerunt Patres, vt futuris temporibus nullus in Ordine nostro recipiatur cæcus, claudus, aut deformis, sed iuuenes bene dispositi, catholici, & de nullo errore suspecti, non à Iudæis, non à Sarracenis, neque ex Albanensibus originem trahentes, corpore sani, debitis expediti, quòd sint conditione liberi, nulla infamia vulgari maculati, nec homicidæ, competenter ad minus in grammatica præditi, siue aliàs ad illam addiscendam idonei; & qui clerici, ætatis saltem decem, & septem annorum.* Deinde præcipitur, de supradictis fieri informationem ab aliquo deputando à Prouinciali, & capitulo locali.

94 Circa hoc statutum aduerte 1. quò ad cæcos, & claudos, quæ dixi hic sup. num.82. Per deformes intellige illos, qui propter deformitatem arcentur ab altaris ministerio, qui scilicet mouent risum, & stomachum faciunt. Examen, An sit quis catholicus, non est faciendum, nisi quando, & vbi contingit esse aliquos hæreticos mixtim cum catholicis: seu quando omissio talis examinis videretur ex rationabilibus circumstantijs damnosa, vel periculosa; vt Corduba in reg. Min. cap.2. q. 4. vers. Quomodo autem. Circa illud, quòd non debent esse de vllo errore suspecti, aduerte 2. quòd suspectus de hæresi potest quis esse dupliciter; 1. quia sit talis declaratus per sententiam definitiuam ab Inquisitoribus fidei. 2. quod talis sit per publicam famam suspectus. 1. modo non possunt vllo vmquam tempore Religionem ingredi absque dispensatione Papæ, per ea, quæ dico sup. q.2. cap.5. §. 6 num.74. & talibus intelligi debet nostrum statutum. Suspecti 2. modo, si iam publicè constet, suspicionem fuisse falsam, vel iam in præsentiarum non sint ampliùs suspecti, licèt an præterito tempore claudicauerint in fide, adhuc sit dubium, possunt ad Religionem admitti; quia statutum de tempore præsenti loquitur non de futuro. Circa id, quod non debeant originem ducere à Iudæis, vide hic sup. num. 84. Aduerte 3. quòd non debent esse aliqua infamia, siue sit iuris, siue facti, notati, quæ qualis sit, dixi sup. q.2. cap.5. §.4. numer. 50. Aduerte 4. quòd non debent esse homicidæ, intellige voluntarij, & iniusti, etiamsi occulti sint, nec etiam casuales indirectè, vt declaraui tom.1. priu. in const.2. Iul.II. n. 106. Vnde iudices, qui mortis sententiam protulere, & milites, qui in bello iusto bellauere, & qui casuale homicidium præter omnem voluntatem, etiam indirectam, patrauere, possunt ad Religionem recipi. Vide Suar tom.4. de relig tr.3. lib.2. cap.1. à num.6. Aduerte 5. quòd debent esse grammatica præditi, vel ad illam addiscendam idonei, non si altari ministrare debent, oportet vt quæ ad illud sint necessaria, sciant. Vide quæ dico sup. num.28. & scio hanc esse omnino necessariam conditionem. Vide Mir. tom.1. man. q. 19. art.5. Circa ætatem vide hic sup. num 40. & infra §.6. Et circa examen de his faciendum dixi hic sup. &, 30. Et aduerte 6. quòd licèt harum conditionum transgressio ratione dicti statuti ad culpam non obliget, obligat tamen ratione, vel iuris naturalis, vel pontificij; vt constat ex dictis sup. hoc cap. Aduerte tandem circa praxim, quòd informationes de requisitis secundum regulam sumuntur publicè ab ipso induendo, quando habitum est recepturus, aliæ verò, quæ requiruntur secundum constit. Pontificias, sumuntur modo supradicto, §.1. à num.30. Et ita obseruari ait in suo Ordine Fest, in const. Præd, par. 2. cap.9.

§. IV. *Explicantur ea, quæ spectant ad annum nouitiatus.*

95 DICO 1, ingrediens Religionem debet per annum integrum, & completum probari in nouitiatu, priusquam ad professionem admittatur. Ita Sanch. 5. in dec. c.4. num.9. & cap.3. num.31. fine; Rodriq; tom.3. q. reg. quæst.15. art.1. & q.17. ar.5. Azor tom.1. lib.12 cap.2. quæst.6. Vech. de nou. disp.11. dub.2. Miran. tom.1. man. q.22. art. 2. concl. 3. Ledes. de sta. Relig. in com. capit.7. concl. 1. ver. La 2, condic. pag. mihi 259. Less lib.2. de iust. cap.41. dub.7. num.59. Henriq. lib.13. cap.40, num.2, Suar. tom.3. de relig. lib.5. cap. 12 num.5. Sorb in comp. ver. Nouitius, tit. de nou. prof. emiss. ver. Sed an requiratur, pag. mihi 433. Polit. in reg. Min. cap.2. num.74. Nauar. lib.3. cons. de reg. cons. 9. n. 2. Portel. in dub. reg. ver. Nouitius, num. 45. Constat ex Trid. sess.25. de reg. cap.15. *In quacumque Religione tam virorum, quam mulierum, nullus ad professionem admittatur, qui minori tempore, quàm per annum, in probatione steterit; professio autem antea facta sit nulla, nullosque habeat effectus.*

96 Noto 1. quòd iste annus debet esse completus de momento ad momentum. Ita Sanch. 5. in dec. cap. 3. num. 31. Less. loco cit. ver. Quarto annum; Miran. loco cit. art. 3. concl.2. Vech. cit. dub. 4 num. 2. Polit. num.76. Suar. loc. cit. cap.15. num.1 A S. Faust. lib.5. thes. q. 160. num. 2. Portel loc. cit. num.48. Sorb. cit. ver. Sextò not. Ledesm. loc. cit. ver. Todauia queda, pag mihi 263. Constat, quia cum Concilium statuat, quod nullus ad professionem admittatur, qui in minori tempore quàm per annum, in probatione fuerit, qui item vna hora, vel media, vel quadrante minus, steterit minus anno iuxta l. 3. §. Minorem, ff. de minor. Ergo non poterit ad professionem admitti; quòd si admittatur, professio erit nulla. Putant tamen aliqui, quod tam subtilis computatio non sit necessaria, sed quòd sufficiat diem esse cœptam. Ita Henriq; lib.14. cap.40. n. 2. fine; Rodriq; loc. cit. q 15 art.4. Grat. tom.3. discep. for. cap.113. à num. 6. Ricc. 3. p. prax. resol. 322. à numer. 1. Quia, inquiunt, in fauorabilibus, vt hic, dies cœpta habetur pro completa; & in moralibus parum pro nihilo reputatur. Sed potest responderi, ita procedere quando lex aliter, non disponit; nam alioqui lex, quæ generaliter loquitur, etiam minimum includit; iuxta tex. in cap. 3. de appell. in cap. Si proponente, de rescr. Trid. autem generaliter loquitur. Nec hoc debet cuiquam videri durum. Cum enim qualibet hora fungi nascantur, potest dari in illa hora talis occasio, quæ, & Religioni suadeat, vt nouitium expellat, & nouitio, vt sponte egrediatur. Nihilominus puto, quod hæc 2. opinio in praxi posset securè seruari. & ita audio practicari in multis tribunalibus.

97 Et aduerte, quod in anno bixestili duo dies debent computari pro vno, quia tunc ille annus eo solùm modo dicitur completus. Atque ita Miranda loc. citat. Sanchez loc. citat. capit, 4. num.9. Less. loc. citat. numer. 59. vers. Hinc sequitur. Rodriquez loc. citat. art.5. A S. Faust. loc. cit. quæst.161. Et aduerte etiam, quòd iste annus debet compleri ab illis etiam Religiosis, qui transeunt de vna Religione ad aliam; cum debeant prius probare, & probari Sanch. cit. num.12. Ledes. cit. diff. 6 pag.268. Rodriquez art.11.

98 Aduerte etiam, quod scienter admittentes aliquem ad professionem ante dictum annum expletum, peccant omninò mortaliter. A S. Faust. lib.5. thes. q. 236. n.6. Less. lib.2.

lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 7. num. 59. ver. Sexto, Sylu. ver. Religio 3. q. 17. quia agunt contra Concilium in re graui. Non puto tamen hodie post Concil. habere locum pœnas suspensionis, & excommunicationis inflictas con ra taliter recipientes in cap. Non solùm, de reg. in 6. & cap. Constitutionem, eod. tit. & lib. quia pœnæ alicui actui statutæ locum non habent, quando is actus irrite fit, vt latè probat Sanch. 3. de matr. disp. 3. num. 5. sed professi nunc ante dictum annum completum est irrita. Atq; ita Sanch. 5. in dec. cap. 4. num 10. Vech. disp. 11. dub. 6 nu. n. 6.

99. Noto 1. quòd iste annus nouitiatus debet esse continuus. Ita Graff. 1. p. decis. lib 3. cap. 5. num 14. & 15. Barb. in cap. Ad Apostolicam, de reg. num. 5. Henriq; lib. 13. cap 40. num. 1. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 1. q. 8. Less. loc. cit. ver. Secundò. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 15. art. 8. Lessin. loc. cit dub. 4. ver. Todauia queda, pag mihi 264. Sylu. ver. Religio 5. q. 4. Mir. tom 1. man. q. 22 art. 4. Vech. loc. cit. dub. 3. num. 1. Sanch loc. cit. num. 31. A S. Faust. loc. cit. q. 163. Nauar. lib. 3. cons. de reg cons. 9. num. 2. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 15. n. 3. Constat, tum quia quando lex certum tempus requirit, intelligendum est de tempore continuo, vt probant præfati DD. Tum quia hic annus datur ad experiendas Religionis austeritates, quas sine dubio meliùs experitur quis per continuationem, quàm per diuisionem. Tum quia id habet consuetudo. Tum denique quia ita declarauit sacra Congreg. Concil. vt refert Suarez loc. cit. Quæ continuatio non solùm debet esse per annum expletum, sed etiam vsque ad professionem. Et ideò, completo anno, si nouitius egrederetur monasterio, & posteà iterum rediret, professionem emittere non posset virtute præfatæ probationis, sed deberet nouitiatum iterum incipere; quia talis est Religionum vsus. Ita Suarez loc. cit. num. 8. Vech. num 5. licèt contrarium probet Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 34.

100. Aduerte, quòd hic annus interrumpitur per quamcumq; habitus dimissionem, factam animo eum ampliùs non assumendi, ac Religionem deserendi, quantumuis posteà intra eundem dimissionis diem pœnitreat. Ita Suarez loc. cit. num. 6. Sanchez num. 31. Vech num. 6. A S. Faust. lib. 5. thes. quæst. 164. num. 1. Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 49. quia eo ipso amisit statum, quem habebat, & indiget noua admissione, & receptione, vt possit iterum esse nouitius. Quare nouitius, qui habitum dimittit, seq; vestibus secularibus induit, & seculum petit, Religione deserta, licèt post 3. horas V. G. eum facti pœniteat, & reuertatur, velitq; habitum reassumere, dato quòd illi de nouo concedatur, tenetur annum nouitiatus incipere. Similiter si nouitius, habitu retento, è Religione aufugeret, etiam animo redeundi, modò talis fuga reputaretur. Quia iugum fregit Religionis; Sanch. num. 29. Syl. ver. Religio 5. quæst. 4. Rotel. ver. Nouitius, num. 29. Similiter nouitiatum interrumperet ille, qui stateret in vno conuentu per 6. menses, & inde egredius absque licentia in alio conuentu eiusdem Ordinis reciperetur, & post alios 6. menses professionem faceret. Ita Nauar. lib. 3. cons. de reg. cons. 17. num. 1. Non teneretur tamen de nouo incipere, qui ita commotus habitum dimitteret, protestans se velle redire ad seculum, si breui placatus eum facti pœniteat. Similiter si eadem ita commotus Superior aliquem habitu spoliandum mandet, & post breui placatus, reindui iubeat. Quia his casibus non censetur dimissio habitus facta voluntatè, nec animo Religionem deserendi. Nec similiter secundùm Sanch. loc. cit. teneretur de nouo nouitiatum incipere, qui ad breue tempus, vt quadam nocte gratia fornicationis, aut conuiuij, vel alterius causæ, statim rediturus, egrederetur, etiamsi pro illo tempore habitum dimitteret, ne cognosceretur, vel quò faciliùs intentum compararet. Quia hoc non est habitum deponere, nec Religionem deserere, licèt hic à Religione esset alia causa expellendus. Similiter nec teneretur incipere nouitiatum ille nouitius, qui non animo habitum dimittendi, nec Religionem deserendi, sed solùm animo se occultandi, ad vitandam Prælati, seu magistri sæuitiam, conuentu egrederetur; Quia hic non esset fugitiuus Vech. disp. 12. dub. 3. num. 15. Nec item ille, quem Prælatus decreuisset dimittere, eaque intentione habitu Religionis expoliasset, secularique vestibus indui fecisset, post verò, priùs quam monasterio exiret, mutata sententia illi iterum habitum restituisset, & hoc, siue nouitius dictæ expoliationi consensisset, siue non; quia hoc casu habitus dimissio non fuit cum effectu egressionis. Atq; ita Suar. loc. cit. num. 7. Vech num. 8. Huius opinionis videtur esse Nauar. lib. 3. cons. de reg cons. 35. num. 1. qui cons. 32. num. 3. ait, quòd nouitiatus interrumpitur per exitum nouitij à claustro per 3. aut 4 dies, insinuans, quòd per minus tempus non interrumpatur. Et Less. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 59. ver. Secundò, ait, quòd interpolatio paucorum dierum non impedit continuationem. Cum his sentit Naldus in sum. ver. Nouitius, num. 4.

101. Aduerte etiam, quòd annum nouitiatus non interrumperet nouitius, qui tempore probationis de licentia Superioris cum habitu, causa V. G. infirmitatis, ad se curandum in domo parentum, vel ad eos in longinquum inuisendos, aut ad loca sancta visitanda, &c. per aliquot menses, tres V. G. Religione exiret Ita Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 14. num. 14. Nauar. loc. cit. cons. 32. num. 3. Sorb. in comp. ver. Nouit tit. de nou. prof. emiss. ver. Secundò est vid. pag 432. Mir. tom. 1. man. q. 22. art. 5. Vech. loc. cit. num. 10. Camp. in diu. tub 11. cap. 1; num. 10. & tub. 12. cap. 3. num; Sa ver Religio, num 9. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 3. q 7. Barb. in cap. Ad Apostolicam, de reg num. 6. A S. Faust. in the s lib. 5. q. 176. Less. loc. cit. num. 59. ver. Tertiò hanc; Graff. 1. p. decis. lib. 3. cap. 5. num. 18. Rodriquez tom. 3. q. reg. q 15. art. 10 Censetur enim Monachus esse in monasterio, quando est foris de licentia sui Abbatis, vt dixit Abb. in cap. Cum illorum, de sent. exc. & multis confirmat Sanch 5. in dec cap. 3. num. 25. & cap. 4. num. 27. & ita declarasse sacram Congregationem referunt Suar. Nauar. Mir. loc. cit. Vech. num. 13; Grat discept. for. tom. 1. cap. 166. num. 14. Hanc autem licentiam concedere, pertinet ad Prouincialem cum suis Collegis, vel, ipso absente, & necessitate vrgente, ad Superiorem immediatum cum consilio sui capituli. Ita Rodriq; & Mir. loc. cit. Quibus tamen non obstantibus, aliter iudicasse in hoc puncto Inuenio Rotam Romanam apud Farin. 1. p. decis. 175. num. 2. Atque ita decisa à præfatis DD. circa egressum nouitij cum causa, & licentia Superioris, modò in praxi non esse tuta, ait Grat loc. cit. num. 16. quia continuitas anni probationis in Religione est de forma, & in his, quæ sunt de forma, rigor iuris seruandus est, vt dicit Rota loc. cit. & docent Sanchez loc. cit. cap 4. num 32. A S. Faust. loc. cit. q. 164. num. 2. Nisi velis dicere, Rotam loqui in casu longæ absentiæ siue causa procuratæ ad fugiendas asperitates, eo tempore fieri solitas in monasterio: quo pacto temperarem hanc licentiam, ad breue scilicet tempus aliquorum dierum, non mensium.

102. Dico 2. annus nouitiatus aliqua de causa, puta infirmitatis, vel defectu ætatis; aut scientiæ prorogari potest. Ita Graff. 1. p. decis. lib. 3. cap. 5. num 16 Sa in aphor. ver. Religio, num. 3. Bariola in aph. ver. Nouitius. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub 7. num 59. ver. Vbi not. Ledes. de sta. relig. in com. cap 7. dub. 5. ver. A esta difficultad, pag. mihi 267. Sorb. loc. cit. vers. Sextò not. pag. mihi 434. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 13. num. 8 Vech. de nou. disp. 11. dub. 5. num. 3 Sanch 5 in dec. cap. 4. num. 21. Rodriq; p. 2. sum. cap. 8. num. 5. fine, & tom. 3. quæst. reg. quæst. 17. art. 10. Nald. in sum. ver. Professio, reg. num 7. Vega p. 2. sum. cap. 39. cas. 4 A S. Faust. lib. 5. thes. q. 168. num. 2. & dixi tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Sixti IV. num. 81. 82. vbi duas attuli sacræ Congreg. declarationes, vltra quas aliam etiam afferunt Suar. & Vech. de anno 1570. 19. Iulij. Constat ex dictis declar. & ex alia, quam refert Graff. loc. cit. quæ sic habet. *Concilium noluit, quempiam minori tempore, quam per annum, stare in probatione, idq; expressim disposuit; ne autem hoc tempus longius extendi possit, non prohibuit; ideoq; arbitrio Superioris extendi, & prorogari poterit.* Adde quòd Concilium

 sess. 25.

sess. 25. cap. 16. de reg. ait, quòd *Superiores, finito tempore nouitiatus, quos habiles inuenerint*; &c. habiles verò non sunt, qui infirmi, qui legitimam ætatem non habent, qui non adhuc bene didicere. In Ordine nostro non videtur relinqui Superioris arbitrio prorogatio nouitiatus, obstante Regula num. 3. quæ ait, *Præterea elapso continuæ probationis anno*. Sed tamen existimo, quòd ex causa iusta dicta prorogatio non prohibeatur. Nam illud Continuæ, est adiectiuum, non aduerbium, vnde non facit ad hunc casum, sed ad alium de interpolatione.

103 Dico 3. nouitiatus debet omninò compleri à nouitio habitu suæ Religionis induto, ita vt, si hoc modo non compleat, compleuisse non sit dicendus. Ita Tab. ver. Nouitius, numer. 10 Angel. eod. §. 16. Sylu. ver. Religio 5. q. 5. Sanch. 5. in dec. cap 4. num. 29. Mirand. to. 1. man. q. 22. art. 6. A S. Faust. lib. 5. thes. quæst. 177. num. 2. Barb. in cap. ad Apostolicam, de reg. numer. 7. Less. loc. cit. ver. Tertio hanc: Azor tom. 1. lib. 12. capit. 2. quæst. 9. Vech. loc. cit. dub. 7. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. quæst. 15. art. 9. Contrarium sentit Suar. loc cit. cap. 14. num. 10. Sed nostra conclusio est communissima, maximè post Trid. & constat, tum ex dicto Trid. sess. 25. cap. 15. de reg. vbi ait, annum nouitiatus ad professionis valorem, computandum esse a die susceptionis habitus, ergo supponit eo habitu complendum nouitiatum. Tum quia hoc maximè pertinet ad austeritates Religionis probandas, habitum enim Monachis die, nocteque deponere non licèt, & præsentim nobis Minimis, cum sit punctus Regulæ. Tum, quia ita obtinuit consuetudo.

104 Dico 4. nouitius potest liberè egredi à Religione, & seculum petere, absque alicuius Superioris licentia. Ita Rosel. ver. Nouitius, num. 11. Ang. eod. num. 9. Syluest. ver. Religio 5. quæst. 8. Panor. in cap. Statuimus, de reg. num. 1. Armil. ver. Nouitius, num. 6. Sanch 6. in dec. c. 10. num. 1. & lib. 7. cap. 3. num. 3. & lib. 5. cap. 3. num. 40. Passar. in not. 43. in priu. Graff. tom. 1. cons. lib. 3. de vo. cons. 8. num. 7. P. de Luna cons. 38. num. 32. vbi ait, quòd huic libertati renunciare non potest. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 11. num. 2. Miran. tom. 1. man. quæst. 22. art. 8. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. q. 15. art. 12. ver. Circa eandem. Prob. ex c. Statuimus, de reg. vbi id expressè habetur, & ex cap. 1. & x de reg. in 6.

105 Noto 1. quod nouitius egrediens non tenetur soluere expensas, vt dicunt Rosel Sylu. Rodriq; Passar. loc. cit. Suar. cit. num. 5. A S. Faust. lib. 3. thes. q 191. Sa ver. Religio, num. 8. Sanch. cit. num. 4. Azor lib. 12. cap. 4. q. 6. tom. 1. quia aliter liberè exire non posset, & si comedit, seruiuit. Temperat tamen Sanch. num. 5. nisi pactum esset soluendi dictas expensas. Addit verò Suarez si nouitius in suo ingressu aliquid ad sui sustentationem donasset, postea non teneri Religionem illi egredienti restituere, nisi eam partem, quam non consumpsit, pro rata temporis. Et quòd liceat Religioni hoc recipere, constat ex Trid. sess. 25. de reg. cap. 16. ibi, *excepto victu, & vestitu nouitij*. Vide Cened. col. lect. 16. ad decretal. num. 1.

106 Sed quid, si a principio nihil donauit, sed obligauit se ad soluendam certam summam pro expensis nouitiatus? Suarez loc. cit. ait, quod poterit Religio dictam summam pro rata exigere; non poterit tamen interim nouitium in Religione detinere, etiamsi egrediendo frustraretur spe dictam summam recuperandi; nam id esset contra c. Non solùm. de reg. in 6. & alia iura cit. Nec poterit Religio nouitium non soluentem quod promiserat, & permanere volentem eijcere, quia hæc non est iusta expulsionis causa cum de iure non teneatur; poterit tamen cogere hæredes nouitij ad soluendum. Atque ita in hoc casu consuluit Galuanus apud Vech. disp. 12. dub. 2. num. 2.

107 Sed dubitabis, an etiam sit ei restituendus habitus factus expensis ipsiusmet nouitij? Barb. in cap. Super eo; de reg. num. 5. ait, sacram Congregationem annuisse, dictum habitum non esse ei restituendum, bene tamen valorem illius temporis, quo eum deponit, non quo factus est. Quia per Trid. sess. 25. de reg. cap. 16. nouitijs restituenda sunt omnia, quæ à principio ad Religionem detulerunt: poterit tamen dictus habitus detineri pro alimentis illius temporis, quo in monasterio fuit, si pactum intercessit, vel superent seruitium factum.

108 Sed quid, si dictus habitus emptus sit, non pecunia nouitij, sed eleemosynis deuotorum, eo fine datis, vt Religionem ingrederetur? Tunc putò, quòd de iustitia ei dari non debet, quia, cum datus sit ille habitus eo fine, vt in Religione permaneat, cum ab ea egrediatur, iam non censetur amplius illi datus, sed Religioni, cuius intuitu datus est.

109 Sed quis coget restituere nouitio supradicta, dato casu quòd religio renueret? ℞. Episcopi id facient vigore Trid. sess. 25. de reg. cap. 16. fine, etiam cogendo per censuras Ecclesiasticas, vt notauit Vener. in exa. Ep. lib. 6. cap. 15. num. 16.

110 Noto 2. quòd nouitius egrediens etiam ex minùs iusta causa, non peccat. Ita Suarez loc. cit. num. 4. Venialiter autem peccare, si ex leuitate, vel Religionis tædio, docet Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 59. & lib. 4. cap. 16. n. 92. Caiet. 2. 2. quæst. vlt. art. 4. dub. 3. Passar. in not. priu. not. 43. ad finem, quia resistere bonis inspirationibus, saltem veniale est; Hoc dico supposito, quòd priùs non vouisset Religionem, nam eo casu absque iusta causa egrediens, mortaliter peccaret, vt dicunt Passar. Cai. loc. cit. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de nou. prof. emiss. ver. Quintò not. Licèt Sylu. ver. Religio 2. q. 19. & Graff. tom. 1. cons. lib. 3. de ve. cons. 6. numer. 7. videatur velle, quòd possit liberè egredi, etiam sine iusta causa.

111 Sed dubitabis, an Religio expellens nouitium absq; iusta causa, peccet? Suar. loc. cit. num. 5. ait, non peccare ratione iustitiæ commutatiuæ, sed ratione distributiuæ, & charitatis, quia licèt nouitius possit liberè exire, quia est sui iuris, Religio tamen non potest eum liberè dimittere, quia in hoc casu non se gerit tanquam domina, sed tanquam dispensatrix diuinorum ministeriorum. Idem videntur docere Caiet. & Passar. quatenus dicunt, quòd si Religio ex sola libertate refutaret nouitium, ab omni sapiente reprehenderetur, & non bona fide agere cum nouitio diceretur: Quare, si Religio absque iusta causa nouitium expellat, habet hic ius reclamandi contra conuentum, & Superiorem illius, & recurrendi ad Superiorem maiorem, qui edoctus de iustitia nouitij, eum in integrum restituet, non obstante, quod fuerit a Superiore immediato conuentus expoliatus, vnde si post 6. menses fuerit expulsus, peractis alijs 6. mensibus, poterit profiteri, & si totum annum nouitiatus peregisset, posset statim ad professionem admitti, quia grauatus recurrens ad Superiorem, nec fugitiuus est; nec gemitum amittit. Ita Sanch. 5. in dec. cit. Vech. de nouit. disp. 11. dub. 3. num. 9.

112 Si autem quæras, an peccatum Religionis dimittentis nouitium sine iusta causa, sit mortale? Negatiuè ℞. a Sanch. loco cit. nisi grauis nota esset nouitio illa expulsio, sicut nouitij culpa leuiter retrocedentis est solùm venialis, quia non magis obligatur Religio nouitio, quam nouitius Religioni quò ad culpam. Sed puto, Religionem, idest Superiorem, & omnes cum ipso consentientes, & concurrentes ad expulsionem, per denegationem suffragiorum, absque legitima causa, peccare mortaliter. Huius opinionis videntur esse Caiet. Passar. Suarez loco citat. & Suarez clariùs loc. citat. lib. 4. cap. 4. num. 7. In terminis Port. l. in dub. reg. ver. Nouitius, n. 54. & in addit. eodem, num. 16. Vech. disp. 12. dub. 2. num. 1. Mir. tom. 1. man. quæst. 25. art. 12. concl. 1. Rebell. de obl. iust. p. 1. lib. 4. q. 15. num. 5. à S. Fau. lib. 5. thes. q. 214. Prob. Tum quia hoc casu præfati abutuntur potestate iurisdictionis sibi concessa, ratione cuius tenentur bonum Religionis procurare, & quasi iudicium ferre in ea causa. Tum quia Religioni maximam iniuriam irrogant, eam priuando idoneo Religioso. Tum quia faciunt cōtra charitatem, priuando nouitium magno bono, & exponendo illum occasionibus seculi. Tum quia nemo dubitat, quin mortaliter peccet retrahens absq; legitima causa nouitiū a Religione, sed expellere per suffragij denegationem, est pluquam retrahere. Tum quia Trid. sess. 25. cap. 16. de reg. præcipit

Su-

Superioribus, vt nouitios repertos habiles finito anno nouitiatus, ad professionem admittant.

113 Neque his dictis in Ordine nostro obstat Regula num. 3. dum ait, *si bonum testimonium habuerint, ad professionem recipi poterunt*. Ex quo loco videtur sequi, quòd etiam, bono testimonio de nouitio habito, adhuc liberum sit fratribus illum recipere, verbum enim. Potest. importat liberam facultatem, & voluntatem, non necessitatem, vt dixit Gloss. in cap. Statutum, §. Cum verò, ver. Possit, de elect. in 6. & Sanch. 3. de matr. disp 10. num. 5. Sed dic pro nunc, quòd verbum, Poterunt, ibi stat pro Debebunt, quod est in iure frequens, vt ait Barb. de dict. dict. 226. numer 1.

114 An autem confessarius nouitiorum possit illis denegare suffragium ob defectum cognitum in sacramento confessionis? Puto, quòd non, etiamsi suffragia dentur secreto, iuxta ea, quæ dico infra c. 2. §. 2. num. 71. Ita Vech. loc. cit. disp. 12. dub. 4. num. 2. licèt contrarium dicat Portel. in dub. reg. ver. Nouitius, num. 52.

115 An autem in talibus receptionibus habeant votum, qui sunt priuati voce actiua, & passiua? Dico standum esse consuetudini. De iure communi certum est, non habere. Quia hi ferre non possunt suffragium in his, quæ ad capitulum collegialiter, & legitimè congregatum pertinent, vt docent Nauar. lib. 5. consil. cons. 6. de ver. sign. Graf. tom. 2. cons. lib. 3. diff. 1. num. 1. cons. 2. de regul. Vech. loc. cit. dub. 5.

116 An etiam Prouincialis possit habere votum in acceptatione nouitij ad professionem, quando non residet in conuentu, in quo fecit nouitiatum? De hoc puncto magnam facit quæstionem Portel. in add. ad dub. reg. ver. Nouitia, & tenet, quòd sic. Ego non habeo difficultatem in Ordine nostro. Tum quia ad Prouincialem pertinet recipere ad habitum, & professionem, vt patet ex num. 2. & 3. Regulæ. Tum quia licèt non probauerit experimento mores nouitij, vnde putant aliqui, quòd de illis ferre non possit iudicium, votum emittendo, tamen potest in hoc stare informationibus sibi factis, tum in principio, quando eum ad Religionem recepit, præsertim si contra eum toto tempore nouitiatus sibi nihil scriptum fit, tum etiam informationibus sibi factis à Fratribus, qui conuersationem nouitij probauerunt. Itemq; puto, posse in eadem admissione dare votum Socios Prouincialis. Tum quia etiam ad hos pertinet nouitios recipere ad habitum. Tum quia dicuntur esse, locales in quolibet conuentu suæ prouinciæ, in quo reperiuntur, licèt ibi solùm sint per transitum; vnde sicut si Frater localis aduenisset heri in illum conuentum, in quo hodie nouitius recipiendus est, haberet votum in dicta admissione, ita etiá Socij

117 An etiam datis votis, & nouitio recepto ad Religionem, ante tamen factam professionem, sit liberum conuentui, noua emergēte causa, nouitium dimittere? Dic, quod sic, graui aliqua causa interueniente, vel etiam si aliqua vetus ignorata de nouo sciatur. Tum quia annus nouitiatus datur tam in fauorem nouitij, quam Religionis, cap. Ad Apostolicam, de reg. ergo quocunque tempore, nouitiatu durante, constet Religioni eum non esse admittendum, potest expellere. Tum quia sicut reuocari potest consensus ab altero coniuge ante ratum matrimonium, si aliquid superueniat, quod si à principio adfuisset, vel notum esset, non fuissent contracta sponsalia, c. Quemadmodum, de iur. iur. Sanch. 1. de matr. disp. 62 num. 3. Ita à conuentu ante professionis emissionem possunt reuocari suffragia: eodem enim modo loquitur de contractu matrimonij, ac de contractu professionis. Et validum est argumentum de matrimonio carnali ad spirituale; cap. Inter corporalia, de transl ep. Ita Vech disp 12. dub. 7.

118 An etiam dans suffragium indigno mortaliter peccet; Dic, quòd sic, quia offendit Religionem in re graui, & abutitur potestate. Ita Ledes. de stat relig in com. cap. 7. concl. 2. diff. 2. vers. Digo lo segundo, pag. mihi 171. A S. Fau. lib. 5. thes. q. 214. num. 3.

119 Dico 5. nouitius non obligatur per se, & directè ad vota Religionis, nec ad obseruantias regulares, ita vt, si eas non seruet, peccet, & incurrat pœnas transgressoribus impositas. Ita Rosel. ver. Nouitius, numer. 32. Ang. eodem §. 18. Armil num. 18. Tab num. 13. Sylu. ver. Relig 5. quest. 6 Azor tom. 1. lib. 12. cap. 2. quæst. 10. Henriq. lib. 7. c. 22. num. 7. & lib. 6. cap. 26. num. 3. ad finem; Sà ver. Religio, num. 8. Campanil. in diu. rubr. 12. c. 3. num. 21. Graff 1 p. decis. lib. 3. c. 5. num. 13. Rodriquez tom. 1. quæst. reg. q. 21. art. 11. Long. de cas. reser. p. 1 sect. 3. art 18 num. 3. Vech disp. 11. dub. 14. num. 1. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 16. num. 2. Regin. in prax. lib. 18. num. 384. Prob quia, cum nondum admissus sit ad professorum cœtum, sed tantùm in probatione versetur, ad experiendum an sit admittendus, non debet ex iustitia professorum legibus astringi; debet tamen ex conuenientia eas seruare, tum ne alijs scandalo sit; tum vt probet, an potens sit eas seruare ex debito, qui fuit finis sui ingressus: licèt in hoc etiam sit aliquid ei indulgendum, vt monent Syl. Ang. Tab. Regin. Camp. loco cit Suar. num. 18. Quod si non seruet, expellendus est, vt dicit Long. & Banol. in aph. ver. Nouitius, in fine.

120 Nota tamen, quòd Prælatus potest nouitijs præcipere ea omnia sub censuris, quæ posset illis præcipere proprius Parochus, & Episcopus, & quæ sunt necessaria pro experimento, ad quod est ingressus; quia hoc non fundatur in voto obedientiæ, sed in iurisdictione Ecclesiastica, per summum Pontificem Prælatis concessa, & in pacto virtualiter inito cum Religione in primo sui ingressu. Ita Suar. loco cit. num. 18. Vech. cit. num 2. Sa ver. Religio, num. 4. & dixi supra quæst. 1. cap. 5. num. 2

121 Dico 6. nouitius habens conditiones à sacris canonibus requisitas, ordinari potest, etiam ad sacros ordines. Ita Sanch. 6. in dec. cap. 10. num. 19. Henriquez lib. 14. c. 9. num. 2 Suar. tom 5. in 3. p. disp. 50. sect. 5. num. 13. Rodriquez tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 4 fine. Vech. disp. 11. dub. 8. num 2. Barb. in cap. postulasti, de reg. num. 2. Bariol. in aphor. ver. Nouitius. Nald. in sum. ver. Nouitius, num. 8. Camp. in diu. rub. 9. cap. 3. num. 3. Anchar. in cap. Cum nullus, num. 3. de temp. ord. in 6. Ric. 4. p. prax. decis. 118. num. 5. Mols. 1. p. sum. tract. 11. cap. 15. num. 130. cui sententiæ subscripsi tom. 1. nostr. priuil. in const. 2. Sixti IV. num. 37. Constat, quia nullibi reperitur prohibitum; nam cap. Monasterijs 19. quæst. 3. in quo fundantur contrarium sentientes, nullo modo loquitur de tonsura ordinum, sed solùm de tonsura monachali, & dicunt præfati DD & potest colligi ex D. Thom. 2. 2. quæst. 189. artic. 5. ad 3.

122 Ordinari itaque poterit nouitius ab illo Episcopo, in cuius diœcesi est nouitiatus, vt dicunt Suarez, & Camp. loco cit. & Sanch. num. 21. & cum literis dimissorijs Episcopi originis, vel in quo habebat concilium, quando ingressus est Religionem, vel etiam illius, in cuius diœcesi est monasterium, in quo nouitiatum agit; Sanchez num. 22. Qui subdit, quòd si Religio habet priuilegium mittendi suos subditos ad suscipiendos ordines à quocunque Antistite, quale priuilegium habent omnes Religiones mendicantes, dummodo Episcopus, in cuius diœcesi est conuentus, ordinationes non celebret, iuxta dicta in nostr. priu. loco cit. num. 33. posset Prælatus Religionis etiam dictas literas nouitijs dare, iuxta opinionem, quam sequor, quod nouitij fruantur priuilegijs Religionis, quam tenent Mol. tom. 1. de iust. disp. 139. col. 3. ver. Præter hos; Henriq; lib. 7. cap. 22. num. 7. Azor p. 1. lib. 12. cap. 2. quæst. 10. ad finem, Sanch. loco cit. num. 22. & lib. 4. cap. 39. num. 17. Sayr. lib. 7. de cens. c. 13. num. 6. Suar. tom. 3 de relig lib. 5. cap. 16. num. 17. & tom. 4. tract. 3. lib. 9. cap. 1. num 18. Bonac. de leg. disp 4. q. 2. p. 7. § 4. num. 27. ver Alij verò. A S. Faust. lib. 3. thes. quæst. 27. numer. 3. Graff tom. 1. cons. lib. 3. de vo. cons. 8. num. 11. Portel. in dub. reg. vers. Nouitius, num. 18. & absolutè, quòd dicti Prælati possint dictas literas dimissorias nouitijs concedere, docet Suar. tom. 3. de relig cit. num. 17. fine. Puto tamen semper necessarium, vt debeat Episcopo ordinanti constare de patrimonio nouitij, in casu, quo recederet, ad obuiandum fraudibus.

123 Dico

123 Dico 7. nouitius potest eligi ad dignitatem Episcopalem, licèt in Ordine, quem profiteri intendit, ad nullam dignitatem eligi possit. Ita Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 16. num. 15. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 2. quæst. 12. Sylu. ver. Religio 5. quæst. 9. Rosel. ver. Nouitius. num. 30. Angel. num. 29. Sanch. 7. in dec. cap. 4. num. 20. Mir. tom. 1. man. quæst. 22. art. 9. Prob. ex cap. Nullus, de elec. in 6. & per cap. Ex eo, eodem tit. & lib. prohibentur nouitij habere vocem in capitulo. Et notat Suarez, quod potest nouitius Episcopatum acceptare, & suo tempore profiteri, & potest consecrari, & simul esse Religiosus, & Episcopus.

114 Noto, quòd potest nouitio conferri beneficium Ecclesiasticum; Suarez loco cit. num. 13. Sanch. num. 22. Campanil. in diu. rub. 12. cap. 3. num. 20. Azor. loco cit. cap. 3. quæst. 1. Quia & est sui iuris, & id nullibi vetitum reperitur. Nouitius item canonicus non potest excludi ab electione facienda cum alijs Canonicis. Suarez num. 16. Azor. loc. cit. Sed tu dic, certum esse, quòd, si dictus nouitius ad electionem accedat, excludi non potest, quia ius suum retinet. Sed difficultas est, an debeat vocari, & concludit De Bais. in direct. elect. p. 1. cap. 26. num. 6. quòd seruanda est consuetudo, si adest, si non adest, vocari debet, sed, cum legitimum impedimentum habeat, procuratorem instituere potest. Vide gloss. in cap. Beneficium, ver. Cooferendum, de reg. in 6. Et similiter, si sit patronus habet ius nominandi, vt dicunt Suarez, & Azor. Item nouitij cuiuscunque Ordinis, etiam Minorum Capuccinorum possunt institui hæredes, & succedere in hæreditate paterna ex testamento, vel ab intestato Cord. in reg. Min. cap. 6. quæst. 11. p. 1. Sanch. 7. in dec. cap. 25. numer. 3. Hi enim, idest Minores, solum inhabilitantur per professionem, & de alijs non est dubium.

125 Dico 8. nouitius potest accusare, transigere, ac pacem facere, tam de iniuria sibi illata, quam etiam suis; Ita Farin. p. 1. prax. tit. de accus. quæst. 13. num. 23. Sanch. 6. in decal. cap. 12. num. 34. Ghisil. in iud. reg. cap. 8. n. 38. Clarus in pract. lib. 5. §. fin. quæst. 58. num. 25. fine, Vech. disp. 11. dub. 13. num. 1. Constat, quia nouitius est adhuc sui iuris, nec est mortuus mundo, vnde ei eadem iura competunt, quæ secularibus. Facta verò professione, nec pro iniuria sibi, vel suis illata, potest quemquam accusare, nec pacem dare, quia tunc habetur pro mortuo, c. Placuit, 16. quæst. 1. cap. In præsentia, de prob. Farinac. citat. num. 28.

126 Si quæras hac occasione, occiso Monacho, qui reliquit filium ante Monachatum legitimè genitum, quisnam pacem inire debeat, filius ne, an Monasterium? In hoc casu distinguit Clar. loco cit. quòd si iniuria est facta Monacho intuitu Monasterij, ad Monasterium pertinet, si intuitu consanguineorum, ad filium. Hæc distinctio non placet Farin. vnde affert aliam. Vel agitur de pœna exigenda ab homicida, & applicanda hæredibus, & debetur monasterio capaci, à quo pax haberi debet; vel de pace obtinenda ad minuendam pœnam propter pacem, & pertinet ad filium. Quam sententiam amplectitur Sanch. loco cit. num. 40. Baiard. ad Clar. dicta q. 58. num. 38. adhuc distinguit, si monasterium denegat, potest dari à filio, si hic denegat, à monasterio. Rodriquez tom. 2. quæst. reg. quæst. 42. art. 3. censet, quòd spectat ad monasterium; si Monachus transtulit se, & sua in Monasterium; si hæredem instituit filium, ad ipsum pertinere putat, vniuersaliter censens, iniuriam remittere, & pacem dare, ad hæredem spectare defuncti. Ego absolutè puto, pertinere ad monasterium, quòd debet esse in hoc facilè, vt currat per viam, quam alijs monstrat: quia Monachus totus Monasterij est, & nihil mundi, cui per renunciationem in professione mortuus censetur, etiam quòad iura ciuilia sanguinis. Vnde non censetur iniuria consanguineis facta, sed monasterio, vtcunque res succedat. Si verò occisus, vel alia iniuria affectus, sit nouitius, tunc Clar. loco cit. fine, putat, ad parentes pertinere facere pacem. Sequitur Sanchez cit. num. 35. Sed cum nouitius sit in statu dubio, & non sit propriè Monachus, cap. Ad Apostolicam, de reg. cap. 1. iuncta glossa, de relig. dom. cap. Religio, de sent. excomm. in 6. cap. Porrectum, de regul. nec sit absolutè secularis, quia à legibus seculi est absolutus, vt dicam, & fruatur priuilegijs Religionis, vt dictum est num. 121. puto, quòd ad vtrumque pertineat; & per monasterium intellige Superiorem cum consensu sui capituli, vt notauit Farin. loco cit. numer. 26. ver. Nec prætermittendum. Patre autem, aut filio Monachi secularibus interfectis, nec Monacho, nec monesterio competit ius accusandi, aut pacis ineundæ, vt Farinac. q. 13. num. 26. Sanchez cit. num. 36. nulla enim iniuria illata est monasterio, & Monachus particularis non habet legitimam personam standi in iudicio, vt constat ex l. Lis nulla, & l. Vix, ff. de iud. l. Seruus, Cod. eodem tit. Sanch. loco cit. num. 1. Denique si iniuria sit facta Monacho ante Religionis ingressum, vel ante illum eius pater, aut filius occisi sunt, putat Sanchez loco cit. num. 38. ius accusandi, pacis ineundæ, & compositionis pro iniuria illata recipiendæ, transferri in monasterium, si id habeat ius succedendi in bona nouitiorum, & nouitius sua iura, & rationes in monasterium transferat, vel per renunciationem expressam, vel ea non facta, per successionem legitimam. Si autem nouitius alteri existenti in seculo iura sibi competentia renunciauit, hæc etiam iura renunciasse dicendum est. Omnium autem horum ratio est, quia remissio iniuriæ actio realis est, vnde transit cum hæreditate, iuxta auth. Ingressi. Cod. de sacr. Eccl. Et per hoc dixi, quòd iniuria facta Monacho, non potest remitti, nisi à monasterio, quantumuis filium, aut patrem in seculo habeat, quia monasterium est hæres necessarius eorum, quæ acquirit, & habet Monachus stante Monachatu.

127 Pro iniuria verò illata sibi non potest agere Monachus, sed id ad Abbatem pertinet, si præsens sit. Ita Sanch. 6. in dec. cap. 12. num. 15. Nauar. com. 2. de reg. n. 24. & 64. Rosel. ver. Monachus, num. 8. Sylu. ver. Religio 8. quæst. 4. Anton. 3. p. tit. 16. cap. 6 §. 7. Constat ex l. Sed si vnius, §. Ait Prætor, ff. de iniur. Quare potest Abbas, inuito Monacho, iniuriam remittere; Sanchez loco cit. num. 6. cum Monachus neque velle, neque nolle habeat, & iniuria ipsi illata, in monasterium redundet. Vnde, si quis Monachum percutiat, satisfactio, quæ est danda ante absolutionem iuxta cap. Parochianos, de sent. excom. non est danda Monacho, sed Abbati, vt absolutio impetrari possit; & si quid emolumenti dandum sit pro dicta remissione monasterio, non Monacho percusso, nec patri, aut fratribus eius existentibus in seculo, dandum est, A. Gabriel com. op. tom. 2. lib. 8. tit. 22. num. 51. Sanchez num. 8.

128 Aduerte tamen, quòd Sanch. loco cit. à num. 14. multos ponit casus, in quibus Monachus, absque licentia abbatis, immò contra eius voluntatem accusare potest, & procuratorem constituere, & personam in iudicio habere. Vnus ordinarius est, quòd potest Abbatem suum accusare; tunc enim censetur vtilitatem monasterij procurare, & tunc sunt ei dandæ expensæ de bonis monasterij, donec causa finiatur. Ita in cap. Ex parte, de accus. Et similiter Abbas accusatus debet expensis monasterij se defendere, vsque ad finem litis; Gloss. dicto cap. Ex parte, ver. Alia; Sanchez loco citat. num. 18. 20. & 24. Sa ver. Religio, num. 55.

129 Sed quid, si Monachus causam propriam prosequatur, vt electionis suæ, habebit ne à monasterio expensas? Specul. lib. 3. tit. de inquis. §. vlt. num. 8. Archid. in cap. Pastores, 2. quæst. 7. num. 2. & alij apud Sanch. 6. in dec. cap. 12. num. 26. putant tunc monasterium non teneri ad expensas, teneri tamen censet Sanch. Ego in hoc casu dico, quòd, si aliquis ambitiosè nimis procurauit eligi ad aliquam dignitatem in Religione, ad quam non erat eligibilis, vel de hoc graue dubium erat, tunc non tenetur monasterium ad expensas, si aliqui de eodem monasterio, qui eius electioni non consenserunt, se opponant, etiamsi sint in minori parte. Immò puto, quòd istis se opponentibus debeantur expensæ. Ducor. Tum quia sic

electus

electus nondum confirmatus, non habet possessionem officij, vnde non potest bonis officij frui. Tum quia ambitio fouenda non est, sed extirpanda. Tum quia qui se opposuerunt, videntur duci zelo Religionis, ne scilicet contra eorum statuta certa, vel dubia, seu contra morem dictæ Religionis aliquis in Prælatum eligatur. Tum quia multum interest Religionis, Prælatum ambitiosum non habere.

130 Dico 9. Nouitij possunt sibi eligere sepulturam. Armil. ver. Sepultura, num. 6. Tab. eod. num. 4. Sanch. 6. in dec. cap. 14. n. 10. Constat. Tum quia non sunt verè Religiosi, quibus cap. fin. de sepul. in 6. electio sepulturæ prohibetur. Tum quia nouitij habent velle, & nolle. Si autem sepulturam non eligant, sepeliri debent in monasterijs, in quibus decesserunt; Armil. Tab. loc. cit. Sanch. nu. 11. Sylu. ver. Sepultura, quæst. 8. dicto 7. Rodriq; tom. 3. q. reg. quæst. 60. art. 1, fine; Grat. in dec. March. decis. 35. num. 34. Tum quia ita habet consuetudo, de qua testantur dicti DD. Tum quia ad id se extendunt priuilegia Relig. vt dicit Rodriq; Sed cuius expensis erunt sepeliendi? Sanch. num. 13. & Rodriq; art. 4. dicunt, quòd debent sepeliri expensis patrimonialibus, si habent, quas expensas potest monasterium repetere ab hæredibus: si non habent patrimonia, debent sepeliri expensis monasterij, vt alij Religiosi. Quare, si decedant extra monasteria, expensis monasterij sunt ad illud deducendi; vel, si monasterium longè distat, tenebitur expensas factas in sepultura soluere.

131 Dico 10. Nouitij etiam nullo ordine insigniti, sunt immunes à solutione gabellarum. A S. Faust. lib. 5. thes. quæst. 175. Molina tract. 2. de iust. disp. 671. num. 2. Rodriq; tom. 2. quæst. reg. quæst. 47. art. 8. ad fin. & tom. 3. quæst. 74. art. 9. Sanch. loc. cit. cap. 10. num. 16. Barb. in cap. Aduersus, num. 11. de immun. Eccles. Constat, quia gaudent, vt dixi, priuilegijs Religionis, & Religiosi nominantur, cap. Nullus, de elect. in 6. & sunt pars illius communitatis, quæ est verè Ecclesiastica. Vnde etiam gaudent priuilegio fori, & qui ipsos percutiunt, sunt excommunicati, eo modo ac si professum percussissent, cap. Religioso, §. vl. de sent. excom. in 6 Sanch. loc. cit. num. 10. Gutier. can. quæst. lib. 2. cap. 1. num. 107. Qui tamen circa gabellas contrarium tenet tract. de gabel. quæst. 95. à num. 29.

132 Dico 11. Nouitius potest validè matrimonium contrahere habitu Religionis indutus, licèt non licitè. Est tex. expressus in cap. Consuluit, de reg. & docet Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 11. num. 8. non tenetur tamen statim egredi, sed potest ante consummationem velle in Religione perseuerare animo profitendi, vel expectandi, an à Deo moueatur.

§. 5. *De his, quæ spectant ad professionem nouitiorum.*

133 DICO 1. Ad validitatem professionis requiritur ætas 16. annorum completorum de momento ad momentum. Ita Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 4. Less. li. 2. de iust. c. 41. dub. 7. n. 59. ver. Quarto; Grat. discept. for. c. 413. num. 31. Farin. p. 1. decis. 175. num. 7. Vech. de nou. disp. 13. dub. 1. nu. 1. Ric. 1. p. prax. decis. 656. & p. 3. resol. 322. num. 5. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. quæst. 15. art. 3. Constat ex Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. Vide hic sup. num. 95.

134 Noto, quòd ista ætas debet esse completa, non à die conceptionis, sed à die natiuitatis, communi enim vsu receptum est, vt ætas à die natiuitatis computetur, & nemo natus dicitur antequam ex vtero sit matris egressus. Ita Sanch. 4. in dec. cap. 35. num. 4. Bonac. in dec. disp. 4. quæst. 1. p. 7. §. 2. num. 10. Et aduerte, quòd scienter recipientes aliquem ad professionem, non habentem dictum annum 16. completum, peccant mortaliter: vt num. 97. Vech. de nou. disp. 11. dub. 6. num. 5. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 5. quæst. 6.

135 Dico 2. Ad validitatem professionis requiritur legitima auctoritas in recipiente ex parte Dei, & Religionis traditionem, quam facit profitens. Ita Innocen. in cap. Ad Apostolicam, de reg. Nauar. com. 4. de reg. num. 74. & lib. 3. cons. de reg. cons. 38. num. 1. Less. loc. cit. num 61. Reginald. in prax. lib. 18. num. 385. Sanch. loc. cit. num. 62. A S. Faust. lib. 5. thes. quæst. 238. nu. 4. Azor loc. cit. quæst. 7. Sylu. ver. Religio 3. quæst. 13. Mir. tom. 1. man. q. 24. art. 5, Barb. in cap. Porrectum, de reg. num. 3. Suar. tom. 3. de relig. lib. 6, cap. 11. num. 1. & c. 2. n. 4. & c. 3. nu. 14. 15. Prob. tum ex c. Porrectum. & cap. Ad Apostolicam, de reg. Tum quia professio est contractus onerosus vltro citroq; obligatorius, qui fieri non potest sine consensu vtriusque partis, ergo pro parte Religionis requiritur persona idonea, quæ habeat potestatem eam obligandi, Quis autem sit iste, dixi tom. 1. huius op. quæst. 1. c. 26. § 2. concl. 3. nimirum quòd de iure communi est Prælatus immediatus conuentus, cum consilio fratrum, licèt de consuetudine sit introductum, vt requiratur etiam consensus: Vide Sanch. loc. cit. num. 64. Suar. cit. lib. 5. cap. 10. à num. 4. & lib. 6. cap. 11, num 2, Vech. disp. 12. cap, 1, A S. Faust. cit. quæst, 239. Sed quid, si aliquis non habens auctoritatem recipiendi, recipiat? Dic, quòd professio est nulla, iuxta dicta tom. 1. huius op. cit. sub concl. 4. ver. Sed quæres. Vide Less. loc. cit. num. 61.

136 Dico 3. Ad validitatem professionis requiritur, quòd profitens, saltem tacitè, intendat se obligare Deo, & Religioni, alioquin in foro conscientiæ non obligabitur, quamuis in foro exteriori, ad vitandum scandalum, teneatur ad obseruantiam regulæ. Ita Azor loc. cit. q. 1. Less. loc. cit. num. 60. Vech. disp. 31. dub. 1 n. 13. Suar. to. 3. de relig. lib. 6. cap. 20. n. 3. & lib. 7. cap. 2 num. 9. A S. Faust. lib. 5. thes q. 237. num. 2. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 82. Nauar. lib. 3. cons. de reg. cons 15 num 2. & cons. 44 nu. 2. Graff. 1. p. decis. lib. 3. cap. 5. num. 28. Sa ver. Religio, num. 15. Prob. quia nullum votum, nec vlla promissio per se obligat sine voluntate obligandi, quia tota obligatio pendet à libera voluntate obligandi, vt suppono ex his, quæ dicunt DD. in materia voti, præsertim Sanch. 4. in dec. cap. 1. à num. 23. & 1. de matr. disp. 9. à num. 1.

137 Noto 1. quòd potest quis emittere vota in professione cum proposito promittendi, & se obligandi, non tamen implendi, & tunc obseruare tenetur, quia pessima non implendi intentio non eximit ab obligatione, naturaliter consurgente ex ipsa promissione cum animo se obligandi emissa. 2. potest quis profiteri cum proposito nec promittendi, nec se obligandi, & tunc nulla consurgit obligatio seruandi vota, quia ficta solummodò est promissio, peccat tamen mortaliter sic fictè promittens, decipiens in re graui Religionem. 3. potest quis profiteri cum proposito verè promittendi, non tamen se obligandi, & in hoc casu an votum teneat, dubitant DD. Puto tenere cum Soto lib. 7. de iust. q. 1. art. 2. ver. Tertiò eodemque medio. Gutier. lib. 2. q. can. cap. 22. num. 32. ver. His tamen: A S. Faust. lib. 5. thes. q. 250. num. 2. La Cerda in quodlib. q 5. schol. n. 6. Palat. in 4. d. 38. disp. 1. de vo. pag. mihi 824. Tum quia obligatio est naturalis effectus necessariò consurgens ex ipsa promissione, vero animo promittendi facta, sicut calefactio est effectus ignis; vnde sicut, posito igne, velit, nolit potens, sequitur calefactio, ita posita vera promissione, non potest non sequi obligatio; Vide Sanch. 4. in dec. cit. & Azor tom. 1. lib. 11. cap. 13. q. 1.

138. Noto 2. quòd non solùm requiritur ex parte profitentis intentio se obligandi, sed etiam hæc intentio requiritur ex parte personæ legitimæ recipientis dictam obligationem pro parte Dei, & Religionis; fit enim professio ad modum cuiusdam contractus humani, qui mutuo partium consensu perficitur; vnde fit, quòd, si professionem recipiens, non habet intentionem recipiendi, nec talem personam Religioni incorporandi, professio sit nulla; ita vt si posteà sufficienter constare possit de tali fictione, taliter professus possit liberè, seruata iuris forma, ad seculum, deserta Religione, redire; eo enim ipso, quòd contractus claudicat ex altera parte, est simpliciter inualidus. Ita Suar. tom. 3. de Relig. lib. 6. cap 11. num. 8.

139 Dico 4. Professio nulla ex quocumque defectu,

nullam

nullam ex se inducit obligationem, nisi profitens vouando, independenter à professione, expressè se per illa vota obligare intenderet. Ita Nauar. lib. 3. cons. de reg. cons. 89. num. 7. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 104. 105. Less. lib. 2. de iust. c. 41. dub. 7. num. 6. Suar. to. 3 de relig. lib. 7. cap. 2. à num. 3. Vech. disp. 14. dub. 1. à num. 3. A S. Faust. loco cit. q. 236. à num. 2. & q. 245. Prob. quia contractus humani nullam firmitatem habere censentur, nisi ab vtraque parte acceptentur. Cum ergo professio irritetur, vel ex parte profitentis, vt si non habeat intentionem profitendi, vel ex parte acceptantis, si alter contrahens habeat tales conditiones, V. G. sit seruus, vxoratus, &c. vel talibus careat, V. G. non sit in ætate 16. annorum completorum, &c. sequitur, quòd quando professio ex dictis defectibus est nulla, semper desit alterutrius consensus, & consequenter contractus sit irritus.

140 Dico 5. In dubio, an professio sit valida, nec ne, eam esse validam, præsumendum est; Nauar. loco citat. cons. 13. num. 10. Sanch 7. de matr. disp. 37. num. 12. Grat. discept. for. tom. 3. cap. 413. num. 17. Suar. loco citat. cap. 2. num. 6. Rota coram Seraph. decis. 1361. num. 7. A S. Fau. loco cit. quæst. 251. num. 1. Prob. Tum quia in dubijs melior est conditio possidentis, & Religio est in possessione. Tum quia tutior pars est eligenda. Tum quia summa est ratio, quæ pro Religione facit; l. Sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fun. Dubius itaque de validitate suæ professionis ratificare tenetur, vt dicit Suar. loco cit.

141 Dico 6. Qui est certus de nullitate suæ præfessionis, quam bona fide à principio fecit, non tenetur quocunque tempore eam ratificare, quamuis per sententiam publicam cogatur in Religione manere; vnde, si non potest illam in foro exteriori legitimè probare, potest, secluso scandalo, absque periculo apostasiæ, fugere, habitum dimittere, & vxorem ducere. Ita Suarez tom. 3. de relig. lib. 7. cap. 2. num. 6. & cap. 3. num. 1. & 9. Nauar. comm. 4. de reg. num. 76. ver. Aduertendum 4. & lib. 3. cons. de regul. cons. 89. num. 6. & 7. Henriq; lib. 11. cap. 11. num. 3. fine, & cap. 8. num 9. in com. lit. S. Rodriq; tom. 3. q reg. q. 17. art. 17. ver. Super quibus; Sà ver. Religio, num. 71. Sanch. lib 7. de matr. disp. 37. num. 11. Vech. de nou. disput. 14. à num. 3. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 7. num. 65. Prob. Tum quia nemo potest ad Religionem cogi. Tum quia sententia super hoc à iudice lata, cum falso fundamento innitatur; non obligat, &, si obligaret, ad summum obligaret ad actus externos. Tum quia sententia non obligat ad vouendum, sed ad seruandum vota; si ergo non vouit, vouere denuo non tenetur. Et quòd possit ad seculum redire, &c. constat. Tum quia, cum non teneatur in Religione manere, nec possit à iudice ad exeundũ licentiam obtinere, potest, vtendo iure suo, eam sibi licentiam propria auctoritate sumere, & sic ius suum prosequi. Tunc quia fugiendo non facit iniuriam Religioni, quia non priuat illam aliqua re sua: nec peccat in Deum, quia illi nullo modo se obligauit: nec peccat in modo recuperandi suam libertatem, quia aliter eam recuperare non potest, vt supponitur. Immò addit Sanch quòd potest fugere, etiam non deductis causis coram Superiore suo, & Ordinario; quia nemini facit iniuriam, qui vtitur iure suo. Aiunt etiam Nauar. comm. 4. de regul. cit. & Sanchez num. 42. quòd si iste permanens in Religione nolit professionem ratificare, peccat ingerendo se actibus solis professis conuenientibus, nec potest à confessario absolui, nisi vel ratificare proponat, vel Religionem deserere, prima data opportuna occasione. Similiter peccat alimenta accipiendo de bonis monasterij, cum obligatione restituendi, nisi obsequia eius illa mereantur. Nec poterit petere à Prælato Religionis irritationem, aut dispensationem votorum, nec vti priuilegijs Religionis, quia nec est Religiosus, nec ille est suus Prælatus. Nec similiter poterit confiteri Religioso à solo Prælato approbato. Nisi fortè velis in hoc casu dicere, quòd, cum sit eo tempore tamquam famulus, & perpetuus commensalis, possit ab his absolui, iuxta ea, quæ dixi to. 1. priu. in const. 1. Iulij II. num. 12. & iuxta dicta à Rodriq; to. 1. q. reg q. 56. art. 14. Si autem, secluso scandalo, non potest vitare oblatam Prælaturam, nec dare suffragium in electione, ait Sanch num. 43. quòd non peccat, acceptando, & suffragium dando; nec similiter peccat ordines sumendo, si non potest id vitare absque magnæ infamiæ nota.

142 Sed quæres, an professio inualida ratificari possit, & quo modo? R. Et dico 1. aliquas esse professiones ita intrinsecè inualidas, vt nullo modo ratificari possint V. G. si quis faceret professionem in aliqua Religione non approbata à Sede Apostolica, est professio ita nulla, quòd non potest validari nisi per Sedem Apostolicam, vt colligitur ex cap. fin. de relig. dom. & cap 1. eodem tit. in 6. Similiter professio perpetui amentis reualidari non potest. Ita Suar. loco cit. cap. 1. num. 2.

143 2. Dico, quòd professio à principio inualida, cursu temporis, ablatis impedimentis, non validatur, per regulam 18. Non firmatur, de reg. iur. in 6. Pans. de resign. lib. 9. quæst. 17. num. 71. Vnde, si quis professus fuerit ante 16. annum completum, post impletionem dicti anni illa inualida professio ex hoc solùm non validatur, sed requiritur nouus consensus, & noua professio. Nam ratificatio actus inualidi nihil est aliud, quàm nouus actus, vt Menoch. tom. 1 cons. cons. 80 num. 66. Rota coram Lud. decis. 395. num. 10. Suar. loco cit. num. 3. A S. Faust. lib. 5. q. 251. num. 1. ver. Secundò.

144 3. Dico, quòd ad ratificandam professionem requiritur, vt ratificaturus habeat cognitionem talis inualiditatis, quia sine hac scientia non potest esse nouus consensus, & voluntas sufficiens ad professionem ratam habendam. Vnde non censetur illam confirmare, quando putans ab initio fuisse validam, eam approbat. Ita Suar. loco citat. num. 4 Sanch. cit. num. 59. A S. Faust. loco cit. Nauar. in man. cap. 12. num. 71. ver. Decimò, & com. 4. de reg. loco cit. fine; & lib. 3. cons. de reg. cons. 89. num. 3. & cons. 23. num. 1. Sorb. in comp. ver. Nouitius. tit. de nou. prof. emiss. ver. Quartò not pag. mihi 434. Less loco cit. n. 65. Graff. 1. p. decis lib. 3. cap. 5. num. 22.

145 4. Dico, quòd si professio fuit irrita, non ratione inhabilitatis profitentis, sed quia fictè, aut metu, aut dolo eam irritantibus emissa est, non requiritur ad eam validandam nouus conuentus consensus, & acceptatio, sed sufficit si accedat liber professi consensus, qui sciens suam professionem fuisse, & esse irritam, velit eam ratam habere. Et ratio est, quia consensus conuentus tam interfuit à principio validus. Ita Nauar. lib. 3. cons de reg. cons. 50. num. 1. Sanch lib. 7. de matr. disput. 57. num. 60. 61. Sà ver. Religio. num. 23. Suar. tom. 3. de relig lib. 7. cap. 1. num 16.

146 5. Dico, quando professio fuit irrita ratione qualiscumque inhabilitatis, vt quia facta est, non expleto nouitiatus anno, vel ante 16 annum completum, quibus casibus tam illegitimus est consensus profitentis, quàm acceptantis, per Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. puto, quòd ad eam reualidandam sufficiat nouus professi consensus, absque alia acceptatione conuentus: Quia licèt conuentus non potuerit legitimè acceptare, Papa tamen pro bono pacis, & Religiosorum consolationem dictam professionem nomine Religionis acceptat in cap. Significatum, de reg. & in cap. 1 eodem tit. in 6 Ita Nauar lib. 3. cons. de reg. cons. 27. num. 2. & cons. 28. num. 3. Graff. 2. par. decis. lib. 3. cap. 5. num. 23. 24. Sylu. ver. Religio 5. q. 2. fine. Probabile, & in praxi tutum putat Sanch. loco cit. numer. 64. & 5. in dec. cap. 4. num. 81. Vech. disp. 14 dub. 4 num. 5. Quòd verò nouus consensus conuentus requiratur, tenent Azor tom. 1. lib. 12. cap. 4. q. 7. Suar. loco cit. cap. 1. nu. 20. quam opinionem, qui ad sibi satisfaciendum sequi vellet, posset, si defectus esset occultus, a Prælato conuentus in sacramento pœnitentiæ nouam acceptationem requirere, &, si ipse solus non posset, tacito nomine posset impetrare conuentus consensum, vel petere licentiam a Papa, vt Sanch. loco cit. num. 65. sed tutissimam puto primam opinionem.

147 6 Dico, quod quando nouitiatus fuit inualidus, quia nouitius V. G. habebat vxorem, & sine illius consensu

in-

ingressus est, vel alia de causa, cessante impedimento, propter mortem mulieris, siue hoc impedimentum sit secretum, siue publicum, secuta professio inualida, per solum consensum profitentis, si impedimentum est secretum, & si est publicum, per consensum Prælati, & conuentus, absque nouo nouitiatu reualidari potest. Quia, cum iam probatæ sint in anno integro nouitiatus omnes austeritates Religionis, & nouitij qualitates, satisfactum est fini, propter quem iura dictum nouitiatum instituerunt. Ita Sanchez 7. de matr. disp. 37. num. 47. & 48. Vech. de nou. disp. 14. dub. 5. num 6. Portel io dub. reg. ver. Nouitius, num. 51. vnde multò minus est nouitiatus iterandus quando professio fuit irrita ob defectum ætatis, aut anni nouitiatus incompleti, Sanch. num. 49. & 50. qui idem dicit num. 56. de eo, qui ficte, vt illuderet, ingressus est Religionem, & ficte professus est.

148 An autem nouitiatus iterandus sit, quando aliquis conuersorum ad statum clericorum transfertur, dubitari posset. Et quod sit iterandus, videtur constare ex eo, quòd conuersi non probant in suis nouitiatibus omnes austeritates, & obseruantias, quas clerici, vnde cum transferuntur, debent super his examinari. Atque ita fuit declaratum, vt audio à Sacra Congregatione anno 1618. Contra verò est. Tum quòd nouitij non coguntur probare omnes asperitates Religionis, sed sufficit, quod per annum permaneant sub obedientia Prælatorum, vt dixi hic sup. num. 66. Tum quod nouitiatus conceditur ad experimentum sumendum de qualitatibus nouitij, & Religionis, vt vterque sit in libertate, ille ad exeundum, hæc ad expellendum: sed quando conuersi transferuntur, non ponuntur in libertate, vel permanendi, vel exeundi ex Religione (nisi fortè hanc libertatem in eo consistere dicas, quòd conuersus possit redire ad primum statum, & Religio ad illum reijcere) Adde quod solet in aliquibus Breuibus, quæ pro illis conuersis expediuntur, apponi clausula, vt in quodam vidi, Etiam nullo nouitiatu de nouo peracto. Atque ita video obseruari in praxi. Illa declaratio Conc. fortè non est vera; vel si est vera, non est vsu recepta.

149 Et aduerte, quòd *sacra Congr. Cardinalium, negotijs Regularium proposita, de mandato S. D. N. Vrbani Papæ VIII. declarauit, clausulam (De licentia Superiorum) in Breuibus prædictis appositam, esse intelligendam de Generali Ordinis, & Prouinciali oblatorum huiusmodi, ita vt pro eorumdem Breuium executione requiratur vtriusque licentia, & consensus; Romæ 2. Augusti, 1630. Fr. A. Cardin. S. Onuph. P. Fagnanus Secretarius*. Cuius decreti obseruantiam Reuerendiss. P. F. Franciscus à Longobardis nostri Ordinis Generalis, omnibus Prouincialibus Ordinis præcepit sub præcepto formali obedientiæ, ac pœnis excommunicationis maioris latæ sententiæ, & priuationis officij, die 14. Septemb. 1630

150 Sed adhuc remanet difficultas, an tales conuersi cum auctoritate Papæ translati ad statum clericorum, obtentis licentijs dictorum Superiorum, debeant ad dictam professionem capitulariter recipi a conuentu, cum dicti Prælati per se sufficientes non sint ad recipiendum aliquē ad dictum statum. Puto, quòd tenor Breuis est inspiciendus. Si enim Papa assumat conuersum ad statum clericorum cum clausula. Attento quòd ad id idoneus reperitur, non est necessaria approbatio conuentus, supplet enim Papa consensum dicti conuentus seu potiùs continuat antiquum, vel commutat. Ad quod facit doctrina Nauarr. lib. 3. cons. de reg. cons. 28. n. 3. Si autem dicat Papa, Quatenus ad id idoneus reperiatur, requiri videtur consensus eorum, ad quos spectat recipere ad talem statum, qui sunt conuentus cum Superiore. Sed puto, quod sufficiet Generalis, & Prouincialis, iuxta præfatam declarationem, quia tales executores dictorum indultorum declarantur.

151 7. Dico, quod in casu, quo quis vellet scrupulosè ratificare suam inualidam professionem, propter inhabilitatem publicam personæ, cum consensu conuentus, non essent necessario repetendæ ceremoniæ, quæ in admissione ad professionem fieri solent, cum hæ iam factæ sint, & non sint de substantia. Ita Nauar. loco cit cons. 27. n. 2. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 4. quæst. 7. Sanch. 7. de matrim. disp. 37. num. 66.

152 8. Dico, quòd qui bona fide inualidè professus est, licitè potest retinere locum, quem inualidę professionis vigore obtinuit. Ita Nauar. loco cit. n. 4. Suar. tom. 3. de relig. lib. 7 cap. 1. n. 34 Sanch loco cit. n. 68. Rodriq, to. 3. q. reg. q. 17. art. 3. fine, Rota coram Seraph decis 1361. n. 3. Vech. de nou. disp. 14. dub. 8. num. 2. Graff tom. 1. cons. lib. 3. de reg. cons. 6. num. 18. Quia licèt professio irrita non incipiat esse valida, nisi à tempore ratificationis, vt Nauar. loco cit. num. 3. bona tamen fides, quæ facit, vt quis non amittat, quod putabat esse suum, vt pluribus id probat Tiraquel. in tract. de causa cess. limit. 12. num. 16. quòd est verum etiam in foro conscientiæ. vt Ang. ver. Præscriptio, §. 47. Sylu. eodem 1. q. 13. & Tol in sum. lib. 5. cap 26. n. 7. dictum locum præfato tribuit. Vnde in Ordine nostro in cap. Barch. 1. n. 28 locus primæ professionis factæ contra statuta Ordinis tributus est F. Hieronymo de Martyris. Immo posse dictum inualide professum locum inualidæ professionis retinere, etiamsi mala fides interuenisset, docet Sanch. loco cit. quia res est parui momenti. Sed in Ordine nostro genitura non est res parui momenti. Nam primi Collegæ, vt primi Seniores, habent priuilegium celebrandi nullam priuilegiatam duobus diebus in hebdomada. primus Collega Generalis defuncti recipit sigilla Ordinis, illiusque curam gerit vsque ad noui Generalis creationem, & similiter primus Collega Prouincialis. eo defuncto. Item priuatio geniturae est grauissima pœna, quę nisi pro grauissima culpa infligitur, vnde existimo, quòd qui mala fide professionem emisit, deinde eam ratificauit, non posset habere genituram, nisi à die ratificationis, iuxta ea, quæ de possessore malæ fidei dicunt DD. & hoc etiam in foro conscientiæ. Qui verò bona fide professionem fecit, si, durante bona fide, legitimè genituram præscripsit, per spatium scilicet 30. annorum, vt requiritur in iuribus personalibus, secundum Ang. ver. Præscriptio, num. 42. etiam bona fide transacta, potest dicta genitura frui, si nullus contradicat; si autem aliquis contradicat, re detecta, post quatuor annos à præscriptione finita, restitutione in integrum impetrata, tenebitur Superior illi genituram restituere, non enim potest vllus re sua inscius, & non negligens, priuari; Sylu. loco cit q. 14. Si autem, bona fide durante, legitimè non præscripsit, accedente mala fide, tenetur in conscientia restituere id, quod suum non est, vt dicunt omnes DD. de bona fide, & præscriptione tractantes.

153 Ad vltimum hic nota pro consolatione Religiosorum, quod per professionem legitimè factam in gratia Dei, consequitur profitens remissionem omnium peccatorum antea commissorum quò ad pœnam, & remanet absolutus ab omnibus pœnis purgatorij; atque ita si, facta professione, statim decederet, directa in paradisum concederet. Ita cum D Thom. 2. 2. q. vlt. ar. 3 ad 3. & in 4. d. 4. q. 3. art 3. quęstiuncula 3. ad 3. omnes DD. & PP. quos refert, & sequitur Sanch. in dec. cap. 5. num. 2. Suar. tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 13. à num. 4. Rosel. ver. Religio, 2. §. 9. Nauar. lib. 3. cons. de reg. cons. 44. num. 1. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 5. q. 11. Ledes. 2. p. sum. tract 10. cap. 5. diff. 2. ver. Peroay, pag. mihi 810. Caraciol in const cler. reg. p. 2. cap. 1. §. 14. ver. Primam gratissimum. Barb. in cap. 4. de vo. num. 5. Huius rei 2. affert rationes D. Thom. Primam in 4. Quia cum profitens voluntatem suam, cæteris rebus chariorem, in perpetuam Dei seruitutem redigat, iam plenissimè pro omnibus ante actæ vitæ delictis satisfecisse censetur, vtpote qui id dat, quo nihil maius dari poterat. Secundam in 2. 2. quia si, aliquibus eleemosynis factis, homo potest satisfacere pro peccatis suis, ad illud Dan. 4. *Peccata tua eleemosynis redime*, quantò magis id debet consequi per professionem, quæ omnem eleemosynam, & omne genus satisfactorium, etiam publicæ pœnitentiæ, & omnem peregrinationem, etiam terræ sanctæ, excedit. Vnde D. Bernard. de disput. & præcep. cap. 13. professionem religiosam 2. baptismum vocat. Quare si quis deberet pro

pęni-

pœnitentia sacramentali sibi imposita ieiunare per tres, aut decem annos, & plus, vel magnam pecuniam in eleemosynam erogare, vel ire in peregrinationem Romanam, Hierosolymitanam, Compostellanam, aut Lauretanam, per professionem ab his omnibus absoluitur, vt aduertit in specie Ang. ver. Religiosus, §. 46. Cessant etiam per professionem omnia vota simplicia antea facta; Sot. lib. 8. de iust. q. 4. art. 3. Graff. tom. 1. cons. lib. 3. de vo. cons. 8. nu. 10. Rodriq; in sum. par. 2. cap. 8. num. 12. D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12. ad. 1.

154 Nec solùm consequuntur Religiosi dictam plenariam remissionem in actu ipso professionis, sed etiam quando iam professi gaudent de ipsa professione, eamq; innouant, parati facere, si non fecissent. Ita censuerunt Dionys. Carthus. in opusc. de prof. mon. in append. & D. Ber. Senen. vt refert Vech. de nou. disp. 13. dub. 5. num. 7. & non improbat Sa ver. Religio, num. 17. Quod satis placet, quia licèt non experimententur in effectu eædem difficultates, quæ experimentatæ sunt in actu professionis, experimentantur tamen in affectu, & martyrium in affectu non minori honore celebratur ab Ecclesia, quàm martyrium in effectu, vnde de B. Martino cantat, *palmam tamen martyrij non amisit*; & de B. P. Francisco, *longum tulit martyrium*. & complacentia de actu potest esse ita intensa, vt fuit actus ipse.

155 E contra verò licet pœnitere professionem fecisse, retento tamen animo adimplendi promissa, non sit per se mortale peccatum, vt Ang. ver. Votum 3. §. 13. Nauar. in man. cap. 12. num. 54. ver. Vigesimo quintò; puto tamen, quòd sit per se veniale, etiam abstrahendo à materia voti, nam illa pœnitentia actus boni licèt voluntatij, aduersatur directioni rationis, vnde à veniali excusari non potest: & summa ingratitudo est, nolle recepisse à Deo tale, & tantum beneficium, qualis est religiosa professio, & tam nobilem, & proficuam vocationem nauseare: & docet Azor tom. 1. lib. 11. cap. 16. q. 19. Quòd ista pœnitentia sit veniale, ratione periculi transgrediendi aliquid, ad quod tenemur, docet Caiet. 2. 2. q. 88. art. 6. & addit Val. tom. 3. disp. 6. q. 6. par. 3. in fine, quòd potest aliquando esse tam grauis pœnitentia, vt causet graue periculum transgrediendi aliquod votum, quod esset peccatum mortale. Et quòd Religiosus, qui contemnit tendere ad perfectionem, quam professus est, peccet mortaliter docet D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9. corp. Val. tom. 3. disp. 10. quæst. 4. par. 5. assert. 1. Sa ver. Religio, num. 31. Nota quod metus, qui professionem inualidare potest non est necesse, quod sit incussus eo fine, vt timens religionem ingrediatur, tum quod Trid. id non requirit, sed absolutè, quod, qui per vim, & metum prætenderit, &c. Tum quod de essentia professionis est, quod sit libera, nam Deus militem inuitum non recipit, sed ex quocunque capite proueniat metus, professio libera non est, ergo nulla est.

156 Tandem nota, quòd in Trid. sess. 25. cap. 19. de reg. definitur, quòd qui prætendit per vim, & metum, &c. fuisse Religionem ingressum, non debet audiri, nisi tantùm intra quinquennium à die professionis expressæ, vel tacitæ, & tunc debet suas actiones, habitu regulari retento, proponere coram Superiore suo, & Ordinario. Ex quo decreto Concilij colligitur, quòd 7. conditiones requiruntur ad hoc vt quis possit intra quinquennium reclamare. 1. ne habitum anteà dimiserit. 2. ne sine voluntate Superiorum ob id à monasterio etiam cum habitu recedat: vnde qui aufugit, & apostatauit propter aliquod delictum, non potest in eo statu beneficio quinquennij frui: sed si, habitu retento, nollet Superior dare licentiam exeundi ad reclamandum, posset licitè exire absque ea, nam licentia iure petita, si iniustè denegetur, censetur iure concessa. 3. vt causas, quas prætendit, coram Superiore suo, & Ordinario proponat, ita vt Superior, & Ordinarius coniunctim procedant. Superior autem regularis debet esse ille, in cuius monasterio professio facta est, & Ordinarius debet esse ille, vbi existit monasterium, in quo professus est: Ita dicitur declaratum à sacra Congregatione Concilij anno 1593. die 1. Decembris. Quòd si Superior regularis nollet ipsas causas recipere, posset Ordinarius, qui est conudex cum illo, cum vigore dicti Concilij in hoc compellere. 4. vt si anteà habitum exuerit, nullatenus ad allegandam vllam causam admittatur, nisi fortè detentus in carcere aliter exire non potuisset. 5. vt redire ad monasterium compellatur, si contrafecerit. 6. tamquam apostata puniatur. 7. ne vllo Religionis priuilegio iuuetur. Vide Nauar. cons. 4. de reg. num. 77. 78. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 4. q. 10. ver. Postremò. Sanch. 7. de matr. disp. 37. à num. 1. Postremò aduerte, quòd Vrb. VIII per suam constitutionem Religiosos, datam Romæ anno 1631. die 11. Aprilis declarauit, & facultatem fecit Prælatis regularibus, vt possent absque nouo nouitiatu ad professionem recipere illos Religiosos, qui nouitiatum non fecerunt in conuentibus designatis per Sedem Apostolicam, & hanc professionem sic factam voluit valere quò ad omnia, ac si prima professio valida fuisset. Hanc const. pono in Additam. ad priu. reg. in Vrb. VIII.

§. 6. *An in Religione Minimorum possit aliquis profiteri ante annum 18.*

157 VIDE Nauar. lib. 3. cons. de reg cons. 24. & cons. 28. Sanch 5. in dec. cap. 4. num. 6. Rodriquez tomo 3. quæst. reg. quæst. 17. an. 20. Suar. tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 3. numer. 7. & 8. Mir. tom. 1. man quæst. 24. art. 2. concl. 2. Passar. in cætem. Minim. not. 8. pag. 63. Rosel. ver. Nouitius, n. 9. & 10. Ang. cod. nu. 2. & 3. Azor tom. 1. lib. 12. c. 2. q. 7. & cap. 3. q. 9. Barb. cap. Quia in insulis, de reg. num. 2. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de nou. prof. emiss. ver. Quattò not. pag. mihi 434. Portel in dub. reg. ver. Professio num. 14. vide tom. 1. huius op. cap. 26. §. 3.

158 Noto 1. quòd hoc dubium torsit semper doctorum virorum ingenia, & torquet nunc etiam aliquos, inter quos Adm. R. P. F. Christophorus Castillus Hispalensis ex nostra Religione vir doctissimus, de quo sæpe dubitatum est, an magis esset sanctus, quàm doctus, vel è contra. Hic itaque vir grauissimus, puritatis Regulæ zelantissimus, in ea est opinione, vt credat, in Ordine nostro nullum posse ad professionem admitti ante 18. annum, cuius doctrinam hic infra ponam.

159 Noto 2. quòd in cap. 2. Regulæ nostræ num. 2. ita habetur, tit. De cunctis ad hunc Ordinem recipiendis. *Ad hunc Ordinem Minimorum migrare cupientes, per eiusdem Ordinis generalem Correctorem, vel per Vigiles, aut Prouinciales, vel per aliquos idoneos Fratres ab eis substitutos recipiantur in fratres clericos, vel fratres laicos, aut fratres oblatos, dummodo tales noniter recipiendi, requisitis conditionibus, apti existant, & ad minus 18. annum attingant*, Et subdit deinde num. 3. tit. de temp. recip. 11. ad prof. *Præterea elapso continua probationis anno, & non antea (quacumque dispensatione Superioribus dicti Ordinis super hoc penitus interdicta) si a fratribus professis, & potissimum ab informatore suo, bonum testimonium habuerint, ad professionem recipi poterunt*: Et in Correct. cap. 2. §. 16. *Si quis offenderit contra formam descriptam in secundo capitulo Regula huius Ordinis, aliquem scienter ad hunc Ordinem receperit, absque sibi data super hoc commissione, vel ante tempus præfixum in eodem secundo capitulo, tribus continuis diebus comedat panem, & aquam dumtaxat: Pari pœnitentia plectantur Socij Prælatorum huius Ordinis in hoc ipso scienter consentientes. Ad ipsos verò superiores Prælatos, & eorum Socios talium recipiendorum deliberatio spectabit. Vbi autem aliquis subditus per ipsos superiores Prælatos ad tale negotium delegatus fuerit, resideat ipsa deliberatio penes localem Correctorem, & eius Socios, siue Seniores. Quicumque verò recepti fuerint contra supradictam formam, approbandi referentur Correctori generali, cum ipsi suscepti fuerint in Ordine per aliquem Vigilum, aut Prouincialium, vel eorum*

vices

vices gerentium. Cuique autem Vigili, vel Prouinciali proprio tales referuentur, cum ante præfixum tempus ad Ordinem recepti fuerint, per ipsum Generalem, vel per aliquem localem Correctorem, & per ipsos Prælatos (quibus respectiuè tales reseruabuntur) postmodum approbentur, & eorum receptio acceptetur, & confirmetur.

160 Prima itaque sententia est, professionem in Ordine Minimorum factam ante annum 18. esse nullam, nullamque obligationem inducere. Ita Nauar. lib. 3. cons. de reg. cons. 24. & 25. & 28. Sorb. loc. cit. Pater Castillus in suo manuscripto ad me misso; vt hanc sententiam probet, multa supponit Castil. Et 1. quòd in Regula nostra idem significat forma, & tempus præfixum, & constat ex Correct. quod eodem modo de vtrisque loquitur. 2. supponit, quòd professio religiosa est contractus vltro citroq; obligatorius, cap. Porrectum, cap. Ad Apostolicam, de reg. Nauar. loco cit. cons. 26. num. 1. Supponit 3. quòd quando datur alicui potestas ad aliquid faciendum, & simul cum illa præscribitur ei forma, qua debet operari, quidquid fecerit, forma non seruata, erit irritum, secus autem, si à principio potestatem absolutam haberet, & posteà præscriberetur illi forma. Pro ista doctrina citat glossam in clem. 1. de iur. patr. ver. Inhibentes; Sylu. ver. Lex. num. 28. ver. Consilium, q. 4. numer. 6. Nauar. lib. 3. cons. cons. 10. de celebr. miss. Suarez de leg. lib. 5. cap. 32. num. 9. Sanchez 5. in dec. cap. 4. num. 26. Et probat ex cap. Cum dilecta, de rescr. cap. Prudentia, §. Illa quippe, cap. Venerabili, §. Porro, de off. deleg. cap. Prouida, de elect. in 6. cap. fin. de test. spol. in fine, & quòd omissio in minimo vitiet actum, docent Sanch. loc. cit. num. 32. A S. Faust. lib. 5. thes. quæst. 164. num. 2. Rota apud Farinac. par. 1. decis. 175. num. 2.

161 1. Igitur prob. hæc sententia ex dictis Nauar. cons. 28. cit. vbi 1. ait, quòd professio in Ordine nostro facta ante 18. annum est nulla, nullumque producit effectum, per Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. dicit 2. quòd de nullitate professionis ante dictum tempus factæ nullus est scrupulus. 3. quòd qui professionem aliter fecit, potest ad aliam laxiorem Religionem transire, ac si illam non emisisset; quia non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum; reg. 52. Non præstat, de reg. iur. in 6. Quartò quòd laici, & clerici, qui ante dictam ætatem professionem in dicto Ordine fecerunt, possunt vxores ducere, ac si eam non fecissent; quia vt ex nihilo nihil fit, ita nihilum nihil facit. l. Eius, qui in prou. ff. de reb. cred. & l. Si seruum, §. 1. ff. de act. empt. 5. quòd qui sacris initiati ante dictum tempus professionem fecerunt, Ordinarijs subduntur.

162 2. Prob. ex cons. 25. Tum quia actus factus contra legem illum fieri prohibentem, non valet, l. Non dubium, Cod. de leg. Tum quia hæc lex prohibens ne fiat professio ante talem ætatem, respicit vtilitatem publicam, vnde ei renunciari non potest. Tum quia Trid. loco cit. annihilat professiones factas ante legitimam ætatem. Tum quia est communis opinio, quòd professio facta ante ætatem requisitam in cap. Quia in insulis, sit nulla.

163 3. Probat hanc sententiam Castillus, quia dispositio conditionalis est nulla, conditione non posita, vt Nauar. cons. 26. cit. num. 1. Tusch tom 2. lit. C. concl. 593. Sanchez 3. de matr. disp. 5. num. 2. & habetur in l. Si quis sub condit. ff. Si quis omiss. cau. test. leg. Cedere diem, ff. de verb. signif. Et ratio est, quia dispositio pendens à libera voluntate disponentis, non potest aliter obligare, quam disponens intendat; At qui non intendit se obligare absolutè, sed sub conditione, ea non posita, non se obligat; sed auctor Regulæ non intendit obligare profitentem absolutè, sed solùm sub conditione talis ætatis, ergo, si requisitam ætatem non habuerit, nec Religio est obligata professo, nec professus Religioni, & per consequens professio erit nulla.

164 4. Probat; quia quando datur alicui potestas ad aliquid faciendum, & in principio, quo datur, præscribitur illi forma, qua debet operari, quidquid facere tentauerit, forma non seruata, erit nullum, vt dictum est; sed quando data fuit potestas Prælato recipiendi fratres ad Ordinem, & professionem, fuit illa forma præscripta, qua eos recipere debet, ergo si aliquem receperit, forma quò ad ætatem non seruata, professio erit nulla.

165 5. Prob. ex Correct. loc. cit. ibi, *Quicumque verò recepti fuerint contra supradictam formam, approbandi referuentur Correctori generali.* & infra ibi, *postmodum approbentur, & eorum receptio acceptetur, & confirmetur.* Si sunt approbandi, ergo est in Generali potestas iudicandi, & deliberandi, an expediat tales recipere; si enim non esset illi liberum eos excludere, superflua esset illa particula, *approbentur*; ergo signum est, quòd professio fuit nulla, nam si fuisset valida, non posset illos excludere, etiamsi iudicaret ita conuenire, quia professio est vinculum indissolubile ex parte contrahentium, etiamsi contrahentes de tali vinculo dissoluendo conuenirent; quia, vt ait Nauarrus com. 1. de reg. numer. 45. ver. Ad fundamentum, professio regularis producit quendam characterem indelebilem per vllam potentiam, etiam Papalem, vt ait D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 11. corp. his verbis. *Et simili ratione Papa non potest facere, vt ille, qui est professus Religionem, non sit Religiosus, licèt quidam Iurista ignoranter contrarium dicant.* De ista indissolubilitate tractat ad longum Suarez tomo 3. de relig. lib. 6. cap. 15. & an per Papam possit dissolui, ibi cap 16. Confir. 1. Castill. quia Correctorium dicit, Eorum receptio acceptetur, ergo professio fuit nulla, eo quòd 1. acceptatio fuit nulla. Patet conseq; quia ad valorem professionis requiritur vt à Religione acceptetur 2. Confir. quia eodem modo loquitur Correct. de receptis ante tempus præfixum per Generalem, ac de receptis per Correctorem localem, sed professio eorum, qui recepti sunt per Correctorem localem, est euidenter nulla, defectu potestatis, quam solùm habent superiores Prælati, vt constat ex Reg. & Correct. ergo professio eorum, qui recepti sunt per Correctorem generalem ante tempus præfixum, erit euidenter nulla Confir. 3. quia dicitur in Correct. quòd recepti per aliquem Vigilum, vel Prouincialium, Generali reseruentur, & quòd recepti per Generalem reseruentur Vigili, vel Prouinciali, eo quia per cap. Non solùm, de reg. in 6. eo ipso quòd aliquis ipsorum recipit aliquem fratrem ad Ordinem contra prædictam formam, professio fuit nulla, & Prælatus recipiens manet suspensus à receptione fratrum in Ordine, & sic reseruantur alteri Prælato non suspenso, & potestatem habenti approbandi, & confirmandi eorum receptionem. Confir. 4. quia in cap. Genuen. 4. num. 13. quod fuit celebratum immediate post Trid. professio facta ante 18. annum inceptum nulla iubetur declarari: & in cap. Val. 5. num. 23. præcipitur, vt nullus recipiatur, nisi in dicta sit ætate constitutus.

166 6. Potest probari ex cap. Quia in insulis, de reg. vbi habetur, quod in Religionibus insularum, eo quod asperior sit ibi Religionis obseruatio, nullus ad professionem admittatur ante 18. annum, quem tex. per suam rationem extendunt Abb. ibi, num. 3. Angel. ver. Nouitius. §. 2. Rosel. eodem, num. 9. ad fratres Prædicatores, & Minores, & ad alios Mendicantes, præsertim Minimos, quorum obseruatio propter perpetuam quadragesimam durissima est; quælibet enim dispositio debet ampliari, & restringi ad limites rationis expressæ, etiamsi verba non patiantur: l. Adigere, §. Quamuis, ff. de iur. patr. l. Cum pater, §. dulcissimus, ff. de leg. & fid. comm. 2.

167 7. Prob. ex l. Non dubium, Cod. de leg. vbi dicitur, *Nullum contractum inter eos videri volumus subsecutum, qui contrahunt, lege contrahere prohibente.* Et subditur, *Etiamsi legislator fieri prohibuerit tantum, nec specialiter dixerit inutile esse debere, quod factum est.* Ad quod etiam facit reg. 64. Quæ contra ius, de reg. iur. in 6.

168 2. Sententia est Passarel. in cærem. Minim. not. 8. pag. 63. Mir. tom 1. man. q. 24. art. 2. concl. 2. Rodriq tom. 3. q. reg. q. 17. art. 2. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 6. Barbosæ in aphor. lit. P. ver. Professio facta, Pottel in dub. reg. ver. Professio, num. 14. asserentium, professionem esse validam.

169 Prob. 1. à P. Passar. quia prohibitio de non profitendo ante dictum tempus, principaliter concernit fauorem ipsius profitentis, cui fauori potest profitens renunciare. Pro quo facit cap. Ad Apostolicam, de regul. vbi professio facta ante annum probationis tenet, ergo multò magis tenet facta ante tempus a Regula statutum. Ad hoc negaret P. Castill 1. consequ. nam annus probationis, & tempus ætatis necessarium ad profitendum sunt duo valdè diuersa, & tamquam diuersa ponuntur in Tridentin. sess. 25. de reg. cap. 15. & etiam in iure, & DD. vt videri potest apud Sanch. loco cit. num. 3. & Nauar. lib. 3. cons. de reg. cons. 25. num. 3. P. de Luna cons. 38. num. 33. à diuersis autem non fit illatio, l. vlt. in fine, ff. de calum. l. Papinianus exul. ff. de minor. Grat. discept. for. tom. 3. cap. 516. num. 6. & cap. 526. num. 58. Potest 2. negari maior, nam annus probationis est æquè principaliter datus à iure in fauorem tam Religionis, quàm nouitij, vt dicunt communiter DD. & constat ex cap. Ad Apostolicam, de reg. & dixit Rota apud Farinac. par. 1. decis. 175. numer. 2. & habetur capit. Non solum, de regul. in 6. & dato quòd nouitius posset anno nouitiatus renunciare, non posset tamen ante legitimam ætatem profiteri, nam legitima ætas respicit publicam vtilitatem, cui nec nouitius, nec conuentus renunciare possunt, vt Sanchez loco cit. Potest etiam negari minor, nam cap. ad Apostolicam in Mendicantibus non habet locum, qui non possunt quemquam admittere ad professionem, ante exactũ probationis annum, per cap. Non solùm, & cap. Constitutionem, de reg. in 6. quòd si nihilominùs quemquam admitterent, ea professio non obligaret in specie, sed tantùm in genere, vt dicitur in d. cap. Non solùm, §. Decernimus.

170 2. Probat Passarel. quia licèt Regula prohibeat recipi ad Religionem, qui annum 18. non attingit, non tamen annullat professionem aliter factam, vnde currit regula dicti cap. Ad Apostolicam, quòd multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. Quam rationem confirmat 1. quia, qui habet votum simplex castitatis, non potest matrimonium contrahere, si tamen contrahat, validum est, cap. Nuptiarum, 27. quæst. 1. Confir. 2. quia sententia non potest à iudice sub conditione ferri, lata tamen tenet, capit. Biduum, circa princip. 2. quæst. 6. Confir. 3. quia Episcopus non potest in diœcesi non sua, alterius Ecclesiam consecrare, si tamen consecrauerit, tenet consecratio, cap. Episcopus in diœcesi, 7. quæstion. 1. Confir. potest 4. quia matrimonium factum contra interdictum etiam summi Pontificis tenet, cap. 2. de matrim. cont. contra interd. Eccles. in fine. Confirm. 5. quia in Trident. sess. 24. cap. 1. de matr. conceditur Parocho limitata potestas assistendi matrimonio, nempe præmissis denunciationibus, ibi, *quibus denunciationibus factis*, &c. Et ablatiuus absolutus conditionem importat, leg. A testatore, ff. de eodem, & dem. conditio autem importat formam, l. Qui Hæredi, & l. Mæuius, ff. eodem. Fel. in cap. Cum dilecta, num. 6. ver. Secundum signum, de rescri. & tamen communiter DD. tenent, quos citat, & sequitur Sanchez 3. de matrim. disput. 5. num. 3. ver. Tandem, quod matrimonium contractum absque dictis denunciationibus, etiam iniustè omissis, est validum. Confirm. 6. quia iudex non potest excommunicare quemquam, nisi in scriptis, cap. Cum medicinalis, de sent. excom. in 6. & nisi trina monitione præmissa, cap. Constitutionem, eodem tit. & lib. & cap. Sacro, de sent. excomm. quæ duæ conditiones ponuntur pro forma; Si tamen absque ijs excommunicat, valida est excommunicatio. Et quòd sit valida absque monitionibus, probatur ex capit. Romana, de sent. excommunic. in 6. ibi, *si contra præsumpserint, iniustas nouerint esse illas*, non dicit inualidas. Et quòd sine scriptis lata teneat, colligitur ex dicto c. Cum medicinalis, § Superior, vbi dicitur: *Superior verò, ad quem recurritur, sententiam ipsam sine difficultate relaxans*. Si ergo eam relaxare debet, valida erat; quia excommunicatio lata contra legem valida est, licèt iniusta, cap. Sententia, 11. quæst. 3. Plura huiusmodi vide apud Cynum in l. Non dubium, C. d. leg. & Const.

171 Ad hoc 1. argumentum principale, ℞. à Castill. quòd illa regula posita in cap. Ad Apostolicam, de regul. non est vniuersalis; non enim dicit, Omnia, quæ prohibentur fieri, si facta fuerint, tenent, sed solùm dicit multa, quòd est verum; quia ex sola prohibitione præcisè non infertur nullitas actus prohibiti, sed ex eo quòd lex declarat, actum contra ipsam factum fore nullum, quæ eadem nullitas infertur ex eo, quòd quando datur alicui potestas ad aliquid faciendum, simul præscribitur illi forma, qua debet operari, quòd fit in nostro casu. Sed verè neque ex Regula, neque ex Correctorio colligi potest, quòd illa statuta data sint pro forma, vt constabit ex dicendis. Ad primam confirmationem, Resp. à Castil. quòd omnes homines iure naturæ habent potestatem ad contrahendum matrimonium, quam potestatem votum simplex superueniens non adimit, licet adimat votum solemne ex institutione Ecclesiæ, vt colligitur ex cap. Quòd votum, de vo. in 6. & docet Azor tom. 1. lib. 12. cap. 6. quæst. 3. ver. Mihi tertia, & ideò valet matrimonium post votum simplex. At verò quando datur potestas Prælatis recipiendi fratres ad Ordines, non datur absolutum, sed conditionata, sub certa forma, qua non seruata, actus redditur nullus. Sed potest dici, quòd in concessione alicuius potestatis aliqua ponuntur pro forma substãtiali, quo casu procedunt omnia dicta per Castill. & alia pro forma non substantiali, sed solùm ad ritè, & rectè exercendam administrationem commissam, vt colligitur ex cap. Sacro, de sent. excom. & patet in sacramentis. Pro forma autem substantiali in Ordine nostro ponitur completus annus probationis continuus, super quo prohibet legislator dispensari per quemcunque Superiorem, pro forma verò non substantiali ponitur annus 18. Et quòd ita sit, constat. Nam sicut posuit prohibitionem dispensandi super annum completum nouitiatus, quia intendebat id obseruari tanquam formam substantialem, ita debuisset eandem prohibitionem ponere super dispensationem anni 18. si intendisset illud obseruari tanquam formam substantialem; sed quia id non intendebat, ideò consultò omisit. Vide Ang. ver. Professio, num. 1. dicto 5. Ad 2. & 3. confir. ℞. à Castil. quòd iudices ordinarij, & Episcopi habent auctoritatem, & iudicandi, & ordinandi absolutam ante illas limitationes, vnde per dicta sup. numer. 160 actus in contrarium facti non sunt nulli: at Superiores Ordinis non habent auctoritatem recipiendi nouitios, nisi sub conditione ætatis annorum 18. Sed responderi potest, quòd auctoritas recipiendi nouitios naturaliter, & necessariò consurgit in Religione ex ipsa approbatione Regulæ a Pontifice facta, abstrahendo ab eo, quòd hæc potestas sit commissa huic, vel illi. Ad quid enim esset illa confirmatio, nisi ex ea consurgeret potestas conseruandi? Ex ipsaque approbatione promanat item potestas in aliquo capite ad dictam Religionem regendam, quod quidem caput (quomodocunque regatur dicta Religio) habet eo ipso potestatem ordinariam super membra illius. Quòd deinde illud caput non possit procedere nisi hoc, vel illo modo, non possit recipere, nisi nouitios talem ætatem habentes, &c. consequitur ad dictam ordinariam potestatem. Quæ doctrina colligitur ex Suarez tom. 4. de relig. lib. 5. cap. 10 num. 2. Quare etiam per doctrinam Castil. de qua num. 160. professio nouitiorum ante decem & octo annum facta non potest esse inualida. Ad alias confirmationes respondebit Castil. cum viderit.

172 3. Probat hanc secundam sententiam Sanchez loco citat. num. 165. quia secundum communiter scribentes in l. Non dubium, Cod. de leg. quando lex apponit pœnam transgressoribus, non inualidat actum; Bald. in dicta l. num. 28. Cynus num. 10. Fel. in cap 2. de test. numer. 2. vbi Abbas num. 5. Ad hoc ℞. à Castil. contrarium esse expressum in capit. Non solum, de regul. in 6. Sed hoc cap. non annullat professionem factam ante annum probationis elapsum, sed solùm in pœnam eorum, qui talem admiserunt, declarat, quòd sic professus non teneatur ad illam Religionem, in qua professus est, sed ad aliam

appro-

approbatam, vnde, cum professio sibi non annulletur, videtur ex eo potiùs confirmari ratio Sanch. quæ tamen alijs vijs destrui potest, negando nimirum, esse communem opinionem in dicta l. Non dubium, quòd quando lex apponit pœnam, non irritet actum. Nam in primis Bart. Iuristarum coryphæus ibi numer. 22. remittens se ad id, quod dicit in l. Prætor, in princ. ff. de noui op. nunc. quem sequitur Fulgos. numer. 20. dicunt, quòd quantumcumque lex pœnam aliquam specialem imponat, non propterea desinit actus esse nullus secundùm dictam l. Nō dubium: ad quod probandum afferunt l. Iubemus, Cod. de sacr. Eccl. vbi & ponitur pœna, & irritatur actus. Sed dato, quòd illa sit communis sententia, vt vult Sanchez, Bald. tamen ibi dicit; quòd nihil facit ad casum nostrum, quia in casu nostro secundum opinionem Castil. lex obuiat actui, potestatem administratori auferendo, dicens, *Dummodo tales ad minus 18. annum attingant*; vnde cum defectus sit in causa efficiente, prohibitio illa habet nullitatem intrinsecam; quare licèt apponatur pœna, non potest dici, quòd in hoc casu habeat locum illa sententia, quòd Quando lex apponit pœnam, non vitiat actum; nam secundum istam sententiam pœna inserta in lege non facit valere actum habentem causam nullitatis intrinsecam, defectu potestatis in administrante.

173 4. Probat Sanchez quia in dicto cap. Regulæ nullum est decretum irritans; Sed sui ipsius doctrina eum iugulat Castil. ait enim ipse Sanchez 5. in dec. capit. 4. num. 20. 26. & 60. quòd non est necessarium decretum irritans, quando defectus est in causa efficiente, quia scilicet quis admittitur à non habente potestatem; & est id, quod dicit Castill.

174 5. Probat Sanchez quia, si receptio esset nulla, maior pęna imponeretur transgressori, quam comestio panis, & aquæ tribus continuis diebus, vt ex Correct. num. 16. Sed ℞. à Castil. quòd id pendet ex benignitate legislatoris, & quòd non est parua penitentia, Prælatum comedere in publica communitate tribus continuis diebus panem, & aquam. Sed verius est, quòd prædicta penitentia non imponitur Prælatis, sed solummodò ijs, qui absq; commissione aliquem receperunt ad Ordinem, & Socijs Prælatorum, qui in hoc scienter consenserunt, vt dico infrà, num. 187.

175 6. Probat Rodriquez tom. 3. q. reg. q. 17. artic. 20. quia in Correct. dicitur. *Quicumq; verò recepti fuerint*, &c. vt sup. num. 158. Ex quibus verbis colligitur, quod Generalis, & alij fratres possunt approbare dictam professionem, quòd facere non possent, si illorum professio esset irrita, & nulla, & ad eam ratificandam esset tempus 18. annorum expectandum. Adde, quòd non dicit Correctorum, quòd istorum receptio ratificetur, nam ratificare, est inualidum, & irritum ratum facere, sed acceptetur, & confirmetur, acceptare autem, & confirmare, est illius, quòd de se valet, confirmationem à Superiore accipere. Sed dicit Castil. quòd ideo debent acceptari à Generali, quia eorum professio fuit nulla, defectu potestatis in acceptante.

176 7. Prob. ex quadam declar. sacræ Congreg. Concil. quæ sub hac forma proponitur. *Sed quid, si ex instituto alicuius Regula, non possit fieri professio ante 18. annum, vt sunt Fratres de S. Francisco de Paula, an sit eorum professio nulla, si eam emiserint post tempus Concilij, sed ante tempus in eorum Regula statutum, siquidem ex verbis Regulæ non annullatur talis actus professionis, sed tantùm imponitur pœna eum reijciendi, & eget confirmatione Superioris. Censuit Congregatio, professionem tenere; arg. cap. Ad Apostolicam de reg.* Sed respondet Castil. illos Eminentiss. Dominos respondisse iuridicè, quia ex verbis propositis non est vnde inferatur nullitas actus; at est falsum dicere, quòd talis professio solùm indigeat confirmatione Superioris.

177 8. Probat Miranda tom. 1. man. q. 24. art. 2. conclus. 2. ex Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. vbi virtualiter reuocantur omnia iura, tum concedentia posse fieri professionem ante annum 16. tum vetantia, non posse fieri nisi in anno 18. quo pacto censet, per Concilium abrogari cap. Quia in insulis, ad reg. sicut enim Concilium non abrogat expressè iura; concedentia fieri posse professionem ante 16. annum, & tamen ea secundùm omnium opinionem censentur abrogata, ita etiam debent censeri abrogata alia iura vetantia, non posse fieri nisi in ætate 18. annorum; lex enim conciliaris, & vniuersalis, eo ipso quòd est stabilita, omnia contraria derogat, absq; expressa derogatione, alioquin esset superflua. Sed ℞. à Castil. Conciliū circa ætatem profitendi in Ordine nostro nihil innouasse, non enim affirmatiuè dicit, professionem in illa ætate factam in omni Religione esse validam, sed solùm negatiuè statuit, quòd professio anteà facta nulla sit. Quare, si aliunde nulla sit, Concilium id non tollit; non enim sequitur, Nulla substantia, quæ non fuerit animata, erit homo. Ergo omnis substantia, quæ fuerit animata, erit homo; sic dicit Concilium, Nulla professio fiat ante 16. annum, &, si facta fuerit, sit nulla; sed non sequitur, Ergo omnis facta in illa ætate 16. annorū erit valida. Immò idem Concilium eadem sess. ca. 22. dicit, *Si qui verò Regulares tam viri, quàm mulieres sunt, qui sub arctiori regula, vel statutis viuunt, eos ab eorum instituto, & obseruantia sancta Synodus amouere non intendit.* Et verè Concilium circa hoc statutum nihil innouasse, censent etiam Suar. to. 3. de relig. lib. 6. cap. 3. nu. 7. & 8. Sanch. 5. in dec. ca. 4. nu. 6.

178 9. Igitur eandem 2. sententiam probo ex decreto sacræ Congreg. Concil. de anno 1582. die 2. Nouembr. facto ad instantiam Fr. Benedicti de Benedictis Ordinis nostri Zelosi, quod sic habet. *Illustrissimi DD. In nostra Minimorum Religione iuxta Regulæ formam sancitum est, quod qui recipiendi sunt nouitij in Religione, decimum octauum annum attingant, & statim, elapso continuo probationis anno, professionem emittant. At si inferiores Superiores de mandato Prælatorum aliquem ante prædictum tempus receperint, puniendi sunt pœna comestionis panis, & aquæ; quæ pœna Prælatos non afficit, quamuis per dictam Regulam taliter recepti nō eijciantur, sed elapso probationis anno, ad professionem recipiuntur: quinimò Prælati semper ipsos recipiūt, cum ipsorum sit recipere, & approbare, si ante dictum tempus recepti fuerint, & semper fuit in vsu illos ad Ordinem retinere, & ex tribus partibus Religionis ferè omnes sic erunt professi, cum duę partes cum dimidia omnes sint professi in sexdecimo, & decimoseptimo anno, & prefuerunt, ac præsunt in Religione, & singulis ex iuuenibus, qui modò reperiuntur in Religione, tam in Italia, quam Hispania, & Gallia, eodē modo professi sunt. Quidam Prouincialis plus debito scrupulosus, animaduertens, in sua Prouincia multos bonę indolis iuuenes esse ante dictum tempus à Regula determinatū professos, consuluit quendam Illustrissimum, an qui ante dictū tempus in Regula expressum, quod est 18. annorum completum, professionem emiserint, essent professi, nulla facta mentione de rationibus iam dictis, consuetudinisq; Ordinis in cōtrarium. Habito responso, quòd non erant professi, omnes in capitulo accersiuit, & illis notam fecit talem declarationem, referens, dictos fratres nō esse professos, & si qui essent, qui vellent egredi, licitè efficere possent. Quidā ex iuuenibus perspiciens non esse se tutū in consciētia, dubitans de tali declaratione, quæ, si esset vera, Religio destrueretur, cū, his stātibus, nullus frater esset professus, & quāuis ante prędictū tempus Regulę professionē emiserit, post tamen tēpus pręfixū a sacro Concilio Trid. nolens egredi, habita licentia in scriptis a R. Vicario generali Ordinis, Romā se cōtulit, in particulari tamen amicorū domo, dubitans accedere ad monasteriū, ne à fratribus impediretur, appetens ipsius rei declarationē, quòd vt cōmodiùs efficere posset, sine habitu causam suā peragere tentauit, ne cognitus frater impediretur, quā cū ad terminū ducere nō valuisset, iterū paucos post dies induit habitum, & reuersus est in Religionē. Modò dubitatur, an iste sit professus rationibus iā dictis, & eodem modo de alijs professis, & præsertim cū per quinquēniū in Religione permāserit, ac omnibus professorū actibus se immiscuerit, & in Superiorū electionib⁹, & alij sint Superiores; & si cōcederetur hoc, an quia solus in amicorū cubiculo permāsit, tā quā fugitiuus sit puniēdus; &, quia reliquit habitū, an sit excōmunicatus; & receptus*

in Religione, an debeat gaudere gratus, & immunitatibus ipsius Religionis, voceque activa, & passiva, & an qui egressi sunt vigore dictæ declarationis, debeant compelli ad ingressum Religionis, & ijs gratijs gaudere, &c. Dignentur Illustrissimæ DD.VV. soluere ambiguitates, & Deum supplices pro ipsis deprecabimur. Fr. Benedictus de Benedictis Ordinis Minimorum Procurator generalis. Sacra Congregat. Concilij censuit, professionem istorum esse validam, & iuuenem illum, qui reuersus est, non incidisse in pœnam apostasiæ, atque alios, qui fuerunt dimissi, cogendos esse ad Religionem redire; die 2. Nouemb. 1582. Hæc declaratio reddit omninò mihi certam hanc 2. sententiam, cum pro certissimo habeam, dictam Congregationem, priusquam ad dictam declarationem deuenerit, voluisse bene videre Regulam, & Correctorium, nec stetisse simpliciter relationi Zelosi; talis enim est stylus dictæ Congreg.

179 10. Probo eandem conclusionem ex casu simili in facto secuto in Relig. Cleric. minist. infirm. In quorum regula pag. 22. reformata, & approbata à Clem. VIII. anno 1600. die 28. Decemb. habetur, quòd nullus recipiatur ad Religionem, qui in minori sit 18. annorum ætate constitutus, nisi aliud Generali, & Consultoribus, propter aliquam euidentem vtilitatem, visum fuerit. Item ibid. pag. 24. præcipitur, quòd singulis sex mensibus dicti nouitij secretis suffragijs per examinatores, & alios Superiores approbentur, vel reijciantur. Occurrit, quòd quidam Fabritius Turbolus Neapolitanus ab annis 14. professus in dicta religione, cum dictam professionem emisisset ante 18. annum, absque dispensatione Generalis, & Consultorum, & absque prædictis scrutinijs, & non in domo regulari formata, sed in hospitio, nullitatem professionis prætendebat, & restitutionem aduersus quinquennium. Congregatio tamen Cardinalium negotijs Regularium præpositorum declarauit, dictum Fabritium non esse audiendum; quam declarationem approbauit Paulus V. per suam specialem constitutionem. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Sanctius Cicatellus, datam Romæ sub annulo Piscatoris die vltima Augusti anno 1620. Vnde constat, quòd licèt dictæ circumstantiæ videantur in dicta regula requisitæ pro forma, ea tamen forma non iudicatur essentialis, nam aliter dictus Turbolus audiri debuerat, per dicta à Sanch. 7. de matr. disp. 37. num. 22.

180 11. Probo ex consuetudine, de qua testatur præfatus Zelosus, & dato quòd non fuisset introducta nisi à dicto tempore, iam ab eo vsque nunc transierunt 48. anni, & si omnes dimittendi essent, qui professionem fecerunt in ætate Concilij ante ætatem Regulæ, Religio destrueretur.

181 Ad hoc arg. de consuetudine multa dicit Castil. & 1. quòd consuetudo, ad hoc vt valeat contra legem, debet esse rationabilis, & legitimè præscripta, cap. fin. de consue. & quòd ista non sit rationabilis, probari dicit sufficienter, quia iure antiquo professio regularis in 14. ætatis anno emissa erat valida, & Concilium Trid. considerans, vires corporis in dies decrescere, & minui, rationabiliter statuit, nullam professionem fore validam, nisi 16. ætatis anno facta, ergo contra rationem erit in Religione adeò rigorosa propter votum quadragesimalis vitæ, in minori ætate, quam Regula præscribit, profiteri. Sed negatur, quòd ista consuetudo non sit rationabilis. Nam 1. illa dicitur rationabilis consuetudo, quæ non obuiat canonicis institutis, nec est contra legem naturalem, vel diuinam directè, vel indirectè, vt gloss. in dicto cap. fin. ver. Rationabilis, Viuald. in candel. aur. tract. de conf. cap. 1. num. 4. D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. corp. Nauar. de spol. cler. §. 14. num. 7. ista autem consuetudo certum est, quòd non est contra legem naturalem, vel diuinam, nec obuiat canonicis institutis; nam ad hoc vt illis obuiaret, oporteret secundum Nauar. num. 8. quod dicti canones resisterent ita dictæ consuetudini, vt eam declararent irrationabilem, & corruptelam, nec sufficeret, quòd illi resisterent, eam tollendo, vel iubendo ne induceretur. Quinimò nostra consuetudo est conformis dictis canonibus, nimirum Trid. Si dicas, quod obuiat regulæ confirmatæ à conditore canonum, 1. ex dictis, & contextu Regulæ constat, quòd non, Deinde non obuiat, sed deuiat ab obseruantia Regulæ, quod non est valde diuersum, vnde potiùs dicenda est desuetudo, qua non viuimus lege, quàm consuetudo, qua facimus contra legem, vt benè Viuald. loc. cit. cap. 5. num. 5. ver. Vel quarto, 3. Dico, quod neque etiam deuiat à Regula, sed declarat Regulam post Trid. non obligare, nisi ad terminos illius; & conformare Regulam cum Concilio generali tantæ auctoritatis, valde rationabile est. Et quòd consuetudo habeat vim declarandi regulam, docet Diu. Thom loco cit. Nec solùm habet consuetudo vim declarandi leges humanas, sed etiam naturales, & diuinas, vt Viuald. loco cit. cap. 2. num. 2. & habet vim derogandi iuri Canonico, & Regulæ, abstrahendo à votis, vt dicunt multitudo DD. cum Viuald. loco cit. cap. 5. num. 1. Immò excusat consuetudo ab obseruantia præcepti naturalis, & diuini, V. G. à præcepto correctionis fraternæ, vt probat Rochus Curtius in capit. Cum tanto, de consuet. sect. 1. num. 7. tract. de stat. tom. 2. tract. 2. Ad id, quod dicit Castil. hanc consuetudinem non esse rationabilem, quia Concilium considerans, vires hominis decrescere, &c. dico in primis, quod non est ita sensibilis defectus naturæ post diluuium, vt debeat obligare generale Concilium ad augendum tempus professionis, si enim viuebant ab eo tempore homines centum annos, & nunc per idem spatium multi viuunt, & si Dauid dixit, quod ætas hominis erant septuaginta anni, & quãdo plus 80. hic Genuæ octogenarij sudore manuum baiulando viuunt, & multi in ea ætate nubunt, & filios generant. Deinde non eo fine illam legem protulit Concilium, sed vt cum perfectiori deliberatione fieret professio, vt dicit Suar. tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 3. num. 7. Ad quod etiam perspexit, quando præcepit, vt renunciatio non fieret à nouitio nisi intra duos menses ante professionem, & cum licentia Episcopi, vel illius Vicarij, vt ait Sanchez 7. in dec. capit. 5. num. 64. Deinde rationabilitas huius consuetudinis constat. Tum quia in ea ætate sunt iuuenes aptiores ad Vacandum studijs dialecticæ, & philosophiæ, vt experientia constat, & dicit Sylu. ver. Religio 3. q. 2. versi. finem. Tum quia, cum sint teneriores, facilius est, eos assuescere disciplinæ, & austeritati Religionis, eosque quocunque volueris duces, & reduces. Tum quia in ea ætate nondum eos deprauauit mundus, nec mundanas delicias adhuc gustauere. Nec per hoc, quòd dicimus, hanc consuetudinem esse rationabilem, dicimus legem contrarium inferentem esse irrationabilem, quoniam licèt vno, & eodem respectu non possint esse duo contraria rationabilia, possunt tamen diuersis respectibus esse talia, vt dicit Nauarr. de spol. cler. §. 14. num. 8. lex enim illam ætatem iubendo, considerauit ætatem fortiorem pro supportanda austeritate Regulæ, consuetudo considerauit, quod tenerior ætas erat facilior ad assuescendum austeritati Regulæ; vtræque respectus est rationabilis; consuetudo tamen præualuit legi, vnde validè, legitimè, & absque scrupulo seruatur. Et videri potest pro rationabilitate huius consuetudinis R. Curtius loco cit. sect. 2. à n. 23. vbi diffusè probat nostrum intentum.

182 2. Probat Castil. quòd hæc consuetudo non sit legitimè præscripta. Quia, vt aliqua consuetudo præscribat contra legem Ecclesiasticam receptam, necessarium est, quòd sine interruptione per spatium 40. annorum duret; quod tamen non inuenitur in hoc casu: nam ante Tridentin. credendum est, omnes secundum Regulam fuisse professos, & in cap. generali Genuæ 4. statutum est, vt reciperentur ad habitum saltem 17. annum haberent, & est intelligendum expletum, vt attingat 18. secundùm Regulam, quia contra illam cap. generale nihil determinare poterat; & in cap. generali Val. 5. anno 1593. numer. 13. cautum est, vt nullus ad habitum recipiatur, nisi ad minus 18. annum attingat secundùm Regulam. Vnde consuetudo non potuit esse præscripta, cum fuerit interrupta. Sed dico 1. quòd licèt consuetudo, quæ nouam obligationem inducit, debeat esse præscripta, & legitima, quia æquiparatur legi, de cuius essentia est, vt sit iusta, & de hac loquitur dictum cap. fin. de consuet. & cap. Ecclesiarũ, d. 11.

d. 11. consuetudo tamen, quæ legis vim & obligationem tollit, non oportet, quòd sit præscripta, sed satis est, si fit per aliquos actus inducta, & obseruata, ita vt ad notitiam maiorum perueniret, qui, cum eam sciant, & minimè contradicant, cum commodè, si vellent, & contradicere, & præuaricatores punire possent, præsumendum est, quòd legis rigorem velint temperare. Ita Angles in flor. par. 2. tract. de ieiun. quæst. 5. pag. mihi 451. Viual. in candel. aur. tract. de consuet. cap. 5. num. 3. vbi autem ad notitiam maiorum hæc consuetudo non peruenerit, putat Angles, quòd ante legis acceptationem ad illi derogandum decennium sufficit, post illius acceptationem maius quidem tempus requiritur arbitrio prudentum, sed non 40. annorum. Diana var. tract. 10. resol. 4. & 7. ait, quòd ad hoc vt lex non obliget, satis est quod illi repugnetur per actus contrarios in sufficienti numero arbitrio prudentum, nec est necesse expectare tempus decem annorum, & hoc etiamsi princeps nesciat. Videantur Gutier. de leg. accept. lib. 1. can. q. cap. 8. num. 3. & 10. Couarr. lib. 1. var. cap. 16. num. 6. Panormitan. in cap. 1. de tregu. & pace, num. 4. Suar. lib. 4. de leg. cap. 16. à num. 9. Portel. in dub. reg. ver. Lex, num. 11. & in addit. ver. Abbatissa vidua. Sed esto quòd esset necessarium consuetudinem debere esse præscriptam, Dico 2. constare ex declaratione Congregat. de qua num. 178. testante Procuratore generali, quòd anno 1581. iam erat introducta ista consuetudo; & licèt deinde facta sint illa statuta Genuæ, & Valentiæ, ea tamen nunquam fuerunt acceptata, neque vsu posita, vnde non obligant, neque consuetudinem interrumpunt, cum sint nullius valoris. Ad id, quod dicit, credendum esse, quòd ante Concilium omnes profiterentur secundùm Regulam, non valet; nam ea, quæ consistunt in facto, credi non debent, sed probari, l. in bello, §. Captæ, ff. de capt. & postlim. reuer. alioqui ijs Iurisconsultus non respondet, l. vt responsum, Cod. de transf. Nauar. in man. c. 27. n. 250. ver. Quintò dico.

183 3. Denique ait Castil. hanc non posse esse consuetudinem, sed corruptelam, & irrationabilem vsum, qui præscribere non potest: & dato gratis, quòd esset rationabilis, non posset præscribere, nisi tacita ad minus voluntate Pontificis Quia subditi frequentia suorum actuum non possunt superioris legem tollere, absque saltem dicta tacita voluntate illius. Et tandem contra legem nullitatem decreto irritante, qualis est ista, non seruata forma, non valet introduci consuetudo, & hoc etiamsi tale decretum solum virtualiter in lege contineatur, vt docent Nauar. de spol. cler. §. 14. num. 2. Viual. loco citat. cap. 5. num. 16. Abbas in cap. fin. num. 11. de consuet. Sed iam constat, quòd ista consuetudo non est irrationabilis, nec consequenter corruptela. Ad id, quòd dicit, quòd non potest præscribere sine tacita voluntate Pontificis, iam dixi, quòd non est necesse, vt sit præscripta, sed esto talis debeat esse, semper supponitur de voluntate Pontificis, quando lex per non vsum abrogatur. Vnde Greg. XIV. approbando Regulam, & constitutiones, approbat eas, quatenus sunt in vsu; in quo supponit, quòd per non vsum, seu contrarium vsum abrogari possint. Ad id quod dicit, quòd subditi per actus contrarios non possunt Superioris legem tollere sine tacita saltem ipsius Superioris voluntate, videtur Castil. in hoc sequi sententiam Soti lib. 1. de iust. quæst. 7. art. 2. quam refert Viuald. in tract. de consuet. cap. 5. num. 7. vbi ait. Quando autem dicimus, dissimulationem Prælati in causa esse, vt consuetudo lex fiat, intelligitur de illo Prælato, qui est legislator; nam etsi Prætor in Vrbe, vel Prælatus conuentus, vel prouinciæ dissimulent legum transgressione, eiusmodi consuetudo nunquam vires legis consequitur, quia non est signum voluntatis supremi Prælati. Per quam doctrinam, si esset vera, sequeretur, quòd contra regulas nunquam posset introduci consuetudo, quia legislatores mortui sunt. At dices; eo casu succedit Papa, qui est supremus Prælatus Religionum. Sed hic non potest esse in omni loco, neque potest videre res Religiosorum. Deinde omnes leges canonicæ factæ sunt a Papa, vel eius auctoritate à Concilijs, & tamen consuetudine possunt abrogari, & multæ abrogatæ sunt cum sola scientia, & tolerantia Episcoporum, qui sunt Prælati ordinarij, & immediati, vt per eas discurrens, docet Viual. loco citat. Ergo similiter poterit abrogari aliqua constitutio regularis cum sola scientia, & tolerantia Prælatorum ordinariorum, & immediatorum, qui sunt legum custodes. Id tamen non puto sufficere ad abrogandum aliquod statutum Regulæ, sed requiri scientiam, & tolerantiam saltem capituli generalis, in quo est potestas statuta condendi, antiqua abolendi, & Regulam declarandi. Et hoc puto voluisse Sotum. Ad id denique quod dicitur, contra legem habentem saltim virtualiter decretum irritans, non posse introduci consuetudinem. Dico, quòd in casu nostro nec est expressè, neque virtualiter tale decretum. Legat itaque quæso P. Castil. circa hoc punctum de consuet. Nauarr. in man. cap. 12. num. 60. & Rodriq. tom. 1. q. reg. q. 69. art. 2. ibi. Ex quibus constat, quòd non est, cur scrupulis angatur.

184 Ad ea, quæ in contrarium sunt adducta. Et 1. ad suppositia Castilli num. 160. primum, & secundum suppositum facilè concedo, & tertium etiam, si loquamur de forma substantiali. At hic punctus in Regula, quòd non recipiantur nouitij ante 18. annum, stante consuetudine, & decreto Congreg. non est substantialis. Nam tunc solùm censetur substantialis, quando lex formam constituens addit actum aliter fieri non posse, vt probat Suar. lib. 5. de legib. c. 32. n. 10. & 11. Vide Rodericum in resol. resol. 1. num. 28. Vt constat ex dictis, & clarius constabit ex dicendis.

185 Ad 1. arg. Nauarr. ea dicta illa facilitate, qua dicuntur, negantur; non enim credo DD. quantacunque doctrina, & auctoritate polleant, si sine fundamento loquantur: quod ante me docuerunt Lupus in cap. Per vestras, de donat. int. vir. & vxo. not. 3. §. 20. num. 12. Sanchez lib. 3. de matr. disp. 44. num. 2. Roman. sing. 651. Ioa. de Capistran. in spec. conf num. 17. Archid. in cap Nolite timere, 11. q. 3. num. 5. & cap Ego solis, d. 9. cap. Relatum, d. 37. cap. Sanctum est, iuxta finem, de consecrat. d. 4. Molf. tom. 1. sum. tract. 7. capit. 15. numer. 98. & habetur in §. Consideremus, auth. de triente, & semis.

186 Ad 2. Ad primam rationem constabit ex dicendis infra, num. 188. Ad 2. nego, quòd ista lex plus respiciat vtilitatem publicam, quam priuatam. Sed dato, dico, quòd non nititur valor talis professionis in renunciatione talis ætatis, sed in consuetudine legitimè præscripta, & in declaratione sacræ Congregationis. Ad 3. Concilium annullat solum professionem factam ante annum 16. completum, quæ est legitima ætas, per illud stabilita. Ad 4. constabit ex dicendis n. 187.

187 Ad 3. & 4. rg. propositiones maiores eorum esse veras falsas verò minores. Tum quòd hic punctus non est essentialis in Regula. Tum quod dictæ minores nituntur falsa intelligentia statuti Correctorij, vt constabit ex num. seq.

188 Ad 5. igitur, quod petit explicationem illius text. Correct. ex cuius intelligentia pendet tota ista controuersia, rg. tex. illum Correct. non loqui de receptione ad professionem, sed solum de receptione ad habitum nouitiorum; est enim ibi titulus. *De receptione nouitiorum, & à quibus fieri debeat*: qui titulus respondet cap. 2. Regulæ, cui præfigitur titulus, *De cunctis ad hunc ordinem recipiendis*. Cum ergo legislator in Regula loco cit. deputauerit eos, per quos ad habitum erant recipiendi, qui Ordinem nostrum ingredi optarent, volens in Correct. vt solet, pœnitentiam imponere his, qui non comprehensi in dicto cap 2. Regulæ, auderent aliquem ad Ordinem recipere, ait, *Si quis offendens contra formam descriptam in secundo cap. Regulæ huius Ordinis*, &c. quæ verba videntur mihi clariora sole; qui enim sunt comprehensi in dicto cap. 2. Regulæ, iam habent super hoc commissionem, vel à Regula ipsa, vel à Prælato ipso auctoritate Regulæ durante. Ergo oportet, quòd loquatur de his, qui non comprehensi in dicto 2. cap. Regulæ. Nec

facit in hoc difficultatem particula illa, Scienter. Nam duplicitér potest quis aliquem ad habitum recipere non habens auctoritatem. 1. bona fide, putans ob aliquam prærogatiuam, talem se habere facultatem, vt si quis esset delegatus à Prouinciali ad aliquam determinatam causam, & per verba generalia in dictis patentibus inclusa, putaret, sibi hanc facultatem esse concessam. 2. mala fide, & temerario ausu; hos punit Regula tanquam scienter sibi aliorum auctoritatem vsurpantes; illos non punit; sed eum receptio fuerit nulla, approbanda relinquitur Prælatis Ordinis. Et quia legislator in dicto 2. cap. Regulæ, numer. 2. dederat auctoritatem Prælatis, vt ad explendum minus recipiendi fratres ad Ordinem, possent deputare, & substituere aliquos fratres idoneos, volens in Correct. punire dictos fratres deputatos, & substitutos, qui ante annum 18. inceptum aliquem ad habitum nouitiorum reciperent, ait, connectendo priora verba cum sequ. *Vel ante tempus præfixum in eodem 2. cap. tribus continuis diebus comedat panem, & aquam dumtaxat.* Quasi dicat, Hac pœna puniendi veniunt tam qui scienter sine auctoritate aliquem ad Ordinem recipiunt, quam qui cum legitima auctoritate ante dictum tempus recipiunt. Et sequitur Correct. *Pari pœna plectantur Socij Prælatorum huiusmodi in hoc ipso scienter consentiente.* Cum statim daturus esset legislator facultatem Socijs Prælatorum, vt vna cum ipsis ad Religionem transeuntes reciperent; volensque dictos Socios punire, si transgrederentur, ne cogeretur dictam pœnitentiam bis in eod. capit. repetere, ait. *Pari pænitentia*, &c. Sed quia poterat dici. Pater sanctissime, Verum est, quòd isti, qui receperunt absque auctoritate nouitios ad Religionem, transgressores fuerunt vestræ Regulæ, & ideo meritò puniti; sed, cum receptio defectu potestatis sit nulla, recepti bona fide, zelo sanctioris vitæ, & amore vestram Regulam seruandi eijcentur? Ad hoc respondet. *Ad ipsos verò superiores Prælatos, & eorum Socios talium recipiendorum deliberatio spectabit.* Quasi dicat. An hi, qui absque legitima facultate habitum sumpsere, sint recipiendi, seu retinendi in Religione, committo superioribus Prælatis, & eorum respectiuè Socijs. An autem isti Socij, qui debent deliberare, num dicti nouitij sint retinendi, nec ne, possint esse illi, qui consenserunt scienter inualidæ receptioni, puto quod non, sed ea deliberatio illo casu est facienda cum reliquis Socijs; vel, si omnes consenserunt, debent assumi alij Socij alterius Prælati, seu Correctoris, vt colligitur ex dicto tex. Correct. ibi. *Cui autem Vigili.* Et an nouitiatus istorum debeat incipere à die, quo habitum sumpsere, vel à die, quo fuit illorum assumptio à Superiore approbata, Vide vt sup. numer. 23. Pergit deinde legislator, dicens, *Vbi autem aliqui subditos*, &c. Cum in numer. 2. Regulæ dederit facultatem Superioribus ordinarijs substituendi aliquem idoneum fratrem ad receptionem nouitiorum, hic pariter eadem auctoritatem confirmat, in casu, quo aliquis fuisset receptus à non habente facultatem, vel contra formam ibi datam; Et addit, quod hoc calu substitutus ad deliberandum, an talis nouitius debeat retineri in Religione, vel expelli, tenetur adhibere, & obtinere consensum Correctoris, & seniorum conuentus, in quo nouitius facit nouitiatum. Et quoniam in dicto cap. 2. Regulæ habent auctoritatem recipiendi nouitios Prouinciales, & Vigiles, vel eorum substituti, & cum isti sint capita prouinciarum, & nationum, poterat dubitari, à quonam essent approbandi, qui à talibus fuerant recepti contra formam datam in dicto num. 2. non enim videbatur æquum, quòd approbarentur à Prælato, qui peccauerat, ideo subdit, *Quicumque vero recepti fuerint contra supradictam formam.* &c. Et quia in eodem numer. 2. eadem potestas recipiendi nouitios data fuit Generali, dubitari etiam poterat, à quibusnam essent approbandi nouitij, qui à dicto Generali ante tempus præfixum fuissent ad Ordinem recepti, & eadem dubitatio fieri poterat de receptis à substitutis cum consensu Correctoris localis, vel à solo ipso Correctore locali, putante sed ad id habere facultatem, ideo subdit. *Cuique autem Vigili*, &c. Et vult dicere, quòd recepti à Generali, vel Correctore, debent approbari à Prouincialibus, & Vigilibus. Et concludit, quòd ad dictos Prælatos respectiuè pertinet approbare, & confirmare receptionem nouitiorum factam contra formam in dicto numer. 2. Regulæ. Constat ergo, quòd nullum verbum reperitur in dicto tex. Correct. ex quo possit colligi, quòd loquatur de professione nouitiorum, sed semper loquitur de receptione ad Ordinem, eo modo, quo locutus de ea fuerat in dicto num. 2. Regulæ. Et quod ista expositio sit germana, patet. Tum quia in numer. 3. Regulæ quando agitur de receptione ad professionem, id asseritur eisdem verbis, Tum quia, vt constat ex dicto num. 3. receptio nouitiorum ad professionem debet fieri à Prælatis, habito bono testimonio fratrum. At in explicato tex. Correct. nec verbum quidem dicitur de isto testimonio. Ergo concludo, quòd in dicto tex. nullo modo loquitur legislator de admissione ad professionem, sed de admissione ad habitum. Poterunt ergo Prælati generales eijcere, & retinere, qui contra dictam formam fuerunt à Prouincialibus admissi, & Prouinciales poterunt eijcere, & admittere, qui fuerunt recepti contra eadem formam à Generali, vel Correctore. Circa autem electionem, aut approbationem eorum, qui iam professi sunt, nihil determinat legislator, nec inualidat eorum professionem, vnde iuri communi standum est. Cum ergo ius Concilii Triden. admittat tamquam validas professiones factas in ætate completa 16. annorum, eam ætatem sufficere ad profitendum validè in nostra Religione, etiam de mente B. P. dicendum est. Immò suspicor quòd, cum legislator in dicto numer. 16. Correct. nullam pœnam imponat superioribus Prælatis admittentibus aliquem ad Ordinem contra formam dicti numer. 2. Regulæ, nisi quòd approbatio receptorum ab ipsis alteri Superiori referuetur, si ipsi ante dispensationem cum legitima causa factam, & cum debitus consensibus Sociorum, dictos nouitios receperint, videtur quòd dispositioni Prælatorum relinquat super dicta ætate 18. annorum dispensare, quod tamen non vult relinquere dispositioni aliorum, ab ipsis Prælatis substitutorum, & ideo istis imponit pœnam comestionis panis, & aquæ, Et per hæc patet ad 1. 2. & 3. confirm. Ad 4. illud capit. celebratum est vndecim annis post Concil. Triden. non immediatè post, vt affirmat Card. & in eo solum requiritur ætas 17. annorum. Cum autem non determinet, an debeant esse impleti, sufficit, quòd sint incœpti; & potest esse, quod voluerit capitulum se conformare Trid. Et quando in fine illius dicitur, quòd si non habeant dictas conditiones poterunt, a Religione eiici, præsertim si post eorum professionem contrarium fuerit inuentum, hanc clausulam non intelligo de omnibus conditionibus ibi eo enumeratis; nam in eo sunt aliquæ, quibus licet careat professus, non potest expelli, vt si sit claudus, cæcus, &c, Sed intelligo, si habeat aliquam conditionem, quæ alias professionem irritet, vt si habeat infirmitatem incurabilem, à Iudæis relapsis ortum ducat, &c Capitulum Val. punit solum Superiores contrarium facientes, factum tamen non irritat. Sed non est vsu receptum.

189 Ad 6. dic, quod cap. Quia in insulis, est consuetudine abrogatum vsq; à tempore Ioan. Andr. & multò ante. Ita Syluester ver. Religio 3. q. 2. ver. Fallit. D. Antonin. 3. part. tit. 16. c. 3. in fine princip. Nauar. lib. 3. consil. de reg. cons. 33. num. 2. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 3. Miranda tom. 1. man. q. 24. art. 2. conclus. 2. Barb. in dicto cap. Quia in insulis, num. 2. Azor. tom. 1. lib. 12. ca. 2. qu. 7. Sed esto, quòd non esset abrogatum, & quod nunc esset in viridi obseruantia, professionem tamen factam contra illius dispositionem non annullaret; quia in eo cap. nullum est verbum reddens nullam professionem antea factam; ergo facta tenet, cap. Ad Apostolicam, de reg. Ita Sanch. loco cit. Suarez tom. 3. de relig. liber. 6. cap. 3. numer. 7. Sylu. loco cit. quæst. 4. Abb. in capit. Quia in insulis, num. 4. Rosel. ver. Nouitius, numer. 10. Ang. eod. num. 3. Armil. num. 4. Tab. num 3.

190 Ad

190 Ad 7. ꝶ. 1. à Glossa in dicta reg. Quæ contra ius, quòd dicta iura habent locum in ijs, quæ habent perpetuam prohibitionem; secùs in his, quæ temporalem. 1. quòd ea iura habent verum, si alio iure non tolerentur; at in casu nostro licèt prohiberet Regula professionem, quia tamen ipsa professio sustinetur, & cap. Ad Apostolicam, de reg. & iure Concil. Trid. sess. 25. cap. 15. de reg. professio esset valida. Atque ita ꝶ. ad dicta iura à Passar. in cæterum. Minum. not. 8. Syluest. Angelus, Rosel. loc. citat. & alijs.

§. VII. *De auctoritate tum temporali, tum spirituali, quam habent Prælati regulares super nouitijs.*

191 DICO 1. Nouitij gaudent priuilegio fori, ac proinde conueniri non possunt coram iudice seculari, nec pro ciuilibus, nec pro criminalibus causis. Ita Sanchez 6. in cap. dec. to. num. 10. qui turbam DD. cit. Farin. par. 1. prax. crim. tit. de inquis. q. 8. num. 46. Nauar. lib. 2. conf. de for. compi. conf. 5. num. 1. & 2. Mol. tract. 2. de iust. disp. 67. num. 2. Graff. tom. 1. conf. lib. 3. de vo. conf. 8. num. 12. Portel in dub. reg. ver. Nouitij absol. n. 35. Campanil. in diu. rub. 12. cap. 4. n. 27. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 5. q. 2. Suar. tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 11. n. 12. Prob. quia Nouitius est pars Religionis, quamuis imperfecta, vnde qui ipsum offendit, perinde puniendus est, ac si Religiosum offendisset, incurrit enim excommunicationem cap. Si quis suadente, 17. q. 4. Ita in cap. Religioso, de sent. excom. in 6. & dicit Camp. loc. cit. num. 26. vnde, cum contrariorum eadem debeat esse disciplina, l. 1. ff. de his, qui sunt sui, vel al. iur. si ipse aliquem offendat; debet à Iudice Ecclesiastico puniri, sicut alij Religiosi.

192 Dico 2. Si nouitius velit permanere in Religione, & fratres velint eum tenere (licèt melius esset expellere, & brachio seculari relinquere) de quibuscunque ab eo commissis delictis, etiam homicidij voluntarij, puniri debet à Prælato regulari. Ita Nauar. lib. 2. conf. de for. comp. conf. 6. n. 4. Sanch. loc. cit. n. 11. Azor loc. citat. c. 2. q. 11. Rodriq; to. 2. q. reg. q. 2. art. 10. Vech. de nou. disp. 11. dub. 11. n. 2. Bonac. de leg. disp. 4. q. 2. p. 7. §. 4. n. 27. ver. Alij verò. Nald. in sum. ver. Nouitius, num. 3. Coriol. de cas. reser. par. 2. cas. 10. à num. 6. A S. Faust. lib. 5 thes. q. 207. Bariol. in aphor. lit. N. ver. Nouitij delinq; Portel. in dub. reg. ver. Prælatus, n. 9. ver. Non obstante. Vide Dianam tom. 4. tract. 1. resol. 34. Prob. quia, cum gaudeant priuilegijs Religionis, & Religiosi professi communiter exempti sint, non solùm à iurisdictione iudicis secularis, sed etiam Ecclesiastici, ab eisdem iurisdictionibus erunt exempti nouitij.

193 Noto 1. quòd si nouitius, vulnerato, vel occiso aliquo Religioso, vel alio graui commisso delicto, à Religione aufugiat, cum tunc secularis censeatur, à iudice seculari puniri debet. Ita Farin. loc. cit. Sanch. cit. num. 14. Vech. num. 6.

194 Noto 2. quòd pro delictis, quæ mortem non merentur, potest puniri nouitius, etiamsi à Religione egredi velit, V. G. si professum, vel nouitium verberasset, aut vulnerasset, furtum aliquod commisisset, adulterium, aut aliquod aliud simile delictum perpetrasset, huiusmodi enim delicta non sufficienter puniuntur per dimissionem à Religione, ergo, cum multum intersit Reipublicæ ne delicta impunita remaneant, & probabile sit, quòd huiusmodi nouitius post egressum de tali dicto non punietur, poterit à Prælato regulari etiam inuitè puniri, & incarcerari antequam dimittatur. Ita Suar. tom. 3. de Relig. lib. 4. c. 16. num. 18. Graff. tom. 1. conf. lib. 3. de vo. conf. 8. num. 8. Nec hoc est impedire libertatem nouitij ad exeundum, prout decernitur in cap. Statuimus de reg. & cap. Non solum, eod. tit. in 6. nam ea capita non loquuntur in isto casu, in quo nouitius ratione delicti facti est subditus suo Prælato. l. 1. Cod. vbi de crim agi op. c. 1. iuncta Glossa de rapt.

195 Noto 3. quòd nouitius, si delictum exigat, potest à Prælato regulari torqueri vt profestus, iuxta cap. Cum in contemplatione, de reg. iur. ad veritatem eruendam, id enim consequitur ad officium iudicis. Ita Suarez loc. cit. Sanchez citat. numer. 12. Vech. cit. numer. 3. Nauarr. cit. conf. 5. num. 3. Rodriquez loco cit. torquendus autem erit per Clericum, vel Religiosum, non per secularem. Nauar. Rodriq. loco cit. ad formam cap. Vniuersitatis de sent. excomm.

196 Noto 4. quòd si exigatur à nouitio debitum ciuile, exigendum est, non coram iudice Ecclesiastico, sed coram Prælato Religionis, cui quò ad vtrumque forum subditur. Sanchez Rodriq; Azor loc. cit. Nauar. cit. conf. 6. num. 1. fine, est enim exemptus tam à seculari, quàm ab Ecclesiastico iudice; Sanchez num. 11.

197 Noto 5. quòd Prælatus potest punire etiam pœna carceris nouitium pro transgressionibus commissis contra regulam, & constitutiones. V. G. si silentium non seruauit, lineas camisias detulit, nudus dormiuit. Ita Sanch. loc. cit. num. 13. Nauar. Rodriq; loc. cit. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 2. q. 11. quia supposito, quòd velit in Religione permanere, subiacet Prælatis quò ad iurisdictionem, & superioritatem. Pro hoc puncto possunt etiam citari Sylu. ver. Religio 5. q. 7. Tab. ver. Nouitius, num. 13. Rosel. eodem num. 12. Armil. n. 18. quatenus dicunt, quod nouitij, si velint, possunt ad tempus in carcere detineri à Prælatis.

198 Noto 6. quòd qui post commissum delictum Religionem ingreditur absque fraude, idest ante accusationem, & inquisitionem delicti, non potest à iudice seculari à Religione extrahi, nec incarcerari, aut aliqua pœna puniri. Ita Sylu. ver. Iudex 1. q. 6. fine Couarr. pract. q. cap. 32. numer. 4. vers. Tertia concl. Io. And. in cap. 1. de obl. ad rat. num. 20. Vech. de nou. disp. 11. dub. 12. à num. 3. Iulius Clarus in prax. crim. lib. 5. §. fin. num. 43. & 44. Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 17. Prob. Tum quia nouitij sunt personæ Ecclesiasticæ exempti à iurisdictione seculari, & dicuntur Religiosi in capit. 1. de stat. monach. Tum quia licèt non sint verè professi, pro professis tamen habentur ad hunc effectum vitandi iurisdictionem secularem. Grat. decis. 55. numer. 10. in decis. March. Anchar. in cap. Nullus, n. 3. de temp. ord. in 6. Hippol. de Marsil. singul. 534. numer. 2. Tum quia est vulgaris regula, quòd Potentia actui propinqua actus est, & Pro cincto habetur, qui de proximo cingendus est. Leg. penult. ff. de mil. test. Ita Marc. de Mant. singul. 103. num. 1. Quod si ingrediatur post accusationem delicti, aut inceptionem processus, potest extrahi, & puniri, non tamen pœna aliqua corporali, sed solùm pecuniaria, vt Iul. Clar. loc. citat. num. 43. Ita Ledesm. de sta. Relig. to com. capit. 6. dif. 2. vers. Digo lo segundo, pag. mihi 251. quia in fraudem præsumitur ingressus. Putant tamen Ledesma loc. cit. pag. 252. & Rodriq; tom. 3. quæst. reg. quæst. 10. art. 8. quod vbi quis fecisset votum Religionis ante commissum delictum, poterit Religionem ingredi, etiam processu incepto, & ad probandum tale votum ait Rodriq; loc. cit. in fine, quòd sufficiat iuramentum illius, qui votum fecit. Vide Cened. par. 2. collect. 23. num. 1. & Dianam tract. 2. var. quæst. 26.

199 Dico 3. Prælatus potest dispensare, & commutare vota nouitiorum. Ita Sanch. lib. 4. in dec. cap. 39. n. 17. Henriq; lib. 7. cap. 22. num. 7. Rodriq; tom. 1. q. reg. q. 25. artic. 8. Less. lib. 2. cap. 40. dub. 13. n. 107. A S. Faust. lib. 3. thes. q. 27. num. 2. Azor tom. 1. lib. 11. cap. 20. q. 21. qui licèt id neget Prælato ratione iurisdictionis, tamen concedit ratione priuilegiorum. Sa ver. Religio, num. 4. Molf. 1. par. sum. tract. 11. cap. 15. num. 129. Prob. Tum quia Prælatus habet iurisdictionem spiritualem in nouitios, propter quam est exemptus à iurisdictione Episcopi. Tum quia fruitur priuilegijs Religionis, vt dicunt Sanch. numer. 23. Cruz de stat. Relig. lib. 1. cap. 6. dub. 10. concl. 1. Bonac. de leg. disp. 4. q. 2. par. 7. §. 4. num. 27. Chochier de exempt. p. 1. q. 19. à num. 7.

200 Noto 1. quòd non possunt dicti Prælati vota nouitiorum irritare, quia non sunt adhuc illis tradi ti per obe-

obedientiæ votum. Ita Rodriq; loc. cit. Nauar. in man. c. 12.num.65. Nald.in sum. ver. Nouitius, num. 5. Azor loc. cit. cap.17. quæst.20. A S. Faust. lib. 2. thes. q. 177. Molf. loc. cit. num.75. Less. loc. cit. num.77. Portel. in dub.reg. ver. Votum, num.18.& in addit. num 70.Sanch 4.in dec. cap.33. num. 28.qui num.31.ait,quòd Superior potest vota personalia impedientia executionem exercitiorum nouitiatus suspendere; & num.37. ait, quòd sunt suspensa ipso iure; quod etiam dixit Graff. tom.1. conf. lib. 3. de vo. conf.8. num.9. 13.& 19. & Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. c. 11. num.9.

201 Dico 4. Possunt Prælati regulares reseruare sibi casus pro Nouitijs. Ita Cord. in q. theol. q.30. Cruz loc. cit. cap.6. dub.10. Vech. de nou. disp.9. dub.26. num.2. Hæc conclusio post viuæ vocis oraculum Pauli V. quod refero tom.2. nostr. priu. in const. 10. Vrb. VIII. num. 9. est sine controuersia, anteà multi negabant, vt Graff. in appen. ad suas decis. lib.1. cap.6. n.60. Azor par.1. lib.12. cap.2. q. 10. ver. Hinc pendet. Rodriq; tom.1. q.reg. q.21. art.11. Mir. tom.2. man. q 34. art.16.

202 Noto 1. quòd nouitij non possunt confiteri nisi confessario sibi à Superiore assignato, etiamsi alter, cui confiteri vellent, esset approbatus ab Ordinario loci. Ita Cord. loc. cit. Vech. cit. dub. 3. num. 1. Vega 2. par. sum. c. 39. cas.6. Llam.1. par. met. capit.7. §. 2. & cap. 5. §. 7. in fine. Suar. tom.4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap.17. num.14. Prob. Tum quia nouitius per Religionis ingressum mutauit omninò domicilium, & nouum pastorem spiritualem, priori relicto, acquisiuit, vnde illi parere debet quò ad sacramenta. Tum quia ratione probationis acquisiuit Prælatus Religionis ius plenum super nouitium quò ad illa omnia, quæ sunt necessaria pro recta gubernatione illius, & pro recto exercitio dicti nouitiatus, inter quæ est hoc vnum. Et hic punctus non videtur modò habere amplius difficultatem, quia Clem. VIII. in suis const. pro nouit. §.95. tom.2. nostr. priu. in const. 10. Vrb. VIII. præcipit, vt soli magistri nouitiorum confessiones eorum audiant, *Liceat tamen Superiori, etiam locali, si ita expedire iudicauerit, vel per se ipsum, vel per alium ab eo deputandum, semel, aut bis in anno eorumdem nouitiorum confessiones audire.* Contrarium autem docet Molf. 1. par. sum. tract.7. de pœnit. cap. 14. num.81. A quibus autem casibus, & quomodo possint absolui nouitij, vide tom.1. priu. in const. 2. Iul. II. à num. 30. & Vech. de nou. disp.9. dub.5. Reginald. in prax. lib. 8. num.58. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 3. q.9. Bonac. de pœnit. quæst.7. par.4. §.1. num. 28. & de leg. disp.4. q. 2. p.7. §.4. num. 28. Portel in dub. reg. ver. Nouitij absolutio, à num.32. Rodriq; tom. 1. q.reg. q.20. art.11. Nald. in sum. ver. Nouitius. numer.7. Et fac generalem regulam, quod possunt dicti nouitij absolui per Prælatos regulares ab omnibus casibus, à quibus possunt absolui professi, & hoc absque vinculo reincidentiæ, si recedant, quò ad ea, quæ commiserunt habitu Religionis induti; nam quò ad ea, quæ commiserunt in seculo, ad reincidentiam ad soluuntur, vt dixi hic sup. numer.63. & docent etiam Campanil. in diu. rub.12. cap.3. num.22. Nald. in sum. ver. Reseruatio, ver. Quò ad nouitios. A S. Faust. lib. 5. thes. quæst. 208. licèt etiam probabilem putem opinionem Suar. tom.4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap.24. à num. 8. quòd scilicet nouitij possint absolui etiam à commissis antè ingressum Religionis absque reincidentia.

203 Aduerte etiam, quòd nouitij possunt sibi eligere vnum confessarium ex approbatis à Prælato semel in vita, & articulo mortis, qui eos absoluat ab omnibus casibus, & censuris, à quibus posset absoluere professos. Ita Suarez loc. cit. cap. 19. num.9. qui autem sint hi casus, vide tom. 1. priu. in const. 4. Sixti IV. à num. 5. An autem virtute bullæ cruciatæ possint sibi eligere confessorem absque licentia Superioris, dubitant DD. Affirmant Rodriq; tom. 1. q. reg. quæst.21. art. 11. fine; Suar. loco cit. capit.16. num. 16. etiam postquam Pontifices prohibuerunt professis, ne dicta bulla vti possent absque Superioris licentia; quia, inquiunt, non sunt veri Religiosi; Cord tamen in q. theol. q. 30. Vech. loc. cit. num.7. negant; quibus subscribo, nam licèt non sint verè Religiosi, sunt tamen verè subditi: vnde debent, si volunt permanere in Religione, ea omnia seruare, & facere, quæ boni subditi faciunt, & ad rectum experimentum, & sui ipsorum, & Religionis conducere possunt. Quòd si alium confessarium elegerint à deputato per Prælatum, possunt secundùm Rodriq; loc. cit. hac sola de causa à Religione expelli tamquam malè dispositi ad votum obedientiæ, quod profiteri intendunt.

204 An autem Prælati regulares, seu confessores ab ipsis deputati, possint absoluere nouitios à casibus bullæ cœnæ, facilè posset concedi, attenta sententia, quam tenui to. 1. priu. in constit. 4. Sixti IV. num. 10. quam tenent etiam Molf. tom. 1. sum. tract.7. cap.21. num.19. & 20. Portel in dub. reg. ver. Abbas, numer. 11. in addit. num. 10. vbi citat Vegam, & Sosam. Long. p. 1. artic. 23. à num.4. sect. 4. Sed illa sententia mihi reddita est aliquantò dubia post decretum sacræ Congreg. de mandato Vrb. VIII. anno 1628. die 17. Septemb. quod ponam in addit. ad priu. reg. non propter decretum ipsum, quod non loquitur de confessarijs in ordine ad Regulares, sed in ordine ad seculares: sed propter rationem ipsius. Ait enim, quòd priuilegia concedentia absolutionem à casibus bullæ cœnæ, reuocantur singulis annis, & quòd talia, si quæ habebant Regulares, fuerint singulis annis reuocata, & quòd per nouas confirmationes Pontificum non reuixerunt; & licèt multa possent dici pro manutentione dictorum priuilegiorum, vt quòd solùm reuocentur singulis annis illa priuilegia, quæ non sunt specialiter concessa, seu quæ non sustentantur alio priuilegio dicente, quòd per illam reuocationem singulis annis faciendam, non intelligantur reuocari; & cum Romæ optimè sciatur, Regulares prætendere dicta priuilegia non esse reuocata, quò ad suos fratres, facillimum fuisset Congregationi addere duo verba, nimirum, Reuocata etiam censemus priuilegia specialia concessa Regularibus quò ad Regulares ipsos; quòd cum non factum sit, probabile videri potest, quòd non intenderit reuocare. Tamen puto tutius abstinendum à dicta facultate, quousq; aliud declaretur ab illa Sancta Sede; seu stylus Romanæ Curiæ inspiciatur.

205 Noto 2. quòd interdicta ciuitate, licèt singuli de ciuitate sint interdicti, cap. Si sententia, §. Cum verò, de sent. excomm. nouitij tamen, qui tempore interdicti erant in Religione, vel ad illam transierunt, interdicti non sunt; vnde ordines suscipere, & in susceptis ministrare possunt, quia, vt dixi, gaudent priuilegio fori, & iam sunt liberi à potestate seculari. Ita Campanil. in diu. rub.12. cap. 3. numer. 18. Aduertè etiam, quod nouitij gaudent omnibus indulgentijs concessis fratribus, vt docent Casarub. in comp. priu. Mendic. ver. Nouitius, numer 22. Portel in dub. reg. ver. Nouitij absolutio, numer. 35. & 53. Rodriquez tom. 3. quæst. reg. quæst. 51. art. 12. Aduerte etiam, quòd nouitij de licentia sui Superioris possunt publicè prædicare, vt docet Suarez tom. 4. de relig. tract. 3. lib.9. cap. 1. n. 18. Tum quia nouitius in fauorabilibus venit nomine Religiosi; Tum quia fruitur Religionis priuilegijs. Et denique aduerte, quod nouitij possunt dispensari super irregularitatibus per Prælatos, vt docent Campanil. in diu. rub.12. cap.3. n. 23. Henriquez lib.7. cap. 22. §.7. Vech. de nou. disp.9. dub. 14. num.1. ad reincidentiam tamen quò ad irregularitates contractas ante ingressum Religionis, & etiam quo ad irregularitates contractas post ingressum, si habeant effectum perpetuum, &c. vt bene Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 14. num. 9.

§. VIII. De libera dispositione suorum bonorum, quam possunt facere nouitij.

206 SVPPONO 1. quòd Religiosus professus non potest testamentum condere, quia nullum habet rerum dominium, & hoc, siue sit intra, siue extra Religionem. Habetur in cap. Ingredientibus, quæst. 3. & capit. 2. de testam. Ita Azor par. 1. lib. 12. capit. 6. quæst. 5. Suarez tom. 3. de relig. lib. 8.

lib. 8 cap. 16. num. 1. Barb. in dicto cap. Ingredientibus, à num. 4. Sanch 7. in dec. cap. 8. à numer. 2. potest tamen cum licentia Papæ · probat Sanch. loco cit. num. 5. & 45. Sed an possit aliquid donare causa mortis, dubitant DD. Negant multi apud Sanch. loc. cit. num. 10. Ipse autem n. 11. affirmat posse Religiosum cum licentia Prælati, causa mortis, donare ea omnia, quæ cum dicta licentia viuens donare poterat. Posset item professus cum eadem licentia scribere schedulam, in qua disponeret de suis bonis, rogando Prælatum, vt ea sic dispensaret, relinquendo tamen eum in sua libera voluntate. Quòd si Prælatus promitteret, ea se sic dispensaturum, vt scripta erant, putat Sanchez num. 18. quòd post mortem teneretur in conscientia, ratione fidelitatis, non iustitiæ, ita distribuere, nisi distribuenda essent alteri Religioso sibi etiam subdito, à quo sicut potest rem concessam auferre, ita potest non dare, & posset etiam ex rationabili causa promissa non seruare. Immo putant aliqui apud eundem nu. 15. quòd nullo modo tenetur promissa seruare. Licèt autem non possit Religiosus testamentum condere, potest tamen esse testis in testamento, & in quocumque alio instrumento, seu iudicio, vt constat ex cap. Nuper, de test. & Auth. de monac. §. Cogitandum, collat. 1. Ita Rosel. ver. Testamentum. 1. num. 13. Sylu. eod. 1. q. 5. dicto 1. Armil. num. 8. G. P. q. 157. Farinac. tract. de test. q. 61. num. 126. Mol. to. 1. de iust. disp. 127. §. Vtrum autem validum. Sanch. 6. in dec. cap. 13. num. 100. Quod aduertere libuit, quia in aliquibus partibus Regulares in testes testamentorum non admittuntur. An autem exigatur Superioris licentia ad hoc vt Religiosus possit esse testis, distinguo. Vt possit esse testis iudicialius, requiritur, vt dixi tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Iul. II. num. 147. non verò vt sit testis instrumentarius. Ita Farin. loc. cit. num. 128. Sanch. loc. cit. num. 106.

207 Suppono 2. quòd circa renunciationem bonorum factam à nouitijs, multa dixi tom. 1. priu. in const. 2. Sixti IV. & 1. num. 73. quòd renunciatio facta à nouitio ante ingressum Religionis, intuitu tamen illius, valet, & docent etiam Azor tom. 1. lib. 12. cap. 2 q. 16. Confer. in priu. Mendic. tit. 13. cap 12. & 13. A S. Faust. in thes. lib. 5. q. 183. num. 2. Rodriquez tom. 2 q. reg. q. 47. art. 8. Garc. de benef. par. 11. cap. 9. num. 15. Gratianus in decis. March. decis. 37. num. 2. & 3. Nald. in sum. ver. Religiosus, nu. 1. Vech. de nou. disp. 8. dub. 8. num. 4. Contrarium tamen tenet Mir. tom 1. man. q. 23. art. 2.

208 Suppono 3. quòd nomine renunciationis, vt in loco cit. priu. dixi, non intelligitur testamentum, neque alia donatio causa mortis. Vnde nouitius quocumque tempore potest testamentum condere, solemnitatibus Concilij non seruatis, quia id nullo iure prohibetur, & DD. ibi allatis adde Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 84. num. 12. Nauarrus com. 2. de reg. num. 49. Azor loc. cit. & cap. 2. quæst. 14. Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 16. num. 7. Tiraquel. de retr. Lign. §. 1. gloss. 8. num. 19. Moneta de commut. vlt. vol. cap. 5. quæst. 1. num. 10. A S. Faust. loco cit. quæst. 188. Garc. de benef. loco cit. num. 17. Gratianus in addit. ad dictam decis. num. 3. & 4. Vechius loc. cit. dub. 10. num. 3. Sa ver. Religio, num. 5. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 4. num. 40. & refert Vechius ita declarasse sacram Congregationem anno 1598. 22. Ianuarij, & hoc absque vlla Superioris licentia, vt cum multis probat Sanchez 7. in dec. cap. 3. num. 3. & cap. 6. num. 4. Hoc autem testamentum censetur confirmari professione, sicut fuisset confirmatum morte. Vnde post professionem amplius reuocari non potest. Syluester ver. Religio 6. quæst. 4. Tabiena eod. q. 40. Nauarrus com. 2. de reg. num. 53. Gutierrez lib. 2. can q. cap. 1. à num. 27. Molina tom. 1. de iust. disp. 140. col. 2. ver. Verum vero Religiosus; Rodriquez tom. 3. q. reg. q. 16. art. 3. & q. 69. art. 1. Azor tom 1. lib. 12. cap. 6. q. 5. ver. Communis tamen. Miranda tomo 1. man. quæst. 23. art 10. Moneta loc. cit. num. 13. Sanchez 7. in dec. cap. 3. à num. 34. Quando autem testamentum factum à nouitio, & non reuocatum per vllam renunciationem, incipiat habere effectum, distinguit Sanchez loc. cit. num. 55. quòd si Religio, in qua professionem fecit, est capax succedendi, non habebit effectum nisi post mortem naturalem professi. Ita dicto num. 55. Si autem est incapax, à die emissæ professionis; ita num. 68. Sed puto, quòd in quacumque Religione habebit effectum à die emissæ professionis; quia tunc fictione iuris mundo mori censetur, & ita video seruari. Et quòd bona nouitij intestati decedentis, non monasterio, sed hæredibus naturalibus cedant, Sanchez loco cit. num. 92. Azor loc. cit. cap. 3. q. 3. Suar. to. 3. de relig. lib. 5. cap. 16. num. 9. Tiraq. loc. cit. nu. 36. Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 42.

209 An autem Religiosus iam professus possit testamentum suum in aliqua parte dubium simpliciter, & sincerè, ad lites vitandas, declarare, puto quòd sic, quia qui declarat, nihil de nouo addit, vt probat A Gabr. com op. lib. 6. tit. de reg. iur. concl 3. num. 1. Nam licèt iudex sententiam latam reuocare non possit, potest tamen declarare, vt multis probat idem Gabr. num. 14. & habetur in leg. Hæredes palam, §. Sed si quid post, ff. de testam. & docent Moneta loc. cit. num. 14. Rodriquez tom. 3. q. reg. q. 69. art. 3. Reginal. in prax. lib. 18. n 397. Sanch. 7 in dec. c. 11. num. 16. Portel cit. num. 44. Vech. disp. 8. dub. 12. num. 2. Idem dic de renunciatione; quia militat eadem ratio.

210 Suppono 4. quòd nouitio prohibitum est facere donationem inter viuos, & alios contractus irreuocabiles magni momenti, considerata qualitate personæ, & bonorum, non autem facere possunt aliquas eleemosynas de bonis proprijs, tam monasterio, quam extraneis, hoc enim illis non interdicitur in Trid. sess. 25. cap. 16. de reg. & docet Sanch. 7. in dec. cap. 5. num. 22. Garc. de benef. par. 11 cap. 10. num. 17. Vech. disp. 8. dub. 7. num. 11. Rodriquez tom. 2. sum. cap. 7. num. 2. Possunt similiter facere aliquas modicas donationes gratuitas, vt ijdem DD. nec per hoc incurrunt pœnas const. Clem. VIII. de larg. mun. quia nouitij non dant de bonis monasterij, vt aduertit Filliuc. tomo 2. tract. 34. cap. 3. quæst. 6. num. 59. Tenet item donatio nouitij monasterio facta tempore mortis, hoc enim non est contra Concil.

211 Noto 1. quòd Religiosus professus factus Episcopus, non potest recuperare hæreditatem, quam per renunciationem factam ad formam Concil. Trid. dimisit. Tum quia, facta professione, illa renunciatio est irreuocabilis. Tum quia manens in Religione non potest eam reuocare, vt constat; ergo neque ex eo quòd ad Episcopatum assumitur. Stat conseque quia Religiosus factus Episcopus, non desinit esse Religiosus, & tenetur ad obseruantiam omnium essentialium Religionis, vt dixi tom. 1. huius op. q. 1. cap. 10. §. 1. Tum quia sequeretur, quòd per Episcopatum intrinsecè liberaretur à voto paupertatis, quod nemo dicet; si enim posset disponere tamquam dominus de hæreditate relicta, id sequitur apertè. Tum quia contraria opinio, quàm tenet Ric. par. 2. prax. resol. 152. est excitatiua litium. Tum quia rationes, quas ad id probandum adducit, nihil releuant, 1. enim verum est, quòd renunciatio facta à nouitio, non habet effectum nisi professione secuta, vt ait Trident. sess. 25. de reg. cap. 13. & dicunt in specie Mir. tom. 1. man. quæst. 23. art. 6. concl. 3. & Vener. in exam. lib. 6. cap. 15. num. 22. ergo, ea secuta, iam renunciatio sortita est suum effectum, & renunciatarius factus est dominus rei renunciatæ, nec renunciatio intelligitur, renunciante manente in Religione, sed manente Religioso, nam alioquin qui propter dementiam ejiceretur à Religione, vel ad triremes in perpetuum damnaretur, posset suam hæreditatem repetere, quod tamen est falsum, quia ex malitia non debet quis reportare commodum; & similiter posset hæreditatem repetere, qui ad aliam transiret Religionem; quod esse falsum, constabit ex dicendis; sufficit ergo ad hoc vt renunciatio facta valeat, quòd renuncians validè profiteatur, & remaneat verè Religiosus, iuxta dicta per Sanchez lib. 7. in dec. cap. 5. numer. 55. Est etiam 2. verum, quòd cessante causa finali, & vltima, cessat effectus, vt bene Tiraquel. in tract. de cess. cau. limit. 1. numer. 1. Causa autem finalis renunciationis est assumptio religiosi status, locus verò communitet non est de essentia actus. At Episcopus non desinit

desinit esse Religiosus, sed solùm assumitur ad altiorem gradum. Deinde illud axioma, Cessante causa finali, &c. non habet locum vbi ius iam esset alicui quæsitum ex causæ existentia, nam licèt postea causa ipsa deficiat, ius tamen illud quæsitum retinetur, vt per Tiraquel. loc. cit. limit. 11. num. 1. Et constat ex l. Si post mortem, §. 1. & l. Non putauit, §. Sed si post mortem, ff. de bon. possess. cont. tab. Adde, quòd hoc axioma non habet locum, quando actus est iam consummatus, nam tunc casus superueniens non vitiat; & subintrat regula, Quæ semel vtiliter constituta sunt, durant, licèt casus extiterit, à quo initium habere non potuerint, de qua in l. Non est nouum, ff. de reg. iur. & in reg. 73. Factum legitimè, de reg. iur. in 6. vt per Tiraquel. loc. citat. limit. 12. num. 15. Quòd autem in casu nostro factum sit legitimum, constat, quia auctoritate Concilij; quòd sit consummatum, patet, quia iam renunciatarius accepit possessionem hæreditatis per professionem nouitij, quæ ciuilis mors est, & æquiparatur morti naturali. Denique licèt cessante causa, cesset effectus, hic tamen non cessat, cessante occasione, & causa remota, vt per Tiraq. loc. cit. limit. 13. à numer. 1. & limit. 20. numer. 1. Inter causam autem, & occasionem sunt plures differentiæ, 1. quia causa consistit in iure, occasio in facto. 2. occasio dicitur omne id, quod ordinatur ad aliud per se, vel per accidens; causa verò propriè dicitur id, quod ad aliud ornatur per se. 3. occasio illa dicitur quæ non est ordinata ad effectum, de quo agitur, sed accidentaliter, & fortuito contigit; causa autem, quòd per se. 4. occasio denotat causam remotam, causa signat proximam. Ita Tiraquel. loc. cit. limit. 13. à num. 5. Cum itaque certissimum sit, quòd renunciatio non fiat causa acquirendi Episcopatus, & quòd hic non sit causa proxima, illius, nec per se vllo modo intentus, certissimum etiam est, quòd adueniente tamquam per accidens, & occasionaliter Episcopatu, non debet facere cessare renunciationem, quæ principaliter per se, & proximè solùm fuit facta in gratiam religiosi status, qui retinetur; Atque adeò hanc opinionem docent Syluester ver. Religio 4. q. 10. ibi, Ego autem dico: Rosel. ver. Religio 4. numer. 13. vbi ait, quòd frater Minor, si transeat ad Episcopatum, vel aliam Religionem legitimè, non recuperat bona iam alteri quæsita, licet numer. 12. in alijs Religionibus contrarium sentiat. Sed non est maior ratio quò ad hoc de sua Religione, quàm de alijs, vt benè Syluester loc. cit. versùs finem: Tab. ver. Religio, numer. 28. fine; Menochius de arb. lib. 2. cas. 436. numer. 32 licèt cons. 184. n. 14. Contrarium dicere videatur; sed hic non loquitur ex propria sententia. Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 3. c. 16. numer. 14. Nauarrus com. 4. de reg. numer. 24. vers. Vndecimò; Azor par. 1. lib. 12. cap. 15. quæst. 3. vers. Mihi prima; Rodriquez tom. 2. quæst. reg. quæst. 79. artic. 2. Sanchez 7. in dec. capit. 32. numer. 8. vbi probat, quòd vniuersa bona priori monasterio acquisita ratione Religiosi, remanent omninò apud illud, siue Religiosus ad aliud Monasterium diuersi Ordinis, siue ad Episcopatum transeat, & citat pro hac opinione innumeros DD. & numer. 10. ait, quòd ista conclusio intelligitur etiam de bonis expressè donatis Monasterio tempore ingressus illius; nam licèt ea donatio tacitam in se conditionem habeat, si professio sequatur, cuius intuitu censetur facta, at, professione valida subsecuta, remanet omninò irreuocabilis; eo quòd impleta sit conditio, nec vllo iure probatur haberi tacitam perseuerantiæ in ea professione conditionem. Et expressè nostram sententiam docet ipse Sanchez loco cit. cap. 11. numer. 6. Steph. Dur. in quæst. mr. quæst. 9. Siue ergo renunciatio facta sit ad fauorem monasterij, siuè alterius personæ, siuè Religiosus transeat ad Episcopatum, siue ad aliam Religionem laxiorem, vel strictiorem cum legitima facultate, vel sine illa, semper bona donata per renunciationem donatario remanent, nec transiens ad ea vllum ius habet. Et colligitur expressè ex Auth. de monach. §. Si verò relinquens, & ex cap. Statutum, iuncta Glossa, 18. quæst. 1. Quod ita verum est, vt Nauar. loc. cit. ver. Tum quia videtur; Rodriq. loc. cit. ver. Ex quibus; Sanch. 7. in dec. par. 32. num. 11. existiment, quòd monialis iustè, & legitimè translata, non fert secum dotem, quam priori monasterio dedit, quia hanc dotem solùm dedit cum conditione, si professionem fecerit in eo monasterio, qua facta, iam adimpleta est conditio, & dos perpetuò remanet monasterio. Hanc tamen doctrinam limita cum Suar. loc. cit. quòd si translatus ad Episcopatum non fecit renunciationem, & per consequens retinuit sibi ius ad paternam hæreditatem, hoc ius, si transferatur viuente adhuc patre, defert secum; secus verò, si pater mortuus est, nam tunc dictum ius acquisiuit monasterium capax. Vide Dianam tom. 3. tract. 2. resol. 114.

212 Ex qua doctrina colligit Sanch. n. 13. quòd transiens ad aliam Religionem, præter solas vestes, de quibus supponitur tacita voluntas Superioris, nihil potest secum ferre, neque etiam scripta à se elaborata, nisi fortè essent inutilia, neque instrumenta alicuius artis, qua excelleret. Ita etiam Nauarr. lib. 3. cons. de reg. cons. 55. num. 9. Rodriq. loc. cit. fine: & tom. 3. quæst. reg. q. 52. art. 27. Suar. to. 4. de relig. tract. 1. lib. 3. cap. 13. num. 9. 10. 11. & colligitur ex cap. Statutum cit.

213 Sed quid? si translatus ad aliam Religionem, vel Episcopatum, habebat aliquod peculium annui redditus, sibi ex bonis patrimonialibus in renunciatione relictum, deferet ne secum dictum peculium, an cedet priori monasterio? Sanch loc. cit. num. 14. distinguit. Si dictum peculium sibi absolutè reliquit, est prioris monasterij: si sub conditione vt monasterium debeat permittere, quòd tali peculio fruatur sub pœna caducitatis, deferet secum. Aufrer. addit. ad capel. Tolos. q. 39. fine. Specul. lib. 4. tit. de stat. monach. num. 29. aitui, quòd non defert secum, sed remanebit apud priùs monasterium, quod ad illud acquisiuit ius. Ego puto, quòd deferet secum. Moueor, quòd illud peculium præcisè relictum est ad Monachi commoditates, & ne tam onerosus sit monasterio. Cum ergo desinat esse onerosus per egressum, & dictis commoditatibus adhuc indigere possit, poterit dictum peculium secum ferre. Quod tamen limitandum est, si solùm ad vitam ipsius Monachi relictum esset, nam si relictus esset solùm illi ad vitam vsusfructus, & proprietas monasterio, maior est dubitatio. Censeo tamen, quod adhuc vsumfructum deferet secum, ratione dicta, & quòd proprietas remanebit apud prius monasterium, quod ad illud acquisiuit ius. Pro quo casu videri possunt Menoch. de arb. lib. 2. cas. 436. n. 26. & 27. Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 52. art. 27. ver. Secundus casus est. Vega 2. par. cap. 39. cas. 7. ver. Nota, Suar. loc. cit. cap. 16. num. 22.

214 Noto 2. quòd renunciatio debet fieri intra duos menses antè professionem de momento ad momentum, & secundum quod occurrit mensis in calendario, sumendo id, quod deficit menti, ex mense sequenti. Ita Sanch. 7. in dec. cap. 5. num. 81. quia Trid. facit mutiam vim in tempore, & sumus in odiosis, licèt aliqui putent, non ita mathematico modo illud tempus esse mensurandum, sed potiùs morali. Nihil autem refert, an facta renunciatione eo modo, deinde ex aliqua causa professio differatur. Sanch. loc. cit. num. 82. A S. Faust. lib. 5. thes. q. 193. num. 3. quia iam satisfactum est iuri. Sed consultius est, vt quando professio differtur propter ætatem nondum completam, differatur etiam renunciatio. Deinde ista renunciatio debet fieri de licentia Episcopi, vel eius Vicarij ordinarij, non foranei, cui tamen potest Episcopus, vel Vicarius hanc facultatem delegare, quam possunt etiam concedere aliqui Abbates habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, & exempti à quacunque Episcopi iurisdictione, horumque Vicarij, quæ quidem licentia debet esse obtenta ante renunciationem, non tantum petita. Sufficit autem, quòd viua voce. Ita Sanch loco cit. à num. 64. Miran. tom. 1. man. q. 23. art. 6. Rodriq. to. 2. q. reg. q. 47. art. 14. Vech. de nou. disp. 8. dub. 9. A S. Faust. lib. 5. thes. à q. 194.

215 Noto 3. quod si nouitius, facta renunciatione in fauorem conuentus ad formam concil. Trid. intra illud bimestre moriatur, illius bona hæredibus cedunt, non

mona-

monasterio; quia illa renunciatio intelligitur professione secuta. Ita Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de bon. ips. &c. vers. Et hinc deinde. Quòd si nouitius fecerit testamentum, & ante professionem moriatur, testamentum habet effectum, & succedunt hæredes vocati; vnde si fuerit vocata Religio, obtinebit hæreditatem. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 16. num. 11.

CAP. II.

De auctoritate, quàm habent Prælati regulares sibi casus reseruandi.

1 DE casuum reseruatione in communi agunt Vualdens. tom. 2. c. 149. Sot. in 4. dist. 18. q. 2. art. 5. circa 2. arg. Vasq. tom. 4. in 3. par. q. 91. art. 3. dub. 1. Suar. tom. 4. in 3. par. disp. 29. Coninck disput. 8. de sacr. pœnit. à n. 75. Vgol. de po. Ep. cap. 35. Yribar. in 4. d. 18. q. vn. disp. 16. sect. 5. Sanch. 2. in dec. cap. 8. à num. 4. Molf. 1. p. summ. tract. 7. cap. 17. Henriq. lib. 6. cap. 14. Sa ver. Casus reser. vbi etiam Summistæ, Caiet. Sylu. Angel. Nald. Graff. 1. par. decis. lib. 1. c. 13. à n. 22. & in append. ad dictum loc. cap. 7. & tr. spec. de cas. reser. lib. 1. à cap. 1. & c. 5. agit de illis 5. casibus reseruatis Papæ in decretis Congreg. sub Clem. VIII Fagund. in 2. præcep. Ecc. lib. 8. à c. 1. Llam. 1. p. met. c. 7. Reginald. in prax. lib. 1. à num. 123. Filliuc. to. 1. tract. 7. cap. 10. & tr. 15. cap. 10. Finel. Chapeauil. Gypius, Floron. faciunt de ista materia libros particulares. De materia nostra specialiùs agunt Nald. in sum. ver. Religiosus, num. 44. Molf. loc. cit. capit. 20. Comit. resp. mor. quæst. 34. Graff. loc. cit. de cas. reser. lib. 3. Quar. in sum. bul. ver. casus reser. Rodriquez tom. 1. q. reg. q. 21. Mirand. tom. 2. man. quæst. 34. Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 18. Fagund. loc. cit. à cap. 4. Festus in const. Præd. par. 2. capit. 67. Coriol. in tract. de hac re. Cord. in cap. 7. reg. Min. quæst. 2. vbi Polit. n. 13. Cruz de ita. Relig. lib. 1. cap. 6. dub. 9. Port. 1. in dub. reg. & in addit. ver. Cas. reser. Filliuc. loc. cit. tract. 7. c. 10. n. 177. Beia 3. par. cas. 16. Casarub. in comp. ver. Casus reser. vbi Sorb. Vener. in ex. Ep. lib. 1. cap. 8. Conrad. 1. par. de cas. consc. q. 17. D'Aluin. de po. Abb. cap. 33.

2 Dicendum est, posse Prælatos regulares sibi reseruare casus. Ita Fagund. cit. cap. 4. num. 1. Suar. tom. 4. in 3. par. cit. sect. 1. n. 7. & to. 4. de relig. cit. num. 1. Gyp. loc. cit. num. 7. Rodriq. loc. cit. art. 2. Miran. cit. art. 1. Coriol. p. 1. sect. 1. art. 1. num. 8. Yribar. loc. cit. ver. 2. obseru. est. Finell. loc. cit. cap. 3. num. 7. Flor. par. 1. cap. 2. num. 19. & alij omnes, & dicunt esse de fide Rodriq. & Mirand. Constat ex Trid. sess. 14. de sacr. pœnit. cap. 7. *Magnoperè verò ad Christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis Patribus nostris visum est, vt atrociora quædam, & grauiora crimina non à quibusuis, sed à summis dumtaxat sacerdotibus absoluerentur.* Cum ergo Prælati regulares summi sacerdotes censeantur, vtpote habentes iurisdictionem quasi Episcopalem; ideò omnes DD. dicunt, quòd etiam ipsi possunt sibi casus reseruare. Quòd, & supponitur in decreto Clem. VIII. quod ponam, & exponam n. 31. & concessit expressis verbis Alex. VI. vt refert Casar. in comp. ver. Absol. ord. quò ad fratr. num. 17.

3 Noto 1. quòd ideò possunt sibi Prælati casus reseruase, Tum vt grauiora peccata grauiori iudicio subdantur. Tum vt subditi meliùs corrigi possint. Tum vt nociua Religioni faciliùs exterminari queant. Tum vt procliuiores ad peccandum absolutionis difficultate retineantur. Atque ita colligitur ex Trid. loc. cit. & docent Sot. loc. cit. Finell. loc. cit. c. 4. n. 5. Fagund. in 2. præcep. Eccl. lib. 8. c. 1. numer. 6. Graff. de cas. reser. lib. 1. cap. 2. numer. 2. Chapeauil. par. 1. quæst. 2. in princ. Molf. loc. citat. capit. 17. numer. 19.

4 Noto 2. quod peccata merè interna reseruari non possunt. Tum quia potestas Prælatis Ecclesiasticis data est in ædificationem, non in destructionem, at si peccata merè interna reseruari possent, hoc cederet in maximum animarum præiudicium; sunt enim illa, & frequentissima, & occultissima, vt discerni vix possint, vnde infinitatem scrupulorum gignerent, propter quos quotidie, & singulis horis ad reseruantem recurrendum esset animabus deuotis. Tum quia hoc sacramentum institutum est ad modum iudicij, nam casus reseruare non est tantùm negare inferiori sacerdoti facultatem ab illis absoluendi, vt Vasquez tom. 4. in 3. par. q. 91. art. 3. dub. 2. numer. 3. sed sibi iudicium, & absolutionem reseruare, obligando pœnitentem ad comparendum coram se in iudicio confessionis, vt absoluatur; ergo ad modum iudicij exercendum est; at iudicium non exercetur nisi in his, quæ in exteriorem actum exiere; cap. A nobis, el 2. de sent. excom. cap. Erubescant, d. 32. Tum quia illud solum in materia morali facere possumus, quòd honestè, sed DD. contrariæ sententiæ concedunt, quòd licèt possint mortalia reseruari, non tamen debent; immò aiunt Sot. Graff. Long. Floron. quòd esset error intolerabilis, Finell. cap. 5. num. 1. ait, quòd iniquè faceret Prælatus reseruando, & quòd esset indiscretissimus, ergo absolutè fieri non potest. Tum quia reseruatio habet rationem pœnæ, vnde strictè est interpretanda, vt dicunt Nald. in sum. ver. Casus num. 3. Long. de cas. reser. par. 1. sect. 1. art. 5. num. 4. Mol. tom. 1. de iust. disp. 92. ver. Pœnæ; Fagund. loc. cit. cap. 1. num. 28. Regin. in prax. lib. 1. num. 124. vers. Porrò. Ecclesia autem actus interiores non punit; c. Cogitationis de pœnit. d. 1. Atque ita Llam. par. 1. met. cap. 7. §. 14. Inclinare videntur Graff. loc. cit. lib. 1. capit. 4. num. 7. Long. cit. n. 6. citatur etiam Maior. in 4. d. 17. q. 5. §. Quia iam. Quòd verò hæc peccata de absoluta potestate reseruari possint, docent Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. ver. Vtrum verò: Fagund. loc. cit. cap. 1. num. 16. Suar. tom. 4. in 3. p. disp. 29. sect. 3. num. 3. Vasq. loc. cit. dub. 3. n. 2. Graff. de cas. reser. lib. 1. c. 4. n. 7. & in app. ad lib. 1. decis. c. 7. §. 3. n. 24. Long. loc. cit. n. 6. Sanch. 2. in dec. c. 8. n. 4. Vgol. de pot. Ep. c. 38. num. 3.

5 Noto 3. quòd venialia, & mortalia alias ritè confessa reseruari non possunt. Tum quia cuilibet sacerdoti iure diuino concessum est, vt possit absoluere à venialibus absque alia commissione; quia circa venialia, & mortalia iam ritè confessa, accipit sacerdos in ipsa ordinatione non solũ iurisdictionem habitualem, vt circa mortalia, sed etiam actualem, vt Vasq. loc. cit. q. 93. art. 1. dub. 6. à num. 5. & de mortalibus aliàs confessis n. 10. Sed quæ de iure diuino alicui concessa sunt, quin validè ab eo exerceantur, auferri nõ potest; ergo neq; potest per reseruationem prohiberi cuiquam sacerdoti ne à dictis peccatis absoluat. Tum quia venialia non sunt materia necessaria, vt cõcludit Trid. sess. 14. cap. 5. de sacr. pænit. ibi, *nam venialia, quibus à gratia Dei*, &c. ergo reseruari non possunt. Atq; ita Vasq; loc. cit. q. 91. art. 3. dub. 2. n. 2. Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 10. num. 271. Long. loc. cit. num. 8. Graff. de cas. reser. lib. 1. cap. 4. num. 17. & in app. cit. num. 26. Comit. in resp. mor. lib. 1. q. 34. num. 2. Regin. in prax. lib. 1. num. 116. Finell. de cas. reser. cap. 5. num. 6. Contrarium tamen, quòd licèt de facto non reseruentur venialia, possint tamen reseruari, ita vt non possint sacramentaliter absolui, nisi à tali, vel tali ministro, docent Suarez tom. 4. in 3. par. disp. 29. sect. 3. n. 2. Coninck de sacr. pœnit. disp. 8. dub. 11. n. 80. Mir. to. 1. man. q. 34. art. 4. concl. 4. Fagund. in 2. præcep. Eccl. lib. 8. cap. 1. num. 18.

6 Ex quibus colligitur, quòd qui commisit homicidium in sui necessariam defensionem, si solum fuit venialiter culpabile, potest ab omnibus sacerdotibus absolui, immò nec necessitatur tale homicidium confiteri. Nec similiter tenetur confiteri, qui diebus prohibitis causa infirmitatis carnes comedit. Item absolui potest à quocunque sacerdote, qui modicam rem furatus est in Ecclesia, etiamsi furtum sacrilegum esset casus reseruatus, immò, & posset absolui à quocumque etiamsi iste habuisset intentionem plura surripiendi, licèt in hoc mortaliter peccasset; quia casus non reseruatur in ordine ad peccata interna, sed in ordine ad opus externum reseruationis capax.

pax. Item si alioqui moniales esset casus reseruatus, qui eas paucis alloqueretur, vel transeundo salutaret, aut salutanti responderet, non incideret in casum reseruatum, propter modicitatem materiæ. Item si blasphemia esset casus reseruatus, non tamen illum incurreret, qui non habens animum blasphemandi, animo turbatus, non aduertens ad verba, quæ dicit, in verba blasphemiæ protumpit. Idem dic de ebrijs, & semidormientibus, si in aliquem casum reseruatum incidant, qui defectu libertatis veniale sit, nam tunc desinet esse reseruatus. Ita Finell. loco citato, numer. 7. Graff. de casib. reseru. liber 1. cap. 4. à numero 18.

7 Noto 4. quòd Prælati regulares non possunt sibi reseruare casus etiam ex designatis in decreto Clem. VIII. sine causa, & matura discussione; quòd si pro suo libito absq; regula prudentiæ reseruauerint, puto quòd dicta reseruatio non valebit. Tum quia potestas hæc data est Prælatis in ædificationem, non in destructionem, vt ait Trid. sess. 14. cap. 7. de sacr. pœnit. destruit autem Religionem, qui sine ratione iubet. Tum quia quod ratione caret, exterminandum est, c. Chorepiscopi, d. 68. Tum quia in decreto Clem. VIII. dicitur, quòd reseruent sibi omnes, vel aliquot ex designatis casibus, *prout subditorum vtilitati expedire prudenter in Domino iudicauerint*. Quę clausula ibi ponitur pro forma; vnde id, quòd, illa non seruata, fit, inualidum est, capit. Cum dilecta, de rescrip. Atque ita Finel. de cas. res. cap. 4. num. 4. Henriq; lib. 6. cap. 14. numer. 3. vbi in com. lit. P. multos citat. Ang. ver. Casus, ad finem. In dub. autem, an Superior casus prudenter reseruauerit, nec ne, prudenter, & validè reseruasse credendum est; nam in dubijs semper parendum, & parti Superioris standum, iuxta dicta tom. 1. huius op. q. 1. cap. 7. concl. 4. & dicunt Vasquez tom. 4. in 3. par. q. 91. artic. 3. dub. 4. numer. 5. Sanch. 2. in dec. cap. 8. num. 4. Molf. 1. par. sum. tract. 7. cap. 17. nu. 28. Cum autem constabit euidenter, aliquem casum sibi Superiorem reseruasse absq; iusta, & legitima causa, tunc puto, quòd omnes sacerdotes approbati etiam ab eo ad confessiones audiendas, poterunt ab eo absoluere. Est enim casuum reseruatio onerosa non solùm confessarijs, sed etiam pœnitentibus, vt declarauit sacra Congreg. anno 1601. die 9. Ianu. vt refert Quar. in sum. bull. ver. Casus reser. pag. mihi 200. vbi dicitur. *Ne locorum Ordinarij, quibus hoc ius reseruandorum casuum competit, pluriũ, quàm opus sit, reseruatione, subditis, aut confessarijs in animarum salute procurandę cooperatoribus sint onerosi, monentur*, &c. Vnde dato, quòd respectu confessariorum, à reseruante indiscretè approbatorum, talis reseruatio valeret (quòd nego, eo quia semel datam iurisdictionem absoluendi non potest pro libito Prælatus reuocare, est enim regimen Regularium maximè politicum, & rationabile, non despoticum, vt docet Gypt. de cas. reser. cap. 3. nu. 32) non valet tamen respectu pœnitentium, per dicta. Maximè autem à dicto casu absoluere poterunt illi, qui habent iurisdictionem ordinariam, vt Prouinciales, & Correctores respectiuè, cum enim hi habeant iurisdictionem independenter à Superiore, ea coarctari non potest absque legitima causa, & in hoc puncto speciali de habente iurisdictionem ordinariam, consentit Vasq; loc. cit. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. circa 2. arg. ver. Quòd si obiter inquiras, Ang. & Henriq; loc. cit. Regin. in prax. lib. 1. num. 127. Probabilem putant Floronus de cas. reser. par. 1. cap. 1. §. 2. num. 1. Graff. par. 1. decis. lib. 1. cap. 13. num. 77. Mir. tom. 2. man. q. 34. art. 2. concl. 2. Gyp. loco cit. Neq; hic dictis obstat, quòd Papa determinauerit, posse Pręlato regulares sibi omnes dictos casus reseruare, vnde eis licitum erit absque alia causa eos omnes sibi reseruare. Nam Papa non decreuit, vt dicti Prælati tenerentur hos casus sibi reseruare, sed solum proposuit materiam reseruationis capacem, vltra quam noluit Prælatos habere potestatem reseruandi. Atq; ita ex his, quæ debent communiter considerari in casuum reseruatione, nimirum grauitas peccati, frequentia illius; probabilis timor ne succedat; & in primis vt casuum reseruatio in ædificationem cedat. Papa vnum solum determinauit, nimirum grauitatem materiæ, reliqua reliquit prudenti dispositioni Superiorum. Si ergo in aliqua prouincia nunquam auditum sit V. G. aliquem furtum commisisse, neq; vllus sit probabilis timor, quòd committatur in posterum, si Prælatus illius prouinciæ sibi furtum reseruet, clarum est, quòd sine causa reseruat, & quòd talis reseruatio non ædificat, sed destruit; licèt enim ex tali reseruatione concludere, Ergo ad retinendũ fures talis reseruatio facta est, quòd cum sit falsum, bona fama illius prouinciæ destruetur, & pusilli scandalizabuntur. Quare intrepidè dico, illam reseruationem nihil valere, & peccare grauiter Prælatum illam facientem. Pro hac sententia adduco Suarez tom. 4. de relig. tract. 3. lib. 10. cap. 11. numer. 5. Quòd autem valeat reseruatio etiam sine causa facta, docent Sylu. ver. Confessor 1. q. 3. Filliuc. tom. 1. tract. 7. capit. 10. num. 280. Suar. tom. 4. in 3. par. disp. 29. sect. 4. nu. 8. Flor. loco cit. ver. Sed hoc. Fagund. in 2. præcep. Eccl. lib. 8. cap. 1. num. 25. Conink. disp. 8. de sacr. pœnit. dub. 11. num. 78.

8 Noto 5. quòd peccata, de quibus dubitatur, an sint mortalia, vel venialia, reseruari non possunt; nam nimis onerosum esset confessiones audire. Ita Comm. in resp. mor. lib. 1. q. 34. nu. 3. Si autem confessarius dubitat, an casus sit reseruatus, non debet absoluere, quin priùs dubietatem deponat, alias peccat, exponens se periculo absoluendi illum, quem absoluere non potest. Ita Long. de cas. reser. par. 1. sect. 1. art. 5. ver. Verum est, Molf. 1. par. sum. tract. 7. cap. 10. num. 22. Graff. de cas. reser. lib. 1. cap. 4. num. 62. Quòd si nihilominùs in dicta dubietate absoluat, & deinde repetat casum esse reseruatum, incidet in pœnas taxatas contra absoluentes absq; facultate. Si verò non repetiat casum esse reseruatum, non incidet. Incidet autem in dictas pœnas, quando absoluit in dicta dubietate à casibus bullæ cœnæ, siue deinde repetiat casum esse reseruatum, siue non; quia ita declaratur in dicto decreto Congreg. Ita Vgol. de po. Ep. cap. 37. §. 2. num. 3. ver. At qui. Vide aut Floron. de cas. reser. par. 1. cap. 5. §. 3. Quando autem, facta debita diligentia, adhuc remanet dubium, an casus sit reseruatus, quia nimirum dubitatur, an peccatum sit mortale, vel veniale, tunc non esse reseruatum censendum est. Ita Sà ver. Casus reser. nu. 5. Long. loco cit. ver. Secundò. Portel in dub. reg. ver. Casus reser. nu. 7. Molf. loco cit. nu. 21. Contrarium sentit Graff. loco cit. n. 20. Norent etiam confessores, quòd in hac materia, quæ est odiosa, non fit extensio de casu ad casum, sed solùm intelliguntur illi casus esse reseruati, qui sub litera, secundùm communem sensum intellecta comprehendũtur, vt aduertunt omnes, in specie Long. cit. nu. 4. Graff. cit. num. 24. & 34. Molf. loco cit. num. 21. Licèt autem non fiat extensio, quando tamen alius casus necessariò includitur in expresso, tunc casus inclusus censetur etiam reseruatus, vt in furto V. G. includitur rapina. Ita Graff. loco cit. num. 34. Molf. num. 23.

9 Noto 6. quòd peccata intelliguntur reseruata, quando completa, & consummata sunt, non autem quando solùm sunt attentata, nisi id in reseruatione expressè dicatur. Tum quia ita statuitur in cap. Hæc autem, de pœnit. d. 1. Tum quia vbi imponitur iure pœna pro aliquo delicto, nunquam est locus illi pœnæ, nisi delictum sit consummatum, quantumcumque fuerit attentatum, & inchoatum. Ita Abb. in cap. Cum in cunctis, §. Clerici, n. 2. vbi eius Addit. plura congerit. Et ratio est, quia pœnæ molliendæ sunt potiùs, quam exasperandæ, cap. Pœnæ, de pœnit. d. 1. Atque ita in casu nostro docent Graff. 1. par. decis. lib. 1. cap. 13. num. 71. ver. Rursum. Finel. de cas. res. cap. 5. num. 4. Floron. eod. tit. par. 1. cap. 1. à nu. 28. Long. eod. tit. par. 1. sect. 1. art. 5. num. 7.

10 Hinc collige, quod vbi adest statutum obligans ad mortale reseruatum, ne quis ad moniales scribat, si quis scribat, & literæ non perueniant, licèt peccet mortaliter, casus tamen non est reseruatus. Item vbi adest idem statutum de non procurandis literis fauorabilibus pro assequendis dignitatibus, si literæ procurentur, & mittantur, sed

ſed non perueniant, vel habitæ non præſententur, licet mortaliter peccetur, caſus tamen non eſt reſeruatus, & dixi tom. 1. huius op. q. 2. cap. 2. §. 10. concl. 3. Cenſent etiam Finellius loco cit. & Floron. numer. 34. qui addunt præterea, inceſtum puerorum non eſſe reſeruatum, neq; etiam eſſe reſeruatum inceſtum eorũ, qui extra vas emiſerunt ſemen, quia neutro caſu inceſtus eſt conſummatus, neque contrahitur affinitas, ſed requiritur quòd intra vas naturale fœminæ emittatur ſemen. Idem dic de peccato nefando, & beſtialitate, non enim cenſetur caſus reſeruatus, niſi fuerit completus per effuſionem ſeminis intra vas; licèt in hoc aliqui contradicant, vt Graff. de caſ. reſer. lib. 3. cap. 8. num. 37. Molf. 1. par. ſum. tract. 7. cap. 20. nu. 108. Long. de caſ. reſer. par. 2. caſu 9. num. 19. ita tamen ſentit expreſsè Nauar. in man. cap. 27. n. 249. ver. Quintò dico; & probat ex cap. Extraordinaria, 35. q. 2. & 3.

11 Noto 7. quòd Prælati, qui ſibi poſſunt caſus reſeruare, ſunt abſq; dubio Generales, & Prouinciales. An autem Correctores, & Superiores immediati hac facultate potiantur, eſt valde dubium, De iure communi non poſſe videntur, quia nec poſſunt Parochi, quibus comparantur, vt probat Fagund. in 2. præcept. Eccl. lib. 8. cap. 2. num. 9. Suar. tom. 4. in 3. p. diſp. 29. ſect. 1. num. 7. & expreſsè tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. capit. 18. num. 14. licèt per cõſuetudinem legitimè præſcriptam poſſint reſeruare aliquos, in quibus ab ipſa conſuetudine facultatem obtinuere, & non alios. Per priuilegium tamen Alex. VI. de quo ſup. num. 2. poſſunt dicti Superiores ſibi caſus reſeruare. Poſſunt etiam reſeruare virtute ſuarum conſtitutionum, vt de Dominicanis dicit Feſt. in conſt. ſui Ord. par. 2. cap. 67. Poterant etiam Guardiani Minorum, ſed illa facultas fuit eis ablata per capitula generalia, vt dicit Cord. in cap 7. Reg. min. quæſt. 2. par. 1. & Rodriquez tom. 1. q. reg. q. 21. art. 2. ver. Aduertendum. In Ordine noſtro nunquam fuit in vſu, vt Correctores ſibi caſus reſeruarent, niſi obedientiam, V. G. mandare conſueuerũt aliquid ſecundùm Regulã ſub merito ſanctæ obedientiæ, & abſolutionem ſibi reſeruare, prout per Correct. nu. 87. illis conceſſum eſt. Sed cum obedientia non ſit amplius reſeruata, niſi in ſpecie reſeruetur, vt dicam infra num. 34. non videntur modò habere ampliùs hanc auctoritatẽ.

12 Noto 8. quòd quando concedit Prælatus in gratiam ſuorum ſubditorum confeſſarijs deſignatis facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus, & cenſuris ſibi reſeruatis, vt ſoleo facere in diebus reconciliationum, licet ſubditus ex obliuione inculpabili aliquod peccatum reſeruatum habens, cui non ſit annexa excommunicatio, eo die non confiteatur, poteſt tamen, quando in mentem venerit, à confeſſario, etiam non habente facultatẽ abſoluendi à reſeruatis, abſolui, quia iam ab illo peccato ablata eſt per Superiorem reſeruatio. Atq; ita Couarr. in cap. Alma mater, de ſent. excom. par. 1. §. 11. nu. 12. Ang. ver. Confeſſio 1. §. 12. Roſel. ver. Confeſſio 2. num. 9. Sylu. ver. Confeſſio 1. q. 4. nu. 7. Nauar. in man. cap. 26. num. 13. Paſſarel. in ſchol. ex Gen. num. 18. Vaſq; tom. 4. in 3. p. q. 91. art. 3. dub. 5. num. 39. Fagund. in 2. præc. Eccl. lib. 8 ca. 3. nu. 12. Suar. tom. 4. in 3. par. diſp. 31. ſect. 4. nu. 12. Coninck de ſacr. pœnit. diſp. 8. dub. 12. à num. 91. Graff. in append. ad lib. 1. deciſ. cap. 7. num. 49. Long. de caſ. reſ. par. 1. ſect. 1. art. 11. num. 4. Yribar. in 4. d. 18. q. vn. diſp. 16. ſect. 5. concl. 5. & 6. Molf. tom. 1. ſum. tract. 7. ca. 21. à n. 26. in hac autem auctoritate concedenda, quia Paſſar. ſcrupulizat cum Soto, quem citat, in forma verborum, quam parui facio, cum de mente mihi conſtat, ego his verbis vtor. Concedo omnibus ſacerdotibus deputatis ad confeſſiones audiendas, vt poſsint abſoluere pro vna vice ab omnibus peccatis, & cenſuris, ac diſpenſare ſuper omnibus irregularitatibus, à quibus abſoluere, & diſpenſare egomet poſſum.

13 Noto 9. quòd in articulo mortis ceſſat omnis reſeruatio, & omnis ſimplex ſacerdos, etiam non approbatus ad confeſsiones audiendas, poteſt abſoluere quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris. Ita ijſdem verbis Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. de ſacr. pœn. in fin. Articulum autem mortis dicat non ſolùm quando quis eſt morti proximus vt exiſtimat Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 4. ver. Quæris autem. Sed etiam quando quis exponitur mortis ſiue violentæ, ſiue naturalis probabili periculo, ſeu ex quo mortem imminere admodùm veriſimilis eſt coniectura prudentis arbitrio, vt in imminenti naufragio, in bello, quo tempore cum hoſte confligendum eſt, in graui, & acuta febri, &c. Ita Sylu. ver. Abſolutio 1. num. 10. Nauar. in man. cap. 27. num. 272. fine. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 11. num. 8. ver. Ego verò; Long. de caſ. reſer. p. 1. ſect. 2. art. 16. num 2. Floron. eod. tit. par. 1. cap. 4. §. 20. num. 3. ver. Quid igitur: Finel. eod. tit. cap. 8. num. 8. Benzon. in ſpec. Ep. lib. 1. diſp. 1. quæſt. 6 Regin. in praxi, lib. 1. num. 59. Suar. tom. 4. in 3. par. diſp. 26. ſect. 4. nu. 3. Vaſq; loco cit. q. 93. art. 1. dub. 5. nu. 2. Et conſtat ex cap. Si quis ſuadente, 17. q. 4. cap. Non dubium, de ſent. excom. cap. Eos, qui, eod. tit. in 6. in quibus locis pro eodem ſumitur periculum, & articulus mortis. Quando autem dico, quòd omnis ſimplex ſacerdos poteſt in articulo mortis abſoluere, intelligunt aliqui, Modò non ſit præſens proprius ſacerdos, vel alius habens auctoritatem abſoluendi à reſeruatis, vel approbatus ſimpliciter ad confeſſiones audiendas, vt Vaſq; loco cit. dub. 4. nu. 18. Coninck diſp. 8. de ſacr. pœn. dub. 12. nu. 90. concl. 1. Quia, inquiunt, ſi iſti adſint, non eſt verè articulus neceſſitatis. Sed tu dic, quòd, cum Concilium concedat abſolutè, vt in articulo mortis omnis ceſſet reſeruatio, & hoc in fauorem ſit pœnitentis, non eſt cur per articulum mortis articulum neceſſitatis ſacerdotis intelligamus, & vniuerſalem Concilij propoſitionem ſine vrgenti ratione limitemus. Vbi enim lex abſolutè loquitur, abſolutè intelligenda eſt, & quod non dicit, nec nos dicere, & vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. leg. De pretio, ff. de pub. in rem act. præſertim cum igitur de fauore animarũ. Quare cenſeo, quòd etiamſi adſit proprius ſacerdos, vel habens auctoritatem abſoluendi, poſſit pœnitens ſuo iure vtens quemlibet etiam ſimplicem ſacerdotẽ nulla cenſura irretitum rogare, vt eius confeſſionem audiat. Atque ita Finel. loc. cit. cap. 8. num. 3. Sà ver. Abſolutio, num. 3. Vgol. de po. Ep. cap. 36. §. 8. nu. 5. Barb. in addit. ad alleg. 25. propè finem, par. 2. de po. Epiſc. Nauar. lib. 5. conſ. de pœnit. &c. conſ. 23. nu. 2. Reginald. in praxi, lib. 1. nu. 61. ver. Quinimmò. Long. loco cit. num. 6. ver. Nihilominus. Plures DD. pro hac opinione videbis apud Flor. licèt ipſe contrarium ſequatur, de caſ. reſer. par. 1. cap. 4. §. 19. num. 3. pag. 260. & in Ordine noſtro hoc non habet difficultatem, per Correct. num. 85. ibi, *Huius Ordinis ſacerdotibus.* Dixi, Nulla cenſura irretitum; quia licèt credã, quòd ſacerdos excommunicatus, hæreticus, ſchiſmaticus, modò rectam habeat intentionem, poteſt eo tempore ſacramentum pœnitentiæ miniſtrare, vt probat Vaſq; loc. cit. à num. 8. & Finel. nu. 4. Gyp. de caſ. reſer cap. 1. nu. 57. non puto tamen, quòd ſi alius ſacerdos adſit, qui talibus careat impedimentis, liceat in eo articulo conſtituto, eo relicto, confiteri excommunicato, &c. Quia conuinceretur taliter conſtitutus contritione carere, cũ abſq; cauſa induceret ſacerdotem excõmunicatũ ad peccãdum mortaliter.

14 An autem in tali articulo, vel periculo abſolutus, ſi illæſus euadat, teneatur iterum habenti auctoritatem confiteri? Dic, quòd non, etiamſi fuiſſet excommunicatus, non tamen nominatim, & ad inſtantiam partis; nam tunc teneretur, & parti ſatisfacere, & coram Superiore ſe præſentare, ſub pœna in eandem excommunicationem incidendi, iuxta cap. Eos, qui, de ſent. excom. in 6. Ita Sylu. ver. Confeſſio 1. q. 19. num. 21. Barb. loco cit. Nauar. in man. cap. 26. num. 26. ver. An autem. Paſſarel. in ſchol. ex Gen. num. 18. ver. Dicit autem. Antonin. 3. par. tit. 14. cap. 18. §. 17. Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 4. col. vlt. ver. Addit autem. Reginal. loco cit. num. 62. Llam. 1. par. met. cap. 7. §. 12. fine. Finell. loco cit. num. 11. Graff. in append. ad lib. 1. deciſ. cap. 7. num. 52. Portel in dub. reg. ver. Caſus reſer. num. 18. Vener. lib. 1. exam. cap. 8. num. 9. Long. de caſ. reſer. par. 1. ſect. 2. art. 16. n. 1. Et ratio eſt, quia tũc ſacerdos habet liberam auctoritatem ſiue iure diuino, ſiue humano

(de qua q. Finell. loc. cit. numer. 5. absoluendi. Vnde, si absoluat, non est cur ea iterum absoluenda proponantur. Circa excommunicationem aduerte, quòd est etiam verè absolutus, sed si contemnit obedire Papæ, mandanti vt parti satisfaciat, vel Superiori, qui eum excommunicauit, se præsentet, incurrit de nouo eandem excommunicationem. Si autem bona fide, vel ignorantia probabili putet se non teneri ampliùs comparere coram Superiore non incurrit. Nam Papa in dicto cap. Eos, qui, solùm declarat incurrere de nouo dictam excommunicationem eos, qui contempserit se præsentare, iuxta doctrinam Caiet. in sum. ver. Excommunicatio. cap. 46. Nauarr. in man. cap. 27. n. 73. Graff. 1. par. decis. lib. 1. cap. 13. num. 94. Sayr. de cens. lib. 3. cap. 25. num. 8.

15 Noto 10. quòd quando aliquis habet aliquem casum reseruatum, potest adire Superiorem, & illi confiteri tam reseruata, quam non reseruata, ab eoque omnium absolutionem impetrare. Quòd si Superior impeditus noluerit non reseruatorum confessionem audire, poterit, auditis, & absolutis reseruatis, pœnitentem remittere ad inferiorem confessarium, qui, audita omnium, tum reseruatorum, tum non reseruatorum confessione, eum absoluet. Vel, si Superior noluerit in confessione audire habentem reseruatam, poterit illi concedere facultatem, vt ab illis absolui possit ab inferiore confessario. Quo casu tenebitur Superior ad sigillum Nam ad obligationem sigilli sufficit, quòd dicantur peccata in ordine ad inchoandam, vel consummandam confessionem alicui potenti eum absoluere, vt Graff. loc. cit. numer. 73. fine. Si autem pœnitens noluerit adire Superiorem pro reseruatis, poterit illum adire confessarius, petendo ab eo facultatem absoluendi quempiam à casibus reseruatis; quàm facultatem Prælati regulares dare tenentur, alioquin poterunt nihilominus dicti confessarij pro illa vice absoluere, vt constat ex constit. 10. Vrb. VIII. §. 76 tom. 2. nostr. priu. licèt hoc antea esset valdè dubium, vt videri potest apud Long. par. 1. sect. 1. art. 17. Molf. tom. 1. tract. 7. cap. 15. à num. 96. An autem dictam facultatem dare teneantur Prælati pœnitentibus ipsis, supposito quòd confessarij nolint Superiorem adire, videtur, quòd sic, per idem decretum, quod factum est à Pontifice in fauorem pœnitentium, ergo licèt solùm loquatur de confessarijs, cum sit fauorabile, extendi potest etiam ad pœnitentes, iuxta reg. 15. Odia, de reg. iur. in 6. Atque ita videtur tenere Long. loc. cit. à numer. 5. Non tenetur tamen Superior dare auctoritatem confessario designato à pœnitente, immò nec absolutè concedere vt confiteatur cui voluerit, quia grauiora crimina grauiori iudicio subdi debent. Ita Suar. tom. 4. in 3. par. disp. 30. sect. 4. num. 11. Long. loc. cit. num. 10. Quòd si confessarius noluerit Superiorem adire, poterit, auditis tam reseruatis, quam non reseruatis, pœnitenteque à non reseruatis absoluto, pro reseruatis, aliqua præsertim causa suadente, remittere illum ad Superiorem, qui à solis reseruatis eum absoluet; nec in hoc dimidiatur confessio. Colliguntur hæc omnia ex Fagund. in 2. præc. Eccl. lib. 8. cap. 3. præsertim num. 2. 8. & 13. Vasq. tom. 4. in 3. par. q. 91. artic. 3. dub. 9. & 10. Suar. loc. citat. disp. 31. sect. 1. & 2. & 3. Chapeauil. de cas. reser. par. 1. c. 9. Sa in aph. ver. Absolutio, num 24. Graff. in append. ad 1. par. decis. lib. 1. §. 4. à num. 27. Finel. de cas. reser, cap. 10. Regin. in cap 7. prax. lib. 8. à numer. 75. Henriquez lib. 6. cap. 15. à §. 4. Llam. 1. par. met. cap. 7. §. 11. Filliuc. tom. 1. tract. 7. c. 10. à n. 299. Long. loc. cit. par. 1. sect. 1. art. 8. Polit. in cap. 7. reg. Min. à num. 14. Ytibarn. in 4. d. 18. q. vn. disp. 26. sect. 5. Floron. p. 1. c. 6. Miran. tom. 1. man. q. 34. art. 12. & 13.

16 Sed quid? si habes casum reseruatum, celebrare debeat, vel communicare, quia alij communicant, nec valet se excusare, & ex non celebratione, vel non communicatione orturum sit scandalum, vel infamia in communitate, non adsit autem Prælatus, vel alius habens potestatem à dicto reseruato absoluendi? Dic, quòd poterit absolui à non reseruatis, animo consequendi postea absolutionem, data commoditate, à reseruatis, & interim communicare, modò tamen integram confessionem de omnibus tam reseruatis, quam non reseruatis faciat. Nam necessitas facit licitum, quòd alias illicitum est; cap. 4. de reg. iur. & lex de vitando scandalo, & seruanda fama, præponderat legi de non communicando, absque absolutione à reseruatis; hæc enim est de iure diuino positiuo, illa de iure diuino naturali. Ita Capeauil loco cit. ver. Hic modus. Reginald. in praxi, lib. 8. num. 85. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. col. 10 ver. Hoc autem dubium. Sylu. ver. Eucharistia. 1. q. 7. num. 9. ver. Si verò quis. Henriq; lib. 6. cap. 12. §. 5. & cap. 15. §. 1. Finel loco cit. num. 13. Floron. par. 1. cap. 6. §. 4. num. 3. ver. Quid igitur. Coninck tom. 1. q. 80. artic. 4. dub. 2. num. 21. Fagund. in 3. præc. Eccl. lib. 3. cap. 9. num. 17. & habetur in Trid. sect. 13. cap. 7. de sac. Euch. *Quòd si, necessitate vrgente, sacerdos absque præuia confessione celebrauerit, quamprimum confiteatur*. Idem dicendum est in eo casu, quo pœnitens habet quidem sacerdotem præsentem habentem auctoritatem, sed timet reuelationem confessionis, vel aliud graue damnum. Fagund. loco cit. à num. 20. Mir. tom. 2. man. q. 34. art. 11. Molf. tom. 1. sum. tract. 7. cap. 21. num. 47.

17 An autem idem dicendum sit, quando peccatum reseruatum habet annexam excommunicationem etiam Papalem. Nam aliqui ex citatis DD. vt Henriquez Finel. Sot. putant, quòd nullo casu liceat excommunicatis communicare, nec excommunicatos absoluere à peccatis, quin priùs ab excommunicatione absoluantur. Puto tamen, quòd liceat confessario à peccatis pœnitentem, habentem animum quàm priùs poterit, absolutionem ab excommunicatione impetrandi, absoluere, præsertim si fecit quantum potuit, vt eam obtineret; quia, vt dixi, lex de vitando scandalo, & seruanda fama cuicumque legi positiuæ à qua censuræ profluunt, præponderat; nec pia mater Ecclesia tanta seueritate in excommunicando vtitur, vt velit facientibus, quòd in se est, denegare quod eis ad salutem est necessarium; & excommunicationis mucro est ad reducendos rebelles, & contumaces ad obedientiam. Cum hic igitur reductus iam sit in promptitudine animi, non debet repelli cum tanto damno à sacramentis. Item non est excommunicatio tam malignantis naturæ, vt reddat hominem omninò incapacem absolutionis à peccatis, ita vt eam reddat nullam. Nec est intrinsecè malum excommunicato absolutionem à peccatis impendere, vt Nauar. in man. cap. 9. num. 4. Sà ver. Absolutio, num. 16. Reginald. loco cit. num. 87. Atque ita hanc sententiam docet, & defendit Ang. ver. Confessio 5. num. 10. Chapeauil. de cas. res. par. 1. cap. 9. q. vn. dif. 9. Nauar. loco citat. cap. 27. num. 239. ver. De dispens. Reginal. loco cit. Graff. in append. ad lib. 1. decis. cap. 7. §. 4. num. 29. Floron. de cas. reser. par. 1. cap. 6. §. 4. n. 3. ver. Quid igitur, Llam. 1. par. met. cap. 7. §. 12. Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 10. num. 304. Long. par. 1. sect. 2. art. 17. num. 4. Pottel in dub. reg. ver. Cas. reser. num. 22. Suar. tom. 4. in 3. par. disp. 31. sect. 3. num. 5. & 6.

18 Noto 11. quòd absoluens à casibus reseruatis non habens auctoritatem, mortaliter peccat, & absolutio est nulla. Ita in Trid. sess. 14. c. 7. & habetur c. Omnis, de pœnit. docet D. Th. in 4. d. 2. q. 1. art 3. q̃la 3. ad 1. & d. 22. q. 3. art. 2. q̃la 3. ad 1. Et est ratio; quia cum hoc sacramentum ad modum iudicij exerceatur, sententia à iudici non suo lata nulla est, &, si absoluat a casibus bullæ cœnæ, vel violationis immunitatis Ecclesiasticæ, vel violationis clausuræ monialium ad malum finem, vel prouocantium, aut pugnantium in duello, vel injicientium manus violentas in clericos, iuxta can. Si quis suadente; vel simoniæ realis, & confidentiæ beneficialis, aut etiam a casibus Ordinarijs locorum reseruatis, incurrit ipso facto in pœnam excõmunicationis, & priuationis officiorũ, & dignitatũ, & inhabilitatis audiẽdi confessiones, & ad quæcunq; officia, & Prælaturas in posterũ obtinendas, quarum pœnarum absolutio, & relaxatio est Papæ reseruata. Ita statuit sacr. Congr. de mandato Clem. VIII. anno 1601. die 9. Ian. vt refert Quar in sum. bul. ver. Cas reseru. pag. mihi 199. & Finel. de cas. reseruat. cap. 6. num. 6. Floron. eodem tit. par. 1. cap. 5. §. 2. Item absoluentes absq; facultate excõmunicatos ab aliquo canone, in-

incurrunt excommunicationem ipso facto Papæ reseruatam, per clem. 1. de priu. §. 1. Pro his pœnis vide Fagun. in 2. præc. Eccl. lib. 8. cap. 1. num. 29. Finel. loc. cit. Chapeauil. par. 1. cap. 10. q. 8. Conrad. 1. par. de cas. consc. q. 18. in addit. Vgol. de po. Ep. cap. 37. §. 2. Vener. in exam. lib. 1. cap. 8. num. 20.

19 Aduerte 1. quòd ad incurrendas dictas pœnas requiritur præsumptio in absoluente, vt constat ex tenore dicti decreti. Quare si quis absoluat à reseruatis obliuione, inconsideratione, aut ignorantia probabili, non crassa, dictas pœnas non incurret; nam vbi lex punit præsumentem aliquid facere, non includit facientem illud simplici animo, & bona fide, absque dolo, & sæpiùs notaui, & dicunt præterea Chapeauil. loc. cit. ver. Hæc tria Vener. loc. citat. numer. 21. Finel. loc. cit. numer. 8. qui subiungit, idem esse, si absoluat probabili credulitate, quia legit apud doctorem approbatum, aut audiuit à viro docto, aut religioso fide digno licere absoluere in eo casu; quia eiusmodi non præsumpsit; absolutio tamen est semper nulla defectu potestatis. Non esset autem nulla, nec incurreret pœnas, si absolueret sub spe ratihabitionis de præsenti, per dicta tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 21. concl. 8. & dicunt Grassius in append. ad decis. lib. 1. cap. 7. numer. 55. ver. Quintus sub spe. Vgol. loc. cit. numer. 3. ver. Secundò. Long. de cas. reser. par. 1. sect. 2. art. 10. numer. 2. Confessori autem asserenti se ignorantia probabili, aut inaduertentia absoluisse, in foro pœnitentiæ credendum, vt Finel. loc. citat. numer. 9.

20 Aduerte 2. quòd licèt Regulares absoluentes à reseruatis alios suos confratres regulares mortaliter peccent, & absolutiones sint nullæ, cum tamen simus in pœnalibus, & odiosis, quæ restringenda sunt, non puto dictas pœnas ad ipsos extendi; nihil enim inuenio de his in dictis statutis, aut canonibus, neque etiam in extrau. Etsi dominici, de pœn. determinatum. Solum taliter absoluens esset puniendus tanquam de crimine graui iuxta statuta sui Ordinis. Ita Floron. par. 1. cap. 5. §. 1. num. 1. arg. clem. 1. §. Quibus etiam, de priu. Quare minùs bene sentiunt Rodr. tom. 1. quæst. reg. q. 21. art. 3. Cruz de sta. relig lib. 1. cap. 6. dub. 9. cum dicunt, quòd Religiosi absoluentes à casibus, quos sibi reseruarunt sui Prælati incurrunt excommunicationem latam in clem. Religiosi, de priu. nam dicta excommunicatio non afficit absoluentes à casibus reseruatis, sed solùm absoluentes excommunicatos ab aliquo canone. Et constat, quia in eadem clem. alijs pœnis afficiuntur, qui à casibus reseruatis, & Papæ, & Episcopis absoluere præsumunt.

21 Sed quid faciet pœnitens, qui nouit se absolutum à non habente auctoritatem? Dic, quòd vel sacerdos nullam habebat auctoritatem absoluendi à peccatis, & est iteranda tota confessio: vel solùm carebat auctoritate absoluendi à reseruatis, & sufficit, quòd reseruata confiteatur habenti auctoritatem. Ita Syl. ver. Confessio 1. q. 3. num. 6. ver. Quartò. Nauar. in man. c. 9. num. 7. Floron. de cas. reser. par. 1. cap. 5. § 1. num. 1. Portel in dub. reg. ver. Casus reseruati, num. 20. Quòd si non nouit, confessorem non potuisse absoluere, non desperet, nam si habuit contritionem, est coram Deo absolutus, vt dicunt ijdem DD. cum Antonin. 3. par. tit. 17. capit. 12. vers. Ille tamen, Quòd si dubitet, an contritionem habuerit, petat eam à Domino, & faciat quantum in se est, vt habeat, & in diuina misericordia confidat.

22 Sed quid faciet confessor, qui scit, se malè absoluisse? Multa dicunt DD. citandi. Conueniunt omnes, quòd si malè absoluit à censuris, potest, obtenta facultate Superioris dictum malè absolutum etiam absentem absoluere, quia ista absolutio, cum non sit sacramentalis, in absentem, & ignorantem ferri potest. Si autem absoluit à peccatis, aut potest sine scandalo, & præiudicio sui honoris, & famę admonere pœnitentem de errore (quod remedium est facile in Religionibus, vbi omnes sumus fratres) & tenetur; si non potest sine scandalo, roget Deum pro eo, vt si non habuit contritionem, eam illi tribuat. Si nescit, quid possit euenire, cum tunc non sit tutum exponere se periculo scandali, tenetur pœnitentem Deo commendare. Ita Suarez tom. 4. in 3. par. disp. 32. sect. 6. num. 6. & 7. Chapeauil. par. 1. c. 10. q. 8. diff. vn. Floron. loc. cit. ver. Quid igitur concludendum. Videatur Finel. cap 6. à n. 4. Conrad. par. 1. de cas. consc. q. 18. Long par. 1. sect. 2. art. 19. num. 4.

23 Sed quid, si pœnitens erat obligatus ad restituendum damnum tertio, ipse autem non obligauit, tenetur ne de damno? Hic variant DD. vt videri potest apud Floron. loc. cit. vers. Si verò damnum tertij. Suar. loc. cit. num. 8. Alij enim absolutè obligant ad restituendum, quando interuenit culpa lata; excusant, quando hæc non interuenit, sed solum negligentia, vel oscitantia. Nauar in man. cap. 17. num. 22. Ang ver. Restitutio vlt. §. 5. Rosel. Restitutio 2. § 5. Alij non obligant, etiam lata culpa interueniente, quia, inquiunt, nullam obligationem iustitiæ, aut officium habet confessarius in ordine ad creditorem, cum non sit eius procurator, nec teneatur ex officio temporalibus bonis creditoris prospicere. Ita Rebell. de obl. iust. lib. 17. de off. conf. numer. 12. Val. tom. 3. disp. 5. quæst. 6. par. 3. col. 7. ver. Alij autem. Azor tom. 3. lib. 4. cap. 16. q. 7. ver. Aliorum est. Probabilem putat Floron. loc. cit. ver. Quid igitur. Quorum opinioni subscribo; nisi confessarius pœnitenti interroganti an esset obligatus ad restituendum ex malitia, vel vt illi morem gereret, vel etiam, vt ex hac indulgentia ab eo aliquid emungeret, respondisset non esse obligatum, & sic ad non restituendum induxisset, quia tunc ratione damni dati tenetur ex iustitia damnificatum compensare. Quam limitationem admittit Azor cit. Suar. cit. num. 9. & Long. par. 1. sect. 2. art. 19. num. 6.

24 Quid etiam, si Religiosus occasione alicuius negotij pergat cum licentia sui Superioris in alienam prouinciam, poterit ne ibi absolui à confessarijs ordinarijs à casu ibi non reseruato, qui tamen reseruatus erat in sua prouincia, in quantum commisit? Dic, quòd sic; eo enim ipso, quòd est ibi tanquam hospes, potest confiteri, approbante Christiana consuetudine, potest etiam absolui ab omnibus, à quibus possunt absolui incolæ illius prouinciæ. Ita Suarez loc. cit. disp. 30. sect. 1. num. 4. Antonin. 3. par. tit. 17. cap. 4. Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 10 num. 285. Caiet. in sum. ver. Absolutio. Sa in aph. vers. Absolutio, num. 21. Portel in dub. reg. ver. Cas. reser. num. 16. Et hoc præsertim in Ordine nostro, in quo hospites per nostras constitutiones sunt subditi in illo conuentu, in quo degunt. Vide D'Aluin. de po. Ep. cap. 22. num. 7. Graff. 1. par. decis. lib. 1. cap. 13. à num. 46. contrarium sentientes, licèt Graff. de Religiosis loquendo, nobiscum sentiat tom. 2. cons. lib. 5. de pœnit. & remiss. con. 2. diff. 3. num. 8. & id concessisse Clem. IV. & Greg. XI. dicit Cruz lib. 1. de sta. relig. c. 6. dub. 11. concl. 3.

25 Sed quid, si illud iter malitiosè arripiat, vt à dicto casu reseruato absoluatur? Suar. loquendo de secularibus apud Filliuc. loc. cit. cap 7. num. 195. putat, confessionem esse inualidam, quia non est iuxta consuetudinem, nec iuxta intentionem Pastorum. Melius Filliuc. ibid. ait, confessionem esse validam, consuetudine etiam in hoc casu approbante, si confessio fiat Religiosis Mendicantibus, qui sunt delegati Papæ, & habent priuilegium audiendi confessiones quorumcunq; ad se venientium; quod etiam confirmat idem Filliuc. loc. cit. cap. 10. num. 285. In Religiosis autem non habeo dubium, quia sunt subditi illius Superioris, in cuius conuentu degunt.

26 Sed quid, si Religiosus incurrat in aliquem casum, qui non est reseruatus in sua prouincia, est tamen reseruatus in illa, in qua est hospes, poterit ne ibi absolui à confessarijs non habentibus potestatem super reseruatis? Dic, quòd non, quia licèt sit hospes, quò ad hoc tamen iudicatur subditus, & habetur tanquam incola, præsertim in Ordine nostro, vt dixi. Ita Suarez tom. 4. in 3. par. disp. 30. sect. 1. num. 6. Caiet. loc. cit. Poterit autem à confessarijs ordinarijs absolui, si reuersus in suam prouinciam, in qua talis casus non est reseruatus, confiteatur, propter dictam rationem.

27 Noto 12. quod delegatus ad absoluendum in aliquo casu particulari, non potest illam facultatem subdelegare.

l. A iudice, Cod. de iud. cap. fin. de off. deleg. Si verò sit delegatus ad vniuersitatem casuum, quia scilicet Prælatus concedat illi, V. G. Correctori, vel alijs suos casus, tunc potest in aliquo casu particulari suam facultatem subdelegare, quia est quasi ordinarius, vt dicit glossa in cap. Cum causa, ver. Delegatus, de appell. Quam sententiam esse communiter receptam, testatur ibi Abb. Atq; ita Vgol. de po. Ep. cap. 36. §. 7. Capel. Tolos. decis. 13. Sorb. in comp. ver. Absolutio ord. quò ad fi. fine. Reec. 1. par. prax. decis. 621. num. 3. fine. Portel in dub. reg. ver. Casus reseruati, num. 13. Rodriq; tom. 1. q. reg. q. 21. art. 9. Miran. tom. 2. man. q. 34. art. 14. concl. 3. Dixi tom. 2. priu. const. 10. Vrb. VIII. num. 14.

28 Si quæras, an eadem auctoritate, quam habet quis absoluendi à casibus reseruatis, possit vti passiuè in personam suam, dando alteri auctoritatem vt ipsum absoluat? R. eadem distinctione. Si habet auctoritatem absoluendi aliquem particularem pro vna vice tantùm, non potest, quia est delegatus in hoc casu tantùm actiuè quò ad alios, & non passiuè quò ad se, quod est valde diuersum; & à diuersis non fieri illationem, sæpius dixi, per l. Papinianus, ff. de minor. Ita Graff. in append. ad lib. 1. decis. li. 1. capit. 7. num. 45. Si verò sit delegatus ad vniuersitatem casuum, puto quòd possit, quia in hoc præsumitur de voluntate Prælatorum, qui scientes hanc doctrinam, eam tolerando approbant, & est inconueniens, quòd fiat ille, qui alijs potum tribuit. Ita Vgol. loco cit. ver. Verum, & affert declar. Cong. Concil. Mir. loco cit. concl. 1. Facit Caiet. t. 2. q. 96. art. 5. in fine.

29 Et aduerte, quòd dicti confessarij assignati pro absolutione casuum possunt absoluere ab omnibus casibus Prælatis reseruatis, etiamsi habeant censuram annexam, nisi aliter Prælatus se explicet. Tum quia fauores amplian di sunt. Tum quia aliàs illa facultas esset inutilis. Tum quia concesso principali, idest casu, intelligitur concessum accessorium, idest censura. Tum quia talis est praxis Religionis. Ita Suar. de cens. disp. 7. sect. 4. n. 13. Nauar. in man. cap. 27. num. 261. Portel in dub. reg. ver. Casus reser. num. 3. Item quando Superior concedit alicui omnem suam auctoritatem vt absoluatur, & absoluat, concedit quòd possit absolui, & absoluere non solùm à peccatis, sed etiam à censuris. Suar. Nauar. loco cit. Portel nu. 4.

30 Ad vltimum hic nota, quòd Regulares tenentur singulis mensibus confiteri, & communicare. Clem. Ne in agro, §. Sanè, de sta. Monach. Trid. sess. 25. de reg. c. 10. An autem ad id teneantur sub mortali? Dic, quòd non. Quia solùm videntur dicta iura id consulere, non præcipere, vt tradit Homob. cum multis io. a. tract. 8. c. a. q. 3.

§. I. Quosnam casus in particulari possint sibi reseruare Prælati Regulares.

31 NOto 1. quòd Clem. VIII. vt constat ex const. 10. Vrb. VIII. rom. 2. nostr. priu. à §. 61. & alij omnes Pontifices successores mandarũt Superioribus regularibus, vt non possent sibi reseruare nisi casus sequentes, aut omnes, aut aliquos ex his, prout meliùs expedire iudicauerint; quòd si aliquis alius pro Religionis conseruatione, & conscientiæ puritate videbitur reseruandus, id fiat pro prouincijs matura discussione, & consensu capituli prouincialis, & pro tota Religione cap. generali. *Primus est. Veneficia, incantationes, sortilegia. 2. apostasia à Religione, siue habitu dimisso, siue retento, quando eò peruenerit, vt extra septa monasterij, seu conuentus fiat egressio. 3. nocturna, ac furtiua è monasterio, seu conuentu egressio, etiam non animo apostatandi facta. 4. proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale. 5. iuramentum falsum in iudicio regulari, seu legitimo. 6. procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiam effectu non secuto. 7. falsificatio manus, aut sigilli officialiũ monasterij, aut conuentus. 8. furtum de rebus monasterij, seu conuentus, in ea quantitate, qua sit peccatum mortale. 9. lapsus carnis voluntarius, opere consummatus. 10. occisio, aut vulneratio, seu grauis percussio cuiusque personæ. 11. malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio literarum à Superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad Superiores.*

32 Noto 2. circa hos casus in communi, quòd dubitant DD. an possit Prælatus præcipere aliquid sub pœna excommunicationis ipso facto, & absolutionem sibi reseruare. Ad quod iam negatiuè respondi tom. 2. priu. in const. 10. Vrban. VIII. num. 10. & dicunt Mols. par. 1. sum. tract. 7. cap. 20. num. 17. Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 10 num. 276. Licet enim censura, & casus sint diuersa, & pariter eorum absolutio, tamen quòd ad reseruationem sunt idem, vnde eadem prohibitione comprehenduntur. Et tandem reperi ita declarasse Congreg. Regular. anno 1617. die 7. Iulij quam declarationem pono per extensum in addit. ad priu. Regul. cap. 12. num. 5.

33 Noto 3. quòd possunt Prouinciales, non per se, sed cum consensu, & discussione matura capituli prouincialis reseruare aliquem casum pro aliquo conuentu particulari, non enim præcipit Pontifex, quòd si aliquod aliud peccatum ex dictis sit reseruandum, illud reseruari necessariò debeat pro tota Religione, vel pro tota prouincia, sed solum ait, quòd *si aliud præterea peccatum graue pro Religionis conseruatione, aut pro conscientiæ puritate reseruandum videbitur, id non fiat, nisi de consensu capituli generalis, aut prouincialis.* Sed ista Religionis conseruatio, & conscientiæ puritas potest requirere, vt in vno loco fiat hæc reseruatio, & non in alijs. Ita Suar. tom. 4. in 3. p. disp. 29. sect. 2. num. 12. Fagund. in 2. præcep. Eccl. lib. 8. cap. 4. num. 4. Mols. loc. cit. num. 13. Filliuc. loc. cit.

34 Noto 4. grauem esse difficultatem, an ista prohibitio casus reseruandi intelligatur solum de his casibus, qui ad libitum Prælatorum reseruari possunt, an verò etiam de his, qui vigore regulæ, & constitutionum, abstrahendo à Prælatorum voluntate, reseruati sunt, V. G. in Religione Minimorum Legislator ipse in Correct. nu. 86. reseruauit Prælatis absolutionem quatuor votorum.; Quæritur, an ista vota post dictum decretum sint ampliùs reseruata, si de nouo non reseruentur? Aliqui enim putant, quòd casus antiqui Religionum non fuit reuocati per istud decretum, & ex dicto decreto constare videtur, quòd solùm loquatur de casibus, quos sibi reseruare possunt Superiores, non de ijs, qui sunt reseruati per regulam, & constitutiones, ait enim, *Sanctitas sua decreuit, vt nemo ex Regularium Superioribus peccatorum absolutiones sibi reseruet, exceptis ijs*, &c. Ego tamen tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Vrban. VIII. num. 12. tenui, quòd dicta quatuor vota non sunt ampliùs omnia reseruata, sed solùm duo, castitas, & paupertas, quæ continentur in dicto decreto; alia verò duo, obedientia, & vita quadragesimalis non sunt ampliùs reseruata, sed debent reseruari per capitulum generale in tota Religione, & per prouinciale, seu definitorum, in qualibet prouincia, vt in hac Genuensi factum est anno 1630. die 28. Septemb. Quod etiam nunc confirmo, nam mihi ex dicto decreto constat de mente Pontificis, quòd omnino noluerit reseruari casus, nisi expressos; ait enim in principio, *Decreuit, vt nemo sibi reseruet peccatorum absolutiones, exceptis ijs.* Et prius dixerat perpendens Sanctissimus, quod reseruatio facultatis absoluendi religiosos pœnitentes nonnullos infirmiores adducere possit in eternæ damnationis periculum, & in fine apponit prægnantissimas clausulas derogatorias. Et ita mecum sentiunt Beia 3. par. casuum, cas. 16. ver. Extat tandem; vbi ait, quod ipse erat Romæ, quando Papa fecit illud decretum, & quod post visos, & consideratos casus omnes, qui in Religione qualibet erant per Regulam, & constitutiones, seu consuetudinem reseruati, quos à Generalibus, seu Procuratoribus Ordinum fecit sibi in schedula præsentari, solum prædictos reseruatos fore, & esse, & haberi, & non alios, cunctis Regularibus præscripsit. Sorb. in comp. vers. Absolutio ord. quò ad fi. ver. Deinde est pariter, pag. mihi 21. vbi facta mentione de casibus reseruatis in suo

Ordine

Ordine, ait, quòd post dictum decretum, aliud de illis est ordinatum. Idem sentire videtur Long. par. 1. cas. 9. n. 29. ver. Et aliquando. Postel. in addit. ad dub. reg. ver. Casus reseruati, statim in princ.

35 Noto 5. quòd quando aliquis incurrit publicè in casum reseruatum, V. G quando duo Religiosi publicè se percutiunt, non potest ille, qui habet per delegationem casus reseruatos, eos absoluere, sed hoc pertinet ad Superiorem Prælatum. Tum quia per publicitatem ius ad illos acquisitum fiscus; Tum quia talem esse mentem Prælati delegantis præsumitur. Tum quia ita de consuetudine reseruantur in Religionibus, præsertim in nostra. Ita Long. par. 1. sect. 5. art. 4.

36 Noto 6. quòd possunt per dicta capitula generalia, & prouincialia reseruari aliqui casus pertinentes ad materiam casuum reseruatorum in dicto decreto, V. G. in materia lapsus carnis reseruari possunt actus impudici, oscula, &c. Ita sibi declarasse Summum Pontificem, refert Sorb. loc. cit. ver. Et tunc, pag. mihi 52. quem sequitur Longus loc. cit. sect. 1. art. 4. n. 4. Molfes. tom. 1. sum. tract. 7. c. 20. n. 15. Graff. de cas. reser. lib. 3. c. 10. num. 27.

37 Sed videtur in hoc esse aliqua difficultas; nam cum Papa determinet materiam præcisè, lapsum scilicèt carnis voluntarium opere consummatum, non possunt reseruari casus isto minores, nimirum tactus, & oscula, etiam per capitula: quia licèt isti actus mala intentione facti ex se sint peccata mortalia, in ordine tamen ad actus venerei consummationem sunt solum initiatiuè. Vnde est omninò contra mentem Papæ illos reseruare. Nec refert, quòd Papa concedat dictis capitulis; vt possint reseruare casus, quos pro puritate conscientiæ, & Religionis conseruatione iudicauerint esse reseruandos, nam loquitur ibi Papa de aliis casibus specificè distinctis à taxatis, vt indicat illa clausula, *Si quod aliud prætereà peccatum graue*, &c. dicto enim, aliud specificam diuersitatem importat apud Logicos. Nec refert, quòd hoc sit obtentum viuæ vocis oraculo à Pontifice; Nam viuæ vocis oracula, quæ non sunt firmata ab aliquo Cardinali, nil valent post constit. Greg. XV. quam habes tom. 2. nostr. priu. in eius constit. 3. Immò nihil valent, etiamsi sint firmata à Cardinalibus, post const. Vrb. VIII. quæ incipit, Aliàs fel. recor. datam Romæ, die 21. Decembr. 1631. quam pono in addit. ad priuil. regul.

38 Noto 7. circa primum casum, quòd in illis tribus superstitionum speciebus includuntur omnes aliæ superstitionum species, cum ad mortale peccatum pertingunt. Ita Longus par. 2. cas. 1. num. 4. Graffius de cas. reser. lib. 3. c. 1. numer. 1. Molfesius tom. 1. sum. tract. 7. cap. 20. num. 25. Quar. in sum. bull. ver. Casus reser. num. 3. pag. mihi 193. vers. Quò ad primum casum. Venefici dicuntur, qui maleficium faciunt siuè ad inferendum, siue ad tollendum morbum, vel alias damnificandum in personis, vel in rebus, quique licèt maleficium non fecerint, vel etiam nesciant facere, eo tamen à maleficis fabricato, siue ad soluendum, siue ad ligandum vtuntur. Ita Fagundez in 2. præcep. Eccl. lib. 8, cap. 4. numer. 7. & 8. & num. 9. addit, quòd consulentes sagas, aut consulentes, vt consulantur, si illarum remedijs non vtantur, non comprehenduntur casu reseruato, etiamsi ex consilio sagæ ad maleficia componenda colligant ossa mortuorum, aut alias res sacras, vel profanas; quia maleficium per hoc non faciunt, nec eo vtuntur, licèt materiam præparent. Incantatores dicuntur, qui dæmonem expressè, vel tacitè per se immediatè, vel per alium inuocant, illi cultum, & reuerentiam exhibendo, auxiliumque ab eo expectando, vel vtuntur verbis, seu factis ordinatis ab ijs, qui cum dæmone pactum expressum iniere. Ita Fagund. loc. citat. à numer. 10. Sortilegi dicuntur, qui per quasdam inspectiones sortium, vel figurarum futura prænunciant. Ita Graff. loc. cit. num. 16. Vide quæ dico tom. 2. priu. in constit. 9. Pauli V. numer. 17. & circa maleficos vide constit. Greg. XV. quam ibi refero, numer. 26. Comprehenduntur etiam hoc casu astrologi iudicarij, qui ex motu astrorum volunt prædicere, quæ à libero pendent arbitrio contra quos audio emanasse nouissimè quandam constit. Vrb. VIII. & etiam chiromantici, qui ex lineamentis in manu, aut spatula apparentibus, certò, & infallibiliter prædicere se putant futura, vel etiam diuinare præterita abscôdita. Ita Graff. loc. cit. n. 23. Longus cit. num. 17. vers. 3. Consulentes autem astrologos, & mulierculas illas ægyptianas, quas zingaras vocamus, non comprehenduntur, immò nec peccant mortaliter, cum consuluntur ad irridendum; secùs autem, quando interrogans animo firmiter illis credendi, seu quando interrogans est persona grauis, quæ scandalum generet. Ita Nauar. in sum. c. 11. num. 31. Sanch. lib. 2. in dec. c. 38. n. 48. Fagund. loc. cit. n. 15. Videatur Longus, & Graffius, qui fusè explicant, qui hoc primo casu simpliciter reseruato comprehendantur. Contra Astrologos fecit tract. Alexand. de Angel. & contra omnes supradictæ farinæ homunculos agit Petrus Ciruelus.

39 Noto 8. circa secundum casum, quòd pro illius declaratione videnda sunt quæ dixi tom. 1. huius op. q. 1. c. 26. præsertim not. 1. & 2. Videri etiam potest. Graff. de cas. reser. lib. 3. c. 2. Long. eod. tit. par. 2. cas. 5. Molf. tom. 1. sum. tr. 7. cap. 20. à num. 26. Quar. in sum. bull. ver. Casus reser. num. 5. pag. mihi 193. Fagund. in 2. præc. Eccl. lib. 8. cap. 5. per totum. Per septa monasterij intellige totum circuitum monasterij, comprehendendo in eo hortum, nemus, rus monasterio annexa, quando tamen in illis solet ordinariè deambulari absque Superioris licentia, immò etiamsi in aliquem ex dictis locis non possit absque Superioris licentia deambulari, propter aliquod motiuum, & tunc qui in eo deambularet peccaret quidem, sed in casum reseruatum non incideret, si dictus locus intra circuitum monasterij esset. Ita videtur sentire Fagund. loc. cit. num. 1. Et aduertit etiam Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 18. numer. 4. quòd si quis vero animo apostatandi, habitum regularem dimitteret, & secularem indueret, animo exeundi septa monasterij, si tamen dicta septa non exiret, non incideret in casum reseruatum. Quòd etiam colligitur ex supradictis, vbi determinauimus, quòd ista casuum reseruatio intelligitur cum effectu. Circa, id quod dicit, *siue habitu dimisso, siue retento*, non intelligas solùm retentionem secretam, ita vt cognosci non possit tanquam Religiosus talis Religionis, sed etiam retentionem publicam, ita vt in casum reseruatum ex vi verborum Papæ incurrat, qui animo apostatandi septa monasterij egreditur, siue cum habitu publicè gestato, vel occultè, siue illo dimisso. Immò puto, etiam voluisse Papam in hoc casu comprehendere illum, qui animum non habet Religionem deserendi, sed solum vagandi, licet enim hic in foro conscientiæ apostata non sit, in foro tamen exteriori, si habitum dimisit, vel illum ita occultè gestat, vt non cognoscatur, indicatur apostata. Immò puto, voluisse comprehendere verùm fugitiuum, & vagum, qui habet animum reuertendi, & habitum defert, hic enim est apostata largo modo, vt vocabuli considerata, sed peior est verò apostata, quia hic solùm sibi nocet, ille autem, & sibi, & Religioni vniuersæ, & singulis de Religione, eam, & eos infamando, & scandalizando.

40 Noto 9. circa 3. casum, quòd illa egressio debet esse nocturna, non diorna, neque in crepusculis, quia in ijs non est nox, de cuius essentia sunt tenebræ, & omnimodus recessus à luce. Debet item egressio esse extra monasterium, idest extra portas claudentes dormitoria fratrum; nec est necesse, quod sit extra septa monasterij, vt declaratum est in præced. casu, nam Papa facit differentiam in egressu facto animo apostatandi, & in hoc nocturno absque tali animo, nam ibi dicit, *Quando eò peruenerit, vt extra septa monasterij fiat egressio*. Septa autem includunt hortos, &c. At in ista nocturna egressione non dicit, Extra septa monasterij, sed solum *furtiua egressio è monasterio*. Cum ergo quis egrediatur extra portas claudentes monasterium de nocte, dicitur egredi de monasterio. Quare videntur incidere in hunc casum iuuenes, qui de nocte descendunt per scalas in hortum, vel etiam per portam ad furandos fructus, quia illa ad furtiua egressio nocturna. Denique debet ista egressio esse furtiua, idest absq; licentia Superio-

ris facta. Vnde licèt quis, videntibus, & expectantibus, vel custodiam facientibus duobus amicis, conuentus de nocte egrediatur, incidet in hunc casum, quia est furtiua egressio. Si autem Superior daret licentiam, alicui sic de nocte egrediendi in Religionis dedecus, & contradebitum sui officij, putat Suar. tom 4. de relig. tract. 1. lib. 2. c. 18. n. 5. quòd talis egressio nihilominùs censeretur furtiua, quia illa licentia est iniusta, & nulla, & nihil operatur. Sed licèt sit iniqua, non potest tamen dici furtiua; nam licentia iniqua non desinit esse licentia. Vnde etiam videmus quòd licentia Superioris ad retinenda superflua secundū communiorem opinionem excusat à peccato contra paupertatem; & si Superior daret de die licentiam alicui Religioso, vt iret ad fornicandum, vel furandum, illa licentia esset quidem iniqua, sed tamen illo ratione licentiæ nullam culpam, vel pœnam incurreret. Prælatus autem, qui sic furtiuè de nocte egrederetur, censeo cum Suar. loco cit. quòd incurreret in hunc casum, quia licèt non habeat præsentem Superiorem, cuius voluntate regatur, habet tamen regulam, & voluntatem superioris Prælati totius Religionis, aut expressam, aut secundum rectam rationem præsumptam, respectu cuius talis egressio furtiua est. Videatur pro hoc casu Long. par. 2. cas. 3. Graff. eodem tit. lib. 3. cap. 3. Molles. tom. 1. sum. tractat. 7. cap. 20. a num. 37. Quar. in sum. bull. ver. Casus reser. num. 5. ver. Quòad 3. pag. mihi 194. Fagund. in 2. præc. Eccl. lib. 8. cap. 5. n. 22.

41 Noto 10. circa 4. casum, quòd pro ipsius declaratione videnda sunt, quæ dixi tom. 1. huius op. tota quæst. 2. & præterea videri possunt Fagundez loc. cit. cap. 6. Molsesius cit. à num. 43. Quar. n. 6. Longus cas. 4. Graff. cap. 4.

42 Noto 11. circa 5. casum, quod iuramentum falsum, quod potest reseruari, debet esse sumptum in iudicio, vnde iuramentum falsum extra iudicium reseruari non potest. Iudicium autem debet esse regulare, idest factum apud personas regulares, seu habentes iurisdictionem in Regulares, vt sunt Protectores, Nuntij, Inquisitores. Vnde si quis Regularis sumeret iuramentum falsum in iudicio seculari, etiam dato, quòd iudex secularis eo casu esset competens, tamen non comprehenderetur hoc casu reseruato. Nec solùm sufficit, quod iudicium sit regulare ad hoc vt possit falsum iuramentum reseruari, sed etiam debet esse legitimum. Vnde si iudicium non est legitimum iuramentum falsum non est reseruatum. Ita Suarez loc. cit. num. 7. Long. loco cit. cas. 5. num. 3. & 4. Fagund. cit. cap. 7. num. 1. & 2. Graff. loco cit. cap. 5. num. 5. Quar. num. 7. Et aduerte, quod iuramentum debet esse falsum, ita vt Religiosus sciat, se falsum testificari, imponendo scilicet falsum, vel occultando verum. Vnde si quis bona fide putet se iurare verum, cum tamen à parte rei sit falsum, is nullo modo peccat, nec consequenter casum reseruatum habet. E contra verò si putat se iurare falsum, & à parte rei iurat verum, mortaliter peccat, & habet casum reseruatum, secundum Graff. loco cit. n. 15. & 16. & Fagund. loco cit. Sed licet in hoc vltimo casu adsit peccatum mortale contra conscientiam erroneam, non puto tamen quod illud sit reseruatum, quia reseruatio, cum sit odiosa restringenda est, vt cadat super verum actum, non tantum existimatum, vt Suar. loco cit.

43 Hic autem opportunè quæres, quodnam, & quandonam iudicium sit, & dicatur legitimum? Resp. tunc solùm iudicium esse legitimum, quando iudex est competens, & iuris ordine seruato. Interrogat. Est autem iudex competens, quando super reum, vel testem habet iurisdictionem ordinariam, vel delegatam. Legitimè autem interrogat, quando habet saltem semiplenam probationem delicti, vel indicia sufficientia, aut præcessit infamia. Ita Fagund. loco cit. n. 3. Molf. par. 1. sum. tract. 7. cap. 20. num. 60. Graff. loco cit. nu. 23. dixi tom. 1. huius op. q. 1. c. 16. not. 4.

44 Sed quid, si quis interrogetur in iudicio legitimo de delicto proprio, & neget veritatem, incurretne casum reseruatum? To. 1. huius op. cit. §. 1. concl. 1. ver. Limitant tamen, dixi, quòd potest reus etiam iuridicè interrogatus prudenti amphibologia veritatem occultare, quando grauis pœna, vel sanguinis, vel exilij, vel infamiæ, vel tritemium timetur; atque ita tunc non peccabit, nec casum reseruatum consequenter incurret. Et in casu nostro id multis probat Fagund. loco cit. num. 4. Molses. cit. num. 62. Et nota in hac materia bonam regulam, quam ponit Tolet. lib. 4. sum. cap. 21. num. 6. in fine, & probat Fagund. loco cit. num. 7. fine, quòd scilicet potest reus iuxta scientiam iurare æquiuocè, & amphibologicè, quoties iuramentum per Superiorem petitur ex ignorantia veritatis, quæ si sciretur, non peteretur, V. G. Superior vult scire, an Petrus fuerit locutus cum Paulo seculari de secretis Religionis, & sic eum sub iuramento interrogat, an tali die hora, & loco fuerit allocutus Paulum. Dico, quòd per dictam regulam potest licitè Petrus æquiuocè respondere, se illo die, hora, & loco non fuisse allocutum Paulum, licèt verè cum eo locutus fuerit, sed non de rebus secretis Religionis, de quibus petit Prælatus. Potest similiter subditus veritatem amphibologia occultare, cum Superior sub iuramento interrogat, an Petrus talia verba iniuriosa Francisco dixerit, si Petrus prouocatus à Francisco subdito motu iracundiæ, quæ mortale peccatum non sit, ea verba protulerit, & sic de alijs. Ita Fagund. loco cit. num. 9.

45 Sed quid, si quis in iudicio metu tormentorum, quæ Superior comminatur, fateretur delictum, quòd non commisit, & sic iuramentum falsum sumeret, illud iuramentum essetne reseruatum? Dic, quòd non; quia stante illa occasione, Religiosum imponere sibi falsa in iudicio regulari præcisè, non puto mortaliter peccare, per doctrinam Nauar. in sum. cap. 18. num. 27. quàm probat Molses. loco cit. num. 63.

46 Noto 12. circa 6. casum, quòd tria genera personarum comprehenduntur in eo. Primum earum, quæ procurant abortum, vel potione, vel baculo, vel onere. 2. earum, quæ dant auxilium ad faciendum abortum scienter, dando instructiones ad illum parando herbas, coquendo, potionem porrigendo, &c. 3. earum, quæ dant consilium ad dictum abortum procurandum, etiamsi id facerent ad saluandam vitam mulieris, quia nunquam licet innocentem occidere; fœtus autem debet esse animatus, & animatur fœtus masculinus secundum sententiam Hippocr. die 30. & fœmininus die 42. Vnde absolutè dicit August. lib. 83. q. q 56. quòd fabrica humani corporis in die 45. formata est. Alij aliter dicunt. Vide Scot. diuersorum opinionum referentem in selec. bul. epit. 146. ver. Sed haud exigua. Vbi autem dubitatur, an fœtus fuerit animatus, necne, in foro animæ debet reputari animatus post 40. dies, quia in illo foro sequimur semper securius. Ita etiam Nauar. in man. cap. 27. num. 223. Quar. iter. Abortus, num. 5 Long. par. 2. cas. 6. n. 3. Scot. loc. cit. theor. 388. ver. Quid si quis; vbi plures refert censentes cum ipso, quòd hoc casu dubij debet censeri talis irregularis. Sanch. 1. in dec. cap. 10. n. 43. & n. 44. idem dicit de eo, qui dedit consilium ad abortum, sed facta diligentia dubitat, an alter habuerit animū resolutum abortum faciendi absque illius consilio. Et probatur ex c. Significasti, & c. Ad audientiam, el. 2. de homic. Quando autem fœtus est animatus, sequatur, vel non sequatur effectus, ad incurrendum casum reseruatum nihil refert. Et sic dicitur opus consummatum in casu nostro, quando mulier accepit, vel fecit, id vnde poterat, & ipse prætereodebat sequi abortum. Quare si Religiosus det mulieri consilium, vt sumat potionem ad abortum causandū, adiuuet ad talem potionem fabricādam, procuret, vt eam sumat, si mulier tamen dictam potionem non sumat, non comprehenditur isto casu. Ita explicant Long. loco cit. Graff. de cas. reser. lib. 5. c. 5. fine, Molf. to. 1. sum. tract. 7. c. 20. à n. 65. Fagund. in 2. præc. Eccl. lib. 8. c. 7. à n. 16. Portel. in addit. ad dub. reg. ver. Abortus, n. 5.

47 Aduerte 1. quòd procurans abortum fœtus animati incurrit irregularitatem, quia est verus homicida, l. Necare, ff. de lib. ag. cap. Consuluisti, 2. q. 5. cap. Si aliquis, cap. Sicut ex literarum, de homic. & habetur in constit. 87. Sixti V. Effrænatam, quam refert Cherub. tom. 2. bull. Ita Nauar. in man. loco cit. Sylu. ver. Abortus, num. 1. Long. loco cit. num. 2. ver. Hinc sequitur; Scot. loco cit. super qua irregularitate, ait Portel. in dub. regul. ver. Abortus, num. 10.

num. 10. quòd potest Prælatus in foro conscientiæ dispensare: & similiter super inhabilitate ad officia, &c. quòd etiam confirmat dictus Portel in addition. eodem ver. numer. 7.

48 Aduerte 2. quòd quando fœtus est animatus, vltra peccatum reseruatum, procurantes abortum, auxilium, aut consilium dantes, sunt ipso facto excommunicati, per constit. cit. Sixti V. quæ excommunicatio erat reseruata Pontifici; sed Greg. XIV. eam moderando, concessit, vt quilibet confessor ab Ordinario approbatus, & ad hoc specialiter deputatus, possit in foro conscientiæ tantùm ab ea absoluere. Putat autem Long loco cit. fine, quòd Prælati regulares possint suos subditos etiam in foro exteriori conuictos ab hoc crimine absoluere. Cord. in sum. q. 34. & Vega par. 2. sum. cap. 12. cas. 6. putant, quòd si talis abortus, seu homicidium est occultum apud seculares, & notum solum apud fratres, quòd possunt Prælati regulares in vtroque foro absoluere. Et confirmant ex cap. Significasti 2. de homic.

49 Aduerte denique, quòd procurans abortum fœtus inanimati, non incidit in casum reseruatum, nec est excommunicatus, nec fit irregularis, peccat tamen mortaliter. Ita Sylu. ver. Abortus, num. 1. Long. loco cit. num. 2. vers. Hinc sequitur, Graff. par. 1. decis. lib. 2. c. 63. num. 13.

50 Noto 13. circa 7. casum, quòd ad illum incurrendum requiritur 1. quòd Religiosus falsificet manum alicuius officialis conuentus, vt sic, ommium Sacristæ, Procuratoris, Correctoris, Prouincialis, Generalis, Procuratoris generalis, Secretarij Generalis, &c. hi enim omnes sunt officiales Religionis, & consequenter conuentuum (licet Portel. in addit. ad dub. reg ver. Falsarius, num. 3. putet, per officiales conuentus non intelligi Prouinciales, & Generales, nec alios officiales aliens conuentus, sed solùm illius, in quo falsarius commoratur) scribendo literas ad formam vnius ex dictis officialibus, vel scripturam in aliqua clausula immutando, ita vt contrarium sensum reddant; vel etiam solum falsificet subscriptionem, aut etiam furando sigillum dicti officialis, aliud consimile fabricari curet, quo aliquem scripturam sigillet, vel etiam eam sigillet dicto sigillo, quod furatus est. 2. requiritur, quòd id faciat dolo, non ioco. 3. denique, quòd vtatur dicta scriptura, vel sigillo, licèt nullum damnum, ex ea deinde sequatur. Nam si falsificata scriptura, vel falso sigillo signata, pœnitentia ductus, ea non vtatur, sed laceret, cum actus ad suam consummationem non perueniat, non incurret casum reseruatum. Nec similiter incurrunt casum reseruatum consulentes, auxiliantes, suadentes, aut etiam præmia promittentes falsificantibus. Quia cum hi non comprehendantur in littera, reseruatio ad illos, cum sit odiosa, non est extendenda, vtens verò scienter literis ab alio falsatis, hoc casu comprehenditur, quia & falsanorum pœnis tenetur. Ita Fagund. in 2. præc. Eccl. lib. 8. cap. 7. num. 21. & 22. Long. par. 2. casu 7 Molf tractat. 7. cap. 20. à num. 70. Graff. de cas. reseru. lib. 3. cap. 6. Quar. in sum. bull. ver. Cas. reser. num 8. pag. mihi 196. Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 18. à num. 8. De falsantibus autem scripturas, aut illis vtentibus, vide Tusch. tom. 3. lit. F. conclus. 41. Mol. tom. 3. tract. 2. de iust. disp. 700. Portel loc. cit. num. 4.

51 Noto 14. circa 8. casum, quòd furari de rebus monasterij illam quantitatem, quæ sit peccatum mortale, est casus hic reseruatus. Et idem est, licèt eam quantitatem furens à fratre aliquo particulari, à Superiore ad vsum illi concessa. Tum quia ex eo quòd res sit applicata ad vsum fratris particularis, non desinit esse monasterij. Tum quia licèt in Religionibus omnia sint communia, vsus tamen aliquarum rerum non est omnibus communis, sed applicari debet à prudenti iudicio Superioris suis subditis; & ad scrupulos tollendos id fuisse declaratum à Clem. VIII. refert Sorb. in comp. ver. Absolutio ord. quò ad fra. pag. mihi 11. licèt contrarium doceat Diana tract. 6. var. quæst. 43. & 45. Immò furari rem in quantitate mortali, ab eo Religioso, qui habet auctoritatem eam distrahendi extra Religionem, est etiam mortale, peccatum hic reseruatum; nam quousque res non est alienata extra Religionem, semper est monasterij quò ad proprietatem, & dominium, vnde semper est in potestate Prælati dictam licentiam alienandi reuocare. Ita Soar. loco cit. num. 11. Long. pat. 2. cas. 8. num. 13. Item incideret in casum reseruatum, qui à fratre particulari surriperet scripta aliqua ab ipso multis vigilijs elaborata, nam tunc illud iudicabitur furtum magnum, vt dicunt Graff. de cas. reseru. lib. 3. cap. 7. num. 26. Long. loco cit. numer. 14.

52 Quæ autem sit ea quantitas, quæ constituit furtum mortale, alij relinquunt prudentis arbitrio, considerantis pauperiem, vel diuitias illius, à quo aufertur. Alij aliter. Ego tom. 1. huius op. quæst. 2. cap. 2. §. 9. ver. Quæ autem sit quantitas, dixi, quòd Religiosi furantes quatuor regalia à suis conuentibus, non committebant culpam lethalem, & DD. ibi adductis adde Fagund. in 2. præcep. Ecclesiæ, lib. 8. cap. 6. num. 7. Molf. tom. 1. sum. tract. 7. cap. 20. n. 88. Long. par. 2. cas. 8. num. 4. Ledesm. de stat. relig. in com. cap. 4. concl. 3. dub. 8. ver. La segunda parte se prueua, pag. mihi 101. Non conflatur autem prædicta quantitas per plurima alia furta inferiora, nisi quis in illis faciendis intenderet in eis perseuerare, nam tunc haberet animum nocendi notabiliter, & peccatum mortale committeret, per D. Thom. 2. 2. q. 66. art. 6. ad 3. Nauar. lib. 3. conf. de stat. Monach. consl. 3. num. 11. & 17. Quar. in sum. bull. vers. Casus reser. num. 9. ver. An autem, Molf. loco cit. n. 93. vnde habent occasionem sibi cauendi expensores.

53 Si quæras, an furari aliquid reliquiarum sit peccatum mortale reseruatum? R. affirmatiuè. Nec excusat paruitas materiæ; nam reliquiæ sunt magni thesauri, nulla pecunia æstimabiles. Immò sacrilegium est illas furari; quia aufertur sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro; cap. Quisquis, 17. quæst. 4. Ita Sylu. ver. Reliquiæ, quæst. 2. Graff. de cas. reser. lib. 3. cap. 7. n. 24. Long. eodem tit. par. 2. cas. 8. o. 10. Sanch. 2. in decal. cap. 43. num. 23. Quar. loc. cit. ver. Esset autem; dixi tom. 1. priu. in constit. 3. Leon. X. num. 5. Nec excusaretur à mortali reseruato, qui dictas reliquias de licentia, vel conniuentia Sacristæ reciperet: nam Sacrista ad id non habet facultatem; Graff. loco cit. n. 25. Immò nec puto, Prælatum per se solum ad id habere facultatem, sed requiri totum capitulum; quia Prælatus non est dominus rerum monasterij, sed procurator. Existimat tamen Portel in addit. ad dub. reg. ver. reliquiæ, num. 5. quòd furari paruam reliquiam deuotionis gratia non sit mortale.

54 Sed quid, si quis ad furandum reliquias, seu calices, & alias res sacras frangit armaria, scrinia, discos, &c. vltra peccatum reseruatum, incurret ne aliquam censuram? R. incurrere excommunicationem. Ita Pauorm. in cap. Ex literis, de fur. numer. 2. Syluest. ver. Furtum, numer. 8. Long. loco citat. num. 11. Graff. num. 20. Prob. ex c. Conquesti, de senteot. excom. qui autem furatur res sacras absque fractione, venit excommunicandus, cap. Conquestus, de foro comp.

55 Sed quæres, an Superior possit absoluere absque obligatione restituendi, eum, qui furatus est à fratre particulari, vel à communitate notabilem quantitatem? R. si fur sit restituendo, non potest absolui, quin restituat, quæ à communitate abstulit; quia Prælatus, vt dixi, est procurator conuentus; cap. Cum nobis, fine, de elect. Si autem furatus fuisset à communi penu aliquid sibi vtile, vel necessarium, quod non in magnum redundaret communitatis damnum, posset quidem illum absque restitutione absoluere, quia sicut poterat illud ante absolutionem cōcedere, ita potest condonare, non tamen debet Prælatus esse in hoc multùm facilis, ne ansam tribuat id pluries attentandi. Quæ autem ablata sunt à fratre particulari, si fur est restituendo, nec adsit motiuum faciendi contrarium, puto quòd non possit absolui, quin restituat, non enim potest Prælatus absq; causa priuare vnum subditum rebus sibi ad vsum concessis, vt eas alteri tribuat. Satisfaceret autem fur, si reio sublatam à particulari, cõmunitati restituat; V.G. si furatus est decem aureos, satisfaciet reponēdo illos in

in cippo communi Ecclesiæ, vt Molf. cum multis loc. cit. num. 92.

56 Noto 15. circa 9. casum, quòd pro isto casu videndi sunt Long. 2. par. cas. 9. Molf. 1. par. sum. tract. 7 cap. 20. à num. 96. Comit. lib. 1. resp. mor. q. 34. vers. Secunda dubitatio; D'Alum. de po. Abb. cap. 33. a num. 2. Graff. de cas. reser. lib. 3. capit. 8. Quar. vers. Cas. reser. numer. 10. pag. mihi 198. Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. capit. 18. numer. 12. Per illa verba, *opere consummatus*, intellige, quòd solum potest reseruari actus impudicos perueniens ad consummationem actus in sua specie, V. G. fornicationis, adulterij, &c. vnde voluntaria pollutio, quia propriam speciem constituit, iuxta doctrinam D Thom. 2. 2. quæst. 154. artic. 11. poterit etiam reseruari. Non intelligetur autem esse reseruata, si alicubi consuetudo declarauerit, quòd peccatum contra castitatem sit solum reseruatum, quando est cum tertia persona: quo casu putat Graff. loc. cit. numer. 36. quod si quis dictam tertiam personam tangendo, vel osculando proprijs manibus se pollueret, non incideret in casum reseruatum, nam ex vitalis reseruationis requiritur consummatio actus in corporum coniunctione. Sed non est audiendus, nam ibi verè adest tertia persona, & commixtio corporum, siue sit supra vestes, siue subtus, nihil refert. Pollutiones autem, quæ simpliciter voluntariæ non sunt, vt quæ contingunt semidormientibus, & semiebrijs, non possunt reseruari, quia solum potest reseruari lapsus carnis voluntarius. Nec item est reseruabilis pollutio inchoata, & perfecta in somno. Nec item si inchoata, & è lumbis excisa in somnis, in vigilia compleatur, etiamsi ad vitandum morbum, aut alleuiandum naturam eam retinere minimè curaret, vel omninò nollet, nam magis attendendum est principium, quàm finis. Et multò minùs sunt reseruabiles, quæ non aduertente, aut reluctante ratione contingunt, vt in confessario audiente confessiones harum rerum, vel ex subito aspectu formosæ mulieris, vel ex delectatione in parte merè sensitiua; quia his omnibus casibus, vel deest omninò voluntas, & nullum adest peccatum, vel, si aliqua adest aduertentia, non est perfecta, & consequenter non est plus, quàm venialis: quòd intellige, etiamsi in ipso actu pollutionis adsit delectatio. Tactus autem, & oscula non sunt reseruabilia simpliciter, quia non sunt opus consummatum in sua specie. Sentit nouissimè Diana tom. 3. tract. 2. resol. 118.

57 Et aduerte, quòd hi tactus debent omninò vitari à iuuenibus, etiamsi dicatur ab amico, quòd honestè illos tangit, vel osculatur, etiam in partibus licitis, vt in facie, & manibus. Verùm quidem est, quòd quando quis credit tangi honesto amore, non peccat, licèt alter inhonestè tangat: quando verò credit tangi amore inhonesto, & tactus fiunt in partibus licitis, si id potest vitare sine scandalo eorum, qui nihil de libidine suspicantur, tenetur sub mortali vitare; si autem dubitat, an tangatur honestè, necne, & tactus sint in partibus licitis, & ordinarijs, non tenetur: si alibi, tenetur. Peccans cum nouitio circumstantiam nouitij fateri non tenetur, quia hic nondum est Deo sacratus per professionem: Diana var. tract. 7. quæst. 7. Vide Llam. 3. par. met. capit. 8. §. 14. Prædicatores tam actiuè, quàm passiuè, in casum incidunt reseruatum, & vterque confessionis debito satisfacit, dicendo, Prædicationis vitio sum pollutus, nec est necesse Actiuè, aut Passiuè, par est enim vtriusque peccatum, & si est aliqua differentia, ea non est essentialis. Alphonsus Leo de offic. confess. par. 1. recoll. 9. numer. 216. & 218. Diana par. 3. tract. 4. resol. 159. Circumstantiæ tamen sacrilegij in hoc casu prædicationis, non affinitatis, vel consanguinitatis, manifestandæ, quia ibi species mutatur; hic quòd mutetur, non inuenio, ad dicta per Trid. sess. 14. de sacr. pœnit. cap. 5. ibi, *colligitur præterea etiam eas circumstantias*, &c. 7. Et aduerte, quod in his peccatis non datur minimum, quando adest plena, & soluta libertas.

58 Noto 16. circa 10. casum, quòd hic prohibentur tria, 1. est occisio cuiuscumque personæ tam sæcularis, quàm Ecclesiasticæ, tam Christianæ, quam non, quæ occisio debet esset voluntaria, & dolo facta; vnde non comprehenditur isto casu, qui non valens aliter vitam seruare, alium occidit, V. G. aggressorem cum moderamine inculpatæ tutelæ occidendo, vel puerum in medio itinere, dum inimicum occidere tentantem fugit. Nec etiam comprehenditur qui lasciuè ludens cum muliere prægnante, eam abortiri facit; quia non est id factum dolo: nec similiter comprehenditur, qui casu fortuito alium interimit. Ita Long. par. 2. cas. 10. numer. 3. & 4. Graff. hoc tit. lib. 3. capit. 9. à numer. 18. Molfes. par. 1. summ. tract. 7. capit. 20. numer. 119. Nec item incurrunt casum reseruatum mandantes, associantes, adiuuantes, aut consulentes homicidium, licèt aliàs peccent: nam, cum simus in odiosis, & in pœnalibus, verba legis extendere non debemus, sed propriè intelligere. Molf. num. 120. licèt Graff. loc. citat. numer. 17. & alij contrarium teneant. Nec item comprehenditur isto casu magister nouitiorum, vel Prælatus, qui percutiendo nouitium, vel subditum ad correctionem, modum excessit, ex quo secuta est mors, licèt aliàs sit irregularis, nam id dolosè non fecit, vnde homicidiarius propriè non est; cap. Si quis iratus, 15. quæst. 1. Graff. numer. 26. Molf. num. 121. 2. quod prohibetur hoc casu; est similiter dolosa, & voluntaria vulneratio, quæ grauis sit, licèt enim ibi ista particula, Grauis, non apponatur, subintelligitur tamen ex communibus regulis ad reseruationem pertinentibus, quarum vna habetur Trid. sess. 14. capit 7. de sacr. pœnit. vbi dicitur, quòd debent reseruari atrociora, & grauiora delicta; quare qui vulnusculum cum claue, vel lapide, aut etiam gladio alicui impingeret, ex quo parua læsio, & facile sanabilis resultaret, non comprehenderetur hoc casu. Graff. num. 30. Long. num. 7. 3. quòd prohibetur, est grauis percussio. Vt autem hoc intelligatur, sciendum est dari triplicem percussionem, enormem, seu grauem, mediocrem, & leuem. Enormis, seu grauis percussio est (quòd enim hæc duo vocabula hic idem significent, docent omnes, & habetur expressè in extr. Io. XXII. quam refert Nauarr. loc. proximè citando) est illa, qua quis interficitur, qua membrum scinditur, aut inutile, vel quasi, ad suum munus redditur, vel illa, ex qua effluit, non è naribus, multum sanguinis. Illa quoque dicitur enormis, quæ fit in proprium Prælatum, vel coram eo, vel quæ fit in Ecclesia, cum scandalo populi, vel in publica communitate, etiamsi ex sua natura percussio solùm leuis sit, vt si quis pugno, vel alapa Prælatum percutiat, vel in Ecclesia, aut communitate alium subditum; considerata tamen his postremis casibus occasione data à percusso, quæ potest esse talis, vt omninò leuem, immò leuissimam faciat percussionem. Leuis percussio dicitur, non quæ ex se est peccatum solum veniale, nam per hoc non incurritur excommunicatio, sed comparatione enormis, & est percussio illa, quæ fit pugno, palma, manu, digito, pede, baculo, lapide, quæ nullam maculam, neque sugillationem carnis relinquit, neque membrum abscindit, & fit sine extractione dentium, sine auulsione multorum capillorum. Mediocris est illa, quæ mediat inter enormem, & leuem, de qua, cum certa regula tradi non possit, iudicio Prælati relinquitur. In dubio autem, ad arcendos Religiosos à talibus percussionibus, potiùs iudicanda est grauis percussio, quam leuis, iuxta extr. cit. Io. XXII. Atque ita Nauar. in man. capit. 27. numer. 91. Graff. 1. par. decis. lib. 2. cap. 49. à numer. 51. Genuens. in praxi, cap. 23. à numer. 7. Hic itaque solum statuit Papa, quòd possit reseruari, grauis, & enormis, seu atrox percussio, non leuis, aut mediocris. Ita Fagund. in 2. præcep. Eccl. lib. 8. c. 7. num. 24. Long. loc. cit. num. 9.

59 Et aduerte, quòd quando iuuenes iocantes, ira moti se statim percutiunt, non sunt excommunicati; quòd si, durante ioco, vnus alterum percutiat, & percussus apud Superiorem conqueratur, debet Superior potiùs ambos disciplinare, quia ita iocarunt, non enim decet ille iocus, quia semper fœtet, quam excommunicatos absoluere; Ita Long. loc. cit. numer. 17. Et aduerte quòd non incurritur hæc excommunicatio, quando externa percussio est leuis, & venialis, licèt mortalis sit ob prauum percutientis animum;

mum; Nam Ecclesia non excommunicat actus internos, sed externos. Ita Henriquez lib. 13. cap. 17. numer. 2. Gutier. can. quæst. lib. 1. capit. 5. numer. 13. Sanch. 2. in decal. cap. 8. num. 7.

60 Aduerte etiam, quòd quando duo Religiosi inuicem se percutiunt, sed vnus priùs incœpit, & prouocauit, non sunt ambo declarandi excommunicati, sed solùm qui prouocauit, nisi alter excesserit modum in defendendo, nam prouocatus præsumitur repercutere causa defensionis. Ita Genuen. loc. cit. num. 9. vbi citat Fel. in cap. Significasti, de homic. Bartol. consf. 22. vbi docet non fuisse excommunicatum Monachum, qui alterum monachum iniuriantem sibi percussit; & Ric. 1. par. prax. decis. 466. vbi definit, quòd secularis, qui prouocatus percussit clericum, non est declarandus excommunicatus, non solum quando pro sua, sed etiam quando pro iniurijs, filijs, patri, vxori, seruis, familiæ illatis prouocatus percussit. Quare aliquando censui, excommunicationem non incurrisse Prælatum, qui percussit Monachum in publica communitate, qui eum ebrium vocauerat. Per quod etiam dic, quòd prouocatus iniurijs, si prouocantem iniuriet, non est puniendus, sed qui prouocauit, nam naturale est prouocato respondere, & præsumitur, quòd solùm ad sui defensionem iniuriauerit. Quod intellige etiamsi iniuria prolata à prouocato, sit atrocior, nam non est in nostra potestate, fodicantibus ijs, quæ contra honorem nostrum dici existimamus, dissimulatio, aut silentium, seu etiam circinatorum verborum prolatio. Quod est valde attendendum Prælatis; nam sunt multi qui cum studeant omnes pungere, si leuiter tangatur, vsque ad sidera strident, iustitiam petunt, & mundum scindere minantur. Quos sano dicterio. Qui timent iocos, iocantes fugiant.

Aduerte hic etiam, quod, vt quis dicatur publicus Clerici percussor, vt illum euitare teneamur, requiritur, vt constet percussorem nullam habuisse causam percutiendi, nam si potest probabiliter aliquam causam allegare, vtpote se fuisse ebrium, aut in suam iustam defensionem fecisse, vel ignorasse excommunicationem esse percussioni annexam, quamdiù non constiterit non ita esse, non erit vitandus; hoc autem constare non potest, nisi per iudicis sententiam. Ita Fagund. præcep. 1. lib. 2. cap. 5. num. 12. Couarr. in capit. Alma mater par. 1. §. 2. numer. 7. Sayr. de censur. lib. 2. capit. 11. numer. 18. Diana tom. 3. tract. 5. resol. 14.

61 Notoij. circa 11. casum, quòd hic primò prohibetur malitiosum impedimentum, quod sit peccatum mortale, aut similiter malitiosa retardatio literarum a Superioribus ad inferiores subditos, aut è contra; siue hæc retardatio, aut impedimentum fiat operando, ne tabellarij inueniantur, qui literas deferant, vel eos corrumpendo, ne tradant, vel tardiùs tradant, quam par sit, vel eas lacerent, comburant, &c. & eo ipso quòd ad incurrendum hunc casum audis requiri malitiam, dic, bonam fidem, negligentiam, aut etiam imprudentiam excusare. 2. prohibetur etiam malitiosa apertio dictarum literarum; quod intellige, etiamsi aperiens suspicetur esse in illis aliquid contra se, nam semper sit iniuria Superiori; excusarem tamen, qui literas inferioris ad Superiorem contra se scriptas de rebus grauibus ipsum falsò infamantibus retardaret, quousque ipse priùs dictum Superiorem informasset, aut etiam eas combureret, præsertim si sibi constaret de non recta in ipsum Superioris mente, vel quod Superior esset primæ impressionis, & quòd deinde nollet aliorum rationes audire; ius namque naturale honorem proprium defendendi, hoc casu malitiam ab illo actu auferret. Non incurret hunc casum, qui literas Superioris ad non subditos, siue seculares, siue Ecclesiasticos aperiret, aut retardaret, vel impediret. Nec similiter, qui idem faceret de literis non subditorum ad Superiorem, quia casus loquitur clarè de literis Superioris ad subditos, & è contra. Nec item incurret, qui epistolam Prælati in suo cubiculo ad inferiores subditos mittendam legeret, vel raperet; qui hic neque impedit, neque retardat, neque aperit, incurret autem, si subtiliter aperiat, & deinde claudat. Videatur Quint. in sum. bull. ver. Cas. reser. numer. 12. Long. par. 2. casu. 11. Graff. hoc tit. lib. 3. cap. 10. Fagundez in 2. præcep. Eccl. lib. 8. cap. 7. à numer. 25. Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 18. num. 13. Moltes. tom. 1. sum. tract. 7. cap. 20. à num. 122. Portel in addit. ad dub. reg. ver. literæ Prælatorum. Vide etiam quæ dico tomo 1. huius op. quæst. 2. cap. 2. §. 13. & de aperientibus alienas literas, Menoch de arb. lib. 2. casu 538.

§. II. *An liceat Prælatis regularibus vti notitia confessionis ad exterius regimen.*

62 VIDE D. Thom. quodl. 5. art. 13. & in 4. d. 11. quæst. 3. art. 1. q̃la 1. ad 3. Ricard. ibidem, art. 4. quæst. 2. ad 4. Palud. ibid. quæst. 3. art. 3. concl. 3. Batin. 2. 1. q. 33. fine, ver. Ad confirmationem. Suarez tom. 4. in 3. par. disp. 33. sect. 7. Sanchez lib. 3. de matr. disp. 16. Reginald. in praxi, lib. 3. à num. 14. Filliuc. tom. 1. tract. 7. à num. 331. Valen. tomo 4. disp. 7. q. 13. par. 3. col. 4. ver. Quia etiamsi. Fagund. in 2. præc. Eccl. lib. 6. cap. 2. & 3. Menoch. de arb. cas. 414. Yribar. in 4. d. 21. quæst. 2. disp. 20. sect. 1. col. 11. à ver. Libet in medium; Delrium mag. disq. lib. 6. sect. 2. ver. Quò ad 2. Graff. par. 1. decis. lib. 1. cap. 23. à num. 8. Beiam. 3. par. cas. casu 11. Fernand. 1. par. cap. 3 § 3. numer. 8. Conrad. 1. par. cas. quæst. 334. 335. Long. cas. reser. par. 1. sect. 1. art. 13. Mald. de sigill. confess. cap. 14. Vech. de nou. disp. 12. dub. 4. Victorell. ad lib. 3. Toleti cap. 16. ver. Confessario; Bonac. de sacr. pœnit. disp. 5. q. 6. sect. 5. par. 4. à num. 13. Nugn. in add. ad 3. par. quæst. 11. art. 1. Vasq; tom. 4. in 3. par. q. 93. art. 4. à dub. 8. Sotum in 4. d. 18. q. 4. art. 5. in solut. 4. & de secr. reg. membr. 3. q. 4.

63 Nota, quod sacramentalis confessio est à Christo Domino instituta in humani generis subleuationem, & consolationem, vnde 2. tabula vocatur post naufragium, qui cum eius difficultatem perspexisset, quæ in vsu talis sacramenti erat futura, attenta conditione humanæ naturæ, occultationis propriorum defectuum studiosissimæ, strictissimo omnium à se se institutorum iure, sacerdotibus, ad id muneris in specie deputatis; secretò custodiri mandauit, quæ in tali sacramento audirent, & ita custodiri iussit, vt nec pro vita propria, nec aliena, nec pro vitando quocunq; scandalo, nec pro obtinendo quocunq; bono, ea reuelare possent, aut deberent, etiamsi Angelus aliter faciendum reuelaret, & Papa, aut tota Ecclesia aliter juberet, aut dispensaret. Videatur Vasq; loc. cit. dub. 1. & 10. Mald. loc. cit. cap. 2. & 3. Sot. de secr. reg. cit. ver. Ex quo sequitur. Suar. loc. cit. sect. 1 à num. 2. Vnde ius canonicum seuerissimas inflixit pœnas sacerdotibus confessionem reuelantibus, vt constat ex cap Sacerdos, de pœnit. d. 6. & cap. Omnis vtriusq; sexus de pœnit. & remiss. vide Menoch. loc. cit. à num. 1. Aldr. de relig. discipl. tuen. lib. 2. cap. 19. §. 1. numer. 1. & 2. quem vide etiam §. 2. si cupis scire, qua pœna puniendus venit, qui sine licentia confessiones audit; & §. 3. si vis scire, qua pœna sit puniendus, qui non sacerdos confessiones audit.

64 Dicendum est, non posse Prælatum regularem absq; grauissimo peccato mortali vti scientia habita in confessione ad exteriorem regimen, sed teneri, audita confessione, omnino se gerere, ac se gessisset, si confessionem non audisset. Ista sententia est contra multos antiquos DD. sentientes, vsum talis scientiæ esse licitum, quando in eo vtendo nullum adest periculum directionis directæ, aut etiam indirectæ sigilli confessionis. Hos citat Sanchez loc. cit. num. 2. & Fagund. cit. cap. 2. num. 2. Est tamen communior inter recentiores, & eam tenet Armilla. ver. Confessor. num. 7. Bann. Val. Deir. Victor. loco cit. Sanchez cit. num. 4. Suar. num. 4 sect. 1. loc. cit. Fagund. cit. cap. 3. num. 1. Conrad. tom 1. quæst. 334. ver. Quod publico, & q. seq. in addit. Vech. num. 3. Filliuc num 333. & 335. Mal. cit. ver. Videtur clemens. Prob. Tum quia quæ scit confessor in confessione, scit vt Deus, vt dicitur in

cap.

cap. Si sacerdos, de off. ord. & docet D.Thom. in 4. loco cit. ergo ea scientia minimè potest vti vt homo, & humano modo pro foro exteriori. Tum quia potissima ratio, quare confessionis sigillum tam inuiolabiliter obligat, est ad temperandum durissimum confessionis præceptū, & ad illud facilitandum, vnde vitanda sunt illa omnia, quæ confessionem, & difficilem, & odiosam, & onerosam reddere possunt; at redditur odiosa confessio, si pœnitentes intelligant, se per illam posse aliquid in externo foro pati. Tum quia expressè Regularibus prohibuit Clementi. VIII. & confirmarunt tres subsequentes Pontifices Paulus V. Greg. XV. & Vrb. VIII. vt constat ex const. 10. Vrb. VIII. tom. 2. nostr. priuil. §. 73. vbi dicitur; *Tam Superiores pro tempore existentes, quam confessarij, qui ad Superioritatis gradum fuerint promoti, caueant diligentissimè, ne notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem vtantur*. Vnde sententia contraria apud Regulares saltem iam non habet locum. Sed nota tria circa hoc decretum, 1. quòd Papa vetat absolutè, Prælatum tali scientia vti, siue ea vtatur in rebus, quæ sitæ sunt in sua libera potestate, siue in ijs, quæ non potest facere sine causa, siue ea vtatur absque periculo fractionis sigilli quoad alios, siue quoad pœnitentem ipsum, cum enim ipse non distinguat, nec nobis distinguere licet, sed obseruare. Ita Suarez loco cit. num. 4. fine. 2. nota illam clausulam *diligentissimè caueant*, per quam nemo dubitat, quòd formale obedientiæ præceptum ad mortale obligans importetur, 3. quòd non possunt Prælati non solum vti notitia confessionis, quam habuerunt tempore prælatiæ, sed nec illa quam habuerunt antequam ad Prælatias assumpti essent. Hæc tamen sententia est cum grano salis intelligenda, nimirum, vt non possit Prælatus dicta scientia vti ad exterius regimen in ijs, in quibus pœnitens confundi, verecundari, damnificari, præiudicari in honore, vita, & rebus, aut in aliquo rationabiliter minorari potest. Nam dictum statutum videtur solùm velle concernere subditorum indemnitatem, & ad hoc solum factum est, vt ex proœmio illius constat. Vnde non prohibet, quin, salua dicta subditorum pœnitentiū incolumitate, saluoque confessionis sigillo, non possit Prælatus dicta scientia vti, quando pro vita, fama, & bonis suis, & suorum prudenter iudicauerit. Atque ita limitant hanc sententiam Fagund. in 2. præc. Eccl. lib. 6. cap. 3. num. 1. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 16. num. 4. ver. Est tamen, Mal. de sigill. conf. loco cit. Deli. & alij.

65 Ex qua sententia sic declarata colligitur, 1. quòd si ex confessione cognoui, parari mihi insidias ad mortem, vel vulnerationem, possum domum non exire, aliàs exiturus. Possum item denegare gladium apud me depositum illi, qui eo me vult occidere, aut vulnerare. Possum item mutare locum, & domum, aliunde, sumpta occasione, si ex confessione sciam hac nocte mihi malum grande in hoc loco intendi. Possum item non intrare syluam ad euadendum insidias, ad quam ex confessione scio me vocandum fore insidiosè. Possum item vinum venenatum non bibere. Et si ex eadem confessione sciam, aliquos conuenisse, vt hac nocte diripiant cellam meam, vel amici mei, possum totam noctem in cella, vel amici mei, honestè ludendo, iocando, transigere. Item si sciam ex confessione, meum confessarium non esse sacerdotem, vel non esse approbatum, possum illi amplius non confiteri. Possunt item Prædicatores in communi coarguere, dummodò non dicant se id ex confessione scire. Poterunt item Prælati reseruare sibi casus, si via concessionis sciant vergere aliquos in detrimentum suæ Religionis. Potest item Prælatus orare pro pœnitente, petendo a Deo remissionem, vel emendam. Item potest consulere in re dubia virum doctum sine periculo cognitionis personæ, non tamen si expressè id vetuisset pœnitens, vt aduertit Mald. de sigill. capit. 14. ver. Quæres, an confessarius. Item ex confessione vnius potest confessarius alterum in confessione interrogare in genere tamen, an scilicet habeat aliud peccatum, quod illius conscientiam grauet. Atque ita Fagund. loco cit. Sylu. ver. Confessio, 3. num. 12. Mald. cit. Suar. loco cit. num. 9. Bonacin. disput. 5. de sacr. pœn. q. 6. sect. 5. par. 4. num. 27. & 28. Sanch. loco cit. & alij multi apud Fagund. & ratio est, quia in his omnibus casibus nulla fit iniuria, vt suppono, sacramento confessionis, semper enim debet aliqua externa causa prætexi, quæ de se non sit indicatiua, neque directè, neque indirectè confessionis, neque vlla fit iniuria pœnitenti, neque vllus inijcitur ei pudor, cum enim sacerdos in ijs casibus ius suum, vel gregis sui quærat, nemini facit iniuriam; neque potest quis ratiocinabiliter conqueri, aut pudefieri, quod quis suam incolumitatem; aut proximi, aut communitatis quærat; neque ex hoc potest rationabiliter retrahi à sacramento pœnitentiæ; neque item ex hoc redditur onerosa, aut odiosa confessio.

66 Colligitur 2. non posse confessarium extra confessionem, etiam ad corrigendos errores intolerabiles in confessione commissos, monere pœnitentem de rebus in confessione auditis, absque ipsius licentia; quia ad hoc etiā obligat confessionis sigillum; & memoriæ refricatio de peccatis commissis committentem contristat. Sanchez loco cit. num. 3. ver. Tertiò, vbi multos citat, & Fagund. num. 6. Mald. de sigillo, cap. 21.

67 Colligitur 3. quòd Superior, qui ex confessione nouit, confesso esse periculosum adire talem locum, non potest ex illa scientia ei negare licentiam adeundi dictum locum, aut prohibere, ne ad eum locum eat; potest tamen in confessione exigere propositum firmum non ampliùs eum locum adeundi, eique præcipere in eadem confessione ne adeat, quando tantum est periculum, vt lege naturæ teneatur vitare, & defectu huius propositi negare absolutionem, ita Mald. loco cit. ver. Videtur. Portel in dub. reg. ver. Prælati potestas, num. 11. Nec refert, quod hoc casu Prælatus non adhibeat suo subdito remedium efficax, quod potest, eum amouendo à conuentu, vel prohibendo ne accedat, nam, vt sanctè D. Thom. in 4. d. 21. quæst. 3. art. 1. quæstiuncula 1. ad 3. non tenetur Prælatus adhibere malo remedium, nisi eo modo, quo ad ipsum defertur.

68 Colligitur 4. non posse licitè Prælatos vti notitia cōfessionis complicis alicuius delicti, vt fiant vigilantiores circa alios complices, nec posse licitè solito diligentiùs inuigilare, vel insidias parare, vt eos in delicto comprehendant; quia ex hac cautela necessariò redditur odiosa confessio. Ita Fagund. loco cit. num. 9. in parte Suar. tom. 4. in 3. par. disp. 33. sect. 7. n. 10.

69 Colligitur 5. non posse Prælatum vti scientia confessionis ad non eligendum illum, quem per talem scientiam nouit indignum, si dignissimus iudicatur ab omnibus, sed teneri eum eligere, licèt suffragia dentur secretò; quamuis loquendo de subdito, tom. 1. huius op. cap. 31. §. 2. ver. Quæres 1. contrarium dixerim. Ita Mald. loco citat. vers. secundò si lege, & ver. Sextò generatim; Vech. de nou. disputat. 12. dub. 4. num. 2. Sanchez 3. de matr. disput. 16. n. 4. ver. Est tamen; Filliuc. to. 1. tract. 7. cap. 11. n. 337.

70 Colligitur 6. non posse Prælatum vllo modo remouere aliquem ab officio ad nutum amouibili, per solam scientiam habitam in confessione. Ita Fagund. loco cit. num. 1. Mald. cit. ver. Quæri etiam potest. Contrad. tom. 1. cas. q. 435. in addit. Ban. Val. loc. cit. Suar. cit. disp. 33. sect. 7. num. 4. Sanch. loco cit.

71 Colligitur 7. non posse confessarios ex sola scientia confessionis, monere Superiores, vt plus solito inuigilent, cautelas maiores adhibeant, quia tali die, & hora cōmittendum est tale delictum: neque quod inuigilet super gregem suum, quia illum tale peccatum inuasit, & committitur ordinatè; Quia forum confessionis nullum habet commercium cum foro exteriori, & ex tali admonitione statim conijcitur, id scitum fuisse in confessione, quod est contra sigillum, & ex hoc redditur odiosa confessio. Posset tamen obligare pœnitentem ad id Superiori denunciandum, vel ab eo obtinere licentiam id faciendi. Ita Fagund. in 2. præc. Eccles. lib. 6. cap 3. n. 8. Reginald. in praxi, lib. 3. n. 14. ver. Quamquam; inclinat Mald. de sigill. c. 14. ver. Quæritur denique. Et in omnium opinione non

potest

pótest confessarius id facere, quando adest periculum directæ, vel indirectæ fractionis sigilli. Sed nostrum corollarium procedit etiam sine tali periculo, sed ex sola suspicione, quòd id scitum sit in confessione, seu ex sola simplici scientia confessionis; Quæ suspicio hoc casu sēper adest; alioquin enim si id scitum sit extra confessionem, omninò pro bono publico reuelandum est, etiam cum tali periculo. Vnde cum reuelatarij viderint id sibi cum tanta cautela reuelari, statim conijcient, id fuisse scitum in confessione, immo cogent etiam confessarium ad id dicendum, vtendo hoc dilemmate, vel hoc scis in confessione, vel nō, si 2. teneris pro bono publico fateri; si non fateris, ergo scis in confessione. Consulo itaque semper confessarios, vt taceant, pro reuerentia sacramenti.

72 Colligitur 8. non posse Prælatum ex sola notitia confessionis transferre expensorem, seu alium fratrem conuentus furantem eleemosynas, panem, &c. Nec similiter potest ex eadem sola notitia dimittere famulum conuentus propter iam sæpe dictas rationes. Ita Fagund. loc. cit. num. 1. Mald. loco cit. ver. Huc spectat dubium. Bonac. de pœn. disp. 5. q. 6. sect. 5. par. 4. n. 15.

73 Colligitur 9. non posse confessarium ne occultè quidem vitare, quem ex sola confessione nouit excommunicatum vitandum. Fagund. loco cit. num. 10. Mald. de sigill. cap. 12. ver. Decimoquartò. Suar. tom. 4. in 3. par. disp. 33. sect. 6. num. 3.

74 Colligitur 10. non posse Prælatum, aut confessarium ex sola scientia confessionis rusticiorem se, vel in gestis, vel in verbis, vel in nutibus pœnitenti demonstrare; quia ex hoc redditur odiosa confessio. Ita Bonac. loco cit. n. 26. Reginald. in praxi, lib. 3. num. 24. Mald. de sigil. cap. 21. ver. Denique.

75 Colligitur 11. non posse Prælatum repellere suum subditum ab ordinatione, quando per solam confessionem nouit ipsum esse irregularem, vel indignum; posse tamen exigere à pœnitente, vt abstineat, & denegare absolutionem, quando non vult abstinere ab his, quæ sine mortali facere non potest. Ita Conrad. tom. 1. cas. q. 335. in addit. Sanch. 3. de matr. disp. 16. num. 4. ver. Est tamen.

76 Colligitur 12. non posse Prælatum Eucharistiam denegare illi, quem per solam confessionem nouit indignū, siue publicè, siue occultè petat. Sanch. loco cit. num. 11. Bonac. loco cit. num. 17. Fagund. loco cit. num. 1.

77 Ad vltimum hic nota, quòd confessarius, qui iocandi gratia, & ad recreationem dicit ea, quæ audiuit in confessione absque circumstantijs, & etiam citra periculum reuelationis, grauiter peccat. Quia vti illis, quæ ex tali sanctuario accepta sunt, ad ridendum, est valdè irreligiosum, & de se scandalorum productiuum, maximè quando diceret specificè, ea se in confessione audiuisse. Ita Mald. de sigil. cap. 14. ad finem, ver. Quæres an confessarius; vbi ait, quòd tales confessores habituri sunt partem cum illis babylonicis, qui temulenti biberunt ex sacris vasis templi, Dan. 5. & approbat etiam dictum Hostiensis sentientis, tales confessarios esse priuandos facultate audiendi confessiones, quòd sine graui culpa non est faciendum. Et Sot. de sec. reg. memb. 3. quæst. 4. concl. 3. vers. finem ait, cauendum esse confessarijs à spargendis talibus de confessionibus, quia vltra scandalum, sacro vsu venire solet, vt illi in aures pœnitentiæ perueniant, vnde grauiter offenduntur.

78 Nota etiam, quòd confessarius immò interrogatus, an reus confessus sit tale peccatum, potest dicere, & iuramento affirmare, se tale peccatum in confessione non audiuisse, vel reum sibi hoc confessum non fuisse, mente intelligendo, Vt reuelare possim; quia iudici iniquè interroganti non tenemur ad mentem respondere, sed possumus amphibologia vti. Ita Delr. mag. disq. lib. 6. sect. 2. ver. Ex hac autem, Reginald. in praxi, lib. 3. numer. 22. Suar. tom. 4. in 3 par. disp. 33. sect. 6. num. 6. & 7. Nauarrus in cap. Sacerdos, de pœ. d. 6. num. 141. Sed quid; si tyrannus huius doctrinæ non nescius, obliget ad iurandum, quòd non æquiuocauit in tali responsione? Dico, quòd adhuc potest mentem restringere, & æquiuocationem æquiuocationi adiungere, & impietatem tyranni vera virtute deludere.

CAP. III.

De auctoritate, quam habent Prælati regulares super votis suorum subditorum.

1 VIDE D. Thom. 2. 2. q. 88. artic. 8. vbi Caiet. & Arag. Valent. tom. 3. disput. 6. q. 6. p. 6. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 17. à q. 4. & cap. 18. à q. 16. Rodriquez tom. 1. q. reg. quæst 25. ab art. 4. Mir. tom. 2. man. quæst. 32. Sot. lib. 7. de iust. q. 3. art. 1. Palat. in 4. dist. 38. disp. 3. de vo. à ver. Facilius tamen; Sayr. in claui reg. lib. 6. cap. 5. à num. 18. & cap. 10. à n. 8. & cap. 11. à n. 87. Less. lib. 2. de iust. cap. 40. à num. 71. Molf. par. 1. summ. tract. 11. c. 12. à num. 26 & cap. 15. à num. 65. Sanchez 4. in dec. cap. 25 Filliu. tom. 2. tr. 26. c. 6. à n. 171. & cap. 8. à num. 240 Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. de vo. cap. 7. & lib. 3. cap. 5. & tom. 3. de relig. lib. 2. cap. 13 à num. 8. & tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 12. num. 10. Ghet. in the. mor. ver. votum, cap. 6. à num. 1. Ledes. 2. par. sum. tract. 10. de vo. cap. 7. a dub. 1. pag. mihi 820. A S. Faust. in thes. lib. 2. à q. 3. & à q. 139. & lib. 3. à q. 21. Graff. 2. par. decis. lib. 2. cap. 12. n. 30. Portel in dub. reg. ver. Votum, à num. 26. & in addit. à n. 57. Nauar. in man. cap. 12. n. 67. & 69. Veg. tom. 2. sum. cap. 126. à casu 87. Llam. 3. p. met. cap. 4. §. 42.

2 Dico 1. Possunt Religiosi licitè, & meritoriè ea omnia bona opera vouere, quæ nec regula, nec Superiorum præcepto eis sunt interdicta, nec eos a debito illorum obsequio retrahunt; & dicta vota statim obligant, nullo expectato Superiorum consensu, & ea seruare tenentur vouentes, donec Superior illis contradicat. Ita Sanch. loco cit. num. 6. Suar. tom. 2. de relig lib. 3. de vo. cap. 5. à num. 3. Filliuc. cit. cap. 6. num. 172. Mir. art. 4. concl. 4. Sayr. cap. 5. num. 22. Azor. cap. 17. quæst. 4. Portel. in addit. cit. ver. Votum, num. 61. Tostat. in cap. 30. Num. q. 72. Vega casu 90. Less. Graff. loco cit. Tribuitur D. Thom. loco citat. vbi eam expressè tenent Caiet. & Aragon Probatur. Tum quia materia est apta ad emittendum votum. Tum quia ad sic vouendum nullo iure Religiosis reperitur vetitum.

3 Noto 1. quòd Richard. in 4. dist. 38. ar. 4. q. 1. Host. in sum. de vo. §. Quis vouere possit, num. 7. ver. Item nec votum; Ang. ver. Votum 2 num. 3. Rosel. eodem 2. num. 14. tenent, quòd Religiosi non possunt licitè vouere absque Superioris consensu, quòd si voueant irritum est. Probant tum ex iure can. cap. Monacho 20. q. 4. vbi dicitur, *Monacho non licet votum vouere sine consensu Abbatis, si autem vouerit, frangendum erit.* Tum quia votum est voluntate, quæ subiecta est Prælatis. Tum quia tam graue est Religionis onus, vt supergrauari non possit sine periculo succumbendi. Tum quia sæpe transfigurat se Satanas in Angelum lucis ad decipiendum Religiosos deuotos, vt his votis se arctent, ad hoc vt deinde vel omittāt Religionis debita, vel vota non seruent, & sic implicet in multis scrupulis, & quæstionibus, quæ ipsos toto tempore vitæ suæ inquietent. Tum quia dicta vota propria voluntate facta, & executioni mandata, non videntur placere Deo, ad illud Esa. 58. vbi illi interrogationi. *Quare ieiunauimus, & non aspexisti, humiliauimus animas nostras, & nescisti?* Respondit Deus, *Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra.* Vbi tota causa, quare dicta bona opera humilitatis, & ieiunij non placuerint Deo, refunditur in id, quòd facta sint propria voluntate. Vnde etiam Bern. ser. 71. in Cant. *Grande malum propria voluntas, qua fit, vt bona tua tibi bona non sint.* Quare hæc sententia non solum temeraria non est, vt eam temere dicit Ledes. loco cit. dub. 1, vers. Digo lo primero, immo valde probabilis. Tum quia fundatur rationibus, & auctoritatibus. Tum quia licèt contraria sit probabilior, non est tamen ita certa, vt illi contradici non possit. Tum quia

DD.

DD. huius sententiæ non eam nobis tradunt tamquam omnino indubitabilem, sed tanquam probabiliter veram, & sic probabilem putat Anton. 2. par tit. 1 t, cap. 2. §. 6. ver. Quinto clerici.

4 Noto 2. quòd alij in hac controuersia tenent, quòd nulla Religiosorum vota, etiam de materia illis non prohibita, sunt obligatoria antequam approbentur, & ratificentur tacitè, vel expressè per Superiorem. Quia Religiosi non solum subduntur Superioribus quò ad materiam promissam, vt sic sufficiat ad votorum valorem ipsos Superiores non contradicere, sed etiam subduntur quò ad voluntatem, qua vouent, cuius dominium est apud Superiorem; vnde actus promittendi in talibus subditis, vtpote qui est vsus voluntatis alienæ, non est Deo acceptus, nec obligationem inducit, donec Superior consentiat. Et pro hac sententia puto esse tex. expressum in dicto capit. Monacho. Vnde constat, quòd ista sententia discrepat à 1. quatenus docet, quòd huiusmodi vota non sunt obligatoria ante Superioris consensum tacitum, vel expressum, vt 1. docebat. Discrepat etiam à 2. quatenus dicit, quòd huiusmodi vota sine peccato fiunt, & non sunt ipso facto nulla. Atque ita expressè Antonin. 2. par. sum. tit. 11. cap. 2. §. 6. Pisan. ver. Votum 2. §. Vtrum qui sunt subiecti, & § penul. Bellouac. in spec. mor. lib. 1. par. 3. d 67. Graff. tomo 2. consil. lib. 3. de vo. conf. 1. num. 12. Gher. loco cit. ver. Votum, cap. 6. quæst. 2. & 3. Val. tom. 3. disp. 6. q. 6. par. 6. col. 3. ver. Et quoniam hæc. Et est sine dubio sententia expressa D. Thom. prout de mente eius eam tenent præfati DD. 2. 2. quæst. 88. art. 8. vbi ad 3. disertis verbis ait, *Nullum votum Religiosi est firmum, nisi sit de consensu Prælati*. & ad 4. ait, *Licet votum eorum, qui sunt alterius potestati subditi, non sit firmum sine consensu eorum, quibus subijciuntur, non tamen peccant vouendo, quia in eorum voto intelligitur debita conditio, si Superioribus placuerit, vel non renitantur*, si scilicet scientes v.. tum, non contradicant, quia tunc consentire videntur, ad illud, Qui tacet, consentire videtur; & ille dicitur consensus tacitus. Quæ verba sunt ita clara, vt obscurati non possint, vel debeant. Quare, vt ingenuè fatear, hæc D. Thom. sententia mihi magis placet, quàm aliæ, & eam securiorem existimo in praxi, & est ablatiua scrupulorum, & est exclusiua fallaciarum dæmonis, vnde ei toto corde subscribo, si addam, teneri subditum post votum peractum, ne illud sit irrisorium, & vanum, statim ac commodè poterit, monere expressè Superiorem de voto facto, ad videndum, an velit consentire, nec ne, eo modo, quo auctores 1. sententiæ tenent, Religiosum facientem votum de re prohibita à Prælato, teneri monere Prælatum expressè, se tale votum fecisse; nec sufficere, si petat facultatem faciendi quod vouit, nisi exprimat se votum fecisse. Hi sunt Sayr. in claul reg. lib. 6. cap. 5. num. 20. ver. Quamuis igitur. Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. de vo. cap. 7. num. 14. Sanch. 4. in dec. cap. 25. num. 24. & 28.

5 Noto 3. quòd postquam Prælatus dedit licentiam subdito votum faciendi, vel factum adimplendi, potest adhuc licentiam, seu consensum præstitum reuocare, ita vt subditus amplius non teneatur votum illud implere. Ita Caiet. 2. 2. quæst. 88. art. 8. ver. In eod. ar. vbi Arag. col. 5. ver. Est aliud dubium: Sot. lib. 7. de iust. quæst. 3. art. 1. ver. At verò, ibi, *Nihilominus respondetur*; Val. loc. cit. ver. 3. quæst. Ledesm. 2. par. sum. tract. 10. de vo. cap. 7. dub. 2. pag. mihi 824. Sayr. cit. cap. 10. numer. 12. Vega tomo 2. sum. cap. 126. cas 91. Rodriquez tom. 1. sum. cap. 91. numer. 6. Less. lib. 2. de iust. capit. 40. dub. 10. num. 75. Reginal. in praxi, lib. 18. num. 304. Filliuc. tomo 1. tract. 26. capit. 8. numer. 145. Suarez tom. 2. de relig. lib. 6. capit. 8. numer. 4. Sanchez 4. in dec. capit. 27. numer. 9. Prob. Tum quia licèt Superior det facultatem ad vouendum, tamen adhuc retinet sibi dominium voluntatis subditi, & rei offerendæ per executionem voti, solum enim eam facultatem concedit, quæ subdito sufficit, vt & voluntate propria, & re offerenda vtatur, vouendo, & exequendo votum. Quæ facultas cum possit concedi absq; translatione dominij, vt constat, quia possum alicui concedere, vt re mea vtatur ad libitum suum, reseruando tamen semper mihi dominium eam resumendi; ergo existimandum est, quòd Superior, saluo sibi dominio, illam concesserit. Tum quia id non obscurè colligitur ex cap. Noluit, & ex cap. Manifestum, 33. quæst. 5. vbi habetur, quòd si maritus consentiat voto vxoris, & deinde reuocat, mulier non tenebitur ampliùs voto. Quare etiamsi nullam rationabilem causam haberet Prælatus dictam licentiam reuocandi, adhuc reuocare poterit, & subditus deobligabitur à voti executione, vt Val. loc. cit. col 5. ver. Cæterùm. Sayr. Ledes. Immo addit Sanch. loc. cit. num. 21. posse Prælatum irritare votum, etiamsi concedendo facultatem vouendi, seu votum confirmando, protestatus esset, se illam irreuocabiliter concedere, & illud votum eximere à sui potestate, quia non potest à se abdicare dominium voluntatis subditi.

6 An autem peccaret Prælatus, sine causa dictam licentiam reuocando, putant aliqui quòd non, quia vtitur iure suo; à veniali tamen non excusant alij. Videtur enim quædam deformitas rectæ rationi contraria, quòd Superior, qui debet posse reddere rationem omni poscenti, hic solam voluntatem pro ratione habeat. Colligitur ex cap. Manifestum, 33. q. 5. Ita Ledesm. loc. cit. ver. Digo lo segundo; Val. loc. cit. col. 1. ver. Ad quam; Sayr. loc. cit. num. 14. Sylu. ver. Votum 4. q. 2. ver. Sextum. Vide infra num. 11. Immo aliqui putant, talem irritationem posse esse mortale, Regin. Ledes. Vega loc. cit. Sanch. num. 32. Sed nisi adsit contemptus, vel scandalum, non posse esse mortale, dicit Suar. loc. cit. cap. 4. num. 22. & hoc etiamsi materia voti sit grauis.

7 Dico 2. Possunt Prælati regulares vota omnia simplicia suorum subditorum regulariter irritare Ita Sayr. loc. cit. num. 8. Sot. loc cit. Ledesm. cit. dub. vlt. pag. mihi 826. Vega cas 88. Azor par. 1. lib. 11. cap. 18. quæst. 16. Sylu. cit. dicto 5. Ang. ver. Votum 2. num. 3. Rosel. eod. 2. num. 14 Nauar. in man. cap. 12. num. 65. ver. Item quod verior; Rodriq. tom. 1 q. reg. q. 25. art. 5. Less. loc. cit. dub. 10. num. 74. AS. Faust. lib. 2. thes. quæst. 141. Regin. loc. cit. num. 231. Molf. tom 1. sum. tract. 11. cap. 15. à num. 65. Miranda tom. 1. man. q. 32. art. 4. concl. 2. Filliuc. tom. 1. tract. 26. cap. 8. num. 241. Sanch. 4. in dec. cap. 33. à num. 2. Suarez tom. 2. de relig. lib. 6. cap. 7. num. 3. Portel in dub. reg. ver. Votum, num. 32. Prob. quia per professionem ita se tradit Religiosus in potestatem Superioris, vt hic super illum acquirat dominium super omnes eius actiones, vt dicitur in cap. Si Religiosus, de elect. in 6. vbi habetur. *Si Religiosus, cuius arbitrium non ex sua, cum velle, vel nolle non habeat, sed ex illius, quem vice Dei super caput suum posuit, & cuius imperio se subiecit, voluntate dependet*. & idem habetur in cap. Non dicatis, 12. q. 1. Atq; ita seruatur in praxi apud omnes Religiosos.

8 Noto 1. quòd hæc potestas vota subditorum irritandi competit Prælatis ex iure diuino naturali; eo enim ipso quòd quis Religionem profitetur, subijcitur per obedientiam ita arbitrio Prælati, vt facta professione, iure naturali, & diuino, non possit ab illo suam voluntatem dimouere, sine ipsius iniuria. Ita Arag. 2. 2. quæst. 88. art. 8. col. 4. ver. Tertiò est aduert. Suar. loco cit. num. 4. & 6. Vega loc. cit. ver. Et finalmente nota; Sot. lib. 7. de iust. quæst. 3. art. 1. Mir. loco cit. concl. 6. Rodriq. loc. cit. & pat. 2. sum. cap. 91. num. 1. Ledesm. 2. par. sum. tract. 10. de vo. cap. 7. dub. 2. ver. Digo lo tercero, Sayr. in claui reg. lib. 6. cap. 10. num. 7. ver. Potestas autem, AS. Faust. loc. cit. q. 151. Sanch loc. cit. cap. 24. num 32. Azor tom. 1. lib. 11. cap. 18. q. 3.

9 Noto 2. quòd Prælatus potest irritare vota merè interna, vt vota faciendi quotidie tot actus amoris, fidei, &c. Licet enim Prælatus tales actus, vtpote merè internos, & nihil impedientes alia opera obedientiæ, prohibere non possit, potest tamen ab eis auferre obligationem voti. Tum quia hoc ob bonum Religionis regimen pertinere potest. Tum quia cum petitur à Prælato voti irritatio, iam transit votum illud internum in externam materiam. Tum quia quando dicitur, quòd Ecclesia non iudicat de

de internis, intelligitur, quòd de illis non iudicat potestate iurisdictionis, at verò potestate dominij bene de illis iudicare potest. Tum quia aliud est, actus internos iubere, vel prohibere, aliud ab obligatione liberare, prius enim onus est, ac proinde præceptum de illo imponere, petit posse de illo iudicare, & transgressores cogere, quod nulli potest iti conuenit; 2. autem cum onus non imponat, sed ab eo liberet, non indiget potestate legis, aut præcepti ferendi circa illud, vnde, cum sit fauorabilius, Prælato Religionis denegandum non est. Ita Suarez tom. 2. de relig. de vo. lib. 6. cap. 7. num. 8. Sanch. 4. in decis. cap. 24. num. 40. Portel. in dub. reg. ver. Votum, num. 32.

10 Noto 3. quod Prælatus potest irritare ea subditorum vota, ad quorum materiam seruandam aliàs tenentur, vt V. G. votum non furandi, non blasphemandi, non mentiendi, pecunias non tangendi, camilias non defendi in Ordine nostro. Quia cum sit dominus voluntatum suorum subditorum quantum ad ea, quæ non sunt de necessitate salutis, & concernere possunt rectam ipsorum subditorum directionem in vitam æternam, potest omne id prohibere, quod à radice pullulat voluntatis. Cum ergo noua illa obligatio voti super re alias debita sit effectus voluntatis, & non sit de necessitate salutis, illam etiam prohibere potest. Ita Sot. loc. cit. asser. 4. ver. At verò non facilè, Aragon. loc. cit. col. 4. ver. His positis; Ledes. tom. 2. sum. tract. 10. de vo. cap. 7. dub. vlt. ver. A laqual digo; Sayr. loc. cit. num. 8. Nauarr. in man. cap. 12. num. 65. Regin. in praxi, lib. 18. num. 321. ver. Aduerte autem. Filliuc. tom. 2. tract. 26. cap. 8. num. 242. Azor. cit. q. 16. 17. Less. lib. 2. de iust. cap. 40. dub. 10. num. 74. Sanch. loc. cit. cap. 33. num. 7. Vega 2. p. sum. cap. 126. cas. 90. ver. Terzo può far voto: Suar. cit. num. 7. Val. tom. 3. disp. 6. q. 6. p. 6. col. 7. ver. Cœterum. Molf. tom. 1. sum. tract. 2. cap. 15. n. 84. Rodriq; tom. 1. q. reg. q. 25. art. 4.

11 Noto 4. quod Superior potest licitè subditorum vota irritare absque vlla causa. Tum quia, cum sit dominus, potest, iure suo pro libito vti. Tum quia, cum vota non sint firma sine illius consensu, nullo iure cogitur illum præstare. Et in hoc puncto facio differentiam, quando Superior iam licentiam concesserat; nam eo casu dixi n. 6. quod non potest absq; culpa veniali sine ratione aliqua ea irritare. Tum quia quod semel placuit, amplius sine ratione superueniente displicere non potest. Tum quia in hoc semper adest aliqua deformitas, & illa retractatio vel causam dicit, vel leuitatem. Tũ quia illud velle, & nolle pro solo libito voluntatis in Religiosorũ Prælatis vituperabile est. At quando nondum confirmauit, etiamsi nulla adsit causa, nulla talis deformitas apparet, vnde etiam à veniali excusandus est. Atq; ita Nauar. loc. cit. n. 69. Azor. loc. cit. q. 5. Antonin. 2. par. tit. 11. cap. 2. §. 7. ver. Item nota; Ledes. loc. cit. dub. 2. pag. 823. Llam. 3. p. met. c. 4. §. 42. Vega loc. cit. cas. 89. Rodriq; cit. art. 7.

12 Noto 5. quod vota possunt à Prælatis irritari, inuito vouente, quia cum irritatio pendeat a potestate dominatiua Superioris, inferior eam impedire non potest. Suar. loc. cit. cap. 1. num. 13. Sayr. in claui reg. lib. 5. cap. 8. num. 6. Sanch. 4. in dec. cap. 24. num. 25. Bonac. in dec. disp. 4. q. 2. par. 7. §. 2. num. 35. Arag. 2. q. 89. art. 9. in princ. A S. Faust. lib. 2. thes. quæst. 27. Portel in addit. ad dub. reg. ver. Votum, num. 57. An autem similiter dispensatio, inuito vouente, fieri possit, negant Suarez, & Arag. Quia est beneficium, quod in inuitum non confertur. Affirmant Sanch. n. 26. & Bonacina quando id poscit bonum commune, quia non potest subditus sua voluntate priuare Superiorem potestate, quam habet illius vota dispensandi, si bonum commune id poscat. Commutare autem vota inuito vouente quod non possit Superior, dicunt Suarez, Sanchez, Bonac. quia per commutationem transfertur voti obligatio in aliam materiam, & fit nouum votum, quod sine voluntate vouentis fieri non potest.

13 Noto 6. quod potest subditus voti sui irritationem à Prælato petere, tam antequam illud confirmauerit, quàm post, nec peccat vllo modo, etiamsi nullam talis irritationis causam habeat, nisi solum quia eum tædet votum implere. Tum quia in hoc vtitur iure suo, quo potest optare grauamen sibi impositum auferri, immo, & licitis medijs procurare, nec in hoc vlla apparet deformitas. Tum quia vnicuiq; licet sua commoda honesta bonis artibus procurare. Ita Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. de vo. cap. 7. num. 16. Sayr. in claui reg. lib. 6. cap. 10. num. 14. Llam. & Vega loc. cit. Nec refert quod Prælatus post voti confirmationem illud licitè nequeat irritare sine causa, vt dixi sup. n. 6. quare si subditus irritationem petat sine causa, cum sit causa peccati venialis Prælati, non videtur posse à veniali excusari. Non refert, inquam, quia multa licitè petuntur, quæ tamen licitè concedi nequeunt. Vnde Prælatus, qui videt se iam votum illud confirmasse, si non appareat causa irritationis, debet illam petitionem denegare, alioquin venialiter peccabit. An autem petens irritationem voti confirmati, teneatur illam circumstantiam confirmationis exprimere? Dic, quod non, si causam irritationis habeat, & exprimat; si nullam causam habeat, tenetur, vt possit Prælatus ex suo dicto suam conscientiam formare.

14 Noto 7. quod vota semel irritata non reuiuiscunt, etiamsi vouens liberetur a Superioris potestate, & ponatur in statu, in quo vouere, & complere posset: vel etiamsi Superior irritationem à se sine causa factam retractet. Tum quia votum semel irritatum, cum ipso facto reddatur nullum, non potest iterum habere vim obligandi, nisi renouetur; l. Cum ex causa, Cod. de remiss. pig. Tum quia id colligitur ex cap. Quidam, & ex cap. Placet, de conuer. coniug. Ex quibus constat, quòd coniux, cuius professio irritata fuit ab altero coniuge, non tenetur, illo mortuo, ad Religionem redire. Ita Val. loc. cit col. 6. ver. Ita igitur est; A S. Faust. lib. 2. thes. q. 28. & q. 164. Sayr. in claui reg. lib. 6. cap. 10. num. 10. & 13. fine; Nauar. in man. c. 12. n. 66. Vega 2. par. sum. cap. 126. cas. 95. Reginald. in praxi, lib. 18. num. 305. Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. cap. 7. num. 13. Azor tom. 1. lib. 11. cap. 18. q. 4. Aragon. 2. 2. q. 88. art. 8. fine; Rodriq, p. 2. sum. cap. 91. num. 8. Bonac. in dec. disp. 4. q. 2. p. 7. §. 2. num. 36. Sanch. 4. in dec. cap. 26. num. 3. & 4. & cap. 33. num. 10. Filliuc. tom. 2. tract. 26. cap. 8. n. 243. Et aduerte, quod subditus votum irritatum implens vt sic, & formaliter, peccat, quia contra obedientiam agit, & vtitur illa operatione contra domini voluntatem. Ita Sayr. loco cit. num. 13. Vega cas. 91. ver. La segunda cosa; A. S. Faust. q. 159. Reg. num. 297. ver. Tertium est. Rodriq; num. 7. qui addit, tunc impleri votum contra voluntatem Prælati, quando ab ipso sponte, non ad instantiam vouentis irritatum est.

15 Noto 8. quod Superiores regulares, qui habent hanc potestatem irritandi vota, sunt Correctores, seu Vicarij conuentus, Correctorem sustinere non valentis, Prouinciales, & Generales; quia hi omnes dominatiuam habent in subditos potestatem, acquisitam per votum obedientiæ. Ita Suar. loc. cit. num. 17. Reg. n. 324. Filliuc. cit. Sanch. 4. in decis. cap. 33. num. 15. Molfes. tom. 1. sum. tract. 11. cap. 15. num. 66. A S. Faust. cit. q. 152. Ledesm. 2. p. sum. tract. 10. de vo. cap 7. dub. 2. pag. mihi 822. Vega cas. 88. Portel. in addit. ad dub. reg. ver. Votum, num. 69.

16 Si quæras, an Subprior, vel Vicarius relictus à Correctore, conuentu egrediente, eodem die reuersuro, possit vota irritare? ℞. Subpriores non posse, quia vere Prælati non sunt, nec potestatem habent dominatiuam, sed solùm habent officium coadiutoris in certis rebus particularibus plus, minusuè iuxta Religionum varietatem. Neq; etiam posse puto Vicarios, à Correctore statim reuersuro relictos. Quia licet in casu alicuius necessitatis negandum non sit, hos posse aliquid sub merito obedientiæ præcipere, cum in eo de voluntate Prælati præsumatur, hæc tamen potestas irritandi vota non præsumitur concedi, cum non possit dari casus adeò vrgens, qui non possit expectari Corrector. Si autem Subpriores in absentia Prioris habeant eandem auctoritatem, quam Prior, tũc cum sint vere substituti ad omnia genera causarum, puto, quod hac facultate potiantur. Et idẽ dico de Vicarijs relictis à Correctore, per multos dies non reuersuro, Quia

tunc censentur Correctores omnem suam auctoritatem pro recta administratione conuentus eis delegare, vt docent Suar. Reginal. loc. citato, Sanch. num. 26. Molf. num. 69.

17 Si quæras etiam, an Visitatores, qui mittuntur ad visitandas aliquas prouincias, habeant facultatem irritandi vota? Rx. in Ordine nostro non habeo dubium, quod hac facultate potiantur, quia dantur ad vniuersitatem causarum, & cum ampla potestate tam in spiritualibus, quam in temporalibus. Pro alijs Ordinibus videndæ singulorum constitutiones. Simpliciter dicendum est, dictos Visitatores hac potestate potiri. Et ita docent Sanchez loc. cit. num. 15. & cap. 24. num. 23. A S. Faust. lib. 2. thes. q. 154. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 18. q. 3. ver. Monachorum verò; Molfes. loc. cit. num. 67. Sayr. in claui reg. lib. 9. cap. 10. num. 16. Portel. loc. cit. Et quòd hæc facultas irritandi vota possit alijs etiam solitariè delegari, Sanch. cit. cap. 24. num. 54. Portel. in dub. reg. ver. Votum, num. 45. Et quod possit etiam delegari à Superiore excommunicato non tolerato, quia non est actus iurisdictionis, sed dominij, Sanch. cit. num. 55. Bonac. in dec. disp. 4. q. 2. par. 7. §. 2. num. 31. ver. Addo cum. Et quòd maior Superior possit inferiori Prælato iusta aliqua de causa reseruare irritationem alicuius voti, sicut potest reseruare alia circa regimen, Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. c. 7. num. 17. Sanch. 4. in dec. cap. 33. num. 17.

18 Quæres etiam, an Prælatus inferior possit irritare votum subditi, factum ex superioris Prælati licentia? Rx. quod non. Quia potestas Superioris, siue iurisdictionis, siue dominij, non pendet ab inferiori; Suar. loc. cit. cap. 8. num. 2. Sanchez. cap. 27. num. 4. Portel. cit. num. 39. A S. Faust. cit. q. 160. Regin. in praxi, lib. 18. num. 324. ver. Vnum est, Filliuc. tom. 2. tract. 26. cap. 8. num. 244. potest tamē inferior votum illud dispensare, quia cum votum sit de se dispensabile, & dispensatio non sit reseruata, non apparet cur nequeat fieri. Suar. loc. cit. cap. 10. nu. 19. Portel. n. 44. & in addit. num. 80. Sanch. cap. 42. nu. 5. Molfes. tom. 1. sum. tract. 11. cap. 15. num. 165. At verò superior Prælatus potest irritare votum subditi, confirmatum ab inferiori Prælato; quia inferior potestas à superiori pendet; immo etiam potest superior Prælatus irritare votum factum ab inferiori, quia illius subditus est, & docent ijdem DD. Suar. n. 3. A S. Faust. q. 161. Rodriquez 2. par. sum. cap. 91. num. 7. Sanchez cap. 27. num 5. Superior tandem æqualis succedens potest irritare votum factum, & confirmatum auctoritate sui prædecessoris, absq; causa, non aliter, ac si absq; vlla licentia fuisset emissum, quia, cum par in parem non habeat imperium, cap. Innotuit, de elect. licentia Superioris præcedentis æqualis non potest succedenti æquali præiudicare; Sanch. 4. in dec. cap. 27. num. 36.

19 Noto 9. quòd Prælatus non potest irritare votum arctioris Religionis, quia hoc votum est extra potestatem illius, iure canonico sic disponente in cap. Licèt, de reg. Sanch. loc. cit. c. 33. n. 2. Ledes. 2. par. sum. tract. 10. de vo. cap. 7. dub. vlt. ver. Ala qual digo lo primero, pag. mihi 826. Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. cap. 7. num. 9. Vega 2. par. sum. cap. 126. cas. 95. ver. Finalmente nota, Azor. loc. cit. cap. 18. q. 18. Sayr. in claui reg. lib. 6. cap. 10. n. 9. Reginal. in praxi, lib. 18. n. 321. ver. Aduerte autem, Filliuc. tom. 2. tract. 26. cap. 8. num. 242. Molf. 1. par. sum. tract. 11. cap. 15. n. 79. A S. Faust. lib. 2. thes. q. 150. Rodriq; tom. 1. q. reg. q. 25. art. 4. Potest tamen in isto voto Prælatus dispensare. Tum quia est votum simplex, & nullibi reperitur reseruatum. Tum quia tempore, quo Religiosus tale votum emittit, est ita subditus Prælato, vt teneatur eius voluntatem sequi. Ita Aragon. 2. 2. q. 88. art. 8. concl. 5. Ledes. & Vega loc. cit. Rodriq; loc. cit. & 2. par. sum. cap. 91. n. 4. A S. Faust. loc. cit. q. 149. Sanch. cit. cap. 42. n. 2. Sayr. cit. cap. 11. n. 90. & 91. Less. lib. 2. de iust. cap. 40. dub. 13. num. 107.

20 Noto 10. quòd potest similiter Prælatus Religionis irritare promissiones suorum subditorum. Tum quia Religiosus, cum velle, & nolle non habeat, non potest se obligare, nisi de mandato, & licentia Superioris. Tum quia si potest Prælatus irritare promissiones factas Deo per vota, poterit multò magis irritare promissiones factas homini. Ita Nauarrus lib. 1. cons. de pact. cons. 7. num. 4. & 5. Suar. tom. 3. de relig. lib. 2. cap. 13. n. 8. Graff. num. 2. cons. lib. 3. de vo. cons. 1. num. 13.

21 Sed quid, si subditus ex licentia Prælati aliquid alicui extra Religionem promiserit, poterit ne Prælatus eam promissionem, & licentiam irritare? Rx. aliquos affirmatiuè tenere, vt Aragon. 2. 2. q. 88. art. 8. ver. Est aliud dubium, ibi, *Vel secundo*, Less loc. cit. dub. 10. n. 75. ver. Ad 2. quia non solum promissio, sed etiam executio pendet à voluntate Prælati. Alij negant, Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. de vo. cap. 8. num. 2. Sanch. 4. in dec. cap. 27. n. 23. & lib. 7. cap. 31. n. 41. & lib. 9. de matr. disp. 40. n. 14. Bonac. in dec. disp. 4. q. 2. par. 7. §. 2. nu. 15. ver. Addo. Portel. in addit. ad dub. reg. ver. Votum, num 63. Quia aliàs nemo auderet cum subditis religiosis contrahere, quod esset valde Religioni nociuum. Fatetur tamen Sanch. 4. in dec. cit. subditum non implentem promissum, renitente Superiore, non peccare. Quia licèt Superior peccet, non tenetur subditus, eo inuito, exequi. Adde, quòd non solùm non potest Prælatus, qui dictam licentiam dedit, eam irritare, sed nec Superior, vel successor illius. Tum quia Religiosus ex ea promissione obligatur ciuiliter, & naturaliter, vt docent Abb. in cap. Ex rescripto, de iur. iur. n. 1. Sanch. 7. in dec. cap. 31. n. 40. Tum quia Prælatus successor tenetur stare contractui prædecessoris, vt multis probat Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 26. art. 1.

22 Noto 11. quòd possunt similiter, & eodem modo Prælati regulares iuramenta suorum subditorum irritare. Habent enim huiusmodi iuramenta voti rationem, parīq; ambulant passu. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 89. art. 9. ad 3. D. Antonin. 2. par. tit. 10. cap. 6 §. 2. Sot. lib. 8. de iust. q. 1. art. 9. Reginald. in praxi, lib. 18. n. 64. Sanch. 3. in dec. cap. 19. num. 2. Less. lib. 2. de iust. cap. 42. dub. 12. n. 61. Sayr. in claui reg. lib. 5. cap. 8. nu. 5. Filliuc. tom. 1. tract. 25. cap. 9. num. 259. Suar. tom. 2. de relig. tract. de iur. lib. 2. cap. 38. num. 4. fine Graff. tom. 2. cons. lib. 3. de vo. cons. 1. n. 13. Bonac. in dec. disp. 4. q. 1. par. 17. n. 4.

23 Noto 12. quòd Prælati regulares non possunt vota à se ipsis facta per se ipsos irritare, vel id suo confessario committere; nam Superior potest irritare vota ratione dominij, quod habet in voluntatem subditorum, vnde in his votis semper includitur conditio, Si Superiori placuerit, at vota Superiorum nullam talem habent tacitam conditionem à sua voluntate pendentem, sed à voluntate suorum maiorum, si ipsi fortè alicui potestati dominatiuæ subduntur. Quare non possunt sua vota irritare, aut alijs irritanda committere. Ita Sanch. 4. in dec. cap. 24. num. 60. A S. Faust. lib. 2. thes. q. 26. Possunt tamen dicti Prælati secum dispensare nō solum in votis, sed etiam in irregularitatibus, præceptis Ecclesiæ, atq; in cœteris, in quibus possunt dispensare cum suis subditis. Licèt enim dispensatio sit actus iurisdictionis, cum tamen non sit contentiosa, sed voluntaria, potest in se ipsum exerceri, nec repugnat, idem secundum diuersas rationes esse agens, & patiens, vt cum quis concedit Indulgentias, & illas lucratur. Neque hic requiritur distinctio personæ, vt in absolutione à peccatis. Et cum sit actus delegabilis, nihil obstat quominùs Prælatus possit hanc facultatem alteri committere, ad secum dispensandum; & Superior non debet esse prioris conditionis, quam subditi, quando defectus non est in radice. Ita D. Tho. in 4. d. 20. q. vn. art. 3. q̄la 4. ad 3. Sanch. 8. d. matr. disp. 3. nu. 9. & 4. in dec. cap. 37. num. 45. & cap. 39. n. 12. A S. Faust. lib. 3. thes. q. 45. num. 3. Molf. to. 1. sum. tract. 11. cap. 15. n. 118. Innuit Val. to. 4. disp. 7. q. 20. par. 3. col. 3. ver. Secundò asserimus; Sot. in 4. d. 21. q. 1. art 4. col. 4. ver. Contra hanc; Sa ver. Religio, num. 47. Vide to. 1. huius op. q. 1. cap. 8. §. 5. concl. 6.

24 Dico 3. Possunt Prælati regulares dispensare in votis suorum subditorum. Sayr. in claui reg. lib. 6. cap. 11. n. 88. Sanch. 4. in dec. cap. 39. n. 3. Val. to. 3. disp. 6 q. 6.

p. 7.

p.7.col.10.ver. Sed cum constet Less.lib.2.de iust. cap.40. dub. 13. num.107. Rodriq. to.1. q.reg. quæst. 25. art.4. Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. de vo. cap. 10. n. 15. & tom. 4. tract. 1. lib. 2. cap. 12. num. 10. Portel in addit. ad dub. reg. ver. Votum, n. 72. Reginal. in praxi, lib. 18. n. 340; Nauar. in man. cap. 12. n. 75. ver. Tertiò quod; Filliuc. tom. 2. tract. 26. cap. 9. num. 249. Mir. tom. 2. man. q. 32. art. 1. conc. 3. Molf. loc. cit. n. 116. A S. Faust. loc. cit. q. 21. Bonac. in dec. disp. 4. q. 2. par. 7. §. 4. n. 16. ver. Item Prælati. Prob. quia dispensare est actus iurisdictionis spiritualis, solis Prælatis ecclesiasticis iure ordinario competens, vt probat D. Th. 2. 2. q. 88. art. 12. Suar. loc. cit. n. 1. Sanch. cit. cap. 37. n. 16. Cùm ergo Prælati regulares sint Prælati ecclesiastici iure ordinario, & habeant auctoritatem quasi Episcopalem, sintq; à iurisdictione Episcoporum exempti, non est, cur hæc potestas eis denegetur.

25 Dico 4. Possunt Prælati regulares commutare omnia vota simplicia suorum subditorum. Ita Molfes. tom. 1. sum. tract. 11. cap. 15. num. 199. A S. Fast. lib. 4. thes. q. 3. Mir. to. 2. man. q. 32. art. 3. Ledes. tom. 2. sum. tract. 10. de vo. cap. 8. ver. Digo lo quarto, pag. mihi 852. Portel in dub. reg. Votum num. 41. & in addit. n. 93. Sanch. 4. in dec. cap. 49. n. 28. Reginald. in praxi, lib. 18. num. 351. Less. lib. 2. de iust. cap. 40. dub. 11. n. 94. Sayr. in claui reg. lib. 6. cap. 11. num. 117. & cap. 11. n. 15. Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. de vo. cap. 12. n. 10. Bonac. in dec. disp. 4. q. 2. par. 6. n. 10. Prob. tum quia commutatio est actus iurisdictionis spiritualis, qui Prælatis ecclesiasticis conuenit. Tum quia qui potest dispensare, quod est plus, potest etiam commutare quod est minus.

26 Ad vltimum hic nota, quòd Papa potest similiter vota Regularium irritare, ratione voti obedientiæ, quod extenditur ad ipsum tamquam Generalissimum omnium Religionum, ratione cuius acquirit in eos potestatem dominatiuam, non minùs quàm alij Prælati Religionis. Non potest tamen Papa irritare vota secularium, nec Clericorum, nec Episcoporum; quia etiamsi in hos supremam polleat potestate ad eos dirigendos in finem spiritualem, ideoq; possit iusta de causa in votis ipsorum dispensare; non tamen habet in eos potestatem dominatiuam, requisitam ad subditorum vota pro arbitrio irritanda. Quia hæc nec erat illi necessaria, nec apparet, vnde illam hauserit. Et est à posteriori signum, quòd tam Episcopi, quàm Clerici multos contractus faciunt absq; consensu, immo contra voluntatem Papæ. Atq; ita D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 5. ad. 3. Reginald. loc. cit. num. 296. ver. Atq; his; Sayr. in claui reg. lib. 6. cap. 10. n. 17. Suarez tom. 2. de relig. lib. 6. de vo. cap. 2. num. 3. & 4. & cap. 7. num. 18. Sanch. 4. in dec. cap. 24. à num. 18. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 18. q. 3. ver. Quæres an saltem. Less. lib. 2. cap. 40. dub. 10. num. 66. Rodriq; tom. 1. q. reg. q. 25. art. 5. Sot. lib. 7. de iust. q. 3. ar. 1. Ledes. 2. p. sum. tract. 10. de vo. cap. 8. dub. 1. ver. Digo lo segundo, pag. mihi 858. Nauar. in man. cap. 12. n. 76. ver. Sextò dicimus, A S. Faust. lib. 2. thes. q. 12. 13. 15. Vnde collige, quòd Papa est pater Regularium potiori iure, quam aliquarum christianorum, etiam Clericorum, etiam Episcoporum. Nam in hos solam habet iurisdictionem, in Regulares verò etiam absolutum dominium quò ad omnes eorum actiones, sicut pater in filios. Quare tenetur etiam illis magis fauere. Qui enim plus liberaliter, & voluntatiè dedit, plus accipere meretur, etiam ratione gratitudinis. Collige etiam, quòd Regulares, quos non malè vocabat quidam Seniore nostris CorEcclesiæ, sunt magis colligati Ecclesiæ, quàm alij: vnde tenentur maiores pro Ecclesia, vt semper fecerunt, labores perpeti.

27 Et si tandem quæras, an possint Prælati regulares irritare vota suorum subditorum simplicia reseruata Papæ, vt peregrinationis Hierosolymitanæ, Compostellanæ, Romanæ, & Lauretanæ? (si est Papæ reseruatum, vt falsò putare Nauar. com. 1. de reg. num. 21. dicunt Azor. cit. cap. 19. q. 4. ver. Mihi videtur, & A S. Faust. lib. 3. thes. q. 46.) Re. quod sic. Tum quia ista vota non possunt esse firma absq; consensu Prælati, vt dixi sup. num. 4. immo putat Rodriq; tom. 2. sum. cap. 91. n. 2. quòd non possint Regulares talia peregrinationi vota facere, pet priuilegiū Benedicti XIII. vnde si quæ talia faciunt, sunt ipso facto nulla: nec tenentur ea manifestare Prælatis pro irritatione; quod etiam dicit Vega 2. par. sum. cap. 126. casu 90. Tum quia etiam post datum consensum, materia voti adhuc, & voluntas subditi executiua, est subiecta dominio Prælati; vnde semper potest illa irritare. Ita Suar. tom. 4. de religio. tr. 1. lib. 2. c. 12. n. 10. Sanch. 4. in dec. cap. 33. num. 19. Non potest tamen Prælatus in ijs dispensare, quia sunt Papæ reseruata; & talis potestas illi necessaria non est, cum possit alia via, nimirum per irritationem, bono suæ Religionis regimini prouidere. Ita Mir. tom. 2. man. q. 32. art. 2. concl. 2. Portel in dub. reg. ver. Votum, nu. 42. Et aduerte, quòd ista vota peregrinationis commutãtur simul cum alijs votis in votum religiosæ professionis, vt est communis opinio D. Tho. in 4. d. 38. q. 1. art. 4. q̃la 4. ad 1. Sanch. 5. in dec. cap. 5. à num. 36. Barb. in cap. 4. de vo. num. 2.

CAP. IV.

An Prælati regulares habeant facultatem censuras ferendi in suos subditos.

1 VIDE D. Tho. in 4. d. 18. q. 2. art. 2. & d. 19. q. 1. art. 1. q̃la 3. corp. Palud. in 4. d. 18. q. 2. art. 1. Couar. in cap. Alma mater, p. 1. §. 11. Nauar. in man. cap. 27. à n. 5. Sylu. ver. Excom. 1. n. 5. Sayr. lib. 1. de cens. cap. 6. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 24. §. 3. Coninck disp. 15. de cens. dub. 4. à num. 31. Vasq. tom. 4. in 3. par. tract. de excom. dub. 17. Rodriq; tom. 2. q. reg. q. 59. art. 1. Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 9. à n. 4. & tom. 5. in 3. par. disp. 2. sect. 2. num. 9. & disp. 18. sect. 1. Yribarn. in 4. d. 18. q. vn. disp. 16. sect. 6. Mir. tom. 2. man. q. 35. art. 8. & q. 36. art. 4. & q. 37. art. 4. Filliuc. tom. 1. tract. 11. cap. 2. à n. 31. Auil. de cens. par. 2. disp. 1. cap. 3. Long. de eas. reser. par. 1. sect. 1. art. 2. num. 1. & art. 6. num. 3. Llam. 1. par. met. cap. 9. §. 16. Bonac. de cens. q. 1. par. 2. num. 5. Portel. in dub. reg. & in addit. ver. Abbas. P. Sot. de excom. lect. 4. Altet. tom. 1. de cens. disp. 5. Ghet. in mor. ver. Excom. cap. 2. Bayus in theat. scien. theol. lib. 2. cap. 100. Germon. de sacr. immun. lib. 3. cap. 14. num. 9. Angel. ver. Excom. 1. §. 3. Pisanel. eod. 1. §. 1. Cruz in direct. consc. tract. de cens. art. 1. concl. 3. S. Cæsar. de Eccl. Hierarch. par. 2. disp. 8. §. 6. num. 16. P. Greg. lib. 4. decr. tit. 16. cap. 4. Homob. tom. 2. exam. tract. 11. c. 1. q. 1. Graff. tom. 1. cons. lib. 5. de sent. excom. cons. 1. num. 9. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 20. q. 7. Tomb. tom. 2. de iur. Abb. disp. 14. q. 1.

2 Dico 1. Possunt Prælati regulares, Generales scilicet, Prouinciales, & Correctores suos subditos excommunicare. Ita DD. cit. D. Tho. d. 18. Palud. concl. 9. & 10. Sot. ver. Nomine autem Prælatorum. Henriq; §. 3. Couar. num. 1. Sayr. num. 13. Vasq; num. 2. Filliuc. 33. Prob. tum ex ini. can. cap. Cum ab Ecclesiarum, de off. ord. vbi Panormit. num. 10. cap. Cum in Ecclesijs, iuncta glos. ver. Excom. de ma. & obed. cap. Sicut tuis, iuncta glos. ver. Sub. interminatione, de simo. cap. Transmissam, de elect. Tum quia Prælati regulares habent iurisdictionem Ecclesiasticam, non solum in foro interno, sed etiam in foro externo, vt sæpe dictum est. Sed talem iurisdictionem habentibus competit facultas ferendi censuras, cap. Querenti, ibi *Iudex*, de ver. sign. Tum quia alioquin potestas iurisdictionis esset inutilis, nisi gauderet facultate coercitiua, & innuit Trid. sess. 25. cap. 3. de refor. ibi, *ad continendos in officium populos*. Tum quia censura est veluti gladius Ecclesiasticus, cap. Dilecto, de sent. excommunic. in 6. Trid. loc. cit. Qui gladius perinde est in Ecclesia, gladius temporalis in Republica ciuili; cap. Inter hæc, 33. q. 2.

gladius autem temporalis tribuitur iudicibus habentibus iurisdictionem, l. Imperium, ibi, *animaduertendum*, ff. iurisdict. ergo, & gladius spiritualis iisdem iudicibus tribuendus est.

3 Noto 1. quòd hæc potestas censuras ferendi competit Prælatis regularibus tum iure communi cit. tum iure priu. vt constat ex tom. 1. nostr. priuil. in const. Pyr. §. 1. & in const. 2. Sixti IV. §. 4. & quod priuilegium hoc possit, constat ex cap. Cum contingat, de for. comp. & cap. Duo, de off. ord. & ita docent Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 2. sect. 2. num. 9. Henriq; Rodriq; Mir. loc. cit. Tum ex iure diuino, Matth. 18. *Quæcunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlo, & quæcunque solueritis*, &c. Tum etiam ex iure naturali, eo enim ipso quòd aliqua Religio confirmatur ab habente auctoritatem, & eximitur à iurisdictione Ordinarij, iure naturæ consurgit in capite, & Superiore dictæ Religionis legitime electo hæc potestas subditos excommunicandi; nam alioquin non posset illa Religio conseruari, nec illa confirmatio quidquam prodesset, si Religiosi non possent coerceri. At Ecclesia nullum habet armorum genus fortius ad continendos populos in officio excommunicatione, vt ait Trid. loc. cit. Ita Sot. in 4. d. 22. q. 2. ar. 1. concl. 1. Vnde constat, quod, cum hæc potestas dictis Prælatis competat ordinario iure, potest à dictis toties, quoties, & quicumque voluerit delegari, vt habetur in l. More, ff. de iurisd. omn. iud.

4 Noto 2. quod capitula generalia, & prouincialia possunt excommunicare; nam possunt statuta facere, illorumque obseruantia sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vel ferendæ præcipere; arg. c. Graue nimis, de presb. Ita Suar. loco cit. Auila de cens. p. 2. disp 1. cap. 3. dub. 1. Filliuc. tom. 1. tract. 11. cap. 2. num. 33. Sayr. de cens lib 1. cap. 6. num. 20. Sot. loc. cit. ver. At qui Pontifex. Non possunt tamen ferre excommunicationem capitula localia, quia, cum hæc capitula non habeant auctoritatem extra conuentum, & consequenter extra se ipsa, sequeretur, quod possent capitulares se ipsos excommunicare, quod est contra naturam excommunicationis, quæ est actus iurisdictionis per modum sententiæ coactiuæ, & nemo se ipsum cogit, sed subditum, & nullibi reperitur illis concessum. Ita D. Tho. addit. ad 3. p. q. 22. art. 4. Auila loc. cit. dub. 7. concl. 2. Sayr. loc. cit. cap 5. num. 22. Nauar. in man. cap. 27. num. 6. Sot. loco cit. art. 2. concl. 2. Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 9. num. 6. Ista autem capitula, sicut aliæ communitates, excommunicari non possunt, bene tamen singuli de communitate: nam excommunicatio solum fertur pro peccato mortali, quod est actus personalis, communitas verò non peccat, nisi quia singuli peccant, vnde illa non potest immediatè excommunicari, & habetur in c. Romana, §. fin. de sent. exc. in 6. Ita omnes DD. communiter. D. Tho. in 4. d. 18. q. 2. art. 3. q͂la 2. corp. Auil. loc. citat. cap. 4. disp. vn. dub. 5. Sot. loc. cit. art. 2. concl. 2. Mir. tom. 2. man. q. 15. art. 10. Suar de cens. disp. 18 sect. 2. num. 2. Vasq; tom. 4. in 3. p. tract. de excom. dub. 17. nu. 8. Ghet. in theol. mor. ver. Excommunicatio, cap. 3. q. 2. Palud. in 4. d. 18. q. 2. art. 3. P. Greg. lib. 4. decre. tit. 16. de sent. excomm. cap. 5. Sayr. de cens lib. 1. cap. 8. num. 15 Henriq; in sum. lib. 13. cap. 25. num. 4. Barb. in dict. cap. Romana, num. 10. Si verò, facta diligenti informatione, Prælato constet, omnes personas communitatis, seu capituli deliquisse, excommunicatio contra dictam communitatem lata est valida, quia non militat ratio dicti cap. Romana. Sed si excommunicetur communitas, etiam à Papa, in qua sint aliqui innocentes, putat Henriq. quòd dicta excommunicatio non ligat, quia est contra ius diuinum, innocentem punire, & cum non sit maior ratio, quod liget potiùs nocentes, quam innocentes, nullos ligabit. P. tamen Greg. cit. in com. lit. D. putat, quod excommunicatio lata à Papa contra communitatem, est valida. Sed magis placet opinio Henriq; quam etiam tuetur Auil. loco citat. dub. 6. concl. 2. & alij apud Sayr. num. 17. Videatur Filliucius tom. 1. tractat. 12. cap. 1. à num. 19. Potest verò communitas interdici, vt Sot. P. Greg. Mir. loc cit. & habetur in cap Si ciuitas, de sent. excomm. in 6. Potest item capitulum suspendi; Coninck. disp. 13. de cens. dub. 6. num. 48. Henriq; in loco cit. Auil. par. 3. disp. 3. dub. 2. Filliuc. tom. 1 tract. 17. cap. 4. num. 6. Suar. de cens. disp. 28. sect. 3. num. 1. Colligitur ex cap. Quia sæpe, de elect. in 6. & cap. Si sententia, de sent. excomm. in 6. & Trid. sess. 24. cap. 16. de refor.

5 Noto 3. quod de Correctoribus, & alijs Superioribus localibus dubitant aliqui, an possint excommunicare; cum enim assimilentur Parochis, & hi excommunicare non possint, vt probant communiter DD. Henriq; lib. 13. cap. 24 num. 3. Sayr. de cens lib. 1. cap 6. num 32. Nauarr. in man. cap 27. num. 5. Auil. de cens. par. 2. cap. 3. disp. 1. dub. 2. quia iurisdictionem non habent in foro exteriori, & potestas excommunicandi non ab ordine, sed à tali iurisdictione dependet, videtur, quòd neque dicti Correctores excommunicare possint. Sed nihilominùs dicendum est, quòd stando in iure communi possunt excommunicare, vt dictum est sup. quæst. 1. cap. 4 num. 73. quia habent iurisdictionem in foro exteriori; Et in ordine nostro hoc est sine difficultate, asserente id expresè legislatore in Correct. num. 87. & supponitur in cap. Genuen. 4. n. 21. Quare fallitur Llam. 1. par. met. cap. 9. §. 17. dum ait, quòd Guardiani Minorum, & aliarum Religionum inferiores Prælati per earum statuta ac potestate priuati sunt, & solis Prouincialibus hæc potestas relicta est. nostris enim Correctoribus id expresè concessum est in loco cit. Correct. De Guardianis Minorum id etiam constat ex eorum statutis Barchin. cap. 6. §. 20. de pœna excom. vbi etiam puniuntur tanquam errantes, & perturbatores Religionis oppositum dicentes. De Prioribus, Prædicatorum constat ex par. 3. const. dicti Ordinis cap. 12. Si in alijs Ordinibus adsint aliquæ constitutiones legitimæ limitantes dictam facultatem seruandæ sunt; quia licet concedatur dictam facultatem competere Prælatis ex iure diuino, competit tamen ita, vt in aliquo casu pendeat à maiori Prælato, vt ordo naturæ seruetur, quo minora maioribus subijciuntur.

6 Sed quæres, an Vicarij relicti à Correctore eodem die reuersuro, possint excommunicare? & similiter an Vicarij domus, Subpriores, &c. R. meo iudicio dictos Vicarios excommunicare non posse, quia cum ex se nullam habeant auctoritatem, eam solum habent, quam illis censetur dare Corrector foras egrediens: Corrector autem non præsumitur illis velle dare nisi eam auctoritatem, quæ est simpliciter necessaria pro recta administratione conuentus illo paruo tempore suæ absentiæ, pro quo non videtur vllo modo necessaria potestas excommunicandi, quæ maturissimam requirit deliberationem, & ab omnibus, præsertim à Correctore, est parcè vsurpanda. Vnde cum possit in quocunq; casu adueniente, vel reum detinere, vel præcipere sub merito sanctæ obedientiæ, non video, quo modo possit dictus Vicarius vigore illius simplicis substitutionis excommunicationem ferre. Quando verò Corrector non est reuersurus nisi post aliquot dies, cum possit dari casus, in quo talis potestas sit necessaria, præsumendum est de mente Correctoris absentis, quòd intendent suo Vicario omnem auctoritatem tribuere, quæ fuerit necessaria pro recta administratione conuentus. Vicarij verò domus ordinarij in præsentia Prioris, & Subpriores, seu Ministri, qui non habent absolutam gubernationem domus, sed sunt veluti coadiutores in aliquibus rebus, non possunt excommunicare, nisi vacante per mortem, vel priuationem, aut longam absentiam sede principalis Prælati. Ita Sylu. ver. Præfatus, num. 2. Auila de cens. p. 2. cap. 3. disp. 1. dub. 1. ver. Ex dictis sequitur: Fagund. in 2. precep. Eccl. lib. 8. cap. 4. num. 5. Cum verò in Regula nostra num. 20 iubeatur, quod *quamdiu fratres foras exiuerint, prout eorum Superior ipsis ordinauerit, illorum alter Correctoris vice fungatur*. Si Corrector specialiter eligat vnum è socijs, potest electus in casu necessario sub obedientia præceptum imponere, & alter obedire tenebitur; stat enim eo casu loco Correctoris vigore Regulæ; & est specialiter a Correctore electus, à quo credendũ est dari illi eam facultatem. quæ est necessaria pro illa religiosa, & prudenti itione, alioqui frustra esset illa deputatio.

Idem

Idem dic de Vicario constituto à Correctore pro refectorio, vel pro choro, quòd scilicet possit præcipere sub merito sanctæ obedientiæ, non tamen sub pœna excommunicationis. Visitatores autem prouinciarum possunt excommunicare, quia habent iurisdictionem in foro exteriori, & id eis vt plurimum expressè conceditur in suis literis patentibus. Possunt item dicti Visitatores, facere ordinationes in scriptis cum pœna excommunicationis pro transgressoribus, quæ ordinationes durant, donec per alium reuocentur, etiam si ipsi munus visitationis obierint. Ita Sot. in 4. d. 22. q. 2. art. 1. ver, Sed minores, Auil. loc. cit. dub. 4. dicto 2.

7 Noto 4. Quod possunt Prælati regulares subditos suos vbicumque existentes respectiuè excommunicare, V. G. Generalis potest excommunicare suos Religiosos, in quacumque mundi parte existant. Prouincialis potest excommunicare suos subditos existentes intra confines suæ prouinciæ, quæ est illis loco territorij; immo etiam extra dictos confines, & propter delictum vbicunque commissum. Quare puto, quòd possit Prælatus subditum fugitiuum, seu apostatam, etiam extra limites dictæ prouinciæ excommunicare, etiam propter delictum commissum in aliena prouincia, dum iter per eam agebat V. G. & quòd Corrector possit excommunicare subditum etiam extra conuentum sibi assignatum. Moueor, quia subditus, dum manet subditus, æquiparatur seruo; seruus autem potest vbiq; capi; vt dixi tom. 2. nost. priuil. in const. 7. Pij V. num. 20. & num. 21. dixi, quod subditi vbicunq; existentes ligantur excommunicatione sui Prælati. Et Iul. II. expresse Minimis concessit, vt possent suos apostatas vbicunq; repertos excommunicare, vt constat ex eius const. 2. §. 15. & const. 11. §. 7. tom. 1. nostr. priuil. Vide quæ ibi dico in const. 13. Leon. X. n. 7. Atque ita præter DD. in dictis locis adductos, id docent ex parte Rodriq; tom. 2. q. reg. q. 59. art. 1. Mir. tom. 2. man. q. 35. art. 8. concl. 3. Sylu. ver. Excom. 2. num. 15. Nostram sententiam expresse tradunt Coninck. disp. 13. de cens. dub. 7. n. 64. Cruz. in direct. consc. de cens. art. 2. concl. 2. G. Pap. q. 559.

8 Ex quibus collige 1. quid dicendum sit ad illam quæstionem, An Religiosus gaudeat immunitate Ecclesiæ? Dico enim, quod non. Non solum propter præscriptam consuetudinem, secundum quam nullus Ecclesiasticus, siue regularis, siue secularis, dicta immunitate gaudet, vt dicunt omnes DD. citandi, sed etiam propter absolutum dominium, quod habent super illos eorum Prælati. Ita Sylu. ver. Immunitas 3. num. 2. ver. Tertium: Ang. eodem. §. 14. Abb. in cap. Inter alia, de immun. Eccl. num. 13. Nauar. in man. cap. 25. num. 22. Gutier. pract. quæst. lib. 3. quæst. 3. num. 3. vbi alios reperies. Vide Ambrosin. de imm. cap. 12.

9 Collige etiam, tantam esse subiectionem subditi ad Prælatum, quod si subditus à Collegio Cardinalium in Papam creatus esset, inscio Prælato, posset à Prælato repeti, & ad claustrum reuocari. Glossa in cap. Quam sit, ver. Ad ordinandum, 18. q. 2. Sylu. ver. Religio 7. quæst. 9. Maiol. de irreg. lib. 4. c. 20. n. 2. Ait tamen Sylu. quod Abbas eo casu deberet compelli ad consentiendum. Sed quis coget redire, si Abbas consentiat? Glossa ait, quod sicut ipse Papa tenetur de alijs iustitiam facere, ita de se ipso, reddendo Prælato quod suum est. Sed hæc doctrina non placet, & rectè, Trotto de perf. cler. lib. 2. part. 1. req. 6. num. 25. Tum quia electo à duabus partibus Cardinalium nulla potest opponi exceptio, nisi hæresis, vt dicit glossa in cap. Si propter, d. 40. Tum quia Monachus ex electione ad tantam dignitatem censetur liberatus à potestate Abbatis, sicut filius familias per electionem ad Decurionatum censetur liberatus à patria potestate, l. Filius, Cod. de decur. lib. 10. Tum quia Collegium Cardinalium est supra Abbatem illo casu.

10 Noto 5. quod excommunicatus denunciatus, aut clerici notorius percussor, aut etiam ab officio, seu iurisdictionis suspensus, non potest excommunicare, quia caret iurisdictione; cap. Audiuimus, 24. q. 1. cap. Ad probandum, de sent. & re iud. Ita D. Thom. addit. ad 3. p. quæst. 22. art. 3. & in 4. d. 18. q. 2. art. 2. q^la 3. corp. Palud. in 4. d. 18. q. 2. art. 3. concl. 1. Sot. in 4. d. 22. q. 2. art. 1. concl. 3. Sayr. de cens. lib. 1. cap. 5. num. 31. & 35. Henriq; lib. 13. cap. 24. num. 4. P. Greg. lib. 4. decret. tit. 16. cap. 4. Nauar. in man. cap. 27. n. 7. Llam. 1. par. met. cap. 9. §. 21. Mir. tom. 2. man. q. 35. art. 8. concl. 4. Suar. de cens. disp. 14. sect. 1. à num. 4. Filliuc. tom. 1. tract. 11. cap. 2. num. 40. Angel. ver. Excom. 1. §. 4. Conin. de cens. disp. 14. dub. 10. num. 88. Ghet. in theol. mor. ver. Excomm. cap. 2. quæst. 4. Sed quæres, an cum tali excommunicato possint subditi licitè communicare? Dic quod sic, in his quæ pertinent ad potestatem dominatiuam, secus autem in his, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis. Ita Suar. de cens. disp. 15. sect. 7. n. 2. Barb. in cap. Inter alia, de sent. excom. num. 11. Graff. tom. 1. cons. lib. 5. de sent. excomm. cons. 14. num. 5. Ricciull. de iur. pers. lib. 4. cap. 51. num. 9. Tambur. de iur. Abb. tom. 2. disp. 14. q. 5. Si vero excommunicatus non sit denunciatus, licet ex facto sciatur eum talem esse, nec publicus clerici percussor, sed sit toleratus, licet sponte excommunicans mortaliter peccet, excommunicatio tamen ab eo lata, valida est. Quia excommunicare pertinet ad iurisdictionem fori exterioris, ergo quousque quis habet vsum dictæ iurisdictionis excommunicare potest. Et potest confirmari ex dicto cap. Ad probandum, de sent. & re iud. dicitur enim, quòd sententia lata à iudice publicè excommunicato, est nullius valoris, ergò à contrario, si sit occultè excommunicatus, valebit. Ad quod etiam facit extr. Ad euitanda. Atque ita Palud. loc. cit. Sot. ver. Dubium autem est. Sayr. num. 33. Auil. par. 2. cap. 6. disp. 6. dub. 3. ver. Ex quo sequitur. Suar. disp. 14. sect. 1. num. 113. Llam. loc. cit. Conin. cit. num. 92. Vasq; tom. 4. in 3. par. tract. de excom. dub. 17. num. 5. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. § 11. num. 4. Portel. in addit. ad dub. reg. ver. Excom. num. 6. Sanch. 3. de matr. disp. 22. num. 34. ver. Cæterum. Alterius de excomm. lib. 2. disp. 2. cap. 2. colum. 3. ver. Et licet.

11 Noto 6. quod excommunicatio non potest ferri pro peccato veniali, &, si feratur, est nulla; cap. Nemo Episcoporum; cap. Nullus, 11. quæst. 3. Vnde qui per paruitatem materiæ, vel actus imperfectionem, transgressus est tantum venialiter præceptum habens annexam excommunicationem, eam non incurrit; quia cum excommunicatio sit grauissima omnium pœnarum, solum pro grauissima culpa infligi potest. Ita Vasq; loco cit. dub. 12. num. 3. Couar. cit. § 9. num. 2. Palud. cit. q. 1. art. 2. concl. 2. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 2. concl. 1. coroll. 2. Auilla part. 2. cap. 5. disp. 1. dub. 2. ver. Ex dictis sequitur 1. Suarez citat. disp. 18. sect. 3. num. 4. & 7. Filliucius tom. 1. tract. 12. cap. 1. num. 24. & 28. Henriquez lib. 13. cap. 17. num. 2. Sayrus de cens. lib. 1. cap. 9. a nu. 4. Verum quidem est, quod præceptum sub pœna maioris excommunicationis factum, constituit materiam peccati mortalis, licet ante præceptum illud facere quod præcipitur, mortale non esset. Sayr. num. 5. Sot. coroll. 1. Vasq; ver. Secundo sequitur. Couar. n. 1. Filliuc. cit. num. 29. & 30.

12 Aduerte autem, quod non solum pro veniali, ferenda non est excommunicatio, sed nec etiam pro quocunque mortali, sed solum pro mortali inobedientiæ, & contumaciæ, etiam materialis tantùm, quo quis renuat obedire præcepto Prælati. Ita Sot. loc. cit. concl. 2. Vasq; n. 4. Auil. cit. dub. 6. Sayr. loc. cit. num. 28. Henriq; cit. num. 3. Nauar. in man. cap. 27. num. 9. Cruz. tract. de cens. art. 2. de excomm. dub. 1. concl. 2. Suar. loco cit. num. 29. & 30. Filliuc. num. 26. Llam. 1. part. meth. c. 9. §. 22. Coninck. de cens. disp. 13. dub. 8. num. 73. Constat ex cap. Certum est, 11. quæst. 3. & ex illo Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tamquam, ethnicus, & publicanus*. Ecclesia autem filios suos à se non repellit, nisi propter inobedientiam.

13 Ex quo fit, quod licet trina illius monitionis omissio excommunicationem non inualidet, vt constat ex cap. Romana, de sent. excom. in 6. pro peccato tamen purè præterito contra quamcunque legem patrato, ferri non potest excommunicatio, nisi vna saltem, vel hominis,

vel legis Ecclesiasticæ monitio præcesserit sub sufficienti propositione, vel comminatione talis censuræ; quia sine hac non potest dici interuenisse contumaciam contra debitam Ecclesiæ obedientiam. Ita Coninck loc. cit. dub. 9. à num. 78. & 81. Auil. loc. cit. dub. 10. Filliuc. cit. Suar. num. 29. Nauar. num. 11. V. G. si quis debeat excommunicari pro furto commisso, debet prius moneri, vt restituat. Vel si quis debeat excommunicari, quia non est executus sententiam à iudice latam, debet prius moneri, vt exequatur.

14 Aduerte etiam, quod non pro quolibet peccato mortali, etiam inobedientiæ debet ferri excommunicatio, sed solum pro graui, & enormi, quod aliter curari non possit. Tum quia grauissima pœna non nisi pro grauissima culpa infligi debet, cap. Felicis, de pœn. in 6. Tum quia hæc potestas data est in ædificationem, non in destructionem, vt monuit Trid. sess. 25. de reform. c. 3. lata tamen tenet, quia iam adest sufficiens causa excommunicationis, quantum est ex parte culpæ. Ita Vasq. tract. de excom. dub. 12. num. 6. & 7. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 2. ver. Quo igitur. Suar. disp. 18. sect. 3. num. 31. 32. Sayr. loc. cit. num. 32. Filliuc. num. 31. Llam. loco cit.

15 Vnde collige, quod parce debent hoc vti remedio Prælati, vt monui tom. 1. nostr. priu. in const. 10. Vrb. VIII. num. 11. & monet Ambr. 2. de off. cap. 27. dicens, *Cum dolore amputatur etiam, quæ putruit pars corporis, & diu tractatur, si potest sanari medicamentis: si non potest, tunc à medico bono abscinditur. Sic Episcopi affectus boni est, ut optet sanare infirmos, serpentia auferre ulcera, adurere aliqua, non abscindere; postremo quod sanari non potest, cum dolore abscindere.* Videatur pro hoc Cresp. in sum. ver. Excom. sent. non temere ferenda; Graff. tom. 2. cons. lib. 4. de sent. excom. cons. 4. diff. 1. Rodriq. tom. 2. q. reg. quæst. 59. art. 4. Et in Ordine nostro habetur statutum ad hoc propositum in cap. Genuen. 4. num. 21. quod aureum est, & valde Minimus notandum. Aduerte tamen, quod ea, quæ apud seculares etiam clericos leuia, & parua, immo minima reputantur, & nulla, apud Regulares obseruantes grauia, & excommunicationis capacia sunt, quatenus quamplurimum iuuant ad obseruantiam votorum essentialium. Huiusmodi sunt secundum Llam. 1. par. met. cap. 9. §. 22. ingressus in alterius cellam, reuelatio secretorum Religionis, transitus per mediam ciuitatem, & forum mercatorum, seu plateas, vbi deambulant nobiles ad solatium, allocutio notitiorum, omissio culpabilis socij in itinere, ingressus in alienam domum absque ea, &c. quæ apud seculares nihil sunt, apud Regulares tamen maximi momenti sunt quia istorum status est eminentior, purior, & sanctior statu illorum. Circa modum ferendi censuras, vide in nostro Formulario, lit. C. cap. 4.

16 Noto quod multi afferuntur casus à DD. in quibus lata excommunicatio non incurritur. Pro quibus vide Sot. loc. cit. ver. Iam verò. Sayr. de cens. lib. 1. cap. 18. à num. 4. Auila p. 2. cap. 5. disp. 5. à dub. 6. Bonac. de cens. disp. 1. q. 2. p. 1. à n. 6. Conin. de cens. disp. 13. dub. 12. à n. 96. Hic solùm notabo aliqua circa ignorantiam.

17 Pro qua suppono, quod ignorantia crassa, atque supina est, qua quis ignorat id, quod communiter omnes sui ordinis sciunt, & quod ipse scire debet, & potest, sed ex pigritia, & desidia laborandi non scit. Ignorantia affectata est, vbi quis ignorat, quia scire non vult, quod scire debet, & potest, vt liberius, absque conscientiæ remorsu, aut alia de causa iniusta peccet. Ignorantia inuincibilis dicitur, non quæ simpliciter vinci non potest, sed quæ manet postquam homo eam diligentiam adhibuit, quam homines diligentes sui status adhibere solent. Ad quam etiam potest reduci omnimoda inaduertentia, quando scilicet quis scit aliquid esse prohibitum, tamen ex inconsideratione hic, & nunc existimat esse licitum. Ignorantia facti est, qua ignoratur opus aliquod factum esse, V. G. Petrum fuisse à Prælato excommunicatum. Ignorantia iuris est, qua ignoratur ius, constitutio, seu lex aliqua, siue humana, siue diuina. V. G. si quis ignoret fornicationem simplicem esse peccatum, vel percutientem clericos esse excommunicatum. Quæ ignorantia tam iuris, quàm facti potest esse inuincibilis. Atque ita Sayr. loc. cit. Sot. loc. cit. ver. Quartus demum. Filliuc. cit. num. 248. & num. 251. & num. 259. Suar. cit. sect. 8. à num. 3. Auil. par. 1. cap. 5. dub. 6. Bonac. loc. cit. à num. 1. Coninc. cit. dub. 12. à n. 93. Azor. tom. 1. lib. 1. cap. 16. q. 3. & 4. Vasq. de excomm. à dub. 14.

18 Ignorantia itaque crassa, vel affectata non excusat ab excommunicatione, quia non excusat a culpa, vnde qui ex tali ignorantia percutit clericum, excommunicatus est; cap. Si verò, el. 2. de sent. excom. cap. Vt animarum, de const. in 6. Similiter incurrunt excommunicationem latam à Prouinciali, vel capitulo prouinciali, vel generali, sufficienter promulgatam, Corrector, & alij fratres contra facientes tali ignorantia statuta, quibus excommunicatio annexa est. Atque ita Sayr. loc. cit. num. 10. Sot. loc. cit. Ang. ver. Excom. 1. 7. cas. vlt. §. 3. Nauar. in man. c. 27. n. 16. Filliuc. num. 261. Suarez cit. sect. 10. num. 4. Azor. cit. cap. 15. q. 5. Tab. ver. Excom n. 7. post. vlt. casum, §. 1. Coninck. loc. cit. num. 95.

19 Ignorantia inuincibilis, seu probabilis facti, aut iuris, excusat ab excommunicatione incurrenda, quia etiam excusat à peccato, cum voluntario careat, iuxta doctrinam D. Thom. 1. 2. quæst. 76. art. 4. & est tex. in cap. Cognoscentes, de const. vbi dicitur, *Rem, quæ culpa caret, in damnum vocare non conuenit.* Et est expressa in cap. Vt animarum, de const. in 6. Vnde si Prælatus sub pœna excommunicationis prohibeat, ne quis pileum deferat per ciuitatem, Religiosus ille, qui inuincibiliter ignorat, & pileum deferre esse malum, & præceptum Superioris, si pileum deferat, dictam excommunicationem non incurrit. Ita Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 10. num. 7. Sayr. loc. cit. num. 14. Angel. loco cit. Filliuc. tom. 1. tract. 11. num. 246. & num. 250. Auil. de cens. par. 2. cap. 5. disp. 5. dub. 6. concl. 1. Llam. 1. par. met. cap. 9. §. 27. Bonac. loc. cit. num. 6. & 8. Cruz in direct. consc. tract. de excomm. art. 1. dub 2. num. 1. & 2. Similiter hæc ignorantia excusat ab incurrenda excommunicatione lata in facientes aliquid ratione alicuius circumstantiæ, quia etiam excusat à culpa. Vnde qui coit cum moniali, talem esse inuincibiliter ignorans, licet sciat non esse suam, sacrilegus non est, nec excommunicatus, si contra tales sit inflicta excommunicatio. Nec item est excommunicatus, qui percutit clericum, inuincibiliter ignorans esse clericum, vt est tex. expressus in cap. Si vero, el. 2. de sent. excomm. Nec item parricida est, qui sic patrem occidit. Atque ita D. Thom. 1. 2. q. 76. art. 1. & 3. corp. Sayr. loc. cit. num. 18. Nauar. in man. cap. 27. num. 80. & 272. Sot. loc. cit. Filliuc. num. 249. Auil. concl. 2.

20 Sed quid? Quis habens voluntatem percutiendi clericum, percussit laicum, est ne excommunicatus? Dic, quod non, quia ad incurrendam excommunicationem non sufficit mala voluntas, sed requiritur actus externus. Et similiter si quis furto, quod facit, putet esse annexam excommunicationem, cum tamen non adsit, non est excommunicatus. Henriq. lib. 13. cap. 17. §. 4. Couar. cit. n. 15. Panorm. in cap. Si verò, el 2. de sent. excom. num. 7 Sayr. de cens. lib. 1. cap. 18. num. 20. Sanch. 9. de matr. disp. 32. num. 28. Suar. de cens. disp. 12. sect. 1. num. 53. Vasq. tract. de excom. dub. 14. n. 3. Llam. cit. §. 28. Rosel. ver. Excom. 2. §. 14. Neque item hæc excommunicatio incurritur, quando externa clerici percussio leuis est, & venialis, licet mortale peccatum sit, ob prauum percutientis animum, quia Ecclesia externum, non internum, opus punit; Henriq. loc. cit. §. 2. Gutier. can. quæst. lib. 1. cap. 5. num. 13. Sanch. 2. in dec. cap. 8. num. 7. Portel. in addit. ad dub. reg. ver. Excomm. num. 11.

21 At inquies. Qui facit aliquid, putans esse peccatum mortale, licet nec veniale sit, mortaliter peccat, iuxta doctrinam D. Thom. 1. 2. q. 19. art. 5. ad 3. ergo similiter erit excommunicatus qui facit aliquid, quod putat sub excommunicatione prohibitum. Sed in hoc illa est disparitas, quod qui facit aliquid putans esse contra præceptum, & legem Dei, eo ipso præceptum, & præcipientem contemnit, contemptu saltem interpretatiuo, qui contemptus induit rationem culpæ, quam putat committere.

At hic

At hic contemptus non est sufficiens, vt quis eo ipso sit excommunicatus, nisi à canone, vel à Iudice excommunicetur. Ita Couar. loco citato.

22 Sed dices. Qui facit aliquid, cui est annexa pœna, licet pœnam ignoret inuincibiliter, eam tamen non effugit, si sciat opus iure diuino, vel naturali vetitum, V. G. qui occidit, vel furatur, sciens hæc naturaliter vetari, licèt pœnam dictis delictis iure ciuili inflictam ignoret, eam tamen subire cogitur, vt docet Azor tom. 1. lib. 1. cap. 15. quæst. 1. & 2. Sed disparitas consistit in hoc. Quia excommunicatio fertur solum contra inobedientes, & contumaces, qui autem eam inuincibiliter ignorat, contumax esse non potest. At cœteræ pœnæ talem contumaciam non postulant, sed sola Principis voluntate irrogantur; & cum sint pœnæ ordinariæ, & corporales, euitari non possunt. At excommunicatio est pœna extraordinaria, grauissima, & spiritualis, vnde meritò ab ignorante vitari debet. Ita Sayrus de cens. lib. 1. cap. 16. nu. 37. Azor loc. cit. quæst. 3. ver. Ad ea verò, Filliuc. tract. 11. cap. 8. n. 258. Aliter tamen dic de irregularitate, quę etiam ab ignorante incurritur, quia contumacia non requirit, & est pura pœna. Filliuc. citato num. 257. Azor quæst. 6. Sayrus num. 36. Suarez de censuris disput. 40. sect. 5. num. 9. Portell. in additione ad dubium, reg. versic. Excomm. num. 10. Nec excusatur ab excommunicatione incurrenda, qui credit, & profert propositionem, quam putat hæreticam, licèt talis non sit. Quia hic cum recedat à ratione formali fidei, & ab Ecclesia cum signo externo, hæreticus, & excommunicatus censendus est, ac si diceret, Non credo etiamsi id definiat Ecclesia. Ita Henriq; lib. 13. cap. 17. num. 3. & in com. lit. Z.

23 Sed quid? Si quis sciat, esse quidem prohibitum ab Ecclesia, clericum v. g. percutere, ignorat tamen inuincibiliter, id esse prohibitum sub excommunicatione, si percutiat, erit ne excommunicatus? Respondetur quòd non. Tum quia medicinalis ista pœna non est vitupanda, nisi contra contumaces, sed qui talem censuram ignorat, non est propriè contumax. Tum quia in cap. 2. de const. in 6. generaliter dicitur, quòd ignorantes non eligantur sententijs per statuta Ordinariorum prolatis. Ita Nauar. in man. c. 27. n. 174. ver. Decimo tertiò. Suar. de cens. disp. 4. sect. 9. n. 19. Conin. de cens. disp. 13. dub. 10. n. 91. Sanch. 9. de matr. disp. 32. n. 13. Nec refert, quòd qui sciēter trāsgreditur præceptū Ecclesiæ, sit illi inobediēs nā nō est perfectè inobediens, vt cēsura requirit, quia cōtumacia, quā censura requirit, debet esse contra mandatū sub excommunicatione nota, vt colligitur ex cap. Sacro, & cap. Contingit, el. 2. de sent. excom. vbi requiritur monitio continens pœnam excommunicationis.

Vnde, qui accessit ad consanguineam vxoris suæ ignorans pœnam iuris potest absq; dispensatione petere debitum. Ita Portel in addit. ad dub. reg. verbo *ignorantia*, num. 29. Castr. Pal. tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 17. n. 8. Diana tom. 3. tract. 5. resol. 12. qui resol. 13. probat, quòd ignorantia etiam culpabiliter mortalis excusat ab incursione censurarum, & aliarum pœnarum.

24 Sed quid etiā? Si quis scienter delinquat contra ius diuinū, vel naturale, ignorans, quòd tali iuri annexa sit excommunicatio, incurret ne illam? R. eam non incurrere, quacunq; auctoritate, seu canone, vel statuto sit apposita. Quia licet agat contra Dei, & cōtra rectæ rationis, & naturæ legē, non tamen facit contra Ecclesiam, cū Ecclesię ius, & legē ignoret. Nec potest dici Ecclesiæ inobediens, qui eius leges nesciens, non obseruat, paratus obseruare, si sciret. Et est tex. expressus in cit. cap. 2. de const. in 6. qui loquitur de furto iure naturali damnato. Ita Ioan. Andr. in dicto cap. 2. n. 1. Ang. ver. Excom. 7. cas. vlt. n. 3. Tab. eod. 4. q. 3. §. 2. & Excom. 7. post vlt. cas. §. 1. Sylu. ver. Ignorantia, n. 16. Henriq; l. 13. c. 23. n. 2. Nauar. in man. c. 27. n. 16. Vasq; de Excom. dub. 16. n. 7. Azor to. 1. lib. 1. cap. 15. q. 4. Sayr. lib. 1. de cens. cap. 18. n. 24. Fil. to. 1. tr. 11. cap. 8. n. 253. Sot. in 4. d. 22. q. 2. art. 2. ver. Quartus demū. Anton. 3. par. tit. 25. c. 33. circa finē. Cord. in q. theol. l. 2. q. 26. in princ. Auil. de cens. p. 2. c. 5. disp. 5. dub. 7. ver. Tertia sententia. Llam. 1. p. met. c. 9. §. 27.

25 Noto 8. quòd quando quis dubitat an excōmunicationē contraxerit, siue dubiū sit iuris, vt si dubitet, an in iure sit aliqua excōmunicatio eū casum cōplectēs, siue sic facti, vt si dubitet, nū clericum percusserit, adhibitis debitis diligentijs, nō est cēsendus excōmunicatus, quia in dubijs melior est conditio possidētis, & quilibet fidelis est in possessione fruendi bonis cōmunibus Ecclesiæ. Ita Sanch. 1. in dec. c. 10. n. 56. Portel in add. ad dub. reg. ver. Excom. n. 12. Aduertit autē Sanch. n. 61. quòd stante dubio de excōmunicatione, orto ex iustitia, vel iniustitia excōmmunicationis, vel an sit lata solum ad terrorē, vel animo obligādi; vel an quis sit absolutus, nec ne; vel an conditionē impleuerit, sub qua fuit excōmunicatus, vel an excōmunicatio sit lata ante, vel post appellationē, vel an prælatus habuerit potestatem; de quibus vide Sanch. à n. 57. non licet aliquē ad aliquod officium, vel dignitatem promouere, tum propter personam electam, quæ, veritate censuræ cōperta, dignitatem relinquere cogetur; tum propter dignitatem ipsam, cui reuerentia debita non exhibetur. Et in his casibus possessio stat pro excommunicatione.

26 Dico 2. possunt prælati regulares in suos subditos sētentiā suspensionis ferre. Ita Suar. to. 4. de relig. tr. 1. lib. 2. c. 9. n. 6. & de cens. disp. 2. sect. 2. n. 9. & disp. 28. sect. 1. n. 2. Sylu. ver. Suspēsio, q. 2. Angel. eod. 2. §. 3. P. Greg. in decr. lib. 4. tit. 17. de interd. cap. 3. Bayus in the. sciēt. theol. lib. 2. c. 102. Mir. to. 2. man. q. 36. art. 4. concl. 1. Nauar. in man. c. 27. n. 159. Sayr. de cens. lib. 4. c. 2. n. 6. Tab. ver. Suspensio, n. 7. Henriq; lib. 13. c. 35. n. 1. Portel in add. ad dub. reg. Abb. n. 2. Filliuc. to. 1. tract. 11. c. 2. n. 33. Auila de cens. p. 3. disp. 4. dub. 1. concl. 1. & alij omnes DD. vno ore docētes, eos omnes posse suspendere, qui possunt excōmunicare, quia cui conceditur, quod est plus, vtiq; conceditur quod est minus, per reg. 53. Cui, de reg. iur. in 6. Excōmunicare autē est quid maius, quàm suspendere, quia suspensio non priuat suffragijs Ecclesiæ, sicut excōmunicatio. Ita D. Tho. in 4. d. 18. q. 2. art. 3. q̄la 2. ad 2. Panorm. in cap. Ex rescripto, de iur. iur. n. 3. Sayr. lib. 1. de cens. c. 8. n. 20. Circa modum, & formam istam censuram ferendi, vide in nostro Formulario, lit. C. cap. 4.

27 Dico 3. Possunt prælati regulares in suorū Regulariū personas interdicti sententiā ferre, non in loca, quia in vsu non est, nisi fortè in quę habent iurisdictionem Ecclesiasticā fori contentiosi. Ita Suar. de cens. disp. 36. sect. 1. n. 2. & to. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 9. n. 5. Sot. in 4. d. 22. q. 3. ar. 1. cōcl. 1. Pet. Greg. loc. cit. Nauar. in man. cap. 27. n. 168. Sylu. ver. Interdictū 3. qu. 3. Angel. eod. 3. §. 1. Filliuc. to. 1. tr. 17. cap. 1. n. 21. Henriq; lib. 13. c. 51. num. 1. Mir. to. 2. man. q. 37. art. 4. Auila p. 5. disp. 2. dub. 1. concl. 1. Sayr. de cens. lib. 5. cap. 10. n. 22. Rodriq; to. 2. q. reg. q. 107. art. 1. & 2. Couar. in c. Alma mater, p. 2. §. 2. n. 6. Anton. 3. p. tit. 6. c. 2. §. vlt. Portel in dub. reg. ver. Interdictū, n. 1. & in add. ver. Abbas, n. 2. pisanell. ver. Interdictū, 1. §. Quis potest interdicere, Bayus in theat. scient. theol. l. 2. c. 101. Constat tum ex cap. Cum ab Ecclesiarum, de off. ord. & cap. Quærenti, de ver. signif. Tum quòd personas interdicere, est quid minus, quā excommunicare. Et aduerte, quòd alij vocant huiusmodi interdictum suspensionem, vt obseruat Sayr. loc. cit. c. 1. num. 18. Circa formam, & modum ferendi interdictum, vide in nostro Formulario, lit. C. cap. 4.

28 Nota denique quòd in iure, & extra illud latæ sunt multæ censuræ contra Religiosos in specie, vltra eas, quæ generaliter sunt latæ contra omnes fideles. Et de excom. in specie eas enumerando, agunt Rodriq; to. 2. q. reg. q. 60. art. 2. Mir. to. 2. man. q. 35. ar. 18. Fert. in const. Præd. p. 4. c. 27. Sayr. de cens. l. 3. c. 33. Fill. de excom. nemini reseruatis, to. 1. tr. 14. c. 8. de eisdē Papæ reseruatis, tr. 15. cap. 8. de suspensionibus tr. 17. cap. 9. Conin. de cens. disp. 15. de susp. dub. 5. Sayr. cit. lib. 4. c. 13. Portel in dub. reg. ver. Suspensio, num. 3.

CAP.

CAP. V.

De auctoritate, quam habent Prælati regulares super contractibus suorum subditorum.

1 VIDE Panor. in c. Ex rescripto, de iur. iur. n. 1. Nau. com. 2. de reg. n. 42. à ver. Decimoquinto; Host. in sum. lib. 3. de fideiuss. §. Et quis, Syl. ver. Religio 8. à q. 3. Armil. ver. Monachus, à n. 12. Angel. eod. à n. 7. Tab. eod. à n. 10. Pisan. eod. §. Vtrum ex contract. Monach. Gutier. can. q. lib. 2. cap. 1. num. 37. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 26. art. 2. & 3. Tiraquel. in l. connub. gloss 8. num. 82. Reginal. in praxi, lib. 25. num. 159. Aegid. tom. 2. de contract. cap. 4. Mol. tom. 1. tract. 2. de iust. disp. 140. col. 7. Less. lib. 2. de iust. cap. 17. dub. 8. num. 62. ver. Tertiò in contractu, & cap. 41. dub. 10. num. 90. Rebellus de obl. iust. par. 2. lib. 1. quæst. 8. sect. 1. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 11. Filliuc. tom. 2. tract. 33. cap. 3. à num. 57. Sanch. 7. in dec. cap. 31. Portel in dub. reg. ver. Pactum.

2 Noto 1. quòd quis potest tripliciter obligari. 1. naturaliter. 2. ciuiliter. 3. honorabiliter. Obligatio naturalis est, quæ non ex solo honestæ gratitudinis debito oritur, sed ex vinculo legis naturalis, & iustitiæ; & quamuis ad hanc non detur actio in foro causarum, obligat tamen in foro conscientiæ, & ad mortale ex genere suo. Obligatio ciuilis est, ad quam implendam datur actio in foro externo. Obligatio verò honoraria consistit in virtute fidelitatis, siue veracitatis per quam honorati viri sua dicta, promissaue liberaliter de beneuola quadam honestate, sub peccato quidem ex genere suo, non tamen mortali, adimplere tenentur, etiamsi de iustitia non intendant se obligare, nec ex lege positiua ad id cogi possint. Quæ honoraria obligatio sub naturali obligatione latiùs sumpta comprehendi potest. Ita ex l. 1. ff. de nouat. Rebell. loc. cit. num. 10.

3 Noto 2. quòd Religiosus per professionem propriam à se abdicat voluntatem, totumq; se tradit in voluntatem illius quem supra se vice Dei ponit; Ita vt inde nec velle, nec nolle habeat. Ita in cap. Non dicatis, 12. q. 1. cap. Si Religiosus, de elect. in 6. cap. fin. de sepul. eodem lib. cap. 2. de test. ibi. Vnde mortuus mundo dicitur, cap. Placuit, el. 2. 16. q. 1. & docent passim DD. Aegid. loc. cit. num. 6. Gutier. can. q. lib. 2. cap. 1. num. 37. 39. Id autem duobus modis posse intelligi, docet Henric. quod l. 6. q. 19. ver. Quorum. 1. quòd Religiosus debet esse mortuus mundo, qui totus in maligno positus est. 2. quòd mortuus est non mundo constanti ex rebus naturalibus, quia ijs vtitur bibendo, comedendo, &c. sed mundo constanti ex prauis concupiscentijs; omne enim, quod est in tali mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. Mortui itaq; sunt mũdo, quatenus mundus vult illos retrahere ab ijs, quæ sunt Dei, Sed tu dic 3. quòd Religiosi sunt mortui mundo, non quò ad actiones naturales, sed quò ad ciuiles, & forens, quæ cum liberum, & expeditum requirant agentis consensum, non possunt à Religioso, qui eo caret, perfici. Et habetur in l. Deo nobis, §. Hoc etiam congruum, Cod. de Episc. & cleric. Addition. Guid. Pap. quæst. 517.

4 Dico 1. Probabile est, quòd Religiosus ex contractu inito absq; licentia Superioris, non obligatur neq; naturaliter neq; ciuiliter. Ita Host. in sum. lib. 3. tit. de fideiuss. num. 3. ver. Item excipitur; Panor. in cap. Ex rescripto de iur. iur. n. 1. vbi Fel. Mol. tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 140. col. 8. ver. Potiùs distinguerem; Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 11. num. 90. ver. Contraria tamen, Sanch. 7. in dec. cap. 31. num. 63. Aegid. de contract. cap. 4. nu. 2. Gutier. cit. num. 37. Reginald. in praxi, lib. 25. n. 159. Cened. de paup. dub. 38. num. 5. Filliuc. tom. 2. tract. 33. cap. 3. num. 60. Portel cit. n. 2. Prob. Tùm quia Religiosus perpetuò non habet velle, neq; nolle, quòd necessariò requiritur ad contrahendum; l. Suchum, § Naturalis, ff. de solut. Tum quia id expresè est Religiosis vetitum cap. Non dicatis, 12. q. 1. & cap. 2. de testam. in 6.

5 Ex qua sententia colligunt Less. Cened. loc. cit. Aegid. num. 4. & 5. quòd neq; contrahentes cum Religioso, non habente facultatem à suo Superiore, obligantur contractu, nisi post Prælati approbationem, ipsi quoque ratificent, quia contrahentium par debet esse conditio; vt probant in materia ludi de eo, qui non potest perdere, vt nec etiam possit lucrari. Couar. in reg. Peccatum par. 2. §. 4. nu. 4. ver. Deinde; Sot. lib. 4. de iust. q. 5. art. 2. Cened. de paup. dub. 24. num. 31. Neq; refert, quòd dentur multi contractus ex vna solum parte claudicantes, vt minorum, pupillorum, seruorum, de quibus Sanch. loc. cit. num. 28. Aegid. num. 4. Nam hi omnes propriam habent voluntatem, secundùm quam naturaliter obligari possunt; l. Naturaliter, ff. de condict. indeb. Vnde non est mirum, si eorum contractus, ex sua solùm parte claudicantes, ex contrahentium cum ipsis firmi sint. At Monachorum contractus, qui propria voluntate carent, cum habeant defectum perpetuum in radice, ex neutra parte possunt esse validi.

6 Noto tamen 1. quòd alij putant, ex contractu Religiosi absq; licentia Prælati initio, oriri in Religioso obligationem naturalem, dum Superior dictum contractum non irritat, eo modo, quo obligant vota. Ita Abb. 1. par. cons. cons. 104. Nauar. com. 2. de reg. num. 42. fine: Azor tom. 1. lib. 12. cap. 11. q. 5. Rebell. de obl. iust. par. 2. lib. 1. q. 8. sect. 1. n. 4. & 5. Sanch. loc. cit. num. 37. Qui duo vltimi extendunt etiam ad promissionem factam alteri Religioso, etiam eiusdem Ordinis, siue etiam Prælato. Ast ego consequenter ad ea, quæ dixi hic sup. cap. 3. n. 4. existimo, ipsos contractus non esse ipso iure irritos, nullam tamen inducere obligationem, quousq; per Superiorem tacitè, vel expresè approbentur, propter rationes ibi dictas; & in hoc casu docet Reg. in prax. lib. 25. num. 159. ver. Quæ ratio; vbi addit, quòd peccaret subditus, dictos contractus implendo absq; licentia saltem præsumpta Prælati. Neq; obstant rationes num. 4. allatæ. Quia id non est absolutè contrahere, nec contractum absolutè valere, sed solum, si Superiori placuerit. In omnium tamen sententia, si contrahendo Religiosus dedit aliquod damnum socio, tenetur illud restituere, curando scilicet, quantum ipsius status patitur, obtinere aliquid, quòd relictum à Prælato suæ liberæ dispositioni, parti iniustè læsæ satisfaciat. Ita Molina, Filliuc. Less. loc. cit. Sanch. num. 38. Reg. loc. cit. ver. Aduerte verò.

7 Noto 2. quòd iuxta nostram sententiam, per licentiam Prælati præsumptam saluantur multi Religiosorum contractus in vtilitatem monasterij initi. V. G. quando Monachus ex pecunia sua industria acquisita emit domum in proprietate conuentus, sibi vsusfructus retinens, quoad Superioribus placuerit: quia tunc præsumitur Prælatus consentire in vtilitatem monasterij. Immo DD. allati num. 6. quos refert, & sequitur Sanch. loc. cit. num. 32. putant, hos contractus tenere, etiamsi non præsumatur de mente Prælati; peccare tamen Religiosum sic contrahentem. Et n. 34. ait, quòd licèt venialiter peccet Religiosus, rem sibi legatam acceptans sine licentia Prælati, acceptatio tamen in fauorem monasterij tenet. Sed in his semper præsumitur de voluntate Prælati, qui vt sic rationabiliter inuitus esse non potest.

8 Sed quæres, an Religiosus, qui cum dicta licentia præsumpta emit dictam domum, vel censum, possit per se, solus, absq; Prælati licentia eam vendere, vel pretium census à venditore redimente recipere. Ego putarem, quòd non. Quia hic non potest rationabiliter præsumi de licentia Prælati, nisi forte pecunia recepta in vtilitatem eiusdem monasterij conuertatur; contractus tamen Monachi sine licentia saltem præsumpta Prælati non sunt stabiles. Nihilominùs Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 26. art. 3. secutus decisionem Capell. Tolos. q. 122. dicit, quòd debitum contractum cum Monacho, etiam conuerso, absq; interuentu Abbatis, vel Superioris, rectè eidem soluitur, & debitor liberatur. Secùs verò, si in contrahendo interuenit factam ipsius Abbatis. Vnde dicit Afflictus addens

ad di-

ad dictam decis. Cap. Tol. quòd si Monachus mutuat, vel deponit apud aliquem pecuniam, vt ei restituatur sine licentia Abbatis, debitor, vel depositarius liberatur, si dicto Monacho absq; dicta licentia soluat. Et ita video seruari in praxi quò ad mutuum, depositum, census redemptionem. Quo ad venditionem tamen rerum immobiliũ videtur habere maiorem difficultatem, propter prohibitionem alienandi; nisi quis dicat, eam non habere locum in nostro casu, quod non affirmo, cum semper proprietas monasterio acquiratur.

9 Noto 3. quòd Prælatus potest se suis subditis naturaliter, & honorabiliter obligare, ita vt teneatur contractum, & promissum sub mortali, vel veniali seruare, iuxta cap. 1. de prob. vbi Panor. num. 1. & Fel. Poterit tamen ex causa rationabili, ea, quæ subditis promisit, reuocare. Maiorem tamen obligationem promissa de iustitia seruandi incurret Prælatus, si promittat aliquid subdito sub conditione operis alicuius præstandi. Deus enim ipse, facta promissione de acceptandis operibus iustorum in remissionem peccatorum ad meritum gratiæ, & gloriæ, iam ea ex iustitia acceptare tenetur, vt probat Suar. tom. 1. in 3. par. disp. 4. sect. 5. Ita Rebell. de obl. iust. par. 2. lib. 1. q. 8. sect. 1. à num. 12. Rodriq. tom 3. q. reg. q. 29. art. 9. Portel in dub. reg. ver. Pactum, num. 3. Vnde collige, quòd, si Prælatus cum consensu conuentus, vel sine illo, vbi se solo potest Prælatus agere, commisit mihi vineam aliquam desertam, & infructiferam vsq; ad certum tempus, vt eam bonificarem, vel commisit mihi aliquod negotium, in quo erat aliquid expendendum, promittens se expensas soluturum, Prælatus subsequens non potest à me auferre dictam vineam sine rationabili causa, nec denegare expensas factas, sine graui culpa; quòd si deneget, possum agere contra eum coram suo Superiore, vt mihi de iustitia prouideat. Quia inter subditum, & Prælatum orta est tunc naturalis obligatio: vnde cum ex pacto inito à prædecessore teneatur successor, cap. Dilecti filij, de foro comp. reg. 46. Is, qui, de reg. iur. in 6. cap. Eleutherius, 18. q. 2. Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 26. art. 1. non potest dictus successor à me dictam vineam, in qua bonificanda plurima expendi, auferre, nec erogatam in negotio finiendo pecuniam denegare. Supposito, quòd his contractibus non obstent regula, & constitutiones Ordinis. Ita Rodriq. loc. cit. q. 29. art. 9. ver. Verum est tamen; Portel. loc. cit.

10 Sed quæres, quid dicendum de fideiussore pro Monacho absq; licentia Prælati? R. quòd fideiussor potest duobus modis peti, 1. ad assecurandum contractum, scilicet quod Prælatus Monachi in contractum consentiet, & tunc, si nolit Prælatus consentire, remanet etiã liter obligatus fideiussor, quia obligauit se pro principali. Et quòd tunc oriatur in fideiussore obligatio naturalis, & ciuilis, multis probat Sanch. 7. in dec. cap. 31. num. 47. Potest 2. fideiussor peti ad assecurandum debitum, quod ex tali contractu resultabat, & tunc cum ex tali contractu nullum etiam naturale debitum resultauerit, si Prælatus non consentiat, nulla consurgit obligatio ex parte fideiussoris. Et idem dicendum est de pignore, si loco fideiussoris datum sit; accessorium enim sequitur naturam principalis. Ita Mol. tom. 1. de iust. tract. 2. q. 140. col. 8. ver. Secundò distinguerem. Sanch. loc. cit. num. 46. Less. lib. 2. de iust. cap. 28. dub. 1. num. 7. Filliuc. tom. 2. tract. 33. cap. 3. num. 60. Vide Rodriq. loc. cit. q. 26. art. 2. Grat. discep. for. tom. 1. cap. 122. n. 10. Quare qui sapiunt seculares, fugiunt contrahere cum Monachis particularibus absq; Abbatis licentia. Quòd si casus ferat, accipiunt fideiussorem iuratum, tunc enim ait Sanchez n. 48. quòd censetur obligatus tanquam principalis. Et in dubio, ait Mol. quòd semper præsumendum est, fideiussorem Monachi esse datum ad assecurandum contractum, quod nimirum Prælatus ratificabit.

11 Dico Monasterium non teneri ex contractu, vel delicto sui Religiosi professi, nisi illi sit aliqua administratio commissa, vel nisi ex dicto contractu aliquid emolumenti monasterium recipiat; nam tunc ad illud, in quo factum est locupletius, tenetur. Ita Rosell. ver. Monachis, §. 7. & § 10. & 13. Sylu. ver. Religio 8. q. 3. Pisan. eodem, §. Verum ex contractu, Armil. eodem à num. 12. Aegid. de contract. cap. 4. à num. 8. Sanchez loc. cit. num. 9. & 14. Mol. loc. cit. col. 7. ver. Monasterium ex delicto; Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 11. num. 99. Rebellus loc. cit. num. 8. Filliuc. loc. cit. n. 56. Nauar. com. 2. de reg. num. 62. Cened. de paup. dub. 38. num. 4. Reg. in prax. lib. 25. num. 159. ver. Cæterum. Prob. Tum quia Monachus nihil habet, quod suum sit, sed omnia sunt monasterij, ergo suo delicto, vel contractu monasterij iuri præiudicare non potest. Cuius rei habemus tex. clarum in cap. Quod quibusdam, de fideiuss. qui tex. ex rationis identitate de omnibus contractibus intelligitur. Tum quia delictum personæ in damnum Ecclesiæ non est conuertendum; cap. Si Episcopum, 16. q. 6. reg. 76. Delictum, de reg. iur. in 6. Tum quia quando Monacho committitur aliqua administratio, eo ipso censetur concessa facultas faciendi omnes illos contractus, qui ad talem administrationem sunt necessarij. Tum quia quando ex contractu singularis Religiosi aliquod emolumentum monasterium recipit, illud restituere tenetur, vt dicitur ex. lib. 1. §. Si cum impubere, ff. de pecul. c. Quod quibusdam cit. ibi, *Nisi fortè in vtilitatem*.

12 Noto 1. quòd Monachus ratione contractus initi absq; licentia Prælati, conueniri non potest. Quia cum ipse proprium non habeat, nec etiam voluntatem; cap. Nolo, §. Nulli liceat, 12. q. 1. dicti contractus nulli sunt, vt dixi. Ita Antonin. 3. par. tit. 16. cap. 6. §. 7. Gabr. com. op. tom. 1. tit. 11. num. 60. Sanch. 6. in dec. cap. 12. n. 2. Pro debito verò contracto ante Religionis ingressum, neq; etiam Monachus cõueniri potest, sed Monasterium, quòd tamen non tenebitur vltra bona, quæ à Monacho quomodocunq; accepit. Ita Sylu. ver. Religio 8. q. 3. Specul. lib. 4. de sta. mon. in princ. num. 75. Abb. in cap. In præsentia, num. 7. de prob. Rosel. ver. Abbas, fine, Mol. tom. 1. de iust. disp. 140. col. 2. ver. Eo ipso; Sanch. loc. cit. & 7. in dec. cap. 32. num. 3.

13 Noto 2. quòd ex contractu Superioris non excedentis limites suæ administrationis tenetur monasterium, cuius bona administrat; non tamen tenetur, quando limites in contrahendo suæ auctoritatis excedit, vt si mutuo pecuniam accipiat, eamq; non in vsus monasterij, sed in vsus vanos expendat. Quia tunc limites excedit: nisi fortè eo animo acceperit, vt in necessarios monasterij vsus expenderet; deinde, mutato proposito, dilapidauerit: nam ex ipsamet mutui acceptione legitimè facta, obligatio in monasterium translata est. Vnde cauti sunt illi, qui mutuantes pecuniam alicui Superiori, vel procuratori, in ipso mutui contractu ponunt vsus, in quos dicta pecunia mutuata est expendenda. Ita Ang. ver. Monasterium initio, Sylu. ver. Religio 8. q. 3. Sanch. 7. in dec. cit. n. 10. & 13.

14 Aduerte autem, quòd ego puto, non posse Prælatum per se solùm, absq; consensu conuentus, quemquam contractum alicuius momenti facere, nec faciendi curam alicui commendare. Constat ex cap. Quod quibusdam, de fideiussor. cap. Sine exceptione, 12. quæst. 2. cap. Nouit; cap. Quanto; cap. Ea noscitur, de his, quæ fin. à Præl. Contractus verò circa res modicas, vt quæ ad victũ, & vestitum communem pertinent, posse Prælatum per se solum facere; vel alteri per se solum commendare, docent Aegid. de contr. cap. 4. num 16. Less. lib. 2. de iust. cap. 28. dub. 2. num. 20. Tum quia ita habet consuetudo. Tum quia id videtur secum ferre administratio temporalium. Tum quia nimis durum videtur, quòd debeat Prælatus consensum capituli requirere toties quoties vult emere Vinum, vel Frumentum, vel Panum pro vestuario, Qui tamen punctus limitandus est, nisi in aliqua Religione aliter habeat consuetudo, vel regula, vt in nostra, saltem quò ad conuentus minores, nam in maioribus consuetudo introduxit, vt consensus Seniorum sufficiat.

15 Noto 3. quòd ex delicto Superioris non tenetur conuentus, nisi vel in illius vtilitatem conuersum sit, vel illud factum sit cum consensu capituli, quia delictum Prælati,

lati, & capituli nocet Ecclesiæ. Colligitur ex reg. Delictum, de reg. iur. in 6. l. Iubemus, Cod. de sacro sanctis Ecclesf. Cened. de paup. dub. 38. num. 3. Less. loc. cit. cap. 41. dub. 2. num. 90. Mol. tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 140. col. 7. ver. Monasterium; Abb. in cap. Quod quibusdam, de fideiuss. num. 6. Sanch. loc. cit. num 12.

16 Dico 3. Religiosus non potest esse procurator, vel aduocatus, nisi ad directam, vel indirectam monasterij vtilitatem, & obtenta Superioris sui facultate, & tunc procurare, & aduocare poterit, tam coram iudice seculari, quàm Ecclesiastico, solum tamen in causa ciuili. Ita Sylu. ver. Aduocatus, q. 2. ver. Secundò si sit Monachus, & q. 6. Sayr. in claui reg. lib. 12. cap. 22. à num. 3. Aegid. loc. cit. num. 18. & 24. Sanch. 6. in dec. cap. 13. num. 1. Bart. in clem. Religiosus de procur. num. 2. & in c. Monachi, el. 2. 16. q. 1. nu. 1. Rodriq; to. 3. q. reg. q. 41. art. 2. Guid. Pap. q. 593. num. 3. Azor tom. 1. inst. mor. lib. 12. cap. 11. q. 9. Nau. com. 2. de reg. n. 64. Prob. ex cap. Monachi, el. 2. 16. q. 1. cap. 2. de postul. Clem. Religiosus, de procur.

17 Noto. 1. quod Superior ipse potest absq; alicuius licentia onus aduocati, aut procuratoris suscipere; sicut enim potest licentiam ad hoc subditis dare, ita potest per se ipse subire; cap. Sopitæ, de cens. Nauar. loc. cit. Sanch. num. 18. Aegid. num 23. Quando verò tam Abbas, quàm Monachus de illius licentia, patroni munus obit, non potest aduersarius illis obijcere, quòd id monasterij vtilitas non exposcit, nam ad ipsum id inquirere non spectat, vt Innoc. in cap. Cum I. & A. n. 3. de sent. & re iud. Sanch. loc. cit. num. 43. Aegid. num. 20. Vnde potest esse Monachus, seu Abbas procurator non solum ob vtilitatem monasterij directam, sed etiam ob indirectam, immo, & occultam amici, fundatoris, aut protectoris conuentus; arg. cap. Per venerabilem, qui fil. sint leg. Ita Innocen. loc. cit. vbi etiam Fel. num. 11. Aegid. cit. num. 21. Sanch. à num. 66. Barb. in cap. Ex parte, de postul. nu. 2. Potest item Monachus constitutus procurator de Abbatis licentia, cum potestate substituendi, absq; noua licentia substituere. Sanch. cit. num. 13.

18 Dico 4. Religiosus non potest tabellionis officium exercere, bene tamen vetera instrumenta complere, & signare de Superioris licentia. Sanch. 6. in dec. cap. 13. num. 46. & 49. Sylu ver. Tabellio, q. 3. ver. Quartum; Tab. eod. § 3. Armill. eod. num. 3. Angel. eod. §. Pisanel. eod. §. fin. Rodriq; tom. 3. q. reg. quæst. 8. art. 3. Couar. pract. q cap. 19. num. 8. ver. Monachus, Cassan. de consuet. Burg. rub. 1. § 6. num. 23. Barb. in cap. Ne aliqui, num. 10. & 12. de hæt. in 6. Trott. de pers. cler. lib. 2. pat. 2. req. 10. fine. Nauar. com. 2. de reg. num. 42. ver. Tum quod. Prob. ex cap. Vt officium inquis. §. Verum quia, de hæt. in 6. vbi tamquam singulare priuilegium conceditur Monachis, qui fuerunt notarij in seculo, vt possint esse notarij in causis fidei. Si verò instrumenta noua conficiat, an sint valida, putat Sanch. loc. cit. num. 48. quòd sic, quia nullibi reperitur talis prohibitio irritans. Secus tamen esset, si Monacho iuridicè, & publicè tale officium exercere esset interdictum.

19 Dico 5. Religiosus non potest esse arbiter, nisi simul concurrant licentia Superioris, & vtilitas monasterij. Ita Sanch. 6. in dec. cap. 13. num. 55. Rosel. ver. Arbiter, §. 2. Angel. eod. §. 5. Armil. num. 12. Tab. § 7. Sylu. q. 16. num. 14. Barb. in cap. Monachi, el. 2. 16. q. 1. num. 3. Grat. discept for. tom. 1. cap. 123. num. 1. Matthæus ad Guid. Pap. q. 163. Marc. Ant. Blanc. de compromiss. q. 2. à n. 4. Prob. ex cap. Monachi, & cap. De præsentium, 16. q. 1. In quibus cap. statuitur, quòd Monachus forensia negotia tractare nô debet; at officium arbitris officiû iudicis est.

20 Noto, quòd est maxima differentia inter arbitrum, & arbitratorem, seu amicabilem compositorem. Arbiter enim est quasi iudex, & eligitur à partibus, vt procedat iuris ordine seruato, & secundum ius. Arbitrator verò non tenetur seruare ordinem iuris, sed pro bono pacis potest auferre de iure vnius, & dare alteri. Ita Sanch. loc. cit. num. 52. In arbitratore non exigitur monasterij vtilitas, bene tamen Superioris licentia. Sanch. num. 61. 62. Et quòd arbitramentum factum absq; Superioris licentia, sit validum, licet peccet Religiosus faciens, arbitrium nequaquam, Sanch. nu. 70. & 71. Et quòd Monachus factus Episcopus, possit esse arbiter, idem Blanc. loc. cit. num. 6. Et quòd partes non teneantur stare sententiæ Monachi arbitri, non habentis licentiam sui Superioris, etiamsi de ei stando iurassent, idem Blanc. num. 7. Et quò in seculo arbiter, factus Monachus arbitrari amplius non possit nisi concurrentibus prædictis, idem Blanc. q. 7. n. 27.

21 Dico 6. Religiosus potest esse assessor iudicis cum licentia Prælati, & Monasterij vtilitate. Assessor autem est, qui ab eo, cui data est iudicandi potestas, rogatur, vt sibi in cognitione causæ assideat, vt cum debito line causam decidere instruat. Ita Sanch. loc. cit. num. 84. & 85. Lamb. de iut. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 4. art. 7. num. 1. Prob. quia non potest Monachus munera iudicialia exercere absq; licentia Abbatis, vt sæpe dictum est ex cap. Monachi, el. 2. 16. q. 1. officium assessoris iudiciale est.

22 Dico 7. Non potest Religiosus nec suscipere, nec exercere munus executoris testamenti absq; priùs expresse obtenta Superioris sui licentia. Ita Ricard. in 4. d. 45. art. 5. q. 1. Rosel. ver. Religio 1. §. 7. Sylu. ver. Testamentum, 2. q. 1. Tab. ver. Executor, §. 1. Mol. tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 247. col. 3. ver. Religiosus tamen, Sanch. 6. in dec. cap. 11. num. 2. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 11. q. 1. Barb. in cap. fin. de test. in 6. num. 1. Aegid. de contr. cap 4. n. 27. Rodriq. tom. 3. q. reg. 70. art. 1. Armil. ver. Executor, num. 2. Angel. eod. §. 2. Grat. discept. for. tom. 1. cap. 123. num 1. Nauar. com. 2. de reg. num. 64. Prob. ex cap. fin. de test. in 6. c. 1. & clem. vn. de test. vbi expressè habetur nostra conclusio.

23 Nota, quòd Religiosus cum licentia sui Superioris, etiam localis potest dictum executoris munus suscipere, tam ad legata pia, quàm ad profana, & quòd in hoc non requiritur vtilitas monasterij; & Prælatus, qui potest alijs dictam licentiam concedere, potest eam sibi indulgere; nihil enim horum apparet prohibitum in dictis cap. cit. Et quòd omnes Regulares, siue Mendicantes, siue non, teneantur rationem reddere dictæ executionis Ordinarijs, possintq; ab his, si in hoc deliquerint, puniri, est expressè decisum in dicta clem. vn. de testam. Ab hoc tamen munere executoris excipiendi sunt fratres Minores, quia id illis est expressè vetitum in clem. Exiui, §. Porinde, de ver. sign. Posse nt tamen eligi à testatore ad dandum consilium dictis executoribus, vt ibid. dicitur; consilium intellige purum, & non de necessitate sequendum, vt explicat Syl. ver. Testamentum 2. q. 1. dicto 7. & Mol. loc. cit. ver. Illud est; nec ad hoc requiritur Superioris licentia. Possunt item fratres Minores acceptare electionem pauperum ad eleemosynas distribuendas, vt si quis leget centum pauperibus, quo elegerint, vel nominauerint fratres Minores; hoc enim non est executoris munus obire. Sed cum hoc sine rumore, & litigio vix fieri possit, alij putant hoc non esse dictis fratribus concessum. Hæc omnia videri possunt fusius discussa à cit. DD. præsertim Sanch. à loc. cit vsq; ad num. 42. & Grat. vsq; ad n. 25. Vide etiam Capell. Tol. q. 154. Sed an testamenti executio facta à Religioso absq; licentia Superioris, valeat, dubitant DD. Valere censent Sanch. cit. num. 44. & Aegid. cap. 4. num. 30. Quia ius solum prohibet Monachum suscipere, factum tamen ab executore non irritat. Contrarium tenet Grat. num. 2. loc. cit. Ego transeo cum Sanch si tamen Prælatus expressè prohiberet Religiosum exequi, vel tali Religioso in iudicio opponeretur exceptio defectus potestatis ad exequendum ob carentiam facultatis Prælati, tunc gesta nihil valerent, Sanch. num. 45. & 46 Et quòd Monachus executor possit pecuniam distribuendam in pauperes, seu aliquid ex illa, sibi, vel suo monasterio applicare, Sanchez à num. 59. Quia tam monasterium, quàm ipse pauperes sunt, vnde non debent esse peioris conditionis, quam cæteri. Quod tamen limita, nisi aliter constaret de mente testatoris.

24 Dico 8. Regulares nullam tutelam cuiuspiam personæ etiam ex licentia Superiorum, suscipere possunt. Ita

Ita Mol. tom. 1. de iust. disp. 221. col. 2. ver. Religiosus tutor; Rosel. ver. Tutela, §. 2. Pisan. ibid. Sanch. 6. in dec. cap. 14. num. 22. & 25. Prob. ex cap. fin. de testam. in 6. gloss. d. 86. cap. fin. ver. Tutelas.

25 Noto 1. quòd talis tutela est triplex i. est testamentaria data in testamento à patre suis filijs; & contra patres relinquentes Religiosos tutores suorum filiorum inuehitur. Cyp. in cap. Cyprianus, 21. q. 3. dicens. *Neq; enim apud altari Dei meretur nominari in sacerdotum prece, qui ab altari sacerdotes, & ministros voluit auocare.* 2. dicitur legitima, quæ defertur à lege, vt cum nullus est tutor relictus per testamentum, quia tunc qui 1. loco debet succedere huic ab intestato, tenetur suscipere tutelam eius. 3. est datiua, quæ scilicet datur à iudice, quando nullus est tutor in testamento, vel nullus consanguineus, qui sit aptus suscipere tutelam. Ita Sylu. ver. Tutela, q. 1. Tab. eodem statim in princ. Officium autem tutoris est 1. pupillos à criminibus intactos conseruare. 2. eorum res defendere. 3. eorum pecuniam, vel mobilia, quæ ad nihilum valent, si seruentur, in prædia, vel alia bona immobilia ad beneficium pupillorum conuertere. Sylu. cit. q. 1. & 4. Tab. eod. §. 2. Ang. in prin. & §. 2. Armil. num. 1. & 2. Pisan. in princ.

26 Noto 2. quòd communis opinio est, non posse Regulares, etiam de licentia suorum Superiorum, tutelam, testamentariam, & datiuam suscipere. De legitima autem dicunt, quòd suscipere non tenentur, possunt tamen, si velint, cum licentia Superioris. Sylu. loc. cit. q. 3. Tab. §. 1. Angel §. 1. Azor. tom. 1. lib. 12 cap. 11. q. 3. Sed melius dixi, quòd nec possunt legitimam, quomodo enim possibile est, vt Religiosus etiam de Superioris licentia, possit officia tutoris complere, salua obseruantia regulari? qui nihil habet, res pupilli assecurare non potest. Dicunt tamen Syl. Angel, Tab. Rosel. Pisanel. Azor. quòd dicti Regulares tenentur cum licentia Superioris suscipere tutelam miserabilium personarum, & probant ex cap. fin. d. 86. & c. 3. & cap. Episcopus gubernationem, d. 88. Sanch. autem 6. in dec. cap. 14. nu. 26. putat, quòd non solum non teneatur dictam tutelam suscipere, sed quòd nec possint, cum non habeant bona, quæ pro ministranda tutela obligationi subijciant, & tutelæ munus à religioso statu alienum sit. Et verè, si de tutore loquamur, prout de eo disponunt iura, impossibile moraliter est, quòd Religiosus possit esse tutor, etiam cum licentia Prælati. Nam ponamus, quòd delinquat in tutela, quod est facile, quis restituet pupillo bona sua? non ipse, quia nihil habet: non monasterium, quod non tenetur ex delicto Monachi, nisi in quantum factum est locupletius, vt dictum est; & pone quòd hoc nihil habuerit. Et dato quòd teneretur monasterium, pone quòd sit pauper, vt frequentissimum est in Mendicantibus, & non habeat nisi quædam bona immobilia, hæc alienare non potest. Teneo itaq; cum Sanch.

27 Dico 9. Licèt non inuenietur in iure cautum, quòd non possit Religiosus officium depositarij facere absq; licentia Prælati, immo potiùs colligatur contrarium ex cap. 1. de depos. non potest tamen subditus religiosus absq; dicta licentia saltem tacita aliquid loco depositi à quoquam extraneo recipere. Ita Molin. tomo 2. de iust. disp. 125. num. 4. Sanch. 6. in dec. cap. 14. n. 27. Cened. de paup. dub. 14. num. 14. Prob. Tum quia depositum est contractus inter deponentem, & depositarium, vt hic fideliter, & diligenter custodiat, & ille certum quid soluat, vel solam quandoq; beneuolentiam exibeat; at Religiosum nullo modo contrahere posse, eum vlle, & nolle non habeat, dictum est num. 3. & 4. Tum quia depositarius tenetur ad depositum ex dolo, & culpa lata, vt constat ex cap. 1. iuncta gloss. de deposito; Sylu. ver. Depositum, q. 2. sed Religiosus non habet vnde soluat. Tum quia ex istis depositis prouenium aliquando grauia scandala in Religionibus. Vnde solent Religiones expressè prohibere suis fratribus, ne dicta deposita recipiant, vt esse prohibitum sub grauibus pœnis in hac nostra Genuë. Prouincia, ab anno 1628. per capitulum definitorium, constat ex libro Prouinciæ pag. 86. & de sua Religione testatur. Sanchez loco citat. num. 28.

28 Nota, quòd si res deposita apud Prælatum, vel alium Religiosum de illius licentia, lata culpa, vel dolo depositarij pereat, vel deterior fiat, non tenetur monasterium de deposito, nisi quatenus locupletius redditum est. Quia delictum Religiosi, etiam Prælati, non obligat monasterium, nisi modo dicto iuxta reg. 76 Delictum, de reg. iur. in 6. & cap. 1. de depos. Ita Less. lib. 2. de iust. cap. 27. dub. 3. num. 12. Sylu. ver. Depositum, q. 1. n. 3. Pisanel. eod. §. Ecclesia. Angel. eod. §. 4. Mol. loco cit. Sanch. num. 29. Si autem Prælatus videat, Religiosum perdere res apud se depositas, vel eas eius culpa perire, nec obstet, cum possit, tenetur in solidum cum ipso Religioso restituere, sicut enim tenetur lege iustitiæ Religiosum cogere, vt depositum dominio possessori restituat, ita eadem lege tenetur impedire damnum, quod illi videt inferri, & potest impedire. Ita Antonin. 3. par. tit. 16. cap. 6. §. 7. Sylu. ver. Religio 8. q. 6. Si autem depositum sit factum monasterio de consensu Prælati, & capituli, seu ipsis præsentibus, & non contradicentibus, cum possent, seu factum sit alicui Religioso, in depositarium electo à capitulo cum Prælato, & culpa lata eius, vel eorum pereat, tunc puto, quòd monasterium tenebitur de deposito, etiamsi nihil de illo in eius vtilitatem sit versum. Atq; ita colligitur à contrario ex cap. 1. de depos. iuncta gloss. ver. Personæ; Sanch. loc. cit. nu. 35. Sylu. & Pisanel loc. cit. Rosel. ver. Depositum, §. 5. Angel. eod. §. 4. Barb. in cap. 1. de depos. n. 9.

29 Dico 10. Non potest Religiosus fideiubere, nisi de licentia Prælati, & maioris partis capituli. Ita Mol. tom. 2. de iust. disp. 140. nu. 19. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 11. q. 2. Rebell de obl. iust. par. 2. lib. 16. q 1. de fideiuss. num. 13. Sanch. 6. in dec. cap. 14. num. 38. Barb. in cap. Quod quibusdam, de fideiuss. nu. 4. Syl. ver. Fideiussor, q. 4. Angel. eod. §. 7. Armil. n. 4. Tab. §. 3. Less. loc. cit. cap. 28. dub. 2. n. 20. Prob. tum ex c. Quod quibusdam, de fideiuss. vbi id expressè habetur. Tum quia fideiussor alienam obligationem in suam fidem recepit, principali nihilominùs obligato, l. 1. & a. ff. de fideiuss. Is ergo solummodò fideiubere potest, qui liberam suorum bonorum administrationem habet, qualem sine dubio non habet Religiosus.

30 Nota, quòd neq; Prælatus potest fideiubere absq; consensu maioris partis capituli. Quia id alijs concedere nequit. In re tamen parua, de qua per se ipsum disponere potest, posset fideiubere. Ita Sanch. nu. 39. Less. Ang. Syl. loc. cit. Quod si nihilominùs subditus, seu Prælatus fideiubeat, fideiussio est irrita, cum nihil proprium habeant, quod alteri obligent; Azor. Mol. loc. cit. Sanch. nu. 41. licet alij valere putent, ex cap. 1. & 2. de fideiuss. & executionem dicunt esse faciendam in peculio, si quod habent: Ita Capell. Tolos. q. 314. nu. 3. Sed non est discendum à dictis.

31 Aduerte etiam, quòd in dicto cap. Quibusdam, æquè prohibetur Religiosis fideiubere, ac mutuum accipere, tam Prælatis, quam subditis, absq; consensu maioris partis capituli; quod si aliter fecerint monasterium ad nihil tenetur, nisi ad id, in quo est locupletatum. Pro qua re vide Menoch, de arb. lib. 2. cas. 432. Mol. tract. 2. de iust. tom. 2. dis. 300. Rebell. de obl. iust. p. 2. lib. 8. q. 1. sect. 3. Bar. in dict cap. Quod quibusdam, à nu. 8.

32 Hic vnum monitos velim Prælalatos, vt in his contractibus, cœterisq; mundanis negotijs fugiendis tam in subditis, quam in se ipsis, plurimum studeant, memoria sæpe repetentes aurea illa verba, quæ habentur in cap. Te quidem, 11. q. 1. vbi dicitur. *Te quidem oportet irreprehensibiliter viuere, & summo studio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abijcias, ne fideiussor existas, ne aduocatus litium fias, neuè in vlla aliqua occupatione prorsus inueniaris mundialis negotij occasione perplexus. Neq; enim iudicem, aut cognitorem secularium negotiorũ hodie te ordinare vult Christus, ne præfocatus præsentibus hominum curis, non possis verbo Dei vacare, & secundum veritatis regulam secernere*

nere bonos à malis. Ista namque opera, quæ tibi minùs congruere superius exposuimus, exhibeant sibi inuicè vacantes laici, & te nemo occupet ab his studijs, per quæ salus omnibus datur. Verba sunt Petri ad Clementem scribentis, vt ait gloss. in dicto cap. ver. Epistola.

C A P. VI.

An Prælatus regularis possit deuotis Ordinis participationem omnium bonorum Religionis concedere.

VIDE D. Th. addit. ad 3. p. q. 26. art. 1. & in 4. d. 20. q. 1. ar. 4. & opusc. 6. de symb. apost. ver. Sanctorum communionem. Palud. in 4. d. 45. q. 2. art. a. concl. 5. ver. Sed prima istorum Ricard. ibid. ar. 2. q. 3. fine. Syl. ver. Indulgentia, q. 5. num. 9. Tab. eod. §. 7. Ang. §. 5. Pisanel. §. 1. Med. de Indulg. disp. 6. cap. 29. Nau. to. 4. miscel. 11. de. or. & to. 3. de Indulgen. not. 31. à nu. 18. Vuald. to. 3. de sacr. tit. 10. à cap. 93. Cord. in q. theol. lib. 5. q. 42. Suar. to. 4. in 3. p. disp. 55. sect. 5. à n. 2. Sot. in 4. d. 21. q. 1. ar. 4. Mir. to. 2. man. q. 50. Val. to. 4. disp. 7. q. 20. p. 3. col. 3. Filliuc. to. 1. tr. 8. c. 4. n. 95. Regin. in praxi, lib. 7. à n. 124. Gamanch. in 3. p. disp. de Indulg. cap. 8. col. 5. ver. Obijcies; Lauor. de Indulg. p. 2. cap. 11. à n. 56. Giaff. in append. lib. 2. cap. 2. à. n. 15. Henriq; lib. 7. c. 2. §. 1. & c. 31. §. 6. Rodriq; to. 1. q. reg. q. 33. & to. 2. q. 86. ar. 1. ver. Secundo dico. & in explic. bull. p. 1. §. 7. n. 14. Nugn. addit. ad 3. p. q. 26. ar. 1. concl. 6. Carrac. in const. cler. reg. p. a. c. 1. §. 14. ver. De nostrorū; Bonac. de sacr. disp. 6. q. 1. p. 3. n. 19. Tamb. de iur.. Abb. disp. 9. q. 3.

2 Noto 1. quòd 2. modis possumus alijs nostra suffragia applicare, iuxta doctrinam D. Th. in 4. d. 45. q. 2. ar. 1. q̃la 4. secundum duplicem valorem, meritorium scilicet, & satisfactorium, quem in se habent quælibet bona opera. 1. per modum meriti de congruo, seu per modum impetrationis, quod idem est, (licet alij distinguant, putantes neminem posse mereri nisi sibi ipsi, bene autem alijs impetrare) Consistit autem hoc in aliquali dignitate impetrandi sibi, vel alteri aliquid, quasi præmium operis, quod dicitur meritorium; vnde eo ipso quòd aliquis est peculiari modo membrum alicuius Religionis per literas fraternitatis, merita illius Religionis valent apud Deum, vt ratione illorum conferat illi aliqua bona peculiari auxilio, tamquam membro talis Religionis. 2. possumus applicare suffragia per modum satisfactionis, dando nimirum satisfactionem in dictis bonis inclusam, pro pœnis debitis alienis peccatis.

3 Aduerte tamen ex Cord. loc. cit. p. 1. & Plaud. loc. cit. q. 1. ar. 1. conc. 1. & q. 2. ar. 2. conlc. 5. vers. fin. Rodriq; in explic. bull. cit: & to. 1. q. reg. q. 33. at. 2. Sorb. loc. cit. ver. Et sic duplex. Nau. miscell. 11. de or. n. 3. ver. Quinto quærat; quòd triplex est differentia inter participãtes de bonis operibus aliorum per modum satisfactionis, & participantes per modum meriti. Nam ad participandum. 1. modo requiritur specialis intentio operantis, & specialis intentio Prælati applicantis tale bonum opus quò ad valorem satisfactorium tali determinatę personæ nam alioqui sequeretur, quod omnis peccator eo ipso quòd fieret iustus, esset absolutus ab omni pæna suis peccatis, condonatis debita; Quia ad soluendas huiusmodi pænas infinitus meritorum thesaurus est in Ecclesia, vt probat ex D. Thom. & Palud. Nau. loc. cit. num. 2. ver. Sed contra. Vnde non valet Pręlatus sine voluntate operantis opera eius satisfactoria alteri applicare, nam directum talium operum dominium apud subditum manet, vt probat Suar. loco cit. num. 6. & 7. Quare dixi tom. 1. huius op. cap. 6. §. vn. ver. Respondeo; quòd nullo casu potest Prælatus dicta opera satisfactoria alteri applicare, ipso operante indigente, & renuente. Quod tamen videtur solùm intelligendum de bonis operibus, quæ facit subditus in particulari, ea applicando sibi, vel alijs in remissionem peccatorum. Nam opera satisfactoria, quæ facit etiam particulariter absq; speciali applicatione, sed pro tota Ecclesia generaliter, aut pro indigentibus in purgatorio, aut in hac vita pro benefactoribus, seu pro his, quibus Deus vult valere. & huiusmodi; & similiter bona, quæ facit in communi, vt disciplinas, ieiunia, orationes, vigilias huiusmodi, quæ in communitate facit cum alijs Religiosis simul, seu, per se ex statuto regulæ, aut constitutionem, aut ex præcepto Prælati eum hæc bona sint communia Religioni, quamuis subditus ijs egeat, potest Prælatus, eo inuito, & inscio, alijs specialiter communicare, etiam quò ad vim satisfactoriam, quia super bonis communitatis videtur Prælatus habere plenariam potestatem, & similiter super bonis particularibus, vel superabundantibus, vel nemini applicatis; cap. Nullam, 18. q. 2. Ita Cord. loc. cit. p. 3. dicto 5. Rodriq. q. reg. cit. ar. 4. Sorb. in comp. ver. Indulgentia quò ad seculares 4. p. 3. Ad participandum autem 2. modo, scilicet per modum meriti, non requiritur talis specialis intentio, immò neq; est necessaria scientia operantis, sed potest Prælatus ipse per se, ea cui voluerit applicare, quia in hoc nullum fit præiudicium subdito, immò fit melior conditio operantis ex multitudine participantium. Tum quia incipientes participare, incipiunt etiam de suo alijs communicare. Tum quia Deus, cuius misericordiæ, & liberalitati, quæ infinita sunt, talis fructus innititur, magis ex hoc honoratur, ex quo bene operans maiores potest fructus sperare, & maius augmentum præmij in vita æterna, vt ait Ricar. in 4. d. 45. ar. 2. q. 3. fine.

4 2. Differentia, quæ est inter participantes opera satisfactoria, & meritoria est, & Quia per participationem satisfactoriam, quò plures sunt participantes, eo plus minuitur satisfactio singulorum, saltem si satisfactio proueniat ex opere operantis, quia cum talis virtus satisfactoria ex opere operantis finita sit, vt potè quæ nititur perfectione operum, quæ mediante gratia Dei ab humana fiunt creatura, certum est, quòd quò plures partes de quãtitate finita fiunt, illæ minores euadunt: operanti verò sic ex alia parte, nimirum ex charitate, augetur meritum, quod valet etiam ad remissionem suarum pœnarum; vnde quadam sancta fœmina, quæ omnia sua opera satisfactoria pro peccatis aliorum offerebat, legitur, quòd in fine vitæ audiuerit, Charitas tua purgauit peccata tua, & sic recta in paradisum introibis. Per participationem autem meritoriam non minuitur meritum, sed augetur, vt dixi.

5 3. Differentia est, quòd opera quò ad vim meritoriam possunt applicari per Prælatum, etiamsi sint præterita, quia ex illis non conflatur thesaurus Ecclesiæ, vt Cord. in q. theol. lib. 5. q. 42. p. 3. dicto 8. ver. Quò ad vim meritoriam; Nau. miscell. 11. de or. num. 6. Sorb. loc. cit. ver. Quò ad vim Rodriq; to. 1. q. reg. q. 33. art. 5. Mir. to. 2. man. q. 50. art. 4. concl. 2. Pro quo facit illud Esa. 38. *Obsecro Domine, memento quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quòd bonum est in oculis tuis fecerim.* At verò quò ad satisfactionem, bona opera præterita, quæ applicata non fuere ante, vel dum fierent, applicari cuiquam non possunt, neq; per facientem, neq; per Prælatum: sed statim reconduntur in communem thesaurum Ecclesiæ, qui per solum supremum Pastorem dispensatur per indulgentias; quia nullus potest thesaurizare sibi, vel alteri thesaurum satisfactoriũ particularem, & per consequens neq; de eo distribuere, aut communicare cuiquam, neq; sibi, si indigeat. Quia alioquin sequeretur, quòd bona satisfactoria Religiosorum eis superabundantia, nunquam reconderentur in dictum thesaurum, sed semper remanerẽt sub potestate eorum, vel Prelati, ad applicandum ea postea, cui voluerit, & à fortiori, quòd opera Religiosorum defunctorum non possent applicari per Indulgentias, vel alio modo, ex quo quilibet pro tali tempore, aut necessitate futura, sibi, vel alijs talia opera thesaurizaret in vita, vt sibi tunc valerent, aut applicarentur, & sic destrueretur dictus thesaurus Ecclesiæ, collectus ex satisfactionibus Religiosorum, aut aliorum Sanctorum, dum viuerent.

6 Noto 2. ex D. Thom. opusc. 6. ver. Sanctorum com-

communionem, & alijs DD. cit. num. 1. quòd 2. modis potest quis mereri ex opere alterius meritorio. 1. ratione vnionis in charitate, quam habent inter se iusti, iuxta illud psal. 118. *Particeps ego sum omnium timentium te*, & illud symboli, *Communionem sanctorum*; est enim vna omnium fidelium vniuersalis Ecclesia, charitate coniuncta, quæ est societas, & amicitia spiritualis; vnde sicut in societate temporali de lucro vnius participant cæteri, ita in amicitia spirituali. Quare existens in mortali, licèt excommunicatus non sit, non est particeps alicuius boni, quod fit in Ecclesia per vnionem, cum eius sit membrum præcisum à corpore, non potest recipere influentiam ab anima. 2. modo potest quis mereri ex bono opere alicuius, ratione specialis intentionis ipsius orantis, aut Prælati applicantis illi talia bona, ratione cuius, etiamsi peccator sit, potest participare multa bona, ex gratia, & liberalitate Dei prouenientia, de quibus hic inf. n. 14. & refertur ex Augustino, quòd propter orationem Stephani saluatus est Paulus, & talis participatio specialis plus prodest, quàm illa generalis. Tum ratione maioris coniunctionis; plus. n. semper meremur nobis, & nobis magis coniunctis, quam alis, & sicut magis cõmendatum habemus specialiter ab amico commendatũ, quàm si solùm generaliter cõmendetur, quia specialis commendatio efficaciorem affectũ ostendit; ita & hic. Tum ratione strictioris promissionis; vnde sicut seruus multorum plus acquirit illi domino, cui nominatim stipulatur, quam alijs, quia obligatio illi in solidum quæritur; similiter si iussu vnius domini, vel ex re ipsius seruus multorum acquirat, illi specialiter acquirit, ita in proposito. Ad quod faciunt fortiter cap. Quicumquam, dist. 23. & cap. Si aduersus, de hæret. & gloss. in cap. Beneficium, de reg. in 6. ver. Conferendum, in fine; quatenus ait, quod fortius est ius singulare, quam commune; quod etiam probat P. de Basilio in direct. elect. par. 1. cap. 26. num. 3. Et Concil. Constant. sess. 8. art. 19. damnat dicentem, orationes specialiter oblatas, non plus prodesse, quam communes. Et hoc esse de fide, tam post decretum, quam ante, docet Alanus de sacris. Euchar. lib. 2. cap. 35. vers. Ex contraria sententia. Quare multum interest, recipi ad participationem alicuius Religionis, siue sic receptus sit peccator, quia tunc fit particeps propter intentionem, qui non erat propter vnionem; siue sit iustus, quia tunc dupliciter participat.

7 Noto 3. ex eodem D. Thom. locis cit. num. 1. quòd applicatio bonorum operum ad alteriùs satisfacionem, tripliciter fieri potest. 1. in singulari, vt cum priuatus bona sua, etiam quibus indiget, alteri determinatæ personæ applicat. 2. in specie, vt cum Prælatus Religionis admittit aliquem ad participationem bonorum, quę fient in futurum in illa communitate, vel Religione. 3. in generali, vt cum Papa ex satisfactionibus, quæ Christo, & Sanctis superfluerunt, & in thesauro Ecclesiæ (de hoc thesauro ex quibus sit conflatus, vide Henriquez lib. 7. cap. 2. à num. 2. & quando incœperit, & qui teneat eius claues, cap. 3.) conseruatæ fuere, aliquid alicui applicat. At nec 1. nec 2. applicatio indulgentia dicitur, bene tamen 3. & hoc propter sequentia. 1. quia illæ applicationes, & communicationes non tollunt obligationem adimplendi pœnitentias impositas ex præcepto Ecclesiæ, & confessarij, quia constare certò non potest de meritis operantium, & de satisfactionum superabundantia, vnde in foro Ecclesiæ ab his pœnitentijs non liberant (licèt fortè per dictas communicationes quis assecutus sit coram Deo omnem remissionem pœnæ, per eum in purgatorio subeundæ) quoniam neque liberaretur, si alius pro eo tantumdem pœnitentiæ, quantum est sibi iniunctum, ageret; est enim illa pœnitentia medicinalis per ægrotum ipsum subeunda, vt D. Thom. in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 2. q̃la. 3. corp. At indulgentia cum sit concessa ex infinitate thesauri Ecclesiæ, qui deficere non potest propter infinitatem meritorum Christi, & Sanctorum, de quibus infallibiliter constat, a dictis pœnitentijs in vtroque foro liberat, si rectè sumatur. 2. Quia indulgentiæ valent solum ad satisfactionem pœnarum Deo debitarum, pro peccatis iam commissis; at communicationes bonorum Religionum valent etiam, & præcipuè, ad impetrandum bona etiam in futurum, vt dicam. 3. Quia, vt dixi num. præced. per indulgentias applicantur satisfactione præteritæ, per communicationes solum futuræ. vide Cord. loc. cit. p. 4. Rodriquez tom. 1. quæst. reg. quæst. 33. art. 7. Sotus in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 4. ver. Quòd si sciscitteris. Miranda loc. cit. art. vlt. Nauar. miscell. 11. de or. num. 4.

8 Dico 1. Possunt Prælati regulares concedere deuotis amicis, & benefactoribus literas fraternitatis, seu participationes omnium bonorum, quæ fiunt in communitatibus sibi commissis. Ita D. Thom. Angel. Tab. Syl. Pisan. Henriq. loc. cit. num. 1. Cord. par. 3. Rodriquez cit. art. 2. Sotus cit. ver. Prælati vero Filliuc tom. 1. tract. 8. cap. 4. numer. 95. Suar. tom. 4. in 3. par. disp. 55. sect. 5. num. 2. Mir. tom. 2. manual. quæst. 50. art. 1. Sorb. in comp. ver. Indulg. quò ad secul. 4. par. 3. pag. mihi 404. Nauarr. cit. num. 3. ver. Sextò quæritur. Prob. tum ex cap. Nullam, 18. quæst. 2. vbi dicitur, quòd tota bonorum monasterij administratio ad Abbatem pertinet, & penes Abbatem residet. Quę verba non solum de bonis temporalibus, sed etiam de bonis spiritualibus debere intelligi, docent passim DD. Miranda, Nauarr. loc. cit. Tum ex priuilegio Vrbani V. quod refert Casarub. in compen. verb. Indulgentiæ quò ad secul. 4. num. 6. vbi concedit, quod Generales, & Prouinciales possint communicare suffragia, indulgentias, orationes, & alia bona spiritualia benefactoribus Ordinis. Tum quia possunt fideles omnes sua opera bona peculiariter alijs communicare, vt constat ex D. Thom. in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 1. q̃la 4. Ricard. ibid. dist. 20. art. 5. quæst. 3. ad arg. oppos. Et quia quilibet est dominus suarum satisfactionum. Et quia id videtur docere Scrip. ad Gal. 6. *Alter alterius onera portate*. Et Iac. 5. *Orate pro inuicem, vt saluemini*. Ergo, & Religiosi quoque idem possent, nisi obstaret votum obedientiæ, per quod se arbitrio suorum Prælatorum submiserunt. Ergo dicti Prælati per dictum votum acquirunt eam potestatem super actiones Religiosorum, quàm ipsimet Religiosi habuissent quò ad actiones meritorias, &, vt videtur, etiam satisfactorias superabundantes, & communes, si tale votum non fecissent. Ergo possunt dicti Prælati prędicta suorum opera cui voluerint applicare.

9 Noto 1. circa illud priuilegium Vrbani Quinti cit. num. præced. quòd illud priuilegium concedit duo. 1. quod possint prædicti Prælati communicare suffragia, &c. sed ista concessio nihil dat de nouo; id enim habent ex iure communi præfati Prælati, vt dicunt Mir. loco cit. Rodriq. tom. 1. quæst. reg. quęst. 33. art. 2. & tom. 2. quęst. 86. art. 2. Concedit 2. quòd possint prædicti Prælati communicare dictis benefactoribus indulgentias. Et ista est magna concessio, quam ex iure communi non habebant. Cum enim indulgentiæ tantum valeant, quantum sonant, non possunt applicari, nisi ijs, qui in eis nominantur expresse. Cum ergo in dicto priuilegio concedat Pontifex, quòd præfati Prælati possint indulgentias communicare, certum est, quòd superiores nominatim in præfato priuilegio, possunt omnes indulgentias concessas Regularibus, dictis benefactoribus applicare, etiamsi in illis nihil tale dicatur, quod absque hoc priuilegio fieri non poterat. Atque ita Suar. to. 4. in 3. p. disp. 55. sect. 5. num. 13. Duobus autem modis intelligo posse fieri hanc applicationem. 1. applicando fructum dictarum indulgentiarum, eo modo, quo applicantur defunctis. 2. concedendo vt dicti benefactores possint per se ipsos dictas indulgentias lucrari, faciendo ea, quæ ad id requiruntur.

10 Noto 2. quòd Prælati, qui possunt talem participationem concedere, sunt Corrector pro suo conuentu; Prouincialis pro sua prouincia; Generalis pro tota Religione, quia isti omnes sunt capita communitatis, & habent dominum super actiones suorum subditorum, & sicut possunt bona temporalia ex charitate alicui communicare, ita etiam spiritualia. Ita Cord. in q. theol. lib. 5. q. 42. p. 3. dicto 1. in fine; Rodriquez tom. 1. q. reg. q. 31. ar. 2. & in explic. bull. p. 1. §. 7. num. 13.

11 Quæres, an Generalis, seu capitulum generale possit prohibere Prælatis inferioribus, nimirum Prouincialibus, & Correctoribus, dare benefactoribus, dictam participationem. ℞. hoc dubium graue esse, cum præfati Superiores id habeant, ex officio, & insuper ex priuilegio apostolico; & quod per superiorem conceditur, per inferiorem coarctari non potest; cap. Inferior, d. 21. Quare puto, quòd id generaliter non possit fieri; potest tamen Generalis rationabili de causa in aliquo casu particulari id Prouincialibus prohibere, & Prouincialis Correctori. At vniuersalem de hoc legem facere meo videri non potest, propter dicta. Adde, quòd bono regimini id nequaquam potest esse expediens; sunt enim in qualibet prouincia, & in quolibet conuentu sui benefactores, quibus conuenit aliquando dictas communicationes facere, & hoc illis denegare non esset honestum, neq; vtile Religioni; & Generales non sunt semper præsentes.

12 Noto 3. quòd communiter recipiuntur benefactores Ordinis ad participationem bonorum quò ad vim meritoriam ipsorum, vt dicunt in specie Palud. in 4. d. 45. q. 2. art. 2. concl. 5. vers. Sed prima; Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 55. sect. 5. num. 11. & 12. Filliuc. tom. 1. tr. 8. cap. 4. num. 95. ver. Tertium est: Rodriq. tom. 1. q. reg. cit. art. 5. Lauor, de indulg. p. 2. cap. 11. num. 62. Possunt etiam recipi quòd ad vim satisfactoriam, sed id debet explicari expressè, & non potest fieri sine voluntate operantium, saltem quò ad illa, quæ non sunt excepta hic sup. nu. 3. Atq; ita Suar. & Filliuc. loco cit. Henriq; lib. 7. c. 31. num. 6. Nau. miscel. 11. de or. n. 10. ver. Tertiò certum etiam videri.

13 Noto 4. quòd huiusmodi literæ fraternitatis conceduntur à Prælatis illis personis, de quibus habent relationem, quòd sint deuotæ Ordinis, & benefactrices; vnde si in aliqua cesset ista causa finalis, quia scilicet non sit benefactrix, certè ista non fruetur dictis bonis; cessante enim causa, debet cessare effectus. Et similiter cessaret frui dictis bonis ille, qui cum benefactor esset tempore acceptæ participationis, deinde cessat à benefaciendo. Et aduerte, quòd benefactores sunt in quadruplici differentia, Alij enim benefaciunt opibus, & eleemosynis suis Religiosorum paupertatem sustentando. Alij eis benefaciunt, ab iniurijs defendendo, à calumnijs liberando, de eis bene semper loquendo, reuerentiam illis exhibendo. Alij iura eorum tuentur, & sustentant in iudicio, vt Doctores, Procuratores, Sollicitatores, Aduocati. Alij illis benefaciunt, officium Lectoris intra Ordinem gratis præstando, aut in eorum fauorem similem scientiam, vel artem exercendo, vt Medici, Chirurgi; Notarij, &c. Isti omnes possunt ad participationem admitti. Quòd si postquam sunt admissi, cessent ab vna saltem ex prædictis beneficientijs impendendis, etiam cessat in illis participationum effectus. Quare qui opibus paupertatem Religiosorum subleuabat, ad paupertatem redactus, si bene saltem de illis loquatur, non desinit panicipare de dictis bonis. Verum quidem est, quòd si Prælatus velit aliquem non benefactorem ex mera charitate ad participationem admittere, potest, quidem etiam ad participationem bonorum satisfactoriorum modo dicto, Sicut enim potest bona temporalia indigenti ex charitate tribuere, ita potest etiam spiritualia. Atq; ita Cord in q. theol. lib. 5. de indulg. quæst. 42. p. 3. dicto 9 Mir. tom. 2. man. q. 50. art. 5. Rodriquez tom. 1. q. reg. q. 52. art. 6. Sorb. in comp. ver. Indulgentiæ quò ad secul 4. p. 3. ver. Quare dicitur, pag. mihi 306. Sed hoc casu non poterit Prælatus communicare indulgentias, cum solis benefactoribus communicare concesserit Vrb. V.

14 Dico 2. Iuuant dictæ participationes ijs, quibus conceduntur, non solum spiritualiter, sed etiam corporaliter. Ita D. Th. addit ad. 3. p. q. 27. art. 1. fine, corp. Palud. in 4. d. 45. q. 2. ar. 2. fine. Rodriq. loco cit. art. 3. & in explic. bul. p. 1. §. 7. num. 13. ver. La segunda differenza, fine, Mir. loco cit. art. 2. concl. vn. Cord. loco cit. p. 2. Sorb. loco cit. p. 2. pag. 304 Nau. tom. 3. com. de indulg. not. 31. n. 23. & miscel. 11. de or. nu. 3. Filliuc. tom. 1. tr. 8. cap. 4. nu. 96. Prob. Tum quia ita definitum est in Concil. Constant, cit. Tum quia vsus talium participationum ad dictos effectus fuit in Ecclesia à tempore Apostolorum, vsque ad præsentia tempora semper approbatus, vt latè probat Vuald. to. 3. de sacram. tit. 10. cap. 94. & 95.

15 Sed quæres, quæ bona in particulari prouenient dictis benefactoribus ex dictis literis? ℞. quòd valent eis ad impetrandum à Deo gratiam conuersionis, cordis illuminationem, & virtutum profectum. Valent etiam ad præseruationem à peccatis, & liberationem, & præseruationem à morte, & alijs malis spiritualibus, & corporalibus, & ad collationem bonorum spiritualium, & temporaliũ, seu corporalium, quæ vnus alteri potest de congruo mereri, seu impetrare ex Dei misericordia, sicut per merita Abrahæ Deus liberauit Loth. Gen. 19. Et pro animabus habentium literas fraternitatis possunt fratres illius conuentus, cuius sunt benefactores, celebrare vnam missam, quæ eas liberet à penis purgatorij. Ita concessit Clem. VIII. per suam 4. const. tom. 2. nostr. priu. Et in Ordine nostro, mortuo vno ex dictis habentibus præfatas literas, celebrantur pro ipsius anima omnes missæ, quæ sunt in conuentu, cuius est benefactor, cum officio defunctorum, & missa solemni; & Corrector dicti conuentus tenetur monere omnes Correctores suæ prouinciæ de morte dicti benefactoris, ad hoc vt possint pro ipsius anima celebrare diuina officia, & missas, ac si mortuus fuisset vnus professus dictæ prouinciæ. Quare debent multum æstimari, & æstimantur à viris pijs, & deuotis.

16 Quæres etiam, an possint Prælati regulares indulgentias aliquo iure concedere? Med. in tr. de indul. disp. 6. cap. 29. Rod. to. 1. q. reg q 86. ar. 1. putant, eam facultatem habere Prælatos regulares iure diuino cõcessam, eo ipso quod habent iurisdictionem quasi episcopalẽ in suos subditos, fuisse tamen impeditos in honorem episcopalis dignitatis. Sed omnes alij DD. vt Suar. to. 4. in 3. p. disp. 55. sect. 5. nu. 1. Henriq. lib. 7. cap. 31. nu. 5. Tambur. de po. Abb. tom. 1. disp. 9. q. 1. oppositum censent, & probant ex c. Accedentibus, de exces. prælat. Sed ad hoc cap. ℞. à Med. & Rodriq. mulus modis. Et verè illud cap. non stringit multum. Vnum est verum, numquam dictos Prelatos hac potestate fuisse vsos, & tamen si à Christo habuerunt, non sine quare illis data est, nec sine quare poterant illa priuari. Possunt tamen dicti Prælati ex priuilegio Papæ indulgentias concedere, vt constat apud omnes. Et de facto Prælati regulares concedunt indulgentiam plenariam, peractis visitationibus, suis fratribus, per cõcessionem Leon. X. de qua tom. 1. nostr. priu. in const. 14. Leon. X. num. 12. Et Greg. XIII. hoc priuilegium etiam concessit Visitatoribus Soc. Iesu, vt refert Rodriquez tom. 1. q. reg. q. 86. ar. 2. Et Alex IV. concessit, vt fratres Minores prædicantes in aliquo loco, possint concedere suis auditoribus indulgentiam 40. dierum, vt refert idem Rodriq Et Generalis Minimorum ex priuilegio Clem. VII. de quo tom. 1. nostr. priu. in const. 9. Clem. VII. quolibet triennio potest Fratribus, & Sororibus tertiarijs, Fundatoribus, Conseruatoribus, & Procuratoribus dicti Ordinis indulgentiam plenariam concedere, cum auctoritate eligendi sibi confessarium, qui eos absoluat à casibus episcopalibus, & censuris ecclesiasticis.

CAPVT VII.

De potestate, quam habent Prælati regulares super suis subditis ordinandis.

1 VIDE Rodriq. to. 1. q. reg. q. 18. & tom. 3. q. 23. & 24. & in explic. bull. p. 2. dub. vl. Suarez tom. 4. de relig. tr. 1. lib. 2. c. 19. Mir. to. 1. man. q. 38. & 39. Cruz lib. 2. de sta. Relig. c. 8. Marol de irreg. lib. 4. cap. 1. nu. 13. fine, & cap. 9. nu. 4. & cap 16. nu. 6. Sorb. in comp. ver. Ordines sacri. Quar. in sum. bull. ver. Ordo, vers. finem. Camp. in diuers. rub. 12. cap. 13. à num. 32. Portel in dub. reg. & in addit. ver. Ordines sacri, Confert. in comp.

comp. priu. n.15. Ric. 4. par. prax. decis. 118. Zerol. in prax. p. 1. & 2. ver. Ordo, Scor. in selec. bull. epist. 147. cum suis theor. Passar. in not. priu. not. 27. & 28. Tamb. de iur. Abb. tom. 2. disp. 2.

2 Noto 1. quòd circa hanc potestatem, quam habent Prælati circa ordinationem suorum subditorum, dixi multa in nostr. priu. quæ hic indigitabo, addendo quæ erunt addenda ad complementum materiæ. Et in primis tom. 1. in constit. 2. Sixti IV. num. 33. posui decretum Cong. Concil. factum de mandato Clem. VIII. anno 1596 die 15. Maij, quo iubentur Regulares dare literas dimissorias sui subditis ad sumendos ordines ab Ordinario loci, in quo ordinandus localiter permanet; si tamen dictus Ordinarius esset absens, vel ordinationes non celebraret, vel sedes episcopalis vacaret; his casibus potest Prælatus dare dictas literas ad quemcunque Episcopum, exprimendo causam, quare non ordinatur in diœcesi in qua localis existit. De quo decreto, vltra citatos ibi, agunt Mir. tom. 1. man. q. 38. art. 1. Ric. loc. cit. à num. 1. Camp. cit. num. 36 Consett. cit. cap. 2. ver. Sed Regularium Prælati; Portel. in dub. reg. ver. Ordines sacri, num. 2. qui ait, quòd in Hispania non est receptum. Sed circa hoc decretum nunc occurrunt aliqua, per sequentia dubia enucleanda.

3 Quæres 1. an, stante dicto decreto, teneantur Episcopi Regulares ordinandos de doctrina examinare; an verò sine nouo examine possint fidere de attestatione eis facta per Superiores, literas dimissorias concedentes? ℞. Supposito, quòd Regulares ordinandi non possunt ab Episcopis examinari, nisi circa doctrinam, & sufficientiam vt statuit Trid. sess. 23. cap. 12. de refor. & declarauit Sixt. V. vt refert Rodriq. in suo bull. in viuæ vocis oraculis Gregor. XIII. pag. mihi 505. Et priùs id statuerat Leo X. in Concil. Later. vt constat ex to. 1. nostr. priu. in constit. 16. Leon. X. §. 12. & docent Henriq. lib. 10 cap. 23. num. 4. & in comm. lit. L. & Rodriq. tom. 3. quæst. reg. quæst. 24. art. 2. Camp. cit num. 35. Barb. in cap. ad aures, de temp. ord. num. 2. Dico, quòd possunt Domini Episcopi, absque vllo scrupulo conformare suam conscientiam cum conscientia Prælatorum attestantium in suis literis dimissorijs de præfata idoneitate quò ad literaturam. Tum quia prælati regulares sunt personæ grauissimæ, vnde illis credi potest, cap. Nobilissimus, d. 97. Tum quia Trid. eadem sess. cap. 15. arbitrio Episcopi remittit, an fuerit necessarium nec ne, examinare sacerdotes pro confessionibus audiendis, & iudicare, an sine examine æstimari possint idonei, ergo hic eodem modo ex attestatione Prelatorum poterunt credere illos esse idoneos. Tum quia possunt Episcopi super dicta idoneitate dispensare, vt dixi tom. 1. nostr. priu. in const. 26. Leon. X. num. 25. Tum quia id concessit Cassian. Iulius II. vt refert Tamb. de iur. Abb. tom. 1. disp. 26. q. 9. num. 32. Tum quia ita audio seruari in vniuersa Gallia, & in aliquibus partibus Hispaniarum. Ita Mir. tom. 1. man. q. 39. art. 4. fine; Portel in addit. ad dub. reg. ver. Ordines sacri, n. 1. fine. Sorb. in comp. ver. Ordines sacri, p. 2. ver. Immo non solum, pag. mihi 454. Rodriq. tom. 1. quæst. reg. quæst. 24. art 7. Tamb. loc. citat. tom. 2. disp. 2. quæst. 21. num. 6. Diana var. tract. 16. resolut. 29. ver. Sed prima. Et aduerte etiam, quòd si ordinandi notoriè literati, vt quia Lectores publici, vel publicè defenderint conclusiones, non debent ab Episcopis examinari; cap. 2. d. 21. vbi gloss. Nau. in cap. Cum contingat caus. nullit. 2. de rescrip. n. 13. Chokier de exemp. p. 4 q. 45.

4 Quæres 2. an Prælati differentes mittere suos subditos ad suscipiendos ordines eo tempore, quo diœcesanus, vbi morantur, ordinationes celebrat, vt quando non celebrauerit occasione sumpta, mittant ad alium quemcunque, peccent, & incurrant pœnas dicti decreti? ℞. mortaliter peccare. Tum quia contrafaciunt decreto Papæ in materia graui. Tum quia diœcesano Episcopo preiudicant. Possunt tamen excusari à mortali, si id bona fide faciant, credentes, vel id sibi licere, vel non esse peccatum, sed solum teneri ad pœnam, si in foro exteriori conuincantur. Item possunt excusari, si Episcopus diœcesanus habeat examinatores valde rigidos, seu etiam malignos erga Regulares in genere, vel in specie, & aliqui subditorum sint aliquanto debiles, de quibus illis certò constet quod non approbabuntur; tunc enim potest illos constituere locales in alio conuentu alterius diœcesis, in qua non tantùm rigorosè cum Regularibus agatur. Quòd constat; quia, vt hic infra dicam, potest Regularis, qui solùm scit legere, & scribere, absque grammatica, ad quemcunque ordinem promoueri: sed hic si in aliquo Episcopatu permaneat; numquam ordinabitur, quia in eo non ordinantur, nisi qui bene callent linguam latinam; ergo potest per Prælatum mitti in alium Episcopatum, in quo non tam rigidè cum eo agatur. Quò ad pœnas autem aduerte, quòd non incurruntur ipso facto; ait enim Papa, *Qui non fecerint, &c. pœnas incurrent*. Qui modus loquendi insinuat, pœnam esse solum comminatoriam, & infligendam, non ipso facto inflictam, iuxta ea, quæ cum multis docet Savr. de cens. lib. 1. cap. 11. num. 12 & 13. Adde, quòd etiamsi dicta pœna priuationis esset ipso facto, non tamen incurreretur in conscientia, sed semper requiritur iudicis sententia saltem declaratoria facti; quia nemo tenetur tam rigorosam pœnam in se exequi, vt dixi tom. 1. nost. priu. in const. 6. Iul. II. n. 19. & præterea docet Ric. 2. p. prax. resol. 245. & resol. 272. num. 1. & probat non obscurè tex. in cap. 1. de homic. in 6. fine.

5 Quæres 3. an Episcopi, ad quos mittuntur Regulares in casibus permissis, teneantur stare attestationi Prælati, quòd scilicet diœcesanus ordinationes non celebrat, vel est absens, &c. ℞. affirmatiuè. Et constat ex ipso decreto, in quo dicitur. *Verum cum à Superioribus regularibus, Episcopo diœcesano absente, vel ordinationes non habente, literæ dimissoriæ dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam absentiæ diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum exprimendam esse*. Ex quibus constat, quòd dicti Episcopi stare tenentur Prælatorum regularium attestationi; vt quid enim mandaret Papa, vt Prælati illam attestationem facerent, si ea nihil erat profutura? Quare nimis scrupulosi mihi semper visi sunt illi Episcopi, qui præter illam Prælatorum attestationem, volunt etiam attestationem Ordinarij diœcesani, gratis grauantes Regulares, & expensas non necessarias facere cogentes. Ita Bariol. in aphor. lit. R. ver. Regulares ad ordinationem.

6 Quæres 4. an Prælatus regularis contra dictum decretum mittens suos subditos ad ordines suscipiendos; si missus ordines non suscipiat, dictas pœnas nihilominùs incurrat? ℞. à Ricc. 4. p. prax. decis. 118. num. 10. Quod si Prælatus fecit quantum potuit, vt subditus ordines susciperet, & per ipsum non stetit, incurret. Sed ego puto, quòd non incurret, etiamsi per ipsum non steterit. Moueor. Tum quod hoc statutum odiosum est, & contra antiquissima Regularium priuilegia, quibus poterant ordinari à quocunque Episcopo, vt constat ex Cæsar. in comp. priu. Mendic. ver. Ordines sacri, num. 1. 3. 9. 10. 11. & ex tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Iul. II. §. 6. & ex tom. 2. in const. 7. Pij V. §. 9. Vnde strictè est interpretandum. Tum quòd verba intelligenda sunt cum effectu, l. 1. §. Hæc verba, ff. Quod quisque iur. cap. Relatum, de cler. non resid. capit. Qualiter, vbi Gloss. vltim. de pact. cap. Si à iudice, de appell. in 6.

7 Quæres 5. an possint Prælati regulares ad solùm effectũ ordinationis, subditum localem facere in aliquo Episcopatu, & secuta ordinatione, statim amouere? ℞. negatiuè, quia hoc esset legem deludere; quòd vetatur in cap. Constitutus, de concess. præb. Et aduertè hic ex Bariol. loc. cit. ver. Regularis ordinatus, quòd Regularis ordinatus ab alieno Episcopo, dum Episcopus sui domicilij habet ordinationem excommunicatur edicto per Episcopum ordinantem, publicato, in quo dicitur, quòd nullus accedat, qui sit à iure prohibitus; nam iste prohibitus est à dicto decret. Hæc tamen excommunicatio ex Pontificali Romano non est latæ sententiæ.

8 Noto 2. quòd eodem to. 1. priu. in const. 2. Sixti IV. n. 34. dixi, quòd si diœcesanus absens det licentiam alieno Episcopo ordinationes celebrandi, non tenentur Regulares ab eo ordines sumere, sed possunt à quocũq. Secus

autem dixi, si præsens hanc facultatem concedat; quia tunc non possunt Regulares excusari per absentiam; & qui per alium facit, per se ipsum facere videtur. Vidi tamen postea aliud decretum Congreg. subscriptum, Cardinalis Pamphilius, in quo habetur vltra prædictos casus, quòd tunc solùm possint Regulares à quocunque Episcopo ordines sumere, quando diœcesanus, siue præsens, siue absens, alium sui loco Antistitem non adhibuerit, qui ordinationes habeat, ita vt continuo, integroque spatio sex mensium in ea diœcesi ordinationes generales habitæ non fuerint. Sed istud decretum omninò suppositum credo; nam authenticum non vidi, neque quo tempore fuerit factum. Et præterea illa sex mensium expectatio est moraliter penitus impossibilis, cum ministris quotidie egeant Regulares; illa expectatio cultui diuino est valdè damnosa, præsertim in magnis vrbibus, vbi magna Regularium existit copia. Quare falsum omninò illud puto, nec discedo à dictis. Immò ea confirmo quadam doctrina Gur. can. q. lib. 1. c. 6. num. 27. & 28. vbi resoluit, quòd licentia, data ab Episcopo suo clerico ordines suscipiendi à quocumque catholico Episcopo, in propria diœcesi residente, ad formam Trid. sess. 7. de refor. cap. 11. non extenditur ad recipiendum ordines ab Episcopo Pontificalia exercente in aliena diœcesi de licentia proprij Episcopi. Ex qua doctrina hanc elicio consequentiam, Ergo pari modo qui astringitur ordinari ab Episcopo diœcesano contra tenorem suorum priuilegiorum, non astringitur ordinari ab Episcopo in aliena diœcesi de licentia diœcesani Pontificalia celebrante. Et ex ea vlteriùs concluditur, quòd nec etiam astringuntur regulares suscipere ordines ab alieno Episcopo ordinationes celebrante de licentia proprij Episcopi etiam præsentis.

9 Noto 3. quòd eodem tom. 1. priu. cit. num. 35. dixi, quòd dispensare Regulares super temporum interstitijs, pertinet ad Episcopū ordinantē, & præter DD. ibi cit. id docent Rodriquez tom. 3. quæst. regul. quæst. 24. art. 3. fine, & in explic. bull. 2. par. dub. 8. ver. *In quanto al secondo*, pag. mihi 140. Mir. tom. 1. man. quæst. 38. art. 7. in princ. Henriquez lib. 10. cap. 23. § 4 in com. lit. S. Ledes. tom. 1. sum. de sacr. ord. cap. 8. concl. 11. ver. La dificultad. Campanil. in diuers. rub. 12. cap. 13. num. 40. Portel. in dub. reg. ver. Ordines sacri, num. 5. Confect. in sum. priu. tit. 15 capit. 3. ver. Nomine amplitudinis tuæ. Et constat ex Trid. sess. 23. de refor. cap. 11. & 13. Notat autem Passarel. in can. Conc. Trid. can. 17. pag. mihi 454. quòd si in aliquo conuentu sit necessitas ministrorum, quæ Patrum consilio iudicetur sufficiens causa, vt aliter fiat, ordinaturo Episcopo ea referri debet, ipse autem de illa iudicabit; & ait, ita sibi responsum à sacra Congregatione Concil. die 7. Februarij 1573. Ex qua declar. colligunt Rodriq. tom. 3. cit. Mirand. cit. Sotb. in comp. ver. Ordines sacri, par. 2. ver. & sic concludi, quòd quando Prælati iudicauerint, cum aliquo esse dispensandum, possunt rogare ordinaturum Episcopum, vt dispensare dignetur, absque assignatione alicuius causæ particularis, & quod hoc sufficere debet Episcopo, ad hoc vt dispenset. Sed certè ergo ex illa declaratione id colligere non possum, & multò minùs possum colligere id, quod dicit Miranda nimirum non esse necesse neque in generali exprimere causam vtilitatis, vel necessitatis. In praxi itaq; modò seruatur, quòd Prælati regulares in suis dimissorijs rogent Episcopos ordinaturos, vt propter necessitatem, vel vtilitatem suarum Ecclesiarum cum ordinandis dispensare dignentur. Quod sufficit Episcopis, vt dispensent, absque eo, quòd inquirant, an altera illarum subsistat. Et addit Campanil. loco cit. num. 41. quòd si dicti Prælati Regulares neque generatim de altera illarum causarum fidem faciant, debet Episcopus denegare dispensationem. Quod mihi satis rationabile videtur, cum dispensatio sine causa fieri nequeat, & hæc proponenda sit à dispensandis, iuxta illud, Porrigat brachium, qui indiget igne.

10 Aduerte, quòd tunc dicitur esse in nostro casu Ecclesiæ vtilitas, quando Ecclesia habet quidem idoneos ministros, sed alijs opus habet, vt meliùs ei seruiatur. Tunc verò dicitur necessitas, quando habet paucos ministros, & alijs indiget, vt oneribus iniunctis satisfacere possit. Ita Confect. loco cit. ver. In remittendis; Sorb. loco cit. par. 3. ver. Et quia est iam, pag. mihi 455. Miranda tom. 1. man. quæstion. 38. artic 8. fine; Rodriquez tom. 3. quæst. reg. quæst. 24. artic. 7. Portel. in dub. reg. ver. Ordines sacri, numer. 5.

11 Noto 4. quòd eodem tom. 1. nostr. priuil. in constit. 2. Syxti IV. num. 28. dixi, quòd Patres Iesuitæ habent priuilegium, vt possint ordinari extra tempora intribus Dominicis, vel alijs diebus festis, etiam continuis, & quòd hoc priuilegio non fruebantur, qui alias cum dictis in priuilegijs communicabant. Nunc addo, non solùm non posse alios Regulares ordinari extra tempora, vt conatur probare Rodriquez tom. 3. quæst. reg. quæst. 23. artic. 5. contra quem Miranda tom. 1. man. quæst. 38. art. 4. ex Trid. sess. 23. cap. 8. de refor. & cap. 2. de temp. ord. & ex const. Pij II. Cum ex sacrorum, de qua tom. 1. nostr. priu. in constit. 1. Iulij II. num. 20. & denique ex const. 91. Syxti V. Sanctum, & salutare, quam refert Rodriquez tom. 2. bull. sed neque etiam ipsos Iesuitas quia dicto priuilegio illis concesso à Greg. XIII. fuit sufficienter derogatum per dictam constitutionem Syxti V. & expressè id dicit Rodriquez to. 1. quæst. reg. quæst. 18. art. 6. fine; & innuit Scor. in select. bull. theor. 379. Neque valet, quòd dicta constit. Sixti V. fuerit reuocata per Clemen. VIII. in sua const. 40. Romanum, quam refert Cherub. tom. 3. bull. Nam Clem. non omninò reuocauit dictam const. Syxi V. sed eam reduxit ad terminos const. Pij II. cit. Concilij Tridentini, & sacrorum canonum. At in sacris canonibus, cap. Sanè, & cap. Cum quidam, de temp. ord. & in dicta bulla Pij II suspenduntur ab executione, qui extra tempore à iure constituta sacrum aliquem ordinem suscipiunt. Video tamen, quòd Portel. in dub. reg. ver. Ordines sacri, numer. 4. dicit, esse in praxi receptum, quod regulares ordinentur extra tempora. Sed in Italia practicatur contrarium. Et addit, quòd Clem. VIII. anno 1596. die x. Nouembris concessit Patribus Congregationibus Sancti Ioann. Euangelistæ in Portugalia, quod possint ordinari extra tempora per quemcumque Episcopum, & testatur, se hoc priuilegium vidisse. Sed ego semper habui suspecta priuilegia vltramontana, nam à multis fui deceptus,

12 Noto 5. quod in eodem tom. 1. nostrorum priuilegiorum in constitutione 1. Iulij II. num. 34. dixi, quod Prælatus potest absoluere à suspensione, quam incurrit subditus propter ordinum susceptionem ante legitimam ætatem, cum ad eam peruenerit, & interim non celebrauerit, & DD. ibi ad hoc adductis adde Vinal. 1. par. sui candel. tit. 15. de sacr. ord. num. 37. ver. Si autem. Henriq; lib. 14. c. 20. num. 3. Immò etiamsi celebrauerit, & tunc potest etiam Prælatus super irregularitate, quæ inde prouenit, dispensare, vt ibi dixi, & expressè docent Portel loco cit. num. 14. & Festus in constitutione sui ordinis 3. par. cap. 15. ver. Vt illos, & refert, Martinum Quintum, id concessisse Magistro generali sui Ordinis. Dixi tamen numer. 36. quòd dicta facultate non poterant Prælati vti in foro fori,

13 Si quæras, an idem dicendum sit de ordinatis per saltum? Vt respondeam, suppono, quòd qui ordinatur per saltum est, ipso iure suspensus ab ordine malè suscepto, & impeditus, ne alios, si qui desint, possit recipere; cap. vnico, de cler. ord. per sal. c. Sollicitudo, dist. 52. Trid. sess. 23. c. 14. de reform. Docent Scort. in select. bull. theor. 379. ver. Septimò. Suar. tom. 5. in 3. disp. 31. sect. 1. n. 45. Barb. in d. c. 11. de cler, ord. per sal. & de po. Ep. par. 2. alleg. 47. numer. 1. Alter. tom. 1. de cens. tract. de susp. disp. 10. cap. 5. col. 4. ver. Ex his duabus; Campanil. in diuers. rub. 10. cap. vn. num. 4. Nau. in man. cap. 25. num. 71. Rodriq; tom. 2. summ. capit. 17. numer. 7. Si verò in ordine male suscepto ministrauerit, vel nouum ordinem susceperit, efficitur irregularis, vt Suarez loco citat. numer. 47. Nauarr. in man. capit. 27. numer. 242. Bonacina de cens. disput. 7. quæst. 3. pat. 4. numer. 5. Ricc. 4. par. prax. decis. 150. n. 1. Confect. in sum. priu. Mendic. tit. 15. c. 4. in princ. Hoc supposito, R. quòd cum Religioso promoto per saltum, siue scienter, siue ignoranter, si non ministrauit in ordine

ordine sic malè susceptο, potest in foro conscientiæ Prælatus regularis dispensare, vt ordinem prætermissum suscipiat, & deinde in male recepto ministret, & ad superiores ascendat. Constat, supposito illo dictamo communi in hac materia, quòd eamdem auctoritatem habent Prælati regulares in suos subditos, quam habent Episcopi in suos. Sed hanc auctoritatem habent Episcopi ex Trid. sess. 23. cap. 14. de refor. Atq; ita Maiol. de irreg. lib. 4. cap. 12 num. 2. Nauarr. loco cit. Suar. num. 55. Scori. loco cit. Barb. cit. de po. ep. num. 6. & de cler. or. per sal. nu. 5. Campanil. loco cit. num. 5. Immò potest Prælatus dispensare, si non celebrauit, licet ea suspensio sit publica. Ita Henriq. lib. 13. c. 35. nu. 4. in comm. lit. Q. Lex enim simpliciter loquens, simpliciter intelligenda est, & vbi ipsa non distinguit, nec nos distinguere debemus, l. De pretio, ff. de publ. in rem act. l. Non distinguemus, ff. de recep. arbitr. & l. In fraudem, ff. de testam. mil.

14 Sed tota difficultas est in illo, qui ministrauit in ordine malè suscepto. Nauar. in man. cap. 27. num. 242. ait, quòd si ignoranter ministrauit, potest dispensari ab Episcopo; immò etiamsi scienter ministrauit, potest dispensari ad exercendum ordinem malè acceptum, licèt non ad altiorem suscipiendum. Quam doctrinam non omnino recipit Suarez loco cit. n. 52. Maiol. autem loc. cit. & Barb. & de po. Ep. n. 8. dicunt, quòd qui scienter, seu ignoranter ministrauit in ordine malè accepto, non potest dispensari, nisi per Papam; & colligitur apertè a contrario ex verb. Trid. cit. Tu dic, quòd si delictum est occultum, siue scienter, siue ignoranter ministrauerit, potest Prælatus regularis cum sic ordinato dispensare, & vt ordinem prætermissum recipiat, & vt in malè suscepto ministret, & vt ad altiorem ascendat. Quia hæc potestas est tributa Episcopis sess. 24. cap. 6. de refor. in Trid. & hanc eamdem potestatem habere Prælatos regulares, dixi tom. 1. priuil. in const. Pyr. n. 46. & expressè id docent Maiol. de irreg. lib. 4. cap. 12. nu. 2. Campanil. in diuers. rub. 10. cap. vn num. 6. Barb. de po. ep. part. 2. all. 47. num. 5. Bonac. loco cit. Ricc. 4. par. prax. decis. 150. num. 3. & 6. Confes in sum. priu. tit. 15. cap. 4. vers. Quartò colligitur; Portel in dub. reg. ver. Ordines facti, nu. 14. vers. finem. Et dicitur delictum occultum hic, etiam quando post deductionem eius ad forum contentiosum reus medijs etiam deprauatis se defendit. Ita Viual. tract. de excom. nu. 42. Henriq. lib. 14. cap. 20. §. 4. Nauar. in man. cap. 27. num 241. ver. Primò, in fine, Ric. 3. par prax. resol. 263. n. 6. & 7. Item potest Prælatus dispensare cum ordinato per saltum, qui absque dispensatione prætermissum ordinem suscepit, nam ordinem suscipere, non est ministrare; Suarez loco cit. n. 52. Alij. de cens. tom. 2. de susp. disp. 10. cap. 5. col. 7. ver. Respondeo Episcopum. Sed quoniam qui aliqua censura innodatus, ordinem quemcumq; recipit, noua suspensione ligatur, vt colligitur ex cap. Cum illorū, de sent. excom & dicit. Suarez. de cens. disp. 31. sect. 1. num. 57. ab hac etiam, si est occulta, potest Prælatus absoluere. Vide Barb. loco cit. num. 11 Ricc. nu. 9. Item dic, quòd non potest Prælatus dispensare in irregularitate publica, quam incurrit is, qui ordinatus per saltum celebrauit; secùs si est occulta, propter dicta. Potest item Prælatus dispensare cum ordinatis in apostasia, si non celebrauerint, vel si occultum, non obstante ca. fin. de apost. cui per priu. regul. derogatur. Ita Passar. in for. ord. de modo recip. apost. Sorb. in comp. ver. Ord. sact. ver. Item not. pag. 456.

15 Sed quid, si quis dubitet, an primam tonsuram susceperit, tenebitur ne illam iterare? Innocen. in cap. Cum contingat, de ætate, & qualite ord. n. vn. ait, quòd non tenebitur; quia nullum officium speciale est illi assignatū, & secundum theologos prima tonsura non est ordo. Ita etiam Ricc. par. 1. prax decis. 683. num. 5. Qui autem dubitaret de receptione alterius ordinis, præsertim sacri, teneretur illum repetere, cap. 1. de cler. per sal. prom. Camp. in diu. iut. rub. 10. cap. vn. num. fin. Innoc. loc. cit.

16 Noto 6. quòd eodem to. 1. priuil. in constit. 2. Iulij II. num. 22. dixi, quòd dare literas dimissorias Regularibus, ad Prælatos regulares pertinebat, & præter DD. cit. dicunt Ledesma tom. 1. sum. de sacr. ord. cap. 8. concl. 10. Camp. in diuer. rub. 12. cap. 13. num. 36. Mand. in reg. 24. cancell. quæst. 2 numer. 6. Miranda tom. 1. man. quæst. 39. art. 3. Henriq. lib. 7. c. 26. n. 1. Habetur expressè in c. Nullus Episcopus, de temp. ord. in 6. & faciunt cap. Nullus, dist. 58. & cap. Quam sit, §. Nullus, 18. q. 2. in quibus decidıtur, quòd nullus Monachus sine testimonio, & concessione Abbatis ad aliquem gradum in Ecclesia promoueri debet.

17 Sed quid, si quis ordinetur sine literis dimissorijs sui Superioris? R. quòd per extrau. Pij II. remanebat perpetuò suspensus, vt Suar. de cens. disp. 31. sect. 1. num. 14. Henriq. lib. 13. cap. 4. §. 1. At per Trid. sess. 23. cap. 8. de refor. non remanet suspensus in isto casu, nisi quamdiu suo Ordinario videbitur expedire. Quod est antiquo iuri conforme, cap. Salomitanæ, d. 63. cap. 1. iuncta gloss. ver. Ordinatio, dist. 65. Passarel. in formul. Ord. de mo. recip. apost. vers. Quintò si, & in notr. priu. nor. 27. Gutierr. can. quæst. lib. 1. cap. 20. n. 24. Sotus in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 3. col. 1. Suarez loco cit. nu. 19. Zerola par. 1. prax. ver. Dimissoriæ, in princ. Ledesma cit. concl. 7. Ricc. 3. par. resol. 236. numer. 4. Scor. in select. bul. theor. 379. in princ. Quòd si interim celebret, fit irregularis, vt Ricc. Ledesma loco cit. Gutier. num. 26. Nauarr. in man. cap. 25. num. 70.

18 Aduerte tamen, quòd hæc suspensio non incurritur, nisi propter susceptionem sine licentia ordinum sacrorum, vt constat ex dicta extrau. Pij II. Vnde qui minores susciperet sine dictis literis dimissorijs, non remaneret suspensus; nec, si in ijs ministraret, fieret irregularis; peccaret tamen mortaliter, nec posset licitè ministrare, nisi Prælatus dictam susceptionem ratam haberet. Nauar. loco cit. Mir. tom. 1. man. quæst. 39. art. 7. Ledes. concl. 8. Suarez loco cit. num. 18. Sed licèt hoc procedat, stante iure communi antiquo, & Bulla, Pij II. puto tamen, quòd recipientes etiam minores sine dictis literis, sint ipso facto suspensi. Tum quia Trid. dicta sess. 23. ca. 8. simpliciter loquitur de omnibus ordinatis sine dictis literis; vnde simpliciter de omnibus est intelligēdum. Tum quia idem Concilium sess. 14. cap. 2. de reform. apertè loquitur de ordinibus maioribus minoribus; ait, quòd sic promoti sine dictis literis dimissorijs, sint ipso iure suspensi, donec suo Prælato visum fuerit. Tum denique quia per const. Syxti V. Sanctum, & falut. de qua hic sup. num. 11. quæ quò ad hoc nō est reuocata, cum sit conformis Trid. difficultate recipientes minores sine dictis literis sunt ipso iure suspensi, & dicit in specie Ricc. 3. par. prax. resol. 236. num. 3. & Suarez loco cit. num. 19.

19 Et si quæras, an Prælatus regularis possit denegare suo subdito literas dimissorias ad ordines, etiam absq; vlla causa? R. affirmatiuè, videtur enim hoc positum in mera liberalitate Prælati. Vnde in Ordine nostro qui per se, vel per alios ad sacros ordines se promoueri petierint, ab ipsis ordinibus in pœnam per annum continuum retardari iubentur: Correct. n. 78. & in Trid. sess. 23. cap. 16. de reform. dicitur: *Nullus debet ordinari, qui iudicio sui Episcopi non sit vtilis, aut necessarius suis Ecclesijs.* Et est casus expressus in cap. Ad aures, de temp. ord. debet tamen Prælatus in hoc rationabiliter se gerere; quòd si non faciat, iudicem solum habet Deum, nō enim potest de hoc subditus appellare, cum Superior animum, & cōscientiam inferioris immutare non possit. Ita Ric. 1. par. prax. decis. 693. n. 6. Barb. in dict. cap. Ad aures, à num. 1. Maiol. de irreg. lib. 4. cap. 1. num. 13. & cap. 17. num. 6. Ego tamen existimo, quòd in casu necessitatis ministrorum possent Seniores, aut alij grauiores Patres instare Superiori, vt talem ordines sumendos mitteret, quòd si nollet, possent ad Superiorem maiorem recurrere, qui posset ab inferiori talis denegationis rationem petere, & iste teneretur dare. Moueor, quòd mittere subditos ad sumendos ordines, videtur arbitrio Superioris tanquam boni viri concessum, vt constat ex Trid. sess. 23. cap. 2. de reform. ibi, *Iudicauerit*, non dicit, Voluerit, & ex dicto cap. Ad aures. *Salua conscientia*, non absolutè. At bonus vir non potest facere nisi quæ iusta, & rationabilia sunt, cap. Cum de tua, de corp. vit. ergo tenetur Superiori rationem teddere de tali denegatione.

Extra tamen casum necessitatis non tenetur rationem reddere, nec Superiori suo.

20 Noto 7. quòd eod. tom. 1. priu. in const. 26. Leonis X. num. 25. dixi, quod licèt Episcopis inuiari etiam sacerdotio Regularem, qui bene legit, & cantat, quamuis minus sit literatus; & præter DD. ibi cit. id docet D. Th. addit. ad 3. par. q. 36. art. 2. in arg. Sed contra, & ad primum, vbi hanc reddit rationem. *Quia Religiosis cura animarum non committitur, & à talium ore lex non requiritur, sed solùm quòd sacramenta conficiant, & ideo talibus sufficit, si tantum de scientia habeant, quòd ea, quæ ad sacramentum perficiendum spectant, ritè seruare possint.* Et alia potest huius rei reddi ratio. Quia in Religiosis semper est spes proficiendi, cum semper cum viris literatis practicent, quam rationem esse etiam sufficientem ad ordinandum clericum secularem, docet Innoc. in cap. Cum in cunctis, de elect. num. 1. Hanc eandem doctrinam sequuntur Tron de perf. cler. lib. 2. par. 1. req. 18. n. 93. P. de Basio in direct. p. 2. c. 7. num. 4. Diana var. tract. 16. resol. 29. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 6. quæst. 3. vers. Deinde. Auila de cens. par. 7. disp. 4. dist. 1. concl. 1. fine Nau. in cap. Si quando, de rescr. excep. 13. num. 8. & in sum. cap. 25. num. 133. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 13. n. 7. Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 24. art. 7. Gloss. in cap. Legi, ver. Instructio, 16. q. 1. Syl. ver. Clericus 2. n. 1. ver. Primò enim; Ang. eodem 2. §. 2. Tab. eod. 2. §. 2. Innocen. loc. cit. Sot. in 4. dist. 25. q. 1. art. 4. conclus. 3. Bariol. in aphor. ver. Regulares ad sacros, & ver. Sacerdos vt idoneus sit, Barb. in cap. Ex multa, de vo. numer. 4. Portel. in dub. reg. vers. Ordines sacri, num. 6. Colligitur ex dicto cap. Ex multa; ex quo id probat Barb. & habetur expresse in c. Sedulo, dist. 38. Possunt etiam citari illi DD. qui dicunt, defectum omnis scientiæ, quam Concilium requirit sess. 23. de refor. cap. 4. 11. 13. 14. irregularitatem non inducere: & sunt Henriq; lib. 14. cap. 8. §. 1. in com. lit. A. Garc. de benef. par. 7. c. 7. n. 15. Sayr. lib. 6. de cens. c. 13. n. 8. Nam licèt malè fecerint Superiores, qui tales receperunt sine spe saltem, quòd anno probationis fierent idonei; vel si cum tali spe frustrati sunt, cum isti non sint irregulares, eo quia non habent scientiam à Concilio requisitam, ordinari poterunt, si legere, & cantare sciant. Quia sic satisfit menti Concilij; Quo pacto etiam tenet Gonzal. ad reg. 8. cancel. gloss. 4. n. 36. quòd graduatus, & literatus ordinari potest, etiamsi patrimonium non habeat prout requirit Trid. sess. 21. cap. 2. de refor. Quia cum dicta literatura satisfit menti dicti Concilij. Ad Trid. sess. 23. cap. 1. de refor. vltra ea, quæ dixi in priu. loc. cit. dico, quòd loquitur de clericis secularibus, qui quoniam ordinantur præcipuè ad curam animarum, ideò debent pleniorem habere scientiam; in quibus clericis, cum non habeant communiter tantam commoditatem studendi, nec tantam conuersationem viris literatis, nec tam facile possint viros literatos consulere, maior requiritur actualis scientia. Quòd si contendatur, Trid. loqui etiam de Regul. dico, quod id non potest ex eo colligi cum nullum verbum de Regularibus in eo fiat. Sed esto, quòd etiam hos comprehendat, dico, quòd quoad hos non est viu receptum, vt testatur Nauar. loc. cit. Hæc non dicta sint ad fouendam ignorantiam, quam detestor, sed ad solamen animarum Prælatorum, & Episcoporum.

21 Dico 1. Abbates, etiam non benedicti, possunt sui Religiosis subditis primam tonsuram, & quatuor minores ordines conferre, seruatis, quæ de iure in Trid. & alibi circa talem collationem seruare tenentur Episcopi. Ita Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 18. art. 1. & 2. & tom. 3. quæst. 23. art. 2. Mir. tom. 1. man. q. 38. art. 9. Llam. 4. par. met. cap. 3. §. 4. Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap 29. à num. 3. Cruz de stat. relig. lib. 2. cap. 8. dub. 1. ver. Quantò Abbas, Henriq; lib. 10. cap. 23. numer. 3. Zerol. in prax. ver. Abbas; Azor tom. 1. lib. 12 cap. 20. q. 7. Barb. in capit. Abbates, de priu. in 6. num. 4. Ledesm. tom. 1. sum. 1. de sacr. ord. cap. 8. concl. 6. Prob. tum ex cap. 1. dist. 69. capit. Cum contingat, de ætate, & qualitate ord. cap. Abbates cit. Trid. sess. 23. de refor. cap. 10. Tum ex multis priuilegijs, quæ adducunt Rodriq; loc. cit. art. 2. Mir. concl. 3. Cruz, Llam. Confess. in sum. priu. tit. 15. capit. 2. Nauar. tom. 2. consil. lib. 5. de priu. cons. 14. n. 5. Sayr. de cens. lib. 4. c. 14. n. 5.

22 Noto 1. quòd hæc potestas extendatur etiam ad nouitios. Tum quia nouitius fruitur Religionis priuilegijs, vt dixi supra hac quæst. cap. 1. n. 112. Tum quia est subditus Prælatis Religionis. Ita Suar. loc. cit. n. 12. & 13. gloss. in c. Abbates, ver. Conuolauerint, de priu. in 6 Henriq; lib. 10. cap. 23. §. 3. in com. lit. gg. Sayr. loc. cit. licèt alij multi contrarium teneant apud Barb. loco cit. num. 9.

23 Noto 2. quod controuertitur inter DD. an dicti Abbates possint conferre dictos ordines clericis secularibus, seu Religiosis sibi non subditis cum literis suorum Superiorum, Azor loc. cit. Suar. cit. n. 21. Quar. in summ. bul. ver. Ordo, vers. finem, Sorb. in comp. ver. Ordines sacri, in fine, Tamb. de iur. Abb. to. 2. disp. 2. q. 7. ex sententia sacræ Congreg. affirmant. Sed ego licèt dictas declarationes viderim, cum tamen alias etiam viderim in contrarium, & nihil authenticum, stante clara decisione. Trid. loc. cit. non puto posse tutè dictos Abbates non sibi subditis dictos ordines conferre. Atque ita cum multis Barb. loc. cit. num 6. Rota coram Seraph. decis. 985. Putat tamen Rodriq; loc. cit. art. 1. quòd si Abbas sibi non subditis ordines conferat, imprimunt characterem, sed non dat executionem, & est illud, quod dicit Suar. loco cit. num. 20. declarasse sacram Congregationem quòd sic ordinatus non debet ampliùs ordinari, bene tamen dispensari. Sed si hac facultate, vt dixi caret Abbas, omninò ordinari denuò debet.

24 Noto 3. quòd dispensare super interstitijs, ad Abbatem ordinantem spectat, accessorium enim sequitur naturam principalis, & qui vult efficaciter finem, vult etiam media ad illum conducentia. Ita Mir. tom. 1. quæst. 38. art. 7. concl. 3. Sorb. in comp. ver. Ordines sacri, ver. Quando verò. Abbates, pag. 454. Barb. loc. cit. num. 7. Rodriquez tom. 3. q. reg. quæst. 24. art. 4. ver. Quando verò Campanil. in diuers. rub. 12. cap. 13. num. 41. Si verò Abbas non possit subditum ordinare, sed mittit illum ad Episcopum, tunc puto, quòd ad Abbatem spectet eo, modo, quo spectat ad Episcopum dispensare super interstitijs sui subditi, ordinatione eius licentia ab alieno Episcopo, quare non erit necesse, quòd in literis dimissorijs mentionem faciat de tali dispensatione. Roderic. in resolut. regul. resol. 1. n. 22.

25 Noto 4. quòd Superiores Mendicantium licèt communicent in priuilegijs cum Monachis; hoc tamen priuilegio ordines conferendi non gaudent. Cum enim ex sua primæua concessione datum sit Abbatibus benedictis, & dicti Superiores Mendicantium non benedicantur, eo vti non potuerunt; & licèt postea fuerit extensum ad Abbates temporales, & non benedictos, cum tamen non pertineat ad animarum vtilitatem, & conueniens Religionis regimen, sed potiùs ad quamdam dignitatem, & præeminentiam, nunquam eo vsi sunt, vel vti potuerunt. Ita Suarez loc. cit. num. 28.

26 Dico 2. Nullus Episcopus potest Regulares ordinare in domibus ipsorum Regularium, absque licentia Episcopi Diœcesani. Ita Mir. tom. 1. man. q. 38. art. 3. Rodriq; to. 3. q. reg q. 24. art. 2. Ricc. 4. par. prax. decis. 118 n. 4. Cruz de stat relig. lib. 2 cap. 8. dub. 1. ver. Quartò: Portel. in dub. reg. ver. Ordines sacri, n. 3. Prob. ex Trid. sess. 6. cap. 5. de refor. vbi statuitur, quòd nulli Episcopo quantumuis priuilegia, to liceat in aliena diœcesi Pontificalia exercere absque expressa licentia diœcesani. Aduerte tamen, quòd Abbas exemptus, habeos iura Pontificalia, potest dare licentiam alieno Episcopo, vt in suo districtu exerceat Pontificalia, non solum pro his, qui sunt de dicto districtu, sed etiam pro his, qui sunt alterius Episcopatus, modo tamen quò ad ordines suscipiendos habeant dimissorias proprij Episcopi. Ita Ricc. 2. par. prax. resol. 300.

27 Noto, quod si aliquis frater laicus, vel oblatus ad clericatum ascendat extra obedientiam Prælatorum Ordinis, etiamsi vsque ad sacerdotium promotus sit, postquam reuersus fuerit, omni honore clericali priuari debet, nec debet permitti, vt canonicum persoluat officium, sed debet reduci ad pristinum omninò statum. Ita concessit Leo X. vt referunt Passar. in not. 21. priu. Cæsar. in comp. verb. Laici fratres,

fratres, n. 4. & ver. Ordines sacri, n. 4. Rodriq; to. 1. q. reg. q. 42. art 19. Portel. in dub. reg. ver. Horæ canonicæ, n. 4.

28 Noto, quòd amantes, obsessi à dæmone, & patientes morbum caducum, etiamsi liberati sint, iure communi non possunt ad ordines suscipiendos mitti; cap. Clerici, cap. Maritum, cap. Communiter, dist. 33. docent communiter DD. Ricc. 3. par. prax. decis. 538. à n. 2. Putant tamen aliqui quòd si cessent dictæ infirmitates, & per diuturnum tempus infirmi in sanitate confirmentur, adhibito peritorum consilio, possint Prælati regulares per sua priuilegia cum his dispensare, vt ordinentur, & in susceptis ordinibus ministrent. Ita Mol. to. 4. de iust. tr. 3. disp. 70. n. 12. Auil. de cens. p. 7. disp. 7. dub. 4. fine; Vech. de nouo disp 9. dub. 21. n. 6. Quia dicti Prælati habent auctoritatem dispensandi cum suis subditis in omnibus irregularitatibus, exceptis homicidio voluntario, bigamia, mutilatione membrorum. Ergo cum sibi subditis sic infirmis; vt Vech. 5. qui n. 7. idem probat de his, qui morbo gallico laborarunt.

CAP. VIII.

De potestate, quam habent Prælati regulares res Ecclesiæ benedicendi.

1 VIDE Rosel. ver. Benedictio, à §. 1. Ang. eod. Syl. eod. n. 3. Tab. eod. Pasar. in not. 28. & 19. priu. Casar. in comp. ver. Benedicere; Cruz de sta. relig. lib. 2. c. 5. dub. 8. & 9. Confest. in sum. tit. 18. à c. 4. Rodriq; to. 3. q. reg. q. 18. Mir. tom. 2. manual q. 40. Llam. 4. par. met. c. 3. § 4. Suar. tom. 4. de relig. tr. 1. lib. 2. c. 30. Fest. in const. Prædic. par. 1. c. 10. Barb. de potest. Episc. par. 2. alleg 27. n. 44. & in cap. Abbates, n. 10. de priu. in 6. Portel. in dub. reg. & in addit. ver. Benedicere; Azor p. 3. lib. 10. cap. 28. q. 2. Tamb. de iur. Abb. to. 1. disp. 22.

2 Noto 1. quòd de materia huius cap. tractaui sufficienter in princ. 2. par. Ritual. Minim. Hic solùm ea mihi sunt indigitanda ad complementum materiæ, & breuiter, primò igitur dixi not. 2. quòd Generales, & Prouinciales, ac eorum Vicarij possunt omnes, & singulas Ecclesias, cæmeteria, capitula, & oratoria solemniter benedicere, vt constat ex const. 1. Iulij II. §. 22. tom. 1. nostr. priu. & DD. ibi ad hoc adductis adde Suar. loc cit. n. 11. Barb. Fest. Llam. loco cit. Cruz dub. 9. concl. 3. Et not. 3. dixi, quòd possunt dictas Ecclesias, &c. pollutas, etiamsi fuerint consecratas, reconciliare aqua per Episcopum benedicta; quod confirmant ijdem DD. Et noto 4. addidi, quòd si Episcopus distet per duas dietas, possunt etiam dictam aquam benedicere; quod confirmat Cruz loc. cit. conclus. 4. Et not. 7. dixi, quod prædicti Superiores possunt benedicere corporalia, & alia omnia ornamenta, ad diuinum cultum necessaria, in quibus oleum chrismatis non interuenit; & concessit Iul. II. loc. cit. §. 19. & confirmant omnes DD. cit. Et not. 8. dixi, quòd prædicta ornamenta possunt benedicere non solum pro vsu suarum Ecclesiarum, sed etiam pro vsu aliarum; hac tamen potestate prudenter debere eos vti, monet Suar. loco cit. num. 11. in locis scilicet, in quibus non sunt præsentes Episcopi, sed valdè distant, ne conqueratur. Et not. 9. diffusè probaui, supradictas potestates competere Correctoribus localibus, & Vicarijs illorum locorum, qui Correctorem non valent sustinere. Quod de Vicarijs etiam docent Pottel. in addit. reg. ver. Vicarius in capite; & DD. ad id adductis adde Suar. proximè cit. Barb. cit. n. 44. Portel. in dub. reg. ver. Benedicere n. 1. Tamb. loc. cit. quæst. 1. num. 7. Et q. 9. ait n. 3. quòd possunt benedicere primarium lapidem pro fundatione Ecclesiæ. Et q. 5. quòd possunt benedicere arma, & vexilla bellica. Et aduerte quòd possunt dicti Prælati hanc facultatem delegare, vt constat ex Rituali Romano, & ex his, quæ tradit Gauant. in rub. miss. lib. 1. par. 4. tit. 19. num. 23.

3 Noto 2. quòd Abbates, qui Pontificijs insignibus vtuntur, possunt calices consecrare, per priuilegium Innoc. VII. Ita Azor to. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 1. Mir. to. 2. man. q. 40. art. 4. Barb par. 2. de potest. Episc. alleg. 27. numer. 36. Llam. 4. par. met. cap. 3. §. 4. Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 30. num. 8. Cruz de stat relig. lib. 2. cap. 5. dub. 9. concl. 1. vbi videtur concedere hanc facultatem quibuscumque Prælatis regularibus, sed meliùs negat Miran. & non vsus comprobat.

4 Noto 3. in gratiam mei socij, quòd fratres laici, seu fratres oblati, eo tempore, quo sunt socij Generalium, & Prouincialium, & extra loca, & conuentus, cum inseruiunt missis doctorum Prælatorum, possunt proprijs manibus calices tangere, & corporalia plicare, & explicare ante, & post missam. Ita concessit Leo X. vt dicit Casarub. in comp. ver. Laici fratres, n. 3. quo tamen priuilegio non possunt vti in conuentibus vbi sunt alij fratres. In dictis verò conuentibus possunt dictos calices, & corporalia tangere, si ad sacristiam deputentur per vnum ex dictis Prælatis per priuilegium Calisti III. vt refert Casarub. ibi n. 1. Quod notat etiam Cruz cit. dub. 8. ver. Nota posse.

CAP IX.

De auctoritate Prælatorum super impressione librorum suorum subditorum. Et quàm graue sit Prælatiæ munus.

1 NOTO primò, quòd in Concil. Trid. sess. 4. decr. de edit. & vsu sacr. lib. mandatur sub pœna excommunicationis ipso facto, vt nullus Regularis possit imprimere, vel imprimi facere libros sine licentia Ordinarijs, & sine licentia obtenta suorum Prælatorum, data ad formam const. suarum Religionum; quam licentiam dare non possunt Prælati, nisi priùs per se ipsos, vel per alios ab ipsis deputatos, libros imprimendos recognouerint. Et hæ licentiæ dari debent in scriptis, & in fronte libri authenticè apponi. In Concil. verò Later. sub Leone X. sess. 10. de impress. lib. requiritur præterea licentia Inquisitorum, quæ licentia requiritur etiam in indice lib. prohib. tit. De impress. lib. § 1. & hæc etiam debet in fronte libri apponi. Et quia tam Ordinarij, quàm Prælati, & Inquisitores alijs deferenti curis solent dictis, & pijs viris hanc curam libros reuidendi, & approbandi demandare, talium etiam approbatio debet in fronte libri apponi, cum declaratione ex cuius auctoritate libros approbauerunt. Ita statuitur in dictis reg Indicis, § 5. Præter omnes dictas licentias Principes seculares volunt etiam ipsi libros examinare, seu examinandos dictis viris tradere; atque ita sine ipsorum approbatione nolunt, vt typis mandentur Atque ita Nauarr. in man. c. 27. n. 148. Suarez de cens. disp. 23. sect. 7. n. 1. & 2. Azor to. 1. lib. 8. c. 17. q. 1. Fusc. de visit. lib. 2. c. 31. n. 9. Sorb. in comp. ver. Imprimere libros. Rodriq; tom. 2. quæst. reg. q. 104. artic. 1. Ricc 4 par. prax. decis. 260. à num. 1. Cherub. in comp. Bull. ad const. 12. Leon. X. Cened. ad decr. collect 8. n. 7. Camp. in diu. iur. tub. 12. c. 13 num. 4. Portel. in dub. reg. ver. Libri, n. 6. Tol. in sum. lib. 1. cap. 41. n 1. Zerol. in prax. par. 1. ver. Libri, vers. Quartò.

2 Noto 2. quòd Suar. loc. cit. n. 1. ait, quòd dicta excommunicatio Trid solùm afficit eos, qui imprimunt libros sine nomine auctoris, & approbatione Ordinarij, & dummodò libri de rebus sacris tractent. Quare censet, quòd si quis imprimeret aliquem librum, de rebus sacris non tractantem, sine dicta nominis appositione, & licentia, non incurreret dictam censuram Et censet præterea, quòd si regulares imprimerent libros etiam de rebus sacris tractantes cum licentia Ordinarij, & nominis proprij appositione, nō incurrerent dictam censuram, etiamsi licentiam suorū Superiorū non obtinuissent; incurrerent tamen pœnas suarū constitutionum. Quam doctrinā sequuntur Pott. loc. cit. Aduertit etiā Suar. ibi, ex Nau. loc. cit. quòd censura lata in Lateranen. nō fuit vsu recepta, atq; ita neminē ligat, sed per illius approbationē in Indice librorū prohibitorū reg. 10. de nouo factā, vires resūpsit. Aduerte etiā, quòd dicta excōmunicatiō Trid. est ipso facto, nemini tamē reseruatur, vt Medices in sum. pec-

pec.p.2.tit.9.q.78.n.15. Aduerte etiam, quòd in aliquibus locis,vt hic Genuæ, licentia Ordinarij non requiritur, sed sufficit sola licentia Inquisitoris.

3 Noto 3. quòd in eodem Trid. decreto dicta excommunicatione ligantur,qui manuscriptos libros communicant, vel euulgant, sine dictorum approbatione. Quod tamen restringit Suar. loco cit. num. 3. ad libros de rebus sacris tractantes, de quibus tantum ibi Trid. loquitur. Et subdit idem Suar. quòd nomen libri propriè & strictè accipiendum est pro opere consummato, & integro, quale est illud, quod imprimi solet. Nam, prout vsus obtinuit, & declarauit, scripta theologica, & quæstiones, vel concionesscriptæ facilè communicari solent sine hac examinatione, & approbatione; & licèt sint de rebus sacris, quia tamen non diuulgantur per modum librorum, sed tamquam dicta quædam inferioris rationis, & quæ vix in humana conuersatione literatorum hominum vitari possunt, & quia per se non scribuntur, vt diuulgentur per modum librorum, sed ad proprium vsum,& vtilitatem, & communicatio illa est priuata, & per accidens, ideo non censentur huiusmodi scripta sub hac clausula comprehendi. Immò addo, quòd integri libri concionum, & cursus philosophiæ, & alij tractatus theologici manuscripti absq; tali approbatione publicè Romæ venduntur, & alibi: quod vsu communi receptum esse,docent Azor loc.cit.quæst.4. Regin.in prax.lib.9. num.157. vet. Verùm. Vnde licèt declarauerit aliquando sacra Congregatio Concilij pro Regul. sub huius decreti decisione comprehendi lectiones, annotationes, disputationes, conciones, necnon tractatus pertinentes tum ad deuotionem, tum ad quietationem conscientiarum stimulatarum fratrum, & cœtera huiusmodi, quæ sibi inuicem communicant fratres; cum tamen ex huiusmodi declaratione varia orta esset inter Religiosos perturbatio, eadem met Congregatio declarauit, supradicta esse intelligenda tantùm, quando communicantur vt typis mandentur. Ita refert Sorbus in comp. ver. Imprimere libros, ver. Tertiò circa id; Ric.loc.cit.num.6. Rodriq; & Cherub. loco cit. Barb. de potest. Episc.par. 3. alleg. 90. num. 14.

4 Noto 4. quòd non solum libri debent examinari & approbari prædicto modo antequam imprimantur, sed etiam aliæ quæcumque scripturæ, vt theses ab aliquo publicè defendendæ, carmina, vel poemata, aut orationes. Quia in Concilio Lateranensi dicitur,quòd quicumque liber, aut quæcumq; scriptura, antequam imprimatur, examinari debeat. Ita Azor loco cit.quæst.2. Sed quid de thesibus manuscriptis, quæ publicè defendendæ proponuntur in Ecclesijs,vel collegijs Regularium, est necesse, vt ab Inquisitoribus approbentur? Ego credo, quòd non. Nam illa clausula Concilij, *Qui autem scripto eos communicant, vel euulgant, nisi antea examinati, probatique fuerint*, vel non est recepta, vt constat ex vsu & dicunt Suar. & Azor loco cit. vel intelligitur de his, qui euulgant scripto libros iam impressos sine auctoris nomine, de quibus priùs sermo habitus erat: vel de his, qui euulgant, vt ad omnium notitiam perueniant: & prætereà theses libri non sunt. Et concilium Lateranense licèt loquatur de libris,& alijs scripturis, loquitur tamen de his in ordine ad impressionem, & in ordine ad impressionem loquitur etiam cit. declaratio Concilij. Quare non video,quòd necesse sit (nisi quid me lateat) dictas theses debere ab Inquisitoribus approbari, & nullibi fieri puto, & scio contrarium practicari, & Romæ, & Mediolani, & Genuæ.

5 Noto 5. quòd in Ordine nostro mandatum est in cap. Val.4.num.9. in virtute sanctæ obedientiæ,& sub pœna priuationis actiuæ, & passiuæ vocis per annum, & alijs pœnis ad arbitrium Generalis, quòd nullus audeat quidquam imprimere absque licentia dicti Generalis; quàm licentiam Generalis dare non possit, nisi priùs recogniti per eum libri, vel per alios ab ipso deputatos diligenter fuerint examinati, & correcti. In cap. verò Barch.3. sess.5. num.penul.addita est priuatio officiorum,& vocis actiuæ, & passiuæ in perpetuum, ita vt qui talia attentauerit, non possit rehabilitari nisi à capitulo generali.

6 Noto 6. quò ad secundum punctum. Quod durum valde est Prælatiæ munus, vt constat ex dictis hucusq; ita vt dixerit Trid.sess.6. de refor. cap.1. *Ecclesiarum regimen esse onus angelicis humeris formidandum*. Et cap. Ante omnia,dist.40.dicitur, *Nihil esse in hac vita, & maximè hoc tempore difficilius,laboriosius,& periculosius Episcopi officio*. Et Lamb. de iur.patr.lib.2.par.1.q.10. art.1. num.2. requirit in Prælato 47. conditiones,& subdit num.3. Vnum est, quòd me turbat considerare tot, & tanta requisita. Tam graue est Prælatorũ officium his temporibus,quibus quisq; ferè sibi licere putat quodlibet, vt miserrima sit Prælatorũ vita, non dico malorum, sed meliorum: dum enim manum ad depellenda crimina adijcere volunt, impiorum seuerissimè excandescit ira, oderunt enim dum metuunt, & qui timetur, timeat oportet, vel à factis, vel à calumnijs saltem. Quare interrogatus Chrysippus apud Stob. serm. 43. cur Rempublicam non administraret, cordatè respondit. *Quia si malè rexero, Dijs displicebo; sin bene ciuibus*. Et tot sunt cauillationes, maledicentiæ, detractiones, calumniæ, impertinentiæ subditorum, vt Prælatos etiam sapientes, & rectos conturbent; & qui bona intentione Prælatiam receperunt, bonisque artibus eam exercere student victi subditorum insolentijs, quibus manna de cœlo descendens nauseat aliquando, in illos seruire coguntur. Quod contigisse Tiberio narrat Orosius lib.7.cap.4. & de Dionysio tyranno idem me semel legisse apud Patritium de regno meminisse videor. Nec id aberrat à D. Thom. sententia lib.3. de regim. princ. cap.11. fine; dum tamen sæuitia,seu seueritas subditorum merita,& insolentias non excedat. Quare cogor cum Cic. pro Flac. exclamare. *O conditiones miseras administrandarum Ciuitatum,& Prouinciarum, in quibus diligentia plena simultatum est, negligentia vituperationum? Vbi seueritas periculosa est, liberalitas ingrata, sermo insidiosus, assentatio perniciosa, frons omnium familiaris, multorum animus iratus, iracundia occulta, blanditiæ apertæ, venientes Prætores expectant, præsentibus inseruiunt, abeuntes deserunt*; O captiuitatem domesticam, ò splendidam seruitutem, ò onerosum honorem, ò secretam passionum domatricem, ò afflictionum pelagus, ò mortificationum oceanum,ò tribulationum radicem, ò ingratitudinum mare,ò inquietudinum matrem, ò mæstarum cogitationum nutricem, ò animorum,corporumque perditionem infelicem dignitatem? Quo infortunio ad tuas vmquam deueni manus? Pereat dies illa, in qua dictum est mihi, Prælatus creatus es. Lugenda dies, & nigro signanda lapillo, tamquam origo omnium miseriarum; dies, quæ fuit finis quietis, & principium tribulationum. Audite iuuenes senem non animo, neque ætate, sed corpore rectum iter solo cognitum monstrantem cum Seneca ep. 8. Quasi à facie colubri dignitates fugite, habent enim decoras facies, sed deformes sunt intus, apparentia pura sunt,ac veluti sepulcra dealbata, quæ intus plena sunt ossibus durissimis. Dulce accidens, amara substantia;medicina videntur malorum prima facie,sed venenum sunt bonorum in progressu. Elongate, & fugite. Vita bailorum est vita Prælati, scopus maledicarum linguarum subditorum. Experto credite, si non mihi, Seleuco, de quo referunt, quòd erat solitus dicere. *Si cogitarent homines, quantum negotij sit in Principe, solum tot legere, & scribere epistolas, nec humi proiectum diadema tollerent*. Ah Deus immortalis, quam bene dicebat ille. *Si fuissem de numero Prælatorum, non fuissem de numero electorum*. Et quidam è Senioribus nostris Deum quotidie rogabat, ne in Prælatia decederet. Hoc vnum reperi in tot molestijs solatium, quòd alijs communicare non grauor, & puto simpliciter bonis Prælatis necessarium, mentalem esse nimirum orationem. Hæc enim pabulum est mentis,& corporis. Nam corpus, & mens tot curis fatigata, nisi semel in die ad minus,ijs depositis, recreentur, quod in dicta oratione, & non alibi, succumbant necesse est.

QVÆ-

QVÆSTIO IV.
DE MODO AGENDI
PRÆLATI CVM SVBDITIS.

DVOBVS modis agit Prælatus cum subditis, in iudicio, & extra illud. In iudicio agit tamquam iudex; vnde scire tenetur omnia, quæ ad bonum, & rectum iudicem spectant. Quæ materia valdè grauis est, & Prælatis Regularium maximè necessaria, parum tamen practicata. Cum enim multos videamus in theologicis quæstionibus valdè versatos, in scripturis sacris maximè practicos, alios orationi, & contemplationi multum intentos, alios negotijs secularibus implicatos, alios historijs, alios alijs professionibus delectari, paucos videmus doctos in hac materia iudiciorum, plus Prælatis necessaria pro Religionis conseruatione, & subditorum quiete, quam ipse panis. Vnde non mirum, sit tot videamus subditorum vexationes, incarcerationes iniustas, iustas appellationes, recursus, vagationes. Inde obedientiæ contemptus, paupertatis nausea, castitatis periculum, quadragesimalis vitæ præuaricatio, omnisque regularis disciplinæ eneruatio. Cum enim videant se subditi iniustè torqueri à Prælatis, iustitiamque non rectam, neque recto, & debito ordine sibi ministrari, sed brutorum animalium instar baculo verberari de facto, ex ipsorum tyrannide aufugiunt, in quibus fugis quid faciant, quæ dicant, Deus scit. Quare obsecro in Domino IESV omnes Prælatos regulares, vt huic materiæ sedulò incumbant. Ego de ea longum tractatum disposueram facere pro illius dignitate, sed tam excreuit tomus iste Prælati, vt si cum germano Subdito velim eum associare, dictum tractatum dismembrare cogar, immò & omninò omittere; cum viri doctissimi de hac materia speciales libros ediderint. Inter quos Aretin. in pract. Mansus de mod. proced. in caus. Reg. Ghisilier. de iud. Reg. Aldrete de disc. rel. Spathar. de mod. corrig. Reg. Triuis. de or. proc. inter Reg. Ioseph de S. Maria in trib. Relig. Thomas à IESV de reg. visit. & in cap. 10. reg. Carmel. dub. 3. Suar. tom. 4. de relig. tract. 3. lib. 10. à cap. 11. Bart. in tom. 4. addito ad quæst. reg. Rodriquez de ordin. iud. Long de cas. reser. par. 2. in 5. cas. de iud. reg. Mir. de ord. iud. & pract. reg. Possunt præterea videri Vilagut in sua pract. crim. can. Foller. Diaz, Sayr. in clau. reg. lib. 12. à cap. 7. qui omnes DD. totam videntur absoluere materiam. Agit 2. Prælatus cum subditis extra iudicium, & hoc modo etiam dupliciter, publicè scilicet, & priuatim; de quibus hic solùm breuiter pauca attingam.

CAPVT

CAPVT VNICVM.

Quomodo Prælatus agat cum subditis extra iudicium tam publicè, quàm priuatim.

1 NOTO 1. quòd licèt tom. 1. huius op. in regulis, quas ad finem illius posui, pro quiete subditorum, reg. 10. subditum consuluerim, vt quantum posset, nimiam Prælatorum familiaritatem deuitaret. Tum quia Prælatorum vita est in continuis motibus, & anxietatibus, confluentibus ex omni parte negotijs, vnde quietè viuere non potest nec ipse, nec qui cum eo familiaritatem habet, & amicitiam, si enim cum amico omnia deliberanda sunt, præceptore, Seneca epist. 3. qui fieri potest vt curarum Prælati particeps non sit familiaris subditus? Tum quia omnia grauamina, quæ recipiunt à Prælato subditi, natura sic inclinante, in amicum illius refundunt. Tum quia cum omnia sibi licere putent imperantes, nihil, vel minimum tribuunt familiaribus; vnde cecinit Ouid. 3. trist. eleg. 4. *Nam quamquam soli possint prodesse potentes non prosunt, potius plurimum obesse solent*. Vnde illis semper timendum præcipitium est, cum præsertim agitur de Prælatis parum virtuosis. Quare puto sanum meum illud consilium, quòd video etiam probari ab Eccl. cap. 13. *Ditiori te ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserint, confringetur*. Et Horat. lib. 1. ep. 18.

Dulcis inexpertis cultura potentis amici.
Expertus metuit.

Prælatis tamen omninò necessarium existimo habere amicos, & familiares: & magis necessarium, quam ignis, & aqua; non enim sine amico habebit, vt ait Cassiod. in prol. lib. de amic. parum à princ. *Cui vota, & affectus suos communicet, cui conscientia sua secretum, cui solatium suum, aut aliquid de molestijs irruentibus emporet. Solus est, qui sine amico est.* Et sine amicis omnis cogitatio esset tædium, omnis operatio labor, omnis terra peregrinatio, omnis vita tormentum. Sine amicorum solatio viuere, nihil est aliud, quam mori. Vnde dicebat quidam. Nec solus vellem esse in Paradiso. Et rectè; nam cum omnium Creator Deus hominem effinxisset, illumque in Paradiso voluptatis constituisset, videns quòd bonum non esset, eum esse solum, dixit, *Faciamus ei adiutorium simile sibi*. Et nullam posse esse felicitatem sine socio, docuit aliquando Seneca. *E diuerso autem*, subdit Cassiod. *quanta est iucunditas, quanta securitas, habere cum quo loquaris, vt tecum, cui arcanum committere quem in tuis secretioribus habeas, vt te ipsum. Cui plena securitate reueles, quantum in studijs spiritualibus à te ipso defeceris, aut profeceris apud Deum*. Et Synes. de reg. col. 11. *Quæ*, inquit, *vlla Rege dignior possessio, quàm amici consortium? quis secundarum rerum particeps iucundior? quis in aduersis fortunæ casibus tolerandis stabilior? quis in laudando syncerior? quis in acriter obiurgando minus molestus?* Dulcis vita amico sociata, morborum omnium, dolorum omnium leuamen vnicum amicus verus. Quo vno amara dulcescunt, mollescunt aspera, leuigantur scabra, prosperantur aduersa, hilarescũt tristia, siccantur lacrymæ, & mors ipsa in amantis sinu vita potiùs, quã mors est. Et Naz. or. 6. in princ. *Amicus fidelis viuus thesaurus. Amicus fidelis solatij portus.* Et ep. 228. *Si quis interrogauerit me, quid eorũ, quæ in vita sũt, pulcherrimũ sit? Dicerẽ vtiq; amicos esse. Ex his verò quinã potissimũ honorandi sint? Bonos enunciarem.* Et quòd imperantibus amici sint necessarij, multis exemplis docet Ioan. à S. M. in pol. c. 31. Ioan. Red. de maiest. princ. §. Paucis familiarem, à num. 14. Contz lib. 2. pol. c. 11. Satt. in exerc. pol. ad illa verba, Eccl. 6. *Amicus fidelis protectio fortis*. Trull. in eluc. lib. 4. cap. 25. consid. 1. num. 7. Nostris Prælatis vnus Christus sufficiat, qui ex 12. Apostolis tres familiarissimos habuit, Petrum, Iacobum, & Ioannem, quos & participes fecit suæ gloriæ in monte, & futuræ ignominiæ in horto. Quatuor autem sunt, propter quæ Prælatis sunt amici necessarij, 1. ad conuersandum cum ipsis; nullum enim tempus felicius consumitur, quam illud, quo cum amicis conuersamur, 2. vt eis omnia sui cordis penetralia referent, quò maximè mens subleuatur, cum alterum videat, & gaudia, & dolores ipsius participare, 3. vt eos adiuuent in ferendis Prælaturæ laboribus, & sint tot oculi, tot aures, tot ora, tot manus, quæ & videant, & audiant subditorum necessitates, & temporales, & spirituales, easque Prælato suggerant, vt possit remedium adhibere. 4. vt bona ipsorum Prælatorum magnificent, & mala liberè corrigant. Nec excusatur ab habendis amicis Prælatus, quantumuis doctus; quia vt ait Sen. ep. 9. *Sapiens etiam si contentus est, se tamen habere amicum vult, si ob nihil aliud, vt exerceat amicitiam, ne tam magna virtus iaceat.* Imò probitatis, vel improbitatis magnum indicium est, multos, vel nullos habere amicos, vt aiebat. Plat. ep. 7. col. mihi 6. vbi loquens de Dionysio tyranno, ait, *carebat amicis, fidisque hominibus, quo nullum maius est argumentum, vel improbitatis, si desint, vel probitatis, si adsint.*

2 Noto 2. quòd amici à Prælato eligendi, non debent esse quicumque, sed viri solummodo probi; nam hi solum æternum amat, quique sint amicitia digni, & quibus insit virtus amoris causa, quales profitebatur habere Naz. epist. 109. cum dicebat, *Amicos cum dico, probos, & honestos intelligo; eosque qui nobis virtutis nexu copulantur quandoque nos quoque ipsius studio tenemur*. Nam præterquam quòd solum inter bonos amicitias esse potest, vt docet Arist. 8. eth. cap. 5. si malos in amicos assumat Prælatus malum se statim manifestabit; tales enim sumus quales sũt, quibuscum conuersamur. Vnde cum studiosis libros euoluimus, cum armigeris colluctamur, cum venatoribus feras persequimur, cum potatoribus inebriamur, cum ambitiosis dignitates ambimus, cum susurronibus murmuramus, cum curiosis noua quærimus, cum teneris, tenera loquimur, cum auaris pecuniam amamus, cum claudis claudicamus, & cum peruersis peruertimur, & cum sanctis sancti sumus. Quare optimum semper existimaui consilium Mæcenatis, datum Cæsari, vt refert Dio. lib. 52. cum ait. *Ad hæc libertorum te tuorum, ac familiarium optimum quemque in honore habere oportet; quia id, & decus tibi magnum, & securitatem affert. Nulli tamen nimia est indulgenda potentia, sed ita moderandum omnibus, vt ne in quam te reprehensionem coniciant. Nam quæcumque vel rectè, vel secus egerint, omnia tibi imputabuntur, talemque te omnes iudicabunt, qualia eos facta exercere permiseris.* Nec sufficit istos amicos esse bonos, quoad se, & quoad amicum, sed debent præterea esse natura pacifici, pacis semper consilia dantes, animum iratum Prælati mitigantes; vnde vitandi viri tristes, & melancholici, qui omnia gemunt, & de omnibus querelas formant. Vitandi item inimici pacis, & tranquillitatis, qui omnia ferro, & igne terminari vellent. Vitandi item inconstantes, qui statu præsenti numquam contenti, nouitates amant, præterita recolunt, & futura appetunt; nam Sen. ep. 120. ait, quòd *Maximum indicium est malæ mentis fluctuatio*. Vitandi etiam quidam delicatuli, qui quacumque re etiam minima amicos deserunt, & nouos requirunt, de quibus Cassiodor. in prol. lib. de amic. *Ille longè est à lege amicitiæ alienus, qui sic hodie amat, vt heri oderit; sic omni homini amicus, vt nemini fidus hodie laudans, cras vituperans, hodie blandiẽs, cras mordens; hodie promptus ad oscula, cras ad opprobria, cuius amicitia leuiter comparatur, & leui exsufflatur offensa.* Vitandi etiam ambitiosi; nam isti sunt omninò infideles, idolum solùm dignitatis prætensæ adorant, eis solum fideles, qui ad illud adiuuare possunt, & pro eo tempore. Vitandi etiam auari; nam isti omnia venalia habent, & *ex auaritia*, ait Ambr. in apol. c. 4. *septem nequitiæ procreantur, scilicet proditio, fraus, fallacia, periurium, inquietudo; violentia, & contra misericordiam obduratio*. Vitandi quoque amici fortunæ; hi enim sunt, sicut qui *parant amicum aduersus vincula laturum opem*, vt ait Sen. Ep. 9. *cum primum crepuerit catena, discedet; qui enim causa vtilitatis assũptus est, tamdiu placebit, quãdiu vtilis erit*. Vnde Poeta.

Non

Non est persona, sed prosperitatis amicus,
Quem fortuna tenet dulcis, acerba fugat.

Et Eccl. 6. *Multi colunt personam potentis, & amici sunt bona tribuentis.* Et Prou. 19. *Est amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis.* Amicus autem verus nihil in rebus amici quærit, nisi sola beneuolẽtia, scilicet vt gratis amet amantem se. De hoc Gregor. lib. 1. ep. 33. *Nullus fidelior sibi ad consulendum esse potest, quam qui non tua, sed te diligit.* Hic gaudet amici bonis, instatur malis, & sua postponit amici bonis. Hic nulli rei honestæ parcit amici causa, nec nisi honesta, quantumuis importunatus, ab amico petit, & quæ non decet amicum facere, nec putat decere amicum petere. Ad quod facit id quod refert Valer. lib. 6. cap. 4. de P. Rutilio, qui cum amico iniusta petenti suum officium pernegasset, isque indignabundus diceret: *Quid ergo opus est mihi tua amicitia, si qua abs te peto, non accipio? Immo, ait Rutilus, Quid mihi tua, si propter te aliquid inhonestè facturus sum?* Sit itaque amicus Prælati probus, & rectus, Prælati amans, nõ dignitatis, à suauissimo synceritatis affectionum fomite, mutuaque rerum honestarum obsequela, ac crebra collatione, voluntatumque iugi, paritate, fideque inuiolabili à multo tempore ante acquisitam dignitatem procreatus. Vide Io. de Lign. in tr. de amic. §. de amicorum delectu, Vide etiam §. seq. vbi an noui amici præferendi sint veteribus. Et concludit, quòd sic, si sunt meliores. Et §. seq. quærit, an amicus Superior ex vi amicitiæ debeat se inferiori parificare; Et concludit, quòd in pertinentibus ad dignitatem se præferre debet. Tu dic, quòd in publico potest, in priuato non debet. Et §. anteced. quærit, an amico existenti in tristitia delectabilis sit præsentia amici. Et concludit, quòd sic, propter multa.

3 Noto 3. quòd controuertitur inter morales Philos. an amicis omnia sint arcana credenda an eis sit claus cordis nostri consignanda? Plutar. in Chil. *Ames catenus*, inquit, *quasi aliquando sis odio fortè habiturus. Item catenus oderis, tamquam fortasse sis amaturus.* Et ita amico vtendum iubet Sophocl. vt eum posse fieri inimicum existimetur.

Amice ego velim.
Sic credere, a que commodare, vt neutiquam
Semper futuro. Nam profectò plurimis
Sodalitatis portus insidus fuit.

Sen. omnia amico aperienda censet ep. 3. *Si aliquem amicum existimas, cui non tantum fidem credis, quantum tibi vehementer erras, & non satis nosti vim veræ amicitiæ. Tu verò omnia cum amico delibera, sed de ipso prius post amicitiam credendum est, ante amicitiam iudicandum.*

4 Vt dicam quid sentio in hac re. Suppono, 1. solam veram amicitiam habere radices in virtute, & solum inter bonos, & virtuosos esse posse. Et licèt aliquando inter malos amicitia videatur esse, ea amicitia non est, sed factio, seu familiaritas, aut contubernalitas, quæ cessat, cessante interesse, vtili, vel delectabili, quod est inter ipsos. Ita Io. de Lign. loco cit. §. De his inter quos potest amicitia contrahi, num. 2. Suppono 2. quòd solum amicitia, quæ est fundata in virtute potest esse perpetua. Vnde Prouer. 17. *Omni tempore diligit, qui amicus est.* Cum enim radices in virtute habeat, quæ cum tempore magis radicatur, & maiores facit fructus, non fatietas, non ætatis, aut morum diuersitas, non denique fortunæ commutatio, quæ temporis decursu variari solent, amici beneuolentiam variant, aut instabilem reddere possunt. Vnde Cassiod. loco cit. ait, quòd *Amicitia, quæ desinere potest, numquam fuit vera. Ideò qui vel læsus desiit diligere, quem amaverat, amicus in veritate non fuit.*

5 His positis, fateor cum Sen. quòd quando amicus est verus, nihil est illi occultandum. Vnde Christus, Io. 15. *Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit, quid faciat Dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Et amicum non esse, qui aliquid amico occultat, conuincit locus ille Iudic. 14. *Odisti me, & non diligis, idcircò problema, quod proposuisti filijs populi mei, non vis mihi exponere.* Quia tamen ita natura corrupta est, vt vix cuiquam fidere possimus, & vix amicum liceat inuenire, vnde mirans Sap. Ecclesi. 6. dixit. *Qui inuenit amicum, inuenit thesaurum.* Et quia cordis penetralia non penetramus hominis, ideò Superiores moneo, vt ea omnia, quæ ad exercitium virtutis spectant, amico communicent. Item quæ consultatione indigent. Secretum verò sibi seruent in ijs, quæ manifestasse aliquando poterit eos pœnitere. Seruent hoc præsertim generosiores Prælati, qui solent esse incautiores. Quò enim quisque fortior est, quò animo celsiore, eò plus insidijs patet, cum enim ex se se cæteros metiatur, candorem suum legit in omnibus, nec dolos metuit, quibus caret; ignoratque insidias, quas nullas parat; quò fit vt facilius in amici infidi insidias prolabatur. Vnde de Agesilao refert Xenoph. in or. pro illo, quòd *Ab hostibus difficulter circumueniri poterat, ab amicis facillimè falsa persuasione decipiebatur.*

6 Noto 4. quòd cum amicis habentibus supradictas conditiones, potest priuatim Prælatus familiariter tractare, secumque pro illo tempore, arbitris seclusis, super dignitate, dispensare. Cum enim non sit periculum, vt inde superbiant, seque pares Prælato existiment, & id publico exigant ita tractari, id multum iuuabit ad subleuandam Prælati naturam curis continuis defatigata. In publico vellem, vt hos, ac cæteros, tractaret, nec signum aliquod partialitatis erga ipsos ostenderet, tam in promouendo eos ad honores, quam in exonerando ab oneribus; alioquin enim, & in amicos aliorum concitabit inuidiam, & in se ipsum inæqualis, & iniusti Superioris odium. Hoc ipsum puto voluisse Bonau. de sex al. Seraph. cap. 6. cum dixit. *Ac licèt meliores in affectu præferendi sint minoribus, & omnes propter spem salutis in Christo amplectendi sint. In actu tamen exhibitionis exterioris taliter se gerat ad omnes, vt nullus se ab eo contemni propter alios suspicetur, ne alicui indignatio, & inuidia in alijs nutriatur.* At hoc procedendi modo non sunt aliqui contenti, dicentes, Amici sumus non solum in te ad dignitatem promouendo, sed etiam in ea tibi vsque ad mortem desendenda. Quo igitur iure, nos pates vis facere ijs in honoribus, & gratijs, qui tibi contrarij fuerunt in electione, & dignitate consequenda, & modò omnem occasionem quærunt, vt te ignominiose illa priuent? Certè melius hoc pacto esset, inimicum tibi fuisse, nam inimici tui omnibus fruuntur, gratijs, & priuilegijs, quibus amici tui, & tamen amicorum labores non attingunt, & nihilominus Scriptura dicit, quòd qui fuerũt laborum, & tribulationum socij, debẽt esse participes gaudiorum, & consolationum. Et certè si in tribunali carnis res esset definienda, in istorum fauorem decidendum videtur. Vnde etiam dictis rationibus coacti aliqui Prælati, hac praxi vtuntur, vt amicos, & electores suos velint semper, salua conscientia, super omnes esse, amplioribus honoribus affici, vt tales cognosci; Qui verò illi contrarij fuere, quiescere iubet, & ab honoribus pro suo tempore absoluunt, non tamen eos vexant, neque vexari permittunt, & hoc sibi multum prodesse putant ad amicos comparandos. Quam praxim fouet doctrina Synes. de reg. pag. 11. *Probi autem, ac benigni Regis quodnam euidentius populo argumentum, quam si beatos eos faciat, quorum familiaritate vtitur? hoc enim pacto etiam longinquioribus amabilem se præstabit, bonisque id in voto erit, Regis amicitiam sibi demereri posse.* Sed quoniam Prælati regulares sunt præsertim inducti ad regimen animarum, quòd est quacunq; alia re pretiosius, vt dicitur in c. Præcipimus 11. q. 1. ideò dicti Prælati obtentas Prælaturas à Deo principaliter recognoscere debent, & sic omnes, & qui fauerunt, & qui non, secundum sua merita, & secundum Deum tractare, scientes, quòd plus fauet multoties, qui suffragium denegat, quã qui largitur. Quod si Prælati regulares secùs faciant, foueb. tur rixas, factiones, & odia; Nec mirum, si aliquando quæ glorioso inchoata sunt principio, lugubri clauduntur exitu Synes. Regem mundanum instruit, & loquitur secundum carnem. Non nego tamen, quod teneriorem affectum erga sibi beneuolos non debeant habere, sed hic ostendi non debet cum periculo indignationis aliorum.

Et

Et hoc affectu debent esse contenti dicti beneuoli, si secundo Deum procedere velint; nam finis principalis electionis non est bonum personæ electæ, sed communitatis; quòd si hoc non attendant, stultum, & iniquum est illis annuere. Neque etiam nego, quòd, cœteris paribus non possit anteponi beneuolus minùs beneuolo. Et aduerte, quòd in dubio non debet Prælatus pro amico iudicare, nisi priùs certò credat, ius illi esse, vt tradit Nau. in cap. Si quis autem, num. 134. de pœnit. dist. 7. Chokier de conser. Eccl. quæst. 62. num. 7. vbi tota illa quæst. agit, an possit pro amico iudex contra ius facere; Et an iudex possit amico pœnam remittere, ait quòd sic gl. in c. Nisi, de off. leg. Tu glossa, si sit arbitraria, & nulli præiudicet.

7 Noto 5. multum interesse Prælatis regularibus beneuolentiam subditorum; hæc enim est firmissimum regiminis præsidium, vt ait Synes. cit. pag. 21. & pag. 13. ait, quod nullum *est imperium tutius, quam illud, quòd amore, & charitate munitur*. Vnde visum est multoties quamplures Prælatos sola subditorum beneuolentia contra potentiores gloriosè præualuisse. Hæc verò beneuolentia non acquiritur se se in cella continendo, subditos non audiendo, aut difficillimè, austerum, & iratum se illis semper monstrando, tenso semper arcu cum illis practicando, in quinto semper tono cum illis loquendo, eorum dicta subsannando, eos numquam rectis oculis aspiciendo, sed affabilitate, & consuetudine, flendo cum flentibus, gaudendo cum gaudentibus, stando cum stantibus, & cum currentibus currendo, promptè, & patienter eos audiendo, blandè, & humaniter respondendo, afflictos consolando, infirmos visitando, necessaria ministrando beneficia, & gratias citò, & hilariter largiendo. Hæc Synes. loc. cit. pag. 21. *Regi cum militibus sæpius versandum, non domi sese continendum esse philosophia præcipiebat: beneuolentiam enim, quæ sola firmissimum est Regis præsidium, ex quotidiana consuetudine colligi ostendebat*, & pag. 12. de eodem Rege loquens, ait. *Cum equite equitabit, & cum pedite decurret, & cum armato armatus incedet, & cum cetrato cetra exercebitur, & cum leuis armatura militibus iaculabitur, &c.* Sed hæc ita facere debet noster Prælatus, vt nec facilitas de grauitate, nec grauitas aliquid detrahat de beneuolentia; nam si asperè nimis erga illos se gerat, odio habent; si multum remissè, vel contemnunt, vel superbiunt. Bern. 4. de consi. cap. 6. *Ego nec seuerus velim, nec dissolutus, vt non de seueritate sis oneris, nec de familiaritate contemptui. Vtilis semper custodia oris, quæ tamen affabilitatis gratiam non excludat.*

Hæc sunt, quæ ad laudem, & gloriam Dei, B. M. V. ac S.P.N Francisci de Paula, in gratiam Prælatorum, infirma semper valetudine, curisq; regiminis distractus edolaui, anno ætatis meæ 46. Faxit Deus, vt Prælatorum, cœterorumque Regularium, quibus laboro, vtilitati concedant. Amen.

FINIS.

ADM. R. P. F.

LAVRENTII DE PEYRINIS GENVENSIS

Ordinis Minimorum S. FRANCISCI DE PAVLA, in Prouincia Genuensi vice Generalis,

Nec non Sanctissimæ Inquisitionis contra hæreticam prauitatem Vicarij.

FORMVLARIVM PRÆLATORVM REGVLARIVM.

In quo habentur omnes ferè formæ, ad officium Prælati legitimè exercendum necessariæ, & præsertim ad modum procedendi iudicialiter. Cum notis, dictarum formarum materias declarantibus.

Opus Prælatis omnibus necessarium.

EDITIO TERTIA.

FFranciscus à Longobardis totius sacri Minimorum Ordinis Sanctiss. Patris nostri Franc. de Paula Corrector generalis Reuerendo Patri F. Laurentio de Peyrinis, eiusdem Ordinis Theologo facultatem facimus, vt possit typis mandare librum, qui inscribitur, *Formularium Prælatorum Regularium*, dummodò diligenter examinetur, & approbetur à duobus Theologis, siuè nostri, siuè alterius Ordinis, nominandis à R. P. Prouinciali nostræ Prouinciæ Genuensis; & adsit etiam facultas aliorum, ad quos pertinet. In quorum &c. Datum Romæ in nostro Conuentu S. Andreæ de Frattis, die 2. Octobris, 1632.

F. Franciscus à Longobardis indignus Generalis,

F. Io. Chrysostomus Malaspina, in Prou. Gen. Min. Cor. Prou.

Committo examinationem prædicti libri P. F. Hieronymo Trimarchi, & P. F. Francisco Maria de Agrifolijs Theologis nostri Ord. Dat. Genuæ die 27. Ianuarij 1633.

F. Io. Chrysostomus qui supra.

APPROBATIO.

O*PVS admod. R. P. Laurentij de Peyrinis nostri sacri Minimorum Ordinis S. Francisci à Paula olim per tres vices Prouincialis huius Prouinciæ Genuensis, Theologi, ac Canonistæ doctissimi, inscriptum*, Formularium Prælatorum Regularium, *commissioni R. Adm. P. F. Ioannis Chrysostomi Malaspinæ, eiusdem Prouinciæ Prouincialis, vt par est, satisfacere volens, legi, & nihil vidi, quod catholicæ fidei aduersetur, aut bonis obstet moribus. Immò puto fore opus Religiosis omnibus, non solummodo Minimis, sed alijs gratissimum, vtilissimum, peruecessarium; & dignissimum iudico, vt lucem videat, & typis mandetur. Fateor velim, nolim, Italos Minimorum alumnos, & Auctoris Commilitones non parùm obligatos censeri huic tanto viro, qui, vt nostrorum necessitatibus occurrat, corporalis propriæ salutis iacturam fecisse videtur, ac facere non desistit. Faxit Deus, vt ad maiorem Dei gloriam sanitatem recuperet, & maiora videbimus. E Genuensi Minimorum Iesu Mariæ Musæo, die 16. Decembris, Anno Dominicæ Incarnationis millesimo sexcentesimo trigesimo tertio.*

ITA TESTOR.

F. Hieronymus Trimarchi Messanensis, Ord. Minim. S. Francisci à Paula in Gymnasio Mamertino eiusd. Ord. S. T. L. & Iuris Pontificij Professor.

APPROBATIO.

EGO infrascriptus ad huius libri, qui *Formularium Prælatorum Regularium inscribitur, Auctore R. A. P. F. Laurentio de Peyrinis, &c.* examen, ac discussio delectus, fidem facio librum eumdem attentè à me perlectum fuisse, nec quidquam animaduersum, quod fidei Catholicæ, bonisq; moribus non sit consentaneum. Cuncta quinimmò in ipso fulgere cognoui, sanamq; præferri doctrinam, delectabili formarum, notationumq; varietate, omnibus sapientiæ studiosis, ac Regularium præcipuè superiorum optatis, Vertumni instar, accommodatam, ac opportunam. Quare typis dignissimum censeo. In quorum fidem, &c. Datum Genuæ in nostro Iesu Mariæ Collegio die 1. Octobris, 1635.

F. Franciscus Maria de Agrifolijs Genuensis Ordinis Minimorum S. T. P. Auctorisq; Discipulus: Et A. R. P. Zelosi Collega,

APPROBATIO.

I*Vssu Reuerendissimi P. Inquisitoirs Genuen. vidi* Formularium Prælatorum Regularium *ab Admod. Rener. P. Fr. Laurentio de Peyrinis Genuen. Ordinis Minim. S. Francisci de Paula conscriptum, nihilq. in eo reperiri bonis moribus, aut fidei contrarium, sed typis mandetur ob doctrinæ, & eruditionis, quam continet varietatem, omnibus præsertim Regularibus existimo futurum valde vtile. In quorum fidem &c. Genuæ in domo professa Societ. Iesu 13. Nouembris 1635.*

Io. Maria Camulius Præpositus domus professæ Soc. Iesu.

APPROBATIO.

S*Icut complacuit Reuerendiss. P. Inquisitori Gen. Ego subscriptus hoc* Formularium Prælatorum Regularium *Auctore R. A. P. F. Laurentio de Peyrinis perlegi, & vt bonis moribus, ac fidei Catholicæ consonum, ita omnibus numeris absolutissimum, cunctisque Regularibus Prælatis præsertim vtilissimum, & quod typis euulgetur dignissimum censui. In quorum fidem &c. Datum Genuæ XVII. Kalend. Decembr. M. DC. XXXV.*

D. Ludouicus Modronus Clericus Reg. S. Pauli Præpositus.

IMPRIMATVR.

Fr. Vincentius Prætus à Serrauale Magister Inquisitor Genuæ.

Denuò Imprimatur.

Inquisitor Placentiæ.

Franciscus Saluaticus Vic. Gen.

Rosa Vidit.

FOR-

FORMVLARII PRÆLATORVM REGVLARIVM.

CAPVT PRIMVM.

De forma absoluendi ab excommunicatione in forma consueta Ecclesiæ.

CVM alicui est commissum absoluere ab excommunicatione in forma consueta Ecclesiæ. 1. curare debet absoluens, vt excommunicatus parti læsæ satisfaciat, cap. porrò, de sent. excom. quòd si non potest pro tunc satisfacere, vt det sufficientem cautionem de satisfaciendo, aut saltem, si eam præstare non potest, inter se cum primùm poterit, satisfacturum. Deinde, si crimen, ob quod in excommunicationem incidit, sit graue, iuramentum ab eo exigatur de parendo mandatis Ecclesiæ, quæ illi fient pro tali causa, & præcipuè quòd deinceps non ampliùs ita delinquet, cap. Ex tenore, de sent. excom. Denique pęnitentem coram se vtroque genu flexo in humero vsque ad camisiam exclusiuè denudato, virga, aut disciplina, siue etiam cingulo sedens cooperto capite, leuiter percutiat, dicendo totum Psalmum Miserere, cum Gloria Patri, &c. Cap. A nobis, el 2. de sent. excom. Deinde surgit, & aperto capite dicit. *Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison Pater noster, &c.* ℣. *Et ne nos inducas in tentationem.* ℟. *Sed libera nos à malo.* ℣. *Saluum fac seruum tuum*, vel *ancillam tuam, Domine.* ℟. *Deus meus sperantem in te.* ℣. *Nihil proficiat inimicus in eo, vel in ea.* ℟. *Et Filius iniquitatis non apponat nocere ei.* ℣. *Esto ei, Domine, turris fortitudinis.* ℟. *A facie inimici.* ℣. *Domine exaudi orationē meam.* ℟. *Et clamor meus ad te veniat.* ℣. *Dominus vobiscum.* ℟. *Et cum Spiritu tuo.* Oremus. *Deus, cui proprium est misereri semper, & parcere, suscipe deprecationem nostram, vt hunc famulum tuum*, vel *famulam tuam, quem*, vel *quam sententia excommunicationis constringit miseratio tua pietatis clementer absoluat. Per Christum Dominum nostrum.* ℟. *Amen.* Mox sedeat, & cooperto capite dicat. *Dominus noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius, & Sanctissimi Domini nostri Papa N.* vel *R. P. N. Generalis*, vel *talis Superioris mihi commissa, absoluo te à vinculo excommunicationis, in quam incurristi vel incurrisse declaratus es, propter talem, vel talem causam, & restituo te communioni, & vnitati fidelium, & sanctis sacramentis Ecclesiæ. In nomine Patris, ✠ & Filij, & Spiritus Sancti.* ℟. *Amen.*

1. Noto 1. quòd supradicta forma desumpta est ex Rituali Romano reformato à Paulo V. 1. p. de Sacram. pœnitentię, in princip. fol. mihi 47. quam explicat Nau. cap. 1. in princip. de pęnit. d. 6. n. 53. Et aduerte, quòd si absoluens sit Ordinarius debet omittere illam clausulam *Et Sanctissimi Domini nostri*, &c. nam tunc absoluit auctoritate propria.

2. Noto 2. quòd ille, cui committitur absolutio sub prædicta forma, si eam non seruat, peccatum ex genere suo mortale committit. Nam contrauenire mandatis Superiorum in re graui mortale est. Absolutio tamen tenet, nisi mandans absolutè præciperet, quòd non absolueret, nisi sub prædicta forma; nam tunc talis omissio redderet omnino nullam absolutionem ob non seruatam cōditionem. Vnde bene monet Rituale Romanum loc. cit. quòd litteræ commissionales diligenter inspiciantur. Atque ita docent Armilla verb. *Absolutio*, n. 59. Angel. eod. 3. n. 2. Suarez to. 5. in 3. p. disp. 19. sect. 1. n. 10. Reginald. in praxi, lib. 9. n. 76.

3. Noto 3. quòd sufficiens cautio, quam debet dare absoluendus ab excommunicatione de satisfaciendo parti, est vel pignoratitia, vel fideiussoria, vel saltem iuratoria. Ita Syluest. verb. *Absolutio* 3. num. 3. Sanchez 2. in decal. cap. 13. num. 23. & num. 34. ait talem cautionem non esse præstandam in mortis articulo, quando iam loquela, aut vsu rationis quis destitutus est.

4. Noto 4. quòd quando in litteris commissionalibus apponitur clausula, *Satisfacta parte*, vel similis absolutio aliter data irrita est; secus verò, quando potestas conceditur absque tali clausula. Ita Suarez tom. 5. in 3. p. disp. 7. sect. 5. nu. 44. Quòd si pars ad vexandum reum nolit satisfactionem admittere, tunc sufficit, quòd reus sit paratus satisfacere, & quòd det prædictam cautionem; nam ad impossibile nemo tenetur. Ita Couarru. in cap. *Alma mater* 1. p. §. 1 t. n. 11. Regin. in praxi, lib. 9. n. 65. & 66. Suarez loc. cit. n. 41.

5. noto 5. quòd iuramentum de parendo mandatis Superiotis, vel ipsius absoluentis semper dandum est, etiamsi pars sit satisfacta, seu cautio præstita, cap. *Cum desideres*, iuncta Glossa verb. *Ad cautelam*, de sent. ex-

tom. Couarr. loc. cit. in princip. Sanch. loco cit. num. 18.

6. Noto 6. circa illud, quòd in dicta forma dicitur, quòd absoluendus debeat habere humerum nudum vsque ad camisiam exclusiuè, id esse intelligendum de viris, non verò de mulieribus, Monialibus V.G. neque etiam de masculis iunioribus, vt notat Angel. ver. *Absolutio* 3. num. 1. dicto 4. Vbi autem adesset consuetudo, vt omnes masculi, etiam iuniores, nudarentur omnino etiam camisia, ea seruanda esset. Nam de hoc puncto nihil habetur in iure, sed consuetudo illud introduxit ad magis mortificandos rebelles, & solennizandam auctoritatem Ecclesiæ; quare illi legitimè præscriptæ standum est. Circa mulieres tamen consuetudo est, vt absoluantur absque vlla denudatione ob periculum incontinentiæ attenta humana fragilitate. Quod etiā intellige de mulieribus senioribus; nam semper refricatur memoria, & stupa fomitis facile accenditur. Ita Suarez tom. 5, in 3. par. disp. 19. sect. 2. num. 11. Regin. in praxi, lib. 9. num. 74. Sylu. verb. *Absolutio* 3. num. 4.

7. Noto 7. quòd in solemni, & publica absolutione ab excommunicatione absoluens debet esse indutus superpelliceo, & stola violacei coloris; in priuata verò non est necesse. Ita Suarez loc. cit. qui num. 8. ait, quod inuocatio illa Trinitatis non est de necessitate, cum nec sit de ratione sacramentalis absolutionis. Nec illa clausula *Restituo te*, Nam absolutio, & restituo hoc loco idem sunt. Nec, per se loquendo, necesse est, causam excommunicationis in absolutione exprimere; quia illa per se non spectat ad effectum absolutionis, & satis implicitè includitur in illa clausula *Quam incurristi*. Hæc, inquam, non sunt de necessitate absolutionis; vnde in priuata absolutione omitti possunt, præsertim cū aliqua causa; in publica autem non possunt sine culpa, vt dixi num. 2. necesse tamen est, si absoluendus sit pluribus excommunicationibus innodatus, id aliquibus verbis exprimere, saltem illis generalibus *Ab omni vinculo excommunicationis, quo innodatus existis*. Vel certè indefinitis, *Ab excommunicationibus*; quamuis ad tollendum dubium semper melius sit addere signum distributiuum. Si verò absoluat ab vna excommunicatione, & non ab alia, necesse est, vt intentionem suam determinet ad eam, quam auferre vult, & vt eam determinationem verbis aliquo modo exprimat; quod optimè fit exprimendo causam censuræ. Ita Suarez loc. cit. num. 9. Regin. loc. cit. num. 80. vbi addit, quòd si absoluens habeat intentionem absoluendi pœnitentem ab omnibus excommunicationibus, quibus ipsum irretitum nouit, illas omnes comprehendendo illis verbis, *Absoluo te a vinculo excommunicationis*, absoluit ab omnibus, etiamsi in absolutione non exprimat causas omnium, nec addat illa verba, *Toties, quoties eam incurristi*. Quia cùm sola verba *Absoluo te à vinculo excommunicationis*, sint forma sufficiens per ea tolli possunt omnes excommunicationes, quibus aliquis irretitus est, si cum tali intentione ab habente sufficientem iurisdictionem proferantur.

8. Noto 8. quòd si absolutio ab excommunicatione detur ad cautelam, quia scilicet dubitatur, an excommunicatio teneat, an eam incurrerit, &c. Tunc prætermittenda sunt omnia supradicta, & absolutè dicendū, *Auctoritate, qua fungor*, siue *priuilegio mihi, aut tibi concesso. Absoluo te ab omnibus censuris excommunicationis maioris, vel minoris, interdicti, & suspensionis, si quibus quomodolibet ligatus existis, quatenus iustè possum*. Ita Nau. cap. 1. in princ. de pœnit. d. 6. num. 66. qui tamen ibi aduertit vers. *Pro qua conclusione*; & cum eo Regin. in praxi, lib. 9. num. 85. quòd sic absolutus debet habere animum satisfaciendi parti læsæ, si, & quando sciuerit se excommunicatum fuisse. Immò addunt, quòd si absoluendus sit solitus tarò confiteri, potest ab eo exigi iuramentum de faciendo, quod debet, si se aliquam censuram incurrisse nouerit. Videatur Sylu. verb. *Absolutio* 6. num. 2. dicto 1. Armill. eod. num. 66. De hac absolutione ad cautelam agunt. Suar. de cens. disp. 7. sect. 8. à n. 12. Couarr. in cap. *Alma Mater*, p. 1. §. 12. num. 7.

9. Noto 9. quòd in absolutione ab excommunicatione minori non requiritur iuratoria cautio de parendo mandatis, aut damno resarciendo, nec requiruntur verbera, aut Psalmus *Miserere*; sed facta confessione per pœnitentem, Sacerdos dicat simpliciter. *Absoluo te à vinculo excommunicationis minoris, quam incurristi propter talem causam, & restituo te communioni, & participationi sacramentorum, quibus priuatus eras* Ita Sylu. verb. *Absolutio* 3. num. 5. Suar. de cens. disp. 24 sect. 4. num. 5.

CAP. II.

De forma absoluendi excommunicatum iam mortuum.

SI quis excommunicatus ex hac vita decedens, dederit signum contritionis, ne ecclesiastica, careat sepultura, sed suffragiis Ecclesiæ, quatenus fieri potest, adiuuetur, absolui potest hoc modo. Si corpus nondum sepultum fuerit, verberetur, & absoluatur, vt infra; deinde absolutum in loco sacro sepeliatur. Si verò fuerit sepultum in loco profano, si commodè fieri poterit, exumabitur, & eodem modo verberabitur, & post absolutionem in loco sacro sepelietur: sed si commodè exhumari non potest, locus sepulturæ verberetur, postea absoluatur: Quòd si in loco sacro sit sepultus, non exhumabitur, sed verberabitur sepulcrum. Dum autem corpus, siue sepulturam verberat sacerdos, dicat antiphonam, *Exultabunt Domine ossa humiliata*, Psal. *Miserere mei, &c.* Quo finito absoluat dicendo. *Auctoritate mihi concessa ego te absoluo a vinculo excommunicationis, quam incurristi, vel incurrisse declaratus es propter talem causam, & restituo te communioni fidelium. In nomine Patris, ✠ & Filij, & Spiritus sancti. Amen.* Deinde dicatur Psalmus, *De profundis*. Et in fine. ℣. *Requiem æternam dona ei Domine.* ℟. *Et lux perpetua luceat ei. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, &c.* ℣. *Et ne nos inducas in tentationem.* ℟. *Sed libera nos à malo.* ℣. *A porta inferi.* ℟. *Erue Domine animam eius.* ℣. *Requiescat in pace.* ℟. *Amen.* ℣. *Domine exaudi orationem meam.* ℟. *Et clamor meus ad te veniat.* ℣. *Dominus vobiscum.* ℟. *Et cum spiritu tuo.* Oremus. *Da, quæsumus Domine, animæ famuli tui, quem excommunicationis sententia constrinxerat, refrigerij sedem, quietis beatitudinem, & superni luminis claritatem. Per Christum Dominum nostrum.* ℟. *Amen.*

1. Noto 1, quod ille, qui in excommunicatione mortuus est cum signis contritionis, & pœnitentiæ, adhuc tamen potest absolui, cap. *A nobis*, el 2. de sent. excom. non quod Ecclesia in mortuos directam habeat iurisdictionem, cùm dictum sit Matthæi. 18. *Quodcumque ligaueris super terram, &c.* Sed quod per dictam absolutionem declarat Ecclesia mortuum non esse exhumandum, si fuerit sepultus; vel posse sepeliri in loco sacro, si nondum fuerit sepultus; vel, si forsan fuerit sepultus in loco profano, quòd possit inde ad locum sacrum transferri; & similiter, quòd pro eo possint celebrari publicè officia, & Missæ, aliæque piæ preces. Atque ita Couar. in cap. *Alma Mater*, p. 1. §. 11. num. 8. Vasquez de excomm. dub. 17. num. 7. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 17. p. 4. fine; Armilla verb. *Absolutio*, num. 62. & 70. Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 5. sect. 1. num. 11. Barbosa in cap. *A nobis* cit. num. 7.

2. Noto 2, quòd pro eo, qui in excommunicatione mortuus est, non potest publicè in specie orari, propter scandalum, cap. *A nobis*, el 2. de sent. excomm. vbi glossa verb. *A fidelibus*; cap. *Sacris*, eod. tit. cap. fin. d. 78. Si tamen cum signis decessit pœnitentiæ, potest orari priuatim, etiā in specie, & nominatim, etiam in *Memento Missæ*. Nam licet Missa sit oratio publica, spatium tamen illud conceditur Sacerdoti tamquam personæ priuatæ, vt possit orare pro suis. Ita Palud. in 4. d. 18. q. 1. ar. 1. conclus. 3. Sylu. verb. *Excommunicatio* 1. nu. 2. & ver. *Excommunicatio* 3. dicto 20. Suarez loc. cit. latè Alterius tom. 1. de excomm. lib. 1. disp. 5. c. 9.

3. Noto

3. Noto 3. quòd cum excommunicato mortuo, etiam in humanis, non est communicandum, V.G. ipsum lauando, vestiendo, aut ecclesiasticæ sepulturæ tradendo. Ita Regin. in praxi, lib 32. tract. 1. nu. 85 Barbosa in cap. *A nobis* el 2. de sent. excom. nu 5. Addunt tamen, quòd qui excommunicatum sepeliret in loco profano, ne aerem corrumperet, nec peccaret, nec excommunicationem minorem incideret; quia solùm per accidens gratificaretur excommunicato.

4. Noto 4. quòd addit Barbosa in cap. *Sacris*, de sent. excomm. num. 4. quòd legatum factum ab excommunicato Ecclesiæ ministris, vt pro illo orent, missas, & diuina officia celebrent, non potest ab illis recipi, cum pro excommunicato orādum oon sit: Si verò legatum sit factum Ecclesiæ absque aliquo onere, potest ab illius ministris recipi. Tum quia excommunicatus potest ad vsus profanos testari, vt fusè probat Ricciull. de iur. person. lib. 4. cap. 58. à nu. 7. Ergo etiam ad vsus pios, vt Ricciull. nu. 14. Tum quia cùm Ecclesia per hoc legatū non obligetur ad orandum pro illo, non est cur nō possit illud in eleemosynam recipere, cùm possit recipere eleemosynam ab excommunicato viuente, vt Ricciullus loc. cit. n. 16. & dixi to. 1. priuil. in const. 2. Iulij II. nu. 25. & habetur in cap. *Si verè*, de sent. excom. Contrariū tamen, quòd scilicet ab excommunicatis non possit recipi legatum, etiam sine onere missarum, & diuinorum officiorum, docent Reginal. in praxi, lib. 3 t. n. 14 & alij apud Ricciull. loc. cit. num. 14. quia alioquin frustraneum esset priuilegium concessum Prædicatoribus in cap. *Cum voluntate*, §. *Prædicatores*, & nobis Minimis à Iulio II. in const. eius 2. §. 8. to. 2. nostrorum priu. quo possumus ab excommunicatis, & vsurarijs publicis licitè eleemosynam recipere. Ego in priuil. loc. cit. iam dixi, quòd hoc priuilegium fuit concessum ad tollendos scrupulos. Re tamen melius considerata, nunc dicendum videtur, quòd de iure communi possumus ab excommunicatis, & publicis vsurarijs eleemosynam recipere necessariam pro vitæ sustentatione: & in his terminis loquitur dictum cap. *Si verè*; & innuit dictum cap. *Cum voluntate*, ibi, *Præsertim si aliàs non valeant illo loco sustentationem habere*. Et illa dictio *Præsertim* includit casum minùs dubitabilem; quasi dicat Pontifex, tēpore necessitatis nō est dubium, quòd possunt Mendicantes ab excōmunicatis, & vsurarijs publicis, eleemosynam recipere; sed concedo illis, vt etiam possint ab ijsdem extra illud tempus eleemosynas recipere. Itaq; regulares participantes nobiscum in priuilegijs, vel cū Prædicatoribus, possunt ab excommunicatis legata, & alias quascunque eleemosynas recipere, & exigere, & etiam in iudicio procutare, modò onera missarum, & officiorum non habeant annexa. De alijs autem, qui de dicto priuilegio non participant, est difficultas. Et ego, cum Reginaldo sentio, extra casum necessitatis victus, vel vestitus, aut Ecclesiæ reparationis non esse licitum, dicta legata recipere. Nam videtur habere speciē auaritiæ, immò & inimicitiæ, quòd, quis amicus Ecclesiæ velit ab illius inimico donum recipere.

CAP. III.

De forma absoluendi, à suspensione, vel interdicto extra, vel intra sacramentalem confessionem.

SI Sacerdoti sit commissa facultas absoluendi aliquem à suspensione, vel interdicto, quamuis nulla verba sint præcipuè determinata, vti poterit hac forma. Pœnitens dicat *Confiteor, &c.* Sacerdos *Misereatur, &c. Indulgentiam, &c. Auctoritate mihi ab N. tradita, ego te Absoluo à vinculo suspensionis, vel interdicti, quam, vel quod propter talem causam incurristi, seu incurrisse declaratus es. In nomine Patris, ✠ Et Filij, & Spiritus Sancti. Amen*.

1. Noto 1. quòd si absolutio fiat ad cautelam, loco illius clausulæ, *quam incurristi*, dicendum est, *si quam incurristi*. Vide Syluest. ver. *Absolutio 6.* nu. 2. vers. *Secundum est* Armill. eodem, n. 67. Suar. de censur. disp. 29. sect. 3. à n. 1. qui n. 2. aduertit, quod illa particula, *Et restituo*, non est necessaria, quamuis antiqui Summistæ illam ponant; absoluēdo enim tollitur suspensionis vinculum, & illicò absolutus remanet habilis ad suum officium exercēdum. Vnde Rituale Romanum Pauli V. quod sequor, illam omisit. Addit etiam num. 3. quòd in casibus grauioribus exigendum est ab absoluendo iuramentum obediendi præceptis Ecclesiæ, & petenda est satisfactio, & cautio, vt dictum est supra cap. 2. Et hoc tam in absolutione à suspensione, quàm ab interdicto. Videatur Bonac. de cens. disp. 3. q. 6. p. vlt. à nu. 2.

CAP. IV.

De forma absoluendi, seu potius dispensandi super irregularitate.

SI dispensatio facienda sit in confessione sacramentali, siue extra, postquam Sacerdos absoluerit à peccatis, addat. *Et eadem auctoritate dispenso tecum super irregularitate vel irregularitatibus*, si sint plures, *in quam*, vel *in quas, ob talem*, vel *tales causas*, eas exprimendo, *incurristi, & habilem reddo, & restituo te executioni ordinum, & officiorum tuorum. In nomine Patris, ✠ Et Filij, & Spiritus sancti. Amen*. Si nullum habeat ordinem, dicatur, *Et habilem reddo te ad omnes ordines suscipiendos*, vel etiam ad alia iuxta tenorem mandati. Quod si necesse sit dignitatem restituere subiungatur, *& restituo tibi talem dignitatem. In nomine Patris, &c.*

1. Noto 1. quòd si dispensatio fiat ad cautelam, dicendum est, *Dispenso tecum super irregularitate*, vel *irregularitatibus, si quam*, vel *si quas contraxisti*. Sayrus de cens. lib. 7. cap. fin. num. 18. Bonac. de cens. disp. 7. q. 5. p. vlt. num. 7.

2. Noto 2. quòd irregularitas probabiliùs tollitur per verbum *Dispenso*, quàm per verbum, *Absoluo*. Nam absolutio propriè significat actum iustitiæ, in quo causa aliqua terminatur; dispensatio verò solùm est quædam exceptio à communi lege, seu prohibitione. Cùm ergo irregularitas habeat vim cuiusdam absolutæ prohibitionis, vel perpetuæ simpliciter, vel pro tali tempore, seu durante tali statu rerum, quantumcunq; hominem pœniteat sui delicti, vel causam suam in iudicium afferat, numquam potest ex vi alicuius sententiæ liberari à tali onere; Sed cùm Superior vult tale onus habenti fauere, declarat, illum (stante tali, vel tali causa) dicto oneri non subesse, quòd fit per dispensationem cōmodiùs, quàm per absolutionem, vt dicunt Henriq. lib. 14. c. 17. n. 4. Suarez de cens. disp. 41. sect. 1. num. 4. licèt alij apud dictum Henriquez loc. cit. in comm. lit. K, præter quos Sayrus de cens. lib. 7. cap. fin. num. 17. & Bonac. de cens. disp. 7. q. 5. p. vlt. num. 8. dicant, quòd irregularitas quęcunque potest etiam tolli per verbum *Absoluo* cū intentione irregularitatem tollendi prælatum.

3. Noto 3. quòd Doctores communiter tenent nullam extare certam, & determinatam formam dispensandi super irregularitate. Ita Bonac. loc. cit. num. 7. Henriq. Sayr. loc. cit. Suarez loc. cit. sect. 3. num. 2. Auila de cens. p. 7. disp. 10. in princip. Attamen post Rituale Romanum auctoritate Summi Pontificis Pauli V. editum, à quo forma hic descripta, & desumpta est, hæc doctrina non videtur habere ampliùs locum. Nam cū Romana Ecclesia dictam formam determinauerit, eamque proposuerit omnibus ecclesiasticis, hortataq; fuerit, vt eam inuiolabiliter obseruaremt, iam non potest dici, quòd non extet determinata forma; Quare licet, qui aliter dispensaret, validè quidem dispensaret (nisi fortè illi esset commissum, vt dispensaret seruata omnino dicta forma) mortaliter tamen peccaret, vt dixi supra, cap. 2. nu. 2. Nam res est magni momenti proposita ab Ecclesia, vt ab omnibus inuiolatè obserue-

tur, vt constat ex verbis, quibus vtitur Paulus V. in principio dicti Ritualis: Quæ accipe *Quapropter hortamur in Domino omnes, vt imposterum tamquam Ecclesiæ Romanæ filij, eiusdem Ecclesiæ omnium matris, & magistræ auctoritate constituto Rituali in sacris functionibus vtantur. Et in hac re tanti momenti, quæ Catholica Ecclesia, & ab ea probatus vsus antiquitatis statuit inuiolatè obseruent.* Potest tamen communis opinio intelligi de forma omnino necessaria, quæ non obseruata nullam reddat dispensationem.

4. Noto 4. quòd quando aliquis est pluribus irregularitatibus irretitus propter delicta eiusdem rationis, quia V.G. pluries excommunicatus celebrauit, non est necesse in dispensatione apponere clausulam, *Toties, quoties*, quamuis toties incurrerit irregularitatem, quoties celebrauit, cum iteratione facti prohibiti sub irregularitate iteretur irregularitas, vt docet Bonac. cum multis de cens. disp. 7. q. 5. p. vlt. nu. 1. sed sufficit dicere *Dispenso tecum super irregularitate, quam incurristi, eò quia excommunicatus celebrasti*. Ita Henriquez lib. 14. cap. 7. n. 5. Auila de censur. p. 7. disp. 10. dub. 8. & Bonac. loc. cit. Si autem delicta, propter quæ incurrit irregularitates, sunt diuersa, vt si V.G. excommunicatus celebrauit, & occidit hominem, cum tunc etiam irregularitates sint diuersæ, debet dispensans à singulis dispensare, si singularum in specie irregularis dispensationem petijt; cùm enim dispensatio sit stricti iuris, & irregularitates sint diuersæ, à quibus non fit illatio, dispensatus ab vna, non censetur dispensatus ab alia, vt docent Auila loc. cit. Henriquez lib. 12. cap. 10 nu. 3. Bonac. loc. cit. Si autem generaliter dispenset in omnibus irregularitatibus, quas contraxit dispensandus, tunc super omnibus erit dispensatus, generalis enim illa dispensatio omnes irregularitates, etiam diuersi generis, comprehendit. Nec est necesse addere signum illud vniuersale, *Omnis* sed satis est dicere, *Dispenso tecum super irregularitatibus, &c.* Nam clausula illa indefinita æquipollet vniuersali. Ita Suarez tom. 5. in 3. p. disp. 41. sect. 3. n. 2. Bonac. loc. cit.

CAP. V.

De forma absolutionis generalis, quæ datur Regularibus in diebus reconciliationum.

IN diebus solemnibus in Ordine nostro, ac etiam in quibusdam alijs fit reconciliatio inter Religiosos hoc pacto. Conueniunt omnes Fratres in capitulo, & Prælatus vel alius de eius iussione facit paruum sermonem de disciplina claustralium, vel alia materia. Deinde ad nutum Prælati omnes genuflectunt, & dicunt *Confiteor, &c.* Quo finito, Prælatus stans indutus stola conuenientis coloris dicit. *Misereatur vestri, &c. Indulgentiam, &c.* Deinde sedendo dicit. *Si tenemini aliquo vinculo, vel aliquibus vinculis excommunicationis, suspensionis, aut interdicti, in quantum se extendunt gratiæ, & priuilegia Ordini nostro indulta, mihi commissa, & vobis concessa, ego absoluo vos, & restituo vos Sacrosanctis Sacramentis Ecclesiæ communioni, & vnitati fidelium. In nomine Patris, ✠ & Filij, Et Spiritus Sancti. Amen. Item eadem auctoritate ego dispenso vobiscum super irregularitate, vel irregularitatibus, si quam, vel si quas contraxistis, & habilito vos executioni ordinum, & officiorum vestrorum. Item eadem auctoritate ego absoluo vos ab omni transgressione Regulæ, & constitutionum, & ordinationum, & admonitionum maiorum nostrorum, & ab omni pœnitentia oblita, vel neglecta, & ab omnibus alijs, de quibus consueuit fieri absolutio in consimilibus capitulis, vel solemnitatibus, vt sitis absoluti hic, & ante tribunal Domini nostri Iesu Christi habeatisque vitam æternam, & viuatis in secula seculorum. Amen.* His peractis Prælatus ipse imponit aliquam pœnitentiam, & facta facultate aliquibus ad suum beneplacitum absoluendi à casibus reseruatis, deposita stola genuflectit, & petit in communi veniam ab omnibus suis subditis, quos rogat, vt idem inter se faciant. Quibus absolutis, surgit Prælatus, & cum eo reliqui, & omnes accedunt, in signum reconciliationis, ad deosculandas Prælati manus, à quò benignè, & lætè recipiuntur hoc pacto, videlicet. Porrigit singulis Prælatus manum sinistram deosculandam, & eodem osculi tempore ponit dexteram super caput ipsius deosculantis. Deinde omnes osculo se inuicem, & amplexu pacis complectuntur.

1. Noto 1. quòd istæ absolutiones prosunt ad multa quæ recensui tom. 1. Relig. q. 1. c. 5. notab. 7. vers. *Si vrgeas*; & in specie prosunt ijs, qui per obliuionem, vel inaduertentiam, seu ignorantiam, quia scilicet nesciebāt aliquid esse peccatum, seu habere excommunicationem annexam, in aliquam censuram, vel pœnam incurrerūt. Nam cùm deinde fuerint recordati, vel sciuerint se in aliquam censuram, vel pœnam reseruatam incurrisse, non tenentur ampliùs dictas censuras, & pœnas Superiori habenti facultatem ab illis absoluendi, confiteri; sed sufficit, quòd simpliciter confiteantur quicunque confessario peccata, ob quæ illas incurrerunt. Atq; ita docet Palud. in 4. dist. 18. q. 5. art. 3. conclus. 4. quem sequuntur Angel. verb. *Confessio* 1. §. 12. vers. *Et nota hic* Rossell. verb. *Confessio* 2. §. 9. vers. *Et nota hic*; Sylu. verb. *Confessio* 1. q. 4. num. 7. Armill. eodem, num. 13. Tabien. verb. *Confessio sacramentalis*, §. 16 Nauarr. in manual. cap. 26. num. 13. & cap. *Consideret*, §. *Cautus*, num. 32. de pœnit. d. 5.

2. Noto 2. quòd ista forma fuit approbata à Clemente VIII. Anno Domini 1592. die 20. Aprilis, vt refert Hieronymus Roderic. in resol. regul. res. 3. num. 14.

CAP. VI.

De forma absolutionis generalis, quæ dari solet in extremis vitæ constitutis.

DOMINVS Noster Iesus Christus per merita suæ Sacratissimæ passionis te absoluat, & gratiam suam tibi infundat; & ego auctoritate ipsius, ac Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & Summorum Pontificum, mihi in hac parte commissa, & tibi concessa, absoluo te ab omni vinculo excommunicationis maioris, vel minoris, & ab omni sententia suspensionis, & interdicti, & dispenso tecum in omni irregularitate, si quam contraxisti. Eadem auctoritate ego absoluo te ab omni transgressione votorum tui Ordinis & statutorum Papalium, generalium, prouincialium, localium, & synodalium quorumcunque. Eadem auctoritate absoluo te ab omni officio malè persoluto, horis indebitè transpositis, vel dimissis. Item eadem auctoritate absoluo te ab omnibus peccatis tuis, quibus contra Deum fragilitate humana, ignorantia, vel malitia deliquisti, concedens tibi remissionem, & indulgentiam plenariam omnium peccatorum tuorum confessorum, & cunctorum, de quibus etiam non recordaris, in quantum claues Ecclesiæ se extendunt. Item eadem auctoritate absoluo te à pœnis purgatorij, quas pro peccatis commissis, & delictis in hoc mundo perpetratis meruisti restituendo te illi innocentiæ in qua eras, quando baptizatus fuisti. In nomine Patris ✠ & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Quòd si hac vice non decesseris, reseruo tibi hanc gratiam vsque ad mortis tuæ articulum.

1. Noto 1. quòd ista forma desumpta fuit ad verbum ex Manipulo Fratrum Minorum, p 6. de absolutione, forma 2. Breuiorem tamen, & quæ tantùm valet, quantùm ista, affert Rodriq. tom. 1. quæst. regul. q. 62. art. 9. Et sic habet. *Auctoritate apostolica mihi commissa, absoluo*

te ab

te ab omnibus peccatis tuis, in quantum possum: & restituo te Sacramentis Ecclesiæ; & concedo tibi indulgentiã plenariam, quam tibi concessam à Domino Papa, si fortè non moriaris, eadem auctoritate reseruo tibi pro vltimo articulo mortis. In nomine Patris, † &c.

2. Noto 2. quòd istud priuilegium absolutionis, & indulgentiæ concessum est Religiosis claustralibus ab Eugenio IV. Sixto IV. & alijs Summis Pontificibus, vt referunt Casarub. in comp. priuileg. verb. *Absolutio extraord. quo ad Fratres*, à n. 1. Rodriquez to. 1. qq. Regul. q. 62. art. 6. Mirand. tom. 2. manual. q. 33. art 7.

3. Noto 3 circa illam particulam, *Concedo tibi indulgentiam plenariam omnium peccatorum, de quibus etiã non recordaris*, quòd istud est magnum priuilegium, quòd à nullo reperitur concessum, nisi ab Eugenio IV. vt ait Casarub. in compend verb. *Indulgentia*, notab. 3. §. *Et est sciendum*. Nam alij Summi Pontifices concedunt quidem indulgentias plenarias, sed contritis, & confessis, aut saltem propositum confitendi habẽtibus; quare solùm concedunt remissionem pœnæ illorum peccatorum, de quibus pęnitens, vel habuit contritionem, vel confessus est; at verò de illis, quorum oblitus est, nullam mentionem faciunt; vnde cum indulgentiæ tantùm valeant, quantùm sonant, istorum remissionem non concedunt secundum aliquos vt ait Casarub. loc. cit. *Quarta causa*, licet alij oppositum teneant apud eundem ibi: quibus adhæreo, sentiens etiam cum D. Thom. in 4. d. 21 q. 2. art. 2. & Cordub. in quęst. theolog. lib. 5. quæst. 39. p. 2. opin. 3. quòd absolutio sacramentalis, cadere potest super peccata viuentiũ oblita, & ignorata generaliter tantùm confessa, aut etiam super omninò inculpabiliter omissa, nec generaliter confessa: Nam absolutio sacramentalis ex opere operato pręstat primam gratiam rectè confitenti, vt suppono, quæ repugnat tam peccatis generaliter confessis, ac inculpabiliter oblitis, & ignoratis, quàm specialiter confessis, cùm vnum peccatum mortale sine alio non possit remitti. Et licèt peccata oblita, cùm in mentem venerint, sint de nouo confitenda, id tamen non est, quia non fuerint rectè absoluta, sed quia, cùm in sacramentali confessione requirantur duo, vt ait D. Thom. loc. cit. ad 1 scilicet absolutio, & iudicium Sacerdotis satisfactionem imponentis, licèt peccata oblita fuerint absoluta, debent iterum confessioni subijci postquam in mentem venerint, vt suppleatur, quod sacramentali cõfessioni defuit. Seu dic cum Corduba loc. cit. ad 3. quòd per primam absolutionem non sunt simpliciter absoluta, sed ex suppositione duntaxat, scilicet dum aliàs in speciali illa confiteri non possumus.

4. Noto 4 circa illam clausulam *Quod si hac vice nõn decesseris*, &c. Quòd quando alicui est concessa al qua indulgentia pro articulo mortis, si in articulo mortis constitutus dicta indulgentia vtatur, & ad sanitatem deinde reuocetur non potest amplius dictam indulgẽtiam lucrari, quando in vero mortis articulo constituetur, quia illa per primum vsum expirauit. Ita Nau. in sum. cap. 26 n. 31. vers *Vigesimo Tertio* Rodriquez tom. 1. quæst regul. q 62. art. 6. & tom. 2. q 87. art. 9. licet Cordub. in quæst. theolog. lib. 5 q. 39. punct. 1. dicto 3. opin. 3. dicat, quòd quando indulgentia conceditur simpliciter pro articulo mortis. intelligi debet vniuersaliter, id est, toties, quoties quis ad talem articulum venerit; indefinita enim æquipollet vniuersali. Priuilegium ergo Eugenij IV. quòd illa indulgentia possit reseruari pro vero articulo mortis, & quòd valeat pro oblitis, valet ad tollendos omnes scrupulos, & controuersias. Aduerte autem, quòd dictus Pontifex requirit, quòd qui dictam indulgentiam lucrari voluerint, oportet, vt dixerint per annum singulis hebdomadis semel septem psalmos pœnitentiales cum suis litanijs, qui autem legere nesciunt, debent alia pia opera ad arbitrium sui confessarij facere. Qui autem impedimento detentus in dictis vnius anni hebdomadis commodè recitare, aut alia pia opera facere nequierit, vel si ex inaduertentia, aut obliuione aliquid omiserit, ex tunc in vna altera septimana etiam alterius anni sequentis, vel aliàs quam primum illud implere possit, satisfaciat. Et tandem, si quis præfatos psalmos, aut pia opera in toto, vel in parte commodè adimplere nequierit, aut omiserit, potest quilibet Confessor, aut Sacerdos in alia pietatis opera commutare, prout saluti animarum viderit expedire. Ita dictum priuilegium refert Rodriquez dicta quæst. 62. art. 6 licèt ergo Mirand. to. 2. man. quęst. 32. ar. 7. & Casarub. in comp. verb. *Absolutio extraordinaria quo ad Fratres* num. 4. prætendant, Regulares habere alia priuilegia dictam indulgentiam, & remissionem concedentia, absque onere dictos psalmos recitandi, & alia pia opera exercendi, ea tamen fortè non sunt tam clara, & ampla. Quare consultum est, quòd omnes dictos psalmos recitent, vel alia opera pia faciant. Quòd si quis omiserit, consultum est, vt in articulo mortis constitutus roget Confessorem, vt dicta opera in alia mutet congrua tempori, vel, si fortè infirmus valdè grauatus id non recordetur, Confessarius ipse infirmum moneat, & commutet.

5. Noto 5. quòd Nicolaus V. vt refert Rodriquez to. 1. qq. reg. q. 62. art. 6. & tom. 2. q. 87. art. 11. declarauit, quod cum aliquis Fratrum inciderit in dementiam, lethargiam, vel amiserit loquelam propter infirmitatem, vel aliàs antequam absoluatur, & recipiat plenariam remissionem, vel etiam quia non habuit copia confessarij, possit in dicto mortis articulo quicunque Sacerdos sæcularis, vel regularis eum nihilominus absoluere, & huiusmodi plenariam peccatorum suorum remissionem auctoritate apostolica illi impendere.

6. Aduerte autem, quod ad hoc, vt possit quis in dictis casibus absolui, oportet, quòd declarauerit, cùm esset sanæ mentis, vel ex signis exterioribus constet, quòd voluerit plenariè absolui, vel constet, quòd habuit cõtritionem cum proposito confitendi. Ita Cord. in quæst. Theolog. lib. 5. quæst. 39. p. 2. opini. 3. Rodriq. loc. cit. art. 11.

7. Aduerte etiam hac occasione, quòd absoluendus est, qui nutibus tantùm absolutionem à confessario quærit; quòd multis probat Diana p. 3. tract. 3. resol. 1. Immò etiam si absolutionem non petat, modò tamen signa contritionis ostendat. tundendo pectus, & c. Diana ibid. resol. 2. Est etiam absoluendus moribundus dicta contritionis signa ostendens, sed dubitatur, an ea ortum habeant ex contritione, vel ex angustia mortis. Diana ibid. resol 3. cum dubia in meliorem partem sint interpretanda, præsertim in illo articulo, in quo nullus præsumendus est immemor suæ salutis, & hæc opinio faueat animæ Est etiam absoluendus moribundus, qui in absentia confessarij confessionem petijt, vel signa pœnitentiæ fecit testante hoc vno saltem teste. Diana resol 4. & 5. Est etiam absoluendus, qui in periculo mortis constitutus confessus est, sed non absolutus, quem deinde ad absoluendum veniens confessarius reperit loquelam amisisse, Diana resol. 6. Et denique est absoluendus sub conditione, *Si capax es absolutionis*, moribundus sensibus destitutus, qui neque petijt confessionem, neque vllum signum dedit contritionis, modò solitus fuisset christianè viuere, vt V. G si quis ex improuiso fuit uulneratus ad mortem, &c. Ita Homobonus in examine p. 1. tract 7. c 18. q. 84. quem confutat Diana resol 8. Et ratio omnium istorum est. Quia illa opinio est amplectenda, quæ magis fauet pœnitenti, cùm sacramenta sint instituta, ut medicinæ suscipientium, præsertim quando nulla fit iniuria sacramento; At ministrare sacramenta sequendo opinionem probabilem, non est irrogare iniuriam sacramento. Immò addit Io: Sancius apud Dianam loc. cit. resol. 9. quod ubi imminet periculum uiolationis religionis, aut charitatis, potius uiolanda est religio, quàm charitas, quia hæc plus stringit, quàm illa; pro salute enim animarum nostrarum humiliauit se Christus usque ad mortem, iuri cedens suæ maiestatis.

8. Noto 6. quod ista indulgẽtia potest religiosus frui, etiam si in itinere extra Religionem decedat; potest

enim

enim togare quemcunque Presbyterum sæcularem, vel regularem alterius Ordinis vt vigore dictæ concessionis Eugenij eum absoluat, & indulgentiam concedat. Quod dixit propter aliud priuilegium Innoc. VIII. Mirand. tom. 2. man. q. 33. art. 7. & habet hoc priuilegium Innoc. vnum particulare, quòd scilicet possit Confessarius sic electus in articulo mortis dictum moribundū absoluere plenariè ab omnibus casibus, ac si esset Summus Pontifex, & eadem auctoritate illi indulgentiam plenariam concedere.

9. Noto 7. quòd præfata absolutio debet necessario concedi à Confessore; Nam si ab hoc non concedatur, cum ægrotus eam sibi concedere non possit, eam non lucrabitur. Ita Rodriq. to. 1. qq. regul. q. 62. art. 9. Mirād. loc. cit. art. 8. vers. *Sed modo insurgit*. Et non debet concedi, antequam probabiliter videatur infirmus esse in extremis, sed debet concedi eo tēporis momento, quo moraliter creditur ipsum, ad minus mortaliter non peccaturum, ne postea pro peccatis commissis post dictam absolutionem satisfactione indigeat, quam commodè præstare non possit. Ita Rodriquez, & Mirand. loc. citat. Cordub. in quæst. theolog. lib. 5. quæst. 39. part. 2. dicto 1. Sin autem non possit ægrotus Confessorem eligere, vel habere, consequitur nihilominus dictam indulgentiam, si sit in statu gratiæ, vt dixi to. 2. nostr. priuil. in const. 8. Pauli V. n. 10. & inuocando in eodem statu ore, vel non potens ore, corde deuotè nomen Iesu, lucrabitur indulgentiam plenariam, concessam à Paulo V. in ead. const. §. 8.

10. Noto 8. quòd licèt verum sit, quòd dicta indulgentia plenaria, & absolutio generalis debet dari à Cōfessore electo ab ipso ægroto, etiam à Prælato non specialiter deputato; non est tamen omittenda in Ordine nostro laudabilis consuetudo, vt in illo casu ægroto assignetur Confessarius specialis à Prælato, ad vorum tamen ipsius ægroti. Vbi autem vsus inualuit, vt ægrotus priùs confiteatur, & sacramentaliter absoluatur à Confessario electo, & deinde extra Sacramentum dicta generalis absolutio infirmo detur à Prælato, vel alio Sacerdote de eius iussione, tolerari potest, vt innuit Nau. in man. c. 26. n. 31. & Mirand. to. 2. manual. q. 33. art. 8. in forma dictæ absolutionis, Cordub. loc. cit. vers. *Et creditur*. Sed tunc omitti debet illa clausula, *Absoluo te à peccatis tuis*. Nam certum est, quod extra sacramentū pœnitentiæ peccata non remittuntur, vt ait Cord. loc. cit. Posset tamen adhuc proferri, intelligendo per peccata pęnas peccatis debitas, quod est multum familiare in Scriptura sacra. 1. Petri 2. *Peccata nostra ipse pertulit*, idest, pęnas debitas nostris peccatis. 1. Mach. 12. *Vt à peccatis soluantur*, idest, à pęnis debitis pro peccatis huius vitę. Et Isaiæ 53. *Et ipse peccata multorum tulit*. Attamen Reuerendissimus Pater F. Franciscus à Longobardis nostri Ordinis meritissimus Generalis, vir doctissimus, dum hanc Genuensem Prouinciam visitaret Anno 1613. die 28. Maij, dixit, dictam clausulam esse omittendam, quando datur dicta absolutio extra sacramentum pęnitentiæ. Nam tunc dicta absolutio est solum quędam deprecatio Ecclesiæ ad impetrandum remissionem culparum, seu pęnarum, aut alia bona, & remotionem impedimentorum ad bene moriendum, & quædam absolutio iurisdictionalis ab excommunicationibus, seu alijs censuris, vel pęnis ecclesiasticis, si eis forte esset obnoxius: Et concessio indulgentiæ plenariæ, vt docebat Cord. in q. theol. lib. 5. q. 39. p. 2. dict. 1. vers. *Et creditur*. Quando autem datur ægroto, debet ægrotus ipse, si potest, vel, si nequeat, circunstātes dicere *Confiteor*, &c. quo dicto, Sacerdos dicat. *Misereatur*, &c. *Indulgentiam*, &c. Deinde, *Dominus noster*, &c.

11. Noto 9. quod dicta indulgentia non est reuocata per constit. 8. Pauli V. tomo 2. nostr. Priuil. vt ibi dixi, num. 10 & dicit etiam Roderic. in resol. regul. resol. 3. num. 32. Immo dictus Pontifex in eadem constit. §. 8. concessit indulgentiam plenariam quibusuis Religiosis confessis, & sacra communione refectis, vel saltem contritis, si id facere nequiuerint, in articulo mortis constitutis, qui nomen Iesu ore, si potuerint, sin autem, corde deuotè inuocauerint.

12. Noto 10. quòd etiam si ægrotus post dictam absolutionem, & indulgentiam decedens, sit liber à pęnis purgatorij, non per hoc tamen debent omitti fieri pro eo suffragia. Nam 1. potest esse, quod interuenerit aliquis defectus, propter quem non sit indulgentiam consecutus. 2. Quia licèt dicta suffragia non prosint animæ existenti in cælo quò ad satisfactionem, quia est in termino, & nulla amplius satisfactione indiget, prosunt tamen quò ad satisfactionem alijs animabus purgatorij; Tum quia deperdi non possunt, cùm sint bona opera. Tum quia Ecclesia licèt suffragia, missas V. G. offerat principaliter pro aliquo, & sic illi principaliter prosint, offert tamen etiā generaliter pro omnibus, & pro omnibus ad Deum preces fundit. Vnde si non prosunt illi, pro quo sunt principaliter oblata, quia nō indiget, prosunt alijs indigētibus, pro quibus sunt minus principaliter oblata; animæ autē, pro qua sunt specialiter oblata, existenti in cælo prosunt etiam, quia illi ex hoc augetur gaudium accidentale, gaudet enim magnoperè videns, quòd suis confratribus ipsa affert multum vtilitatis per suffragia sibi specialiter oblata. 3. Quia magis est vtile animæ liberari per missas, & alia suffragia, quā per indulgentias, quia per istas tantùm tollitur pęna, at per illa tollitur pęna, & augetur illi gaudium accidentale perpetuum; gaudet enim plurimum ob profectum amicorum suffragia impendentium; gaudet amplius honore, Deo per suffragia exhibito; & denique gaudet suffragio animabus per suffragia impenso. Vnde magis prodest animæ liberari per suffragia, quàm per indulgētias, licèt per illa tardiùs, & per istas citiùs liberetur; quoniam satiùs videtur, ad tempus pœnam pati, quam gaudio etiam accidentali perpetuò priuari. Ita Gabriel in can. missæ, lectione 57. tit. *De indulgentia pro defunctis* in med. Casarub. in comp verb. *Indulgentia*, in fine, notab. 3. vers. vltimo. Vide plura huiusmodi apud Nauarr. to. 3. tract. de indulgentia, notab. 22. n. 50. Lauor. de indulg. p. 2. c. 30. à n. 142.

CAP. VII.

De forma absolutionis, quæ datur electoribus in capitulo ad effectum electionis.

Dicto Confiteor ab omnibus capitularibus genuflexis, Præsidens capituli eos ad effectum electionis faciendæ absoluit dicens, *Misereatur, &c. Indulgentiam, &c. Si tenemini aliquo vinculo excommunicationis maioris, vel minoris, interdicti, vel suspensionis, in quantum se extendunt gratiæ, & priuilegia Ordini nostro concessa, vos omnes ad effectum electionis faciendæ, seu electionum faciendarum absoluo, & restituo vos sacrosanctis sacramētis Ecclesiæ, communioni, & vnitati fidelium. In nomine Patris, ✠ & Filij, & Spiritus sancti. Amen. Item eadem auctoritate ad eundem effectum eo dispenso vobiscum super omni irregularitate, si quam contraxistis, & habilito vos executioni ordinum, & officiorum vestrorum.*

1. Noto 1. quòd nullus excommunicatus, siue publicus, siue secretus, nec vllus suspensus, aut interdictus, seu etiam irregularis, potest ad dignitates ecclesiasticas assumi, vt probo to. 2. Relig. q. 2. c. 5. & §§. seq. Quare ad omnes scrupulos, & ambiguitates tollendas inuēta est ista absolutio, qua præcedente, si deinde electus, vel electores reperiantur aliqua censura innodati, electio erit nihilominus valida, nec poterit ex eo capite impugnari, vt habet Chokier de exemp. p. 4. q. 69. n. 1.

2. Noto 2. quòd ea forma, quæ est in nostro Rituali, est manca; nam non dispensat super irregularitatibus, super quibus tamen est expresse dispensandum, vt

sentit

sentit Nau. in sum. cap. 27. num. 254. Paris de resig. lib. 4. quæst. 4. num. 40. Chokier loc. cit. num. 5. vel saltem tacitè per clausulam, *A censuris, & pœnis* vt ego dico to. 2. Relig. cit. num. 46. Vnde in hac forma expressè posui dispensationem super irregularitate, ad hoc, vt si quis in capitulo reperiretur irregularis, posset beneficio dictæ absolutionis frui. Nam alioquin non frueretur, vt dico loc. cit. Relig. num. 9. vbi etiam dixi, quòd ista absolutio, & dispensatio non absoluit, neque dispensat, nisi à censuris, & super irregularitatibus, à quibus potest absoluere, & dispensare Præsidens Capituli. Nec prodest ei, qui absens eligeretur, vt ibidem dixi.

3. Noto denique, quòd tom. 2. Relig. quæst. 2. cap. 5. num. 46. dicebam quòd in absolutione, quæ datur in Capitulis à Prælatis ad effectum electionis, licet non exprimatur irregularitas, ea tamen tacitè intellecta censetur in illa dictione *Pœnis*, si in ea absolutione exprimatur, *A censuris, & pœnis*. Quam doctrinam cum non benè recepisset Alphonsus de Leone, dixit in suo tract. de offic. Capellani, quæst. 4. praxi 6. num. 96. hæc formalia verba. *Sed contrarium defendit Pierinus in suo Prelato regulari, quæst. 2. cap. 5. §. 3. num. 46. qui fundatur in verbo illo. A pœnis contento in dicta clausula. Quod fundamentum, quam leue sit, patet ex dictis à nobis tractatu de iubilæo, parte 2. à num. 54.* Quibus verbis respondere decreui. Et in primis dico, quòd ego ibi loquor de irregularitate, quæ est pœna, id est, quæ prouenit ex delicto, V. G. quo excommunicatus celebrat, vel suscipit ordines, &c. non de illa, quæ dicitur indecentia, vt quæ prouenit ex bigamia, vel ex membri alicuius priuatione, aut etiam ex homicidio quomodocumque facto; hoc enim etiam indecentiam dicit. Et constat, quia fundor in illa dictione *Pœnis*. Quam distinctionem probant omnes Doctores, quos hîc mox citabo. Deinde dico quòd necessariò per illam dictionem, *A pœnis*, in casu, de quo loquor, intelligenda est inter alia irregularitas; Nam dicta absolutio, quæ datur in Capitulis à Prælatis, datur ad effectum, ne electio deinde secuta inualidari possit; Sed irregularitas est impedimentum canonicum, quod ipso iure electionem inualidat, vt dico dicto loco cit. Relig. Prælati num. 44. Ergo per illam debet etiam irregularitas tolli: Nam alioqui dicta absolutio esset manca, & non inseruiret fini, ad quem est adinuenta. Tertiò dico, quòd ego opinionem contrariam, quæ dicit, irregularitatem non despensari, nisi de ea fiat expressa mentio, quam latè defendit Trullench in expositione bullæ cruciatæ, lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 17. à num. 4. cum quamplurimis Doctoribus, quos affert Diana part. 1. tract. 11. de bulla Cruciatæ resol. 27. in princip. non improbaui, immò probabilem existimaui loc. cit. Relig. Prælati num. 9. Dico 4. quòd opinio mea, quæ dicit, quòd irregularitas tollitur per illam clausulam *Teque absoluentes à censuris, & pœnis*, est Soti in 4. dist. 22. quæst. 3. art. 1. vers. *Secundum discrimen*, Bannes 2. 2. quæst. 64. art. 8. tit. *Iam verò in quarta parte*, &c. dub. 1. Bartholomæi Medinæ t. 1. quæst. 96. art. 4. col. 8. dub. *An humanæ leges obligent cum vita discrimine*, in responsione ad 1. pag. mihi 512. & in instructione confessor. cap. 11. §. 9. vbi ait, hanc opinionem esse magis veram, & magis conformem sacris Canonibus, Cordub. in quæst. Theolog. lib. 5. de indulgentijs, quæst. 44. dub. 4. & de casibus conscientiæ quæst. 144. vers. *La segunda opinion*, vbi ait, hanc in rigore esse magis veram opinionem, Salon. 2. 2. quæst. 64. art. 8. controu. 4. concl. 1. Salas de legib. disp. 15. sect. 1. concl. 2. num. 16. tract. 14. Aragon. 2. 2. quæst. 64. art. 8. col. 11. vers. *Secunda conclusio*; & in fine ait, hanc opinionem esse magis conformem communi Doctorum interpretationi; Ledesma 1. part. summæ, tract. de censuris ecclesiasticis, cap. 1. vers. *D'esta resolution* fol. 537. & versu, *A esta duda*, dicit, quòd ista opinio est cōmunis discipul. S. Th. Nald. in summa, vet. *Irregularis*, num. 25. Nugnus 3. par. q. 27. in expos. bullæ Cruciatæ, §. vltimo, in princip. latè, & ex professo mordicus hanc sententiam defendit Gutierrez Canonic. qq. lib. 1. cap. 3. per totum, vbi omnibus contrarijs respōdet, Fernandez in examine, c. 9. de bulla Cruciatæ, §. 14. Corradus in summa, quæst. 355. in addit. Vega noster in speculo Curatorum, tom. 2. cap. 12. de cens. ecclesi. n. 323. Cruz in directorio conscientiæ, de irregul. dub. 15. conclus. 2. vbi ait hanc esse communē Thomistarum, ait etiam, contrariam esse probabilem, quam tenēt Canonistæ. Hanc opinionem probabilem dicunt Rodriquez in expos. bullæ Cruciatæ, §. 9. nu. 64. vbi ait, posse quemlibet hanc opinionem absque scrupulo sequi, & consulere. Et Henriquez lib. 7. de indulg. cap. 13. §. 6. versu, *Qua sententia*, vbi dicit hanc sententiam esse probabilem propter grauium Doctorum auctoritatem, & rationes, & quòd esset admittenda in praxi. Eam etiam tamquam probabilem defendit Diana p. 1. tr. 11. de bulla Cruciatæ, resol. 27. versu *Quid ego sentiam*. Fundamenta autem horum Doctorum sunt duo præcipuè. 1. quòd irregularitas, quæ prouenit ex delicto, est vera censura ecclesiastica, & communiter includitur in illa dictione, *A censuris*. Ita loquuntur Sot. Arag. & alij. 2. quòd dicta irregularitas est vera pœna, & sic includitur in illa dictione *Pœnis*. Ita loquuntur de mente omnium, & clariùs, quam alij, Medina in instruct. cit. Salon. & Ledesma. Ex quibus apparet, quam leuiter dixerit Alphonsus Leo, meum fundamentum leue, cum eo fundamento potissimum tot insignes Doctores dictam sententiam tenuerint.

4. Ad illud, quod dicit idem Alphonsus, leuitatem nostri fundamenti constare ex his, quæ ipse dicit in tra. de iubilæo, p. 2. à num. 54. fateor me dictum num. 54. pluries legisse, & in eo nil penitus reperisse, quòd leuitatem dicti mei fundamenti insinuaret. Immo in dicto num. expressè dicit, quòd nisi in bulla expressè exciperetur irregularitatis dispositio, non esset omnino improbabile, quòd ex vi dictorum verborum, *Censuris, & pœnis ecclesiasticis*, confessor possit dispensare super irregularitate contracta ex eo, quòd celebrauit in censura. Et loc. cit. de officio capellani dictus Alphonsus nostram opinionem approbat in casu violationis censuræ, idest, in irregularitate, quæ prouenit ex delicto, vt dixi. Si ergo in his casibus Leo ipse nostram sentētiam probat nullo adducto fundamento, quomodo potuit dicere leue fundamentum nostrum, qui nec fortiùs, nec debiliùs adducit? Hæc in mei defensionem dicta volui, quæ si Leonem (quod dicunt periculosum) aliquantò vellicant, ipse in culpa est, qui prouocauit, non ego, qui respōdere compulsus sum, vt dicam cum Hieronymo epistol. 14 ad August.

CAP. VIII.

De forma absolutionis, alicui data ex commissione summi Pœnitentiarij.

IN nomine Domini, Amen. Nos Frater N. Vicarius generalis Ordinis N. ad infrascripta peragenda ab Eminentissimo Domino N. S. R. E. Cardinali summo Pœnitentiario specialiter delegatus, prout in litteris sub sigillo Pœnitentiariæ, vt moris est, expeditis sub datum Romæ apud Sanctum Petrum calend. Iunij, Pontificatus S. D. N. Domini Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. anno eius 4. nobis exhibitis innotescit, à F. N. Sacerdote professo eiusdem Ordinis de infrascriptis excessibus plurimùm dolente, debita cum instantia requisiti, vt sibi dictarum litterarum vigore auctoritate nobis concessa absolutionis beneficium in vtroque foro à censuris Ecclesiasticis, alijsque pœnis quas incurrit benignè impendamus, nec non super contracta per eum irregularitate, quòd ad omnes etiam sacros, ac Presbyteratus ordines extra ætatem legitimam alios se promouendum curauerit, in ijsque ministrauerit, ac prætereà vt in prætactis ordinibus etiam in altaris mi-

ris ministerio ministrare, voce actiua, & passiua gaudere valeat, misericorditer dispensemus. Huiusmodi supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolica nobis commissa, quaque fungimur in hac parte eumdem F. N. coram nobis genuflexum, humiliterque petentem à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis ecclesiasticis, quas propter præmissa incurrit, & excessibus huiusmodi in vtroque foro in forma Ecclesiæ consueta (ipso tamen ab exercitio prædictorum ordinum arbitrio nostro suspenso remanente) absoluimus, atque omnino relaxamus; quotidianam illi prætereà ex nunc vsque ad legitima ætatis accessum, septem psalmorum cum litanijs flexit genibus recitationem pro salutari pœnitentia iniungentes; sic absoluimus, suspendimus, & iniunximus, iuxta formam dictarum litterarum Apostolicarum, non solùm præmisso, sed omni etiam alio meliori modo, quo de iure possumus, ac valemus. Datum Romæ in nostro Conuentu. N. die primo mensis Septemb. anno Domini 1627. Pontificatus S.D.N. Domini Vrbani diuina prouid. Papa VIII. anno 5. Volens autem præfatus delegatus cum dicto supplicante dispensare super irregularitate, & aliis pœnis vigore dictarum literarum, transacto tempore congruo, ait.

In nomine Domini, Amen. Nos F. N. Vic. generalis Ordinis N. prædicta Apostolica auctoritate fungentes, præfacto Fr. N. à censuris, vt supra, à nobis absoluto, & ab exercitio suorum ordinum ad arbitrium nostrum, vt ex superioribus nostris constat literis, suspenso vlterius instante, humiliterque petente, ad ampliorem earundem literarum executionem progrediendo, cum eodem Fratre N. vigesimum quintum ætatis annum, vt ex oblato nobis R. Presbyteri N. Parochi Ecclesiæ S. Angeli, Diœcesis N. baptismali chirographo patet, attingente, super irregularitate ex præmissis per eum quomodolibet contracta, ac prætereà quòd ea, & suspensione præfata non obstantibus in suis ordinibus (modo tamen canonicum aliud nequaquam obstet impedimentum) etiam in altaris ministerio ministrare, & quæcumque sui ordini officia, & dignitates, si aliàs canonicè ad illas, & iuxta eiusdem Ordinis regularia instituta eligatur, vel assumatur gerere, atque exercere, voceque actiua, & passiua frui licitè valeat, misericorditer in Domino, eadem Apostolica auctoritate nobis commissa, dispensamus. Non obstantibus ijs omnibus, quæ in prædictis literis cauetur non obstare. Atque ita dispensamus iuxta formam dictarum literarum non solùm prædicto, sed quouis alio meliori modo, &c. Datum Romæ, &c. vt suprà.

CAP. IX.

De forma faciendi fidem absolutionis alicui datæ ex commissione summi Pœnitentiarij.

FRATER, &c. Ordinis N. Vicarius generalis. Vt præsentium omnibus, & singulis fidem facimus, & attestamur, quòd die 19. mensis Ianuarij anno 1627. auctoritate nobis à summo Pœnitentiario per suas literas datas Romæ apud S. Petrum die 1. Ianuarij eiusdem anni specialiter concessa, Fratrem N, Clericum nostri Ordinis professum ab excommunicatione in vtroque foro cæterisque pœnis ecclesiasticis, quas propter delicta in præfatis sacræ Pœnitentiariæ literis contenta, incurrit, in forma consueta Ecclesiæ, pœnitentia salutari, alijsque omnibus, quæ de iure fuerunt iniungenda, eidem iniunctis, absoluimus: Cumque prædicto Fratre N. die 25. eiusdem mensis (pœnitentia parte iam peracta) super irregularitate per eum ex præmissis in dictis literis quomodolibet contracta pariter dispensauimus. Ita vt ad omnes, etiam sacros, & præsbyteratus ordines, si ad id idoneus reperiatur, promoueri, & postquam promotus fuerit, actiua, & passiua voce ita gaudere queat, vt quæcunque nostri ordinis officia, ac dignitates, si ad illa canonicè, & iuxta eiusdem Ordinis regularia instituta assumatur, vel eligatur, gerere licitè valeat, ac exercere. Non obstantibus etiam constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, nec non nostri Ordinis statutis, & priuilegijs, cæterisque contrarijs quibuscumque. In quorum fidem, &c. Datum Romæ, &c.

1. Noto, quòd non est necesse, quòd prædicta absolutio, & dispensatio fiat in foro pœnitentiæ, audita scilicet confessione sacramentali, sed sufficit quòd fiat in foro conscientiæ, quatenus hoc forum distinguitur à foro exteriori, & publico, vt multis probat Sanch. 8. de matrim. disp. 34. num. 29.

CAP. X.

De forma accusationis.

REVERENDE admodum Pater Prouincialis. Ego Frater Zelans de Zelantibus accuso Fratrem Improbum de Scandalosis, quòd pluries temerario ausu sanctissimum Dei nomen impia, atque sacrilega blasphemia commacularit in hæc verba, inuito Deo, idq. præsertim die 10. Ianuarij, anno 1634. immediatè post Vesperas in inferiori Claustro Conuentus. N. in ea videlicet parte, ex qua ad exteriorem prædicti Conuentus ianuam patet aditus, præsentibus F. Veridico Cortesio, & F. Fideli de Bonis. Quocirca, ne in tanto illi scelere impunè liceat gloriari, vtque iusta in eum animaduersionis metu cæterorum animi ab huiusmodi perpetrandis sceleribus posthac contineantur, non calumniæ quidem, vel maleuolentiæ studio, sed iuris publici tuendi, atque pia in Deum, Religionemque nostram voluntate permotus Reuerendam admodum Paternitatem tuam etiam, atque etiam rogo, & insto, vt illum, testibus examinatis, ad nostrorum statutorum formam, ac præscriptum digna facto pœna mulctet, ac afficiat. Paternitati siquidem tuæ coram adm. RR. PP. Iusto de Bonis, Mansueto de Mansuetis, nec non Constantino de Ferraria tuis, atque huius N. Prouinciæ Collegis, & Coniudicibus iure iurando polliceor atque confirmo prætacta omnia vera esse, ac sic omnino se habere: vt propterea ad exitum vsque, & definitiuam sententiam ea prosequi cupiam talionis pœnam, si defecero, libentissimè subiturus. In quorum omnium fidem præsentes subscribo die, & anno, vt supra. Ita est Fr. Zelans de Zelantibus.

1. Noto 1. quòd hæc forma cum omnibus suis clausulis habetur expresè in leg. Libellorum, ff de accus. Et omnes dictæ clausulæ declarantur ab Aretino in sua practica criminali, cap. 5. de accus. Pro quibus etiam videri possunt D. Thom. 2.2. quæst. 68. art. 4. Malder. 2.2. tract. 6. cap. 2. dub. 1. Triuisan. in sua praxi, cap. 6.

Mansus

Mansus de modo proced.in causis regular. c.5. Aldrete de disciplin.regul.tuenda lib.1.cap.4. Ghisiler.de iudice regul.cap.16.

2. Noto 2. quòd accusatio non videtur esse in vsu apud Regulares reformatos. Tum quia vix sine peccato exerceri potest, vt docet gloss.in cap. *Si quis Episcopus*, verb. *Illaudabilis*, 2.q.7.& Ghisil.de iudic.regul.cap.16.n.45. Et colligitur ex dicto cap. *Si quis Episcopus*, vbi accusatio vocatur illandabilis intentio. Tum quia accusatio vindictam quærit, non emendationem. Vnde quando iudex procedit per viam accusationis, non potest quicquam de pęna reo per leges debita detrahere, sed tenetur eam omnem illi infligere; Quare accusatio quasi semper supponit odium. Tum quia nullum est vitium, quod per viam denunciationis iuridicè manifestari & per cuius punitionem bono publico non possit prouideri. Quare censet Thom. à Iesu de regul. visit. tract.1.cap.4. num.6. quòd accusatio paci, & tranquillitati Religionis non expedit; & propterea quòd est omnino releganda à Religionibus reformatis. Quapropter non videntur teneri Superiores vllam accusationem recipere. Et aduerte, quòd in Religionibus, in quibus per accusationem proceditur, potest Prælatus receptam accusationem rescindere quando ex tali rescissione maius bonum oriundum est communitati: & hoc non obstante partis instantia. Ita Rodriq.tom.2.qq.regul. quæst.42. art.5. vbi citat Caiet.& Aragon.

CAP. XI.

De forma concedendi facultatem alienandi.

FRATER N. Ordinis N. Generalis. Dilectis nobis in Christo Filijs, Correctori, & Fratribus Conuentus S.N. salutem in Domino. Debitum pastoralis officij, quòd nullo nostro merito, sed sola Dei prouidentia gerimus, exposcit, vt ea, ad quæ iure naturæ nostri tenentur subditi, nec valent sine auctoritate nostra executioni mandare, illis, cum exigunt, benignè concedamus. Quare, cum, sicut nobis nuper exposuistis, Conuentus vester N. temporum iniuriá ære alieno ita grauatus existat, vt propterea ni quid immobile ex annuis redditibus detrahatis, soluendo esse desperetis, fieri quinimmo facilè possit, vt in vos deuotorum amicorum qui opibus, ac pecunijs, prout opus est Religioni adesse solent, præfata soluendi impotentia graue odium concitetis, vel pristina saltem nequaquam frui valeatis eorum beneuolentia nobis humiliter supplicastis, vt iuxta Apostolicam facultatem, domum vobis prædicto loco N. sitam minùs commodam, nec cētum aureorum de Camera redditum annuum excedentem alienandi facultatem elargiremur. Nos, qui à iustitia ne latum quidem vnguem, & præsertim quoad pecuniæ debitam solutionem, recedendum putamus (ne quam alijs euitandam culpam quotidie Religiosi decantant, ijsdem, qui lux sunt mundi, turpiùs ascribatur) eamdemque domum inibi constitutam vobis minùs vtilem, ac valorem annuum centum aureorum de Camera non excedere credentes, auctoritate apostolica nobis per literas in forma breuis à felic. record. Clem. VII. concessa, præsentium tenore prædictam domum sub suis confinibus, & terminis latiùs in contractu desuper per publicum instrumentum faciendo exprimendis, vendendi, seu aliàs iusto contractu alienandi (modò tamen duarum ex tribus partibus vestri Capituli consensus accedat, pretiumque in supradictorum debitorum solutionem vnico contextu conuertatur) licentiam vobis, & facultatem impartimur. Constit. felic. record. Pauli Papæ II. quæ incipit. Ambitiosæ, *cui per easdem literas derogatur, & alijs in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. In quorum fidem &c.*

1. Noto 1. quòd antiquitùs Generales habebant priuilegium concedendi facultatem alienandi suis Fratribus, vt constat ex const.9. Iulij II. & ex const.5. Clem. VII. Vide, quæ dico ad dictam const.9. & quæ addo to.3. priuileg.cap.3.num.2.

2. Nunc autem pone casum, de quo fui quæsitus. Regulares vnius Conuentus habuerunt ab aliquo deuoto scuta mille implicanda in annuos redditus pro celebratione vnius missæ quotidianæ; habebant autem dicti Religiosi quamdam massariam, seu tenutã, in qua domus pro Massario fuerat combusta à Gallis tempore belli, vnde cogebantur conducere pro dicto massario aliam domum à quodam vicino. Quærebant à me, an possent de dictis scutis mille (cum non possent aliundè) fabricare dictam domum, imponendo in illa obligationem recitandi missam perpetuam? Ego semper putaui, quòd sic. Tum quia illa domus est de sui natura fructifera; & licèt in præsentiarum fructificare non videatur, est per accidens; licèt etiam possit dici fructificare, quatenus liberat à solutione domus conductæ. Tum quia possunt dicti Regulares ex illa pecunia domum emere, quare ergo non possunt ex eadem illam fabricare? Tum quia pecunia illa est versa in vtilitatem perpetuam Monasterij. Tum quia possunt ex illa pecunia annuum censum extinguere, vt sensisse viros doctos in facti contingentia in hoc casu, retulit mihi ex nostris P. Trimarchi. Atque ita sentire videtur Marta in suis decis. voto 243.n.3.& 5. Idem dico, si ecclesia, vel Conuentus minarentur ruinam, nec possent aliunde reparari. Nam tunc posșent reparari ex illis mille scutis. Quia, sicut si aliquis deuotus ecclesiam, vel Conuentum à se fabricatum alicui Religioni donaret cum onere alicuius missæ quotidianæ perpetuæ, illi Religiosi possent dictum Conuentum, seu ecclesiam cum tali onere suscipere, & obligarentur posteri ad illam missam celebrandam; ita, si Ecclesia, vel Conuentus ruinam minaretur, posșent Religiosi illius dicta scuta mille in reparationem illius expendere, & tenerentur posteri ad Missam celebrandam: monimentum tamen aliquod esset in publico collocandum, quo posteris innotesceret, quòd ex illa pecunia Conuentus, seu Ecclesia fuit fabricata. Neque obstat, quod illa scuta mille non fructificant secundùm mentem sacræ Congr. de celeb.miss. §. 5. quod habes in const.9. Vrb. VIII. tom.2. nostr.priu. Nam in primis id est per accidens, natura sua tamen apta sunt fructificare. Deinde etiam fructificant. Nam in Ecclesia diruta non potest celebrari, nec per consequens ex ea posșunt percipi emolumenta, quæ ex ecclesijs rectè administratis recipiuntur. Tertiò, prius est locus, quàm locatum; ergo si missa debet celebrari in Ecclesia, si hæc non adest, celebrari non potest. Denique, si illi Religiosi non haberēt Conuentum ad habitandum, posșent ad hunc effectũ domum conducere, & annuam pensionem pro ea soluere; quare ergo non posșent ad tale damnum vitandum ex illa sic vinculata pecunia conuentum fabricare; Ita colligitur ex Marta loco supra citato.

3. Et vlteriùs quæro, an Regulares indigentes victu, nec reperientes, qui creditò illis tribuat, nec possint consensum expectare Romani Pontificis, possint absque dicto consensu, & absque incursu censurarum res pretiosas in pignus tradere, seu pecunias ad cambium sumere, si aliter non reperiant? Et dato, quòd tradito pignore, non reperiant, an possint dictas res pretiosas vendere, immo & immobilia? Item an possint armenta monasterij absque dicto consensu vendere, si careãt pascuis, & periculum sit ne pereant? Respondet affirmatiuè Megala 2.par. variar. resol.113. num.3. modò adsit consensus maioris partis Conuentus, & prælati.

Tum

Tum quia necessitas facit licitum id, quod aliàs tale nõ erat; cap. *Quod non est licitum*, de reg. iur. Tum quia non est prohibitum, ea bona ecclesiastica alienari, quæ magis expedit distrahi, quam seruari secundum Redoanum de reb. Eccles. non alien. quæst. 51. cap. 1. n. 4. quem sequitur Quaran. in summ. bull. verb. *Alienatio*, num. 38. Tum quia lex non ligat, quando de facto seruari nõ potest, l. 1. §. dies, ff. *Quando appell. sit*; cap. *Erit autem* d. 4. Tum quia lex seruanda non est, quando iniquè fieret, si seruaretur, vt probat D. Thom. 2. 2. quæst. 120. art. 1. Tum quia in qualibet prohibitione censetur excepta causa occurrens, quæ suaderet oppositum; cap. *De cætero*, & cap *Quamuis*, de sent excomm. cap. *Excellentissimus*, 11. q. 3. Tum quia, quæ ob fauorem sunt introducta, non debet in odium retorqueri; l. *Nulla iuris ratio*, ff. de leg. reg. *Quod ob gratiam*, de reg. iur. in 6. Tum quia impossibilium nulla est obligatio; l. *Impossibilium*, ff. de reg. iur. reg. *Nemo potest*, de reg. iur. in 6. & ita Anno Domini 1627. Panormi ex consilio Nostri P. Trimarchi seruatum fuit in Conuentu nostro Sanctæ Oliuæ: Fratres enim in pignus tradiderunt lampades argenteas.

CAP. XII.

De forma appellationis.

EGO Frater N. coram R. P. V. appellandi animo, ac voluntate propono, & dico, quòd decem abhinc, diebus, iisque nondum elapsis in blasphemia causa, quæ in iudicio coram vobis vertebatur, sententiam (si sententia iure vocari potest) contra me tulistis definitiuam, meque propterea per eamdem vestram prætensam sententiam ad tres menses pœna carceris condemnandum censuistis. Quo circa, vt mihi per iura concesso ad tuendam innocentiam appellationis subsidio fruar, ab eadem prætensa sententia, ipsius nullitate semper salua, meque prægrauante, tamquam iniqua, & iniusta, ad Eminentissimum Cardinalem N. N. nostri Ordinis Protectorem appello, eo quòd nimirum à R. P. V. ad me condemnandum admissi testes grauiter, apertèque infensi mihi sunt, atque inimici, nec contestes itidem, nec omni exceptione maiores. Apostoli etiam vt 1. 2. & 3. cum debita instantia mihi concedantur exposco; protestorque præcipuè, appellationem huiusmodi per me sic demum exerceri, vt eam tamen corrigere, emendare, ac innouare, eamque verbo intimare, & vt expedire mihi visum fuerit, prosequi posse omnino velim, atque contendam. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. quòd Religiosi possunt beneficio appellationis vti, quando iniustè grauantur à suis Superioribus, vt dicunt Aretin. in sua practica, cap. 10. Mansus de mod. corrig. regul. cap. 7. num. 12. Thom. à Iesu de visit. regul. tract. 3. cap. 17. num. 5. Ghisiler. de iud reg. cap. 15. num. 19. & latè probaui cum multis alijs tom. 1. Relig. cap. 20. quæst. 1. conclus. 1. & sic habet praxis Romanæ Curiæ. Debet tamen ista appellatio fieri gradatim, idest, à Correctore ad Prouincialem, ab hoc ad Generalem, &c. vt dixi loc. cit. Relig. vers. *Aduertendum tamen*, & tom. 3. priuileg. cap. 4. num. 15. vbi pono decretum sacræ Congreg. Si autem appellatio fiat immediatè ad sanctam Sedem, valebit, vt probo loc proximè cit. num. 14. Verum est, quòd non debet ista appellatio fieri, nisi à definitiua sententia, vt statuit Trid. sess. 13. cap. 1. de reform. pro quo puncto vide plura in loc. cit. relig.

2. Noto 2. quòd appellatio potest etiam fieri viua voce, vt si, lecta sententia, reus statim dicat, Ego à tali sententia tanquam iniqua, & iniusta ad talem Superiorem appello; leg. 1. ff. de appell. Si autem statim non appellet, habet tempus decem dierum ad appellandum; cap. *Anteriorem*, 2. quæst. 6. & tunc debet appellationẽ in scriptis proponere modo dicto. Et aduerte quòd omnes clausulæ positæ in dicta forma de iure seruandę sunt, si appellatio fiat in scriptis: debet enim continere nomina appellantis, aduersarij, iudicis à quo, & ad quẽ; leg. 1. §. fin. de appel. debet etiam continere grauamen, à quo appellatur; cap. *Cum sit Romana* de appell. & causam, propter quam ipsum grauamen impugnatur; cap. *Vt debitus*. de appell. quòd vltimum in appellationibus, etiam à definitiua, inter Regulares semper esse obseruandum, ita vt iudex non teneatur appellationi deferre, nisi causa exprimatur, vt possit discernere, an dictæ appellationi sit deferendum, pluribus docent Sanch. 6. in decalog. cap. 8. num. 105. Thomas à Iesu de visit. reg. tract. 3. cap. 17. num. 8. licet Aldrete cum alijs de discipl. tuend. lib. 1. cap. 18. num. 6. dicat, quòd in appellatione à definitiua non sit necesse exprimere dictam causam. Et quòd iudicare, an causa expressa in appellatione sit legitima, nec ne, pertineat ad iudicem à quo, docet Farin. 1. part. praxis crimin. lib. 1. quæst. 38. de tortura, n. 29. Et quòd iudicare quænam appellatio sit friuola, relinquatur arbitrio iudicis à quo docent, Menoch. de arbitr. cas. 197. num. 7. Barbos. in cap. *Cum appellationibus* num. 2. de appell. in 6. si tamen aliqua ex prædictis clausulis apud Regulares omitteretur, non vitiaretur appellatio; argum. cap. *Qualiter, & Quando*, el 2. §. fin. de accus. eo quia Regulares fori iudicialis non sunt valde periti, cum cellę potiùs quam foro incumbant. Ita Ghisiler. de iudic. regul. cap. 15. num. 6.

CAP. XIII.

De forma Apostolorum, qui debent dari appellanti à iudice à quo.

SAnctissimo in Christo Patri, & Domino, Domino Vrbano sacrosanctæ Romanæ, & vniuersalis Ecclesiæ Summo Pontifici. Frater Ingenuus Ordinis Minimorum Generalis indignus eius deuotus fidelis, ac obediens post pedum deosculationem. Nouerit sanctitas vestra, quòd cum in causa quæ inter fratrem Rigidum ex vna parte, & Fratrem Mansuetum ex alia super percussione, de qua dictus Frater Rigidus accusabatur coram me in iudicio vertebatur, sententiam pro prædicto Mansueto contra prædictum Rigidum tulissem definitiuam, ab huiusmodi sententia idem Frater Rigidus ad Sanctitatem vestram, Sedemque apostolicam appellauit. Idcirco ipsum Rigidum appellantem à meo iudicio dimitto, & ad Sanctitatem vestram, his literis in testimonium præmissorum sigillo nostro munitis, examinandum dirigo, atque mando. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

CAP. XIV.

De eadem forma breuiori.

FRater, &c. Tibi Fratri Rigido eiusdem Ordinis professo salutem. Quoniam à definitiua sententia, qua te pœna carceris ad tres menses condemnaui, à me tu appellasti, ea propter à mei iudicij obseruatione his Apostolis te expedio, & ad eius, ad quem appellasti, examen dirigo, ac remitto. In quorum fidem, &c.

1. Noto

1. Noto 1. quod Apostoli sunt literæ quædam breues instruentes iudicem appellatum, & omnes circumstantiam appellationis comprehendentes. Et debent continere, *Quis appellet, A quo, Contra quem, Super quo, Ex qua causa, & an iudex, à quo appellatur, appellationi detulerit*. Ita Panot. in pract. c. 114. Ghisil. de iud. tegul. cap. 15. à n. 38. Quinque verò sunt Apostolorum species vt Ghisil. n. 41. Quidam sunt dimissorij, quando iudex appellationi detulit. Quidam sunt refutatorij, quando non detulit. Quidam reuerentiales, quando detulit ob solam reuerentiam iudicis appellati, non quia appellatio id ferret. Quidam sunt conuentionales, quando pars appellationem admittit, siue in iudicio, siue extra, iudice ipso, aut recusante, aut tacente. Quidam denique sunt testimoniales, quando scilicet ab honesta persona conceduntur, eò quia appellans timuit Apostolos petere, seu etiam appellare à iudice, dubitans de violentia, sed appellauit, & protestatus est coram aliqua honesta persona, à qua deinde ei tribuantur Apostoli vt docent Sylu. verb. *Appellatio*, num. 13. in finem, Ghisil. loc. cit. n. 45. Pro Apostolis dimissorijs valent duæ formæ positæ. Pro alijs pono cap. sequentia.

CAP. XV.

De forma Apostolorum refutatoriorum.

Frater Ingenuus Generalis, &c. Tibi Fratri Rigido, &c. Quoniam, quam tu à nostra definitiua sententia aggressus fuisti, appellatio, friuola nobis, temerèque suscepta visa fuit, eidem propterea nequaquam detulimus hoc tibi dumtaxat responsum pro Apostolis refutatorijs concedentes. In quorum fidem, &c.

1. Nota, quòd potest hæc forma aliter fieri, nimirum sicut 1. posita cap. 13. vsque ad illam clausulam exclusiuè, *Idcirco ipsum*, &c. cuius loco ponitur sequens. *Cum vero huiusmodi appellatio friuola sit, ac frustratoria, temerè quippè, & nulla ratione interposita, atque adeò illi meritò non sit deferendum, nec ego propterea detuli, hosque tantummodò Apostolos refutatorios eidem sum impertitus. In quorum fidem, &c.*

CAP. XVI.

De forma Apostolorum reuerentialium.

Frater, &c. Tibi, &c. Quamuis appellatio tua friuola nobis, temerèque suscepta visa fuerit, ob nostram tamen in Apostolicam Sedem, ad quam appellasti, reuerentiam, ac venerationem illi duximus deferendum, vt re ipsa detulimus hos tibi proinde reuerentiales Apostolos concedentes. In quorum fidem, &c.

CAP. XVII.

De forma Apostolorum conuentionalium.

Frater &c. tibi &c. Cùm in causa, qua coram nobis inter Fratrem Rigidum ex vna parte, & Fratrem Mansuetum ex alia vertebatur, definitiuam sententiam pro prædicto Mansueto contra præfatum Fratrem Rigidum tulissemus, pœna carceris ad tres menses eum condemnantes, ad Apostolicam Sedem idem frater Rigidus appellauit, nobisque præfatæ appellationi vtpotè friuolæ, temereque susceptæ non deferentibus, prædictus Frater Mansuetus eam censuit admittendam, vt de facto admisit. Cumque à nobis debita cum instantia Apostolos petijsset hos conuentionales eidem fuimus impertiti. In quorum fidem &c.

CAP. XVIII.

De forma Apostolorum testimonialium.

Frater Iustus de Cortesijs Ordinis N. Theologus, ac Cōcionator, &c. Vi Præsentium omnibus, & singulis has nostras literas inspecturis pariterque lecturis fidem facimus, & attestamur die 19. Ianuarij præsentis anni 1634. Fratrem Macrobiū de Afflictis einsdem Ordinis Sacerdotem coram nobis, alijsque testibus infrascriptis, tempore, locoque congruo intra tempus à iure statutum, non semel tantùm, sed iterum, ac tertiò ab admodum R. P. F. Austero de Rigidis N. huius Prouinciæ Prouinciali humiliter, instanterq; petijsse, vt Apostoli sibi ad appellationem suam prosequendam concederentur, qui tamen à prædicto Patre Prouinciali eidem Fratri Macrobio fuere denegati. Et in horum omnium fidem has ei testimoniales literas cū testibus infrascriptis impertiui. In quorum, &c. Si autem non denegauerit expresse, sed malitiosè distulerit, vt tempus à iure præfixum transiret, dicat. *Qui tamen à prædicto Patre Prouinciali differente quotidie, ac procrastinante eidem Fratri Macrobio concessi non fuere, differendo de die in diem: qua quidem dilatio cum callida, & malitiosa mihi visa fuerit, ne iustitia iniquè impediatur, has eidem appellanti testimoniales litteras cum testibus infrascriptis impertiui. In quorum fidem, &c.*

1. Noto, quòd si dictus appellans, propter iustum timorem, ne impediretur à Prouinciali suam appellationem prosequi, non est ausus ab eo petere Apostolos, tunc facienda est forma sequens.

CAP. XIX.

De forma concedendi Apostolos testimoniales, quando appellans non fuit ausus illos petere à iudice appellato.

Frater, &c. vt in forma præced. Vi præsentium omnibus, ac singulis fidem facimus, & attestamur, quòd cum die, anno, &c. Frater Macrobius de Afflictis Ordinis nostri Sacerdos ad Sanctam Sedem à quadam sententia contra ipsum ab admodum Reuerendo Patre Fratre Austero de Rigidis huius nostræ Prouinciæ Prouinciali lata appellauisset, idem Pater Prouincialis tali se appellatione prægrauatum ostēdit. Quare minitando, prædicto Frati Macrobio dixit, vt suam exequeretur sententiam, quòdque, si eum ampliùs de huiusmodi appellatione loquentem audiret, carceribus præciperet mancipandum. Ea propter à prædicto Patre Prouinciali Apostolos petere, nequaquam ausus est idem Macrobius, sed instanter, non semel tantùm, ac bis, ter immò, quaterque, intra tempus præfixum nobis coram testibus infrascriptis, vt sibi ijdem concederentur, supplicauit. Cùm verò, quas idem Prouincialis minitatur pœnas, exequi soleat, ac iusta petentibus non sit denegandus assensus, & vnius cuiusque sint partes efficere, ne iustitia impediatur, omnibusq; tandem proximi cura sit a legis auctore demādata, prædicto Fratri Macrobio hos testimoniales apostolos libenti animo concessimus. In quorū fidem, &c.

1. Noto 1. circa Apostolos in communi, quòd debent peti intra 30. dies, alioquin censetur appellationi renunciatum, cap. *Ab eo*, de appell. in 6. l. *Nonnulli*. Cod. de appell. Potest verò iudex terminum assignare appellanti ad petendos Apostolos, intra quem, nisi petat, appellationi renunciasse censeatur; Clem. *Quamuis* § *Verum*, de appell. Potest item iudex assignare terminum appellanti ad prosequendam suam appellationem, & ad se præsentandum coram iudice appellato; Panor. in pract. cap. 114. nu. 9. Et tunc in dictis apostolis immediate ante illam clausulam c. 14. *In quorum fidem*, dicat *Duorum tamen mensium terminum tibi præfigendo, ad te coram iudice, ad quem appellasti, præsentandum*.

2. Noto 2. quòd dicti apostoli debent ab appellante instanter peti, idest, non solùm semel, sed bis, & ter; Clem. *Quamuis*. §. fin. de appell. cap. *Ab eo*, de appell. in 6. An autem sufficiat instanter petere vnica vice pluries vno tempore, an vero necessum sit petere per plures vices diuersis temporibus, difficultas est inter Doctores. Glossa in dicto cap. *Ab eo*, verbo *Instanter*, putat necesse esse petere per plures vices, & diuersis temporibus. Ego puto, quòd possunt vno, & eodem tempore pluries instanter peti V.G. adeo Superiorem, & rogo, vt dignetur mihi concedere apostolos, ipse negat; ego iterum insto, vt velit cõcedere, ipse iterum negat; tunc ego tertiò insto, si ipse neget, non teneor ampliùs petere. Atque ita videtur colligi ex dicta Clem. *Quamuis*, § fin. ibi *loco, & tempore sæpius, & instanter vno contextu etiam requisitus*. Si autem superior non neget, sed differat, si adest tempus Apostolos petendi, teneor iterum, atque iterum petere, quousque videam ipsum malitiosè differre.

3. Noto 3. quòd iudex à quo, tenetur intra terminũ 30. dierum Apostolos cum debita instantia sæpius petitos loco, & tempore congruo concedere; alioquin potest appellans suam appellationem prosequi; dicta Clem. *Quamuis*, § *Quod si iudex*. Et ruit quicquid fuerit à iudice appellato contra dictum appellantem imposterum attentatum; cap. *Ab eo* de appell. in 6. Et aduerte, quòd idem est Apostolos denegare, ac fraudulenter, & negligenter dissimulare; vnde si non neget, nec concedat, sed maliosè differat, poterit nihilominus appellans absque dictis apostolis appellationem suam prosequi, ac si fuissent expresè denegati. Ita expresè dicta Clem. *Quamuis*. § fin.

4. Noto 4. circa Apostolos testimoniales, quòd quãdo Prælatus non vult dare apostolos, debet appellans illos petere coram persona fide digna, quæ persona tenetur dicto appellanti præfatos Apostolos concedere, iuxta ea, quæ dixi tom. 1. Relig. q. 1. c. 20. concl. 1. vers. *Si autem Superior*, & docet Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. n. 7. Si autem dictus appellans timeat, Prælatum non solùm non concessurum dictos Apostolos, sed etiam impediturum suæ appellationis prosecutionem, & negotiationibus effecturum, vt Prælatus, ad quẽ est appellatum, falsis informationibus præueniatur in præiudicium suæ causæ, tunc poterit coram persona, vel personis fide dignis dictos Apostolos petere, iuxta doctrinam Syluest & Ghisil. quos hic supra citaui c. 14. n. 1. ad quam inclinat Suarez loc. cit. in fine, & habetur expresè in cap. fin. de appell. Aduerte autem, quòd hæc persona honesta, à qua, & coram qua petuntur apostoli, non debet esse excommunicata, vel aliàs inhabilis: & Apostoli debent ab ea peti coram testibus, & coram illis debet causa metus explicari: & dicti Apostoli debent ab ea peti intra terminum 30. dierum, quando appellans non audet petere à iudice. Si autem petat, & iudex differat, & appellantem verbis pascat, vsque dum transeat tempus à iure præfixum, tunc debent peti à dicta persona statim dicto tempore trãsacto. Hæc omnia colliguntur ex c. fin. de appell. & dicũt expresè Riccius 4. p. collect. 1355. Barbos ad dict. c. fin. à n. 20. vbi etiam à n. 1. docet, quis sit iustus metus Et quæ dixi de petitione Apostolorum, intellige etiã de appellatione, de qua loquitur dictum c. fin. ita vt si non audeat quis appellare à Prouinciali, propter timorem carceris V.G. appellare possit coram persona, honesta, & testibus.

CAP. XX.

De forma recipiendi apostatas ad Religionem reuertentes.

Noto 1. quòd circa modum recipiendi apostatas ad Religionem reuertentes, nihil ferè reperitur in iure cautum; eos tamen esse benignè recipiendos tanquam filios prodigos in paternam domum redeuntes, docent Nau. lib. 3. consil. de regular. cons. 75. nu. 2. Mirand. tom. 1. manual. q. 51. art. 5. glossa in cap. *A nobis*, de apost. verbo *Resipiscant*. Quod etiam monuit Sacra Congreg. Concilij, vt refero tom. 2. nostr. priuileg. in constit. 10 Vrb. VIII. §. 3.

2. Noto 2 quòd in constit. 2. Pauli IV. eodem tom. 2. nost priuil. habetur modus dictos apostatas recipiendi, quem nullo alio loco inuenies; vnde Pasar. in Formulario nostri Ordinis ex dicta constit. formauit sequentem modum, quem deinde ex eo desumpsit Confettius in summa priuil. Mendic. tit. 13. cap. 21.

3. Primò igitur cogendi sunt renunciare omnibus, & singulis apostolicis literis contra eorum professionem impetratis; præstito etiam per eosdem iuramento in manibus Superiorum, aut eorum, quibus hi commiserint, quòd talis, aut similia impetrare nunquam imposterum attentabunt. Quòd si nullas literas obtinuerint tenentur iurare, se in posterum non ampliùs apostaturos.

4. Secundò. Taliter recepti actiua, & passiua vocibus, iureq; primogenituræ, nec non publica ad populum prædicatione, & confessionis secularium auditione priuati sunt, ac per nullos Superiores, nec etiam per generale, seu prouinciale Capitulum rehabilitari possunt, donec ad minus per quadriennium bene, & laudabiliter vixerint; quo expleto, poterit Generalis, vel Prouincialis, Capitulorum duarum ex tribus partium vocalium accedente consensu, rehabilitare, dummodò tempus, quo remanserunt extra Religionem, intra suæ professionis annos non computetur.

5. Tertiò. Absoluendi sunt ab excommunicatione; nam omnis apostata est excommunicatus, siue habitum dimittat, siue non, vt probo tom. 1. Relig. q. 1. cap. 26. concl. 1. licèt multi Doctores, quos ibi cito, ver. *Circa hanc*; dicant, apostatam non esse excommunicatum nisi habitum dimittat; Sed nostra opinio est securior, & in praxi sequenda.

6 Quartò. Si in dicta apostasia ordines etiam minores receperunt, cum sint excommunicati, sunt irregulares; cap. *Cum illorum*, de sent. excom §. *Si autem*, cap. *Consultationi*, de apostatis. Item sunt suspensi; nam ordines recipiens absque licentia sui Prælati remanet suspensus. Trid. sess. 14. de reform. c. 2. fine. Qua suspensione stante, si celebrat, vel alios ordines exercet, est irregularis cap. 1. §. *Sciturus*, de sent. & re iudic. in 6. quare in primis sunt dispensandi super irregularitate; deinde absoluendi à suspensione. Vide loco cit. Relig. vbi probaui Prælatos regulares habere potestatem dictos apostatas absoluendi, & dispensandi.

7. Aduerte autem circa irregularitatem, quòd plurimi Doctores censent, posse Prælatos Regulares cum suis subditis in vtroque foro in ea dispẽsare. Inter quos Sigism. de elect. dub. 71. num. 13. Sanchez 2. in decal. cap 11. num. 21. Auila de censur. part. 7. disp. 10. dub. 7. Vechius de nouit. disp. 9. dub. 16. num. 8. Reginald. in praxi lib. 30. tract. 2. nu. 29. vers. *Sextum est*. Rodriquez tom. 1. qq. regul. q. 24. art. 13. & 14. Confettius in summa priuil. tit. 17. cap. 7. Portel. in addit. ad dub. regul. verb. *Dispensare*, §. 4. Cruz de statu Relig. lib. 1. c. 6. dub. 16. concl. 2. Alphons. Leo de confess. p. 2. recoll. 11. nu. 226. Henriquez lib. 14. cap. 7. §. 5. Layman de irregul. tract. 5. p. 5. c. 9. nu. 7. & constat ex const. 2. Iulij II. §. 29.

tom. 1.

tom. 1. nostr. priuil. quæ cum simpliciter dicat, posse dictos Prælatos super omnibus irregularitatibus dispensare, in vtroque foro id intelligendum est; nam beneficia Principis sunt amplianda; leg. *Beneficium*. ff. de const. Princ. & verba simpliciter posita generaliter sunt intelligenda, cap. *Quia circa*, de priuil. glossa in cap. *Præterea*, verb. *Simpliciter*, de offic. deleg. Sed quoad forum exterius audio aliter habere stylum Romanæ Curiæ.

8. Debent eis imponi, & intimari non solùm pœnæ dictæ num. 4. sed etiam aliæ secundùm vniuscuiusque Ordinis statuta. Mitè tamen cum ijs semper agendum, & indulgendum aliquid, ne laxiori vitæ assueti, seueritatem formidantes, iterum Religionis desertores fiant.

9. Aduerte, quòd in Ordine nostro, transacto quadriennio dicto num. 4. ac rehabilitati per aliquod dictorum capitulorum, non possunt præfici vsque ad decennium; cap. Valent. 4 num. 52. & tempus, quo in apostasia fuerunt, etiamsi rehabilitentur ad gradus, & honores numquam in illorum professione computatur; cap. Paris. num. 17. Paulæ num. 19. Apostatæ verò, qui auctoritate Apostolica ab Ordine exierunt, fictis nimirum causis impetrando aliquod apostolicum diploma, non possunt ampliùs recipi, nisi per Patrem Generalem, aut de illius speciali mandato; cap. Bononiæ 2. num. 9. Paulæ num. 32. Romæ 3. num. 24. Reliqui, qui absque literis Apostolicis apostatarunt, recipi poterunt à Prouinciali cum suis Collegis; Romæ 3. cit. Circa verò eos, qui ordines in apostasia suscepere, videndum, & obseruandum omnino est statutum Barchin. 1. nu. 10.

10. Aduerte etiam, quòd apostatæ sunt singulis annis a Superioribus localibus perquirendi, & curandum, vt ad Religionem reuertantur; quòd si nolint de plano, & amicabiliter redire, tenentur dicti Superiores sub pœna priuationis sui officij ipso facto, ac vocis actiuæ, & passiuæ, & perpetuæ inhabilitatis ad omnia officia in posterum obtinenda eos cogere. Ita statuitur in const. 10. Vrbani VIII. §. 3. 7. & 9. & dicto § 3. in specie statuitur, quòd *Si apostat a huiusmodi intra montes infra quatuor, vltra montes vero infra octo menses à præfati decreti publicatione inchoandos, sua sponte ad suam quisque Religionem redierit, tum pœnarum omnium, ipsis propter apostasiam inflictarum, aut infligendarum remissionem, atque impunitatem assequantur*.

11. Quæres autem circa hanc remissionem duo, 1. An dictis apostatis intra dictum terminum redeuntibus remitti debeant pœnæ incursæ tantùm propter apostasiam; an verò etiam aliæ incursę propter delicta, quæ Apostasiæ causam dedere? 2. An dicta impunitate frui possit, qui tempore illo quatuor, vel octo mensium detinebatur in carcere, seu graui infirmitate, aut etiam in seruitute ab infidelibus.

12. Ad 1. Putant aliqui ijs vtrasque pœnas remittendas. Nam, inquiunt, priuilegium Principis est largè interpretandum, vt dicebam num. 7. Deinde nulla est apposita particula restrictiua: Si enim Papa noluisset illis remitti, nisi solas pœnas apostasiæ, apposuisset aliquam particulam taxatiuam, vt particulam, *Tantum*, *Dumtaxat*, &c. Cum ergo non apposuerit, signum est, quòd voluerit vtrasque pœnas remitti 3. Quia Pontifex in hac remissione concedenda videtur intendisse salutem animarum ipsorum apostatarum, vt ergo hic finis obtineatur dicendum est intendisse, vtrasque pœnas remitti; nam alioqui certum est, quòd qui propter timorem pœnæ tiremium apostatauit, non est rediturus ob solam remissionem pœnarum apostasiæ. 4. Quia qui vult consequens, vult, & antecedens, cap. *Præterea*, capit. *Prudentiam*, §. *Cæterum*, de offic. deleg. cap. *Ex parte*, de sponsal. Panormit. in capit. *Venerabilis*, de iudic. Si ergo Papa vult liberare dictos apostatas à pœnis apostasiæ, ergo etiam vult liberare ab illis, quæ dictæ apostasiæ causam dederunt 5. Quia minus malum est remittere apostatæ pęnas omnes, quàm linquere illum in statu perditionis; at minus malum ad euitandum maius quandoque sustinetur, cap. *Duo*, d. 13. ergo, &c. 6. Quia videtur Papa in hoc decreto voluisse tanquam pius, & sanctus Pastor omnes dispersas oues ad ouile reducere, & per hoc generalem indulgentiam, & remissionem concessit, vt solent etiā Principes seculares, qui tēpore belli omnes exules, etiam capitali pęna damnatos, remittunt. Nec est mirū, quòd Papa voluerit tam largam remissionem apostatis facere; nam sancta pia Mater Ecclesia, quæ filiorum suorum salutem æternam anhelat, etiam hæreticos, & à fide apostatas, cum sponte redeunt, amplectitur hilariter, suoque gremio aggregat absque vllis pęnis exterioribus, vt docet Simanca de catholic. instit. tit. de pęnit. & conuers. num. 28. iudicans prudenter aliquando maximam iustitiam esse, iustitiam non exercere, vt Medici etiam in curatione humani corporis, optimum medicamentum esse aiunt aliquando, nullum medicamentum adhibere. Alijs hæc sententia non placet, propter textum, qui solùm videtur intendere remissionem pęnarum propter apostasiam contractarum. Prima sententia mentem magis, quàm literam, respicit. Secunda à litera non discedit. Cum ergo non in cortice, sed in medulla lex consistat, cap. *Marchion*, 1. quæst. 1. Ego primæ sententiæ adhærendum puto. Ita tamen, vt pęnitentijs aliquibus salutaribus non careant dicti apostatæ sponte redeuntes.

13. Ad 2. puto, dictos sic impeditos posse frui præfata remissione, etiamsi à præfatis impedimentis non liberarentur, nisi post decem, vel amplius, annos; nam impedito non currit tempus, cap. *Quia diuersitatem*, de concess. præbend. cap. fin. de elect. Capell. Tholos. decis. 90. Riccius 1. p. praxis, decis. 657. nu. 5. Onus autem probandi dictum impedimentum ipsi redeunti apostatæ incumbet.

LITERA B.

CAP. I.

De forma, qua declaratur, aliquem esse Ordinis Benefactorem.

FRATER N. Ordinis N. in Prouincia N. Prouincialis. Illustri Domino, Domino N. salutem, ac perennem benedictionem. Cum ad summa, & præclara, quæ in Ordinem nostrum, atque in hoc præcipuè N. Collegium verbis, ac operibus contulisti, beneficia nostræ cogitationis aciem conuertimus, nullam tibi pro ijs, vel minimam referre posse gratiam ingenuè confitemur. Si quid tamen voces possunt, quas paupertas non eripit, si quid spiritus, qui solus homini in summa inopia pro possessione relictus est, facere non possumus, quin aliquod saltem grati animi signum præferamus. Harum ergo literarum serie, ac vna Religionis nostræ Benefactorem nominamus, suscipimus, cooptamus, & libentissimè declaramus. Omniaque præterea cum spiritualia, tum etiam (si quæ possumus) temporalia bona, quibus cæteri Benefactores potiuntur, & gaudent, tibi pariter communicamus, concedimus, & elargimur. Omnes, ac singulos nostri Ordinis Superiores, & subditos quam studiosè possumus rogantes, vt te tanquam nostrum eximium, singularemque Benefactorem agnoscant, & excipiant, atque omni humanitatis genere, quantum religiosa fert charitas, benignè complectantur. In quorum fidem &c.

CAP. II.

De eadem forma facta à Generali,

FRATER N. Ordinis N. Generalis indignus. Admodum Reuerendis PP. Prouincialibus, Correctoribus, ac Vicarijs, cæterisque nostri Ordinis Superioribus, & subditis salutem, paternamque benedictionem.

Illustrissimo, ac Reuerendissimo Domino, Domino, Episcopo N. ad quædam suæ diœcesis negotia Romam properanti, eiusdem pietatis, deuotionisque erga Ordinem nostrum, quantum possumus, consouendæ causa, has nostras literas elargiti sumus: quibus quidem vobis præceptum esse volumus vt ei per ciuitates, aut oppida, quæ incolitis, transeunti reuerentia cultum illicò tanquam singulari nostro Benefactori atque humanissimos vos hospites seriò, ac efficaciter exhibeatis. Quòd si illum apud vos fortè diuersari, ædesque vestras suæ præsentiæ luce condecorare non piguerit, cum meritorum, generisque singularis excellentia parem quoque exigat obsequij, atque obseruantiæ vicissitudinem præcipimus vobis, & mandamus, vt perelegantes cœnobij cellas, lautioremque supellectilem hilari, ac benigna fronte eidem offeratis, atque concedatis. In quorum, &c.

CAP. III.

De forma, quæ fieri potest benefactori, seu aliàs amico peregrinanti, vt Fratres ei eleemosynas largiantur,

FRATER, &c. (vt capite antecedenti) Religionis nostræ vir studiosissimus, atque olim eximius Benefactor, Dominus Dominus N. per ea, in quibus degitis, oppida, ac ciuitates, proprios reuisurus lares, pertransibit. Quare cum benemeritis vltro sit, & cum fœnore præstanda beneuolentia, hominem vobis in summam egestatem aduersa fortuna redactum maxime commendandum, & nostræ auctoritatis fulcro iuuandum esse censuimus. His igitur literis vobis præcipimus, vt eum ad domos nostras, & Cœnobia diuertentem omni liberalitatis genere, & charitatis studio tractetis: nec non pro Conuentuum facultate, eleemosynis vobis à Christi fidelibus impertitis eidem succurratis. Et Dominus vos benedicat. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. circa has tres formas, quòd præfatæ literæ non sunt concedendæ, nisi veris Benefactoribus, & amicis Religionis. Nam, cum Religiones mendicantium ex eleemosynis viuant cum sudore quæsitis hoc tempore, impium esset propter carnem, & sanguinem tollere panem filiorum, & dare extraneis, & de patrimonio Christi non videtur alendus nisi seruus, & amicus Christi; Et impium est de pane pauperum pascere viros facinorosos, ac à patria extorres, ac profugos mundum cursitantes.

2. Noto 2. quòd forma, qua declaratur aliquis Benefactor, est valde differens à forma participationum; Nam in participationibus applicatur Benefactoribus valor satisfactorius bonorum operum Religiosorum; hic autem solùm impetratorius. Et vt plurimùm istæ literæ Benefactorum fiunt, ad hoc, vt illis peregrinantibus aliquod temporale suffragium à Fratribus, & Ordinis deuotis tribuatur: participationes verò solùm bona spiritualia concedunt, licet deinde dictis participantibus teneamur etiam, si casus occurrat temporalia, iuxta nostram paupertatem, elargiri, & potiori iure. Tum ratione fraternitatis, & filiationis, quibus communicamus. Tum ratione maiorum beneficiorum acceptorum, vt supponitur.

3. Noto 3. quòd dicti Superiores, & Fratres, ad quos diuertunt Benefactores cum dictis literis, tenentur eis præstare illa omnia, quæ in literis continentur. Quia benefacientibus benefacere, naturale est. Et singulæ Religiones, præsertim Mendicantium, & specialissimè nostra, vnum corpus per se cōstituunt, cuius membra sunt Conuentus, & Prouinciæ. Vnde sicut in corpore naturali beneficium, quod vni membrorum fit, ab omnibus membris, & consequenter à toto corpore participatur, ita beneficium, quod vni fit Conuentui, omnibus Conuentibus, & consequenter toti Religioni censetur esse factum. Quare quando casus occurrit, singuli Conuentus tenentur Benefactori vnius tantùm Conuentus vicem rependere, alioquin peccant contra gratitudinem. Et quando literæ sunt Generalis, qui est totius Religionis caput, & moderator, tenentur Fratres obseruare tenorem dictarum literarum, non solùm ratione gratitudinis, sed etiam ratione reuerentiæ, & obedientiæ. Quando verò literæ sunt alicuius Prælati inferioris V. G. Prouincialis, aut etiam Correctoris, tunc debent obseruari, tum ratione gratitudinis, tum ratione ligaminis fraternitatis, quod intercedit inter singulos Fratres vnius Religionis, tum ratione boni exempli; nam alioqui Benefactores scandalizantur, videntes, quòd tam mala correspondentia sit inter Fratres vnius Religionis, & quòd tam malè tractentur Benefactores. Tum denique ratione boni regiminis; nam videntes seculares quòd Benefactores Religionum vbique terrarum cognoscuntur, animantur ab illis ad benefaciendum, dicentes. Quis scit, an aliquando sim mundum lustraturus, & Religiosorum sim necessitatem habiturus?

LITERA C.

CAP. I.

De forma principiandi Capitulum generale.

IN Nomine Domini, Amen. Incipit Capitulum generale Ordinis N. celebratum in Conuentu N. Ciuitatis N. in loco Capituli anno Domini 1634. die 1. Februarij,

Summa plane, ac singulari Numinis prouidentia, quæ cuncta moderatur, & regit, factum esse nemo non videt, vt sacrorum Ordinum Antesignani, ac Patriarchæ statis quibusdam temporibus religiosorum, cœtuum, conuentuumque celebrationem mandarent? Vt enim cælesti lumine collustratos Religionum sanctuaria instituisse credimus, ita plane Numinis eiusdem fulgore generalia Comitia in suis quemque Religionibus non ambigimus imperasse. Præclarum sanè inuentum, ac sapientissimè excogitatum. Quid enim prodest iecisse semina, nisi rigatio, quæ & ipsa valeant germinare subsequatur? Quid sacras iuuat in Dei Ecclesia Religiones plantare, nisi opportuna Capitulorum celebratione fœcundo velut imbre, fiant, sicut oliua fructifera in domo Domini? Quid in monte Dei coagulato, & pingui religiosas vites conserere, ni prouida sollicitudine, & generalis præsertim Capituli sanctionibus, aqua veluti sapientiæ, reficiendas, insignique fructuum copia exornandas curent selecti cultores? Quid hortos tandem

Domi-

Domini parare dilectissimos, si sine perito, atque industrio abijciantur cultore? Hæc omnia spectasse censendum est claros illos Dominicæ vineæ propagatores, & fidei catholicæ primarios duces, ac disseminatores, quibus in vnum collectis viros placuit eligere, & destinare? Hæc Tridentinam Synodum grauiter in ea verba præcipientem. Prouincialia Concilia pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controuersijs componendis celebrentur: *Nec non si addere liceat, pro summo Religionis Antistite, ac Pastore eligendo, ex quo, tanquam ex capite, in subdita membra religiosæ disciplinæ fluat pretiosum vnguentum. Quamobrem cum nostræ paruulæ Congregationis sanctissimus Parens generales conuentus ad ea, quæ nuper recensuimus, agenda, gerenda, atque exequenda suis regularibus statutis indixerit: tempore itidem perproximè præteritum generale capitulum, seu per Apostolicam sedem, vel per Ordinis constitutiones præfixo aduentante Patres, quibus id oneris incumbebat, in prætactum Conuentum N. concesserunt, vbi nimirum statuta die in vnum collecti, & Spiritus Sancti Missa solemni primùm decantata, sacraque communione refecti, in capituli locum conuenere, inibique continuatis precibus, & Commissorum, Vicariorumque prouincialium testimonialibus literis adapertis, ijsque omnibus tanquam legitimis receptis, & admissis, lectis etiam omnibus de iure legendis decretis, factisque protestationibus, necnon à censuris, & pœnis ad effectum futurarum electionum data absolutione, ac de meliori eligendo sumpto iuramento, deuenerunt, &c.*

CAP. II.

De forma incipiendi Capitulum prouinciale.

IN nomine Domini, Amen. Incipit Capitulum prouinciale Ordinis N. celebratum in Conuentu N. Ciuitatis N. anno Domini 1634 *die, &c.*

Sanctos esse, ac perutiles religiosorum cœtus in nomine Domini celebratos, ea sacri eloquij verba testatur Prouerb. 1. Ego sapientia habito in consilio, & eruditis intersum cogitationibus. *Enimuero cum bonorum omnium fons diuina sit sapientia, non nisi bonum profectò, ac salutare, & ad ecclesiasticam disciplinam tuendam accommodatum esse potest, quicquid consilij in religiosis comitijs, ea præsidente, suscipitur. Id proprio didicerant experimento sanctissimi religiosæ vitæ institutores; atq; eam ob rem nil antiquius sibi, atque Religioni vtilius fore meditabantur, quàm prudentem, ac opportunam religiosorum, cōuentuum celebrationem, illamque præsertim, in qua de præcipuo agitur eligendo Pastore, à quo veluti fonte, subiectorum omnium tanquam riuulorum, puritas, vel impuritas conspicitur emanare. Quare cum Ordinis N. prudentissimus Parens, ac Legislator pro deligendis Pastoribus, alijsque necessarijs peragendis in quacumque suæ Religionis Prouincia diem Sancti Michaelis Archangeli 29. scilicet Septembris cadentem præfixerit, Patres ad hoc deputati, Spiritus Sancti Missa celebrata, sacraque communione refecti, die 28. prædicti mensis in locum capituli conuenere, vbi quidem continuatis precibus commissorumque testimonialibus literis adapertis, ijsque omnibus tanquam legitimis exceptis, & admissis, lectis etiam de iure legendis decretis, factisque protestationibus, nec non à censuris, & pœnis ad effectum electionum impertita absolutione, ac de meliori eligendo præstito iuramento, deuenerunt, &c.*

CAP. III.

De forma, incipiendi Capitulum definitorium.

IN nomine Domini, Amen. Incipit Capitulum definitorium Ordinis Minimorum celebratum in Conuentu N. Ciuitatis N. anno Domini, &c.

Quàm efficax, ac præstans sit ad diuinæ opis consecutionem plurium in Domino Conuentus, ac societas, quamque ad publicam vtilitatem insigniter valeat, satis profectò in Euangelio significauit diuina Veritas. Nam si dixerat. Vbi duo, vel tres meo nomine conuenerint, ad eos venio, interque eos sum. Et si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo, quantò illuc libentiùs se conferet, quò non duo tantùm, vel tres, sed plurimi ijque proceres, & capita ad Dei gloriam, & subditorum emolumentum proficiscuntur? Quid est quod, vel votis petere, vel precibus à Deo consequi non possit tanta simul grauissimorum hominum frequentia? Præclarè id docuit D. Chrisostomus. Non pariter, *inquit* exoras cum solus Dominum obsecras, atque quando vna cum fratribus tuis id facis. Est in hoc plus aliquid, videlicet concordia, conspiratio, copula amoris, clamor felici societare, ex qua orationes infirmiores se simul complexæ validiores in cælum euehuntur. *Quin & natura, ac ratione ipsa duci videmur, vt in grauioribus rebus definiendis, aliorum consilium societatemque exquiramus: vel quod cautior deliberatio emergat, si ad nostram multorum accesserit sententia, vel quia apud illos, quibus consulere maximè cupimus, maiorem auctoritatem, & pondus habeat consultatio, in quam plures consenserint. Quamobrem consultè quidem, ac consideratè, diuinis illustrati fulgoribus Maiores nostri sacrorum Ordinum Coryphæi pro Religionis vinea diligentiùs excolenda Patrum Conuentus, seu Capitula instituere. Nouerant quippè, nil tam salutare, tamque magnificum, & gloriosum in hanc ipsam matrem religionem posse proficisci, quam quod ex sacra Capitulorum celebratione tanquam ex peculiari Spiritus Sancti aura, emanaret. Cùm ergo Sancti Michaelis Archangeli festo, die 29. Septembris cadente definitorium Capitulum annuatim celebrandum statuerit Minimorum Patriarcha Franciscus à Paula, N. huius Prouinciæ Patres definitores eiusdem mensis die 28. in præfato Conuentu congregati, Spiritus Sancti Missa solemni decantata sacraque communione refecti in Capituli locum se contulere, vbi continuatis precibus, lectis de iure legendis, factis protestationibus, absolutioneque ad effectum gerendorum impertita, ac de meliori eligendo præstito iuramento, deuenerunt, &c.*

1. Noto 1. Circa has tres formas, quòd in Capitulis generalibus adest omnimoda potestas faciendi statuta in spiritualibus, & temporalibus, pro conseruatione

Regulæ, vt concesserunt Innocentium VIII. Martinus V. Eugenius IV. & Leo X. apud Rodriquez tomo 1. quæst. regul. quæst. 41. art. 2. quæ tamen statuta debent esse secundùm Regulam, iuxta ea, quæ latè dico tom. 1. Relig. quæst. 1. cap. 8. per totum. Et facta illicò omnes obligant, & censentur confirmata ab Apostolica Sede, vt concessit Iulius II. apud Rodriquez ibid. & alij summi Pontifices, quos affero tom. 1. priuil. in constitut. Pyrrhi, num. 10. vbi etiam habes, quomodò Capitula generalia possint facere statuta in materia, de qua disponit ius commune. Et aduerte quòd licèt omnes Capitulantes dictis Capitulis non interfuerint, quicquid tamen à maiori parte factum fuerit, ab alijs ratum haberi debet, & ab omnibus obseruari vt concesserunt Clemens III. & Celestinus V. apud Rodriquez ibid. In Ordine nostro non possunt fieri statuta, nisi de consensu totius Capituli, aut saltem duarum partium ipsius, per constit. 27. Leonis X. §. 4. tom. 1. nostror. priuil.

2. Noto 2. quòd omnes interessentes Capitulis generalibus, siue sint capitulares, siue non; & hi, siue sint Laici, siue Oblati, siue etiam Nouitij, siue Sacerdotes, aut Clerici possunt absolui à Confessoribus specialiter deputatis à Capitulo generali, non solùm durante dicto Capitulo generali, sed etiam 20. diebus immediatè post; ab omnibus casibus, & censuris etiam sedi Apostolicæ reseruatis, & dispensari super omnibus, & quibuscunque irregularitatibus ex quacunque causa prouenientibus, per concessionem Eugenij IV. Sixti IV. apud Rodriquez loc. cit. art. 4. & tom. 2. summæ cap. 9. num. 1. vbi excipit irregularitatem prouenientem ex homicidio voluntario, mutilatione membrorum, & bigamia. Quam tamen cum Sixtus IV. non excipiat, videtur simpliciter dicendum, quòd etiam super his possint dicti Confessarij dispensare, cum priuilegium Principis sit latè interpretandum; & verba simpliciter prolata sint simpliciter intelligenda, vt sæpius dixi. Possunt item præfati Confessarij specialiter deputati, durante dicto tempore, præfatis Fratribus interessentibus dictis Capitulis generalibus concedere indulgentiam plenariam. Quibus concessionibus, & Indulgentijs fruuntur omnes Mendicantes, vt docet Rodriquez loc. cit. Sed hæc indulgentia cum alijs similibus post const. 8. Pauli V. quam habes tom. 2. nostr. priuil. vacat, quicquid in contrarium probare conetur Roderic. in resol. regul. resol. 77. num. 45.

3. Noto 3. quòd illa clausula, *In nomine Domini*, non est de necessitate, æquum tamen est, eam semper apponere, quia conuenit, omnes actus nostros in nomine Domini inchoari cap. *In nomine Domini* d. 23. cap. *Non licet*, 26. quæst. 5. *sine ipso* enim *factum est nihil*, Ioann. 1. & *Omne bonum desursum est, descendens à Patre luminum*, Iacob. 1. Ita Abbas in c. 1. de fide instrum. num. 3. Mandagot. de elect. cap. 1. & cap. 19. forma 1. Specul. lib. 2. de instrum. edit. §. 2. num. 2.

4. Noto 4. quòd illa clausula *Anno Domini*, &c. est omnino necessaria ad hoc, vt dictis Capitulis plena adhibeatur fides. Nam registratio illa actorum capituli facta à scriba tanquam Notario, & persona publica, est veluti instrumentum, quod secundùm mueteratam consuetudinem de iure approbatam non valet, nisi illi sit additus annus, & mensis. Ita Specul. loc. cit. n. 4. Abbas cit. n. 3. & habetur in cap. *Abbate* citan.

5. Noto 5. quòd illa clausula *In Conuentu*, &c. *Ciuitatis*, &c. est etiam necessaria. Sicut enim necessarium est tempus, ita & locus. Ita Abbas loc. citat. vbi eius Addit. Boerius ad Mandagot. cap. 59. form. 1. lit. G. & habetur in cap. *Abbate*, de sent. & re iudic. in 6. §. *Quare*; & ibi Barbosa num. 12. Et aduerte, quòd non solùm locus ponendus est, sed etiam locus loci, id est *in loco capituli*, qui est locus Conuentus. Ita Specul. loc. cit. num. 9. Non est tamen iste secundus locus ita necessarius, vt nisi apponatur, electionem vitiet, vt dixi tom. 1. Relig. q. 1. cap. 31. notab. 4.

6. Noto 6. circa illam clausulam *vbi duo, vel tres* &c. quod in Euangelio Matthæi cap. 18. num. 20. Christus dixit *vbi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*, & hoc est de fide. Sed difficultas est, quid sit congregari in nomine Christi. Basil. in regulis breu. interrog. 225. ait, quòd est conuenire ad faciendam voluntatem Christi: Origen. tract. 6. in Matthæum versus finem ait, *Sicut in musicis nisi fuerit conuenientia vocum, non delectat audientem, sic & Ecclesia nisi consensum habuerit, non delectatur Deus in ea, nec audit voces eorum, consentiamus ergo, vt congregatis nobis in nomine Iesu, sit Iesus in medio nostrum. Verbum scilicet Dei, & sapientia, & virtus ipsius.* Chrysostom. hom. 61. in cap. 18 Matthæi ait, quòd congregari in nomine Christi est conuenire propter gloriam Christi, plura loca Chrysostom. exponentis dictum locum, videri possunt apud Seruium Euangelicæ dispositionis, cap. 92. notab. 6 folio mihi 645. Hieronym. ait hoc esse præmium viuentium in pace, vt Christus in medio illorum fit. Idem dicit Hilarius, *In tantum humanæ pacis studuit concordia, vt vnitatis merito omnia, quæ à Deo precanda sint, impetranda esse confirmet, & vbi duo atque tres pari spiritu, ac voluntate collecti sint, ibi se medium eorum pollicetur futurum.* Idem sentit Theophil. & D. Thomas in catena ad dictum Matthæi locum, Caiet. ibidem, Anselmus, *Ideo* (inquit) *rata est sententia consentientium, quia Deus habitat cum eis.* Carthus. explanat. 18. in Matth. ait. *vbi enim sunt duo &c. congregati in nomine meo id est in me, videlicet in charitate, & gratia, vel secundum voluntatem meam, seu ad honorem, & gloriam nominis mei, ibi sum in medio eorum, id est inter eos, atque in cordibus singulorum per Spiritus Sancti directionem piam gubernationem, & precum illorum gratiosam exauditionem.* Euthymius in cap. suo 38. in Matth. *in nomine meo id est propter me, propter præcepta mea.* Abul. quæst. 121. in cap. 18. Matth. ait, quod tribus modis dicuntur aliqui congregati in nomine Christi. 1. quando actus, ad quos congregantur, expectantur à Christo, vt sunt definitiones fidei, quæ fiunt in Concilijs. 2. quando in operatione, quæ fieri debet, inuocatur nomen Christi, tanquam in auxilium operantium, & ita inuocandus est Christus in exordijs operum nostrorum, & tunc illa fiunt in gloriam Christi. 3. quando congregati sunt aliqui ad faciendum aliquid, quod ad Christum pertinet, omne autem bonum ad Christum pertinet, & ideo quandocunque congregantur aliqui ad faciendum aliquod bonum, & bono animo dicuntur congregati in nomine Christi, & quæst. 123. ait, quòd Christus dicitur esse in medio eorum, qui in nomine eius sunt congregati, eos incitando ad operandum, quia sine eius incitatione non possumus quidquam facere. Verdelai exposit. in Euangelia totius anni num. 100. folio mihi 126. congregari in nomine Domini, id est in charitate. Barradas tom. 2. lib. 10. cap. 35. congregari in nomine eius, est conuenire in fide, & infra ait, *præterea patrum, & sacerdotum conuentibus interesse colliges Christum adiutorem. Si enim inter duos, vel tres est, erit & inter plures Congregatos.* Lucas Brugensis ita explicat, duo vel tres *multo magis si duo, vel tria millia, aut Ecclesia vniuersa*, Congregati *ad postulandam precibus à Deo, vel tractandam inter se rem quamcunque*, In nomine meo, *id est propter me, mea causa, quia res facit ad honorem meum, seu auctoritate mea, tanquam gerentes personam meam*, ibi sum in medio eorum, *præsens gratia, ac fauore singulari, operans intus in eis, & extra pro eis, ibi sum, vt eorum conatus adiuuem, eosque voti compotes reddam, custodiens, & arctius etiam coniungens eos.* Gagn. *quoties duo, vel tres ad disserendum de fide, dogmatibus, & præceptis diuinis conueniunt, Christus præsens semper adest, verum quia etiam vni iuste viuenti, & quæ iusta sunt docenti, vel scribenti Christus adest, vult tamen manifestare, quantum illi placet concordia, atque vnanimitas inter fideles.* Benc. *Congregari in nomine Christi, id est propter Christum ad ipsius gloriam ex Chrysost. vel in nomine Christi inuocato, vel eius auctoritate*

ritate congregari, & eius personam gerentes conuenire. Sà *monuit ad concordiam, nunc præmium pollicetur, quod est in medio eorum, Chrys. idest propter me.* Iansen. in concordia Euangelica cap. 71. super illis verbis. Iterum dico vobis *in nomine meo*, inquit, *idest propter me, & causam aliquam ad me pertinentem, ibi sum in medio illorum, quasi dicat ob meam præsentiam exaudibilis patri efficietur eorum oratio*, Mald. *difficilius dictu est, quid sit in nomine Christi congregari, alij enim in nomine Christi, idest propter Christum interpretantur, ita vt qui congregantur nihil aliud quam Christum, & gloriam eius quærant, vt Chrysost & Euthymius, alij inuocato nomine Christi, quod & videtur melius conuenire, quod de oratione agebatur. Mihi accommodatè ad id, de quo agitur, & ad consuetudinem locutionis, nomine Christi congregari, nihil aliud videtur esse, quam eius auctoritate, eiusque personam gerentes conuenire;* Contzen *ad hunc locum* q. vnica, *in nomine Christi congregari, est conuenire eius auctoritate, ad eius gloriam, vt caput, & Dominum ipsum agnoscant;* Perez in Pentateucho fidei de concilio dub. 6 cap. 5. conclus. 5. num. 33. & 34. ait. congregari in nomine Christi, est congregari auctoritate Christi, Bellarm. tom. 1. controu. lib. 2. de concil. auctor. cap. 2. ait. *Quorum verborum hæc sententia est, si duo, vel tres congregati in nomine meo obtinent semper, quod petunt à Deo, nimirum sapientiam, & lumen, quod sufficit eis ad cognoscenda ea. quæ ipsis necessaria sunt, quantò magis Episcopi omnes congregati in nomine meo semper obtinebunt, quod iustè petunt, idest sapientiam, & lumen. Itaque siue pauci, siue multi, siue priuati, siue Episcopi congregentur in nomine Christi, omnes habent Christum præsentem, & adiuuantem, & obtinent, quod eis conuenit obtinere.* Linquo Hæreticorum expositionem, quæ est apud Maldon. Perez, & Bencium.

7. Cum ergo dicimus Christum interesse, speciali modo nostris Capitulis, non intelligas eum ibi interesse, auctorizando, & definiendo, ita vt omnes actus, qui in dictis capitulis fiunt, sint irrefragabilis auctoritate, vt sunt definitiones fidei, quæ fiunt in Concilijs generalibus, vel prouincialibus congregatis auctoritate Papæ, & ab eo confirmatis, sed intellige, quòd ibi adest Christus in medio non solùm propter præsentiam suæ diuinitatis, secundum quam vbique est. sed magis ratione specialis suæ gratiæ, & assistentiæ, qua eorum operationes dirigit, & orationes Deo Patri facit acceptas, vt loquitur Iansenius loc. cit. inspirando, dirigendo, adiuuando, vel, quia dicta capitula congregantur propter solam gloriam Christi, ad stabiliendas nimirum virtutes, & ad extirpanda vitia, vt dicebant Chrysost. Euthym Carthus. Abul. Bencius, Sà, Brugen. & alij, vel quia dicta capitula fiunt priùs inuocato nomine Christi, vt dicebant Abul. Bencius, & alij, vel quia denique dicta capitula in nomine Christi congregantur; tunc autem in eius nomine congregantur, ait Mald. cum eius auctoritate conueniunt, tunc, eius auctoritate conueniunt, cum Romani Pontificis eius Vicarij auctoritate conuocantur, & confirmantur, sed hæc capitula congregantur auctoritate Papæ mediatè, vel immediatè, ab eoque etiam quandoque, cum petitur, confirmantur, ergo auctoritate, & nomine Christi congregari dicenda sunt, & consequenter quòd Christus in medio illorum sit, iuxta Euangelicum dictum, dicendum est. Nec aliter potest dici, nam alioquin ad quid inseruiant illæ preces, & inuocationes Spiritus Sancti, quæ fiunt in principio dictorum Capitulorum, non videtur.

8. Si dicas, quòd, cum ex hoc loco probent Patres infallibilitatem Conciliorum generalium, & prouincialium, vt dicunt Bellarm. Mald. Bencius, Contzen, & alij, non est ille afferendus ad stabiliendam auctoritatem Capitulorum Regularium.

Respond. nos illum non adducere ad stabiliendam auctoritatem dictorum capitulorum, quæ fallibilia omnino sunt, sed solùm ad probandam specialem assistentiam Christi in eis per inspirationem, directionem, &c. & quòd ad hæc capitula possit adaptari, constat, quia sua capitula sunt pars Ecclesiæ suo capiti vnita, & colligitur ex Barrad. Brugen. Bellar. locis cit. Immò quòd illis adaptari possit dixit mihi viua voce R. A. P. Stephanus Menochius Præpositus domus professæ Societatis Iesu Genuensis, Vir doctissimus, & in sacris literis versatissimus, vt constat ex eius commentarijs in totam scripturam sacram, & alijs operibus, & Magister meus Et tandem hoc conuincit Const. 5. Iulij. 2. §. 1. to. 1 nost. priu. ibi, *Spiritus Sancti gratia cooperãte.*

9. Noto 7. circa illas clausulas *Spiritus Sancti missa solemni primùm decantata, sacraque communione refecti,* quod istæ clausulæ non sunt ita necessariæ, vt omissæ vitient electionem; sunt tamen de maxima congruentia. Nam, cum agatur de re tam graui, qualis est Pastorum electio, decet, electores esse valde puros, & amicos Dei, vt auxilio ipsius possint bono communi proprijs passionibus postpositis, prospicere. Et sic docui tom. 1. Relig. cit. & dicunt Sigism. de electione, dub. 19 num. 5. Lauor. de elect. tit. 4. cap. 19. num. 43. Baysius verò de elect. part 3. capit. 13. num. 2 & 3. & Mandag. de elect. cap. 19. dicunt, quòd post Concilium Basiliense dictæ clausulæ sunt de substantia. Sed non est recedendum à communi: decet tamen, vt dixi quòd omnes electores adsint missæ Spiritus sancti, & sacra communione reficiantur, & deinde, præcedente cruce, ad locum Capituli, cantando hymnum, *Veni Creator Spiritus,* concedant, & ingressi omnes genuflexi dicant, *Veni Creator Spiritus reple tuorum,* &c. cum oratione, *Deus, qui corda fidelium*. Et ait Baysius loc. citat. cap. 14. id esse solitum fieri. Et aduerte, quòd supponendo, quòd hoc modo ingrediantur electores in locum Capituli, posui in formis supra dictis, *inibique continuatis precibus*. Nam, si hoc modo non ingrediantur, sed intermediet tempus aliquod inter celebrationem missæ, & ingressum Capituli, loco illius particulæ, *continuatis* reponendum est *repetitis*.

10. Noto 8. circa illam clausulam, *& commissorum testimonialibus literis apertis,* &c. quòd cum legitimatio Capituli ante omnia præcedere debeat, oportet videre, an omnes electores legitimi sint. Qua propter diligenter inuestigandum, an literæ Commissorum, qui sunt veluti Procuratores Prouinciarum, subsistant, tam secundùm iura communia, quam secundum constitutiones Ordinis. In primis enim Procurator debet docere de mandato; c. 1. de procur. vbi gloss. verb *Mandato* docet tria requiri ad hoc, vt mandatum sit legitimum 1. vt contineat nomen eius, qui Procuratorem eum constituit 2. quòd contineat causam, ad quam cõstituitur 3. quòd promittat habere ratum, quod ab eo, & cum eo factum fuit.

11. Sed, an dicti Commissi, qui nondum docuerunt de mandato, debeant votare in admissione aliorum Commissorum, dubitari potest. Et quidem iure videtur dicendum, quòd non, cum enim nondum sint admissi tanquam legitimi electores, votare non possunt; debent enim ante omnia de suo bono iure docere; vnde non deberent in Capitulum admitti, nisi postquam fuerint tanquam legitimi electores recepti, pone enim, quòd ipsorum aliquis posteà inueniatur non legitimus, si iste votauit in deputatione illius, qui habet legere literas Commissorum, & in admissione aliquorum Commissorum, certè præfata deputatio, & dictæ admissiones poterunt censeri non legitimæ ex eo, quòd in eis fuit admissus aliquis non legitimus. Consuetudo tamen obtinuit in nostra Religione, quòd omnes votent in præfatis admissionibus, & deputatione, & vnus post alium exeat, dum ipsius literæ testimoniales leguntur, vt maiori cum libertate possint impugnari à quocunque. Quæ consuetudo sustineri potest ex eo, quòd præfatæ admissiones, & deputatio non fiunt secundum Canones, sed alta voce, & parui momenti existimantur. Vnde, cum de breui accingendus habeatur pro accincto, leg. penult. ff. de testam. milit. & quæ proximè instant, in esse videantur,

tur,

tut, leg. *Lecta*, verf. *Dicebam*, ff. *si certum petat*. & paria fint aliquid esse factum, vel esse destinatum proximè fieri, leg. *Vestimentum*, ff. de auro, & argento, dicendum est, quòd dicta consuetudo etiam iure sustineri possit.

12. Noto 9. circa illam clausulam, *lectis etiam omnibus de iure legendis*, quòd ista clausula apponitur propter ordinationem Clem. VIII. vt constat ex constit. 10. Vrbani VIII. §. 53. tom. 2. nostr. priuil. in qua iubetur, quòd in electionibus ante omnia legantur constitutiones de qualitate, & requisitis eligendorum; Quæ autem ista sint, habes per extensum in nostro Rituali part. 1. cap. 14. Et præterea legenda est constitutio, seu decretum sacræ Congregationis S. R. & vniuersalis Inquisitionis, de mãdato Sanctiss. D. Nostri Vrbani VIII. quæ incipit *Sanctissimus*, & habes tomo 3. nostrorum priuileg. constitutione XIII. alias XXIII. cap. 12. folio 344. Item legendum est statutum Sacræ Congregat. de propagãda fide factum coram S. D. N. P. Vrbano VIII. die 16. Octobris Anno 1623. quod habes tomo 3. priuileg. cap. 3. num. 11.

13. Noto 10. circa illam clausulam, *factisque protestationibus*. quòd protestationes, vt dixi in nostro Rituali loc. cit. fiunt à Præsidente Capituli hoc modo. *Protestor, quod non intendo excludere aliquem admittendum, nec admittere quemquam excludendum*. Ista autem protestatio valet; quia si, facta electione, reperiatur aliquem illi interfuisse, qui interesse non debebat, vel aliquem per ignorantiam, vel negligentiam, non per contemptum, non interfuisse, qui interesse debebat, stante protestatione, non vitiatur electio. De hac protestatione, loquuntur Baysius de electione, part. 3. cap. 14 num. 3. Mandag. de elect. cap. 20. Si autem electores admitterent scienter aliquem non admittendum, vel admittendum scienter excluderent, tunc protestatio non valeret. Boerius ad dictum locum Mandag. lit. G.

14. Noto 11. circa illam clausulam, *ad futurarum electionum effectum data absolutione*, quòd pro ea videnda sunt, quæ dixi supra, lit. A. cap. 7. & pro illa clausula, *sumpto iuramento*, vide infra, litera E. cap. 2. vbi latè.

CAP. IV.

De forma, qua Superior scribit inferiori, vt aliquem in carceres detrudat.

FRATER N. &c. Prouincialis R. P. F. N. Conuentus Nostri N. Ciuitatis N. Correctori salut. in Domino. Cum iuxta sacrorum Canonum doctrinam multùm Reipublicæ intersit, dignam factis pœnam ab improbis persolui, ne impunitas peccandi grauiorum peccatorum sit illecebra, & veniæ facilitas incentiuum tribuat delinquendi. Nos, quibus ex pastoralis officij debito legum custodia est demandata, quorumque est pœnis per easdem leges inflictis; delinquentes coercere cum à viris grauibus, omnique exceptione maioribus intellexerimus, Fratrem N. Dei timore postposito linguæ iaculum in P. F. N. probatæ vitæ Religiosum, & laudabilis opinionis virum acuisse, eumque apud seculares cum non modico eorum scandalo contra Regulæ nostræ statuta diffamasse: atque adeò ob huiusmodi transgressionis delictum carceris pœnam incurrerit: Eapropter, ne iustitiæ locus desit in tanto crimine, vtque vnius punitio cæteros reddat ad peccandum tardiores, & quem natura ipsa retinere in officio non potuit, à maleficio merita pœna submoueat, in virtute Spiritus Sancti tibi præcipimus, vt his acceptis, eumdem Fratrem N. prudentiæ sale adhibito, in tui Conuentus carcerem iussu nostro, & mandato quamprimùm detrudas, ne sui Ordinis effugere valeat disciplinam. Sub eadem præterea forma præcipientes, ne absque nostra in scriptis licentia, & facultate illo vnquam quoquo modo extrahas, & educas. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. quod tom. 1. Relig. quæst 1. cap. 12 de carceribus dixi multa, & quomodò, & quando Religiosus debeat incarcerari.

2. Noto 2. quòd carceres in Ordine nostro debent esse fortes, sed humani, & sufficienter illustrati. Ita habetur in Correctorio num. 52. atque ita, præter fidam custodiam, nihil aliud debent habere tormenti vt præcepit Constantinus Imperator referente Graffio part. 1. decis. lib. 3. cap. 5. num. 128 & Farinac. 1. part. praxis, lib. 2. quæst. 27. num. 97. Vbi etiam addit, quòd carceres non debent esse tetri, obscuri, atque subterranei; & quòd Prelatus qui delinquentem in tetro carcere claudit, efficitur irregularis, & reputatur homicida. Sed tam Regula nostra, quàm Constantinus, & Far. loquuntur de carcere ad custodiam dato, de quo loquitur lex 1. Cod. de custodia reorum; Sed cum apud Regulares carceres etiam adhibeantur ad afflictionem corporis, & in pœnam delictorum, ideò possunt carceres esse aliquantò obscuriores, arctiores, & terribiliores, modò ab humanitate omnino non discedant, præsertim quando crimina sunt grauia, & sola carceris pœna puniuntur; Quod in sententia, quam profiteor, pęnam triremium in exilium esse apud Regulares committendam, est omnino necessarium, cùm enim pœna triremium solum sit Religiosis infligenda propter delicta, quæ in seculo pœnam mortis merentur, si pœna triremium est in pœnam carceris commutanda, & commutatio debet iusta proportione fieri, ad hoc, vt inter has pœnas sit aliqualis proportio, debet carcer datus pro triremi esse horridus, & austerus: carcer namque debet dari secundum qualitatem delicti, ac personæ, vt habetur l. 1. Cod. de custod. reor & leg. fin. Cod. de accus. Atque ita docent Gomez. tom. 3. variar cap. 9 nu. 6. Iulius Clarus in pract. crim. lib. 5. §. fin. quæst 46 num. 1. Roderic. in resol. reg resol. 43. num. 2. Farinac. part 1. praxis crim. lib. 2 quæst. 27. num. 104. & num. 99. Quare consulo, vt in Conuentibus, in quibus de ordinario fiunt iudicia, sint duo carceres, vnus ad custodiam, qui sit clarus, humanus, non subterraneus; alter ad pœnam, qui sit durus, arctus, austerus, & acer, & possit pro delicti, & personæ qualitate reddi durior, & temperatior.

3. Noto 3. quòd quando quis se videt incarcerari, si appellet, ista appellatio non suspendit incarcerationem; Quia, si suspenderet, omnes carcerandi appellarent, ad fugiendum carcerem. Ita Clarus loc. cit. num. 1. vers. *Sed quid*, vbi Baiar num. 6. & num. 5. ait, quòd iniustè carceratus potest semper appellare, etiam post decem dies à tempore capturæ, quia grauamen est cõtinuum, & successiuum.

4. Noto 4. quòd si iustè carceratus, malitia custodis carcerum, seu commentariensis, aufugiat, eadem pęna puniendus venit custos, qua puniri debebat carceratus; si verò non malitia, sed negligentia, non ita tamen crassa, quæ reputetur malitia, vt si carcerem apertum relinquat, tunc arbitrio iudicis, pro modo culpæ erit puniendus. Ita Farinac. 1. part. praxis, quæst 31. num. 1. 3 8. 9. & 13. Menoch. de arbitr. lib. 2 casu 302. num. 2. 7. & 11. quem vide toto illo casu, quia declarat, in quibus casibus excusetur custos, si carceratus aufugiat. Et aduertit Farin. loc. cit. num. 14. quòd custos carcerum tenetur non solum de dolo, & lata culpa, sed etiam de leui, & leuissima; sed Regulares, qui pro carcerum custodia mercedem non recipiunt, sed solùm ad id obediẽtia Prælati astringuntur, non puto teneri de culpa leuissima, sed solùm de lata, & leui; atque ita solùm puto,

propter

propter has culpas posse à Prælato puniri: Et solùm puto dictos custodes mortaliter peccare, quando ipsorum malitia, vel lata culpa, seu crassa negligentia reus aufugit. Et num. 26. notat Farin. quòd in specie tunc custos dicitur fuisse negligens culpa lata, quando carceratus per ostium, quod reperit apertũ, aufugit, & quòd non est sine culpa, quando eripiendo clauem ab ostio, non præuidet, an sit reseratum, vel apertum. Aduerte etiam, quòd si custos carceris committat alteri carcerum custodiam, si culpa istius subcustodis ab ipso electi reus fugit, tenetur de culpa illius custos ipse principalis; nam tunc, quia mala electio est in culpa, ideò ipse tenetur de culpa sui substituti; secus autem, si substitutus fuisset electus à iudice, nam tunc cessat ratio malæ electionis. Ita Farinac. loc. cit. num. 49. & 57. Quare consultum est, vt custodes carcerum, quando non possunt propter aliquod impedimentum, illorum curam habere, seu non possunt carceratis solitam refectionem per se ipsos deferre, vt petant à Superiore, cuinam relinquendæ sint claues carceris, aut per quemnam illis deferendum sit, quod comedant. Et denique num. 131. dicit idem Farin. quòd custos carcerum excusatur à culpa, & negligentia, quando facit id in carceribus custodiendis, quòd fieri solitum est per alios custodes.

5. Noto 5. quòd custos carceris non debet permittere, quod aliquis carceratum alloquatur, vel ad eum afferat litteras, vel nuncios; quòd si permittat, quando carceratus detinetur propter aliquod graue delictum, aut quando Superior id illi vetuit, omnino peccat mortaliter, & potest puniri arbitrio Superioris; & idem est, si ipse per se amicorum precibus, vel muneribus corruptus, dictas literas, vel nuncios deferat. Ita Farin. 1. part. praxis, lib 2. cap. 41. num. 104 & 105. vbi id probat ex quadam constitutione Pij V. & ad id facit Clem. 1. §. *Porrò*, de hæret. Et puto etiam, mortaliter peccare dictum custodem, quando non defert fideliter dictis carceratis illa, & sola fercula, quæ iubet Prælatus V. G. si Prælatus iubeat, quòd solùm illis ferat panem, & aquã, ipse autem per compassionem ferat etiam pulmẽtum, & pictantiam; nam tunc impedit, vel iustam torturam, vel iustam pęnam, & facit contra obedientiam Prælati in re graui, & impedit iustitiam, & facit contra commune bonum Religionis, cuius multùm interest, ne delicta impunita remaneant. Ita Rodriq. tom. 2. quæst. regul. quæst. 43 art. 2. vbi ait, *summum genus pietatis esse in hac re esse crudelem*; & in fine dicti artic. concludit, quod quando dictus carceratus est in pęnam iustam impositum, quòd bis in hebdomada V. G. comedant panem, & aquam, peccant, & puto mortaliter, non solùm custos, sed etiam alij quicunque Fratres, qui his diebus alios cibos ministrant. Et aduerte, quòd non est custodis carcerum, vel alterius cuiuscunque subditi, declarare, quòd carceratus ibi iniustè detinetur: sed ad hoc, vt legitimè dicendus sit carceratus iniustè detineri, debet id euidenter cõstare, ita vt nulla tergiuersatione possit dicta carceratio excusari; quòd est valdè difficile, & in dubijs semper præsumendum est pro parte Superioris, & sic illi obediendum, nisi etiam manifestè constaret de inimicitia illius cum carcerato; nam tunc faciliùs constare posset de euidentia iniustæ carcerationis.

6. Noto 6 quòd in omnibus Conuentibus debent construi carceres, aut saltem in qualibet Prouincia ad castigandos reos; & sunt pessimi regiminis rei illi Superiores qui id negligunt; immò mortaliter peccari puto, arg. cap. *Abbates*, 18. quæst. 2. & cap *si clericos*, de sent. excomm. in 6. & docet Aldrete de discipl. tuend. lib. 1. cap. 10 num. 1. & statuitur expressè in decretis sacræ Congregat Concilij de apostatis, & eiectis, quæ refero tom 2. nostrorum priuileg. in constitut. 10. Vrbani VIII. §. 4. vbi dicitur. *Vnaquaque Religio priuatos habeat carceres in qualibet saltem Prouincia.*

CAP. V.

De forma ferendi censuras.

FRATER Iustus, &c. Ordinis N. & in Prouincia N. minimus Corrector Prouincialis. Cum Fratrem Obstinatum de Rebellibus Ordinis nostri Sacerdotem primò, iterum, tertio, ac etiam quater ad conuincendam malitiam legitimè monuerim, vt ad rationem de quibusdam, quæ nos cognoscere oportebat, coram nobis reddendam compareret, seu, *vt ab ingressu domus Margaritæ de Senis desisteret,* seu, *vt pallium Fratri Homobono de Canutis restitueret, ipse verò huiusmodi nostrum contempserit explere mandatum. Idcirco, ne parùm humilibus prodesse videatur obedientia, si contumacibus nihil obsit præceptorum contemptus, auctoritate Dei Omnipotentis Patris, Filij, & Spiritus Sancti, necnon Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, omniumque Sanctorum auctoritate, eumdem Fratrem N. eius sic exigente contumacia, his scriptis excommunicamus; ab officio, seu beneficio suspendimus, seu interdicimus, tamdiuque (si* excommunicauit*) ipsum vitandum denunciamus, quousque nostrum perfecerit mandatum, vt Spiritus eius in districto iudicij die saluus esse mereatur. In quorum fidem, &c. Datum, &c. Frater Iustus, &c.*

1. Noto 1. quòd antequam feratur censura, debet necessariò præcedere monitio; cap. *Sacro*, cap. *Contingat*, el 2. de sent. excom. cap. *Romana*, cap. *Statutum*, eod tit in 6. cap. *Reprehensibilis*, de appell. cap. *Indignè*, 12. quæst. 2. vbi Doctores communiter, Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 3. sect 8. num. 2. Coninck de cens disput. 13. dub 9. num 79 Sayrus de cens. lib. 1. cap. 12. num. 5. Chokier de Confer. eccles. part. 2. quæst. 79. num. 2. Et ratio est. Quia censuræ solùm feruntur ad inobedientes reducendum; cap. *Cum medicinalis*, de sent. excom. in 6. Quare si infirmus potest leuioribus remedijs curari, non est cur adhibeantur grauiora. Vnde inferunt Sot. in 4. d. 22. quæst. 1. art. 2. concl. 3. Nauar. in manual. cap. 27. num. 8. Auila de censur. par. 2. cap. 5. disput. 1. dub. 7. conclus 4. & 5. quòd omissio dictarum monitionum est peccatum mortale, contra Canones in materia graui.

2. Noto 2. quòd in censuris, quæ feruntur à iure, aut per statutum, seu ordinationem Prælati pro peccatis futuris, non est necesse, quod præcedat monitio. Nam statuta ipsa, seu ordinationes, aut leges per se continuò omnes monent, vt metu pęnę caueant peccata ita prohibita. Suarez cit. à nu. 3. Coninck n. 77. Sayrus num. 6. Angel. verb. Excomm. 2 §. 1. Sylu. eod. 1. n. 13. Auila loc. cit. dub. 10 vers. *Ex dictis facile.*

3. Noto 3. quòd ad hoc, vt ista monitio sit canonica debet esse trina, Barb. in cap. *Sacro*, de sent. excom. num. 6. vers. *Tertius quando*, Nau. loc. cit. num. 10. Mir. tom. 2. Man. quæst 33. art. 3 concl 4. cap. *Romana*, cap. *Constitutionem*, de sent. excom. in 6 Et in hac trina monitione reus debet nominatim exprimi. Et debet fieri, aut tribus vicibus diuersis, aut vna vice pro tribus, cum aliquorum dierum competenti interuallo iudicio prudentis. Chokier cit. num. 13. Coninck num. 79. Sayrus num. 32. Suarez sect. 9. num. 2. & habetur in dicto cap. *Constitutionem.*

4. Noto 4. quòd hæc monitio debet fieri nomine iudicis; nam debet esse talis, quòd si reus non pareat contumax, & inobediens existat, quod esse non potest, nisi admonitio Superioris auctoritate sit facta. Ita Suarez tom. 5. in 3. p. disp. 3. sect. 11. nu. 1 Coninck loc. cit. vers. *Secundo.* Item debet fieri immediatè ipsi reo; nam reus non potest dici contumax, nisi personaliter admoneatur. Ita Henriquez lib. 13. cap. 17. §. 3. Couarr. in cap.

Alma

Alma mater, part. 1. §. 9. num. 4. Suar loc. cit. nu. 4. Quòd si fieri illi immediatè non possit, quia latitat, fiat in publico loco V.G. in choro, vel in capitulo, aut refectorio. Et ratio est. Quia hæc admonitio tendit ad correctionem, quam, si quis nolit audire, iam pro contumaci habetur; ac proinde iusta in illum ferri potest censura. Ita Sayrus de cens. lib. 1. cap. 12. num. 12. Suarez loc. cit. Chokier de Conser. eccles. part. 2. quæst. 79. num. 4. Item debet hæc monitio fieri coram personis idoneis, per quas possit probari, si necesse fuerit; cap. *Sacro*, de sent. excomm. Petrus Greg. lib. 4 decret. tit. 16. de sent. excomm. cap. 6. Filliuc. tom. 1. tract. 11. cap. 4. num. 101. Non est tamen necesse, quòd hæc monitio in scriptis fiat, quia lex id non dicit, sed sufficit, quòd fiat coram testibus, ad hoc, vt probari possit, vt dixi. Ita Suarez loc. cit. num. 3. Sylu. verb. excomm. 1. num. 12. Filliuc. cit. Item debet fieri sub comminatione censuræ, qua est feriendus monitus, si non compareat; nam alioquin non poterit iudicari contumax; qui enim simplici monitione non mouetur, mouetur audita comminatione grauissimæ pœnæ. Atque ita colligitur ex Trident. sess. 25. cap. 3. de reform. & ex cap. *Nemo Episcoporum*, 11. quæst. 3. Coninck de cens. disp. 13. dub. 9. nu. 80. vers. *Quarto debet*. Vide pro hic dictis Palud. in 4. d. 18. quæst. 8. art. 7.

5. Noto 5. quòd, quando contumacia est notoria, canonica monitio nõ est necessaria. iuxta gloss. in cap. *Manifesta*, 2. q. 1. Llamas part. 1. meth. c. 9. §. 23. Couar. in cap. *Alma mater*, p. 1. §. 9. num. 6. & probant ex cap. *illud*, de cleric. excom. min. Secus tamen est, si solùm notorium sit peccatum, non cõtumacia, quia tunc præcedere debet monitio, vt Couarr loc. cit. & Henriquez lib. 13. cap. 17. §. 3.

6. Noto 6. quòd dicta monitio non est ita de essentia, vt si omittatur, censura sit nulla, vt probat sufficienter cap *Romana*, de sent. excomm. in 6. & docent Sot. in 4. d. 22. quæst. 1. art. 2. concl. 3. vers *Quod si sciteris*; Coninck de censuris disp. 13. dub. 9. num. 81. Filliucius to. 2. tract. 11. cap. 4 num. 104. Suarez de cens. disp 3. sect. 12. num. 2. Henriq. loc. cit. fine; Auila de cens. part. 2. cap. 5. disp. 1. dub. 9. Gutier. can. q. lib. 1. cap. 4. num. 4. Sayrus de cens. lib. 1. cap. 12. num. 26. Couarr. loc. cit. num. 7. Barbosa in cap. *Romana* cit. num. 21. & in cap. *Sacro*, num. 5.

7. Noto 7. quòd ad dictas monitiones faciendas tenentur etiam Prælati regulares. Ita Syluester verb. Excom. 1. num. 14. Sayrus loc. cit. num. 21. 22. Nauar. in man. cap. 27 num. 8. Auila loc. cit. dub. 8. qui addit, quòd ad id non habent priuilegium Mendicantes. Sed Gabriel in 4. dist. 8. quæst. 2. art. 2. conclus. 7. & Llamas 1. part. meth cap 9. § 23. dicunt, hanc trinam monitionem apud Regulares non esse in vsu. Et quando aliquis actus non est in vsu, quòd non incurrat pœnam, neque culpam illi contrafaciens, dicunt Sylu. & Nau. loc. cit.

8. Noto 8. quòd forma dictarum monitionum potest esse talis. *Fr. &c. Prouincialis Ordinis N. in Prouincia N. Vi præsentium monemus Fratrem N. Ordinis nostri professum, vt intra terminum sex dierum, à die huius monitionis nostræ incipiendorum, quorum duos pro 1. duos pro 2. & reliquos pro 3. & vltimo termino peremptorio, ac monitione canonica assignamus, restituas Fratri N. librum, quem ab eo abstulit. Quod si infra dictum tempus nostris non obedierit mandatis, ex nunc ipsum excommunicatum, seu suspensum, &c. declaramus. In quorum fidem, &c. Datum, &c.* Seu potest aliter hoc pacto, videlicet. *Fr &c. Tenore præsentium præcipiendo mandamus Fratri N. vt statim, habito præsenti præcepto;* compareat *coram nobis in camera audientiæ nostra in Conuentu Iesu Mariæ Genuæ, ad nostris standum, & parendum mandatis, pro nonnullis concernentibus interesse officij nostri, sub pœna suspensionis ab officio in casu inobedientiæ. In quorum fidem, &c.*

9. Noto 9. quòd censura debet ferri in scripto, in quo causa, propter quam fertur, in indiuiduo exprimatur; quod quidem scriptum, si à reo intra mensem requiratur, debet ei authenticum tradi, idest, manu Superioris censuram ferentis subscriptum, sub pena contrafacientibus suspensionis per mensem ab ingressu Ecclesiæ, & à diuinis officijs. Ita habetur in cap. 1. de sent. excom. in 6. Quas conditiones declarant Suar. tom. 5 in 3. part. disp. 3. sect. 13. & Sayrus de cens. lib. 1. c. 13. à n. 1. Quare dicunt Nau. loc. cit. & Auila p. 2. cap. 2. disp. vnic. dub. 3. quòd solo verbo temerè ferens excommunicationem, peccat mortaliter. Excusantur autem à pœna, & à culpa, qui solo verbo excommunicant propter aliquam iustam, & vrgentem causam, vt ait Auila loc. cit. Nec censura solo verbo prolata absque scripto, erit ob hoc nulla, vt constat ex dicto c. 1. de sent. excom. in 6. & docent Suarez loc. cit. n. 11. Filliuc. to. 2 trac. 11. c. 4. n. 109. apud Regulares istam conditionem non esse in vsu dicunt P. Greg. & Llamas cit. n. 7. & Leo X. illis concessit, quòd non teneantur proferre censuras in scriptis, vt refertur in comp. priu. Mendic. verb. Excòm. §. 7. & dicunt Rodriq. tom. 2. qq. regul. q. 59. art. 3. Auila loc. cit. c. 5. disp. 1. dub. 8. Tambur. de iure Abbatum, to. 2. disp. 14. q. 1. num. 2.

10. Aduertit autem Palud. in 4. dist. 18. q. 7. art. 3. conclus. 10. quòd penas positas in d. c. de sent. excom. in 6. non incurrit iudex, nisi quando suspendit aliquem ab illo actu, qui suo iure competit ipsi suspenso; nam si suspendit ab actu, qui iudici competit, non eas incurrit, etiamsi sinè scripto, & monitionibus suspendat; quia talis non est propriè suspensio, sed inhibitio. Quare si Prælatus, cuius auctoritate Fratres approbantur ad cõfessiones audiendas, aliquem sic approbatum suspendat sine scriptis, & monitione, nullam penam incurret, quia sicut nudo verbo talẽ potestatem dedit, ita equaliter potest eam auferre. Immò addit Palud. quòd solo verbo potest eos etiam suspendere ab audiendis secularium confessionibus. quia licèt talem facultatem habeant Regulares à Papa, habent tamen, mediante Prælato: quam doctrinam sequitur Sayrus lib. 1. de cens. cap. 8 à num. 18.

11. Et aduerte hic etiam, quòd suspensio potest ferri propter delictum præteritum, & tunc non requiritur monitio; cap. *Tam literis* §. *Archipresbyterum*, de test. Et potest etiam ferri propter delictum futurum, & tũc requiritur monitio, quia non potest constare de contumacia, nisi priùs moneatur. Filliu. to. 1. trac. 17. c. 4. n. 65.

12. Noto 10. quòd in excommunicatione solemni, quæ à solis Prælatis superioribus, iuxta cap. *Debent*, 11. q. 3. & Trid. sess. 25. de refor. c. 3. pro re aliqua enormissima potest ferri, debent duodecim Sacerdotes Prælatum indutum amictu, stola & pluuiali violacei coloris circumstare, tenentes omnes, & etiam Prælatus ipse, candelas in manibus ardentes, quas in conclusione excommunicationis proijcere debent in terra, & pedibus conculcare. Et has candelas deinde esse extra Ecclesiã proijciendas, tanquam sal infatuatum, docet Glossa in dicto cap. *Debent*, ver. *Conculcare*. Sed ibi Turrecrem. ait, posse eas ad vsum communem redigi. Vide pro hoc puncto P. Greg. lib. 4. decret tit. 16. cap. 6. in comm. lit. H Couarr. in c. *Alma Mater* p. 1. § 8. n. 6. Sayr. de cens. lib. 1. c. 15. à n. 1 Et formam huiusmodi excommunicationis vide in Pontific. Romano, tit. *Ordo excommunicandi* pag. mihi 459. Verùm infrascripta possunt Prælati regulares vti ad maximum terrorem incutiendum.

CAP. VI.

De forma ferendi censuram excommunicationis solemnem.

FRATER N. Prouincialis Ordinis N. in Prouincia N. Cum, suadente Diabolo, duo aurei annuli, &c. è digitis B.M. Virginis execrabili manu sublati sint: Nos ad effectum reuelationis 1. 2. & 3. cum debitis temporum

rum interuallis, ignotum furem canonicè monuimus, vt sub interminationis æternæ pœna sublatos annulos, &c. quoquomodo restitueret; ipse autem Diabolo cor eius indurante eiusmodi nostras monitiones contempserit, nec restituere sublatas res vllo modo voluerit. Idcirco Omnipotentis Dei, *Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, nec non Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, omniumque Sanctorum authoritate, mediocritatisque nostræ ligandi, atque soluendi potestate, eumdem furem cum complicibus, si quos habet bonis omnibus Christianis communibus priuamus, atque à Christianorum omnium societate sanctæque matris Ecclesiæ liminibus in cælo, & in terra excludimus, ac separamus; excommunicatum etiam ac anathematizatum esse decernimus: cumque Diabolo, & Angelis eius, atque omnibus reprobis in ignem æternum damnatum pariter iudicamus: Vt propterea domi, atque extra sit maledictus: maledictus in ciuitate, & in agro, maledictus vigilando, & dormiendo, maledictus manducando, & bibendo, maledictus ambulando, & sedendo, maledicta sit caro eius, & ossa, à planta pedis vsque ad verticem non habeat sanitatem. Veniat super illum maledictio hominis, quam per Moysen in lege Filijs iniquitatis Dominus promisit. Deleatur nomen eius de libro viuentium, & cum iustis non scribatur. Fiat pars, & hæreditas eius cum Caiu fratricida, cum Datan, & Abiron, cum Anania, & Saphira, cum Simone Mago, & Iuda proditore, & cum eis qui dixerunt Deo; Recede à nobis, semitam viarum tuarum nolumus. Pereat in die iudicij, deuoret eum ignis perpetuus cum Diabolo, & Angelis eius, nisi restituerit, & ad emendationem venerit.* Omnes respondent. *Fiat, Fiat, Fiat.*

Nota, quòd cum supradicta forma vsus fuisset aliquando quidam Prælatus regularis pro enormissimo furto, statim fur apparuit, & furtum fuit restitutum.

CAP. VII.

De forma Citationis.

F*RATER N. Ordinis N. in Prouincia N. Prouincialis. Dilecto nobis in Christo F. N. salutem in Domino. Etsi regulares personæ sub arctissimo paupertatis voto Domino famulantes nihil proprium, sed omnia in communi, tanquam nihil habentes, & solo Pastoris nutu, arbitrioque relinquenda, in terris possideant, non inde tamen cuiusuis esse putamus, quæ à Superiore alicui in vsum concessa sunt, sua quasi sponte, ac voluntate in totius communitatis præiudicium, ac perturbationem, quoquo modo distrahere ac vsurpare. Quin verò, si secus à quoquam attentari contingat, Prælati eiusdem, qui Reipublicæ tutor, & procurator habetur, munus esse censemus, nihil non agere, & tentare, quo omnium, singulorumque indemnitati, ac saluti, prout in Domino conspicit salubriter expedire, opportunè prouideatur. Cùm igitur superioribus diebus Fr. Simplicius de Ignauis coram nobis expostulauerit librum sibi ad vsum concessum, ex industria te surrepturatum esse, nec sæpius obnixeque roganti reddere voluisse. Nos, qui indecens valde, & contra naturam esse perspicimus, alterius incommodo suum commodum quemquam augere, ac locupletari, districtè tibi præcipimus ac mandamus, vt, his nostris acceptis intra quindecim dierum spatium sublatum librum præfato Simplicio reddas, ac remittas. Quòd si eiusmodi librum in rem tuam, vel vsum conuertere iure potuisse confidis, die 16. Martij huius anni, quam tibi peremptoriam assignamus, in hoc nostro N. Conuentu siue per te, siue per idoneum Procuratorem, causa sufficienter instructum, coram nobis volumus, vt compareas, ac te sistas eidem Simplicio de iustitia responsurus. Sin autem ad præfixum terminum comparere, atque adesse neglexeris, nos in prætacta causa, ac negotio, quantum de iure concessum fuerit, procedemus. In quorum fidem, &c. Datum N. die 15. Februarij 1634.*

CAP. VIII.

De eadem forma, quando index est delegatus.

F*RATER N. Ordinis N. in Conuentu N. sacræ Theologiæ Lector, & in causa, de qua infra, iudex delegatus. F. N. &c. salutem in Domino. Reuerendi admodum Patris Fratris N. huius prouinciæ N. Prouincialis eiusmodi exemplo literas noueris nos recepisse.* Hic ponitur per extensum dictarum literarum tenor. Deinde subditur. *Iussis ergo præfati adm. R. P. humiliter, vt fas est, obtemperare volentes tibi supradicto auctoritate nobis hac in parte concessa, ac demandata præcipimus, vt eidem F. Simplicio* (hic est pars offensa propter iniuriam. &c. ad cuius instantiam facta est delegatio, qui supponitur nominatus in literis delegationis) *intra decem dies ab his nostris acceptis iustè, ac legitimè pro sublato libro satisfacias. Quòd si eiusmodi librum, &c.* vt in supradicta forma, vsque ad finem.

CAP. IX.

De eadem forma, quando reus se absentauit.

F*RATER N. &c. Pastoralis officij debitum nos admonet, & inducit, vt ad eorum Religiosorum, qui Dei timore postposito, præcipuas Sanctæ Ecclesiæ gemmas, sacerdotes nimirum, ea, qua conuenit, reuerentia obseruare contemnunt, & in eos manus violentas ausu sacrilego inijcere non verentur, effrænatam libidinem, atque audaciam, ne longiùs proreptat, comprimendam nostræ potestatis gladium exeramus. Cùm nuper igitur Frater Simplicius de Finali nostri Ordinis Sacerdos, ac in N. Collegio Conuentualis coram nobis conquestus fuerit vulnus sibi in capite à Fratre Ardente de Iracundis Oblato die 18. Februarij anni 1634. in choro superiori præsentibus Fratre A. & Fratre B. pugione inflictum, instanterque à nobis eiusmodi vulnus spectantibus, & contrectantibus petierit, vt sibi de iustitia prouideremus. Nos, qui cunctis ius, & iustitiam, vt decet ministrare cupimus, neminemque suis iuribus priuare, aut aliàs indebitè molestare eundem F. Ardentem illicò per P. F. N. prætacti Collegij Correctorem iussimus inquirendum; ipse autem nobis renunciauit omnibus à se perspectis eiusdem Collegij cellis, atque officinis, inueniri minimè potuisse.*

potuisse. Cùm autem iussu nostro à P.F.N. præfati Collegij Procuratore per ciuitatem, & loca quibus eum immorari credi poterat, iterum perquisitus nequaquam inuentus sit edicto hoc nostro, seu literis, quas in publico eiusdem Collegij refectorio coram omnibus Fratribus legendas mandauimus, eiusdemque valuis trium dierum spatio affigendas, præmemoratum Fratrem Ardentem citandum esse decreuimus, vt de facto citamus, ad personaliter in eodem Iesu Mariæ Collegio intra dies triginta (quos illi pro termino peremptorio assignamus) à die præfatæ citationis inchoandos, coram nobis comparendum in prætacta causa de iustitia responsurum. Quòd si intra præfixum terminum comparere contempserit, contra illum, tanquam contumacem, & confessum, prout de iure, procedemus. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

CAP. X.

De eadem forma breuiori, quando reus aufugit.

ANNO *Domini 1634. die 18. Februarij. Hic in publico refectorio hora prandij Fratribus discumbentibus iussu, ac mãdato R. Adm. P.F.N. Prouincialis &c. citatur F.N. ad se coram eodem Patre Prouinciali intra dies triginta, à præsenti die computandos personaliter comparendum, ac præsentandum, ijs de quibus interrogatus fuerit legitimè responsurus, Aliàs omnibus notum sit contra ipsum, tanquam contumacem, & confessum, prout iuris fuerit, prædictum Patrem Prouincialem processurum. In quorum, &c.*

1. Noto 1. quòd 1. citationis forma, quæ posita est cap. 7. ponitur à Specul. lib. 2. partic. 1. de cit. §. 5. num. 4. & desumitur ex cap. *Tum ex literis*, §. fin. de in integrum rest. & ex cap. *Venerabilis*, de dolo, & contum.

2. Noto 2. quòd citatio per literas debet continere nomen, cognomen, & officium citantis; nomen, & cognomen citati; causam, propter quam citatur; locum ad quem citatur; diem, ad quem citatur; & nomen illius, ad cuius instantiam citatur, & quòd per se, vel legitimum responsalem, & idoneum ad causam sufficienter instructum compareat, & an peremptoriè, vel non fiat citatio. Ita Specul. loc. cit. num. 1. Et aduerte; quòd citatio etiam in notorijs, & probatis criminibus est facienda; nam est de iure naturæ; Clem. *Pastoralis*, § *Cæterum*, de re iud. cap. *Deus Omnipotens*, 2. quæst. 1. Roderic. in resol. regul. resol. 44. num. 1 Glossa in extrau. *Rem non nouam*, de dolo, & contum. verb. *Quis, quid, vbi*. Et addit, quòd Papa aliter procedere non potest. Aduerte etiam, quod non valet citatio, si non assignetur terminus competens citato ad comparendum; sicut enim citatio est de iure naturæ, ita etiam competens tempus ad respondendum, vt Portel in dub reg. ver. *Citatio* nu. 37. neque item valet citatio, si quis citetur ad locum, sibi non tutum, cap. *Ex parte*, de appell.

3. Noto 3. quando iudex non est ordinarius, sed delegatus, debet in citatione inserere de verbo ad verbũ tenorem suæ commissionis. Specul loc. cit. num. 2. Vide plura num. 10.

4. Noto 4. quòd si reus se absentauit ita vt non possit sciri, vbi sit, tunc potest citari per edictum. Specul. loc. cit §. 4. nu. 15. Menoch. de recuper. possess. remed. 8. à num. 102. Riccius part. 1. collect. 177. Barb. in cap. fin. de dolo & contum. num. 3. Gratian. discept. forens. tom. 2, cap. 194. num. 9. Gutier. pract. Quæst. lib. 1. quæst. 133. num. 2. si verò reus vocatus se præsentare noluerit, registrata citatione in processu & notata etiam diligentia cursoris, habebitur tanquam confessus, leg. *Eius qui delatorem*, ff. de iur. fisc. vnde poterit à iudice ex officio procedente puniri, cap. 2. de confes. Ita Aretin. in pract. crim. part. 3. cap. 3.

5. Noto 5. quòd licet citatio rei sit de essentia iudicij, vt constat, modus tamen citandi videtur illi accidentalis. Vnde in hoc, dummodò essentia seruetur citationis, sunt seruandæ consuetudines singularum Religionum. In nostra, & credo etiam seruari in multis alijs, si reus sit absens, scribitur illi epistola per aliquem confidentem Superioris, proprijs manibus tradenda, qua ei præcipitur per obedientiam, nulla intimata causa specialiter contenta in processu contra illum, vt ad præsentiam Prouincialis V.G. veniat, quia habet tractare cum illo de aliquibus causis specialibus. Si verò reus sit præsens in eodem Conuentu per quemlibet Fratrem vocatur: vt veniat ad præsentiam Patris Prouincialis. Qui modus etiam seruatur in Religione Minorum, vt docet Spathar. de mod. corrig. regul. trac. 9. cap. 2. num. 1. Rodriq. tom. 2. qq. regul. quæst. 17. art. 2. Roderic. resol. 44. num. 2. Aretin. in pract. crim. de reo cap. 2. vers. *Obseruandum est tamen*. Numquam tamen potest reus haberi pro contumaci, & confesso, nisi illi terminus peremptorius assignetur, cum comminatione delicti confessi, vt in simili de cens. dixi hic supra, cap. 4. num. 4.

6. Noto 6. quòd fuga delinquentis ante formatam inquisitionem, vel assumptas informationes probat semiplenè, & facit indicium ad torturam: nam arguit conscientiam delicti commissi. Fuga verò delinquentis post transmissam inquisitionem, vel informationes assumptas per officium iudicis non est sufficiens indicium ad torturam, quando causa est capitalis: secus autem, si causa non sit capitalis: nam tunc, si cum fuga adsit fama publica, facit indicium ad torturam. Galinus in compend. practicæ crimin. Iulij Clari, q. 22. vers. *Secundò opponitur*.

CAP. XI.

De forma instituendi Confessores Regularium.

FRATER *N. &c. Dilecto nobis in Christo P.F.N. Ordinis nostri Sacerdoti salutem. Vi præsentium tibi per examinatores nostros ad hoc specialiter deputatos idoneo reperto, & per nos approbato, Fratrum nostrorum confessiones audiendi, ac pœnitentes, præterquam a casibus, & censuris nobis reseruatis absoluendi concedimus facultatem. Te in Domino admonentes vt, quæ pro recta huius sacramenti administratione per Sacros Canones sancita fuerint, attentè perlegas, accuratèque obserues. In quorum fidem, &c.*

1. Noto 1. quòd confessarius electus à Prouinciali ad confessiones audiendas in vna Prouincia, non potest confessiones audire in alia: nam Prouincialis solùm habet iurisdictionem in sua Prouincia, & hoc redundaret in præiudicium Prouincialium aliarum Prouinciarum; & sic practicatur in nostra Religione. Ita ex Tabiena notat noster P. Vega 1. part. sum. edit. ital. cap. 62. casu 3.

2. Noto 2. quòd Clerici, qui habent proprium confessarium assignatum, non possunt cõfiteri de mortalibus alijs Confessarijs assignatis communiter pro Fratribus; nam assignationi illi generali pro omnibus derogatur per assignationem illam specialem Cõfessoris Clericorum iuxta reg. 34. de reg. iur. in 6. quæ habet, quòd, *Generi per speciem derogatur*. Deinde, quid faceret illa specialis assignatio, si possent omnibus cõfiteri? 3. quia contraria opinio, quam tenet Diana 3. part. resol. tract. 2. resol. 5. multùm relaxat disciplinam regularem. Vnde puto, quòd confessarius audiens confessionem Clericorum, seu Oblatorum habentium confessorem

assigna-

assignatum, peccet mortaliter, & quòd confessiones sint nullæ defectu iurisdictionis, & quòd possit puniri tanquã confessiones audiens sine licentia. Atque ita semper practicari vidi in Religione nostra, & constat ex Correct. nu. 99. quoad nouitios; & quoad alios patet ex Reg. num. 18. Et audio etiam id esse indubitatum in Religionibus obseruantibus. Atque ita tenet Portel in dub. regul. verb. *Nouitij absolutio*, num. 36. Innuit Suar. tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 15. num. 7. Concedendi tamen sunt alij confessarij tempore reconciliationum, vt fanctè in Ordine nostro seruatur. Legẽdus est Peregrinus in additamẽt. p. 3. quæst. 8. & 9. vbi omnia argumenta Dianæ reijcit, & pluribus nostram confirmat sententiam.

CAP. XII.

De forma, qua Prælatus regularis præsentat subditum Episcopo ad hoc vt eum approbet ad confessiones secularium excipiendas.

FRATER N. &c. *Præsentium tenore, ac vi te præfatum per nostros Examinatores idoneum repertum ad vtriusque sexus secularium confessiones in Diœcesi N. audiendas, obtenta prius ab Ordinario approbatione, admittimus, ac deputamus: eundem Ordinarium humiliter, obnixèque rogantes, vt te prætacta approbatione pro nostræ Ecclesiæ necessitate dignari non dedignetur. In quorum fidem, &c.*

CAP. XIII.

De eadem forma.

FRATER N. &c. *Christianæ vitæ disciplina moribusque probatos Sacerdotes, qui sua scientes curare vulnera, aliena non detegunt, medendis Christianorum omnium morbis præficiendos esse, tum communis salutis cura, tum verò pastoralis officij debitum monet, atque hortatur. Cum igitur te præfatum Patrem honestis moribus, peritia, scientiaque florere satis noscamus, idoneumque propterea censeamus, cui id muneris demandetur, Illustrissimo Archiepiscopo N. his nostris literis præsentamus, humiliter, obnixèque rogantes, vt te examinatorum eius testimonio, ac calculo dignum, idoneumque existimatum ad vtriusque sexus fidelium confessiones excipiendas, pænitentesque absoluendos, ob Christianorum hominum Ecclesias nostras frequentantium consolationem, in sua Diœcesi approbet, atque admittat. In quorum fidem, &c.*

1 Quæritur. An Parochus electus à Prælato regulari, vt inseruiat Parochiæ annexæ monasteno, admissus ab Episcopo præuio examine ad curam dictæ Parochiæ iuxta formam traditam in Concilio Triden. sess. 25. de regul. capit. 11. possit à successore illius, qui eum admisit, de nouo pro administratione dictæ Parochiæ, examinari; quando scilicet pro serenitate suæ conscientiæ examinat alios simplices confessores? R. non posse, quia Trident. session. 23. capit. 15. de reformat. expressè decernit, quòd habentes parochiale beneficium, debent reputari idonei ad audiendas secularium confessiones, sed dictus Parochus habet parochiale beneficium, ergo per Conciliũ debet reputari idoneus, nec cõsequenter potest à successore Episcopo examinari, maior est certa, & eam docet Coninck. de Sacramentis disp. 8. dub. 7. num. 49. Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 28 sect. 4. num. 2. Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 11. n. 1. vers. *Secundum qui*, Fagundez in 2. præcep. Ecclesiæ lib. 7. cap. 2. num. 2. Et ratio est, quia hoc ipso, quòd iudicantur idonei ad curam animarum exercendam, censentur approbati.

2 Aduertendum autem est, quòd Concilium loquitur ibi vniuersaliter de omnibus habentibus parochiale beneficium, siue ij sint clerici seculares, siue regulares, ait enim generaliter, *Nullum etiam regularem posse confessiones secularium, etiam sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium*, &c. Cum enim supra negasset vllum Sacerdotem, etiam regularem, posse confessiones audire, volens hoc dictum limitare ait, *nisi* &c. Dictio autem *nisi*, vt declarat. Barb. de diction. dict. 217. n. 5. & 6. quando oratio negatiua præcedit, vt hic affirmat, & includit id omne, quod est negatum, vult ergo Concilium in sensu formali dicere, nullum Sacerdotem, neque regularem, neque secularem posse confessiones quorumcunque secularium, etiam sacerdotum, audire. Habentem autem Parochiale beneficium, siue is secularis, siue regularis sit, posse quorumcunque, etiam Sacerdotum, confessiones audire.

3 Quòd verò, qui beneficium Parochiale obtinuit, nõ sit amplius examinandus à successore docet Pauor. in cap. *Accepimus*, de ætat. & qualit. num. 3. & 6. Riccius 3. p. praxis resol. 192. n. 2. & habetur expresse in dicto cap. *Accepimus*, ibi, *Quoi à te, vel prædecessoribus tuis ordinatos fuisse constares*. Et ratio est, quia Parochus eo ipso, quòd parochiale beneficium obtinuit, habet ordinariam potestatem à Summo Pontifice. Ita Barbos. de offic. Parochi cap. 19. num. 1. Layman lib. 5. tract. 6. cap. 10 n. 3. & habetur expresse in Clem. Dudum, de sepult. §. *Verum*, vbi dicitur, & quòd Parochis de iure competit prædicare, & confessiones audire.

4 Quòd autem Parochus ille regularis parochiale beneficium habeat, constat, quia habet curam animarũ, hoc est ius, & potestatem conferendi Sacramenta in populo certis limitibus distincto, & ipsi commisso; Parochialem autem Ecclesiam, & Ecclesiam curam animarum habentem, ius canonicum apertè beneficium appellat, cap. *Extirpandæ* fine, cap. *De multa* §. 1. de præb. cap. *Cum in cunctis* §. *Inferiora*, de elect. Ita Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 1. q. 5. vers. *Nescio equidem* in med. Fagundez in 2. præcep. Eccles. lib. 7. cap. 2. num. 40.

5 Obijcies 1. Concilium solùm loqui de Parochis, qui habent Ecclesiam in titulum, quam tamen non habet ille Parochus regularis.

2 Quia illa Cura animarum, quam habet dictus regularis, non potest vocari beneficium, cum de ratione beneficij ecclesiastici sit perpetuitas, iste autem regularis est amouibilis ad nutum superioris.

3 Quia congregatio Concilij, quam refert Fagundez in 1. præcept. Eccles. lib. 7. cap. 2. n. 26. habet, quòd confessores semel ab Episcopo præuio examine approbati, nõ possint ab eodẽ iterũ examinari, possint tamẽ à successore.

4 Quia Capellani, & coadiutores parochorum, vt videtur esse iste regularis, examinantur.

5 Quia si cõsuetudo alicubi obtinuerit, quòd dicti Parochi regulares examinentur, examinari poterunt.

6 Quia Sacra Congregatio Concilij die 28. Augusti 1628. declarauit Parochos approbatos ab antecessoribus tempore prouisionis Parochialium posse ab Episcopo iterum examinari, tam in visitatione, quam extra.

6 Ad 1. Dico, illum Parochum habere illam Parochialem in titulum, quia habet ius ministrandi Sacramenta in illo populo, & exigendi fructus tali administrationi annexos, & tenetur rationem suæ administrationis redde-

Nn re-

re. Ita Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 26. q. 2. dicitur tamen communiter, non habere illam in titulum, sed solùm iure administrationis, & Commendæ, quia cum proprium habere non possit, non facit fructus suos. sed quod recipit, vel exigit ratione dicti beneficij, tenetur tradere superiori illius Conuentus, qui illum alit, quod tamen non impedit, quominus dicatur habere illud beneficium in titulum, vt innuit Trid. sess. 14. cap. 10. de refor. Colligitur ex Azorio loc. cit. vers. *Sed sciendum est*. Et Garcia de benef. p. 7. c. 10. num. 40.

Ad 2. Verum quidem est, quòd ille Parochus non habet illud beneficium perpetuum, sed hoc non obstat. Nam satis est, quòd habeat eo modo perpetuum, qui ad rationem beneficij sufficiat; beneficij autem ratio non postulat, nisi vt ad certum, & finitum tempus non conferatur. Quòd verò beneficium detur ad tempus incertum, & infinitum, scilicet, quoad illud reuocauerit superior, rationem beneficij non tollit, aut minuit; nam si superior voluerit, poterit illum Parochum per totam vitam in beneficio retinere. Huc accedit, quod perpetuum dicitur in iure, quod est potestate, & habitu perpetuum, vt docent Innoc. Hostien. Abbas, & Glossa in cap. *Clericos* de cohabitat. cleric. & mulier. verb. *Perpetuam*. Adde, quòd perpetuum iura vocant, quod certo tempore non finitur, ac terminatur, etiamsi detur ad nutum, & voluntatem superioris l. *Iuris peritos*, ff. de excus. tut. Ita iisdem verbis Azor. p. 2. lib. 3. cap. 26. q. 12. sed hoc beneficium non est ad certum tempus, nec certo tempore finitur, & est potestate perpetuum, quia potest superior illud in perpetuum tribuere; ergo est perpetuum eo modo, qui satis est ad constituendum beneficium ecclesiasticum. Et quòd de essentia beneficij ecclesiastici non sit esse perpetuum Garc. de benef. p. 1. cap. 2. num. 66. Quia, inquit, beneficia regularia de sui natura sunt manualia, & ad nutum amouibilia; & quòd beneficia manualia sint vere beneficia, Azor. loc. cit. & Garc. loc. cit. num. 69. Adde, quòd sacra Congreg. Rit. 9 Aprilis 1633. declarauit, quòd Parochus amouibilis Cathedralis in processionibus debet incedere cum capitulo dictæ Cathedralis supra Priores, & Plebanos, & Curatos Perpetuos beneficiatos. Ita refert Barbos. in collect. bullar. verb. *Parochus* in fine. Ex quo colligo, quòd amouibilitas nihil officit, quo ad dignitatem dicto Parocho.

Ad 3. ℞. Illum Parochum non esse simplicem confessorem, sed esse Parochum habentem, præuio examine Episcopi, facultatem ordinaria auctoritate ministrandi, non solùm Sacramentum pœnitentiæ, sed alia omnia Sacramenta. Vnde non valet argumentari à simplicibus confessoribus ad ipsum. Tum quòd illi Parochi solent accuratiùs examinari ab Episcopis, cum examinentur ad curam animarum, & eodem rigore examinantur, quo alij Parochi, tum quòd habent maiorem præeminentiam, quàm simplices confessores, & a minori ad maius non valet argumentum. Videatur Rodriquez tom. 1. quæst. reg. quæst. 36. art. 4. vbi habet, quòd iste Parochus habet beneficium Curatum.

Ad 4. ℞. Capellanum, seu Coadiutorem Parochi non esse beneficiarium. Tum quia non habet neque ius, neq; titulum beneficij, sed solum functionem, & ministerium. Ita Abbas in c. *De Rectore*, de Cleric. ægrot. num. 6. Azor. p. 2. lib. 3. c. 2. quæst 4. Qui addit, quòd neque etiam dicitur habere beneficium, etiamsi sit adiutor cum iure, & auctoritate succedendi, quia tunc solùm habet ius ad beneficium, non autem est in beneficio. Vnde non est mirum, cum beneficium Parochiale non habeat, quòd teneatur examini se subijcere.

Ad 5. Dico, quod consuetudo, vt habeat vim, debet esse legitimè præscripta, at contra regulares non præscribitur, nisi per spatium 40. vel centum annorum, vt dicit Rodriq. tom. 1. qq. regul. q. 36. art. 3. col. vltim. & penul. Et data dicta præscriptione onus eam probandi incumbit asserenti, vt probat Mascard. de prob. concl. 1218. & in specie n. 6. Et insuper deberet probare titulum, & bonam fidem, & possessionem dictorum annorum, vt habet Rodriq. loc. cit. vbi similem ferè casum decidit. Nec obstaret, quod dicti Parochi sponte se subiecissent dicto examini; nam præterquamquod non est verisimile, quòd scientes se non teneri ad examen, voluerint illi se sponte subijcere, cum de nemine præsumendum sit, quod sua iura iactare velit, cap. *Super hoc*, cap. *Sollicitè*, de renunc. spol. dicta spontanea exhibitio examini, non potuit iuri publico dictorum parochorum derogare, cap. *Si diligenti*, de foro comp. Adde quod Romæ adest consuetudo, quòd dicti Parochi semel admissi, non amplius examinentur, etiamsi noui creentur Pontifices, & noui eorum Vicarij.

Ad 6. Dico, illam declarationem non officere, nam vel intelligitur, quòd quando Episcopus prouidet alicui Ecclesiæ vacanti de aliquo Parocho in interim, quo illi proprius Pastor assignatur iste sic pro interim prouisus decedente Episcopo, possit à successore iterum examinari, & est conformis alteri declarationi, de qua in argumento contrario 3. loc. proposito, & rationi, quia cum non habeat neque beneficium, neque titulum, nullum ius habet non se dicto examini subijciendi, & videtur, quod ita debeat dicta declaratio intelligi, nam alioqui posset Episcopus successor omnes Parochos examinare contra Concilium Trid. & DD. cit. n. 3. quòd licèt aliqui concedant putantes Concilium solum debere intelligi, quòd dicti Parochi non possint examinari ab eodem Episcopo, non autem, quòd non possint à successore, cum tamen consuetudo, quæ est optima legum interpres, capit. *Cum dilectus*, §. *Dictus de consuetudine*, semper sit interpretata, dictum locum Concilij, quod dicti Parochi non possint, nec ab eodem, nec à successore examinari consuetudini standum est. Vel intelligitur, quod possit Episcopus omnes Parochos tempore visitationis, vel extra examinare, & cum non faciat differentiam inter Parochos regulares, & seculares, non debet ordinarius successor eam differentiam facere, quòd si faciat, regulares grauat contra Clem. *Dudum*, de sepul. §. *per huiusmodi*.

C A P. XIV.

De forma instituendi Confessarium Ordinarium Monialium.

FRATER N. &c. dilecto nobis in Christo Patri F. N. &c. Etsi Religiosis omnibus, ac Christi seruis curæ nostræ demandatis pastoralis officij debito consulere, ac prouidere in Domino tenemur; præ cæteris tamen omnibus impolluta templi vasa, pretiosasque margaritas, nostri Ordinis scilicet sanctimoniales, ac sponsas, quæ ne profano quoquam fascinarentur obtutu, arctiori, sese, abditiorique custodiæ manciparunt, singulari quodam nostræ circunspectionis auxilio, ac sollicita præsertim spiritualis Patris, seu Confessarij deputatione in via Domini decet confoueri, quo feruentiùs salutari pœnitentiæ pharmaco spiritualibus suis medentes languoribus, cælestium contemplationi, ac purioris vitæ studio sine intermissione valeant desudare. Te igitur præfatum, de cuius vitæ, morumque integritate, prudentia itidem, scientia, atque peritia satis edocti sumus, cuique propterea spiritualis Christi sponsarum cura meritò possit commendari, ordinarium Monialium nostrarum Conuentus Sancti N. Ciuitatis N. Confessarium eligimus, & constituimus: earumdem Monialium, necnon secularium, si quæ in prædicto Monasterio extiterint, confessiones excipiendi, easque ab omnibus casibus, etiam nobis specialiter reseruatis, absoluendi, præfati insuper Monasterij clausuram, ad sacramenta illis in casibus vrgentis necessitatis ministranda, seruatis seruandis, ingrediendi facultatem tibi concedentes. In quorum fidem, &c.

CAP.

CAP. XV.

De forma instituendi Confessarium extraordinarium Monialium.

FRATER N. Inter cæteras pastoralis officij nostri curas, illa nos præcipuè vrget, ac fatigat, per quam infirmioris sexus, gregisque tenerioris, Sanctimonialium, inquam, virgineæ perpetuæ castitatis laureola sub Religionis nostræ iugo, altissimo famulantium, saluti, spiritualique consolationi prospicitur, ac pœnitentiæ onus, in quo hominum conscientiæ religantur, suauius, & leuius reddi posse arbitramur. Cum igitur ex Sacri Tridentini Concilij decreto idoneum Confessorem extraordinarium Monialibus nobis subiectis quotannis offerre, atque exhibere teneamur, quo eædem Christi sponsæ Sacramentali pœnitentiæ medicina indigentes liberiùs malis suis mederi, ac Diaboli laqueos valeant euitare; idcirco te præmemoratum Patrem, cuius iampridem honestos mores, prudentiam, atque doctrinam experti sumus, extraordinarium Confessorem Monialium N. Ciuitatis N. facultatem quoque easdem ab omnibus casibus, & censuris nobis reseruatis absoluendi tibi concedentes, eligimus, ac deputamus. In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. quòd in qualibet Prouincia debent constitui per Capitulum prouinciale ad minus tres Patres graues, & periti, quorum officiũ sit examinare Prædicatores, Lectores, Confessores, ac etiam promouendos ad quoscunq; ordines, priusquàm à Prælatis approbentur ad præfata munera exercenda. Ita statuitur in const. 10. Vrbani VIII. §. 54. tom. 2. nostr. priu.

2 Noto 2. quòd Episcopi propriè non dant licentiam Regularibus confessiones audiendi, sed solùm approbant personam, & iudicant, quòd talis persona regularis, quę illis præsentatur, est idonea ad Sacramentum pœnitentiæ ministrandum; qua approbatione stante, illicò Papa illis facultatem facit dictum Sacramentum ministrãdi. Ita colligitur ex Trident. sess. 23. de refor. cap. 15. ibi, *idoneus iudicetur, & approbationem*, &c. non dicit Concilium, quòd debeant obtinere licentiam, sed solùm approbationem, vt latè probo tom. 1. nostr. priuil. in const. 2. Sixti IV. num. 44. & in addit. ad dicta priuilegia, cap. 1. num. 2.

3 Noto 3. quòd in Clem. *Dudum*, de sepult. §. *Statuimus* decernitur, quòd Regulares approbandi ab Episcopis ad confessiones excipiendas, debent à suis Prælatis illis præsentari per se, vel per idoneos Fratres, seu etiam per literas testimoniales dictorum Prælatorum (vt modo est in vsu) humiliterque ab ijs petere, vt dictos sic præsentatos ad dictas confessiones excipiendas admittant. Quare ante omnia debent Episcopi à regularibus se exponentibus pro approbatione ad confessiones, petere dictas literas testimoniales præsentationis, quando personaliter nõ præsentantur per suos Superiores, vel per alios Fratres idoneos de eorundem Superiorum commissione. Cum enim Regulares non possint examinari ab Episcopis, nisi super sufficienti literatura, vt dixi to. 1. priu. in const. 26. Leonis X. n. 8. & idoneitas morũ potissimè requiratur in his, qui debent munus confessarij obire, primum probat Episcopus per examen, secundum supponit ex literis testimonialibus Prælati, vel præsentatione personali. Quare improbanda omnino est illa praxis aliquorum Episcoporum, qui absq; dictis literis, vel præsentatione Regulares idoneos repertos quoad literaturam approbant ad dictas confessiones excipiendas; nec ego eos absoluo à peccato mortali; faciunt enim contra dictam Clem. in re graui.

4 Noto 4. quòd Confessores Monialium, tam ordinarij quàm extraordinarij post const. Gregorij XV. §. 4. quàm habes tom. 2. nostr. priuil. in constit. eius 2. non sufficit, quod solùm sint approbati à Prælatis regularibus quibus dictæ Moniales subiectæ sunt, sed præterea debent approbari, & idonei iudicari ab Episcopis, in quorũ diœcesibus dictæ Moniales existunt. Possuntq; Episcopi monere Prælatos regulares, vt dictos Confessarios Monialium approbatos, ex causa rationabili ipsis Episcopis bene nota amoueant. Et in casu, quo non amouerent, possunt Episcopi, quoties, & quãdo opus esse iudicauerint, per se ipsos amouere. Et aduerte, quòd super dicta constit. factæ sunt à sacra Cong. Concilij diuersæ declarationes quoad hunc punctũ, quas habes loc. cit. post dictam constitutionẽ. Et in primis, quòd Regulares ab Episcopis generaliter approbati ad excipiendas secularium confessiones, nõ censentur approbati ad excipiendas confessiones Monialium, sed ad hoc indigent speciali approbatione. Nec approbati ad audiendas cõfessiones Monialium vnius Monasterij, possunt audire confessiones Monialiũ alterius Monasterij, licèt sint eiusdem Ordinis. Similiter Confessores extraordinarij pro vna vice ab Episcopo approbati, non possunt pluriès in vim dictæ approbationis huiusmodi Monialium confessiones audire, sed toties approbari debẽt, quoties casus approbationis contigerit. Dixi tamen in tomo 3. priuil. regul. c. 4. n. 4. quòd secundum probabilem opinionem tempore iubilæi Confessarius approbatus ad confessiones seculariũ audiendas, poterit Monialiũ cõfessiones audire, eisq; munus absolutionis impẽdere, licèt non sit specialiter deputatus.

5 Et aduerte etiam, quòd ad Confessorem extraordinarium, qui ex decreto Cõcilij Trid. Monialibus assignatur, tenetur quælibet Monialis accedere, cui tamen liberũ est illi sua peccata confiteri, vel non confiteri. Ita ordinatum est in quibusdam ordinationibus factis à congreg. Regul. anno 1589. & anno 1592. vt refert Piasecius in praxi Episc. p. 2. cap 3. pag. mihi 207.

6 Aduerte etiam, quòd dictus Confessarius extraordinarius potest ab Episcopis deputari Monialibus Regularibus subiectis, vigore Trid. sess. 24. de regul. ca. 10. etiamsi sit alterius Ordinis, vt resoluit Barbosa de potest. Episcopi, p. 2 alleg. 25. nu. 48. Quod tamen intellige, si præfatæ Moniales petant, vel quia nolit earũ Prælatus talem Confessarium deputare, vel quia deputato ipsę nolint confiteri; nã hoc est priuilegium, quod inuitum non confertur, & expressè habet Trid. loc. cit. ibi, *Bis, aut ter in anno offeratur.*

7 Noto 5. quòd per illam clausulam positam in ca. 13. *Seruatis seruandis*, intelligitur; quòd prædictus Confessarius tenetur seruare omnes constitutiones Episcopi, & etiam Conuentus, si quæ sint institutæ pro recta administratione sui muneris.

CAP. XVI.

De forma confirmandi Vicarium electum loco Correctoris defuncti.

FRATER N. Ordinis N. in Prouincia N. Prouincialis. Dilectis nobis in Christo Patribus, & Fratribus nostri Conuentus S. N. de Sarzana salutem, ac perennem benedictionem. Ad excolendam Christi Domini vineam, meritis licèt imparibus, vocati, ijs libenter annuimus, ac nostræ potestatis robur propensius adijcimus, per quæ adsciti nobis eiusdem vineæ operarij, & concustodes in susceptæ culturæ officio magis, magisque valeant stabiliri, & confoueri. Cum propter obitum igitur venerandæ memoriæ P. F. N. Conuentus vestri olim Correctoris, eiusdem Conuentus Correctoriatu vacante, vos Fratres locales inibi, & vocales, ad quos præfata electio, iuxta nostras constitutiones, pertinebat,

bat, legitimè, vt per vestra singulorum syngraphis obsignatas literas nobis innotuit, congregati, in præfati Conuentus Vicarium P.F.N. virum pietate non minus, quàm literis conspicuũ elegeritis, necnõ, vt electionem huiusmodi confirmaremus humiliter, obnixeque à nobis petieritis. Nos attendentes omnia in præfata electione requisita iuxta Canones, & Constitutiones, seruata fuiße, eandem, nostrorum Collegarum accedente consensu, duximus esse confirmandam, vt de facto his nostris literis laudamus, approbamus, & confirmamus. Prædicto insuper sic per vos electo Vicario omnem in spiritualibus, & tẽporalibus auctoritatẽ elargientes, qua huiusmodi Vicarij solẽt, & debẽt perfrui, atque gaudere. Omnibus itidem, ac singulis eiusdẽ Conuentus Patribus, & Fratribus inibi, tam in præsentiarum commorantibus, quàm imposterum, eius durante officio, commoraturis, in virtute Sanctæ obedientiæ præcipientes, vt debitum illi honorem, atq; obedientiam, tanquam suo legitimo Superiori præstent, ac exhibeant. In quorum fidem, &c,

CAP. XVII.

De forma confirmationis Correctoris Romani.

FRATER N. Ordinis Minimorum Generalis. Venerandis Patribus, & Fratribus nostri Conuentus S. Andreæ de Frattis sal. Ex vestris literis singulorum subscriptis chirographo cognouimus die 29. Septembris anni præsentis in capituli locum, vt mos est, pro præfati Conuentus Correctore eligendo vos conuenisse, necnon, seruatis seruandis, venerabilem P.F.N. virum sanè literarum non minus splẽdore, quàm morum probitate illustrem vnanimi consensu eligisse. Quam porro electionem, vt confirmaremus, instanter, atque humiliter poposcistis. Nos attendentes omnia, quæ de iure, & more fieri, & seruari debent, in prætacta electione gesta, ac seruata fuisse, cum de nostrorum Collegarum consilio, & assensu confirmamus libenter, & approbamus, prædictumque Patrem à vobis electum in præfati vestri Conuentus Correctorem vobis damus, & concedimus, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen. Omnem prætere a auctoritatem, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus super eiusdem Conuentus personis, ac bonis, quàm alij Correctores sic electi, & confirmati, tam de iure, quàm de approbata consuetudine habere consueuerunt, eidem elargimur; omnibus, & singulis in præfato Conuentu constitutis, & constituendis Patribus, ac Fratribus in virtute Spiritus Sancti præcipientes, vt prædicto Correctori à nobis sic confimato, in omnibus, quæ Dei cultum, & Regulæ obseruantiam concernunt promptè obediant, illique debitum honorem, & reuerentiam exhibeant, ac persoluant. In quorum fidem, &c. Datum &c.

CAP. XVIII.

De forma confirmationis Prouincialium,

FRATER N. Ordinis N. Generalis indignus. Charissimis in Christo Patribus, & Fratribus Prouinciæ nostræ N. salutem, atque Spiritus Sancti benedictionem. Vestras proximè super canonica vestri Prouincialis, suorumque Collegarum à singulis præfatis, capitulantibus vnanimiter, seu canonicè, (si non fuerunt vnanimes) *legitimè, ac pro morte, loco, & tempore die penultima Septembris proximè præteriti, in prouinciali vestro celebrato capitulo, habita electione, proprio singulorum capitulantium chirographo obsignatas literas, accepimus; maximaque sumus lætitia affecti, quòd communi bono, diuini cultus incremento, necnon regulari obseruantiæ tam egregiè per vos consultum fuerit, ac prouisum, nostraque tandem expectationi, atque desiderio cumulatissimè satisfactum. Quandoquidem R. A. P. F. N. virum eximia pietate, eximia prudentia, ac doctrina, præclaris, ingenuisque moribus collucentem, in tractandis rebus versatum, in administrando solertem, omnique tandem virtutum genere coruscantem in benemeritum prouincialem coaptastis, ac elegistis. Cuius quidem electionem, vt nos, tanquam sublimiores potestates, quibus inferiores ordine subduntur hierarchicho, benedictione nostra, atque auctoritate confirmare, approbareque dignaremur, obnixe postulastis. Nos igitur attendentes, quicquid iuris humana potest conditio, tam exactè in ea obseruatum fuisse, vt quòd electioni obesse queat, nec in ipsa electione, nec in eligentibus, seu electoribus aduertere quicquam potuerimus, de auctoritatis. ac potestatis nostræ Plenitudine, necnon de venerabilium nostrorum Collegarum consilio, & assensu, harum serie, ac tenore electionem præfatam approbamus, & confirmamus, ac benemeritum Prouincialem R. A. P. F. N. eiusque Collegas venerabiles Patres Fratres N. N. N. quos pariter confirmamus, vobis damus, ac concedimus. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen. Prædictis omnibus, ac singulis omnimodam officij sui, iuxta Regulæ nostræ constitutionum, priuilegiorumque indulta, & præcepta, liberè exercendi facultatem tribuentes. Vniuersis præterea ac singulis prefatę nostrę Prouincię Patribus, & Fratribus nunc, & pro tempore existentibus in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis maioris latę sententiæ pœna præcipientes, vt eidem Patri Prouinciali in omnibus ad Dei honorem, eorumque professionis institutum pertinentibus humiliter, prompteque obediant, ac subijciantur. In quorum omnium fidem, & robur præsentes, nostra, collegarumque nostrorum manibus subscriptas, maiorisque officij nostri sigillo munitas dedimus. Romæ in Conuentu, &c.*

1 Noto 1. quòd ad confirmationem non requiritur certa forma, sed sufficit quodcunque dictum, aut factum, quo Superior, ad quem pertinet confirmare, declaret voluntatem suam confirmandi. Vnde si Superior sit præsens electionis, & eam facta voce approbet,

bet, nulla alia scriptura requiritur; similiter, si electus ad confirmatorem accedat, & hic illi dicat, Gaudeo tua electione, vel illum amplexet, seu benedicat, vel ei det locum illius Superioritatis, seu faciat, vt subditi illi manuum deosculatione obedientiam promittant, nihil aliud requiritur, cum tunc confirmasse censeatur; vbi enim verba non sunt de substantia, non minus valet factum, quàm verba, vt docet Panor. in cap. *Ecclesia vestra* el. 1. de elect. num. 3. Atque ita docent Sigif. de elect. dub. 46. n. 5. Lauor. de elect. tit. 4. cap. 25. num. 61.

2 Noto 2. quod Generales omnium ferè Religionum, statim ac electi sunt, censentur confirmati per priuilegia illis concessa, vt dicit Sigism. loc. cit. dub. 46. num 5. & de nostro Generali constat ex constit. 2. Iulij II. §. 1. & habetur in cap. Paolæ num. 23. vnde statim suum officium exercet, verùm quidem est, quod si extra Romam fiat electio, consuetum est, vt antequam incipiat Religionem visitare, accedat ad deosculandos pedes Sanctissimi, ab eoque benedictionem petat. Idem fit cum electio celebratur Romæ, sed tunc accedunt ad dictum Papam omnes capitulantes processionaliter cum omnibus alijs Fratribus, qui tunc Romæ reperiuntur, quasi illi præsentantes electionem factam, suamque benedictionem, & approbationem petentes; quæ praxis seruatur etiam ab alijs Religionibus, præsertim quando Capitulum celebratur Romæ. Si tamen electio fiat in Hispania V. G. & priusquam Romam petat, velit illas Prouincias visitare, bene potest; quia, vt dixi, iam est confirmatus. De Prouincialibus autem maior est difficultas, an statim electi habeant administrationem. Singularum Religionum constitutiones sunt inspiciendæ. In nostra habent statim administrationem, per cap. Paulæ cit. & per dictam constit. 2. Iul. II. §. 4. sed non per hoc censentur statim confirmati, sed tenentur confirmationem petere a Generali intra tres menses, prout statutur in cap. *Quam sit* de elect. in 6 & colligitur ex dicto cap. Paulæ. Idem dicendum est de Correctoribus Romanis; nam licèt statim electi habeant administrationem, tenentur nihilominus intra dictum tempus confirmationem petere à Generali. Quòd si tam Prouinciales, quàm dicti Correctores intra dictum tempus confirmationem non petierint, eorum respectiuè electiones nullæ ipso iure censentur, dicto cap. *Quam sit*, §. *Cæterum* de elect. in 6. Et ratio horum est: quia illud exercitium non est perfectum, nisi post confirmationem, vt dicunt Lauor. de elect. tit. 4. cap. 25. num. 66. Sigism. de elect. dub. 46. n. 17. Vnde semper ante confirmationem potest contra dictam electionem opponi, non obstante præfato exercitio, vt Lauor. ibid. num. 6. Quare illud exercitium non est absolutum, sed conditionatum, donec confirmatio accedat: nec per illud potest absolutè dici traditam esse Prælaturæ possessionem, sed solùm commodatam ad tempus, ne Prouincia sine capite remaneat.

3 Noto 3. quod ad confirmatorem pertinet diligenter examinare electionem, & personas eligentium, & electorum, priusquàm ad confirmationem procedat, cap. fin. de elect. in 6. cap. *Cum nobis*, cap. *Venerabilem*, cap. *Nihil*, de elect. Dixi tom. 1 Religiosi, q. 1. cap. 31. §. 11. conclus. 2. Et docent communiter Doctores; Lauorius de elect. tit. 4. cap. 25. num. 52. Sigism. de elect. dub. 46. num. 7. Castell. de elect. cap. 14. num. 6. Et hoc, etiamsi nihil contra electum opponatur, cap. *Cum nobis*, §. *His igitur*, cap. *Nihil*, de elect. vbi Gloss. ver. *Examinet*; Castel. numer. 6. Lauor. num. 53. Verùm dixi loc. cit. Relig. quòd erat tuta, & iuridica illa praxis, & consuetudo, quam obseruant omnes ferè Religiones, confirmandi electiones Prouincialium, nullo præcedente iuridico examine, & adhibendi fidem famæ, & literis testimonialibus capitulantium. Quod etiam probat Sigism. de elec. dub. 46. num. 12. Lauor. loco cit. n. 60. Colligitur ex Clem. *Exiui*, §. *Demum*, de verb. signific. ibi, *exceptione*, vbi Gloss. not. 5. qui textus licèt loquatur solum de ordine Minorum, corroborat tamen consuetudinem aliorum Ordinum.

4 Noto 4. quod prædicta confirmatio potest dupliciter fieri, 1. in forma communi; & est, quando fit conditionaliter, non cognito de causa, vt si dicatur, *Confirmo te in Prouincialem, si legitimè electus fuisti*, seu, *Si res ita se habet, vt nobis scripsistis*, seu simpliciter confirmet, absque vlla cognitione causæ; sed hæc confirmatio nullum ius tribuit, & ea non obstante, potest quilibet contra electionem sic confirmatam opponere, valet autem, si electio sit legitima, & nihil contra illam opponatur; nam tunc ea electio nulla vlterius confirmatione indiget, & de hac confirmatione est textus in capit. *Quia diuersitatem*, de concess. præb. & ibi Gloss. in ver. *Forma communi*, 2. fit confirmatio ex certa scientia; & est, quando confirmator est plenè informatus de toto negotio electionis, & in confirmatione apponit clausulam, *Confirmamus ex certa scientia*, seu aliam æquiualentem, V. G. *Nos attendentes, dictam electionem esse legitimam*; seu *In ea fuisse omnia, quæ iura requirunt, obseruata*; vel *Cum nobis constet electionem fuisse canonicam, &c.* Hæc confirmatio ius tribuit, actus confirmat, & consolidat, vnde contra eam non potest amplius opponi; cap. 1. de transact. Quòd si hæc confirmatio fiat à Papa, vel eius Legato cum clausula, *Supplentes de plenitudine potestatis omnem defectum*, talis confirmatio operatur, vt electio alias inualida ex tunc videtur, vt probat Panor. in cap. 1. de confir. vtil. vel inutil num 6. & 7. Baysius de elect. par. 3. cap. 43. num. 11. Et quod Legatus de latere, seu Nuncius Apostolicus, habens auctoritatem Legati de latere, possit confirmare Prouinciales electos, docent Baysius loc. cit. numer. 4. Boerius ad Mandagot. de elect. cap. 56. lit. X. versu *Coram Papa*; qui tamen limitat, nisi fuerit ad Papam appellatum.

5 Aduerte autem, quòd dicta clausula, *Supplentes omnem defectum*, non supplet defectus substantiales, V. G. si electus esset excommunicatus, &c. sed solùm defectus solemnitatis, V. G. absentiam electoris, omissionem missæ de Spiritu Sancto, &c. de quibus defectibus dixi tom. 1. Relig. quæst. 1. capit. 31. atque ita docet Redoanus de alien. rubric. 21. num. 74. tom. 15. tract. par. 2. Quod tamen limitandum est, nisi confirmator haberet certam scientiam dicti defectus substantialis; nam tunc Papa, aut Legatus confirmans cum tali notitia, censeretur etiam, dicto defectu substantiali, non obstante, confirmare. De hac autem certa scientia deberet constare in literis confirmationis, per clausulam specialem significatiuam defectus, aut generalem, quæ diceret, *Supplentes omnem defectum etiam substantialem*, Atque ita docent expressè Felin. in cap. *Ex parte*, el. 1. de rescrip. numer. 42. Baysius loco cit. Melchior Palaez in quæst. feudal. p. 4. quæst. 2. num. 6. tom. 10. tract. p. 1. Lauor. de elect. cap. 25. num. 72. qui bene addit, quod Papa potest supplere defectus quidem substantiales, sed illos tantùm, super quibus potest dispensare, illos scilicet, qui sunt de iure positiuo, non autem illos, qui sunt de iure naturali, vt defectus omnimodæ scientiæ, vel si electus esset ita vitiosus, vt præbiturus esset scandalum, & ruinam communitati, iste enim defectus est de iure naturali, & diuino, quod dictat, vitiosis non esse Reipublicæ administrationem committendam, vtpote qui eam suis malis exemplis sunt perdituri, & Paulus aiebat, Prælatum debere sine crimine esse. Et quòd dicta clausula *Supplentes omnem defectum* non suppleat defectus naturales, docet Barbosa de clausulis, claus. 104. numer. 3.

6 Noto 5. quòd electio illius, qui est grauatus in fama apud viros bonos, non est confirmanda, vtpote si fuit accusatus de aliquo graui delicto. Ita habetur expressè in c. *Omnipotens Deus*, de accusat. & ibi Gloss & in capit. *Tantis Daniel*, d. 81. Gloss. in capit. vlt. de test. & attest. ver. *Pendente*, ad quod facit doctrina Aret. in pract. crim. de num. test. capit. 2. vers. *Testes itaque*, Thomas à Iesu tract. 3. de visit. regul. capit. 7. numer. 10. asserentium, *Quinque, aut sex testes singulares, quamuis nihil probent ad infligendas pœnas ordinarias, & positiuas, sufficere tamen ad excludendum aliquem electum a Definitoriatu, vel Prouincialatu, &c.* & id colligunt ex Iulio Claro in pract. crim. quæstion. 53. vers. *Dixi etiam*,

Nec est confirmanda illa electio, ex qua timetur futurum aliquod scandalum, etiamsi electus nullum defectum patiatur, Ita Panor. in cap. 1. de elect. num. 8. Turrecrem. in capit. *Si fortè*, d. 63. & in cap. *Si duo*, d. 79. numer. 1. P. Greg. de elect. cap. 5. num. 22. Felin. in cap. 2. de præscrip. numer. 2. vers. *Decimo tertio*; Rota coram Seraph. decis. 516. num. 4. Sigism. de elect. dub. 45. num. 7. nam multa licita sunt dimittenda scandali vitandi causa, iuxta ea, quæ dixi tom. 1. Relig. quæst. 1. cap. 7. concl. 4. vers. *Ad euitandum*. Putant etiam aliqui, quòd electio facta in magna discordia, & sine magno excessu votorum possit à confirmatore cassari, ad euitandas futuras discordias, religiosam tranquillitatem euertentes, præsertim quando electus est vir cholericus, & iniuriarum memor, ac vindicatiuus. Ita Castell. de elect. cap. 14. num. 58. ver. *Et pariter*; Azor to. 2. instit. moral. lib. 6. cap. 14. quæst. 11. pro quo facit capit. *Nihil*, §. *Cæterum*, de elect. ibi, *in concordia*. Quod dictum tamen limitandum est, nisi post electionem conueniant, & repacificentur, vt solet. Aliqui etiam censent, liberum esse confirmatori, confirmare, vel cassare electionem, prout sibi secundùm scientiam priuatam, vel publicam videbitur bono communi expedire, ac etiam posse electionem canonicam, & in persona benemerita factam cassare. Ita Bannes 2. 2. quæst. 67. art. 2. in respons. ad 1. quem tamen Castell. loco cit. numer. 56. & Lauor. de elect. tit. 4. c. 25. numer. 59. intelligunt, supposita semper causa rationabili, quæ apta sit iuridicè probari, si fuerit necesse, & cum hac limitatione subscribo. Et aduerte bene, quòd Superior confirmans electionem illius, quem scit esse negligentem, & remissum in obseruantiis regularibus, peccat mortaliter, licèt aliàs nullum defectum patiatur. Ita Megalius in promptuario, ver. *Correctio fraterna*, numer. 15. vers. *Ex quibus*.

7 Sed hic quæres; an causa rationalis, quam prætendit confirmator habere non confirmandi, debeat iuridicè probari, an verò satis sit, eam probare extraiudicialiter? R. quod confirmator non tenetur dictam causam iuridicè probare; sed sufficit, quòd eam probet extraiudicialiter absque examinatione iuridica testium, & instrumenti, ad solam famam attendendo. Ita Innoc. in cap. *Postquam*, de electione, Io. Andreas ibid. num. 6. & in cap. 1. de postul. Prælat. num. 4. & 5. Butrius in cap. 1. de postul. Præl. num. 50. Anchar. in dict. cap. *Postquam*, num. 3. Lauor. de elect. tit. 4. cap. 25. num. 55. Abbas in dict. cap. *Postquam*, Castell. de elect. cap. 14. num. 47. Et est textus expressus in Clem. *Exiui*, §. *Denique*, de verb. signific. circa fin. & in cap. *Indemnitatibus*, de elect. in 6. Et ita seruatur in Religione Minorum, vt probat dicta Clem. cit. & dicit Sigis. de elect. dub. 46. num. 9. Et de Religione Prædicatorum idem dicit Castell. loc. cit. num. 12. Et in Ordine nostro ita etiam semper seruatum fuit. Cum enim anno 1615. in Prouincia Paulæ electus fuisset in Prouincialem P. F. Gregorius Baronus, ea electio absque processu, & iuridica informatione, cum solo consilio, & consensu Collegarum fuit à P. Generali tunc temporis Didaco Arias cassata, & eius loco electus Pater F. Ioannes de Paula. Quod eodem tempore ab eodem Generali factum est in Prouincia Tusciæ: cum enim ibi fuisset electus P. F. Isidorus de Mayda, eam electionem dictus Generalis cassauit, & eius loco elegit Patrem Fratrem Marcellum à Paula. Idem contingit anno 1633. in Prouincia Neapolis: cum enim in ea fuisset electus Prouincialis P. Petrus à Neapoli, R. P. F. Franciscus à Longobardis dictam electionem cassauit modo dicto, & eius loco elegit Patrem Fratrem Chrysostomum à Neapoli, & idem euenit in Prouincia Granatensi anno 1634. vbi idem Generalis cassauit electionem Prouincialis factam in personam P. Petri de Cuenca, & Cardenas, & eius loco suffecit P. Thomam Camposano; & eodem anno cassauit idem P. Generalis in Prouincia Hispalensi electionem Prouincialis in personam P. Petri Veserano, & eius loco elegit P. Petrum Vasquez, & supponitur in capit. generali Auenion. 2. numer. 14. Et hoc singulis annis seruatur in capitulis definitoriis, vbi electiones Correctorum iusta interueniente causa, approbantur, & reprobantur, absque figura iudicij. Probant hoc alij ex eo, quòd Prouinciales absque iuridica informatione confirmantur cum sola consultatione Collegarum, & Generalis, & cum contrariorum eadem debeat esse disciplina, capit. *Translato*, de constitut. capit. *Intellectum*, de iureiur. Aristot. 7. top. cap. 1. eodem modo poterit Prouincialium electio infirmari, absque scilicet iuridicis informationibus. Sed hæc ratio non probat: nam illud axioma, *Contrariorum, &c.* intelligitur procedere, quando militat eadem ratio, non verò quando diuersa, vt latè probat Tuschus lit. C. concl. 113. per totam. Hic autem militat diuersa ratio, nam iura promptiora sunt ad fauendum, leg. *Fauorabiliores*, ff. de regul. iuris, leg. *Absentem*, ff. de pœnis. Et aduerte, quòd quando electio cassatur, propter formam non seruatam, aut defectum electorum, nullum præiudicium fit famæ, & honori electi. Ita expressè in capit. *Considerauimus*, de elect. Aduerte etiam, quòd vbi est consuetudo, vt causa non confirmandi iuridicè probetur, ea seruanda est, vt constat ex his, quæ habet Gonzal. ad regul. 8. cancell. in annot. Gloss. 9. numer. 43. & Sigismund. de elect. dub. 46. numer. 8. & eam etiam censeo esse iuridicè probandam, quando confirmator esset inimicus electi. Immò quod semper sit iuridicè probanda, probat Portel par. 2. casu 4. numer. 3. de casibus conscientiæ, quod est valde rationabile, & ad obuiandum fraudibus optimum remedium.

8 Sed pone, quòd in aliqua Prouincia sint electi duo Prouinciales, quisnam eorum erit confirmandus? R. nullum esse confirmandum quando electores malo zelo, & temeritate certantium sic elegerunt. Ita habetur expressè in capit. *Si duo*, d. 79. præsertim, quando id factum est cum scandalo, Gloss. in capit. *Considerauimus*, ver. *Ordinationem*, de elect. Si autem bono zelo ductæ partes ita se diuiserunt, tunc iudicio Prælati, qui habet confirmare, ille præferendus est, qui maioribus meritis nititur, & qui magis à Prouincia appetitur. Ita habetur expressè in cap. *Si forte*, d. 63. cap. *Nec nouum*, iuncta gloss. margin. 8. quæst. 1. potest verò Prælatus confirmans, dictis electionibus cassatis, quem voluerit è duobus de nouo eligere, cap. *Considerauimus*, de elect. vbi id docent Anchar. & Io. Andr. num. 7.

9 Sed pone casum, quòd Superior, qui habet confirmare Prouincialem V. G. casset electionem digni, & nouam electionem in personam, alterius faciat, illeque possessionem tradat; si primò electus appellet de dicta cassatione ad Superiorem illius, qui habebat confirmare, & obtineat sententiam fauorabilem, scilicet suam electionem fuisse canonicam, & ideò malè fuisse cassatam, quisnam ex his duobus erit in Prouincialatu substinendus? Respondeo, videri posse alicui secundam electionem esse substinendam.

1 Quia, primò electus per electionem ante confirmationem non acquisiuit, nisi ius ad rem quod est valde tenue, cap. *Quam sit*, de elect. in 6. & reuocabile, nam sic electus non dicitur assumptus, aut promotus, c. *Super his*, de accusat. & nullum tribuit actionem in rem, sed tantùm in personam, vt dicunt DD. citan. At verò secundò electus ab habente potestatem confirmandi, cum censeatur electus, & confirmatus, acquisiuit ius perfectum, idest ius in re, quòd omninò est irreuocabile. Ita docent Lessius lib. 2. de iust. cap. 2. dub. 2. num. 10. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 16. quæst. 3. & cap. 14. quæst. 4. Nauar. in man. cap. 17. num. 69. Castell. de elect. c. 1. num. 17. facit Felin. in cap. *Cum Bertoldus*, de sent. & re iudic. n. 3. quatenus ait, quòd beneficium per solam electionem non dicitur esse Clerici. Facit nostrum Correct. n. 102. quatenus solis Prouincialibus electis, & confirmatis tribuit liberum exercitium sui officij.

2 Quia si Titius vendat equum Caio, & antequam eum illi tradat, vendat Mæuio, prior, emptor, idest Caius, habet quidem actionem contra Titium, & potest eum cogere ad restitutionem pretij, & interesse, sed non potest sibi vendicare equum, quia primus emptor per solam venditionem acquisiuit solùm ius ad rem; at se-

at secundus per venditionem, & traditionem acquisiuit ius in re. Ita Lessius loco cit. Couarru. lib. 2. variar. cap. 19. num. 4. Rebell. de oblig. iust. p. 2. lib. 1. quæst. 7. sect. 2. num. 13. Molin. tom. 1. de iust. tract. 2. disput. 2. vers. *Sicut autem*, Gomezius variar. tom. 2. cap. 2. num. 20. Ita dicendum est in præsenti casu, cum eadem ratio militet in vtroque.

9 Quia si Petrus contrahat sponsalia cum Antonia, & deinde Antonia etiam sine vlla legitima causa contrahat matrimonium de præsenti cum Paulo, tenebit matrimonium de præsenti, cum sit indissolubiliter contractum cum Paulo, nec poterit Petrus repetere ab eo sponsam, sed solùm agere contra sponsam, & alios, qui cum ea promiserunt, actione iniuriarum, vt habetur in cap. *Si inter*, de sponsal. & capit. 1. de sponsa duorum, & docet Sanchez lib. 1. de sponsal. disp. 48. num. 1. At electio comparatur sponsalibus, & confirmatio matrimonio de præsenti, quoniam per electionem inchoatur spirituale coniugium inter Prælatum, & Ecclesiam, quod per confirmationem perficitur, vt habetur in cap. *Inter corporalia*, de translat. Episc. & ibi Barbosa num. 4. vbi affert innumeros Doctores docentes, valere argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, sed in matrimonio carnali matrimonium de præsenti præfertur matrimonio de futuro contracto per sponsalia, ergo, & in spirituali debet præferri.

10 His tamen non obstantibus, puto, quòd eo casu sit substinendus 1. electus. Tum quia iure suo iniustè priuatus est restituendus, capit. *Conquerente* de rest. spoliat. sed iste suo priuatus iure suo per electionē acquisito; quod enim electio ius tribuat electo, probo tom. 1. Relig. quæst. 1. cap. 31. §. 6 concl. 11. & etiam in Ordine nostro, vt probo, ibid. §. 7. per totum. Nec quidquam facit, quòd hoc ius tenue sit; sit enim vtcunque tenue, ius tamen est, quo electus absque rationabili causa priuari non potest, vt iisdem locis probaui. Tum quia leg. *In operis*, ff. *locati*, disponitur, quòd si quis locauit rem duobus, tenetur soluere primò, & ille præfertur 1. conductori, etiamsi huic res locata sit tradita, & id expressè tenet. Iason in leg. *Quoties*, Codic. de rei vendic. col. 8. vers. 13. dicens, quod is est frequens, & quotidianus casus: ergo pari modo, si illa Prouincia est locata duobus (non enim potest dici maritata, quia non est verè connubium, cum sit temporale, sed congruentiùs dicitur locata, vt concubina, quæ concubinatu non maritatur, sed locatur ad tempus) primus est secundo præferendus. Tum quia, si quis à me auferat iniustè pallium, & alteri vendat, illudque illi tradat, possum ego illud repetere, & ab emptore etiam bonæ fidei recuperare, immò iste emptor bonæ fidei, statim ac sciuerit pallium esse meum, tenetur illud mihi restituere, vt dicunt omnes Doctores de hoc agentes, in specie Sayrus in claui reg. lib. 10. tractat. 2. cap. 2. num. 1. quare ergo non potero recuperare Prouincialatum à me iniustè ablatum, etiam ab eo, qui bona fide possidet? Neque valet, quòd iste secundo electus, fuerit electus à Superiore habente potestatem; nam cum Superior non habeat talem facultatem, nisi in casu illegitimæ electionis, cum electio in casu nostro fuerit legitima, vt suppono, talis facultas ei non competit. Neque item valet dicere, quòd is, à quo ablatum est pallium habebat ius in re in illo pallio, electus autem ante confirmationem habet solùm ius ad rem; nam sicut ille, à quo ablatum est pallium non habet amplius in eo ius in re, cum illud non possideat, habet tamen ius ad rem, quia habet ius ad illud recuperandum, ita illi, qui solùm habebat ius ad electionem, cum illo fuerit priuatus iniustè remanet aliquod ius ad illud recuperandum. Tum denique quia, si contraria doctrina admitatur in Religionibus, omnia breui tempore ad dominium despoticum, & tyrannicum reducentur; non enim omnes superiores sancti, neque omnes iusti, ac pij. Atque ita multis probat Portel 2. par. cas. casu 4 numer. 9. Nec est nouum in iure, quòd electio iam confirmata cassetur capit. *Quod sicut*, cap. *Cum dilectus*, cap. *Cum inter Canonicos*, de elect.

11 Ad 1. ergo in contrarium *&c.* quod licet ius per electionem acquisitum imperfectum sit, ius tamen est, quo electus iniustè priuari non potest; nec potest absolutè dici ius ad rem, cum tribuatur illud ius cum traditione expressa officij, & illius exercitio; vnde post acceptationem videtur potiùs ius in re, sed adhuc imperfectum ante confirmationem; pro quo facit cap. *Si tibi absenti*, de præb. in 6. Deinde licèt singulariter sit verum, quòd qui habet solùm ius ad rem, non habeat actionem realem, sed solùm personalem, id tamen fallit in duobus casibus, 1. quando res est tradita alicui titulo gratuito, 2. quando ille, cui est tradita, eam mala fide accepit, sciens iam fuisse alteri traditam, vt explicat Couarr. lib. 2. variar. cap. 19. num. 5. Atque ita limitat Lessius lib. 2. de iust. capit. 3. dub. 3. num. 13. Cum ergo in casu nostro Prouincialatus titulo gratuito traditus sit illi, qui sciebat, iam illum per electionem fuisse collatum alteri, certum est, quòd hic habet ius, & actionem etiam realem ad recuperandum dictum Prouincialatum sibi iniustè ablatum. Adde, quòd licèt ius ad rem sit tenue, non est tamen ita tenue, quin Doctores dicant, eum, qui iniustè impedit aliquem à consecutione alicuius dignitatis, ad quam certò fuisset electus, teneri ad restitutionem damnorum, quæ ob id passus est eligendus, vt benè probat Sayrus in claui reg. lib. 1. cap. 3. num. 18.

12 Ad 2. Illa doctrina non admittitur in venditore ecclesiastico, in quo maximè reprobata est variatio, & illusio, cap *Quod autem*, de iure patron. Clem. *Cum illustri*, de renunc. Et probant Roman. Alex. Hippol. apud Couar. loco cit. num. 4. Sed esto, quòd etiam in hoc admittetur, vt probat Couar. ibi, ea tamen non habet locum in eo, qui scit, rem fuisse alteri venditam, vt limitat ibid. Couar. num. 5. Less. loco cit. & Gomezius rem ex professo tractans tom. 2. variar. cap. 2. num. 20. vers. *Secundò principaliter limita*. In casu autem nostro, qui secundò Prouincialatum accepit, sciebat illum iam fuisse alteri per electionem collatum; vnde, qui illo fuit iniustè priuatus habet ius reale ad illum recuperandum.

13 Ad 3. concedo totam vim argumenti. Sed dico, illud habere solùm locum in beneficijs Ecclesiasticis, in quibus beneficiarius maritat se vinculo indissolubili, ac perpetuo ecclesiæ sibi traditæ. Sed dignitates regulares non sunt propriè beneficia ecclesiastica, vt probo cum multis tom. 1. Religios. q. 1. c. 31. §. 9. sub concl. 21. nec illas habens maritat se ecclesiæ vinculo perpetuo, sed solum temporali, nec illas amat, vt sponsas sed vt concubinas ad tempus, vt loquitur Sanch. lib. 2. consi. cap. 1. dub. 3. num. 1. quare non est mirum, si dignitas alteri collata, & tradita per Superiorem, qui eligendo confirmauit, possit recuperari ab eo, qui solùm ad illam fuerat electus.

14 Ad vltimum. Attende 1. pro practica, quòd Prouincialis electus à Capitulo, cuius electio fuisset cassata à Generali, & alius eius loco electus, postea, habita notitia de noua electione, intra tempus congruum appellare ad superiorem, & interim se manutenere in possessione officij, & alter electus à Generali teneretur habere patientiam, quousque per Superiorem, ad quem fuit appellatum, declararetur, electionem primam fuisse benè, vel malè cassatam. Puto enim, quòd appellatio executionem retardet, vt probaui tom. 3. priuil. regul. cap. 4. num. 17. Et ita etiam tenuit P. Trimarchi noster. Et licèt hic electus à Generali, sit electus, & confirmatus, cum tamen non adhuc habeat possessionem officij, quæ est de essentia illius, potest ille, qui est in tali possessione, à prætenso grauamine appellare, & in dicta possessione se manutenere, cum melior semper sit conditio possidentis.

15 Aduerte 2. quòd quando electores dubitarent de cassatione electionis ab ipsis factæ, potendo confirmationem, possent addere clausulam, *Quam confirmationem sperant à benignitate P. V. R. obtinere; quod si secus fiat, protestantur velle audiri, & ex nunc appellant ad Sedem Apostolicam*. Sic enim ligantur manus confirmatoris, vt licèt cassare possit, non possit tamen nouam electionem facere; nam, appellatione interposita, non potest fieri noua electio; quòd si fiat, est ipso iure nulla, vt statui-

tur

tur in cap. *Considerauimus*, de elect. Vnde electus faciliùs suam electionem defendet, cum ius quaerendum faciliùs impediatur, quàm quòd sublatur ius iam quaesitum, vt probat Barbosa in axiomat. iuris, axiom. 135. num. 2. & faciliùs est vnum confirmatorem superare, quàm confirmatorem, & de nouo electum. Nec debent confirmatores tali clausula dedignari; nam qui ius suum quaerit, nemini facit iniuriam, vt probat idem Barbosa.

C A P. XIX.

De forma erigendi Confraternitates.

FRATER N. &c. *Ordinis Praedicatorum Vicarius Generalis. Vniuersis praesentes literas inspecturis salutem in Domino sempiternam.*

Cum inter alia priuilegia quibus à Sancta Sede Apostolica Religio nostra decorata est, secularium Confraternitates sub inuocatione Sanctissimi Rosarij erigendi, eisque spirituales gratias priuilegia, & indulgentias communicandi habeat facultatem; in huiusmodi Confraternitatibus constituendis si ad Christi fidelium salutem promouendam expedire animaduertit, liberalem se se praebere consueuit. Nos igitur, qui generalem totiùs Ordinis curam gerimus, sperantes fore, vt ex hac spiritualium gratiarum participatione Christi fideles ad deuotionem, & pietatem magis excitentur; auctoritate nobis à Summis Pontificibus concessa, Confraternitatem Sanctissimi Rosarij in Ecclesia Sanctae Margaritae loci N. Dioecesis N. de consensu Illustrissimi Archiepiscopi Dioecesis praefatae, qui eiusdem Confraternitatis institutum, pietatem, ac religionem literis patentibus nobis nuper exhibitis, commendauit, dummodò tamen alia similis in ipso, vel alio ad tria milliaria propinquo loco, hactenus erecta non fuerit per praesentes nostras literas instituimus; illique, & pro tempore existentibus vtriusque sexus Confratribus elargimur, & communicamus indulgentias; priuilegia, & spirituales gratias sigillatim inferiùs descriptas, nostraeque primariae Confraternitati Sanctae Mariae super Mineruam nominatim, expressè, & praecise per Breue S. D. N. Pauli Papae V. tenoris sequentis concessas. Hic ponitur per extensum totum Breue Sanctissimi Papae, qui indulgentias instituendae Confraternitatis concessit. Deinde subditur. *Quibus omnibus indulgentijs, & spiritualibus gratijs singillatim descriptis, Confraternitatem ipsam nunc erectam eiusque confratres potiri, & gaudere posse decernimus, iuxta felicis record. Clemen. Papae VIII. constitutionem sequentem.* Hic ponitur totus tenor constitutionis Clementis VIII. quae incipit, Quaecunque quam habes apud Quaran. in sum. verb. Confraternitates, pag. mihi 272. & apud Cherub. tom. 3. bull. constit. 115. Clemen. VIII. pag. mihi 164. Deinde subditur. In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. quòd ista forma desumpta est ex summa bullarij Quaranta loc. cit. & aliam similem formam pro Confratribus habentibus facultatem aggregandi, affert Flauius Cherub. in compend. bullarij, in const. 11. Clem. VIII. quam const. Clemen. declarat ad longum Franciscus Leo in thes. fori eccles. p. 4. cap. 2. & ego cap. 9. num. 78. tom. 3. priuil. regul. illam affero in summa cum nonnullis declarationibus circa eam factis à sacra Congreg. Indulg.

2 Noto 2. quòd non seruata forma instituendi, vel aggregandi Confraternitates data à Clem. VIII. in supradicta const. Confraternitas instituta, vel aggregata nullum habet priuilegium, neque indulgentiam, sed est nullius roboris, & momenti, cap. *Cum dilecta*, de rescrip. cap. fin. de rest. spoliat. Franciscus Leo loc. cit. num. 104.

C A P. XX.

De forma eligendi Conseruatorem in aliqua Prouincia, vel Conuentu.

FRATER N. *Ordinis N. Generalis, Illustrissimo Domino N. Episcopo N. salute in Domino. Sedes Apostolica regularium personarum, quae relicto seculo, Dei se se obsequio manciparunt, quieti, ac tranquillitati consulere cupiens, ad ea, quae religiosum earumdem propositum impedire possunt remouenda; sollicitè semper, ac paternè intendit. Contuens igitur, refrigescente charitate, sic complurium iniquitatem abundare, vt succensa, velut ignis eorum impietas contra ecclesias, ac regulares personas, eò validius inflammetur quò eas infirmiores esse, vel, qui easdem tueantur, rariores cernit comperiri; huiusmodi molestatoribus, praesumptoribus, atque iniuriosis hominibus se se opponere eorumdemque temeritatem compescere quam maximè cupiens, viros grauitate, auctoritateque praecellentes, necnon in ecclesiastica dignitate constitutos, qui eas ab apertis iniurijs, & vexationibus tuerentur in Protectores, Conseruatoresque eligendi facultatem gratiosè concessit, ac liberaliter impertiuit. Quo sanè beneficio nostrae Prouinciae N. Patres frui peroptantes, in suo prouinciali Capitulo nuper in Conuentu S. N. ciuitatis N. die 29. Septembris anno 1634. celebrato, Illustrisima vestrae dominationis pietati, virtuti, doctrinae, ac zelo necnon in agendis prudentiae summopere fidentes, vnanimi voce, ac suffragio eam profuturo duntaxat quinquennio in Conuentus N. Conseruatorem libentissimè elegerunt: quatenus, videlicet iuxta canonicas sanctiones, sibique ab Apostolica Sede concessa priuilegia, efficacis suae defensionis praesidium, vt res postulauerit eidem praestare, ac exhibere non dedignetur. Nos prudentiam, doctrinamq; vestram religiosas virtutes, ac regimini experientiam probè cognoscentes, maxima sumus ob huiusmodi electionem affecti iucunditate, vestri muniminis clypeo, consilio itidem beneficio, ac virtute non parùm sperantes impiorum, perditorumque hominum molestias, vexationes, atq; iniurias facillimè delusuros. Quamobrem praesentium tenore, ac vi praefatam Dominationis vestrae electionem notam facimus, eamdemque, quantum officij nostri ratio postulat laudamus, approbamus, & confirmamus cum omni ea auctoritate, & potestate, qua iuxta canonicas sanctiones, & nostri Ordinis priuilegia regularium Ordinum conseruatores frui valent, ac gaudere. Quòd praeterea officium, & munus, vt alacriori promptiorique animo Illustrissima Dominatio vestra suscipiat, ac exequatur eam ad omnium spiritualium bonorum, quae per vniuersi nostri Ordinis Fratres; ac sorores auctor bonorum Deus sua misericordia fieri donauerit, communionem, participationemque libentissimè admittimus. In quorum fidem, &c.*

1 Noto 1. quòd Gregorius XV. fecit de conseruatoribus vnam constitutionem, quam affero, & declaro, quinto loco tom. 1. priu. in qua statuit, quòd eligendi in conseruatores, debeant esse iudices synodales, & semel electi debeant

beant durare ad minùs per quinquennium; & quòd habentes facultatem eligendi Conseruatorem, postquam illum elegerint, debeant notificare Ordinarijs locorum.

2 Noto 2. quòd illa clausula, *Pro futura duntaxat quinquennio*, significat, quòd iurisdictio isto tempore elapso finitur etiam quoad negotia inchoata. Io. Andreas in cap.fin.de offic.deleg.in 6. Mandos. de signat. gratiæ, tit. *Conseruatoria* vers. *Addi deberet*, alioquin enim omissa eiusmodi clausula quoad negotia saltem cœpta perpetuò durabit iurisdictio, vt ait Mandos.cit. & Chokier de exẽp. p.1.q.19. num. 18. Vnde consulo, vt semper dicta clausula in Conseruatorijs apponatur, propter inconstantiam humanæ vitæ: nam, eo tempore finito, in libertate eligentium est, dictam iurisdictionem prorogare. Chokier de Conseru.par. 1. q.7. num.7. Plura de Conseru. dico ad dictam const. 5. Gregorij XV. & ad cap.11. tom.3. priuil. regul.

3 Quæres 1.an Conseruator possit sibi assumere ad placitum notarium, quo vtatur in suis negotijs, & causis expediendis. 2. Et quid si Episcopus præceperit in synodo diœcesana vt conseruatores vtantur notarijs Episcopalibus. 3. Quid etiam si consuetudo obtinuerit, vt dictis solùm notarijs vtantur? 4. Quid si, stante dicto statuto, & consuetudine, Episcopus suis notarijs inhibeat, ne quicquam pro conseruatore actuent?

Ad 1. ℞ affirmatiuè per textum clarum in cap. *Statutum* §. *Notarium* de rescript.in 6. & cap. *Quoniam* §. *Statuimus* de probat. Baldus leg. 2. C. de sportulis &c. & in cap. *Quoniam* de probat.num.9. Addit Panor.in dicto cap. *Quoniam* de prob.verb. *An notarius*, & Panor.nu.3. Barbos.dicto cap. *Quoniam* num. 4 & semel electus non potest, nec debet remoueri, nisi ex causa superueniente, per quam mereatur remoueri. Idem addit Panor. loc. cit. & Barbos.etiam cit. facit cap. *Statutum* §. *Notarium* de rescript. in 6. ibi *Notarios*, & vbi id notat Gloss. notat autem Panor.cit.nu.4. & dicitur dicto cap. *Quoniam contra*, quòd acta debent remanere penes Notarium, quia si de sua scriptura dubitaretur posset periculum imminere, vnde sua interest, vt penes eum remaneant; potest tamen Iudex velle sibi dari copiam authenticam ipsorum actuum, vt ait Panor. ibid. qui etiam notat, quod dictus notarius tenetur dare exemplum actorum partibus petentibus, & habetur in dicto c. *Quoniam*, notat etiam Anchar. in dicto c. *Statutum* §. *Notarium*, quòd potest Conseruator cogere partes ad satisfaciẽdum assessoribus, si quos assumpserit, & Notario.

Ad 2. dico Episcopum non posse præcipere Conseruatori, vt vtatur notarijs Episcopalibus, tũ quia, vt modo probaui, iura, & DD. volunt, vt deputatio, & electio Notarij ad conseruatorem spectet. Tum quia, Conseruator est delegatus Papæ cap.1. & 2. cap. fin. de iud. deleg. in 6. & Papæ iurisdictione vtitur, non propria l. *Solet* ff. de iurisd. om. iud. & consequenter superior quoad hoc Ordinarij, vnde potest etiam Ordinarium punire si illi non obediat in his, quæ ad eius iurisdictionem spectant, vt in cap. *Sanè* cap. *Pastoralis* de iudic. deleg. & cap. *Quia Pontificali* eodem tit. in 6. sed inferior superiori ius non dicit, cap. *Inferior* d. 21.

Ad 3. in primis potest esse difficultas, an hæc consuetudo adsit, cum ante constitutionem Greg. XV. de Conseruatoribus, non solùm iudices synodales possent esse Conseruatores, sed etiam quicunque in ecclesiastica dignitate constituti, vt Abbates, Superiores regulares, &c. qui cum essent omninò exempti à iurisdictione Ordinarij; nec ipsius statutis tenerentur, verisimile est, quòd alijs notarijs à notarijs Episcopi vsi fuerint; Sed esto, quòd ista consuetudo esset, non posset tamen impedire, quin Conseruator possit sibi ad libitum notarium eligere, nam facultas, quam habet Conseruator eligendi notarium, est ad placitum suum; licet enim teneatur notarium eligere, vt constat ex cap. *Quoniam contra* §. *Statuimus*, de probat, quòd tamen eligat hunc, vel illum suæ voluntati remittitur, cum legislator de hoc nihil statuat, cap. *De causis* §. *Illis etiam*, de offic. deleg. sed priuilegium aliquid faciendi est de sui natura perpetuum, reg. *Decet* de regul. iuris in 6. & iuri, seu facultati aliquid faciendi præscribi non potest, leg. *Viam publicam* ff. de via publica, Antonius Gabriel commun. opinion. lib.5. conclus. 10. num 2. vbi plures Doctores, & textus ad id adducit, & libero arbitrio non præscribitur Gloss. in leg. *Vnica*, verb. *Pro facio*, Cod. de annal.except. Anton.Gabriel ibid. conclus. 12.num.2. cum multis: plura ad hoc probandum affert Moneta de Conser.cap.10.à nu. 417. vbi id latissimè probat, & de optione canonica cap. 8. q.2. à num.20. Castro Palaus tract.3. de priuil. disp.4. par. 18. num.5.

Ad 4. Dico 1. quòd Conseruator non obstante inhibitione Episcopi, potest assumere sibi alium notarium habentem facultatem acta scribendi in causis Ecclesiasticis, iuxta dicta ad primum, quòd si etiam potestas secularis suis notarijs inhibeat, tunc potest Conseruator vtrumque excommunicare, tanquam suam iurisdictionem impedientes nam iudici permittitur iurisdictionem suam defendere cap. *Dilecto* de sent.excom.cap. *Ex parte* de verb. signific. Cassanæus de consuet. Burgund. rubrica 1. §. 5. à num. 85. Innoc. in cap *Olim* el.1. de restit.spoliat.num.8. & in cap. *Dilectis* de pœnit.num. 2.nam, concessa iurisdictione, conceduntur ea omnia, sine quibus dicta iurisdictio exerceri non potest, cap. *Pastoralis* in princ. cap: *Præterea* de offic. deleg. leg. 2. ff. de iurisdic. omnium iudic. Dico 2. quòd si Conseruator notarium habere non potest, non per hoc potest eius officium impediri, nam tunc potest vocare duos viros idoneos, qui fideliter vniuersa iudicij acta conscribant, videlicet citationes, &c. ita ijsdem verbis habetur in cap. *Quoniam contra* de probat. vbi aduertit Glossa verb. *Duos viros*, in fin. quòd licet textus non dicat, quòd isti duo viri debeant dicta acta scribere in præsentia testium, tamen tutiùs est, quòd dicti testes adhibeantur, si adhiberi possunt.

CAP. XXI.

De forma prouidendi de Correctore, quando electio propter aliquam causam ad Prouincialem est deuoluta.

FRATER N. Prouincialis, Ordinis N. in Prouincia N. Venerandis Patribus Conuentus Sancti N. Ciuitatis N. Salutem, Animarum regimini, meritis licet imparibus, annuente Domino præsidentes, cum in omnibus, quæ commissi gregis salutem, ac pacem fouent, tum verò in ijs, quæ maximum religiosi status detrimentum auertere possunt, atque ad religiosi pastoris electionem pertinere noscuntur, decet per nostri officij vigilantiam, ac sollicitudinem solubriter prouideri. Cum propter obitum igitur bonæ mem. P. F. N. præfati Conuentus olim Correctoris, eiusdem Cœnobij Correctoriatu vocante intra tempus vobis per constitutiones nostras ad eligendum constitutum, seu ob discordias vestras, vel Fratrum vocalium penuriam, *alium successorem eligere neglexeritis*, vel propter discordiam, aut penuriam nequiueritis. *Atque adeò ob huiusmodi vestram negligentiam*, seu discordiam, aut penuriam *à vestro pariter eligendi iure cecideritis, & ad nos, nostrosque Collegas præfatum Correctorem eligendi potestas ipso iure fuerit deuoluta, vestram in hac parte negligentiam*, vel impotentiam *supplere cupientes*, seu discordiam vestram commiserentes, *ne deficiente Pastore damnum aliquod temporale, vel spirituale prætactus Conuentus subire cogatur, vnà cum collegis nostris via scrutinij, seruatis seruandis. P. F. N. magna virtute, ac prudentia virum, eiusmodi regimini aptum, atque idoneum eiusdem*

Con-

Conuentus Correctorem elegimus, ac destinauimus; eundemque sic electum præsentium tenore, ac vi vobis damus, & concedimus. Omnem illi, cum in temporalibus, tum spiritualibus, qua cæteri frui debent, ac solent correctores, auctoritatem conferentes. Vobis omnibus præterea, ac singulis sanctæ obedientiæ merito præcipientes, vt debitum ei honorem, reuerentiam, atque obedientiam humiliter exhibeatis. In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. quod tempus, intra quod debet fieri electio in casu mortis, de iure communi est trium mensium. Ita habetur in cap. *Ne pro defectu*, de elect. quo tempore durante, si non fiat ab electoribus, deuoluitur ad Prælatum maiorem, qui intra dictum trium mensium spatium prouidere tenetur; quòd si non prouideat, deuoluitur ad eius superiorem. Ita in eodem cap. *Ne pro defectu*. In Ordine nostro idem seruatur in omnibus electionibus, per cap. Roman 6. num. 14. dub. 2. excepto in casu mortis Prouincialis; nam tunc electio successoris deber fieri intra mensem per statutum cap. Barchinon. 3. num. 3.

2 Noto 2. quòd in Ordine nostro Prælatus, qui habet prouidere de aliquo superiore per deuolutionem, debet procedere eligendo via scrutinij vna cum suis Collegis, quod colligitur ex cap. Auenion. 2. num. 14. & vsus tot annorum comprobauit; & dixi tom. 3. priuil. regul. c. 13. n. 24.

CAP. XXII.

De forma dicendi culpam in capitulis culparum.

PATER, dico meam culpam de diuino officio, male, & negligenter persoluto; de silentio non bene custodito; de reuerentia tibi, & alijs maioribus meis non legitimè exhibita; de officijs mihi commissis negligenter, & non charitatiuè peractis; de modestia in omnibus actionibus meis non ritè seruata; de scandalo forsan dato, tam secularibus, quàm Fratribus; de inobseruantia Regulæ nostræ; de torpedine in acquirenda perfectione. De his, ac alijs omnibus transgressionibus meis, quibus quomodocunque offendi Deum, te, proximum, ac Regulam nostram, dico meam culpam, & humiliter deprecor, vt amore IESV CHRISTI mihi pœnitentiam ad beneplacitum tuum imponere digneris.

1 Noto 1. quod capitula culparum in Ordine nostro fiunt singulis secundis, quartis, & sextis ferijs festo duplici non impeditis. per statutum Correctorij, num. 28. quibus interesse debent omnes Fratres locales, quantumcunque priuilegiati. vt Lectores, &c. regula enim ibi nullum excludit. An Collegæ Prouincialis teneantur interesse dictis capitulis, quando celebrantur à Correctore, dixi tom. 3. priuil. cap. 12. num. 10. Et quòd omnes teneantur ad pœnitentias ibi impositas à Correctore, dixi tom. 1. Religiosi, quæst. 1. cap. 5. notab. 7. vers. *At taquies*. Et aduerte, quòd in dictis capitulis dicitur non solùm culpa de prædictis transgressionibus generalibus, sed etiam de alijs particularibus in publico, vel in priuato commissis, V. G. de vase aliquo fracto, de re ad proprium vsum concessa non diligenter custodita, de errore in choro, vel alibi commisso.

2 Noto 2. quòd ista capitula culparum sunt præcipuè ordinata à Legislatoribus propter quatuor. 1. vt in eis tractetur de obseruantia Regulæ, de disciplina custodienda, retinenda, applianda; de abusibus extirpandis, & in obseruantijs tollendis; quæ, quia fragilitate nostræ naturæ ad malum pronæ, facilè introducuntur, ideò tam frequenter dicta capitula celebrari mandatur. 2. vt Prælatus in his agat de salute animarum, qualiter s. debeant subditi in via Dei progredi, secundum diuersum vniuscuiusque statum, munus, vel profectum in communi, aut in particulari. 3. vt Fratres ibi suas culpas spontaneè confiteantur. 4. vt in his fiant recommendationes pro Papa, Cardinalibus, Protectore, Rege, & alijs benefactoribus; quòd in Ordine nostro præcipitur in Correctorio, num. 29. Ita Thomas à Iesu in espos. suæ regul. par. 3. cap. 10. dub. 1. vers. *Quod autem*.

3 Noto 3. quòd Sanctissimus Patriarcha noster in dicto Correctorio, num. 32. præcipit Correctoribus, vt in dictis capitulis diu non detineant Fratres. Quod non ita intelligendum est, vt quidam patùm deuoti falsò putant, vt ita breuitati studeant, quòd officio suo non satisfaciant, sed quòd inanibus, & inutilibus verbis, dicterijs, aut historijs nihil proficientibus, capitulum non detineant. Possunt itaque, & debent Correctores in dictis capitulis de obseruantia Regulæ, & animarum salute tractare, breuiter, ac dilucidè omnes ad obseruantiam hortando, & ad saluti animæ propriæ consulendum.

4 Noto 4. quòd nemo tenetur in dictis capitulis culpam dicere de culpis interioribus, licèt fieri cum laude possit, vt ait Basil. serm. 4. exercit. in fine & in regul. fusior. interrog. 37. Neque etiam tenetur quis culpam dicere in capitulis de peccatis exterioribus secretis, si grauia sint, cum nemo se infamare teneatur; quod docuit S. Hieronym. integ. monachat. cap. 9. *Si* verò peccata grauia publica sint non est dubium, quin possint, & debeant in capitulis accusari, cum per hanc accusationem reus nullum incurrat suæ famæ detrimentum. Solùm ergo in his capitulis dicenda est culpa de peccatis, & negligentijs suprædictis in forma, & de alijs huiusmodi leuioribus, ex quorum manifestatione non solùm fama non amittitur, sed multùm augetur, cum septies in die cadat iustus. Atque ita docet Cassian. lib. 4. insti. cap. 16. dicens. *Si quis igitur gylonem fictilem casu aliquo fregerit, non aliter negligentiam suam, quam publica diluat pœnitentia, cunctisque in sinaxi Fratribus congregatis, tandiu prostratus in terra veniam postulabit, donec orationum consummetur solemnitas, impetraturus eam, cum iussus fuerit Abbatis iudicio de solo surgere. Eodem modo satisfaciat quisque ad opus aliquod accersitus; vel si ad congregationem solitam tardius occurrerit; aut si decantans psalmum, vel modicum titubauerit. Similiter si superbè, si duriùs, si contumaciùs responderit*, &c. quæ ibi habent Cassian. Et similia præcipit D. Bened. in sua regula, cap. 46. & docet D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. ad 4.

5 Noto 5. quòd difficultati potest, an in dictis capitulis teneamur solùm dicere communes illas culpas in forma positas, an verò alias huiusmodi quotidie occurrentes? Ad quam difficultatem respondeo, nullum esse generale præceptum, quod ad id obliget Regulares; solùm videndæ sunt constitutiones singulorum. In ordine nostro mihi certissimum est, quòd tenemur etiam dicere alias quotidie occurrentes. Ait enim Legislator in Correct. nu. 30. *Primitus defectus suos insimul preferant; deinde, qui speciales culpas habuerint, illas taibi particulariter dicaat.* Et ita semper obseruari vidi in isto Conuentu Iesu Mariæ. Quare reprehendendi sunt acriter, præsertim iuuenes, & seueriùs castigandi, quando frangunt aliquod vas, &c. etiam in occulto, si culpam publicè in refectorio, vel capitulo non dicant; & sæpiùs ad huiusmodi obseruantiam sunt hortandi. Et quòd sint seueriùs castigandi, quando culpa aliàs scitur, de qua ipsi non dixerunt culpam, præcipit expressè D. Benedictus in sua regul. cap. 45. & 46. nam, *apud iudicem bonum confessio mater est indulgentia*, vt ait Chrysost. homil. 20. de confess.

6 Noto 6. circa ordinem dicendi culpam à Fratribus in dictis capitulis, quòd noster Legislator, qui nihil intactum reliquit, in Correct. num. 30. hoc ordine eam dici iubet, scilicet, vt primùm eam *dicant cuncti nouitij; deinde oblati professi: quibus omnibus exclusis, singulis Fratres professi*. Et subdit. *Quibus singulis taliter finitis, aliqua lectio præsentis Correctorij illic, & in refectorio taliter recitetur, quod semel singulis tribus mensibus semper integrè legatur.*

Et

Et illud, quòd hic præcipitur de legendo Correctorio, statutum est in Clem. 1. de statu Monachor. §. *Sane*; vbi dicitur, quòd lecta Regula, debet à Superiore Capituli vulgariter exponi propter iuniores, idest, propter eos, qui iuuenes sunt in obseruantia Regulæ, etiamsi octogenarij sint in Religione, seu non callent linguam latinam, qui numquam desunt, saltem Conuersi.

7 Hic potest esse difficultas, an Clerici recenter professi manentes in nouitiatu cum alijs nouitijs sub cura Magistri, teneantur dicere culpam cum nouitijs, & recedere, nouitijs recedentibus; an verò debeant eam dicere cum alijs professis. Ego puto, quòd debeant dicere culpam cum nouitijs, & his exeuntibus, exire. Cum enim habeantur, & tractentur tanquam nouitij, eodem modo ipsi se gerere, & ab alijs tractari tanquam nouitij debent. Et hoc est conforme decreto Clem. VIII. confirmato ab Vrbano VIII. tom. 2. nostr. priuil. in const. eius 10. §. 107. Neque obstat Regula nostra loc. cit. quando dicit, quòd professi dicant culpam exclusis nouitijs; nam loquitur de professis antiquis, qui iam exierunt è nouitiatu, & in negotijs, & tractatibus Monasterij cum alijs professis intersunt, vt cōstat ex eodem, num. 30. vbi Legislator ait, quod *completo culparum capitulo, si qua postea tractanda fuerint, breuiter, ac succinctè inibi tractentur*, idest, in præsentia cunctorum Fratrum professorum. Papa autem non vult, quòd hi professi manentes in nouitiatu in negotijs Conuentus se intromittant, nec communibus tractatibus intersint.

8 Circa modum, quo sunt celebranda à Correctore hæc capitula culparum, vide formam ad vnguem descriptam in nostro Rituali p. 1. cap. 11. & plura de istis capitulis vide apud Humbertum in spec. par. 3. lib. 4. cap. 3. & Thom. à Iesu in exposit. suæ regulæ, p. 3. cap. 10. dub. 1. 2. & 3. Et aduerte, quòd in Ordine nostro non est in vsu officium particulare zelatoris, seu correctoris culparum in capitulis, sed hoc officium facit Corrector Conuentus, qui super hoc specialiter inuigilat, & in capitulis, dictis communibus culpis, si aliquam ipse sciat ex his, quæ ibi dici possunt, & videat, quòd, qui eam commisit, non accuset, ipse Corrector eam accusat, & seueriori punit pœna, quàm si ipse delinquens sponte accusasset. Hoc autem officium Patres nostri annexum voluerunt esse officio Correctoris, propter multa. Et 1. Quia odiosum est, ad vitandas discordias inter subditos, tolerant enim faciliùs subditi accusari à Prælato, quàm ab alio. 2. Ad resistendum passionibus, quò enim quis est in maiori constitutus dignitate, eò minores habet passiones. 3. Vt cum maiori libertate fieret; nulli enim est dubium, quòd Prælatus, cum habet iurisdictionem, potest illud facere maiori cum libertate, neque tantum timet minas, aut murmura subditorum. 4. Vt maiori cum charitate fieret; cum enim pater sit subditorum, ex puro iuuandi filios, & subduos amore id facere præsumendum est. 5. Vt maiori cum prudentia fieret; supponitur enim de Prælato, quòd sit prudentior cœteris: Neque obstat, quòd quis non possit esse accusator, & iudex cap. 1. & 2. 4. q. 4. nam culpæ, quæ hic accusantur, sunt leues, & publicæ, quæ nullam infamiam, neque ruborem important, & leuissima diluuntur pœna; vnde parùm refert, quòd idem sit accusator, & iudex. Adde, quòd hoc est in fauorem delinquentis, propter dicta. Et sicut non est inconueniens, quòd in sacramento pœnitentiæ idem pœnitens sit actor, reus, & testis, quia hoc cedit in bonum animæ ipsius; ita neque hoc est inconueniens in his capitulis, cum id cedat in bonum transgressoris, & ipse transgressor hoc maximè contentus sit.

9 Noto 7. quòd pœnitentiæ impositæ à Prælatis in capitulo, non remittuntur per indulgentias; nam indulgentia solùm remittit tertiam partem pœnitentiæ, idest, satisfactionem pœnitentialem, quæ est Deo debita pro peccatis, non autem remittit pœnam iudicialem debitam hominibus, aut Ecclesiæ, aut in foro contentioso. Ita Corduba in q. theolog. lib. 5. quæst. 8. vers. *Sequitur alia particula, Deo debitam*.

10 Noto 8. quòd fructus istorum capitulorum culparum sunt 1. expurgatio propriorum defectuum, iuxta illud Prou. 18. *Iustus accusator est sui* 2. quia Religiosus propalando defectus suos, abnegat semetipsum, quod est totius perfectionis summarium, iuxta illud Matth. 16. *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, &c.* 3. quia sic odit animam, & corpus suum, dum animam suam subijcit cōfusioni, & corpus pœnis iniungendis, iuxta illud Ioan. 12. *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam* 4. quia amorem proprium destruit per illam sui confusionem, & contemptum 5. Quia humilitatem acquirit, iuxta illud Gregorij 22. moral. cap. 14. *Humilitatis indicium est peccatum suum accusare, & accusantibus non negare.* 6. quia illa præuaricationum regularium accusatio, facit accusantem regulæ obseruatorem, iuxta illud Bern. de dispens. & præcep. *Illum dico securum, qui etiamsi interdum obedientia limitem præterit, consilium tamen non respuit pœnitentia. Regulares namque terminos etsi sæpè deliquerit, non euadit tamen, qui censuræ, quæ ex regula est, disciplinam non subterfugit. Pars siquidem regulæ est regularis correctio, & in ea reperitur non solùm bonæ vitæ instructio, sed & emendatio prauæ.* 7. denique, quia accusatione illa delentur peccata venialia, etiam quoad culpam, in quantum scilicet Religiosus libenter se accusat, & patienter fert pœnitentiam impositam; & potest accusatio fieri cum tanta detestatione, vt etiam deleat culpam peccati mortalis, si adsit propositum confessionis. Hoc enim habet contritio. Atque ita docet Seruat. in catechismo nouit. tom. 2. lect. 2. vers. *Octauum*.

11 Noto 9. quod Paulus V. concessit dicentibus culpas in capitulo corde contrito indulgentiam trium annorum, & totidem quadragenarum, vt constat ex eius const. 8. tom. 2. nostr. priuil. §. 15. Vbi aduerte, quod ad hanc indulgentiam lucrandam, non est necesse spiritualiter communicare, aut aliud virtutum exercitium facere; nam particula, *et* in dicto §. posita, stat disiunctiuè. Vnde sufficit, ad hanc indulgentiam lucrandam, vnum ex illis tribus membris verificari. Quare satis erit, si dictas culpas quis dicat in capitulo verè pœnitens, & corde contrito.

12 Noto 10. circa modum dicendi culpam, quod illum docet Bonau. in specul. discipl. p. 1. cap. 10. his verbis. *Postremo vt disciplinatè, & debito modo fiat huiusmodi confessio, debent circa eam honestatem, cautelam, & humilitatem seruare. Honestatem, vt culpæ narrationem nudo capite, & non ridendo, non circumspiciendo, aut cum manu aliquid faciendo, sed iunctis manibus potius, vel aliter honestè dispositis, exequantur. Cautelam in hoc præcipuè habeant, vt se paucis verbis expediant, & in culpa sua nullum alium, quàm seipsos inuoluant; quòd & cautelam, & puritatem concernit. Humilitatem habere debent in gestu corporis, & in verbis. In gestu quidem, vt ad terram, iuxta Fratrum consuetudinem, se prosternant humiliter. In verbis autem, vt verba subiectionis, & pœnitentiæ nullam sint omnino notam superbiæ, vel impatientiæ cōtinentia.*

LITERA D.

CAP. I.

De forma denunciationis iudicialis.

REVERENDE admodum Pater. Iustitiæ zelo incitatus, ne delicta in publicum Religionis damnum maneant impunita, tibi tanquam iudici per denunciationis modum expono, his præteritis diebus in Ecclesiâ S. Syluestri de Pisis vnà cum Fratre N. me commorantem à quodam Ordinis nostri deuoto seculari, N. nuncupato, accepisse, parùm honestæ conditionis, & famæ mulieris, nomine N. in vico Sancti Dominici degentis domum à Fratre Improbo de Scandalosis

dalosis adiri, ac frequentari, vt tota propterea huius loci vicinia ob huiusmodi frequentationem offensa sit valde, atque scandalizata. Quamobrem cum bis, ac ter, iuxta Euangelium, præfactum Fratrem Improbum monuissem obnixèque rogassem, vt ab ea domo frequentanda desisteret, nihilque me, vt præfatus nostri Ordinis deuotus heri coram Fratre N. meo socio testatus est, profecisse cognouerim, tuam idcirco Paternitatem conueniendam existimaui, vt ex pastoralis officij debito huic tam graui scandalo quouis meliori modo consulat, ac prouideat, prout in Domino iudicauerit salubriter expedire. In quorum fidem, &c. Datum in hoc Conuentu N. die 24. Martij anno 1634. Frater Iustus de bonis affirmo, vt supra.

C A P. II.

De forma denunciationis Euangelicæ.

REVERENDE *Pater. Pio in Deum, Religionem, ac proximum charitatis affectu permotus, tibi tanquam Patri denuncio, lineas camisias contra Regulæ nostræ præscriptum, cumque aliorum Fratrum scandalo F. N. deferre, de quo quidem eum frustra fuerit à me terque, quaterque monitus, vt se emendaret, ac resipisceret nec quicquam me profecisse prospexerim, tuam idcirco paternitatem conueniendam existimaui, itidemque rogandam, vt ex pastoralis officij debito eiusdem saluti, aliorumque offendiculo, omni meliori modo, quo tua prudentia expedire iudicauerit, consulere velit, ac prouidere. In quorum fidem, &c.*

1 Noto 1. quòd denunciatio est duplex; euangelica, quæ fit Superiori vt patri; & iudicialis, quæ fit Superiori vt iudici. Hæ autem denunciationes multùm inter se differunt; nam prima ex solo charitatis fonte promanat; secunda verò ex zelo iustitiæ. A prima nullus excusari potest, quia vnicuique mandauit Deus de proximo suo, à secunda excusantur omnes illi, ad quos iure aliquo id non pertinet. Prima semper trinam monitionem prærequirit, iuxta illud Euangelij, *Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum*, &c. Secunda licèt communiter dictas monitiones prærequirat, cap. *Qualiter, & Quando*, el. 2. §. penultimo, de accusat. capit. *Cum dilectus* eodem tit. vel saltem duas, vt vult Abbas in cap. *Nouit*, num. 57. de iudic. aliquando tamen sine illis fieri potest, quando scilicet delictum est notorium, seu fieri debet de proximo notorium, quia non potest stare secretum; aut etiam quando licèt delictum sit occultum, est tamen contra bonum commune, vel priuatum iuxta illa, quæ dicit Aldrete de disciplina tuenda, lib. 1. cap. 5. à num. 25. qui tamen num. 31. limitat in quocunque peccato secreto, etiam contra bonum commune, vel priuatum, si quis peccatum tale nouit, noscat etiam peccatorem per fraternam correctionem emendandum. In prima numquam datur locus iudiciali processui, seu ad summum, vt aliqui prætendunt, aperitur via iudicij, vt per famam, vel aliud æquiualens, iudex nouum instituat procedendi modum per viam inquisitionis ex munere. In secunda Prælatus si expedire videbitur, potest iudicialiter procedere. In prima non exigitur de iure communi à denunciatore, vel testibus iuramentum. In secunda verò maximè, & à reo, & à testibus, & à denunciatore. In 1. non omnia substantialia iudicij seruari debent. In 2. maximè. Prior prima delinquentis emendam petit. 2. etiam aliquam pœnam. 1. in scriptis necessariò non redigitur, sed tantummodò fieri potest ad aures Prælati. 2. in processu registrari debet. 1. soli Prælato communiter fit. 2. etiam eius Socijs. Vide pro his Tuschum ver. *Denunciatio*, concl. 196. Mansum de mod. proced. in caus. reg. cap. 4. num. 4. & cap. 14. à num. 1. Thom. à Iesu de visit. regul. tract. 1. cap. 4. à n. 4. quem vide à cap. 9. vsque ad 15. si cupis scire, quæ delicta manifestanda sint Prælato, vt patri; pro quo puncto vide etiam Aldr. loc. cit. cap. 6.

2 Noto 2. quòd peccata, quæ communiter existimantur in Religionibus esse contra bonum commune sunt infrascripta. Hæresis, blasphemia, machinatio grauium offensionum contra Superiores; si quis esset proditor Religionis, eam notabili infamia, siue calumnijs in conspectu secularium afficiens; qui pacem inter Superiores inique turbaret; qui zizania inter Superiores, & subditos, seu inter subditos ipsos seminaret; qui Religionis secreta in damnum commune, vel priuatum alicui reuelaret; qui literas, & sigilla Superiorum falsificaret; edentes libellos famosos; subornatores electionum ad malum finem; dissipatores bonorum Monasterij; publicè scandalosi, præcipuè coram secularibus; Superiores relaxate viuentes, susurratores & murmuratores consuetudinarij; aliaque nonnulla, quæ referunt Thom. à Iesu de visit. regul. tract. 1. cap. 12. à numer. 4. & Aldrete loco citat. numer. 28. cum Miranda de ordine iudic. tom. 1. quæst. 11. art. 2. conclus. 2. in princip. Sanchez lib. 6. consil. cap. 3. dub. 2. numer. 2. Peccata autem, quæ sunt in damnum priuatum alicuius Fratris, sunt machinatio mortis, vel grauis vulneris, aut etiam machinatio contra famam alicuius viri grauis, & de Religione benemeriti. Hæc, inquam, omnia peccata absque correctione fraterna reuelanda sunt Prælato per denunciationem, nisi qui scit peccata, sciat etiam certò, peccatorem fore emendandum per fraternam correctionem; nam tunc hæc omninò esset adhibenda, nec posset sine peccato mortali omitti. Atque ita tenet Aldrete loc. cit. num. 31. Tho. à Iesu loco citat. numer. 12. Sayrus in claui reg. lib. 11. cap. 4. numer. 4. Sed non puto esse necessarium scire certò, etiam in ijs casibus peccatorem fore emendandum, sed puto satis esse, quod corrigens habeat spem probabilem emendationis, sicut in alijs peccatis; nam cum ista certitudo possit vix haberi, vix poterit dari casus in hac materia, in quo dicta correctio sit adhibenda; cum tamen sæpiùs probauerim, omnem casum, etiam hæresis, admittere ante denunciationem correctionem fraternam.

3 Aduerte autem differentiam, quæ est inter peccata, quæ sunt in damnum communitatis, aut graue alicuius priuati, & peccata, quæ sunt in damnum solius committentis, quoad denunciationem, nam peccata in damnum communitatis, & priuati alicuius tenemur solùm corrigere ante denunciationem, quando certo scimus, per nostram correctionem peccatorem fore emendandum secundum aliquos; peccata autem in solius committentis damnum tenemur corrigere, etiamsi solùm probabiliter speremus emendam. Vlteriùs peccata in damnum communitatis tenemur solùm vna vice corrigere modo dicto; peccata autem in damnum solius committentis, tenemur semper corrigere ante denunciationem etiam paternam, quousque non amittamus spem lucrandi fratrem, vt docet Sanchez lib. 6. consil. capit. 2. dub. 6. numer. 11. Tertiò, quando peccata sunt contra bonum commune, potest iudex procedere per viam inquisitionis contra delinquentem, etiamsi contra ipsum non sit probata infamia; secus autem, quando peccata sunt solùm contra delinquentem. Vide Spathar. de modo corrig. regul. tract. 3. cap. 8. à num. 1.

4 Sed quæres, an peccata carnis sint censenda in damnum communitatis? ℞. Aliqui absolutè affirmant. Aldrete de disciplin. tuenda, lib. 1. capit. 5. §. 4. numer. 28. & 29. Miranda de ordine iudic. tom. 1. quæstion. 11. artic. 2. conclus. 2. Ioseph. à S. Maria in tribun. relig. tract. 2. capit. 3. §. 2. Diana par. 3. tract. 2. resol. 69. Alij absolutè negant; Rodriquez de ord. iud. capit. 3. numer. 4. Spathar. de modo corrig. regul. tract. 3. cap. 8. num. 9. Victor. Mansus de modo proced. in causis regul. capit. 9. numer. 4. Alij distinguunt; nam si adest periculum publicationis; putant, quòd sint in publicam perniciem; secus, si non adest. Ita Io: Valerius in differ. iuris, ver. *Inquisitio*, differentia 1. numer. 6. Thom. à Iesu de visit. regul. tract. 1. cap. 12. numer. 6. In omnium sententia vnus, aut

duplex

duplex actus fornicationis non esset censendus in damnum publicum, nec similiter vnus, aut duplex actus criminis pessimi, secundùm Dianam loc. cit. qui id refert ex Pitigiano. Mihi dicendum videtur cum Rodriquez loc. cit. hæc peccata non esse de se ex natura sua contra bonũ publicum; quia non tendunt directè in publicam perniciem, nec habent pro obiecto proximo malum publicum, nec apta sunt ex se totam rempublicam, aut communitatem contaminare, si secretò, & cum cautela sapienti fiant; maximè tamen super illis est Prælato Religiosorum inuigilandum; nam quandoque quod ex natura sua aptum non est aliquid facere, id ex accidenti, & in aliquibus circumstantijs facere potest. Sanchez lib. 6. consil. cap. 3. dub. 23. ait, quòd peccatum sodomiæ non est contra rempublicam, nisi quando quis faceret professionem magna industria quoscunque posset hoc vitio corrumpere.

5 Noto 3. quòd licet delictum graue sit, & probari possit per denunciationem iudicialem, si tamen sit occultum, & reus illud agnoscat, & fateatur, paratusque sit pœnitentiam agere, non potest Prælatus tunc reum iudicialiter punire, sed debet ei aliquam iniungere pœnitentiam, vt præcaueat in futurum. Ita Aldrete de disciplin. tuenda, lib. 1. cap. 6. num. 8. Th. à Iesu de visit. regul. tract. 1. cap. 12. num. 12. Si verò delinquens neget delictum, vel nolit pęnitentiam conuenientem recipere, tunc ad duriora remedia secundum delicti qualitatem recurrendum; & si delictum probari iudicialiter possit, probandum est, ne subditus ex sua obstinatione impunitatis commodum reportet. Si verò probari non possit, obiurgandus est subditus, & minis terrendus, vt cautiùs viuat; abstinendum tamen hoc casu à processu formando, ne, cum delictum probari non possit, incurrat Prælatus in odium subditi, & hic glorietur de sua euasione. Vnde etiamsi Prælatus certò sciat subditum tale peccatum commisisse, cum tamen de eo nihil foras appareat, tolerandum est, & rogandus Deus pro ipso peccatore, & in primis cauendum est ab obiurgatione publica, ex qua delinquens scandalizetur apud Fratres, vt sanctè monet Bonau. de sex alis Seraph. cap. 7. S. Anton. 3. par. cap. 7. §. 7. Auferendæ tamen sunt occasiones, & diligentiùs circa eum inuigilandum, sed cum maxima prudentia, & charitate, nam fama subditorum à veris Prælatis non minùs debet æstimari, quàm propria.

6 Noto 4. quòd quando denunciator expresse protestatur, quòd denunciat Prælato, vt patri, non potest Prælatus iudicis partes agere, cum eo casu ipse solùm delictum sciat, vt persona priuata, non vt publica, qualis est iudex. Vnde si velit punire vt iudex, reus est famæ proximi, & ea solum potest remedia adhibere, quæ bonus adhiberet paterfamilias, nisi bonum commune, aut proximi detrimentum aliud suadeat. Ita Aldrete loc. cit. cap. 6. num. 12. & in primis tenetur Prælatus sic denunciatum delictum secretum seruare, solùmque occultè Fratrem corrigere, cap. *Si peccauerit*, 2. q. 1. nam de iure naturæ proximi famam seruare tenemur. Vnde si dubitetur, quòd Prælatus debeat occultum Fratris delictum propalare, ei denunciandum non *est*. Ita Aldrete loc. cit. à num. 19. Quod adeò verum est, vt ne propalare illud possit etiam de denunciatoris licentia, qui dominus famæ sui proximi non est. Vnde illud, quòd dicunt Thom. à Iesu de visit. regul. tract. 1. cap. 19. num. 3. & Sanchez lib. 6. consil. cap. 2. dub. 11. num. 4. quòd poterit Prælatus subditum corripere coram aliquo, vel aliquibus Patribus prudentibus, non est admittendum, nisi ad summum in casu, quo subditus obstinatè delictum negaret, & non esset paratus correctionem admittere, & iam aliàs fuisset de tali errore sic à Prælato paternè monitus, vt docet Bannes 2. 2. q. 33. art. 8. dub. 4. conclus. 3. Tales tandem vellem erga suos subditos se exhibere Prælatos, quales, si essent subditi vellent sibi exhiberi præpositos, vt dicitur in cap. *Quorumdam*, d. 74.

7 Noto 5. quòd quando delictum denunciatur Prælato, vt iudici, debet hic omnes iudicis partes assumere, præsertim in delictis grauibus, & criminibus. Vnde neminem debet inauditum condemnare, nec facilè subditos incarcerare, præsertim si personæ graues sint; neque delicta non plenè probata sententiare; in dubijs reis semper fauere, recursus non respuere; & cum agitur de Prælatorum punitione, tenetur dare reo nomina testium, quòd habetur in cap. penultimo, iuncta glossa, verb. *Copiam*, de accus. & expressiùs in cap. *Qualiter, & quando*, el. 2. eodem tit. §. *Debet igitur*, & ita sentit stylus Curiæ Romanæ, & in Ordine nostro est sine controuersia, per cap. Genuens. 6. num. 22. confirmatum in cap. Barcin. 2. num. 18. & docent Aldrete de discipl. relig. tuend. lib. 1. cap. 14. à num. 6. Roderic. in resol. regul. resol. 42. num. 35. vbi multos citat; Aretin. in praxi de reorum defens. capit. 2. Mansus de modo proced. in caus. regul. cap. 7. num. 8. Dixi tom. 1. Relig. quæst. 1. cap. 20. §. vn. in fine; & declarauit Bonif. VIII. in quadam constit. quam refert Thom. à Iesu de visit. regul. tract. 3. cap. 1. & in hoc casu speciali de punitione Prælati, appellatio legitima sententiam suspendit, vt probo tom. 3. priuil. regul. cap. 4. num. 17. Puram itaque subditorum correctionem intendant Prælati; & quæ monitis possunt corrigere, non corrigant pęnis; & quæ secretò emendare possunt, non emendent in publico; neque vnquam quempiam in publico puniant, quem priùs monendo non curauerint secretò corrigere; & quæ bonis artibus obtinere possunt, non tentent obtinere malis; & quæ consequi possunt de bono, & amicabili, non curent obtinere litigijs; irati non puniant vnquam; & sciant quòd Prælatorum seueritas ab eis subditorum animos alienat, recordentur sæpe illius dicterij, *Summum ius summa iniuria*; & meminerint, quod rigorosæ leges potiùs ad terrorem, quam ad obseruantiam sunt inductæ, & quòd omnia eis quidem scire licitum est, non tamen omnia persequi; vnde quando punire coguntur, misericordia iustitiam temperent, vt patres potiùs, quam iudices appareant, qui pepercisse gaudent, non gaudent puniuisse.

8 Noto 6. quòd Prælatus antequam denunciationem iuridicam admittat, à quacunque persona illa fiat, debet denunciantem interrogare, an correctionem fraternam per se, vel per interpositam personam adhibuerit. Quòd si dictam correctionem indebitè omiserit, non debet iuridicam denunciationem admittere, sed solùm euangelicam. Ita Thom. à Iesu de visit. regul. tract. 1. cap 17. num. 5. Immò ait Ghisil. de iudic. regul. cap. 16. num 68. quòd debet denunciantem interrogare præstito iuramento. Quam doctrinam hauserunt ex Cai. 2. 2. q. 33. art. 7. in respons. ad 5. & ego ei libenter subscribo, nam decet in religionibus omnia per charitatem gubernari, & malignis pro posse est resistendum. Vnde quando Prælatus olet, denunciantem esse malignum, quantæcunque sit auctoritatis, non debet eius denunciationem admittere, neque etiam audire debet denunciantem, qui denunciat virum eximium, ac probatæ vitæ, & perplurimos annos in Religione laudabiliter conuersatum; & hoc quamuis denuncians sit vir eminentissimus, & aliàs pijssimus; nam aliquando etiam isti tales (vasa enim lutea sumus omnes) se præcipitant in proximi oppressionem, & depressionem; quod lugendum quidem est, sed compatiendum humanę nostræ fragilitati. Ita Thom. à Iesu loc. cit. num. 1. & habetur expressè in cap. *Qualiter, & quando*, el. 2. §. fin. & in cap. *Cum dilectus*, de accus.

9 Noto 7. quòd in denunciatione iudiciali denuncians potest assumi in testem secundum Sotum lib. 5. de iust. q. 6. art. 2. conclus. 4. & memb. 2. q. 4. de teg. secr. conclus. 8. vers. *Sed dubium egregium est*; quem sequuntur Thom. à Iesu de visit. regul. tract. 1. cap. 4. num. 3. & cap. 19. n. 5. Aretin. in pract. cap. 2. de num. test. vers. *Nec etiam iure diuino*, Spathar. de modo corrig. regul. tract. 7. cap. 12. num. 12. Triuis. de modo proced. in causis crim. cap. 7. num. 3. Aldrete de disciplina tuend. lib. 2. cap. 3. num. 20. Rodriquez tom. 2. quæst. regul. q. 13. art. 6. Bann. 2. 2. q. 33. art. 8. dub. 3. vers. *Pro explicatione*, Lessius lib. 2. de iust. cap. 30. nu. 30. Mascard. de prob. conclus. 107. n. 9. Nauar. in man. cap. 25. num. 33. Sanchez lib. 6. consil. cap. 2. dub. 13.

Et probant ex cap. *In omni*, de test. Sed quòd denunciator non possit esse testis, docent Cai. 2. 2. q. 69. ar. 2. vers. *Ad secundum dicitur*, Val. tom. 3. disp. 5. quæst. 13. p. 2. col. 4. vers. *Caietanus verò*, Abbas cap. *In omni*, de test. num. 4. Aragon. 2. 2. q. 33. art. 8. col. 4. ver. *Sed est aliud dubium*, Malderus 2. 2. q. 33. ar. 8. dub. 5. dicto 3. Et ratio est. Tum quia idem non debet esse actor, & testis. cap. 1. & 2. 4. q. 4. cap. *Forus*, §. *Iurgium*, de verb. signif. cap. *In primis* §. *quia ergo* 2. q. 1. vbi glossa verbo *Accusatores*. Habetur etiam in cap. *Cum P.* de accusat. Tum quia præsumptio est contra illum, qui instat, vt damnum, seu pœna alteri infligatur, cap. *Si quis*, 2. q. 7. Tum quia aduocatus, seu procurator in causa principali non admittitur in testem in causa appellationis, propter affectionem, quam habet ad causam, cap. fin. de appell. in 6. ergo fortius denunciator non debet admitti in testem, cum, si non probet, possit timere, vel pœnam, vel dedecus. Tum quia ad iudicium rectum quatuor personæ requiruntur, c. 1. & 2. 4. q. 4. actor scilicet, iudex, testis, & reus; neque vllus horum potest duorum personam agere, vt ibid. dicitur. Tum quia Iulius III. in const. eius 23. §. 10. In multis apud Cherub. tom. 1. bull. f. 715. habet, quòd in peccato blasphemiæ denuncians cum iuramento possit haberi loco testis, cum ergo id specialiter cōcedat in blasphemia in alijs negare videtur, & innuit, quòd absque speciali indulto non licebat. Ad cap. *In omni*, dico quòd intelligitur in leuibus delictis, & vbi non agitur de pœna graui. Ita Abbas loco cit. Farin. lib. 3. praxis crim. q. 108. num. 151. Mascat. loco cit. num. 15. Vel intellige dictum textum in denunciatione facta Prælato, vt patri. Ita Val. loco cit. vers. *Secus autem est*, Mascar. cit. num. 12. Less. loco cit. Thom. à Iesu loco cit. cap. 19. num. 5. Quare contraria sententia non est tuta, neque in Religionibus vllo modo practicanda in causis grauibus propter dictas rationes. Et Sot. loco cit. de secreto teg. eam trepidans admittit, dicens. *Hoc dixerim probabiliter, vt ostendam saltem in crimine paruitatis hæreticæ nihil fieri contra ius, si denuncians recipiatur in testem: quamuis in alijs priuatis delictis non esset fortè adeò consulendum*. Et quoad hæresim, & reliqua delicta contra communitatem cum Soto sentit. Maldet. loco cit. concl. 2. Et Aldret. ad hoc, vt denunciator possit recipi in testem, requirit, quòd proprijs oculis delictum viderit, quòd ad propriam vindictam non agat, neque suam, aut suorum prosequatur iniuriam, neque eius intersit, quòd reus puniatur; quòd si aliquid horum in eo concurrat, reijci debet tanquam omnino suspectus. Prima itaque sententia potest amplecti in denuntiatione euangelica, vel etiam in denunciatione iuridica in causis leuibus, in quibus neque dedecus, neque grauis pœna timetur, sed solum agitur de pœnis salutaribus.

10 Et Aduerte, quòd DD. pro hac vltima sententia citati præsertim Aragon. nolunt, vt denunciator admittatur in testem, etiamsi alia via, qua ipse denunciauit, procedatur, V. G. si quis Prælato tanquam patri denunciauit delictum aliquod, quòd quidem delictum deinde sit ab alio eidem Prælato tanquam iudici denunciatum, non potest in hoc secundo iudicio examinari tanquam testis, qui Prælato tanquam patri illud idem delictum denunciauit; quia semper habetur tanquam suspectus, & sæpe induit se ouina pelle lupus rapax. Vnde, cum non possit intellectus noster vortices humanæ menus penetrare, tutius est, vt prudens, & charitatiuus Prælatus non examinet denunciantem paternè tanquam testem in foro iudiciali cum periculo damnificandi proximum in re graui.

C A P. III.

De forma definitionis, seu decisionis alicuius casus specialiter commissi.

FRATER N. à Reuerendissimo P. F. N. specialiter deputatus, cognitor, & decisor causæ, & causarum inter R. P. F. N. Prouincialem Mediolanensem ex vna, & R. P. F. N. Prouincialem Bononiæ ex altera partibus vertentis, & vertentium de, & super obligatione, vel non, soluendi quasdam pecunias, quas prædictus Prouincialis Mediolanensis à Prouinciali Bononiæ prætendebat, visis allegationibus, iuribus, replicationibus hinc inde, verbo, & scripto factis, etiam super dubijs à nobis in vtramque partem excitatis; visis videndis, & considerandis maturè consideratis, dicimus, declaramus, decidimus, & definimus, Bononiæ Prouincialem esse, ac fore condemnandum, vt de facto condemnamus ad soluendum Prouinciali Mediolanensi scuta quingenta auri in auro; sicque præfatæ prætensioni ac prætensionibus perpetuum silentiū fore, & esse imponendum, vt de facto imponimus, omni meliori modo, via, & forma, quibus de iure possumus, ac debemus. Datum, &c. Ita declaraui, decidi, diffiniui, scripsi, & subscripsi. Ego Frater N.

1 Noto 1. quòd delegatus ad aliquam particularem causam, debet in primis diligenter attendere ad literas suæ delegationis; nam irritum est quicquid agit, excedens sibi traditam potestatem, cap. *Cum dilecta*, §. *Dictum*, de rescrip. cap. *Venerabilis* §. *Porrò*, de iudic. d. leg. Specul. lib. 1. partic. 1. de iudic. deleg. §. 5. nu. 1 Barbosa in cap. *Cum dilecta* cit. num. 4. & 5. Goffr. in sum. de offic. deleg. §. *Officium delegati*. Nam quicquid agitur non seruata forma mandati, corruit, vt multis probat Barb. loco cit. num. 8.

2 Noto 2. quòd quando delegatus est persona particularis, V. G. quando Generalis vel Prouincialis committit aliquam causam alicui Fratri particulari; debet hic literas suæ delegationis ostendere, vel Prouinciali, si fit delegatus à Generali, vel Correctori, si fit delegatus à Prouinciali, ad hoc, vt Ordinarius permittat ipsum pacificè vti iurisdictione in suo territorio, & eum in casibus occurrentibus ad iuuet; colligitur ex cap. *Cum in iure*, de offic. iud. deleg.

3 Noto 3. quòd delegatus in citatione partium debet inserere formam suæ delegationis, alioquin citatio non valet. Ita Barbosa in cap. *Cum in iure* cit. num. 5.

4 Noto 4. quòd delegatus debet diligenter de partium iuribus cognoscere, easque in priuato, & in publico audire, ad hoc, vt possit secundum scientiam eiusdem diffinire, & hoc etiamsi in commissione decisionis causæ nulla fiat mentio de cognitione, nam qui vult consequens, intelligitur etiam velle necessarium antecedens ad illud; cap. *Prudentiam* §. *Cæterum*, de off. iud. del. fine, cap. *Præterea* §. *Hoc tibi*, eod. tit. Marian. Socin. in cap. *Venerabilis*, de iudic. in princ. Goffred. loc. cit. §. *Item officium*.

5 Noto 5. quòd licèt Ordinarius Iudex sciat, delegatum tulisse sententiam iniustam, si tamen illi executio cōmittatur, illam exequi debet, quia delegatus est supra ipsum, & Ordinarius hoc casu est merus executor cap. *Pastoralis*, §. *Quia verò*, de offic. deleg. Venerus in exam. lib. 7. cap. 11. numer. 23. Sed tu dic, quòd si Ordinario euidenter constet de iniustitia sententiæ, non debet illam vllo modo exequi, ne cooperari videatur delegati iniquitati. Ita D. Thom. 2. 2. q. 64. ar. 6. ad 3. Barb. in dicto cap. *Pastoralis*, num. 14. vbi quamplures citat; quod ita verum est, vt si executor tentauerit dictam iniustam sententiam exequi, potest illi impunè resisti, perinde ac priuato vim inferenti; leg. *Prohibitum*, Cod. *de iure fisci*;

fisci, lib. 10. Barb. loc. cit. Ille vero textus cap. *Pastoralis*, intelligitur in ciuilibus, & vbi non agitur de magno præiudicio partis; seu quando non constat euidenter de iniustitia, sed solum dubitatur; aut denique intelligitur de delegato Principis. Quare non habet vllo modo locum in delegato Superiorum regularium; vnde si iste iniustam sententiam ferat, non tenetur Ordinarius eam exequi. Immò puto, quòd delegato conanti dictam iniustam sententiam exequi teneatur Ordinarius resistere, cum ad ipsum pertineat suas oues ab iniustis raptoribus defendere, & suorum subditorum incolumitati consulere, non obstante textu in cap. *Si quando*, de iud. deleg. vbi dicitur, quòd Ordinarius non debet iudicis delegati mandato resistere violenter, sed apud ipsum instare, vt differat executionem, quousque maior Superior fuerit informatus; nam iste textus intelligitur de delegato Principis supremi; & in causis ciuilibus; seu quando sententia non est euidenter iniusta.

6 Noto 6. quod iurisdictio iudicis delegati spirat morte delegantis, nisi negotium priùs fuerit inceptum, vt dixi tom. 3. priu. regul. cap. 4. num. 10. Venerius in exam. lib. 7. cap. 11. num. 38.

7 Noto 7. quòd delegatus potest recusari, cap. *Causam quæ*, de iudic. deleg. tam ante, quam post inceptum negotium, seu litis contestationem, cap. *Insinuante*, de iudic. deleg. Recusato autem iudice delegato, eligi debent arbitri ad decidendam recusationis causam, cap. *Suspicionis*, de iudic. deleg. Plura de iudic. deleg. vide apud Venerum cit. lib. 7. cap. 11. Goffred. lib. 1. sum. de iudic. deleg. Specul. lib. 1. partic. 1. de iudic. deleg.

CAP. IV.

De forma diffinitionis generalis à Visitatoribus facienda.

FRATER N. &c. Ordinis N. Generalis vniuersis, & singulis Prouinciæ nostræ N. Patribus, ac Fratribus salutem, & morum reformationem.

Religionis nostræ speculatores, quamuis immeriti, diuina prouidentia constituti, demandatæ nobis dispensationis officio, Christique charitate vrgemur, vt ministerium nostrum, verique speculatoris pensa exsoluere studeamus. Inter quæ quidem, cum à sacris Canonibus, atque à nostris præsertim regularibus statutis, opportuna subditorum visitatio iure optimo commendetur, quæ veluti spiritualis quædam est Religiosorum cultura, qua diuinarum rerum veneratio, regularisque disciplina instauratur & complura alia ex visitantium zelo, ac prudentia ad Dei gloriam, Religionisque commodum, ac vtilitatem consequuntur. Eam ob causam in hanc nostram Prouinciam N. descendere visum est, vt cuncta ne erga filios nostros sint prospera, & salua cerneremus. Cumque omnia accuratè rimari, seduloq; explorare studuissemus, non sine intimo doloris sensu in huius Prouinciæ hortulo zizanias non paucas excreuisse conspeximus, & dum domus Domini torcularia optimo sanctæ conuersationis vino, gratissimoque religiosæ disciplinæ oleo redundare existimaremus, acerbissimas parùm honestæ vitæ labruscas, & fœdissimam irreligiositatis amurcam animaduertimus effluxisse. Quare huiusmodi vitiorum zizanias, ac steriles auenas ex agro Domini radicitus euellendas, vberioraque pro ijs virtutum, bonorumque operum semina, iuxta nostrarum virium imbecillitatem, statim curauimus iacienda: Ac præterea, ne mala hæc iterum prodirent, salutaria non pauca, ac præseruatiua medicamina, & non vulgaria statutorum antidota promulgauimus. Demum verò, ne quid quod pium, verumque pastorem, ac patrem deceat, in nobis desideraretur, euangelicæ correctioni operam dedimus non ignauam; & quantum, honesti habita ratione, licuit, misericordiam, pietatem, ac decoris virgam medullitùs exhibuimus. Quoniam verò nonnulla iuris ordine seruato, tanquam iudices cognouimus, quæ sine animaduersione aliqua, seu pœna nequeunt præteriri, oleum semper cum manna miscentes, Deumque præ oculis habentes, ac præmissis de iure præmittendis, nec quoquam ex ijs, quæ iurium dispositiones exigunt, prætermisso, Collegarum nostrorum accedente consilio, atque assensu Christi nomine inuocato, ad infrascriptam diffinitionem duximus deueniendum, vt per præsentes in Conuentu S. N. de N. ad hoc per nos specialiter electo coram toto eiusdem capitulo, ac prædictæ Prouinciæ Patri Prouinciali de facto, ac re ipsa deuenimus.

Atque in primis cum nobis legitimè constiterit, Fratrem Delicatum contra Regulæ nostræ tenorem lineas camisias absque Medici, & Correctoris licentia nulla necessitate pressum detulisse, eum propterea in pœnas contra huiusmodi offensores in nostro Correctorio num. 19. inflictas incidisse, atque adeò sibi quinque dierum spatio vino, & pictantia abstinendum fore declaramus.

Et quia Frater Indeuotus, absque legitima causa, diebus, & festis Communioni deputatis, ipsam sacram Communionem recipere omisit, eundem declaramus in pœnas contra tales in Correctorio num. 27. inflictas incidisse, atque ita sibi dominico die proximè venturo silentium seruandum, panemque, & aquam dumtaxat in terra sedendo pariter comedendum. Et sic de reliquis. *Sic dicimus, diffinimus, pronunciamus sententiamus, non solùm hoc, sed & omni alio meliori modo, via, & forma, quibus de iure possumus, & valemus. In quorum fidem subscripsimus, nostrique officij sigillo communiuimus.* Hic omnes subscribunt, Generalis scilicet, & Collegæ, & apponitur suo loco sigillum. Deinde Notarius, seu Scriba publicat coram capitulo præfatam diffinitionem hoc pacto. *Lecta, lata, & publicata fuit præfata diffinitio per me Fratrem N. Notarium, seu Scribam dictæ visitationis, de mandato Reuerendissimi Patris Generalis, coram eodem, & præfati Conuentus Sancti N. de N. capitulo, necnon prædictæ Prouinciæ Prouinciali. Et in fidem dicti Pater Prouincialis, ac Pater Corrector se subscripserunt die 14. Aprilis, 1634.*

LITERA E.

CAP. I.

De forma monendi aliquem, vt ab ebrietate desistat.

FRATER N. Ordinis N. in Prouincia N. Prouincialis. Prouincialatus onere infirmitati nostræ à Domino, nullis nostris exigentibus meritis, imposito admonemur, sedulò nobis inuigilandum esse, vt quæ quotidie in agro Domini ex veteri maledicto vitiorum spinæ, ac tribuli nascuntur, officij nostri ministerio, ne altiùs excrescant radicitùs extirpentur. Et sanè, si ad vitium aliquod euel-

endum demandati muneris sollicitudo nos extimulat, ad abominabilem porro ebrietatis turpitudinem, multorum malorum, insignumque flagitiorum fontem, ac scaturiginem totis viribus exturpandam quam maximè vrget, atque inducit. Cum itaque, sicut non sinè maxima animi nostri molestia persæpè accepimus, P. F. N. in huiusmodi ebrietatis vitium cum multorum scandalo, atque offendiculo prolabatur, & plures subinde murmurationes, detractiones, calumniæ, aliaque nefaria verba in Dei proximique honoris maximum detrimentum eu mat. Nos perpendentes animo, quam tetrum, ac turpe vitium sit, cum in profanis; tum verò maximè in Sacerdotibus ebrietas, quamque periculosa; ea propter huic fœditati, ne longiùs serpat occurere cupientes his nostris literis (quas P. Correctorem Conuentus nostri N. in quo præfatus N. localiter degit, eidem publicè legendas, ac intimandas curare volumus ac mandamus) ipsum monemus, atque hortamur, vt nimiam vini potationem, quæ eiusmodi ebrietatis, ac temulentiæ est causa deuitet. Sin verò pudendo huic flagitio, & dictu pariter, ac visu fœdissimo vlteriùs inhæserit, secundum inuectas olim contra ebriosos canonicas sanctiones, ac iura, à nobis se sciat, iuxta delicti magnitudinem, atque fœditatem, merita pœna coercendum. In quorum fidem, &c.

Nota piò modo procedendi contra ebriosos quæ dixi tom. 1. Prælati, q. 2. cap. 5. num. 66. & de ebrietate dixi multa ibidem à num. 58. vsque ad 71. & cap. 3. à num. 214.

CAP. II.

De forma iuramenti præstandi ab electoribus ante electionem de meliori eligendo.

EGO Frater N. iuro, & promitto Deo Omnipotenti, ac B. Patri nostro Francisco de Paula, illum eligere, quem credam secundùm meam conscientiam futurum huic Ordini, vel huic Prouinciæ, vel huic Conuenti in spiritualibus, & temporalibus vtiliorem, & probiorem.

1 Noto 1. quòd electores in Capitulo congregati, antequam ad actum electionis deueniant, tenentur sub dicta forma iurare, per decretum Clementis VIII quod habes tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Vrbani VIII. §. 53. vbi dicitur, *Iurent electores secundum veritatem cuiusque conscientiæ*, &c. quod iuramentum exigitur etiam ex decretis Concilij Basiliensis, sess. 20. & 38. & ex Concilio 3. Coloniensi, p. 1. cap. 7. & 8. & consonat Concilio Trident. sess. 24. de reform. cap. 1. & 12.

2 Noto 2. circa illam clausulam requisitam in hoc iuramento à Papa, *Secundum veritatem cuiusque conscientiæ*, quòd electores debent eligere illum, quem probiorem iudicant secundùm id, quod cōscientia propria illis dictat. Est autem conscientia actus intellectus practici, in indiuiduo dictans aliquid esse faciendum, vel fugiendum. Ita D. Thom. 1. 2. q. 19. art. 5. iuncta doctrina Malderi ibid. tract. de conscien. disput. 82. Addidi illam particulam, *in indiuiduo*, vt facerem differentiam inter conscientiam, & synderesim, nam hæc in genere indicat, omne malum esse fugiendum, & omne bonum sequendum; conscientia autem dictat, hoc malum in indiuiduo esse vitandum V.G. Formemus hunc syllogismum, Omne malum est vitandum, Eligere indignum est malum, tum quia est contra ius naturæ dictatum à Deo; tum quia turpe est communitati, quæ in te confidit in hoc electionis articulo, tale, & tantum damnum inferre, Ergo vitandum est. Sed Petrus indignus est; Ergo non est illi suffragandum. Maior huius syllogismi dictatur à synderesi. Minor est dictata à ratione superiori, quæ secundum August. de Trinit. lib. 12. cap. 7. intendit rebus æternis conspiciendis, aut consulendis; Subsumptum verò dicitur à ratione inferiori, quæ secundùm eundem August. ibid. intendit rebus temporalibus. Quam doctrinam approbat Valent. tom. 2. disput. 6. q. 5. p. 3. col. 3. vers. *Ratio superior*. Consequentia autem iuncta cum subsumpto eiusque conclusione dictatur à conscientia; est autem conscientia duplex. Alia recta, seu vera quæ ex synderesi, veroque subsumpto verum iudicium infert. Alia verò est erronea, quæ ex synderesi, falsoque subsumpto falsum iudicium infert. Quando ergo Papa dicit, quòd iurent electores secundùm veritatem cuiusque conscientiæ, certum est, quod non loquitur de conscientia erronea, quæ legibus diuinis, & humanis aduersatur, sed de conscientia recta, quæ illis est conformis. Quòd si quis habeat cōscientiam inuincibiliter erroneam de aliquo, quòd sit indignus, qui tamen in rei veritate dignus sit, dicunt communiter Doctores, quòd tenetur secundùm illam operari, si eam deponere non potest; nam facere contra dictamen rationis, malum est. Ego puto, quòd priusquam ad operandum deueniat, teneatur facere quantum potest, vt veritas illi apertiatur, aperietur autem, si consulat viros doctos, prudentes, & pios de idoneitate eligendi; si eligendus sit propositus à Superiore, qui non sit solitus indignos proponere, si maior pars eligentium sit parata concurrere, & inter hos sint aliqui viri pij, & prudentes. Quibus diligentijs factis, si adhuc conscientia in sua erroneitate perseueret, sequenda est. Neque in hoc casu est procedendum secundùm propriam voluntatem, cum conscientia sit actus intellectus, vt dixi, & probat Cord. in quæst. theolog. lib. 3. q. 1. p. 3. intellectus autem est idem cum ratione, vnde libertas, quæ est de essentia electionis, non est libertas animalitatis, qua asinus in publico foro creditat, sed rationalitatis, qua homo ad imaginem, & similitudinem Dei factus, in se Dei quædam principia operandi habens, secundùm illa operatur. Quare tunc dicitur homo liberè operari, & eligere, dum operatur secundū rectam rationem. Ex quibus.

3 Colligitur 1. quòd si determinandum sit aliquod negotium per suffragia publica, suffragia danda sunt libera, non quidem secundum simplex arbitrium voluntatis, sed secundùm, rationem, atque ita elector, seu suffragans debet posse dare rationem sui suffragij cuicunque petenti, Si autem quis suffragetur secundùm propriam voluntatē, ratione non regulatam, potest à Superiore puniri, nam in Rebus publicis, maximè politicis, & rationabiliter viuentibus, quales sunt Religiones, non secundum bestialitatem cuiuslibet procedendum est, sed secundum rationem rectam. Adde, quòd communitas dans facultatem electoribus eligendi, & vocandi, eam illis tribuit in ædificationem, non in destructionem, cum exterminandum sit, quod ratione caret, cap. *Chorepiscopi*, dist. 68. Et propterea non omnibus talis facultas datur, sed solum certis aliquibus generibus personarum, quæ prudentiores æstimantur.

4 Colligitur 2. quod dans suffragium, & eligens etiam secretò, non debet eligere secundū propriam passionē, aut interesse saltem primario, nam sic peccaret contra dictum iuramentum, quod debet esse, non secundùm propriam passione, aut interesse, sed secundùm propriam conscientiam ratione regulatam, quo pacto conscientia dicitur ab Origene lib. 2. in epist. ad Rom. *Pædagogus animæ*, & à Basilio li. prouerb. init. *naturale iudicatorium*, & à Damasc. lib. 2. de fide orthod. cap. 12. *Lux intellectus nostri*.

5 Colligitur 3. quòd elector, quando fecit quantum potuit, vt scientiam, & veritatem attingeret, circa qualitates personæ eligendæ, si tamen adhuc id non assequatur, potest liberè suffragari, & absque scrupulo cuicunq. conscientia dictauerit, cum suffragia danda sint, non secundū veritatem in re, sed secundū in veritatem, quam conscientia cuiuscunque veram existimat, modo conscientia regulata sit à ratione, non absolutè à voluntate, sed à voluntate illuminata, & ducta ab intellectu, seu ratione.

Sed

Sed pro supradictis diffusiùs explicandis, vide Sayrum in claui reg. lib. 1. cap. 2. & 3. Malder. 1. 2. quæst. 19. art. 5. & 6. tract. de conscient. disp. 82. cum sequentibus; Cordub. in q theolog. lib. 3. q. 1. Rodriq in sum. tom. 1 cap. 71 Quæ dixisse libuit ad consolationem scrupulosorum, & ad confusionem aliorum.

6 Noto 3. quòd electores debent iurare, se probiores electuros; probiores autem intellige, non in ordine ad seipsos, sed in ordine ad alios. Vnde, si sit aliquis valde sanctus, regimini tamen ineptus, iste minus dignus censendus est, quam minùs sanctus, sed regimini aptus, vt docent D. Tho. 2. 2. quæst. 63. art. 2. & q. 183. art. 3. & dixi to. 1. Relig. q. 1. cap. 31. §. 1. notab. 3.

7 Quæres 1. An istud iuramentum sit de substantia electionis, ita vt electionem inualidet, si non præcesserit? ℞. quòd aliqui putant, non esse de substantia, si simpliciter consideretur; esse tamen de substantia, si respiciamus ad dictum decretum Clemen. VIII. quod fuit confirmatum ab omnibus Pontificibus subsequentibus, & ad Concilium Basiliense, & Colonien. Ita Petrus Greg. de elect. cap. 16. num 4. Lauor. de elect. cap. 19. num. 50. Peregr. in addit. ad constit. Cleric. regul. p. 2. dub. 3. putat, quòd electio non est quidem ipso iure nulla, tamen quòd potest annullari. Sed nullo modo puto pertinere ad substantiam electionis, sed tantùm ad bene esse; non enim puto, omnia illa decreta esse præceptiua sed quamplura illorum solùm esse directiua, inter quæ est istud. Nec obstat regula *Quæ contra*, quæ est 64. de reg. iur. in 6. & l. *Non dubium*, C. de leg. vbi dicitur, quòd *Quæ contra ius fiunt, debent pro infectis haberi*: nam intelligitur de lege prohibitiua, vt clarè constat ex dicta L. *Non dubium*, non autem de lege ordinatiua, qualis est ista. Concilia autem illa non sunt fidei inuiolabilis. An autem electores non iurantes possint puniri? Puto, quòd sic. Quia contra faciunt decretis Papæ; & habetur expressè in dictis statutis Clem. VIII. § 57.

8 Quæres 2. An sit necesse, quòd illud iuramentum præstetur ad sacra Dei Euangelia? ℞. sufficere, quòd sumatur tangendo pectus more sacerdotali, cum nihil exprimatur in dictis decretis. Et ita vsus obtinuit in nostra Religione. Ita Sigis. de elect. dub. 26. num. 5. Lauor. loc. cit. num. 51. apud quos alij.

9 Quæres 3. An Vicarius missus ad eligendum loco Prouincialis, V. G. possit hoc iuramentum præstare, cum non sit per se primarius elector? Et an debeat iurare in animam propriam, vel in animam ipsum constituentis? ℞. quòd, cum iuramentum debeat præstari à Vicario in ordine ad actum ab ipsomet exercendum secundùm iudicium propriæ conscientiæ potest, & debet ab ipsomet sumi; cum præsertim Vicarij huiusmodi fiant cum generali mandato ad eligendum. Atque ita iurant in animam propriam, non constituentium. Ita Sig. de elect. loc. cit. n. 7. & 8. Lauor. cit. num. 52. Sed de isto iuramento vide infra lit. V. cap. 6.

10 Quæres 4. An stante prædicto iuramento, possit quis ad huc minùs dignum eligere? ℞. posse, quando maior pars electorum vult eligere minùs dignum; tunc enim minor pars potest concurrere cum maiori parte, & etiam ipsa minùs dignum eligere, præsertim quando in dicta maiori parte adsunt aliqui viri docti, pariter, & pij, atque prudentes, secundùm statum rerum, in quibus sunt, nec tunc censenda est minor pars facere contra iuramentum: nam eo casu ille minùs dignus censetur magis dignus, quia est magis acceptus. Et vniuersaliter in Capitulis quibuscunque ille censendus est magis dignus; qui est magis acceptus electoribus, & ille est magis acceptus electoribus, cum quo maior illorum pars concurrit; experientia enim constat, quod magis gratus electoribus suauiùs gubernat, & meliùs, ac promptiùs illi obeditur. Et cum suauis gubernatio sit vtilior, tum spirituali, tum temporali bono Religionis, sequitur quòd hic, & nunc iste sit probior alijs; & consequenter minor pars non solùm potest se maiori parti conformare, sed etiam debet; alioqui non consulit bono communi. Atque ita docent Syluest. verb. *Electio* 3. quæst. 2. Caiet. in summ. verb. *Electio* vers. *Et scito hic*, Salon. 2. 2. quæst. 63. art. 2. controu. 4. vers. *In hanc partem Thomista*, Io. Valerius in controu. iuris, ver. *Electio*, controu. 1. num. 2. ver. *Quarto quando video*, Bann. 2. 2. quæst. 63. art. 1. dub. 3. conclus. 3 Vega 1. par. summ. cap. 97. casu 1. Diana tom. 3. tract. 5. resol. 110. Sanch. lib. 2. consil. cap. 1. dub. 4. num. 6.

11 Quæres 5. An electores Definitorum, Collegarum, Commissorum, Discretorum teneantur iurare? ℞. affirmatiuè. Tum quòd dicti omnes habent iurisdictionem, & magnam auctoritatem ad condendas leges, definiendas causas tam temporales, quàm spirituales, vel in Capitulo generali, vel in prouinciali, aut definitorio, vel cum Prælato, cuius officij participes sunt. Tum quòd ita expressè habetur in dictis decretis Clem. VIII. num. 53. vbi dicitur, *In Superiorum, & Officialium omnium electionibus, &c. iurent electores, &c.*

12 Aduerte hic, quòd quando fit iuramentum de eligendo meliori, intelligitur de possibilibus haberi, non de meliori simpliciter. Ita Caiet. 2. 2. q. 63. art. 2. fine. Item intelligitur iuramentum de meliori eligendo secundum statuta Religionis V. G. in Ordine nostro Commissus ad Capitulum Prouinciale debet esse vnus ex electoribus, & Correctores debent eligi de corpore Prouinciæ. Quando ergo iuro, me electurum Commissum, quem iudicauero probiorem, intelligitur, quòd eligam ex illis, qui secundum statuta possunt eligi non de melioribus simpliciter. Et sic de Correctoribus. Ita Aragon 2. 2. q. 63. art. 2. Sanchez lib. 2. consil. cap. 1. dub. 12. num. 3.

13 Aduerte etiam, quòd quando elector habet amicum, quem certissimè scit esse dignum; potest eligere illum quando non videt certissimè, & euidenter, alium esse digniorem, sed probabiliter tantùm; nam ea certitudo, qua nouit, suum amicum, esse dignum, habita longa experientia, præferenda est opinioni, quæ habetur de maiori alterius dignitate, & cum certitudo opinioni præualeat, in isto casu amicus de quo sum certus, quod est dignus, censetur dignior illo, de quo solùm opinionem habeo, quòd sit dignior, iuxta illud. *Tene certum, & dimitte incertum.* Ita Sanch. loc. cit. num. 4.

14 Aduerte etiam, quod electores tenentur adhibere mediocrem diligentiam ad inquirendum digniorem, idest, eam diligentiam adhibere tenentur, quam viri diligentes adhibent in curandis rebus proprijs, non quam adhibent diligentissimi. Vnde non debent esse contenti generali, & superficiali diligentia, sed debent adhibere diligentiam particularem, & ex professo: nam qui tenetur ad finem, tenetur etiam adhibere media necessaria ad illum finem obtinendum, sed electores tenentur eligere digniorem, tum ex officio, tum ex præstito iuramento. Ergo ex eisdem motiuis (qui enim vult consequens, vult etiam, & antecedens, ducens ad illud) tenentur adhibere mediocrem diligentiam. Ita Sanchez loc. cit. num. 2. vbi citat Caiet. Sotum, Aragon. Salon. Nau. & alios.

C A P. III.

De forma, qua Scriba in Capitulo electus, illi fidelitatem promittit.

EGO Frater N. electus in Scribam huius Capituli, iuro, & promitto Dei Omnipotenti, & vobis Patribus, vt singulis, & vniuersis, quòd ero fidelis in hoc munere exercendo.

1 Noto 1. quòd hoc iuramentum sumitur tacto pectore, more sacerdotali; estque introductum in nostra Religione ab anno 1520 die 16. Maij, quo Parisijs celebratum est Capitulum generale, in quo, vt patet ex numer. 5. Patres illius Capituli desierunt eligere quatuor illos Scrutatores, qui singula Patrum vota audirent, & scrutarentur, & solum decreuerunt, dicta vota audiri, & scrutari per Scribam capitulariter electum, confisi de illius fidelitate. Vnde factum est, vt in sequentibus

capitulis semper Scriba electus iuret, & promittat Capitulo fidelitatem.

2 Noto 2. quòd licèt in Ordine nostro Scrutatores non scrutentur singulorum vota, vt videtur velle cap. *Quia propter*, de elect. non tamen per hoc potest dici, quòd electiones in Ordine nostro non sint canonicæ, vt quidam ignorantes nimis audacter ausi sunt dicere; nam in primis reliqua omnia requisita in dicto cap. obseruantur ad vnguem, vt probaui tom. *1.* Relig. quæst. 1. cap. 31. notab. 6. & denominatio sumitur à maiori, & digniori parte: Barb. de axiom. iuris, axiom. 69. num. 1. Deinde Glossa in dicto *c. Quia propter*, verb. *Sanior*, ait, hunc numerum Scrutatorum non esse de substantia electionis; ait enim, *quòd tres tantum debeant esse inquisitores, non credo esse de substantia, dummodò tot sint, quòd fraus fieri non possit*, Sed, scrutante solo Scriba in ordine nostro, major fraus fieri non potest, quàm fieret, scrutantibus tribus. Et licèt dicta Glossa videatur dicere, non esse de substantia, quòd tantùm sint tres, annuens posse esse plures, non verò pauciores; non video tamen, quare possint esse plures, quàm tres, & non pauciores, cum textus tres requirat. Vnde concludo, quòd, si non est de substantia, quòd sint tantùm tres, quia possunt esse quatuor V. G. neque sit de substantia, quòd sint tantùm tres, quia possunt duo, vel vnus tantùm; & sic Mirand. to. 2. manual. q. 23. art. 29. ver. *Tertio est*, ait, quòd secundum opinionem multorum Doctorum; non est de substantia electionis, quòd Scrutatores debeant esse tres. Tertiò. Quia numerus ille Scrutatorum in fauorem electionis, ne scilicet in ea fraus fieret, introductus est. Ergo, si cum minori electorum incommodo, & cum eadem exclusione fraudis, fieri potest electio cum vno solo Scrutatore non est contra mentem Canonis, vnum solum adhibere, sed hoc obtinetur cum solo illo Scrutatore in Ordine nostro; sic enim cum maiori libertate dant sua vota electores, nec vlla maior fraus potest in electione tali fieri, quàm si adhiberentur tres; Ergo. Quartò. Quia ille numerus trium Scrutatorum tollit multum de libertate electoribus, quod fuit motiuum nostri Capituli generalis; non enim omnes sunt gigantes, sed libertas est maximè essentialis electioni, & ita vt, ea non posita, cesset omninò electio, vt dicitur in cap. *Periculum*, §. *Cæterum*, de elect. in 6. Ergo inuenire modum, quo electiones fiant cum libertate maiori, non est facere contra mentem Canonis, immò est Canonem adiuuare, quod est concessum in capit. 1. de nou. op. nunciat. non enim potuit Canonum auctor fraudibus omnibus obuiare. Quintò. Quia dato, quòd iste noster modus eligendi per vnum solùm Scrutatorem, esset contra illud c. *Quia propter*, de elec. quoad illud punctum de tribus Scrutatoribus, quod non concedo; tamen potest dici, quòd longa, ac præscripta consuetudo centum, & plus annorum abrogauerit illum Canonem quoad hoc punctum. Sextò. Quia Summi Pontifices ab illo anno 1510. confirmauerunt omnes electiones nostrorum Generalium, tanquam ritè, & canonicè factas. Ergo signum est, quod non censuerunt, esse factas contra Canones: quod si censuerunt; cum nihilominus confirmauerint, & plerumque causa cognita, dicendum est, quod dictos Canones abrogauerint. Septimò. Quia cum fuisset recursum aliquando ad sacram Congreg. Regularium, vt dignaretur declarare, an hic modus eligendi, qui seruatur in nostra Religione, esset contra Canones, sacra Congregatio, re maturè discussa, declarauit, quod Religio continuaret in dicto modo eligendi, & consequenter quòd non erat iste modus contra Canones. Octauo. Quia iste punctus de tribus Scrutatoribus videtur abrogatus per Concilium Trid. sess. 25. de Regul. *c. 6.* quatenus summam requirit in electionibus secretudinem; Et ita censuit Mir. tom. 2. manual. q. 23. art. 29. vers. septimo. Nonò. Quia licèt tres isti Scrutatores non scrutentur singulorum vota, quando dantur ab electoribus, scrutantur tamen ea, quando iam data sunt, & electione secuta. Et tandem, quod hic modus eligendi in Ordine nostro non sit contra Canones, docuit doctissimus Passarel in schol. super capitul. Auenion. 1. num. 2.

CAP. IV.

De forma communis electionis, quæ fieri debet electione secuta.

EGO Frater N. nomine meo, & nomine eorum, qui mecum consenserunt, eligo in Generalem Ordinis N. vel in Prouincialem Prouinciæ N. &c. P. F. N. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

1 Noto, quòd ista communis electio, electione secuta facienda est per Scribam; vt fit ordinariè in Ordine nostro, vel per alium à Capitulo deputatum, in casu, quo fortè ipse Scriba in prælatum eligeretur. Et pro hac electione videnda sunt, quæ dico tom. 1. Religiosi, q. 1. cap. 31. notab. 2. & quomodo ordiendum sit negotium electionis à principio vsque ad finem, vide in 1. parte nostri Ritualis c. 14.

CAP. V.

De forma literarum electionis Correctoris localis mittendarum ad Capitulum diffinitorium, vel Prouinciale pro confirmatione.

IN Nomine Domini Amen. Reuerendi admodùm Patres. Cum ad nos Conuentus huius N. locales Fratres, & vocales de iure pertineat eiusdemmet Conuentus Correctoris electio, die ad hoc per regularia statuta præfixo, qui est 15. Septembris, ad prædictum munus obeundum, solemni prius Spiritus Sancti missa decantata sacra communione refecti in Capituli locum processionaliter concessimus: vbi quidem diuino Numine iterum inuocato, Capituloque per Patrem Correctorem rehabilitato, factis protestationibus, cæterisque peractis, quæ de iure, & more fieri solent, & debent, ad electionem tandem eiusdem Conuentus Correctoris deuenimus; ac per viam scrutinij electus est R. P. F. N. vt hic per præsẽtes inclusas schedulas videre licet; quæ porro electio tanquam canonica, & viri de Religione benemeriti, vt à RR. adm. Paternitatibus VV. pro nostra consolatione, & huiusce Conuentus, tum Spirituali, tum temporali profectu confirmetur, humiliter deposcimus in quorum fidem, &c.

CAP. VI.

De eadem forma in casu electionis non secutæ propter discordiam.

IN nomine Domini. Amen. Reuerendi admodum Patres, Sanctæ, atq; catholicæ Ecclesiæ filios dissensionis interdum, atq; discordiæ densa caligine circumuolui, etsi iniucundum, nec nouum tamen, nec graue, nec reprehensibile iudicatur. Est enim fragilitatis nedum humanæ, verum etiam sanctorum hominum, purissimorumq; spirituum naturalis ad dissensionem procliuitas, & inclinatio. Nonne in faciem se Petro restitisse gloriatur quodammodo vas electionis? Et cuius mens in legendo non erecta, longo regni Persarum Principis, alteriusque Angeli dissidio retinetur? vt mirum propterea videri nequaquam debeat si nos humi repentes, luteaque vasa circumferentes, in huiusce nostri Conuentus N. Correctoris electione, ob quam in capituli locum die præfixa conueneramus, per actis peragendis, minimè concordes, in varias coacti simus abire sen-

sententias, nec optatum nobis concessum sit pastorem eligere, & cooptare. Quamobrem, venia in primis petita, Reuerendas admodum Paternitates vestras obnixè rogamus, vt bonum nobis, prudentemque Correctorem, qui non Dominus sit, sed pater, non lupus, sed pastor, non timorem incutiat, sed amorem præferat, pro hoc nostro Conuentu dignentur prouidere. Quod quidem breui fore sperantes, Deum interim precabimur, vt Reuerendas admodum Paternitates vestras in cunctis salubriter dirigat, illisque efficacis gratiæ luce præsit, & assistat. In quorum fidem, &c.

CAP. VII.

De eadem forma in casu electionis non secutæ propter penuriam Fratrum vocalium.

IN nomine Domini, Amen. Reuerendi admodùm Patres. Nos huius Conuentus N. Corrector, & Fratres locales, ac vocales; notum vobis facimus, quòd habendæ electionis Correctoris præfati Conuentus instante die, peractis secundum iura peragendis, Capituli locum ingressi, haud posse nos ob Fratrum vocalium penuriam, electionem prædictam, iuxta nostra statuta, celebrare comperimus. Quamobrem RR. admodùm Paternitates vestras obnixè rogamus, vt inopię, miserięque nostræ commiserantes, idoneum Correctorem, qui prælibato Conuentui, cum in temporalibus, tum verò spiritualibus prodesse queat, ac velit, dignentur prouidere. Et Dominus sit illis propitius: In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. circa has tres formas, quòd in omni electione per scrutinium debet præcedere tractatus consultorius, vt dico tom. 3. priuil. cap 9. num. 7. In Ordine nostro iste tractatus in Capitulis generalibus, & prouincialibus incipit à die, quo aperitur Capitulum, idest, quo primò electores capitulariter conueniunt. In Capitulis verò localibus, in quibus eliguntur Superiores locales incipit ab horis 24. ante præfatam electionem, & hoc de more Religionis, idque intelligitur, etiamsi Superiores nihil dicant electoribus. Nec est necesse, quòd iste tractatus fiat in communi, idest, omnibus capitularibus congregatis, & consulentibus, sed sufficit quòd electores duo, vel plures inter se tractent de persona eligenda, & ita semper seruari vidi. Cui practicæ standum est, cum nihil clarè habeamus de iure circa hoc statutum. Tractatio autem ista, quam facere debent inter se electores, potest esse de persona eligenda in communi, V. G. si electores dicant inter se, volumus eligere personam idoneam, quæ possit, & valeat necessitatibus Religionis subuenire: Seu etiam potest esse in particulari de tali persona eligenda, V. G. Pater talis mihi videretur esse bonus pro tali dignitate, nam vir est valde pius, prudens, ac doctus, &c.

2 Noto 2. quòd electio Superiorum localium in Ordine nostro ad Fratres locales pertinet per Regulam nu. 49. & est conforme iuri communi, cap. 1. de elect. fit autem die 15. Septembris, per determinationem cap. Romani 6. num. 16.

3 Noto 3. quòd ante quamlibet electionē canonicam debet cantari missa Spiritus Sancti, cui debent interesse omnes electores, quique debent eo die ante electionem confiteri, & communicare, & cantata missa, debent processionaliter cantando, *Veni creator Spiritus*, procedere ad locum Capituli. Quæ omnia esse de substantia electionis post Conciliū Basiliense, docet Baylius in direct. elect. p. 3. cap. 13. num. 2. & 3. & fuerunt seruata in Capitulo generali nostri Ordinis Romæ celebrato num. 15. & in Capitulo Parisiensi, n. 5. & in cap. Romano 3. n. 8. & in c. Val. 4. n. 1. & in Cap. Malachitano, n. 1. Sed licèt putem, quòd non sint de substantia, vt dixi tom. 1. Relig. c. 31. notab. 4. conuenientissimè tamen esse statuta existimo; atq; ita debere omnino seruari, vt in forma præscripsi. Et certè missa Spiritus sancti est ita in cōsuetudine, vt sine mortali eam non posse omitti putem. Confessio, & communio videntur etiam necessariæ; cum enim inuocanda sit Spiritus sancti gratia ad effectū bonæ electionis, & hæc omnimodam puritatem requirat, consonum videtur, vt dictis sacramentis anima purificetur, ad hoc, vt inuocantibus Spiritus sanctus assistat. Qui autē omittunt hæc facere, non est mirum, si quandoque abortum faciant, & monstra Prælatorū gignant; nam cum nō debita puritate assistentiam Spiritus sancti postulent, hic tales electiones contemnit, & ignorat, iuxta illud Oseæ 8 *Ipsi regnauerunt, & non ex me Principes extiterunt, & non cognoui.*

4 Noto 4. quòd post ingressum Capituli, & nouam inuocationē diuini Numinis legitimatur Capitulū hoc modo, scilicet. In Capitulo generali, & prouinciali leguntur literæ patentes Commissorum, & Vicariorum, si qui adsint interimq; ipsi respectiuè Capitulo exeūt, quòd si cōtra dictas literas, aut dicto Commissos nihil opponatur, singulorum publicis votis admittuntur. Ita statuitur pro Ordine nostro in c. Rom. 3. n. 4. In Capitulis localibus exeunt extra Capitulum singuli electores, vnus post alium, & deinde votis remanentium, si nihil opponatur, admittuntur. Sed hic exitus non videtur necessarius in isto Capitulo locali, cum nullus sit de nouo admittendus, qui de Capitulo non sit, & si aliquid cōtra quemquam de dicto Capitulo opponendum sit, possit, & debeat opponi, ipso præsente, vt se deffendere possit. Quare hic Genuæ seruatur, quòd congregatis in Capitulo omnibus vocalibus Corrector dicit. Est ne aliquis, qui habeat aliquid opponere contra quemquam ex Patribus hic præsentibus, propter quòd non possit habere vocem in ista electione? Si aliquis dicat, Ego habeo opponere contra P. F. N. hic F. N. iubetur exire de Capitulo, & audiuntur oppositiones; si opponat aliquid friuolum, non admittitur, si opponat aliquid substantiale, vocatur ille, contra quem oppositum est, & manifestatur illi oppositio, ad hoc, vt se defendat. Auditis vtriusq. rationibus, Capitulum iudicat. Si verò, dicente Correctore, an aliquis habeat quidquam opponere, nullus respondeat, vel singuli dicant, ego nihil habeo. Corrector dicit, *Sit nomen Domini benedictum*, & proceditur ad vlteriora.

5 Noto 5. quòd, prædictis finitis fiunt per Præsidentem Capituli protestationes de nō admittendo excludendum, & de non excludendo admittendum. Deinde datur absolutio à censuris ad effectum electionis. Atque ita statutum est pro Ordine nostro in cap. Barcin. 1. num. 2. & in Genuens. 5. num 2. Quid autem iuuent dictæ protestationes, vide Mandagot. de elect. p. 1. cap. 20. Et scias, quòd iuuant ad saluandam electionem in casu, quo ibi esset aliquis, qui vocem non haberet per quemcunque defectum, nam protestatio hæc valet ad probandum. quòd non fuit scienter admissus. Quid autem iuuet dicta absolutio, dixi supra lit. A. cap. 7.

6 Noto 6. quòd in Ordine nostro non possunt Prouinciales, non solùm præsidere in Capitulo locali congregato pro electione Correctoris facienda, sed nec etiam illi interesse. Quod statutum est ad saluandam libertatem electionis, in cap. Val. 4. num. 26. Possunt tamen Generales in dictis Capitulis localibus præsidere, vt ibidem dicitur.

7 Noto 7. quòd electiones Correctorum in Ordine nostro nō publicantur, nisi in Capitulis diffinitorijs, aut Prouincialibus. In Capitulis verò localibus, finito scrutinio Scriba dicit, *Adest electio.* Et ita diffinitum est in c. Valent. 4. n. 26 Vide quæ dico tom. 1. Religiosi q. 1. cap. 31. §. 7.

8 Noto 8. quòd numerus sufficiens pro facienda electione Correctoris sunt duo Fratres locales, & vocales, quia, cum possint eligere extra Conuentum de corpore Prouinciæ, manet in illis duobus vera libertas. Ita Passar. in Schol. ex Auenion. ad dub. 12. de canonica electione. Et fuit ita declaratū à Sacra Congreg. anno Domini 1628.

vt

vt refero tom. 2. Religiosi, q. 1. cap. 4. num. 119. Et habetur in cap. *Nullus* de elect. Si autem electio facienda sit de corpore Capituli, duo non sufficiunt, neque tres, sed ad minùs requiruntur quatuor, vt electores liberi sint; alioquin electio nulla est, cum libertas sit de illius essentia, vt bene aduertit Passar. ibidem.

9 Noto 9. quòd dubitant Doctores, an sit simonia permutare res spirituales V. G. orabo pro te Deum, si tu orauens pro me eundem, si mihi confitenti aures dabis, ego tibi confitenti aures dabo, ego baptizabo te, si tu baptizaueris me. Ricardus in 4. d. 25. art. 3. q. 1. ad 1. Sylu. verbo *Simonia* q. 16. in fine, Armilla nu. 42. Petrus Nauar. de restit. lib. 2. cap. 2. n. 286. affirmant: quia in cap. *Quæsitum* de rerum permut. dicitur, quòd datio rei spiritualis pro alia spirituali, interueniente pacto, est simoniaca. Negant verò esse simoniam Aragon. 2. 2. q. 100. art. 1. col. 8. Sotus lib. 9. de iustit. q. 5. art. 2. ad 3. Victoria relect. de simonia num. 17. Rodriq. tom. 2. sum. cap. 66. num. 2. Sanchez to. 1. opusc. lib. 2. cap. 3. dub. 44. num. 3. quia, inquiunt, ea solùm simonia prohibetur, qua aliquid spirituale temporali pretio emitur, Actor 8. & colligitur ex cap. 1. Matthæi, & ad caput *Quæsitum* dicunt, quòd solum loquitur de beneficijs.

10 Hinc deducit Sanchez, quòd excusantur à simonia monachi conuenientes inter se hoc pacto, elige me in Prouincialem, & ego te eligam in Priorem; quia licet hęc officia sint spiritualia, non sunt tamen beneficia, & ait ita sentire doctos iuniores, hæc refert etiam Diana 4. parte suarum resol. tract 4. miscell resol. 150.

11 Sed hæc deductio mihi non videtur legitima 1. quia etiam probata secula sententia, & probato, quòd officia regularia non sint beneficia, vt docui tom. 1. relig. q. 1. cap. 31. §. 9. dicto 21. versu *Nauarrus*, illa exempla, quæ ponunt Doctores 2. sententiæ, sunt purè spiritualia, officia autem ista non sunt purè spiritualia; nam, vel dicunt ex æquo spiritualitatem, & temporalitatem, vel saltem vnum altero solum principalius, vt dixi tom. 2. Relig. quæst. 1. cap. 7. num. 13. & fusiùs cap. 5. à num. 61. vnde non valet deductio à purè spiritualibus ad spirituale, & temporale mixtum. 2. quia in cap. *De hoc, de simonia* expressè declaratur simoniacum esse tali modo pacisci, dabo tibi suffragium in hac electione, si mihi dabis in alia, & præter Doctores, quos ad id adduxi tom. 1. relig. q. 1. cap. 31. §. 9. dicto 2. id docent Azor instit. moral. par. 3. lib. 11. cap 7. q. 1. versu *Et iidem*, Diana 3. par. tract. 2. resol. 125. Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. de simon. cap. 39. num. 13. & 14. quę videbis pro elucidatione huius difficultatis ibidem cap. 31. à num. 1. & num. 10. & sequentibus. Et aduerte semper, quòd ideo iste modus procedendi in electionibus dicitur, & censetur, simoniacus, quia lege ecclesiastica est prohibitus dicto cap. *De hoc de simonia*, vt innuit Suarez dicto cap. 39. num. 14. vbi addit, quòd quia dictis officijs est semper aliquod temporale annexum si tales pactiones fiant propter illud temporale principaliter, est etiam simonia contra ius naturale. Quare non video, quomodo illa doctrina Sanchez possit saluari, nisi dicatur, quòd taliter pacisci non est simoniacum, quatenus simonia est iure naturali prohibita, vt loquuntur multi Doctores pro 2. opinione citati, & in specie Victoria. Et si ad dictum caput *De hoc* respondeat Sanchez, quòd loquitur de beneficijs. Dico 1. quòd Papa ibi damnat tanquam simoniacum modũ illum procedendi in electionibus, dabo tibi prioratum, si tu consenseris mecum in prouincialatu. 2. Dico quod licet officia regularia non sint beneficia, sunt tamen illis multùm similia, vnde debent eodem iure censeri, præsertim in fauorem animæ 3. Dico, quòd opinio ista Sanchez nullo modo est probabilis, quia ipse primus eam adinuenit, & non satis probauit, imò etiamsi eam probaret, esset adhuc mihi improbabilis, quia viam aperiret multis negotiationibus illicitis, & sordidis. Verum quidem est, multos Doctores, quos citat Diana 4. p. tract. 4 resol. 155. versu *Verum his*, asserere simoniam solo iure ecclesiastico prohibitam non subiacere penis simoniæ, nec nullitatem inducere, nec excommunicationem, vnde sic electi peccant quidem mortaliter, tamen non tenentur prælaturæ sic obtetæ renunciare, nec excommunicati sunt secundum istos, sed his non adhæsi tom. 1. relig. subd. cap. 31. § 9. conclus. 2. vers. *Tertio probatur*, cum doctoribus, quos refert idem Diana in principio dictæ resolutionis.

CAP. VIII.

De forma literarum electionis Correctoris per mortem prædecessoris, mittendarum ad Prouincialem, & collegas pro confirmatione.

IN nomine Domini Amen. Reuerendi admodùm Patres. Notum sit PP. VV. anno Domini 1634. die 24. Aprilis bonæ memoriæ P. F. N. huiuscè nostri Conuentus N. olim Correctore defuncto, eiusque corpore Ecclesiasticæ tradito sepulturæ, Nos P. F. N. ab eodem defuncto, infirmitate durante, Vicarium institutum, vna cum Fratribus localibus, & vocalibus prædicti Conuentus die 26. Aprilis Capituli locum ingressos, diligentique inter nos deliberatione præmissa electionem Correctoris loco defuncti, quòd Fratres omnes vocales, ad quos spectabat adesse cerneremus, die 27. Aprilis celebrandam statuisse. Atque ita diem vigesimum septimum hora mane consueta ad huiusmodi electionem faciendam præfiximus, ac destinauimus. Quo sanè die aduentante, Spiritus Sancti missa primùm celebrata, in Capituli locum conuenimus, ac præmissis de iure præmittendis, ad prælibati Correctoris electionem pariter deuenimus, factoque scrutinio, Patrem Fratrem N. Scriba attestante, electum fuisse, vt ex inclusis schedulis innotescit, compertum est. Quæ porro electio tanquam canonica, Patrisque de Religione bene meriti, vt à RR. admodum Paternit. VV. confirmetur obnixè deposcimus, ac postulamus. In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. quod annus, & dies mortis Prælati debent poni in præfatis literis, vt sciatur, quando ecclesia cœperit vacare; Mandagot. de elect. p. 2. forma 1. Iindem debet exprimi nomen Prælati defuncti, vt sciatur per cuiusquam mortem vacauerit ecclesia, cap. *Bonæ*, el. 1. & 2. de postul. Præl. Item non debet fieri electio, priusquam defuncti corpus ecclesiasticæ sepulturæ tradatur, sed hoc solum est de honestate, vt Mandag. de elect. p. 1. cap. 1.

2 Noto 2. quod in casu mortis Correctoris localis in Ordine nostro Vicarius ab eo ante mortem, sua infirmitate durante, constitutus, remanet Vicarius, quousque alter de nouo eligatur à Capitulo locali; præsideique in omnibus, etiam in electione noui Vicarij loco defuncti. Sic statutum est in cap. Barcin. 3. elect. 4. num 4. Quod si Corrector subitanea, & improuisa morte decedat, tunc primus in officio, si adsit, vel primus senior antiquitate Religionis, si non adsint Seniores, Capitulum congregabit, ad determinandum diem electionis, cęteraque facienda, quę necessariò fieri debent, argum. cap. *Volumus*, iuncta Glossa, verbo *Clerus*, d. 89.

3 Sed quid, si moriatur Corrector ex morte subita, & Seniores sint extra Conuentum, quando reuertentur, erit ne primus Senior vicarius? Distinguendum puto. Vel eodem die sunt reuersuri vel non. Si primum, puto, quòd tunc Vicariatus pertineat ad primum Seniorem; illa enim breuis absentia est omnino per accidens; deinde non potest dici absens, qui est in loco, vel ciuitate, cum commodè possit vocari; argumento eorum, quæ dixi to. 1. Relig. q. 1. c. 31. §. 6. conclus. 3. quòd ad electionem vocandi sunt, qui sunt in ciuitate, vel loco; Si verò Seniores non sunt

eodem

eodem die reuersuri, tunc subdistinguo. Vel sunt absentes propter negotia Conuentus, vel propter negotia propria. Si primum, quando reuertuntur, primus Senior sumit officium; nam qui reipublicæ causa abest, adesse videtur, & absentia non nocet illi, qui propter negotia Conuentus abest, c. *Ex posuit*, de dilat. Bart. ad leg. *Testamento*, ff. de alimen. & cib. legat num. vn. Et habetur expressè in regul. iuris Cæsarei 183. quæ dicit Quòd *absentia eius, qui republica causa abest, neque ei, neque alij damnosa esse debet*. Quæ ratio valet etiam ad probandum, quòd quando in Conuentu essent duo Seniores, & tertius antiquior fuisset missus ad aliqua negotia Conuentus, breui reuersurus cum hic reuertitur debet exercere officium Vicarij. Si verò sunt absentes propter negotia propria, tunc Vicariatus illi non debetur, sed antiquiori, qui erat in Conuentu tempore mortis; nam quando abest ob propria commoda, lex illi non suffragatur; vnde verè absens dicendus est. Et eodem modo philosophandum puto de Collegis Generalis, quando hic moreretur, & primus abesset propter negotia Religionis; breui tamen rediturus.

4 Noto 3. quòd in huiusmodi electione Vicarij loco Correctoris defuncti vocem habent, qui locales in dicto Conuentu erant ante, vel in principio infirmitatis, etiamsi non fuerint in eodem Conuentu per trimestre ante locales; cum constitutio Clem. VIII. intelligenda sit de electionibus, quæ annuatim fiunt mense Septembris, & non de alijs. Ita statuitur in cap Barcin. 3. sess. 4. num. 5. Quòd si eo tempore non fuerint Fratres vocales in præfato Conuentu in sufficienti numero pro tali electione celebranda, scribendum est Prouinciali, qui prouidebit, vt in cap. Valent. 4. num. 30. in quo statuitur, quod in casu mortis possit Prouincialis propria auctoritate prouidere per aliquot dies de Vicario, quousque electio Vicarij ordinarij fiat ab electoribus. Quod tamen post dictum statutum Barcin. non videtur habere locum, nisi in casu mortis repentinæ, & defectu Fratrum vocalium, vbi Prouincialis esset præsens, vel parum distans.

5 Noto 4. quòd electio Correctoris facta causa mortis non debet, publicari, sed statim ac fuerit secùta claudi debet, & mitti ad Patrem Prouincialem, & collegas, qui eam confirment. Ita statuitur in dicto cap. Barcin. 3. n. 6.

CAP. IX.

De forma literarum electionis Correctorum Romanorum mittendarum ad Patrem Generalem prò Confirmatione.

IN nomine Domini, Amen. Reuerendissime Pater. Nos Corrector, & Fratres in Conuentu S. N. de Vrbe locales, & vocales R. P. V. significamus, noui Correctoris præfati Conuentus electionis habendæ, instante termino, die videlicet 29. mensis Septembris, horæ mane consueta Spiritus Sancti missa priùs decantata, sacra refectos synaxi, campanulæ sono, vt moris est, in Capituli locum conuenisse; vbi quidem, præmissis de iure præmittendis, ad electionem Correctoris deuenimus. Atque ita via scrutinij electus est P. F. N. singulari pietate vir, & literarum scientia apprimè condecoratus, quem itidem in ecclesiam, Te Deum laudamus *decantando, hilarè atque iucundè comitatum humili, ac religiosa manuum deosculatione venerabundi excepimus, eique tanquam Patri, ac Pastori debitam præstitimus obedientiam. Cum huiusmodi igitur nostra electio ritè, & canonicè facta sit, virumque præferat tanto muneri idoneum, R. P. V. obnixè rogamus, vt eam pro nostra consolatione, nostrique Conuentus vtilitate confirmare dignetur, Deum illi propitium interim exoptantes. In quorum fidem &c.*

1 Noto, quòd electiones Correctorum Vrbis in Ordine nostro fiũt in die S. Michaelis Archangeli die 29. Sept. & statim electi publicantur, & exercent officium, ita consuetudine approbante, vt dixi tom. 2. Relig. q. 1. cap. 4. nu. 93. immo per priuilegium Iulij II. quòd habetur tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Iulij II. §. 4. Tenentur tamen confirmationem petere à Generali, vt declarant cap. Paulæ num. 23. & Val. 3. num. 9. & de istis Correctoribus dixi tom. 2. nostr. priu. in const. 7 Pauli V. à num. 18.

CAP. X.

De forma electionis Discreti destinandi ad Capitulum Prouinciale.

IN nomine Domini, Amen. Nos Fr. in Conuentu N. Ciuitatis N. locales, pariter ac vocales, vobis RR. adm. Patribus prouinciale Capitulum in Conuentu N. celebrantibus notum facimus, ac declaramus, die 15. Septembris à nobis vnanimiter in Capitulo, ob huius nostri Conuentus Discretum, destinandum ad prouinciale Capitulum pro electione Prouincialis celebranda, iuribusque tuendis, ac eiusdem Conuentus necessarijs rebus proponendis cæterisque peragendis, quæ eiusmodi alij Discreti in prouincialibus Capitulis de iure facere possunt, eligendum congregatis, præmissis de iure, & consuetudine præmittendis, via scrutinij ritè, ac canonicè ad id munus assumptum P. F. N. virum non minùs pium, quam doctum, & in agendis maximè versatum. Quem quidem sic electum hisce testimonialibus literis proprio singulorum chirographo subscriptis munitum, vobis destinamus. Rogantes humiliter RR. adm. PP. VV. vt eum gratiosè suscipere velint, ac dignentur. In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. quòd in Ordine nostro eligere Prouincialem spectat ad Prouincialem finientem officium, illius Collegas, Correctores cuiuslibet Conuentus Prouinciæ, & ad Discretos in quolibet Conuentu eligendos. Ita statuitur in nostro Correctorio, num. 101.

2 Noto 2. quòd isti Discreti debent eligi de corpore Capituli localis, à quo mittuntur. Ita statuitur in cap. Val. 1. num. 12.

3 Noto 3. quòd isti Discreti debent habere literas testimoniales suarum commissionum, alioquin non recipiuntur, per statutum cap. Genuens. 1. num. 16. cum enim sint veluti Procuratores suorum Conuentuum, meritò absque mandato suorum Conuentuum, reijciuntur, iuxta c. 1. de procurator. cap. *Lectis*, d. 63. cap. *Nobilissimus* d. 97.

4 Noto 4. quòd si propter penuriam Fratrum, vel discordiam dictus Discretus in aliquo Conuentu fieri non possit, tunc Capitulum locale tenetur scribere Capitulo prouinciali, notificando illi impotentiam, vel penuriam; quæ literæ poterunt formari, mutatis mutandis, ad instar similium literarum positarũ hic supra, cap. 6. & 7. Aduerte autem, quod si in electione Discreti suffragia sint paria, & electione ter repetita, adhuc persistat dicta paritas, tunc potest solus Corrector nominare ad tale munus, quem è duobus habentibus dictæ paria suffragia maluerit. Ita statutum est in c. Gen. 6. n. 26. Si verò vota non fuerint paria, tunc in Discretũ eligendus est à Correctore, qui plura suffragia habuit, iuxta determinationẽ c. Barcin. 3. sess. 5. n. 1.

CAP. XI.

De forma electionis Commissi ad Capitulum Generale destinandi.

IN nomine Domini, Amen. Reuerendi adm. Patres. Nos Fratres Prouincialis, ac Diffinitores Prouinciæ N. Ordinis N. die 29. Sept.

anni

ruscantes. Cumque huiusmodi electiones canonicæ sint, ac Patrum de Religione præclare meritorum, vt à R. V. P. confirmentur, humiliter, ac studiosè deposcimus, quò valeant nobis, ac Prouinciæ nostræ fauente Deo, præesse sanctissimè, & præstantissimè prodesse. In quorum fidem præsens electionis nostræ decretum Reuerendissime P. V. proprijs manibus subscriptum, & Prouinciæ nostræ sigillo munitum dirigimus, ac transmittimus. Datum, &c.

CAP. XIV.

De eadem forma in casu mortis Prouincialis.

IN nomine Domini, Amen. Reuerendissime Pater, cum deficiente Pastore, ob longam, diuturnamque vacationem, quotidianis destitutæ solatijs, grauia in spiritualibus, ac temporalibus dispendia patiantur ecclesiæ; maioresque nostri propterea matura præmissa deliberatione, vltra mensem Prouincialis dignitatem vacare nequaquam debere censuerint. Ea propter in Genuensi Iesu Mariæ Conuentu die 20. Octobris anno 1632, bonæ memoriæ R. adm. P. F. Deodato Lomellino huius Genuensis Prouinciæ quondam Prouinciali defuncto, ipsiusque corpore cæremonialiter, ac reuerenter in eiusdem Conuentus ecclesia ecclesiasticæ tradito sepulturæ, ne viduitatis suæ incommoda Prouincia ipsa diutius deploraret, pro futuri Pastoris electione celabranda, à nobis electoribus, per nostras constitutiones deputatis, primus fuit Nouembris dies vnanimi consensu assignatus. Quo quidem aduentante, in Capituli locum sono campanulæ omnes conuenimus, solemnique Spiritus Sancti missa, cunctis astantibus, sacraque refectis Eucharistia, priùs decantata, diuinoque iterum Numine ibidem implorato, ad electionem Proscribæ deuenimus; atque ita votorum omnium vi P. F. N. electus fuit, tum verò ad Scribæ electionem via scrutinij progressi; eundem P. F. N. electum pariter fuisse perspeximus. Eadem autem forma vtentes, ad electionem Prouincialis processimus, & nemine discrepante,* seu, si non fuerunt vnanimes *decem votorum è quindecim vigore, ac vi R. P. F. N. virum vtique prouidum, & discretum literarum scientia, vita, & moribus meritò commendandum, in ætate legitima constitutum, ex legitimo matrimonio procreatum, in spiritualibus, ac temporalibus valdè circumspectum elegimus. Quam quidem electionem mandato nostro per Scribam solemniter, ac communiter celebratam omnes approbauimus, gratam habuimus, & acceptauimus. Postmodùm autem eandem præfato N. absenti intra tempus à iure statutum præsentauimus, obnixè rogantes, instanterque flagitantes, vt suum illi æquo atque libenti animo præstaret assensum. Qui demum diuinæ haud cupiens resistere voluntati, votis nostris intra tempus à iure statutum obsecundauit, electioni de se factæ humillimè consentiendo. Ea propter à R. P. V. tam deuotè, quàm demissè vnanimi studio deposcimus, vt electionem prætactam sic solemniter, canonicèque celebratam confirmare dignetur, quò nobis, & Prouinciæ nostræ, auctore Deo, veluti Pastor idoneus, præesse queat vtiliter, & prodesse, nosque, & alij eiusdem subditi sub ipsius regimine, ac ductu coram Deo salubriter militare valeamus. Cæterum, vt R. P. V. cognoscat euidentiùs nostrum omnium vota in prædictis omnibus, & singulis conspiraße, atque in huiusmodi petitione vnanimes extitere, ac concordes, præsens electionis nostræ decretum Reuerendiss. P. V. nostris iuxta canonicæ statuta proprijs, roboratum chirographis, & subscriptum, nostroq; Prouinciæ sigillo communitum trasmittimus. Datum, &c.*

CAP. XV.

De eadem forma facta à Capitulo definitorio vsque ad quod tantùm durant electiones Prouincialium facta causa mortis.

IN nomine Domini, Amen. Reuerendissime Pater. Nos infrascripti Prouinciæ N. Definitores fidem facimus, ac attestamur Reuerendiss. P. V. quod Septembris die 29. anni 1633. manè hora consueta in Conuentu S. N. de N. per proximè præteritum prouinciale Capitulum definitorij Capituli celebrationi destinato conuenientes, vicariatus prouincialis officio, propter obitum R. adm. P. F. N. præfatæ olim Prouinciæ Prouincialis, R. adm. Patri F. N. collato, expirante, ad eiusdem Prouinciæ Prouincialis electionem deuenimus: atque ita vnanimi omnium consensu prædictus P. F. N. vir sanè de Religione nostra benemeritus, vt alias P. V. Reuerendiss. nostris literis declarauimus, electus est. Quam quidem electionem, vt Reuerendiss. P. V. confirmare dignetur, humiliter, obnixèque deposcimus; eundem namq; Patrem in regiminis solio constitutum non parùm fauente Deo, cum in spiritualibus, tum temporalibus huic minime nostræ Prouinciæ profuturum speramus. In quorum fidem, &c.*

1 Noto 1. quòd Capitulum prouinciale in Ordine nostro, ac etiam Capitulum generale celebrari debent in Conuentu perproximè præteritum Capitulum prouinciale, vel generale determinato. Ita statuitur in nostra Regula, num. 48. & in Correctorio, num. 101. & congruit cap. *In singulis*, §. *Huiusmodi*, de statu Monachor. in casu verò mortis Prouincialis debet celebrari Capitulum in Conuentu, vbi defunctus decessit, quia Corrector dicti Conuentus ei interesse debet, per statutum Cap. Paulæ, num. 38. quitamen locus mutari potest, si aliqua vrgens ratio suadeat, de consensu tamen maioris partis electorum. Item si extra Conuentum decedat Prouincialis, debet Capitulum nouæ electionis celebrari in Conuentu proximiori loco, in quo decessit; per dictum statutum Paulæ. Item electio Collegæ Generalis, vel Zelosi in casu mortis fieri debet in ea Prouincia, in qua habitus est nuntius de morte, Cap. Val. 5. n. 19. ad 4. & in eo Conuentu, quem eligendum duxerit Generalis, vt ibidem statuitur.

2 Noto 2. quòd secundùm Canones electio celebrari debet intra tres menses à die mortis Prælati preteriti; cap. *Ne pro defectu*, de elect. & ita generaliter in Ordine nostro fuit de quacunque electione conclusum in Cap. Rom. 6. n. 14. dub. 2. Sed hoc tempus quoad Prouinciales dumtaxat in cap. Barcin. 3. sess. 4. fuit coarctatum ad terminum viuius mensis.

3 Noto 3. quòd eligendus in Prælatum debet esse vir bonæ vitæ, constitutus in sacris, ex legitimo matrimonio natus, in ætate legitima constitutus, in temporalibus circumspectus, & etiam in spiritualibus, qui possit iura ecclesiæ tueri, prudens, docilis, temperatus, castus, sobrius, cautus, humilis, affabilis, misericors, in lege Dei instructus, in Scripturarum fontibus acutus, in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus; doctus, prouidus, maturus, & qui reprehendi non possit, Deo, & hominibus placens, hospitalis, bonis moribus ornatus, ac mansuetus. Quæ omnia probantur

bantur ex cap. *Ad episcopum*; d.61. cap. *Cum in cunctis*, de elect. cap. *Nisi cumpridem*, de renunc. & ex his, quæ dico tom.2. Relig. tota q.2.

4 Noto 4. quòd quando electus commendantur apud confirmatorem per illas clausulas, *prouidum, & discretum, literarum scientia*, &c. debet id fieri secundum veritatẽ, & secundùm iudicium conscientiæ propriæ, itaut in facto ita sit, vel saltem sentiat esse, sicut scribit ille, qui commendat: nam alioquin peccat, si scribat id, quod non sentit esse verum; nam qui contra conscientiam facit, ædificat sibi ad gehennam, vt dicitur in c. *Literas*, §. *Porro*, de rest. spol. Ita Boer. ad p.2. Mand. de elect. forma 13. ver. *Prouidum*.

5 Noto 5. quòd, electione facta, si electus sit præsens, deducitur ad ecclesiam, cantando, *Te Deum laudamus*, & & inthronizatur idest, illi sedenti in cathedra, ad hoc parata, per manum deosculationem obedientia redditur. Hæc autem nullo iure statuuntur, nec sunt de substantia electionis; vnde si omittantur, non per hoc potest cassari electio; quia tamen sunt de laudabili, & antiquissima consuetudine introducta, ideò omitti non debent. Ita Mand. de elect. p.1. cap.35.

6 Noto 6. quòd, electione secuta, tenentur electores eam electo præsentare, si non sit præsens, intra octo dies à die electionis, c. *Cupientes*, §. *Cæterum*, de elect. in 6. electus verò tenetur consentire intra mensem à die præsentationis, cap. *Quam sit*, cap. *Si Religiosus*, de elect. in 6.

7 Noto 7. quòd in subscriptionibus, quæ fiunt à singulis capitulantibus, debet exprimi dignitas, tam preteritã, quàm præsens, hoc pacto, videlicet. Ita est Frater N. de N. Correctõr præteritus Iesu Mariæ Genuæ, nunc in Collegam adm. R.P. Prouincialis assumptus: nam magis præsumitur pro his, qui sunt in maioribus dignitatibus, cap. *Ecclesia*, el.2. de elect. §. *Tandem*, ibi, *Cardinalis alios, meritis, & auctoritate*. Boerius ad Mandag. p.2. capit. 59. forma 14. verb. *Ego* G. Si autem aliquis capitularis scribere non posset, propter infirmitatem chiragræ V. G. &c. tunc debet subscribere per alium, hoc modo, *Ego Frater N. Corrector præteritus Iesu Mariæ Genuę, nunc in Collegam adm. R. P. Prouincialis assumptus interfui omnibus prædictis, & per P. F. N. Correctorem Sauonę subscribi feci, quia propter infirmitatem chiragrę scribere non poteram*. Ita Mandag. loc. cit. in fine. Et ratio est; quia qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per se; reg. *Qui facit*, quæ est 72. de reg. iur. in 6.

8 Noto 8. quòd electiones Vicariorum, à quocunque fiant, in Ordine nostro non durant nisi vsque ad Capitulum definitorium, nisi Capitulum generale citiùs foret celebrandum. Ita statutum est in cap. 1. Forjul. num. 19. & congruit c. *Ea, quæ*, de sta. Monac. §. *Quod si Abbas*. Quod intelligendum est inclusiuè, vt declarauit Cap. Val. 4. n. 20.

9 Noto 9. quòd, mortuo Prouinciali, in Ordine nostro electio successoris spectat ad Correctorem Conuentus, in quo mortuus est, & ad Collegas Prouincialis defuncti; vel, si mortuus sit extra Conuentum, ad Correctorem proximioris Conuentus, per statuta Cap. Genuens. 1. num. 19 & Paulæ num. 38. Et de ista electione abundè dixi toto capit. 13. tom. 3. priuil. regul. Quòd si dicta mors contingat eo tempore, quo Generalis fuerit præsens in dicta Prouincia, tunc præfata electio spectat ad dictum Generalem cum suis Collegis, & ad supradictos cumulatiuè. Ita statuitur in Cap. Rom. 6. num. 14. ad 10. dubium. Quòd si contingat; in dicta electione vota esse æqualia, liberum erit Generali ex illis sic in paritate electis, seu ex alijs quibuscunque, ijs exclusis, quem voluerit eligere, per dictum statutum Roman. 6.

CAP. XVI.

De forma præsentandi electionem electo absenti.

FRATER N. Corrector Conuentus N. & Collegæ Prouincialis Prouinciæ N. R. adm. P. F. N. salutem. Nouerit P. V. adm. R. ob decessum è viuis bonæ memoriæ adm. R. P. F. N. huius Prouinciæ olim Prouincialis, Pastore suo, Deo sic disponente, nostrum hunc paruulum gregem caruisse: atque adeò nosmetipsos, ad quos de iure in eo casu pertinebat electio, die 1. Nouembris anni 1632. in Conuentu N. conuenisse, vbi prætactus N. decesserat, ac omnibus, quæ de iure complenda sunt, exactis, & completis, via scrutinij procedentes P. V. adm. R. in nostrum Prouincialem, ac Pastorem tandem elegisse, ac destinasse. Cui quidem electioni, vt P. V. suum præbeat assensum instanter petimus, ac suppliciter exoramus. In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. quod dicta notificatio electionis absenti debet præsentari authentica, idest, subscripta ab omnibus electoribus, seu à solo Scriba de mandato dictorum electorum; & habita tali notificatione, non debet electus statim consentire, ne præsumatur ambitiosus, cap. *Sicut is*, 1. q. 6. sed debet respondere, quòd accipit tempus ad deliberandum de ea; & deliberatione habita, respondebit, prout sibi Dominus inspirauerit; tempore enim indigemus; vt aliquid maturiùs peragamus, cap. *Ponderet*, d.50.

2 Noto 2. quòd hæc eadem forma poterit fieri quando fuerit electus quis in absentia tempore ordinariæ electionis, hoc pacto, *Nouerit P. V. adm. R. huius nostræ Prouinciæ N. electionis Prouincialis celebrandæ instante tempore, nos, ad quos huiusmodi spectabat electio, in Conuentu Sancti N. die 29. Septembris anni 1632. legitimè congregatos, peractis de iure peragendis via scrutinij procedentes, P. V. adm. R. elegisse. Cui quidem electioni*, &c.

CAP. XVII.

De forma, qua absens electus præstat electioni consensum.

FRATER, &c. Ordinis N. Prouincialis, RR. PP. Definitoribus, seu Capituli Prouincialis Prouinciæ N. salutem. Vestras legimus literas quibus nobis declaratum est, vos omnes pro eligendo Prouinciæ vestræ Pastore in Capitulo congregatos, Spiritus Sancti instinctu in personam nostram vnanimi consensu conuenisse, nosque tandem in vestrum Prouincialem electos fuisse, ac destinatos. Matura equidem deliberatione præuia, tenuitatem nostram, infirmitatemq; perpendentes, ancipiti cura diu distracti, diuino Spiritu demum inflammati, supernæ Dei voluntati nequaquam duximus obsistendum. Atque ita ad honorem summæ, ac indiuiduæ Trinitatis, B. M. V. nec non Sanctissimi Patriarchæ nostri Francisci, sub cuius viuimus famulatu, prædictæ electioni annuimus, & consensimus. In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. quòd electus tenetur electioni consentire intra mensem à die præsentationis, intra quem nisi consenserit, cadit à iure per electionem acquisito, cap. *Quam sit*, de elect. in 6.

2 Noto 2. quòd si is, qui valet omnipotentis Dei oues pascere, renuat pro sua quiete, & commodis quærendis, ostendit se Pastorem summum minimè amare. Si enim Vnigenitus Patris pro explenda vtilitate omnium, de secreto Patris egressus est, ad publicum bonum nostrum quærendum, nos quid dicturi sumus, si secretum nostrum præponimus vtilitati proximi; Ita Greg. lib.6. regest. epist. 5. & refertur cap. *In scripturis*, 8. q.1. & Aug. relatus in cap. *Olim*, ead. causa, & q. ait. *Qui electus ab Ecclesia; ministerium euangelizandi renuerit, ab Ecclesia ipsa monitò, dignèque contemnitur*.

CAP.

CAP. XVIII.

De forma constituendi Procuratorem ad petendam confirmationem Generalis, vel Prouincialis electi, in casu, quo altera pars alium elegisset, seu dictæ electioni se opposuisset.

In nomine Domini, Amen, F.N. Ordinis N. Generalis, vel Prouincialis electus, nominatim fecit, & constituit P. F. Georgium Lupum, & P. F. Anselmum Guidum, ac eorum quemlibet in solidum, ita vt occupantis conditio melior nequaquam sit, sed quicquid cœperit vnus, alter perficere queat, certos suos Procuratores, ac speciales Nuncios ad comparendum, seque præsentandum coram S. Domino D. nostro Vrbano Papa VIII. seu coram Reuerendiss. P. F. N. nostri Ordinis Generali, iuxta sacros Canones, ad Dominum Papam, seu Reuerendiss. P. Generalem de toto electionis successu instruendum; & ad Generalatus, vel Prouincialatus in persona N. factæ electionis confirmationem petendam; temereque præterea contra Regulam, & constitutiones attentatam P. F. N. electionem impugnandam, & ad appellationem ab eodem contra prædictum N. ac electores eius interpositam prosequendam, nominatim fecit, & constituit. Eisdem Procuratoribus, atque eorum cuilibet super prædictis omnibus, & prædictorum quolibet agendi, & defendendi; libellum, ac libellos offerendi, & recipiendi; de calumnia, & veritate dicendi, in animam illius iuramentum præstandi, excipiendi, replicandi, crimina, & defectus opponendi, ac probandi; testes, & instrumenta producendi sententiam, & sententias audiendi; quotiesque necesse fuerit appellandi, & appellationem ipsam, vel appellationes ipsas prosequendi; vnum vel plures Procuratores substituendi eosque, quoties eis, vel eorũ alteri expedire visum fuerit, reuocandi; ac Procuratoris officium, quandocunque placuerit, resumendi; aliaque omnia & singula, quæ in prædictis, aut circa prædicta necessaria fuerint, vel etiam opportuna, faciendi, plenam, generalem, ac liberam tribuens potestatem. Mihi itidem Notario infrascripto nomine omnium, quorum interest, aut intererit in futurum, solemniter stipulanti, spondens, ac promittens, quicquid per eosdem Procuratores, vel eorum alterum, seu per substitutum, vel ab eis, aut eorum altero substitutos, in præmissis, & præmissorum quolibet actum, seu gestum fuerit, ratum se, ac firmum perpetuo habiturum. In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. quòd ista forma procedit, quando in aliquo Capitulo essent electi duo Generales, vel Prouinciales, & tunc vnusquisque electus per se solus, vel simul cum suis sequacibus, potest vnum, vel duos expensis proprijs Procuratores constituere, ad suam confirmationem petendã seu potiùs informandum Papam de toto electionis negotio. Ita statuitur in c. *Capientes. §. Si verò*, de elect. in 6. Potest etiam non solùm electus confirmationem tuẽ electionis petere, c. *Cum dilectus*, de consuetud. sed etiam eamdem possunt petere ipsi eligentes etiam per se soli, absque interuentu electi, vt ait Boerius ad c. 59. Mandag. form. 17. lit. E. & Gloss. in cap. *Quam sit*, ver. *Petere*, de elect. in 6. Si verò solùm vna electio facta sit, cui aliqui de Capitulo se opposuerunt, tunc illa clausula, *temereque præterea, electionem impugnandam*, est omittenda. Et aduerte, quòd isti Procuratores possunt esse de numero ipsorum eligentiũ, vt ait idem Boerius loc. cit. lit. B. Aduerte etiam, quòd ipsi opponentes, quando vna solùm electio est celebrata, possunt vnum, aut plures ex ipsis Procuratores cõstituere sub prædicta forma, ad impugnandam electionem N. & oppenendum, &c. Ita habetur in cap. *Cupientes*, §. *Si verò*, de elect. in 6. Quòd seruatum est in nostro Ordine in c. Barcin. 3. vbi illi, qui se opposuerunt electioni Generalis in dicto Capitulo electi, constituerunt Procuratores ad comparendum, &c.

2 Noto 2. quòd ista forma facienda est per Notarium publicum, cum enim debeant hi Procuratores in iudicio comparere, non admitterentur, nisi essent publicis instrumentis roborati, c. 1. de Procur. Vnde quia subscriptiones electorum non possunt esse cognitæ iudici, & faciliùs possunt falsificari, publicus Notarius est necessarius. Puto tamen, quòd non fit necesse, quòd iste Notarius sit secularis imperatoria auctoritate electus, sed quòd sufficiat, si sit electus à Prouinciali, vel Generali, virtute const. Pij V. de qua tom. 2. nostr. priu. in constit. eius 9. & tom. 3. priuil. reg. c. 6. num. 15. Sed Barcinone vsi sumus Notario seculari, & puto tutius ad tollendos scrupulos. Pro declaratione singularum clausularum istius formæ vide Boerium ad cap. 59. Mandag. form. 17. Vide etiã Sigism. de elect. dub. 48. n. 12.

CAP. XIX.

De forma, qua appellatur, ne quis in Prælatum eligatur.

R. adm. Patres. Cum ius quærendum, quàm quæsitum faciliùs abdicetur, & incipienti malo, re integra satiùs sit obstruere viam, ne si semel radices egerit, & inueterata fuerit malitia, tanquam congenita ægritudo difficiliùs extinguatur. Ea propter ego F.N. Prouincialis attendens, maiorem huius Capituli partem, seu complures ex his Patribus electoribus, Generalem eligere meditari, ac velle P.F.N. in scientia, ætate, ac ordinibus defectum patientem, maiorisque prætered excommunicationis vinculo, quòd in Fratrem Præsumptuosum Clericum manus iniecerit violentas, innodatum; irregularem etiam quòd sic excommunicatus existens diuinos se se immiscere ausus fuerit. Considerans insuper, eosdem ipsos, qui eligere contendunt, maioris excommunicationis vinculo pariter irretitos, quòd simoniacè prædictum N. seu ad Regis Cubim instantiam, qui eis hac super re literas dedit, cupiant eligere. Huiusmodi autem si haberetur electio, tam graue mihi, quam toti Religioni obueniret incommodum, nec modicum inde emergeret præiudicium; eam ob rem, pro mihi etiam adhærentibus, seu in futurum adhærere cupientibus, his scriptis manu mea obsignatis, coram testibus infrascriptis, ad Sedem apostolicam appello, ne per prædictos, vel quoscunque alios præfatus N. eligatur. Super hac præterea Sancta Dei Euangelia corporaliter à me tacta, iuro & confirmo, omnia, & singula, quæ per me superius expressa sunt, vera esse me credere, ac existimare, eademque tueri me posse, atque probare. In quorum fidẽ, &c.

1 Noto 1. quòd omnis appellatio in electionibus debet necessariò continere tria, vt valeat. I. vt in literis appellationis omnia, & singula exprimantur, quæ appellantes possunt obijcere, vel in formam electionis, vel in personas electi, aut electorum. 2. vt id fiat coram personis authenticis, vel coram persona, quæ super hoc perhibeat testimonium veritatis, vt coram Notario, vel Præsidente Capituli, aut coram toto Capitulo, sumptis aliquorum testimonijs. 3. Vt ipsi appellantes præstent corporaliter iuramentum, quòd credunt ea, quæ sic exprimunt, esse vera, & posse probare. Ita habetur in cap. *Vt circa*, de elect. in 6. & declarat Boerius ad Mandag. de elect. p. 3. cap. 60. forma 1. 2. & 3. Et pro declaratione istius decretalis, *Vt circa* vide Sigism. de elect. dub. 48. à num. 11. Vide etiã m,

quæ dico tom. 1. Relig. quæst. 1. cap. 31. §. 11.

2 Noto 2. quòd post appellationem illi, quorum interest, possunt appellanti adhærere, & non alij, cap. *Cum inter* R. §. *Nos attendentes*, de elect. cap. *Non solent*, 2. q. 6. Isti autem sunt non solùm electores, sed omnes ij, qui deberent esse subditi, vt cum multis probat Sigism. loc. cit. numer. 7. & Barb. in cap. *Vt circa*, num. 12. de elect. in 6. debent tamen id facere intra decem dies postquam sciuerint appellatum esse, vt docet Boetius ad cap. 60. Mandag. forma 1, ver. *Adhærentes*. Forma autem adhærendi erit subscribere appellationem hoc pacto, *Ego F. N. Prouincialis N. suprascriptæ oppositioni adhæreo*.

3 Noto 3. quòd opponentes alicuius electioni notorium defectum, vel quod ipsi per sufficientes testes notorium possunt facere, non possunt postea desistere à tali oppositione, alioquin puniri debent, cap. *Ab eo*, de elect. in 6. Sigism. loc. cit. à num. 6.

4 Noto 4. quòd Paulus V. prohibuit, dignitates Regularium dari ad instantiam cuiuscunque personæ extra Ordinem existentis, quantumuis sint excellentię, vt habes tom. 2. nostr. priuil. in constit. 5. quam fusiùs declaro tom. 3. dictorum priuil. cap. 10. à num. 1.

CAP. XX.

De forma appellationis contra personam iam electam.

R. adm. Patres, Cum in oppressorum subsidium appellationis remedium sit adinuentum. Ea propter ego F. N. Prouincialis N. attendens P. N. à maiori Capituli parte Religionis nostræ Generalem electum, eiusmodi, ac tanto scientiæ, doctrinæque defectui subesse, vt à Generalatus fastigio iure merito sit exturbandus. Cernens itidem, electionis suæ tempore maioris excommunicationis vinculo innodatum extitisse, ob vsurpatam contra hæreticam prauitatem inquisitoris iurisdictionem, in Prouincia N. Fratrem N. qui in incantato magnete mulieres ad se pertrahebat, puniendo. Considerans quoque electionis suæ tempore maiori excommunicatione irretitos electores, ipsum per labem simoniacam eligendo, Animaduertens præterea, in electione ipsa collationem, quæ secundùm Canones fieri debebat, prætermissam, necnon eamdem electionem, cui me adesse oportebat, me comtempto, in carcerem quin imò, ne interessem, detruso, fuisse celebratam, ab ipsa electione temerè, & contra statum canonica, in graue meum, Religionisque nostræ præiudicium attentata, pro me, mihique adhærentes, seu adhærere in futurum cupientibus, scriptis hisce manu mea obsignatis, coram testibus infrascriptis, ad Sedem Apostolicam appello, & super hæc sancta Dei euangelia, quæ corporaliter tango, omnia, & singula, quæ per me superiùs expressa sunt, vera esse, meque credere, probare, iurique posse, omnino iuro, & confirmo. In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. quòd istæ formæ possunt fieri in quibuscunque appellationibus circa electiones, siue appellatio fiat ad Papam, siue ad Generalem, siue ad Prouincialem, aut quemcunque alium Superiorem, mutatis mutandis, modò semper seruentur illa tria, que dixi cap. præced. num. 1. quæ tamen solùm locum habent, quando à dictis electionibus appellatur extra iudicium, V. G. in Capitulo: nam quando in iudicio appellari contingit, V. G. coram confirmatore, tunc non est necesse seruare dictã formã, vt habetur in cap. *Constitutio*, de elect. in 6. dicit Sig. de elect. dub. 48. n. 19. Vide Boet. ad Mand. p. 3. de elect. cap. 60. forma 1. verb. *Appello*; vbi etiam notat, quòd quando appellatio fit in iudicio coram iudice, petendi sunt Apostoli, cap. *Vt debitus*, de appell. qui tamen non sunt necessariò petendi, quando appellatur extra iudicium, si tamen petantur, nullum malum erit.

2 Noto 2. quòd Paulus V. prohibuit Prælatis regularibus cognoscere causas ad Inquisitores pertinentes, vt habetur tom. 2. nostr. priu. in constit. 9. Pauli V. Pro huius formæ explicatione vide Boetium ad capit. 60. Mandag. forma 1.

CAP. XXI.

De forma, qua debent testes fidem facere de appellatione facta.

FRATER N. Prouincialis N. & F. N. Commissus N. Vniuersis præsentes literas inspecturis salutem in Domino. Præsentium insinuatione cunctis volumus innotescere, R. adm. P. F. N. Prouincialem N. coram nobis constitutũ anno 1634. die 1. Maij, ab electione in persona N. habita, ac celebrata, suprascripto tenore ad apostolicam Sedem appellasse, tactisque ab eodem corporaliter sacrosanctis Dei Euangelijs, præstitum iuramentum, omnia, & singula, in appellatione ipsa expressa, vera esse se credere, ac posse probare. In quorum quidem testimonium præsentes literas conscribendas curauimus, nostrisque syngraphis subscripsimus, ac nostro etiam sigillo communiuimus. Datum, &c.

1 Noto quod hoc testimonium potest fieri immediatè sub eadem appellatione à duobus testibus in dignitate constitutis, si fiat appellatio in Capitulo generali, vel prouinciali, vel ab alijs Fratribus, si fiat in Capitulo locali. Potest etiam fieri a Notario publico, vel Capituli Præsidente, si coram ijs dicta appellatio fiat. Potest item fieri separatim ab appellatione, & tunc mutanda erit illa clausula posita cap. 20. *Coram testibus infrascriptis*, et aliam hoc pacto. *Coram vobis Patribus, quos in testimonium huius meæ appellationis adduco*. Et tunc sufficiet, vt subscribant tres, aut quatuor. Si autem fiat coram Præsidente, dicat. *Coram Illustrissima Dominatione vestra, cui humiliter supplico*, vt de hac appellatione testimonium facere dignetur.

CAP. XXII.

De forma monendi electores de morte Generalis, vt electioni interesse possint.

FRATER N. Collega Generalis antiquior, atque Ordinis interim N. Vicarius pariter Generalis. Cum recolendæ memoriæ R. P. F. N. huius nostræ Religionis meritissimus olim Generalis Corrector die 1. Ianuarij anni 1634. in nostro S. N. de N. Conuentu (quod non sine maximo luctu, atque dolore commemoramus) naturæ debitum soluens, spiritum suum reddiderit Creatori. Nos, in quorum manus Religionis sigilla iure ipso deuenere, & Vicarij Generalis vicem gerimus, muneris nostri partes exequi volentes, ea de re vos certiores faciendos existimauimus, cum vt eidem Patri parentare, tum verò, vt nos itineri pro successore in Conuentu N. die 1. Iunij eiusdem anni eligendo accingere valeatis. Quo quidem die hora consueta, si in prædicto Conuentu nequaquam adfueritis, nos cum illis, qui ibi interfuerint, vobis diutiùs non expectatis, ad electionem Vicarij generalis, absentia vestra nullatenus obstante, procedemus. In quorum fidem, &c.

1 Noto

1 Noto 1. quòd in Ordine nostro per mortem Generalis sigilla Religionis (quæ potiùs dici debent sacratissimæ Reliquiæ, cum sint illa eadem, quibus vtebatur B. Pater noster Franciscus) remanent penès antiquiorem Collegam, dictæ mortis præsentem, qui quidem Collega gerit vicem Vicarij Generalis vsque ad illius electionem, quæ debet fieri intra quinque menses computandos à die mortis præfati Generalis. Qui quidē Collega tenetur monere omnes Prouinciales Religionis, vt dicto defuncto parentalia faciant; tenetur etiam monere specialiter Prouinciales, qui debent electioni interesse, & etiam eos, qui debent Commissos ad dictam electionem mittere. Ita habetur in const. 1. Vrbani VIII. quam habet tom. 3. priuil. regul. cap. 12.

2 Noto 2. quòd quando dictus antiquior Collega scribit Prouinciali, cuius Prouincia habet mittere Commissum, scribit sub eadem forma, qua Prouincialibus, mutata illa clausula, *tum verò, vt vos itineri &c.* ad hanc, *tum verò vt de Commisso ad prætactam electionem in Conuentum N. destinando pro die prima Iunij eiusdem anni prouidere valeatis.*

CAP. XXIII.

De forma monendi Religionem de morte Generalis, vt ei parentet.

FRATER N. &c. Vniuersis Religionis N. Fratribus, tam Superioribus, quam subditis salutem. Iam vacauit à mundana curia, Reuerendi adm. Patres, Fratresque charissimi, Reuerendissimus P. F. N. noster olim Generalis, & communis parens. Iam sibi traditum depositum, fideliterque semper custoditum, animam scilicet, parenti, & Saluatori Deo reddidit immaculatam, & candidam. Deploranda est quidem nobis de tam optimo integerrimoque parente iactura, deplorandum tam clarum ornamentum, & decus amisisse; deplorandum, & inclytam nostram Religionem spirituali quodam perfugio, & salubri animarum medicamento dolenter orbatam: sed etiam gratulandum felicitati ipsius, ne propter detrimentum nostrum illudque breue, & perexiguum, illi gloriam, ac felicissimum cum Deo æuum videamur inuidisse. Gaudendum ipsius iamdiù concupita, & expectata dissolutione, vtpote cui immarcessibilis successerit corona gloriæ. Letandum quòd in amplexibus Christi sui iam lætus quiescat, fruens æternæ gloriæ dulcedine, fructu suorum laborum. Decorent itaque sensus sua funera lacrymis. Ratio verò, Aucte dicat, dulces exuuiæ, & in spere quiescite ossa sanctissima. Et charitas vestra parentare non desinat parenti optimo, Deumquè obnixè rogare, vt dignus tanto parente successor eligatur. Valete, Romæ.

CAP. XXIV.

De forma, qua Generali monet Religionem de morte alicuius Collegæ, & de noua electione.

FRATER N. &c. Vniuersis, &c. vt hic supra. *Nihil in terra sine causa fit, & de humo non egreditur dolor, ait S. Iob, nos verò causas rerum, quæ in iustissima Dei mente sunt, ignorantes, dolorem, & laborem concipimus, & parturimus vsque adhuc, cum quædam nobis occurrunt præter cordis nostri propositum. Certè id huic nostro Ordini, nobisquè accidit ex inopinata, intempestiuaquè morte R. P. N. Collegæ nostri Itali, cuius virtutes, pietas, ingeniumque animi synceritas, cum insigni eruditione, rerum agendarum peritia, atque infatigabili solertia coniuncta, sicut maximum Ordini nostro decus, laboribusque nostris non exiguum leuamen afferebant, ità illius à nobis ad aliam vitam transitus summam tristitiam edidit. Desijt viuere Catanæ die 27 Martij anno 1624. dum instaret meridies, sancto quidem fine, & vt decebat Minimum. Cuius obitus cum ad aures nostras in visitationis nostræ Panormitanæ Prouinciæ decursu peruenisset, leuauimus oculos ad cælum, vt ad Patrem luminum recurreremus, à quo omne datum optimum, donumque perfectum descendit, functiquè officio funeris, de subrogando alio Collega loco defuncti seriò cogitauimus; tandemquè, seruatis de iure seruandis, vnà cum R. P. Prouinciali Panormitano, eiusque Collegis, atquè P. Correctore Conuentus S. Oliuæ, quem ob absentiam R. P. nostri Collegæ Hispani ad effectum electionis assumpsimus iuxta statuta Ordinis nostri, die 13. Aprilis huius anni præsentis 1624. vnanimi consensu in Collegam nostrum generalem Italum delegimus R. P. F. N. virum probatæ virtutis, ac doctrinæ, & in rebus Religionis exercitatum, cuius electionem voluimus vobis omnibus esse cognitam, vt simul cum orationibus, quas omnes fundere debetis pro anima dicti defuncti Collegę nostri, Deo etiam illum commendetis, qui ad id officij, eius loco assumptus est, laboresquè nostros frequenti sacrificiorum, & meditationum obsequio iuuetis. In quorum fidem nos vna cum reliquis Patribus subscripsimus, & sigillo, &c.*

1 Noto 1. quòd in Cap. generali Ordinis nostri Romæ 7. celebrato. sess. 8. vespertina fine, statutū est, quòd quando contingeret fieri de nouo aliquam electionem alicuius Collegæ Generalis, vel Zelosi, mittatur statutum de noua electione in quamlibet Prouinciam. Qui casus cum contigisset tempore R. P. Aegidij, Camati, ipse primus prædicta forma vsus est, quam hic ad verbum posui, vt esset ornamento huic opellæ.

2 Noto 2. quòd Generalis in Ordine nostro, accepto nuncio de morte alicuius ipsius Collegæ, in ea Prouincia, in qua dictum nuncium accipit, facit electionem noui Collegæ. Ad quam electionem interueniunt reliqui Collegæ ipsius Generalis, & Prouincialis illius Prouinciæ, cum suis Collegis. Verùm si aliquis Collegarum dicti Generalis tunc temporis in remotis agat, ita vt difficilis sit eius accessus, tunc potest P. Generalis assumere eius loco Correctorem illius Conuentus, quem dictus Reuerendissimus elegerit, pro dicta electione celebranda. Quòd si defuerint duo Collegæ, assumendus erit primus senior dicti Correctoris; & si tres, assumendus erit secundus Senior. Ita statuitur in Cap. Genuens. 1. numer. 18. & in Cap. Paul. numer. 37. & in Cap. Valent. 5. numer. 19. ad 4. Et aduerte, quòd assumptio Correctoris, & Seniorum fit solùm loco Collegarum Generalis, non autem loco Collegarum Prouincialis in casu absentiæ, vt constat clarè ex dicto statuto Val. in fine, vbi dicitur, *Et si cum his electoribus fiat vnius duorum, vel trium electio.* Electiones verò Collegarum Prouincialis loco defunctorum non fiunt à Generali. Deinde statutum illud loquitur de electione Collegarum Generalis. Si autem Collega moriatur in præsentia P. Generalis, tunc electio successoris fieri debet à Generali cum reliquis Collegis, & Correctore illius Conuentus, in quo talis mors contigerit, seu cum Correctore proximioris Conuentus, si contingat dictum Collegam extra Conuentum mori; Quòd si in illo Conuentu, in quo Collega moritur, vel qui est proximior morti, reperiatur Prouincialis illius Prouinciæ, tunc, relicto Correctore, ele-

4 Noto 4. quòd citatio absentium nullo modo debet fieri, quando Prælatus est in extremis, & de eius salute desperatur; nam viuente Prælato, tractatus de electione est illicitus. Ita Panor. in cap. *Bonæ*, el. 2. de elect. num. 2. & num. 12. Petrus Greg. de elect. cap. 13. num. 4. Lauot. de elect. tit. 4. cap. 18. num. 19.

5 Noto 5. quòd electio non debet fieri antequam corpus defuncti sepulturæ sit traditum, cap. *Bonæ* el. 2. §. *Electionem*, de elect. vbi Panor. num. 11. ait, quod si fiat electio ante sepulturam, non per hoc cassanda est. Vide Specul. lib. 4. de elect. §. 1.

6 Noto 6. quòd ante mortem Prælati electores sub pœna peccati mortalis non possunt alicui promittere de illo eligendo, c. 2. de concess. præb. Quòd si promittant, promissio nullam obligationem inducit, cap. *Relatum*, eodem tit.

CAP. XXVII.

De forma prouidendi de Prouinciali, quando electio ad Generalem propter discordiam est deuoluta.

FRATER N. Generalis, &c. Vniuersis, ac singulis Prouinciæ nostræ N. PP. & FF. salutem. Ex literis electorum Prouincialis huius vestræ Prouinciæ nobis innotuit, eos statuta die in Capituli locum pro eiusdem Prouinciæ Prouinciali eligendo conuocatos, inter ipsos oborta dissensione, ac discordia, in nullam personam conuenire potuisse. Quamobrem cum elapso termino, prætacta electio fuerit ad nos deuoluta, ne quidquam diuturno Pastoris, seu Prouincialis defectu, vestræ Prouinciæ in temporalibus, ac spiritualibus dispendium subeundum sit, diuino priùs Numine implorato, consummatisque de iure consummandis scrutinij via vna cum Collegis nostris P. F. N. virum cum literis, tum verò moribus præclarum Prouinciale vobis, & Patrem elegimus, ac destinauimus. Quem porrò sic electum præsentium tenore vobis damus. Omnem illi tum in spiritualibus, tum temporalibus, qua cæteri Prouinciales perfrui debent, ac solent, auctoritatem impertientes. Vobis præterea, non solùm vt vniuersis, sed etiam vt singulis, sub excommunicationis maioris latæ sententiæ pœna præcipientes, vt ei tanquam legitimo vestro Prælato, ac Prouinciali in cunctis, quæ nec contra Deum, nec Regulam vestram fuerint, obediatis, eique debitum honorem, & reuerentiam exhibeatis. Et Dominus vos benedicat. In quorum fidem, &c.

CAP. XXVIII.

De eadem forma, quando electio fuit cassata propter formam non seruatam.

FRATER N. &c. vt in forma præcedenti. *Cum in suum Pastorem, ac Prouincialem P.F.N. Prouincia vestra elegerit; Nos ipsius electionis decreto examinato, in eo scrutinij formam, quæ in consimilibus electionibus necessariò exigitur, seruatam minimè fuisse comperimus, electi quippè non fuerunt Scrutatores, &c. Eamdemque propterea electionem cassauimus, & annullauimus. Cum autem hoc casu electio ad nos fuisset deuoluta ne vestra Prouincia diù Pastore destituta, detrimentum aliquod in temporalibus, & spiritualibus pateretur, seruatis scrutandis via scrutinij, vna cum Collegis nostris infrascriptis P. F.N. virum cum literis, &c.* vt cap. præcedenti.

1 Nota pro istis duobus capitibus præcedentibus, quæ dico tom. 3. priuil. regul. cap. 13. à n. 22. vbi habes quomodo procedere debeat Generalis in casu deuolutionis.

CAP. XXIX.

De forma bonæ electionis suadendæ.

FRATER N. Ordinis N. Generalis. Reuerendis. adm. Patribus Capitulum prouinciale in Conuentu S. N. Prouinciæ N. celebrantibus salutem, & Spiritus Sancti assistentiam. Quas exaramus literas, vobis in vnum congregatis reddendas confidimus, vsque simul paternam vobis benedictionem, quæ firmat domum medullitus impartimur. diuinumque Numen benignum vobis expetimus, ac propitium. Vtinam certè in Spiritu Sancto, à quo Sancta omnis, & vera vnitas dimanat, conueneritis. Quòd verò muneris nostri partes efflagitant, illud in primis monemus nil vos ad Dei gloriam, & huius N. Prouinciæ salutem vtilius agere posse, quàm si bonum Pastorem, eidemque Prouinciæ gubernandæ idoneum studueritis promouendum, totius namque Domini familiæ status, & ordo nutabit, si quòd requiritur in corpore, non inueniatur in capite; aliensque peccatis communicantes mortaliter vos peccaturos protestor, nisi quem digniorem, & præfatæ vestræ Prouinciæ magis vtilem iudicaueritis, non præcibus quidem, humanoue affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eius exigentibus meritis præficiendum curaueritis. Deum quippe, cuius nunc res agitur, præ oculis vos habuisse comprobabitur si Religionis salutem vtilitati vestræ præferentes, non in proprium quidem, sed commune commodum mentis vestræ aciem intenderitis. Quamobrem vos per Deum viuum, nec non virtutes Spiritus Sancti, ac sub animarum vestrarum periculo adiuramus, vt non nisi in eum, quem vtiliorem secundùm Deum in temporalibus, ac spiritualibus præfatæ vestræ Prouinciæ vtiliorem iudicaueritis, omninò consentiatis. Et Dominus vos benedicat, roremque perennem suæ super vos misericordiæ benignus infundat. Valete. Romæ, &c.

1 Noto, quòd hæc formula desumpta est ex Concil. Trid. sess. 24. de refor. c. 1. ex c. *Miramur*, d. 61. ex c. *Ab exordio*, d. 25. ex c. *Licit ergo*, 8. q. 1.

CAP. XXX.

De eadem forma, quando facienda est electio per mortem.

FRATER &c. vt cap. præcedenti. *Quantùm nobis doloris peperit ob tus R. adm. P. F. N. Prouinciæ vestræ olim Prouincialis viri planè sempiterna memoria digni, quique, vt diuturna lucis vsura pro vestræ Prouinciæ, totiusque Religionis commodo frueretur, cunctis valdè exoptabile, tantum cæpimus gaudij, & iucunditatis, quòd eum ad percipiendū laborum suorum fructum in cælū credimus euolasse; nec in ista Prouincia deesse, qui eius queat pro dignitate personam gerere, vllo pacto dubitamus. Ad quod quidem peragendum, vestræque Prouinciæ caput eligendum, cum vos coacto de more cætu audiamus conuenisse, muneris nostri*

duximus vos omnes in vnum istic conuocatos ex animo salutare, simulque monere, vt sedula mentis cogitatione pensetis quàm magnum sit id, quod à vobis suscipitur, quanto delectu, ac prudentia, quantaque synceritate, ac studio peragendum. Eligendum ex omnibus præficiendum aiebat ille, qui omnibus imperet. Nos verò & eum, qui omnium miserijs compati, omnium vitia corrigere, omniumque virtutes promouere valeat, eligendum censemus. Procul ergo à vobis priuatus sensus, atque affectus, absit liuor, ac indignatio, dissidentiumque animorum contentio, quibus nihil sapienter, ac iustè ad rectam rationis normam geri solet, & consummari. Versetur ob oculos nostri Ordinis sanctissimum Fundatorem vestro interesse cœtui, vosque singulos obseruare, abditos mentis recessus, & singulorum corda perscrutari existimate. Huius si ad tacitam sententiam, consiliumque suffragia vestra irrigenda putaueritis, non dubito, quin in scopum collimaturi, ac eiusmodi Prouinciæ vestræ Rectorem electuri sitis, qui cum magno Ordinis incremento, magnaque electorum apud omnes laude Fundatori optimo simillimus, vos sapientissimè, sanctissimèque gubernet. Valete. Et Dominus sit vobiscum, nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.

CAP. XXXI.

De forma literarum, quibus animatur quis ad retinendam dignitatem, quam renunciare intendit.

FRATER N. Ordinis N. Generalis. Reuerendo adm. P. F. N. nostræ Prouinciæ N. Prouinciali salutem. Ex tuis literis intelleximus, ægrè te multum ferre, supra modumque vexari, quòd à Patribus istius Prouinciæ fueris in Prouincialem electus, vt qui quietem potius, quam Superioris locum occultarum sollicitudinum, & periculorum plenum semper optatis & parere, quam imperare semper maluisti. Id si à te fit vt primatum, honoremque refugias, lætamur equidem modestam esse hanc tibi mentem, ambitioneque vacantem; at id pertinaciter non est expetendum, sed voluntati Dei per electores declaratæ, perque nos approbatæ humiliter acquiescendum. Si oneris, curarumque molestia hebescis, ac rumperis, & sic Deo reluctaris, non rectè facis; nam præterquamquod non tibi soli natus es, Deum non amare conuinceris, cum pro illius grege laborare recuses. Si gregis malitia, quem curare desperas id tentas, haud equidem bene facis, nam, te saltem Rectore, non ruet, sicque gratum Deo opus efficies illum comprimendo, Medicus enim ægrotum curare non valens, maximè curat fomentis, & oleo curando, ne pereat. Cum quod in te est peregeris reliquum Deo commenda, cui sua omnis, aut stat, aut cadit creatura. Si corporis debilitate moueris, quæ te impotentem omnino reddit sine spe sanitatis recuperandæ, audiendus es; sed in animum inducere nequaquam possumus. Patres istos adeò imprudentes consilijque expertes fuisse, vt onus euidenter importabile humeris tuis tentauerint superimponere. Si eiusmodi non est debilitas tua cum viribus mentis potiùs, quàm corporis, Prælati regimen innitatur, gloriari potiùs debes in infirmitate tua cum Apostolo, quàm languescere; nonnumquam enim corporis infirmitas fortitudinem cordis augumentat. Si scientiam te ad id habere non confidis necessariam; Hæc licet sit in Pastore eminens desideranda, modò tamen sit competens, toleranda; vt enim inquit Apostolus scientia inflat, charitas autem ædificat, atque adeò imperfectum scientiæ potest supplere perfectio charitatis. Prudentis itaque, & sapientis cum sit Religiosi, dignitates nec quærere, nec amare; cum tamen ex præcepto, ac Dei voluntate subire oportet, atque capessere, non confuso, & alienato, sed syncero, atque sollicito tractandæ ingenio. Tu prudentia hac vtere, & sapientiam sectare, ne Religiosi nomen apud Religiosos, immarcescibilem verò apud Deum, Pastoribusque debitam felicitatis laureolam amittas. Vale.

CAP. XXXII.

De forma dandi licentiam Religioso, vt possit esse executor alicuius testamenti.

FRATER N. Prouincialis, &c. R. P. F. N. salutem. Etsi per apostolicum præceptum à secularibus negotijs Deo in Religionibus famulantibus sit pœnitùs abstinendum; ea tamen, quæ pietatem redolent, & charitatem, eisdem non solùm concessit Apostolus, verum etiam discrtis verbis imperitauit, Tu verò inquiens sectare pietatem, & charitatem. Quod nobis præsertim charitatis insignia gestantibus, illaque cœlum scandere contendentibus præscriptum fuisse non ambigimus. Quare nos, qui in spirituali militia huic religiosæ familiæ, indignè licèt præsidemus, ea omnia, quæ pietatem, charitatemque sapiunt, ardentiùs, quàm cæteri, tenemur exantlare. Cum ergo condito per nobilem N. testamento executor fueris institutus, nec id muneris valeas absque nostra obtenta licentia suscipere. Nos qui de tua conscientiæ puritate, & in rebus agendis dexteritate, atque prudentia satis, superque edocti sumus præsentium tenore liberum tibi executoris munus in testamento prædicto, atque codicillis, si adsint, secundùm Deũ, regulamque iustitiæ, vt ab eodem N. dispositum, ordinatumque fuerit, suscipiendi, exercendique licentiam concedimus, & facultatem. In cuius licentiæ præterea, & executionis robur, ac testimonium, præsentes has literas exarandas curauimus, manuque nostra subscriptas officij nostri sigillo communiuimus. Datum &c.

1 Noto 1. pro hac forma, quæ dico tom. 2. Prælati, q. 3. cap. 5. à num. 12. & attende ad doctrinam D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 2. in corpore, vbi docet non licere Religiosis negotia secularium tractare causa cupiditatis, bene tamen causa charitatis: nam hoc ipso, quòd proximo seruiunt propter Deum, dilectioni diuinæ obsequuntur. Et probat ex illo 4. Regum, 4. vbi Elisæus dixit ad mulierem. *Numquid habes negotium, & vis vt loquar Regi vel Principi militiæ?* Et habetur expresse in cap. 1. d. 88.

2 Noto 2. quòd in Ordine nostro in cap. Barcinon. 1. num. 13. præcipitur, *ne quis possit suscipere commissiones causarum, arbitria, siue iudicia, siue executiones testamentorum, neque dispensationes aliarum rerum, sub pœnis suspensionis per sex menses Superioribus, subditis verò priuationis vtriusque vocis per biennium*. Et ratio hujus prohibitionis est. *Quia ex talibus sequi solent odia, damna, & scandala Ordini, & Fratribus*. Circa quod statutum.

3 Aduerte 1. quòd intelligitur de non admittendis arbitrijs, & iudicijs personarum secularium, vt patet ex titulo, qui est, *De non accipiendis iudicijs secularium*, non verò De non accipiendis arbitrijs, & iudicijs personarum religiosarum. Quare licet non possint Minimi esse iudices, & arbi-

& arbitri personatum secularium, possunt tamen esse iudices, & arbitri cum debitis licentijs Superiorum personarum religiosarum, quia à diuersis non fit illatio; & habet satis clarè Gloss. in summa cap. 1. d. 88.

4 Aduerte 2. quòd dictum statutum intelligitur iuxta doctrinam D. Tho. cit. num. præced. quod scilicet non possint recipi iudicia secularium causa cupiditatis, non verò, quòd non possint recipi causa charitatis pro consanguineis, pupillis, viduis, amicis, benefactoribus, &c. præsertim si non habent alias personas magis idoneas; nam tunc videretur pugnare cum recta ratione. Atq; ita hoc statutum intellige. Passarel. in schol. ad dictum statutum, & innuitur in cap. *Episcopus*, el 4. iuncta Glos. d. 88.

5 Aduerte 3. quòd non obligatur Religiosus ad dicta iudicia suscipienda, nisi in casu grauis, & multò magis grauissimæ, vel extremæ necessitatis. Nam non tenentur Religiosi optima quæque charitatis opera extra casum necessitatis exercere.

6 Aduerte etiam, quòd Regulares quando debent eligere arbitros, in causa suspicionis non tenentur illos eligere ex sua Religione, sed possunt extra illam eligere. Nullum enim habemus ius in contrarium. Et ita practicatur. Limita tamen nisi aliud per constitutiones particulares Religionis sit statutum.

CAP. XXXIII.

De forma eximendi aliquem ab officijs Ordinis.

FRATER N. Ordinis N. Generalis R. P. F. N. salutem. Prælatorum munus, & æquitas præmia pro meritis compensantium flagitat, ac exposcit, vt ij, qui pro Religionis bonore, & augumento grauiora sollicitudinis studia subiere, quique, reipsa haud obscurè testante, maiora quoq; si valerent deuotionis obsequia eidem studio ius impensuri dignoscuntur, potioribus gratijs, & fauoribus cumulentur, vt & illorum studium exindè cunctis plenius innotescat, & eorum exemplo ad similia cæteri propensius excitentur. Hinc ad assiduos, quos studiorum, concionum, regiminumque causa in Religione labores perpessus fuisti, nostræ mentis aciem dirigentes, ad humiles etiam preces attendentes super hoc nuper nobis porrectas, ætati, ac ægritudinibus tuis benignè compatientes, vt eò feruentius diuinis valeas insistere, te à cuiuscunque Superioratus nostri Ordinis cura eximendum esse decreuimus, prout præsentium tenore officij nostri auctoritate eximimus, ac penitus liberamus. Omnibus, & singulis eiusdem nostri Ordinis Superioribus, sub quorum regimine pro tempore deges, in virtute Spiritus Sancti præcipientes, vt te super præfata exemptione meritorum tuorum intuitu tibi concessa, molestare, contraque eamdem exemptionem ad cuiuscunque Superioratus officium, & munus suscipiendum cogere, & impellere nequaquam audeant. In contrarium non obstantibus quibuscunque. In quorum fidem, &c.

CAP. XXXIV.

De eadem forma concedentes exemptionem ab oneribus Communitatis.

FRATER &c. vt cap. præced. *Boni Pastoris est lassas, & ægras oues opportuna reficere quiete, tenerioribus herbiculis refocillare, salubrioribus confortare cibarijs, clarioribus refrigerare fontibus, dulcioribus consolari sermonibus, illarumque imbecillitati amanter compati, easdemque tandem communibus defatigationibus misericorditer relaxare. Ne ergo veri, probique Pastoris officia, & partes in nobis desiderari videantur, te præfatum Patrem, qui te Ordini nostro ab ineunte ætate deuouisti, eidemque opportunis, religiosisque iam actibus, gestis, ac præclaris magno fructu, & commodo, populorumque laudabili ædificatione insignem exhibuisti famulatum, quique modo ad senilem redactus ætatem tanta prægrauaris imbecillitate, vt iuueniles amplius labores nequeas sustinere, te ab oneribus propterea Communitatis, in qua degis, & pro tempore degere contigerit, noctu scilicet ad matutinum surgendi, ad processiones, defunctorumque sepulturas adeundi, refectorium, &c. frequentandi, harum literarum serie, ac vi eximimus, & absoluimus, exemptumquè pariter, ac absolutum esse volumus, & iubemus. Pro tuæ præterea voluntatis libito, ac præcipuè, si casus omnino tulerit, in cella horis tibi percommodis comedendi lineisque indusijs, Medici tamen adhibito consilio vtendi, cæteraque itidem, quæ imbecillitati, ac senectuti tuæ secundùm Deum, rectamque prudentiam conducere videbuntur, efficiendi licentiam, & facultatem concedentes. Superioribus etiam, in quorum Conuentibus immorari contigerit in virtute Spiritus sancti præcipientes, vt præfatis te exemptionibus, meritorum ergo tibi concessis pacificè frui sinant, ac gaudere, nec in ijs quoquomodo vexare audeant, vel præsumant. In contrarium non obstantibus quibuscunque. In quorum fidem, &c.*

CAP. XXXV.

De forma eximendi aliquem in casu particulari à iurisdictione Superioris ordinarij.

FRATER &c. vt cap. XXXIII. *Qui inferiorum Prælatorum, cum in suscepto ministerio non excedunt, iura tuemur, subditorum quoq; nostrorum, cum eos ab inferioribus Pastoribus prægrauari contingit, nequaquam obliuisci debemus. Quare cum fide digno testimonio nobis innotuerit P. F. N. Prouinciæ N. Prouincialem esse tibi valde infensum, nec te, nec tua à multo tempore benignis oculis aspicere, vt dubitari propterea iure merito possit, ne in causa inter te, & Fratrem N. contra ipso vertente, affectu potiùs, quàm ratione ducatur. Ea propter quenquam sub nostro regimine iniustè vexari nolentes, prædictam causam ab illius tribunali submouentes, ad nos auocamus, & ne in ea se immiscere amplius valeat, districtè inhibemus; teque tandem in præfata causa ab eius iurisdictione omnino eximimus, exemptumque esse volumus, & pronunciamus. Cassum insuper nullum, ac inualidum declarantes, quicquid in ea ab illo post præsentium notitiam contigerit attentari. Mandantes nihilominus in virtute Spiritus sancti prædicto N. Prouinciali; ne te in posterum quoad præfatam causam vllatenus audeat molestare. In contrarium non obstantibus quibuscunque. In quorum fidem, &c.*

1 Noto 1. quòd possunt Generales eximere aliquem ab officijs publicis gerendis, & ab oneribus communitatis, & idem dic proportionaliter de Prouincialibus. Tum ratione generalis illius auctoritatis, quam habent, sicut puniendi delicta, ita præmiandi virtutes. Tum quia ille potest priuilegium concedere, qui potest legem ferre,

vt

vt dixi cum multis tom. 1. priuil. in constit. Pyrri, numer. 6. at dicti Prælati possunt legem ferre, quia habent potestatem quasi Episcopalem. Tum quia ita habet communis praxis omnium Religionum. Nec refert, quòd dictæ exemptiones, V. G. quod quis non teneatur recipere dignitates, sint contra Regulam; nam licet verum sit, quòd non potest Prælatus quicquam contra Regulam suis subditis concedere, potest tamen in aliquo casu, iusta interueniente causa, cum aliquo dispensare, etiam super Regulam, vt probaui tom. 1. Relig. q. 1. cap. 8. §. 5. conclus. 10. Adde, quòd talis exemptio causa remunerationis concessa, cum sit potius beneficium, quam priuilegium, non dicitur esse contra Regulam, sed potiùs secundùm illam, & secundùm ius naturæ, quòd benemeritis præmia elargitur, iuxta illud, *Stant sua præmia laudi*, idest, virtuti. Ita Tusch. ver. *Exemptio*, conclus. 567. num. 7. & 8.

2 Noto 2. quòd dicta exemptio concessa propter causam infirmitatis, aut propter benemerita, non potest reuocari, nec à Superiore, qui illam concessit, nec à successore suo, etiam causa ingratitudinis. Est etiam exemptio onerosa, idest, causa remunerationis concessa, quæ transit in naturam contractus, de cuius substantia est, vt reuocari non possit, vt probat Tuschus loco cit. num. 1. Quod intellige, etiamsi immineret necessitas, vel vtilitas publica, vt probat idem Tusch. ibid. conclus. 570. num. 5. Sed hoc casu talem exemptionem reuocare pertineret ad supremum Prælatum, puta Papam, seù in Religionibus ad minùs ad Capitulum generale. Consulendum tamen esset in tali casu necessitatis sic priuilegiato, vt communitatem releuaret, nec per hoc perderet priuilegium exemptionis, cum solùm in illo casu necessitatis publicæ vtilitati consulens, dicto priuilegio cederet.

3 Noto 3. quòd eximere subditum à totali obedientia sui Prælati ordinarij non potest Generalis respectu Prouincialium, neque Prouincialis respectu Correctorum, vt dicit à S. Fausto in Thesauro Relig. lib. 6. quæst. 146. & dixi cum multis tom. 1. priuil. in const. 5. Iulij II. num. 6. & in constit. 15. eiusdem Papæ, num. 1. fine, potest tamen in aliquo casu particulari illum eximere, & causam aliquam ad se auocare. Sicut enim potest superior Prælatus causa interueniente, inferiorem totali iurisdictione priuare, ita eadem causa interueniente, potest eamdem iurisdictionem limitare, & aliquali eum priuare, Quòd docet Mandos. de inhibit. q. 4. num. 2. & q. 100. num. 2. tom. 5. tract. Roman. consil. 37. in princ. Tuschus ver. *Exemptio*, concl. 554. n. 7. & habetur in leg. 2. ff. De his, qui sunt sui, vel alieni iuris; & Iustit. eodem tit. §. *Sed hoc tempore*. Et aduerte, quòd inhibitio, & auocatio in hoc casu sunt idem, vt probat Mandos. loco cit. q. 100. num. 10. Aduerte etiam, quòd, si occurrat aliqua dubietas circa inhibitionem, ea declaranda est per iudicem inhibentem, vtpotè Superiorem Ita Mandos. loc. cit. q. 94. Aduerte hic demũ, quòd dato, quòd in aliqua Religione sint concessæ aliquę exemptiones Prouincialibus V. G. aut Definitoribus, aut Lectoribus, &c. non potest Generalis dictas exemptiones concedere illis, qui dicta officia non exercuerunt. Ita Vrb. VIII. sub pœna excommunicationis maioris latæ sententiæ, & priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, ac suspensionis ab officio prohibuit Generalibus, vt constat ex eius const. 99. tom. 4. Bullarij. Vnde collige, quòd non possunt dicti Generales concedere exemptiones intuitu meritorum his, qui merita non habent. Et pro istis exemptionibus, an, & quæ, & quomodò, & à quo concedi possint; vide tom. 3. priuil. mendic. in const. 15. alias 25. Vrbani VIII.

CAP. XXXVI.

De forma concedendi licentiam alicui Religioso exorcizandi.

FRATER N. Generalis R. P. F. N. nostri Ordinis Sacerdoti salutem. Exorcizandi munus, fili charissime arduum valde, & difficile est; requirit enim in exorcizãte maximã cõscientiæ puritatẽ, prudentiam itidẽ, sagacitatem, & experientiam haud sanè minorem. Quibus profectò virtutibus præfulgere cum fide digno testimonio apud nos commenderis, nos tibi præfato præsentium literarum tenore prædictum exorcizandi munus cum arreptitijs quibuscunque, & à dæmone oppressis exercendi concedimus facultatem: immò id ad maiorem dæmonum confusionem, in virtute Spiritus sancti tibi præcipimus, ac mandamus. Seriò monentes, vt à disputatione cum dæmone, vana, ac futili rerum interrogatione omnino abstineas; ieiunijs potius, orationibusque eos vincere, & ab oppressorum corporibus eijcere satagendo. Quòd præterea munus, vt in ecclesijs tantum, priuatiuè quoad quæcunque alia loca, exercere valeas, iniungimus, pariter ac mandamus, & Dominus te benedicat. In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. quòd in Ordine nostro dare licentiam munus Exorcistæ exercendi, pertinet ad Generalem per statutum cap. Auenion. 2. num. 13. Potest etiam talem licentiam dare Vicarius generalis, habens generale mandatum faciendi etiam ea, quæ speciale mandatum requirerent.

2 Noto 2. quòd potestas exorcizandi ex officio solis Sacerdotibus, vel ordinem Exorcistatus habentibus competit, vt probant Valent. tom. 2. disp. 6. q. 8. par. 2. col. penult. ver. *Iam ad primum*. Sanch. 2. in decal. cap. 42. nu. 18. Thyræus de dæmoniacis, cap. 37. num. 102. & probant ex illo Act. 19. vbi dæmon obiecit filijs Sceuæ iniquè huiusmodi potestatem vsurpantibus, *Iesum noui, & Paulum scio, vos autem qui estis? & insiliens in eos*, &c.

3 Noto 3. quòd circa munus Exorcistæ rectè exercendum aliqua præcepit S. Carolus in suis synodis prouincialibus. Et primum, quòd duo obsessi simul non exorcizentur; in synodo prouinciali 4. Secundum, quòd mulieres non tangantur ab Exorcista, ibid. Tertium, quòd exorcismi fiant tantùm in ecclesia (quod etiam præcepit R. P. F. Franciscus a Longobardis nostri Ordinis Generalis) paucis præsentibus, & vno saltem ecclesiastico. Et hoc neque ante ortum, neque post solis occasum.

4 Noto 4. quòd si sit exorcizanda Monialis, debet id fieri à confessario Monialis ipsius (habita priùs licentia à Sede Apostolica in ecclesia exteriori, ianuis clausis, præsentibus fęminis honestis, vel alijs viris prouectæ ætatis. Ita declarauit sacr. Congreg. Regularium 1. Iulij anno 1606. vt refert Gauantus in manual. Episcop. verb. *Monialium cura spiritualis*, num. 30. Puto tamen, quòd confessarius talis artis non expertus, possit hanc curam alteri experto demandare, modò ipse semper exorcizanti assistat: nam non credo, voluisse sacram Congreg. inexperto tantum munus demandare. Et puto etiam non requiri licentiam Sedis Apostolicæ, neque alias conditiones requisitas in dicta declaratione, quando Monialis exorcizatur ad experiendum, an sit obsessa à dæmone. Quo casu posset etiam secularis, de quo dubitatur, exorcizari in domo propria: nam aliud est exorcizare oppressum à dæmone, & aliud probare, an sit aliquis oppressus.

5 Noto 5. quòd si Episcopi mandent, vt nulli in suis Episcopatibus munus Exorcistæ exerceant sine ipsorum licentia, Regulares, vtpote qui ab ipsorum iurisdictione sunt exempti, non tenentur illo præcepto, sed possunt absque dicta Episcoporum licentia exorcizare. Ita Portel in addit. ad dub. regul. ver. *Exorcismus*, Diana tom. 3. tract. 2. resol. 36. Nauar. lib. 1. consil. de offic. iudic. ord. consil 6. num. 4. qui addit, quòd nec Papa, saltem sine iusta causa, id potest interdicere, cum sit pręceptum diuinum, Marci vlt. *In nomine meo dæmonia eijcient*. Quod tamen intelligit Suarez to. 2. de relig. lib. 4. de adiurat. cap. 2. num. 10. & 11. de adiuratione priuata, non de publica, & solemni, quæ solùm competit ministris Ecclesiæ ad ordinem Exorcistæ promotis. Puto itaque, posse quemlibet Christianum in casu repentino, & improuiso, vbi minister nullus adesset Ecclesiæ, & dæmon vexaret obsessum, illum auctoritate Christi adiurare, vt desineret ei obsessum molestare.

6 Noto

6 Noto 6. quòd Exorcista antequam hoc munus exercendum arripiat, his armis debet se munire 1. per sacramentalem confessionem debet puritatem conscientiæ procurare. 2. debet prius multùm orationi instare. 3. ieiunijs corpus affligere. 4. magnam animi submissionem studiosiùs induere. 5. diuino amore flagrare. 6. benè de Dei adiutorio sperare. Quas conditiones iustissimas esse, ac dæmonibus multùm inuisas, & magnum robur habere ad dæmonum vires frangendas, operaque ipsorum dissoluenda, tum exemplis, tum rationibus, tum etiam Christi auctoritate probat Thyræus de dæmoniacis, c. 38. à n. 507.

7 Noto 7. quòd quinque præcipuè modis, quos latè prosequitur Thyræus loc. cit. cap. 41. à num. 541. & capitibus sequen. expellunt dæmones ab humanis corporibus Exorcistæ. 1. est per inuocationem nominis Iesu. 2. per vsum reliquiarum. 3. per impressionem sanctæ Crucis. 4. per vsum rerum consecratarum, & benedictarum. 5. per adiurationem exorcismorum. Tandem, an, & quomodò, & quando dictis obsessis à dæmone, & quibus saluis danda sit sacra communio, vide apud Ximenez nostrum in erudit. Euangelica, lib. 23. exhort. 9. §. a per totum.

CAP. XXXVII.

De forma literarum concedendarum expulsis ab Ordine.

FRATER N. Generalis, &c. Omnibus præsentes literas inspecturis, pariter ac lecturis salutem. Nouerint cuncti qualiter in Prouincia nostra N. visitanda inter alia comperimus F. N. Ordinis nostri Sacerdotem professum ab annis decem suæ professionis immemorem, ea perpetrasse delicta, eaque scandala Fratribus, & secularibus dedisse, tamque multas arripuisse fugas, votorumque omnium publicum transgressorem, & constitutionum regularium contemptorem extitisse adeo impudenter, ac inuerecundè, vt quoties nostro subeunt animo sine ingenti horrore, ac luctu vix queant excidere. Quæ quidem irreligiosi hominis vitia, & scelera cum iusta animaduersione, prætereà salubri veluti medicamento, ex eius animo conuellere sæpissimè studuerimus, proximèque eadem ob crimina carceribus, vt ex processibus contra ipsum ad sacrorum Canonum, nostrarumque constitutionum præscriptum formatis liquet, per annum detentus, nullatenus resipuerit, aut vllam præstiterit emendationis spem, obdurato quin potius animo in sua adhuc persisteret mentis peruicacia, ne contagione pestifera plurimos perderet, ac inficeret, ceù pecudem morbidam, putreque membrum, tanquam incorrigibilem, ad formam decreti sacræ Congregationis Concilij de apostatis, & eiectis eorum, ad quos pertinet consilio, & consensu accedente, iuxta præfatam constitutionem eumdem N. per definitiuam sententiam à nostra Religione eiecimus, nostrique ordinis habitu spoliauimus, vt harum literarum serie, ac tenore, eiectum, pariter ac spoliatum declaramus. In quorum omnium fidem præsentes literas iussu nostro conscriptas, sigilloque munitas, prælato N. pro suæ conscientiæ securitate tradidimus, & concessimus. Datum, &c.

CAP. XXXVIII.

De eadem forma, absque expressione causæ.

FRATER, &c. vt cap. præced. *Noueritis qualiter iustis de causis animum nostrum mouentibus considerantes causam, & causas, de quibus in processu per nos ann. Domini 1634. à die 8. Maij contra P. F. N. nostri Ordinis Sacerdotem professum in seculo nominatum N. de N. cum consilio, & consensu eorum, ad quos spectat fabricato, maximo animi nostri mærore, ac necessitate ferè compulsi, omnibus de iure requisitis tentatis, ac peractis, prædictum N. à nostra Religione expulimus, ac dimisimus expulsumque, & dimissum his literis declaramus. In quorū fidem, &c.*

CAP. XXXIX.

De forma, qua Generalis debet monere Episcopum de supradicta expulsione.

FRATER, &c. Illustrissimo Domino Episcopo N. salutem in Domino. Illustrissimæ Dominationi vestræ notum fit, qualiter nos ad Canonum, & apostolicarum constitutionum formam, & decreti præsertim Congreg. Concilij de apostatis, & eiectis, procedentes, per nostram definitiuam sententiam quam in scriptis tulimus hoc anno 1634. sub die 8. Maij à nostra Religione tanquā incorrigibilem P. F. N. de N. Religionis præfatæ professum, & ad sacrum Presbyteratus ordinem promotum, dimisimus, & eiecimus. Quod Illustrissimæ vestræ Dominationi significandum esse censuimus, vt & nos apostolicis obtemperaremus mandatis, & pecoris sui vultū agnosceret Dominatio vestra, eaque etiam circa præfatum N. exequi valeat, quæ in præfato decreto peragenda iussit eadem sacra Congregatio. Et Dominus sit Illustrissimæ Dominationi vestræ propitius. In quorum fidem, &c.

1 Noto 1. quòd circa eiectos adest decretum Congreg. Concilij, quod refero tom. 2. nostr. priuil. in const. 10. Vrbani VIII. § 4. in quo plura statuuntur. Et primò, quod nullus possit à Religione eijci, nisi vltra ea, quæ de iure communi requiruntur, ad hoc vt quis incorrigibilis censeatur, fuerit per annum in carceribus probatus in ieiunio, & pœnitentia, sublatis in hac parte constitutionibus Religionum, etiam ab apostolica Sede approbatis. De iure autem communi is censetur incorrigibilis, qui reuertitur ad priora delicta, & maiora, ac in eis perseuerat post tertiam monitionem, vel differt iniunctam pœnitentiam facere, aut fugam capit, & occultat se, ea non peracta. Ita Aldrete de disscipl. tuenda lib. 2. cap. 26. num. 14. Barb in cap. *Cum non ab homine*, de iud. num. 7. & colligitur ex dicto cap. Vide quæ dixi circa hoc tom. 1. Relig. q. 1. ca. 2 5. sub conclus. 3. Et aduerte hic, quod ille, qui iustè detinetur in carcere ad hoc, vt probetur per annum in ieiunio, & pœnitentia, si aufugiat, præsumitur incorrigibilis, & potest absque alia difficultate a religione eijci, ac si omnino in carcere integrum annum cōplesset, quia recusat emendare vitam suam, & consequenter iam videtur satisfactum menti Pontifici. Nec est opus eum iterum ad religionem reuocare, sed potest tanquam contumax absens habitu spoliari.

2 Secundò statuitur, quòd quando, concurrentibus prædictis conditionibus, aliquis erit eijciendus, non possit eijci à Prouincialibus, sed à Generali dumtaxat, seu etiam Visitatores generali, de consilio, & assensu sex

Patrum

Patrum ex grauioribus Religionis eligendorum in Capitulo generali; & tunc non nisi plenè probatis causis expulsionis ad formam Canonum. Aduerte autem circa dictos sex Patres aliud decretum Cong. quod refero ad dictam const. 10. Vrb. VIII. num. 1. in quo habetur, quòd quando casus occurreret, possit Generalis assumere ad hoc munus sex Definitores Prouinciæ, in qua iudicium faciendum erit. Et in Ordine nostro in cap. Barcin. 3. sess. 5. vespertina, num. 12. statutum, est, vt super hoc puncto denuo supplicaretur Pontifici. Sed meo videri nulla adest necessitas supplicandi Pontifici, cum nulla adsit difficultas adimplendi mentem sacræ Congreg. Potest enim in quolibet Capitulo generali determinari dictus numerus sex Patrum, quorum tres possunt esse tres Collegæ Patris Generalis, & alij tres P. Prouincialis, cum duobus primis Collegis Prouinciæ, in qua hoc iudicium erit faciendum, Quod decretum tandem factum est in Cap. generali Massiliæ 3. celebrato num. 30.

3 Tertiò statuitur, quòd eiecti, quandiù non redierint ad Religionem, in habitu clericali incedant, etiamsi Laici, & Oblati sint, aut etiam Clerici, nondum in sacris ordinati, & iurisdictioni, ac obedientiæ Ordinarij loci, in quo sunt naturales, seu viuunt, subsint.

4 Quartò, quòd Generalis, statim lata expulsionis sententia, teneatur eam dicto Ordinario notificare, vt vultum pecoris sui diligenter agnoscat. Et dato casu, quòd Generalis non solùm eiecerit, sed etiam propter rationabiles causas per aliquod tempus à loco, vbi prædictus eiectus habitabat, eum iusserit exulare, tunc Generalis tenebitur in dictis literis expulsionis dictam clausulam apponere, apposita etiam grauiori adhuc pęna in casu inobedientiæ, & non solùm Episcopo loci eamdẽ notificare, sed etiam Episcopo, in cuius diœcesi eiectus iussus est exulare.

5 Quintò statuitur, quòd Generalis non concedat eiecto literas testimoniales eum ad Sedem Apostolicam reijcientes, vel ad aliam Religionem ingredi mandantes. Et raro potest esse; quia hi eiecti aliam Religionem non vouerunt; possunt tamen, si velint, aliam Religionẽ ingredi, de licentia tamen prælati propriæ Religionis, & cũ alijs conditionibus, ad transitum requisitis in eodem decreto Congreg. vt aduertit Lezana in q. regul. cap. 13. num. 8.

6 Sextò statuitur, quòd dicti eiecti, quamdiù extra Religionem degerint, sint perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinarij locorum facultate dictam suspẽsionem relaxandi, aut moderandi; si autem dictos Ordines exerceant fiunt irregulares; suspensus enim, si exerceat Ordines, fit irregularis; Bonac. de censur. in particulari, disp. 3. quæst. 8. par. 11. num. 5. qui addit nu. 6. & de clausura, quæst. 2. par. 12. §. 6. per totum, quod ista suspensio est reseruata summo Pontifici, neque possunt dicti eiecti maiores Ordines assumere, si qui eis desint; est enim ridiculum eum, qui minoribus Ordinibus pęnæ causa prohibitus est, ad maiores aspirare, vt dicitur in leg. *Relegatorum*, §. fin. ff. de interd. & qui est indignus Ordine inferiori, indignior multo est superiore, arg. leg. *Qui indignus*, ff. de Senator. cap. *Cum illorum*, de sent. excom. §. *Primos*, vbi Glos. verb. *Minora*.

7 Septimò statuitur, quòd Superiores, idest, Prouinciales, vel Generales, seu etiam locales Regularium, singulis annis sollicitè requirant dictos eiectos, & eos curent ad Religionem reducere, dummodò adsit euidens in eis emendationis spes, quæ spes haberi debet ex literis testimonialibus Episcoporum (onera dictorum Episcoporum in his literis concedendis conscientia) in quorum diœcesibus dicti eiecti commorantur. Aduerte, quòd dicta spes emendationis ad hoc, vt cogatur Religio eiectum quærere, & de nouo recipere, nõ est satis, quòd sit probabilis, sed debet esse euidens; vnde non sufficit, quòd Episcopus dicat, se credere, talem eiectum esse emendatum, sed debet dicere, sibi constare ex pluribus actibus virtutũ, dictũ eiectum esse emẽdatum, & ideo esse dignum, vt ad Religionem denuo admittatur. Quod testimonium si falsò ferat Episcopus, nulli dubium est, quòd mortaliter peccet, cum Congregatio suæ conscientiæ, id remittat: & est peccatũ contra iustitiam, Religionem lædens iure grauissima; Vnde etiam puto, quod dictus Episcopus teneretur ad omnia damna, quæ per tale falsum testimoniũ passa fuerit dicta Religio. Aduerte etiam, quòd dicti Superiores quando sciunt, aliquem eiectum bene, & cum exemplo, ac virtuosè viuere in seculo, tenentur sub pęna peccati mortalis, & sub pęna priuationis suorum officiorum ipso facto incurranda, ac vocis actiuæ, & passiuæ, & perpetuæ inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda, singulis annis quærere, & procurare, vt ad Religionem reuertatur. Ita Bonac. de Clausura, q. 1. p. 11. §. 2. num. 1. Et istæ pęnæ sunt reseruatæ summo Pontifici, interdicta potestate Generalibus, & Protectoribus illas moderandi, ac relaxandi, vt ex eodem decreto constat. Reliqua de eiectis vide tom. 1. Relig. q. 1. cap. 25. per totum.

LITERA F.

CAP. I.

De forma professionis fidei facienda à Prælatis regularibus.

EGO F. N. Ordinis N. Generalis, firma fide credo, & profiteor omnia, & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia vtitur, videlicet. Credo in vnum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cęli, & terræ, visibilium omnium, & inuisibilium. Et in vnum Dominum Iesum Christum, Filium Dei vnigenitum. Et ex Patre natum ante omnia secula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cęlis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato passus; & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundùm Scripturas. Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare viuos, & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum, & viuificantem, qui ex Patre, Filioque procedit. Qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur; qui locutus est per Prophetas. Et vnam sanctam catholicam, & apostolicam Ecclesiam. Confiteor vnum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi seculi. Amen.

Apostolicas, & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem Ecclesiæ obseruationes, & constitutiones firmissimè admitto, & amplector. Item sacram scripturam iuxta consensum, quem tenuit, & tenet Sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto; nec eam vnquam, nisi iuxta vnanimem consensum Patrum accipiam, & interpretabor.

Profiteor quoque, septem esse verè, & propriè sacramenta nouæ legis, à Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis; licèt non omnia singulis necessaria; scilicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam vnctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre; & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque, & approbatos Ecclesiæ catholicæ ritus in sacramentorum omnium solemni administratione recipio, & admitto. Omnia, &

singula,

singula, quæ de peccato originali, & de iustificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio. Profiteor pariter, in missa offerri Deum verum, proprium & propitiatorium sacrificium pro viuis, & defunctis; atque in sanctissimo Eucharistiæ sacramento esse verè, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, vnà cum anima, & diuinitate Domini nostri Iesu Christi: fierique conuersionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem; quam conuersionem catholica Ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantùm specie totum, atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo, purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragijs iuuari. Similiter, & Sanctos vnà cum Christo regnantes, venerandos, atque inuocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas, firmissimè assero. Imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendum. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque vsum christiano populo maximè salutarem esse affirmo. Sanctam, catholicam, & apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem, & magistram agnosco. Romanoque Pontifici B. Petri Apostolorum Principis successori, ac Iesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo, ac iuro.

Cæteraque item omnia à sacris Canonibus, & Occumenicis Concilijs, ac præcipuè à sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio atque profiteor. Simulque contraria omnia, atque hæreses quascunque ab Ecclesia damnatas, & reiectas, & anathematizatas, ego pariter damno, reijcio, anathematizo. Hanc verò catholicam fidem, extra quam nemo saluus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram, & inuiolatam vsque ad extremum vitæ spiritum constantissimè, Deo adiuuante, retinere, & confiteri, atque à meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Potest hæc alia clausula addi ex constit. Fratrum Minorum Conuent. *In correctionibus iudicialibus grauiũ criminum, & in prouisionibus, promotionibus, confirmationibus, destitutionibus, & repulsionibus faciendis de personis dicti Ordinis fideliter secundùm Deum, & Regulam B. F. puramque, & rectam conscientiam me habebo, ac toto meæ gubernationis tempore, quantum in me fuerit, adnitar studiosissimè, vt Regulæ, & constitutionum nostrarum obseruantia in Religione exquisitè vigeat, itaut de cultu diuino, & de regulari disciplina, si quid ad meliorem formam redigendum comperero, non patiar, vt cura mea, labor, industria, studium desideretur. Ego, qui supra, F. N. spondeo, voueo, ac iuro. Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.*

Not. circa hanc fidei professionem, quæ dico tom. 2. Religiosi, q. 3. cap. 6. vbi concludo, quòd in illis Religionibus, in quibus non est in vsu, non obligat.

CAP. II.

De forma, qua declaratur, aliquem fuisse in numerum Fundatorum, à Capitulo generali receptum.

FRATER N. Ordinis N. Generalis. Omnibus, & quibuscunque præsentes literas inspecturis salutem. Vniuersis, ac singulis præsentes literas inspecturis, pariter, & lecturis, actum sit, in generali Capitulo Ordinis N. anno Domini 1634, sub die 12. Maij Romæ celebrato, Illustrissimam Dominam, D. N. Comitissam de N. ob amplum, ac per magnificum in Ciuitate N. extructum, fundatumque cænobium, Religionique nostræ competentibus annuis redditibus ad duodecim religiosos viros alendos assignatis dono datum, in Fundatricum album ascriptam, cooptatamque fuisse. Quocirca illam ad omnium gratiarum; & priuilegiorum, quibus cæteræ Ordinis nostri Fundatrices perfrui, & gaudere solent, participationem communionemque admittendam, præsentium literarum serie, ac tenore declaramus, vt de facto admittimus, & excipimus Omnibus, & singulis eiusdem Ordinis Superioribus præcipientes, vt eam pretactis priuilegijs pacificè frui sinant, atque permittant. In quorum fidem, &c.

CAP. III.

De eodem forma facienda à Prouinciali, seu Correctore, quando contingeret Fundatorem peregrinari.

FRATER N. Ordinis N. in Prouincia N. Prouincialis. Vniuersis eiusdem Ordinis Patribus, ac Fratribus salutem in Domino; Religionis nostræ, cui præsumus, Deo auctore, decor, atque vtilitas maximè postulat, vt ijs libenter inuigilemus, eaque omnia propensiùs exequamur, per quę hospitalitas, ac beneficentia, cum in omnes, tum verò in eos, quorum opera, subsidio, ac labore religiosa loca creuisse cernimus officiosè exhibeantur. Cum enim quicquid Religiosi possident, pauperum sit, atque à pijs, deuotisque Christi fidelibus in eos liberalissimè effluat, erubescendum nobis esset, si cunctis domus nostræ ianua non pateret, si Christi bona, Christi bonitate largita soli deuoraremus; si beneficentissimos nostri Ordinis deuotos perhumaniter excipere, & beneficio affecti vicem rependere, gratiamque apud nos florescentem custodire negligeremus. Cum perillustris igitur D. D. N. cui has nostras dedimus, Conuentus nostri N. Fundator extiterit, ac in numerum proinde Fundatorum in Generali Capitulo N. relatus sit, in hancque nostram Prouinciam N. opibus, studio, fauore, mente denique beneficentissimus in dies se se ostenderit, hæc omnia vobis præsentium literarum serie, ac tenore significanda esse censuimus, eo sanè consilio, vt omnium singulorumque eiusdem instituti Superiorum, Religiosorumq; ad quos eum diuertere cõtigerit, benignitatem, gratique animi voluntatem excitaremus, ad ea omnia liberalitatis, humanitatis, ac hospitalitatis officia, hilari, ac benigna fronte eidem exoluenda, quæ in cæteros Ordinis nostri Fundatores, Benefactoresque conferri solent, quæque ijs præstanda

serio

seriò monuit sanctissimus noster Patriarcha. Quod quidem si à vobis, vt certò speramus, & summoperè cupimus, peractum fuerit, quam erga eum grati animi significationem dederitis, nulla vmquam nostra obscurandum pollicemur obliuione. Quin verò, si meritas agere, vel referre gratias non valebimus, immortales tamen erimus habituri. In quorum fidem, &c.

1 Noto quòd priuilegia Fundatorum nostri Ordinis sunt in triplici differentia. Alia enim sunt illis concessa iure communi. Alia iure priuilegiorum. Et alia iure Regulæ nostræ, aut constitutionum. Iure communi Fundatoribus competunt tria iura. I. est ius onerosum, per quod ipse Fundator tenetur Monasterium defendere, & protegere. 2. est ius vtile, per quod Fratres tenentur Fundatorem ad paupertatem redactum alere. 3. est ius honorificũ, per quod Fundatores debent in Ecclesia, quam fundarunt, in omnibus præ cœteris honorari. Sed de his dixi plenius tom. 3. priuil. regul. cap. 3. à num. 25.

2 Iure priuilegiorum habent maxima priuilegia nostri Fundatores. Et 1. ipsi, & eorum liberi vtriusque sexus, tam procreati tempore fundationis, quàm in posterum procreandi gaudent omnibus, & singulis priuilegijs, immunitatibus, gratijs, libertatibus, exemptionibus, indultis, concessionibus, & indulgentijs, quibus fruuntur Fratres ipsi. Ita concessit Iulius II. vt constat ex eius constit. 1. §. 24. tom. 1. nostr. priuil. circa quem §. Vide quę ibi dico, num. 52. vbi in specie noto, quòd fruuntur omnibus gratijs spiritualibus, quibus Fratres ipsi, V. G. possunt absolui ab ijs casibus, à quibus possunt absolui Fratres. Fruuntur omnibus indulgentijs, quibus fruuntur Religiosi, etiam post constitutionem Pauli V. de indulgentijs. Possunt adesse diuinis tempore interdicti, modo interdicto causam nõ dederint. 2. gaudent omnibus bonis spiritualibus, ieiunijs, orationibus, &c. quę per vniuersum Ordinem tam à Fratribus, quam à Monialibus fiunt; & hoc, etiamsi literas participationum non habeant; eò enim ipso quòd Fũdatores declarantur, illis censentur dictæ participationes concessæ. Ita concessit idem Iulius loc. cit. in const. eius 4. §. 5. 3. eo ipso quòd sunt in Fundatores recepti, habent facultatem lucrandi indulgentiam plenariam semel in vita ad suum beneplacitum, & etiam in morte. Ita concessit idem Iulius loc. cit. in const. eius 1. §. 39. 4. dicendo quinquies orationem dominicam, & toties salutationem angelicam in ecclesia, vel in oratorio, aut domo propria, vel alibi, temporibus stationum, lucrantur omnes indulgentias, quas lucrantur illi, qui dictis temporibus personaliter visitant Ecclesias tam intra, quam extra Vrbem. Ita concessit Iulius II. loc. cit.

3 Iure verò regulæ nostræ. 1. possunt Fundatrices ingredi cum sua comitiua in omnes Conuentus nostræ Religionis. Ita statuitur in Regula, num. 23. Correct. num. 39. cum declaratione cap. Tolosani, num. 21. Et habetur etiam in const. 7. Clementis VII. §. 2. tom. 1. nostr. priuil. vbi etiam §. 3. declaratur, quæ sint Fundatrices. Quod priuilegium est in viridi obseruantia, vt probo tom. 1. priuil. in const. 6. Iulij II. à num 6.

4 De filiabus, & neptibus Fundatricum, an possint similiter ingredi dicta Monasteria, dubitari potest, cum priuilegium patroni ad hæredes transeat. Circa hoc punctũ in Capitulo nostro generali Romæ 7. celebrato, num. 19. statuitur, quòd filiæ Fundatricum possint ingredi nostros Conuentus, non tamen filiæ filiarum, seu neptes dictarum Fundatricum, & in Cap. Massil. 2. num. 42. statuitur, quod filiæ fundatricum possint, viuente matre etiam absente, Conuentus nostros ingredi: & declaratur non licere filiabus naturalibus Fundatorum, siue Fundatricum defectu legitimitatis Conuentus nostros intrare. Sed non apparet, cur neptes excludantur à materno iure. Addito, quòd Iulius II. to. 1. nostr priuil in const. eius 1. §. 24. concedit, quòd Fundatrices, & earum filiæ procreatæ, & procreandæ fruantur priuilegijs Fundatricum. Quare loc. cit. in const. 7. Clem. VII. n. 3. dixi, quòd Fundatricibus succedunt omnes filiæ per capita, filiæ verò filiarũ succedunt per stirpes. Atque ita prima filia filiæ Fundatricis, alijs filiabus exclusis, seù prima neptis Fundatrices, potest hoc priuilegio vti. Quod collegi ex arbore iuris patronatus. Et nunc etiam confirmo; nam non video, cur neptes (nisi aliud pactum intercedat) debeant hoc priuilegio priuari. Quare illud statutum Capituli Romani intelligendum est iuxta dicta, quòd scilicet prohibeat omnes filias filiarum, seu omnes neptes Fundatricum ingredi in nostros Conuentus; non tamen quod prohibeat, primas neptes per stirpes ingredi: nam alioqui priuaret illas neptes iure, quod illis competit per ius commune, & damnificaret Religionem; possent enim ex hoc aliquæ matronæ retardari munere Fundatricum recipiendo. Et denique cum ius commune id illis concedat, & Papa nullibi prohibeat, non est credendum velle Religionem sibi, & suis Fundatricibus præiudicare, cap. *Sollicitè* de restit. spol.

5 Secundò. Possunt nostri Fundatores cum suis famulis in nostrorum Conuentuum infirmarijs carnes comedere, ita statutũ est in c. Massil. 2. n. 36. quantumuis alijs sine Breui apostolico nõ concedatur ex cap. Genuensi 1. n. 32.

LITERA G.

CAP. I.

De forma, qua generalis declarat, aliquem in Capitulo generali electum fuisse Patronum, ac Protectorem alicuius Prouinciæ.

Excellentissimo D. D. N. Principi, &c.

FRATER N. Ordinis N. Generalis indignus P. P. P. Religionis nostræ minima vitis in excelso plantata charitatis monte, principes viros, ac operatorios, qui ad eam, vel sepiendam, vel excolendam non nihil opis contulerint, præcipuis quibusdam titulis, ac nominibus consueuit venerari. Cum inter plurimos igitur, nec ignobiles vitis eiusdem colonos, Excellentiam tuam, gloriosissime Princeps, peculiari quadam existimauerit obseruantia dignam generalis Patrum nostrorum consessus, facere non potuit, quin, vt florescentem apud se gratiam custodiret, Fundatorem priùs, dein verò, Prouinciæ N. votis respondens, Protectorem, ac Patronum acclamaret. Nec eos sanè fefellit opinio. Id namque, & commemorabilis in omnes annos beneuolentia exposcebat, qua nascentem olim Prouinciam N. totamque nostram Religionem in suam fidem, & clientelam susceperunt maiores tui. Id & maxima beneficia, quibus nos cousque obstrinxit, & cumulauit Domus tua, vt Principis N. Fratres, vel ab ipso iam tum surgentis Ordinis exordio, Parentum dignatione, vocarentur nostri Religiosi. Id tandem quotidiana illa efflagitare videbantur pietatis, ac liberalitatis officia, quibus nos Excellentiæ tuæ deditissimos veluti filios nunquam desinis consecrare. Quamobrem cum eorum, quæ in generalibus Comitijs sancita esse noscuntur, executio ad nos, tanquam præcipuos vitis eiusdem custodes, maximè pertineat, Excellentiss. Dominationem tuam in benemeritum Prouinciæ nostræ N. Patronum, ac Protectorem assumptum, & cum gratiarum actione exceptum fuisse, omnibusque proinde gratijs, fauoribus, ac indultis, quæ cæteris alijs Protectoribus, ac Patronis impertita sunt, frui, & gaudere meritò posse, ac valere, harum serie, & vi decernimus, ac declaramus. Demum verò, temporalibus hisce titulis spirituales etiam, in maius

propensa

propensæ voluntatis argumentum, diuitias adiungere cupientes, eam quoque ad omnium missarum, orationum, suffragiorum, meditationum, prædicationum, peregrinationum, abstinentiarum, omniumque bonorum, quæ per vniuersos nostri Ordinis Fratres, ac Sorores fieri donauerit auctor bonorum Iesus Christus, earundem præsentium tenore participationem, communionemque venerabundi suscipimus. Quos scilicet spiritualibus istis fulta subsidijs, sempiternam gloriam faciliùs consequatur. In quorum fidem &c.

CAP. II.

De forma, qua Generalis scribit, hortando iuuenes ad studendum.

FRATER N. Ordinis N. Generalis. *Vniuersis in Christo filijs charissimis Collegij nostri N. studentibus salutem. Quòd ad literarum studia non remissè, sed alacriter capessenda vos interpellem, verecundia inest, at pene Religio. Vosne ergo ad id, ad quod natura ipsa impellit, status prouocat, professioque cogit adhorter.* Omnes homines natura scire desiderant, *dixit Philosophus. Scientia verò haud sine labore paritur, & studio (si labor tamen indiscendo est, non magis voluptas) Etenim Religiosorum omnium status, ac ratio in diuinorum contemplatione maximè consistat, hæc autem non nisi in sacrarum literarum studio reperiatur. quid aliud sanè ex instituti vestri ratione consequi videtur, quàm vt totis vos animis literis dedicetis, nullusque effluat dies, in quo vel aliquotulas moras, in eis non impendatis. Cumque vestram haud tantùm, (nec enim vobis solùm nati) sed & proximorum, publicè, priuatimque docendo, curare salutem profiteamini literarum scientiam negligentes, quid alios docebitis? legis doctrinam à vobis, quo pacto exquiret vulgus imperitum, & qui paruulorum mentes illustrabitis, in tenebris ambulando? Magni Gregorij excipite verba.* Qui ad officium prædicationis excubant, à sacræ lectionis studio non recedant? *Studijs ergo viribus totis intendite religiosi iuuenes, filijque charissimi; ad studia non segnis anhelet animus, sedulum illis insudet ingenium; hoc præsertim ætatis flore literis accommodatissimo. Parate in iuuentute, quo vti valeatis in senio. Adolescentiæ æstate colligite, quod opportunè demceps in vestrum, aliorumque commodum dispergatis. Nullum est, mihi credite, ornamentum, quod vestram magis deceat, & decoret ætatem, nulla ratio, qua sustinere meliùs, tuerique possitis expectationem quam non exiguam de vobis sibi tota promittit Religio; nihil, quod ad excolendum animum, & rectè, sanctèque viuendum plus afferat momenti. Hinc enim certam vestram facietis vocationem; hinc vires sumetis ad extendendum immortalitatem, & honestissimam nominis gloriam propagandam; hinc denique (quod omnium potissimum quæritur) faciliùs iter vobis struere poteritis ad beatam cæli perennitatem. Sic tamen adhibendam scientiam, sic suscipiendam doctrinam existimate, vt memineritis, sine vera pietate, Deique timore esse vanum omne, quod discimus; & illud verissimè scriptum,* Scientia inflat, Charitas autem ædificat. *Sic in amore viuite literarum, vt nullis voluptatibus, nullisuè illecebris abducamini. Ita scientiarum studijs vacate, vt deuotionis tamen feruor, & disciplinæ censura minimè remittatur. Illud venerandæ memoriæ Reuerendissimi Patris Camart Ordinis Minimorum Generalis illustre dictèrium animo identidem reuoluentes,* Maledictum studium, quod impedit deuotionis feruorem. *Contra vero cogitate,* scientiam, *ex Bonauenturæ sententia,* quæ pro virtute despicitur, per virtutem postmodùm meliùs inueniri. *Nil prosunt, mihi credite, sine pietate literæ, nil sine deuotione scientiæ. Scientiam Christi soli Christi sequaces, & mundi contemptores assequuntur: nec ad scientiæ lumen proceditur, nisi germen iustitiæ præcedat in anima. Ea quæso animis vestris nunquam excidant beatissimi Patris Francisci à Paula Doctorum hominum studiosissimi ad Ioannem Quintinum aurea verba.* Sic, *namque aiebat,* literis desudandum, vt earum nihilominus piæ voluntatis, sanctæque operationis feruor comes esset indiuiduus; sic doctrinæ studium amplectendum, vt bonorum tamen operum exemplo cœteris quisque prodesse valeret. *Pari itaque gressu in hoc binio incedendum: Nam & sanctitudo sine scientia plerumque errat, vel non plenè elucescit, & scientia sine sanctitudine vitiorum scatet vermibus, ac sordescit: Cum verò eas constat veluti indiuisa copula conuenire nihil vtilius, nihil honestius in humana vita potest excogitari. O vos beatos, qui primos ætatis annos literis dedicastis; iacta in vobis sunt semina, de quibus vberrimi fructus sunt nascituri, quos facilè dabitis, si cum pietate, Deique timore in studijs vixeritis literarum. Valete, & vestras pergite pro nobis ad Deum fundere preces, cuius benedictio sit super vos semper in nomine Patris, & Filij, & spiritus Sancti, Amen. Datum, &c.*

Noto, quòd in his adhortationibus debent Prælati esse multum soliciti, nam studia literarum inseruiunt multùm, & ad stabiliendam catholicam Ecclesiam, & ad honorandam, & augendam religionem, & quamplurimum ad disciplinam regularem introducendam, & conseruandam, *ama enim,* inquit Hieronymus, *studia literarum, & carnis lasciuiam non amabis*; Ad hoc facit symbolum illud, quod affert Syluester Petrasancta vir in omni literarum genere eruditus de symbolis Heroicis lib. 9. cap. 3. vbi picto Heliconis colle, addit Lemma *Adimunt mea pascua virus,* nam sicut illius collis pascua colubris venenum mitigant, vt aiunt. ita etiam literarum studia vim habent ad mentium vitia persananda, & ad permotiones prauas animi sedandas.

CAP. III.

De forma literarum pastoralium, quas solent Generales ad subditos scribere.

§. 1: FRATER *Ægidius Camart, Retheliensis, totius Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula Corrector generalis licèt immeritus. Omnibus Reuerendis Patribus Prouincialibus, Correctoribus, Vicarijs, & alijs Fratribus in eodem Ordine Domino famulantibus sibi dilectis filijs in Christo Iesu salutem in eo, qui mandat salutes Iacob. Vt primum ad nostræ Minimitanæ familiæ regimen, Domino ita disponente, assumpti fuimus, in id tota mentis acie intendimus, vt quæ ad Dei obsequium, Religionis nostræ augmentum, Fratrumque in ea degentium quietem pertinent, omni conatu prosequeremur. Cum finis consequendo cum impares in nobis animi, corporisque vires,*

nulla merita varios defectus animaduerteremus, inuasit nos sollicitudo non modica, ne boni, perfectique regiminis administratio, quam ab vnius capitis electione omnes vndique Fratres sperabant, aliquam ex nostra insufficientia remoram pateretur. Nec vana timoris causa si in humana tantùm ope, nostrisque omnino viribus conquiescendum foret. Tot enim sunt, & tam multiplices miseriarum nostrarum, atque defectuum aceruì, vt facili negotio animo nostro diffidere possimus, nisi aliunde subleuetur. Itaque ad montes æternos oculorum aciem conuertere necessarium fuit bonorumque omnium largitor Deus, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum descendit, toto cordis affectu conueniendus quatenus ab illius immensa liberalitate eas omnes animi dotes, quæ ad Generalatus onus integrè sustinendum desiderantur, excipiamus. Vestra omnino interest, dilectissimi filij, qui in Beati Patris Nostri Francisci de Paula castris sub Charitatis vexillo dimicatis; deque communi omnium salute agitur, cum de periti Pastoris, qui pro vniuerso grege excubias agat, iusto, ac sancto regimine agitur; hæ omnium partes sunt; atque ideo intimis animæ desiderijs, ac suspirijs, frequentique oratione Deum pulsare conuenit, vt pro infinita sua liberalitate ex abundantibus misericordiæ suæ thesauris ea nobis Spiritus sancti charismata effundere dignetur, quæ ad legitimam concrediti nobis officij administrationem pro omnium Fratrum salute sunt necessaria. Fauet quidem nostris desiderijs communique Ordinis vtilitati Illustrissimi, ac Reuerendissimi Principis, ac D. Cardinalis Aldobrandini totius Minimitanæ familiæ Protectoris Zelantissimi insignis in Deum pietas, in rebus agendis prudentia, in Religionis negotijs administrandis charitas, in Fratres omnes beneuolentia, vt meritò sperare possimus sub tanti Protectoris moderatione pristinum Ordinis florem redire posse; quem certè non solùm tanquam à Sanctissimo Domino Gregorio Papa nobis donatum, sed cælesti Numine bene nobis volente, demissum suspicere, ac venerari debemus, ob singulares tanti Principis virtutes. Ille tamen, vt est in Deum vehementer affectus, diuinam etiam nobis opem adesse desiderat. Hoc igitur primùm à vobis postulamus dilectissimi filij, vt per singulas Ordinis nostri Prouincias quilibet Prouincialis in præcipuis Conuentibus quadraginta horarum Orationem instituat; in alijs verò, vbi exiguus Fratrum numerus est specialia quædam exercitiorum genera maximè vero in augustissimo missæ Sacrificio indicere satagat, quatenus Minimitana nostra familia sub Dei tutela nouis virtutum incrementis augeatur; regularis obseruantiæ vigor reflorcat: sit in ea votorum Deo nuncupatorum integra persolutio; charitatis nexus feliciter astringatur; vigeat vnanimis omnium in Dei obsequio consensus; pacis diuinæ fœdera singulos ad inuicem consocient: & (quod maximè necessarium est) humilitatem nostram misericordiæ suæ oculis intueatur, virtute muniat, veritatis suæ scuto protegat, donis cælestibus ad commune totius Religionis bonum exornet, illoque Spiritus sui splendore superinduat, qui Ordini nostro regendo, vobisque omnibus in ea, quam professi estis, viuendi ratione conseruandis necessarius est.

§. 2. Porrò orationum nostrarum incensum in Dei conspectu dirigetur, atque inde fructus non vulgaris exurget, si quæ sunt diuini seruitij, diurnum videlicet, nocturnumque officium sedulò exhibeamus: Quid enim aliud vnumquemque nostrum ab vberibus mundi, à seculi delitijs auulsit, atque in hanc Minimitanæ Religionis eremum sub Sancti Patris Francisci de Paula vexillo euocauit, nisi diuinitùs inspirata charitas, feruensque diuini honoris Zelus? Videte ergo, ne opus Dei fraudulenter fiat inter vos, sed iuxta Regulæ præscriptum horis assuetis cum timore, & reuerentia diuinum officium persoluere curetis. Nec quisquam temerè, aut sine legitima, eaque non vulgari causa chorum sua præsentia fraudet, sed omnes vbique vnanimes vno ore Dei laudes recitent.

§. 3. Adhibenda quoque vobis est diligentia, ne omittatur meditationis ordinariæ studium; sed statis horis in Ecclesiam coadunari debetis, vt ibidem orationis mentalis adipe corda Fratrum sagmentur. Diffiniant igitur Patres Prouinciales commodum aliquod tempus, quo in commune conuenientes, cælesti huic exercitio vacare possitis. Ad quod certè vehementer nos hortatur sanctissimus Patriarcha noster.

§. 4. Quia verò sacræ Religionis corpus non ex solo capite constat, sed etiam varia membrorum compage, quorum vnumquodque, iuxta sibi conuenientem qualitatem, capiti adminiculum præbeat; ea ratione commendatam vobis habemus electionem superiorum omnium, qui nobis veluti viua, & sana membra cooperari debent. Quos verò maximè desideremus, paucis accipite.

§. 5. Primùm eligantur à vobis in Prouinciales, & Correctores, qui Zelum Dei habeant: Patres prudentia maturi, in oratione feruentes, & assidui, qui spirituali discretione polleant: qui regularis obseruantiæ sint tenaces; deinde sint immunes ab omni auaritia, quæ idolorum est seruitus; qui manus excutiant à munerum acceptione; qui in religiosa paupertate conquiescant: decet enim eos, qui ad Religionis moderationem vocantur, commune Religionis bonum sibi proponere, Fratrumque suorum consolationem; non autem propriæ, priuatæque vtilitati deseruire.

§. 6. Certè, si quos nouerimus sinistro fauore, aut furtiuis munerum, donorumque pollicitationibus ad aliquem Superioritatis gradum ascendisse, vix ei committendam iudicabimus, vel vnicam dominici gregis ouiculam, qui in illis non Christum, sed exteriora quæsierit. Porrò nobiscum perpendite, quantùm mali ex hoc corrupto fonte oriatur. Hinc enim profluit peruersi, ac contagiosi exempli labes; fieri enim nequit, vt inferiorum Officialium, quorum plurimi in singulis Conuentibus degunt, manus ab huiusmodi largitionibus sint immunes, cum viderint Superiores in consimili cæno volutari: at qui mundis manibus addiderit fortitudinem, ipsos etiam radicitùs euertet, qui quouis prætextu proprijs commodis inhiabunt.

§ 7. Bonam Superiorum electionem proximè comitatur religiosa nouitiorum informatio: sunt enim tenellæ Ordinis plantæ, nouella germina, ex quibus oriuntur præclaræ Patrum propagines, si in tenella ætate bonis moribus, religiosæ vitæ exercitijs, ac vera, solidæque pietatis studio assueuerint. Nostris constitutiones fel. mem. Clementis VIII. quæ si adamussim seruentur, maximè vero in tyronibus, & nouitijs erudiendis, non vulgarem Ordini nostro gloriam afferent. Satagite ergo, vt in qualibet Prouincia seminaria iuuenum ad Ordinem nostrum maxima cum discretione admittendorum erigantur, illisque præficiantur, optimi quique Informatores

viri

viri in spirituali vita exercitati, regularis obseruantiæ tenaces, discretionis spiritu imbuti, & qui ex intimis animæ præcordijs charitatis zelum hauserint, vt eumdem in concreditos sibi tyrones feliciter infundant.

§. 8. Porrò qui in tyrocinio, ac nouitiatu bene fuerint instituti, haud dubiè suaui obedientiæ iugo se, suaque omnia subycient, cum obedientia inter cætera vota, quæ Deo nuncupauimus, primatum teneat. Illa est, dilectissimi filij, quam præcipuè colere debemus, nec facilè illius vinculum dissolui potest, quin continuò totiùs Religionis machina dispereat. Scitis ex diuinæ Scripturæ testimonio, quàm seuerè cælestis vltio in rebelles; atque inobedientes animaduertat, & quanta malorum congeries ex obedientiæ contemptu mortales oppresserit. Nostri muneris est, vnumquemque vestrum in Domino cohortari, vt sanctam hanc, & religiosam virtutem sartam tectam custodiatis. Discant subditi maiorum imperijs non reluctari, sed humiliter parere, discant maiores Regulæ institutis, & legibus obsequi; nec tolerandos sibi putent rebelles, sed seueriſſimè in aliorum exemplum castigandos.

§. 9. At quoniam fieri nequit, vt perfectæ obedientiæ tenor illibatus permaneat, nisi priùs corda ab omni terrenarum rerum ambitu, ac desiderio penitus euacuentur, hoc in animo sibi quisque proponat, frustra exteriorem quamdam obedientiæ faciem ostentari, nisi interiùs solidas, ac veras radices in mente egerint; non est enim coacta, aut violenta Religiosorum obedientia, sed spontaneè, ac voluntariè assumpta. Quis verò se Domino voluntariè sacrificaturum in humilitatis subiectione speret, nisi renunciationis perfectæ spiritum, idest paupertatis amorem, induerit? Sic enim legimus, sanctissimum Patriarcham nostrum mundi blandimenta contempsisse, hostemque superbum fortiter dimitando superasse, dum pauper, & humilis perseuerat. Monstrum est, obedientiam cum cupiditate possidendi sociare. Priùs agnis iungentur lupi, aut columba miluio, quam obedientia cum peculio, seu proprietate. Scitis, dilectissimi filij, quantam in dissolutis, ac dissipatis Regularium domibus (vtinam ne, & in nostris) ediderit stragem proprietarius ille spiritus, qui tanquam singularis ferus obedientiæ, castitatis, aliarumque obseruantiarum vineam miserè depastus est. Gemunt sub tanti criminis tyrannide non singulares tantum personæ, sed multæ domus, sed integræ Prouinciæ, vt nisi diligenter securim ad infelicis huius arboris radicem admoueamus, actum sit de Regulæ nostræ obseruantia, actum de communi, aut cænobiticæ vitæ ratione. Erunt Monasteria ipsa, non quidem orationis domus, sed speluncæ latronum: ille esuriet alter ebrius erit; iste in miseriæ, ac indigentiæ fæcibus volutabitur aliùs verò superfluis abundabit. Porrò tria apud nos velim ex animo custodiri pro sanctæ paupertatis obseruantia, & illa quidem non nouitia, aut insolita, sed iuxta Regulæ præscriptum.

§. 10. Primum, ne quis vllo prætextu pecunias apud se detineat, siue ex concionibus, siue ex confessionum auditione, sacristia, eleemosinis, aut alio quouis modo; sed quicquid dono datum, aut quauis ratione partum fuerit, in communi Conuentus ærario ad omnium vtilitatem Superioris arbitrio subleuandam recondatur.

§. 11. Alterum, vt quæ ad victum, & vestitum, aliasque corporis necessitates pertinent, iuxta Regulæ nostræ tenorem, singulis diuidantur. Communis omnium victus in refectorio, mensa eadem ciborum eorumdem distributio; vestimentorum autem partitio non in pecunia, sed in panno prout cuiusque Fratris necessitas postulabit.

§. 12. Tertium, vt maxima vigeat inter nos charitas pro infirmorum subleuatione: hanc enim præcipuè commendauit beatissimus Pater noster S. Franciscus. Nec dubium, quin firmissima pax, & diuina quadam concordia, seu potiùs Paradisus terrestris apud nos erit, si in hac communi viuendi ratione permanserimus.

§. 13. Quis pro meritis exposuerit, quàm iucunda, quam suauis sit eorum conuersatio, qui tanquam nihil habentes, & omnia possidentes, ex sui Superioris mandato, velut ex Dei manu omnium, quæ sibi necessaria sunt, copiam excipiunt? qui ad hunc boni communis finem, labores, vigilias, eleemosynas, cæteraque omnia referunt, nihil aliud sibi proponentes, quam vt nudi nudum Crucifixum amplectantur? Hæc pro meritis exponi nequeunt; cogitari ne quidem sine ingenti cordis iubilo possunt; exerceri verò cum diuino quodam feruore solent.

§. 14. Ex hoc paupertatis religiosæ spiritu nascitur incorruptæ castitatis amor, atque inter varios, & suaueolentes illius flores deliciatur, hinc oritur obedientiæ cura neque enim extra Monasterij cancellos egredi volet, qui nihil in mundo concupiscit. Germano sanè, ac insolubili fraternitatis vinculo sociantur paupertas, castitas, & obedientia, se se mutuò producunt, mutuò conseruant.

§. 15. Nec prætereunda quadragesimalis vitæ obseruatio, quæ nobis omnimodè necessaria est; ea enim austerioris vitæ disciplina flos est nostri germinis; est specialissimum Minimitanæ familiæ symbolum: hac nostræ militiæ tessera, quæ nos inuicem compaginat, qua ab alijs Ordinibus secernimur, vt meritò, debeamus in vna hac gemma securè custodienda impendere quicquid in nobis strictio is pænitentiæ positum est. Ardua quidem rei, sed magni meriti, in cuius obseruatione honor nostræ Religionis quodammodò situs est; maxima autem in illius neglectu, ac fractione contumelia.

§. 16. Sequitur assidua philosophicarum, theologicarumque disciplinarum meditatio. Estque operæ pretium, vt in hisce studijs iuniorum Fratrum animi exerceantur. Certum enim est, duplici veluti fundamento Religiosorum omnium perfectionem inniti, eximia scilicet in Deum pietate, quæ meritò Paradisi fons est, vniuersam animarum nostrarum faciem irrigans: Deinde scientiarum humanarum, diuinarumque professione, quæ secundas post deuotionis spiritum partes obtinet, vt iure sit fons ille, & cisterna Bethleem, cuius aquam omnes sitire debent.

§. 17. Satagant ergo Patres Prouinciales, vt in suis quisque Prouincijs studia ordinatissima erigant, tum ad excolendas iuuenum mentes, tum ad vitandam inertiam, ad incuriosum ocium, quod omnium penè vitiorum seminarium est. Meminerimus, quàm fideliter sanctissimus Patriarcha noster Lectores, ac discipulos monuerit, vt omnia ad eum finem dirigant, nimirum ad ædificatoriè prædicandum, & confessiones audiendum. Quæ res maximè cordi nobis est; illique præ cæteris magnum apud nos meritum habebunt, qui in erigendis studijs prudentiores, ac vigilantiores extitent.

§. 18. *Hæc sunt dilectissimi filij, quæ vobis in initio nostri Generalatus præcipuè commendata voluimus, ex quibus tot reliquarum obseruationum, quæ in Regula nostra est, seges exurgit. Hoc depositum velut fideles ministri seruate, quatenus accedentibus nobis ad vos pro visitandis Prouincijs, omnia ordinata, quieta, iusta, & pacifica occurrant. Agite vt iam nunc priores nostri muneris partes, quæ in euellendis, destruendis, dispergendis, & eruendis nostrarum imperfectionum radicibus versantur, felicem effectum habeant; postmodùm verò, purgata mentium nostrarum area, regularis obseruantiæ germen, quod ex diuinæ agriculturæ penu, atque sanctissimi Patris nostri Francisci de Paula Regula procedit, vberiori fruge ad Ordinis nostri decorem redundabit. Dat. in nostro sanctissimæ Trinitatis Conuentu de Vrbe Nonis Iulij 1623.*

CAP. IV.

De eadem forma.

FRATER *Franciscus à Longobardis totius sacri Ordinis Minimorum Vicarius Generalis Apostolicus. Dilectis in Christo Patribus, & Fratribus eiusdem Ordinis salutem, & pacem. Vereor, dilectissimi Patres, ac Fratres, & non sine causa, nec sine dolore, ac tremore vereor, ne iustissimus Dominus, nostris peccatis iratus, hac tempestate Ordinem nostrum malo illo puniat, atque flagellet, de quo scriptum est.* Est malum, quod vidi sub sole, quasi per errorem egrediens à facie principis, positum stultum in dignitate sublimi, & diuites sedere deorsum: Vidi seruos in equis, & Principes ambulantes super terram, quasi seruos. *Positus sum ego custos in vineis, qui vineam meam non custodiui, nec colui, & idcirco repleuerunt eam vrticæ, & spinæ, & maceria lapidum destructa est. Tantarum procellarum tempore, inter tot, tum patentes, tum latentes scopulos, magnæ nauis vndique rimis satiscentis gubernaculum regere iubeor, qui nullius naiculæ remum didici iam tenere. Orationes ergo, dilectissimi, fiant sine intermissione ad Deum, vt quod, illius iustitia permisit in pœnam, misericordia conuertat in auxilium: tantum gratiæ, & spiritus mihi exorantes, vt de non idoneo, idoneus minister effectus, regularem disciplinam in nostra Religione propè collapsam restituere, vt debeo, & cupio, possim. Sicut autem nouas ordinationes inculcare superuacaneum, ita ad illius exercitationem paterno affectu, & hortatione impellere operæ pretium existimaui. Omnes igitur, per lacrymas, & sanguinem, quem B. Pater noster Franciscus profudit in fundatione huius Minimæ Religionis, rogo, atque obtestor, vt quæ in nostra Regula, & statutis, pontificijsque constitutionibus sancita sunt, ea adamussim seruare studeatis. Equidem in futura visitatione, sicut præter illa, nihil aliud omnino exigam, ita illorum exactor ero diligentissimus. Exigam autem duriter, non vt duriter exigam, sed vt efficaciter consulam; consulam conscientiæ meæ, consulam, & animabus vestris, quarum rationem redditurus sum in die iudicij, & quarum sanguis de manibus meis requiretur. Etenim sine prædictorum obseruantia nemini nostrum, qui huic Ordini nomen dedimus, nemini prorsus vitam ingredi licebit æternam. Subeant animum nostrum, dilectissimi, subeant, quæso, verba illa professionis nostræ.* Voueo, & promitto Deo omnipotenti, Beatæ Mariæ Virgini, ac toti Curiæ cælesti, & tibi Patri, huicque sacro Ordini stare, & perdurare toto tempore vitæ meæ, sub vita, & Regula Fratrum Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula. *Si noluissemus polliceri, absque peccato fuissemus; quod autem semel egressum est de labijs nostris, sub æternæ damnationis pœna seruare tenemur; displicet enim Deo infidelis, & stulta promissio. Meminerimus perfectionis statum nos esse professos; ac propterea ad perfectionem tendere omnino debere. Qui autem non tendit, in via Dei, reuerti conuincitur; reuertens verò audiet a Domino.* Vtinam frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. *Audiet à Petro;* Canis reuersus, ad suum vomitum, & Sus lota in volutabro luti: *Audiet ab Augustino.* Ex quo Deo seruire cœpi, quomodò difficilè sum expertus meliores, quam qui in Monasterijs profecerunt, ita non sum expertus peiores, quàm qui in Monasterijs ceciderunt. *Audiet à Bernardo.* Multò faciliùs reperies multos seculares conuerti ad bonum, quàm vnumquempiam de Religiosis transire ad melius; *Video equidem, & non sine intimo dolore, & lacrymis cordis, iacere prorsus obseruantiam regularem, & mihi vires non suppetere ad erigendam. Sed aderit Deus bonæ voluntati, adiuuabunt vestra consilia, cooperabitur filiorum docilitas, perficiet denique charitas. Vnum illud non prætermittam. Quicunque ad fauores pro officijs, aut gratijs recurret, præterquamquòd, in excommunicationem, aliasque pontificias pœnas incidisse irremissibiliter declarabitur, votis certè frustrabitur, apud me pessimè semper audiet, inexorabilem iudicem numquam non experietur. Id ipsum munerum largitores sibi polliceantur, quo ad pœnas sibi debitas. Valete. Romæ pridie Kal Aprilis, MDCXXX.*

1 Noto 1. quòd formæ positæ capit. 3. auctor fuit doctissimus P. F. Ægidius Camart, Ordinis nostri Generalis, qui scripsit historiam Eliæ Prophetæ. Formæ autem positæ cap. 4. auctor fuit pijssimus P. F. Franciscus à Longobardis Ordinis nostri zelantissimus Generalis.

2 Noto 2. quòd ad scribendas literas positas his tribus capitibus tenentur omnino Generales, qui volunt proprio muneri, & propriæ conscientiæ satisfacere non solùm exemplo Apostolorum, aliorumque sanctorum, Patriarcharum, ac passim Superiorum omnium, qui consimiles literas suis semper scripserunt, & scribunt, sed etiam, quia cum vbique per corporalem præsentiam esse non possint, vt omnibus possint prodesse, debent facere quantum possunt, hoc autem fit dictas literas communes scribendo, quibus repræsentantur ipsius Superioris præsentia, zelus, & cura boni communis. His excitatur inferiorum Superiorum iurisdictio, subditorum sensus dormitantes expergefiunt, ad sua munia alacriùs exequenda. Præterea hæ literæ conciliant Prælatis subditorum animos, ac beneuolentiam; quis namque non æstimet æstimari? Disciplinam item regularem conseruant; vigilantia namque Pastoris oues cautas reddit. Corrigunt suauiter subditorum deprauatos mores; & omnes denique retinent in officio. Eas autem nollem, nec multùm frequentes, ne fastidirent; nec asperas, aut amaras, vel minaces, ne bilem, & choleram excitarent, sed dulces, affabiles, ac discreto zelo plenas; nam generosus animus hominis non vult nisi amore trahi: & dulcia sunt amica naturæ; & cum viris, qui verè viri sunt, plùs proficiunt verba, quàm verbera. Nec item perelegantes, aut politas, sed

facile

faciles, ac familiares, non tamen barbaras, succo, & substantia potiùs plenas, quàm verbis abstrusis, & reconditis. Tum quia nimia elegantia in literis est vitiosa, teste Tullio. Tum quia est incredibile, quantum possit Superiorum familiaritas ad captiuandas subditorum voluntates. Tum quia, quæ difficilè intelliguntur, non pauci contemnunt.

CAP. V.

De forma literarum, quibus solet Generalis tempore Capituli generalis scribere ad omnes Prouincias, ne quis ad dictum Capitulum accedat, qui vocem in eo non habeat.

FRATER N. &c. Vniuersis Ordinis nostri Superioribus, & subditis in generali Capitulo in Ciuitate N. proximè celebrando vocem de iure non habentibus salutem, ac perennem benedictionem. Pastoris est præsentia non tantùm mala à sibi commisso grege depellere, sed imminentia quoque, immo & futura quæcunque, vt humana patitur imbecillitas, ne ei obesse queant, prouido circumspectionis oculo, ac supercilio profligare. Super specula ergo nostræ Religionis, Altissimo sic disponente, viribus licèt exigui, constituti, ad ea nostræ mentis aciem dirigere, eaque propulsare tenemur, quæ ipsius alumnos vexare aliquatenus valent, ac discindere. Cum verò confusionem pariat multitudo, & scissuras, litesque gignat stridula turba; ne mala hæc pusillum gregem nostrum inuadant, sollicitè pro viribus adnitimur, & omnem, quam possumus opem, atque operam exhibemus. Experientia itaque duce, cognoscentes, quot lites ac diffidia, tumultus, confusiones, scissurasque alias in generalibus Capitulis inutilis Fratrum, vanis ad ea, & confictis prætextibus conuolantium multitudo pepererit; quantum prætereà detrimenti, ac damni in omni bonorum genere illis intulerit, in virtute ideo Spiritus sancti, ac sub priuationis vocis actiuæ, & passiuæ pœnis per triennium, omnibus, & quibuscunque, tam Superiorioribus, quàm subditis, qui in Capitulo generali N. hoc anno celebrando vocem non habent, districtè præcipimus, & mandamus, ne absque nostra in scriptis licentia quoquomodo ad prætactum Capitulum accedere audeant, & præsumant. Quòd si negotia ibidem necessario tractanda quis habeat, suo vel Prouinciali, aut Commisso respectiuè comittat, vel nobis etiam remittat, fidens omnino, ea nos instè, ac pro merito expendenda, ac expedienda maximè curaturos. In quorum, &c.

r Noto, quòd in Ordine nostro Cap. Genuen. 4. num. 33. adest statutum, quo prohibetur, ne quis ad Capitulum generale accedat absque licentia Generalis, & qui aliter fecerit, ad arbitrium Generalis puniatur. Quod statutum sanctissimum est, tollit enim Fratrum vagationes, relaxationes, & libertates, vitat quamplurimas expensas, aufert conuentuum, per quos transeunt, & in quo celebrantur Capitula grauamina; & ante omnia impedit discordias, lites, & confusiones, quas isti gignunt in dicto Capitulo.

CAP. VI.

De forma, qua Generalis potest dare licentiam alicui ex suis Fratribus Episcopatum acceptandi.

FRATER N. Ordinis N. Generalis. Reuerendissimo Domino D. N. electo Episcopo N. salutem. Æterna Dei Sapientia Christus sicut vna cum Patre & Spiritu Sancto disparibus gradibus, & officijs in humano corpore membra distinxit, ita in mystico Ecclesiæ ob eiusdem integritatem, membrorumque, ex quibus compactum est, vtilitatem, pedum quosdam, vel manuum vicem gerere, quosdam verò quasi oculos esse destinauit. Et illi quidem necessarij licèt magis sint, nec oculus manui dicere queat, Opera tua non indigeo; aut iterum caput pedibus, Non estis mihi necessarij æquissima tamen diuinitatis lege factum est, vt in mystici corporis fastigio oculi constituti cæteris membris præessent, eaque dirigerent, ac illuminarent. Eiusmodi siquidem fuere primùm Apostoli, postque ipsos nunc extant Ecclesiæ filij, seu Episcopi, populi Træsules, orbisque Principes, quos mundi lumina, sal terræ, Ciuitates in sublimi positas Dominus appellauit. Ad horum inper consortium, ac cœtum, tuis ita meritis efflagitantibus euexit summus Pastor, & Pontifex, Præsulem te nimirum, atque Antistitem Ciuitati N. præficiendo. Munus quippe arduum, nec sarcina leuis, & vel ipsis angelicis humeris formidanda. Quam quidem (quæ tua est modestia) sponte fugi ens, & declinans ad nostram, quam professus es, obedientiam confugisti, eo vel saltem consilio, vt communia Ordinis nostri suffragia nequaquam amitteres. Quin verò etiam (si iugo collum subdere oporteat) ad illud sapienter, fortiterque ferendum per illa iuueris. Nos igitur prudentiam tuam, doctrinam, religiososque mores, & regiminis experientiam probè agnoscentes, quamquam modestiam tuam laudamus, & suspicimus, summi tamen Pontificis propositum, & consilium magis efferimus, & excipimus, ecclesiæque N. de huiusmodi tua promotione, gratulamur. Ac præterea, ne mirabilem hierarchici Ordinis, mysticique corporis structuram, varietatemque, vel leuiter immutemus, inconcussam quinimmo pro viribus tueamur, præfatum tibi Episcopatum (quod ex nobis est) acceptandi licentiam, & facultatem, præsentium tenore concedimus, & impartimur. Suffragia, demum, merita ac Ordinis nostri beneficia illæsa non modò, atque integra tibi mansura, maiori quin potius cumulo, si fieri potest, exhibenda esse volumus, ac decernimus. In quorum fidem, &c.

r Noto 1. quòd hæc forma desumpta est ex Formulario Prædicatorum, & solùm necessaria est, vt electus in Episcopum non desinat participare suffragia Ordinis, & ad ostendendam humilitatem religiosam: nam, cum certum sit de iure communi, cap. *Si Religiosus*, de elect. in 6. quòd nullus Religiosus potest consentire electioni de se factæ extra Religionem, siue in Curatum, siue in Episcopum, &c. sine licentia sui Superioris, scilicet Generalis, vt dicit Villalobos par. 2. sum. tract. 35. difficul. 40. num. 2. vel Prouincialis, vt dicit Rodriquez tom. 1. qq. reg. q. 34. art. 5. & tom. 2. q. 58. art. 1. seu etiam Superioris localis, vt Sanchez 7. in decal. cap. 29. num. 65. nunquam fuit necessaria dicta licentia, quando beneficium impetratur à summo Pontifice, qui est supremus Religiosorum

Prælatus. vt dixi tom. 1. priuil. in const. Pyrrhi, num. 9. Ita Sanch. loc. cit. num. 57. petitio tamen illius summæ humilitatis est, & sic habet praxis omnium religionum reformatarum, præsertim nostræ.

2 Noto 2. quòd statim ac aliquis Religiosus est in Episcopum creatus, vel confirmatus à Papa, & consecratus, est exemptus a iurisdictione Prælatorum regularium, vnde non potest ampliùs frui Religionis priuilegijs. Quare potest cella, in qua habitabat, priuari, & à Conuentu dimitti: cum enim sit effectus alterius iuris, non debet priuilegijs, & commodis, solis Fratribus concessis, frui. Ita Rodriquez tom. 2. qq. regul. q. 58. art 4. & tom. 4. summ. cap 68. num. 10. Portel in addit. ad dub. regul. verb. *Episcopus*, num. 15. Sanchez 6. in decal. cap. 6. num. 32. 33. Dixi tom. 1. priuil. in constit. 4. Sixti IV. num. 44. vbi ad id probandum adduxi priuilegium clarum Pauli IV. Ex quo collige, quòd ante consecrationem, licèt sit nominatus, & electus, quousque non sit confirmatus à Papa, vel consecratus, est subiectus Regulæ, quam professus est. Vnde potest suam cellam retinere, in Conuentu suæ localitatis comedere, vocem in Capitulis dare, & denique habet omnia priuilegia, & iura quæ antea habebat. Ita colligitur ex dictis Doctoribus, & dicto priuilegio Pauli IV. & dicit in specie Portel loc. cit. Et ita video seruari in praxi. De his autem, qui nominantur à Papa, quia non egent confirmatione, intellige eos non esse exemptos, nisi postquam munus consecrationis obtinuerint, vt dicit expresse bulla Pauli IV. Quare licèt sint nominati, si delinquant, possunt à suis Prælatis puniri.

3 Noto 3. quòd Episcopus regularis sit, Episcopatu renunciato, aut etiam retento, seu cum solo titulo, impetret à Papa priuilegium, vt possit habere cellam, & victum in sua Religione, & frui omnibus gratijs, & priuilegijs illius, non potest tamen prædicta impetratione frui sine licentia Prælatorum dictæ Religionis. Ita Rodriquez in sum. tom. 4. cap. 68. num. 10. Portel loc. cit. Et habetur expresse in const. 4. Sixti IV. §. 10. tom. 1. nostr. priuil. Prælati autem, qui debent hanc licentiam concedere, sunt soli Generales. Ita statuit Callistus III. vt Rodriq; refert to. 1. qq. regul. q 54. art. 5. vbi addit, quòd, si dicti Episcopi absque prædicta licentia se immisceant Capitulis generalibus, aut prouincialibus, seu alijs negotijs, vel administrationibus Ordinis, sunt ipso facto excommunicati, tam ipsi admissi, quam ipsi admittentes.

4 Et aduerte etiam, quòd post obtentam dictam gratiam à Papa remanendi in Religione, & post obtentam præfatam licentiam a Generali, non possunt tamen in Religione dignitates consequi; & ei suffraganes sunt perpetuo priuati voce actiua, & passiua. Ita decernitur in const. 4. Pauli IV. in Bullar. Rodriquez. Vbi nota, quatenus dicit, quòd non possint admitti ad dignitates, etiamsi obtinuissent ad hoc facultatem à Sede Apostolica, quod loquitur de his, qui dictam facultatem eo tempore iam obtinuerant; ac proinde dictas facultates cassat. Nam alioquin certum est, quòd Papa potest dictam facultatem cōcedere, & non potuit dictus Paulus ligare manus suorum successorum, in dicta interpretatione tamen de nouo facienda, debet fieri mentio de præfata Bulla Pauli IV, expresse, vel æquipollenter.

5 Noto 4. quòd, si aliquis Prælatus regularis eligatur in Episcopum, post ipsius consecrationem illa prælatura vacat, quamuis Villalobos 2. par. sum. tract. 35. difficult. 41. n. 5. dicat, quòd vacat statim post confirmationem. Sed tu dic, quòd non vacat, nisi post consecrationem, vt habetur in cap. *Cum in cunctis*, §. *Cum verò*, de elect. vbi gloss. verb. *Ad quem*, & Abbas num. 3. Et electio pertinet ad illos electores, ad quos pertinuisset, si esset mortuus (nisi aliud per summum Pontificem prouideatur) est enim statim priuatus beneficijs Religionis, & exēptus à iugo monasticæ disciplinæ, cap. *Statutum*, 18. q. 1. vnde non potest esse Religionis caput, cum sit disparis conditionis, clem. 1. de elect. Quare in Ordine nostro cum fuisset in Episcopum promotus Reuerendissimus Pater F. Franciscus de Mayda Generalis, summus Pontifex Gregorius XV. specialiter ei concessit, vt posset, Episcopatu non obstante, continuare in officio Generalatus vsque ad Capitulum generale, vt videri potest in const. quæ super hoc emanauit, quam refero tom. 3. priuil regul. cap. 11. const. eius 1. Vnde collige, quòd, si Papa non concessisset continuare, non continuasset. Et idem seruatum est in promotione ad Episcopatum Patris Fratris Ludouici Doni Galli, Prouincialis Burgundiæ Ducatus; nam electio successoris acta est à deputatis secundùm constitutiones in casu mortis, in qua interuenire non potuit dictus Episcopus, quia iam erat extra Religionem. Atque ita habetur expresse in dicto cap. *Cum in cunctis*, § *Cum verò*.

6 Noto 5. quòd, si in aliqua Religione esset statutum sub pena excommunicationis maioris ipso facto, ne quis consentiret in Episcopatum sine licentia sui Superioris, si aliquis de ea Religione pronunciaretur Episcopus, & ille, audita tali pronunciatione, statim consentiret absque præfata licentia, esset excommunicatus, præsertim si illud statutum esset confirmatum à Papa: nam per votum professionis se obligauit ad seruanda statuta suæ Religionis. Atque ita fuisse decisum in Rota Romana, refert Thomas Falstolus Rotæ auditor in tit. de const it. decis. 1. Si autem summus Pontifex acceptare præcipiat, vel cōcedat, vt possit consentire absque dicta licentia, clarum est, quòd non erit excommunicatus, cum Papa sit supremus Religionum Prælatus.

7 Noto 6. Quòd Episcopus regularis renuncians Episcopatui, vel si deponatur absque degradatione, non tenetur ad Religionem redire, nec Religio eum tenetur recipere; quia retinet adhuc dignitatem, & eminentiā Episcopalem, quæ est causa saltem partialis, ob quam à Religione fuit exemptus. Ita Rodriq, tom. 3. q. regul, q. 52. art. 26. Sa ver. *Episcopus*, num. 11. Sanchez lib. 6. in decal. c. 6. n. 29. Layman lib. 4. tract. 5. cap. 1. de statu relig. nu 9. Villalobos 2. par. sum. tract 35. difficul. 43. num. 2. Alij tamen apud eundem Villalob. num. 3. dicunt, quòd ipse tenetur redire, & quòd Religio tenetur eum recipere, quia remanet Religiosus; nam non est exemptus à Religione ratione Episcopalis dignitatis, sed ratione vinculi matrimonij, quod contraxit cum sua Ecclesia, à quo vinculo cū iam sit liberatus, tenetur ad propriam Religionem redire.

CAP. VII.

De forma, qua Generalis dat licentiam electo in Episcopum, vt possit in Conuentu habere cellam, & alijs priuilegijs Religionis frui.

FRATER N. Ordinis N. Generalis. R. Domino D. Episcopo N. ex Ordine nostro assumpto salutem. Apostolicæ Sedis viso priuilegio, quo R. Dominationi tuæ, in Conuentibus nostris cellam habere queas, cæterisque alijs Religiosis nostris concessis priuilegijs frui, & gaudere, nec id tamen, eadem Sede sic disponente, absque nostra expressa licentia assequi valeas, nobis instanter supplicasti, vt præfatam tibi impertiri facultatem dignaremur. Nos eiusdem Sedis diplomata, ea, qua decet reuerentia venerantes, piumque deuotionis studium considerantes, quod à te Episcopatui renunciando, vt intra pauperes Religiosorum cellas latitares, erga Minimam hanc Religionem, cuius vbera à puerilibus annis suxisti, egregiè satis significatum est; Tibi, vt in Conuentu nostro S. N. de N. cellam habere possis, victumque communem, necnon vt Capitulis omnibus prædicti Conuentus tam culparum, quàm aliorum negotiorum, interesse, & in electionibus, vt cæteri quicunque alij Religiosi votare valeas, licentiam, & facultatem concedimus, ac impertimur. In quorum fidem, &c.

1 Noto,

1 Noto, quòd assignare Conuentum dictis Episcopis pertinet ad Prouinciales, assignare autem illis Prouinciam, in qua debeant degere, ad Generalem spectat. Ita colligitur ex const. 4. Sixti IV. §. 10. tom. 2 nostr. priuil.

2 Aduerte etiam, quòd dicti Episcopi possunt etiam admitti ad vocem passiuam, sed non debent inuiti; nec etiam volentes decet ipsos descendere, nisi forte ex humilitate.

CAP. VIII.

De forma, qua Generalis hortatur Prouinciales ad suum officium rectè exercendum.

HVIVS paruulæ Congregationis regimen vt primum, inscrutabilis Dei prouidentiæ, suscepimus, illud in primis muneris nostri debitum exigere visum est, vt qui metuendum nimis, ac viribus impar, onus subijsse cernimus, compastores, cooperatoresque nostros, ad eam, in quam vocati sunt, nostræ sollicitudinis partem diligentius pertractandam incitaremus. Animarum namque Rectores amplissimum illud Angelorum nomen habent, quorum est, iuxta altissimam D. Dionysij theologiam, purgare inferiores, atque illuminare. Quòd quidem si à nobis detractaretur, ignorare omnino videremur, quàm ardua, & periculosa prouinciæ sit gregis dominici cura, nihilque aliud foret Pastoris munus suscipere, quam in pinnam templi erigi, vt cum maiori inde ignominia, & grauiori lapsu rueremus. Quamobrem te R. adm. Patrem N. in quamdam nostræ curæ portionem vnà cum tuis Collegis ascitum per Christi viscera monendum cohortandum, obtestandumque censuimus, vt diuinæ quemadmodùm placuit voluntati, huius tibi Prouinciæ curam demandare, ita quoque concredito tibi gregi omni virtutum laude, sed charitate præsertim, exemplo, ac vigilantia studeas prælucere. Charitate, inquam; nam etsi omnium sit, proximos charitatis, ac pietatis studio complecti, præcipuè verò ad sacros populi moderatores hoc spectat, quorum est Dominicis ouibus ita præesse, vt se tamen ex amore ad Pastorum dignitatem vocatos fuisse recordentur iuxta illud, si diligis me pasce oues meas: *Charitate ergo R. A. P. ante omnia opus est, vt Christi videlicet amore gregem pascas, amorem erga oues geras, amorem de cathedra doceas, amoris, charitatisque vexillum in omnibus studijs tuis erigas, vita denique magis, quam amore ouium priuari ducas gloriosum; diuinæ memor sententiæ.* Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis. *Charitatem scito dilectissime, & nihil ignorabis.* Sit in te charitas, *verè dixit Augustinus*, & necesse est plenitudo scientiæ consequatur. Quid enim nescit, qui charitatem scit? *Hæc docebit te, vt fomenta, & oleum magis, quàm ignem, & ferrum tuorum vulneribus admoueas; hæc vt flammam de cælo descendere nequaquam facias super oues; nec ad quemuis vndecunque quæsitum colorem gladium exeras potestatis. Hac ita facies, vt potestatem ab Agno cælesti ad ædificationem animarum acceptam, in tyrannidem minimè conuertas; vt amari magis, quam timeri, vt ministrare, quam ministrari, vt pastor denique ouium, quàm tonsor, & deglubitor aueas nuncupari. Exẽplo autem subditos ita præcurras, vt sis bonus odor Christi in omni loco, & quantum in te est, odor vitæ in vitam, non mortis in mortem; quatenus scilicet quicquid ad exactam regularis obseruantiæ formam, morumque ordinatam correctionem spectat, in te ipso prius, tanquam in aliorum prototypo, describens, efficias planè, vt qui in via Dei non sapiunt, exemplo tuo sapiant, & qui sapiunt non desipiant; & qui desipiunt, resipiscant. Vigilantiam præterea iure summopere optamus, qua super custodias gregis omni tempore vigiles, nec curarum molestia hebescas; ne, te somno oppresso, in agro tibi colendo à Domino dispensato inimicus homo superseminet Zizania, ne oculo tuo conniuente agni ab oculo maligno fascinentur; ne oues à lupo dispergantur, rapiantur, mactentur, deuorentur. Te tandem quàm maximè commonemus, vt in nulla seculi huius voluptate caput reclinans, in solo Iesu Christi pectore, hoc est oratione, ac meditatione, quæ illius purissimum, & candidissimum pectus referunt, quęque vnicum, & maximum sunt Prælatorum solatium, quasi in tutissimo nido, & tranquillissimo portu conquiescas. Ab eo enim vno pietatis, & charitatis fomenta, sanctæ vitæ exemplum, atque odorem, nec non gregis custodiam, & constanter patiendi robur exhauriendа tibi fore pollicemur. Quæ quidem omnia Pater luminum, à quo omne bonum, & datum optimum descendit, præstare tibi gratiosè dignetur, benignèque impertiri. Datum, &c.*

LITERA I.

Cap. vnicum.

De forma dispensandi illegitimos.

FRATER N. Ordinis N. Generalis Patri F. N. salutem. Cupientes, vt Religiosi curæ nostræ commissi virtutum Domino, suoque simul instituto, quibus addicti sunt, in omnibus, ad quæ Spiritus sanctus eos euocauit, libere valeant deseruire; tecum propterea R. P. quem religiosa vita; spectabilis mores, catholica doctrina in agendis prudentia, & honesti labores commendabilem reddunt, super irregularitate, quam ex defectu natalium, seù quouis nefario coitu contraxeris, auctoritate apostolica, tenore præsentium dispensamus; ad quæscunque Ordinis nostri administrationes, officia, dignitates, gradus, & honores, etiam Generalatus, pariter habilitantes, quatenus ad ea eligi, & assumi, illaque gerere, & exercere licitè, & liberè valeas, ac possis, in contrarium non obstantibus quibuscunque.

1 Notò quòd Generalis, etiam absque Capitulo, potest per se solus illegitimos habilitare, vt dixi tom. 2. Relig. Præl. q. 2. cap. 5. num. 143. Item non esse necesse nominare in specie, ex quo coitu sit natus illegitimus, docet Rodriquez quem cito ibid. num. 145. Illa etenim nominatio, cum precedunt merita illegitimi, & voluntas efficax dispensandi ex quocunque defectu, in habente potestatem id faciendi, ad nihil seruit, nisi ad inijciendum ruborem ipsi illegitimo.

2 Aduerte autem, quòd dispensatus ad dignitates minores, non censetur dispensatus ad maiores. Vnde, si dispensans nolit illegitimum habilitare ad Generalatum, illa clausula, *etiam Generalatus*, tacenda est. Atque ita probaui loc. cit. Relig. Præl. num. 146. Et pro hac materia illegitimitatis, vide quæ dico loco cit. a numer. 103. vsque ad 152.

LITE-

LITERA L

CAP. I.

De forma instituendi Lectores.

F*RATER N. Ordinis N. Generalis R.P.F.N. salutem. Vt primùm ad Generalatus fastigium, superna Dei prouidentia sic disponente, euecti sumus, in ea cura, ac sollicitudine iugi meditatione versamur; atque ad illud præcipuè nostræ mentis intentio ardentiùs iactatur, vt quanto nimirum studio, ac desiderio minimam nostram Religionem post nos superstitem relinqui, & sartam tectam seruari satagimus tanto etiam conatu ad studiorum institutionem, conseruationem, innouationemque (vnde vitæ huius bene, beatèque transigendæ facultas omnis emanat) ad vnicum veluti tuendæ Religionis præsidium animi nostri propensam voluntatem libenter adijciamus. Quod sanè cum per prouidam non nisi, ac circumspectam Doctorum, Magistrorumque designationem assequi posse videamur, gratum propterea Deo, Religionique nostræ obsequium exhibituros nos fore conspicimus, si in ijs locis, quæ ad multiplicanda doctrinæ semina, & germina salutaria producenda percommoda esse dignoscuntur, habiles, atque idoneos scientiarum Doctores, Præceptoresque constituamus, qui discipulorum, auditorumque suorum mentibus, Dei timorem, morumque ordinatam compositionem, regularem obseruantiam, ac disciplinam vnà cum literis ingenerarent. Ea propter cum Prouincia nostra N. diuina fauente gratia, eiusque moderatorum laudabili opitulante consilio, ac prudentia, in rebus literarijs multis ab hinc annis profecisse, & scientiarum muneribus fœcundam intueamur, vt ex ea viri scientia pollentes in dies magis, ac magis, iuuante Deo, exurgant, qui in catholica Ecclesia, velut splendor fulgeant firmamenti, & tanquam stellæ in perpetuas æternitates mansuri, ad iustitiam valeant plurimos erudire; eamdem in tam egregio, ac laudabili cœpto confirmandam, omnique nostra, qua possumus, opera, atque industria promouendam existimauimus. Cum igitur linguarum cognitione, Hæbraicæ præsertim, Grææ, atque Arabicæ plurimùm se indigere cognoscat, in ijsque præterea edoctum, ac versatum exposcat Lectorem, idcirco te venerandum P.F.N. euius doctrina, docendi facilitas, disserendi elegantia, & in præfatis linguis peritia, nec non probitas, & religiosi mores apud nos fide dignis testimonijs maximè commendantur, ad eiusmodi munus in aliorum commodum, & profectum, tuæque obedientiæ insignæ meritum, ac lucrum obeundum specialiter delegimus, ac destinauimus. Apostolica auctoritate, qua in hac parte fungimur, prædictarum linguarum Lectorem in Conuentu nostro N. cum omnibus gratijs, & priuilegijs, ac exemptionibus, quibus alij Lectores, iuxta nostri Ordinis præscripta, potiri, & gaudere possunt, ac solent, harum serie te dantes instituentes, ac designantes, in virtute sanctæ obedientiæ itidem præcipiendo, vt prædictum Lectoratus officium statim suscipias, & ad illius executionem, quam citiùs commodè poteris, te accingas. Illud te quoque paterno affectu commonentes, tuas nimirum sic formare studeas lectiones, vt auditores vitæ tuæ odore, ac exemplo ad ædificatoriè conuersandum, & prædicandum idoneos, & aptos efficias. Sicque doceas in cathedra, vt ex te tamen discipuli, tanquam ex crucis suggesto viua virtutum simulacra exhauriant, ad quæ vitam suam erigere queant, & componere. Ita enim, siue natura, siue moribus comparatum esse scis optimè, vt non tam facilè verba eius, cui se totum quis credit, quàm facta æmulari contendat. Quo fit, vt si ij, qui alios instruunt, perperam agant, fiant ipsis subditi quam simillimi, nec quicquam eo in genere Gregoriano verbo verius sit, qua ait, Gregem ferri in præceps, si per prærupta vitiorum pastor gradiatur. Quod quidem ab animi tui candore, ac puritate Deus optimus maximus auertat, suamque tibi ad id munus exequendum perennem largiatur benedictionem. In quorum fidem, &c.*

1 Noto 1. quòd tom. 2. nostr. priuil. in const. 2. Clem. VIII. num. 22. probaui, quòd ad Religiones reformandas studia literarum erant in primis necessaria.

2 Noto 2. quòd Regulares tenentur studijs linguarum Græcarum, &c. incumbere? per constitutionem Pauli V. quam refero tom. 1. dictorum priuil. in const. 2. Iulij II. nu. 19. quàm innouauit, & amplìauit Vrbanus VIII. prout refero tom. 3. dictorum priuil. cap. 3. num. 11.

3 Noto 3. quòd priuilegia Lectorum sunt varia, secundùm varietatem Religionum. Vnde vnaquæque Religio potest sua videre. De priuilegijs Lectorum in iure canonico agitur cap. *Quia nonnulli*, & cap. *Super specula*, de Magist. In quibus cap. statuitur, quòd Magistris assignetur aliqua specialis præbenda ratione Magisterij, ad suas subleuandas necessitates; quæ præbenda, cessante Magisterio, cessat. Ex quo collige, applicando Religionibus, quòd Magistri, seù Lectores plus indigent, quàm alij Religiosi; & quòd istud plus, mandantibus sacris Canonibus, est illi dandum de publico ærario, seu penu communi. Ex quo iustificatur illa praxis, quæ seruatur in aliquibus Regularium Collegijs, in quibus Lectoribus datur ex qualibet comestione duplex pictantiá, & pro illis specialiter expenduntur singulis annis duodecim scuta ad subleuandas ipsorum proprias necessitates. Quæ quidem scuta possunt ab ipsis Lectoribus exigi de iustitia. & ad ea soluenda possunt compelli, qui secundùm ipsorum statuta tenentur, vt docet Gloss. in dicto cap. *Super specula*, ver. *Prædicti*. Et potest fieri statutum, quòd ad dicta scuta soluenda teneantur singuli Prouinciæ Conuentus, ne tantùm grauetur Conuentus, in quo sunt studia, vt colligitur ex dicto cap. *Quia nonnulli*, vbi dicitur, quòd si Metropolitana Ecclesia non sufficit ad alendum Magistros necessarios, debet Episcopus cum Capitulo, alteri ipsorum facere prouideri ab alia, seu alijs Ecclesijs suæ Diœcesis. Statuitur etiam in dicto cap. *Super specula*, §. *Docentes*, & in cap. *Relatum*. de Clerico non resid. & in cap. 2. de priuil. in 6. quòd Lectores etiamsi in suis beneficijs non resideant, possint tamen recipere fructus, quousque in docendo fuerint occupati. Ex quo etiam iustificatur illud priuilegium, quòd Lectores non tenentur ire ad chorum, neque de die, neque de nocte, prout etiam declarasse Greg. XIII. refert Gonzal. ad regul. 8. cancell. §. 7. prœm. n. 180. & confirmauit Clemens VIII. in decretis editis pro refor. regul. quæ habes to. 2. nostr. priuil. in const. 10. Vrb. VIII. Et circa hoc priuil. vide Contzen 4. polit. cap. 14. §. 8. Quę omnia fuerunt confirmata, & ampliata à Trid. sess. 5. cap. 1. de refor. Ex quo etiam colligitur, quòd in Regularibus locum habeant; nam propè finem dicitur, quòd Episcopus debet, priusquàm aliquem ad Magisterium admittat, illum examinare de vita, moribus, & scientia, *quòd tamen non intelligitur de Lectoribus legentibus in claustris Monachorum*. Quæ clausula exceptiua, cum solùm ponatur in hoc puncto de examinatione, denotat, quòd alia ibi disposita secundùm propositionem applicari debent ad Lectores regulares, de quibus etiam loquitur illud cap. nam exceptio firmat regulam in contrarium. Sunt etiam Lectores præ alijs honorandi, vt probo cum multis tom. 2.

Relig.

Relig. q. 2, cap. 2, num. 74. De priuilegijs Lectorum, & Studentium agit ad longum Rebuff. ex quo Contz. loco cit. cap. 15. collegit centum octoginta priuilegia. Et de his ego etiam multa dixi loc. cit. Relig. Prælat. a dicto num. 74. Quales autem debeant esse Lectores, dixi ibidem, num. 76. scilicet probi, & docti, & fusè tractat Contzen loc. cit. cap. 6. Et quem modum tenere debeant in docendo, docet Suar. tom. 4. de relig. tract. 3. lib 5. cap. 31 Et denique, quòd scholares tenentur, quantùm possunt, defendere opinionem singularem sui Magistri. docet Abbas in cap. *Super specula*, de Magistris num. 3. per leg. *Dicere*, §. *Vnde videndum*, ff. de arb, vbi Bartol. num. 2. Quod in tantum est verum, vt si scholaris factus iudex in iudicando sequatur opinionem sui Magistri, non tenetur in syndicatu, & excusatur à condemnatione expensarum. Ita Addit. Panorm. ad dictum locum. Qui tamen limitat, modò Magister sit insignis.

4 Noto 4. quòd in Ordine nostro Lectores tenere debent locum suæ professionis, Correct. num. 75. &, si laudabilem, ac communem modum legendi excedant, non corriguntur per Correctorem, sed per aliquem superiorum Prælatorum, ibidem. Et ita debent suas formare lectiones, vt eorum auditores ad ædificatoriè prædicandū, & confessiones audiendum aptos, & idoneos efficiant; Regul. num. 41. Vnde colligitur, quòd Lectores possunt etiam suos scholares corrigere, & si delinquant in scholis, vel etiam alibi, directè, vel indirectè punire, non obstante, quod morum Magistrum habeant: nam cum debeant Scholares aptos reddere ad ædificatoriè prædicandum, debent hi posse ab illis puniri, si ea perpetrent, quæ dictam ædificatoriam prædicationem impedire possunt; nam alioquin frustra id illis mandaretur, si rebelles cogere non possent; frustra est enim illa iurisdictio, quæ vi coactiua caret; vnde illud præceptum contineret moralem impossibilitatem, & sic esset impertinens, quod non est dicendum. Nec in hoc possunt impediri à Correctoribus, nec ab alijs Superioribus, etiam maioribus, cum sit punctus Regulæ, super quam Prælati non habent facultatem. Possunt itaque Lectores Scholares immodestos, loquaces, &c. disciplinare non solùm in scholis, sed etiam alibi, in refectorio scilicet, seu Capitulo, eisque iubere, vt culpas suas coram Communitate dicant, seu etiam quòd comedant panem, & aquam dumtaxat, quas penitentias non possunt Superiores illi condonare absque consensu Lectorum, vt dixi tom. 2. Relig. q. 1. cap. 8. num. 17.

5 Noto 5. quòd congruenter etiam in Collegijs Regularium deputantur studiorum Regentes ad modum Rectorum Vniuersitatum secularium, ad quos Regentes deferuntur causæ omnes ad studium pertinentes, & eorum determinationi statur. Hic etiam Regens potest Scholares, ac etiam Lectores circa studium delinquentes punire; & est rationi valde consonum, ne omnia circa studium occurrentia ad Superiorem deferantur. Sed de hoc infra litera R. cap. 4. vide Contzen 4. politicorum, cap. 14. §. 7.

CAP. II.

De forma dandi licentiam Religioso, vt legatione fungatur.

F*RATER N. &c. Tibi, &c. Etsi sub iugi meditationis studio, imperturbatæque vitæ secessu Altissimo famulantes Religiosos, secularibus negotijs, iuxta Apostolum implicari dedeceat ne aliqua mundialis curæ occasione præpediti, ab eius quàm semel aggressi sunt, sanctitatis fastigio deprimantur, ea tamen, quæ pietatem, charitatemque redolent, quæque ad maxima humano generi concilianda bona, acnon mediocre Religioni decus, & ornamentum conquerendum accommodata noscuntur, non remissè, ac frastè, sed propensiùs, ex iniuncti pastoralis officij debito, illis sunt concedenda, eadem hæc Apostolo verbis illis suadente,* Tu verò sectare pietatem, & charitatem. *Quo quidem in genere cum præclarum, atque honorificum Legatorum munus habeatur, dissonum profectò, aut alienum à sacro Instituto nequaquam censendum, si ad res grauissimas in populis pertractandas, si ad legationes apud Principes, ac Magnates obeundas assumantur viri religiosi. Cum enim Legati partes sint, lectu, missuque publico, publicum negotium, non militari manu, sed ingenij viribus exantlare sacri porrò viri, quibus hæc animi non desunt ornamenta, minimè prohibendi, quin tam graui, ac pio, tamque honesto munere perfungantur. Quare cum ex tuis, quas nuper dedisti, literis cognouerimus, Serenissimo Duci N. in optatis esse, ad Christianissimum Galliæ Regem pro publicis, grauissimisque negotijs, Legatum te destinare, nec munus hoc absque nostra licentia, & facultate subire, & exequi valeas obnixè, humiliterque rogasti, vt eandem tibi facultatem impertiri dignaremur. Nos attendentes, non exiguum legationem istam, cum Reipublicæ, tum Religioni commodum, dignitatemque conferre, eam quam petis, facultatem harum serie, ac vi libentiùs elargimur, Illud seriò monentes, vt in eiusmodi munere exequendo, prudentiam, modestiam, ac fidelitatem, vt Religiosum decet exhibeas, ne dum proximo vtilitatem parare speras, exitium inferas, & quam de tuis meritis apud Serenissimum Ducem existimationem concitasti, fœdissimo nomine deturpes, ac dehonestes. Dominus te benedicat. In quorum fidem, &c.*

1 Noto 1. quòd to. 2. Relig q. 1. cap. 3. num. 7. probaui, quòd Religiosi poterant esse legati ad quoscunque Principes, Reges, ac Imperatores. Tum quòd ille status dicit prærogatiuam, & eminentiam super statum secularium, cū sit perfectionis, & religionis, vnde nullus Principum dedignatur Religiosos Legatos recipere, quamuis priuati Religiosi sint, dedignantur tamen omnes personas priuatas seculares admittere. Tum quòd Religiosi, qui communiter ad hoc munus eliguntur, sunt literati, prudentes, ac modesti. Et in facto ibi duos ex nostris numeraui ex innumeris, qui hoc legationis munere functi fuerunt. Post quos etiam nunc placet de duabus alijs, in gratiam P. Trimarchi nostri, mentione facere. Et primus sit P. F. Isidorus à Messana, qui eo tempore, quo Dux Maquedæ erat Siciliæ Prorex intendebatque Ciuitatem Calatagironensem, propter prætensam rebellionē desolare, dictus P. Isidorus fuit missus Legatus à dicta Ciuitate ad dictum Proregem, qui ea prudentia, & maiestate negotiū gessit, vt placatus Prorex, abstinuerit à declaratione rebellionis, & consequenter à desolatione dictæ Ciuitatis. Pro quo beneficio dicta Ciuitas dedit pro fabricando in ea Conuentu diuersis vicibus scutorum decem millia, & se obligauit dare in perpetuum pro sustentatione Fratrum centum viginti vncias illius regionis, quæ ferè attingunt summam scutorum aureorum ducentum quadraginta. Sed mea sententia debebat erigi statua dicto Patri in monumentum sempiternum talis, & tanti beneficij. Hæc mihi retulit P. Trimarchi noster, qui addidit, quòd tanto fuit captus amore dictus Prorex de Maqueda erga dictum P. Isidorum, quòd, vacante Ecclesia Syracusana, pro Episcopo illius nominauit apud Regē Catholicū dictum P. Isidorum. Eamdemque nominationem, & pro Episcopatu Syracusano, & pro Archiepiscopatu Messanensi in personam eiusdem Patris fecit Comes Castri, nunc Comes de Lemos, quando in eadem Insula fuit Prorex. At his nō immorabatur amātissimū illud erga suam Religionē Isidori pectus, malens cum Hieronymo epist. 99. ad Asellam *fabis in ea implere ventrē, quàm extra illā Attagenem ructare, & de comeso accipensare gloriari.* Secundus sit P. F. Franciscus à Sancto Dorotheo. Is decē, & septem

& septem legationibus functus est ad diuersos mundi Potentatus. Et testatus est mihi idem P. Timarchi authenticas se litteras Matriti super his vidisse anno 1633. & constat ex literis datis ex Turriximenja die 30. Decembris 1631. ibique impressis ab ipso Dorotheo ad Comitem de Oliuatez.

2 Noto 2. quo Legatus is est, quicunque ab alio ad alium missus est, pro aliquo negotio tractando. Colligitur ex cap. *Presbyterum*, d. 50. Is ante omnia debet esse timens Deum, veridicus, & minimè auarus, vt colligitur ex cap. 18. Exod. mittentis amicus, fidelis, vt sic eius negotium fideliter gerat; illi, ad quem mittitur, amicus, vel saltem non odiosus, quia dum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur, vt dicitur in cap. *Ingratibus*, 3. q. 7. & talis debet esse, qualem eum dipingit Villadiego in tract. de Legatis, q. 2. vt scilicet sit is, cuius ingressus pacificus, molestus exitus, cuius sermo ædificatio, cuius vita iusta, cuius præsentia grata, cuius memoria in benedictione, qui se amabilem præbeat, non verbo, sed opere, reuerendum se exhibeat, sed actu, non fastu; qui humilem cum humilibus, & innocentem cum innocentibus, & durum cum duris oblata occasione, præbere se possit. Sit doctus, ac eruditus, vt in promptu possit respondere sensatè, ac resolutè: sit persona grauis, & qualificata, vt sit magis charus, & magis æstimetur ab illo, ad quem mittitur; sit eloquens, vt bene possit, & absque difficultate suos conceptus exprimere. Quare etiam latinè Orator dicitur; vnde Cicero de senect. *Legati*, ait, *verbis apposite collocatis, ac dulcedine, & vt ita dicam orationis harmonia, animorum durities frangitur, ira mitigatur, odia paulatim deponuntur, clementia persuadetur, voluntates resistentium expugnantur.* Vnde Hieronymus Epist. lib. 1. epist. 16. 23. & 61. apud Paschalium c. 15. *Rideo*, inquit, *Legatum, qui patrono egeat.* Sit prudens, vt sciat tacenda tacere, loquenda eloqui pro temporum, & occasionum varietate. De hac prudentia ait Bragaccia lib. 1. de Legat. cap. 4. Hæc autem prudentia experientia acquiritur; Vnde Dionys. Halic. antiquit. Rom. lib. 10. aiebat, *Nec aliunde melius consilia petuntur, quæ in futurum prosint, quam à præteritarum rerum exemplis.* Sit ante omnia modestus in verbis, gestu, & incessu. Pro quo puncto vide Bragacciam de legatis, lib. 1. cap. 11. Et de qualitatibus legatorum diffusè tractat Carolus Paschasius in suo libro de legatis, cap. 15. 16. 17. Præcipue tamen debet legatus esse fidelis, vt possit in illo quiescere, qui mittit illum. Vnde Salomon Prouerb. 25. ait, *Sicut frigus niuis in die messis, sic legatus fidelis ei, qui misit illum, animam ipsius requiescere facit*, Elegans sanè comparatio. Sicut enim potus niue refrigeratus æstatis tempore iuxta communem vsum loquendi, animam ardenti corpori restituit, ita anxiam, & turbulentam præ negotijs animam mittentis legatum quietam, & pacificam absque vlla dubietate reddit eiusdem legati cognita fidelitas. De hac fidelitate agit Bragaccia lib. 6. de leg. c. 1. Marquez in suo gubern. christ. lib. 2. cap. 34.

3 Noto 3. quod persona legati est sacrosancta, & inuiolabilis, & qui illam tangit, mittentem tangit, & qui illi iniuriam infert, mittenti infert, ita iure gentium disponente, vt habetur in cap. *Ius gentium* d. 1. & in cap. *Si quis* d. 94. excommunicantur qui legatum violauerint. Et de hac legatorum immunitate tractant P. Greg. de repub. lib. 11. cap. 16. à num. 4 Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 3. vbi multa congerit Tiraquell. Frachetta in suo seminario, discursu 43. ferè in princ. Paschalius de legatis, cap. 25. Germonius de legatis, lib. 3. cap. 2. num. 7. & 8. Ammiratus in lib. 15. Taciti, cap. 4. num. 4. Chauassius de vera prud. lib. 4. cap. 6. § 3. Bragaccia de legatis, lib. 1. cap. 1. ver. *Dando quinci.* Ratio huius inuiolabilitatis est, tum necessitas communicationis, quia indigent omnes nationes, quæ communicatio non adimpletur, nisi per legatos. Tum quod, vt ait Plato 5. de legib. *Cum peregrinus sit* (Legatus) *desertus ab amicis, affinibus dignus est apud homines, & Deos, qui a quacumque vexatione redimatur.*

4 Sed hic quæres, an si Legatus iniuriet illum, ad quem missus est, possit hic, absque offensa eum mittentis, dictum Legatum reiniuriare?

5 Respondetur, posse. Tum quia tunc non induit amplius personam Legati, cum id non habeat in mandatis ab eo, qui misit illum, vt supponitur, sed personam priuatam; vnde qui illum offendit offensus, non censetur offendere mittentem, neque Legatum illius, sed personam priuatam, quæ prius legatione fungebatur, quare mittens non potest iustè conqueri, immo potius debet vindictam probare, & adhuc abutentem legatione punire, vt ait P. Greg. de repub. lib. 11. cap. 16. num. 6. Tum quia Legatorum inuiolabilitas à iure gentium pendet; quod tamen ius gentium etiam præcipit, vt Legati munus suum modestè, & absque iniuria exequantur; ad hoc enim, vt lex sit iusta, debet omnes æqualiter afficere. Legatus ergo, qui iniuria afficit illum, ad quem missus est, ius gentium violat; vnde non potest iure gentium deinde se tueri, nec ius gentium illi potest suffragari; nam frustra legis auxilium implorat, qui legem offendit. Quòd enim ius gentium non protegat Legatos, vt ipsi legationis munimine alios iniuria afficiant docent Paschalius de legatis, cap. 27. in princip. P. Greg. de repub. lib. 11. cap. 16. num. 6. Germonius de Legatis, lib. 2. cap. 4. vers. *Hæc, & alia.* Tum quia qui iniuriatus reiniuriat, neminem lædit, sed iniuriam repellit; at vim vi repellere licitum esse, natura ipsa dictat. Tum quia si Legatus manus inferat illi, ad quem missus est nemo dubitat, quod possit eundem repercutere, & cum moderamine inculpatæ tutelæ etiam occidere; quare ergo non licebit iniuriantem iniurijs per eremi nomine forte æstimationis est apud viros honoratos iniuriæ affectio, quam corporis percussio? Tum quia si Legatus vocaret hæreticum illum, ad quem missus est, hic, si esset catholicus non posset, salua catholicorum lege, id dissimulare, sed teneretur ei respondere saltem, Mentiris. At hoc est illum iniuria afficere. Ergo sicut potest, immo debet in hoc casu percutientem repercutere, ita saltem poterit in alijs minoribus casibus reiniuriare. Maior huius syllogismi est Ruffini apud Pegnam 1. part. directorij, com. 26. ver. *Et quia*; vbi sic habet. *Est quidem gloriosum Christi exemplo iniurias tolerare, vnam tamen notam hæreseos, qui fert, vel dissimulat, non est Christianus.* Tum quia Salom. Prou. 26. ait. *Responde stulto iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens esse videatur.* Quem locum explicans Cyprian. in libro de singularit. cleric. ait, *Responde insipienti contra ipsius insipientiam, vt non videatur sibi sapiens esse*: idest aduersus insipientem correctionibus, & animaduersionibus, immo etiam virga vtere, ne impunitas illum deteriorem reddat, vt explicat Salazar Prou. c. 26. vers. 4. & 5. fioc. Tum quia Procopius de bello Goth. lib. 1. ait, *Magna quadam, & inclyta Oratorum dignitas est, & apud omnes mortales alioquin honorabilis, sed tandiu id in se muneris retinent, quoad ipsi sug legationis officium seruant; Nam hominem occidere, qui legatione fungatur, tunc quidem, & iure pro humanis legibus licet, cum Regem videbitur contumelia affecisse*, Atque ita docent Carolus Paschalius de Legatis, c. 27. versùs finem. Germon. de Leg. lib. 2. c. 4. ver. *Hæc, & alia*, versus finem; & lib. 3. c. 3. num. 7. P. Greg. de repub. lib. 11. cap. 16. num. 6. Frachetta in suo Seminario discursu 43. vers. *Ma non è men degno.* Bragaccia de legat. lib. 5. cap. 11. pag. mihi 515. Canonhetius quæst. in Tacitum, lib. 2. de Legatis, pag mihi 283. ver. *Seruanda Legatio.* Innuunt Marquez in suo guber. christ. lib. 2. cap. 34. in princip. Chauassius de perfecta prud. lib. 4. cap. 6. § 3. Neque his obstat dictum Liuij lib. 2. c. 4. fine, vbi ait. *De Legatis paululum addubitatum est, & quamquam vi si sunt commisisse, vt hostium loco essent, ius tamen gentium valuit.* Vnde colligitur, quod Legatos delinquentes Romani non puniebant. Respondetur enim, Romanos noluisse eo temporis dictus Legatos punire, nō quod iure nō posset, sed quia, vel eos magnanimiter spernendos esse iudicarunt, vel quia cum illis clementia vti voluerunt, vt respondet Frachetta loc. cit. in fine, seu id fecerunt pro sua modestia, & ad aliarum gentium gratiam aucupandam, vt ait Godelæuius ad dictum locum Liuij; nam alias, ait

dictus

dictus Godel. Romani cœperunt Legatos Annibalis euntes ad Regē Macedonicū, vt narrat Liuius lib. 3. decad. 3.

6 Consului tamen P. Greg. lib. 11. de repub. cap. 6. n. 9. quòd fortè meliùs esset, si Princeps iniuriatus simularet iniuriam, & illam ascriberet mittenti Legatum, vel si peteret vindictam ab illo, qui Legatum misit, vel etiam si rideret Legati iniuriam, & illum excedere iuberet; quod intelligo, modò iniuria esset particularis, non vniuersalis in totum populum, aut communitatem; nam tunc, vt hic infra probabo, eam dissimulare non potest Princeps. Subdit verò P. Greg. *Possunt, & iure, ni fallor, Legatos iniuria afficientes præter mandata retinere Principes, vt interim expectent a mittentibus responsum, num talia fieri, aut dici, quæ facta, dictaue sunt, mandauerint; quod si mittentes ratum habeant, liberos relinquere; sin minus punire ipsi possint, quia tunc nō vt Legati, sed vt priuati, & delinquētes, per iurisdictionem loci, ita que delinquunt, comprimi possunt. Immò si non probentur a suis possunt, vt hostes iure necari.*

7 Vnde collige, quòd si Legatus iniuriet illum, ad quem missus est, de mandato illius, qui misit illum, tunc offensus non potest licitè reiniuriare Legatum, qui solùm merus executor fuit, sed debet vindictam sumere de mittente. Duæ tamen adhuc requiruntur conditiones in Legato habente talem commissionem ad hoc, vt licitè possit euadere pœnam, & vitare furorem illius, ad quem missus est. 1. vt protestetur, se id dicere omnino de mandato mittentis illum. 2. vt id faciat lenissimis, & modestissimis verbis, & suauissimè, quantum fieri potest. Atque ita Germonius de Legatis, lib. 2. cap. 5. num. 10. & cap. 6. n. 20. Hoc tamen adhuc periculosum est Legato, si agendum sit cum Principe cholerico. Sed quid, si Legatus iniuriet non solùm illum, ad quem missus est, sed totam ipsius communitatem, V. G. si missus ad Ducem aliquem Corsicæ, dicat, non est nouum, Corsos gentem esse barbaram, proditricem, ingratam; seu etiam ad aliquem Religiosum missus dicat, Religionem esse ingratam? liberumne erit Duci illi Legatum reiniuriare, vel dimittere, vt hucusque dictum est, an verò tenebitur iniuriam repellere? Ego in hoc puncto puto, quòd tenebitur in conscientia dictus Dux, seu Religiosus iniuriam repellere. Constat; quia tunc iniuria facta est communitati, quę sine offensa Dei tolerari non potest, cum hoc etiam redundet in offensam Dei, iuxta doctrinam D. Thomæ quodlib. 5. art. 26. & expressiùs 2. 2. q. 108. art. 1. ad 2. vbi ait, *Dicendum, quòd mali tolerantur à bonis in hoc, quòd ab eis proprias iniurias patienter sustinent, secundum quod oportet, non autem tolerant eos, vt sustineant iniurias Dei, & proximorum; dicit enim Chrysost. hom. 5. in Matth. op. imperf. In proprijs iniurijs esse quempiam patientem, laudabile est, iniurias autem Dei dissimulare, nimio est impium.* Et ad 4. ait, *Dicendum, quòd iniuria, quæ infertur personę alicui, quandoque redundat in Deum, & in Ecclesiam, & tunc debet aliquis propriam iniuriam vlcisci, sicut patet de Helia, qui fecit ignem descendere super eos, qui venerant ad ipsum capiendum, vt loquitur 4. Regum 1. Et similiter Elisæus maledixit pueris eum irridentibus 4. Regum 2. In quantum verò iniuria in aliquem illata, ad eius personam pertinet, debet eam tolerare patienter, si expediat.* Et opusc. 19. contra impugn. Relig. c. 14. probat, quòd Apostolici viri maledicentibus resistere possunt, eosque repellere, non amore priuatæ gloriæ, sed communis vtilitatis. Sed si quis publicè dicat, quòd aliqua communitas Religiosorum est ingrata V. G. id redundat in maximam iniuriam Dei, cuius obsequijs illa communitas est specialiter mancipata, quasi Deus toleret sibi seruiri à personis ingratitudinis nota notatis; eo modo, quo iniuria fieret Principi, de quo diceretur, quòd toleraret in sua aula seruos scelestos. Et Tostatus q. 2. in cap. 42. Genes. ait, *Si autem iniuria facta sit alicui communitati non debet aliquo modò remitti sine congrua satisfactione, & punitione.* Idemque censet, si iniuria facta sit personæ alicui communi. Ex quibus concludo, quòd iniuriæ factæ alicui communitati a quacumq; persona factæ sint, tolerari non debent; nisi fortè prudentia tolerare suaderet ad tempus in aliquo casu speciali.

CAP. III.

De forma dandi alicui licentiam libros imprimendi.

FRATER N. Ordinis N. Generalis R. P. F. N. salutem. In quandam militantis Ecclesiæ curam, sollicitudinemque, meritis licèt imparibus, euocati sedulo inuigilare tenemur, vt quos in Domino filios quotidianis oneribus, doloribusque in vitam cælestem pariter mater Religio, editosque non desinit tenerioris scientiæ lacte reficere, ablactatos autem solidioris doctrinæ cibo enutrit, cæteris quoque cum Religionis, tum Ecclesiæ alumnis conquisitæ sapientiæ communicatione, verbo, vel scripto nunquam non prosint. Sapientia enim abscondita, & thesaurus inuisus; quæ vtilitas in vtrisque? *verè, grauiterque dixit Sapiens. Quod quidem si à nobis parui penderetur, muneri nostro deesse videremur, & scientiæ domum per sterilitatem euertentes Religiosi, velut infœcundæ arbores cultori suo fructum denegantes, è vita mererentur excidi. Quamobrem cum ex literis tuis, quas nuper misisti, nobis innotuerit, maximo te ingenio, studioque in sacram Genesim commentaria peperisse, quæ lucem publicam aspicere exoptas, obnixèque rogaueris, vt nostra tibi pro eisdem prælo subijciendis, licentiam, ac facultatem impertiri dignaremur. Nos attendentes, eum, qui Dei beneficio rectè aliquid fecerit, cæteris quoque iuxta D. Basilij sententiam, notum facere debere: Miserrimumque esse habenti à Deo gratiam intellectus posteris suis, idest, studiosis, nihil scriptum dimittere: prætactam tibi licentiam, ac facultatem harum serie concedimus, & elargimur; modò tamen duo ex Ordine nostro Theologi, à P. F. N huius Prouinciæ Prouinciali deligendi hæc, quæ in sacram Genesim scripto persecutus es, accurate admodùm viderint, & perlegerint, atque ad maiorem Deo gloriam, Religioni decus, proximoque vtilitatem conquirendam opportuna existimauerint. In quorum fidem, &c.*

1 Noto 1. quòd antequam libri edantur, tres requiruntur scientię. 1. enim requiritur Superioris religionis licentia. Et hoc puto, ne aliquid sordidi, inordinati, & obscuri in illis contineatur, quod possit librum, & Religionem simul deturpare, obscurare, & denigrare; sunt enim tam acuti huius ætatis librorum feracissimæ critici, vt libros librare non sint contenti, sed eos velint cribrare, & recribrare accuratè non solùm, sed & immisericorditer; nam plurima in libris nitentia licèt reperiant, maculis tamen quibusdam, quas aut iniuria fudit, aut humana parùm cauit natura, offenduntur, hasque memorię diligenter mandant, vt posteà in compitis, & triuijs cunctis propalent. Miserrima gens; quæ putat, ex aliorum quisquilijs nitorem sibi comparare. 2. requiruntur licentiæ Inquisitorum, &c. Et hoc puto, ne impia sub dulci melle venena lateant, impura enim lectio maximum est vitiorum irritamentum, & ad corrumpendos animos potentissimè valet; vnde meritò acutissimis Theologis, ijsque perspicacissimis probandi, antequam edantur, libri traduntur, qui in hoc munere tenentur esse exquisitissimi, ne, si errores irrepant, prohibeantur, cum auctorum damno, & vituperio, ac infami, & imperiti vulgi detrimento, quod fugientes, & prohibitos libros vndequaque venatur, quasi in illis sapientiæ absconditi thesauri recludantur, & in concessis vulgaris solum disciplina contineatur. Plebs curiosorum fanatica, quæ in puluere aurum quærit, ac si sancta mater Ecclesia Catholica, simulque pia, quando in aliquo scriptore errores irrepserunt, si doctrina alias sit futura vtilis Christiano populo, erroribus resecatis, libros non concederet.

cederet. Secularis tertiò politia libros sua examinat trutina, ne quod scilicet in ijs contra statum Reipublicæ dogma, quod populi constantiam enecet, pacemque publicam turbet, doceatur, sicut enim cudendæ monetæ seueras leges fert, & tuetur, ita etiam de libris idem sibi statuendum, tuendumque esse opinatur; & meritò, nam plus est animos, quàm fidem commerciorum corrumpi. Et denique omnes eò tendunt, vt sicut non temerè quæuis esculenta citra delectum palato admittenda censemus, nisi antea simus per omnia certi de eorum salubritate, sic quoque, immo multò diligentiùs curandum est, ne quælibet quorumlibet nugæ quibuslibet legi permittantur. Pro librorũ impressione vide, quę dico to. 2. Relig. q. 3. c. 9.

CAP. IV.

De forma approbationis librorum.

INæstimabilis scientiæ gemma pulchrior videtur, si videatur, & gloriosior, si se in eius aspectu detineat mens hominum. Beatior quidem, feliciorque doctrinæ rosa pulcherrima si in angusto memoriæ sinu collectum decus in libris ostentet, & quæ sibi decori, cæteris etiam sit voluptatis odorem spirans. Quid enim sui maximam præstet esse partem si aliorum obliuiscatur, nec scriptum quid posteritatis commodo transmittat vir doctus, ac sapiens? Haud sanè gratum se Deo putet, si quæ ab eo copiosè hausit ornamenta, per steriles, atque inopes actus euertat, nec in alios effundat, sibi soli non natus homo. Audiendum ergo, communeque peragendum negotium librorum partu non iniucundo, ne scitum illud inane videatur Hæbræorum Sapientis illustre pronunciatum. Faciendi plures libros nullus est finis. *Quam eximiè, quàm appositè publico studentem bono cernimus libri huius auctorem R. adm. P. F. N. qui quicquid in nobis est, totum illud reipublicæ deberi intelligens, nec quicquam magnificentius, quam omnibus prodesse, post aliquot fæcundissimæ mentis labores in lucem elatos post vnum & alterum moralis Theologiæ volumen posteris compactum tertium itidem inscriptum N. quod reliqua perficeret, nunc foras educit? Cui quidem librando, approbandoque, cum ego infrascriptus R. P. F. N. Ordinis N. Generalis, iussu, ac mandato, à R. adm. P. F. N. Prouinciæ N. Prouinciali delectus fuerim, in eo attentè perlecto, ac examinato nil à catholicæ fidei regula, bonisque moribus alienum spondeo me reperisse. Sacri quinimmò Theologi partes, tam piè pro moribus, tam doctè pro veritate tueri conspexi, vt ad rerum moralium intelligentiam lumen afferat non exiguum. Flosculis etiam scholasticis tam varijs, ac mirificis, tamque singularibus, ac perpolitis librum conspergit, & quod mirabilius est, practicis quæstionibus ita leges attexit, atque inducit, vt multi licet laboris negotium sit libros scribere, eamque ob causam sacratissimo exuli, qui de ipso dominici pectoris fonte potauerat dictum sit, ac sæpius repetitum* scribe, *nil ampliùs tamen ad cumulatissimam veri Scriptoris laudem hic exoptari posse videatur. Quid styli persequar elegantiam, ac pulchritudinem? quid salubrium sententiarum pondus, ac varietatem, quibus sic capit, detinet, atque delectat, vt illustræ sideribus cælum, depictum floribus pratum, concinnum figuris aulæum, illuminatum gemmis amiculum eius dixeris lucubrationes?* Mandare *enim* quemquam, *aiebat Cicero*, literis cogitationes suas, qui eas nec disponere, nec illustrare possit, nec delectatione aliqua allicere lectorem, hominis est intemperanter abutentis, & otio, & literis.

Vt semper varium plus micat artis opus.
Nam quæcunque solent per se perpensa placere,
Alterno potiùs vincta decore placent

Doctrinæ accedit robur, ac fæcunditas, vt quæ non de arescentibus riuulis, sed de ipso rerum, grauiorumque Scriptorum fonte sensim potata egregiam illam Tulliani pectoris vocem non ignorans. Tardi ingenij est riuulos consectari, fontes rerum non videre. *Quod causa fuisse dixerim, vt iamdiu conceptum fœtum citiùs edere non potuerit ad illud Hieronymi*, Nec ad scribendum citò prosilias; & leui ducaris insania, multo tempore disce, quod doceas. *Quis eius in scribendo facilitatem, breuitatemque, non dicam exprimere vlla ex parte, sed vel leuiter adumbrare sermone possit? vt si in cæteris paucos admodùm sibi pares, eo in genere, vix quẽquam habeat superiorem. Tantam enim rebus obscurissimis lucem affert, vt legentium labor in eo solum sit positus, ab eo scilicet inuenta, ac disposita summa cum voluptate intueri. Quid absolutissimam exequar rerum tractationem? Ita namque se gerit, vt vix intactum aliquid, vel vllam consimilium studiorum segetem posteritati relinquat: difficultatibus siquidem omnibus penè exhaustis, vel non parum emollitis, ac mitigatis, præstantioris cuiusdam ingenij aciem, iudicijque demonstrat, vt maiorẽ pudoris, quam industria materiã sapientiæ studiosis transmittere iudicetur. Modestiam eius attexere superuacaneũ. Prudenter enim, consultèque se gerit, suasque firmat assertiones, nec aduersariorum animos asperitate exulcerans, nec scommate petens; teterrimum illum quorumdã morem detestatus, qui non cum dogmate, sed dogmatis assertoribus confligentes, non aliter ac sepiæ atramentum vomunt, vt eos effugiant. Ingenij tamen simplicitatem, magnanimitatemque non possum quam maximè non mirari: A cognito errore, & qui in iam editis codicibus irrepserit, leuitatem haud putans discedere, simplicem lapsus confessionem astruendo, ingenuè fatetur, aliud putaui, deceptus sum; more scilicet magnorum virorum, qui multa nihilhominus habentes, vel habituri, aliquid sibi detrahere non erubescunt. Fidelitatem denique, ingenuumque auctoris pudorem, quid commemorem, vt si quos ad scripta firmanda Doctores vocet, inoffenso pede possint decurri; & si quidquam ex alienæ doctrinæ penu in sua opera depromat, ingenio sit nequaquam ingrato, vel impudenti, sed per quos profecerit ostendendo, in æris alieni cumulo creditoris nomen libentissimè profiteatur. Quæ quidem omnia animo reuoluens, tam præclarum, atque egregium Scriptoris opus prælo committendum fore existimo, indubièque confiteor, vt copiosissimi nimirum scientiæ fructus ingenij fælicitate pullulantes, ab omnibus colligantur, & quæ spiritualibus angustijs capi non potest ampla supellex, in aperto orbis theatro perspecta, sapientum oculos pascat; ac probatissimi demum, lectissimique auctoris labores, in quibus humana exultauit industria, ex arcana mentis custodia emergentes in omnem posterorum memoriã consecrentur. In quorũ fidem, &c. Datum, &c. Frater N. &c.*

Nota, quòd ista forma comprehendit omnia ferè motiua, propter quæ libri placere solent; vnde non est necesse in cuiuslibet libri approbatione, immo neque deceret aliquando eam ad verbum transcribere, sed poterit quilibet suum motiuum alijs relictis decerpere, suoque ingenio, & libro approbando accommodare.

LITE-

LITTERA M.

CAP. I.

De forma instituendi magistrum Cæremoniarum.

FR. N. &c. Super muros Ecclesiæ constituti à Deo custodes religiosi viri, sic diuinæ laudis officijs, ritibus, ac cæremonijs debent esse intenti, vt cælestes veluti milites, instructas cœli acies imitentur, & choros, in quibus Dei Verbum sequentibus, nil confusum apparet, vel inconcinnum. Quod quidem si ab ijs detrectetur, verendum profectò, ne à præscriptis sacrorum rituum documentis resilientes à cælesti tandem, ac pura, quæ beati expectant, diuinarum mentium harmonia prolabantur. Id enim & supremo illi cętus angelici Coryphæo nouimus contigisse, qui cum in lateribus aquilonis Regis magni ciuitate, vbi decies centena millia Deum laudantes assistunt, non stare, vt cęteri, sed impudentissimè sedere, sociamque Dei laudationem cęremoniarum neglectu despicere præsumpsisset, audire meruit. Quomodò cecidisti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris? Hanc auertere à militibus suis irreparabilem iacturam satagentes Ecclesiæ Duces, vt ingenium corporibus, animisq; corporem depellerent præcipuas demandati muneris partes eas esse censuerunt, aptos nimirum, atque idoneos quouis tempore Cæremoniarios præficere, à quorum nutu, ac imperio cæteri, tanquam multitudo cælestis militiæ ab Archangelo Gabriele, pendentes rectam psallendi rationem, sacrarumque cæremoniarum formulam ediscerent, ac felicius exhaurirent. In eamdem nos quoque cogitationem rapit sollicitudo nostra erga res sacras, pro quibus potissimum tuendis pastoralis officij iugum humeris nostris impositum cogitamus, quibusque neglectis, vel ipsum Religionis vocabulum negligi necesse est, ac penitus euanescere. Quamobrem cum te supradictum in diuini cultus ministerijs, pijsque ritibus, ac cæremonijs longe versatissimum, scientia itidem, honestisque moribus, ac modestia præsertim commendabilem esse sciamus, te proinde, Conuentus nostri N. Cæremoniarum, & sacrorum rituum veluti moderatorem, ac ducem, harum serie, ac vi se ligimus, & destinamus. Vniuersis, & singulis eiusdem Conuentus Patribus, ac Religiosis præcipientes, vt tibi vni, quo ad rem diuinam, officium, ac reliquas omnes, tàm Ecclesiæ, quam Cœnobij generales, & peculiares, cum publicas, tum priuatas, ac domesticas cæremoniarum, siue rituum exercitationes, promptè ad nutum, alacriterque pareant, obtemperent, ac obsequantur. Eiusmodi autem munus, vt vigilantius, expeditiusque obire valeas, ab omnibus etiam, quæ in eo exequendo exturbare vllatenus possint, earumdem nostrarum serie prorsus eximimus, ac liberamus. Socium quoq; tibi iungentes P. N. qui vices tuas, si res exegerit, obire, nec alias, quam à te probatas functiones edocere teneatur. Illud vero monemus in primis, quin & districtè præcipimus, vt semel saltem quolibet mense, in Ecclesiam, vel alio, stata die Religiosis omnibus conuocatis Breuiarij, Missalisq; Romani, nec non Ritualis nostri formulas, & rubricas per te explicatas, in praxim cures ab aliquibus deducendas. Ac præterea ne S. Patris Institutoris cæremonialia monimenta, diuino quodam edita artificio obsolescant, eadem ipsa, quo ad fieri poterit, tam in Ecclesia, quàm in cænaculo, atq; alibi obseruanda, & in prædictis cæremoniarum conuocationibus enucleanda esse, pariter iubemus. Porro si quidquam in ijs à Breuiarij, Missalisque Romani regulis, ac notis discrepare, vel ipsis minus congruere animaduerteris, illud vel apta, ac opportuna conciliare expositione, vel modesto saltem, & quod venerationem præferat, silentio studebis inuolare. Hæc tibi demum concredití officij summa, dilecte Fili, vt ipsi videlicet sedulo intendas, & totis incumbas studijs, ac viribus, nec quidquam minutum esse scias, quod Dei causa suscipitur. In te vno nititur religiosi cultus obseruatio, quam si per steriles, ac inanes actus euerti contingat tibi vni putes tribuendum. Exere igitur vires, & cura, vt Ecclesiastica officia religiosò persoluantur. Ita enim fiet, vt ad altiora perfectionis culmina subleuari se sinant cæremonijs instructi Religiosi, & copijs omnibus vitæ necessarijs, vt olim Maiores nostri, à liberalissima Dei manu cumulari mereantur. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

1. Noto 1. quòd vsus cæremoniarum præceptus est nobis in scriptura pluribus locis Deutheron. 26. vers. 17. *Dominum elegisti hodie, vt sit tibi Deus, & ambules in vijs eius, & custodias cæremonias illius, & mandata, atq; iudicia, & obedias eius imperio.* Et Leuitici 5. vers. 15 *anima, si præuaricans cæremonias peccauerit, offerat &c.* Et Leuitici liber totus est in præceptis cæremonialibus. Est autem cæremonia secundum Abulensem q. 6. ad finem in cap 27. Exodi specialis, & externus ritus colendi Deũ, in quo cultu considerari possunt, & ipse actus colendi, qui debet esse humilis, grauis, modestus, & ipsi colentes, qui debent esse ad cultum Dei specialiter instituti per consecrationem legitimam, & singulari conuersatione, ac in habitu, &c. à secularibus distincti, & instrumenta dicti, cultus, vt vasa, vestes, &c. vt ex D. Thom. 1. 2. q. 102. doces Carthusianus in Leuit. a. 1. Porro propter tria cęremoniæ institutę sunt. 1. ad excitandam fidelium deuotionem erga sacra mysteria. 2. ad illorum instructionem, quia solent simplices eruditi per signa sensibilia, & rudiorum mens sic eleuari ad sublimiora præcipienda, vnde dum solemnes illos ritus intuentur, vel erudiuntur, vel saltem extimulantur ad inquirendum quid per illos significetur 3. ad adumbrandam Ecclesiam triumphantem, vnde per illa, quæ in celebratione missarum, & officiorum geruntur, monemur ad perennem illam solemnitatem aspirare. Ita Marchantius in virga Aaronis lect. 18. Adde vt essent ornamentum Ecclesiæ vt asserit Marius in cap. 4. Deuteronom. Ad illa verba *quæ est enim alia gens &c.* Videri potest D. Thomas 1. 2. quæst. 102. & 103. Hosius in 9. & 10. præcep. decalog. à cap. 86. Lorinus pręfat. in leuit. cap. 7. & Trid. sess. 22. de sacrificat. missæ cap. 5. Deicytoles noster in cap. 1. Zachariæ vers. 6. quęst. 2. numer. 5. & 6.

2. Noto 2. quòd in qualibet bene ordinata Republica tria debent esse genera præceptorũ, moralium nimirum, iudicialium, & cæremonialium, sic Deus in Republica iudæorũ, ab ipso instituta, hæc præcepta instituit, vt constat ex multis locis Deuteronom. præsertim ca. 4. vbi ait. *Quę est enim alia gens sic inclyta, vt habeat cæremonias, iustaq; iudicia, & vniuersã legẽ.* Custodia autẽ horũ præceptorũ superioribus Reipub. demandatur, & hoc ad ipsius Reipublicæ perfectionem, necessitatem, & decorẽ pertinet, vt D. Thomas probat. 1. 2. q. 183 a. 2. Quia autẽ hæc præcepta diuersas actiones dicunt, quæ per vnum solum hominem rectè adimpleri non possunt. Ideo portet, vt ad diuersas actiones diuersi homines deputentur, vt probat D. Tho. loc. cit. Et sic Christus in christiana Repub. vt ait Apostolus ad Ephesios 4. *dedit quosdam quidẽ Apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero Euangelistas, alios autẽ Pastores, & Doctores.* Sic in rebus publicis secularibus habetur summus omnium moderator. Iudices ministrantes. iustitiã, & alij dirigentes ea, quæ ad Reipublicæ pulchritudinem. & decorẽ faciunt. Sic etiam in quibuscunq; particularibus Ecclesijs, quæ etiã paruæ Reipublicę, sunt habetur summus moderator Episcopus, Vicarius, seu alij Iudices causarum, & magistri cæremoniarũ dirigentes ea, quæ ad exteriorem cultu Dei pertinent, Cũ ergo noster legislator imitatione Dei illa tria præceptorũ genera instituerit in sua religione, nimirũ Regulã, in qua moralia pręcepta cõtinẽtur, Correctoriũ, in quo iudicialia, & Cæremoniale, in quo cæremonialia, quod nullus legislatorũ fecit, quod sciã, cõsequẽter meritò vocatur religio nostra inclyta, magnifica, insignis, & super omnes perfecta, vt probo diffuse disp. 1. Proemiali cõmentar. in regu. minim. c. 3. complectẽs totius religionis perfectionẽ, vt canit Ecclesia in responsorijs B. P. Quę quidem præcepta cum per vnum hominẽ rectè exerceri non possint, ideo oportet, vt cura saltẽ cæremoniarũ alicui Patri particulari tradatur, relicta cura aliorũ superioribus ordinarijs. Quod mihi videtur sinè difficultate in ordine nostro, eo enim ipso q cæremonias instituit, videtur etiã demandasse curã illarũ alicui fratri particulari, qui illas dirigeret, doceret, explicaret, practicaret, est enim vsus cæremoniarum perdifficilis,

ficilis, cum ad minutissima descendat, vnde diligenti directore indiget eius praxis. Nec potest superior his vacare, cum multis alijs curis distrahatur. Vnde in religione nostra in Conuentibus principalioribus semper adfuit dictus magister cæremoniarum, qui quidè in Hispania vocatur magister Chori. In Italia verò magister cæremonialium. Et cū dictus magister multum conferat ad diuinum cultū augendum, ad adiuuandum studiū religiosorum circa diuina officia, & ad excitandā populi deuotionem, decet illū in omnibus Ecclesijs præcipuè collegiatis, & regularibus principalibus instituere, qui sit vir probus, in dignitate sacerdotali constitutus bonis moribus ornatus, alios grauitate, doctrina, prudentia, & decore precellens, in Ecclesiasticis ministerijs sufficienter instructus, sacrorumque rituum, ac cæremoniarum studiosus.

3. Noto 3 quòd de magistro cæremoniarum tractant Cæremoniale Episcoporum lib. 1. c. 5. Castaldus in praxi cærem. Sect. 1. per totam, Cæremon. cleric. minorum cap. 1. Eius officium est cūcta munera Ecclesiastica prospicere, & prouidere præsertim in diebus solemnioribus, vt tempore scilicet, & loco omnia sint in Ecclesia rectè disposita. Item in vigilia cuiusque diei festi solemnioris debet affigere tabellam, in qua ministri officia illius diei completuri designentur omnes, eosq; de particularius cæremonijs illius diei instruere, sacristamq; monere, vt preparet, quæ in particulari dictis diebus sunt præparanda. Attendereque etiam debet diligenter, an omnes, deuotè, & grauiter, ac humiliter edoctas cæremonias seruent, negligentes, illius muneris est, charitatiuè monere, vt diligentiores sint, & per hoc necesse est, vt superiores mandent, vt illi omnes simpliciter pareant, & absq; repugnantia, aut disputatione faciant, quæ ab illo mandantur. Quòd si ipse in aliquo defecerit à superiore dumtaxat moneatur, seu à Patribus senioribus, & grauibus adhoc, vt confusio vitetur.

4. Noto 4. quòd nuper in dubium versum est, an Cæremoniale nostrum fuerit, à B. P. immediatè compositum, an verò solùm de illius iussione, & ab ipso approbatum. Ego puto, quòd fuerit ab ipso immediatè compositū, & probat mihi euidēter titulus dicti cæremonialis, qui talis est. *Cæremoniæ obseruantissimi Ordinis fratrum minimorū à Beatissimo Francisco de Paula predicti ordinis præcipuo institutore diuino quodā artificio editæ*, Qui titulus est antiquissimus, habeo enim cæremoniale impressum Parisijs anno 1528. in quo talis titulus habetur, & fuit semper hic titulus dicto cæremoniali præpositus in omnibus impressionibus, quæ de illo sunt factę ab illo tempore, idest anno 21. post mortem B. P. vsq; ad præsentem diem, & dictum cæremoniale semper fuit positū inter opera B. P. & semper fuit ab illo vsq; ad hęc tempora dictus B. P. prętatì cæremonialis existimatus absque vlla hesitatione auctor, quod etiā sentit P. Passarel. in Indice regulę, & constitutionū verbo, *cæremoniæ P. nostri S. Francisci obseruandæ.*

5. Verum quidē est, quòd in capitulo generali Turon. n. 46. & in Tolosano n. 28. & Romano 2. n. 17. idest 2. 3. & 4. religionis dicitur, quòd dictum nostrū cęremoniale fuit factum tēpore B. P. & decernitur in dictis capitulis, quòd dictum cęremoniale seruetur, & legatur quousq; in proximo generali capitulo de eo totaliter concludatur, ad hoc vt vnaqueq; prouincia possit se in eo conformare. In quinto verò capitulo generali, quod fuit celebratū Parisijs, nu. 19. & in 6. quod fuit celebratum Romę pro tertia vice n. 26. deliberatū est, quòd omnes prouincię se in eo conforment, cū enim in predictis capitulis 2. 3. & 4. relecta fuisset decisio difficultatis, an Cęremoniale à B. P. cōpositum esset vbiq; seruandum propter multas, & varias difficultates, quæ ex eius obseruantia resultare videbātur ob regionum varietatē, in quintū capitulū generale proximū, quod deinde fuit celebratū Parisijs, hoc capitulū n. 19. præcepit, vt dictū Cęremoniale ab omnibus vbiq; seruaretur his verbis *Precipientes omnibus, & singulis nostræ religionis fratribus, quod in cæremoniarū obseruatione se studeant conformare*, quod decretū fuit confirmatū deinde in c. sequēti Romæ 3. celebrato n. 26. sub ijsdem verbis, addito solùm, quòd ad illius obseruantiam tenerentur omnes fratres, *cuiuscunq; gradus, conditionis & status fuerint*, quod ad vnguem fuit obseruatum vsq; ad annum 1574. cum enim per illa tempora fuisset reformatum Breuiariū Romanum, religio nostra, quæ nec latum, vnguē discedere profitetur à ritibus Romanæ Ecclesiæ iuxta legislatoris præceptū in c. 4 regulæ n. 12. congregata in c. generali Genuen. 4. n. 32. statuēdo mandauit, quòd omnes se cōformarent in persoluendis horis canonicis, & celebratione missarū Breuiario reformato ab Ecclesia, omisso nostro Cæremoniali in his, quæ illi sunt positiuè contraria, idest in his, in quibus Cæremoniale Romanum aliquid fieri mandat, vel non fieri prohibet, non autē in his, quæ sunt solū illi contraria negatiuè, idest, in quibus Cæremoniale Romanum concedit aliquid ità fieri iuxta doctrinam, quam tradidi to. 3. priuil. c. 1. nu. 12. quòd est multū aduertendū, in alijs vero seruaretur Cæremoniale nostrū, quòd decretum fuit confirmatū in c. Barcinon. 1. n. 5. & Massiliensi 1. n. mihi 63. Itaq; Cæremoniale nostrū seruandum omnino est sub graui culpa (adest enim in prædictis capitulis præceptum de illius obseruantia) in his omnibus, in quibus Cæremoniale Romanum expresse contrariū positiuè non præcipit, si autem Romanum tantummodo cōcedat aliquid tali modo fieri, & nostrū aliter fieri mādet, nostrum seruandum est. Et similiter seruandū est in his, quæ sunt supra, & preter Cæremoniale Romanū, idest in his, de quibus dictū Romanū Cæremoniale nihil disponit, vel ad illud nullo modo pertinent iuxta ea, quæ in simili dixi to. 1. relig. subd. q. 1. cap. 8. in princ. nam hæc non sunt contra dictum Cæremoniale Romanum per doctrinam D. Thomę 3. contra gentes cap. 100. Cū ergo religio nostra tam semper tenax fuerit obseruantiæ dicti nostri cæremonialis, nec illud vnquam relinquendū putauerit, nisi in his præcisè, quæ dixi certum est, quòd antiqui illi patres, qui claram notitiam habebant de rebus B. P. vtpote eius contemporanei putarunt dictum nostrum Cæremoniale fuisse compositum à B. P.

6. Ad illud quod dicūt dicta duo capitula Cęremoniale fuisse compositum tempore B. P. &c. dicta capitula non negare, quòd fuerit à B. P. compositum, sed tantum velle, quòd post compositionem fuit traditum aliquibus patribus literatis, vt illud reuiderent, cum enim B. P. humilimus esset, parum sibi confidebat & nihil æstimabat propria, immo ex industria affectabat ad gloriolam vitandā, vt propria, non propria videri. Et licet diceremus, quod fuit tantummodo factum de illius iussione, & ab eo solum approbatum, nō per hoc tamen desineret esse B. P. nam ea nostra facimus, quæ recognita, vt hic auctoritate nostra approbamus l. 1. C. de iur. ver enucl. & ca. *Si Apostolicę* de præb. in 6. Seu dic, & verius meo videri, quod fuit error, vel impressoris, vel Scribæ Capituli Turonēsis, quem deinde errorem secuta sunt sequentia duo capitula Tolosanum 3. scilicet, & Rom. 2. quem quidem errorē sic restituo, *Cæremoniæ à bonæ memoriæ legislatore nostro compositæ*; & illius erroris causa fuit dictum Capitulū Turonense quod sic habet; *Cæremoniæ bonæ memoriæ legislatoris nostri compositæ*, quod cū vellet corrigere Cap. Tolosanū, addidit illam particulam *tempore*, & sic restituit. *Cæremoniæ tempore beatæ memoriæ patris, & legislatoris nostri compositæ.* Puto tamen quod illa particula *tempore* superabundet, & quod sit legendum, vt dixi, alioqui cassandus est titulus antiquissimus dicti cæremonialis, quod mihi sacrilegum est.

7. His positis mirari non desino temeritatem illorum, qui dictum Cęremoniale nostrum imprimi curarunt Parisijs anno 1596. & anno 1631. fuit enim in illis duabus impressionibus temeratum, & adulteratum, ita vt iam Cæremoniale B. P. dici non possit. Qua autem auctoritate id fecerint pœnitus ignoro. Nam dicta Capitula Generalia Genuen. 4. Barcinonen. primum, & Massiliense primum præceperunt quidem cæremonias nostras reformari ad formam Missalis, & Breuiarij noui, sed id intelligendum est, quoad actum secundum, & in actu exercito, non autem præceperunt, quòd reformaretur liber cæremoniarum à B. P. compositus, & cum illo nouæ cæremoniæ pro libito, quasi essent B. P. intexerentur,

tur, quia ad hoc facultas Capituli generalis non se extendebat, vnde cautè semper dicitur in dictis Capitulis, quòd reformentur cæremoniæ, non liber Cæremoniarũ, aut Cæremoniale, & volunt dicta capitula dicere, quod si aliqua cæremonia sit præcepta modo dicto à Cæremoniali Romano, notetur ad nostrum cæremoniale, nè fratres cæremonia nostri Cæremonialis amplius vtantur. Quare magna temeritas fuit illud ita adulterare, licet enim in illo essent aliquæ cæremoniæ, quæ modo amplius non essent in vsu, non per hoc tamen debebat Cæremoniale à B. P. compositum cassari, aut augeri; nã multa hodie non placent, quæ placebunt aliquando, & sic videmus multas antiquas cæremonias nunc renouari, & multas antiquas constitutiones iam antiquatas in dies reuiuiscere, bene enim Honoratius.

Multa renascentur, quæ iam cecidere, cadentque
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet vsus.

Quare existimo, quòd etiamsi omnia in eo contenta, non essent amplius in vsu, quod tamen falsissimum est, nam si attente considerentur fere omnia sunt conformia Missali, & Cæremoniali Romano, vt se breui probaturum mihi spondet Trimarchi noster, non poterat tamen sine magna temeritate adulterari, vt adulteratum est. Sed seruari debebat in honorem B.P. ad exemplum posteritatis, & ad sciendum, quæ antiquitus seruarentur cæremoniæ. Forte non putarunt esse graue delictum, qui sic adulterarunt, audiant quid de talib. additamentis sentiat Scriptura sacra Deuter.4. *Non addetis ad verbum, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo*, hæc verba pone dicere B.P. & non vult dicere, non seruetis alias cæremonias, quàm illas, quas nunc vobis præcipio, sed seruare vos volo omnes eas, quas Romana pro tempore præceperit Ecclesia; Quòd præcipio est; vt meis nihil addatis, vel minuatis tanquam meum, vel à me dictum, aut iussum iuxta expositionem D.Thomæ 3.p.q.60.ar.8. ad 1. nam nemini concessum est præcepta sua pro preceptis legislatoris venditare iuxta illud Apocalyps. vlt. *Contestor omni audienti verba prophetiæ libri huius; si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto.* Itaq; non est prohibitum commentatori addere explicationes, dilucidationes facientes ad faciliorem intelligentiam textus, quem explicat, sed est prohibitum addere tanquam propria auctoris, textum, & doctrinam auctoris augendo, minuendo, mutando, vt factum est in casu nostro. Seu intellige prohibitionem esse, quod nemo addat propria auctoritate, vt explicat illum locum Paulus Burgensis apud Lorinum dicto loc. Iansenius in prouerb. explicans illud c.30. vers.5. *nec addas quidquam verbis illius, & arguaris, mendaxque inueniaris*, ait, *Cum interpretes explanant verbu Dei, nihil addunt verbis Dei, cum suas explanationes nolint recipi pro verbo Dei, nisi quatenus cum verbo Dei consonant, atque conueniunt, nec sua addunt quasi verba Dei non sufficiant, sed quia non ab omnibus intelliguntur.* Ne, inquit, arguaris, *quo significat eum grauiter à Deo arguendum, qui eius verbis quidquam suum addiderit, tanquam qui mendax, & falsarius sit deprehensus, sicut enim falsarius deprehenditur, qui Principis monetæ suam adulteratam admiscet, & coniungit, & ob id grauissime punitur tanquam reus læsæ maiestatis, & noxius Reipublicæ; Ita qui pro verbo Dei suam obtrudit doctrinam tanquam falsarius nummismatis regij grauissime vindicabitur.* Et Chrysost. hom.20. in Matthæum super dictis verbis prouerb. ait, non addas verbis Dei, &c. *Qui autem hoc ausus fuerit facere, se sapientiorem putat esse quam Deum, & incipit esse falsus testis.* Similia habet idem Chrysost. hom.1. in epist. ad Titum col.3. ad illa verba *in prædicatione.* Quare censeo dicta cæremonialia Parisijs impressa anno 1596 & anno 1631. esse publicè comburenda, & auctores seuere castigandos.

CAP. II.

De forma instituendi Gubernatorem Monialium.

F*RATER N. Ordinis N. Prouincialis. Dilecto nobis in Christo P.F.N. salutem. Inter cæteras mentis nostra curas, ac desideria, in quibus ex iniuncti diuinitus Prouincialatus officio iugi meditatione versamur, ad illa præcipuo affectus noster dirigitur, nostræque mentis intentio ardentius incitatur, per quæ vigilantia nostræ commisse Moniales nullum in spiritualibus, ac temporalibus subire valeant detrimentum. Cum Monialium igitur Monasterio S.N. Ciuitatis N. idoneus Gubernator, qui vices nostras (cum vbiq; esse non possimus) vrgente necessitate suppleat in præsentiarum à nobis sit præficiendus, tibi præfato, cuius iampridem honestos mores, vitæque probitatem, habilitatemque experti sumus, eiusdem Monasterij Monialium gubernationem committimus, harumque literarum, quas nostra manu subscripsimus, officijque nostri sigillo communiuimus, serie, ac vigore te ipsum earundem Gubernatorem ad beneplacitum nostrum eligimus, declaramus, ac destinamus. Rationabili de causa, debitisque modis, ac formis clausuram ingrediendi, Moniales alloquendi earumque negotia peragendi; iura seruandi, lites incipiendi, ac prosequendi, necnon coram quocumque iudice tam ecclesiastico, quam seculari comparendi, eaque omnia demum præstandi, quæ temporali earum gubernationi, regularis obseruantiæ incrementis, ac earundem puritati, & honestati in dies expedire videbuntur, in omnibus tamen, ac singulis seruatis seruandis, facultatem concedentes. Illud vnum in Domino te commonentes, vt hæc omnia eo charitatis zelo, qui Christi sponsarum custodiæ, gubernationique debetur tanquam zelotypo sponso in districto vltimi iudicij die rationem redditurus sollicitè exequaris. In quorum fidem, &c.*

1. Nota pro ista forma, quæ dico tom.2. priuil. in const.6. Pij V. à num.29.

CAP. III.

De forma, qua Prælatus dat facultatem alicui visitandi Monasteria Monialium.

F*RATER N. Ordinis N. Generalis R. P. F. N. salutem. Florido, atque amœno huius nostræ Religionis hortulo excolendo, Deo auctore, constituti, muneris nostri esse putamus, sedulo, ac diligenter curare, vt sacri eiusdem Religionis flores, & candida præsertim lilia, Sanctimoniales videlicet, impolluta seruentur, ac illibata. Quod quidem cum per sollicitam, atque opportunam earundem visitationem, quæ alta veluti sepes hortulum munit, consequi posse videamur, ad idoneos ea propter visitatores, qui vices nostras obeant, cum ipsi adesse non valeamus, destinandos inducimur, prout suadet vtilitas, & necessitas exigit, atque in Domino conspicimus salubriter expedire:* [1] *Harum igitur litterarum serie, ac vi, tibi præfato, cuius prudentia, scientia, ac vitæ probitas nos minimè latet, auctoritatem, facultatemque concedimus Monialium nostri Ordinis Monasterium N. Ciuitatis N. visitandi, nostrum te eiusdem Monasterij Visitatorem dantes, eligentes, & constituentes, vt auctoritate nostra, & quauis alia nobis quomodocunque legitimè competente, Regulam nostram, generalia, ac prouincialia statuta, necnon Sacrosancti Concilij Trid. Sacræque Congreg Cardinalium præfati Concilij interpretum, ac Regularium negotijs præpositorum, decreta, & mandata, quascumque eiusdem Monasterij personas, quas secundum Deum, & iustitiam monitione, correctione, punitione noueris indigere monendo, corrigendo, ac puniendo, abusus quoque, si quos forsan dæmonis astu, vel quarumcumque personarum fraudibus irrepsisse comperies, funditus euellendo, laudabiles etiam quoscumque ritus canonicis sanctionibus disciplinæque regulari conformes, pie, prudenterque inuehendo, exactè pro viribus obseruanda cures, ac enitaris. Quòd si ad absolutam prædictorum omnium executionem, in eiusdem Monasterij septa opus fuerit te introire, liberam etiam, vt retulerit, & necessitas postulauerit, P. F. N. quem etiam præfatæ visitationis Collegam tibi assignamus, in socium assumpto, ingrediendi facultatem concedimus, & elargimur. In quorum fidem, &c.*

1. Noto 1. quod visitatores Ordinis nostri, nec superiores Prælati possunt Monasteria Monialũ nobis subiecta

ingredi, iuxtà ea, quę dixi to. 2. nostr. priuileg. in const. 4. Pauli III. n. 2. & habetur expresè in nostro Correct. n. 38.

2. Noto 2. quod Visitatores Monialium debent omnino videre ordinationes, quas fecerunt Cardinales Congreg. Regulariũ; & eas refert Piasecius in sua praxi, par. 2. cap. 3. tit. de visit. Sanctimonialium, pag. mihi 204. & Quaranta in summ. bull. verb. *Monasteria Monialium*, pag. mihi 453.

3. Noto 3. quòd concedere facultatẽ ingrediendi septa Monasterij Monialium in casibus necessitatis, spectat ad Superiores regulares, vt declarauit sacra Congreg. Concilij; quam declarationem dicit se vidisse authenticam Barbos. de potest. Episc. par. 2. alleg. 102. num. 41. & dixi tom. 2. priuil. in const. 6. Pij V. nu. 29. Qua facultate non sunt priuati Prælati Ordinis nostri, licèt pro se ipsis ea vti non possint. Quia est expresè prohibitum in Regula Monialium, vt dixi. In casu autem dictæ necessitatis, si non possit facile obtineri licentia Prælati, posse Præfectam Monasterij dictam licentiam cõcedere docent Rodriquez tom. 1. qq. regul. q. 46. art. 2 fine. Barbos. in Trid. sess. 25. cap. 5. de reg. nu. 67. Campanil. in diuers. iur. rubr. 12. cap. 16. num. 25. & est valde rationabile, nam necessitas facit licitum, quod aliàs licitum non est. Et aduerte, quòd necessitas attendenda est non solum ex parte Monasterij, sed etiam ex parte ingredientis, vt notat Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 1. cap. 10. n. 12.

4. Noto 4. quòd extra casus necessitatis dare licentiam alicui ingrediendi Monasteria Monialium ad solum Papam pertinet. Colligitur ex Trid. sess. 25. de Regul. cap. 5. Sed pone casum, quòd aliqua nobilissima fœmina obtinuerit à Summo Pontifice priuilegium ingrediendi aliquod Monasterium Monialium, associata à tribus alijs fœminis ab ipsamet eligendis, cum ea conditione, quòd semel electas socias non possit ampliùs mutare, si eo tẽpore, quo fœmina priuilegiata vult Monasterium ingredi, sit absens vna ex illis fœminis ab ipsa electis, pro tali ingressu, poterit ne dicta priuilegiata ingredi? Hic casus cum contigisset Messanæ in persona Illustrissimæ Dominæ Victoriæ de Tassis, aliqui Theologi, & Canonistæ, inter quos Doctor Albertus Piccolus, & Vincẽtius Raymundus præpositus Societatis Iesu, responderunt affirmatiuè, eo quia priuilegium fauorabile latè est interpretandum. Cui sententiæ stetit dicta Domina priuilegia, & cum consensu Ordinarij ingressa est Monasteriũ S. Mariæ de Basico. Alij negant inter quos P. F. Hieronymus Trimarchi noster, qui mihi hunc casum retulit, eo quod dispositio conditionalis, conditione non posita, nullum sortitur effectum. Mihi in hoc casu dicendum videtur, non potuisse quidem dictam fœminam ingredi absque illis tribus fœminis electis, vt dicebat P. Trimarchi; attamen potuisse dictam priuilegiatam loco fœminæ electæ absentis aliam eligere. Neque per hoc fecisset contrà priuilegium, quo semel electas dictas tres fœminas non poterat mutare. Nam aliud est, semel electas, vnam, vel plures mutare, & aliud est pro vna ex electis absente aliã supplere, nam primum est liberæ voluntatis actus, secundum est meræ necessitatis, primum vetabatur in dicta concessione, non verò secundum, nam alioqui facilè potuisset dictum priuilegium reddi vanum, tum per absentiam vnius ex electis studiosè affectatam, tum per mortem, tum per infirmitatem, tum per irritationem, aut muliebrem inuidiam, quod tamen credendum non est.

5. Sed nunc insurgunt sex difficultates. Et 1. an, posito tali priuilegio, possint dictæ mulieres ingredi Monasterium absq; consensu Monialium? 2. An, posito quod cõsensu requiratur, sufficiat consensus Abbatissæ, an verò requiratur consensus omnium Monialium? 3. An, posito quòd requiratur cõsensus Monialium, ijs debeat pręstari ab ijs capitulariter congregatis, an verò sufficiat præstari ab ijs singillatim? 4. Posito quòd debeat pręstari dictus consensus à Monialibus capitulariter congregatis, an præstari debeat per vota secreta, an per publica? 5. An consensus Superiorum Monialium requiratur? 6. An iste cõsensus debeat præstari ab omnibus Monialibus, ita vt, vna deficiente, non valeat, an verò sufficiat, si præstetur a maiori parte? Ad quinque primas difficultates respondit Vrbanus VIII. per suam cõstitutionem *Sacrosanctum* quæ est 29. tom. 4. bullar. his verbis. *Mulieres in vim licentiarum obtentarum à Romanis Pontificibus ingrediend. aliquod Monasterium Monialium, non nisi de expresso earundem Monialium, & illarum Superiorum consensu illud ingredi possint aut debeant. Decernimus autem, consensum dictarum Monialiũ de cætero per easdem Moniales capitulariter, & per secreta suffragia præstandũ esse, & pręstari debere; aliàs licentię huiusmodi mulieribus, quibus cõcessa fuerũt, nullatenus suffragentur. Et quæ Sanctimonialiũ Monasteria vigore licentiarũ prædictarũ absq; consensu capitulariter, vt præfertur, præstito, ingredi præsumpserint, sententias, censuras, & pœnas contra clausuras Monasteriorum Monialium violantes, inflictas, se nouerint incursuras.* Aduerte, quod incursio dictarũ pœnarum in hoc casu non est ipso facto, sed requiritur iudicis sententia; per illam enim clausulam, *se nouerint incursuras*, docent aliqui Doctores non significari excommunicationẽ ipso facto, sed tantùm comminatoriam. Ità Medices in sum. de peccatis cap. qu. 42 in regul. cognoscendi canones sententiarum ferend. vers. *Septimo.* Cui fauent regulæ, quæ tradũtur à Doctoribus ad cognoscendum, an censura sit ferenda, vt Sylu. ver. *Excommunicatio*, 1. num. 22. Tolet. in summ. lib. 1. cap. 5. nu. 2. Bonac. de cens. disp. 1. q. 1. par. 1. num. 6. vers. *Secunda regula est.* Filliuc. tom. 1. tract. 11. cap. 1. nu. 15. qui n. 18. qui ait, probabile esse, quòd dicta clausula solùm significet sentẽtiã ferendam, licèt contrarium dicat esse probabilius; quod sentit Sayrus de censur. lib. 1. c. 11. nu. 11. dicens, excommunicationem latam sub his verbis esse latæ sententiæ. Et cum in dubijs, an excommunicatio sit lata, vel ferenda, iudicandum sit, eam esse ferendam, cum sit pœna, vt docet Auila de censuris par. 2. disp. 1. cap. 2. dub. 2. in fine, Bonac. loc. cit. Ideò non incongruè quęso, dato quòd sit ferenda, cuiusnam iudicis erit, declarare dictas censuras fuisse incursas in casu transgressionis. Puto, quòd si Monasterium sit subiectum Ordinario, ad ipsum pertineat; si verò sit subiectum Regularibus, ad Superiores regulares pertineat; cum enim ad istos pertineat dare licentiam in casibus necessitatis ingrediendi Monasteria sibi subiecta, ad ipsos etiã pertinebit declarare, an vigore priuilegij dictus ingressus extra necessitatem fuerit legitimus. Adde, quòd, cum non possit pertinere ad Ordinarium, qui non est Monasterij Superior, non potest pertinere nisi ad Superiorem regularem, cum exemptus nõ subdatur Ordinario, nisi in casibus expressis. Ad 6. difficultatem ℞. sufficere, quod dictus consensus sit præstitus à maiori parte Monialium capitulariter congregatarum, iuxta decretum cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori parte cap. Cùm enim Papa hunc punctum non determinet, censendum est, illud reliquisse dispositioni iuris communis, l. *Commodissimè* ff. de lib. & posthum.

C A P. IV.

De forma dandi licentiam Medico, &c. ingrediendi Monasteria Monialium.

FRATER N. Ordinis N. Prouincialis. Et si pro nitidis pretiosisque catholicæ Ecclesiæ Margaritis, Sanctimonialibus videlicet, in castitatis fulgore cor Domini vulnerantibus super arctiori clausura à Romanis Pontificibus edita decreta, inuiolabiliter obseruari, atque, vbi necessitas non est, inconuertibiliter manere expediat; iustissimum tamen esse liquet, ob pias, ac rationabiles causas, quæ corporis præcipuè tangunt incolumitatem, vbi expedire videbitur, non nunquam intermuttantur, ne illa, quæ pro sola charitate inuenta, ac statuta esse dignoscuntur, contra charitatem teneantur. Cum Pastoralis igitur officij debitum, naturæ, ac charitatis lex exposcat, vt Sanctimonialium Monasterio N. Ciuitatis N. idoneũ Medicum conquiramus, cuius opera, atq; industria sanitatis beneficio potitæ, iucũdius valeant Altissimo deseruire. Harũ idcirco nostrarum literarum serie ac vi tibi perillust. Domino N.

Medico

Medico Monasterij N. Ciuitatis N. septa, præstito tamen prius iuramento, ingrediendi, ad eiusdem Sanctimonialium, quæ in infirmaria communi lectò detentæ ad crates se transferre nequeunt, ægritudines infirmitatesque curandas, ad annum duraturam licentiam, ac facultatem concedimus. Iure iurando te obstringentes, ne vllis alijs in rebus te ingeras, ac iniicias quam in ijs, quæ honestatis ratione, artisque tuæ præscripto exiguntur; minusque cum alijs Monialibus, domicellis, ac fœminis in Monasterio degentibus agas, vel colloquaris: sed duabus ætate prouectioribus, grauioribusque Monialibus ab Abbatissa deputandis comitatus, campanulæ signo præcedente, ortoque non nisi Sole, ingrediaris, & ante Solis occasum pariter egrediaris, pœnis contra eos, qui Monialium Monasteria absque licentia ingrediuntur, inflictis, si secus attentaueris, omnino subijciendus. In quorum fidem, &c.

C A P. V.

De forma iuramenti præstandi ab admittendis intra clausuram Monialium.

EGO N. Medicus electus, & deputatus Monasterij N. polliceor, & iuro eos tantum ob casus Monasterij clausuram me ingressurum, quos vrgens necessitas, infirmarum videlicet Monialium curatio innexerit. Actum quidem sic me habiturum spondeo, vt claro non nisi die ingrediar, anteque Solis occasum egrediar. Nilque præterea in Monasterio agam à munere meo, quo ritè pro viribus perfungar, alienum, nec colloquia ibidem misceam, ac sermones. Alios autem Medicos aduocandos, ægritudo si tulerit, eos non nisi ducam, qui alijs etiam Monasterijs medeantur facultateque in scriptis denuò potitos, non nisi me præsente patiar accedere; nullumque tandem mea vice dirigam, nisi obtenta in scriptis à Superioribus licentia, & facultate. Ita me Deus adiuuet, & hæc sacrosancta Dei Euangelia, quæ corporaliter tango.

1. Noto 1. quòd istæ duæ formæ sunt desumptæ ex Formulario Episcoporum composito à Barbosa forma 47. & 52. Et possunt, mutatis mutandis, deseruire pro omnibus, siue baiulis, siue fabricatorib. &c. qui necessariò debebunt ingredi in dicta Monasteria. Et pro illis declarandis vide Mir de monialibus q. 2. art. 17. & 20.

2. Noto 2. quòd in Trid. seis. 25. de regul. c. 5. in cap. *Periculoso* (quod a dicto Trid. innouatur) de statu Regul. §. fin. præcipitur sub obtestatione diuini iudicij, & in terminatione maledictionis æternæ Episcopis, & alijs curam Monialium habentibus, vt inter alia procurent, quòd in Monasterijs sibi subiectis clausura strictissima seruetur. Ex quo puto introductum, quòd in formis concedendi licentias ingrediendi in Monasteria Monialium propter causas necessarias, apponatur illa clausula, *præstito iuramento*: nam alioquin non inuenio in bullis Pontificum, quas vidi, quòd talis clausula requiratur.

C A P. VI.

De forma dandi licentiam Correctrici recipiendi aliquam puellam ad habitum Religionis.

FRATER N. Ordinis N. Prouincialis R. Matri Correctrici, cæterisque Monialibus Monasterij N. salutem. Pastoralis sollicitudo ac cura qua huic nostræ Prouinciæ N. præsidemus, exigit, ac requirit, vt votis illis, per quæ animarum Christi fidelium, præsertim puellarum, Christo Saluatori sub Religionis iugo in castitatis holocausto famulari cupientium saluti consulitur, paterno affectu, & charitate annuamus. Cum nobilis itaque puella N. perfectioris vitæ zelo ducta, Religiosorum N. institutum suscipere, Beatique P. N. Regulam quam maximè aueat profiteri. Nos attendentes, eam in ætate legitima constitutam, sufficientique dote; cæterisque à sacris Canonibus, & Regula nostra requisitis conditionibus minimè carere, ipsam proinde ad Religionis habitum recipiendi, & ad professionem tempore præscripto admittendi (monito tamen prius ante mensem per matrem Correctricem Episcopo, vt iuxta sacri Tridentini Concilij decretum puellæ mentem explorare valeat) licentiam vobis concedimus, & impertimur. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. quod Præfecta Monasterij Monialium, etiam de consensu dictarum Monialium, non potest puellam ad habitum recipere absq; licentia suorū Prælatorum. Quod concessit Nicolaus V. Fratribus Minoribus pro Monialibus S. Claræ, vt refert Cæsar. in comp. ver. *Moniales*, nu. 10. Quod puto ad alias omnes Religiones extendi, cum sit fauorabile. Atq; ita tenent Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 9. ar. 2. & eius compendiator resol. 101. nu. 2. Mir. de Monial. q. 8. art. 1. qui dicunt, ita obseruari apud omnes Religiones, cum Moniales iurisdictioni Prælatorum subdantur. In Ordine tamen nostro videtur dicendum, quòd talis receptio pertineat ad Matrem Correctricem, in num. enim 3. Regulæ Sororum dicitur, *Ad hunc Ordinem Minimorum quadragesimalis vitæ zelo, & maioris pœnitentiæ intuitu migrare cupientes per Matres Correctrices recipiantur in Sorores, vel Oblatas, &c.* Sed non puto, mentem legislatoris fuisse, negotium tantæ qualitatis solum dispositioni Correctricis remittere. Quare textum illum Regulæ intelligo, quod possit mater Correctrix cum suo capitulo de licentia Superioris puellas ad habitum recipere.

2. Noto 2. quòd in Trid. sess. 25. de regul. c. 17. præcipitur, quòd puellæ ante ingressum Monasterij, & ante professionem examinentur, an statum illum liberè elegerint. Et præcipitur Præfectæ Conuentus sub pœna suspensionis ab officio, quandiu Episcopo videbitur, vt ante mensem professionis cuiuslibet Monialis, moneat Episcopum, ad hoc, vt possit tale examen facere, vel per se, vel per suum Vicarium, aut per alium quemcunque ad suum beneplacitum. Dicunt tamen Rodriquez tom. 3. qq. regul. q. 12. art. 2. Sanch. 5. in decal. c. 4. Mir. de Monial. q. 8. art. 4. quod vsu iam receptum est, saltem in Hispania, semel tantùm, idest ante professionem, dictas puellas examinare. Et addit Sanch. quod omissio talis examinis est quidem peccatum mortale ex genere suo, tam ex parte puellæ profitentis, quam ex parte Abbatissæ recipientis: nam contrauenire Concilio generali in re graui, qualis censetur à Concilio res ista, vt patet ex appositione pœnæ suspensionis, quæ res grauis est, peccatum mortale est, non tamen professionem irritat, quia Concilium id non dicit, & cum simus in odiosis, non debet fieri extensio. Dicunt etiam prædicti Rodriq. loc. cit. Mir. art. 2. Sanch. 4. in decal. c. 1. nu. 33. quod possunt puellæ ante annum duodecimum recipi in Conuentibus ad habitum Religionis, vt sint nouitiæ, licet proprius nouitiatus non incipiat nisi in anno 15. (vt colligitur ex Trid. sess. 25. de Regul. c. 15. seù vt alij, post annum 12. de quo non disputo) & hoc probant explicando Concilium Tridentinum loc. citat. cap. 17.

C A P. VII.

De forma dandi licentiam Monialibus recipiendi puellam in Monasterium causa educationis.

FRATER N. &c. R. D. Abbatissæ, &c. Tametsi cum psalterio cytharis, seculares videlicet fœminas; cum candidis religiosi thalami sponsis, post Christum sponsum die, ac nocte, hymnos, & laudes personando, cursitantibus constet minimè conuenire, vbi tamen de probæ fœminei sexus educatione, institutioneque agitur, vnde omnis vitæ consequentis honestas, ac disciplina emanat, incongruum nequaquam videtur, si eas, ob Ecclesiæ catholicæ commune bonum, domus vna, te etiamque excipiat, atque vna viuere concedatur.

Salutis enim portus cum sint Monasteria, & amœnissimum veluti pratum, vbi tamquam lilia candent affectiones castitatis, velut rosa rubent patientia, ac pietatis exercitamenta, vt viola redolent humilitatis exempla, vbi diuina spei laurus perpetuò virens iucundum præstat vmbraculum, vbi tandem cælestis doctrinæ imber copiosissimè decidit, nihil sane ad laudatissimam illam christianæ vitæ rationem in teneriori sexu retinendam, maiorem vim habere dignoscitur, quàm earundem secularium personarum cum Sanct. monialibus in claustro societas, & contubernium. Quin verò, cum hæ ipsæ puellæ, ac fœminæ seculi pompas relinquant, eoque vestitu introm̄ittantur, qui virginali pudori, modestiæque conueniat, eandemq; seruent clausuræ legem, quam Moniales, Religiosæ quodammodo censentur, vt sub eodem proinde Monasterij iugo colla subdere valeant merito sustineri. Cum nobilis itaque puella N. educationis causa vtque iuuentutis florem illibatum Domino sacret, atque ab omnibus mundi contagijs seruetur immunis, in Sanctimonialium Monasterio N. permanere exoptet, ac exposcat. Nos attendentes, quantum ad rectam institutionem maximè valeat societas, si bona sit, & quicquid extra Cœnobij paradisum reperitur, sollicitudinis, periculi, atque doloris plenum esse, harum serie, ac vi tibi præfatæ Abbatissæ nobilem puellam N. in eodem Monasterio educandam, modò in habitu virginali pudori conueniente incedat, nullamque secum famulam adducat, eidemque subsit clausuræ legi, cui cæteræ Moniales, earundem maioris partis accedente consensu, recipiendi facultatem concedimus, & impartimur, Decernentes, semel egressam in prænominatum Monasterium reuerti amplius non posse, nec eam iterum admittendi vllam vobis concessam intelligi facultatē. Mandantes præterea, vt, exacto ætatis anno vigesimo quinto, eam vlterius retinere non possitis, ab eodem quinnimo monasterio statim dimittatis. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. quòd prædictę omnes conditiones requiruntur ad hoc, vt puellæ recipi possint educandæ in Monasterijs Monialium, prout constat ex declaratione Cōcilij, quam affero tom. 2. nostr. priuil. in const. 6 Pij V. num. 10. Dicit autem Zerola in praxi, par. 1. verb. *Moniales* ad 10. quòd si puella egrediatur cum licentia Prelati, & consensu Abbatissæ, & Conuentus causa ægritudinis curādę, potest iterum admitti, si de nouo accedat licentia Prælati, & consensus Abbatissæ, ac Conuentus,

2. Noto 2. quòd in Ordine nostro hæc non valent, obstante Regula Sororum, nu. 17. Vndè Patres Capituli generalis Bonon. 2. nu. 6. noluerunt concedere Monialibus. S. Heliæ vrbis Messanæ, vt possent intra septa recipere puellam decem annorū pro tangendis pecunijs, quia dixerunt, esse contrarium Regulę. Quòd etiam fatetur Passarel. in scholijs ex Genuens. n. 22. qui tamen bene addit, quòd recipi poterunt, modò habeant intentionem suo tempore profitendi.

3. Ad vltimum hic nota, quòd religiosi nostri Ordinis non possunt assumere onus audiendi cōfessiones Monialium alterius Ordinis à nostro, nisi cogantur à Sancta Sede Apostolica: Ita statutum est in Cap. 1. Foriulij n. 8. quod decretum dicitur fuisse confirmatum à Sede Apostolica in Cap. 2. Foriulij nu. 5.

CAP. VIII.

De modo scribendi alicui, vt mulierum familiaritatem vitet.

FRATER N. Ordinis N. Prouincialis R. P. F. N. salutem. Dum mentis cogitatione reuoluimus, quam impensè sacrarum literarum Doctores, ac Sancti Patres mulierum cum viris commercia insectentur, exinde statim, insanabile virus, mentes hominum, & corpora natum inficere, sub ijsdem latitare conijcimus, nec temere quidem. Est enim mulier naufragium super terram, fons nequitia, thesaurus immunditia, vt meritò exclamet Sapiens, Melior est iniquitas viri, quam mulier benefaciens. *Quod sacrę Scripturę testimonium sic lubet accipere, vt minus nociturus dicatur vir sane nequam, quam mulier etiam Sancta, si vtrique sæpe communices. Hæc n. namque inter se vbi conspirant virtus, & forma, stupor, & sexus, appetendi irritamenta congeminant, ac vehementius afficiunt, quàm simpliciter vnum. Quin & spiritualis amor affectiones quandoq; & sensuum motus mollius rapit, & tandem improuidos flectit ad nefas. Nec, vt grauiter aiebat Hieronymus, viro credendum, qui a spectaculis mulierum illæsum se dicat euasisse, quando Dauid Sanctissimus Regum visa Bersabee se lauante, raptus sit ad libidinosum incendium. Quare rectè, ac sapienter consulebat Bonauentura, non esse viris cum muliere, quantumuis honesta, religiosa, ac sancta, familiaritatem contrahēdam, quòd excepto videlicet periculo carnalis tētationis quæ ex tali familiaritate semper incurritur, dum malum, quod sub specie boni latet, non timetur: excepta etiam infamia, & suspicionis macula, quam alij ob hoc sepè concipiunt, magnam cordis generat inquietem eiusmodi priuata affectio, dum qua erga eam afficeris, semper cupis ostendere dilectionem, atque hoc sibi notum fieri concupiscis. Et tandem, mihi crede, exclamat Hieronymus, non potest corde cum Domino habitare, qui fœminarum accessibus delectatur. Si sanctissimi igitur viri virtutum muniti præsidijs, sanctarum etiam feminarum commercia iam anxiè fugienda deprædicant, quid homini, quæso, de terra terreno, si cum inhonestis irreligiosis, nec sanctis fœminis colloquatur assiduè, inuiset sæpè, illarumque frequentes domos, crebra munuscula, blandasque, & dulces literulas det, ac recipiat, quæ sanctus amor non habet? Hæc porrò sunt parum honesta consuetudinis, ac conuersationis argumenta. Quare cum tu fili charissime, qui lora sensuum nondum in potestate tenes, nec ei, vt conijcimus, impossibilitatem adeptus, sæpius, vt fide digno testimonio renunciatum nobis est, cum N. mundana, & vana satis muliere familiariter nimis, ac immodestè conuersari, continuisq; accessibus eius domum frequentare, ibique per multas horas in secretis collocutionibus permanere visus fueris, ne in exequendis officij nostri partibus perniciosa negligentia delinquamus, te his literis 1. 2. ac 3. monemus, & in virtute Spiritus Sancti, ac sub excommunicationis maioris latæ sententię, nec non in Regula nostra, & constitutionibus contentis pœnis pręcipimus, & mandamus, vt à præfatę mulieris consuetudine, ac familiaritate, prædictis, seu alijs consimilibus modis omnino obstineas. Quod si secus agere, atque attentare præsumpseris; ex nunc, prout ex tunc in pręfatas pœnas te incurrisse declaramus. In quorum fidem &c.*

1. Noto 1. quòd in sacris Canonibus, cap. *Clericus*, cap. *Volumus*, cap. *In omnibus*, cap. *Clerici*, d. 81. cap. *Peruenit*, el. 1. c. *In decima*, 18. q. 2. prohibetur Religiosis collocutio solitariæ, & familiaris cum mulieribus, accessio ad earū domos, datio, & acceptio xeniorum, nam talis familiaritas facilè, & quasi certè præstat occasionem incontinentiæ, & Religiosi, qui dati sunt in aliorum exemplum debent abstinere non solùm à malis, sed etiam ab his, quæ habent speciem mali, cap. *Cum ab omni*, de vita, & honestate Cleric. Nec solùm est illis prohibita conuersatio, & familiaritas cum mulieribus malæ famę, sed etiam cum alias honestis; nā ten per talis familiaritas mali alicuius suspicionem ingenerat, cap. *In omnibus*, d. 81. Et præstat sæpè à licitis abstinere, si horum occasione timeatur, ne gradus fiat ad illicita, argum. cap. *Legitur*, d. 81. vbi Turrecrem. num. 1.

2. Et aduerte, quòd si monitus prætendat se purgare, & probare, quòd illa fœmina, cum qua habet familiaritatem, est honesta, & deuota, & ipse non tractat cū ea, nisi de rebus ad salutem pertinentibus, non debet Prælatus talem purgationem admittere, sed debet eum cogere ad obediendum, & in casu contumaciæ punire: nā Canones citati fundantur super præsumptione, quòd talis conuersatio indecens sit, vnde, etiamsi aliàs sit honesta, habent locum, cum statuant, præsupposita præsumptione. Et habetur clarè in cap *Ferrum*, d. 50. vbi facta præsumptione, quòd Prælatus Ecclesiæ malus post peractam pęnitentiā sit bonus, statuitur, quòd omnis onor, & reuerentia illi sit adhibenda; vnde, licèt hic adhuc in sua malitia permaneret, nihilominus per illū Canonem esset honorandus. Ità in presenti casu, licèt conuersatio sit honesta, quia tamen Canones eam inhonestam fingunt, & ea vtentes

puniunt,

puniunt, puniendi sunt, etiamsi honesta sit; vnde talis probatio ad nihil valet. Atque ita tenent Archid. in cap. *Clericus*, d. 81. nu. 2. vbi Turrectem. num. 4.

Tertiò Noto 2. quod Prælati regulares debent maximè vigilare super gregem suum, ne lupinis morsibus, id est diaboli stimulis, laniettur, vt dicitur in cap. *Oportet*, d. 81. verùm, cum habent notitiam de aliquo suo subdito, quod nimiam habet familiaritatem cum fœmina, non debent statim eum amouere ab illo loco, seu alias quomodolibet punire, vt multi iniquè faciunt, nam isto casu semper monitio Canonica prærequiritur; & præterea istæ subitaneæ, & improuisæ amotiones, & extra tempora consueta, quasi semper scandala, & rumores generant, præsertim cum persona amota est grauis, & auctoritatis: vnde debent eum potius monere 1. 2. & 3. vt abstineat à tali conuersatione, quod si, monitionibus præmissis, non abstineat amouendus, & puniendus est, atq; alijs pœnis in monitorijs comminatis afficiendus. Ita definitur in cap. *Si quispiam*, d. 81. & in cap. 2. de cohabit. Cleric. & mulier. Et colligitur ex cap. *Forte*, 13. q. 4. & ex Trid. sess. 25. cap. 14. de reform. Vide Barbos. in cap. 2. & 4. de cohabit. Cleric. & mulier. Et in Regula nostra num. 21. talia suspecta consortia prohibentur, & prædictis monitionibus peractis, puniuntur in Correct. nu. 37.

LITERA N.

CAP. I.

De forma creandi Notarios.

FRATER N. Ordinis N. Prouincialis, &c. Quia sacri dudum Religiosorum cœtus ab Apostolica Sede subsidia, atque ornamenta pro suis sanctis studijs, honestisque laboribus contra prauorum hominum malitiam, ac temeritatem sunt consecuti, ne vacua remaneant, debitoque careant effectu, per inferiores Ecclesiæ Prelatos decet maximè prouideri. Quocirca cum ad retundendam inobedientiam quorumdam Notariorum audaciam, qui in non modicum Religiosorum Ordinum præiudicium, ac detrimentum, priuilegia, aliaque rescripta Apostolica, personis, quibus opus erat, intimare, notificare, siue insinuare, varijs confictis respectibus, recusabant, vnum, aut plures cuiusuis respectiuè Ordinis Religiosos beneuisos in Notarios creandi, constituendi, ac deputandi facultatem Regularium Superioribus olim concesserit Romanus Pontifex. Nos, qui peculiari quodam officij nostri iure ea exequi tenemur, & curare, quæ Religionis nostræ conseruationi, eiusdemque professorum quieti, ac tranquillitati conferre maximè videntur, auctoritate S. D. Papę Pij V. per suas literas datas Romæ die 21. Martij, anni 1571. quæ incipiunt, Debitum Pastoralis, *P. F. N. virum sanè probatum, moribusque insignem, fide quoque, doctrina ac virtute idoneum, ad mandata quæcumque priuilegia, concessiones, gratias, & indulta Apostolica, aliaque tam vniuersalia, quam particularia rescripta, tam publica, quam priuata eiusdem nostræ Religionis, ac Prouinciæ negotia, commodum, vtilitatemque tam quoad Fratres, quam quoad moniales quomodolibet concernentia, quibuscumq; Regibus, Ducibus, Principibus, Marchionibus personisque Ecclesiasticis, ac secularibus, vbi, & quoties opus fuerit, intimanda, & notificanda, cum facultate etiam prædictos monendi, & requirendi, aliaque omnia, singula opportuna, ac necessaria, iuxta eorumdem priuilegiorum, ac rescriptorum tenorem, peragendi, exercendi, & exequendi, in præfata nostra Prouincia N. Notarium creauimus, constituimus, ac deputauimus. Necnon præterea ad conficienda, & stipulanda, ac de eisdem omnibus, & singulis publicos, & publica, actus, & instrumenta coram testibus ad hoc requisitis in notam redigendam, & semel, vel pluries, prout ad id requisitus fuerit, vnum, vel plures, ac plura, publicas, & publica, actus, & instrumenta exinde conficienda, & debitis signis, & characteribus subscribenda, publicanda, & authenticanda (quibus quidem ab eo confectis, & authenticatis actibus, ac instrumentis eadem Apostolica auctoritate eam omnem in iudicio, & extra, fidem habendam esse decernimus, quæ ijs haberetur, si per publicos Notarios essent stipulata) harum serie, ac vi, eademque nobis concessa Romani Pontificis auctoritate (ab eo tamen prius coram nobis genuflexo, corporali fidelitatis iuramento ad sacra Dei Euangelia coram testibus infrascriptis recepto) simuliter elegimus, constituimus, & destinauimus. In quorum fidem, &c. Ita est, Frater N. testis, &cet.*

1. Noto 1. quod Pius V. concessit priuilegium Regularibus creandi dictos Notarios cum supradicta auctoritate, vt constat ex eius const. 9. tom. 2. nostr. priuileg. vbi multa dixi circa hoc priuilegium; & aliqua addidi tom. 3. priuil. Regul. cap. 6. num. 15. & dicto tom. 2. priuil. nu. 9. posui formam iuramenti præstandi à dicto Notario, quę ibi videri potest.

2. Noto 2. quod vltra casus positos loc. cit. in quibus possunt procedere dicti Notarij, possunt etiam intimare, & exequi mandata Apostolica, ab Auditore Cameræ Apostolicæ, alijsque Apostolicis iudicibus emanata, quando concernunt interesse Regularium. Sunt enim hęc eodem modo mandata Apostolica, ac si fierent immediatè à Papa. Et hoc priuilegium concessum est Regularibus, ad eos liberandum ab obsidione, qua illos aliquando obsidebant Notarij publici, ne in odium potentium secularium inciderent. Quare est multum æstimandum.

3. Aduerte autem hic, quod leges, & priuilegia multis modis ampliantur, & limitantur, vt dixi tom. 3. priuileg. cap. 1. num. 6. & sequ. Vnde non debet alicui videri mirum, si ego tom. 2. priuil. loc. cit. hanc constitutionem interpretando ampliauerim ex fine illius ad plures casus, qui expresè in ea non continentur; V. G. in dicta constitut. datur potestas creandi istos Notarios Generalibus, Vicarijs, & Prouincialibus; Ego autem eam etiam ampliaui ad Superiores locales. Tum quia in dicta constit. nulla adest taxatiua particula, ex qua colligi possit, mentem Papæ fuisse solùm dictam potestatem præfatis concedere priuatiuè quò ad omnes alios; vnde clarè constat, remisisse regulis iuris communis extensionem suæ constitut. Tum quia, cum dicta constitutio sit emanata pro intimandis indultis Apostolicis concernentibus interesse Superiorum localium, vel Monialium; pone quod Prouincialis, aut Generalis dictum Notarium non creauerint, & quod Prouincialis sit in partibus longinquis, si casus occurrat, in quo pro interesse alicuius Conuentus Monialium debeat aliquod indultum Apostolicum intimari, nec possit expectari creatio Notarij facienda à Prouinciali, quis dicat, esse contra mentem Papæ, quod Superior localis possit eo casu Notarium creare; immò puto, quod esset contra mentem illius, si non crearet; mens enim Papæ fuit obsistere, ne Regularium iustitia impediretur defectu Notarij. Dicendum igitur est, quod nominauit solùm Generales, Vicarios, ac Prouinciales, quia voluit ad istos ordinariè pertinere dictorum Notariorum creationem, & quod in præsentia istorum non possent dicti Superiores locales Notarios creare, non autem quod non possint in dicto casu vrgentiæ. Dixi etiam in dictis locis, quibus de his Notarijs tractaui, quod poterant creari Notarij pro sumendis informationibus nouitiorum, & pro fabricandis processibus, pro facienda fide de aliquo defuncto, &cet. Tum quia potest contingere, quod hæc aliquando sint aliquibus iudicibus extra Religionem, mandantibus Superioribus ostendenda, & intimanda. Tum quia possunt esse connexa dictis indultis Apostolicis. Vnde cum de annexis, & connexis idem sit iudicium, non est mirum, quod etiam ad hæc extenderim dictorum Notariorum facultatem. Quod etiam innuitur in dicta, constit. §. 2. ibi *aliaque omnia, & singula circa ea requisita*, &c. Tum quia verba legis sunt interpretanda secùdum subiectam materiam, cap. *Intelligentia*, de verb. signif. Ita Rodriquez tom. 1. qq. reg. qu. 11. art. 6. reg. 12. qui exemplum affert in Notario eligendo pro sumendis informationibus volen-

lentium Religionem ingredi, qui non est necesse, quod sit Imperialis, vel Apostolicus, sed sufficit electum esse à Generali, vel Prouinciali. Quam doctrinam probat Castrus Palaus tomo primo opuscul. moral. tract. 3. d. 5. §. 3. num. 8.

Tum quia si possunt facere id quod est plus, intimare nimirum, & authenticare priuilegia Apostolica, cur non poterunt facere informationes, processus, &c. quod est multo minus. Argumentum autem à maiori ad minus validum est, vt multis probat Barbosa in loc. comm. argum. loco 67. nu. 1. Hæc dixi pro aliquibus, qui licet multum profecerint alienis laboribus, eos impugnant audacter plusquam doctè. Placet etiam hac occasione hic notare, quod Lezana in qu. regul. cap. 14. num. 21. in fine, ait, quod ego tom. 1. priuil. in const. 1. Iul. II. §. 16. num. 35. citaui non fideliter aliquos auctores. Verè hic auctor hanc immeritò notam mihi inurit. Tum quod, cum ipse in dicto suo opere passim mea vtatur doctrina, videtur etiam suo operi irrogare iniuriam, cum meis in illo tam frequenter vtatur, si fideliter, vt ipse ait, Doctores meam doctrinam confirmantes non affero. Tum quia (sit ipsius bona venia dictum) parum attentè legit, quæ ibidem dico num. 36. Cum enim attulissem priuilegia, & Doctores, quibus videbatur probari, quod poterant Prælati regulares absoluere suos subditos à suspensione deducta ad forum contentiosum, dicto num. 36. dico, quod, cum dicta priuilegia non determinent, an solum in foro conscientiæ id sit intelligendum, an verò etiam in foro fori, cum fauores sint ampliandi, de vtroque foro intelligenda sunt. Si ergo propter dictam rationem intelligo priuilegia de vtroque foro, cur non possum intelligere de vtroque foro Doctores dictis priuilegijs inhærentes, nec forum specificantes; Verè verum est illud. *Ad reprehendenda aliena dicta, vel facta ardet omnibus animus.* Ingenuè fateor, quamplurimos auctores reperi (quis est enim, qui non labatur aliquando?) in hoc genere impudentes, nullum tamen, vt ex meis scriptis apparet, publicaui. Hæc præmittere non potui, ne fidelitas, quam profiteor in auctoribus referendis, temeraretur.

CAP. II.

De forma committendi alicui Nouitiorum receptionem.

FRATER N. Ordinis N. Prouincialis P. F. N. salutem Religiosæ vineæ custodes à Domino constituti in illud præcipuè die, noctuq; mens nostra erigitur, vt palmites, ex quibus plantanda est, eligendos quam maximè curemus. Nihil enim ad Religionis vineam dissipandam, regularemque disciplinam penitus labefactandam maiores vires habere, experientia teste, didicimus, quam si nouellæ in domo Domini plantationes, Religionisq; propagines inconsideratè seligantur. Quot namque ex recipientium incuria adulterinos palmites insertos, quoties non quidem virtutum delectabiles gemmas excreuisse, sed inutiles tantummodò vitiorum articulos in sterili sarmento vidimus relictos? quoties frondosos tantum luxuriantis animi coliculos, pampinosque sine purpureo charitatis racemo, expullulasse conspeximus? quoties, inquam, monstro mirabilius, sub religiosa veste homines vidimus seculares, filios diffidentiæ, fructus inutiles, ac acerbos, sociorum onus, & scandalum, Informationisque confusionem? Quantos initio quidem oues, & agnos, modico tamen elapso temporis interuallo, lupos euasisse comperimus? Quot demum de excelso in abyssum, è pauimento in sterquilinium, è solio in cloacam, de cœlo in cœnum, de claustro in seculum, de Paradiso in Infernum vidimus corruisse? Hæc, & alia id genus Religionis damna, & mala animo nostro identidem reuoluentes, non alia sanè ratione religiosæ vineæ indemnitati, ac propagationi consulere posse existimamus, quàm sollicitos, lynceos, atque prudentes viros constituendo, qui vices nostras obeuntes, in hoc vnum opus vrgeantur, & quo spiritu, ac mente, num melioris videlicet frugis, & perfectioris vitæ zelo, denique liberius inseruiendi cupiditate Religiosæ vitæ genus elegerint, nouitij diligenter exquirant. Cum nobilis itaque adolescens N. filius N. ciuis N. Institutis nostris suscipiendi desiderio maximè teneatur, idque à Patribus non semel obnixè postulauerit. Nos attendentes, nouos adolescentium palmites futuram vitis fœcunditatem initio præseferentes ab agro Religionis nequaquam esse abiungendos, harum serie, ac vti tibi præmemorato facultatem damus, & concedimus, vt eundem N. diligenti tamen, ac iuridico de necessarijs conditionibus, iuxta constitutiones Pontificias, Regulam, & statuta nostra, præmisso examine, valeas admittere. Illud te seriò commonentes, vt in tanti ponderis negotio à perfido, & proditore assumendo magnopere caueas, ne per vnum, tanquam per Iudam, plurimi fluctuemus in nauicula, & quæ proprijs meritis firma est, alienis Religio conturbetur. Quamuis autem præclaris, honestisque moribus tuis, virtuti, ac prudentiæ non parum fidamus, æquum tamen esse censemus, immo præcipimus, vt rem hanc totius Ordinis fundamentum, absque R. P. F. N. Conuentus nostri N. Correctoris, eiusque Seniorum, siue Sociorum consilio, & assensu, nullatenus aggrediaris, ac perficias. Secus verò attentando, receptionem huiusmodi nullam ex nunc, teque itidem pro tali temerario ausu nequaquam immunè abiturum declaramus, ac promittimus. In quorum fidem, &c.

1. Notoi quod mea videri maximum omnium negotiorum, quæ Prælatis Regularibus quotidie occurrunt, est receptio nouitiorum, ex ea enim pendet totale Religionis bonum, sicut ex bonorum palmitum (vt Humberti similitudine vtar. par. 2. speculi, lib. 5. cap. 1.) plantatione totalis vini perfectio. Vnde amantes suæ Religionis Prælati in hac re deliberanda plumbeo incedunt pede, emunctisque naribus lyncea superponunt perspicilia. Ego in receptione nouitiorum, vt, quantum possem, pro humili intellectus mei caput Religioni meæ consulerem, semper aduerti, vltra ea, quæ debent aduerti in iuridica eorum informatione, à quo spiritu ad Religionem ducerentur nouitius. Quatuor enim genera personarum Religiones ingrediuntur, & vnumquodque à suo spiritu trahitur.

2 Alij enim trahuntur à spiritu carnis, quæ enim alii non possit in mundo, vel vt vellet, vel vt deceret, suam incolumitatem quærens, in portum Religionis, in quo panis numquam dicitur deficere, ingredi omni diligentia satagit. Isti non fiunt Religiosi propter Christum, sed propter panem Christi. Quare si aliquando pauper Christus illis panem denegat, & ipsi statim illi vale dicunt, idest, si quandoque Prælatus, qui in Religionibus est loco Christi, illis præ Religionis paupertate non ministrat abundanter omnia, quæ ad carnem molliter curandam ipsi peroptant, illicò murmuribus, & stridoribus Conuentum inquietant, auaritiæ, vel saltem imprudentiæ Prælatum accusant, audaciores etiam tyrannum nominant, & obedire recusant, missasque, si sacerdotes sint, pro se, non pro Conuentu, qui illis, vt aiunt, non prouidet, celebrare prætendunt; si non sint Sacerdotes, vel chorum petere, vel pro Conuentu laborare nolunt, sed potius otiari, seu pro sibi ipsis laborare. Quod si Prælatus ad eos quietandos illis ostendat statum Conuentus, demonstretque non posse præ temporum angustijs aliter facere, videre recusant solum quærentes, quæ ad cuticulam impinguandam iudicant necessaria; vnde autem ea sint haurienda profitentur se nolle scire. Isti arcendi omnino sunt à pauperum Christi commercio, & societate, vtpotè qui potius carnem, quæ in Religionibus macetatur, quam spiritum, quod est Religiosorum proprium, impinguare contendunt. Cognoscuntur autem vel ex eo principaliter, quod externis, ijsque importunis fauoribus Religionem ingredi tentant, non fidentes meritis, quibus carent; vel ex eo, quod signa nulla deuotionis ostendunt; vel ex eo, quod nulli Religioni affecti per omnes discurrunt, quousque inueniant, quæ eos recipere velit.

3. Alij ducuntur à spiritu Diaboli, qui cum videat, Religiosos totis viribus, diu, noctuq; studere quomodo

pla-

placeant ei, cuius famulatui se nuncuparunt, tali operi impiè inuidens curat pro posse, illud vel dissoluere omnino, vel saltem perturbare; & cum per se ipsum id obtinere desperet, cum in hoc incumbat specialiter Religiosi, vt illi resistant, & technas eius benè norint, suggerit aliquibus eiusdem farinæ viris, vt Religionem ingrediantur, quibus tamquam medijs efficacimis, vtitur ad sua opera complenda. Isti zizania semper seminant inter Fratres, præsentem semper Religionis statum nauseant, nouitates amant, suæ sunt Religionis osores, aliarum semper laudes canunt, suę miserias, alienis Religiosis semper inuident, non amore virtutis, sed odio quietis, vt mentes aliorum in fluctibus conseruent. Primi isti sunt ad iniquitates patrandas, ad hoc vt alij eorum exemplo facilius sequantur, reluctantes impellunt cohortationibus, quibus si non obtineant, vtuntur fraudibus, aliquando insidijs necessitant. Ab istis iudico multò plus esse cauendum, quàm à Diabolo ipso, Diabolus enim suggestione, & delectatione nos ad peccatum inducit, isti autem non solùm illis modis, sed etiam suò malo exemplo ad peccandum trahunt; efficaciora autem sunt exempla, quàm suggestiones præsertim in iunioribus, & plus persuadet vnum malum exemplum, quam omnes orationes Ciceronis, & Demosthenis. Isti difficilè cognoscuntur in principio; non enim desunt illorum ducti artes, quibus eorum regat artes; lumen tamen aliquod habere poterit prudens Prælatus, frequenter cum eis colloquendo, eorum spiritum subtiliter examinando, motus oculorum, & faciei accuratè notando, eorum amicos, & consanguineos diligenter, sed quasi videatur aliud agens, examinando.

4. Alij trahuntur à spiritu mundi, qui totus in maligno positus est, idest, in spurcitijs vitiorum. Cum enim videant aliqui non posse se suis cupiditatibus, auaritia, gula, superbia, ambitione, luxuria saturari, desperati mundum relinquunt, quasi non dantem illius, quod cupiunt, & ad Religionem pergunt, non amore virtutis, sed potius quadam desperatione. Isti, cum non amore Religionis trahantur, ferè semper remanent in vitijs, & peccatis; & nihil de Religioso habent, nisi habitum, cum mundum affectu non deserant. Isti sapientes sunt in oculis suis, vnde, etsi per iniuriam recepti essent, ex hoc solum deberent eijci, iuxta illud Bernardi, *Nouitium sapientem eijce.* Non admittunt purgantia vitiorum medicamenta, antidota præseruatiua renuunt, & respuunt medicamina conferentia ad virtutes consequendas, cuiusmodi sunt humilitas cordis, puritas operis, innocentia vitæ, abstinentiæ, mortificationes, &c. Quod si ratione status ea cogantur aliquando exequi, blasphemando id faciunt, in mundum semper cum Hebræis reuerti student, Religioni detrahunt, eius infirmitates propalant. Isti mundo relinquendi sunt, vt illius cœno bene voluntati sapidam buccellam Inferno deuorandam suo tempore offerant. Cognoscuntur facilè ex collocutione, ex ante acta vita, ex gestu, incessu, & ex eo præsertim, quod numquam sunt resoluti; volunt, & non volunt; volunt mundum deserere propter dictas rationes, sed dubitant de Religionis successu; vnde semper procrastinant; & si eis, aspera, & dura prædicentur, vt fieri solet, & debet, propositum sæpè mutant, vel saltem multum tepescunt.

5. Alij ducuntur à Spiritu Sancto. Cupientes enim toto affectu Deo inseruire, conspicientes id non facilè se consequi posse in sæculo, ad Religionem confugiunt. *Aduersa est enim confidentia,* vt loquitur Cyprian. de singul. Cleric. *Quę periculis vitam suam pro certo commendat; & lubrica spes est, qua inter fomenta peccati saluari se posse sperat; incerta est victoria inter hostilia arma pugnare; & impossibilis liberatio est flammis circumdari, & non ardere. Verendum est dormienti in ripa, ne cadas. Quare,* vt idem ait lib. 1. Ep. 11. *Liberanda est vigilanter de periculosis locis nauis, ne inter scopulos, & saxa frangatur; eximenda est velociter de incendio sarcina, priusquam, flammis superuenientibus concremetur; nam nemo diu tutus est in periculo proximus.* Isti ex puro corde sunt suæ Religionis amantes, eius semper prædicant laudes, exultant iubilo, liquefiunt, & rapiuntur in extasim, si quando aliquod egregium, & laude dignissimum à suis Confratribus fuerit exantlatum, illud gestientes omnib. narrant, ad sidera vsque tollunt, lingua fiunt, vt omnibus id innotescat. Infirmitates Religionis occultant; si non possunt, pro viribus defendunt; si factum aliquod sui Confratris parum Religiosum audiunt, excruciantur, vt occultetur tum secularibus, tum iunioribus Fratribus satagunt, curant tamen, vt à Prælatis corrigatur, vt alijs talis castigatio prosit; ad publicos scandala excandescunt impunita remanere non permittunt, immò vt seuerissimè puniantur instant. Isti sunt, qui Religiones conseruant, ampliant, exaltant; nihil student, nisi quomodò Deo, & suæ Religioni placeant; isti rixantes inter se Fratres concordare procurant, virtutes amplexantur, abominantur vitia, virtuosos Fratres adorant, in vitijs obstinatos oderunt ad mortem. O vtinam talibus essent Religiones plenæ. Non tam nausearet aliquibus Religionis status. Sed quid? non in mundo, sed in Paradiso deliciarum essemus. Vnico isti cognoscuntur signo, quando scilicet dilatio receptionis, eorum intrandi desiderium auget, nescit enim tarda molimina Spiritus sancti gratia. Austeritatum Religionis prædicatio feruorem augmentat; magnitudo namque bonæ voluntatis in recipiendo, signum est Spiritus sancti inhabitantis, & in eo operantis, vt ait Gregorius apud Humbertum in speculo p. 2. lib. 5. cap. 1. Qui addit, quod ex duobus generibus hominum domus Religionis replenda est; vel de simplicibus, qui sensu, & voluntate ad assequendum Religiosam prudentiam seruentes apparuerint, & habiles; vel de prudentibus, quos Religiosæ, & sanctæ simplicitatis constiterit esse emulatores.

6. Et aduertit ibidem Humbertus, quod tribus de causis recipiuntur aliquando ad Religionem non idonei. 1. Ex cupiditate recipientium, non timentium aliquos ad Religionem recipere, vel propter bona ipsorum temporalia, vel vt gratum faciant alicui Magnati seculari, à quo aliquem fauorem expectant pro suo interesse particulari, quod tamen neque pro generali est faciendum; nam infecta pecus totum corrumpit ouile, & vna ex his bestijs sufficit ad totam Religionem subuertendam, inquietandam, & scandalizandam. Vnde pręstat amicum, & benefactorem perdere, quam talia monstra recipere. Quæ enim societas viuorum cum mortuis? Mortui sunt Religiosi, & in claustrorum sepulcris sepulti; isti viuunt mundo, & proprijs passionibus; vnde non mirum, si, quando in Religionibus recipiuntur, eas subuertuntur. 2. Accidit ex carnalitate eorumdem recipientium, qui cum Dei ordinatione filios non habeant, Diaboli procuratione nepotulos sibi aggregant, quos in Religionem recipi faciunt, non vt saluentur, sed vt ditentur, & per eos fortiores efficiantur, qui sicut carnaliter ingrediuntur, sic post ingressum carnaliter conuersantur. *Quod enim natum est ex carne, caro est, & quod natum est ex Spiritu, Spiritus est,* Ioan. 3. Tertiò hoc accidit ex parentum carnalium improbitate, qui filios, quos ineptos, & stolidos noscunt, vel quos præ multitudine, iuxta eorum statum, non possunt gubernare, in Religione ponunt, vt ab eis se expediant, potius intendentes eorum corporalem prouisionem, quàm eorum salutem.

7. Noto 2. quòd est tantæ importantię nouitiorum receptio, vt in generali commissione non veniat, sed requiratur expressa commissio, quod pro Ordine nostro doctè collegit Passarel. in schol. ex Barch. numero 12. in princip. ex cap. 2. Correct. num. 16. Vnde quando Generalis, vel Prouincialis faciunt aliquem Vicarium cum omni potestate sua (nisi ponant clausulam, *Vt possis recipere nouitios,* vel saltem, posito aliquo casu speciale mandatum requirente, subdat illam clausulam, *Vt possis omnia facere, quæ per nos facere possemus, etiamsi nostrum speciale mandatum requirerent*) non potest nouitios recipere. Quæ autem sint illa, quæ requirunt speciale mandatum, & de vigore illius clausulæ, *Etiamsi nostrum speciale,*

speciale, &c. Vide Passarel. in fine Formul. Ordin. de intellectu Vicariæ auctoritatis.

CAP. III.

De forma committendi alicui, vt informationes sumat de nouitio ad Religionem recipiendo.

FRATER N. Prouincialis N. R. P. F. N. salutem. Ad nostrum Cœnobium N. Ciuitatis N. non paucis ab hinc mensibus incessanter accedit N. filius N. ciuis N. Instituti nostri suscipiendi cupiditate summopere incensus. Quoniam verò, iuxta Summorum Pontificum constitutiones, nostrique Ordinis statuta, de recipiendi, ac professuri vita, & moribus, alijsque ad id requisitis qualitatibus informationes præcedere opus est: Tibi propterea præmemorato, cuius fidelitati, ac prudentiæ non parum fidimus, harum literarum serie, ac vi committimus, vt prædictas informationes coram publico aliquo Notario, seu alio eiusdem nostri Ordinis fide digno Religioso, ad arbitrium tuum deputando nostro nomine sumas, duos, aut tres, vel etiam plures testes, sumpto tamen prius per eosdem iuramento, iuxta interrogatoriorum tenorem, quem hic alligatum recipies; examinando, omnem tibi plenariam ad hoc potestatem, quæ de iure requiritur, impertimentes. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. quod eadem forma potest fieri, mutatis mutandis, quando nouitius est iam receptus in nohitiatu, seu quando informatio est facienda in eodem Conuentu, in quo nouitius receptus est. Interrogatoria autem, quæ debent fieri testibus, sunt hæc. 1. An cognoscant, cognouerintque patrem, & matrem, atque auos dicti N. & an sciant, ipsos esse, vel fuisse ex bono genere natos, non descendentes ex Iudæis, vel Mahumetanis, qui post baptisma receptum iterum à fide Catholica recesserint, ac in foro Ecclesiastico fuerint per hoc dånati, seu ab hæreticis iterum relapsis, & similiter condemnatis, vel an sciant, ipsius patris, aut matris, atque aui, siue paterni, siue materni ossa, vel statuas fuisse combustas. 2. An sciant dictum N. esse filium legitimũ præfatorum, atque vt talem ab ijsdem fuisse habitum, & reputatum. 3. An sciant dictum N. esse liberum, idest, non aliquo matrimonij rati, vel consummati vinculo ligatum. 4. An sciant, dictum N. esse virum probum, & bonis moribus imbutum, & an sciant, eum perpetrasse aliquod delictum, vt furtum, vel latrocinium, aut homicidium, quod fuerit deductum in iudicium, aut super eo fuerit facta inquisitio. 5. An sciant, dictum N. esse debitis supra suas facultates onustum, quæ persoluere non possit. 6. An sciant, cum habuisse aliquam administrationem publicam, vel priuatam, & esse ratioeinijs obligatum, atque obnoxium, ita quod super illis ei aliqua molestia illata sit, vel timendum sit, ne inferatur. 7. An sciant, ipsum N. velle Religionem ingredi sponte, & Religionis, ac pietatis feruore, an verò aliqua humana ratione ductum. Circa istas interrogationes vide Mirand. tom. 1. man. qu. 21. art. 5. & quæ dico tom. 2. Relig. qu. 3. cap. 1. à num. 33. Et aduerte, quod informationis iuridice non est necesse, quod fiant de omnibus dictis interrogatorijs, sed sufficit, quod fiant de vltimis quatuor, vt dico loc. cit. Immò putant aliqui, quod possit etiam omitti 7. vt ibidem dico, num. 35.

2. Noto 2. quod, si timeatur, ne induendus minis, vel precibus à sancto proposito remoueatur, poterunt dictæ informationes omitti vsque ad tempus professionis, & nouitius poterit habitu Religionis indui, præstito iuramento coram eis, ad quos spectat eum recipere, vel coram Superiore Conuentus, quod nullum habet impedimentum ex contentis in Bulla Sixti V. vel in alijs statutis Regulæ, vt dico loc. cit. num. 31. Sed quia de præfata sumptione iuramenti debent illud recipientes testimonium ferre, vt possint se tueri, si super hoc aliqualis eis moueatur, ideo subnecto dicti testimonij formam.

CAP. IV.

De forma, qua potest ferri testimonium, nouitium sumpsisse iuramentum, nullum se impedimentum habere ex prohibentibus Religionis ingressum.

EGo Fratres N. Corrector Conuentus N. Ordinis N. vna cum meis Senioribus infrascriptis, præsentium literarum tenore fidem facio, & omnibus, & quibuscumque, ad quos spectabit has videre, & examinare, verbo veritatis attestor, die 2. Augusti, anni 1634. coram me, & Senioribus infrascriptis, N. ætatis annorum 18. Religionem nostram ingredi exoptantem, à me vocatum, ab eoque (cum ob timorem, ne ab eiusmodi sancto proposito dimoueretur, informationes de eodem fieri commodè non potuerint) iuramentum desumptum, an à parentibus, qui post susceptum baptisma à fide recesserint, vel quorum ossa combusta sint, ortum ducat, an suorum parentum legitimus filius semper sit habitus, an vllum inierit matrimonium, vllumque itidem commiserit delictum, quod sit ad iudicium deductum, an vllis debitis, aut ratiocinijs obstrictus sit, amore ne tandem virtutis, an potius passione aliqua mundiali, Ordini nostro se addiscere concupiscat. Quibus quidem omnibus iure iurando adstrictus, cum vera se tactis sacris, dictarum spopondisset nullo se ex prædictis capitibus, vel vinculis teneri, vel comprehendi; atque ad ipsum quoquam modo ea pertinere respondit; ac in fidem se subscripsit. In quorum fidem, &c.

1. Noto, quod non est necesse de omnibus iuramentum sumere, sed solùm de his, quæ dixi cap. 3. num. 1. fine; & quod hoc iuramentum debet sumi etiam ab his, qui non sunt maiores 16. annis, vt dixi tom. 2. Relig. q. 3. cap. 1. num. 10. & quod de his, qui noti sunt, non est necesse fieri informationes, neque dictum iuramentum sumere, vt dixi loc. cit. num. 26.

CAP. V.

De forma ferendi testimonium de informationibus sumptis circa eum, qui vult Religionem ingredi.

FRATER N. Ordinis N. à R. P. F. N. ad infrascriptam informationem sumendam specialiter deputatus, fidem facio, ac omnibus, & quibuscumque attestor, N. N. de N. filium, ætatis annorum decem, & octo, ex relapsis hæreticis, aut Mauris, alijsve infidelibus, qui post susceptum baptisma à fide recesserint, nequaquam descendere; legitimum præterea, ac naturalem, ex legitimo matrimonio à prædicto N. & N. eiusdem legitima vxore, catholicis quidem, honestis, ac pijs hominibus procreatum, nec vllo de præsenti, aut de futuro matrimonio implicitum, vel obligatum, nec bannitum itidem, aut homicidam, vel furti cuiuspiam accusatum, aliove cri-

mine

mine damnatum esse confirmo. Ad hæc, nec ære alieno grauatum, aut reddendis rationibus, siue negotiandi, siue alia de causa obnoxium esse, testor pariter, & affirmo. Religionem tandem N. non fori euitandi causa, aut humana aliqua ratione ductum, sed diuino tantum Spiritum afflatum ingredi exoptare, ingenuè ac sanctè polliceor, prout N. quoudam N. faberlignarius, ætatis annorum 60. & N. filius N. fabricator, ætatis annorum 40. testes noti, & fide digni, pleuam, & sufficientem scientiæ causam reddentes, sunt attestati. In quorum fidem, &c.

1. Nota, quod hæc forma potest fieri à Notario Religioso electo ad formam Bullæ Pij V. vt dixi tom. 2. priuil. in const. 9. Pij V. num. 4. & potest etiam fieri à Notario seculari, vt habet consuetudo hic Genuæ.

LITERA O.

CAP. I.

De forma simplicis obedientiæ.

FRATER N. Ordinis N. Dilecto nobis in Christo Fratri N. salutem. Vt præsentium constituimus te localem in nostra Prouincia N. sub obedientia Superioris illam moderantis. Iu quorum fidem, &c.

CAP. II.

De obedientia ad petitionem, cum commendatione persoua.

FRATER N. Ordinis N. Generalis R. P. F. N. salutem. Honestis, ac pijs petitionibus tu is annuere cupientes, iu nostra te Prouincia N. localem constituimus. R. ad eiusdem Prouinciæ Prouinciali præsentium tenore significantes, id præcipuè à nobis exoptari, vt te perhumaniter, ac lætissima fronte suscipiat, atque omni charitatis affectu benignè complectatur; id enim, & tua in Religionem merita virtutisque præmia exposcunt, & singularia erga nos studia, officiaque quamplurima, quibus nostram apud præfatum Prouincialem commendationem promereris, non parum exigunt, ac requirunt. Quæ quidem humanitatis obsequia si tibi exhibita fuisse intelligemus, erit profectò cur gaudeamus, nec nostram vulgarem fuisse commendationem, & digno te laborum tuorum præmio ab omnibus condonari. In quorum fidem, &c.

CAP. III.

De forma obedientiæ visitandi domum Sanctæ Mariæ Lauretanæ.

FRATER, &c. Etsi Religiosos viros, qui se sub Religionis iugo claustris addixerunt discurrere, ac peruagari nou liceat; & in Cœnobijs degentes Angelici Doctoris testimonio amplius mereantur, quam alio ad lucrandas indulgentias, vel orbis Ecclesias sub Sanctorum fundatas vocabulis, passim visitandas peregrinando; eam tamen, quæ in Lauretana Ciuitate ad Beatissimæ Virginis honorem, & singulari quadam cælesti dispensatione consilij dedicata est, quamque celebriori memoria conuenit venerari, quominus quandoque visitent, ac pia deuotione colant, prohibendum nequaquã videtur. Cum, & purissima eadem, augustissimaque cæli Regina eorumdem Religiosorum in castitatis holocausto Altissimo famulantium vota perfectius ac citius, quam cæteri Sancti dirigere, & ad gratiam exauditionis propensius admittere dignoscatur. Quamobrē cum tu, charissime iu Domino fili, à nobis instanter, obnixèque petieris, vt Lauretauam, Sacratissimæ Virginis domum inuisendi facultatem tibi impertiremus, nos id non modicam animo tuo iucunditatem, spiritualeq; solatium, atque vtilitatem pariturum fidentes, eamdem, quam petis, licentiam, ac facultatem præsentium tenorem libenter concedimus, & elargimur. Omnibus te, ac singulis Religiosis nostræ Prouincialibus, Correctoribus, ac Fratribus, cæterisque etiam aliorum Ordinum Superioribus, ac subditis necnou, & Reuerendis Ecclesiarum Curatis, ac Rectoribus, ad quos diuertere contigerit, maiori, quo possumus, studio commendantes, eosdemque in Domino rogantes, vt vultu hilari, frontéque benigna te excipere, hospitioque colligere, ac bonis demum temporalibus, quæ à Domino consecuti sunt ad itineris labores perferendos, alere, ac reficere non dedignentur. Nos enim ex parte nostra hoc eis volumus esse pollicitum, constantissimèque obseruatum, quod nullus vnquam abiturus sit dies, quo non preces nostras tanto libentius virtutum Domino pro ipsis offeramus, quauto in te beneficentiores nouerimus extitisse. In quorum fidem, &c.

1. Noto, quod decet Superiores esse multum parcos in his obedientijs concedendis, quæ fratrum discursus important; est enim monachus extra Conuentum velut equus effrænis, qui cum fræno sit assuetus, cum ab eo se liberum sentit, quasi sui iuris factus huc atq; illuc absque regula, & necessitate discurrit, etiam cum periculo præcipitij. Est item Monachus extra Monasterium velut piscis extra aquam, vt dicunt patres, & sicut piscis extra aquam moritur, ita mille mortibus animæ est expositus Monachus extra Monasterium. Nec quidquã facio, quod obedientia concedatur ad visitanda limina Apostolorum, aut Sanctam Mariam Lauretanam, aut Sacrosanctum Domini sepulchrum, nam quantumuis peregrinatio sit pia, longa, & ardua plus semper meretur Monachus manens in Monasterio sub obedientiæ iugo, atque regulari disciplina, quam si dicta loca nudis pedibus inuiseret, istæ enim peregrinationes sunt voluntariæ, vt suppono, & in ijs affligitur tantum corpus, mens autem, cum sit in libertate exhilaratur, & Monachus manens in Monasterio affligit animam per sui ipsius abnegationem, & mortificationem propriæ voluntatis, vnde tantum præstat ista sui abnegatio dictæ peregrinationi quantum corpori præstat anima, quare dicebat D. Thomas apud Casarubium in Compendio post verbum. *Indulgentia quo ad seculares octauo*, notabili 1. versu. *Item notandum. Quod Religiosi existentes in suis Monasterijs promerentur amplius, quam discurrendo, aut peregrinando ad lucrandum indulgentias.* Consulo itaque, vt superiores sint parci in dictis obedientijs concedendis, præsertim in ordine nostro, in quo votum vitę quadragesimalis difficillimum reddit iter, quod si quandoque pietas, necessitas, aut alia rationabilis causa suadeat dictas obedientias concedere, Id non fiat nisi assignato socio adlibitum Superioris, & determinato tempore ad eundum, & redeundum, & designato itinere, per quod transeundum sit.

CAP.

CAP. IV.

De obedientia per modum transitus, cum commendatione.

FRATER, &c. Tametsi cunctos Religionis nostræ alumnos tam spiritualibus, quàm temporalibus subsidijs, atque ornamentis pro viribus confouere paternæ charitatis affectu compellamur, facere tamen non possumus, quin eos peculiaribus gratijs, & fauoribus cumulemus, quorum præclara in Religionem studia, & merita id exigere nouimus, ac postulare. Cum itaque sicut nobis exposuisti in Hispaniam pro quibusdam tuis expediendis negotijs contendere exoptes, eamque ob rem nostram tibi super hoc licentiam, & facultatem aucas impertiri. Nos attendentes honestos labores, sanctaque tua officia, quibus totum Ordinem illustras, hæc, & ampliora quidem promereri, votis tuis, quò ad eadem religiosæ vitæ officia persoluenda promptior fias, & alacrior, annuere libentissimè cupientes tenore præsentium, nostrique auctoritate officij in Hispaniam, cum tibi opportunum visum fuerit, proficiscendi, ipsiusque etiam partes, Prouincias, & Ciuitates, ad quas pro ijs, quæ nobis significasti, peragendis negotijs pergendum esse existimaueris, adeundi licentiam tibi concedimus, & elargimur. Omnibus, ac singulis Religionis nostræ Fratribus, & Superioribus potissimum præcipientes, vt in ijsdem tractandis, atque absoluendis opem tibi omnem, operamque suam, fauorem, auxilium, commoditatemque suppeditent, ac omni te humanitatis genere, atque officio benignè in Domino complectantur. Cæterum verò, ijs omnibus expletis, & consumatis, ad hunc tuæ assignationis Conuentum quamprimum cura, vt reuertaris. Et angelico te comitatu incolumen ducat, ac reducat salutis auctor. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. quod obedientiarum infinitæ sunt formæ pro multitudine negotiorum, quæ quotidie occurrunt; has solùm posui, quia frequentiores.

2. Noto 2. quod Correctores tenentur ex debito iustitiæ recipere, & benignè tractare Fratres hospites per suos Conuentus transeuntes, ita vt mortaliter peccent, si in hoc delinquant. Tum quod sacri Canon. id expressè præcipiunt, cap. *Hospitalem*, d. 42. cap. 1. de emptione, & vend. cap. *Monachi*, de præb. & dignit. Trid. sess. 25. c. 8. de reform. Sacris autem Canonibus contrauenire in re graui, mortale est. Tum quod nostra Regula id expressè præcipit num. 34. & supponitur in Cap. Valent. 4. nu. 47. Tum quod id etiam præcipit Scriptura sacra, ad Rom. 12. & ad Hebræos 13. & Matth. 25. Tum quod Religiosi, præsertim nos Minimi, quorum Religio non est dismembrata, sed vnita in vinculo charitatis, ac communis omnibus, & singulis, habent ius ad Religionis bona; vnde sæpè dixi, quod Religio tenere Religiosum alere ex iustitia; & probat Lessius lib. 2. de iust. c. 35. dub. 12. nu. 68. vers. *Sed contra*. Nec maius ius habent ad bona Prouinciæ, in qua habitum sumpserunt, quam illius, in qua viuunt, (quando in illis non fiunt filiationes) cum obedientia ducantur modo in hanc, modo in illam Prouinciam. Et sicut quando profitentur, non se obligant solum ad inseruiendum illi Conuentui, seu Prouinciæ, in qua profitentur, sed toti Religioni in communi, ita è conuerso tota Religio in communi se obligat ad illum alendum vbicunque resideat cum Superioris licentia. Quare Religiosi peregrinantes, seu itinerantes cum licentijs suorum Prælatorum non debent recipi propriè tanquam hospites, sed tanquam Fratres ius habentes ad vescendum cibis, qui comeduntur in illa Communitate, in qua degunt, eodem prorsus modo, ac Fratres in illa residentes de familia. Attento etiam & præsertim, quod hospites sunt subditi illorum Superiorum in quorum Conuentibus degunt, tum secundùm ius commune, tum secundùm nostras constitutiones, vt probaui tom. 2. Religiosi q. 1. cap. 8. num. 21. Vide quæ dico tom. 2. priuil. in const. 6. Vrbani VIII. num. 1.

3. Ex quibus collige, quod meo videri, Conuentus tenetur Fratri hospiti venienti cum sua obedientia, & non habenti pecunias, vel quia eas amiserit, vel consumpserit, vel quia ei fuerint sublatæ, soluere modestum, & Religiosam paupertatem olentem naulum, & ei prouidere vsque ad alium eiusdem Religionis Conuentum, vt possit suam obedientiam complere. Ex quo enim incedit cum obedientia sui Superioris, habet ius, vt vescatur bonis suæ Religionis; & videtur, quod possit obligare Religionem tanquam procurator, vt negotium suæ Religionis vtiliter gerat, alioqum si pecunias sibi in viaticum datas amiserit, & non possit pedibus mendicando incedere, cogetur permanere in Conuentu, ad quem diuerterit, & sic non poterit obedientiam sui Superioris complere.

4. An autem Conuentus hospitij possit deinde elargitam pecuniam repetere à Conuentu Prouinciæ, ex qua hospes discessit, potest esse dubium. Sed quicquid sit de iure, vellem, vt posset repetere, nam sic faciliores essent Superiores Conuentuales, qui communiter solent esse auari, ad prouidendum hospitibus de necessarijs.

5. Noto 3. quod si aliquis Frater hospes infirmetur in aliquo Conuentu, non tenetur Conuentus, à quo discessit, quicquam resarcire Conuentui, in quo infirmatus est. Ita pro Ordine nostro statutum est in cap. Tolosan. num. 30. in cap. 2. Rom. num. 18. in cap. 1. Genuens. num. 21. & in cap. Paulę num. 39. vbi sic habetur. *Sed quantum ad Fratres de Conuentu in Conuentum per obedientiam transmigrantes, & in alieno Conuentu ægrotantes, definierunt, quod iuxta facultates talis Conuentus, vbi eos infirmari contigerit, iuxta Regulæ nostræ tenorem, charitatiuè tractentur. Nec propter hoc Fratres alterius Conuentus Conuentui, vbi eum infirmari contigerit, aliquid resarcire, seu restituere teneantur.*

6. Ex quibus collige, quod si aliquis Frater hospes propter aliquod delictum detineatur in carceribus Episcopi, vel Inquisitoris, teneatur Conuentus eum ibi alere, nec possit per hoc quicquam prætendere ab ea Prouincia, à qua hospes ille discessit, seu in qua hospes ille moratur, vel sumpsit habitum; valet enim argumentum ab infirmitate corporis ad infirmitatem animi, vt notat Barbosa in locis communibus, lit. A, nu. 104.

7. Sed quæres, an Correctores locales teneantur recipere, & alere Fratres fugitiuos, & sine obedientia ambulantes, ac, si infirmentur, curare? R. quod de iustitia non tenentur, cùm sint extra obedientiam. Et colligitur ex nostro statuto citato numero quinto ibi, *per obedientiam*, vbi innuitur, quod si transeant sine obedientia, non tenetur Religio eos alere. Attamen pro Ordine nostro in cap. Romano 6. numero 13. *Concedunt Patres, quod, si sint infirmi ipsi fugitiui, possint retineri vsque ad sanitatem; & alij etiam per tres dies, secundùm pium Religionis morem retineantur, & statim postea remittantur ad suos legitimos Superiores.* Vbi noto illa verba, *possint retinere*; & illa, *secundùm pium Religionis morem*; quæ innuunt, non teneri ex iustitia Correctores dictos fugitiuos infirmos curare, & sanos recipere, sed solum ex charitate. Quod statutum sanctum, & laudabile est.

8. Statutum autem, quod aliqui intentarunt, vt fugitiui statim ac aliquem Conuentum appulerint, incarcerentur, habitu spolientur, & in carceribus detineantur, quousque fugitiuorum Superior Prouincialis admonitus fuerit, & de tali fugitiuo, quid faciendum fuerit, respondeat. Zelum quidem Regularis obseruantiæ, & fugitiuorum frænum præseferre videtur, sed non secundùm scientiam: nam moraliter est impossibile seruatu,

& vi-

& videtur contra charitatem, & Religioni damnoſum. 1. probatur, nam pone, quod aliquis fugitiuus ex Prouincia Germaniæ, vel Poloniæ veniat ad hunc Conuentum Genuenſem V.G. ſi debeat detineri in carceribus, quouſque veniat reſponſum à Prouinciali Germaniæ, detinebitur per duos, aut tres menſes cum diſpendio Conuentus. Et pone, quod Prouincialis ille ſit inimicus dicti fugitiui, cum Prouincialis ſciet, ipſum fugitiuum eſſe carceratum, non reſpondebit niſi poſt multum temporis: Sed pone, quod reſpondeat, quod dictus fugitiuus perpetrauit aliquod delictum, & quod detineatur in carceribus, quouſque proceſſum mittat, erit ne expectandus dictus proceſſus? Certè hæc tempus requirunt, diſpendia cauſant, & nullum remedium adhibetur fugitiuis; & cum fugæ aliquando cauſentur ex leuitate, ſupra merita quis punietur vt plurimum; deinde cum proceſſus non poſſit terminari ſine reo, cui dandæ ſunt defenſiones, à quo poterit excipi ſuper depoſitione teſtium? Si ſuper his omnibus ſcribendum ſit Prouinciali Germaniæ, quantum temporis requiretur? Tandem pone, quod Prouincialis Germaniæ reum condemnet ad carcerem per annum; iſta pœnitentia vel eſſet implenda in loco delicti, vt de iure videtur; & tunc licentiato fugitiuo è carceribus, quis illum ducet ad Prouinciam Germaniæ? Vel eſſet implenda in Conuentu Genuenſi, & non videtur, cur debeat ita grauari. Alia multa incommoda in hoc ſunt, quæ alijs conſideranda relinquo, & quæ ſtatutum illud reddunt moraliter impoſſibile. 2. Scilicet quod ſit contra charitatem, conſtat. Tum quia fraterna charitas poſtulat, vt indigenti, quamuis peccatori, ſubueniamus; at ſubuentio non eſt, peccatorem Fratrem carceribus detinere, habituque ſpoliare, & quæ charitas eſt, fugientem ex leuitate ita crudeliter recipere? Tum quia hominis animus precibus facilius trahitur, quam baculo, vnde facilius ſuadetur alicui benignitate, vt ad propria reuertatur, quam carceribus. Tum quia pone, quod aliquis ſit grauatus à ſuo Superiore, & vt talis recurrat ad maiorem Prelatum, iſte certè ſine obedientia ambulabit, quis enim eam illi dabit? Hic autem ſi tranſeat per aliquem Conuentum, ſecundùm illud ſtatutum eſſet incarcerandus; ſed cur? cum afflictus non ſit affligendus? Quod autem tale ſtatutum futurum eſſet Religioni damnoſum, patet, Nam nullus fugitiuus Conuentus petet, ſed omnes in cauponis per Ciuitates remanebunt, cum ſcandalo ſecularium; ſcandalizantur enim ſeculares videntes Religioſos cauponam petere in locis, in quib. adſunt Conuentus eiuſdem Religionis; & ex hoc Religio multum perdit; putant enim ſeculares, quod Conuentus nolit dictos hoſpites recipere, & ipſi fugitiui ad ſe excuſandum id dicunt. Adde, quod, ſtante rigore huius ſtatuti, multi, vt habeant quò recurrant, falſificabunt obedientias, ex quarum falſificatione quantum damnum proueniat Religioni, nemo non nouit. Tolerabilius ergo eſt, fugitiuos Fratres hoſpitio recipere, charitatiueque tractare, hortarique, vt ad propria redeant, illos cum literis commendatitijs, & veniæ impetratorijs dimittere, quam ipſos carceribus detrudere. Concludo itaque, quod Superiores locales tenentur ex iuſtitia Fratres hoſpites recipere, ac benignè tractare: ad hoſpitandum inuitare, infirmos curare; quod ſi non faciant, peccant mortaliter, & poſſunt ex hoc ſolum officijs ſuis priuari. Quod mihi ſatis probat cap. *Archidiaconum*, d. 85. in quo inhoſpitalis promoueri vetatur, ſed illud crimen, quod impedit promouendum, deijcit promotum, quando eſt ex ſua natura malum. Ergo.

9. Noto Vltimo, quod qui habent obedientiam à Reuerendiſs. P. Generali non poſſunt è Prouincijs, ſeu Conuentibus, in quibus degunt diſcedere, niſi prius originale ipſius obedientiæ monſtrauerint P. Prouinciali Prouinciæ, à qua diſcedunt. Ita ſtatutum eſt in cap. Rom. 7. ſeſſ. 10. maturina decreto penultimo; & eſt rationis valdè cõſonum; tum quia ipſi cura incumbit omnium Conuentuum, & Fratrum ſuæ Prouinciæ, vnde debet ſcire quid quid in illa Prouincia agitur, vt regimen ipſius ſit Religioſum, & rationabile; tum quia ita dictat ratio ipſa naturalitatis, & vrbanitatis: tum quia contrariorum eadem eſt diſciplina, vt dicunt Philoſophi, & Iuriſtæ, ſed quando quis accedit ad aliquam Prouinciam ante omnia literas obedientiales oſtendit Patri Prouinciali illius Prouinciæ; ergo debet eas literas oſtendere, vt verificetur doctrina Philoſophi, Patri Prouinciali Prouinciæ, quando à Prouincia diſcedit: tum quia ita habet inueterata, & legitimè præſcripta conſuetudo Religionis: vnde ſi aliquis ſine oſtenſione dictæ originalis obedientiæ facta Prouinciali Prouinciæ, vt dictum eſt, diſcederet ab aliqua Prouincia poſſet P. Prouincialis dictum diſcedentem punire tanquam fugitiuum. Nec ſufficit dictas obedientias oſtendere Correctori Conuentus, à quo diſcedit propter dicta; quinimo poſſet Corrector, qui id permitteret tanquam vſurpator alienæ iuriſdictionis à Prouinciali puniri.

CAP. V.

De forma mittendi Fratres ad ſumendos ordines.

FRATER N. Ordinis Prouincialis. Dilecto nobis in Chriſto, &c. Præſentium vi, ac tenore tibi præfato præcipimus, ac mandamus, vt ad Subdiaconatus Ordinem te conferas ſuſcipiendum; Perilluſtrem, Reuerendiſſimumque D. D. Epiſcopum N. in cuius Diœceſi localiter commoraris, ſeu alium quemcumque, ipſomet N. ordinationes non celebrante, obnixè rogantes, vt eodem te ordine inſignire, ac ſuper interſtitijs, Eccleſiæ noſtræ vtilitate, vel neceſſitate ſic poſtulante, diſpenſare dignetur. Nos enim de tua eidem ſufficientia, tum quò ad mores, ſcientiam, & ætatem, tum quò ad reliquas à ſacris Canonibus, & Tridentino præſertim Concilio requiſitas conditiones fidem facimus, atque atteſtamur. Demum verò huiuſmodi beneficij dignitatem cum remetiri nulla alia ratione poſſimus, niſi in templis, niſi in medijs religionibus, cæremonijſq; altarium, nullum profectò diem lapſurum ſpondemus, quo non ſuæ Perilluſtris, ac Reuerendiſſ. Dominationis memoriam deferendo ſacrificio excitemus, vbi Patri Filius immolatur. In quorum, &c.

CAP. VI.

De eadem forma ſub amplioribus verbis.

QVÆ ad Sacroſancti Altaris miniſterium, diuini cultus honorificentiam, Catholicæque Eccleſiæ vtilitatem, atq; incrementum conducere videntur, ea nobis, quibus alios regendi cura, meritis licet imparibus, eſt commiſſa, verbis illis Apoſtoli diſertè præſcribi penſamus. Tu verò vigila, in omnibus labora, opus fac Euangeliſtæ, miniſterium tuum imple. *Atque ita cum ex miniſtrorum Eccleſiæ deputatione ea omnia profluere quotidiano diſcamus experimento, ad eiuſmodi ſanè miniſtros (ſi quos idoneos reperimus) prudenter, ac ſollicitè cooptandos maxima incendimur cupiditate. Vobis igitur, præmemoratis eiuſdem noſtri Ordinis Clericis profeſſis, atque in minoribus ordinatis, probis, honeſtiſque moribus, ac literaria diſciplina ſatis imbutis, in ætate legitima conſtitutis, nec non in ſuſceptis ordinibus exercitatis, omnibuſque tandem, iuxta Tridentini Concilij ſanctiones, Summorumque Pontificum decreta, inſtructis, ac exornatis, in virtute S. Obedientiæ præcipimus, ac mandamus,*

mus, vt ad sacrum Subdiaconatus ordinem suscipiēdum vos conferatis; Perillustrem, ac Reuerendissimum D.D. Episcopum N. in cuius Diœcesi localiter immoramini, seu alium quemcunq; Perillustrem, ac Reuerendissimum Antistitem, ad quem, ipso N. Ordinationes non celebrante, diuertere contigerit, exorantes, vt præfato vos ordine insignire, ac super interstitijs quibuscunque si opus est dispensare dignetur, Ecclesiæ nostra necessitate, vel vtilitate sic suadente. Cuius quidem suæ Perillustris, ac Reuerendissimę Dominationis praelari erga nos meriti memoriam nulla vnquam delebit obliuio. Et Dominus vos benedicat. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. quod pro declaratione clausularum istarum formarum videnda sunt quæ dico tom. 2. Relig. cap. 7.

2. Noto 2. quod Vrbanus VIII. per suam constitutionē 44. quam habet tom. 4. Bullar. fol. 319. concessit Fratribus S. Francisci de Obseruantia, in partibus Indiarum Occidentalium commorantibus, vt possint ordinari à quocumque catholico Episcopo, ad omnes, etiam presbyteratus ordines, etiam extra tempora, & non obseruatis interstitijs, & ordine antea suscepto non exercitato. Quod tamen priuilegium nō valet extra illas partes Indiarum, propter illam particulam taxatiuam, *tantum*, quæ in dicto priuilegio habetur. Possunt tamen alij Mendicantes cum dictis Minoribus in priuilegijs participantes, habitantes in dictis partibus Indiarum, eodem priuilegio ibidem vti, quia in eo, quoad hoc, nulla adest particula restrictiua.

3. Noto 3. quod in Clericis secularibus cōmunior opinio tenet, literas dimissoriales ad ordines valere etiam post mortem Episcopi, qui eas concessit, & consequenter post multum temporis, vt videri potest apud Barbos. de potest. Episc. pat. 2. alleg. 7. nu. 23. licet alij contrarium sentiant; vt Rebuffus in praxi, tit. *Formula dimissor. liter*, num. 40. & 41. Sanctus Carolus Borromæus part. 3. actorum Ecclesiæ Mediol. tit. *Edictum de sacra ordin.* vers. *Litera verò*, ita statuit. *Litera verò dimissoria de ordine suscipiendo ne vetustiores sint duobus, vel tribus mensibus, à die sacræ ordinationis supputandis.* Et huic opinioni fauet multum Nauarr. lib. 1. consil. de Cleric. peregrin. cons. vnic. num. 6. Apud Regulares tamen, & præsertim apud Minimos, dicendum est, dictas literas dimissoriales non valere nisi post duos, aut tres menses, seu ab vna ordinatione ad aliam. Ita tenui, sola consuetudine nostræ Religionis fundatus, tomo 1. priuileg. in constitut. 2. Iulij II. num. 23. Quod nunc confirmo, & probo 1. auctoritate B. Caroli loc. cit. vers. *Afferant literas*; vbi loquendo de Regularibus, ait. *Afferant* [illegible] *dimissorias à Superiore de ordine suscipiendo, qu*[illegible]*iam instituendus est; quæ literæ ne vetustiores s*[illegible]*ibus mensibus, à die sacræ ordinationis supput*[illegible]*ur*. Quia in decreto Sacræ Congregat. Concilij de an. 1596. sub die 15. Martij, facto de mandato Clem. VIII. præcipitur Superioribus, ne mittant Fratres sibi subditos ad suscipiendos ordines, nisi ad Episcopos, in quorum Diœcesibus ordinandi de familia commorantur. Quod si dicti Episcopi ordinationes non celebrent, conceditur, vt possint mittere ad alios quoscunque, *Modo non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus Diœcesanus, vel absuturus; vel nullas habiturus esset ordinationes.* Sed hoc decreto stante in viridi obseruantia, vt nunc est, non possunt valere literæ dimissoriales ad ordines, nisi ab vna ordinatione ad aliam. Quod probo, quia alioquin sequeretur, quod posset Prælatus dictas literas testimoniales concedere alicui subdito, & hic posset differre executionem illarum in id tempus, quo Diœcesanus ordinationes non celebraret; & sic Prælatus effugeret pœnas in dicto decreto inflictas, & subditus haberet intentum suum, & eleganter deluderetur dictum Congreg. decretum. 3. Quia in Conc. Trident. sess. 23. cap. 8. de reformat. præcipitur Episcopis, quod nullum ordinent sine literis testimonialibus facientibus fidem de vita, & moribus ordinandi, & cum qui hodie bonus est, cras possit esse malus, excommunicatus, & cet. stante fragilitate nostræ naturæ, non videntur dimissoriæ facientes fidem de moribus posse valere post triennium, neque etiam post trimestre, ad faciēdam fidem de moribus præsentibus, quæ est ratio Nauarr. loc. cit. de Clericis peregrinis. 4. Quia aperiretur ianua fraudibus, & vagationibus. Posset enim quilibet post semel obtentas literas dimissoriales, illarum prætextu per multum temporis vagari, ac etiam meritas pœnas impunè effugere. At fraudibus via aperienda non est: Clem. 1. de vsuris, leg. *In fundo*, ff. de rei vendic. Itidem possent superiores parum timorati reseruare sibi aliquas similes literas in alba papyro cum officij sigillo, dandas post suorum officiorum terminationem cuicunque voluerint, sub datis temporum, quibus officijs fungebantur; quod in grauissimum redundaret Religionis damnum. 5. Quia in nostro Ordine ita habet consuetudo, quam ego ab anno 34. quod indignè in Religione viuo, ita semper obseruari vidi; & sic semper fuisse in Religione obseruatum audiui à nostris senioribus. At à dignis, & laudabilibus consuetudinibus non est recedendum, cum parem habeant vim cum legibus, leg. *De quibus*, ff. de legib. §. *Ex non scripto*, Barb. de axiom. iuris, verbo *Consuetudo*, num. 5.

4. Noto 4. quod dictæ literæ dimissoriæ in Ordine nostro morte concedentis, seu officio finito, expirant. Probatur 1. ex dictis, quando mors secuta est post tres, aut quatuor menses, & præsertim id probat 3. ratio. 2. Quia alioquin maxima irrogaretur iniuria successori, sine, eius voluntate, immò contra eius voluntatem posset illius subditus ordinari, contra cap. *Eos, qui*, & cap. final. de tempor. ordin. Et cum superiores soleant in termino sui officij esse liberaliores in gratijs concedendis, maximè quando sunt parum timoratæ conscientiæ, possent alicui indigno dictas literas concedere, quod graue multum esset successori. 3. Quia missus ad visitandam aliquam Prouinciam re integra, morte mittentis, non potest eam amplius visitare, cap. *Relatum*, cap. *Gratum*, de offic. delegat. Ergo pari modo missus ad ordines suscipiendos, morte, siue naturali, siue ciuili mittentis, non potest eos amplius suscipere. 4. Quia licentia, quæ non potest concedi sine causæ cognitione, expirat morte concedentis. Ita Panor. in cap. *Nemini*, num. 9. de offic. Legat. qui exemplificat in eo, qui habet licentiam generalem ab Episcopo, vt cui voluerit confiteatur, & ait, quod hæc licentia simpliciter, mortuo, vel reuocato Episcopo, expirat, quia Episcopus non potest dare istam licentiam cum præiudicio Ecclesiæ parochialis sine causæ cognitione, & consilio sui Capituli; quia hoc esset irrogare præiudicium Ecclesiæ Parochiali, quam doctrinam sequuntur Syluest. verb. *Confessor* 1. quæst. 7. & Antonin. 3. parte titulo 17. cap. nono §. *Sextus effectus est*, vbi ait, quod qui habet licentiam absoluendi à reseruatis, mortuo Episcopo, vel translato, ea amplius vti non potest, Ergo pari modo, qui habet licentiam suscipiendi ordines mortuo, vel functo officio concedente, ea amplius vti non potest, quia est in præiudicium successoris. 5. Quia in Ordine nostro obedientiæ datæ à Prælatis suis subditis, siue gratiosæ sint, siue odiosæ, re integra, morte politica, vel naturali concedentis, expirant; sic semper obseruatum est in Religione, vt audiui à senioribus. Ergo etiam cessare debent licentiæ ad ordines, 6. Quia licentia de non residendo alicui concessa expirat morte concedentis, vt docet Gloss. in capite, *Cum ad hoc*, de Clerico non resid. verb. *Et prædecessorum tuorum*, quia est in præiudicium successoris. Ad c. *Si cui*, de preb. in 6. & cap. *Si super gratia*, de offic. deleg. eod. lib. Et ad Doctores, quando dicunt, quod gratia morte concedentis non expirat, respondeo, quod intelliguntur de gratia, quæ successori non præiudicat, seu de gratia, quæ iam sortita est suum effectum.

Quinto. Noto quinto pro Oblatis, qui obtinuerunt licentiam transeundi ad ordinem Clericorum, quod die 18. Nouemb. 1633. exijt decretum S. Congreg. Regul. sub hac forma. *In causa Fratris Ludouici Piccinini Oblati Ordinis Minimorum, qui, obtenta facultate per literas in forma bre-*

breui, transeundi à statu Laicali ad Clericalem, & se promoueri faciendi ad omnes sacros, etiam presbyteratus ordines, de licentia tamen suorum superiorum, se promoueri fecit ad dictos ordines ab Episcopo Caprularum, non solum absque licentia Patris Generalis, verum ipso contradicente, licet Episcopus prædictus asseruerit, illum promouisse vigore dicti breuis, ac de licentia Nuncij Apostolici Venetiarum, & Prouincialis Prouinciæ dicti Fratris Ludouici. Sacra Congregatio Cardinalium, negotijs Regularium Præposita, Eminentiss. Gypsio referente, censuit, prænominatum Fratrem Ludouicum Piccininum suspendendum prout præsentis decreti virtute suspendit ab executione suorum ordinum arbitrio S. Congregationis. Romæ die 18. Nouembris, 1633. F. Antonius Cardinalis S Onuphrij Antonius Torniellus Secretarius. Aduerte, quod clausula in huiusmodi breuibus apponi solita, *De consensu Superiorum*, intelligenda est de Generali Ordinis, & de Prouinciali Oblatorum, prout declarauit eadem Sacra Congregatio anno Domini 1630. die 2. Augusti; quam declarationem refero tom. 2. Religiosi, qu. 3. cap. 1. num. 149.

6. Noto 6. quod in Ordine nostro fugitiui sunt inhabiles ad ordines suscipiendos quousque per Generale, aut Prouinciale capitulum rehabilitentur per statuta capituli Tolosani nu. 22. & Genuens. 7. nu. 27. & congruit capiti *Legi* 16. qu. 1. Verum verò dicti fugitiui possint in susceptis ordinibus ministrare pendet ex illa quæstione, an fugitiui sint excommunicati, de qua tom. 1. relig. subd. qu. 1. ca. 26. §. 1. ad finem, pro qua videndus Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. n. 9. & 10. Et quod dico de fugitiuis intellige multò magis de apostatis, qui nec ordinari possunt, nec ministrare in susceptis ordinibus, vt pro ordine nostro statutum est in c. Romano 2. nu. 7. Et Barcinonensi 1. nu. 10. & est de iure, vt probaui supra lit. A ca. 20. nu. 6. Et quod dico de fugitiuis, & Apostatis intellige etiam de his, qui propter alias causas sunt priuati voce actiua, & passiua, cap. fin. de temp. ordin. cap. *Cum sit* de ætat. & qualit. ordin. nam ordines non conferuntur nisi personis benemeritis, vt dicitur in dicto cap. *Legi*, taliter autem priuati non sunt benemeriti. Deinde ordines dignitatem dicunt Ecclesiasticam, cap. *Ad aures*, de temporibus ordin. quia isti sunt priuati. Et quod dico de priuatis vtraque voce, intellige etiam de priuatis vna tantum, tiam illa priuatio deformitatem dicit, & grauem, qua ordinandus carere debet secundum prædicta iura, ordinandus autem debet laudabiliter vixisse, & se ipsum primitus dignum probare, ca. *Quicumque.* d. 77. Et ita seruatur in religione nostra quoad ordinum receptionem, quoad ministrationem verò in susceptis, nisi specialiter sint priuati, aliter dicendum est.

LITERA P.

CAP. I.

De forma participationum bonorum Religionis, quæ datur deuotis amicis.

FRATER &c. Vobis, &c. Tot præclara in nos, Ordinemque nostrum à vobis collata beneficia, quod in nobis est, remetiri, nostra maximè interesse existimamus. At quid rependere ij cogitent, qui cum Apostolis, relictis omnibus, secuti sunt Dominum? quorum possessio inopia, est, & diuitiæ religiosa paupertas? Quamuis autem argento, atque auro carentes, inopes esse videamur, referendæ tamen gratiæ, redimendique beneficij iure omnino priuari nequaquam passus est cælestis ille Agonotheta, cuius se obsequio deuouerunt Cænobitæ. De suis namque thesauris infinitis spirituales diuitias largiter, copioseque eisdem communicando, licet nihil in terris habentes, omnia tamen voluit possidere. Diuinæ igitur liberalitati maximè fidentes, vt omnibus præfati nostri Ordinis bonis, præcationibus nimirum, oblationibus, suffragijs, pensitationibus, lectionibus, succollationibus, abstinentijs, concionibus, metanæis, chameunijs, peregrinationibus, ac cæteris, quæ ab vniuersis eiusdem Instituti Fratribus, vel Sororibus ille ipse, à quo bona cuncta procedunt, fieri largitus fuerit, omnes, ac singuli potiamini, harum seriè, ac tenore concedimus, & indulgemus; Quatenus scilicet spiritualibus hisce suffulti, bracteata hac nihil facere, vera bona amare studeatis, illisque frui, & satiari taudem cupiatis, in nomine Sanctissimæ Trinitatis. Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen. In quorum fidem, &c.

1. Nota, quod pro declaranda ista materia participationum, videnda sunt, quæ dixi tom. 2. Relig q. 3. ca. 6. vbi ex professo eam tracto. Hic solum addo, quod nimia abundantia dictarum participationum reddit illas contemptibiles, cum sint alioquin thesauri inæstimabiles, vnde meo videri non deberent concedi, nisi verè benefactoribus, & amicis, & cum consensu capituli localis, & illi, quibus conceduntur deberent scribi in aliquo libro particulari ad hoc vt post eius mortem Religio illis debita officia celebraret. Addo etiam, quod participationes Generalis, qui functus est suo officio nō valent tempore successoris propter ea, quæ supra dixi de dimissorijs litera O. cap. 6. quod etiam consuetudo approbauit.

CAP. II.

De forma instituendi Prædicatorem.

FRATER N. &c. Ordinis N. Prouincialis R. P. F. N. &c. Ex vitæ, Religionisque nostræ præscripto, atque instituto, diuinorum contemplationi Religiosos nostros ita intentos, atque addictos esse oportere existimamus, vt gregem tamen Dominicum consilijs, monitis, confessionibus, atque id genus alijs pietatis officijs, & verbi potissimum diuini prædicatione iuuare, & pascere nullatenus obliuiscantur. Cum verò, qui populis euangelizent, iuxta Apostoli vocem, à Pastoribus sint mittendi, harum idcircò literarum nostrarum serie, ac tenore, te præmemoratum Patrem, cuius in concionando sanam doctrinam, præclaras animi dotes, mores honestos: animarumque zelum satis, superque cognouimus, ad verbum Dei, non in nostris tantùm, sed & in cæteris quibuscunque orbis Ecclesiis, cuiuslibet respectiuè loci Pastoris accedente licentia, disseminandum admittimus, & approbamus. Ad sanctæ obedientiæ meritum tibi præcipientes, vt à falsis, scandalosis, minusve puris doctrinis, quæ sanctam Romanam Ecclesiam, Christi sponsam, Catholicorum matrem, vnicam, ac solam Paradisi ianuam, vel eius Pastores, ac Prælatos, siue etiam bonos fidelium mores offendere quoquomodo possent, prædicandis omnino abstineas. Sanctorum quinimmo Patrum, Catholicorum Doctorum vestigijs, placitisque inhærens, cælestia virtutum semina, Christianamque disciplinam in hominum corde ita studeas conserere, vt vitijs inde, atque inolitis prauæ affectionis radicibus extirpatis, noua in agro militantis Ecclesiæ plantationes, cælesti agricolæ reseruandæ, possint inueniri. In quorum fidem, &c.

CAP. III.

De eadem forma ad instantiam alicuius Prælati, vel communitatis.

FRATER N. &c. Illustrissimi, ac Reuerendissimi D.D.N. Episcopi N. incredibili beneuolentia, ac humanitati, qua cunctos Instituti nostri, atque huius præcipuè Prouinciæ N. Religiosos cōplectitur in dies, gratificari quam maximè cupientes. Harum serie, ac vi te prælibatum Patrem, cuius scientiæ dignitas, morumque disciplina, necnon in dicendo facundia, in reprehendendo modestia, in docendo facilitas, in monendo suauitas, ac dulcedo, in adhortando vis, atque ardor non obscura nobis innotescunt, inter alios præcipuè selegimus, per quem Illustrissimi eiusdem, ac Reuerendissimi D. Episcopi, Concionatorem nostri Ordinis pro hac proxima Quadragesima à nobis exposcentis petitionibus, ac votis obsecūdaremus, cuique verbi Dei in Ciuitate N. disseminandi munus, atque officium concrederetur, prout his literis re ipsa concredimus, ac demandamus. Præcipientes itidem, vt idoneam, atq; opportunam discedendi tempestatem nactus proficiscaris, ne qua interposita mora, nostrum præfato D. Episcopo obsequendi ardentissimum studium, nostraq; Religionis decus vilescat, & paruuli, qui doctrinæ Euangelicæ panem suspirant, cogantur interire, dum qui frangere debet, vitio suo negligit interesse. Illudque tandem seriò te commonemus, vt tanquam bonus agricola vitia extirpare, virtutesque conserere, & cordi potius, quam auribus, prædicare quam diligentissimè studeas; ita enim fiet, vt concionatoris Apostolici munus absolutissimè perficias, & immarcescibilem gloriæ laureolam à summo omnium opifice Deo feliciùs consequaris. In quorum fidem, &c.

CAP. IV.

De eadem forma, quando aliqua Ciuitas Prædicatorem petit in particulari.

FRATER, &c. Tibi, &c. Iucundo nominis tui, tuarumque virtutum odore, atque ea præsertim, quæ in te elucet, concionandi facundia, electi ciues N. maximo se desiderio affici nobis significarunt, vt te hac proxima Quadragesima ad verbum Dei sibi annunciādum constitueremus. Nos qui lætam vbique ingenij tui frugem, atque vberes sacræ doctrinæ fructus, ad laudem, & gloriam Dei in agro Dominico spargi non parum auemus, eorundem ciuium votis, ac propensæ erga nostrum Ordinem voluntati obsequi cupientes, tibi vt ad sacri Euangelij semen in eorum cordibus stato tempore seminandum te pares, atq; accingas, harum serie præcipimus, & mandamus. Quod quidem Christiani Euangelistæ munus vt obire queas laudabilius, paterna te, Apostolicaque voce obsecramus, vt, persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis aures titillantibus, fucatisque puerorum nugis, ineptijsq; relictis, Christum tantummodo Crucifixum è Cruce religiosa vita, quæ est vera docentis cathedra, aptumque Euangelistæ suggestum, syncere studeas prædicare. In quorum fidem, &c.

CAP. V.

De forma, qua Prælatus potest se excusare, quod non possit Prædicatorem petitum mittere propter eius infirmitatem.

MAXIMA nos affecerunt lætitia literæ vestræ, summi quidē officij plenæ, summaque humanitatis. In ea verò animi nostri iucunditate hæc nobis vehemens molestia fuit, quod ea præstare non possimus, quæ vestræ nouimus pergrata fore voluntati. Nostri Ordinis Concionatorem eximium P.F.N. postulatis, qui suaui, ac periucundo euangelicæ doctrinæ pabulo hac proximè futura Quadragesima vos recreet, ac consoletur. Nil ipsi, (& credite) nilque nobis antiquius, quā vobis ea in re gratificari. Nec quicquam sanè tam arduum, tamque difficile existimate, quin illud vestra causa libētissimè subiremus; sic enim præcipuus exigit deuotionis affectus, sic maxima, præclarissimaque beneficia, quibus, & Religionem totam, atq; hanc præsertim Prouinciam N. antea cumulastis, & in dies non desistitis cumulare. Sed tamen cum noster idem Concionator exasperata cuiusdam febris paroxysmo diebus exactis occupatus, in eā redactus sit corporis imbecillitatem, vt nulla prorsus sit spes necessarias sacræ exercitationi vires tam breuis tēporis spatio reuocandi, muneris nostri esse putauimus, vt ad excusationem nostram benignè suscipiēdam humanitatem vestram his literis incitaremus. Etsi namq; spiritus aduersus carnem concupiscēs, in vestra gratia officijs suis conquirenda plurimus sit, atq; ardentissimus, cū tamen, quæ ab eodem patre suscepta, atq; instituta sunt, ingenij monimenta, sine corporis ope, ac subsidio perfici, ac perpoliri, memoriaque commendari, seu etiam voce ipsa, stomacho languente, pronunciari nequaquam valeāt, fieri planè non posse vobis pollicemur, vt tam grauis ab ipso, laboriosaque prouincia suscipiatur. Quamobrem æquo animo ferenda iactura, si qua inest, diuinęque obsecundandum voluntati: Nam neque, qui plantat, neq; qui rigat, est aliquid, sed qui incrementum dat Deus; cuius inscrutabili consilio, ac prouidentia factum esse putate, vt oppressus morbo decumberet, quò alius quispiam fortè vobis pręsto esset, qui & vberiori diuinę sapientię aqua vos potet, & à quo feliciores euangelicę doctrinę manipulos iucundius referatis. Deum tamen interim exorabimus, vt pijs vestris faueat inceptis, studijsque, quo & Ciuitas vestra seruari, & a morbo tandem confirmatus noster Euangelista eximia erga nos beneficia verbi diuini prædicatione aliquando possit remetiri. Quod si assequetur, nulli, credite, pro vobis studio parcet, ac labori. Valete in Domino. Datum &c.

CAP. VI.

De forma generali prędicandi, à Patre Generali concessa.

FRATER &c. Vberrimos solet in dies pręstare fructus vinea Domini, si Verbo Dei, tanquam salutari pluuia sępius irrigetur. Quod cū ab ipso Ecclesię nascentis exordio, tū verò succedētiū annorum curriculo ad hęc vsq; tempora, tot gētium, ac populorum ad Christi fidē conuersione, alijsque plurimis expe-

experientijs cernimus comprobatum. Quamobrem ne nos, qui in hac vinea, meritis licet imparibus potissimũ ad laboramus, quibusque vniuersa Religionis cura est indicta, in muneris nostri executione segniores esse videamur, quos è nostris aptos cognouimus, ad Euangelicę prędicationis officium duximus deligendos. Cum itaque de tua doctrina, moribusque probatis nec non exemplari vita planè simus edocti, licentiam tibi concedimus, vt Sacrosanctum Christi Euangelium vbicumque opus fuerit iuxta Sanctę Romanę Ecclesię, Summorumque Pontificum constitutiones valeas prędicare, Altissimum deprecantes, vt omne opus, & ministerium tuum ad ipsius gloriam, animarum salutem, & tui ipsius meritum à bonorum omnium largitore dirigatur. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. quod pro ista materia Concionatorum videnda sunt, quæ dixi tom. 1. Religiosi, q. 1. cap. 2. tomo 1. priuil. in constit. 2. Sixti IV. à num. 20. & tom. 3. priuileg. cap. 2. à num. 8.

2. Noto 2. quod Predicatores, & Lectores non tenentur ieiunare, vt docent Tabiena, verb. *Ieiunium*, num. 16. Filliuc. tom. 2. tract. 27. q. 2. cap. 6. num. 124. & alij apud Dianam tom. 1. tract. 9. resol. 10. Quod tamen limitandum est, nisi possint æquebene, ieiunando, suo muneri satisfacere. Quod habet verum, etiamsi Lectores, & Prædicatores, ratione stipendij dicta munera exerceant, vt habet Diana resol. 11. & Lessius lib. 4 cap. 2. dub. 6. num. 44. nam stipendium vires non auget.

3. Noto 3. quod Regulares etiam ante Ordines sacros, modo prima tonsura sint insigniti, de licentia suorũ Superiorum vbique prædicare possunt. Ita concessit Gregorius XIII. prout refert Cherub. tom. 2. Bull. in constit. 95. dicti Gregor. fol. mihi 481. de quo priuilegio mentionem facit Campan. in diuers. iuris, Rubrica 12. cap. 13. num. 12. Immò id licere absque priuilegio, cum sola Parochorum licentia, docet Nauarr. lib. 1. consil. de offic. iud. deleg. cons. 7.

4. Noto 4. quod Prædicatores, & Lectores S. Theologiæ prędicantes, & legentes in peccato mortali, etiam occulto, peccant mortaliter, secundum D. Th. in 4. dist. 19. q. 2. art. 2. quęstiunc. 2. ad 4. Palud. ibidem, qu. 3. art. 3. Alij tamen dicunt, non esse mortale prædicare, & legere, quando peccatum est occultum, sed tantum quando est publicum. Ita Sot. in 4. d. 2. q. 5. art. 6. Suarez in 3. partem, tom. 3. disp. 16. sect. 3. Val. tom. 4. disp. 3. qu. 5. p. 3. & alij apud Dianam tom. 3. tract. 4. resol. 197. Quæ opinio, attenta humana fragilitate, equior est, nec contrarium absolutè docet D. Thomas loc. cit. Nam ait, quod dupliciter potest contingere, aliquem sacram Scripturam docere. Vno modo ratione Prælationis. Et alio modo ratione magisterij. Deinde subdit. *Dicendum, quod ille, qui est in peccato notorio, peccat, siue sic, siue sic doceat,* Idest, siue doceat ratione Prælaturæ, siue ratione magisterij. *sed ille, qui est in peccato occulto, peccat, si primo modo doceat, non autem secundo.*

CAP. VII.

De forma, qua Prelatus Regularis potest monere Episcopum de punitione Religiosi, qui cum scandalo deliquit.

CHARITATIS, ac iustitię Zelo refertas accepimus Illustrissimę V. Dominationis literas, quibus instabat, vt F. N. indignum Ordinis nostri Religiosum, qui scelestas preteritis diebus in honestum, ac grauem virum N. in publica Ciuitatis huius platea, magno cum populi scandalo, manus inferre ausus est, digna eius scelere animaduersione pœna mulctaremus deque sumpto supplicio Dominationem Vestram intra mensis spatium redderemus certiorem. Nos, qui Illustriss. Dominationem Vestram ea, qua par est obseruantia colimus, ac veneramur, ad eiusmodi delicti inquisitionem, prout de notorio iura disponunt, perspectis illicò literis, processimus; cumque eumdem N. grauiter deliquisse compererimus, ex nostrarum constitutionum prescripto carceribus per annum mancipandum fore iudicauimus, ac re ipsa damnauimus, actiua, & passiua vocibus per biennium etiam priuantes. Cuius quidem nostrę diffinitionis, ac sententiæ, vt Apostolicis pareremus mandatis, Illustriss. D. V. his literis censuimus cõmonendam. Cui etiam fausta cuncta ab eo precamur, qui mandat salutes Iacob. Datum, &c.

1. Noto 1. quod pro intelligentia huius formæ videnda sunt omnino, quæ dico tom. 1. priuil in constit. 2. Sixti IV. nu. 61. & tom. 3. dict. priuil. cap. 2. à num. 30.

2. Noto 2. quod ad hoc, vt Episcopus possit Regularẽ punire, requiruntur quatuor. 1. quod delictum sit extra claustra commissum. 2. quod sit notoriũ. 3. quod sit scandalosum. 4. quod Episcopus institerit, vt à suo Superiore puniretur, & hic punire neglexerit. Quarum conditionũ si vna desit, dispositio Concil. Trid. sess. 25. de Regul. cap. 14. locum non habet; hęc est enim natura conditionum copulatiuarum, vt vna deficiente, dispositio vim nõ habeat, vt probat Aldtete de disciplina Relig. tuend. lib. 1. cap. 3. num. 36. Et num. 40. affert declarationem Sacræ Congr. in qua statuitur, quod Religiosus ab Ordinario capi non possit; quod si fuerit in ipso delicto comprehensus, ad suum Superiorem recta via deferendus est. Quod etiam dixit Diana cum alijs tomo 3. tract. 2. resol. 132. Vnde si Ordinarius Religiosum capiat, & directa via non deferat ad suum Superiorem, vel intra terminum saltem 20. horarum. dixi tom. 1. priuileg. cit. numero 62. & 64. quod erat excommunicatur, & præter Doctores, quos ibi ad hoc citaui, id dicit Chokier de exempt. p. 1. q. 17. num. 28. & de Conseru. Eccles. p. 2. quæst. 97. num. 4. Si autem Episcopus tentet Regularem incarcerare, sed de facto non incarceret, quia aufugit, non est excommunicatus, nam pœnæ non incurrunt, nisi secuto actualiter effectu. Ita idem Chokier loc. vltimo cit. qu. 98. num. 9. Et in huius doctrinæ confirmationem nota casum, quem mihi retulit P. F. Hieronymus Trimarchi ex nostris. In Prouincia Messanensi fuerunt capti a ministris Curiæ Archiepiscopalis Messanæ aliqui cuiusdã Religionis Religiosi in flagranti delicto homicidij, & ad carceres Archiepiscopatus ducti, quos cum repetijsset illorum Religio, nec vellet illos Archiepiscopus remittere, pro parte illius Religionis appellatum est ad regiam Monarchiam, quæ tandem, re bene discussa, Præsidente in ea Illustriss. Domino Petro de Neyla, in fauorem Religionis sententiauit dictos Religiosos esse suæ Religioni restituendos, quæ eos puniret ad formam Conc. Trident. sess. 25. de Regul. cap. 14. & de facto fuere restituti. Et hoc contigit anno 1630. die 28. Augusti. Et aduerte, quod si illa Religio suam fuisset prosecuta iniuriam, debebat ille Archiepiscopus declarari excommunicatus.

3. Noto 3. quod si Regularis delinquat ita intra claustra, vt delictum extra claustrorum metas exiens generet in populo scandalum, non per hoc tamen potest ab Episcopo in casu negligentiæ ipsius Superioris puniri, nec potest Episcopus hoc casu Prælato instare, vt talem delinquentem puniat; nam hoc delictum non est commissum extra claustra, quod necessario requiritur ad hoc, vt Episcopus possit Superiori instare, vt puniat. Ita Chokier de Conseru. Eccles. p. 2. q. 102. à num. 5.

4. Noto 4. quod si Episcopus Superiorem localem moneat, aliquem Religiosum cum populi scandalo deliquisse, & instet, assignato termino, vt eum puniat, & Superior localis non possit dictum delinquentem punire, vel defectu iurisdictionis, vel alia de causa, sed id

ad Prouincialem pertineat, qui tamen longè absit, itaut non possit intra terminum præfixum negotium expedire, tunc ad Superiorem localem pertinet petere ab Episcopo prorogationem termini, quam Episcopus nullo modo negare potest, nam terminus competens concedi debet, cap.1.de dilat.cap.*Secundò requiris*, §.1.de appell. cap.*Legitima*, de appell. in 6.

5. Si quæras, an Religiosus, qui habitu dimisso, & sine tonsura miscuit se rapinis, homicidijs, & alijs enormibus delictis captus à Iudice seculari, possit ab eo puniri, absque metu censurarum. Respondetur, quod non, nisi priùs fuerit monitus desistere, quia non perdidit priuilegium. Ita Nauarr. libro 5. consil. consil. 25. de priuileg. Diana tomo primo tract. 2. resolut. 129. vbi multos Doctores affert. Et aduerte, quod possunt Conseruatores Ordinis censuris Ecclesiasticis cogere Iudicem secularem, vt remittat dictum Religiosum ad suum Superiorem, non tamen tenentur hoc facere. Vnde Prælati, qui nollent de tali sic capto se impedire, nullam pœnam incurrerent, per cap. 1. de Apostatis. Si autem dictus Regularis raptor non fuisset captus à Iudice seculari, sed à suo Prælato, hic per quamcumque instantiam sibi à dicto Iudice seculari factam, non posset dictum reum absque consensu Romani Pontificis illi tradere. Ita Diana loc. cit. in fine.

CAP. VIII.

De forma instituendi Præsidentem in Capitulo Prouinciali.

FRATER N. Ordinis N. Generalis, Cunctis Patribus Capitulum Prouinciale in Conuentu N. celebrantibus salutem. Pastoralis sollicitudinis officiũ, quod super omnibus Ordinis Monasterijs, ac Fratribus dispositione diuina gerimus, licet immeriti, mentem nostram ad ea cogitãda acrius vrget, atque exagitat, per quæ cunctarũ eiusdem Prouinciarum commodis sedulò intendatur: atque ea, quæ ad nostrorum subditorum salutem quietem, ac disciplinam, necnon Religionis incrementum spectare videntur, quantum nobis ex alto conceditur, sollicitè foueantur. Quamobrem cum inter cætera, quibus Religio nostra in spiritualibus, ac temporalibus felicius efflorescit, & nobis concreditæ oues prosperè diriguntur, probi, ac diligentis Pastoris electio potissimum censeatur (inde enim, & totius commissi gregis lumen, atque ornamentum, inde honestæ vitæ germen, ac fructus, veluti ex Sole promanat.) Nos, qui hanc nostram Prouinciam N. in pupilla gerimus oculorum, & commodum eius, atque incrementum medulitus, ac vehementius affectamus, probi, ac solliciti Pastoris, qui consilio eam, prudentia, & charitate moderetur, electionem studio omni, atque industria tenemur curare. Quamobrem cum alijs detenti, Prouinciali vestro Capitulo proximè celebrando per nos ipsos, vt iniuncti nobis officij ratio suadebat, interesse nequaquam valeamus, eiusdem vestri Capituli Prouincialis Præsidem P. F. N. virum sanè prudentem ac probatum duximus deputandum, ac delegãdum, prout harum serie, ac vi designamus, & delegamus. Plenariã nostram, qua in hac parte fungimur, præsidendi, necnon in cunctis omnino Capituli eiusdem actis, & gestis ab initio ad finem vsque ad vltimam ipsius conclusionem assistendi auctoritatem eidem impartientes. Omnia itidem, & singula acta, & gesta, quæ, ipso non præsente, fieri continget annullantes, cassantes, atq; irritantes. Omnibus denique, ac vestrum singulis ad Sanctæ Obedientiæ meritum, & sub excommunicationis latæ sententiæ pœna præcipientes, vt prædictum N. tanquam nostrum legitimum Vicegerentem, debitum ei honorem, & reuerentiam exhibendo, benignè suscipiatis. Et Spiritus Sancti gratia sit super vos semper, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

1. Noto 1. quod pro Præsidente Capituli videnda sunt omninò, quæ dixi tomo primo Religiosi, quæst. 1. cap. 31. §. 10.

2. Noto 2. quod in Ordine nostro Generalis habet potestatem præsidendi in Capitulis Prouincialibus, seu mittendi Præsidentes, qui in eis ipsius loco præsideant. Ita concessit Legislator ipse in Correct. numero 95. his verbis *Veruntamen si aliquando Capitulum ipsum* (Prouinciale) *celebrare vellet, dicti Generalis specialis Vicegerens, &c. etiam ipso Prouinciali præsente, nullus sit qui hoc impedire valeat*. Possunt etiam Generales præsidere in electionibus Correctorum; Cap. Valent. 4. num. 26. vbi id interdicitur Prouincialibus. His positis.

3. Quæres 1. An Præsidens debeat præcedere omnes Capitulares, etiam Prouincialem, non solum in loco Capituli sed etiam extra illud? ℞. quod Præsidens tempore Capituli præcisè, idest postquam apertum est Capitulum, debet præcedere omnes de Capitulo, etiam Prouincialem, tam in Capitulo ipso, quam in Refectorio, processionibus, & alijs omnibus locis; quia illo tempore habet iurisdictionem sibi à Generali commissam, & illius vices gerit; vnde parum refert, quod sit in Capitulo, aut extra, modo sit tempus Capituli, idest, modo Capitulares iam inceperint congregari; est enim tunc in sua iurisdictione. Et colligitur ex ipsa forma, ibi, *ab initio*, &c. quam clausulam posuit Passar. in suo formul. nu. 11. ex Correct. num. 103. & nu. 104. Verum quidem est, quod Capitulo concluso, seu licentiato, iam Præsidens suum terminauit officium, & nulla amplius pollet auctoritate, aut præeminentia, cum solùm pro ipso Capitulo iurisdictionem haberet. Ita ijsdem verbis est decisum in Regula, num. 53.

4. Quæres 2. An congregare Capitulum, & illud aperire, ad Præsidentem pertineat, an verò ad Prouincialem? ℞. quod congregare Capitulum in iure, est vocare omnes electores absentes ad electionem, & hoc ad præsidentem pertinet, iuxta Mandagotum de electione, p. 2. cap. 59. Sylu. verb. *Electio* 1. num. 12. Sed quando tempus electionis est iure præfixum, vt in Ordine nostro, tunc talis vocatio, neque est necessaria, neque in vsu, imò statuta die non venientes castigantur. Si autem Præsidens sit datus ad præsidendum Capitulo, cuius celebrationis terminus non sit iure assignatus, ad ipsum pertinebit Capitulum congregare pro die celebrationis Capituli statuenda, vt dico tom. 3 priuileg. cap. 9. num. 11. & cap. 13. nu. 12. An autem Præsidentes Capitulorum Prouincialium in Ordine nostro possint aperire Capitulum. Dico, quod sic per textum expressum Correctorij, num. 95. vbi dicitur, quod si Præsidens Capituli à Generali missus, voluerit Capitulum Prouinciale celebrare, etiam in ipsius Prouincialis præsentia, nemo potest illum impedire. Ergo, si potest Capitulum celebrare, potest illud aperire, idest, pulsare ad Capitulum, Fratres congregare, mandare alicui, vt legat, quæ ante Capitulum legenda sunt, Capitulum habilitare, protestationes facere, a censuris, & pœnis Capitulantes absoluere. Quæ omnia vidi obseruari in tribus Capitulis Generalibus, quibus interfui, nimirum Romano 6. vbi præfuit Cardinalis Aracæli Ordinis Sancti Dominici, Viceprotector, Romano 7. vbi præfuit Cardinalis Aldobrandinus Protector, & Barcinonen. 3. vbi præfuit Ioannes Sanctis Episcopus Barcinonensis. Et ita etiam obseruatum est in Capit. Prouinciali Matritensi, in quo præfuit Hispaniarum Nuncius Cæsar Montius Patriarcha Antiochenus anno 1631. vt patet ex actibus ipsius Capituli. Et ratio est, quia prædicta facere spectat ad superiorem Capituli, cum

li, cum singula illa dicant actum iurisdictionis, & superioritatis; Superior autem Capituli in illo casu est solus Præsidens. Neque his obstat Correctorium nostrum nu. 102. vbi dicitur, quod *Prouincialis in præsentia Generalis, vel ipsius Vicesgerentis, sui Prouincialatus officium libere poterit exercere, & sua annua Capitula prouincialia celebrare.* Nam verum est, quod potest Prouincialis, etiam in præsentia Generalis libere sua annua Capitula celebrare, quando Generalis non se declarauerit velle, vel per se ipsum personaliter, vel per suum Vicesgerentem dictis Capitulis interesse; si autem se declarauerit velle interesse, tunc non poterit dictus Prouincialis absque illius interuentu dicta Capitula celebrare, prout declaratur in Correctorio nu. 95. Cuius rei habemus bonum argumentum in constit. 2. Greg. XV. §. 14. quam refero to. 2. priuil. Vbi ad dubium, *An Episcopus possit punire Regulares, qui procedunt ad electionem Abbatissæ ante tempus ipsi Episcopo significatum.* Sacra Congreg. respondit, *teneri Regulares significare Episcopo diem electionis Abbatissæ, eumque vsque ad præfinitum tempus expectare, si ante ipse expressè declarauerit, se velle facultate sibi in hac parte attributa, Abbatissarumque electionibus per se, vel per alium interesse, ac præsidere.* Quod idem contingit in nostro casu.

5. Quæres 3. An Præsidens possit in dubio declarare aliquem Capitularem esse legitimum, vel non legitimum. Re. certum esse, quòd non potest Præsidens priuare voce capitulari Fratres de Capitulo per quascunque querelas contra ipsos allatas, vt dixi tom. 1. Relig. q. 1. cap. 31. §. 10. conclus. 5. & docet præterea cum multis Castellin. de elect. cap. 13. à num. 20. Quando ergo dubitatur de aliquo, an possit legitime votare in illo, cap. v. g. quia electio non fuit legitima respectu formæ, &c. tunc decisio huius dubij pertinet ad maiorem, & saniorem partem Capituli. De qua re habemus textum expressum in Correctorio, nu. 103. vbi dicitur. *Insuper ad decisionem quorumlibet respectiue actuum, tam generalis, quam Prouincialium Capitulorum admittantur cuiuslibet respectiue superioris Prælati electores Singuli.* Quod si Capitulum hoc decidere non possit, quia vota sunt paria, vel varia, & nihil certi determinantia, tunc potest præsidens declarare, quod sibi prudenter visum fuerit; argum. cap. *Quando ergo*, 11. q. 3. Trid. sess. 24. de refor. cap. 18. ibi, *Quorum votis, si pares, aut singulares fuerint*, Quod si maior pars numero alicui iniustitiam euidenter faceret, eum à Capitulo eijciendo, potest tunc Præsidens, minori parti adhærendo, tanquam saniori, dictum releuare, & in Capitulum admittere, iuxta cap. 1. iuncta Glossa, ver. *Rationabiliter*, de his, quæ fiunt à mai. par. Capituli, & cap. *Ecclesia vestra*, el 2. §. fi. de elect. Nam tunc illa minor pars dicitur maior, quatenus euidentiori ratione, & pietate nititur; c. fin. d. 9. Immo puto, quod si omnes de Capitulo conuenirent ad aliquem expellendum, præter vnum, qui tamen euidentes rationes adduceret, quibus probaret, illum non esse expellendum, posset Præsidens declarare, istius rationibus fultus, dictum non esse expellendum; & videtur id expressum in cap. *Nicæna*, d. 31. Immo addo, quod, etiamsi omnes de Capitulo conuenissent ad aliquem expellendum, sed absque rationabili, & iuridico fundamento, procedentes forsan, vel ex ignorantia, vel ex passione, posset, immo teneretur tunc Præsidens dictum admittere, non obstante contradictione totius Capituli. Moueor. Tum quia in cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori part. Capituli, si illud, quod obijcitur contra aliquem, non est rationabile, vel sinon probetur, non potest illi nocere. Ergo si aliquid tale totum Capitulum obijciat alicui, ei non nocebit. Tum quia Præsidens ad hoc datur in Capitulis, vt iustitiam tueatur. Ergo, si illi constet, quod alicui iniustitia fiat, id permittere non debet; nam sic in animæ suæ præiudicium iniquæ actioni consentiret. Vnde etiam collige, quod potest Præsidens impedire, etiamsi omnes alij consentiant, ne fiat aliquod statutum contra ius commune, Regulam, aut constitutiones, seu etiam, quod non sit in commune Religionis bonum. Et hæc omnia vidi practicari in dictis tribus Capitulis generalibus, quibus interfui.

6. Quæres 4. An Vicarij generales missi à Generali, si non habeant speciale mandatum, possint in Capitulis præsidere? Re. non posse, per tex. expressum Corrector. nu. 95. vbi dicitur, quòd Præsidens debet esse specialiter institutus. Quare licet dicatur in litteris patentibus, quod possint omnia facere, etiamsi requirerent speciale mandatum, non tamen poterunt præsidere in dictis Capitulis. Ita habetur in cap. 2. de offic. Vicarij in 6. si autem apponatur in litteris patentibus aliquod requirens speciale mandatum, V. G. vt possit Superiores ab officijs suspendere, priuare, nouitios recipere, & deinde subdatur clausula, *Et cætera facere, quæ per nos ipsos facere possemus, etiamsi nostrum requirerent speciale mandatum*; tunc poterit etiam præsidere, & cætera mandatum speciale requirentia facere, vt habetur in c. *Qui ad agendum*, de procur. in 6. & docent Gloss. in c. 2. de offic. Vicar. in 6. verb. *Committantur*, Passarell. de intellectu Vicariæ auctoritatis, Couar. lib. 2. variar. c. 5. nu. 8. Barbos. in cap. 2. de offic. Vicar. cit. num. 9. Qui hanc doctrinam temperat, quòd illa clausula, *Et cætera facere, etiamsi requirerent speciale mandatum*, solum includat similia, seu inferiora expressis, non autem maiora. Quod etiam aduertit Gloss. marginalis ad dictam glossam, ver. *Committantur*, Et propterea ego posui exempla illa suspendere, priuare, &c. nam interesse Capitulis non videtur maius, immo est quid minus, quam priuare. Et hoc est valde notandum Vicarijs, nam alioquin poterit illis moueri lis super aliquo puncto requirente mandatum speciale.

7. Aduerte autem, quod si Vicarius habeat litteras patentes cum clausula, *Vt possit corrigere, carcerare, Superiores priuare*, &c. cum alia subsequenti, *Et cætera facere, etiamsi requirerent mandatum speciale*, non per hoc poterit ad triremes, vel perpetuos carceres damnare, aut habitu spoliare, Nam hæc sunt quid maius, quàm corrigere, & simpliciter carcerare, immo etiam, quàm priuare.

8. Aduerte etiam, quòd si in litteris patentibus dicatur, quòd possit omnia facere, quæ potest ipsemet Generalis, præter Prouinciales priuare, vel nouitios spoliare, non poterit tamen Vicarius suam auctoritatem ampliare, & facere alia, quæ mandatum speciale requirerent. Ita Barbos. in c. *Qui ad agendum*, de procur. in 6. nu. 4. Contrarium tamen Sentiunt Tiraquel. de contractu lignagier ad finem tit. nu. 96. Narbona de appell, à Vic. ad Episcopum p. 1. n. 154. Couar. lib. 2. variar. c. 5. num. 8. Et si cupis scire diffusè, quæ sint, quæ speciale mandatum requirunt, adi Barbos. de clauf. clausul. 35. in impress. Lugdun. à nu. 16. & in impress. Rom. clauf. 17. à nu. 7. & Narbonam l. c. à n. 181. Concludo ergo hanc materiam, quod si quandoque voluerit Generalis, seu Prouincialis constituere aliquem Vicarium cum tota sua potestate, simulq; voluerit tollere omnes scrupulos, debet ponere exempla ex his, quæ specialius mandatum requirunt, deinde subdere clausulam generalē. *Et cætera facere, quæ per nos facere possemus, etiamsi speciale mandatū requirerēt*; postea immediatè subdere hāc clausulā, *Etiāsi maiora essent expressis*; nā sic tolletur omnis difficultas.

9. Quæres 5. An Præsidens possit eligi ad aliquam dignitatem ab ijs electoribus, quibus præest? Re. neq; in iure communi, neq; in iure particulari nostræ Religionis reperiri, quod eligi non possit; vnde consuetudine firmatū videtur, quod quando deputatur aliquis in Præsidentem alicuius Capituli, eo fine deputetur, vt in Prælatum eligatur. Quod id tamen non conueniat, nec sit rationi consonum, suadere videntur sequentia. I. Quia aufertur hoc pacto libertas electoribus, humanum enim est illum vereri, quo indiges; c. *Visis*, 16. q. 2. Sed maior pars electorum Præsidente indiget immediate, vel saltem mediate, vt scilicet illi faueat apud Generalem positiuè, vel negatiuè, Ergo timent illi contradicere, & consequenter non libere eligunt. Secundò, quia isti Præsidentes solent inducere metum cadentem in constantem virum;

rum; cum enim sint personæ communiter potentes, & per se ipsos, & apud Generales (supponuntur enim illorum amicissimi) minantur, & cum minas consequenter exequi possint, & soleant, metum cadentem in virum constantem incutiunt; qui metus, cum libertatem electionis tollat, eam consequenter vitiat; cap. *Cum dilectus*, de consuet. in fine, Sigism. de elect. dub. 52. n. 1. vide dub. 54. vbi probat, qui metus dicitur cadere in cõstantem virũ. Tertiò, quia solent isti Presidentes, cum possint eligi, instantissime, & importunè rogare electores, vt votum sibi tribuant; tales autem preces, etiam iustum metum inferunt, vt probant Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 7. n. 8. Sigism. loc. cit. dub. 54. n. 9. Quartò, quia licitus quicunque eligendi modus debet carere omni dolo, & fraude, ac etiam illorum suspicione, vt docet Sylu. verb. *Electio* 2. nu. 20. Sed electio, in qua Præsidens eius valet eligi, inuoluit modũ minimè carentem omni fraude possibili. Ergo licitus non est. Minor est certa. Nam Præsidentes eo fine curant ad tale officium assumi, vt in Prælatos assumantur, quod vt deinde obtineant, fauores, minas, preces, promissiones, pacta, omneque genus sordium adhibent. Atque ita docent Mir. tom. 2. Manual. qu. 22. art. 7. & Castell. de elect. cap. 13. num. 31. Quare ait idem Castell. nu. 34. quòd in Ordine Prædicatorum dicti Presidentes eligi non possunt. Quod etiam obseruatur in Religione Capuccinorum, vt audio circa Visitatores Prouinciarum missos à Generali ad Præsidendum in aliqua Prouincia; & cuperem vt statueretur etiã in nostra. Ex quibus sequitur, quòd, cum Religiosi teneantur semper ad perfectionem tendere, & id, quòd melius, & perfectius est, sequi, iuxta doctrinam D. Thomæ 2. 2. q. 186. art. 1. ad 4. & art. 2. in corpore, deberent omnes Religiones statuere, vt Præsidentes eligi non possent ad vllum officium in Capitulis, quibus præsunt; seu qui illos mittunt, deberent expressè ab ijs excludere.

10. Quæres 6. An Præsidens legitimè missus à Generali ad præsidendum alicui electioni, possit ab electoribus recusari? ℞. quod simpliciter Præsidens recusari non potest, cum est legitimè institutus; potest tamen recusari, si probabiliter timetur, quòd sit timorem cadentem in virum constantem incussurus; Nam probabilis suspicio metus habetur pro metu; Rota coram Greg XV. decis. 374. nu. 18. Bald. in leg. fin. nu. 7. Cod. de iur. deliber. Timetur autem probabiliter id, vt plurimum, ex terribilitate personæ, vt eadem Rota ibid. nu. 16. Atque ita sententiam nostram tenent Panor. in cap. *Quia propter*, nu. 14. de elect. Hostiens. in summ. de elect. §. *Qualiter facienda* vers. *Qui secreto*, num. 11. col. 4. Syluest. verb. *Electio*. 2. qu. 10. vers. *Quintum*, Tabiena eodem, n. 19. vers. *Tertium*; De Baysio in direct. elect. p. 3. cap. 25. nu. 6. talis autem recusatio puto, quòd deberet fieri à maiori parte Capituli, cap. 1. de his, quæ fiunt à maio par. Capit.

11. Quæres 7. An auctoritas Præsidentis largè, vel strictè sit interpretanda? ℞. quòd meo videri est strictè interpretanda; est enim onus ordinario impositum. Vnde cum ordinarij iurisdictio sit fauorabilis, vt probat Innoc. in cap. *Dudum*, de priuil. & habetur in cap. *Peruenit*, 11. q. 1. recessus ab eius iurisdictione odiosus est; cap. primo, & 2. de filijs Presb. in 6. Facit reg. *Quæ à iure communi exorbitant*, quæ est 28. de regul. iuris, in 6. Atque ita docet Chokier de exemptis, p. 1. q. 4. à n. 7. Nec refert, quòd ista facultas instituendi præsidentem sit inclusa in Regula ipsa, & quòd per hoc non possit dici ipsi Regulæ contraria, vel recessus ab ipsa; Nam, cum sit exceptio à regula generali, posita in Correct. num. 102. odiosa semper censenda est; Glossa in cap. *Constitutionem*, de regul. in 6. ver. *Prorogamus*; Chokier loc. cit. n. 10. Quod etiam colligitur ex Correct. n. 95. vbi quãdo datur ista facultas Generali, dicitur, quòd si generalis velit Capitula prouincialia celebrare, nullus possit impedire, quasi diceret, Verum est, quòd Prouinciales possunt sua Capitula prouincialia celebrare, etiam præsente Generali, in honorẽ tamen Generalatus concedo Generali hoc priuilegium, vt quando voluerit per se, vel per alios illis interesse, Prouincialis, qui habet iurisdictionem ordinariam, à Generali minimè dependentem, id impedire non possit. Quæ doctrina valdè notanda est; nam potest inseruire ad multa.

CAP. IX.

De forma incipiendi processum in visitatione generali.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi. Incipit visitatio Prouinciæ N. facta à R. P. F. N. Ordinis N. Generalis, vnà cum suis Collegis, nimirum P. F. N. & P. F. N. ac P. F. N. & me F. N. Notarij vicesgerentes anno Domini 1634. Miserrimam languẽtis Religionis conditionem ex alto Generalatus fastigio mæstissima fronte prospectans Reuerend. P. F. N. facere non potuit, quin acerbissimè doleret atque ingemisceret ob graue, & acerbum dilectissimæ sponsæ vulnus, seuissimamque calamitatem. Nec immerito quidem. Regularis enim disciplinæ robur illud primæuum emarcuisse, religiosæque obseruantiæ lucem à S. Ordinis nostri Corypheo, igneo charitatis globo, veluti Sole, condecorato, ad nos transmissam penè defecisse conspiciens, hinc verò monasticæ deuotionis spiritum planè emortuum, ac languidum, illinc fraternæ pacis vincula omnino dissoluta comperiens, qui non mente ipsa, atque animo concederet vir sanè prudens, & reipublicæ studiosus? Vt non mirum propterea, si tam inusitato, ac omnia ferè nostræ Religionis membra occupante squalore, & morbo piè commotus pastoralis officij debito minimè satisfactum putarit, ni auctoritatis suæ brachijs iacentem erigeret Congregationem, illamque deformem, ac pollutam, apposito regularium constitutionum pharmaco, cæremoniarumque pigmento in pristinam restitueret venustatem, & salutem. Ac quemadmodum vna, eademque vita, vnoque Christi spiritu fruuntur religiosa membra, vna sic etiam, eademque ijs inesset regularis disciplinæ formula, idemque pacis vinculum, feruorque pietatis, quo, & ordinis ipsius decreta, Patrumq; sanctiones ritè obseruari, & custodiri, virtutum regna charitatis diligi, ac Deus tandem Optimus Maximus congruis queat honoribus celebrari. Quæ quidem omnia mente, animoq; perlustrans, muneris tamen tanti amplitudine, malorumq; colluuie deterritus, vel in ipso visitationis limine consistere se posse diffideret, nisi si aliò mentem reuoluens, Deum ipsum, in cuius vnius gloriam hæc ab eo suscepta moles, cogitaret, Hoc itaque sibi ante oculos proposito, diligentius examinare subinde cæpit, vnde nam eiusdmodi visitationis opus aggrederetur. Quòd cum diu meditatus esset, Christi demum resurgentis putauit sequenda vestigia, qui pluries licèt post admirabilem resurrectionis triumphũ discipulos suos crudelissimè mortis opprobrio examinatos præsentia sua voluerit confirmare, grauiori tamen occurrens necessitati, eos sibi primũ censuit inuisendos, quos in Emmaus contendentes magis à recta fide nouit peregrinos. Accuratissimos etiam imitatur archiatros, prouidamq; naturam, qui in corporis humani languore, atq; ægritudine ad earum potissimum partium opitulationem, ac subsidium se se conuertunt, quas ope sua norunt, atq; auxilio magis indigere. Ab ea igitur Prouincia felix ducendũ erat initium, quæ præ cæteris pastoralem solicitudinem, ac visitationem requirebat. Eiusmodi autem esse Prouinciam N. cum planè dijudicasset, in eam versùs iter

arri-

arripuit. Atq; ita die 29. Maij anni 1634. Conuentum N. appulit Deo duce. Vbi quidem per tres dies spiritu, ac corpore tantisper refocillato, die tandem prima Iunij, præfati conuentus Patribus, ac Fratribus, inter quos etiam aderat P.F.N. eiusdem Prouinciæ Prouincialis ad sonum campanulæ in Capituli locum conuocatis idem P. Reuerendiss. suis etiam præsentibus Collegis, elegantē valde, & religiosa pietate ac deuotione refertum sermonem habuit, quo cunctos ad obseruantiam regularem, morumq; compositionem est cohortatus. Postmodum verò omnibus, ac singulis prætacti Conuentus Patribus, ac Fratribus generaliter sub merito sanctæ obedientiæ formalis. & præceptiuę mandauit, vt sibi in omnibus, de quibus in visitatione forent interrogati, veritatem, eaque omnia itidem, quæ ad prępotentis Dei gloriam, Fratrum reformationem Religionis incrementum, Prouinciæque tranquillitatem necessaria, & vtilia iudicarent, cuncta demum, quæ generalem, seu specialem requirunt prouisionem, liberè patefacerent. Simpliciores etiā monuit, præceptū eiusmodi, quod ad Fratrum spectat delicta, de ijs tantum, quæ emandata non sunt, ac iuridicè & salua correctione fraterna probari queunt, intelligendum. Corā se tandem Conuentus Prouisorem aduocauit, eiq; in virtute sanctę obedientiæ, ne pro se, suisq; Collegis, quid ampliùs quàm quinque argēteos, seù regales, diebus singulis, directè, vel indirectè expenderet districtè preceptis, illud subinferens, eo profectò cōsilio se minimè vocatum à Deo vt ab ouibus pasceretur, optimus quin verò veluti pastor, ac pater, anathemati à Deo contra malos pastores per Isaiam fulminato renuncians amore, pietate, iustitia, ac disciplina sibi commissas oues reficeret, easque à scelerum sordibus, & legis transgressionibus purgatas ad perfectionis montem incitaret.

His verò peractis, augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, Ecclesiam, ac altaria, sacras vestes, aliaq; ad cultum diuinum spectantia visitauit, omnibusque vt decet, inuentis, ad Fratrum in eodem Conuentu morantium visitationem in cameram suæ residentiæ vnà cum præfatis Collegis se contulit. Et primò quidem vocatus F. N. Oblatus ætatis annorum 30. Religionis verò 15. ac de veritate dicenda præstito iuramento, tactis sacris, iurauit. Et

Primò fuit Interrogatus, An in hac Prouincia, & Conuentu, Regula, vota scilicet, & regularia statuta, Summorumq; Pontificum constitutiones nec non Superiorum ordinationes seruentur?

2. An diuina officia, & missę debitis horis, & modis, celebrentur? & an orationi mentali omnes assistant? An Religiosi ad perfectionem tendant? & qui in hoc diligentius incumbunt?

3. An Superiores cum infirmis charitatiuè se gerant? & an sanis necessaria tribuant? an hospites hilari vultu, ac benignè tractent, ac excipiunt?

4. An Superiores sibi, vel alijs quidquam tribuant, vel permittant, quod contra Dei honorem, disciplinamque regularem cedat.

5. An Monasterij bona in eiusdem vtilitatem, de Fratrum commodum à Superioribus expendantur? an verò in superfluos, ac vanos vsus distrahantur.

6. An Superiores & alij Fratres exemplariter viuant, non solum cum Fratribus ipsis, sed etiam cum sęcularibus?

7. An Nouitij, si adsint, qualitatibus à sacris Canonibus, & Regula nostra requisitis polleant? an ipsi à Superioribus ad Regulę & Canonum pręscriptum recepti? an nouitiorum informator qualitates habeat requisitas, munerìq; suo diligenter incumbat? an optimæ frugis specimen pro Religione præseferant nouitij?

8. An Lectores, si adsint, officij sui penso satisfaciant, suosq; auditores ad ędificatorie prędicandum, & confessiones audiendum idoneos, & aptos efficiant, vt Regula pręscribit? & An studentes suis studijs non segniter vacent? qui sint diligentiores? quique Fratres literis excellant? An Superiores studia foueant? studentibusq; & Lectoribus faueant? Quibus cum fuerit per constitutum singillatim responsum, eique omnia, quæ dixit, clara voce perlecta, dicat scriba, seu Notarius. *Atque ita dimissus fuit, animo tamen eum iterum aduocandi, si, & quoties opus fuerit. Lectum denique confirmauit, ac in fidem se subscripsit.* Posteà poterit vocari alius; & sic deinceps vsque ad vltimum.

1. Noto primò, quòd mos visitandi Ecclesias est antiquissimus in Ecclesia Dei à temporibus Apostolorum, vt probat Contzen 6. polit. cap. 14. à num. 2. & habetur in cap. *Visitandi*, 18. q. 2. & in cap. *Decreuimus*, 10. quæst. 1. Visitatio Diœcesi præcipitur Episcopis singulis annis. Et in cap. *Relatu*, ibid. auaritiæ reprehenduntur Episcopi, qui Diœcesim non visitant, volunt tamen sibi dari expensas, quas fecissent, si visitassent. Per quòd cap dixi tom. 1. Priuil. in const. 14. Leonis X. n. 10. quòd Superioribus nostris non visitantibus non debentur ratæ. Quòd etiam dicit Suarez lib. 9. de leg. cap. 15. nu. 5. & 6. & habetur in cap. *Romana*, §. *Deinde*, de censib. in 6. & in nostris statutis in Cap. Roman. 4. num. 15. ibi, *postquam Prouincias visitauerit*, Ex quo statuto ibi, *pro equo emendo*, etiam collige, quòd ratæ in Ordine nostro debentur Generalibus pro expensis in itinere faciendis. Et in cap. *Episcopum*, 10. q. 1. habetur, quòd si Episcopus ægrotet, debet mittere singulis annis Presbyteros probatos, qui loco ipsius Diœcesim visitent; & in cap. *Placuit*, ibid. decernitur, quæ visitantes Episcopi à Clericis quærere debeant. Et hæc visitatio præcipitur etiam in Trident. sess. 24. cap. 3. de reform. & in cap. *Venerabilis* de censibus, & quòd ad eam teneantur Prælati de iure diuino, Rodriq. tom. 1. sum. de ord. iudic. cap. 1. conclus. 2. num. 3. videatur Suarez tom. 4. de relig. lib. 10. cap. 11. nu. 3. tract. 5. Et aduerte, quòd nouissimè in cap. Massil. 2. n. 41. statutum est, quòd *Rata P. Generalis soluatur à Prouincia, siuè P. Generalis visitet illam, siuè non, quolibet sexennio tantummodò.*

2. Noto 2. quòd Generalis, antequam accedat ad visitandam aliquam Prouinciam, tenetur monere Prouincialem illius, quòd tali die, seu quamprimum accedet ad suam Prouinciam visitandam, vt possit se preparare ad illum debito modo recipiendum, & vt possit monere Correctores Cōuentuum, vt sint parati ad visitationem. Ita Gauantus in praxi visit. §. 4. num. 1. Piasecius in praxi, par. 2. cap. 3. num. 4. fine. Si tamen Generalis haberet informationē de aliquo Prouinciali, seu Correctore, quòd relaxatè viueret, & cum scandalo, & quòd teneret aliqua prohibita in Conuentu, tunc posset Generalis, & etiam fortè aliquando deberet ex improuiso illam Prouinciam, seu Conuentum appellere, vt in flagranti caperet delinquentes. Nam tunc monere, esset dare commoditatem illi auferendi ad tempus occasionē scandali, & sic euitandi pęnas. Et hac praxi vsi sunt inter Regulares aliquando viri docti, & pij.

3. Noto tertiò, quòd Generalis debet habere suum Secretarium, qui omnes actus in visitatione occurrentes fideliter scribat. Cui, ait Thomas à Iesu de visit. Regul. tract. 3. cap. 2. §. 1. num. 10. quasi iure gentium introductum est, vt tanta fides adhibeatur intra, & extra Religionem, ac si esset Notarius publicus. Melius tamen esset,

ſet, ſi dictus Secretarius crearetur Notarius iuxta ea, quæ dico hic ſupra, lit.N. cap.1.

4. Noto 4. quod quando Generalis accedit ad viſitandum, debet recipi ſumma cum reuerentia, vt præcipitur in Correct. num.61. idest, eo modo, quo ego recipiendum docui prima parte Ritualis noſtri c.15. qui modus habetur in Pontificali Romano, parte tertia de ordine viſitandi Parochias; & expreſsè id docet Gauantus in praxi viſitationis cap.1. §.5. nu.10. Neque dicas, quòd Pontificale Romanum loquitur de receptione Epiſcopi, non de receptione Generalis Minimorum, cuius Religio ſupra fundamentum eſt ſtabilita humilitatis. Nam in primis certiſſimum eſt, quod talis receptio nihil detrahit humilitati Prælati, alioquin S. Pater non iuſſiſſet, vt Generalis ſumma cum reuerentia reciperetur, honor namq; ille non fit perſonæ, ſed dignitati, vnde non eſt, quod ſuperbiat de honore, non ſibi, ſed oneri, quod fert, exhibito; alioquin illi dici poſſet, quod aliquando aſino ferenti ſacroſanctum Eucharistiæ Sacramentum, & ſuperbienti, quod ab omnibus ſalutaretur, *Non tibi ſed Religioni.* Deinde Generalis habet auctoritatem quaſi Epiſcopalē, vt certiſſimi iuris eſt. Tertio Tridentinū ſeſſ.25. cap.8. de Regul. ait, loquendo de Viſitatoribus Regularium, *Teneantur obſeruare, quæ in Sacris Canonibus, & in hoc ſacro Concilio ſunt decreta.* Si ergo tenentur Regulares in ſuis viſitationibus obſeruare, quæ Summi Pontifices in ſacris Canonibus ſanxere, quare non tenebuntur obſeruare iſtas cæremonias, in honorem Dei, & dignitatis, ac ad populi ædificationem iuſtas ab Eccleſia Romana præſertim quando ſunt à proprio etiam Legislatore iuſſæ? Addo, quod Generalis, quando præcipuè Conuentus ſunt intra Ciuitates, vbi communiter accurrit populus, ſine culpa non poteſt recuſare, quando accedit ad viſitandum, quin illi debitus honor illo noſtro modo præſcriptus exhibeatur; Nam 1. faceret contra Correct. num.61. ibi, *ſumma cum reuerentia ſuſcipiatur.* Quibus verbis includitur omnis honor religioſus 2. faceret contra Pontificale Romanum. 3. Priuaret populum illa ædificatione, quam recepiſſet, ſi illa ſolemnis receptio fuiſſet executioni mandata; immo multi ex populo ſcandalizantur putantes noſtram Religionem non habere cæremonias, quibus ſuum ſupremum Paſtorem recipiat. 4. Quia deteſtatur, & tacitè de ſuperbia videtur accuſare Beatum Patrem, qui paſſus eſt recipi, cum primum in Galliam conceſſit, tamquam Legatus de latere ſummi Pontificis, vt eius narrat hiſtoria; & tamen erat omnium humillimus, & tantum honorem vitare poterat. 5. Quia Epiſcopi recipiuntur illo, & magnificentiori modo, adhibetur enim etiam baldachinum; Generalis autem, vltra quod habet auctoritatem quaſi Epiſcopalem, habet ampliorem iuriſdictionem, quam habet quiuis Epiſcopus. 6. Quia Generales aliarum Religionum etiam reformatarum illo modo recipiuntur, vt in ſpecie Generalis Carmelitarum diſcalceatorum. Tandem quia contriſtare proximum ſuum in re licita, malum eſt. Sed Prælatus non recipiens illos honores, contriſtat ſubditos ſuos in re licita. Ergo male facit. Conſtat minor. Quia ſubditi contriſtantur, videntes ſe priuari illo honore honorandi ſuum Prælatum, cum ſe honorent illo honore ſuo Prælato exhibito; honor namque eſt in honorante, vt ait Ariſtot. 1. Ethic. c.5. Vnde in leg. *Si aliquam*, ff. de offic. Proconſul. dicitur. quod quando Prælatus accedit ad aliquam Prouinciam, *non grauate debet ſuas laudes audire, cum honori ſuo Prouinciales id vendicent.*

5. Neque his obſtat, quod in loc. cit. Correctorij dicitur, quod Generalis recipiatur in prima ianua cuiuslibet Conuentus proceſſionaliter, &c. Ego vero in Rituali, non in ianua Conuentus, ſed in ianua Eccleſiæ videor dicere eſſe recipiendum; Nam neque ego ſum contrarius Correctorio, neque hoc eſt contrarium mihi, neque ego dico, quod Generalis ſit recipiendus in ianua Eccleſiæ, ſi legor attentè. Solum dico, quòd à loco, in quo recipitur Generalis, moueatur proceſſio vſque ad altare maius. Poteſt enim Generalis recipi (niſi obſtent ſituationes Conuentuum, quo caſu locatum loco eſt accomodandum) in prima ianua Conuentus, & inde proceſſionaliter duci vſque ad altare maius, ante quod ei manuum deoſculatione reddatur obedientia. Nam cum ſit certiſsimum, quod in primo aduentu Superiorum maiorum ad aliquem Couentum, in primis, & ante omnia viſitāt Eccleſiā, adorādo primū Sanctiſs. Eucharistiæ Sacramētū, deinde venerādo imaginē B.P. Franciſci, dicens Correctorium, quod Generalis ſuſcipiatur in prima ianua Conuentus, ſubintelligendum eſt, & quod inde ducatur proceſſionaliter vſque ad altare maius, vt ego dicebam. Et quod ſic debeat Correctorium intelligi, conſtat. Nam aſſignando modum recipiendi Vigiles, ait, quod recipiantur in prima ianua Eccleſiæ abſque proceſſione, & aſſignando modum recipiendi Prouinciales, ait, quod recipiantur in ianua chori Eccleſiæ abſque proceſſione. Sed nulla apparet ratio, quare velit, quod, Vigiles, & Prouinciales recipiantur in Eccleſia, Generalis verò in Conuentu, & non in Eccleſia. Ergo dicendum eſt, Legislatorem voluiſſe, Generalem recipi in prima ianua Conuentus, & inde duci proceſſionaliter vſque ad altare maius, cum ſolus Generalis obuia proceſſione recipi debeat. Atque ita conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, ſemper illum locum Correctorij intellexit, & ſeruauit; ſemper enim Generales recepti ſunt proceſſionaliter, & ſic ducti ad Eccleſiam. Quod vero ego illos apparatus cum incenſo poſuerim, & proceſſionem illo modo ordinauerim, pertinent ad illam ſummam reuerentiam, cum qua præcipit Correctorium, vt Generales recipiantur. Et vt appareat, me nec latum vnguem à verbis Correctorij diſceſſiſſe, ea hic tranſcribo. *Quando Corrector g. ne alis ad eiuſdem Ordinis Conuentus diuerterit, in primis pulſetur Capituli campana, & in prima ianua cuiuslibet Conuentus ſumma cum reuerentia, cum cruce, & aqua benedicta ſuſcipiatur à locali Correctore, ſingulisque Fratribus locum ipſum pro tempore inhabitantibus, eidem illucuſque proceſſionaliter obuiam venientibus.* Legantur rubricæ, quas ego de hoc poſui, & videbitur, quòd neque in puncto diſcedo ab hac diſpoſitione. Solum declaro textum. Quare non eſt, quod muſſiteat aliqui minus ſcioli, quam ipſi putent.

6. Noto 5. quod non decet Viſitatorem poſt aduentum ad aliquem, Conuentum ſtatim viſitationem incipere, ſed decet expectare per duos, aut tres dies, iuxta Conuentuum poſſibilitatem, ad refocillationem mentis, & corporis, & interim mandare orationem quadraginta horarum, celebrationem aliquot miſſarum Spiritus Sancti, & alias publicas, ac priuatas orationes pro bono fine viſitationis. Si autem Conuentus ſint paruuli, ſtatim ſe expediat, ne vltra poſſibilitatem Conuentum grauet. Ita Thomas à Ieſu de viſit. Regul. tract.1. cap.1. nu.2.

7. Noto 6. quod Viſitator, quando in Capitulo intimat viſitationem, debet præcipere, vt omnes manifeſtent, &c. prout in forma. Et ratio huius præcepti eſt, vt omnes habeant tempus cogitandi, & in dubijs peritos conſulendi, quæ dicere debeant, quæ tacere. Ita Gauantus in praxi viſit. §.4. nu.2. & habetur in Pontificali Romano, part.3. de ordine viſitandi Parochias. Quod autem hoc præceptum poſſit eſſe formale, & præceptiuum, dicit Spatharius de modo corrig. Regul. tract.2. c.3. nu.5. Et quod illi poſſit annecti pœna excommunicationis, Marcus Antonius Reſta in ſuo directorio Viſitatorum, parte prima, cap.88. verſ. *Singuliſque, &c.*

8. Noto 7. quod Prælatus tenetur dictum præceptum declarare pro ſimplicioribus. Nam alioquin laqueos iniciet peccatorum ſubditis ſuis; & erit cauſa, quod multi iniuſtè infamentur, & multi quamplurima peccata contra conſcientiam erroneam committant. Et quamquam Caiet. tract.31. reſponſ.5. tom.1. opuſcul. dicat, talem declarationem non eſſe neceſſariam, quia certum eſt Viſitatores non præcipere aliquid contra ius naturæ, vel diuinum, vt de certum etiam eſt, quod

nolunt

nolunt de occultis, & quæ nulla laborant infamia inquirere: hanc tamen sententiam non admitti Thomas à Iesu de visitat. Regul tract. 1. cap. 1. nu. 5. nisi vbi omnes visitandi essent periti. Quòd quia in praxi est ferè impossibile, quia semper sunt in Conuentibus Laici, Oblati, & Clerici, & multi etiam Sacerdotes, qui hæc ignorant: ideo Caietani doctrina omnino reijcienda est, & consulendum Prælatis, vt, si sibi consulere velint, dictam declarationem non ommittant. Atque ita docent Nauarr. in cap. *Inter verba*, coroll 62. nu. 150. conclus. 6. Sotus in relect. de tegend. secreto, membr. 2. q. 6. conclus. 2. Sayrus in claui regia, lib. 12. cap. 11. n. 18. Et Colligitur apertè ex cap. *Qualiter, & quando*, el. 1. de accus. in fine, ibi, *exceptis occultis criminibus.*

9. Noto 8. quòd Generalis visitans non debet dare grauamen Monasterio; cap. *Visitandis*, 18. q. 2. cap. *Cum Apostolus*, de censibus; Trid. sess. 24. de reform. cap. 3. Vnde non debet sumptuosas epulas quærere, vt dicitur in dicto cap. *Cum Apostolus*, § *Quocirca* & Trid. cit. art. *Ideo modesto contenti equitatu, famulatuq; studeant quàm celerrime, debita tamen cum diligentia, visitationem ipsam absoluere.* Quibus Canonibus non satisfacit Prælatus, qui in se ipso frugalis est, in sua tamen comitiua prodigius. Nam parũ refert quò ad grauamen inferendum Monasterio, quòd ipse frugaliter viuat, si permittat, & velit, quòd sui opiparè, & lautè tractentur; vbi enim comedunt sex, potest comedere & alius, & Trident. expreisè notat loc. cit. subdens, *nec munus quodcunque accipiant, exceptis tantum victualibus, quæ sibi, ac suis frugaliter, moderateque pro temporis tantum necessitate, & non vltra, erunt ministranda.* Et docent Piasec. par. 1. praxis, cap. 5. nu. 3. fine; Coutzen 6. polit cap. 14. § 6. Thom. à Iesu de visit. Regul. tract. 1. cap. 2. num. 1. Non est tamen condemnanda illa praxis, nec contra prædictos Canones censenda, qua vtitur nostra Religio, vt primis tribus diebus aduentus ipsius Visitatoris excipiatur in hospitio cum sua comitiua, inibique iuxta Conuentuum facultates, benignè tractetur, iuxtà Correct. num. 61. & abundantius cibarijs ordinarijs delicationibus religiosis tamen, refocilletur. Nam id neq; grauat Conuentum, cum fiat iuxta facultates vniuscuiusq; & necessarium est ad ipsum Visitatorem continuis itinerum laboribus defatigatum recreandum, & exhilarandum; quibus diebus expletis, vna plus alijs refectione, seu pictantia, in refectorio donatur. Nec item satisfacit suo muneri Prælatus, qui, vt sibi, suæque deuotioni satisfaciat, in longum profert visitationem cum Conuentuũ, & Prouinciarum dispendio. Nam meò videri tempus illud est consumandum in seruitium subditorũ, & præstat omittere audire duas, aut tres missas V. G. visitationi incumbere, quàm ijs auditis, & visitationem contra Canones, in Conuentuum grauamen, prolongare. Tandem circa istud grauamen, quia Conuentuum alij sunt ditiores, alij pauperiores, nota regulam generalem, quæ ponitur in dicto cap. *Cum Apostolus. Sanè* quòd debent Visitatores ita moderarè se gerere in singulis Conuentibus, vt *ex eorũ accessu subditi meritò non doleant se grauari.* Quare in Conuentibus pinguioribus poterunt aliquantò abundantiùs vesci, diutiùs immorari, pinguiores ratas recipere. Attamen in ijs morari, terendo tempus in audiendis subditorum nugis, & murmuribus, fatuosq; Fratres per integros dies auscultare, in quæstionibus vtilibus discutiendis ex professo se detinere per horas, & dies integros, non video quæ sit prudentia, neq; quæ conscientia, cum ex hoc (linquo alia) Conuentus depauperentur, Prouinciæ expilentur, ære alieno grauentur, & longi temporis victum breuis hora consumat, vt dicitur in dicto capit. *Cum Apostolus*, de censibus, & est contra præceptum nostri Correct. n. 104.

10. Noto 9. quòd Thomas à Iesu de visit. Regul. cap. 2. nu. 5. tract. 11. & Ghisiler. de iudice regul. cap. 16. num. 8. dicunt, quòd in examinandis Fratribus debet Generalis incipere à Priore, à quo petere debet, vt ea, quæ de statu Conuentus, aut de Religiosis, aut de qualitatibus eorum nouerit sibi, syncerè referat. Sed hæc informatio est recipienda à Correctore extraiudicialiter, non in iudicio, ne fortè, si Fratres aliqui sciant, malã de se dedisse Priorem informationem, peiora de illo dicant. Quare de iudiciali informatione, à quo sit priùs sumenda, nihil inuenio scriptum in iure communi, neque in Regula nostra. Vnde relinquendum puto discretioni Visitatoris. In Ordine nostro communiter incipitur ab inferioribus.

11. Noto 10. quòd Prouinciales, seu Generales tenentur visitare omnia Monasteria sui Ordinis, etiam illud, in quo ipsi de ordinario resident, ne volentes alijs medicamina præbere salutis, præbeant mortis exempla, ac vt nequeat illis illud Euangelij exprobrari; *Medice cura te ipsum.* Et præterea, cum non possit esse vbique præsens Prælatus, vt diligens, & vigilans, multa semper illum præterirent, quæ correctione indigerent, quæ tamen non corrigit, quia ignorat, & non est, qui illi dicat, cum tamen in visitatione præcepto astricti, vel iuramento negare non possint. Ita Piasecius in praxi, cap. 3. nu. 2. Gauantus in praxi visit. § 8. in annot. nu. 1. Contzen 6. polit. cap. 14. num. 16. qui ad id citat clarum, & euidens testimonium Concilij Aquileiensis; Ghisil. de iudic. Regul. cap. 16. num. 81. Fuscus de visit. lib. 1. cap. 3. num. 7. Colligitur ex Trid. sess. 25. de Regul. cap. 1. & 8. Et habetur expreisè in cap. *Romana*, de cens. in 6. §. 1. Si autem Prælatus regularis diligenter vigilet super gregem suum, non videtur necessarium visitare Conuentum, in quo ordinarie residet, cum tunc illum quotidie visitare teneatur. Prædicta autem iura loquuntur de Episcopo visitante, inter quem, & Prælatum regularem est maxima differentia; nam subditos suos Prælatus regularis semper habet ante oculos, continuis momentis videt, alloquitur, corrigit, quod non contingit in Episcopo.

12. Noto 11. circa illam clausulam, quòd Prælatus debet priùs visitare illas Prouincias, aut Conuentus, qui plus visitatione indigent, quòd id habetur expreisè in capit. *Romana*, § *Ex quo*, & §. *Postquam*, in fine, de cens. in 6. Et quòd priùs fiat sermo hortatorius ad perfectionem, habetur in eodem cap. *Romana* § *Sanè*, & in Pontif. Romano, par. 3. de ordine visitandi parochias. Quòd à visitatione sacramenti incipiatur, dicit dictum Pontificale loc. cit. Et quòd seligantur aliqua puncta, super quibus fiant interrogationes, dicit idem Pontificalem, & dictum cap. *Romana*, dicto § *Sanè*. Et innuitur etiam in cap. *Ea, quę*, de statu Monach. §. *Porro*, Videatur pro his omnibus Rodriq. tom. 2. sum. de ord. iudic. cap. 2. n. 2.

13. Noto 12. quòd Ghisil. de iud. Regul. cap. 16. à n. 76. contendit, quòd in hac inquisitione generali non exigigitur iuramentum à visitatis, nisi in casu speciali, quando super aliquo delicto per alicuius, seu plurium denunciationem fuerit exorta infamia. Et ita statuitur in cap. *Romana* § *Sanè* de censib. in 6. Sed cum in hoc cap. 5. §. fin. dicatur, quòd per dictum cap. non intelligitur derogari rationabilius, & approbatis Regularium consuetudinibus, ideò in hoc standum est Regularium constitutionibus, aut consuetudinibus, vt innuit Aldrete de discipl. tuend. lib. 1. cap. 7. num. 4. Certè in nostra Religione iuramentum exigitur, vltra præceptum generale obedientiæ factum omnibus in principio, quando visitatio intimatur; quod tamen potest omitti, quando iuramentum exigitur. De hoc præcepto loquitur Thomas à Iesu de visit. Regul. tract. 1. cap. 2. nu. 3. Et quòd iuramentum exigi possit ab inquisitis in hac generali inquisitione, docet Victorinus Mansus de modo proced. in causis Regul. cap. 9. num. 1. Latè Mir. de ord. iudic. q. 6. art. 5. vbi probat, multis adductis textibus, & Doctoribus, quòd à iudice seculari cogi possunt, & debent inquisiti ad dicenda, quæ iudicant correctione digna, sub iuramento; à iudice vero Ecclesiastico debent cogi sub obedientia, & censuris; & n. 36. ait, quòd hæc est communis praxis. Sed absolutè dic, quòd possunt cogi sub iuramento etiam, & censuris Ecclesiastici omnes, ac Regulares. Ità Zerola in praxi, par. 1. ver. *Visitatio*, §. 5. vers. *Secundò*; Barbosa in cap. *Romana*, n. 16. de censib. in 6.

14. Noto 13. quòd si delicta sint emendata, nec adsit ampliùs periculum euidens, vel probabile recidiui, quia proxima occasio sit sublata, non possunt à subditis absque

quæ mortali peccato denunciari Prælato, quantumuis hic inique præciperet, ea sibi denunciari; quinimo tenetur Prælatus ipse monere simpliciores, quod sua præcepta non intelliguntur de delictis iam Correctis. Cum enim per denunciationem emendam fratris, intendatur si ista iam sit habita, illa superflua est; & fama proximi apud Prælatum saluanda. Quod etiam Christus docuit illis verbis Matth. 18. *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.* Quasi dicat, non est progrediendum vlterius, scilicet ad reuelandum secretum fratris testibus, vel Ecclesiæ, quando te iam audiuit. Vnde si quis progrediatur, reus erit famę fratris sui; peccauit enim contra charitatem nocens fratri sine necessitate; & contra iustitiã, quia ille adhuc habet ius ad suum honorem, & famam, cum sit res secreta, & emendata. Atque ita docent Miranda de ordin. iudic. q. 11. art. 5. à nu. 44. Corduba in sum. q. 64. Longus de casib. reseru. p. 2. Cas. 5. nu. 9. Salon. 2. 2. q. 68. art. 1. controu. 2. conclus. 2. qui ait, idem esse, si delictum non sit emendatum, sed certò emendandum. Et dixi to. 1. Relig. q. 1. c. 16. conclus. 3. vers. *Nota vlterius.*

15. Noto 14. quod huius generalis inquisitionis finis est, inquirere, non solum de vitijs, & defectibus subditorum, sęd etiam de illorum virtutibus, & scientijs. Et probo 1. Quia huiusmodi visitatio fit ad hoc, vt Prælatus cognoscat vultum pecoris sui, iuxta illud Prouer. 27. *Diligenter agnosce vultum pecoris tui tuosque greges considera.* Vnde debet fieri per Prælatum ipsum, non per Visitatores, vt declarat Trid. sess. 24. de reform. cap. 3. Legitimo tamen impedimento detentus potest visitare per Visitatorem; Absque hoc tamen legitimo impedimento, si ex otiositate, aut negligentia omittat per se ipsum dictam visitationem facere puto quod mortaliter peccabit. Nam contrauenire Concilio generali in re graui, mortale peccatum est. Sed non potest cognoscere, oues suas, nisi de virtutibus, & vitijs earum informetur. 2. Quia vitia aliquando compensari possunt, & debent virtutibus, vt dicunt communiter Iuristæ, & dico hic infra, cap. 17. notab. 5. Ergo necessario debet etiam Visitator de virtutibus inquirere alioqui dictam compensationem non poterit legitimè facere. 3. Quia in omni bene ordinata Republica specialis prouidentia Gubernatoris est, pœna afficere malos, & pręmio bonos. Sed boni pręmiari non possunt, nisi cognoscantur. Ergo vt cognoscantur, debet de eorum virtutibus inquiri. At hoc melius fieri non potest, quàm in huiusmodi visitatione: Ergo. 4. Quia dicit Arist. 1. polit. c. 9. Quod *Vbi non summus honor, ac super reliqua omnia virtuti tribuitur, illic optimus status non potest esse diuturnus.* Sed virtus quæ ignoratur, non potest honorari. Ergo Prælatus, qui cupit statum suæ Religionis esse perpetuum, debet virtutes honorare, & consequenter cognoscere. Hoc autem commodius non fit, quàm in ista visitatione. 5. Quia in Trid. sess. 24. cap. 3. de refor. dicitur, quod scopus harum visitationum est, *bonos mores tueri, prauos corrigere.* At non possunt bonos mores tueri, qui eos non agnoscunt. 6. Quia, vt audio, sic seruat sanctissima, doctissima, atque Illustrissima Religio Societatis Iesu, quæ potest esse regula omnis bene disciplinatæ Religionis. Neque his obstat Regula nostra num. 46. in qua dicitur, quod Visitatores *Fratrum iniquitates visitent.* Nam per hoc non negat, quod possint, & debeant virtutes eorum etiam inquirere, cum nulla ibi apponatur particula taxatiua.

16. Noto 15. quòd Prælatus in hac generali inquisitione non potest de delictis occultis inquirere; quod si inquirat, peccat, præbens subdito minus prudenti occasionem reuelandi peccata secreta, & infamandi; nec subditus, quantumuis adiuratus, tenetur delictum occultum fratris reuelare. Ita Nauar. cap. *Inter verba*, coroll. 47. nu. 179. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 3. lib. 10. cap. 11. nu. 7. & habetur in cap. *Qualiter, & quando*, el 1. de accus. Quod si fortè aliquod delictum occultum, de quo delinquens non laborat infamia, fuerit per aliquem, aut aliquos minus discretos: seu etiam malitiosè Prælato in tali visitatione reuelatum, non potest Prælatus per hoc delinquentem punire, neque alios interrogare, neq; ad specialem inquisitionem deuenire, etiamsi delictum probari possit, nisi prius probauerit, dictum delinquentem super hoc infamia laborare. Ita habetur in cap. *Inquisitionis*, §. *Tertia dubitationis*, verb. *Ad hæc*, & docent Bann. 2. 2. q. 69. art. 1. dub. 1. vers. *Pro decisione*; Sanchez lib. 6. consil. cap. 3. dub. 19. nu. 9. & c. 8. dub. 1. num. 3. Ioseph à S. Maria in tribun. relig. tract. 3. cap. 3. §. 6. Miranda de ordine iudic. q. 11. art. 8. concl. 1. vbi id ex professo probat, & ignaros vocat Prælatos, qui aliter faciunt. Quod etiam sentit Rodriq. tom. 2. sum. de ord. iudic. cap. 3. nu. 4. Et ratio huius doctrinæ est. Quia magis nocet Reipublicæ, qui occulta delicta reuelat, quam prosit ille, qui punit iam reuelata. Nam qui reuelat, destruit honorem ciuium, & profert in publicum malum exemplum; per punitionem autem omnia hæc non omnino reparantur. Ergo vbi iam infamia non clamat contra aliquem, non est inquirendum contra illam; & est ratio Bannes loc. cit. Aduertendum tamen, quod ista doctrina intelligitur, quando qui reuelat crimen occultum, reuelat solum ex simplicitate, putans esse ad id obligatum, vel ad hoc, vt Prælatus charitatiue delinquentem moneat: nam si delictum iuridicè denunciet, tunc Prælatus debet specialiter de hoc inquirere, vt monent Bann. & Mirand. loc. cit. Et ratio est, Quia tunc non procedit amplius per inquisitionem, sed per denunciationem, ad quam non prærequiritur infamia, sed tantum monitio; cap. *Qualiter, & quando*, el 2. de accus. §. *ad corrigendos.*

17. Noto 16. quod formulæ procedendi in istis Regularium visitationibus, ac etiam in alijs, variantur iuxta Prouinciarum consuetudinem, vt testatur Aldrete in prælat. lib. 3. de discipl. tuenda. Quare licet diuersi diuersas sectentur formas, non debet reprehensibile apparere, dummodo quæ sunt de iure naturæ, gentium, sacrorum Canonum, ac propriorum statutorum seruentur; cap. *Illud*, cap. *Illa*, d. 12. Varias huiusmodi formas ponit Ghisiler. de iudice regul. cap. 16. Thomas à Iesu de visit. Regul. tract. 3. à cap. 1. Aldrete loc. cit. format processum eo modo, quo secundum iura formari debet. Ego amplam formam posui pro consolatione eorum, qui breuitate non gaudent. Pro illis autem, qui gaudent breuitate, hanc subijcio.

CAP. X.

De eadem forma, sed breuiori.

IN nomine Domini, Amen. Anno à Natiuitate Domini 1634. die 2. Iunij. Sacrorum Canonum, sacrique Concilij Trid. decretis, ac nostrarum constitutionum ordinationibus de Monasteriorum Religionis visitatione obedire volens, vt par est, Reuerendiss. P. F. N. Ordinis N. Generalis vna cum suis Collegijs, scilicet P. F. N. & P. F. N. ac me Notarij vicesgerente, accessit ad Conuentum N. Prouintiæ N. & eiusdem Conuentus Patribus visitatione intimata, exhortationeque prius habita conuenienti, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum primo visitauit, altaria deinde, sacra vasa, vestes, aliaque ad diuinum cultum spectantia, omnia tandem, vt par erat, se rectè habere conspiciens, ad Fratrum visitationem in cameram suæ residentiæ se contulit, ac primo quidem vocatus est P. F. N. &c.
vt cap. præcedenti.

CAP. XI.

De forma incipiendi processum in visitatione generali, facienda à iudice delegato.

IN *Nomine Domini, Amen. Anno Domini 1634. die 2. Iunij, cum ad Dei gloriam, Religionisque commodum maximè spectet, bono communi consulere Superiores, aliorumque peccata, seu defectus (si qui in aliquo inuenti sint) charitate media corrigere, ac, si opus fuerit, iusta seueritate coercere. Ideo R.P.F.N. Ordinis nostri Generalis meritissimus, sui officij debito cupiens satisfacere, nec id per se ipsum, impediente morbo, efficere valens, prouinciam hanc P.F.N. eidem in Collegas P.F.N. & P.F.N. & me F.N. Notarij Vicesgerente assignatis; per suas litteras tenoris sequentis demandauit.* Hic inferendæ sunt per extensum, & de verbo ad verbum litteræ commissionis. *Quibus quidem literis, vt par erat, obedire volens præfatus R.P.F. Visitator, itineri se cum prædictis suis Collegis committens, per varios tandem casus, & varia discrimina rerum ad Conuentum N. Ciuitatis N. Prouinciæ N. appulit. Et eiusdem Conuentus Patribus conuocatis, visitationem, præuia cohortatione, intimauit, ac Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, Ecclesia, Ecclesiasticisque indumentis visitatis, cum omnia honestè asseruari, & conseruari perspexisset, ad Fratrum examinationem deuenit. Ac primo quidem vocatus fuit,* &c. vt supra c.10.

1. Nota, quod si in hac generali inquisitione nullum crimen, nullusue criminosus de aliquo crimine infamatus reperiatur, dandæ sunt gratiæ Deo, & diffinitio faciēda, prout supra dictum est litera D. c.4. Si verò aliquod crimen famosum reperiatur, super quo specialis inquisitionis processus formari debeat, fieri potest, vt infra.

CAP. XII.

De Forma incipiendi processum contra infamatum repertum, seu denuntiatum in visitatione generali.

IN *Nomine Domini, Amen. Anno à Natiuitate Domini 1634. die 2. Iunij. Cum inter visitandam Prouinciam istam N.P.F.N. de linguæ crimine malè audire, atque infamatum esse compertum sit, quod obscœna plurima, vt non pauci deposuerunt, atque inhonesta, cum non modico audientium scandalo, atque offendiculo sæpissimè effutiat, Reuerendiss. P. Generalis Ordinis N. vna cum suis Collegis N.N. ac me F.N. Secretario, & Notarij Vicesgerente super huiusmodi crimine contra eumdem F.N. specialiter inquirere decreuit, testes interrogando, reum constituendo, cæteraque opportuna, prout de iure, peragendo. Atque ita Fratres Conuentus N. vbi ipse Frater N. diutius est immoratus, super obscœna, atque impura verborum ipsius prolatione specialiter, ac signatè interrogandos mandauit, & in specie quidem P.F.N. & P.F.N. super infamatione de dicti F.N. obscœnitate specialiter nominatos, iussit prius aduocari. Ac primo vocatus est P.F.N. Sacerdos, ætatis annorum 40. Religionis verò 24. etq; de veritate dicenda præstito iuramento, iurauit, &c. Interrogatus autem primo fuit, an F.N. infamatum cognoscat? à quo tempore? an eum ipso commoratus sit? in quo Conuentu? & quandiu? cuius famæ sit apud ipsum, ac alios? &c.* Si autem inter visitandum aliquis iuridicè denunciet delictum alicuius Fratris, incipiendo processum dicat Notarius. *In nomine Domini, Amen. Anno, &c. Cum inter visitandam Prouinciam N. contra P.F.N. sit denunciatum, vt infra.* Hic apponenda est denunciatio per extensum, quæ habetur supra littera D.c.1. Qua finita, subdat Notarius. *Quo quidem audito, præfatus Reuerendiss. P. eidem F.N. denuncianti iuramentum detulit, quod videlicet prætactum F.N. denunciatum charitatiuè monuerit, non tamen inde resipuerit, quodque non calumniandi voluntate; sed solo Dei zelo incitatus eum detulerit, quemadmodum, tactis sacris, iurauit. Quamobrem Reuerendiss. idem P. denunciationem huiusmodi sic, & in quantum de iure debet, ac omni meliori modo acceptauit, ipsique Fratri N. denunciauti mandauit, vt se subscriberet, prout fecit. Acta sunt hæc in Conuentu S.N. Ciuitatis N. in camera solitæ residentiæ præfati Reuerendiss. P. Exinde verò præfatus Reuerendiss. eiusque Collegæ attendentes, Dei excellentiam, ac dignitatem, Religionisque decus crimine isto maximè violari, nec modicum spirituali proximorum saluti inuehi detrimentum, atque adeo impune præteriri nequaquam debere, ad testes à denunciatore productos examinandos processerunt. Ac primo quidem vocatus est P.F.N. Sacerdos ætatis annorum, &c. Religionis vero &c. eique de veritate, &c. Interrogatus autem primo fuit, an F.N. denunciantem cognoscat? 2. interrogatus est, an vnquam Conuentu egrediatur? 3. an dictus testis cum præfato N. vnquam egressus sit, & à quo tempore &c.* Hæc interrogatoria referuntur ad denunciationem positam supra in littera D. cap.1. sed interrogatoria variantur secundum variationem causarum. Hæc solum seruiunt pro exemplo.

CAP. XIII.

De forma incipiendi processum, quando constat de corpore delicti, sed ignoratur, qui illud commiserit.

IN *nomine Domini, Amen. Anno Domini 1634. die 2. Iunij. Cum ad aures R.adm. P.F.N. Prouinciæ N. Ordinis N. Prouincialis, in Conuentu N. degentis, peruenisset, Fratrem Viperam in Conuentu S.N. Ciuitatis N. fuisse vulneratum, vna cum F.N. & me F.N. Collega, ac Notarij vicesgerente, ad præfatum Monasterium, atque inde in prædicti F. Viperæ cellam se contulit, eumque in lecto decumbentem graui vulnere in dextera maxilla affectum reperit. Quo quidem per eundem P. Prouincialem, eiusque Collegas, prædictos diligenter viso, atque examinato, gladio illud inflictum, & quatuor, vel circiter digitorum longitudinem attingere cognouerunt. Præstito autem eidem Fratri Viperæ per præfatum P. Prouincialem de veritate dicenda iuramento, tactis sacris, iurauit. Ab eodem vero P. Prouinciali interrogatus est, quonam pacto, & à quo tempore sic vulneratus extitit? Respondit, Dum hac nocte meæ cellæ ianuam,*

matutinum pergens, clauderem, eiusmodi vulnus accepi. Interrogatus deinde, quis fie eum vulneraßet? Respondit, Nescio; à tergo enim iniectum est mihi vulnus; cumque ego carerem lumine, & lampas in dormitorio, præter morem, esset extincta, eum agnoscere minimè potui. Interrogatus itidem, à quonam credat, plagam sibi impositam fuisse? Respondit, Fratrē Vindicem fuisse puto, quòd heri in refectorio coram Fratribus N. N. inuicem rixati sumus. Quibus habitis, præfatus P. Prouincialis eumdem Fratrem Viperam ad patienter, & æquo animo ferendum, veniamq; percussori tribuendum est adhortatus. Acta sunt hæc in præfata cella præfati Monasterij anno 1634. die 8. Iunij, & per me Notarium supradictum descripta.

Postmodum verò prætactus idem P. Prouincialis ad cellam suæ solitæ residentiæ cum præfatis suis Collegis concessit, habitoq; cum eis consilio super patrato delicto, eiusmodi esse attendens, ut tam graue, vt sine maxima Dei, & proximi iniuria tolerari nequeat, ac pertransiri, vna cum eisdem Collegis, pro inuestigando delinquente eosdem productos testes statuit examinandos. Et primò quidem eodem loco, ac die coram se vocandos curauit P. F. N. eiusdem Conuentus Correctorem, ætatis annorum, &c. Religionis, &c. eiq; de veritate dicenda præstito iuramento, &c. Interrogatus verò fuit, an, & quomodo P. Viperam cognoscat? an illum quoq; sciat fuisse vulneratum? quo pacto sciat? num dici audierit? à quo? vbinam? qua occasione? quibus præsentibus? an eum cū aliquo sciat habuisse verba? cum quo? qua occasione? quibus præsentibus? quomodo id sciat? an illum à Fratre Vindice vulneratum fuisse existimet, &c.

1. Noto 1. quòd in quibuscunq; delictis notorijs potest procedi per viam inquisitionis, & ex iudicis officio. Imò, ita, licèt aliquod delictum non denuncietur Prælato, potest, tamen hic ex officio illud inuestigare. Si autem denuntietur cum testium productione, potest adhuc alios testes ex officio examinare, præmisso decreto in actis hoc pacto. *Cum autem ad aures R. Adm. P. Prouincialis deuenisset alios à productis super eodem delicto testes reperiri, ad maiorem eiusdem notitiam, eos decreuit examinare. Atque ita P. F. N. &c. aduocandum mandauit.* Ita docent Clarus in pract. crim. lib. 5. §. fin. qu. 3. num. 6. & 7. Tranquill. Ambrosinus de modo formandi processum, cap. 1. n. 1. Sanch. qui plures citat. lib. 6. consil. cap. 3. dub. 10. n. 2. vbi testatur de communi consuetudine totius orbis.

2. Noto 2. quòd in omni casu antequam iudex procedat ad aliquem actum iudiciarium, siue procedat per viam inquisitionis, siue per viam denunciationis, debet illi in primis constare delictum contra quod procedit, fuisse commissum, seu de corpore delicti. Ita Clarus lib. 5. §. fin. quæst. 4. num. 1. Ambrosius loc. cit. numer. 2. Aldrete de discipl. tuend. lib. 1. cap. 9. num. 5. Delicta autem sunt in duplici differentia. Alia sunt facti permanentis, quæ scilicet post se vestigia linquunt, vt vulnus, incendium, &c. Et de istis ante inceptionem processus illi debet constare per oculorum inspectionem, videndo scilicet vulnus, &c. Alia sunt delicta facti transeuntis, quæ scilicet vestigia non linquunt, vt adulterium, falsitas, furtum, &c. In istis non requiritur alia inuestigatio super veritate criminis, sed immediatè procedi potest contra delinquentem. Habita igitur notitia delicti, si hoc fuerit facti permanentis, iudex illud videat in primis. Si sit facti transeuntis, iudex, porrecta querela, absque alia delicti inuestigatione, potest procedere contra delinquentem, sumendo contra eum informationes, & habitis indiitijs, illum carcerare, vel citare. Ita Clarus loc. cit. num. 3. & 4. Ambrosius cit. num. 5. Qui num 10. monet, quòd aliquando licebit iudici in quibuscumq; delictis, si timeatur de delinquentis fuga, illum, absque alia delicti inuestigatione, incarcerare, etiamsi adhuc iudici de delicto non constet; quod etiam sequitur Baiard. ad Clarum dicta q. 4. n. 3.

3. Noto 3. quòd circa visitationem corporis delicti, illa fieri debet, si possibile sit, in præsentia Superioris visitantis. Si autem hic sit ita impeditus, vt adesse non possit, debet fieri per Notarium, seu scribam cum reliquis Collegis; quæ facta debent in scripsit redigi, & in ijs debent notari diligenter omnia, quæ reperta fuerint; delictum scilicet principale, vulnus V. G. cum omnibus suis qualitatibus, & circunstantiis quo genere armorum sit factum, vel factum videatur. Ita Clarus loc. cit. qu. 4. num. 4. Ambrosius loc. cit. num. 24. Forma autem dictæ visitationis, quando Prælatus est præsens, potest fieri, vt notatum est hoc cap. In eius absentia fit per Notarium, hoc modo. *Anno, die, mense, &c. per me Fratrem N. Scribam de mandato Adm. Reu. P. F. N. Prouincialis, &c. in præsentia RR. PP. FF. N. N. N. Collegarum eiusdem Prouincialis, inuisus est Frater Maledicus in cella sua solita habitationis, lecto decumbens, vnico vulnere in dextera maxilla cum maxima sanguinis effusione vulneratus, vt ex pannis ipsis apparebat. Quo vulnere per me cum alijs Patribus Collegis diligenter considerato, gladio illud inflictum esse iudicauimus: erat autem digitos quatuor, vel circiter, oblongū.* Si verò vulneri adhibita fuerint medicamenta, ita vt eius qualitas minimè videri possit, tunc dicat. *Quod quidem vulnus, ob apposita medicamenta, nequaquam licuit videre. Quæ omnia hisce oculis egomet vidi, ac eisdem præsentibus Collegis, Fratre quoque N. & Fratre N. testibus, pro veritate adnotaui. Præmemoratio insuper F. Maledico de veritate dicenda tradito iuramento, tactis sacris cum iurasset interrogatus est, quonam pacto, & à quo tempore ectra sic vulneratus exiltat*, &c. vt supra in forma. Quibus omnibus habitis, post subscriptionem vulnerati, subscribit Notarius cum testibus.

CAP. XIV.

De forma incipiendi processum, quando constat de delinquentibus, sed non de delictis.

IN nomine Domini, Amen. Anno à Christo nato 1634. die 1. Iuly. Cum ad R. adm. P. F. N. Ordinis N. & in Prouincia N. Prouincialem, haud obscura probatorum hominum voce, fideq; dignorum sermone, non semel, atq; iterum, immo sæpiùs allatum sit, in Conuentu S. N. Ciuitatis N. Fratres nonnullos sceleribus plurimis, vitiorumq; labe se coinquinantes, nequiter admodum, ac dissolutè contra ius, & fas vitam traducere, ad eiusmodi Conuentum vna cum P. F. N. ipsius Collega, meque Frater N. itidem Collega, & Notarij Vicesgerente, commeauit, vt scilicet, an res ita esset inspiceret, ac scandalo eiusmodi, iuxta rei statum, atque exigentiam pro viribus occurreret. Atque adeò præfatorum Collegarum adhibito consilio, de eorundem infamatorum consuetudine, ac vita ratione omni meliori modo via, & forma, quibus de iure valet, inquirere constituit, ac indagare. Acta sunt hæc in præmemorato Conuentu, anno, die, & mense supradictis, atq; à me præfato Notario fideli calamo conscripta. Subinde verò idemmet P. Prouincialis eos, qui sunt familiaritate prædictis Fratribus coniunctiores, examinandos, atq; in testes adhibendos esse decreuit. Et primò quidem accersendum iussit F. N. Oblatum, ætatis annorum, &c. Interrogatus autem primò fuit, an, & quomodò, atque ex quo tempore P. F. N. & P. F. N.

cogno-

cognoscat? cuius opinionis, & famæ cum apud se, tum apud alios existant? cur eiusmodi fama laborent? & à quo tempore hæc ipsa de eis opinio circumferatur? quo itidem pacto id sciat? de quibusnam delictis sint infamati? quo itidem pacto id norit? &c. Vide Ghisil. loc.cit.num.87.

CAP. XV.

De forma incipiendi processum, quando non constat de delinquente, neque etiam de delicto, nisi per dictum illius, qui damnum passus est.

IN nomine Domini, Amen. Anno à Christo nato 1634. die 1. Iulij coram R. adm. P. F. N. Ordinis N. in Prouincia N. Prouinciali, eiusque Collegis P. F. N. & me F. N. pariter Collega, & Notarij vicesgerente, comparuit P.F.N. eique denuntiauit, quod cum haberet quasdam sibi à nobili viro D.N. in depositum datas pecunias in cella sua sublatas esse; furem tamen à se ignorari. Denunciauit præterea, se multoties in Capitulo à viro personato die 29. Iunij præfati anni fuisse malè verberatum, conijcere tamen minime potuisse, Religiosus ne, an secularis esset, qui verberabat. De quibus quidem vt fieret inquisitio, obnixè, atque instanter adm. P. Prouincialem postulauit, vt sceleris patrator agnitus meritas luat pœnas, & sublatæ pecuniæ restituantur. Quod cum audisset præfatus R. adm. P. Prouincialis eidem F.N. super veritate furti eiusmodi pecuniarum, ac etiam percussionis detulit iuramentum. Qui cum iurasset ad sacra Dei Euangelia, ita esse, vt dixit; idem P. Prouincialis nostro adhibito consilio, delictorum eiusmodi inquisitionem statuit faciendam. Eam vero vt iuridicè constabiliret, de fama prius, atque bona ipsius denunciantis opinione, quo in actis legitimè constet, an illi habenda fides, statuit inquirendum. Ac propterea iussit accersiri P. F. N. eumque iuramento præstito, &c. interrogauit; an prædictum F. N. denunciantem cognoscat? cuiusnam apud se, atque alios sit opinionis? an mendaciorum effictor? ac demum credat, ne ipsum pecunias habuisse, & quare, &c. Fama probata, vocandus iterum denuncians, eique rursus delato iuramento, interrogatus, an vere talia sibi fuerint sublata? an verè fuerit percussus? quem credat abstulisse? quare ita credat? deponat indicia, testesque nominet, si quos habeat, qui factum, aut delinquentem nosse possint. Si aliquis indiciatus repertus fuerit, poterit contra illum specialis inquisitio formari; si autem nullum indicium reperiatur, habeat actor patientiam, & iudicium finiatur. Poterit tamen Prælatus super sublatis rebus censuras ferre, ad effectum reuelationis, & prohibere absolutionem, & cætera facere, quæ in similibus casibus inter Religiosos fieri solent. Vide Ghisil. de iudic. reg.c.19. nu.23.

1. Noto hic 1. quod quando dicimus, ad inquisitionem de aliquo delicto debere præcedere infamiam, id est intelligendum, non de inquisitione generali, quam tenentur singulis annis facere Prælati, nam ad illam nulla infamia prærequiritur, sed illam facit Prælatus ex mero officio suo. Et constat ex c.1.de offic. ord. & cap. *Placuit*,& c. *Relata*, 1.q.1. & multis probat Sanch. lib.6. consil.c.3. dub.17. nu.1. sed de inquisitione speciali, ad quam prærequiritur omnino infamia, vt probaui supra hac eadem littera,c.9.nu.16. An autem loco famæ sufficiant indicia vehementia, disputant Doctores, Respondet Sanchez loc. cit. nu.5. non sufficere dicta indicia, sed requiri omnino infamiam. Et probatur manifestè ex c. *Cum oporteat*, de accus. vbi gloss. verb. *Famam*; & cap. *Inquisitionis*, eod. tit. §. *Testes*, & c. *Qualiter*, el 2. de accus. vbi gloss. verb. *Ad inquirendum*,& c. *Qualiter*, el 1. eod. tit. & pluribus probat ibi Sanch.

2. Noto 2. quod indicia sunt in triplici differentia. Alia dicuntur leuia, quæ communiter nihil probant. Alia grauia, quæ communiter sunt vera, & tunc illa, quæ vehementer mouent animum ad aliquid credendum; & hæc semiplenè probant. Alia sunt violenta, & plena, quæ ita mouent animum ad assentiendum alicui rei, vt in ea, tamquam vera quiescat, & plus inuestigare non curet; & hæc probare videntur. Ita Syluest. verb. *Indicium*, in principio; Armill.eod.nu.2. Tab. & Angel. in princ. Ad probandum indicium requiruntur ad minus duo testes iurati. An autem indicia violenta ita probent, vt illa sola sufficiant ad mouendum iudicem, vt possit ferre sententiam in criminalibus, dico, quod non. Quia potest semper subesse aliquod dubium. Ita Sanch. lib.6. consil.cap.3.dub.14.n.4. quamuis alij apud eundem num.3. sufficere dicant.

CAP. XVI.

De forma incipiendi processum per viam denunciationis in specie.

IN nomine Domini, Amen. Anno à Christo nato 1634. die 2. Iulij. Coram Adm. R. P. F. N. Prouinciali N. ac eius Collegis P.F. N., & P.F.N. & me F. N. pariter Collega, ac Notarij Vicesgerente, in Conuentu S. N. personaliter comparuit P.F. Iustus de Bonis, atque eisdem Fratrem Improbum de Scandalosis Laicum de impudica cum muliere consuetudine, ac familiaritate, cum non paruo aliorum scandalo, denunciauit hoc pacto, videlicet. Hic ponitur ad verbum denunciatio, quæ habetur supra lit.D. cap.1. qua posita, subditur. *Quo quidem audito, præfatus P. Prouincialis eidem Fratri Iusto detulit iuramentum, quod prædictum videlicet Fratrem Improbum charitatiuè, vt asserit se fecisse, monuerit, nec ipse tamen resipuerit, ac propterea, quod, non animo quidem calumniandi, sed iusto tantum, pioque zelo ductus ipsum detulerit, prout idem F. Iustus, tactis sacris, iurauit. Præfatus autem P. Prouincialis denunciationem eiusmodi, si, & in quantum omni meliori modo admisit, mandauitque prædicto Fratri Iusto, vt se eidem, quemadmodum egit, subscriberet, Acta sunt ista in prædicto Monasterio in camera solitæ residentiæ præfati Patris Prouincialis anno, die, & mense præscriptis, atque à me Notarij vicesgerente fideli calamo descripta. Quibus sanè perpensis, attendens prædictus P. Prouincialis, non sine maxima Dei offensa, plurimorumque scandalo, atque offendiculo crimen huiusmodi impune posse præteriri, habito nobiscum consilio, super eo contra prædictum Fratrem improbum statuit esse inquirendum. Ac propterea testes ab ipso denunciante depositos iussit aduocari. Et primò quidem P.F.N. eique præstito iuramento, &c.*

1. Noto 1. quod iudicis officium valde difficile est, vt colligitur ex illo Sapientiæ 6. vbi iudicis conditiones ponuntur, his verbis. *Quoniam, cum essetis ministri regni illius, non rectè iudicastis, nec custodistis legem iustitiæ, neque secundum voluntatem Dei ambulastis.* Vbi, vt apparet, tria

ponuntur iudicis munia ad hoc, vt suo officio plenè satisfaciat. Primum illis verbis, *non rectè iudicastis*; per quod significatur, quod iudex debet rectè iudicare, idest, sola negotij veritate inspecta. Quatuor autem modis corrumpitur iudicium rectum. 1. timore, dum propter potentiam timet iudex secundùm veritatem iudicare. 2. cupiditate, dum præmio ius alicuius corrumpit. 3. odio, dum contra aduersarium, abutendo iudicio, aliquid molitur. 4. amore, dum amico contendit præstare auxilium. Secundum iudicis munus ponitur illis verbis, *nec custodistis legem iustitiæ*; per quæ verba significatur, quòd non solum iudex debet secundum veritatem iudicare, sed etiã quòd hoc iudicium debet facere secundum ordinem præscriptum à legibus; nam nec bonum simpliciter bonum est, nisi fiat sicut decet, vt ait D. Bonau. de sex alis Seraph. cap. 7. Quod munus vt bonus iudex adimpleat, debet seruare tria, scilicet exquisitè causam discutere; non facilè credere actori, neque testibus pro ipso; non præcipitanter sententiam ferre, sed omnia bene videre, & examinare eo modo, via, & forma, quibus ius præscribit. Tertium Iudicis munus ponitur illis verbis, *neque secundùm voluntatem Dei ambulastis*; per quæ significatur, quòd debet iudex recta intentione iudicium exercere, non spe præmij iustitiam facere, sed amore iustitiæ. Tria autem requiruntur ad hoc, vt iudicium sit actus iustitiæ. 1. quòd procedat ex inclinatione iustitiæ; nam alioquin est peruersum. 2. quòd procedat ex auctoritate; nam alioquin est vsurpatum. 3. quod feratur secundùm rationem prudentię; nam alioquin est temerarium. Vnde Follet. in practica crim. in princip. ait, quòd iudex debet habere quatuor, scilicet, auctoritatem, scientiam, experientiam, & bonam vitam, quæ ipse latè prosequitur.

2. Noto 2. quòd iudex regularis in iudicando quando materia est grauis, quomodocunque procedat, non potest omittere ea, quæ sunt de iure diuino, vel naturali. De iure autem diuino sunt, accusatio delicti, seu denunciatio, rei citatio, æqualitas iudicis erga partes, testium pluralitas, partis auditio. De iure verò naturali sunt ista. Iudicis inimici recusatio, appellatio, defensiones legitimæ, iuramentum de veritate dicenda, quod datur testibus, testium secreta interrogatio, quòd de delicto facti permanentis constet, quòd Inimici repellantur ab accusando, vel testificando. Quæ prosequitur, & probat Ghisil. de iud. regul. cap. 12. & Mirand. de ord. iudic. q. 14. art. 1. conclus. 1. 3. 4. Ita D. Thomas 2. 2. q. 33. art. 7. ad 4. & 5. & quodlib. 1. ar. 16. Mirand. loc. cit. ar. 3. conclus. 1. Salon. 2. 2. quæst. 67. art. 3. vers. *Ad secundum dico*, Nauarrus in rubrica de iudic. num. 91. vers. *Quinto*: & in cap. *Inter Verba* conclus. 6. perfecta, coroll. 63. num. 291. Sayrus in Claui regia, lib. 12. cap. 11. num. 20. Ghisilerius cit. cap. 13. nu. 1. Mansus de modo proced. in caussis Regul. cap. 7. à num. 3. Aldrete di discipl. tuend. lib. 1. cap. 1. n. 12. & 13. Sylu. verb. *Inquisitio* 2. nu. 1. dicto 11. A Sorbo in comp. priuil. mend. verb. *Appellare*, vers. *Notandum quòd*. Rodriq. to. 2. qq. reg. q. 6. ar. 2. Et ratio est. Quia ius diuinum, & naturale tantum fouent Religiosos, quantum alios, immo plus Religiosos, quia horum fama, quę deperditur per inobseruantiam iuris, prætiosior est, vt ait Nau. loc. cit. de iud. Et ita colligitur expresè ex const. 4. Bonif. VIII. quam refert Cherub. tom. 1. bull. foll. 140. & Thom. à Iesu de visit. Regul tract. 3. cap. 1.

3. Neque his obstat cap. *Qualiter*, el 2. de accusat. in fine. Nam ibi solum permittitur, quod in Regularium iudicijs non ita exactè procedatur, seruatis scilicet apicibus iuris, & solemnitatibus, vt declarauit expressè Bonif. VIII. loco citat. volens, quod loco dictarum iuris solemnitatum obseruentur consuetudines approbatæ singularum Religionum, & ipsarum statuta facta, vel facienda à Capitulis generalibus. Solemnitates verò iuris sunt, quòd accusationis, seu denunciationis libellus in scriptis offeratur; quòd reorum citatio realis, seu verbalis tali, vel tali modo fiat, litis contestatio; quòd partibus tale, vel tale tempus ad respondendum, seu probandum præscribatur, testium in tali delicto probando multitudo, quòd admittantur dolosæ protelationes; quòd citetur reus ad videndum iurare testes; quòd sententia non feratur, nisi tali loco, tali die, & tali modo, sedendo scilicet; quòd citationes non fiant nisi per interualla; & alia, quæ prosequuntur Ghisil. de iud. Regul. cap. 11. per totum, & Mirand. de ord. iud. q. 14. art. 2. concl. 1. Neque tamen istæ omnes omitti possunt in iudicijs Regulariũ, sed illæ solæ quæ ad apices iuris spectant, & puræ sunt solemnitates, qualia sunt, citatio die non feriata, libelli porrectio in scriptis, litis contestatio, testium multitudo, longæ dilationes, receptio testium post publicatas attestationes, sententiæ sedendo prolatio, & alia huiusmodi. Nam illæ solemnitates, quæ faciunt ad adiuuandam essentiam iudicij, & ad conditiones, quę de iure diuino, & naturali requiruntur, in eo etiam de necessitate seruandæ sunt, vt sunt dilationes congruæ, exceptiones legitimę, traditiones nominum, ac dictorum testium, citatio partium ad sententiam, &c. de quibus Ghisil. loc. cit. cap. 11. à nu. 18. Quæ omnia colliguntur, immo expressè habentur in Clem. *Sæpè*, de verb. signific.

4. Aduerte autem hic obiter, quòd gloss. fin. in dicto cap. *Qualiter* el 2. de accus. ex eo, quòd Papa dicit, quòd ordinata in dicto cap. non est necesse, quòd obseruentur tam accuratè in iudicijs Regularium, malè colligit, quòd cœtus Clericorum sit nobilior cętu Monachorum. Nam id concessit Papa, tum ad magis consulendum honori Monachorum, tum ad magis consulendum statui paupertatis, quam profitentur. Tum quia status Monachorum in sancta simplicitate fundatus, non videtur capax tot subtilitatum. Tum quia Monachi contemplationi potiùs, quàm iuri incumbunt. Tum quia Monachorum vinculum cum Ecclesijs suis nõ est perpetuum, sed temporale, vnde faciliùs dissoluitur. Quare ego ex eo textu colligo potiùs argumentum contrarium, scilicet, quòd Ordo Monachorum est nobilior Ordine Clericorum, vtpotè minoribus oneribus oneratus, & magis priuilegiatus, & qui iure ordinario non censeatur; causæ namque Magnatum simpliciter, & de plano, seruatis essentialibus, discutiuntur. Est etiam nobilior ex ea parte, quia magis actiuæ, & contemplatiuæ vitę vacat, quam Ordo Clericorum; Monachi enim prædicant, docent, libros scribunt, infideles ad fidem conuertere studens, nulli parcentes labori, aut periculo; ex Clericis autem si aliqui id faciant, remissiùs tamen id agunt, quam Regulares. In leuioribus autem culpis, & quæ infamiam non gignunt, & in amotione aliquorum ab officijs manualibus, seu alijs, quæ à mera liberalitate Prelati pendent, non requiritur tam exacta causæ discussio (quòd fortè solùm voluit Papa in illo cap. *Qualiter*,) sed possunt suas seruare constitutiones, quæ apud Religiosos loco iuris gentium habentur, vt dicit Mansus cap. 7. num. 4. Atque ita docent Sayrus in Claui regia, lib. 12. cap. 11. num. 20. Quatuor itaque illa in istis Regularium iudicijs necessariò requiruntur, quæ in omnibus alijs iudicijs sunt necessaria, nimirum accusator idoneus, seu aliquid loco illius, testes legitimi, defensiones congruæ, iudex electus, vt habetur in cap. 1. 4. q. 4. alioquin, si aliquod istorum desit, non erit iudicium, sed latrocinium, & assassinium, vt dicunt Mansus loc. cit. nu. 7. & Ghisil. cap. 12. num. 18.

5. Noto 3. Quòd Religiosorum peccata grauiùs sunt punienda, quàm peccata secularium; tum quia cum debeant esse magistri virtutum, illorum peccata alios ducunt ad interitum: cap. *Qualis* 8. q. 1. Tum quia, cum meliorem vitam professi sint, tamquam Ecclesiæ Magnates honorantur, & sic peccando violenter suo exemplo culpas extendunt, cap. *Nemo*, d. 83. Tum quia ipsorum peccata sunt grauiora propter vota: cap. *Qui bona*, 17. q. 1. & quia ipsi habent maiorem cognitionem de lege Dei; cui autem plus datum est, plus requiretur ab eo, vndè etiam seueriùs à sacris Canonibus puniuntur, cap. *Præcipuè*, 11. q. 3. cap. *Paulus*, 2. q. 7. cap. 7. d. 59. Immo aliquæ leuiores culpę, quas leges ciuiles non puniunt in suis ciuibus, in Religiosis grauiter puniuntur à sacris Canonibus vt in cap. *Obseruandum*, 15. q. 2. Aduocato religioso

ligioso nihil licet accipere sub graui pœna, cum multa tamen corradant seculares. Deponuntur Clerici frequentantes domos fœminarum, c. *Clericus*, d.81. Item deponuntur aleatores; cap. *Episcopus*, d.35. Negotiator Clericus tanquam pestis fugiendus dicitur cap. *Negotiatorem*, d.88. Venatio Clericis prohibetur cap. 1. & 2. de Clerico venatore; horum tamen plurima, vel mala non æstimantur in secularibus, vel si mala non curantur. Ergo, cum grauiter puniantur in Religiosis, signum est, quod horum culpæ grauius puniendæ sunt, quam secularium. Et aduertant Prælati, quod leuiores culpæ non sunt spernendæ in Religione, qui enim minima spernit, paulatim defluit: & non est charitas, sed languor, malos humores non corrigere, cap. *Non putes* 23. q.5. nam ex hoc totalis manat subditorum ruina; c. *Qui vitijs*, ead. causa, & quæst.

6. Sed an culpæ Religiosorum cæteris paribus sint grauiores, quam secularium, est alia quæstio, quam diffinit D.Thomas 2.2. q.186. art.10. vbi ait, quod possunt esse grauiores vel ratione scandali, vel ratione voti, vel ratione contemptus, si scilicet ex contemptu, vel malitia peccent; nam videntur peculiariter tunc esse ingrati Deo; quæ tamen ingratitudo non facit speciale peccatum, nisi quando peccarent formaliter, & præcisè ex contemptu diuinorum beneficiorum: Secluso autem scandalo, & voto, quando Religiosus ex infirmitate, aut ignorantia peccat, cęteris paribus, minus est illius peccatum; quàm laici, tum extensiuè, tum intensiuè, nam peccata venialia multitudine bonorum operum obruuntur, in mortalia raro cadit, & velocius surgit, & quando cadit, non sine vehementissima tentatione dementatus, quæ multum de voluntario tollit, cadere æstimandus est; nam persona alioquin exercitata charitate erga Deum, & bonis operibus, non solet ex infirmitate, aut passione cadere, nisi illa passio sit multum vehemens. Ita Valent. tom.3. disp.10. q.5. p.6.

7. Noto 4. Quod querelæ contra Prælatos in actu, vel qui fuerunt, non debent statim recipi, nec facilè debent admitti probationes etiamsi videantur plenæ. Nam Prælati, qui volunt suo muneri satisfacere, corrigendo, & puniendo, quæ correctione, & punitione sunt digna, facillimè incurrunt in subditorum odium quantumuis misericordes esse studeant, & quantumuis citra condignum puniant; æstimant enim semper subditi, se vltra condignum fuisse punitos ex odio, seu alia passione Prelati. Est defectus humanæ naturæ, quæ semper culpam propriam, vel excusat, vel in alium refundit, vt colligitur ex cap. *Non est crudelis*, 23. q.5. Quare prudenter admodum in hoc puncto se gerere debent iudices. Quod præcepit illis Pontifex in cap. *Qualiter*, el 2. de accus. illis verbis. *Licet hoc sit obseruandum in subditis, diligentius tamen est obseruandum in Prælatis, qui quasi signum sunt positi ad sagittam, & quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, quin immo interdum suspendere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur. Et ideo Sancti Patres prouidè statuerunt, vt accusatio Prælatorum non facile admittatur, ne concussis columnis, corruat ædificium, nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsæ, sed etiam malignæ criminationi ianua præcludatur.* Ad quem locum ait Panorm. num.8. Quod quanto quis est iustior, tanto minus potest omnibus complacere, cum diligenter debeat suum officium exequi sine acceptione personarum. Vnde Apostolus, *Si adhuc hominibus, placerem, Christi seruus non essem*; intellige tamen contra veritatem. Et nu.9. ait. Nota differentiam in inquisitione facienda inter subditum, & Prælatum. Nam contra subditum sufficit præcedens fama, etiam non scandalosa, sed contra Prælatum oportet quod præcedat fama, quæ sine scandalo dissimulari non possit, Quare consulit Thomas à Iesu de visit. Regul. tract.1. c.18. nu.10. quod postquam aliquis defectus de Prælato fuerit Visitatoribus delatus, non debent illi statim querelam accipere, testes examinare, & processum formare, sed debent cautè, & prudenter inquirere ab alijs, absq; eò quod possint isti suspicari Prælatum de illo defectu fuisse accusatum; interrogando scilicet, quomodo se gerat Prælatus cum tali, vel tali Religioso, nominando eos, qui vt testes fuerunt vocati, an ab eo fuerint aliquando correcti, & puniti, &c. Denique in hac materia seruandum omnino puto sanctum, ac salutare consilium D.Thom. in 4. d.46. q.2. art.2. quæstiunc. 2. ad 5. vt scilicet visitatores Prælatos manifestè non puniant, sed occultè, propter scandalum vitandum, sicut Aaron punitus fuit, quamuis non pœna manifesta, sicut populus. Quod intellige, quando id sine scandalo, & periculo temporali, vel spirituali fieri potest.

8. Noto 5. quòd to.2. Relig. c.3. nu.138. dixi, quod non poterat Prælatus pœnas à lege taxatas minuere absque iusta causa. Iustæ autem causæ sunt, vt ait Sanch. lib.6. consil. c.1. dub.21. nu.11. pueritia, paupertas, senectus, doli defectus, consuetudo, quando ex pœnæ diminutione speratur emenda delinquentis, quando post commissum delictum magnum aliquod interuallum transijt absq; delinquentis culpa, spontanea criminis confessio absq; incussione metus, & quæuis alia circumstantia, quæ delictum minuat. Quibus omnibus adde delinquentis merita; nam pro ratione meritorum poterit, & debebit iudex pęnas minuere, vel omnino remittere. Cum enim scopus visitationis sit, vt definit Trid. sess.24. c.3. de refor. bonos mores tueri, & prauos corrigere, seu virtutem præmiare, & vitia castigare, ponderanda sunt æqua lance à Visitatoribus tam merita, quàm demerita, & si in aliquo reperiantur merita vt octo v. g., & demerita similiter vt octo, poterit vnum cum alio compensare, & sic reum absoluere. Atq; ita docent Tiraq. de pœnis temper. caus.49. vbi id multis probat à nu.1. Nauar. in rubric. de iudic. nu.99. Rodriq. tom.2. qq. regul. q.42. art.5. Longus de casib. reser. p.2. casu 5. nu.89. Marand. de ord. iudic. q.27. art.5. conclus. 3. nu.72. Et probatur ex lege 2. §. *Postea cum Appius*, ff. de orig. iuris; leg. 1. ad finem, ff. de constit. Princip. leg. *Non omnes*, §. vlt. ff. de re milit. vnde Tullius in oratione pro Flacco *semper*, aie, *graues, ac sapientes iudices, in rebus iudicandis quid vtilitas Ciuitatis, quid communis salus, quid Reipublicę tempora poscerent, cogitarunt.*

9. Causæ autem istæ ita dant facultatem Iudici pœnas à lege taxatas minuendi, vt etiamsi lex prohibeat pœnam mutare, vna tamen ex his concurrentibus, possit Iudex adhuc pœnam mutare, nam tunc intelligitur legis prohibitio, vt non possit mutare absq; causa. Contrarium tamen tenet Sanch. loc. cit. nu.12. scilicet, quod quando lex mutationem prohibet, Iudex, quacunque causa interueniente, mutare non possit. Sed tu tene, quod dixi; nam dantur aliqui casus, in quibus exequi pœnam legis, esset impium, & crudele. Ad cap. illud *super eo*, de raptoribus, quod ad id probandum affert Sanchez, dico, quod nulla ibi adest legitima causa, quare Sacerdos mutare possit pœnam ibi raptoribus impositam; loquitur enim c. illud in §. *Qui autem*, de eo raptore, quem, dum esset sanus, obstinata mente non pœnituit, & in morte securitatem emendandi præstare nequiuit, licet hunc in morte pœniteat, carere tamen debet sepultura; quia quamuis illa pœnitentia alias videatur causa iusta, vt dictus raptor sepultura non careat, eam tamen legitimam non iudicat Papa ibi, *parum prodesse videtur, sicut credimus*; & ideo contrafaciens Sacerdos punitur. Solum igitur probat illud c. quod causa, quæ non iudicatur legitima à Legislatore pro minuenda pœna, non potest esse legitima ad hoc, vt iudex possit pœnam à lege taxatam minuere. Adde, quod dicit glos. fin. in dicto cap. quod hoc fit potius ad aliorum terrorem; nam mortuo illa pœna non nocet; & constat etiam ex eodem §. *Qui autem*, ibi, *sed de peccato contrito viaticum non denegetur.*

10. Aduerte autem, quod sicut potest iudex pœnas minuere, ita propter delicti atrocitatem, potest illas augere, vt docent Innoc. in cap. 1. de const. Sanch. l. c. cit. nu.13. & multis probat Tiraquel loc. cit. à n.16. Couarr. lib.2. variar. c.9. nu.8.

11. Aduerte etiam, quòd non licet apud Prælatum intercedere, vt pœnam à lege taxatam delinquenti remittat, si nulla adest iusta causa id faciendi; quia rogare Prælatum, vt faciat id, quod licite facere non potest, est inducere illũ ad peccatum; sed pœnam à lege taxatam sine causa Prælatus remittere non potest. Ille tamen, qui fuisset offensus, posset rogare iudicem pro suo offensore absque peccato, immo cum merito, quia magnum ostenderet charitatis ardorem; qui autem sperat et delinquentis emendam, posset intercedere apud iudicem, vt illi pœna minueretur; nam tunc etiam iudex habet iustam causam minuendi; secus autem, si emenda non speratur. Si denique ex mutatione, vel remissione pœnæ sequatur damnum, vel iniuria parti læsæ, non licet apud iudicem intercedere pro tali remissione, vel mutatione; nam procurare alicui benefacere, cum alterius damno, malum est. Atque ita docent Rodriq. tom. 2. qq. regul. q. 43. art. 1. Sanchez lib. 6. consil. c. 1. dub. 22. Ad quæ debent aduerte illi, qui de misericordia ita gloriantur, vt pro omnibus intercedere indiscriminatim profiteantur, maximè quando sunt personæ graues, & auctoritatis, quarum apud Prælatos auctoritas multùm valet.

12. Aduerte etiam, quòd Iudex post sententiam latam non potest pœnam reo inflictam minuere, quia functus est suo officio; leg. *Quòd iussit*, ff. de re iudic. Sanch. lib. 6. consil. cap. 1. dub. 23. num. 1. Quod tamen intellige, quando Iudex non potest super illo crimine dispensare, vel iure, aut consuetudine non habet, vt minuere possit, vt est apud Regulares in aliquibus criminibus specialiter non exceptis, & presertim apud nos Minimos in materia votorum essentialium; nam super pœna contrafacientibus imposita nullam habent Prælati auctoritatem; vt constat ex Correct. num. 105. Atque ita docet Couar. loc. cit.

13. Noto 6. quòd Prælatus regularis habens scientiam, quòd aliquis sit innocens, licèt aliàs per legitimos testes probetur nocens, non potest illum condemnare, quicquid sit de hac quæstione, quam fusè tractant Salon. 2. 2. q. 67. art. 1. conclus. 3. Sayrus in claui reg. lib. 12. cap. 8. à nu. 6. Mascard. de prob. conclus. 950. Sanchez lib. 6. consil. cap. 1 dub. 17. in alijs foris. Probo 1. ex illo Exod. 23. *Non suscipies vocem mendacij, neque in iudicio plurimorum acquiesces sententiæ, vt a vero deuies.* 2. Quia in cap. *Cum æterni*, de sent. & re iudic. in 6. punitur iudex, qui contra conscientiam propriam, & cõtra iustitiam aliquem grauat. Ex quò apertè colligitur, quòd iudex tenetur secundum propriam conscientiam iudicare, & non secundùm allegata in processu, quando sunt contra conscientiam certam. 3. Quia contra ius naturale est, innocentem cõdemnare; quòd ius præponderat cuicunque alteri iuri. 4. Si vniuersus populus petat aliquem occidi, qui tamen innocens sit, non potest iudex populo consentire; per tex. expressum in leg. *Decurionum* Cod. de pœnis, vbi glossa ex hoc colligit, Pilatum malè Christum condemnasse. Cum ergo iudices regulares iustitiam quidem sequi debeant in iudicando, sed valde misericordia temperatam, vt potè qui filios, & subditos merè voluntarios regant, opinionem magis piam sequi tenentur, præsertim cum & ipsa probabilis sit. Cum ergo ista opinio probabilis sit, & possit in quocunque foro amplexari, vtpotè rationibus, & auctoritatibus multum munita, vt videri potest apud dictos Auctores, existimo, quòd Prælati regulares ad pœnam peccati mortali eam sequi teneantur. Neq; obstat, quòd sequatur scandalum in cõmunitate, si iudex non iudicet secundùm processum; nam vtiliùs scandalum nasci permittitur, quàm veritas relinquatur, vt dicitur in cap. *Qui scandalizauerit*, de regul. iur. deinde poterit Prælatus declarare, habere se scientiam de innocentia existimati rei. Neque refert, quod tunc remanebunt infamati denunciator, & testes, nam præterquam quòd isti communiter non sciuntur in hoc iudicio regulari, in quo omnia secretò procedunt, si fuerunt in dolo, sibi debent imputare; si decepti sunt, putante Petrum tale delictum commisisse, cum fuerit Paulus, caueant à deceptione in posterum.

14. Tandem tota hæc doctrina fortificatur vehementer doctrina Caiet. 2. 2. q. 68. art. 2. vbi habet, quòd iudex non debet à principio admittere denunciationes calumniosa, admissas autem debet rescindere, & abolere. Immo ait, quòd si cognoscat a principio, denunciationes non esse legitimas, & admittat, facit iniuriam iustitiæ; & similiter si prosequatur postquã cognouerit; erit enim tunc suum tribunal, non iustitiæ, sed latronum assassinantium pauperes religiosos. Adde etiam, quod iam supra lit. A cap. 10. num. 2. accusationem à Religionibus relegauimus, in cuius locum cum successerit denunciatio, quæ solam fratris emendam petit, nullum scandalum nasci poterit, etiamsi Prælatus innocentem existimatum nocentem absoluat. Sic enim hanc sententiam probo, vt iudex regularis teneatur iudicare secundum propriam conscientiam in absoluendo, non autem in condemnando; nam secundùm doctrinam Baldi consil. 115. in fine, volum. 5. tutiùs peccamus in absoluendo, quàm in condemnando. Caietani doctrinam sequuntur Aragon. 2. 2. q 66. art. 5. Rodriq. tom. 2. qq. regul. q. 42. art. 5.

15. Aduerte hic etiam, quòd potest iudex, relicta propria opinione iudicare secundum opinionem aliorũ, quæ sibi probabilior apparet, cũ fortè illa sit verior, & tutior. Sicut enim potest quilibet Doctor interrogatus respondere ex aliorum sententia, si responsum fauet interrogãti, ita iudex ex aliorum sententia iudicare. Ità Castr. Palaus de consc. disp. 2. par. 10. n. 7 cum multis, quos citat.

16. Noto 7. quòd Iudex, qui fert sententiam iniustam, peccat mortaliter, nisi fortè ex ignorantia inuincibili id fecisset; Ghisil. de iud. reg. cap. 7. num. 11. Quòd si per sordes eam ferat, idest, si moueatur ad sic iudicandum ex pretio, seu præmio, vel ex prece, seu gratia, vel ex odio, seu inimicitia, aut ex timore, vt explicant Farinacius 3. par. prax. q. 111. num 361. & Menochius de arbitr. casu 342. à num. 18. incidit in pœnas cap. *Cum æterni*, de re iudic. in 6. vbi suspenditur per annum; quòd si, pendente illo anno, se immiscuerit diuinis incurrit irregularitatem, à qua non potest absolui, nisi per Papam. Sed Barbosa in dict. cap. num. 10. & Farinacius loc. cit. à num. 27. Menoch. cit. num. 13. dicunt, quòd habet priuari dignitate, quam habet, ita vt in futurum ad alium dignitatis gradum ascendere non possit; per leg. *Iudices*, Cod. de dignit. lib. 12. Vide Rodriquez tom. 2. qq. regul. qu. 40. art. 2. vbi putat, quòd iudex regularis malè iudicans ex negligentia culpabili, cum dolo, vel sine dolo, & ex imperitia, pœna arbitraria puniendus est. Ille autem præsumitur cum dolo procedere, qui formam sacrorum Canonum, iuris ciuilis, vel constitutionum Religionis transgreditur manifestè. Ille verò præsumitur procedere ex lata culpa, qui omisit facere, quæ alij prudentes, docti, & experti iudices in simili casu facere solent. Quando ergo iudex regularis malè iudicat ex dolo, vel lata culpa, deponendus est ab officio, iuxta notata in cap. *Quicquid*, 1. qu. 1. cap. *Placuit vniuerso*, 11. q. 3. cap. *sed illud*, d. 45. cap. *Iustum*, 23. q. 3. Secus autem, si ex simplicitate. Vide Rodriq. loc. cit. & eius Compendiatorem ver. *Iudex*, num. 12. & 13.

17. Noto 8. quòd iudex non potest procedere ad inquisitionem ex eo, quòd contra aliquem sibi scriptæ fuerint aliquæ literæ orbæ, vt aiunt, idest, sine auctore, etiamsi in dictis literis notati sint aliqui testes informati de ipso delicto. Quia istæ literæ nullam prorsus infamiam præseferunt, neque vllum faciunt indicium contra in ipsis denunciatum, vt habetur in cap. *Inquisitionis*, §. *Tertia dubitationis*, de accus. vbi Panorm. num. 4. Thomas à Iesu de visit. Regul. tract. 2. cap. 3. numer. 9. Iulius Clarus in pract. crimin. quæst. 5. num. 3. Ghisilerius de iud. regul. cap. 16. num. 65. Mansus de modo proced. in causis Regul. cap. 12. num. 5. Mirand. de ord. iud. qu. 6. art. 8. conclus. 1. Salzedo ad Diaz, c. 4. lit. A vers. *Octauo*. Ioseph à S. Maria in tribun. Relig. tract. 3. cap. 6. §. 3. Paulinus Berti in practica crimin. tit. 8. cap. 9. num. 5. & 6. Rodriq. tom. 2. qq. regul. q. 6. art. 10. vbi probat, quod iudex vigore dictarum literarum, non solùm non potest procedere iudicialiter contra infamatum, sed neq; etiam potest

contra

contra illum procedere tamquam pater, ac si per denunciationem Euangelicam fuisset monitus; quod est dicere, quod neque potest sic infamatum secretò monere, vt, si vera sunt, quæ ibi scribuntur, abstineat, nam, & hoc pacto videretur aliquo modo credere, quæ, ibi dicuntur. Quod ego verissimum existimo, nisi aliundè aliquod aliud indicium habeat Prælatus; nam tunc non vigore literarum, sed vigore indicij posset Prælatus infamatum monere. Et aduerte, quod processus fabricatus super huiusmodi literis est ipso iure nullus, vt habetur in dicto ca. *Inquisitionis*, & notant in specie Salzedo, & Ghisil. cit.

18. Aduertit etiam Rodriquez quod debet Iudex inuestigare auctorem dictarum literarum, & eum arbitraria pœna punire. Quod est æquissimum ad exterminandam malignantium peruersam naturam, & consulendum famæ bonorum Religiosorum. Quod etiam notat gloss. in dicto cap. *Inquisitionis*, ver. *In occulto*, quæ ad hoc affert cap. *Quidam maligni*, 5. quæst. 1. & dicit Dauid Ps. 49. *Detrahentem secretò proximo suo, hunc persequebar.*

19. Dicunt autem Salzedo, & Ioseph a Sancta Maria, quod potest Prælatus his literis reddi cautior, & secreto inquirere, an fortè vera sint, vel falsa, quæ ibi dicuntur, suspendendo interim iudicium circa credulitatem. Sed puto omninò comburendas, vel lacerandas, & illis nil penitus credendum. Nam, vel qui eas scribit, est vir probus, qui fortè taliter scribit, ne in odium cadat delinquentis; vel est malus. Rursum vel delictum est occultum, vel publicum: Si qui scribit, est vir probus, & delictum est notorium, non debet timere propter bonum commune odium fratris, dicente Apostolo, *Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* Si autem delictum est occultum, iam conuincitur non esse vir probus, qui illud reuelat; Si autem, qui scribit malignus est, non est audiendus, immò puniendus, iuxta ca. *Qui in alterius*, & cap. *Quidam maligni*, 5. qu. 1. Quare sanctum existimo stylum Curiæ Romanæ tales literas, in materia præsertim Regularium, lacerantem.

20. Sed quid faciendum, si literæ sint quidem subscriptæ, sed nomine fictitio, vt solent facere moderni malignantes, putantes sic dictum stylum circumuenire. Tunc suspendendum est iudicium, & cautè in primis verificandum, an verè literæ sint auctoris subscripti, an tale nomen sit in Conuentu, à quo prodierunt; quòd si comperiatur esse fictitium, vel suppositítium, tuc literæ comburendæ, vt dixi, & quærendus, qui scripsit, vt puniatur; si autem nomen sit verum, tunc verificandum est, an ille dictas literas scripserit, supposito quod manus non cognoscatur, quod si inueniatur verè ipsum, qui subscriptus est, literas scripsisse, procedendum prout de iure; se habent enim hæ literæ loco denuntiationis, vt probat Ioseph à Sancta Maria in tribun. Religio. tractat. tertio capite 11. §. 5.

21. Aduerte etiam hic bonam doctrinam D. Thomæ 2. 2. quæst. 60. artic. 4. ad 3. quæ seruiet Prælatis, ne errent, quando sibi scriptum, vel dictum fuerit aliquid de aliquo subdito. Ait itaque ibi D. Thomas, quod iudiciorum genera sunt duo. Vnum suppositiuum, & aliud diffinitiui. Per primum semper cogitamus id, quod deterius est, siue in nostris, siue in alienis factis, vt illis securius, & efficacius remedium adhibeamus; si enim supponatur, id quod deterius est, adhibebitur efficacius remediū; quod quidem remedium deinde erit magis efficax contra minus malum V. G. video pauperem, & claudo ianuam domus, supponens quod possit aliquid auferre necessitate oppressus. Per iudicium autem diffinitiuum aliena facta in meliorem partem interpretamur. Ad nostrum igitur propositum applicando, quando aliquid mali scribitur, aut dicitur Prælato de aliquo Religioso potest Superior supponere illud malum, quod illi dicitur, esse verum, absque eo tamen, quod illi vllo modo credat, vel malam opinionem concipiat de illo, immò omninò credere debet esse mendacium, nam alioquin faceret iniuriam suo proximo; vult tamen ei remedium adhibere eo prorsus modo, ac si verùm esset, prouidè tamen, vt notant Caiet. & Aragon. ad locum illum D. Thomæ, ne cautela, aut remedium adhibitum quidquam famæ proximi noceat. Si autem velit Prælatus in hoc casu diffinitiuè, & determinatiuè iudicare, debet in bonam partem sumere, & excusare, quantum potest, subditum suum, vel negando delictum esse possibile tali personæ; vel interpretando in bonam partem factum, si aliquo modo potest; vel saltem illi compatiendo, si nullo modo excusari possit. Exemplum sit in nouitijs Religionis, & iuuenibus. Hi magna cautela custodiuntur, non quod mali sint, vel aliquid mali de illis suspicetur, sed vt eis, omnis relaxationis occasio præcludatur; si autem illis aliquid mali succedat, excusat illud, quantum potest, bonus Prælatus. Hanc doctrinam illustrat mirabiliter D. Chrysost. tom. 1. hom de S. Susanna, fol. mihi 1251. dicens. *Maleuolæ suspiciones sunt calumniantium, beneuolæ suspiciones sunt gubernantium. Licuit cuidam de filio malè suspicari, sed filio non licet calumniari. Vtique suspicaris malum, sed optas inuenire bonum. Qui beneuolè suspicatur, vinci cupit, tunc enim benè lætatur, quando falsum inuentum fuerit, quod malè suspicabatur.* Videantur pro hac doctrina Rodriquez de ord. iud. cap. 3. conclus. 6. numero 8. Ioseph à S. Maria in tribu. Relig. tract. 3. cap. 6. §. 5. Salon. ad locum D. Thomæ, proposit. vltima.

22. Noto 9. quod tom. 1. Religio. quæst. 1. cap. 16. §. 4. dixi, quod Visitatores non poterant visitare, nisi ab vltima visitatione. Et sic Prouincialis, qui in generali visitatione reddidit rationem sue administrationis, non potest amplius super illa visitari. Quod si Prælatus iniquè velit, non tenetur illi respondere; in idipsum enim bis iudicari non debet. Quod si aliqui prætendant, se timore Iudicis, qui tacebat patti, tacuisse, audiendi non sunt tanquam maligni; commune est enim malignantibus ad loca illa topica recurrere, vt suas malignitates inueniant. Si aliqui autem dicant, fuisse se illo tempore ægrotos, vel absentes, id prius probandum est. Atque ita colligitur ex cap. fin. de his, qui matr. accus. poss. & docent Parid. de Puteo, de syndicatu, §. *Officialis finito*, num. 2. Rodriquez tom. 2. qq. regul q. 42. art. 4.

23. Noto decimo, quod non rectè constituuntur Iudices illi, qui habent nimiam ingenij subtilitatem; sunt enim hi ordinariè inquieti, atque inconstantes, nouitatum amici, (quæ semper tristes pariunt effectus) ambitiosi valdè, & suæ extollendæ famæ auidissimi. Quod probat manifestè cap. *Hinc etenim*, d. 49. vbi Gregorius hos comparat habenti grandem, vel tortum nasum, qui diuina lege olim, Leuitici 21. prohibiti erant à factis ministerijs. Videatur Mirand. de ord. iudic. quæst. 3. articulo 11. Neque rectè illi constituuntur Iudices, de quibus D. Thomas 1. contragentes, vt refert Capistranus in specul. conscient. part. 2. numero 81. dicens. *Sunt quidam hominum tantum de suo ingenio præsumentes, vt totam rerum naturam se putent suo intellectu posse metiri, existimantes id solum esse verum, quod eis videtur, & esse falsum, quod eis non videtur. Ex quo tanto amore suas amplectuntur sententias, opiniones, & sectas, vt de contrarijs etiam nec cogitare velint, nec respicere, vel audire; de quibus Salomon. Prouerb. 18. dicit, Non recipit stultus verba prudentiæ, nisi ea dixeris, quæ versantur in corde suo. Et de istis dicit Apostolus ad Roman. 1. Dicentes enim se sapientes, stulti facti sunt.*

CAP. XVII.

De forma incipiendi processum, quando tam delictum, quam delinquens sunt notorij.

IN nomine Domini, Amen, Anno à Christo nato 1634. die 9. Iulij Coram adm. R. P. F. N. Ordinis N. & in Prouincia N. Prouinciali eiusque Collegis, nimirum P. F. N. & P. F. N. meq; F. N. etiam Collega, ac Notarij Vicesgerente, in Conuentu N. Ciuitatis N. personaliter comparuit

ruit P.F.Iustus, eisque dixit RR. adm. PP. denuncio vobis qualiter hodie præfata die, à prandio, hora ferè septimadecima, in publico Refectorio, præsentibus omnibus Patribus, & Fratribus istius Conuentus, seu ipsorum maiori parte, F.Furibundus dolosè, scienter, ac temerè P.F. Mansueto in faciem graue vulnus inflixit, vt publicũ subinde, notorium, atque manifestum sit ab eodem F.Furibundo prædictum Mansuetum fuisse vulneratum. Id vero sic accidisse, Conuentus totus, seu maior eiusdem pars testari valebunt, vt nulla proinde hoc queat tergiuersatione celari; contraque ipsum propterea, tanquam notorium criminosum, ac delinquentem, iuris ordine prætermisso, sit procedendum. Quo circa id vobis denuncio, vt de iustitia prouidere possitis. Quo quidem audito, præfatus P.Prouincialis, cuncta eiusmodi prædicti F.Iusti chyrographo obsignanda, & subscribenda mandauit, vt re ipsa subscripsit. Acta sunt hæc in præfato Conuentu, in Camera solitæ habitationis eiusdem P.Prouincialis qui statim adiuit, seu coram se accersendum curauit, prædictum Fratrem Mansuetum, cui vulnus impactum fuerat. Is verò cum aduenisset, eumque acerbo vulnere ad trium ferè digitorum longitudinem in dextera maxilla sauciatum P. Prouincialis vna cum Collegis prospexisset, ipsum, de veritate dicenda præstito prius iuramento, ab eoque tactis sacris emisso, interrogauit, quisnam tam graui eum vulnere affecisset? Sic autem respondit. Cum post prandium simul cum alijs in Refectorio essem, &c. Fuit verò deinde interrogatus, cur eum sic percusserit? ℞. Nescio; nisi quod diebus elapsis in claustro rixati sumus. Tum P. Prouincialis Patres, qui aderant, statuit examinandos. Ac primo quidem vocatus P.F.N.Corrector, qui cum, de veritate dicenda præstito iuramento, iurauerit, interrogatus est, an sciat, Fratrem Mansuetum fuisse hodie vulneratum, & quo pacto id sciat. Vbi nam esset: Quanam de causa vulneratus. Et quinam tunc ibi adessent. Quæ interrogationes faciendæ sunt omnibus testibus examinandis, ita vt testes concludant, delictum fuisse notorium ratione loci, ratione temporis, & ratione personarum.

Deinde Iudex accersere debet reum, & illum interrogare, *quare sic vulnerauerit Fratrem Mansuetum. Qui, si confiteatur delictum, damnandus erit, nullo iuris ordine seruato, si autem negauerit, & delictum sit tale, in quo nulla cadat defensio, seu excusatio, neque aliqua allegetur, etiam absque vlla dilatione ad condemnationem procedendum est, præmissa protestatione reo, quod, cum delictum sit notorium, & negari non possit, alleget quicquid vult in sui defensionem, quia Iudex vult procedere ad sententiam. Si verò reus alleget excusationem, vel, si non alleget, delictum ex se possit aliquam excusationem habere; tunc reo concedendæ sunt defensiones, non tamen debent ei concedi dicta, neque nomina testium, sed finito termino defensionum, statim condemnandus est per aliquod decretum receptum à Scriba. Et ab hac sententia non potest appellari, vt diffusè probat Farinac.p.1.prax.qu.21.nu.117.sed statim est executioni mandanda. Ita in practic.crim.Foller.Rubrica.Item quod est notorius delinquens, à nu.15. Videatur Iulius Clarus in pract.crimin.lib.5.§.fin.q.9. num.4.& 7.*

1. Noto 1. quòd notorium est duplex. Vnum iuris, alterum facti. Notorium iuris est, quando aliquis in iure fatetur crimen, & de eo condemnatur. Notorium facti est illud crimen, in quo fama publica suum præbet adminiculum, & ipsa rei euidentia protestatur, ita se exhibens omnium oculis, vel conspectui maioris partis alicuius loci, vt nulla possit tergiuersatione celari. Notorium facti adhuc est triplex. Facti scilicet transeuntis, vt si quis publicè in Refectorio coram Fratribus Deum blasphemasset, vel alapam alicui dedisset; licet enim notorium sit dictum, talia delicta commisisse; quia tamen non permanent, sed transeunt, ideò dicuntur notoria facti transeuntis. Aliud est notorium facti interpolati, vt quando quis notoriè domum meretricis frequentat; quia licet notoria sit hæc frequentatio; quia tamen continua non est, dicitur facti interpolati. Aliud est notorium facti permanentis, vt si quis notoriè vulneret aliquem in facie, quia semper remanet in facie vulnerati cicatrix, ideo dicitur facti permanentis. Atque ita docent Specul.lib.3.rubr.de notor.crim.§.8. à numero 1. Farinac.in praxi, quæst.21.à num.8. Mascard. de prob. concl.1106.& 1107. Notorium facti transeuntis plenè, & legitimè probandum est, sicut etiam notorium facti interpolati, vt dicunt Mascard loc.cit.concl.1108. num.7. & 14. Specul.loc.cit.num.11. Farinac.cit.à num. 88 89.& 99. Notorium verò facti permanentis non est necesse, quòd probetur secundùm communissimam opinionem, quam referunt Mascard.conclus.1108.num.1. & Specul. cit. num.11.& Iulius Clarus in praxi crim.§. fin.lib.5.q.9. num.5. Qui tamen ait, quòd in practica seruandum est, ne Iudici moueatur quæstio in syndicatu, quòd semper notorium etiam facti permanentis probetur, examinando maiorem partem testium communitatis, qui fuerunt præsentes delicto. Ita etiam docet Foller. in pract.crim. Rubric. *Item quod est notorius*, &c. num. 18. Farin. parte 1. praxis, q. 21. num. 85. Nam licet verùm sit, quòd in notorijs non seruare iuris ordinem, est secundùm iuris ordinem procedere, vt dicitur in cap. *Ad nostram*, el 3. de iur. iur. & plura ad id congerit Farinac. loc. cit. nu. 60. abundans tamen cautela nunquam nocet; immò ait Farinac. cit. num. 85. id esse de necessitate.

2. Noto 2. quòd ad faciendum delictum notorium facti, tria requiruntur. Primum quod fiat in loco publico, in quo soleat conuenire communitas. Secundum quòd quando committitur delictum, adsit maior pars illius communitatis, in qua committitur, aut decem personæ, aut saltem tres, vt dicunt alij; Quod vltimum admitto in Conuentibus paruis, in quibus non est magnus numerus Fratrum; nam ad faciendum delictum notorium, respiciendum est ad maiorem, vel minorem numerum personarum in illa communitate existentium, vt docet Farin. par. 1. praxis, qu. 21. num. 45. licet contrarium dicat num. 49. quod scilicet vbi non adest numerus decem personarum non potest ibi esse notorium, sed primum dictum mihi magis placet. Tertium quod requiritur ad faciendum notorium, est, quod delictum committatur de die, nam si committatur de nocte, non possunt homines bene videre. Ita Specul. lib. 3. de notor. crim. §. 8. à numero 5. qui num. 6. addit, quod Iudicis arbitrio relinquitur, quando quid dicatur notorium, cum non sit in iure expressum; quem sequuntur Farinac. cum multis loc. cit. num. 48. & Mascard. de prob. conclus. 1106. num. 18. qui Iudex iuxta facti, loci, temporis, personarum interuenientium quantitatem, numerum, & qualitatem iudicabit, delictũ esse, vel non esse notorium.

3. Et aduerte, quod ad hoc, vt Iudex possit procedere per viam notorij, non est necesse, quod testes dicant, delictum illud nullam admittere excusationem, quia vulneratus non prouocauit, neque verbis, neque factis, sed sufficit, quod notoriè constet de ipso delicto principali, vt probat Farinac. loc. cit. num. 51. Aduerte etiam, quod si reus sit absens, debet citari, & ad processum, & ad sententiam; si vero sit præsens, monendus est, vt producat quicquid habet ad sui defensionem. Ita Clarus in practica crimin. libro quinto §. final. quæst. 9. num. 4. Farin. loc. cit. n. 65. & 69. licet alij citationem ad processum dicant non esse necessariam. Farin. n. 66. prout declarat n. 70.

4. No-

4. Noto 3. quod ad probandum notorium sufficiunt duo testes, vt probant Clarus in pract. crim. lib. 5. §. fin. q. 9. num. 6. Specul. lib. 3. Rubric. de notor. crim. §. 8. nu. 17. & 20. Farinac. loc. cit. num. 109. Qui testes debent testificari non de auditu, sed de visu, scilicet, quod erant præsentes, & viderunt crimen, de quo testificantur, & quòd ibi erat maior pars communitatis, quæ idem, quod ipsi, videre potuit; alioquin non probarent delictum esse notorium. Ita Specul. loc. cit. num. 17. Farin. num. 105. Mascar. de prob. conclus. 1106. num. 19. & 20. licet alij, quos referunt Farinac. num. 107. & Mascard. num. 21. dicant, non esse necesse, quod deponant, se vidisse factum, sed sufficere, quòd deponant; se vidisse populum præsentem facto.

5. Noto 4. quòd antequam Iudex procedat per modum notorij, debet declarare in processu delictum esse notorium, & per hoc quòd intendit in eo procedere per viam notorij; hoc autem non potest declarare, nisi priùs examinet duos testes, qui de notorio deponant. Ita Clar. lib. 5. §. fin. q. 9. num. 8. Hæc tamen sententia declaratoria non est necessaria in notorio facti permanentis, neque in notorio delicto facto coram Iudice, vt ait Baiard. ad dictum locum Clari, num. 8. sed tamen Farinac. loc. citat. semper putat esse necessarium, siue per reum negetur notorium, siue non; sed præsertim quando reus notorium negat; Farinac. cit. quæst. 21. num. 116. Videatur Foller. in pract. crim. Rubric. *Item quod est notorius delinquens*, nu. 14. Vilagut. in pract. crimin. lib. 3. tit. de modo proced. in crim. notor. cap. vnico, concl. 4.

6. Noto 5. quòd quando reus examinatur in delicto notorio, non debet examinari dubitatiuè, an scilicet commiserit tale delictum, sed assertiuè, scilicet, Notum est, quod commisisti tale delictum, cur illud commisisti? Sic Rex Abimelech interrogauit Isaac dicens, Gen. 6. *Perspicuum est, quod vxor tua sit, cur mentitus es eam sororem tuam esse?* Sic Moyses Exodi 32. dixit ad Aaron. *Quid fecit tibi populus hic, quia induxisti super eos peccatum magnum?* Sic Samuel 1. Reg. 13. dixit Saul, qui publicè obtulerat holocaustum. *Quid fecisti?* Sic Heli 1. Regum 2. filijs suis dixit, *Quare facitis res huiuscemodi, quas ego audio res pessimas ab omni populo?* Ita Lucas de Penna in leg. *Quoties*, col. 8. Cod. de dignit. lib. 12. Foller. in pract. crim. Rubrica. *Item quod captus est in flagranti*, nu. 12.

CAP. XVIII.

De forma procedendi contra reum delinquentem coram Iudice pro tribunali sedente.

IN nomine Domini, Amen. Anno à Christo nato 1634. die 10. Iulij. Coram R. adm. P. F. N. Ordinis N. Prouinciali in Prouincia N. pro tribunali sedente, atque vna cum suis Collegis, Fratrem impium in, & super causa, de qua in actis examinante, Impius ipse, Dei, ac superioris ibidem præsentis timore posthabito, Deum, & B. V. blasphemauit, seu alapam Fratri Facundo Collegæ nostro, vel eius aduersario, &c. impegit. Super quibus idem P. Prouincialis de iustitia volens prouidere, vocauit primò præfatum F. Impium, eum interrogauit, cur sic blasphemauerit, &c.

Si ipse fateatur, statim condemnetur ad pœnam, & iudicium finiatur. Si neget, statim examinentur testes, qui viderunt, vel audierunt eum blasphemantem, cum iuramento coram ipso reo, & illis examinatis, reus condemnetur; Et testes debent concludere, quod viderunt, vel audierunt dictum Impium blasphemantem, vel alapā dantem coram Iudice, & eius Collegis sedentibus pro tribunali, & debet fieri condemnatio, antequam reus discedat à tribunali, & præsentia Iudicis, alias non posset condemnari absque citatione ad sententiam, & à tali condemnatione non potest appellari, nisi fuerit nimis seuera. Atque ita docent Penna loc. cit. column. 8. Foll. loc. citat. Rubric. *Item quod est notorius delinquens*, num. 27. Paris de Puteo de syndicatu, verb. *Notorium iudicij*, num. 6. tom. 7. tract. folio 289. Farinac. part. 1. prax. qu. 21. num. 159. qui num. 158. multos Doctores citat, dicentes, quòd eo casu potest Iudex absque vlla probatione procedere, & delinquentem punire, non solum quando aliquem afficit iniuria, sed etiam quando falsum testimonium testis dicit, aut actor falsos producit testes, &c.

Si verò delinquens coram Iudice, delinquat extra suū tribunal, tunc debet procedere secundùm ordinem iuris; Farin. loc. cit. à nu. 161. Vilagut in praxi, lib. 3. tit. de modo proced. in iudic quando reus deprehensus est in flagr. conclus. 7. Iulius Clarus in pract. crim. lib. 5. §. fin. quæst. octau. numero quinto. Dicunt tamen Clarus citat. & Farinac. numero 563. quod hoc casu potest Iudex absque querela, denunciatione, seu diffamatione inquirere de delicto commisso ratione officij, & poterit incipere processum hoc modo.

IN nomine Domini, Amen. Anno, &c. Cum hodie mane coram Adm. R. P. F. N. Prouinciali N. & alijs Fratribus in claustro Conuentus N. Ciuitatis N. F. Impudens ausus sit Fratrem Bonum percutere, prædictus P. Prouincialis ex pastoralis officij munere de iustitia cupiens prouidere, P. F. N. qui aderat, coram se iussit accersendum, ac de veritate dicenda præstito iuramento, & cet. interrogatus est, viderit ne à F. Impudente F. Bonum manè fuisse percussum. Et sic de reliquis.

1. Sed pone, quod quis Deum blasphemet coram Notario, & Iudice tantùm sedente pro tribunali, & nullus adsit testis, & Notarius de mandato Iudicis scribat, illum coram se blasphemasse, poterit ne puniri? Negat Foller. in pract. crim. §. *Item quod est notorius*, & c. num. 29. Affirmant verò Specul. lib. 3. Rubr. de notor. crimin. §. 8. num. 14. Paris de Puteo de syndicatu, §. *Notorium Iudicij*, num. 6. & 14. cum turbet iste iudicium, & offendat Iudicis maiestatem, ac aures eius aggrauet; ad dicta cap. 1. de offic. del. g. iuncta glossa, Bartol. in l. *Si quis obrepserit*, ad leg. Corn. de fals. l. *Nullum*, C. de test. Fauor iudicij, viso Iudicis, odium delinquentis faciunt, vt putem, istum non esse sine pœna dimittendum.

CAP. XIX.

De forma incipiendi processum contra repertum in flagranti.

IN nomine Domini, Amen. Anno à Christo nato 1634. die 11. Iulij, Coram Adm. R. P. F. N. Ordinis N. Prouinciali N. existente in sua cella in Conuentu N. cum suis Collegis, scilicet P. F. N. & c. comparuit P. F. Astutus cum P. F. N. & P. F. N. dixeruntque P. Prouinciali, ac suis Collegis RR. Adm. PP. denunciamus vobis, qualiter hodie paulò ante Vesperas in Conuentu N. in inferiori claustri parte, quæ ad ianuam ducit, deambulantes Fratrem Impurum Oblatum vidimus, qui adolescentulam quamdam aspectu decoram exosculans, amplexās, & inhonestè tangens, ad nefas pertrahere satagebat. Propius autem nos accedentes, acriter eum de tam impudenti scelere obiurgauimus. Quod quidem crimen cum eiusmodi sit, vt nequeat impunè absque maxima Dei offensa dissimulari, vobis illud ea propter denunciamus, quò de iustitia prouideatis, prout vobis in Domino satius videbitur expedire. Datum, &c. In Conuentu N. & cet.

Quo

Quo sanè audito, P. Prouincialis, suorum Collegarum præhabito consilio, iuridicas super eo delicto sumere statuit informationes. Atque ita, de veritate dicenda præuio iuramento, prædictum F. Astutum interrogauit, an quæ deposuit, vera sint, Et an alij ibi testes, præter supradictos, adfuerint. Respondit, ea vera esse, ac præter supradictos, ibi etiam N. N. adfuisse. Qui omnes vocati, ac interrogati, videntur ne prædictum Fratrem Impurum exosculantem, &c. debent in suis responsionibus singillatim concludere, quòd viderunt, & fuerunt præsentes, quando F. Astutus cum alijs illum reprehenderunt de facto, in quo illum repererunt.

Quibus sic examinatis statim vocari debet dictus F. Impurus, & præuio iuramento de veritate dicenda, est interrogandus, cur tale delictum cum tanta ignominia commiserit? Si affirmauerit, scripta eius depositione ipsius manu firmata, Iudex statim eum condemnet, antequam ex illius conspectu recedat, vt dictum est supra de delinquente notorio, & peccante coram Iudice, & sententiam exequatur. Si autem delictum, in quo repertus est, quis in flagranti, possit aliquam excusationem admittere, ver. gr. si quis vulnerauit aliquem ad se defendendum, vel quia ab eo fuit grauiter iniuriatus, tunc licet delictum confiteatur, antequam proferatur sententia, debent illi dari defensiones cum breui termino ad illas producendas.

Si autem reus neget delictum, testes iam super flagrantia delicti recepti confrontantur cum ipso, & si Iudex ex eorum depositione illum conuictum conspiciat, dato ei termino ad se defendendum, si in termino nihil releuans adducat, condemnetur; si autem delictum non sit plenè probatum, quia testes non directè, & immediatè concludunt super delicto, sed super aliquo actu extraneo, puta fuga, vel ligatione femoralium, &c. tunc reus absque alia dilatione est tortura Religiosa torturandus. Quod si post torturam fateatur delictum, debet sequenti die ratificare; si persistat in negatione, non potest ordinaria pœna puniri. Si verò delictum sit plenè probatum, & reus conuictus, secundum aliquos potest adhuc torqueri, ad sciendum complicem, & delicti qualitates, quando delictum est tale, quod sine complice fieri non potest, cum expressa protestatione, quod id fiat citra præiudicium plenæ probationis. Quando autem delictum tale est, vt qualitates aggrauantes in infinitum non habeat, nec complicem necessariò admittat, iniquum est reum torturare. Sed ego puto, quòd non possit conuictus de crimine interrogari de complice occulto, qui non laborat infamia, nisi quando delictum perfectè aliter intelligi non potest, seu quando delictum pendet in futurum, & est in damnum communitatis, aut tertij. Probatur ex cap. Cum Monasterium, *de confessis; Cap.* Veniens, *de testib. cap.* Nemini, 15. qu. 3. *Ita Thomas à Iesu de visitat. Regular. trac. 3. capite 8. numero 6. Sanchez lib. 6. consil. cap. 3. dub. 22. quem vide dub. 2. si vis scire ex eo, quæ crimina sunt contra communitatem, ego dixi supra. An reus possit interrogari de complicibus occultis, vide Salon. 2. 2. quæst. 69. articulo secundo controuers. 8. tit. An reus possit interrogari de complicibus; P. Nauar. lib. 2. de restit. cap. 4. num. 172.*

Si verò reus ita captus in flagranti delictum neget, & alleget testes, & eos, qui cum in flagranti ceperunt, tanquam inimicos, debet causam inimicitiæ afferre, & eam probare; quam si non probet, est condemnandus. Atque ita docent de huius capitis materia Follerius in prac. crim. Rubr. Item quod captus est in flagranti, *num. 12. Clarus in prac. crim. lib. 5. §. fin. qu. 8. à num. 2. Vilagut in prac. crim. li. 3. tit. de mod. proc. quando reus deprehensus est in flagranti, concl. 2. Farin. in prac. crimin. par. 1. q. 21. à nu. 149.*

1. Noto 1. quòd contra repertum in flagranti delicto, cum de delicto legitimè constat, & reus illud fatetur, procedi potest sicut contra delinquentem notorium, nullo iuris ordine seruato. Ita Farinac. loc cit. num. 133. 134. & num. 155. Foller. loc. cit. à num. 2. Ille autem dicitur captus in flagranti, qui in ipso actu deprehensus est, vel ille, qui deprehenditur antequam veniat ad locum destinatum, vel qui deprehensus est, cum latitaret, non multum longè post delictum, alio actu extraneo in medio non interueniente, Verb. Gr. furatus est quis alicui pileum in sua cella, si iste statim, arrepto pileo, capiatur non longè à cella, in qua illum surripuit, dicitur captus in flagranti; si autem capiatur longè multum à dicta cella, vel postquam pileum deposuit, & aliquid aliud fecit, tunc non dicitur captus in flagranti. Ita Foller. loc. cit. num. 9. Farinac. num. 156.

2. Noto 2. quod qui capiunt delinquentem in flagranti crimine, sunt idonei testes contra eum, quando per alios probari non potest, & dictis testibus aliud non obstat; Foller. loc. cit. num. 7. Farinac. num. 157.

3. Noto 3. quòd reum repertum in flagranti crimine potest non solum offensus, sed quælibet priuata persona capere, & vinctum ad Iudicem proprium deferre, & non solum potest Religiosus confratrem sic in flagranti captum ad proprium Superiorem deferre, sed etiam quilibet secularis, seu Religiosus alterius Religionis, aut Clericus secularis. Ita Foller. loc. cit num. 6. Farinac. nu. 140. & 141. Abbas in cap. *Cum non ab homine*, de iudic a num. 12. vbi Barbos. cum multis nu. 12. Diaz in pract. crim. ca. 125. num. 3. vbi Salzedo lit. D.

C A P. XX.

De forma, qua redditur à Prælatis testimonium professionis alicuius Fratris.

DIE 2. Aprilis anno 1634. Frater N. de N. Clericorum professionem in Conuentu N. Ordinis N. præ manibus R. P. F. N. publicè emisit, Correctoris officio fungente R. P. F. N. idque mane, solemni missa expleta, hora circiter 15. in eiusdem Conuentus Ecclesia ante maius Altare Fratribus astantibus. Nos infrascripti Corrector, & Seniores Conuentus N. Ordinis N. fidem facimus, nec non omnibus, ac singulis attestamur, præscriptum exemplar professionis Fratris N. ex originali Codice, omnium Religiosorum huiusce Conuentus professiones complectente, fideli calamo extractum, ac depromptum fuisse. In quorum fidem &c.

1. Noto 1. quod Clem. VIII. prout habes tom. 1. nostr. priuil. in constit. 10. Vrbani VIII. §. 102. præcepit, vt Superior cuiuslibet Conuentus, in quo nouitiatus fuerit constitutus, habeat particularem librum, in quo vniuscuiusque nouitij professio registretur, illamque nouitius professus manu propria, & duo testes, qui præsentes fuerint, subscribant. Conuersus verò scribendi ignarus, professus, in eorumdem testium, qui se teneantur subscribere præsentia, propria manu signum Crucis apponat. Qui liber debet asseruari, & custodiri in archiuio, vbi scripturæ ad Conuentum pertinentes reponuntur. Vide omnino pro ista forma, quæ dico tomo tertio priuileg. capite

pite 12. numero sexto, & capite secundo num. 33. & 34.

2. Noto 2. quod Vrbanus VIII. fecit decretum circa eos, qui prætendunt nullitatem professionis ex eo quod non fecerunt nouitiatum in locis designatis ab Apostolica Sede tenoris sequentis.

S.D.N. Vrbanus diuina Prouidentia Papa VIII. Ad occurrendum motibus, qui possent in Religionibus oriri occasione receptionis Nouitiorum, & professionis per eos emissæ in Conuentibus non designatis contra formam decretorum Sanc. Mar. Clementis VIII. de nouitijs ad habitum Regularem, & professionem non admittendis nisi in Conuentibus designatis, audita super hoc sententia Sac. Congregationis Concilij, declarauit, ac decreuit; huiusmodi receptos, & professos contra formam dictorum decretorum; allegantes propterea nullitatem receptionis, & professionis, non posse super huiusmodi nullitate post lapsum quinquennij quoquo modo audiri.

Quòd si aliqui contra formam præfatorum decretorum recepti, & professi, à Religione infra quinquennium exire, vel Superiores extra eam respectiuè illos eijcere voluerint, eadem Sanctitas sua decreuit, vt tam ipsi professi, quàm Superiores respectiuè teneantur iura, quæ sibi fauere visa fuerint, prius deducere coram eadem Sac. Congregatione, quæ ex speciali etiam Suæ Sanctitatis facultate, super hoc concessa, prouidebit.

Inhibens propterea Primatibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus iurisdictionem exercentibus, ac quibuscunque Iudicibus Ordinarijs, & delegatis, etiam causarum Palatij Apostolici Auditoribus, & S.R.E. Cardinalibus etiam de Latere Legatis, Sedisque Apostolicę Nuncijs, ne in posterum in hoc quoquo modo se ingerant, absque speciali eiusdem Sanctitatis Commissione sub pœna ipso facto incurrenda quò ad Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, & Primates, interdicti ab ingressu Ecclesiæ, quo ad Abbates, Prælatos inferiores, ac alios Iudices prędictos excommunicationis latæ sententiæ; quò verò ad Nuncios, & S.R.E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, indignationis suæ Sanctitatis, & pœnarum arbitrio eiusdem imponendarum.

Si verò ijdem vt supra recepti, & professi, iuribus suis minimè deductis coram Sac. Congregat. Concilij, & sine illius expressa licentia, è Religione exire, vel Superiores Religionis eos eijcere ausi fuerint, ipsi recepti, & professi tanquam Apostatæ puniantur, & pro talibus habeantur, nec non contra eosdem iuxta formam decreti de Regularibus Apostatis, & eiectis eiusdem Sanctitatis suæ iussu ab eadem Sac. Congregatione sub die 21. Septembris 1624. editi procedatur; & Superiores, qui eiecerint pœnam suspensionis à diuinis, necnon priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea in posterum obtinenda, vocisque actiuæ, & passiuæ ipso facto, absque alia declaratione incurrant. Datum Romę die 1. Ianuarij 1636. F. Cardinalis Verospius. Franciscus Paulutius Sac. Congregationis Secretarius. Quod quidem decretum R. A. P. F. Raphael Pizzurnus Ordinis nostri Zelosus misit Adm. R. P. F. Gabrieli Pizzurno Prouinciali nostræ Genuësis Prouinciæ ad hoc, vt publicari illud faceret in singulis Conuentibus suę Prouinciæ, quod fecit hoc anno 1636. à die 9. Februar.

C A P. XXI.

De forma instituendi Protectorem, seu Procuratorem alicuius Conuentus.

FRATER N. Ordinis N. & in Prouincia N. Corrector Prouincialis. Dilecto nobis in Christo N. salutem &c. Cultui Diuino dediti, atque in lege Domini die, ac nocte meditari debentes Religiosi claustrales, his inferioribus si vacent, ab altioribus se se, suoque statui conuenientioribus agnoscuntur prępedri; id enim est, quod illis præcipiebat Apostolus, Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat, cui se probauit. *Quæ quidem Regularis disciplinæ incommoda diuino afflatus spiritu præsentiscens B.P.N. ne tantillum sui instituti Sectatores, ab ijs, quæ sunt, mentis oculos auerterent, Procuratores, seu Protectores in singulis sui Ordinis Conuentibus per Prælatos mandauit iure optimo instituendos. Nos igitur, qui humeris licet imparibus, huius Prouinciæ pondus sustinemus, vt tam salutare Ordinis nostri præscriptum eò diutius vigeat, quò sæpius fuerit discretè, ac prudenter executioni mandatum, de tua erga nos beneuolentia, & ad Ordinem nostrum singulari deuotione, prudentia quoque, dexteritate, rerumque gerendarum experientia, morum etiam rectitudine adamussim edocti, harum serie, ac vt te in nostri Conuentus N. Procuratorem, Protectoremque eligimus, constituimus, facimus, ac nominamus; plenariam tibi, hoc Procuratoris, seu Protectoris officio in Religionis nostrę, & præfati potissimum Conuentus vtilitatem, ac decus persungendi auctoritatem impertientes. Quod sanè munus, vt lætiori fronte suscipias, & excquaris (vltra centuplum, quod dabit iustus Iudex) ad omnium te priuilegiorum, & gratiarum, quę nostri Ordinis Procuratoribus ab Apostolica Sede impertiuntur, aliorumque itidem spiritualium bonorum, quæ per vniuersos eiusdem Ordinis Fratres, ac Sorores præstari, benignè concesserit ipse Iesus, participationem, communionemque libentissimè admittimus, & cooptamus. Datum &c.*

1. Noto 1. quod Iulius II. vt habes tom. 1. nostr. priuil. in eius constit. 1. §. 19. concessit Procuratoribus, & Procuratricibus nostri Ordinis, ac eorum liberis procreatis, & procreandis indulgentiam plenariam semel in vita, ac semel in morte. Item illis concessit, quòd dicendo quinque Pater noster, ac totidem Aue Maria ante altare maius cuiuslibet Ecclesiæ, consequantur omnes illas indulgentias, quas consequuntur præsentialiter visitantes Ecclesias Vrbis, tam intus, quam extra in diebus stationum. Martinus IV. concessit dictis Procuratoribus singulis annis indulgentiam centum annorum; Casarubius in Compend. verb. *Indulgentia*, quò ad seculares 4. numero tertio.

2. Noto 2. quod dicti Procuratores gaudent, & participant omnibus bonis operibus, quæ fiunt per vniuersum Ordinem nostrum. Ita concessit Iulius II. tomo 1. priuileg. cit. in eius constit. 4. & hoc eo ipso, quod eligantur à Prælatis in Procuratores, absque eo quod illis dentur participationes à Generali. Quare statutum factum pro nostro Ordine in Cap. Barcin. 3. quod nullus, præter Generalem, possit literas participationis concedere ad summum intelligitur directè. Nam Procuratores constituuntur à Prouincialibus, & eo ipso fruuntur singulis bonis operibus Religionis.

3. No-

3. Noto 3. quod Procuratores nostri in casu, quo contingeret ferri excommunicationem, vel interdictum in terris, in quibus resident, non afficiuntur dictis censuris, nisi illis causam dederint, aut dantibus consilium, auxilium, vel fauorem præstiterint, iuxta moderationem priuil. Mendicantium, factam in Concil. Lateran. à Leone X. quam habes tom. 1. nostr. priuil. in constit. 26. Leon. X. §. 20. vel nisi fuerint specialiter excommunicati, vel interdicti, vt concessit Alex. VI. tom. 1. nostr. priuil. in constit. eius 4. Atque ita tempore interdicti possunt dicti Procuratores admitti ad audienda diuina in nostris Ecclesijs. Neque hoc est contrarium Trid. sess. 24. de refor. cap. 11. Nam dicti Procuratores non per hoc desinunt Ordinariis subijci, cum possint ab ijs specialiter excommunicari, & interdici, si interdicto causam dederint, &c. solùm non includuntur in sententijs generalibus. Et aduerte, quod hic non loquor de illis Procuratoribus, qui sunt cōtinui Fratrum commensales; nam hi maiora habent priuilegia, sed de alijs quibuscunque, Conuentus; & Religionem fouentes, & adiuuantes.

LITERA Q.

Cap. vnicum.

De forma mittendi Religiosos Fratres ad quæstuandum.

FRATER &c. Tibi, &cet. Egentissimo Conuentui nostro N. cui licet immeriti præsidemus, ex iniuncti nobis pastoralis officij debito, prouidere cupientes, tibi supradicto præcipimus, vt ad conquirendas pro eodem Conuentu piorum fidelium eleemosynas te conferas. R. Adm. Parochialium Ecclesiarum Curatos, ac Rectores, necnon cuiusuis Ordinis Religiosos, tam Superiores, quam subditos, quos adire contigerit, exorantes, vt te humaniter excipere, benigneque hospitari, & maiori, quo poterunt, studio suis te respectiuè populis commendare dignentur, quò ij de sibi concessis à bonorum omnium largitore Deo quidquam valeant errogare. Seriò namq; diuinam benignitatem iugi prece à nobis inuocandam pollicemur, vt quorum officia, opem, liberalitatemque senserit nostra Religio, eos centuplo dicet hac in vita, æternumque beet in futura. In quorum fidem, &c.

1. Nota pro hac forma, quæ dixi tom. 1. priu. in constit. 4. Sixti IV. à num. 4. & tom. 3. dict. priu. cap. 2. nu. 41.

LITERA R.

CAP. I.

De forma recusandi Visitatorem.

CORAM R. Adm. P. V. proponit Frater N. & dicit contra personam R. Adm. P. V. quod cum F. N. aduersarius suus, vester existat consanguineus, vel familiaris, &c. ex huiusmodi causa est vehementer suspecta. Cum verò periculosum sit, coram Iudice suspecto causam dicere, ratio dictat, vt P. V. vestrumq; iudicium recuset. Eiusmodi autem suspicionis causam coram arbitris, quos vna cum aduersario communiter eligere paratus est offerc, ac spondet se probaturum. Quod si ea in electione minimè poterint conuenire, ipse nominat N. eligitque pro parte sua. In quorum fidem, &c. cætera.

1. Nota, quod hæc forma procedit quando Iudex est ordinarius, vel delegatus sine socio, & pars habet aduersarium. Si verò est delegatus habens Collegam, & dati sunt cum clausula, *Quod si ambo interesse non possint*, tunc, cum coram Collega probanda sit exceptio recusationis, dicat excipiens. *Et causam suspicionis huiusmodi coram Collega vestro legitimè probaturum se offert.* Si autem non habet reus partem, dicat. *Coram*, &c. *Frater N. & dicit, quod cum P. V. sit illius inimicus, vel in alia causa ab ipso appellauerit, &c. vt probaturum se offert coram arbitris, &c.*

CAP. II.

De eadem forma, quando tota Prouincia vellet Visitatorem recusare.

CORAM R. Adm. P. V. eiusque Collegis comparent P. F. N. Prouincialis N. illius Collega, necnon eiusdem Prouinciæ Correctores, ac Definitores, & tam proprio, quàm communi nomine sanquam totam repræsentantes Prouinciam, ipsius etiam nomine dicunt, quod cum P. V. sit eius nationis inimica, ex hoc causa, alijsque deducendis suspecta redditur vehementissimè. Cum verò periculosum sit valdè, coram suspecto Iudice causam dicere, recta ratio dictat, vt P. V. Vestrumque recusent iudicium. Eiusmodi autem suspicionis causas, inimicitiæque coram competentibus Iudicibus de iure eligendi, offerunt, ac spondent se probaturos. Sic dicunt, & non hoc tantum, sed & omni alio meliori modo, via, & forma, quibus de iure possunt, recusant. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. quod ista materia recusationis, quæ dico to. 1. Relig. qu. 1. cap. 19. cum §§. sequ. Vide etiam Ghisil de iud. regul. cap. 14. Aldr. de disciplina, lib. 2. ca. 28. num. 35. Mans. de modo proced. in causis Regul. cap. 26. nu. 4. Ioseph à S. Maria in tribun. Relig tract. 4. cap. 20. Mirand. de ord. iudic. qu. 21. art. 2. conclus. 3. Et scias, quod non est necesse recusationem fieri in scriptis, cum ius id non exprimat, ca. *Cum speciali*, de appell. Portel p. 1. casuum, casu 22. num 6. debet tamen necessario in ea exprimi causa, vt dixi tomo 1. Relig. qu. 1. cap. 19. §. 1. & dicit Portel. loc. cit.

2. Noto 2. quod recusatio debet fieri antequam visitatio incipiat, cap. *Quod suspectis*, §. *Et re vera*, 3. qu. 5. Si verò post causæ initium, ante illius tamen conclusionem orta fuerit suspicionis causa, poterit reus tunc etiam iudicem recusare, cap. *Insinuante*, de offic. deleg. Immo quod in omni parte causæ possit recusatio fieri, docet Couarruu. practic. quæst. cap. 26. numero secundo. Quæ enim de nouo emergunt, nouo indigent auxilio; l. *De ætate*, §. *Ex causa*, ff de inter. actio. Ita Ioseph à Sancta Maria loc. cit §. 3.

3. Noto 3. quod Episcopus in visitatione generali non potest tanquam suspectus recusari. Ita declarauit Paulus V. & Sacra Congregat. Concilij apud Barbos. de potest. Episcop. allegat. 73. num. 38. Ex quo aliqui faciunt argumentum, vt Portel p. 1. casuum, casu 11. nu. 4. quod neque in dicta visitatione possunt recusari Generales, & Prouinciales Regularium. Sed meo videri hic non valet argumentum ab Episcopo, ad Generalem: nam hæ declarationes sunt odiosæ, vtpotè vulneratiuæ iuris naturalis; vnde non videntur posse extendi. Et licet Generales, & Prouinciales habeant auctoritatem quasi Episc. vnde videntur posse eodem iure censeri, id tamen est verum in ijs. quæ fauorem subditorum concernunt, non in ijs, quæ odium. Nec obstat illa clausula posita in dicta declaratione Pauli V. quam referunt Barbos. & Portel. *Declaramus, Episcopum, vel alium, cui id legitimè competit, visi-*

visitantem, non posse vt suspectum recusari. Nam per illam particulã, *vel al um*, potest intelligi Archidiaconus, Decanus, Legatus, &c. quib. ius visitandi competit, vt Azor. 2. p. l. 13. c. 30. Sed dato, quod liceret argumentari ab Episcopis ad Generalem, &c. intellige tamen, quod non possunt dicti Generales, & Episcopi recusari, quando procedunt via inquisitionis, & ad morum correctionem, ac emendationem pœnis extraordinarijs vtuntur, absque fabricatione processuum, generali sola inquisitione contenti, non tamen si procedant via denunciationis, aut specialis inquisitionis; nam tunc mutatur forma iudicii, vnde debent etiam mutari iura. Ita sæpius declarauit S. Congregatio apud Barbos. loc. cit. in fine.

4. Noto 4. quod arbitri eligendi in causa recusationis possunt esse alterius Religionis, vt habet cõmunis stylus omnium ferè Religionum. Et potest probari ex c. *Pastoralis*, de off. iud. ord. §. Ad quod, ibi, *ipsum ad suscipiendam delegationem huiusmodi compellere nequit inuitũ*, &c. Quod tamen intellige, nisi constitutionibus Regularibus aliter cautum sit.

CAP. III.

De forma rehabilitandi Fratres priuatos.

FRATER, &c. Tibi, &c. Oblatæ nobis nuper pro parte tua petitionis series continebat, quod cum alias, humana fragilitate ductus, contra votũ vita Quadragesimalis carnes comedisses, meritoque fuisses ad Regulæ nostræ præscriptum iure primogenituræ, vocisque actiuæ, & passiuæ perpetuò priuatus, eamdemque à te humiliter susceptam pœnitentiam per triennium iam æquo animo sustinueris, super ea, vt tecum per nos dispensaretur humiliter postulabas. Nos igitur satis edocti, quam te peccati eiusmodi pœnituerit, quam ob illud sæpius ingemueris, quamque alacriter, ac promptè impositam pœnam persolueris, votis tuis annuere cupientes, Generalis Capituli N. proximè celebrati auctoritate, ad omnes te, ac singulas nostri Ordinis gratias, beneficia, prærogatiuas, & suffragia, ad vtramque etiam vocem, ac ius primogenituræ, ad omnia alia denuum, & quæcunq; à quorum exercitio, ob præfatum crimen iuxta R. P. N. Ordinis nostri olim Generalis, vel Prouincialis, sententiam, ac declarationem amotus, ac præpeditus fuisti, recipimus, ac restituimus, receptumque etiam, ac restitutum harum serie te volumus, ac decernimus. In quorum fidem, &c.

CAP. IV.

De eadem forma.

FRATER, &c. Tibi, &c. Honestis petentium precibus libenter annuimus, easque ad gratiam exauditionis admittimus, cum in Domino cernimus salubriter expedire. Cum ob fugam igitur iam tertiò arreptam actiua, & passiua vocibus, ac iure primogenituræ priuatus fueris, Nos humilitate, correctioneque tua, quam exhibes, attenta, quò imposterum valeas Religioni obsequia persoluere alacrius, constitutionum nostrarum, seu generalis Capituli N. proximè celebrati auctoritate, hac in parte nobis specialiter concessa, ad omnes te, & quascunque nostri Ordinis gratias, vocemque actiuam, & passiuam, ac primogenituram per præsentes restituimus, & habilitamus, sicque restitutum, & habilitatum esse volumus, ac decernimus de gratia speciali. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. quod quando quis vult rehabilitari, debet in libello supplici, quem præsentat Prælato, exponere cum suis circumstantijs, causam propter quam fuit priuatus; alioquin rehabilitandus non est. Ita deciditur per Ordinem nostrum in c. Barcin. 1. n. 28. & in Val. 5. n. 24. In quo specialiter mandatur, quod si quis fuerit priuatus per fugã, debeat exprimere numerum fugarum, quas fecit: Prælatus autem nõ nisi causa cognita, & habita certa relatione de emendatione delinquẽtis, potest gratiam rehabilitationis concedere, iuxta decr. Trid. sess. 25. de refor. c. 18. Ita statuitur pro Ordine nostro in ca. Genuens. 5. n. 30. & dicitur expressè in nostro Correct. nu. 36. & nu. 51.

2. Noto 2. quod Superiores non possunt rehabilitare Fratres priuatos per Regulam, aut constitutiones, nisi id sibi specialiter concedatur ab ipsa Regula, aut constitutionibus: nam Prælati supra Regulam, aut constitutiones auctoritatem non habent. Ita docent multi Doctores, quos cito tom. 1. Relig. q. 1. ca. 6. §. 1. Voco autem priuatos per Regulam, quando sunt priuati secundùm pœnam taxatam in Regula, seu potius quando declaratum extitit, ipsos in pœnam Regulæ incidisse, per quoscunq; tandem Superiores id fiat. Dico etiam Regulam, & constitutiones specialiter concedere auctoritatem rehabilitandi, quando eam concedũt Capitulis generalibus, aut Prouincialibus; quæ quidem Capitula deinde traditam sibi à legislatore facultatem specialiter communicant aliquibus Superioribus, puta Generali, aut Prouincialibus.

3. Et aduerte quod in Ordine nostro Generalis habens facultatem rehabilitandi Fratres, non potest eam suo Vicario generali, etiam cum plenaria potestate instituto, communicare; per textum expressum cap. generalis Genuæ 6. num. 31. Dixi, priuatos per Regulam, aut constitutiones. Nam si quis fuisset priuatus à Generali, vel Prouinciali propter delictum non contentũ in Regula, tunc posset Superior, qui priuauit, illum rehabilitare, cũ illius sit absoluere, cuius est innodare: l. 3. ff. de re iudic. l. *Nemo* ff. de reg. iur. cap. *Inferior*, d. 21. Et in ordine nostro in cap. Genuen. 4 nu. 11. Sed tunc aduerte, quod si priuatio facta sit à Generali, vel Prouinciali cum suis Collegis, non potest ipse Generalis, vel Prouincialis per se solus rehabilitare absque dictorum Collegarum consensu, prout definitum est in ca. generali Romæ 6. celebrato, me præsente, licet incuria Scribæ non fuerit in dicto Capitulo notatum. Sed verum est, quod dixi, & dubium fuit propositum à Patre Honorato Sigaudi Collega generali Gallo, qui adhuc viuit in Conuentu SS. Trinitatis de Vrbe. Et est iuri, ac rationi consonum.

4. Noto 3. circa illã clausulam, *causa cognita*, de qua n. 1. quod importat conditionem, & formã vt important omnes similes ablatiui absoluti, ita vt habilitatio data absq; causæ cognitione, non valeat. Ita habetur in l. *A testatore*, ff. de cond. & dem. & in l. *Qui heredi*, & l. *Mæuis* ff. eod. tit. constat. Quia tunc Superior excedit limites suæ commissionis. Ita Sãnch. li. 2. de matr. disp. 5. n. 4. & li. 8. d. 17. n. 6.

5. Sed dubitabis, an huiusmodi causæ cognitio debeat esse iudicialis, an vero sufficiat, quod Superior extraiudicialiter informetur, certiorque fiat de tali causa. Re. sufficere quod Superior informetur extraiudicialiter, absq; forma, & figura iudicij, & etiam a testibus non iuratis. Tum quia sic obseruat consuetudo. Tum quia iura concedentia facultatem hanc Prælatis, videntur confidere de illorum conscientia, & prudentia; in quo casu strepitus iudicij necessarius non est, vt multis probat Sanch. 3. de matrim. disp. 8. nu. 4. & 5.

6. Dubitabis etiam, an sit censendus rehabilitatus, qui tacuit delictum, propter quod fuit priuatus. Re. Si tacuit numerum fugarum, quas fecit, in Ordine nostro non est censendus rehabilitatus; nam talis expressio omnino requiritur pro forma in cap. Valent. 5. num. 24. & Barcin. 1. numero 28. Sicut etiam pro forma in dicto Capitulo Barc. requiritur, quod dicatur quamdiu extra Religionẽ morati fuerint ipsi fugitiui, qui rehabilitari prætendunt;

Vu forma

forma autem ad vnguem est obseruanda, etiam in minimis; leg. 1. & ibi Bald. ff. de liberis, & posthum. Et colligitur ex cap. *Si motu proprio*, de præbend. in 6. Nec refert, etiamsi ignoranter dicta qualitas tacita fuerit. Cũ enim omittitur forma, corruit actus, nec ignorantia iuuabit, nisi ad excusandum à culpa. Ita Gloss. in cap. *Si motu proprio*, de præb. in 6. verb. *Taceatur*, Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 201. num. 27. Sanch. 8. de matrim. disp. 21. num. 14. Neque etiam censendus est rehabilitatus, si tacuit circumstantiam delicti, quæ mutet speciem; nam Superior, qui procedere non potest, nisi causa cognita, ignorato delicto, nequit rehabilitationem concedere, neque iudicandus est velle. Ergo gratia nihilominus obtenta non valet defectu potestatis, & voluntatis in concedente. Quam doctrinam latè probat Sanchez loc. cit. num. 10. Si verò tacuit aliquam circumstantiam non mutantem speciem delicti, sed solùm illud aggrauantem, puto, quod gratia obtenta subsistet; licet Superior difficilius fuisset illam concessurus, tali circumstantia cognita. Nam tunc cum rei substantia non varietur, gratiæ concessio est voluntaria in concedente immediatè, ac etiam in causa. Vide Sanchez loc. cit. numero 11. Quæ omnia bene notare debent tam Superiores, quam subditi. Nam tam qui, illegitimè rehabilitant, quam rehabilitati mortaliter peccant, & isti præsertim quoties actum exercent prohibitum; verbi gratia si erant priuati voce actiua, & passiua, quoties in electione dant votum; ingerunt enim se actibus sibi prohibitis, quos pro parte sua inualidant. Quare consulo electoribus, quod prius, quam admittant aliquem alias priuatum, & postea rehabilitatum, diligenter inspiciant supplicationem datam Prelato pro rehabilitatione, & examinent, an fuerit legitima, iuxta dicta, alioquin eam subreptitiam iudicent; & sic rehabilitatum eijciant; alioquin & ipsi peccarent illegitimum admittendo.

C A P. V.

De Forma instituendi studiorum Regentem.

FRATER, &c. Tibi, &c. Publicæ salutis studio, vt demandati regiminis sollicitudo postulat, quam maximè accensi, in eo curam omnem, & cogitationem animi collocare debemus, vt ad Religionis gloriam conseruandam, Prouinciarum decus retinendum, Collegarumque nostrorum fructus amplificandos, in cunctis doctrinæ seminarijs apti, atque idonei præficiantur Moderatores, ac Regentes, qui suis integris moribus, prudentia, & sapientia, ea omnia, quæ ad studiorum incrementum spectare noscuntur, sic gerant, ac exequantur, vt ab eis, tanquam à capite, in cætera Collegij mẽbra pretiosus scientiæ liquor diffundatur. Quamobrem cum inter cætera totius Ordinis domicilia, velut Sol inter sidera, scientia luce maximè fulgeat nostrum Ciuitatis N. Lyceum; quo valeat doctrinarum fulgore toti Ecclesiæ in dies magis illucere, probum eidem, peritum, ac prudentem literariæ palestræ coryphæum duximus seligẽdum. Te igitur præfatum Patrem, cuius scientia dignitas, probi mores, ac prudentia satis, superque nobis innotescunt, in eiusdem Collegij Rectorem harum serie, ac vi destinamus, eligimus, & constituimus. Directiuam omnem tibi, & coactiuam, qua cæteri nostri Ordinis studiorũ Rectores fruuntur, & gaudent, auctoritatem elargientes. Per Iesu Christi viscera te quoque deprecantes, vt ea sedulitate, eaque industria, & assiduitate huic muneri ita demum incumbas, vt auditores lux sint mundi per scientiam, & sal hominum per exempla. Lectoribus etiam ita ab eis efformandas lectiones insinues, vt discipulos suos ad ædificatoriè legendum, ac prædicandum reddant idoneos. Omnibus insuper, ac singulis Lectoribus, ac studentibus, præcipientes, ac mandantes, vt in his quæ directè, vel indirectè studiorum causas concernunt, omnino tibi pateant, atque obediant. Cunctos demum præsentes, ac futuros præfati Collegij Superiores monemus, vt officium tuum, quouis quæsito colore, vel diuerticulo impedire, ac perturbare nullatenus præsumant, contra ipsos alioquin sciant tanquam studiorum destructores processuros nos esse. In quorum fidem, &c.

1. Nota, quod instituere Regentes in Ordine Prædicatorum, ad Capitulum Generale spectat, vt audio. In Ordine nostro nihil inuenio circa hoc statutum. In hac Prouincia Genuensi instituuntur in Capitulo Prouinciali, & durant per totum triennium. Puto tamen, quod alijs locis, in quibus hoc non est determinatum, possit P. Generalis Regentes instituere. De auctoritate, & iurisdictione Regentis, vide infra, litera S. cap. 5. §. 2.

C A P. V.

De forma renunciandi alicui Officio.

CORAM Adm. Rev. P. F. N. Ordinis N. in Prouincia N. Prouinciali comparet Frater N. de N. Conuentus N. Correctior, humiliterque exponit, se tussis de causis animum suum excitantibus, atque ob plurimas præsertim, nec leues officij curas euitanda, ac sollicitudines, quibus ita premitur, ac intimè diuexatur, vt dimius nequeat ritè, ac debitè operã dare exercitamentis, maximè cupere, ac R. Adm. Paternitatem vestram suppliciter exorare, vt se tam graui præfati regiminis mole absoluere, atque eximere, ipsiusque renunciationem acceptare, & ab eiusdem tandem muneris exercitio liberum penitus, ac exemptum declarare diligetur, prout per præsentes literas ipsemet orator electionem à Capitulo eiusdem Conuentus, atq; ipsius confirmationem à definitorio Capitulo N. anno, &cet. celebrato, in personam ipsius factam, & acquisitam, cum omnibus iuribus, ac præeminentijs, directè, vel indirectè, tam iure communi, quam particulari, ad præfatam dignitatem spectantibus, liberè, & sponte non vi, metu, vel dolo, vna, & tot vicibus, vt iura postulant, & in manibus P. V. renunciat, ac resignat. Sicque iterum, & denuò renunciat, ac more sacerdotali tacto pectore affirmat, iuratque serio hanc suam esse prædictum officiũ amplius non repetendi voluntatem, nec illud se vnquam post hac repetiturum, obnixeque iterum Adm. R. P. V. deprecatur, vt se prædicti officij pondere absolutum, ac exoneratum declarare, hancque suam velit renunciationẽ, prout petit acceptare. Sic poscit, dicit, postulat, atq; iurat, hoc, & omni alio meliori modo, via, & forma, quibus de iure valet, ac potest. In quorum fidem, &c.

C A P. VI.

De forma, qua potest Prouincialis dictam renunciationem acceptare.

FRATER, &cet. Tibi, &cet. Grauissimam pastoralis officij molem, vt primum suscepimus nil nobis antiquius fuit, nec vlla grauior menti nostræ cura insedit, quam vt commissas nobis oues charissima

ssima veluti pignora in Domino complectentes, imperturbatas, atque innocuas assiduè custodiremus. Cum nuper igitur, fili charissime, vt optatæ quietis solatio perfrueretis, Correctoriatus Officio Conuentus S.N. de N. ad quod anno proximè præterito in definitorio Capitulo Fratrum vocalium præfati Conuentus, electione præmissa, assumptus fuisti, & confirmatus, deuotis quidem precibus, ijsque congeminatis, nec vi, dolo, vel metu, sed liberè omnino, ac spontè, vt iureiurandō confirmasti renunciaueris. Nos iuges, ac molestas animi sollicitudines, quibus animarum custos opprimitur, attendentes, & nuper oblatas preces ad mentis hilaritatem, ac solatium affectu beneuolo excipientes, prædictam renunciationem acceptandam, ac te ab eiusdem officij sarcina omninò eximendum statuimus, vt per præsentes acceptamus, eximimus, & absoluimus, atque à prædicto munere exemptum, ac absolutum declaramus; & denunciamus: In quorum fidem, &c.

C A P. VII.

De Forma, qua Prouincialis monere potest Fratres alicuius Conuentus de renunciatione facta à suo alias Correctore.

FRATER &c. RR. nostri Conuentus S.N. Patribus, ac Fratribus salutem in Domino. Notū vobis esse volumus, quod tertia Mensis Febr. die præsentis anni P.F.N. eiusdem vestri Conuentus olim Corrector, ob causas nobis insinuatas, præfato Correctoriatui cum iuramento eum amplius non repetendi, in optima iuris forma renunciauit; obnixè rogans, vt eiusmodi renunciationem suscipere, & acceptare dignaremur. Nos subditorum nostrorum quieti ex pastoralis officij debito, quantum in Domino possumus, consulere, ac prouidere maximè cupientes consideratis considerandis, re maturè discussa, & cum Collegis nostris habito consilio, prædictæ renunciationi deferendum censuimus, ac decreuimus, vt de facto, & re ipsa detulimus, eamdem acceptando die, & cet. præmemoratumque P.N. eiusmodi officij pondere omnino absoluimus, ac exonerauimus. Quocirca vos monemus, vt ad noui Correctoris eiusdem vestri Conuentus electionem, prout iura nostra disponunt, deueniatis. Monētes etiam, vt indignam, ac benemeritam personam conueniatis, secus agendo scientes, nullam vos à nobis obtenturos esse cōfirmationem. Et Dominus vos benedicat, Genuæ, &c.

C A P. VIII.

De forma acceptandi renunciationem, cum substitutione à Generali facienda.

FRATER, & cet. Vniuersis, & singulis Prouinciæ nostræ N. Patribus, ac Fratribus salutem. Vobis omnibus, vestrumq; singulis pateat, & notum sit, quod anno 1635. die 20. Ian. P.F.N. animæ suæ saluti, mentisque paci consulere cupiens, liberè, ac spontè Collegatus Prouincialis, & diffinitoriatus Prouinciæ vestræ officijs, ad quæ fuerat canonicè electus nostris in manibus cessit, ac renunciauit, humiliter, obnixeque supplicans, vt se oneribus huiusmodi exonerare, atq; alium idoneum Patrem suo loco sufficere, ac eligere dignaremur. Nos igitur spirituali eiusdem P.N. consolationi, & conscientiæ quieti prouidere volentes, matura deliberatione præhabita, de Reuerendorū Patrum nostrorum Collegarum assensu, prædictā ipsius petitionem libenter admisimus, eumq; præfato pōdere exonerauimus, absoluimus, & liberauimus, prout per præsentes nostras exoneramus, absoluimus, & liberamus, ac exoneratum, absolutum, & liberum declaramus. Solertiæ autem, morumque probitati, prudentiæ itidem, Religionisque Zelo R.P.F.N. non parum fidentes ipsum in R.P. Prouincialis Collegam, eiusdemq; Prouinciæ diffinitorem loco ipsius P.N. vsque ad proximum difinitorium Capitulum elegimus, deputauimus, ac nominauimus. Eidem sic substituto eamdem, atque omnem concedentes auctoritatem, qua cæteri Prouincialis Collegæ ex Ordinis nostri Regula, & Regularibus statutis gaudent, ac perfruuntur. Vobis omnibus propterea, tam Superioribus, quam subditis, in virtute Spiritus Sācti præcipientes, vt ipsum tanquam legitimum Collegam habeatis. Eidem verò, vt Sanctæ Obedientiæ meritum consequi mereatur, præcipimus pariter, ac mandamus, vt onera, atque officia prædicta, Iesu Christi amore, læto, hilarique animo suscipiat, suoque Prouinciali, iuxta Regulæ nostræ præceptum, in cunctis ad obseruantiam Regularem spectantibus maturo, prouido, necnon fideli consilio, auxilioque semper assistat. In quorum fidem, &c.

1. Noto 1. quod pro ista materia renunciationis videri possunt, quæ dixi tom. 3. priuil. cap. 9. num. 10. & 19. Hic autem etiam aliqua occurrunt, & in primis, quod renunciatio, est *Dimissio spontanea, & libera dignitatis obtentæ, facta cum causa coram suo Superiore*. Ita Par. de resig. lib. 1. q. 1. num. 34. Dicitur *spontanea* ad excludendam vim, dolum, metum, quæ actum renunciationis nullum reddunt, non quidem ipso iure, sed annullandum, vt habetur in c. 1. de his, quæ vi, metusve, &c. Ita Paris. lib. 13. q. 1. num. 8. qui ibid. q. 3. & 4. idem probat de dolo, & fraude.

2. Et aduerte, quod Paris. lib. 13. qu. 1. à n. 1. probat, quod renunciatio metu facta est nulla etiamsi fuerit iuramento vallata. Sed in Religionibus hoc non admitto; non. n. puto ibi posse talem metum esse, qui reddat renunciationem omninò nullam, præsertim si Superiores sint temporanei, nisi fortè renuncians esset natura pusillus. Quare existimo, quod communiter iuramentum omnem metum tollat. Quod mihi satis clarè persuadet, tum textus in cap. *Ad aures*, de his, quæ vi, metusue causa; tum quod iuramentum semper est seruandum, cum potest sine interitu salutis æternæ, ca. *Cum dilectus*, de his, quę vi, &c.

3. Quomodo autem probetur metus tradit Paris. loc. cit. à num. 71. vbi ait, quod metus non præsumitur, nisi probetur; & quod testes in hoc casu non debent interrogari negatiuè, idest, quod non vi, vel metu renunciauit, sed affirmatiuè, hoc modo; qua de causa N. renunciauit. Vnde magis creditur duobus testibus deponentibus de metu, quam decem, & mille deponentibus de spontanea voluntate, vt Paris. ibidem numero 85. Qui tamen testes deponentes de metu, debent reddere causam, & deponere de metu in specie, & non in genere; Paris. loc. cit. num. 109. 110. quem vide pro hac materia in sequentibus.

4. Dicitur in definitione, *dignitatis obtentæ*: Nam dignitas, quæ non habetur, renunciari non potest; Paris. lib. 5. qu. 1. num. 50. Dicitur, *facta cum causa*. Quia hæc semper requiritur, cap. *Super hoc*, de renunc. Dicitur, *coram suo Superiore*, nam illi semper est facienda renunciatio; Paris. num. 58. Syluest. verb. *Renunciatio*, quæst. 3. Superioris namque interest, ne dimittatur dignitas sine eius

sed vt hinc occasio detur interrogandi; vnde iuxta respõsionẽ formari debent interrogationes competẽtes causę principali. Et si reus causam expresserit sui examinis, debent ei fieri illæ interrogationes, ex quibus, vel confessio delicti, vel magna indicia extorqueantur. Et si reddat causam sui examinis, ex qua delictum ab ipso factũ colligatur, debet interrogari, vt facti, seriem dicat à principio vsque ad finem; postea debet interrogari super his, quæ obscurè, & non plenè explicauit pro facti maiori dilucidatione. Si autem respondeat causam se nescire, nec præsumere sui examinis, poterunt illi fieri dictæ communes interrogationes positæ in forma; post quas, vel etiam illis omissis, prout Iudici videbitur, ad rem ipsam descendendum est. Ita Carthar. in pract. interrog. reor. lib. 3. cap. 1. à nu. 40.

2. Noto 2. quod si reus respondere recuset debet id notari in processu, & ad respondendum compelli, vel indicta mulcta, quia factis tribus monitionibus, sub pęna ipsum mulctabit, & condemnabit ad pœnam in mandatis contentam. Vel etiam potest cogi in delictis leuioribus sub comminatione confessionis interrogatoriorum; in grauioribus verò delictis cogendus est per torturam. Ita Carthar. loc. cit. cap. 2. à nu. 1. Ambrosin. de modo form process. lib. 1. cap. 7. à nu. 1. Foller. in prac. crim. rubric. *Etsi comparent ante contumaciam*, nu. 3. Clarus in prac. crim. li. 5. §. fin. q. 45. nu. 6 qui ait, quod hæc debent intelligi, tam si nolint respondere super delicto principali, quam super circumstantijs substantialibus, de quibus verisimile est, quod potest recordari.

3. Noto 3. quod reus respondendo, debet respondere formaliter, & præcisè affirmando scilicet, vel negando, non autem dubiè, puta, Non scio, vel, Non recordor. Nam respondere hoc modo idem est, ac non respondere absolutè; & sic, factis debitis monitionibus, potest cogi mulcta, vel pœna confessi criminis, aut periurij, seu sub pœna excommunicationis latæ sententię, vel tortura ad respondendum præcisè, vt dictum est num. præced. quæ tortura hoc casu non illi datur ad eruendam veritatem de delicto, sed ad extorquendam responsionem, affirmatiuam, vel negatiuam. Ita ijdem DD. Carthar. à nu. 9. Ambros. à nu. 4. Foller. & Clarus loc. cit. Forma autem monendi reum nolentem respondere poterit esse talis. *Et per prędictum P. Prouincialem monitus, vt pro veritate præcisè respondeat*; si nolit, subditur. *Interrogatus, & monitus sub pœna confessi criminis, vel periurij, vt veritatem dicat*; si obstinatè recuset respondere, subditur. *Et dicente P. Prouinciali, vt se ad melius, & congruentius respondendum disponat, & à contumacia, & obstinatione recedat*; si adhuc obstinatè nolit, subditur. *Et subiungente P. Prouinciali, vt respondeat, ac præcisè, quia alioquin in comminatas pœnas declarabitur incidisse*; si adhuc nolit, subdat Scriba. *Et licet pluries, ac pluries per eumdem P. Prouincialem monitus fuerit ad melius, clarius, magisque præcisè respondendum, idem semper responsum dedit, in sua persistens obstinatione. Quocirca prętactus P. Prouincialis, ipsius constituti obstinatione notoria, pertinacia, ac inobedientia, necnon sibi cõminatarum pœnarum contemptu perspectis, reseruato sibi semper iure quandocumque decernendi, ac pronunciandi prædictum constitutum notorium, contumacem, ac inobedientem, & tanquam talem periurij, vel confessi criminis, vel excommunicationis pœnam incurrisse illum pro nunc in locum suum dimisit, seu illum super alijs delictis interrogauit*. Si autem, omissa prædictarum pœnarum comminatione, velit Iudex reum nolentem respondere, vel non præcisè, torturare ad extorquendam veritatem, quod tutius est, tunc dicat Scriba. *Ac licet pluries, & pluries per prædictum P. Prouincialem monitus sit, vt præcisè responderet, aliud tamen noluit vnquam responsum dare. Quare idem P. Prouincialis de Collegarum suorum consilio, & assensu, perspecta ipsius constituti pertinacia respondere nolentis, vel præcisè, & iuxta interrogata pro eiusmodi responsione, vel pro præcisa, & congrua super prædictis habenda, cum ab eo aliter haberi nequaquam posset, eumdem constitutum cippis, manicisque ferreis constringendum, paneque & aqua duntaxat alendum mandauit. Priusquam verò cippis huiusmodi coerceretur, vt se ad respondendum, & pręcisè disponeret, adhortatus est, nisi hoc egerit, minimè liberandus*. Quod si post torturam etiã respondere recuset pertinaciter, tutè potest sumi pro confesso, vt dicunt Thom. à Iesu de visitat. reg. trac. 3. ca. 8 num. 7 Spathar. de modo corrig. Regul trac 9. cap. 10. num. 2. Roder. in resol. regul. resol. 43. numero 8. Quòd si reus neget respondere, quia allegat Iudicem suspectum, tunc Iudex absque vlla alteratione debet cum reo arbitros eligere, qui de causa suspicionis iudicent; qua non probata intra pręfixum terminum, Iudex sua iurisdictione vtatur. Si autem probata fuerit; vel Iudex est ordinarius, & debet causam alteri delegare; vel est delegatus, & debet omnino abstinere. Ita habetur in ca. *Cum speciali*, & cap. *Secundò requiris*, §. *Tertiò postulas*, de appel. & dixi tom. 1. Relig. q. 1. cap. 19. §. 1.

4. Noto quarto, quòd tunc potest Iudex vti supradictis remedijs, & tortura, quando reus iustè, & legitimè interrogatur, idest, præcedentibus indicijs sufficientibus, vel diffamatione, vel semiplena probatione. Nam alioquin respondere non tenetur, vt dicunt communiter omnes; Clarus in pract. crim. lib. 5. qu. 45. num. 6. Carthar in praxi interrogat. reor. lib. 3. cap. 2. à num. 12. Bernardinus ad cap. 7. lib. 2. Ambros. de modo form. process. numero 3. Thomas à Iesu de visit. Regul. tract. 3. cap. 8. num. 1. Et est communis sententia Theologorum cum D. Thoma 2. 2. q. 69. art. 2.

5. Ex his collige 1. vt bene aduertunt Caiet. ad locum cit. D. Thom. Petrus Nauarr. lib. 2. de rest. cap. 4. à num. 169. Sotus lib. 5. de iustit. qu. 6. conclus. 5. Thomas à Iesu loc. cit. num. 1. & 5. Salon. ad dictum locum D. Thomæ, controu. 8. quod non potest Iudex reum interrogare, nisi de delictis, de quibus anteà fuit iuridicè denunciatus, quia alias iudicium faceret temerarium; vnde conuictus de vno crimine non potest interrogari de alijs, nisi illa essent connexa, vel circumstantiæ illius, de quo est conuictus, & multo minus potest Iudex de delictis, de quibus non est reus infamatus, interrogare testes, vt aduertit Salon. loc. cit.

6. Collige 2. quod antequam reus examinetur inter Regulares, debet informari de statu causæ, idest, contra eum esse, vel infamiam, vel indicia sufficientia, vel semiplenam probationem, ad hoc vt sciat, se esse in tali articulo constitutum, vt teneatur obedire Iudici pręcipienti, & veritatem extorquenti. Ita Diaz in pract. crim. cap. 129. nu. 5. vbi Salzedo vers. *Copiam indiciorum*; Thomas à Iesu loc. cit. ca. 10. num. 2. Salon. 2. 2. q. 69. art. 2. controu. 2. Nauar. cap. *Inter verba*, conclus. 6. num. 20. in man. ca. 18. num. 57. Caiet. 2. 2. q. 69. art. 1. vers. *Tertiò quod auctor*; Sotus de iust. & iur. lib. 5. qu. 6 conclus. 5. dub. vlt. qui admonet, quod in causis leuioribus debet subditus Prælato fidem habere, illi tamen Prælato, quem probum nouit, prudentem, & scientiæ peritum. Mirand de ord. iudic q. 19. art. 13. conclus. 1. Aldrete de discipl. lib. 1. ca. 4. num 7. Diana part. 3. tract. 5. resol. 91. Coriolan. de casib. reseru. part. 2. casu 5. num. 62. Ioseph. à Sancta Maria in tribun. Relig. trac. 4. cap. 17. §. 3. & 4. Spathar. de modo corrig. Regul. trac. 9. c. 6. nu. 2. Mansus de modo proced. in caus. Regul. cap. 15. num. 4. Roderic. in resolut. regul. resol. 43. num. 5. Aretin. in pract. crimin. de reo, cap. 3. dicto 2. vers. *Hinc sequitur*; Villagut in practic. criminal. libro primo de accusat. capite quinto conclus. tertia paulò ante finem, & conclusione quarta. Et ratio est. Tum quia subditus non tenetur obedire mandato Superioris in sui præiudicium, donec illi constet non esse iniquum; hoc autem constare non potest, nisi informetur de statu causæ. Tum quia sicut nemo tenetur dimittere propria bona, famam, vel vitam, donec illi constet de iure illius, qui petit, sic reus non tenetur famam propriam Iudici interroganti dimittere, nisi illi constet de iure, quod Iudex habet super illa. De consuetudine tamen contrarium seruari in omnibus Curijs, docent Foller. in practic. criminal. canon. cap. 11. numero nono, Rubric. *Quod si comparuerint, examinentur*; Clar. libro quinto practic. crimin. §. fin. quæst. 45 numero octauo. Carthar. in practic. reorum interrog. lib. 3. cap. 2. numero 22. in Religionibus

tæ, arctiorisq; Religionis occasione cernitur attentari, nequaquam sanè videtur impediendum. Cum enim vbi Spiritus Dei est, ibi libertas, & qui Dei Spiritu aguntur, non sint sub lege (iusto enim lex posita non est) quid aliud esset secus agere, quam Spiritui Sancto resistere, & ad consummatæ sanctitatis fastigium anhelanti maximam iniuriam irrogare? Quamobrem sicuti pium, ac religiosam decet subditum, à Prælato suo cum humilitate, ac puritate transeundi licentiam exposcere, ne obedientiæ bonum contemnere videatur, sic plane æquum est, atq; consentaneum, Prælatum ipsum, quauis semota difficultate, & prauitate, transmeandi licentiam eidem indulgere, ne impedire, propositum videatur diuinitus inspiratum. Cum itaq; sicut nobis exposuisti, strictioris vitæ Zelo ductus, ad Minimorum Ordinem transire summopere desideres, ac propterea instanter à nobis petieris, vt tibi ad eiusmodi Institutum diuertendi licentiam, & facultatem concederemus, Ordoq; prætactus te recipere paratus sit, prout ex literis generalis Correctoris eiusdem Religionis, datis Romæ die 9. Maij, anno 1633. nobis nuper oblatis innotescit. Nos, qui ad altiorem statum ob fragem melioris vitæ migrare cupientes præpedire non possumus, nec debemus, quinimo pro viribus confortemus, & incitamus, supplicationibus tuis in hac parte inclinati, muneris nostri pensum adimplendo, ad præfatum S. Francisci de Paula institutum transmigrandi, liberam tibi per præsentes literas concedimus facultatem, atq; elargimur. Ad meritum Sanctæ Obedientiæ præcipientes, vt recta, atq; illico in eamdem te conferas Religionem. Quam quidem si te ad habitum, vel professionem iusta aliqua de causa contigerit non admittere ad nostrum hunc, quem prius cepisti, vitæ statum, non obstantibus quibuscunq; confestim redire tenearis. Quod si secus super hoc attentare præsumpseris, ex nunc te, prout ex tunc, in apostatarum pœnas ipso facto incurrisse declaramus. In quorum fid. &c.

1. Noto 1. quod hoc anno 1636. P. Fr. Gabriel Lopez ex Prouincia Castellæ, qui Breui Apostolico ad religionem Prædicatorum transierat, industria, & labore P. Fratris Raphaelis Pizzurni Zelosi ad nostrum Ordinem reuersus est, quamuis multum obstiterit, & restiterit Ordo Prædicatorum, vt constat ex decretis Sacræ Congreg. regularium die 3. Maij 1636. & die 22. Augusti eodem anno, in quo illi etiam fuit restituta primogenitura in ordine nostro. Et aduerte circa primum decretum quod concordia, de qua in eo facta est super hæreditate dicti Gabrielis, non super persona ipsius, cum Religio nostra filium suum quæreret, non bona.

2. Noto 2. quod de transeuntibus de vna Religione ad aliam ad longum tractaui to. 1. Relig. q. 1. c. 24. per totum, & nunc extat decretum Congreg. Concil. editum de mandato Vrb. VIII. quod habes to. 2. nostr. priuil. in const. 10. dicti Pontif. §. 2. quo mandatur Superioribus regularibus, ne possint dare licentiam suis subditis transeundi ad arctiorem Religionem, nisi prius ipsis legitimè, certoque constiterit, eam Religionem paratam esse illos recipere. Et tunc tenetur transiens recta se transferre; quod vt adimpleatur, tenetur Superior transeuntis omni studio, ac diligentia curare. Et est conforme cap. *Statuimus*, 19. q. 3. quod est Vrb. II.

3. Noto 3. quod sine prædicta licentia non potest vlla Religio quemquam alterius Religionis professum recipere, etiam si zelo strictioris vitæ se transire dicat; nam si non licet sine dicta licentia transire, neque etiam licebit sine ea transeuntem recipere. Quod expressis verbis præcipitur in dicto c. *Statuimus*, vbi dicitur, *Discedentem vero nullus Abbatum, vel Episcoporum, nullus Monachorum sine communi literarum cautione suscipiat.* Quare non solum mortaliter peccaret Superior strictioris, aliquem recipiens sine dictis literis, sed etiam posset Superior laxioris suum subditum iure repetere; per textum expressum, iuncta gl. ver. *Monachus*, in c. *Mandamus*, 19. q. 3. vbi dicitur, *Quod si decreto nostro contrarie præsumens, id agere tentauerit, ad Ordinem canonicum præcipimus vt redeat.* Immo posset de facto Superior laxioris suum subditum recipere. Non solũ, quia quæ de facto fiunt de facto rescindi possunt; sed etiam quia licitum est cuilibet rem suam vbicunq; repertã propria sibi auctoritate recipere, dũmodo publica facultate illa nõ fuerit priuatus.

4. Noto 3. quod postquam Religiosus fuerit admissus à Superiore Religionis strictioris, & id constiterit Superiori Religionis laxioris, constiteritq; etiam huic, quod Religiosus non causa leuitatis, aut fugiendæ alicuius pœnitentiæ, aut alterius mundanæ occasionis transit, sed solum Zelo arctioris Religionis, tenebitur Superior laxioris etiam post dictum decretum Congreg. ei licentiam concedere transeundi. Nam quo ad hoc remanent intacta antiqua iura. Quod si concedere noluerit, illa petita, licet non obtenta, poterit transire. In quo casu quomodo se gerere debeat Superior strictioris, dixi to. 1. Religiosi, q. 1. cap. 24. concl. 1. vers. *Vnde colligitur.*

CAP. V.

De forma, qua Superior Religionis strictioris fidem facit se esse paratum recipere professum laxioris.

NOS &c. Cum Zelo perfectioris vitæ apud nos ex religione N. transire desideraret N. Nobis instanter supplicauit, vt illi hanc gratiam concedere dignaremur. Nos attendentes quod spiritus quocunque vult spirat, re mature discussa illum ad nostram religionem, seruatis seruandis, recipimus, modo debitas suorum prælatorum licentias obtineat, cuius rei per præsentes testimonium reddimus. In quorum fidem &c.

Noto, quod in ordine nostro recipere professos alterius religionis ad solos Generales pertinet, priuatiuè quo ad Prouinciales, cum speciali assensu suorum Collegarum, ita statuitur in Cap. Rom. 3. nu. 24. Malachit. nu. 9. Genuensi 1. nu. 13. Paulit. nu. 33. Et aduerte bene, quod receptus etiam à Prouinciali absq; consensu Generalis est malè receptus, & si profiteatur, professio erit nulla defectu potestatis in recipiente, id enim significant ea verba posita in dicto statuto Romano, *De cæterò ex aliquo quouis ordine ad nostrum ordinem sine Generalis, suorumque Collegarum consilio, & speciali assensu nullus penitus assumatur*, & illa statuti Genuen. cit. *Nec cuiusuis Religionis professus ad Ordinem admittatur, nisi de solo P. Generalis consensu.* Puto tamen, quod poterit P. Generalis tales receptiones à Prouincialibus factas ratas habere per textum Correctorij nu. 16.

LITERA V.

CAP. I.

De forma instituendi Vicarium generalem in aliqua natione.

FRATER, &c. Grauissima pastoralis officij sollicitudo nobis desuper diuina tantam dispositione commissa, monet, ac inducit, vt ad oues illas dirigendas præcipuis quibusdam studijs, ac viribus intendamus, quas ob maxima locorum interualla inuisere statim per nos ipsos non possumus, ac paternis subsidijs consolari. Hanc autem muneris sollicitudinem, cum ijs, quę in Hispaniæ Prouincijs immorantur, impensius, atq; operosius, debere existimemus, vigilem proinde, ac circũspectũ, ad eas

Pasto-

Pastorem vice nostra destinandum censuimus, ne quosquam interim ex longiori nostra absentia tartarei lupi dolos, atque insidias cogantur experiri. Nostrorum ergo prædecessorum vestigijs inhærentes, te præfatum Patrẽ Religionis nostræ Theologum doctissimum, Concionatoremque eximium, in agendis versatissimum, & religiosa tandem disciplina, prudentiaque conspicuum in generalem nostrum, & ordinarium Vicarium in omnibus, & singulis Hispaniarum Prouincijs, eligimus, cooptamus, damus, & constituimus. Nostram omnem tibi tàm in spiritualibus, quam temporalibus, præcipiendi videlicet, excommunicandi, suspendendi, interdicendi, absoluendi, dispensandi, commutandi, carcerandi, excarcerandi, corripiendi, puniendi, Fratresque non solum de vna in alia ex eisdem Prouincijs, sed in eadem etiam de Conuentu in Conuentum transmutandi; Nouitios ad habitum recipiendi, receptosque ad professionem admittendi; Prouincias visitandi, processus quoque cum opus erit, formandi, eosque definiendi; Superiores quoscunque legitimè tamen, deponendi, aliosque depositorum loco substituendi, rebelles quo suis implorato etiam, si res exegerit, brachij secularis auxilio, coercendi; priuilegia benemeritis Fratribus, Studentibus præsertim, ac Lectoribus concedendi; statuta, quæ nos possumus, iuridicè interpretandi; Conuentus assumendi, Religionique incorporandi; contractus quoscumque præterea iniendi, pacta stabiliendi, Religionemque obligandi; Prouincialibus Capitulis præsidendi, præsidentesque ad eiusmodi Capitula destinandi, Vicarios pro particulari negotio substituendi; cætera demum, quę per nos ipsos facere possemus, etiamsi nostrum requirerent speciale mandatum, maioraque expressis existerent faciendi, plenariam auctoritatem elargientes. Concedentes insuper, vt ad libitum tuum, quoties opus fuerit, duos saltem, tresue Collegas assumere, assumptosque non in eadem, sed in diuersa causa mutare possis, ac valeas. Omnibus, ac singulis prædictarum Prouinciarum Fratribus, tam Superioribus, quam subditis, sub merito Sanctæ Obedientiæ formalis, & præceptiuę, ac maioris excommunicationis latæ sententiæ pœna præcipientes, vt tibi, tanquam nostro legitimo Vicario, humiliter pareant, promptèque obediant, debitumque honorem, ac reuerentiam, tanquam propriam nostram personam repræsentanti omnino exhibeant, ac persoluant. Annullantes proinde, cassantes, irritas, ac nullius momenti esse, ac fore declarantes omnes, & quascunque similes, vel maiores, seu etiam minores, cuiuscunque tenoris existant, cuicumque, seu quibuscunq; alijs personis, & Fratribus à prædecessore nostro, alijsue quibuscunque Prælatis, ac etiam à nobis ipsis datas literas, vel facultates. In quorum fidem, &c.

CAP. II.

De forma constituendi aliquem Vicarium ordinarium in aliqua Prouincia.

FRATER, &cet. RR. PP. ac Fratribus. Desiderabilem Prouinciæ vestræ tranquillitatem, quæ sola, Augustino auctore, bonum habet, ac iucundum, quamque, Deo bene iuuante, ope nostra consecuti estis, propensiori quodam studio conseruare cupientes, illud nobis maximè curandum censemus, vt quoniam alijs ex eodem ouili ducendis ouibus distenti, personaliter interesse nequimus, alteri tamen communicata virtus nostra, & potestas non absit, quę sicut vnguentum in capite, in barbam Aaron descendens, & in oram vestimenti eius, se se per mundæ pacis lętitiam in subdita nobis eiusdem Prouinciæ membra, quam latè diffundat. Reuerendum igitur P. F. N. cuius singulari prudentiæ, scientiæ, ac vitę integritati non parum confidimus, in, & super eadem præfata Prouincia, ipsiusque Conuentibus, ac Fratribus generalem nostrum, & ordinarium Vicarium præsentium serie, ac vi eligimus, & constituimus. Nostram omnem eidem, ac plenariam super omnes, & singulos prælibatæ Prouinciæ Fratres, & Conuentus tam in spiritualibus, quàm temporalibus, pręcipiendi nimirum, censuras ferendi, ab ijsque absoluendi; processus formandi, eosque definiendi, Superiores deponendi, ac alios eorum loco ad nostrorum statutorum formam substituendi; Fratres etiam incarcerandi, eosdemque è carceribus liberandi, cæteraque omnia, quæ per nos ipsos facere possemus, etiamsi speciale nostrum requirerent mandatum, maioraque expressis existerent, faciendi auctoritatem, ac facultatem impertientes. Eidemque pręterea Vicario concedentes, vt duos sibi pro libito Socius assumere, & cum eis in causis procedere possit, ac valeat. Omnibus demum, ac singulis prædictæ Prouinciæ Fratribus tam Superioribus, quàm subditis præcipientes, vt pręfatum P. N. tanquam nostrum legitimum Vicarium suscipientes, debitam illi obedientiam pręstent, ac reuerentiam. In quorum fidem, &cet.

CAP. III.

De forma constituendi Vicarium pro aliquo casu speciali.

FRATER, &cet. Inexorabili Iudici, qui perditarum ouium sanguinem de manu speculatoris exquiret, rationem reddituri, sedulò inuigilare tenemur, vt ab omnibus prauis contagijs commissus nobis grex seruetur immunis, atque omnis scandalorum occasio ijs præcludatur, qui sal terræ nuncupantur, ne quod Euangelica scripta nos admonent, sale infatuato, non sit, in quo saliatur, & ad nihilum prosit, nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Cum tot igitur, ac tantis susceptarum rerum oneribus præmamur hoc tempore, vt singula, quæ ad eiusdem gregis conseruationem spectant, personaliter exequi nequeamus, ne damnum aliquod ex nostra absentia subire cogatur, illorum aliqua personæ, cuius prudentiæ, & integritati confidimus, necesse est, vt commendemus. Quamobrem tibi supradicto præcipimus, ac mandamus, vt, his nostris acceptis, in Conuentum nostrum S. N. Ciuitatis N. statim te conferas ad inquirendum (iuxta informationem, quam his insertam mittimus) ac visitandum. Omnem nostram tibi quò ad hoc tam in temporalibus, quam spiritualibus, carcerandi, excarcerandi, pręcipiendi, excommunicandi, & absoluendi, cæteraque, quæ per nos ipsos facere possemus, etiamsi nostrum speciale mandatum requirerent, faciendi auctoritatem concedentes, Sociumque tibi P. F. N. assignantes. Omnibus, ac singulis prędicti Conuentus

Fra-

Fratribus, tam Superioribus, quam subditis sub S. Obed. merito præcipientes, vt debitum sibi honorem, ac obedientiam impendant. Et Dominus te benedicat. In quorum fidem, &c.

C A P. IV.

De Forma instituendi Visitatorem, & Vicarium Generalem.

F*RATER, &c. Sacro Religionis curru dirigendo tanquam aurigæ à Domino cõstituti præcipuas officij nostri partes esse dignoscimus, in ea studiosius incumbere; per quæ sacrosancta nostra Congregat. animalia sub quatuor votorum rotis, velut suaui Christi iugo in via Domini incedentia, felicius quotidie progrediantur. Ad quod certè assequendum, cum opportuna, ac salutaris emineat Monasteriorum visitatio, qua tanquam loris, & habenis subditi continentur, ne in præceps ruant, hinc est, vt ad ipsam, vel per nos, vel per alios, si grauioribus impliciti nequeamus id agere, diligenter obeundam incitemur, prout in Domino conspicimus salubriter expedire. Cum itaque ex iniuncto nobis Generalatus officio pro sacra, & orthodoxa stabilienda doctrina, regularique disciplina restituenda, & conseruanda bonis moribus tuendis, prauisque corrigendis, alijsque, prout suadet vtilitas, ac necessitas exigit, peragendis, vniuersam Religionem visitare teneamur, nec id personaliter, maioris ponderis negotijs nos vrgentibus, in præsentiarum exequi valeamus, id muneris cogimur personæ prudentia, scientia, ac bonitate conspicuæ demandare. Cumque nobis ad votum præsto fuerit præfatus P. N. omni scientiarum splendore, solertia quoque, & in agendis experientia, dexteritateque, nec non morum probitate, integritate, religionisque Zelo condecoratus, harum ideirco serie; ac vt nostrum eumdem cunctorum Hispaniæ Regnorum, eorumdemque singularum nostri Ordinis Prouinciarum, Conuentuum, ac Fratrum, tam subditorum, quam Superiorum, maiorum, & minorum, generalem Vicarium; ac Visitatorem eligimus, & constituimus. Nostram omnem ipsi, tam in spiritualibus, quam temporalibus, præcipiendi, excommunicandi, suspendendi, interdicendi, absoluendi, dispensandi, carcerandi, excarcerandi; processus formandi, illosque definiendi; Superiores quoscunque, etiam Prouinciales, deponendi, suspendendi, aliosque ipsorum loco substituendi, Capitulis quibuscunque interessendi, ac præsidendi, cæteraque omnia, maiora quamuis essent expressis, quæ per nos ipsos facere possemus, etiamsi nostrum speciale mandatum requirerent, faciendi plenariam auctoritatem, potestatemque impertientes. Quam porrò eandem omnino auctoritatem illi super Moniales, & Correctrices, earumque Monasteria curæ nostræ commissa volumus esse concessam, prout earundem tenore concedimus, & impertimus. Collegas illi, de quorum consilio, & consensu iuxta Regulæ nostræ tenorem, procedere teneatur, assignantes P. F. N. & P. F. N. Quòd si ambo etiam interesse non valuerint, loco absentis, vel impediti, alium ad suum beneplacitum eligendi, pariter concedimus facultatem. Potestatem insuper eidem facientes, vt in casibus emergentibus alios similes Visitatores cum eadem, vel minori auctoritate subdelegare queat, prout melius tibi visum fuerit expedire. Omnes prætereà, & quascunque similes, aut etiam minores literas patentes, cuicunque, & quibuscunque, tam à nobis, quam à prædecessore nostro, tam generaliter, quam particulariter, tam ordinarias, quam pro casibus emergentibus concessas, & in specie Vicarij generalis literas à nobis datas P. F. N. cassantes, & annullantes, quasque etiam per præsentes cassatas, & annullatas sic declaramus, vt nulla amplius idcirco per illas post harum promulgationem in aliquo prædictarum Prouinciarum Conuentu, prætacto Patri à nobis concessa potestas, sed omnis omnino sublata intelligatur. Omnibus tandem Prouincialibus, Correctoribus, Vicarijs, cæterisque Fratribus, ac Superioribus, in prædictis Hispaniarum Prouincijs, ac Regis existentibus sub Sanctæ Obedientiæ merito, ac excommunicationis maioris latæ sententiæ, nec non officiorum, quæ obtinent, ipso facto incurrendis pœnis præcipimus ac mandamus, vt præfato nostro Vicario, ac Visitatori generali, ab eodemque subdelegatis, ac institutis Vicarijs, & Superioribus promptè obediant, & humiliter pareant, eisq; & ijs, etiam prædicta visitatione generali peracta, vsque ad expressam præsentium literarum reuocationem per nos faciendam, debitum exhibeant honorem, ac reuerentiam. In quorum fidem, &c.*

C A P. V.

De forma instituendi Vicarium pro aliquo Conuentu in emergentibus.

F*RATER, &c. Conuentus nostri S. N. de N. bono regimini intendentes, te supradictum pro emergentibus negotijs super Fratres, tam Superiores, quam subditos præfati Conuentus Vicarium eligimus, & constituimus. Omnem nostram tibi quò adhoc in temporalibus, ac spiritualibus, carcerandi, præcipiendi, cæteraque omnia, quæ per nos ipsos facere possemus, etiamsi speciale nostrum requirerent mandatum, faciendi auctoritatem largientes. Sub S. Obed. merito eiusdem Conuentus Correctori, & Fratribus itidem præcipientes, vt promptum tibi in prædictis casibus obedientiam præstent, ac reuerentiam. In quorum fidem, &c.*

1. Noto 1. circa primas quatuor formas huius literæ, quod de auctoritate, quam habent Generales, & Prouinciales, constituendi Vicarios, & Visitatores, & de modo, quem tenere debent Visitatores in visitando, dixi multa tom. 1. Priuileg. in constit. 14. Leonis X. à num. 4. & tom. 3. cap. 4. num 9. & tom. 1. Relig. quæst. 1. cap. 18. §. 1. & 2. & tractaui etiam multa hoc lib. præsertim lit. P. cap. 9.

2. Noto 2. circa formam positam hoc cap. quod Prouinciales absque difficultate in Ordine nostro possint Vicarios constituere super Correctores pro emergentibus negotijs, per textum expressum Correctorij, numero 106. Sed, an possint constituere ordinarios, potest esse difficultas. Ego, attentè considerato dicto textu Correctorij, existimo, posse Prouinciales constituere Vicarios etiam ordinarios super quoscunque Correctores, vbi necessitas postulauerit. Ducor. 1. quod in dicto textu Correctorij nulla apparet dictio taxatiua, quæ talem facul-

4. Noto 4. quod sententia diffinitiua in scriptis ferenda est, alioquin est ipso iure nulla. Ita habetur in c. *Et si sententia*, de re iudic. in 6.& multis probat Scaccia loc. cit. gloss. 12. à num. 1. & num. 2. ait, quod non sufficit sententiam edi in scriptis, sed debet ferri, & recitari in scriptis.

5. Noto 5. quod pœnæ Regularibus infligendæ à Iudice regulari, desumendæ sunt ex statutis ipsius Religionis, non ex iure communi, aut aliunde. Ita Clarus in pract. crim. lib. 5. §. fin. q. 85. nu. 5. Ghisil. de Iud. Reg. cap. 13. à nu. 11. & num. 14. ait, secundum eadem statuta debere etiam iudicare Protectores, & alios, ad quos de iure possunt recurrere Regulares. Et hanc opinionem, quod pœna statutaria tollat pœnam iuris communis; tenent propè innumeri DD. quos refert Menoch. de recuper. possess. remed. 9. num. 359. q. 51. licet ipse ab ea recedat, nu. 386. In Regularibus autem id difficultatem non habet, cum priuilegia Summorum Pontificum Bonifacij VIII. & Bonifacij IX. id expressè concedant, vt refert Casaiub. in compend. verb. *Correctio Fratrum*, nu. 6. & 8. Et id etiam docent Thomas à Iesu de visit. Regul. tract. 4. in prolog. & cap. 1. num. 1. Mansus de modo proced. in causis Regul. c. 19. num. 3. & est textus expressus in elem. 1. de priuil. ver. *Si qui vero præmissi*, & in c. fin. de statu Monach. §. *Porro*, ibi, *iuxta B. Benedicti Regulam*; & ibi, *regulari censura*. Et innuitur non obscure in decreto de apostatis nouissimè emanato à Congreg. Concilij de mandato Vrbani VIII. quod habes in constit. 10. Vrbani VIII. tom. 2. nostr. priuil. §. 3. ibi, *secundum regularia instituta puniendi*; Vbi vero regularia statuta non prouident, tunc recurrendum est ad sacros Canones. Ita Ghisil. loc. cit. n. 13. Thom. à Iesu loc. cit. cap. 2. nu. 2. Passar. in schol. ex Genuen. num. 8. Et pro Ordine nostro habetur statutum in Capitulo Genuens. 5. num. 8. Et colligitur ex cap. fin. de statu Monach. cit. vbi postquam Papa dixit, quod Monachi puniri debent secundum Regulam B. Benedicti, subdit, *& Apostolica instituta*, innuens eos esse puniendos secundum statuta, cum adsunt, si verò non adsint, secundum Apostolica instituta. Deficientibus vero statutis, & iure canonico, recurrendum est ad ius ciuile, ad leges municipales, ad consuetudines laudabiles, & legitimas. Ita Roder. in resol. reg. resolut. 47. num. 3. Thom. à Iesu loc. cit. cap. 2. nu. 3. & 4. Aldrete lib. 2. cap. 14. à nu. 5. Et pro hoc faciunt cap. *Suscipitis*, & cap. *Si in adiutorium*, d. 10. & cap. 1. de nou. oper. nunc.

6. Noto 6. quod in delictis notorijs non requiritur solemnis sententia, quæ in supracitatis formis seruata est, sed sufficit aliqualis, puta aliquod decretum, vt probat Farin. 1. part. praxis quest. 21. num. 115. quæ sententia, seu decretum, etiam sufficit, quando reus captus est in flagranti; idem Farin. citat. num. 135. Et aduerte, quod sententia ex quocunque defectu nulla, vel iniusta, non est reuocanda, si notoriè constet, quod eadem esset ferenda, veritate detecta; vt cum multis docet Scaccia de sent. gloss. 14. quæst. 13. num. 20. & 81.

7. Noto 7. quod bonus Iudex, antequam sententiam ferat, debet subtiliter, & diligenter legere, & relegere processum, & secundum illum, deposito odio, vel amore iudicare, considerans illud Ambros. relatum in cap. *Iudicet*, 3. quæst. 7. *Bonus Iudex nil ex arbitrio suo facit, sed iuxta leges, & iura pronunciat, statutis iuris obtemperat, &c.* Ita tamen ius seruare debet, vt cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate seueritas adhibeatur, vt statuit Trident. sess. 13. de reform. cap. 1. Et Sanctissimus Patriarcha noster expressè mandauit Superioribus, vt in iudicando oleum cum manna, iustitiam cum misericordia misceerent.

CAP. IV.

De forma sententiæ condemnatoriæ, absque expressione causæ.

IN Nomine Domini, Amen. Frater, &c. Visis per nos, diligenterq; discussis omnibus, & singulis in causa, & causis coram nobis agitatis contra F. N. Ordinis nostri Sacerdotem professum, grauissimorum criminum reum esse eundem comperimus, vt ex testium, & sua in specie constat depositione. Quamobrem de Collegarum nostrorum assensu hac nostra quam in scriptis ferimus, diffinitiua sententia, Christi nomine repetito, dicimus, sententiamus, declaramus, pronunciamus, ac diffinimus, prædictum F.N. culpabilem esse, ac de iure punibilem, eumque propterea ad carceres per tres menses damnamus. Sic dicimus, sententiamus, & definimus, non solum hoc, sed & omni alio meliori modo, &c. vt supra hic cap. 3.

CAP. V.

De Forma assignandi aliquem in Studentem.

FRATER, &c. Religionis nostræ gubernatores à Deo constituti, operam, & quidem præcipuam, dare debemus, vt inter varias caliginosi mundi procellas, ac turbines, motum, cursumque suum secundissimè teneat sacra nauis. Id verò, cum non nisi per litterarum studia, quæ ardens veluti lucerna, syrtes detegunt, assequi posse videamur, hinc est, vt si quos nouimus comparandæ scientiæ cupidos, atque optimæ spei Religiosos, omne ipsis ea in re subsidium, & opem libentius impartiamur, Quamobrem cum ex ijs, dilecte fili, quas nobis nuper dedisti, litteris, haud obscure cognouerimus, te philosophicas iam prætergressum disciplinas, sublimiores etiam, ac theologicas addiscendi cupiditate maxima incendi, eamque ob causam Collegium N. Prouinciæ N. adeundi facultatem à nobis peroptare. Nos virtutum tuarum igniculos attendentes, ingenij acumen, & præstantiam, naturæque facilitatem, quibus omnium in te beneuolentiam concitasti, & fide digno apud nos testimonio commendaris, progressui tuo, & commodo propensius, validiusque intendere cupientes, harum serie, ac vi te cum oneribus, ac honoribus in præfato nostro Collegio sacræ Theologiæ ad quatuor annos Studentem, ac Auditorem, Deo, & Religioni sub humili Pastoris, Doctorisque obedientia famulaturum eligimus, ascribimus, & cooptamus. Seriò te, paterneque commonentes, vt præstantiorem literis virtutem preferas, & scientiæ oleo ignem foueas charitatis. Ita enim fiet, vt luminosæ lucernæ præsidio saxa, & cautes deuitans, industrius veluti remex, plenam cælestibus diuitijs nauem in æterne salutis portu fœlicissimè valeas collocare. Et Dominus te benedicat. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

Leges

4. Præcipitur etiam in dicto statuto cap. Genuens. 6. nu. 24. quod dicti Vicarij, peracto suæ legationis officio, locum obtineant suæ professionis; & est conforme Regulæ nostræ, num. 53. quod tamen non vidi seruari cum tanto rigore, sed potius vidi dictos Vicarios, finito Capitulo, sedere in loco suorum Prouincialium in Refectorio, processionibus, & alijs actibus publicis, ac etiam audiui Vicarios nominari, quousque veniant in suas Prouincias; quod etiam potest habere fundamentum in iure; nam causatum sapit naturam suæ causæ; l. *Eius*, ff. de oper. libet. & probat D. Thomas in 4. d. 20. q. 1. art. 3. questiunc. 2. & potentia causæ influit in causatum, l. *Manumissiones*, ff. de iust. & iur. Vnde videtur dictus Vicarius honorandus, propter honorem sui constituentis. Addito, quod Tiraquel. in trac. de causa cessante, limit. 15. nu. 9. probat, quod Prouincialis, debitè finito suo officio, debet in choro tenere primum locum ob memoriam habitæ dignitatis; & num. 11. ait, quod offendens Prouincialem, aut Correctorem, ac multò magis Generalem immediatè finito suo officio, aut intuitu præcedentis officij debet puniri, ac si illos offendisset, quando actu dignitates habebant. Ex quibus colligo non repugnare iuri, quod dicti Vicarij etiam finito Capitulo, locum, & nomen retineant, quousque ad suas reuertantur Prouincias; & consuetudinem, quæ id permittit, esse laudabilem, & obseruandam.

5. Noto 3. quod Prouincialis dictum Vicarium constituens, debet esse vero, & legitimo impedimento detentus; quia alioquin non admittitur Vicarius, vt probat clarè textus in cap. *Quia propter*, §. *Illud*, de elec. & dicit Lauor. de elec. cap. 17. num. 35. Notat autem Boerius ad Mandagot. cap. 11. vers. *Totum Capitulum*, quòd, si Capitulo constaret, quod Prouincialis non esset infirmus, adhuc posset Vicarium admittere. Nam sicut potest admittere omnino extraneum, cap. *Causam quæ*, de elec. multò fortiùs posset admittere hunc Vicarium, argum. cap. *Pastoralis*, §. *Item cum totum*, de offic. deleg. Et in hoc sufficit, quod maior pars consentiat, licet minor pars contradicat, & se offerat probare, quod Prouincialis non sit infirmus. Ita Mandagot. loc. cit. & Innocent. in dicto cap. *Quia propter*, de elec. num. 13. Castell. de elec. cap. 5. num. 95. Sed Panorm. in dicto cap. *Quia propter*, §. *Illud*, num. 4. quem sequitur P. Greg. de elec. cap. 6. num. 8. & Lauor. loc. cit. num. 38. putant, quod si vnus contradicat, non potest maior pars admittere illum Vicarium datum à non legitimè impedito. Nam sicut non possunt omnes de Capitulo, vno contradicente, admittere extraneum, cap. *Scriptum*, de elec. ita, vno contradicente, non possunt admittere Procuratorem non impediti, quia is pro extraneo habetur. Sed ego primæ opinioni adhæreo. Nam in Capitulis communiter statur maiori parti; cap. *Cum in cunctis*, de his, quæ fiunt à maior. &c. Nec valet ratio contraria; nam penitus extraneus debet ab omnibus admitti, quia singulorum suffragium per illius admissionem minus valet, & quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. At falsum est, quod hic sit omnino extraneus; cum enim repræsentet illum, qui est de corpore Capituli, non potest penitus extraneus dici. Quod autem desit legitimum impedimentum, quod est conditio necessaria, facit, vt Capitulum non teneatur illum admittere: quæ conditio, si adesset, non posset illum reijcere. Quare cum prohibitio, quod nullus, qui non sit legitimè impeditus, possit suas vices alteri committere, sit indicta in fauorem Capituli, potest Capitulum, quod in maiori parte consistit, illi renunciare, & dictum Vicarium admittere, contradictione minoris partis non obstante.

6. Noto 4. quod per dictum Vicarium, vel per Prouincialem in literis patentibus debet de tali impedimento iuramentum præstari, si Capitulum illud exigat, quia non credit propositum impedimentum. Verum quidem est, quod Capitulum, seu maior pars illius, potest dictum iuramentum remittere, & simplicis Prouincialis dicto credere. Quare Vicarius in Capitulo, si non exigatur, non tenetur iuramentum præstare; si autem exigatur, iurare tenetur hoc pacto, videlicet, *Iuro, quod Prouincialis N. infirmitate detentus non potuit ad præsens Capitulum accedere*. Nec est necessarium aliud testimonium Medici, aut Chirurgi. Nam dictum impedimentum optimè per iuramentum probatur, vt Mascard. de probat. conclus. 884. num. 1. Barbos. cap. *Quia propter*, de elec. numero 37. Atque ita Innocent. in dicto cap. *Quia propter*, num. 13. Mandag. de elec. cap. 11. vbi Boer. Lauorius de elec. cap. 17. num. 37.

7. Noto 5. quod Prouincialis potest, si velit, per se iurare, quod tali est impedimento detentus, & tunc in forma omittenda est illa clausula. *Ac super, &c. iurandi facultatem, &c.* vsque ad illam. *Ratum, &c.* Et in fine dictarum literarum post illa verba. *Ratum, &c.* vel *Procuratum*, addenda est clausula sequens. *Iuro insuper ad hæc Sancta Dei Euangelia, quę corporaliter tango, prędicto impedimento me detineri, eoque etiam censeo electionis tempore detinendum.* Et tunc aduerte, quod de tali iuramento debet Vicarius literas testimoniales Fratrum ad Capitulum ferre, alioquin non tenebitur Capitulum dictum Vicarium admittere, vt docet Mandagot. de electione, part. 1. cap. 11. in fine, & Boer. cap. 59. ad dictum Mandag. form. 6. in fine. Hæ autem literæ possunt fieri à Correctore, & Senioribus hoc pacto, *Nos infrascripti Corrector, & Seniores Conuentus S. N. de N. fidem facimus per præsentes, & attestamur omnibus, & quibuscunque, Adm. R. P. F. N. Prouincialem N. lecto decumbentem, tactis Scripturis Sacris, iurasse, quod infirmitate detenus ad Capitulum Generale accedere nequit, quodque eadem se infirmitate credit tempore celebrationis præfati Capituli detinendum. In quorum fidem, &c.*

8. Noto 6. quod vbi Prouincialis non iurat per se, necesse est, quòd in literis patentibus ponat illam clausulam, *ac super, &c. iurandi, &c.* Nam alias non posset Procurator iurare, nisi haberet speciale mandatum; & sic non teneretur Capitulum illum admittere. Ita Boer. ad Mandag. part. 2. cap. 54. form. 6. vers. *Ac iurandi*; Rota apud Farinac. part. 2. decis. 196. num. 5. & 6. Et quod quis possit per alium iurare, constat; quia qui per alium facit, per se ipsum facere videtur. Et probat multis Boer. ad Mandag. p. 1. ca. 11. ver. *Committat*, & fusè Sanchez 3. in decal. cap. 13. à nu. 17.

9. Aduerte autem, quòd iuramentum de meliori eligendo debet præstari à Vicario, nomine proprio. Cum enim sit datus cum generali mandato, non potest in animam Prouincialis iurare, qui nescit, quis sit eligendus; & ideò iurare non potest de melioritate, nec consequenter potestatem facere suo Vicario iurandi. Videatur Sanch. loc. cit. nu. 19. & 20. vbi ait, non esse licitum Prouinciali dare facultatem generalem suo Vicario prestandi quodcunque iuramentum nomine suo. Et in specie, quòd dictus Vicarius teneatur hoc casu iurare nomine proprio tenet Sigism. de elec. dub. 26. nu. 7.

10. Noto 7. quòd si post prestitum iuramentum, & admissionem dicti Vicarij ad Capitulum, nemine contradicente, & etiam post secutam electionem, aliquis de Capitulo nullitatem velit impedimenti probare, non est audiendus. Quia, ex quo quis semel iurauit, delato sibi iuramento, non est amplius de isto iuramento quærendus: l. *Non erit*, §. *Dato*, ff. de iur. iur. nam iuramentum est finis omnis controuersiæ; cap. *Etsi Christus*, de iur. iura. Item si dictus Vicarius absque iuramento fuit admissus, non potest post electionem secutam, quis probare, quod Prouincialis non erat impeditus, nam censentur illi de Capitulo iuri suo renunciasse, illum sine iuramenti delatione admittendo; Innoc. in cap. *Quia propter*, de elec. num. 12. Lauor. de elec. cap. 17. nu. 39. & 40.

11. Noto 8. quòd Vicarius electus à Prouinciali legitimè impedito, debet necessario à Capitulo admitti, alioquin irritanda erit electio, ipso suam iniuriam prosequente. Nam, ex quo, Prouincialis interesse non potest, de iure est, quòd possit constituere Procuratorem; cap. *Quia propter*, §. *Illud*, de elec. Vnde si Procurator non admittatur, censetur Prouincialis contemptus, & tanquam talis potest electionem irritare; cap. *Quod sicut*, cap. *Bonæ*, el. 2. de elect. Ita Mandagot. de elect. parte 1. cap.

cap.10.vbi Boer.vers.*Tenetur*, Sigismund.de elect. dub. 14. num.3.

12. Et aduerte, quòd Prouincialis, quando facit Vicarium, non debet esse excommunicatus, suspensus, aut interdictus, aut priuatus. Nam alioquin Vicarius non esset admittendus ad Capitulum. Quia absurdum est illos Procuratores admitti, quorum repellerentur auctores, si essent præsentes; cap.*Licet*, de testib. Ita Boer.ad Mandag cap.10.verb.*Impeditus*, & verb.*Interesse*. Castell.de elec.cap.5.nu.91. Et Mandagot.ibid.verb. *Excommunicatus* aduertit, quòd excommunicatus, suspensus, aut interdictus non potest constitui Vicarius.

13. Aduerte etiam, quòd dictus Vicarius est constituendus cum generali mandato ad eligendam personam idoneam, nam cum speciali ad eligendam talem personam. Quia tunc votum non posset esse secretum, vt requirit Trident.sess.25.de Regul.cap.6. Et ita declarauit Sacra Congreg.Concilij, vt refert Garcia de benef.pat.5. cap.4. num.200.

14. Noto 9. quòd iste Vicarius, seu Procurator, si habeat speciale mandatum, potest alium constituere, si ipse esset impeditus, immo etiam si impeditus non esset. Nam tunc intelligetur constitutus à Prouinciali. Ita Mandag.de elec.part.1.cap.15.vbi Boer.ver.*Speciali*. Et addit Mandagot.quòd dictus Vicarius, etiamsi non habeat speciale mandatum de sustituendo, si fuerit impeditus, potest adhuc sustituere. Quia in Procuratore non videtur specialiter electa industria personæ, vt dicit Boerius loc.cit.ver.*Non valeret*, & ver.*Sustituere*; & Castell de elec.cap.5.num.102. vers.*Procuratur*. Et aduerte, quòd in Ordine nostro iste modus sustituendi cum speciali mandato obseruatus est in cap.4. Relig. Turronen.num.4.

15. Noto 10. quòd in Ordine nostro Commissi electi à Prouincijs, vel Conuentibus pro Capitulo Generali, vel Prouinciali, non solent alium sustituere, per longam Religionis consuetudinem, quæ seruanda est, vt docent Castell.de elec.cap.5.num. 99. Sigismund. de elec.dub. 14.num.11.

16. Noto 11. quòd si Prouincialis moriatur antequam eius Vicarius sit admissus à Capitulo, non potest amplius admitti, quia illa potestas morte spirat concedentis. Posset quidem admitti à toto Capitulo, nemine discrepante, tanquam extraneus; & hoc, non obstante statuto facto in cap.Romano 6.sess.14.dub.1. vbi statuitur, quòd extraneus non admittatur, nisi in casu dubio. Nam hic, cum habuerit mandatum Prouincialis, laboremque itineris sustinuerit, & expensas, naturalis pietas suadere videtur, quòd saltem ob gratificationem admittatur. Addito, quod Prouincia, cuius est Vicarius, videtur non posse priuari iure, quod habet in electione Generalis. Quare, etiam stante dicto statuto in suo rigore, cum res videatur aliquatro dubia, videtur posse admitti. Verum quidem est, quod si Capitulum, & Vicarius ignorabant mortem Prouincialis, electio inde secuta valida est, vt probat Sigismund.de elec.dub.14.numero nono. Si verò sciatur mors Prouincialis postquam Vicarius fuit admissus ad Capitulum, etiamsi electio nondum sit facta, non potest amplius dictus Vicarius eijci; quia res integra non est; iuxta ea, quæ dixi tom.3. priuileg.Regular. cap.4.num.10.

17. Noto 12. quòd electus in Prouincialem alienæ Prouinciæ à propria, ac naturali, in qua, & habitum recepit, & permanet, finito Prouincialatu, absque vlla licentia Generalis potest ad propriam Prouinciam, vnde venit, redire. Tum exemplo Zelosi, Collegarum Generalis, ac Generalis ipsius, tum Visitatoris, ac Vicarij Generalis. Tum quia cessante causa, naturaliter cessat etiam effectus, cap.*Cum cessante*, de appellat. Causa autem moræ in hac Prouincia est Prouincialatus, qui cum tam cessarit, cessat naturaliter ipsa mora. Tum quia, *quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum*, regul.*Quod ob gratiam*, quæ est 61. de regul.iuris in 6. Tum quia ita seruatur in Religione nostra, & in facti contingentia, ita mihi retulit, se fecisse P.F.Ignatius Orenghius à Neapoli, cum fuisset ex Prouincia propria Neapolitana assumptus in Prouincialem Apuliæ. Ita etiam seruauit P. F. Athanasius à S.Philippo, cum ex Prouincia Panormi propria fuit vocatus ad regimen Prouinciæ Messanæ, vt mihi retulit Trimarchi. Et à me consulti Viri docti ita de iure fieri posse responderunt. Nec obstat, quòd Corrector electus in aliquo Conuentu ab illo, in quo ordinariè residet, finito Correctoriatu, indigeat licentia ad redeundum ad Conuentum proprium. Quia Corrector electus non vadit ad Conuentum suæ electionis absque confirmatione Prouincialis cum definitorio, & est subditus Prouinciæ. Et localitates in Prouincijs fiunt singulis annis. Immo tamen prædicta, nisi Prouincialis functus officio, reciperet aliquod officium in illa Prouincia, V.G definitoriatum, &c. nam tunc per receptionem illius officij fieret subditus Prouinciæ, & censeretur cessisse iuri suo. Vt etiam consulti viri docti responderunt.

CAP. VII.

De Forma instituendi Vicarium per discessum Prouincialis à Prouincia causa accedendi ad Capitulum Generale, vel alias.

FRATER, &c. Commissum nobis gregem, qui teneras quotidie in viridi Religionis prato cælestium meditationum depascitur herbas, & piæ vitæ studio bonorum operum fructu incessanter desudat, pastoralis sollicitudinis auxilio prouidè dirigi, & circumspectè decet sic custodiri, vt si necessitate, ac pietate, vtilitateque communi suadente, Pastorem ab eo interim auertere contingat, vel discedere, absque fido tamen, ac sollicito non relinquatur custode, qui sua auctoritate, atque opera super custodias gregis inuigilet, ne maligno quopiam obtutu fascinentur agni, ouesque à lupo, mactentur, neve arietes lateribus, ac humeris in mutuum exitium impingant, &, quod detestabilius est, minores alios Pastores cornuum rebellione aggrediantur. Cum itaque ad generalia Comitia, in Ciuitate N. proximè celebranda, ex officij nostri debito nos proficisci oporteat, ne curæ nostræ commendatus grex, Pastoris absentia, dispergatur, vel insolito quopiam crucietur morbo, vices nostras alteri cogimur demandare. Quamobrem præfati Patris prudentiæ, morumque integritati, quam maximè fidentes, Vicarium nostrum Prouincialem ipsum damus, eligimus, & constituimus. Omnem nostram, tam in temporalibus, quàm spiritualibus super Fratribus, & Sororibus, ac vtrorumque Monasterijs, carcerandi, excarcerandi, processus formandi, definiendi, præcipiendi, excommunicandi, absoluendi, cæteraque omnia, quæ per nos ipsos facere possemus, etiamsi nostrum requirerent speciale mandatum, faciendi auctoritatem eidem impertientes. Hanc nostram præterea facultatem in casibus emergentibus in totum, vel in partem, quoties opus fuerit, subdelegandi, ipsimet facimus potestatem. Omnibus demum, ac singulis Fratribus, & Sororibus, tam Superioribus, quam subditis nostræ Prouinciæ sub Sanctæ Obedientiæ merito præcipientes, vt præfato Patri, tanquam nostro Vicario, promptè obediant, humiliterque pareant, ac debito

quæ-

quoque eum honore, ac reuerentia venerentur. In quorum fidem, &c.

1. Nota circa illam clausulam. *Hanc nostram praeterea facultatem, &c. subdelegandi, &c* quòd ibi posita est ad abundantiorem cautelam; cum tamen non sit necessaria. Nam verissimum est, quòd Prouincialis est Iudex ordinarius, qui iure proprio habet potestatem suam auctoritatem delegandi; cap. *Cum Episcopus*, de offic. ordinar. in 6. Verum etiam est, quòd delegatus non potest subdelegare, l. fin. ff. de offic. iudic. deleg. Et similiter verum est, quòd si Iudex ordinarius deleget aliquem ad vniuersitatem causarum, iste sic delegatus reputatur, quasi ordinarius. Atque ita potest causam particularem sic delegare, non tamen vniuersalem iurisdictionem in alium transferre. Ita cum multis probat Sanchez libro 3. de matrimon. disp. 31. num. 2. & 3. Barbos. in ca. *Cum causam*, de appellat. num. 5. Tunc autem Iudex dicitur delegatus ad vniuersitatem causarum, cum eius commissio est vniuersalis, vt Sanch. num. 4. At in casu nostro Vicarius est delegatus ad vniuersitatem causarum. Ergo poterit per hanc doctrinam in casu particulari alium delegare; non poterit tamen alium Vicarium cum totali sibi tradita auctoritate facere, & illum suo loco substituere, si illi esset opus Prouincia exire. Quare illa clausula abundat. Est tamen necessaria, si Vicarius vellet Prouincia egredi ad aliqua negotia. Nam datus cum illa clausula posset egredi, & reuertens suum resumere Vicariatum.

C A P. VIII.

De Forma instituendi Vicarium, qui praesideat in Capitulo definitorio, quando Prouincialis illi adesse non potest.

REVERENDIS Patribus Capitulum definitorium in Conuentu S. N. de N. die 29. Septembris celebrantibus F. N. in Prouincia N. Prouincialis, Spiritus Sancti gratiam, & consolationem. Irreparabilibus detenti negotijs, non possumus vt officij nostri ratio exigebat, Capitulo definitorio interesse; ne illud tamen acephalum remaneret, Venerabilem P. F. N. Concionatorem eximium, atque in Theologicis disciplinis, negotijsque Religionis versatissimum, virumque tandem, cuius prudentiae, integritatique non parum fidimus, nostrum praefati Capituli Vicarium Prouincialem elegimus, & constituimus; eique sic electo, & constituto dedimus, vt per praesentes literas patentes damus, omnem nostram, tam in temporalibus, quam spiritualibus ea lege, ac fine auctoritatem, vt in praedicto nimirum Capitulo praesidere, praecipere etiam, excommunicare, & absoluere, Correctores insuper assignare, ac transferre, electosque prout de iure, cassare, & cassatorum loco alios eligere, caeteraque demum, quae per nos ipsos facere possemus, etiamsi speciale nostrum exigerent mandatum, efficere valeat, ac possit. Omnibus, & singulis in eodem Capitulo vocem habentibus Patribus, necnon praedicti Conuentus Correctori, ac Fratribus praecipientes, vt praefato Patri, tanquam nostram personam repraesentanti, debitum honorem impendant, ac reuerentiam. Et Dominus vos benedicat, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. In quorum fidem, &c.

C A P. IX.

De Forma instituendi Vicarium Prouincialem in Capitulo Prouinciali, quando Prouincialis illi interesse non potest.

REVERENDIS PP. Correctoribus, & Commissis, caeterisque in Conuentu S. N. de N. Ordinis Minimorum Prouinciale Capitulum celebrantibus F. N. Minimus Prouincialis, ac seruus humilis, pacem, charitatemque perpetuam, ab eo, qui charitas est. Grauissimis pedum doloribus constricti, praesentiam nostram, atque operam, vt pars erat, praesenti Prouinciali Capitulo minimè possumus exhibere. Quo plurimum sanè dolemus, ac ingemiscimus. Dei tamen, cuius nutu cuncta reguntur, nec possumus, nec volumus obsistere voluntati. Ne vobis igitur absentia nostra sit oneri, huicque Prouinciae detrimento P. F. N. viri quidem omni scientiarum genere conspicui, rebusque gerendis instructissimi prudentiae, experientiae, ac doctrinae fidentes, nostrum eundem Vicarium Prouincialem, & praefati Capituli Praesidem elegimus, ac deputauimus, vt hisce nostris eligimus, ac deputamus. Omnem nostram illi, tam temporalem, quam spiritualem, Capitulum praefatum videlicet congregandi, habilitandi, eligendi, correctoresque assignandi, ac transferendi, praecipiendi quoque, excommunicandi, absoluendi, caeteraque praeterea, quae per nos ipsos, si essemus praesentes, facere possemus, etiamsi nostrum requirerent speciale mandatum, faciendi auctoritatem largientes. Quicquid etiam per eundem nostrum Vicarium in praesenti Capitulo gestum, factumque fuerit, ratum, ac firmum omnino habituri. Sub Sanctae Obedientiae merito omnibus, ac singulis praememorati Capituli Patribus, nec non eiusdem Conuentus Superiori, ac Fratribus praecipientes, vt eundem Patrem, tanquam nostrum Vicarium, debito, honore, & reuerentia prosequantur. In quorum fidem, &c.

C A P. X.

De Forma instituendi Vicarium Generalem in Capitulo Generali, quando Generalis ad illud accedere non potest.

REVERENDIS Admodum Patribus Prouincialibus, & Commissis, alijsque singulis in Conuentu S. N. de N. Generale Ordinis N. Capitulum celebrantibus, F. N. eiusdem Ordinis Generalis indignus, ac seruus humilis Sancti Spiritus gratiam, & assistentiam. Publicas, atque communes Ecclesiae Catholicae vtilitates, alijs nostrae Religionis commodis praeferendas esse, iuris ratio postulat, ac requirit. Plurimis igitur Romanae Sedis, Christianaeque Republ. causa, tam susceptarum, quam institutarum rerum oneribus, aduersa praesertim valetudine, implicati, eo redacti sumus, vt praesentibus Comitijs Generalibus, iuxta pastoralis officij debitum, nequaquam possimus interesse. Quamobrem, ne dispendium aliquod ex nostri absentia Religionem subire oporteat, neve monstrum sine capite Caetus sacer appareat, idoneum Patrem, qui vice nostra ibidem fungatur, cogimur destinare.

Cum autem R. P. F. N. Prouinciæ nostræ N. Collegæ Prouincialis, ac Definitoris, Theologi, Concionatorisque eximij, virique planè spectatissimi, consilium non semel, integritatem, ac fidem, & in rebus arduis, maximisque negotijs auctoritatem, non sine magno Religionis emolumento, ac laude experti simus, eumdem propterea generalem nostrum Vicarium, ipsiusque Capituli Præsidem, ac Rectorem eligendum, constituendumque existimauimus, vt præsentium vi eligimus, & constituimus. Omnem nostram proinde, qua fungimur, tam in temporalibus, quam spiritualibus, prædictum, videlicet Capitulum congregandi, habilitandi, eligendi, statuendi, præcipiendi, excommunicandi, suspendendi, & absoluendi, cæteraque etiam, quæ per nos ipsos fieri possent, si præsentes essemus, etiamsi nostrum requirerent speciale mandatum, ac maiora expressis existerent, faciendi auctoritatem, facultatemque eidem concedentes: Omnes insuper, ac singulas electiones, omniaque, & singula acta, & statuta, quicquid etiam in prædicto Capitulo per huiusmodi nostrum Vicarium, actum, factum, decisum, statutumque fuerit, ratum, ac firmum habituri. Cunctis præterea, ac singulis Prouincialibus, & Commissis, necnon alijs in præfato generali Capitulo existentibus, omnibusque & singulis prætacti Conuentus Superioribus, ac Fratribus sub Sanctæ Obedientiæ merito, præcipientes, vt præmemorato Patri, tanquam nostro legitimo Vicario, nosque ipsos repræsentanti, promptè obediant, humiliter pareant, debitumque honorem impendant, ac reuerentiam. Demum verò Capituli eiusdem Patribus vniuersis pacem, charitatemque, & in bono concordiam sic commendamus, sicque eos ad obsequium, operamque suam communi parenti exhibendam cohortamur, vt solum Deum, Religionisque bonum, quouis sinistro liuore secluso, purè, ac syncerè spectantes, tali sponso matrem suam in custodia, & solatio committant, qui eam, non quidem in hostem ipsius excidium moliendo, vel in seruam, & ancillam tyrannicè opprimendo, vel in pellicem fornicariè, quæ sua sunt tantùm quærens, adherendo, sed in legitimam, carissimamque sponsam accipiat, debitis eam subsidijs confouendo. Si secus egerint, alienis peccatis communicantes, à grauissima culpa futuros promittimus non immunes. In quorum fidem, &c.

1. Nota, quod in istis tribus vltimis formis omissi potestatem iurandi; quia, cum impediti sint Superiores, & capita Capitulorum, de quibus non facilè præsumitur, quòd velint leui de causa à Capitulo abesse, potest Capitulum simplici eorum dicto absque iuramento credere. Si autem dubitaret, quòd nollet Capitulum credere, deberet illa clausula apponi, vt dictū est supra cap. 6. Et de hoc præsertim potest esse dubium in Capitulo generali, cui minus constare potest de impedimento: Nam in Capitulo Prouinciali, aut definitorio, cum Prouinciæ non sint, præsertim in Ordine nostro, multum amplæ, dictis Capitulantibus facilè constare potest de impedimento Prouincialis; & sic poterunt simplici Prouincialis dicto credere.

LITERA Z.

CAP. I.

De Forma confirmandi Zelosum.

FRATER N. Ordinis Minimorum, Generalis. Adm. R. P. F. N. eiusdem Ordinis Zeloso salutem. Cum ex singulorum Patrum, qui ad Generalia Comitia Lugduni proximè die 24. Maij anni 1633. celebrata conuenere, syngraphis proprijs obsignatis literis cognouerimus, te in Zelosum, ac generalem totius Religionis Procuratorem, vnanimi planè, ac singulari Patrum assensu, & gaudio assumptum fuisse, facere non potuimus, quin egregias animi tui dotes, scientiam, prudentiam, ac eloquentiam, nec non in agendis peritiam, præclaraq; tandem merita tua satis, superque agnoscentes, ob tam bonam electionem sacro, ac Religioso Senatui immortales agendo gratias, incredibili lætitia exultaremus. Nec sanè immeritò. Vberem namque, & copiosum adeò ex officij tui administratione in Religionem totam speramus fructum, ac decus promanaturum, vt te Zeloso, ad cumulatum ipsius vigorem, & gloriam nil amplius exoptari posse videatur. Quamobrem, cum ad nos tanquam supremos Religionis Pastores, Zelosi spectet confirmatio, quò validius prætactum munus obire valeas, eiusmodi assumptionem tuam, electionemque laudamus, approbamus, & in benemeritum Zelosum, generalemque Procuratorem harum serie, ac vi confirmamus. Omnibus ijs gratijs, & fauoribus, prærogatiuis etiam, priuilegijs, ac exemptionibus frui, & gaudere posse decernentes, quæ per nostras dudum constitutiones, & priuilegia Apostolica cæteris alijs eiusmodi Zelosis, ac Procuratoribus concessa fuisse dignoscuntur. Ita scilicet, vt omnium Religionis nostræ Prouinciarum, Conuentuum quoque, ac personarum causas quascunque, ac si speciale, plenum, ac liberum ad eas mandatum accepisses, in Romana Curia, & vbicumque agere valeas, ac expedire. Ad hæc etiam concedentes, vt ad beneplacitum tuum Socium seligere possis, & assumere, eumdemque assumptum pro libito mutare, qui tibi ad Religionis negotia promptè, alacriter, efficaciter, ac expeditè peragenda præsto sit inseruiat, ac fideliter obsequatur. Quem porrò Socium sic assumptum à Correctoris potestate prorsus eximentes; tuæ dumtaxat iurisdictioni in omnibus, ac per omnia, in contrarium non obstantibus quibuscunque, subesse volumus, ac subiacere. In quorum fidem, &c.

CAP. II.

De forma instituendi Zelosum loco defuncti.

FRATER N. Ordinis Minimorum Generalis. Cum acerbissimo, atque inopportuno obitu fel. mem. R. P. F. N. nostri olim Ordinis Zelosi, ac Procuratoris in Generali Romæ Capitulo die X. Mensis Maij anni 1633. proximè celebrato assumpti, Zelosatus officium vacauerit, ac successoris electio ad nos, & Collegas nostros, iuxta

iuxta Ordinis ſanctiones, pertineret, nos Lugduni in noſtro S. N. Conuentu die 20. Iunij eiuſdem anni pretacti Zeloſi obitus habita notitia, ne ob diutinam prædicti officij vacationem, detrimentum aliquod, tam in temporalibus, quam ſpiritualibus Religio noſtra pateretur, die 24. eiuſdem menſis, præmiſſis de iure præmittendis, ad noui Zeloſi electionem in aula Capituli deuenientes, P. F. N. Theologum, & concionatorem, plurima in agendis experientia, prudentiaque ornatum, Religioniſque Zelo maximè conſpicuum ad eiuſmodi munus elegimus, & cooptauimus. Cui quidem ſic electo quæcunque eiuſdem Religionis negotia, tam in Romana Curia, quam alibi, vt Regula, & Regularia ſtatuta noſtra diſponunt, curandi, ac pertractandi auctoritatem, facultatemque conceſſimus, vt per præſentes concedimus, & impartimur. Omnes eidem præterea gratias, ac præeminentias, prærogatiuas quoque, & priuilegia largientes, quæ alijs eiuſmodi Zeloſis, & generalibus Ordinis Procuratoribus concedi ſolent, ac impartiri. Ad hæc etiam concedentes, &c. vt ſupra vſque ad finem, ca. præcedentis, mutatis mutandis.

1. Noto 1. quod omnis electio iure communi, antequam electus ſe in adminiſtratione ingerat, eſt confirmanda; cap. *Qualiter*, cap. *Poſtquam*, de elect. cap. *Cum iam dudum*, de præbend. cap. *Auaritia*, de elec. in 6. ſed prædicta capita, & alia de hac materia tractantia intelligi videntur de electionibus ad dignitates habentes iuriſdictionem in temporalibus, & ſpiritualibus, vt conſtat ex citatis capitibus. Cum ergo officium Procuratoris generalis, & Zeloſi nullam iuriſdictionem habeat, neque in temporalibus, neque in ſpiritualibus, vt conſtat ex cap. Auenion. 2. numero 11. Sed ſolùm habeat quaſdam prærogatiuas, non videtur egere confirmatione, ſicut de facto dicti Procuratores generales non confirmantur, At nihilominus dicendum eſt, Zeloſatum indigere confirmatione in Ordine noſtro. Tum quia, licet iuriſdictione careat, habet tamen multas, & magnas prerogatiuas, & præeminentias, vt videbimus; vnde perſonatum dicit; perſonatus autem, & dignitas pari paſſu procedunt, capite primo. §. *Sed ſi*, de elec. in 6. Tum quia eligitur à toto Capitulo generali, vt Generalis, & Collegæ. Et meritò. Cum enim habeat omnium negotia tractare, conuenit, vt ab omnibus ſaltem virtualiter eligatur, iuxta regul. 29. de regul. iur. in ſexto, vbi dicitur, *Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari*. Tum quia in Cap. Generali Turonenſi, numero 16. Zeloſus ibidem electus dicitur confirmatus, & in noſtro Formulario habetur forma confirmationis Zeloſi, forma 16. Ex qua conſtat, quòd à principio Religionis Zeloſi confirmabantur. Quare officium Zeloſatus eſt officium electiuum, nec poteſt à Zeloſo per quemcunque amoueri ſine grauiſſima, & vrgentiſſima cauſa, iuxta naturam officiorum electiuorum, de quibus Gonzal. ad regul. 8. cancell. gloſ. 19. à num. 11. & Sigiſmund. de elec. dub. 49. à num. 1. Ad id autem, quod dicitur, Zeloſi electionem non confirmari de facto. ℞. Id non procedere, quia dicta electio confirmatione non egeat, ſed quia communiter electio illa fit in Capitulo generali, præſente Generali, ad quem, vt ad Superiorem immediatum pertineret confirmatio, vt dixi tomo primo Relig. quæſt. 1. cap. 31. §. 11. Vnde is eligens cum alijs, cenſetur eo ipſo confirmare. Nam quando ad eligentem ſpectat electio, & confirmatio eodem iure, vt in caſu, de quo agimus, ſi Generalis, vt Generalis eligit, & vt Generalis confirmat, tunc illo caſu eo ipſo; quòd eligit, confirmare videtur, vt docet Gloſſ. in cap. *Vt circa*, verb. *Electiones*, & in cap. 1. ver. *Prouiſionem*, de elec. in 6. P. Greg. de elec. cap. 19. nu. 5. & in caſu noſtro Sigiſmund. de elec. dub. 116. numer. 6. Tambur. de iure Abbatum, diſp. 6. quæſt. 2. num. 4. & alij apud ipſos.

2. Ex quibus etiam ſolui poſſe videtur illa quæſtio, quam, vt ſoluerem, me mactarunt Lectores noſtri Collegij Ieſu Mariæ Genuæ, nimirum, Quo iure poſſent Fratres locales vnius Conuentus electionem Correctoris facere die 15. Septembris, & deinde, ſi aliqui, vel etiam omnes ex iſtis, Definitores exiſtant, poſſint eandem electionem confirmare in die Sancti Michaelis die 29. Septembris, quo Capitulum definitorium celebratur. Et cur etiam Collegæ Prouincialis in dicta Correctoris electione non habeant votum in Conuentu, in quo localiter commorantur. Nam reſpondeo, quod Fratres locales iure proprio, ratione ſcilicet localitatis, & habilitatis, eligunt Correctorem die 15. Septembris, cum Superioris localis electio ad Fratres Conuentuales pertineat; cap. *Abbatem*, 1. & 2. 18. quæſt. 2. capite primo de elect. & in Regula noſtra numero 49. & in Correct. num. 103. Iure verò delegato, ſcilicet Definitoriatus confirmant die 29. eiuſdem menſis. Quæ iura, cum ſint diuerſa, in vno, eodemque ſubiecto ſuſtinentur, vt Sigiſmund. de elec. dub. 119. numero 4. Collegæ verò Prouincialis, cum ſint exempti à iuriſdictione Correctoris, nec faciant Collegium cum ipſo, nec poſſint propriè dici de Capitulo, nec in illo vocales, non poſſunt ad electionem Correctoris ingredi, quæ ad ſolos locales, & vocales conuentuales ſpectat. Nec refert, quòd ingrediantur alia Capitula Conuentualia, vbi tractatur de negotijs Conuentuum, in quibus reſident, iuxta ſtatutum cap. Genuen. 3. numero 6. Nam, vel dicendum eſt, quòd habeant in dictis Capitulis ſolum votum conſultiuum, vel, ſi habent deciſiuum, id eſt ex ſpeciali priuilegio illius Capituli.

3. Noto 2. quòd in Ordine noſtro Zeloſus, completo ſuo officio, poteſt denuò eligi, & confirmari, vt patet ex textu claro Regul. num. 47. vbi dicitur. *Inſuper ibidem* (in capitulo generali) *eligantur, vel iam electi confirmentur aliqui Fratres Zeloſi, &cet.* Nam illa clauſula, *vel iam electi confirmentur*, non poteſt referri, niſi ad præcedens Capitulum generale, cum ſolùm in generali capitulo Zeloſi eligantur.

4. Noto 3. quòd Zeloſus non ſubditur Correctori Conuentus Romani, in quo reſidet. Neque Prouincialis, aut alius quiuis, etiam Generalis, poteſt expedire negotia in Curia Romana ſine ſcientia, & conſenſu ipſius. Ita ſtatuitur in cap. Turonenſi num. 11. Genuenſ. 1. numero 5. Paulæ numero 24. vbi declaratur dictum ſtatutum Turonenſe, quòd ſcilicet poſſit Generalis expedire quæcunque negotia in Vrbe de ſcientia Zeloſi tantum, & conſenſu Collegarum. Item poteſt Zeloſus aſſumere ſibi Socium, qui nulli Correctori ſubſit, niſi illi, & P. Generali, ibidem, numero 16. Quod tamen intelligi ge de conſenſu Generalis, vt declaratur in Capitulo Paulæ numero 24. Poteſt intereſſe ſingulis Capitulis generalibus, non tamen in illis votare, & dum diſcedit ab Vrbe poteſt ad ſuum beneplacitum alium ſubſtituere cum eadem ipſius auctoritate. Ita in Capitulo Turonenſi, numero 17. Et hic ſubſtitutus in abſentia Zeloſi gaudet iiſdem præeminentijs, & priuilegijs Zeloſi, ita in dicto capite Turonenſi illis verbis. *Et interim, dum erit abſens ab Vrbe ante ſuum diſceſſum poterit ſubſtituere vnum ad ſuum beneplacitum, qui fungetur auctoritate, & officio ſuo in eius abſentia*. Si ergo habet eandem auctoritatem, habet & eandem præeminentiam, cum hæc ab illa dependeat, & propter illam ſit conceſſa. Et eſt certum in iure, quòd cauſatum ſapit naturam ſuæ cauſæ l. Eius ff. de operib. liber. & potentia cauſæ influit in cauſatum l. *Manumiſſiones*. ff. de iuſtitia, & iure. Socius Zeloſi, durante ſocietate, non poteſt eligi in Correctorem; Cap. Toloſæ, numero 8. Hic Socius, mandante Zeloſo, poterit toties, quoties opus fuerit, Conuentum exire, etiam renuente Correctore, aſſumpto ſibi aliquo Fratre, etiam Conuentuali, in comitem; nec per hoc poterit Corrector eum reprehendere; Cap. 3. Romano, num. 9. Non poteſt tamen Zeloſus negotia cuiuscunque perſonæ extra Ordinem exiſtentis facere, aut procurare, niſi de ſpeciali, & expreſſa licentia Generalis. Nec etiam poteſt facere negotia Fratrum particulariū eiuſdem ordinis, niſi ad id habeat mandatū Prouin-

cialis illius Fratris, factum de consensu Collegarum dicti Prouincialis. Ita statuitur in cap.Tolosæ,numero 8. Genuen.1.num.5. & in Paulit.num.24.cum Capitulum generale Romæ celebratur,Zelosus in eo vocem habet; cap.Genuen.1.numero 5.& Paulæ cit.Habet locum, in quocunque Conuentu reperiatur, immediatè post correctorem localem, Genuen.& Paulæ cit.etiam præsentibus alijs correctoribus aliorum Conuentuum; Rom.5. num.11. Et aduerte hic quod Isnardus in Codic.Minim. ver.*Zelosus*, ait, quod Zelosus nullibi præsidere debet, præsente correctore Conuentus SS.Trinitatis. Fallitur tamen.Quia nihil tale in Capitulis generalibus reperitur determinatum.Immo contrarium colligitur ex eo, quod in cap.Rom.5.nu.11.dicitur,quòd Zelosus debet præcedere correctorem S.Andreæ de Frattis existentē in Conuentu SS.Trinitatis; & cum dictus corrector S.Andreæ de Frattis eamdem omnino habeat prærogatiuam præcedentiæ, quam habet corrector SS.Trinitatis, vt definitur in cap.Auenion.2.num. mihi 11. apertè colligitur, quòd si corrector. SS.Trinitatis existat in Cōuentu Sanctæ Andreæ de Frattis, vel alibi, illum præcedet P.Zelosus. Quod mihi est sine vlla difficultate certum. Nam nulla apparet ratio, quare debeat præcedere alios correctores existentes extra proprium Conuentum, & non hunc. Facit officium Zelosi, quousque alius Zelosus electus,Romæ fuerit personaliter; ibid.Vnde collige, quòd Zelosus electus non potest alium substituere, nisi personaliter Romæ compareat. Sed pone, quòd post electionem Zelosi noui, qui nondum Romæ comparuerit, Zelosus antiquus velit Roma discedere, cuiusnam erit alium loco Zelosi substituere? Ego puto, quòd id pertinebit ad Zelosum antiquum. Nam iste per determinationem dictorum Capitulorum semper est Zelosus, quousq; Zelosus nouus Romæ personaliter cōparuerit. Finito officio, est deducendus in suam Prouinciam expensis totius Religionis: cap.7.Romano, numero 11.& potius votare in electione illius Conuentus, in quo post reditum in suam Prouinciam fuerit à Prouinciali assignatus localis, etiāsi ibi non fuerit localis per tres menses ante diem electionis,cap.Romano 7.session.9.maritima. Quod congruit illi iuris regulæ,quę dicit, quòd *Absentia eius,qui Republica causa abest, neque ei, neque alij damnosa esse debet*; & habetur expressè in cap.*Exposuit*, de dilat. vbi Glossa, ver.*Vtilitate*,multa congerit, & docet etiam Bartolus ad leg.*Testamento*, ff.de aliment.& cibar.legat.num.vnico. Non potest esse Vicarius Generalis ordinarius; cap.Turonen.numero 17.Tolosan.numero 49.Marsiliæ, numero 37. Sed ista statuta non sunt in vsu; passim enim remanent Zelosi Vicarij generales. Generalis functus officio immediatè non potest eligi in Zelosum, per statutum cap.Auenion.2. numero 10. Cui statuto non est derogatum absolutè per electionem P.Simonis Bachelier Galli, qui immediatè antea fuit Generalis. Nam ista electio non fuit facta à Religione, sed à Papa,qui in constitut.dictæ electionis, quam habes tom.3.priuileg.cap. 12.in constit.2.Vrbani VIII.non derogat prædicto statuto, nisi pro illa vice significans statutum imposterum remanere in suo robore. Item P. Zelosus potest recipere Fratres Romam adeuntes cum falsa,vel sine obedientia; eosque cum Capitulo locali, vel Sanctissimæ Trinitatis, vel aliorum Conuentuum punire, vel incarcerare, seu ad P.Generalem, vel etiam ad suos respectiuè Prouinciales remittere: Ita statuitur in Capit. Turonen.numero 12. Tolosano numero 49. Romano 2.num. 20. vbi aduerte, quòd, si nolit dictos punire, sed velit eos remittere ad P.Generalem, vel ad suos respectiue Prouinciales,non indiget Capitulo; colligitur ex dicto Cap.Rom. Aduerte etiam, quod in punitione dictorum debet omnino consentire Capitulum; nam dictio, *Cum* consensum,& principalitatem dicit,vt dixi tom.2.relig.quæst.1. capite 2.numero 23. Quis autem debeat præcedere hoc casu, Correctorne, an Zelosus, videtur Zelosus, cum sit delegatus à Capitulo Generali,& primò nominatus. Sed puto Correctorem cum sit ordinarius habens dignitatem,& æquè principalis in negotio, ac Zelosus. Sed iam vsus obtinuit,vt Zelosus ex se ipso absque Correctore,& Conuentu id faciat.

5.Noto 4.quòd per priuilegia Summorum Pōtificum diuersis Religionibus concessa,quæ refert Sorb.in comp. priuil.Mendicant verb.*Procurator Fratrum*,ver.*Circa autem Procuratorem generalem*, & Sigism.de elec.dub.104. num.6. potest Procurator Generalis cuiuscunque Ordinis, qui habeat communicationem priuilegiorum cum Iesuitis,Prædicatoribus, Augustiniensibus, cum quib.sine dubio communicat nostra Religio,vt dixi tom.1.Priuil.in constit.Pyrrhi,num.51. agere quascunque causas, etiam mandatum speciale requirentes omnium Prouinciarum, Conuentuum, & personarum Ordinis, ac si plenum,liberum, & speciale mandatum ad huiusmodi causas accepisset.Ita Rota decis.201.num.2.apud Farin.p.2. decis.His tamen priuilegijs vti non potest, nisi iuxta facultatem à Generali habitam:quia ita declararunt Martin.V.& alij Summi Pontifices, qui dicta priuilegia concesserunt. Ita Sigism & Sorb.locis cit. Et hæc priuilegia erant necessaria. Nam Procurator Generalis de iure cōmuni non est legitimus Procurator pro singulis Conuentibus,nec pro singulis personis de Ordine, sed solum pro tota Religione in communi, vt docet Rota loc.citat.& Sigism.cit.num.5.Quare Zelosus, qui sapit, procurabit à Generali hanc facultatem,& addi faciet in literis suę cōfirmationis ad illam clausulam *Omnibus ijs gratijs, & cet. gaudere posse decernentes,qua,&c.dignoscuntur*.

6.Noto 5.quod Zelosus habet locum in Capella Papę, quæ est magna præeminentia, vt ait Sigismund.loc.cita. nu.7.qua vsus est semper felic.record.P.F.Deodatus Lomellinus Genuensis tempore sui Zelosatus sub Vrbano VIII.ab anno 1.vsque ad 6. per quas etiam senitas graditur præsens Zelosus P.F.Raphael Pizzut.similiter Genuensis ob præclaras animi sui dotes mihi carissimus. Et deberent vti alij Procuratores Generales in honorem Religionis.

CAP. III.

De Forma, qua Generalis declarat, aliquem fuisse in Zelosum electum.

FRATER N. Ordinis Minimorum Generalis. Vniuersis, & singulis has nostras literas inspecturis salutem. Cunctis pateat,ac notum sit, in generali Capitulo Romæ nuper in Conuentu Sanctiss.Trinitatis die 6.Maij, anno 1629.nobis pręsentibus celebrato, P.F.N. virum quidem omni doctrinarum genere conspicuum, & in agendis versatissimum, nec non singulari prudentia, vitaque integritate insignem, in eiusdem Ordinis Zelosum, Generalemque Procuratorem assumptum fuisse. Quam sanè electionem, assumptionemque, vt lętanter excepimus, sic prouidè etiam, sollicitèque curauimus, vt munus hoc, vel ab inuito, ac quantum in ipso erat, renuente, susciperetur. Quod vbi nos assecutos esse perspeximus, vt alacrius, ac diligentius id muneris pertractaret, gratias omnes, & immunitates, prerogatiuas etiam, ac priuilegia, quibus iuxta nostras constitutiones, Romanique Pontificis indulta cęteri eiusdem Ordinis Zelosi, frui, & potiri solent; ac in specie, vt Prouinciarum omnium, Conuentuum, necnon tam Ordinis prefati, quam alterius cuiuscunque personarum, seu aliarum quarumcumque, cuiusuis conditionis, & qualitatis existant, causas quascunque etiam speciale mandatum requirentes, ac si speciale illud, plenum ac liberum ad huiusmodi causas accepisset,

in

in Romana Curia agere queat, ac expedire, libenter eidem concessimus, vt earumdem præsentium tenore concedimus, & elargimur. Ac præterea, vt Socium sibi pro libito assumere, eundemque assumptum semel, ac pluries mutare possit. Quem quidem Socium sic assumptum à Correctoris iurisdictione, auctoritateque omnino eximentes, & absoluentes, vt per præsentes eximimus, & absoluimus, sub nostra duntaxat immediatè, ac eiusdem Patris Zelosi protectione suscipimus, remittimus, ac cōstituimus. In quorum fidem &c.

1. Noto 1. quod quando Generalis est presens electioni Zelosi, non est necesse, quod illam confirmet, vt dixi hic supra cap. 2. num. 1. Hæc autem formula facienda est Zeloso, vt possit ostendere Iudicibus, quibus cum aget, se esse Procuratorem Generalem; & est veluti mandatum procuræ.

2. Noto 2. quòd officium Procuratoris generalis est magni momenti, & maximè consequentiæ. Hic .n. semper aures, vel Pontificis, vel Cardinalium, vel Romanorum Principum, vel Summorum Ecclesiæ Prælatorum, & primariæ mundi nobilitatis pulsat, ab ijsque ipse pulsatur, & stimulatur. Hic Romæ residet, quæ est omnium Ciuitatum Regina, omnium Vrbium Vrbs, totius mundi caput, orbis terrarum delicium, bonarum literarum musæum, communis omnium patria, Sedes Apostolorum, Pontificum habitatio, catholicæ fidei paludamentum, & clypeus. Hic est veluti Legatus suæ Religionis, & Nuncius, cuius Officium est, dictam Religionem mordicus propugnare, pro illius honore vitam exponere, propria eiusdem iura tueri, antiqua priuilegia conseruare, noua acquirere, Generalis auctoritatem neruis omnibus defendere, à calumnijs liberare, gratiam Papæ, & Cardinalium, maximè Protectoris, illi conciliare, conciliatam fouere, illius merita extollere, fragilitates tacere, seu excusare, discolis, & discolitatibus resistere, denique verbis, & operibus Religionem ipsam, Prouincias, Conuentus, personas tutari, patrocinari, ne illis iniuria aliqua in bonis, personis, iuribus, & honore infligatur prohibere.

3. Ex quibus deduco, quòd tria necessario debet habere Zelosus, scilicet scientiam, prudentiam, & eloquentiam. *Oportet enim*, ait D. Thom. 5. politic. cap. nono *quod habeant scientiam; aliter enim non possunt dirigere in finem intentum ea, quæ sunt ad finem.* Scientiam, inquam, non Philosophicam, neque Scholasticam, sed scientiam moralem Canonum, & priuilegiorum, ac constitutionum suæ Religionis: Sine hac enim non poterit Religionem, nec Religiosos, nec ipsorum iura tueri. Et in omni casu adire Causidicum, & Aduocatum, turpe est, & marsupio nociuum. Et præterea isti particularium iurium cognitionem non habent; vnde sæpissimè cancros sumus, & pro Luna placentam, cum præsertim multis occupentur negotijs, & panis lucrandi necessitas illis insolitam diligentiam non concedat. Deinde, si ex improuiso respondere oporteat, non sine verecundia, & Religionis dedecore talis scientiæ ieiunio erit obmutescendum. *Nam tempestate imminente*, aiebat Plato 4. de leg. *multum interesse arbitror gubernatoriam habeas artem, necne.* Hinc fiet, vt non nisi iusta, & iustè petet, atque ita rarò repulsam patietur. Ait enim Petrarcha dialogo 29. *Disce optare possibilia, vt indignationis fugias repulsarum, non assequi velle quicquid inconsultus, & inexplebilis appetitus optauerit, quicquid spes vana suggesserit.* Tempus autem dicta scientia vtendi à prudentia mutuandum est. Nam conceptum sermonem in Curia aliquando retinere, expediens est, & quandoque non loqui perniciosum. Quare prudentia omnino est necessaria; quæ doceat, quando loquendum sit, & quando tacendum; præuidet enim hæc, quomodo, & quo tempore quælibet actio sit intentanda. *Vnde qui non habet prudentiam*, aiebat Beatus Laurentius Iustinianus in tractat. de prudent. cap. tertio. *Licet sit magnæ Sanctitatis* (& literaturæ) *similis est homini in altum respicienti, & vbi ponat pedem suum non videnti, qui de facili potest ruere.* Est enim prudentia, vt dicit Chrysost. homil. in Psalm. 13. *Lucerna animæ, regina cogitationum, magistra earum, quæ bona sunt, & honesta.* Et præterea necessaria Zeloso eloquentia, tam in voce, quam in scriptis, vt sciat suadere, & dissuadere, & facile, & efficaciter conceptum, & intentionem suam imprimere. Verba namque viua, & spiritu prolata solent sæpius obstinatiorum, & irresolutiorum corda mouere. Vnde Niceph. histor. libro 6. ait, *Eloquentes esse oportet eos, qui Legati ad exteras nationes proficiscuntur, vt linguis ab omni parte instructi in quouis disputationum genere palmam obtineant. Eloquens autem ille est*, ait Cassiodor. super Psalm. 23 *Qui scit parua submissè, media temperatè, magna granditer dicere. Qui scit inuenire præclarè, annunciare magnificè, disponere apertè, & firmare variè.* Non itaque eam eloquentiam peto in Zeloso, quam Rhetores affectant, quæ in flosculis, & pompis, & verborum, ac affectuum apparatu consistit, hic enim non est modus negotiandi in Curia Romana, & magis cacozeliam dicit, quam eloquentiam; sed sermo illius debet esse purus, simplex, negotijs conueniens, & aptus: eam solum artem ostentans, vt quæ dicit, efficaciter probet, & persuadeat. Si his accedat nobilitas originis, magis æstimabitur ab omnibus Zelosus. Est enim nobilitas signum virtutis. Et si hæc nobilitas habeat annexum aliquid quo possit Zelosus se liberalem ostendere, gratissimus erit, etiam Curialibus, qui semper ad manus, non ad oculos respiciunt, & seruant punctualiter illud Nasonis.

Ipse licet venias Musis oneratus Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Et facillimè obtinebit quæcunque petet. Nam paupertas apud istos ridiculos homines facit. Et prius quid portas, quam quid petis, petunt. Et hilariter, ac alacriter recipiunt; & hilarius cum recusant; nisi fortè recusent, quia paruum. Tu tamen semper obserua Catonis illud, *Cui des, videto* Nec te demulceat suauitas verborum, nec ille maximæ, ac vniuersales oblationes, quantumuis ex intimis cordis penetralibus tibi prouenire videantur, his namque artibus viuunt Curiales, & in ipsorum pomarijs nascuntur tales fructus, quos cum non emant, prodigè dispensant.

Appendix 1. ad ea, quæ dixi supra litera O. cap. 4. num. 2.

1. POSTQVAM fuerunt impressa, quæ loc. cit. in titulo dixi, fortuito legi Isnardum nostrum in Codice Minimo, verbo *hospites* in fine, vbi refert statutum Capituli Generalis Genuæ 7. celebrati, ipsi num. 14. mihi 22. quod sic in meo manuscripto habet. *Auditis querelis Patris Vicarij Prouincialis, & Patris Commissi Prouinciæ Castellæ de quibusdam fratribus, qui pro suis negotijs petunt Conuentum Vallisoletanum ad Curiam regiam, vel Illustrissimum D. Nuncium Apostolicum absque licentia superiorum, decreuerunt Patres, tales debere carceribus mancipari. Qui si habuerint licentiam, etiamsi esset Domini Nuncij, soluant singulis diebus quatuor argenteos.* Subdit verò Isnardus, quod eadē prorsus est ratio de Conuentibus Romano; Parisiensi Plateæ regiæ, & similibus, quæ extensio, cum sit perperam facta, & contra iura mihi non placet. Vnde, ne aliqui incautè illa decipiantur, mihi visum est impugnare, & simul de intelligentia, & validitate dicti statuti discurrere.

2. Et 1. Quod licet eadem prorsus sit ratio de alijs Cōuentibus, non tamen sit in his idem ius, Probo 1. nā illud commune dicterium, quod *vbi militat eadem ratio, ibi militat idem ius*, tot habet limitationes, vt ait Castr. Pal p. 1. tr. 3. de leg. d. 5. p. 2. §. 4 n. 2. vt potius ponēdum sit pro generali regula, ob solā similitudinem, vel identitatē rationis nunquā legem esse extendendam ad aliū casum, qui sublata verborū forma nō fuerit comprehensus, sicut nec illud extendit Suar. li. 6. de legib. c. 3. à n. 4. & probat, quia

ratio legis non est lex. ergo etiamsi in alio casu eadem ratio sit adhuc non infertur esse de illo legem, quia optimè potest legislator de vno disponere, & non de alio, vel quia non vult, vel quia non excedit omnia simul prohibere, neque omnia omittere, etiamsi in illis eadem ratio sit. Quod prorsus dicendum est procedere in casu nostro, nam Patres dicti Capituli instantibus, ob paupertatem præfati Conuentus Vallisolet. Prouinciali, & Commisso Castellæ, voluerunt dictam gratiam concedere dicto Conuentui in specie ob dictam rationem, & alias, quæ præfatos Patres potuerunt mouere ad id concedendum, non tamen licet in alijs Conuentibus Parisiensi, & Romano eadem ratio militet, potest inferri, quòd voluerint illis eandem gratiam concedere; tum quia, si voluissent, cum scirent illos eadem infirmitate laborare, expresse concessissent; cum ergo non concesserint, signum est noluisse concedere, nisi determinatè pro illo Conuentu, & non pro alijs, quia fortè illa extensio pro alijs Conuentibus non expediebat, vel propter aliam rationem nobis ignotam mouentem illos ad concedendam dictam gratiam dicto Conuentui, & non alijs, tum quia, si militasset eadem ratio. Patres Galli, vel in dicto Capitulo, vel in alijs sequentibus dictam extensionem postulassent, quod cum non fecerint, dicendum etiam est, nec eandem rationem militare.

3. Secundò probatur improprietas dictæ extensionis, quia in legibus exorbitantibus à iure communi, ob aliquem specialem fauorem alicui personæ, vel loco factum; non datur extensio ob similitudinem, vel identitatem rationis. Ita Castro Palaus loc. citat. numero 6. Rebellus de obligat. iustit. libro primo parte 1. quæst. 6. sect. 4. numero 27. Salas de legibus disputat. 21. sect. 5. numero 14. patet, tum quia hæ leges assimilantur dispensationibus, & priuilegijs; priuilegia autem, & dispensationes non recipiunt extensionem l. *Quod verò* ff. de legibus, cap. *Sanè* de priuileg. Tum quia ea, quæ à iure communi exorbitant, non sunt in consequentiam trahenda per regulam 28. de regulis iuris in 6. Quod autem hoc statutum sit exorbitans constat, quia concedit priuilegium dicto Conuentui contra regulam, & constitutiones, vt videbimus in sequentibus, ergo non potest extendi ad alios Conuentus Parisiensem, & Romanum.

4. Immo addo, quod propter dictas rationes neque potest extendi ad Conuentum Matritensem, vt videntur extendisse Patres Castellæ; nam siue priuilegium sit, siue dispensatio, cum sit exorbitans non extenditur: Neque obstat, quod Conuentus Matritensis sit Conuentus eiusdem Prouinciæ cum Conuentu Vallisoletano; nam ratio, quæ mouit illos Patres ad dictum priuilegium concedendum, petita est ex Conuentu Vallisolet, & qui institerunt pro ea obtinenda, pro dicto Conuentu Vallisoletano institerunt; Vnde cum probauerimus dictum priuilegium non extendi, probatum similiter remanet, quòd non extendatur ad Conuentum Matritensem, licet sit eiusdem prouinciæ; nec vlla apparet ratio, quare potius extendi debeat ad Conuentum Matritensem, quam ad Romanum, Parisiensem, & alios eodem morbo laborantes. Quare censeo, quod Corrector Castellæ non potest tuta conscientia exigere ab hospitibus in suo Conuentu hospitantibus cum obedientia suorum Prælatorum dictos quatuor argenteos, quòd si exigat, peccat, & tenetur restituere: & intellige, quod non potest exigere vigore dicti priuilegij concessi dicto Conuentui Vallisoletano, tum propter dicta: tum quia priuilegium locale est, quod non extenditur, præsertim cum Conuentus Matritensis sit principalior, & ditior Conuentu Vallisoletano ad dictum Tuici. verbo *Priuilegium* conclus. 733. numero 12. tum etiam quia in dicto Conuentu Matritensi videtur cessare causa motiua concessionis dicti priuilegij, ad cap. 1. de priuileg. in 6. quod si non cessauit, quia & ipse præmatur paupertate, debebat impetrari noua concessio: tum quia dictum priuilegium in se fauorabile non est, quia exorbitans est, licet faueat dicto Conuentui, vt patet ex l. *Si vero* §. de Viro ff. *Solutio matrimon.* & dicit Rebellus loc. cit. verbo. *Præposita Regula.* Atque ita extendi non potest iuxta Regulam, *Odia*, quæ est 15. de regul. iuris in 6. Adde quod, vt audio, solum 15. ab hinc annis Conuentus Matritensis exigit dictam pensionem, & quod Illustrissimus Nuncius ad instantiam fratrum dictum statutum confirmauit, vel de nouo statuit, quod non scio. Scio tamen, quòd fratres, qui id petierunt à Nuncio grauiter peccarunt, & possunt puniri ad formam Correct. num. 110. Adde denique, quòd, vt audio, non est adeo magnus concursus hospitum in dicto Conuentu Matritensi, quin possit commodè substentari ex eleemosynis, & redditibus Conuentus, quod si est verum, omnino contra mentem dicti statuti exiguntur dicti quatuor argentei. Adde etiam, quod Conuentus Messanæ, Neapolis, & Genuæ continuè absque interruptione hospites hospitantur, & tamen nihil, vel ipsi hospites soluunt, vel ab ijs exigitur, nec quisquam de hoc cogitat, vnde constat, quod concursus hospitum cum eadem, & fortè maiori paupertate non facit, vt possit exigi ab ijs quicquam.

5. Circa verò intelligentiam dicti statuti prout stat, vt sustineri possit dico, quod debet intelligi, non quod fratres, qui cum obedientia suorum Prælatorum accesserint ad dictum Conuentum Vallisoletanum propter negotia Prouinciæ, debeant soluere quatuor argenteos singulis diebus, sed quod dictos argenteos teneantur soluere Prouinciæ, seu conuentus, qui mittunt dictos fratres ad negotiandum in Curia Catholica, vel cum Illustrissimo Nuncio, siue hoc faciant per ipsum missum, siue per quemcumque alium, & hoc non ratione stipendij, & salarij, sed solùm ratione eleemosynæ ad subleuandam paupertatem dicti conuentus. Fratres autem, qui accedunt ad dictum conuentum propter negotia propria, nihil teneantur soluere. Quod si hoc modo non intelligatur, est iniquum, & iniustum, quia fauet proprietatem, dat occasionem peculijs, vt magis constabit ex dicendis.

6. Circa validitatem dicti statuti. Dico 1. quod, nisi intelligatur, vt dixi, sed vt sonare videntur verba, est iniquũ iniustum, ac contra ius naturale. Et probo. Quia professio Religiosa est contractus mutuus inter Religiosum, & Religionem, quo ille se obligat ad inseruiendum Religioni secundùm Regulam in quocunque loco eum Religio miserit, Religio verò se obligat ad illum alendum infirmum, sanum in quocunque loco ipse se per obedientiam receperit. Ita Panorm. in c. *Porrectum* de regul. nu. 10. Vechius de nouitijs disp. 13. dub. 15. n. 4. Sanch. li. 6. in decal. ca. 9. nu. 7. dixi tom. 2. Prælati religiosi q. 4. c. 1. n. 160. & hic supra loc. cit. in tit. n. 2. Contractuum autem, seu pactorũ obseruatio simpliciter, & absolutè est de iure naturali, vt Sanch. li. 1. de sponsalib. disp. 7. num. 16. Sylu. verb. *Obligatio* num. 1. & 2. & alij communiter, nam ius naturæ fidem in contractum seruandam præscribit. Nec solùm de iure naturali est obseruatio pactorum, sed etiam de iure canonico, & ciuili cap. 1. de pactis leg. *Iurisgentium.* §. *Pretor ait*, ff. de pactis, & constat ex ipsa definitione contractus quæ ponitur a Vlpiano in l. *Labeo* ff. de verb. sign. quod sit, *vltro citroque obligatio*, ex partium voluntate, & pactione consurgens, vt subaudiunt Doctores apud Rebell. loc. cit. num. 1. Porrò obligatio est duplex, vt ait Rebell. de oblig. iust. lib. 1. p. 2. q. 1. sec. 1. nu. 15. vna naturalis, non tamen ciuilis, altera ciuilis, & naturalis simul, prima dicitur ea, quæ licet ex natura rei oriatur nec à iure ciuili impediatur, ab eo tamen non fouetur. Secunda est, quæ siue ex natura rei oriatur siue supposito iure positiuo, ab eo tamen fouetur, concedendo liberam actionem læso. Obligatio autem, quæ nascitur ex hoc contractu, seu pacto partium resultat, secundi generis est. Vnde collige, quod non solum tenetur in conscientia Religio tale pactum suo Religioso seruare, ita vt mortaliter peccent superiores non seruantes, sed etiam, quod subditus habet actionem ciuilem in foro externo contra dictos Superiores nolentes dictum contractum seruare, vt possint illos vocare in iudicium, & facere sibi dictum pactum seruare, & consequenter habent actionem ciuilem non soluendi dictum pretium taxatum, & possunt superiorem prætendentem illud exigere, vocare coram Iudice, & facere de-

desistere à tali exactione, immò, & condemnare ad iam exacta restituenda.

7. Dico 2. dictum statutum intellectum, vt sonant verba, est expressè contra ius canonicum, patet 1. quia in cap. *Non dicatis*, 12. q. 1. dicitur, quòd inter Religiosos omnia debent esse communia, nō quidem vt singulis, ita vt singuli sint Domini, & possint disponere de aliquota parte eorum, sed communia, vt vniuersis, ita vt singuli nullum habeant dominium super aliquo bonorum ipsius monasterij, sed solum apud Capitulum vniuersum, seu vnitum tale dominium resideat. Ita Nauarr. in dicto cap. *Non dicatis*, num. 8. Si ergo valet dictum statutum vt sonat, oportet, quòd quilibet Religiosus habeat aliquam partem bonorum sui monasterij, qua possit soluere dictam taxam quatuor argenteorum, cum ad prædictum Conuentum accesserit. Præterea bona dicti Conuentus non sunt omnibus Religiosis nostræ Religionis communia, sed solùm communia illis, qui in dicto Conuentu habitant, denique bona à particulari Religioso acquisita non possunt esse communia Religioni, neque illi incorporari, cum ijs indigeat pro soluenda dicta taxa, si occurrat ad dictum Conuentum pro negotijs accedere.

8. 2. patet ex cap. *Monachi* de stat. Monach. vbi prohibetur Religiosis habere peculium, & in sepultura asinorum iubetur sepeliri Religiosus, qui in extremis peculiū habere inuentus fuerit. At stante dicto statuto, peculia prohiberi non possunt à Prælatis; diceret enim semper subditus indigeo ista pecunia, quia indigeo ire Conuentum pro negotijs, in quo eam expendam.

9. 3. Probatur ex cap. *Cum ad monasterium*, de statu Monach. In quo inter alia præcipitur, quòd si quicquam alicui fuerit destinatum, non debet præsumere illud accipere, sed debet illud Abbati, vel Cellario consignare; quod etiam statuit Trid. sess. 25. de relig. cap. 2., at hoc, stante dicto statuto, vt sonat, obseruari non potest, nam si Religiosus habeat necessariò ire Vallisoletum pro negotijs, cum teneatur ibi soluere quatuor argenteos quolibet die, potest recipere, quod sibi fuerit datum à quolibet seculari pro dicta taxa soluenda absq; eo quòd illud consignet Abbati, vel cellario; immo absque eo quòd dictus Abbas id possit prohibere, si enim habet obediētiā eundi ad dictum Conuentum, & debet ibi soluere dictā taxam per statutum generale, necessario debet habere, quo possit eam soluere, nec potest hoc impedire Prælatus inferior, cum hic in superiorem, quale est Capitulum generale, non habeat potestatem, Cap. *Inferior*, cap. *Denique* d. 21.

10. Dico 3. prædictum statutum est expressè contra regulam nostram, Probatur, quia in regula n. 24. dicitur. *Praterea sub paupertate euangelica perpetuò militantes omnes dicti Fratres clerici, & laici pecunias nullatenus tangant, nec illas scienter deferant.* Est autem paupertas Euāgelica nihil in particulari habere, vel possidere, sed de communi penu viuere, & ex illo habere, quidquid vniuscuiusque necessitas postulauerit, vt colligitur ex illo actor. 4. ver. 32. *Nec quisquam eorum, qua possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia, neq; enim quisquā egens erat inter illos.* Deinde, si debent soluere dictos quatuor argenteos, debent, & illos tangere, & super se portare contra textum expressum regulæ, & in Correct. n. 40. puniuntur, qui pecunias scienter tetigerint, vel super se portauerint, & Prelati talia faciētes statim iubentur deponi.

11. Dices, regulam iam in hoc pūcto de tactu, & portatione pecuniarum non obligare per consuetudinem in contrarium. Resp. falsissimū esse talem cōsuetudinē esse introductam hucusq; in Ordine nostro: Tum quia, cum de annexis, & cōnexis idē sit iudiciū, & tactus, & portatio pecuniarum sint circunstantiæ annexæ voto paupertatis, conducētes maximè ad obseruantiam illius, cū cōtra vota non possit introduci consuetudo, vt dixi tom. 1. relig. q. 1. c. 8. §. 4. concl. 1. videtur, quòd neq; etiam possit introduci contra circunstantias annexas. Sed esto, quòd posset introduci, cum ad legitimam consuetudinē introducendam requiratur in primis præscriptio legitima, & scientia Prælati potentis hanc legem reuocare, de multis actibus in contrarium, vt dixi tom. 2. relig. q. 3. cap. 1. à num. 181. cum nullum ex his adhuc adsit, cum Prælati semper, vel puniant, vel saltem grauiter arguant pecunias publicè tangentes, & nullus sit, nisi sit multum impudens subditus, qui hoc audeat, non potest dici, quòd contra hoc præceptum regulæ, sit adhuc introducta cōsuetudo, quæ illi præualeat. Adest quidem in hoc puncto aliqua tolerātia per negligentiam prælatorum introducta, quæ est quædam permissio sine pœna facti nō liciti, vt eam definit Tuschus lit. T. conclus. 324. n. 1. quæ tamen permissio non inducit concessionem, vel dispensationem, quod factum sit licitum, vt Tuschus ibidem: Immò neq; excusat, à pœna, quia Prælatus tolerans nō habet facultatem remittendi pœnam latam cōtra pecuniā tangentes absq; rationabili causa, cum sit lata à iure, vt Tuschus ibid. n. 19. Vnde superiores pecuniam tangētes punire possunt. Adde, quod ista consuetudo, seu tolerantia, cum non sit vniuersalis, sed solùm apud Religiosos relaxatos, non potest ius facere. Quare concludendum est, quòd non potest per istam tolerantiam saluari, quin dictum statutum sit contra regulam.

12. 2. Probatur eadem conclusio ex Correct. n. 48. vbi punitur quicunque Religiosus, qui quascunque pecunias sibi à quocunq; elargitas Correctori non præsentauerit, & easdem absq; ipsius Correctoris licentia retinuerit. Et in cap. Paulæ n. 12. quòd innouatur cap. 4. Valent. nu. 31. præcipitur, quod *dicta eleemosyna à quocunque habita reponantur cum eleemosynis Conuentus in capsa communitatis*, Et Val. 1. num. 23. *Si quis pecunias à quocunque habitas non statim Correctori resignauerit, tanquam proprietarius puniatur.* Et ibid. num. 24. dicitur. *Item si quis libros vendere præsumat ad suum vsum concessos, à quocunque habuerit tanquā proprietarius puniatur*, & similia statuta habentur c. Val. 4. num. 31. 32. sed hæc vix obseruari possunt stante dicto statuto vt sonat.

13. 3. Probatur ex regula num. 34. vbi dicitur, *Verùm tamen hospites hilari corde, & vultu placido recolligantur, ac iuxta cuiusq; loci facultatem benignè tractentur*, cui præcepto regulæ ex diametro aduersatur præfatum statutum.

14. Dico 4. Prædictum statutum est contra plura alia statuta nostræ religionis, quorum aliqua fuerunt confirmata à Papa. Probatur 1. ex cap. Tolos. nu 30. 2. Rom. n. 58., 1. Genuen. n. 21. Paulæ num. 39. vbi dicitur, quòd itinerantes ægrotantes in alieno Conuentu debent charitatiuè tractari, nec per hoc Conuentus suarum localitatum tenetur quicquam resarcire Conuentui, qui dictos infirmos curauit. Vide supra lit. O. cap. 4. num. 5. vbi ad verbum refero statutum. Et aduerte, quòd Capitulum Paulæ fuit confirmatum à Papa. Aduerte etiam, quòd hoc statutum fuit factum in quatuor capitulis Generalibus. Aduertè etiam, quod Pater Passar. in margine ad dictum statutum Paulæ ait, quòd causa huius statuti fuit cap. *Non dicatis* 12. q. 1. inuentu quòd in religione nostra omnia semper voluerunt Patres esse communia. Si ergo noluerunt Patres, vt quando quis infirmatur in aliquo Conuentu, possit Conuentus, in quo infirmatur, quidquam pro tali infirmitate repetere a Conuentu suæ localitatis, multo minùs dicendum est voluisse, vt quicquam reciperetur pro hospitio.

15. 2. Probatur ex cap. 1. Bonon. num. 10., & Val. 4. n. 47. vbi statuitur, quòd fratres hospites sint sub obedientia Correctoris illius Conuentus, vbi sunt hospites. Statutum autem sic habet. *Quod in Capitulo Bononiensi de fratribus itinerantibus fuit dubitatum, declarandum esse putauerunt Patres, vt fratres hospites, & peregrini sint sub iurisdictione, & obedientia Correctoris illius Conuentus, vbi sunt hospites, & per consequens eiusdem ordinationibus ad regularem obseruantiam sui Conuentus spectantibus subiecti, nec debent sine sui licentia Conuentum exire, & de excessibus suis si quos ibi committerent, debent, & possunt corrigi, & castigari; teneantur tamen benignè Correctores eos permittere, eorum negotia in suis Conuentibus peragere, dummodo non scandalosè, sed honestè ea tractent, & concludant*, & hoc etiam esse verum de iure communi dixi tom. 2. relig. q. 1. c. 8. à num. 20.

nu.20. Si ergo sunt subditi Correctori, & tenentur obseruare ordinationes ad disciplinam regularem spectantes, & possunt corrigi, si errent, quare non debent ali ab eodem Conuentu, cui inseruiunt. Adde, quod secundum laudabilem religionis consuetudinem hospites Sacerdotes tenentur dicere Missam pro Conuentu, in quo hospitantur, vt dixi tom.2. relig. q.1.c.3.nu.12. Ergo debent etiam ab eo Conuentu ali, quia, qui altario seruit de altario viuere debet. Hæc autem omnia destruuntur, si illud statutum Conuen. intelligatur, vt sonat.

16. 3. in Cap. Valent. 5.nu.20. vers. *Quintum*, dicitur. *Pro paupertate fratrum volunt, vt ad vnguem obseruetur Concilium Tridentinum sess.25. de regul. & quæ statuta sunt in nostris statutis vsque adhuc, declarant vlterius fratres de bonis ad vsum concessis non posse, nec vendere, nec alienare, nec commutare, nec aliquid aliud facere, cum hec omnia denotent actum liberæ voluntatis, & bonorum iurisdictionem, & dominium, & fratres non habent nisi vsum facti*, Sed pone, quod quis pecuniam non habeat, habeat autem libros, iste si debeat ire ad Conuentum, in quo soluenda est dicta pensio, velit, nolit, Corrector potest vendere libros, vt dictam pensionem soluat, atque ita eneruatur cardo regularis disciplinæ, & paupertas corruit, & proprietas souetur.

17. Dico 5. hoc statutum est contra virtutem hospitalitatis tantum nobis commendatæ à B. P. in reg. n.34. & ab antiquis Patribus Cap. Tolos. nu.72. cap 2. Rom. nu.30. & de qua dixi multa tom.2. priuil. in constitut.6. Vrb. VIII. & præcipuè, quod hospitalitatis officium propter inopiam non est deserendum, nam Hieronym. Matth.10. ad illum locum, *Qui dederit Calicem aquæ frigidæ*, ait, *Rursus poterit alius causari, & dicere paupertate prohibeor, tenuitas me retinet, vt hospitalis esse non possim, & hanc excusationem leuissimo præcepto diluit, vt calicem aquæ frigidæ toto animo porrigamus, frigidæ, inquit, aquæ non calidæ, ne, & in calida paupertatis ex penuria lignorum occasio quæreretur.* Legant istum locum Hieronymi superiores omnes, & illi maximè, qui prædictam pensionem à suis hospitibus prætendunt, non quærit hospes, vt opiparè tractetur, vt conuiuijs recipiatur, vt more magnatum recolligatur, sed *hilari corde, & vultu placido*, ait B.P. in regul. loc. cit. *& iuxta facultatem cuiusque loci benigne, tractetur.* Hæc non impediuntur paupertate Conuentuum, hæc omnem excusationem excludunt, hæc impium, barbarum, & crudele reddunt illud statutum, vt cantat, ac superiores illud ad literam seruare prætendentes, recipiatur hospes hilari vultu, & si non possunt illi dari pisces, dentur legumina, si neque hæc, dentur cæpæ, & alia, vel solus panis, si neque hic adsit, detur illi potus aquæ frigidæ, fiat illi constare de paupertate Conuentus, & sufficit. Dixi etiam, quod qui in hospitales sunt, ad dignitates prohibentur promoueri, cap. *Archidiaconum* d.85. & qui sunt promoti debent deponi, illud enim, quod impedit promotionem, deijcit etiam promotum, Adde nunc, quod tenentur nostri Superiores hospitari omnes nostros Religiosos indifferenter, etiam si inimici eorum sint, nam vt dixi supra lit. O. cap.4. nu.2. omnes religiosi habent ius ad omnia bona religionis, in quocunque loco sint cum obedientia suorum superiorum, & hospitalitas nemini est deneganda, cap.1. de empt. & vendit. c. *Monachi* de præb. & dig. cap. *Quiescamus*. d.42. Et superiores, qui hospitalitatem contemnunt, sunt excommunicati, cap. *Si quis despicit* d.42. & tantum æstimatur à sacris canonibus hospitalitas, quod licet graue malum sit in Ecclesia conuiuia facere, in casu tamen necessitatis pro colligendis hospitibus conceditur in cap. *Nulli Episcopi* d.42. Vnde hospitalitas est de iure diuino iuxta præclaris. 1. ad Timoth.3. vbi dicitur, *oportet Episcopum hospitalem esse*, idest amant hospitum, & peregrinorum, vt illos domo excipiant, tractet, foueat; quem locum diffuse expendit Barbosa de potestate Epis. tit.1. alleg.9. Immo omnes debere esse de iure diuino hospitales probat, adductis multis Scripturæ locis, Antonius Sola ad decreta Ducum Sabaudiæ de tabell. & notar. ad tex. car.46. lib.3. decretorum in gloss. num.8. fol. mihi 217.

18. Quod vero illud statutum intellectum, vt cantat, sit contra hospitalitatem constat. Quia hospes gratis, liberaliter, Zelo charitatis, amore Dei recipit hospitem, superior autem illius Conuentus non ita, sed solum elargito pretio, data pensione, soluta gabella, vnde non iam hospes, sed caupo, sed Tabernarius, non superior Religiosus est; Vnde illi epicteta cauponum, & Tabernariorum conueniunt. Nomine Mercatorum hos honorat Bart. in leg. *Cum pater*, §. *Mensa*, ff. de leg.2. Prędicant autem canones Clericum negotiatorem tanquam pestem esse fugiendum, & in leg. *Humilem*, Cod. de incest. nupt. habentur tanquam personę viles. Alijs infamioribus titulis honorantur ab alijs caupones, quos omitto consulto: hi satis sunt ad inijciendum pudorem superioribus prætendentibus dictam gabellam exigere. Et pro coronide notent Prælati, quod, *hospitalem esse remuneraturis affectus auaritia est*, ait Ambros. lib.7. in Lucam cap.14.

19. Dico 6. constare inualiditatem dicti statuti ex inconuenientibus, quæ ex illo sequerentur 1. enim sequeretur, quod fratres relaxati non accederent ad Conuentus, sed per ciuitates in cauponis permanerent, si enim soluendum est pro victu, melius est, dicerent, nobis viuere in caupona, quam in Conuentu, nam ibi viuitur cum maiori libertate absque vlla subiectione, ac onere, comeditur ad beneplacitum &c. ex hoc autem inconueniente, quot sequantur, tu scis benigne, & misericors Deus; quid isti comedant, quid faciant, loquantur, quomodo ambulent, dormiant, &c. in damnum vniuersale Religionis, & præsertim Conuentus, ad quem, ne soluerent pensionem, non accesserunt, hæc cogitatione pensamus, mente dolemus, oculis deploramus. 2. sequitur quod, qui haberet necessitatem faciendi aliquod negotium in Curia, vbi adesset Conuentus sic priuilegiatus, nec haberet vnde solueret gabellam, nec sciret vnde licitè haurire, id curaret consequi per sordes, per malas artes, furta &c. Vnde in constitutionibus Augustinensium c.40. habetur hoc statutum. *Ex particulari vita fratrum Conuentus confunditur, & fratres rapere, & furari coguntur, & ad communem vtilitatem, in qua ordinis status, & salus animarum, & pax, & tranquillitas corporum consistit, redduntur tepidi, & ad murmurationem, & detractionem, à quibus confusio ordinis, & perditio animarum dependet, sunt omni hora parati, & prompti.* Ita refert Beatus Iordanus in vitas Fratrum lib.4.cap.13. quorum omnium, ait, est causa Prælatus, per quam communitas in Religione non seruatur, *vnde*, inquit, *in officio vlterius tollerari non debet, si enim vment nominari pastor non debet, sed gregis sibi commissi lupus potius deuorator.* Ad quæ per viscera Domini nostri Iesu Christi, & per charitatem B. P. precor superiores maiores ordinis respiciant, & non permittant ob nullius momenti interesse tot animarum ruinas, tot Religionis scandala, sciantque, superiores religionis communitatem esse primum, & maximum omnium bonorum, quæ in illa reperiuntur, quam si tollas religionem sustulisti, tolle communitatem, & religio, non religio, sed confusio est, non status perfectionis, sed status damnationis. *Hæc sancta communitas*, vt ait B. Iordanus in vitas Patrum lib.3. cap.1. *est nobis multipliciter commendata, est enim natura legibus complantata, in veteri lege figurata, à Prophetis prænunciata, à Philosophis inuestigata, à Principibus gentilibus gratificata, ab ipso Domino, & Saluatore nostro in se ipso consecrata, & nobis commendata, ab Apostolis Christi, & Discipulis seruata, & prędicata, ab Euangelistis scripto roborata, à fidelibus primitiuę Ecclesiæ acceptata, & obseruata*; quæ omnia prosequitur ibi Iordanus, & Augustinus serm.21. ad fratres. *Nos*, inquit, *non debemus habere temporalia ad possidendum, nec ego, qui Episcopus sum, habere debeo nisi ad dispensandum*, & infra. *igitur fratres licet me in cathedra Episcopali videatis paupertatem sponsam tenere, congratulor, quia ipsa est Christi sponsa, Sanctorum possessio, Beatorum vita, fidelium securitas, Clericorum ornamentum, Monachorum vita; nobilium pulchritudo, hæc est illa*

sancta

sancta paupertas, quam qui tenet, & amat, nulla indigentia laborare potest. Nec mirum, quia sibi datur omnium dominium possidere. Estote igitur pauperes fratres mei, quoniam exaudiuit pauperes Dominus, & deprecationem eorum audiet auris sua, item *attendentes omnia communiter habere, & possidere, quia in celsitudine paupertatis viuentibus non licet, nisi vt vnum sit cor, & vna anima, & omnia communiter possidere.* Duplicem scimus fuisse felicem statum in humana natura, primus est naturæ ante peccatum, & in hoc omnia erant communia, vt habet Isidorus relatus in cap. *Ius naturale* dist. 1. Secundus est, status gratiæ, in cuius primordijs actorum 4. erant omnia communia, immo & de statu futuræ gloriæ Beda dicit, vt refert Humbertus in cap. suo 14. super regul. S. Augustini, quòd Beati ita viuût, vt sint illis omnia communia. *Cum ergo*, ait Humbertus, *non sit reperire meliorem statum naturæ, quam statum ante peccatum, nec gratiæ meliorem, quam primitiuum, nec gloriæ, quam futurum, quam fælix est ille status, qui tales status naturæ, gratiæ & gloriæ imitatur.* Communitatem itaq; feruent Prælati, studiosè seruari curent, particularitates enecent, euellant, dissipent. Nam, vel Paradisus in terra non est, vel in Religione in communi viuente est.

20. Dices 1. multæ aliæ Religiones Romæ exigunt ab hospitibus hanc pensionem: ergo & illam potest exigere nostra, tum Romæ, tum alibi. Resp. in primis mihi incertum esse, an aliquæ religiones id faciant 2. an, si faciũt, sint religiones obseruantes 3. an exigant quatuor argenteos, quibus potest quilibet homo pinguiter vno die sustentari, vel aliquod solum paruum V. G. vnum argenteum per modum eleemosynæ: 4. An id soluatur nomine Prouinciæ, vel fratris particularis. 5. an seruent paupertatem Euangelicam cum illis conditionibus non tangendi, neque portandi super se pecunias, quàm tenemur seruare nos. Certum mihi esse puto Capuccinos, & minores de strictiori obseruantia, qui paupertatem Euangelicam, vt nos, seruant, non soluere dictam gabellam, neq; nomine communi prouinciæ, neque nomine particulari.

21. Et cum sermo sit factus de Conuentibus Romanis dicam hic ad propositum nostrum vnum particulare de Conuentu nostro S. Andreæ de fratris. Hic Conuentus sumptus est ab Italis, vt Itali Romæ haberent habitaculum, sicut habent Patres Galli, & totus situs, vbi nunc est fabricatus dictus Conuentus emptus est, & fabricatus pecunia singularum Prouinciarum Italiæ in hunc finem, vt quando Romæ deberent, adesse Itali pro negotijs locum haberent particularem, & hic noster Conuentus Genuensis solus pro sua parte in prima emptione cõtribuit centum scuta aurea, deinde circa annum 1614. dedit scuta septingenta, & plus, quibus empta est vna domus vicina dicto Conuentui, S. Andreæ. In isto ergo Conuentu certum est, quòd non posset fieri per cap. Generale statutum, vt Itali negotiantes in curia Romana soluerent aliquam pensionem, nec multò minùs per Generalem solum cum suis Collegis, id enim esset vltra dicta etiam contra iustitiam commutatiuam. Si enim Itali emerunt sibi illam habitationem, vt quando illis Romæ agendum esset, haberent habitationem, certissimi iuris est, quòd de domo propria non debent soluere pensionem: nam finis est attendendus, Gloss. in cap. *Scientes*, verb. *Ab initio* de censibus l. *Legata inutiliter*, ff. *de Adimend.* Adde quòd Romæ hoc statutum non potest habere locum, cum religio ibi quatuor Conuentus habeat, quorum tres sunt capacissimi hospitum.

22. Dices 2. in cap. Paulæ nu. 18. & Bonon. 1. num. 17. statutum fuit, quòd studentes in aliena Prouincia soluerent conuentui studij decem scuta annua, & sibi prouiderent de vestimentis, libris, armisque scholasticis. Ergo non est mirum, quòd etiam hospites, & peregrini cogãtur aliquam pensionem soluere. R. 1. quod dicta statuta non fuerunt à Religione recepta, nec vnquam executioni mandata, vt audiui à senioribus. 2. quòd pensio soluenda per ista statuta, est tam parua, vt vix sit considerabilis, est enim pensio decem scutorum annuorũ, idest centum regalium, quæ in dies diuisa vix pro quolibet die soluetur circa quartam partem regalis 3. Dico quòd dicta pensio non est soluenda à studentibus, sed à Prouincia, ex qua sunt, vt constat ex n. 23. eiusdem Capituli Bononiensis, vbi dicitur *R. autem Pater Generalis poterit cogere prouincias, vt mittant aliquem, vel aliquos ad studium Parisiense, vel aliud, prouideantque de prædictis necessarijs. Executionem enim studij cuncta iura mandant*, & sic in cap. Genuensi 7. n. 34. in quo ordinatum est, vt Prouincia Lõbardiæ reciperet quatuor studentes Genuenses, statuitur, quòd Prouincia Genuensis prouideat illis de vestimẽtis. 4. Cum eo tempore paucis in locis nostræ Religionis essent constituta studia vniuersalia, ad eaq; omnes confluere prætenderent, & dicti Conuentus essent pauperes, & non possent subsistere, necessum fuit, ne studia tam Religiosis necessaria omitterentur, vt aliquo modo illis subueniretur, & ideo ordinatum est, vt solueretur illa parua pensio 5. Quòd ista pensio, non soluebatur ab omnibus studentibus indifferenter, sed solùm ab illis, qui priuilegijs studentium frui volebant, illi autem, qui vt fratres locales conuentui inseruire volebant, nihil soluebant, ita in eodem cap Bononiensi n. 24.

23. Ex dictis habes 1. Quòd malè extendit Isnardus dictum statutum, cum potius deberet extinguere. 2. Quòd malè extenderunt illud patres Castellæ ad Conuentum Matritensem, vnde eam pensionem exigunt nunc in præiudicium animarum suarum, etiam si de illo obtinuissent confirmationem à Nuncio Apostolico, nam cum probauerimus illud statutum iure non subsistere, probatum remanet, quòd neque etiam subsistit confirmatio, nam quod non est, confirmari non potest. Immo addo, quòd superior, qui tentaret impetrare hoc statutũ à Papa pro aliquo Conuentu, esset eo ipso suo officio priuatus per textum expressum Correctorij nu. 110.

24. 3. Habes intelligentiam veram præfati statuti, nec est verisimile patres illius Capituli, qui tam zelarunt disciplinam regularem, & regulæ obseruantiam aliud intendisse. Vnde puto, quòd in illo statuto aliquid desit, vel aliquid sit additum, & certe valde suspicor, quòd illa clausula, *qui si habuerint, &c.* vsque ad finem, sit supposita; nam querelæ Prouincialis, & Commissi Castellæ solùm videntur fuisse contra fratres, qui absq; licentia suorum superiorum illam Curiam pro negotijs petebant, vel quòd aliter stet in suo originali. Nisi fortè dicamus, id accidisse, vt solet aliquando, ex incuria scribæ.

25. 4. Habes præfatum statutum, vt sonat, non posse vllo modo subsistere, nec potuisse Capitulum Generale illud facere, vt nec in facto fecisse existimandum est, quia est contra ius naturale, diuinum, canonicum, ciuile, contra regulam, constitutiones confirmatas à Papa contra bonos mores. Et quòd Generalis, qui prætenderet illud extendere ad aliquem Conuentum, seu obseruari facere, etiam si id faceret de consilio, & consensu suorum Collegarum, meretur cum ipsismet collegis deponi, quia intentaret aliquid contra regulam, & prohiberet hospitalitatem.

26. 5. Habes, quòd dicta habent vniuersaliter locum in tota Religione, & in omnibus, & singulis Conuentibus, sed præcipuè in Conuentu nostro Sancti Andreæ de frattis, quia hic eo fine emptus est à fratribus Italis, vt Romæ, & ipsi haberent Conuentum, in quo habitarent tempore negotiorum, & non est iustum, quod quis pensionem soluat, volens habitare in domo sua. Prætcrquã quod, nulla vnquam fuit minor occasio soluendi, quàm nunc, quia quatuor Conuentus Romæ habemus, & magis commodos, quam vnquam, alioqui dici posset illud, *quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.*

27. 6. Habes, quod Prælati tenentur ista statuta destruere, & vt omnia in Religione communia sint procurare; nam sic de religione paradisum facient. Hæc circa hoc punctũ visum est mihi dicere, quæ tamen submitto Correctioni, & censuræ S. R. E. & omniũ Patrum, & fratrum, Doctorũ simulq; piorum meæ religionis, & aliarũ, spondeoq; corrigere, immo ex nũc corrigo, quæ ipsi corrigẽda iudicauerint, nihil enim in hoc prætendo nisi gloriã Dei, & illæsam cõseruationem communitatis in mea religione, quia ab ea omne ipsius bonum dependere præsumo.

Appen-

Appendix 2. Ad ea, quæ dixi tomo primo Priuilegiorum in Constit. 10. Leonis X. num. 2. & in cap. 4. Addit. num. 7.

1 NOTO, quod in præfatis locis tractaui, an valeret statutum aliquarum Ecclesiarum, quarum Curati nolunt leuare corpora defunctorum, nisi tot vocentur clerici ad associandum Corpus Defuncti, quot regulares. Sed quia audiui, quod dicti Parochi fundabant intentionem suam in quodam Decreto Synodi Genuensis, & in quibusdam litteris Sacræ Congregationis; dictum decretum, & literas procuraui, quibus visis, magis sum confirmatus in mea sententia, & vt quilibet videat, quam perperam dicti Parochi intelligant dictum decretum, & litteras, & quomodo illis abutantur, huc transtuli ex constitutionibus Synodalibus Episcopatus Albiganensis sub Landinello quidem tit. 28. de exequijs, & funeralibus, cap. 14. sub Illustrissimo vero Costa de funeralibus tit. 18. cap. 3. & sic habent.

VT certus in funeralibus ordo seruetur ad tollendas quascunque perturbationes, quæ inter Ecclesiasticos non minus sæpè, Dæmonis inuidia, in tumulandis Defunctorum corporibus oboriuntur, sancimus, vt quotiescunque plures ex Clericis secularibus essent ad funeralia inuitandi, accersantur prius Parochialis, & Matricis Ecclesiæ titulares digniores, Beneficiati, Capellani, tum inseruientes, quos alijs externis volumus anteferri. Si vna cum Clero seculari inuitentur, & Regulares, non sinat Parochus antea ex Regularibus aliquem adhiberi, quam fuerint vna cum Parocho, Canonicis, & Capellanis, qui in eadem Parochiali Ecclesia ad formam Prouincialis Concilij diuina officia psallere consuescunt, inuitati, prout alias ad Prædecessoris nostri consultationem respondit Sacra Congregatio in hac verba, videlicet à tergo.

All'Ill., è M. Reu. Sig. come Fratello, Il Vescouo d'Albenga, Intus. Ill. è M. Reu. Sig. come Fratello. Letto, è considerato il decreto della Sinodo Prouinciale di Genoua, qual dispone, che in occasione de funerali debbano gli heredi de defunti, quali voranno inuitare altri del Clero Regolare, chiamare il proprio Parocho, è gl'altri Sacerdoti, è Ministri Ecclesiastici della Chiesa Parochiale del defunto, è parso à questi miei Signori Illustrissimi, che sia ragioneuole, è che perciò debba esser osseruato, massime stando la confirmatione, che V. S. scriue hauer fatto la felice memoria di Gregorio XIII. di quella Sinodo Prouinciale, nella quale stà inserto. Così V. S. potrà far sapere alli Superiori Regolari de Conuenti della sua Città, è Diocesi, è particolarmente di quella terra, doue dice esser seguiti tanti scandali per questa causa, che d'ordine di questa Sacra Congregatione debbano d'hora inanti vbidire, & conformarsi alla dispositione del sudetto Decreto, & astenersi di leuar Corpi di defonti, ne accompagnarli, se non seruata la forma d'esso decreto, sotto pena della priuatione dell'officio loro, e della voce attiua, e passiua, & altra maggiore ad arbitrio di questa Sacra Congregatione. Et perche il Conseruatore di essi frati hà posto la mano troppo inanti in presumere d'interdire V. S. dall'ingresso della Chiesa, & scommunicare altri, perche si è voluto far'osseruare il sudetto Decreto, se gli scriue l'alligata, con ordine di venire quà à scolparsi dell'eccesso suo, quale si manda à V. S. accioche gli la facci presentare, & auisi come lo dourà fare quanto prima, & il Signor la preserui. Di Roma li 17. Genaro 1606. Subscrip. Di V. S. Illustriss. & Molto Reuerenda come Fratello, Il Cardinale di Firenze.

2. Nota, quod dictum Decretum, & literæ nihil aliud volunt, quam, quod quando ad funeralia erunt inuitandi regulares, inuitentur prius illi Clerici, qui in Ecclesia Parochiali defuncti solent de ordinario tanquam Capellani, vel Canonici, aut beneficiati diuina Officia psallere, & ei inseruire. Quod licet habeat suas difficultates, tamen tolerabile est, præsertim, si vt dicitur, est confirmatum ab Apostolica Sede, decet enim, vt vnusquisque fruatur fructibus suæ Ecclesiæ, & victum habeat ab ea Ecclesia, cui inseruit. Non dicunt tamen, quod vltra illos, qui solent de Ordinario dictæ Ecclesiæ inseruire, conducantur alij ex alijs Ecclesijs, vt adæquetur numerus regularium inuitatorum in præiudicium hæredum defuncti, & ipsorum regularium V. G. in vna Parochiali seruiunt tres Clerici, hæredes defuncti volunt vocare 20. regulares vult Decretum, quod prius vocentur illi tres Clerici, quibus vocatis, liberum est hæredibus vocare quot Regulares volunt. Sed Parochi huius temporis, si inuitentur 20. Regulares, volunt, vt etiam inuitentur 20. Clerici, etiam si illi Parochiali tantum tres Clerici inseruiant, & alios Clericos præter tres vilissimo conducunt pretio, & omne emolumentum rapiunt, quod est meo videri omnino contra mentem dicti Decreti, & literarum.

Appendix 3. ad ea, quæ dixi tomo 2. nostrorum Priuilegiorum post Constitutionem 5. Gregorij XIII. Constit. 6.

Concedit Indulgentiam septem annorum, & totidem quadragenarum, & centum dies de iunctis pœnitentijs Visitantibus Ecclesiam Sanctiss. Trinitatis de Vrbe, Ordinis Nostri.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus seruorum Dei. &c.

VNIVERSIS Christi fidelibus præsentes literas inspecturis salutem, & Apostolicam Benedictionem, &c.

Vnigeniti Filij Dei Redemptoris nostri IESV CHRISTI, qui pro reconcilianda suo auctori humana natura, de summo Cælorum solio ad huius mundi infima descendere, & nostræ mortalitatis carnem in vtero virgineo assumere, ac tandem in ara crucis errata nostra diluere ineffabili charitate dignatus est, vices, licet immeriti, gerentes in terris, gregem dominicum cura nostra diuinitus creditum ad viam lucis æternæ perducere satagimus. Et vt id certius succedat singulos, gregis eiusdem, quorum merita pro demeritis penitus sunt imparia, ad pia, & meritoria opera exercenda spiritualibus muneribus, indulgentijs videlicet, & peccatorum remissionibus frequenter inuitamus, vt per illa felicitatis æternæ præmia facilius consequi mereantur.

§. 1. Cupientes igitur, vt Ecclesia domus SS. Trinitatis in Monte Pincio de Vrbe Ordinis Fratrum Minimorum S. Francisci de Paula, ad quam, sicut accepimus, Dilecti Filij illius Corrector, & Fratres singularem gerunt deuotionis affectum, & quam à tempore, quo dicta domus ædificata fuit, magna Populi Romani vtriusque sexus turba ex singulari deuotione singulis sextis ferijs, totius anni visitauit, & memor saluti-

fera

sera redemptionis nostræ, quam in ipsa cruce Saluator noster operatus, est preces inibi effundere, consueuit, ac pro conseruatione Sedis Apostolicæ, hæresumq; extinctione, nec non fidelium Principum vnione D. O. M. deprecari non cessant, congruis frequentetur honoribus, ac tam pium opus à multis annis inceptum perpetuetur, tantique populi præfatam Ecclesiam dictis sextis ferijs visitantis deuotio augeatur, quo exinde pro anima sua salute maiora spiritualia dona se adipisci posse cognouerit.

§.2. De omnipotentis Dei misericordia, ac BB. Petri, & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi. Omnib. & singulis prædicti sexus Christi fidelibus vere pœnitentibus, & confessis, qui qualibet sexta feria totius anni Ecclesiam ipsam deuote visitauerint, & ante Imaginem Crucifixi quinquies orationem Dominicam, & toties salutationem Angelicam ad honorem Passionis eiusdem Domini nostri IESV CHRISTI, nec non in memoriam prædictæ Sanctiss. Trinitatis dicta sexta feria in eadem Ecclesia ante maius illius altare, ter prædictas orationem Dominicam, & salutationem Angelicam recitauerint, & pro felici statu Sanctæ Matris Ecclesiæ, ac nostra, nec non pro tempore existentium Romanorum Pontificum successorum nostrorum incolumitate, atque hæresum, infidelumque extirpatione, & Principum eorumdem vnione preces deuotè effunderint, qualibet eadem sexta feria, qua id fecerint, septem annos, & totidem quadragenas.

§.3. Et insuper omnibus, & singulis prædicti sexus Christi fidelibus minime confessis Ecclesiam Sanctiss. Trin. huiusmodi dicta sexta feria totius anni etiam deuotè visitantibus, & similes preces piè effundentibus, vt præfertur, centum dies tantum de iniunctis eis, aut alias quomodolibet per eos debitis pœnitentijs in forma Ecclesiæ consueta, Apostolica auctoritate, tenore præsentium, misericorditer in Domino relaxamus. Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, quod si dictæ Ecclesiæ SS. Trinitatis aliqua indulgentia in perpetuum, vel ad certum nondum elapsum tempus per nos concessa fuerit, huiusmodi literæ sint nullæ. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1580. decimo Cal. Iulij Pontif. anno 9. &c. Gallart.

1. Nota, quod iste Pontifex nullam aliam indulgentiam, nec temporalem, nec perpetuam concessit dicto Conuentui SS. Trinitatis in specie, vnde ista remanet in suo vigore. Et aduerto, quod ista clausula solet apponi de ordinario in indulgentijs, quæ communiter conceduntur, & intelligitur de eodem Pontifice, vt claré patet per illam clausulam, *per nos concessa fuerit*, vel per aliam *concessimus*, & ita intelligit stylus Curiæ Romanæ. Vnde non est, quod aliqui notarij ignorantes absq; vllo fundamento dicant debere intelligi de omnib. alijs indulgẽtijs concessis ab alijs Summis Põtificib. Nã certũ est, quòd si vellet Pontifex derogare indulgẽtijs cõcessis ab alijs Põtificib. deberet id explicare, vel clare, vel æquiualenter.

Appendix 4. ad ea, quæ dixi tom. 3. priu. c. 12. post const. 21. alias 31. Vrb. VIII. const. 22. alias 32.

S.D.N.D. Vrbani Papæ VIII. in qua declarat, quod constitutiones reuocatoriæ viuæ vocis oraculorum non comprehendant illos Officiales Sanctitatis suæ, quibus ratione munerum suorum antea de Summi Pontificis oraculo fides haberi solebat.

VRBANVS PAPA VIII.
Ad futuram rei memoriam.

§.1. *ALIAS fel. rec. Gregorius Papa XV. prædecessor noster, vt sub nascentibus iugiter varijs difficultatibus, & abusibus ex priuilegijs à Sede Apostolica viuæ vocis oraculo sæpe numero concessis obuiam iret, constitutionem edidit, tenoris subsequentis, videlicet, Gregorius Papa XV. ad perpetuam rei memoriam. Romanus Pontifex in specula, &c.* Hic per extensum inseritur constit. 3. Gregor. XV. tom. 2. priu.

§.2. Et subinde per nos accepto, quod experientia rerum magistra, compertum erat, concessiones, & gratias viuæ vocis oraculo, etiam à S. R. E. Cardinalibus obtentas, & ipsorum manu firmatas sæpe ab his, in quorum fauorem emanarunt, minùs canonica interpretatione extendi, & perperam in disciplinæ Ecclesiasticæ detrimentum executioni demandari, Idcirco, quantum cum Domino potuimus, his, & alijs malis occurrere volentes, motu proprio, certaq; scientia, ac matura deliberatione nostris, deq; Apostolicæ potestatis plenitudine, de consilio nonnullorum venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium quibus negotium huiusmodi mature discutiendum commisimus, omnia, & singula priuilegia, facultates, licentias, & gratias quascunque per Summos Pontifices prædecessores nostros, ac per nos viuæ vocis oraculo, etiam S. R. E. prædicta Cardinalium quorumcumq; manu firmata quibuscunq; Generalibus, Prouincialibus, cæterisq; superioribus, & personis cuiusuis Ordinis, Congregationis, Instituti, & Societatis, siuè Secularibus, siuè Regularibus, vel etiam ipsis Ordinibus, Congregationibus, Institutis, & Societatibus, etiam Societati Iesu, aut eius Clericis, seu Presbyteris, alijsq; personis prædictis, quacunq; de causa, etiam de necessitate exprimenda, occasione, prætextu, vel colore, etiam intuitu, & contemplatione, seu ad instantiam Imperatoris, Regum, & Principum, quorumcunque, aut alias quomodolibet concessa illorum tenores præsentibus pro expressis habentes, Apostolica auctoritate reuocauimus, cassauimus, sustulimus, abrogauimus, & annullauimus, ac de cætero reuocata, cassa, sublata, abrogata, & annullata, viribusque, & effectu vacua esse, & fore, nullique deinceps suffragari posse, nec debere declarauimus, prout in alijs nostris desuper in simili forma Breuis expeditis literis, quarum tenores præsentibus pro expressis haberi volumus plenius continetur.

§.3. Cum autem pro tempore existentibus nonnullis nostris, & Sedis Apostolicæ Officialibus, seu ministris, qui eorum Officiorum, seu munerum ratione de gratijs, concessionibus, & dispositionibus quibuscunque per nos faciendis, mandatisq; & iussionibus nostris exequendis, alijsq; rebus, & negotijs gerendis, Nobiscum diuersa tractant, per se, seu de eorum mandato facienda, gerenda, & executioni demandanda, viuæ vocis oraculo cõmisérimus, & in dies circa ea, quæ ad cuiuslibet eorum officium, seù munus, quo funguntur, pertinent, cõmittamus. Nos firmiori gestorum de mandato nostro per eosdem officiales, seu ministros validitati, eorumdemq; Officialiũ seu ministrorum securitati consulere volentes. Motu proprio certaq; scientia, ac matura deliberatione nostris,

deq; Apostolicæ potestatis plenitudine officiales, seu Ministros prædictos, quibus aliàs ante emanatas prædictas Constitutiones, ex officiorum suorum auctoritate, & prerogatiua de Oraculo, per eos à Romanis Pontificibus pro tempore existẽtibus habito, fides haberi solebat, quò ad ea, quæ, vt præfertur, ad cuiuslibet eorum officiũ, seu munus, quo funguntur, pertinent in literis etiam nostris prædictis super reuocatione oraculorum huiusmodi emanatis, minimè comprehensos fuisse, nec esse, nec comprehendi debere declaramus & decernimus, & ad abundãtiorem cautelam eosdem officiales, seu ministros aduersùs easdẽ cõstitutiones, quatenus opus sit, restituimus, & plenariè reintegramus in omnibus, & per omnia perinde, ac si quò ad illos prædicta constitutiones nõ emanassent.

§.4. Decernentes præsentes literas validas, firmas, & efficaces existere, & fore. Ac irritum, & inane, si quid secus super his à quoquam quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§.5. Non obstantibus Gregorij prædecessoris huiusmodi, nostrisque litteris pręfatis, ac omnibus illis, quæ in dictis litteris concessa sunt, non obstare, cæterisque contrarijs quibuscunque Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 11. Aprilis 1635. Pontificatus nostri anno 12. M. A. Maraldus. Romæ ex Typographia Reu. Cam. Apost. 1636.

1. Nota, quòd, qui sint officiales Papæ, dicitur in extrau. *Ad regimen*, de præb. vbi hæc habentur. *Ac etiam per obitum Cardinalium eiusdem Ecclesiæ Romanæ, ac officialium dictæ sedis, videlicet Camerarij, Vicecãcellarij, Notariorum, Auditorum literarũ contradictarum, & Apostolici Palatij causarum Auditorum, Correctorum, & scriptorum literarum Apostolicarum, ac penitentiarij præfatæ sedis, ac abbreuiatorum, nec non Commensalium, & aliorum quorumlibet Capellanorum sedis eiusdem, & etiam quorumcumq; legatorum, siuè nunciorum, ac in terris Ecclesiæ Romanæ rectorum, & Thesaurariorum.* De quibus agit Tuschus verbo *Officialis* conclus. 82. à n. 6. & à n. 13. disputat, an Gubernatores, & Rectores, ac Præsides ciuitatum sint propriè Officiales Papæ: Et respondet n. 17. quòd si mittantur à Papa in aliquam ciuitatem, itaut recipiant iurisdictionẽ à statutis dictæ Ciuitatis, ita vt teneantur ad illorum obseruantiam, tunc non dicuntur propriè Officiales Papæ, neq; Romanæ Ecclesię, sed potiùs illius Ciuitatis, in qua administrant iustitiam; si autem administrant iustitiam non solũ ratione statutorum, sed etiam auctoritate Papę, qua etiam nomine Papæ super dictis statutis intendunt, tunc dicuntur propriæ Officiales Papæ. Est .n. Officialis secundùm Butrium consil. 74. n. 3. *Qui sub alio ministraliter iurisdictionem exercet.* Vt refert idem Tuscus loc. cit. conclus. 88. n. 1. his positis.

2. Quæres. An Protectores ordinum sint propriè Officiales Papæ. R. quòd sic, licèt .n. non numerentur inter officiales in dicta extrau. *Ad regimen*, cũ tamẽ iurisdictionem exerceant in Religionem sibi cõmissam tanquã ministri Papæ, ac nomine, & auctoritate ipsius Papæ, qui est omnium Religionũ Generalissimus, iure optimo officiales, ac ministri Papæ dicuntur; & licet teneantur in ministrando iustitiam, seruare regulas, & statuta ordinũ, tamen cũ habeant super illis superintendentiam, & auctoritatem à Papa, siue iure scripto, siuè consuetudine, iure merito officiales Papę dicuntur Adde; quod istis ante dictam reuocationẽ fides haberi solebat, præsertim in his, quę ad Religiones sibi cõmissas spectabant. Quę est conditio requisita in ista constitutione. Aduertendum tamen quòd dicti Protectores nunc per hanc constitutionẽ non possunt testimoniũ ferre, nisi de viuæ vocis oraculis concernentibus religiones, quas protegunt per commissionem Papæ. Quæ omnia confirmat viuę vocis oraculum, quod nuper, idest, mense Martij anni 1637. obtinuit à SS. D. Vrbano VIII. Card. Aldobrandinus nost. ord. Protector, circa prorogationẽ ad 2. mẽses Capituli Generalis intermedij pro morte Generalis, vt cõstat ex literis Vicarij Generalis monẽtis Religionẽ de morte d. Generalis, & Prouinciales, vt veniant Genuã ad d. Capitulum Generale celebrandum, datis, & impressis Romæ die 23. Martij 1637.

3. An autem Generales possint dici officiales Papæ ad hunc effectum. Puto quod non, cũ non possint in iudicãdo transgredi limites regulæ, aut constitutionis; si autẽ essent specialiter deputati cũ aliqua auctoritate supra regulam, & cõstitutiones, tunc dici possẽt officiales Papę, etiã quò ad hunc effectum secundũ prædictam doctrinã.

Appendix 5. Ad ea, quæ dixi tom. 3. priuil. cap. 12. in constit. 3. aliàs 13. Vrbani VIII.

Declaratio Sac. Congreg. Regul. in Controuersia exorta inter Fratres Ordin. S. Dominici, & Fr. S. Augustini Congreg. Lombardiæ, & Fr. Carmelitas Discalceatos Sauon. super eo, quod prohibenda sit constructio noui Conuentus per ipsos Carmelitas Discalceatos intra mœnia eiusdem Ciuitatis nuper cœpta, cum ex illius nimia propinquitate grauia exoriantur præiudicia Conuentibus prædictis Fratrum Sancti Dominici & Sancti Augustini Congregationis antecedentis, rebusque alijs, &c.

Sacr. Congreg. Cardinalium negotijs Regul. pręposita, Emmentiss. Bentiuolio referente, patribus auditis, ac re maturè discussa, censuit iniungendum esse Fr. Carmelitis Discalceatis pręedictis, prout præsentis decreti virtute iniungit, vt omnino recedant à prædicto loco, vbi nouũ sui Ord. Conuentũ fundare cœperat, neq; in alio loco eiusdem Ciuitatis illũ erigere valeant, nisi seruata forma, & adimpletis omnibus conditionibus contentis in cõstitutionibus, & decretis Apostolicis, ac pręsertim in decreto S. D. N. super erectione nouorũ Conuentuũ nuper edito. Romæ die 14. Decembris 1635. M. Cardinalis Ginetius.

1. Noto 1. quòd dicti Discalceati non possunt sumere Conuentum in dicta Ciuitate, aut extra intra limites cõst. Greg. XV. nisi seruatis conditionibus requisitis, in const. Clem. VIII. & dicti Greg. 1. nisi vocatis alijs regularibus.

2. Noto 2. quod receptionis Conuentus signũ est plantatio crucis. Vnde qui plantarent crucem in aliquo loco, aut missam, & officia celebrarent, non seruatis dictis cõditionibus incurrerent penas const. Vrb. VIII.

3. Noto 3. quod vt audio Romæ practicatur, quòd non possint Conuentus sumi nisi distantes ab alijs per 140. seu per 300 cannas, quod tamen intelligo in oppidis, & locis paruis, non in magnis, & populatis vrbibus, quia in his cessat ratio d. prohibitionis, quæ fuit, ne vnus Conuentus esset impedimenti, & detrimenti alteri. Et constat experientia hic Genuę, & vt audio Neapoli, Messanæ, Panormi, &c. Nomine tamen ciuitatum magnarum hoc loco non puto venire suburbia, quo ad Conuentus in ipsis suburbijs existẽtibus; nam in his posset militari ratio pręd. nisi fortè suburbia essẽt magna, & populata. Vnde in hoc casu puto valere arbitramentũ illud quod Episcopis relinquit Clem. VIII. Et aduerte, quod hoc casu debẽt Episcopi considerare non solum interesse, & damnum temporale Conuentuum, tam fabricatorum, sed etiam subiectionem, quam illis afferunt, quæ pretio æstimabilis est, & ad damnum etiam temporale refertur.

4. Noto 4. quòd quando aliqua religio vellet intrare in aliquem locum, vrbem scilicet, aut oppidum cũ obligatione non quærendi eleemosynas, probabile est, quod nõ esset necesse citare alias religiones interesse habentes; nam cessaret finis dictæ constitutionis, ad c. *Cum cessante* de appell. nisi tunc obstaret causa subiectionis.

F I N I S.

INDEX RERUM; AC VERBORUM,

Quæ in hoc primo volumine continentur.

Literæ R. S. Religiosum Subditum, R. P. Religiosum Prælatum; F. P. Formularium Prælatorum indicant.

A

a ibid.

Appel-

B

C

D

Ele-

F

H

bus

I

Irregu-

L

Missam

N

Noui-

Prædi-

renun-

S

modo

T

V

Vnien-

INDEX.

FINIS.

F 12.